NICEPHORI GREGORAE ROMANAE, HOC EST BYZANTINAE HISTORIAE, ...

Nicephorus Gregoras,
Laonicus : Chalcocondylus, ...

Digitized by Google

5

9
2 FM
2

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

9-6-C-5

83 G 14

83 E 10

9-7-C-9

Digitized by Google

NICEPHORI GREGORAE ROMANAE, HOC EST BYZANTINAE HISTORIAE,

quibus res à Græcis Impp. per annos CXLV. geſtæ deſcribuntur, & *NICETAE ACOMINATI CHONIATAE* Paralipomena ſupplentur,

[illegible] HIERONYMUM VVOLFIUM tranſlata.

Acceſerunt.

LA[illegible]
menti non uulgaris.

BIBL. SEC. COLL. ROM. SOC. IESU
IHS

COLONIAE PLANICIANAE
M DC XVI

Ex Libris Fr. M. Cocconi

AD MAGNIFICVM ET GENEROSVM VIRVM, D. ANTONIVM FVGGERVM, KIRCHpergæ & Vueiſſenhorni Dominum, Cæſareæ Maieſtati à conſilijs, &c.

HIERONYMI VVOLFII IN NICEPHORI Gregoræ Annales Præfatio.

NON equidem ſine mente, reor, ſine numine diuûm (ut Virgilij uerbis utar) ſic accidit, uir ampliſsime, ut tua præſtanti liberalitate, & ſingulari Ioannis Dorenſchuuami induſtria, Byzantinam hiſtoriam à Conſtantino Magno uſque ad Conſtantinum poſtremum, à Græcis deſcriptam hominibus, integram & perfectam haberemus. Etſi enim illius epitomæ quædam extant, partim à Latinis ſcriptoribus editæ, partim ex his noſtris authoribus decerptæ: tamen Græci certius & fuſius pleraque in Oriente geſta deſcripſerunt, quæ illi uix attigerunt: multaq; referunt, Latinis illis uel planè incognita, uel de induſtria neglecta, quòd ea minus ad ſe pertinere putarent: ſicut & Græci uiciſsim res in Occidente geſtas parum curarunt. Nam cum princeps Imperij ſedes Byzantium, quæ à cõditore potius quàm inſtauratore, non tantum Conſtantinopolis, ſed & noua Roma dicta fuit, translata eſſet: paulatim uetus Roma cum finitimis prouincijs à totius Imperij quaſi corpore auulſa, partim Pontificibus, partim exteris nationibus paruit. Secuta ſunt deinde etiam religionis diſsidia, cõtentiones, inſidiæ, aperta bella, & diuerſæ etiam utrorumq; populorum appellationes. Nam Byzantini ſe Romanos, & ſuos principes ῥωμαίων βασιλέας: cæteros autẽ Chriſtianos populos & Reges, qui Romanũ pontificem agnoſcebant, promiſcuè Latinos nominarunt, à quibus ipſi contrà Græci dicebanť. Vt igitur res in Occidente geſtæ, è Latinis: ſic quæ in Oriente contigerunt, è Græcis rectius petuntur. Fateor equidem, ad Zonaram conuertendũ præmijs, à te propoſitis, eoq; tempore mihi peropportunis, initio excitatum me fuiſſe potius, quàm meapte uoluntate acceſsiſſe: nõ tam laborum & moleſtiarũ fuga, quibus ita tum quoq; aſſueuerã, ut ignauo ocio nihil mihi eſſet moleſtius, quàm priuatis meis ſtudijs, ſi quid daretur ocij, fruendi, & diuturnam quaſi ſitim uariæ lectionis reſtinguendi cupiditate. Sed cum è Zonaræ uelut ſalebris eluctatus, in Nicetæ Acominati Choniatæ planiciem, & quaſi uarijs floſculis uernantia prata perueniſſem: iucũdus mihi potius quàm grauis eſſe labor interpretationis ille cœpit, cùm ob dictionẽ fuſiorem & planiorem, & ſæpe non infeliciter luxuriantem: tum uerò propter earum hiſtoriarũ cognitionem, quas partim nõ ſatis tenerem, partim planè ignorarem. Quo opere abſoluto, cum non tam gauderem me graui onere leuatum, quàm in medio ueluti curſu deſtitutum dolerem, quo minus extremã totius hiſtoriæ metam attingerem: ecce præter omnem expectationẽ à te offertur Nicephorus Gregoras, qui

α 2 ab urbe

Digitized by Google

ab urbe à Venetis & Balduino Flandro capta exorſus,hiſtoriam annorum CXLV. ad ſuam uſq; ætatē,& Andronici Palæologi iunioris obitum,eleganti ſtylo deſcriptã nobis dedit: itaq; ſuppleuit ea quæ reliquerat Choniates,ut hic Zonaræ ſuam narrationē attexuerat. Cæterùm & hic idem quod in Choniate mihi cũ accidiſſet, nec uicina temporib. noſtris Byzantiorũ acta autor ille attigiſſet: nullumq; Græcũ ſcriptorē extare,aut certè mihi eſſe cognitũ dolerem, qui cętera uſq; ad Conſtantinopolim à Turcis occupatã,& imperium Gręcorũ à Mahomete prorſus euerſum perſequeret: cõmodè à clariſſ.uiro D. PHILIPPO GVNDELIO,Viennẽſi Iuriſcõſulto,ad me miſſus eſt Laonicus Chalcocondyles,quo,ut à fatigatione conuerſionis nõnihil acquieſcerẽ,auidè percurſo,planè mihi ſatisfactũ eſſe cognoui: atq; in eam ſententiã ſum adductus,ut fato quodam,quod initio dixi,factũ eſſe exiſtimarem,ut & liberalitate tua, & DORENSCHVVAMI Byzantina & Aſiana peregrinatione,& meo qualicunq; labore, integrũ totius Byzantinæ hiſtoriæ corpus,& omnibus propè numeris ſuis abſolutũ, noſtris hominib. proponeret: cuius lectio non tam iucunda,quàm ſalutaris eſſet, ſi ij qui rerũ potiuntur,ex alienis peccatis ſua emendare conarẽtur. Idem enim hoſtis, qui beatas olim Aſiæ & Græciæ prouincias oppreſsit, uaſtauit, euertit,noſtris etiam ceruicibus imminet: & extrema quęq; orbi Chriſtiano,& internecionẽ religioni,fruſtra illi quidem (neq; enim CHRISTI ſeruatoris noſtri potentia humanis armis uinci poteſt) ſed nobis non ſine capitali periculo minatur: & ita minatur, ut hoc Chriſtianæ reipub.ſtatu (quẽ uel mali ominis cauſa uitandi,uel ne qui ſe perſtringi putent,cũ Byzantino haud cõfero) minę eius à nemine cordato cõtemni queant. Sin aliqui ita ſtupent,ut hæc aut nõ intelligant: aut,ſi intelligunt,non curent: aut ſi curant,non in eo pro uirili elaborent,omnibus priuatis contentionib.omiſsis ut incolumitati noſtræ cõſulatur: euidẽs indignationis diuinæ contra nos, & urgentis ſcelera noſtra uindictæ, quod autor hic noſter crebrò queritur, argumentũ id eſſe uideatur.
Equidem inter conuertendũ hos ſcriptores,cum ad Imperatorũ in fungendo munere oſcitantiam,tenacitatẽ in neceſſarijs,profuſiones in ſuperuacuis,& inteſtina bella: procerũ uerò & ducum perfidiã ac temeritatem: religioſorum inſcitiam,& de lana caprina rixas: populiq; petulantiam & ignauiam: omniũ deniq; ordinũ extrema probra perueniſſem: contraq; Turcorũ maiorem fidem,maiorem integritatem,fortitudinem,clementiam,uirtutes ipſorũ hoſtium elogijs celebratas,legiſſem: ita ſum animo cõmotus,ut Turcos imperio longè digniores iudicarem: & fecem ac ſentinam illam nefariorũ hominum tam diu fuiſſe incolumem,nec citius oppreſſam eſſe,mirarer potius quàm miſerarer. Etſi ad cõmiſerationẽ clades illæ,&florentiſsimi potentiſsimiq; quondam Imperij ruina,& Chriſtianæ religiõis è tot ampliſsimis prouincijs profligatio,uel ſaxa cõmouere poſsint: noſtros aũt homines, ſimili ſtatu rerum, nec illorũ miſericordia, nec ſimilis exitij metu cõmoueri ſit
miran-
Digitized by Google

mirandũ: nec deſperandũ tamen,fore multos, qui his non modò ad uoluptatem, ſed etiam ad publicam utilitatẽ legendis,tuum conſiliũ laudaturi, & inter cætera ornamenta quàm plurima numeraturi ſint, qui illuſtri monimento poſteris etiam conſultũ uolueris: & multorum animos his Operibus in publicũ editis,ad patriæ defenſionẽ maiore ſtudio ſuſcipiendam excitaris. Atq; hæc de hiſtoria. De autore nõ multis eſt opus. Nam quo ingenio,doctrina, facundia,autoritate apud ſuos fuerit,ipſe abundè declarat. Quẽ cum ea quæ de Michaele Palæologo uſq; ad Catelanorũ ab Andronico ſeniore defectionẽ ſcribit, à Georgio Pachymerio mutuatũ eſſe, atq; in compendiũ redegiſſe cognouiſſem: ex Auguſtana bibliotheca illud Opus acceptũ pellegi: & quæ non inutilia uidebanĩ,excerpta,Gregoræ adieci: ne,quoad poſſem & liceret,uoluntati tuæ atq; officio meo deeſſem. Ac plura ſanè collegiſſem, niſi is codex & principio & fine mutilus,in medio etiã aliquot folijs partim exectis,partim marinis fluctibus (ut opinor)madefactis,& literis uetuſtate exoleſcentibus,ſtudio meo & oculis diuturna ferè & perpetua lectione ac ſcriptione feſsis & hebetatis uehemẽter aduerſatus eſſet,atq; incommodaſſet. Chalcocondylem aũt ſuus interpres,qua eſt doctrina & eloquentia,ita cõmendabit,ut mihi ſatis nunc eſſe debeat,ſi labores hi mei, æquitati & liberalitati tuæ cõmendati fuerint, & probati. Auguſtæ Vindelicorũ, poſtridie Cal.Ianuarij, Anni à Chriſti ſeruatoris humanitate M.D.LIX. quem tibi tuiſque,& toti orbi terrarũ pacatum,felicem ac fauſtũ, ex animo precor. Faxit Deus Opt.Max.ut FERDINANDI primi Auguſti, Imperatoris ac domini noſtri clementiſsimi in urbem hanc,ob grauiſsimas de Imperij rebus deliberationes, ingreſſus (ſub id tempus quo pacis, concordiæ & mutui amoris doctor & exemplum CHRISTVS IESVS, propter ſalutẽ humani generis, diſsimulata diuinitate ſua,homo naſci uoluit) omniũ principum,omnium hominum animos à priuatis cupiditatib.ad curam publicæ ſalutis,à luxu & corruptela morum ad ſobrietatẽ & uitæ integritatem,ab odijs & ſimultatib. ad concordiam & amorẽ,à rixis & diſputationibus ad uerum cultũ religionis,à bellis & armis ad firmam & conſtantem pacem conuertat. Cuius uoti ſi nos diuina liberalitas (merita enim noſtra nulla profectò iactare poſſumus, nec minus indigni ſumus diuino auxilio quàm indigi)compotes reddiderit,ijs erimus formidabiles,à quibus nunc, nõ alijs de cauſis quàm propter corruptam diſciplinam, & inteſtina bella, per contemptũ oppugnamur,cædimur, in acerbiſsimam ſeruitutem abducimur,& in ſummas anguſtias redacti profligamur. Quicquid enim calamitatum ac cladiũ (ut de alijs Chriſtianis prouincijs taceam) Pannoniæ patiuntur, id ad nos quoq; ex æquo pertinere meritò iudicamus. Res enim profectò, imò ſalus noſtra nunc agitur, paries cum proximus ardet.

Digitized by Google

EPILOGVS BYZANTINAE HISTO-
riæ, per HIERONYMVM
VVOLFIVM.

QVI legis hiſtorias Orientis, & aſpera fata
Chriſticolûm, molles'que animos, & perfida facta,
Regnaq́ diſcordi uariè lacerata tumultu
(Ob quæ facta Deus iuſtas commotus in iras,
Contemptos primùm populos, ſine nomine uulgus
Armauit, cum Turcus atrox uiolenta potenti
Sceptra manu rapuit: Solymos populatus, & urbem
Imperij ſedem tandem deuicit, habetq́:
Vnde uelut ſpecula ex alta proſpectat in orbem,
Europæ atq́ Aſiæ domitor, Libyæq́: tyrannus
Gentibus interitum minitans, niſi iuſſa faceſſant)
Regnorum perpende uices, cauſasq́ nefandi
Exitij: & uotis ſupplex auerte ruinas
Noſtro impendentes capiti: niſi mitior obſtet
Numinis offenſi uitijs moderatio noſtris.
An'non flagitijs honor eſt, infamia quondam
Quæ non impietas, quod non ſcelus urget iniquos
Chriſticolûm populos? quæ non periuria regnant?
(Si non ſupplicium) quæ nigra coercuit? An non
Iudæus nobis melior, non Turcus & Indus?
Si non iſta Deum curare aut cernere credis,
Crimina quòd ſubito non comprimit illa furore:
Falleris. Expectat, num te mens conſcia pungens
Excitet, ut uotis ueniam factisq́ precere.
Sin rigida ceruice tumes adamantinus, iras
Numinis aſpernatus, agente libidinis æſtro
Quodlibet in facinus: tibi pœna parata propinquat.
At ridere Deum forſan mortalia cenſes:
Nec curare quid inferno ludatur in orbe,
Et ſuperis magni tribuis faſtidia Regis:
Quem nil parua mouent, quē nil fex infima plebis
Sollicitat, ſiue illa fame, ſeu peſte laboret,
Seu gladio pereat, uaſto ſeu gurgite merſa
Virtutem uitium'ue colat: modò ſerua tremensq́
Pareat ad nutum, modò munera iuſſa capeſſens
Obſequio uigili colat alti culmina ſceptri:
Sceptri, quale tulit Nero flagitioſus, & is qui
Se dici Dominumq́ Deumq́ coegit, atroci
Caluicio pariter muſcisq́ uirisq́ timendus.
Nempe dedit terras mortalibus: altus Olympo
Iuppiter illuſtri reſidens, ſua gaudia curat.
Quid moueant illum ludibria terrea? uermes
Abiectos an reſpiciat? num ſomnia uana

Mentis

Digitized by Google

Mentis, & irrita uota ſuas admittat ad aures?
Qui præſtant opibus, ſunt inclyta numina terræ:
Viribus excellens imo dominatur in orbe.
Hunc colat, hunc metuat ſupplex, hunc pronus adoret,
Pareat imperio, ſeu iuſta iniuſtá ue mandet,
Qui ſibi conſultum cupiet: qui tempora uitæ
Longa petet. Simulac mors atra ſubegerit artus,
Actum erit. Ah demens præſentia gaudia carpe:
Dum potes, his fruitor. Captent abſentia ſtulti,
Vana melancholici quos pectora plena furoris
Exagitant, qui monſtra ſibi fallacia fingunt:
Qui ſperant cælos, quiq́ infera regna tremiſcunt.
Væcordes, qui non hæc obuia commoda captent:
Qui mala multa ferant, nullo uirtutis honore:
Spe dubia, ſtulta'ue magis ſuper æthera tendant
Poſt obitum, neq́ uiuentes quò ſcandere poſſunt.
Hæc eſt, hæc magni ſapientia pectoris, iſthæc
Scire: ſequi, uirtus: monachorum cætera fraudes.
Hæc Epicurus ait, quo non præſtantior alter
Soluere corda metu, uitamq́ beare perennem:
Inguinis & capitis diſcrimina tollere doctus:
Quo non diſcipulis quiſquam fuit auctior ullo
Tempore. Stultorum nam ſemper maxima turba eſt,
In Venerem præceps, pigriq́ abdomina uentris.
Sed quid ait RATIO, ſua cum penetralia luſtrat?
MENS quid ait, quoties cæleſtia templa petiuit,
Senſibus abiectis ſuperum ad commercia tendens?
Hæc quæ non capiat porcus, ſed rideat amens:
Hæc quæ nemo neget ſano durante cerebro:
Hæc quæ quiſq́ probet fatis melioribus ortus:
Quæq́ docent prima uates ab origine mundi:
Hæc quæ Relligio per plurima ſecla probauit,
Maxima quæq́ cohors fuſo teſtata cruore,
Per miracla Deus quæq́ ipſe ingentia ſanxit.
Num teſtes quæris locupletes his magis ullos?
Non oculi uideat faber? an'non audiat, auris
Cuius opus? mens cuius opus, non ſentiat? abſit:
Maieſtate ſua totum qui compleat orbem,
Ipſe ſuum contemnat opus, propriumq́ laborem.
Num iuſtus, pius & ſanctus, probet improba facta?
Et pia, non ulla tandem mercede rependat?
Num ſocors Deus eſt, uel iniqua mente tyrannus?
Scilicet inſanæ ſunt iſthæc ſomnia mentis.
Num ſtupor in ſuperos tantus cadit, atq́ libido
Tam fera? Si non ſacra mouent oracula pectus,
Quæ uigilare Deum, dare præmia digna, nocentes
Plectere teſtantur ueræ diſcrimine lancis:
Sobrius at proprij penetralia pectoris intra,

Præditus an bruto ſis tantum corpore: bruti
Corporis an famulam dederint tibi numina mentem?
Suſpice flammantis radiantia ſidera cœli,
An te fortè tuæ poßint conuincere ſortis,
In medio pecudumq́ ſitæ, medioq́ deorum:
An te fortè queant tetro releuare ueterno.
Sin tua mens demerſa iacet caligine cæca,
Nec potis eſt uero per ſe diſcernere falſum:
Auribus hiſtorias ſaltem uigilantibus hauri,
Quæ doceant, tardè quas mittunt numina pœnas
Supplicij grauitate pari penſare: ſceleſta
Funditùs euerſa poſt impia crimina gente.
Idq́ ubi cognoris: fortunæ fidere noli,
Neu contemne Deum, neu uana ſuperbia pectus
Inflet, ut eſſe putes licitum, quodcunq́ libebit,
Fortunam'ue putes ſtabili pede figere greſſus.
Aſpice de quanto Byzantia culmine regna
Diruta conciderint: ut Barbarus omnia uaſtet,
Corporibus peſtemq́ ferens animisq́ piorum.
Non iucunda quidem præbet ſpectacula codex,
Tot mala commemorans, tot & impia facta recenſens.
Aſt exempla iuuant: ſimiles auertere clades
Exemplis monito licitum tibi: ſupplice uoce
Pacem orato Dei: polluta crimina uitæ
Prouidus emenda, quò tutum degere tempus
In terris liceat, pateatq́ ut ad aſtra receptus.
Sic tibi cum fructu non irrita ſcripta legentur:
Sic operæ precium facies, nec inanis abibis,
Sed prudensq́ piusq́ ſimul moderabere uitam.
Auctior haud tenui gaza: quam FVGGARVS *heros*
Sumptibus haud paruis ANTONIVS, *orbe petitam*
Barbarico, ſtudijs melioribus obtulit, atq́
Eſſe ſui uoluit monimentum poſteritati
In terris. Namq́ ipſe ſenex templa alta petiuit
Aetheris: exemplum patris at generoſa propago
Marcus, Ioannes, Hieronymus atq́ Iacobus
Perſequitur: ſimilisq́ petens faſtigia laudis,
Pieridum cultrix, fatis plaudentibus, auctum
Ornat opus, totumq́ iubet uolitare per orbem.
Cur uerò Dorſchuuame tuæ præconia uitæ
Dißimulem? Tu propitio generatus utroq́
Mercurio, quem κερδῷον λόγιόν τε *Pelaſgi*
Appellant, poſt ampla negocia ritè peracta
Non ſecus ac uaſti pelagi, timidusq́ procellæ
Portum nauta ſubit, ſic te quoq́ Muſica feſſum
Antra tenent. Tu Pieridum colis ocia lætus:
Omnia tu ueterum uoluens monimenta Sophorum,
Mentis opes cumulas. Ea nec te cura quietum

Eſſe

Digitized by Google

Eſſe ſinit: libris quos Pannonis ora miniſtras
Defunctus, petis Euxini uagus æquora ponti,
Per tot barbaricos populos. Amaſea Strabonis
Patria te uidit: Byzantia deinde reuerſus
Mœnia perluſtras. ubi Cantacuzius heros
Quæſita te merce beat, librisq́ potitum
Ignotis prius, ad palatia celſa Viennæ
Dimittit reducem. Tua per Dorſchuuame pericla,
Omnia poſt primi quæ tempora Conſtantini
Geſſerunt Orientis opes, contraq́ tulerunt
Protinus ad diui prope tempora Maximiani,
Seclorum longam ſeriem, coniuncta tenemus.
Hu te pro meritis, quibus hæc ſunt munera cordi,
Laudibus extollent, & erit tua fama perennis:
Si fuerint Lyciæ non irrita uota Camœnæ.
Officij memor illa tui, tibi fauſta precatur,
Staminaq́ & placidæ felicia fila ſenectæ,
Teq́ diu uideant Neoſolia caſtra beatum.

FINIS.

Digitized by Google

AD D. LVDOVICVM CARINVM KIEL Lucernanum,uirum doctiſsimum,& humaniſsimum ſenem.

TE quoque cur, uenerande ſenex LVDOVICE, tacerem?
Patria nobilitas gemina quem naue ſuperbum
Extulit, Heluetias Genua hæc tranſuecta per Alpes
Vnde tibi longæ cognomina clara carinæ:
Quam norunt Italæ gentes & Gallica regna
(Proh dolor,horrendo miſerè iam quaſſa tumultu)
Martia quam nouit Germania: docta uirorum
Ora tuas laudes reſonant, quacunq; Camœnas
Europæ populi norunt & Apollinis artes:
Qui tibi Pæonias monſtrauit prouidus herbas:
Qui te perdocuit diuina oracula uatum:
Qui tibi quod Latium, quod Græcia docta reliquit
Scriptorum pernoſſe dedit, dulciq; beauit
Eloquio. Morum ſed maior gloria laudes
Exuperans iſtas, te dici iure Charinum
A' Charitum plaudente choro iubet. unde benigna
Mente foues, Muſis quos charos noueris eſſe.
Muſarum Charitumq; chorus nam ſemper iiſdem
Montibus obuerſans, fraterno floret amore:
Quemq; fouent Muſæ, Charites comitantur eundem:
Quemq; fouent Charites, fouet hunc quoq; flauus Apollo:
Sic tria concordi iunguntur numina nexu:
Numina chara tibi, totum tibi culta per æuum.
Quo pro ſeruitio, pro cultu, magna dederunt
Dona tibi. Superis æquè mortalibus, æquè
Acceptum fecere, & nomina clara dederunt.
Hinc tibi prælustres Fortuna adiunxit alumnos
FVGGERAM ſobolem: chari quæ more parentis
Te colit, & redamat tam fido læta magiſtro.
Tu quoq; tam claris exultas lętus alumnis.
Quid te, quid LIMPVRGE loquar? qui præſul opimæ
Alſatiæ pia ſceptra tenens, non plura galero
Gemmato debere putas? Maiora Charino
Te debere putas, cuius prudentia magnum
Ingenium moderata bonas formauit ad artes.
Quid loquar innumeros, tibi qui debere fatentur,
Vel quòd doctrina, meritis'uè quòd auxeris illos?
Vuolfius hos inter quoq; grato pectore nomen
Sponte ſuum defert. Per te ſolatia fortis
Prima ſuæ uidit ſpe candidiore foueri.
Inde tuis patrocinijs euectus in urbem
Auguſtam, heroas FVGGEROS nouit amicos,

Funda-

Digitized by Google

Fundamenta ſui qua iecit prima peculij:
Et patrias reparauit opes, quas ægra iuuenta
Caſibus afflictas uarijs exhauſerat omnes.
Quas tibi, quas referam grates? Quo munere teſter
Pectoris officium? Nec tu mortalia curas
Præmia, ſolius meditans faſtigia cœli,
Terrarum ſatur, & uitæ melioris amator:
Vis ea nec nobis. Quare ne deſpice Muſa
Conatus tenuis: gratam teſtantia mentem
Carmina quæ dedimus, placida precor accipe fronte.
Et mola ſalſa litat: nigri quoq; paucula thuris
Grana placent ſuperis, ſi maior copia deſit:
Mens pia ne deſit modò, quam Deus aſpicit unam.

AD IOAN. OPORINVM.

Si quis in Oceanum ferat undas, ignibus Aetnam
Augeat, illuſtri iungat noua ſidera cælo,
Arentes Libyæ ſi multiplicarit arenas:
Quis non tam ſtolidi conatus rideat auſum?
Si quis Oporini meditetur dicere laudes,
Illius & nomen, toto quod claret in orbe,
Diffunditq; ſuos radios ut Olympia lampas,
Illuſtrare uelit: quo dici nomine debet?
Scilicet Irus egens tenui ſtipe Perſidis aurum
Augeat? & ſilicem gemmas uelit inter haberi?
Sic mea Oporino quid præſtent carmina? quid'ue
Laudibus illius accedat, ſi docta Maronis
Ora uirum celebrent? Non hæc ſententia nobis:
Non ita mens eſt læua mihi: neq; ſcilicet Arcas
Tam malè propitius, tanta nos obruit ira.
Eſt aliud mihi conſilium, quod quiſq; probabit,
Gratia trina nouem quem iuncta ſororibus ornat.
Ille mihi primùm, conato paucula, princeps
Dux autorq; fuit maiora capeſſere facta.
Fecit ut Iſocratem totum transferre liberet.
Aeſchinis & Demoſthenis omnia ſcripta coegit
Vertere cunctantem, conuicia uana timentem:
Qualia Strazelius tumido deblaterat ore,
Et pleriq; ſonant, qui pulpita celſa tenentes,
Laudibus alterius ſe perdere nomina credunt:
Seq; putant doctos, ſi plus uidiſſe putentur,
Ignauum pecus, & mordax, plenumq; uenenis,
Ambitioſa uirûm queis pectora feruere cernas.
Acceſſere animi: tantis hortatibus auctæ
Ingenij uires, ingens ſubiere theatrum,
Quod naſuta regit doctorum natio: quamuis
Candori locus eſt hos inter, & arbiter æquus
Sæpe probat quæ Zoilus atro dente laceſſit.

H. VVOLFII CARMEN.

Sed quis Oporino certet candore? Quis illo
Promptior, ut Muſis ſint omnia plena, laborat?
Aurea Pactoli cur non tibi flumina fundunt
Diui:ias? Cur te non fuluis ditat arenis
Aut Tagus, aut Hermus? Cur te non India diues
Aere leuans triſti, meliori recreat auro?
Scilicet ut duris uirtus exercita rebus,
Splendeſcat magis: ut conſtantia pectoris inter
Aerumnas alto ſit conſpicienda trophaeo:
Ingenij uis ut reparet, quod Sortis iniquae
Fraude perit, quod & Harpyiae rapuiſtis acerbae.
Sed quantum rapit aduerſans Fortuna, refundit
Aſſiduus labor: & felix induſtria mentis,
Fortunà potior, fuluo precioſior auro.
Sed quid ago ambages? Quid quae ſunt nota reuoluens,
Non potius, per te quòd Vuolfius inter habetur
Scriptores, refero? (Locus eſt mediocribus inter
Praecipuos) Tua quòd bonitas mihi contulit iſtud,
Ornauitq́ typis melioribus: atq́ ſubinde
Quod mea Muſa parit, tanto dignatur honore:
Dum iuga montis aper, fluuios dum piſcis amabit,
Semper honos nomenq́ tuum laudesq́ manebunt.
Haec plaudente mihi uideor rapuiſſe Marone
Carmina, ne noſtris roſa uepribus unica deſit.

FINIS.

Digitized by Google

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩι ΤΩι ΘΕΩι ΠΙΣΤΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ,
ΚΑΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΡΩΜΑΙΩΝ Ο ΛΑΣΚΑΡΙΣ.

NOTA: *Hæc imago eſt non primi Laſcaris, ſed eius nepotis è filia, quem in matrimonio habuit Ioannes Ducas, alter Nicænus poſt ſocerum imperator.*

BIBLIOTECA NAZ. VITT. EMANUELE ROMA

Digitized by Google

ΜΙΧΑΗΛ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩι ΤΩι ΘΕΩι ΠΙΣΤΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ, ΚΑΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΡΩΜΑΙΩΝ, ΔΟΥΚΑΣ ΑΓΓΕΛΟΣ ΚΟΜΝΗΝΟΣ Ο ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ.

Frons erat plenior, & tota facies minus torua. Naſus minus latus, & magis aduncus. Barba rufa & plana.

Digitized by Google

ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΘΕΩ ΠΙΣΤΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ
ΚΑΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΡΩΜΑΙΩΝ Ο ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ.

NOTA: *Senioris Andronici F. Michaelis primi eſſe hanc imaginem, non iunioris quo mortuo, Cantacu[illegible] eius pupillum ad tempus imperio ſpolianie.*

Vna tantum aquila eſt huic appicta. fortaſſe, quòd Aſia imperium totum amiſit ipſa Conſtantinopoli [illegible] quam tandem nepos Andronicus ei eripuit, & miſerum [illegible] nem monachum fieri coegit.

BIBLIOTEC NAZ.
EMANUELE

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΓΡΗΓΟΡΑ, ῬΩΜΑΙΚΗΣ ἱστορίας βιβλίον πρῶτον.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΒΙΒΛΙΟΥ α.

Προοίμιον, ἐν ᾧ καὶ δημηγορία τοῦ βασιλέως Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου.

Ἀρχὴ τῆς ἱστορίας, διαλαμβάνουσα τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντίνου πόλεως.

Βασιλεία Θεοδώρου τοῦ Λάσκαρι τοῦ πρώτου.

Περὶ τοῦ Ἀσὰν Ἰωάννου, τοῦ τῶν Βουλγάρων ἄρχοντος.

Περὶ Ἀλεξίου τοῦ βασιλέως, τοῦ ἐκπεσόντος τῆς βασιλείας.

Περὶ τοῦ πολέμου τοῦ βασιλέως Θεοδώρου τοῦ Λάσκαρι, μετὰ τοῦ Ἀσάν.

ΒΙΒΛΙΟΝ Α.

ΤΟΙΣ τῶν πάλαι καὶ μέχρις ἡμῶν γενομένων σοφῶν βίους διὰ τῆς ἱστορίας ἀθανατίζουσι, πλείστοις πολλάκις αὐτὸς ἐντυγχάνων, καὶ θείαις τισὶ προτροπαῖς ἀκούων ὁμολογούντων τὴν τοιαύτην κεκινῆσθαι ἐγχείρησιν, μέχρι μὲν τινὸς ἄκαιρόν τινα φιλοτιμίαν τῶν ἀνδρῶν κατεγίγνωσκον, κόμπον μετὰ τὰ λεγόμενα εἶναι οἰόμενος. ἔπειτα δ' ἔδοξαν εἶναί μοι οἱ ἄνδρες ἐπόπται μὲν αὐτῆς ἀληθείας σαφεῖς, Θεοῦ δὲ τῷ ὄντι τὸ ἔργον, καθάπερ ὀργάνῳ χρωμένου τῇ τούτων χειρί, μικρὰ ἢ μηδὲν ἀποδέον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐρανοῦ τε καὶ γῆς, τῶν μεγίστων καὶ πρώτων αὐτοῦ ποιημάτων· πρός γε τὸ τὴν ἀπόρρητον δόξαν ἀναγγέλλειν, ὡς ἐφικτὸν τοῦ Θεοῦ. τὰ μὲν γὰρ καθάπερ σιγῶντες κήρυκες τῆς θείας μεγαλουργίας, τὸν ἅπαντα διαγίγνονται χρόνον, αἴσθησιν προκαλούμενα μάρτυρα μόνην. ἡ δ' ἱστορία, ζῶσά τε καὶ λαλοῦσα φωνή, καὶ ἔμψυχος καὶ διαπρύσιος κήρυξ αὕτη, διαπερᾷ τὸν αἰῶνα, καθάπερ ἐν πίνακι παγκοσμίῳ δεικνύουσα τὰ προγεγονότα τοῖς ἐπιγιγνομένοις ἀεί, ὅσα τέ ποτε ἐν ἀλλήλοις καὶ δι' ἀλλήλων οἱ ἐξ αἰῶνος ἐπεπράχεισαν ἐν τῷ βίῳ, καὶ ὅσα ποτὲ πεφιλοσοφήκασι περὶ τῆς τῶν ὄντων φύσεως οἱ σοφοί, καὶ τίνα κατειλήφασι τούτοις, καὶ τίνα μή. καὶ τίσι ποτὲ δυσχερείαις ἄλλοτε ἄλλοι συνεσχηκότες, τινῶν ποτε τῶν ἐκ Θεοῦ καλῶν κἀγαθῶν τὸν κόρον ἀπελελαύκεσαν, καὶ πόσαις ποτὲ ταῖς ἀπροσδοκήτοις ἐκεῖθεν εὐεργεσίαις ἐνέτυχον. δοκεῖ δέ μοι καὶ τὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς δόξαν ἐνδοξοτέραν διὰ τῆς ἱστορίας καθίστασθαι, καὶ ἵν' εἴπω, λαμπροτέραν πολλῷ τὴν λαμπρότητα. τοῦ γὰρ ἂν ᾔδεσαν ἄνθρωποι, τῆς ἱστορίας οὐκ οὔσης, ὡς ὁ μὲν οὐρανὸς τὴν αὐτὴν ταύτην ἀρχῆθεν ἀεὶ καὶ ἀκίνητον κινούμενος κίνησιν, ἥλιον καὶ σελήνην, καὶ πάντας ἀστέρας διηνεκῶς ἐξελίττει, πρὸς ποικιλίαν ὁμοίως εὔτακτόν τε καὶ εὔρυθμον, καὶ ὁμοίως τὴν τοῦ Θεοῦ διηγεῖται δόξαν ἐφ' ἡμέρᾳ τε καὶ νυκτὶ δι' αἰῶνος· ἡ δὲ γῆ

NICEPHORI GREGORAE HISTORIAE ROmanæ Liber primus.

CAPITA PRIMI LIBRI.

Proœmium, quo & concio Imperatoris Andronici Palæologi continetur.

Initiũ hiſtoriæ, qua res ab Vrbe capta exponuntur.

Imperium Theodori Laſcaris primi.

De Ioanne Aſane, Bulgarorum principe.

De Alexio Imperatore, poſt amiſſum imperium.

De bello ab Imperatore Theodoro Laſcari cum Aſane geſto.

LIBER I.

Hiſtoriæ cõmendatio.

CVM pleroſq; ueterum hiſtoricorũ, qui ad noſtrã uſq; ętatem fuerunt, ſe ad res geſtas monimẽtis literarum ĩmortalitati mandandas, diuinitùs impulſos eſſe profiteri, è crebra illorũ lectione cognouiſſem: aliquandiu uerba illa ex ambitione atq; ab inani oſtentatione profecta eſſe iudicaui. Pòſt uerò, acuti ueritatis inſpectores uiri illi, res ipſa uerò Dei opus eſſe mihi uiſa eſt, manu illorum inſtrumenti uice utentis, quæ parum, ac nihil potius (ut paucis dicam) à cœlo & terra, maximis & primis eius operibus, differret: quod quidem ad arcanã eius gloriæ prędicationẽ, quatenus eam aſſequi licet, pertineret. Nam illa quidem, tanquam taciti præcones diuini opificij amplitudinis, ſenſuum duntaxat elicere teſtimonia non deſiſtunt. Hiſtoriæ uerò uiua & clara uox, & uerè animatum ac uocale præconium, ad omnem pertinet poſteritatem, quo uelut in uniuerſitatis tabula quadam, tum res ab omni æuo geſtæ, tum naturæ rerum explicatio, quatenus eæ perceptæ ignoratę ue ſint: tum quibus aliàs alij uel difficultatibus implicati, uel proſperrimis ſucceſsibus diuinitùs ornati, ac præter omnem expectationem adiuti fuerint, poſteris inſpiciendæ proponunt. Ac (ut mea quidẽ fert opinio) cœlorũ & terrę gloria hoc ſcripti genere illuſtrat, & magis explendeſcit. Nam, ſublata hiſtoria, unde ſcirẽt mortales, cœlum primo illo & immutabili motu agitatum, ſolem & lunã cæteraſq; ſtellas cõtinenter proferre cõſtanti & apta uarietate, Deiq; gloriã noctes dieſq; perpetuò enarrare: terrã uerò

Hiſtoriã cũ cœlo & terra cõparat.

Digitized by Google

immutabilem illam mutationem, qua ab initio prædita fuit, conſtanter retinere, ac eundem ortum atq; interitum poſteris omnibus denunciare? Quamobrem ſi non maiori, pari certè admiratione cuiuſuis cordati hominis digna eſt. Nam qua parte huius mundi opificium ueluti mancum erat, quod è cœli machina affirmare ac perſuadere nemo poſſit, olim ęquè genera hominū extitiſſe, quótque illa fuiſſent, & quā diu duraſſent, & quid in uita egiſſent, quæq; beneficia tum à Deo, tum à cœlo, tū à terra, alijs atq; alijs tēporib. atq; ætatib. accepiſſent, hiſtoria nō id modò præſtat: ſed etiam lectores ſuos alio quodam modo uates reddit, quę futura ſint, ex ijs quę præterierunt conijcientes. Iam, ut is qui in exigua & definita terræ parte habitat, orbis terrarum fines & extremitates, & peculiares gentium & locorum naturas, annorúmque & temporum diſcrimina, quæ diuerſis terræ partibus exiſtunt, aliaq; bona infinita norit: quis largitur hominibus, niſi una hiſtorię explicatio? His igitur de cauſis hoc genus eruditos nec magnopere diligo, nec magnifacio, qui Comicis & Tragicis fabulis & laudationum blandimentis linguas acuerunt: ſed eos potius, qui aut naturam rerum pro uirili ſua indagarunt: aut hiſtorias diſperſas, & aliorum dicta factaq; ad animi fortitudinem ac prudentiam ſpectantia, ſuo labore collecta, ad maximam poſteritatis utilitatem ediderunt. Quorum admiratio & ęmulatio nos ad imitationem impulit, huiuſq; conatus mihi cauſa fuit. Quum autem id ſit hiſtoriæ ueritas, quod animantibus oculus: hanc nós tanquam ducem in hoc Opere ſequi cumprimis decet, duabus de cauſis. tum, ne ea res, quam ueluti regulā & amuſsim poſteris proponere ſtatuimus, diſtorta et pernicioſo morbo afflicta uideatur: tum, ne anſam ijs præbeamus, qui ex paucis totum ſcriptum noſtrum cauillari, & pro nugatorio traducere cupiunt. id quod noſtra ætate claris quibuſdam uiris uſuuenit, qui quum in maxima rerum ignoratione uitam exegiſſent, atque ita ad hiſtoriam ſcribendā temerè acceſsiſſent, multis eam mendacijs ex inſcitia contaminarunt, & omni utilitate ſpoliarunt: cauſamq; probabilem tam prudentiſsimo Imperatori Andronico Palæologo, eius ſingulatim & acriter coarguendæ (idq; ijs hominibus adhuc uiuentibus ac præſentibus, quos illi plurimis mendacijs infamarāt) quàm nobis concionis cuiuſdam, quam ille me audiente habuit, inſerēdæ, quod ad inſtitutum noſtrum accommodata eſſe uideretur.

Futura è præteritis diuinātur. Hiſtoria orbem terrarum & omnia ſecula peragrat.

Naturæ rerum & hiſtoriæ præcipua in doctrina laus.

Veri ſtudiū profitetur.

Hiſtorici rerū ignari

Imperatoris Andronici Concio.

Hiſtoricorum inſectatio.

SÆpe (inquit) mecum ipſe miratus ſum, qui fieret, cum pleriſq; mortaliū quietam & tranquillam prorſus agere uitam liceret, ac plu-

τὴν ἄτρεπτον ταύτην ὁμοίως ἀρχῆθεν ἀεὶ τρεπομένην τροπὴν, τὴν αὐτὴν τοῖς ἀεὶ ἐπιγιγνομένοις ἀνθρώποις γένεσιν καὶ φθορὰν διὰ αἰῶνος προδείκνυσιν; ὥστ' εἰ μή τι πλέον, ἀλλ' οὖν οὐδ' ἧττον ἂν καὶ ταύτην θαυμάσειε πᾶς τις, ὅτῳ διάνοια πρόσεστιν ὑγιαίνουσα. ᾗ γὰρ ἂν ἐλλιπὲς ἐδόκει τὸ δημιούργημα, μή τινος ἰχνηλατεῖν δυναμένου καὶ πείθειν, ὡς καὶ ἄλλαι τινὲς γενεαὶ πρὶν ὑπῆρξαν ὁμοίως ἀνθρώπων, καὶ πόσαι τινὲς ὑπῆρξαν, καὶ μέχρι πόσου, καὶ τί ποτε ἄρα πεπράχασιν ἐν τῷ βίῳ, καὶ οἷς τισιν ἄρα τοῖς ἐκ θεοῦ τε καὶ οὐρανοῦ καὶ γῆς ἀγαθοῖς κατὰ διαφόρους γενεάς τε καὶ χρόνους ἐνέτυχον. ἀλλὰ νῦν γε πρὸς τούτοις, καὶ προφήτας ἕτερον τρόπον τοὺς μετιόντας ποιεῖ, ἐκ τῶν φθασάντων στοχαζομένους τὰ μέλλοντα. τό γε μὴν βραχεῖ τινι τόπῳ καὶ ὡρισμένῳ τῆς οἰκουμένης οἰκοῦντά τινα, τὰ πέρατα γιγνώσκειν γῆς, καὶ ἄκρα οἰκουμένης, μήκη τε καὶ πλάτη θαλαττῶν, καὶ ὅσοι ποταμοὶ καὶ λίμναι εἰσί, καὶ ἰδιοτροπίας ἐθνῶν καὶ τόπων, καὶ διαφορὰς ὡρῶν τε δὴ καὶ χρόνων τῶν ἐν διαφόροις γινομένων μορίοις τῆς γῆς, καὶ ὅσα ἕτερα τῶν ἀγαθῶν μυρία, τίς χαρίζεται τοῖς ἀνθρώποις, ἢ μόνη γε ἡ τῆς ἱστορίας ἐξάπλωσις; διά τοι τοῦτο καὶ οὐ τούτους μᾶλλον ἠγάπησα τῶν σοφῶν, οὐδὲ τούτους ἐζήλωκα, οἱ κωμικοῖς τισι δράμασι καὶ σκηναῖς τραγικαῖς καὶ θωπείαις ἐγκωμιαστικαῖς τὴν ἑαυτῶν κατηνάλωσαν γλῶσσαν, ἀλλ' ὅσοι τῶν ὄντων τὴν φύσιν, καθόσον σφίσιν ἐξῆν, ἀκριβώσαντες, καὶ ὅσοι τὰς ἱστορίας ἐκ τῶν καθέκαστα, καὶ ἄλλοτ' ἄλλοις εἰρημένων τε καὶ πεπραγμένων εἰς τε ἀνδρίαν ψυχῆς βλεπόντων καὶ σύνεσιν, πόνοις ἰδίοις ξυνειλοχότες, εἰς μεγίστην ὠφέλειαν τοῖς ἑξῆς ἐκδεδώκασι. καὶ μέντοι καὶ οὗτος ὁ πρὸς ἐκείνους πόθος καὶ ζῆλος κἀμὲ τὰ ἀκόλουθα πράττειν παρέπεισε, καὶ οὗτος αἴτιος ἐμοὶ τοῦ τοιοῦδε γέγονεν ἐγχειρήματος. ἐπεὶ δ', ὅπερ ὀφθαλμὸς τοῖς ζῴοις, τοῦτο τῇ ἱστορίᾳ ἀλήθεια, προηγουμένην ἔχειν ταύτην ἐνταῦθα χρεὼν καὶ ἡμᾶς πρὸ παντὸς, δυοῖν ἕνεκα· ἑνὸς μὲν, ἵνα μὴ, ὅπερ ὡς κανόνα καὶ στάθμην τοῖς ἐσομένοις προὐθέμεθα προτιθέναι, τοῦτον στρεβλὸν καὶ νοσοῦντα ἐς τὰ καίρια δείξωμεν. ἑτέρου δὲ, καὶ ἵνα μὴ πρόφασιν δῶμεν τοῖς διασύρειν ἐξ ὀλίγων τὴν ὅλην πραγματείαν ἡμῶν βουλομένοις, καὶ ἐξελέγχειν ὡς οὐδὲν ὑγιὲς κεκτημένην. ὁποῖόν δή τι καὶ τῶν ἐφ' ἡμῶν τινες ἐλλογίμων ἐπεπόνθεισαν. ἀπειρίᾳ γὰρ πραγμάτων πλείστῃ συνεζηκότες οἱ ἄνδρες, ἔπειτα οὕτως εἰς τὸ συγγράφειν ἐμβεβληκότες, ἔλαθον πολλοῖς τισι καταχρησάμενοι ψεύδεσι, καὶ οὕτως ἐς τὸ ἀχρεῖον τὴν αὐτῶν παρασύραντες ἱστορίαν, ὡς καὶ πρόφασιν εὔλογον δεδωκέναι τῷ πολλῷ τὴν σύνεσιν βασιλεῖ Ἀνδρονίκῳ τῷ Παλαιολόγῳ, σὺν οὐδενὶ κόσμῳ διασύρειν καὶ ἐξελέγχειν ταύτην ἐκ τῶν καθέκαστα· καὶ ταῦτα, ἤδη τούτων τῶν ἀνδρῶν ἔτι παρόντων, ὧν δήπου ἐκεῖνοι τὰ πλεῖστα κατεψεύσαντο. καὶ ἵνα μιᾷ τῶν τοῦ βασιλέως δημηγοριῶν ἣν ἐπ' ἐμοῦ διεξῆλθεν, ἐν καιρῷ χρήσωμαι. φανείη γὰρ ἂν καὶ ἡμῖν εἰς τὴν παροῦσαν ἐγχείρησιν χρήσιμος.

Δημηγορία τοῦ βασιλέως Ἀνδρονίκου.

ΠΟλλάκις φησὶν ἐθαύμασα κατ' ἐμαυτὸν γενόμενος, πῶς τῶν ἀνθρώπων τοῖς πλείστοις ἐξὸν ἀστασίαστον καὶ ἠρεμαῖον μετὸν διαβόσκειν τὸν βίον,

καὶ πλεῖ-

καὶ πλείστους μὲν ἔχειν οἳ θαυμάσονται, μηδένας δὲ οἳ τὸν τρόπον τούτων μισήσουσιν· οἱ δὲ πρόθυμοι πρὸς τὸ λοιδορεῖν πάντα τινὰ ἀπαντῶσι, καὶ γλῶτταν ἑκόντες ἀσκοῦσι πονηρὰν καὶ ἀπαίδευτον καὶ ὑβρίζουσαν. καὶ ταῦτα μηδεμιᾶς πολλάκις προκειμένης προφάσεως, ἢ προβαλλομένης τι τῶν δικαίων, ἴσως ὑπεκκαύματ' εἶναι πρὸς τοιαύτας ἀναφλεγομένας ὁρμάς. καὶ τούτων μᾶλλον ἐθαύμασα, τῶν ὁπόσοι ψευδεῖς κατὰ βασιλέων ὁμοῦ καὶ πατριαρχῶν βλασφημίας συρράπτειν καὶ ἀναισχύντως προφέρειν τολμῶσι· καὶ πάντων ἐθαύμασα μάλιστα, τῶν ὅσοι γραφῇ παρατίθεσθαι τὰς οὕτω ψευδεῖς βλασφημίας αὐτῶν οὐκ ὀκνοῦσι. τὰς γὰρ ἐκ μόνης τῆς γλώττης προϊούσας λοιδορίας, αὖραι λαβοῦσαι, ἐς αἰθέρα ἀνόστους διασκεδάζουσιν. αἱ δὲ γραφαῖς καὶ βίβλοις ἐντυπούμεναι, μονιμώτερον καὶ τυραννικώτερον κατὰ τῶν ὑβριζομένων τὸ κράτος ἐσχήκασι, τὴν ἡγεμονίαν τῆς γραφῆς λαμβανούσης, καὶ διὰ μακροῦ πομπευούσης τοῦ χρόνου. οὐκ οἶδα δὲ ὁπότερον, οὐδ' ἔχω ῥᾳδίως διαγινώσκειν οὗ χάριν ταῦτα ἐπείγονται δρᾶν, καὶ τίνος ἕνεκα κέρδους ἐς τοιούτους κρημνοὺς ἑαυτοὺς συνωθοῦσιν. εἴτε γὰρ ἰδιότητά τινα κακίας ἀποπιμπλάντες ἑαυτῶν, ὧδε τὰς οὕτω ψευδεῖς βλασφημίας χωροῦσι, κακῶς τῷ ὄντι δρῶσι καὶ λίαν αἰσχρῶς, κατὰ τῆς ἑαυτῶν, ὡς εἰπεῖν, κεφαλῆς. στήλην τε γὰρ τῆς σφῶν κακίας τῷ χρόνῳ παρέχουσιν, ὅτι ἐξὸν ἐκ τοῦ λέγειν εὔφημα, καὶ πρεσβεύειν ἀλήθειαν, γνωρίζεσθαι τοῖς ἀκούουσιν· οἱ δ' ἐκ τοῦ πλείους ἁμάξαις ὕβρεων τοὺς μηδὲν ἀδικήσαντας, δημοσιεύειν εἵλοντο ἑαυτούς, παραπλησίως ὥσπερ ἂν εἴ τις, ἐξὸν ἠπειρώτης ὄντα, καὶ βίον ἀδεέστερον καὶ ἀκίνδυνον ζῆν, ὃ δ' ἐς Ἀτλαντικοῦ πελάγους χειμῶνας καὶ κλύδωνας φέρων ἐμβέβληκεν ἑαυτόν. τὸ δὲ καὶ κακῶν ἀρχέτυπα τοῖς ἐφεξῆς εἰς μίμησιν προτιθέναι τὰ γράμματα, καὶ εἰκῇ καθιστᾶν ἑαυτοὺς αἰτίους τῆς ἐκείνων ἀπωλείας, τοῦτο δὲ ποίων κρημνῶν οὐκ ἐπάξιον, διπλᾶ καὶ τριπλᾶ προτεῖνον τὰ ἐγκλήματα; ἃ γὰρ ὡς ἀήθη ταῖς πολιτείαις καὶ νόθα ἐλαύνειν ὡς πορρωτάτω καὶ ἀποτρέπεσθαι ἔμελλον, δεδιότες οἷς τὰ τοιαῦτα πρόχειρον λοιδορεῖν, καὶ τῶν πόλεων ἐξωθεῖν, ὡς πρὶν τῶν δικαστικῶν Ἀθηναῖοι πινάκων τοὺς ὅσοι παρέγγραπτοι καὶ τῆς σφῶν πολιτείας ἀνάξιοι· ταῦτα ἀσμένως ἤδη δέξαιντ' ἂν πράττειν αὐτοί, ὡς καὶ ἄλλοις ἤδη πεπραγμένα καὶ δεδογμένα, καὶ τῶν ὅρων ὄντα τῆς συνηθείας ἐντός. φιλοῦσι γὰρ ὡς τὰ πολλὰ τῶν ἀνθρώπων οἱ τοῖς οἱοισδήποτοῦν ἀτοπήμασιν ἁλισκόμενοι, ἐς ἀρχαιοτέρας εἰκόνας ἀνάγειν τὴν μίμησιν, ἵν' ἐκεῖθεν ὡς ἐξ ὁρμητηρίου κατατρέχωσιν, οἵτινές ποτ' ἄρ' εἶεν οἱ πρὸς ἐλέγχους ἀποδυόμενοι. εἴτ' οὖν διὰ τοῦτο λοιδοροῦσι καὶ ψεύδονται, οὑτωσί πως ἑκατέρωθεν ἁμαρτάνουσιν· εἴτ' αὖ διαμονῆς ἕνεκα τῆς αὐτῶν συγγραφῆς, καὶ οὕτω πόρρω θέουσι τοῦ σκοποῦ, τὰς κρηπῖδας τῶν αἰτιῶν οὐ πάνυ τοι σφόδρα ὑποτιθέμενοι ἀσφαλεῖς. αὐτοὶ μὲν γὰρ ἴσως εἰδότες τὰς τῶν πολλῶν ἀκοάς, ταῖς τῶν ἄλλων ὕβρεσι μᾶλλον χαιρούσας ἢ τοῖς ἐπαίνοις, καὶ ὡς πολλῷ γε ἥδιον οἱ πολλοὶ τὰς ὡντινωνοῦν διεξέλθοιεν ὕβρεις ἢ τἀγαθά, κἂν τὰς μὲν ψεύδη μακρὰ καπηλεύωσι, τὰ δὲ φῶς ἀληθείας ἔχῃ προπορευόμενον, οὕτω τὴν ἱστορίαν αὐτῶν διατίθενται, ἵν' ἐς μακροὺς διαθεῖν τοὺς χρόνους χαίροντες διεξίοιεν αὐτὴν οἱ τῶν αἰώνων κατὰ διαδοχὴν ἀμείβοντες ἄνθρωποι. καὶ οὔτε δίκης ἐπόπτην πρὸ ὀμμάτων διανοίας λαμβάνουσιν, οὔτ' αἰδῶ τῶν καλῶς καὶ δικαίως κρίνειν εἰδότων ἀνδρῶν.

ac plurimos habere quibus admirationi eſſent, nullos uerò penitus inimicos: ut ipſi ad quoſuis proſcindendos propēſi, linguas improbas, futiles & contumelioſas ultrò exacuerent: idq; nulla ſæpe occaſione data, quę ad huiuſmodi maledicentiā iurè illos incenderet. Illos uerò magis etiam ſum miratus, qui Imperatores ſimul & Patriarchas falſis maledictis inceſſere, ac impudenter proſcindere audent. Sed hi admiratione omnium maxima me affecerunt, qui tam falſa maledicta ſua mandare literis nō dubitarunt. Nam conuicia quæ lingua proferuntur, ſtatim aura diſsipat. Quæ uerò ſcribuntur, & libris imprimuntur, diutius & grauius eos quos lęſere iniuria, premunt: autoritate à ſcriptura petita, & longo tempore ſe iactante. Ignoro autem utrum, nec ſcio qua gratia hæc facere ſtudeant, aut cuius lucri ſpe in talia præcipitia incurrant. Nam ſiue ut ſingularem ſuam improbitatem expleāt, adeò falſa maledicta congerunt, malè faciunt, ac turpiter admodum, ſuoq; (quod aiunt) capiti nocent. Nam improbitatis ſuæ monimentum produnt poſteris, quòd cum bene dicendo & celebrāda ueritate innoteſcere auditorib. licuiſſet, plauſtris conuiciorum in innocentes effundēdis ſemetipſos traducere publicè maluerunt: haud ſecus ac ſi is, cui liceret in terra cōtinente beatè ſecurèq; uiuere, in Athlantici maris tempeſtates ac fluctus ultrò ſe cōijceret. Scelerum porrò exempla ſcriptis ſuis proponere poſteris, & interitus eorum ſponte reum fieri: id uerò quæ præcipitia non meretur, cum duplicibus aut triplicibus criminib. ſeſe obſtringant? Quas enim res ut inſolitas ciuitatibus & improbatas, quàm longiſsimè exterminaturi & abominaturi erant, eorū metu quibus & inſectari & urbibus eas exigere promptū eſſet, quemadmodum olim Athenis ex albo iudicum delebant per fraudē inſcriptos & republica indignos: has iam cupidè amplectentur, ut & ab alijs antè factas ac probatas, & à conſuetudine non abhorrentes. Solent enim homines quorumuis criminum rei, ſuam imitationem ad exempla ueterum referre, ut cauſam habeant inuehendi in eos qui illa arguere inſtituerint. Siue igitur hac de cauſa ita conuiciantur & mentiūtur, multum falluntur: ſiue ob diuturnitatem ſcriptorum ſuorum, etiā ſic procul à ſcopo aberrant, infirmis rationum ſuarum iactis fundamentis. Sciunt illi quidem forſitan, uulgi aures inſectatione aliorum quàm collaudatiōe magis delectari, ac iniurias quàm rectè facta libentius legi, quamuis illas prolixa mēdacia uenditent, hæc uerò lux ueritatis antecedat: eoq; ſic hiſtorias ſuas componunt, ut ij qui multis ſeculis pôſt futuri ſunt, eas lōgiſsimo tēpore cum uoluptate legant. Nec in hoc uel iuſticiæ præſidem animis intuentur, uel æqua & recta iudicia bonorum uirorū reuerentur,

Maledicæ linguæ.

Maledici calami.

Cauſæ mendaciorū futiles.

Obtrectatores uulgo grati.

rentur. Quæ res non adeò illis obeſt quos uituperāt, quàm ipſis obtrectatoribus. quòd & homines cordati malis ſuſpicionibus aduerſus illos conceptis, quæ mille probris ſcatent, eos inter improbos perpetuò numerabunt: & Deus iuſticię præſes, linguas eorum grauioribus pœnis perſequetur. Atque etiam interdum ex ignoratione ueri, & imperitia rerum, quę á quouis audierint, priuſquā expendant, ſint ne probabilia & ueritati conſentanea, an uerò abſurda, & ab ea prorſus abhorreant, ſic illas chartis illinunt, ac memoriæ mandant, eáſque cauſas afferunt quę nullæ ſunt, & ea dicunt quæ neq; facta ſunt, neque omnino fieri poſſunt: quales eſſe Platonis ideas accepimus, & tragelaphos ex Indicis monſtris in Aſia narrari ab ijs qui figmenta figmentis cumulant, ut maiorem in animis auditorum admirationem excitent. Quapropter huiuſmodi portenta ſcriptorum noſtræ ætatis, quoad potuero, coarguam: qui nec acribus ingenijs præditi, nec in republica uerſati ſunt, unde iudicium gerendarū rerum peterent, uſu & experiētia partum: qua multas etiam ſegnes naturas uelut è ſomno tandem excitari uidemus, & urbaniores reddi, ut inter eos numerentur qui prudētia pollent, & aliorum conſuetudine linguas excoluerunt, id quod fit ciuilibus quæſtionibus pro tempore propoſitis: ſed illa immatura ętate perperàm deſcripſerunt, & in ocio atq; exercitatione literaria multis annis conſumptis, ueluti ſurdis auribus res quolibet tempore geſtas prætervecti, omnem ætatem exegerunt.

Hiſtoriæ ex rumoribus.

Ideæ, tragelaphi.

Scriptores hebetes & imperiti.

Quòd ſi rem non tam ineptè tractaſſent, minus eſſet illis ſuccenſendum. Vſqueadeò tenebris & angulis digni illi homines, nullo ingenio, nulla dexteritate, ad eloquētiæ exercitationem ſeſe contulerunt. Omnis enim ſcientiæ & artis perfectio, tanquam fundamento & baſi, ingenio innititur. Quod ſanum ſi fuerit, magnum adfert ad rem ritè conficiendam adiumentum: ueluti ferrum & ęs, quod fabro facilè cedit. Sin illud infirmum fuerit, ſcientiæ doctrinæq; fundamentū labaſcit ac corruit. Id quod bonis iſtis uiris accidit, qui ferè ſegnibus & inertibus ingenijs præditi, ſi quid ex inſtitutione doctrinæ cōſecuti ſunt, caducum tamē illud & maximis uitijs inquinatum protulerunt. Ego uerò quoſdam ueterum ſapientum dixiſſe audio, ijs qui ad ſcribendum adiecerint animū, bonos pictores eſſe imitandos: qui ſi archetypum aliquo naturæ uitio laboret, ſiue exceſſu ſiue defectu partium corporis: non id totū in pictura imaginis exprimunt, ſed alicubi quidem ad ſimilitudinem oſtendendam inſerunt: alicubi uerò pretereūt, ne uel perpetua ſit imaginis deformitas, uel naturę probrum quoddam oculis ſemper obuerſetur, ac dicacibus hominibus ioci deriſus'que materiam præbeat.

Ingeniū doctrinæ fundamentum.

Hiſtorico pictor imitandus.

At

δρῶν. ὥσπερ δὲ οὐ τοσοῦτον οὓς λοιδοροῦσι λυμαίνονται, ἢ αὐτούς γε δὴ σὺν ὑβρίζοντας, ὅπερ ἄνθρωποι σωφρονοῦντες ἀτόπους ὑπονοίας κατ' ἐκείνων ταῖς ψυχαῖς ἐμφυτεύσαντες, μυρίοις βρίθουσας ὀνείδεσιν, ἐν κακοῖς αὐτὸν ἀεὶ μεμνήσονται· θεὸς δ' ὁ τῆς δίκης πρυτάνης, δι' ἀψιλεστέραν αὐτοῖς ταμιεύσει τῆς γλώττης τὴν κόλασιν. οὐ μὴν ἀλλ' ἴσθ' ὅτι καὶ δι' ἀμαθίαν τοῦ βελτίονος καὶ ἀπειρίαν πραγμάτων ἅπερ ὁτουοῦν ἠκηκόεσαν, πρὶν βασανίσαι, εἰ τὰ μὲν τῶν εἰκότων, τὰ δ' ἥκιστα, καὶ τὰ μὲν ἐοικότα ἀληθείας οἴκοι ἐνδιαιτᾶσθαι, τὰ δ' ὑπερόριον ἀληθείας τείνουσι γλῶσσαν, οὕτω ταῦτ' ἐφαπλοῦσι ταῖς ἑαυτῶν συγγραφαῖς καὶ τῷ χρόνῳ, αἰτιώμενοί τε τὰ ἀναίτια, καὶ φάσκοντες ἃ μήτ' ἐγένετο, μήτε γενέσθαι τῶν δυνατῶν ἦν· οἷας τὰς πλάτωνος τὰς ἰδέας ἀκούομεν, καὶ ὅσοι σὺν τραγελάφους ἐκ τῶν τῆς ἰνδίας τεράτων ἐν ταῖς τῆς ἀσίας διαβιβάζουσιν ἀκοαῖς, ἐκ μὴ ὄντων αὖθις μὴ ὄντα καθιστῶντες, ἵνα μᾶλλον ἐκπλήττωσι σὺν ἀκούοντας. διὰ ταῦτα τοίνυν ἐλέγξειν ἄρχομαι τὰ τοιαῦτα, καθόσον οἷόν τε, τῶν ἐφ' ἡμῶν συγγραφέων. ἄνθρωποι οὔτε δραστήριοί τινες τὴν φύσιν, οὔτε πολιτικοῖς τισι πράγμασι συμμίξαντες, ἵνα τινὰ καὶ πρακτικὸν ὀφθαλμὸν ἐκεῖθεν ἑαυτοῖς παράσχοιεν, ἣν κρείσσων ἐμπειρία πεπορισμένην, ὑφ' ἧς ὁρῶμεν πολλοὺς καὶ τῶν πάνυ νωθροτάτην ἐλαχότων τὴν φύσιν ἀφυπνιζομένους, ὡς εἰπεῖν, καὶ ἀνεγειρομένους ὀψέ ποτε, καὶ ἐν ἀστειότητα μετημφιεσμένους, κἀκείνοις ἤδη ἐγκρινομένους οἷς βουλὴ καὶ κρείσσων αὐτῇ πραγμάτων, καὶ οἳ γλῶσσαν ἐξήσκησαν ἐκ τῆς τῶν ἄλλων συνδιαιτήσεως, τοῖς προτιθεμένοις πολιτικοῖς ζητήμασιν ἐν καιρῷ γινομένην, ἀλλὰ λόγοις, καὶ τούτοις πλημμελῶς, ἐξέτι νέου διειλεχότες, καὶ μόνῃ τῇ τούτων σχολῇ καὶ τριβῇ σὺν μακροὺς παραλλάξαντες ἡλίους, οὕτω κωφοὶ τῶν ἀεὶ γιγνομένων, τὸν ἅπαντα διεμετρήσαν βίον.

Εἰ δὲ μηδὲ τούτοις οὕτωσί πως ἐδίδουν, οὐ δεινὸν μέγα τὸ ἐκείνων ὑπῆρχεν αὐτῷ ἄλλαγμα. οὕτω σκότει καὶ γωνίᾳ μάλα προσήκοντες οἱ ἄνθρωποι, οὐκ εὐφυῶς οὐδ' εὐρύθμως ἐν τὴν τῶν λόγων ἐβάδισαν ἄσκησιν. πᾶσα γὰρ ἐπιστήμη καὶ τέχνη καθάπερ θεμελίῳ καὶ βάσει τῇ φύσει, τὴν ἑαυτῆς συντέλειαν ἐποικοδομεῖ. ἂν γοῦν ἡ φύσις ὑγιαίνουσα ᾖ, μέγα πρὸς κατόρθωσιν γίνεται τῆς ἐπιστήμης ἐφόδιον· καθάπερ καὶ σίδηρος καὶ χαλκὸς, ῥᾳδίως ὑπείκων τῷ χαλκοτύπῳ. ἂν δ' ὁ τῆς φύσεως ἀσθενῶς ἔχῃ θεμέλιος, κάκιστος ἐπίκουρος τοῖς τῆς ἐπιστήμης οἰκοδομήμασι γίνεται, καὶ ἐν ἔτι πλημμελὴς καὶ ἐπίβουλος σύμμαχος. ὡς νῦν γε καὶ οἱ χρηστοὶ οὗτοι νωθρὸν ὡς τὰ πολλὰ καὶ νοσοῦν τὸ συμφυὲς κτησάμενοι φρόνημα, εἰκότως ἄρα καὶ ὃν ἐκ τῆς τέχνης ἐποιήσαντο λόγον, σεσαλευμένον ἔφηναν ὁμοῦ καὶ νοσοῦντα τὰ καίρια. ἐγὼ δὲ καὶ τῶν πάλαι σοφῶν ἔστιν οὓς ἐπυθόμην φαμένους, ὡς τοὺς ἀγαθοὺς τῶν ζωγράφων μιμεῖσθαι χρεὼν, ὁπόσοι ἂν τὸ συγγράφειν ὁρμῶσι. καὶ γὰρ κἀκεῖνοι εἴ τι που τοῖς ἀρχετύποις ἐκ φύσεως παρυπείη πλημμέλημα, εἴτ' ἐν τὸ ἔλλειπον τοῦ δέοντος, εἴτ' αὖ ἐν τὸ πλεῖον παράσυρον ἐστὶν ἃ τῶν τοῦ σώματος μορῶν, οὐχ ἅπαν ἀκριβῶς ἐναρμόσαι ταῦτα δέξασι τῇ γραφῇ τῆς εἰκόνος ἀλλὰ τὰ μὲν ἐντιθέασιν, ὅσον ἐνδείξασθαι τὴν ὁμοιότητα, τὰ δ' οὔ, ἵνα μήτε τὸ δύσμορφον καὶ αἰσχρὸν ἡ γραφὴ τῆς εἰκόνος ἔχῃ δηλωτικῶς, μήτε φύσεως ὄνειδος ἀεὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῦ χρόνου προφαίνηται, καὶ γίνηται τοῖς φιλοσκώμμοσι πρόφασις γέλωτος ἅμα καὶ χλεύης.

οἱ δὲ

Digitized by Google

οἱ δὲ σεμνοὶ οὗτοι, εἴτ' οὐκ εἰδότες, εἴτε μισοῦντες τὴν ἀλήθειαν, οὐ μόνον οὐδὲ μικρὰ τῶν ἀληθευόντων ἁμαρτημάτων ὑφελόμενοι, πυθμέσιν ἀφῆκαν σιγῆς, ἀλλὰ καὶ πολλὰ τῶν μήτε πραχθέντων ἢ λαληθέντων ἐφήρμοσαν τῇ ἑαυτῶν συγγραφῇ. οὕτω πικροὶ καὶ ἀφειδεῖς ἀνεφάνησαν τῆς ἀληθείας ἐχθροί. ἢ πῶς οὐκ ἂν ἀτοπίας ἐλαύνοιεν τοιαῦτα φιλοτιμούμενοι γράφειν, ὧν μήτ' αὐτόπται αὐτοὶ γεγόνασιν, μήτ' αὐτήκοοι τῶν πραξάντων ἢ καὶ θεασαμένων γενέσθαι ἐσπούδασαν, ἀλλ' ὅσα μεθυούσῃ γλώσσῃ διεξίασιν οἱ τὰ χαμαιτυπεῖα πληροῦντες, καὶ ὅσαπερ ἂν γρᾴδια ληρῶσι καὶ τερατεύονται; ἀλλ' ὅτι μὲν οὐκ ἀντιστρατευομένην ἐμοὶ οὐδὲ τἀμὰ συγκυκῶσαν πράγματα τὴν ἑαυτῶν γλῶσσαν οἱ ἄνθρωποι ἔστησαν, οὐδὲ κατὰ τῆς ἐμῆς ὁλοσχερῶς ἐξώπλισαν ἀληθείας, ἡ βίβλος ἐκείνων δηλώσει, σποράδας καὶ ἡμετέρους ἐπαίνους πολλαχοῦ περιφέρουσα. ὃ δὴ λαμπρὰν ἐμοὶ καὶ περιφανῆ τὴν παραίτησιν ἐπισχυνεῖται, μὴ ἂν ὑποπτεύσειν τῶν πάντων οὐδένα, πρὸς ἄμυναν λέγειν ἐμέ, καὶ ἐξορύττειν εἴ τις καρπὸς ἀληθείας, τῆς αἰτίας ἐξῃρημένης περιφανῶς, ἀφ' ἧς ἀκλινῶς βαδιοῦταί τις πρὸς τὰ τοιαῦτα, ἀλλ' εὐνοίας γε ἕνεκα τῆς τε ἀληθείας καὶ τῶν ὑβριζομένων· τῆς μὲν, ὅτι ἐξοστρακίζοιτο ζηλοῦντα· τῶν δὲ, ὅτι ἀδικοῖντο, φέρειν οὐκ ἀνεχόμενος. τὸ μὲν οὖν πάντα ἐθέλειν διεξιέναι καὶ ἀνατρέπειν καθ' ἕκαστα, σχολάζοντος ἔργον ἂν εἴη, καὶ λόγοις καθάπαξ ἐγκεκυφότος. ἄλλως τε οὐδὲ πάνθ' ὅσα γεγράφασι τοὺς ἄνδρας ψεύδεσθαι ἔφαμεν (οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοῖς τὰς Νείλου πηγὰς ἰδεῖν τερατευομένοις προσρίψαιτο ἄν τις ῥᾳδίως, οὐδ' ὅσοι τοὺς ἀντίποδας καὶ ἀντοίκους, οἵτινές ποτ' ἄρ' εἰσὶν ἐκεῖνοι, τῷ λόγῳ παρεισκυκλοῦσιν) ἀλλὰ πολλῶν ὄντων καὶ διαφόρων ὁπόσα κατεψεύσαντο οἱ ἄνδρες, μετριάσαντες καὶ ὧν πολλοὶ μάρτυρες ἔτι τοῦ βίου περίεισιν ἐκλεξάμενοι, ταῦτα τῆς ἀληθείας κρινούσης φανερῶς ἡμεῖς ἐξελέγξομεν.

Ἀλλ' ὁ μὲν βασιλεὺς τὴν τῆς ἑαυτοῦ δημηγορίας ἐνταῦθά που συνελάσας κατάστασιν, πολὺς ἔπειτα ἐρρύη πρὸς τοὺς ἐλέγχους, σύμφωνα φάσκων ἐκείνοις παροῦσιν, οἳ τοῖς ἑαυτῶν διεπράξαντο σώμασιν, ἅπερ ὁ συγγραφεὺς διεφθορότα εἰρήκει, καὶ ἥκιστα τῇ ἀληθείᾳ ὁμόλογα. ἡμῖν δὲ ὁ μὲν περὶ τούτων λόγος, ἀναμείνας ἐν τῷ παρόντι, ἔσται δῆλος ἐν τοῖς ἑξῆς, ὅτε καὶ ἡμῖν τὰς αὐτὰς διεξιέναι γένοιτο ὑποθέσεις. ὁ δὲ τῆς μελετηθείσης ἱστορίας ἀρχὴν λαμβανέτω, τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς βασιλευούσης τῶν πόλεων, ἣν ὑπὸ τῶν Λατίνων φεῦ ἐπεπόνθει· καὶ ἅπερ πρὸ τῶν ἡμετέρων μὲν ἐπεπράχθη χρόνων, παρείληπται δ' ἡμῖν ἐκ τῶν, οἳ πρεσβευκότες μάλιστα ἦσαν ἐφ' ἡμῶν, ἐπιτροχάδην ῥητέον ἡμῖν· τοῦτο μὲν, ὅτι τὰ πλείω καὶ ἄλλοις εἴρηται· τοῦτο δὲ, καὶ ἵνα μὴ καὶ αὐτοί γε ἁλῶμεν ἔστιν ὃ τῆς ἱστορίας ψευδόμενοι, ἀφηγήσει διεξιέναι πειρώμενοι λεπτά τε καὶ ἐξειργασμένα, ὧν μὴ αὐτόπται αὐτοὶ γεγενήμεθα.

ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΔΙΑλαμβάνουσα τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

ΤΗΣ γάρ τοι Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Λατίνων ἁλούσης, συνέβη τὴν τῶν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν, καθάπερ ὁλκάδα μεγάλην, ἀνέμοις ἀγρίοις καὶ κύμασι θαλαττίοις συνειλημμένην, κατὰ τεμάχια καὶ μόρια πλεῖστα διαιρεθῆναι, καὶ ἄλλον ἄλλοθι κατὰ μοῖραν, καὶ ὡς ἕκαστοι τύχοιεν, ταύτην διαλαχόντας κληρώσασθαι,

At præclari iſti, uel ignari, uel inimici ueritatis, tantũ abeſt ut aliquid uerorũ erratorum ſilẽtio diſsimularint, ut etiam multa quæ nec dicta nec facta fuere, literis mandarint. Adeò acerbi & petulantes ueritatis hoſtes extiterunt. In quas uerò ſalebras non inciderent, qui ea ſcribenda ſuſcipiũt, quæ nec ipſi uiderunt, nec ex ijs qui res geſſerunt aut uiderũt, audire ſtuduerũt: ſed ea portenta, quæ in proſtibulis ebria lingua, aut à deliris aniculis referuntur. Cæterùm, eos linguas ſuas non contra nos exacuiſſe, nec res noſtras permiſcuiſſe, aut cõtra ueritatem noſtram armaſſe: liber eorum oſtendet, qui multis in locis ſparſim laudes quoq; noſtras complectit̃. Quæ res claro & illuſtri teſtimonio me ab omni ſuſpicione uindicabit: ne quiſquam putet, uindictæ cauſa hæc à me ſcribi, & ſi quid ueri in ijs inſit, aboleri: cum ea cauſa abundè ſublata ſit, quæ talem opinionem confirmare queat. Sed amor & ueritatis, & eorũ qui cõtumelia afficiuntur, huc me prouexit. Nam illam ueluti relegatam eſſe indignor: & his iniuriã fieri, ferre non poſſum. Ac omnia recenſere & refutare, munus eorum fuerit, qui abũdantes ocio, in literis conſeneſcunt: præſertim, cum ea quæ illi ſcripſerunt, falſa eſſe omnia nõ dixerimus (id enim crimen ne ijs quidem facilè impingi queat, qui ſe Nili fontes ſpectaſſe gloriant: aut ijs, qui Antipodes & Antœcos, quicunque illi ſunt, ſcriptis ſuis inſerunt) ſed cum multa uariaq; ſint illorum mẽdacia, pauca, eaq; quorũ adhuc teſtes ſuperſunt, è multis ſelecta, iudice ueritate, nos euidenter confutabimus.

Occupatio, ne ex affectu ſcribere uideatur.

Nilus, Antipodes, Antœci.

Imperator igitur, cum ad hunc ſuæ cõcionis locum perueniſſet, in refutando multus fuit: ijs teſtib. productis, qui à ſcriptore corrupta & deprauata, ſuis corporibus geſſerãt. Nos uerò eam orationẽ differemus eò uſq;, dum & nobis eædem res explicandæ erunt. Inſtitutam autẽ hiſtoriam, à capta (proh dolor) à Latinis Imperatrice urbe, auſpicabimur: & ea quæ quamuis ante noſtram ætatẽ acciderint, à natu maximis tamẽ noſtra ętate uiris accepimus, breuiter exponemus: cùm quòd pleraq; ab alijs quoq; tractata ſunt: tũ, necubi nos quoque mendacij arguamur, qui ea ſubtilius & accuratius perſequi conemur, quæ ipſi corãm non uidimus.

Refutationem uanitatis differt.

Initiũ hiſtoriæ à capta urbe.

INITIUM HISTORIAE, ea complectens quæ captam Conſtantinopolim ſunt conſecuta.

CONſtãtinopoli à Latinis capta, Romanorũq; principatu, inſtar nauigij magni, à uentis & decumanis fluctibus cõprehenſi, in plurimas partes & fruſta diſcerpto, alius alibi, quocunque fors tulit, regna-

Byzantini imperij ruina.

Digitized by Google

uit: donec uix tandem Theodorus Laſcaris ad Nicæã metropolim trigeſimo ætatis ſuæ anno Imperator eſt deſignatus.

IMPERIVM THEODORI *Laſcaris.*

Reguli, qui Laſcarim deſpexerũt

TVm enim alij uicti, alij ſupplices, ultrò ſe ad illũ contulerunt: præter eum qui Colchidem tenuit Alexium Comnenum, & qui in Europa Theſſaliæ potitus eſt, & quam ueterem Epirũ nominarunt. Is erat ex Angelorũ familia Comnenus Michael. Hi enim ab urbe Imperatrice longiſſimè remoti, & fines Romano Imperio ex diametro (ut ita dicam) oppoſitos ſortiti, locorumq́ munitiõibus freti, tyrannico more ſibi Imperium uendicarunt: idq́ in hunc uſque diem, liberis ac nepotibus ſuis ueluti patrimonium tradere potuerunt. Quum enim Latini uerno tempore urbem expugnaſſent, Imperium tripartitò inter ſe diuiſerunt: Flandriæ Comes Balduinus, & Bleæ Comes Doloicus. ſolus uerò Montisferrati Marchio Theſſalonicę & adiacentium locorum rex eſt declaratus. Imperator autem ex eis Byzantij Balduinus creatus, ſtatim contra Occidentales urbes, quæ ſparſim in Thracia ſunt, mouit, eaſq́ celerrimè deditione cepit: Montisferrati autem Marchio Theſſalonicam uſque progreſſus, eaq́ potitus, facillimè inſtar incendij inde omnes ulteriores pagos & urbes eſt peruagatus, donec ipſam Peloponeſum ingrederetur. Ac illo quidem anno res Latinorum ſecundo curſu proceſſerunt, adeò ut nulla Romanis Imperij recuperandi ſpes relinqueretur. Itaq́ uere appetente, Latinorum copiæ in Orientẽ traijcere, unà cum ipſo Balduino parabant. Ac forſitan traieciſſent, & Romanorũ reliquias internecione deleuiſſent, niſi derepentè ueluti magni tonitrus fragor, Bulgarici motus terror impetum illorum retardaſſet.

Latini ut diuiſerint Imperium.

Balduinus.

Marchio Montisferrati.

Bulgari Latinos ab Oriẽte abſtrahunt.

DE ASANE IOANNE, *principe Bulgarorum.*

NAm primi Aſanis frater & ſucceſſor Ioannes, delectu ex omnibus Bulgaris habito, & non paruis Scytharũ copijs, qui Boreales Iſtri partes accolunt, conductis, occaſionẽ ſibi oblatam ratus eſt Thracios pagos & urbes opprimendi, re Romana uehementer turbata & afflicta: Latinis autem, rebus grauioribus diſtractis. Vnde neceſſitate coacti, ſuas omnes copias reuocare decreuerunt Balduinus & qui cum eo partiti erant Imperium, ac uſq́ ad Oreſtiadis planiciem celeriter progredi. Quo facto, exercitus illuſtri pugna conflixerunt, longo tempore fortiter utrinq́ dimicantes: donec tandem Barbari ceſſerunt, haud ſcio an q́ Lati-

Latini profligati à Bulgaris.

ρώσκεσθαι, ἕως ὀψὲ καὶ μόλις περὶ τὴν Νικαέων μητρόπολιν ἀναγορευθῆναι συμπέπτωκε βασιλέα Θεόδωρον τὸν Λάσκαριν, τριακοντούτην ἤδη τυγχάνοντα.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΘΕΟΔΩΡΟΥ τοῦ Λάσκαρι.

Τηνικαῦτα γὰρ οἱ μὲν ἡττηθέντες, οἱ δ᾽ ὑποπεπτωκότι χρυσάμενοι σχήματι, τούτῳ προσερρύησαν μάλα ἐθελονταί· πλὴν τοῦ τε τῆς Κολχίδος κρατήσαντος γῆς Ἀλεξίου τε τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ ὃς κατὰ τὴν Εὐρώπην Θετταλίας τε ἦρξε, καὶ ἣν παλαιὰν ὠνόμασαν Ἤπειρον. ὁ δὲ Ἀγγέλων οὗτος ἦν Κομνηνὸς Μιχαήλ. οὗτοι γὰρ ὅσον πλεῖστον ἦν τῆς βασιλευούσης ἀφωρισμένοι, καὶ αὐτά γε, ὡς εἰπεῖν, τῆς Ῥωμαϊκῆς ἡγεμονίας τὰ πέρατα λαχόντες ἐκ διαμέτρου, καὶ ἅμα τοῖς τῶν τόπων ὀχυρώμασι σφόδρα τεθαῤῥηκότες, τυραννικώτερον ἐπεπήδησαν τῇ ἀρχῇ, καὶ ἴσχυσαν, ἄχρι καὶ τήμερον παισί τε καὶ ἐκγόνοις αὐτῶν, καθάπερ τινὰ πατρῷον κλῆρον αὐτὴν παραπέμψαντες. ἦρος μὲν γὰρ οὖν ἐνειστήκει καιρὸς, ὅτε Λατῖνοι τὴν βασιλεύουσαν ἐξεπόρθησαν. τριχῇ δὲ αὐτὴν διελόμενοι, διενείμαντο κατὰ σφᾶς, ὅ τε κόμης Φλάνδρας Βαλδουῖνος, καὶ ὁ κόμης Πλέους Δολόϊκος· μόνος δὲ Μοντισφεράτης μαρκίσιος ῥὴξ ἀνεδείχθη Θεσσαλονίκης καὶ τῶν ἐπέκεινα. βασιλεὺς δὲ ἐξ αὐτῶν ἀνηγορεύετο Βυζαντίδος ὁ Βαλδουῖνος. ὃς εὐθὺς καὶ κατὰ τῶν ἑσπερίων ἐξώρμησε πόλεων, ὅσαι περὶ Θρᾴκην σποράδην εἰσί. καὶ ταύτας μὲν τάχιστα ἁπάσας αὐτὸς παρεστήσατο. ὁ δὲ Μοντισφεράτης μαρκίσιος μέχρι Θεσσαλονίκης τὴν ἔφοδον ποιησάμενος, καὶ ταύτης γενόμενος ἐγκρατὴς, ῥᾶστα καθάπερ φλὸξ ἐκεῖθεν ἐπενέμετο πάσας τὰς πρόσω κώμας καὶ πόλεις, ἕως καὶ αὐτῆς ἐπέβη τῆς νήσου τοῦ Πέλοπος. τὸν μὲν δὴ ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον, εὔδρομα τὰ Λατίνων ἐχώρει. ἀνειροπόλουν γε μὴν οὐ τὸ πιὸν ἔτος, καὶ αὐτῆς ἐπιβῆναι τῆς ἕω, καὶ ὑποχείρια πάντα ποιήσασθαι τὰ ἐκεῖσε, ὡς μηδὲν ἔτι Ῥωμαίοις ἀρχῆς ὑπέκκαυμα λείπεσθαι. καὶ μὲν δὴ ἦρος ἐπιστάντος, Λατινικὰ στρατεύματα διαπεραιοῦσθαι πρὸς ἕω διεμελέτουν ἅμα αὐτῷ Βαλδουΐνῳ. τάχα δ᾽ ἂν καὶ διεπεραιώθησαν, καὶ τὰ ἔσχατα τῆς ἀπωλείας τοῖς ὑπολοίποις Ῥωμαίοις ἐπήνεγκαν, εἰ μὴ καθάπερ ἦχος μεγάλης βροντῆς ἐξαίφνης ἡ Βουλγαρικὴ φήμη καταῤῥαγεῖσα, τούτους ἐξέπληξέ τε καὶ τὴν τούτων ὁρμὴν ἀνεχαίτισεν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΣΑΝ ΙΩΑΝΝΟΥ τῶν Βουλγάρων ἄρχοντος.

Ὁ γάρ τοι τοῦ πρώτου Ἀσὰν ἀδελφὸς καὶ διάδοχος Ἰωάννης, πάντας τοὺς ὑπὸ χεῖρα Βουλγάρους στρατολογήσας, ἐπαγόμενος δὲ καὶ μισθοφορικὸν οὐκ ὀλίγον ἐκ τῶν περὶ τὰ βόρεια μέρη τοῦ Ἴστρου Σκυθῶν, καιρὸν ἔχειν ᾤετο ἐπιθέσθαι ταῖς Θρᾳκικαῖς κώμαις καὶ πόλεσιν, ἐν ζάλῃ καὶ θορύβῳ μακρῷ τῶν Ῥωμαϊκῶν τηνικαῦτα πραγμάτων ὄντων, καὶ τῶν Λατίνων ἐν ἄλλοις σπουδαιοτέροις περισπωμένων. ὅθεν ἀνάγκῃ συνειλημμένοι τοιαύτῃ, τὴν οὖσαν Λατινικὴν ἀναλαβεῖν ἔγνωσαν δύναμιν ἅπασαν Βαλδουῖνός τε καὶ οἱ σύν γε αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν διαλαχόντες. καὶ μέχρι καὶ ἐς τὰ τῆς Ὀρεστιάδος ἱππήλατα κατεσπουδασμένην τὴν ἐκστρατείαν ποιήσασθαι. οὗ γενομένου πρὸς μάχην ἑκατέρωθεν ἐκεῖ περιφανῆ τὰ στρατεύματα συνεῤῥάγη, καὶ πολὺς ἀμφοτέρωθεν ἐγίνετο φόνος, εὐρώστως ἀγωνιζομένων ἀπάντων μέχρι καὶ ἐς πολύν τινα χρόνον· ὀψὲ δ᾽ ἐγκλῖναι τοῖς Βουλγάροις συνέπεσε, οὐκ οἶδ᾽ ὁπό-

τερον,

τερον, εἴτε τῆς τῶν λατίνων οὐ μάλα γενναίως συνεγκεῖν δυνηθεῖσι βαρεῖαν ὅπλισιν, εἴτ' ἐξεπίτηδες παρεξάγειν σφᾶς βουληθεῖσι περὶ τὰ ἔνεδρα καὶ τοὺς λόχους· ὃ καὶ μᾶλλον πιστεύεσθαι ἄξιον. ἤδη γὰρ ὡς πορρωτάτω τοῦ τῆς διώξεως γινομένης, ἀνίστανται τῶν λόχων οἱ σκύθαι, ἐπαναστρέφουσι δ' ὥσπερ ἀπὸ συνθήματος καὶ οἱ βούλγαροι. καὶ τοὺς πολεμίους παρὰ πᾶσαν ὁμοῦ κυκλωσάμενοι προσδοκίαν, ἐτόξευον, ἠκόντιζον, ἔσφαττον ἀφειδῶς, αἱμάτων καὶ νεκρῶν ἐπλήρουν τὴν γῆν. καὶ πολὺς ἦν τῶν λατίνων ὁ φόνος, οὐκ ἐχόντων διὰ τὸ βάρος τῆς ὁπλίσεως ἀντέχειν πρὸς τὰς συνεχεῖς ἀντιμβολὰς καὶ ἑλιγμοὺς καὶ κουφοτάτας ἐξελάσεις τῶν σκυθῶν. ἦσαν δ' οὓς καὶ ζῶντας ἐλάμβανον, μεθ' ὧν ἑάλω ζῶν καὶ ὁ βαλδουῖνος. ὁ δὲ πλίεως κόμης δολόϊκος ἐπεπτώκει παρὰ τὴν μάχην. ὁ δὲ τῶν βενετίκων δοὺξ ἐρρίκος δάνδουλος, μετ' ὀλίγων πάνυ φυγὰς ᾤχετο. μετὰ μικρὸν δὲ τετελεύτηκε καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῶν ἐκ τῶν πολεμίων τραυμάτων. τὸ μέν τοι βουλγαρικόν τε καὶ σκυθικὸν πλῆθος, κερδοῦς ἤδη καὶ πλούτου λατινικοῦ γευσάμενον, ἵππων τε καὶ ἁρμάτων λαμπρῶν, ἤλαυνον εἰς τὰ πρόσω προθύμως, μηδένα ἔχοντες ἤδη τὸν ἀντιπαραταξόμενον. ὡς τὰς μὲν τῶν θρακικῶν πόλεων ἑκόντι προσχωρεῖν ἰωάννῃ, τὰς δὲ πλείους βίᾳ ἁλίσκεσθαι, αὐτάς τε ἀνδραποδιζομένας καὶ ἄχρι θεμελίων τὰ αὐτῶν ἀποβεβλημένας τείχη. καὶ οὕτω πάντα ῥᾳδίως ὁ ἰωάννης κατέδραμεν ἄχρι θεσσαλονίκης καὶ μακεδονίας, ὁπόσα ἐν κώμαις καὶ πόλεσι καὶ φρουρίοις, μικροῦ σκυθῶν ἐρημίαν, τὸ δὴ λεγόμενον, ἀποδείξας.

norũ grauem armaturã ſuſtinere nõ poſſent, an uerò q; de induſtria illos in inſidias pertrahere uellent: id quod probabilius eſt. Nam cũ eos Latini lõgiſsimè perſecuti eſſent, Scythæ ex inſidijs conſurgunt: & Bulgari uelut ex cõpoſito conuerſi, hoſtes præter omnem expectationẽ circumuẽtos ſagittis & iaculis ſtrenuè confixerunt: & terra ſanguine & cadauerib. repleta, ingentẽ Latinorũ ſtragem ediderunt: qui ob pondus armorũ, continentes Scytharũ incurſiones & circuitus, & expeditiſsimas excurſiones tolerare nõ poterant. Nonnullos etiam uiuos ceperunt: inter quos & Balduinus fuit. nam Doloicus Pleæ Comes in acie ceciderat. Venetiarum uerò dux Henricus Dandulus, cũ perpaucis fuga elapſus, nõ multo pòſt ex acceptis in pugna uulnerib. deceſsit. Bulgarorũ uerò Scytharumq; multitudo, Latinorũ opulentia guſtata, ac currib. ſplendidis potita, ſtrenuè ad ulteriora pergebant, reſiſtente nemine. Quare Thraciarũ urbium aliæ ultrò ad Ioannem ſe conferebant: pleræq; uerò ui expugnatæ & direptę ſunt, mœnib. ſolo æquatis. Sic Ioannes omnia facilè Theſſalonicã, & in Macedoniam uſque peruagatus, pagos, oppida, caſtella, propemodũ Scytharum (quod aiunt) ſolitudinem effecit.

Balduinus captus.

Pleæ Comitis & Danduli interitus.

Bulgari Thraciã & Macedoniã uaſtant.

Σκυθῶν ἐρημία.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΛΕΞΙΟΥ, τοῦ ἐκπεσόντος τῆς βασιλείας.

Ο μέν τοι βασιλεὺς ἀλέξιος, ἐπειδὴ φόβῳ τῶν λατίνων ἔφθη τοῦ βυζαντίου λάθρα φυγών, καὶ περὶ τὴν θρᾴκην πλανώμενος, ἑάλω καὶ αὐτὸς τῷ μουντισφαρράτης μαρκεσίῳ, καὶ ὧν ἐπεφέρετο πλοῦτον ἀφῄρηται, γυμνὸς τοῦ λοιποῦ πορεύεσθαι ἀφεθείς. περί τε ἀχαΐαν καὶ πελοπόννησον, συχνὸν παρήλλαξε χρόνον πλανώμενος. ὀψὲ δὲ ἀκούσας βασιλεύειν ἤδη τῶν ἐν τῇ ἕω ῥωμαϊκῶν πραγμάτων τὸν αὐτοῦ θυγατρὶ γαμβρὸν θεόδωρον τὸν λάσκαριν, οὐ μόνον βιθυνίας καὶ ὅσαι παράλιοι τῶν ἐπαρχιῶν οὐδὲ βραχὺ μῆκος ἐκτείνονται, ἀλλ' ἤδη καὶ τὴν πολλήν τε ἀνιέναι μεσόγειον, καὶ οὐδὲ μάλα τοι πλεῖστον μῆκος ἐκτεταμένην κεκτῆσθαι, ἀρχομένην ἀπὸ καρίας τε καὶ μαιάνδρου τοῦ ποταμοῦ κατὰ νότον, καὶ διήκουσαν πρὸς βορρᾶν ἄχρι γαλατικοῦ πόντου καὶ καππαδοκίας αὐτῆς, οὐ χεῖρας εὐχαριστηρίους ἐξέτεινε πρὸς τὸν εὐεργέτην θεὸν καὶ φιλάνθρωπον, ὃς τῆς πολυαρχίας τὸν σάλον διεσκέδασε, λιμένα τε σωτήριον παρὰ πᾶσαν ἐνεδίδου προσδοκίαν τοῖς ὅσοι ῥωμαίων ἐξ αὐτοῦ τοῦ λατινικοῦ χειμῶνος ἐκείνου καὶ κλύδωνος ἐγεγόνεντο, καὶ αὐτῷ παραμυθίας μεγίστης ἐλπίδα, καὶ τῆς μακρᾶς πλάνης καὶ τῶν πολλῶν πόνων ἀνάπαυσιν· ἀλλ' ἐν δεινῷ τὸ πρᾶγμα ἐτίθετο, καὶ πρὸς φθόνου καὶ ζηλοτυπίας ὁδοὺς ἔτρεπε τὸν θυμόν· καὶ ὅλως εἰπεῖν, ἐς μάχας καὶ φόνους αἱμάτων συγγενικῶν ἐπέρρωσεν ἑαυτόν. καὶ δὴ περαιωθεὶς διὰ τοῦ αἰγαίου πρὸς τὴν ἀσίαν, καὶ ἄπεισι λαθὼν ὡς τὸν ἄρχοντα τῶν τούρκων ἰαθατίνην περὶ τὴν ἀττάλου τηνικαῦτα διάγοντα, καὶ ἱκέτην ἑαυτὸν ἐκείνου καθίζει οἰκτρόν, ἐπανασώσασθαί οἱ τὴν βασιλείαν δεόμενος, παλαιᾶς τε ἀναμιμνήσκει φιλίας, ὁποῖαί ποτε πάλαι σφίσιν ἐγεγόνεντο, καὶ τὰ νέα μετὰ συχνῶν τῶν δακρύων δυστυχήματα ἐκτραγῳδῶν προδεικνύς· καὶ ὑπὲρ τούτοις χρημάτων ὑπισχνεῖτο σωρούς.

DE IMPERATORE

Alexio, qui Imperio exciderat.

CAeterùm Alexius Imperator cũ Latinorũ metu clàm Byzantio profugiſſet, dum in Thracia uagatur, & ipſe à Mõtisferrati marchione capitur: & opibus quas ſecum ferebat, ſpoliatus, nudusq; dimiſſus, longo tempore circa Achaiam & Peloponeſum oberrauit. Tandem audito, generũ ſuũ Theodorũ Laſcarim in Oriente rerũ potiri, quæ Romanæ ditionis eſſent: nec Bithyniæ tantum & orę maritimę prouinciarũ, quę nõ latè paterent, ſed iam in mediterranea quoq; longiſsimè progredi, ac tenere quæ initio à meridie ſumpto à Caria & Mæandro fluuio, uerſus Septentrionem ad Galaticũ Pontum, & ipſam uſq; Cappadociã pertinerent: non gratias egit humanitati & beneficẽtię Diuinæ, quæ multiplices Imperij tempeſtates ſedaſſet, & in ſalutarẽ portũ pręter omnem expectationem perduxiſſet eos qui è Latinorũ fluctib. enataſſent, ipſiq; maximi ſolatij ſpem ac diuturni erroris multorumq; laborũ requiem oſtendiſſet: ſed rem grauiter ferebat, animo inuidia & ęmulatione æſtuante: &, ut paucis complectar, ad pugnã & cognati ſanguinis effuſionẽ ſeſe offirmabat. Itaq; per mare Aegeum Aſiam ingreſſus, clàm Turcarum principem Iathatinem, qui tum in Attali urbe degebat, ſupplex miſerabili habitu adit, ut Imperium ſibi reſtituat orans, & ueterem amicitiam illi in memoriam reuocans, prætereà que aceruos pecuniarum pollicens.

Alexius bis captus priuatus degit

Laſcarini imperij fines.

Iathatines Turcus Alexiũ adiuuat

At Barbarus cùm hac pollicitatione illectus, tum cætera manubiarum emolumenta, quæ externos hoſtes oppugnantibus propoſita eſſent, animo complexus, ſimul & copias ſuas conuocat: & legatos qui atrociſſima quæque minarentur, ad Theodorum Imperatorem mittit, niſi Alexio ſocero ſtatim ſolio Imperatorio cederet. Is uerò principiò eo nuncio perturbatus eſt: ſed ſtatim reſumpta fiducia, & ſpe ſua in Deo collocata, legatos infecta re dimittit: ac in bellum intentus, exercitum contrahit, longè ſanè Perſico minorem, ſi numerum ſpectes, & ad confligendum imparem: Diuina uerò ope adiuncta, maximo interuallo maiorem. Barbarus igitur cum omnibus & pedeſtribus & equeſtribus copijs Antiochiam ad Mæandrum ſitam obſidet, ea ſpe, illa capta cæteris totius Imperij Romani urbibus facilè ſe potiturum eſſe: adducto ſecum Imperatore Alexio, quo facilius ea quæ uellet, conſequeretur. Imperator uerò ſibi non ceſſandum ratus, nec Barbarorum impreſsionem expectandam, illorúmue potius quàm ſuæ commoditati ſeruiendum (audaciores enim fore, ſi illa ſubacta, ſpolijs ditarentur: ſimúlque inuicta arce contra Romanos illa urbe uſuros) ſumma celeritate aduerſus illos ducit, quum bis mille equitibus nihil amplius haberet: quorum octingẽtos fuiſſe Latinos ferunt, uiros lectiſsimos & bellicoſiſsimos. Superatis autem tertio die montis Olympi anguſtijs, quæ in maximam porrectę longitudinem, Bithyniam & Phrygiam utramque diſterminant, illa uerſus Septentrionem declinante, his uerſus Meridiem & Auſtrum ſitis: quò, die undecimo quum perueniſſet, Cayſtrum traijcit. Quare aduentus eius minimè expectatus, Barbarum maximè perculit: ambiguúmque reddidit, ſomniúmne an rem ueram audiret? Perinde enim erat, ac ſi leo & dentibus & unguibus exarmatus, magno impetu in turbam urſorum & luporum irrueret. Norat enim Perſa, Romano Imperio non ita pridem in ſexcenta fruſta diſcerpto, alijs' que diſsipatis, alijs à Latinis cæſis, reliquias aut prorſus eſſe nullas, aut perexiguas, quæ uix millenarium numerum complerent. Vnde factum, ut anceps animi, expeditionis Imperatoriæ famã nunc pro ſomnio haberet, nunc audaciæ ſimul & impetus celeritatem leuitati ac dementiæ tribueret. Tamen res non negligenda uiſa eſt: quòd e-
» xiguum interdum malum neglectum, ingẽs
» periculum peperiſſet: & paruæ copiæ cele-
» ritate & feſtinatione ſæpe magnos exerci-
» tus, ob ſocordiam, officij' que neglectum, ſuperaſſent. Itaque omni & leui & graui armatura in unum contracta, quæ à uiginti millibus numero parum admodum aberat,

Antiochia ad Mæandrum.

Laſcaris paruis copijs Turcos uincit.

Mõs Olympus.

Laſcaris aduentus la thatini inexpectatus

Ὁ δὲ βάρβαρος ἐνδοὺς μὲν καὶ πρὸς τὰς τῶν χρημάτων ὑποσχέσεις, ὀνειροπολήσας δὲ τά τε ἄλλα, καὶ ὅσα ἐκ τῆς λείας περιγίνεται κέρδη τοῖς ἐπιστρατεύουσι κατὰ τῶν ἀλλογενῶν· ὁμοῦ τάς τε ἑαυτοῦ συναθροίζει δυνάμεις· καὶ τοὺς τὰς μεγίστας ἀπειλὰς κομίζοντας πρὸς βασιλέα Θεόδωρον πρέσβεις ἐξαποστέλλει, εἰ μὴ αὐτίκα τῷ πενθερῷ Ἀλεξίῳ τῶν βασιλικῶν ὑπεκσταίη θρόνων. ὁ δὲ πρῶτα μὲν πρὸς τὴν ἀκοὴν διαταραχθεὶς, τάχιστα δ' ἑαυτὸν αὖθις ἀνειληφὼς, πρὸς τὸν τὰ πάντα δυνάμενον τὰς ἐλπίδας ἀναρτᾷ, καὶ τοὺς μὲν πρέσβεις ἀπράκτους ἐπανιέναι ἀφίησιν. ὁ δὲ ἔργου εἴχετο, καὶ τὸ ἑαυτοῦ συγκροτεῖ στράτευμα, πολλοστὸν μὲν, εἴ τις πρὸς τὰ περσικὰ στρατεύματα βούλοιτο παρατιθέναι, καὶ οὐκ ἄξιον ὂν ἀντίπαλον ἐκείνοις μοῖραν κεῖσθαι· προστιθεμένης δὲ καὶ τῆς ἄνωθεν θείας ἐπικουρίας, πολλῷ τῶν περσικῶν ὂν πολλαπλάσιον. ὁ μὲν οὖν βάρβαρος ἄρας τὰς πεζικὰς δυνάμεις, καὶ ὅσα τῶν ἱππέων, ἧκεν εἰς τὴν παρὰ Μαίανδρον Ἀντιόχειαν, καὶ περικαθίσας ταύτην ἐπολιόρκει· λογισάμενος, ὡς εἰ ταύτης ἐγκρατὴς γένοιτο, ῥᾷστα ἂν ἐκεῖθεν καὶ τὰς ἄλλας παραστήσαιτο πόλεις, ὁπόσαι τὴν Ῥωμαίων διαμετροῦσιν ἀρχήν. ἦγε μέν τοι μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν βασιλέα Ἀλέξιον, ἐφόδιον εἰς ῥᾳδίαν κατόρθωσιν ὧν ἐβούλετο. ὁ δὲ βασιλεὺς οὐκ ἐκεῖνο δεῖν κατὰ χώραν μένειν, περιμένειν τὴν τῶν βαρβάρων ἔφοδον, καὶ ὂν τὸν ἐκείνων καιρὸν μετεωρίζειν τὸν ἑαυτοῦ· θρασυνθῆναι γὰρ ἂν μᾶλλον αὐτοὺς, εἰ τὴν Ἀντιόχειαν καταστρεψάμενοι, τῶν ἐκεῖθεν λαφύρων ἐμπλήσαιεν αὐτοὺς, καὶ ἅμα ἀμηχάνῳ κατὰ τῶν Ῥωμαίων ὁρμητηρίῳ τῇ τοιαύτῃ χρήσασθαι πόλει. ταῦτ' ἄρα καὶ πάσῃ ταχείας σπουδῇ, κατ' ἐκείνων ἐκεῖσε χωρεῖ· μηδὲν πλέον ἐπαγόμενος στράτευμα ἢ δισχιλίους ἱππέας, ὧν τοὺς ὀκτακοσίους μισθοφόρους εἶναι Λατίνους φασὶν, ἄνδρας λογάδας καὶ μάχην ὡς ἀληθῶς πνέοντας. καὶ τριταῖος μὲν τὰς περὶ τὸν Ὄλυμπον ὀρεινὰς δυσχωρίας ἀμείβει, αἳ πρὸς πολὺ παρατείνουσαι μῆκος, Βιθυνίαν ὁρίζουσι, καὶ ἄμφω τὰς Φρυγίας, τὴν μὲν ἀρκτικωτέραν ποιοῦσαι, τὰς δὲ πρὸς μεσημβρίαν καὶ νότον ἄνεμον βλέπειν παρέχουσαι· ἑνδεκαταῖος δ' ἐκεῖθεν ἐλθὼν, διαπεραιοῦται τὸν Καΰστρον. ὥστε καὶ τὸ ἀπροσδόκητον τῆς ἐφόδου, καταπλήξεως γέμον τῷ βαρβάρῳ φανῆναι, καὶ πάνυ δυσείκαστον, οὐκ ἔχοντι συμβαλεῖν πότερον καθεύδοντι τὰ τοιαῦτα συμβαίνει ἀκούειν, ἢ ἐγρηγοροῦντι. ὅμοιον γὰρ ἦν ὥσπερ ἂν εἴ τις λέων ἀφῃρημένος ὀνύχων τε καὶ ὀδόντων, ἔπειτα προθύμως ἐφορμᾶτο κατὰ πλήθους ἄρκτων καὶ λύκων. ᾔδει γὰρ ὁ Πέρσης, ὅτι τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς οὔπω πρώην εἰς μυρία διασχισθείσης μέρη, καὶ τῶν μὲν ἄλλων ἄλλοθι διασπαρέντων, τῶν δὲ ξίφους ἔργον λατινικοῦ γενομένων, τὸ λειπόμενον ἦν, ἢ τὸ παράπαν οὐδὲν, ἢ λίαν βραχὺ, καὶ ὅσον μόλις εἰς ἑνὸς ταξιάρχου σύστημα συμπεραίνεσθαι. κἀντεῦθεν οὑτωσί πως γνωσιμαχεῖν αὐτὸν ἐφ' ἑαυτοῦ συνέβαινε, καὶ νῦν μὲν εἰς ὀνείρατος λόγον ἀπάγειν τὴν τῆς βασιλικῆς ἐπελεύσεως φήμην, νῦν δ' εἰς ἀνοίας καὶ κουφότητος ὑποθήκην, τῆς τόλμης ἅμα καὶ τῆς ὁρμῆς τὴν ὀξύτητα. ὅμως οὐκ ἀμελητέον ἔδοξεν εἶναί οἱ τὸ πρᾶγμα. ἔφησε γὰρ, ὡς ἔστιν ὅτε καὶ τὸ βραχὺ δεινὸν παρορώμενον, μέγαν ἀπέτεκε κίνδυνον· καὶ βραχεῖαι δυνάμεις πολλάκις ὀξύτητι καὶ σπουδῇ χρησάμεναι, μεγάλας ὁμοῦ καὶ πολλαπλασίους ῥᾷστα κατηγωνίσαντο, διὰ ῥᾳστώνην καὶ περιφρόνησιν τοῦ καθήκοντος. καὶ μὲν δὴ ὅσα τε σφενδόναις καὶ βέλεσι, καὶ ὅσα τε ἀγχεμάχοις δόρασί τε καὶ ξίφεσι στρατεύματα πάντα συναθροίσας, δυεῖν μυριάδων οὐ μάλα ἐλάττω.

καὶ οὕτω

Digitized by Google

καὶ οὕτω παρατεταγμένος, ἐδέχετο τὴν τοῦ βασιλέως ὁρμήν, ἀχθόμενος μὲν τῇ ξυντυχίᾳ ὅτι στενός τε καὶ δύσιππος ἦν ὁ χῶρος, ἔνθα συῤῥήγνυσθαι τῆς μάχης ξυνέπιπτε, καὶ τοσούτοις πλήθεσι στρατοῦ πολέμιος, ὅσον ὀλίγοις σύμμαχος· ἐδέχετο δ' οὖν ὅμως.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΤΟΥ βασιλέως, καὶ τοῦ σουλτάν.

Καὶ οἱ μὲν ὀκτακόσιοι τοῦ βασιλέως Λατῖνοι συνασπισμὸν ποιησάμενοι, πρῶτον τὸ μέσον διέῤῥηξαν διὰ τῶν πολεμίων φάλαγγος, λίαν δυνατῶς ἀγωνιζόμενοι, καὶ κατακόπτοντες τοὺς ἀνθισταμένους, ἕως διήλασαν καὶ ἐν αὐτὴν τὴν τῶν πολεμίων οὐραγίαν· καὶ συστρέψαντες αὖθις, πάντ' ἔδρων τὰ κράτιστα, ὡς ἀπράκτους ἤδη φαίνεσθαι καὶ τοὺς τῶν Περσῶν σφενδονήτας τε καὶ τοξότας, διὰ τὴν ἐκ χειρῶν συμπλοκήν. οἱ δὲ περὶ τὸν βασιλέα, ἀλλ' οὐδὲ αὐτοί γε ἠμέλουν, ἀλλὰ καὶ αὐτοί γε κατὰ μέρη ταῖς τῶν πολεμίων συμπλεκόμενοι τάξεσιν, ἔργα γενναῖα καὶ ἀνδρικὰ ἐπεδείκνυντο. ἕως οἱ πολέμιοι συμφρονήσαντες, καὶ κατὰ κύκλον περιελθόντες, οὐκ ἄνευ δὴ οἰκείων πολλῶν αἱμάτων, μόλις κατέκοψαν, βοηθούμενοι τῇ πολυχειρίᾳ. εἶτα τοῖς ἡμετέροις συμμίξαντες, τοὺς μὲν ἔργον ἀπέφαινον ξίφους, τοὺς δὲ φυγάδας ἐποίουν. ὁ δὲ τῶν Τούρκων ἀρχηγὸς ὁ σουλτὰν Ἰαθατίνης, πάντας ἀφεὶς καὶ παραδραμών, αὐτὸν ἐζήτει τὸν βασιλέα· καὶ ὠσάμενος, ὁμόσε κατ' ἐκείνου χωρεῖ, μέγα φρονῶν ἐπί τε μεγέθει καὶ ῥώμῃ σώματος. καὶ δὴ φοβερὸς ἐκείνῳ ῥαβδοῦχος ἐπιστάς, βαρεῖαν κατενεγκὼν ὑπὲρ κεφαλῆς τὴν πληγήν. ὁ δὲ βασιλεύς, τὴν πρώτην οὐκ ἐνεγκών, ἀλλὰ σκοτοδινίας μεστὸς καταστάς, πίπτει τοῦ ἵππου. Θεοῦ δὲ μέλλειν οὐκ ἦν, ἅπαξ ἀναστῆσαι νεκρωθεῖσαν τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν βεβουλημένου. διὸ δὴ καὶ ἀνήγαγεν αὐτὸν ἐκ λάκκου ταλαιπωρίας, καὶ ἀπὸ πηλοῦ ἰλύος, καὶ ἔστησεν ἐπὶ πέτραν τοὺς πόδας αὐτοῦ· καὶ ὁ νεκροῦ δίκην τοῦ ἵππου πεσών, ἀφνιδίως ἀναστὰς μεστὸς μανικοῦ τινὸς καὶ ἐνθουσιώδους ὁρμήματος, παραδόξως περιτρέπει τὴν ἀπώλειαν τῷ βαρβάρῳ. τὸ ἑαυτοῦ γὰρ αὐτίκα ξίφος γυμνώσας, ἐκθερίζει ῥᾳδίως τοὺς ἐμπροσθίους πόδας τοῦ βαρβαρικοῦ ἵππου, καὶ ῥίψας τὸν ἐπιβάτην σουλτάν, ἐκτέμνει τὴν αὐτοῦ κεφαλήν, καὶ κατάδηλον ὑπὲρ δόρατι μετεωρίσας ποιεῖ τοῖς τῶν βαρβάρων στρατεύμασι. τοῦτο δὴ τῆς Ῥωμαίων σωτηρίας τε καὶ συστάσεως ἀρχὴ καὶ κατάστασις γίνεται πρώτη, ξύν γε θεῷ τῷ πάντων ταμίᾳ, ὁπόσα τὴν ἀνθρωπίνην ὑπερπίπτει δύναμιν. οἱ μὲν γὰρ βάρβαροι τρόμου καὶ δέους πληρώσαντες ἑαυτούς, προτροπάδην ἔφυγον, τῇ ταχίστῃ ὀπίσω ἀπαλλαττόμενοι. ὁ δὲ βασιλεὺς παραδόξως μὲν τῶν μεγάλων τούτων κινδύνων ἀπηλλαγμένος, παραδοξότερον δ' αὖθις νενικηκὼς τροπαιοῦχος τὴν Ἀντιόχειαν εἴσεισι, πολλὰς ἀφιεὶς ἐκ μέσης ψυχῆς τῷ θεῷ τὰς εὐχαριστίας. οἱ δὲ βάρβαροι πρεσβεύονται πρὸς τὸν βασιλέα εὐθύς, καὶ σπονδὰς αἰτοῦνται καὶ λαμβάνουσιν, οὐχ οἵας βουλομένοις ἐκείνοις ἦσαν, ἀλλ' οἵας ἂν μάλα ἀσμένῳ τῷ βασιλεῖ. συνείληφε μέντοι ὁ βασιλεὺς τοῖς πολεμίοις συνόντα, καὶ τὸν ἑαυτοῦ πενθερόν, Ἀλέξιον τὸν βασιλέα· καὶ καταγαγὼν αὐτὸν ἐν Νίκαιαν πόλιν, μοναδικὸν περιέβαλε σχῆμα· κἀπὶ ταῦτα ἐπιμελῶς πάντα ὁπόσα χρειώδη αὐτῷ ἐξεπόριζεν. ἐν τούτοις γε μὴν ὁ βασιλεύς, τελευτησάσης τῆς συζύγου, ἄγεται

inſtructaq́ acie, Imperatoris aggreſsionem expectabat: ægre quidem ille ferens ita cecidiſſe, ut anguſtus & equis incōmodus eſſet prælij cōmittendi locus, magnoq́ exercitu tam infeſtus, quàm paucis opportunus: pugnam tamen haud recuſauit.

Anguſtiæ Turcis incommodæ.

DE PVGNA THEODORI Imperatoris, & Sultani.

AC DCCCC Imperatoris Latini cōglobati, initiò media hoſtiū phalange inſigni fortitudine perrupta, cæſisq́ reſiſtentibus, ad extremum uſque agmen penetrarunt: rurſusq́ conuerſi, tanta alacritate dimicarunt, ut iam & funditores & ſagittarij Perſarum, quòd cominus pugnabatur, inutiles eſſent. Sed nec Imperatorij milites ceſſabant: quin & ipſi hoſtiles legiones ſeorſim aggreſsi, fortia facinora edebant: donec hoſtes unanimi conſenſu, clamore ſublato, impetum in Latinos fecerunt: atq́ in medio circumuentos, multitudine freti, non ſine magna ſtrage ſuorum, ceciderunt. Deinde noſtros aggreſsi, alios occiderunt, alios profligarunt. At Turcorum dux Sultanus Iathatines, omnibus omiſsis & præteritis, ipſum quærebat Imperatorem: illumq́, ui patefacta uia, magnitudine & robore corporis ſuperbus, inuadit, grauemq́ ictum infligit. Imperator uerò primo ictu nō tolerato, ſed uertigine oborta, ex equo delabitur. Neq; uerò Deus, ſemel reſtituere mortuum Romanorum imperium uolens, cunctari poterat. Quare illum è lacu miſeriæ & è ſalebris eductum, in rupe collocauit, ut is qui modò inſtar mortui ex equo deciderat, ueluti furore quodam diuinoq́ impetu concitatus, præter omnem opinionem exitium in Barbari caput conuerteret. Stricto enim enſe, Barbarici equi pedes anteriores facilè demetit: proſtratoq́ Sultano, caput amputat: eòque haſta in altum elato, & Barbaris exercitibus oſtentato, Romanorum ſalutis & permanſionis dux & autor extitit, adiutore Deo, rerum omnium earum quæ uires humanas ſuperant moderatore. Nam Barbari metu & tremore correpti, effuſe fugiebant. Imperator uerò mirabiliter magnis illis periculis ereptus, maioreq́ miraculo uictoria potitus, triumphans Antiochiam ingreditur, ex intimo pectore gratias agens Deo. Barbari autem ſtatim miſsis ad eum legatis, pacem petunt, atque impetrant: non qualem ipſi cupiebant, ſed quæ Imperatori optatiſsima eſſet. Qui & ſocerum ſuum, Imperatorem Alexium, in hoſtili exercitu comprehenſum, Nicæaq́ perductū, priuatiq́ hominis habitu indutū, liberaliter habet, omnia neceſſaria ſuppeditās. Interim cōiuge mortua, Imperator conſobri-

DCCC Latinorum equitū infelix uirtus.

Iathatines à Laſcari occiditur.

Pax Turcis conceditur.

Alexius.

Laſcaris uxores.

conſobrinam Roberti, qui tum Byzantij regnabat, uxorem ducit: quam & ipſam non diu in matrimonio habuit, nec ex ea liberos ſuſcepit, ſiue quòd natura ſterilis eſſet, ſiue quòd immaturus Imperatoris obitus ei pariendi tempus negauit, triennio poſt defuncti.

ἄγεται εἰς δευτέραν γυναῖκα τὴν ἀδελφὴν τοῦ τηνικαῦτα τῆς Βυζαντίδος βασιλεύοντος ῥομπέρτου. ἣν καὶ οὐ μακρὸν συνεβίω χρόνον, οὐδὲ παῖδας ἔτυχεν ἐξ αὐτῆς, εἴτ᾽ ἐκ φύσεως στείρας αὐτῆς οὔσης, εἴτε καὶ τῆς μεταβραχὺ τοῦ βασιλέως τελευτῆς, ὥραν παιδοποιίας οὐ παρασχούσης αὐτῇ. τρία γὰρ ἔτη συνῴκησε ταύτῃ.

NICEPHORI GREGORAE HISTORIAE ROMANAE

Liber ſecundus: quò & Imperij Laſcaris finis, & Imperij Ioannis initium continetur.

CAPITA LIBRI II.

Finis Imperij Laſcaris, & Ioannis Ducæ initium.

De Theodoro Angelo, Theſſaliæ principe.

De archiepiſcopatu Bulgariæ, quæ & Achris appellatur.

De iuniore Aſane Ioanne, Bulgariæ principe.

De naualibus Ducæ Ioannis copijs.

De matrimonio filij Imperatoris, & filiæ Aſanis.

De Scythis.

De Scytharum in Aſiam & Europam irruptione.

De Scytharum in Aſiam irruptione.

De legatione Turcorum ad Imperatorem, & fame eorum.

De Irene Imperatrice, ex equo præcipitata.

De ſecundis Imperatoris nuptijs, defuncta Irene Auguſta.

De expeditione Imperatoris contra Michaelem Theſſalum.

De morbo & obitu Imperatoris Ioannis Ducæ.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΓΡΗΓΟΡΑ, ῬΩΜΑΙΚΗΣ

ἱστορίας λόγος δεύτερος.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΒΙΒΛΙΟΥ Β.

Τέλος τῆς τοῦ λασκάρεως βασιλείας, καὶ ἀρχὴ τῆς ἰωάννου τοῦ δούκα.

Περὶ θεοδώρου τοῦ ἀγγέλου, τοῦ τῆς θετταλίας ἐπικρατοῦντος.

Περὶ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς βουλγαρίας, τῆς καὶ ἀχριδὸς λεγομένης.

Περὶ τοῦ νέου ἀσὰν ἰωάννου, τοῦ τῶν βουλγάρων ἄρχοντος.

Περὶ τῆς ναυτικῆς τοῦ βασιλέως ἰωάννου τοῦ δούκα δυνάμεως.

Περὶ τοῦ ἐπιγαμβρεύσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ βασιλέως, μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ ἀσάν.

Περὶ σκυθῶν.

Περὶ τῆς εἰς τὴν εὐρώπην καὶ ἀσίαν ἐφόδου τῶν σκυθῶν.

Περὶ τῆς κατὰ τὴν ἀσίαν ἐφόδου τῶν σκυθῶν.

Περὶ τῆς πρὸς τὸν βασιλέα πρεσβείας τῶν τούρκων, καὶ τοῦ λιμοῦ αὐτῶν.

Περὶ τῆς βασιλίδος εἰρήνης, ὅπως ἐκρημνίσθη τοῦ ἵππου.

Ὅπως τελευτησάσης τῆς δεσποίνης εἰρήνης, ἠγάγετο ὁ βασιλεὺς ἑτέραν.

Ἐκστρατεία τοῦ βασιλέως κατὰ τοῦ ἀποστάτου μιχαὴλ τοῦ θετταλοῦ.

Περὶ τῆς νόσου καὶ τελευτῆς τοῦ βασιλέως ἰωάννου τοῦ δούκα.

LAſcaris octodecim annis in Imperio exactis, uitam cum morte commutauit: Ioanne Duca, qui filiā eius Irenē in matrimonio habebat, ſucceſſore deſignato. Maſculam enim prolem nullā ſuſceperat. Relicta eſt & Imperatrix, parū lætata imperio, tū propter orbitatē, tum quia marito nō diu ſuperſtes fuit. Imperator uerò Theodorus Laſcaris celerrimus fuit, atq; inuictus, & plurimis prælijs ſpectatus, plurimasq; urbes pulcherrimis ædificijs magnisq; ſumptib. ad retardandum

Laſcaris elogia.

Ὀκτωκαίδεκα δὲ βασιλεύοντι τούτῳ παρερρύηκεσαν ἔτη, καὶ τὸν παρόντα βίον ἀμείβει, διάδοχον τῆς βασιλείας καταλελοιπὼς τὸν τῇ θυγατρὶ εἰρήνῃ γαμβρὸν ἰωάννην τὸν δούκαν. ἄῤῥην γὰρ ἦν αὐτῷ παῖς οὐδείς. καταλέλειπται δὲ ἡ βασιλὶς, μικρὰ τῆς βασιλείας ὀναμένη, τοῦτο μὲν καὶ διὰ τὴν ἀπαιδίαν, τοῦτο δὲ καὶ ὅτι μικρὸν ἐπιβιοῦσα, τετελεύτηκε καὶ αὐτή. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς θεόδωρος ὁ λάσκαρις, ὀξὺς μὲν ἦν τὴν ὁρμὴν καὶ ἀνυπόστατος, καὶ πλείστας μὲν προκεκινδυνεύκει μάχαις, πλείστας δ᾽ ἀνώρθωσε πόλεις καλλίστοις οἰκοδομαῖς καὶ πολλοῖς ἀναλώμασιν, ἀνασο-

ξῶν

Digitized by Google

βων καὶ ἀναχαιτίζων διὰ τούτων τὴν τῶν λατίνων ὁρμήν. ἀλλ' ἐπιβουλεύων αὐτῇ, ἀωρίᾳ πολλάκις ἐν τὰ πράγματα χρώμενος. ὁ δὲ γαμβρὸς καὶ διάδοχος ἰωάννης ὁ δούκας, συνέσει πλουτῶν φυσικὴν, καὶ τρόπων εὐστάθειαν, καὶ βεβηκὸς ἦθος, κάλλιστα τὴν ἀρχὴν διέθετο καὶ ἐκόσμει. καὶ τοῖς τε ῥωμαίων πράγμασι καὶ στρατεύμασι, πλείστην ἐν βραχεῖ τὴν ἐπίδοσιν ἐδεδώκει κατὰ τὸ ἑκατέροις ἀνάλογον, μήτε πρὸ βουλῆς ἐργαζόμενος οὐδέν, μήτε μετὰ τὴν βουλὴν ἀμελῶν οὐδενός· ἀλλὰ πάντα μέτρῳ καὶ κανόνι διδοὺς καὶ καιρῷ τῷ προσήκοντι· ἀλλὰ φαίη ἄν τις εὐστόχως, ὡς καιρὸς ἐκεῖνος τὴν θεοδώρου τοῦ βασιλέως ὀξεῖαν ἐζήτει ὁρμήν· τοιγαροῦν καὶ ξυνδεδράμηκεν· ὁ δ' ἐφεξῆς χρόνος, τὴν τοῦ βασιλέως ἰωάννου εὐστάθειαν, τοιγαροῦν καὶ συνέδραμεν. ὁ γὰρ δὴ οὐκ ὄντων τὰ ὄντα διαπραττόμενος κύριος, προσήκοντας καὶ τούτους εὗρε τοὺς ἄνδρας, ὁπότε φθαρεῖσαν καὶ τεθνηκυῖαν ἀναστῆσαι βεβούληται τὴν τῶν ῥωμαίων ἡγεμονίαν. ἐν τούτοις μέντοι τοῖς χρόνοις, ἦρχε τῶν βυζαντίων, ῥομπέρτος ὁ τοῦ πρὸ βραχέος τετελευτηκότος ἐῤῥῆ ἀδελφιδοῦς. τούτῳ προσερρύησαν οἱ τοῦ βασιλέως θεοδώρου τοῦ λάσκαρι ἀδελφοί, ἀλέξιος οὗτοι καὶ ἰσαάκιος, φθόνῳ στρατηγούμενοι καὶ ζηλοτυπίᾳ μακρᾷ, ὅτι μὴ τῆς βασιλείας οὗτοι διάδοχοι γένοιντο, τοῦ βασιλικοῦ τέως τυγχάνοντες αἵματος οἰκειότεροι, ἢ ὁ κατὰ κῆδος προσαρμοσθεὶς ἰωάννης. οἳ καὶ χρημάτων δωρεαῖς τε καὶ ὑποσχέσεσι, στρατὸν λατινικὸν συναθροίσαντες, ὁπόσος τῷ ῥομπέρτῳ τηνικαῦτα παρῆν (πλεῖστος δὲ οὗτος ἦν, καὶ οὐκ ἀγεννὴς τά τε ἐς ὅπλισιν καὶ ἀνδρείαν πολεμικὴν ἀξίας κατὰ τοῦ βασιλέως ἰωάννου τοῦ δούκα) καθαιρήσοντες ἴσως αὐτὸν τῆς ἀρχῆς, καὶ μεταθήσοντες ταύτην ἐς σφᾶς αὐτούς. καὶ διαβάντες ἐς τὴν ἀσίαν, τὰς μὲν ναῦς ἀφῆκαν περὶ τὴν λάμψακον. αὐτοὶ δ' ἀναβάντες εἰς μεσόγειον ἡμέρας ὁδόν, ὁπόσην λατίνοις ὑπήκοον πρὸ βραχέος πεποίηκεν ὁ ἐῤῥῆς, ἀπαντῶσι τῷ βασιλεῖ τὰς ῥωμαϊκὰς δυνάμεις ὁπλίζοντι κατ' αὐτῶν· καὶ λαμπροῦ συῤῥαγέντος πολέμου, νικῶνται κατὰ κράτος λατῖνοι, καὶ ἅμα ζημιοῦνται καὶ ὁπόσαι πόλεις περὶ τὴν ἀσίαν αὐτοῖς ὑπῆρχον τέως ὑπήκοοι. αὐτίκα γὰρ τὸν τῆς λατινικῆς δουλείας ζυγὸν ἀποῤῥίψασαι, ἑκοντὶ τῷ βασιλεῖ προσερρύησαν.

tardandũ & repellendũ Latinorũ impetũ inſtaurauit. Ceterùm rebus intẽpeſtiue aggrediendis, laudẽ illam adulterabat. At Ioannes Ducas, gener & ſucceſſor eius, uir magno ingenio, animiq; cõſtantia & morũ grauitate inſignis, Imperium pulcherrimè gerebat atque ornabat: remq; Romanam & legiones breui tempore plurimum auxit, ut utræque poſtulabant, nec antequam conſuleret quicquam agendo: nec ubi conſuluiſſet, quicquam negligendo: ſed omnia certa lege ac modo, ſuóque tempore adminiſtrando. Ac haud abs re dici queat, illud tempus Theodori Imperatoris celeritatem poſtulaſſe, eámque preſtò fuiſſe: inſequutum uerò tempus, Imperatoris Ioannis grauitatẽ: proinde non defuiſſe. Nam DOMINVS, qui ex iis quę nihil ſunt, aliquid facit, tales inuenit uiros, quales requirebantur, quum perditum & extinctum excitare uellet Romanorum principatum. Ceterùm iis temporibus Byzantii regnabat Robertus, Herrici paulo antè mortui ex fratre nepos. Ad hunc Alexius & Iſaacius, inuidia & æmulatione æſtuantes, quòd ſucceſſores Imperii deſignati non eſſent, Imperatorio ſanguini coniunctiores, quàm per affinitatem aſcitus Ioannes, ſeſe contulerunt: & largitionibus ac pollicitationibus coacto exercitu, quantus Roberto tum erat (qui quidem erat maximus, & non aſpernandus, ſiue armorum genus, ſiue bellica fortitudo ſpectaretur) Ioannem Imperio deiecturi forſitan, idq; ſibi uendicaturi, bello petunt: profectiq; in Aſiam, claſſe ad Lampſacum relicta, unius diei iter in mediterranea progreſſi, quæ paulo antè Herricus rex Latinis ſubiecerat, Imperatori cum Romanis copiis aduentanti occurrunt: acrique prælio facto, acie uicti, eas etiam urbes amittunt, quæ tum eis in Aſia parebant: ac mox Latinę ſeruitutis iugo excuſſo, ad Imperatorem ultrò ſeſe contulerunt.

Ioannis Ducæ elogia.

Robertus Byzãtinus Alexium et Iſaaciũ Laſcarim fruſtra iuuat.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΓΕΛΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ, τοῦ τὴν Θετταλίαν κρατοῦντος.

Ἐν τούτοις ἀνίσταται τῶν θετταλικῶν βαράθρων νέον κακόν, ὁ τοῦ ἀγγέλου μιχαὴλ ἀδελφὸς θεόδωρος. διαδεξάμενος γάρ, θανόντος τοῦ ἀδελφοῦ, τὴν ἀρχήν, ἀνὴρ δραστήριος καὶ καινὰ δεινὸς ὠδινῆσαι πράγματα, καὶ ἀεὶ τοῦ πλείονος ἐφιέμενος, ἐπηύξησε ταύτην ἐς ὅσον πλεῖστον ἦν. ὅσαι γὰρ ἑσπέριαι πόλεις τῇ λατίνων ἀρχῇ πρὸ μικροῦ δεδουλεύκασι, πάσας, ἐκεῖθεν ἀρξάμενος, ῥᾷστα κατεστρέφετο καὶ μεθίει πρὸς ἑαυτόν, ἕως καὶ αὐτὴν ἤδη τὴν τῶν μακεδόνων προκαθίσταται γῆς ἐχειρώσατο μεγαλόπολιν τὴν θεσσαλονίκην, ἀποδημοῦντος τηνικαῦτα τοῦ μαρκεσίου περὶ τὴν πατρίδα λαμπαρδίαν, αὐτίκα δὲ καὶ βασιλείας ἑαυτῷ περιτίθησιν ὄνομα, καὶ χρίεται

DE ANGELO THEODORO, Theſſaliæ principe.

INterim è Theſſalicis barathris nouum exiſtit malum, Michaelis Angeli frater Theodorus. ſuſcepto enim illius defuncti principatu, uir acer, & ad res nouas moliendas ingenioſus, & plura ſubinde appetens, longe lateq; fines propagauit. Quotquot enim Occidentales urbes paulo antè Latinorum regno ſeruierant, eas omnes, inde ſumpto initio, facilimè uicit, ſibiq; adiunxit: donec ampliſſimam & totius Macedoniæ principem ciuitatẽ Theſſalonicam ſubegit, Marchione tum in patriã Longobardiã profecto: ſtatimq; ſibi regiũ nomen aſciſcit, ac Re-

Theodorus Angelus regium nomẽ aſciſcit.

ac Regio more à Bulgariç archiepiſcopo inungitur. Nã olim Iuſtinianus Imperator eam prouinciam, è qua oriundus erat, cùm alijs multis rebus ornarat, tum primam Iuſtinianam appellauerat, atque etiam perpetua libertate donarat: eo tamen excepto, ne eius archiepiſcopi Romanorum Imperatores inungerẽt. quæ prærogatiua legibus, alijs eſt conceſſa. Verùm Angeli iam rerum per uim potiti metu, & archiepiſcopi illius ſimplicitate, ad tantam abſurditatẽ res deuoluta eſt. Nũc, unde locus is Bulgariæ nomen ſit adeptus, explicabo.

DE BVLGARIAE Archiepiſcopatu, quæ & Achris appellatur.

Bulga fluuius.

TRans Iſtrum uerſus Septentrionem locus eſt, quem fluuius nõ exiguus, ab incolis Bulga dictus, interfluit: unde & ipſi Bulgarorum nomen obtinuerunt, cum à prima origine Scythç eſſent. Tandem patria cũ uxoribus & liberis relicta, qua tempeſtate Iconomachiæ morbus pios infeſtabat, innumerabili multitudine Iſtrum trajiciunt: & utramque Myſiã peruagati, & obuia quæque populati ac prædati, locuſtarũ aut fulminis inſtar Macedoniã cum ulteriore Illyria occupant, loci ubertate illecti. ac regia ſedes eorũ deinceps urbs ea eſſe cœpit, quam Iuſtinianus Imp. archiepiſcopatus honore, primæque (ut diximus) Iuſtinianæ nomine ornauit. Pôſt appellatione gentis illius uulgata, locus ipſe Bulgaria dictus eſt, & Bulgariæ metropolis prima Iuſtiniana. Multo aũt pôſt Baſilius Imp. qui à cæde illius populi Bulgaroctonus cognominatur, hos poſt multa prælia penitus attriuit, & ſubegit: ac eos qui ſuperfuerũt, patria exterminatos, in Myſiã inferiorem ad Iſtrũ tranſtulit. nomen tamen, uelut aliud quoddam monumentum, in archiepiſcopatu hæſit. Sed ad inſtitutum redeamus. Angelus Theodorus, rex, ut dictum eſt, declaratus, ordine progrediendo, & euagando, & alios atque alios limites ſuperando, agros uaſtabat, ad ipſas uſque Byzantij portas nemine prorſus reſiſtente. Nam Macedoniæ & Thraciæ urbes prorſus exhauſtç erant, crebris atque atrocibus exiguo tempore excidijs uexatæ, nunc à Latinis, nunc à Bulgaris & Scythis. Quid enim non feciſſent gens ſanguinaria Scythæ, Chriſtianis crudeliter oppreſsis? Latini uerò Scythis adeò clementiores non fuerunt, ut illorum immanitatẽ longo interuallo ſuperarint. Neque ſemel miſeri illi ab utraque gente crudeliter capti fuerũt, ſed bis & ter, & ſæpius. Tum uerò Angeli graſſatio, ſi quid reliqui fuit, hoc ferè totum abſumpſit. Itaque domos euerſas, mœnia diruta, Lemnia mala, Troianas nænias, omnis denique generis malorũ ſpectaculum uideres.

Bulgari è Scythia oriundi.

Iconomachiæ morb'

Iuſtiniana prima.

Baſilius βουλγαροκτόνος.

Macedoniæ et Thraciæ uaſtitas

Λήμνια κακά, θρῆνοι Τρωϊκοί.

καὶ χρίεται βασιλικῶς παρὰ τοῦ τηνικαῦτα τὴν τῆς Βουλγαρίας ἀρχιεπισκοπὴν διϊθύνοντος. πλείοσι τε γὰρ ἄλλοις αὐτὴν ὁ βασιλεὺς ἐκ παλαιοῦ τετίμηκεν Ἰουστινιανός, ἑαυτοῦ γεγονυῖαν πατρίδα, καὶ πρώτην ὠνόμασεν Ἰουστινιανήν. καὶ δὴ καὶ αὐτονομεῖσθαι ταύτην εἰς τὸ διηνεκὲς προσετετάχει, πλὴν οὐχ ὥστε καὶ βασιλέας χρίειν ῥωμαίων· τοῦτο γὰρ ἄλλοις ἐφεῖται παρὰ τῶν νόμων. ἀλλὰ διὰ φόβον ἤδη τοῦ τυραννοῦντος ἀγγέλου, καὶ πρός γε ἔτι διὰ κουφότητα καὶ ἀφέλειαν τοῦ τηνικαῦτα διέποντος τὴν ἀρχιεπισκοπήν, εἰς τοσοῦτον ἀτοπίας τὸ πρᾶγμα ἐκκεκύλισται. ὅθεν δὲ τὸ τῆς Βουλγαρίας ἐπώνυμον ὁ τόπος κεκλήρωται, δηλώσων ἔρχομαι.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ τῆς βουλγαρίας, τῆς καὶ ἀχρίδος καλουμένης.

Χωρός τις ἐστὶν εἰς τὰ ἐπέκεινά τε καὶ βορειότερα τοῦ ἴστρου κείμενος, καὶ ποταμὸς ῥέων δι' αὐτοῦ οὐ μικρός· Βούλγαν αὐτὸν ὀνομάζουσιν οἱ ἐγχώριοι. ἀφ' οὗ δὴ καὶ αὐτοὶ τὸ τῶν Βουλγάρων μετειλήφασιν ὄνομα, σκύθαι τὸ ἐξ ἀρχῆς ὄντες. ὀψὲ δ' ἐκεῖθεν οὗτοι μετανάσται γενόμενοι, τέκνοις ἅμα καὶ γυναιξίν, ὁπότε τὸ τῆς εἰκονομαχίας νόσημα κατὰ τῶν εὐσεβούντων ἐπεχωρίαζε, διαπεραιοῦνται τὸν ἴστρον, πλῆθος ἀριθμὸν ὑπερβαῖνον. καὶ διαβάντες ἄμφω τὰς μετὰ τὸν ἴστρον μυσίας, καὶ πάντα λείαν μυσῶν, τὸ θρυλλούμενον, ποιοῦντες τὰ ἐν ποσί, καθάπερ ἀκρὶς ἤ τις κεραυνὸς αἰθέριος, οἰκειοῦνται μακεδονίαν μετὰ τῆς ἐπέκεινα ἰλλυρίδος, ἀρεσθέντες τοῖς ἐκεῖσε καλοῖς. καὶ βασίλειον ἐνδιαίτημα τούτοις εἶναι εἰς τὸ λοιπὸν νενόμισται αὕτη ἡ πόλις, ἣν ἀρχιεπισκοπὴν ὁ βασιλεὺς τετίμηκεν ἰουστινιανός, καὶ πρώτην ὠνόμασεν, ὡς εἰρήκειμεν, ἰουστινιανήν. εἶτα τῆς προσηγορίας τοῦ ἔθνους ἐκεῖσε διαδοθείσης, Βουλγαρία ὁ χῶρος μετωνομάσθη, καὶ μητρόπολις Βουλγαρίας ἡ πρώτη ἰουστινιανή. χρόνοις μέντοι ὕστερον ὁ βασιλεὺς Βασίλειος ὁ Βουλγαροκτόνος, μετὰ πολλὰς τὰς μάχας, τέλος ἐξέτριψε καὶ ἐδουλώσατο τούτους· καὶ τοὺς τῆς χώρας τοὺς ἐναπολειφθέντας ἐξοικίσας πεποίηκεν ἐν τῇ παρὰ τὸν ἴστρον κάτω μυσίᾳ. τὸ δ' ὄνομα καθάπερ ἄλλο τι μνημεῖον ἐκείνων, ἐναπολέλειπται τῇ ἀρχιεπισκοπῇ. ἀλλ' εἰς τὸ πρότερον ἴχνος τοῦ λόγου φέρε ἐπανακάμψωμεν. ὁ γὰρ ἄγγελος θεόδωρος ἤδη καὶ βασιλεύς, ὡς εἴρηται, καταστάς, ἐδῄου τὴν γῆν, προϊὼν καὶ περιελαύνων καὶ ὑπερβαίνων ὅρους ἄλλους ἐξ ἄλλων ἀεί, ἕως ἤλασε μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν Βυζαντίου πυλῶν, κατὰ πολλὴν τοῦ κωλύσοντος ἐρημίαν. αἱ γὰρ μακεδονικαί τε καὶ θρακικαὶ πόλεις, εἰς τέλος ἐξήκαμον, συχνὰς ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ καὶ δεινὰς ὑπομείνασαι τὰς αἰχμαλωσίας· νῦν μὲν τῶν λατίνων, νῦν δὲ τῶν Βουλγάρων, καὶ τῶν σκυθῶν. τί γὰρ οὐκ ἂν ἔδρασαν ἔθνος αἱμοβόρον οἱ σκύθαι χριστιανοῖς ἐπιθέμενοι ἀπηνῶς; οἱ δὲ λατῖνοι οὐδὲν ἡμερώτερον τῶν σκυθῶν διετέθησαν, ὅτι μὴ καὶ πολλῷ τῷ μέτρῳ τὴν σκυθικὴν ἀπήνειαν ὑπερέβησαν, καὶ οὐχ ἅπαξ τοῖς ταλαιπώροις ἐξ ἑκατέρων τῶν ἐθνῶν τὰ τῆς δεινῆς ταύτης αἰχμαλωσίας ξυνεπεπτώκει παθῶν, ἀλλὰ καὶ δὶς καὶ τρίς, καὶ πολλάκις. τὸ δὲ νῦν τοῦτο τοῦ ἀγγέλου, μικροῦ πᾶν, ὅτι ἐλελείπετο, προσανάλωσε. καὶ ἦν ἰδεῖν οἰκίας κατεσκαμμένας, τείχη περιῃρημένα, λήμνια κακά, θρήνους τρωϊκούς, πολλῶν καὶ παντοδαπῶν κακῶν πανήγυριν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΝΕΟΥ Α-σὰν ἰωάννου.

Ἐν τούτοις γε μὴν τοῖς καιροῖς ἦρχε τῶν Βουλγάρων ὁ τοῦ πρώτου ἀσὰν υἱὸς ὄνομα ἰωάννης. οὗτος ὁρῶν τὸν εἰρημένον θεόδωρον τὸν ἄγγελον, οὐδὲ τῶν Βουλγαρικῶν μεθίστασθαι πραγμάτων βουλόμενον, ἀλλ' ἤδη κἀκείνοις βαρεῖαν καὶ βλάπτουσαν ἐπάγοντα χεῖρα, συμμάχους ἐκ τῶν σκυθῶν εἰληφὼς, συρρήγνυσιν αὐτῷ πόλεμον ἰσχυρὸν, καὶ νικᾷ, χειροῦταί τε αὐτὸν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύττει· τῆς δίκης ὀψὲ περιελθούσης αὐτὸν, ὧν τε τὴν νόμιμον περιεφρόνησε τῶν ῥωμαίων βασιλείαν, βασιλείας ἑαυτῷ περιθεὶς ὄνομα· καὶ ὧν τοὺς ὁμοφύλους κακοπραγοῦντας ὑπὸ τῶν ἰταλικῶν καὶ βουλγαρικῶν ἐφόδων, καὶ δακρύων ἄξια πάσχοντας, οὐκ ἠλέησεν, ἀλλὰ δυστυχήμασι δυστυχήματα προσετίθει, καὶ φόνοις φόνους.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΑΥΤΙΚΗΣ ΤΟΥ βασιλέως δυνάμεως.

Ἤδη δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς ἰωάννης, ὥστε μέγα δυνάμεως αὔξησε τὰ ῥωμαίων πράγματα, δεξιὸς οἰκονόμος φανεὶς, καὶ κυβερνήτης ἄριστος τῆς ἡγεμονικῆς τῶν ῥωμαίων ὁλκάδος. ναῦς τε γὰρ μακρὰς κατασκευάσας οὐκ ὀλίγας, ναυστολεῖ πρὸς τὰς κατὰ τὸν αἰγαῖον νήσους, καὶ πάσας ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ λαμβάνει, λέσβον καὶ χίον, σάμον τε, καὶ ἰκαρίαν, καὶ κῶ, καὶ ὅσαι ταύταις εἰσὶ προσεχεῖς· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ διαβὰς καὶ εἰς ῥόδον, ἐγκρατὴς καὶ αὐτῆς ἀναδείκνυται. ἐπεὶ δ' ὁ μὲν βασιλικὸς στόλος οὕτω θαλασσοκρατῶν ἦν, ἐν δ' ἀσίᾳ τὰ περσικὰ στρατεύματα ἠρεμεῖν ἀτρεμίζοντα, τὰ δὲ λατίνων κατὰ βραχὺ τι ὑπέρρει καὶ ἀσθενῶς εἶχεν· ἔγνω διαβιβάζειν ἤδη τὰ τῆς ἀσίας ὅπλα καὶ εἰς τὴν εὐρώπην ὁ βασιλεὺς, ἐλευθερώσων τὰς ἐκεῖ ταλαιπώρους πόλεις τῆς τε βουλγαρικῆς καὶ ἰταλικῆς χειρός. καὶ δὴ διαβὰς τὸν ἑλλήσποντον ἅμα ἦρι, εἰσβάλλει πρῶτον εἰς τὴν χερρόνησον, κἀκεῖθεν τὴν ὅμορον ἐπόρθει καὶ ἔκαε χώραν, εἰς ἔκπληξιν τῶν ἐν ταῖς τῶν φρουρίων ἀκροπόλεσι λατίνων. εἷλε δὲ καὶ πλείστας τῶν παραλίων πόλεων, καλλιούπολίν τε καὶ σηστὸν, καὶ τὴν τῶν καρδιανῶν, καὶ ὁπόσαι τῶν ἀστυγειτόνων ἦσαν, τὰς μὲν βίᾳ καὶ μηχανήμασι, τὰς δὲ προσχωρούσας ἑκοντί.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΠΙΓΑΜΒΡΕΥΣΕΩΣ τῆς θυγατρὸς τοῦ ἀσὰν, καὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ βασιλέως.

Ἐν τούτοις δ' ὄντος τοῦ βασιλέως, ἥκουσι πρέσβεις ἐκ βουλγάρων, σπουδῶν τε εἵνεκα, καὶ ἅμα ὥστε τῇ θυγατρὶ τοῦ ἀσὰν ἑλένῃ, τὸν τοῦ βασιλέως υἱὸν θεόδωρον γαμβρὸν ἐξαιτούμενοι. ταῦτα ἀσμένως τῷ βασιλεῖ ἠγγέλλοντο, καὶ ἅμα ἐθέλοντι· οὐ γὰρ ἤθελεν ἐν ἄλλοις μείζοσι περισπώμενος, ἀντίπαλον ἔχειν αὐτὸν, οὕτω τοῖς παριστρίοις ὅμορον τοῖς σκύθαις, καὶ ἅμα αὐτοῖς, ὁπότε βούλοιτο, ἐπελαύνοντα, καὶ ὥσπερ ἐν ποσὶ, χειμάρρου δίκην, παρασύροντα. ταῦτά τοι καὶ τελεσιουργὰ τὰ τῆς πρεσβείας εὐθὺς ἦσαν, καὶ ἅμα τὰ τοῦ κήδους. καὶ συνελθόντες περὶ χερρόνησον

DE IVNIORE Aſane Ioanne.

HIs temporibus Bulgaris imperabat primi Aſanis filius Ioannes. Is cum Angelum Theodorum ne Bulgaricis quidem rebus abſtinere uelle cerneret, ſed iam illis quoque infeſtum imminere: Scythicis auxilijs acceſſitis, acre cum illo prælium committit, illique uicto & capto, oculos effodit: uindicta tandem illum adepta, tum ob ludibrio habitam Imperatoriam maieſtatem, cuius ſibi nomen uſurparat: tum quòd populares ſuos Bulgaricis impreſsionib. afflictos, et deplorandis malis affectos, adeò nō miſeratus fuerat, ut etiam calamitates calamitatibus, cædes cædibus cumularet.

Angeli Theodori excæcatio.

DE NAVALIBVS Imperatoris copijs.

IAm uerò & Imperator Ioānes, ſingulari diligentia & dexteritate ingenij, Imperij Romani uires multū auxerat. Nam haud paucis longis nauibus, quas ædificarat, ad Aegæi maris inſulas miſsis, eas omnes breui tempore capit: Lesbū, Chium, Samum, Icariam, Con, quæque his finitimæ ſunt. nec his contentus, Rhodi etiam potitur. Quum uerò Imperatoria claſsis ita mare obtineret, & in Aſia Perſici exercitus quieſcerent, Latinorum uerò uires paulatim minuerentur: iam Imperator arma ex Aſia etiam in Europam transferre conſtituit, ut miſeras urbes à Bulgarica & Italica manu liberaret. Igitur appetente uere tranſmiſſo Helleſponto, Cherſoneſum in primis inuadit. Deinde finitimam regionem uaſtat & incendit, ad perterrefaciendos Latinos qui Caſtellorum arces tuebantur. Cæpitque plurimas urbes maritimas, Calliupolim, Seſtum, & Cardiam, cęteraſque illis uicinas, partim ui & machinis, partim deditione.

DE AFFINITATE inter Aſanis filiam, & filium Imperatoris.

IMperatore his rebus occupato, è Bulgaria legati ueniunt, tum pacis expetendæ cauſa: tum ut Imperatoris filio Theodoro, Helenæ Aſanis filiæ nuptias offerrent. Quem nuncium lætus accepit Imperator. Nolebat enim, alijs grauioribus negocijs diſtractus, illum aduerſariū habere, Scythis trans Iſtrum adeò uicinum, illiſque aſcitis quoties libitum eſſet irruentem, & torrentis in morem obuia quæque ſecum abripientem. Hac igitur de cauſa legatio ſtatim rata fuit, ſimulque affinitas. Congreſsi ergo circa Cherſoneſum

Theodori Laſcaris in moris nuptiæ.

ſoneſum Imperator & Aſan, Helenam Aſanis filiam decem annos natam, Imperatoris filio impuberi adhuc, Theodoro Laſcari iuniori, deſpondent. Tunc etiam Ternobi epiſcopus libertatem perpetuam impetrat, cum ad id uſq; tempus primæ Iuſtinianæ archiepiſcopo, propter ueterem illius gentis cognationem, paruiſſet. Imperator uerò ſecuta æſtate Thracias & Macedonicas urbes circuit, ab ipſis (ut ita dicam) Byzantinis portis auſpicatus: & ad Strymonem uſq; progreſſus, omnes autumni initio recuperat: & ſic, omnibus quæ uoluerat expeditis, Nicæam recedit, militibus domum ad hybernandum dimiſsis. Poſtquam autem ad hunc hiſtoriæ locum uentum eſt, non prætereũdi ſilentio uiſi ſunt Scythæ, qui his temporibus Aſiam & Europam ſunt peruagati. Nã progreſſu orationis ſæpe res illorũ cõmemorandæ erunt. Quare breuiter, qui & unde ſint, pro uirili explicãdũ eſt, & ueluti uia planior munienda ad ea quæ ſequent intelligenda: ne ea quæ ipſi ſcimus, ijs qui neſciũt, quaſi ſcirent, narrando, in errorẽ illos inducamus: & ſubinde aliò atq; aliò reſpicere cogamus, ueluti canes uenatici, qui leporibus indagãdis nares ad alia atq; alia ueſtigia transferũt.

Ternobi epiſcopus.

DE SCYTHIS.

Scytharum gens eſt populoſiſsima, magis uerſus Septentrionem habitans, quàm ullæ aliæ noſtri orbis: & quãuis non prorſus Attico polo ſubiecta, in eo tamen ſita parallelo, qui maximè uerſus Septentrionem porrigitur: ut & ueteres hiſtorici nobis tradiderunt, & nos quantum licuit diuturna experientia comperimus. Hos lactiuoros & inopes, & mortalium iuſtiſsimos appellauit Homerus. Apud eos enim neque coquorum cupediæ ſunt, nec ſuperuacaneæ menſarum deliciæ: uinearum autem agrorúmque cultum, ne per ſomnium quidem unquam uiderunt. uictum illis facilem & expeditum præbent, ſponte natæ terra herbæ, & ſanguis ac carnes iumentorum, aliarumq; pecudum, ferarumq; & uolucrum uenatus: ueſtem nulla arte cõfectam, animalium pelles. Argentum uerò, aurum, margaritæ, cæteræq; gẽmæ, non pluris fiunt quam puluis. Nulli ibi ſunt ſolennes ludi, nulla ambitioſa ſpectacula, nullæ diſceptationes de naualibus, trierarchijs & legib. agrarijs: ſed, quod ad hæc quidem attinet, pacata omnia, & uita ſeditionum expers. Ut enim febres quæ humana corpora infeſtant, è materia oriuntur, ac tamdiu uigent, quandiu illa præſtò eſt: cum uerò & inedia diuturna, & potionibus medicorum praui humores conſumpti fuerint, ſtatim & febris deſinit, & uires paulatim corporis redeunt: ſic etiã apud illã gentem, cum eæ res non ſint, è quibus lites & con-

Homerus de Scythis.

Auaritia febri similis.

ρόνησον ὅ, τε βασιλεὺς καὶ ὁ ἀσὰν, συζευγνύουσιν ἑλένην τῇ τοῦ ἀσὰν θυγατρὶ δεκαέτει οὔσῃ, τὸν τοῦ βασιλέως υἱὸν θεόδωρον τὸν νέον λάσκαριν, μήπω δὲ τὸν ἔφηβον παραγγείλαντα. τηνικαῦτα δὲ καὶ ὁ τοῦ τερνόβου ἐπίσκοπος αὐτονομίαν λαμβάνει διηνεκῆ, * ὑπὸ τέως ὑπὸ τὸν ἀρχιεπίσκοπον τῆς πρώτης τελῶν ἰουστινιανῆς, διὰ τὴν τοῦ ἔθνους ἐκεῖθεν ἀρχαίαν συγγένειαν. ὁ δὲ βασιλεὺς θέρους ἐπιγενομένου, τὰς θρακικάς τε καὶ μακεδονικὰς περίεισι πόλεις, ἀρξάμενος ἀπ' αὐτῶν, ὡς εἰπεῖν, τῶν βυζαντίων πυλῶν, καὶ ἐπελάσας ἄχρι στρυμόνος, καὶ οἰκειοῦται πάσας, ἔτι ἱσταμένου τοῦ φθινοπώρου. καὶ οὕτω πάντα σκοπὸν διαβιβάμενος, αὐτός τε εἰς νίκαιαν ἀναχώρησε, καὶ τὸν στρατὸν ἀφῆκεν ἐν τοῖς οἴκοις διαχειμάσοντα. ἐνταυθοῖ δὲ γενομένοις τῆς ἱστορίας, οὐκ ἄριστον μοι ἔδοξεν εἶναι σιγῇ παρελθεῖν τὰ περὶ σκυθῶν, ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις ἐπιδραμόντων ἀσίαν τε καὶ εὐρώπην· βιάσεται γὰρ ἡμᾶς ὁ λόγος προϊὼν, ἐς τὰ αὐτῶν πολλάκις ἐμπίπτειν διηγήματα, καὶ χρεὼν ἀνακεφαλαιωσαμένους ἡμᾶς καθόσον οἷόν τε, διαλευκᾶναι τὰ περὶ αὐτῶν, καὶ ἐναργέστερα παραπέμψαι ταῖς ἐφεξῆς ὑποθέσεσιν, ἵνα μὴ αὐτοί γε εἰδότες, εἶτα ἐπὶ τῶν οὐκ εἰδότων ὡς εἰδότων διεξιόντες, ἁμαρτάνειν ποιῶμεν αὐτοὺς ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν ἐννοιῶν, καὶ συχνὰ μεταβαίνειν ἐξ ἑτέρων εἰς ἑτέρας ἀναφορὰς, ὥσπερ αἱ κυνηγετικαὶ κύνες, ὁπότε τὰς τῶν λαγωῶν ἰχνηλατοῦσι νομὰς, συχνὰ τὴν ῥῖνα πρὸς ἕτερα ἐξ ἑτέρων ἴχνη μετάγουσαι.

* τὰ

ΠΕΡΙ ΣΚΥΘΩΝ.

Ἔθνος ἐστὶ πολυανθρωπότατον, βορειοτέραν πολλῷ τὴν οἴκησιν ἔχον ἢ κατὰ πᾶσαν τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην. οὐδαμῶς μὲν ἐν ἀκριβείᾳ ὑπὸ τὸν ἀρκτικὸν πόλον, παρὰ τοὺς ἀρκτικωτάτους δ' οὖν ὅμως ἐνδιαιτώμενον παραλλήλων ἁπάντων, ὁπόσοι τὴν οἰκουμένην ἅπασαν περιγράφουσιν, ὡς οἵ τε τὰς παλαιάς τε ἱστορίας συνθέντες παρέδοσαν τοῖς ἐπιγινομένοις ἡμῖν, καὶ αὖ ἡμεῖς, καθόσον ἐξῆν, ἐκ τῆς τοῦ χρόνου ξυνήκαμεν πείρας. τούτους γαλακτοφάγους μὲν καὶ ἀβίους καὶ δικαιοτάτους ἀνθρώπων ὅμηρος ἔφησεν· ἐν τούτοις γὰρ οὐ μαγείρων μαγγανεία, οὐδὲ τραπέζης ἐπιγίνονται πολυτέλεια. φυτηκομίαι δὲ καὶ ἀρόσεις γῆς, οὐδ' ἐν ὀνείροις, ὅτι ποτέ εἰσιν, ἐφαντάσθησαν. ἀλλὰ τροφὴ μὲν αὐτοῖς ἡ τῆς γῆς αὐτοφυὴς ποία, καὶ τὰ τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν ἄλλων βοσκημάτων αἵματά τε καὶ σώματα. καὶ εἴ τι δὲ τῶν ἀγρίων ζώων καὶ πετεινῶν ἁλωτὸν αὐτοῖς γένοιτο, καὶ τοῦτο δ' αὐτοῖς αὐτοσχέδιος ἐστὶ τροφή. ἔνδυμα δ' ἀποίκιλον, τὰ τῶν ζώων δέρματα. ἄργυρος δὲ καὶ χρυσὸς καὶ μάργαρος καὶ λίθος λυχνίτης, ἴσα καὶ κόνις ἐκείνοις ἐστίν. οὐ πανηγύρεις ἐκεῖ καὶ φιλοτιμίας θέατρα, οὐδὲ βουλευτήρια περὶ ναυστάθμων, καὶ τριηραρχιῶν καὶ ἀγρονομιῶν, ἀλλ' εἰρήνη πᾶσα τὸ ἀπὸ τούτων, καὶ βίος πάμπαν ἀστασίαστος. ὥσπερ γὰρ οἱ τοῖς τῶν ἀνθρώπων σώμασιν ἐπισυμβαίνοντες πυρετοὶ τὰς ἀφορμὰς ἐκ τῆς ὕλης ἔχουσι, καὶ παρὰ τοσοῦτον φλεγμαίνουσι, παρ' ὅσον καὶ ἡ τῆς ὕλης πέφυκε χορηγία· ἐπειδὰν δ' ἀσιτίαι μακραὶ, καὶ ἰατρῶν φαρμακοποσίαι παραλαβοῦσαι τὸ σῶμα, τὴν ὕλην πᾶσαν ἐξαναλώσωσιν, αὐτίκα πέπαυται μὲν ὁ πυρετὸς, ἀναφύεται δ' ἡ τοῦ σώματος ἀλκή· οὕτω καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἐκείνοις τῶν πραγμάτων οὐκ ὄντων ἐξ ὧν φιλονεικίαι καὶ ἔριδες

καὶ ἔριδες φύονται, καὶ κατ' ἀλλήλων ἐπιβουλαὶ καὶ χύσεις αἱμάτων ἐπινοοῦνται· οὐδὲ δικαστήρια συγκροτοῦνται λοιπὸν, οὐδὲ βουλευτήρια καὶ ἀναγνώσεις νομίμων, οὐδὲ πιθαναὶ γλῶσσαι, καὶ λόγων διαστροφαὶ, καὶ ἐννοιῶν λαβύρινθοι· ἀλλὰ δικαιοσύνη τις αὐτοφυὴς ἐπινέμεται τούτους, καὶ ἀνεπίφθονος αὐτονομία. διὰ μὲν δὴ ταῦτα δικαιοτάτους ἀνθρώπων καὶ Ὅμηρος τούτους ὠνόμασε· τὴν γε μὴν προσηγορίαν αὐτῶν διαφόρως ἡμῖν οἱ πάλαι σοφοὶ διεπορθμεύσαντο. Ὅμηρος μὲν γὰρ κιμμερίους αὐτοὺς καλεῖ· ἡρόδοτος δὲ ὁ τὰ περσικὰ συγγραψάμενος, σκύθας πολυειδεῖς· ὁ δὲ χαιρωνεὺς πλούταρχος, κίμβρους καὶ τεύτονας, οὐκ οἴκοθεν μὲν, ὀνομάζει δ' οὖν, ὥσπερ ἀμφιβάλλων καὶ ἀπιστῶν αὐτὸς ἑαυτῷ. τὴν μὲν γὰρ κυρίαν αὐτῶν προσηγορίαν, αὐτοὶ ἂν κατὰ τὴν σφῶν αὐτῶν εἰδεῖεν διάλεκτον. οἱ δ' ἑλληνικοῖς ὀνόμασιν ἐπ' αὐτῶν χρώμενοι, ἄλλοτε ἄλλως, ὡς ἕκαστοι βούλοιντο, τούτους προσαγορεύουσιν, ὁπόσοι ἐκεῖθεν χειμάρρου δίκην ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς οἰκουμένῃ ἐπιρρέοντες, ἄλλοτε ἄλλους ἐπιλαμβάνουσι τόπους. ὥσπερ γὰρ εἰσὶν οὐράνια μὲν δείματα θεόθεν τοῖς ἀνθρώποις ἐπισειόμενα πολλάκις, κεραυνοὶ καὶ πρηστῆρες καὶ ὑετῶν πλῆθος, ἐπίγεια δὲ σεισμοὶ καὶ ῥήγματα γῆς, ἀέρια δὲ τυφῶνες καὶ λαίλαπες· οὕτω καὶ οὗτοι ταμιεύονται παρὰ θεῷ, ἀρκτικά τινα, ὡς εἰπεῖν, καὶ ὑπερβόρεια δείματα, ὡς ἀνθ' ἑτέρας μάστιγος ἐκπέμπεσθαι καθ' ὧν ἂν καὶ ὁπότε ἡ πρόνοια βούλοιτο. τούτων τινὲς πολλάκις ἐκεῖθεν ἀπαναστάντες, πολλὰς ἐλυμήναντο χώρας, καὶ πλείστοις ἔθνεσι ζυγὸν δουλείας ἐπήνεγκαν· ὥσπερ ἂν εἰ μεγάλου πελάγους ἀποτομὴ χυθεῖσα κατὰ πρανοῦς, πάντ' ἐπικλύζοι καὶ παρασύροι ὁπόσοις ἂν ἐπιδράμοι. ἀλλ' ἐκεῖθεν μὲν γυμνοί τε καὶ ἄσκευοι ἐξιόντες, εἶτα ἀμείβουσι τὴν δίαιταν, ἐπιλαμβάνοντες τὴν τῶν τόπων ἐκείνων ἐν οἷς ἱδρύουσιν ἑαυτούς. ὥσπερ γε μὴν οἱ ἐξ ὀρῶν τῶν μεγίστων ἀναρρηγνύμενοι ποταμοὶ, καὶ τὸ ῥεῖθρον εἰς τὴν θάλασσαν ἐκπλύνοντες, οὐκ εὐθὺς παρὰ τὴν αἰγιαλῖτιν ψάμμον ἐς ἅλμην τὸ πότιμον αὐτῶν ἐξαλλάττουσιν, ἀλλὰ μέχρι πολλοῦ τῆς θαλάττης εἰσρέοντες ἀκοινώνητοι, ἔπειτα ἐσπείσαντο καὶ τοῦ κράτους τοῖς πλουσιωτέροις παρεχώρησαν ὕδασιν, οὕτω καὶ τούτων οἱ τὴν ἐγγίστα τῆς πρώτης οἰκήσαντες σκυθικῆς ἀφ' ἧς τὸ πρῶτον ἐρρύησαν, τὴν πατρῴαν προσηγορίαν ἐφύλαξαν ἔτι ἀκήρατον, αὐτοί γε ὀνομαζόμενοι σκύθαι, καὶ ἡ τούτους τρέφουσα γῆ σκυθική. οὗτοι δ' εἰσὶν, ὅσοι τε τὴν ὑπὲρ τὰς πηγὰς τοῦ ταναΐδος ᾤκησαν γῆν, καὶ ὅσοι τὸν τάναϊν. ἔπειτα διαβάντες ἐκεῖθεν, ἐξεχύθησαν ἐς εὐρώπην, τὰ ἐς ζέφυρον ἄνεμον βλέποντα πλευρὰ τῆς μεγίστης μαιώτιδος διανεμηθέντες. μετὰ δὲ μακρὰν μακρῶν αὖθις ἐνιαυτῶν περίοδον ἕτεροι, καθάπερ ἐκ μεγάλης πηγῆς τῆς πρώτης ἀπορραγέντες σκυθικῆς, ἐς δύο σχίζονται μοίρας· καὶ ἡ μὲν, τοὺς πρὸς τῇ ἀσίᾳ σαυρομάτας καταστρέψασα, ἔδραμε μέχρι καὶ ἐς θάλασσαν τὴν κασπίαν, οἳ καὶ τὴν πάτριον ἤδη ἐκλαθόμενοι κλῆσιν, σαυρομάται καὶ μασσαγέται ἐκαλοῦντο, καὶ μελάγχλαινοι, καὶ ἀμαζόνες καὶ ὅσα αἱ δουλωθεῖσαι φυλαὶ κατὰ διαίρεσιν εἶχον ὀνόματα, πάντων καὶ οὗτοι κεκοινωνήκασι τούτοις, διὰ τὴν ἐς τὰ ἐκείνων ἤθη δυσποιόν τε καὶ ἀναπόνιπτον μεταδιαίτησιν. οἱ δ' ἐς τὴν εὐρώπην ἀποκλίναντες, καὶ τὴν παρωκεανῖτιν πᾶσαν καταδραμόντες ἤπειρον, ἐς τε σαρμάτας καὶ γερμανοὺς, τὰ ὀνόματα ἤμειψαν καὶ αὐτοί. χρόνῳ δ' ὕστερον καὶ ἐς τὴν κελτικὴν ἐμβαλόντες, καὶ ταύτην οἰκειωσάμενοι,

κελτοί τε

& contentiones oriuntur, mutuæq́ inſidiæ & cædes ſuſcipiuntur, neque iudicijs, neque curijs, neq́ legum recitationibus eſt opus: ac ne eloquentia quidem, uerborumq́ argutiæ ac perplexæ inuentiones locum habent: ſed innata quædam iuſticia illos regit, & haud inuidenda libertas. Quibus de cauſis & Homerus eos mortalium iuſtiſsimos nominauit: appellationem uerò eorum ſcriptores ueteres nobis uariè tradiderunt. Nam Homerus Cimmerios eos uocat: Herodotus uerò, Perſicæ hiſtoriæ autor, Scythas diuerſos: Plutarchus Chæroneus, Cimbros & Teuthones: non ille quidem ſuapte autoritate, ſed tamen nominat uelut ambigens, ac ipſe ſibi diffidens. Nam propriam ſuam appellationem, ipſi utique ſua lingua norunt. Qui uerò Græcis nominibus eos appellant, aliàs aliter, ſuo quiſq́ arbitratu, illos uocant: qui torrentis inſtar in noſtras prouincias irruētes, aliàs alia loca occupant. Vt enim terrores de cœlo ſæpe hominib. à Deo incutiuntur, ut fulmina, incendia, & crebri imbres: ſæpe è terra, ut telluris hiatus & quaſſationes: ſæpe ex aere, ut typhones & nymbi: ita hi à Deo aſſeruantur Septentrionales & Hyperborei terrores, ut pro alia pœna, quãdo & quib. prouidentiæ uiſum fuerit, immittantur. Horũ aliqui patrijs ſedibus relictis, multas prouincias uaſtarũt, plurimasq́ gentes iugo ſeruitutis ſubdiderunt: non ſecus ac magni maris ſinus per decliuia effuſus, omnia ad quæ pertineret, inundaret ac proſterneret. Cæterùm cum inde nudi atq́ inermes exierint, mutata uictus ratione, mores eorũ imitantur, apud quos cõſederint. quemadmodũ è maximis orta montibus flumina, quæ in mare influunt, potabilem ſuã aquã non ſtatim in littore in ſalſuginem conuertunt: ſed in longo tractu maris, naturam ſuam retinent, donec copioſiorib. undis uicta, eam mutarint. ſic ij qui proximè ueterem Scythiam conſederunt, nomen priſtinum inuiolatum conſeruant. nam & ipſi Scythæ appellantur: & terra quæ eos alit, Scythia dicitur. Cuiuſmodi ſunt, qui cum ultra Tanais fontes, & ad ipſum Tanaim olim habitaſſent, in Europam effuſi, Mæotidis paludis latera ad occaſum ſpectantia occuparunt. Deinde multis ſeculis pòſt, alij, ut ex ampliſsima regione prima Scythia auulſi, in duas partes ſunt diuiſi: quarũ una Sarmatis Aſianis euerſis, ad Caſpiũ uſq́ mare excurrit: qui patrij nominis etiã obliti, Sarmatę, Maſſagetę, & Melanchlæni à nigro ueſtitu, atq́ Amazones uocabantur: quęq́ ſingulę ab eis domitę gẽtes nomina ſortitę fuerãt, eadem & illi aſſumpſerunt, propter illarum mores & ritus aſcitos. Alteri uerò uerſus Europam profecti, & omnem Oceani oram peruagati, Sarmatarum & Germanorum nomina ſibi uendicarunt. Denique in Galliam quoque impreſsione facta, eáque ſubacta,

Cimmerij. Scythæ. Cimbri. Teuthones.

Scythæ Septentrionalis terror.

Scythæ peregrinos mores adſciſcunt.

Aſiani Scythæ.

Europæi Scythæ.

Celtæ

Celtæ & Galatæ ſiue Galli ſunt appellati: ut Cimbros & Teuthones taceam, qui multo pòſt Alpibus ſuperatis, cum innumerabili multitudine, uxoribus & liberis etiam adductis, Italiam ingreſsi, uix illi quidem, ſed tamen cæſi ſunt à Romanis exercitibus, Caij Marij & Luctatij Catuli conſulum ductu atque auſpicijs. Quid multa? Cum in ipſam Africam ſępe penetrarint, & Herculeo freto traiecto, Hiſpanos ſubegerint. Nam quibus arma inferũt, eos plerunque uincunt, & alienis regionibus dominantur. Eorum uerò patriam Scythiam nemo unquã ab omni æuo domuit. In cauſa eſt, quòd delicatam & luxu diffluentem uitæ rationem ab initio peroſi, nec frumentum edunt, nec uinum bibunt. Quamobrem neque terram arant, neque uineã unquam coluerunt, neque alias fruges ſerunt, unde interioris orbis incolę uictitant. Quæ cũ Scythis, quippe aſſuetis, minimè grauia, ac potius iucunda ſint: hoſtibus eorũ acerbiſsima eſſent, impedimenta plura quàm arma adducentibus, & ubi caſtrametati ſunt, mercatũ omnis generis requirentib. ne quid uel ipſis uel iumentis deſit. At illi expeditę ac tenui uitæ aſſueti, facilè quouis tempore bella ſuſcipiũt, ac tridui iter ſępe uno die uolucrũ inſtar conficiunt: & alias atque alias ante famam aduentus ſui terras occupant, nihil quidem ſecum adducentes, ſed ijs rebus omnibus inſtructi, quib. uictoria facilè paretur. eæ ſunt, multitudo eorum penè innumerabilis, agilitas corporum, ac celerrimæ progreſſiones, & (quod hæc ſuperat) mortis contemptus, & ferarum more rectus in aduerſum hoſtem impetus.

Caius Marius. *L. Catulus.*

DE SCYTHARVM in Europam & Aſiam incurſione.

SEd ad hiſtorię ſeriem redeundũ eſt. Nam cum Iohannes Ducas rerum iam potiretur, maxima Scytharum multitudo ab Hyperboreis effuſa, ad Caſpiũ mare deſcendit. Interim uerò duce eorum Sitziſchane defuncto, ambo eius filij, Chalaus & Telepugas, exercituum principatum diuiſerunt. Ac Chalaus Caſpia & Iaxarte fluuio lato & profundo, qui è Scythicis montibus ortus, Sogdianam perfluens, in mare Caſpium irrumpit, ad Septentrionem relictis, per inferiorem Aſiam deſcendit. Sed differatur hoc: nam de Europa prius eſt dicendum. Alter enim Sitziſchanis filius Telepugas, limitibus imperij ſui conſtitutis, meridiem uerſus Caucaſi cacuminibus, & deinceps mari Caſpio, per Maſſagetarum & Sauromatarum terram proficiſcitur: nec eas tantum, ſed omnes gentes quæ Mæotidem paludem & Tanaim accolunt, ſubigit. Deinde Tanais fontibus ſuperatis, impetu

Sitziſchanes. *Chalaus.* *Telepugas.*

κελτοί τε ἤδη καὶ γαλάται ἐκλήθησαν. ἐῶ λέγειν ὅσοι ὀψὲ τοῦ χρόνου τὰς ἄλπεις ὑπερβαλόντες, καὶ κατὰ τῆς ἰταλίας αὖθις μυριάσιν ἐκστρατεύσαντες πολλαῖς, τεύτονάς τε καὶ κίμβρους, αὐταῖς γυναιξί τε καὶ τέκνοις· οἳ καὶ μόλις μὲν, κατεκόπησαν δ᾽ οὖν ὑπὸ τῶν ῥωμαϊκῶν δυνάμεων, ὑπατευόντων τηνικαῦτα καὶ στρατηγούντων τυγχανόντων τοῦ τε μαρίου γαΐου καὶ τοῦ κάτλου λουτατίου. καὶ τί δεῖ λέγοντας διατρίβειν, ὅπου γε καὶ λιβύης αὐτῆς πολλάκις ἐπέβησαν, τούς τε ἑσπερίους καταστρεψάμενοι ἴβηρας, καὶ τὸν κατὰ τὰς ἡρακλέους στήλας πορθμὸν διαβάντες; αὐτοὶ μὲν γὰρ, ἐφ᾽ οὓς ἂν ἐπελάσωσι, πάντας ὡς τὰ πολλὰ καταστρέφονται, καὶ τῶν ἄλλων κυριεύουσι τόπων. τὴν δ᾽ αὐτῶν σκυθικὴν τὴν πατρῴαν οὐδεὶς ἐξ αἰῶνος φαίνεται δουλωσάμενος. τὸ δ᾽ αἴτιον, ὅτι ἐκεῖνοι τὸν ἁβρὸν καὶ ἐμβριθῆ βίον ἀρχῆθεν ἐξομοσάμενοι, οὔτε σῖτον ἐσθίουσιν, οὔτ᾽ αἴθοπα οἶνον πίνουσιν, οὐ χρείαν οὔτε γῆν ἀροῦσιν, οὔτε ἄμπελον ἐγεώργησάν ποτε, οὔτε τῶν ἄλλων σπορίμων ἐπιτηδεύουσιν, ὧν οἱ τῆς ἐνδοτέρας οἰκουμένης καθεστήκασι πρόθυμοι. ἃ τοῖς μὲν σκύθαις ἐθάσιν οὖσιν, ἡδέα καὶ ἥκιστα ἐπαχθῆ, τοῖς δὲ πολεμίοις καὶ μάλα πολέμια, οἳ τὰ σκευοφόρα πλείω τῶν μαχίμων ἐπάγονται. καὶ ὅπου στρατοπεδεύσειαν, πολλῆς καὶ παντοδαπῆς δέονται τῆς ἀγορᾶς, ἵν᾽ αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ὑποζυγίοις αὐτάρκως χορηγοῖεν τὰ χρήσιμα. οἱ δὲ τὸν ἄσκευον καὶ κοῦφον ἀσκοῦντες βίον ἀεὶ, ῥᾳδίως τὰς ἐκστρατείας ποιοῦνται, καὶ τριῶν διὰ μιᾶς ἡμέρας πολλάκις, δίκην πτηνῶν ἀετείων, ὁδοὺς τρέχουσι γῆν, ἄλλην δ᾽ ἐξ ἄλλης, πρὶν ἐκπυθέσθαι, καταλαμβάνοντες, μηδὲν μὲν ἐπαγόμενοι, πάντα δ᾽ οὖν ἔχοντες, ὅσα πρὸς τὸ νικᾶν ῥᾳδίως ἐφόδια κράτιστα. ἔστι γὰρ ταυτί, τό, τε κατὰ πλῆθος ἐξικνούμενον μικροῦ, καὶ ἀριθμὸν ὑπερβαῖνον, τό, τε τῆς κινήσεως εὔστροφον καὶ ὀξύτατον· καὶ ὃ τούτων μεῖζον, τὸ τελέως ἀφειδεῖν ἑαυτῶν, καὶ κατὰ πρόσωπον, δίκην ἀγρίων θηρῶν, ἀπαντᾷν ἐν ταῖς μάχαις.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΠΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩπην καὶ ἀσίαν ἐφόδου τῶν σκυθῶν.

Ἀλλ᾽ ἐπανιτέον, ὅθεν τὸ πρότερον ἴχνος τοῦ λόγου καταλελοίπαμεν. ἤδη γὰρ καὶ ἰωάννου δοῦκα τὰ ῥωμαίων σκῆπτρα διέποντος, μοῖρα σκυθῶν παμπληθὴς, καὶ οὐ πολλὰς ἀναφροῦσα τὸν ἀριθμὸν μυριάδας, ἄνωθεν ἐξ ὑπερβορέων ἀποσπασθεῖσα, κάτεισι μὲν ἀθρόα μέχρι καὶ κασπίας θαλάττης. ἐν τούτοις δὲ τοῦ ἡγουμένου σιτζισχὰν τετελευτηκότος, διείλοντο τὴν ἡγεμονίαν τῶν στρατευμάτων ἄμφω αὐτοῦ τὼ υἱὲ, ὅ, τε χαλαοῦ καὶ ὁ τελεπουγᾶς. καὶ ὁ μὲν χαλαοῦ, πρὸς ἄρκτον ἀφεὶς τήν τε κασπίαν καὶ ἰαξάρτην ποταμὸν, ὃς ἐκ τῶν σκυθικῶν ῥηγνύμενος ὀρῶν πλατύς τε καὶ βαθύῤῥους διὰ τῆς τῶν σογδιανῶν χώρας κατιὼν, ἐν τὴν κασπίαν ποιεῖται τὰς ἐκβολὰς, κατῄει διὰ τῆς κάτω ἀσίας. ἀλλ᾽ ὁ μὲν περὶ τούτων λόγος ἀναμενέτω· ἀνθέλκει γὰρ ἡμᾶς ἐκεῖθεν ὁ τῆς εὐρώπης. ὁ γὰρ ἕτερος τῶν υἱῶν τοῦ σιτζισχὰν ὁ τελεπουγᾶς, ὅρους τῆς οἰκείας ἀρχῆς πεποιημένος, πρὸς μεσημβρίαν μὲν τὰς τοῦ καυκάσου ὑπερβολὰς, καὶ ἐφεξῆς τὰ τῆς κασπίας θαλάσσης πελάγη, ἐπορεύετο. διὰ τῆς τῶν μασσαγετῶν καὶ σαυροματῶν γῆς, πᾶσαν ὑποποιούμενος αὐτήν τε, καὶ ὅσα μαιῶτιν τε καὶ τάναϊν τῶν ἐθνῶν περιοικοῦσιν. εἶτα ὑπερβαλὼν τὰς πηγὰς τοῦ τανάϊδος, πολὺς

πολὺς ἐρρύη κάτω διὰ τῶν εὐρωπαίων ἐθνῶν. πλεῖστα δὲ ταῦτα πεφύκασι καὶ παντοδαπὰ, ὧν τὰ μὲν ἐν μεσόγειον, τὰ μαχιώτατα καὶ λείψανα ἦσαν τῶν πάλαι σκυθῶν, ὅσα ἐς νομάδας καὶ ἀροτῆρας ἐμερίζοντο· τὰ δὲ ὁμοροῦντα τῇ μαιώτιδι, καὶ τὴν τοῦ πόντου πληροῦντα, καὶ ἁμαξόβιοι, ταυροσκύθαι τε καὶ βορυσθενῖται, καὶ πρὸς τούτοις ὅσοι τὴν περὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ἴστρου μυσίαν ἐνέμοντο· οὖννοι δὲ οὗτοι καὶ κόμανοι ἐκαλοῦντο. ἦσαν δὲ οἳ καὶ σκύθας αὑτοὺς κατωνόμαζον, οἳ καὶ τὴν βαρεῖαν καὶ ἀνύποστον ἔφοδον ἐκπλαγέντες τῶν ἄρτι ἐπιδραμόντων σκυθῶν, ἔγνωσαν δεῖν ἑαυτοὺς μετανάστας ἐκεῖθεν ποιεῖν. οὐ γὰρ ἐν ἐλπίσιν ὅλως χρησταῖς οὐδενὶ τὸ ἀνθίστασθαι ἦν, ἀλλὰ πάντα ὑπεπτήχει καὶ πόλεις καὶ ἔθνη· καὶ δίκην ἀσταχύων, ὡς ἐν ἅλωνι θερινῇ συνετρίβοντό τε καὶ ἐφθείροντο. ὅθεν ἀπογνόντες καὶ οὗτοι τὸν πρὸς τοὺς σκύθας πόλεμον, διφθέραις ἀντ' ἄλλης σχεδίας κάρφους πεπληρωμέναις τὸν ἴστρον διέβησαν, ἅμα γυναιξί τε καὶ τέκνοις. καὶ οὐ μικρόν τινα χρόνον ἀνὰ τὴν θράκην πλανώμενοι περιῴκησαν, ἀποικίαν ζητοῦντες ἁρμόττουσαν ἑαυτοῖς, χιλιάδες οὐ μείους τῶν δέκα. ἀλλὰ πρὶν αὐτοὺς καταλῦσαι τὴν πλάνην ὁ βασιλεὺς ἰωάννης δωρεαῖς μεγαλοπρεπέσι καὶ ἀξιώσεσιν ἄλλαις ἐφέλκεται, καὶ τοῖς ῥωμαϊκοῖς καὶ αὐτοὺς ἐγκαταλέγει στρατεύμασι, χώρας ἄλλοις ἄλλας διανειμάμενος εἰς κατοίκησιν, τοῖς μὲν κατὰ θράκην καὶ μακεδονίαν, τοῖς δ' ἐν ἀσίᾳ κατὰ μαίανδρον καὶ φρυγίαν.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΠΙ ΤΗΝ Α- σίαν ἐφόδου τῶν σκυθῶν.

ΑΛΛ' ἤδη τὴν ἕω πάλιν ἡμᾶς ὁ λόγος διαβιβάζειν ἐπάγεται, καὶ τοὺς ὑπερορείους ἐκείνους σκύθας, οἳ κατὰ τῆς ἀσίας, δίκην ἀκρίδος βαρείας, χυθέντες μάλα σφοδρῶς μικροῦ πᾶσαν συνεκύκησάν τε καὶ ἐδῃώσαντο. οὗτοι γὰρ ἐπειδὴ τὰ περὶ τὴν κασπίαν στενὰ διέβησαν, κατὰ νώτου ἀφέντες σογδιανούς τε καὶ βακτριανοὺς καὶ ὦξον τὸν σόγδον ποταμόν, ὃν μεγάλαι τε καὶ πλεῖσται τρέφουσι πηγαί, περὶ τοὺς πρόποδας τῶν πρόσω μεγάλων ὀρῶν διεχείμασαν, τῶν ἐκεῖσε τῆς χώρας ἐκείνης ἀγαθῶν ἀπολαύοντες, καὶ ὅσα τῶν ἄνωθεν λείας ὤναντο. ὄρη δὲ ταῦτα εἰσὶ πλεῖστα καὶ μέγιστα, ἃ πάντα κατὰ συνέχειαν ἀλλήλων ἐχόμενα, ὥσπερ ἐν ἅπαντα γίνονται ὄρος, ταῦρος ὀνόματι καλούμενον γενικῷ, ὃ κατὰ μέσον ἀκριβῶς διέζωσται πᾶσαν ἀσίαν. ἀρχὴ μὲν γὰρ αὐτῶν πρὸς ζέφυρον ἄνεμον τὰ ἔγγιστα τοῦ αἰγαίου πελάγους. σχίζουσι δὲ ἐκεῖθεν ἐξιόντα ὡς τμήματα δύο τὴν ὅλην ἀσίαν, ἄχρις ἂν ἐς ἀπηλιώτην ἄνεμον παρ' αὐτὸν τελευτήσωσι τὸν ὠκεανόν. ἀλλὰ γὰρ ἦρος ἤδη ὑπογινομένου, ὅτε πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς τὴν χλόην διὰ πόας ἐνδύεται, τὰ παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν ὀρῶν χειμάδια καταλιπόντες οἱ σκύθαι, καθάπερ αἰπόλια καὶ βουκόλια, κατὰ πλῆθος τὰς κορυφὰς τῶν ὀρῶν ὑπερβάλλουσι, ῥέουσί τε κατὰ τῶν ὑποκειμένων ἐθνῶν. καὶ πάντας ἐν λόγῳ λείας ποιούμενοι, καταντῶσιν ἐς ἰνδικὴν, ὁπόση ἐφ' ἑκάτερα κεῖται τοῦ μεγίστου τῶν ποταμῶν ἰνδοῦ. καὶ ταύτῃ ζυγὸν ἤδη θέντες δουλείας, οὐκέτι πρὸς ἕω ταύτης ἐπέκεινα ὥδευον, διὰ τὸ τραχύ τε καὶ καυματῶδες τοῦ τόπου· ἀλλ' ἐπ' ἀραχωσίαν τε καὶ καρμανίαν τὴν ὁρμὴν ἐποιήσαντο. καὶ πάντων ῥᾳδίως ὑποκυπτόντων, ἤδη χαλδαίοις ἀφίκοντό τε καὶ ἄραβας.

ἔπειτα

impetu aduerſus Europæas gentes deſcendit: quæ multæ ac uariæ ſunt. nam quæ in mediterraneis habitant, partes ac reliquiæ ſunt ueterum Scytharum, in paſtores & aratores diuiſæ: quæ uerò Mæotidi conterminæ ſunt, & Ponti oram accolũt, Zinchi ſunt, & Abaſgi, Gotthi & Hamaxobij, Tauroſcythæ & Boryſthenitæ: prætereáque Myſiam ad Iſtri hoſtia tenent, qui Hunni & Comani uocantur. erant etiam qui ſe Scythas nominarent: qui graui & intolerabili Scytharum impreſſione perterriti, mutandas ſibi ſedes cenſuerunt. Neque enim ullis ſatis fiduciæ ad reſiſtendum erat, ſed omnes & urbes & gentes trepidabant, & uelut ſpicæ in area terebantur. Vnde & hi Scythico bello deſperato, pellibus palea plenis pro ratibus uſi, cum uxoribus & liberis Iſtrum tranſierunt: nec breui tempore in Thracia oberrarunt, idoneam ſibi coloniam quæritantes, decem millibus haud pauciores. Sed priuſquam certam ſedem legerent, Imperator Ioannes magnificis muneribus, alijsque beneficijs eos ſibi adiungit: & ipſos etiam in Romanas legiones refert, alijs alibi ſedibus attributis, partim in Thracia & Macedonia, partim in Aſia ad Mæandrum & Phrygiam.

Scythæ in Romanas legiones relati.

DE SCYTHARUM in *Aſiam impreſſione.*

VErùm iam in Orientem eſt tranſeundum, & ad tranſmontanos illos Scythas ueniendum: qui in Aſiam inſtar locuſtarum effuſi, propemodum uniuerſam conturbarunt & oppreſſerunt. Nam Caſpijs anguſtijs ſuperatis, Sogdiana à tergo relicta, & Bactrianis & Oxo Sogdo flumine, qui plurimis ijsque magnis fontibus augetur, ad radices magnorum montium progreſsi hybernarunt, ubertate illius regionis & præda antè parta fruentes. Montes autem illi & plurimi ſunt, & maximi: qui quòd una quadam continenti ſerie cohærent, in unum ueluti montem conflantur, qui nomine communi Taurus dictus, Aſiam uniuerſam exquiſitè mediam diuidit. Incipiunt illi ab Occaſu, proximè Aegeum mare. Inde uerò exorſi, totam Aſiam in duas partes ſecant, donec ad Subſolanum uentum iuxta ipſum Oceanũ terminentur. Vere igitur, cum terra graminibus & herbis refloreſceret, relictis ad Caucaſi radices hybernis, Scythæ maximorũ gregum aut armentorum inſtar, montium cacumina ſuperant, & populos ſubiectos inuadunt: eosq́ omnes prædati, in Indiam penetrant, quanta in utramq́ ripam maximi fluuiorum Indi patet. Qua ſubacta, uerſus ortum progredi deſtiterunt, ob aſperitatem & æſtum loci: ſed itinere in Arachoſiam & Carmaniam conuerſo, gentibus illis facilè ſubactis, ad Chaldæos & Arabes peruenerunt.

Taurus. Caucaſus.

Scythæ in Meſopotamia conſident.

Deinde ad Babylonios & Aſſyrios tranſgreſſi, occupataq; Meſopotamia, amœnitate loci allecti, longos ibi errores finiunt, tertio anno poſtquam Iaxarten fluuium traiecerant: & a popularibus ſuis auulſi, Aſiam inferiorem ſibi uendicarant. Sed quemadmodum ignis denſo luco correpto, non eum ſolum conſumit, ſed proxima quæq; etiā facilè peruagatur: ſic dux ille Scytharum, totius Aſiæ ad omnem humanam iucunditatem optatiſſima ſede ſibi delecta, poſtea non quieuit, neque finitimis abſtinuit: ſed tribunis ſuis & ſatrapis aliò atque aliò miſsis, Perſas primùm, & Parthos & Medos ſubigit. Deinde per Armeniam maiorem aſcendendo, uerſus Septentrionem ad Colchidem, & finitimam illi Iberiam excurrit. Habebat porrò in animo, ſequentibus annis interiorem quoque Aſiam peruagari, & Imperij ſui limites littoribus maris terminare. neq; enim ferendum eſſe, ut ulla gens ſuæ ditionis expers eſſet, quæ per totam Aſiæ continentem ad maria uſq; habitaret. Sed tum quietè ibi conſidere decreuerunt, prouincijs, urbibus, ædibus, prædijs amœniſsimis & delicatiſsimis inter ſeſe diſtributis. Aurum uerò, argentum, pecuniam, cæteráſque delicias, quibus loca illa abundant, cui uſui eſſent cum adhuc ignorarent, non ſecus ac lutum & ſordes negligebant.

Neceſsitatē luxus ſequitur.

Natura enim neceſſaria in primis docet: quæ ſi non deſint, ſed benignitate fortunæ ſuperſint, tum naturæ prouidentia ueluti per æmulationem rurſus excitatur ad ea deligenda, quæ ſenſibus magis blandiantur. Quorum ubi ſatietas ceperit, ad ſuperuacanea deflectit, per ambages atque illecebras uarietatem & compoſitiones multiplices machinatur, & præſtigias quaſdam arcanæ uoluptatis conſectatur, ne luxuriæ continuatio grauis & moleſta fiat. Ita hi quoque principiò ſolis neceſſarijs, ijs'que non affatim ſuppetentibus aſſueti: deinde in tot amœnitatibus uerſati, quot Babyloniorum & Aſſyriorum confinia ſuppeditant, eas non eſſe deſerendas iudicarunt: ſed repudiatis diuturnis illis laboribus, ibi deinceps conſidendum & acquieſcendum eſſe. Vnde ijs gentibus quas inuaſerunt, annua tributa impoſuerunt: nec ex eo deſiſtunt, eas exactionib. & edictis pro mancipijs quotannis exagitare, & uelut oracula reddere, pro ſuáque libidine quiduis in illas decernere. Tandem conſuetudine & excultis moribus Aſſyriorum, Perſarum & Chaldæorum manſuefacti, ad eorum religionem inclinarunt, patrio numinis contemptu relicto: illorum'que mores & inſtituta in ueſtibus, in ſumptuoſo uictu, cæteris'que delicijs receperunt, tanta mutatione facta, ut cum prius caput craſſo & promiſſo pileo tegerent, & reliqui ueſtitus omnis felicitas in pellibus animalium & corijs illaboratis conſiſteret, arma uerò

ἔπειτα δὲ Βαβυλωνίους καὶ Ἀσσυρίους διαβάντες, καὶ Μεσοποταμίαν καταλαβόντες, καὶ ταῖς τοῦ τόπου χάρισιν ἀρεσθέντες, ἐκεῖ τὴν μακρὰν καταλύουσι πλάνην, ἔτος τοῦτο ἤδη τρίτον ἀνύοντες, ἀφ' οὗ τόν τε Ἰαξάρτην διεπεραιώθησαν ποταμόν, καὶ τῶν ἄλλων διέστησαν ὁμοφύλων, τῆς κάτω Ἀσίας κληρούχους τάξαντες ἑαυτούς. ὥσπερ δὲ πῦρ εἰς ὕλην βαθεῖαν ἐνσκῆψαν, οὐ μόνον ἧς τὸ πρῶτον ἐδράξατο, ταύτην λυμαίνεται μόνην· ἀλλ' ὁμοίως καὶ πάσῃ τῇ πέριξ ἐντύχοι, ἤδη καὶ πᾶσαν ἐκείνην ῥᾷστα ἐπιβόσκεται· οὕτω καὶ ὁ τῶν Σκυθῶν ἀρχηγὸς τουτονί, τὴν τῆς ὅλης Ἀσίας ἐξαίρετον πρὸς ἅπασαν ἀνθρωπίνην ἀπόλαυσιν ἐς οἴκησιν ἀπολέξας ἑαυτῷ, οὐκ ἠρέμησε τοῦ λοιποῦ, οὐδὲ τῶν πέριξ ἀπείχετο· ἀλλὰ σὺν τοῖς ὑπ' αὐτῷ σατράπαις καὶ χιλιάρχοις διαπεμπόμενος, Πέρσας μὲν πρῶτον καὶ Πάρθους καὶ Μήδους ἐχειρώσατο· ἔπειτα διὰ τῆς μεγάλης Ἀρμενίας, ἤλασε πρὸς μὲν ἄρκτον ἄχρι Κολχίδος καὶ τῆς ἐκεῖσε Ἰβηρίας. ἔμελλε δὲ ἤδη καὶ ἐς τοὺς ἐπιόντας ἐνιαυτοὺς καὶ διὰ τῆς ἐνδοτέρας ἐλάσαι Ἀσίας, καὶ ὅρους τῆς οἰκείας ἀρχῆς ποιήσασθαι τὰς παραλίους ψάμμους, ὅπου θάλασσά τε καὶ ἤπειρος συνᾴδουσι. μηδὲ γὰρ εἶναι τῶν ἀνεκτῶν ἔξω τι τῆς αὐτοῦ ἐλλελεῖφθαι χειρός, ὁπόσα τὴν τῆς Ἀσίας ἤπειρον ἅπασαν, ἄχρι θαλασσῶν οἰκοῦσιν αὐτῶν. τέως δ' αὐτόθι καταμένειν ἠρεμοῦντες ἐγνώκεισαν, κλήρους ἑαυτοῖς διανείμαντες χωρῶν καὶ πόλεων, διαφόρων τε οἰκιῶν, καὶ κτημάτων κτήσεις καὶ καταγωγάς, πολλὴν ἐμπεριεχομένας τῷ σώματι θυμηδίαν καὶ τρυφήν. χρυσὸς δὲ καὶ ἄργυρος καὶ χρημάτων ποικιλία καὶ πολυτέλεια (πολλὰ δὲ ταῦτα ἐπιχωριάζει κατ' ἐκείνους τοὺς χώρους) οὔπω ἐγινώσκετο τούτοις εἰς ὅ, τι χρήσιμα εἴη τοῖς ἔχουσι. διὸ καὶ περιτρέχειν αὐτὰ ἴσα καὶ κόνιν, καὶ ὅσα ἐς ὕλην ἀνόνητον ἐρρῖφθαι. ἡ γὰρ φύσις τῶν ἀναγκαίων γίνεται πρῶτον διδάσκαλος· ἂν γοῦν ταῦτα μὴ σπανίως ἐγχωρῇ τις, ἀλλ' ἐς πλῆθος ἡ τύχη παρέχῃ περιεῖναι, τηνικαῦτα ὡς ἐκ συγκρίσεως παρορμηθεῖσα αὖθις ἡ φύσις καθίσταται, κατ' ἐξουσίαν τὸ προσηνέστερον ἐκλεγομένη σαφῶς ταῖς αἰσθήσεσιν. ἂν δὲ κόρος ἐπὶ τούτοις γένηται, συνάγορος οὗτος αὐτίκα καθίζει τοῖς περιττοῖς, καθάπερ δή τινα πλάνην καὶ δέλεαρ μηχανώμενος πρῶτον τὴν αὐτῶν ἐς διαφορὰν εἰδῶν ποικιλίαν καὶ σύνθεσιν· κἄπειτα ἐγγοητεύων οὑτωσί πως ἀπόρρητον ἡδονήν, ἵνα μὴ τὸ τῆς ἁπλότητος ἐμβριθές, ἐπαχθὲς φαίνηται ἅμα καὶ λυπηρόν. ὡς νῦν καὶ οὗτοι μόνοις τοῖς ἀναγκαίοις ὄντες ἐθάδες, καὶ τούτοις ἐσπανισμένοις, ἔπειτα τοσαύταις τῶν τόπων ἐκείνων χάρισιν ἐντυχόντες, ὁπόσας ἡ Βαβυλωνίων καὶ Ἀσσυρίων φέρει περίχωρος, οὐκέτι τούτων ἀπαλλάττεσθαι ἔκριναν δεῖν, ἀλλὰ χαίρειν εἰπόντες τοῖς μακροῖς ἐκείνοις πόνοις, ἐκεῖσε τοῦ λοιποῦ ποιεῖσθαι καθημένους τὴν δίαιταν. ἐκεῖθεν δ' ὁπόσοις ἐπῆλθον ἔθνεσι, φόρους συντάξαντες ἅπασιν, ἀνὰ πᾶν οὐ διαλείπουσιν ἔτος δασμολογοῦντες, καὶ ἐπιτάττοντες ὅσα καὶ δούλοις, καὶ χρηματίζοντες ὡς ἐκ μεγάλου τρίποδος, καὶ θεμιστεύοντες ὁπόσα σφίσι δοκοίη ἐς ἐκείνους καθήκειν. τῷ δὲ χρόνῳ τοῖς τῶν Ἀσσυρίων καὶ Περσῶν καὶ Χαλδαίων ὁμιλήσαντες πεπαιδευμένοις ἤθεσιν, ἔς τε τὸ αὐτῶν ἔκλιναν σέβας, τὴν πάτριον ἀθεΐαν ἀφέντες, καὶ τοῖς αὐτῶν κεκοινωνήκασι νόμοις καὶ ἔθεσιν, ὁπόσα τε ἐς ἐσθῆτα καὶ τράπεζαν ἄγει πολυτελῆ, καὶ ὁπόσα τῆς ἄλλης διαίτης ὑπαγορεύει τρυφήν. ἐς τοσοῦτον γὰρ τῆς μεταδιαιτήσεως ἤδη παρήλλαξαν, ὥστε πρότερον τὴν μὲν κεφαλὴν παχέσι τισὶ πίλοις καὶ αὐξημένοις σκέποντες, τὸ δ' ἄλλης πάσης ἐσθῆτος τὸ εὔδαιμον εἰς δέρματα ζώων ἀγρίων ἐγκλείοντες, καὶ διφθέρας

φθορὰς ἀντιπαλεύοντες· ὅπλοις δ' ὁμοίως χρώμενοι ῥοπάλοις τισί, καὶ σφενδόναις, δόρασί τε καὶ βέλεσι καὶ τόξοις αὐτοσχεδίοις ἅπασιν ἔκ τε δρυῶν καὶ τῶν ὁμοίων δένδρων, ὅσα ὄρη καὶ λόχμαι ταῖς ὥραις δουλεύοντα φέρουσιν αὐτοφυῆ βλαστήματα, σηρικοῖς καὶ χρυσοϋφέσιν ὕστερον ἐχρήσαντο τοῖς ὅλοις ἐνδύμασιν. ἐς τοσοῦτον ἀμετρίας ἐξώκειλαν τὴν ἁβρότητα τῆς τρυφῆς, ἐκ διαμέτρου καθάπαξ στήσαντες ἑαυτοὺς τῆς προτέρας διαίτης.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥ ΒΑσιλέως πρεσβείας τῶν τούρκων.

Ἐπὶ τούτοις οἱ τὴν ἐντὸς τοῦ εὐφράτου ἀσίαν ἔχοντες τοῦρκοι, καὶ οἱ τὴν κοίλην συρίαν καὶ φοινίκην ἄραβες, θόρυβον εἶχον ἐφ' ἑαυτοῖς οὐ μικρόν, πονηροὺς τοὺς σκύθας ὁρῶντες γείτονας. πρέσβεις οὖν αὐτοκράτορας ὁ τῶν τούρκων ἡγεμὼν πρὸς τὸν βασιλέα ἐκπέμπει ἰωάννην, περὶ βεβαίων σπονδῶν. ἐδεδίει γάρ, μὴ περισπώμενος ἐς τὰς τῶν σκυθῶν μάχας, ὄπισθεν ἔχῃ μεγάλους ἐχθροὺς τὰς ῥωμαίων δυνάμεις. εἶναι γὰρ αὐτῷ τῶν πάνυ τοι ἀδυνάτων καὶ σαφῆ τῆς οἰκείας ἡγεμονίας ἀπώλειαν, εἰ μόλις ἔχων τὸ θαῤῥεῖν ἀντιπαρατάττεσθαι πρὸς μόνας τὰς σκυθικὰς ἐφόδους, ἔπειτα πρὸς δύο μερίζειν τὰς ἑαυτοῦ δυνάμεις ἀναγκάζοιτο, διὰ τὰς ἑκατέρωθεν μάχας. τοῦτο καὶ τῷ βασιλεῖ πρὸς βουλήσεως ἦν, καὶ πάνυ τοι προδεδογμένον, πολλῶν εἵνεκα. ἑνὸς μέν, ὅτι μηδὲ τούτῳ ἐδόκει συνοῖσον, οὐδ' αὖ κοῦφον καὶ ῥᾴδιον, ὅτι μὴ τῶν μάλα βιαίων καὶ ἐπαχθῶν, μερίζεσθαι πρός τε τὰς τῆς ἀσίας μάχας, πρός τε τὰς τῆς εὐρώπης· ἑτέρου δ', ὅτι καὶ μέγα νῦν ἐπιτείχισμα καὶ σφόδρα τοι καίριον γίνεσθαι, μέσους κειμένους τοὺς τούρκους ἐπὶ τῶν σκυθικῶν πολέμων, καὶ τὸν κοινὸν δεχομένους κίνδυνον ἐν τοῖς ἑαυτῶν σώμασι, δίκην προμάχων ἐρυμάτων ἢ προβόλων πετρῶν, ἃς ἐνιαχοῦ τῶν παραλίων μερῶν κατὰ τῶν τῆς θαλάσσης ἀγρίων κυμάτων ἡ φύσις ἐξώπλισε. ταῦτ' ἄρα καὶ πρόθυμός τε καὶ μάλα ἐθελοντὴς τὰς μετὰ τῶν τούρκων ἐτέλει σπονδάς· καὶ τοῦτο μέγα ὄφελος τοῖς ῥωμαίων κατέστη πράγμασιν. ἄδειαν γὰρ καὶ ἀνακωχὴν τῶν μακρῶν εἰληφότες πολέμων, ἐς τὴν τῶν οἰκείων κτημάτων καὶ πραγμάτων ἐπέδωκαν ἐπιμέλειαν. αὐτός τε γὰρ ὁ βασιλεύς, τοσοῦτο μέρος ἀποτεμόμενος γῆς, ὅση τε ἀρόσιμος, καὶ ὅση πρὸς ἀμπελουργίαν ἐπιτήδειος, ὅσην ἐξαρκεῖν ἐκείνῳ ἐς τε βασιλικὴν τράπεζαν, καὶ ἐς ὅσα ἡ εὐεργετοῦσα καὶ διαρκῶς χορηγοῦσα γνώμη τοῦ βασιλέως παρεκελεύετο, γηροτροφεῖα δὲ ἦσαν ταῦτα καὶ πτωχοτροφεῖα, καὶ ὅσα τοὺς ἐκ παντοίων νοσημάτων ἐθεράπευον τραυματίας, ἐπιμελητάς τε τούτοις ἐπιστήσας, ὁπόσοι καλῶς γεωργεῖν τε καὶ ἀμπελουργεῖν ἴσασι, πολλήν τε καὶ ἄφθονον τὴν τῶν καρπῶν ἐτήσιον ἤθροιζε χορηγίαν. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ ἵππων, καὶ βοῶν, καὶ ποιμνίων ὁμοῦ τε, καὶ συῶν ἀγέλας περιεκτήσατο ἐπὶ τούτοις, καὶ παντοίων ὀρνίθων ἡμέρων εἴδη, ἐξ ὧν πολύχους ὁ τῶν γινομένων πορισμὸς ἐφαίνετο καθ' ἕκαστον ἐνιαυτόν. τοῦτο δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις παρῄνει ποιεῖν, ὅσοι τε τῶν γένει προσηκόντων, καὶ ὅσοι τῶν ἄλλως ἐνδόξων ἦσαν, ἵν' ἕκαστος οἴκοθεν ἔχων τῆς χρείας τὸ διαρκές, μήτε χεῖρα τοῖς ἰδιώταις καὶ ἀσθενεστέροις ἐπάγῃ πλεονεκτοῦσαν, καὶ ἅμα καθαρεύουσα ἡ ῥωμαίων τελείως ἐντεῦθεν ἀδικημάτων ἡ πολιτεία.

uerò eis eſſent clauæ & fundæ, haſtæ, ſagittæ & arcus, nullo confecta artificio, qualia quercus & ſponte enatę in ſyluis & montibus arbores ſuppeditant: poſt, ueſtes omnes ſericas & auro intertextas uſurparent. Vſqueadeò luxuriare cœperunt, priſtina uitæ ratione prorſus in contrarium mutata.

DE TVRCORUM Legatione ad Imperatorem.

INter hæc Turcis, qui Aſiam intra Euphratem, & Arabibus, qui Cœleſyriam & Phœniciam tenent, non mediocriter perturbatis, propter periculoſam Scytharum uicinitatem: Turcorum princeps legatos omni rei gerendę autoritate prędi tos, ad Imperatorem Ioannem firmandæ pacis cauſa mittit, timens ne Scythico bello diſtractus, hoſtilem Romanorum exercitum à tergo haberet. Neq; enim poſſe fieri, quin principatu excideret, ſi Scytharum tantum incurſionibus ægrè reſiſtens, ob geminatum bellum uires ſuas partiri cogeretur. Idem & Imperatori gratum fuit, ac multis de cauſis eſſe faciendum iam antè decretum: tum quòd minimè utile aut facile, imò graue ac pernicioſum futurum eſſet, bellis Aſianis & Europæis diſtringi: tum, quòd firmiſsimum & optatiſsimum uallum futuri eſſent Turci inter bellum Scythicum interiecti, commune periculum, fortiſsimorum propugnatorum aut ſcopulorum inſtar, quos alicubi natura marinis fluctibus obijcit, ſuis corporibus excepturi. His igitur de cauſis haud inuitus, & cupidè admodum fœdus cum Turcis fecit: quod rem Romanam plurimùm erexit. Metu enim & ærumnis diuturnorum bellorum liberati, poſſeſsiones & res ſuas curandi ocium habuerunt. Nam Imperator tantum terræ arationi & uineis plantandis idoneæ uſurpauit, quantum ſatis fore putabat ad ſuam menſam, & ad eos ſuſtentandos, quos pro liberalitate ac perpetua benignitate ſua fouendos ſuſceperat. Hi erant ſenes, pauperes, & uarijs afflicti morbis: quibus & domicilia aſsignauit, & curatores præfecit, qui & agros colere, & uineas plantare ſcirent: ac quotannis uberem frugum prouentum repoſuit. atque etiam armenta equorum & boum, ouium item & porcorum greges, ac uaria genera cicurum auium parauit, unde multiplicem ſingulis annis prouentum percipiebat. Idem cæteris etiam faciendi autor fuit, tam cognatis ſuis, quàm reliquę nobilitati: ut cum domi quiſq; haberet unde uiueret, neq; plebeios & inopes per uim opprimeret, & Romana Reſpublica omni maleficio & crimine uacaret. Itaque

Agricultura et res pecuaria Romanos recreant.

Itaq; paucis annis omnium & horrea & cellę refertæ frugibus & uino conſpiciebantur, & uiæ ac plateæ & ſtabula & mādræ pecoris multitudinem uix capiebant: accedebāt gallinarum cæterarumq; auium greges.

DE FAME TVRcorum.

Accidit autem illud etiam felici Romanorum fato, ut Turci fame & maxima annonæ penuria conflictarētur. qua de cauſa plenæ erant omnes uiæ illius gentis hominum, mulierum, uirorum, puerorū, adeuntium & abeuntiū e Romanis prouincijs: & omnes Turcorum opes, argenti, auri, telæ, cæterarumq; deliciarum, ad Romanorum manus perueniebant. Videres magni precij merces exiguo frumento commutari: tum quælibet auis, bos, hœdus magno precio uænibant. Eo pacto cùm Romanorum ædes celerrimè Barbaricis opibus affluebāt, tum fiſcus Imperatoris pecunia redundabat. Et ut rem omnem paucis expediā, cum oua gallinarum quotannis collecta uenderētur, exiguo tempore tantum inde pecuniæ coactum eſt, ut Imperatrici corona gemmis & margaritis precioſiſsimis diſtincta pararet: quam Imperator ex eo Ouatam nominauit, quòd de uenditis ouis confecta eſſet. Acumen hoc illius Imperatoriæ prouidentię ſpecimen eſto. Alterū illud, quòd cum uideret, Romanas diuitias in peregrinas ac ſumptuoſas ueſtes, ſericas, Aſſyrias, Babylonias atque Italicas, uario ac ſolerti artificio confectas effundi, decreto ſanxit, ne quis ſubditorum ijs uteretur: niſi ipſe, quiſquis eſſet, cum omni familia, in ordinē cogi ac notari ignominia uellet: ſed ijs contenti eſſent, quas Romanæ prouinciæ ac manus præberent.

Ouata corona. *Lex ueſtiaria.*

» * Neceſſariarum enim rerum uſus eſt immutabilis: & ſubditi quantum licet, principum ſequuntur cupiditates: idq; lex eis eſt & honor, quod principib. uiſum fuerit. Proinde cernere erat, illa quoq; breuiſsimo tempore uiluiſſe: nobilitatis autem limites, Romanis ueſtimentis definitos: & diuitias domo, quod aiunt, domum ferri.

DE IMPERATRICE *Irene ex equo præcipitata.*

Sed iam ad alia trāſeat oratio. Cū Imperatrix filium Theodorum peperiſſet, accidit, cum ſpectandæ uenationis cauſa cum marito Imperatore ueniſſet, ut equo deiecta, per longum ſpacium traheretur. Vnde læſa matrice, pārere deſijt. Cæterùm ambo Imperium grauiter & modeſtè adminiſtrabant: ſummóque ſtudio curabant, ut iuſticia & æquitas in urbibus florerent,

Opera Ioannis Ducæ & Irenes.

auaricia

καὶ μέν τοι καὶ χρόνων ὀλίγων αἱ πάντων ἀποθῆκαι βρίθουσαι τοῖς καρποῖς ἑωρῶντο, αἵ τε ὁδοὶ καὶ ἀγυιαὶ καὶ πᾶσαι μάνδραι καὶ σηκοὶ ἐστενοχωροῦντο τοῖς κτήνεσι, καὶ ὁπόσαι τῶν ὀρνίθων ἦσαν ἀγέλαι.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΩΝ ΤΟΥΡκων λιμοῦ.

ΣΥΝΕΒΗ δὲ τηνικαῦτα τοῖς τούρκοις ἐπ᾽ εὐτυχίᾳ καὶ τῶν ῥωμαίων, λιμὸς ἰσχυρὸς καὶ σπάνις μεγίστη τῶν χρειωδῶν. καὶ ἦσαν διὰ τοῦτο μεστοὶ τοῦ τοιούτου γε ἔθνους αἱ ὁδοὶ πᾶσαι γυναικῶν τε καὶ ἀνδρῶν, καὶ ὅσοι ἥβης ἐλλιπεῖς, ἀνιόντων καὶ κατιόντων ἐς τὴν ῥωμαίων χώραν. καὶ ἐχορηγοῦντο σὺν ἀφθονίᾳ μακρᾷ πᾶς ὁ τῶν τούρκων πλοῦτος, ἐς τὰς ῥωμαίων δεξιάς, ὅσος ἐν ἀργύρῳ καὶ χρυσῷ, καὶ ὅσος ἐν ὑφάσμασι, καὶ πᾶν ποικίλον εἶδος καὶ τερπνὸν καὶ τρυφῆς μεστὸν πολυτελοῦς. καὶ ἦν ἰδεῖν τὰ πολλῶν ἄξια χρήματα, σίτου βραχέος ὤνια προτιθέμενα. τότε καὶ ὄρνις οἱαδηποτοῦν, καὶ πρός γε ἔτι βοῦς τε καὶ ἔριφος, πολλοῦ τινος ἐτιμῶντο. καὶ τούτῳ δὴ τῷ τρόπῳ τάχιστα οἱ ῥωμαίων οἶκοι πλούτου βαρβαρικοῦ πλήρεις κατέστησαν, πολλῷ δὲ πλέον τὰ βασιλικὰ ταμεῖα, ἤδη τῇ τῶν χρημάτων ἔβριθον δαψιλείᾳ. καὶ ἵν᾽ ἐν βραχεῖ παραστήσω τὸ πᾶν, οἱ τὰς τῶν ὀρνίθων ἀγέλας ἐπιστατοῦντες ὁπόσα τίκτοιεν αὐτὰ ᾠά, ἀνὰ πᾶν συναθροίζοντες ἔτος ἐπίπρασκον. ὡς ὀλίγου χρόνου πρὸς τῶν συναχθέντων ἐντεῦθεν χρημάτων, στέφανον κατασκευασθῆναι τῇ βασιλίδι, λίθοις καὶ μαργάροις λίαν πολυτελέσι διηνθισμένον· ὃν καὶ ᾠάτον ὁ βασιλεὺς ἐπωνόμασε, διὰ τὸ ἐκ τῆς τῶν ᾠῶν πράσεως κατασκευασθῆναι αὐτόν. ἓν μὲν δὴ τοῦτο τῆς ἐκείνου βασιλικῆς προμηθείας δεῖγμα. ἕτερον δέ, ἐπειδὴ ἑώρα τὸν ῥωμαϊκὸν πλοῦτον μάτην κενούμενον ἐς τὰ ἐξ ἀλλοδαπῶν ἐθνῶν ἐνδύματα, ὅσα τε ἐκ σηρῶν βαβυλώνιαι καὶ ἀσσύριαι τελεσιουργίαι ποικίλως δημιουργοῦσι, καὶ ὅσα χεῖρες ἰταλῶν εὐφυῶς ἐξυφαίνουσιν, ἐξενήνοχε δόγμα, μηδένα τῶν ὑπηκόων χρῆσθαι αὐτοῖς, εἰ μὴ βούλοιτο, ὅστις ποτ᾽ ἄρ᾽ εἴη, αὐτός τε καὶ γένος ἄτιμος εἶναι· ἀλλ᾽ ἢ μόνοις τοῖς, ὅσα ἡ ῥωμαίων γῆ γεωργεῖ, καὶ αἱ ῥωμαίων ἀσκοῦσι χεῖρες.* « τῶν γὰρ ἀναγκαίων ἡ χρῆσις ἐστὶν ἀμετάβλητος, τὰ δὲ † ἐνδεχόμενα τοῖς « τῶν ἀρχόντων ἀκολουθοῦσιν ὀρέξεσι. καὶ τοῦτο νόμος αὐ- « τοῖς καὶ τιμή, ὃ τοῖς ἄρχουσι δεδογμένον ἐστίν. ὥστε κἀνταῦθα ἰδεῖν, ἐκεῖνα μὲν ἐν καιρὸς καταστάντα μοίρας τῆς λοιπῆς· τὸν δὲ τῆς εὐγενείας ὅρον ἐν τοῖς τῶν ῥωμαίων ἐνδύμασι περικλεισθέντα, τὸν δὲ πλοῦτον οἴκοθεν οἴκαδε (τὸ θρυλλούμενον) φερόμενον.

† ἐγχώρια

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΔΟΣ ΕΙΡΗΝΗΣ, ὅπως ἐκρημνίσθη τοῦ ἵππου.

ΑΛΛὰ γὰρ ἐφ᾽ ἕτερα ἡμῖν ἀγέσθω ὁ λόγος. τῇ μὲν βασιλίδι εἰρήνῃ μετὰ τὸ τεκεῖν τὸν παῖδα θεόδωρον, συνέβη ῥιφεῖσαν τοῦ ἵππου, ἐπὶ πολὺ τοῦ πεδίου συρῆναι. ἔτυχε γὰρ ἐπὶ θέαν κυνηγεσίου τινὸς ἄρτι ἐληλυθυῖα μετὰ τοῦ συζύγου καὶ βασιλέως, ὡς ἐντεῦθεν βλαβῆναι τε τὴν μήτραν, καὶ μηκέτι τεκεῖν τοῦ λοιποῦ. ἦσαν γε μὴν ἄμφω τὴν βασιλείαν ἰθύνοντες πάνυ σεμνῶς καὶ κοσμίως, καὶ πλείστην ποιούμενοι πρόνοιαν, τοῦ δικαιοσύνην τε καὶ εὐνομίαν ἀνθεῖν ἐν ταῖς πόλεσι,

πλεονεξίαν

Digitized by Google

νεξίαν τε ἀπελαύνει καὶ ἁρπαγήν. ἐδείμαντο δὲ καὶ ναοὺς ἀμφότεροι λίαν περικαλλεῖς, πλείστοις ἀναλώμασι μεγίστας καὶ ποικίλας τὰς τούτων οἰκοδομὰς κατεσκευακότες. ὁ μὲν βασιλεύς, τόν τε περὶ τὴν μαγνησίαν εἰς ὄνομα τῆς θεομήτορος σωσάνδρα καλούμενον, καὶ τὸν ἐντὸς τῆς νικαίας εἰς ὄνομα ἀντωνίου τοῦ μεγάλου· ἡ δὲ βασιλίς, τὸν ἔνδον τῆς παρὰ τὸ ὄρος τὸν ὄλυμπον κειμένης τῶν προυσαέων μητροπόλεως, ἐπ' ὀνόματι τοῦ τιμίου προφήτου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ, κτήματά τε πλεῖστα αὐτοῖς καὶ προσόδους ἐτησίους ἀφθόνως ἐπιχορηγήσαντες, μοναζόντων καὶ ἀσκητῶν ἐνδιαιτήματα ἔδειξαν, πλήρη χάριτος καὶ θυμηδίας πνευματικῆς. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ νοσοκομεῖα καὶ πτωχοτροφεῖα τοῖς τότε καιροῖς ἐπεδαψιλεύσαντο, καὶ ὅσα τὸν ἐκείνων περὶ θεὸν ἔρωτα ἔδειξαν ἐναργῶς.

ΟΠΩΣ ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΣΗΣ ΤΗΣ δεσποίνης εἰρήνης, ἠγάγετο ὁ βασιλεὺς ἑτέραν.

Ἀλλ' ἐν τούτοις ἡ μὲν βασιλὶς εἰρήνη τὸ ζῆν ἐξεμέτρησεν. ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ σύζυγος, πάνυ βαρέως ἤδη μακρὸν τὴν ἐκείνης ἤνεγκε στέρησιν. ὅτε δὲ μὴ φέρων τὴν μόνωσιν, καὶ δευτέραν ἄγεται σύζυγον. αὕτη δὲ ἦν ἄννα ἡ ἐξ ἀλαμανῶν, ἔτι νέα πάνυ τὴν ἡλικίαν, ἀδελφὴ τοῦ ῥηγὸς σικελίας μαφρέ. εἵπετο δ' ἐκεῖθεν αὐτῇ καθάπερ τροφὸς καὶ παιδαγωγὸς ξὺν πολλαῖς ἄλλαις, καὶ γυνή τις ὡραίαν ἐπαγομένη προσώπου, καὶ ὀφθαλμῶν ὡς εἰπεῖν ἄφυκτόν τινα σαγήνην, ὄνομα μαρκεσίνα. ἡ φίλτροις καὶ καταδέσμοις ἐρωτικοῖς, καὶ ἠθῶν ἀστειότητι κατὰ μικρὸν ὑπηγάγετο καὶ τοὺς βασιλικοὺς ὀφθαλμούς, καὶ πρὸς τὸν ἑαυτῆς ἐξέκαυσεν ἔρωτας, ὡς παραθεωρεῖσθαι λαμπρῶς ἤδη τὴν βασιλίδα ἄνναν. εἰς τοσοῦτον γὰρ ὕστερον ἀτοπίας αὐτὸν οἱ τῆς μαρκεσίνης ἐξεκύλισαν ἔρωτες, ὥστε καὶ συμβόλοις κοσμεῖσθαι βασιλικοῖς συγκεχωρῆσθαι ταύτην. ὡς τούτων μὲν εἵνεκα μηδὲν ἔλαττον τῆς βασιλίδος ἄννης, τῆς δὲ βασιλικῆς στοργῆς καὶ ῥοπῆς πάσης ἀπήλαυεν, ὡς εἰπεῖν, αὐτή γε καὶ μόνη, ἀλλ' οὐ πλεῖον ἢ κατὰ τὴν νόμιμον σύζυγον, τὴν βασιλίδα ἄνναν φημί. ὅμως συνετός γε τυγχάνων ὁ βασιλεύς, οὐκ ἄλυπος τὸ παράπαν τὸν βίον διεβίωσεν, οὐδὲ κατηφείας καὶ συντριβῆς τῆς περὶ ψυχὴν ἐκτός, ἀλλὰ νύττουσαν εἶχε καθάπερ τι κέντρον ὀξὺ τὴν συνείδησιν. καὶ καιρὸν ἀνέμενε μετανοίας, καὶ λύσιν ἐζήτει θεόθεν τῆς τοιαύτης παρατροπῆς. δῆλον δ' ἐντεῦθεν τουτί. ἀπιοῦσαν γάρ ποτε τὴν μαρκεσίναν φασὶ προσκυνήσεως ἅμα καὶ θέας εἵνεκα εἰς τὸν θεῖον νεών, ὃν ὁ βλεμμύδης οἴκοθεν ἐδείματό τε, καὶ εἰς ἁγίων καὶ θεοφιλῶν ἀνδρῶν ἀσκητήριον κατεσκεύαστο, πολλὴν ἐπαγομένην τὴν τρυφήν, καὶ σφόδρα τοῖς βασιλικοῖς σεσοβημένην συμβόλοις καὶ τῷ ἀκολούθῳ πλήθει. ἀλλὰ πρὶν τῶν προθύρων αὐτὴν ἐπιβῆναι, τὰς τοῦ νεὼ θύρας ἔνδοθεν κλείουσιν ὁ τῶν θείων ἐκείνων ἀνδρῶν σύλλογος· καὶ ταύτῃ τὴν εἴσοδον ἀποκλείουσι, κελεύσει τοῦ καθηγητοῦ βλεμμύδου. ἀνὴρ δ' οὗτος πολλαῖς περιηνθισμένος ταῖς ἀρεταῖς, καὶ πολλῇ τῇ σοφίᾳ ἐξησκημένος, ὁπόσην τε ἑλλήνων ὑμνοῦσι παῖδες, καὶ ὁπόσην οἱ τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίας προστάται καὶ ῥήτορες εἰς ἡμετέραν ὠφέλειαν προὐθήκαν.

τὰ φίλτρα μαρκεσίνας.

auaricia uerò & rapinæ prohiberentur. Etiam templa elegantiſsima uterque maximis ſumptibus, amplitudine & uarietate ſtructuræ inſignia ædificarunt: Imperator Magneſiæ Deiparæ uirginis nomine, quod Soſandra dicitur: & aliud Nicęę, Magno Antonio ſacrum. Imperatrix uerò, intra Pruſam metropolim, ad montem Olympum ſitam, nomine uenerandi prophetæ, præcurſoris & Baptiſtæ, multis ornamentis additis, & amplis annuis reditibus adiectis, ubi monachi diuino cultui dediti habitarent: quæ loca plena erant ſuauitate & gratia ſpiritus. Nec his contenti, complura domicilia ad alēdos ſenes & pauperes deſtinarunt: aliáque fecerunt, quæ amorem eorum erga Deum euidenter declararent.

DE IMPERATORIS, poſt Irenes obitum, ſecundis nuptijs.

INterim Irene Imperatrice mortua, Imperator poſt longum luctum tandem ſolicitudinis pertæſus, aliam uxorem duxit, Annam Alemanam, admodum adoleſcentulam, Manfredi Siciliæ Regis ſororem. Quam inde nutricis & magiſtræ loco, cum multis alijs mulieribus comitabatur matrona pulcherrima facie, quæ ex oculis caſſes (ut ita dicam) ineuitabiles eiaculabatur, nomine Marceſina: quæ philtris & illecebris amatorijs, ac morum urbanitate paulatim etiam Imperatoris oculos in ſe cōuertit, amoréque ſui ſic incendit, ut iam haud diſsimulanter Imperatrix Anna præ ea negligeretur. Nam tandem eò dementiæ redactus eſt Marceſinæ amoribus, ut eam Imperatorijs inſignibus ornari pateretur, quibus Imperatrici Annæ nihil cederet: eandem uerò & amore & propenſione Imperatoris, & ſubditorum obſeruantia ac reuerentia longo interuallo ſuperaret, ne dicam ſola illis frueretur. Etſi autem prudens erat Imperator, non tamen uitam moleſtiæ, triſticiæ, angoris expertem egit: ſed conſcientiam acris inſtar ſtimuli pungentem habuit, pœnitentiæ occaſionem expectans, & prauitatis illius correctionem à Deo. id quod ex eo conſtat. Aiunt Marceſinam aliquando, tum adorandi, tum ſpectandi cauſa templum Blemmydę ſumptibus exædificatum, & piorum uirorum exercitationibus dedicatum adijſſe magno cum faſtu & ſplendore Imperatorio, ſatellitúmque comitatu. Sed priuſquam ueſtibulum intraſſet, cœtum monachorum templi fores Blemmydæ pręceptoris iuſſu intrinſecus illi occluſiſſe. Erat is multis uirtutibus inſignis, & uaria eruditiōe tum ſacrarū tum prophanarū literarū perpolitus.

Ioānes Ducas Marceſinæ amore captus.

Conſciētiæ ſtimulus adulterij comes.

Marceſina excluſa templo.

Nicephorus Blemmydes.

BIBLIOTECA NAZ. ROMANA VITT. EMANUELE

Digitized by Google

litus. Nefas enim iudicabat diuinus ille uir, nefariam illam & impudicam mulierculam profanis & conſceleratis pedibus ſacrum pauimentum calcare. Nec cum hoc feciſſe mirum, quippe qui prius etiam dicterijs illam tam lingua quàm calamo inceſſere nunquã deſtitiſſet. Ea uerò ſe grauiſsima contumelia affici rata, & tanto dignitatis faſtigio non ferenda, cùm per ſeſe ira ardebat, tum ab adulatoribus magis inflammabatur. Vnde ad Imperatorem magna cum indignatione reuerſa, toto impetu illum ad uindictam incitabat: eam ignominiã in ipſius Imperatoris caput redundare clamitans. Accedebant aſſentatorum uoces, oleum igni (quod aiunt) addentium, aucupandæ gratiæ cauſa. At Imperator ſubito mœrore affectus, ac lachrymis oppletus, cum profundo ſuſpirio: Quid me (inquit) ad uirum iuſtum puniendum impellitis? Nam ſi ego ſine probro & ignominia uiuere uoluiſſem, Imperij maieſtatem inuiolatam conſeruaſſem. Nunc cum ipſe meæ, atque adeò ipſius Imperij contumeliæ cauſam præbuerim: meritis meis gratia refertur, ut malæ ſementis malam meſſem percipiam.

Ioãnes Ducas culpam ſuam deplorat.

EXPEDITIO IMPERATORIS CONTRA MICHAELEM THESSALUM.

CAeterùm his temporibus Theſſaliæ & Aetoliæ, uiciniſq; regionibus præerat Michaelis Angeli primi nothus filius Michael. nam tota eius cognatione extincta, omne locorum illorum imperium ad unum nothum hunc deuolutum fuit. Huic filij fuerunt, Nicephorus, Ioannes, Michael: & quartus Ioannes, nothus & ipſe: inter quos breui pòſt diſtributurus erat ſuum principatum. Tum autem miſsis ad Imperatorem Ioannem legatis, filio ſuo Nicephoro, filij Imperatoris Theodori Laſcaris filiam Mariam, ſponſam petebat: & uoti compos factus eſt, (facta enim tum ſunt ſponſalia, & pacta qualiacunque) cum mane mater Theodora unà cum filio Nicephoro, tum uiſendæ ſponſæ, tum firmandorum ſponſalium cauſa adueniſſet. Quibus peractis, ſponſa ibidem relicta, cum filio domum redijt: fide accepta, fore ut anno ſequenti nuptiæ celebrarentur. Sed paulo pòſt Michael rupto fœdere, limites ſuos tranſgreſſus, Occidentales Romani imperij urbes infeſtauit: ut niſi Imperator Ioannes ipſe illi bellum inferret, periculum eſſet, ne omnes illæ urbes ab eo occuparentur. Vere igitur appetente, Imperator, exercitu maximo coacto, contra Michaelẽ proficiſcitur. Fama uerò præcurrente & ſparſa, Occiden-

IIII. filij Michaelis Theſſali.

Nicephori & Mariæ nuptiæ.

θηκαν. οὐ γὰρ ἔκρινε δίκαιον ὁ θεῖος ἐκεῖνος ἀνὴρ, βεβήλοις καὶ ἀθεμίτοις ποσὶν ἱερὸν πατεῖν ἔδαφος, τὸ ἀνόσιον ἐκεῖνο καὶ ἀναιδὲς γύναιον. πῶς γάρ; ὃς οὐδὲ πρότερον ἔληγε σκώμμασι βάλλων αὐτὴν, καὶ γλώττῃ καὶ γράμμασι διασύρων ἀεί. ἡ δὲ τὰ δεινότατα πάσχειν οἰομένη, καὶ τῆς βασιλικῆς ἀνάξια σφόδρα τιμῆς, εἰς θυμὸν ἀνῆπτεν ἑαυτὴν, καὶ πρὸς τῶν κολάκων παροξυνομένη μάλα ἐτύγχανεν. ὅθεν καὶ ἐπανίει πρὸς τὸν βασιλέα, λίαν ὑβριοπαθοῦσα, καὶ πρὸς ἄμυναν ὅλαις ὁρμαῖς αὐτὸν διεγείρουσα· καὶ εἰς τὴν τοῦ βασιλέως ὑπόστασιν ἀποφαίνουσα, ἀναστρέχειν τὰ τῆς ἀτιμίας τοιαυτησί. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ οἱ περὶ αὐτὴν κόλακες, οἱονεὶ πῦρ πυρὶ καὶ ξύλοις ξύλα προσεπιφέροντες, εἰς ὀργὴν ἀνάπτειν ἐπῆγον τὸ μείζονα ἔτι τὸν βασιλέα, χαριζόμενοι τῷ καιρῷ. ὁ δὲ βασιλεὺς ἔνδακρυς γενόμενος, καὶ βύθιόν τι στενάξας, καὶ πάσης μεστὸς κατηφείας καὶ κατανύξεως ἐν βραχεῖ καταστὰς, ἵνα τί με κολάζειν ἄνδρα δίκαιον συνωθεῖτε; ἔφασκεν. εἰ γάρ μοι πρὸς βουλήσεως ἦν, ἀτιμίας ὁμοῦ καὶ αἰσχύνης καθῆσθαι ἐκτὸς, ἀκίβδηλον ἂν τὸ τῆς βασιλείας ἐτήρουν σεμνὸν καὶ αὐτός. νῦν δὲ τὰς αἰτίας τῶν ἐμῶν ὕβρεων καὶ τῆς βασιλείας αὐτῆς, αὐτὸς παρεχόμενος, προσηκούσας ἀντιλαμβάνω λοιπὸν ἐντεῦθεν τὰς ἀμοιβὰς, καὶ τῶν πονηρῶν σπερμάτων ἄξια τὰ γεώργια.

ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙλέως κατὰ τοῦ ἀποστάτου μιχαήλ.

ΕΠΙ τούτων μέντοι τῶν χρόνων ἦρχε θετταλίας καὶ αἰτωλίας, καὶ τῶν πέριξ, μιχαὴλ ὁ νόθος υἱὸς τοῦ πρώτου ἀποστάτου μιχαὴλ τοῦ ἀγγέλου. τελευτησάσης γὰρ τῆς ἄλλης συγγενείας ἐκείνου πάσης, περιῆλθεν ἤδη πᾶσα ἡ τῶν χώρων ἐκείνων ἀρχὴ εἰς ἕνα τουτονὶ τὸν νόθον μιχαήλ. τούτῳ παῖδες ἐγένοντο, νικηφόρος, καὶ ἰωάννης, καὶ μιχαὴλ, καὶ τέταρτος νόθος ὄνομα ἰωάννης καὶ οὗτος. οἷς ἐπιμερίζειν ἔμελλε μετὰ βραχὺ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ἀρχήν. τέως μὲν οὖν πρέσβεις ἀποστείλας πρὸς βασιλέα ἰωάννην, ἐζήτει νύμφην ἀγαγέσθαι τῷ ἑαυτοῦ υἱῷ νικηφόρῳ, τὴν τοῦ υἱοῦ τοῦ βασιλέως θεοδώρου αὐτοῦ λάσκαρι θυγατέρα μαρίαν· καὶ ἀνύει τὸ ζητούμενον (ἐγένοντο γὰρ τηνικαῦτα μνηστεῖαι καὶ συμφωνίαι, οἷαι δὴ καὶ γεγόνασι) συμπαραγενομένης τῷ υἱῷ νικηφόρῳ, καὶ τῆς μητρὸς θεοδώρας κατὰ τὴν ἕω, ἅμα μὲν καὶ πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς μνηστευομένης νύμφης, ἅμα δὲ καὶ πρὸς βεβαίωσιν τῶν ἐν τούτοις συμφωνιῶν. ὧν δὴ γενομένων, τὴν νύμφην αὐτόθι παρὰ τὰ οἴκοι καταλιποῦσα, ἐπανέστρεφεν οἴκαδε σὺν τῷ υἱῷ νικηφόρῳ θεοδώρα ἡ τοῦ μιχαὴλ σύζυγος, ἐγγύας λαβοῦσα παρὰ τῶν ἐκεῖσε βασιλέων, ἐν τῷ ἐπιόντι ἔτει τοὺς γάμους τελεῖσθαι. βραχὺ τὸ μεταξὺ, καὶ πρὸς κατάλυσιν ἔβλεψε τῶν σπονδῶν αὖθις ὁ μιχαήλ. καὶ ἄρας τῶν οἰκείων ὑπερέβαινε χώρους ἤδη πονήρως τῶν δυτικῶν πόλεων, αἳ τοῖς ῥωμαίων βασιλεῦσιν ὑπῆρχον ὑπήκοοι· ὡς ἀνάγκην εἶναι ἢ τὸν βασιλέα ἰωάννην στρατεύειν ἐπ' ἐκεῖνον, ἢ κίνδυνον εἶναι πάσας ὑπὸ τῷ μιχαὴλ τὰς δυτικὰς γενέσθαι πόλεις. ἦρος οὖν ἐπιγενομένου, πλείστην ὁ βασιλεὺς ἀθροίσας στρατιὰν, ἔξεισι κατὰ τοῦ ἀποστάτου μιχαήλ. τῆς δὲ φήμης θεούσης καὶ προπορευομένης,

αἱ μὲν

αἱ μὲν δυτικαὶ τῶν ῥωμαίων πόλεις, ἀνεθῤῥώννυντο πρὸς τὸ εὐθαρσές τε καὶ ἀνδρικώτερον. τὰ δὲ τοῦ μιχαὴλ ὑπεῤῥει καὶ ὑπεσπέπηχει· ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς περὶ θεσσαλονίκην καὶ μακεδονίαν ἐγένετο, πάλιν ὑπ' αὐτοῦ ῥᾳδίως αἱ πλείους τῶν δυτικῶν ἐγίνοντο πόλεων, ὁπόσας ἡ τοῦ ἀγγέλου μιχαὴλ ἔφοδος, ἐκλόνησέ τε, καὶ πρὸς βραχύν τινα χρόνον παρασπάσασα πεποίηκε, καστορία τε καὶ πρέσπα, καὶ ἄλλαι πρὸς ταύταις οὐκ ὀλίγαι. ὅθεν εἰς τὸν ἔσχατον συνελαθεὶς φόβον ὁ μιχαὴλ, πρεσβεύεται πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ τὰς προτέρας ἀνακαλεῖται σπονδάς, ἀποδιδοὺς αὐτῷ καὶ φρούρια, τά, τε ἄλλα καὶ τὸν πρίλαπον, ἔτι τε τὸν βελεσὸν καὶ τὸ * ἐτετιμήκει μέντοι ὁ βασιλεὺς ἑκατέρους τῷ δεσποτικῷ ἀξιώματι διὰ τὰς τοῦ κήδους μνηστείας, τόν τε μιχαὴλ καὶ τὸν αὐτοῦ υἱὸν νικηφόρον, ἵνα μηδὲν μεταξὺ ἀνακύπτῃ ἀμφίδοξον, ὁπόσα ψυχάς τε ταράττει, καὶ κινδύνους ἐγείρει πραγμάτων. ἀλλὰ γὰρ οὕτω τὰ ἐκεῖσε κατασκευασάμενος ὁ βασιλεὺς, ἐπανόδου ἥπτετο, μὴ βουλόμενος ἐκεῖσε τὴν χειμέριον ὥραν διαβιβάζειν. ἦν γὰρ ἤδη τῆς ἀρκτούρου ἐπιτολῆς ὁ καιρός.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ ΜΙχαὴλ τοῦ παλαιολόγου.

Ἐπεὶ δὲ περὶ τὴν φιλίππων γενόμενος, ἡμέρας ἐκεῖσε συχνὰς διατετρίφει, διαβολαί τινων ἀνεφύησαν κατὰ τοῦ κομνηνοῦ μιχαὴλ τοῦ παλαιολόγου, ὅτι βασιλείας ἐφίεται. καὶ ἤγοντο οἵ τε πρῶτοι τὰ τοιαῦτα διαψιθυρίσαντες φίλοι αὐτοῦ, καὶ οἱ κατ' αὐτοῦ ἔλεγχοι ἐζητοῦντο πρὸς τούτοις. ἀλλ' ἀΐσχυρα τὰ τῶν ἐλέγχων ἐδόκει, καὶ ψευδεῖς αἱ διαβολαί, εἴτε καὶ τῇ ἀληθείᾳ ψευδῶν οὐσῶν, εἴτε καὶ τοῦ καιροῦ σχεδιάσαντος οὑτωσί. ὅμως ἔδοξεν ὅρκοις αὐτὸν βεβαιώσαντα ὅτι τε ψευδεῖς αἱ διαβολαί, καὶ ὅτι οὐ μήποτε βουληθείη βασιλείαν ἐπιχειρῆσαι, ἐλεύθερόν τε εἶναι τοῦ λοιποῦ τῆς γεγενημένης καταδίκης, καὶ ὑποψίας ἁπάσης μένειν ὡς πορρωτάτω, καὶ πρός γε ἐπὶ τῆς προτέρας ἐφ' ὁμοίου τοῦ σχήματος ἀπολαύειν τιμῆς. καὶ γέγονεν οὕτω· ἐκεῖθεν μέντοι ἀπάρας ὁ βασιλεὺς, αὐτὸς μὲν ἀπῄει διαπεραιωσόμενος τὸν ἑλλήσποντον· τὸν δὲ στρατὸν διαφῆκεν ἀπιέναι περὶ τὰ οἴκοι διαχειμάσοντας.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΟΣΟΥ ΚΑΙ ΤΕλευτῆς τοῦ βασιλέως ἰωάννου τοῦ δούκα.

Πρὸς δὲ τὴν ἕω διαβάντι τῷ βασιλεῖ, καὶ περὶ τὴν νικαίαν διατρίβοντι, νόσος ἐνσκήπτει δεινὴ οὐκ οἶδ' εἴτε φρενῖτιν χρὴ προσειπεῖν, εἴτ' ἐπιληψίαν. ἐς γὰρ καρηβαρίαν τινὰ καὶ νάρκωσιν ἐπεπτώκει τοῦ ἡγεμονικοῦ, ὁποίαν καὶ οἱ τὰ περὶ τὸν ἐγκέφαλον οὐχ ὑγιῶς διακείμενοι, πάσχουσιν ἐν ταῖς τῶν οὐρανίων φωστήρων συνόδοις, τοῦ περιέχοντος ὑγροτέρου τε ἅμα καὶ ψυχροτέρου τηνικαῦτα καθισταμένου, καὶ ἴλιγγον σφίσιν ἐπάγοντος ἐγκεφάλου, ἀδυνάτως ἔχουσι δέχεσθαι τὰς τοιαύτας τροπὰς καὶ μεταβολάς. ἄφωνος δὲ, καὶ πλὴν τοῦ ἀναπνεῖν νεκρὸς ἐπὶ τρεῖς ὅλας διατελέσας ἡμέρας, ἀναφέρειν ἔδοξεν αὖθις, καὶ τοῦ νοσήματος ἀπαλλάττεσθαι. πλὴν οὐκ ἦν τέλος ἐξοστρακίζον ἰατρῶν ἐπίνοιαι τὸ πάθος ἐνδόμυχον, ἀλλ' ὥσπερ ἐμπεφωλευκὸς ἦν ἐκεῖνο,

καὶ ἕδραν

Occidentales Romanorum urbes animos receperunt: Michaelis uerò res labaſcebant, & peſſum ibant. Imperator autem cum ad Theſſalonicam & Macedoniam acceſsiſſet: pleraſque urbes Occidentales, quas Angeli incurſio concuſſerat, & ad breue tempus interceperat, facile recuperauit: ut Caſteriam, Preſpam, aliaſq; non paucas. Vnde ſummo timore perculſus Michael, miſsis ad Imperatorem legatis, priſtinum fœdus renouat: & præter alia caſtella, Prillapum etiam & Beleſum & * reſtituit. Imperator contrà, & patri Michaeli, & filio eius Nicephoro, propter affinitatis neceſsitudinem, Deſpotarum honorem conceſsit: ne quid poſtea orireturr, quod animos ad ſimultates excitaret, ac pacem perturbaret. Rebus autem ibi ſic ordinatis, reditum parat, quòd ibi hybernare nolebat. Inſtabat enim tum Arcturi exortus.

Theſſali fiunt Deſpotæ.

DE COMNENO MIchale Paleologo.

Cum uerò dies complures Philippis exegiſſet, criminationes quædã contra Michaelem Comnenum Palęologum eruperunt, eum regnum affectare. Producebantur ij qui primi illud ſuſurrarant, amici eius: & argumenta, quibus crimen probaretur, quærebantur. ſed & hæc infirma, falſæq; criminationes uiſę ſunt, ſiue reipſa eſſent falſæ, ſiue per id tempus tales haberentur: decretum tamen, ut iureiurando teſtaretur iniuriam ſibi fieri, nec ſe unquam regnum affectaturum: utq; deinceps ea pœna ſolutus, & ab omni ſuſpicione quàm remotiſsimus eſſet, prætereaq; deinceps priſtinum dignitatis gradum obtineret. His factis Imperator diſceſsit, Helleſpontum traiecturus: exercitum uerò domum in hyberna dimiſit.

MORBVS IOANNIS Ducæ, & obitus.

Qvum uerò in Orientem traiecisset, & ad Nicæam uerſaretur, atroci morbo eſt correptus, qui haud ſcio phrenitis an epilepſia ſit appellandus. nam grauitate & ſtupore capitis afficiebatur: ut ijs qui è cerebro laborant, in Solis & Lunæ congreſsibus aucta frigiditate & humiditate aeris, accidere ſolet, uertigine oboriente cerebro, quod tales cõuerſiones & mutationes ferre nequit. Quum autem mutus, &, reſpiratione excepta, mortuus tres perpetuos dies iacuiſſet: recuperare uires, morbóque leuari uiſus eſt. quem tamen ars medicorum non penitus propulſare potuit, quo minus ex eo tempore in eo deliteſceret,

& firmam

& firmam ſedem fixiſſe uideretur: ita ut deinceps aliâs affligeretur, aliâs ualere uideretur. Nam nunc plurium, nunc pauciorum dierũ interuallo uel accedebat uel recedebat malum: nunc domi, nunc in uia, nullo præcedente ſigno, ſubitò eum inuadebat, ut ſæpe à miniſtris ex equo delapſurus, lectica domum referretur. Morbus is annum integrũ caput eius infeſtabat, clàm ac paulatim ſubinde augeſcens: donec omni medicorum arte ſuperata, è rebus humanis eum ſuſtulit. Deceſsit autem ex eo morbo, cum circa Nymphæum uerſaretur: ac ſepultus eſt in Soſandrio, monaſterio à ſe extructo, anno ætatis ſexageſimo: ſeptem & uiginti natus annos, cum Imperium ſuſcepiſſet, idq; annos tres & triginta adminiſtraret: quot annos & filius ac ſucceſſor eius Theodorus compleuerat, eodem natus anno, quo pater ſumma rerum potitus fuit.

καὶ ἕδραν τινὰ δυσαπόσπαστον εἶχε· καὶ ἦν τὸ λοιπὸν νῦν μὲν πάσχων, νῦν δ' ὑγιαίνειν δοκῶν. κατὰ γὰρ ἡμερῶν διαστήματα, νῦν μὲν πλειόνων, νῦν δ' ἥττων, νῦν μὲν ὑπεχώρει, νῦν δ' αὖθις ἐπεχωρίαζε τὸ δεινόν. καὶ νῦν μὲν ἐν οἴκοις διατρίβοντι, νῦν δ' ἐν ὁδοῖς προσδοκίας οὐ προεγνωσμένης οὐδεμιᾶς, ἐξαίφνης ἐπῄει· καὶ πολλάκις τοῦ ἵππου πρὸς γῆν διακινδυνεύσαντα, δεξάμενοι φορεάδην εἰς τὸ ἀρχεῖον ἐκόμισαν. καὶ ἦν τῇ κεφαλῇ τὸ πάθος ἐπιδήμιον ὅλον ἐνιαυτόν, λάθρα καὶ κατὰ μικρὸν εἰς αὔξησιν προβαῖνον ἀεί· ἕως πολλῷ κρεῖττον πάσης ἰατρικῆς δυνάμεως γενόμενον, ἐξ ἀνθρώπων ἐπεποιήκει γενέσθαι αὐτόν. ἐγένετο μὲν οὖν ἐξ ἀνθρώπων ὁ βασιλεύς, ταυτησὶ περὶ γενομένης τῆς νόσου, περὶ τὸ Νύμφαιον τότε ποιούμενος τὰς διατριβάς. ἐτάφη δὲ ἐν τῇ μονῇ τῶν Σωσάνδρων, ἣν αὐτὸς ἐδείματο. ἦν δὲ ἔτος, ὁπότε ἐτελεύτα, ἑξηκοστόν· ὁπότε δ' αὐτὸς τὰ τῆς αὐτοκρατορίας ἐνεχειρίζετο σκῆπτρα, ἕβδομον ἤδη καὶ εἰκοστόν· ὡς μόνα τὰ τῆς αὐτοκρατορίας αὐτοῦ γίνεσθαι ἔτη τρία καὶ τριάκοντα· ὁπόσα δὴ καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ τῆς βασιλείας διάδοχος, ἦν Θεόδωρος. ὁμοῦ τε γὰρ αὐτὸς ἐξ ὠδίνων εἰς φῶς προήγετο μητρικῶν, καὶ ὁμοῦ τὰ τῆς αὐτοκρατορίας σκῆπτρα ὁ πατὴρ ἄρτι ἐδέδεκτο.

NICEPHORI GREGORAE HISTORIAE ROMANÆ Liber tertius.

CAPITA LIBRI III.

Theodori Laſcaris iunioris imperium.

De patriarcha Arſenio, & Imperatoris unctione.

De expeditione contra Bulgarum & Theſſalum.

De Paleologi fuga ad Turcos.

De Conſtantino Tæcho, principe Bulgarorum.

De obitu Imperatoris Theodori Laſcaris iunioris.

De Muzalone, tutore pueri Imperatoris.

De altero iureiurando ob Imperatoris filium dato.

De occaſionibus & cauſis, quibus ad imperium peruenit Paleologus.

De Michale Paleologo, quo pacto Deſpotæ dignitatem ſit adeptus.

De bellis Theſſalicis.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΓΡΗΓΟΡΑ, ῬΩΜΑΙΚΗΣ ἱστορίας λόγος τρίτος.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΒΙΒΛΙΟΥ γ.

Βασιλεία Θεοδώρου τοῦ Λάσκαρι τοῦ νέου.

Περὶ τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου, καὶ τῆς βασιλέως χρίσεως.

Περὶ τῆς κατὰ τοῦ Βουλγάρου καὶ Θετταλοῦ ἐκστρατείας.

Περὶ τῆς εἰς τοὺς Τούρκους φυγῆς τοῦ Παλαιολόγου.

Περὶ Κωνσταντίνου τοῦ Τίχου, τοῦ τῶν Βουλγάρων ἄρχοντος.

Περὶ τῆς τελευτῆς τοῦ βασιλέως Θεοδώρου τοῦ Λάσκαρι, τοῦ νέου.

Περὶ τοῦ Μουζάλωνος, τοῦ ἐπιτρόπου τοῦ παιδὸς τοῦ βασιλέως.

Περὶ τῶν γενομένων ἑτέρων αὖθις ὅρκων ἕνεκα τοῦ παιδός, τοῦ βασιλέως.

Περὶ τῶν ἀφορμῶν καὶ αἰτιῶν τῆς βασιλείας τοῦ Παλαιολόγου.

Περὶ τοῦ Παλαιολόγου Μιχαήλ, ὅπως ἐδέξατο τὸ δεσποτικὸν ἀξίωμα.

Περὶ τῶν Θετταλικῶν πολέμων.

Cum autem Imperium iure hæreditario ad filium eius Theodorum Laſcarim rediturũ eſſet: quia is à patre uiuente nõ appellatus fuerat Imperator, codẽ defuncto, communi concurſu totius exercitus ac nobilium omnium ac procerum Imperator eſt ſalutatus.

Ioãnis Ducæ prudẽtia in regendo filio

Ἐπεὶ δὲ κατὰ κλῆρον πατρικὸν τῆς βασιλείας διάδοχος ὁ υἱὸς αὐτοῦ Θεόδωρος ἔμελλεν εἶναι ὁ Λάσκαρις, παρὰ δὲ τοῦ πατρὸς ἔτι ζῶντος, οὐκ * ἀνηγορεύετο βασιλεύς, ἀνηγορεύετο ἤδη θανόντος ἐκείνου κοινῇ συνδρομῇ τοῦ τε στρατοῦ παντός, καὶ ὁπόσοι τῶν ἐνδόξων ἦσαν καὶ εὐγενῶν.

* ἀνηγόρευτο

νῶν. τὸ μὲν γὰρ ὅτι τὴν βασιλείαν οὐδενὶ τῶν πάντων ἑτέρῳ πλὴν ἢ τῷ υἱῷ καταλιμπάνειν ὁ ἰωάννης ἐβούλετο, παντί που δῆλον. ὅτι δὲ πατὴρ ἦν πάνυ φιλόπαις, καὶ ὅτι οὐδ᾽ ἄλλῳ οὐδενὶ καταλέλοιπε ταύτην. τὸ δὲ ζῶν ἔτι βασιλέα ἀναγορεύειν αὐτὸν, ἐν ἀδήλῳ κειμένης ἔτι τῆς τῶν ὑπηκόων ἑκουσίου γνώμης καὶ προαιρέσεως, οὔπω δ᾽ οὐ πάνυ ἐβούλετο. πολλὰ γάρ φησι νεωτερίζειν οἶδεν ὁ χρόνος, ὁπότε μὴ κατὰ λόγον εὕροι τὴν ἑκάστου προσήκουσαν τῶν πραγμάτων γινομένην κατάστασιν. ἡ γὰρ νεότης ὀξύῤῥοπόν τι καὶ αὔθαδες οἴκοθεν οὖσα, ἀλόγως ἄττει πρὸς πάνθ᾽ ὅσα τὸ βουλόμενον εἰσηγεῖται· ἂν δὲ καὶ βασιλικὴν ἐλπίδα καὶ φήμην προσλάβηται, δι᾽ ἣν καὶ δῆμος ἕπεται μειρακίων τρυφώντων, καὶ πάσης ἀτόπου γλώσσης τὰς ἀκοὰς ἐμπιπλώντων, ὅμοιον γίνεται τηνικαῦτα ὥσπερ ἂν εἴ τις μεθύων ἄνθρωπος, καὶ πάντα παράφορα φρονῶν καὶ δεικνὺς ὁπόσα περὶ λογισμὸν καὶ διάνοιαν, καὶ ὁπόσα τὰ ἐκ κεφαλῆς ἄχρι ποδῶν, ἔπειτα μεγάλης οἴακας ὁλκάδος ἄγειν ἔμελλε χειροτονεῖσθαι, οὔτε τῶν χειροτονούντων ὀρθῶς κρινόντων, οὔτε τοῦ τὴν χειροτονίαν ἀνειλημμένου, οὔτ᾽ οὖν ὅ,τι φέροιτο, οὔθ᾽ ὅ,τι πράττειν χρεὼν εἰδότος. διὰ μὲν οὖν ἕν γέ τι τοῦτο βασιλέα χειροτονεῖν τὸν υἱὸν ζῶν αὐτὸς ἔτι οὐκ ἔκρινε δεῖν, τῇ τε τῆς ἐλπίδος ἀναιρέσει κολάζων τὸ τῆς νεότητος ἄστατον, καὶ ὅτι πολλοὶ διὰ μικροψυχίαν, ἐπιθυμίᾳ τῇ τοῦ κλήρου τῇ τῶν πατρῴων ἠχθέσθησαν μακροβιότητι· κἄπειτα μὴ περιμείναντες τὸ χρεὼν, ἐξέτεμόν τε τῆς πατρικῆς ζωῆς τὸν δρόμον, καὶ τοῦ παρόντος φθάσαντες ἀπήλλαξαν βίου. καὶ τῶν δήμων δὲ οἱ πλείους πολλάκις μὴ καθ᾽ ἑκούσιον γνώμην τὸν εἰς τὸ ἄρχειν ἐληλυθότα προκρίναντες, τύραννόν τε αὐτὸν ὠνόμασαν, καὶ μέντοι καὶ εἰς φθόνους καὶ ὕβρεις ὑπ᾽ ὀδόντα καὶ λαθραίας τὰ πρῶτα ἐχώρησαν, εἶτα καὶ εἰς ἐπιβουλὰς καὶ φόνους τὸ τελευταῖον ἐξώκειλαν. διὰ μὲν δὴ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα, οὐκ ἀνηγορεύετο βασιλεὺς ὁ θεόδωρος, περιόντος ἔτι τοῦ πατρός· ἀνηγορεύετο δὲ ὕστερον παρ᾽ ἑκόντων τῶν ὑπηκόων ἁπάντων, καθεσθεὶς ἐπ᾽ ἀσπίδος, ὡς τὸ ἐν τούτοις ἐπικρατοῦν ἔθος. ἔδει δ᾽ αὐτὸν καὶ διὰ πατριαρχικῆς χειρὸς τὸ βασιλικὸν ἀναδήσασθαι στέφος· ἀλλ᾽ ἦν τηνικαῦτα ὁ πατριαρχικὸς θρόνος ὀρφανισμένος τοῦ διέποντος, ἐπεὶ πρὸ βραχέος ἔφθη γενόμενος ἐξ ἀνθρώπων ὁ πατριάρχης γερμανὸς, ἀνὴρ συνετὸς καὶ ἀρετῇ καὶ λόγῳ τὸν βίον κοσμήσας. σκέμματα τοίνυν καὶ λόγοι προὐτίθεντο περὶ τοῦ τῆς πατριαρχείας ἀναδεξαμένου τοὺς οἴακας. καὶ ἦσαν ἐπὶ γλώττης πολλοί τε τῶν ἐπιδόξων, καὶ ἄλλοι ἄλλοις. ἐν τοῖς πάντων δ᾽ ἔκειτο στόμασι μᾶλλον ἁπάντων, ὁ σοφίᾳ καὶ ἀρετῇ περιώνυμος νικηφόρος ὁ βλεμμύδης· ὃς ἐτύγχανε παρὰ τὴν ἑαυτοῦ μονὴν, ἀθόρυβον ποιούμενος τότε τὴν δίαιταν, καὶ ἀσκήσει τραχείᾳ συντήκων τὸν βίον.

tus. Conſtabat enim, Ioannem utique nemini omnium niſi filio Imperium relinquere uoluiſſe: quòd & pater fuerat pius in liberos, & nemini alteri id deſtinarat. Sed obſcuris adhuc ſubditorum uoluntatibus, an id ijs lubentibus ac approbantibus futurum eſſet, uiuens eum deſignare nullo modo uoluerat: quòd diceret, Tempus multa nouare ſolere, niſi quiſque ita res adminiſtraſſet, quemadmodum oporteret. Nam adoleſcentiam ſuapte natura mobilem & contumacem, temere ad omnia ferri, quæ concupiſſet. Quòd ſi ſpes ac nomen Imperij acceſsiſſet, ob quas res delicatorum adoleſcentum comitatus accederet, ac omnium acclamationibus aures complerentur: idem accidere quod homini ebrio, cuius neque pes neque mens ſuum ſatis officium facit, ſi ad magnæ gubernacula nauis adhiberetur: cū nec ij à quibus eligeretur, rectè iudicarent: nec is qui electus eſſet, quò ferretur, quidùe agendum eſſet, intelligeret. Hanc igitur unam ob cauſam ipſe, dum in uiuis eſſet, illum eſſe deſignādum haud cenſuit: tum ut ſpe adempta, adoleſcentiæ leuitatem cohiberet: tum, quòd multi adeò puſillis eſſent animis, ut hereditatis cupiditate longiorem patrum uitā moleſtè ferrent, nec expectato fato curſum illius immatura morte interrumperent. Ad hæc, id eſſe populi plerunque ingenium, ut qui ipſo inuito rerum potitus eſſet, eum & tyrannum appellaret, & occultis initiò probris ac conuicijs laceraret, donec ad inſidias tandem apertámque uim & cædem deſcenderetur. His igitur & id genus alijs de cauſis, Theodorus patre ſuperſtite nō fuerat appellatus. Poſt eius obitum autem, totius populi ſuffragijs eſt creatus Imperator, in clypeo ſedens, more à maioribus accepto. Sed cum à patriarcha coronandus eſſet, ac tum ſedes uacaret (nam Germanus, uir prudens, & doctrina & probitate uitæ inſignis, non ita pridem deceſſerat) de ſucceſſore eligendo deliberatum ac diſputatum eſt: ac multi in expectatione atque in ore erant, & alij alijs. Sed doctrina & uirtute celebris Nicephorus Blemmydes, omnium ſermonibus cæteris præferebatur: qui tum in monaſterio à ſe extructo, quietam agens uitam, aſpera uictus & exercitationū ratione ſeſe macerabat.

Sedere in clypeo.

Nicephor⁹ Blemmydes patriarchatum recuſat.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΑΡΣΕΝΙΟΥ, καὶ τῆς βασιλέως χρίσεως.

ΟΥ γε μὴ δεξαμένου, προὐκρίθη τῶν ἄλλων ὁ μοναχὸς ἀρσένιος, ὃς τηνικαῦτα τὸν ἀσκητικὸν ἤνυε δίαυλον περὶ ἕν τι τῶν ἀσκητηρίων ὃ κατὰ τοὺς τῆς ἀπολλωνιάδος ἵδρυται χώρους, ἀνὴρ περιφανὴς μὲν τὴν κατ᾽ αὐτὸν ἀρετὴν, τὸν δὲ τρόπον ἁπλοῦς, καὶ μὴ πολλὰς ἐξελίττειν εἰδὼς τὰς λαβυρίνθους περὶ τὸν λογισμόν. ἱερᾶται τοίνυν οὗ-

DE ARSENIO PAtriarcha, & Imperatoris inunctione.

IS cum delatum ſibi honorem recuſaſſet, cæteris prælatus eſt Arſenius monachus: qui in quodam monaſterio iuxta Apolloniam ſtrenuè ſeſe exercebat, uirtute illuſtris ille quidem, ſed ſimplici uir ingenio, & minimè callido. Sacerdotio igitur

hic potitur, & patriarcha creatur communi pontificum ſententia & ſuffragio, Imperatore maximè approbante, & pontificium illud ſuffragium (uti moris eſt) confirmante.

THEODORI SECVNdi expeditio contra Bulgaros & Theſſalos.

QVibus peractis, Imperator à patriarcha unctus, & diademate ornatus, expeditionē parat. Nam Bulgarorū princeps, ut primùm Imperatoris obitū audierat, fœderis, quod cum illo fecerat, rumpendi conſilia agitans, Romanæ ditionis oppidula in Thracia continentibus incurſionibus ita uexabat, ut non paucis ad montem Rhodopē ſitis potiretur. Idem & fœdifragus Michael in Theſſalia fecerat, aduerſus finitimas ſibi Romanorum prouincias & ciuitates. Imperator uerò principiò, quod pater cum Turcis percuſſerat, fœdus renouat, & confirmat: ut Orientalium negociorum cauſa, omnis ſolicitudinis eſſet expers. Deinde ſub Pleiadum exortum, Helleſpontum traijcit, exercitum paterno longè maiorem ſecum adducens. Nec enim eos tantum qui militiæ deſtinati erant, ſed uenationis etiam miniſtros, relictis canibus & auibus, militare iuſſit. Cæterùm Bulgarorum princeps, tanto Imperatoris apparatu audito, graui terrore percelli cœpit, & uarijs ſubinde cogitationibus æſtuauit. Cum autem armis decernere nullo modo poſſet, tum quòd exercitum tantæ hoſtium multitudini, armis præſertim inſtructiſsimæ, parem non haberet: tum quòd Imperatorem ætate florentem gloriæ ſtudio flagrare, & deſtinata ſtrenuè atque alacriter exequi cerneret: tandem quid è re ſua eſſet animaduerſo, uetus fœdus renouat, Imperatorem facilè ſibi reconciliatum iri ſperans, quòd is ſororem ſuam in matrimonio haberet. haud ignarus, quòd etiam fama fœdifragi Theſſali Michaelis perturbatus, illum quamprimùm compeſcere decreuiſſet, antequam omnia occuparet: quæ res uel in primis ad impetrandam pacem adiumento ſibi futura eſſet. Igitur legatis ad Imperatorem miſsis, ſpe facilius pacem impetrauit, reſtitutis omnibus quæ Romanis interceperat caſtellis. Ac ne diutius morer, ſub autumnale æquinoctium Imperator cum ſuis legionibus rectà in Theſſaliam contendit. Sed priuſquam Macedoniam attigiſſet, Theodora Michaelis uxor ei occurrit, tum ut nuptias Nicephori filij ſui & Mariæ filiæ Imperatricis conficeret: tum ut quę maritus Romanæ ditioni per latrociniū quoddam ſubtraxerat, reſtitueret.

Bulgarus ueniam impetrat.

Theſſalus ueniam impetrat.

Quibus

τος, καὶ πατριάρχης χειροτονεῖται κοινῇ τῇ τε ἀρχιερέων γνώμῃ καὶ ψήφῳ, καὶ τοῦ βασιλέως τὰ μέγιστα συναινοῦντος, καὶ ἐπικυροῦντος, ὡς ἔθος, τὴν ἀρχιερατικὴν ψῆφον ἐκείνην.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΝΕΩΤΕΡΟΥ ἐκστρατεία κατὰ τῶν βουλγάρων καὶ θετταλῶν.

ΕΠΙ τούτοις ὁ βασιλεὺς παρὰ τοῦ πατριάρχου χρισθεὶς, καὶ τὸ στέφος ἀναδησάμενος, πρὸς ἐκστρατείαν παρεσκευάζετο. ἀκούσας γὰρ ὁ τῶν Βουλγάρων ἄρχων, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐτεθνήκει, πρὸς ἀθέτησιν ἔβλεψεν αὐτίκα τῶν μετ' ἐκείνου σπονδῶν, καὶ συνεχῶς λοιπὸν ἐποιεῖτο τὰς ἐκδρομὰς κατὰ τῶν ἐν θράκῃ ῥωμαϊκῶν πολιχνίων, ὡς καὶ οὐκ ὀλίγα τῶν περὶ τὴν ῥοδόπην τὸ ὄρος ποιήσασθαι ὑποχείρια. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ὁ ἀποστάτης περὶ θετταλίαν ἐπεποιήκει μιχαὴλ, κατὰ τῶν ὁμορούντων αὐτῷ χωρῶν καὶ πόλεων, ὁπόσαι ῥωμαίοις τηνικαῦτα ἦσαν ὑπήκοοι. ἀλλὰ γὰρ πρῶτον ὁ βασιλεὺς ἃς μετὰ τῶν τούρκων ὁ πατὴρ ἐπεποιήκει σπονδὰς, ταύτας ἤδη καὶ αὐτὸς ἀνανεούμενος ἐπεκύρωσεν, ἵν' εἴη φροντίδος ἁπάσης ἐκτὸς, τῶν ἑῴων χάριν πραγμάτων. εἶτα διέβαινε τὸν ἑλλήσποντον ἐν τούτῳ τοῦ χρόνου, ἐν ᾧ καὶ πλειάδες ἄρχονται ἐπιτέλλειν. ἐπήγετο δὲ στρατιὰν πολλῷ τῷ μέτρῳ τὴν τοῦ πατρὸς ὑπερβαίνουσαν. οὐ γὰρ μόνον ἐξ ὧν ἔδει συνεκρότει στρατὸν, ἀλλὰ καὶ ὅσοι περὶ τὴν τῶν κυνηγεσίων ὑπηρεσίαν ἐσχόλαζον, πάντας κυνῶν καὶ ὀρνέων ἀπαλλάξας, στρατείᾳ συνέλεξεν. ἐπεὶ δ' ὁ τῶν Βουλγάρων ἄρχων, τὴν τοῦ βασιλέως ἠκηκόει βαρεῖαν ἔφοδον, φόβοις ἤδη μεγάλοις τὴν καρδίαν σπαράττεσθαι ἤρχετο, συχνούς τε καὶ ἄλλοτε ἄλλους ἀνεκύκλει τοὺς λογισμούς. ἐπεὶ δὲ καὶ πολέμῳ τὴν τῶν πραγμάτων διδόναι κρίσιν, ἄπορον ἦν αὐτῷ, καὶ σφόδρα τῶν ἀδυνάτων, τοῦτο μὲν, ὅτι στρατὸς ἀντίρροπος οὐκ ἦν αὐτῷ, οὐδ' ἱκανὸς ἀντιπαρατάξασθαι πολεμίων τοσούτῳ πλήθει, καὶ ἅμα βαρείᾳ καὶ λαμπρᾷ καταπεφραγμένῳ τῇ ὁπλίσει, τοῦτο δ' ὅτι καὶ βασιλέα ἑώρα νέον, καὶ λαμπραῖς ταῖς φιλοτιμίαις ἀνθοῦντα, καὶ τελεσιουργοῖς ταῖς ὁρμαῖς χρώμενον ἐς τὰ πράγματα· ἔγνω τὸ συνοῖσον οἱ, καὶ τὰς προτέρας ἀνεκαλεῖτο σπονδάς. ἦν γὰρ ἐν ἐλπίσιν αὐτῷ ῥᾷστα τυχεῖν τῆς βασιλικῆς εὐμενείας, ὅτι γαμβρὸς ἦν ἐπ' ἀδελφῇ τούτῳ ὁ βασιλεύς· καὶ ἅμα ᾔδει ὡς καὶ ἡ ἐκ θετταλίας φήμη τοῦ ἀποστάτου μιχαὴλ, βιαίως αὐτὸν ἀνθέλκουσα ἵστατο, τὰ ἐκεῖσε τὴν ταχίστην ἀπελθόντα καταστήσασθαι, πρὶν ὑπὸ χεῖρα γενέσθαι πάντα τῷ μιχαήλ. ἦν γὰρ οὐ μικρὸν οὐδὲ τοῦτο, δυνηθῆναι πεῖσαι σπείσασθαι αὐτῷ. καὶ μέντοι καὶ πρέσβεις ἀποστείλας ἐς βασιλέα, ῥᾷον ἢ κατὰ τὰς ἐλπίδας ἔτυχε τῶν σπονδῶν, ἀποδοὺς πάνθ' ὅσα μετὰ τὴν παρασπόνδησιν εἷλε ῥωμαίων ὑποτελῆ φρούρια. καὶ ἵνα μὴ διατρίβωμεν, ἄρτι τοῦ ἡλίου περὶ τροπὰς τυγχάνοντος φθινοπωρινὰς ἀναλαβὼν τὰ ῥωμαϊκὰ στρατεύματα, εὐθὺ θετταλίας ὁ βασιλεὺς ἐπορεύετο. ἀλλὰ γὰρ οὔπω μακεδονία τὰ βασιλικὰ στρατόπεδα ὑπεδέχετο, καὶ θεοδώρα ἡ τοῦ ἀποστάτου μιχαὴλ γυνὴ ἐφοίτα πρὸς αὐτὸν, ἐκτελέσουσά τε τοὺς γάμους τοῦ τε υἱοῦ νικηφόρου, καὶ μαρίας τῆς τοῦ βασιλέως θυγατρὸς, καὶ ἀποδώσουσα ὅσα παρεξιὼν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐν λῃστοῦ τρόπῳ ὑπηγάγετο μέρη τῆς τῶν ῥωμαίων ἐπικρατείας.

καὶ ἦν

καὶ ἦν ταῦτα μετὰ μικρὸν ῥᾳδίως τῷ βασιλεῖ τελεσθέντα, καὶ ἡ Θεοδώρα ἀπῄει πρὸς τὸν ἄνδρα Μιχαήλ, καὶ Μαρίαν ἤδη μεθ' ἑαυτῆς ἐπαγομένη τὴν ἤδη τοῦ υἱοῦ νύμφην.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ φυγῆς τοῦ παλαιολόγου.

Ἐν τούτοις δ' ἀσχολουμένῳ τῷ βασιλεῖ γράμματα ἐφοίτα παρὰ τῶν νικαιέων, τὴν τοῦ παλαιολόγου μιχαὴλ πρὸς τούρκους φυγὴν ἀπαγγέλλοντα. αὐτὸς γὰρ ἐξιὼν, τὴν τῶν νικαέων ἡγεμονίαν ἐπετέτραπτο, ἕως ἂν ἐκ τῶν ἑσπερίων αὖθις ἐπανέλθῃ πρὸς ἕω. ὃ δὴ καὶ οὐ μετρίως τὸν βασιλέα λελύπηκε, καὶ εἰς ταραχὴν ἐνέβαλε λογισμῶν. ἡ δὲ πρόφασις τῆς φυγῆς, τοιάδε τις ἐλογίζετο. ὁρῶν φθονοκορυφούμενον πολὺν πολλαχόθεν τὸν φθόνον, καὶ λόγους φθόνου μεστοὺς λάθρα τὴν ἀκοὴν αὐτοῦ περικλύζοντας, καὶ κολάσεις κατ' αὐτοῦ πρὸς τοῦ βασιλέως μελετωμένας καὶ ψιθυριζομένας, οἵας ἄν τις ἐχθροῖς ἀλλοφύλοις ἐπαράσαιτο, μηδὲν ὅλως ἐφ' ἡσυχίας οὐκ εἶχεν· ἀλλ' ἄναντα καὶ κάταντα φερόμενος, μεστὸς ἦν λογισμῶν πολεμίων τὴν ψυχὴν, ὥσπερ αἰχμάλωτον ἀγόντων τε καὶ φερόντων, καὶ ἀγεννῶς σπαραττόντων. ἐδεδίει γὰρ τὸ τοῦ βασιλέως πρὸς τὰς τιμωρίας ἀπότομόν τε καὶ ἀπηνὲς, καὶ ὀξύρροπον, καὶ ἥμερον οὐδὲν οὐδὲ συμπαθὲς ἐν γνώσει πρὸς τοῦ βασιλέως αὐτοῦ γενησόμενον. ἐπεὶ καὶ μεγάλας διαβολὰς, καὶ εἰς ὕψος κορυφωθείσας μακρὸν, ἃς οἱ φθονοῦντες κατ' αὐτοῦ συνεκύκησαν, καὶ τὰς τοῦ βασιλέως ἀκοὰς ἐμπεπλήκασιν, οὐ ῥᾴδιον ἔβλεπεν αὐτῷ ἀπολύσασθαι ἐν βραχεῖ. ταύτῃ τοι καὶ ἀγχίνους, φυγῇ τὴν σωτηρίαν πορίζεσθαι βέλτιον πάσης ἐτίθει βουλῆς. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀπιὼν παρὰ τὸ ἰκόνιον, εὗρε τηνικαῦτα τὸν σουλτὰν πάσῃ σπουδῇ τὰς ἑαυτοῦ συγκροτοῦντα δυνάμεις, ἵν' ἐπελαύνοντα κατὰ πλῆθος τὰ σκυθικὰ στρατεύματα δέξαιτο, ὥσπερ δή τι μέγιστον ἕρμαιον ἔδοξεν ἐκείνῳ, καὶ μάλα τοι καίριον. ἐπεὶ γὰρ ἦσαν ὑπ' αὐτοῦ πάλαι δεδουλωμένοι ῥωμαίων συχνοὶ, τούτους εἰς μοῖραν καταλέξας στρατοῦ, ὑπὸ στρατηγῷ τῷ παλαιολόγῳ τάττεσθαι προσέταξε, ῥωμαϊκὴν καὶ ξένην, ἢ κατὰ τὴν ἐκείνων ἐγχώριον περικειμένους στολήν τε καὶ ὅπλισιν, ἵνα τοῖς σκύθαις κατάπληξις τὸ πρᾶγμα γένηται, λογισαμένοις χεῖρα συμμαχικὴν ἐκ ῥωμαίων ἄρτι ἐληλυθέναι. ὃ δὴ καὶ ξυνέβη. φασὶ γὰρ τοὺς σκύθας, ὁπότε ξυνῆσαν εἰς χεῖρας τοῖς τούρκοις, στολήν τινα καὶ εἶδος οὐ μέτριον ἔχειν, ἀλλόκοτον ἐξαίφνης ἰδόντας στρατὸν κατ' αὐτῶν ἥκοντα. καὶ τάχ' ἂν σὺν οὐδενὶ κόσμῳ φεύγοντες ᾤχοντο κατὰ νώτου λαβόντες διώκοντας, οὓς ἀκονιτὶ χειρώσασθαι ἤλπισαν, εἰ μή τις τῶν τοῦ σουλτὰν κατὰ γένος προσηκόντων διά τινα προλαβοῦσαν ἀπέχθειαν, πολλὴν ἐπαγόμενος στρατιὰν, ἑκὼν προσερρύη τοῖς σκύθαις, ῥηγνυμένης ἤδη τῆς μάχης. τοῦτο γὰρ τὰ τῶν τούρκων ῥᾷστα ἀνέτρεψε πράγματα, καὶ τὴν πλείονα χώραν αὐτῶν τῇ τῶν σκυθῶν προσέθηκεν αἰχμῇ. ἀλλ' οὔπω πολὺς παρερρύη χρόνος, καὶ γράμματα πολλῆς τῆς βασιλικῆς εὐμενείας μεστὰ, καὶ πολλὴν ὑπισχνούμενα τὴν στοργὴν καὶ τιμὴν ἧσαν παρὰ βασιλέως, ἀνακαλούμενα τὸν παλαιολόγον, ἔνορκον ἔχοντα τὴν ἀσφάλειαν ὧν ὑπισχνοῦντο. καὶ οὕτως ἡ ῥωμαίων γῆ, τὸν παλαιολόγον αὖθις ἐλάμβανεν, οὐ πρότερον μέντοι πρὶν ἢ καὶ αὐτὸν δοῦναι τὴν ἀσφάλειαν τῆς αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα πίστεως βεβαίαν δι' ὅρκων φρικωδεστάτων,

Quibus rebus paulo poſt facilè confectis, Theodora ad maritum Michaelem reuertitur, filij ſponſa Maria unà ſecum adducta.

DE PALAEOLOGI fuga ad Turcos.

IMperatori his rebus occupato, literæ Nicæa redduntur, quæ Palæologi ad Turcos fugam ſignificarent. ei enim abiens Nicænam præfecturam, dum ex Occidente in Orientem rediret, mandarat. Quę res Imperatorem non mediocriter perculit, ac perturbauit. Fugę uerò prętextus hîc ferebatur. Cũ ſe à multis & multifariam in inuidiam adductum cerneret, uerbis que odioſiſsimis Imperatoris aures clàm occupari: ab eòque imminere ſibi & ſuſurrari ſupplicia, quæ infeſtiſsimis hoſtibus imprecanda eſſent: ſibi nullo modo quieto eſſe licuiſſe, quo minus hoſtilium cogitationum plenus, ſurſum deorſum huc atque illuc inſtar mancipij raptaretur, & ignominioſe uexaretur: timuiſſe Imperatoris in puniendo ſeueritatem & celeritatem, nec quicquam clementiæ ſperare potuiſſe. Neque enim expeditum ſibi fuiſſe, magnas calumnias, & ſupra modum exaggeratas, quas inuidi ſui cõcinnaſſent, ac Imperatoris auribus ingeſſiſſent, exiguo tempore refellere. Quare ſe deſperatione coactum, nihil prius habuiſſe, quàm ut fuga ſalutem quæreret. Cum uero Iconium proficiſcens, Sultanum ſuas copias ſummo ſtudio conducentem repeiſſet, ad Scythas cum maximo exercitu irruentes, propulſandos: optatiſsimus illi ac gratiſsimus aduentus eius fuit. Nam cum Romanos complures pridem ſubactos haberet, eos in unam legionem contractos Palæologo parêre iuſsit, Romanis & peregrinis armis & ueſtibus ornatos: ad Scythas percellendos, qui crediturí eſſent, Turcis recentia auxilia illinc eſſe miſſa. id quod accidit. Aiunt enim Scythas, cum Turcos inuaderent, haud mediocriter eſſe perterritos, peregrino exercitu conſpecto: ac forſitan perturbata acie fugituros fuiſſe, ac terga daturos ijs quos abſque ullo negocio ſe fuſuros eſſe credidiſſent, niſi quidam Sultani cognatus, ex ueteri ſimultate, cum magnis copijs, cum iam ad manus uentum eſſet, ultrò ſe ad hoſtes contuliſſet. Quę res Turcorum fortunas euertit, & maiorem partem ditionis eorum Scythis adiecit. Cæterùm non multo pòſt liberaliſsimis & amiciſsimis Imperatoris literis Palæologus eſt reuocatus, ſecuritate iureiurando firmata. Ita Palęologus in Romanam terram redijt, non prius tamen, quàm ſanctiſſimo iureiurando Imperatori promiſiſſet, ſe dicto

Cauſa fugæ

Turcorum Romana legio.

Turci à Scythis uincuntur.

Perfidia cognati.

Palæologi reditus.

ſe dicto ſemper fore audientem, nec regnum affectaturum eſſe unquam, nec ad ea redíturum quæ antè crimini data ipſi eſſent: neque poſthac intermortuam ſuſpicionem aucturum, ſed conſeruaturum & propagaturum parem beneuolentiam & amorem erga ipſum Imperatorem Theodorum, & filium eius Ioannem, cęteróſque tam familię quàm imperij ſucceſſores. His igitur conditionibus Magni Conoſtabili dignitate recepta, deinceps Imperatoria beneuolentia & liberalitate in primis floruit.

Palæologus Magnus Conoſtaulus.

DE CONSTANTINI Tœchi regno in Bulgaria.

INter hæc Bulgarici motus nunciantur. Nam Aſane illorum principe, cuius ſoror Theodoro Imperatori nupta erat, ſine liberis defuncto, qui ei ſuccederent, neceſſe erat principatum ad Mytzen ſororis eius maritum tranſire: idq; factum eſt. Erat autem is homo ſegnis & effœminatus. quibus de cauſis paulatim contemptui eſſe cœpit, donec mutatis populi uoluntatibus omni poteſtate priuaretur. Erat autem ijs temporibus in Bulgaria uir clarus, nomine Conſtantinus, cognomento Tœchus, ingenij dexteritate & robore corporis multum alijs antecellens: qui, cum rem Bulgaricam labaſcere cerneret, inſurgit: conciliatáque ſibi & plebis & nobilitatis beneuolentia, illorúmque omnium uoluntate principatu potitus, Ternobum obſidet, quæ Bulgarorum regia erat: ut Mytzes uel inuitus cum uxore & liberis in munitum quoddã & maritimum caſtellum, nomine Meſembriam, confugere cogeretur. Vnde ad Imperatorem tranſit, Nicææ in Aſia tum degentem: Romanæ'que ditionis Meſembriam fecit. pro qua prædijs circa Troiam & Scammandrum ab Imperatore cum annuis reditibus acceptis, ibidem æui reliquum cum uxore ac liberis quietus exegit. Ceterùm Conſtantinus Tœchus Bulgarici regni potitus, legatos ad Imperatorem mittit, ſe amicum eius & fœderatum profitens, ſi qua ſibi ex eius filiabus deſponderetur: non quòd coniuge eſſet opus, quippe qui uxorem & liberos haberet: ſed quia nullo gentilitio iure Bulgaricum regnum ad eum pertinebat, iniquo ferebat animo, ea ſe parte deteriorem, ac ueluti nothum & dici & haberi. Hac igitur de cauſa, & quia Imperatoris filiam, Aſanis non ita pridem defuncti Regis ex ſorore neptem eſſe ſciebat: atque etiam ſui honoris cauſa, & ad firmandum principatum, eas nuptias ambiebat, priorem coniugem ſtatim ſe repudiaturum promittens. Quibus ab Imperatore impetratis, & Theodora eius filia & thori & regni ſocia accepta, priorem coniugem Nicæam mittit,

Ternobus.

Meſembria

Theodora Imperatoris filia Bulgaro nubit

quæ

ὥστε ἐμμένειν τοῖς ὅροις ἀεὶ τῆς ὑποταγῆς, καὶ μὴ ζητεῖν ἐθέλειν ἑαυτῷ βασιλείαν ποτὲ, καὶ ἐπανιστᾶν πρὸς τὰ πρότερον κατ' αὐτοῦ λαληθέντα, καὶ βεβαιοῦν αὖθις διὰ τῶν ἔμπροσθεν ἔργων τὴν ἤδη τεθνηκυῖαν ὑποψίαν, ἀλλὰ τηρεῖν καὶ διαβιβάζειν ὁμοίως ἀεὶ τὴν αὐτὴν εὔνοιαν καὶ στοργὴν πρός τε δὴ τὸν βασιλέα Θεόδωρον, καὶ πρὸς τὸν αὐτοῦ γε υἱὸν Ἰωάννην, καὶ τοὺς ἐφεξῆς διαδόχους τοῦ τε γένους αὐτῶν καὶ τῆς βασιλείας. καὶ μὲν δὴ ἐπὶ τούτοις αὖθις ὑπὸ τοῦ μεγάλου τετίμηται ἀξιώματι κονοσταύλου, καθὰ καὶ τὸ πρότερον, καὶ ἦν τοῦ λοιποῦ λαμπρᾶς τῆς βασιλικῆς κηδεμονίας ἀπολαύων καὶ εὐμενείας.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΚΩΝσταντίνου τοῦ Τοίχου ἐν Βουλγάροις.

ΕΝ τούτοις τοσαῦτα καὶ τὰ τῶν Βουλγάρων ἀγγέλλεται πράγματα. ὁ γὰρ τῶν Βουλγάρων ἄρχων Ἀσὰν ὁ τοῦ βασιλέως Θεοδώρου γυναικάδελφος, τὸ ζῆν ἐξεμέτρησεν· αὐτῷ δὲ παῖς οὐκ ἦν ὁ διαδεξόμενος, ὡς εἰκὸς, τὴν ἀρχήν. ὡς ἀνάγκην εἶναι λοιπὸν κατὰ δεύτερον, τὸ λεγόμενον, πλοῦν, εἰς τὸν ἐπ' ἀδελφῇ γαμβρὸν τὸν Μυτζῆν αὐτὴν διαβαίνειν. τοιγαροῦν καὶ ξυνδεδράμηκεν. ἦν δὲ ὁ ἀνὴρ νωθρός τις καὶ ἄνανδρος, καὶ διὰ τοῦτό γέ τοι ὑπάρχων πρὸς τὸ καταφρονούμενον ὑπορρέων κατὰ μικρὸν, εἰς τὸ παντελῶς ἀκυροῦσθαι ἐκκεκύλισται τὰ δόξαντά οἱ παρὰ τοῦ πλήθους. ἦν δέ τις ἐν Βουλγάροις ἐπίσημος τηνικαῦτα, Κωνσταντῖνος ὄνομα, Τοῖχος ἐπώνυμος, φρονήσεως ἐμβριθείᾳ καὶ ῥώμῃ σώματος πολλῷ τῶν ἄλλων προέχων· ὃς πλημμελοῦσαν ἰδὼν τὴν ἀρχὴν τῶν Βουλγάρων, ἐπανίσταται κατ' αὐτῆς· καὶ προσεταιρισάμενος τό, τε δημοτικὸν καὶ ὅσον ἐν ἀξιώμασι τοῦ ἔθνους καὶ ἔκκριτον, καὶ παρ' ἑκόντων ἁπάντων αὐτῶν τὴν τοῦ κράτους δεξάμενος ἀνάρρησιν, ἐπολιόρκει τὴν Τέρνοβον ἐν ᾗ τὰ βασίλεια ἦν τῶν Βουλγάρων· ὡς ἀναγκασθῆναι καὶ ἄκοντα τὸν Μυτζῆν, φυγεῖν ἅμα γυναικί τε καὶ τέκνοις εἰς ὀχυρόν τι καὶ παράλιον φρούριον Μεσημβρίαν καλούμενον. ἐκεῖθεν εἰς βασιλέα μεταχωρεῖ, κατὰ τὴν ἐν Ἀσίᾳ διατρίβοντα Νίκαιαν, Ῥωμαίοις ὑπήκοον ποιησάμενος, καὶ τὸ τῆς Μεσημβρίας ἤδη τούτοις φρούριον· καὶ χωρία τινὰ περὶ Τροίαν καὶ Σκάμανδρον εἰληφὼς παρὰ βασιλέως εἰς ἐπέτειον πρόσοδον, ἐκεῖσε τοῦ λοιποῦ διανέπαυσεν ἑαυτὸν, ἅμα γυναικί τε καὶ τέκνοις. ὅ γε μὴν Κωνσταντῖνος ὁ Τοῖχος τῆς Βουλγαρικῆς ἀρχῆς ἐγκρατὴς καταστὰς ἑαυτὸν, διαπρεσβεύεται πρὸς τὸν βασιλέα, φίλος εἶναι καὶ σύμμαχος ὁμολογῶν, εἰ λάβοι πρὸς κοινωνίαν γάμου μίαν τῶν αὐτοῦ θυγατέρων. ἐζήτει δὲ ταύτην, οὐχ ὅτι γυναικὸς ἐδεῖτο (ἦν γὰρ αὐτῷ καὶ γυνὴ καὶ παῖδες) ἀλλ' ἐπειδήπερ ἄνωθεν ἐκ γένους δίκαιον οὐκ ἦν οὐδὲν αὐτῷ πρὸς τὴν Βουλγαρικὴν ἀρχὴν, ἤχθετο νόθος κατ' αὐτὴν δοκεῖν ὁμοῦ τε καὶ λέγεσθαι. τοῦτ' ἄρα καὶ ἀδελφιδῆν οὖσαν τοῦ πρὸ μικροῦ τετελευτηκότος ἄρχοντος τῶν Βουλγάρων Ἀσὰν, τὴν τοῦ βασιλέως εἰδὼς θυγατέρα, ἐζήτει τιμῆς τε ἕνεκα τῆς ἑαυτοῦ, καὶ βεβαιώσεως ἅμα τῆς ἀρχῆς, ἀπολύσειν ὑπισχνούμενος αὐτίκα τὴν προτέραν ὁμόζυγον. ἐπεὶ τ' ἀρεστὸν ἔδοξε καὶ αὐτῷ βασιλεῖ, καὶ Θεοδώραν τὴν αὐτοῦ θυγατέρα κοινωνὸν εἰληφὼς τοῦ τε λέχους καὶ τῆς ἀρχῆς Κωνσταντῖνος ὁ Τοῖχος, πέμπει πρὸς Νίκαιαν τὴν προτέραν σύζυγον,

ἐχέγγυον

ἐχέγγυον πίστεως παρεχόμενος τοῖς ῥωμαίοις τῆς ἐν τῇ δευτέρᾳ στοργῆς. τί ἔτι;

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ θεοδώρου τοῦ νέου λάσκαρι τελευτῆς.

Ἕκτον καὶ τριακοστὸν ἐκ γενέσεως χρόνον ἀμείβοντι, νόσος ἐνσκήπτει τῷ βασιλεῖ χαλεπὴ καὶ βαρεῖα, καὶ ὅπλα φέρουσα θανάτου φοροῦσα. ἣ δὴ καὶ ποικίλας τὰς ἑλεπόλεις κατὰ τοῦ βασιλικοῦ σώματος ἀντιστήσασα, οὐκ ἀνῆκε παίουσα καὶ συντρίβουσα, μέχρι καὶ αὐτὴν ἐπήνεγκε τούτῳ τὴν τελευτήν, ἀλλαξαμένῳ προθύμως τὸ σχῆμα μικρὸν πρὸ τῆς τελευτῆς ἐν τὸ μοναδικὸν τριβώνιον, καὶ πολλοὺς ταῖς ἰδίαις χερσὶ διανείμαντι χρημάτων σωρούς, καὶ πολλὰς δακρύων ἐκ μάλα ζεούσης καρδίας ἀφέντι πηγάς· δι' ὧν τὰς πληγὰς ἀπέπλυνέ τε καὶ ἐθεράπευεν ἐν ἀνάγκης τοιαύτης καιρῷ, τῆς ψυχῆς. ἡμᾶς δὲ μικροῦ τὸ τῆς ἱστορίας παρέδραμε καιριώτατον.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΟΥΖΑΛΩΝΟΣ.

Ἀνὴρ γάρ τις μουζάλων ἐπίκλην, γεώργιος ὄνομα, γένους ὢν οὐ λαμπροῦ, διὰ δὲ μόνην εὐτραπελίαν γνώσεως καὶ ἠθῶν ἀστειότητα, ἐν τὴν αὐτοκρατορικὴν παρεισδὺς οἰκίαν ἔτι παιδός, ἵν' εἴη διηνεκὴς τῷ βασιλεῖ θεοδώρῳ καὶ αὐτὸς σὺν ἄλλοις πολλοῖς συμπαίστωρ ἡλικιώτης, ὁπότε κἀκεῖνος τῆς τοῦ παιδὸς παρήλλαττεν ἡλικίαν, τοσοῦτον ἁρμόττοντα δέδωκε τάχιστα πρὸς τὰ τοῦ νέου βασιλέως τὰ ἑαυτοῦ ἤθη, ὥστ' αὐτὸς ἦν ἐκείνῳ μόνος τὰ πάντα, προσφυεῖς καὶ κατὰ γνώμην καὶ λόγον καὶ πρᾶξιν· καὶ τῷ χρόνῳ προβαίνοντες, συνηύξανον ἀεὶ καὶ τὴν τοιαύτην διάθεσιν καὶ στοργήν, ὥστε καὶ τὴν τῶν αὐτοκρατόρων περιζωσαμένου ἀρχήν, πάντ' ἦν αὖθις ἐκεῖνος αὐτῷ, ἄριστος γνώμων τῶν ὅσα βουλομένη τῇ βασιλικῇ διανοίᾳ ὑπῆρχε, διοικητὴς δεξιὸς τῶν ἐκτός, μυστηρίων πιστὸς κοινωνὸς τῶν ἐντός. δι' ἃ δὴ καὶ ἐς τὸ τοῦ πρωτοβεστιαρίου τάχιστα ἀνήχθη ἀξίωμα, καὶ γυναικὶ συνεζεύχθη, ἣ τῶν καθ' αἷμα προσηκουσῶν ὑπῆρχε τῷ βασιλεῖ. τοῦτον ἐπίτροπον θνήσκων ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλικῶν ἀφῆκε πραγμάτων, ἅμα τῷ πατριάρχῃ ἀρσενίῳ, μέχρις ἂν ἐς τὴν ἀνήκουσαν ἡλικίαν ὁ τοῦ βασιλέως φθάσῃ παῖς ἰωάννης. ἦν γὰρ ἕκτον τηνικαῦτα διανύων ἐκ γενέσεως ἔτος ἐκεῖνος, τιτθευόμενος ἔτι, καὶ γονέων εἴπερ ποτέ, νῦν μάλιστα χρήζων ὁ καὶ ἀμφοτέρων στερούμενος. θυγατέρες μὲν γὰρ ἐγένοντο τῷ βασιλεῖ τελευτῶντι ἄγουσαι ἡλικίαν τέτταρες· ἄρρην δ' ἄλλος οὐκ ἦν, πλὴν τούτου δὴ τοῦ βρεφικὴν ἄγοντος ἄρτι τὴν ἡλικίαν ἰωάννου. ὧν δὴ θυγατέρων τὴν πρώτην, φημὶ τὴν μαρίαν, ὡς ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσεν, εἶχεν ἤδη λαβὼν εἰς γυναῖκα νόμιμον ὁ αἰτωλὸς νικηφόρος, ὁ καὶ δεσπότης διὰ τὸ κῆδος παρὰ τοῦ πενθεροῦ καὶ βασιλέως τετιμημένος. τὴν δὲ γε δευτέραν τὴν θεοδώραν εἶχεν ὁμοίως ὁ τῶν βουλγάρων ἀρχηγὸς κωνσταντῖνος ὁ τεῖχος, ὡς ἄρα δὴ καὶ τοῦτ' ἔφθημεν εἰρηκότες. ἐλείποντο δὲ ἤδη περὶ αὐτὸν τῆς ὀρφανίας ἑλκύσαι ζυγόν, ἕτεραι θυγατέρες δύο, καὶ ὁ νεώτατος οὗτος παῖς ἰωάννης. δι' ὃν αἵ τε τοῦ βασιλέως ἔγγραφοι διετίθεντο διαθῆκαι, ἐπίτροπον τὸν μουζάλωνα καθιστῶσαι, καὶ πρός γε δὴ φρικώδεις ὁρκωμοσίαι παρὰ πάντων ὁμοῦ μεγάλων τε καὶ μικρῶν ἐτελέσθησαν. ἐτελέσθησαν δ' οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πρῶτον μὲν τελευτῶντος τοῦ βασιλέως, ἔπειτα δ' εὐθὺς μετὰ τὴν αὐτοῦ τελευτήν.

quæ pignus eſſet Romanis fidei, atque etiam conſtantis erga alteram amoris.

DE IMPERATORIS Theodori Laſcaris iunioris obitu.

Imperatorem annum ætatis ſextum & trigeſimum agentem, moleſtus ac difficilis & planè lethalis morbus inuaſit: qui paulo ante obitum, alacriter monaſticum habitum induit, & multos pecuniarum aceruos ſuis manibus diſtribuit, feruentique corde uim lachrymarum profudit, quibus animi uulnera, in tantæ neceſsitatis articulo, eluebat & curabat. Sed me id penè præteriſſet, quod uel in primis exponendum eſt.

DE MUZALONE.

Nam uir quidam cognomento Muzalo, nomine Georgius, non claro genere ortus, ſed ob familiaritatis noticiam tantum, & urbanitatem morum, à puero in aulam Imperatoriam aſcitus, ut ſcilicet Imperatori Theodoro cum multis alijs æqualibus colluſor eſſet: etiam cum is adoleuiſſet, ita ſe ad mores eius accommodauit, ut unus illi eſſet omnia: ac quicquid Imperatori gratum eſſet, continenter & diceret & faceret. Quantum autem ætate procedebat, tantum hic affectus & amor eorum augebatur: adeò ut apud eum iam Imperatorem, principem & gratiæ & autoritatis locũ obtineret, ſolertiſsimus coniector quid illi placeret, dexter negociorum adminiſtrator, fidus arcanorum particeps. Quas ob res celeriter Protoueſtiarij dignitate ornatus, uxorem ex Imperatoria familia duxit. Hunc unà cum Arſenio patriarcha Imperator moriens curatorem Imperij reliquit, donec filius Ioannes, ſextum tum agens annum, ad maturam ætatem perueniſſet, ſub nutricibus adhuc agens, & parentum uel maximè egens, cum utroque orbatus eſſet. Nam filias quidem grandiuſculas quattuor reliquerat Imperator, marem uerò nullum præter hunc Ioannem, puerum adhuc. Quarum filiarum natu maximam Mariam, ut ſuprà expoſui, legitimo ſibi matrimonio Nicephorus Aetolus iunxerat, cui à ſocero Deſpotæ titulus tributus erat: alteram Theodoram Bulgarorum princeps Conſtantinus Tœchus, quod & ipſum iam diximus. Reſtabant duæ pupillæ, cum puero Ioanne natu minimo, propter quem ſcriptum Imperatoris teſtamentum extabat, quo tutor illi Muzalo dabatur. prętereàque ſanctiſsimum iuſiurandum à ſummis & infimis exactum erat: nec id ſemel, ſed primùm Imperatore moriente, deinde ſtatim poſt eius obitum.

Muzalo & Arſenius tutores pueri Laſcaris.

Laſcaris filiæ, Maria, Theodora.

Muzalonis nouitas inuiſa nobilitati. Nam cum proceres nonnulli, & claris orti natalibus, Muzalonis fortunam adeò ſubitò mutatam cernerent, inter ſeſe ſuſurrabant, dignitatis illius faſtigium ęgrè ferentes: cum multi eſſent, ad quos ſimul & tutela pueri, & Imperij adminiſtratio magis pertineret, tum quòd propinqua cognatione Imperatorem attingerent, tum quòd ad huiuſmodi munia obeunda Muzaloni multum antecellerent: ad quem contemnendum, & odio proſequendum, ut ipſi dicebant, multę cauſæ ſuppetebant. Nam quòd nec genere nobili ortus eſſet, & Imperatori ſæpe ſuppliciorum miniſter fuiſſet: hæ res ad odium uulgi animis ingenerandum ſatis efficaces erãt. quòd ſi imperium etiam concupiſceret ac cogitaret: quo ſcelere caput ſuum non obligaret? Hæc Muzalonem non latebant, cùm aliàs ad talia intelligenda acutum, tum uerò iſtis motibus & ſolicitudinibus maximis ingenio eius magis etiam excitato. Igitur proceribus omnibus celerrimè in curiam conuocatis, dexteram porrigit: ſubmiſſe'que cum eis collocutus, haud obſcurè fert, ſe libenter cuiuis tum adminiſtratione Imperij, tum tutela Imperatoris pueri ceſſurum eſſe. *Muzalo honoris onus excutere ſtudet.* Quãuis autem omnes ſimul uelut ex compoſito id recuſarent, & cum preferendum eſſe confiterentur, quem ipſe Imperator & rerum & pueri dominus hoc munere fungi uoluiſſet: Muzalo tamen nullo modo ceſsit, ſed fortiter reſtitit, ocium præferens, & negocium totis uiribus à ſeſe amoliens, non tam propter obrepentem inuidiam, quàm ob maximi periculi metum. * Quare iuſiurandum priore ſanctius datur. *Videntur nonnulla deeſſe.* *Iuſiurandũ tertium.* iurant omnes tam nobiles, quàm ex plebe militari: ſibique & familiæ ſuæ quilibet exitium imprecantur, ni quod iuraſſent, ſanctè ſeruarent, ac Muzaloni tutelam, Imperatoris uerò filio Imperium inſidiarum expers, & inuiolatum ad omnem eius poſteritatem tuerentur. Sic illi diſcedebant, res uerò rurſus à Muzalone adminiſtrabantur. Sed priuſquam nouem dies elaberentur, quidam nobilitate & opibus præſtantes, inuidia impellente, dexteras ſuas, concitato exercitu, in Muzalonis cædem armarunt: ſanctum illud iuſiurandum, quo non ita pridem ſeſe obſtrinxerant, & atrociſsimas diras (heu principium malorum) prorſus obliti. *Exequiæ cruentæ.* Aderat nonus dies: omnes matronæ nobiles in Soſandrio monaſterio, ubi cadauer Imperatoris ſepultum erat, conueniebant, ut de more lugerent, & memoriam eius celebrarent. Aderant omnes principes, plebeij omnes: inter quos ij quoque qui inſidias inſtruxerant. Confluebat omnis exercitus, alij ob luctum, alij cædem ſpirantes. Quid

τῶν γὰρ ἐν ἀξιώμασί τινων καὶ τῇ τοῦ γένους σεμνυνομένων λαμπρότητι, νεωτερίσασαν οὕτω ταχέως ἰδόντες τὴν τοῦ Μουζάλωνος τύχην, διεψιθύριζον πρὸς ἀλλήλους, ἀχθόμενοι τῷ ὕψει τῆς τούτου τιμῆς, πολλῶν ὄντων οἳ μᾶλλον ἐκείνου προσήκουσι τήν τε ἐπιτροπὴν τοῦ βασιλικοῦ παιδὸς ἀναδέχεσθαι, καὶ ἅμα τὴν τῶν κοινῶν πραγμάτων διοίκησιν, ἔκ τε τοῦ προσεχῶς τῷ βασιλεῖ τὸ γένος ἀναφέρειν, καὶ αὖ ἔκ γε τοῦ δεξιωτέρους πολλῷ πεφυκέναι ἐν τοῖς τοιούτοις, ἢ κατὰ τὸν Μουζάλωνα, ἄνδρα πολλὰς κεκτημένον τὰς ἀφορμὰς ἐν τῷ ὑπερφρονεῖσθαί τε καὶ μισεῖσθαι παρὰ πάντων, ὡς αὐτοὶ διετείνοντο. τό, τε γὰρ μὴ γένους φύσιν εὔκλειαν ἕλκειν ἐκ τῶν φύντων, τό, τε συνεργὸν γενέσθαι πολλάκις ἐν ταῖς τῶν πολλῶν τιμωρίαις, ἱκανὰ ταῦτα μῖσος δεινὸν ἐντεκεῖν ταῖς ψυχαῖς τῶν πολλῶν κατ' αὐτοῦ. εἰ δὲ καὶ βασιλείας ἤρα, καὶ ταύτην ὠνειροπόλει, καθὰ τινες διαβάλλοντες προὔφερον, πόσῳ δὲ ποίους οὐκ ἂν αὐτὸς ἐπισπάσαιτο κακίας πυρσοὺς κατὰ τῆς αὐτοῦ κεφαλῆς; ταῦτα δ' οὐκ ἐλελήθει Μουζάλωνα. δεινὸς μὲν γὰρ ὁ ἀνὴρ καὶ πρότερον ἦν ἐν τῷ συνιέναι τοιαῦτα, τότε δὲ καὶ τῶν πραγμάτων ζεόντων, καὶ ἀγωνίαν μεγίστην τῇ τούτου ψυχῇ προξενούντων, συντονώτερος αὐτὸς ἐδόκει πολλῷ ἑαυτοῦ. καὶ δὴ τῇ ταχίστῃ ἐν βουλευτηρίῳ ἅπαντας μεγιστᾶνας συναθροίσας, δεξιάν τε ἐδίδου τοῖς ὅλοις, καὶ ἐκ τοῦ ἠπιωτέρου προὔφερε τὴν ὁμιλίαν καὶ δῆλος ἦν παραχωρήσων ἀσμένως τῷ βουλομένῳ τὴν ἐπιτροπὴν τῶν τε κοινῶν πραγμάτων, καὶ αὐτοῦ δὴ τοῦ παιδὸς τοῦ βασιλέως. ἐπεὶ δὲ πάντες μὲν ὥσπερ ἐκ συνθήματος ὁμοῦ παρῃτοῦντο, αὐτὸν προτιμᾶσθαι τῶν ἄλλων ὁμολογοῦντες, ὃν καὶ βασιλεὺς αὐτός, ὁ τῶν πραγμάτων καὶ τοῦ παιδὸς ἐδικαίωσε κύριός τε καὶ αὐτοκράτωρ· ὁ δὲ Μουζάλων οὐδ' ὁπωστιοῦν ἐνεδίδου, ἀλλὰ γενναίως ἀνθίστατο, τήν τε ἡσυχίαν αἱρούμενος, καὶ τὸ πρᾶγμα ἀπωθούμενος ὅλαις ὁρμαῖς καὶ κινήσεσι τῆς ψυχῆς, διά τε τὸν ὑφέρποντα φθόνον τῷ πράγματι, καὶ μάλιστα διὰ τὸν ἐντεῦθεν ὑποφαινόμενόν τε καὶ πλαστουργούμενον κίνδυνον.

* φρικωδέστεροι τῶν προτέρων ὅρκοι πάλιν ἐγίγνοντο. *περὶ τῶν δὶς τῶν ὅρκων.* καὶ ὤμνυον ἅπαντες ὅσοι τε ἐν ἀξιώματι, καὶ ὅσοι τοῦ δήμου τοῦ στρατιωτικοῦ. καὶ σφίσι τε αὐτοῖς ἦσαν ἐπαρώμενοι πανωλεθρίαν, καὶ ἅπαντι τῷ γένει σφῶν ἕκαστος, εἰ μὴ τοῖς ὅρκοις ἐμμένοιεν ἀσφαλῶς, καὶ διατηροῖεν τῷ μὲν Μουζάλωνι τὴν ἐπιτροπήν, τῷ δὲ τοῦ βασιλέως υἱῷ τὴν βασιλείαν ἀνεπιβούλευτόν τε καὶ ἀπαράτρεπτον μέχρι διαπαντός, αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ γεννηθησομένοις. καὶ οὕτως οἱ μὲν ἀπηλλάττοντο, τὰ δὲ πράγματα ἦσαν αὖθις ὑπὸ τῷ Μουζάλωνι διοικούμενα. ἀλλὰ τελέσαι μὲν οὔπω παρήλλαττον ἡμέραι ἐννέα, καί τινες τῶν γένει καὶ πλούτῳ προὐχόντων, φθόνῳ δεινῷ στρατηγούμενοι, τὸν στρατὸν συνεκίνησαν, καὶ τὰς αὐτῶν ἥπλισαν δεξιὰς κατὰ τῆς σφαγῆς τοῦ Μουζάλωνος. τοὺς δὲ χθὲς καὶ πρότριτα τελεσθέντας φρικώδεις ὅρκους ἐκείνους, καὶ τὰς παλαμναιοτάτας ἀράς, φεῦ τῆς ἀρχῆς τῶν κακῶν, λήθης ἐκλαβόντες βυθοί, καὶ πλημμύραι διέφθειραν. ἐννάτη μὲν γὰρ ἡμέρα παρῆν μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ βασιλέως, καὶ ἅπασαι τῶν ἐνδόξων συνῄεσαν γυναικῶν ἐπὶ τῇ μονῇ τῶν Σωσάνδρων, ἔνθα καὶ τὸ τοῦ βασιλέως τέθαπται σῶμα, τὸ νενομισμένον τελέσουσαι πένθος καὶ τὰ μνημόσυνα. παρῆσαν δ' ὁμοῦ καὶ πάντες ἄρχοντες καὶ ἀρχόμενοι, ἐν οἷς καὶ οἱ τὴν ἐπιβουλὴν ἐξαρτύσαντες ἦσαν, καὶ συνέρρει πᾶς ὁ στρατός, οἱ μὲν πένθους ἕνεκα, οἱ δὲ φονικὴν ὠδίνοντες ὁρμήν.

καὶ τί

καὶ τί δεῖ διατρίβειν; ἔτι τῆς ἱερᾶς τελουμένης ὑμνῳδίας, τὰ ξίφη γυμνώσαντες πάντες οἱ στρατιῶται, ἔνδον ἐξαίφνης τοῦ ναοῦ εἰσεπήδησαν, καὶ παρὰ τῇ θείᾳ καὶ ἱερᾷ τραπέζῃ καταφυγόντα τὸν Μουζάλωνα, κατέσφαξαν ἀπηνῶς, κἀπὶ τούτῳ τοὺς δύο ἅμα ἀδελφούς, Ἀνδρόνικόν τε φημὶ τὸν μέγαν δομέστικον, καὶ Θεόδωρον τὸν πρωτοκυνηγόν· καὶ πρὸς τούτοις τὸν σφῶν ὑπογραμματέα, δι᾽ ὁμοιότητα προσώπου τινά, συμβὰν οὑτωσί πως, σφαλέντες. καὶ οὕτως αἵ τε γυναῖκες καὶ ὁ λοιπὸς ὄχλος ἀτέλεστον ἀφέντες τὸ πένθος, ἄλλος ἐπ᾽ ἄλλῳ συντριβόμενοι διὰ τὸν φόβον, ἔφυγον ὅλοις ποσίν, ὅποι τύχοιεν ἕκαστοι. τὸ δὲ ἱερατικὸν ἅπαν, καὶ ὁ τῶν μοναχῶν σύλλογος ἔνδον τοῦ ἱεροῦ τεμένους ἑκόντες ἄκοντες συνελαθέντες, ὠλίσθαινόν τε καὶ ἐπέπιπτον ἄλλος ἐπ᾽ ἄλλον, τοῦτο μὲν καὶ διὰ τὸ βίᾳ καὶ ῥύμῃ σφοδρᾷ παρ᾽ ἀλλήλων συνωθεῖσθαι, τοῦτο δὲ καὶ ὅτι ἀνέδραστον εἶχον τὴν τῶν ποδῶν βάσιν, ἐκ τῶν χυθέντων αἱμάτων. ὀλίγαι παρῆλθον ἡμέραι, καὶ ὁ πατριάρχης Ἀρσένιος ἐπίτροπος ὢν καὶ αὐτός, καὶ γινώσκων, φθειρομένων πραγμάτων, καὶ μέγιστον ἐν ποσὶν εἶναι ὑπισχνουμένων τὸν κίνδυνον, τοῦ τε παιδὸς καὶ τῶν ὅλων πραγμάτων, οὐδ᾽ ἐν ἔσται τὸ κωλῦον ἂν κακίας ἔσχατα χωρῆσαι αὐτίκα τὰ πράγματα, διὰ δὴ τὴν ψυχὴν μεριζόμενος ἂν διαφόρους ὁδοὺς λογισμῶν ἀμφιβόλων, οὐκ εἶχεν ὅ, τι πράξειε καίριον. ἦν μὲν γὰρ τὴν πρὸς ἀρετὴν φρόνησιν καὶ κατὰ θεὸν ἀγωγὴν ὁ ἀνήρ, οὐ πολὺ τῶν ἄκρων ἀπολειπόμενος· ἐν δὲ πραγμάτων πεῖραν καὶ πολιτικὴν διοίκησιν, καὶ αὐτῶν (ὡς εἰπεῖν) τῶν ἀπὸ σκαπάνης ὀψὲ τῆς ὥρας ἀπαλλαττομένων ἀπολειπόμενος. οὐ γὰρ θεωρία πνευματικὴ καὶ πρᾶξις πολιτική, ὡς τὰ πολλὰ συνεῖναι πεφύκασιν· δέοιτ᾽ ἂν δ᾽ ἄν, εἰ μὴ μαχόμενα τὸ πλεῖον πρὸς ἄλληλα φαίνοιντο, καθάπερ σῶμα καὶ πνεῦμα, καὶ αὖ ὅσα τῶν αἰσθητῶν πρός γε τὰ ὑπὲρ αἴσθησιν. ἐμοὶ δ᾽ ἀρέσκει κρᾶσιν ἐξ ἀμφοτέρων ἔχειν, ὅς τίς ποτε δεῖν ὁ βουλόμενος ἄρχειν, καθάπερ κἀν τοῖς μουσικοῖς ὁρῶμεν ὀργάνοις τοὺς αὐτῶν ἐπιστήμονας πράττοντας. οὐ γὰρ ἰσοτόνους τὰς νευρὰς καθιστῶσιν ἁπάσας· ἄμουσον γὰρ τὸ τοιοῦτον, καὶ ἐκμελές· ἀλλὰ τὰς μὲν πρὸς τὸ βαρύτερον τείναντες, τὰς δὲ πρὸς τὸ ὀξύτερον, καὶ τὰς μὲν μᾶλλον, τὰς δ᾽ ἧττον, οὕτω ποικίλην τινὰ καὶ ἔμμουσον καθιστῶσι τὴν ἁρμονίαν. τῷ γὰρ μόνῃ προσέχοντι τὸν νοῦν τῇ κατὰ θεὸν θεωρίᾳ, ὄρεσι καὶ σπηλαίοις ἐνδιατρίβειν προσήκει, ἀκοινώνητον ὡς τὰ πολλὰ τὸ ἦθος ἀσκήσαντι, καὶ πάνυ τοι ἄμικτον, καὶ τοῖς πολλοῖς ἠλλοτριωμένον. ὅστις δὲ μετὰ τῆς ἀρετῆς καὶ πολιτικὸν ἤσκησεν ἦθος, καὶ χαρίεν καὶ κοινωνικόν, καὶ πεῖραν ἔχει πραγμάτων παντοίων, οὗτος λαὸν ὁδηγεῖν ἂν τὰ βέλτιστα καὶ σωτήρια κράτιστος. ἐπεὶ καὶ ὁ σωτὴρ ἡμῶν καὶ θεός, εἰ μὴ τοῖς ἀνθρωπίνοις ὑπέκυψε πάθεσι, καὶ τελώναις συνῆσθιε, καὶ κοινωνικὸν ἐδείκνυτο ἦθος, καὶ τοῖς πᾶσι τὰ πάντα μετὰ τοῦ καθήκοντος ἐγίγνετο λόγου, οὐκ ἂν οἶμαι πρὸς τὰ λυσιτελοῦντά τε καὶ σωτήρια ῥᾳδίως ὅλους ἦγε δήμους καὶ πόλεις. ἀλλ᾽ ἐκεῖσε ἐπάνειμι. διηπορεῖτο μὲν οὖν ὁ πατριάρχης Ἀρσένιος, μέσος ἐναπολειφθεὶς τοσούτου θορύβου πραγμάτων, καὶ ἐπεσκοπεῖτο καθ᾽ ἑαυτὸν μὲν ἥκιστα (πῶς γάρ; πεῖραν πραγμάτων τοιούτων, καὶ λογισμῶν λαβυρίνθους οὐκ ἔχων, ὡς εἴρηται) ἐσκοπεῖτο δ᾽ οὖν μετὰ τῶν ἐν τέλει τὸ πρακτέον,

Quid multis morer? Dum adhuc hymni cantarentur, milites omnes ſtrictis enſibus ſubitò impetu in templum facto, Muzalonem, qui ad ſacroſanctam menſam confugerat, & duos eius fratres Andronicum magnum Domeſticum, & Theodorum uenatorum principem, atque etiam ſcribam horum, formæ ſimilitudine decepti, crudeliter occiderunt. Ita & matronæ & omnis reliqua turba, inchoato luctu omiſſo, alij aliòs ex metu urgentes, quò quenque pedes ferebant, celerrimè aufugerunt. Sacerdotum uerò ordo, & grex monachorum, in templum uolentes nolentes compulſi, labentes alij in alios incidebant, tum quòd ui & impetu uehementi inuicem urgebant, tum quòd ob fuſum cruorem conſiſtere non poterant.

Arſenij patriarchæ perturbatio, & inopia conſilij.

Paucis diebus pòſt, Arſenius patriarcha, qui & ipſe tutor eſſet, intelligens maximum ex hoc tumultu periculum & puero & ſummę rerum impendêre, & ad ſummum ſcelus eua ſura eſſe omnia: anceps animi æſtuabat, nec quid conſilij capêret reperiebat. Nam quod ad uirtutem & pietatis cultum attinebat, ille uir parum à ſummis aberat: ſed uſu rerum & Imperij adminiſtratione, ne cum foſſore quidem conferendus.

Religionẽ & Remp. unà tueri difficile.

Nam diuinarum rerum contemplatio, & Reipublicæ adminiſtratio, haud ferè coniungi ſolent: atque adeò optandum eſt, ne magna inter eas pugna, ut inter carnem & ſpiritum, & ſenſum ac mentem, appareat. Mihi uerò placet, eum qui ad principatum adſpirat, ex utraque contemperatum eſſe: ut in Muſicis inſtrumentis fieri cernimus. neque enim ibi omnes chordæ ęqualiter intenduntur: id enim ineptum & abſonum eſſet: ſed aliæ ad grauiorem, aliæ ad acutiorem ſonum, aliæ plus minúsue aſtrictæ, uariam & concinnam efficiunt harmoniam. Qui enim ſoli diuinarum rerum ſpeculationi eſt intentus, in montibus & ſpeluncis debet uiuere: ut cuius mores à ciuili conſuetudine prorſus abhorreant. Qui uerò morum ciuilitatem cum uirtute coniunxit, & uſu uariarum rerum perpolitus eſt: is populum ad res optimas & ſalutares facile deduxerit.

Chriſti comitas.

Nam & ſeruator ac Deus noſter, niſi ad humanos affectus ſe demiſiſſet, & cum publicanis cibum cœpiſſet, & humanitatem præ ſe tuliſſet, & quatenus ratio ſineret, omnium ingenijs ſe accommodaſſet: haud facile opinor totas ciuitates ac populos ad amplectendas res utiles & ſalutares perduxiſſet. Sed illuc redeo.

Arſenius lupo ouem committit.

Arſenius patriarcha tanto rerum tumultu circumuentus, æſtuabat, nec ſecum ipſe meditabatur (quomodo enim id faceret, homo minimè malus, ut dictum eſt, & ſimplici uir ingenio) ſed cum proceribus quid agẽdum eſſet deliberabat, priuſ-

priuſquam Ioannis Imperatoris caput ferro peteretur. Cæterùm minimè proſpiciebat, id conſilium, quod nullo uſu rerum, nulla prudentia niteretur, facilius ei cui proſpectum uellet exitio futurum, quàm omnes gladios hoſtiles: ut progreſſu orationis declarabitur.

DE OCCASIONIBVS & cauſis Imperij Paleologi.

Palæologi mores. Comnenus Michael Palęologus, cuius ſuprà mentionem ſæpe fecimus, inter proceres erat cæteris ſuperior, uultu perquàm hilari, comis atque urbanus, præterèaque munificus & liberalis. quæ res ei omnium animos uehementer conciliabant, ut facilè omnes ad ſe alliceret, tribunos, centuriones, exercitum, duces, ſiue plebeij ſiue ſenatorij ordinis. Mouebantur præterea Imperij preſagijs, ut illi ſe adiungerent, eiúſque amore flagrarent. *Præſagia imperij.* Eôdem etiam faciebant haud ſcio an rumores de illo ſparſi, an uerò inſomnia & omina quædam. Solent enim etiam huiuſmodi rebus uulgò iactari ſolitis, non omnino temerè atque inſcitè, aut (ut dici queat) ex imperitia homines commoueri. Nam plurima earum teſtimonia apud eos extant, qui illas diligentius obſeruarunt. *Nobilitas generis.* Suppetebant tamen aliæ maiores his occaſiones, quibus ad Imperij faſtigium promoueretur: à ueteri ſtirpe, uelut à magno fonte riuuli quidam nobiles ad eum deſcendentes, quibus ipſe & amici eius freti, huiuſmodi de eo cogitationibus multum tribuebant. Nam eius auia materna Irene, primogenita filia fuit Alexij Imperatoris: qui cum filios non haberet, illi rubras crepidas induci iuſſit, ut ipſa, & qui illam duxiſſet, in Imperio ſibi ſuccederent. Vnde cum eam Alexio Palæologo deſpondiſſet, eúmque Deſpotæ titulo ornaſſet: niſi is morte prius ſublatus fuiſſet, poſt Alexium ſocerum Imperator fuiſſet. Sed cum mortuus unam tantum filiam reliquiſſet, eam non multo pòſt mater Andronico Palæologo deſpondet: quem deinde Theodorus imperator magnum Domeſticum fecit. Ex his natus eſt Comnenus Michael, duplex (ut ita dicam) Palæologus, à paterno ſimul maternóque genere. Habuit igitur inde quoque, ut dictum eſt, adiumenta nõ parua ad eam rem qua de nũc agitur: & ut paucis dicam, omnibus rebus, & ab omni parte uir ille illuſtris erat & ſuſpiciendus, famáque eius paulatim uagabatur, & omnium auribus ſeſe clàm inſinuabat. *Gratia Palæologi.* Ne patriarcha quidem ab amore eius abhorrebat, eúmque ſi non plus quàm cæteri, nõ minus tamen quàm quiſquam alius diligebat: & quod maius eſt, Imperatorij fiſci claues, cũ ſtipendia militibus numeranda erant, aut alia res pecuniam poſtulabat, ei ſoli credebat: *Claues fiſci.*

πρὶν ἐπιβουλὴν ὁπλισθῆναι σιδήρου κατὰ τῆς κεφαλῆς Ἰωάννου τοῦ βασιλέως υἱοῦ. ἐλάνθανε δ' ἄρα πάντως αὐτόν, ὡς ἀπεῖραν βαθεῖαν καὶ φρενὰς ποικίλας οὐκ ἔχουσα σκέψις αὕτη, μᾶλλον ἂν εἴη ταχύτερος ὄλεθρος ὑπὲρ οὗ γίνεται, ἢ πάντα ξίφη πολέμια. δηλώσει δὲ προϊὼν ὁ λόγος.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΦΟΡΜΩΝ ΚΑΙ αἰτιῶν τῆς τοῦ παλαιολόγου βασιλείας.

Κομνηνὸς μιχαὴλ ὁ παλαιολόγος, περὶ οὗ πολὺν ἀνωτέρω λόγον ἐποιησάμεθα, ἦν μεταξὺ τῶν ἐν τέλει, τῶν ἄλλων ἐπέκεινα, πολλὴν μὲν τοῦ προσώπου φέρων τὴν ἱλαρότητα, τήν τε ὁμιλίαν χρηστός, καὶ τὸ ἦθος ἀστεῖος, καὶ πρὸς τούτοις, τὴν χεῖρα φιλότιμος. ἃ δὴ πάντα πολλὴν αὐτοῦ τὴν στοργὴν ἀνεῤῥίπιζον ἐν ταῖς ἁπάντων ψυχαῖς· καὶ πάντας ῥᾳδίως ἐφείλκετο, ταξιάρχας, λοχαγούς, στρατόν, στρατηγούς, σὺν ὅσοι τοῦ δήμου, καὶ ὅσοι τῆς συγκλήτου. ἐνῆγε δὴ τούτους καὶ πρόληψις λογισμῶν βασιλείας προσέχειν αὐτῷ, καὶ προφανῶς αὐτοῦ γε ἐκκρέμασθαι. ἐνῆγε δ' αὐτοὺς οὐκ οἶδ' ὁποτέρωθεν, εἴτ' ἐκ τῶν περιλαληθέντων κατ' αὐτοῦ, εἴτε ἐξ ὀνείρων καὶ κληδόνων τινῶν. φιλεῖ γὰρ καὶ τοιαῦτα περιπολεύοντα τὸν βίον πάθειν τοὺς πλείους· οὐ πάνυ τοι σφόδρα ἀλόγως, οὐδ' ἀμαθῶς, οὐδ' ὥσπερ ἄν τινες φαῖεν, ἀπειρίαν νοσοῦντες. πλεῖστα γὰρ καὶ τούτων μαρτύρια κηλινδεῖται παρὰ τοῖς ὅσοι σφίσι προσέχον τὸν νοῦν. ἦσαν μὲν τοι καὶ ἀφορμαί τινες ἕτεραι μείζους τῶν ἄλλων, τὴν βασίλειον ταύτην ἀρχὴν ἄνωθεν αὐτῷ μνηστευόμεναι, καθάπερ μεγάλης πηγῆς ἀπόρροαί τινες εὐγενεῖς ἐς αὐτὸν κατιοῦσαι. ἃς αὐτός τε καὶ ὅσοι τῶν φίλων δραξάμενοι, τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ τοιούτοις λογισμοῖς μέγα παρεῖχον τὸ δίκαιον. ἡ γὰρ τῆς μητρὸς αὐτοῦ μήτηρ εἰρήνη, ἡ πρώτη τῶν θυγατέρων ἦν ἀλεξίου τοῦ βασιλέως. ὃς ἐπειδὴ γονῆς ἄῤῥενος αὐτὸς οὐκ ἠμοίρει, ταύτην ἐρυθροῖς ὑποδεδέσθαι κρηπῖσι προστετάχει, ἵν' ἔχῃ αὐτή τε καὶ ὁ ταύτῃ συζυγησόμενος τῆς βασιλείας διάδοχος. ἔνθεν συζεύξας αὐτὴν ἀλεξίῳ τῷ παλαιολόγῳ, καὶ δεσπότην αὐτὸν αὐτίκα τετίμηκε, κἂν εἰ μὴ φθάσας αὐτὸν ὁ θάνατος ἐξήρει τοῦ τῇδε βίου, αὐτὸς ἂν ἦν ὁ μετὰ τὸν πενθερὸν ἀλέξιον βασιλεύς. ἐπεὶ δὲ θανὼν θυγατέρα μόνην καταλελοίπει, ταύτην μετὰ βραχύν τινα χρόνον ἡ μήτηρ, ἀνδρὶ συζεύγνυσιν ἀνδρονίκῳ τῷ παλαιολόγῳ, ὃν καὶ μέγαν δομέστικον ὁ βασιλεὺς θεόδωρος τετιμήκει ὕστερον. ἐκ τούτων ὁ κομνηνὸς γεγέννηται μιχαὴλ ὁ παλαιολόγος, διπλοῦς (ὡς εἰπεῖν) παλαιολόγος ὤν, πατρόθεν καὶ μητρόθεν. εἶχε μὲν οὖν κἀντεῦθεν ἀφορμάς, ὡς εἴρηται, οὐ μικρὰς ἐς τὴν νῦν προκειμένην ὑπόθεσιν. καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, τοῖς πᾶσι πολλαχόθεν ἐπίσημος ἦν ὁ ἀνήρ, καὶ περίβλεπτος, καὶ ἡ περὶ τούτου φήμη ἠρέμα πως ἐᾴει, τὰς ἁπάντων κλέπτουσα καὶ γοητεύουσα ἀκοάς. ὅ γε μὴν πατριάρχης, ἀλλ' οὐδ' αὐτὸς πόῤῥω τῶν ἐκεῖνον φιλούντων ἵστατο, ἀλλ' εἰ μὴ πλέον τῶν ἄλλων, οὐδ' ἧττον μέν τοι ἐκεῖνον καὶ αὐτός γε ἐφίλει, καί, τό γε μεῖζον, τὰς κλεῖς τοῦ βασιλικοῦ πρυτανείου μόνῳ ἐπίστευεν, ὁπότε χρημάτων ἐδεῖτο τὰ στρατιωτικὰ πράγματα, καὶ ἡ κοινὴ τῶν ἀναγκαίων χρεία ἀπῄτει.

ὃ δὴ συνοισιμώτατον ἦν τὰ λάθρα μελετώμενα, καὶ τομὰς ὀξύτατον τοῖς ἐκ πολλοῦ θρυλλουμένοις παρέσχεν. ἀδείας γὰρ ἐκεῖνος λαβόμενος τοσαῦτα μεταχειρίζεσθαι χρήματα, ὅσα εὔξασθαι μὲν ἐχρῆν αὐτὸν, ἐλπίσαι δ' οὐκ ἄν ποτ' ἐχρῆν, ὅλαις λοιπὸν ἐξήντλει χερσὶν εἰς τὰς δεξιὰς τῶν τε προὐχόντων ἐν γένει καὶ τῶν στρατείαις κατειλεγμένων, καὶ ὅσοι καὶ γλώττης πειθοῖ κατεδημαγωγεῖν τὸν ὄχλον ἐδύναντο. ἐν οἷς ἦσαν καὶ τοῦ ἱερατικοῦ βήματος οὐκ ὀλίγοι. ἐντεῦθεν βουλευτήρια συνεχῆ παρὰ τούτων ἁπάντων συνεκροτοῦντο, τὸν πατριάρχην συνωθοῦντα μὴ ἀμελεῖν, ἀλλὰ διανίστασθαι, καὶ τὴν ἀνήκουσαν τοῖς ἐνεστῶσι πράγμασι διδόναι προμήθειαν. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ μικρᾶς δεῖσθαι ταύτης αὐτά, καὶ οἵας ἄν, εἰ παροφθείη τις, μηδέν αὖθις ἐς τὸ καθεστὼς αὐτά. ἀλλ' αὐτίκα μάλα διακινδυνεύειν ἐξωλωλγίαι, καθάπερ μυριοφόρος ὁλκὰς ἐν μέσῳ πελάγει τῶν οἰάκων ἀφῃρημένη, ἢ ὥσπερ οἰκία μεγάλη κατασεισθέντων τῶν θεμελίων. καὶ ἦν ἤδη γλώττης αὐτίκα τοῖς πλείοσιν ὁ Κομνηνὸς Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος, ἱκανὸς ἐμβριθείᾳ συνέσεως καὶ ἐμπειρίᾳ πραγμάτων, τοσοῦτον ὄχλον βασιλικῆς ἀναδέξασθαι διοικήσεως, μέχρις ἂν ἐς τὴν προσήκουσαν ἡλικίαν ὁ τοῦ βασιλέως φθάσῃ υἱός. τούτοις σύμψηφον ὁ πατριάρχης ἤδη καὶ ἑαυτὸν ἐποιεῖτο, καὶ ἐκυροῦτο τὰ δεδογμένα λοιπόν. καὶ ἦν ἤδη τῶν κοινῶν πραγμάτων ὁ Κομνηνὸς Μιχαήλ, πλὴν τῶν βασιλικῶν συμβόλων, πᾶσαν τὴν ἐξουσίαν ἀνειλημμένος. αὕτη γίνεται τῷ Μιχαὴλ τῆς εἰς βασιλείαν ἀναγωγῆς ἀρχὴ καὶ κατάστασις πρώτη· ἐντεῦθεν γὰρ ἐξ οὐρίας ᾔει τούτῳ τὰ πράγματα, καὶ πλήρεσιν (ὡς εἰπεῖν) τοῖς ἱστίοις ἐς τοὺς τῆς βασιλείας ἔπλει λιμένας.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ ΜΙχαὴλ ὅπως ἐδέξατο τὸ δεσποτικὸν ἀξίωμα.

Ὀλίγαι παρῆλθον ἡμέραι, καὶ δεύτερον συγκροτοῦσι βουλευτήριον οἱ αὐτοῦ σπουδασταί. οὐ δέον εἶναι φάσκοντες τὸν τὰ βασιλικὰ καὶ κοινὰ διοικοῦντα πράγματα, καὶ πρεσβείας πολλῶν ἀναδεδεγμένον ἐθνῶν, μὴ καὶ τῆς βασιλείας ἔγγιστα ἔχειν καὶ τὸ ἀξίωμα, τιμῆς ἕνεκα τοῦ τῶν Ῥωμαίων γένους. καὶ ἅμα βεβαιώσεως τῶν μεταξὺ γινομένων καταστάσεων. τοῦτ' ἄρα καὶ τὸ τοῦ δεσπότου ἀξίωμα δέχεται, παρά τε τοῦ πατριάρχου, καὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ βασιλέως.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΘΕΤΤΑΛΙΚΩΝ πολέμων.

Ἐν τούτοις μέν τοι τοῖς χρόνοις ἀκούσας ὁ τῆς Αἰτωλίας τε καὶ Ἠπείρου κρατῶν Μιχαὴλ ὁ δεσπότης, ὡς ὁ συμπένθερος καὶ βασιλεὺς Θεόδωρος ἐτεθνήκει, ἐπ' οὐδενὶ διαδόχῳ τελείῳ τῆς βασιλείας, καὶ ὡς πολὺς ἐντεῦθεν θόρυβος, ἐνεχωρίαζε τοῖς ἐν τέλει Ῥωμαίων, πάσας τὰς ἔξω φροντίδας ἐκκρούουσιν, ἤλπισε μικρὰ πονήσας, μεγάλης ἀρχῆς γενήσεσθαι κύριος. μηδὲ γὰρ ἔχειν Ῥωμαίους ὅπως αὐτὸν ἀποσοβήσωσι, κατατρέχειν Μακεδονίαν καὶ Θρᾴκην αὐτίκα μάλα βουλόμενον, τῆς οἴκοθεν τέως ἀχολίας

id quod ad clandeſtina conſilia efficaciſſimum fuit, & celerem ijs quæ diu iactata erãt finem impoſuit. Accepta enim tantæ pecuniæ tractandæ poteſtate, quam optare ille quidem potuit, ſperare uerè nunquam potuit: iam totis modijs eam in manus nobilium & militum effundebat, eorumq; etiam qui eloquentia demulcere populum norant. In quibus ſacri ordinis haud pauci erant. *Sacra pecunia.* Hinc crebra concilia ab his omnibus indici: patriarcha urgeri ne ceſſaret, ſed expergiſceretur, eámque rerum curam ſuſciperet, quam tempora poſtularent. Neque enim parum referre: nec eius generis eas eſſe, quæ ſemel neglectæ in integrum reſtitui poſſint, ſed in præſenti exitij diſcrimine uerſaturas: quemadmodũ magnum nauigium in medio pelago, gubernaculo amiſſo, aut amplum ædificium fundamentis labefactatis. Statim autem in ore erat omnibus Michael Comnenus Palæologus, & prudentia & uſu rerum tantæ Imperij moli ſuſtinendę par, donec Imperatoris filius ad maturam ætatem perueniſſet. *Imperij adminiſtratio Palæologo cõmittitur.* His uocibus etiam patriarcha eſt aſſenſus, eámque ſententiam approbauit. Itaque Reipublicæ præfuit Comnenus Michael, omni autoritate, Imperatorijs inſignibus exceptis, præditus. Hoc Michaeli fuit initium & primus gradus ad Imperatorium faſtigium aſcendendi. ex eo enim ſecundis uentis, & plenis (quod aiunt) uelis in Imperij portum eſt inuectus.

QVEMADMODVM Michael Paleologus Deſpotes ſit deſignatus.

PAucis diebus elapſis, aliud concilium eius ſtudioſi indicunt: negantes oportere eum qui negocia Imperij & Reipublicæ adminiſtraret, multarumq; gentium legationes audiret, dignitate regiæ proxima carere, tum honoris cauſa populi Romani, tum etiam ad ſtatum interregni firmandum. His de cauſis igitur Deſpotæ titulo ornatur, tam à patriarcha, quàm à filio Imperatoris.

DE BELLIS Theſſalicis.

SVb hæc, quum Michael Aetoliæ & Epiri Deſpotes ſoceri ſui Theodori Imperatoris obitum, nullo maturæ ætatis ſucceſſore relicto, audiſſet, eáque de cauſa magnis agitari turbis proceres Romanos: cæteris curis omnibus repudiatis, ſe paruo labore magni principatus eſſe potiturum ſperauit. Neque enim Romanos, domeſticis negocijs ita intricatos & diſtractos, ut omnis eorum cura in ijs conſumeretur, ſuas in Macedoniam & Thraciam impreſsio-

preſsiones propulſandi facultatē habituros. Igitur magnum è ſuis prouincijs exercitum contrahit, & longè maiorem à fœderatis accipit. *Deſpotæ Aetoliæ & Epiri fœderati, & generi.* Nam legatione eius benigniſsimè audita, celerrimè adſunt Peloponeſi & Achaiæ princeps, qui filiā eius Annā in matrimonio habebat: &, qui tum in Sicilia regnabat, Manfredus, cui & ipſi filia eius Helena nupta erat: copias ſecum adducentes, ut ferebatur, propè innumerabiles. Nec enim tam adiuuandi Michaelis, quàm ſuas ditiones amplificandi cauſa, & alienas urbes occupandi, aderant: ſpe concepta, Romanas prouincias omnes, ab Ionio ſinu Byzantium uſque, ſe ſtatim abſque labore ſibi uendicaturos: & haud ſecus quàm ſi iam earum poſſeſsionem firmaſſent, ſorte illas, priuſquam bellum inchoaſſent, diſtribuerunt. *Duces à Palæologo cōtra Deſpoten miſsi.* Hoc illuſtri & memorabili apparatu Michael Comnenus Palæologus audito, modò Deſpoticum titulum adeptus, magisque firmata ſuæ poteſtatis autoritate, nulla mora interpoſita, fratrem ſuum Ioannem Sebaſtocratorem cum magnis copijs obuiam illis mittit: adiunctis eidem Senatorij ordinis illuſtribus uiris non paucis, qui aliquem rei militaris uſum haberent: in quibus etiam Cæſar erat Conſtantinus, uterinus eius frater: & Alexius Strategopulus, magnus Domeſticus: prætereàque Conſtantinus Tornicius Sebaſtocratoris ſocer, magnus Primicerius. Factum hoc eſt poſt æſtiuum ſolſtitium, ſub ipſum Orionis & caniculę exortum. Igitur Helleſponto celerrimè traiecto, unà per Thraciam & Macedoniam proficiſcentes, Romanas eorum locorum legiones ſecum adducunt, quæ ſparſim in urbibus, oppidis & agris ocium tum agebant. Sed cum iamiam autumnale æquinoctium inſtaret, ad Achridam & Deabolim, Macedonię caſtella munitiſsima, perueniunt. Inter quæ caſtris poſitis, hoſtes etiam Aulonis planiciem tenere audiuerunt, ut caſtra *Bellegradi oppugnatio.* utrorumque interiecto monte diuiderentur, Romanorum uerſus Septentrionem, hoſtium ad Auſtrum uergentibus, qui Bellegradum caſtellum altiſsimum & ſupra nubes ferè eminens circumſedentes oppugnabant: eo conſilio, inani quidem illo & ſtulto, ut eo potiti, inde uelut è ſpecula in omnes alias Romanas prouincias excurrerent, inſtar magni fluminis ex alto mōte in ſubiectā uallem cum impetu ruentis. Ignari nimirum, *Heu nihil inuitis fas quenquam fidere Diuis.* ea ſe animis agitare, quæ non ſucceſſura eſſent: nec reputantes, omne corporum robur, omnem equitatum, armorúmque apparatum, Deo non adiutante, ab agmine formicarum prorſus nihil differre. Itaque arrogantia & inuicti roboris opinione tumidi, ac ſecuri, Romanos inuadunt, conuenientem uanis cogitationibus exitum ſortiti.

λίας μετὰ πολλοῦ τοῦ κράτους σφίσιν ἐπιτιθεμένους, καὶ πᾶσαν φροντίδα πρὸς μόνην ἑαυτὴν ἔξωθεν μεθελκούσης. ὅθεν πολλὴν ἐκ τῆς χώρας αὐτοῦ συναθροίζει στρατιάν, πολλαπλασίονα δὲ ἔξωθεν αὖ κατὰ συμμαχίαν προσελάμβανε. τὴν γὰρ αὐτοῦ πρεσβείαν ἀσμένως δεξάμενοι, τάχιστα ἥκουσιν, ὅ τε Πελοποννήσου καὶ Ἀχαΐας πρίγκιψ, γαμβρὸς ἐπὶ Ἄννῃ τῇ θυγατρὶ τυγχάνων αὐτοῦ, καὶ ὁ τῆς Σικελίας τότε κρατῶν Μαφρές, γαμβρὸς καὶ αὐτὸς ἐπὶ Ἑλένῃ τῇ θυγατρὶ τυγχάνων αὐτοῦ, πλῆθος ἐπαγόμενοι στρατιᾶς οὐ πάνυ τοι ῥᾷστα ἀριθμῷ ὑποπίπτειν ἐπαγγελλόμενον. οὐ γὰρ τοσοῦτον συμμαχήσοντες ἧκον ὑπὲρ Μιχαήλ, ὅσον σφίσιν αὐτοῖς περιποιησόμενοι πλάτος ἀρχῆς, καὶ πόλεις ἀλλοτρίας. καὶ γὰρ τὴν μετὰ τὸν Ἰόνιον κόλπον εὐθὺς ἄχρι Βυζαντίου πᾶσαν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἤλπισαν ἕξειν ἀπονητί· καὶ ὡς ἤδη βεβαίως ἔχοντες, κλήρῳ ταύτην κατὰ σφᾶς αὐτοὺς διελάγχανον, πρὶν ἅψασθαι ἔργου. τῆς δὲ λαμπρᾶς ταύτης καὶ θαυμασίας παρασκευῆς ἐν ἀκοῇ καταστὰς ὁ Κομνηνὸς Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος, ἄρτι τὸ δεσποτικὸν περιζωσάμενος ἀξίωμα, καὶ βεβαιοτέραν ἐν τοῖς πράγμασι τὴν τῆς ἐξουσίας περιπεποιημένος ἀρχήν, πέμπει μηδὲν μελλήσας τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν Ἰωάννην, σεβαστοκράτορα ὄντα, χεῖρα συχνὴν ἐπαγόμενον. πέμπει δὲ σὺν αὐτῷ καὶ τῶν τῆς συγκλήτου λαμπρῶν οὐκ ὀλίγους συνεργοὺς καὶ συλλήπτορας, ὁπόσοι στρατηγικῆς ἐμπειρίας οὐ πάνυ τοι ἀδαεῖς ὄντες ἐτύγχανον· ἐν οἷς ἦν καὶ Καῖσαρ ὁ ἀμφιμήτριος ἀδελφὸς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος, καὶ Ἀλέξιος ὁ Στρατηγόπουλος μέγας δομέστικος ὤν· καὶ πρός γε ἔτι Κωνσταντῖνος ὁ Τορνίκιος, ὁ τοῦ σεβαστοκράτορος πενθερός, μέγας ὢν πριμικήριος. ἦν δὲ τηνικαῦτα ὁ χρόνος μετὰ τροπὰς θερινάς, κατ' αὐτὰς δὴ τὰς Ὠρίωνος καὶ κυνὸς πλατείας ἐπιτολάς. καὶ διὰ τὴν ταχίστην διαπεραιωσάμενοι τὸν Ἑλλήσποντον, ᾔεσαν διὰ Θρᾴκης καὶ Μακεδονίας ὁμοῦ. καὶ τὰ ἐκεῖθεν συνεφελκόμενοι πάντα Ῥωμαϊκὰ στρατεύματα, ὁπόσα σποράδην κατὰ πόλεις καὶ κώμας καὶ ἀγροὺς ἐσχολακότα τέως διῆγον. μέλλοντος δὲ ὅσον οὐδέπω τοῦ ἡλίου τὰς φθινοπωρινὰς ἰσημερίας ἐπιτελεῖν, φθάνουσι περὶ Ἀχρίδαν τε καὶ Δεάβολιν, φρούρια ταῦτα Μακεδονίας, πολλὴν παρεχόμενα τὴν ἀσφάλειαν τοῖς χρωμένοις αὐτοῖς. τούτων μεταξὺ τὸ ἑαυτῶν πηξάμενοι στρατόπεδον ἀκούουσι, καὶ τοὺς πολεμίους στρατοπεδεύοντας ἀνὰ τὰ τοῦ Αὐλῶνος ἐπίπλατα, ὡς διαιρεῖσθαι τὰ ἀμφοτέρων στρατόπεδα, διὰ τοῦ μεταξὺ παρατείνοντος ὄρους, καὶ γίνεσθαι τοὺς μὲν Ῥωμαίους ἀρκτικωτέρους, τοὺς δὲ πολεμίους νοτιωτέρους. οἱ μέντοι πολέμιοι περικαθίσαντες, ἐπολιόρκουν τὸ τῶν Βελλεγράδων ὑψηλόν τε, καὶ (ὡς εἰπεῖν) ὑπερνέφελον φρούριον, μελέτην ἔχοντες μετὰ τὴν ἐκείνου καταστροφήν, ὡς ἐξ ὁρμητηρίου λαμπροῦ τινος κεχύσθαι, καὶ κατὰ τῆς ἄλλης ἁπάσης δυτικῆς τῶν Ῥωμαίων ἐπικρατείας, καθάπερ τις πλούσιος ποταμὸς ἐξ ὄρους ὑψηλοῦ τινος ἐς τὸ κάταντες ῥᾳδίως καταρραγείς, μάταιοι τῆς ἀνοίας, ταῦτα ἐλπίζοντες ἃ δὴ οὐ τελεῖσθαι ἔμελλον. οὐ γὰρ ἴσασιν, ὡς πᾶσα ῥώμη σώματος, καὶ πλῆθος ἵππου, καὶ ὅπλων ἐπισκευή, μυρμήκων ἀγέλης οὐδὲν οὐδαμῇ διενήνοχε, μὴ συναιρομένου θεοῦ. διὸ καὶ ἀλαζονείᾳ τὸ πᾶν ἐπιτρέψαντες καὶ οἰήσει, ἄντως ἐχώρουν ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους. ταῦτ' ἄρα καὶ τοῖς ματαίοις λογισμοῖς ἀνάλογον ἐπηκολούθει τὸ τέλος.

οἱ δὲ

οἱ δὲ ῥωμαῖοι οὐδὲν ἑαυτοὺς λογιζόμενοι πλὴν τῆς θεόθεν ἐπικουρίας, θεῷ καὶ τῇ ἐκεῖθεν ἀρωγῇ πᾶσαν τὴν σφῶν αὐτῶν ἐπιτρέψαντες κίνησιν, διαγωνίζεσθαι πρὸς πολλαπλασίους ἐθάρρησαν· καὶ μὲν τοι καὶ λαμπρὰν, συναιρομένου θεοῦ, τὴν νίκην εἰργάσαντο. ἐπεὶ γὰρ ἐγγὺς ἤδη τῶν πολεμίων οἱ ῥωμαῖοι ἐπήξαντο τὰ στρατόπεδα, πέμπουσι δή τινα τῶν μάλα ἐπιτηδείων ἐκπολεμῶσαι καὶ συνταράξαι κατ' ἀλλήλων τὰ τῶν πολεμίων στρατεύματα. οὐ γὰρ ἦν τι τῶν ἀδυνάτων τοῦτό γε ἦν, τοῦ τε τῆς ἀχαΐας πρίγκιπος καὶ τοῦ ῥηγὸς σικελίας, ἑτεροφύλων ὄντων, καὶ οὐχ ὁμογενῶν τοῦ ἀγγέλου. διαναστὰς οὖν ἐκεῖνος αὐτόθεν, αὐτόμολος δῆθεν ἄπεισι νύκτωρ ἐς τοὺς πολεμίους, καὶ προσελθὼν λάθρα τῷ τῆς αἰτωλίας ἄρχοντι μιχαὴλ τῷ ἀγγέλῳ, ἴσθι, φησὶν, ὡς σοί τε καὶ πᾶσι τοῖς ὑπὸ σὲ, μέγας ἐπήρτηται κίνδυνος σήμερον· ἄμφω γὰρ οἱ σοὶ γαμβροί τε καὶ σύμμαχοι, ὅ, τε πρίγκιψ πελοποννήσου καὶ ἀχαΐας, καὶ ὁ τῆς σικελίας ῥὴξ, λάθρα διαπρεσβεύονται πρὸς ῥωμαίους περὶ σπονδῶν ἐπὶ δώροις τακτοῖς. εἴ σοι τοίνυν ζωῆς μέλει, προνοήθητι τὴν ταχίστην σαυτοῦ, πρὶν εἰς πέρας ἐλθεῖν τὰς ἐκείνων σπονδάς τε καὶ συμφωνίας. πείθεται ὁ μιχαὴλ, καὶ διαμηνυσάμενος ἡσυχῇ τῶν οἰκείων, ὁπόσους αὐτός τε ἐδύνατο, καὶ ὁ καιρὸς ἐχορήγει, φεύγων ᾤχετο πρὶν ἢ ἀνατεῖλαι τὸν ἥλιον. καὶ τούτου κατόπιν ἄλλος ἐξ ἄλλου τὴν φυγὴν ψιθυριζομένην ἀκούοντες τοῦ μιχαὴλ, σποράδην ἔθεον ἅπαντες οἱ στρατιῶται, τῇ φυγῇ προλαμβάνειν ἕτερος ἕτερον σπεύδοντες. ἅμα δ' ἕῳ διεγερθέντες οἱ σύμμαχοι, καὶ τὴν μὲν φυγὴν μαθόντες τοῦ μιχαὴλ, τὴν δὲ τῆς φυγῆς αἰτίαν οὐκ ἔχοντες συμβαλεῖν, ἀχανεῖς ἦσαν. καὶ τὸ μὲν ὅπλα κατὰ ῥωμαίων κινεῖν ἀπηγόρευον, τοῦτο μὲν καὶ ὡς ἀγνοοῦντες τὰ δρώμενα, τοῦτο δὲ καὶ ὡς βραχύτεροι τὸν ἀριθμὸν ἐκ πάνυ πολλῶν καταστάντες. ὅθεν καὶ πρὸς φυγὴν ἤδη ἐτράποντο, προδεδομένους ἑαυτοὺς ὑπὸ μιχαὴλ λογισάμενοι. τούτοις οὕτω τεταραγμένοις, αἰφνιδίως οἱ ῥωμαῖοι ἐπεισπεσόντες, τοὺς μὲν πλείστους ἔργον ἀπέφηναν ξίφους· τοὺς δ' ἄλλους πλὴν ὀλίγων ἐζώγρησαν, μεθ' ὧν ἦν καὶ ὁ πρίγκιψ πελοποννήσου καὶ ἀχαΐας. ὁ δὲ τῆς σικελίας ῥὴξ, διέδρα λαθὼν σὺν ὀλίγοις πάνυ τῶν ἑαυτοῦ.

Romani uerò, qui ſeſe abſque diuina ope nihil eſſe intelligerent, omnesq; conatus ſuos ad eam referrent, dimicare cum longè pluribus non dubitarunt, & illuſtrem Deo adiuuante uictoriam ſunt adepti. Nam cum propius hoſtem caſtra mouiſſent, quendam mittunt hominem ualde idoneum, ad concitandos & conturbandos hoſtiles exercitus. Neque enim id fieri non poterat, cum Achaiæ princeps & Siciliæ rex alterius eſſent nationis & gentis, quàm Angelus. Statim igitur is noctu per ſpeciem transfugæ ad hoſtes tranſit, & clàm cum Angelo Michaele principe Aetoliæ congreſſus: Scito, inquit, hodie tibi & tuis omnibus magnum periculum impendêre. Ambo enim generi tui, tam Peloponeſi & Achaiæ princeps, quàm Siciliæ rex, clàm per legatos pacem Romanis offerunt, ſi ſibi certæ largitiones dentur. Si ergo ſalus tua curæ tibi eſt, quàm primùm tibi proſpicito, priuſquam illorum pacificatiò & concordia rata fiat. Obtemperat Michael: & re paucis ſuorum, quibus poterat, & tempus ſinebat, clàm indicata, ante ſolis ortum fugit: eumque alij atque alij, cum fugam ſuſurrari audirent, ſequuntur. Ita ſparſim omnes Michaelis milites alij alios fuga anteuertere ſtudentes, in pedes ſeſe coniecerunt. Manè uerò ſocij experrecti, fugaq; Michaelis cognita (cuius quæ cauſa eſſet, nulla cōſequi coniectura poterant) obſtupeſcebant: nec armis laceſſendos eſſe Romanos ſtatuerunt, tum quòd quid ageretur ignorarent, tum ob numerum ſuorum ualde imminutum. Itaque in fugam uertuntur, ſe à Michaele proditos eſſe rati. Eos igitur ita turbatos aggreſſi Romani, maxima ex parte ceciderunt: cæteros, paucis exceptis, uiuos cæperunt, inter quos & Peloponeſi & Achaiæ princeps fuit. Siciliæ uerò rex cum paucis ſuorum clàm effugit.

Transfugæ hoſtium cō ſilia perturbat.

Peloponēſium & Siculorum cædes.

Princeps Peloponeſi captus.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΓΡΗΓΟΡΑ, ῬΩΜΑΙΚΗΣ ἱστορίας λόγος τέταρτος.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΒΙΒΛΙΟΥ δ.

Περὶ τῆς τοῦ παλαιολόγου ἀναῤῥήσεως.

Περὶ τῶν τοῦ παλαιολόγου ὅρκων.

Περὶ τῆς στεφηφορίας τοῦ παλαιολόγου, ἐν ᾗ καὶ πάλιν ἕτεροι ὅρκοι.

Περὶ τοῦ πῶς ὑπὸ ῥωμαίοις αὖθις ἡ πελοπόννησος ἤρξατο γίνεσθαι.

Περὶ σκυθῶν αὖθις, καὶ ὅπως διέβησαν καὶ τὸν εὐφράτην.

Ἅλωσις τῆς κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ ῥωμαίων.

NICEPHORI GREGORAE HISTORIAE ROMANæ Liber quartus.

CAPITA LIBRI IIII.

De Palæologi deſignatione.

De iureiurando Palæologi.

De coronatione Palæologi, in qua rurſus aliud iuſiurandum exactum.

Ut Peloponeſus à Romanis recuperari cœperit.

Rurſus de Scythis, ut Euphratem tranſierint.

Quemadmodum Conſtantinopolis à Romanis recepta ſit.

Paleologi Imperatoris in urbem ingreſſus.

Expeditio Cæſaris contra Michaelem Theſſalum fœdifragum.

De excæcatione hæredis Imperij Ioannis.

De Paleologo ſacris ab Arſenio patriarcha interdicto.

Arſenij patriarchæ exilium, & Germani in ſede illius collocatio.

De Icario Eubœo.

De Scytharum in Thraciam incurſione.

De Aegyptijs Arabibus.

De Celtogalatarum expeditione.

De Ioſepho, qui Germano patriarchæ ſucceſſor datus eſt.

De magno bello, quod Romani Theſſalico Sebaſtocratori intulerunt.

De nauali Romanorum & Eubœorum pugna ad Caſſandriam.

Εἴσοδος παλαιολόγου τοῦ βασιλέως εἰς κωνσταντινούπολιν.

Ἐκστρατεία τοῦ καίσαρος κατὰ τοῦ ἀποστάτου μιχαὴλ τοῦ θετταλοῦ.

Περὶ τῆς τυφλώσεως τοῦ διαδόχου τῆς βασιλείας ἰωάννου.

Περὶ τοῦ ἀφορισμοῦ ὃν ὁ πατριάρχης ἀρσένιος κατὰ τοῦ παλαιολόγου ἐξεφώνησεν.

Ἐξορία τοῦ πατριάρχου ἀρσενίου, καὶ ἀναγωγὴ γερμανοῦ εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον.

Περὶ τοῦ ἐξ εὐβοίας ἰκαρίου.

Περὶ τῆς ἐπὶ τὴν θρᾴκην ἐφόδου τῶν σκυθῶν.

Περὶ τῶν αἰγυπτίων ἀράβων.

Περὶ τῆς τῶν κελτογαλατῶν ἐκστρατείας.

Κάθοδος γερμανοῦ ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου, καὶ ἄνοδος ἰωσήφ.

Περὶ τοῦ μεγάλου πολέμου, ὃν ἐποιήσαντο κατὰ τοῦ θετταλοῦ σεβαστοκράτορος οἱ ῥωμαῖοι.

Περὶ τῆς ἐν κασσανδρείᾳ ναυμαχίας ῥωμαίων καὶ εὐβοίων.

Arſenij perturbatio & incõſtantia

Quæ cum ibi ita gererẽtur, uiri autoritate & nobilitate præſtantes, circa Magneſiam clypeo inſidentem Michaelem Palæologum, Imperatorem appellant. Quo patriarcha Arſenius audito uehementer perturbatus, puero metuebat: ac primùm in animo habuit, tam eũ qui appellatus eſſet Imperator, quàm qui appellaſſent, ſacris interdicere. Deinde mutato conſilio, moderatius & melius eſſe ratus eſt, eos ſancto iureiurando aſtringere, ne uel pueri uitæ inſidientur, uel de Imperio illi per uim aut fraudem eripiendo cogitent: itaq; factum eſt Calendis Decembris. Sed priuſquam menſis elaberetur, is ipſe qui hæc timuerat, & illa ipſa pro ſecuritate pueri egerat, ſuis manibus, in ſacro ſuggeſtu Michaelis Palæologi capiti coronam imponit, & Imperatorio diademate uirum ornat, ſententijs Senatus & ſacri ordinis impulſus. Ceterùm non perpetuum illi decernit imperium, ſed quòd tum rebus ita cogentibus id ab eo adminiſtrandum eſſet, donec legitimus illius hæres & ſucceſſor adoleuiſſet: tum uerò illi ſoli cedendum eſſe ultrò & ſolio regio, & omnibus Imperij inſignibus. Atq; his ſanctiore iureiurando quàm prius firmatis, uelut optimum Imperij auſpicium uictoria Romanorum Occidentalis ei nunciatur: paulóque poſt autores illius adſunt, Peloponeſi Achaiæq; principem & multos alios captiuos adducentes,

Conditiones coronationis.

Ἀλλὰ τούτων οὕτως ἐκεῖ πολιτευομένων, ἐπὶ τῆς ἀσπίδος ἐνταῦθα περὶ τὴν μαγνησίαν καθίσαντες μιχαὴλ τὸν παλαιολόγον, ἀναγορεύουσι βασιλέα οἱ δόξῃ καὶ γένει προὔχοντες. ὅπερ ἀκηκοὼς ὁ πατριάρχης ἀρσένιος, καὶ τὴν κνίσαν τότε διὰ γὰρ ξίφους παντὸς χαλεπωτέραν κατὰ καρδίας τὴν λύπην ἐδέξατο· καὶ ἠρεμεῖν ὅλως οὐκ εἶχε, δεδιὼς περὶ τοῦ παιδός. ὅθεν ἀφορισμῷ καθυποβαλεῖν ἐπιχείρησε πρῶτον τόν τε ἀναγορευθέντα, καὶ τοὺς ἀναγορεύσαντας. ἔπειτα ἐπέσχε, μετριώτερόν τε καὶ βέλτιον ἡγησάμενος ὅρκοις φρικωδεστάτοις αὐτοὺς ἀσφαλίσασθαι, μήτε τῇ ζωῇ τοῦ παιδὸς ἐπίβουλον χεῖρα ἐπιβαλεῖν, μήτε σκέψιν τινὰ καὶ παρευδοκίμησιν τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἐνθυμηθῆναι. καὶ δὴ γίνεται τοῦτο, καλανδῶν δεκεμβρίων ἄρτι ἐπιλαμψασῶν. οὔπω δ᾽ ὅλος ἀπηρτίζετο μήν, καὶ αὐτὸς ὁ ταῦτα μὲν δεδιώς, ἐκεῖνα δ᾽ ἐμπεδῶν, καὶ ἀσφαλιζόμενος ὑπὲρ τοῦ παιδός, οἰκείαις χερσὶν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ καταστρέφει βήματος μιχαὴλ τὸν παλαιολόγον καὶ τῷ βασιλικῷ κοσμεῖ διαδήματι, ταῖς γνώμαις τῶν ἄλλων ὅσοι τῆς συγκλήτου, καὶ ὅσοι τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου συγκαθελκυσθεὶς καὶ αὐτός. πλὴν οὐκ αὐτῷ γε διηνεκῆ τὴν αὐτοκρατορικὴν ἀρχὴν χαρίζεται, ἀλλ᾽ ὡς τῶν πραγμάτων τέως ἀναγκαζόντων διοικεῖν αὐτὸν αὐτήν, μέχρις ἂν εἰς ἥβην ὁ γνήσιος τῆς βασιλείας κληρονόμος ὁμοῦ καὶ διάδοχος φθάσῃ. τότε δ᾽ αὐτὸν ἑκόντα παραχωρεῖν ἐκείνῳ μόνῳ τῶν τε αὐτοκρατορικῶν θρόνων, καὶ πάντων ἅμα τῶν βασιλικῶν συμβόλων. καὶ ἐπὶ τούτοις αὖθις ὅρκοι ἐτελοῦντο φρικωδέστεροι τῶν προτέρων. τηνικαῦτα γε μὴν καθάπερ τις ἄριστος οἰωνὸς τῆς αὐτοῦ βασιλείας, ἀγγέλλονται τούτῳ τὰ δυτικὰ τῶν ῥωμαίων τρόπαια, καὶ μετ᾽ ὀλίγον ἥκουσι καὶ οἱ τὰ τρόπαια πεπραχότες, αἰχμάλωτον ἄγοντες τόν τε πελοποννήσου καὶ ἀχαΐας πρίγκιπα, καὶ πλείστους ἄλλους τῶν πολεμίων.

μένων. κἀκεῖνοι μὲν ἄξια κομίζονται τὰ γέρα, καὶ τῶν πόνων τὰ ἔπαθλα. ὁ μὲν γὰρ σεβαστοκράτωρ, ἐς τὸ δεσποτικὸν ἀνάγεται παρὰ τοῦ βασιλέως ἀξίωμα· ὁ δὲ μέγας δομέστικος ἐς τὸ τοῦ καίσαρος· ὁ δὲ καῖσαρ ἅμα τῷ πενθερῷ τοῦ δεσπότου, ἐς τὸ τοῦ σεβαστοκράτορος. ἐποίει δ' ἐπίσημον τὴν ἐκ τοῦ πενθεροῦ διαφορὰν, ὅτι ἐν τοῖς κυανοῖς πεδίλοις καὶ χρυσοϋφεῖς αὐτῷ ἐνηρμόζοντο ἀετοί. ὅ γε μὴν πρίγκιψ Πελοποννήσου καὶ Ἀχαΐας ὠνούμενος τὴν ἐλευθερίαν μετὰ τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς, δίδωσι τῷ βασιλεῖ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ πόλεων τρεῖς τὰς βελτίους· τήν τε Μονεμβασίαν, καὶ τὴν περὶ τὰ Λεῦκτρα Μαΐνην, ἣ Ταιναρία πάλαι παρ' Ἕλλησιν ἄκρα ἐκαλεῖτο, καὶ τρίτην τὴν προκαθεζομένην τῆς Λακωνικῆς Σπάρτην. καὶ οὕτως ὡσὰν ἐξ ᾅδου κευθμώνων ἀπροσδόκητος ἐχαρίζετο τοῖς ἰδίοις. ἐγκρατὴς δὲ τῶν εἰρημένων γίνεται πόλεων ἐν Πελοποννήσῳ, Κωνσταντῖνος ὁ ἀμφιμήτριος ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως, ὅν, ὡς μικρῷ πρόσθεν εἰρήκαμεν, ἐκ καισάρων σεβαστοκράτορα πεποίηκε. καὶ ἀπελθὼν ἐκεῖσε, πολλὰς εἰργάσατο νίκας κατὰ τῶν Πελοποννησίων Λατίνων· καὶ πολλὰς ἑτέρας προσεκτήσατο πόλεις, ὡς ἐξ ὁρμητηρίων μεγάλων τῶν τριῶν ἐκείνων ὁπλιζόμενος πόλεων. ἐπὶ τούτοις καταλιπὼν τὸν πατριαρχικὸν ὁ Ἀρσένιος θρόνον, ᾤχετο ἡσυχάσων ἐς τὸ παράλιον τοῦ Πασχασίου μονύδριον. πρόφασις δ' ἦν τῆς ὑποχωρήσεως, ἡ περιφρόνησις Ἰωάννου τοῦ Λάσκαρι τοῦ βασιλέως παιδός. ἔπεμψε γὰρ αὐτὸν πρὸ βραχέος ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος ἐν Μαγνησίᾳ φυλάττεσθαι, μήποτε νεωτερισμόν τινα δῆθεν πράξῃ παρά τισιν, ἔχουσιν εἰς τοῦτο ἐπιρρεπῶς, ἡ αὐτοῦ γε ἐμφάνεια. καὶ δὴ Νικηφόρος αὐτ' ἐκείνου ἐς τὸν πατριαρχικὸν ἀνάγεται θρόνον, ὁ τῆς Ἐφέσου μητροπολίτης, ὃς ἕνα ἐπιβιοὺς ἐνιαυτὸν ἐτελεύτησεν. ὁ μέντοι βασιλεὺς σὺν πολλοῖς τοῖς στρατεύμασι διεπεραιοῦτο εἰς Θρᾴκην, ἐπίδοξος ὢν ἐσβαλεῖν καὶ ἐς τὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως προαύλια, πείρας εἵνεκα πολεμικῆς. καὶ μετὰ τὴν ἔξω διατριβὴν παρελάσας, ἐπολιόρκει πρῶτον τὸ κατὰ τὴν περαίαν τοῦ Γαλάτου ἐπικεκλημένον φρούριον, ὡς ῥᾳδίως ἐντεῦθεν ἁλωσομένης αὐτῷ καὶ τῆς Κωνσταντίνου, εἰ αὐτὸ παραστήσαιτο πρότερον. ἀλλ' ἦσαν ἄρα τὰ τῶν τοιούτων ἐλπίδων αὐτῷ γρηγορούντων ἐνύπνια. πλεῖστα γὰρ τῶν λιθοβόλων μηχανήματα τῶν ἀντιπεριστήσας αὐτῷ, καὶ πολλὰς ἐπενεγκὼν βίας, ἑλεῖν οὐ δεδύνηται. ὅθεν ὀχυρώσας τὰ περὶ τὸ Βυζάντιον φρούρια, καὶ ὁπλίτας ἀφεὶς ἐν αὐτοῖς, προσέταττε συνεχεῖς ἐπιδρομὰς καὶ ἐνέδρας ποιεῖσθαι κατὰ τῶν Βυζαντίων Λατίνων, ὡς μηδὲ προκύπτειν ἐᾶν εἰ δυνατὸν αὐτοὺς τῶν τειχῶν. ὃ δὴ πρὸς τοσαύτην ἤλασε τοὺς Λατίνους πενίαν, ὡς τῇ τῶν ξύλων σπάνει, καὶ τὰς τοῦ Βυζαντίου πλείστας καὶ περιφανεῖς οἰκίας καθελεῖν, εἰς δαπάνην χρειώδη τοῦ πυρός. ἐντεῦθεν ἐς Νίκαιαν αὖθις ὑποστρέφει· αὕτη γὰρ ἐγεγόνει ῥωμαίων βασίλειον, μετὰ τὴν τῆς Βυζαντίδος πόρθησιν, καὶ ἦν ἐκεῖ διατρίβων ἐφ' ἱκανόν.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΚΥΘΩΝ αὖθις.

ΕΝ τούτοις μέντοι τοῖς χρόνοις, διαβάντες καὶ τὸν Εὐφράτην οἱ Σκύθαι, τῆς ἄχρι Παλαιστίνης, οἰκειοῦνται Συρίαν καὶ Ἀραβίαν. μηδὲ γὰρ * εἶν τῶν πάνυ ῥᾳδίων „ ὅρας λαμβάνειν τὴν ἀνθρώπων πλεονεξίαν, μέχρις „ ἂν ἐπηρμένη τῇ δεξιᾷ καὶ τῇ αἰχμῇ τὸ δύνασθαι. καὶ

* ἦν

πολλοῖς

ducentes, & iuſtis laborum ſuorum præmijs & honoribus afficiuntur. Nam Sebaſtocratori Deſpotica poteſtas ab Imperatore decernitur: Magnus Domeſticus Cæſar, Cæſar uerò cum Deſpotę ſocero Sebaſtocrator appellatur: ſoceri uerò illuſtre diſcrimen in cæruleis calceis aureæ aquilæ intertextæ cōſtituebant. At Peloponeſi & Achaiæ princeps, redimendæ uitæ & libertatis ergò, tres optimas Peloponeſi ciuitates dat, Monembaſiam, Mainen ad Leuctra ſitam, quæ olim Tænarium promontorium dicebatur, & Spartam principem Laconiæ urbem: itáque ſuis, uelut ex inferorum faucibus ereptus, reſtituitur. Vrbibus uerò illis uterinus Imperatoris frater Conſtantinus præficitur, quem, ut modò diximus, è Cæſare Sebaſtocratorem fecerat. Quò cum perueniſſet, Latinos Peloponenſes ſæpenumero uicit, & multas alias urbes ſubegit, opportunitate triū illarum uſus. Poſt hæc Arſenius, relicta ſede patriarchica, ſe in maritimum Paſchaſij monaſteriolum quieſcendi cauſa contulit. Cauſa illius ſeceſſus fuit, Ioannis contemptus, Imperatoris Laſcaris filij. Miſerat enim eum paulo antè Imperator Michael Palæologus Magneſiam cuſtodiendum, ne præſentia eius quoſdam, alioqui rerum nouarum cupidos, commoueret. Proinde Nicephorus Epheſi metropolitanus ſucceſſor illi datus eſt: qui uno anno in ea dignitate exacto, mortem obijt. Imperator uerò cum magnis copijs in Thraciam profectus, ſuburbana Conſtantinopolis, fortunæ bellicæ tentandæ cauſa, inuaſurus putabatur: & cum foris ad tempus commoratus eſſet, caſtellum Peræ cognomento Galatæ primùm oppugnauit, quaſi facile pòſt, illo potitus, etiam urbis potiturus. Sed ea ſpes nihil utique fuit aliud, quàm ſomnium uigilantis. Nam cum id multis machinis ſaxa eiaculantibus circumdediſſet, & ſæpe impetum in id feciſſet, capere tamen haud potuit. Vnde Byzantino agro finitima caſtella muniuit: & militib. præſidiarijs mandauit, ut crebris incurſionibus atq; inſidijs Byzantinos Latinos infeſtarent, ne (ſi fieri poſſet) illis uel proſpicere extra mœnia liceret. Quæ res ad tantā illos egeſtatem redegit, ut ob lignorum inopiam plurimas & pulcherrimas urbis ædes deſtruerent, ut neceſſarijs ignibus materia ſuppeteret. Inde Nicæam redijt, quæ poſt Byzantij uaſtationem regia Romanorum fuit: ibiq; diu commoratus eſt.

Victoribus ducibus noui tituli cōferuntur.

Monembaſia, Maine, Sparta, Romanis redditæ.

Arſenius monaſteriū ingreditur.

Palæologus Byzantium tentat.

Galatæ caſtellum.

Nicæa Byzantij uicaria.

RVRSUS DE SCYTHIS.

CAeterùm his temporibus Scythæ, etiam Euphrate ſuperato, Syriam uſq; ad Palæſtinā & Arabiam ſubigunt: (neque enim a- „ uaricia humana facilè conquie- „ ſcit, dum conatibus fortuna reſpondet:) & „

Digitized by Google

multis manubijs onuſti, domum inde redeunt: cum reliquijs Syrorum, Arabũ & Phœnicum, ueluti miſeris mancipijs, annua tributa imperaſſent. Anno ſequenti, etiam in Aſiam intra Euphratem irrumpunt, eámque prædati facilè ſubigunt: limitibus excurſionis & motus illius conſtitutis, uerſus Septentrionem Cappadocia & flumine Thermodonte: ad meridiem Cilicia, & Tauri montis Aſiæ maximi partibus, quæ paulo pòſt eius initium multifariam diuiduntur. Deinde Turcorum quoque regia potiuntur. Quare Sultanus Azatines, cum fratre Meleco exul, ad Romanorum Imperatorem Michaelem Palæologum confugit, magna ſpe fretus, quòd non ita pridem liberaliter & munificè ipſum etiam tractaſſet, imminens ab Imperatore diſcrimen fugientem, & plurima terrorum illorum ueſtigia in animo circumferentem. Quæ cum in memoriam illi reuocaſſet, petit ut uel opem ferat contra Scythas, uel partem aliquam Romani agri, ac ueluti coloniam ſibi aſsignet, in qua cum ſuis tutius conſidere queat. Adducebat enim ſecum uxorem & liberos, famulóſque multos, prætereáque magnas diuitias. Imperatori autem tot undique bellis urgentibus, non committendum eſſe uiſum eſt, ut Romanas copias comminueret: terræ autem partem tanto uiro qui multis prouincijs imperaſſet, & regio faſtu ab ineunte ætate educatus eſſet, aſsignare, ne ipſum quidẽ ſuſpicione carere, aut metu in poſterũ. Neceſſe enim eſſe, ut ſubiecti Satrapę ducẽ ſuũ quærãt & alibi atq; alibi diſperſi: &, ueluti planetæ, noctu oberrantes, ad eum qui facem præferat ac uiam mõſtret, cõcurrant, ac tandem Romanos inſigni detrimento afficiant. Vnde animum eius, uelut in æquilibrio nutantem, ſpe ueluti paraſitum alebat.

Azatinis Turci fuga ad Imperatorem.

EXPEDITIO ADuerſus Deſpotam Aetoliæ & Epiri.

DVo perpetui anni exierãt, ex quo Michael Imperatorio ſolio potitus, Occidẽtalia & Theſſalica arma repreſſerat (de pugna Acarnanum & Aetolorum loquor) cũ malæ illius radicis mala & ſpinoſa germina repullulaſcerent, perfidiáque Michaelis ac bellici tumultus renouarentur. Imperator igitur celeriter aduerſus illum Cæſarem Strategopulum, Bithynis illi paulũ ſupra DCCC datis mittit: reliquos milites, quotquot res poſtularet, è Thracia & Macedonia cogere iubet. Mandat etiam, ut cum Bithynis militibus obiter per ſuburbia Byzantij tranſiret, ad Latinos perturbandos, ne prorſus ocium agere, quietiq; eſſe ſinerẽtur: aut multũ extra mœnia, quoties libitũ eſſet, euagarentur; ſed in perpetuo metu eſſent, & tanquam in carcere incluſi.

Obiter tentandum Byzantium.

πολλοῖς ἐκεῖ τοῖς λαφύροις περιτυχόντες, βεβυσμένοι ἐπανήκουσι δεξιαῖς, φόρους ἐτησίους, ὅσα καὶ δούλοις ἀθλίοις, τάξαντες τοῖς ἐναπολειφθεῖσιν ἀραψί τε καὶ σύροις, καὶ φοίνιξι. κατὰ μέν τοι τὸ ἑξῆς ἔτος εἰσβάλλουσι καὶ ἐς τὴν ἐντὸς εὐφράτου ἀσίαν, καὶ πᾶσαν ῥαδίως καταστρέφονται καὶ ληΐζονται, ὅρους ποιησάμενοι τοῦ τοιούτου δρόμου καὶ κλόνου, πρὸς μὲν ἄρκτους καππαδοκίαν καὶ ποταμὸν τὸν θερμώδοντα, πρὸς δὲ μεσημβρίαν, τήν τε κιλικίαν, καὶ τὰ μικρὸν μετὰ τὰς ἀρχὰς πολλαχῇ διαιρούμενα μέρη τοῦ ταύρου, ὃς μέγιστος ἐπιφύεται τῶν κατὰ τὴν ἀσίαν ὀρῶν. χειροῦνται δ' ἤδη τούτοις καὶ τὰ τῶν τούρκων βασίλεια. καὶ φυγὰς ὁ σουλτὰν ἀζατίνης ἅμα τῷ ἀδελφῷ μελὴκ, φοιτᾷ πρὸς τὸν βασιλέα ῥωμαίων μιχαὴλ τὸν παλαιολόγον, ἐνέχυρα φέρων πιστὰ μεγάλων ἐλπίδων οὐ πάνυ παλαιᾶς φιλοξενίας, καὶ μεγάλης κηδεμονίας ὑπομνήματα, ὁπότε δηλαδὴ καὶ αὐτὸς παρ' αὐτῷ ἧκε, φεύγων τε τοὺς βασιλικοὺς ἐκείνους κινδύνους, καὶ πλεῖστα φέρων ἤδη τῆς καρδίας τὰ τῶν μεγάλων φόβων ἴχνη. τούτων ἀνάμνησιν ἐπ' αὐτοῦ ποιησάμενος, αἰτεῖ δυοῖν θάτερον· ἢ συμμαχίαν κατὰ τῶν σκυθῶν, ἢ γῆς ῥωμαϊκῆς ἀποτομήν τινα, καὶ οἱονεὶ κληρουχίαν εἰς κατοικίαν μονιμωτέραν αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἅμα αὐτῷ. ἦν γὰρ ἐπαγόμενος γυναῖκα καὶ τέκνα καὶ θεράπειαν συχνὴν, καὶ πρὸς τούτοις πλοῦτον μάλα μακρὸν, καὶ πολυτελῆ. τῷ μὲν οὖν βασιλεῖ τὰ ῥωμαίων κατακερματίζειν στρατεύματα, πολλῶν πολλαχόθεν περικυκλούντων πολέμων, οὐ πάνυ τοι ἀσφαλὲς ἐδόκει. τό, τε γῆς κληροδοσίαν ἀπονέμειν ἀνδρὶ τοσούτῳ, πολλῶν σατραπῶν ἀρχηγῷ κατὰ ταὐτὸ, καὶ ἡγεμονικοῦ τινος ἤθους τροφίμῳ. καὶ ἴσως ἦν οὐκ ἀνύποπτον ἦν αὐτῷ, οὐδ' ἄνευ φόβων μελλόντων. ἀνάγκη γὰρ τοὺς ὑπὸ χεῖρα σατράπας ζητῆσαι τὸν ἀρχηγόν· καὶ τοὺς ἔνθεν διασπαρέντας καὶ φερομένους οἷα πλανήτας ἐν νυκτὶ, ἤδη τὸν λαμπαδοῦχον καὶ ὁδηγὸν συνδραμεῖν, καὶ χρόνῳ γενέσθαι ῥωμαίοις κακὸν ἀμήχανον· ὅθεν ὡς ἤδη τρυτάνης μετεωρισθείσης αὐτοῦ τῆς ψυχῆς, ἦγε καὶ ἔφερεν ἐλπίδων ὥσπερ παράσιτον.

ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΤΗΣ τε αἰτωλίας, καὶ τῆς ἠπείρου δεσπότου.

ΔΥΟ ἑξῆς ἦν ἤδη ἔτη, ἀφ' οὗ τῶν τε βασιλικῶν θρόνων ἐγκρατὴς ὁ μιχαὴλ ἐγεγόνει, καὶ τὸ δυτικὸν καὶ θετταλικὸν ἔπαυσε δόρυ, τῇ μάχῃ φημὶ τῶν τε ἀκαρνάνων καὶ αἰτωλῶν, καὶ τῆς πονηρᾶς ἐκείνης ῥίζης πάλιν ὑπεφύοντο πονηρὰ καὶ ἀκανθώδη βλαστήματα, καὶ πάλιν ὅρκων ἀνατροπαὶ καὶ μάχαι πολεμικαὶ τοῦ δεσπότου μιχαήλ. πέμπει τοιγαροῦν κατὰ τάχος ἐπ' ἐκεῖνον ὁ βασιλεὺς καίσαρα τὸν στρατηγόπουλον, δοὺς αὐτῷ καὶ βιθυνοὺς μὲν ὁπλίτας μικρὸν ὑπὲρ τοὺς ὀκτακοσίους· τοὺς δ' ἄλλους ὁπόσους ἡ χρεία ζητοίη, στρατολογήσειν αὐτὸν ἔκ τε θρᾴκης καὶ μακεδονίας. προσέταξε δ' αὐτῷ καὶ πάρεργον ὁδοῦ ποιήσασθαι, μεθ' ὧν ἤδη φέρει τῶν βιθυνῶν ὁπλιτῶν τὴν διὰ τῶν τοῦ βυζαντίου προαστείων διάβασιν, θορύβου τινὸς ἕνεκα τῶν ἐν βυζαντίῳ λατίνων· καὶ τοῦ μὴ πάνυ σχολάζειν αὐτοὺς καὶ ἀναπεπτωκέναι συγκεχωρῆσθαι, κατὰ τὸ πλεῖστον τῶν τειχῶν περιεξιέναι ὁπότε βούλοιντο· ἀλλ' εἶεν περιδεεῖς ἀεὶ, καὶ οἷον ἐν εἱρκτῇ

φρουρου-

φρουρουμένους. καὶ μὲν δὴ διαπεραιωσάμενος τὴν Προποντίδα, ὁ καῖσαρ, στρατοπεδεύει περὶ τὸ ῥήγιον· ἔνθα περιτυγχάνει τισὶν ἀγοραίοις ἀνδράσι, λόγοις μεγάλοις καὶ ἀῤῥήτοις τῆς τὰ πάντα διοικούσης προνοίας· ἣ πλήθει μὲν ἵππου καὶ στρατιᾶς οὐχ ὑπηρετεῖ πολλάκις, βραχείᾳ δέ τινι δυνάμει, καὶ πολλὴν ταῖς ἐλπίσι τρυφὴν χορηγεῖν οὐκ ἐχούσῃ συναίρεται μᾶλλον, καὶ νίκας μεγίστας παρέχεται. τῶν μὲν γὰρ τὴν ἐλπίδα κιβδηλεύει τὰ ὅπλα πολλάκις, καὶ ἡ τῆς ἄλλης ἴσως παρασκευῆς ἀφθονία, καὶ οὐκ ἐᾷ ῥᾳδίως ἄνω φέρεσθαι πρὸς τὸν ζωῆς καὶ θανάτου κύριον· ἀλλὰ κατασπᾷ καὶ βαρύνει, καὶ περὶ τὴν γῆν ὡς τὰ πολλὰ καλινδεῖσθαι βιάζεται. τῶν δὲ, τοὐναντίον ἡ σπάνις τῶν ἀναγκαίων κουφοτέρας ποιεῖ, καὶ οἷον αἰθεροδρομεῖν τι ἀναγκάζει, καὶ θερμοτέραν τὴν ἄνωθεν ἐκκαλεῖσθαι δεξιάν. διὰ τοῦτό γε μὴν ἐστὶ καὶ πολλοὶ μεγάλα ἐλπίσαντες, τοὐναντίον ἢ κατὰ τὰς ἐλπίδας ἀπήλλαξαν. ἕτεροι δὲ δι' ἀπορίαν καὶ ἑαυτῶν ἀπεγνωκότες, τροπαίων μεγίστων ἐπέτυχον. ἰδοὺ γὰρ κἂν τῷ παρόντι βασιλεῖς τῶν τριῶν οὐκ ἐλάττους πολλαῖς πολλάκις χιλιάσι στρατοῦ προσβαλόντες τῇ Κωνσταντίνου, ἄπρακτοι ἐπανῆκον, οὐδὲ τοῖς τείχεσι καθαρῶς δυνηθέντες ἐγγίσαι. ἀλλὰ ταύτην ὁ καῖσαρ εἷλεν αἰχμάλωτον, μηδ' ἄχρι χιλιάδος μιᾶς ἐπαγόμενος στράτευμα, μηδὲ τειχῶν ἀμυντήριον ὄργανον οὐδὲν, μηδὲ μηχανημάτων ὄχλον ὁντινοῦν, ἀλλὰ μόνῃ τῇ θείᾳ ἐπικουρίᾳ τὸ πᾶν ἀναρτήσας. εἷλε δὲ οὕτως. Ἐπεὶ γὰρ τοῖς ἀνδράσιν ἐκείνοις ὁ καῖσαρ ἐνέτυχε, ῥωμαίοις μὲν οὖσι τὸ γένος, αὐτόχθοσι δὲ Κωνσταντινουπόλεως, κατὰ δὲ χρείαν ἅλωνος καὶ καρπῶν συλλογῆς ἔξω διαιτωμένοις τῆς πόλεως, ἤρετο περί τε τῆς τῶν Λατίνων δυνάμεως ὅση καὶ οἵα· καὶ περὶ ὅσων ἄλλων εἰκὸς ἦν περιεργάζεσθαι στρατηγὸν ἄνδρα, καὶ πολλῶν ὀλυμπιάδων τοιούτων μεστόν. οἱ δὲ καὶ τῷ τῶν Λατίνων πάλαι ἀχθόμενοι ζυγῷ, καὶ ἄλλως τοῖς ὁμοφύλοις μᾶλλον ἢ τοῖς ἀλλοφύλοις συνδιαιτᾶσθαι ποθοῦντες, ἕρμαιον κάλλιστον τὴν τοῦ καίσαρος ἡγήσαντο ξυντυχίαν, καὶ πάντα σαφῶς τε ἀπήγγειλαν, καὶ ἐπὶ τούτοις συμφωνίας τῷ καίσαρι συνετίθεσαν περὶ προδοσίας. καὶ δωρεῶν ὑποσχέσεις μεγάλων ῥᾷστα ἐλάμβανον, ὡς ἐφ' ὁμολογουμένῃ τῇ πράξει. οὐ γὰρ μόνον ἀσθενῆ τὴν τῶν Λατίνων δύναμιν ἔφασαν ἤδη τυγχάνειν, ἀλλὰ καὶ ταύτης τὸ πλεῖστον ἀπεῖναι ἐς τὴν τῆς Δαφνουσίας πολιορκίαν. πόλις δὲ αὕτη περὶ τὸν εὔξεινον πόντον, πολλοῖς κυκλουμένη τοῖς ὕδασι, χιλίους σταδίους διϊσταμένη τῆς Κωνσταντίνου· σφίσι δ' αὖ ῥᾴδιον εἶναι τὴν εἴσοδον νύκτωρ τῷ στρατῷ συσκευάσαι, καὶ ἅμα συνάρασθαι μετὰ τῶν φίλων αὐτοῖς καὶ χερσὶ καὶ ὅπλοις καὶ πάσῃ δυνάμει τὴν τῶν ἀντιπάλων ἄμυναν. τήν τε γὰρ οἴκησιν ἔγγιστά που τῆς πύλης κεκτῆσθαι, τῆς κατ' εὐθεῖαν βλεπούσης πρὸς τὸν ναὸν τῆς θεομήτορος τῆς πηγῆς, εἴσοδόν τε εἰδέναι λαθραίαν, ἣν παλαιός τις ὑπόνομος ἔλαθεν ὅπερ ἐξ αὐτομάτου νῦν παρεχόμενος, δι' οὗ πεντήκοντα εἰσιόντας ὁπλίτας νυκτὸς, τούς τε φύλακας ἀποκτεῖναι, καὶ τὴν πύλην συντρίψαντας ῥᾳδίαν ἤδη καὶ ἅπαντι τῷ στρατῷ πεποιηκέναι τὴν εἴσοδον. ταῦτ' ἔφασαν οἱ ἄνδρες, καὶ οἴκαδε ἀπιόντες, οὐ μάλα συχνῶν ἡμερῶν εἰς πέρας ἦγον τὰ ὑπεσχημένα.

Modeſtis adeſt Deus

incluſi. Itaque Cæſar Propontide traiecta, caſtrisque circa Rhegium poſitis, in circumforaneos quoſdam homines incidit, magno arcanóque cuncta gubernantis Prouidentiæ conſilio: quæ ſæpe multitudini equorum & exercituum non ſubſeruit, exiguis uerò copijs & parum locuplete ſpe fretis magis adeſt, maximáſque uictorias largitur. Nam illorum ſpem arma ſępe & reliqui apparatus abundantia uelut adulterat, nec ſurſum ferri ad uitę necísque dominũ ſinit, ſed graui quodam pondere deorſum premit, humíque uerſari cogit: horum contrà fiduciã penuria expeditiorem facit, ac propemodum ad percurrendum cœlum impellit, ac uotis ardentioribus ſupernam dexteram euocandam. Hinc eſt quòd multi magna ſpe deiecti, contrariũ experiuntur: alij uerò ex inopia & ſui deſperatione maximos triumphos ſunt adepti. Ecce enim Imperatores tribus haud paucio res, cum maximis ſæpe copijs Conſtantinopolim aggreſsi, re infecta diſceſſerunt, cum nec ad ipſa mœnia propius accedere licuiſſet. At Cæſar eandem cœpit, cum ne millenarium quidem exercitum adduceret, nec ullas machinas ad deijciendos muros paratas haberet, ſed à ſola Diuina ope penderet. Cœpit autem ſic. Cum in illos uiros incidiſſet, genere Romanos, Conſtantinopoli uerò natos, qui ob ruſticum opus condendáſque fruges foris agerent: rogauit eos, quales & quantæ eſſent Latinorum uires: aliaq; à duce inquirenda, longo prę ſertim uſu exercitato. His uerò, cum Latinorũ iugum longo iam tempore moleſtè ferrent, & alioqui etiam popularium ſuorum quàm alienigenarum conſuetudine uti mallent, optatiſſimus Cæſaris aduentus fuit: eiq; cuncta perſpicuè narrauerunt, conſiliaq; proditionis cũ eo agitauerunt, & maximorum præmiorum pollicitationes cupidiſsimè, ueluti re minimè dubia, admiſerunt. Nam Latinorũ uires non exiguas modò nunc eſſe, ſed etiam maximam earum partem abeſſe, in Daphnuſiæ (oppidum id Euxini Ponti eſt, multis aquis circundatum, mille ſtadijs à Conſtantinopoli diſsitum) obſidione: ſibi uerò facile eſſe noctu illi patefacere ingreſſum, atque etiam aſcitis amicis opẽ ei laturos eſſe, & manu & armis & totis uiribus ad hoſtes ulciſcendos: quòd & ædes ſuæ portæ contiguæ eſſent, quæ rectà fanum Deiparæ Fontanæ ſpectaret: occultúmque ſcire aditum, quem uetus quidam cuniculus ultrò præberet: per quem quinquaginta armati ingreſsi, occiſis uigilibus, effractáque porta, facilem ingreſſum uniuerſo exercitui patefacturi eſſent.

Byzantij proditores.

Daphnuſia

His illi dictis domum reuerſi, paucis diebus interiectis, quæ uerbis promiſerant, re ipſa præſtiterunt.

RECUPERATIO CONſtantinopolis.

Byzantiū à Cæſare incenditur.

Cæſar uerò ſub diluculū urbem ingreſſus, ibique certo in loco acie ad pugnā inſtructa, uno die exacto, poſtridie ignem iniici ædibus, & quatuor in locis urbem incendi iubet, ut gemino bello exitium Latinis machinaretur. Regia Latinorum erat Pantocratoris monaſterium. Qui uerò tum Conſtantinopoli regnaret, Balduinus erat, Balduini primi ex ſorore nepos. Ei enim frater Herricus ſucceſsit: huic ſororis Iolentæ primogenitus filius Robertus: Roberto frater ętate proximus Balduinus, quartus & poſtremus à Balduino primo Conſtantinopolis rege. Is manè cum ſurrexiſſet, ac hoſtes in urbe eſſe audiuiſſet, ſimulque urbem flammis circumdatam cōſpexiſſet, quæ actæ uento mox ipſius quoque regiam inuaſuræ eſſent: primùm arma & bellum ſpectauit, coactis ſi qui aderant Latinis militibus. Sed cum ſtatim animaduertiſſet, irritum eſſe conatum ſuum: & inſignia regni & ipſum regnum ualere iubet, ac nudus cymba quadam arrepta, fuga ſalutem quærit. Cuius rei fama eodem die ad eos qui Daphnuſiam obſidebant affertur: qui ea relicta, poſtridie quàm celerrimè poterant, præter & circum mœnia urbis nauigātes conſpiciuntur, & elabentes Latinos, quatenus licebat, aceruatim recipientes. idq; à ueſpere uſque ad diluculum cōtinenter fecerunt. Sub auroram uerò expanſis uelis rectà uerſus Italiam curſum intenderunt, multum & ipſi adulterinam patriam ualere iubentes. Lætus autem bene geſtæ rei nuncius, cum celerrimè Nicæam ad Imperatorem perlatus eſſet, is initiò credere non potuit: cogitās, ſe non ita pridem maximo cum exercitu, maximoq; machinarum apparatu exiguum Galatæ oppidulum expugnare nō potuiſſe: & nunc audire, Conſtantinopolim, tantum orbis terrarum miraculum, adeò facile ab DCCC uiris eſſe captam. Deinde cum ſe collegiſſet, ac reputaret, Prouidentia numinis etiam arida refloreſcere, & pauperes ditari, & imbecilles confirmari, & paruos amplificari: contráque fieri, cum diues ſuis opibus glorietur, & potens ſuis uiribus intumeſcat: gratas manus ad Dominum extendit, & multos hymnos huic argumento conuenientes recitauit. Ad hunc ergo modum eo nuncio affectus, in eo fuit, omiſsis alijs rebus omnibus, ut cum uxore & Andronico filio, tum bimulo, reginam urbium ingrederetur.

Balduinus poſtremus Byzantij rex.

Palæologi lætitia de recuperata urbe.

Ludit in humanis diuina potentia rebus.

INGRES-

ΑΛΩΣΙΣ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.

Καὶ ὁ καῖσαρ εἴσεισι τὴν Κωνσταντινούπολιν νύκτωρ πρὸς ὄρθρον. καὶ αὐτοῦ που διημερεύσας, συντεταγμένος πρὸς πόλεμον, τῇ ὑστεραίᾳ πῦρ τε ὑφῆναι κατὰ τῶν οἰκιῶν κελεύει, καὶ τετραχῇ τὴν πόλιν ὑφάψαι, ἵνα διπλοῖς πολεμίοις ὁ τῶν Λατίνων ὄλεθρος εἴη μεμηχανημένος. τὰ μὲν οὖν τῶν Λατίνων βασίλεια, ἡ τοῦ Παντοκράτορος ὑπῆρχε μονή. ὁ δὲ τηνικαῦτα Κωνσταντινουπόλεως βασιλεύων Βαλδουῖνος, ὁ τοῦ πρώτου Βαλδουΐνου ἀδελφιδοῦς· Ἐρρῆς μὲν γὰρ ἐκεῖνον ὁ ἀδελφὸς διαδέχεται, τὸν δὲ ὁ τῆς ἀδελφῆς Ἰολάντης πρῶτος υἱὸς ὁ Ῥομπέρτος, καὶ τοῦτον αὖ ὁ Ῥομπέρτου δεύτερος ἀδελφὸς Βαλδουῖνος, τέταρτος καὶ τελευταῖος ὢν ἀπὸ τοῦ πρώτου Βαλδουΐνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως βασιλεύς. οὗτος ἕωθεν ἀναστάς, καὶ ἀκηκοὼς ἔνδον ὄντας τοὺς πολεμίους, καὶ ἅμα ἰδὼν ὡς τὸ πῦρ τήν τε πόλιν διέζωσεν ἅπασαν, καὶ ὅσον οὐδέπω καὶ αὐτοῦ τῶν βασιλείων γενέσθαι ἔμελλεν ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἐλαυνόμενον, πρῶτα μὲν εἰς ὅπλα καὶ πόλεμον ἔβλεψε, συναθροίσας εἴ τί που τῶν Λατίνων ὑπῆρχεν ὁπλιτικόν. τάχιστα δ' αὖθις ἐγνωκὼς ἀνηνύτοις ἐπιχειρῶν, χαίρειν ἀπεῖπε καὶ σύμβολα βασιλείας καὶ βασιλείαν αὐτήν. ὁ δ' ἁλιάδι τινὶ γυμνὸν ἑαυτὸν ἐμβαλών, φυγῇ τὴν σωτηρίαν πορίζεται. φέρουσα δ' ἡ φήμη φθάνει αὐθήμερον, καὶ τοὺς τὴν Δαφνουσίαν πολιορκοῦντας. οἳ δὴ καὶ ἄραντες ἐκεῖθεν, τάχιον αὐτόσε ἢ ὡς εἴποι τις, καὶ ὁρῶνται τῇ ὑστεραίᾳ τὰ τείχη τῆς πόλεως παραπλέοντές τε καὶ περιπλέοντες, καὶ τοὺς ἐκπίπτοντας τῶν Λατίνων συναιροῦντες ὅσον ἐφικτόν. καὶ τοῦτ' ἐξ ἑσπέρας εἰς ὄρθρον ποιοῦντες διετετελέκασιν. ἅμα δ' ἕῳ τὰ ἱστία διαπετάσαντες, εὐθὺ τῆς Ἰταλίας τὸν ἀπόπλουν ἐποίουν, μακρὰ καὶ αὐτοὶ χαίρειν εἰπόντες τὴν νόθον πατρίδα. τὰ δὴ τάχιστα φθάνει τῶν πεπραγμένων τὰ εὐαγγέλια, καὶ τὸν βασιλέα περὶ τὴν Νίκαιαν. ὁ δὲ πιστεύειν οὐκ εἶχε τὰ πρῶτα, ῥᾳδίως ἐννοῶν ὡς πρὸ βραχέος αὐτὸς μὲν ἅμα μυρίαν ἐπαγόμενος αἰχμήν, καὶ μυρίαν ἐπιδειξάμενος μηχανὴν ἑλεῖν οὐδὲ τὸ σμικρότατον ἠδυνήθη τοῦ Γαλάτου πολίχνιον· κἄπειτα παραδόξως ἀκούει τὴν Κωνσταντίνου, τὸ μέγα θαῦμα τῆς οἰκουμένης, ἁλοῦσαν ῥᾳδίως ὑπ' ὀκτακοσίων ἀνδρῶν. εἶτα καθ' ἑαυτὸν γενόμενος, καὶ συνιεὶς ὡς τοῦ θείου ἡ πρόνοια δύναται καὶ τοῖς ξηροῖς διδόναι βλάστην, καὶ τοῖς πένησι πλοῦτον, καὶ ῥώμην τοῖς ἀσθενέσι, καὶ μέγεθος τοῖς μικροῖς, ὥσπερ καὶ τοὐναντίον, ὁπότε ὁ πλούσιος ἐν τῷ πλούτῳ καυχᾶται τῷ ἑαυτοῦ, καὶ ὁ δυνατὸς ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ· εὐχαριστηρίους ἀνεπέτασε χεῖρας πρὸς κύριον, καὶ ὕμνους πολλοὺς διεξελήλυθε τῇ γλώττῃ, μάλα τῇ ὑποθέσει προσήκοντας. ὁ μὲν δὴ βασιλεύς, οὕτω περὶ τὴν ἀκοὴν διέθηκεν ἑαυτόν. τὸ δὲ ἦν ἔργον ἐπιμελὲς λοιπόν, πάντων ἀφεμένῳ τῶν ἄλλων πραγμάτων, ἰέναι πρὸς τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων ἅμα τῇ συζύγῳ δεσποίνῃ, καὶ τῷ υἱῷ Ἀνδρονίκῳ τῷ νέῳ βασιλεῖ, δεύτερον ἔτος ἄγοντι τῆς ἡλικίας.

ΕΙΣΟ-

Digitized by Google

ΕΙΣΟΔΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ τοῦ βασιλέως εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Συχναὶ παρῆλθον ἡμέραι, καὶ εἶχε τὸν βασιλέα ἡ τῶν πόλεων βασιλεύουσα. πλὴν οὐ πρότερον εἰσελθόντα αὐτόν, πρὶν ἢ τὴν θείαν εἰκόνα τῆς ὑπεράγνου θεομήτορος τῆς ὁδηγητρίας, διὰ τῆς οὕτω πως ὀνομαζομένης χρυσῆς πύλης εἰσελαύνεσθαι· ἔνθα αὐτῇ τοὺς εὐχαριστηρίους ἀποδεδωκότας ὕμνους, οὕτως ἔπειτα εἰσιέναι πεζῇ καὶ βάδην, προηγουμένης τῆς θείας εἰκόνος τῆς θεομήτορος. ἐλθόντα δὲ τὸ πρῶτον οἰκῆσαι παρὰ τὸ ἔγγιστα τοῦ ἱπποδρόμου παλάτιον. τὸ γὰρ ἐν Βλαχέρναις ἠμέλητο ἐκ πολλοῦ, καὶ ἦν τὸ πλεῖστον γε καπνοῦ καὶ κόνεως ἐμπεπλησμένον. ἦν μὲν οὖν ἰδεῖν τὴν βασιλεύουσαν τῶν πόλεων, πεδίον ἀφανισμοῦ, μεστὴν ἐρειπίων καὶ κολωνῶν, οἰκίας τὰς μὲν κατεσκαμμένας, τὰς δὲ πυρκαϊᾶς μεγάλης μικρὰ λείψανα. ἀπημαύρωσε μὲν γὰρ καὶ πολλάκις πρότερον τὸ κάλλος αὐτῆς, καὶ τὸν κράτιστον κόσμον, θυμὸς πυρός, ὁπότε Λατίνοις τὸ πρῶτον δουλεύειν ἔμελλεν. ἔπειτα δ' αὖ δουλωθεῖσα, οὐδεμίαν ἐδέξατο παρ' ἐκείνων ἐπιμέλειαν πώποτε, ὅτι μὴ κατάλυσιν παντοίαν ἐφ' ἡμέρᾳ καὶ νυκτί, ὥσπερ ἀπιστούντων τῶν Λατίνων τῇ ταύτης ἐς τέλος οἰκήσει, οἶμαι τοῦ θείου τὸ μέλλον φωναῖς ἀλαλήτοις σφίσιν ὑποσημαίνοντος. ἀπημαύρωσε δ' αὐτὴν οὐ μετρίως καὶ τὸ τελευταῖον ἐκεῖνο πῦρ, ὃ Ῥωμαῖοι δι' ἔκπληξιν τῶν Λατίνων ταῖς οἰκίαις ἐνέβαλον πρότριτα. ἔργον μὲν οὖν αὐτίκα τὸ πρῶτον καὶ σπουδαιότατον ἦν βασιλεῖ, ταύτην ἀνακαθαίρειν, καὶ τὴν πολλὴν ἀκοσμίαν ἐκείνην εἰς εὐκοσμίαν μετάγειν, ὡς ἐφικτὸν ἦν· νεώς τε περιφράττειν, οἳ μήπω τελέως καταπεπτώκεσαν· καὶ τὰς κεκενωμένας οἰκίας, ἀνθρώπων πληροῦν. δεύτερον, ἀνακαλεῖσθαι τὸν πατριάρχην Ἀρσένιον, ἐπεὶ ὁ πατριαρχικὸς τηνικαῦτα θρόνος οὐκ εἶχε τὸν διέποντα. εἶχεν οὖν καὶ ὁ πατριαρχικὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνος, Ἀρσένιον πατριάρχην, πῇ μὲν ἄκοντα, πῇ δ' αὖ ἑκόντα. ἄκοντα μέν, διὰ τὰ φθάσαντα σκάνδαλα· ἑκόντα δ' αὖ, ὅτι τε τὴν βασιλεύουσαν ἐπεθύμει καὶ αὐτὸς θεάσασθαι τῶν πόλεων, καὶ ὅτι οὐδ' αὐτὸς δόξης ἐρώτων ἀήττητος ὑπῆρχε τελέως. ἄνθρωπος γὰρ ἦν καὶ αὐτός· καὶ καινὸν οὐδὲν, εἰ τῶν μὲν μᾶλλον καὶ μάλα μᾶλλον ἡττωμένων εἰς ἀρχικὴν δόξαν, αὐτὸς ἧττον ἡττᾶτο· ἢ μᾶλλον οὐ τοσοῦτον ἤρα τῶν θρόνων, ὅσον ἄδικον ἡγεῖτο περιφρονεῖν τὸν λαχόντα δίκαιον κλῆρον. τρίτον, αὐτάξιον ἀποδοῦναι γέρας Ἀλεξίῳ τῷ καίσαρι, ὅτι δι' αὐτοῦ Ῥωμαίοις τὴν τῶν πόλεων βασιλεύουσαν ὁ θεὸς ἐχαρίσατο. τὸ δὲ ἦν, θρίαμβον συγκροτηθῆναι πολυανθρωπότατον καὶ περιφανέστατον κελεύσει τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ ἐπὶ τούτῳ τὸν καίσαρα πομπεῦσαι διὰ πάσης τῆς πόλεως, οὐ μόνον τοῖς τοῦ καίσαρος παρασήμοις κοσμούμενον, ἀλλὰ πρὸς τούτοις καὶ στεφάνῳ πολυτελεῖ καὶ μικροῦ δεῖν λέγειν βασιλικῷ, ὃ δὴ καὶ γέγονε. προστέταχε δ' ἐπὶ τούτοις ὁ βασιλεύς, διὰ μνήμης καὶ τὸ τοῦ καίσαρος ὄνομα ἄγεσθαι ὁμοῦ τοῖς τῶν βασιλέων, ἐν τοῖς ὑμνητηρίοις καὶ εὐφήμοις ἅπασι, πανταχῇ τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐπικρατείας ἄχρις ἐνιαυτοῦ. καὶ τὰ μὲν τοῦ καίσαρος εὐτυχήματα τοιαῦτα. ἔθος δὲ τῷ βασκανίας ἀρχηγέτῃ, κῆρας τινὰς ἐπωδύνους καὶ

αὐτίκα-

INGRESSVS IMPERATORIS IN VRBEM.

POſt dies complures Imperator Conſtantinopolim intrat: non prius tamen, quàm ſacroſanctæ Deiparæ, quam quaſi uiæ monſtratricem Hodegetriam uocãt, imago, per portam, quam Auream dicunt, ingreſſa eſſet. Vbi cum illi gratiæ hymnis actæ fuiſſent, tum demum pedes, præcedente ſacroſancta imagine, eſt ingreſſus: & in palatio, quod Hippodromo proximum eſt, habitare cœpit. nam Blacherniũ longo iam tempore neglectum, & fumo ac puluere plenum erat. Tum uerò principem urbem, uaſtitatem eſſe cerneres, ruderibus & tumulis plenam: ædes alias euerſas, alias magni incendij paruas reliquias. Nam prius etiam uis flammarum, pulchritudinem eius & potiſsimum ornatum abſumpſerat, cum Latina ſeruitute opprimeretur. Oppreſſam uerò illam adeò non curarunt, ut etiam noctu atque interdiu deſtruerent. quippe Latinis firmam eius poſſeſsionem deſperãtibus: Deo, opinor, occultis uocibus, quid futurum eſſet, illis ſignificante. Nec mediocriter illam poſtremus ille ignis deformauit, quem Romani proximè, ad terrorem Latinorum, domibus iniecerant. Prima igitur & præcipua Imperatoris occupatio fuit, ut eam repurgaret: ac multiplicem illam confuſionem, quoad liceret, eleganti ordine exornaret. Proinde templa nõdum collapſa fulciuntur, & uacuæ ædes habitatoribus complentur. Altera, ut Arſenius patriarcha ſedem Byzantinam tum uacantem occuparet: id'que, reuocato illo, factum eſt, partim uolente, partim nolente. nolente, propter ſuperiores offenſas: uolente, quòd & ipſe Imperatricem urbem ſpectare cupiebat, & amore gloriolæ non prorſus inuictus erat. Homo enim & ipſe erat: neque noui quicquam, ſi minus ille quidem quàm ambitioſiſsimi, ſed nonnihil tamen gloriæ cupiditate moueretur: ac potius non tam ſedem adamaret, quàm ſortem quę iure ſibi obueniſſet, ſpernere, iniquum iudicaret. Tertia, ut Alexium Cæſarem pro dignitate remuneraretur, cuius opera Deus Imperatricem urbem Romanis donaſſet. Iubet igitur triumphum frequentiſsimum & ſplendidiſsimum indici: & Cæſarem cum maxima pompa per totam urbem incedere, non Cæſaris tantum inſignibus ornatum, ſed etiam precioſa corona, eáque parum abeſt quin Imperatoria dicam, redimitum. Præterea mandauit, ut nomen Cæſaris per integrum annum, unà cum Imperatorum in omnibus Romanis prouincijs, hymnis, alijs'que laudibus celebraretur. Ac Cæſaris quidem felicitates hæ fuerunt. Inuidiæ autem autori eſt in more poſitũ, ut acerbas aliquas calamitates atq;

Deipara ὁδηγήτρια Imperatorẽ præcedit.

Byzãtij uaſtitas ex incuria Latinorum.

Vrbis inſtauratio.

Arſenius patriarcha Byzantiũ uocatur.

Ambitio moderata.

Alexij Cæſaris triumphus.

Nullũ gaudium perpetuum.

» infeſtas proſperis ſucceſsibus admiſceat, tan
» quam ſegeti lolium, nec ullum ferè humanæ
» uitæ gaudium ſolidum ac perpetuum eſſe pa
tiatur. Quæ Philippo Macedoniæ tyranno
causa fuit, ut cum tres uno die ſucceſſus ob-
tigiſſent, lætitia quidem exultaret: non ta-
men illis inſolenter gloriaretur, ſupercilia ue
attolleret: ſed cum inuſitatis proſperitatibus
grauiores calamitates ſolere comites eſſe in-
telligeret, euentus illos moderatius tulit, ma
gisque de futuris ſollicitus, quàm præſenti-
bus lætus, cum aſſurrexiſſet: O' Dij immor-
» tales (inquit) mediocre bonis hiſce malum
» admiſcete, ne tantorum bonorum uolupta-
» tibus elati, in magnorum malorum barathrũ
» præter opinionem præcipitemur. Sic igi-
tur Telchines quidã his exercitati artificijs,
in Cæſaris etiam res ſecundas inuidis oculis
coniectis, citra moleſtiam omne tempus æta
tis eum degere, ut ſuo loco dicetur, non ſi-
uerunt.

Philippi Macedonis uotum.

EXPEDITIO CAESARIS aduerſus fœdifragum Michaelem.

Poſt magnas enim uictorias i-
ſtas & triumphos, Cæſar iterum
ab Imperatore eodem mittitur,
ad Michaelem Epiri & Aetoliæ
Deſpotam ulciſcendum: qui li-
mites ſuos transgreſſus, Romanos fines ua-
ſtabat, ut antè diximus. Ille uerò Thracicis &
Macedonicis exercitibus coactis, iuſtaq́ ma
nu facta, hoſtem inuadit. Sed poſt multas bel
li uiciſsitudines, ac uariam Martis aleam, Ro
mani uincuntur, Cæſarq́ uiuus capitur: cu-
ius uictoriarum & triumphorum fama non
ita pridem & Auſtrũ & Septentrionem ſtu-
pore affecerat. Sic nihil humani firmum ac
certum eſt, ſed omnia incerto euẽtu uelut in
» mari æſtuant & affligantur. Abſtruſus qui-
» dam error humanæ peritiæ & cognitioni in-
» ſultat, ſurſum deorſumque trahens ac permi-
» ſcens omne conſiliorũ ſtudium, & uelut teſſe
» ras euertens firmis decretis nixas delibera-
tiones. Cyrus, qui olim Perſis, Medis &
Chaldæis imperauit, cum Aſiæ maximam
partem percurriſſet, & Babylonem Aſię de-
cus facilimè cœpiſſet, a cie cum Maſſageti-
ca muliercula congreſſus, à fortuna turpiter
deſtituitur. Hannibal Carthaginenſis, qui
omnem Libyam & Aphricam domuit, poſt
Ibericas illas & Celticas uictorias, poſt aſper
rimas Alpes ſuperatas, poſt mirabiles uicto-
rias de Romanis partas, paulo pòſt unius Ro
mani ducis arma, idq́ in patria ſua, tolerare
non potuit: ſed funditùs euerſus, exiliũ exilio
mutauit, ac potius crudeliter à fortuna exagi
tatus eſt. Pompeius magnus, Romanus
Conſul & Imperator, cũ uictor Aſiã uſq́ ad
Caucaſeas rupes & mare Caſpium percurriſ
ſet, & plurimis nationibus ſubactis, Romam infinitis pecuniarum aceruis collocupletaſ-
ſet:

Alexius Cæſar capitur.

Inconſtantis fortunæ exempla.

Cyrus.

Hannibal.

ἀντιπάλους τοῖς ἀγαθοῖς εὐτυχήμασιν ἐπιπασπείρειν, καθάπερ ἐν σίτου χωρίῳ ζιζάνια, καὶ οὐκ ἄκρατον εἰς τέλος τὸ τῆς εὐφροσύνης καλὸν ἐν τῷ βίῳ συγχωρεῖν τοῖς ἔχουσιν ὡς τὰ πολλὰ περιγίγνεσθαι. διὰ τοῦτο καὶ Φίλιππος ὁ μακεδονίας τύραννος, τριῶν αὐτῷ ποτε περιγενομένων εὐτυχημάτων ἡμέρας μιᾶς, ὑπερήσθη μὲν τὴν τῆς ψυχῆς διάθεσιν, γλῶσσαν δὲ μεγαλοῤῥήμονα τοῖς παρεστῶσι δεῖξαι οὐκ ἐπετράπη, οὐδ' ἐπὶ μέγα ἦρε τὴν ὀφρῦν· ἀλλ' εἰδὼς ὡς ταῖς ὑπερβολαῖς τῶν εὐτυχημάτων ὑπερβολικώτερα ἐπιφύονται τὰ λυποῦντα, μετριώτερον διετέθη πρὸς τὰ γεγενημένα· φόβον δ' εἶχε περὶ τοῦ μέλλοντος μείζονα, ἢ κατὰ τὸ μέτρον τῆς εὐφροσύνης. καὶ ἀναστὰς, ὦ θεοὶ, εἶπε, μίξον τι τοῖς ἀγαθοῖς καὶ δυστύχημα μέτριον, μήπου ταῖς ἡδοναῖς συνεπαρθεὶς τῶν μεγάλων καλῶν, εἰς μεγάλους ἀπροσδοκήτως ἐμπέσω κρημνοὺς τῶν κακῶν. διὰ δὲ ταῦτα καὶ τοῖς τοῦ καίσαρος εὐτυχήμασι βάσκανον ἐπιῤῥίψαντες ὀφθαλμὸν οἱ πρὸς ταῦτα ἐνησκημένοι τελχῖνες, ἄλυπον οὐδ' αὐτὸν ἀφῆκαν εἰς πέρας ἀφῖχθαι τοῦ βίου· δηλώσει δὲ προϊὼν ὁ λόγος.

ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ κατὰ τοῦ ἀποστάτου μιχαήλ.

Μετὰ γὰρ τὰ μεγάλα τρόπαια ταυτὶ καὶ τοὺς ἐπινικίους θριάμβους, πέμπεται πάλιν ὁ καῖσαρ παρὰ τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὴν προκειμένην ὁδὸν, πολεμήσων τῷ τῆς ἠπείρου καὶ αἰτωλίας ἄρχοντι μιχαὴλ τῷ δεσπότῃ, τοὺς οἰκείους ὅρους παρεξιόντι, καὶ κακῶς τὰ ῥωμαίων διατιθεμένῳ πράγματα, ὡς ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσεν. ὁ δὲ συναθροίσας τά τε θρακικὰ καὶ μακεδονικὰ στρατεύματα, καὶ χεῖρα πεποιηκὼς ἱκανὴν, ἐπὶ τὸν ἀντίπαλον ἔρχεται. καὶ μετὰ πολλὰς τὰς τοῦ πολέμου στροφὰς, καὶ τοὺς τῆς τύχης κύβους, τὰ ῥωμαίων νικᾶται στρατεύματα. καὶ ὁ καῖσαρ ἁλίσκεται ζῶν ὁ τῇ φήμῃ τῶν χθὲς τροπαίων καὶ θριάμβων ἐκείνων, βοῤῥᾶν καὶ νότον ἐγείρας εἰς ἔκπληξιν. οὕτως οὐδὲν ἐν ἀνθρώποις ἀληθὲς, οὐδὲ βέβαιον· ἀλλ' ἐν ἀδήλοις ὥσπερ πελάγεσι συγκυκᾶται καὶ ναυαγεῖ τὰ ἀνθρώπινα, καὶ βαθύς τις πλάνος καταχορεύει τῆς ἀνθρωπίνης ἐμπειρίας καὶ γνώσεως, ἄνω καὶ κάτω σοβῶν καὶ ταράττων πᾶσαν βουλευτηρίων σπουδὴν, καὶ δίκην κύβων ἀνατρέπων τὰ δόγμασιν ἰσχυροῖς κυρούμενα σκέμματα. κῦρος ὁ περσῶν καὶ μήδων καὶ χαλδαίων ἄρξας ποτὲ, μετὰ τὸ τῆς ἀσίας τὸ πλεῖστον καταδραμεῖν, καὶ βαβυλῶνα τὸ τῆς ἀσίας κλέος ῥᾷστα καταστρέψασθαι, γυναικὶ μασσαγέτιδι πολέμῳ ξυμβεβληκὼς, αἴσχιστα καταστρέφει τὴν τύχην. ἀννίβας ὁ καρχηδόνιος, ὁ λιβύην καὶ ἀφρικὴν δουλωσάμενος ἅπασαν, μετὰ τὰ ἰβηρικὰ καὶ κελτικὰ ἐκεῖνα τρόπαια, καὶ τὰς καταδρομὰς τῶν τραχυτάτων ἄλπεων, καὶ τὰς θαυμαστὰς κατὰ ῥωμαίων νίκας, ἑνὸς τῆς ῥώμης στρατηγοῦ μετὰ βραχὺ, καὶ ταῦτα τῆς πατρίδος ἐντὸς, τὸ ξίφος ἐνεγκεῖν οὐκ ἠδυνήθη, ἀλλ' ἄρδην ᾤχετο γυμνὸς, γῆν πρὸ γῆς ἐλαύνων, ἢ μᾶλλον ἀπηνῶς ὑπὸ τῆς τύχης ἐλαυνόμενος. μάγνος πομπήιος ῥωμαίων ὕπατος, καὶ στρατηγὸς αὐτοκράτωρ, ἀσίας ἄχρι καυκασίων ὀρῶν καὶ κασπίας θαλάσσης δραμὼν, καὶ μυρία καταστρεψάμενος ἔθνη, καὶ χρημάτων ἀπείρους τῇ ῥώμῃ σωροὺς χαρισάμενος

νος, ὑπὸ βραχυτάτου τοῦ τελευταίου στρατεύματος ἐν τοῖς ἰδίοις τὸ μέγα κατέλυσε κλέος. κατὰ ταὐτὰ δὲ καὶ ὁ νῦν ὑπὲρ λόγου προκείμενος καῖσαρ, ὁ χθὲς τὰ μέγιστα κατορθωκὼς τρόπαια, ἀδοξοτέρων ἀγώνων γίνεται παρανάλωμα σήμερον· τοῦ θεοῦ πάντως μυστικώτερον διὰ τῶν τοιούτων λόγων ἀναπληροῦντος, ἵνα τῆς ἑαυτῶν ἐν ταῖς τῶν φαυλοτέρων ἥτταις καταγινώσκοντες δυνάμεως, τὰς τῶν μεγάλων καὶ ἐξαισίων τροπαίων αἰτίας ἐκ θεοῦ καθαρῶς εἶναι νομίζωμεν. ἀλλὰ γὰρ οὕτως ἁλόντα τὸν καίσαρα, ὁ μιχαὴλ αὐτίκα τῷ γαμβρῷ ζητήσαντι πέμπει τῷ τῆς σικελίας ῥηγὶ μαφρὲ, ἀντάλλαγμα καὶ λύτρον ἐσόμενον τῆς αὐτοῦ ἀδελφῆς. ταύτην γὰρ εἰς γυναῖκα δευτέραν ἠγάγετο μετὰ τὴν τῆς εἰρήνης τελευτὴν ὁ βασιλεὺς ἰωάννης ὁ δούκας, παρὰ θευδερίχου τοῦ ταύτης πατρὸς καὶ ῥηγὸς σικελίας λαβών. ἣ δὴ καὶ μετὰ τὴν τοῦ συζύγου τελευτὴν, οἴκαδε ἀπιέναι οὐκ ἔχουσα, παρὰ ῥωμαίοις εἶχε τὴν δίαιταν, σωφροσύνης ἄρα τὸν βίον κοσμοῦσα, καὶ πρέπεις σεμνότητος τῆς τῆς ὄψεως αἴγλην λαμπροτέραν δεικνῦσα· καὶ οὕτω τὸν τρόπον πάλιν τὸν φίλον ἡ μεγαλόπολις ἐλάμβανε καίσαρα. καὶ ἐπὶ τούτοις ζητήσας ὁ αἰτωλὸς μιχαὴλ ὁ δεσπότης νύμφην ἐπὶ τῷ υἱῷ νικηφόρῳ τῷ δεσπότῃ χηρεύοντι, λαμβάνει τὴν βασιλέως ἀδελφιδῆν ἄνναν. καὶ ἦν ἡ τοιαύτη συζυγία, βεβαίωσις τῶν ἐκεῖθεν σπονδῶν. ὁ μέντοι βασιλεὺς καὶ τῆς κωνσταντινουπόλεως ἐγκρατὴς ἤδη γενόμενος, καὶ ὁρῶν ὡς ἐξ οὐρίας αὐτῷ τὰ πράγματα φέρεται, καὶ αἱ τῆς τύχης αὖραι εὐμενῶς ἐπιπνέουσι τῇ αὐτοῦ δεξιᾷ, ἀπρὶξ τῆς βασιλείας ἔχεσθαι ἔγνωκεν ἤδη, καὶ τοῦ λοιποῦ ἔμελλεν αὐτῷ ῥιζόθεν πάντα φόβον ἔφεδρον ἐκτεμεῖν, δεδιότι μή πως ὀψὲ τοῦ χρόνου, πρόφασιν ἔχοντες οὐ μικρὰν τὰς βασιλικὰς διαδοχὰς, καὶ τοὺς πατρῴους κλήρους, οἱ νῦν ὑπ' ὀδύνης κατηφούμενοι, καὶ ἐν ἀδήλῳ κρύπτοντες τὴν ὀργὴν, εἰς ὕψος ἀναρριπίσωσι περιφανὲς τὴν ἐπιβουλὴν, καὶ κολοφῶνα κινδύνων αὐτῷ ἐπεγείρωσιν. ὅθεν καί τινα χρείαν ἐπιδεδημηκότι ἐκ τοῦ παρήκοντος εἰς τὴν βασιλεύουσαν ἐκ πελοποννήσου λατίνῳ τινὶ, εὐγενεῖ μὲν, οὐ πάνυ δ' ἐνδόξῳ, ὄνομα δὲ βελικούρτῳ, θεοδώραν τούτῳ συζεύγνυσι, τὴν μίαν τῶν τοῦ βασιλέως θεοδώρου τοῦ λάσκαρι θυγατέρων· καὶ οἴκαδε ἀπιέναι ἅμα αὐτῇ προτρέπεται οὕτω· τὴν δὲ ἑτέραν ὄνομα εἰρήνην, συζεύγνυσι κόντῳ τινὶ τὴν ἀξίαν, ὄνομα βιντιμίλλια, ἐκ γενούας, ἐκ τοῦ παρήκοντος καὶ αὐτῷ τῇ κωνσταντινουπόλει ἐπιδεδημηκότι. καὶ εὐθὺς οἴκαδε ἀπιέναι καὶ αὐτὸν μετὰ αὐτῆς ἀφίησι· τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτῶν ἰωάννην πέμψας στερεῖ τῶν ὀμμάτων, δεκαετῆ ἤδη τυγχάνοντα.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΥΦΛΩΣΕΩΣ ΤΟΥ διαδόχου τῆς βασιλείας ἰωάννου.

Καὶ οὕτως αἱ ὑποψίαι καὶ φόβοι παντὸς ἐλευθέραν ἑαυτῷ κατεσκεύαστο τὴν ὅλην τῆς βασιλείας διαδοχήν. ὅ γε μὴν πατριάρχης ἀρσένιος, ἀκηκοὼς τὴν τοῦ ἰωάννου τύφλωσιν, ἐταράχθη καὶ ἀπεπήδησε, καὶ ἄνω καὶ κάτω τοῦ οἴκου περιϊὼν, ἐβόα θρηνῶν, ἔτυπτεν ἀπλήστως χερσὶ μετὰ τὰ στέρνα, λογισμοῖς δὲ ξιφηφόροις εἰπὼν τὴν καρδίαν, γῆν καὶ ἥλιον τῆς ἀδικίας προσήγγελε, τὰ στοιχεῖα πρὸς ἐπικουρίαν ἐπεβοᾶτο τῆς ἀτοπίας, λύσιν τοῦ πάθους ἄρμα ζητῶν. οὐκ ἔχων δὲ, καπνοὺς στεναγμῶν ἐκ τοῦ στόματος σφοδροτάτους ἀνέπεμπεν, οὓς τὰ ξύλα τῆς λύπης ἐκ τῆς καρδίας ἀνέφλεγον.

ſet: à perexiguo tandẽ exercitu atq; à ſuis profligatus, omnem ſuam gloriam amiſit. Ita is de quo nunc agimus, Cæſar, maximis rebus heri geſtis, hodie obſcurioribus certaminibus oppreſſus iacet: Deo huiuſmodi exemplis arcanam doctrinam explicante, ut noſtris uiribus, cum à deterioribus ſuperamur, agnitis, magnorum atq; admirabiliũ ſucceſſuum cauſas uni planè Deo acceptos referamus. Cæterùm Cæſarem ita captum Michael petenti Manfredo Siciliæ regi, genero ſuo, ſtatim miſit, quò ſuam ſororem illo liberato redimeret, quam Ioannes Ducas Imperator poſt Irenes obitũ alteram uxorem duxerat, à Theodorico ipſius & Sicilię regis patre acceptam: cui cum poſt coniugis obitum redire domum haud liceret, magna cum modeſtiæ laude uiuebat, morũmque honeſtate uultus ſui ſplendorem ſuperabat: eoq; pacto urbs adamatum ſuum Cæſarem recepit. Deinde Michael Aetoliæ Deſpotes Nicephoro filio uiduo uxorem quærens, Imperatoris conſobrinam Annam accipit: quo coniugio pax cum illo firmata eſt. Enimuerò Imperator cùm Conſtantinopolim iam tenens, tum res proſperè ſibi ſuccedere cernẽs, ſecundęq; fortunę aura ferri, planè iam imperium ſibi uendicare ſtatuit, omnemq; metum ſibi imminẽtem funditùs extirpare: ueritus, ne fortè tandem ij qui nunc clàm ſe deuouerent, iramq; magno cum dolore premerent, non paruo prætextu ſucceſsionis Imperij & paternæ hæreditatis freti, inſidijs in apertam uim commutatis, maximum ſibi & capitale periculum crearent. Igitur Latino cuidam, qui è Peloponeſo negocij cuiuſdã cauſa obiter in urbem uenerat, nobili quidem illi, ſed non illuſtri, Belicurto nomine, Theodoram, unam è Theodori Laſcaris filiab. deſpondet, cumq; hortatur uti ſecum eam abducat: alteram Irenen comiti cuidam Genuenſi deſpõdet, nomine Vigintimilio, qui & ipſe fortè fortuna Conſtantinopolim uenerat, & eum quoq; domum redire ſinit: fratrem uerò earum Ioannem, qui iam decimum agebat annum, oculis priuat.

Quæ nocẽtj docent.

Cæſaris liberatio.

Nuptiæ Deſpotæ & Annæ.

Palæologus regnum firmare conatur.

Theodora Laſcarina Belicurto nubit.

Irene Vigintimilio Comiti.

DE IOANNIS SVCceſſoris Imperij excæcatione.

SVcceſsione Imperij ad hũc modũ citra ullam ſuſpiciõem aut metum confirmata: patriarcha Arſenius, audita Ioannis excæcatione turbatus, exilit, ſurſum deorſum'que in ædibus curſitat, uociferans, plorans, pectus palmis acriter plangens: animóque grauiſsimis doloribus ſauciato, facinus illud palàm cum crebris ſuſpirijs deteſtatur, & ſolem ac elementa in ultionẽ uocat. Sed

Arſenius Palæologo ſacris interdicit.

infeſtas proſperis ſucceſsibus admiſceat, tanquam ſegeti lolium, nec ullum ferè humanæ uitæ gaudium ſolidum ac perpetuum eſſe patiatur. Quæ Philippo Macedoniæ tyranno cauſa fuit, ut cum tres uno die ſucceſſus obtigiſſent, lætitia quidem exultaret: non tamen illis inſolenter gloriaretur, ſuperciliúue attolleret: ſed cum inuſitatis proſperitatibus grauiores calamitates ſolere comites eſſe intelligeret, euentus illos moderatius tulit. magiſque de futuris ſolicitus, quàm præſentibus lætus, cum aſſurrexiſſet: O Dij immortales (inquit) mediocre bonis hiſce malum admiſcete, ne tantorum bonorum uoluptatibus elati, in magnorum malorum barathrū præter opinionem præcipitemur. Sic igitur Telchines quidā his exercitati artificijs, in Cæſaris etiam res ſecundas inuidis oculis coniectis, citra moleſtiam omne tempus ætatis eum degere, ut ſuo loco dicetur, non ſiuerunt.

Philippi Macedonis uotum.

ἀντιπάλους τοῖς ἀγαθοῖς εὐτυχήμασιν ἐπιπαρείρειν, καθάπερ ἐν σιτοχωρίᾳ ζιζάνια, καὶ οὐκ ἄκρατον ἐς τέλος τὸ τῆς εὐφροσύνης καλὸν ἐν τῷ βίῳ συγχωρεῖν τοῖς ἔχουσιν ὡς τὰ πολλὰ περιγίγνεσθαι. διατοῦτο καὶ Φίλιππος ὁ μακεδονίας τύραννος, τριῶν αὐτῷ ποτε περιγινομένων εὐτυχημάτων ἡμέρας μιᾶς, ὑπερήσθη μὲν τῇ τῆς ψυχῆς διαθέσει, γλῶσσαν δὲ μεγαλορρήμονα τοῖς παρεστῶσι δεικνύναι οὐκ ἐξετράπη, οὐδ' ἐπὶ μέγα ᾖρε τὴν ὀφρύν· ἀλλ' εἰδὼς ὡς ταῖς ὑπερβολαῖς τῶν εὐτυχημάτων ὑπερβολικώτερα ἐπιφύονται τὰ λυποῦντα, μετριώτερον διετέθη πρὸς τὰ γεγενημένα· φόβον δ' εἶχε περὶ τοῦ μέλλοντος μείζονα, ἢ κατὰ τὸ μέτρον τῆς εὐφροσύνης. καὶ ἀναστάς, ὦ θεοί, ἔπη, μῖξόν τι τοῖς ἀγαθοῖς καὶ δυστύχημα μέτριον, μή που ταῖς ἡδοναῖς συνεπαρθεὶς τῶν μεγάλων καλῶν, εἰς μεγάλους ἀπροσδοκήτως ἐμπέσω κρημνοὺς τῶν κακῶν. διὰ δὲ ταῦτα καὶ τοῖς τοῦ καίσαρος εὐτυχήμασι βάσκανον ἐπιρρίψαντες ὀφθαλμὸν οἱ πρὸς ταῦτα ἐνησκημένοι τελχῖνες, ἄλυπον οὐδ' αὐτὸν ἀφῆκαν εἰς ὥρας ἀφῖχθαι τοῦ βίου· δηλώσει δὲ προϊὼν ὁ λόγος.

EXPEDITIO CAESARIS aduerſus fœdifragum Michaelem.

ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ κατὰ τοῦ ἀποστάτου μιχαήλ.

POſt magnas enim uictorias iſtas & triumphos, Cæſar iterum ab Imperatore eodem mittitur, ad Michalem Epiri & Aetoliæ Deſpotam ulciſcendum: qui limites ſuos tranſgreſſus, Romanos fines uaſtabat, ut antè diximus. Ille uerò Thracicis & Macedonicis exercitibus coactis, iuſtaq; manu facta, hoſtem inuadit. Sed poſt multas belli uiciſsitudines, ac uariam Martis aleam, Romani uincuntur, Cæſarq; uiuus capitur: cuius uictoriarum & triumphorum fama non ita pridem & Auſtrū & Septentrionem ſtupore affecerat. Sic nihil humani firmum ac certum eſt, ſed omnia incerto euētu uelut in mari æſtuant & affliʒantur. Abſtruſus quidam error humanæ peritiæ & cognitioni inſultat, ſurſum deorſumque trahens ac permiſcens omne conſiliorū ſtudium, & uelut teſſeras euertens firmis decretis nixas deliberationes. Cyrus, qui olim Perſis, Medis & Chaldæis imperauit, cum Aſiæ maximam partem percurriſſet, & Babylonem Aſię decus facilimè cœpiſſet, acie cum Maſſagetica muliercula congreſſus, à fortuna turpiter deſtituitur. Hannibal Carthaginenſis, qui omnem Libyam & Aphricam domuit, poſt Ibericas illas & Celticas uictorias, poſt aſperrimas Alpes ſuperatas, poſt mirabiles uictorias de Romanis partas, paulo pòſt unius Romani ducis arma, idq; in patria ſua, tolerare non potuit: ſed funditùs euerſus, exiliū exilio mutauit, ac potius crudeliter à fortuna exagitatus eſt. Pompeius magnus, Romanus Conſul & Imperator, cū uictor Aſiā uſq; ad Caucaſeas rupes & mare Caſpium percurriſſet, & plurimis nationibus ſubactis, Romam infinitis pecuniarum aceruis collocupletaſſet:

Alexius Cæſar capitur

Inconſtantis fortunæ exempla.

Cyrus.

Hannibal.

Μετὰ γὰρ τὰ μεγάλα τρόπαια ταυτὶ καὶ τοὺς ἐπινικίους θριάμβους, πέμπεται πάλιν ὁ καῖσαρ παρὰ τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὴν προκειμένην ὁδόν, πολεμήσων τῷ τῆς ἠπείρου καὶ αἰτωλίας ἄρχοντι μιχαὴλ τῷ δεσπότῃ, τοὺς οἰκείους ὅρους παρεξιόντι, καὶ κακῶς τὰ ῥωμαίων διατιθεμένῳ πράγματα, ὡς ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσεν. ὁ δὲ συναθροίσας τά τε θρακικὰ καὶ μακεδονικὰ στρατεύματα, καὶ χεῖρα πεποιηκὼς ἱκανήν, ἐπὶ τὸν ἀντίπαλον ἔρχεται. καὶ μετὰ πολλὰς τὰς τοῦ πολέμου στροφάς, καὶ τοὺς τῆς τύχης κύβους, τὰ ῥωμαίων νικᾶται στρατεύματα. καὶ ὁ καῖσαρ ἁλίσκεται ζῶν ὁ τῇ φήμῃ τῶν χθὲς τροπαίων καὶ θριάμβων ἐκείνων, βορρᾶν καὶ νότον ἐγείρας εἰς ἔκπληξιν. οὕτως οὐδὲν ἐν ἀνθρώποις ἀληθές, οὐδὲ βέβαιον· ἀλλ' ἐν ἀδήλοις ὥσπερ πελάγεσι συγκυκᾶται καὶ ναυαγεῖ τὰ ἀνθρώπινα, καὶ βαθύς τις πλάνος καταχορεύει τῆς ἀνθρωπίνης ἐμπειρίας καὶ γνώσεως, ἄνω καὶ κάτω σοβῶν καὶ ταράττων πᾶσαν βουλευτηρίων σπουδήν, καὶ δίκην κύβων ἀνατρέπων τὰ δόγμασιν ἰσχυροῖς κυρούμενα σκέμματα. κῦρος ὁ περσῶν καὶ μήδων καὶ χαλδαίων ἄρξας ποτέ, μετὰ τὸ τῆς ἀσίας τὸ πλεῖστον καταδραμεῖν, καὶ βαβυλῶνα τὸ τῆς ἀσίας κλέος ῥᾷστα καταστρέψασθαι, γυναικὶ μασσαγέτιδι πολέμου ξυμβεβληκώς, αἴσχιστα καταστρέφει τὴν τύχην. ἀννίβας ὁ καρχηδόνιος, ὁ λιβύην καὶ ἀφρικὴν δουλωσάμενος ἅπασαν, μετὰ τὰ ἰβηρικὰ καὶ κελτικὰ ἐκεῖνα τρόπαια, καὶ τὰς καταδρομὰς τῶν τραχυτάτων ἄλπεων, καὶ τὰς θαυμαστὰς κατὰ ῥωμαίων νίκας, ἑνὸς τῆς ῥώμης στρατηγοῦ μετὰ βραχύ, καὶ ταῦτα τῆς πατρίδος ἐντός, τὸ ξίφος ἐνεγκεῖν οὐκ ἠδυνήθη, ἀλλ' ἄρδην ᾤχετο γυμνός, γῆν πρὸ γῆς ἐλαύνων, ἢ μᾶλλον ἀπηνῶς ὑπὸ τῆς τύχης ἐλαυνόμενος. μάγνος πομπήϊος ῥωμαίων ὕπατος, καὶ στρατηγὸς αὐτοκράτωρ, ἀσίας ἄχρι καυκασίων ὀρῶν καὶ κασπίας θαλάσσης δραμών, καὶ μυρία καταστρεψάμενος ἔθνη, καὶ χρημάτων ἀπείρους τῇ ῥώμῃ σωροὺς χαρισάμε-

νος, ὑπὸ βραχυτάτου τὸ τελευταῖον στρατεύματος ἐν τοῖς ἰδίοις τὸ μέγα κατέλυσε κλέος. κατὰ ταὐτὰ δὲ καὶ ὁ νῦν ὑπὸ λόγον προκείμενος καῖσαρ, ὁ χθὲς τὰ μέγιστα κατορθωκὼς τρόπαια, ἀδοξοτέρων ἀγώνων γίνεται παρανάλωμα σήμερον· τοῦ θεοῦ πάντως μυστικώτερον διὰ τῶν τοιούτων λόγων ἀναπληροῦντος, ἵνα τῇ ἑαυτῶν ἐν ταῖς τῶν φαυλοτέρων ἥτταις καταγινώσκοντες δυνάμει, τὰς τῶν μεγάλων καὶ ἐξαισίων τροπαίων αἰτίας ἐκ θεοῦ καθαρῶς εἶναι νομίζωμεν. ἀλλὰ γὰρ οὕτως ἁλόντα τὸν καίσαρα, ὁ μιχαὴλ αὐτίκα τῷ γαμβρῷ ζητήσαντι πέμπει τῷ τῆς σικελίας ῥηγὶ μαφρὲ, ἀντάλλαγμα καὶ λύτρον ἐσόμενον τῆς αὐτοῦ ἀδελφῆς. ταύτην γὰρ εἰς γυναῖκα δευτέραν ἠγάγετο μετὰ τὴν τῆς εἰρήνης τελευτὴν ὁ βασιλεὺς ἰωάννης ὁ δούκας, παρὰ θευδερίχου τοῦ ταύτης πατρὸς καὶ ῥηγὸς σικελίας λαβών. ἡ δὲ καὶ μετὰ τὴν τοῦ συζύγου τελευτὴν, οἴκαδε ἀπιέναι οὐκ ἔχουσα, παρὰ ῥωμαίοις εἶχε τὴν δίαιταν, σωφροσύνης ὥρᾳ τὸν βίον κοσμοῦσα, καὶ προσπεῖς σεμνότητος τὴν τοῦ ὄψεως αἴγλην λαμπροτέραν δεικνῦσα· καὶ οὕτω τὸν πρότερον πάλιν τὸν φίλον ἡ μεγαλόπολις ἐλάμβανε καίσαρα. καὶ ἐπὶ τούτοις ζητήσας ὁ αἰτωλὸς μιχαὴλ ὁ δεσπότης νύμφην ἐπὶ τῷ υἱῷ νικηφόρῳ τῷ δεσπότῃ χηρεύοντι, λαμβάνει τὴν βασιλέως ἀδελφιδῆν ἄνναν. καὶ ἦν ἡ τοιαύτη συζυγία, βεβαίωσις τῶν ἐκεῖθεν σπονδῶν. ὁ μέντοι βασιλεὺς καὶ τῆς κωνσταντινουπόλεως ἐγκρατὴς ἤδη γενόμενος, καὶ ὁρῶν ὡς ἐξ οὐρίας αὐτῷ τὰ πράγματα φέρεται, καὶ αἱ τῆς τύχης αὖραι δαψιλῶς ἐπιπνέουσι τῇ αὐτοῦ δεξιᾷ, ἀσφαλῆ τὴν βασιλείαν ἔχειν ἐγνωκὼς ἤδη, καὶ τοῦ λοιποῦ ἔμελλεν αὐτῷ ῥιζόθεν πάντα φόβον ἔφεδρον ἐκτεμεῖν, δεδιότι μή πως ὀψὲ τοῦ χρόνου, πρόφασιν ἔχοντες οὐ μικρὰν τὰς βασιλικὰς διαδοχὰς, καὶ τοὺς πατρῴους κλήρους, οἱ νῦν ὑπ' ὀδόντα κατεχόμενοι, καὶ ἐν αὐτοῖς κρύπτοντες τὴν ὀργὴν, εἰς ὕστερον ἀναρριπίσωσι περιφανῆ τὴν ἐπιβουλὴν, καὶ κολοφῶνα κινδύνων αὐτῷ ἐπεγείρωσιν. ὅθεν κατά τινα χρείαν ἐπιδεδημηκότι ἐκ τοῦ παρήκοντος εἰς τὴν βασιλεύουσαν ἐκ πελοποννήσου λατίνῳ τινὶ, εὐγενεῖ μὲν, οὐ πάνυ δ' ἐνδόξῳ, ὄνομα δὲ βελικούρτῳ, θεοδώραν τούτῳ συζεύγνυσι, τὴν μίαν τῶν τοῦ βασιλέως θεοδώρου τοῦ λάσκαρι θυγατέρων· καὶ οἴκαδε ἀπιέναι ἅμα αὐτῇ προτρέπεται οὕτω· τὴν δὲ ἑτέραν ὄνομα εἰρήνην, συζεύγνυσι κόντῳ τινὶ τὴν ἀξίαν, ὄνομα βεντιμίλια, ἐκ γενύας, ἐκ τοῦ παρήκοντος καὶ αὐτῷ τῇ κωνσταντινουπόλει ἐπιδεδημηκότι. καὶ εὐθὺς οἴκαδε ἀπιέναι καὶ αὐτὸν μετὰ αὐτῆς ἀφίησι· τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτῶν ἰωάννην πέμψας στερεῖ τῶν ὀμμάτων, δεκαετῆ ἤδη τυγχάνοντα.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΥΦΛΩΣΕΩΣ ΤΟΥ διαδόχου τῆς βασιλείας ἰωάννου.

Καὶ οὕτως ἀνύποπτον καὶ φόβου παντὸς ἐλευθέραν ἑαυτῷ κατεσκεύαστο τὴν ὅλην τῆς βασιλείας διαδοχήν. ὅ γε μὴν πατριάρχης ἀρσένιος, ἀκούσας τὴν τοῦ ἰωάννου τύφλωσιν, ἐταράχθη καὶ ἀνεπήδησε, καὶ ἄνω καὶ κάτω τοῦ οἴκου περιιὼν, ἐβόα θρηνῶν, ἔτυπτεν ἀπλῶς χερσὶ τὰ στέρνα, λογισμοῖς δὲ ξιφηφόροις εἰπεῖν τὴν καρδίαν, γῆν καὶ ἥλιον τὴν ἀδικίαν προσήγγελλε, τὰ στοιχεῖα πρὸς ἐπικουρίαν ἐπεβοᾶτο τῆς ἀτοπίας, λύσιν τοῦ πάθους ὥρμα ζητεῖν. συνεῖχον δὲ, καπνὸς στεναγμῶν ἐκ τοῦ στόματος σφοδροτάτους ἀνέπεμπον, ὃς τὰ ξύλα τῆς λύπης ἐκ τῆς καρδίας ἀνέφλεγον.

ſet: à perexiguo tandē exercitu atq; à ſuis profligatus, omnem ſuam gloriam amiſit. Ita is de quo nunc agimus, Cæſar, maximis rebus heri geſtis, hodie obſcurioribus certaminibus oppreſſus iacet: Deo huiuſmodi exemplis arcanam doctrinam explicante, ut noſtris uiribus, cum à deterioribus ſuperamur, agnitis, magnorum atq; admirabiliū ſucceſſuum cauſas uni planè Deo acceptos referamus.

Quæ nocēt, docent.

Cæterùm Cæſarem ita captum Michael petenti Manfredo Siciliæ regi, genero ſuo, ſtatim miſit, quò ſuam ſororem illo liberato redimeret, quam Ioannes Ducas Imperator poſt Irenes obitū alteram uxorem duxerat, à Theodorico ipſius & Siciliæ regis patre acceptam: cui cum poſt coniugis obitum redire domum haud liceret, magna cum modeſtiæ laude uiuebat, morúmque honeſtate uultus ſui ſplendorem ſuperabat: eoq; pacto urbs adamatum ſuum Cæſarem recepit.

Cæſaris liberatio.

Deinde Michael Aetoliæ Deſpotes Nicephoro filio uiduo uxorem quærens, Imperatoris conſobrinam Annam accipit: quo coniugio pax cum illo firmata eſt.

Nuptiæ Deſpotæ & Annæ.

Enimuerò Imperator cùm Conſtantinopolim iam tenens, tum res proſperè ſibi ſuccedere cernēs, ſecundęq; fortunę aura ferri, planè iam imperium ſibi uendicare ſtatuit, omnemq; metum ſibi imminētem funditùs extirpare: ueritus, ne fortè tandem ij qui nunc clàm ſe deuouerent, iramq; magno cum dolore premerent, non paruo prætextu ſucceſsionis Imperij & paternæ hæreditatis freti, inſidijs in apertam uim commutatis, maximum ſibi & capitale periculum crearent.

Palæologus regnum firmare conatur.

Igitur Latino cuidam, qui è Peloponeſo negocij cuiuſdā cauſa obiter in urbem uenerat, nobili quidem illi, ſed non illuſtri, Belicurto nomine, Theodoram, unam è Theodori Laſcaris filiab. deſpondet, eumq; hortatur uti ſecum eam abducat: alteram Irenen comiti cuidam Genuenſi deſpōdet, nomine Vigintimilio, qui & ipſe fortè fortuna Conſtantinopolim uenerat, & eum quoq; domum redire ſinit: fratrem uerò earum Ioannem, qui iam decimum agebat annum, oculis priuat.

Theodora Laſcarina Belicurto nubit.

Irene Vigintimilio Comiti.

DE IOANNIS SVCceſſoris Imperij excæcatione.

SVcceſsione Imperij ad hūc modum citra ullam ſuſpiciōem aut metum confirmata: patriarcha Arſenius, audita Ioannis excæcatione turbatus, exilit, ſurſum deorſum'que in ædibus curſitat, uociferans, plorans, pectus palmis acriter plangens: animóque grauiſsimis doloribus ſauciato, facinus illud palàm cum crebris ſuſpirijs deteſtatur, & ſolem ac elementa in ultionē uocat. Sed

Arſenius Palæologo ſacris interdicit.

Sed cum quiritando ac lamentando nihil proficeret, alia ratione inita, ſacris interdicit Imperatori. Mentionem tamen eius in pſalmodijs non ſuſtulit, ueritus, ne per iracundiã grauius aliquid in Eccleſiam conſuleret: néue fumum (quod aiunt) fugiens, in ignem incidere cogeretur. At ille mulctam moderatè ferens, compluribus diebus ſupplici geſtu & habitu, reſtitutionem in integrum expectabat. Sed cum ſpe fruſtraretur, ad ultionem conuerſus, non eam quam potentiæ licentia ſuadet, nec aperta ui graſſatus, Pontificum concilium indicit: eáque crimina quæ ſparſim à quibuſdam contra patriarcham ſuſurrabantur, in unum quaſi faſcem collecta, in canonicam diſquiſitionem uocari iubet. Mandato illo (quid dicam?) ij quos Dominus alijs fraternæ charitatis exemplum eſſe iuſſit, accepto, concilium contra Principem fratrem in palatium conuocarunt: & ut accuſatores in medium prodirent, proclamarunt. Ij uerò, alius alium anteuertere ſtudens, accurrerunt. Crimini autem dabatur, Sultanum Azatinem, cum ſacra doxologia perageretur, ſæpe interfuiſſe, & intra templum cum patriarcha collocutum eſſe: quamuis & Imperatori & ſacerdotibus conſtaret, quòd is & Chriſtianis parentibus ortus, & ſacro baptiſmate initiatus eſſet, ac fortunæ quodam impetu (ut multa preter ſpem eueniũt) Sultanus & princeps Turcorum extitiſſet, ac tum quidem præcipua religionis capita in animo conſeruaſſet: nunc uerò Conſtantinopoli & ſacras imagines ueneraretur, & omnia palàm Chriſtianæ pietatis inſtituta tueretur. Quæ cum arma patriarchæ firma ſuppeterent, oppugnatores eius ut abrogationi aduerſantia retundebant, primùm incerta atque obſcura, pòſt etiam planè commentitia eſſe dictitantes. Acceſſitur patriarcha ad cauſam dicendam: iudicio ſe non ſiſtit. concilium iuſſu Imperatoris indictum eſſe, qui ipſe aduerſarius & prætor eſſet, excipit. Igitur eum contumacem condemnant, & ſede cedere iubent: unáque adſunt, qui in exilium eum abducant. Is uerò, qui & ocium longo iam tempore deſideraſſet, & eum rerum ſtatum moleſtè ferret, ultrò eos à quibus abducebatur, eſt ſecutus.

Paleologus patriarchã loco pellendum curat.

Sacerdotũ temeritas.

Crimina patriarchæ obiecta.

Azatines Chriſtianus

Arſenij exilium.

ARSENII PATRIARchæ exilium, & Germani ſucceſſio.

CVm tertio die in Prœconeſum perductus eſſet, Adrianopolitanus epiſcopus illi ſubrogatur, amicitiæ uetuſtate cum Imperatore coniunctus, qui ea dignitate illum ceu debito præmio remuneraretur. Nam ſuperiorib. temporibus illi metu Theodori Laſcaris Imperatoris ad Sultanum fugienti,

ἐπεὶ δ᾽ ἄπρακτα καὶ ὅλως ἀπεγνωσμένα τὰ τῆς ἱκετείας ἦν, ἄλλην ἐβάδισε· καὶ πέμψας, ἀφορισμῷ τὸν βασιλέα καθυποβάλλει ἐκκλησιαστικῷ. τὴν δὲ τούτου μνήμην ἐν ταῖς ὑμνῳδίαις οὐκ ἐκώλυσεν ἀναφέρεσθαι, δείσας μή τι περὶ τὴν ἐκκλησίαν νεωτερίσῃ, στρατηγούμενος τῷ θυμῷ, καὶ ὅ, φησιν ἡ παροιμία, καπνὸν φεύγειν ἐθέλων, εἰς πῦρ ἐμπεσεῖν ὁ πατριάρχης ἀναγκασθῇ. ὁ δὲ μετρίως τὴν ἐπιτίμησιν ἐνεγκὼν, ἐφ᾽ ἱκαναῖς ταῖς ἡμέραις, ὑποπεπτωκότι τε διέμενε χρώμενος σχήματι, καὶ λύσιν τῆς ἐπιτιμήσεως ἀναμένων. ἐπεὶ δ᾽ οὐ προὐχώρει τὰ τῆς ἐλπίδος, εἰς ἄμυναν ἔβλεψεν, οὐχ οἵαν καθάπαξ ἡ χεὶρ ὑφηγεῖται τῆς ἐξουσίας· οὐ γὰρ ἀνακεκαλυμμένῃ χρῆται τῇ ἐξουσίᾳ, ἀλλ᾽ ἐκκλησίαν ἀρχιερέων ἀθροίσας, εἰς κανονικὴν ἐξέτασιν ἄγειν κελεύει τὰ σποράδην παρά τινων ψιθυριζόμενα κατὰ τοῦ πατριάρχου ἐγκλήματα. οἱ τὸ κελευσθὲν ἡδέως, πῶς ἂν εἴποιμι; δεξάμενοι, οἱ τοῖς ἄλλοις φιλαδελφίας ὑπόδειγμα γίνεσθαι παρὰ κυρίου προστεταγμένοι, σύνοδόν τε κατὰ τοῦ πρώτου ἀδελφοῦ συνεκρότουν ἐν τῷ παλατίῳ, καὶ εἰς μέσον παράγεσθαι τοὺς κατηγόρους ἐκήρυττον. οἱ δὲ εἰσεπήδων ἄλλος ἄλλον τῇ προθυμίᾳ φθάνοντες· καὶ ἦν ἡ λαληθεῖσα κατηγορία, ὅτι ὁ σουλτὰν Ἀζατίνης τῆς ἱερᾶς τελουμένης δοξολογίας πολλάκις συμπαρῆν καὶ ὡμίλει τῷ πατριάρχῃ ἐνδὸν τοῦ ναοῦ. καί τοι τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἐγνωσμένον ἦν, ὅτι χριστιανῶν τε ὑπῆρχε γονέων υἱὸς, καὶ τῷ θείῳ καὶ αὐτὸς τετελεσμένος βαπτίσματι ἦν. τύχης δὲ φορᾷ χρησάμενος καὶ αὐτὸς, οἷα πολλὰ παρ᾽ ἐλπίδα συμβαίνει, σουλτὰν καὶ ἀρχηγὸς ἐγεγόνει τῶν Τούρκων, τότε μὲν ἐν κρυπτῷ διατηρῶν τὰ τῆς εὐσεβείας καιριώτερα, νῦν δ᾽ ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ τὰς θείας ἀσπαζόμενος εἰκόνας, καὶ πάντα δι᾽ προὔπτου τὰ χριστιανῶν ἐργαζόμενος ἔθιμα. ἀλλὰ ταῦτα καθάπερ ὅπλα τῷ πατριάρχῃ τυγχάνοντι ὀχυρὰ, κατέλυον οἱ μαχόμενοι, πολέμια τυγχάνοντα τῷ σκοπῷ τῆς καθαιρέσεως, καὶ ἀπῆγον ἔς τε τὸ ἀμφίβολον καὶ τὸ ἀφανὲς κἀκεῖθεν ἐξεκύλιον εἰς τὸ μὴ ὄν. εἰσκαλεῖται τοίνυν ὁ πατριάρχης ἀπολογησόμενος· οὐκ ἀπαντᾷ δὲ, ἀλλὰ παραγράφεται τὴν σύνοδον κελεύσει βασιλικῇ γενομένην, καὶ τοῦ αὐτοδίκου προκαθημένου κράτους. ὅθεν ὡς φυγοδικοῦντος αὐτοῦ καθαίρεσιν καταψηφισάμενοι, πέμπουσι πρὸς αὐτὸν, καὶ ἀναχωρεῖν τοῦ θρόνου κελεύουσι, καὶ ἅμα παρῆσαν οἱ πρὸς ἐξορίαν ἀπάξοντες. ὁ δὲ, καὶ τὴν ἡσυχίαν ποθῶν ἐκ πολλοῦ, καὶ τοῖς ἐνεστῶσι λίαν ἀχθόμενος πράγμασιν, ἄσμενος τοῖς ἀπάγουσιν ἑαυτὸν ἐδεδώκει.

ΕΞΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ἀρσενίου, καὶ ἀναγωγὴ γερμανοῦ εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον.

ΚΑὶ δὴ τριταῖος ἀπήχθη ἐς τὴν Προικόννησον, καὶ ἀνάγεται λοιπὸν εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ὁ ἀδριανουπόλεως γερμανὸς, φίλος ὢν ἐκ πολλοῦ τῷ βασιλεῖ· καὶ ταύτην δὴ τὴν τιμὴν ὥσπερ τι κεχρεωστημένον γέρας ἤδη ἀπολαμβάνων. φυγάδι γὰρ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις αὐτῷ γενομένῳ πρὸς τὸν σουλτὰν, διὰ τὸν φόβον, ὡς εἴρηται, τοῦ βασιλέως Θεοδώρου τοῦ Λάσκαρι,

ἐν τοῖς

Digitized by Google

ἐν τοῖς ἄκροις αὐτοῖς ὁρίοις τῶν ῥωμαίων τότε τὸν μοναδικὸν βίον ἀσκῶν, χαίρων ὑπηντήκει, καὶ μεγαλοπρεπέστερον ἐχρήσατο δεξιώσεσι πρὸς αὐτόν, καὶ φιλοτίμοις προὔπεμψε τοῖς ἐφοδίοις. ὕστερον δὲ τὴν βασίλειον ἐξουσίαν λαβόντι, πρόσεισι, καὶ μετὰ πολλὰς τὰς τιμὰς καὶ τὸν τῆς ἀδριανουπόλεως λαμβάνει θρόνον. ἐκεῖθεν δὲ ἀρτίως καὶ εἰς τὸν πατριαρχικὸν ἀναφέρεται.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΞ ΕΥΒΟΙΑΣ *ἰκαρίου.*

Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἀποστάς τις ἰκάριος ὄνομα, τοῦ τῆς εὐβοίας κρατοῦντος (ἔστι δ᾽ αὕτη βενετικῶν ἐπαρχία) ἀποστὰς τοίνυν οὗτος μετὰ τὴν τῆς κωνσταντινουπόλεως ἅλωσιν, καὶ προσεταιρισάμενος οὐκ ὀλίγους καὶ ἄλλους τῶν εὐβοέων, ἄκρας ἐκράτησεν ὀχυρᾶς· ἀφ᾽ ἧς συχνὰ παρακατιὼν, ἐληΐζετο τοὺς ὁμοροῦντας ἀγροὺς καὶ τὰς κώμας· ὡς ἐν βραχεῖ τοὺς ἀγροίκους πάντας εἰς τοσοῦτον συνελαθῆναι δέους, ὡς μήτ᾽ ἔξω τείχους οἰκεῖν, μήτ᾽ ἄνευ ἡμεροσκόπων, ταῖς κώμαις ἐνδιατρίβειν καὶ τοῖς ἀγροῖς. χρόνος οὐ μάλα συχνὸς παρεῤῥύη, καὶ ὀχυροῦ τινος πολιχνίου γίνεται ἐγκρατής, ὡς ἐντεῦθεν καὶ πρὸς μάχας ἐμφανεῖς παρατάττεσθαι τοῦ τῆς εὐβοίας κρατοῦντος. δείσας δὲ ὅμως μὴ πολὺς ἐπελθὼν ἐκεῖνος χειρώσηται τοῦτον, διαπρεσβεύεται περὶ συμμαχίας πρὸς βασιλέα. καὶ λαβὼν, τέως μὲν φρουρὰν τῷ πολιχνίῳ καθίστησιν ἱκανήν. αὐτὸς δ᾽ αὐτόμολος ἥκει πρὸς βασιλέα, ἄλλα τε ὑπισχνούμενος, καὶ ἢν στρατιὰν ἱκανὴν ἐκ ῥωμαίων κομίσηται, μηδὲν εἶναι τὸ κωλῦον ὑποχείριον τῷ βασιλεῖ καταστῆσαι τὴν ἅπασαν εὔβοιαν. ἄπεισι τοίνυν σπουδῇ μετὰ συχνοῦ τοῦ ῥωμαίων στρατοῦ, πρὶν αἰσθέσθαι τοὺς εὐβοέας τὴν ἔφοδον. εἰδὼς δὲ τὴν λατινικὴν ὀφρὺν, καὶ ὡς οὐκ ἀνέξεται ὁ τῆς εὐβοίας ἀρχηγὸς μὴ αἰφνιδίως προελάσαι τῆς πόλεως, στρατὸν ὑποτρέχοντα βλέπων ἀλλότριον, προλοχίζει νυκτὸς περὶ τὴν πόλιν συχνοὺς ὁπλίτας. ἔπειτα ὑποφαίνεται πρωΐας αὐτὸς κατατρέχων τὰ κύκλῳ, ὡς ἐν ὅπλοις εὐθὺς ἀναγκασθῆναι γενέσθαι τοὺς ἔνδον τειχῶν εὑρεθέντας λατίνους ἅμα τῷ σφῶν ἀρχηγῷ, καὶ μάλα τοι λίαν ὀξέως ἀπαντᾶν εἰς τοὺς πολεμίους. ὅθεν αὐτοῖς ἐξαπίνης ὄπισθεν μὲν ὑπεισπεσόντες, καὶ κυκλώσαντες μετὰ τῶν λόχων οἱ λοχαγοί, ἔμπροσθεν δ᾽ αὖ μεθ᾽ ὧν ἐπεφέρετο στρατοπέδων ὁ ἰκάριος, τὸν μὲν ἀρχηγὸν τῆς εὐβοίας ζῶντα χειροῦνται, καὶ πλείστους ἄλλους ἅμα αὐτῷ. ὅσοι δ᾽ ἐπίλοιποι, τούτους δ᾽ ὄργον ἀπέφηναν ξίφους. ἄγεται μέντοι παρ᾽ ἰκαρίου πρὸς βασιλέα δέσμιος ὁ τῆς εὐβοίας ἀρχηγὸς, καὶ βραχύ τι ὑποβιοὺς ἐτελεύτησεν. ἐτελεύτησε δὲ οὕτως. εἰσελθὼν ἐν τοῖς βασιλείοις, καὶ στὰς πρὸ τῆς πύλης ὡς δεσμίων χρεὼν, καὶ ἰδὼν αὐτὸν μὲν βασιλέα καθήμενον ὑπὲρ τοῦ βασιλείου θρόνου, περὶ δ᾽ αὐτὸν πᾶσαν τὴν σύγκλητον μετὰ λαμπροῦ καὶ κοσμίου τοῦ σχήματος ἱσταμένην, τὸν δ᾽ ἰκάριον τὸν χθὲς καὶ πρότριτα δοῦλον, νῦν μετὰ λαμπρᾶς μὲν τῆς ἐσθῆτος, σοβαροῦ δὲ τοῦ ἤθους εἰσιόντα καὶ ἐξιόντα, καὶ πρὸς οὖς τῷ βασιλεῖ κοινολογούμενον, ἀποῤῥήγνυσιν εὐθὺς τὴν ψυχὴν, καὶ πίπτει πρηνὴς ἐπ᾽ ἐδάφους ἐξαίφνης, μὴ δυνηθεὶς ἐνεγκεῖν τὸ τῆς βιαίας τύχης παράλογον. μετὰ μέντοι τὸ ἐξωσθῆναι τῆς πόλεως τοὺς λατίνους, ἐναπελείφθη χειρωνακτικὸν καὶ ἀγοραῖς ἀσχολούμενον πλῆθος·

gienti, in extremis tum Romanorum finibus monaſticam uitam agens, lætus occurrerat: ſplendidéque exceptum, & liberali uiatico inſtructum proſecutus erat: deinde imperio potitum acceſſerat, & poſt multos alios honores etiam Adrianopolitano ſolio accepto, inde modò in patriarchicā ſedem transferebatur.

DE ICARIO EVBOICO.

SVb hoc tempus Icarius quidā, ab Eubœæ principe, quæ Venetorum prouincia eſt, capta Conſtantinopoli cum defeciſſet, nec paucos alios Eubœos ſibi aſciuiſſet, munitam arcem occupauit: è qua crebrò deſcendens, è finitimis agris & uillis prædas egit: atque agreſtes ita breui tempore perterrefecit, ut nec extra mœnia habitare, nec in agris & uillis ſine ſpeculatore uerſari auderent. nec diu cunctatus, munito etiam oppidulo potitur, unde aperto Marte cum Eubœæ prætore congredi auſus fuit. Tamen ueritus ne ab illo copijs maioribus inſtructo caperetur, per legatos ſocietatem Imperatoris petit. qua impetrata, & oppidulo iuſto præſidio firmato, ultrò ipſe Imperatorem adit, cùm alia pollicens: tum, ſi iuſtum exercitum accepiſſet, nihil prohibere quo minus uniuerſam Eubœam illius Imperio ſubijceret. Celeriter igitur cum multis Romanis militibus abit, priuſquam acceſſum eius Eubœi animaduerterent. Sed Latini ſupercilij gnarus, nec Eubœæ prætorem commiſſurum ſciens, quin peregrino exercitu uiſo, ex urbe ſubitò erumperet: noctu multos milites circa urbem in inſidijs collocat, deinde manè ipſe ſeſe populabundus oſtendit. Itaque Latinos ſubitò arma cum ſuo duce arripere, & hoſtibus extra mœnia occurrere coactos, qui in inſidijs erant, à tergo, à fronte uerò Icarius cum ſuis adorti, prætorem quidem uiuum capiunt, & complures alios cum eo: cæteros uerò cædunt. Prætor igitur Eubœæ captiuus ab Icario, ad Imperatorem perductus, paulo pòſt obijt: obijt autem hoc modo· Regiam ingreſſus, &, ut captiuum decet, ante fores ſtans, cum Imperatorem in ſolio conſidentem, Senatúmque omnem ſplendido & modeſto habitu circumſtantem: Icarium uerò non ita pridem ſeruum ſuum, nunc ornata ueſte & inſolenti geſtu introeuntem & exeuntem, & Imperatori in aurem inſuſurrantem conſpexiſſet, abrupta ſtatim uita, pronus humi concidit, iniquæ fortunæ uiolentiam peroſus. Cæterum pulſis urbe Latinis, turba opificum & circumforaneorum hominum remanſit,

Eubœæ recuperatio.

Prætor Eubœæ ſubitò moritur.

Galata Venetis, Piſanis & Genuenſibus aſsignata.

ſit, ex Venetis & Piſanis permiſta. Quare non tutum, nec paci accommodatum eſſe uiſum eſt, etiam Genuenſes in urbem recipere: eaq; de cauſa e regione, circa Galatæ locum, habitationes eis aſsignauit: etiam mercium immunitate donata, quam ante captam urbem, illis promiſſam Imperator, ſi ſibi aduerſus Latinos adiumento eſſent, nunc præſtitit, quanquam abſque illorum ope ea potitus. Magiſtratus uerò, qui certis temporibus eò mittuntur, Venetorum Mpaiulus ſiue curator, Piſanorum Conſul, Genuenſium Poteſtas appellat. At Balduinus periculo Conſtantinopolitano elapſus, in Italiam cũ perueniſſet, cum rege Carolo affinitatẽ iunxit, illius filia ſuo filio deſponſa, illius opibus ſe Conſtantinopolim recuperaturum ſperans: inani utique ſpe & cupiditate. Imperator enim maximam claſſem ornauit ſexaginta triremibus completis, tum ex alijs gentibus, tum ex Gaſmulica: qui inter Romanos & Latinos educati, ab illis prudentiam in ſuſcipiendo, ab his audaciam in gerendo bello ſumpſerant. Cum his erat etiam armatus naualis exercitus Laconum, quos corrupta lingua Tzacones uocat, qui ſe recens ad Imperatorem contulerant. Igitur claſsis adeò ſplendidè inſtructa iuſſu Imperatoris incedebat, & maximum Latinis terrorem afferebat. Recepit etiam Aegæi maris inſulas ferè omnes, Lemnum, Chium, Rhodum, cęteráſque quæ Latinis ſeruierant. In hac maritima occupatione denuò fidem fregit, & finitimam Romanorum ditionem urere cœpit Aetolus Michael. Quo audito, mœrore & ira affectus Imperator, quamprimùm ipſe bellum ei infert, ad motus illos cõprimendos. Cum autem in Theſſalia uerſaretur, oſtentum in cœlo apparuit, uates & prænuncius malorum, cometes illuſtris, iuxta ſignum Tauri, noctu ſub diluculum, paulum ſupra horizontem: & quantum ſol procedebat, tantum indies & ille ab horizonte diſcedebat, donec tandem ipſum cœli medium præteriret. Nam cum is primùm uiſus eſſet, ſolſtitium æſtiuum fuit, Sole cancrum perambulante: cum langueſceret atque extingueretur, idem ſol autumnale æquinoctium confecerat: tribus interim ſignis peragratis, cometa circa Taurum fixo, ac paulatim euaneſcente. Qui cum cladem minitari uideretur, Imperator ualere iuſſa Theſſalia, laxis habenis Byzantium cõtendebat. nam & fama Scytharũ Iſtrũ accolentiũ, qui mox in Romanos fines irrupturi eſſent, haud mediocriter eũ turbabat: qui, priuſquã in urbem rediſſet, uniuerſæ propè Thraciæ, instar

Mpaiulus.
Conſul.
Poteſtas.

Balduinus & rex Carolus Byzãtio minantur.

Paleologi irrita expeditio cõtra Michaelem Deſpotã.

Cometa.

πλῆθος σύμμικτον ἔκ τε Βενετικῶν καὶ Πισσαίων. ὅθεν οὐκ ἀσφαλὲς, οὐδὲ πρὸς εἰρήνην βλέψαν ἐδόκει, τὸ καὶ τοὺς ἐκ Γεννούας ἔνδον εἰσοικίζειν τῆς πόλεως. διὰ τοῦτο καὶ σφίσιν ἀντιπέραν περὶ τὸν τοῦ γαλάτου τόπον ἔκρινε χωρίον εἰς οἴκησιν, χαρισάμενος αὐτοῖς καὶ τὴν τῆς ἐμπορείας ὑπεσχημένην ἀτέλειαν. πρὶν γὰρ ἁλῶναι τὴν βασιλεύουσαν, συνεφώνησε τὴν τοιαύτην αὐτοῖς παρέχειν ἀτέλειαν ὁ βασιλεὺς, εἰ βοηθοῖεν αὐτῷ κατὰ τῶν κρατούντων τῆς πόλεως λατίνων. ὃ δὴ καὶ πεπλήρωκε νῦν· καὶ ταῦτα, δίχα τῆς σφῶν βοηθείας γενόμενος αὐτῆς ἐγκρατής. οἵ γε μὴν κατὰ χρόνους τακτοὺς ἀρχὴν ἀποστελλόμενοι τούτων, ὁ μὲν ἐκ Βενετίας, καλεῖται μπαΐουλος· ὁ δ' ἐκ πίσσης, κουνσοῦλος· ὁ δ' ἐκ γεννούας, ποτεστάτος. ἅπερ εἰς τὴν ἑλλάδα φωνὴν μεταγόμενα, τὸ μὲν τῶν ὀνομάτων καλεῖται ἐπίτροπος, τὸ δὲ ἔφορος, τὸ δὲ ἐξουσιαστής. ὁ δὲ Βαλδουῖνος διαδρὰς τὸν τῆς κωνσταντινουπόλεως κίνδυνον, καὶ ἀποπλεύσας εἰς ἰταλίαν, ἐκήδευσε τῷ ῥηγὶ τῆς ἰταλίας καρούλῳ, νύμφην ἀγόμενος τῷ υἱῷ τὴν θυγατέρα ἐκείνου· ἐλπίζων ἐκείνῳ συμμάχῳ χρησάμενος τὴν κωνσταντινούπολιν ἀναλήψεσθαι, μάταιος τῆς τε ἐφέσεως καὶ τῶν ἐλπίδων. ὁ γὰρ βασιλεὺς πλεῖστον ἐξήρτυσε ναυτικὸν, ἐμπλήσας τριήρεις ὑπὲρ τὰς ἑξήκοντα, ἔκ τε ἄλλων καὶ γένους τοῦ γασμουλικοῦ. ἦσαν δὲ οὗτοι συντεθραμμένοι τοῖς τε ῥωμαϊκοῖς καὶ λατινικοῖς ἤθεσιν, ὡς ἔχειν ἐκ μὲν ῥωμαίων τὸ ἐσκεμμένως ἐν ταῖς μάχαις ἰέναι, ἐκ δὲ λατίνων τὸ εὔτολμον. συνῆν δὲ τούτοις καὶ στρατὸς ἐν τοῖς ὅπλοις θαλάττιος, λάκωνες ἄρτι προσελθόντες ἐκ πελοποννήσου τῷ βασιλεῖ, οὓς ἡ κοινὴ παραφθείρασα γλῶσσα τζάκωνας μετωνόμασεν. ὁ γοῦν βασιλικὸς στόλος, οὕτω λαμπρῶς συγκεκροτημένος, ἔπλει κελεύσει τοῦ βασιλέως, καὶ πλεῖστον ἐνεποίει φόβον καὶ θόρυβον τοῖς λατίνοις. προσείληφε δὲ καὶ τὰς ἐν αἰγαίῳ νήσους μικροῦ πάσας, λῆμνον καὶ χίον καὶ ῥόδον, καὶ ὅσαι λατίνοις ἐδούλευον. τούτων οὕτως ἀσχολουμένων περὶ τὴν θάλασσαν, ἤρξατο πάλιν παρασπονδεῖν, καὶ τὴν ὅμορον χώραν ῥωμαίων δῃοῦν, ὁ αἰτωλὸς μιχαήλ. ὅπερ ἀκουσθὲν, εἰς λύπην καὶ ὀργὴν τὸν βασιλέα κεκίνηκεν. ὥστε καὶ τὴν ταχίστην αὐτὸν ἀπελθεῖν ἐκεῖσε, δι' ἑαυτοῦ καταστήσοντα τὰ τῶν ἐκεῖσε πραγμάτων νοσήματα. οὗ γενομένου, καὶ τοῦ βασιλέως ἐν θετταλίᾳ τὰς διατριβὰς ποιουμένου, ἐφάνη σημεῖον ἐξ οὐρανοῦ, μάντις κακῶν καὶ πρόαγγελος· τὸ δὲ ἦν κομήτης περιφανὴς, περὶ τὸ τοῦ ταύρου δωδεκατημόριον, περὶ τὰ ἑωθινά τε καὶ ὄρθρια τῆς νυκτὸς φαινόμενος μικρὸν ὑπὲρ τὸν ὁρίζοντα· καὶ ὅσον ὁ ἥλιος παρήλαυνεν εἰς τὰ ἑπόμενα, τοσοῦτον καθ' ἡμέραν καὶ αὐτὸς ἐν πλείονι ἠρέμα διΐστατο τοῦ ὁρίζοντος, ἕως καὶ αὐτὸ δὴ τὸ μεσουράνημα ἤδη παρήλλαξεν. ὁπότε γὰρ ὁ κομήτης τὰ πρῶτα φαίνεσθαι ἤρξατο, τὴν θερινὴν ὁ ἥλιος ὥραν ἐποίει, διιὼν τὸν καρκίνον. ὁπότε δ' αὐτὸς ἐμαράνθη, καὶ ἀφανὴς ἦν, τὰς φθινοπωρινὰς ὁ ἥλιος ἐποίει τροπάς. ὡς γίνεσθαι τὸ ἀπὸ θερινῆς τροπῆς μέχρι τῆς φθινοπωρινῆς τριῶν δωδεκατημορίων διάστημα, ὅπερ ὁ ἥλιος ἤλασε, τοῦ κομήτου περὶ τὸν ταῦρον ἑδραζομένου, καὶ ἠρέμα ἑαυτὸν ἀναλίσκοντος. ὅσπερ μάντις κακῶν καὶ πρόαγγελος ἔδοξεν εἶναι τῷ βασιλεῖ. καὶ αὐτίκα χαίρειν εἰπὼν τὰ θετταλικὰ, ὅλῃ ῥύμῃ τὴν ἐς Βυζάντιον ἤλαυνεν. ἐτάραττε γὰρ αὐτὸν οὐ μετρίως καὶ φήμη τις σκυθικὴ, μελλόντων αὐτῶν ὅσον οὐδέπω ἐς τὴν ῥωμαίων ἐσβαλεῖν γῆν. ἀλλὰ πρὶν εἰς Βυζάντιον ἰέναι τὸν βασιλέα, φθάνουσιν ἐς πᾶσαν μικροῦ περιχυθέντες τὴν θρᾴκην, οἱ παρὰ τὸν ἴστρον οἰκοῦντες σκύθαι, καθάπερ

Digitized by Google

καθάπερ θάλασσα πλημμυρήσασα, καὶ λίαν ὑπὲρ πολὺ τοὺς ὅρους ὑπερπηδήσασα. ταχύδρομον γὰρ τὸ τῶν σκυθῶν ἔθνος, καὶ μιᾶς ὅλον ἡμέρας πολλάκις ποιεῖται τὴν τῶν τριῶν. ἡ δ' αἰτία τῆς αὐτῶν ἐξελεύσεως, τοιάδε τις ἦν.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΣ ΘΡΑΚΗΝ ΕΦΟδου τῶν σκυθῶν.

Κωνσταντίνῳ τῷ τῶν Βουλγάρων ἄρχοντι, συνοικεῖν ἔφημεν τὴν θυγατέρα Λασκάρεως τοῦ βασιλέως. αὕτη τὴν τ' ἀδελφοῦ ἰωάννου ἀκούσασα τύφλωσιν, οὐκ ἠρέμησεν ἐνοχλοῦσα τὸν ἄνδρα, καὶ παρωθοῦσα πρὸς τὴν τοῦ πεπραγμένου ἐκδίκησιν· ὅθεν ἱκανῶς ἐζήτει καιρὸν οὗτος τὴν τοῦ ἀδικήματος ἄμυναν. μετεώρου τοίνυν τοῦ σκέμματος ὄντος, ὕλην δίδωσι τῇ φλογὶ τῆς ὁρμῆς καὶ ὁ σουλτὰν ἀζατίνης. τοῦ γὰρ βασιλέως ἀποδημοῦντος, τὴν δίαιταν κατὰ τὸ τῆς αἴνου παράλιον ποιεῖσθαι πολίχνιον αὐτὸς ἐκελεύσθη, ὡς ἂν καὶ φρουρά τις ἅμα αὐτῷ εἴη, λαθραίως κωλύουσα τὴν ὕποπτον τούτου ἀπόδρασιν. ὁ δὴ τούτῳ δεινὸν ἀφόρητον ὂν, διαμηνύσασθαι κωνσταντίνῳ καὶ αὐτὸν ἀναγκάζει ὑπερδεῖξαι κατὰ ῥωμαίων ἄρτι ἐξεγεῖραι τυγχάνοντι, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἀντιμετρήσειν αὐτῷ ὑπισχνεῖται χρήματα οὐκ ὀλίγα. ταύτας τὰς ἀφορμὰς, ἐνέχυρον οὐ μικρὸν ὁ κωνσταντῖνος λαβὼν, ἤδη δὲ καὶ τὸν βασιλέα πρὸς βυζάντιον ἐκ θετταλίας ἐπανιόντα μαθὼν, πλείους ἢ δισμυρίους τῶν παριστρίων σκυθῶν μεταπέμπεται· μεθ' ὧν τὴν ταχίστην οὖν τὴν ῥωμαίων εἰσβάλλει γῆν, ἐλπίζων βεβαίως καὶ αὐτὸν βασιλέα χειρώσεσθαι, ἐντυχὼν ἐπανιόντι. οἱ μὲν οὖν σκῦθαι καθάπερ σαγήνην καθ' ὅλης τῆς θράκης ἁπλώσαντες ἑαυτοὺς, ἤλασαν ἄχρι τῶν παραλίων ψάμμων, ἵνα μήτε κτηνῶν οὐδὲν, μήτ' ἀνθρώπων οὐδεὶς, μήτε βασιλεὺς αὐτοὺς διαδράσῃ. τἆλλα μὲν οὖν κατὰ γνώμην αὐτοῖς ἀπηντήκει πάντα· βασιλεὺς δὲ μόνος ἀνάλωτος διαμείνας, ἔψευσε τῶν ἐλπίδων αὐτούς. τὴν γὰρ αὐτῶν φθάσας ἔφοδον, ἔλαθε διὰ τῶν περὶ τὸ γάνον ὀρῶν, ἐς θάλασσαν κατιών. ἔνθα συμβὰν οὑτωσὶ θειοτέρᾳ προνοίᾳ, τριήρεσιν ἐντυχεῖν δύο λατινικαῖς, ἐς βυζάντιον μὲν ἀνιούσαις, κατὰ δὲ χρείαν ὕδατος ἐκεῖ που παραπλεούσαις. αἷς ἐμβαλὼν ἑαυτὸν, δευτεραῖος ἐς τὴν βασιλεύουσαν ἔρχεται. τοῖς δὲ σκύθαις, τοῦ βασιλέως σφαλεῖσι, τοῦ γε σουλτὰν ἀζατίνη μὴ σφαλῆναι ὑπόλοιπον ἔργον ἦν. ὅθεν σφίσι δρόμος ἀκλινὴς ἐγένετο, καὶ πόνος ἅπας ἐς τὸ τῆς αἴνου πολύχνιον ἐλθόντας, αὐτὸν ἀφελέσθαι, ἢ παρ' ἑκόντων τῶν πολιτῶν μόνον αὐτὸν, ἢ μὴ βουλομένων αὐτῶν, αὐτῇ πόλει καὶ αὐτοῖς αὐτόχθοσιν. ἀλλ' αὐτὸν οἱ κατέχοντες, δέει τοῦ μὴ πανωλεθρίᾳ φθαρῆναι, ἔκδοτον ποιησάμενοι, καθ' ἡσυχίαν ἀπαλλάξαι τοὺς πολεμίους ἐπεπράχεσαν. ἦν οὖν ἰδεῖν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐπανόδῳ τῶν ὅσοι τὴν θρᾴκην ᾤκουν, πλῆθος μικροῦ πάντα νικῶν ἀριθμὸν συνελαύνοντας δίκην θρεμμάτων, ὡς μόγις που διὰ χρόνου σποράδας ὁρᾶσθαι βοῦς καὶ ἀροτῆρας περὶ θρᾴκην· οὕτως αὐτὴν ἐς βάθος τῶν οἰκητόρων ἐψίλωσαν, ἅμα τοῖς κτήνεσιν. ἀλλ' ὁ μὲν περὶ τοῦ σουλτὰν λόγος, ὑπερτιθέσθω τὰ νῦν· εἰρήσεται γὰρ ἡμῖν τὰ ἐκείνου πλατύτερον ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. ἡ μέντοι ἐκείνου

γυνὴ

inſtar exæſtuantis maris, & longè extra littora euagati, circumfuſi fuerant. Eſt enim expeditiſsima natio Scytharum, adeò ut ſæpe tridui iter uno die conficiant. Excurſionis autem eorum hæc cauſa fuit.

SCYTHARVM IN *Thraciam irruptio.*

CONſtantino Bulgarorum principi nuptam fuiſſe diximus Laſcaris Imperatoris filiam. Quæ cum fratris Ioannis excæcationem audiuiſſet, maritum ad illius facinoris ultionem exhortari atque impellere non deſiſtebat. Illi igitur uindictæ occaſionem quæritanti & hæſitanti, rei aggrediendæ cauſam ueluti flammæ materiam præbuit Sultanus Azatines. Nam abſente Imperatore, ad Aenum maritimum oppidulum degere iuſſus eſt, quod ei ſimul cuſtodiæ uice eſſet, ad ſuſpectam eius fugam prohibendam. Quod cum ei malum intolerabile uideretur, in cauſa fuit, ut per nuncios cum Conſtantino ageret, bellum Romanis illaturo: eique pecuniam non paruam, ſi eius ope liberatus eſſet, polliceretur. Qua occaſione Conſtantinus non parum confirmatus, cognito etiam Imperatoris è Theſſalia receſſu, amplius uiginti millia Scytharum ad Iſtrum degentium accerſit: cum quibus celerrimè in Romanos fines impreſsione facta, ſe ipſum etiam Imperatorem in itinere excepturum ſperabat. Scythæ igitur per omnem Thraciam ſagenæ inſtar dilatati, ad mare uſque prouecti ſunt, ut neque iumentum, nec homo ullus, nec Imperator ipſos effugeret. Ac cætera quidem illis omnia ex ſententia ſucceſſerunt: ſolus autem Imperator elapſus, ſpem eorum fefellit. Nam cum eorum incurſionem anteuertiſſet, clàm per montes, qui iuxta Ganos ſunt, ad mare deſcendit, ubi diuina quadam prouidentia in duas Latinas triremes incidit: quæ cum Byzantium iter haberent, ibi aquationis cauſa præteribant: in quas cum ſe conieciſſet, biduo in urbem peruenit. Scythis autem Imperatore fruſtratis, illud reſtabat, ne Sultano Azatine fruſtrarentur. Quare omnis eorum labor & curſus Aenum uerſus rectà tendebat, ut illum aut ſolum, uolentibus ciuibus, aut ijs inuitis, cum ipſo oppidulo & ciuibus abriperent. At illi ne funditùs exciderentur ueriti, tradito eo impetrarunt, uti Scythæ pacati diſcederent. In reditu autem cerneres illos multitudinem penè innumerabilem, iumentorum inſtar, abigentes: ut aliquandiu ægrè bouem aut aratorem in Thracia conſpiceres. uſqueadeò eam & habitatoribus & iumentis ſpoliarunt. At Sultani hiſtoria nunc differatur, quam paulo pòſt copioſius explicabimus.

Ioannis excæcationē ſoror ulciſcitur.

Azatinis ad Scythas fuga.

Imperator Scythas uix euadit.

Azatines à Scythis liberatur.

Thraciæ uaſtitas.

Vxor

Digitized by Google

Vxor uerò illius & liberi ſtatim ſunt cuſtodiæ traditi, pecunia eiuſdem in fiſcum Imperatorium relata. eius uerò comitatus, qui plurimi & bellicoſiſsimi uiri erant, Chriſtiano baptiſmate regenerati, Romanę que militię ſunt adſcripti.

γυνὴ σὺν τοῖς τέκνοις, ἐν φρουρᾷ εὐθὺς ἦν· τὰ δ' ἐκείνου χρήματα εἰς τὸ βασιλικὸν ἐκομίζοντο πρυτανεῖον. ὁ δὲ περὶ ἐκεῖνον ὄχλος, ἄνδρες δ' οὗτοι μάλα τοι πλεῖστοι καὶ κράτιστοι τὰ πολέμια, τῷ τῶν χριστιανῶν ἀναγεννηθέντες βαπτίσματι, τῇ ῥωμαίων συγκατελέγοντο στρατιᾷ.

DE AEGYPTIIS Arabibus.

Per ſpeciē negociationis Scythæ in Aegyptū traducti.

His temporibus Aegypti & Arabiæ Sultanus, miſsis ad Imperatorem legatis, Romanorum amicitiam expetit: unáque petit, ut Aegyptijs mercatorib. quos ipſe uellet, quotannis ſemel fretum noſtrum traijcere liceret. Quæ res cum initiò parui momenti eſſe uideretur, conceſſa fuit. Sed cum progreſſu temporis conſtitiſſet, qualis & quanta eſſet: iam prohiberi non potuit, conſuetudine confirmata atque inueterata. Traijciunt enim quotannis ſingulis, interdum etiam binis nauibus onerarijs ad Europæos Scythas, Mæotidem paludem & Tanaim accolentes: ab eiſ'que partim transfugas accipiunt, partim à dominis & parentibus emunt: è quibus in Aegyptiam Babylonem & Alexandriam perductis, Scythicas legiones conſtituunt. Neque enim bellicoſos eſſe Aegyptios, ſed timidos potius atq; effœminatos plerunque, affirmant: eáque de cauſa neceſſariò ſibi peregrinum militem parandum, & ære emptis mancipijs propemodum ſeruiendum eſſe, omnis ſolicitudinis earum rerum quibus humana uita eget immunibus. Proinde tempore non adeò longo, tantum per eam cauſam exercitum parauerunt Arabes Aegyptij: ut non Occidentalib. tantum, ſed ijs etiam populis qui magis uerſus Oriētem habitant, admodum eſſent formidabiles. Africam enim uniuerſam, & Libyam, Gades uſque, deinde Phœniciam & Syriam, & omnem oram maritimam domuerunt, habitatoribus cùm alijs, tum uerò Galatis & Celtis, qui longo iam tempore prouincias & urbes optimas obtinebant, occiſis, qui ex Occidente hoc ferè modo illuc tranſierunt.

Aegyptij Scytharum ope propagant Imperium.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΙΓΥΠΤΙΩΝ Ἀράβων.

Ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις διαπρεσβεύεται πρὸς τὸν βασιλέα, ὁ τῆς αἰγύπτου καὶ ἀραβίας σουλτὰν, φίλος εἶναι ῥωμαίοις ἐθέλων, καὶ ἄδειαν ἔχειν τὸν ἀμέτρον πορθμὸν διαπλεῖν, ἑκάστου ἅπαξ ἀνὰ πᾶν ἔτος τῶν ἐκεῖθεν αἰγυπτίων, οὓς ἂν αὐτῷ γε ᾖ βουλομένῳ κατ' ἐμπορείας τρόπον. τοῦ λόγου μικροῦ τινος ἄξιον δόξαν ἐν ταῖς ἀρχαῖς, ἀνεῖται ῥᾳδίως. τοῦ δὲ χρόνου προϊόντος, ὅσον καὶ οἷον δεῖν ἀνακαλυφθὲν, κωλυθῆναι οὐκ εἶχε, προὔξειν ἤδη συνηθείας καὶ κράτος δυσανταγώνιστον εἰληφώς. ἀνάγονται μὲν γὰρ διὰ μιᾶς τινὸς, ἢ καὶ δευτέρας ἔσθ' ὅτε ὁλκάδος κατ' ἐνιαυτὸν, εἰς τοὺς περὶ μαιῶτιν καὶ τάναϊν εὐρωπαίους σκύθας. καὶ λαμβάνοντες δὲ αὐτῶν τοὺς μὲν αὐτομόλους, τοὺς δὲ πιπρασκόντων τῶν δεσποτῶν ἢ τῶν γονέων ὠνούμενοι, εἰς τὴν κατ' αἴγυπτον βαβυλῶνα καὶ ἀλεξάνδρειαν ἐπανέρχονται, στρατὸν σκυθικὸν οὑτωσὶ χαριζόμενοι τῇ αἰγύπτῳ. μηδὲ γὰρ εἶναι τοὺς αἰγυπτίους ἀγαθοὺς τὰ πολέμια, ὅτι μὴ δειλοὺς ὡς τὰ πολλὰ καὶ ἀνάνδρους. κἀντεῦθεν στρατολογεῖν δὲ ἀλλοδαποὺς ἀναγκάζεσθαι, καὶ κυρίους (ὡς εἰπεῖν) ἑαυτῶν τοὺς ἀργυρωνήτους ποιεῖσθαι, πάσης ἀπηλλαγμένους φροντίδος, ὧν ἐν χρείᾳ καθίστανται ἄνθρωποι. χρόνου τοίνυν ἐκεῖθεν οὐ πάνυ συχνοῦ, τηλικοῦτον ἐκ τῆς τοιαύτης προφάσεως στρατὸν συνεστήσαντο οἱ κατ' αἴγυπτον ἄραβες, ὡς μὴ μόνον τοῖς ἑσπερίοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀνατολικωτέροις ἔθνεσι λίαν καθίστασθαι φοβεροί. ἐδουλώσαντο μὲν γὰρ ἀφρικὴν καὶ λιβύην ἅπασαν ἄχρι γαδείρων. ἔπειτα φοινίκην καὶ συρίαν, καὶ τὴν ἄχρι κιλικίας παράλιον πᾶσαν, στόματι μαχαίρας τοὺς κατέχοντας παραδόντες, τούς τε ἄλλους, καὶ μάλιστα γαλάτας καὶ κελτοὺς τοὺς πάλαι πολὺν ἤδη χρόνον κατέχοντας τῶν ἐκεῖσε χωρῶν καὶ πόλεων τὰς βελτίους, οἳ δὲ ἑσπέρας ἐκεῖσε διέβησαν οὑτωσί πως.

DE CELTOGALATIS neceſſaria expeditio.

Alpes. Rhenus.

Sunt in Europa montes altiſsimi qui Alpes dicuntur: è quibus fluuius maximus Rhenus ortus, & in Oceanum Britannicū influens, utranque Galliam magis meridionalem facit: quarum incolæ Galli & Celtæ dicuntur, fortiſsimi uiri. qui cum ſalutaris Sepulchri uidendi cupiditate arderent, decreuerūt magno exercitu coacto, ad id & adorandū & recuperandū proficiſci: atq; ad Arabes qui id tenerēt, ſi fieri poſſet, ꝓfligandos. Itaq; armis & equis inſtructi maximo numero, pulchrā illā expeditionem ſuſceperunt.

Gallorū expeditio ad ſacrum ſepulchrum.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΚΕΛΤΟΓΑΛΑΤΩΝ ἐκστρατείας.

Ἔστι παρὰ τὴν εὐρώπην ὄρη πρὸς ὕψος κορυφούμενα μέγιστον, ἄλπεις καλούμενα, ἐξ ὧν ποταμὸς καταρρεῖ μέγιστος, ἐς ὠκεανὸν τὸν βρεττανικὸν, ῥῆνος καλούμενος. οὗτος μεσημβρινωτέρας ποιεῖ τὰς ἄμφω γαλλίας, καὶ τοὺς ἐν ταύταις οἰκοῦντας ἀνδρικωτάτους γαλάτας καὶ κελτούς. τούτοις διάπυρόν τινα ζῆλον ἐν καρδίᾳ βαστάσασιν ὑπὲρ τοῦ σωτηρίου τάφου, ἔδοξεν ἀξιόλογον στρατὸν συναθροίσαντας, ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἐκείνου προσκύνησιν, καὶ ἅμα ἐκδίκησιν, κἀκεῖθεν ἐξέλασιν, εἰ δυνατὸν, τῶν ἐκεῖ τυραννούντων ἀράβων. καὶ δὴ κατὰ πλῆθος μυριάριθμον ἀθροισθέντες, αὐτοῖς ἵπποις, καὶ αὐτοῖς ὅπλοις τὴν καλὴν ἐκείνην ἐξήεσαν ἔξοδον.

καὶ διαβάντες τὸν ῥῆνον, ἴστρον κατ' ἴχνος εἵποντο ποταμὸν τὸν μέγιστον. ὃς καὶ αὐτὸς ἐκ τῶν ἄλπεων ῥηγνύμενος, πέντε στόμασιν εἰς τὸν εὔξεινον ἐκδίδωσι πόντον. τούτου τὰς βορείας ἀεὶ παραλλάττοντες ὄχθας, προὔβαισιν ἄχρι καὶ αὐτῶν μικροῦ τῶν παρὰ τὸν εὔξεινον ἐκβολῶν αὐτοῦ, φοβερὸν μὲν τοῖς μεταξὺ κειμένοις ἔθνεσι καθιστάμενοι θέαμα, καθάπερ τι σιδηροῦν τεῖχος κινούμενοι, λυμαινόμενοι δὲ τὸ παράπαν οὐδένα αὐτῶν διὰ τρόπων χρηστότητα. οὕτω τοίνυν καὶ τὸν ἴστρον ἐνταῦθα διαπεραιωθέντες, καὶ παρελθόντες παρὰ τὴν θρᾴκην, στρατοπεδεύονται. ἐβασίλευε δὲ τηνικαῦτα ῥωμαίων ὁ κομνηνὸς ἀλέξιος, πρὸς ὃν διαπρεσβευσάμενοι, ἀγοράν τε ζητοῦντες εἰς τὴν τῶν ἀναγκαίων διώνησιν, καὶ ἅμα τοὺς διαπεραιώσοντας πρὸς ἕω δι' ἑλλησπόντου. τοῦτο κράτιστον ἕρμαιον ἔδοξε βασιλεῖ, καὶ ἀπρὶξ ἔχεται μάλα τοῦ σκοποῦ ἐκφανέντος. νεωστὶ γὰρ αὐτὸς τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας λαβών, καὶ ἰδὼν πολλαχόθεν πολεμούμενα, καὶ ἀπηνῶς τὰ ῥωμαίων διακοπτόμενα πράγματα, πλημμελείαις μεγάλαις τῶν προβεβασιλευκότων (πάντα τε γὰρ τὰ πρὸς ἕω κατεῖχον οἱ τοῦρκοι χρόνοις συχνοῖς) τά τε ἄλλα, καὶ νίκαιαν αὐτὴν τὸ περιβόητον ἄστυ, ἥ τε βαθεῖα τῶν χρημάτων σπάνις, ἀκοσμίαν ἔπραττε τοῖς βασιλείοις μακράν, ἐλπὶς δὲ πᾶσα τῶν ἁρμοζουσῶν προσόδων ἀπεκέκλειστο· καὶ τὸ προσδοκώμενον ἦν, ἀπωλείας ἄβυσσοι, καὶ ἄδιοι κίνδυνοι. ἰδὼν οὖν οὕτως ἔχοντα τὰ πράγματα, καὶ διαπορούμενος, ἕρμαιον κράτιστον καὶ μάλα τοι καίριον ἡγεῖται, τὴν τοῦ κελτικοῦ τοῦδε στρατοῦ παρουσίαν. μεθ' ὧν κοινολογησάμενος ποιεῖται συμβάσεις, εἰ οὕτω συμμαχήσαντες ἐξελάσωσι τῶν ῥωμαϊκῶν χωρῶν καὶ πόλεων τοὺς κατέχοντας τούρκους, σφίσι μὲν ἐξεῖναι τὰ ἐκείνων λαμβάνειν πράγματα. τούτῳ δὲ τὰς πόλεις, χρημάτων κενάς. ἃς δὴ συμβάσεις ἄσμενοι λίαν ἐκεῖνοι δεξάμενοι, διαπεραιοῦνται ξύν γε αὐτῷ βασιλεῖ τὸν ἑλλησποντίαν πορθμόν. ὥσπερ γε μὴν ὕλῃ βαθείᾳ πλεῖστον ἐνσκῆψαν πῦρ, τὰ μὲν ὡς καλάμην ἀφανίζεται ῥᾷστα, τὰ δὲ διὰ χλωρότητα βραδέως, ἀφανίζεται δ' οὖν· οὕτω καὶ ὁ διπλοῦς οὗτος στρατὸς ἔκ τε κελτῶν καὶ ῥωμαίων συγκροτηθείς, φοβερὸς τοῖς πολεμίοις καὶ δυσκαρτέρητος ἔδοξε, διὰ βάρος ὁπλίσεως, καὶ σώματος ῥώμην, καὶ ψυχῆς εὐτονίαν ἀπρόσμαχον. καὶ οἱ μὲν τῶν πολεμίων, ὡς ἂν εἴποι τις, κατεπατοῦντο καθάπερ χόρτος καὶ πηλός· οἱ δὲ ἀπεμάχοντο βοηθούμενοι ποτὲ μὲν ταῖς δυσχωρίαις τῶν τόπων, ποτὲ δὲ τοῖς τῶν ῥωμαίων τείχεσιν. ἀλλ' οὐκ ἦν εἰς τέλος οὐδ' αὐτοῖς τὰ τῆς τύχης ἀήττητα, ἀλλ' οἱ μὲν ἑκόντες ὑπέκυπτον, οἱ δὲ βίᾳ ἡλίσκοντο, οἱ δὲ φυγάδες καὶ δραπέται ἐγένοντο. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ πᾶσαν τήν τε ἐντὸς ἅλυος ἐξεκάθηραν ἀσίαν. καὶ ὅση μαιάνδρῳ καὶ παμφυλίᾳ ὁρίζεται, καὶ ἐπὶ τούτοις τὰ συμπεφωνημένα τῶν ἐλευθερωθεισῶν πόλεων εἰληφότες χρήματα, τῆς αὐτοῖς προκειμένης εἴχοντο αὖθις ὁδοῦ. καὶ ἦν ἤδη σφίσι φροντίς, οὐ μικροῦ τινος ἀγῶνος μεστή, διαβᾶσι τὰ μεταξὺ παμφυλίας καὶ κιλικίας ὄρη, πρὸς κίλικάς τε καὶ σύρους καὶ φοίνικας, εἰ μὴ συγχωροῖεν τὴν πάροδον, αἴρεσθαι πόλεμον. ἀλλὰ πρῶτοι μὲν κίλικες αὐτίκα τῇ πρώτῃ ὀρρωδήσαντες ὄψει, τὰ βέλτιστα περὶ σφῶν αὐτῶν ἐβουλεύσαντο, καὶ ὡς διὰ φιλίας τῆς ἑαυτῶν εἴασαν διαβαίνειν, ἀγοράν τε παρεῖχον καὶ τοὺς προπέμψοντας ὁδηγούς, καὶ πᾶν ὅ, τι φίλον ἐχρῆν, εἰς τὴν αὐτῶν ἐχρήσαντο ξενίαν. κίλικες μὲν οὖν οὕτως ῥᾳδίως ἐς ξυμβάσεις ξυνῄεσαν τοῖς ἑσπερίοις τούτοις γαλάταις καὶ κελτοῖς, οὐ μόνον τὸ πλῆθος

αὐτῶν

traiectoq; Rheno, Danubium maximum fluuium ſecuti ſunt: qui & ipſe ex iiſdem alpib. erumpens, quinque oſtiis in pontum Euxinum influit. cuius Septentrionales ripas legentes, propè ad ipſius oſtia uſque ſunt progreſſi: terribile utiq; ſpectaculum gentibus in medio habitantibus, qui inſtar ferrei muri procederent: ſed ea præditi probitate, ut nemini prorſus nocerent. Sic igitur ibi etiam Iſtro traiecto, in Thracia caſtra poſuerunt.

Danubius.

Rerũ tum potiebatur Comnenus Alexius, à quo per legatos, à quo & forum rerum neceſſariarum & per Helleſpontum tranſitum ad Orientem petiuerunt. Quæ illi peroptata occaſio, minimeq; negligenda uiſa eſt: quippe qui principatu recens ſuſcepto, rem Romanam magnis ſuperiorum Imperatorum peccatis undique infeſtari, & immaniter conquaſſari cerneret. Nam omnes Orientales prouincias longo iam tempore Turci obtinebant, ipſamq; Nicæam, celebrem illam urbem: præterea regiæ diſciplinam ingens pecuniæ inopia magnopere turbabat, omni ſpe redituum intercluſa: neque quicquam præter internecionem atque excidium expectabatur. Hoc igitur rerum ſtatu Gallici exercitus aduentus peroptatus illi fuit. Habitoq; colloquio, cum eis paciſcitur, ſi Turcos Romanis prouinciis & urbibus expuliſſent, ut illi omnes illorum opes acciperent, ſibi uerò urbes uacuas reſtituerent. Qua conditione illi auidè accepta, Helleſpontũ cum ipſo Imperatore traiiciunt. Sicut autem ignis denſæ ſyluæ iniectus, alia tanquam ſtipulam celeriter, alia propter uiriditatẽ tardius ille quidem, ſed tamen abſumit: ſic geminus ille Romanorum Gallorumq; exercitus, terribilis hoſtibus atque intolerabilis eſt uiſus, tum ob armorum grauitatem, roburq; corporũ, tum ob conſtantiam animorum inexpugnabilẽ. Proinde hoſtium alii ueluti gramẽ & lutum (ut ita dicam) conculcabantur: alii ſe defendebant, anguſtiis locorum alicubi, Romanorumq; munitionibus freti. Non tamen ne illorum quidem fortuna prorſus inuicta fuit, quin alii deditionem facerent, alii ui ſubigerentur, alii fuga ſalutem quæritarent. Hoc modo omni Aſia quæ intra Alym eſt, & Mæandro Pamphyliaq; includitur, repurgata, promiſſiſq; aſſertarum urbium opibus acceptis, cœptum iter ſunt proſecuti.

Alexius Cõnenus Gallorum ope urbes Orientales recuperat.

Conditio ſocietatis.

Superatis autem qui intra Pamphyliam & Ciliciam ſunt montibus, non parua ſolicitudine æſtuabant: & niſi tranſitus daretur, aduerſus Cilices & Phœnices & Syros pugnandum eſſe proſpiciebant. Verùm primi Cilices primo illorum conſpectu territi, rectiſſimè ſibi conſuluerũt: eoſq; ut amicos tranſire paſſi, & forum præbuerunt, & uiæ duces dederunt, omniaq; amicitiæ & hoſpitalitatis officia preſtiterunt. Ac Cilices adeò expeditè cum Gallis & Celtis tranſegerunt, non multitudine

Cilices dant Gallis tranſitum.

tantum & uiribus eorum territi: ſed eiuſdem quoque propemodum religionis uerecundia, & à ſua non multum abhorrentis, adducti. Sed cùm iam eis in Syriam & Phœniciam facere impreſsionem tempeſtiuum eſſet, non eadem illis euenerunt. Nam cum ij qui eas tenebant, Arabes eſſent, gens peregrina atque inſolens admodum, negocium illis, ac ſibi potius ipſis faceſſerunt, cum arreptis armis tranſitu eos prohiberent: exiſtimationem ſuam imminutũ iri rati, ſi terram eorum gens peregrina & remotiſsima ſine ſanguine & cædibus penetraret. Vnde Galli cõmeatu excluſi, penuriaq́ laborantes eorum quibus nec ipſi, nec iumenta carere ullo modo poterant, armis de ſumma rerum decertandum eſſe ſtatuerunt. Hinc pugnæ continentes & nocturnæ, diuturnæ que cędes Arabum, atque urbium excidia, Gallorum uiribus indies inualeſcentibus. Ac ut ea quæ interceſſerunt omittam, bellicoſiſsimis Arabibus partim occiſis, partim longiſsimè profligatis, reliquos pro inermibus mancipijs tractarunt: ac poſtea ijs in locis conſederunt. Viris enim uictis, locorum amœnitate ſuperati, ibi reliquum ętatis exigere decreuerunt. Quo facto, ipſi ſeſe manifeſti criminis reos peregerunt. Munus enim atque inſtitutum profectionis eorum fuerat Palæſtinam, ſi poſſent, occupare: & impios, qui ſalutare Sepulchrum tenerent, aut funditus extirpare, aut ſuopte ſanguine profuſo animorum ſalutem redimere. Cum autem talis amor eos patria extorres egiſſet, planè diuinus & omni laude digniſsimus: cum tamẽ diuinum amorem Phœniciæ & Syriæ amor illis, iudices præter ſpem nactus diuitijs oneratos, & uelut ebrios, excuſsit. Sed omiſsis Celtogalatis, ad inſtitutæ hiſtoriæ ſeriem eſt redeundum. Nam Aegyptij Arabes, Scythicis (ut diximus) copijs aucta potentia, extra ſuos fines quàm longiſsimè excurrerunt, uerſus Occidentem Africanis & Mauritanis gentibus domitis: ad ſolis uerò ortum tota felici Arabia, quam & Indici maris ora terminat, & utrinque ſinus Perſicus & Arabicus includunt: inde Cœleſyria & Phœnicia, quam fluuius Orontes cõtinet, Celtogalatarum illorum poſteris partim inde pulſis, partim belli more breui tempore interfectis.

Arabes Syria & Phœnicia fruſtra prohibêt Gallos.

Galli in Aſia conſident.

Amœnitas locorũ noti immemores facit.

GERMA-

αὐτῶν καὶ τὴν ῥώμην δείσαντες, ἀλλὰ καὶ τὸ τοῦ σεβάσματος ἔγγιστα ταυτὸν, καὶ οὐ πάνυ τοι ἀλλοτριούμενον αἰδεσθέντες. ἐπεὶ δὲ καὶ ἐς συρίαν καὶ φοινίκην εἰσβάλλειν ἤδη καιρὸς ἦν αὐτοῖς, οὐχ ὅμοια τὰ ἐκεῖ τοῖς ὄπισθεν ἀπηντήκει. ἄραβες γὰρ ὄντες οἱ ταύτην κατέχοντες, γένος ἀλλόφυλον καὶ ὑπερηφανίας μεστὸν, πράγματα παρεῖχον αὐτοῖς. μᾶλλον δὲ οὐκ αὐτοῖς, ἀλλ᾽ ἑαυτοῖς. ὅπλα γὰρ ἀράμενοι, τὴν πάροδον διεκώλυον, ὕφεσιν γὰρ σφῶν αὐτῶν ἀξίας λογισάμενοι, εἰ τὴν αὐτῶν αἵματος καὶ νεκρῶν χωρὶς διέλθοι γένος ἔκφυλον, καὶ πάντοι ὑποβόρειον τῆς αὐτῶν γῆς. ὅθεν σιτίων οἱ κελτοὶ ἀποκεκλεισμένοι, καὶ σπάνει πιεζόμενοι τῶν ἄλλων ὅσα δὴ ἀπαραίτητον χρῆσιν ἐτύγχανον τοῖς τε ὑποζυγίοις καὶ αὐτοῖς, ὅπλοις καὶ διαμάχαις ἔδοξε τὴν τῶν ὅλων ἐπιτρέψαι κρίσιν. ἐντεῦθεν πόλεμοι συνεχεῖς ἀνερρήγνυντο, καὶ χύσεις αἱμάτων ἀρραβικῶν κατὰ τῆς θρεψαμένης ἔρρεον νύκτωρ καὶ μεθ᾽ ἡμέραν, καὶ πόλεων ἐγίνοντο ἀνδραποδισμοὶ, ἐπικρατεστέρας ὁσημέραι τῆς τῶν κελτῶν γινομένης ἰσχύος. καὶ ἵνα τὰ ἐν μέσῳ συντέμω, πᾶν ὅ,τι κράτιστον ἦν τοῦ τῶν ἀράβων ὁπλιτικοῦ, τὸ μὲν αἵματι καὶ κόνει δόντες, τὸ δ᾽ ὡς πορρωτάτω διώξαντες, δούλοις ἀόπλοις τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἐχρήσαντο, τοῦ λοιποῦ τὴν οἴκησιν αὐτόθι πεποιηκότες· τοὺς γὰρ ἄνδρας νενικηκότες, ἔρωτι τῶν τοῦ τόπου χαρίτων ἡττήθησαν· κἀκεῖ τὸν ἑξῆς αἰῶνα διαμένειν ἐγνώκεισαν, ἔλεγχος πάσης κατηγορίας αὐτοὶ ἑαυτοῖς καταστάντες. ἔργον γὰρ αὐτοῖς καὶ σκοπὸς ἦν κοινὸν ἐκδημίας ὑπῆρχεν, ἐς παλαιστίνην εἰ δυνηθεῖεν ἐλθεῖν, καὶ τοὺς τὸν σωτήριον κατέχοντας τάφον ἀσεβεῖς, ἢ τελέως ἐκεῖθεν ἐξελάσαι, ἢ τὸ ἑαυτῶν ἐκκενώσαντας αἷμα σωτηρίαν ψυχῆς ἀνταλλάξασθαι. καὶ τοιοῦτος ἦν ὁ τῆς πατρίδος ὑπερορίους αὐτοὺς ποιησάμενος ἔρως, θεῖος ὡς ἀληθῶς, καὶ ὑμνούμενος τοῖς ἀκούουσιν· ἀλλ᾽ ὁ τῆς φοινίκης συρίας ἔρως τὸν θεῖον ἐκεῖνον ἁπλῶς ἐξέκρουσεν ἔρωτα, ὑπὸ πλούτου βαρυνθεῖσι, καὶ οἷον εἰπεῖν μεθυσθεῖσι κρείττοσιν ἐντυχοῦσι παρ᾽ ἐλπίδα. ἀλλ᾽ ἐπανιτέον, ὅθεν εἰς τὸν περὶ κελτογαλατῶν τουτονὶ παρετράπημεν λόγον. οἱ γὰρ κατ᾽ αἴγυπτον ἄραβες, πλείστην προσειληφότες δύναμιν, διὰ τοῦ σκυθικοῦ στρατεύματος ἐκείνου, καθάπερ ἔφθημεν εἰρηκότες, πλεῖστον ὅσον μάλα ἔξω τῶν οἰκείων παρέδραμον ὅρους· πρὸς μὲν ἑσπέραν λίβυας, καὶ τὰ τε μαυρουσίων ἔθνη δουλωσάμενοι· πρὸς δ᾽ ἀνατέλλοντα ἥλιον, ἔνθεν μὲν ἀραβίαν εὐδαίμονα πᾶσαν, ὅσην τά τε ἄκρα τῶν ἰνδικῶν ὁρίζει θαλασσῶν, καὶ ἑκατέρωθεν ὅ, τε περσικὸς καὶ ὁ ἀραβικὸς τειχίζουσι κόλποι. ἔνθεν δὲ τήν τε κοίλην συρίαν, καὶ τὴν φοινίκην πᾶσαν ὅσην ὁ ποταμὸς ὀρόντης ἐντὸς ποιεῖται τοὺς τῶν κελτογαλατῶν ἐκείνων ἐκγόνους, τοὺς μὲν ἐκεῖθεν ἀπελάσαντες, τοὺς δ᾽ εἰς ὄλεθρον, οἷον πόλεμος ὑποτίθεται νόμος, ὀλίγου παραπέμψαντες χρόνου.

ΚΑΘΟΔΟΣ

ΚΑΘΟΔΟΣ ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡχικοῦ θρόνου τοῦ γερμανοῦ, καὶ ἄνοδος ἰωσήφ.

ΕΙΕΝ, ὁ μέντοι κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης γερμανὸς, ἀκούων ἑαυτὸν ὑπὸ τοῦ πλήθους ὑβριζόμενον σὺν πλείστῃ τῇ ἀκοσμίᾳ, ἅτε ἀρσενίου ζῶντος ἔτι τοῦ γνησίου πατριάρχου αὐτὸς τὸν ἐκείνου κατέχων θρόνον, παραχωρεῖ τοῖς βουλομένοις αὐτὸν, αὐτὸς δ' ἡσυχάσων ἄπεισι. καὶ μετὰ τοῦτον ἰωσὴφ τὸν πατριαρχικὸν διαδέχεται θρόνον, πολιὸς μὲν ἀνὴρ, καὶ ἀσκήσει μακρᾷ καὶ ἀπράγμονι βίῳ περὶ τὸ γαλλήσιον ὄρος συνεζηκώς· σοφίας δ' ἑλληνικῆς παντάπασιν ἀμέτοχος ὢν, καὶ λίαν τὸν τρόπον ἁπλοῦς. τοιαῦτα γὰρ τὰ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων καὶ ἐμπειριῶν ἄμικτα ἤθη. τούτῳ πνευματικῶς ὡμίλει, καὶ τοὺς λογισμοὺς ἐξηγόρευεν ὁ βασιλεὺς μιχαήλ. διὸ καὶ πρώτως τὴν ἱερὰν ἐκτετελεκότι μυσταγωγίαν ξύν τε τοῖς ἄλλοις ἀρχιερεῦσι, προσελθὼν πίπτει πρηνὴς ἐπὶ τῶν προθύρων τοῦ ἱεροῦ βήματος, διαρρήδην ἐπὶ δυσὶν ἁμαρτήμασιν ἐγκαλῶν ἑαυτῷ, περί τε τῆς ἐπιορκίας φημὶ, καὶ περὶ τῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ βασιλέως τυφλώσεως. καὶ ἐπὶ τούτοις αἰτεῖται συγχώρησιν. πρῶτος μὲν οὖν ὁ πατριάρχης ἐπιστὰς αὐτῷ κειμένῳ, συγχωρήσεως ἔγγραφόν τινα διεξῄει λόγον· καὶ μετ' αὐτὸν ἕκαστος τῶν ἀρχιερέων, κατὰ τὴν ἑκάστῳ προσήκουσαν τάξιν διαδεχόμενος, ἀνέγνωσαν ἅπαντες ἐφεξῆς ἐπ' αὐτῷ τὸν εἰρημένον τῆς συγχωρήσεως λόγον. καὶ οὕτως ἄπεισι χαίρων ὁ βασιλεὺς ὁμοῦ τῇ τοιαύτῃ συγχωρήσει, καὶ θεὸν αὐτὸν εὐμενῆ καὶ ἵλεων αὐτῷ καταστῆναι οἰόμενος.

ΠΕΡΙ ΕΚΛΕΙΨΕΩΣ ἡλίου.

ΚΑΤΑ τοῦτον τὸν χρόνον ἐπεσκότησεν ἡ σελήνη τὸν ἥλιον, ἄρτι τὴν τῶν διδύμων τετάρτην παραλλάττοντα μοῖραν, περὶ ὥραν πρὸ μεσημβρίας τρίτην τῆς εἰκοστῆς πέμπτης ἡμέρας τοῦ μαΐου, τοῦ ςψπε' ἔτους. ἦν μὲν οὖν ἡ πᾶσα ἔκλειψις, δακτύλων ἔγγιστα δυοκαίδεκα. τοσοῦτον δὲ περὶ τὸ μέσον τῆς ἐκλείψεως χρόνου ἐγεγόνει τὸ σκότος περὶ τὴν γῆν, ὡς καὶ πολλοὺς τῶν ἀστέρων φανῆναι. ἐδήλου μέντοι τὰς μεγίστας καὶ παλαμναιοτάτας συμφορὰς τῶν ῥωμαίων, ἃς ὑπὸ τῶν τούρκων ὑφίστασθαι ἔμελλον. οὐ γὰρ ἔληξεν ἡ τοῦ γένους κάκωσις, ἐκεῖθεν ἀρξαμένη, καὶ συχνῶς ἐπὶ μεῖζον ἀεὶ κατὰ βραχὺ κορυφουμένη. ὅτι δὲ δήλωσιν ἐπιγείων παθῶν, τὰ τῶν οὐρανίων φωστήρων τοιαῦτα συμπτώματα προαναφωνοῦσιν, ἀμφιβάλλειν οἶμαι τῶν πάντων οὐδένα, πλὴν εἰ μὴ ὅστις περὶ ζῆλος ἐπεφύκει μάτην ἐρίζειν. εἰ δὲ τοῦτον λόγοις πείθειν πειρῷτό τις, ὃν πείθειν οὐ δύναται, τά γε περὶ θέατρον τῆς οἰκουμένης κατ' ἄλλους ἄλλοτε χρόνους γινόμενα πράγματα, μάταιος ἂν εἴη καὶ πάνυ τοι φορτικὸς, σύνεσιν ἐντιθέναι τοῖς πάνυ σκληροῖς ἐγχειρῶν. ὃ γὰρ ἐν ἑνὸς ἀνθρώπου σώματι, τοῦτο κἂν τῷ τοῦ κόσμου σώματι παντὶ γίγνοιτ' ἄν. ἓν γὰρ ὁ κόσμος σῶμα συμφυὲς, ἐκ μορίων καὶ μελῶν, ὡς ὁ ἄνθρωπος φαίνεται συγκείμενον. καὶ ὥσπερ ἐνταῦθα τῆς κεφαλῆς ἢ τοῦ τραχήλου τὸ πάθος, ἐνέργειαν πρὸς τὴν κνήμην καὶ τὸν ἀστράγαλον τὴν κάκωσιν ἐξετόξευσεν, οὕτω κἂν τῷ τοῦ κόσμου σώματι τὰ τῶν οὐρανίων φωστήρων παθήματα, κινούμενα πρὸς τὴν γῆν ἀπορραίνονται, κἀνταῦθα δημοσιεύουσι τὴν ἐνέργειαν. συχνὸς ἐπὶ τούτοις

ἐῤῥύη

GERMANO Patriarchæ ut ſucceſſerit Ioſephus.

CAeterùm patriarcha Conſtantinopolitanus Germanus, cum ſibi uulgus per ſummam petulantiam inſultare audiuiſſet: quippe qui Arſenio legitimo patriarcha adhuc ſuperſtite, ſedem illius occuparet: ea cuiuis relicta, quieti ſe dedit. Huic ſucceſſit Ioſephus, uir canus, qui longo tempore in monte Galleſio monachum in ocio egerat, Græcarum literarum planè rudis, & nimium ſimplex. Tales enim mores cum Republica & uſu rerum commune nihil habent. Huius ob religionem conſuetudine utebatur Imperator Michael, & ſuas illi cogitationes exponebat. Quare cum is primum ſacrificium cum cæteris pontificibus peregiſſet, ante ueſtibulum ſacri ſuggeſtus proſtratus, duo ſua peccata, periurium, & filij Imperatoris excæcationem, apertè profitetur, ſibiq; condonari petit. Primus igitur patriarcha illi iacenti aſtans, cõdonationis ſyngrapham quandam, ac poſt eum pontifices ſuo quiſque ordine, eandem recitarunt. Ita lætus diſcedit Imperator, tam ob illam condonationem, quàm quod Deum etiam ſibi placatum & reconciliatum exiſtimabat.

DE ECLIPSI SOLIS.

SVb hoc tempus luna ſolem obſcurauit, quartam Geminorum partem peragrantem, ſub horã ante meridiem tertiam, XXV die Maij, anni VI. M. DCC. LXXV. Fuit tota eclipſis punctorum ferè 12. Tantæ autem ſub eius medium ortæ ſunt tenebræ, ut multæ ſtellæ apparerent: quæ nimirum maximas & pernicioſas Romanorũ calamitates portendebat à Turcis imminentes. Populi enim afflictio ab eo tempore non deſtitit, & ſubinde paulatim aucta eſt. Terrena autem mala huiuſmodi cœleſtium luminum affectionibus ſignificari, extra controuerſiam eſſe puto: niſi fortè quiſpiam rixis inanibus delectetur. Cui ſi quis ea quæ in theatro uniuerſitatis huius, alijs atque alijs temporibus eueniunt, perſuadere uerbis inſtituat, eius inane ac ſuperuacaneum fuerit ſtudium, obſtinatis dare mentem conantis. Quod enim in hominis unius corpore fit, idem etiam in corpore huius uniuerſi contingit. Vnũ enim mundus corpus eſt cohærens, e membris & partibus ut homo compoſitũ. & ut hic, capitis aut colli affectio, efficaciorem noxam ad tibias aut talos eiaculatur: ſic etiam in mundi corpore, cœleſtium luminum affectiones in terra figuntur, in eáque uires ſuas exercent. Poſt hæc longo tem-

Significatio Turcicæ uaſtationis.

Stultis & pertinacib. nec certiſſima perſuaderi poſſunt.

Mundus humani corporis ſimilis.

Andronici nuptiæ. pore elapſo, Imperator Andronico filio Annam Pannoniam deſpondet, ſimulq́ illum in ſignibus Imperij ornat.

ANDRONICI IMPERATORIS iuſiurandum patri datum.

I DEinde ipſe quidem Andronicus patri iurat, ſe Dei Eccleſiam piè ueneraturum, eiusq́ priuilegia modis omnibus culturum, & inuiolata conſeruaturum eſſe. Po-
II ſtea, ſe uitam & Imperium patris ſui expertem inſidiarum, uſque ad eius obitum, pro uirili conſeruaturum. His peractis, omnis Romanus populus uſitatum iuſiurandum Andronico nouo Imperatori dedit. Patriarcha uerò & collegium ſacerdotum iuſiurandum ſuum perſcriptum, in ſacros codices retulerunt: ſe & ſucceſſores ſuos, eius imperio non eſſe inſidiaturos, profitentes. Pater *Andronici autoritas.* autem permiſit, edictis ſubſcribere rubris literis, cæterùm ſine menſe & indictione: ſed, ANDRONICVS CHRISTI GRATIA IMPERATOR ROMANORVM.

DE MAGNO BELLO, quod Romani Theſſalico Sebaſtocratori intulerunt.

HOc ſtatu rerũ deceſsit Michael Deſpotes Epiri, & Theſſaliæ princeps, relictis filijs, uno notho Ioãne, legitimis tribus: quorũ natu maximus fuit Nicephorus Deſpota, qui conſobrinam Imperatoris in matrimonio habebat: quem pater, ob immaturam ætatem reliquorum, qui cœlibes adhuc erãt, Michaelis & Ioannis, curatorem reliquit, diuiſa omni ſua ditione in duas partes: quarum unam, quæ uetus appellatur, Epirum, Nicephoro Deſpotæ reliquit. continet autem Theſprotos, Acarnanes, Dolopes, prætereáque Corcyræos, Cephalenios & Ithacenſes: terminatur ab occaſu Adriatico & Ionio mari: uerſus Septentrionem altis montibus Pydno & Acroceraunijs: ab ortu Acheloo flumine, à meridie inſula Corcyra & Cephalenia. Alteram partem Ioanni notho filio reliquit: quæ & ipſa continet Pelaſgos, Phthiotas, Theſſalos, Locros Ozolas: ac uerſus Septentrionem Olympum montem habet, ad meridiem Parnaſſum, utrunque altiſsimum. Cæterùm duo, Michael & Ioannes, Nicephori fratris tutelam & curationem ægrè ferentes, & alioqui rati eius exitum ſibi funeſtum fore, ad Imperatorem profugiunt. Nothus autem Ioannes, effreni & uafro ingenio uir, ſuis contentus quieſcere non poterat, quamuis nuper admodum Sebaſtocratoris honorem ab Imperatore conſecutus: ſed ruptis crebrò fœderibus, Romanas prouincias populabatur: ut Im-

Nicephori Deſpotæ ditio.

Ioannis nothi Sebaſtocratoris ditio & perfidia.

ἐῤῥύη χρόνος, καὶ ἄγεται ὁ βασιλεὺς τῷ υἱῷ ἀνδρονίκῳ γυναῖκα, ἄνναν τὴν ἐκ παιόνων, καὶ ἅμα τῷ βασιλικῷ καταστέφει συμβόλῳ.

ΟΡΚΟΣ ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΥ ΤΟΥ βασιλέως πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ.

ΕΙΤΑ αὐτὸς μὲν ἀνδρόνικος ὄμνυσι τῷ πατρί, πρῶτον μὲν σέβειν τὴν τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαν ὀρθῶς, καὶ τὰ ταύτης προνόμια περιέπειν καθ᾽ ἅπαντα τρόπον, καὶ ἀλώβητα συντηρεῖν. δεύτερον δὲ, τῷ αὐτοῦ δὴ τοῦ πατρὸς ζωὴν καὶ βασιλείαν διαφυλάττειν, ὅση δύναμις ἀνεπιβούλευτον μέχρι τέλους τῆς αὐτοῦ. καὶ ἐπὶ τούτοις ἅπαν τὸ ῥωμαίων ὀμνύει γένος τῷ νέῳ βασιλεῖ ἀνδρονίκῳ τὰ εἰθισμένα τοῖς βασιλεῦσιν. ὅ γε μὴν πατριάρχης, καὶ πᾶν τὸ τῆς ἐκκλησίας ἄθροισμα γράμμασιν ἑαυτῶν ἐγχαράξαντες ὅρκους, τοῖς ἱεροῖς ἐντεθείκασι κώδιξιν, ἀνεπιβούλευτον αὐτῷ διατηρήσειν τὴν βασιλείαν ὁμολογοῦντες, αὐτοί τε καὶ οἱ ἐφεξῆς τὰ τῆς ἐκκλησίας διαδεχόμενοι. ἐπιτρέπει δ᾽ αὐτῷ ὁ πατὴρ, καὶ δι᾽ ἐρυθρῶν ὑπογράφειν γραμμάτων προστάγματα, οὐ μέν τοι μῆνα καὶ ἰνδικτιῶνα· ἀλλ᾽, ἀνδρόνικος χριστοῦ χάριτι βασιλεὺς ῥωμαίων.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ, ὃν ἐπεποιήσαντο κατὰ τοῦ θετταλοῦ σεβαστοκράτορος οἱ ῥωμαῖοι.

ΤΟΥΤΩΝ οὕτως ἐχόντων, ἐξ ἀνθρώπων ἐγεγόνει καὶ μιχαὴλ ὁ δεσπότης, ὁ τῆς ἠπείρου καὶ θετταλίας ἀρχηγός, παῖδας καταλιπὼν, ἕνα μὲν νόθον, ἰωάννην ὄνομα· γνησίους δὲ τρεῖς, ὧν καθ᾽ ἡλικίαν πρωτεύων ὑπῆρχεν ὁ ἐπ᾽ ἀδελφιδῇ γαμβρὸς τοῦ βασιλέως νικηφόρος ὁ δεσπότης· ὑφ᾽ ᾧ ἡγεμόνι καὶ ἐπιτρόπῳ κατέλιπεν ὁ πατὴρ ὡς ἀτελεστέρους τὴν ἡλικίαν, καὶ ἀζύγας ἔτι, τοὺς δύο ἑτέρους υἱέας μιχαὴλ καὶ ἰωάννην. σχίζει μέν τοι καὶ τὴν ὅλην αὐτοῦ ἐπικράτειαν εἰς δύο μερίδας, ὧν τὴν μὲν μίαν, ἣ δὴ καὶ παλαιὰ ὀνομάζεται ἤπειρος, ἀφίησι νικηφόρῳ τῷ δεσπότῃ. περιέχει δὲ αὕτη θεσπρωτούς, καὶ ἀκαρνᾶνας καὶ δόλοπας, καὶ πρὸς τούτοις κερκυραίους καὶ κεφαλλῆνας, καὶ ἰθακησίους· ὁρίζεται δὲ πρὸς μὲν δύσεως ἀδριατικῷ τε καὶ ἰονίῳ πελάγει, πρὸς δ᾽ ἄρκτων ὄρεσιν ὑψηλοῖς τῷ τε πίνδῳ καὶ τοῖς ἀκροκεραυνίοις ὀνομαζομένοις. ἐκ δ᾽ ἀνατολῶν ἀχελώῳ τῷ ποταμῷ, ἐκ δὲ μεσημβρίας τῇ κερκυραίᾳ νήσῳ καὶ τῇ κεφαλληνίᾳ. τὴν δὲ ἑτέραν μερίδα ἀφίησιν ὁ πατὴρ ἰωάννῃ τῷ νόθῳ παιδί· ἣ καὶ αὐτὴ περιέχει πελασγοὺς καὶ φθιώτας, ἔτι θετταλοὺς καὶ λοκροὺς τοὺς ὀζόλας· καὶ πρὸς μὲν ἄρκτους ὄλυμπον περιέχει τὸ ὄρος, πρὸς δὲ μεσημβρίαν, τὸν παρνασσόν, ἀμφότερα ὑψηλά, καὶ ἐκ βάθους τὸν ἀέρα τὰς κορυφὰς ἀνατείνοντα. οἱ μέν τοι δύο αὐτίκα μιχαὴλ καὶ ἰωάννης, δυσαρεστήσαντες τῇ τοῦ ἀδελφοῦ νικηφόρου ἐπιτροπῇ καὶ ἐφορείᾳ, καὶ ἄλλως οὐκ εἰς ἀγαθὸν αὐτοῖς τὸ πέρας αὐτὴν προχωρήσειν νομίζοντες, φυγάδες ὡς βασιλέα χωροῦσιν. ὁ δὲ νόθος ἰωάννης, ἀκάθεκτος ὢν τὴν ὁρμὴν, καὶ ποικίλος τὴν σύνεσιν οὐκ ἠρέμει τοῖς οἰκείοις ἀρκούμενος. καὶ ταῦτα τὸ σεβαστοκράτορος ἀξίωμα παρὰ τοῦ βασιλέως πρότερον εἰληφώς, ἀλλὰ συχνὰ παρασπονδῶν, τὰ ῥωμαίων ἐδῄου γῆν·

ὡς

ὡς ἀγανακτήσαντα ἤδη τὸν βασιλέα, πέμψαι τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφὸν ἰωάννην τὸν δεσπότην κατ᾽ ἐκείνου, πολλὰς πολλαχόθεν ἀθροιζομένας τὰς ῥωμαίων δυνάμεις, ἐπιδοῦναι τούτῳ κελεύσαντα. ὃς καὶ συναγαγὼν, ὅσαι δὴ παρούσαι ἐτύγχανον δυνάμεις, ἔκ τε παφλαγόνων ἱππέων ἠθροισμένην καὶ βιθυνῶν, συγκαταλέξας δὲ καὶ τὰ κομάνων καὶ τουρκοπούλων τάγματα, ἀπῄει τὰς πεζικὰς αὐτὸς στρατολογῶν δυνάμεις, ἔκ τε θρᾴκης καὶ μακεδονίας. ὁ μέντοι σεβαστοκράτωρ ἀκούων τὴν τῶν ῥωμαϊκῶν δυνάμεων ἔφοδον, βελτίοσι λογισμοῖς ἐδάπανα τὴν ψυχὴν, ἄπορα πανταχόθεν ὁρῶν τὰ ἑαυτοῦ, καὶ οὐκ ἀξιόμαχα πρὸς τοσαύτην παρασκευὴν ἀντιπάλων δυνάμεων. ὅθεν ἐπεὶ τό γε ὑποπεπτωκότι χρήσασθαι σχήματι καὶ συγγνώμην τῶν ἡμαρτημένων ζητεῖν, οὔτε λυσιτελὲς ἑώρα, οὔτε μὴν ἀνύσιμον, διὰ τὸ πολλάκις σπείσασθαι μὲν, οὐκ ἐμμεῖναι δ᾽ ἐπὶ μακροῦ ταῖς ὁμολογίαις τῶν σπονδῶν· ὁ δὲ ἄλλην ἐβάδιζε γνώμην. ὀχυρώσας γὰρ καθ᾽ ὅσον ἐξῆν καὶ ἀσφαλισάμενος τὰ ἑαυτοῦ φρούρια, περιῄει σύν γε τοῖς ἑαυτοῦ στρατεύμασι πόῤῥωθεν περισκοπῶν τὰ ὑπὸ τῶν πολεμίων γινόμενα, ἴσως ἐλπίζων λόχοις τισὶ καὶ αἰφνιδίαις ἐπιδρομαῖς, ταράττειν καὶ ἀκρωτηριάζειν τὸ ῥωμαίων στρατόπεδον. ἀλλ᾽ ἄριστα τούτους ὁρῶν πεφραγμένους, καὶ οὐκ ἔξω τῆς νομιζομένης ἐμπειρίας τὰς ἐκδρομὰς ποιουμένους, ἀπεγνώκει τὴν πεῖραν· καὶ δίεισιν ἄνω καὶ κάτω, ἐνδεὴς περὶ τῶν ὅλων. ὁ μὲν οὖν σεβαστοκράτωρ ἰωάννης ἐν τοσούτοις ὑπῆρχε θορύβοις καὶ φόβοις. τάχα δ᾽ ἂν καὶ περιστάσεις ἐλάμβανεν αὐτοῦ τὸ ζῆν ἐν τούτῳ τοῦ χρόνου, καὶ ἡ ὑπ᾽ αὐτὸν ἐπαρχία τότ᾽ ἂν ὑπὸ βασιλεῖ ἐγίγνετο, εἰ μὴ μεγάλη τις ἀταξία τε καὶ πλημμέλεια τῶν συστρατευομένων τοῖς ἡμετέροις ἀλλογενῶν, ἔσφηλε παρ᾽ ἐλπίδα, καὶ λίαν ἀχρεῖα τὰ ῥωμαίων αὖθις ἐπέτρεψε πράγματα. εἰσβαλόντων γὰρ τῶν ῥωμαίων εἰς τὴν ἐκείνου, καὶ μηδενὸς ἀνθισταμένου, ῥᾳδίως ὑποποιουμένων ἅπαντα, οὐδὲν ὑγιὲς οἱ συστρατευόμενοι κόμανοι ἔπραττον, ἀλλὰ πάντας ναοὺς καὶ ἀσκητήρια πάντα διήρπαζον, καὶ ἀδεῶς ἐνεπίμπρασαν, καὶ σεμνὰς εἰκόνας ἠνδραποδίζοντο, καὶ ὡς ἀνιέροις ἐχρῶντο τοῖς ἱεροῖς, τοῖς τε ἄλλοις, καὶ πρός γε ἔτι ἀντὶ τραπεζῶν ταῖς ἱεραῖς εἰκόσι. καὶ τί δεῖ τὰ πολλὰ λέγειν; πάντ᾽ ἔδρων ἀδεῶς, ὅσα χρεὼν ἀσεβέσιν ἀνδράσι. διά τοι τοῦτο καὶ οὐ καλῶς, οὐδ᾽ ὁμολόγως ταῖς ἀρχαῖς τὸ τέλος ἀπήλλαξε τοῦ πολέμου. δηλώσει δὲ προϊὼν ὁ λόγος. ἐπεὶ γὰρ ἧκεν ἄγων τὴν στρατιὰν ὁ δεσπότης ἰωάννης, τὰ μὲν τῶν πολιχνίων αὐτίκα ὑπέκυπτον, τὰ δὲ ταῖς τῶν τόπων ὀχυρότησι θαῤῥοῦντα, ἀνθίσταντο μέχρι τινός. ἔπειτα καὶ ταῦτα ὑπέκυπτον, ἀντέχειν εἰς τέλος ἥκιστα δυνάμενα, πρὸς τὰς βιαίας τῶν πολεμικῶν μηχανημάτων ἐπιφοράς. ὁ γε μὴν σεβαστοκράτωρ ἀπογνοὺς πανταχόθεν, εἰς ὀχυρώτατον καταφεύγει φρούριον τὸ τῶν νέων πατρῶν ἐπικεκλημένον. ἔνθα δὴ καὶ κυκλοῦσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, καὶ συχνόν τινα χρόνον πολιορκοῦσι περικαθήμενοι. τὸ μέντοι φρούριον ἐκεῖνο τῶν νέων πατρῶν ἐφ᾽ ὑψηλοῦ τοῦ ὄρους ἱδρυμένον, ῥᾷστα μὲν τῶν πολεμικῶν κατεφρόνει μηχανημάτων· διὰ δὲ τὸν ἔνδον ἀποκλεισθέντα πολυάνθρωπον ὄχλον, ἀπορίαν ἐδεδίει τῶν ἀναγκαίων. διὸ καὶ ἀμηχανίᾳ παντοδαπῇ τὴν ψυχὴν ὁ σεβαστοκράτωρ ἐμερίζετο, καὶ ἄνω καὶ κάτω τὸν λογισμὸν περιέστρεφε, τὸν περιεστηκότων δεινῶν λύσιν ζητῶν. ὀψὲ δὲ μετὰ πολλὰς στροφὰς λογισμῶν, εἰς ἔννοιαν ἐληλύθει ξένην καὶ δαιμονίαν ὡς ἀληθῶς· ἣν ὥσπερ ἱεράν τινα καὶ ἀπόῤῥητον ἐταμίευσεν ἐν ἑαυτῷ, οὐδενὶ κοινωσάμενος τῶν ἁπάντων, πλὴν μόνῳ τῷ τοῦ ἄστεος φύλακι. τὸ γὰρ εἰς πλείους μιᾶς ἀκοῆς διασπαρὲν

ut Imperator indignatus, fratrem Ioannem Deſpotam, cum maximis copijs undecunque collectis contra eum mitteret. Is igitur Paphlagones & Bithynos equites, Comanorum & Turcopulorum etiam turmis adiunctis adducens, pedites è Thracia & Macedonia colligebat. Quorum aduentu Sebaſtocrator audito, cum ſe tanto exercitui imparem eſſe, & ab omni parte deſtitutum cerneret, grauiſsimis curis æſtuabat. Nam ſupplici habitu ueniam petere, non expeditum, neque etiam conducibile iudicabat: quòd pactis & conuentis ſæpe non ſtetiſſet. Itaque aliam uiam ingreſſus, munitis & in tuto collocatis ſuis caſtellis, quantum poterat, cum ſuis exercitibus circuibat, eminus ſpeculans quid ab hoſtibus ageretur: forſitan & ſpe concepta, inſidijs & incurſionibus ſe Romana caſtra turbaturum & uexaturum. Sed cū in excurſionibus à noſtris diſciplinam militarem obſeruari, & omnia prudenter adminiſtrari cerneret: illo conatu deſperato, ſurſum deorſumque ambulans, ſummæ rerum metuebat. ac præ metu & angore forſitan uitam cum morte commutaſſet eo tempore, illíuſque ditio ab Imperatore occupata eſſet, niſi exterorum commilitonum immodeſtia & graue delictum, præter ſpem, rem Romanā labefactaſſet, & fœdiſsimè peruertiſſet. Nam impreſsione in illius fines facta, omnibuſque, reſiſtente nemine, facilè ſubactis: Comani per ſummam petulantiam omnia fana, omnia monaſteria ſpoliabant, & impunè cremabant, ac ſacris ut profanis, cùm alijs, tum Diuorum imaginibus loco menſarum abutebantur. Et quid multis eſt opus? ſine ullo metu faciebant omnia, quæ impiorum hominum conſuetudo fert. Quamobrem belli exitus non bonus, nec principijs conſentaneus fuit: ut progreſſu orationis oſtendetur. Nam cum Ioannes Deſpotes cum exercitu aduenisset, oppidula partim ſtatim deditionem faciebant: partim ſitu locorum freta aliquandiu reſiſtebant, donec machinarum uiolento impetu debilitata, & ipſa ſeſe ſubmitterent. Quare Sebaſtocrator Ioannes deſperatis rebus, nouas Patras, munitiſsimum caſtellum, ſe recepit: ubi eum circumſident, & longo tempore oppugnant hoſtes. id caſtellum in edito monte ſitum, bellicas machinas facilè cōtemnebat: ſed ob multitudinem hominum ibi incluſam, commeatus penuriam metuebat. Ita ille inops conſilij, urgentium malorum remedium ſolicitè quæritabat. Tandem poſt multas deliberationes, conſiliū mirum ac planè diuinum init: quod, ut ſacrum & arcanum, cum nemine prorſus communicat, cuſtode urbis excepto. Nam arcanum pluribus auribus quàm uni commiſſum,

Theſſali ſolicitudines.

Scytharum impietatem cladis Romanorum ream agit.

Nouarū Patrarum obſidio.

Theſſalus per caſtra hoſtium euadit.

ει

Arcana tacenda. ,,

miſſum, multifariam erumpit: amiſſoq; arcani nomine, fama celebris dici debet, tota caſtra tam amicorum quàm hoſtium permeans. Vnde ille, quippe uir prudens, & huius rei non ignarus, callidè ſuum commentū texit, quod erat huiuſmodi. Obſeruata noui lunę obſcuriſsima nocte, fune ſe de muro demittit. Deinde, cum alius tranſitus ei non pateret, clàm in Romana caſtra laceris ueſtibus deſcendit: & ne agnoſceretur, magna uoce, & uerbis ex parte barbaris, per tota caſtra uelut amiſſum equum quæritans, clamitat. Turba uerò militaris eum deridet, & exſibilat, & ſuauiſsimis dicterijs exagitat. His dolis caſtra cum pertranſiſſet, procul inde ad monaſteriolum profectus extra fines, ſoli præpoſito ſeſe quis ſit indicat: ab eoq; quinque iumentis & totidem famulis acceptis, ſub auroram monte Thermopylarum ſuperato, poſtridie in Bœotiam peruenit, ac tertio inde die in Atticam: ubi cum Athenarū duci magnam pecuniam, & ſplendidas ac locupletes filiarū ſuarū nuptias ꝓmiſiſſet, auxilia petit: & accipit D delectos Athenienſes, amplis ſtipēdijs cōductos. At Romanorū exercitus Sebaſtocratorē Ioannē in caſtello eſſe ratus, crebris uelitationib. mœnia laceſſebat: (neq; enim ullibi machinę adduci poterāt:) & exitus omnes circūcirca obſidebat, necubi Ioannes elaberetᷣ: ſed aut ſponte deditionē facere cogeretᷣ, aut inuitus à ciuib. duplici malo, & fame & obſidione preſsis, dederetᷣ. Ac hi quidē ita ſecuri deſidebāt, quidā etiā è caſtris excurrebant, alij prædatum ad fines Achæorum, alij uenatum: in quos primos incidit Ioannes Sebaſtocrator, cum D illis Athenienſibus, diſsipatos: eóſque partim capit, partim uſque ad caſtra perſequitur, ut ex re inopinata & ſubita tumultus in eis oriretur, & preter alios duces, etiam Ioannes Deſpotes perturbaretur, exiſtimantes aut Peloponeſi & Achaię principem cum iuſtis copijs adeſſe, aut Thebanorum & Eubœorum & Athenienſium ducem cum magno exercitu Sebaſtocratori opem ferre. Igitur priuſquam illi irruerent, clàm & paulatim Romanus exercitus diuellitur: & alij alios occupantes, quantumuis reclamantibus ducibus, & manere iubentibus, continenter fugiunt: iam & ipſi duces unà cum Ioanne Deſpota (quippe qui proſpicerent, ſi manerent, ſe nec ullum egregium facinus edere poſſe, illo temporis articulo oppreſſos: & haud dubiè perituros) è ueſtigiò clanculum cum reliquijs Paphlagonum, conſeruato tamen ordine ac diſciplina militari, recedere cogerentur. Hoc tam inſperato Romanæ fugæ caſu, cuius cauſa fuēre Comanorum commilitonum ſacrilegia,

Theſſalus auxilijs ducis Athenienſium profligat Romanos.

Paucorū fuga totū perturbat exercitum.

ἀπορρήτου μυστηρίου, πολύχουν ἀνήχει γνώριμον· καὶ τὴν ἐπωνυμίαν οὐκ ἔτι μυστήριον δεῖν, ἀλλὰ διαπρύσιος φήμη, ὅλα στρατόπεδα ἀμείβουσα γνήσιά τε καὶ πολέμια. ὅθεν καὶ αὐτὸς συνετὸς ὤν, καὶ τῶν τοιούτων οὐκ ἀδαής, συνετῶς τὸ σοφὸν ἐνεδύετο βούλευμα ἑαυτοῦ. ἦν δὲ τοιοῦτον. νύκτα παραφυλάξας ἐν ᾗ σελήνης τῷ ἡλίῳ συνοδευούσης σκότος βαθὺ περιεῖχε τὴν γῆν, σχοίνῳ τοῦ τείχους καθίησιν ἔξω ἑαυτόν. κἄπειτα οὐχ ἑτέρας οὔσης αὐτῷ διεξόδου, λάθρα κατῄει διὰ τοῦ τῶν Ῥωμαίων στρατοπέδου ἐν διερρωγόσι τοῖς ἐνδύμασι· καὶ τοῦ λαθεῖν ἕνεκα, μεγάλῃ τῇ φωνῇ καὶ βαρβαρίζουσαν μικρόν πως τῇ διαλέκτῳ, ὡς ἀπολωλεκὼς τὸν οἰκεῖον δῆθεν ἵππον ἐζήτει, διιὼν καὶ περιαμείβων οὑτωσὶ τὸ στρατόπεδον ἅπαν. οἱ δὲ πολλοὶ τοῦ στρατοῦ κατεγέλων ἐπακούοντες αὐτοῦ καὶ ἐπωνείδιζον, καὶ ἡδυτάταις εἰρωνείαις ἐχλεύαζον. ἀλλ' ἐκεῖνος δόλοις τοιούτοις παρελθὼν τὸ Ῥωμαίων στρατόπεδον, καὶ πάνυ τοι πόρρω γενόμενος περί τι μονύδριον γίνεται τῶν ὑπορείων, καὶ γνώριμον ἑαυτὸν καταστήσας μόνῳ τῷ τῆς μονῆς ἐπιστάτῃ, ὑποζύγια πέντε καὶ θεράποντας τοσούτους λαμβάνει παρ' αὐτοῦ. καὶ ἅμα ἕῳ διαβὰς τὸ τῶν Θερμοπυλῶν ὄρος, δευτεραῖος ἐς Βοιωτίαν ἀφίκετο· τριταῖος δ' αὖθις ἐκεῖθεν εἰς Ἀττικήν, ἔνθα δὴ καὶ παρὰ τῶν Ἀθηναίων ἐντυγχάνει δουκί· καὶ χρήματα ὑπισχνεῖται, καὶ κήδη λαμπρὰ τῶν τέκνων πολλὴν ἐπαγόμενα πλοῦτον. καὶ ἐπὶ τούτοις αἰτεῖ καὶ λαμβάνει συμμαχίαν ἐπὶ συμφωνίᾳ μεγάλων μισθῶν, πεντακοσίους τοὺς πάντας κατ' ἐκλογὴν Ἀθηναίους. ὁ δὲ Ῥωμαίων στρατός, ἔνδον εἶναι νομίζων τὸν σεβαστοκράτορα Ἰωάννην, προσεκάθητο διηνεκέσιν ἀκροβολισμοῖς τισὶ κατὰ τῶν τειχῶν χρώμενος. οὐ γὰρ εἶχεν ὅθεν ἂν ἐπαγάγοι τὰς μηχανάς, καὶ αὖ τὰς διεξόδους κύκλῳ παραφυλάττων, ὡς μὴ λάθοι διαδρὰς ὁ Ἰωάννης· ἀλλ' εἰς ἀνάγκην ἐλάσῃ, ἢ προδοῦναι ἐθελοντὴς ἑαυτὸν γενέσθαι, ἢ προδοθῆναι μὴ θέλοντα αὐτός, παρ' ἐκόντων τῶν πολιτῶν, δυσὶ πιεζομένων κακοῖς, τῇ τε πολιορκίᾳ, καὶ τῇ τῶν ἀναγκαίων ἔνδοθεν στενοχωρίᾳ. οἱ μὲν οὖν οὕτως ἐκάθηντο ἀπεριμερίμνως. τινὲς δὲ καὶ τοῦ στρατοπέδου παρεξήλαυνον, οἱ μὲν λείας ἕνεκα ἐπὶ τοὺς ὅρους τῶν Ἀχαιῶν, οἱ δ' ἐπὶ κυνηγέσια. οἷς ἐπεισπίπτει πρώτοις ὁ σεβαστοκράτωρ Ἰωάννης μετὰ τῶν πεντακοσίων Ἀθηναίων ἐκείνων, οὑτωσὶ διεσκεδασμένοις. καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν εὐθὺς αἱρεῖ, τοὺς δὲ διώκει μέχρι τοῦ στρατοπέδου, ὡς τῷ ἀπροσδοκήτῳ καὶ αἰφνιδίῳ τοῦ πράγματος, θόρυβον ἐγγίνεσθαι τῷ Ῥωμαίων στρατῷ, καὶ ταραχὴν λογισμῶν τοῖς τε ἄλλοις στρατηγοῖς, καὶ αὐτῷ δὴ Ἰωάννῃ τῷ δεσπότῃ, νομίσασιν ἢ τὸν Πελοποννήσου καὶ Ἀχαΐας ἥκειν πρίγκιπα μετὰ πλήθους ἀξιολόγου, ἢ Θηβαίων καὶ Εὐβοέων καὶ Ἀθηναίων στρατὸν παμπληθῆ μετὰ δουκός, τοῦ αὐτῶν ἀρχηγοῦ πρὸς βοήθειαν ἐληλυθέναι τοῦ σεβαστοκράτορος Ἰωάννου. ὅθεν πρὶν ἐκείνους ἐπιστῆναι, λάθρα καὶ κατὰ μικρὸν οἴκοθεν ὁ Ῥωμαίων στρατὸς διελύετο, καὶ ἄλλος ἄλλον συχνὰ προλαμβάνοντες, ἔφευγον ἀμεταστρεπτί, καὶ πολλὰ τῶν στρατηγῶν ἐπιβοωμένων, καὶ καρτερεῖν κελευόντων, οἱ δ' οὐχ ὑπήκουον, ἀλλ' ἅμα πάντες ᾔεσαν τὴν αὐτῶν ἀμεταστρεπτί· ὡς καὶ αὐτοὺς ἤδη τοὺς στρατηγοὺς ξύν γε τῷ δεσπότῃ Ἰωάννῃ, συνιδόντας ὡς κατὰ χώραν μένουσιν ὄλεθρος ἕπεται σφίσι προφανής, μετὰ τοῦ μηδέν τι γενναῖον ἔργον καὶ ἀξιόλογον πεπραχέναι, ἑτέραν ὥρας οὐ μάλα τῆς ὥρας ἐθελούσης χαρίζεσθαι, ἐπεὶ τὰ δὲ λοιπὸν ἀναγκασθῆναι ἤδη τὸ λεληθὸς ἀναχωρεῖν, ἅμα τῷ περιλειφθέντι ἐκ Παφλαγόνων στρατεύματι, μετὰ τάξεως μέντοι τινὸς καὶ ἐμπειρίας στρατηγικῆς. τοῦ δὲ τοιούτου πταίσματος οὕτω παρ' ἐλπίδα Ῥωμαίοις συμβάντος, δι' ἣν κλῆσιν ἂν ἐπιτετεχθῆναι ἐκεῖσε ἀσεβήματα οἱ συστρατευόμενοι Κόμανοι, τὰς

τὰς πύλας εὐθὺς οἱ ἐκ τοῦ φρουρίου ἀναπετάσαντες, κατέβησαν πανδημεί, καὶ εἰς ταυτὸν ἔρχονται τῷ τε σεβαστοκράτορι Ἰωάννῃ, καὶ τοῖς συμμάχοις. καὶ κοινολογησάμενοι ἃ ἐχρῆν, οἱ μὲν αὐτόθι τὴν χώραν μένειν προσετάχθησαν, εἰς συλλογὴν τῶν ῥωμαϊκῶν σκηνῶν, καὶ τῶν ἵππων, καὶ τῶν πάσης ἀποσκευῆς, καὶ τοῦ παντοδαποῦ πλούτου, ὅν τε οἴκοθεν ἦγον αὐτοὶ ἐπαγόμενοι, καὶ ὃν ἐκ τῶν λείας προσεκτήσαντο· οἱ δὲ κατὰ νώτου ῥωμαίοις ἕπονται σποράδην ἄλλοις ἄλλοσε διεσκεδασμένοις· καὶ τοὺς μὲν ξίφος ἀντιουμένους ἔκτεινον· ὅσοι δὲ συλλαμβανόμενοι οὐκ ἀντεῖχον, οὗτοι δὲ καὶ αὐτοῦ γε δὴ τοῦ χιτωνίσκου γυμνούμενοι, μετὰ μόνης ἀπελύοντο τῶν ἀναξυρίδων. νόμος γὰρ δὴ οὗτος ἄνωθεν ἐκ διαδοχῆς ἀεὶ κατιὼν ἐπὶ τοὺς ἀπογόνους ἀκέρατος, οὐ μόνον ῥωμαίοις καὶ θετταλοῖς, ἀλλὰ καὶ ἰλλυριοῖς καὶ τριβαλλοῖς καὶ βουλγάροις, διὰ τὴν τῶν πίστεως ταυτότητα, τὰ μὲν πράγματα μόνα σκυλεύειν, τὰ δὲ σώματα μὴ ἀνδραποδίζεσθαι, μηδὲ φονεύειν ἔξω τῶν πολεμικῆς παρατάξεως μηδ᾽ ὁτιοῦν. καὶ εἰ μὴ φθάσαν τὸ τῶν ἑσπέρας σκότος τὸν τῶν διωκόντων πολεμίων ἀνεχαίτισε δρόμον, τάχ᾽ ἂν ἦν μεῖζω τῶν εἰρημένων τὰ δεινὰ τοῖς φεύγουσιν ἀπηντηκότα τὸ ὕστερον· ἀλλὰ τῆς ἑσπέρας καταλαβούσης, οἱ μὲν πολέμιοι μετὰ τοῦ σεβαστοκράτορος ἀνεχώρησαν εἰς τοὐπίσω τῇ παραλόγῳ νίκῃ γαυρούμενοι. οἱ δὲ τὸν κίνδυνον διαφυγόντες ῥωμαῖοι, σὺν δύο καὶ σὺν τρεῖς, καὶ πλείους ἤδη πλείοσι, περὶ τὸν δεσπότην Ἰωάννην ἠθροίζοντο, τῇ λύπῃ συγκεχυμένοι ἤδη τῇ παραδόξῳ ταύτῃ διαμαρτίᾳ. οὕτω δὲ ἔχοντες δυστυχῶς, κατάντησαν εἰς τὰ πλησίον τῆς Δημητριάδος χωρία. πόλις δὲ αὕτη, σικυὼν μὲν πρότερον ἤδη κεκλημένη, ὕστερον δὲ τὴν ἐπωνυμίαν πρὸς τοῦ κτισαμένου μετενηνόχασι, Δημήτριον δηλαδὴ τὸν πολιορκητὴν, ὃς ἐτύγχανε παῖς τῶν Ἀλεξάνδρου διαδόχων ἑνὸς Ἀντιγόνου τοῦ τῆς Ἀσίας καταρξαντος, ὁπόσην ὁ ποταμὸς Εὐφράτης ἐντὸς ὁρίζει.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΚΑΣΑΝΔΡΙΑ ναυμαχίας ῥωμαίων καὶ εὐβοίων.

Ἀλλὰ γὰρ οὔπω τελέως τῆς ἀθυμίας ἀναλαβεῖν ἑαυτοὺς ἠδυνήθησαν ταυτησί, καὶ δεύτερον ἀγγέλλεται τούτοις δεινὸν, τοῦ προλαβόντος οὐκ ἔλαττον, ὃ δὴ καὶ λέξων ἔρχομαι. κόλπος ἐστὶ πελασγικὸς ὁπωσοῦν πως καλούμενος, ἐπὶ πλεῖστον τῆς μεσογείας παραθέων, καὶ πρὸς ἄρκτους ἀφιεὶς τήν τε ὄσσαν καὶ τὸ πήλιον. ὄρη δὲ ταῦτα πρὸς ὕψος τὰς κορυφὰς ἀναπέμποντα μέγιστον. τοῦ δὴ τοιούτου κόλπου κατὰ τὸ ἀκρότατον, καὶ ἡ προειρημένη παρακειμένη πόλις τῆς Δημητριάδος. ὁ δὲ βασιλικὸς στόλος τὰς ὑπὸ τῶν λατίνων κατεχομένας νήσους, παρὰ πλεῖον καὶ πλεῖον, κακῶς διετίθει. καὶ ἦν τοῦτο δεινὸν τοῖς λατίνοις ἀφόρητον. ταύτῃ δὲ μάλιστα τοῖς ὅσοι τὴν κρήτην οἰκοῦσι, καὶ πρός γε δὴ τοῖς ὅσοι τὴν εὔβοιαν. οἳ δὴ καὶ συμβάμενοι, ναυτικὸν ἐξαρτύουσιν, οὐχ ἵνα φανερὸν ἐγείρωσι πόλεμον κατὰ τοῦ βασιλικοῦ στόλου (τοῦτο γὰρ ὅμοιον τούτοις ἐδόκει, ὥσπερ ἂν εἰ εἰς οὐρανὸν ἐπιχειρεῖν τοξεύειν) ἀλλ᾽ ἵν᾽ ἐπιθέσεις τῆς ναυτικῆς τοῦ βασιλέως δυνάμεως, τὰς ἑαυτῶν παραφυλάττωσιν ἄκρας, καὶ ἀντέχωσιν ἐκ γῆς ὁμοῦ καὶ θαλάττης μαχόμενοι. συνέβη γοῦν κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ τὰς βασιλικὰς τριήρεις ὑπὲρ τὰς πεντήκοντα οὔσας, ἐν τῷ δε τῷ κόλπῳ τὴν ἔσπλουν ποιησαμένας, ὡς ἐπ᾽ ἀσφαλοῦς ἐνορμίσασθαι. οἱ δὲ κρῆτες καὶ εὐβοεῖς, πάλαι καιροφυλακοῦντες καὶ ναυλοχοῦντες αὐτάς,

oppidani ſtatim effuſi portis, ad Sebaſtocratorem decurrunt omnes: cúmque eo collocuti, partim ibi manere iuſsi ſunt, ad Romana tabernacula, equos, impedimenta omnia & uarias diuitias colligendas, quas & domo attuliſſent, & è præda coegiſſent: partim tergis Romanorum inhærere ſparſim fugientium: ac ſi qui reſiſterent, eos occidere: qui uerò cõprehenſi ſe nõ defenderẽt, eos etiam tunica exuta, nec ulla ueſte præter induſium relicta, dimittere. Inſtitutum enim hoc à maioribus conſtanter ad poſteros propagatum ſeruatúmque fuit, non modò à Romanis & Theſſalis, ſed Illyrijs etiã, & Triballis & Bulgaris, propter eandem religionem, ſpolia tantum auferenda: homines uerò nec ad ſeruitutem rapiendos, nec extra aciem occidendos eſſe. Ac niſi nox oborta perſequentium curſum inhibuiſſet, fortaſſe peius etiam cum fugientibus eſſet actum. Nunc hoſtes cum Sebaſtocratore retrò abierunt. Qui uerò periculum euaſerant Romani, bini ac terni, & ſubinde plures ad Deſpotam Ioannem ob inexpectatam cladem afflicti mœrore confluebant. Hoc miſerabili habitu ad uicina Demetriadi loca peruenerunt. Vrbs ea quondam Sicyon dicta, pòſt à Demetrio Poliorcete occupata, nomẽ eius aſſumpſit, qui unius è ſucceſſoribus Alexandri filius fuit, Antigoni: cui Aſia, quæ Euphrate fluuio cõtinetur, paruit.

Fugientes tantum ſpoliari Chriſtiana militia ſinit.

Sicyon Demetrias.

DE NAVALI ROmanorum & Eubæorum pugna ad Caſſandriam.

Enimuerò uix ex hac mœſticia recreatis, aliud malum priore haud minus nunciatur: quod iam narrabo. Sinus qui Pelaſgicus appellatur, in mediterranea longiſsimè excurrens, Oſſam & Pelium montes altiſsimos uerſus Septentrionem relinquit. Huius ſinus extremitatem Demetrias, de qua loquimur, attingit. Imperatoria uerò claſsis inſulas, quæ à Latinis occupabãtur, hinc inde uexabat. Id malum intolerabile Latinis erat, ijs præſertim qui Cretam incolebant, nec minus Eubœam tenentibus. Igitur inita concordia, claſſem inſtruunt, non ut cũ Imperatoria claſſe decernerent: (quod perinde eſſet ac ſi in cœlum iacularentur:) ſed ut Imperatorijs nauibus ingruentibus, ſua promontoria cuſtodirent, ſeſeq́ defenderent, ſimul & terra & mari pugnam cientes. Contigit autem, ut ſub hoc tempus Imperatoriæ naues amplius quinquaginta ſinum hunc ingreſſæ, uelut in tuto portu conſiderent. Ac Cretenſes & Euboici occaſionem inſidiarum pridem captantes, tempus

Latini claſſem Romanam ex improuiſo adoriuntur.

tempus ad inuadendum illas opportunius ſibi dari non poſſe putauerunt. Itaque triremibus & quadriremibus ſuis quàm celerrimè inſtructis, quæ paulo plures XXX erant, & ligneis turribus in plerarumque proris extructis, curſum accelerant: ut priuſquā Imperatorij ipſorum acceſſum animaduerterent, ipſi naues uacuas è naualibus auferrent, illis ſecurè in terra uerſantibus. quod, niſi Dominus præter expectationem opem tuliſſet, hoſtibus è ſententia ſucceſſiſſet. Nam Romani aduentum Cretenſium & Eubœorum ſenſerunt: ſed anguſtiæ temporis arma induendi, ut oportebat, non præbuerunt. Tamen ſolutis anchoris, obuiam illis, ut erant, prouecti, alacriter utrinque dimicarūt, minus XV ſtadijs à littore. Ac hoſtiles naues graues ac tardæ erant, tam ob magnitudinem, quàm ob armaturam nouam, & urbium inſtar in mari tardè incedebant. Romanæ uerò, tantum magnitudine inferiores erant, quantum numero ſuperiores: alioqui ſanè celeres & agiles ad hoſtem circumdandum, ſed paribus armis haudquaquam inſtructæ. Tamen in pugnam deſcenderunt, nec tam ad naues quam ad mœnia oppugnanda, quibus proræ hoſtium ſimiles erant, inſolenter militibus robuſtiſsimis circundatæ. Ac claſsis præfectus Philanthropenus prætoria naue circumuehens, milites ſuos confirmabat, nunc in dextro, nunc in ſiniſtro cornu curans. A' fronte uerò naues Romanæ in hoſtes impetum facere non poterant, hoſtibus uelut è continenti magna ſaxa continenter in eos iaculantibus, & alia quæ ſupernè deijci commodè poſſunt, peſsimeq́ eos accipientibus. Quare à lateribus, quatenus dabatur, in eos irruebant. Ac ſiniſtrum hoſtium cornu laborabat, matutino ſole oculos eorum feriente & confundente. Dextrum uerò ferocius Romanos urgens, egregiè uincebat, grauiterq́ & milites & remiges uulnerabat: ut uictoria deſperata, ad littus elapſi, naues in arena uacuas relinquerent. Ac niſi is qui res impeditas expedit, & deſperatis ſpe bona prælucet Deus, tum quoque Romanis opem tuliſſet: res eorum internecione deletæ eſſent, duabus magnis cladibus oppreſſæ. Verùm admiranda eſt inſcrutabilis Dei ſapientia, in clade terreſtri inopinata, ſecuritate marina magis inopinata corrigenda. Nam Imperatoris frater Ioannes, in proximo illic cum ijs qui cladem Epiroticam euaſerant uerſans, cum pugnam illam animaduertiſſet, fama in mediterranea uſque uagata: ad littus profectus, miſerabile ſpectaculum uidet, naualibus etiam Romanorum uiribus in periculo conſtitutis. ac ſtatim ex equo deſiliens, Deſpotica inſignia cum multis lachrymis abijcit: ac, Nudus (inquit) ex utero materno ſum egreſſus, nudus etiam hodie diſcedam.

Naumachia.

Inopinati euentus.

Ioānes Deſpotes claſſi Romanæ ſuccurrit.

οὐχ ἕτερον τούτου βελτίονα ἂν τὸ ἐπιθέσθαι αὐτοῖς νομίσαντες ἔχειν καιρόν. καὶ δὴ τὴν ταχίστην συσκευασάμενοι τὰς τριήρεις καὶ τετρήρεις αὐτῶν, μικρὸν ὑπὲρ τὰς τριάκοντα οὔσας, καὶ πύργους ξυλίνους ταῖς πρώραις τῶν πλειόνων ἐπιστήσαντες, ταχυναυτοῦσιν. ὡς ἂν πρὶν αἰσθέσθαι τοὺς βασιλικοὺς τὸν τούτων ἐπίπλουν, αὐτοὶ προκαταλαβόντες ἐκ τοῦ ναυστάθμου, κενὰς τῶν ἐπιβατῶν τὰς ναῦς ἐφελκύσωνται, ἔξω που τὴν γῆν ἀπομεμερισμένως τηνικαῦτα διατριβόντων αὐτῶν. ὃ δὴ καὶ, εἰ μὴ κύριος ἀπροσδόκητον χεῖρα παρέσχε Ῥωμαίοις, κατὰ τὴν τῶν ἐχθρῶν ἂν ἐς τέλος συμπεπτώκει βούλησιν. ᾔσθοντο μὲν γὰρ καὶ Ῥωμαῖοι τὸν τῶν Κρητῶν καὶ Εὐβοέων ἐπίπλουν, ἀλλὰ στενὸς τυγχάνων ὁ καιρὸς, χώραν ὁπλίσασθαι, ὡς ἐχρῆν, οὐκ ἐδίδου. ἄραντες δ' ὅμως ἐκ τῆς γῆς κατὰ σπουδὴν ὡς εἶχον ἀνήχθησαν, καὶ γίνεται προθυμία πολλὴ παρ' ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, πεντεκαίδεκα σταδίων οὐκ ἔλαττον ἀπεχόντων τῆς γῆς. αἱ μέν τοι πολέμιαι νῆες, ὄγκον εἶχον καὶ βάρος ὑπὸ μεγέθους καὶ ὁπλίσεως καινοτέρας, καὶ ὥσπερ πόλεις ἐπὶ θαλάττης κινούμεναι σχολαιότερον παρεγίνοντο. αἱ δὲ Ῥωμαϊκαὶ τοσοῦτον ἠλαττοῦντο μεγέθει τῶν πολεμίων, ὅσον πλήθει τὰς τῶν πολεμίων ὑπερεῖχον. εὔστροφοι δ' ἦσαν ἄλλως καὶ ταχεῖαι πρὸς κύκλωσιν, ἀλλ' οὐκ ἀντίρροπον ἔχουσαι τὴν παρασκευὴν τῆς ὁπλίσεως. ὅμως αὖ παρετάσσοντο καὶ αὗται, οὐ τοσοῦτον πρὸς ναυμαχίαν, εἰπεῖν, ὅσον πρὸς τειχομαχίαν. τείχεσι γὰρ ἐῴκεσαν αἱ τῶν πολεμίων πρῷραι, στιβαρῶς * ἐστεφανωμένοις ὁπλίταις ἀκμαιοτάτοις. ὁ μὲν οὖν ἀρχηγὸς τοῦ ναυτικοῦ Ῥωμαίων ὁ Φιλανθρωπηνὸς ἐπὶ τῆς ναυαρχίδος ὤν, περιῄει παραθαρρύνων πρὸς πόλεμον τοὺς ὁπλίτας, ποτὲ μὲν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρως γινόμενος, ποτὲ δ' ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου. κατὰ στόμα μὲν δὴ ταῖς τῶν πολεμίων πρῴραις ἐμβάλλειν αἱ Ῥωμαϊκαὶ νῆες οὐκ εἶχον, τῶν πολεμίων ὥσπερ ἐκ γῆς στερρᾶς, ἀφ' ὑψηλοῦ λίθους μεγάλους καὶ συνεχεῖς βαλλόντων ἐπ' αὐτούς, καὶ ὅσα ἄλλα πρὸς ἄφεσιν ἄνωθεν ἐπιτήδεια καὶ μάλα κακῶς διατιθεμένων αὐτούς. ὅθεν παρὰ πλευρὰν ἐπιθεῖσαι, τὰς ἐμβολὰς, καθόσον ἐξῆν, ἐποιοῦντο. τὸ μὲν οὖν εὐώνυμον κέρας τῶν πολεμίων ἐπόνει πληττόμενον, ἄνωθεν τοῦ ἡλίου τὰς ὄψεις συγχέοντος σφῶν· τὸ δὲ δεξιὸν κραταιότερον ταῖς Ῥωμαϊκαῖς ναυσὶν ἐγκείμενον, ἐνίκα λαμπρῶς, καὶ δεινῶς ἐτραυμάτιζε τοὺς Ῥωμαίων ὁπλίτας τε καὶ ἐρέτας. ὡς ἀπογνώσαντας ἤδη τούτους ἐκπίπτειν, καὶ παρὰ τὴν γῆν τρεπομένους ἐξιέναι, κενὰς ἐπὶ τῆς ψάμμου τὰς ναῦς ἀφιέντας. καὶ εἰ μὴ ὁ τοῖς ἀπόροις εὐπορίαν διδοὺς καὶ τοῖς ἀνελπίστοις ἐλπίδα θεὸς, ἀπροσδόκητον τότε καὶ Ῥωμαίοις ἐχαρίζετο χεῖρα, τάχ' ἂν ἐς ᾅδην εἰπεῖν τὰ Ῥωμαίων τότε ξυνωθεῖτο πράγματα, δυσὶ μεγάλοις ἅμα περιπεπτωκότα πταίσμασιν. ἀλλὰ θαυμάσειεν ἄν τις τῆς ἀνεξερευνήτου πρόνοιαν τοῦ θεοῦ, πῶς τὸ παράδοξον τῆς ἠπείρου σφάλμα, παραδοξοτέραν τῇ θαλάττῃ τῆς ἀσφαλείας ἐπεσκευάσατο. ὁ γὰρ τοῦ βασιλέως αὐτάδελφος Ἰωάννης, μετὰ τῶν ἐκ τοῦ ἠπειρωτικοῦ ἐκείνου πολέμου διασωθέντων, ἐγγύς που ποιούμενος τὰς διατριβὰς, ᾔσθετο γινομένης τῆς ναυμαχίας ἐκείνης, καὶ διακωδωνιζομένης ἤδη τῆς φήμης ἄχρι τῆς μεσογείου, καὶ παρελθὼν ἐν τῇ παραλίᾳ τοῦ κόλπου, ὁρᾷ θέαμα ἐλεεινὸν, κινδυνεύουσαν ἤδη καὶ τὴν ναυτικὴν τῶν Ῥωμαίων δύναμιν. καὶ αὐτίκα τοῦ ἵππου ἀποπηδήσας, μετὰ πολλῶν τῶν δακρύων ῥίπτει τὰ τῆς δεσποτικῆς ἀξίας σύμβολα· γυμνὸς, λέγων, ἐξῆλθον ἐκ κοιλίας μητρός μου, γυμνὸς καὶ ἀπελεύσομαι σήμερον.

* ἐστεφανωμέναις

εἶτα

Digitized by Google

ἔπειτα κατὰ κεφαλῆς ἐπιπάσσεται κόνιν, καὶ βύθιόν τι στενάξας, ἐβόα πρὸς κύριον, ὀξεῖαν ἐκεῖθεν αἰτούμενος τὴν βοήθειαν, μὴ καὶ ταύτης ἤδη παρὰ τὴν προτέραν τῆς ἥττης ἐπενεχθείσης ῥωμαίοις, εἰς τέλος ἀνατετράφθαι καὶ ἀπολωλέναι τὰ ῥωμαίων γίνηται πράγματα. καὶ μὲν δὴ σύμμαχον ἑαυτῷ θαῤῥήσας ἔσεσθαι τὸν θεὸν, ἔργου εἴχετο, καὶ τοὺς δοκιμωτέρους τῶν ὁπλιτῶν τῆς πεζικῆς αὐτοῦ δυνάμεως ἀπολεξάμενος, ὅλαις σπουδαῖς ἐνεβίβαζεν εἰς τὰς ναῦς, καὶ ἅμα ἄλλους ἐπ' ἄλλοις συχνοὺς τοξότας καὶ σφενδονήτας, καὶ ὅσοι ἀκοντισταί. καὶ ἀεὶ τοὺς τραυματίας ἀναλαμβάνων, ἄλλους ἀμοιβαδὸν εἰσῆγε νεαροὺς καὶ ἀκμάζοντας, χερμαδίοις καὶ τούτων τοὺς πλείστους κατὰ τῶν ἐναντίων χρωμένους. καὶ οὕτω μέχρι δείλης ὀψίας ποιῶν, τρόπαιον ἵστησι κατὰ τῶν πολεμίων. ὕμνοι τοιγαροῦν εὐχαριστήριοι παρὰ παντὸς ἀνήγοντο τοῦ στρατοῦ πρὸς θεὸν, παραδόξως αὐτοῖς χαρισάμενον τήν τε σωτηρίαν ὁμοῦ, καὶ τὴν νίκην. ὁ δὲ τοῦ βασιλέως αὐτάδελφος ἰωάννης, τὰ τῆς δεσποτικῆς ἀξίας ἅπαντα ἀποθέμενος, ὡς εἰρήκαμεν, σύμβολα, οὕτως εἰς τὸ βυζάντιον ἧκεν ἀξύμβολος ἤδη τοῦδε τοῦ σχήματος, τὸ λοιπὸν παραλλάξας τοῦ βίου.

Deinde puluere conſperſo capite, cum ſuſpirijs clamauit ad Dominum, celere ab eo auxilium expetens: ne poſt tam recentem cladem, altera illata Romanum imperium prorſus deleretur. Ac ſpe diuini auxilij concepta, rem aggreſſus, probatiores pedites magna feſtinatione naues cōſcendere iubet: ſimulq́ crebros ſagittarios, funditores & ferētarios: uulneratóſque ſubinde recipiens, per uices alios recentes ſubmittit, qui maxima ex parte aduerſarios ſaxis petebant. Quod cum ad ueſperam uſque faceret, hoſtes in fugam conuertit. Proinde omnis exercitus laudes Deo cecinit, præter ſpem, & ſalutem & uictoriam largito. Cæterùm frater Imperatoris Ioannes, Deſpotiæ inſignibus omnibus depoſitis, ut diximus, ſic Byzantium ſine ornamentis rediјt, itáque uitæ reliquum exegit.

Deſpotica inſignia abiecta.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΓΡΗΓΟΡΑ, ΡΩΜΑΙΚΗΣ ἱστορίας λόγος πέμπτος.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΒΙΒΛΙΟΥ ε.

Περὶ τοῦ ῥηγὸς τῆς ἰταλίας καρούλου.

Δημηγορία τοῦ βασιλέως περὶ κοινωνίας τῶν λατίνων.

Τιμωρίαι κατὰ τῶν μὴ πειθομένων τῷ βασιλικῷ δόγματι.

Περὶ τοῦ πατριάρχου ἰωάννου τοῦ βέκου.

Περὶ τῆς βουλγαρικῆς συγχύσεως, καὶ τοῦ λαχανᾶ.

Περὶ τοῦ γαμβροῦ τοῦ βασιλέως τοῦ ἀσὰν τῶν βουλγάρων ἄρξαντος.

Περὶ θαυμασίου πολέμου ναυτικοῦ μετὰ τῶν λατίνων.

Περὶ τοῦ σουλτὰν ἀζατίνη, καὶ ὅθεν οἱ τοῦρκοι πρὸς ληστείαν ἐτράποντο.

Περὶ τοῦ κατὰ τὴν παφλαγονίαν πολέμου ῥωμαίων καὶ τούρκων.

Ἀρχὴ τῶν ἐν ἀσίᾳ δεινῶν, καὶ θρήνων ἄξια διηγήματα.

Περὶ τοῦ εὑρεθέντος ἐν λίθῳ κατὰ τὰς τράλλεις χρησμοῦ.

Ἐκστρατεία λατίνων κατὰ ῥωμαίων.

Περὶ κομνηνοῦ τοῦ λαζοῦ.

Περὶ τῶν θετταλικῶν πάλιν.

Θάνατος τοῦ βασιλέως μιχαὴλ τοῦ παλαιολόγου.

Περὶ χρησμῶν διάκρισις πλατυκωτέρα.

ἈΛΛ'

NICEPHORI GREGORAE HISTORIAE ROMANæ Liber quintus.

CAPITA LIBRI V.

De Carolo Italiæ rege.

Concio Imperatoris de communione Latinorum.

Supplicia eorum qui decreto Imperatorio non paruerunt.

De Ioanne Beco patriarcha.

De Bulgarica confuſione, & Lachana.

De Aſane rege Bulgarorum, Imperatoris genero.

De mirabili nauali pugna cum Latinis.

De Sultano Azatine, & cur Turci latrocinari cœperint.

De Paphlagonico Romanorum & Turcorum bello.

Principium malorum in Aſia, & lachrymis dignæ narrationes.

De oraculo Trallibus in ſaxo reperto.

Expeditio Latinorum contra Romanos.

De Comneno Lazo.

De rebus Theſſalicis iterum.

Michaelis Paleologi Imperatoris obitus.

Oraculorum diſtinctio copioſior.

Cæterùm

CAeterùm ut ordine progrediatur oratio, & hiſtoriæ contextus ignoratione rerum, quas præcognitas eſſe oportet, non interrumpatur: quædam paulo altius repetenda ſunt. Suprà diximus, Balduinũ Conſtantinopolitanis periculis elapſum, uenisse in Italiam: ibique cum rege Carolo congreſſum, illius filiam ſuo filio deſpondiſſe: promiſſa in dotem, quam perdidiſſet, Conſtantinopoli, ſi illius opibus in bello adiuuaretur. Ille igitur hoc promiſſo inflammatus, nihil iam exiguum de ſumma rerum agitabat, ſed totam Iulij Cæſaris & Auguſti monarchiam ſomniabat, Conſtantinopoli ſi potiretur. Erat enim uir nõ acri modò ingenio, ad prudenter cogitandum: ſed etiam ea quæ decreuiſſet, ſtrenuè exequebatur: & paucis ut dicam, animi uigore præſtantique ſapientia maiores ſuos longo interuallo ſuperabat. Quare conſilium id, quod diximus, breui ſe ad exitum perductum ſperabat. Ad eum porrò conatum & Conſtantinopolis infirmitas, multifariam diuulſæ & dilaceratæ, quæ multum temporis ad inſtaurationem & confirmationem poſtularet, inſtigabat, & Imperatoris in rebus nouis excogitandis ſolertia, & ſumma in negocijs conficiendis celeritas. Quæ ſanè permoleſta illi erant, eiusq; rationes turbabant, ac magnum illi terrorem incutiebant. atque ob hæc ipſa ad opprimendum eum feſtinabat, priuſquam ipſe ab eo maioribus & terreſtribus & naualibus copijs inſtructo oppreſſus, in extremum diſcrimen adduceretur. Ac primùm ſtatuit, iuſto exercitu comparato, iubere, ut is per Ionium in Romanos fines impreſsionẽ faceret: neq; prius conquieſceret, obuijs quibuſcq; ſubigendis, quàm ipſam Imperij ſedem ad deditionem compuliſſet. Deinde magna claſſe inſtructa, Imperatorem ancipiti ac duplici bello circũuenire. Sed ſpe ſua fruſtratus eſt, cum Imperator, dux eo ſolertior extitiſſet: qui ſtatim ſumma celeritate & ſtudio irritos illius reddere conatus ſtuduit, Imperatrice urbe & præſidijs & ſtructuris ab omni parte munienda, firmumq; murum intra maritima mœnia extendit. Nec his contentus, magna pecunia finitimos, Siculum regẽ & Venetos ad bellũ illi faciendum concitauit: Artaxerxem illum imitatus, qui Ageſilai Spartani impetum reformidans, Thebanum Epaminondam, Pelopidam, cæteróſque Græciæ principes ad bellum ei inferendum impulit: prudentique cõſilio cauit, ut priuſquam inſigni ab illo clade afficeretur, cũ illo potius peſsimè ageret. Cæterùm Carolus, quamuis ab Imperatore ſic & oppugnaretur & repelleretur, tamẽ ſe non eſſe quieturum præ ſe ferebat, tum uiribus exercitus ſui, tum pecuniæ copia fretus.

Proinde

Caroli regis apparatus aduerſus Conſtãtinopolim.

Paleologus domeſtica bella Carolo machinatur.

Artaxerxis 10000.H-S.

Paleologus cum pontifice concordiam init.

Ἀλλ' * ἐπανιτέον τὸν λόγον μικρόν, ἵνα καθ' εἱρμὸν ὁ λόγος ὁδεύῃ, καὶ μὴ τὸ συνεχὲς τῆς ἱστορίας διακόπτηται δι' ἄγνοιαν ὧν προεγνῶσθαι χρεών. ἐφθήκαμεν εἰρηκότες τὸν Βαλδουῖνον τοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως διαδράντα κινδύνους, ἐν Ἰταλίαν ἀφικέσθαι, κἀκεῖσε τῷ ῥηγὶ τῆς Ἰταλίας Καρούλῳ συστάντα, ὑπὲρ ἑαυτοῦ παιδὶ τὴν ἐκείνου ἀγαγέσθαι θυγατέρα, ὑποσχέσθαι τε δοῦναι αὐτῇ προικὸς ἣν ἀπώλεσε Κωνσταντινούπολιν, εἰ συμμαχήσειεν ἐκεῖνος αὐτῷ. ἐκεῖνος τοίνυν τὸν τῆς ὑποσχέσεως λόγον ἐν καρδίᾳ σπέρματος δίκην δεξάμενος, οὐδὲν ἔτι μικρὸν ὑπενόει περὶ τῶν ὅλων, ἀλλὰ τὴν ὅλην, ὡς εἰπεῖν, Ἰουλίου Καίσαρος καὶ Αὐγούστου μοναρχίαν ὠνειροπόλει, Κωνσταντινουπόλεως εἰ γένοιτο ἐγκρατής. δεινὸς γὰρ ἦν ὁ ἀνήρ, οὐ μόνον σκέψασθαι τὰ δέοντα, ἀλλὰ καὶ ῥᾷστα τελεσιουργὸν τὴν σκέψιν ἐν τοῖς ἔργοις ἐνδείξασθαι. καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, δυνάμει φύσεως καὶ κράτει συνέσεως, μακρῷ τῷ μέτρῳ πάντας ἐνίκα τοὺς πρὸ αὐτοῦ. διὸ καὶ τὴν τῶν εἰρημένων μελέτην ἐγκυμονήσας, εἰς ὠδῖνας ἄξειν ἐθάρρησε χρόνου βραχέος ἤδη τῶν ἔργων αὐτήν. ἐνῆγε δ' αὐτὸν εἰς τὴν τοιαύτην ἐγχείρησιν, τό, τε τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀσθενές, πολλαχόθεν διεσπασμένης καὶ διερρηγμένης, καὶ πολλοῦ δεομένης χρόνου πρὸς ἀνοικισμὸν καὶ στηριγμὸν τῶν διερρωγότων, ἥ τε τοῦ βασιλέως περὶ τὰς τῶν καινοτέρων εὑρέσεων ἐπινοίας δεινότης, καὶ ἡ σφοδροτάτη περὶ τὰς πράξεις ὀξύτης· ἃ δὴ καὶ σφόδρα ἐκεῖνον ἐλύπει, καὶ τοὺς ἐκείνου λογισμοὺς περιέθραυε, καὶ πρὸς μεγάλους ἐνέβαλλε φόβους. διὰ τοῦτό γέ τοι καὶ ἐσπούδαζε καθελεῖν αὐτόν, πρὶν ἂν μείζω τῆς οὔσης κτησάμενος αὐτὸς δύναμιν, κατὰ γῆν τε καὶ θάλατταν, εἰς τὰς ἐσχάτας ἐκεῖνον περιστάσεις ἐλάσῃ. καὶ πρῶτον μὲν ἔγνω στρατὸν ἱκανὸν ἀθροίσας, κελεῦσαι διαβάντα τὸν Ἰόνιον, ἐμβαλεῖν ἐν τῇ Ῥωμαίων· καὶ μὴ πρότερον στῆναι δουλουμένους τὰ ἐν ποσὶν ἅπαντα, πρὶν καὶ αὐτὴν παραστήσασθαι τὴν βασιλεύουσαν. ἔπειτα μεγάλην διὰ θαλάττης ἐξαρτύσας δύναμιν, διχόθεν τὸν βασιλέα περιστῆσαι τὸν κίνδυνον. ἀλλ' ἐψεύσθη τῶν βουλευμάτων, δεινοτέρῳ περιτυχὼν στρατηγῷ τῷ βασιλεῖ. αὐτίκα γὰρ ὁ βασιλεὺς πᾶσαν ἔθετο σπουδήν, προκαταλαβὼν ἀπράκτους τὰς ἐκείνου βουλὰς ἀποφῆναι. διὸ καὶ ἠσφαλίζετο καὶ περιέφραττε πανταχόθεν τὴν βασιλεύουσαν πόλιν, καὶ τεῖχος ὀχυρὸν τῶν παραλίων τειχῶν ἐξῳκοδόμει ἔνδοθεν. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ πάμπολλα καὶ διάφορα χρήματα πέμπων ἐξεπολέμου κατ' ἐκείνου τοὺς πέριξ ἐκείνου ῥῆγας, τόν τε τῆς Σικελίας κρατοῦντα, καὶ αὐτὸν τῆς Βενετίας· τὸν παλαιὸν μιμησάμενος Ἀρταξέρξην ἐκεῖνον, ὃς τὴν Ἀγησιλάου τοῦ Σπαρτιάτου δείσας ὁρμήν, χρήματα πέμψας συχνά, τόν τε Θηβαῖον Ἐπαμεινώνδαν καὶ Πελοπίδαν, καὶ ὅσοι τῆς Ἑλλάδος προὔχοντες ἦσαν, ἐξεπολέμωσε κατ' αὐτοῦ. καὶ πρὶν ἀνήκεστόν τι παθεῖν παρ' ἐκείνου, ἀνήκεστα παθεῖν ἐκεῖνον φθάσας ἐπεπράχει σοφαῖς ἐπινοίαις. ὁ μὲν οὖν Κάρουλος οὕτω καταστρατηγούμενος ὑπὸ τοῦ βασιλέως, καὶ τοιούτοις αὐτοῦ τοῖς ἀκροβολισμοῖς ἀποκρουόμενος, δῆλος ὅμως ἦν οὐκ ἠρεμήσων ἔτι· τῇ τε τοῦ οἰκείου στρατοῦ δυνάμει θαρρῶν, καὶ τῷ τῶν χρημάτων πλήθει.

ἔθεν

* ἐπανακτέον

ὅθεν ἀνάγκαις τοσαύταις συνεζευγμένος ὁ βασιλεὺς, πρὸς ἀπόγνωσιν ἐλαυνούσαις, διαπρεσβεύεται πολλὴ καὶ πρὸς τὸν πάπαν περὶ τῆς τῶν ἐκκλησιῶν ὁμονοίας τε καὶ ἑνώσεως, τῆς τε παλαιᾶς ῥώμης δηλαδὴ καὶ τῆς νέας, εἰ μόνον ἐμποδὼν τῇ ἐκστρατείᾳ γένοιτο τοῦ καρούλου. δέχεται τὴν πρεσβείαν ἀσμένως ὁ πάπας, καὶ ὑπισχνεῖται ῥᾳδίως ἐκτελέσειν, ὁπόσα κατὰ βούλησίν ἐστι τοῦ βασιλέως. καὶ πέμπει μετὰ τῶν βασιλικῶν πρέσβεων δύο τοὺς δεξομένους καὶ συμβιβάσοντας τὴν κοινωνίαν. ἧκον οὖν, καὶ γέγονεν ἡ κοινωνία ἐφ' ὅροις τρισὶ κεφαλαίοις. ἑνὸς μὲν, τοῦ ἐν ταῖς ἱεραῖς ὑμνῳδίαις τὸν πάπαν εἰς τὰ δίπτυχα μνημονεύεσθαι ὁμοῦ τοῖς ἑτέροις τέτρασι πατριάρχαις· δευτέρου δὲ, τοῦ ἐκκλήτου· τοῦτο δέ ἐστιν, ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ, καθάπερ εἰς μείζω καὶ ἐντελέστερον ἀνατρέχειν δικαστήριον τὸ τῆς παλαιᾶς ῥώμης. καὶ τρίτον, τὸ τῶν πρωτείων ἐν ἅπασι. περὶ δὲ τῆς προσθήκης, ἣν ἐκεῖνοι περὶ τὸ ἱερὸν καινοτομοῦσι σύμβολον, ἢ περὶ ἄλλης οἵας σοῦν ὑποθέσεως, ἀναγκαστική τις ἔρις τέως οὐ συνηνέχθη, ἀλλὰ μακρά τις ἠρεμία καὶ ἄνεσις τὰ μεταξὺ περιέτρεχε πράγματα τούτων γε εἵνεκα. ὁ γε μὴν πατριάρχης ἰωσὴφ, τὴν τοιαύτην οὐ δεξάμενος κοινωνίαν, παραχωρεῖ τοῖς βουλομένοις τοῦ θρόνου. αὐτὸς δὲ μικρὸν τῆς βασιλευούσης ἐκκεχωρηκὼς, φέρων ἑαυτὸν τῇ περὶ τὸν βόσπορον τοῦ ἀρχιστρατήγου μονῇ ἐνδεδώκει, ἐκεῖ τὸ λειπόμενον τῆς ζωῆς μεθ' ἡσυχίας καὶ σχολῆς βιώσων πνευματικῆς. ἐπὶ τούτοις ὁ ἱερὸς τῆς ἐκκλησίας σύλλογος αὐτός τε δῆλος ἦν οὐκ ἠρεμήσων, καὶ τὸν ὄχλον ἀνέσειεν, ἀπάγων τῆς κοινωνίας τοῦ βασιλέως, μαρτυρίου λέγων εἶναι καιρὸν καὶ στεφάνων ἀθλητικῶν. ὡς μέγαν ἐντεῦθεν ἐγείρεσθαι θόρυβον, καὶ ἤδη μέγιστον κορυφοῦσθαι τὰ πράγματα κλύδωνα· καὶ ἀνάγκην εἶναι τῶν ἔξω πραγμάτων ἀποστάντα τὸν βασιλέα, πᾶσαν ἔνδον τὴν σπουδὴν μεταθεῖναι, μείζους τῶν ἔνδοθεν ἡγούμενον κινδύνους τῶν ἔξωθεν πολεμίων. ἦσαν γὰρ οὐκ ὀλίγοι καὶ τῶν ἐν τέλει, τῆς γνώμης τὰ δόγματα κατὰ τῶν βασιλικῶν προσταγμάτων ὁπλίζοντες μάλα ἐθελονταί. ἐν στενῷ μέντοι κομιδῇ καταστὰς ὁ βασιλεὺς οὑτωσὶ, ἔγνω δυοῖν θάτερον εἶναι * ἰτέον, τῆς τῶν πραγμάτων βιαίας ἀνάγκης ἕτερον οὐκ ἐνδεχομένης πόρους ἐν τῷ παρόντι. ἢ γὰρ πάντας αὐτῷ συμφρονεῖν, ἢ πολεμίοις ἴσα τούτοις κεχρῆσθαι. τοῦτ' ἄρα καὶ μειλιχίοις τὰ πρῶτα λόγοις καὶ ἤθεσιν ἱλαροῖς καταδημαγωγεῖν καὶ ὑποποιεῖσθαι τὰς τῶν στασιαζόντων ἐπειρᾶτο γνώμας, οἰκονομίαν εἶναι λέγων τὸ πρᾶγμα, καὶ οὐ καινοτομίαν. φρονίμων δ' εἶναι, πρὶν γενέσθαι τὰ δυσχερῆ, προνοεῖσθαι ὅπως μὴ γένηται· κἄν τι δέῃ καινοτομεῖν, ὑπὲρ τοῦ μὴ μείζοσι κινδύνοις περιπεσεῖν, μηδὲ τούτου φείδεσθαι. ἐὰν γὰρ ἐπίωσιν οἱ πολέμιοι, πολλαχῇ τῆς κωνσταντινουπόλεως ἔτι διερρηγμένης, καὶ ἄρτι ἀνοικιζομένης, καὶ, οἷον εἰπεῖν, ἀναβιωσκούσης ἐκ τῶν πρὸ βραχέος θανάτων, χείρονα τῶν προτέρων ἔσται τὰ παρόντα δεινά, καὶ κύριοι καθεστήξουσιν οἱ πολέμιοι, οὐ μόνον τῶν ἱερῶν, ἀλλὰ καὶ πάντων ἅμα παίδων καὶ γυναικῶν καὶ πραγμάτων. οἱ δὲ τούτων δεσπόται, ἀνάρπαστοι, καὶ δοῦλοι ἀντ' ἐλευθέρων οὐ μόνον τὰ σώματα, ὅτι μὴ καὶ τὰς γνώμας αὐτὰς, ἀνάγκῃ βιαίᾳ πρὸς ἅπερ ἂν οἱ πολέμιοι βούλοιντο, ἑπόμενοι. καὶ τότε λελείψεται, μηδένα τὸν προστησόμενον εἶναι τῶν πατρίων ἐθῶν καὶ νομίμων· καὶ πρός γε ἔτι τῶν ἱερῶν θεσμῶν καὶ δογμάτων, ἀλλὰ πάντη ἔσται ῥᾳδία παραφθορὰ καὶ κατάλυσις.

* ἀτέων

ἃ νῦν

Proinde tot difficultatibus circumuentus Imperator, ac pene ad deſperationem compulſus, legatos ad Papam mittit, de ineunda ueteris & nouæ Romæ Eccleſiarum concordia, modò Caroli expeditionem auerteret. Ea legatio à Pontifice benignè audita eſt: ea ſe facilè, quæ Imperator petiuiſſet, confecturum eſſe pollicito. ſtatimq́; ſuos legatos illis adiungit, qui concordiam conciliarent atq; amplecterentur. Cuius hæc tria capita fuerunt. Primum, ut in ſacrorum uoluminum hymnodijs, Papæ cum quatuor Patriarchis mentio fieret. Alterum, ut liceret cuiuis Romam ueterem, quę curia maior & perfectior eſſet, appellare. Tertium, ut illi principatus in omnibus deferretur. De appendice uerò ſacri Symboli, quam illi nouarunt, aut alio quouis argumento, tum nulla acrior contentio incidit: ſed (quod ad eas quidem res attinebat) pacata & tranquilla fuerunt omnia. At patriarcha Ioſephus ea concordia repudiata, ſede ſua ceſſit: nec multo pòſt relicta urbe, ſe in Archiſtrategi monaſterium ad Boſporum contulit, ubi reliquum ætatis tranquillo & religioſo ocio exigeret. His rebus ſacerdotum collegium cōcitatum, haud obſcurè ferebat, ſe non eſſe quieturum: plebémque ab Imperatoria illa concordia reuocabat, Martyrij & coronarum tempus eſſe clamitans: ita ut magnus inde tumultus excitaretur, atque in atrocem tempeſtatem erumperet: & Imperator externis negocijs relictis, omne ſuum ſtudium ad res domeſticas transferre cogeretur, urbana pericula bellis externis grauiora ratus. Erant enim non pauci è magiſtratibus etiam, qui decretis illius acriter aduerſarētur. In eas igitur redactus anguſtias, duas ſibi patere uias arbitratus, ſumma neceſſitate nihil tertium admittente in præſentia: ut aut omnes ſibi aſſentirentur, aut hoſtium loco haberentur. Quamobrem aduerſariorum animos, principiò uerborum blanditijs, & comitate morum conciliare ſibi, & obnoxios reddere ſtudebat: cœptam eam eſſe rem, nullo ſtudio nouitatis, ſed propter difficultates temporum. Eſſe autem prudentiæ, impendentes præcauere calamitates: & ſi quid ad grauiora mala auertenda nouandum ſit, non eſſe cunctandum. Si enim hoſtes aduentarent, urbe adhuc multis in partibus lacerata, modóque inſtaurata, & uelut è multiplici dudum morte reuiuiſcente, præſentia mala grauiora futura ſuperioribus: ac dominos fore hoſtes non tantum ſacrorum, ſed omnium ſimul, liberûm, coniugum & rerum. quorum domini ui abrepti, libertate cum ſeruitute cōmutata, non corporibus tātum, ſed animis etiam hoſtium ſequi uoluntates cogerentur. Id etiam reliquum fore, ne quis mores patrios ac uetera inſtituta tueretur: imò ut ſacræ leges & ſanctiones expeditiſsimè & deprauarent, & euerterentur.

Capita concordiæ. I II III

Appendix Symboli.

Byzantini Romanæ concordiæ aduerſantur.

Paleologus uulpinã pellem leoninã mutat.

Quæ

Quæ cum ipſe preuideret, neceſsitati parere haud recuſaſſet: exiguumq; damnum, quod prudentiæ munus ſit, magno emolumento poſthabuiſſet: minoraq; aduerſarijs, ut maioribus potiretur, conceſsiſſet. Hac oratione alios commouit Imperator, alios non item. Vnde ſuaſione omiſſa, uiam alteram ingreſſus, & ui graſſatus eſt: cuius uariæ rationes fuerunt, publicationes bonorum, relegationes, cuſtodiæ, excæcationes, flagra, mutilationes, omnia denique quibus uirorum fortium & mollium animi explorantur. Ac quorum ſtudiũ cognitione regebatur, (qui pauci erant) ij magnis & fortibus animis omnia libenter tolerabant & perpetiebantur, quæ poteſtas Imperatoris inferebat. Maxima uerò pars ueri iudicij expers, fex plebis & circumforanea turba, ſemper nouis rebus gaudens, aſperis uelut in ſcena pallijs induti, ubique terrarum ſparſim & paſsim uagati ſunt, ubi Chriſtianos eſſe audiuerunt: in Peloponeſo inquam, Achaia & Theſſalia, & Colchide, ubique denique gentium extra ditionem Imperatoris: neque uniuerſalem pacem conſeruare uolentes, neque inter ſeſe: ſed alij alijs nominibus aſcitis, partim Arſenij aut Ioſephi patriarchæ ſectam profitendo, partim alia iactitando, tempus terebant, plerique & decipientes & decepti. Nec enim deerant qui oracula in uicis & urbibus, quaſi modò à Dei conſpectu reuerſi, cantarent: lucri utique cauſa, & ad implendos ſaccos. qui eam ipſam ob rem in eodem habitu perſeuerarũt: nec poſt Eccleſię inſtaurationem, uitę ratione mutata.

Pœnæ contumacium.

Religionis prætextu mendici impoſtores.

DE BECO.

His temporibus magnæ Eccleſiæ chartophylax erat Becus, excellenti uir ingenio, & in doctrinæ ſtudijs ab ineũte uerſatus ętate: præterea tantis naturæ donis ornatus, quantis quiſquam alius illius ætatis. Nam & proceritate corporis, & maieſtate uultus, & facundia, & ubertate atque acumine ingenij omnes ad res apti, alijsq; dotibus præſtabat. Quibus id erat conſecutus, ut & Imperatoribus & principibus, & omnibus eruditis uenerabilis, atque illuſtri apud eos fama eſſet. Qui cum Imperatorio decreto acriter aduerſaretur, Imperator nihil non tentauit, tam per ſeipſum, quàm per alios eruditos, ut eruditis & legitimis rationibus eum adduceret, ut decreto aſſentiretur. Verùm ille ingenij acumine & copia orationis omnium animos commouebat, eorumq; argumenta ueluti Penelopes telam retexebat. Nam Græcarum literarum doctrina, erant qui illum ſuperarent: ſed acumine ingenij, & eloquentia, & Eccleſiaſticorum dogmatum uſu, omnes cum illo collati, pueri uidebãtur. Ea ſpe fruſtratus Imperator, aliam uiam init, cumq;

ἀναγκαῖον προορώμενος, διάκονον προθύμως ἐμαυτὸν ταυτησὶ τῆς οἰκονομίας κατεστησάμην. οἰκονομίας δὲ τῆς ἔμφρονος, ἀνάγκης κατεπειγούσης ζημιωθῆναι μικρόν, κέρδους εἵνεκα μείζονος· καὶ συγχωρῆσαι τὰ ἥττω τοῖς ἐλαύνουσιν, ὑπὲρ τοῦ τὰ μείζω ῥᾳδίως καρποῦσθαι. ταῦτα λέγων ὁ βασιλεὺς, τοὺς μὲν ἔπειθε, τοὺς δὲ οὐδαμῶς. ὅθεν τὸ πείθειν ἀφεὶς, τὴν ἑτέραν ἐβάδιζε. ταύτην δ' εἶναι τὴν τοῦ βιάζεσθαι· ἣ πρὸς πολλὰ καὶ διάφορα μεριζομένη ἤδη, πάντα ἦσαν ἔργα τοῦ βασιλέως, δημεύσεις, ἐξορίαι, φυλακαί, ὀφθαλμῶν ἀφαιρέσεις, μάστιγες, χειρῶν ἐκτομαί, πάντα οἷς αἱ γνῶμαι τῶν ἀνδρικῶν καὶ μὴ δοκιμάζονται. ὅσοις μὲν οὖν κατ' ἐπίγνωσιν ὁ ζῆλος ἦν (σπάνιοι δ' οὗτοι ἐτύγχανον) οὗτοι στερρὰν τε καὶ ἀνδρικὴν τὴν ἔνστασιν φυλαξάμενοι, πάντα ἀσμένως ὑπήνεγκαν, καὶ πεπόνθασιν, ὁπόσα ἡ τοῦ βασιλέως ἐπήνεγκε χείρ. οἱ δὲ πλεῖστοι, μηδὲν ὑγιὲς εἰδότες, ἀλλὰ δῆμος ὄντες καὶ ἀγοραῖος ὄχλος, καὶ χαίροντες ἀεὶ ταῖς τοιαύταις καινοτομίαις, τρίχινα καθάπερ ἄλλην σκηνὴν ὑποδεδυκότες τριβώνια, πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ἐξήπλωσαν ἑαυτούς, ὅπη φῦλα χριστιανῶν εἶναι ἐπύθοντο, ἔν τε Πελοποννήσῳ φημὶ καὶ Ἀχαΐᾳ καὶ Θετταλίᾳ, ἔν τε τῇ Κολχίδι, καὶ ὅποι μὴ φθάνει ἡ ἐπικράτεια τοῦ βασιλέως. καὶ περιῄεσαν ἔνθεν κἀκεῖθεν σποράδες καὶ πλανῆτες, μήτε πρὸς τὸ καθόλου τὴν εἰρήνην ἐθέλοντες διασώζειν, μήτε πρὸς ἀλλήλους, ἀλλ' ὀνόματα περιθέντες ἑαυτοῖς, ἄλλοι ἄλλα· οἱ μὲν Ἀρσενίου λέγοντες εἶναι τοῦ πατριάρχου, καὶ τὰ ἐκείνου πρεσβεύειν· οἱ δὲ Ἰωσήφ, οἱ δὲ ἄλλα λέγοντες, οὕτω τὸν χρόνον προσεκρούοντο, πλανῶντες οἱ πλείους καὶ πλανώμενοι. ἦσαν γὰρ οἳ καὶ προφοιβασμοὺς ἀνά τε πόλεις καὶ κώμας ἐκήρυσσον, ὥσπερ ἐκ θεοπτίας ἄρτι κατιόντες. ταῦτα δὲ ἐποίουν λημμάτων ἕνεκα, καὶ βαλαντίων πληρώσεως. οἳ δὴ καὶ δι' αὐτό γέ τοι τοῦτο, παρέμειναν οὕτως ἔχοντες ἐσαεί, μηδὲ μετὰ τὴν τῆς ἐκκλησίας διόρθωσιν τὴν δίαιταν ἀλλαξάμενοι.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ἰωάννου τοῦ βίκου.

ΕΝ τούτοις μέντοι τοῖς καιροῖς τῆς μεγάλης ἦν ἐκκλησίας χαρτοφύλαξ, ὄνομα Βέκκος, συνετὸς ἀνὴρ ἐν τοῖς μάλιστα, καὶ λόγου καὶ παιδείας πρόθυμος. τοσούτοις δὲ καὶ παρὰ τῆς φύσεως συγκεκροτημένος χαρίσμασιν, ὅσοις τῶν τότε ἀνθρώπων οὐδείς. σώματος γὰρ εὐμήκει, μεγέθει, καὶ ὄψει μετὰ τοῦ χαρίεντος ἐμβριθεῖ καὶ μεγαλοπρεπεστάτῃ, καὶ γλώττης εὐκολίᾳ καὶ δρόμῳ συντόνῳ, ἄλλοις τε πλείστοις, καὶ ἐπὶ διανοίας εὐπορίᾳ τε καὶ ὀξύτητι πρὸς ἅπαν τὸ προτιθέμενον, τούτοις ἅπασιν ἄριστα τοῦτον ἡ φύσις ἐξώπλισεν, ὡς εἶναι βασιλεῦσι καὶ ἄρχουσι καὶ πᾶσι σοφοῖς αἰδέσιμον καὶ λαμπρὸν περιλάλημα. τοῦτον γενναίως ἀνθιστάμενον τῷ βασιλικῷ δόγματι, παντοῖος ὁ βασιλεὺς ἐγεγόνει, δι' ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν τότε λογίων, ἀποδείξεσι λογικαῖς καὶ νομίμοις πεῖσαι συνθέσθαι τῷ δόγματι. ἀλλ' ἐκεῖνος τῇ εὐθυνίᾳ τοῦ νοῦ καὶ τῆς γλώττης, ἅπασαν συγκυκῶν, ὡς εἰπεῖν, ἀκοήν, ἀνέλυε τὰ τούτων προβλήματα, καθάπερ τινὰ Πηνελόπης ἱστόν. ἑλληνικῆς μὲν γὰρ παιδείας εἵνεκα ἦσαν οἱ τότε προὔχοντες αὐτοῦ· φύσεως δὲ ὀξύτητι καὶ γλώττης δρόμῳ, καὶ ἀσκήσει δογμάτων ἐκκλησιαστικῶν, παῖδες ἀνδρὶ παραβαλλόμενοι πάντες ἐδόκουν ἂν αὐτόν. ἐπεὶ δ' ὁ βασιλεὺς τῶν ἐντεῦθεν ἐλπίδων ἐσφάλη, τὴν ἑτέραν ἐβάδιζε· καὶ

Digitized by Google

καὶ συλλαβὼν αὐτόν, καὶ γένος μικροῦ πᾶν, δεσμοῖς τε βαρέσι καθείργνυσι δεινοτάτοις. καὶ ἦν ἔτι ταῦτα. ὀψὲ δ' ἐπὶ νοῦν ἀναβιβασάμενος ὁ Βασιλεύς, ὡς καὶ πρὸ πέντε καὶ εἴκοσιν ἐτῶν ἐπὶ τῆς ἰωάννου τοῦ δούκα βασιλείας, ἡ τοιαύτη παρὰ λατίνων ἐκινήθη ὑπόθεσις· καὶ ἦν τηνικαῦτα σοφὸς ἀνὴρ νικηφόρος ὁ Βλεμμύδης, θείων γραφῶν ἐμπειρότατος, ὃς σχολῇ διδοὺς ἑαυτόν, ἤρξατο συλλέγειν πολλὰς παρὰ τῶν θείων γραφῶν μαρτυρίας, συγκροτεῖν δοκούσας τῷ τῶν λατίνων δόγματι, καὶ λογογραφεῖν ἐπὶ τούτοις· λάθρα μέν, διὰ τὴν τῶν πολλῶν ὑπόληψιν, ἐλογογράφει δ' οὖν ἔστιν ἅ. ταῦτα δὴ νῦν ὁ Βασιλεὺς ἀνευρών, πέμπει τῷ Βέκκῳ. ὁ δὲ πρὸς αὐτὰς ἀναγνούς, μετὰ πολλῆς ἀγχινοίας τὰς τῶν ἁγίων ἐζήτει Βίβλους, ἐξ ὧν ὁ Βλεμμύδης τὰς μαρτυρίας ἦν ἐκείνας ξυνειλοχώς. καὶ μάλα ἀσμένως παρὰ τοῦ Βασιλέως τὸ ἐνδόσιμον εἰληφότι, ἔργον ἦν αὐτῷ τοῦ λοιποῦ, ἐπιμελῶς αὐτὰς ἐπιέναι καὶ ἀνιχνεύειν, καὶ κατὰ λέξιν ἐπιστατεῖν, ὡς ἐν ὀλίγῳ τοσοῦτον αὐτὸν συνηθροικέναι μαρτυριῶν ὁρμαθόν, ὡς ἱκανὰς εἶναι Βίβλους ὅλας πληροῦν· καὶ ὁ πρὶν μάχαιρα δίστομος κατὰ λατίνων ἱστάμενος, πρύμναν ἤδη κρουσάμενος, ἑτεραλκέα τὴν νίκην ποιεῖται. διὸ δὴ καὶ ἐπὶ τὸν πατριαρχικὸν ἀναβεβηκὼς θρόνον πάντα ἦν αὐτὸς τῷ Βασιλεῖ, καὶ γλῶττα, καὶ χείρ, καὶ κάλαμος γραμματέως ὀξυγράφου, καὶ λέγων καὶ γράφων καὶ δογματίζων, ἔχων συνεργοὺς καὶ συλλήπτορας τοῦ ἀγῶνος, τόν τε μελιτηνιώτην, καὶ τὸν μετοχίτην, ἀρχιδιακόνους ὄντας τοῦ Βασιλικοῦ κλήρου, καὶ ἔτι γεώργιον τὸν ἐκ κύπρου. συνειλειτουργήκει μὴν τῶν πάντων οὐδεὶς τοῖς τοῦ πάπα, οὔθ' ὁ πατριάρχης αὐτός, οὔτε τῶν ἄλλων οὐδείς, ὅτι μὴ τὸ ἐνδόσιμον εἰληφότες τῶν φρερίων τινὲς ἐλειτούργησαν ἅπαξ ἐν τῷ ναῷ τῶν Βλαχερνῶν, διὰ χειροτονίαν τινὸς τῶν οἰκείων. ἀλλ' ἐπαναληπτέον τὸν λόγον. ἦν ἀδελφὴ τῷ Βασιλεῖ ὄνομα εὐλογία. ταύτῃ πολλῶν οὐσῶν θυγατέρων, τὴν μὲν μίαν τὴν ἄνναν συνέζευξεν ἀνδρὶ νικηφόρῳ τῷ τῆς αἰτωλίας ἄρχοντι· τὴν δὲ ἑτέραν τὴν μαρίαν κωνσταντίνῳ τῷ τῆς ζαγορᾶς ἄρχοντι, ἄρτι τῶν προτέρων αὐτῷ γυναικῶν τὸν βίον ἀπολιπουσῶν. ἀδελφὰς δὲ κἀκείνας ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσε, καὶ θυγατέρας τοῦ Βασιλέως θεοδώρου τοῦ λάσκαρι.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗΣ συγχύσεως.

Ἐν τούτοις μὲν τοῖς χρόνοις ἀνίσταταί τις ἐκ τῶν Βουλγάρων, βοσκηματώδης μὲν τὸ γένος ἀνήρ, ποικίλος δὲ τὴν φρόνησιν, καὶ δεινὸς καινοτέροις ἐπιβῆναι πράγμασιν, ὄνομα λαχανᾶς. ὃς πολλοὺς προσεταιρισάμενος χυδαίων καὶ ἀτασθάλων, λῃστρικὸν ἐπιτηδεύει βίον, ἐξ οὗ πολὺν ἐν βραχεῖ συνέλεξε πλοῦτον, καὶ ἅμα στρατὸν ἱκανόν. ὅτε τὰς συνεχεῖς καταδρομὰς καὶ ζημίας, οὐκ ἀνεχομένῳ τῷ κωνσταντίνῳ, ἔδοξε συναθροίσαντι τὰς ἑαυτοῦ δυνάμεις, εἰς ἀντιπαράταξιν ἐξιέναι ἐκείνου, καὶ διακυβεῦσαι τὸν περὶ τῶν ὅλων πραγμάτων κίνδυνον. αἰσχρὸν γὰρ εἶναι ἡγεῖτο, ἄνθρωπον τοῦ μηδενὸς ἄξιον ἐν βραχεῖ χρόνῳ μεγάλην ξυνειλοχότα δύναμιν, οὐ μόνον μεγάλας ἐπάγειν συχνὰ τοῖς Βουλγάροις κακώσεις, ἀλλὰ καὶ μέγαν ὅλῃ τῇ ἀρχῇ τὸν κίνδυνον ἐπισείειν ἤδη. παρασκευασάμενος οὖν, ἔξεισι· καὶ συμβαλὼν ἐκείνῳ, νικᾶται· καὶ στερεῖται μὴ μόνον τῆς ἀρχῆς,

eumq́ & omne ferè genus eius in teterrimos carceres conijcit. Quibus peractis, tandẽ in mentem uenit Imperatori, eandem rem à Latinis ante annos XXV, Ioanne Duca rerum potiente, agitatam fuiſſe: ac tum doctũ extitiſſe uirum, Nicephorum Blemmydam, diuinarum literarum peritiſsimum, qui cum ſe in ocium contuliſſet, multa è ſacra Scriptura teſtimonia, quæ dogma Latinorum confirmare uiderentur, colligere ac conſcribere cœpiſſet: clàm ille quidem, infamiæ metu, ſed tamen ſcripſiſſe quædam. Quæ tum Imperator Beco miſit. quibus ille pellectis, ſanctorum libros è quibus Blemmydes ea collegerat, prudenter admodum poſtulauit: iisq́ lubentiſsimo Imperatore acceptis, in eo occupabatur, ut diligenter illos legeret, expenderet, ad uerbum conferret. Itaq́ breui tempore eum teſtimoniorum aceruum coegit, quæ integra uolumina complere poſſent: & qui dudũ acerrimè Latinis aduerſabatur, mutata ſententia, uictoriã faceret ambiguã. Quamobrem patriarchica ſede conſcenſa, Imperatori unus fuit omnia, & lingua, & manus, & acuti ſcriptoris calamus, & dicendo & ſcribendo, & dogmata ſtatuendo: eius certaminis adiutoribus Meliteniote & Metochite, Imperatorij cleriarchi diaconis, & Georgio Cyprio. Nullus tamen eorum omnium ad Papæ rationem liturgiam celebrârat: niſi quòd Freriorum nonnulli poteſtate data, ſemel in Blachernio templo id fecerunt, ſuffragio cuiuſdam è familiaribus. Sed ad inſtitutum redeundum eſt. Soror erat Imperatori Eulogia. Quæ cum filias multas haberet, Annam Nicephori Aetoliæ principi deſpondit, Mariam Conſtantino Zagoræ regulo: quorum primæ uxores deceſſerant. Eas ſorores fuiſſe, & Imperatoris Theodori Laſcaris filias, ſuprà diximus.

Nicephori Blemmydæ ſcriptis mutatur Beccus

Meliteniotes. Metochites. G. Cyprius.

DE BVLGARICA *confuſione.*

HIs temporibus in Bulgaria quidam extitit, paſtore quidem patre ortus, ſed uerſuto uir ingenio, & callidus ad res nouãdas, nomine Lachanas: qui magna nebulonum manu facta, latrocinando uitam tolerauit. Vnde breui tempore magnas diuitias, & iuſtum exercitum coegit. Huius cõtinentes incurſiones & detrimenta non ferenti Conſtantino, uiſum eſt, conuocatis in unũ copijs ſuis, acie cum illo decernere, ac de ſumma rerum decertare. Turpe enim ducebat, nihili hominem exiguo tempore tanta potentia auctum, non Bulgaris modò magnas inferre clades, ſed toti regno ingẽs ab eo diſcrimen imminere. Sed paratis rebus cum eo congreſſus, uincitur: nec regnum tantum, ſed ui-

Lachanas Bulgarorũ tyrãnidem inuadit.

Conſtantini Tæchi cædes.

ſed uitam etiã amittit. Lachanas uerò, prꝑter principatum, etiã coniuge Conſtantini præter ſpē potitus, in animo habebat, exacta hyeme, ſub ueris initium, Romana oppidula ex inſidijs aggredi: ut illorum uiribus imminutis, ipſe firmiſsimus haberetur. Quæ Imperator cum audiuiſſet, non ferenda, nec obliuioni mandanda aut negligenda ratus, ſed omni ſolicitudine propulſanda, æger animo, non tam ꝙ illum in præſentia formidabilem eſſe putaret, quàm ꝙ ad ea quæ concupiſſet, acerrimo eum ſtudio ferri cerneret: dicebat, ſi ita pergeret, paulatimꝗ; uires augeret, tandem nec à Romanis poſſe uinci. Oportere autem
" eos qui citra periculũ uelint uiuere, anteuer-
" tere & occurrere malis impendentibus: & ſi
" in præſentia creſcentis plantæ radicem facile
" præcidere poſsis, non eſſe cunctandum, neꝗ;
" expectandum, ut acceptam iniuriã cum peri
" culo ulciſcaris, cum aduerſarij malè cogitan-
" tis conatus opprimere liceat. Igitur cum, ut ſuprà eſt expoſitũ, Mytzes ex Aſanis poſteritate, quibus de cauſis diximus, ad Troiã degens deceſsiſſet: filium eius Ioannem Aſanem, ut cui regnum Bulgariæ paterno iure deberetur, accerſit: deſponſaꝗ; Irene filia, cũ magnis copijs tum ad Bulgariam à Lachanę tyrannide liberandam, tum ad ſuſpiciendum regnum, iuſta ſucceſsione ad ſe deuolutum, mittit. Cæterùm Lachanas firmandę tyrannidis cauſa tum in Scythiã proficiſcens, clandeſtinis Imperatoris inſidijs occiditur.

Paleologus Lachanæ cædem procurat.

DE ASANE IMPERATORIS GENERO, BULGARIÆ PRINCIPE.

ASane uerò citra laborem, uolentibus Bulgaris, regno potito: etiam Maria Imperatoris neptis, cum filio Michaele, quem è Cõſtantino ſuſceperat, inde pulſa, Conſtantinopolim peruenit. Vt autem ple-
" runque magnis gaudijs dolores adhæreſcũt,
" ueluti hoſtiles enſes lætiticiam illam turbantes: ſic ea conſuetudo ne tum quidem exoleuit. Nam uir quidã nobilis, & ſingulari prudẽtia & animi promptitudine inter Bulgaros inſignis, nomine Terteres fuit: quem ſibi cõciliare ac ſecuritati ſuæ conſulere uolens Aſan, ſororem ei ſuã deſpondet, priore eius coniuge cũ liberis Nicæã miſſa. Deinde Deſpotę dignitate illũ ornat. Verùm is non diu in fide permanſit: ſed animaduerſa eius ſimplicitate & leuitate inſigni, breui tempore totius exercitus & procerum non paucorum animos ſibi clàm conciliauit. iámque id agebat, ut Aſane interfecto, principatu potiretur. Quo ille cognito, ſe cum uxore Byzantium ad ſocerum profecturum ſimulat: & omnibus ornamentis & pecunijs Bulgaricis clàm comportatis, ibi deinceps uitam egit.

Terteres Ioannem Aſanem regno pellit.

ἀλλὰ καὶ ζωῆς αὐτῆς· καὶ γίνεται παρ' ἐλπίδα μὴ μόνον τῆς ἀρχῆς ἐγκρατὴς ὁ λαχανᾶς, ἀλλὰ καὶ σύζυγος δεύτερος τῆς γυναικὸς κωνσταντίνου. ὃς καὶ διενοεῖτο λοιπὸν παρελθόντος τοῦ χειμῶνος, ἅμα ἦρι ἐμπίπτειν ἐνέδραις καὶ κατὰ τῶν ὁμορούντων ῥωμαϊκῶν χωρίων καὶ πολιχνίων, ἵν' ἀσθενεστέρων αὐτῶν γενομένων, ἰσχυρότατος ἐκεῖνος δοκῇ. ταῦτα τῷ βασιλεῖ ἀκουσθέντα, οὐκ οἰστὰ ἔδοξεν, οὐδὲ λήθης ἄξια καὶ περιφρονήσεως, ἀλλ' ἐν παντὶ φροντίδος ἐχώρει, καὶ πλήρης ἦν ἀθυμίας, οὐχ ὅτι τέως ἐνόμιζε φοβερὸν ἐκεῖνον, ἀλλὰ ἀπαυστὶ χρώμενον θερμοτάτῃ πρὸς ὅπερ ἂν τὸ βουλόμενον ὑποτίθησι, βλέπων, ἔλεγεν ὁδῷ προβαίνοντα κατὰ μικρὸν ἂν μέγα δυνάμεως ἐπιδοθῆναι, ὡς δυσκαταγώνιστον καὶ ῥωμαίοις ἔτι γενέσθαι. χρῆναι δὲ τοὺς ἀκινδύνως βιοῦν ἐθέλοντας, φθάνειν καὶ προαναστέλλειν τὰς ὁρμὰς τῶν δεινῶν. καὶ πρόρριζον τὰς ῥᾷστα τὰς ῥίζας ἐκτέμνειν ἐν τῷ παρόντι τῆς μελλούσης βλάστης, μὴ μέλλειν, μηδὲ περιμένειν τὴν πονηρῶν ἔργων ἀμύνασθαι μετὰ κινδύνου τὸν δράσαντα, παρὸν ἀκινδύνως τῆς διανοίας καὶ τῆς ὁρμῆς αὐτοῦ. ὅθεν ἐπειδήπερ ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσε τὸν τοῦ ἀσὰν ἀπόγονον τὸν μυτζῆν περὶ τὴν τροίαν ποιεῖσθαι τὴν δίαιταν δι' ἃς πρότερον εἰρήκειμεν τὰς αἰτίας, ἔπειτα αὐτὸς μὲν ἔφθη τὸν βίον ἀπολιπών. καταλέλοιπε δὲ παῖδα ἰωάννην τὸν ἀσάν, τοῦτον ὁ βασιλεὺς νῦν μεταπέμπεται, ἄνωθεν ἐκ πατέρων τὰ δίκαια τῆς βουλγαρικῆς ἀρχῆς κεκτημένον· καὶ τῇ ἑαυτοῦ θυγατρὶ συζεύξας εἰρήνῃ, πέμπει μετὰ βαρείας δυνάμεως ἐλευθερώσοντά τε τὴν βουλγαρικὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς λαχανᾶ τυραννίδος, καὶ ἅμα διαδεξόμενον αὐτὴν, δίκαιον κλῆρον ἤδη πρὸς αὐτὸν καταβεβηκυῖαν. ὁ μέντοι λαχανᾶς, ἐπειδήπερ ἔτυχε τηνικαῦτα πρὸς τοὺς σκύθας ἰών, βεβαιώσεως ἕνεκα τῆς τυραννίδος, λαθραίαις τοῦ βασιλέως ἐπιβουλαῖς, ἐκεῖ τὴν δι' αἵματος δίδωσι δίκην.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΓΑΜΒΡΟΥ ΤΟΥ ΒΑσιλέως τοῦ ἀσὰν τῶν βουλγάρων ἄρξαντος.

Ἀπονητὶ δ' ὁ ἀσὰν τὴν ἀρχὴν διαδέχεται, τῶν βουλγάρων ὑποδεξαμένων ἀσμένως τοῦτον οὕτω παρελθόντα, ἐξωθεῖται καὶ μαρία ἐκεῖθεν ἡ τοῦ βασιλέως ἀδελφιδῆ σὺν υἱῷ μιχαήλ, ὃν ἐκ τοῦ κωνσταντίνου γεγέννηκε, καὶ ἥκει πρὸς κωνσταντινούπολιν. ἐπεὶ δὲ ὡς τὰ πολλὰ ταῖς μεγάλαις εὐφροσύναις ἐπιφύονται λῦπαι καθάπερ τινὰ ξίφη πολέμια τὴν τῆς εὐθυμίας ἐκείνης κατάστασιν ἐπιταράττοντα καὶ συγχέοντα, οὐδὲ ἐνταῦθα τὸ ἔθος ἐπιλέλοιπεν· ἀλλ' ἦν τηνικαῦτα ἀνὴρ εὐγενὴς κἀν τοῖς μάλιστα συνετός, καὶ τῷ δραστηρίῳ τῆς φύσεως ἐν βουλγάροις ἐπίσημος, ὄνομα τερτερῆς. τοῦτον οἰκειώσασθαι θέλων ὁ ἀσάν, καὶ ἅμα περιποιούμενος ἑαυτῷ ἀφοβίαν, γαμβρὸν ἐπ' ἀδελφῇ ποιεῖται, ἀφελόμενος καὶ ἀποστείλας εἰς νίκαιαν τὴν προτέραν ὁμόζυγον σὺν τοῖς τέκνοις αὐτοῦ. τετίμηκε δ' ἐπὶ τούτοις αὐτὸν καὶ τῷ τοῦ δεσπότου ἀξιώματι, ἀλλ' οὐκ ἐμμεμένηκεν οὗτος ἐπὶ πολὺ τῇ πρὸς τὸν τετιμηκότα στοργῇ· ἀλλ' ἀφέλειαν καὶ κουφότητα πλείστην κατεγνωκὼς αὐτοῦ, ἔλαθεν ἐν οὐ μακρῷ τῷ χρόνῳ τὰς γνώμας ἐφελκυσάμενος τοῦ τε στρατιωτικοῦ παντός, καὶ πρός γε οὐκ ὀλίγων ὅσοι τῶν ἐν τέλει. ἔμελλε δὲ ἤδη καὶ τὸν ἀσὰν διαχειρισάμενος, ἐγκρατὴς ἔσεσθαι καὶ τῆς ἀρχῆς. ὅπερ αὐτὸς ἐγνωκώς, προσποιεῖται μετὰ τῆς γυναικὸς ἐκδημίαν εἰς τὸν πενθερὸν καὶ βασιλέα. καὶ λάθρα ξυναγαγὼν πᾶν ὅ,τι τῶν κειμηλίων καὶ χρημάτων ἦν τῶν βουλγαρικῶν τὸ ἐξαίρετον, ἧκεν εἰς τὸ βυζάντιον παρὰ τὸν βασιλέα καὶ πενθερόν, καὶ αὐτὸς μὲν ἐνταῦθα διῆγε τὸν λοιπόν.

ὁ δὲ τερ-

Digitized by Google

ὁ δὲ Τερτερῆς κατὰ πολλὴν τῶν κωλυσόντων ἐρημίαν, τὴν τῶν Βουλγάρων ἀρχὴν ἐκεῖ σφετερίζεται. ἀλλ' οὖν. ἐγὼ δὲ τοῦτ' ἐκεῖνο τῶν πάλαι πολλῶν διακηκοὼς, ὡς πολιτικῶς καὶ μετρίως φέρειν εὐτυχίαν χαλεπώτερον ἢ δυστυχίαν, νῦν μᾶλλον αὐτῇ τῇ χρείᾳ ἐπιθαυμάζειν συνεγνωκώς. ἰδοὺ γὰρ καὶ οἱ ἐκ Γεννούας ἀντιπέραν οἰκοῦντες τοῦ Βυζαντίου, τῷ τῆς ἀτελείας κέρδει μεθυσθέντες, καὶ πέρα φρονήσαντες τοῦ μετρίου, καταπαίζεσθαι ἤρξαντο Ῥωμαίων, καὶ περιφρονεῖν ὡς ἀσθενεστέρους. ἤδη δέ τις καὶ φιλονεικίαν τινὰ καθ' ἑνός τινος ἀράμενος ὑπὲρ βραχείας ὀπώρας, προχειρότερον ἔσχε τὸ ξίφος τῆς γλώττης, καὶ παραχρῆμα τὸν ἄνθρωπον τοῦ βίου ἀπήλλαξε. τοῦτ' ἀκηκοὼς ὁ βασιλεὺς, οὐχ ὡς ἑνὸς φονευθέντος τὸ πρᾶγμα παρέδραμεν, ἀλλ' ὡς ὅλης πόλεως καταστραφείσης, καὶ τοῦ βασιλικοῦ περιφρονηθέντος κράτους, οὕτως ἐζήλωσέ τε καὶ διανέστη, καὶ αὐτίκα περιήγαγε τὸ στρατόπεδον περὶ πάσας αὐτῶν τὰς οἰκίας. οὔπω γὰρ σφίσι τειχῶν ὀχυρώματα ἦν, καὶ πόλις εἰς ἀντίπαλον ὁπότε βούλοιτο καθισταμένη τῇ βασιλευούσῃ· καὶ τάχ' ἂν ἐμέλλησαν τότε πανωλεθρίᾳ φθαρήσεσθαι, εἰ μὴ σχῆμα περιθέντες ἐλεεινὸν, καὶ ζημίαν ἑκούσιον αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἐπιθέντες, προσέπεσον δραμόντες αὐτίκα μάλα τῷ βασιλεῖ, καὶ οὕτως ἀπήλλαξαν ἑαυτούς. τοῦτο τῆς βασιλέως σπουδῆς καὶ ὀξύτητος γέγονε γνώρισμα πρῶτον αὐτοῖς. δεύτερον δὲ καὶ μεῖζον· συνεστήσαντό τινες ἐκ τοῦ γένους αὐτῶν, δύο τριήρεις εἰς δίαιταν καὶ τρόπον πειρατικὸν, καὶ λάθρα διαβάντες τὰ περὶ Βυζάντιον τῆς θαλάττης στενὰ, εἰς τὸν Εὔξεινον πόντον ἐπεποιήκεσαν τὸν ἀπόπλουν, μὴ παρασχόντες τὴν συνήθη τῷ βασιλεῖ εὐφημίαν· οὐ δὲ τοῦτο τοίνυν ἀτιμώρητον ἔδοξε παραλελυθέναι τῷ βασιλεῖ. ὅθεν τριήρεις συναθροίσας οὐκ ὀλίγας, καὶ μίαν μεγάλην ὁλκάδα, περὶ τὴν ἄκραν ἵστησι τοῦ ἱεροῦ, ὃ δὴ στόμα καλεῖται τοῦ πόντου, ἔνθα τὰς Κυανέας καὶ Πλαγκτὰς ἔφασκον Ἕλληνες εἶναι, τὸν εἴσπλουν ἐκδεχομένας τῶν πειρατῶν, μὴ λαθόντες, ἀπαθεῖς οἱ θρασεῖς ἐκεῖνοι καὶ ἀλιτήριοι διαδράσωσιν. ἐπεὶ δὲ τοῦτ' ἐκείνους οὐκ ἐλελήθει, μηχανῶνταί τινα σφίσι σωτήριον τρόπον. πάντα γὰρ πλοῦτον ὃν ἐκ λῃστείας συνήγαγον, πραγματείαν ἐμπορικὴν ποιησάμενοι, μεθ' ἑαυτῶν εἰς μεγίστην ἐμβιβάζουσιν ὁλκάδα, καὶ πᾶσαν ἐπὶ τούτοις περικατατίθενται καὶ παρασκευάζουσι πανοπλίαν. ἵνα καιρὸν ἐπιτηρήσαντες, ὁπότε σφοδρότερον ῥέοιεν τῶν ἀρκτικῶν πνευμάτων αἱ πηγαὶ, λύσαντες ἀποπλεύσωσι, καὶ βίᾳ ῥηξάμενοι τοὺς ἐπὶ τοῦ στόματος ναυλοχοῦντας, ἀκίνδυνον τὸν εἴσπλουν ποιήσωνται. ἐπεὶ δὲ μετὰ μικρὸν σφοδρότερος ἄνωθεν κατερράγη Βορέας, ἐπιφαίνεται κατιοῦσα καὶ ἡ πειρατικὴ ἐκείνη ὁλκὰς ἀπὸ πολλοῦ τοῦ πελάγους, μυρίοις ἐστεφανωμένη τοῖς ὁπλίταις, καθάπερ πόλις ὅλη κατὰ κυμάτων πεζεύουσα, ἢ μᾶλλον πτηνοῦ δίκην ἐφιπταμένη τοῖς κύμασιν. ἤδη δὲ καὶ αἱ βασιλικαὶ τριήρεις παρεσκευασμέναι παρῆσαν. ὁμοίως δὲ καὶ βασιλικὴ ὁλκὰς, ἄρασα τὰς κεραίας, οὔπω διεπέτασε τὰς ὀθόνας, ἀλλ' ἔμενεν ἠρεμοῦσα. ἐγγισάσης δὲ ἤδη καὶ τῆς πολεμίας ὁλκάδος, τότε καὶ αὕτη διαπετάσασα τὰς ὀθόνας, λαμβάνει τὴν πολεμίαν, τῇ μὲν ἐκ πλευρᾶς, τῇ δ' ἐκ πρύμνας, ἑπομένη κατ' ἴχνος, βάλλουσά τε καὶ βαλλομένη, καὶ τὸν αἰθέριον, εἰπεῖν, ἐκεῖνον καὶ ἱπτάμενον πράττουσα πόλεμον. ἦν γὰρ ἰδεῖν διάφορα καὶ ποικίλα τάγματα στρατοπέδων ἐν ταὐτῷ κατ' ἀλλήλων συστάδην μαχόμενα. οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων, οἱ δ' ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων ἔβαλλον.

Terteres uerò, prohibente nemine, Bulgaricum regnum occupat. Et hæc hactenus.

Palæologus Genuenſiū ſuperbiam reprimit.

Ego uerò quod è multis ueterum cognoui, difficilius eſſe res ſecundas quàm aduerſas ei uiliter & moderatè ferre: nunc reipſa edoctus, magis admiror. Ecce enim Genuenſes, qui eregione Conſtantinopolis habitabant, lucro immunitatis inebriati, elatíque ſuperbia, aduerſus Romanos inſoleſcere, eóſque ut imbecilliores contemnere cœperunt: ac tandem quidā ob pauca poma, rixa cum quodam orta, enſe quàm lingua promptior, ſtatim hominem interficit. Quod facinus Imperator non ut unius cædem neglexit: ſed ita exarſit & commotus eſt, ac ſi tota ciuitas euerſa, & Imperatoria maieſtas uiolata eſſet, ſtatímque exercitu omnes eorum ædes cinxit. (nondum enim murorum munitiones habebant, nec urbem, quæ, cum uellet, Imperatrici urbi aduerſaretur.) ac fortaſſe tum funditùs periſſent, niſi miſerabili habitu, ultrò multa ipſi ſibi irrogata, ſupplices ſeſe ſtatim ad pedes Imperatoris abieciſſent, itaq; ueniam impetraſſent. Hoc, ſtudij & celeritatis Imperatoris primum eis ſpecimen fuit: alterum & maius, illud. Quidam eorum populares duas piraticas triremes inſtituerunt: & Byzantini freti anguſtijs clàm ſuperatis, in Euxinum pontum traiecerunt, ſolito Imperatorē honore non proſecuti. Quod nec ipſum inultum pati uoluit. Itaque triremes non paucas, & unam magnam onerariam nauem ad promontorium templi Argonautarum collocat, quod os Ponti appellatur, ubi Cyaneas & Planctas Græci olim eſſe dixerunt: piratarum acceſſum expectaturas, ne audaces illi & ſcelerati homines incolumes euaderent. Quod cum illos haud feſelliſſet, hac calliditate ſaluti ſuæ conſulunt. Omnes opes quas latrocinando coegerant, pro mercibus exponunt, & unà ſecum in maximam onerariam transferunt. Deinde omni armorum genere eas tegunt & muniunt, ut cum Septentrionales uenti uehementius ſpirarent, oram ſoluerent: & ui patefacta uia, per eos qui in faucibus ſtationem habebant, citra periculum euaderent. Paulo pòſt, cum uehementior Boreas erupiſſet, etiam illa nauis è medio pelago plurimis armatis ornata, inſtar integræ urbis per fluctus incedere, ac potius aduolare conſpicitur. Iam & Imperatoriæ triremes inſtructæ aderant, ſimúlque oneraria ſublatis antennis, ſed uelis nondum expanſis, quieta manſit. Cæterùm hoſtili oneraria accedente, & ipſa uela intendit: illámque partim à latere, partim à puppi e ueſtigiò perſequens arripit, cædit & cæditur: ætheriúmque illud, ut ita dicam, bellum, & uolatile conficitur. Ibi diuerſas & uarias acies comminus pugnantes cerneres.

Genuenſiū duæ piraticæ triremes

Nam

ſed uitam etiã amittit. Lachanas uerò, prçter principatum, etiã coniuge Conſtantini præter ſpẽ potitus, in animo habebat, exacta hyeme, ſub ueris initium, Romana oppidula ex inſidijs aggredi: ut illorum uiribus imminutis, ipſe firmiſsimus haberetur. Quæ Imperator cum audiuiſſet, non ferenda, nec obliuioni mandanda aut negligenda ratus, ſed omni ſolicitudine propulſanda, æger animo, non tam ꝙ illum in præſentia formidabilem eſſe putaret, quàm ꝙ ad ea quæ concupiſſet, acerrimo cum ſtudio ferri cerneret: dicebat, ſi ita pergeret, paulatimq; uires augeret, tandem nec à Romanis poſſe uinci. Oportere autem eos qui citra periculũ uelint uiuere, anteuertere & occurrere malis impendentibus: & ſi in præſentia creſcentis plantæ radicem facile præcidere poſsis, non eſſe cunctandum, neq; expectandum, ut acceptam iniuriã cum periculo ulciſcaris, cum aduerſarij malè cogitantis conatus opprimere liceat. Igitur cum, ut ſuprà eſt expoſitũ, Mytzes ex Aſanis poſteritate, quibus de cauſis diximus, ad Troiã degens deceſsiſſet: filium eius Ioannem Aſanem, ut cui regnum Bulgariæ paterno iure deberetur, accerſit: deſponſaq; Irene filia, cũ magnis copijs tum ad Bulgariam à Lachanę tyrannide liberandam, tum ad ſuſpiciendum regnum, iuſta ſucceſsione ad ſe deuolutum, mittit. Cæterùm Lachanas firmandę tyrannidis cauſa tum in Scythiã proficiſcens, clandeſtinis Imperatoris inſidijs occiditur.

Palæologus Lachanæ cædem procurat.

ἀλλὰ καὶ ζωῆς αὐτῆς· καὶ γίνεται παρ᾽ ἐλπίδα μὴ μόνον τῆς ἀρχῆς ἐγκρατὴς ὁ λαχανᾶς, ἀλλὰ καὶ σύζυγος δεύτερος τῆς γυναικὸς κωνσταντίνου. ὃς καὶ διενοεῖτο λοιπὸν παρελθόντος τοῦ χειμῶνος, ἅμα ἦρι ἐπιέναι ἐνέδρας καὶ κατὰ τῶν ὁμορούντων ῥωμαϊκῶν χωρίων καὶ πολιχνίων, ἵν᾽ ἀσθενεστέρων αὐτῶν γενομένων, ἰσχυρότατος ἐκεῖνος δοκῇ. ταῦτα τῷ βασιλεῖ ἀκουσθέντα, οὐκ οἰστὰ ἔδοξεν, οὐδὲ λήθης ἄξια καὶ περιφρονήσεως, ἀλλ᾽ ἐν παντὶ φροντίδος ἐχώρει, καὶ πλήρης ἦν ἀθυμίας, οὐχ ὅτι τέως ἐνόμιζε φοβερὸν ἐκεῖνον, ἀλλὰ ἀσχολῇ χρώμενον θερμοτάτῃ πρὸς ὅπερ ἂν τὸ βουλόμενον ὑποτίθησι, βλέπων, ἔλεγεν ὅσον οὔπω προβαίνοντα κατὰ μικρὸν εἰς μέγα δυνάμεως ἐπιδοῦναι, ὡς δυσκαταγώνιστον καὶ ῥωμαίοις ὕστερον γενέσθαι. χρῆναι δὲ τοὺς ἀκινδύνως βιοῦν ἐθέλοντας, φθάνειν καὶ προανατέλλειν τῇ ὁρμῇ τῶν δεινῶν. καὶ παρὸν ἐκ τοῦ ῥᾴστου τὰς ῥίζας ἐκτέμνειν ἐν τῷ παρόντι τῆς μελλούσης βλάστης, μὴ μέλλειν, μηδὲ περιμένειν τῶν πονηρῶν ἔργων ἀμύνασθαι μετὰ κινδύνων τὸν δράσαντα, παρὸν ἀκινδύνως τῆς διανοίας καὶ τῆς ὁρμῆς αὐτοῦ. ὅθεν ἐπειδὴ ὥσπερ ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσε τὸν τοῦ ἀσὰν ἀπόγονον τὸν μυτζῆν περὶ τὴν τροίαν ποιεῖσθαι τὴν δίαιταν δι᾽ ἃς πρότερον εἰρήκαμεν τὰς αἰτίας, εἶτα αὐτὸν μὲν ἔφθη τὸν βίον ἀπολιπών. καταλέλοιπε δὲ παῖδα ἰωάννην τὸν ἀσάν, τοῦτον ὁ βασιλεὺς νῦν μεταπέμπεται, ἄνωθεν ἐκ πατέρων τὰ δίκαια τῆς βουλγαρικῆς ἀρχῆς κεκτημένον· καὶ τῇ ἑαυτοῦ θυγατρὶ συζεύξας εἰρήνῃ, πέμπει μετὰ βαρείας δυνάμεως ἐλευθερώσοντά τε τὴν βουλγαρικὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς λαχανᾶ τυραννίδος, καὶ ἅμα διαδεξόμενον αὐτὸν αὐτήν, δίκαιον κλῆρον ἤδη πρὸς αὐτὸν καταβεβηκυῖαν. ὁ μέντοι λαχανᾶς, ἐπειδὴ περιέτυχε τηνικαῦτα τῇ ἐπὶ σκύθας ἰὼν, βεβαιώσεως ἕνεκα τῆς τυραννίδος, λαθραίαις τοῦ βασιλέως ἐπιβουλαῖς, ἐκεῖ τὴν δι᾽ αἵματος δίδωσι δίκην.

DE ASANE IMPERATORIS GENERO, BULGARIÆ PRINCIPE.

ASane uerò citra laborem, uolentibus Bulgaris, regno potito: etiam Maria Imperatoris neptis, cum filio Michaele, quem è Cõſtantino ſuſceperat, inde pulſa, Conſtantinopolim peruenit. Vt autem plerunque magnis gaudijs dolores adhæreſcũt, uelut hoſtiles enſes lætitiam illam turbantes: ſic ea conſuetudo ne tum quidem exoleuit. Nam uir quidã nobilis, & ſingulari prudẽtia & animi promptitudine inter Bulgaros inſignis, nomine Terteres fuit: quem ſibi cõciliare ac ſecuritati ſuæ conſulere uolens Aſan, ſororem ei ſuã deſpondet, priore eius coniuge cũ liberis Nicæã miſſa. Deinde Deſpotę dignitate illũ ornat. Verùm is non diu in fide permanſit: ſed animaduerſa eius ſimplicitate & leuitate inſigni, breui tempore totius exercitus & procerum non paucorum animos ſibi clàm conciliauit. iámque id agebat, ut Aſane interfecto, principatu potiretur. Quo ille cognito, ſe cum uxore Byzantium ad ſocerum profecturum ſimulat: & omnibus ornamentis & pecunijs Bulgaricis clàm comportatis, ibi deinceps uitam egit.

Terteres Ioannem Aſanem regno pellit.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΓΑΜΒΡΟΥ ΤΟΥ ΒΑσιλέως τοῦ ἀσὰν τῶν βουλγάρων ἄρξαντος.

Ἀπονητὶ δ᾽ ὁ ἀσὰν τὴν ἀρχὴν διαδέχεται, τῶν βουλγάρων ὑποδεξαμένων ἀσμένως· τούτων οὕτω τελεσθέντων, ἐξωθεῖται καὶ μαρία ἐκεῖθεν ἡ τοῦ βασιλέως ἀδελφιδῆ σὺν υἱῷ μιχαὴλ, ὃν ἐκ τοῦ κωνσταντίνου γεγέννηκε, καὶ ἥκει πρὸς κωνσταντινούπολιν. ἐπεὶ δὲ ὡς τὰ πολλὰ ταῖς μεγάλαις εὐφροσύναις ἐπιφύονται λῦπαι καθάπερ τινὰ ξίφη πολέμια τὴν τῆς εὐθυμίας ἐκείνης κατάστασιν ἐπιταράττοντα καὶ συγχέοντα, οὐδ᾽ ἐνταῦθα τὸ ἔθος ἐπιλέλοιπεν· ἀλλ᾽ ἦν τηνικαῦτα ἀνὴρ εὐγενὴς κἀν τοῖς μάλιστα συνετὸς, καὶ τῷ δραστηρίῳ τῆς φύσεως ἐν βουλγάροις ἐπίσημος, ὄνομα τερτερῆς. τοῦτον οἰκειώσασθαι θέλων ὁ ἀσὰν, καὶ ἅμα περιποιούμενος ἑαυτῷ ἀφοβίαν, γαμβρὸν ἐπ᾽ ἀδελφῇ ποιεῖται, ἀφελόμενος καὶ ἀποστείλας εἰς νίκαιαν τὴν προτέραν ὁμόζυγον σὺν τοῖς τέκνοις αὐτοῦ. τετίμηκε δ᾽ ἐπὶ τούτοις αὐτὸν καὶ τῷ τοῦ δεσπότου ἀξιώματι, ἀλλ᾽ οὐκ ἐνέμεινεν οὗτος ἐπὶ πολὺ τῇ πρὸς τὸν τετιμηκότα στοργῇ· ἀλλ᾽ ἀφελῆ καὶ κοῦφον τὰ πλεῖστα καταγινώσκων αὐτοῦ, ἔλαθεν ἐν οὐ μακρῷ τῷ χρόνῳ τὰς γνώμας ἐφελκυσάμενος τοῦ τε στρατιωτικοῦ παντὸς, καὶ πρός γε οὐκ ὀλίγων ὅσοι τῶν ἐν τέλει. ἔμελλε δὲ ἤδη καὶ τὸν ἀσὰν διαχειρισάμενος, ἐγκρατὴς ἔσεσθαι καὶ τῆς ἀρχῆς. ὅπερ αὐτὸς ἐγνωκὼς, προσποιεῖται μετὰ τῆς γυναικὸς ἐκδημίαν εἰς τὸν πενθερὸν καὶ βασιλέα. καὶ λάθρα ξυναγαγὼν πᾶν ὅ,τι τῶν κειμηλίων καὶ χρημάτων ἦν τῶν βουλγαρικῶν τὸ ἐξαίρετον, ἥκεν εἰς τὸ βυζάντιον παρὰ τὸν βασιλέα καὶ πενθερὸν, καὶ αὐτὸς μὲν ἐνταῦθα διάγει τὸ λοιπόν.

ὁ δὲ τερ-

ὁ δὲ Τερτερῆς κατὰ πολλὴν τὴν κωλύσοντος ἐρημίαν, τῆς τῶν Βουλγάρων ἀρχῆς ἐκεῖ σφετερίζεται. ἀλλ' ἐγὼ δὲ τοῦτο ἐκεῖνο τῶν πάλαι πολλῶν διακηκοὼς, ὡς πολιτικῶς καὶ μετρίως φέρειν εὐτυχίαν χαλεπώτερον ἢ δυστυχίαν, νῦν μᾶλλον ἐπὶ τῇ χρείᾳ ἐπιθαυμάζειν συνεγνωκώς. ἰδοὺ γὰρ καὶ οἱ ἐκ Γεννούας ἀντιπέραν οἰκοῦντες τοῦ Βυζαντίου, ὑπὸ τῆς ἀτελείας κέρδει μεθυσθέντες, καὶ ὕβρια φρονήσαντες τοῦ μετρίου, κατεπαίρεσθαι ἤρξαντο Ῥωμαίων, καὶ περιφρονεῖν ὡς ἀσθενεστέρους. ἤδη δέ τις καὶ φιλονεικίαν τινὰ καθ' ἑνός τινος ἀράμενος ὑπὲρ βραχείας ὀπώρας, προχειρότερον ἔσχε τὸ ξίφος τῆς γλώττης, καὶ παραχρῆμα τὸν ἄνθρωπον τοῦ βίου ἀπήλλαξε. τοῦτο ἀκηκοὼς ὁ βασιλεύς, οὐχ ὡς ἑνὸς φονευθέντος τὸ πρᾶγμα παρέδραμεν, ἀλλ' ὡς ὅλης πόλεως καταστραφείσης, καὶ τοῦ βασιλικοῦ περιφρονηθέντος κράτους, οὕτως ἐζήλωσέ τε καὶ διανέστη, καὶ αὐτίκα περιήγαγε τὸ στρατόπεδον περὶ πάσας αὐτῶν τὰς οἰκίας. οὔπω γὰρ σφίσι τειχῶν ὀχυρώματα ἦν, καὶ πόλις εἰς ἀντίπαλον ὁπότε βούλοιτο καθισταμένη τῇ βασιλευούσῃ· καὶ τάχ' ἂν ἐμέλλησαν τότε πανωλεθρίᾳ φθαρήσεσθαι, εἰ μὴ σχῆμα περιθέντες ἐλεεινὸν, καὶ ζημίαν ἑκούσιον αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἐπιθέντες, προσέπεσον δραμόντες αὐτίκα μάλα τῷ βασιλεῖ, καὶ οὕτως ἀπήλλαξαν ἑαυτούς. τοῦτο τῆς βασιλέως σπουδῆς καὶ ὀξύτητος γέγονε γνώρισμα πρῶτον αὐτοῖς. δεύτερον δὲ καὶ μεῖζον· συνεστήσαντό τινες ἐκ τοῦ γένους αὐτῶν, δύο τριήρεις ἐπὶ δίαιταν καὶ τρόπον πειρατικὸν, καὶ λάθρα διαβάντες τὰ περὶ Βυζάντιον τῆς θαλάττης στενὰ, ἐπὶ τὸν Εὔξεινον πόντον ἐπεποιήκεσαν τὸν ἀπόπλουν, μὴ παρασχόντες τὴν συνήθη τῷ βασιλεῖ εὐφημίαν· ὁ δὲ τοῦτο τοίνυν ἀτιμώρητον εἴασε παρεληλυθέναι τῷ βασιλεῖ. ὅθεν τριήρεις συναθροίσας οὐκ ὀλίγας, καὶ μίαν μεγάλην ὁλκάδα, περὶ τὴν ἄκραν ἵστησι τοῦ ἱεροῦ, ὃ δὴ στόμα καλεῖται τοῦ Πόντου, ἔνθα τὰς Κυανέας καὶ Πλαγκτὰς ἔφασκον Ἕλληνες εἶναι, τὸν εἴσπλουν ἐκδεχομένας τῶν πειρατῶν, μὴ λαθόντες, ἀπαθεῖς οἱ θρασεῖς ἐκεῖνοι καὶ ἀλιτήριοι διαδράσωσιν. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐκείνους οὐκ ἐλελήθει, μηχανῶνταί τινα σφίσι σωτήριον τρόπον. πάντα γὰρ πλοῦτον ὃν ἐκ λῃστείας συνήγαγον, πραγματείαν ἐμπορικὴν ποιησάμενοι, μεθ' ἑαυτῶν εἰς μεγίστην ἐμβιβάζουσιν ὁλκάδα, καὶ πᾶσαν ἐπὶ τούτοις περικατατίθενται καὶ παρασκευάζουσι πανοπλίαν. ἵνα καιρὸν ἐπιτηρήσαντες, ὁπότε σφοδρότερον ῥέοιεν τῶν ἀρκτικῶν πνευμάτων αἱ πηγαί, λύσαντες ἀποπλεύσωσι, καὶ βίᾳ ῥηξάμενοι τοὺς ἐπὶ τοῦ στόματος ναυλοχοῦντας, ἀκίνδυνον τὸν εἴσπλουν ποιήσωνται. ἐπεὶ δὲ μετὰ μικρὸν σφοδρότερος ἄνωθεν κατέρραγε Βορέας, ἐπιφαίνεται κατιοῦσα καὶ ἡ πειρατικὴ ἐκείνη ὁλκὰς ἀπὸ πολλοῦ τοῦ πελάγους, μυρίοις ἐστεφανωμένη τοῖς ὁπλίταις, καθάπερ πόλις ὅλη κατὰ κυμάτων πεζεύουσα, ἢ μᾶλλον πτηνοῦ δίκην ἐφιπταμένη τοῖς κύμασιν. ἤδη δὲ καὶ αἱ βασιλικαὶ τριήρεις παρεσκευασμέναι παρῆσαν. ὁμοίως δὲ καὶ βασιλικὴ ὁλκὰς, ἄρασα τὰς κεραίας, οὔπω διαπετάσασα τὰς ὀθόνας, ἀλλ' ἔμενεν ἠρεμοῦσα. ἐγγισάσης δὲ ἤδη καὶ τῆς πολεμίας ὁλκάδος, τότε καὶ αὕτη διαπετάσασα τὰς ὀθόνας, λαμβάνεται τῆς πολεμίας, πῆ μὲν ἐκ πλευρᾶς, πῆ δ' ἐκ πρύμνας, ἑπομένη κατ' ἴχνος, βάλλουσά τε καὶ βαλλομένη, καὶ τὸν αἰθέριον, εἰπεῖν, ἐκεῖνον καὶ ἱπτάμενον πράττουσα πόλεμον. ἦν γὰρ ἰδεῖν διάφορα καὶ ποικίλα τάγματα στρατοπέδων ἐν ταὐτῷ κατ' ἀλλήλων συστάδην μαχόμενα, οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων, τοὺς ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων ἔβαλλον.

Terteres uerò, prohibente nemine, Bulgaricum regnum occupat. Et hæc hactenus. Ego uerò quod è multis ueterum cognoui, difficilius eſſe res ſecundas quàm aduerſas ciuiliter & moderatè ferre: nunc reipſa edoctus, magis admiror. Ecce enim Genuenſes, qui è regione Conſtantinopolis habitabant, lucro immunitatis inebriati, elatíque ſuperbia, aduerſus Romanos inſoleſcere, eóſque ut imbecilliores contemnere cœperunt: ac tandem quidã ob pauca poma, rixa cum quodam orta, enſe quàm lingua promptior, ſtatim hominem interficit. Quod facinus Imperator non ut unius cædem neglexit: ſed ita exarſit & commotus eſt, ac ſi tota ciuitas euerſa, & Imperatoria maieſtas uiolata eſſet, ſtatímque exercitu omnes eorum ædes cinxit. (nondum enim murorum munitiones habebant, nec urbem, quæ, cum uellet, Imperatrici urbi aduerſaretur.) ac fortaſſe tum funditùs periſſent, niſi miſerabili habitu, ultrò multa ipſi ſibi irrogata, ſupplices ſeſe ſtatim ad pedes Imperatoris abieciſſent, itaq; ueniam impetraſſent. Hoc, ſtudij & celeritatis Imperatoris primum eis ſpecimen fuit: alterum & maius, illud. Quidam eorum populares duas piraticas triremes inſtituerunt: & Byzantini freti anguſtijs clàm ſuperatis, in Euxinum pontum traiecerunt, ſolito Imperatorẽ honore non proſecuti. Quod nec ipſum inultum pati uoluit. Itaque triremes non paucas, & unam magnam onerariam nauem ad promontorium templi Argonautarum collocat, quod os Ponti appellatur, ubi Cyaneas & Planctas Græci olim eſſe dixerunt: piratarum acceſſum expectaturas, ne audaces illi & ſcelerati homines incolumes euaderent. Quod cum illos haud fefelliſſet, hac calliditate ſaluti ſuæ conſulunt. Omnes opes quas latrocinando coegerant, pro mercibus exponunt, & unà ſecum in maximam onerariam transferunt. Deinde omni armorum genere eas tegunt & muniunt, ut cum Septentrionales uenti uehementius ſpirarent, oram ſoluerent: & ui patefacta uia, per eos qui in faucibus ſtationem habebant, citra periculum euaderent. Paulo poſt, cum uehementior Boreas erupiſſet, etiam illa nauis è medio pelago plurimis armatis ornata, inſtar integræ urbis per fluctus incedere, ac potius aduolare conſpicitur. Iam & Imperatoriæ triremes inſtructæ aderant, ſimúlque oneraria ſublatis antennis, ſed uelis nondum expanſis, quieta manſit. Cæterùm hoſtili oneraria accedente, & ipſa uela intendit: illámque partim à latere, partim à puppi e ueſtigiò perſequens arripit, cædit & cæditur: ætheriúmque illud, ut ita dicam, bellum, & uolatile conficitur. Ibi diuerſas & uarias acies comminus pugnantes cerneres.

Paleologus Genuenſiũ ſuperbiam reprimit.

Genuenſiũ duæ piraticæ triremes

Nam & e tabulatis & ligneis turribus, & e ſummis malis inuicem feriebant: ſe que magnis ſaxis & ſagittis, interdum etiam ſecuribus & gladijs comminus feriebant. Triremes uero in propinquo incedentes, tela ſolùm eminus conijciebant. Cum ſic in multum diei iuxta freti fauces utrinque omnes dimicarent, initiò Latini ſuperiores uidebantur. Deinde, cum uentus uelis Imperatoriæ onerariæ illam continenter & à puppi & à dextro latere, unde is ſpirabat, aſſectantis, inhibitus in hoſtilia uela ſegnior incideret, fiebat ut nauis tardius ac lentius moueretur.

Iam, quæ maior Latinorum calamitas fuit, quidam ex ijs audacius in Romanam nauem cum inſiliſſet, acuta ſecuri funes maximè neceſſarios reſecuit: quare antennæ in mediam illorum nauem delapſæ, milites eorum plurimos ſubitò pugnæ inutiles reddidit. Ex eo etiam triremes impunè propius acceſſerunt, & undique comminus eam fortius percuſſerunt. Tandem unus, ac pòſt alij atque alij, ſubinde plures in eam inſilierunt: donec planè uictis hoſtibus, qui non occubuerant, alios uulneratos, alios captiuos inde exceperunt. Alterum hoc Imperatoriæ celeritatis & feſtinationis ſpecimen euidentius, Latinorum animos ita debilitauit & perterrefecit, ut magna parte audaciæ & ſoliti faſtus depoſita, ut quem tempora minimè ferrent, neceſſariò moderatiores eſſent.

DE AZATINE SVLTANO: & qua occaſione Turci latrocinari cæperint.

Nunc illuc redeundum eſt. Cum Sultanus Azatines ex oppido Aeno cum filio ſuo Meleco profugiſſet, Iſtrúmque traiecíſſet, id quod deſtinarat conficere non potuit, morte præuentus. Melecus uerò cũ ibi non diu hoſpes parum ex animi ſententia uixiſſet, per Pontum ad Scythas Aſianos tranſijt: à quibus poteſtate data, Turcorum principatum, ut paternam hæreditatem, poſtulauit. Ac cæteri quidem Satrapæ conuenerunt, illúmque adierunt ut dominum ſuũ: alij idem cogitabant. Vnus autem nomine Amurius, infeſtis armis illi occurrit, donec eum attritis uiribus ad mare compuliſſet. Tum igitur Melecus Heracleam Ponti urbem euaſit. Vere autem appetente, Imperatorem adire ad Nymphæum agentem decreuit. Cæterùm iter ingreſſus, non tamen executus eſt, ſed ad Turcos denuò ſe contulit: atque ab illis paterno principatu repetito, & ipſe breui per inſidias cæditur.

Turcico

οἱ δ' ἀπὸ τῶν ξυλίνων πύργων, τοὺς ἀπὸ τῶν ξυλίνων πύργων· οἱ δ' ἀπὸ μετεώρου τῶν ἄκρων ἱστίων, τοὺς ἀπὸ μετεώρου τῶν ἄκρων ἱστίων. ἐχρῶντο δὲ καθ' ἑκατέραν ἑκάτεροι, χειροπληθέσι, χερμαδίοις, καὶ βέλεσι τοξικοῖς. ἔστι δ' ὅτε καὶ πελέκεσι καὶ ξίφεσιν ἀλλήλοις, ὁπότε μάλα δὴ πελάσαιεν ἀλλήλοις· αἱ δὲ τριήρεις οὐ μάλα τοι ἐγγύθεν παραπλέουσαι, μόνοις ἐχρῶντο τοῖς τηλεβόλοις βέλεσι. καὶ οὕτω δὴ μέχρι πολλοῦ τῆς ἡμέρας, τὸν ἀπὸ τοῦ στόματος ἀμείβοντες αὐχένα, ἐῤῥωμένως ἑκατέρωθεν ἅπαντες ἠγωνίζοντο· καὶ πρὸς μὲν ἀρχαῖς ἐπικρατέστερα τὰ Λατίνων ἐδόκει, ἔπειτα κωλυομένων ὑπὸ τῶν τῆς βασιλικῆς ὁλκάδος ἱστίων τὸ πνεῦμα, ἀναπόσπαστα παραπλεούσης δεξιῶς καὶ συμμέτρως, ἔκ τε πρύμνης, καὶ πλευρᾶς δεξιᾶς ὅθεν ἐκεῖνο προσέῤῥει, μαλακώτερον τοῖς τῶν πολεμίων ἱστίοις προσέβαλλε, καὶ οὐ στεῤῥὰν, οὐδὲ μάλα τοι εὔτονον παρεῖχε τῇ ὁλκάδι τὴν κίνησιν. ὃ δὲ μεῖζον Λατίνοις ἀτύχημα ἐγεγένει, θρασύτερόν τις ἐξ αὐτῶν τῇ Ῥωμαίων ἐπιπηδήσας ὁλκάδι, ὀξεῖ πελέκει τὰ καιριώτερα τῶν καλωδίων ἐξέτεμε· διὸ κατενεχθεῖσα ἡ κεραία κατὰ μέσην τὴν τῶν Λατίνων ὁλκάδα, ἀπόλεμον ἐκείνης τὸ πλεῖστον ὁπλιτικὸν ἐξαίφνης πεποίηκε, κἀντεῦθεν ἀδεῶς κατὰ κύκλον καὶ αἱ τριήρεις πελάσασαι στεῤῥότερον ἐκ τοῦ συνεγγὺς ἔβαλλον. ἤδη δέ τις καὶ εἰσεπήδησεν ἔνδον τῆς πολεμίας ὁλκάδος, καὶ ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ, καὶ τρεῖς ἐπὶ δύο, καὶ τέσσαρες ἐπὶ πλείοσιν, ἕως τελείως ἐκράτησαν τῶν πολεμίων ὅσοι μὴ τεθνήκεσαν, τοὺς μὲν τραυματίας, τοὺς δὲ δεσμώτας ἐκεῖθεν ἐξεῖλον. τοῦτο δεύτερον τῆς βασιλέως ὀξύτητος καὶ σπουδῆς ἐναργέστερον γνώρισμα· τοῦτο τοὺς Λατίνους εἰς ἐσχάτην ἤλασε δειλίαν καὶ φόβον, καὶ τὸ πολὺ τοῦ θράσους μεταθεμένους, καὶ τὸν συνήθη τῦφον ὡς ἄκαιρον ἀποῤῥίψαντας, μετριωτέρους γενέσθαι ἠνάγκασεν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΟΥΛΤΑΝ ΑΖΑΤΙΝΗ, καὶ ὅθεν οἱ Τοῦρκοι πρὸς λῃστείαν ἐτράποντο.

Ἐγὼ δὲ ἐκεῖνο ἐπαναλήψομαι, τῷ σουλτὰν Ἀζατίνῃ φυγάδι, ὡς εἴρηται, γενομένῳ ἐκ τῆς πόλεως Αἴνου ἅμα τῷ υἱῷ αὐτοῦ Μελὴκ, διαβαίνοντι τὸν Ἴστρον, αὐτῷ μὲν τὸ βουλόμενον ἐκπληρῶσαι οὐκ ἐξεγένετο. φθάσαι γὰρ τὸ χρεὼν, τῶν βουλευμάτων ἐξέτεμε τὰς ὁδούς. ὁ δὲ Μελὴκ, βραχὺ διατρίψας αὐτόθι βίον ἔπηλυν, καὶ οὐ μάλα οἱ ἀρέσκοντα, εἶτα διὰ τοῦ πόντου διέβη πρὸς τοὺς ἐν Ἀσίᾳ Σκύθας, ἀφ' ὧν τὸ ἐνδόσιμον εἰληφὼς, ᾔει ζητῶν τὴν τῶν Τούρκων ἀρχὴν ὡς πατρικόν τινα κλῆρον. τῶν μὲν οὖν ἄλλων σατραπῶν, οἱ μὲν συνῄεσαν καὶ προσῄεσαν ὅσα καὶ δεσπότῃ σφῶν αὐτῶν, οἱ δ' ἤμελλον. ὅς δέ τις Ἀμούριος ὄνομα, δῆμον συνηθροικὼς λῃστρικὸν οὐ βραχὺν, ἀλλὰ μάλα συχνὸν, πόλεμον ἤρατο κατ' αὐτοῦ, καὶ τέλος τρεψάμενος ἐδίωξεν ἄχρι θαλάττης· τότε μὲν οὖν ὁ Μελὴκ ἐν τῇ κατὰ Πόντον Ἡράκλειαν δεδώκει καταφυγήν. ἦρος δ' ἐπιστάντος ἔδοξεν αὐτῷ ἀπιέναι πρὸς βασιλέα περὶ τὸ Νύμφαιον διατρίβοντα. καὶ μέντοι καὶ ἀπιὼν, ἐκεῖ μὲν οὐκ ἀφίκετο· ὁ δὲ ἀλλ' ἑτέραν ἐτράπετο μεταξὺ, καὶ παρὰ τοὺς Τούρκους αὖθις ἐλθὼν, τὴν πατρικὴν ἐζήτει ἀρχήν. ὅθεν δὴ οὐ μακρῷ καὶ οὗτος τὸν βίον ἀπολιμπάνει, λάθρα τινῶν φονευθεὶς τῶν συστάντων ἐπ' αὐτόν.

τῆς δ'

δὲ διὰ τῶν τούρκων ἀρχῆς οὕτω φθαρείσης, καὶ τῶν πραγμάτων ἐκείνων ἐξ εὐταξίας καὶ τύχης λαμπρᾶς εἰς ἀταξίαν μεγίστην κεχωρηκότων, οὐ μόνον σατράπαι καὶ ὅσοι τῶν γένει καὶ δόξῃ διαφερόντων, εἰς πλεῖστα τεμόντες, τὴν ὅλην διέλαχον ἐπικράτειαν, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τῶν ἀδόξων καὶ ἀνωνύμων ὄχλους τινὰς συρφετώδεις προσεταιρισάμενοι, πρὸς λῃστρικὸν ἀπέκλιναν βίον, μηδὲν ἢ τόξου καὶ φαρέτρας ἐπιφερόμενοι πλέον· οἳ καὶ τὰς τῶν ὀρῶν δυσχωρίας ὑποδυόμενοι, συχναῖς καὶ λαθραίαις ἐχρῶντο ταῖς ἐκδρομαῖς, καὶ τὰς ὁμόρους χώρας καὶ πόλεις ῥωμαίων κακῶς διετίθεσαν. συνέβη γὰρ καὶ πρὸ βραχέος τοὺς τὰς ἄκρας οἰκοῦντας φύλακας, μετανάστας ἐκεῖθεν γενέσθαι διὰ τὴν ἔνδειαν τῶν ἐτησίων λημμάτων. ἃ παρὰ τοῦ βασιλικοῦ πρυτανείου ἐλάμβανον. ὅπερ ὡς οὐδενὸς ἄξιον παροραθὲν ἐν ἀρχαῖς, μέγιστον ὕστερον ἔδοξε ῥωμαίοις ἀτύχημα, καὶ τῶν μάλα μεγίστων αἴτιον συμφορῶν. οἱ δὲ τὰς σατραπείας ἐκεῖνοι πολλαχῇ διελόμενοι τοῦρκοι, παρὰ σκυθῶν ἐλαυνόμενοι ῥωμαίους ἤλαυνον, καὶ ὅσον πρὸς σκύθας ἐθηλύνοντο, τοσοῦτον ἐπὶ ῥωμαίων ἠνδρίζοντο, ὡς εἶναι σφίσι τὴν τῶν σκυθῶν ἔφοδον οὐ συμφορῶν αἰτίαν, ἀλλὰ σφόδρα μεγίστης χορηγὸν εὐτυχίας. εἰσεχέοντο μὲν οὖν ἐπὶ πλῆθος ἔκ τε παφλαγονίας, ἔκ τε παμφυλίας, καὶ τὴν ῥωμαίων ἐδῄουν γῆν. ἤδη δὲ καὶ πόλεμοι συνερρήγνυντο συνεχεῖς, εἷς δὲ καὶ μέγιστος, ὃς καὶ ῥωμαίοις ἀρχηγέτης γέγονε τῶν ὅλων κακῶν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΑφλαγονίαν πολέμου ῥωμαίων καὶ τούρκων.

Στρατοπέδων πολλῶν τουρκικῶν ἀθροισθέντων περὶ παφλαγονίαν, ἔδοξε τῷ βασιλεῖ μεγάλην καὶ ἀξιόμαχον στείλαντι δύναμιν, τὴν ἐκείνων ὀξεῖαν ἀναχαιτίσαι ἔφοδον, καθόσον ἐφικτόν, μὴ καθάπερ πύλας ῥήξαντες ἐκεῖνο τὸ μέρος, μετὰ πολλῆς ἔπειτα τῆς ἀδείας καὶ ἐπὶ τὰς ἄλλας χέωνται χώρας. ἔπεμψεν οὖν στρατόν τε ἱκανόν, καὶ τοὺς ἄξοντας στρατηγούς, οἳ διὰ κακοβουλίαν αὐτοί τε ἐσφάλησαν, καὶ τὸ πᾶν ἀπώλεσαν στράτευμα. οἱ γὰρ τοῦρκοι τῇ ὑστεραίᾳ μελλούσης τῆς μάχης συρρήγνυσθαι, διαγρηγορήσαντες, πρὶν ἡμέραν γενέσθαι προλοχίζουσιν οὐκ ὀλίγας ἐνέδρας παρὰ τὰς πρὸς ἕω τοῦ πλησίον ποταμοῦ ὄχθας. κἄπειτα διαβαίνοντες τὸν ποταμόν, ἐνταῦθα πηγνύουσι τὸ στρατόπεδον, τῆς δ᾽ ἤδη προσηκούσης ὥρας ἐληλυθυίας, συνῄεσαν τὰ στρατόπεδα. καὶ τὰ μὲν πρῶτα, οὐ μάλα ἀνυπόστατος ἔδοξε τούρκοις ἡ ῥωμαίων ὁρμή· ἀλλ᾽ ἐκαρτέρουν ὅμως καὶ ἀντεῖχον μαχόμενοι, οὐ συσταδίαν δηλαδὴ τὴν μάχην ποιούμενοι, ἀλλὰ συχνῶς ἐναλλαττομένην, ὡς ἔθος αὐτοῖς. νῶτα γὰρ διδόασι, φεύγειν δοκοῦντες· εἶτα ἐπαναστρέφουσι τάχιστα, καὶ συχνὰ τοῦτο ποιοῦντες διατελοῦσιν, ὡς ἂν τὴν τῶν ἀντιπάλων στρατοπέδων τάξιν ταράξωσι, καὶ τῆς προσηκούσης στάσεως ἐξιστῶσι. κἄπειτα οὕτω τεταραγμένοις ἐπεισπίπτοντες, ῥᾷστα κατατροποῦνται. τότε μέντοι ἐπὶ ῥωμαίων ἀνύσαι τὸ σφῶν αὐτῶν ἐπιτήδευμα οὐ δεδύνηνται, κράτιστα πεφραγμένων καὶ ὡπλισμένων· ἀλλὰ μάλα τοι τῶν οἰκείων πλείστους ἀποβαλόντες, ἔφευγον παρὰ τὸν ποταμὸν ἀμεταστρεπτί. ἐδίωκε δὲ ὁ στρατὸς ὡς μὴ ὤφελον ἀναπόσπαστα, καὶ ταῦτα τῶν συνετωτέρων στρατηγῶν συχνὰ βοώντων, καὶ κωλυόντων τὴν

Turcico imperio ſic euerſo, & ex honeſta diſciplina & ſplendida fortuna ad maximam perturbationem prolapſo: non modò ſatrapæ & nobilitate præſtantes, omne regnum in plurimas partes diuelleruntː ſed multi etiam obſcuri & ignobiles homines, infima plebe aſcita latrocinari cœperunt, præter arcum & pharetram nihil ſecum geſtantes: qui faucibus montium inſeſsis, finitimos agros & urbes Romanorum crebris & occultis incurſionibus uexabant. Nam paulo antè acciderat, ut præſidia quæ arces tuebantur, inde migrarent, cum annua ſtipendia è fiſco Imperatorio non numerarentur. Quod initio, ut res parui momenti, neglectum, maximas tandem clades Romanis importauit. Turci autem ſatrapis illis uariè diuiſis, cum à Scythis pellerentur, Romanos pellebant: & quàm infirmi erant aduerſus Scythas, tam fortes contra Romanos extiterunt: ut Scytharum incurſio non calamitatis cauſa, ſed ſummæ felicitatis occaſio illis eſſet. Nam & è Paphlagonia & è Pamphylia irruebant, Romanáſque prouincias populabantur. Tandem etiam ad bella & aſsiduas dimicationes uentum: è quibus unum prælium Romanos in omnia mala coniecit.

Turcorum ἀναρχία latrociniorũ occaſio.

Præſidia deſerta.

DE TVRCORVM ET Romanorum in Paphlagonia conflictu.

MVltis Turcorum copijs in Paphlagonia collectis, Imperatori uiſum eſt magno & firmo exercitu, celerem illorum, quantum fieri poſſet, impreſsionem inhibere: ne illa parte ueluti porta perfracta, impunè ac prohibente nemine longius euagarentur. Eos autem duces miſit, qui ſtultitia & temeritate ſua tum ipſi impegerunt, tum omnes copias amiſerunt. Nam Turci pridie inſtantis pugnæ tota nocte inſomni exacta, ante diluculum non paucis inſidijs in Orientali uicini fluminis ripa collocatis, eo ſuperato caſtrametati ſunt. Cum pugnæ tempus inſtaret, cõgreſsis exercitibus, principiò Romananorum impetus Turcis non adeò reformidandus eſſe uiſus eſt. Subſtiterunt igitur, & repugnarunt, non ſtataria pugna, ſed crebrò de more eorum commutata. Fugam enim ſimulantes terga dant, ſtatímque redeunt: id'que frequenter facere non deſiſtunt, ut hoſtilem aciem perturbent, ac de gradu deijciant: poſtea perturbatos aggreſsi, facilè in fugam uertunt. Tum autem aſtus is nihil illis contra Romanos profuit, optimè munitos & armatos: ſed plurimis ſuorum amiſsis, ad flumen Romanis (quod utinam non factum eſſet) continenter perſequentibus, effuſè fugerunt. quamuis prudentiores duces uehemẽter milites reuocarẽt, ac receptui ca-

Turci Romanos in inſidias pellectos cædunt.

nerent: quòd hoſtium fuga ſuſpecta & periculoſa eſſet. Sed illam pugnam initium utique excidij Romani eſſe oportebat: Diuina prouidentia infinita peccata à multis annis cumulata, mediocriter puniente.

ROMANARUM IN *Aſia prouinciarum uexationis initium.*

HOſtes igitur ultra flumen perſecuti ſegnius fugientes cedendo, in improuiſas inſidias, præ curſu & æſtu anhelantes, atque in uiros quietos & integris uirib. incidunt. Ita hinc numeroſo exercitu, inde flumine interclusi, paucis exceptis omnes ceciderunt, nulla re memorabili geſta. Turci autem uelut porta aperta, ſecuri ac prohibente nemine, omnes Romanas prouincias populabundi uſque ad Sangarium percurrebant. Quibus malis fatigatus Imperator, ripas fluminis crebris oppidis muniuit, ne ipſa etiam Bithynia potirentur. Neque enim cæteras Romanas legiones ab urgentibus bellis reuocandas eſſe cenſebat. nam Thracenſes Bulgaricis & Illyricis motibus, inferioris uerò Aſiæ uires (quam Phrygia, Lycia & Mæander fluuius definiunt) alijs atque alijs Turcarum incurſionibus obſtare debebant: neque etiam ullo modo committendum uidebatur, ut claſſe diſſoluta, & in terram perducta, maiores in mari quàm in Aſia tempeſtatum fluctus exiſterent. Quapropter ſuis quaſque locis hoſtium aduentum expectare iuſſit: prudentem & tutam eorum quæ ſuper eſſent cuſtodiam, incerto euentui & periculo præſtare ratus. Enimuerò cum Turci noſtrorum finium arces impunè occupaſſent, terráſque ſubactas in Satrapias diuiſiſſent: à mari Pontico & Galatia uſque ad mare Lycium & Carium, & fluuium Eurymedõtem, omnia ſuæ ditionis fecerunt. Quis Iliade prolixiorem eorum malorum, quibus noctu atque interdiu uexati ſumus, commemorationem pro dignitate abſoluerit? Romanorum uiribus tantum imminutis & depreſsis, quantũ potentia Turcorum augebatur. Nam omnia quidem uelut uno collecta faſce perſtringere, ignaui & ingenij & linguæ fuerit: neque tum ſentiret quiſquam, quàm deploranda illa eſſent. Contrà, ſingulatim omnia perſequi: neque nos poſsimus, neque quiſquam paulo humanior ſine ui lachrymarũ legere queat: neque nos hiſtoriam, ſed næniam ſcribere putabimur. Quare nec dicenda, nec prætereunda ſunt omnia: ſed pauca quædam ſelecta de multis, atque aliás alia, prout ſe dabit occaſio, referentur.

Sangarius limes Turcorum.

Turci Aſianas prouincias occupant.

MISE-

διώξειν, ἢ μάλα τοι πεφυκυῖαν αὐθύποπτον, οὐδὲ πόῤῥω τοῦ δέοντος, ἀλλ' ἐχρῆν ἄρ' ὡς ἔοικεν, ἀρχὴν ἐκεῖνον εἶναι τὸν πόλεμον τῆς ῥωμαίων καταστροφῆς, κολαζούσης μετρίως ἄνωθεν τῆς προνοίας μυρίων χρόνων ἁμαρτημάτων.

ΑΡΧΗ ΤΩΝ ΔΕΙΝΩΝ ΤΗΣ ἐν ἀσίᾳ ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς.

ΤΑύτῃ τοι καὶ διαβάντες τὸν ποταμόν, διαβάντες δ' ὁμοῦ καὶ αὐτοί, κόπτοντες ἀεὶ τοὺς νωθρότερον φεύγοντας, ἕως ἐνέτυχον αἰφνιδίως καὶ ἀπροόπτως τοῖς λόχοις τῶν τούρκων, ἀνδράσιν ἀναπεπαυμένοις καὶ ἀκμάζουσιν, ἄνδρες ἀσθμαίνοντες ὑπὸ δρόμου καὶ καύματος. καὶ οὕτω δὴ κυκλωθέντες, ἐκεῖθεν μὲν μυριάσι στρατοῦ, ἐντεῦθεν δὲ τῷ ποταμῷ, πλὴν ὀλίγων ἅπαντες κατεκόπησαν, ὀλίγοι δυνηθέντες ἐνδείξασθαί τι λόγου καὶ μνήμης ἄξιον. ἐντεῦθεν μέν τοι ἀρξάμενοι καθάπερ πύλης ἀνοιχθείσης καὶ πολλὴν ἤδη τοῦ κωλύσοντος ἐρημίαν οἱ πολέμιοι, πᾶσαν ἐπόρθουν καὶ ἔκοπτον τὴν ῥωμαίων χώραν, κατιόντες ἄχρι σαγγαρίου τοῦ ποταμοῦ. ὅθεν ἀπαγορεύσας ὁ βασιλεύς, πολιχνίοις συχνοῖς ὀχύρωσε τὸν ποταμὸν σαγγάριον, μὴ καὶ αὐτὸν διαβάντες κυριεύσωσι βιθυνίας. οὐ γὰρ ἐκεῖνο δεῖν ἀνασπάσαι τὰς ἄλλας ῥωμαίων δυνάμεις, ὅθεν ἀπησχόληντο. αἱ μὲν γὰρ θρᾳκικαὶ ταῖς βουλγαρικαῖς ἀπησχόληντο μάχαις, αἱ δὲ μακεδονικαὶ ταῖς τε θετταλικαῖς καὶ ταῖς τῶν ἰλλυριῶν· αἱ δ' αὖ τῆς κάτω ἀσίας, ὅσην φρυγία τε καὶ λυκία ὁρίζουσι, καὶ οἱ περὶ μαίανδρον ἀποδιδοῦσι ποταμοί, πρὸς τὰς λῃστρικὰς ἐφόδους τῶν ἄλλοτε ἄλλοσε ὁρμωμένων τούρκων ἔμελλον ἀπαντῆσαι. τό, τε ναυτικὸν καταλύειν καὶ ἀνέλκειν πρὸς ἤπειρον, τῶν ἀτοπωτάτων ἐδόκει. τάχιστα γὰρ ἂν οὕτω γε ἀνατραπήσεσθαι καὶ τῆς θαλάττης γαλήνην πρὸς χειμῶνας καὶ κλύδωνας μείζους τῶν τῆς ἀσίας. ὅθεν κατὰ χώραν μενούσας αὐτάς, αὐτόθεν ἀπαντᾶν πρὸς τοὺς πολεμίους ὁ βασιλεὺς προσέταξεν, ἀγαπητὸν εἶναι μᾶλλον κρίνας τὴν ἐσκεμμένην τῶν ὄντων ἀσφάλειαν, ἢ τὴν μετὰ κινδύνων ἄδηλον ἔκβασιν. ἐπεὶ δὲ ταῖς κατὰ τὴν ἀσίαν ἄκραις τῶν ἡμετέρων ὁρίων, τὴν οἴκησιν σφῶν αὐτῶν ἀδεῶς οἱ βάρβαροι κατεχρήσαντο, καὶ κατὰ σατραπείας ὅσην αἰχμάλωτον εἶχον γῆν αὐτοὶ διελόμενοι, διέζωσαν πᾶσαν ἀπὸ θαλάσσης τῆς περὶ πόντον καὶ γαλατίαν, ἕως θαλάσσης τῆς περὶ λυκίαν καὶ καρίαν καὶ ποταμὸν τὸν εὐρυμέδοντα· τίς ἂν ἱκανὸς εἴη μακρότερον ἰλιάδος ἀποτεῖναι λόγον πρὸς ἀξίαν ἀφήγησιν τῶν δεινῶν, ὧν ἐπῆγον διηνεκῶς ἐφ' ἡμέρᾳ καὶ νυκτί; ὡς τοσοῦτον ἐσαεὶ τὰ ῥωμαίων εἰς φθορὰν καταῤῥεῖν, ὅσον οἱ βάρβαροι προὐχώρουν ἐπὶ τὸ μεῖζον. πάντα μὲν γὰρ ὡς ἐν κεφαλαίῳ ξυνελόντας παραδραμεῖν, νωθρᾶς ἂν εἴη καὶ γνώμης καὶ γλώττης. καὶ μία μὲν οὐδεμία γένοιτ' ἂν αἴσθησις, ὅσων ἄξια θρήνων τὰ πεπραγμένα. πάντα δ' αὖ καθ' ἕκαστον ἀφηγεῖσθαι πειρᾶσθαι, μήτε τῶν ἡμῖν δυνατῶν εἶναι, καὶ πρός γε ἐπιδώσει πηγὰς δακρύων ἀφιέναι συχνὰ τῶν ὀφθαλμῶν, ὅσοι φίλοικτον καὶ μάλα εὐαίσθητον ἔχουσι καρδίαν· καὶ δόξομεν αὐτοί γε ἡμεῖς μονῳδεῖν, οὐχ ἱστορίαν διεξιέναι. ὅθεν οὔτε πάντα λεκτέον, οὔτε πάντ' ἀφετέον· ἀλλὰ μέτριά τινα λεκτέον ἀπολεξαμένοις ἐκ πολλῶν, καὶ ἄλλοτ' ἄλλα, κατὰ καιρὸν ἕκαστα τὸν προσήκοντα.

ΟΡΑ

Digitized by Google

ΟΡΑ ΘΡΗΝΩΝ ΑΞΙΑ.

Ἐν μὲν οὖν τῇ πρώτῃ ἐκείνῃ ἐφόδῳ, πλείστην καὶ ἀναρίθμητον ξυναγαγόντες οἱ βάρβαροι λείαν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, καὶ ὅσα τῶν πραγμάτων εὐζώνοις ἀνδράσιν ἐτύγχανον φορητά, διεμερίζοντο κατὰ σφᾶς μετὰ μὲν τοι τῶν ἄλλων. ἦσαν γὰρ ἐκείνῃ τῇ λείᾳ καὶ ἀδελφαὶ δύο κόραι νεάζουσαι, αἳ δὴ ἐπειδὴ χωρίζεσθαι ἔμελλον ἀπ' ἀλλήλων, διὰ τὸ μὴ ὑφ' ἑνὶ δεσπότῃ λαχεῖν, στᾶσαι κατὰ πρόσωπον ἀλλήλαις, ἅπλους τοὺς θρήνους ἀπέδειξαν, τήν τε ἑκάβην ἐκείνην τὴν ἐκ τροίας, καὶ νιόβην ἐκείνην τὴν δι' αἰῶνος δακρύουσαν, καὶ πάσας ὁπόσας βίβλοι φέρουσι τραγικὰς, ἐξεβροντοποιοῦντο πικρῶς, ῥύακας αἱμάτων ἐτρύγων τοῖς ὄνυξιν, ἐπυρπολοῦντο τὰ σπλάγχνα, στεναγμοὺς ἀνέπεμπον οἷα καπνὸν ἐκ μεγάλης καμίνου. τέλος, περιπλακεῖσαι ἀλλήλαις, ὑπὸ λειποθυμίας εὐθὺς τὸ ζῆν ἀπέρρηξαν, ὥσπερ οὐκ ἀνεχομένης τῆς φύσεως διαζευχθῆναι τὰ σώματα πρότερον, ἢ τὰς ψυχάς. συνέβη δ' ἐπὶ τούτοις ἀπελθόντα τὸν τοῦ βασιλέως υἱὸν ἀνδρόνικον ταῖς ἐντολαῖς πατρικαῖς, ἀνοικοδομῆσαι πάλαι κατεσκαμμένην τὴν πέραν μαιάνδρου τοῦ ποταμοῦ πόλιν οὕτω πως ὀνομαζομένην τράλλεις, ἔρυμα δῆθεν γενησομένην τῶν ἔγγιστα χωρίων, ὁπότε κατατρέχοιεν οἱ πολέμιοι· ἀλλ' οὔπω μετὰ τὴν κτίσιν τέτταρες ὅλοι παρῆλθον ἐνιαυτοί, καὶ κυκλωσάμενοι τῶν τούρκων καὶ περιστρατοπεδεύσαντες αὐτὴν ἐφ' ἱκανόν, ἠνάγκασαν ἐνδοῦναι, ὅσοι μὴ τῇ δίψῃ καὶ τῷ λιμῷ ἐτεθνήκεισαν, ἑαυτοὺς τοῖς πολεμίοις παραδοῦναι, εἴκοσι χιλιάδων τὸ πλῆθος οὐ μείους ὑπάρχοντες. οἳ δὴ καὶ ἀπαγόμενοι, τοὺς τελευτήσαντας ἐμακάριζον, ἅπαξ δουλείας καὶ πόνων ἀπαλλαγέντας μακρῶν. ἀλλ' ἐκεῖνο μικροῦ με παρέδραμεν. ἀνοικοδομουμένης, ὡς εἰρήκειμεν, τῆς πόλεως ταυτησί, εὕρηται λίθος πάλαι πολλοῦ κατορωρυγμένος ἐκεῖ που τὸν χρόνον, ἐν ᾧ ἐνεγέγραπτο χρησμὸς οὑτοσί· τῆς δὲ πόλεως τράλλεως τὸ κάλλος, χρόνοις ἔσεται σβεννύμενον· τὸ δὲ λοιπὸν ταύτης καταλειφθὲν, ἐν ὑστάτοις ἐκβοηθήσεται ἔθνει ἀνάρχῳ, ἁλώσεται δὲ οὐδαμῶς. ἀνακαινισθήσεται δὲ παρὰ δυνατοῦ νικωνύμου, ὃς ὀκταπλῆν ἀγλαῶς * ἐννεάδα βιώσει δίσκων, καὶ τρὶς ἑπτὰ κύκλων, πόλιν ἀττάλου λαμπρυνεῖ, ᾧ καὶ πόλεις ἑσπέριαι ὑποκύψουσι, καὶ ἄγριοι χεῖρες ὑποκλιθήσονται παιδικῶς. οὗτος ὁ χρησμὸς τοῖς πολλοῖς οὐ παλαιὸς ἐδόκει χρησμὸς, ἀλλὰ νεωτέρων πλάσμα τινῶν. ἦσαν δ' οἳ καὶ πιστὸν ἡγοῦντο καὶ ἀληθῆ, καὶ πολλοὺς ἐντεῦθεν ὑπέτεινον χρόνους τῷ βασιλεῖ τῆς ζωῆς. οὐ γὰρ ἐπὶ μόνην ἵσταντο τὴν ὀκταπλῆν ἐννεάδα, ἣ πρὸς δύο καὶ ἑβδομήκοντα ἀναλύεται ἔτη· ἀλλὰ καὶ τοὺς τρὶς ἑπτὰ προσετίθεσαν κύκλους, ὡς ἔτη γίνεσθαι ἅμα τὰ πάντα τρία καὶ ἐνενήκοντα. ἀλλ' ὥσπερ καὶ τἄλλα τῶν χρησμῳδουμένων δυσδιάκριτά εἰσι καὶ δυσξύμβολα, καὶ πλείστας δεχόμενα τὰς ἀνελίξεις καὶ ἀναπτύξεις μέχρις αὐτῆς ἐκβάσεως, οὕτω καὶ οὗτος ὁ χρησμὸς ἐπλάνησε τοὺς πλείστους, καὶ αὐτὸν δὴ τὸν βασιλέα ἀνδρόνικον μέχρις αὐτῆς τελευτῆς, ὡς εἰρήσεται. ἐξ ἀνθρώπων δ' αὐτοῦ γενομένου, αὐτὸς ἑαυτὸν ὁ χρησμὸς διεσάφησεν.

ἐγγόντο

* ἐννεάδα

MISERABILIS RErum ſtatus.

In prima igitur aggreſsione Barbari prædam, quam maximam, atque adeò innumerabilem, uirorum, mulierum, earum rerum quæ à uiris expeditis ferri queunt, coegerant, inter ſeſe diuiſerunt. Inter cætera autem fuerunt & duæ adoleſcentulæ ſorores: quæ cum diuellendæ eſſent, quòd non eidem domino ſorte obuenerant, altera alteram intuens, cum lachrymis, eiulatu, planctu omnia compleuiſſent, in mutuo denique complexu expirarunt: quaſi natura rerum corpora non prius quàm animas ſeparari pateretur. Poſt hæc accidit, ut iuſſu patris Andronicus ad Tralles, ultra Mæandrũ ſitas, quæ longo iam tempore uaſtæ iacebant, inſtaurandas abiret, propter uicinorũ locorum ab hoſtili incurſione defenſionem. Sed priuſquam anni quatuor elaberentur, qui in ea fame & ſiti non perierant, diuturna obſidione compulſi, Turcis eam dedere ſunt coacti, uiginti millibus haud pauciores: qui cum in ſeruitutem abducerentur, felices prædicabant mortuos, qui ſemel & ſeruitute & diuturnis laboribus defuncti eſſent. Sed illud penè præteriſſem. Cum ea urbs, ut diximus, inſtauraretur, ſaxum inuentum eſt, longo ibi tempore defoſſum, in quo hoc oraculum inſculptum erat: VRBIS TRALLIVM PVLCHRITVDO AD TEMPVS EXTINGVETVR: SED EIVS RELIQVIAE EXTREMIS TEMPORIBVS A' POPVLO, CVI NON ERIT PRINCEPS, PERTERREFIENT. SED NEQVAQVAM CAPIENTVR. RENOVABITVR AVTEM A' POTENTE, CVI A' VICTORIA NOMEN EST: QVI OCTVPLICEM SPLENDIDE' NOVENARIVM VIVET DISCORVM: ET TER SEPTEM VOLVENS, ATTALI VRBEM ILLVSTRABIT: CVI ET OCCIDENTALES VRBES PAREBVNT, ET FEROCES ET PVERORVM INSTAR SVPPLICABVNT. Hoc oraculum multi non uetus præſagium, ſed recens commentum putabant. Nec etiam deerant, qui id fide dignum & uerum iudicarent, indéque Imperatorem longæuum fore augurarentur. Nec enim in octuplici nouenario reſiſtebant, qui ſeptuagintaduos annos conficit: ſed & ter ſeptem adijciebant circuitus, ut totus numerus annos nonagintatres impleret. Cæterùm ut alia oracula obſcura, ambigua & intricata ſunt, donec ipſo euentu comprobentur: ſic & hoc pleroſque decipiebat, atque ipſum adeò Andronicum, ad obitum uſque, ut paulo pòſt dicetur. Eo uerò humanis rebus exempto, ipſum ſeſe declarauit.

Duæ ſorores in mutuo complexu expirãt.

Trallium inſtauratio & deditio.

Oraculum Trallib. de Andronico repertum.

Oraculũ euentu declaratum.

Nam Andronicus cum Imperij inſignibus annos LXXII exegit, & in habitu monachico ferè biennium. Verùm illud TER SEPTEM VOLVENS, nihil uolebat aliud, niſi quòd, cum urbem inſtauraret & illuſtraret, annum ætatis ageret primum & uigeſimum. Primus autem urbis illius conditor erat Attalus, nobilis quidam Troianus, qui uetere Troia capta, hanc in patriæ memoriam extruxerat. Vnde τράλλεις, ſi nomen euoluatur, non aliud eſt niſi τροία ἄλλη: hoc eſt, altera Troia. Sed de Andronici uita & obitu ſingulatim pòſt ſuo loco agemus. Nunc ad inſtitutum redeat oratio. Suprà oſtendimus, Carolũ Italiæ regem fuiſſe uirũ magnis rebus gerẽdis intentũ, & ſingulari ingenij ui tam in excogitandis & deliberandis, quàm adminiſtrandis negocijs uti ſolitum. Verùm (ut paucis abſoluam) Imperatoris maius acumen & celeritas illi obſtabat, & uelut è ſuperiore loco illi repugnabat. Ita fiebat, ut neque huic ſui contra Romanos conatus, nec illi quæ contra Latinos moliebatur, ſuccederent: longóque tempore æquo Marte inter illos certaretur. Proinde uiri prudentes haud inſcitè dicebant, Niſi Reſpublica Romana talem Imperatorem haberet, facile eam à rege Carolo ſubigi potuiſſe: & contrà, Niſi tum talis Rex Italia potiretur, eam ab Imperatore capi potuiſſe. Itaque mirari mihi ſubit imperueſtigabilem Dei ſapientiam, qui extremè contraria uno fine concluſit. Nam cum binas aduerſarias prouincias inter ſeſe coniungere ſtatuit, nec alteram alteri ſubijcere: aut ingenio uirtutéque præſtantes utrique moderatores præficit, ut uterque alterius conſilia & conatus euertat, & utriuſque populi libertati conſulatur: aut utroſque & hebetes & imbelles deligit, ut neuter alterum tentare, ac ſepta (quod aiunt) tranſilire audeat, ueteréſque Regnorum limites conuellere. Sic ſumma utrinque aduerſatione ambo in tuto collocantur. Ita Rex Carolus per omne uitæ ſuæ tempus, Romanos & inſidijs & armis appetere nunquam deſtitit: nec tamen quicquam profecit, Imperatore ſumma celeritate ac pari contentione conatus illius euertente. Ac cætera quidem ſingula ſuprà commemorauimus: nunc, quod poſtremò actum eſt, id dicam.

Attalus Trallium conditor.

τράλλεις, τροία ἄλλη

Prouidẽtia diuina in ordinandis regibus.

LATI-

ἐγένοντο μὲν γὰρ ἔτη τὰ μὲν μετὰ τῶν βασιλικῶν παρασήμων τῆς τοῦ βασιλέως Ἀνδρονίκου ζωῆς δύο καὶ ἑβδομήκοντα, τὰ δὲ μετὰ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος ἕτερα· ἕως τρὶς ἑπτὰ κύκλοι σεληνιακοί, ὃ καὶ διετίον, δύο ἔγγιστα. τὸ δὲ τρὶς ἑπτὰ κυκλῶν, οὐδὲν ἦν ἕτερον, ὥς φασιν, ἢ ὅτι πρῶτον καὶ εἰκοστὸν τηνικαῦτα ἤμειβεν ἔτος, ὁπότε τήνδε τὴν πόλιν αὐτὸς καὶ ἐλάμπρυνεν. ἦν δὲ τῆς πόλεως πρῶτος οἰκιστὴς τουτωσί, Ἄτταλός τις εὐγενής, ἄποικος Τροίας, εἰς ὑπόμνημα ταύτην ἐγείρας, τῆς παλαιᾶς ἐκείνης Τροίας ἁλούσης, ὅθεν καὶ ἀναλυομένου τοῦ ὀνόματος τούτου, Τροία ἄλλη, καλοῖτ' ἂν ἡ πόλις. ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ τῆς τοῦ βασιλέως Ἀνδρονίκου βιοτῆς καὶ τελευτῆς εἰρήσεται καθ' ἕκαστον, κατὰ τὸν προσήκοντα τόπον ἐμπεδωθέν· νῦν δ' αὖθις τὸ πρότερον ἴχνος τοῦ λόγου φέρε ἐπανακάμψωμεν. ἔφθημεν ἀποδεδειχότες τὸν ῥῆγα τῆς Ἰταλίας Κάρουλον, ἄνδρα μεγαλουργόν, καὶ βελτίστῃ δυνάμει συνέσεως χρώμενον, ἔς τε τὰς ἐπινοίας καὶ τὰ βουλεύματα ὧν ἔμελλε δρᾶν, ἔς τε αὐτὰ δὴ τὰ δρώμενα· ἀλλ' ἀντιπρᾶττον αὐτῷ, καθάπαξ εἰπεῖν, ἡ τοῦ βασιλέως δραστικωτέρα ὀξύτης, καὶ ἀντεκάθητο ὑπερδέξιος, καὶ περαιτέρας οὐ συνεχώρει χρηστόν, οὐδ' οὗτος τοῖς ἐκείνου κατὰ Ῥωμαίων ἐπακολουθῆσαι πράξεσιν, οὔτ' ἐκεῖνος τοῖς τοῦ βασιλέως κατὰ Λατίνων, ἀλλ' ἦν οὕτως ἐπὶ μακρὸν τὰ ἐξ ἀμφοτέρων ἀντίπαλα καὶ ἰσόῤῥοπα, ὡς καὶ φήμην ἐξενεχθῆναι τοιαύτην πρὸς τῶν συνετωτέρων ἀνδρῶν, εὐστόχως ἐπ' ἀμφοῖν εἰρημένην, ὡς εἰ μὴ τηνικαῦτα τοιοῦτος βασιλεὺς τοῖς Ῥωμαίων ἐπεστάτει πράγμασι, ῥᾳδίως ἂν ὑπὸ τῷ ῥηγὶ τῆς Ἰταλίας Καρούλῳ ἡ Ῥωμαίων ἡγεμονία γεγόνει· καὶ αὖ τὸ ἀντίστροφον, εἰ μὴ τηνικαῦτα τοιοῦτος ῥὴξ τοῖς Ἰταλῶν ἐπεστάτει πράγμασι, ῥᾳδίως ἂν ὑπὸ τῷ βασιλεῖ ἡ Ἰταλῶν κατέστη ἡγεμονία. ὅθεν καὶ θαυμάζειν ἔπεισί μοι τὴν ἀνεξιχνίαστον τοῦ θεοῦ πρόνοιαν, πῶς κἀκ τῶν ἄκρων ἐναντίων ἓν ποιεῖ συνάγεσθαι τέλος. ὁπόταν γὰρ ἐναντιουμένας ἀλλήλαις δύο τινὰς ἐπαρχίας συνίστασθαι καὶ ἄμφω βούληται, καὶ μηδετέραν παρὰ τῆς ἑτέρας κυριευθῆναι, διττῶς οἰκονομεῖ θάτερον· ἢ γὰρ μεγαλογνώμονας καὶ σπουδαίους ἑκατέραις τοὺς ἀρχηγοὺς ἐφιδρύει καὶ ἐφιστᾷ, ὡς ἂν κατὰ ἀντιπερίστασιν παρ' ἑκατέρων τὰ ἑκατέρων ὁρμήματα θραύοντα, καὶ ἀνέγγυτα διαμένῃ, καὶ τ' ἀσφαλὲς οὑτωσὶ τοῖς τόποις διασώζηται· ἢ καὶ ἄμφω τοὺς ἀρχηγοὺς ὀλιγογνώμονάς τε καὶ ἀσθενεῖς, ὡς μηδέτερον καθ' ἑτέρου κινεῖσθαι δύνασθαι, μηδ' ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδᾶν, καὶ συγχεῖν τοὺς ἀρχαιοτέρους τῶν ἐπαρχιῶν ὅρους· καὶ οὕτως ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ἄκρων ἐναντιωμάτων, μίαν ποιεῖται ἀσφάλειαν. ἰδοὺ γὰρ κἀνταῦθα παρὰ πάντα τὸν χρόνον τῆς αὐτοῦ βιοτῆς οὐκ ἔληξεν ἐπίβουλα δρῶν καὶ πολέμια κατὰ τῶν Ῥωμαίων ὁ Κάρουλος, ἀλλ' ἔμενεν ἄπρακτος παρευδοκιμούμενος ταῖς τοῦ βασιλέως ὀξείαις ἀντιμβολαῖς, καὶ ἀντεπιχειρήσεσι. καὶ τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τὴν οἰκείαν ἕκαστα διεξεληλύθαμεν χώραν, ἤδη δὲ τὸ τελευταῖον ἔργων ἄρχομαι.

ΕΚΣΤΡΑ-

ἘΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΛΑΤΙΝΩΝ κατὰ ῥωμαίων.

ΩΔΙΝΕ μὲν γὰρ ὁ καρουλος ἀεὶ κατὰ βασιλέως ἐπιβουλὴν, καὶ καιρὸν ἐζήτει τὴν ὠδῖνα ἐκρῆξαι. ἄρτι δ' ἐκπολεμωθέντας ἰδὼν τῷ βασιλεῖ ἔνθεν μὲν ἰωάννην τὸν σεβαστοκράτορα τὸν θετταλίας ἄρχοντα, ἐκεῖθεν δὲ τοὺς ἰλλυριοὺς, ἔγνω καιρὸν καὶ αὐτὸς ἔχειν οὕτω τεταραγμένοις τοῖς ῥωμαίων καὶ αὐτὸς ἐπιθέσθαι πράγμασιν ἔκ τε γῆς καὶ θαλάττης, καὶ ἀνύσαι τὸ πάλαι σκοπούμενον. καὶ δὴ πολλὰς τὰς ναυτικὰς ἐξαρτύσας δυνάμεις, πλείονα συγκροτεῖ τὰ ἐκ τῆς χέρσου στρατόπεδα, ὧν ἡγεμόνα καθίστησιν ἄνδρα γεννάδαν ὄνομα ῥωσσοσουλῆν. οὗτος τὰς ἠπειρωτικὰς παρειληφὼς δυνάμεις, διαπερᾷ τὸν ἰόνιον, καὶ ἦν αὐτῷ σκοπιμώτατον ἐκπολιορκήσαντι τὸ τῶν βελλεγράδων φρούριον, καὶ ὅσα τῶν μακεδονίας καιριωτέρων, ἔπειτα ἀδεῶς ἄχρι βυζαντίου προελθεῖν. μηδὲ γὰρ ἔσεσθαι μηδένα, ὃς πρὸς τοσαῦτα στρατόπεδα, καὶ οὕτω στερρῶς ὡπλισμένα πολέμιον ὀφθαλμὸν ἀντιστήσας, ἔπειτα καλῶς ἀπαλλάξει. τῷ γε μὴν βασιλεῖ, τοσαύτην ἀκοὴν δεδεγμένῳ, οὐκ ἐδόκει ἠρεμεῖν, ἀλλ' ἀνθίστασθαι καὶ ὅπλοις, καὶ χρήμασι, καὶ τοῖς ἀπὸ συνέσεως μηχανήμασί τε καὶ ἀκροβολισμοῖς. ἐντεῦθεν ἔστιν ἰδεῖν, ὅσον ὑπερέχει σύνεσις ὅπλων, καὶ φρονήσεως ἐπιτηδεύματα μυριάδων στρατοῦ. πρῶτον μὲν οὖν χρήματα πέμψας παντοδαπὰ, τὸν σικελίας ἐξεπολέμωσε ῥῆγα φρεδερίχον κατὰ τοῦ καρούλου, ἵν' εἰ μή τι ἄλλο, τῶν γοῦν ναυτικῶν δυνάμεων ἐκεῖνον κωλύῃ τὸν ἔκπλουν, καὶ ἀντιπερισπάσῃ τὰς καιριωτέρας φροντίδας πρὸς τοὺς ἐκ πλευρᾶς, ὡς εἰπεῖν, πόνους μᾶλλον ἢ τοὺς ὑπερορίους· ὃ δὴ καὶ μέγιστον ἔδοξεν ἔργον καὶ τελεσιουργὸν, ἅπερ τι τῶν πάντων ἑτέρων. τὰς μὲν οὖν ναυτικὰς τοῦ καρούλου δυνάμεις, οὕτως ἀπράκτους ἀπέδειξεν ἡ τοῦ βασιλέως σύνεσις, πρὸς τοὺς ἐγγύθεν πολέμους ἀντιπεριασπάσασα αὐτάς. μετὰ δὲ ταῦτα δεήσεις πρὸς θεὸν παραγγείλας ἁπάσαις ταῖς ἐκκλησίαις, τὸν ὄντα ῥωμαίοις τηνικαῦτα στρατὸν ἐκπέμπει κατὰ τοῦ ῥωσσοσουλῆ· οἷς δὴ καὶ ἀπελθοῦσιν, οὐκ εὖ ἔχειν ἔδοξεν, οὐδὲ πάνυ τι ἀσφαλὲς, πόλεμον ἐμφανῆ κατὰ τῶν ἐναντίων ἐγείρειν, πλείστων τε ὄντων, καὶ λίαν ἀσφαλῶς ὡπλισμένων, καὶ ἄριστα πεφραγμένων· ἀλλ' ἐνέδραις καὶ λόχοις καὶ ἀκροβολισμοῖς ἐκ λόφων ὑπερδεξίων παρακειμένων, τὴν ἐκείνων παροξύνειν ὀφρὺν καὶ τὸν τῦφον, εἰς ἀσύντακτόν τινα κίνησιν καὶ ὁρμήν. τὸ γάρ τοι γένος τῶν ἰταλῶν, τοιούτοις ἀρχῆθεν συντέθραπται τοῖς ἤθεσι. ἂν μὲν γὰρ συντάκτως ἀπαντᾷ πρὸς τὸν πόλεμον, τεῖχός ἐστιν ὀχυρὸν καὶ ἀμήχανον· ἂν δὲ βραχύ τι τῆς νενομισμένης παραλύσῃ τάξεως, οὐδὲν ἂν εἴη τὸ κωλῦον αἰχμαλώτους σφᾶς ὑπὸ τῶν πολεμίων αὐτίκα μάλα ἀχθήσεσθαι. ἐνίοτε δὲ καὶ τὸ τῆς ἐμφύτου κορύζης τε καὶ ὀφρύος μεγάλως παρέβλεψε, τῶν μὴ ἐν καιρῷ τοῦ θυμοῦ στρατηγουμένους ῥᾳδίως. ταῦτ' οὖν ἐκ πολλοῦ συνειδότες ὁ ῥωμαίων στρατὸς, τοιούτοις αὐτοὺς περιήρχοντο δόλοις καὶ μηχανήμασι. καὶ τοῖς μὲν λόχοις τὰς σιταγωγοὺς ἡμιόνους κατέκοπτον, καὶ τὰς ἑπομένας κατέλυον ἀγοράς· τοῖς δ' ἐκ τῶν λόφων ἀκροβολισμοῖς τοὺς ὑδρευόντας ἔκτεινον. τὸ μὲν οὖν αὐτίκα μεταστῆσαι τὸ ἑαυτοῦ στρατόπεδον ἐκ τῆς τῶν βελλεγράδων πολιορκίας ὁ ῥωσσοσουλῆς εἰς ἀσφαλέστερον τόπον,

σφόδρα

LATINORVM ADuerſus Romanos expeditio.

CArolus Imperatori perpetuas ſtruebat inſidias, eáſque perducendi ad exitum occaſionem captabat. Cum autem hinc Ioannem Sebaſtocratorem Theſſaliæ principem, inde Illyrios bellum inferre illi cerneret: ſibi quoque terra marique Romanos inuadendi opportunitatem, & deſtinata exequendi dari ratus eſt. Itaq; magna claſſe inſtructa, terreſtres copias maiores parat: iiſq; uirum fortem nomine Roſoſulem præponit, qui Ionio mari traiecto, nihil ſpectabat magis, quàm ut caſtello Bellogrado, & opportunioribus Macedoniæ locis expugnatis, impunè Byzantium uſque progrederetur. Neque enim fore quenquam, qui cum tantis exercitibus & armis tam firmis congreſſus, ſine malo diſcederet. Quod cum ad Imperatorem perlatum eſſet, non cunctandum ratus, & armis & pecuniis & conſiliis reſiſtendum illi cenſuit. Vnde apparet, quanto prudentia ſit armis potentior, & ingenii ſolertia milite numeroſo. Primùm enim omnis generis opibus miſsis, Siciliæ regem Fridericum ad bellum Carolo faciendum concitauit, ut eum uel claſſem, ſi aliud non poſſet, domi retinere, & de uicino quàm externo bello magis ſolicitum eſſe cogeret. Id quod maximum & efficaciſsimum opus uiſum eſt. Ac nauales copias Regis hoc aſtu Imperatoris dexteritas fecit irritas. Deinde ſupplicationibus per omnes Eccleſias indictis, Romanas copias, quæ tum erant, contra Roſoſulem mittit. Quibus abeuntibus, neque conſultum, neque tutum uiſum eſt, aperto Marte congredi cum hoſte tam potente, & firmiſsimis armis munito: ſed inſidiis & uelitationibus è loco ſuperiore laceſſendum eſſe, &, ut ſuperbi atque impatientes eſſent, concitandos, ut per indignationem nullo ordine ſoluta que acie erumperent. Nam Italorum à multis ſeculis ea diſciplina eſt, ut cum ordine conſeruato inuadunt hoſtem, firmus ſint murus, & inexpugnabilis. Sin à conſueto ordine nonnihil receſſerint, nihil prohibeat quo minus ſtatim ab hoſtibus capiantur. Neque raro inſitus illos faſtus, & rationis expers iracundia magnopere læſit. Quæ cum Romanis olim nota eſſent, talibus eos dolis circumueniebant, ac frumentarios mulos ex inſidiis cædebant, & mercatum qui illos ſequebatur impediebant, & uelitationibus è tumulis eos qui aquabantur occidebant.

Palæologus Siculos contra Carolũ concitat.

Latini iracundia inflammati uincuntur.

Roſoſules autem copias ſuas à Belligradi obſidione ad tutiorem reducere locum,

ſuo

ſuo ſpiritu indignum iudicabat: prætereaq́ꝫ turpiſsimum ducebat, Manſiſſe diu, uacuúmque reuerti. Sed ira inflammatus, cum paucis omnino inuadit eos qui aquationem infeſtam reddebant. quos noſtri cum uidiſſent, promptiſsimè deſcenderunt: iiſ'que circumdatis, equos ſagittis confixerunt, equites uerò omnes in Romana caſtra uiuos perduxerunt. Quę res Latinos uehementer perturbauit: Romaniſque cauſa fuit, in eos turbatos impetum faciendi. Ita inſigni uictoria ſupra ſpem omnem potiuntur. Carolus uerò artibus Imperatoris ita ſuperatus: & uno bello facili & expedito, quod terra marique parârat, præter ſpem in duo diuiſo: ac altero exercitu qui Ionium tranſierat, prorſus perdito: altero uerò, qui cum Siculis pugnârat, non quidem planè amiſſo, ſed filio tamen interfecto: æger animo ſedebat, uitæ pertæſus. nec diu binis illis cladibus ſuperſtes fuit, quarum mœrorem concoquere minus poſſet. Sed illud penè me prætererat.

Roſoſule capto Latini uincũtur

Caroli ægritudo.

DE COMNENO Lazo.

NAm Ioannes Alexij nepos, qui poſt urbem captam Colchorum & Lazorum tyrannidem inuaſerat, ſcripto iureiurando ab Imperatore accepto, Byzantium profectus, Eudociam eius filiam uxorem ducit. & pauliſper ibi commoratus, unà cum illa in regnum ſuum reuertitur: cuius regia ſedes erat Trapezus. Vbi antequam annus elaberetur, filius ei natus eſt, iunior Alexius Comnenus: qui patri, ut poſt dicetur, in regno ſucceſsit.

Trapezus regia ſedes.

DENVO DE THESſalicis motibus.

HOc rerum ſtatu rurſus fidem fregit Theſſaliæ princeps, Ioannes Sebaſtocrator: quæ res exacerbauit Imperatoris animum, & maxima iracundia inflammauit, extincta omni fœderis & amicitiæ ſpe. quam & ſæpe abrumpi, & ſæpe reſarciri, & uix per uim coire, facilè uerò diffluere ac conturbari: eiuſmodi eſſe rem, ut planè deſperanda uideretur. Quare omni pacificationis mentione ſublata, per legatos à Noga Scytha, qui ultra Iſtrum habitabat, & Imperatoris amicitiam, cuius notham filiam Irenem paulo antè duxerat, colebat, auxilia petit: acceptiſque quatuor millibus delectorum Scytharum, adiunctis etiam Romanis legionibus, Ioannem Theſſalum Sebaſtocratorem bello petere in animo habebat: tum

Palæologus infeſtus Theſſalis.

Scythica auxilia.

σφόδρα ἀνάξιον ἐκείνης τῆς οἰκείας ὀφρύος. καὶ ἅμα οὐ πόῤῥω μεγάλης αἰσχύνης, ἀργόν τε μένειν χρόνον τε νικᾶσθαι. ὁ δ' ἀλλὰ ὑπὸ θυμοῦ κινηθεὶς, ἔπεισι μετὰ πάνυ βραχέων κατὰ τῶν βαλλόντων τοὺς ὑδρευομένους, οὓς οἱ ἡμέτεροι θεασάμενοι, σπουδῇ παρακαταβάντες ἐκύκλωσαν, καὶ αὐτίκα τοὺς μὲν ἵππους νεκροὺς τοῖς τοξεύμασιν ἔφηναν, πάντας δ' αὐτοὺς εἰς τὸ τῶν ῥωμαίων στρατόπεδον ζῶντας εἰσεκόμισαν. τοῦτο τοὺς μὲν λατίνους τὰ ἔσχατα συνεκύησέ τε καὶ συνετάραξε· τοὺς δὲ ῥωμαίους τὴν ταχίστην παρέπεισε, σφίσιν ἐπιθέσθαι τεταραγμένοις· ἀλλ' οἱ μὲν ῥωμαῖοι, οὕτω ῥαδίως καὶ πόνων μεγάλων χωρὶς κατὰ λατίνων ἐστήσαντο τρόπαιον μέγιστόν τε, καὶ πάσας ἐλπίδας ὑπερβαῖνον. ὁ δὲ κάρουλος οὕτω καταστρατηγηθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως, καὶ ἀντὶ μιᾶς μάχης εὐχεροῦς τε καὶ εὐμηχάνου ἑκατέρωθεν συγκροτουμένης ἔκ τε γῆς ὁμοῦ καὶ θαλάττης, ἐν δύο παρ' ἐλπίδα μερισθεὶς, καὶ τῇ δὲ μὲν ὅλα συλλήβδην ζημιωθεὶς τὰ τὸν ἰόνιον διαβαίνοντα στρατόπεδα, κατὰ δὲ τὴν σικελικὴν μάχην, οὐχ ὅλα μὲν, τὸν υἱὸν δ' οὖν ἀπολωλεκὼς, ἐκάθητο πικροῖς βέλεσι τῆς λύπης κεντούμενος πυκνὰ τὴν ψυχὴν, καὶ τὸ ζῆν ὑπὸ βαρυθυμίας ἀπολεγόμενος, βραχὺ τὸ μεταξὺ καὶ τὸ ζῆν ἐπιμετρήσας, οὐ δυνηθεὶς ἐν τέλει καταπέψαι τὴν λύπην, πολλαπλοῦν τινα καὶ δυσίατον οὖσαν. ἀλλ' ἐκεῖνο μικροῦ με παρέδραμεν.

ΠΕΡΙ ΚΟΜΝΗΝΟΥ τοῦ λαζοῦ.

Ἰωάννης γὰρ ὁ τοῦ ῥηθέντος ἀλεξίου ἀπόγονος, ὁ μετὰ τὴν τῆς κωνσταντινουπόλεως ἅλωσιν, τῆς τῶν κόλχων καὶ λαζῶν τυραννήσαντος γῆς, ὅρκους ἐγγράφους παρὰ τοῦ βασιλέως ἐκεῖθεν δεξάμενος, ἐπιδημεῖ τῇ βασιλευούσῃ· καὶ τῇ τοῦ βασιλέως συζεύγνυται θυγατρὶ εὐδοκίᾳ· καὶ βραχύν τινα τῷ βασιλεῖ παρὰ τῇ βασιλευούσῃ συνδιατρίψας χρόνον, ἔπειτα ἐπανήκεν ἅμα τῇ γυναικὶ εὐδοκίᾳ πρὸς τὴν ἰδίαν ἀρχὴν, ἧς τὰ βασίλεια τραπεζοῦς. ἔνθα δὲ καὶ μήπω τελέως ἐνιαυτοῦ πληρωθέντος, παῖδα μετὰ τῆς εὐδοκίας οὗτος γεγέννηκεν, ἀλέξιον τὸν νέον κομνηνόν· ὃς δὴ καὶ διάδοχος ὕστερον γεγένηται τῆς ἐκείνου ἀρχῆς, ὡς εἰρήσεται.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΘΕΤΤΑΛΙΚΩΝ πάλιν.

Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων, ἄρχεται πάλιν παρασπονδεῖν ὁ τῆς θετταλίας ἀρχηγὸς ἰωάννης ὁ σεβαστοκράτωρ, ὃ δὴ καὶ εἰς λύπην καὶ ἀκατάσχετον θυμὸν ἀνῆψε τὸν βασιλέα. πᾶσα γὰρ ἤδη σπονδῶν καὶ φιλίας ἐλπὶς ἔσβηκε, καὶ, ὡς εἰπεῖν, ἐτεθνήκει. τὸ γὰρ συχνὰ μὲν αὐτὴν διαῤῥήγνυσθαι, συχνὰ δ' αὖθις συνδεῖσθαι, καὶ βίᾳ μὲν καὶ μόλις λαμβάνειν τὴν ἐπανόρθωσιν, ῥᾷστα δὲ καὶ τὴν ταχίστην πρὸς σύγχυσιν καὶ διάλυσιν καταῤῥεῖν καὶ συμφύρεσθαι, πρὸς ἀπόγνωσιν ἤδη τὸν βασιλέα συνήλασε παντελῆ· καὶ οὐκέτι σπονδῶν ἄλλων ἐμνημόνευσε τοῦ λοιποῦ, ἀλλὰ διαπρεσβεύεται πρὸς τὸν σκύθην νογὰν, ὃς τὰς διατριβὰς καὶ τὴν δίαιταν εἶχε πέραν τοῦ ἴστρου. ἦν γὰρ τούτῳ φιλία βεβαία πρὸς βασιλέα διὰ τὸ κῆδος. ἠγάγετο γὰρ πρὸ βραχέος ἑαυτῷ σύζυγον εἰρήνην τὴν ἐκ νοθείας γεννηθεῖσαν τῷ βασιλεῖ θυγατέρα, καὶ ἦν διὰ τοῦτο φίλος τῷ βασιλεῖ. ἐκεῖθεν οὖν εἰληφὼς τετρακισχιλίους σκυθῶν ἐπιλέκτους στρατιώτας, ἔμελλε καὶ ῥωμαίων ὁπλιτικήν τινα δύναμιν προσμίξας, πέμπειν κατὰ τοῦ θετταλοῦ ἰωάννου τοῦ σεβαστοκράτορος· ἐπί τε αὐτοῦ τούτου ἀφανισμῷ, καὶ

ἅμα

ἅμα ἐπὶ σφαγῇ τῆς ὅλης ἡλικίας ἁπλῶς, ὁπόσοι τὸν ἔφηβον παρηλλάξαντο, πολέμιά τε ἐπιτηδεύειν ἔργα, καὶ ὄψις τῇ Θετταλίᾳ φαίνεσθαι ἐτύγχανον.

ut eum ipſum deleret: tum ut omnem militarem ætatem, quæ Theſſaliæ præſidio erat, occideret.

ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ μιχαὴλ τοῦ παλαιολόγου.

ΑΛΛΑ πρὶν εἰς πέρας αὐτὸν ἀγαγεῖν τὴν μελέτην φθάσας ὁ θάνατος, τοῦ δρόμου τὴν βασιλέως ἐξαίφνης ἀφείλετο. ἄρτι γὰρ αὐτοῦ περὶ λυσιμαχίας ἐγγὺς περὶ τὴν κώμην τὴν μεταξὺ τῶν παχωμίου καὶ ἀλλαγῆς οὑτωσί πως αὐτῶν ὀνομαζομένων τῶν χώρων διατρίβοντι, κἀκεῖσε τὸ σκυθικὸν ἐξελάζοντι στράτευμα, καὶ τοὺς ἄξοντας ἐκ ῥωμαίων συγκαταλέγοντι στρατηγούς, καὶ ἃ χρὴ δρᾶν σφίσιν παρακελευομένῳ, νόσος ἐνσκήπτει δεινὴ περὶ τὴν καρδίαν, θάνατον σύντομον ἀπαγγέλλουσα, καὶ πάσας ἰατρῶν τάς τε κρίσεις συνθολοῦσα καὶ συνταράττουσα, καὶ ἀπράκτους ἀποδεικνῦσα τὰς συμμαχίας τῆς τέχνης. φασὶ δὲ καὶ αὐτὸν τηνικαῦτα δείσαντα περὶ τοῦ θανάτου, τοὺς παρατυχόντας ἐρέσθαι, ὅτῳ ποτε καλοῖτο ὁ χῶρος ὀνόματι· ἀκούσαντα δὲ παχωμίου καὶ ἀλλαγῆς ἐπικλήσεις, βύθιόν τι στενάξαντα, τοῦτ' ἤδη φάναι λοιπὸν τὸ πέρας ἡμῖν ὦ παρόντες· καὶ τὴν ἀλλαγὴν κεκλῶσθαι τοῦ βίου, μέμψασθαί τε πολλὰ ἑαυτόν, ὅτι παχώμιόν τινα ἄνδρα σεμνὸν ἐζημίωσε φθάσας τοὺς ὀφθαλμούς. ἦν γάρ τις θρυλλούμενος χρησμὸς περὶ τοῦ βασιλέως, ὡς περὶ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ βίου τὸ παχωμίου διαδέξεται. ἀφ' οὗ πλανηθείς, ἅτε περὶ τὸν τῆς βασιλείας πόθον λίαν ἐπτοημένος, ἄχρηστον περὶ τὴν βασιλείαν ἔσπευσεν ἀποφῆναι παχώμιον.

PALAEOLOGI mors.

SEd priuſquam conſilium hoc ad rem conferretur, mors conatum illius interrupit. Nam cum prope Lyſimachiam, iuxta pagum qui inter Pachomium & Allagē (locorum hæc nomina ſunt) ſitus eſt, uerſaretur, ibique Scythicum exercitum inſpiceret, Romanósque duces deligeret, eóſque quid agendum eſſet moneret: morbo cordis corripitur, qui breui mortem denunciaret, ac medicorum omnia iudicia confunderet & turbaret, & artis præſidia aſpernaretur. Ferunt & ipſum mortis metu, eos qui adeſſent percontatum, quo nomine locus ille uocaretur: Cum Pachomij & Allages nomen audiſſet, cum alto ſuſpirio dixiſſe: Hic ſibi finem inſtare, uitæ'que mutationem fato decretam eſſe. & ſeipſum grauiter accuſaſſe, quòd non ita pridem honeſtum quendam uirum nomine Pachomium excæcaſſet: propterea quòd uulgò ferebatur oraculum de Imperatore, ſub uitæ mutationem Pachomium illi ſucceſſurum: quo deceptus, & Imperij cupiditate amens, Pachomium Imperio inutilem efficere feſtinarat.

Pachomius à Palæologo excæcatus.

ΠΕΡΙ ΧΡΗΣΜΩΝ.

Απορήσειε δ' ἄν τις τὴν τῶν χρησμῶν, ὁπόσοι κατ' ἀνθρώπους ἄλλοτε ἄλλοι πλανῶνται, γένεσίν τε καὶ εὕρεσιν· καὶ ὅπως μελλόντων φέροντες δήλωσιν ἀναγκαίαν, εἶτα βυθοῖς αὐτὴν αἰνιγμάτων ἐπηλυγάζουσι. πατέρα μὲν γὰρ τούτων ὅστις ποτὲ ἦν ὁ τούτους πεποιηκώς τε καὶ τῷ χρόνῳ φέρειν παρασχών, οὐδένα ποτὲ τῶν πάντων ἀναγράφοντα εὕρομεν, οὔθ' ὅσοι ἱστοριογράφων ἢ συγγραφέων ἐγένοντο. ἀλλὰ τοῦτο μόνον εὕροι τις ἂν ἐπισημαινομένους ἅπαντας, ὡς κατὰ τόνδε ἢ τόνδε τὸν χρόνον συνέβη, τόνδε ἢ τόνδε διαθρυλλούμενον τὸν χρησμόν, τήνδε ἢ τήνδε τὴν ἔκβασιν, καὶ τὸ πέρας ὕστερον σχεῖν. τίς δ' ὁ πρῶτος λαλήσας ἕκαστον τούτων, τοῦτο δὴ πρᾶγμα τοῖς πᾶσι καθάπαξ ἀνεκλάλητόν τε καὶ ἄγνωστον, πλὴν εἰ μὴ ψεύδεσθαι βούλοιτό τις. τισὶ δὲ δοκεῖ, δυνάμεις τινὰς ὑπηρετικὰς καὶ λειτουργικάς, τὰς μὲν ἀγαθάς, τὰς δὲ τοὐναντίον τιμωρητικὰ ὄργανα, ἐπισκόπους οὔσας τῶν τῇδε περιπολεῖν ἀέρα καὶ γῆν· τήν τε γνῶσιν τῶν ἐσομένων ἄνωθεν εἰληφυίας, καὶ πρός γε ἐπὶ τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ μεταδιδόναι αὐτὴν τοῖς ἀνθρώποις, πῇ μὲν δι' ἐνυπνίων, πῇ δὲ δι' ἀστέρων, πῇ δὲ διὰ δελφικοῦ τινος τρίποδος, πῇ δὲ διὰ σπλάγχνων ἔστιν ὧν ἐνίοτε θυομένων ζώων, πῇ δέ, ἵνα τὰ πολλὰ παραδράμω, διὰ φήμης ἐξ ἀέρος τὰ πρῶτα ποθὲν γεννηθείσης, εἶτα περιηχούσης ἀμοιβαδὸν τὰς τῶν πολλῶν ἀκοάς, ἣν δὴ καὶ θείαν ἐκάλεσαν ὄσσαν οἱ πάλαι σοφοί.

ἔστι δ'

DE ORACULIS.

HAud iniuria de oraculorū, quæ ſermonibus hominum celebrantur, ortu atque inuentione dubites. Deinde qui fiat, cum futurorum neceſſariam ſignificationem complectantur, ut intricatis uerborum ambagibus obſcurentur. Nam quis ea compoſuerit, & ad poſteros tranſmiſerit, à nemine unquam uel poeta, uel philoſopho, uel hiſtorico ſcriptum reperimus: ſed illud tantum ab eis annotatum deprehendas, alio atque alio tempore certum oraculum uulgò iactatum, hunc uel illum exitum habuiſſe. Quis uerò primus illud ſparſerit, à nemine dicitur aut ſcitur, niſi quis mentiri uelit. Sunt tamen qui exiſtiment, ſpiritus quoſdam adminiſtros partim bonos, partim malos, & inſtrumenta ſuppliciorum, inſpectores eorum quæ hic gerantur, aerem & terram peragrare, qui futurorum ſcientiam & ſupernè acceperint, & hominibus impertiri iuſſi fuerint, partim per inſomnia, partim per aſtra, partim per Delphicum quempiam tripodem, partim per exta immolatarum pecudum: partim (ne ſim prolixior) per uocem ex aere primùm ortam, ac deinde circumuolitantē, & aures hominū circumſonantem, quā ueteres ſapientes Diuinam uocem appellarunt.

Spiritus adminiſtri oraculorum autores.

Inſomnia. Aſtra. Tripus. Exta. Vox. Scriptura.

Sæpe

Digitized by Google

Sæpe etiam factũ, ut in ſaxis aut parietibus, ignoto autore ſcripta reperirentur. Sed tamen ambagibus inuoluta ſunt omnia, & non ſatis perſpicua: quemadmodum Imperatorũ ornamenta, quæ diuini quiddam habere, & (uti par eſt) uulgi captum ſuperare creduntur. Nam quæ expoſita ſunt omnibus, facile faſtidiuntur, & ferè negliguntur. Non tamen uana ea eſſe aut irrita creditur, ſi quis non obiter, ſed iudicio adhibito rimetur. Alijs enim beneficij, alijs ſupplicij loco ſignificari. Quoſdam enim calamitatum impreſsionem præparatione & patientia molliorem reddidiſſe: quoſdam uerò uitæ emendatione placato Deo, prorſus illa auertiſſe: quibuſdam interiecto tempore ob animorum imbecillitatem, ſupplicio eſſe calamitatum expectationem, priuſquam aduenerint ea quę perpetienda fuerint: ita gubernante Prouidentia, ut grauius ob commiſſa plectantur. Quòd ſi qua mentiantur, hominumq́; ſpem fruſtrentur: (nam omnia quæ ſignificantur, alijs moleſta ſunt, alijs iucunda: ut Crœſi Imperij deſtructio, Crœſo & Lydis moleſta, Cyro & Perſis pergrata uiſa eſt) ſi qua igitur ita fallere uideantur, id non ipſorum oraculorum natura fieri, ſed hominum præpropera potius cupiditate, qui tempora anticipent, & oraculorum ſenſum ad optata ſua detorqueant. Interim tamen uidendum, ne qui ſint, qui huiuſmodi oraculis addictos ludificentur, & nouos commenticios uerſiculos ad oraculorum imitationem confingant, eosq́; clàm in uulgus ſpargant, horumq́; mendacijs illorũ etiam ueritatem confundant. Id quod multos noſtra etiam ætate feciſſe conſtat. Sed illuc redeo. Imperator illis in locis, quę dixi, præter ſpem ſuam fato functus eſt, Anno ab orbe cõdito ſexies milleſimo, ſeptingẽteſimo, nonageſimoprimo, annos LVIII natus. At filius eius Imperator Andronicus, quamuis adeſſet, patrem Imperatoria ſepultura adeò non honorauit, ut ne plebeia quidem ſit dignatus: præterquàm quod iuſsit, ut noctu pauci quidã cadauer procul à caſtris abductum multa terra obruerent: id modò cauens, ne Imperatorium cadauer à feris diſcerperetur. In cauſa erat, quòd dum uiueret, à recta Eccleſiæ doctrina deſciuiſſet, ut ſuprà expoſuimus: quod factum filius, etſi patrem adamabat, & pietate filios omnes atque obſeruantia ſuperabat, ex animo, ut poſtea dicemus, clàm oderat. Ac Michaelis Palæologi hic exitus fuit: uiri naturâ decori, cum grauitate quadam, & digna principe maieſtate. Erat porrò in eo robur corporis, & rei militaris peritia, diuturni temporis parta exercitationibus. Cum autẽ & prudentia & eloquentia ualeret, in rebus gerendis multo fuit acrior. In Imperij principio munificentiſsimus eſſe uiſus, ut ſubditorum animos nimirum ſibi cõciliaret: deinde modum ſumptibus adhibuit,

Obſcuritas oraculorũ.

Oraculorũ ex libidine interpretatio.

Oracula cõmenticia.

Palæologus ſine honore ſepultus.

Elogium Paleologi.

ἔστι δ᾽ ἃ ἐν πέτραις ἢ τοίχοις εὕρηνται γεγραμμένα πολλάκις, μηδενὸς ὅστις ποτὲ ἦν ὁ γεγραφὼς δηλουμένου. δίδονται μέν τοι δι᾽ αἰνιγμάτων τὰ πάντα καὶ οὐ πάντῃ σαφῆ, καθάπερ τὰ τῶν βασιλέων κειμήλια, διά τε τὸ ἔνθεα εἶναι καὶ οἷα χρεὼν ὑπὲρ τοὺς πολλούς. τὰ γὰρ τοῖς πᾶσι πρόχειρα κόρον τινὰ ἔχει, καὶ ἀχρεῖα σφίσιν ὡς τὰ πολλὰ παρακέχυται. γίνεται δέ τι μὴν τῆς χρείας αὐτῶν, οὐ πάνυ τοι μάταιον, οὐδ᾽ ἀργόν, εἴ τις μὴ πάρεργον ταῦτα, ἀλλὰ μετὰ συνέσεως τῆς προσηκούσης σκοποῖτο. οἷς μὲν γὰρ τιμωρίας, οἷς δὲ εὐεργεσίας ἕνεκα προδέδεικνυνται. οἱ μὲν γὰρ ἢ κουφοτέραν τὴν ἔφοδον τῶν δεινῶν εἰργάσαντο προανασταλέντες καὶ προοικονομήσαντες ἑαυτούς, ἢ τελέως σφᾶς αὐτοὺς ἀπήλλαξαν τῶν δεινῶν, διὰ σπουδαιοτέρας ἀγωγῆς ἐξευμενισάμενοι τὸ θεῖον. τοῖς δέ, διὰ μικροψυχίαν ὁ μεταξὺ χρόνος, κόλασις τῇ τῶν δεινῶν προσδοκίᾳ γίνεται, πρὸ τοῦ παθεῖν ἃ χρὴ παθεῖν, τῆς προνοίας οὕτως οἰκονομούσης, δι᾽ ἔκτισιν ἀκμαιοτέραν ὧν ἐπλημμέλησαν. εἰ δὲ καὶ ψεύδονταί τινα, καὶ διαπίπτουσιν οἱ ταῖς ἐλπίσι τρεφόμενοι τούτων (πάντα γὰρ τὰ δηλούμενα τοῖς μὲν εἰσὶν ἀνιαρά, τοῖς δὲ τερπνά· ὥσπερ ἡ τῆς τοῦ Κροίσου ἀρχῆς κατάλυσις Λυδοὺς μὲν καὶ Κροῖσον ἠνίασε, Κύρῳ δὲ καὶ Πέρσαις εὐδαίμον᾽ ἔδοξεν) εἰ οὖν οὑτωσί πως δοκοῦσί τινα διαψεύδεσθαι, οὐ παρὰ τὴν τῶν χρησμῶν φύσιν συμβαίνει τοῦτο, ὅτι μὴ παρὰ τὴν φλεγμαίνουσαν ἔφεσιν τῶν λιχνοτέρων ἀνθρώπων τοὺς χρόνους προαρπαζόντων, καὶ τὸν νοῦν τῶν λογίων πρὸς τὴν οἰκείαν διαστρεφόντων ὄρεξιν. σκεπτέον δ᾽ οὖν ὅμως μή τινες διαπαίζοντες δῆθεν τοὺς τοῖς τοιούτοις χρωμένους, καὶ νέα στιχίδια πλάττοντες εἰς μίμησιν τῶν χρησμῶν, ἔπειτα κατὰ τὸ λεληθὸς παρασπείρωσιν εἰς τὸν δῆμον αὐτά, ὥστε τοῖς τούτων ψεύδεσι καὶ τὴν ἐκείνων συγχεῖν ἀλήθειαν· τοῦτο γὰρ οὐκ ὀλίγοι καὶ τῶν ἐφ᾽ ἡμῶν πεπραχότες ἑάλωσαν. ἀλλ᾽ ἐκεῖσε ἐπάνειμι. ὁ μὲν δὴ βασιλεὺς περὶ οὓς εἰρήκαμεν τόπους παρ᾽ ἐλπίδα τῆς οἰκείας ἔτυχε τελευτῆς, κατὰ τὸ ἑξακισχιλιοστὸν ἑπτακοσιοστὸν ἐνενηκοστὸν πρῶτον ἔτος, ὀκτὼ καὶ πεντήκοντα ἔτη τυγχάνων. ὁ δ᾽ υἱὸς καὶ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος τηνικαῦτα παρών, μὴ ὅτι γε τῆς τοῖς βασιλεῦσι νενομισμένης οὐκ ἠξίωσε τὸν πατέρα ταφῆς, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ὁποία βαναύσοις ἢ σκαπανεῦσιν ἐφεῖται, πλὴν ἢ ὅτι παρεκελεύσατο νύκτωρ βραχεῖς τινας ἄνδρας πόρρω που τοῦ στρατοπέδου ἀπαγαγόντας, πλείστην ἐπισωρεῦσαι γῆν, τοῦτο μόνον αὐτοῦ προμηθευσάμενος, μὴ θηρίων στόμασιν ὅπως σῶμα βασιλικὸν διαμερισθῇ· τὸ δ᾽ αἴτιον, ἡ τοῦ ὀρθοῦ τῆς ἐκκλησίας δόγματος ὑπῆρχε παρατροπή, ἣν ζῶν μὲν ἐκεῖνος (ὡς πρόσθεν εἰρήκαμεν) κατεχειρίσατο, οὗτος δὲ λάθρα προσβεβίωκεν ὅλαις ἀπεστέργε τῆς ψυχῆς, ὡς προϊόντες ἐροῦμεν πλατύτερον. οὐ γὰρ ἐκεῖνον, τὴν δ᾽ ἐκείνου τοιαύτην μάλα σφοδρῶς ἀπεστέργετο πρᾶξιν. πατρικῆς γὰρ ἕνεκα στοργῆς καὶ τιμῆς, καὶ ὅση αἰδώς, πάντας υἱοὺς ὑπερβεβλήκει, ὁπόσοι πατράσιν ἀρέσκοντες ἔδοξαν. ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ τὸν βασιλέα Μιχαὴλ τὸν Παλαιολόγον, ἐς τοῦτον κατετελεύτησεν ὥρας. ἦν δὲ ὁ ἀνὴρ τήν τε ὄψιν εὐπρεπὴς κεκοσμημένος ἐκ φύσεως, μετά τινος ἐμβριθείας καὶ ἡγεμονικοῦ παραστήματος, ῥώμην τε ἔχων σώματος καὶ πεῖραν ἔργων πολεμικῶν διὰ πολλῶν τῶν χρόνων συγγυμνασθεῖσαν, καὶ ἀσκηθεῖσαν αὐτῷ, καὶ δεινὸς ὢν γνῶναι καὶ εἰπεῖν τὰ δέοντα, ὀξύτατος ἦν ἐν ταῖς πράξεσι. μεγαλοδωρότατος δ᾽ ἦν τὰ μάλιστα ἔδοξεν ἐν τοῖς προοιμίοις τῆς βασιλείας, ἵνα ταῖς εὐνοίαις οἶμαι οἰκειώσῃ-

Digitized by Google

οἰκειώσαιτο τὸ ὑπήκοον, ἔπειτα πρὸς τὸ μετριώτερον ὑπεχάλασε, τῶν πανταχόθεν ὑποφυομένων πολέμων μακρὰς καὶ πολυτελεῖς τὰς τῶν χρημάτων δαπάνας ἀπαιτούντων μετά τινος ἀνάγκης ἀπαραιτήτου. εἶχε δὲ, καὶ ὥς τινες ἔφασαν, συντριβήν τινα λογισμῶν, κεντοῦσαν ἀεὶ τὸ συνειδὸς τῆς ψυχῆς, διὰ τὴν καινοτομίαν τοῦ δόγματος, εἰς ἣν ὑπὲρ τῆς ἐν τοῖς παισὶ διαδοχῆς τῆς βασιλείας ἑαυτὸν κατηνέγκεν· ἀφ' ὧν, ὡς τὸ εἰκὸς, αὐτὸς ἀπώνατο, μηδὲ ταφῆς τελευταίου ἀξιωθῆναι βασιλικῆς, τῶν τῆς ἐκκλησίας θεσμοὺς τῆς πατρικῆς στοργῆς πολλῷ προτιμώντων. ἔμοιγ' οὖν ἐκεῖνος ἂν εἴη σοφὸς καὶ φρόνιμος οἰκονόμος, ὅστις ἑαυτοῦ γε εἵνεκα πρῶτον αἱροῖτο τὰ βέλτιστα, ἔπειτα τῶν υἱῶν καὶ ὅστις καθ' αἷμα προσήκει. ὅστις δ' ὁλοσχερῶς διὰ τὴν τοῦ βίου φλεγμαίνουσαν κενὴν δόξαν, καὶ τὰς τὴν ψυχὴν ὑποκλυζούσας δυστυχεῖς τῶν παρόντων καὶ λυομένων περιπετείας, καὶ προτιμῶν τὰ ἥδιστα τῶν βελτίστων, εἴθ' ἑαυτοῦ χάριν, εἴθ' ὅστις αἵματος γείτων αὐτοῦ, ἄθλιος οὗτος ἐμοὶ τῆς ἀπονοίας, καὶ μάταιος τῆς ἀνονήτου σπουδῆς· ὅτι πρὸς τοῦ καὶ θεὸν ἀντιστρατευόμενον ἔχειν τῇ γνώμῃ καὶ τοῖς βουλεύμασιν, ἤδη καὶ τἀναντία προφανῶς τῶν ἐλπίδων εὑρίσκει πρὸ τῶν ποδῶν, καὶ τοῖς τῆς κακοδαιμονίας ἐσχάτοις κρημνοῖς περιπίπτει. ἰδοὺ γὰρ καὶ ὁ τοῦ λόγου προκείμενος βασιλεὺς μιχαὴλ ὁ παλαιολόγος, τἆλλα συνετὸς ὢν, καὶ ὅλην, ὡς εἰπεῖν, τὴν τῆς τύχης εὐμένειαν ἐπακολουθοῦσαν ταῖς πράξεσιν ἔχων αὐτοῦ, πρός γε τὸ φίλτρον τῶν παίδων διεθηλεύθη· καὶ ἀληθεύοντα ἔδειξε πλάτωνα, πᾶν τὸ φιλοῦν περὶ τὸ φιλούμενον ἐκτετύφλωται, φάσκοντα. δέον γὰρ εἰς τὴν ἄνωθεν εὖ τὰ πάντα κινοῦσαν καὶ διοικοῦσαν πρόνοιαν ἀναρτῆσαι τὴν ὅλην ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν παίδων φροντίδα· ὁ δὲ τυφλῷ ποδὶ πρὸς τὰ φίλτρα τῶν παίδων φανὰς βαδίζων, ἔλαθεν ἑαυτὸν ἀρχῆς ἀπ' ἄκρας εἰς τὸ βάραθρον τῶν τε ἄλλων δεινῶν συνωθήσας, καὶ πρός γε, ὥστε δημοτικὴν κατάραν ἐφέλκεται. ἐπεὶ γὰρ ἐκ βρέφους αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ὁ κύριος ἄνωθεν ἐμνηστεύσατο, ὡς πολυτρόπως καὶ πολλαχόθεν δεδήλωται, εἰ τὴν μικροψυχίαν καὶ αὐτὸς ἐπὶ βραχὺ παρεκρούετο, καὶ τήν τε γλῶσσαν ἐπιορκίας παντοίας, τάς τε χεῖρας αἱμάτων ἀθῴους ἐφύλαττε· καὶ πρός γε ἔτι εἰ τὴν γνώμην ὑπορρόειον τῆς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔθους εἶχε καινοτομίας, μακρῷ ἂν τοῦ μέτρου τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέως παρήλασεν ἅπαντας ἅπασιν ὥστε πλήθει ἐγκωμίων ἐφέλκεται· ἀλλ' ἔχρην, ὡς ἔοικεν, ἐρράφθαι μὲν ὑπὸ ἱστιαίου τὸ πέδιλον, ὑποδεδέσθαι δὲ τὸν ἀρισταγόραν, ἵν' ἡμᾶς διὰ τὰς τῶν δεινῶν ἐσχατίας καταντήσωμεν, εἴτε δι' ἐκ τίσιν κακῶν παλαιῶν τε καὶ νέων, εἴτ' οὐκ οἶδ' ὅπως ἄν.

hibuit, cum uaria bella exiſteret, quæ diuturnos & magnos ſumptus citra ullam detrectationem poſtulabant. Nec deſunt, qui cum afflicto animo, & perpetuò turbata conſcientia fuiſſe dicāt, ob innouatum dogma: quod eò amplexus fuerat, ut Imperium ad liberos ſuos propagaret: à quibus id ſcilicet honoris ei eſt habitum, ut ne Imperatoria quidem ſepultura ornaretur, Eccleſiæ ſanctiones patriæ pietati longè præferentibus. Mea uerò ſententia is prudentiſsimè rebus ſuis conſulet, qui primùm ſuapte cauſa optima quæque amplexus fuerit: deinde liberis etiam & cognatis ſuis proſpexerit. Qui uerò toto animo incertam gloriolam aucupatur, & ijs caſibus qui animum obruunt, nec conſtantiæ quicquam habent, ſe ſubijcit, & iucundiſsima optimis ſiue ſua ſiue ſuorum cauſa anteponit: is miſer mihi uidetur, tum ob temeritatem, tum propter inane ſtudium: quòd præter Deum, eius uoluntati & conſilijs aduerſantem, e ueſtigiò etiam euidenter alia quàm ſperarat experitur, & in extremas miſerias præcipitatur. Ecce enim, is de quo nunc agimus, uir alioqui prudens, & in rebus gerendis fortunatus, charitate liberûm uictus, uerum eſſe oſtendit quod Plato dixit, Amorem eſſe cæcum. Nam cum omnes & de ſe & liberis curas in Diuinam prouidentiam rejicere debuiſſet: ille cæci inſtar, dum amori liberûm ſuorum indulget, imprudens à ſummo principatu in calamitatum barathrum ſe ſe præcipitauit: id' que conſecutus eſt, ut uulgò eum execrentur. Nam cum Deus imperium illi inde ab infantia deſtinaſſet, ut uariè multiſque locis declaratum eſt: ſi animi puſillitatem nonnihil moderatus eſſet, & linguam ab omni periurio, & manus à cruore cohibuiſſet, neque omnino ad peregrina & aliena ab Eccleſia dogmata deflexiſſet, longo interuallo ſuperiores Imperatores etiam laudatiſsimos ſuperaſſet. Sed oportebat utique calceum ab Iſtiæo conſui, ab Ariſtagora uerò indui, ut nos in extrema mala deueniremus: ſiue ad uetera & recentia delicta luenda, ſiue haud ſcio quam aliam ob cauſam. Atque hæc hactenus.

Propter liberos non uiolanda pietas.

NICEPHORI GREGORAE ROMANAE HISTORIÆ Liber ſextus.

CAPITA LIBRI VI.

Imperium Andronici Paleologi, filij Michaelis.

Eccleſiaſticorum procerum confuſio.

De Gregorio Cyprio patriarcha.

De altera coniuge Andronici, Irene.

De relegatione Beci patriarchæ.

De Eccleſia miſerabiliter à ſacerdotibus lacerata.

De Ioanne excæcato, Imperij hærede.

De cauſa Romanarum cladium in mari.

De patriarchatu ob animi ægritudinem à Gregorio recuſato.

Iuſti iudicij Dei explicatio.

De Athanaſio patriarcha.

De Porphyrogenito.

Athanaſij è patriarchico ſolio deſcenſus.

De Ioanne patriarcha Sozopolitano.

De Alexio pincerna.

De affinitate Cralis, Seruiæ principis.

De Alanis.

De Ioannis patriarchæ deſcenſu.

Periculoſa Imperij principia.

CVM autem Andronicus in Imperio patri ſucceſsiſſet, magno tumultu plena erant omnia. Hinc enim bellum Eccleſiaſticũ ab aduerſa factione renouabatur, Imperatoris obitu occaſione data: inde auxilia Scythica, quæ quatuor millium numerum excedebant, magnum Reipublicæ periculum minitabantur, ne propter eius à quo acceſsiti fuerant, obitum, noui aliquid molirentur. Erat autem eis facilimum, ſi uellent, cum Romanæ legiones nondum adeſſent, omnia miſcere cædibus, & prædas agere, & pecuniam unà cum ipſo Imperatore & Patribus conſcriptis abducere. His igitur de cauſis Andronicus pleriſque negocijs dilatis ac præteritis, omnem ſuam curam ad id conuertit, quo maximè urgebatur. Eos porrò manibus non plenis dimittere domum, nec Scytharum eſſe moris uidebat, nec alia ratione citra tumultum & pugnam abituros: Romana uerò pecunia

Scythæ contra Triballos mittuntur.

cunia

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΓΡΗΓΟΡΑ, ῬΩΜΑΙΚΗΣ ἱστορίας λόγος ἕκτος.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΒΙΒΛΙΟΥ ϛ.

Βασιλεία Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου υἱοῦ τοῦ Μιχαήλ.

Περὶ συγχύσεως τῶν τῆς ἐκκλησίας προεσταμένων.

Περὶ Γρηγορίου τοῦ πατριάρχου τοῦ ἐκ τῆς νήσου Κύπρου.

Περὶ τῆς τοῦ βασιλέως Ἀνδρονίκου δευτέρας γυναικὸς Εἰρήνης.

Περὶ τῆς ἐξορίας τοῦ Βέκκου, τοῦ χρηματίσαντος πατριάρχου.

Ὅτι περὶ τὴν ἐκκλησίαν δακρύων γεγόνασιν ἄξια παρὰ τῶν τότε ἀρχιερέων.

Περὶ τοῦ τυφλωθέντος διαδόχου τῆς βασιλείας Ἰωάννου.

Περὶ τῆς αἰτίας τῶν κατὰ θάλασσαν ἀφνωδρ.

Περὶ τῆς λύπης Γρηγορίου τοῦ πατριάρχου, δι' ἣν καὶ τὸν πατριαρχικὸν παρῃτήσατο θρόνον.

Διάκρισις περὶ δικαίας ψήφου τοῦ θεοῦ.

Περὶ τοῦ πατριάρχου Ἀθανασίου.

Περὶ τοῦ πορφυρογεννήτου.

Κατάβασις Ἀθανασίου ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου.

Περὶ Ἰωάννου τοῦ πατριάρχου τοῦ ἐκ Σωζοπόλεως.

Περὶ Ἀλεξίου τοῦ πιγκέρνη.

Περὶ συμπενθερίας τοῦ Κράλη Σερβίας.

Περὶ τῶν Ἀλανῶν.

Περὶ τῆς τοῦ πατριάρχου Ἰωάννου καταβάσεως.

ΕΠΕΙ δὲ πρὸς τὸν υἱὸν Ἀνδρόνικον ἡ τοῦ κράτους καὶ τῶν βασιλικῶν σκήπτρων μετέβη διαδοχή, καὶ πολὺς πολλαχόθεν τὰ πράγματα θόρυβος συνεκίνει· ἔνθεν μὲν γὰρ ὁ τῆς ἐκκλησίας ἀναρριπιζόμενος ἤρξατο πόλεμος παρὰ τῶν ἀπερραγέντων μερῶν, ἀφορμὴν εἰληφότων ἤδη τὴν τελευτὴν τοῦ βασιλέως· ἔνθεν δ' ὁ τῶν ἐκκληθέντων Σκυθῶν ὄχλος τεσσάρων ὄντων ἐπέκεινα χιλιάδων, πολὺν ἐπῆγε τοῖς πράγμασι κίνδυνον, μὴ τὸν καλέσαντα βασιλέα θανάτῳ ζημιωθέντος, νεωτερίσωσί τι περὶ τὴν τῶν πραγμάτων ἀλλοίωσιν, ῥᾷστον δ' ἦν αὐτοῖς βουληθεῖσιν, ἐπεὶ τὰ ῥωμαϊκὰ μὴ παρῆσαν στρατεύματα, φόνον τε οὐκ ὀλίγον τῶν παρατυχόντων ῥωμαίων ἐργάσασθαι, καὶ λείαν τά τε βασιλικὰ χρήματα, καὶ πρός γε αὐτὸν βασιλέα ὁμοῦ τῇ συγκλήτῳ λαβόντας ἀπαλλαγῆναι. Διὰ ταῦτα γοῦν ὑπερθέμενος καὶ παραδραμὼν τὰ πολλά, πρὸς τὸ κατεπεῖγον ὁ βασιλεὺς ἁπάσας ἔτρεψε τὰς φροντίδας. αὐτοὺς μὲν οὖν μὴ βεβαίας δεξιαῖς ἐς τὰ οἴκοι παραπέμπειν, οὔτε τῶν Σκυθῶν νομιζομένων ἑώρα τυγχάνον, οὔτ' ἄλλως θορύβου καὶ μάχης ἐκτὸς ἀπαλλάξειν ἤλπιζε τούτους. ἐκ ῥωμαϊκῶν

δ' αὖ

δ' αὖ χρημάτων αὐτοὺς ἐμπιπλάναι ζητεῖν, οὔτ' εὔπορον ἦν, οὔθ' ὅσιον ἐνομίζετο. ταῦτ' ἄρα καὶ σφᾶς ὁδηγῷ παραδοὺς τῷ μεγάλῳ κονοσταύλῳ Μιχαὴλ τῷ Γλαβᾷ, ἐν στρατηγικῇ ἐμπειρίᾳ ἐξησκημένῳ, τοσοῦτον ὡς παῖδας νομίζεσθαι σὺν τότε στρατηγοὺς παραβαλλομένους αὐτῷ, τῇ ταχίστῃ ἐπὶ Τριβαλλοὺς ἀπελαθῆναι παρεκελεύσατο, πολεμίους ὄντας μάλιστα καὶ αὐτοὺς ὄντας ἀεί, καὶ συχνὰ τῇ Ῥωμαίων κακὰ διατιθεμένους γῆν, ἵν' ἐν ταὐτῷ τούς τε Τριβαλλοὺς ἀσθενεστέρους ἐργάσαιντο, καὶ ἅμα αὐτοὶ πλείστην περιβαλλόμενοι λείαν, ἐκεῖθεν οὕτω τὰ οἴκοι τὸν Ἴστρον διαβάντες ἀποχωροῖεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γε πέπρακται, ὡς ἄρα γε καὶ βεβούλευται. τῷ δὲ βασιλεῖ ἀναγκαῖον ἦν τῇ βασιλευούσῃ ἐπιδημήσαντι, τὸν τοῦ πατρὸς καὶ βασιλέως ἀπαγγεῖλαι θάνατον τῇ μητρὶ καὶ δεσποίνῃ Θεοδώρᾳ, καὶ τὸ τοῖς βασιλεῦσι προσῆκον δημοσίᾳ στήσασθαι πένθος, ὅθεν τὸ τοῦ βασιλέως νεκρὸν ἐν τῷ τοῦ ἄστεος Σηλυβρίας ἀπαχθῆναι κελεύσας, διὰ τὸ μὴ κλαπῆναι παρὰ Λατίνων, αὐτὸς ἐς Βυζάντιον ἐπανήκει· καὶ τελεσθέντος τοῦ πένθους, ἔργον πεποίηται μέγιστόν τε καὶ πρῶτον τὴν τῆς ἐκκλησίας κατάστασιν. ζῶντος μὲν γὰρ τοῦ πατρός, ἔκρυπτε τὴν μελέτην αὐτῆς ἐν τοῖς λογισμοῖς, καθάπερ ἐν πίονι γῇ χειμῶνος δύναμίν τινα σπέρματα· νῦν δ' ἦρος, ὡς εἰπεῖν, ἐπιγενομένου τοῖς πράγμασιν, ἔδειξεν ὅστις ἂν ἐλάνθανε, καὶ δὴ κήρυκες πανταχῇ καὶ βασιλικὰ διατάγματα διεπέμποντο, τήν τε τῆς ἐκκλησίας διόρθωσιν διαγγελλόμενα, καὶ ἅμα τοὺς διὰ τὸν τῆς ἐκκλησίας ζῆλον ὑπερορίους κατάγοντα, καὶ ὅσοι τῶν ἀνηκέστων τι ἐπεπόνθεσαν. ἐπὶ τούτοις ὁ Βέκκος, λάθρα τὸν θρόνον καταλιπὼν ὑπεχώρησε, καὶ συνέκλεισεν ἑαυτὸν εἰς τὴν τῆς Παναχράντου μονήν, δείσας μὴ πρόφασιν τῆς ἀθρόας μεταβολῆς τῶν πραγμάτων λαβόντες τινές, διασπαράξωσι τοῦτον δραμόντες ἐξαίφνης. ἀνήχθη δ' εὐθὺς ὁ τοῦ Βέκκου πρότερον παραχωρήσαντος τοῦ θρόνου πατριάρχης Ἰωσήφ, νόσῳ καὶ γήρᾳ τὸ σῶμα καταπεπονημένος ἤδη, καὶ λαμπροῖς τοῦ θανάτου τοῖς προοιμίοις εἰς τὸν τάφον ὅλος συνελαυνόμενος. ἀλλ' ἐπειδὴ κοσμοκράτωρ ὁ διάβολος τοῦ αἰῶνος τούτου καλεῖται παρὰ τῇ θείᾳ γραφῇ, καὶ ἄρχων τοῦ περιγείου τοῦδε κόσμου καθέστηκε, τρόποις ἀπορρήτοις συγχωροῦντος τοῦ τὰ πάντα δημιουργοῦντος θεοῦ, εἰκὸς αὐτὸν κατ' ἴχνος ἕπεσθαι καὶ τοῖς γιγνομένοις ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ· καὶ τὰ μὲν κλῆρον ἑαυτοῦ καθάπαξ ποιεῖσθαι, ὁπόσα κακίας μεστά, τοῖς δὲ μοῖραν ἔχειν ἥντινα οὖν καὶ αὐτός, ὁπόσα τῶν βελτίστων ἐπιπεφύκει, καθάπερ τῶν ἀνθρώπων οἱ χῶρόν τινα κληρωσάμενοι, ἔπειτα τοὺς ἐνοικοῦντας δασμολογοῦντες, καὶ μοῖραν ἐκεῖθεν ἐτήσιον ἀπολαμβάνοντες ἀεί. ἓν γὰρ αὐτῷ φασι τῶν ἀδικωτάτων, εἰ κόσμου καλούμενος ἄρχων, ἔπειτα μὴ πάντων ὅσα περὶ τὴν γῆν νέμεται, τῶν μὲν ἀρχηγὸς εἴη καὶ αὐτοκράτωρ, τῶν δὲ μέτοχος καθόσον ἔξεστι. διὸ δὴ καὶ ἵνα μὴ μακρολογῶμεν, παραδράμωμεν τά τε ἄλλα καὶ τοὺς κατὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ σωτῆρος λυττήσαντας Ἰουδαίους· οὗτοι γὰρ καθάπαξ ἐγένοντο κλῆρος αὐτῷ· ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τοῦ σωτῆρος τοῖς μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις προσβαλών, τὸν ἕνα ἀφείλετο καθάπερ τινὰ φόρον δεσποτικόν, ἔπειτα ἐπῄει τὰς τάξεις ἁπάσας, τοὺς ἐν ὄρεσι καὶ σπηλαίοις ἀσκοῦντας, τοὺς τῶν ἐκκλησιῶν ἐπισκόπους, τοὺς τῶν δογμάτων σοφοὺς προστάτας, τὰ τῶν μαρτύρων παλαίσματα, καὶ πανταχόθεν ἀποκρουόμενος, καθόσον ἄνωθεν ἡ θεία * ἐπέτραπε δύναμις, ὅμως οὐκ ἄμοιρος τελέως ἀπήλλαξεν, ἀλλὰ πανταχόθεν ἠρανίσατο δῆμον πολυειδῆ, καὶ καινότερόν τι στρατόπεδον, ἵν' ἔχῃ αὐτῷ συμμετασχεῖν τῆς μελ-

* ἐπέτρεπε

Cōſerantur hæc æquis animis, ueroq; iudicio cū turbis noſtræ ætatis.

cunia eos explere uelle, nec facile erat, & nefas eſſe uidebatur. His igitur de cauſis, duce adiuncto Michaele Glaba, magno Conoſtablo, qui rei militaris uſu tantum excellebat, ut reliqui duces, pueri præ eo uiderentur, ut quamprimùm Triballos infeſtiſsimos hoſtes, qui Romano Imperio magnas ſæpe clades intuliſſent, adorirentur: eo conſilio, ut & horum uires imminuerent, & ipſi maxima præda parta, inde domum Iſtro traiecto recederent. Et hæc quidem ex ſententia ſucceſſerunt. Imperatori aūt neceſſe erat, in urbem profecto, patris obitū matri Theodoræ renūciare, publicū̄q; de more luctū indicere. Itaq; cadauer Imperatoris in urbem Selybriā deportari iuſsit, ueritus ne id Latini furarentur: ipſe Byzantium rediit, iuſtiſque peractis, in cōponendo Eccleſiæ ſtatu ante omnia elaborauit. quod conſilium patre ſuperſtite ſedulò diſsimulatum, per occaſionem protulit, & quis eſſet oſtendit. Proinde caduceatoribus & edictis quòlibet miſsis, Eccleſiæ correctionem nunciabat: & qui Eccleſiæ ſtudio exulabant, aut malè tractati fuerant, eos reuocabat. Interea Becus ſede clàm relicta, ſeceſsit, ſe'que in Panachranti monaſterio concludit, ueritus ne in hac ſubita mutatione à nonnullis diſcerperetur. In eius uerò locum ſtatim ſuffectus eſt Ioſeph, qui loco illi ceſſerat, morbo & ſenio confectus, & morti proximus. Enimuerò cum diabolus in ſacris literis huius mundi princeps appelletur, terrenarúmque rerum moderator, arcano conſilio Dei conniuente: probabile eſt, eum res quæ hic geruntur ueſtigiò perſequi: & quæ prorſus deprauata ſunt, ſibi prorſus uendicare: ex optimis autem portionem qualemcunque decidere, more hominum qui prouinciam aliquam ſortiti, habitatoribus tributum & annuum uectigal imponunt. Iniquiſsimè enim ſecum agi exiſtimat, qui mundi princeps uocetur, niſi eorum qui terram incolant, partim dux & dictator, partim ſocius ſit, quatenus liceat. Quamobrem quùm alia, tum ut Iudæi contra CHRISTUM Seruatorem inſanierint, ſtudio breuitatis præteribimus. Hi enim ſors eius fuerūt. Sed in ipſos Seruatoris diſcipulos atque Apoſtolos facto impetu, unum tributi nomine Domino eripuit. Deinde omnes ordines peragrauit, eorum qui in montibus & ſpeluncis exercentur, paſtorum Eccleſiæ, eorum qui dogmata eruditè explicant, eorum qui martyrio decertarunt. & quamuis undique excluderetur, quatenus Diuina prouidentia mandabat: tamen non prorſus inanis & uacuus abiit, ſed undecunque multiformem populum coegit, & nouum quendam exercitum, qui ſecum flammæ participes

Andronic. emendandum eccleſiæ ſtatum ſuſcipit.

Beci occultatio.

Ioſephus patriarcha

Diaboli potentia.

pes eſſent. Tum autem, cum Imperatorem à pio conatu auertere non poſſet, alio pacto confuſionem effecit, & pulchram illam concordiam tempeſtate diſſenſionum turbauit, ac nouam illam feſtiuitatem infeſtam reddidit: Eridem illam imitatus, quæ pomum contentionis in Thetidis & Pelei nuptijs proiecit, unde poſtea magnæ pugnæ & hoſtiles flammæ exortæ ſunt, uti fabularum parentes Poetæ tradunt: ac potius lupos, qui grege prius diſſipato, facile nonnullas oues abripiunt. Nam eò redegit populum, ut in binas & ternas ſectas ſcinderetur, quorum alij Ioſepho patriarcha, alij Arſenio olim mortuo niterentur: à quo Ioſepho ſacris interdictum dicerent, quòd ipſo uiuo ſedem occupaſſet: illis reclamantibus, canonicè depoſitum eſſe Arſenium à toto pontificum concilio: alij utrique factioni alia crimina obijcerent. Itaque Ioſephus duabus de cauſis cedere eſt coactus, tum ut paci eorum quibus moleſtus erat, conſuleret: tum quòd patriarchæ munus obire nequibat, totius corporis uiribus morbo & ſenio exhauſtis. Factionum porrò principes inter ſe rixabantur, linguas contra ſeſe, non ſtudio religionis, ſed iracundiæ impetu acuentes. Nam religionis
» ſtudium à ſuperna potentia pendet, diuináque & concinna quadam ratione guberna-
» tur. Qui uerò mentis ſuæ fores oſtentationi
» aperiunt: hi non animaduertunt, ſtudium ſuū
» in odium, &, ſi dicere liceat, zelum in ſcelus
» eſſe conuerſum, & pro frumento (ut ita di-
» cam) & uua cæteriſque bonis fructibus ſpi-
» nas & lolium extitiſſe: quæ non aliud ſunt ni-
» ſi lites ab animo non ſatis inſtituto profici-
» ſcentes, & aduerſariarum orationum certamina.
At Imperator naturá mitis, cum neutros offendere uellet, & ſcandala utrinque caueret, media uia incedere inſtituit. Eſt autem ad Orientale latus Helleſpontiaci freti, locus Atramytium, ubi uiri illi edictis Imperatorijs accerſiti confluunt : nec ij tantum quorum ſtudium ratione regitur, ſed & promiſcua & impudens turba, partim thronos ambientes, rem quæ conditionem eorum longè ſuperabat: partim pecuniæ, partim gloriolæ & honorum cupiditate, qui in uita mortalium uarij oberrant. Sed illud penè me præteriſſet, quod in primis explicandum eſt, ne pòſt orationis ſeries interrumpatur. Nam cum Ioſephus, ut diximus, breui tempore ſedem reliquiſſet, ac paulo pòſt uita etiā exceſſiſſet: non ęquū eſſe uiſum eſt, ac minimè conſultū, ut Eccleſia tam perturbatis temporib. ſine paſtore relinqueret̃. Erat aūt tū inſigni uir facundia, ex Imperatorij cleri collegio, Georgius Cyprius, qui elegātes gręcę literaturę numeros & Atticam illam linguā longo iam tempore obliuionis gurgite demerſam, ingenij

Factiones Eccleſiaſticæ propter patriarchas.

Ioſephus patriarchatu cedit.

Calūnia potius quàm ſtudium religionis.

Georgius Cyprius patriarcha.

λύσης φλογός. καὶ νῦν δ' ἐπειδὴ τῆς ἀγαθῆς ὁρμῆς ἀνακόψαι οὐκ εἶχε τὸν βασιλέα, σύγχυσιν ἕτερον τρόπον εἰσάγει, καὶ κλύδωνα ἐγείρει κατὰ τῆς καλῆς ὁμονοίας ἐκείνης, καὶ ἀνέορτον τίθησι τὴν καινὴν ἐκείνην ἑορτὴν καὶ πανήγυριν. καὶ μιμεῖται τὴν ἔριν ἐκείνην, ἣ τὸ μῆλον κατὰ τοὺς Θέτιδος καὶ Πηλέως ἔῤῥιψε γάμους· ὃ πολλὴν ἀνήγειρε μάχην, καὶ φλόγα πολέμων ὕστερον, ὡς οἱ τῶν μύθων πατέρες ἔφασαν ποιηταί. ἢ μᾶλλον μιμεῖται τοὺς λύκους, οἳ τὸ ποίμνιον θορυβήσαντες, ἔπειτα ῥᾳδίως ἔστιν ἃ τῶν προβάτων ἁρπάζουσι. παρασκευάζει γὰρ αὐτοὺς διχῇ καὶ τριχῇ διελέσθαι σφᾶς αὐτούς· καὶ τοὺς μὲν Ἰωσὴφ εἶναι μερίδα φάσκειν τοῦ πατριάρχου, τοὺς δὲ Ἀρσενίου τοῦ πάλαι θανόντος· καὶ τοὺς μὲν εἶναι λέγειν ὑπ' Ἀρσενίου ἀφωρισμένον τὸν Ἰωσήφ, ὅτι ζῶντος ἐκείνου, τὸν ἐκείνου θρόνον εἰλήφει· τοὺς δὲ καθῃρημένον εἶναι κανονικῶς Ἀρσένιον, ὑπὸ πάσης τῆς τῶν τότε παρόντων ἀρχιερέων συνόδου· τοὺς δὲ ἄλλα κατ' ἀμφοτέρων προτείνειν κεφάλαια, ὡς ἐντεῦθεν ἀναγκασθῆναι μὲν τὸν Ἰωσὴφ τοῦ θρόνου τοῖς βουλομένοις παραχωρεῖν, δυοῖν ἕνεκα, τῆς τε εἰρήνης τῶν δι' αὐτὸν ὀχλουμένων, καὶ τοῦ μὴ δύνασθαι τὰ τῷ θρόνῳ προσήκοντα πράττειν, ὅλην ἀφῃρημένον ὑπὸ γήρως καὶ νόσου τὴν τοῦ σώματος δύναμιν· τοὺς δὲ τοῦ ζήλου προστάτας καταλειφθῆναι στασιάζοντας, καὶ κατ' ἀλλήλων τὰς γλώσσας ὁπλίζοντας, οὐ ζήλῳ θείῳ δημαγωγουμένας, ἀλλ' ἀσεβείᾳ στρατηγουμένας θυμοῦ. ὁ γὰρ κατὰ θεὸν ζῆλος τῆς «
ἄνωθεν ἐξῆπται δυνάμεως, καὶ ἄγεται θείαν, καὶ «
ἔμμουσον ἀγωγήν· οἱ δὲ ταῖς τῆς κενοδοξίας πύλαις τὸν νοῦν παρακαθῆσθαι ἐξασκήσαντες, ἔλαθον τὸν ζῆλον μεθαρμόσαντες πρὸς ζηλοτυπίαν, καὶ ἀντὶ σίτου φαύλας καὶ σταφυλῆς, καὶ ὅσοι τῶν καρπῶν ἀγαθοί, ἀκάνθας γεωργήσαντες καὶ τριβόλους· ταῦτα δ' εἰσὶν ἔριδες, ἀπὸ γνώμης οὐ μάλα πεπαιδευμένης, καὶ λόγων ἀντιπάλων δίαυλοι. ὁ μέντοι βασιλεὺς φύσει πρᾶος ὤν, καὶ μήτε τούτους ἐθέλων λυπεῖν, μήτ' ἐκείνους, ἀλλὰ τὰ ἑκατέρωθεν φυλαττόμενος σκάνδαλα, τὴν μέσην ἔγνω βαδίζειν. ἔστι δὲ παρὰ τὰ ἑῷα πλευρὰ τοῦ Ἑλλησποντίου πορθμοῦ χῶρός τις Ἀτραμύτιον κεκλημένος· πρὸς δὴ τοῦτον ἐκάλει τὰ βασιλέως προστάγματα τοὺς ἄνδρας ἐκείνους, ἐκεῖ τηνικαῦτα καὶ αὐτοῦ γε παρόντος. καὶ δὴ συνέῤῥεον οὐ μόνον οἱ λόγῳ τὸν ζῆλον λαχόντες ἡνιοχεῖν, ἀλλ' ὄχλος τὸ πλεῖστον ἀλογίᾳ καὶ ἀναιδείᾳ συντεθραμμένος, οἱ μὲν θρόνων ἐρῶντες, πρᾶγμα πολλῷ τὴν τάξιν αὐτῶν ὑπερβαῖνον· οἱ δὲ χρημάτων, οἱ δὲ δόξης κενῆς καὶ τιμῶν, οἷαι παρὰ τὸν βίον πλανῶνται πολυειδεῖς· ἀλλ' ἐκεῖνο μικροῦ με παρέδραμεν, ὃ προσληφθῆναι χρεών, ἵνα καθ' εἱρμὸν ὁ λόγος βαδίζῃ, καὶ μὴ διακόπτηται τὴν συνέχειαν ἐφεξῆς προϊών. ἐπεὶ γὰρ Ἰωσήφ, ὡς εἰρήκαμεν, ἐν βραχεῖ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἀπολιπών, μικρὸν ὕστερον καὶ τὸν βίον μετήλλαξεν, οὐ δίκαιον ἔδοξεν, οὐδὲ πόῤῥω διαίτης ἡμαρτημένης, ἄνευ ποιμένος, ἐν οὕτω συγχύσεως γέμοντι χρόνῳ τὴν ἐκκλησίαν τυγχάνειν. καὶ ἦν τηνικαῦτα ἀνὴρ ἐν λόγοις ἐπίσημος τῷ βασιλικῷ συγκαταλεγμένος κλήρῳ Γεώργιος ὁ ἐκ Κύπρου· ὃς τὸν ἐν ταῖς γραφαῖς [illegible] τῆς Ἑλλάδος ῥυθμόν, καὶ τὴν ἀττικίζουσαν γλῶσσαν ἐκείνην, πάλαι πολλῷ ἤδη χρόνου λήθης κρυβέντα βυθοῖς,

φύσεως

φύσεως δεξιότητι καὶ φιλοπονίᾳ τελεωτέρᾳ πρὸς φῶς ἤγαγε, καὶ οἱονεί τινα ἐχαρίσατο ἀναβίωσιν. τοῦτον ἐμελέτησέ τε καὶ προὐτεθύμητο, ὃν τὸν πατριαρχικὸν ἀναγαγεῖν θρόνον ὁ βασιλεύς, ἄρτι καὶ τὸ μοναχικὸν ἀλλαξάμενον σχῆμα, πλὴν οὐχ ὑπ' οὐδενὸς τῶν ἁπάντων ἐβούλετο τὴν χειροθεσίαν αὐτοῦ ἐγχειρῆσαι, ὁπόσοι τῇ τοῦ δόγματος καινοτομίᾳ κεκοινωνήκεισαν, ἀλλ' ὃς ἀκοινώνητον ἑαυτὸν συνετήρησεν, ὡς κινδυνεύειν ἐντεῦθεν βραδύνειν τὰ τῆς σπουδῆς, προεβλήθη μέντοι παρὰ τοῦ βασιλέως μετὰ τὰς ψήφους καὶ μαρτυρίας τὰς ὀφειλούσας, καὶ τὴν ποιμαντικὴν ῥάβδον ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ βήματος, παρὰ τῆς τοῦ βασιλέως ἔλαβε χειρὸς κατὰ τὸ πάλαι κρατῆσαν ἔθος. καὶ ἦν διενεργῶν ἔπειτα διοικῶν ἔστιν ἃ τῶν πατριαρχικῶν δικαίων, ὅσα οὐχ ἱερωσύνης ἐδεῖτο. βραχὺ τὸ μεταξὺ καὶ οὕτωσί πως εἴτ' οὖν ἐκ τοῦ αὐτομάτου, ἢ μᾶλλον προνοίᾳ θεοῦ, πρέσβυς δὲ αἰτωλίας τελέσας παρὰ τοῦ ἐκεῖσε κρατοῦντος νικηφόρου τοῦ δεσπότου, ἐς τὴν κωνσταντινούπολιν ἀφικνεῖται, ὁ *μοζύλης ἐπίσκοπος, καὶ ἐπ' αὐτῷ ἐκ μακεδονίας ὁ δεβρῶν ἐπίσκοπος, οὐ πρέσβυς ἀφικόμενος οὐδενός, ἀλλ' ἑτέρας ἕνεκα χρείας. τούτων ἀμφοτέρων ἀκοινώνητον διατηρησάντων τὴν γνώμην τῆς τῶν ἄλλων ἐπιμιξίας, ὁπόσοι τῇ καινοτομίᾳ τοῦ δόγματος ἑκόντες ὑπήχθησαν, προὐκρίθη ὁ μοζύλης ἐπίσκοπος τοῦ δεβρῶν. ὁ μὲν γὰρ ὁ μοζύλης ὑπὸ τὴν τῆς ναυπάκτου ἐτέλει μητρόπολιν, ἡ δὲ ναύπακτος ὑπὸ τὸν τῆς κωνσταντινουπόλεως θρόνον· ὁ δέ γε δεβρῶν ὑπὸ τὸν θρόνον ἐτέλει τῆς πρώτης ἰουστινιανῆς, καὶ ἦν διὰ τοῦτό γε οἰκειότερος τῇ παρούσῃ χρείᾳ διακονῆσαι μᾶλλον ὁ μοζύλης ἢ ὁ δεβρῶν. ταῦτ' ἄρα καὶ παρὰ τὴν ἀρχήν, ὡς εἴρηται, προβληθέντος τῷ βασιλεῖ πατριάρχου γρηγορίου τοῦ ἐκ κύπρου, προτραπεὶς ὁ τοιοῦτος μοζύλης, χειροτονεῖ γερμανόν τινα μοναχὸν εἰς τὴν τῆς θρακικῆς ἡρακλείας μητρόπολιν. τούτῳ γὰρ κατὰ τὰ πάλαι ἐφεῖται προνόμια, χειροτονεῖν τὸν κωνσταντινουπόλεως, ἐπεὶ καὶ τοῦ μεγάλου κωνσταντίνου, τοῦ τὸ βυζάντιον εἰς νέαν καὶ μεγίστην κατασκευάσαντος ῥώμην, μὴ καταλύειν ἐθελήσαντος τὰ τῶν πάλαι βασιλέων προνόμια, ἀλλ' ἐπικυρώσαντος μᾶλλον, αἰδοῖ τοῦ μακροῦ χρόνου, καὶ τοῦ τὸν νόμον θέντος σεβήρου τοῦ αὐτοκράτορος, ὁπότε σὺν μάλα τοι πλείστοις ἱδρῶσι καὶ πόνοις ἐκεῖνος αὐτὴν παρεστήσατο, βυζάντιον οὖσαν ἔτι, καὶ τά τε ἄλλα πρὸς ἄμυναν κατασκευὰς αὐτῆς, καὶ τὰ τείχη καθῄρηκε, τὸ τελευταῖον τούτοις δὴ τοῖς ἐπὶ θρᾴκης ἡρακλεώταις, ὥστε καὶ κώμῃ χρῆσθαι αὐτῇ ἐχαρίσατο· εἴτ' οὖν διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν τηρεῖται διηνεκῶς τὸ τοιοῦτον προνόμιον, εἴτ' οὐκ οἶδ' ὅπως, ἐπικρατῆσαι δ' οὖν ὅμως καὶ ἐπὶ τοῦδε τοῦ χρόνου τουτί γε, ὡς εἴρηται, καὶ εἰς διάκονόν τε καὶ ἱερέα δὲ ἀναγνώστου προβιβάσας ὁ ῥηθεὶς ἡρακλείας γρηγόριον τὸν ἐκ κύπρου, εἶτα καὶ πατριάρχην κεχειροτόνηκεν ὕστερον, συλλειτουργοῖς χρησάμενος ἀμφοτέροις ἐκείνοις τοῖς ἐπισκόποις τῷ τε μοζύλης καὶ τῷ δεβρῶν. ἀλλ' ἐπανιτέον ὅθεν εἰς ταῦτα ἐξέβημεν. ἠρίζοντο μὲν οὖν, ὡς ἔφθημεν εἰρηκότες, τὰ τῶν ζηλωτῶν ἐκεῖνα συστήματα δι' ἅς γε εἰρήκειμεν τὰς αἰτίας. ἠρίζοντο δ' ἔτι καὶ διὰ αὐτόν γε τὸν πατριάρχην, πρόφασιν μὲν ὅτι πρὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἐκ κύπρου ἐλθὼν τοῖς ῥωμαίων ἐπιδεδημηκὼς ἤθεσι, καὶ τῶν λατινικῶν ἠθῶν ἔστιν ἃ ἐπαγόμενος, ὑποψίαν ταῖς τῶν πολλῶν διεσκέδασε γνώμαις, ὡς ἀναγνώστου χειροθεσίαν παρὰ λατίνων ἐδέξατο, εἴτε τοῦ τῶν ἐπιχαιρεκάκων γρύξαντος ὥσπερ πρότερον, εἴτε τοῦ καιροῦ σχεδιάσαντος τηνικαῦτα τῇ κακοηθείᾳ τῶν ζηλωτῶν, ἢ μᾶλλον τοῦ ἐρεθίζοντος ἐκείνους δαίμονος καὶ τῶν ἐκείνων κατατρέχοντος ἐρίδος, ὥσπερ ὑπαγορεύσαντος ἵνα πολλαπλοῦν τε καὶ πολλαχόθεν ἡ

* μοζύλης

ingenij dexteritate ac ſingulari ſtudio in lucem produxit, ac uelut ab inferis reuocauit. Hunc, cum non ita pridem monaſticum habitum induiſſet, in animo habebat & ſtudebat Imperator ad patriarchicum ſolium euehere: à nemine tamen eorum illi manus imponi uolebat, qui nouum illud dogma amplexi fuiſſent: ut periculum eſſet, ne res diutius differretur. Eſt tamē ab Imperatore poſt debita ſuffragia & teſtimonia deſignatus: & paſtorale pedum in Imperatorio ſuggeſtu, ueteri more ab Imperatore porrectum, accepit. Proinde negocijs intentus, patriarchica iura, quæ cum ſacerdotio nihil coniunctum habebant, adminiſtrabat. * Non multo pòſt, ſiue fortuitò ſiue diuinitùs, Conſtantinopolim uenit Mozyles epiſcopus, Nicephori Aetoliæ principis legatus: & poſt hūc è Macedonia Debrorum epiſcopus, non ille quidem legatione fungens ulla, ſed alterius negocij cauſa: quorū uterq; cū dogmatis noui ſectatorib. nunq̄ ſuffragatus eſſet, Mozyles epiſcopus prælatus eſt Debreno. Mozylenus enim metropolitano Naupactio, Naupactius Cōſtantinopolitano parebat: Debrenus uerò ad primam Iuſtinianam pertinebat, unde ille ad hoc negocium aptior uidebatur. Idem Mozylenus patriarchæ iam ab Imperare, ut dictum eſt, deſignati hortatu, Germanum monachum quendam, metropolitanū Heracleæ deſignat. Huic enim ab antiquo ius Conſtantinopolitani eligendi debetur: cum ne Magnus quidem Conſtantinus, qui nouam Romam, eámque maximam è Byzātio fecit, ueterū Imperatorum priuilegia abrogare noluerit: ſed potius & diuturni temporis & Seueri Imperatoris uerecundia adductus, confirmarit. à quo lex illa lata eſt, cū Byzantium multis ſudoribus captum, quum cæteris defenſionum præſidijs, tum mœnibus nudauit, & Heracleotis denique Thracibus pro pago tractandum donauit. Siue igitur ex ea, ſiue alia de cauſa conſuetudo hæc inoleuerit, tum quidem hoc ſic actum eſt, ut diximus: & è lectore Gregorium Cyprium Heracleę epiſcopus primùm diaconum & ſacerdotem, pòſt & patriarcham creauit, duobus illis epiſcopis Mozyleno & Debreno adiutoribus. Sed ad inſtitutum redeundum eſt. Cœtus igitur factionum illarum quas diximus, ijſq; de cauſis quas expoſuimus, & propter ipſum patriarcham, inter ſe contendebant, per cauſam, quòd uiginti natus annos è Cypro ad Romanos mores ſe contuliſſet: & quaſi Latinorum inſtituta probaret, ſuſpectus eſſet, & à Latinis lector creatus fuiſſet; ſiue id maleuolus quiſpiam antè ſparſiſſet, ſiue æmulorum improbitas extemporè confinxiſſet: ſiue inſtigator & litis illius præſultor dæmon dictaſſet, ut multiplex &

Mozylenus epiſcopus.

Debrenus epiſcopus.

Germanus Heracleæ epiſcopus patriarchā Byzantinū creat.

Zelotæ ex ambitione et auaritia Cyprio obtrectant.

trarium eſſet perturbationis & confuſionis illius ſpectaculum. Et hæc cauſa improbandi patriarchę fingebatur: cum reuera exilio cæteriſque calamitatibus ultrà quàm par eſt gloriarentur & efferrentur, ſibique imputari ea uellent quæ Eccleſiæ ſanctionibus per miſſa ſint, & omnibus regio more ius dicere: prætereàque unum ſui cœtus in patriarchico ſolio collocare cuperent, ut hac ueluti munitiſsima arce freti, & magna ac ſplendida dignitate ſubnixi, omnes epiſcopatus & metropoles inter ſeſe partirentur, & omnibus monaſterijs dominarentur, & omnes Eccleſiaſticos ordines ſibi uendicarent, & omnes ſacras prouincias adminiſtrarent, inferendique & efferendi & diſtribuendi ius haberent, & his rationibus iuſta uirtutis & ſtudij ſui præmia hic conſequerentur. Cæterùm, cum Atramyttij, ut dictum eſt, conueniſſent, omnibus poſt multa uerborum certamina placuit, ut utrorumque opiniones, unde magnę illius contentionis rationes germinaſſent, duobus libris inſcriberentur, ac Deo iudicium per ignem & miracula committeretur. Cum autem per totam noctem ſtetiſſent, & Deum ſedulò deprecati eſſent, in ipſo magno Sabbatho libros in medio templo in ignem coniecerunt. Ac utraque ſane factio ſperabat, ſuum codicem inuiolatum permanſurum. Sed uana ſpes illa fuit. Ignis enim utrunque complexus, ſtatim in cineres redegit. id'que Dei iudicium fuit, & deriſus eorum omnium, qui rem ſeriam in nugis agerent, & Eccleſiam alieno tempore turbarent. Quod cum uidiſſent, ipſis quoque omnibus uiſum eſt, repudiata contentione ſpectare concordiam & pacem, & fauſtam comprecationem à Gregorio patriarcha admittere. His peractis, Arſenij ſtudioſi petiuerũt, ut cadauer illius in urbem referretur. Ea poſtulatio minimè ſimplex fuit, ſed à magno conſilio profecta, uti ſcilicet factum illud Arſeniatis palàm honorificum eſſet, Ioſephitis uerò clàm ignominioſum. Facile tamen impetratum eſt. Cum autem funus ad Eugenij portam uſque perlatũ eſſet: & patriarcha cum omni clero, & Imperator cum toto Senatu deſcenderũt, atque ita cum hymnis inſignibus & facibus in diuinæ Sapientiæ ampliſsimam ædem eſt perlatum. Sed poſtea Theodora, Michaelis Imperatoris è ſorore Eulogia neptis, primùm Muzalonis, deinde Raulis, utriuſque Protoueſtiarij, uxor, impetrauit, ut in D. Andreæ monaſterio, quod ipſa renouarat, reponeretur.

Atramyttenus ignis litem non dirimit.

Arſenij funus.

DE

συγκεκροτημένον τὸ τῆς ταραχῆς καὶ συγχύσεως ἱκανῶς θέατρον. πρόφασιν μὲν οὖν διὰ ταῦτα τούτοις ὁ πατριάρχης ἀπρόσδεκτος ἦν· τῇ δ' ἀληθείᾳ ταῖς ἐξορίαις καὶ τοῖς ἄλλοις τοῦ ζήλου παθήμασι πέρα τοῦ δέοντος ἐγκαλλωπιζόμενοι καὶ ἐπαιρόμενοι, ἤθελον αὐτοὶ τὰς αἰτίας ἔχειν τῶν τε ἄλλων, ὅσα ἐφεῖται τοῖς ἐκκλησίας τελεῖσθαι πράγμασι, καθάπερ ἀπὸ σκήπτρου τοῖς ἅπασι θεμιστεύοντες, καὶ πρός γε ἕνα σφῶν αὐτῶν τῷ πατριαρχικῷ θρόνῳ ἐγκαθιδρύσαι, ὃν ἂν αὐτοὶ βούλοιντο, ἵν' ὡς ἀπό τινος ἐρυμνῆς ἀκροπόλεως τῆς λαμπρᾶς, καὶ μεγάλης ταύτης ἀξίας ὁρμώμενοι, ῥᾷστα πάσας ἐπισκοπάς τε καὶ μητροπόλεις κληρώσαιντο, καὶ πάντων αὐτοί γε ἐξηγοῖντο ἀσκητηρίων, καὶ πάσας αὐτοὶ διαλαγχάνοιεν τάξεις ἐκκλησιαστικάς, καὶ πάσας διέποιεν ἱερατικὰς ἐπαρχίας, εἰσφορᾶς τε πάσης καὶ ἐκφορᾶς καὶ διανομῆς αὐτοί γε τυγχάνοιεν κύριοι, ὡς ἂν οὑτωσί πως ἀπεχοῦντα σφίσιν ἀποδοθείη ταῦτα τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ ζήλου ἔπαθλα. ἐπεὶ μέν τοι συνῆλθον, ὡς εἴρηται, περὶ τὸ Ἀτραμύττιον, ὡμολόγηται πᾶσι καὶ συνεπεφάνηται μετὰ πλείστους τῶν λόγων διαύλους, βίβλοις δυσὶν ἐγγραφείσας ἑκατέρων τὰς δόξας, ἀφ' ὧν οἱ τῆς μεγάλης ἐκείνης ἐβλάστησαν ἔριδος λόγοι, τῷ θεῷ διὰ πυρὸς καὶ σημείων ἐπιτρέψαι τὴν κρίσιν. παννύχους τοίνυν πεποιηκότες στάσεις, καὶ δεήσεις παμπόλλας πρὸς τὸν θεὸν κατ' αὐτὸ δὴ τὸ μέγα καὶ ἱερὸν σάββατον, τὰς βίβλους καθῆκαν εἰς πῦρ κατὰ μέσον τὸ θεῖον ἀνάκτορον. ἐλπὶς μέν τοι ἦν ἀνὰ μέρος ἑκατέροις ἰδιαζόντως τοῖς μέρεσι, θατέραν ἀλώβητον φυλαχθήσεσθαι· ἀλλ' ἦσαν ἄρα ἐλπίδες ταῦτα κεναί, καὶ γρηγορούντων ὡς ἀληθῶς ἐνύπνια. ἀθρόον γὰρ τὸ πῦρ ἀμφοτέραν δραξάμενον, σποδιὰν τὴν ταχίστην πεποίηκε· καὶ ἦν τοῦτο ψῆφος θεοῦ καὶ χλεύη κατὰ πάντων ὁμοῦ, σπουδὴν ποιουμένων τὴν παιδιάν, καὶ ἀκαίρους τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπιφερόντων κλύδωνας. τοῦτο θεασαμένοις, ἔδοξε καὶ αὐτοῖς καταγνοῦσι τῆς ἔριδος, ἀσμένως τε βλέψαι πρὸς τοὺς κοινοὺς τῆς εἰρήνης ἅλας, καὶ δὴ τὴν τῆς ὁμοφροσύνης ἐληλυθέναι τράπεζαν, καὶ εὐλογίαν ἅμα εὐχῇ παρὰ Γρηγορίου δέξασθαι τοῦ πατριάρχου καθάπαξ σὺν ἅπαντας. τούτων οὕτω γεγενημένων, προσίασιν οἱ Ἀρσενιάται τῷ βασιλεῖ, μετακομισθῆναι ζητοῦντες τὸν Ἀρσενίου τοῦ πατριάρχου νεκρὸν εἰς τὴν βασιλεύουσαν· καὶ ἦν ἡ ζήτησις οὐ μάλα ἁπλῆ, ὅτι μὴ βαθυγνώμονος διανοίας ἔκγονον, ἵνα τιμὴ μὲν ἴσως τοῖς Ἀρσενιάταις τοῦτο καταστῇ λαμπρά, λανθάνουσα δὲ τοῖς Ἰωσηφίταις αἰσχύνη. γίνεται δ' οὖν ὅμως ῥᾷστα τῆς ἐνδόσεως γεγενημένης, καὶ δὴ μέχρι τῆς Εὐγενίου πύλης μετακομισθέντος ἐκείνου, κατίασιν ὅ, τε πατριάρχης μετὰ τοῦ κλήρου παντός, καὶ ὁ βασιλεὺς ἅμα πάσῃ τῇ συγκλήτῳ· καὶ οὕτω μεθ' ὕμνων περιφανῶν καὶ λαμπάδων, ἀνήγαγον ἅπαντες τοῦτον εἰς τὸν μέγιστον τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας νεών. ὃν μετὰ χρόνον ζητήσασα, ἤγαγεν εἰς ἣν ἀνεκαίνισε τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου μονὴν Θεοδώρα, ἣ θυγάτηρ μὲν ἦν τῆς τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ ἀδελφῆς Εὐλογίας, γυνὴ δὲ πρότερον τοῦ Μουζάλωνος τοῦ πρωτοβεστιαρίου, ὕστερον δὲ τοῦ Ῥαοὺλ πρωτοβεστιαρίου καὶ αὐτοῦ γενομένου.

ΠΕΡΙ

Digitized by Google

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ἀνδρονίκου δευτέρας γυναικὸς εἰρήνης.

Ἐπεὶ δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ σύζυγος οὐκ ἦν τηνικαῦτα (προτεθνήκει γὰρ ἡ ἐξ οὐγγρίας ἐλθοῦσα προτέρα τούτου γυνή, ἐπὶ δυσὶ παισί, τῷ τε βασιλεῖ μιχαὴλ, καὶ κωνσταντίνῳ τῷ δεσπότῃ) διαπρεσβεύεται πρὸς τὸν ῥῆγα τῆς ἱσπανίας. ὁ δ᾽ ἄσμενος ἐκπέμπει οὐ θυγατέρα οἰκείαν, ἀλλ᾽ ἄλλην κατὰ γένος αὐτῷ προσήκουσαν, εἰρήνην φημὶ τὴν τοῦ μαρκεσίου ἐκείνου ἀπόγονον, τοῦ μετὰ τὴν τῆς κωνσταντινουπόλεως ἅλωσιν κληρωσαμένου θεσσαλονίκην μετὰ τῶν πέριξ. ἐκπέμπει δ᾽ αὐτήν, ὡς εἰρήκαμεν, ὁ τῆς ἱσπανίας ῥήξ, οὐ κατὰ τὸ πάλαι παρὰ λατίνοις κρατῆσαν ἔθος, τοῦ πάπα * προτρέψαντος πρότερον. ἔθος γὰρ τοῖς τῶν λατίνων ἐντιμοτέροις, μὴ κηδεύειν ῥωμαίοις, πρὶν τὸ ἐνδόσιμον εἰληφέναι παρὰ τοῦ πάπα· ἀλλ᾽ ἐπειδήπερ διά τινα σκανδάλου πρόφασιν ἀφορισμοῦ καθυποβεβλημένος ἐπιτιμίῳ παρὰ τοῦ πάπα ἐτύγχανε, σκῆψιν τὸ σκάνδαλον ποιησάμενος, λάθρα ταύτην ἐξέπεμψε, βασιλίδα ῥωμαίων ἐσομένην. ἦν δὲ ὁ μὲν βασιλεὺς τηνικαῦτα τῆς ἡλικίας τρίτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἀμείβων· ἑνδέκατον δ᾽ ἡ νέα σύζυγος ἡ εἰρήνη, ᾗ δὴ καὶ κάλλος καὶ ἁρμονία τοῦ ἤθει καὶ τοῦ προσώπου ἐπέπρεπεν οὐ μικρά. ἐπεὶ δ᾽ ὥσπερ τοῖς ὑγροτέροις τῶν ξύλων ἐμφύονται σκώληκες, οὕτω καὶ ταῖς φιλοτίμοις ψυχαῖς ὡς ἐπίπαν ζηλοτυπίαι καὶ φθόνοι δεινοί τινες ὑφέρπουσι κατὰ τῶν ὁμοτέχνων, καὶ πρὸς ἃ μάλιστα τῶν ἐπιτηδευμάτων ἐκεῖνοι σπουδάζουσιν· ἐνίει καὶ τὸν πατριάρχην γρηγόριον, ἡ τῆς τοῦ βέκκου γλώττης καὶ διανοίας ὀξύτης, καὶ δεινὸν αὐτῷ ἦν εἰ διαβόητος μὲν ἐν τοῖς τότε γενόμενος ἕλλησι μόνος αὐτός, διαβόητος δὲ κἂν τοῖς τῶν πατριαρχῶν ἐλλογίμοις ἐλπίζων ἀκούσεσθαι, ἔπειτα ζημιοῖτο διὰ τῆς ἐν ταῖς διαλέξεσιν εὐνομίας ἐκείνου, τὴν τοσαύτην φιλοτιμίαν· διά τε τοῦτο καὶ αὐτὸς οὐ μέτρια συνεβάλετο πρὸς τὴν ἐξορίαν ἐκείνου. ὅθεν ἐξόριστος ἐκεῖνος περί που τὰς προπόδας τοῦ ὀλύμπου πεμφθείς, οὐκ ἔληγεν οὐρανῷ τε καὶ γῇ προσαγγέλλων τήν, ὡς ἐκεῖνος ἔφασκεν, ἀδικίαν ὁμοῦ καὶ ἀπήνειαν, ἣν ἀσυμπαθῶς κατ᾽ αὐτοῦ γε ἐπήνεγκαν, δέον φιλανθρωπότερον τῇ ἐκείνου κολάσει χρήσασθαι, καὶ τὴν ἱερωσύνην ἀφῃρημένους αὐτὸν ἀπεχθῶν ἡγεῖσθαι, τὸ μηδὲν περί τ᾽ ἄλλα παρεχομένους αὐταρκές, ἀνθρώπους γε ὄντας, ἀνθρώπῳ γε ὄντι, καὶ μεγάλης δόξης ἐκπεπτωκότι, καὶ δι᾽ αὐτὸ δὴ μάλιστα πολλῆς εἴπερ ποτέ, τῆς περί τ᾽ ἄλλα δεομένῳ ψυχαγωγίας, ὁπόσαι τὰς ἀναγκαίας ἐπικουφίζουσι χρείας. πανταχόθεν οὖν εἰς ἀμηχανίαν κατενεχθείς, ἐζήτει διαλύσασθαι κρίσει δημοτελεῖ τὰ ἐγκλήματα, ἵνα δυοῖν ἴσως ἐπιτύχοι θατέρου· ἢ γὰρ φιλανθρωποτέρους τῇ παρουσίᾳ, καὶ τῇ αὐτοπροσώπῳ θέᾳ καὶ ὁμιλίᾳ τοὺς δικαστὰς ἐργάσασθαι· ἢ τό γε δεύτερον, κατάδηλον θεῖναι τοῖς ἅπασι τὸ ἀσυμπαθὲς αὐτῶν καὶ ἀμείλικτον. ταῦτα ἀκούοντι τῷ βασιλεῖ, εὖ ἔχειν οὐκ ἔδοξε παραφροντίδα κεῖσθαι τοῦ λυπεῖν. διασκεδασθῆναι γὰρ ἂν ὑπόνοιαν εἰς τοὺς τῶν πολλῶν λογισμούς, ἀδικεῖσθαι τὸν ἄνδρα, καὶ ἔσεσθαι κατὰ τῶν δικούντων ἀδικεῖν ἐκ τοῦ δήμου λοιδορίαν μακράν, νῦν μὲν ὑπ᾽ ὀδόντα ψιθυριζομένην· μετὰ δὲ κύκλους ἐστὶν οὓς ἐνιαυτῶν, ἀνακεκαλυμμένην καὶ ὕπαιθρον. πολλαὶ γὰρ λοιδορίαι, πολλὰ δὲ καὶ ἐγκώμια περιτρέχουσι τὸν αἰῶνα, μὴ

Marg.: * ἐπιτρέψαντος

DE IRENE, ALTERA Imperatoris uxore.

Sed cum Imperator tum coniugem non haberet, (nam Hungara, quam duxerat, obierat, duobus filiis Michale Imperatore & Conſtantino Deſpota relictis) legatos ad Hiſpaniæ regem mittit: qui libenter ei miſit, non filiam ſuam, ſed aliam ſibi cognatam, Marchionis illius qui capta urbe Theſſalonicam cum finitimis locis ſibi uendicarat, neptem. Idque factum, contra ueterem Latinorum morem, Papa inconſulto. nam Latini proceres, affinitates iungere cum Romanis, non niſi Papa prius aſſenſo, conſueuerunt. Sed cum ei delicti cuiuſdam prætextu ſacris interdictum eſſet, per eam cauſam clàm puellam ablegauit, Romanorum Imperatricem futuram. Agebat tum Imperator annum tertium & uigeſimum, noua autem nupta Irene undecimum: quam & uultus uenuſtas, & elegantia morum haud mediocriter ornabant. Cum autem, uelut in humidioribus lignis uermes naſcuntur, ita etiam in ſplendidis ingeniis æmulationis & inuidiæ ſtimuli exiſtant contra eiuſdem artis profeſſores, in eo præſertim genere in quo maximè elaborabant: ſic Gregorium patriarcham Becci acumen & facundia ſtimulabat, eique haud ferendum uidebatur, ſi ſolus ipſe inter illius ætatis Græcos celebris, & inter patriarchas quoque eruditos celebrem ſe fore ſperans, in diſputationibus, eloquentiæ laude ab illo uinceretur. Qua de cauſa relegationem eius non parum promouit. Ille uerò ad radices Olympi relegatus, cœlo & terræ iniuriam (ut dicebat) & contumeliam illam prædicare non deſtitit, qua in ſe debacchati eſſent: cum humanius agere, homines utique cum homine, qui magna gloria excidiſſet, & ob eam ipſam cauſam accurata refocillatione indigeret, potuiſſent: ereptóque ſacerdotio contenti, curare ne quid ſibi deeſſet, quo homines carere non poſſent. Itaque ab omni parte deſtitutus, publico iudicio cauſam diſceptari poſtulabat: forſitan ut aut iudices præſentia conſpectúque ſuo & oratione mitigaret, aut ſaltem oſtenderet quàm immiſericordes & duri eſſent. Quæ cum audiſſet Imperator, non negligenda eſſe iudicauit, ne iniuriam homini fieri uulgus ſuſpicaretur: eiuſque autores maledictis inceſſeret, quæ cũ nũc murmurarent, poſt aliquot annos palàm eruptura eſſent. Multa enim cõ-
« uicia, multas etiã laudationes prꝑter æquitatẽ

Marg.: Papa Latinorum pronubus. — Irenes commendatio. — G. Cyprius Beccum ex inuidia relegat. — Becci querelæ. — Diſceptatio cauſæ Becci.

in uita uerſari: illa in eos qui nihil cõmiſerint, has in eos qui nihil laude dignum geſſerint. Viſum igitur eſt proceribus & eruditis omnibus, tam profanis quàm Eccleſiaſticis, in Regiam conuocatis, illuſtre de illo, in tanto theatro, iudicium fieri oportere. Quo facto, cum Becus in medium prodiſſet, atque omnia eloquentiæ ui permiſceret, & ea quæ ſani dogmatis defenſores obijciebant retexeret: fortaſſe mendacium ueritatem uiciſſet, & curioſitas uirtutem ſuperaſſet, niſi Gregorius patriarcha, & Muzalo, magnus Logotheta, doctrinæ copia & ſacræ Scripturę ſententijs reſtitiſſent, & ingentem illam exitioſę linguę tempeſtatem ſedaſſent. Erat autem is Muzalo uelut Imperij particeps, atque in Imperatorijs & publicis negocijs uerſabatur, & maximo in honore ab Andronico, ob eruditionem & ſenectutem, & longum ac uarium rerum uſum cum prudentia coniunctum, habebatur. Quibus de cauſis eximius ei ſoli è ueteribus, qui eodem munere functi fuerant, hic honos eſt habitus, ut calyptram in capite panno, purpura & auro intertexto circundatam geſtaret, quatenus ſurſum uergit, & ad pyramidem ſuperficiei funditur: in hoc uno ab Imperatorum liberis differentem, quòd non etiam inferiorem & cauam ſuperficiem habebat, circulis auratis uariatam, ſed prorſus læuem.

Muzalonis autoritas.

Vt autem ea quæ interceſſerunt prætereamus, cum Becus poſt multas diſputationes atque applauſus, nullam pro ſe clementem ferri ſententiam, nullam ſuorum commodorum rationem haberi cerneret: unionem apertè improbauit. Quapropter denuò in exilium, in oppidulum quoddam Bithyniæ maritimum, unà cum Meliteniote & Metochite mittitur. Enimuerò illud neſcio quo modo mihi excidit. Nam poſt Atramyttenum illud rixoſorum librorum incendium, omnes ij qui ſtudium religionis ſimulabant, metropoles & cæteras dignitates partim iam partiti, partim partituri, abrogationem Pontificum & clericorum omnium qui Michaeli Imperatori aſſenſi fuiſſent, in uniuerſum inclementer decreuerunt: fortuna non moderatè, nec humaniter uſi. Nam cum plerique ex circumforanea & malè educata & contumaci turba eſſent, quibus paulo antè ne uultum quidem Imperatoris intueri licuiſſet, nunc uerò benigniſsimè ab illo accepti eſſent: ſuæ conditionis obliti ſunt, ab ebrijs nihil differentes. Nam poteſtate ab Imperatore accepta, quippe qui eis propter ardentem uniendæ Eccleſiæ cupiditatem nihil non concederet: planè ſecuri iam, eos omnes contra quos infame illud ſuffragium laturi erant, uelut oues in magnum Blachernium templum congregarunt. qui cum ſupplicibus & uerbis & geſtibus commiſerationem elicere ſtuderent, & ſimilia ueterum hu-

Exules reſtituti graſſantur in aduerſarios.

manita-

παίνουσιν δίκη, ἐκεῖναι μὲν καθ' ὧν οὐκ ἠδίκησαν, ταῦτα δὲ καθ' ὧν οὐδὲν ἄξιον ἐπεπράχεσαν. δεῖν οὖν ἐγνωσμένον πάντας συναθροισθῆναι περὶ τὰ βασίλεια ὅσοι τε τῶν ἀρχιερέων καὶ ὅσοι τοῦ κλήρου, ὅσοι τε τῆς συγκλήτου, καὶ ὅσοι τῶν ἐλλογίμων, ἐν τοσῷδε θεάτρῳ, περιφανῆ τὴν ἐκείνου ποιήσασθαι κρίσιν. οὗ γενομένου καὶ τοῦ Βέκκου παριόντος εἰς μέσους, καὶ πάντα τῇ γενναίᾳ παλάμῃ τῆς γλώττης σφοδρῶς συγκυκῶντος καὶ ἀναξαίνοντος, ὁπόσα οἵ τ' ἀσφαλὲς περιφέροντες δόγμα ἐπέφερον, εἰ μὴ Γρηγόριος ὁ πατριάρχης, καὶ Μουζάλων ὁ μέγας λογοθέτης, σοφίας περιουσίᾳ, καὶ γραφῶν ἱερῶν ἐκλογαῖς ἀντέσχον, καὶ τὸν σφοδρὸν ἐκεῖνον χειμῶνα τῆς παλαμναίας ἐκείνης ἀνέστελλον γλώττης, τάχ' ἂν τὸ ψεῦδος κατὰ τῆς ἀληθείας ἐλάμβανε κράτος, καὶ τῆς ἀρετῆς ἡ περιεργία τὸ πλέον ἐκτᾶτο. ἦν δὲ ὁ Μουζάλων οὗτος τῷ βασιλεῖ παραδυναστεύων τότε, καὶ τοῖς βασιλικοῖς καὶ δημοσίοις μεσιτεύων πράγμασι, καὶ παρὰ τοῦ βασιλέως μεγίστην καρπούμενος τὴν αἰδῶ, διά τε σοφίαν καὶ γῆρας, μακρὰν καὶ ποικίλην ἐμπειρίαν πραγμάτων μετὰ φρονήσεως ἔχων. δι' ἃ δὴ καὶ τιμήν τινα ταύτην εἶχεν ἐξαίρετον μόνος τῶν πάλαι τὸ ὅμοιον αὐτῷ περιειληφότων ἀξίωμα, καλύπτραν φορεῖν ἐπὶ κεφαλῆς χρυσοκοκκίνῳ κεκαλυμμένην ἐνδύματι, ὅσον τὸ ἄνω καὶ πρὸς τὴν πυραμίδα τῆς ἐπιφανείας χῦμα. ἐν τούτῳ παραλλάττουσαν μόνον τοῦ παραπλησίαν εἶναι καθάπαξ τῇ τῶν τοῦ βασιλέως ἐγγόνων, ὅτι μὴ καὶ τὴν κάτω καὶ κοίλην ἐπιφάνειαν εἶχε κυκλίσκοις πεποικιλμένην χρυσοειδέσιν, ἀλλὰ λείαν τελέως. καὶ ἵνα τ' ἂν μέσῳ παρέλθωμεν, ἐπειδήπερ πολλῶν μεταξὺ τῶν ἐκ γλώττης καὶ γνώμης γενομένων διαύλων καὶ κρότων, οὐδεμίαν ἑώρα περὶ αὐτὸν γινομένην φιλάνθρωπον γνώμην, καὶ προμηθείας ἀξίωσιν ὁ Βέκκος, ἀπεῖπεν ἀνακεκαλυμμένῃ τῇ γλώττῃ τὴν ἕνωσιν. ταῦτ' ἄρα καὶ ὑπερορίας αὖθις ἐς πολίχνιόν τι τῶν περὶ Βιθυνίαν παραλίων πέμπεται ἅμα τοῖς ἀμφ' αὐτόν· Μελιτηνιώτης δ' ἦσαν οὗτοι, καὶ Μετοχίτης. ἐγὼ δ' ἐκεῖνο οὐκ οἶδ' ὅπως παρερρυηκὸς τῆς μνήμης, ἐπαναλήψομαι. μετὰ γὰρ τὴν περὶ τὸ Ἀτραμύττιον πυρκαϊὰν ἐκείνην τῶν βίβλων τῶν ἐρίδων, ἐς τὸ Βυζάντιον ἅπαντες συνδραμόντες, οἵ τε ζῆλον ὑποκρινόμενοι, καὶ τὰς μητροπόλεις, καί τ' ἄλλα τῶν ἀξιωμάτων, τὰ μὲν ἤδη διανειμάμενοι, τὰ δὲ μέλλοντες, καθαίρεσιν παντελῆ τῶν ἀρχιερέων καὶ τοῦ κλήρου παντός, ὅσοι τῷ βασιλεῖ Μιχαὴλ τοῦ δόγματος ἐκοινώνησαν, πρὸς ἀπήνειαν κατεψηφίσαντο· οὔτε μετρίως, οὔτ' ἀνθρωπίνως τῇ τύχῃ χρησάμενοι. δῆμος γὰρ ὄντες τὸ πλεῖστον ἀγοραῖος καὶ ἀνώμαλος καὶ αὐθάδης, χθὲς καὶ πρώην οὔπω βασιλέως ἠξιωμένοι θεάσασθαι πρόσωπον· κἄπειτ' ἐξαίφνης καὶ παρ' ἀξίαν πλουσίας ἀπολελαυκότες αὐτοῦ τῆς εὐμενείας, μείζω τε ἐφρόνησαν τῆς ἑαυτῶν τύχης, καὶ τῶν μεθυόντων οὐδὲν ἄμεινον διετέθησαν. παρὰ γὰρ τοῦ βασιλέως τὸ ἐνδόσιμον εἰληφότες, ἅτε μικροῦ πρὸς ἅπαντα τούτοις ὑπείκοντος, διὰ τὴν φλέγουσαν ἔφεσιν, ἣν ἐν καρδίᾳ πρὸς τὴν τῆς ἐκκλησίας ἔτρεφεν ἕνωσιν, κατὰ πολλήν τινα ἤδη τὴν ἄδειαν καθ' ὧν ἔμελλον τὴν ἄτιμον ἐκείνην ψῆφον ἐπενηνοχέναι, πάντας ὡς πρόβατα πρὸς τὸν ἐν Βλαχέρναις συνήθροισαν μέγαν νεών. ὧν πολλὰ πρὸς οἶκτον εἰσαγόντων καὶ σχήμασι καὶ ῥήμασι, καὶ φιλαν-

θρωπίας

θεραπείας ὁμοίᾳ τῶν παλαιῶν ὑποδείγματα, τά τε ἄλλα, καὶ ὅσα ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς διπλῆς εἰκονομαχίας ἐγένοντο, ὅπως χείρονα τῶν νῦν πεπραχότων ἐκεῖνοι, φιλανθρώπων τι ἀπέλαυσαν τὸν ὕστερον τῆς ὀρθοδοξίας προστατῶν, κἀπὶ τῆς τάξεως ἧς ἕκαστος ἔλαχεν ἔμειναν, ἀπαλλαγὴν τῆς θηριώδους γνώμης οὐκ ἔγνωσαν οὐδ᾽ ὅπως οὖν εἰληφέναι, ἀλλὰ πάντα φειδώ τε καὶ οἶκτον οἱ τῆς κακίας ἀπειληφότες κλύδωνες, εἰς ἀτλαντικοῦ πελάγους πυθμένας, ὡς ἔοικε, κατεβάπτισαν. οὕτω πολύς τις ἐχόρευε φθόνος ἐν μέσῳ τοῦ ἱεροῦ συλλόγου ἐκείνου, καὶ μάλα πικρὸς κατωρχεῖτο κλύδων εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τῆς καλῆς ὁμονοίας ἐκείνης. ἀλλὰ τίς οὕτω σκληρὸς καὶ ἀδαμαντίνην ἔχων ψυχὴν διηγήσαιτο τὴν ὕβριν ἐκείνην καὶ μεγίστην ἀπανθρωπίαν, ἣ κατὰ τῶν ἀθλίων ἐχρήσαντο ἐπισκόπων, καὶ ὅσοι τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου; μετὰ γὰρ τὰς ἐκ γλώττης λοιδορείας, εἶτα προσέταττον οἱ τῆς προεδρίας οἱ ὑφεδρεύοντες, λαβομένους τῶν ἐπὶ κεφαλῆς καλυμμάτων ἐκείνων, ῥίπτειν αὐτὰ κατὰ γῆς, ἐπιβοῶντας, τὸ ἀνάξιος, τρίς· ἄλλους δὲ ἄλλων τὰ ἱμάτια περιδύειν ἐκ τῶν κρασπέδων ἐπὶ κεφαλῆς ἀντιστρόφως αἴροντας, καὶ τό, ἀνάξιος, αὖθις ἐπιβοῶντας τρίς. ἔπειτα ὠθισμῷ καὶ βίᾳ καὶ τοῖς ἐπὶ κόρρης ῥαπίσμασιν, ὥς τινας τῶν ἀνδροφόνων ἐξελαύνειν τοῦ ἱεροῦ. ταῦτα οἱ δίκαιοι κριταί, καὶ τοῦ εὐαγγελίου μύσται. ὁ δὲ φιλάνθρωπος Ἰησοῦς καὶ σωτήρ, καὶ τὸν λῃστὴν προσεδέξατο, καὶ τοῦ προδότου τὴν μετάνοιαν, εἴπερ κἀκεῖνος πρὸς βουλήσεως ἦν, ἄσμενος ἐπόθει καὶ ἐκαρτέρει. ταῦτά τοι καὶ βραδέως μέν, ἀλλ᾽ εὗρον καὶ οὗτοι τὴν δίκην ὀψέ, τὴν ἀξίαν ἐπάγουσαν ἀντιμέτρησιν. οὐδὲ γὰρ οὐδεὶς τῶν νέων τούτων νομοθετῶν καὶ κριτῶν ἐν τῇ οἰκείᾳ τετελεύτηκε τιμῇ, ἀλλ᾽ αἴσχιστα τῶν οἰκείων ἐξελαθέντες θρόνων, ὡς προϊόντες ἐροῦμεν, βίαιοι λύπης τὸ ζῆν ἀπερράγησαν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΥΦΛΩΘΕΝΤΟΣ διαδόχου τῆς βασιλείας ἰωάννου.

ΜΕΤΑ ταῦτα τοίνυν ὁ βασιλεὺς εἰς μνήμην ἐληλυθώς, ὧν ὁ πατὴρ ἐπεπράχει κατὰ τοῦ νέου ἰωάννου τοῦ λάσκαρι, ὅπερ ἡ τῆς βασιλείας μᾶλλον προσῆκε διαδοχή, καὶ δείσας μὴ τῆς δίκης ὀψέ ποτε διαναστάσης τὰ ὅμοια ἔσται καὶ αὐτὸς πεπονθώς, ἀφαίρεσιν δηλαδὴ βασιλείας καὶ ὀφθαλμῶν ἐξ ἴσου, καθόσον ἐξῆν τὸ προσῆκον ἐπενεγκεῖν τῷ τραύματι φάρμακον. συνετὸς γὰρ ὤν, οἶδεν ὡς » πολλάκις καὶ τῷδε τῷ βίῳ τὸ θεῖον φιλεῖ κατὰ σταθμὴν δικαίαν τῶν πεπραγμένων τὰ τέλη βραβεύειν ὁποῖά ποτ᾽ ἂν ᾖ, ἵνα δραστική τις ἐντεῦθεν παραίνεσις τῷ βίῳ ἐμπολιτεύηται, ἰσταμένως ἀπειλοῦσα, οἵ τινές ποτ᾽ ἄρα εἶεν οἱ τὴν ἄνωθεν ἐποπτεύουσαν δίκην, κατόπιν τῶν οἰκείων τιθέμενοι βουλευμάτων. εἰ γὰρ μὴ καὶ αὐτὸς αἵρεσιν οὐδεμίαν τινὰ συνεργὸν ἐπιδεδείκνυ τῇ γνώμῃ καὶ χειρὶ τοῦ πατρός, τῆς τότε βρεφικῆς ἡλικίας καιρὸν οὐκ ἐχούσης, διὰ τὸ τῶν σωματικῶν ὀργάνων οὐκ ἐντελές, ἐμφανίζειν τὴν τῆς ψυχῆς κεκρυμμένην αἵρεσίν τε καὶ βούλησιν· ἀλλ᾽ οὖν δι᾽ αὐτὸν ὅμως τὸν τοσοῦτον τῆς ἀδικίας κύκλον πυρσὸν ἐκεῖνος, ὡς μὴ τοῦ γνησίου ζῶντος καὶ ὑγιαίνοντος διαδόχου, στεροῖτο τῆς βασιλείας αὐτός. ταῦτ᾽ ἄρα καὶ σφοδροῖς τοῖς τῆς συνειδήσεως κέντροις πληττόμενος, ἧκε πρὸς τὸν τυφλωθέντα δι᾽ αὐτὸν παρὰ τοῦ πατρὸς ἰωάννην τὸν λάσκαριν, ἔν τινι

manitatis exempla quùm alia, tum duplicis illius Iconomachiæ proferrent, quòd illi cum grauius deliquiſſent, humanos eos experti eſſent, qui orthodoxam ſententiam defendiſſent, & ſuum quique locum retinuiſſent, ab immanitate decreti ſui non recedendum putauerunt: ſed omnem clementiam, omnem miſericordiam improbitatis fluctus in maris Atlantici fundum deiecerunt. Tanta inuidia in ſacro illo cœtu, tantáque acerbitas initiò ſtatim præclaræ illius concordiæ graſſabatur. Quis autem adeò durus eſt, & animo adamantino, ut contumeliam illam & maximam inhumanitatem referre queat, qua contra miſeros epiſcopos & ſacerdotes uſi ſunt? Nam poſt uerborum conuicia, præſides inferioribus imperabant, ut direptos illis pileos humi abijcerent, ter acclamantes, Indignus eſt: alijs uerò aliorum ueſtes exuere, eásque à fimbria inuerſas ad caput applicare, atque iterum ter acclamare iuberent, Indignus eſt. Deinde alapis impactis, tanquam ſicarios ui extrudere ſacro loco. At humanus IESVS & Seruator, etiam latronem admiſit: & proditoris pœnitentiam, modò ipſe uoluiſſet, deſiderauit, & expectauit. Proinde ſerò illi quidem, ſed iuſtas tamen pœnas luerunt. Neque enim nouorum iſtorum legislatorum ullus in ſua dignitate deceſsit: ſed turpiſsimè ſuis pulſi ſedibus, ut poſtea dicemus, præ animi ægritudine uitam abruperunt.

Crudelitas punita.

DE EXCAECATO Imperij hærede Ioanne.

Andronic' paterni ſceleris uindictam timet.

POſt hæc Imperator recordatus, quo pacto pater cum adoleſcente Ioanne Laſcari egiſſet, ad quē Imperij ſucceſsio magis pertineret: ac ueritus ne uindicta tandē expergiſcente, eodem & ipſe modo tractaretur, & oculos unà cum Imperio amitteret: conuenientia uulneri medicamenta ſtatuit adhibere. Qua enim erat prudentia, non ignorabat, « Deum etiam in hac uita ſæpe iuſta menſura facinora penſare ſolere, ut illuſtribus documentis mortales erudiantur: ac perterrefiant ij qui uindictam numinis omnia perſpicientis, præ ſuis cupiditatibus negligunt. Etſi enim propter infantiam, & animi ſimul & corporis imbecillitatem, neque conſilio neque manu patris facinus adiuuare potuit: tamen ille propterea ſcelere illo ſe contaminarat, ne filius, legitimo & ſano hærede ſuperſtite, Imperio priuaretur.
His de cauſis, quum uehementius conſcientiæ ſtimulis pungeretur, ad Ioannem Laſcarim ſua cauſa excæcatum à patre, uenit, qui

qui in quodam Bithyniæ oppidulo cuſtodiebatur: tum ut uideret eum, tum ut conſolaretur: prætereáque ad uictum & cultum neceſſaria omnia illi, quoad uiueret, ſuppeditaret. Quod cum feciſſet, ac fieri iuſsiſſet, libenter inde uerſus Orientem progreſſus eſt, certis de cauſis ibi commoraturus: tum ut rei militaris uſum conſequeretur: tum ut præſentia ſua terrorem Barbaris incuteret, ne impunè, quoties & quò uellent, in Romanos fines irrumperent.

CAUSA MALORUM in mari.

Claſsis ex auaricia deſtructa.

HOC rerum ſtatu, nonnulli qui in principum gratiam omnia facere ſtudent, Imperatori deliberationem proponunt. Nam plerunque ſolent ſubditi » ad principum uoluntatem ſe accommodare, » ad eámque animum & linguam & omnes a» ctiones referre. His enim obſequijs eorũ beneuolentiam redimi ſciunt. Deliberatio autem fuit huiuſmodi: Cum pericula omnia, propter quæ Romana claſsis tãtopere aucta fuiſſet, propulſata eſſent: ac præter cætera, etiam Carolus Italiæ rex, omnium malorum caput, obijſſet: inanem eſſe nauium ſumptũ, qui fiſcum Imperatorium plus quàm cætera omnia exhauriret. Quod cum Romanis euidentem perniciem afferret: tamen in pręſentia opportunum eſſe uiſum, atque utiliſsimũ, animis pecunię ſitientibus, & præ ea omnia Imperij præſidia & firmamenta contemnentibus. Hoc Romanis malorum principium extitit, & immobile fundamentum: hoc Latinos, Romanorum uires prius ut inuictas metuentes, confirmauit, & animoſiſsimos reddidit. Hinc enim res illorum maritima creſcere & amplificari, hinc illis accedere lucra & principatus, Romanis uerò paulatim decedere ac ſubinde imminui, poſteriórque dies priori eſſe deterior, calamitatem calamitate cumulando. Nam piraticæ triremes aliæ atque aliæ hinc atque inde undique, nunc binæ, nunc ternæ ac plures, ad ipſam uſque urbem per ludibrium acceſſerunt. Vnde inſulę maritimaq; loca affligi cœpta: cũ nullo modo nauium acceſſus & receſſus, & circuitus, & noctu atque interdiu inſtantia pericula prohibere poſſent. quæ extrema omnia, necémque & tum minitabantur, & pòſt euidenter etiam inferebant. Hinc omne Gaſmulicum diſsipatum eſt, & in alias atque alias terræ partes diſperſum, ob inopiam. Partim enim Latinis operam ſuam locarunt, ad onerarias naues & triremes agendas: partim á nobilibus & locupletibus Romanis mercede conducti ſunt: partim armis uenditis, ad colendos agros ſe contulerunt, ſatius eſſe rati per omnem ętatem opus facere, & quo-

ἔν τινι πολιχνίῳ τῆς Βιθυνίας φρουρούμενον, ὀψόμενός τε ἅμα αὐτὸν, καὶ τὰ εἰκότα παραμυθησόμενος, καὶ πρός γε ἔτι τὰ πρὸς τὴν χρείαν ἄφθονα πάντα παρέξων αὐτῷ διὰ βίου· ὃ δὴ καὶ πεπραχὼς, καὶ πράττεσθαι προστεταχὼς ἄσμενος, ἐκεῖθεν ἀπῄει πρὸς ἕω τὰς διατριβὰς ἤδη ῥητοῖς ποιησόμενος, στρατηγικῆς θ' ἕνεκα ἐμπειρίας καὶ δεξιᾶς τινος ἀπειλῆς τῶν βαρβάρων, πρὸς συστολὴν οἱονεί πως συνωθούσης αὐτοὺς, ὡς μὴ ἀδεῶς ὁπότε καὶ ὅποι βούλοιντο, ἐπελαύνοιεν ἐς τὰς ῥωμαίων νομάς.

ΟΡΑ ΤΑΣ ΑΙΤΙΑΣ ΤΩΝ κατὰ θάλασσαν δεινῶν.

ΕΝ τούτοις γε μὴν τῶν πραγμάτων ὄντων, βουλὴν τῷ βασιλεῖ παρεισάγουσί τινες, τῶν πάντα τοῖς ἡγεμόσιν ἐπειγομένων χαρίζεσθαι. ἐπεὶ καὶ τὰ πλεῖστα φιλεῖ τὸ ὑπήκοον πρὸς τὴν « τῶν ἀρχόντων συνδιατίθεσθαι βούλησιν, καὶ πρὸς ἐ« κείνην ὡς εἴς τινα σκοπὸν καθάπαξ ῥυθμίζειν καὶ « διευθύνειν καὶ γνώμην καὶ γλῶτταν, καὶ πᾶσαν χει« ρὸς πρακτικῆς κίνησιν. τοῖς γὰρ τοιούτοις οἴδασιν ἐξωνεῖσθαι ῥᾳδίως τὴν τῶν ἀρχόντων εὐμένειαν· ἡ δὲ βουλὴ, ἐπειδή φησιν πάντα ἐξεκεχωρήκει τὰ δεινὰ, δι' ἃ τὰς τριήρεις ῥωμαῖοι πρὸς τοσοῦτον ἐπηύξησαν πλῆθος. τά τε γὰρ ἄλλα καὶ κάρουλος ὁ τῆς ἰταλίας ῥὴξ, τὸ κεφάλαιον τῶν δεινῶν, ἐξ ἀνθρώπων ἐγένετο, μάταιος ἄρα τῶν νηῶν ἡ δαπάνη, μικροῦ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἐπέκεινα, τὸ βασιλικὸν ἤδη τρίβουσα ταμιεῖον, ὃ δὴ καὶ ῥωμαίοις ὄλεθρος ὢν προφανὴς, καίριον ὅμως ἔδοξε, καὶ μάλα ὀνησιμώτατον, γνώμαις διψώσαις χρημάτων, καὶ τούτων γ' ἕνεκα πάσας ἑτοίμως ἐχούσαις προΐεσθαι τὰς τὴν ἀρχὴν συνεχούσας αἰτίας, καθάπερ τοὺς οἴκους τὰ ἐρείσματα, καὶ οἱ πρόβολοι καὶ οἱ χάρακες, αὕτη δὴ γίνεται ῥωμαίοις δυστυχημάτων ἀρχὴ καὶ θεμέλιος ἄσειστος· αὕτη τοὺς πρὶν τὴν ῥωμαίων δύναμιν ὡς ἄμαχον ὀῤῥωδοῦντας λατίνους ἀνεῤῥώσε, καὶ πρὸς λογισμοὺς * ἀθλητικήν τινα γέμοντας ὁρμὴν, μάλα ἐξώπλισεν. ἐντεῦθεν γὰρ τὰ πρὸς θάλατταν ἐκείνοις μὲν ηὔξε, καὶ ἐλαμπρύνετο, καὶ κέρδη προσετίθετο, καὶ μείζους καὶ πλατυτέρας ἀρχάς. τοῖς ῥωμαίοις δ' ὑπέῤῥει καὶ ὑπεχάλα κατὰ μικρὸν ἀεὶ, καὶ τῆς προτέρας ἡμέρας ἡ δευτέρα κατόπιν ἐβάδιζεν, ἀεὶ δυστυχήματι προστιθεῖσα δυστύχημα. πειρατικαὶ γὰρ τριήρεις ἄλλοτε ἄλλαι νῦν μὲν ἐντεῦθεν, νῦν δ' ἐκεῖθεν, νῦν δ' ἄλλοθεν, σὺν δύο καὶ σὺν τρεῖς, καὶ κατὰ πλείους ἤδη πρὸς αὐτὴν ἀδεῶς εἰσεκώμασαν τὴν πόλιν. ὅθεν αἱ νῆσοι καὶ τὰ παράλια ἤρχοντο ἤδη νοσεῖν, οὐκ ἔχουσαι μηδαμόθεν ὅπως ἂν ὁπωσοῦν ἀποτρίψωνται τοὺς παράπλους καὶ περίπλους ἐκείνων, καὶ τὰ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν ἐκεῖθεν δεινὰ, ὅσα δέος ἐσχάτων κινδύνων καὶ θανάτου, τότε μὲν ἠπείλουν καὶ ἔμελλον, ὕστερον δ' ἐναργῶς ἐπήνεγκαν. ἐντεῦθεν τὸ γασμουλικὸν ἅπαν διεσκεδάσθη, ἄλλο κατ' ἄλλα μέρη τῆς οἰκουμένης διασπαρὲν, δι' ἔνδειαν τροφῶν. τὸ μὲν γὰρ ταῖς τῶν λατίνων ηὐτομόλησε χρείαις, ὅσαι περί τε ὁλκάδας καὶ τριήρεις ἐκείνων μεταχειρίζονται· τὸ δ' ὑπόμισθον ἐγεγόνει τοῖς ἐνδόξοις, καὶ πλούτῳ προέχουσι τῶν ῥωμαίων. τὸ δὲ, τὰ ὅπλα ἀποδόμενον, πρὸς γεωργίαν ἐτράπετο, αἱρετώτερον ἡγησάμενον οὕτω τε μοχθεῖν διὰ βίου, καὶ τοῖς

* ἀθλητικάς τινας

καὶ τοῖς ἐτησίοις κατατρίβεσθαι τελώναις καὶ φορολόγοις, ἢ λιμῷ συνωθουμένῳ πρὸς θάνατον πρόδηλον ἑκόν γε εἶναι ἑαυτὸν καταπροΐεσθαι. αἱ τριήρεις δ' ἄλλαι κατ' ἄλλα μέρη τῶν Κεράτων καταλειφθεῖσαι ἐρημαί, ὑπὸ χρόνου διεφθάρησαν. αἱ μὲν γὰρ κατέδυσαν εἰς πυθμένας θαλάσσης, αἱ δὲ διεῤῥάγησαν. ἦσαν δ' αὖ καὶ ἐπιμελείας ἀξιωθεῖσαι τινές, ὀλίγαι δ' αὗται περιμένουσαι εἰς χρείας ἴσως ἐλπίδος μελλούσης. ὧν οἷόν γε μὴν πέρας κατήντησε τὸ βούλευμα τοῦτο, καὶ οἷα τοῖς Ῥωμαίοις προὐξένησε τὰ δεινά, τοῦ λόγου προϊόντος, ἔσται δῆλον.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ὕβρεως καὶ λύπης.

Ἐπεὶ δὲ ἔδει καὶ Γρηγορίῳ ἐπενεχθῆναι τὰ λυπηρά, καὶ ζημιωθῆναί τινα τίσιν αὐτὸν τῆς ἀσπλαγχνίας, ὅτι μήτε χεῖρα βοηθείας ὤρεξεν ἐπιβοωμένῳ τῷ Βέκκῳ, καὶ πάντα ὑπέχειν ὁμολογοῦντι, εἰ παραδοχῆς τινος ἀξιωθείη, μήτε τὰ δεινὰ τῷ ταλαιπώρῳ προσεπαύξειν ὤκνησεν, ἀλλὰ πολλοῖς πανταχόθεν χειμαζομένῳ τοῖς κύμασιν, αὐτὸς ἐπὶ νώτου μείζους ἀνέῤῥηγνυ τοὺς κλύδωνας, ἄλλους ἐπ' ἄλλοις συχνοὺς ἐπαντλῶν, σφόδρα τῆς ἑαυτοῦ σοφίας ἀνάξιά τις ἄθλιμ, ὁ πλὴν τούτου τἆλλα πάντων ἐπαίνων ἄξιος. ἐπεί γε μὴν ἔδει καὶ τοῦτον παθεῖν κακῶς, τί παρὰ τῷ τὰ πάντα πρὸς τὸ συμφέρον ἀγαθῆς προνοίας οἰκονομοῦντι; ἐγκαταλιμπάνεται καὶ οὗτος παρὰ θεοῦ πρὸς νουθετικήν τινα καὶ παιδευτικὴν ἐγκατάλειψιν, ἵνα τὴν προστριβεῖσαν ἐντεῦθεν αὐτῷ κηλῖδα καλῶς ἀποξίψηται, καὶ καθαρὸς τῷ μέλλοντι παραπεμφθείη αἰῶνι. ἔδοξε γὰρ αὐτῷ μὴ ἀρκοῦσαν εἶναι τιμωρίαν ἐπὶ τοῦ Βέκκου τὴν ὑπερόριον δίαιταν καὶ ἀπαγωγὴν τῶν φίλων καὶ συγγενῶν, ἀλλὰ καὶ λόγοις καὶ γραφαῖς καὶ τοῖς δόγμασι, καὶ ἀντιπάλοις προβλήμασί τε καὶ δόγμασιν ἀντισυλλογιζόμενος. ἐν ὅσῳ γε μὴν ἐκείνῳ καὶ τῷ ἐκείνου μαχόμενος οὗτος ἦν, ἐλάνθανε τιτρωσκόμενος ὑπ' ἄλλων αὐτός· κἀν τούτοις καὶ αὐτὸς ἁλισκόμενος, οἷς ἄλλων ἐπελαμβάνετο· καθάπερ εἴ τις τοξεύων ἐχθρὸν καὶ πολέμιον, ἐλάνθανε καιριώτερον αὐτὸς τοξευόμενος παρὰ πλευρὰν ἐκ τῶν ὁμοφύλων. ἐπελάβοντο γὰρ αὐτοῦ ὡς βλασφημοῦντός τινες τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν τοῦ κλήρου, καὶ παρῄνουν ἔστιν ἃς μετατιθέντα τῶν λέξεων, ἀκίνδυνον εἶναι καὶ λοιδορίας ἐκτός. οὐ μὴν ἔδοξε τὰ τῆς παραινέσεως τούτῳ τυγχάνειν ὑγιᾶ καὶ ἀνύποπτα, ἀλλ' ὑποκαθήμενον ἔχειν καὶ ὑφέρποντα φθόνον· ταύτῃ τοι καὶ ἐνίστατο καὶ παρωξύνετο πρὸς ἀντιλογίας καὶ ἀποδείξεσιν ἀποδείξεις, καὶ λόγοις λόγους συνείρων ἐπὶ πολὺ διετέλει, ἀποφράττοντάς τε τὰ τῶν ἐγκαλούντων ὡς ἐδόκει στόματα, καὶ ὑπερασπίζοντας ὡς οἷόν τ' αὐτόν, καὶ τὸ στεῤῥὸν τοῖς αὐτοῦ περιποιουμένους λόγοις· ἀλλ' οὐκ ἦν ὡς ἔοικεν ἐθέλοντι καὶ θεῷ τῷ πάντα πρὸς τὸ συμφέρον οἰκονομοῦντι, καὶ εἰς τὸ ἑξῆς εὐοδοῦσθαι τὸν ἄνδρα. διὰ τοῦτο δίδοται τοῖς μαχομένοις ἰσχύς, καὶ ἀνάπτει τὰ τῆς φιλονεικίας, ὥσπερ ἐκ σπινθῆρος εἰς πυρσόν. ἀποῤῥήγνυται γὰρ αὐτοῦ πρῶτον μὲν τῶν ἀρχιερέων οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα, καὶ τῶν τοῦ κλήρου· συναποῤῥήγνυνται δὲ καὶ οἱ τούτῳ μᾶλλον τῶν ἄλλων ἀρχιερέων φιλούμενοι, τόν τε Χειλᾶν τὸν Ἐφέσου φημὶ καὶ Δανιὴλ τὸν Κυζίκου, οἷς καὶ μείζονα τοῦ προσήκοντος διὰ τὸν λόγον ἐχαρίζετο τὴν τιμήν, καὶ πρώτους τῶν ἄλλων ἱερέας τε καὶ ἀρχιερέας ἀνέδειξεν· ὃ καὶ μᾶλλον ἐλύπει τὸν πατριάρχην,

ὅπερ

& quotannis à publicanis & tributorum exactoribus deglubi, quàm ultrò fame perire. Triremes uerò aliæ in alijs Ceratis partibus relictæ, tempore perierunt, alijs in fundum maris demerſis, alijs ruptis: nonnullæ etiam curatæ ac conſeruatæ ſunt, ſi quando forté illis eſſet opus. Qui autem huius conſilij fuerit exitus, orationis progreſſu exponetur.

DE PATRIARCHAE *contumelia & dolore.*

SEd cum Gregorio etiam dolores inſtarent, & immiſericordię pœnæ luendæ eſſent, quòd Beco opem implorantí, & omnia conceſſurum pollicenti, ſi qua ſui ratio haberetur, & auxilium negaſſet, & miſero calamitates augere non dubitaſſet: ſed multis undique fluctibus iactato, ipſe à tergo alias procellas excitaſſet & accumulaſſet: indignũ ſua doctrina facinus, qui hoc excepto, cætera omnibus laudibus dignus erat. Sed cum hic quoque affligendus eſſet, quid à Prouidentia cuncta moderante fit? Deſtituitur & ipſe à Deo, ut caſtigetur, & aſperſam labem eluat, & purus ad alteram uitam transeat. Beco enim non ſatis ſupplicij eſſe ratus, quòd extorris ab amicis & cognatis auulſus eſſet: uerbis etiam & ſcriptis eminus illum feriebat, & eius ſcripta & decreta refellebat, & cõtraria problemata & dogmata colligebat. Dum uerò illum & ſectatores illius oppugnat, imprudens ab alijs & ipſe uulneratus eſt: & in ijs captus, quibus alios captabat: non aliter quàm ſi quis tela in hoſtes conijciens, ipſe à ſuis ex obliquo grauiorem plagam acciperet. Quidam enim è pontificibus & ſacerdotibus eum reprehenderunt, ut blaſphemantem: ac monuerunt, ut uocabulis nonnullis mutatis, periculum & conuiciũ uitaret. Ea admonitio non ſincera illi uiſa eſt, ſed ab occulta inuidia proficiſci. Proinde rem urgebat, & ad cõtradicendũ acuebat, & pbationes probationib. ac diſputationes diſputationibus cumulabat, quibus & accuſatorum ora (ut putabat) obturaret, & ſuam ſententiam pro uirili tueretur. Sed apparebat utique, Deum ad utilitatem omnia dirigentem, noluiſſe uiro illi etiam cętera ex ſententia ſuccedere. Itaque uires aduerſariorum augentur, certamenque accenditur, ut è parua ſcintilla magnum oriatur incendium. Primũ non minima Pontificũ & clericorum pars eum deſtituit: deſtituitur & ab ijs q̃s cæteris præferebat, Chila Epheſino & Daniele Cyziceno, quib. ob eruditionẽ iuſto maiores honores detulerat, principatu illis inter cæteros ſacerdotes & pontifices decreto: idq; patriarcha iniquiore animo tulit,

quòd

Gregorius Cyprius à ſuis ſacerdotibus oppugnatur.

Oppugnari ab amicis, grauiſſimum.

Digitized by Google

quòd ij quos aliorum in ſe conuicia refutaturos putabat, & loco muri firmiſsimi ſibi futuros, præter ſpē inimici extitiſſent, & (ut prouerbio dicitur) carbones pro theſauro inueniſſet. Sic idem illi accidiſſe fertur, quod olim Iulio Cæſari, cum à Bruto & Caſsio occideretur. nam aduerſus aliorum enſes aliquantiſper ſe defendit, ut potuit: ſed cū Brutum etiam ſtrinxiſſe gladium uidiſſet, quem germani filij loco dilexerat, tum demum aiunt re inexpectata perculſo animo, ſtatim exanimem humi concidiſſe. Ad eundem modū Gregorius, cęteris ad tempus refragabat̄. Sed cū fidiſsimos ſibi & chariſsimos infeſtos eſſe cerneret, neq; adeſſe defenſorē uideret, nō Imperatorem, non ullū potentem: tandem Dei iudicium eſſe intellexit, & ſententiam diuinitùs in ſe latam confirmari.

Gregorius Cyprius fit monachus.

Proinde contentionibus & ſolijs ualere iuſſis, in Hodegium Deiparæ monaſterium in ocium ſeſe contulit. Sed inde non multo pòſt à conditrice uocatus eſt, in S. Andreæ monaſterium. Erat enim ea matrona ſtudioſa, & ab ore patriarchę pendebat. Itaque domo proximè monaſterium extructa, eò uirū pertraxit: ubi paruo tempore elapſo defunctus eſt. » Sed, ut conſueuit Deus facta cu» iuſque remunerari, ut defunctorum caſibus » ſuperſtites erudiantur: paulo pòſt Chilas Epheſius & Daniel Cyzicenus pœnas dederunt, quòd ſecundæ fortunæ flatu elati, uirū de ſe bene meritum inſectati eſſent: nec cogitaſſent, quantis erroribus res humanæ intricentur: & ut ea quæ in expectatione ſunt, inexpectato exitu terminentur, & deſperatę res feliciter ſubleuentur: utq; inſtabiles animi facile importuna confidentia inſoleſcere & res abſurdas ſuſcipere ſoleant, non aliter quàm cum Cæcias nauem onerariam ancoris deſtitutam in fluctibus exagitat. Quare uigilandum & ſolicitè cauendum, ne poſtridie maiora & acerbiora quàm fecerimus, perferamus. Eorum enim metropolium clerici ſelecti & fidiſsimi & chariſsimi cōtra eos inſurgunt, ac Imperatori & cæteris pontificibus literas offerunt, quibus illos multa nefanda, & abrogationem ſacerdotij ſpondentia commiſiſſe teſtabantur. Quas cum Imperator & pontificum collegium auidè legiſſent, literis & decretis in urbem uocabantur. Illi uerò inquiſitionis tempus crebris dilationibus eludebant. Tandem cum & ipſis acerbius poculum quàm patriarchæ bene merito miſcuerant exhauriendum eſſet, numine talia facinora uindicante: apud Imperatorem tacitā auerſionem inueniunt, quę plus quàm ira aperta dolet: ac leniter & clanculum ad ipſas uſque medullas (ut ita dicam) penetrās, omnem animi amœnitatem depaſcit & conſumit. Apud fratres autem & collegas inimicum contemptum & ab omni conſolatione alienū animaduertunt: &, quod maius eſt, annuis

Humanarū rerum inconſtantia.

ὅτι παρ' οὓς ἤλπιζεν ἄλλων λοιδορούντων καὶ μαχομένων αὐτοὺς ὑπερμαχεῖν, καὶ ἀντ' ἀκροπόλεως καὶ τάφρου αὐτῷ καθίστασθαι, τούτους εὑρίσκει παρ' ἐλπίδα πολεμίους, καὶ τὸ δὴ λεγόμενον ἄνθρακας ἀντὶ θησαυρῶν. ὥστε καὶ τοῦτο ἐκεῖνον λέγεται καὶ αὐτὸν πεπονθέναι, ὅπερ καὶ ὁ καῖσαρ πάλαι ἰούλιος κτεινόμενος ὑπὸ τῶν περὶ βροῦτον καὶ κάσσιον. πρὸς μὲν γὰρ τὰ τῶν ἄλλων ξίφη μέχρι τινὸς ἀντεῖχε, καὶ ἀπεμάχετο καθόσον ἐξῆν. ὁπότε δ' ἀπεῖδε καὶ βροῦτον ἐσπασμένον τὸ ξίφος, ὃν ἴσα καὶ γνήσιον παῖδα διετέλει φιλῶν, τότε πεπληγότα φασὶ τὴν καρδίαν ὑπὸ τοῦ ἀδοκήτου τοῦ πράγματος, ἄψυχον αὐτίκα πεσεῖν κατὰ γῆς. τὸν αὐτὸν καὶ οὗτος τρόπον ἀντέλεγε τοῖς ἄλλοις μέχρι τινός· ἐπεὶ δὲ καὶ αὐτοὺς δὴ τοὺς πιστοτάτους καὶ φιλουμένους, ὁπλιζομένους ἔβλεπε κατ' αὐτοῦ, καὶ μηδένα τὸν βοηθοῦντα, μήτε τὸν βασιλέα, μήτ' ἄλλον μηδένα δυνάμενον, συνῆκεν ὅτι ἡ κρίσις ἐστὶ τοῦ θεοῦ, καὶ δίκην ἄνωθεν κυρωθεῖσαν καὶ καταψηφισθεῖσαν αὐτοῦ. ταύτῃ τοι καὶ χαίρειν εἰπὼν φιλονεικίας καὶ θρόνους, ἀπῆλθε σχολάσων ἐν τῇ μονῇ τῆς ὑπεράγνου δεσποίνης καὶ θεομήτορος τῆς τῶν ὁδηγῶν. ἀλλ' ἐκεῖθεν διὰ βραχέος ἐκλήθη παρὰ τῆς κτιτορίσσης τῆς τοῦ ἁγίου ἀνδρέου μονῆς. φιλόλογος γὰρ ἦν ἡ γυνή, καὶ τὰ πολλὰ τῆς γλώττης τοῦ πατριάρχου ἐξεχομένη· διὸ καὶ κατοικίαν ἔγγιστα τῆς μονῆς δειμαμένη, προσηγάγετο τοῦτον ἐκεῖσε. ὅπου καὶ χρόνου βραχέος παραρρυέντος, τὸν βίον ἀπηλλάξατο. ἐπεὶ δ' εἴωθεν ὡς τὰ πολλὰ τὸ θεῖον ἀνάλογα τοῖς πεπραγμένοις τὰ τέλη τοῖς πράξεσιν ἀντιμετρεῖν, ἵνα διὰ τοῖς περιοῦσι παίδευμά τι καὶ σωφρονισμὸς τῶν παρελθόντων γίνοιντο τὰ πάθη, οὐκ εἰς μακρὰν ἡ ἀξία μετῆλθε δίκη καὶ τοὺς περὶ χίλαν τὸν ἐφέσου καὶ δανιὴλ τὸν κυζίκου, διότι πικρὰν ὀφρὺν αὐτοὶ τῷ εὐεργέτῃ ἐπέρριψαν, τῇ παρούσῃ τύχῃ πεπιστευκότες, καὶ μὴ θέντες ὅλως εἰς νοῦν ὅτι πλεῖστος περὶ χορδὴν τ' ἀνθρώπεια πλάνος, τοῖς τε προσδοκωμένοις διδοὺς ἀπροσδόκητον πέρας, καὶ τοῖς ἀπεγνωσμένοις εὐτυχῆ τινα φέρων παλάμην· καὶ φιλεῖ γε ὡς τὰ πολλὰ τοὺς ἀνιδρύτους ὑποκλέπτειν ῥᾳδίως καὶ παραφέρειν εἰς ἔκφυλα θράση καὶ πράξεις ἀτόπους, καθάπερ ὁπότε κακίας ὁλκάδα λαμπρὰς ἀκλαβῶν ἀγκυρῶν ὀρφανήν, οὐ καλῶς ἐφ' ὑγροῖς ταλαντεύει τοῖς κύμασι. καὶ ὡς χρὴ τοῖς τοιούτοις προσέχειν τὸν νοῦν ἀσφαλῶς, μὴ πάθωμεν εἰς τὴν ὑστεραίαν ἃν δρῶμεν αὐτοὶ μείζω τε καὶ πικρότερα. ἐγένοντο γὰρ καὶ κατ' αὐτῶν οἱ τοῦ κλήρου τῆς μητροπόλεως αὐτῶν ἔκκριτοι καὶ πιστότατοι, καὶ εἰς τὰ μάλιστα ἀγαπώμενοι, καὶ διδόασι τῷ τε βασιλεῖ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀρχιερεῦσι γράμματα, πολλὰ τῶν ἀθεμίτων αὐτοῖς μαρτυροῦντα, καὶ ὅσα καθαιρέσεως ἦσαν αὐτοῖς ἐγγυώμενα· ἃ δὴ καὶ σὺν πολλῇ τῇ προθυμίᾳ ὅ,τε βασιλεὺς καὶ ἡ τῶν ἀρχιερέων πανήγυρις προσδεξάμενοι, γράμμασι μὲν καὶ ψηφίσμασιν ἠγάγοντο τούτους εἰς τὴν βασιλεύουσαν· τὸν δὲ τῆς ἐξετάσεως καιρόν, ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ὑπερτιθέμενοι παρεκρούοντο. εἶτα ἐπειδὴ ἔδει πιεῖν καὶ αὐτοὺς δριμύτερον * ὃν κατὰ τοῦ πατριάρχου καὶ εὐεργέτου κρατῆρα συνεσκευάσαντο, τοῦ θεοῦ τὰ τοιαῦτα δικαίως ἀντιμετροῦντος ἄνωθεν, εὑρίσκουσι μὲν σεσιωπημένην παρὰ τοῦ βασιλέως ἀποστροφήν, ἣ δὴ καὶ πολλῷ πλεῖον τῆς φανερᾶς ἐπιφέρει τὴν λύπην, ὁμαλῶς πως καὶ λεληθότως εἰπεῖν ἄχρι μυελῶν καὶ ὀστῶν διαβαίνουσα, κἀκεῖ τὴν ὥραν τῆς ψυχῆς ἁπλῶς ἐπιβοσκομένη, καὶ τὸ φιλότιμον ἅπαν μαραίνουσα. εὑρίσκουσι δὲ παρὰ τῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν περιφρόνησιν δυσμενῆ, καὶ πάσης παραμυθίας ἐξῃρημένην· τὸ δὲ μεῖζον, ἀκρο-

* οὐ

ζον, ἀπεκλείοντο καὶ τῶν ἐτησίων προσόδων ἃς αἱ μητροπόλεις αὐτοῖς ἐχορήγουν. καὶ ἵνα μὴ διατρίβωμεν, οὕτω καθήμενοι παρὰ τὴν βασιλεύουσαν, τὸ λοιπὸν τοῦ βίου παρημείψαν, σφόδρα φλεγμαίνουσαν θρέψαντες ἐν τοῖς σπλάγχνοις τὴν λύπην, ἕως ἀπηγόρευκε μὴ φέρον τὸ σῶμα τὴν ἔκτασιν τῆς ὑπερβολῆς.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ἀθανασίου.

Ἀλλ' ἐκεῖσε ἐπάνειμι. διαδέχεται μέντοι τὸν πατριαρχικὸν θρόνον μοναχός τις ἀθανάσιος ὄνομα, ἐκ παιδὸς τοῖς ἀσκητικοῖς ἐγγυμνασάμενος πόνοις, καὶ τὸν ἡσύχιον βίον ἤδη διάγων ἐν ὄρεσι τοῖς τοῦ γάνου. ἦν δὲ ὁ ἀνὴρ ἀδαὴς μὲν τῆς τῶν γραμμάτων παιδείας, καὶ τῶν πολιτικῶν ἠθῶν, τἄλλα δὲ ἀγαθὸς καὶ θαυμάσιος, ὅσα τὸν μοναδικὸν ἀπεργάζεται βίον, ἐγκράτειαν φημί, καὶ στάσεις παννύχους, χαμαιεύνης, καὶ ἀνυπόδετος, καὶ πεζοπορῶν ἀεί, καὶ τρόπων ἔχων μάλα προσήκοντα τοῖς διαιτωμένοις καθ' αὑτοὺς ἐν ὄρεσι καὶ σπηλαίοις· καὶ ἦν ἂν διὰ βίου μακαριστὸς ὁ ἀνήρ, εἰ καθ' αὑτὸν ἀεὶ διῆγεν· ἀλλ' ἔχρην, ὡς ἔοικε, παθεῖν κακῶς τούς τ' ἄλλους τῶν ἀρχιερέων, καὶ ὅσοι τοῦ κλήρου ἐλλόγιμοι, καὶ ἀντίσταθμα τὰ δεινὰ τῆς σφῶν εὑρηκέναι κακίας, τῆς τε προτέρας ἐκείνης, καὶ ἣν περὶ τὸν πατριάρχην ἐνεδείξαντο γρηγόριον. πρὸς γὰρ τὸν πατριαρχικὸν ἀναβεβηκὼς θρόνον, αὐτοῖς πρώτοις εὐθὺς βλοσυρόν τε ἐπέρριψεν ὄμμα, καὶ ζήλου θείου καὶ πικρίας μεστόν· ὡς μὲν ἐντεῦθεν τοὺς μὲν συνετωτέρους ἀπὸ προθύρων, ὅ φασι, γραμμῆς στοχασαμένους τοῦ μέλλοντος, τὴν κατ' οἶκον ἑκόντας ἑλέσθαι κεκρυμμένην διαγωγήν, πρὶν ἄκοντας παθεῖν τι τῶν ἃ μὴ πρὸς βουλήσεως ἦν. * τοὺς δ' ἀναγκασθέντας μετὰ βραχὺ τῆς βασιλευούσης ὥσπερ φυγάδας γενέσθαι. τὰ δ' ὅμοια καὶ ἡ τῶν ἀρχιερέων πληθὺς ἐπεπόνθεσαν· πλεῖστοι γὰρ ἦσαν καὶ πάντες ἐλλόγιμοι, καὶ νομίμων ἐκκλησιαστικῶν ἐμπειρότατοι, εἰς ὅσπερ τὰ πολλὰ φιλοτιμησαμένου τοῦ πατριάρχου γρηγορίου, οὐκ οἶδ' ὁπότερον, εἴτε παρειληφότος ἄνωθεν, εἴτ' οἴκοθεν αὐτοῦ φιλοτιμησαμένου διὰ τὸν τοῦ βελτίονος πόθον, ἵνα τε σοφοὶ παιδευταὶ καὶ διδάσκαλοι τοῖς ὑπὸ χεῖρα γίνοιντο, καὶ ἵνα στερροὶ προστάται τῆς εὐσεβείας εἶεν, καὶ ἵν' εἴπω, προβλῆτες ἀτίνακτοι πρὸς τὰ τῶν ἐναντίων γλωσσῶν ὁπότε δεήσει κύματα. τοὺς μὲν γὰρ ἐντὸς εὑρεθέντας τῆς κωνσταντινουπόλεως, οἵας δή τινος ἕνεκα χρείας, εἰς τὰς οἰκείας ἕκαστον μητροπόλεις ἀπέπεμψεν, ἐκεῖ τὸ λοιπὸν τοῦ βίου διατελέσοντας, ὡς μὴ ἐνταῦθα φησὶ καθήμενοι, συρράπτοιεν τι κατ' ἀλλήλων τε καὶ αὐτοῦ. τοῖς δ' ἔξωθεν ἰοῦσι, προφάσει δῆθεν διὰ τοὺς κανόνας τῶν ἁγίων καὶ θείων συνόδων, τοὺς δὶς ἢ ἅπαξ τοῦ ἔτους σύνοδον τῶν μητροπολιτῶν παρὰ τῷ πατριάρχῃ κελεύοντας γίνεσθαι, ὡς ἂν παρ' ἀλλήλων τά τε τῆς εὐσεβείας ἀνακρίνωνται δόγματα, καὶ τὰ μεταξὺ παρεμπίπτοντα ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα διαλύωνται, τὴν εἴσοδον ἀπέκλειε τῆς κωνσταντίνου, εὖ ποιῶν· δίκαιον ἦν λέγων τὴν λαχοῦσαν ποιμαίνειν ἕκαστον ὥσπερ τὸν πατριάρχην τὴν βασιλεύουσαν, καὶ τῶν ἰδίων προνοεῖσθαι προβάτων παρόντας αὐτούς, καὶ μὴ μόνα τὰ ἐκεῖθεν κέρδη διασμηλογοῦντας χρονίζειν παρὰ τὴν βασιλεύουσαν. παρὰ τοσοῦτον οὖν ἑκατέροις εἰκότως μέμψαιτό τις, παρόσον τοῦ δέοντος ἔξω καὶ ἄμφω πεπλώκασι διὰ τὴν τοῦ ὑπερβάλλοντος ἐκδρομήν.

annuis reditibus, quos illis metropoles pendebant, priuantur. Denique, ne longum faciamus, ita in urbe ſedentes uitæ reliquũ exegerunt, ægri animis & afflicti, donec præ doloris magnitudine obierunt.

DE ATHANASIO PAtriarcha.

Sed illuc redeo. In patriarchicũ ſolium ſuccedit monachus quidam, Athanaſius nomine, qui ocioſam in Gani montibus uitam agebat: homo rudis ille quidem literarum, morum' que ciuilium: ſed alioqui bonus & admirandus, quantum ad monaſticam uitam attinet: continens, illotus totas noctes ſtare, humi cubare, pedibus iter facere ſolitus: moribus denique iis prræditus, qui decent eos qui ſoli in montibus & ſpeluncis degunt. Ac per omnem ille ętatem fortunatus dici potuiſſet, ſi ſuum illud inſtitutum tenuiſſet. Sed malè tractari utique tum pontifices, tum clericos oportebat: & dignas improbitate ſua luere pœnas, tam priore illa, quàm ea qua contra Gregorium patriarchã uſi fuerant. Nam cum patriarchicum ſolium conſcendiſſet, ſtatim in eos primos trucem conîecit oculum, & zelo diuino atq; exacerbato plenum: ut prudentiores ab ipſo, quod aiũt, limine, quid futurum eſſet, cõiectantes, domi ſeſe abdere, quàm in publico uerſari mallent, priuſquam inuiti, quod minimè uellent, facere cogerentur: * aliis uerò paulo pòſt urbe propè exulare neceſſe eſſet. Eadem & cœtui pontificum acciderunt. plurimi enim erant, & omnes clari, & Eccleſiaſticarum ſanctionum peritiſsimi, quòd patriarcha Gregorius in ea re plurimùm elaboraſſet, haud ſcio utrum maiorũ exemplum imitatus, an ſuapte induſtria, meliorúmque rerũ cupiditate, ut populus eruditos moderatores & doctores haberet, & religio conſtanter ab eis ac fortiter contra omnes omnium aduerſationes defenderetur. Nam qui Conſtantinopoli inuenti ſunt, eos in ſuam quenq; metropolin miſit, ut ibi æui reliquum exigerent, Ne (inquit) hic deſidentes, aliquid mali contra uos ipſos & me conſuatis: qui uerò aliunde adueniebant, per cauſam, quòd ſacra diuinaq; Concilia iuberent ut metropolitani bis aut ſemel quotannis apud patriarchã conuenirent, & quæſtiones Eccleſiaſticas quæ interim incidiſſent diſceptarent, urbis ingreſſu prohibuit. Rectè ſanè. Dicebat enim æquum eſſe, ut ſuam quiſq; Eccleſiã paſceret, ut patriarcha Conſtantinopolitanam: & ut præſentes ouium ſuarum curam agerent, nõ autem emolumẽtis inde acceptis in urbe morarentur. Poſſunt autem eatenus utriq; meritò reprehendi, quòd utrique modum exceſſerunt.

Indoctus, ſed religioſus monachus.

Athanaſius ſacerdotes cohercet.

Digitized by Google

DE PORPHYROgenito.

His temporibus calumniæ quædā ortæ ſunt contra Conſtantinum Porphyrogenitum, Imperatoris germanum fratrem, quaſi regnū affectaret: & omnes proceres domi militiæq́; ſibi conciliaret, ut eorum opera uoti compos redderetur. Hæc, ut plerique affirmant, falſa erant conuicia, conficta ab inuidis, qui occaſione uſi, Imperatoris præſertim ſuſpicione ſuffragante, in extremum diſcrimen rem adduxerunt. Suſpicionis autem cauſæ huiuſmodi fuerunt· Patri Imperatori ab infantia Porphyrogenitus charior Andronico fuerat, multis de cauſis: quòd & ijs naturæ bonis præditus eſſet quæ principem ornant, & morum urbanitate, & oculorum elegantia excelleret. Quare niſi illud obſtitiſſet quòd minor natu erat, cupidè illum Imperij ſucceſſorem deſignaſſet.

Andronic' fratrē Cōſtantinū ſuſpectum habet.

Hęc una & princeps fraternę ſimultatis cauſa erat, quæ Andronici animum ſuſpicione turbaret. Accedebat altera· Habuerat in animo pater, Porphyrogenito, cum adoleuiſſet, Latinam uxorem nobiliſsimam & optimam deſpondere, ut ea re conſilium eius adiuuaretur. Longo enim tempore id meditabatur, eam partem quæ circa Theſſalonicam & Macedoniam eſt, à toto Romano Imperio diſtinctam huic tradere, ut peculiaris eius principatus & Imperatoria poteſtas eſſet. Ac niſi mors eum oppreſsiſſet, fortaſſe quod cogitarat, perfeciſſet. Sed cum Deus, ut apparet, id conſilium non approbaret: fuueſtus eius exitus fuit. Hæc res magis etiam Andronici animum exacerbauit contra fratrem, & ad maiorem iracundiam concitauit. Sed qua prudentia erat, odium animo incluſum tegebat, fictóque uultu tertium iam annum à patris obitu beneuolentiam ſinceram erga fratrem præ ſe ferebat. Interea uerò ille magnas omnis generis opes ex ijs prædijs & pecuarijs quæ pater illi aſsignarat, quotannis colligebat, eásque liberaliter & magnificè tam paruis quàm magnis, à quibus adibatur, communicabat: præterea comitate & ſuauitate morum, omnes facilè adamantinis ſibi uinculis deuinciebat. Solet enim dexteritas & benignitas morum, in altiore dignitatis gradu, facilè omnium animos ſibi reddere obnoxios: quemadmodum uerno tempore ſplendidi flores, prætereuntium oculos in ſe conuertunt. Hoc illud eſt Indorum ſapientum præceptum: Principem quo natura ſublimior ſit, eò humaniorem ſe inferioribus ſi prębuerit, chariſsimum

Palæologus Theſſalonicenſe regnū inſtituere conatus.

Comitas in principe amabilis.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΥ.

Ἐν τούτοις μέντοι τοῖς χρόνοις διαβολαί τινες ἀνεφύοντο κατὰ Κωνσταντίνου τοῦ πορφυρογεννήτου, τοῦ αὐταδέλφου τοῦ βασιλέως, ὡς ἐρῴη μὲν βασιλείας, καὶ ὅσοι δὴ τῶν ἐν τέλει, καὶ ὅσοι τῶν ἄλλως προὐχόντων ἐν τῷ στρατῷ, δεξιώσεσί τε καὶ ἀσπασμοῖς καὶ χρήμασι περιέρχεται πάντας, ἵν' εἶεν αὐτῷ συνεργοὶ τοῦ σκοποῦ. ταῦτα δ', ὡς ὁ πολὺς ἔχει λόγος, ὑπῆρχον συκοφαντίαι ψευδεῖς, συντεθεῖσαι παρὰ τῶν ἔργον βάσκανον τοῖς ἀγαθοῖς ὀφθαλμὸν ἐπιβάλλειν, οἳ δὴ καὶ συμμάχῳ χρησάμενοι τῷ καιρῷ καὶ τῇ γνώμῃ τοῦ βασιλέως, ἀγχόνῃ τινὰ τρέφοντος ὑποψίαν πρὸς τὸν αὐτάδελφον, εἰς τοὺς ἐσχάτους κινδύνους ξυνωθήσαν. τὰ δὲ τῆς ὑποψίας αἴτια, τοιαῦτά τινα ἦν. ἠγαπᾶτο παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ βασιλέως ἐξ ἔτι βρέφους ὁ πορφυρογέννητος μᾶλλον ἢ ὁ Ἀνδρόνικος· πολλὰς γὰρ ἐκ φύσεως τὰς αἰτίας τοῦ φίλτρου παρείχετο τῷ πατρὶ πολλαχόθεν, ἔκ τε τῶν τῆς ψυχῆς ἀγαθῶν, ὁπόσα τοῖς ἄρχειν ὀφείλουσιν ἐπιπρέπει· ἔκ τε τῆς τοῦ ἤθους εὐτραπελίας, ἔκ τε τῆς τῶν ὀφθαλμῶν ἀστειότητος, ὥστε καὶ εἰ μὴ τὸ ὑστερογενὲς μέγα παρὰ ποδῶν ἔκειτο κώλυμα, αὐτὸν ἂν μάλα ἀσμένως τῶν βασιλικῶν σκήπτρων ἐδείκνυ διάδοχον ὁ πατήρ. ἓν μὲν οὖν τοῦτο καὶ πρῶτον αἴτιον, ὃ συνεχεῖ τοὺς τῆς ἀδελφικῆς ὁμονοίας δεσμοὺς, ἅπαξ μεταξὺ συμπεσὸν καὶ ὑποσπεῖραν τῇ τοῦ Ἀνδρονίκου ψυχῇ γνώμην οὐ μάλα ἀνύποπτον κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ. δεύτερον δ' ὅτι πρὸς βουλήσεως ἐγεγόνει τῷ βασιλεῖ καὶ πατρὶ μίαν ἀγάγεσθαι τῷ πορφυρογεννήτῳ γυναῖκα, τὸν ἔφηβον παραλλάξαντι, ὁπόσαι τῶν Λατινίδων εὐγενείᾳ προὔχουσι, τὴν βελτίστην πασῶν, ἵνα τῇ ἐφεξῆς περὶ τούτου μελέτῃ πάνυ τοι συνίδρομον εἴη καὶ τοῦτο. ἐβούλετο γὰρ καὶ μελέτην εἶχε τοῖς σπλάγχνοις ἐμφωλεύουσαν ἐκ πολλοῦ, τὸ περὶ Θεσσαλονίκην τε καὶ Μακεδονίαν μέρος τῆς ὅλης ἡγεμονίας Ῥωμαίων ἀποτεμὼν, ἰδίαν ἀρχήν τινα περιποιήσασθαι τούτῳ καὶ βασίλειον αὐτοκρατορείαν. καὶ εἰ μὴ φθάσας ὁ θάνατος αὐτὸν ἐξ ἀνθρώπων πεποιήκει, τάχ' ἂν καὶ πάλιος εἰς ἔργον προβάντα τὰ τῆς μελέτης ἐγνώρισεν· ἀλλ' οὐκ ὂν καὶ θεῷ πρὸς βουλήσεως, ὡς ἔοικεν, εἰς πέρας ἐκκεχωρήκει τὸ πρᾶγμα δυστυχίας μεστόν. τοῦτο δριμυτέραν τὴν τοῦ Ἀνδρονίκου βασιλέως πεποίηκε γνώμην κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ ὥσπερ ἐκ σπινθῆρος ἀνέφλεξεν εἰς πυρσὸν τὸ τῆς ψυχῆς ὀργιζόμενον. ἐπεὶ δὲ συνέσεως βαθείας ἐμβεβήκει τῇ τοῦ βασιλέως Ἀνδρονίκου ψυχήν τε εἰδέναι, καὶ δεινὸς ἦν οἰκουροῦσαν ἔνδον πολὺ συγκρύψαι δυσμένειαν, καὶ πεπλασμένον ἦθος ὡς ἄπλαστον ἐπὶ πλεῖστον προφῆναι, ἐλάνθανεν ὡς εὐμενὴς περὶ τὸν ἀδελφὸν παραμείβων τὸν χρόνον τρίτον, * ὃ ἦν μετὰ θάνατον τοῦ βασιλέως καὶ πατρὸς συνηνέχθη, πλοῦτον ἀθροίζων πολὺν καὶ ποικίλον, ὁποῖον κατ' ἐνιαυτὸν ἐχορήγει τοῖς τούτου ταμείοις, ὁπόσα παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ βασιλέως εἰλήφει πλέθρα, κτημάτων ἅμα ποιμνίοις παμπόλλοις καὶ βουκολίοις, μεγαλοπρεπῶς ἀνήλισκε τοῦτον, καὶ πᾶσιν ἀφειδῶς ἐχορήγει τοῖς προσιοῦσι μεγάλοις τὸ γένος ὁμοῦ καὶ μικροῖς, καὶ πρός γε κοινωνικὸν τὸ ἦθος καὶ χάριεν προτιθέμενος ἅπασι, μάλα ῥᾳδίως ἑαυτῷ κατεῖχεν ἀδαμαντίνοις ἐξαρτωμένους δεσμοῖς. φιλεῖ γὰρ ὡς τὰ πολλὰ τὸ τοῦ ἤθους ὑγρόν τι καὶ μείλιχον, ἐπειδὰν ἀφ' ὑψηλοτέρων προφαίνηται τῶν προσώπων, ῥᾷστα χειροῦσθαι τὰς γνώμας ἁπάντων· καθάπερ δὴ καὶ τὰ λαμπρὰ τῶν ἀνθέων ἐν ἔαρος ὥρᾳ, ὁπόσα χλοάζουσαν καί, οἷον εἰπεῖν, μειδιῶσαν τὴν βαφὴν τῆς χροιᾶς ὑπογράφει, ῥᾳδίως τῶν παριόντων τὰς ὄψεις ἐφέλκεται. τοιοῦτον μέντοι καὶ τὸ ἐν Ἰνδοῖς σοφιστῶν ἡ παραίνεσις ὑφηγεῖται, τὸν ἄρχειν βουλόμενον· οὕτω γὰρ ἂν τὰ μάλιστα φησὶ φιληθείη τοῖς ὑπ' αὐτόν, ἂν φύσει τούτων ὑψηλότερος ὢν ὁ δ' ἐπεὶ τ' ἐπιεικὴς ἑκών γε

* ψ

ἐκεῖνόν γε τὸν στόλον ὁρᾶται καὶ μέτριος. ἐπ' ἀμφοτέροις μὲν οὖν ἐκείνοις τοῖς πρώτοις αἰτίοις, ἀδικοίη ἂν ἐναργῶς, εἴ τις ὁπωσοῦν τῷ πορφυρογεννήτῳ προσάψειεν ἔγκλημα, εἰ μή που τὸν πατέρα λέγοι τις ἂν ἀρχηγὸν τῶν τοιούτων, ὃς πλείονα τοῦ δέοντος ἐνέμε τῆς στοργῆς. ἐπὶ δέ γε τῷ τρίτῳ, οὐκ ἀμιγὴς, καθάπαξ εἰπεῖν, ἀπαλλάττειν κηλῖδος ὁ ἄνθρωπος δύναιτ' ἄν. εἴτε γὰρ ἀπειρίᾳ κατηκολουθηκὼς, τοιαύταις ἐδεδώκει * φιλοτιμίαις, ἃ βασιλεῦσι τὰ πλεῖστα προσήκουσιν, ἄκων μὲν ἴσως, προσετρίψατο δ' οὖν οὐ μικρὰν ἐντεῦθεν ἑαυτῷ τὴν κηλῖδα τοῦ πταίσματος· εἴτε εἰδὼς μὲν καὶ αὐτὸς ὡς οὐκ ἀνύποπτος εἴη τῷ ἀδελφῷ τοσαῦτα φιλοτιμούμενος, ἔπειτ' ἠμέλει τοῦ χρόνου ἀφροντίστως διακυβεύων, ἐντεῦθεν τὰ τῆς αἰτίας τὰ πλεῖστα φέροιτ' ἂν εἰκότως αὐτός. ἐχρῆν γὰρ αὐτὸν εἰ μή τι ἄλλο, ἀλλ' οὖν τοὺς πάλαι τὰ ὅμοια δεδρακότας ἐνθυμηθῆναι, πρὸς οἷον ὤλισθον τέλος. καὶ Κῦρος γάρ ποτ' ἐκεῖνος ὁ Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος, μείζω τὸν ἑαυτοῦ σατραπείας τὸν ὄγκον ἐπιδεικνύμενος, εἰς ὑποψίαν καὶ μῖσος ἀνήγειρε τὸν αὐτάδελφον καὶ βασιλέα τὸν Ἀρταξέρξην, ἀφ' ὧν πλέον οὐδὲν ἢ δυστυχὲς ἐτρύγησε τέλος. Ἀντώνιος αὖθις ὁ τὴν τῆς πλείονος οἰκουμένης ἡγεμονίαν Αὐγούστῳ συμμερισάμενος Καίσαρι, τὰς τοῦ Καίσαρος ἀθετήσας ὁμολογίας, καὶ μείζω τῆς ἑαυτοῦ φιλοτιμησάμενος δόξης, ἀφῄρηται μετὰ τῆς οὔσης ἀρχῆς καὶ τὸ ζῆν, καὶ οὗτός γε μὴν ὁ πορφυρογέννητος, εἰ καὶ μηδὲν ἐπίβουλον ἐβουλεύσατο, μηθ' ὅπλα καθ' αἵματος συγγενοῦς ἐνεδύσατο, ἀλλ' οὖν καὶ ἄλλαις προειληφυίαις οὐ μικραῖς ὑποψίαις πολλὴν προσέθεσαν τὴν ῥοπὴν, ἐπελθόντα καὶ ταῦτα· καὶ τὰς τοῦ βασιλέως σφόδρα ἀνέῳξαν ἀκοὰς εἰς ὑποδοχὴν τῶν διαβολῶν, ὁπόσαι παραπεπήγασι ταῖς ἀταμιεύτοις φιλοτιμίαις. ἀλλ' * ἐπανιτέον τὸν λόγον. ἦν μὲν γὰρ τέως ἐκεῖ τὰς διατριβὰς ποιούμενος ὁ πορφυρογέννητος περὶ Λυδίαν, τοῖς τε νέοις ἀγαλλόμενος γάμοις, καὶ μακραῖς ἀνθῶν ταῖς ἐλπίσι τοῦ βίου. ἠγάγετο γὰρ πρὸ βραχέος ἑαυτῷ γυναῖκα τῶν Ῥαοὺλ θυγατέρων τῆς ψυχῆς καὶ σώματος κάλλος ἀρίστην, τὸν τριακοστὸν ἤδη τῆς ἡλικίας χρόνον ἐγγίζων αὐτὸς, ὅτε καὶ τῷ ναῷ τοῦ Στουδίου λαμπρὸν ἐπέθηκε τὸν ὄροφον (ἠρήμωτο γὰρ ὁ χῶρος ἐκεῖνος παρὰ Λατίνων, καὶ μηλόβοτος ἦν ἐκ πολλοῦ) ἔπειτα ἐρρωμένον περιαγαγὼν φραγμὸν καὶ περίβολον, καὶ πολλοῖς τοῖς ἀναλώμασιν εἰς μοναζόντων κατέστησεν ἀσκητήριον, οὐδὲν ἢ μικρὰ τοῦ παλαιοῦ χαρακτῆρος ἀποδέον ἐκείνου. ἐπεὶ δὲ τέως περὶ τὸ Νύμφαιον τῆς Λυδίας ἐτύγχανε τὰς διατριβὰς μετὰ τῆς συζύγου ποιούμενος, καὶ διαβολαὶ κατ' αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα καὶ ἀδελφὸν λάθρα ἀνηνέχθησαν· ἔδοξε τῷ βασιλεῖ διαβῆναι πρὸς ἕω, τῷ μὲν φαινομένῳ πραγμάτων ἄλλων ἐκεῖθεν καλούντων αὐτόν· τῷ δ' ἀληθείᾳ περιὼν αἰφνιδίως τὸν ἀδελφὸν, ἀψοφητὶ συμπεσεῖν καὶ χειρώσασθαι· ὃ δὴ καὶ γεγένηται. καὶ κρατεῖται μὲν οὑτωσὶ τῇ ταχίστῃ ὁ πορφυρογέννητος. κρατοῦνται δὲ καὶ ὅσοι γνησίως ὡμίλουν αὐτῷ, ὧν προὔχων ὑπῆρχε τὰ μάλιστα καὶ πλούτῳ καὶ γένει καὶ στρατηγίαις περιβόητος Μιχαὴλ ὁ Στρατηγόπουλος. αὐτοὶ μὲν οὖν ἐν δεσμωτηρίοις καθείργνυνται· ὁ δὲ πᾶς πλοῦτος αὐτῶν, ὑπὸ τὸ βασιλικὸν συγκομίζεται ταμιεῖον.

* ἑαυτὸν deeſſe uidetur.

* ἐπανακτέον

ΠΑΡΑΙΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΑΣ ἀθανασίου.

Μετ' οὐ πολὺ δ' ἐκεῖθεν ἐπανιόντι τῷ βασιλεῖ, παραίτησιν ἔγγραφον δίδωσιν ὁ πατριάρχης Ἀθανάσιος, τέταρτον ἤδη διανύων ἐνιαυτὸν ἐπὶ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου. ἡ δ' αἰτία, πάντων ὁ θόρυβος ἦν ἀρχιερέων καὶ μοναζόντων καὶ λαϊ-

κῶν,

populo futurum. Qui ergo propter utraq; priora crimina Porphyrogenitum accuſarit, planè iniurius fuerit: niſi forte quis patrem harum rerum autorem fuiſſe, nimia erga illū pietate dixerit. Tertię uerò criminationis cauſa, non omnis expers eſt maculæ. Siue enim ex imperitia tales largitiones fecit, quæ maxima ex parte Imperatoribus conueniunt: inuitus ille quidem, non parum tamen deliquit. Sin & ipſe norat, ob tantam munificentiam ſe non extra ſuſpicionem fore apud fratrem, & tamen ſecurè tempus conterebat: maxima culpæ pars in eo hærebit. Nam ut nihil aliud, illud ſaltem reputare debebat, quorſum eadem ueterum ſtudia recidiſſent. Nam & Cyrus ille Darij & Paryſatidis filius, cum maiorem quàm pro ſatrapia ſua faſtum præ ſe ferret, in ſuſpicionem apud Artaxerxem fratrē incidit: unde nihil præter infelicem exitum eſt conſecutus. Antonius item, qui maximam orbis terrarum partem cum Auguſto partitus erat, cum ſpretis pactis & cōuentis, plus ſibi quàm par erat arrogaſſet, unà cū principatu etiam uitā amiſit. Ita & hic Porphyrogenitus, etſi nullas inſidias, nulla arma contra fratrem parauit: tamen iſta prioribus ſuſpicionibus non paruum pondus addiderunt, & Imperatoris aures calumnijs, immodicam benignitatem conſequi ſolitis, patefecerunt. Sed ad inſtitutum redeundum eſt. Agebat tum Porphyrogenitus in Lydia, recentibus nuptijs lætus, & diuturnæ uitæ ſpe fretus. Nam paulo ante uxorē duxerat Raulis filiam, & corporis & animi pulchritudine florentem, annum ætatis agens trigeſimum. Tum etiam templo Studij ſplendidū tectum addidit (locus enim is deſolatus erat à Latinis, & longo iam tempore oues paſcebat) & firmo muro circumducto, magnis impenſis monachorum habitationi accommodauit ędificium, ut parum à uetere forma differret. Cum autem tunc ad Nymphæum Lydiæ cū uxore commoraretur, & clàm apud fratrem delatus eſſet: uiſum eſt Imperatori tranſire in Orientem, per cauſam aliorum negociorum, ſed reuera ut fratrem incautum nec opinantem opprimeret: quod & accidit. Nam & Porphyrogenitus celerrimè comprehenditur, comprehenduntur & eius intimi: quorū princeps fuit & opibus, & genere, & rebus geſtis celebris, Michael Strategopulus. Ac ipſi quidem in carcerem compinguntur, omnes aūt eorum opes in fiſcum redigūtur.

Cyrus iunior.

Antonius.

Conſtantinus à fratre in carcerem compingitur.

ATHANASII RECUſatio patriarchatus.

NOn multo autē pòſt, inde reuerſo Imperatore, ſcriptam reſignationem offert Athanaſius patriarcha, quartum iam annum eo ſacerdotio fungens. cuius cauſa erat, omniū pontificum & monachorū & lai-

Digitized by Google

corum tumultus, ſpiritualem illius rigorē nō ferentiū: eiq́; principiò clàm, pòſt etiã apertè & abſq; larua maledicentiū: q eū iamiã diſcerpturi uidebanť, ni ſolio cederet. Sperabat ille quidē, ſe ope Imperatoris cõuiciatores ulturū: deinde ſpe neſcio quomodo fruſtratus, petit atq; impetrat ſatellites, à quib. in monaſteriū ſuum Xerolophū incolumis reducatur.

DE PATRIARCHA *Ioanne Sozopolitano.*

ERat aūt quidam monachus nomine Ioannes, qui olim è legitima uxore liberos ſuſceperat: eáque amiſſa, monaſterium ingreſſus, ętate prouectus, naturaq; ad uirtutem optimè cõpoſitus ob morum ſimplicitatem, ſed gręcarū literarū planè rudis, recens Sozopoli in urbem profectus. Is decreto Imperatoris, & ſacri collegij ſuffragijs patriarchicã ſedem occupat: ſub quo improbi monachi, res ſuas è tempeſtatis naufragio in tutum portum perueniſſe putabãt, hyeme in uer cõmutata. Is Michaelem Andronici filiū Imperatorio diademate ornauit. Hoc tēpore legatos ad Imperatorē mittit primùm Italię rex, qui filiã è Balduini filia, quem Conſtantinopoli pulſum fuiſſe ſuprà oſtēdi, ſuſceperat, eã nouo Imperatori deſpõdere cupiebat. Pòſt, ſimili ratione Armenię, quę Cilicię finitima eſt, rex, ſororē per legatos offert, annos natã XIII. Sed cum regis Italię legatio, ꝓpterea ꝙ ea poſtulabat quę cõcedi non debebant, repudiata eſſet: legati deligunť eius ætatis doctiſsimi uiri, Metochites Theodorus & Ioãnes Glycys, alter domeſticus, alter Dromi Logotheta: nec eò tantū ꝙ rerū uſum habebant, ſed etiam ꝙ prudentia doctrinęq; copia tam diuinarum ꝙ humanarū rerū, Gręcarumq; literarum cognitione excellebant. Tales em̄ eos eſſe opus eſt, qui legati ad exteras nationes ꝓficiſcuntur, ut linguis ab omni parte inſtructi, in quouis diſputationū genere palmam obtineant. Expeditis igitur nauibus cõſcenſis, primùm ad Cyprū applicãt. nam paulo antè, inde etiam de tali affinitate cum Imperatore actum erat. Vbi cum diu cõmorati, non ea inuenirent Cypri conſilia, quibus delectarentur: digreſsi Aegis appellunt, quæ maritima urbs eſt ultra Ciliciã uallem, ad Iſsicum ſinū ſita. Quę aūt his ſiue aſpera, ſiue iucūda, in abitu, inter nauigandū cū inſulas circuirēt, & portus intrarēt, acciderint, & ut totam legationē confecerint, alterius legati Ioannis Glycys facundiſsimi uiri liber pulcherrimè & euidentiſsimè, cum admiratione legentium declarabit. Mihi uerò non propoſitum eſt ſingulis immorari, qui multiplicem & uariam hiſtoriam ſcribere inſtitui.

Metochitæ & Glycys legatio in Armeniã.

Legatos eloquentes eſſe, opus.

κῶν, φέρειν οὐκέτι πλέον μὴ δυνάμενον τῆς ἐκείνου πνευματικῆς σκυθρωπότητα· καὶ διαλοιδορουμένων αὐτῷ, ὑπ' ὀδόντα μὲν καὶ λάθρα τὸ πρῶτον, ἐκκεκαλυμμένως δ' ἔπειτα καὶ πλὴν σκηνῆς καὶ προσωπείου, καὶ ὅσον οὐδέπω διαῤῥήξειν μελλόντων αὐτόν, εἰ τοῦ θρόνου οὐκέτι πλέον ἀντέχοιτο· ἤλπιζε μὲν οὖν ὁ πατριάρχης βοήθειαν ἕξειν παρὰ τοῦ βασιλέως, ὥστε τοὺς λοιδορουμένους ἀμύνασθαι. ἐπεὶ δ' ἄπιστα τὰ τῶν ἐλπίδων οὐκ οἶδ' ὅπως εὕρισκε, ζητεῖ καὶ λαμβάνει τοὺς ἀπαθῆ διασώσοντας εἰς τὸ περὶ τὸν ξηρόλοφον ἀσκητήριον αὐτοῦ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΙΩΑΝνου τοῦ ἐκ σωζοπόλεως.

Ἦν δέ τις μοναδικὸν περικείμενος σχῆμα, ὄνομα ἰωάννης, πάλαι μὲν γυναικὶ συζυγείς, καὶ παίδων πατὴρ καταστὰς ἔπειτα θανάτῳ ταύτην ἀποβαλών, τὸ μοναδικὸν καὶ αὐτὸς ὑποδὺς τριβώνιον, τῷ χρόνῳ τέως προβεβηκώς, ἀρεταῖς φυσικαῖς προσηρμοσμένος, διὰ τὸ τῶν τρόπων ἁπλότητος, ἑλληνικῆς παιδείας πάμπαν ἀμέτοχος, ἐκ σωζοπόλεως εἰς τὴν βασιλεύουσαν ἄρτι ἐπιδεδημηκώς. οὗτος γνώμῃ βασιλικῇ καὶ ψήφῳ τῆς ἱερατικῆς συνόδου τὸν πατριαρχικὸν διαδέχεται θρόνον, ἐφ' οὗ καὶ τὰ πράγματα ἔδοξε τοῖς τῶν μοναχῶν κακοτρόποις ἐκ ζάλης καὶ κλύδωνος εἰς εὐδίαν ἐληλυθέναι, καὶ ἐκ χειμῶνος εἰς ἔαρ. οὗτος καὶ τῷ τοῦ βασιλέως υἱῷ μιχαὴλ τὸ βασιλικὸν περιτίθησι στέφος. ἐν τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ διαπρεσβεύεται πρὸς βασιλέα, πρῶτον μὲν ὁ τῆς ἰταλίας ῥήξ, θυγατέρα ἔχων ἐκ γυναικός, ἣν θυγατέρα φθάσας ὁ λόγος ἐδήλωσε βαλδουίνου τοῦ ἐξωσθέντος ἐκ κωνσταντινουπόλεως. διαπρεσβεύεται δὲ περὶ ἐκείνης ἀνδρί τε, καὶ τοῦ νέου βασιλέως μιχαήλ. μετ' αὐτὰ δὲ κατόπιν διαπρεσβεύεται καὶ ὁ τῆς περὶ τὴν κιλικίαν ἀρμενίας ῥήξ, ἀδελφὴν ὑπὲρ τὰ τρισκαίδεκα ἔχουσαν ἔτη τὴν ἡλικίαν ἀνύουσαν. ἐπεὶ δὲ ἡ τοῦ τῆς ἰταλίας ῥηγὸς ἀπαθεωρεῖται πρεσβεία, διὰ τὰ ὑπὲρ τὸ προσῆκον ζητήματα, ἐκλέγονται λοιπὸν εἰς πρεσβείαν οἱ κρείττους τῶν τηνικαῦτα σοφῶν, ὅ, τε μετοχίτης θεόδωρος καὶ ὁ γλυκὺς ἰωάννης· ὁ μὲν λογοθέτης ὢν τηνικαῦτα τῶν οἰκειακῶν, ὁ δὲ λογοθέτης τοῦ δρόμου. ἐκλέγονται δ' οὗτοι, μὴ μόνον διὰ ἣν τῶν πραγμάτων ἐτύγχανον ἔχοντες πεῖραν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ πολλῷ τῶν ἄλλων περιέχειν συνέσεως ἐμβριθείᾳ, καὶ σοφίας περιουσίᾳ, ὅση τε περὶ τὰ θεῖά τε καὶ ἡμέτερα δόγματα, καὶ ὅση περὶ τὸν ἑλληνικὰ λόγον ἠσχόληται. τοιούτους γὰρ δεῖ ἀνάγκη τοὺς πρὸς ὑπερόρια πρεσβεύοντας ἔθνη, ἵνα πανταχόθεν ὦσι τὴν γλῶτταν ἔχοντες ὡπλισμένην, κἂν ταῖς διαλέξεσιν ἀριστεύωσιν, ὁποῖαι ποτ' ἂν εἶεν. οἳ δὴ καὶ νεῶν ταχυναυτουσῶν ἐπιβάντες, ναυστολοῦσιν εἰς κύπρον τὰ πρῶτα· ἦν γὰρ κἀκεῖθεν ἰὼν λόγος μικρῷ πρότερον, περὶ τοιούτου κήδους εἰς βασιλέα. ἐπεὶ δὲ συχνὸν διατρίψασι χρόνον ἐνταῦθα, μὴ κατὰ γνώμην αὐτοῖς ἀπήντηκε τὰ ἐκ κύπρου σκέμματα, ἀποβάντες ἐκεῖθεν κατέπλευσαν εἰς αἰγάς· πόλις δὲ αὕτη παράλιος ὑπὲρ τὸν κιλίκιον αὐλῶνα κειμένη, περὶ κόλπον τὸν ἰσσικόν. ὁπόσα μὲν οὖν τούτοις ἔστι χαλεπά, ἔστι ῥᾳστώνης γέμοντα καὶ τρυφῆς συνήντηκε κατά τε τὸν ἔκπλουν, κατά τε τὸν πλοῦν, κατά τε τοὺς περίπλους καὶ κατάπλους τῶν νήσων καὶ τῶν λιμένων, καὶ ὅπως ἅπασαν διετέλεσαν τὴν πρεσβείαν, ἡ πάντα διεξιοῦσα καθέκαστα βίβλος δηλώσει τοῖς βουλομένοις κάλλιστα καὶ σαφέστατα, ἣν ἡ μεγίστη γλῶττα θατέρου τῶν πρεσβέων, ἰωάννου φημὶ τοῦ γλυκέος διέξεισι γλαφυρώτατα, καὶ ὡς ἂν πᾶς τις θαυμάσειεν ἐλλόγιμος ἄνθρωπος. ἐμοὶ δ' οὐ πρὸς ἀνάγκης ὂν τοῖς καθέκαστα ἐνδιατρίβειν, πραγμάτων πολλῶν καὶ ποικίλων ἱστορίαν προθεμένῳ διεξιέναι,

Digitized by Google

πρὸς τὰ ἑξῆς τρεπτέον τῆς ὑποθέσεως. ἄραντες οὖν ἐξ Αἰγῶν ὁδοιπορίαις καὶ σταθμοῖς ἡμερησίοις ὅσοις δήποτ' οὖν, ἥκουσιν ὅπη τὴν δίαιταν ὁ ῥὴξ ἐποιεῖτο. ἔνθα δὴ πολλὰς διατετριφόσιν ἡμέρας, πάντα διηνυκέναι σφίσι καλῶς ἐξεγένετο, ὅσα τε πρὸς βασιλέως ἦν ἐντεταλμένα αὐτοῖς, καὶ ὅσα διανοίαις ἰδίαις οἴκοθεν ξυνῆκαν αὐτοί. καὶ ἵνα τὰ πολλὰ παραδράμωμεν, Μαρίαν ἐκεῖθεν ἀνειληφότες, τὴν τοῦ ῥηγὸς ἀδελφήν, ἐπανήκασι, νύμφην τῷ βασιλεῖ κομίζοντες. ἐπεὶ δὲ τοῦ Πορφυρογεννήτου καὶ τοῦ Στρατηγοπούλου κρατηθέντων, ὡς εἴρηται, ἀνδρῶν τὰ πολέμια μάλα κρατίστων, καὶ μάχαις μεγάλαις καὶ στρατηγικαῖς ἐμπειρίαις ῥᾷστα τοὺς Τούρκους ἀνασοβούντων καὶ ἀπεξειργομένων ἐκ τῶν ῥωμαϊκῶν ὁρίων (ταῦτα δ' ἦν τὰ πρὸς ἕω τότε τοῦ Μαιάνδρου χωρία) κατὰ πολλὴν ἤδη τοῦ κωλύσοντος ἐρημίαν, τά τε ἐπέκεινα τοῦ Μαιάνδρου ληΐζονται πάντα, διαβαίνουσι δὲ ἔτι καὶ αὐτὸν ἤδη τὸν Μαίανδρον εἰς πλῆθος ἀριθμοῦ ὑπερβαῖνον οἱ πολέμιοι· ὃ δὴ καὶ πρὸς ἀνάγκας ἄγει τὸν βασιλέα, τοὺς λειπομένους ἀρίστους Ῥωμαίων ἐπισκεψάμενον, ἐκλέξασθαί τε καὶ πέμψαι τὸν βοηθήσοντα ταῖς περὶ τὴν Ἀσίαν κινδυνευούσαις Ῥωμαίων χώραις καὶ πόλεσιν.

ΠΕΡΙ ΑΛΕΞΙΟΥ ΦΙΛΑΝθρωπίνου.

Ην δὲ τότε στρατηγικὸς ἀνὴρ καὶ δεινὸς τὰ πολέμια Ἀλέξιος ὁ Φιλανθρωπηνός, πιγκέρνης ἀξίωμα ὤν, ἐν ταῖς ἀκμαῖς ἤδη τῆς νεότητος ἀνθῶν, καὶ καιρὸν ποθουμένων ἐπιδείξασθαι τὴν περὶ αὐτὸν φιλοτιμίαν τῆς φύσεως. τούτῳ ὁπόσα ἔχρῃζεν ὁ βασιλεὺς στρατεύματα δούς, ἐκπέμπει πρὸς ἕω. συνεκπέμπει δ' ἅμα τούτῳ καὶ Λιβαδάριον τὸν πρωτοβεστιαρίτην, ἄνδρα γηραιὸν καὶ στρατηγικόν, καὶ βαθεῖαν αὔλακα, φασί, διὰ φρενὸς καρπούμενον, ἵν' οὗτος μὲν διέπῃ τὰς περὶ τὴν Ἰωνίαν πόλεις, ὁ δὲ πιγκέρνης τὰς ἐπέκεινα πάσας. ἔδοξε τοίνυν ἐν ὀλίγῳ τῷ χρόνῳ μέγας γενέσθαι κατὰ τὰς μάχας τῶν Τούρκων ὁ Φιλανθρωπηνός, καθάπερ ὕλης ἐπιτυχοῦσα φλὸξ ἰσχυρά. ἦν γὰρ καὶ φιλοδωρότατος ὁ ἀνήρ, καὶ ἄλλως κοινωνικὸν τὸ ἦθος τοῖς ὑπ' αὐτὸν παρεχόμενος, ὃ δὴ κράτιστον ἐφόδιον τοῖς στρατηγοῦσιν εἰς νίκας καὶ τρόπαια· ὅθεν καὶ ἔρρει εὐθὺ τοῦ σκοποῦ τὰ πάντα τῆς τύχης αὐτῷ. καὶ ἦν οὐδὲν ὃ μὴ κατὰ βούλησιν ἀπαντῶν ἦν, ὥστε καὶ διωκόμενοι μὲν ἐκεῖθεν παρὰ τῶν Σκυθῶν οἱ Τοῦρκοι, ἀνατρεπόμενοι δ' ἐντεῦθεν παρὰ τοῦ πιγκέρνου, τὴν κουφοτέραν ἐξ ἀνάγκης οἱ πλείους τῶν ὁμορούντων ἐβάδιζον, καὶ ἅμα γυναιξί τε καὶ τέκνοις ηὐτομόλουν πρὸς τὸν πιγκέρνην, οὐ τοσοῦτον δεδιότες τοὺς κατὰ νώτων κειμένους ἐχθρούς, ὅσον οἷά τισιν ἴυγξιν ἑλκόμενοι ταῖς τοῦ πιγκέρνου δεξιώσεσι καὶ φιλοδωρείαις, ὡς ἐν βραχεῖ μεγάλην κἀκ τούτων γενέσθαι μοῖραν τῷ τούτου στρατῷ. ἀλλ' ἐπειδὴ ἔδει ἀνακεκρᾶσθαι τοῖς λυπηροῖς τὰ ἡδέα, καὶ τρίτον πίθον ἥκιστά φασιν Ἑλλήνων παῖδες ἐν Διὸς εἶναι κακῶν ἀμιγῆ, ἱλαρὰ μὲν καὶ τούτῳ δείκνυσιν ἡ τύχη τὰ πρόθυρα, καὶ πλήρη χαρᾶς, μεστὸν δὲ ὅλον τὸν οἶκον κακῶν ἀναρρηγνῦσι κατ' αὐτοῦ. ὁρῶντι γὰρ τῷ Λιβαδαρίῳ τὴν τύχην ἐξ οὐρίας ἑπομένην τοῖς τοῦ πιγκέρνου πράγμασι, δειλίας καὶ ὑποψίας ὑποτρέχουσι λογισμοί. ἐδεδίει γάρ, μὴ φρονήσας ὑπὲρ τὸ μέτριον ὁ πιγκέρνης, κἄπειτα τῷ καιρῷ καὶ τῇ τύχῃ συμμάχῳ χρησάμενος, εἰς ἀποστασίαν καὶ τυραννίδα χωρήσῃ, καὶ κινδυνεύσῃ πρῶτος αὐτὸς ἀντιστράτηγος ὤν· τὸ δ' αὐτὸ καὶ πολλοὶ τῶν ἐν τέλει ὑπεψιθύριζον, καὶ ἦν ὥσπερ βασκανία τις, ὡς εἰπεῖν, ἐν ἀωραίοις ἔτι κειμένη καὶ γάλαξιν, ἢ ὥσπερ ἄνθραξ ἐν σποδιᾷ τὸ ζώπυρον κεκρυμμένον.

Quare ad alia pergendum. Aegis digreſsi, itineribus & interuallis certis ad regiam peruenerũt. Vbi dies cõplures cõmorati, ex ſententia omnia confecerunt, quę ab Imperatore in mandatis acceperant, & quæ ipſi excogitarãt. Ac ne ſim uerbóſior, Maria regis ſorore accepta, ſponſam Imperatori adducunt. Cæterùm Porphyrogenito & Strategopulo in uincula coniectis, ut dictum eſt, uiris bellicoſiſsimis, qui magnis prælijs & Imperatorijs artibus Turcos à Romanis finib. facilè arcebant (hi uerò tum erant Orientalia Męandri loca) hoſtes, cum iam nemo eſſet qui ꝓhiberet, & ultra fluuium omnia populati, & ipſum fluuium cum multitudine innumerabili tranſgreſsi ſunt. Qua neceſsitate compulſus Imperator, ex optimatib. Romanis delectu habito, mittere aliquem ad periclitantes Aſię urbes tuendas inſtituit.

Turcorum graſſatio.

DE ALEXIO PHIlanthropeno.

ERat autem tum quidam uir bellicoſus, & rei militaris peritus, pincernę dignitate præditus, in ipſo iuuentutis flore cõſtitutus, qui occaſionẽ oſtentãdę pręſtantiæ ſuæ expectabat. Hunc Imperator, datis quot opus erat legionib. in Orientẽ ablegat, unaq; cum eo Libadariũ ꝓtoueſtiaritem, uirũ ꝓuectæ ætatis, bellicoſum, & ſingulari prudẽtia: ut hic Ionicas urbes gubernaret, pincerna uerò ulteriores omnes. Exiguo igitur tempore Philanthropeni in pugnis Turcicis magna extitit autoritas, materiam nacta uirtute eius. erat enim & liberaliſsimus & humaniſsimus erga inferiores: quod præclarũ ducibus „ uiaticũ eſt ad uictorias & triumphos. Proin- „ de ex animi ſententia omnia illi ſuccedebant, neq; quicq; eum fruſtrabatur. Cum aũt Turci illinc à Scythis fugarent̃, hinc à Pincerna euerterentur: neceſſariò pleriq; finitimorũ leniorem ingreſsi uiam, cum uxorib. & liberis ad Pincernã cõfugiebant, nõ tam hoſtem tergis inhęrentẽ metuentes, q̃ humanitatem huius & liberalitatẽ adamantes, ut & horũ magnus numerus ad illius exercitũ accederet. Sed cũ triſtia lætis admiſcenda eſſent, ac tertium doliũ Gręci malis impermiſtũ in Iouis aula eſſe negent: lętũ quidem ueſtibulũ & amœnitatis plenũ huic fortuna oſtẽdit, ſed domum totã refertã malis in eum effudit. Nam cum ei Libadarius omnia proſperè ſuccedere uideret, timere & ſuſpicari aliquid cœpit. Verebatur enim, ne proſperis fortunę flatib. Pincerna elatus, defectionẽ & tyrannidẽ ſpectaret, & primus ipſe uelut æmulus poteſtatis plecteret̃. Idem multi etiã è proceribus ſuſurrabant. Sed inuidia hęc erat immatura adhuc, & ueluti fomes ſub cineribus latitans.

Pincerna Libadarij obtrectationibus exagitatus regnum affectat.

Neq; uerò id latebat Cretēſes, qui apud Pincernam primum gratiæ & autoritatis locum obtinebant, ex quo cum uxorib. & liberis ad eum è Creta ſe cōtulerant. Nam & in magno honore apud illum erant, & principatum inter intimos habebant: nec in acie tantū illius latera claudebant, ſed & in poteſtatis quandam cōmunionem ueniebant. Quę res illorū animos deprauarunt: & ut ſorte ſua non contenti, maiora ꝙ par erat concupiſcerent, impulerunt. Humani enim animi rerum ſucceſ- » ſiſsibus certiſsimè explorant̄, quib. amentes » tantū inſoleſcunt, quanta prudētes laude mo- » derationis cumulāt. Nam cum & ipſi ea quę de Pincerna murmurabant̄, accepiſſent: uiri animū grauib. cogitationib. perturbant, rem non ita uti erat renunciando, ſed elephantū è muſca faciendo: & inſtant, ut primo quoq; tēpore deficiat, priuſquā eadem quę paulo antè miſeri illi, Strategopulus inquam & Porphyrogenitus, experiatur. Hæc uerba ingentes & cōtrarios in uiri animo affectus cōmouerunt: ut ipſe quid uellet aut nollet, igno- » raret. Nam qui delictorū quacunq; in re ſibi » conſcij ſunt, ſi quid imminet mali, pręſcijs im- » minet, & expectantibus ex eo tempore quo » deliquerunt: quibus ut non aliud, ipſa tamen » præſcientia calamitatē nonnihil leuat. Con- » trà, quos mala præter expectationem oppri- » munt, nullius peccati ſibi conſcios: hos non » mirum eſt obſtupeſcere, & extra ſeſe quo- » dammodo rapi. Sed poſt longos cogitationum conflictus, defectionis autores uincunt. Igitur Imperatorij tituli mentionem in caſtris fieri, principiò Pincerna uetat. Quę Cretenſib. non parua occaſio fuit, ut uim illi facerent, & quamprimùm Imperatorijs inſignibus uti cogerent, ad confirmandos ſuorū animos. Conſilia huiuſmodi (inquiunt) ipſa res ſequi ſtatim debet: neque quicquam eſt omnium, quod eandem & ingenij & manus promptitudinem ardénsque ſtudium flagitet. Sin tempus terere uellet, & militum animos ſuſpenſos atque ambiguos facturum, & debilitaturum, metu & expectatione incerti euentus. Quæ uerba ille negligebat, haud ſcio rei'ne magnitudine territus, an aliquid ſecreti animo agitans, nempe ut Libadarium in primis ſubigeret. Hoc rerum ſtatu celeres nuncij ad Libadarium & Imperatorem perferuntur, confuſionem & partitionem rerum, atque adeò ipſius Imperij nunciantes.

Quibus Imperator ex improuiſo auditis, uehementiſsimè perturbatus eſt. Tamen conſcientia ſuę pietatis & innocētię fretus, quieuit, nec arma nec auxiliares copias parās: ſed omnem ſpem in ſanctiſsima Dei genitrice &

Indulgentia fortunæ corrumpit animos.

Inopinata mala grauiora.

ἀλλ' οὐκ ἐλελήθει τοῦτο τοὺς Κρῆτας, οἳ πάντα ἦσαν αὐτοὶ τῷ Πιγκέρνῃ, ἀφ' οὗ σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἄραντες ἐκ τῆς Κρήτης ηὐτομόλησαν πρὸς αὐτόν. τιμῆς τε γὰρ ἀπήλαυον πάνυ πολλῆς παρ' αὐτοῦ, καὶ τῶν πάνυ πλησιαζόντων ἦσαν οἱ πρῶτοι, οὐ μόνον αὐτῷ παρασπίζοντες, ἀλλ' ὥσπερ καὶ παραδυναστεύοντες. ἃ δὴ πρὸς ἀλάστορα γνώμην αὐτοὺς ἐξοκεῖλαι παρέπεισαν, καὶ οὐκ ἤθελον ἐπιμένειν ἐν τῷ καθεστῶτι, ἀλλ' ὑπέρτερα πολλῷ τῆς ἑαυτῶν ἀξίας καὶ τύχης ἐφρόνησαν. ῥᾴδιον γὰρ (ὡς εἰπεῖν) καθορᾶται καὶ βάσανος ἀκριβὴς ταῖς ἀνθρωπίναις ψυχαῖς, ὁπόσα κατὰ χρόνον εὐτυχήματα φύεται, παρὰ τοσοῦτον ὂν ὕβρεως ὄγκον ὑψοῦντα τοὺς ἄφρονας, παρ' ὅσον τοῖς εὖ φρονοῦσι βεβηκυίας γνώμης βεβηκότα φορεῖ τρυγῶντα πολλαχόθεν τὸν ἔπαινον. ἐπεί γε μὴν ἀκηκόεισαν καὶ αὐτοὶ τὰ περὶ τοῦ Πιγκέρνου ψιθυριζόμενα, φόρτον εἰσάγουσι λογισμῶν χαλεπῶν ἐν τὴν καρδίαν τοῦ ἀνδρός, οὐχ ὡς ἦν τὰ τοῦ πράγματος ἀπαγγέλλοντες, ἀλλ' οἷον ἐκ μυίας δημιουργοῦντες τὸν ἐλέφαντα, καὶ ἤδη τέως πάθειν ἐνηχοῦσι τάχιστα πρὸς ἀποστασίαν χωρῆσαι, πρὶν παθεῖν ἃ πρὸ βραχέος οἱ δυστυχεῖς πεπόνθασιν ἄνδρες ἐκεῖνοι, τοὺς περὶ τὸν Στρατηγόπουλον λέγω καὶ τὸν Πορφυρογέννητον. ταῦτα πρὸς ταραχὴν ἐξιστῶσι τὸν ἄνδρα, καὶ ὥσπερ εἰς μεταίχμιον φέρουσι λογισμῶν ἀμφιβόλων, ἑκατέρωθεν ἄλλα ἐπ' ἄλλοις συχνὰ ἐπαντλούντων τὰ τοῦ τοιοῦδε κλύδωνος κύματα. καὶ πρὶν ἐᾶσαι θατέρου βουλεύματος ἱστάναι αὐτόν, θάτερον ἀντέπιπτε, καὶ σύγχυσίς τις ἅμα κατὰ τὸ συνεχὲς καὶ κυκεὼν ἠγείρετο λογισμῶν ἀνομοίων. οἷς γὰρ ἔξεστι συνειδέναι σφαλεῖσι σφίσιν αὐτοῖς ἐφ' ὅτῳ δή ποτε πράγματι, τὴν ἐπιοῦσαν ὅσα εἰκὸς τῶν δεινῶν, προειδόσιν ἔπεισι καὶ πάλαι καραδοκήσασιν, ἐξ ὅτου δὴ καὶ σφαλῆναι ξυνεπεπτώκει, οἷς εἰ μή τι ἄλλο, τὸ γοῦν προμαθεῖν λάθρα πως ὑφαιρεῖται τοῦ πάθους τὴν ἀκμήν. ὅσοις δὲ τοὐναντίον, ἀπροσδοκήτως ἔπεισι τὰ χείρω, μὴ συνειδόσιν ἑαυτοῖς μηδὲν τῶν ὅσα πρόσεργα σφῶν καθεστᾶσιν, εἰκότως ἐκπλήσσεσθαι ἔοικε, καὶ σφῶν αὐτῶν ἐξίστασθαι· ἀλλὰ μετὰ πολλὰς τῶν λογισμῶν τὰς παλαίστρας, νικῶσιν οἱ τὰ τῆς ἀποστασίας ὑποτιθέμενοι, καὶ σιωπὴν ἤδη τοῦ στρατοῦ τῆς τῶν βασιλικῶν ὀνομάτων εὐφημίας ὁ Πιγκέρνης προστάττει τὰ πρῶτα. διὸ καὶ ῥοπῆς οὐ μικρᾶς οἱ Κρῆτες δραξάμενοι, καὶ βίαν ἐπάγουσιν, ἤδη διεγείροντες τὴν ταχίστην καὶ τοῖς τῆς βασιλείας συμβόλοις χρήσασθαι, καὶ στηρίξαι τῶν ἑπομένων τὰς γνώμας. τὰ γὰρ τοιαῦτα τῶν βουλευμάτων κατ' ἴχνος φασὶν ἑπομένην ἔχειν χρεὼν καὶ τὴν πρᾶξιν, καὶ οὐδὲν ὅτι τῶν πάντων ἕτερον, ὀξύτητα γνώμης ὁμοῦ καὶ χειρὸς ἀπαιτεῖ, καὶ φλέγουσαν ὥσπερ σπουδήν. εἰ δ' ὑπερτίθεσθαι βούλει τὸν χρόνον, τάς τε ψυχὰς τῶν στρατιωτῶν μετεώρους ποιεῖς καὶ ἀμφιβόλους, καὶ ὥσπερ ἤδη ξυροῦ ταλαντεύεις τὰς γνώμας αὐτῶν, τὴν τοῦ μέλλοντος ἀδηλίαν πολλὰ δεδιότων, καὶ * αὐτός, ἀλλ' οὐδ' αὐτὸς ἂν φθαίνοις προδεδομένος ὢν ὑπὸ τῶν τοιούτων. ὁ δ' ἀκούων ἠμέλει, οὐκ οἶδ' ὁπότερον, εἴτε τὸν ὄγκον τοῦ πράγματος δεδιώς, εἴτ' ἄλλο διανοούμενος ἀπόρρητον, οἶμαι προθυμούμενος χειρώσασθαι τὸν Λιβαδάριον πρότερον. τῶν οὕτως ἐχόντων ἀπαγγελίαι φοιτῶσιν ὀξεῖαι παρά τε τὸν Λιβαδάριον, παρά τε τὸν βασιλέα, σύγχυσιν καὶ μερισμὸν διακηρύττουσαι τῶν τε πραγμάτων καὶ τῆς βασιλείας αὐτῆς. τὸν μὲν οὖν βασιλέα τὸ τῆς ἀκοῆς αἰφνίδιον σφοδρῶς ἐθορύβησε, καὶ, οἷον εἰπεῖν, λύπης πυθμένες ὅλους ἐξερρόφησαν τούτου τοὺς λογισμούς· ὅμως τῇ πρὸς θεὸν εὐσεβείᾳ τοῦ συνειδότος θαρρῶν, καὶ τῷ μηδεμίαν αἰτίαν τῇ τοιᾷδε παρεσχηκέναι ὑποθέσει, ἔμεινε κατὰ χώραν, μήτε πρὸς ὅπλα βλέψας καὶ βέλη, μήτε πρὸς στρατευμάτων συμμαχούσας φάλαγγας· ἀλλ' ὅλας εἰς τὴν ὑπέραγνον θεομήτορα τὰς ἐλπίδας ἀναρτήσας καὶ τὸν σωτῆρα Χριστόν, εἰδὼς ὡς οὐκ ἔστιν

οὐδὲ

* αὐτῶν

Digitized by Google

» ὅλον ὅ μὴ τῆς ἐκείνου χειρὸς ἐξῆπται, ἀλλὰ πάντα προ-
» νοίας ἐκεῖθεν ἀπορρήτοις βραβεύουσι λόγοι, ὅπερ ἂν βούλοιτο τέλος ἐκεῖνος ἑκάστοις τῶν πραγμάτων ἐπάγων. τὴν δ' ἢ τοιαύτην αὐτοῦ συντριβὴν τῆς ψυχῆς ἐπιβλέψας ὁ κύριος, ἔσφηλε τὰ τοῦ Πιγκέρνη σκέμματα, καὶ ἀντὶ τοῦ Λιβαδαρίου ἐπιθέσθαι ἤδη τῇ πρώτῃ ἐφόδῳ, ἀπαρασκεύῳ ἔτι τυγχάνοντι, ὁ δὲ Θεοδώρῳ τῷ τοῦ βασιλέως ἐπέθετο ἀδελφῷ, ἐκεῖ που περὶ τὴν Λυδίαν καὶ αὐτῷ διατρίβοντι τότε. ἀνύποπτος γὰρ ἦν οὗτος τῷ βασιλεῖ, καὶ πολλῆς ἐκείνου τῆς εὐμενείας ἀπέλαυε· καὶ διαγωγὴν διετρίβεν ὅπη καὶ ὅπως ἐβούλετο. ἀφ' οὗ γὰρ εἶδε κατασχεθέντα τὸν ἀδελφόν, συνῆκεν ὡς καλὸν τὸ μετριώτερον φέρειν τὴν τύχην· καὶ ῥίψας τὰ ὀφειλόμενα τῆς ἀξίας σύμβολα, ἰδιωτικοῖς καὶ αὐτὸς ἐχρῆτο ἐνδύμασι, διὸ καὶ πολλὴν ἐκαρποῦτο καὶ καθαρὰν τὴν τοῦ βασιλέως εὐμένειαν. τοῦτον οὖν ἐπελθὼν κατέσχεν ὁ Πιγκέρνης, ὡς μὴ βασιλείας ὄνομα τούτῳ περικειμένῳ, προστρέχωσί τινες, κἀντεῦθεν σύστημα γένηται στρατοπέδου, καὶ γένηταί οἱ τοῦτο τῆς προθέσεως οὐκ ἐλάχιστον κώλυμα· ἀλλ' ἐλελήθει σκιὰν ἀντ' ἀληθείας κρατῶν. ὁ γὰρ πρωτοβεστιαρίτης Λιβαδάριος τὴν περὶ τὰ πάρεργα ταῦτα τοῦ Πιγκέρνη ἀσχολίαν, καιρὸν ἴδιον ἡγησάμενος, πεμφθέντα παρὰ τῆς ἄνωθεν δεξιᾶς ἐν οὕτω βιαίᾳ καὶ ἀξίως ἀνταγωνιζομένῃ πραγμάτων ῥοπῇ, πάντα κινεῖ χρήματα, καὶ πάντα τὴν ταχίστην συναγείρει στρατὸν ἔκ τε τῆς παραλίου τῆς Ἰωνίας, ἔκ τε τῆς μεσογαίου καί, συνελόντι φάναι, πανταχόθεν. τὸν ἴδιον γὰρ ἐξαργυρισάμενος πλοῦτον, καὶ ὅσοι περὶ αὐτὸν πλουτοῦντες ἐτύγχανον, καὶ πρός γε ἔτι ἐκ τῆς Φιλαδελφείας πλεῖστα βασιλικὰ μεταστειλάμενος χρήματα, ἄφθονα πάντα προὐτίθει χορηγῶν τῷ στρατῷ, μείζους ἔτι προστιθεὶς καὶ τὰς ἐπαγγελίας, καὶ ἡδίους ποιῶν ταῖς ἐλπίσιν αὐτούς. * ὡς πρὶν ἢ δέκα διήκειν ἡμέρας, μετὰ βαρείας ἐλθόντα δυνάμεως κατὰ μέσην τὴν Λυδῶν χώραν πήξασθαι τὸ στρατόπεδον, κἀκεῖ βεβαίως ὅπλοις τὴν ἔφοδον ἐκδέχεσθαι τοῦ Πιγκέρνη. ὃ δ' ἀνυσιμώτατον ἔδοξε τῇ τοῦ Λιβαδαρίου σπουδῇ, καὶ τὸ πᾶν ἐν βραχεῖ κατεπράξατο. εἰδὼς γὰρ ὡς μάλιστα πάντων οἱ Κρῆτες ὑπερασπίζουσι τοῦ Πιγκέρνη, καὶ τὸν ἐγγυτάτω τόπον κυκλοῦντες εἰσί, λάθρα πέμψας χρήματά τε δίδωσιν αὐτοῖς, ὑπισχνεῖται πάμπολλα, καὶ λαμπρὰς τὰς τιμὰς προξενῆσαι παρὰ τοῦ βασιλέως αὐτοῖς, ἢν τὸν Πιγκέρνην ἀπολαβόντες δέσμιον, παραδῶσιν αὐτῷ, συνερρηγνυμένου ἤδη τοῦ στρατοπέδου, οἱ δὲ καὶ πάλαι δυσχεραίνοντες πρὸς τὴν ἐν τοῖς προοῦσι σκέμμασι βραδυτῆτα καὶ μέλλησιν τοῦ Πιγκέρνου καὶ ἄλλως τὴν τῶν πραγμάτων τύχην ἀντιπραττομένην ὁρῶντες αὐτῷ, κλίνουσι πρὸς τὰς ὑποσχέσεις, καὶ τὸ πᾶν αὐτοὶ κατασκευάζουσιν ἐπὶ τὸ δρᾶμα μεταξὺ τοῦ πολέμου. καὶ οὕτως αὐτός τε παραδίδοται δέσμιος, καὶ τὸ πᾶν ἐν βραχεῖ καταλύεται τούτου στρατόπεδον. ἐπεὶ δὲ τῷ πρωτοβεστιαρίτῃ Λιβαδαρίῳ κατὰ γνώμην ἀπηντήκει τὰ πράγματα, καὶ ὕβριας εἶχε τὸ τοιχρηστόν· ὁ δὲ ἐμετριάζοσαν ἐξέβη τῆς ὀφρυῶν πρὸς τὸν ἁλόντα, οὐδ' ᾐδέσθη τὴν τύχην τοῦ ἀνδρός, οὐδ' ἀνθρωπίνως προσηνέχθη τοῖς πράγμασιν· ἀλλ' ἐν νῷ λαβὼν τὸ τοῦ βασιλέως πρὸς τὰς κολάσεις ἀκίνητον, καὶ δείσας μὴ φιλανθρωπίας ὁ δέσμιος τύχῃ, ἀπελθὼν μετὰ τρίτην ἀπὸ τῆς κατασχέσεως ἡμέραν, ἀφαιρεῖται τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ τὰς αὐγάς· οὕτω πικρὸς καὶ λιθίνην αὐχῶν τὴν καρδίαν, ἐφάνη περὶ τὸν δυστυχήσαντα ἄνθρωπον. « φιλεῖ γὰρ ἐς ἀπόνοιαν ῥᾷστα χωρεῖν τὸ ἀνθρώπινον, ὁπότε μὴ λόγον ἡνίοχον ἔχοι, ἐμμελῶς ἀναστέλλοντα τῆς τύχης ἀστάθμητον περιπέτειαν. «

seruatore Christo collocauit, nihil nō ab eius potentia pendēre sciens: sed occultis illius « prouidentię rationib. gubernari, & ad eum fi« nem tendere omnia, quem ille præscripserit. « Hanc eius animi contritionē intuitus Dominus, Pincernæ consilia turbauit, ut omisso Libadario adhuc imparato, Theodorum Imperatoris fratrem inuaderet, qui & ipse tum ibi in Lydia uersabatur. Is enim nō suspectus Imperatori, liberalissimè ab illo tractabatur, & ubi libitū erat uersabatur. Ex quo enim fratrē cōprehensum esse cognorat, moderatius esse uiuendum intelligebat: abiectisq; dignitatis suę debitis insignibus, priuati habitu utebat. Quibus de causis multum & sincerè à fratre diligebat. Hunc igitur Pincerna oppressit, ne ad illū Imperatorio nomine ornatū, aliqui accurrerēt, coactoq; exercitu sui conatus impedirentur. Sed haud animaduertit, se umbram omisso captare corpore. Nam Protouestiarites Libadarius Pincernæ in superuacaneis istis occupationē sibi peropportunā ratus, & diuinitus oblatam occasionem in tam uiolento & subito aduersarum rerum motu: omnem pecuniam contrahit, omnes copias summa festinatione, & è maritimis & mediterraneis Ioniæ locis, denique undecunque in unū conducit. Suis enim opibus, eorumq; quos secum habebat diuitum, in pecuniam redactis, atq; etiam pecunia Imperatoria maxima è Philadelphia accersita, exercitui abundè omnia suppeditabat, maiora etiam pollicens, & spe alacriores reddēs: quòd priusquā decem exirēt dies, cum magnis copijs in media Lydia castrametaturus esset, & ibi Pincernæ impetū excepturus. Iam illud ad Libadarij consilium efficacissimum fuit, totumq; negocium citò confecit. Nam cum sciret Cretenses maximè Pincernam in acie tueri, ac circa illum conglobari, clàm cum illis egit: maximámque pecuniam daturum, & apud Imperatorem illustres dignitates eis impetraturum se promisit, si Pincernam initiò pugnæ uinctum sibi traderent. Qui cum iam pridem illius cunctationem & tarditatem molestè ferrent, & alioqui fortunam eius conatibus aduersari uiderent, pollicitationes admittunt, & inter pugnandum totam fabulam peragunt. Sic & ipse uinctus traditur, & breui totus eius exercitus dissipatur. Cum autem Protouestiarites negocium feliciter confecisset, non mediocri fastu uicto insultauit, nec fortunam uiri ueritus, nec humaniter successib. usus. Sed Imperatoris clementia considerata, ne ueniā impetraret ueritus, tertia post captiuitatem die uisum illi ademit. Adeò acerbus & saxeus in hominem calamitosum fuit. Solet enim humanum in« geniū humanitatis obliuisci, nisi incerta for« tunę momēta singulari prudentia moderet. «

Pincerna Theodorū Andronici fratrem capit.

Libadarius Pincernam à suis proditum excæcat.

Fortuna immoderatos facit.

Nam in pugna quidem & acie, quicquid egeris, excuſationē habet, cum ratio oppreſſa iacet, & manus uelut ebriæ, mente non reguntur.
» Verùm periculis iam propulſatis, & ani-
» morum æſtu ſedato, ac tranquillitate menti
» reſtituta ſęuire, & ab officio decedere, impro
» bi animi eſt argumentum.

DE MAGNO TERræmotu.

SVb hoc tempus terræmotus maximus fuit, quo multæ magnæ ædes, & magna templa partim corruerunt, partim rupta ſunt. Corruit & Michaelis Archiſtrategi ſtatua, quam Michael Palæologus ante ædem S. Apoſtolorū erexerat, cum Conſtantinopolim recepiſſet. Eandem filius eius Andronicus, eodē habitu refecit atque repoſuit. Aduentante æſtate, Eudocia Imperatoris ſoror Trapezunte in urbem uenit, marito eius Ioanne Lazo mortuo, adducto ſecum altero illius filio. Primogenitum uerò Alexium ad paternum regnum gubernandum domi reliquerat. Eudociæ nuptias Crales Seruiæ regulus ambiebat, ut perpetuū fœdus cum Romanis ſanciret. erat enim potens, neque unquam Romanam rem turbare deſiſtebat, agros & urbes partim occupando, partim populando. Ea res in magnam dubitationem Imperatorem adduxit, primùm quòd Cralis amicitiam magni faciebat: deinde quòd ſoror illius coniugium abominabatur, & ne uocem quidem eorum qui de illo loquerentur admittebat: tertiò, quòd quartum eſſet illud quod peteret coniugium. nam prima uxore, Blachiæ principis filia, aliquanto poſt nuptias in patriam remiſſa, uxoris ſororem, fratris ſui uxorem duxit, monaſtico prius habitu mulieri detracto. Deinde cum Triballorū Eccleſia illegitimis illis nuptijs diu aduerſaretur, longo tempore pòſt & illam ablegat: & Bulgariæ principis Sphendoſthlaui ſororem ducit, numero tertiam. E quarum nulla ſuſcepit liberos. Sed cum & huius amor refrixiſſet, illuſtriorem affinitatem quærit. Enimuerò cum Eudocia matrimonium illud toto animo auerſaretur, ille uerò petitionem uehementer urgeret, non paruis minis additis: coactus Imperator, illi de Simonide filia ſua ſignificat, quintum iam annum agente, ut ab illo domi aleretur, donec ad nubilem ætatem perueniret, ac deinde coniunx eius eſſet. Appetente igitur uere, Imperator cum filia Theſſalonicam proficiſcitur, in uinculis etiam Porphyrogenitum adducens, ueritus ne Theodoræ matris opera elaberetur, quæ continenter ob filium quiritabatur, & liberationem eius flagitabat. Eòdem & Crales uenit, obſides adducēs ſecum principum Triballorum filios, & Sphendoſthlaui ſororē, ad pacem cōfirmandam. Cum qua non

Eudocia Trapezuntia Cralis nuptias aſpernatur.

Quartæ Cralis nuptiæ.

Simonis Andronici filia Crali deſpondetur.

τὰ γὰρ ἐν πολέμῳ καὶ μάχῃ γινόμενα, ὁποῖά ποτ᾽ ἂν ᾖ, συγγνώμην ἔχει τῷ πεπραχότι, παρεστραμμένου τότε τοῦ λογισμοῦ, καὶ τῆς χειρὸς οἱονεὶ μεθυούσης, καὶ λόγον οὐκ ἐχούσης χειραγωγὸν καὶ πρύτανιν τῶν πραττομένων. τὸ δ᾽ ἀκμῆς τῶν δεινῶν παυσαμένης, καὶ καιρὸν ἤδη τῆς προαιρέσεως εἰληφυίας μετὰ στάθμης τινὸς καὶ κρίσεως, τὰς τῶν πράξεων ἀρχὰς παραλιπεῖν τῇ χειρί, μοχθηρίαν γνώμης κατηγορεῖ τοῦ πράξαντος, εἴ τι μὴ κατὰ τὸ προσῆκον γένοιτο.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΕΙΣΜΟΥ.

Κατὰ τοῦτον μέντοι τὸν χρόνον συνέβη γενέσθαι σεισμὸν τῶν πάνυ μεγίστων, ὑφ᾽ οὗ πολλαὶ μὲν τῶν μεγάλων οἰκιῶν, πολλοὶ δὲ τῶν μεγάλων ναῶν οἱ μὲν ἐπεπτώκασιν, οἱ δὲ διεῤῥάγησαν. ἐπεπτώκει δὲ καὶ ὃν πρὸ τοῦ ναοῦ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἐπὶ κίονος ἔστησε τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαὴλ ἀνδριάντα, Μιχαὴλ βασιλεὺς ὁ Παλαιολόγος, ὁπότε τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐγκρατὴς ἐγεγόνει· ὃν αὖθις Ἀνδρόνικος βασιλεύς, ὁ ἐκείνου παῖς, ὡς εἶχε σχήματος, ἐπεσκεύασέ τε καὶ ἀνεστήλωσε. κατὰ δὲ τὸ ὕστερον θέρος ἧκεν ἐκ Τραπεζοῦντος εἰς Κωνσταντινούπολιν Εὐδοκία ἡ τοῦ βασιλέως ἀδελφή, θανόντος ἐκεῖ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Ἰωάννου τοῦ Λαζοῦ· ἧκε δὲ μετὰ τοῦ δευτέρου ταύτης παιδός. τὸν γὰρ πρῶτον Ἀλέξιον ἐκεῖ καταλέλοιπε, τὴν πατρικὴν διέπειν ἀρχήν. ταύτην δὴ τὴν Εὐδοκίαν πέμψας ὁ Κράλης Σερβίας, ἐζήτει γυναῖκα λαβεῖν, ἵν᾽ αἰωνιζούσας ποιήσῃ πρὸς Ῥωμαίους σπονδάς. ἰσχυρὸς γὰρ ἦν, καὶ οὐ διέλιπε τὰ Ῥωμαίων ἀεὶ συγχέων πράγματα, καὶ πόλεις καὶ χώρας τὰς μὲν αἱρῶν, τὰς δὲ ληϊζόμενος. τοῦτο πολλαπλῆν μεριζομένην τῷ βασιλεῖ τὴν ἀπορίαν ἐνέγκει· πρῶτον μέν, ὅτι περὶ πλείονος τὴν τοῦ Κράλη φιλίαν ἐτίθετο· δεύτερον, ὅτι καὶ τὴν ἐκείνου συνάφειαν ἀποτρόπαιον ἡγεῖτο ἡ τοῦ βασιλέως ἀδελφὴ Εὐδοκία, καὶ οὐδ᾽ ἄκροις ὠσὶν ἀκούειν ἠνείχετο τῶν λεγόντων· τρίτον, ὅτι καὶ τέταρτον ἦν ὃ ἐπεζήτει συνοικέσιον. τῇ γὰρ πρώτῃ, θυγατρὶ τοῦ τῆς Βλαχίας ἄρχοντος οὔσῃ, χρόνους τινὰς συνοικήσας, εἶτα αὐτὴν μὲν ἀπέπεμψεν εἰς τὴν θρεψαμένην· ἠγάγετο δὲ τὴν γυναικαδέλφην τοῦ αὐταδέλφου, τὸ μοναχικὸν αὐτὴν περιλύσας πρότερον σχῆμα. εἶτα τῆς τῶν Τριβαλλῶν ἐκκλησίας ἀνθισταμένης ἐπὶ πολὺ πρὸς τὸ παράνομον, ἐκπέμπει καὶ ταύτην μετὰ πολὺν τὸν χρόνον. ἄγεται δὲ τὴν ἀδελφὴν τοῦ τῆς Βουλγαρίας ἄρχοντος Σφενδοσθλάβου, σύζυγον τρίτην αὐτήν· ἐπαιδοποίησε δὲ μετ᾽ οὐδεμιᾶς τῶν τριῶν. ἤδη δὲ καὶ ταύτην ἀποστρέψας, διαφανεστέραν ἐζήτει συγγένειαν. ἐπεὶ δὲ ἡ μὲν Εὐδοκία τὴν ἐκείνου συνοίκησιν ὅλαις προθέσεσι τῆς ψυχῆς ἀπηρνεῖτο, ὁ δ᾽ ἐκεῖθεν ἐμβριθῶς ἐπέκειτο ζητῶν, οὐ μικρὰς προστιθεὶς καὶ τὰς ἀπειλάς, ἀναγκασθεὶς ὁ βασιλεύς, μνηστεύει τῷ Κράλῃ περὶ τῆς ἑαυτοῦ θυγατρὸς Σιμωνίδος, πέμπτον τῆς ἡλικίας ἀγούσης ἔτος, ἵν᾽ ἐπ᾽ ἐκείνου λαβόντι τρέφοιτο, μέχρις ἂν εἰς τὸν νομιζόμενον ἔλθῃ τοῦ γάμου χρόνον, κἄπειτα ἂν σύζυγος αὐτῷ τὸ λοιπόν. ἔαρος οὖν ἐπιστάντος, ἄπεισιν ὁ βασιλεὺς μετὰ τῆς δεσποίνης ὁμοῦ καὶ τῆς θυγατρὸς εἰς Θεσσαλονίκην, ἐπαγόμενος καὶ τὸν πορφυρογέννητον δέσμιον, δέει τοῦ μὴ διαδρᾶναι συμφωνίαις μητρικαῖς. οὐ γὰρ διέλιπεν ἡ μήτηρ Θεοδώρα ἡ δέσποινα, διηνεκῶς ὑπὲρ τοῦ παιδὸς ἀσχάλλουσα, καὶ ζητοῦσα τὴν λύσιν αὐτοῦ. ἧκε δ᾽ ἐκεῖθεν καὶ ὁ Κράλης, φέρων ὁμήρους τοὺς κατὰ γένος προὔχοντας υἱέας τῶν Τριβαλλῶν· φέρων δ᾽ ὁμοῦ καὶ τὴν ἀδελφὴν τοῦ Σφενδοσθλάβου πρὸς πίστωσιν τῶν σπονδῶν. ἣ δὲ καὶ μικρὸν

καὶ μικρὸν ὕστερον πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν κομιζομένη, μίγνυται σωματικῶς Μιχαὴλ ὁ Κοτρούλης, ὃς τῷ βασιλεῖ γενόμενος ἐπ' ἀδελφῇ γαμβρός, νῦν δ' ἐτέλει χηρείαν ἄγων, θανούσης ἐκείνης. μίγνυται δ' οὖν τῇ ῥηθείσῃ λάθρα τὸ πρῶτον, ἔπειτα καὶ σύζυγον ἄγεται νόμιμον εἰς τὸ ἐμφανές. καὶ ἵνα τὰ ἐν μέσῳ συντέμω, στερρὰς καὶ μάλα βεβαίας ὁ Κράλης τὰς σπονδὰς ποιησάμενος, καὶ οἵας κατὰ γνώμην ἦσαν τοῦ βασιλέως, ἐπάνεισι τὴν Σιμωνίδα λαβὼν βρέφος οὖσαν, τεσσαρακοντούτης τυγχάνων αὐτός, καὶ τοῦ βασιλέως καὶ πενθεροῦ καθ' ἡλικίαν πρεσβεύων πέντε ἔτεσιν ἔγγιστα.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΛΑΝΩΝ.

Κατὰ δὲ τὸ ἐφεξῆς ἔτος εἰς τὴν βασιλεύουσαν ἐπανήκοντι τῷ βασιλεῖ, πέμπουσί τινες τῶν ὑπὲρ τὸν Ἴστρον Μασσαγετῶν λαθραίαν πρεσβείαν, Ἀλανοὺς ἡ κοινὴ τούτους καλεῖ διάλεκτος· οἳ δὴ καὶ Χριστιανοὶ τυγχάνοντες ἄνωθεν, ἔπειτα τῇ βιαίᾳ χειρὶ τῶν Σκυθῶν ὑπαχθέντες, σώμασι μὲν ἐδούλευσαν ἄκοντες· τῇ δὲ γνώμῃ αὐτονομίας ἀεὶ κατεβιβρώσκοντο ἐφέσει, καὶ τῆς ἀσεβῶν ἀλλοτριώσεως. πέμπουσιν οὖν χῶρον ἀρκοῦντα ζητοῦντες εἰς οἴκησιν ὑπὲρ τὰς δέκα χιλιάδας αὐτῶν βουλομένων ἐλθεῖν πανοικί, εἴ γε βουλομένῳ εἴη καὶ βασιλεῖ, καὶ ἅμα συμμαχήσειν ὑπισχνούμενοι κατὰ τῶν Τούρκων ὅλαις χερσί, κρατυνόντων τὴν ἤδη καὶ κατατρεχόντων ἀδεῶς καὶ πορθούντων ὅλην τὴν τῶν Ῥωμαίων Ἀσίαν. τῷ δὲ μὲν οὖν βασιλεῖ παρὰ τοσοῦτον ἔφανη τὰ τῆς πρεσβείας καθ' ἡδονήν, παρ' ὅσον ἂν εἰ θεόθεν ἐτύγχανε κατιοῦσα, καὶ τὰ κατὰ πάσης Ἀσίας μνηστευομένη τρόπαια. μετὰ γὰρ τὴν τοῦ Φιλανθρωπηνοῦ συμβᾶσαν ἐκείνην σύγχυσιν, πάντας ἔλεγεν ὑποπτεύειν Ῥωμαίους, καὶ μηδένα νομίζειν ὀρθὴν πρὸς αὐτὸν διασώζειν ὑπόληψιν· διὸ καὶ συμμαχίας ὑπερορίους ὠνειροπόλει νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ὡς μὴ ὤφελεν. ἀποδοκιμαζομένων γὰρ ἁπάντων Ῥωμαίων, τὰ Ῥωμαίων ἐνόσησε πράγματα, καὶ πρὸς ἐσχάτους κατηνέχθη κινδύνους, ὡς ἔμπροσθεν δηλωθήσεται· τῆς μέντοι πρεσβείας οὕτως ἀσμένως δεχθείσης, ἥκουσιν οἱ Μασσαγέται τέκνοις ἅμα καὶ γυναιξὶ χιλιάδες ὑπὲρ τὰς δέκα. ἐπεὶ δὲ ἔδει χρήματα καὶ ἵππους καὶ ὅπλα τούτοις διδόναι, τὰ μὲν ἐκ τῶν βασιλικῶν πρυτανείων ἐδίδοντο, τὰ δ' ἐκ τῶν στρατιωτικῶν, τὰ δ' ἐκ τῶν κοινῶν καὶ ἰδιωτικῶν. ἐντεῦθεν συχνοὶ καὶ ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ ἐξῄεσαν οἱ τὰς χώρας ἀργυρολογοῦντες, ηὖξον οἱ φορολόγοι τὰ τέλη, πᾶν ὅπλον καὶ πᾶς ἵππος ἠθροίζετο, ἠρευνῶντο κῶμαι, πόλεις, οἰκίαι τῶν μεγιστάνων, οἰκίαι τῶν ἐν στρατείαις καταλεγμένων, ἀσκητήρια, δῆμοι, θέατρα, ἀγοραί, καὶ πάντες ἐδίδουν ἵππους καὶ χρήματα, ἄκοντές τε καὶ ὀλοφυρόμενοι, οὐκ εὐχὰς καὶ λόγους εὐφήμους, ἀλλὰ δάκρυα καὶ ἀρὰς περὶ ἀπομπῆς ἐφοδίους τῷ νέῳ στρατῷ συνεκπέμποντες. ἐπεὶ δὲ καὶ εἰς Ἀσίαν διαβαίνουσιν ἐξ Εὐρώπης ἅμα τῷ βασιλεῖ Μιχαήλ, αὐτοὶ μὲν στρατοπεδεύουσι περὶ Μαγνησίαν. οἱ δὲ Τοῦρκοι τὰ πρῶτα περὶ τὰ ὄρη καὶ τὰς λόχμας ἀναχωροῦσι· τοῦτο δὴ τὸ σύνηθες σφίσι ποιοῦντες, ἵν' ἐκεῖθεν αὐτοὶ ταῖς δυσχωρίαις φρουρούμενοι, τὰ τούτων ὁρῶσι στρατεύματα ὁπόσα τε καὶ οἷα τυγχάνοιεν, καὶ εἰ κατὰ στρατιωτικὴν ἐμπειρίαν στρατοπεδεύοιεν. ἴσασι γὰρ ὡς πολλὰ τῶν οὐκ ὄντων ἡ φήμη κομίζει ταῖς ἀκοαῖς, ὑπὲρ τὸ προσῆκον τὰ πράγματα αὔξουσα· ὅθεν περιιόντες ἐσκόπουν, εἴτε κατὰ τὴν φήμην ἀνεπιχείρητα εἴη τὰ πρὸς αὐτούς, εἴτε χρὴ δόλοις καὶ λόχοις αὐτοὺς Περσικοῖς περιελθεῖν καὶ κατατροπώσασθαι. ἐπεὶ δὲ ἴδοιεν τούτους ἀτάκτως ἐπὶ λείαν περιϊόντας συχνά,

καὶ γὰρ

non multo pôſt ꝙ in urbem perducta erat, Michael Cotrules, qui poſt obitũ ſororis Imperatoris uiduus erat, conſueuit principiò clàm, deinde manifeſtè uxorẽ illã duxit. Et ut rem in pauca conferã, Crales fœdere ſancito, & ꝓbè firmato, domũ diſcedit, ſecũꝗ Simonidẽ infantulã abducit, ipſe quadragenarius, & ſocero quinꝗ circiter annos natu maior.

DE ALANIS.

Maſſagetæ ab Andronico recipiuntur.

Sequente anno Imperatore in urbem reuerſo, Maſſagetæ (Alani uulgò dicuntur) qui ultra Iſtrum habitant, occultam legationem mittunt. qui cum Chriſtiani eſſent, à Scythis ſubacti, corporibus inuiti ſeruiebant: animis uerò deſiderio libertatis tabeſcebant, & impios abominabantur. Petunt igitur locum ſufficientem ad habitandũ amplius decem millibus hominum: qui, ſi & Imperatori placuiſſet, cum omni familia migraturi eſſent, unáque ſtrenuam operam ſe contra Turcos uelle nauare promittunt, qui auctis uiribus totam Romanorum Aſiam impunè incurſabant. Ea legatio tam grata Imperatori fuit, quàm ſi diuinitùs miſſa, totius Aſiæ dominatum polliceretur. Nam poſt illum Philanthropeni tumultum, omnes ſibi Romanos ſuſpectos eſſe dicebat, neque ullum rectè erga ſe affectum eſſe exiſtimare.

Andronic⁹ ſuis diffidit

Quapropter externa fœdera noctu atꝗ interdiu ſomniabat: quod utinam non feciſſet. Nam cum Romani omnes improbarentur, Romana res laborare cœpit, & in extremum diſcrimen eſt adducta: ut pôſt explicabitur. Ceterùm legatione tam cupidè accepta, Maſſagetæ amplius decies mille cum uxoribus & liberis adueniunt. Cum autem eis & pecunia & equi & arma danda eſſent: ea partim ex Imperatorio fiſco dabantur, partim è militari ærario, partim è publico & priuato. Hinc multi & alij poſt alios abibant, qui tributa è prouincijs colligerent, eaꝗ publicani augebant: omnia arma, omnes equi cogebantur: perquirebant̃ pagi, urbes, ędes procerũ, ędes militum, monaſteria, populi, theatra, fora, & omnes dabant equos & pecunias inuiti & lamentantes, non uotis & bonis ominibus, ſed lachrymis & diris nouum exercitum proſequentes.

Exactio propter Maſſagetas

Sed cum ex Europa in Aſiam cũ Michaele Imperatore trãſiſſent, circa Magneſiã caſtra poſuerũt. Turci uerò initio, ut ſolẽt, in mõtes & ſaltus ſe receperũt, ut inde pręſidijs locorũ tuti, copias horũ quantę & quales eſſent ſpecularent̃, & an militarẽ in caſtris diſciplinã obſeruarent, intelligerent. Norant eñ, multa uana nunciari, & ſupra ueri fidem res amplificari. Itaꝗ circũſpiciebant, uerùm ne eſſet quod ferebat̃, non poſſe illos inuadi: an uerò dolis & inſidijs Perſicis circumueniendi, & in fugam conijciendi eſſent. Tum autem, eos nullo ordine crebrò prędatum exire

Turci hoſtis diſciplinam militarem obſeruant.

Turci Maſſagetas fugant.

(Roma-

(Romanos enim agros magis populabãtur, quàm ſi aperti eſſent hoſtes) bellicoſiſſimi Turcorum conſueto ordine & diſciplina militari de montibus deſcendunt, initiò paululum, deinde longius, ac ſubinde maiore & cõfidentiore cum impetu: nec obſcurũ erat, eos caſtra Imperatoris circũdaturos. Verùm noſtri ne prima quidem hoſtiũ aggreſsione tolerata, paulatim pedem referendo diſceſſerunt, Barbaris pone ſequentibus, & caſtra in proximo cõſtituentibus. Noſtri enim quàm multi eſſent, Barbari non uidebant: ſed idem illis accidebat quod ebrijs, qui cerebro uaporibus repleto, alia pro alijs intuentes, hallucinantur. Exercitus enim quem iniuria & audacia antecedit, plerunq; cladem & interitũ

Impius exercitus.

» ominatur: & priuſquam hoſtes irruant, ipſi
» ſua timiditate euertuntur, ipſiq; ſibi hoſtes
» ſunt: diuina uindicta eum exitum decernen-
» te, quem facta illorum meruerunt. Neque enim probabile erat, rem bene geſturos eſſe eos, qui lachrymas & execrationes pro uiatico ſecum abſtuliſſent. Cæterùm Imperator Maſſagetas fugiſſe cernens, quòd cum paucis reſiſtere Barbaris nõ poterat, in munitiſſimum caſtellum Magneſiam, calamitatis exitum prꝰſtolaturus, ſeſe contulit. At Maſſagetæ uſque ad Helleſpontum Chriſtianorum agros populantes deſcenderunt, atque inde in Europam traijciunt, non aliter quàm ſi ea de cauſa duntaxat è Scythia accerſiti eſſent, ut Turcis maturius uiam ad mare monſtrarent. Nec enim multi dies interceſſerũt, cum Imperatore Byzantium reuerſo Barbari deſcenderũt, ferè omnib. ad oram uſq; Lesbiam occupatis. Hoc tẽpore bellũ etiã inter Genuenſes & Venetos exarſit: cũ quidẽ Veneti multis nauib. & pecunijs amiſsis, & aliàs alibi uicti, tandem LXX nauib. inſtructis, eos Genuenſes qui e regionẽ Conſtantinopolis habitant, ſunt adorti, ſed neminẽ eorũ cœperunt. Nam illi pręcognito illorũ aduẽtu, uxores, liberos, & opes ſuas in urbẽ contulerunt: ipſi uerò ſuis triremib. cõſcenſis, in Euxinum pontum illis perſequentib. fugerunt. Quos Veneti capere cũ non poſſent, & ędes illorũ & uacuas onerarias incenderũt, unaq; cũ eis Romanorum omnes ædes extra mœnia: ulti eos, ꝙ hoſtiũ uxores, liberos & opes in tuto collocaſſent. Vnde factũ, ut Romani aduerſus Venetos in urbe habitãtes cõcitati, nõnullos diſcerperẽt, eorumq; res diriperẽt. Qua de cauſa ſequẽte ęſtate cũ XVIII armatis triremib. aduenerũt, damnũ illud ab Imperatore penſari poſtulãtes. Neq; enim amicitię ius eſſe, ut magnã cladem moderatè ulti, tandem extremo ſupplicio afficerent. Romanos enĩ priores rupiſſe fœdus: q in ipſo pugnę diſcrimine, hoſtium uxoribus, liberis, pecunijs tutum aſylum aperuiſſent. Sed cum Imperator poſtulationem illam æquã eſſe negaret, neque etiam pro maieſtate Imperatoria impuden-

Maſſagetæ pro hoſtib. ſe gerunt.

Genuenſiũ & Venetorum bellũ.

Veneti Andronico illudunt.

καὶ γὰρ ἐληΐζοντο τὰ ῥωμαίων αὐτοὶ μεῖζον ἢ κατ' ἐχθρὸν περιφανῆ, ἐπὶ τὰ κατάντη τῶν ὀρῶν οἱ μαχιμώτατοι μετὰ τῆς συνήθους σφῶν εἰς τὰ πολέμια τάξεως, μικρὸν μὲν πρῶτον, ἔπειτα πλεῖον, καὶ ἀεὶ μείζονι καὶ θαρραλεωτέρᾳ χρώμενοι τῇ ὁρμῇ τῆς ἐφόδου, δῆλοι ἦσαν τὰ τοῦ βασιλέως κυκλώσαντες στρατόπεδα· ἀλλ' οὐκ ἀνέμειναν, οὐδὲ τὴν πρώτην ἔφοδον τῶν βαρβάρων οἱ ἡμέτεροι, ἀλλ' ἄραντες ἐκεῖθεν, ἤδη πόδα ἀνεχώρουν κατὰ μικρόν, κατόπιν τῶν βαρβάρων ἰόντων, κἀκ τοῦ ἔγγιστα τὰ στρατόπεδα θέντων. οὐ γὰρ ὡς εἶχον πλήθους ἑώρων τοὺς βαρβάρους οἱ ἡμέτεροι, ἀλλὰ τοιοῦτον ἐπεπόνθεισαν ὑπὸ δειλίας, οἷον οἱ μεθύοντες ὑπὸ οἴνου, οἳ οὐ τὰ ὄντα κατὰ φύσιν ὁρῶσιν, ἀλλ' ἀνθ' ἑτέρων ἕτερα οἴονται βλέπειν, ὑπὸ τῆς περὶ τὸν ἐγκέφαλον πλείστης ὑγρότητος κυματουμένης τῆς ὄψεως, καὶ οἱονεὶ κολυμβώσης εἰς τὰ φαινόμενα πλημμελῶς. τὰ γὰρ ἀδικίαν ἔχοντα προπορευομένην καὶ θράσος στρατόπεδα, συγγενῆ φθορὰν αὐτόθεν καὶ κατάλυσιν ὠδίνουσι· καὶ πρὶν τοὺς πολεμίους ἐπαναστῆσιν, αὐτοὶ πρότερον ὑπὸ δειλίας ἀνατρέπονται, σφῶν αὐτῶν αὐτοὶ γινόμενοι πολέμιοι, τῆς δίκης ἄνωθεν κατὰ τὸ προσῆκον διδούσης τῶν πραττομένων τὰ τέλη. οὐ γὰρ ἦν εἰκὸς κατορθῶσαί τι τοὺς ἀρὰς καὶ δάκρυα λαβόντας ἐφόδια πρὸς τὴν ἔξοδον. ὁ μὲν δὴ βασιλεὺς τοὺς μασσαγέτας φυγῇ χρωμένους ἰδών, καὶ μὴ δυνάμενος μετ' ὀλίγων ἀντιπαρατάττεσθαι τοῖς βαρβάροις, φέρων ἐμβέβληκεν ἑαυτὸν ἐς ἀσφαλέστατον φρούριον τὴν μαγνησίαν, τῆς συμφορᾶς τὸ τέλος ἀποσκοπῶν. οἱ δὲ μασσαγέται κατῄεσαν ἄχρι τοῦ ἑλλησπόντου, πάντα ληϊζόμενοι τὰ χριστιανῶν, κἀκεῖθεν εἰς εὐρώπην διαπεραιοῦνται· ὥσπερ ἂν εἰ διὰ μόνον τοῦτο προσεκλήθησαν ἐκ σκυθῶν, ἵνα τοῦ δέοντος πρωϊαίτερον τοὺς τούρκους ἄχρι θαλάττης ὁδηγήσαιεν. οὐ γὰρ πολλαὶ μεταξὺ παρεληλύθεσαν ἡμέραι, καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ἐς βυζάντιον ἐπανῆκεν, οἱ δὲ βάρβαροι κατῄεσαν μικροῦ πάντα διαλαχόντες τὰ μέχρι καὶ εἰς τὴν λεσβίαν παράλιον. συνέβη δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ κινηθῆναι καὶ μάχην μεταξὺ γεννουιτῶν καὶ βενετικῶν· καὶ πλείστας μὲν ἀπολέσαι ναῦς καὶ χρήματα τοὺς βενετικούς, νικωμένους ἄλλοτε ἄλλοθι παρ' ἐκείνων. ὀψὲ δ' ἑβδομήκοντα παρασκευάσαντας ναῦς ἐλθεῖν κατὰ τουτουὶ τῶν γεννουιτῶν, οἳ τὴν οἴκησιν ἀντιπέραν ποιοῦνται τῆς κωνσταντινουπόλεως, καὶ αὐτῶν μὲν μηδένα καταλαβεῖν. προμαθόντας γὰρ ἐκείνους, γυναῖκας μὲν καὶ παῖδας καὶ χρήματα τῆς βασιλευούσης ἐντὸς ἀσφαλίσασθαι. αὐτοὺς δ' ἐς τὰς αὐτῶν τριήρεις ἐμβάντας, φυγεῖν τοὺς διώκοντας, ἀποπλεύσαντας ἐς τὸν εὔξεινον. ὡς δ' ἐνταῦθα ἐλθόντες μὴ κατέλαβον σφίσιν ἐκείνους ἐνταῦθα, ἀναγκασθῆναι καῦσαι τάς τε οἰκίας ἐκείνων καὶ τὰς παρατυχούσας κενὰς ὁλκάδας· οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ σύν γε αὐταῖς, καὶ τὰς ῥωμαίων ἐκτὸς τείχους οἰκίας ἁπάσας, ἀμυνόμενοι δεξαμένους γυναῖκας καὶ παῖδας καὶ χρήματα τῶν ἐχθρῶν ἐν τῷ ἀσφαλεῖ, ἀφ' ὧν ὁρμηθέντας ῥωμαίους τοὺς τῆς βασιλευούσης ἐντὸς κατοικοῦντας βενετικῶν ἐστιν οὓς διασπαράξαι, καὶ τὰ αὐτῶν ληΐσασθαι πάντα χρήματα. διὰ δὴ καὶ ἐς τὸ ἐπιὸν θέρος ὀκτωκαίδεκα τριήρεις αὖθις ὁπλίσαντες οἱ βενετικοὶ ἧκον, τὴν γενομένην ζημίαν ἀπαιτοῦντες παρὰ τοῦ βασιλέως. μηδὲ γὰρ εἶναί φασι πρὸς τῆς γνωμένης φιλίας, τὸ πεπονθέναι μεγάλα, ἀμυνομένους μέτρια, τέλος καὶ τὴν ἐσχάτην ὑποστῆναι ζημίαν. προκατάρξαι γὰρ τῆς παρασπονδήσεως ῥωμαίους, τοῖς τῶν ἀντιπάλων γυναιξὶ καὶ παισὶ μετὰ τῶν χρημάτων, ἐν τῇ τῆς μάχης ἀκμῇ πᾶσαν καὶ παντοίαν περιποιησαμένους ἀσφάλειαν. τοῦ δὲ βασιλέως μήτε λόγον εὔλογον ἔχειν τὴν ἀπαίτησιν ἀποκρινομένου, μήτε ἁρμόττουσαν τύχῃ βασιλικῇ τὴν ὑπερ-

τίμησιν

τίμησιν κατὰ τῆς αὐτῶν ἀναιδοῦς ἐπενεγκεῖν ἔχοντος τόλμης, διὰ μὴ κεκτῆσθαι τριήρεις ἀντιστρατευομένας (προαπωλώλεσαν γάρ, ὡς εἰρήκειμεν) ἐς τοσοῦτον ἐξηνέχθησαν θράσους διὰ μάλα καταφρονεῖν τῶν ῥωμαίων τὸ ἄνανδρον, καὶ τοσαύτην προυξένησαν τῇ ῥωμαίων ἡγεμονίᾳ τὴν αἰσχύνην, ἐς ὅσον αἰσχυνοίμην ἂν αὐτὸς ἀφηγούμενος. ὅπου γὰρ κατηναγκασμένα τῶν ἀτυχημάτων ἔπεισι τὰ αἴτια, λύπαις μὲν καὶ οὕτως ἔξεστι τὴν ψυχὴν κατατρύχειν. μετρίαις δ' οὖν ὅμως, ἐκεῖ τοῦ συνειδότος οὐδένα μαστιγοφόρον μεταμέλον ἔχοντος, ἀλλὰ θείαν τινὰ κρίσιν ἀπορρήτοις τοῖς λόγοις κρύπτουσαν ἡγουμένου τὸ πρᾶγμα. ἐνταῦθα δ' ἐξεπίτηδες, καὶ οἷον εἰπεῖν μετὰ τέχνης, εἰς ἀνδραπόδων μοῖραν ἑκόντες ἔρριψαν ῥωμαῖοι τὸ τῆς ῥωμαίων ἡγεμονίας ἀξίωμα, τὰς οἰκείας τριήρεις τῆς θαλάττης γυμνώσαντες, ἐλπίδι γενικοῦ κέρδους, ὃ μάλα βραχύτατον ὄν, μάλα μακράν τε καὶ πολυτάλαντον ἐγεώργησε τὴν ζημίαν, καὶ ταύτην πολλῷ μακροτέραν ἔχουσαν τὸ τῆς αἰσχύνης ἔγκλημα. οὐδὲ γὰρ ἦν ἂν οὔτε λατίνους οὕτω κατὰ ῥωμαίων θρασύνεσθαι, οὔτε ψάμμον θαλάσσης θεάσασθαι τούρκους ποτέ, τῆς ναυτικῆς τῶν ῥωμαίων δυνάμεως θαλασσοκρατούσης, ὡς πρότερον· οὐδ' ἐς τοῦτ' ἀνάγκης συνελαθῆναι ῥωμαίους, ὥστε μὴ μόνον ὁπόσα τῶν ἐθνῶν ὁμοροῦντα πεφύκασιν, ἀλλὰ καὶ ὅσα πορρωτάτω τὴν δίαιταν ἐκληρώσαντο, οἷά τινα λίθον φοβεῖσθαι ταντάλειον ἀπὸ λεπτοῦ τινὸς μίτου μετεωριζόμενον ὑπὲρ κεφαλῆς, καὶ πᾶσιν ἀναγκάζεσθαι φόρον εἰσφέρειν ἐτήσιον, καθάπερ λυσάνδρῳ καὶ δερκυλλίδᾳ, καὶ τοῖς ἐκ λακεδαίμονος ἁρμοσταῖς δασμὸν τὸν ἐτήσιον ἀθηναῖοι πάλαι καὶ βοιωτοὶ δυστυχήσαντες. ἀλλ' ἐκεῖσε ἐπάνειμι· παρελθόντες μὲν τοίνυν τὸ κέρας ὑπὸ τῶν τριηρῶν ὁπλοφοροῦντες οἱ βενετικοί, τῇ πρὸς ἄρκτον προσέσχον παραλίᾳ, ἀντικρὺ τῶν βασιλικῶν οἴκων· κἀκεῖθεν πέμψαντες ἀπῄτουν τὰ χρήματα ὁπόσοις τοὺς ἔνδον τῆς βασιλευούσης οἰκοῦντας βενετικοὺς οὐδένα ἀδικήσαντας ἐζημίωσαν· πλείω λαβεῖν παρὰ ἀκόντων ῥωμαίων ἀπειλοῦντες, εἰ μὴ αὐτοί γε ἑκόντες ἀποδοῖεν ὁπόσα χρεών. ἐπεὶ δ' ὑπερφάσκοντα τὴν ἀπόδοσιν τὸν βασιλέα ἐγνώκεσαν, αὐτόθεν καταφρονεῖσθαι τὴν ῥωμαίων ἤρξαντο δύναμιν, καὶ ὑφῆψαν εὐθὺς τάς τε ἀντιπέρας οἰκίας ἁπάσας, κενὰς οὔσας τῶν ἐνοικούντων. φθάσαντες γὰρ ἐξῴκισαν ἐκεῖνοι σφᾶς αὐτοὺς ἐκεῖθεν, καὶ ὁπόσα περὶ τὰς ἅλως ἀσταχύων δράγματα ἦσαν. τὸ δέ, ὥσπερ παιδιὰ καὶ χλεύη τις ἦν ἐκείνων κατὰ τοῦ βασιλέως. ξυμπέπτωκε γὰρ καὶ λεπτάς τινας αὔρας ἀπ' ἄρκτου πνευσάσας, τῇ τε φλογὶ διδόναι ῥοπήν, καὶ πλεῖστον καπνοῦ τὰ βασίλεια ἐμπιπλᾶν· τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐκεῖθεν ἄραντες, ἔργον ἦν τὰς ὁθενδήποτε πρὸς τὴν βασιλεύουσαν εἰσπλεούσας ὁλκάδας χειροῦσθαι, καὶ τὰς ἐν τῇ προποντίδι νήσους λῄζεσθαι παραπλέοντας, καὶ οὐχ ὅπως ὅσα ἐν χρήμασιν ἦν συναθροίζειν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄνδρας ὑπὲρ κεφαλῆς μετεωρίζοντας ἀπὸ τῆς κεραίας μαστίζειν πρὸ τῶν τῆς βασιλευούσης τειχῶν, ἵν' ὁρῶντες οἱ κατὰ γένος ἑκάστῳ προσήκοντες, πολλὰ καταβάλλωσι χρήματα πρὸς ἐξώνησιν. καὶ οὕτω πλείω τῶν ζητουμένων οἱ βενετικοὶ συλλεξάμενοι χρήματα, ἀνεχώρησαν οἴκαδε.

pudentem illorum audaciam, quòd triremes, quæ (ut diximus) perierant, non habebat, caſtigare auderet: eò confidentiæ uenerunt, præ ſummo Romanę ignauiæ contemptu, ut id dedecus Romano Imperio impreſſerint, quod me referre pudet. Nam cum coactæ malorum cauſæ exiſtunt, dolere quidem fas eſt, ſed moderatè: nullius delicti con ſcientia animum flagellante, ſed arcanis Dei iudicijs calamitas imputanda eſt. Hic autem de induſtria & ſtudio quodam Romani ultrò dignitatem ſuam infra ſeruilem conditionem abiecerunt, triremibus ſpe lucri è mari ſublatis: quod cum exiguum fuiſſet, diuturna & maxima detrimenta peperit, cum ignominia multo maiore coniuncta. Neque enim uel Latinis Romanos ita deſpicere, uel Turcis arenam maris intueri licuiſſet unquam, ſi Romana claſsis, ut olim, mare tenuiſſet: neque unquam in id diſcrimen res adductæ fuiſſent, ut Romanis non tantum finitimæ gentes, ſed etiam remotiſsimæ, inſtar Tantalij ſaxi exiguo filo ſupra caput ſuſpenſi, formidandæ eſſent: & omnibus annua tributa, quemadmodum Lyſandro & Dercyllidæ, & Laconicis præfectis quos Harmoſtas uocant, olim Athenienſes & Bœotij clade accepta rependerunt. Sed illuc redeo.

Claſsis deſtructio Romani exitij cauſa.

Veneti cum triremibus armati, ad Ceras progreſsi, ad Septentrionale littus appulerunt, eregione palatij: & inde legatis miſsis, pecuniam repetebant, qua urbem incolentes Venetos nullis affecti iniurijs mulctaſſent: ſe plura inuitis Romanis erepturos minitantes, niſi ſponte quod æquum eſſet, redderent. Sed cum Imperator renuiſſet: Romana potentia per ludibrium contempta, omnes ædes eregionè urbis uacuas habitatoribus, (qui aduentu illorum non expectato migrarant) & manipulos frumenti aliquot in arcis incenderunt. quod non aliud fuit niſi ludibrium quoddam, & ſubſannatio Imperatoris. Sic enim accidit, ut tenui aura à Septentrione aſpirante, flamma excitaretur, & multo fumo regia compleretur. Poſtridie digreſſi, in eo fuerunt occupati, ut onerarias in urbem euntes interciperent, & è Propontidis inſulis prædas agerent: nec cumulandis opibus contenti, uiros etiam in altum ſublatos, ante palatij muros flagellarent, ut cuiuſque cognati ſpectantes illud, captiuos magno precio redimerent. Ita Veneti maiore pecunia quàm poſtularant conquiſita, domum redierunt.

Digitized by Google

DE PATRIARCHAE *Ioannis è ſolio deſcenſu.*

IOannes autem patriarcha, cum ſe ob inſcitiam & ſimplicitatem contemni cerneret, & manifeſtis interdum conuicijs à pontificibus inceſsi: mœrore & animi puſillitate uictus, ſcriptam offert Imperatori ſolij abdicationem, quandoquidem opem ſibi ferre nollet. Digreſſus, aliquādiu in ſanctiſſimę & beatiſsimę Deigenitricis monaſterio quieuit. Deinde in patriam Sozopolin oppidulum ſeſe contulit, ibiq́ꝫ æui reliquũ tranquillè exegit.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΗΣ ΚΑΤΑΒΑΣΕΩΣ πατριάρχου ἰωάννου.

Ο δὲ πατριάρχης ἰωάννης ὁρῶν περιφρονούμενον ἑαυτὸν ἀμαθίας τε καὶ ἁπλότητος ἕνεκα, καὶ ἀνακεκαλυμμένως παρὰ ἀρχιερέων ἔστιν ὧν λοιδορούμενος, τῇ λύπῃ καὶ τῇ μικροψυχίᾳ νικηθείς, καὶ δίδωσι φέρων τῷ βασιλεῖ τοῦ θρόνου παραίτησιν ἔγγραφον, ἐπεὶ μὴ βούλοιτο ἐκδικεῖν. ὁ δὲ ἀπελθὼν ἡσύχασε μέχρι τινὸς παρὰ τὴν μονὴν τῆς ὑπεράγνου θεομήτορος, τῆς παμμακαρίστου. ἔπειτ᾽ ἄπεισι παρὰ τὴν θρεψαμένην, τὸ τῆς σωζοπόλεως λέγω πολίχνιον· ἔνθα καὶ τὸ λοιπὸν ἐν ἡσυχίᾳ τοῦ βίου παρέμεινεν.

NICEPHORI GREGORAE ROMANAE HISTORIÆ Liber ſeptimus.

CAPITA LIBRI VII.

Romanarum in Aſia prouinciarum amiſſio.

Vt Aſiam Turci partiti ſint.

Alter Athanaſij aſcenſus.

De Siculo bello Italicorum Latinorum.

De Catelanorum legatione ad Imperatorem miſſa, quorum princeps fuit Ronzerius.

De cladibus quas Catalani Romanis dederunt.

De diſceſſu Catalanorum è Philadelphia.

De cæde Ronzerij Cæſaris, Catalanorum principis.

De Catalanorum defectione.

De Turcorum auxilijs, quæ ad Catalanos ex Aſia in Europam tranſierunt.

De pugna Michaelis Imperatoris cum Catalanis, in Apris.

De inteſtino Catalanorum bello.

De Imperatrice Irene, & alienatione ab Imperatore.

Memorabilis narratio.

Rurſus de Catalanis.

De diſsidio Catalanorum & Turcorum.

De Catalanis ſolis.

De Bœotica Catalanorum pugna.

De duabus Turcorum factionibus.

Michaelis è Macedonia cum tribus millibus Turcorum tranſitus.

Michae-

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΓΡΗΓΟΡΑ, ῬΩΜΑΙΚΗΣ ἱστορίας λόγος ἕβδομος.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΒΙΒΛΙΟΥ ζ.

Περὶ τῆς ἀπωλείας τῶν κατὰ τὴν ἀσίαν ῥωμαϊκῶν πραγμάτων.

Ὅπως διεμερίσαντο τὴν ἀσίαν οἱ τοῦρκοι.

Δευτέρα ἀνάβασις ἀθανασίου.

Περὶ τοῦ σικελικοῦ πολέμου τῶν ἐξ ἰταλίας λατίνων.

Περὶ τῆς πρὸς τὸν βασιλέα πρεσβείας τῶν κατελάνων, ὧν ἦρχε ῥοντζέριος.

Περὶ τῶν δεινῶν ὧν κατελάνοι ῥωμαίοις προυξένησαν.

Περὶ τῆς ἀναζεύξεως τῶν κατελάνων ἐκ φιλαδελφείας.

Περὶ τοῦ φόνου ῥοντζερίου τοῦ καίσαρος, τοῦ τῶν κατελάνων ἀρχηγοῦ.

Περὶ τῆς τῶν κατελάνων ἀποστασίας.

Περὶ τῆς εἰς τοὺς κατελάνους διαβάσεως συμμαχίας τῶν τούρκων, ἐξ ἀσίας εἰς τὴν εὐρώπην.

Περὶ τοῦ ἐν τοῖς ἄπροις πολέμου τοῦ βασιλέως μιχαὴλ μετὰ τῶν κατελάνων.

Περὶ τῆς κατ᾽ ἀλλήλων μάχης τῶν στρατηγῶν τῶν κατελάνων.

Περὶ τῆς βασιλίδος εἰρήνης, καὶ τῶν πρὸς βασιλέα σκανδάλων.

Ἄξιον ἀκοῆς διήγημα.

Περὶ τῶν κατελάνων αὖθις.

Περὶ διαιρέσεως τῶν κατελάνων καὶ τῶν τούρκων.

Περὶ τῶν κατελάνων μόνων.

Περὶ τοῦ ἐν βοιωτίᾳ πολέμου τῶν κατελάνων.

Περὶ τῆς εἰς δύο μέρη τῶν τούρκων ἀπ᾽ ἀλλήλων διαιρέσεως.

Διάβασις ἐκ μακεδονίας εἰς θρᾴκην τοῦ μιχαὴλ μετὰ τρισχιλίων τούρκων.

Περὶ-

Digitized by Google

Πόλεμος τοῦ βασιλέως μιχαὴλ καὶ τῶν τούρκων περὶ χερσόνησον.

Ἀθανασίου κατάβασις ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου.

Περὶ τοῦ πατριάρχου νίφωνος.

Περὶ τῶν τὴν θρᾴκην λῃζόντων τούρκων.

Πόλεμος ῥωμαίων καὶ τούρκων ἐν θρᾴκῃ, καὶ ἧττα τῶν τούρκων.

Ἑτοιμασία τειχομαχίας κατὰ τῶν τούρκων.

Ἧττα παντελὴς τῶν τούρκων, καὶ ἅλωσις.

Νίφωνος κατάβασις ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου.

Περὶ τοῦ πατριάρχου ἰωάννου τοῦ γλυκέος.

Περὶ τοῦ μεγάλου λογοθέτου τοῦ μετοχίτου.

Θάνατος τῆς βασιλίδος εἰρήνης.

Περὶ τῆς τοῦ βασιλέως διακρίσεως καὶ γνώμης.

Περὶ τοῦ χαλκοῦ ἀνδριάντος, τοῦ ἐπὶ τοῦ κίονος τοῦ ἔμπροσθεν τοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας σοφίας.

Καταμέτρησις τοῦ ἀνδριάντος, καὶ τοῦ ἵππου αὐτοῦ.

Περὶ τοῦ χρησμοῦ τοῦ εὑρεθέντος ἐν τῷ κατὰ τὴν ἀδριανούπολιν παλατίῳ.

Michaelis Imperatoris pugna cum Turcis ad Cherſoneſum.

Athanaſij è patriarchico ſolio deſcenſus.

De patriarcha Niphone.

De Turcis Thraciam populantibus.

Pugna Romanorum cum Turcis, & ſtrages Turcorum.

Præparatio ad mœnia Turcorum oppugnanda.

De Turcis prorſus uictis & captis.

Niphonis è patriarchico ſolio deſcenſus.

De patriarcha Ioanne Glyce.

De magno Logotheta Metochite.

Irenes Imperatricis obitus.

De Imperatoris diſceptatione & ſententia.

De area ſtatua in columna ante ædem S. Sophiæ.

Dimenſio ſtatuæ, & equi eius.

De oraculo in Adrianopolitano palatio reperto.

Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἐκ τῆς ἕω, τὰ μέγιστα τῶν κακῶν ἀνερράγη πελάγη, καθάπερ μυρίων πνευμάτων ἐξαίφνης ὁμοῦ συρραγέντων, καὶ πάντ᾽ ἄνω καὶ κάτω ἐλαυνόντων καὶ συγκυκώντων. ἐπεὶ γὰρ ἔρημα στρατευμάτων τὰ πρὸς ἕω τῆς ῥωμαίων ἡγεμονίας ἐλέλειπτο, συνασπισμὸν οἱ τῶν τούρκων σατράπαι ποιήσαντες, πάντα κατέδραμον ἄχρι θαλάττης ἁπάσης· καὶ πρὸς αὐταῖς ἤδη ταῖς ἀκταῖς μετοικήσαντες, καὶ οἱ μὲν πλεῖστοι τῶν τε ἀνδρῶν ὁμοῦ καὶ γυναικῶν καὶ νηπίων, καὶ ὅσα ἐν κτήνεσι, καὶ ὅσα ἐν χρήμασιν ἦσαν, ὑπὸ τὴν τῶν πολεμίων ἄρτι αἰχμαλωσίαν ἐγεγόνεισαν. ὅσοι δ᾽ ἔλαθον διαδράντες, οἱ μὲν εἰς τὰς ἔγγιστα πόλεις κατέφυγον, οἱ δὲ καὶ εἰς θρᾴκην, ἄσκευοι καὶ γυμνοὶ τῶν προσόντων διέβησαν. εἰς δὲ ξυμφωνίαν ἤδη ἐληλυθότες οἱ τοῦρκοι, κλήρῳ διείλαχον πᾶσαν, ὁπόση τῆς τῶν ῥωμαίων ἡγεμονίας ἐτύγχανε γῆ κατὰ τὴν ἀσίαν. κατέσχον οὖν ὁ μὲν καρμανὸς ἀλισούριος τὰ πλείω τῆς μεσογείου φρυγίας, καὶ ἐπὶ τὰ μέχρι φιλαδελφίας, καὶ τῶν ἔγγιστα πάντων ἀπὸ τῆς περὶ μαίανδρον τὸν ποταμὸν ἀντιοχείας· τὰ δ᾽ ἐκεῖθεν μέχρι σμύρνης καὶ τῶν ἐντὸς παραλίων τῆς ἰωνίας, ἕτερος ὄνομα σαρχάνης. τὰ γὰρ περὶ μαγνησίαν καὶ πριήνην καὶ ἔφεσον, φθάσας ὑφείλετο σατράπης ἕτερος ὄνομα σασάν· τὰ δ᾽ ἀπὸ λυδίας καὶ αἰολίδος ἄχρι μυσίας τῆς πρὸς τῷ ἑλλησπόντῳ, ὅ, τε καλάμης λεγόμενος, καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ καρασῆς. τὰ δὲ περὶ τὸν ὄλυμπον, καὶ ὅσα τῆς βιθυνίας ἑξῆς, ἕτερος ὄνομα ἀτμάν. τὰ δ᾽ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ σαγγαρίου μέχρι παφλαγονίας μεμερισμένως εἰς τοὺς ἀμουρίου διέβησαν παῖδας. τὸ μὲν τοι ἑξῆς ἔτος φασὶ διαμηνύσασθαι λάθρᾳ τῷ βασιλεῖ τὸν πρὸ τοῦ ἰωάννου πατριαρχεύσαντα, καὶ παραιτησάμενον ἀθανάσιον, θείαν

Sub hoc tempus in Oriente maximæ calamitatũ & turbulentiſsimæ tempeſtates extiterunt. Nam cum nulli ibi Romanorũ exercitus eſſent, Turcorum ſatrapæ coniunctis uiribus incurſarũtq́ omnia uſq; ad mare quodlibet, & ad ipſas Aegas commigrarunt. Maximam partem uirorum ſimul, & mulierum, item infantes, iumenta, opes, Turci recens occuparant. Qui uerò clàm euaſerant, in proximas urbes confugerunt, nonnulli etiam nudi & inopes fretum traiecerunt. At Turci iam inita concordia, omnes in Aſia Romanorum prouincias ſorte diſtribuerunt. Carmano Aliſurio pleraque mediterranea Phrygiæ obuenerunt, uſque ad Philadelphiam, & proximè Antiochiam ad Mæandrum fluuium ſitam. Quicquid inde eſt Smyrnam uſque, & ad interiorem Ioniæ oram, Sarchani cuidam obuenit. nam Magneſiam, Prienen & Epheſum alius, nomine Saſan, interceperat. A Lydia & Aetolia uſque ad Myſiam, ad Helleſpontum ſitam, Calames & filius eius Ceraſus obtinebant. Quæ circa Olympum ſunt, & Bithyniam omnem, Atman. A flumine Sangario ad Paphlagoniam uſque, Amurij filij inter ſe partiti ſunt. Sequente anno dicunt Athanaſium, qui patriarchatu Ioanni ceſſerat, Imperatori clàm nunciaſſe, ſe numinis

Carmanus. *Aliſurius.* *Sarchanes.* *Calames.* *Ceraſus.* *Atman.* *Amuriadæ.*

Athanaſius ob prædictionem in patriarchatum reſtituitur.

nis indignationem impendere Romanis uidiſſe: hortatúmque eſſe, ut tribus continuis noctibus Deum deprecaretur. Cum autem poſtridie terræmotus factus eſſet, dixiſſe Imperatorem, eam eſſe prædictam ab Athanaſio numinis indignationem: ac pòſt affirmaſſe, neminem patriarchico ſolio digniorē eſſe. Neque enim niſi diuinitùs illuſtratum, futura præuiſurum fuiſſe: perſuaſum'que habere, cum primùm is reſtitutus eſſet, hoſtes quàm longiſsimè receſſuros, & ueris temperiem hybernas tempeſtates conſecuturam, Romanósque fines facilè propagatum iri. Ea res ferè omnes pontifices, ſacerdotes, abbates, clericos, ac parum abeſt qui.. dicam prætores, & omnes eos qui publicum aliquod munus ſuſtinebant, uiri ſeueritatem recordatos, haud mediocriter perturbauit. Itaque Imperatori de terræmotu & uaticinatione Athanaſij concionanti fidē habere non poterant: ſed ſubmurmurabant, quòd illius deſiderio illa confingeret, & falſam illi autoritatem conciliaret, ut ſui deſiderij probabilē habere cauſam uideretur. Sed tamen benignitate & eloquentia quoſdam è pontificibus & monachis in ſuas partes pellexit, & cum ijs pedes ad Athanaſij cellam iuxta Xerolophū abit: & cum eo, uti par eſt, collocutus, perſuaſit ut patriarchica inſignia admitteret. Neq; enim alia manuum impoſitione applauſuúe & triumphis eſſe opus, quæ illi iampridem abundè contigiſſet, quamuis interim eam ex mœrore repudiaſſet.

Alter Athanaſij aſcenſus in patriarchicum thronum.

Alexandrini patriarchæ ſcōma in Athanaſium.

HIs ita geſtis, ſeptimo die Athanaſius in patriarchicum ſolium redit. Tum autem in urbem uenit Aegyptiacæ Alexandriæ patriarcha, uir grauis, prudēs & honeſtus: quas ob res Imperator eum uerebatur & diligebat. Is cum uideret, quanti Athanaſium Andronicus faceret, quantopere nomen eius admiraretur, adeò ut eum D. Chryſoſtomo compararet: feſtiuè admodum magniloquentiam & oſtentationem eius taxauit, his uerbis: Erat, inquit, ſutor quidam, qui felem albam habebat, unum quotidie murem domi capientem. quæ aliquando in medium uas, quo coria tingi ſolent, delapſa, & uix eluctata, tota nigra euaſit. Proinde mures, eam monaſtico habitu ſumpto carnibus deinceps abſtinere uelle rati, ſine ullo metu uagantes, coria roſerunt. Illa uerò tantam multitudinem conſpicata, capere omnes, quamuis aueret, haudquaquam poterat, duos tamen comprehenſos deuorauit. Reliqui omnes fuga ſalutem quæſiuerunt, admirantes, quo pacto ſumpto monaſtico ha-

Feles monacha.

bitu

περιβλέπειν ὀργὴν κατὰ τῶν Ῥωμαίων, παρακελεύσασθαί τε αὐτὸν ὁλονυκτίοις δεήσεσι χρήσασθαι πρὸς θεόν, ἄχρι καὶ ἐς τρίτην ἡμέραν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ γενομένου σεισμοῦ, τοῦτον εἶναι φάναι τὸν βασιλέα τὴν προειρημένην Ἀθανασίου θεομηνίαν. ἰσχυρίζεσθαί τε λοιπόν, ὡς οὐχ ἕτερος ἄξιος μᾶλλον αὐτοῦ πρὸς τὸν πατριαρχικὸν ἀνεληλυθέναι θρόνον· μηδὲ γὰρ ἂν βλέπειν τὰ ἐμπεσεῖσθαι, ἄνευ θειοτέρας ἐλλάμψεως, πεπεῖσθαί τε τοὺς πολεμίους ὡς πορρωτάτω γενέσθαι τῶν ὅρων τῶν τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας, ἅμα γὰρ τοῦτον αὖ τὸν πατριαρχικὸν ἀναβῆναι θρόνον, καὶ γενέσθαι, οἷον εἰπεῖν, ἔαρ μετὰ χειμῶνα, καὶ γαλήνην μετὰ κλύδωνα, καὶ ῥᾷστα πλατυνθῆναι διὰ τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας τὰ χωρίσματα. τοῦτο μικροῦ πάντας ἀρχιερέας καὶ ἱερέας, καὶ ὅσοι ἀσκητηρίων ἔτυχον προεδρεύοντες, καὶ ὅσοι τοῦ κλήρου, καὶ οὐ πολλοῦ δέω λέγειν, ὅσοι τῶν ἀγορανομούντων, καὶ δημοσία δή τινα ἐγκεχειρισμένοι ἦσαν πράγματα, ἀναμνησθέντας τῆς πάλαι βαρύτητος τοῦ ἀνδρός, οὐ μικρῶς διετάραξεν· ὥστε καὶ δημηγοροῦντι τῷ βασιλεῖ περὶ τοῦ σεισμοῦ καὶ τῆς Ἀθανασίου προρρήσεως πιστεύειν οὐκ εἶχον, ἀλλ' ὑπεψιθύριζον, ὡς πόθῳ ἐκεῖνον ἐνδοξότερον καθιστᾶν, πλάττει καὶ χαρίζεται ψευδῆ ταύτην τὴν δόξαν αὐτῷ, ἵν' εὐπαράδεκτος καὶ ὁ τούτου πρὸς ἐκεῖνον δοκοίη πόθος. δεξιώσει δ' οὖν ὅμως καὶ λόγοις πειθοῦς ὁ βασιλεὺς ἔστιν οὓς τῶν τε ἀρχιερέων καὶ μοναζόντων περιελθών, ἰδίους γὰρ ἑαυτοῦ ἐπεποιήκει βουλήμασι, μεθ' ὧν πεζῇ καὶ βάδην ἄπεισι παρὰ τὴν τοῦ Ἀθανασίου καταγωγὴν τὴν περὶ τὸν Ξηρόλοφον καὶ ὁμιλήσας αὐτῷ τὰ εἰκότα περὶ τοῦ θρόνου, ἔπεισε καὶ τὰ πατριαρχικὰ περιθέσθαι σύμβολα. μηδὲ γὰρ δεῖσθαι φάναι χειροθεσίας ἑτέρας, καὶ ὅσοι περὶ αὐτῆς κρότοι καὶ θρίαμβοι, πάλαι ταύτην εἰληφότα βεβαίως, εἰ καὶ λύπης ἕνεκα μεταξὺ ταύτην ἔδοξεν ἀπωθεῖσθαι.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΑΝΑΒΑΣΙΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον.

ΤΟΥΤΩΝ οὕτω γενομένων, ἄνεισιν ἑβδομαῖος αὖθις ἐς τὸν πατριαρχικὸν Ἀθανάσιος θρόνον. ἔτυχε δὲ τηνικαῦτα ἐπιδημῶν τῇ βασιλευούσῃ, καὶ ὁ τῆς κατ' Αἴγυπτον Ἀλεξανδρείας ὁ πατριάρχης, σεμνὸς ἀνὴρ καὶ συνέσει λογισμῶν τὰ ἤθη κοσμῶν, ὡς ἐντεῦθεν πολλὴν τὴν αἰδῶ καὶ εὐμένειαν πρὸς τοῦ βασιλέως πορίζεσθαι. οὗτος ὁρῶν τὴν τοῦ βασιλέως περὶ τὸν πατριάρχην Ἀθανάσιον φλεγμαίνουσαν σχέσιν, καὶ ἀκούων ἀεὶ διὰ στόματος μεγάλων ἐπαίνων τὸ ἐκείνου περιφερόμενον ὄνομα, καὶ ἴσον τῷ θειοτάτῳ τῆς ἀρετῆς Χρυσοστόμῳ, προθέσει ὅλας τῆς γνώμης τοῦτον ἀναφαινόμενον, μάλα τοι χαριέντως διὰ τοῦ βασιλέως καθήψατο γλώττης, καὶ οἷον εἰπεῖν, τὸ ἐν τῷ καιρῷ φιλοτιμίας, οὑτωσί πως εἰπών· ἦν τις ἀνὴρ τὴν τέχνην σκυτεύς, γαλῆν ἔχων τὸ χρῶμα λευκήν, ἣ τῶν κατ' οἶκον μυῶν καθημέραν ἐθήρευεν ἕνα. αὕτη λαθοῦσά ποτε κατὰ μέσην κρημνίζεται τὴν λεκάνην, ἐν ᾗ τὸ τὰ σκύτη μελαῖνον ὁ σκυτεὺς ἐκεῖνος εἶχεν ὑγρόν, καὶ μόλις ἐκεῖθεν ἄνεισι μέλαν ἔχουσα χρῶμα. ἔδοξεν οὖν τοῖς μυσίν, ἐκείνην ἴσως μηκέτι κρεωφαγεῖν ἐθελήσειν, εἰς μοναδικὸν ἑαυτὴν μεταμείψασαν σχῆμα. ἔθεον καὶ ἀδεῶς ἑαυτοὺς ἐς τὸ ἴδιον ἐφήπλωσαν, ῥινηλατοῦντες ἄνω καὶ κάτω οἷς τραφήσονται· ἀλλ' ἐκείνη πρὸς τοσοῦτον ἄγρας πεπλησθεῖσα θέατρον, πάντας μὲν ὁμοῦ συλλαβεῖν οὐκ εἶχε, καὶ μάλα ἐθέλουσα· δύο δ' οὖν ὅμως συλλαβοῦσα κατεθοινήσατο. οἱ δ' ἕτεροι πάντες ᾤχοντο φεύγοντές τε, καὶ ἅμα θαυμάζοντες, ὅπως ἀπληστοτέρα γέγονεν, ἀφ' οὗ τὸ μοναδικὸν

περιβέβλητο

προὐτίθετο χρῆμα. δέδοικα τοίνυν, φησί, μὴ καὶ Ἀθανάσιος οὗτος ἤδη τῶν προῤῥήσεων γέρας πατριαρχικὸν εἰληφὼς θρόνον, ἀποκρύψῃ τῇ προτέραν ἐκείνην σκληρότητα τῇ τῆς ὑστέρας ὑπερβολῇ, διὰ τὴν ἐντεῦθεν οἴησιν. κατὰ μὲν τοί γε τούτους τοὺς χρόνους συνέπεσε πολεμεῖν ἀλλήλοις ἄμφω τοὺς ῥῆγας, Κάρουλόν τε τὸν τῆς Ἰταλίας, καὶ Θευδέριχον τὸν τῆς Σικελίας. νῆσος δ' ἡ Σικελία μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος, μιλίοις οὐ πλέον ἀπέχουσα τῆς ἠπείρου τριάκοντα, εἴ τις ἐθέλοι μετρεῖν τὸ ἀπὸ Σκυλλαίου τοῦ παραλίου τῆς Ἰταλίας ἄκρου μέχρι Μεσσήνης τῆς πόλεως, παραλίου καὶ ταύτης οὔσης, Σικελίας τῆς νήσου. ὁ μὲν οὖν Κάρουλος ποθῶν ἐκ πολλοῦ τὴν Σικελίαν ὑποχείριον θέσθαι, καὶ διὰ μελέτης ποιούμενος τοῦτο, μακρὰς λάθρα ἐναυπήγησε ναῦς, καὶ τἄλλα παρεσκεύαζεν ὡς ἐνῆν ὅσα πρός τε ναυμαχίαν καὶ πεζομαχίαν αὐτάρκη· ἐπεὶ δὲ τῆς ἔχθρας ἐς προὔπτον ἀναῤῥαγείσης, φοβερὸς ὁ Κάρουλος τὰ πρῶτα ἐδόκει, τῷ Θευδερίχῳ ἀπαρασκεύῳ τυγχάνοντι, καὶ πολὺς αὐτῷ ἐνέκειτο, συχνὰ διαπεραιούμενος ἐς τὴν νῆσον ἐκ τῆς ἠπείρου, ὅσον τε πεζόν, καὶ ὅσον εἰς ἱππέας ἐξεταζόμενον ἦν· καὶ κακῶς τὰ ἐκείνου ποιῶν ἐπὶ δυσὶ τοῖς ἐνιαυτοῖς, χειμῶνος μὲν οἴκαδε ἐπανήκων, ἔαρος δ' ἀεὶ λαμπροτέρας τὰς ἐκστρατείας ποιούμενος.

bitu crudelior euaſiſſet. Vereor igitur, inquit, ne & Athanaſius hic, iam prædictionis præmium ſedem patriarchicam conſecutus, priorem aſperitatem poſteriore deleat, propter iſtam de ſe opinionem. His temporibus Carolus Italiæ, & Theodoricus Siciliæ rex, bellum inter ſe geſſerunt. Eſt autem Sicilia magna & populoſa inſula, milliaribus non amplius triginta à continente diſtans: ſi quis fretū quod inter Scyllæum Italię & Meſſanam Siciliæ maritimā urbem interfluit, metiatur. Carolus igitur, qui longo tempore Sicilię potiri cupiebat, & id conſilium animo agitabat, clàm naues ædificat: cęteraq́ ad bellum tam mari quàm terra gerendum neceſſaria, pro uirili comparat. Tandem cum inimicitiæ erupiſſent, Carolus Theodorico imparato adhuc formidabilis erat, eumq́ grauiter infeſtabat, è continente ſubinde in inſulam traijciendo, cum omni & peditatu & equitatu ſuo. itaq́ per biennium agris uaſtatis, hyeme domum ſe recipiebat, uerno autem tempore cum maioribus copijs reuertebatur.

Caroli & Theodori Siculi bellū

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΡΟΝΤΖΕΡΙΟΥ καίσαρος.

Συνέπεσε δὲ τηνικαῦτα, Λατῖνόν τινα, Ῥοντζέριον ὄνομα, στρατόπεδον ἀθροίσαντα ἔκ τε Ἰβηρίας τῆς κάτω, καὶ Γαλατίας τῆς ἐπέκεινα καὶ δυτικωτέρας τῶν Ἄλπεων, βάναυσόν τε καὶ μάχαις ἀεὶ θαλαττίαις καὶ ἠπειρωτικαῖς χαῖρον, τριήρεις οὐ μείους τεττάρων ἀπὸ τούτων πληρῶσαι. δι' ὧν δὴ καὶ τὸν πειρατικὸν ἀδεῶς μετῄει βίον, δεινότατος ἐν τούτῳ τῶν πώποτε γενόμενος. οὐ μόνον γὰρ ταῖς ἀπ' ἄρκτου καὶ νότου κατιούσαις καὶ ἀνιούσαις φορτίσι ναυσὶν ἐπετίθετο, ἀλλὰ παραπλέων καὶ περιπλέων, κακῶς καὶ αὐτὰς ἤδη τὰς μεγάλας τῶν νήσων ἐτίθει, καὶ φοβερὸς ἐδόκει τῇ κάτω θαλάττῃ. ἐπεὶ τοίνυν ἀπεκέκλειστο ἤδη πανταχόθεν ἡ Σικελία, ὑπό τε ναυτικοῦ καὶ πεζοῦ τοῦ Καρούλου στρατοῦ, καὶ εἰς τοῦθ' ἧκεν ἀνάγκης Θευδέριχος, ὡς ὑπερορίων δεῖσθαι συμμαχιῶν, μετακαλεῖται τὸν εἰρημένον Ῥοντζέριον, παραγγείλας αὐτῷ, καὶ ἑτέρους ὅθεν δή ποτε μεταπέμψασθαι κρατίστους, ὡς ἐν χιλίους ἱππέας, ἵν' ἐξ ἀντιπάλου γενναίως τε καὶ ἐῤῥωμένως διαμάχοιντο πρὸς τὸν ἀντικαθήμενον τοῦ Καρούλου στρατόν. ἐπεὶ δὲ ἧκεν ἐκεῖνος ἄγων χιλίους μὲν, ὅσον τὸ ἀπὸ τοῦ ναυτικοῦ πεζούς, χιλίους δὲ ὅσους ἐν ἱππέας κατέταξεν, εὐθὺς ὁπόσας Σικελικὰς πόλεις ὁ Κάρουλος εἷλέ τε καὶ δεδούλωτο, πᾶσαι καθάπερ ὀστράκου μεταπεσόντος, ἐς Θευδέριχον ἐπανῆκον, οὐκ εἰωθυῖαι ἀλλοτρίῳ ζυγῷ προσταλαιπωρεῖσθαι. ταῦτα ἀκούσας ὁ Κάρουλος, λίαν ἤχθετο· καὶ μαινομένῳ ἦν, ὡς εἰπεῖν, παραπλήσιος, ὅτι χρονίους ἐλπίδας ἐς ὡραίας ἐληλυθυίας ἤδη, καὶ μονονουχὶ τῶν κόλπων ἐντὸς ὅλας ἐκφορτιζομένας, καρποὺς ἐξαίφνης, ὡς εἰπεῖν, ἐν αὐτοῖς τοῖς λιμέσιν, ἀναῤῥαπέντας τεθέαται. ὅθεν ἔαρος τελευτῶντος, ἧκε μὲν βαρείας δυνάμεως· ἀλλὰ κραταιοτέρῳ ἤδη συμμίξας τῷ Θευδερίχῳ κατά τε πλῆθος καὶ ἀντίπαλον δύναμιν, οὐχ ὡς ἤθελεν ἀπήλλαξε. τούτου μὲν οὖν τοῦ ἔτους τελευτήσαντος τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἅμα ἦρι πᾶσαν, ὡς εἰπεῖν, τὴν Ἰταλίαν διαβιβάζει ἐς Σικελίαν ὁ Κάρουλος, ἵνα τελευταία δὴ κείσης

DE RONZERIO Caſare.

CVm quoque Latinus quidam Ronzerius nomine, ex inferiore Iberia, & ulteriore Gallia, quę ab Alpibus magis uerſus Occidentem uergit, collecto exercitu ſordidorum hominum, bellis & marinis & terreſtribus aſſuetorum, & quatuor triremibus completis, piraticam, cuius erat omnium qui unquam fuerunt peritiſsimus, impunè exercebat. Non enim naues onerarias tantum, quæ à Septentrione & Auſtro aſcenderent & deſcenderent, inuadebat: ſed magnas etiam inſulas incurſionibus uexabat, & mare inferum infeſtum reddebat. Cum igitur Sicilia iam ab omni parte Caroli exercitib. interclusa, Theodoricus externa auxilia petere cogeretur: Ronzerium hunc accerſit, hortatus, ut etiam alios undecunque ad mille fortiſsimos equites conducat, ut ualida pugna cum Carolo committi poſſet. Qui cum mille pedites, totidemq́ equites adduxiſſet: omnes Siculæ urbes, quas Carolus ſubegerat, inſtar teſſeræ, ad Theodoricum redierunt, alienum ferre iugum haud aſſuetæ: quod Carolus ægerrime tulit, quodam quaſi furore percitus, quòd diuturnæ ſpei iam penè compos factus, omnem laborum ſuorum fructū in ipſo portu effuſum cerneret. Igitur exeunte uere cum magnis copijs aduentat: ſed cum Theodorico iam & numero & ui militum firmiore congreſſus, aliter quàm uolebat, diſceſsit. Eo anno ſic exacto, ſub ueris initium totam Italiam (ut ita dicam) Carolus in Siciliam traducit: ut ſummū faſtigium & ma-

Ronzerius Carolū Sicilia exigit.

& manum ultimam diuturnis bellis imponeret. Sed denuò longè pluribus amiſsis, uictus domum, & multiplici mœrore confectus, redit. Deſperatis ergo rebus, legatos ad Theodoricū de pace & affinitate inter liberos iungenda mittit. Quæ cum utrinque placuiſſent, armisque poſitis reges pacem agitarēt: Theodorici auxilijs deliberandum eſſe uiſum eſt, quo conuerſi rebus ſuis conſulerent. Neque enim ædes illis aut certæ poſſeſsiones erant, in quas ſe reciperent: ſed alius aliunde, & multi multis è locis, pauperes & nudi, propter latrocinij emolumenta confluxerant, incertis ſedibus in mari oberrantes. Eorum igitur duci Ronzerio placuit, Imperatori Andronico per legatos auxilia contra Turcos offerre. Quæ conditio cum ualde ei placuiſſet, è Sicilia Byzantium proficiſcitur cū ſuis: quorum mille Catelanos nominabat, quòd plerique ab illis oriundi eſſent: alteros mille Amagabaros, ſic enim Latini pedites uocant. Statim igitur cum ueniſſet, Imperator eum, Maria nepte ſua, Aſanis filia, deſponſa, magni Ducis dignitate ornat. Sed cum paulo pòſt alius etiam Catelanus Pirincerius Tenza à Ronzerio acceſsitus adueniſſet: huic Cæſaris, illi magni Ducis titulum decernit. Impenſæ uerò in eorum ueſtimenta & donatiua, & annua ſtipendia, tantæ factæ ſunt, ut breui tempore fiſcus exhauriretur. Sed cum in Aſiam traijciendum eſſet, & cum hoſte pugnandum, quid dicam quantas in tranſitu Romanis clades, qui in oppidula maritima confugerant, importarint? Viris enim & mulieribus pro mancipijs ſunt abuſi, eorum uerò rem familiarem omnem pro ſua conſumpſerunt: & (ut fieri ſolet) in itinere multas execrationes ex imo pectore profectas, cum lachrymis miſerorum quos læſerant, collegerunt. Et hæc primo anno acta ſunt. Inſtante autem uere ad Philadelphiam diuturna obſidione liberandam abierunt, quæ geminis malis premebatur: foris hoſtili metu, intus hoſte multo grauiore, penuria cibariorum & fame. Ac id quidem munus pulcherrimè & fortiſsimè adminiſtrarunt, Deo adiuuante, propter inſignem uirtutem epiſcopi urbis Theolepti, diuini uiri. Nam cum Turci Latinorum diſciplinam militarem, armorúmque ſplendorem, & ferocem impetum uidiſſent: metu perterriti, non modò procul ab urbe, ſed penè ultra ueteres Romanorum fines fugerunt. Tantus enim & talis erat ille exercitus, itáque & armis & rei militaris uſu & militum numero inſtructus, (unà enim militabant non modò Romani lectiſsimi,

Affinitas è bello.

Catelani ab Andronico conducuntur.

Amagabari.

Catelanorum inſolentia.

Turci à Catelanis profligantur.

Theoleptus epiſcopus.

αὐτῇ καὶ τοβρίας τῶν μακρῶν κατασκευῇ πολέμων. ἀλλὰ πολλῷ πλείους αὖθις ἀποβαλὼν, ἀπῃμμένος ἐπ' οἶκον ἀναχωρεῖ, πανήγυριν (ὡς εἰπεῖν) ἐπαγόμενος θλίψεων. ταῦτ' ἄρα καὶ δὴ τὸ ἄπορον πανταχόθεν τῇ γνώμῃ συνελαθεὶς, περὶ σπονδῶν πρὸς Θεοδώριχον ἤδη διαπρεσβεύεται, καὶ τέκνων γαμικὰ συναλλάγματα. ἐπεὶ δ' οὕτω ταῦτα ἀλλήλοις ξυνέβησαν, καὶ τὰ ὅπλα θέμενοι ἀστασίαστον ἦγον εἰρήνην οἱ ῥῆγες, σκοπεῖσθαι τοῖς τοῦ Θεοδωρίχου συμμάχοις ἐπῄει, ὅποι ποτὲ ἄρα τραπόμενοι, τὴν κερδαίνουσαν εὕρωσιν. οὐ γὰρ ἦσαν αὐτοῖς οἰκίαι καὶ κτήσεις ἑστῶσαι, ἵνα τὴν ἐπάνοδον αὐτῶν ὥσπερ δώσωσιν· ἀλλ' ἄλλοθεν ἄλλος, καὶ πολλοὶ πολλαχόθεν ἄσκευοι καὶ γυμνῆτες, κέρδους ἕνεκα λῃστρικοῦ συνδραμόντες, πλάνητα καὶ διαπόντιον ἐβόσκον βίον. ἔδοξεν οὖν τῷ τούτων ἄρχοντι Ῥοντζερίῳ, διαπρεσβευσαμένῳ πρὸς βασιλέα Ἀνδρόνικον, συμμαχήσειν ἐλθόντα οἱ κατὰ τῶν Τούρκων, εἴ γε βουλομένῳ αὐτῷ εἴη. καὶ μέν τοι καὶ σφόδρα ἀσμένου τὴν πρεσβείαν προσδεξαμένου τοῦ βασιλέως, ἄρας ἐκεῖνος ἧκεν ἐκ Σικελίας, δισχιλίους ἐπαγόμενος ἄνδρας· ὧν τοὺς μὲν χιλίους ὠνόμαζε Κατελάνους, ὡς ἐκ τοιούτων τὰ πλεῖστα τὸ γένος κατάγοντας· τοὺς δ' ἑτέρους χιλίους, Ἀμογαβάρους. οὕτω γὰρ ἡ Λατίνων φωνὴ τοὺς πεζοὺς ἐν πολέμοις καλεῖ, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τούτους ἐν μοίρᾳ ταττομένους τοιαύτῃ, τούτῳ καὶ οὗτος κέκληκε τῷ ὀνόματι. τὸν μὲν δὴ ἐλθόντα, γαμβρὸν εὐθὺς ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῇ ἀδελφιδῇ ποιεῖται Μαρίᾳ, τῇ τοῦ Ἀσὰν θυγατρί, καὶ δὴ τὸ τοῦ μεγάλου δουκὸς ἀνάγει ἀξίωμα. ἐπεὶ δὲ μετὰ μικρὸν ἧκε καὶ ἕτερος Κατελάνος Περιγκέριος Τέντζας, προσκαλεσαμένου τοῦ Ῥοντζερίου, αὐτῷ μὲν δὴ Ῥοντζερίῳ, τὸ τοῦ καίσαρος ὁ βασιλεὺς περιτίθησιν ἀξίωμα. τῷ δὲ Περιγκερίῳ Τέντζᾳ, τὸ τοῦ μεγάλου δουκός. ἡ μέν τοι τῶν χρημάτων δαπάνη ὁπόση περὶ τὰ ἐκείνων ἐνδύματα, καὶ τὰς δωρεὰς καὶ τὰ ἐπέτεια δεδαπάνηται σιτηρέσια, εἰς τοσοῦτον ἀνῆλθεν πλεονεξίας, ὡς ἐν βραχεῖ τὸ βασιλικὸν ἐξεκενῶσθαι ταμιεῖον. ἐπεὶ δ' οὕτω ταῦτα, καὶ ἔδει διαβαίνοντας ἐς τὴν Ἀσίαν, πολεμεῖν τοῖς ἐχθροῖς, τί χρὴ λέγειν ὁπόσα εἰργάσαντο παριόντες δεινά, κατὰ τῶν ἐν τοῖς περὶ τὴν Ἀσίαν καταφυγόντων πολιχνίοις Ῥωμαίων; ἀνδράσιν μὲν γὰρ καὶ γυναιξὶν οὐδὲν ἄμεινον, ἢ ὡς ἀνδραπόδοις ἐχρήσαντο· τοῖς δ' ὑπάρχουσιν ἅπασιν, ὡς οἰκείοις ἀδεῶς κατεχρήσαντο, καὶ ἀπήλαυνον ὥσπερ εἰκὸς πολλῶν τῶν ἐνοδίων ἀρῶν, ἐκ μέσης ψυχῆς καὶ μετὰ πάνυ πολλῶν τῶν δακρύων, ταύτας καταχεόντων τῶν ταλαιπώρων ἐκείνων, οὓς ἠδίκουν. καὶ ταῦτα μὲν δὴ τὸν πρῶτον ἐπράχθη ἐνιαυτόν. τοῦ δ' ἐπιόντος ἔαρος, ἀπῄεσαν ἐξελάσοντες τοὺς πολιορκοῦντας τὴν Φιλαδέλφειαν πολεμίους. διπλοῖς γὰρ ἐπολεμοῦντο δεινοῖς, οἱ τὴν Φιλαδέλφειαν κατοικοῦντες· ἔξωθεν μὲν τοῖς χρονίως ἤδη προσκαθημένοις ἐχθροῖς· ἔσωθεν δὲ πολλῷ χαλεπωτέρῳ πολεμίῳ, τῇ τῶν ἀναγκαίων ἐνδείᾳ, καὶ τῷ λιμῷ. καὶ τοῦτο μὲν τοὔργον κάλλιστά τε καὶ ἀνδρικώτατα κατεπράξαντο, τῆς ἄνωθεν δεξιᾶς συνεργούσης, διὰ τὸ τῆς ἀρετῆς μέγεθος, τοῦ τῆς πόλεως ἱερέως προεδρεύοντος θείου ἀνδρὸς Θεολήπτου. ἰδόντες γὰρ οἱ πολέμιοι τὴν τῶν Λατίνων εὔτακτον κίνησιν, καὶ τὴν τῶν ὅπλων λαμπρότητα, καὶ τὸ ἀπρόσιτον τῆς ὁρμῆς, συγχυθέντες τοῖς φόβοις ᾤχοντο φεύγοντες· οὐ μόνον τῆς πόλεως ὡς πορρωτάτω σφᾶς αὐτοὺς ἀπάγοντες, ἀλλὰ μικροῦ καὶ τῶν πάλαι Ῥωμαίων ὁρίων αὐτῶν. τοσοῦτος γὰρ καὶ τοιοῦτος ἐκεῖνος ἐτύγχανεν ὁ στρατός, καὶ οὕτως ἄριστα συγκεκροτημένος ἔκ τε τῶν ὅπλων, ἔκ τε τῆς κατὰ πόλεμον ἐμπειρίας, ἔκ τε τοῦ πλήθους (συνεστράτευον γὰρ ἐκεῖ τοῖς Λατίνοις οὐ μόνον οἱ τῶν

Ῥωμαίων

ῥωμαίων ἐπίλεκτοι, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐκ τῶν ἀλανῶν ὁπόσον ἐτύγχανε στράτευμα) τοσαύτην γοῦν ἐποίει διὰ ταῦτα τοῖς πολεμίοις τὴν ἔκπληξιν, ὥστε πολλοὶ τηνικαῦτα ἔφασαν τότε, ὡς εἰ μὴ τούτους διὰ δειλίαν τινὰ πρόσω ἰέναι ἐκεκώλυκε τὰ τοῦ βασιλέως προστάγματα, οὐδὲν ἂν ἦν τὸ κωλῦον, ὅλας ἐν βραχεῖ τῶν ῥωμαίων ὁπόσαι πόλεις καὶ χῶραι ὑπῆρχον, καθαρὰς πολεμίων παραδοῦναι τῷ βασιλεῖ· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἦσαν φθεγγόμενοι πρὸς μόνα τὰ παρόντα βλέποντες ἄνθρωποι, καὶ μηδὲν τῶν παρόντων ὑψηλότερον ξυνιδεῖν δυνάμενοι. κρίσεις γὰρ ὡς ἀληθῶς ἦν ταῦτα θεοῦ, πάλαι κυρωθεῖσαι πρὸς ἐσχατιὰς καταβιβάσαι δυστυχημάτων τὰ ῥωμαίων πράγματα· καὶ διὰ τοῦτο λόγοις ἀρρήτοις τῆς προνοίας τῶν μὲν ὠφελούντων πλεῖστα ἐδόκουν τὰ ἐμποδών, τῶν δὲ βλαπτόντων πολύχους ἡ συνδρομή· ἀλλὰ τοῦτο μὲν τοὔργον ἅμα περὶ τελευτῶντι, ῥᾳδίως κατεπράξαντο. ἐπεὶ δὲ πρόσω ἰέναι ἄπορον σφίσιν ἦν παραπομποὺς οὐκ ἔχουσιν, οἳ τὸ σκοτεινὸν καὶ ἄτριβες τῆς ὁδοῦ διαλευκανοῦσι, καὶ θᾶττον ὁδὸν θήσονται τούτοις· οὐ γὰρ ἄνευ πλείστων νεκρῶν ἑώρων γενησομένην τὴν ὑπερόριον ἐκστρατείαν, βουληθεῖσιν ἐκείνοις ἄνευ τῶν προπομπῶν ἀπιέναι. τοῦ δ᾽ ἀμαθῶς οὑτωσὶ μεγάλους ἀναρρίπτειν κινδύνους πρὸς τοῦ ῥοντζερίου οὐκ ἦν, πολλοὺς ἀνατλάντος πολέμους, καὶ πολλὴν ἐντεῦθεν ξυνειλοχότος τὴν πεῖραν, ἀναστρέψαντες διελύθησαν κατὰ γένος, ῥωμαῖοι μὲν οἴκαδε ἀπιόντες, ἀλανοί τε ὁμοίως. λατῖνοι δὲ τῷ ῥοντζερίῳ ἑπόμενοι καίσαρι, περιήεσαν τὰς ἐναπολελειμμένας τοῖς ἀθλίοις ῥωμαίοις πόλεις. καὶ κάκιστα διετίθεσαν, τὴν πολεμίαν ὁρμὴν ἐπὶ τοὺς καλέσαντας τρέψαντες· πρόφασιν λέγοντες, ὅτι τὴν παρὰ τοῦ βασιλικοῦ πρυτανείου ταχθεῖσαν ἐπέτειον δαπάνην οὐκ ἐκομίζοντο, καὶ εἶναι ἀνάγκην περὶ ὑπηρετηθῆναι σφᾶς τοὺς καλέσαντας μὲν, μὴ πληροῦντας δὲ τὰ ὑπεσχημένα. ἦν οὖν ἰδεῖν οὐ μόνον τὰς οὐσίας ἄρδην τῶν ταλαιπώρων ἁρπαζομένας ῥωμαίων, κόρας τε καὶ γυναῖκας ὑβριζομένας, πρεσβύτας τε καὶ ἱερέας ἀγομένους δεσμίους, καὶ τὰς ἄλλας ὑπομένοντας τιμωρίας, ὁπόσας ἡ τῶν λατίνων δυσμενεστάτη χεὶρ ἀεὶ καινοτέρας ἐφεύρισκε κατὰ τῶν ἀθλίων· ἀλλὰ καὶ συχνὰ γυμνὸν ὁρῶντας τὸν πέλεκυν κατὰ τοῦ τραχήλου, ὡς αὐτίκα τεθνηξομένους, εἰ μὴ θησαυροὺς ὁμολογοῖεν χρημάτων. καὶ οἱ μὲν ἐκτιθέμενοι πάντα, ὑπόβρου γυμνότεροι ἀπηλλάττοντο· οἱ δὲ μὴ ἔχοντες, ὅτου δεξωνήσονται ἑαυτούς, τῶν ἀκρωτηρίων τοῦ σώματος, ἄλλοι ἄλλα ἀφαιρούμενοι, θέαμα ἐλεεινὸν παρὰ τὰς ὁδοὺς ἐξετίθεντο, εἴ τις ἄρτου τεμάχιον ἢ ὀβολὸν παράσχοι ζητοῦντες. ὡς ἐπ᾽ οὐδενί τινι τῶν πάντων ἑτέρων τῶν ἀφορμῶν τοῦ ζῆν καταλειπομένων, ἢ μόνῃ τῇ γλώττῃ καὶ ταῖς τῶν δακρύων πηγαῖς. ταῦτα πυνθανομένῳ τῷ βασιλεῖ, οὐδ᾽ ὅλως ἀνεκτὰ εἶναι ἐδόκει, τήν τε ῥωμαίων γῆν πολλῷ πλέον ἢ κατὰ πολεμίους λυμαινόμενα, καὶ ἅμα θεὸν παροξύνοντα κατὰ τῶν ἐξ ἀλλοδαπῆς προσκαλεσαμένων αὐτούς. οὔτ᾽ ἄλλως δὲ πόρον ἦν τῆς ἀδικίας τίσασθαι αὐτοὺς ἐνδείας μακρᾶς τὰ βασιλικὰ καταγελώσης στρατόπεδα. ἐν στενῷ τοίνυν ὄντος αὐτοῦ, καὶ μηχανῆς δεομένου τινὸς βοηθούσης, διαβαίνει πρὸς θρᾴκην ὁ καῖσαρ ῥοντζέριος, τὸν λατινικὸν ἐπαγόμενος πάντα στρατόν. οὐ γὰρ ἔτι λελοίπει τοῖς ἐν ἀσίᾳ ῥωμαίοις, οὔτε χρήματα, οὐδ᾽ ὅσα τρέφει δημίων γαστέρας. ἔδοξε μέν τοι τοὺς μὲν ἄλλους ἐν τῷ τῆς καλλιουπόλεως καταλιπόντα φρούριον,

ctiſsimi, ſed & omnis Alanorum exercitus) ut haud abs re cōſpectu illius hoſtes percellerentur: multiq́ dicerent, Niſi metus Imperatoris, qui longius eos progredi uetuerat, obſtitiſſet, nihil fuiſſe prohibiturum, quo minus omnes Romanas & urbes & prouincias breui recuperaſſent. Sed ea loquebantur homines, qui præſentia tantum conſiderabant, neq́ quicquam altius animo cōplecti poterant. Diuinum enim iudicium illud erat, olim firmatum, ut Romanum imperium extremis calamitatibus affligeretur. Quapropter arcanis Prouidentiæ rationibus, plurimæ res utilia conſilia impedire in magno eorum quæ obeſſent concurſu uidebantur. Sed illud quidem ſub finem ueris facile confecerunt. Cum autem ſine uiæ ductoribus progredi non poſſent, (uidebant enim expeditionem illam, nemine uiam monſtrante, ſine multis cædibus confici minimè poſſe: neque uerò is erat Ronzerius, qui multis bellis magna prudētia parta, magnum diſcrimē temere adiret) reuerſi ac diſsipati abierunt Romani domum, eodémque modo Alani: Latini uerò cum Ronzerio Cæſare reliquas miſeris Romanis urbes peruagati, miſerrimè tractarunt, hoſtili impetu in eos, à quibus accerſiti fuerant, conuerſo: cauſam afferentes, quòd conſtitutum ab Imperatore ſtipendiū non accepiſſent: ac neceſſariò ſe illorum opibus ſuſtentari, qui ſe accerſiſſent, & pactis ac conuentis non ſtetiſſent. Itaque bona miſerorum Romanorum omnia diripi, uirgines & matronas ſtuprari, ſenes & ſacerdotes in uinculis duci, & ad cætera ſupplicia rapi cerneres, quę noua ſubinde in miſeros immaniſſima Latinorum manus excogitabat: imminentem ceruici ſecurim, ut iamiam morituri, uidebant, niſi abditam pecuniam oſtendiſſent. Qui omnia proferebant, leberide nudiores abibant: qui nihil quo ſe redimerent habebant, extremitatibus corporum mutilati, miſerabile in uijs ſpectaculum iacebant, fruſtum panis aut obolū mēdicantes: nihil ſubſidij, præter uocem & lachrymarum riuos, reliquum cum haberent. Quæ Imperatori haudquaquam ferenda eſſe uiſum eſt, Romanas prouincias longè atrocius belli malis affligentia: & ſimul Deum etiam ad iram concitantia, contra eos qui peregrè illos accerſiſſent. neq́ tamen eorum iniurias ulciſci promptum erat, cum longa inopia Imperatorias legiones derideret. Anguſtis igitur rebus cum ſolerti auxilio eſſet opus, in Thraciam Ronzerius Cæſar omnem Latinum exercitum ſecum adducit. Nihil enim Aſianis Romanis erat reliquum uel pecuniæ, uel rerum aliarum, quibus carnificum uentres alerentur. Ac uiſum illi eſt, cæteris Calliupoli relictis,

Fatalis incuria.

Catalani ſtipendijs nō ſolutis, ſe pro hoſtibus gerunt.

lictis, cum ducentis ad Michaelem Imperatorem, Oreſtiade in Thracia cum exercitu tum degentem, abire, ut & conſtituta ſtipendia poſtularet: &, ſi eſſet opus, minis extorqueret.

DE CAEDE CAESARIS *Ronzerij, Catelanorum ducis.*

QVo facto, Imperatore ad maiorem iracundiam inflammato, qua prius etiam contra illū exarſerat, multi milites ſtrictis enſibus circumdatum iuxta regiam interficiunt, unáque aliquot eius comites. Nam maior eorum pars periculum euaſit: qui continenti curſu Latinis Calliupoli agentibus, quid actum eſſet nunciarunt. At Romani milites hoc facto putarunt ſe fregiſſe Latinorum animos, & faſtum compreſſiſſe, atque id effeciſſe ut Romanis poſthac & animis & corporibus ultrò tanquam mancipia obnoxij eſſent, aut quà ueniſſent inuiti reuerterentur. Verùm huiuſmodi cogitationes humilis ſunt ingenij, & prorſus inanes: non intelligentis, Prouidentiæ ea quæ gerantur eſſe curę, & cuiuſque rei exitum ab antegreſſis pendere cauſis: quas nos quidem moleſtiæ uitandæ cauſa quæ inde exiſtit libenter obliuiſcimur, uindicta uerò ſuis pugillaribus inſcriptas cuſtodit: ut quemadmodum quiſque ſementē fecerit, ita & ſuo tēpore metat. Nam ipſo euētu homo doceri queat: ijs quæ diuinitùs non proſperentur, & terram & mare & aerem aduerſari: tanquam fugitiuum Dei & iuſtitiæ uiolatorem fortiter ulciſcentia. Qui ubi ſeſe cognorit, ipſe ſibi præcipere queat: non refragandum eſſe latæ diuinitùs ſententiæ, qualis ea cunque fuerit: neque uiolenter quicquam agendum, ſed ſua ſorte acquieſcenti fallendum tempus, ac fatum adiutandum potius quàm impediendum, licet aliter agat nos quàm uellemus. Longè ſanè præſtat quietum obſequi fato, quàm illi fruſtra nitendo ueluti materiam prębere. Quod perinde fuerit, ac ſi quis flammæ impetum reformidans, ædes undique circundantis, non omni ſtudio ne longius uagetur obſtet, aut prorſus eam reſtinguere conetur: ſed ſarmentorum faſciculos congerat, & multum olei affundat. aut, ſi quis uehementi ſpirante Borea, & crebros fluctus excitante, nauicula exigua æſtuanti pelago ſe committat ultrò. ea enim eſſe eiuſmodi, ut aſpectum minimè iucundum præbeant: ſed unum ex infeſtis iſtis rebus, ſi acceſſeris, interitū afferre. Hæc ita ſe habere, ſi nulla uetus memoria repetatur, uel ea quæ his temporibus acciderunt, abundè comprobent. Nam cum Romani

Heu nihil inuitis fas quenquā fidere fatis.

αὐτὸν ἀπολεξάμενον διακοσίους παρὰ τὸν βασιλέα ἐληλυθέναι Μιχαήλ, ἐν Ὀρεστιάδι διάγοντα τότε τῇ Θρᾳκικῇ μετὰ τοῦ στρατοῦ, ἀπαιτήσοντά τε τὴν ἀποτεταγμένην αὐτοῖς ἐτησίαν πρόσοδον καὶ ἀπειλὰς εἰ δέοι προσθήσοντα.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΦΟΝΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ῥοντζερίου, τοῦ τῶν κατελάνων ἄρχοντος.

ΟΥ γενομένου, καὶ τὸν πυρσὸν ἀναφθέντος, ὃν καὶ πρότερον ᾤδινε θυμὸν ὁ βασιλεὺς κατ' αὐτοῦ, ξιφήρεις αὐτὸν περιστάντες συχνοὶ τῶν στρατιωτῶν, αὐτοῦ παρὰ τὰ βασίλεια κατακόπτουσι, καὶ ἅμα αὐτῷ τινὰς τῶν περὶ αὐτόν. οἱ γὰρ πλείους ἔλαθον διαδράντες τὸν κίνδυνον, οἳ δὴ καὶ δρόμῳ συντόνῳ χρησάμενοι, ἔφθασαν ἀπαγγέλλοντες τὰ πραχθέντα καὶ τοῖς ἐν καλλιουπόλει λατίνοις· τοῖς μὲν οὖν στρατιώταις ἔδοξεν ἴσον πεποιηκόσι θραῦσαί τε τῶν λατίνων τὸ φρόνημα, καὶ τὸν τῆς τόλμης ὄγκον ἐς τὸ μετριώτερον ἀπαλλάξοντας, σφᾶς ὅσα καὶ δούλους ὑπείκειν ῥωμαίοις, αὐταῖς χερσὶ καὶ αὐταῖς γνώμαις παρασκευάσαι· καὶ δυοῖν θάτερον ὁμονοήσαντας ἐλθεῖν, ἢ δουλεύειν ῥωμαίοις ἑκόντας, ἢ τὴν ἀγαγοῦσαν ἄκοντας ἐπανιέναι. ἀλλὰ τὸ ταῦτα λογίζεσθαι διανοίας ἐστὶ χαμερποῦς, καὶ ἣν αἱ χεῖρον τῆς φύσεως ἐν ὕλης ἀχλυώδους ἀπολαβοῦσαι πυθμένας κατήνεγκαν, ὡς μηδ' ἐννοεῖν ἔχειν, ὅτι λόγοι προνοίας τὰ πραττόμενα περιτρέχουσιν, ἑκάστου τέλους ἔχοντες ἐνέχυρα προκαταβληθείσας αἰτίας, ἃς ἡμεῖς μὲν ἑκόντες ἐπιλανθανόμεθα, τὸ ἐκεῖθεν ἀηδὲς ὑπὸ φιλαυτίας ἐκκλίνοντες· ἡ δὲ δίκη τοῖς γραμματείοις ἑαυτῆς ἐγχαράξασα, θέρους καὶ ἅλωνος, εἰπεῖν, περιμένει καιρόν, ἵν' ἐπάξια τῶν σπερμάτων ἀποδῷ τοῖς πράξασι τὰ γεώργια. καὶ γὰρ ἂν ἐξ αὐτῶν ἐδιδάσκετο τῶν πραγμάτων ἄνθρωπος, ὡς ὅσα μὴ συναγορευομένην ἔχει τὴν ἄνωθεν δεξιάν, τούτοις καὶ γῆ καὶ θάλασσα μάχεται καὶ ἀήρ, ὥσπερ τινὶ δραπέτῃ θεοῦ καὶ τῆς δίκης ἀλάστορι δραστηρίως ἐπιτιθέμενα, καὶ διδασκόμενος ὅστις ποτ' εἴη, ἑαυτῷ ἂν παραινεῖ μὴ ἀντιπαλαμᾶσθαι πρὸς τὴν ἄνωθεν κυρωθεῖσαν ψῆφον ὁποία ποτ' ἂν ᾖ, μηδὲ βίαιον πράττειν μηδέν, ἀλλὰ μένοντα κατὰ χώραν ἡσυχῇ διαπεραίνειν τὸν χρόνον, καὶ στέργειν μᾶλλον τὴν συνδρομὴν τοῦ φέροντος ἀγωγήν, καὶ εἰ μὴ κατὰ γνώμην φέροιτο, ἢ τὴν ἀντίδρομον. πολλῷ γὰρ δήπου βέλτιον ἀπρακτοῦντα τῷ φέροντι συμφέρεσθαι, ἢ πράττοντά τι καθάπερ ὕλην χορηγεῖν τῇ καθ' ἑαυτοῦ φορᾷ τοῦ καιροῦ. ὅμοιον γὰρ εἴη τουτί, ὥσπερ ἂν εἴ τις πυρὸς ὁρμὴν δεδιὼς ἐπὶ τὰ κύκλῳ περιθέουσαν τῆς οἰκίας, οὐδ' αὐτὸ τοῦ πόρρω χεῖσθαι μηχανῷ, ἢ τῆς πρόσω συστέλλειν ὁρμῆς, ἢ σβεννύειν τελέως, φρυγάνων ἐπιτίθει φακέλλους, καὶ ἔλαιον ἐγχέει πολύ· ἢ ὥσπερ ἂν εἴ τις ἀπαρκτίου σφοδροῦ καταρρέοντος ἄνωθεν, καὶ δεινὰ πρὸς τὸ κάταντες ἐπαντλοῦντος ἄλλα ἐπ' ἄλλοις τὰ κύματα, ἐν ἀκατίῳ τινὶ πρὸς ἀνάρρουν ἐθελοντὴς ἐπιχειρεῖ ποιεῖσθαι τὸν πλοῦν. ἂν γὰρ ταυτὶ τῶν οὐ πάνυ τοι μειδιῶσαν ὁμοῦ καὶ φιλάνθρωπον τὴν ὄψιν παρεχομένων τοῖς βουλομένοις, ἀλλὰ τούτων ἓν ὁπότερον πολέμιον ἀνατείνει χεῖρα, κἀκ τοῦ σύνεγγυς μακρὸν ἐπιφέρει τὸν ὄλεθρον. μαρτύρια δέ μοι τῶν λεγομένων, εἰ μή τι πλέον ἔχοιμεν, ἐν τῷ νῦν εἶναι μεμνῆσθαι, ἀλλ' οὖν τά γε ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις συμβάντα. οὐδ' ἐν γὰρ ἐλλείψασι ῥωμαίοις

μαίοις ὧν ἔδει δρᾶν πρὸς κατόρθωσιν, πάντα ἔπασχον τἀναντιώτατα. οἱ μὲν γὰρ ῥωμαίων στρατηγοὶ δι' ἃ μὴ θέμις ἐν ὑποψίᾳ γινόμενοι, οἱ μὲν ἐν δεσμοῖς ἐγίνοντο, οἱ δὲ πόῤῥω τῆς βασιλικῆς ἵσταντο εὐμενείας. ὅθεν ἀλλοφύλου συμμαχίας ἐλθούσης, πρῶτα μὲν τῆς τῶν μασσαγετῶν, ἔπειτα δὲ τῆς τῶν λατίνων, πολλαπλασίονα συμβέβηκε ῥωμαίοις γενέσθαι τὸν ὄλεθρον ἐξ αὐτῶν, ἢ τὸν ἐκ τῶν προφανοῦς ἐχθρῶν, ὧν ὡς ἐκ πολλῶν μέτρια καὶ ἡμεῖς ἔφθημεν εἰρηκότες, ἃ δὴ σαφοῦς ἂν εἴη θεομηνίας δείγματα, εἴ τις ὀρθῶς καὶ πάθους ἐκτὸς ἐθέλοι σκοπεῖν, καὶ παιδείαν μετρίαν οὐ μετρίων πλημμελημάτων. τούτων ἐναργὲς ἕτερον δεῖγμα, καὶ ὁ τοῦ ῥοντζερίου καίσαρος ἐγεγόνει θάνατος. τὸν γὰρ ἐκ τῆς προσκλήσεως μεταμέλον θεραπεύειν ῥωμαῖοι βουλόμενοι, τὸν τούτου κατεπράξαντο θάνατον, ἀπαλλαγὴν εἶναι τούτων πονηρῶν πραγμάτων νομίσαντες. ὁ δ' ἀρχηγὸς παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα μειζόνων ἐγεγόνει καὶ μάλα χειρόνων πραγμάτων, ὡς προϊόντες ἐροῦμεν· οὕτω τῆς θείας οὐ συμμαχούσης προνοίας τοῖς τῶν ἀνθρώπων βουλεύμασί τε καὶ πράγμασι, πονηρὸν αὐτοῖς ἀπαντᾷ τὸ τέλος, καὶ σφόδρα τοι ἐναντιώτατον. οὔτε γὰρ βουληφόρος ὁ βουληφόρος, οὔτ' ἀνδρεῖος ὁ ἀνδρεῖος, ἀλλὰ τά τε σοφὰ βουλεύματα πρὸς ἄσοφον τελευτῶσι πέρας, καὶ τὰ γενναῖα καὶ ἀνδρικώτατα πράγματα, ἄνανδρόν τε καὶ μάλα αἰσχρὰν τὴν ἧτταν καρποῦνται. ἀλλ' ἐπανιτέον ὅθεν εἰς ταῦτα ἐξέβημεν.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΚΑΤΕλανῶν ἀποστασίας.

Πυθόμενοι γὰρ οἱ περὶ τὴν καλλιούπολιν λατῖνοι τὸν τοῦ καίσαρος φόνον, πρῶτον μὲν πάντας τε ὁπόσοι ῥωμαίων τὴν καλλιούπολιν ᾤκουν, κατέσφαξαν ἡβηδόν· καὶ τὰ τείχη λαμπρῶς ὀχυρώσαντες, κράτιστον εἶχον ὁρμητήριόν τε καὶ φρούριον. εἰς δύο δὲ μοίρας ἔπειτα διανειμάμενοι τὰ οἰκεῖα στρατεύματα, τῇ μὲν τὰς ἑαυτῶν ἐπλήρωσαν τριήρεις, ὀκτὼ τὰς πάσας οὔσας, καὶ ναύαρχον ταύταις ἐπέστησαν τὸν πιριγγέριον τέντζαν, ἵνα περὶ τὸν ἑλλησποντίαν ναυλοχοῦσι πορθμόν, αἱ τῶν ῥωμαίων ὁλκάδες ἀνιοῦσαι καὶ κατιοῦσαι ἁλίσκωνται. οἱ δ' ἕτεροι ἑαυτῶν πανοπλίαν ἀναλαβόντες, ἐπὶ λείαν καὶ ὄλεθρον τῆς ἄλλης ἐξῄεσαν θρᾴκης, καὶ κακῶς αὐτὴν διετίθουν νύκτωρ καὶ μεθημέραν ἐπιπορευόμενοι. ἀλλὰ τὸν μὲν πιριγγέριον τέντζα μετὰ τοῦ ναυτικοῦ παντός, οὐ μακρῶν ἐδέησε τῶν καιρῶν τῇ προνοίᾳ, δικαίαν ὑποτελέσαι θανάτου. ἀναγομέναις γὰρ ἐκ γενούας μετὰ βραχὺ τριήρεσι δέκα ἕξ, λαμπρῶς ὡπλισμέναις διὰ τὰς τῶν πειρατῶν ἀκοάς, ἀγνοίᾳ συμπεσόντες αὐτοί, οἱ μὲν κατὰ τὸν βυθὸν ἐγένοντο θαλάττης, οἱ δὲ ξίφους. ὁ δὲ ναύαρχος πιριγγέριος ζωγρεῖται σὺν ἅμα συχνοῖς τῶν ἀμφ' αὐτῷ, καὶ τοῖς ὁμοφύλοις πιπράσκεται. ἀλλὰ γὰρ οὕτω γυμνωθέντες ἐξαίφνης οἱ κατελάνοι θαλάττης τε ἅμα καὶ μεγάλης μοίρας στρατοῦ, ἐπὶ συχνὰς τὰς ἡμέρας ἔμειναν κατὰ χώραν ὑποπεπληχότες τὸ τοῦ μέλλοντος ἄδηλον· ἀτολμότεροί τε ἐγένοντο, καὶ μάλα ταῖς γνώμαις πτωχεῖς. ὑπέτρεχε γὰρ αὐτῶν τὰς διανοίας, καὶ οὐ μετρίως ἐτάραττε τό, τε τῶν μασσαγετῶν δέος, ὅτι περὶ τὴν ἀσίαν αὐτοῖς συστρατεύοντες ἐξεπολεμώθησάν τε κατ' αὐτῶν ἐπὶ μικραῖς τισι ταῖς αἰτίαις, καὶ συχνοὺς αὐτῶν πεφονεύκασι, τούς τε αὖ τῶν θρᾳκῶν στρατιώτας, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς οὐ μικρῶς ἐδεδίεσαν. τάς τε γὰρ χώρας αὐτῶν χθὲς καὶ πρῴην συχνὰ ἐπεξιόντες ἐδῄουν, καὶ τὰς οἰκίας ἀδεῶς ἐνεπίμπρασαν,

mani nihil quod ad rem bene gerendam pertineret omiſiſſent, aduerſationes maximas fortunæ ſunt experti. Romanorum enim duces, cum iniuſtis de cauſis in ſuſpicionem ueniſſent, partim in uinculis, partim Imperatori inuiſi erãt. Vnde cum externa ueniſſent auxilia, primùm Maſſagetarum, deinde Latinorum: ab ijs longè maior quàm à manifeſtis hoſtibus pernicies Romanis eſt exorta (ut nos iam è multis pauca libauimus euidentia diuinæ indignationis argumenta, ſi quis ea ritè & abſque affectu expendat) & mediocris non mediocrium delictorum caſtigatio. Quorum multo clarius teſtimonium eſt Ronzerij cędes, à Romanis ideo perpetrata, quòd eius accerſiti pœnitebat: eòque è medio ſublato, res perditas in integrum reſtitutum iri ſperabant: qui, ut progreſſu orationis dicemus, longè maiorum & grauiorum malorum cauſa fuit. Ita cum diuina Prouidentia conſilijs & actionibus humanis non ſuffragatur, malo & infelici exitu eæ terminantur. nam & prudentem conſilium, & uirum fortem uirtus deſtituit, & in contrarium conuertitur. Sed ad inſtitutum redeundum eſt.

DE CATALANOrum defectione.

Latini, qui Calliupoli erant, audita cęde Cæſaris, primùm omnes oppidanos occiderunt: & mœnibus egregiè munitis, tutiſsimum receptum habuerunt. Deinde ſuis militibus in duas partes diuiſis, una parte triremes ſuas, quæ octo erant, compleuerunt, eisque nauarchum Piringerium Tenzam prefecerunt, ut ex inſidijs accedentes & recedentes Romanorum onerarias in Helleſponti anguſtijs exceptarent: altera indutis armis, prædatum in Thracię perniciem exiuerunt, noctu atque interdiu uaſtando. Ac Piringerius Tenza cum ſua claſſe, prouidentia numinis exiguo tempore ſummum diſcrimen adijt. Nam cum imprudentes in XVI Genuenſes naues, metu piratarũ egregiè armatas, incidiſſent: partim demerſi, partim cæſi ſunt. Nauarchus uerò Piringerius cum multis ſuorum captus, ſuis uenditur.

Piringeri⁹ à Genuenſibus capitur.

Verùm Catalani adeò ſubitò & claſſe, & magna parte ſuorum amiſſa, imminuta audacia, complures dies incerti euentus metu trepidè ſeſe intra mœnia continuerunt. Nam & Maſſagetas, quorum inimicitias in Aſiana militia paruis de cauſis ſuſceperant, occiſis etiam eorum compluribus: & Thracios milites, quorum agros & ædes paulo antè crebris incendijs impunè uaſtaſſent, nec

Catelanorum trepidatio.

nec ullam ſibi ueniæ ſpem reliquiſſent, haud mediocriter pertimeſcebant. Quare ſe, nec ſi uellent, Imperatoris pacem citra periculum expetituros. Illud autem terrorem eis maximum incutiebat, quòd Imperator Michael ipſos oppugnaturus, cum magnis copijs expectabatur. Igitur profunda foſſa circum urbem, ex præda commeatu probè inſtructam, ducta, extructóque uallo, ad obſidionem ſeſe parabant. Sed cum tempus tereretur, & Imperatoris aduentus differretur, ad alia conſilia ſe conuertunt. In eas enim anguſtias redacti, ut nec peregrè uſquam ſecuri uiuere poſſent, ſed undique uario periculorum terrore urgerentur: malitioſo & Romanis pernicioſo conſilio, per legatos Turcarum in aduerſo littore habitantium opem implorant: & cum ipſi ter mille eſſent, quingentos ab illis accipiunt. nec multo pòſt, multi etiam transfugæ ſe ad illos contulerunt: cum quibus egreſsi, finitimos agros infeſtabant, & omnia armenta, equorum & boum & ouium greges unà cum agricolis colligebant. Quæ cum nec Romani, nec eorum Imperatores ferre diutius poſſent, utrique bello ſeſe parant.

DE PUGNA IMPERatoris cum Catelanis, in Apris commiſſa.

Catelanis igitur & Turcis circa duo oppidula, Cypſella & Apros uerſantibus, Imperator Michael cum Thracijs & Macedonicis, nec non Maſſagetarum copijs & Turcopulorũ phalangibus ad Apros caſtrametatur. Erant autem illi Turcopuli mille, qui Sultanum Azatinem ad Romanos, ut antè diximus, profugum ſecuti erant: ſed cum illo ab Europæis Scythis, ut explicatum eſt, abducto, non abierant: ſed Romanorum conſuetudinem unà cum religione & ſacro baptiſmate amplexi, inter Romanos milites numerabantur. Cum haud multis diebus elapſis, ſpeculatores hoſtium aduentum nunciarent: Imperator exercitum in armis eſſe, & duces ac tribunos & centuriones aciem inſtruere iuſsit. Qui cum hoſtilem aciem tripartitò diſtributam uiderent, idem & ipſi imitati, Turcopulos cum Maſſagetis in ſiniſtro, Macedonicos & Thracios delectos equites in dextro cornu collocarunt, reliquis cum peditatu in medio conſtitutis. Imperator uerò circum ordines obequitans, ſuos ad fortiter pugnandum cohortabatur. Orto ſole, hoſtes exaduerſò conſiſtunt: Turcis in utroque cornu collocatis, Catelanis medium ob armorum grauitatem obtinẽtibus. Enimuerò Maſſagetæ, qui iam olim defectionem

καὶ οὐδὲ μίαν οὐδ' ἔτι φιλανθρωπίας κατέλιπον πρόφασιν, ὥστε βουληθεῖσι σπείσασθαι τῷ βασιλεῖ, κἂν εἶναι σφίσι τὸ πρᾶγμα κινδύνων ἐκτός. καὶ τό γε τῶν φόβων ἔσχατον σφίσιν ὑπῆρχεν, ὅτι καὶ τὸν βασιλέα μιχαὴλ ὄντα ἐπίδοξον, ἤκουον ἥκειν ἐπ' αὐτοὺς σὺν πολλῷ τῷ στρατῷ. ὅθεν βαθεῖαν περὶ τὸ φρούριον τάφρον ἐλάσαντες, καὶ χάρακα κύκλῳ βαλλόμενοι, πρὸς πολιορκίαν παρεσκευάζοντο, πολλὰ πρότερον ἐκ τῆς λείας συνθέμενοι τὰ χορτάσματα. ἐπεὶ δ' ὅ τε χρόνος ἐτρίβετο, καὶ ἡ προσδοκωμένη τοῦ βασιλέως ἔφοδος οὐ παρῆν, ἐπ' ἄλλας ἐτρέποντο σκεμμάτων ὁδούς. ἀλλὰ γὰρ οὕτω τοῖς κατελάνοις τῶν πραγμάτων συνελαθέντων, οὐκ ἦν ἐπ' ἀλλοδαπῆς διάγειν φόβων ἐκτός· ἀλλ' ὑποψίαι κινδύνων πολύτροποι πανταχόθεν ἔθραυον σφᾶς. ὅθεν εἰς ἀνάγκας τοιαύτας ἐληλυθότες, ἐπινοοῦσι πρᾶγμα κακομήχανον, καὶ πολὺν κατὰ τῶν ῥωμαίων ὠδῖνον τὸν ὄλεθρον. καὶ δὴ διαπρεσβεύονται περὶ συμμαχίας πρὸς τοὺς ἀντιπέρας οἰκοῦντας τῶν τούρκων· καὶ λαμβάνουσι τότε μὲν πεντακοσίους ὁπλίτας, τρισχίλιοι ὄντες αὐτοί· μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ ἑτέρους οὐκ ὀλίγους αὐτομόλους ἰόντας, σὺν οἷς ἐξιόντες συχνὰ, τὴν ὅμορον χώραν ἐδῄουν, καὶ πάσας ἀγέλας συνήθροιζον ἵππων τε καὶ βοῶν καὶ ποιμνίων ἅμα τοῖς ἔχουσιν. ἐπεὶ δὲ [illegible] φέρειν οὐκ ἦν οὔτε ῥωμαίοις, οὔτε τοῖς βασιλεῦσι ῥωμαίων, πολέμου συγκρότησις οἰκονομεῖται παρ' ἀμφοτέρων.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΤΟΙΣ ΑΠΡΟΙΣ πολέμου τοῦ βασιλέως μιχαὴλ μετὰ τῶν κατελάνων.

ΤΩΝ οὖν κατελάνων ἅμα τοῖς τούρκοις, δυοῖν μεταξὺ πολιχνίων τὰς διατριβὰς ποιουμένων, κυψέλλων καὶ ἄπρων φημί, ἀναλαβὼν ὁ βασιλεὺς μιχαὴλ τὰς θρακικάς τε καὶ μακεδονικὰς δυνάμεις, καὶ ξὺν γε αὐταῖς τάς τε μασσαγετῶν, καὶ ὅσαι τῶν τουρκοπούλων φάλαγγες ἦσαν, κατεστρατοπέδευσε πρὸς τὸ περὶ τοὺς ἄπρους πεδίον. χίλιοι δ' ἦσαν οἱ τουρκόπουλοι οὗτοι, οἱ τῷ σουλτὰν ἀζατίνῃ πρὸς ῥωμαίους, ὡς εἰρήκειμεν, ἠκολούθησαν μὲν αὐτομολήσαντι· ἀπαχθέντι δ' ἐκείνῳ μετὰ τῶν εὐρωπαίων σκυθῶν, ὡς δεδήλωται, οὔτε συναπήχθησαν, καὶ τὴν ῥωμαίων ἀσπασάμενοι συνδιαίτησιν, καὶ τὸ ἱερὸν μετὰ τῆς εὐσεβείας εἵλοντο βάπτισμα. καὶ ἦσαν τοῦ λοιποῦ τῷ ῥωμαίων ἐξεταζόμενοι καὶ αὐτοὶ στρατῷ. ἐπεί γε μὴν οὐ πάνυ πολλῶν παρελθουσῶν ἡμερῶν, ἧκόν τινες τῶν σκοπῶν, ἀπαγγέλλοντες ἥκειν τοὺς πολεμίους, ἀναστὰς ὁ βασιλεὺς τόν τε στρατὸν ὁπλίζεσθαι καὶ παρατάττειν ἐκέλευε πρὸς τὸν πόλεμον, τούς τε λοχαγοὺς καὶ τὰς φάλαγγας· τοὺς μέν τοι πολεμίους τριπλῆν πεποιηκότας ἰδόντες τὴν τάξιν, τριπλῆν καὶ αὐτοὶ πρὸς ὁμοίαν ἀντιπαράταξιν τὴν ἑαυτῶν πεποιήκεσαν. καὶ τὸ μὲν εὐώνυμον κέρας οἱ τουρκόπουλοι μετὰ τῶν μασσαγετῶν ἐκληρώσαντο, τὸ δεξιὸν δὲ οἱ τῶν μακεδονικῶν τε καὶ θρακικῶν ἱππέων ἐπίλεκτοι, τὸ δὲ μέσον οἱ πλεῖστοι καὶ λοιποὶ μετὰ τοῦ πεζοῦ. ὁ δὲ βασιλεὺς περιιὼν τὰς τάξεις, ἐπεθάρρυνε πρὸς ὁρμὴν ἀνδρικήν. ἅμα δ' ἡλίῳ καὶ οἱ πολέμιοι προσελάσαντες, μετωπηδὸν ἔστησαν ἑαυτούς, ἔχοντες μὲν ἐφ' ἑκάτερα τῶν κεράτων τοὺς τούρκους· τὰς δὲ τῶν κατελάνων ὁπλιτικὰς φάλαγγας, μέσας διὰ τὸ βάρος. οἱ μὲν δὴ μασσαγέται καὶ πάλαι ἀποστασίαν ὠδίνοντες, διὰ τὸ

μὴ πάνυ τοῖς ῥωμαίων ἀρέσκεσθαι ἤθεσιν. ἤδη δὲ καὶ λαθραίας προσκλήσεις δεξάμενοι παρὰ τῶν εὐρωπαίων σκυθῶν, ἐξαίφνης ἐπὶ τοῦ πολέμου τὸν δόλον ἐξέφηναν. αὐτίκα γὰρ τῆς συμβολῆς τῶν στρατευμάτων ἑκατέρωθεν σημανθείσης, εὐθὺς ἐγκεκλίκασιν οὗτοι, καὶ παρὰ μέρος ἔστησαν, μήτε ῥωμαίοις βοηθοῦντες, μήτε τοῖς πολεμίοις μαχόμενοι. τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ τουρκόπουλοι πεποιήκεσαν, εἴτε συγκείμενον ὂν ἀμφοτέροις τὸ πονηρὸν τουτὶ δρᾶμα, εἴτε τοῦ καιροῦ σχεδιάσαντος οὑτωσί πως· ὃ δὴ καὶ τὰ ἔσχατα ἔσφηλε τὰ ῥωμαίων ἐν ἀκμῇ τοῦ πολέμου, καὶ ὅλον τῆς τύχης τὸν κλῆρον ἐνεχείρισε φόρον ἀπόνως τοῖς πολεμίοις. ἀπροσδόκητον γὰρ οὑτωσὶ τὸ τοσοῦτον δεινὸν ἐπελθὸν τῷ στρατῷ, τοσαύτην ταῖς τῶν ψυχαῖς ἐνέσπειρε τὴν δειλίαν, καὶ τοσοῦτον ἐπήνεγκε θόρυβον, καὶ τῶν τάξεων σύγχυσιν, ὅσην ἂν ἐπενέγκοι καὶ βαρὺς ἐπιβρίσας ἀπαρκτίας νηῒ φορτίδι ἐπὶ μεγάλου πλεούσης πελάγους, καὶ τούς τε κάλως καὶ τὰ ἱστία συντρίψας, τελευταῖον καταδῦσαι καὶ αὐτὴν ἐν βυθοῖς καὶ πυθμέσι βιάσηται. ὁ μέν τοι βασιλεὺς οὑτωσὶ ταραττομένας τὰς τάξεις ἐξαίφνης ἰδών, καὶ πρὸς φυγὴν τὸ πλεῖστον ὁρώσας, αὐτὸς ἢ περιθέων ἡγεμόνας καὶ στρατηγοὺς καὶ λοχαγούς, ἐπεβόατο σὺν δάκρυσιν ἐξ ὀνόματος, εἶναι παρακαλῶν, καὶ μὴ πρόχειρα τοῖς πολεμίοις οὑτωσὶ προδιδόναι ῥωμαίων τὴν τύχην. οἱ δὲ μικρὰ τῶν λεγομένων φροντίζοντες, ᾤχοντο φεύγοντες ἀμεταστρεπτί. ἀλλὰ γὰρ ἐν τοσαύτῃ κεχωρηκότα τῇ ἀπογνώσει τὰ πράγματα βλέπων ὁ βασιλεύς, καὶ τοῦ πεζοῦ τὸ πλεῖστον ἀφειδῶς ὑπὸ τῶν πολεμίων κατακοπτόμενόν τε καὶ συμπατούμενον, ἔγνω καιρὸν ἔχειν ὑπὲρ τῶν ὑπηκόων ἀφειδεῖν ἑαυτοῦ, καὶ κίνδυνον ἀναδέχεσθαι προφανῆ, κατήγορον ἐσόμενον τῆς τῶν στρατευμάτων ἀγνωμοσύνης. καὶ μὲν δὴ καὶ εἰς τοὺς ἀμφ' αὐτὸν συστραφεὶς (λίαν δ' ἦσαν οὗτοι βραχεῖς) νῦν ἄνδρες, ἔφη, καιρός, ὅτι βελτίων ὁ θάνατος γίνεται τῆς ζωῆς, τὸ δὲ ζῆν τοῦ θανεῖν πικρότερον. ταῦτα εἰπών, καὶ τὴν θείαν ἐπικαλεσάμενος συμμαχίαν, ἅμα αὐτοῖς ἐμβάλλει κατὰ τῶν πολεμίων. καὶ φονεύει μὲν ἔστιν οὓς τῶν προβόλων, διαρρήγνυσι δὲ τὴν φάλαγγα, θόρυβον δ' οὐ μικρὸν ἐμποιεῖ τῷ στρατοπέδῳ τῶν πολεμίων. πολλοῖς γε μὴν καὶ αὐτὸς περιπαρεὶς ἅμα τῷ ἵππῳ τοῖς βέλεσιν, αὐτὸς μὲν ἄτρωτος ἔμεινε, τοῦ δ' ἵππου πεσόντος, αὐτὸς ἐκινδύνευσε κυκλωθῆναι παρὰ τῶν πολεμίων. καὶ τάχ' ἂν ἐν τοσούτῳ κακοῦ τὸ πρᾶγμα προυχώρει, εἰ μή τις τῶν ἅμα αὐτῷ τὴν βασιλέως ζωὴν τῆς ἑαυτοῦ ἀλλαττόμενος ὑπ' εὐνοίας, αὐτῷ μὲν βασιλεῖ τὸν ἑαυτοῦ δίδωσιν ἵππον, δι' οὗ καὶ σέσωσται, διαδρὰς τὸν ἐπικρεμασθέντα κίνδυνον. ὁ δ' ἀποβὰς συμπατεῖται παρὰ τῶν πολεμίων, καὶ ἀπαλλάττεται τοῦ βίου. ὁ μὲν οὖν βασιλεύς, ἄπεισιν ἐκεῖθεν ἐς διδυμότειχον. μακρὰν δὲ παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ βασιλέως ἀκούει τὴν μέμψιν, ὅτι βασιλεὺς ὤν, οὐκ ἄξια πράττει τῆς βασιλείας, ἀφειδῶν τῆς οἰκείας ζωῆς οὑτωσί, καὶ τὸ τῶν ῥωμαίων κίνδυνον διακυβεύων ἐπὶ τοῦ σώματος οἷον ἐξ αὐτομάτου. οἱ δὲ πολέμιοι τοὐντεῦθεν ἐν διώξει τῶν φευγόντων τραπόμενοι, οὓς μὲν ἔκτεινον, οὓς δὲ ζωγροῦντες εἶχον· ἕως γενομένης ἑσπέρας, ἀπεῖπον τῇ διώξει. ἅμα δ' ἡμέρᾳ σκυλεύσαντες τοὺς νεκρούς, καὶ τὰ λάφυρα διελόμενοι, ἀδεῶς τὰς ἐπὶ θρᾴκης κώμας ἐπόρθουν καὶ ἔκαιον ἐπιτρέχοντες. οὐ πολλαὶ μεταξὺ διῆλθον ἡμέραι, καὶ πρὸς κατελάνους αὐτομολοῦσιν οἱ ῥηθέντες τουρκόπουλοι· καὶ ἀσμένως δεχθέντες, τοῖς τοῦ χαλὴλ ὡς ὁμοφύλοις συγκατελέγησαν τούρκοις. χαλὴλ δ' ὁ τῶν τούρκων ἀρχηγὸς ὠνομάζετο.

ΠΕΡΙ

nem parturiebant, quòd Romanorum moribus haud delectarentur, & iam occultè ab Europæis Scythis inuitabantur, dolũ pugna illa ſubitò aperuerũt. Nam cum ſigna utrinq; cecinißent, ſtatim inclinati ſeceſſerunt, nec Romanos adiuuãtes, nec in hoſtem pugnantes. Idem & Turcopuli fecerunt, ſiue ex compoſito, ſiue conſilio proditionis ex tempore capto. id quod Romanos in ipſo diſcrimine ad extremum afflixit, & hoſtibus ſine labore uictoriam peperit. Nam ea plaga præter omnem expectationem accepta, aciem ita perturbauit, tantumq; militibus terrorem intulit: quantũ uehemens Aquilo naui onerariæ, in medio pelago, cõfractis rudentibus & uelis, iamiam ſubmergendæ. Imperator autẽ cum aciem ſubitò turbari uidiſſet, & maximã partem fugam ſpectare, celeriter circumuectus, duces, tribunos, centuriones, nominatim cum lachrymis inclamat, hortaturq; ut ſtent, nec ita temerè fortunas Romanorum prodant. At illis parum eius uerba curantibus, & continenter fugientib. in tanta rerum deſperatione cum partem peditum maximã cædi & conculcari crudeliter uideret, tẽpus eſſe ſtatuit, quo pro ſubditis ſalute ſua neglecta manifeſtum periculum adiret, exercituũ perfidiæ teſtem. & ad ſuos conuerſus, qui per pauci erant: Nunc, inquit, uiri, tempus illud eſt, quo mors uita potior habeat, & uita morte acerbior. His dictis, & Diuina ope implorata, impetũ in hoſtem facit: & nonnullis pro pugnatoribus occiſis, perruptaq; phalange, ipſe multis unà cum equo telis confixus, nec tamen uulneratus, equo collapſo parum abfuit quin ab hoſtibus circumdaretur: idq; factum eſſet, niſi quidam è ſatellitibus uita Imperatoris ſuę prælata, equum illi ſuum dediſſet, quo impendens periculum fuga euitauit, Didymotichum ingreſſus: ibiq; à patre prolixè obiurgatus, quòd Imperator, non pro Imperij dignitate ſe geſſiſſet, ſua uita contempta, quam uelut ultrò in tale diſcrimen coniciſſet. Alter uerò ab hoſtibus conculcatus occubuit. Inde hoſtes ad perſequendos eos qui fugerant conuerſi, alios occiderunt, alios cœperunt: donec ſuperuentu noctis fatigati, à perſecutione deſtiterunt. Manè cadaueribus ſpoliatis, diuiſiſq; manubijs, Thracios pagos impunè incurſabant, atque urebant. Non multis diebus pòſt, Turcopuli, quos diximus, ad Catelanos deficiunt: cupidéque accepti, in Chalelis turmam, popularium ſuorum ducis, referuntur.

Maſſagetarũ et Turcopulorũ inſtãte pugna ſeceßio.

Fuga & cædes Romanorum.

Michael imperator temerè in hoſtes inuectus, uix euadit.

Turci ad Catelanos deficiunt.

DE

DE INTESTINO Catelanorum ducum bello.

NON ita multo pôſt accidit, ut Pharēza Zymes, & Peringerius Tenza, cum Recaforta duce ſuo grauiter diſsiderent: indignum eſſe dicentes, ſe claris ortos natalibus, homini ignobili & ſordidæ fortunę parēre. Ne autem longum faciam, diſceptatione litis armis permiſſa, Peringerius Tenza in pugna cadit: Pharenza autem Zymes ad Imperatorem Andronicum fugit, & præter ſpem ſplendidè excipitur, ut ei Magni Ducis titulus decerneretur, & Theodora neptis Imperatoris, uidua deſponderetur. Cæterùm cum Maſſagetæ clandeſtinas pactiones ad Scythas antè miſiſſent, ſe cum omni familia ad eos remigraturos pollicentes: ubi iam uxores & liberos ad ſe recepiſſent, Turcopuli uniuerſi in eos Hæmum tranſituros (qui limes eſt Romani & Bulgarici Imperij) unà cũ magna Catelanorũ manu, circa radices montis facto impetu, paucis exceptis, fundítus deleuerũt. Nam cum longo tempore Maſſagetarum commilitones fuiſſent, & in partitione manubiarum haud paucis diſsidijs ortis, ſemper deteriorem partem accepiſſent, nec ſe ulciſci (quippe imbecilliores) poſſent: occaſionem expectarũt, ira diſsimulata, quã nunc feliciter in illorum perniciem effuderunt. Atque hæc hactenus.

Recaforta.

Peringerij cædes.

Pharenza Zymes.

Maſſagetæ à Turcis cæduntur.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤ' ΑΛΛΗΛΩΝ μάχης τῶν στρατηγῶν τῶν κατελάνων.

Μετ' οὐ πολὺ δ' ἐκπολεμωθῆναι συνέβη τόν τε φαρέντζαν τζυμῆν, καὶ τὸν περιγγέριον τέντζαν, πρὸς ῥεκαφόρτην τὸν ἑαυτῶν ἡγεμόνα· ἀνάξιον εἶναι λέγοντας, τῶν εὖ γεγονότων ὄντας αὐτούς, ἄρχεσθαι παρ' ἀνδρὸς δυσγενοῦς καὶ βαναύσου τὴν τύχην. καὶ ἵνα ταὐμέσον συντέμω, ὅπλοις ἐπιτρέπουσι τὴν τῆς ἔριδος τύχην. ἀλλ' ὁ μὲν περιγγέριος τέντζας πίπτει παρὰ τὴν μάχην εὐθύς, ὁ δὲ φαρέντζας τζυμῆς καταφεύγει πρὸς βασιλέα ἀνδρόνικον· καὶ οὕτω παρ' ἐλπίδα λαμπρᾶς τυγχάνει τῆς ὑποδοχῆς, ὥστε καὶ ἐς τὸ τοῦ μεγάλου δουκὸς ἀνάγεται ἀξίωμα, καὶ θεοδώρᾳ τῇ τοῦ βασιλέως ἀδελφιδῇ χηρευούσῃ συζεύγνυται. ἐπεί γε μὴν οἱ μασσαγέται λαθραίας ἔφθησαν πέμψαντες ἐς τοὺς σκύθας συνθήκας, πανοικὶ πρὸς αὐτοὺς αὐτομολήσειν ἐπαγγελλόμενοι, ἀναλαβοῦσιν ἤδη γυναῖκας ἅμα καὶ παῖδας, καὶ μέλλουσι διαβαίνειν τὸν αἷμον τὸ ὄρος, ὃ δὴ μεθόριον νῦν ἐστι ῥωμαίοις τε καὶ βουλγάροις, ἀθρόοι σφίσιν οἱ τουρκόπουλοι σὺν κατελάνων συχνοῖς ἐπεισπίπτουσιν αὐτοῦ που περὶ τὰς ὑπωρείας, καὶ πλὴν ὀλίγων ἅπαντας ἄρδην συναπέσφαξαν. τοῖς γὰρ μασσαγέταις συστρατεύοντες ἐκ πολλοῦ, καὶ πολλῶν πολλάκις κεκοινωνηκότες ἀλλήλοις κερδῶν, καὶ λαφύρων καὶ φιλονεικιῶν ἐν τοῖς μερισμοῖς οὐκ ὀλίγων, καὶ ἀεὶ τὴν ἥττονα μοῖραν λαγχάνοντες, ἅτε μὴ δυνάμενοι πρὸς ἰσχυροτέρους ἀσθενέστεροι μάχεσθαι, διετέλουν ὅσον τὸν χρόνον, ὑπ' ὀδόντα θαλαμευομένην τρέφοντες τὴν ὀργήν, ἣν δὴ καὶ ἐπὶ καιροῦ νῦν εὐτυχῶς ἐς προὖπτον ἐξερρήξαν. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως.

DE IMPERATRICE Irene.

AT Irene, Imperatoris Andronici uxor, ambitioſo ingenio mulier, ſuos liberos & poſteros per multas ætates Imperij Romani ſucceſsionem tenere, & immortalẽ ſui memoriam in poſterorũ nominibus permanere cupiebat: &, quod inſolentius erat, non ratione monarchiæ, ut Romanis ab antiqua memoria receptum fuit, ſed Latino more, cuique filio ſuas prouincias & urbes aſsignare, quæ à patribus more plebeio ad filios & nepotes deſcenderent. Nam cum Latina ſtirpe orta eſſet, nouum etiam hunc morem, ab illis acceptum, ad Romanos transferre inſtituebat. Maximè autem ad eum conatum nouercali odio Michaelis Imperatoris impellebatur, ex Hungariæ regina procreati. Suprà enim diximus, Imperatorem ex ea ſuſcepiſſe Michaelem Imperatorem, & Conſtantinum Deſpotam. Ex Irene uerò hac Longobardica, filiam unam Simonidem, quam antè diximus Crali Seruiæ regulo nuptum eſſe miſſam: filios uerò tres, Ioannem, Theodorum, Demetrium,

quos

Andronici progenies.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΔΟΣ εἰρήνης.

Ἡ δὲ τοῦ βασιλέως σύζυγος ἀνδρονίκου εἰρήνη, φύσει φιλότιμος οὖσα, ἐβούλετο κατὰ διαδοχὴν παῖδας καὶ ἀπογόνους αὐτῆς ἐς ἀπείρους αἰῶνας κληροῦσθαι τὴν τῶν ῥωμαίων ἀρχήν, καὶ τὸ βασίλειον τουτὶ κράτος, καὶ ἀθάνατον διασώζεσθαι τὴν μνήμην αὐτῆς ἐν τοῖς τῶν ἀπογόνων ὀνόμασι. τὸ δὲ καινότερον, ὅτι οὐ μοναρχίας τρόπῳ κατὰ τὴν ἐπικρατήσασαν ῥωμαίοις ἀρχῆθεν συνήθειαν, ἀλλὰ τρόπον λατινικόν, διανεμομένους τὰς ῥωμαίων πόλεις καὶ χώρας, ἄρχειν κατὰ μέρη τῶν υἱῶν ἕκαστον, ὡς οἰκείου κλήρου καὶ κτήματος τοῦ λαχόντος, ἐκ πατρῴων μὲν ἐς αὐτούς, κατὰ τὸν ἐπικρατήσαντα νόμον ταῖς οὐσίαις καὶ κτήσεσι τῶν βαναύσων ἀνθρώπων, κατιόντος παραπεμπομένου δ' ἔπειθ' ὁμοίως ἐς τοὺς ἐφεξῆς παῖδας καὶ διαδόχους. λατίνων γὰρ οὖσα γέννημα, καὶ παρ' ἐκείνων εἰληφυῖα τουτὶ τὸ νεώτερον ἔθος, ῥωμαίοις ἐπάγειν ἐβούλετο. ἦγε δ' ἐς τοῦτο τὰ μάλιστα γνώμη ζηλότυπος, ἣν ὡς μητρυιὰ περὶ τὸν πρόγονον ἔτρεφε, τὸν βασιλέα φημὶ μιχαήλ, ὃν ἐκ τῆς προτέρας συζύγου τῆς ἐξ οὔγγρων ὁ βασιλεὺς γεγέννηκεν. ἔφθημεν γὰρ εἰρηκότες, ὡς ἐξ ἐκείνης μὲν γεγέννηκε παῖδας δύο, τόν τε βασιλέα μιχαήλ, καὶ κωνσταντῖνον τὸν δεσπότην· ἐκ δὲ τῆς εἰρήνης ταυτησὶ τῆς ἐκ λογγιβάρδων, θυγατέρα μὲν μίαν τὴν σιμωνίδα, περὶ ἧς ἔμπροσθεν εἰρήκαμεν, ὅπως ἐπέμφθη σύζυγος τῷ κράλῃ σερβίας· υἱοὺς δὲ τρεῖς, ἰωάννην, θεόδωρον καὶ δημήτριον·

οὓς δὴ

οὓς δὴ πάντας βασιλέας ἐβούλετο καθίσαι· δευτέρους μὲν, μετὰ τὸν πρόγονον Μιχαὴλ κατὰ τὸ τῆς τιμῆς ἀξίωμα· δευτέρους δὲ καὶ κατὰ τὴν διανομὴν τῆς ῥωμαϊκῆς ἡγεμονίας, αὐτονόμους δὲ καὶ αὐτοκράτορας ἑκάστους, καὶ μηδ᾽ ὁτιοῦν μηδενὶ ὑπακούοντας. ὁρῶσα τοίνυν τὸν βασιλέα καὶ σύζυγον, στοργὴν αὐτῇ χαριζόμενον πλείονα ἢ κατὰ σύζυγον, ᾠόμισεν ἕξειν κατάπειθῆ καὶ πρὸς τὰ περὶ τῶν παίδων βουλεύματα, ὅθεν οὐ διέλιπε λάθρα νύκτωρ καὶ μεθημέραν αὐτὸν ἐνοχλοῦσα δυοῖν θάτερον καταπράξασθαι, ἢ τὸν βασιλέα Μιχαὴλ ἀποχειροτονῆσαι τῆς βασιλικῆς ἀρχῆς, καὶ ταύτην διαμερίσασθαι τοῖς υἱέσιν αὐτοῦ· ἢ τό γε δεύτερον, κοινωνοὺς καὶ συμμερίστας αὐτῷ καὶ αὐτοὺς καταστῆσαι τοῦ κράτους. τοῦ δὲ βασιλέως ἀδύνατον εἶναι λέγοντος παραλύειν τὰ διὰ πολλῶν ἤδη τῶν χρόνων κυρωθέντα τε καὶ βεβαιωθέντα βασιλικὰ νόμιμα, ἡ δὲ πρὸς ὀργὴν ἐξήπτετο, καὶ διάφορα καὶ ποικίλα ἐδείκνυ πρὸς τὸν σύζυγον καὶ βασιλέα τὰ σχήματα. νῦν μὲν λυπουμένης καὶ ἀπαλγουμένης τὸ ζῆν, εἰ μὴ τοὺς υἱέας ὄψεται ζῶσα βασιλικοῖς κοσμηθέντας συμβόλοις, νῦν δὲ ἀκκιζομένης καὶ θρυπτομένης, καὶ οἷον ἀπεμπολούσης τῷ συζύγῳ τὴν ὥραν, καὶ ὤνιον συγκαταθέσεως τῆς περὶ τῶν υἱῶν βουλήματος ποιουμένης. ταῦτα πολλάκις γινόμενα, καὶ μηδενὸς ἑτέρου τῶν πάντων γινώσκοντος, φορητὰ οὐκ ἦν εἰς τέλος τῷ βασιλεῖ. διὸ καὶ τὰ τῆς φλεγμαινούσης ἐκείνης στοργῆς, ἤδη κατὰ μικρὸν ἐμαραίνετο, καὶ ἀντεισήγετο μάχη διάπυρος μὲν, λανθάνουσα δ᾽ ἔτι τοὺς πλείους. τέλος δὲ καὶ αὐτῆς ἀπέστερξε τῆς τοῦ λέχους αὐτῆς κοινωνίας. ἡ μέντοι σύζυγος ἐρήμη παραδόξως οὕτω τὴν ταχίστην δρόμῳ τῶν ἐλπίδων καταστᾶσα, πολέμιον ἔτρεφεν ἐν τοῖς στήθεσι λογισμὸν κατ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἀμύνεσθαι θέλουσα μὲν, οὐκ ἔχουσα δ᾽ ὅπως ἄλλως, ᾤχετο ἀπιοῦσα πρὸς Θεσσαλονίκην, οὐ μάλα τοῦ βασιλέως ἐθέλοντος· ἐδεδίει γὰρ αὐτὸς, μὴ καταφορᾶ τοῖς πλείοσι τὰ κατ᾽ οἶκον γένωνται πταίσματα. ἡ δὲ διὰ τοῦτο μᾶλλον αἰσχύνειν ἐθέλουσα τὸν βασιλέα καὶ σύζυγον, ἀπήει θριαμβεύουσα κοινὰ καὶ λαθραῖα τοῦ συζύγου ἐγκλήματα, τοῦτο μόνον φυλαξαμένη, τὸ πρὸς δήμους καὶ πλήθη προφέρειν αὐτά. πρὸς δέ γε τὸ πρὸς οὖς ἑκάστῃ τε καὶ ἑκάστῳ οἷς ἐθάρρει τὰ μάλιστα προσᾴδειν, πρὸς τοῦτο δὲ καὶ μάλα ἀφειδῶς εἶχεν ἢ πολλὴν σχηματιζομένη σεμνότητα. ὑβριοπαθοῦσα γὰρ καὶ μαινομένη καὶ κατεπαιρομένη τῆς ἐκείνου πρᾳότητος, καὶ μήτε θεὸν φοβουμένη, μήτ᾽ ἀνθρώπους αἰδουμένη, πολλὰ τῆς φύσεως ἐξεφαύλισεν ἀπόρρητα τοῦ συζύγου τε καὶ ἑαυτῆς, ἡ πάντα τολμηρός τε καὶ ἀναιδὴς, ἃ κἂν ἐρυθριάσει λέγουσα καὶ ἡ τῶν ἑταιρίδων ἀσελγεστάτη. καὶ νῦν μὲν ἄλλον κατ᾽ ἄλλο μέρος τῶν μοναζόντων ἀπολαμβάνουσα κατηγόρει τοῦ ἀνδρὸς, ὁπόσα ἐβούλετο· νῦν δὲ πρὸς τὰς εἰσιούσας τῶν δυνατῶν, ταῦτά τε καὶ πλείω τούτων ἐξήγγελλε. νῦν δὲ πρὸς τὸν κράλην Σερβίας τὸν ἰδίᾳ θυγατρὶ γαμβρὸν ἔγραφεν, ὅσα οὐδὲ λέγειν χρεών, πανταχόθεν ἑαυτῇ μὲν περιποιουμένη τιμὴν καὶ σωφροσύνην, τῷ δὲ συζύγῳ πᾶσαν ὕβριν μηχανωμένη. οὐδὲν γὰρ οὕτως εὐρίπιστον, ὡς γνώμη γυναικὸς, οὐδέ γε προχειρότερον εἰς τὸ πιθανὰς συνθεῖναι διαβολὰς καὶ συκοφαντίας, καὶ τὰ οἰκεῖα κακὰ περιτρίψαι τοῖς ἀνεγκλήτοις. ἂν μισῆται, μισεῖν ὑποκρίνεται· ἂν ἐρᾷ, ἐρᾶσθαι φησίν· ἂν κλέπτῃ, κλέπτεσθαι λέγει. καὶ ζητεῖσθαι μὲν φάσκει, βδελύττεσθαι δὲ διὰ σωφροσύνην· καὶ ἐπὶ τούτοις ἐγκαλλωπίζεσθαι, καὶ θρύπτεσθαι οὐκ αἰδεῖται. οὐδὲ δυσωπεῖται τὸν ἔλεγχον, ἀλλ᾽ εὐδιάβολα τὰ τοι-

quos illa omnes deſignare Imperatores ſtudebat: qui ſecundum quidem locum à priuigno Michaele, tum dignitatis, tũ diſtributionis Imperij tenerent: ſed ſui tamẽ iuris eſſent, & ipſi rerum ſuarũ potirentur, nec ulli parerent. Cum igitur maritum intueretur, quippe à quo plus quàm coniugali amore diligeret, ſe uoti compotem futurã ſperabat: eiq́ clàm noctu atq́ interdiu inſtabat, alterutrum con ſecutura: ut uel Michaeli abrogaretur Imperium, idq́ inter ſuos filios diuideret: uel hos illi participes & conſortes Imperij redderet. Reſpondente autem Imperatore, iſta ob uetuſtiſsima Romanorũ inſtituta nequaquam poſſe fieri: illa ira inflammabatur, & uarios erga maritum geſtus præ ſe ferebat, nunc mœrens, ſeq́ moriturã dicens, niſi filios uiua Imperatorijs inſignibus ornatos cerneret: nunc cum faſtu & delicijs marito obſequens, & ueluti uenalem ſui copiam facien , ſi conſilium ſuum de filijs ratum faceret. Quæ cum ſæpe, nemine alio cõſcio, fierẽt: ab Imperatore perpetuò ferri non poterant. Itaq́ ardor ille amoris iam paulatim langueſcebat: & acris contentio, ſed pleriſq́ ignota, ſuccedebat. Tandẽ etiam eiuſdem lecti ſocietatem peroſus eſt. Proinde mulier præter expectationem ſpe ſua fruſtrata, hoſtili in maritum odio exarſit, ulciſci quidem illum cupiens: ſed cum id non poſſet, Theſſalonicam abijt, Imperatore non admodum uolente: quippe qui u reretur, ne domeſtica incommoda uulgò innoteſcerẽt. Illa uerò ut maiore probro Imperatorem affi ceret, & publica & occulta Imperatoris crimina traducebat: id ſolum cauens, ne in publico & pro concione illa referret: auribus uerò & uirorum & mulierum, quibus fidebat, ſine ulla uerecundia illa inſuſurrabat, cum alioqui magnam grauitatem ſimularet. Indignabatur, inſaniebat, lenitatem illius deſpiciebat, neque Deum timens, neque homines uerens, multa naturæ & coniugis & ſuæ arcana audax atque impudens mulier retegebat, quæ uel impudiciſsimum ſcortum ſine rubore haud diceret. Nunc apud alios atque alios monachos pro libidine ſua maritum accuſabat: nunc apud nobiles matronas, à quibus adibatur, eadem & plura recenſebat. Nunc ad Cralem Seruiæ regulum, generum ſuum, ea ſcribebat, quæ uel dicere nefas eſt, quauis ratione dignitatem & modeſtiam ſuã aſſerendo, maritum uerò omnibus contumelijs afficiendo. Nihil enim concitatius eſt muliebri animo, nihil æquè promptum ad probabiles calũnias ſtruendas, & ſua mala in inſontes cõferenda. Cum inuiſa eſt mulier, ſe odiſſe ait: cũ amat, amari: cum furat̃, ſe cõpilari queritur: ac expeti quidẽ ſe profitetur, ſed ea eſſe modeſtia ut amatorẽ execretur. & huiuſ modi rebus gloriari & ſuperbire nõ dubitat, nihil uerita ne coarguatur: ſed cum talia faci-

Andronic⁹ mulierculæ importunitatẽ peroſus eam à ſe abire ſinit.

Irene Theſſalonicã abit, & maritum traducit.

αῦτα

,, le exagitari poſſe, & iucunda petulantiũ ho-
,, minum auribus eſſe norit, tintinabulo ſonan
,, tiorem linguam exerit, audacterq́ peierat,
,, cœlumq́ terræ miſcet. quòd ſi nobilitate &
,, potentia eminet, quæ quouis modo cogni-
,, tioni ueritatis obſtant, tum propitio Deo eſt
,, opus, & magno mari ad eluendas contume-
,, lias & calumnias ei miſero, contra quem im-
,, proba linguam ſuam exacuit. At Imperator, miti uir ingenio, alioqui cùm linguam ipſius, tum uerò illud etiam metuens, ne generum ſuum Seruiæ principem Cralem ad bellum Romanis inferendũ concitaret: quouis modo illam placabat, & poſtulationibus eius tum publicis tum priuatis de rebus locum dabat: & plus ei poteſtatis impertiebat, quàm dominæ conueniret, ut offenſæ quæ interceſſerant, laterent. Illa uerò cum ea quæ ſola pro filijs contra officium petierat, deſperaſſet, quicquid ad priuatam ſuam potentiam ſpectaret, meditabatur. Cum igitur audiuiſſet, ducem Athenienſem habere filiam uirginem: per legatos petit, ut ea filio ſuo Theodoro deſpondeatur, ijs conditionibus, ut ipſa hinc, ille inde Pelaſgorum & Theſſalorum principi bellum inferrent: nec prius deſiſterent, quàm eum profligaſſent, eiusq́ ditionẽ Theodoro filio ipſius traderent, ut priuatum & perpetuum principatum haberet. Sed ea ſpe fruſtrata, illum cum pecunia maxima in patriam ſuam Longobardiam mittit, ut filiã Spinulæ cuiuſdam, non magnæ autoritatis aut nobilitatis uiri, uxorem duceret. Latinis enim nobilibus haud ferè ſtudio eſt, cum Romanis, imò ne cum ipſis quidem Imperatoribus iungere affinitates. Nam nec ipſa, ſi illuſtri genere nata fuiſſet, Romano facilè innupſiſſet. Erat enim è Marchionum familia oriunda, qui non clari ſunt apud Latinos: ſed eum dignitatis gradum tenent, quem apud Romanos is qui uexillum Imperatorium geſtat. Vt autem dilucidiora fiant ea quæ narranda reſtant, pluribus eſt agendum. Cum ſumma rerum ad Romanos deuolueretur, potentia urbis ipſos propè cœlos attingebat. Eorum enim Conſules & Dictatores alij Africam & Libyam, alij Gallias & Hiſpanias, alij pleraſque Aſiæ & Europæ prouincias ſubegerunt, uſque ad Tanaim & Gades. Ac tum ſeruili conditione alij aliunde Romã indies confluebant, Duces, Satrapæ, Reges, principes urbium & prouinciarũ: alij ut Cæſaribus & Auguſtis innoteſcerent, alij ut dignitatis locum aliquem in Cæſareo ſenatu impetrarent. Accedebant & alij uiri clari & nobiles, ut honoris cauſa ciuium Romanorum ius & nomen conſequerentur: quemadmodum Ioſephus Hebræus Flauij, & Ptolemæus præſtantiſsimus aſtronomus Claudij prænomen hac ratione aſſumpſerunt. Ac olim principes Parthici, Perſici, & alij unde-

Andronici lenitas erga Irenem.

Athenienſium dux Irenes petitionem repudiat.

Spinulæ ſocer Theodori Paleologi.

Marchionũ dignitas

Dignitatũ & titulorũ mutatio.

αὐτὰ εἰδυῖα καὶ ἥδιστα ἀκοαῖς ἀκολάστοις, κώδωνος ὀξυτέραν προτείνει γλῶτταν, καὶ ἐπιορκοῦσα παῤῥησιάζεται, καὶ μίγνυσι γῆν οὐρανῷ. ἂν δὲ καὶ γένει καὶ ἐξουσίᾳ προέχῃ, ἃ τοὺς ἐλέγχους τῶν ἐγκλημάτων πόῤῥωθεν ὅπως ποτὲ ἀποκρούονται, τότ' εὐμενοῦς δεῖ θεοῦ, καὶ θαλάσσης μεγάλης, ἀποπλυνούσης τὰς ὕβρεις τε καὶ συκοφαντίας τὸν ἄθλιον, καθ' οὗ τὴν γλῶσσαν ἡ πονηρὰ κεκίνηκεν. ὁ δὲ βασιλεὺς πρᾶός τε ὤν, καὶ ἄλλως δεδιὼς τήν τε γλῶσσαν αὐτῆς, καὶ τό γε μεῖζον, μὴ τὸν ἑαυτῆς ἐκπολεμώσῃ γαμβρὸν κατὰ τῶν ῥωμαίων, λέγω δὴ τὸν κράλην σερβίας, παντοῖος ἦν θεραπεύων αὐτήν, καὶ πληρῶν τὰ περὶ τῶν κοινῶν καὶ ἰδίων πραγμάτων ἐκείνης ζητήματα, καὶ πλέον ἢ δεσποίνῃ χαριζόμενος αὐτῇ τὰ τῆς ἐξουσίας δίκαια, ἵνα λανθάνῃ τοὺς πλείστους τὰ μεταξὺ σκάνδαλα. ἡ δ' ἀπογνοῦσα τὴν ἀπὸ τοῦ βασιλέως εἰς τοὺς υἱέας βοήθειαν, ὁποίαν, ὡς εἰρήκαμεν, αὕτη παρὰ τὸ δέον ἐζήτει, μόνη λοιπὸν ἐπεχείρει μηδενὸς ἀμελοῦσα, τῶν ὅσα πρὸς δύναμιν ἦσαν αὐτῇ. ἀκούσασα τοίνυν, ὡς ὁ τῶν ἀθηναίων δοὺξ θυγατέρα τρέφει παρθένον, διαπρεσβεύεται πρὸς αὐτόν, ἐγγυωμένη ἐκείνῳ γαμβρὸν ἐπὶ τῇ θυγατρὶ θεόδωρον τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν δεύτερον, ἐπὶ συμφωνίαις ἵν' ὁ μὲν ἔνθεν, ὁ δ' ἐκεῖθεν τῷ ἄρχοντι πελασγῶν τε καὶ θετταλῶν ἐγείρωσι πόλεμον, καὶ μὴ πρότερον παύσωνται, πρὶν αὐτὸν ἐκ μέσου ποιήσωνται, τὴν δ' ἀρχὴν τὴν αὐτοῦ θεοδώρῳ τῷ ταύτης υἱῷ περιποιήσωσιν, ἵν' εἴη κλῆρος ἀρχῆς ἴδιος αὐτῷ καὶ διηνεκής. ἀλλὰ τῶν ἐλπίδων ψευσθεῖσα, πλείστοις ἅμα χρήμασι πρὸς τὴν ἑαυτῆς ἐκπέμπει πατρίδα λογγιβαρδίαν, συζευχθησόμενον θυγατρί τινος ὄνομα σπινούλα τοῦ οὐ πάνυ μεγάλου γένους περιφανείας καὶ δόξης τυγχάνοντος. οὐ γὰρ ὡς τὰ πολλὰ περισπούδαστόν ἐστι λατίνων τοῖς εὖ γεγονόσι, κηδεύειν μὴ ὅτι ῥωμαίοις ἁπλῶς, ἀλλ' οὐδ' αὐτοῖς βασιλεῦσιν· ἄλλως τε οὐδ' αὐτὴ τῆς ἐπὶ δόξῃ λαμπρῶν ἦν· οὐ γὰρ ἂν οὕτω τὰ ῥωμαίων οὕτω ῥαδίως ἐπέλλετο κῆδος. μαρκεσίου γὰρ ἀπόγονος ἦν αὕτη· ἡ δὲ τοῦ μαρκεσίου τάξις, οὐ τῶν ἐπισήμων ἐστί, παρὰ λατίνοις· ἀλλ' ὅπερ ἐν τοῖς ῥωμαίων στρατεύμασιν ὁ τὴν βασιλικὴν κατέχων σημαίαν, τοῦτο παρὰ λατίνοις μαρκέσιος. ἵνα δὲ πλατύτερον τοῦ λόγου χρησώμεθα διὰ τὴν τῶν λεγομένων ἐνάργειαν, ὅτε ὑπὸ ῥωμαίοις ξυνέῤῥει τὰ πράγματα, καὶ τὸ τῆς ῥώμης κράτος καὶ αὐτῶν, ὡς εἰπεῖν, ἔψαυεν οὐρανῶν, ἐπειδὴ καὶ ὕπατοι τούτων καὶ αὐτοκράτορες, οἱ μὲν ἀφρικὴν καὶ λιβύην, οἱ δὲ γαλατίαν καὶ ἰβηρίαν καὶ κελτικὴν ὑπηγάγοντο, οἱ δὲ τὰ πλείω τῆς τε ἀσίας καὶ εὐρώπης, τά τε μέχρι ταναΐδος δηλαδή, καὶ ὅσα μέχρι γαδείρων· τότε τοίνυν δουλείας φερόμενοι νόμῳ, συνέῤῥεον ἄλλοθεν ἄλλοι, συχνὰ πρὸς τὴν ἄρξασαν ῥώμην, ὅσοι στρατηγοὶ κατὰ τόπους, καὶ ὅσοι σατράπαι καὶ βασιλεῖς ἐθνῶν καὶ ἡγεμόνες τόπων καὶ πόλεων· οἱ μὲν, ἵνα γνωστοὶ τοῖς τε καίσαρσι καὶ αὐγούστοις καθίσταιντο· οἱ δέ, ἵνα στάσιν τινὰ καὶ κλῆρον ἐν τῇ περὶ τοὺς καίσαρας συγκλήτῳ καὶ τάξει λαγχάνωσιν. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλως ἐνδόξων καὶ ἐλλογίμων προσίασιν, ἵνα τοῦ τῆς ῥώμης δήμου αἰδοῦς ἕνεκα καὶ τιμῆς καὶ αὐτοὶ πολιτογραφῶνται, καὶ ὀνόματος ἀξιῶνται τῶν ἐπισήμων τῆς ῥώμης· ὥσπερ καὶ ὁ ἐκ τῆς παλαιστίνης ἑβραῖος ἰώσηπος, καὶ πτολεμαῖος ὁ κράτιστος πάντων τὰς ἀστρονομικὰς συγγραψάμενος ὑποθέσεις· ὁ μὲν γὰρ φλάβιος ἐκεῖθεν ἐπωνόμασται ὁ ἰώσηπος, ὁ δὲ κλαύδιος ὁ πτολεμαῖος. τότε δὴ οὖν καὶ τῶν πανταχόθεν συῤῥεόντων ἡγεμόνων παρθικῶν τε καὶ περσικῶν, καὶ τῶν ἄλλων, ἄλλος

ἄλλας

ἄλλας ἐκληρώσαντο πρότερον κλήσεις. ὁ δὲ ῥωσικὸς τήν τε στάσιν καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης παρὰ τοῦ μεγάλου ἐκληρώσατο κωνσταντίνου· ὁ δὲ πελοποννησιακὸς τὸ τοῦ πρίγκιπος· ὁ δὲ τῆς ἀττικῆς τε καὶ τῶν ἀθηνῶν ἀρχηγός, τὸ τοῦ μεγάλου δουκός· ὁ δὲ τῆς βοιωτίας καὶ τῶν θηβῶν, τὸ τοῦ μεγάλου πριμμικηρίου· ὁ δὲ τῆς μεγάλης νήσου σικελίας τὸ τοῦ ῥηγός, καὶ ἄλλοι ἄλλα. τί γὰρ δεῖ καθέκαστα διεξιέναι, ὧν τὴν μνήμην ὁ χρόνος συνέχωσε, καὶ τὰ μὲν τελείως ἐκάλυψε, καὶ λήθης ποταμοῖς ἀφῆκε συμφορεῖσθαι, τὰ δ' ἀτέκμαρτα συγκεχώρηκε περὶ τὸν βίον πλανᾶσθαι; οὐ γὰρ ὥσπερ νῦν παρ' ἡμῖν, οὕτω καὶ τότε ἐγένοντο ταῦτα, παρ' οἷς ἐγένοντο· ἀλλ' ὥσπερ ἐκ διαδοχῆς συνεχωρήθησαν παραπέμπεσθαι τοῖς τῶν ἐπαρχιῶν ἑκάστων ἄρχουσι τὰ τῶν πρώτως εἰληφότων ἕκαστα ἀξιώματα. καὶ μὲν δὴ ἔστιν ἃ τῶν τοιούτων παραφθοράν τινα τῷ μακρῷ χρόνῳ παθόντα, ἀμυδρῶς πως ὑπεμφαίνουσι τὴν ἀλήθειαν. τὸν γάρ τοι τῆς βοιωτίας καὶ τῶν θηβῶν ἀρχηγόν, ἀντὶ μεγάλου πριμμικηρίου μέγαν κύριον ὀνομάζουσι νῦν, ὡς ἔοικε παρωνυχθέντες, ἐκ τοῦ παρωνυχθῆναι τὴν πρώτην συλλαβήν. ὁμοίως δὲ καὶ τὸν τῆς ἀττικῆς καὶ τῶν ἀθηνῶν ἀρχηγόν, ἀντὶ μεγάλου δουκός, δοῦκα καλοῦσι τῶν ἀθηνῶν. καὶ ἵν' ἐπανέλθωμεν, ὅθεν εἰς ταῦτα ἐξέβημεν· ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις, καὶ ὁ τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἀρχηγός, τὸν τοῦ μαρκεσίου εἰλήφει κλῆρον, μικρόν τινα, καὶ τῇ ἐπαρχίᾳ ἐκείνῃ ἀνάλογον. κεῖται δ' ἡ χώρα αὕτη μεταξύ που τῶν ἄλπεων καὶ τῆς κάτω ἰβηρίας, ἣν ὁ μαρκέσιος ἐκληρώσατο, χρέος ἀΐδιον ἔχων, εἴ τις ἐκ τοῦ ἔθνους ἀνίσταιτο βασιλεύς, τὴν τοῦ σημαιοφόρου τάξιν ἀποπληροῦν πρὸς ἐκεῖνον αὐτός· ἀλλ' ἐκεῖσε ἐπάνειμι. θεόδωρον μὲν γὰρ τὸν ἑαυτῆς δεύτερον υἱὸν ἡ βασιλὶς εἰρήνη οὕτως ἐκεῖσε παρέπεμψεν, ἵνα μὴ παρὰ ῥωμαίοις ὤν, δοῦλος αὐτός τε καὶ ἡ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ διαδοχὴ γένηται τοῦ προγόνου βασιλέως. εἵλετο γὰρ κοινωνὸν τῆς λατίνων τοῦτον μᾶλλον καταστῆσαι θρησκείας, καὶ ἀτιμότερον εἶναι πόρρω διάγοντα, ἢ παρὰ ῥωμαίοις ἔνδοξον ὄντα δουλεύειν τῷ μισουμένῳ αὐτῇ προγόνῳ, καὶ ἅμα παῖδας παισὶ καὶ ἐκγόνους ἀπογόνοις. συνεξέπεμψε δ' ἐκείνῳ καὶ σωροὺς χρημάτων ῥωμαϊκῶν, καὶ οὕτω δὴ τὴν φλεγμαίνουσαν ἔφεσιν ἑαυτῆς, ἐναντιουμένη τῷ συζύγῳ καὶ βασιλεῖ, ἐπὶ τοῦ ἑνός γε τῶν υἱῶν ἐπράϋνε θεοδώρου τοῦ μαρκεσίου· τὸν μέντοι πρῶτον υἱὸν αὐτῆς ἰωάννην, πάνυ τοι πλεῖστα ἐσπούδασε πρότερον εἰς ὑπερόριον κῆδος ἐκπέμψαι καὶ αὐτόν, καὶ πλεῖστα ἀνήλωκε χρήματα, θέλουσα τοῦτον ἄρχοντα καταστῆσαι τῶν αἰτωλῶν τε καὶ ἀκαρνάνων, καὶ ὅση τῆς ἠπείρου περίχωρος· ἀλλ' οὐδαμῇ ἔσχεν ἔξοδον θεῖναι τὸ βούλευμα. ἑτέρα δ' αὖθις βουλευομένης αὐτῆς περὶ τοῦ υἱοῦ, φθάσας ὁ βασιλεὺς ἐμποδὼν ἐγένετο τῆς ὁρμῆς, πατὴρ εἶναι λέγων καὶ αὐτός, καὶ οὐχ ἧττον τῆς μητρὸς κηδόμενος τοῦ υἱέος· προστιθεμένου δὲ καὶ τὸ μείζονα δύνασθαι τῆς μητρὸς τὸν πατέρα, τὸ κωλῦον οὐδὲν τὴν τοῦ πατρὸς τελεσθῆναι βούλησιν ἐπὶ τῷ παιδὶ μᾶλλον ἢ τῆς μητρός. ἦν δέ τις τηνικαῦτα μεσάζων τοῖς πράγμασι σοφὸς ἀνήρ, καὶ πολλὴν τὴν ἐμπειρίαν καὶ σύνεσιν πλουτῶν ἐς τὰ κοινά, καὶ διὰ ταῦτα μάλα τοι πλείστης ἀπολαύων τῆς τοῦ κρατοῦντος εὐμενείας τε καὶ ῥοπῆς, καὶ πολλοῖς τισι βρίθων τοῖς χρήμασι διὰ ταῦτα, νικηφόρος ὁ ἐπὶ τοῦ κανικλείου. οὗτος θωπευτικοῖς τισι λόγοις καὶ πράγμασιν ὑπελθὼν τὴν βασιλέως πρᾳότητα, αἰτεῖ καὶ λαμβάνει γαμβρὸν ἐπὶ τῇ θυγατρὶ τὸν ῥηθέντα τοῦ βασιλέως υἱὸν ἰωάννην, δυσανασχετούσης μὲν καὶ οὐδαμῇ ἐθελούσης τῆς

cunq; orti, alij alijs nominibus appellati ſunt: Magni autem Conſtantini temporibus Roſſicus locum & dignitatem dapiferi: Peloponeſiacus, Principis: Atticæ & Athenarum, Magni Ducis: Bœotiæ & Thebarum, Magni Primicerij: magnæ uerò inſulæ Siciliæ, Regis: alij denique alia nomina obtinuerunt. Quorſum enim ea ſingula recenſere attinet, quorum memoriam tempus obruit, atque alia prorſus texit & aboleuit, alia nec coniecturis indaganda reliquit? Neque enim eadem illorum ratio fuit olim, quæ nunc apud quoſque eſt: ſed uelut illa dignitatum nomina ad poſteros propagare licitum fuit, ſic etiã ſunt quæ licet uetuſtate nonnihil corrupta, tamen obſcurè ueritatem ſubindicent. Nam Bœotiæ Thebarúmque principem pro Magno Primicerio Megan Kyrion nunc appellant, à prima ſyllaba occaſione ſumpta: Atticæ item & Athenarũ Ducem, pro Magno duce, nunc Ducem uocant. Vt autem ad propoſitũ reuertamur, illis temporibus etiam prouinciæ illius Dux Marchionis dignitatem obtinuit, exiguam ſanè, & prouinciæ parem. Sita autem eſt ea prouincia intra Alpes & inferiorem Iberiam, quæ Marchioni obtigit: perpetuo munere attributo, ut nouo Imperatori uexillum præferat. Sed illuc redeo. Theodorum alterum ſuum filium Irene Imperatrix ſic illuc miſit, ne ipſe & eius poſteri apud Romanos priuigno ipſius Imperatori ſeruirent. Maluit enim, ut Latinorum ibi religionem coleret, & peregrè minore dignitate eſſet, quàm ut domi illuſtris inuiſo priuigno, eiusque poſteritas illius poſteritati ſeruiret: unà uerò etiam aceruos Romanæ pecuniæ miſit. Atq; ita incitatam ſuam cupiditatem, marito aduerſata, in uno ſaltem filio Theodoro Marchione expleuit. Cæterùm primum filium Ioannem & ipſum prius ſtuduerat ad externum coniugium ablegare, & maximos ſumptus fecit ut eum Aetolorũ & Acarnanum & Epiri totius principem efficeret. Sed nullos id conſilium ſucceſſus habuit. Quare cum rem alia uia aggrederetur, Imperator conatus illius anteuertit, ſe quoq; parentem eſſe dicens: & præterquàm quòd non minus quàm mater filium curaret, etiam autoritate antecellere: nec eſſe quicquam quod obſtaret, quò minus patris uolũtas potius quàm matris de filio rata haberetur. Erat autem tum procurator negociorum Imperij uir prudens, & ob induſtriam & Reipublicæ gerendæ ſcientiam Imperatori charus, unde & autoritate & opibus pollebat, Nicephorus Caniclij præfectus. Is blandis ſermonibus atque obſequijs, lenitate Imperatoris conciliata, petit & accipit generum filiũ eius Ioannem, indignante quidem & refragante Impera-

Primicerius.

Ioannes Paleologus Nicephori cuiuſdã filiam ducit.

Imperatrice, ſed tamen accipit. Verùm affinitatis illius non diuturnum fructum tulit, nec is qui eam iunxerat, nec is cum quo iuncta fuerat. Nam priuſquam integri anni quatuor elaberentur, Ioannes matre, ſocero, uxore ſuperſtitibus, Theſſalonicę orbus liberis deceſſit. Cum autem etiam hanc Imperatricis ſpem tempus prorſus abſorpſiſſet, nihil quo ſe conſolaretur reliquum fuit, præter Cralænam filiam, & Demetriū filium. Tantam quidem pecuniā Crali genero partim miſit, partim Theſſalonicam acceſito dedit, quanta uel C triremes in perpetuum Romanorum præſidium inſtrui potuiſſent. Et quorſum attinet, quæ noua commenta & prius inaudita intempeſtiua mulieris ambitio excogitarit, commemorare? Nam cum ſuam filiam Imperatorijs inſignibus ornare uellet, ut ne quid ei deeſſet earum rerum, quibus Imperatrices Romanorum inſtitutis ornandas eſſe uiſum eſt, nec aliter uoti compos fieri poſſet: calyptram precioſis gemmis & margaritis capiti Cralis prius impoſuit, Imperatoria nō multo inferiorem: atque inde auſpicata, priore ſubinde precioſiorem quotannis illi miſit. Immenſa uerò precia ſplendorémque ueſtiū, quibus & generum & filiam donabat, quis enumeret? aut Imperatoria ornamenta, quæ Romanis erepta in Cralem Seruium, ſimul & lenitati Imperatoris illudens, & ſuam libidinem explens, conferebat? Ea uerò erat, fiſcū Imperatorium in liberûm ſuorum, præſertim Cralænæ ſinum, exhaurire: è qua nepotes ſe uiſuram cum ſperaret, tempus illud occupans, theſauros illis reponebat, quibus tandem per occaſionem, Romanam imbecillitatem inuaderent, & imperium, quod uolentibus Romanis non ſortiti eſſent, iiſdem inuitis eriperent. Verùm non animaduertit, ſe humana cum animo ſuo conſilia agitaſſe: Deum uerò nunquam in conſilium adhibuiſſe, cuius inimicitias quiuis ſuſcipiat, qui homo cum ſit, faſtu animi conditionis humanæ modum excedit, ſuorúmque conſiliorum & actionum exitum & ſucceſſum ad Deum nō refert. Ecce enim, hæc Imperatrix Irene, magna ſpe in liberis ſuis collocata, humana prudentia ſine Deo res adminiſtrabat, & Romanas opes in Romanorum hoſtes erogabat. Res autem non ex illius ſententia ſuccedebant, ſed inanes illius conatus arguebant: diuino utique iudicio labefactatos. Crales enim quadragenario maior, cum puella octo annos nata congreſſus, matricem eius læſit, ut fœtum nullum edere poſſet. Igitur inquieta mulier etiam hac ſpe fruſtrata, ad aliam ſe conuertit: & Crali multis atque innumerabilibus donis perſuadet, deſperato iam è coniuge hærede, ut alterum è Cralænæ fratribus Triballorū principatus hæredem inſtitueret.

Irenes profuſiones in Cralem.

Simonidis uterus 8. annos natæ à marito corrumpitur.

σης τῆς μητρὸς καὶ δεσποίνης, ἔλαβε δ' οὖν. ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πολὺ τοῦ κήδους ἀπώνατο οὔθ' ὁ λαβὼν, οὔθ' ὁ ληφθείς. πρὶν γὰρ ὅλα διήκειν τέσσαρα ἔτη, ἄπαις τὸν βίον ὁ Ἰωάννης ἀπήλλαξεν ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἐπὶ μητρὶ καὶ πενθερῷ καὶ συζύγῳ. ἐπεὶ δὲ καὶ τὰς ἐπὶ τούτῳ τῆς μητρὸς ἐλπίδας ὁ χρόνος οἷά τις χάρυβδις ἀφελόμενος κατεβάπτισεν, αἱ Κραλαίνης τῆς θυγατρὸς καὶ Δημητρίου τοῦ παιδὸς κατελείφθησαν μόναι. τοσαῦτα τοίνυν ἐξεκένωσε ῥωμαϊκὰ χρήματα πρὸς τὸν Κράλην ἡ πενθερά τε καὶ δέσποινα, τὰ μὲν ἐκεῖ πέμπουσα, τὰ δ' αὐτὸν ἐν Θεσσαλονίκῃ μεταπεμπομένη καὶ ἐπιφορτίζουσα, ὅσα καὶ τριήρεις ἑκατὸν ἐξήρτυσαν ἂν, καὶ διηνεκὲς τοῖς Ῥωμαίοις ἐγίγνοντ' ἂν ὄφελος. καὶ τί δεῖ καταλέγειν τὰς καινὰς ἐπινοίας αὐτῆς, ὁπόσας μήπω πρὶν γεγονυίας, ἡ πόρρω τοῦ καιροῦ φιλοτιμουμένη γνώμη τῆς σεμνοτάτης ταύτης δεσποίνης ἐνεωτέριζε; θέλουσα γὰρ τὴν θυγατέρα ταύτης βασιλικοῖς παρασήμοις κοσμῆσαι, ἵνα μηδ' ἐκείνη μηδενὸς ἐλαττοῖτο ὁπόσα Ῥωμαίων θεσμοὶ τὰς βασιλίδας ἠξίωσαν πάλαι κοσμεῖν, μὴ δυναμένη δ' ἄλλως τὸ καταθύμιον ἐκπρᾶξαι, φέρουσα καλύπτραν ἐπέθηκε πρότερον τῇ κεφαλῇ τοῦ γαμβροῦ, λίθοις καὶ μαργάροις πολυτελέσι κεκοσμημένην, ὁπόσοις καὶ οἵοις μικροῦ καὶ ἡ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς αὐτοκράτορος τοῦ βασιλέως ἐκεκόσμητο. ἔπειτ' ἐκεῖθεν ἀρξαμένη κατ' ἔτος ἑτέραν προσετίθει, κρείττω τῆς προτέρας ἀεί. τάς τε πολυτελείας τῶν ἐνδυμάτων καὶ τὰς λαμπρότητας ὧν ἐχαρίζετο συχνοτέρων αὐτῷ τε καὶ τῇ θυγατρὶ αὐτῆς τῇ Κραλαίνῃ, τίς ἂν ἀριθμοίη; τίς δ' ἂν ἐξετάζοι τῶν βασιλικῶν κειμηλίων τὸν ἀριθμὸν, ὁπόσα αὕτη τῶν Ῥωμαίων ἀφαιροῦσα τῷ Κράλῃ Σερβίας ἐδίδου; καταστρυφῶσα μὲν τῆς τοῦ βασιλέως καὶ συζύγου πρᾳότητος, τὴν δ' ἑαυτῆς αὖ δ' ἐκπιμπλῶσα ἔφεσιν. ἔφεσις γὰρ ἦν αὐτῇ τῶν βασιλικῶν ταμιείων τοὺς θησαυροὺς εἰς τοὺς κόλπους τῶν ἐξ αὐτῆς ἐκκενῶσαι τέκνων, καὶ μάλιστα τῆς Κραλαίνης καὶ θυγατρός. ἤλπιζε γὰρ καὶ παῖδας ὄψεσθαι γεννηθέντας τῷ Κράλῃ παρὰ τῆς θυγατρὸς καὶ διαδόχους· προαρπάζουσα τὸν καιρὸν, σφίσι τὸν ῥωμαϊκὸν ἐθησαύριζε πλοῦτον, ἵνα καιροῦ καλοῦντος ὀψὲ τοῦ χρόνου τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀσθενείας ἐκεῖθεν αὐτίκα ἐπιδράξωνται, καὶ ἣν ἑκόντων τῶν Ῥωμαίων οὐκ ἐκληρώσαντο βασιλείαν, ταύτην ἀκόντων ἀφέλωνται. ἀλλὰ γὰρ ἔλαθεν ἀνθρωπίνας μὲν ἐπινοίας καθ' ἑαυτὴν ἀεὶ στρέφουσα, θεὸν δ' ἐπὶ λογισμοὺς οὐκ ἀναβιβάσασα τὸ σύνολον, ὅτι τῆς ἐκείνου τὰ πάντα χειρὸς ἐξήρτηται· καὶ πολέμιον αὐτὸν πᾶς τις εὐλόγως ἔχει, ὅστις ἄνθρωπος ὢν παρὰ τῶν ἀνθρωπίνων μέτρων φρονεῖ, καὶ οὐκ εἰς θεὸν ἀναφέρει τῶν ἐνεργουμένων τε καὶ βουλευομένων τὴν διεξαγωγὴν καὶ τελείωσιν. ἰδοὺ γὰρ καὶ ἡ βασιλὶς αὕτη εἰρωνικῶς μεγάλαις ἑαυτὴν ἀναρτήσασα ταῖς περὶ τοὺς παῖδας ἐλπίσιν, αὐτὴ μὲν ἀνθρωπίνως ἐχρῆτο τοῖς πράγμασιν ἄνευ θεοῦ, καὶ τὰ τῶν Ῥωμαίων, ὡς εἰρήκειμεν, ἀμφοτέραις ἐξήντλει χρήματα πρὸς τοὺς τῶν Ῥωμαίων ἐχθρούς. τὰ δὲ πράγματα οὐ προὐχώρει κατὰ τὰς ἐλπίδας αὐτῆς, ἀλλὰ ματαίαν τὴν ἐκείνης διάνοιαν ἤλεγχεν, σφαλλόμενα, ὡς ἔοικεν, ἄνωθεν τῷ τῆς δίκης κρίματι. τῇ μὲν γὰρ θυγατρὶ ὀκταετεῖ, πλέον ἢ τεσσαρακοντούτης ὁ Κράλης μιγεὶς, βλάψαι τῆς ταύτης ἔτι παραχρῆμα μήτραν, ὡς μηδὲ γονὴν ἐξ ἐκείνης ἔτι δυνατὸν γίγνεσθαι. κἀντεῦθεν καὶ τῆς τοιούτων ἐλπίδων ἐκπεσοῦσα ἡ βασιλὶς, ἑτέρας αὖθις ἐπιχειρεῖ καὶ οὐκ ἠρεμεῖ, καὶ πείθει τὸν Κράλην πολλοῖς καὶ ἀναριθμήτοις ὑποβρέχουσα τοῖς δώροις, ἀπαγορευθέντος ἤδη τοῦ παῖδας γενέσθαι οἱ ἐκ τῆς Κραλαίνης, ἐλθεῖν κατὰ δεύτερον πλοῦν τὴν διαδοχὴν τῆς τῶν Τριβαλλῶν ἀρχῆς, εἰς ἕνα γέ τινα τῶν ἀδελφῶν τῆς Κραλαίνης,

(Δημήτριος

(Δημήτριος δ' ἦσαν οὗτοι καὶ Θεόδωρος ὁ μαρκίσιος· ὁ μὲν οὔπω τότε τὸν ἔφηβον παραλλάττων, ὁ δὲ καὶ παίδων ἤδη τυγχάνων πατὴρ περὶ χώραν τῆς Λαμπαρδίας, ἔνθα παρὰ τῆς μητρὸς, ὡς εἰρήκειμεν, ἐξεπέμφθη τοῦ γένους λείψανον) καὶ πρῶτον μὲν τὸν Δημήτριον πολλαῖς ταῖς τῶν χρημάτων τρυφαῖς καὶ βλακείαις πρὸς τὸν Κράλην συνεκπέμπει διάδοχον χειροτονηθησόμενον, ὡς εἰρήκειμεν, τῆς ἀρχῆς, ὃς δὴ καὶ ἄσμενος μὲν ὑπεδέχθη παρὰ τοῦ Κράλη. τὸ δὲ τοῦ τόπου σκληρὸν καὶ ἀπαραμύθητον, ὅλαις ὁρμαῖς αὐτόθεν καὶ ἀπετρέπετο τῆς ἐκεῖ διαμονῆς, καὶ μακροτέραν αὐτοῦ ἐνδιαίτησιν· ὅθεν μετ' οὐ πολὺ τὸν Δημήτριον οὕτως ἐκεῖθεν ἡ μήτηρ ἐπανήκοντα δεξαμένη, καὶ τῶν ἐντεῦθεν ἤδη ψευσθεῖσα ἐλπίδων, τὸν ἕτερον ἐκ τῆς Λαμπαρδίας υἱὸν μεταπέμπεται Θεόδωρον τὸν μαρκίσιον, κεκαρμένον ὑπηνοφορούμενον πώγωνα· καὶ τὸν ὅμοιον τρόπον ἐκπέμπει, καὶ τοῦτον διάδοχον ἐσόμενον τῆς τοῦ Κράλη Σερβίας ἀρχῆς. ἄσμενος οὖν καὶ τοῦτον ὁ Κράλης ὑποδέχεται. τὸ δὲ τοῦ τόπου σκληρόν τε καὶ ἀηδὲς, οὐδὲ τοῦτον ἀφῆκεν μονιμωτέραν ἐκεῖ ποιήσασθαι τὴν διατριβήν· ἀλλ' ἐπανελθὼν καὶ οὗτος, καὶ ἀσπασάμενος τὴν μητέρα, πάσας παρ' ἐλπίδα ὁπόσας ἐπὶ τούτοις ἔτρεφεν ἐλπίδας ἀπεβεβληκυῖαν, ᾤχετο ἀπιὼν εἰς Λαμπαρδίαν αὖθις παρὰ τὴν σύζυγον· καὶ ταῦτα μὲν ἐν τοῖσδε τοῖς χρόνοις, οὕτως εἶχε τοῦ τρόπου. τὰ δ' ἐφεξῆς εἰρήσονται ἐν τοῖς ἐφεξῆς· νυνὶ δὲ πρὸς Κατελάνους αὖθις τρεπτέον τὸν λόγον.

Hi Demetrius erāt & Theodorus Marchio: quorum alter nondum ex ephebis exceſſerat, alter in Longobardia iam etiam liberos ſuſceperat: quò à matre, ut generis reliquiæ extarent, miſſus fuerat. Ac primùm Demetrium cum magnis opum delicijs & faſtu ad Cralē mittit, qui ſucceſſor (ut diximus) principatus deſignaretur: qui quamuis humaniter ab illo ſuſceptus, tamen aſperitate loci offenſus, diutius ibi manere noluit. Eo igitur mater paulo pòſt reuerſo, alterum è Longobardia filium Theodorum Marchionem accerſit, qui raſam barbam afferebat: eodemq; modo & illum, quò Seruiani principatus ſucceſſor eſſet, ablegauit. Cæterùm ne hic quidē benignè & ipſe acceptus, inſolitam loci aſperitatem diutius ferre potuit: ſed ad ſalutandā matrem, præter ſpem omni ſpe deſtitutam, reuerſus, in Longobardiam ad uxorem ſuam redijt. Atque hæc his temporibus ad hunc modum ſe habuerunt. Quę uerò conſecuta ſunt, deinceps exponentur: nunc ad Catelanos redeundum.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΕΛΑνῶν αὖθις.

Οὗτοι γὰρ μετὰ τὸν γενόμενον περὶ τοὺς Ἄπρους πόλεμον ἐπαρθέντες τῇ τε νίκῃ καὶ τῇ τῶν Τουρκοπούλων συμμαχίᾳ, οἳ ὡς εἰρήκειμεν, Ῥωμαίους ἀφέντες, ηὐτομόλησαν πρὸς αὐτοὺς, συχναῖς χρησάμενοι ταῖς ἐκδρομαῖς καὶ ἐφόδοις ἐφ' ὅλοις ἔτεσι δυσὶ, πᾶσαν ἔρημον καὶ ἀτριβῆ πεποιήκεσαν τήν τε παράλιον καὶ μεσόγειον χώραν, ὁπόση τε ἄχρι Μαρωνείας τε καὶ Ῥοδόπης καὶ ἄχρι Βιζύης διήκει. ἔπειτα ἀπορήσαντες ἐντεῦθεν τῶν χρειωδῶν, ἔγνωσαν ἤδη τὰ πρόσω πορεύεσθαι τὰ ἐν ποσὶ ληϊζόμενοι, μέχρις ἂν ἀρκοῦσαν καὶ μόνιμον εὕρωσιν οἴκησιν. καὶ δὴ διαβάντες τὴν πρὸς θάλασσαν ὀρεινὴν τῆς Ῥοδόπης, ᾔεσαν ἀδεῶς, λαφύρων συχνῶν ἑαυτοὺς ἐμπιπλῶντες. ἦσαν δ' ὁμοῦ χιλιάδες τὸ μὲν τῶν Τούρκων πλῆθος ὑπὲρ τὰς δύο τότε πεζόν τε καὶ τὸ τῶν ἱππέων· τὸ δὲ τῶν Κατελάνων ὑπὲρ τὰς πέντε, ὅσον τε ἐν ἱππεῦσι καὶ ὅσον πεζόν. τοῦ δὲ μετοπώρου μεσοῦντος, ὅτε δὴ μάλιστα καὶ ἀρκτοῦρος ἄρχεται ἐπιτέλλειν, τὰ ἐπιτήδεια τῆς χειμῶνος τροφῆς παρασκευάζειν βουλόμενοι, εἰσβάλλουσιν εἰς τὰς τῆς Μακεδονίας κώμας, κἀκεῖ τὰ πλεῖστα καταστρεψάμενοι, καὶ πολλῆς ἑαυτοὺς τῆς ἐκ τῶν λαφύρων ἐμπλήσαντες ὠφελείας, στρατοπεδεύουσι περὶ τὴν Κασσάνδρειαν. πόλις δὲ αὕτη πάλαι μὲν οὖσα περιφανὴς, νῦν δὲ καὶ τῶν οἰκητόρων ἔρημος. ὅ γε μὴν περὶ αὐτὴν χῶρος ἐπιτήδειος ὢν εἰς στρατοπεδείαν καὶ χειμερίαν καταγωγὴν, ὑποδέχεται, ὡς εἰρήκειμεν, καὶ τὸν τῶν Κατελάνων πλανήτην στρατόν. ἄκρα γὰρ οὖσα προμήκης εἰς θάλασσαν, ἠπείροις οὐ μικροῖς ἑκατέρωθεν περιειλημμένη, δι' ὧν ἐν ταῖς χειμεριναῖς ὥραις τὸ τῆς χιόνος ἀποσείεται ὑπερβάλλον. ἦρος δ' ἀρχομένου ἄραντες ἐκεῖθεν, ἐπιχειροῦσι ταῖς ἐν Μακεδονίᾳ πόλεσιν, ἐν αἷς τὸ τῶν ἐλπίδων κεφάλαιον ἡ Θεσσαλονίκη ἐτύγχανεν. ᾤοντο γὰρ, ὡς εἰ ταύτης γένοιντο πρότερον ἐγκρατεῖς, μεγάλης τε καὶ πολλῷ τῷ πλούτῳ βρυούσης, καὶ μάλιστα νῦν ὅτε καὶ τὰς βασιλίδας ἤκουον εἶναι ἐντὸς, Εἰρήνην φημὶ καὶ Μαρίαν, μηδὲν εἶναι ἑξῆς τὸ κωλῦον,

DENVO DE CAtelanis.

Catelani è Thracia in Macedoniā tranſeunt.

Hi enim poſt Aprinum prælium, & uictoria, & Turcopulorum (qui à Romanis, ut diximus, ad ipſos defecerant) ſocietate elati, crebris excurſionibus & impreſſionibus omnia & maritima & mediterranea loca uſque ad Maroneam, Rhodopen & Byziam uaſta ac deſerta reddiderunt. Deinde commeatu deſtituti, ulterius progredi obuia quæq; prædando ſtatuerunt, donec ſufficientem & ſtabilem ſedem inueniſſent. Itaque montanis Rhodopes ad mare uergentibus ſuperatis, crebriſq; ſpolijs locupletati, impune progrediuntur. Erant autem Turci pedites & equites amplius bis mille, Catelani amplius quinque millia. Autumno iam ferè medio exacto, ſub Arcturi exortū, commeatum ad hybernandum paraturi, in Macedonicos pagos impetum faciunt: ibiq; ferè omnibus ſubactis, onuſtiq; præda, iuxta Caſſandriam caſtrametantur: quæ urbs olim illuſtris, nunc habitatoribus uacua eſt. *Caſſandria* Verùm ager in circuitu illius ad hybernandum aptus, ab errabundo, ut diximus, Catelanorum exercitu occupatur. Eſt enim promontorium in mare propendens, finibus utrinq; non paruis circundatū, quibus hyberno tempore copia niuis excutitur. Incunte uere illinc digreſſi, Macedonicas urbes inuadunt, inter quas ſumma ſpei erat Theſſalonica. Putabant enim, ſi hac, in primis & ampla, & diuitijs referta, præſertim cum & Imperatrix Irene & regina Maria ibi degerent, potirentur, nihil obſtiturū, quin huius urbis oppor-

Catelani Macedoniā excludun-tur.

tunſtate uſi, totius Macedoniæ dominatũ occuparent. Sed Imperator illorum inſtituto anteuertit. In primis enim longum murũ ad Chriſtopolin à mari uſque ad uicini montis cacumen extruit, ut locus is ſe inuito prorſus inacceſſus eſſet iis qui uel è Thracia in Macedoniam, uel è Macedonia in Thraciã iter haberent. Deinde cum didiciſſet, primo uere Catelanorum in Macedoniam & Macedonicas urbes impreſſionem, in expectatione eſſe: duces rei militaris non imperitos ad eligendos è Macedonia milites ablegauit, qui defendendis contra hoſtilem obſidionem urbibus pares eſſent, & iuſtum è ſuburbanis locis commeatum in eas comportarent: cæteráque omnia prouiderent, ne oppugnationis tempore intus à fame, grauiore hoſte, premerentur. Ceterùm hoſtes uere iam facto, relicta Caſſandria, partim proximè Theſſalonicæ ſuburbia, ſtatiua habuerunt: partim prædatum exiuerunt. Sed cum totam prouinciam cultoribus & pecore uacuam, urbes uerò multis armis firmatas conſpexiſſent: in Thraciam redire ſtatuerunt. neque enim ſe poſſe fruſtra ibi deſidere. Nam ſi commeatu deſtituerẽtur, qui tot equos, tot captiuos adducerent, cum ipſi VIII millibus haud pauciores eſſent: exitium haud dubiũ à fame imminere. Sed priuſquam cõſilium illud uulgaretur, è captiuo quodam audiunt, uiam ſibi in Thraciam nõ patere, propter longũ illũ murum recens ad Chriſtopolin extructum. Ea res præter omnem expectationem audita, perculit illos, & cõſilij prorſus inopes reddidit: eóque redegit, ut quò ſe uerterent neſcirent, cum & munitione illa arcerentur: & timerent ne Macedoniæ finitimi populi, Illyrij, Triballi, Acarnanes & Theſſali, ſuas quóuis irruptiones ueriti, & alij alios cohortati, omnes uires coniungerent: atque ipſi circũuenti, ſpe omni fugæ ademptа, funditùs delerentur. Quare, ut in neceſſitatis articulo, conſilium furori quàm audaciæ ſimilius cœperunt: ut omni mora ſublata, primo quoque tempore ultrà progredientes, uel ubertate Theſſaliæ, uel ulteriore aliqua quæ ad Peloponeſum uſque ſunt prouincia occupata, diuturnos errores finirent: aut, ſi hoc non ſucceſſiſſet, cum aliqua maritima gente factis inducijs, liberum in ſua reditum haberent. Relicta igitur Theſſalonica, tertio die ad Theſſalicos montes peruenerunt, Olympũ, Oſſam, & Pelium: iuxta quos caſtris poſitis, & agro uaſtato, abundè omnia quæ ad ſuſtentandã uitam neceſſaria ſunt, parauerunt. Sed illud penè me præterierat, quod, ut hiſtoriæ ſeries ſeruetur, explicandum eſt.

Chriſtopolitanus murus.

Præſidia urbibus impoſita.

Catelani Theſſaliam petunt.

DE

λύον, πάσης ἐκεῖθεν ὡς ἐξ ὁρμητηρίου τῆς ἄλλης Μακεδονίας δεσπότας γενέσθαι. ἀλλ' ἔφθη τὴν τούτων περιτεμὼν ὁ βασιλεὺς ἐπίνοιαν. πέμψας γὰρ πρῶτον μὲν τὸ περὶ τὴν Χριστούπολιν μακρὸν ἔκτισε τεῖχος, ἀπὸ θαλάσσης μέχρι τῆς τοῦ παρακειμένου ὄρους ἀκρωνυχίας, ὡς ἄβατον εἶναι τὸ χωρίον καθάπαξ μὴ βουλομένῳ τῷ βασιλεῖ, τοῖς τ' ἐκ Μακεδονίας εἰς Θρᾴκην ἐθέλουσι διαβαίνειν, τοῖς τ' ἀπὸ Θρᾴκης ἐς Μακεδονίαν. ἔπειτα ἐπεὶ ἔγνω τὴν τῶν Κατελάνων αἰχμὴν ἐπίδοξον οὖσαν ὁρμήσειν ἔαρος ἀρχομένου κατά τε Μακεδονίας, καὶ τῶν ἐν Μακεδονίᾳ πόλεων, στρατηγοὺς ἀπολέξας, ὁπόσοι τὰ πολέμια ἦσαν οὐκ ἀδαεῖς, πέμπει στρατολογήσοντας ἐκ Μακεδονίας, οἳ ἔσονται ἱκανοὶ φύλακες τῶν ἐν Μακεδονίᾳ πόλεων, εἰ βούλοιντο οἱ πολέμιοι περικαθίσαντες ταύτας πολιορκεῖν, ἄφθονά τε τὰ πρὸς τροφὴν ἐπιτήδεια ἐκ τῶν προαστείων ἐν ταύταις ξυναθροίσοντας, καὶ πάντα τἆλλα εὖ διαθήσοντας, ἵνα μὴ παρὰ τῆς πολιορκίας καιρὸν μείζονα τῆς ἔξωθεν εὕρωσιν οἱ φύλακες, τὴν ἔνδοθεν πολιορκίαν ἐκ τοῦ λιμοῦ. ἀλλὰ γὰρ ἦρος ἤδη ἐνστάντος, ἄραντες οἱ πολέμιοι ἐκ τῆς Κασανδρείας, οἱ μὲν ἄγχιστά που τῶν τῆς Θεσσαλονίκης προαστείων ηὐλίσαντο, οἱ δ' ἐπὶ λείαν ἐξῄεσαν. ἐπεὶ δὲ τήν τε χώραν εὗρον ἅπασαν τῶν τε οἰκητόρων ἔρημον, καὶ ὅσα ἐνῆν αὐτοῖς ποίμνια καὶ βουκόλια, καὶ αὖ τὰς πόλεις πολλοῖς τοῖς ὅπλοις ὠχυρωμένας, ἔγνωσαν αὖθις ἐπὶ Θρᾴκης ἐπανιέναι. μηδὲ γὰρ εἶναι σφίσι τῶν ἐνδεχομένων, ἐκεῖ καθημένους τρίβειν τὸν χρόνον, καὶ σφᾶς αὐτοὺς φθειρομένους εἰκῇ συγχωρεῖν. μηδὲ γὰρ ὄντων αὐτοῖς τῶν ἐπιτηδείων, τοσαύτην τε ἵππον ἄγουσι, τοσούτους δὲ αἰχμαλώτους, οὐχ ἧττον ἢ ὀκτακισχιλίοις οὖσι δὲ καὶ αὐτοῖς, κίνδυνον εἶναι προφανῆ, φθαρέντας οἴχεσθαι τῷ λιμῷ. ἀλλ' οὔπω τὰ δόξαντα γέγονεν ἔκπυστα τῷ πλήθει τοῦ στρατοπέδου, καὶ πυνθάνονται παρά του τῶν αἰχμαλώτων, ὡς ἀπόρευτος ἔσται αὐτοῖς ἡ πρὸς Θρᾴκην ὁδός, τοῦ πρὸ βραχέος ἀνεγερθέντος περὶ τὴν Χριστούπολιν μακροῦ τείχους, ἀποκλείοντος τὸ παράπαν αὐτούς. τοῦτο παρὰ πᾶσαν ἀκουσθὲν προσδοκίαν, ἐξέπληξε καὶ πρὸς ἀμηχανίαν ἤλασε λογισμῶν. καὶ οὐκ εἶχον ὅ,τι καὶ γένοιντο, τῷ τε λιμῷ πιεζόμενοι, καὶ ἅμα δεδιότες μή τι τοῖς ἐν Μακεδονίᾳ Ῥωμαίοις ὁμοροῦντα ἔθνη, τὴν αὐτῶν ἑκάστῃ ἔφοδον ὑποπτεύοντα, παροξύνωσιν ἀλλήλους, Ἰλλυριοί τε δηλαδὴ καὶ Τριβαλλοὶ καὶ Ἀκαρνᾶνες καὶ Θετταλοί, καὶ συνασπισμὸν ποιησάμενοι, κυκλώσονται τούτους, καὶ πάντας ἄρδην οὐκ ἔχοντας ὅποι φυγόντες τὴν σώζουσαν εὕρωσι, διαφθείρωσιν. ὅθεν ἔδοξε τούτοις, ὡς ἐν ἀνάγκης καιρῷ, μανικώτερον ἢ τολμηρότερον ἅψασθαι τῶν πραγμάτων. ἔδοξε γὰρ μηδὲν μελλήσασιν, ὁμόσε τοῖς πρόσω χωρεῖν τὴν ταχίστην, καὶ ἢ τὴν τῶν Θετταλῶν χώραν ἄφθονα φέρουσαν τὰ πρὸς ζωὴν ἐπιτήδεια ἕξειν αἰχμάλωτον, ἢ τῶν ἐπέκεινα μίαν, ὁπόσαι ἐφεξῆς εἰσὶν ἄχρι Πελοποννήσου, καὶ οὕτως ἐπὶ μιᾶς τινὸς χώρας τὴν οἴκησιν ἱδρυσάμενοι, τῆς μακρᾶς ἀπαλλάξειν γε πλάνης· ἢ τό γε δεύτερον, σπεισαμένους τινὶ τῶν παραθαλαττίων ἐθνῶν, ἀκώλυτον εἰληφέναι τὸν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα ἀπόπλουν. ἄραντες οὖν ἐκεῖθεν, τριταῖοι ἀφίκοντο ἐς τὰ περὶ τῆς Θετταλίας ὄρη, Ὄλυμπος ταῦτα δ' ἔστι, καὶ Ὄσσα καὶ Πήλιον· ὧν ἄγχιστά που στρατοπεδεύσαντες, ἐπόρθουν τὴν χώραν, καὶ σφᾶς αὐτοὺς ἐνεπίμπλων ἀφθόνων τῶν ὅσα πρὸς τὸ ζῆν ἐπιτήδεια ἦν. ἀλλ' ἐκεῖνο μικροῦ με παρέδραμεν· ἀναληπτέον οὖν, ἵνα καθ' εἱρμὸν ὁ λόγος ὁδεύῃ.

ΠΕΡΙ

Digitized by Google

ΠΕΡΙ ΔΙΑΙΡΕΣΕΩΣ ΤΩΝ ΚΑΤΕΛΑΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ.

Συνεστράτευον τοῖς λατίνοις, ὡς ἔφημεν, καὶ τοῦρκοι τρισχίλιοι, ὧν τοὺς μὲν ἑκατὸν καὶ χιλίους ἔφαμεν εἶναι, τοὺς ἐναπολειφθέντας ἅμα τῷ μελὴκ, μετὰ τὴν τοῦ σουλτὰν ἀζατίνη πρὸς τοὺς σκύθας φυγὴν, τῷ τε θείῳ βαπτίσματι τελεσθέντας, καὶ συγκαταλεγέντας μετὰ τοῖς ῥωμαίων στρατεύμασι, καὶ ταῖς τῶν παίδων διαδοχαῖς αὐξηθέντας, ὕστερον ἀποστατήσαντας μὲν ῥωμαίων, προσρυέντας δὲ τῷ τῶν κατελάνων στρατῷ, ὁπότε συρρήγνυσθαι κατ' ἀλλήλων ἔμελλον τὰ στρατεύματα, κατὰ τὰς περὶ τὴν πόλιν * ἄπρω πεδιάδας· τοὺς δὲ πλείους εἶναι, τοὺς ἅμα τῷ χαλὴλ ἐξ ἀσίας διαπεραιωθέντας ἐς μισθοφορικὴν συμμαχίαν τῶν κατελάνων. τῶν οὖν κατελάνων τὴν ἐπὶ θετταλίαν, ὡς ἔφαμεν, ὁδευόντων, ἤρξαντο κατ' αὐτῶν στασιάζειν οἱ τοῦρκοι, τὴν σφῶν συνδιαίτησιν ὑποπτεύοντες, καὶ οὐ μάλα τοι σφόδρα ἀκίνδυνον ἐσομένην οἰόμενοι. συνελθόντες οὖν οἱ τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων ἡγεμονεύοντες, ὅ, τε μελὴκ καὶ ὁ χαλὴλ τῷ τῶν κατελάνων ἀρχηγῷ, λόγους περὶ τῆς ἅμα εἰρήνῃ διαλύσεως κεκινήκασιν. οὗ δὴ προθύμως τὴν αἴτησιν δεξαμένου (οὐδὲ γὰρ οὐδ' αὐτοῖς ἤδη ῥωμαίων ἀπαλλαγεῖσι χρειώδης ἐτύγχανεν ἡ τῶν τουρκικῶν ἐκδήμων συστρατεία) ἄσμενοι διελέλυντο, τούς τε αἰχμαλώτους καὶ ὅσα ἐπεφέροντο λάφυρα διανειμάμενοι κατὰ τὸ ἀνάλογον ἑκατέροις τοῖς μέρεσιν· ἀλλὰ τὰ περὶ τῶν τούρκων πλειόνων δεόμενα λόγων, ἐροῦμεν ἐν τοῖς ἑξῆς.

*ἄκρου

DE CATELANORVM & Turcorum diuiſione.

IN Latinorum exercitu etiã Turcorum tria millia fuerunt: quorũ mille & centum eos fuiſſe diximus, qui cum Meleco poſt Azatinis ad Scythas fugam remanſerunt, & ſacro baptiſmate initiati, & in Romanas legiones relati, & liberorum ſucceſsionibus aucti, poſt, committenda ad Apros pugna, ad Catelanos defecerant. maior uerò pars ex Aſia cum Chalele, à Catelanis in auxilium euocata erat. Cum autem Catelani Theſſalonicam inuaſuri eſſent, Turci tumultuari cœperunt, quòd familiaritatem illorum ſuſpectam haberent, nec ſibi tutam arbitrarentur. Turcorum igitur duces Melecus & Chalel, cum Catelanorum duce congreſsi, uerba fecerunt de pacata diſceſsione. Qui cum poſtulatis illorum haud cunctanter annuiſſet (neque enim ipſis iam, cum à Romanis digreſsi eſſent, Turcorum auxilia neceſſaria erant) cupidè diſceſſerunt: & captiuos & omnem prædam, pro ratione & numero utriuſq; partis, partiti. Sed res Turcorum pluribus explicandæ, nunc differantur.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΕΛΑΝΩΝ ΜΟΝΩΝ.

Οἱ δὲ κατελάνοι τῶν τούρκων ἤδη ἀπαλλαγέντες, καθ' ἑαυτοὺς ἦσαν παραχειμάζοντες περὶ τῶν ὀρῶν τοῦ τε ὀλύμπου καὶ τῆς ὄσσης, ὡς ἔφημεν. ἔαρος δ' ἐπιστάντος, ἄραντες ἐκεῖθεν, διαβαίνουσι τάς τε τῶν ὀρῶν κορυφὰς, καὶ τὰ ἐν τούτοις τέμπη· καὶ πρὶν ἐπιστῆναι τὸ θέρος, εἰσβάλλουσιν ἐς τὰ θετταλικὰ πεδία. ἔνθα δὴ χώραν εὑρόντες ἀγαθήν τε καὶ πίονα, ὅλον ἐκεῖ διατρίβουσι τὸν ἐνιαυτὸν, τήν τε χώραν δῃοῦντες καὶ διαφθείροντες, ὅσα μὴ ἐντὸς ἦσαν τειχῶν, μηδενὸς ἀντιταττομένου. εἶχε γὰρ ἀσθενῶς τηνικαῦτα τὰ περὶ θετταλίαν πράγματα, τοῦ δεσπόζοντος ἐκεῖ τὴν ἀρχὴν νέου τε ὄντος τὴν ἡλικίαν, καὶ ἀπείρως ἔχοντος ἐς πραγμάτων μεγάλων διοίκησιν, καὶ ἄλλως νόσῳ δαπανωμένου μακρᾷ, καὶ ὅσον οὐδέπω τεθνήξεσθαι μέλλοντος, καὶ ἅμα αὐτῷ κατάλυσιν τῆς μέχρις αὐτοῦ διαδοχῆς ἐκ τῶν προγόνων καὶ σεβαστοκρατόρων ἀρχῆς. γυναῖκα μὲν γὰρ οὗτος ἠγάγετο ἑαυτῷ πρὸ βραχέος εἰρήνην, τὴν νόθην τοῦ βασιλέως ἀνδρονίκου θυγατέρα. παῖδα δὲ μετ' αὐτῆς οὐ γεγέννηκεν, ὃς ἂν αὐτῷ τῆς ἀρχῆς κατασταίη διάδοχος· καὶ διὰ ταῦτα πλημμελῶς τὸ ἐπὶ τοῦ παρόντος τὰ ἐκεῖσε ἐφέροντο πράγματα. πλείονα δὲ καὶ τὴν εἰς τὸ ἔπειτα ὠδῖνον ταραχήν τε καὶ στάσιν ἕνεκα τῆς ἀρχῆς, ἀδηλίας ἔτι κεκαλυμμένης βυθοῖς τοῦ ταύτην διαδεξομένου. καὶ μὲν δὴ τότε ἡγεμόνος τῆς χώρας ἐσχάτῃ νόσῳ πιεζομένου, καὶ τῶν πολεμίων δίκην φλογὸς ἐπιόντων, καὶ νεμομένων τὴν χώραν· ἔδοξε τοῖς τῶν προεχόντων ἐκεῖ τῷ γένει βουλῇ, χρήμασι προσελθεῖν τοὺς πολεμίους, καὶ δωρεῶν ἁβροτέρων ὠνίους ἐργάσασθαι τὴν γνώμην τῶν ἡγεμόνων, πρὶν ταῦτα αὐτοὺς ἀφελεῖν πολεμίᾳ χειρὶ, δοῦναί τε ὑποσχέσθαι πομποὺς τοὺς ἀπάξοντας ἐπί τε ἀχαΐαν καὶ βοιωτίαν

DE CATELANIS ſolis.

Catelani autem, Turcis iam digreſsis, ad montes Olympum & Oſſam, ut diximus, hybernabãt. Verno autem tempore montiũ cacuminibus & cõuallibus, quæ Tempe uocantur, ſuperatis, ante æſtatem in Theſſalicam planiciem irrumpunt. Vbi cum ſolum bonum & pingue inueniſſent, totum ibi annum exegerunt, agris urendis, & omnibus ijs quæ extra mœnia erant uaſtandis, reſiſtente nemine. Tum enim res Theſſalorũ infirmæ erant, ob immaturam principis ætatem, magnarum rerum imperiti, & diuturno morbo conflictantis, & iamiam morituri: cum quidem maiorum ſucceſsio, & Sebaſtocratorum principatus in eo deſiturus eſſet. Vxorem duxerat paulo antè Irenen, notham Imperatoris Andronici filiam: ex eáque nullum ſuſceperat, cui relinqueret principatum. Ob hæc perturbatus illius regni ſtatus fuit, & grauiora timebantur: quòd incertum eſſet adhuc, quis id occuparet. Proinde cum princeps extremo morbo laboraret, & hoſtes flammæ inſtar prouinciam peruagarentur atque abſumerent: procerum Senatus cenſuit, eos donis illiciendos, & ducum uoluntates largitionibus redimendas, priuſquam illa iure belli raperent: ductoréſque promittendos, qui eos in Achaiam & Bœotiam, pro-

Catelani Theſſaliam uaſtant.

Theſſaliæ poſtremus princeps.

Theſſali Catelanos in Bœotiã traducunt.

Digitized by Google

tunitate uſi, totius Macedoniæ dominatũ occuparent. Sed Imperator illorum inſtituto anteuertit. In primis enim longum murũ ad Christopolin à mari uſque ad uicini montis cacumen extruit, ut locus is ſe inuito prorſus inacceſſus eſſet ijs qui uel è Thracia in Macedoniam, uel è Macedonia in Thraciã iter haberent. Deinde cum didiciſſet, primo uere Catelanorum in Macedoniam & Macedonicas urbes impreſsionem, in expectatione eſſe: duces rei militaris non imperitos ad eligendos è Macedonia milites ablegauit, qui defendendis contra hoſtilem obſidionem urbibus pares eſſent, & iuſtum è ſuburbanis locis commeatum in eas comportarent: cæteráque omnia prouiderent, ne oppugnationis tempore intus à fame, grauiore hoſte, premerentur. Ceterùm hoſtes uere iam facto, relicta Caſſandria, partim proximè Theſſalonicæ ſuburbia, ſtatiua habuerunt: partim prædatum exiuerunt. Sed cum totam prouinciam cultoribus & pecore uacuam, urbes verò multis armis firmatas conſpexiſſent: in Thraciam redire ſtatuerunt. neque enim ſe poſſe fruſtra ibi deſidere. Nam ſi commeatu deſtituerẽtur, qui tot equos, tot captiuos adducerent, cum ipſi VIII millibus haud pauciores eſſent: exitium haud dubiũ à fame imminere. Sed priuſquam cõſilium illud uulgaretur, è captiuo quodam audiunt, uiam ſibi in Thraciam nõ patere, propter longũ illũ murum recens ad Chriſtopolin extructum. Ea res præter omnem expectationem audita, perculit illos, & cõſilij prorſus inopes reddidit: eóque redegit, ut quò ſe uerterent neſcirent, cum & munitione illa arcerentur: & timerent ne Macedoniæ finitimi populi, Illyrij, Triballi, Acarnanes & Theſſali, ſuas quouis irruptiones ueriti, & alij alios cohortati, omnes uires coniungerent: atque ipſi circũuenti, ſpe omni fugæ adempta, funditùs delerentur. Quare, ut in neceſsitatis articulo, conſilium furori quàm audaciæ ſimilius cœperunt: ut omni mora ſublata, primo quoque tempore ultrà progredientes, uel ubertate Theſſaliæ, uel ulteriore aliqua quæ ad Peloponeſum uſque ſunt prouincia occupata, diuturnos errores finirent: aut, ſi hoc non ſucceſſiſſet, cum aliqua maritima gente factis inducijs, liberum in ſua reditum haberent. Relicta igitur Theſſalonica, tertio die ad Theſſalicos montes peruenerunt, Olympũ, Oſſam, & Pelium: iuxta quos caſtris poſitis, & agro uaſtato, abundè omnia quæ ad ſuſtentandã uitam neceſſaria ſunt, parauerunt. Sed illud penè me præterierat, quod, ut hiſtoriæ ſeries ſeruetur, explicandum eſt.

Chriſtopolitanus murus.

Præſidia urbibus impoſita.

Catelani Theſſaliam petunt.

DE

λύοιν, πάσης ἐκεῖθεν ὡς δὴ ὁρμητηρίου τῆς ἄλλης μακεδονίας διαστάντες γενέσθαι. ἀλλ' ἔφθη τὴν τούτων προεκτεμὼν ὁ βασιλεὺς ἐπίνοιαν. πέμψας γὰρ πρῶτον μὲν τὸ περὶ τὴν χριστούπολιν μακρὸν ἔκτισε τεῖχος, ἐκ θαλάσσης μέχρι τοῦ παρακειμένου ὄρους ἀκρωνυχίας, ὡς ἄβατον εἶναι τὸ χωρίον καθάπαξ μὴ βουλομένου τοῦ βασιλέως, τοῖς τ' ἐκ μακεδονίας εἰς θρᾴκην ἐθέλουσι διαβαίνειν, τοῖς τ' ἀπὸ θρᾴκης ἐς μακεδονίαν. ἔπειτα ἐπεὶ ἔγνω τὴν τῶν κατελάνων αἰχμὴν ἐπίδοξον οὖσαν ὁρμήσειν ἔαρος ἀρχομένου κατά τε μακεδονίας, καὶ τῶν ἐν μακεδονίᾳ πόλεων, στρατηγοὺς ἀπολέξας, ὁπόσοι τὰ πολέμια ἦσαν οὐκ ἀδαεῖς, πέμπει στρατολογήσοντας ἐκ μακεδονίας, οἳ ἔσονται ἱκανοὶ φύλακες τῶν ἐν μακεδονίᾳ πόλεων, εἰ βούλοιντο οἱ πολέμιοι περικαθίσαντες πάντας πολιορκεῖν, ἄφθονά τε τὰ πρὸς τροφὴν ἐπιτήδεια ἐκ τῶν προαστείων ἐν ταύταις ξυναθροίσοντας, καὶ πάντα τἄλλα εὖ διαθήσοντας, ἵνα μὴ ὑπὸ τῆς πολιορκίας καιρῷ μείζονα τῆς ἔξωθεν εὕρωσιν οἱ φύλακες, τὴν ἔνδοθεν πολιορκίαν ἐκ τοῦ λιμοῦ. ἀλλὰ γὰρ ἦρος ἤδη ἐνιστάντος, ἄραντες οἱ πολέμιοι ἐκ τῆς κασσανδρείας, οἱ μὲν ἄγχιστά που τῶν τῆς θεσσαλονίκης προαστείων ηὐλίσαντο, οἱ δ' ἐπὶ λείαν ἐξίασιν. ἐπεὶ δὲ τήν τε χώραν εὗρον ἅπασαν τῶν τε οἰκητόρων ἔρημον, καὶ ὅσα ἐνῆν αὐτοῖς ποίμνια καὶ βουκόλια, καὶ αὖ τὰς πόλεις πολλοῖς τοῖς ὅπλοις ὠχυρωμένας, ἔγνωσαν αὖθις ἐπὶ θρᾴκης ἐπανιέναι. μηδὲ γὰρ εἶναι σφίσι τῶν ἐνδεχομένων, ἐκεῖ καθημένους τρίβειν τὸν χρόνον, καὶ σφᾶς αὐτοὺς φθειρομένους εἰκῇ συγχωρεῖν. μηδὲ γὰρ ὄντων αὐτοῖς τῶν ἐπιτηδείων, τοσαύτην τε ἵππον ἄγουσι, τοσούτους δὲ αἰχμαλώτους, οὐκ ἐλάσσοσιν ἢ ὀκτακισχιλίοις οὖσι δὲ καὶ αὐτοῖς, κίνδυνον εἶναι προφανῆ, φθαρέντας οἴχεσθαι τῷ λιμῷ· ἀλλ' οὔπω τὰ δόξαντα γέγονεν ἔκπυστα τῷ πλήθει τοῦ στρατοπέδου, καὶ πυνθάνονται παρά του τῶν αἰχμαλώτων, ὡς ἀπρόσιτος ἔσται αὐτοῖς ἡ πρὸς θρᾴκην ὁδός, τοῦ πρὸ βραχέος ἀνεγερθέντος περὶ τὴν χριστούπολιν μακροῦ τείχους, ἀποκλείοντος τὸ παράπαν αὐτούς. τοῦτο παρὰ πᾶσαν ἀνθρώπων προσδοκίαν, ἐξέπληξε καὶ πρὸς ἀμηχανίαν ἤλασε λογισμῶν. καὶ οὐκ εἶχον ὅ,τι καὶ γένοιντο, τῷ τε λιμῷ πιεζόμενοι, καὶ ἅμα δεδιότες μὴ τὰ τοῖς ἐν μακεδονίᾳ ῥωμαίοις ὁμοροοῦντα ἔθνη, τὴν αὐτῶν ἕκαστα ἔφοδον ὑποπτεύοντα, προξενήσωσιν ἀλλήλους, ἰλλυριοί τε δηλαδὴ καὶ τριβαλλοὶ καὶ ἀκαρνᾶνες καὶ θετταλοί, καὶ συνασπισμὸν ποιησάμενοι, κυκλώσονται τούτους, καὶ πάντας ἄρδην οὐκ ἔχοντας ὅποι φυγόντες τὴν σώζουσαν εὕρωσι, διαφθείρωσιν. ὅθεν ἔδοξε τούτοις, ὡς ἐν ἀνάγκης καιρῷ, μανικώτερον ἢ τολμηρότερον ἅψασθαι τῶν πραγμάτων. ἔδοξε γὰρ μηδὲν μελλήσασιν, ὁμόσε τοῖς πρόσω χωρεῖν τὴν ταχίστην, καὶ ἢ τὴν τῶν θετταλῶν χώραν ἄφθονα φέρουσαν τὰ πρὸς ζωὴν ἐπιτήδεια ἕξειν αἰχμάλωτον, ἢ τῶν ἐπέκεινα μίαν, ὁπόσαι ἐφεξῆς εἰσιν ἄχρι πελοποννήσου, καὶ οὕτως ἐπὶ μιᾶς τινος χώρας τὴν οἴκησιν ἱδρυσάμενοι, τῆς μακρᾶς ἀπαλλάξειν γε πλάνης· ἢ τό γε δεύτερον, σπεισαμένους τινὶ τῶν παραθαλαττίων ἐθνῶν, ἀκώλυτον εἰληφέναι τὸν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα ἀπόπλουν. ἄραντες οὖν ἐκεῖθεν, τριταῖοι ἀφίκοντο ἐς τὰ περὶ τῆς θετταλίας ὄρη, ὄλυμπος ταῦτα καὶ ὄσσα καὶ πήλιον· ὧν ἄγχιστά που στρατοπεδεύσαντες, ἐπόρθουν τὴν χώραν, καὶ σφᾶς αὐτοὺς ἐνεπίμπλων ἀφθόνων τῶν ὅσα πρὸς τὸ ζῆν ἐπιτήδεια ἦν. ἀλλ' ἐκεῖνο μικροῦ με παρέδραμεν ἀναληπτέον ὄν, ἵνα καθ' εἱρμὸν ὁ λόγος ὁδεύῃ.

ΠΕΡΙ

ΠΕΡΙ ΔΙΑΙΡΕΣΕΩΣ ΤΩΝ ΚΑΤΕΛΑΝΩΝ καὶ τῶν τούρκων.

Συνεστράτευον τοῖς λατίνοις, ὡς ἔφημεν, καὶ τοῦρκοι τρισχίλιοι, ὧν τοὺς μὲν ἑκατὸν καὶ χιλίους ἔφαμεν εἶναι, τοὺς ἐναπολειφθέντας ἅμα τῷ μελὴκ, μετὰ τὴν τοῦ σουλτὰν ἀζατίνη πρὸς τοὺς σκύθας φυγὴν, τῷ τε θείῳ βαπτίσματι τελεσθέντας, καὶ συγκαταλεγέντας μετὰ τοῖς ῥωμαίων στρατεύμασι, καὶ ταῖς τῶν παίδων διαδοχαῖς αὐξηθέντας, ὕστερον ἀποστατήσαντας μὲν ῥωμαίων, προσρυέντας δὲ τῷ τῶν κατελάνων στρατῷ, ὁπότε συῤῥήγνυσθαι κατ' ἀλλήλων ἔμελλον τὰ στρατεύματα, κατὰ τὰς περὶ τὴν πόλιν * ἄπρω πεδιάδας· τοὺς δὲ πλείους εἶναι, τοὺς ἅμα τῷ χαλὴλ ἐξ ἀσίας διαπεραιωθέντας ἐς μισθοφορικὴν συμμαχίαν τῶν κατελάνων. τῶν οὖν κατελάνων τὴν ἐπὶ θετταλίαν, ὡς ἔφαμεν, ὁδευόντων, ἤρξαντο κατ' αὐτῶν στασιάζειν οἱ τοῦρκοι, τὴν σφῶν συνδιαίτησιν ὑποπτεύοντες, καὶ οὐ μάλα τοι σφόδρα ἀκίνδυνον ἐσομένην οἰόμενοι. συνελθόντες οὖν οἱ τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων ἡγεμονεύοντες, ὅ, τε μελὴκ καὶ ὁ χαλὴλ τῷ τῶν κατελάνων ἀρχηγῷ, λόγους περὶ τῆς ἅμα εἰρήνῃ διαλύσεως κεκινήκασιν. οὗ δὴ προθύμως τὴν αἴτησιν δεξαμένου (οὐδὲ γὰρ οὐδ' αὐτοῖς ἤδη ῥωμαίων ἀπαλλαγεῖσι χρειώδης ἐτύγχανεν ἡ τῶν τούρκων ἔκδημος συστρατεία) ἄσμενοι διελέλυντο, τούς τε αἰχμαλώτους καὶ ὅσα ἐπεφέροντο λάφυρα διανειμάμενοι κατὰ τὸ ἀνάλογον ἑκατέροις τοῖς μέρεσιν· ἀλλὰ τὰ περὶ τῶν τούρκων πλειόνων δεόμενα λόγων, ἐροῦμεν ἐν τοῖς ἑξῆς.

ἄπρως

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΕΛΑΝΩΝ μόνων.

Οἱ δὲ κατελάνοι τῶν τούρκων ἤδη ἀπαλλαγέντες, καθ' ἑαυτοὺς ἦσαν παραχειμάζοντες περὶ τῶν ὀρῶν τοῦ τε ὀλύμπου καὶ τῆς ὄσσης, ὡς ἔφημεν. ἔαρος δ' ἤδη ἐπιστάντος, ἄραντες ἐκεῖθεν, διαβαίνουσι τάς τε τῶν ὀρῶν κορυφὰς, καὶ τὰ ἐν τούτοις τέμπη· καὶ πρὶν ἐπιστῆναι τὸ θέρος, ἐσβάλλουσιν ἐς τὰ θετταλικὰ πεδία. ἔνθα δὴ χώραν εὑρόντες ἀγαθήν τε καὶ πίονα, ὅλον ἐκεῖ διατρίβουσι τὸν ἐνιαυτὸν, τήν τε χώραν δῃοῦντες καὶ διαφθείροντες, ὅσα μὴ ἐντὸς ἦσαν τειχῶν, μηδενὸς ἀντιταττομένου. εἶχε γὰρ ἀσθενῶς τηνικαῦτα τὰ περὶ θετταλίαν πράγματα, τοῦ διέποντος ἐκεῖ τὴν ἀρχὴν νέου τε ὄντος τὴν ἡλικίαν, καὶ ἀπείρως ἔχοντος ἐς πραγμάτων μεγάλων διοίκησιν, καὶ ἄλλως νόσῳ δαπανωμένου μακρᾷ, καὶ ὅσον οὐδέπω τεθνήξεσθαι μέλλοντος, καὶ ἅμα αὐτῷ καταλύσειν τὴν μέχρις αὐτοῦ διαδοχὴν τῆς τῶν προγόνων καὶ σεβαστοκρατόρων ἀρχῆς. γυναῖκα μὲν γὰρ οὗτος ἠγάγετο ἑαυτῷ πρὸ βραχέος εἰρήνην, τὴν νόθην τοῦ βασιλέως ἀνδρονίκου θυγατέρα. παῖδα δὲ μετ' αὐτῆς οὐ γεγέννηκεν, ὃς ἂν αὐτῷ τῆς ἀρχῆς κατέστη διάδοχος· καὶ διὰ τοῦτο πλημμελῶς τὸ ἐπὶ τοῦ προόντος τὰ ἐκεῖσε ἐφέροντο πράγματα. πλείονα δὲ καὶ τὴν εἰς τὸ ἔπειτα ὠδῖνον ταραχήν τε καὶ στάσιν ἐνεῖχε τῆς ἀρχῆς, ἀδηλίας ἔτι κεκαλυμμένης βυθοῖς τοῦ ταύτην διαδεξομένου, καὶ μὲν δὴ τοῦ τε ἡγεμόνος τῆς χώρας ἐσχάτῃ νόσῳ πιεζομένου, καὶ τῶν πολεμίων δίκην φλογὸς ἐπιόντων, καὶ νεμομένων τὴν χώραν ἔδοξε τῇ τῶν προεχόντων ἐκεῖ κατὰ γένος βουλῇ, χρήμασι προσελθεῖν τοὺς πολεμίους, καὶ δωρεῶν ἁβροτέρων ὤνιον ἐσχηκέναι τὴν γνώμην τῶν ἡγεμόνων, πρὶν ταῦτα αὐτοὺς ἀφελεῖν πολεμίᾳ χειρὶ, δέησίν τε ὑποσχέσθαι πομποὺς τοὺς ἀπάξοντας ἐπί τε ἀχαΐαν καὶ βοιωτίαν

DE CATELANORUM & Turcorum diuiſione.

IN Latinorum exercitu etiā Turcorum tria millia fuerunt: quorū mille & centum eos fuiſſe diximus, qui cum Meleco poſt Azatinis ad Scythas fugam remanſerunt, & ſacro baptiſmate initiati, & in Romanas legiones relati, & liberorum ſucceſsionibus aucti, pòſt, committenda ad Apros pugna, ad Catelanos defecerant. maior uerò pars ex Aſia cum Chalele, à Catelanis in auxilium euocata erat. Cum autem Catelani Theſſalonicam inuaſuri eſſent, Turci tumultuari cœperunt, quòd familiaritatem illorum ſuſpectam haberent, nec ſibi tutam arbitrarentur. Turcorum igitur duces Melecus & Chalel, cum Catelanorum duce congreſsi, uerba fecerunt de pacata diſceſsione. Qui cum poſtulatis illorum haud cunctanter annuiſſet (neque enim ipſis iam, cum à Romanis digreſsi eſſent, Turcorum auxilia neceſſaria erant) cupidè diſceſſerunt: & captiuos & omnem prædam, pro ratione & numero utriuſq; partis, partiti. Sed res Turcorum pluribus explicandæ, nunc differantur.

DE CATELANIS ſolis.

CAtelani autem, Turcis iam digreſsis, ad montes Olympum & Oſſam, ut diximus, hybernabāt. Verno autem tempore montiū cacuminibus & cōuallibus, quæ Tempe uocantur, ſuperatis, ante æſtatem in Theſſalicam planiciem irrumpunt. Vbi cum ſolum bonum & pingue inueniſſent, totum ibi annum exegerunt, agris urendis, & omnibus ijs quæ extra mœnia erant uaſtandis, reſiſtente nemine. Tum enim res Theſſalorū infirmæ erant, ob immaturam principis ætatem, magnarum rerum imperiti, & diuturno morbo conflictantis, & iamiam morituri: cum quidem maiorum ſucceſsio, & Sebaſtocratorum principatus in eo deſiturus eſſet. Vxorem duxerat paulo antè Irenen, notham Imperatoris Andronici filiam: ex eâque nullum ſuſceperat, cui relinqueret principatum. Ob hæc perturbatus illius regni ſtatus fuit, & grauiora timebantur: quòd incertum eſſet adhuc, quis id occuparet. Proinde cum princeps extremo morbo laboraret, & hoſtes flammæ inſtar prouinciam peruagarentur atque abſumerent: procerum Senatus cenſuit, eos donis illiciendos, & ducum uoluntates largitionibus redimendas, priuſquam illa iure belli raperent: ductoreſque promittendos, qui eos in Achaiam & Bœotiam, pro-

Catelani Theſſaliam uaſtant.

Theſſaliæ poſtremus princeps.

Theſſali Catelanos in Bœotiā traducunt.

uinciam amœnam & frugiferam, & ad habitandum aptiſsimam, perducerent. Quòd ſi auxilijs eſſet opus, ea quoque alacriter daturos, & per omnem ętatem amicos illorum futuros eſſe. Hæc Latini etiam auidè acceperunt: quòd, ſi Martis aleam experirentur, & regio uaſtanda eſſet, & opes atterendæ, & ex magna copia magna inopia pertimeſcenda, quæ res ipſis curæ in primis eſſet. Deinde penes quē uictoria futura eſſet, præter Deū, prorſum ſcire neminem. Nam quamuis plerique euentus ab hominibus ex æquo ſperentur: nihilo tamen minorē illis uictoriæ quàm ſibi ſpem eſſe propoſitam, incerto utrinque exitu. Nam & montium faucibus, quibus natura regionem undique muniſſet, habitatores tutos & fretos eſſe, & caſtella in altis ſita montibus oppugnari non poſſe. Quare utcunque eueniret, ambiguum fore euentum ſibi, in alieno ſolo oberrantibus, & tam longè à patria remotis. Abſurdiſsimum igitur fore, cum pecunia dexteras abſque labore implere liceret: ea occaſiōe ſpreta, magna pericula incerta ſpe ſubire. His illi rationibus adducti, pacem cum Theſſalis, quibus dixi conditionibus pepigerunt: & ueris initio, & ductoribus & pecunijs acceptis, ac montib. qui poſt Theſſaliam ſunt, & Thermopylis ſuperatis, iuxta Locridem & Cephiſum flumen caſtra ponunt: qui è monte Parnaſſo erumpens, & uerſus ortum profluens, à Septentrione Locros Opuntios & Epicnemidios, uerſus Auſtrum & meridiem mediterranea totius Achaiæ & Bœotiæ habet: & cum maximus ſit, uſque ad Lebadiam & Haliartum indiuiſus manet: inde in duos amnes diſtractus, Aſopo & Iſmeno ſuum nomen commutat: quorum ille Atticam uſque ad mare ſecat, hic iuxta Aulidem (ubi olim Græcos heroes Troiam petituros appuliſſe & ſtatiua habuiſſe ferunt) Euboicum mare influit. Cum autem Thebarum & Athenarū princeps, & totius tractus illius dominus, quem magnum Pricerium, corrupta uerò uoce magnum Dominum appellari diximus, hoſtium aduentum didiciſſet, Catelanis tranſitum petentibus, ut per eius ditionem quò uellent abire liceret, dare noluit: ſed non paruo cum faſtu & deriſu, ut non magnopere curandos contempſit, cum ſuas uires per autumnū & hyemem uſque ad uer collegiſſet. Parabant ſeſe & Catelani, ut aut ſtatim morituri, aut uicturi cum gloria.

Cephiſus fluuius.

Athenarum ducis ſuperbia.

DE

χώραν ἀβράν τε καὶ εὔκαρπον, καὶ πολλὰς κεκτημένην τὰς χάριτας, καὶ ἅμα πρὸς οἴκησιν ἤδη ἐπιτηδειοτάτην πασῶν. εἰ δὲ καὶ συμμαχίας δέοιντο, καὶ τοῦτο δὲ μάλα προθύμως τελεῖν, καὶ φίλους εἶναι σφίσι διὰ βίου. τοῦτο καὶ τοῖς Λατίνοις ἄριστόν τι ἔδοξε, καὶ μάλα δήπου κατὰ γνώμην. ἔφασαν γάρ, ὡς εἰ πόλεμον καὶ μάχην τὰ τῆς ἐκβάσεως ἤδη τρέψαιμεν, ἥ τε χώρα φθαρήσεται, τά τε πράγματα συντριβήσονται, κἀκ πολλῶν ἐς στενὸν κομιδῇ συνελαθήσονται, ὑπὲρ ὧν ἡμῖν ἡ πᾶσα σπουδή· ἔπειτα καὶ τὰ τῆς νίκης οἷ προχωρήσει, τῶν πάντων δ' ἦν οὐδ' εἷς ὃς ἐξεπίσταται πλὴν ἢ θεός. ἡμῖν δ' ἐστὶν ὡς ἐπίπαν ἀμφισβητήσιμα ταῦτα, καὶ οὐδαμῇ που σαφῆ. εἰ γὰρ αἱ πλείους ξυντυχίαι τοῖς ἀνθρώποις ἐπίσης ἐν σφίσιν ἐλπιζόμεναι, οὐδὲν ἧττον καὶ σφίσι τὸ περί γε ἑαυτοὺς συμβάλλεται ἤπερ ἡμῖν. ὅτι γὰρ ἡμῖν δεῖ πιστόν τι ἐχέγγυον εἶναι τὸ μέλλον περὶ τῆς νίκης, ὅτ' αὐτοῖς ἀπλανὴς εἴ τις περὶ ταύτης δόξα πρόσεστιν. αἵ τε γὰρ δυσχωρίαι τῶν ὀρῶν οἷς ἡ φύσις πολλαχόθεν τὴν χώραν ὠχύρωσεν, ἀσφάλειάν τε καὶ θάρσος τοῖς ἔχουσι διδῶσι, τά τε φρούρια ἐφ' ὑψηλῶν ἱδρυμένα τῶν τόπων, ἀμήχανον ἡμῖν προξενεῖ τὴν πολιορκίαν. ὥστε ὁποτέρως ἕξει τὸ πρᾶγμα, οὐκ εὔοδα τὰ τῆς ἐκβάσεως ἡμῖν ἅπαντα, οὕτως ἤδη ξένης πλανωμένοις, καὶ ἀλλοτρίας καὶ τοσοῦτον τῆς οἰκείας ἀπῳκισμένοις. τῶν οὖν ἀτοπωτάτων ἂν εἴη, πρὸν ἐμπλῆσαι τοσούτων χρημάτων τὰς δεξιὰς ἄνευ πόνων, ἔπειτα παραδραμόντας ὑπὲρ ἀδήλων ἐλπίδων μεγάλους ἀναδέχεσθαι κινδύνους. οὕτω μὲν οὖν ἐκεῖνοι συνιδόντες, καὶ οὕτω διασκεψάμενοι, σπονδὰς καὶ ξυμβάσεις ἤδη τοῖς εἰρημένοις τίθενται πρὸς τοὺς Θετταλούς. καὶ ἅμα ἦρι, τά τε χρήματα καὶ τοὺς πομποὺς παρ' αὐτῶν εἰληφότες, ὑπερβάλλουσι τὰ μετὰ Θετταλίαν ὄρη· καὶ διαβάντες τὰς Θερμοπύλας, στρατοπεδεύουσι περί τε Λοκρίδα καὶ ποταμὸν τὸν Κηφισσόν· ὃς μέγιστος ὤν, ῥήγνυται μὲν ἐξ ὄρους τοῦ Παρνασοῦ, κάτεισι δὲ πρὸς ἕω τὸ ῥεῦμα κινῶν, καὶ πρὸς μὲν ἄρκτους ποιούμενος τούς τε Ὀπουντίους καὶ * ἐπικνημιδίας Λοκρούς, πρὸς δὲ μεσημβρίαν καὶ νότον ἄνεμον τὴν μεσόγειον ἅπασαν τῆς τε Ἀχαΐας καὶ Βοιωτίας, μέγιστος μὲν καὶ ἀδιαίρετος ἄχρι τῆς περὶ Λεβάδειαν τε καὶ Ἁλίαρτον πεδιάδος τηρούμενος. ἔπειτα πρὸς δύο σχιζόμενος ῥεύματα, καὶ εἰς Ἀσωπόν τε καὶ Ἰσμηνὸν μετατιθέμενος τὰ ὀνόματα· καὶ διὰ μὲν Ἀσωποῦ τέμνων τὴν Ἀττικὴν ἄχρι θαλάττης, διὰ δὲ Ἰσμηνοῦ τῇ τῆς Εὐβοίας θαλάττῃ συγχεόμενος, περὶ τὰ τῆς Αὐλίδος προαύλια, ἔνθα πάλαι τοὺς ἐπὶ Τροίαν ναυστολοῦντας Ἕλληνάς τε καὶ ἥρωας τὰ πρῶτα προσεσχηκέναι τε καὶ αὐλίσασθαι λέγουσιν. ἐπεὶ δὲ τὴν τῶν πολεμίων ἐπύθετο ἔφοδον, ὁ τήν τε τῶν Ἀθηνῶν καὶ Θηβῶν διέπων ἀρχήν, καὶ τὴν χώραν ἐκείνην ἔχων ἅπασαν, ὃς δὴ καὶ μέγας μέν, ὡς ἀνωτέρω εἰρήκειμεν, ἐπωνόμαστο πριμμικήριος· τῆς δὲ λέξεως ὑπὸ τοῦ δήμου διαφθαρείσης, μέγας ἐλέγετο κύριος. οὗτος τοίνυν δίοδον μὲν αἰτήσασι τοῖς Κατελάνοις, οὐ βεβούληται δοῦναι, οὐδ' ὅποι βούλοιντο ἀπιέναι διὰ τῆς χώρας αὐτοῦ. ὁ δέ, ἀλλὰ μακρὰν τὴν ὀφρὺν διὰ τῆς γλώττης ἤδη ἐξαράμενος, καὶ πολὺν τὸν μυκτῆρα κατ' αὐτῶν, ὡς οὐ φροντίδος μεγάλης μάλα ἀξίων καταχεάμενος, ἤθροιζε τὰς δυνάμεις, διά τε φθινοπώρου καὶ χειμῶνος εἰς ἔαρ. παρεσκευάζοντο δὲ καὶ οἱ Κατελάνοι ὡς ἢ τεθνηξόμενοι τῷ πολέμῳ, ἢ ζῶντες εὐκλεῶς.

*ἐπικνημιδίους

ΠΕΡΙ

Digitized by Google

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΒΟΙΩτίᾳ πολέμου τῶν κατελάνων.

Ἦρος μὲν οὖν ὑπογραφομένου, διαβάντες οἱ κατελάνοι τὸν κηφισσὸν, κατεστρατοπεδεύσαντο περὶ τὴν Βοιωτίαν οὐ πόῤῥω τοῦ ποταμοῦ, αὐτοῦ που συστῆναι τὸν πόλεμον προσμένοντες. ἦσαν μὲν οὖν τῶν κατελάνων οἱ μὲν ἱππεῖς πεντακόσιοι καὶ τρισχίλιοι, τὸ δὲ πεζὸν τετρακισχίλιοι, οἷς καὶ πολλοὶ τῶν αἰχμαλώτων διὰ τὴν τῆς τοξικῆς εὐφυΐαν συγκατελέγησαν. ἀκηκοότες δ᾽ ὅσον οὐδέπω τοὺς πολεμίους ἐφεστήξοντας, ἀροῦσι μὲν τὴν γῆν ἐκείνην ἅπασαν, ἔνθα συστῆναι τὸν πόλεμον ἔγνωσαν. ἔπειτα περιταφρεύσαντες καὶ διώρυχας ἀνοίξαντες ἐκ τοῦ ποταμοῦ, ὅλον ἀρδεύουσι τὸ πεδίον, οὕτω πλουσίως, ὥστε ἐλλιμνάζειν, καὶ ἀνίσχυρον τὴν βάσιν τῶν ἵππων ποιεῖν, συγχωννυμένων ὑπὸ πηλοῦ τῶν ποδῶν, καὶ οὐκ εὐχερῶς ἐχόντων κινεῖσθαι. καὶ μὲν δὴ μεσοῦντος τοῦ ἔαρος, ἐφίσταται καὶ ὁ τῆς χώρας ἀρχηγὸς, πολὺν ἐπαγόμενος στρατὸν, συγκεκροτημένον ἔκ τε θηβαίων καὶ ἀθηναίων καὶ πλαταιέων, καὶ ὅσοι λοκρῶν καὶ φωκέων καὶ μεγαρέων ὑπῆρχον ἐπίλεκτοι. ἱππεῖς μὲν οὖν ἦσαν ἑξακισχίλιοι τούτῳ καὶ τετρακόσιοι, πεζοὶ δ᾽ ὑπὲρ τοὺς ὀκτακισχιλίους, οἴησις δὲ καὶ φρόνημα πολὺ τὸ παράλογον κεκτημένῳ. ἤλπιζε γὰρ οὐ μόνον τοὺς κατελάνους αὐτίκα συγκατασφάξειν, ἀλλὰ καὶ πάσας ἐφεξῆς χώρας καὶ πόλεις ἄχρι τοῦ βυζαντίου ἕξειν ὑποχειρίους· τὸ δὲ ἦν πᾶν τοὐναντίον. ἐπεὶ γὰρ ἐν ἑαυτῷ καὶ οὐκ ἐν τῇ χειρὶ τοῦ θεοῦ τὴν τῶν πραγμάτων ἐμέτρει τὴν ἔκβασιν, παίγνιον ἐν βραχεῖ τῶν πολεμίων καθίσταται. θεασάμενος γὰρ τὸ πεδίον πολλῇ τῇ χλόῃ τῆς πόας κατάκομον, καὶ μηδὲν τῶν γεγονότων ὑπονοήσας, βοῇ καὶ παρακελεύσμασιν ἅμα τοῖς ἀμφ᾽ αὐτὸν πᾶσιν ἱππεῦσιν ὁρμᾷ κατὰ τῶν πολεμίων, ἀκινήτων ἔξω τοῦ πεδίου κατὰ χώραν ἑστώτων, καὶ τὴν αὐτοῦ προσδοκώντων ἔφοδον· ἀλλὰ πρὶν εἰς μέσον ἐλθεῖν τὸ πεδίον, ὥσπερ στεῤῥῷ τινι πεδηθέντες οἱ ἵπποι δεσμῷ, ὑπὸ τῆς ὑγρανθείσης γῆς πρὸς τὴν τῶν ποδῶν θρασυτέραν βάσιν μάλα ὑπεικούσης, οἱ μὲν ἅμα τοῖς ἱππεῦσιν ἐκυλίοντο κατὰ τοῦ πηλοῦ, οἱ δὲ τοὺς ἱππέας ἐκβαλόντες, πλημμελῶς ἐφέροντο κατὰ τοῦ πεδίου· οἱ δὲ τοὺς πόδας συγκαταχωσθέντες, ἐφ᾽ ἑνὸς ἵσταντο, καθάπερ ἀνδριάντας τοὺς ἐπιβάτας ἀνέχοντες. οἱ μέντοι κατελάνοι ἀναθαρσήσαντες πρὸς τὰ δρώμενα, παντοδαποῖς κυκλωσάμενοι βέλεσιν, τούτους μὲν ἅπαντας ἄρδην κατέσφαξαν· κἄπειτα εὐθὺς ἐκεῖθεν ἐξιππασάμενοι, τοὺς φεύγοντας κατόπιν ἐδίωκον ἄχρι θηβῶν τε καὶ ἀθηνῶν· ἃς δὴ καὶ ἀπροσδοκήτως ἐπεισπεσόντες, ῥᾷστα χειροῦνται, αὐτοῖς χρήμασι καὶ αὐταῖς γυναιξί τε καὶ τέκνοις. οὕτω τοίνυν ὥσπερ ἐν κύβοις ἐξαίφνης μεταπεσούσης τῆς ἀρχῆς, ἐγκρατεῖς οἱ κατελάνοι γενόμενοι, τῆς τε μακρᾶς πλάνης ἀπήλλαξαν ἑαυτοὺς, καὶ ἀεὶ πρὸς τὸ πλέον ἠρέμα τοὺς ὅρους, οὐ λήγουσιν ἄχρι καὶ τήμερον αὔξοντες ἧς ἔχουσιν αὐθεντίας· ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ τῶν κατελάνων, οὕτως ἔχει.

DE BOEOTICO prælio.

Cum autem uer ſuperueniſſet, Catelani Cephiſo ſuperato, circa Bœotiam non procul à flumine caſtris poſitis, hoſtem expectabant. erant autem equites eorum ter mille & quingenti, peditum quatuor millia: in quos multi etiam è captiuis ob ſagittandi peritiam relati erant. Hoſtium aduentum iamiam expectantes, omnem illam terram arant, ubi pugnam committere decreuerant: deinde obducto uallo, & foſsis è fluuio ductis, totam planiciem ita irrigant, ut ſtagnaret, & greſſum equorum luti profunditas adeò impediret, ut ægrè loco moueri poſſent. Vere medio & regionis princeps cum magno exercitu adeſt, coacto è delectis Athenienſibus, Thebanis, Platæenſibus, Locrenſibus, Phocenſibus & Megarenſibus. Equitũ erant ſex millia & quadringenti, peditum amplius octo millia: opinio uerò & arrogantia principis ingens. Sperabat enim ſe non Catelanos tantum ſtatim deleturum, ſed etiam prouincias & urbes omnes ordine Byzantium uſque occupaturum. Quod longè aliter euenit. Nam dum ſuis uiribus, & non diuino auxilio rerum exitũ metitur, paulo momento riſui hoſtium exponitur. Nam cum planiciem multo gramine uirentem conſpexiſſet, nihil eorum quæ acta erant ſuſpicatus, cohortatus ſuos & uociferans, cum omnibus equitibus contra hoſtes fertur, qui extra campum immoti in procinctu ſtabant, eius impetum expectantes. ſed priuſquam ad mediã planiciem peruenirent, equi ueluti firmis uinculis impediti, madefacta terra ad audaciorem greſſum ſubſidente, partim unà cum equitibus in luto uolutantur, partim ijs excuſſis temerè in campo feruntur, partim pedibus demerſis ordine aſtabant, equites ueluti ſtatuas ſuſtinentes. Quibus rebus Catelani animati, omni telorum genere circumuentos illos omnes internecione deleuerunt: atque cum equitatu uſque ad Thebas & Athenas fugientes perſecuti, ipſas urbes ex improuiſo aggreſsi, cum opibus, uxorib. & liberis facilimè cæperũt. Sic uelut in aleę ludo principatu ſubito potiti Catelani, & diuturnum errorem finiuerunt, & ſuæ ditionis terminos in hunc uſque diem paulatim proferre non deſiſtunt. Atque ita cum Catelanis actum eſt.

Catelanorum mirũ ſtrategema.

Athenienſis ducis atrox clades.

Catelani Thebis & Athenis potiuntur.

uinciam amœnam & frugiferam, & ad habitandum aptiſsimam, perducerent. Quòd ſi auxilijs eſſet opus, ea quoque alacriter daturos, & per omnem ętatem amicos illorum futuros eſſe. Hæc Latini etiam auidè accepêrunt: quòd, ſi Martis aleam experirentur, & regio uaſtanda eſſet, & opes atterendæ, & ex magna copia magna inopia pertimeſcenda, quæ res ipſis curæ in primis eſſet. Deinde penes quẽ uictoria futura eſſet, præter Deũ, prorſum ſcire neminem. Nam quamuis plerique euentus ab hominibus ex æquo ſperentur: nihilo tamen minorẽ illis uictoriæ quàm ſibi ſpem eſſe propoſitam, incerto utrinque exitu. Nam & montium faucibus, quibus natura regionem undique muniſſet, habitatores tutos & fretos eſſe, & caſtella in altis ſita montibus oppugnari non poſſe. Quare utcunque eueniret, ambiguum fore euentum ſibi, in alieno ſolo oberrantibus, & tam longè à patria remotis. Abſurdiſsimum igitur fore, cum pecunia dexteras abſque labore implere liceret: ea occaſiõe ſpreta, magna pericula incerta ſpe ſubire. His illi rationibus adducti, pacem cum Theſſalis, quibus dixi conditionibus pepigerunt: & ueris initio, & ductoribus & pecunijs acceptis, ac montib. qui poſt Theſſaliam ſunt, & Thermopylis ſuperatis, iuxta Locridem & Cephiſum flumen caſtra ponunt: qui è monte Parnaſſo erumpens, & uerſus ortum profluens, à Septentrione Locros Opuntios & Epicnemidios, uerſus Auſtrum & meridiem mediterranea totius Achaiæ & Bœotiæ habet: & cum maximus ſit, uſque ad Lebadiam & Haliartum indiuiſus manet: inde in duos amnes diſtractus, Aſopo & Iſmeno ſuum nomen commutat: quorum ille Atticam uſque ad mare ſecat, hic iuxta Aulidem (ubi olim Græcos heroes Troiam petituros appuliſſe & ſtatiua habuiſſe ferunt) Euboicum mare influit. Cum autem Thebarum & Athenarũ princeps, & totius tractus illius dominus, quem magnum Primicerium, corrupta uerò uoce magnum Dominum appellari diximus, hoſtium aduentum didiciſſet, Catelanis tranſitum petentibus, ut per eius ditionem quò uellent abire liceret, dare noluit: ſed non paruo cum faſtu & deriſu, ut non magnopere curandos contempſit, cum ſuas uires per autumnũ & hyemem uſque ad uer collegiſſet. Parabant ſeſe & Catelani, ut aut ſtatim morituri, aut uicturi cum gloria.

Cephiſus fluuius.

Athenarum ducis ſuperbia.

DE

χώραν ἁβράν τε καὶ εὔκαρπον, καὶ πολλὰς κεκτημένην τὰς χάριτας, καὶ ἅμα πρὸς οἴκησιν ἐπιτηδειοτάτην πασῶν. εἰ δὲ καὶ συμμαχίας δέοιντο, καὶ ταύτην δὲ μάλα προθύμως τελεῖν, καὶ φίλους εἶναι σφίσι διὰ βίου. ταῦτα καὶ τοῖς λατίνοις ἀρεστόν τι ἔδοξε, καὶ μάλα δέ πως κατὰ γνώμην. ἔφασαν γάρ, ὡς εἰ πολέμῳ καὶ μάχῃ τὰ τῆς ἐκβάσεως ἐπιτρέψαιμεν, ἥ τε χώρα φθαρήσεται, τά τε πράγματα συντριβήσονται, κἀκ πολλῶν ἂν σπανὸν καὶ μέσον συνελαθήσονται, ὑπὲρ ὧν ἡμῖν ἡ πᾶσα σπουδή· ἔπειτα καὶ τὰ τῆς νίκης οἷ προχωρήσει, τῶν πάντων οὐδεὶς ἐπίσταται πλὴν ἢ θεός. ἡμῖν δ' ἔστιν ὡς ἐπίπαν ἀμφισβητήσιμα ταῦτα, καὶ οὐδαμῇ πω σαφῆ. εἰ γὰρ αἱ πλείους ξυντυχίαι τοῖς ἀνθρώποις ἐπίσης ἀνσὶν ἐλπιζόμεναι, οὐδὲν ἧττον καὶ σφίσι τὸ περιγενέσθαι συμβάλλεται ἤπερ ἡμῖν. ὅτι γὰρ ἡμῖν οὐδὲ πιστόν τι ἐχέγγυον ἐν τῷ μέλλον περὶ τῆς νίκης, ὅτ' αὐτοῖς ἀσφαλὲς εἴ τις περὶ ταύτης δόξα πρόσεστιν. αἵ τε γὰρ δυσχωρίαι τῶν ὀρῶν οἷς ἡ φύσις πολλαχόθεν τὴν χώραν ὠχύρωσεν, ἀσφάλειάν τε καὶ θάρσος τοῖς ἔχουσι δίδωσι, τά τε φρούρια ἐφ' ὑψηλῶν ἱδρυμένα τῶν τόπων, ἀμήχανον ἡμῖν δείξει τὴν πολιορκίαν. ὥστε ὁποτέρως ἕξει τὸ πρᾶγμα, οὐκ εὔοδα τὰ τῆς ἐκβάσεως ἡμῖν ἅπαντα, οὕτως ἐπὶ ξένης πλανωμένοις, καὶ ἀλλοτρίας καὶ τοσοῦτον τῆς οἰκείας ἀπῳκισμένοις. τῶν οὖν ἀτοπωτάτων ἂν εἴη, παρὸν ἐμπλῆσαι τοσούτων χρημάτων τὰς δεξιὰς ἄνευ πόνων, ἔπειτα παραδραμόντας ὑπὲρ ἀδήλων ἐλπίδων μεγάλους ἀναδέχεσθαι κινδύνους. οὕτω μὲν οὖν ἐκεῖνοι συνιδόντες, καὶ οὕτω διασκεψάμενοι, σπονδὰς καὶ ξυμβάσεις ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις τίθενται πρὸς τοὺς θετταλούς. καὶ ἅμα ἦρι, τά τε χρήματα καὶ τοὺς πομποὺς παρ' αὐτῶν εἰληφότες, ὑπερβάλλουσι τὰ μετὰ θετταλίαν ὄρη· καὶ διαβάντες τὰς θερμοπύλας, στρατοπεδεύουσι περί τε λοκρίδα καὶ ποταμὸν τὸν κηφισσόν· ὃς μέγιστος ἀναρρήγνυται μὲν ἐξ ὄρους τοῦ παρνασσοῦ, κάτεισι δὲ πρὸς ἕω τὸ ῥεῦμα κινῶν, καὶ πρὸς μὲν ἄρκτους ποιούμενος τούς τε ὀπουντίους καὶ * ὑποκνημιδίας λοκρούς, πρὸς δὲ μεσημβρίαν καὶ νότον ἄνεμον τὴν μεσόγειον ἅπασαν τῆς τε ἀχαΐας καὶ βοιωτίας, μέγιστος μὲν καὶ ἀδιαίρετος ἄχρι τῶν περὶ λεβάδειαν τε καὶ ἀλίαρτον πεδιάδων τηρούμενος. ἔπειτα πρὸς δύο σχιζόμενος ῥεύματα, καὶ εἰς ἀσωπόν τε καὶ ἰσμηνὸν μετατιθέμενος τὰ ὀνόματα· καὶ διὰ μὲν ἀσωποῦ τέμνων τὴν ἀττικὴν ἄχρι θαλάττης, διὰ δὲ ἰσμηνοῦ τῇ τῆς εὐβοίας θαλάττῃ συγχεόμενος, περὶ τὴν τῆς αὐλίδος παραλίαν, ἔνθα πάλαι τοὺς ἐπὶ τροίαν ναυστολοῦντας ἕλληνάς τε καὶ ἥρωας τὰ πρῶτα προσεσχηκέναι τε καὶ αὐλίσασθαι λέγουσιν. ἐπεὶ δὲ τὴν τῶν πολεμίων ἐπύθετο ἔφοδον, ὁ τήν τε τῶν ἀθηνῶν καὶ θηβῶν διέπων ἀρχήν, καὶ τὴν χώραν ἐκείνην ἔχων ἅπασαν, ὃς δὴ καὶ μέγας μὲν, ὡς ἀνωτέρω εἰρήκειμεν, ἐπωνόμαστο πριμικήριος· τῆς δὲ λέξεως ὑπὸ τοῦ δήμου διαφθαρείσης, μέγας ἐλέγετο κύριος. οὗτος τοίνυν δίοδον μὲν αἰτήσασι τοῖς κατελάνοις, οὐ βεβούλητο δοῦναι, ὥσθ' ὅποι βούλοιντο ἀπελθεῖν διὰ τῆς χώρας αὐτοῦ. ὁ δὲ, ἀλλὰ μακρὰν τὴν ὀφρὺν διὰ τῆς γλώττης ἐπιδειξάμενος, καὶ πολὺν τὸν μυκτῆρα κατ' αὐτῶν, ὡς οὐ φροντίδος μεγάλης μάλα ἀξίων καταχεάμενος, ἤθροιζε τὰς δυνάμεις, διά τε φθινοπώρου καὶ χειμῶνος εἰς ἔαρ· παρεσκευάζοντο δὲ καὶ οἱ κατελάνοι ὡς ἢ τεθνηξόμενοι τῷ πολέμῳ, ἢ ζήσοντες εὐκλεῶς.

** ἐπικνημιδίους*

ΠΕΡΙ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΒΟΙΩτίᾳ πολέμου τῶν κατελάνων.

Ἠρος μὲν οὖν ἐπιγιγνομένου, διαβάντες οἱ κατελάνοι τὸν κηφισσὸν, κατεστρατοπεδεύσαντο περὶ τὴν Βοιωτίαν οὐ πόῤῥω τοῦ ποταμοῦ, αὐτοῦ που συστῆναι τὸν πόλεμον προσμένοντες. ἦσαν μὲν οὖν τῶν κατελάνων οἱ μὲν ἱππεῖς πεντακόσιοι καὶ τρισχίλιοι, τὸ δὲ πεζὸν τετρακισχίλιοι, οἷς καὶ πολλοὶ τῶν αἰχμαλώτων διὰ τὴν τῆς τοξικῆς εὐφυΐαν συγκατελέγησαν. ἀκηκοότες δὲ ὅσον οὐδέπω τοὺς πολεμίους ἐφεστήξοντας, ἀροῦσι μὲν τὴν γῆν ἐκείνην ἅπασαν, ἔνθα συστῆναι τὸν πόλεμον ἔγνωσαν. ἔπειτα περιταφρεύσαντες καὶ διώρυχας ἀνοίξαντες ἐκ τοῦ ποταμοῦ, ὅλον ἀρδεύουσι τὸ πεδίον, οὕτω πλουσίως, ὥστε ἐλλιμνάζειν, καὶ ἀνίσχυρον τὴν βάσιν τῶν ἵππων ποιεῖν, συγχωννυμένων ὑπὸ πηλοῦ τῶν ποδῶν, καὶ οὐκ εὐχερῶς ἐχόντων κινεῖσθαι. καὶ μὲν δὴ μεσοῦντος ἔαρος, ἐφίσταται καὶ ὁ τῆς χώρας ἀρχηγὸς, πολὺν ἐπαγόμενος στρατὸν, συγκεκροτημένον ἔκ τε θηβαίων καὶ ἀθηναίων καὶ πλαταιέων, καὶ ὅσοι λοκρῶν καὶ φωκέων καὶ μεγαρέων ὑπῆρχον ἐπίλεκτοι. ἱππεῖς μὲν οὖν ἦσαν ἑξακισχίλιοι τούτῳ καὶ τετρακόσιοι, πεζοὶ δὲ ὑπὲρ τοὺς ὀκτακισχιλίους, οἴησις δὲ καὶ φρόνημα πολὺ τὸ παράλογον κεκτημένη. ἤλπιζε γὰρ οὐ μόνον τοὺς κατελάνους αὐτίκα συγκατασφάξειν, ἀλλὰ καὶ πάσας ἐφεξῆς χώρας καὶ πόλεις ἄχρι τοῦ βυζαντίου ἕξειν ὑποχειρίους· τὸ δὲ ἦν πᾶν τοὐναντίον. ἐπεὶ γὰρ ἐν ἑαυτῷ καὶ οὐκ ἐν τῇ χειρὶ τοῦ θεοῦ τὴν τῶν πραγμάτων ἐπιμετρεῖν ἔκβασιν, παίγνιον ἐν βραχεῖ τῶν πολεμίων καθίσταται. θεασάμενος γὰρ τὸ πεδίον πολλῇ τῇ χλόῃ τῆς πόας κατάκομον, καὶ μηδὲν τῶν γεγονότων ὑπονοήσας, βοῇ καὶ παρακελεύσμασιν ἅμα τοῖς ἀμφ' αὐτὸν πᾶσιν ἱππεῦσιν ὁρμᾷ κατὰ τῶν πολεμίων, ἀκινήτων ἔξω τοῦ πεδίου κατὰ χώραν ἑστώτων, καὶ τὴν αὐτοῦ προσδοκώντων ἔφοδον· ἀλλὰ πρὶν εἰς μέσον ἐλθεῖν τὸ πεδίον, ὥσπερ στερεῷ τινι πεδηθέντες οἱ ἵπποι δεσμῷ, ὑπὸ τῆς ὑγρανθείσης γῆς πρὸς τὴν τῶν ποδῶν θρασυτέραν βάσιν μάλα ὑπεικούσης, οἱ μὲν ἅμα τοῖς ἱππεῦσιν ἐκυλίοντο κατὰ τοῦ πηλοῦ· οἱ δὲ τοὺς ἱππέας ἐκβαλόντες, πλημμελῶς ἐφέροντο κατὰ τοῦ πεδίου· οἱ δὲ τοὺς πόδας συγκαταχώσαντες, ἐφ' ἑνὸς ἵσταντο, καθάπερ ἀνδριάντας τοὺς ἱππέας ἀνέχοντες. οἱ μέντοι κατελάνοι ἀναθαρσήσαντες πρὸς τὰ δρώμενα, παντοδαποῖς κυκλωσάμενοι βέλεσιν, τούτους μὲν ἅπαντας ἄρδην κατέσφαξαν· κἄπειτα εὐθὺς ἐκεῖθεν ἐξιππασάμενοι, τοὺς φεύγοντας κατόπιν ἐδίωκον ἄχρι θηβῶν τε καὶ ἀθηνῶν· ἃς δὴ καὶ ἀπροσδοκήτως ἐπεισπεσόντες, ῥᾷστα χειροῦνται, αὐτοῖς χρήμασι καὶ αὐταῖς γυναιξί τε καὶ τέκνοις. οὕτω τοίνυν ὥσπερ ἐν κύβοις ἐξαίφνης μεταπεσούσης τῆς ἀρχῆς, ἐγκρατεῖς οἱ κατελάνοι γενόμενοι, τῆς τε μακρᾶς πλάνης ἀπήλλαξαν ἑαυτοὺς, καὶ ἀεὶ πρὸς τὸ πλέον ἠρέμα τοὺς ὅρους, ὡς λέγουσιν ἄχρι καὶ τήμερον αὔξοντες ἧς ἔχουσιν αὐθεντίας· ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ τῶν κατελάνων, οὕτως ἔχει.

ΠΕΡΙ δὲ

DE BOEOTICO prælio.

CUm autem uer ſuperueniſſet, Catelani Cephiſo ſuperato, circa Bœotiam non procul à flumine caſtris poſitis, hoſtem expectabant. erant autem equites eorum ter mille & quingenti, peditum quatuor millia: in quos multi etiam è captiuis ob ſagittandi peritiam relati erant. Hoſtium aduentum iamiam expectantes, omnem illam terram arant, ubi pugnam committere decreuerant: deinde obducto uallo, & foſſis è fluuio ductis, totam planiciem ita irrigant, ut ſtagnaret, & greſſum equorum luti profunditas adeò impediret, ut ægrè loco moueri poſſent. Vere medio & regionis princeps cum magno exercitu adeſt, coacto è delectis Athenienſibus, Thebanis, Platæenſibus, Locrenſibus, Phocenſibus & Megarenſibus. Equitū erant ſex millia & quadringenti, peditum amplius octo millia: opinio uerò & arrogantiã principis ingens. Sperabat enim ſe non Catelanos tantum ſtatim deleturum, ſed etiam prouincias & urbes omnes ordine Byzantium uſque occupaturum. Quod longè aliter euenit. Nam dum ſuis uiribus, & non diuino auxilio rerum exitū metitur, paulo momento riſui hoſtium exponitur. Nam cum planiciem multo gramine uirentem conſpexiſſet, nihil eorum quæ acta erant ſuſpicatus, cohortatus ſuos & uociferans, cum omnibus equitibus contra hoſtes fertur, qui extra campum immoti in procinctu ſtabant, eius impetum expectantes. ſed priuſquam ad mediã planiciem peruenirent, equi ueluti firmis uinculis impediti, madefacta terra ad audaciorem greſſum ſubſidente, partim unà cum equitibus in luto uolutantur, partim ijs excuſſis temerè in campo feruntur, partim pedibus demerſis ordine aſtabant, equites ueluti ſtatuas ſuſtinentes. Quibus rebus Catelani animati, omni telorum genere circumuentos illos omnes internecione deleuerunt: atque cum equitatu uſque ad Thebas & Athenas fugientes perſecuti, ipſas urbes ex improuiſo aggreſſi, cum opibus, uxorib. & liberis facilime cæperũt. Sic uelut in aleæ ludo principatu ſubito potiti Catelani, & diuturnum errorem finiuerunt, & ſuæ ditionis terminos in hunc uſque diem paulatim proferre non deſiſtunt. Atque ita cum Catelanis actum eſt.

Catelanorũ mirũ ſtrategema.

Athenienſis ducis atrox clades.

Catelani Thebis & Athenis potiuntur.

Digitized by Google

DE TVRCORVM IN duas factiones diuiſione.

Melecus cũ ſuis Turcis ad Cralem abit.

TVrci autem cum à Catelanis diſceſsiſſent, in duas partes diuiduntur, alteri Chalelem, alteri Melecum ſecuti. Melecus cum ſuis primùm ſacro baptiſmate initiatus, cum deinde magnis etiam ſtipẽdijs ab Imperatore acceptis, & fidem illi datam fregiſſet, & religionis inſtituta & leges uiolaſſet, & ad Romanorum hoſtes defeciſſet: prorſus deſperata Romanorum amicitia, ad Cralem Seruiæ principem, à quo accerſebatur, ſe conferre maluit, quàm in conſpectum Romanorum uenire. Quare M. eius equites & D. pedites Crali omnes equos & arma tradere iuſsi ſunt, & priuatam uitam agere: nec arma niſi belli tempore ſumentes, cum & quàm multos ipſe imperaſſet, Triballorum exercitũ ſequi.

Chalel reditum in Aſiã ab Imperatore impetrat.

Chalel uerò cum CCC & M. equitibus, & DCCC peditibus in Macedonia ſubſtitit, ac duabus conditionibus cum Romanis pacem facere uoluit: ut & Chriſtopolitanas anguſtias tranſire ſineretur, & Romanis nauibus cum omnibus quas haberet manubijs per Helleſpontium fretum in patriam perduceretur. Imperator hac legatione audita, & quantam Romanis prouincijs perniciẽ attuliſſent recordatus, & quàm primùm illos tanquam graue onus excutere cupiens: pręſtanti duce Sennacherib magno Stratopedarcha cum tribus equitũ millibus miſſo, è Macedonia in Thraciam illos uſque ad Helleſpontum perduxit.

Romani Turcis fidẽ frangunt.

Ibi cum Romani duces & milites multitudinem equorum, pecuniarum, & omnis generis manubiarum uidiſſent, quas è Romanis prouincijs hoſtes in Aſiam tranſportaturi eſſent: indignum rati ſunt, ſe uolentibus id fieri. Siue igitur Romanorum miſerti, ſiue ſpe prædæ & diuitiarum illecti, ea conſilia cæperunt, quæ à pactis & conuentis abhorrerent, nec nauibus datis quibus tranſportarentur, & noctu illos aggredi ſtatuerunt. Quod cum Turcos nõ latuiſſet, loco mutato, ad Romanorum impetum tolerandum ſe pararunt: ac potius uicino quodam caſtello properè occupato, ad bella & pugnas è loco munitiore gerenda ſe armabant.

Turci caſtellum occupant, & auxilia accerſunt.

Id facinus, Romanorũ conſilium turbauit, & quàm longiſsimè caſtra abducere coegit: donec Imperatorem etiam, quid actum eſſet, certiorem reddidiſſent. Proinde nõ parua mora interceſsit, neſcio qua Romanorum principum conſuetudine, res quæ feſtinationem poſtulent, ſegniter adminiſtrandi. Quæ cum Barbaris non negligere liceret, miſsis nuncijs breui tempore magna popularium ſuorum auxilia accerſiuerunt. Proinde excurrentes aliàs alibi, ſubitis & inexpectatis excurſionibus agros uaſtabant.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ διαιρέσεως ἐπ' ἀλλήλους εἰς δύο μέρη.

Οἱ δὲ τοῦρκοι μετὰ τὸ διαστῆναι τῶν κατελάνων, εἰς δύο σχίζονται μοίρας· καὶ οἱ μὲν τῷ χαλὴλ, οἱ δὲ τῷ μελὴκ εἵποντο. ὁ μὲν γὰρ μελὴκ, ἐπειδὴ τῷ θείῳ βαπτίσματι πρότερον τελεσθεὶς μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν, καὶ πρός γε ἱκανοὺς σὺν μισθοὺς ἀπολαμβάνων παρὰ τοῦ βασιλέως, ἐπάτησε τούς τε πρὸς αὐτὸν ἀθετικῶς ὅρκους, καὶ ἀποστρέψας σὺν τῇ δυσσεβείας θεσμούς τε καὶ νόμους, πρὸς σὺν τῶν ῥωμαίων ἐχθροὺς αὐτομόλησεν, ἀνέλπιστον τὸ παράπαν νόμιζε τὴν πρὸς ῥωμαίους ἤδη φιλίαν. ἐντεῦθεν εἵλετο μᾶλλον προσχωρῆσαι καλοῦντι τῷ κράλῃ σερβίας, ἢ ῥωμαίοις εἰς ὄψιν ἐλθεῖν· καὶ ἀπελθὼν ἅμα χιλίοις ἱππεῦσι καὶ πεντακοσίοις πεζοῖς, τά τε ὅπλα ἔθεντο καὶ τὴν ἵππον πᾶσαν παρέδοσαν τῷ κράλῃ σερβίας κελεύσαντι, καὶ ἰδιωτικόν τινα ζῆν προσετάχθησαν βίον, πλὴν ἐν μόνῳ πολέμου καὶ χρείας τοιαύτης καιρῷ τὰ ὅπλα λαμβάνοντας, ὅσους ἂν ἐπιτάξειεν αὐτός, ἕπεσθαι τῷ τῶν τριβαλλῶν στρατεύματι. ὁ δὲ χαλὴλ περιμένας ἐν μακεδονίᾳ μετὰ τριακοσίων καὶ χιλίων ἱππέων, καὶ πεζῶν ὀκτακοσίων, ἐζήτει σπείσασθαι ῥωμαίοις ἐπὶ δυοῖν, ἵνα τε τὰ περὶ τὴν χριστούπολιν ἀφεθεῖεν στενὰ διελθεῖν, καὶ ἵνα ῥωμαϊκαῖς ναυσὶ διαπορθμευσάμενοι τὸν ἑλλησπόντιον πορθμὸν, ἀπέλθωσιν ἐς τὰ οἴκοι μετὰ τῆς λείας ἧς ἐπεφέροντο πάσης. ταύτης δὴ τῆς πρεσβείας ἀκηκοὼς ὁ βασιλεὺς, καὶ ἀναμνησθεὶς ὅσον καὶ οἵαν ἐπήγαγον τὴν φθορὰν τῇ τῶν ῥωμαίων ἐπικρατείᾳ, ὥσπερ τι βαρύτατον ἄχθος ὅσον τάχος ἀποφορτίσασθαι τούτους ἐβούλετο, καὶ μέντοι καὶ ἀποστείλας δι' ἑνὸς τῶν τότε στρατηγῶν τὸν σενναχηρεὶμ, μέγαν τηνικαῦτα στρατοπεδάρχην τυγχάνοντα μετὰ τρισχιλίων ἱππέων, διεβίβαζεν αὐτοὺς ἐκ μακεδονίας εἰς θράκην ἄχρι τοῦ ἑλλησπόντου. ἐνταῦθα δὲ τοῖς στρατιώταις καὶ στρατηγοῖς τῶν ῥωμαίων θεασαμένοις τὸ πλῆθος τῶν τε ἵππων καὶ τῶν χρημάτων, καὶ τῆς ἄλλης ἁπάσης καὶ παντοίας λείας, ὁπόσην ἔχοντες ἐκ ῥωμαίων ἔμελλον οἱ ἐχθροὶ διαβαίνειν ἐς τὴν ἀσίαν, ἄτοπον ἔδοξεν, ἑκουσίοις οὕτω γενέσθαι αὐτοῖς· εἴτε γὰρ οἶκτον τῶν ῥωμαϊκῶν ἐχόντων πραγμάτων, εἴτε κέρδους καὶ λημμάτων ταραχθέντων ἐλπίδι, πρὸς ἀλλοτρίους τῶν συνθηκῶν τε καὶ σπονδῶν ἐβάδισαν λογισμούς, οὔτε ναῦς ἐδίδουν αἳ πρὸς ἀσίαν αὐτοὺς διαβιβάζειν ἔμελλον, καὶ νύκτωρ ἐπιθέσθαι σφίσιν ἐσκέψαντο. τοῦτο οὖν τοὺς τούρκους οὐκ ἐλελήθει· διὸ καὶ τὸν τόπον ἀμείψαντες, παρεσκευάζοντο δέξασθαι τὴν ῥωμαίων μάχην· μᾶλλον δὲ δραμόντες αἱροῦσιν ἓν τῶν παρακειμένων φρουρίων, κἀκεῖθεν ὡς ἐξ ὁρμητηρίου πρὸς μάχας καὶ πολέμους ὡπλίζοντο. ὅπερ τὴν ῥωμαίων μέλλησιν διέκοψε, καὶ ὡς ποῤῥωτάτω τούτων αὐτοὺς στρατοπεδεύειν ἠνάγκασεν, ἕως ἂν καὶ βασιλεῖ ποιήσωσι δῆλον τὸ ξυμβεβηκός. καὶ μέντοι καὶ οὐκ ὀλίγος ἐν τούτοις ἐτρίβετο χρόνος, εἰωθὸς οὐκ οἶδ' ὅπως τοῖς ῥωμαίων ἄρχουσι ῥαθύμως χρῆσθαι τοῖς τῶν σπουδαίων πραγμάτων σκέμμασιν, ἐπὶ τούτοις ἀμελεῖν οὐκ ἐνῆν τοῖς βαρβάροις, ἀλλὰ πέμψαντες ἐς ἀσίαν πλείστην ἐκ τῶν ὁμοφύλων βαρβάρων, ἐν βραχεῖ διεπορίσαντο συμμαχίαν· ὅθεν ἀεὶ περιεξιόντες, καὶ αἰφνιδίους ἅμα καὶ ἀπροσδοκήτους ἄλλοτε ἄλλοθεν ποιούμενοι τὰς ἐφόδους, ἐδῄουν τὴν χώραν. τοῖς γε μὴν τῶν ῥω-

τῶν ῥωμαϊκῶν στρατευμάτων ἡγεμόσι τῶν ἀποπιστάτων ἐδόκει, καθημένους ὁρᾷν δῃουμένην τὴν χώραν. διὸ πρὶν ἤδη μεῖζον ἀρθῆναι θράσους τοὺς πολεμίους, καὶ πρὶν πλείονα τὴν ἀσθένειαν τοῖς ῥωμαίων ἐπιγενέσθαι πράγμασι, δεῖν ἐνομίσθη τὸν βασιλέα μιχαὴλ ἀναγκάσαντας, ἅμα αὐτῷ πάντα στρατὸν συναθροῖσαι, καὶ τὸ φρούριον ἐκπολιορκήσαντας διαφθεῖραι τοὺς πολεμίους. ὃ δὴ γενομένου, πάντες στρατηγοὶ καὶ πάντα στρατεύματα περὶ τὸν βασιλέα ἠθροίζοντο. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ ὅσοι δῆτα ἀγροῦ καὶ δικέλλης ἀπέζων, καὶ οὗτοι πάντες ἐκεῖ συνηλαύνοντο, δίκελλαν ἔχοντες ἕκαστος καὶ σκαπάνην ἐν ταῖν χεροῖν. οὐ γὰρ τοσοῦτον ὡς πολεμήσοντες ἀπῄεσαν, ὅσον ὡς ἐφ' ἑτοίμῃ τῇ θήρᾳ, συγκαταχώσοντες αὐτοῖς πολεμίοις αὐτὸ τὸ φρούριον.

ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ μιχαὴλ καὶ τῶν τούρκων περὶ χερσόνησον.

Θεν ἄραντες ἐπορεύοντο πρὸς τοὺς πολεμίους οἵ τε στρατηγοί, καὶ ὁ στρατὸς σὺν τῷ βασιλεῖ, πολὺν καὶ τὸν ἀγοραῖον ἤδη συρόμενοι καὶ ἀγρότην ὄχλον, καὶ ὅσοι σκαπάνης καὶ δικέλλης ἀπέζουσιν, οὐ μάλα ἄκοντας ἅπαντας. ὑπὸ γὰρ ἀπειρίας οἱ πλεῖστοι ξυνελαυνόμενοι, πρὸς ἐλπίδα μόνην τῶν κερδῶν ἑώρων. τοὺς δ' ἤδη τούτοις κινδύνους λήθῃ μακρᾷ παραπέμποντες διετέλουν, ὅσῳ μέν τοι τοῖς πολεμίοις ἐνῆν ἐρρῶσθαι πρὸς αὐθαιρέτους κινδύνους, διά τε δὴ τὸ ἐν πολεμίᾳ περικεκλεῖσθαι γῇ, καὶ διὰ τὸ πλήθει στρατοῦ πολλῷ τῶν ἀντιπαρατεταγμένων ἡττᾶσθαι· τοσούτῳ ῥωμαίοις ξυνέβαινε περιφρονοῦντας ἰέναι ἐπ' αὐτούς, καὶ ἀμελοῦντας τῶν τακτικῶν, διὰ τὸ πολὺ τῶν πολεμίων ὅπλοις καὶ πλήθεσιν ὑπερέχειν, μὴ ξυνιεῖσιν, ὡς ἔοικεν, ὡς οὐκ ἔστιν οὐδὲν ἐν τῶν ἐν κόσμῳ πραγμάτων βέβαιόν τε καὶ ἀσφαλές, ἀλλὰ παίγνιον θεοῦ τὰ ἀνθρώπινα κατὰ πλάτωνα, καὶ ἀδήλως πάντ' ἄνω καὶ κάτω περιχωρεῖ, καὶ ἐναλλὰξ ἀτέκμαρτον πορεύεται δρόμον. ταῦτ' ἄρα καὶ οἱ πολέμιοι πρότερον ἐκ μόνης τῆς φήμης τὰ τῶν ῥωμαίων δεδιότες στρατεύματα, καὶ τοῖς τεθνηκόσι μᾶλλον ἢ τοῖς ζῶσι συγκαταλέγοντες ἑαυτούς, νῦν τὴν οὐκ ἐν τάξει τούτων θεασάμενοι κίνησιν, θαρσαλεώτεροι σφόδρα γίνονται πρὸς τὴν μάχην. καὶ συναγαγόντες ἅπαντα χρήματα, καὶ γυναῖκας, καὶ ὅσα μὴ πρὸς τὸν προκείμενον ἦσαν χρήσιμα πόλεμον, ἐντὸς ἠσφαλίσαντο τῶν τε χαρακωμάτων καὶ τάφρων, ἃ φθάσαντες καλῶς προπαρεσκευάσαντο πρὸς οἰκείαν ἀσφάλειαν. αὐτοὶ δὲ τοὺς ἡλικιώτας ἱππέας ἀναλαβόμενοι, καὶ ὁπλισθέντες λαμπρῶς, οὐ πλείους τῶν ἑπτακοσίων τυγχάνοντες, ἐξαίφνης πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως διεκθέουσι σημαίαν, οὔτ' ἐν ἀσφαλεῖ τοῦ τόπου σταθεῖσαν, οὔτε δὲ προσηκούσης δυνάμεώς τε καὶ συντάξεως ἠξιωμένην, πρὸς δὴ τὸν οὕτως αἰφνίδιον δρόμον τῶν πολεμίων θορυβηθέντες, πρῶτον ὁ συρφετώδης ἐκεῖνος καὶ ἀγρότης ὄχλος, πρὸς ἄγχιστον ἔβλεψαν παρόδους τὴν φυγήν· ἔπειτα κατ' ὀλίγους ἕτεροι διελύοντο. καὶ τέλος τραπόμενοι πάντες, δίχα πολεμικοῦ κρότου, ἔφευγον ἀμεταστρεπτί. βουλόμενος δὲ ὁ βασιλεὺς πρὸς τάξιν ἀθροίζειν τὸ στράτευμα, εὕρισκε τῶν πάντων οὐδένα τὸν ἀκροώμενον καὶ ἀπαγορεύσας, ᾔει τὴν αὐτὴν καὶ αὐτός, λύπης καὶ δακρύων μεστός, ἔκτισιν εἶν ταῦτα σαφῆ διαλογιζόμενος ἐκ θεοῦ παλαιῶν τε καὶ νέων ἁμαρτημάτων. οἱ δὲ πλείους τῶν στρατηγῶν αἰσχυνθέντες τὴν οὐκ ἐν τάξει φυγήν, ἐκαρτέρουν μέχρι τινὸς ἀντεχόμενοι,

καὶ περὶ-

Romani autem duces ita ſe deſidere, & prouinciæ uaſtationem cernere, abſurdiſsimum eſſe iudicabant. Quamobrem priuſquam hoſtium audacia creſceret, & Romanorum uires magis attererentur, Imperatorē Michaelem, omnibus copijs coactis, ad caſtellum oppugnandum, & delendos Barbaros, euocandum eſſe cenſuerunt. Quo facto, duces & milites omnes, atque adeò agricolæ etiam, cum palis & ligonibus ad Imperatorem conuenerunt. Nec enim tam gerendum bellum, quàm ad hoſtes cum ipſo caſtello euertendos, accedebant.

Romanorū ſtulta confidentia.

DE MICHAELIS IMperatoris & Turcorum pugna in Cherſoneſo.

IMperator igitur cum ducibus, militibus, ruſticanaq; & circumforanea turba aduentat, qui quidem omnes eum haud inuiti ſequebantur: cum plerique ex imperitia tantùm emolumenta uictoriæ reputarent, quibus uerò ea periculis conſtarent obliuiſcerentur. Quantum autem hoſtes ad pericula neceſſaria ſe confirmabant, quod & in hoſtili terra concluſi, & numero longè inferiores eſſent: eò Romani contemptius neglectáque militari diſciplina procedebant, propterea quòd numero & armis hoſtes longè ſuperarent. non utique reputantes, nihil in mundo eſſe firmum & tutum, ſed res humanas (ut ait Plato) ludibriū eſſe Dei, ſurſumq; ac deorſum temerè ferri omnia, incertóque curſu huc & illuc uagari. Hoſtes uerò qui antè Romanos uel è ſola fama timebant, & ipſi ſeſe inter mortuos potius quàm uiuentes numerabant: cum eorum confuſionem temeritatémque cernerent, longè alacriores ad pugnam facti, omnes opes, mulieres, cęteráque ad inſtans prælium inutilia intra munitiones diligentiſsimè præparatas cuſtodierunt: ipſi uero cum delectis & probè armatis equitibus non amplius DCC, ad Imperatorium uexillum excurrunt, nec in tuto loco poſitum, nec iuſtis uiribus & ea qua oportebat diſciplina cuſtoditum. Ad hanc tam ſubitam excurſionem hoſtium Romanis territis principiò, ruſticana illa & circumforanea turba effuſè fugere cœpit. Deinde alij atque alij paulatim ſe ſubducere: denique conuerſi omnes, abſque bellico ſtrepitu trepidè fugere cœperunt. Cum autem Imperator in aciem reuocare milites uellet, neminem inuenit qui audire uellet: ac defatigatus eadem uia & ipſe abijt, mœſtus & lachrymis oppletus, pœnā hanc diuinitùs ob uetera & recētia delicta euidentem exiſtimans. At pleriq; duces, confuſæ fugę uerecundia ad tempus reſiſtebant, & Bar-

& Barbarorum arma in ſe conuertebant, ac ueluti reprimebant, ne Romanos fugientes perſequerentur, aut ipſum Imperatorē. Tandem hoſtibus omnibus congregatis circumuenti, & deditione facta, in uincula coniecti ſunt: pecunia uerò Imperatoria in prædam Turcis ceſsit, & quicquid inſignium Imperij in tentorio Imperatoris fuit: item calyptra Imperatoria, de more gemmis & margaritarum nodis ornata, qua Chalelem capiti ſuo impoſita falſis dicterijs Imperatorem inceſſiſſe ferunt.

Ornamēta Imperij ludibria hoſtium.

ATHANASII E PATRIARCHICO ſolio deſcenſus.

SVb hoc tempus etiam patriarcha Athanaſius, recuſato ſolio, in cellis ſuis ad Xerolophū quieuit. In cauſa hoc erat: Quidam illi infenſiſsimi, cum eum tandiu patriarchica ſpecula potiri cernere non poſſent (octauus enim annus agebatur, ex quo denuò ſedem receperat) inſidias illi atroces & impietatis plenas comparant. Nam cum etiam munere ſuo fungens adhuc, in Xerolophi cellis plerunque uerſaretur: è patriarchico ſolio ſcabellum furati, Chriſti ſeruatoris, & altera ex parte Imperatoris Andronici imaginem, frenos in ore gerentis, quos Arſenius ut ſeſſor equi moderaretur, in eo depingunt: itáque depictum ibi reponunt, ubi prius fuerat. Deinde quidam eam fabulam præter expectationem conſpicati uulgant, & patriarcham apud Imperatorem impietatis reū agunt. At ille calumniatores accerſit, eosq́, ut quos impiæ nefandæ'que illius fabulæ autores eſſe minimè dubitaret, in grauiſsimum & perpetuum carcerem compingit. Patriarcha uerò indignatus quòd non grauius mulctati eſſent, patriarchicæ ſedi ſtatim renunciauit.

Calumnia in patriarcham.

DE NIPHONE patriarcha.

INterim duobus annis elapſis, Nipho Cyzici metropolitanus, pontificibus Imperatoris uoluntati obſecutis, ad patriarchatum accerſitur. Erat autem ille uir Græcarum literarum planè rudis, ſacrarum etiam ferè, ut qui ſua manu nec elementa literarum ſciret pingere. Nam ea doctrina uix extremo digito deguſtata, ingenio contentus fuit. cuius felicitati & excellentię, ſi etiam doctrinæ eruditionē adiunxiſſet, inter ſapientiſsimos numerari potuiſſet. Sed diuitiarum amor, externíque ſplendoris & gloriæ intempeſtiuum deſiderium, omnes naturæ dotes ad ſe retraxerunt, & omnia eius nocturna diur-

Epiſcopus quæſtor & amator.

καὶ περιϊσταμένων εἰς τὸν ἑαυτῶν πόλεμον τοὺς βαρβάρους, καὶ οἷον ἀνατείλλοντες αὐτούς, μὴ διώκειν τοὺς φεύγοντας τῶν ῥωμαίων, μηδ᾽ αὐτὸν δὴ τὸν βασιλέα. τέλος δὲ κυκλωθέντες ὑπὸ τῶν πολεμίων πάντων ἀθροισθέντων ὁμοῦ, παρέδοσαν ἑαυτούς. οἱ δὲ πολέμιοι τούτους τε ἐν δεσμοῖς ἠσφαλίσαντο, καὶ τὰ βασιλικὰ διηρπάσαντο χρήματα, καὶ ὅσα τῶν βασιλικῶν παρασήμων ἐν τῇ τοῦ βασιλέως ἦσαν σκηνῇ, μεθ᾽ ὧν ἦν καὶ ἡ βασιλικὴ καλύπτρα, κεκοσμημένη συνήθως ὑπό τε λίθων καὶ ταῖς τῶν μαργάρων σειραῖς, ἣν δὴ καὶ τῇ ἑαυτοῦ κεφαλῇ τὸν χαλὴλ περιθέντα φασί, σκωπτικούς τε καὶ εἴρωνας λόγους ἀφιέναι κατὰ τοῦ βασιλέως.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΚΑΤΑΒΑΣΙΣ ΕΚ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου.

ΚΑτὰ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ ὁ πατριάρχης ἀθανάσιος τὸν πατριαρχικὸν παραιτησάμενος θρόνον, ἡσύχαζεν ἐν τοῖς περὶ τὸν ξηρόλοφον κελλίοις αὐτοῦ. τὸ δ᾽ αἴτιον, ὅτι τινὲς τῶν πολὺ κατ᾽ αὐτοῦ βάρος τρεφόντων, οὐκ ἀνεχόμενοι βλέπειν αὐτὸν ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον τῆς πατριαρχικῆς περιωπῆς ἀπολαύοντα (ὄγδοον γὰρ ἔτος ἠνύετο τότε τουτῳὶ καὶ ταῦτα, ἀφ᾽ οὗ τὸ δεύτερον ἐπὶ τὸν πατριαρχικὸν ἀνεβιβάσθη θρόνον) ἐπιβουλὴν ἐξαρτύουσι κατ᾽ αὐτοῦ, μάλα φρικώδη καὶ ἀσεβείας μεστήν. ἐπεὶ γὰρ ἐκεῖνος ἔτι καὶ τὴν πατριαρχικὴν ἐξουσίαν ἔχων ἐν τοῖς περὶ τὸν ξηρόλοφον αὐτοῦ κελλίοις ὡς τὰ πολλὰ διέτριβε, κλέπτουσιν ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τὸ ὑποπόδιον αὐτοῦ, ὑφ᾽ ὃ τήν τε θείαν εἰκόνα ἐζωγραφοῦσι τοῦ σωτῆρος χριστοῦ, καὶ ἐφ᾽ ἑκάτερα ταύτης τόν τε βασιλέα ἀνδρόνικον, χαλινὸν ἐν τῷ στόματι φέροντα, καὶ τὸν πατριάρχην ἀθανάσιον ἕλκοντα τοῦτον ὥσπερ τις ἡνίοχος ἵππον· ἔπειτα οὕτως ἔχον τὸ ὑποπόδιον, ἀπιόντες τιθέασιν ἔνθα καὶ πρότερον ἔκειτο, παρὰ τὸν πατριαρχικὸν δηλαδὴ θρόνον. ἔπειτα θεατρίζουσι τὸ δρᾶμα τινὲς θεασάμενοι παρ᾽ ἐλπίδα, καὶ ὡς ἀσεβῆ τὸν πατριάρχην διαβάλλουσι πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ μὲν δὴ βασιλεὺς τοὺς διαβάλλοντας μεταπεμψάμενος, καὶ αὐτοὺς ἀναμφιβόλως εἶναι συλλογισάμενος τοὺς τὸ ἀσεβὲς ἐκεῖνο καὶ ἄθεσμον δρᾶμα συσκευασαμένους, εἱρκτῇ παραδίδωσι χαλεπωτάτῃ τε καὶ διηνεκεῖ. ὁ δὲ πατριάρχης δυσχεράνας, ὅτι μὴ πολλῷ μείζονι τούτους παρέδωκε τιμωρίᾳ, τὸν πατριαρχικὸν εὐθὺς παρῃτήσατο θρόνον.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡχου νίφωνος.

ΔΥΟ δὲ μεταξὺ παρεῤῥυηκότων ἐνιαυτῶν, εἰς τὸν πατριαρχικὸν διαδέχεται θρόνον νίφων ὁ τῆς κυζίκου μητροπολίτης, τῷ βασιλικῷ θελήματι τῶν ἀρχιερέων εἰξάντων, καὶ μεταστησάντων αὐτὸν ἐκ κυζίκου πρὸς τὴν τῆς πατριαρχείας περιωπήν. ἦν δὲ ὁ ἀνὴρ πάντῃ μὲν ἀδαὴς τῆς ἔξω παιδείας, οὐχ ὡς τὰ πολλὰ δὲ καὶ τῆς θειοτέρας, ὡς μηδ᾽ οἰκείᾳ χειρὶ τὰ τῶν γραμμάτων στοιχεῖα γράφειν εἰδώς. ὅσον γὰρ ἄκρῳ δακτύλῳ ταύτης γευσάμενος, ἠρκεῖτο τῇ φύσει χρώμενος. σύνεσιν γὰρ πλουτῶν καὶ ἀγχίνοιαν φυσικήν, εἰ καὶ πρὸς γραμμάτων ἀσχολίαν ταύτην ἐκίνει, τοῖς μάλιστα τῶν σοφῶν ἐξητάζετ᾽ ἄν· ἀλλὰ φθάσας τῶν χρημάτων ὁ πόθος, καὶ τῆς κοσμικῆς περιφανείας, καὶ δόξης τὸ ἀπειρόκαλον, ὅλην δὴ ταῦτα τὴν φυσικὴν ἐκείνην ἀπησχόλησε σύνεσιν, καὶ ἀγχίνοιαν, καὶ ὅλην ὥσπερ ἄμπωτις ἐξεῤῥόφησε τὴν νύκτωρ καὶ μεθη-

καὶ μισομαθίαν μελέτην αὐτοῦ. καὶ ἦν ἐμπειρότατος διὰ ταῦτα πρὸς πᾶσαν βιωτικῶν πραγμάτων ἐπισκεσίαν, εἴς τε φυτοκομίας δηλαδὴ, καὶ ἀμπελώνων ἐργασίας εὐκαίρους, καὶ οἴκων παντοίων οἰκοδομάς, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ὅσα τοὺς σιτῶνας καὶ τῶν οἴνων τὰς ἀποθήκας, καὶ τὰ βαλάντια ῥήγνυσι, μείζω τῶν ὄντων ἀποτελοῦντα καθ' ἕκαστον τῶν ἐνιαυτῶν. ἐῶ λέγειν ἐνδυμάτων βλακείαν, καὶ ἵππων ἀγερώχων καὶ ὑψαυχένων κτήσεις, καὶ τραπέζας ὅσαι θρύπτουσι τὸ σῶμα, καὶ μήτε ὕλης πάχος ἐντίθησι, μήτε τὸ εὔχρουν ἀπαγορεύει. ἐδίδου γὰρ καὶ τῇ γυναικωνίτιδι καιρὸν ἀσχολίας, οὐ ῥᾴθυμόν τινα καὶ περὶ τὸ ἐπίσης ἐνδεχόμενον, ἀλλ' ἀναγκαῖον καὶ, ὡς εἰπεῖν, ἀπαραίτητον. ὁ δὲ τοιοῦτος τρόπος περιέπεσεν αὐτὸν, καὶ τὴν ἐπιτροπὴν καὶ διοίκησιν ὕστερον τῶν γυναικείων πραγμάτων καὶ κτημάτων ὑπελθεῖν, λέγω δὴ τῶν δύο παρθενώνων (τοῦ τε Περτζῆ καλουμένου καὶ τοῦ Κραταιοῦ) ἵνα ἅμα μὲν ἐκ τῶν προσόδων ἔστιν ἃ σφετερίζηται προφάσει τῶν οἰκοδομημάτων, ἅμα δὲ καὶ συχνοτέραν ἔχῃ ποιεῖσθαι τὴν ἐκεῖσε διατριβὴν μετά τινος γαύρου καὶ χλιδῶντος ἤθους. οὗτος ὁπόσους εὐδοκιμοῦσι χρωμένους ἑώρα φύσεως, ἢ τέχνης ἡστινοσοῦν, ὁπόσαι πρὸς ἀρέσκειαν καὶ κοινῇ τοῖς πᾶσι καὶ ἰδίᾳ τοῖς βασιλεῦσι πεφύκασι, φίλος ἐν σφῶν ὑπεκρίνετο μὲν, ἐς γε τὸ φαινόμενον· κρύφα δ' ἤχθετο πᾶσι, καὶ βάσκανον ἔτρεφεν ὀφθαλμόν τε καὶ γνώμην κατ' αὐτῶν· καὶ λάθρα προσιὼν ἀεὶ, τοῦ βασιλέως ὑπορύττειν οὐκ ὤκνει τὰς ἀκοὰς, ἄλλοτε ἄλλοις λοιδορούμενος, παραπλήσιον ποιῶν τῷ ὄφει τῷ λιβυκῷ. γίνεσθαι γάρ φασι παρὰ τοῖς Λίβυσιν ὄφιν ἐχίδνῃ παρόμοιον, ὃς πολλὴν ἐπιχεάμενος ψάμμον, ὡς μὴ θεωρεῖσθαι τοῖς παριοῦσι, μόνον ἀνεῳγμένον ἔξω που τῆς ψάμμου τὸ στόμα μετὰ τῆς γλώττης, ἀφίησι τοῖς παριοῦσιν ἀπροσδόκητον ὄλεθρον. ἕν τι μόνον ἔδοξε τῷ βασιλεῖ συμβουλεῦσαι χρηστὸν, καὶ τοῦτο δ' οὐ τὸν οἰκεῖον ἐνδεικνύμενος τρόπον, ἀλλὰ τῆς τοῦ βασιλέως ἐν τούτῳ διάπυρον ξυνετῶς ὁρμὴν, συνεργὸς ἔδοξεν εἶναι τὸ βούλευμα καὶ αὐτός· συνήνεγκε γὰρ περὶ τοῦ βασιλέως δόγματι εἶναι τὸ δέξασθαι τοὺς Ἀρσενιάτας, ἅπαξ τῆς καθολικῆς τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας ἀπορραγέντας διὰ κενοδοξίαν, ἵνα μὴ αὐτοί τε τὸν ψυχικὸν περὶ διαδοχὴν κινδυνεύσωσι θάνατον, καὶ ἅμα ἄλλους ἐξαπατῶντες, εἰς τὸν αὐτὸν συνελαύνωσιν ὄλεθρον. τοῦ δὴ βασιλέως εἴξαντος ταῖς πατριαρχικαῖς συμβουλαῖς οὑτωσί, ἅτ' ἐκ πολλοῦ καὶ αὐτοῦ τουτὶ βουλομένου, συναθροίζονται πολλοὶ πολλαχόθεν ὥσπερ ἐκ πετρῶν καὶ βάτων αὐθόμβροι βλαστάνοντες γίγαντες, ῥάκη μὲν περικείμενοι διερρωγότα, πλεῖστον δ' ἐν τοῖς τῆς καρδίας μυχοῖς τὸν τῆς κενοδοξίας καλύπτοντες ὄγκον· καὶ δὴ βαρέα τινὰ καὶ τὴν ἀκοὴν οὐ μετρίως κνίζοντα προβάλλονται τὰ ζητήματα, ἵν' εἶεν τοῖς πολλοῖς ἐμφανίσωσι δῆθεν, οὐκ ἀναιτίως ἑαυτοὺς χωριζομένους. πρῶτον μὲν, ἵνα δηλαδὴ τὸ τοῦ πατριαρχεύσαντος Ἀρσενίου λείψανον, ἐκ τῆς τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου μονῆς ἐντίμως ἀναληφθέντες, ἐν τῷ μεγίστῳ τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας νεῷ μετατεθῶσι. δεύτερον, ἵνα καθαρτικῷ τινι καθυποβληθῶσιν ἐπιτιμίῳ τὰ γένη τῶν ἱερέων, ἀργίαν δηλονότι τῆς ἱερουργίας, ἐφ' ἡμέρας τεσσαράκοντα. τρίτον, ἵνα νηστείαις καὶ γονυκλισίαις ἐπὶ ῥητοῖς καὶ ὁ κοινὸς ἅπας λαὸς καθαρθῶσι· καὶ ἐπὶ τούτοις ἕτερα τῆς ὁμοίας ἀνοίας ἐχόμενα, ἃ πάντα διὰ τὸ τῆς εἰρήνης καὶ ὁμονοίας καλὸν, σπεύσας ὁ βασιλεὺς ἐκπεραίνει. εἶθ' ἑξῆς ὅσοι μὴ ἀξιώμασιν ἀναλόγοις τετίμηνται τῶν ἀπὸ τοῦ σχίσματος ἀθροισθέντων, προστασίαις

δηλαδὴ

diurnáque ſtudia ſibi uendicarunt. Itaq; rei familiaris peritiſsimus fuit: ſuo tẽpore agros colere, plantare arbores, curare uineas, omnis generis ædificia extruere, denique quicquid granaria, quicquid cellas uinarias implet, quicquid loculos diſtendit, & quotãnis aceruos auget, ſolertiſsimè proſpiciebat. Omitto ueſtium ſplendorem, & ferocium atq; altorum equorum armenta, menſarúmque delicias, quæ neque craſſos humores gignerent, neque bonum faciei colorem corrumperent. Nam & gynęconitidi partem occupationum ſuarum tribuebat, idq; nõ obiter, ſed ſeriò, & ineuitabili quadam neceſsitate. Qui mores eum pòſt impulerunt, ut curam & adminiſtrationẽ muliebriũ rerum & poſſeſsionum (de ædibus binis Veſtalium uirginũ loquor, Perzenis & Cratæis) ſuſciperet: ſimul ut aliquid de reditibus per cauſam ędificiorũ ſubtraheret, ſimul ut ſępius ibi uerſandi occaſionem haberet: moribus elatis & delicatis. Hic quoſcunque uel ingenio, uel quauis earum artium quę uel publicè omnibus, uel priuatim Imperatoribus placerent, præſtare cerneret, eorum ſe palàm amicũ ſimulabat: clàm uerò oderat, & inuidebat omnibus: & aliàs alios occultè criminando, Imperatoris animũ ab illis alienare ſtudebat. In quo Libycum ſerpentem imitabatur. Aiunt enim ſerpentem naſci in Africa, uiperæ non abſimilem, qui multa, arena obrutus, ore & lingua tantũ exerta, prętereũtes inexpectato mulctet interitu. Vnum tamen Imperatori rectum conſilium dare uiſus eſt, id que non tam ſua uoluntate, quàm ut uehementi Imperatoris deſiderio comitem ac miniſtrum ſe præberet: adiuuitque, ut Arſeniatæ prorſus à Catholica eccleſia uanitate opinionum auulſi reciperentur, ne ſpirituali morte, morbo per ſucceſsiones propagato perirent, & in eandem fraudem alios quoque illicerent. Hoc patriarchæ conſilio Imperatori probato, qui & ipſe diu id animo agitaſſet, multi multis è locis conueniunt, ueluti terrigenæ quidam, è ſaxis & rubis ſubitò enati, laceris quidem pannis obſiti, in animorum uerò penetralibus uanæ gloriolæ ſtudio tumidi: q queſtiones moleſtas, & quibus aures haud mediocriter morderent, ppo nebant, ut uulgò ſcilicet probarent ſe nõ ſine cauſa diſceſsionem feciſſe. Erant autem hę. Primùm, ut Arſenij patriarchæ reliquiæ, è diui Andreæ monaſterio honorificè ablatæ, in maximo Diuini uerbi Sapiẽtiæ templo collocarentur. Deinde, ut luſtrali quapiam mulcta ſacerdotum ordines afficerentur: uidelicet ne XL diebus rem diuinam facerent. Poſtremò, ut certis diebus ieiunijs & deprecationib. populus uniuerſus mũdaret: aliaq; eidem amentię affinia, quę omnia Imperator ob pacis & cõcordię bonum properè exequi tur. Aliquanto pòſt, Schiſmatici omnes, q nõ conuenientibus dignitatib. ornati fuerãt,

cuiuſmo-

Adulator & calũniator aulicus.

Arſeniatarum reſtitutio.

Arſeniatarum poſtulationes.

cuiuſmodi ſunt metropolitani epiſcopatus, abbatię, munera aulica, annuorum redituum emolumenta, ſtatim abrupta concordia ad priſtinam ſectam & diſſenſionem redeunt. At patriarcha, Arſeniatarum hortatu, ambone conſcenſo, & ſacra ſtola indutus, ante Arſenij reliquias ſtans, Arſenij nomine omnem populum crimine ſoluit.

DE TVRCIS THRACIAM populantibus.

His temporibus, poſt uictoriam illam Barbari ingenti ſuperbia elati, Thraciam ferè omnem uaſtarunt, & peſsimè tractarũt: ut Romani duobus propemodũ annis, mœnibus egredi nec ad arandum, nec ad ſerendum auderent. Quæ res Imperatoribus luctum grauiſsimum attulit. Nam de Romani exercitus auxilio prorſus deſperarant, uix tandem animaduerſa diuina, quæ illum comitabatur, animaduerſione: cauſis uerò illius animaduerſionis, haud ſcio quomodo non animaduerſis. In id igitur unum intenti erant, ut mercenarium undecunque militem conducerent: in quo mora non parua intercedebat, dum magnitudinem ſumptuũ reputant, fiſco, ſi unquam aliàs, tum uel maximè exhauſto, penè intolerabilem, ob prouincias uaſtatas. Tamen cum neceſsitas quietem haud cõcederet, à genero Crale, Seruię principe, auxilia accerſit. Sed priuſquam illa
» aduenirent, Deus, qui facit omnia, & in melius refert, nobilem quendam & ſenatorium uirum, Andronici Imperatoris cognatum excitat, Philen Palæologum: qui poſt, ob animi alacritatem & fortitudinem, Protoſtratoricũ ab Imperatore baculum accepit. Qui cum in palatio perpetuò uerſaretur, ob animi integritatem & uitę honeſtatem Imperatori, quẽ amabat, chariſsimus, ignarus & imperitus rei militaris habebatur: quippe qui & natura imbecilli eſſet corpore, ac ſæpe decumberet: in primis autem, quòd diuinæ rei uacaret, & ferè in templis uerſaretur, & religionem ſumma obſeruantia coleret. Is cum Imperatorem Andronicum tantis curis æſtuantem uideret, perdoluit: ab eoq; petijt, ut ſibi in Romana caſtra ingreſſo, paruum exercitum colligere liceret, & centuriones ac tribunos deligere quos ipſe uellet: pretereáque commeatum, qui & hominibus & iumentis ſatis eſſet. Spem enim firmam, ac minimè dubiã ſe concepiſſe, fore ut Deo propitio uictor, ultus
» Barbaros, rediret. Paret Imperator, iuſtum
» eſſe Deum adijciens, qui non tibijs uiri dele-
» ctaretur, nec magnitudine roboris, ſed affli-
» cto corde, & humili animo: ac ſuo filio Michaeli Imperatori propter parentum delicta

Auxilia à Crale accerſuntur.

Philes Palæologus Turcicũ ſibi bellum depoſcit.

διακλαδὶ ἢ μητροπόλεων, προστασίαις μοναστηρίων, παρρησίαις ἐν βασιλείοις πορισμοῖς προσόδων ἐτησίων, οὗτοι δὴ πάντες μετὰ βραχὺ τῆς τοιαύτης ἀπορρήξαντες ὁμονοίας, καὶ εἰσὶ ταῖς προτέραις αὖθις ἐμμένοντες ἰδιοτροπίαις καὶ σχίσμασιν. ὁ δὲ πατριάρχης προτραπεὶς παρ' αὐτῶν δὴ τῶν συνελθόντων ἀρσενιατῶν, ἀνελθὼν ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος ἐνδεδυμένος τὴν ἱερατικὴν στολὴν, καὶ στὰς πρὸ τοῦ λειψάνου τοῦ ἀρσενίου, ἐξεφώνησεν ὡς ἐκ τοῦ ἀρσενίου δῆθεν, συγχώρησιν ἅπαντι τῷ λαῷ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΗΝ ΘΡΑΚΗΝ ληιζόντων τούρκων.

Ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις μετὰ τὴν νίκην ἐκείνην θρασυνθέντες, ὅσον πλεῖστον ἐξῆν, οἱ βάρβαροι, μικροῦ πᾶσαν ἐδῄωσάν τε καὶ κάκιστα διέθηκαν τὴν περὶ τὴν θρᾴκην τῶν ῥωμαίων χώραν, ὡς μήτε ἀροτριᾶν, μήτε σπείρειν τῶν πόλεων ἐξιόντας δύνασθαι ῥωμαίους, ἐφ' ὅλοις ἔτεσι παραβραχὺ δυσί. καὶ ἦσαν διὰ ταῦτα λύπῃ βαθείᾳ καὶ παλαμναιοτάταις φροντίσι τὴν ἑαυτῶν οἱ βασιλεῖς ψυχὴν κατατέμνοντες. τὴν μὲν γὰρ ἐκ τῶν ῥωμαϊκῶν στρατευμάτων βοήθειαν ἀπεγνώκεισαν ἤδη τελείως, ξυνιέντες μόλις θεομηνίαν τινὰ περὶ τούτους ἐπιπολάζειν, τὰς δὲ τῆς θεομηνίας αἰτίας οὐκ οἶδ' ὅπως οὐ ξυνιέντες, ἐπὶ ἦν αὐτοῖς ἡ πᾶσα μελέτη μισθοφορικήν τινα προσκαλέσασθαι συμμαχίαν, ὅθεν δή ποτε, καὶ μέν τοι καὶ ἐπὶ τούτοις ἐτρίβετο χρόνος οὐ μέτριος, ἀναλογιζομένων τὴν τῶν χρημάτων δαπάνην ἐσομένην μεγάλην, καὶ οὐ μάλα τοι φορητὴν τῶν βασιλικῶν ταμιείων, χρημάτων εἴπερ ποτὲ νῦν μάλιστα σπανιζόντων διὰ τὴν τῆς χώρας κάκωσιν. ὅμως μέν τοι τῆς ἀνάγκης ἠρεμεῖν ἥκιστα συγχωρούσης, πέμπει πρὸς τὸν ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρὸν, τὸν κράλην λέγω σερβίας, ὁ βασιλεὺς ἀνδρόνικος συμμαχίαν μεταπεμπόμενος· ἀλλὰ πρὶν ἐκείνην ἐκεῖθεν ἀφικέσθαι τὴν συμμαχίαν, ὁ πάντα ποιῶν καὶ μετασκευάζων πρὸς τὸ βέλτιον κύριος, διανίστησι πρὸς ἀνδρικόν τινα ζῆλον τινὰ τῶν εὐγενῶν τῆς συγκλήτου, καὶ κατὰ γένος τῷ βασιλεῖ προσηκόντων, φιλῆν τὸν παλαιολόγον, ὃς καὶ τὴν πρωτοστρατορικὴν παρὰ βασιλέως ὕστερον παρειληφὼς ἦν βακτηρίαν. οὗτος οὖν περὶ τὰ βασίλεια διατρίβων ἀεὶ, καὶ μάλα τοι πλείστην καρπούμενος τὴν τοῦ βασιλέως εὐμένειαν, διὰ τὸ τῆς γνώμης ἀκίβδηλον καὶ διάπυρον πρὸς τὴν βασιλικὴν εὔνοιαν, ἔτι τὸ τοῦ βίου σεμνὸν, ἀδαής τις ἐδόκει καὶ ἄπειρος τὰ πολέμια, ἅτε καὶ τὸ σῶμα κατὰ φύσιν ἔχων ἰσχνόν, καὶ τὰ πλεῖστα νοσηλευόμενος, καὶ μάλισθ' ὅτι καὶ μόναις ταῖς θεοσεβείαις μελέταις ἦν ἐνδιατρίβων, καὶ ναοῖς προσεδρεύων ὡς τὰ πολλὰ, καὶ πλείστην αἰδῶ τοῖς ἱεροῖς τῶν πραγμάτων παρέχειν ἔργον ποιούμενος. οὗτος γὰρ οὕτω βαρείαις φροντίσι κάτοχον θεασάμενος τὸν βασιλέα ἀνδρόνικον, ἔπαθε τὴν ψυχὴν καὶ προσελθὼν, δός μοι, φησὶν, εἰς τὰ τῶν ῥωμαίων στρατόπεδα παρελθόντι, βραχύν τινα στρατὸν ἀπολέξασθαι, καὶ λοχαγοὺς καὶ ταξιάρχους, οὓς ἂν αὐτὸς ἐθέλοιμι, καὶ πρὸς τούτοις δαπάνην ἀρκοῦσαν τῶν χρειωδῶν τῶν τε ὑποζυγίων καὶ αὐτῶν. ἔχω γὰρ πρὸς θεὸν ἐρρωμένας καὶ ἀρραγεῖς ἐλπίδας, αἳ τὴν ἐμὴν ὑποτρέχουσαι περιθάλπουσι καρδίαν, καί με πείθουσι διισχυρίζεσθαι, ὡς ὄψει με τὴν ταχίστην τρόπαια φέροντα κατὰ τουτωνὶ τῶν βαρβάρων. πείθεται τοῖς λεγομένοις ὁ βασιλεὺς, ἐπειπὼν, ὡς δίκαια ποιῶν ὁ θεὸς,
» οὐκ ἐν ταῖς κνήμαις τοῦ ἀνδρὸς εὐδοκεῖ, οὐδ' ἐν πλήθει ἰσχύος, ἀλλ' ἐν συντετριμμένῃ καρδίᾳ καὶ πνεύματι τα-
» πεινώσεως. τῶν μὲν οὖν υἱῷ τῷ ἐμῷ καὶ βασιλεῖ μιχαὴλ οἶμαι ἀπεχθανόμεθα, διὰ τὰ τῶν φυσάντων πλημμελήματα,
τὴν

Digitized by Google

τὴν παρ' ἑαυτοῦ συμμαχίαν οὐ δίδωσι, δώσει δ' ἴσως τε τοῖς τὸ σεμνὸν τόν τε βίον καὶ τρόπον. τιμιωτέρα γὰρ παρὰ κυρίῳ σεμνότης καὶ βίος ἄληπτος, ὑπὲρ δύναμιν ὅπλων. ἀπέστρεψα γάρ, φησί, καὶ εἶδον ὑπὸ τὸν ἥλιον, ὅτι οὐ τοῖς κούφοις ὁ δρόμος, καὶ οὐ τοῖς δυνατοῖς ὁ πόλεμος, καί γε οὐ τῷ σοφῷ ὁ ἄρτος, καί γε οὐ τοῖς συνετοῖς ὁ πλοῦτος, καί γε οὐ τοῖς γινώσκουσιν ἡ χάρις, ὅτι καιρὸς καὶ ἀπάντημα συναντήσεται πᾶσιν αὐτοῖς. καὶ μὲν δὴ πᾶσαν τούτου τὴν αἴτησιν ὁ βασιλεὺς ἀσμένως ἀποπιμπλᾷ, χρήματά τε καὶ ὅπλα καὶ ἵππους ὅσην καὶ οἵαν ἐβούλετο δούς. ἃ δὴ πάντα κατὰ γνώμην αὐτοῦ γεγονότα παρειληφὼς ὁ Φιλῆς, πρῶτα μὲν φιλοφροσύναις καὶ ἀξιώσεσι παντοδαπαῖς ἀναρριπίζει τοὺς στρατιώτας εἰς φλόγα πολεμικῆς ὁρμῆς, χρήματά τε χαριζόμενος, καὶ ἵππους, καὶ ὅπλα, καὶ ἐκπώματα, ἔστι δ' ὅτε καὶ τὴν ἑαυτοῦ ζώνην λυσάμενος, στρατιώτῃ χαρίζεται· ἄλλῳ δὲ τὸ ἑαυτοῦ παραξιφίδιον, ὁμοδίαιτός τε αὐτοῖς γίνεται, καὶ ὁμόσκηνος, τιμάς τε αὐτοῖς ὑπισχνεῖται καὶ δωρεὰς οὐ μικρὰς μετὰ τὸν πόλεμον, ἀνὰ λόγους τοῖς ἀγῶσιν ἑκάστου. ἔπειτα πάσης ἀδικίας ἀφέξεσθαι παραινεῖ· ἱερεῦσί τε πλεῖστα διανέμει χρήματα, δεήσεων χάριν τῶν ὑπὲρ τοῦ στρατοῦ, καὶ αὐτοῦ πρὸς θεόν. καὶ ᾤετο τούτοις δεῖν ἐκεῖνε, πρὶν ἐξελθεῖν τῆς βασιλευούσης, λάθρα τοὺς κατασκεψομένους τὰ τῶν πολεμίων στρατόπεδα πέμψαι, ὡς μὴ ἀτέκμαρτον ἔχοι τὴν κίνησιν. καὶ δὴ μαθὼν ὡς χιλίους πεζοὺς καὶ διακοσίους ἱππέας ὁ Χαλὴλ ἀπολεξάμενος πρὸ τρίτης ἐκπέπομφε, πάσας τὰς περὶ τὴν Βιζύην καταστρεψομένους χώρας, καὶ πλείστην ἐκεῖθεν αὐτῷ τὴν λείαν κομίσοντας, ἔξεισι τὴν ταχίστην, βουλόμενος πρὶν ἐπανήκειν τοὺς πολεμίους συμμῖξαι σφίσι περὶ τὴν ὁδόν, ἅμα τοῖς λαφύροις ἐπανιοῦσι. τριταῖος μὲν οὖν ἐκ τῶν τῆς βασιλευούσης ἄρας προαστείων, ἀφικνεῖται περὶ ποταμὸν Ξηρόγυψον οὕτω πως ἐγχωρίως καλούμενον. ἔνθα καὶ ὁμαλὸς ὁ χῶρος ἦν, καὶ ἐπιτήδειος ἀρίστη πρός τε στρατοπεδείας καὶ συρρήξεις πολέμων. ἐνταῦθα δὴ οὖν στρατοπεδευσάμενος, διέταττε τὰς τάξεις, τοὺς ταξιάρχους, τοὺς λόχους, τοὺς λοχαγούς, τοὺς οὐραγούς, τὰς φάλαγγας, λόγοις τε μειλιχίοις συχνὰ παραθαρρύνων καὶ προπόσεσι δεξιούμενος, καὶ πάντα ποιῶν ὅσα τόνον δίδωσι τῇ τῶν ἀνδρῶν προθυμίᾳ. δύο παρῆλθον ἡμέραι, καὶ ἥκουσιν οἱ σκοποὶ περὶ μέσας νύκτας, ἐγγὺς εἶναι τοὺς πολεμίους ἀγγέλλοντες, μετὰ πολλῶν τῶν λαφύρων ἐπανιόντας. ἅμα δ' ἡλίῳ καὶ οἱ πολέμιοι ἀναφαίνονται, καὶ πόρρωθεν καὶ αὐτοὶ τὰ τῶν πολεμίων ὁρῶσι στρατόπεδα τῇ λαμπρότητι τῶν ὅπλων ἀστράπτοντα. καὶ δὴ κατὰ χώραν στάντες, παρεσκευάζοντο πρὸς τὸν πόλεμον, καὶ πρῶτα μὲν τὰς ἁμάξας κατὰ κύκλον στήσαντες, δεσμίους ἔνδον τοὺς αἰχμαλώτους εἰσάγουσιν ἅμα τοῖς ἄλλοις λαφύροις. ἔπειτα κόνιν χεάμενοι κατὰ κεφαλῆς, καὶ χεῖρας πρὸς οὐρανὸν ἀνατείναντες, ἀνελάβοντο τὰ ὅπλα· ἤδη δὲ καὶ τὸν ῥωμαϊκὸν ὁρῶσι στρατὸν συντεταγμένον ἰόντα κατ' αὐτῶν, καὶ κατόπιν τάς τε τῶν πεζῶν καὶ τῶν ἱππέων δυνάμεις ἰθύνοντα τὸν Φιλῆν, καὶ λόγοις παντοίοις πρὸς πόλεμον παροξύνοντα. πρῶτος οὖν εἰσπηδήσας εἰς τὴν φάλαγγα τῶν βαρβάρων ὁ ταξίαρχος τοῦ δεξιοῦ κέρως, μετὰ τῆς ἑπομένης αὐτῷ φάλαγγος· καὶ πλήξας καιρίαν τὸν ἀντιστάντα πολέμιον καταβάλλει τοῦ ἵππου, καὶ ἐπ' αὐτῷ ἕτερον· κἄπειτα τοῦ ἵππου βληθέντος αὐτῷ, παρεκκλίνει τοῦ μεταιχμίου. τοῦτο διέσεισε πρὸς βραχὺ τὴν ῥωμαίων φάλαγγα, καὶ ἀνερρώσθησαν οἱ πολέμιοι, καὶ ἀσήμῳ χρησάμενοι τῇ κλαγγῇ καὶ βοῇ, πρὸς δίωξιν ὥρμησαν.

nullam ferre opem: iſti uerò fortaſſe laturum, honeſta uita & moribus prędito. Pluris enim fieri apud Deum honeſtam & inculpatam uitam, quàm uires armorum. Conuerſus enim, inquit, uidi in hoc orbe, uidi, non uelociũ eſſe curſum, non fortium eſſe bellũ, non ſapientũ panem, non prudentum diuitias, non intelligentium gratiam. per tempus enim omnes in caſus incident. Annuit igitur Imperator huius poſtulatis: pecunia, armis, equis, quot & quales petierat, datis. Quæ cũ omnia Philes ex animi ſententia accepiſſet, primùm humanitate, & omnis generis officijs ac muneribus militum animos ad bellicã fortitudinẽ excitat, pecunijs, equis, armis, poculis datis: eſt & cum ſuam zonam militi donauit, alij pugionem: eodemq; uictu, ſummaq; comitate uſus eſt, honorib. & donatiuis haud exiguis poſt bellum promiſsis, quæ cuiuſq; laborib. reſponderent. Deinde monet, ut ab omni flagitio ſibi temperent: & ſacerdotibus magnã pecuniam diſtribuit, ut Deum pro ſe atq; exercitu deprecarentur. Pòſt, antequã urbe egrederetur, caſtra hoſtium exploranda eſſe cenſuit, ne temerè progrederet̃. Cum autẽ cognouiſſet, Chalelẽ nudiuſtertius mille pedites & ducentos equites delegiſſe, qui omnes agros iuxta Bizyam popularent̃, maximamq; prędam afferrent: maturat exitũ, ut in itinere cum eis præda onuſtis congrederet̃. Tertioq; die poſtquam è ſuburbijs diſceſſerat, ad flumen quod incolæ Xerogypſum appellant, peruenit. Planus eſt is locus, & ad caſtra metanda & ad prælium committendũ aptiſsimus. Ibi igitur caſtris poſitis, aciem explicat: omnes tribunos, duces, milites, benignis ſermonibus confirmat, & largitionibus conciliat: omnia denique facit, quæ animorum alacritatem excitare ſolent. Biduo pòſt, ſub mediam noctem ſpeculatores adſunt, hoſtem in proximo eſſe nunciantes, multis ſpolijs onuſtum. Sub ortum ſolis, etiam hoſtes ſe oſtendunt, atque eminus & ipſi hoſtilia caſtra cernunt, ſplendore armorum coruſcantia. Quare preſſo gradu ad pugnam ſe parant: ac primùm curribus in orbem circumpoſitis, captiuos in ijs uinctos collocant, unà cum manubijs. Deinde puluere capitibus inſperſo, & manibus in cœlum ſublatis, arma corripuerunt. Iam Romanum etiam exercitum inſtructum contra ſeſe ire, & Philen à tergo & peditum & equitum copias regentem, & uaria ratione ad pugnam extimulantem. Qui igitur in dextro cornu curabat, primus cum ſua cohorte in hoſtilem phalangem facto impetu, hoſtem ex equo deturbat, mox alterum. Deinde equo ſuo uulnerato, ex acie diſcedit: quod Romanam phalangem paulùm conturbauit, & hoſtes confirmauit, ut incondito clamore & ululatu ad perſequendos Romanos

Liberalis & pius dux.

Turcorum ad pugnam præparatio

Acies Romanorũ inclinata Philis induſtriâ reſtituitur.

ferrentur. Philes uerò & equites & pedites, uerbis & cohortationibus aciem obeundo confirmabat: ac multis hinc ipſe lachrymis diuinam opem implorabat, ne totum Romanum Imperium paulo momento funditùs euerti pateretur: inde captiui gementes & ululantes, & feruẽtibus ſuſpirijs & fletibus Deũ adiutorem expoſcebant. Tum igitur pedeſtres Romanorum copiæ Barbarorum pedites comminus aggreſsi, feriunt & feriuntur, cædunt cæduntur: acriter utrinque dimicatur. Equites uerò Barbaricos Philes cum ferè omnes circumdediſſet, cum fortiſsimorum militum globo à latere totam hoſtium phalangem perrumpit, in eamq; mediam irrumpit: itáque perturbat Barbaros, ut neque conſiſtere poſſent, nec quid agendum eſſet ſcirent. Sic undíque circumuenti & cæſi, pleriq; ceciderunt, paucis duntaxat equitibus elapſis: quos Romani equites uſque ad ingreſſum Cherſoneſi perſecuti ſunt, ut ibi tanquã concluſos facile mactarẽt. Quò cum peruentum eſſet, & uictoria & Imperatoria liberalitate læti, caſtra ponunt. Statim etiam quinque triremes Imperator miſit, quę Helleſponti oram legentes cauerent, ne Chaleli auxilia à ſuis ſubmitterentur. Hoc rerum ſtatu etiam Triballorum auxilia præſtò ſunt, delectorum equitum duo millia. Adeſt & Latinorum, qui Galatæ erat, Poteſtas ad Helleſpontum, ultrò noſtris opem laturus, cum VIII triremibus & machinis bellicis. Cum igitur hinc Romanorum & Triballorum copię, inde ij qui in triremibus erant, pro nationum & tribuum ratione diſtincti aduenissent: caſtra circum oppidũ, & foſſas intra quas Barbari ſe continebant, ponunt. Romani uerò & Latini obſidionum & oppugnationum periti, omnis generis firmas machinas contra caſtellum diſponunt, quibus magnam ſaxorum uim eiaculantes, & Barbarorum & iumentorum magnam ſtragem edebant: idq; nec interdiu nec noctu intermittebant. Barbaris uerò, quibus iam ante oculos mors erat, nec ullum effugium patebat, quòd undíque multis exercitibus cincti eſſent, diſcrimen uitæ adire uiſum eſt, hoc modo. Noctu Romanorum potius quàm aliorum exercitum inuadendum eſſe ſtatuerunt, quem uincere hactenus conſueuiſſent, continentibus cladibus perterritum: ut per hos forſitan cæteris quoq; perturbatis, moram aliquam oppugnationi producerent. Sed tum primùm ſenſerunt, ſe falſa de Romanis opinione imbutos eſſe, quos ne prima quidẽ illorũ eruptio latuit, armatos & uigilãtes, & per crebras excubiarũ uices noctẽ tranſigẽtes. Quare inani impetu uelut in fortẽ turrim facto, repulſi turpiſsimẽ receſſerũt. Nec tamẽ deterriti ſunt, quò minus graui obſidione premente, rurſus etiam Triballorum periculum facerent.

Romanorũ uictoria.

Auxilia Romanorum.

Oppugnatio caſtelli Turcorum

Turcorum eruptiones

ὥρμησαν. ἀλλὰ φθάσας ὁ Φιλῆς προὐπίει λόγοις καὶ παρακελεύσεσι θαρρύνων τό, τε πεζὸν καὶ ὅσοι τῶν ἱππέων· καὶ πολλοῖς ἔνθεν μὲν αὐτὸς ἐπιβοώμενος δάκρυσι τὴν θείαν ἐπικουρίαν, μὴ περιϊδεῖν κινδυνεύουσαν ἐν βραχεῖ τὴν ὅλην ῥωμαίων ἡγεμονίαν, ἐκεῖθεν δ' οἰμώζοντές τε καὶ ὀλολύζοντες τῶν αἰχμαλώτων τὰ πλήθη, καὶ θερμοῖς στεναγμοῖς τε καὶ δάκρυσι τὴν ἄνωθεν δεξιὰν ἐπικαλούμενοι σύμμαχον. τότε τοίνυν αἱ μὲν πεζικαὶ τῶν ῥωμαίων δυνάμεις εἰς χεῖρας ἰόντες τοῖς τῶν βαρβάρων πεζοῖς, ἐκ τοῦ συνεγγὺς ἔβαλλόν τε καὶ ἐβάλλοντο, ἔκοπτόν τε καὶ ἐκόπτοντο, καὶ ἦν καρτερά τις καὶ βιαία τῶν πεζῶν ἡ μάχη, λίαν εὐρώστως ἀμφοτέρων τῶν δυνάμεων ἀγωνιζομένων. τῶν δ' ἱππέων τοὺς μὲν πλείους κύκλῳ περιήγαγε τοῦ βαρβαρικοῦ στρατεύματος ὁ Φιλῆς. ὁ δὲ τοὺς ἄριστα πεφραγμένους τοῖς ὅπλοις ἀναλαβών, ῥήγνυσιν ἐκ πλευρᾶς τὴν ὅλην φάλαγγα τῶν βαρβάρων, καὶ μέσος ἐλάσας ἐκλόνησέ τε καὶ συνεκύκησε κράτιστα ταύτην, ὡς μηκέτι δύνασθαι τοὺς βαρβάρους συστῆναί τε καὶ γνῶναι τὸ ποιητέον, οὕτω πανταχόθεν περιστοιχισθέντας καὶ ἀφειδῶς κοπτομένους. καὶ μὲν δὴ πλὴν ὀλίγων ἱππέων, ἅπαντας ἐκεῖ κατασφάξαντες, ἔπειτα ἐπιδιδόασι τὴν πορείαν, ἐξεπισπώμενοι μέχρι τῶν εἰσόδων τῆς χερρονήσου, ἵνα ἐντὸς ὡς ἐν δικτύῳ συγκλείσαντες τοὺς λοιποὺς τῶν βαρβάρων, εὐεπιχείρητον τὴν τούτων ἀπώλειαν τοῦ λοιποῦ διαπράξωνται. φθάσαντες οὖν ἐνταῦθα στρατοπεδεύουσι τοῖς τε ἐπινικίοις τρυφῶντες, καὶ ταῖς ἐκ βασιλέως τιμαῖς τε καὶ δωρεαῖς. πέμπει δὲ καὶ πέντε τριήρεις ὁ βασιλεὺς εὐθύς, ἵνα παραπλέουσαι τὸν ἑλλήσποντον παραφυλάττωσι, μὴ λάθῃ παρὰ τῶν ἀντιπέρας βαρβάρων ἐληλυθυῖα δύναμις πρὸς χαλήλ. τούτων οὕτως ἐχόντων, ἧκει καὶ ἡ πάλαι ἐλπισθεῖσα τῶν τριβαλλῶν συμμαχία, λογάδες ἱππεῖς δισχίλιοι. ἧκει δ' ἐπὶ τούτοις καὶ ὁ τῶν ἐν τοῖς γαλάταις λατίνων ποτεστάτος παρὰ τὸν ἑλλήσποντον, αὐτόκλητος ῥωμαίοις σύμμαχος, τριήρεις ἔχων ὀκτώ, καὶ τειχομαχικὰ μηχανήματα. καὶ δὴ προσελάσαντες ἔνθεν μὲν τὰ ῥωμαίων καὶ τριβαλλῶν στρατεύματα, ἐκεῖθεν δὲ τὰ ἐκ τῶν τριηρῶν, μεμερισμένως κατὰ γένη καὶ φυλὰς πηγνύουσι τὰ στρατόπεδα κύκλῳ τοῦ ἄστεως καὶ τῆς τάφρου, ἐν οἷς τὴν δίαιταν εἶχον οἱ βάρβαροι. οἱ μέντοι ῥωμαῖοί τε καὶ οἱ λατῖνοι δεξιῶς ἔχοντες πρὸς τειχομαχίαν καὶ πολιορκίαν περιϊστῶσι παντοῖα καὶ ἰσχυρὰ μηχανήματα, δι' ὧν πλήθη λίθων ἐρρίπτουν, καὶ πολὺν ἐπῆγον τὸν ὄλεθρον τοῖς τε ὑποζυγίοις τῶν βαρβάρων καὶ αὐτοῖς. καὶ τοῦτο νύκτωρ καὶ μεθημέραν ποιοῦντες οὐκ ἔληγον. τοῖς δὲ βαρβάροις πρὸ ὀφθαλμῶν ἤδη τὸν ὄλεθρον βλέπουσιν ἑαυτῶν, καὶ μὴ ἔχουσιν ὅθεν διαφύγοιεν, διὰ τὸ πανταχόθεν πολλοῖς κεκυκλῶσθαι στρατεύμασιν, ἔδοξε διακυβεῦσαι τὸ ζῆν, οὑτωσί. ἔδοξε γὰρ λάθρα καὶ νυκτὸς ἐπιθέσθαι τῷ ῥωμαϊκῷ στρατῷ μᾶλλον ἢ τοῖς ἄλλοις, ἅτε ἐθάδες ὄντες νικᾶν αὐτούς, καὶ ἅμα πεφοβημένους καὶ αὐτοὺς ὄντας ἐκ τῶν φθασάντων δυστυχημάτων, ἵνα διὰ τούτων ἴσως καὶ τὰ τῶν ἄλλων στρατόπεδα θορυβήσαντες, ἀνακωχὴν τῆς πολιορκίας ἐργάσωνται. ἀλλὰ τότε πρῶτον ᾔσθοντο σφαλερᾶς ὑπολήψεις κατὰ ῥωμαίων θρέψαντες. οὐ γὰρ ἔλαθεν αὐτοὺς οὐδ' ἡ πρώτη τῶν βαρβάρων ὁρμή, ὡπλισμένους καὶ ἐγρηγορότας, καὶ συχναῖς φυλακαῖς ἀμοιβαδὸν τὴν νύκτα διαμείβοντας. διὰ δὴ τοῦτο καὶ ὡς πύργῳ στερρῷ προσβαλόντες, ἀπεκρούσθησαν, καὶ ὑπέστρεψαν αἴσχιστα. οὐ μὴν μέχρι τούτου γε στῆναι ἐνενόησαν, ἀλλὰ σφόδρα τῇ πολιορκίᾳ πιεζομένοις ἔδοξεν αὖθις πεῖραν λαβεῖν καὶ τῶν τριβαλλῶν.

ἀλλὰ

Digitized by Google

ἀλλὰ τὰ ὅμοια καὶ παρὰ σφῶν πεπονθότες πρὸς τὰς ἐσχατιὰς ἤδη τῆς ἀπογνώσεως ἦσαν σκηνοβατοῦντες. καὶ δὴ τῇ ὑστεραίᾳ περὶ μέσας νύκτας τὰ ὅπλα ῥίψαντες, αὐτομολοῦσι πρὸς τὰς τριήρεις βρίθουσι κόλποις καὶ βαλαντίοις. τοῖς γὰρ λατίνοις μόνοις τὴν ἑαυτῶν ἐθάῤῥησαν φυλακὴν, μηδὲν ἐλπίσαντες πείσεσθαι δεινὸν ὑπ' αὐτῶν, ἅτε μηδὲν μηδ' αὐτοὶ δεινὸν κατ' αὐτῶν ἐργασάμενοι πρότερον· ἀλλὰ τῆς νυκτὸς ἐκείνης ἀσελήνου καὶ ζοφερᾶς τυγχανούσης, ἔλαθον ὑπ' ἀγνοίας οἱ πλείους αὐτῶν παρὰ τὰς τῶν ῥωμαίων τριήρεις καταφυγόντες, καὶ καπνὸν φεύγοντες εἰς πῦρ ἐμπεπτώκασι, τὰς τῶν ῥωμαίων δηλαδὴ χεῖρας, ὑφ' ὧν ἅτε χρήματα ἀφῃρέθησαν τὴν ταχίστην, καὶ αὐτοὶ κατεκόπησαν ἀφειδῶς. οἱ δὲ λατῖνοι τοὺς καταφεύγοντας εἰς αὐτοὺς πάντας μὲν οὐκ ἀνεῖλον, ἀλλὰ μόνους τοὺς πλεῖστα κομίσαντας χρήματα, διὰ τὸ ἀνέκφορα μεῖναι, καὶ μὴ γνωσθέντα ζητεῖσθαι παρὰ ῥωμαίων. τοὺς δὲ λοιποὺς τότε μὲν ζῶντας ἐτήρησαν ἐν δεσμοῖς. ἔπειτα τοὺς μὲν ἐξ αὐτῶν ἐκόμισαν τῷ βασιλεῖ, τοὺς δὲ πρὸς δουλείαν ἑαυτῶν διενείμαντο. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τοῦτον ἔσχε τὸν τρόπον.

ΝΙΦΩΝΟΣ ΚΑΤΑΒΑΣΙΣ ΕΚ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου.

Ἐς δὲ τοὐπιὸν ἔτος, ἐκβάλλεται καὶ νίφων τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου, αἰτίαν εἰληφὼς, πολλαπλῆς καὶ πολυειδοῦς ἱεροσυλίας, καὶ χρημάτων ἔρωτος, ἀδοκήμονός τε καὶ μὴ πάνυ τῷ πατριαρχικῷ προσήκοντα θρόνῳ τὸν πορισμὸν ἐφελκύσαντος· καὶ ἀπελθὼν, οἰκητήριον ἐποιήσατο τὸ πρὸς θάλασσαν τετραμμένον μέρος τῆς περιβλέπτου μονῆς. ἑνὸς δὲ μεταξὺ παραδραμόντος ἔτους, ἐπὶ τὸν πατριαρχικὸν ἀνάγεται θρόνον ἰωάννης ὁ γλυκὺς, λογοθέτης ὢν τηνικαῦτα τοῦ δρόμου, καὶ γυναῖκα ἔχων καὶ υἱοὺς, καὶ θυγατέρας. ἦν δὲ ὁ ἀνὴρ σοφὸς ἐν τοῖς μάλιστα, καὶ σφόδρα τῆς εὐγλωττίας ἐκείνης τῶν ἀθηναίων ἠχοῦς εἴπερ τις ἐχόμενος, καὶ τύπον ἐκεῖνον καὶ τρόπον καθάπερ τι θεῖον τηρῶν ἀρχέτυπον· συνέσεως δὲ ἐμβριθείᾳ, καὶ γνώμῃ βουλομένῃ τὰ δέοντα, καὶ τρόπων σεμνότητι, μακρῷ τῷ μέτρῳ πάντας νικῶν. διὰ ταῦτα δὴ καὶ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἔπαθλον κατὰ τὸ προσῆκον λαμβάνει, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ τὸ μοναχικὸν εὐθὺς ὑπελθούσης σχῆμα· καὶ αὐτὸν μέντοι τὸ μοναχικὸν ὑπελθεῖν ὁρμήσαντα σχῆμα αἰδοῖ τοῦ θρόνου, τῆς ὁρμῆς ἐπέσχεν ὁ βασιλεύς. χυμοῦ γάρ τινος διεφθορότος οὐ πάνυ πρὸ πολλοῦ τὰ τούτου διαδραμόντος ἄρθρα, ταῖς περιόδοις τοῦ ἔτους ἐπῆγε τὰ ὀξύτατα, καὶ ἦν ἀνάγκη κατὰ τὰς τῶν ἰατρῶν κρίσεις, κρέασι τοῦτον κεχρῆσθαι, καὶ διὰ τοῦτο δὴ τὸ μοναχικὸν ὑπελθεῖν οὐ συγκεχώρηται σχῆμα. τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἀπολελαύκειν κἀγὼ, καθόσον πλεῖστον ἐξῆν, ἔν τε ταῖς νυξὶ καὶ μεθημερινὰς σχολαῖς λογικαῖς αὐτῷ συγγινόμενος, καὶ πολλὴν τῆς ἐκείνου γλώττης προὔργου τῆς ὠφέλειαν. ὁπότε δὴ καὶ παρ' ἐμοὶ οἵ τε τῶν λόγων μάλα τοι ἤκμαζον ἔρωτες, καὶ ἡ ἡλικία τὸν εἰκοστὸν πρῶτον ἤλλαττε τοῦ χρόνου. ἦν γε μὴν τηνικαῦτα τῷ βασιλεῖ παραδυναστεύων, καὶ πᾶσαν κατάστασιν ὅλοις μετιτεύων τοῖς πράγμασιν, ὁ μετοχίτης θεόδωρος, λογοθέτης ὢν τηνικαῦτα τοῦ γενικοῦ· τοσοῦτον δ' αὐτῷ προσπεπτώκει, καὶ οὕτως ὁ βασιλεὺς αὐτοῦ γε ἐξήρτητο, ὡς οὐδ' ἐν ἦν αὐτῷ μικρὸν ἢ μέγα τῶν πάντων ἀπόῤῥητον πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ πάντ' ἐποίει βουλομένου καὶ τούτου· καὶ αὖθις οὐδὲν, ὃ μὴ τούτῳ πρὸς βουλήσεως ἦν. ἤδη δὲ καὶ γαμβρὸν τῇ θυγατρὶ τὸν ἀδελφιδοῦν τούτῳ παρέσχετο, ἰωάννην φημὶ τὸν μονογενῆ τοῦ πορφυρο-

περὶ τοῦ πατριάρχου ἰωάννου γλυκέος.

Sed eodem modo ab illis etiam tractati, iam in extrema deſperatione uerſabantur. Itaque poſtridie ſub mediã noctem abiectis armis, ad triremes plenis ſinibus & ſaccis decurrũt: Latinis enim ſolis, quod nihil ab illis mali timebant, ut quos nec ipſi læſiſſent, ſalutem ſuam credebant. Sed cum ea nox nebuloſa eſſet, nec luna luceret, plerique imprudentes ad Romanos deuenerunt: ibique, dum fumum fugiunt, in ignem delapſi, erepta pecunia, ſtatim abſque miſericordia trucidantur. Latini uerò ſupplices ſuos non quidem omnes occiderunt, ſed eos tantum qui pecuniæ plurimum attulerunt, ne ea prodita à Romanis quæreretur. Cæteros tum in uinculis habuêre: deinde alios Imperatori attulerunt, alios inter ſeſe partiti ad ſeruitutem retinuerunt. Sed hæc quidem hactenus.

Turci ad mare ceduntur.

NIPHONIS E PAtriarchico ſolio deſcenſus.

SEquenti anno etiam Niphon è patriarchica ſede, ob multiplicis & uarij ſacrilegij & auariciæ crimen, & queſtus eo faſtigio indignos eijcitur. Is digreſſus, domicilium ſibi eam partem monaſterij Peribleptí elegit, quæ mare ſpectat. Vno anno interiecto, in patriarchicum ſolium collocatur Ioannes Glycys, tum Logotheta Dromi, qui uxorem & filios & filias habebat. Erat ille uir doctiſsimus, & Atticiſmi in pronunciando ſtudioſiſsimus, eámque dicendi formã tanquam diuinum aliquod exemplar obſeruabat: prudentia uerô, conſilio, grauitate morum longè omnes ſuperabat. Quas ob res patriarchicam ſedem muneris loco accepit, uxore eius ſtatim monaſticum habitum induta: quem & ipſe reuerentia ſedis induiſſet, niſi illius conatui Imperator obſtitiſſet. Nam cum corruptus humor nõ ita multo antè certis anni interuallis articulos eius inuaſiſſet, grauiſsimè cruciabatur, & de ſententia medicorum ei carnibus ueſcendum erat: qua de cauſa monaſticus ei habitus non eſt conceſſus. Huius uiri conſuetudine uſus & ipſe ſum, quoad potui & licuit, noctu atque interdiu ad utilitatem meam & expoliendam linguam illius fruens ſermonibus. Eram enim eloquentiæ ſtudioſiſsimus, annum tum agens uigeſimumprimum. Erat tum potens apud Imperatorem, ac rerum omnium moderator, Metochites Theodorus, Logotheta tum generalis. Sic autem ab Imperatore amabatur, tanti fiebat, ut nullum eius arcanum ignoraret, omniáque fierent quæ hic uellet, contráque nihil quod nollet. Cuius filiam ſuo nepoti Ioanni, qui tum primùm ex ephebis exceſſerat, Porphyrogeniti unico filio

Ioannes Glycys patriarcha.

Gregoras Glycys diſcipulus.

Metochites Theodorus

filio deſpondit: quem, cum patre eius ſuperſtite ille odio auerſaretur, eodem defuncto ad ſe recepit, & maximè dilexit, eiq; Panyperſebaſti dignitatem decreuit: quam illius amore longè auguſtiorem quàm prius fuerat effecit, conceſsis ueſtimentis, calceis, & equi ornamentis coloris lutei, ut inter Imperatoriam nobilitatem maximè illuſtris eſſet. Hunc igitur Imperator, quem tam charum habebat, Logothetæ generum eſſe uoluit, ob uiri præſtantiam. nam proceritate corporis, & membrorum ac partium proportione, & oculorũ hilaritate, omnium oculos in ſe conuertebat. Facundia porrò naturali, & tolerantia laborum, & memoriæ præſtantia, ſummum omnis eruditionis faſtigium conſcenderat. Si quid ex eo ſiue nouum, ſiue antiquum quæreres, ita recenſebat, quaſi ex libro recitaret. Quare in eius colloquijs parum aut nihil opus erat libris. erat enim uiua bibliotheca, & eorum quæ ſcire uelles oraculum. Tanto interuallo omnes eos ſuperabat, qui unquam in ſtudijs uerſati ſunt. Veruntamen in eo reprehendi queat, quòd ad nullius ueteris oratoris imitationem ſtylum conformauit, neque grauitatem ſententiarum ſuauitate dictionis condire uoluit, neque ingenij ubertatem moderatus eſt: ſed ſuo quodam genere & genio delectatus, aures offendit, & ueluti pungit, ut roſas carpentium ſpinæ digitos. Qua uerò eloquentia fuerit, è plurimis & utiliſsimis eius libris æſtimare licet. Iam quod cum primis in eo mireris, cùm tanta moles negociorum & curarum illi incumberet, nihil unquam fuit quod eum à lectione & ſcriptione reuocaret: ſed ea dexteritate in utriſque uerſabatur, ut à mane uſque ad ueſperã in palatio Rempublicam adminiſtraret, tanta diligentia, tantóque ſtudio, quaſi à literis prorſus alienus eſſet. Serò inde abiens, adeò totus in literis erat, quaſi ſcholaſticus eſſet, neque cum Republica negocij quicquam haberet. Plura de hoc uiro dicenda haberemus, ſed in alium locum ea differenda ſunt. Cæterùm Irene Imperatrix, cum longo tempore, ob quas diximus cauſas, Theſſalonicæ uerſata eſſet, Dramam oppidulum animi gratia ire uoluit: quod prius etiam facere ſolita erat, cum diuturnæ manſionis Theſſalonicæ ſatietas eam cœpiſſet. Quò cum perueniſſet, haud multo pòſt grauis eam febris inuaſit, & celeriter rebus humanis exemit. Deinde cum Cralæna etiam è Triballis ad matris exequias ueniſſet, reliquiæ eius Conſtantinopolim in Pantocratoris monaſterium ſunt relatæ. Pecuniam uerò ſuam, maximam partim ipſa liberis ſuis dederat, partim ad ſarciendum maximum Dei Sapientiæ templum Imperator contulit. Audierat

Theodori Metochitæ dotes.

Metochites ingenio cõtentus, ueterum imitationem neglexit.

Irenes Imperatricis obitus.

γεγονότα υἱόν· ὃν διὰ ζῶντος μὲν αὐτῷ τοῦ πατρὸς ἀπεστρέφετο, διὰ τὸ ἔχθος τὸ πρὸς ἐκεῖνον. ἐκείνου δ' ἀπαλλάξαντος, ἐδέξατό τε καὶ ἐν τοῖς μάλιστα ἔστεργεν, ἄρτι τὸν ἔφηβον παραλλάττοντα. ἐτετιμήκει δ' αὐτὸν εὐθὺς καὶ τῷ τοῦ πανυπερσεβάστου ἀξιώματι, ὃ νῦν καὶ αὐτὸ διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν στοργὴν, ἐνδοξότερον ἢ πρότερον εἶχε, πολλῷ κατεσκεύαστο. ἐνδύμασι γὰρ καὶ πεδίλοις αὐτοῦ, καὶ ὅσα τὸν ἵππον τούτου κοσμεῖ, κιῤῥοῖς τοῖς ἅπασι χρώμασι κεχάρικεν, ἵν' ᾖ διασημότατος ἐν τοῖς περὶ τὸν βασιλέα δυνάμεσι. τοῦτον τοίνυν οὕτω πολλῆς ἀπολαύοντα τῆς βασιλικῆς εὐμενείας, Θεοδώρῳ τῷ λογοθέτῃ γαμβρὸν ὁ βασιλεὺς αὐτοῦ θυγατρὶ παρέσχετο, χαριζόμενος δι' ἅπερ ἐπλούτει καλὰ κἀγαθά. σώματος γὰρ μεγέθει καὶ μελῶν καὶ μερῶν συμμετρίᾳ καὶ ὀφθαλμῶν ἱλαρότητι, πάντας εἷλκε πρὸς ἑαυτὸν ὀφθαλμούς· φύσεως δ' εὐμοιρίᾳ πρὸς λόγους, καὶ καρτερίᾳ πρὸς πόνους, καὶ μνήμης ὑγιείᾳ καὶ καθαρότητι, σοφίας ἁπάσης ἐς τὸ ἀκρότατον ἤλασεν, οὕτως εὔπορος ἦν ἅπαντα τοῖς ζητοῦσι παλαιά τε καὶ νέα προφέρειν, ὡς ἐκ βιβλίου τῆς γλώττης, ὥστε μικρὰ ἢ οὐδὲν ἔδει βιβλίων τοῖς ὁμιλοῦσι· βιβλιοθήκη γὰρ ἦν ἔμψυχος οὗτος, καὶ τῶν ζητουμένων πρόχειρος εὐπορία, οὕτω πάντας μακρῷ τῷ μέτρῳ παραδραμὼν, ὅσοι ποτὲ λόγων ἥψαντο. ἓν τι μόνον ἴσως αὐτοῦ καταμέμψαιτό τις, ὅτι πρὸς οὐδένα τῶν πάλαι ῥητόρων ἀναφορὰν βέβληται τὸ τῆς αὐτοῦ γραφῆς χαρακτῆρος τὴν μίμησιν, οὐδ' ἱλαρᾷ τινι καὶ μειδιώσῃ γλώσσῃ, τὸ τῆς διανοίας παραμυθεῖσθαι ἐμβριθὲς, οὐδὲ τὸ τῆς φύσεως πάνυ τοι γόνιμον χαλινῷ τινι κατέχειν προτεθύμηται, ἀλλ' ἰδιοτροπίᾳ τινὶ καὶ αὐτονομίᾳ φύσεως κατακολουθήσας, χειμῶνά τινα καὶ θάλατταν γλώττης προΐσχεται. κἀν τούτῳ ἀμύσσει καὶ κνίζει τῶν ἐντυγχανόντων τὰς ἀκοὰς, καθάπερ τὰς τῶν τρυγώντων παλάμας ἡ περὶ τὸ ῥόδον ἄκανθα. ἔξεστι δὲ καὶ πᾶσι τοῖς βουλομένοις τεκμαίρεσθαι τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἐν τοῖς λόγοις δύναμιν, ἐξ ὧν συντετάχει πολλῶν τε καὶ πολλῆς καὶ ποικίλης γεμόντων τῆς ὠφελείας βιβλίων. ὃ δὲ πάντων μᾶλλον θαυμάζειν ἔχοι τις αὐτοῦ τοῦ ἀνδρὸς, ὅτι τοσούτου πρὸς τῶν κοινῶν πραγμάτων θορύβου καὶ κλύδωνος ἐπικειμένου καὶ φροντίδων ἄλλοτε ἄλλων ἐπικλυζόντων αὐτοῦ τὴν διάνοιαν, οὐδὲν ἦν ὃ τοῦ ἀναγινώσκειν καὶ γράφειν ἀπησχόλησε πώποτε, ἀλλ' οὕτως εἶχε πρὸς ἄμφω δεξιῶς, ὡς ἐκ πρωΐας μὲν ἐς ἑσπέραν ἐν βασιλείοις τὰ κοινὰ διοικῶν ἦν, οὕτως ὁλοσχερῶς καὶ ξὺν γε πολλῇ καὶ ζεούσῃ τῇ προθυμίᾳ, ὥσπερ ἂν εἰ τῶν λόγων ἔξω παντάπασιν ἐτύγχανεν. ὀψὲ δ' αὖθις ἐκεῖθεν ἀπαλλαττόμενος, οὕτως ὅλος τῶν λόγων ἐγίγνετο, ὥσπερ ἂν εἰ σχολαστικός τις ἦν, καὶ τῶν πραγμάτων παντάπασιν ἐκτός. καὶ πλεῖστα δ' ἕτερα περὶ τοῦδε λέγειν ἔχοντες τοῦ ἀνδρὸς, ταμιευσόμεθα ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. τῇ γε μὴν Εἰρήνῃ τῇ βασιλίσσῃ πλεῖστον ἐν Θεσσαλονίκῃ διατριψάσῃ χρόνον, δι' ἃς ἔφαμεν αἰτίας, ἔδοξεν αὐτῇ κατὰ τούτους τοὺς χρόνους, καὶ περὶ τὸ πολίχνιον ἀφικέσθαι τὴν Δράμαν, εἰωθὸς ὂν αὐτῇ καὶ πρότερον τοῦτο ποιεῖν θυμηδίας χάριν, διὰ τὸ κόρον τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ προσεδρείας ὑποπίμπλασθαι. ἔνθα δὴ γενομένην, χαλεπὸς αὐτὴν πυρετὸς περιέσχε μετ' οὐ πολὺ, ὃς δὴ καὶ ταχέως αὐτὴν ἐξ ἀνθρώπων πεποίηκεν, εἶτα ἐληλυθυίας καὶ τῆς Κραλαίνης ἐκ Τριβαλλῶν ἐπὶ τὸ τῆς μητρὸς πένθος, διεκομίσθη τὸ λείψανον ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἐν τῇ τοῦ Παντοκράτορος ἐτέθη μονῇ. τὰ δὲ χρήματα αὐτῆς πάνυ τοι πλεῖστα τυγχάνοντα, ἃ μὲν δέδωκε τοῖς παισὶν αὐτῆς, ἃ δὲ πρὸς βοήθειαν ἐπισκευῆς τοῦ μεγίστου νεὼ τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας ὁ βασιλεύς

ἤνεγκεν

περὶ τοῦ μεγάλου λογοθέτου τοῦ μετοχίτου.

θάνατος τῆς βασιλίδος εἰρήνης.

ἤκουσε γὰρ παρὰ τῶν δοκίμων οἰκοδόμων, ὡς τῷ μακρῷ χρόνῳ καμόντα, συνίζησιν τὰ δύο αὐτοῦ ἐπιπονθόσιν μέρη, τό, τε πρὸς ἄρκτους ὁρῶν, καὶ ἔτι τὸ πρὸς ἀνατολὰς τετραμμένον, ἃ δὴ πτῶσιν ἀπειλοῦσι ταχεῖαν, εἰ μὴ συνεπιλάβοιτό τις. ὅθεν χιλιάδας νομισμάτων οὐκ ὀλίγας τοῖς οἰκοδόμοις ὁ βασιλεὺς δεδωκὼς ἐκ τῶν τῆς δεσποίνης χρημάτων, ὡς ἔφημεν, τὰς ὁρωμένας ταύτας ἐκ βαθέων τῶν θεμελίων ἀνήγειρε πυραμίδας, δι' ὧν κρατῆσαι τὸν ἀπειλούμενον ἔγνωσε κίνδυνον. ἄξιον δ' ἐνταῦθα γενομένοις, δηλῶσαι τὴν γνώμην ὁποία τοῦ βασιλέως ἐν τοῖς τοιούτοις. τῶν μὲν γὰρ ἄλλων βασιλέων ὁπόσοι θείους καὶ ἱεροὺς ἀνεγηγέρκασιν οἴκους, φιλοτιμίᾳ τινὶ πρὸς τοῦτον ἠγέρθησαν τὸν σκοπόν, καὶ ἦν οὐ πόρρω κενοδοξίας καὶ τύφου τινὸς ἡ τοιαύτη φιλοτιμία· ἔνθα δὲ τὰ τοιαῦτα ὑποπολάζει, τὸ σεμνὸν ὑφαιρεῖταί πως τῆς πράξεως, καθάπερ μήλου ὥραν ὑφαιρεῖται σκώληξ ἐμφωλεύων. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος οὗτος, πολλῷ βέλτιον ἔκρινε τοὺς προϋπάρξαντας βελτιοῦν τε καὶ συνιστᾶν κατὰ τὸ εἰκός, καὶ τοὺς ὑπιόντας ἐκ τοῦ χρόνου κινδύνους μετὰ τῆς προσηκούσης βοηθείας τε καὶ σπουδῆς ἀποκρούεσθαι, ἢ τοὺς μὲν ἀφεῖναι πίπτειν, φιλοτιμεῖσθαι δ' ἐκ βάθρων ἐγείρειν ἑτέρους, ἐν τούτῳ τὴν πᾶσαν ἐκείνου σπουδὴν καὶ φιλοτιμίαν. ἐκεῖ μὲν γὰρ καὶ βασκανία τις ὑφορᾶν δοκεῖ, πείθουσα τῶν παλαιῶν τὰς οἰκοδομὰς καταπίπτειν ἐᾶν, ἵνα καὶ τῆς τῶν οἰκοδομησάντων μνήμης ὁμοῦ τοῖς οἰκοδομήμασι συναπορρευούσης καὶ συναποθνησκούσης, μόνη τὰ νέα συστήματα ἐν βαθείᾳ τῶν ἄλλων σιγῇ, διατρανοῦντα τὴν μνήμην τοῦ ταῦτα συστήσαντος, καθάπερ οἱ νέοι βλαστοὶ τὴν τοῦ πρός γε τὸ παρὸν ὑπάρχοντος ἔαρος χάριν καὶ δύναμιν. ἐνταῦθα δὲ λογισμὸς ἐμβριθὴς καὶ ἀρρεπὴς τὰ σκῆπτρα τῆς κρίσεως καὶ τοῦ βήματος εἰληφώς, κάθηται μηδέ τι κίβδηλον ἐπαγόμενος φρόνημα, καὶ ἅμα ὑπὸ θεῷ μάρτυρι τοῦ συνειδότος μετακινεῖ ζῶν τὰς πλάστιγγας. διὰ ταῦτα τοίνυν τῶν πάλαι ναῶν ὁ βασιλεὺς ἐπεμέλετο, συνιστάς τε καὶ ὑπερείδων, καὶ ταῦτα πολλῷ μείζονος τῆς τῶν χρημάτων δαπάνης αὐτῶν δεομένων, ἢ εἰ νέους ἐγείρειν ἐβούλετο· καὶ ἵνα τὰ ἐν Ἀσίᾳ καὶ Εὐρώπῃ πολίχνια παραδραμὼν ὅσα τε ἐκαινούργησε, καὶ ὅσα ἐκ βάθρων ἀνήγειρε, μόνων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει μνησθῶμεν ἔργων, ὁπόσα μέχρι καὶ νῦν τὴν τήμερον διὰ τῆς τοῦ τοιούτου βασιλέως συνίστανται προμηθείας, ἔστιν ὁ περὶ τὰς πύλας τοῦ Εὐγενίου μέγιστος νεὼς τοῦ μεγάλου Παύλου, καὶ ἕτερος ὁ τῶν δώδεκα τοῦ Χριστοῦ μαθητῶν καὶ ἀποστόλων ὁμοῦ, καὶ τὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως τείχη ὅσα ἐκαινούργησε, καὶ ὅσα ἐκ βάθρων ἀνήγειρε, καὶ τελευταῖον ὁ μέγιστος οὗτος καὶ περιβόητος τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας νεώς· ὃν δὴ καὶ ἔτι πλέον περιποιήσασθαι ἤθελε μέν, ἀνέκοψε δ' αὐτὸν τὰ τοιαῦτα σκέμματα, ὁ καθάπερ λαῖλαψ αἰφνίδιος ἐπελθὼν τῆς βασιλείας μερισμός τε καὶ σύγχυσις, περὶ ὧν λέξομεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. ἀλλ' ἐκεῖνο μικροῦ με παρέδραμε. τοῦ πατριάρχου Ἰωάννου τοῦ Γλυκέος, δεύτερον ἔτος ἄγοντος ἤδη τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου κατὰ τὸ ἑξακισχιλιοστὸν ὀκτακοσιοστὸν εἰκοστὸν πέμπτον διεληλυθὸς ἔτος τῆς τοῦ κόσμου συστάσεως ἔτος, ἀπαρκτίου βιαίως πνεύσαντος, συνέβη πεσεῖν τὸν ἤδη τῆς χειρὸς τοῦ ἤδη τοῦ κίονος ἀνδριάντος χαλκοῦν σταυρόν. τοῦτον δὴ λέγω, τὸν ἐν τοῖς προαυλίοις τοῦ μεγίστου νεὼ τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας ἱστάμενον. διὰ σπουδῆς τοίνυν ὅτι μεγίστης ἔθετο, καὶ τοῦτον αὖθις τῆς προτέρας ἀναγαγεῖν στάσεως ὁ βασιλεύς. συχναῖς οὖν βαθμίσι ξυλίναις ἐκ τῆς βάσεως τὸν κίονα πάντα περιλαβών, ἀναπέμπει μέχρι τοῦ ἀνδριάντος, δι' ὧν ἀνιόντες οἱ τῶν τοιούτων αὐτουργοί, εὑρίσκουσι πάντα τὸν σίδηρον, ὁπόσος ἔνθεν κἀκεῖθεν ὑπήρειδε τὸν τοῦ ἀνδριάντος ἵππον, ὑπὸ βάθους δαπανηθέντα τοῦ ἰοῦ· ὡς κινδυνεύειν ἐντεῦθεν ὅσον οὐδέπω, πεσόντων τῶν ἐρεισμά-

περὶ τῆς βασιλέως Ἀνδρονίκου περὶ ναοὺς γνώμης.

περὶ τοῦ χαλκοῦ ἀνδριάντος τοῦ ἐπὶ κίονος.

Audierat enim ex architectis, duas eius partes, Septentrionalem & Orientalem, uetuſtate labaſcentes breui ruinam minitari, niſi mature occurreretur. Quare multis aureorum millibus datis de Impetratricis pecunia, eas quas uidemus pyramides ex altis fundamentis ad periculum illud propulſandum erexit. Hoc loco declarandi occaſio datur, quo animo in huiuſmodi rebus fuerit. Nam cæteri quidem Imperatores ad ſacras ædes extruendas ambitione quadam ſunt impulſi, quę parum abeſt à uanitate & ſuperbia: quæ ubi eminent, actionis honeſtas uacillat, ueluti pomorum elegantiam uermes contaminant. Andronicus uerò ſatius eſſe iudicauit, iam extructas tueri & exornare, & contra pericula uetuſtatis munire: quàm eas collabi ſinere, & alias è fundamentis ad oſtentationem extruere. Illic enim non abeſt inuidiæ ſuſpicio, in ſtructuris ueterum abolendis, ut eorum unà quoque memoria & fama aboleatur, recentes uerò eárumque ſtructores celebrentur: hic uerò grauitas & iudicium pollet, nullo prauo affectu deliteſcente, ſed conſcientia in Deum intenta. His igitur de cauſis Imperator uetera fana curabat & fulciebat: quamuis maiores ſumptus poſtularet, quàm extructio nouorum. Nos autem Aſiæ Europę'que oppidulis, quæ inſtaurauit, & è fundamentis erexit, omiſsis, ſolius Conſtantinopolis operum mentionem faciemus, quæ in hunc uſque diem cura eius conſiſtunt. Sunt autem hæc: D. Eugenij iuxta portam maximum templum: Diui Pauli apoſtoli: XII Apoſtolorum & Chriſti diſcipulorum: urbis mœnia partim inſtaurata, partim deintegrò ſtructa: denique maximum illud & celeberrimum diuinæ Sapientię templum, quod cum magis etiam exornare ſtatuiſſet, Imperij diuiſio & confuſio ueluti ſubita tempeſtas obſtitit, de qua pòſt dicemus. Verùm illud peneme pręterijſſet. Patriarcha Ioanne Glycy alterum annum ſacerdotio fungente (qui annus ab orbe condito fuit ſexies milleſimus octingenteſimus uigeſimuſquintus) accidit, ut uehementi Borea ſpirante, crux è manu ęneæ ſtatuæ, quæ columnæ impoſita eſt (eam dico quæ in ueſtibulo ædis maximæ diuinæ Sapientiæ uiſitur) elaberetur. eam quoque ſumma feſtinatione reponendam curauit. Crebris igitur gradibus baſi columnæ circũdatis, cum fabri ad ipſam ſtatuam aſcendiſſent, omne ferrum quo equus illius utrinque fulciebatur, rubigine prorſus conſumptum eſſe animaduertunt: ut periculum eſſet, ne fulcris

Andronicus uetera templa inſtaurat.

Annus ab orbe condito 6825.

fulcris breui collapſis, etiam ſtatua (pulcherrimum Imperatricis urbis ſpectaculum, & unum è multis eiuſdem generis reliquum poſt euitatam & incendiorum ſtragem & Latinorum rapacitatem) unà collaberetur. Ferramentis igitur melioribus & firmioribus ſuffultam, in tuto collocarunt. Deinde Imperatorium etiam inſigne capitis, & globum manus, ampliore auro circumdederunt, & ſplendidiora effecerunt. Columnam item totam à ſummo ad baſin uſque fractæ ſpeciem præ ſe ferentem, ob exemptos clauos, quos Latini unà cum ære quo obtecta fuerat, abſtulerāt, læui & firmo tectorio induxerũt: & quę hiabant, omnia conſtrinxerunt, & conſolidarũt. Ego uerò indignum ratus, cum hæc ſtatua tot caſus multis iam annis euaſiſſet, eam negligi, cum fabris aſcendi, & tam mirabile ſpectaculum curioſius perluſtraui, & ſingulatim omnia enumeraui. Ac longitudinem columnæ, quam facile quiuis metiri ex umbra poteſt, recenſere hoc loco ſuperuacaneum eſſe duximus. Quæ uerò nemo omnium ſcire poteſt, ea nos qui ipſi uidimus, explicabimus accuratè. Eſt igitur circuitus capitis ſtatuæ, orgyia una proceri uiri. Tantundem etiam ab humeris eius uſque ad capitis Imperatorium inſigne. magnitudo cuiuſque manuum digiti, ſpithamæ: longitudo baſis pedum, quatuor ſpithamarum, uno triente minus. Longitudo crucis globo incumbentis, ſpithamæ quatuor: latitudo, ſpithamæ tres. Globi capacitas, menſuræ ciuiles tres. Ab equi pectore uſq; ad caudam, orgyiæ tres: eodemque modo craſsitudo colli eius, orgyiæ tres ferè. A ſummo naſo uſque ad aures eius, orgyia una. Cruris eius craſsitudo in orbem, ſpithamæ quinq;. Operimentum eius eſt ſtellis nonnullis ſignatum, prætereáque folijs & ramis uariatum, & perſimile nonnullis quæ è Serica regione afferuntur.

Nos uerò hic eam metiri nõ poſſumus.

Statuæ deſcriptio.

DE IVNIORIS ANdronici Imperatoris coniuge.

Sequenti anno Imperator nepoti Andronico uxorem deſpondet Irenem ex Alemania, ſiue ex occidentali Gallia, ut uetere lingua dicitur. Poſtea Michael Imperator cum coniuge Maria Theſſalonicam abit, ubi anno exacto, quemadmodum diſcedenti prædictum fuit, mortem obijt. Qua de cauſa quamuis locum illum reformidaret, tamen ob Theſſalorum & Pelaſgorum tumultus, de quibus ſtatim dicemus, eò profectus eſt. Oraculum autem huiuſmodi fuit,

Irene Alemana.

Michaelis Andronici F. obitus.

τῶν ἐρεισμάτων, συγκαταπεσεῖν καὶ τὸν ἀνδριάντα, ὃ τὸ κάλλιστον ἐτύγχανε θέαμα τῆς Βασιλευούσης, ὃ μόνον δὴ ὁμοίων καὶ ἰσοῤῥόπων μυρίων ἐλελείπτο, διαφυγὸν τῶν τε πυρκαϊῶν τὰς ἐπιβουλὰς, καὶ τὴν τῶν Λατίνων πλεονεξίαν, ἀνθ' ὧν ἕτερα βελτίω τε καὶ στεῤῥότερα ὑποστήσαντες ἐρείσματα ὑπὸ τὸν τοῦ ἀνδριάντος ἵππον τὸ ἀσφαλές τε καὶ ἄσειστον ἐχαρίσαντο. ἔπειτα καταγαγόντες καὶ τὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς βασιλικὸν σύμβολον, καὶ ἔτι τὴν ἐν τῇ χειρὶ σφαῖραν βαθύτερον περιέπλασαν τῷ χρυσῷ, καὶ τηλαυγεστέραν κατεσκεύασαν. εἶτα τὸν κίονα πάντα ἄνωθεν μέχρι τῆς βάσεως τεθραυσμένην τὴν ἐπιφάνειαν ἔχοντα ὑπὸ τῆς τῶν ἥλων ἐκβολῆς, οὓς ἅμα τῷ τὸν κίονα πάλαι καλύπτοντι χαλκῷ περιεσπάσασαν οἱ Λατῖνοι, λειοτάτῃ καὶ στεῤῥᾷ περιειλήφασι, καὶ τὰ χάσματα πάντα συνέσφιγξάν τε καὶ συνεκάλυψαν. ἐγὼ δὲ οὐκ ἄξιον εἶναι κρίνας τῆς διὰ πολλῶν ἤδη τῶν χρόνων ἐπὶ τὸν ἀνδριάντα συμβάσαν ἐφ' ἡμῶν ταύτην ἄνοδον παριδεῖν, καὶ μὴ συναναβὰς σὺν ἄλλοις οὕτω θαυμαστῆς ἀπολελαυκέναι τῆς θέας περιεργότερον, συνανῆλθον, καὶ περιειργασάμην καὶ κατηριθμησάμην πάντα καθ' ἕν. καὶ τὸ μὲν τοῦ κίονος μῆκος ῥᾴδιον ἀεὶ τυγχάνον τοῖς βουλομένοις ἐκ τῆς σκιᾶς καταμετρεῖν, ἄκαιρον νομίζομεν λέγειν ἐν τῷ παρόντι, ἃ δ' οὐκ ἔξεστιν οὐδ' ἑνὶ τῶν πάντων εἰπεῖν, ταῦθ' ἡμεῖς αὐτόπται γινόμενοι λέξομεν ἀκριβῶς. ἔστι τοίνυν ἡ μὲν περιφέρεια τῆς τοῦ ἀνδριάντος κεφαλῆς, ὀργυιὰ μία εὐμήκους ἀνδρός. τοσοῦτον δ' ὁμοίως καὶ τὸ ἀπὸ τῶν ὤμων αὐτοῦ, μέχρις ἄκρου τοῦ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς βασιλικοῦ συμβόλου· τὸ δὲ μῆκος ἑκάστου δακτύλου τῶν τούτου χειρῶν, σπιθαμιαῖον· τὸ δὲ μῆκος τῆς τοῦ ποδὸς αὐτοῦ βάσεως, σπιθαμαὶ τρεῖς καὶ δίτριτον, ἤγουν τέσσαρες παρὰ τρίτον μιᾶς σπιθαμῆς. τὸ δὲ μῆκος τοῦ ἐπὶ τῆς σφαίρας σταυροῦ, σπιθαμαὶ τέτταρες· τὸ δὲ πλάτος, σπιθαμαὶ τρεῖς· τῆς δὲ σφαίρας τὸ χώρημα, μέτρα πολιτικὰ τρία· τὸ δ' ἐκ τοῦ στήθους τοῦ ἵππου μέχρι τοῦ οὐραίου, ὀργυιαὶ τρεῖς. ὁμοίως καὶ τὸ πάχος τοῦ τραχήλου αὐτοῦ, ὀργυιαὶ τρεῖς ἔγγιστα· τὸ δ' ἐκ τοῦ ἄκρου τῆς ῥινὸς αὐτοῦ μέχρι τῶν ὤτων αὐτοῦ, ὀργυιὰ μία· τὸ δὲ τῆς κνήμης τοῦ ποδὸς αὐτοῦ πάχος κατὰ περιφέρειαν, σπιθαμαὶ πέντε· τὸ δ' ἱμάτιον αὐτοῦ, ἔστιν ἄστρασί τισι σεσημασμένον, καὶ ἔτι φύλλοις καὶ κλάδοις πεποικιλμένον, καὶ ἀκριβῶς ἐξεικασμένον ἐστὶν οἷς τῶν ἄνωθεν ἐκ Σηρικῆς κομιζομένων.

καταμέτρησις τοῦ ἀνδριάντος καὶ τοῦ ἵππου αὐτοῦ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΥΖΥΓΟΥ ΤΟΥ ΝΕΟΥ βασιλέως Ἀνδρονίκου.

Ἐς δὲ τοὐπιὸν ἔτος ἄγεται τῷ ἐγγόνῳ ὁ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος τῷ βασιλεῖ, γυναῖκα Εἰρήνην τὴν ἐξ Ἀλαμανῶν, οὓς Γαλάτας ἑσπερίους εἴωθεν ἡ πάλαι καλεῖν συνήθεια. καὶ μετὰ ταῦτα ἄπεισιν ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ ἐν Θεσσαλονίκῃ μετὰ τῆς βασιλίδος Μαρίας τῆς συζύγου αὐτοῦ, ἔνθα δὴ καὶ τὸ πέρας μεθ' ὅλον ἐνιαυτὸν τοῦ παρόντος ἐδέξατο βίου. καίτοι προμεμαντευμένον ἦν ἀπιόντι αὐτῷ ἐκεῖσε θανεῖν, καὶ ἐδεδίει δὲ αὐτό γε τοῦτ' ἀπελθεῖν· ὅμως ἀπῆλθεν διὰ τὰ Θετταλῶν καὶ Πελασγῶν πράγματα, ὁπόσα ἀνεῤῥάγει τηνικαῦτα, περὶ ὧν ἐροῦμεν αὐτίκα. ὁ δὲ τῆς μαντείας τρόπος, τοιοῦτος ἦν.

Digitized by Google

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΧΡΗΣΜΟΥ.

Ἐν τῷ κατὰ τὴν Ἀδριανούπολιν παλατίῳ, εὑρέθη περὶ τῶν πυλῶν ἀνωτέρω μικρὸν τῆς φλιᾶς τῆς ἄνω γεγραμμένος κύκλος· καὶ περὶ τὸν κύκλον τετράποδα ζῶα γεγραμμένα, λέων, πάρδαλις, ἀλώπηξ, καὶ λαγωός, καὶ ἐπ' αὐτοῖς χρησμός τις ἔμμετρος αἰνιγματωδῶς πως ἐμφαίνων τελευτὴν βασιλέως γένος τῶν παλαιολόγων, ἐν θεσσαλονίκῃ τῇ πόλει ἐπιδεδημηκότος. ἦν δὲ ὁ τοιοῦτος κύκλος τῆς γῆς ἀπέχων τὸ ὕψος δυοῖν ἀνδρῶν μῆκος, ὡς ἀμφίβολον ἐντεῦθεν γίνεσθαι καὶ οἷον ἄπιστον, ἐν ὑποψίᾳ λαβεῖν ἄνθρωπον εἶναι τὸν γράψαντα, καιρὸν οὐκ ἔχοντα θεῖναί τε κλίμακα καὶ ἅμα ἀνιόντα γράψαι μετὰ τῆς προσηκούσης σχολῆς, βασιλέως τε παρόντος, καὶ ἅμα συχνῶν καὶ ἀναριθμήτων ὄντων τῶν εἰσιόντων καὶ ἐξιόντων· ὥστε μηδενὸς τῶν ἀνθρώπων ὄντος τοῦ γράψαντος, χρεὼν ἀναμνησθῆναι τῶν ἀνωτέρω πλατύτερον περὶ τῶν τοιούτων προειρημένων ἐμοί. ἀλλ' ἐπὶ θετταλίαν καὶ τὰ ἐκεῖ πράγματα ὁ λόγος ἀγέσθω, ἵνα καὶ τῶν ἐκεῖθεν ἀπαλλαγέντες, τῶν μειζόνων καὶ βαρυτέρων ἁψώμεθα ὑποθέσεων. ἔφαμεν, ὡς ἡ θετταλῶν καὶ πελασγῶν ἀρχή, εἰς ἰωάννην ἔσχατον περιῆλθε τὸν δούκαν, ὃς νέος τε ὢν τὴν ἡλικίαν, καὶ ἄλλως νοσώδης τὴν ἕξιν τοῦ σώματος, καὶ ὁρῶν διὰ τοῦτο πλημμελῶς τὰ ἐκεῖ φερόμενα πράγματα, ἐδεδίει περὶ τῆς ἀρχῆς, μή τις τῶν ὑπ' αὐτῷ γε ἐνδόξων νεωτερίσας, τυραννικῶς αὐτῆς ἐπιλάβηται. ὅθεν διαπρεσβευσάμενος, ἄγεται ἑαυτῷ γυναῖκα εἰρήνην τὴν νόθην ἀνδρονίκου τοῦ βασιλέως θυγατέρα. ἀλλὰ τρεῖς μόνους αὐτῇ συνοικήσας ἐνιαυτούς, ἄπαις ἐκλείπει τὸν βίον. ὡς ἐντεῦθεν ἀδιαδόχου τῆς ἀρχῆς καταλειπομένης ἐκείνης, διερρήχθαι τὰς ἐκεῖ χώρας καὶ πόλεις. καὶ τὰς μὲν προσρυῆναι τῷ βασιλεῖ μετὰ τῆς εἰρημένης αὐτοῦ θυγατρός, τὰς δ' ὑποκύψαι τισὶ τῶν ἐνδόξων τῆς χώρας, ἔτι δὲ τοῖς ἐκ βοιωτίας τηνικαῦτα ἐπιδραμοῦσι κατελάνοις δουλεῦσαι. τότε τοίνυν καὶ συχναὶ παρὰ τῆς θείας καὶ ἱερᾶς συνόδου γραφαὶ πρὸς θετταλοὺς καὶ φθιώτας καὶ πελασγοὺς ἀπεστάλησαν, παραινέσεις τε ἔχουσαι, καὶ ἅμα φρικώδη τὰ ἐπιτίμια κατὰ τῶν μὴ βουλομένων ὑπακούειν τῷ βασιλεῖ, καὶ εἶναι μία τις ῥωμαίων ἀρχὴ σὺν τοῖς ἄλλοις, ὡς ἐν τοῖς πρότερον χρόνοις· ἀλλ' ἤνυσαν τῶν φθασάντων πλέον οὐδέν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως ἔσχε τὸν τρόπον.

DE ORACULO.

IN Adrianopolitano palatio, ante fores, paulo ſuprà limen ſuperius, circulus depictus inuentus eſt, & iuxta circulum quatuor animalia depicta, Leo, pardalis, uulpes, lepus: & ſupra ea uerſus fatidicus, qui ſignificaret, Imperatorem quendam è Paleologorum familia, ubi Theſſalonicam ueniſſet, obiturum eſſe. Is circulus in altum longitudine duorum uirorum à terra diſtabat, ut incredibile uideretur ab homine depictum eſſe, cui occaſio non fuiſſet ſcalis appoſitis aſcendendi, & per ocium pingendi, cum & Imperator adeſſet, & plurimi atque adeò innumeri & ingrederentur & egrederentur. Proinde cum illa nemo mortalium pinxerit, ad illa recurrendum eſt quæ ſupra de huiuſmodi rebus copioſius expoſuimus. Sed ad Theſſaliam & res ibi geſtas conuertatur oratio, ut illis quoque explicatis, ad maiora & grauiora commemoranda accedamus. Theſſalorum & Pelaſgorum principatum in Ioanne Duca deſiſſe diximus, qui ut & adoleſcens & corpore morbido, cũ ijs de cauſis res ibi perperam geri uideret, timebat ne quis procerũ ſuorum tyrannidem inuaderet. Quamobrem per legatos impetrata Irene Imperatoris Andronici notha filia, triennióque tantum cum ea exacto, decedit. Vnde qa nullus ſucceſſor aderat, diremptæ ſunt illæ prouinciæ & urbes, quarum aliæ ad Imperatorem unà cum eius filia ſe contulerunt, aliæ proceribus paruerunt, quædam Catelanis è Bœotia incurſantibus ſeruierunt. Tum etiam crebræ à ſacroſancta ſynodo literæ ad Theſſalos, Phthiotas & Pelaſgos miſſæ ſunt, quæ illos & officij monerent, & ijs qui Imperatori nõ parerent, neque ſe cum Romano Imperio, ut cæteri (quemadmodum olim receptum fuiſſet) coniungerent, graues pœnas minitarentur. Verum nihil illæ profecerunt. Atq; hæc ad hunc modum ſe habuerunt.

Theſſalia poſt Ioãnis Ducæ obitum diſtracta.

Eccleſiaſticum fulmẽ in Theſſalos uibratũ

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΓΡΗΓΟΡΑ, ῬΩΜΑΙΚΗΣ ἱστορίας λόγος ὄγδοος.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΒΙΒΛΙΟΥ η.

Περὶ τῆς αἰτίας τῆς τῶν βασιλέων διαστάσεως.
Θάνατος τοῦ βασιλέως μιχαήλ.
Περὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους στάσεως τῶν γενουιτῶν λατίνων.
Παραίτησις τοῦ πατριάρχου ἰωάννου.
Περὶ τοῦ πατριάρχου γερασίμου.
Περὶ τοῦ κωνσταντίνου τοῦ δεσπότου.
Περὶ τῆς δευτέρας αἰτίας τῆς τῶν βασιλέων διαστάσεως.
Περὶ τῆς τρίτης αἰτίας.

περὶ

NICEPHORI GREGORAE ROMANAE HISTORIæ Liber octauus.

CAPITA LIBRI VIII.

De cauſis Imperatorum diſsidij.
Michaelis Imperatoris obitus.
De Latinorum Genuenſium ſeditione.
Ioannis patriarchæ reſignatio.
De Geraſimo patriarcha.
De Conſtantino Deſpota.
De altera cauſa diſsidij Imperatorum.
De tertia cauſa.

Digitized by Google

De Syrgianne, & ut Imperatoris fugam promouerit.

De hinnitu equi S. Georgij in palatio.

Ut filia magnum Logothetam conſolata fuerit.

Conſilium ab autore Logotheta datum.

Imperatoris inquiſitio aduerſus iuniorem Imperatorem, nepotem ſuum.

De fuga Imperatoris iunioris Andronici.

Copioſior explicatio de Republica.

De iureiurando poſt diſſidium.

Legatio Imperatoris ad iuniorem Imperatorem.

Induciæ & primæ pactiones Imperatorum.

Narratio autoris de ſuis rebus.

Imperatoris laudatio.

De miris quorundam præſtigiatorum factis.

De Syrgiannis fuga à iuniore Imperatore.

De altero iurgio Imperatorum.

De iunioris Imperatoris matre in carcerem coniecta.

De uarijs & callidis conſilijs iunioris Imperatoris.

De Conſtantini Deſpotæ coercione, & iunioris Imperatoris erga ipſum humanitate.

De altera Imperatorum reconciliatione.

De Eſaia patriarcha.

De Syrgianne in carcerem coniecto.

De paſchatis emendatione conſilium.

De coronatione Imperatoris.

De Cralis affinitate.

De legatione ad Cralem miſſa, & quid in itinere acciderit.

De barbarico telo, quo pes Imperatoris uulneratus eſt.

De Manichæis, qui ad orthodoxam Eccleſiam redierunt.

De oſtentis, quæ urbis expugnationem præceſſerunt.

NOVAS

Περὶ τοῦ συργιαννοῦ, καὶ ὅπως συνήργησεν εἰς τὴν τοῦ βασιλέως φυγήν.

Περὶ τοῦ χρεμετίσαντος ἵππου τοῦ ἁγίου γεωργίου ἐν τῷ παλατίῳ.

Παραμυθητικοὶ λόγοι πρὸς τὸν μέγαν λογοθέτην.

Συμβουλὴ τοῦ συγγραφέως πρὸς τὸν μέγαν λογοθέτην.

Ἔλεγχος καὶ δοκιμασία τοῦ βασιλέως πρὸς τὸν βασιλέα τὸν ἔγγονον αὐτοῦ.

Περὶ τῆς φυγῆς τοῦ βασιλέως ἀνδρονίκου τοῦ νέου.

Διήγησις πλατυτέρα περὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων.

Περὶ τῶν ὅρκων τῶν μετὰ τὴν διάστασιν.

Πρεσβεία τοῦ βασιλέως, πρὸς τὸν νέον βασιλέα.

Σπονδαὶ καὶ συμφωνίαι πρῶται τῶν βασιλέων.

Διήγησις τοῦ συγγραφέως περὶ τῶν κατ' αὐτόν.

Ἐγκώμιον τοῦ συγγραφέως εἰς τὸν βασιλέα.

Περὶ θαυματοποιῶν τινῶν, καὶ τῶν ἔργων αὐτῶν.

Περὶ τῆς τοῦ συργιαννοῦ φυγῆς ἐκ τοῦ νέου βασιλέως.

Περὶ τῆς δευτέρας μάχης τῶν βασιλέων.

Περὶ τῆς καθείρξεως τῆς δεσποίνης τῆς μητρὸς τοῦ νέου βασιλέως.

Περὶ τῶν ποικίλων καὶ φρονίμων ἐννοιῶν τοῦ νέου βασιλέως.

Περὶ τῆς κατασχέσεως κωνσταντίνου τοῦ δεσπότου, καὶ τῆς περὶ αὐτοῦ φιλανθρωπίας τοῦ νέου βασιλέως.

Περὶ τῶν δευτέρων σπονδῶν τῶν βασιλέων.

Περὶ τοῦ πατριάρχου ἡσαΐου.

Περὶ τῆς κατείρξεως τοῦ συργιαννοῦ.

Συμβουλευτικὸς περὶ τῆς τοῦ πάσχα διορθώσεως.

Περὶ τῆς τοῦ βασιλέως στεφηφορίας.

Περὶ τῆς τοῦ κράλη συμπενθερείας.

Περὶ τῆς πρὸς τὸν κράλην πρεσβείας, καὶ διήγησις τῶν κατὰ τὴν ὁδόν.

Περὶ τοῦ βαρβαρικοῦ βέλους τοῦ τρώσαντος τὸν πόδα τοῦ βασιλέως.

Περὶ τῶν μανιχαίων τῶν προσελθόντων τῇ ὀρθοδόξῳ ἐκκλησίᾳ.

Περὶ τῶν πρὸ τῆς ἁλώσεως τῆς βασιλευούσης γεγονότων σημείων.

ΕΠΕΙ

ΕΠΕΙ δὲ καινοτέρων ὑποθέσεων ἄρχεσθαι μέλλομεν, ἀναγκαῖον ἀναλαβόντας τὸν λόγον, εἱρμόν τινα καὶ τάξιν τῇ πολυπλόκῳ σειρᾷ χορηγεῖν τῶν πραγμάτων, ὡς ἂν μὴ ἀσαφὴς ὁ λόγος ἐπὶ τὰς τῶν ἀκουόντων ψυχὰς προσελαύνων, ἀηδής τε φαίνηται καὶ ἀρκναίων ἀδιακῶς. τῷ βασιλεῖ Μιχαὴλ παῖδες ἐκ Μαρίας τῆς ἐξ Ἀρμενίας ἐληλυθυίας αὐτῷ γυναικὸς ἐγένοντο, θήλειαι μὲν δύο, Ἄννα καὶ Θεοδώρα· ὧν ἡ μὲν Ἄννα ἀπιοῦσα, συνεζύγη Θωμᾷ τῷ τῆς Ἠπείρου καὶ Αἰτωλίας ἄρχοντι, ἣν εἶχε μετὰ ταῦτα φονεύσας Θωμᾶς ὁ ἐκείνου ἀδελφιδοῦς Κόντος· ἡ δὲ Θεοδώρα ἀπιοῦσα συνεζύγη Σφενδοσθλάβῳ, τῷ τῶν Βουλγάρων ἄρχοντι. θυγατέρες μὲν οὖν δύο αὗται τῷ βασιλεῖ γεγόνασι Μιχαήλ· ἄρρενες δ' ὁμοίως δύο, Ἀνδρόνικός τε ὁ βασιλεὺς καὶ Μανουὴλ ὁ δεσπότης. τὸν μέντοι Ἀνδρόνικον τοσοῦτον ἐκθύμως ὁ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος καὶ πάππος ἠγάπα, καὶ οὕτω τῆς θέας αὐτοῦ γε ἐξήρτητο, ὥστε πάντας πρωτογενεῖς τε καὶ ὑστερογενεῖς υἱοὺς καὶ θυγατέρας καὶ ἐγγόνους, ἐν δευτέρᾳ καὶ τρίτῃ χείρως τίθεσθαι μοίρᾳ, καὶ πάντας εἰ δέοι ῥᾳδίως ἕτοιμος εἶναι προΐεσθαι δι' ἕνα γε τοῦτον· τοῦτο μὲν καὶ διὰ τὴν τῆς βασιλείας μονιμωτέραν διαδοχήν, τοῦτο δὲ καὶ διὰ τὴν εὐφυΐαν τῆς γνώμης, τοῦτο δὲ καὶ διὰ τὸ τῆς ὄψεως κάλλος, ἴσως δὲ καὶ διὰ τὴν ὁμωνυμίαν· ὥστε δεῖν αὐτά γε ταῦτα καὶ παρ' ἑαυτῷ τρέφειν ἐκεῖνον δεῖν ἐν παιδείᾳ βασιλικῇ, καὶ ἅμα τῇ νύκτωρ καὶ μεθημερίαν αὐτοῦ δαψιλῶς θεωρίᾳ τρυφᾶν καὶ ἀγάλλεσθαι. ἐπεὶ δὲ καὶ εἰς τὸν ἔφηβον ἧκεν ὁ νέος Ἀνδρόνικος, ἐν ᾧ τῆς ἡλικίας ἀκμαιότερον αἱ ἡδοναὶ περὶ τὴν φύσιν ἐπανίστανται, καὶ ζητοῦσιν ἐλευθερίαν μηδὲν ἐπιφερομένην κεκολασμένον, καὶ μάλιστα ἐν ἀξίᾳ βασιλικῇ, καὶ αὐθάδει νεότητι, τότε δὴ πολλοῖς τοῖς ἡλικιώταις ἦν ἐξουσία πάντα κατ' ἔφεσιν ὑφηγεῖσθαι, ὁπόσα νεωτερίζουσι γνῶμαι τῇ βουλήσει πάντα ἀναμεμιγμέναι, καὶ ὅλους χαλινοὺς αἰδοῦς ἀποπτύσασαι. καὶ πρῶτα μὲν ἤρξαντο περιάγειν αὐτὸν εἰς περιπάτους καὶ θέατρα καὶ κυνηγέσια· ἔπειτα εἰς νυκτερινὰς περιπλανήσεις οὐ πάνυ τοι βασιλεῦσιν ἁρμοζούσας· αὗται δὲ πολλῶν ἀπαιτοῦσι χρημάτων δαπάνην. τοῦ δ' οὐκ ἦν εὐπετές, τοῦ βασιλέως καὶ πάππου σταθμοῖς καὶ μέτροις οὐ πολὺ τὸ μεγαλοπρεπές τε καὶ φιλότιμον ἐπισυρομένοις, τὴν ἡμερησίαν αὐτοῦ χορηγοῦντος τροφήν. ἐντεῦθεν φιλίαι πρὸς Λατίνους ἐσπεύδοντο, τῶν ἐν τοῖς Γαλάτου τὴν οἴκησιν κεκτημένων, καὶ μάλιστα ὅσοι πλούτῳ κομῶντες ἦσαν μακρῷ· ἐντεῦθεν δάνεια καὶ ὀφειλαί, καὶ ζητήσεις χρημάτων· ἐντεῦθεν βουλαὶ καὶ μελέται λαθραίας φυγῆς. ὁρῶντι γὰρ τὸν πάππον Ἀνδρόνικον μακρὸν ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας παρατείνοντα χρόνον, καὶ μετ' ἐκεῖνον ἔφεδρον τῆς αὐτοκρατορίας αὖθις τὸν ἑαυτοῦ πατέρα Μιχαὴλ τὸν βασιλέα, ἀπογινωσκομένην ᾔδει καὶ αὐτὴν ἐλπίζειν περὶ ἑαυτοῦ τὴν αὐτοκρατορίαν ἐπινομίζειν. ἔθεν τὸ περὶ τὴν φιλαρχίαν λίχνον τῶν λογισμῶν μικροψυχία τις οὐ μάλα ἀγεννὴς ἐφ' ἱκανὸν ἐπιβοσκομένη, πρὸς τοιαύτας ἐξοκέλλειν ἠνάγκαζε τὰς μελέτας. μηδὲ γὰρ θέλων ὑπὸ τοῦ πάππου καὶ βασιλέως, καθάπερ ὑπὸ παιδαγωγοῦ παιδονομεῖσθαι, καὶ ἄλλων λατρεύειν βουλήμασιν ὥσπερ παιδίον ἀεί, αὐτονομίαν ἐζήτει βασιλικὴν καὶ ἀφθονίαν πραγμάτων, ὥστε ἑαυτόν τε ἔχειν τὸ διαρκές, καὶ ἄλλοις οἷα βασιλεὺς ὑπηκόοις χαρίζεσθαι. ἐπεὶ δ' ἀδύνατον ἐδόκει γοῦν εἶναι τοῦτο ζῶντος τοῦ πάππου, καὶ τοῦ πατρὸς ἐντεῦθεν καθημένου,

πρὸς

NOVAS res deſcribere ingreſſo, quædam repetenda ſunt, ut hiſtoriæ tam uariæ ſeries conſeruetur: & minus moleſta ſit lectoribus oratio, ſi perſpicua fuerit. Michael Imperator ex Armeniaca Maria duas puellas ſuſcepit, Annam & Theodoram: quarum illa primùm Thomæ Epiri & Aetoliæ principi, pòſt Conto Thomæ huius nepoti & percuſſori nupſit: Theodoram uerò Sphendoſthlabus Bulgarorum princeps duxit. Totidem quoque mares ex eâdem procreauit, Andronicū Imperatorem & Manuelem Deſpotam. Ex his Andronicum tanto amore proſecutus eſt auus Andronicus, ita eius aſpectu gauiſus, ut omnes & antè & pòſt natos filios filias, nepotes neptes, multo minoris faceret, omnésque quàm hunc unum perire mallet, ſi optio daretur, tum ob firmiorem Imperij ſucceſsionem, tum propter ingenij præſtantiam, tum propter uultus maieſtatem. Forſitan & ſimilitudo nominis aliquid ad beneuolentiam fecit. Quibus de cauſis eum apud ſe regia diſciplina inſtituendum, eiuſq́ conſpectu noctu atque interdiu fruendum eſſe, lætandúmque cenſuit. Cum autem iam adoleſcentiæ limen ingreſſus eſſet, quo tempore uoluptatum ardor maximus exiſtere ſolet, omnis caſtigationis & modeſtiæ inimicus fuit, in regia pręſertim poteſtate, & flore adoleſcentiæ. Ad hæc, æquales eius omniū earū cupiditatū quas effrenes adoleſcentię libidines ferūt, miniſtros atq; autores ſeſe præbuerūt. Ac primùm ad deambulationes, ad uenatiōes, ad ſpectacula educere illū cœperūt: deinde ad nocturnas uagatiōes, nō ſatis dignas imperio. Quæ res cum magnos ſumptus poſtularent: auus uerò certam ſummam, eamq́ frugalem, pro uictu quotidiano numeraret: in amicitiam Latinorum, pręſertim diuitum, qui Galatæ habitabant, ſeſe inſinuat. Inde pecunia mutua, æs alienum, inquiſitio pecuniarum: inde conſilia & conatus clandeſtinæ fugæ. Nam cum auum Andronicum diu uiuere, eóque defuncto patrem ſuum Michaelem ſucceſſurum eſſe cerneret: ſpem potiundi Imperij abijciebat. Vnde ambitioſæ cogitationes, & animi puſillitas, generoſum pectus longo tempore affligentes, in talia illum conſilia impulerunt. Quum enim auo tanquam pædagogo parêre, & aliorum uoluntatibus ſeruire inſtar pueri nollet, Imperatoriam licentiam & copiam rerum requirebat: ut & ipſe, quod ſatis eſſet, haberet: & alios, ut Imperator miniſtros ſuos, remunerari poſſet. Quod cum auo uiuente, patréque rerum potiente non licere cerneret,

aliarum

Maria Michaelis imperatoris filia.

Theodora.

Andronic⁹ iunior auo charus.

Andronic⁹ iunior es alienum luxu contrahit.

Andronic⁹ iunior fugam parat.

Digitized by Google

aliarum prouinciarum dominatum ambiebat, nunc Armeniam matris cauſa ad ſe pertinentem, nunc Peloponeſum, nũc Lesbum & Lemnum, cæteráſque maris Aegei inſulas ſomniabat. Quæ cum cláculum modò ad patrem, modò ad auum deferrẽtur: nunc ab hoc, nunc ab illo clám impediebantur. Et ut plurima ſilentio tranſeam, noctu ad mulierem non ſané ignobili familia ortam, meretricis uerò præditam moribus, comeſſatum ibat. Eam porrò quidam adoleſcens formoſiſſimus, & alter Adonis, mutuò deperibat. Vnde Imperator Andronicus æmulatione inflãmatus, ſagittarios & gladiatores circa meretriculæ ædes in inſidijs collocat. Quodam autem tempore intempeſta nocte Manuel Deſpota fratrem Imperatorem querẽs, caſu quodam illác prætérijt. quem cum Imperatorij ſpeculatores properantem cernerent, nec per tenebras cognoſcerent, mulierculæ amatorem eſſe rati, crebris telis impetunt. unde ille ictu letali accepto, ex equo delabitur: & concurſu militum facto agnitus, ſemianimis in palatium ęgrè defertur. Quod factum mané cognitum, Imperatorem ingẽti triſticia affecit, non præſens modò tempus intuentem, ſed futura etiam prudenter conſiderantem. Cæterùm Manuele Deſpota ex eo uulnere defuncto, & fama ad Imperatorẽ Michaelem Theſſalonicæ tum degentẽ perlata, quid dicam? Tanta enim doloris acerbitate in uarijs cogitationibus eſt commotus, ut graui morbo correptus, paulo pòſt é uita diſcederet. Senex autem Imperator Andronicus, eo mœrore, ea ſolicitudine cõfectus eſt, cuius uix exemplũ reperiatur. Qua de re poſtea dicemus.

Manuelis Deſpotæ fortuita cædes.

DE DISSIDIO *Latinorum.*

HOc tempore ſeditio & tumultus non paruus apud Genuæ habitatores eſt exortus. Eſt autem Genua maritima Italiæ urbs uerſus Occidentem, intra Tyrrhenos & Alpes ſita: á duobus primùm condita populis qui Guelphi & Gibellini appellantur. quorum hi longo tempore & gloria & creandorum magiſtratuum autoritate præſtiterunt. deinde mutata fortuna, Guelphorum familia ſuperior euaſit, & omne illud ius ad ſe tranſtulit: altera familia in exilium acta, ne recuperatis aliquando uiribus, ueterem ſibi dignitatem uendicaret. Quæ fama cum è metropoli ad Genuenſes ubiuis gentium habitantes perueniſſet, idem & illos facere coegit. Hinc pugnę, & inteſtina Genuenſiũ bella ubique. Nam qui pulſi erant, conducto milite aduerſarios infeſtabant. Cum aũt poſt Imperatricis exequias, Cralęna filia eius diutius

Genua.

Guelphi. Gibellini.

Cralena inuita ad maritum redit.

πρὸς ἑτέρας ἐσκόπει χωρῶν ἐπικρατείας· καὶ νῦν μὲν Ἀρμενίαν ὠνειροπόλει, ἅτ᾽ ἐκ μητρὸς αὐτῷ προσήκουσαν· νῦν δὲ Πελοπόννησον, νῦν δὲ Λέσβον καὶ Λῆμνον, καὶ ὅσαι τὸ πολὺ τοῦ Αἰγαίου πληροῦσιν· ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰς ἀκοὰς ᾔει λάθρα, νῦν μὲν τοῦ πατρός, νῦν δὲ τοῦ πάππου. ὅθεν καὶ λάθρα νῦν μὲν ὑπ᾽ αὐτοῦ, νῦν δ᾽ ὑπ᾽ ἐκείνου διεκόπτετο. καὶ ἵνα σιωπῇ παραδράμω τὰ πλεῖστα, νύκτωρ ἐκώμαζε πρὸς γυναῖκά τινα, γένει μὲν τῶν οὐκ ἀσήμων, τὸν δὲ τρόπον ἑταίραν. ταύτης ἐραστὴς ἦν καὶ ἐρώμενος ἕτερος Ἄδωνις ἄλλος, τῶν ἐν ἡλικίᾳ τις καὶ ὥρᾳ διαπρεπῶν. δι᾽ ὃν καὶ ζηλοτυπία τις πυρπολοῦσα τὴν Ἀνδρονίκου τοῦ βασιλέως ψυχήν, τοξότας καὶ ξιφηφόρους ἠνάγκαζε προλοχίζειν περὶ τὴν τῆς ἑταίρας οἰκίαν. ἐν μιᾷ τοίνυν περὶ μέσας που νύκτας τὸν βασιλέα ζητῶν ὁ ἀδελφὸς καὶ δεσπότης, ἔτυχεν ἐκ ταὐτομάτου συμβὰν οὑτωσί, παριὼν περὶ τὴν τῆς ἑταίρας οἰκίαν. ὃν οἱ τοῦ βασιλέως σκοποὶ θεασάμενοι σπουδῇ προσελαύνοντα, καὶ μὴ γνόντες διὰ τὸ σκότος ὅστις εἴη, ἀλλὰ τὸν τῆς ἑταίρας ὑποτοπάσαντες εἶναι ἐρώμενον, συχνὰ κατ᾽ αὐτοῦ ῥίπτουσι βέλη. καὶ μὲν διὰ καιρίαν ἐκεῖνος δεξάμενος, πίπτει τοῦ ἵππου. κἄπειτα συνδραμόντες καὶ γνόντες ὅστις εἴη, φοράδην εἰς τὰ βασίλεια φέρουσι ζῶντα καὶ μάλα μόλις. τοῦτο μεθημερὰν γνωσθὲν τῷ πάππῳ καὶ βασιλεῖ, μεγάλας ἐνέσπειρε καὶ σφοδρὰς τὰς ἀνίας, οὐ μόνον πρὸς τὸ παρὸν ἀφορῶντι, ἀλλὰ καὶ τοῦ μέλλοντος δεινῶς στοχαζομένῳ. ἐπεί γε μὴν τοῦ δεσπότου Μανουὴλ ἐκ τῆς τοιαύτης θανόντος πληγῆς, καὶ εἰς τὸν βασιλέα Μιχαὴλ ἐν Θεσσαλονίκῃ διατρίβοντα, ἧκεν ἡ φήμη, τί χρὴ λέγειν; τοσοῦτο γὰρ δραστικώτερον βέλους παντὸς ἐπέπεσεν ἀχθὲν περὶ τὴν ἐκείνου καρδίαν τὸ τραῦμα, ὥστε κατασεισθέντι καὶ βαπτισθέντι συχνοῖς τοῖς τοῦ πάθους λογισμοῖς, νόσος ἐνσκήπτει δεινή, ἣ δὴ καὶ μετ᾽ οὐ πολὺ τοῦτον ἐξάγει τοῦ βίου. τὸν μέντοι γηραιὸν βασιλέα Ἀνδρόνικον τοσοῦτοι χειμῶνες ἐντεῦθεν καὶ κλύδωνες ἀνέρρηξαν λογισμῶν, καὶ τοσοῦτοι θόρυβοι τὰ αὐτοῦ συνεκύκησαν πράγματα, ὥστε οὐκ ἔχομεν τοῦτ᾽ ἀνενεγκεῖν πρὸς ἓν τῶν φθασάντων παράδειγμα. προϊόντες δ᾽ ἐροῦμεν αὐτά.

θάνατος τοῦ βασιλέως Μιχαήλ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΩΣ *τῶν Λατίνων.*

ἘΝ τούτῳ τῷ χρόνῳ συνέβη γενέσθαι στάσιν τινὰ καὶ θόρυβον οὐ μικρὸν τοῖς τῆς Γενούας οἰκήτορσιν. ἔστι δ᾽ ἡ Γενούα πόλις παράλιος τῶν ἐν Ἰταλίᾳ δυτικωτέρα, μεταξὺ Τυρρηνῶν τε κειμένη καὶ Ἄλπεων. ᾠκίσθη δ᾽ ἀρχῆθεν ὑπὸ δυοῖν γενοῖν τῶν τε Γίλφων καλουμένων καὶ Γιμπελίνων. καὶ ἦν μὲν ἄχρι πλείστων τῶν χρόνων ἐνδοξότερόν τε καὶ τὰς ἀρχαιρεσίας ἐξ αὐτοῦ ποιούμενον, τὸ τῶν Γιμπελίνων. ἔπειτα ὀστράκου μεταπεσόντος, ἐπικρατέστερον τὸ τῶν Γίλφων καθίστατο γένος, καὶ πᾶσαν πρὸς ἑαυτὸ τὴν τάξιν ἐκείνην μετήνεγκέ τε, καὶ πάμπαν ἐξόριστον τῶν Γενουαίων πεποίηκε θάτερον τοῖν γενοῖν, ὡς μὴ ὀψέ ποτε δύναμίν τινα προσειληφώς, αὖθις ἀναστρέψῃ τὴν τάξιν. ἐκεῖθεν ἡ φήμη δραμοῦσα, καὶ τοὺς πανταχῇ τῆς γῆς τῶν Γενουαίων οἰκήσεις τὰ ὅμοια τῇ μητροπόλει πράττειν ἠνάγκασεν. ἐντεῦθεν μάχαι καὶ πόλεμοι τῶν Γενουαίων πανταχῇ κατ᾽ ἀλλήλων. οἱ γὰρ ἐξωσθέντες, μισθοφορικάς τινας δυνάμεις ἔξωθεν προσλαμβάνοντες, κακῶς τοὺς ἐξώσαντας διετίθεσαν. ἐπεὶ δὲ καὶ μετὰ τὴν τῆς βασιλίδος ἐξόδιον ταφήν, Κραλαῖνα ἡ θυγάτηρ αὐτῆς

ἐπὶ πλεῖον

ἐπὶ πλεῖον τῷ Βυζαντίῳ ἐνδιατρίβειν ἐβούλετο, ἀκούει πρέσβεις ἐκ τοῦ συζύγου αὐτῆς δηλαδὴ τοῦ κράλη σερβίας, ἀπειλὰς κατὰ τῆς ῥωμαίων φέροντες γῆς, εἰ μὴ τάχιστα παρὰ τὸν σύζυγον αὐτὴ ἀφίκοιτο. ὁ μέντοι βασιλεὺς τὰς ἀπειλὰς τοῦ γαμβροῦ δείσας, μὴ καὶ εἰς ἔργον αὐτὰς ἐξενέγκῃ (ῥᾴδιον γὰρ ἦν ἐκείνῳ διὰ τὸ πολλὴν περιεῖναι στρατιωτικὴν δύναμιν) ἀποπέμπει ταύτην εὐθύς. ἦν δὲ τηνικαῦτα δεύτερόν τε καὶ εἰκοστὸν αὕτη τῆς ἡλικίας ἄγουσα χρόνον. δείσασα τοίνυν μὴ ἀπελθοῦσα φονευθείη πρὸς τοῦ ἀνδρὸς, ὑποπτεύοντος μὲν αὐτῇ ἀεὶ, νῦν δὲ καὶ πρὸς μεγάλην ὀργὴν ἐκκαυθέντος, ἔγνω τὸ μοναχικὸν ὑπελθοῦσα σχῆμα, φυγεῖν οὑτωσὶ τὴν αὐτοῦ συνδιαίτησιν. τοῦτο μὲν οὖν ἐνταυθοῖ παρὰ τῷ πατρὶ διατρίβουσα ποιεῖν οὐκ ἠνείχετο, διὰ τὸ μὴ καὶ τὸν πατέρα καίτοι συνειδότα, καθυποβαλεῖν ἂν φανερὰν τὴν τῆς συνεργίας αἰτίαν, καὶ πρὸς φανερὰν κινῆσαι μάχην τὸν κράλην κατὰ τοῦ πατρός. διὸ μέχρι τῆς πολίχνης τῶν σερρῶν, ὡς εἶχε σχήματος ἀπελθοῦσα, καὶ συχνὰς ἡμέρας κἀκεῖ διατρίψασα, λάθρα παρά τινος ῥάκος ὠνησαμένη μοναχικὸν, μιᾷ τῶν νυκτῶν ἐνεδύσατο τοῦτο. ἐπεὶ δὲ οὕτω παρ' ἐλπίδα μεθημερίαν φανεῖσα τοῖς μετ' αὐτῆς τριβαλλοῖς, ἔκπληξίν τε καὶ ταραχὴν ἐνέβαλεν οὐ μικρὰν, ὡς βουληθῆναι παράβολόν τι δι' ἀνάγκην αὐτοὺς καὶ φόβον δεσποτικὸν ἐπ' αὐτῇ τι πραγματεύσασθαι. ἢ γὰρ διαρρῆξαι τὸ ῥάκος, καὶ ἄκουσαν αὐτὴν ἂν τὸν ἄνδρα ἀγαγεῖν, ἢ τό γε δεύτερον, αὐτῇ διαχειρίσασθαι, καὶ μὴ ζῶσαν αὐτὴν, ὡς πορρωτάτω τε τοῦ ἀνδρὸς οἰκεῖν, καὶ ἅμα δριμείαις τε καὶ σφοδραῖς ταῖς ἀνίαις ἐμπλῆσαι τὸν ἐκείνου θυμόν. ἀλλὰ φθάσας ὁ ταύτης ἀμφιμήτριος ἀδελφὸς κωνσταντῖνος ὁ δεσπότης (παρῆν γὰρ καὶ αὐτὸς) διόρθωσιν τοῦ καινοτομήματος ἐπεπράχει, ὃ πράως ἐνεγκεῖν τὸν κράλην τὸ δρᾶμα οἰόμενος. ῥήγνυσι γὰρ βιαίως περιδραμὼν τὸ ῥάκος ἐκεῖνο, καὶ τὸ συνῆθες αὖθις ἐνδύσει σχῆμα· καὶ παραδοὺς τοῖς τριβαλλοῖς, ἄκουσάν τε καὶ κλαίουσαν, ἀπάγειν ἐκέλευσε τῇ ταχίστῃ. καὶ τοῦτο μὲν τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον.

ΠΑΡΑΙΤΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡχου ἰωάννου γλυκίος.

Ὁ δὲ πατριάρχης ἰωάννης γλυκὺς, συνιδὼν ὡς ἀνέλπιστά οἱ τὰ τῆς ὑγιείας ἤδη καθίστη, καὶ τὸ μὲν τῆς πνευματικῆς ταύτης ἀρχῆς λειτούργημα πολλῆς δεῖται σωματικῆς ἰσχύος καὶ ῥώμης, πολλῆς δ' αὖ ἑτέρωθεν ἠρεμίας δεῖ κάμνοντι σώματι· κἀκ τοῦ ἐναντίου δ' ἔτι καὶ σχολῆς τῆς ἔξωθεν μακρᾶς ψυχῇ συγκαμνούσῃ καὶ περισπωμένῃ ταῖς τοῦ σώματος ἀλγηδόσι. διὰ γὰρ αὐτό γε τοῦτο δύο συμβαίνει ταῦτ' ἐναντιώτατα· μήτε γὰρ τὴν τῶν ἀνὰ χεῖρας πραγμάτων διοίκησιν διὰ λείας καὶ ἀκμαζούσης φέρεσθαι τῆς ὁδοῦ, μήτε τὸν λαὸν ἀνύβριστον δύνασθαι φέρειν ἐπ' αὐτὸν γνώμην τε καὶ γλῶτταν· ἐν μέσῃ τῇ τῶν πραγμάτων ἀπείρῳ πορείᾳ, καὶ σχολὴν ἑαυτῷ προμηνύσας εἶναι τὸ ἤδη, καὶ τῆς πολλῆς ἐξ ἑτέρας καὶ ποικίλης τοιαύτης περιφορᾶς ἀναχώρησιν. ταῦτ' ἄρα καὶ τοῖς αὐτοῦ βουλήμασιν ὁ βασιλεὺς ἐπινεύει, καὶ τὴν τῆς κυριωτίσσης μονὴν εἰς οἴκησιν ἀπονέμει, πρὸς ἣν δὴ καὶ ἀφικνεῖται κατὰ τὸ τέταρτον τῆς αὐτοῦ γε πατριαρχείας ἔτει, τὸν πατριαρχικὸν ὅπως ποτὲ παραιτησάμενος θρόνον. κἀκεῖ νοσοκομούμενος, ὡς ἐνῆν, διὰ τὴν τῶν χειρῶν καὶ ποδῶν παντελῆ πάρεσιν, ἐδεδίει καθημερίαν τὸν θάνατον. ὅθεν οὐ πολλοῦ τινα πλοῦτον καταγαγὼν ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου, διὰ τὸ μὴ φιλοχρήματος εἶναι κατὰ τοὺς πλείους, ἀλλὰ μικρόν τι καὶ εὐαρίθμητον, τοῦτον μὲν εἰς περιποίησιν ἀνάλωσε τῆς μονῆς. ἐμὲ δὲ προσκαλεσάμενος, τὴν τελευταίαν αὐτοῦ βούλησιν ἐν χάρτῃ διαθέσθαι ἠξίου· σφόδρα γὰρ τοῖς ἐμοῖς ἠρέσκετο λόγοις.

tius Byzantij cõmoratura eſſet: maritus eius legatos in urbẽ mittit, qui Romanis ꝓuincijs cladem minitarent̃, niſi uxor quamprimùm ad ſe reuerteret̃. Quare Imperator generi minis territus, cui ꝓpter militares copias uerba ad rem conferre promptũ eſſet, filiã ſtatim ablegat, annum ętatis alterũ & uigeſimũ tum agentẽ. Quæ uerita, ne reuerſa à marito ſemper ſuſpicaci, tum uerò ira etiã percito cæderetur: monaſticũ habitum, quo tutior eſſet ab iniuria, induendũ eſſe cogitauit. Id uerò, dum in urbe uerſabatur, facere noluit, ne & patrẽ, quamuis cõſcium, manifeſto crimine implicaret, & ad apertũ bellum illi faciendum Cralem concitaret. Quare uſq; ad Serras oppidulum priorẽ ueſtitũ retinuit: atque ibi etiam dies cõplures cõmorata, clàm emptũ à quodam cucullũ noctu induit: in quo mane præter ſpem conſpecta, Triballos miniſtros ſuos haud mediocriter perturbauit: adeò ut ex neceſsitate & herili metu aliqd grauius in eam conſulturi uiderent̃, aut cucullũ laceraturi, & inuitam ad maritũ reducturi: aut ipſam interfecturi, ut mortua quàm remotiſsima à marito, animum eius nullo mœrore ſauciaret. Sed Conſtantinus Deſpota frater eius uterinus (nam & ipſe aderat) interceſsit, fabulam illã Cralem ægrè laturum ratus: ac ui lacerato cucullo, ſolitis ornatam ueſtibus Triballis eam reddit, quàm celerrimè domum reducendã, quantumuis inuitam & plorantem. Atq; hęc ita ſe habuerunt.

Conſtantinus Deſpota.

PATRIARCHAE GLYcys reſignatio.

AT patriarcha Ioannes ſpe recuperandę ualetudinis abiecta, cũ ſacra patriarchæ functio magnas corporis uires poſtulet, cõtraq; magna tranquillitate ſit opus & ocio ægrotanti, animo etiam corporis dolorib. diſtracto: unde cum duę res maximè inter ſe pugnãtes exiſterent, ꝗ nec quotidiana negocia cõmodè expediri, nec uulgi conuicia reprimi poſſent: in medio negociorũ ueluti curſu fatigatus, ocio ſuo cõſulere, atq; è medio ſecedere ſtatuit. Quibus de cauſis Imperator annuit, eiq; Cyriotiſſę monaſteriũ, in quo habitaret, aſsignauit: in q̃d ſe quarto anno patriarchatus cõtulit. ubi ualetudinẽ, ut licuit, curauit, mortẽ ꝓpter manus & pedes reſolutos indies timens. Quare contra morem aliorum, quippe uir minimè auarus, non magnas opes è patriarchatu ſecum abſtulit: ſed paruam pecuniam, quam in monaſterij conſeruationem impendit: méque, cuius ſtylum ualde probabat, accerſito, teſtamentum condidit.

κενοδοξίας σοφιστικῆς ἐπίδειξις.

PATRIARCHAE teſtamentum.

Vitæ fragilitas conſideranda.

CVm omnes mortales mortis meminiſſe decet, ac ſobrijs oculis rerum humanarum umbram intueri: conſiderantes, ut alium ſubitò terra operuerit, priuſquam res ſuas ordinare ex ſententia, & calamitatis inſidias perſpicere poſſet: alium quotidie quaſi cum ſole exorientem, & in theatro uitæ, infinita ſpe plenum obambulantem, in meridiana luce, tenebrarum & obliuionis ſubire ſpecum, ſæpe in flore ætatis, & ſumma uitæ hilaritate & ſecuritate coegerit: quanto magis ijs hoc faciendum eſt, qui ob uitioſam & perturbatam materiam morbis conflictantur, qui multi & uarij uitam infeſtant, & elementorũ compagem diſſoluunt. Hi enim tantum non altera manu fores mortis pulſant: abiectáque uitæ ſpe, oculos in ſepulchri cauernas intendunt. His in primis expedit, animi curam ſuſcipere: qui cum ſit immortalis, immortalem etiam curam deſiderat: ne fortè duplicem ſibi mortem accerſant, & corporum & animorum. Mihi uerò tanto magis hoc, quàm alijs omnibus, faciendum eſt, quanto grauiore morbo totum ferè corpus meum eſt conſumptum. Nam cum iam olim me tota ui oppreſſerit, à me recedere recuſat, ſed perpetuò in penetralibus meis habitat, quaſi domum ſuã occupaſſet: nec unquam corporis mei ſuccũ hirudinis in morem exugere deſiſtit, & rem familiarem meam paulatim ambabus manibus in ſinum medicorum, ueluti marſupium ſuum exhaurit. Cum autem noſter aduerſus illum conatus inanis & irritus fuerit, quid uitæ meæ aduerſitates tam Imperatorijs quàm domeſticis in rebus cõmemorem? Sic enim accidit, ut nuper ſcholam egreſſus, adoleſcẽs adhuc, in aulam receptus, à ſummis Imperatoribus honoribus afficerer non minimis. & ut cætera taceamus, deinde patriarchicum quoque ſolium nos & inuitos & uolentes recepit: inuitos quidem, ob infirmitatis onus penè intolerabile: uolentes, ob expectationem ſanitatis. Cuius ſpes indies mihi blandiens, momento omnia ſuggerebat & uetera & recentia diuini ſpiritus miracula. quorum de numero meam quoque reſtitutionem, Domino impoſitionem manuũ & pontificiam unctionem clementer intuente, fore exiſtimabam. Cum autem à ſenatorijs muneribus ad hunc modum patriarchico ſolio conſcenſo, ijſdem morbi cruciatibus conflictaremur, neque ullum uſquam remedium oſtenderetur: iudicium diuinum, quo in mortem impelleremur, & mediocrem peccatorum non mediocrium caſtigationem eſſe intelleximus. Vnde ſpes ſanitatis irrita prorſus

Morbidi.

Animo conſulendum.

Querela de morbo et laboribus ſuis.

Inanis ſpes ſanitatis.

ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ.

ΠΑΣΙ μὲν οὖν ἀνθρώποις φύσει θανάτου μεμνῆσθαι χρεὼν, καὶ νήφουσιν ὀφθαλμοῖς τὴν τῶν παρόντων κατανοεῖν γινώσκειν σκιὰν, πῶς μὲν τὸν χθὲς καὶ πρότερον ὄντα, κόλποι γῆς ἐξαίφνης εἴληχον, πρὶν τὰ οἴκοι διαθέσθαι κατὰ γνώμην, καὶ πρὶν καλῶς διαβλέψαι τὸν λόχον τῆς συμφορᾶς· καὶ πῶς αὖθις ὁ σήμερον οἴκοθεν οἱονεὶ μετὰ ἡλίου τῶν δὲ συνανατέλλων καὶ ἐμπομπεύων τῇ πανηγύρει τοῦ βίου, μεστὸς ἀπορραύτων ἐλπίδων, ἔπειτ᾽ ἐν μεσημβρίας φωτὸς, σκότους καὶ λήθης ὑπῆλθε μυχοὺς, ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλικίας, πολλάκις καὶ ἑορτῇ τοῦ προσώπου, καὶ ἐν ἀπο τοῦ πάθους ἀνελπιστίᾳ * πολυτελεῖ. πολλῷ δ᾽ οὖν ἀναγκαῖον θανάτου μᾶλλον μεμνῆσθαι, οἷς καὶ νόσος οἵα τις δι᾽ ἀνωμαλίαν τε καὶ ἀταξίαν τῆς ὕλης συμπέπτωκεν, αἷς πολλαῖς τε καὶ ποικίλαις ἄλλοτε ἄλλαις τὸ ἀνθρώπινον κέχρηται σῶμα, συγχεούσαις τε καὶ διασπώσαις τὴν τῶν συνδέσμων στοιχείων ἀλληλουχίαν. οὗτοι γὰρ ἤδη μονονοῦ θατέρᾳ χειρὶ τὴν τοῦ θανάτου κόπτουσι θύραν, καὶ τὸ πλέον τῆς τοῦ ζῆν ἐλπίδος κατόπιν διαλιπόντες, θατέρῳ βλέμματι πρὸς τὰς τῶν μνημάτων ἤδη κεχηνότας διακύπτουσι, τούτοις παντὶ τρόπῳ λυσιτελήσει τῆς οἰκείας φροντίσαι ψυχῆς, καὶ ἀθάνατά γε τῇ ἀθανάτῳ πάσῃ σπουδῇ ποιεῖσθαι, μήποτε διπλοῦν τὸν θάνατον σφίσιν αὐτοῖς προξενήσωσι, τόν τε τοῦ σώματος, τόν τε τῆς ψυχῆς. ἐμοὶ δὲ καὶ μάλιστα πάντων δεινῇ τινι καὶ βαρείᾳ τῇ νόσῳ τὸ μέν πουτὶ σῶμα μικροῦ τελείως ἐκδεδαπάνηται. πάνυ γὰρ ἐκ μακροῦ πανδημός τις ἐνδιατρίψασά μοι, παλινοστήσειν οὐκέτ᾽ αὖθις * βεβούλευται, ἀλλ᾽ ἐμπεφώλευκεν ἐστέπαν ὥσπερ τινὰ ἑαυτῆς οἰκίαν καταλαβοῦσα, καὶ διετέλεσεν ἐσθίει τὴν μὲν ἐμὴν τοῦ σώματος οὐσίαν οἱονεί τις ἐκμυζῶσα βδέλλα, τὴν δ᾽ αὖ περιουσίαν ὑφαιροῦσά μου κατὰ μικρὸν διδύμῃ τὸ λεγόμενον χειρὶ, καὶ τοῖς τῶν ἰατρῶν κόλποις ἐνθησαυρίζουσα, καθάπερ τισὶ ταμιείοις οὖσιν ἑαυτῆς. ἐπεὶ δ᾽ οὖν ἡ πρὸς αὐτὴν ἡμετέρα σπουδὴ, μάταιος ἦν καὶ ἀνόνητος ὄχλος, ὡς εἰς πῦρ (τὸ τοῦ λόγου) ξαίνοντες ἐδοκοῦμεν, τί ἄν τις ἐκτραγῳδοίη, ὅποσά μοι κατὰ τὸν βίον ἐναντιώδη, ἔν τε τοῖς βασιλείοις, ἔν τε τοῖς κατ᾽ οἶκον πράγμασι; συμβέβηκε γάρ μοι καὶ τοῖς βασιλείοις ἐντετύχθαι, ἄρτι τῶν λόγων ὑπανακύψαντι, καὶ τὸν ἔφηβον παραλλάττοντι, καὶ τιμῶν παρὰ τοῖς δεσπόταις βασιλεῦσιν ἠξιῶσθαι οὔτοι γε ἐλαχίστων· καὶ ἵνα τὰ ἐν μέσῳ παρέλθωμεν, ἔπειτα δὲ καὶ ὁ πατριαρχικὸς ἡμᾶς ὕστερον εἴληφε θρόνος, καὶ δὴ καὶ προσηγάγετο ἄκοντάς τε καὶ οὐκ ἄκοντας, ἄκοντας μὲν διὰ τὸ μὴ σφόδρα ἀνεκτὸν τῆς ἀσθενείας βάρος, θάτερον δὲ διὰ τὸ τῆς ὑγιείας προσδοκήσιμον. ἡ γὰρ ταύτης ὑποσαίνουσα καθεκάστην ἐλπὶς, πάντα μοι ὑπεμίμνησκεν ἐν ἀκαρεῖ παλαιά τε καὶ νέα τοῦ θείου τεράστια πνεύματος, ὧν ἴσως ἐν τι καὶ τοὐμὸν ἔλεγον ἔσεσθαι, εἰ φιλανθρώπως ἴδοι κύριος ἤδη τῇ χειροθεσίᾳ, καὶ τῷ τῆς ὑψηλῆς ταύτης ἀρχιερωσύνης χρίσματι. ἐπεὶ δ᾽ οὖν ὅμως οὑτωσὶ κατὰ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἐκ τῶν συγκλητικῶν ἀρχῶν μετῳκήσαμεν, κἂν τοῖς αὐτοῖς αὖθις ἦμεν δεινοῖς τοῦ νοσήματος, καὶ λύσις οὐδαμόθεν οὐδ᾽ ἡτισοῦν ἑωρᾶτο, ἔγνωμεν κρίσιν εἶναι τοῦ θεοῦ, πρὸς θάνατον συνωθοῦσαν ὁλοσχερῶς, καὶ παιδείαν ἴσως μετρίαν, ὧν οὐ μετρίως ἡμάρτομεν. ἔνθεν καὶ τὰ μὲν τῆς ὑγιείας ἤδη φροῦδα καὶ ἀπ᾽ ἐλπίδος

* πατικὰ

* βεβίωται

ἐλπίδος ἐγίγνετο. τὰ δὲ τῆς τελευτῆς, καὶ σφόδρα γέ τοι, ὡς ἔφημεν, οὐκ ἀνέλιπε. καὶ τί γὰρ ἄλλο γ' ἐχρῆν, ὁπότε τὴν μὲν τῆς σαρκὸς ἰκμάδα μικροῦ πᾶσαν ἐκρυήκασαν ἔβλεπον ἤδη· ἰατρῶν δὲ παῖδας, οὐ κατὰ τοὔνομα ὄντας, ἀλλ' οὐδὲν, τό γ' ἐπ' ἐμοί, χεῖρον τῶν πολλῶν διαφέροντας; ἔδοξε τὸν πολὺν τῶν πραγμάτων ἀποσεισάμενος ὄχλον, καὶ τὴν τῶν πονηρῶν γλωσσῶν σύγχυσιν, ἐνταυθοῖ τὸ λοιπὸν ἐκεῖνα δεῖν ἀνύσαι τοῦ βίου.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ γερασίμου.

Ἀλλὰ τὰ περὶ τούτων ἡμῖν ἐναργέστερον ἀλλαχοῦ δηλούμενα, τοῖς βουλομένοις ἔξεστι μανθάνειν. ἡμεῖς δ' ἐχώμεθα τῶν ἐφεξῆς. κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον, τὸν πατριαρχικὸν διαδέχεται θρόνον τῶν ἱερωμένων τις μοναχῶν ἐκ μονῆς τῶν μαγγάνων γεράσιμος, ἀνὴρ πολιὸς μὲν τὴν τρίχα, ἀφελὴς δὲ τὸν τρόπον, καὶ τῆς ἀκουστικῆς δυνάμεως τὸ πλεῖστον ἀφῃρημένος ὑπὸ τοῦ γήρως· ἑλληνικῆς μὲν παιδείας οὐδ' ἄκρῳ δακτύλῳ γευσάμενος πώποτε, διὰ δὲ ἀμαθίαν καὶ ἄλλως ἁπλότητα τρόπων, ταῖς βασιλικαῖς ἀρεσκείαις πάντῃ προσήκων. διὰ γὰρ τοῦτο τοιούτους οἱ βασιλεῖς ἐς τοιαύτας ἐκλέγονται τὰς ἀρχὰς, ἵνα τοῖς τούτων εὐχερῶς ὑποκύπτωσι προστάγμασι, καθάπερ ἀνδράποδα, καὶ μηδὲν τῶν ἁπάντων ἐναντία φρονῶσιν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου τέως τοσαῦτα. λελέξεται δὲ τὰ ἑξῆς τοῦ ἀνδρὸς ἡμῖν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν.

ΠΕΡΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ τοῦ δεσπότου.

Κωνσταντῖνος δὲ ὁ δεσπότης ὁ ἐκ τῆς προτέρας γυναικὸς τῆς ἐξ οὔγγρων γεννηθεὶς τῷ βασιλεῖ ἀνδρονίκῳ, ἔσχε μὲν ἐκ παρθενίας γυναῖκα πρότερον τὴν θυγατέρα μουζάλωνος τοῦ πρωτοβεστιαρίου· ἣ δ' οὐ καὶ πολὺν συμβιώσασα χρόνον αὐτῷ, τετελευτήκει ἄπαις. εἶχε δ' ἐκείνη θεραπαινίδα τινὰ εὐειδῆ, καθαρὰν κεκλημένην. ταύτῃ λάθρα μιγεὶς ὁ δεσπότης, ἔτεκεν υἱὸν, ὃν καὶ ὠνόμασε μιχαὴλ καθαρόν. τοῦτον αὐτὸς τὰ πρῶτα μὲν βλέπειν οὐδ' ἄκραις ὄψεσιν ἠνείχετο, ἀλλ' ἐμίσει, καὶ ἀπετρέπετο, καὶ ὡς πορρωτάτω που διαστᾶσθαι ἐκέλευε. τὸ δ' αἴτιον, ὅτι καὶ τὸν τῆς μητρὸς αὐτοῦ καθαρᾶς ἔρωτα, ἕτερος ἐξαπίνης ἐπιδραμὼν, ἀντέκρουσεν ἔρως, ἐπικρατέστερος πολλῷ καὶ σφοδρότερος. ἐπεὶ γὰρ παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ βασιλέως τὴν ἐπιτροπὴν ἐδέξατο τῶν τε ἐν μακεδονίᾳ πραγμάτων, καὶ θεσσαλονίκης αὐτῆς (διέτριβε δὲ τὰ πλεῖστα τοῦ ἄστεος ἔνδον θεσσαλονίκης) ἔρωτι γυναικὸς ἑάλω τινὸς τῶν ἐπιφανῶν. ἦν δ' αὕτη θυγάτηρ μὲν νεοκαισαρείτου τοῦ πρωτασηκρῆτις, σύζυγος δὲ κωνσταντίνου τοῦ παλαιολόγου. αὕτη δ' ἀκραιμὴς ἦν τῷ τε τῆς ὄψεως κάλλει, καὶ τῇ τῆς γλώττης δεινότητι, καὶ τῷ ἐφέποντι τοῦ ἤθους ὑγρῷ, ὥστε οὐ ταῖς τῶν ἐντυγχανόντων μόνον ψυχαῖς, ἄφυκτόν τινα τὴν ἐρωτικὴν σαγήνην ἐπιρρίπτειν, ἀλλὰ κἀκ μόνης τῆς φήμης τοὺς πλείστους πρὸς τὸν ἑαυτῆς ἀνέφλεγεν ἔρωτας. οὕτω γὰρ ἡ φύσις περὶ τὴν ἄνθρωπον ἐφιλοτιμήσατο, ὥστε πολλὴν μὲν ἐπὶ τοῦ προσώπου τὴν εὐρυθμίαν ἐφήπλωσε, πολλὴν δὲ τὴν ὀξύτητα περὶ τὴν διάνοιαν ἐθησαύρισε, πολλὴν δὲ καὶ τῇ γλώττῃ ἐνήρμοσε τῆς πειθοῦς καὶ δεινότητα, καὶ τὸ εὔστροφον καὶ ἐπίχαρι τῆς ἠχοῦς. ἦν δὲ καὶ σοφίας τῆς θύραθεν οὐκ ἄμοιρος ἡ γυνή· ἦν γὰρ ἰδεῖν αὐτὴν πάντα καὶ παντοῖα ῥᾳδίως κατὰ καιρὸν ἐν τῇ ὁμιλίᾳ διὰ γλώττης προφέρουσαν, ὅσα τε αὐτὴ δι' ἑαυτῆς ἀνεγνώκει, καὶ ὅσα λεγόντων ἄλ-

euanuit, mortis autem inſtantis expectatiō confirmata eſt. Quid enim aliud cogitarem, cum omnem ferè carnis humorem effluxiſſe uiderem: medici uerò, præter inane nomen, nihil (quod ad me quidem attinet) à uulgo differrent? Itaque turbis negociorum amotis, & malarum linguarum conuicijs euitatis: hic uitæ reliquū exigendum eſſe iudicaui.

DE GERASIMO patriarcha.

Sed hæc quilibet alibi dilucidius explicata cognoſcat licet: nos uerò cætera proſequamur. Hoc tempore in patriarchicum ſoliū ſuccedit ſacerdos monachus è Manganio monaſterio Geraſimus, uir canus ille quidem, ſed ſimplici ingenio, & præ ſenio ſurdaſter, qui græcas literas extremo digito nunquam attigit: uerùm ob inſcitiam & ſimplicitatem ad Imperatoria obſequia aptiſsimus. Hac enim de cauſa tales ab Imperatoribus deliguntur, ut dicto audientes eis ſint, tanquam mancipia, & nullo ipſis uerbo refragentur. Atque hæc hactenus: cætera pòſt ſuo loco referentur.

Patriarchæ ſimplices Imperatoribus grati.

DE CONSTANTINO Deſpota.

Conſtantinus autem Deſpota, è priore coniuge Hungarica natus Imperatori Andronico, uirginem uxorem habuit Muzalonis Protoueſtiarij filiam: quæ cum diu nupta illi fuiſſet, ſine liberis deceſsit. Cum autem ancillam formoſam haberet, nomine Catharam, clàm ex ea filium genuit Deſpotes, quem Michaelem Catharum appellauit: ac primùm ita exoſum habuit, ut nec aſpicere illum uellet, ſed quàm longiſsimè abeſſe iuberet. In cauſa hoc erat, quòd alterius uehementior & potentior amor, Catharæ quoque matris eius amorem depulerat. Nam cum à patre Macedoniæ, & ipſi quoque Theſſalonicæ præpoſitus eſſet, atque in ea urbe plerunque ageret, mulieris cuiuſdam illuſtris amore captus eſt. Erat ea Neocæſaritæ Protoſecretarij filia, Conſtantini Palæologi uxor: ita uerò & elegantia formæ, & facundiæ ſuauitate & morum comitate excellebat, ut non modò aſpectu ſuo, ſed ſola etiam fama inextricabili amore homines irretiret. Tanta enim naturæ fuit erga eam liberalitas, ut uultus in ea uenuſtatem cum acumine ingenij coniungeret: addita etiam dicendi ui & uocis ſuauitate. Erat & humanioribus literis erudita: & per occaſionē uaria, quæ tàm ipſa legerat, quàm ex alijs audierat, facile proferebat, ut altera Theano

Conſtantini Deſpotæ cõiugia & amores.

Michael Catharus.

Conſtantini Palæologi uxor.

Theano Pythagorica & Hypatia ab eruditis appellaretur. His omnibus Conſtantinus, ut diximus, uictus eſt, ut eius pudicitiam tentaret, & clandeſtinum eius concubitum peteret. Ipſa uerò, ſiue mariti metu, ſiue facinoris odio refragante: ille, quò minus illa aſſentiebatur, eo magis incendebatur: eiusq; animũ, ut Plato ait, in alieno degere corpore cerneres. Cum autem aliquanto poſt maritus eius deceſsiſſet, iam uehementius rem urgebat Deſpotes, omnemq; mouebat lapidem, ut illam uxorem duceret. Quo facto, omnium aliarum mulierum & amorum oblitus, ipſiusque filij Michaelis Cathari, quem ex ancilla Cathara ſuſceperat, unius Eudociæ Palæologinæ amoribus uacabat. Eum Michaelem Catharum annum ætatis XV iam agentem, ſenior Imperator Andronicus accerſitũ, inter aulica miniſteria aſſumit: primùm, ne ab omnibus neglectus fame periret: deinde fortaſſe, ut ſanguine Imperatorio ortus, affinitate cum aliquo ex finitimis hoſtibus iungeretur, pacémque conciliaret, & Romanos Romanámque rem adiuuaret. Cum autem in palatio uerſaretur, breui tempore Imperatoris animum ita ſibi conciliauit, ut & ipſi Imperatoris filij ei inuiderent: Andronicus uerò iunior Imperator iraſceretur, moleſtéque ferret, inſignem illum ſui amorem apud auum langueſcere, erga nouitium uerò illum & ſubditum continenter creſcere.

Eudocia Palæologina Conſtantino Deſpote nubit.

Michael Catharus auo charus.

*

prudentiam. Annum iam autem quintum & uigeſimum agens, ab Imperatore dux & gubernator prouinciæ cuiuſdam Macedonicæ, quæ Illyrios potiſsimum uicinos habet, ablegatur. Et quia liberaliſsimus erat, nihilque priuati poſsidebat, nec plus ſibi uendicabat quàm quiuis ſatellitum & cõmilitonum ſuorum: ſic animos omnium ſibi deuinxit, ut pro illo mortem oppetere mallent, quàm ſine illo lucem intueri. Ad hæc in rebus dubijs ac penè deploratis præſentiſsimo erat conſilio, & è ſummis difficultatibus mira ſolertia ſeſe explicabat: nec illi, cum res poſtularent, audacia deerat, ut omnes magnitudinem ingenij eius admirarentur. Vnus tantum ueluti morbus aut næuus actiones eius deformabat, non ſecus ac ſi formoſum ac robuſtum corpus oculis ereptis inutile reddas, ac moleſtum. Nam primùm ruptis fœderibus, finitimis Triballis, Aetolis & Acarnanibus negocia faceſſebat. Deinde illinc digreſſus, ut mox dicetur, imperatores eorúmque res turbabat, ſibique malum exitum præparabat. Eum enim magiſtratum, ſibi ademptum, largitione corruptis ijs qui apud Imperatorem multum poterant, recuperauit, Pincernæ etiam dignitate adiecta: & defectio-

Præfectus Macedoniæ

Syrgiannes fœdifragus ac perfidus

λων ἀκήκοεν, ὡς θεανώ τινα πυθαγορικὴν, καὶ ὑπατίαν ἄλλην ὀνομάζεσθαι ταύτην, πρὸς τῶν ἐφ' ἡμῶν σοφωτέρων. τούτων ἁπάντων κωνσταντῖνος ὁ δεσπότης, ὡς ἔφημεν, ὧν τὰ μάλιστα ἥττητο, καὶ ἀπεπειρᾶτο τῆς γυναικὸς, καὶ λάθρα ἠξίου μίγνυσθαι. ἡ δὲ, εἴτε τὸν σύζυγον δεδιυῖα, εἴτε μυσαττομένη τὸ τῆς πράξεως ἄθεσμον, ἀνθίστατο καὶ ἀπετρίβετο. ὁ δ' ὅσον ἐκείνην ἀποτρεπομένην ἑώρα, τοσοῦτον αὐτὸς πρὸς μείζονας ἐξεκαίετο τοὺς αὐτῆς ἔρωτας· καὶ ἦν ἰδεῖν τὸ τοῦ πλάτωνος, τὴν ψυχὴν τοῦ ἐρῶντος ἐν ἀλλοτρίῳ ζῶσαν τῷ σώματι. ἐπεὶ δὲ μετὰ χρόνον τινὰ τὸν βίον ὁ ταύτης ἀπέλιπε σύζυγος, ἤδη σφοδρότερον ἦν ἐγκείμενος ὁ δεσπότης, καὶ πάντα λίθον κινῶν, τὸ τοῦ λόγου, νόμιμον ἀγαγέσθαι βουλόμενος σύζυγον. ὃ δὴ γεγονότος, πασῶν εὐθὺς ἐξελάθετο γυναικῶν καὶ ἐρώτων ἄλλων, καὶ αὐτοῦ γε τοῦ ἐρασθέντος υἱέως καθαροῦ μιχαὴλ, ὃν ἐκ τῆς θεραπαινίδος γεγέννηκε. καὶ ἦν μόνης ὅλος θερμῶς ἐξεχόμενος εὐδοκίας τῆς παλαιολογίνης. τοῦτον δὴ οὖν τὸν καθαρὸν μιχαὴλ πεντεκαιδέκατον ἤδη χρόνον τῆς ἡλικίας ἀμείβοντα, πέμψας ὁ βασιλεὺς ἀνδρόνικος ὁ γηραιὸς, προσηγάγετό τε, καὶ τοῖς κατ' οἶκον ὑπηρετικοῖς παιδαρίοις συγκατέλεξε, πρῶτον μὲν, ἵνα μὴ διαφθαρείη λιμῷ, μηδενὸς προμηθουμένου· δεύτερον δὲ ἴσως, ἵνα καὶ τινὶ τῶν πέριξ ἐθνῶν εἰς κῆδος δοθείη, ὡς ἐξ αἵματος ὢν βασιλείου, καὶ γένοιτο σπονδῶν τινῶν πρόξενος, καὶ τινὲς ὠφελείας ῥωμαίοις καὶ τοῖς ῥωμαίων πράγμασιν αἴτιος. ὁ δὲ κομισθεὶς, καὶ διατρίβων ἐν βασιλείοις, τοσοῦτον εἰς τὴν ἑαυτοῦ χάριν ἐν βραχεῖ τὸν βασιλέα ἀνηρτήσατο, ὡς καὶ αὐτοὺς δὴ τοὺς τοῦ βασιλέως υἱέας ζηλοτύπως ὑποβλέπειν αὐτόν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀνδρόνικος ὁ νέος, καὶ πλέον τῶν ἄλλων ὠργίζετο καὶ ἐδυσφόρει, ὁρῶν τὴν πρὸς αὐτὸν ἀνυπέρβλητον ἐκείνην ἀγάπην τοῦ βασιλέως καὶ πάππου μαραινομένην, τὴν δὲ πρὸς τὸν χθεσινὸν καὶ ὑποβολιμαῖον τουτονὶ διηνεκῶς.

Hic uerſus complures deſunt.

*

τὴν σύνεσιν. πέμπτον δ' ἄρτι καὶ εἰκοστὸν τῆς ἡλικίας ἔτος ἀμείβων πέμπεται πρὸς τοῦ βασιλέως στρατηγὸς καὶ διοικητὴς μιᾶς τῶν περὶ μακεδονίαν ἐπαρχιῶν, ἣ τοὺς ἰλλυριοὺς μάλιστα ὁμοροῦντας ἔλαχε. φιλοδωρότατός τε ὢν, καὶ μηδὲν ἴδιον κτώμενος, μηδὲ πλέον μηδὲν ἔχειν βουλόμενος τῶν ὅσοι τούτῳ συνασπίζοντές τε καὶ παρασπίζοντες ἦσαν ἐν ταῖς ἀκμαῖς τῶν ἀγώνων, οὕτω τὰς γνώμας ἁπάντων ἐξῳκειώσατο, ὡς ἥδιον πάντας ἡγεῖσθαι πολλῷ θνήσκειν ὑπὲρ αὐτοῦ, ἢ ζῶντας ὁρᾶν τὸν ἥλιον ἄνευ αὐτοῦ. ἦν δὲ καὶ δεινὸς ὁ ἀνὴρ, εἴπερ τις πόρους ἐν ταῖς τῶν περιστάσεων ἀπορίαις εὑρίσκειν, καὶ τοῖς ἀμηχάνοις τῶν πραγμάτων μηχανάς τινας καινοτέρας χαρίζεσθαι, καὶ τόλμαν ἔμπρακτον ἐνδείκνυσθαι πανταχῇ, ὡς ἐκπλήττεσθαι πάντας ὁρῶντας τὸ μεγαλοφυὲς τοῦ ἀνδρός. ἓν τι μόνον, ὥσπερ τι νόσημα πονηρὸν εἰς τὰς αὐτοῦ πράξεις παρεισφθαρὲν, ἐκιβδήλευσε πάσας· καὶ ὥσπερ σώματος καλοῦ καὶ χαρίεντος αἱ γυμναὶ τὰς ὄψεις δεινῶς ἀφαιρούμεναι, ἄχρηστα τὰ τέλη καθιστᾶσι καὶ ἀνόνητα τὰ γεώργια. ταρασσοποιῶν γὰρ, πρῶτον μὲν πράγματα παρεῖχε τοῖς ὁμόροις τριβαλλοῖς καὶ αἰτωλοῖς καὶ ἀκαρνᾶσιν· ἔπειτ' ἐκεῖθεν ἀπαλλαγεὶς, ὡς εἰρήσεται, τούς τε βασιλέας καὶ τὰ τῶν βασιλέων συνέχει πράγματα, καὶ ἑαυτῷ φαῦλον προεξένησε τέλος. καθαιρεθεὶς γὰρ τῆς τοιαύτης ἀρχῆς, καὶ μετ' ὀλίγον χρήμασιν ὑπελθὼν τοὺς τῷ βασιλεῖ προσεδρεύοντας, ταύτην τε αὖθις ἀναλαμβάνει, καὶ ἅμα τὸ τοῦ πιγκέρνη τιμᾶται ἀξίωμα, καὶ ἀπο-

στασίαν

στασίαν ὠδίνων, ἐξέῤῥηξε ταύτην ἐκεῖσε ἐλθὼν ἐν οὐ μακρῷ τῷ χρόνῳ. ἔγνωσται γὰρ ἰδιοποιούμενος τὴν ἀρχὴν ἐπαρχίαν, καὶ τῆς τῶν βασιλέων ἐξουσίας λάθρα διιστῶν. ὅθεν καὶ δόλῳ παρὰ μονομάχου τοῦ μυστικοῦ ἁλίσκεται, καὶ δέσμιος ἐς τὸν βασιλέα πέμπεται. ἦν γὰρ τηνικαῦτα καὶ οὗτος ὁ μονόμαχος μέρος τι διοικῶν τῆς μακεδονίας παρὰ τοῦ βασιλέως πεμφθείς. καὶ διὰ τὴν ἐγγύτητα τῆς ἐπαρχίας, συχνὰ προσιὼν καὶ ἐπιμιγνὺς τῷ συργιάννῃ, καὶ ἰχνηλατῶν τὰ ἐκείνου ἀπόῤῥητα, ὡς φίλος εἶναι ὑποκρινόμενος, δόλοις δόλους ὕφαινεν, ἕως δόλῳ συνειληφὼς, δέσμιον, ὡς εἰρήκειμεν, ὕστερον ὑπέπεμψε τῷ βασιλεῖ. ἀλλὰ γὰρ εἱρκτῇ παραδοθεὶς διὰ τὴν τοιαύτην αἰτίαν ὁ συργιάννης, ἔμεινε χρόνον ἐν ταύτῃ συχνόν. ἐπεὶ δὲ ἡ μήτηρ οὐ διέλιπεν ὀδυρμοῖς καὶ δάκρυσι προσπίπτουσα τοῖς ποσὶ τὸν βασιλέα, καὶ ἱκετεύουσα, καὶ τὸν υἱὸν ἐξαιτουμένη, καὶ πάσας ἐγγύας προβάλλουσα, ὀψὲ καὶ μόλις ἐδυνήθη τῆς εἱρκτῆς ἐξελέσθαι· πλὴν οὐ πρότερον πρὶν ἂν ἐγγράφους αὐτὸν ἀποδοῦναι τῷ βασιλεῖ τοὺς ὅρκους ἐνώπιον τῆς θείας εἰκόνος τῆς ὑπεράγνου θεομήτορος τῆς ὁδηγητρίας, μὴ τοῖς τοῦ βασιλέως προστάγμασιν ἐναντία ποτὲ διαπράξασθαι. ἀλλὰ γὰρ οὕτω πάσης ὑποψίας ἀπολυθεὶς ὁ ἀνὴρ, καὶ πᾶσαν εὔνοιαν διασώζειν πιστευόμενος πρὸς τὸν εὐεργέτην, καὶ ἀπορρήτων ἤδη κοινωνὸς ἠξιοῦτο γίγνεσθαι, ὡς πιστευθῆναι λοιπὸν καὶ τουτὶ τὸ ἀπόῤῥητον, λέγω, τὸ φύλαξ λανθάνων περιϊέναι καὶ προσιέναι τῷ ἐγγόνῳ τοῦ βασιλέως ἀνδρονίκῳ τῷ βασιλεῖ, μὴ λάθῃ φυγὼν, ὡς ἔφθημεν εἰρηκότες. ὁ δὲ εἰ χρὴ ταῖς τῶν πολλῶν ὑπολήψεσι πείθεσθαι, φίλαρχος ὢν ἀεὶ, καὶ καιροῦ μὴ τυχὼν, οὐδέπω τὸ βουλόμενον ἐνδείξασθαι τῆς ψυχῆς· νῦν ἔγνω καιρὸν εἶναι ὥσπερ ὑπὸ τῆς τύχης παρεσχημένον κατ' ἀλλήλων τοὺς βασιλέας ἐκπολεμώσας, καὶ τὰ ῥωμαίων οὕτω συγκυκήσας ἅπαντα πράγματα τῶν σκήπτρων αὐτὸς ἐπιβῆναι· ἢ τό γε δεύτερον μέρος τῆς ὅλης τῶν ῥωμαίων ἡγεμονίας ἀποτεμόμενος, εἰς οἰκείαν ἀρχὴν αὐτὸ καταστήσασθαι. ὅθεν ἀνδρονίκῳ τῷ νέῳ βασιλεῖ προσελθὼν, ἅπαν τοῦ πάππου καὶ βασιλέως ἀνεκάλυψε τὸ ἀπόῤῥητον, λέγων, ὡς ἐμὲ μὲν οἷά τινα κύνα ῥινηλατοῦσαν τὰ σὰ βουλεύματα τέταχεν ὁ βασιλεὺς περὶ σὲ, ὁ δὲ κάθηται συσκευάζων ἀγχόνας καὶ δεσμὰ κατὰ σοῦ. σὺ δ' ἀγνοῶν κάθησαι νηπίων βουλεύμασι γαυρούμενος. τί γάρ σοι τὸ ὄφελος ἀποπλεύσαντι λάθρα, πρὸς ἀλλοτρίαν οἴχεσθαι χώραν, ἔνθα καθάπερ δοῦλον δεήσει καθήμενον πρὸς ἀλλοτρίαν βλέπειν τράπεζαν, ὁπόταν ἴσως μηδὲ φονεῦσιν ἐντύχῃς τοῖς ξενίζουσι, μηδὲ ταῖς τοῦ πάππου καὶ βασιλέως ἄρκυσι καὶ πάγαις ἁλῷς; εἰ δὲ πάντα πρὸς λήθης βυθὸν τὰ νηπιώδη ταῦτα ῥίψας βουλεύματα, πεισθείης ἐμοὶ τὰ βέλτιω σοι καὶ σωτήρια συμβουλεύοντι, οὐκ ἂν φθαίνοις τὰ σκῆπτρα τῆς αὐτοκρατορίας λαμβάνων ἀπονητί. μίαν γὰρ ἀνυσιμωτάτην ὁρῶ πρὸς τοῦτο φέρουσαν ἀφορμὴν, ἢν φυγὼν τὸ βυζάντιον, διὰ τὰς τῆς θρᾴκης δράμῃς πόλεις καὶ χώρας. φύσει γὰρ χαίροντες ταῖς καινοτομίαις τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος, καὶ ἅμα βεβαρημένοι τοῖς συχνοῖς φόροις οἱ ταλαίπωροι θρᾷκες, ἢν κουφισμὸν καὶ ἐλευθερίαν ἐξελθὼν κηρύξῃς, ἄσμενοί σοι πάντες ἕψονται πρὸς ὅπερ ἂν αὐτὸς ἐθέλοις, τὴν πρὸς τὸν πάππον καὶ βασιλέα πολυετῆ δουλείαν ῥᾷστα λακτίσαντες, καὶ ὥσπερ τινὰ ταντάλειον φόρτον ἀποσεισάμενοι. εἰ γοῦν ἀρεστὸν τὸ ἐμόν σοι τόδε φαίνοιτο βούλευμα, ἐγὼ καὶ ταμίας καὶ χορηγός σοι τοῦ δράματος ἔσομαι, καὶ πάντα τὸν ἆθλον ὑποστὰς τὴν ταχίστην ἐκτελέσω· ἢν μόνον καὶ σύ μοι ὑποσχέσθαι ἐθέλῃς, καὶ δοῦναι πιστὰ τὰ ἐχέγγυα, περὶ τῶν ἀξίων γερῶν τοῦ ἐπάθλου. τίνα δὲ ταῦτα; ἀξιω

fectionem, quam parturiebat, paulo pôſt illuc profectus detexit. Compertum enim eſt, eum prouinciam ſibi uendicare, & clanculū Imperatoriæ poteſtati ſubtrahere. Quare dolo à Monomacho myſtico capitur: & qui ipſe ad Macedoniæ partem gubernandam miſſus, cum propter uicinitatem crebrò Syrgiannem adiret, & arcana eius indagaret, & per amicitiæ ſpeciem alios atque alios dolos necteret, denique dolo comprehenſum illum in uinculis ad Imperatorem miſit. Ob quod crimen diu in carcere manſit: è quo uix tandem matris precibus, Imperatori ſupplicantis, & quiduis ſpondentis, euaſit: nec prius tamen, quàm Imperatori iuſiurandum ſcriptū coram ſacroſancta imagine caſtiſsimæ Dei genitricis Hodegetriæ, quam uiæ monſtratricem aut ductricem appellare liceat, dediſſet, ſe illius iuſsis nunquam aduerſaturum eſſe. Sic omni ſuſpicione liberato, cum benemerito optimè uelle crederetur, etiam arcana credebantur: & inter cętera illud etiam, ut clanculum circuiret, & iuniorem Imperatorem Andronicum adiret, obſeruaretque, ne clàm (ut ſuprà diximus) fugam moliretur. At ille, ſi quid uulgi opinionibus credendum eſt, homo ſemper ambitioſus, cum ingenij ſui declarandi hactenus defuiſſet occaſio, tum illam accipiendam eſſe ratus eſt, ut Imperatoribus inter ſe commiſsis, & rebus Romanorum perturbatis, ipſe Imperium occuparet, aut ſaltem partem ipſius ſibi uendicaret. Quare iuniori Andronico omne aui conſilium aperuit. Me, inquit, Imperator ueluti ſagacem canem tuas cogitationes odorari iuſſit: & cum ille tibi laqueos & uincula paret, tu ignarus puerilia conſilia agitas? Quid enim tibi profuerit, clàm peregrè abire, ubi aliena quadra (quod aiunt) uiuendum eſt, ſi res optimè cadat: & non illud accidat, ut ab hoſpitibus aut trucideris, aut in Imperatoris aui caſſes incidas? Quòd ſi iſtis cogitationibus omiſsis, conſilio meo parere uolueris, uiam tibi compendiariam monſtrabo, qua primo quoq; tempore, citra ullum laborem Romanis ſceptris potiaris. Cuius rei unam hanc rationem uideo, ut Byzantio relicto, in Thracias urbes & prouincias excurras. Nam cum & humanum ingenium nouis rebus gaudeat, & miſeri Thraces crebris exactionibus uexentur: ſi leuationem onerum & libertatem proclamaris, ultrò omnes quò uolueris te ſequentur, aui tui diuturno iugo & quaſi Tantalio ſaxo facile excuſſo. Hoc cōſilium tibi ſi placet, ego huius negocij dux & autor ero, & omne certamen facilè conficiam: modò & ipſe mihi pollicearis, & fidem firmes, te pro dignitate labores meos remuneraturum. Quæ uerò iſta præmia ſunt? illuſtres

Syrgiannes duos imperatores cōmittit.

ſtres dignitates, multa prædia, quæ magnos annuos reditus afferant: prætereaq́; ne quiſquam autoritate apud te mihi præferatur, nec à te quicquam niſi me conſcio nouarum rerum ſuſcipiatur. Vides enim ut ultrò ſim calamitatum tuarum particeps, & periculorum nulla cogente neceſsitate ſocius, poſthabita charitati tuæ etiam iuriſiurandi religione. Quòd ſi fortunę inconſtantia mali aliquid capiti meo machinabitur, id alacriter eſſe ferendum ipſe mihi imperaui. Quibus conſideratis, & tu non grauatim meis petitionibus annuito, ſi ſaluus eſſe uis. Cum autē hic temporis articulus moram deliberationis non admittat, ſed procraſtinantibus extremum diſcrimen impendeat: age, cum alijs etiam hoc conſilium communicemus, qui ob Imperatoris odium neque nos, neque arcana hęc proditurí ſunt, & inſtitutum noſtrum plurimùm adiuturi. His dictis Imperator, poſtulatis eius iureiurādo ſcripto annuit: adſunt etiam arcanorum futuri conſcij, Ioannes Cantacuzenus, Theodorus Synadenus, ille tum Magni Papiæ cognomēto illuſtris, hic Domeſtici menſæ Imperatoriæ: & tertius, Alexius Apocaucus, Domeſticus & ipſe occidētalium prouinciarum, & ſalinis præfectus. Is tametſi non admodum nobilis, uir tamen prudens & callidus erat, & peraſtutus: illi uerò ambo Imperatoris cognati. uerùm Cantacuzenus etiam æqualis & amiciſsimus ab ineunte ætate Imperatori Andronico, & ob animi candorem & ſermonum ueritatem & morum commoditatem chariſsimus: Synadenus uerò eodem modo patri eius Michaeli Imperatori coniunctus fuerat. Qui re intellecta, non miniſtros, ſed duces etiam conſiliorum ſeſe præbuerunt, & oleum camino (quod aiunt) addiderunt. Ea conſpiratione ſanctiſsimo iureiurando & maximis pollicitationibus utrinque firmata & ſancita, rem aggrediuntur: ac principiò Syrgiannes & Cantacuzenus, pecunia data proceribus aulicis, procurationē Thracenſium urbium & prouinciarum redemerunt: alter mediterraneorum & oræ maritimæ uſque ad ſummam Rhodopen: Cantacuzenus uerò exiguæ partis mediterraneorum, quæ Oreſtiadi adiacent. Deinde copias contrahunt, arma parant, & nouos milites colligunt, aduenas nonnullos, & alios qui ob egeſtatem neque militabant, nec quicquam rei gerebāt. Ad hæc familiariſsimos ſuos & fideliſsimos cuſtodiæ ciuitatum præponebant: eos uerò qui aduerſaturi uidebantur, alios alijs de cauſis urbe eijciebant. Ea uerò faciebant, nunc impreſsionem Scytharum Danubium accolentium, nunc Turcicæ claſsis ex Aſia aduentum proclamantes, ut hoc prętextu & ſuſpicionem uitarent, & ob prouidentiam ac ſtudium ab Imperatore laudarentur. Ac Syrgiannes hæc clàm inſtrue-

Ioānes Cantacuzenus. Theodorus Synadenus. Alexius Apocaucus.

Andronicus iunior Thraciam occupat.

μάτων λαμπρότητες, καὶ χωρία πολλά, καὶ πολλὴν τὴν ἐπέτειον παρέχεσθαι δυνάμενα πρόσοδον, καὶ ἐπὶ τούτοις μηδένα τῶν πάντων δύνασθαι πλέον ἐμοῦ παρά σοι, μηδεμίαν τινὰ πραγμάτων κατάστασιν περαίνεσθαι παρὰ σοῦ, πλὴν κἀμὲ συνειδέναι. ὁρᾷς γάρ, ὅπως τῶν συμφορῶν ἐθελοντὴς σοι γίνομαι κοινωνός, καὶ τῶν κινδύνων αὐθαιρέτως συναίρεσθαι βούλομαι, πάντας ἐκείνους τοὺς πρὸς τὸν βασιλέα τῆς σῆς ἀγάπης ὀπίσω θέμενος ὅρκους, κἂν εἴ τι δεινὸν γένηται τῆς ἐμῆς κεφαλῆς τὸ τῆς τύχης φέρει παράλογον, προθύμως φέρειν προήνεσα ἐμαυτῷ. ταῦτα τοίνυν θέμενος, πρόθυμος γίνου καὶ σὺ πρὸς τὰς ὑποσχέσεις τῶν ἐμῶν ζητημάτων, ἤν σώζεσθαι θέλῃς. ἐπεὶ δὲ ἡ τῶν πραγμάτων ὀξύτης ἡμᾶς οὐκ ἐᾷ τὰ προόντα χρονιώτερον διατίθεσθαι, ἀλλ' ἤδη ξυροῦ ἡμῖν ἡ ἀκμὴ προδείκνυσι τοῦ κινδύνου μελλήσεσι, φέρε καὶ ἑτέροις τῆς γνώμης ταυτησὶ κοινωνήσωμεν, οἳ διὰ τὴν πρὸς τὸν βασιλέα ἀπέχθειαν οὔθ' ἡμᾶς καὶ τὰ τοιαῦτα μυστήρια προδοῦναι ἀνάσχοιντ' ἄν, καὶ τῇ προθέσει χρεία ἂν καιρὸν ἐν τοῖς μάλιστα γένοιντ' ἄν. ἐπὶ τούτοις ὁ βασιλεὺς τάς τε ὑποσχέσεις τούτῳ τῶν ζητημάτων ἐγγράφους μεθ' ὅρκων ἐδίδου. καὶ προσῆσαν οἱ τῶν μυστηρίων ἐσόμενοι κοινωνοί, ἰωάννης τε ὁ καντακουζηνός, καὶ θεόδωρος ὁ συναδηνός, ὁ μὲν τῇ τοῦ μεγάλου παπίου τηνικαῦτα σεμνυνόμενος ἀξιώσει, ὁ δὲ τῇ τοῦ δομεστίκου τῆς τραπέζης τῆς βασιλικῆς· καὶ τρίτος ἀλέξιος ἀπόκαυκος, δομέστικος καὶ αὐτὸς τηνικαῦτα τῶν δυτικῶν θεμάτων ἀκουόμενος, καὶ τῶν ἁλῶν τὴν διοίκησιν ταμιεύων. οὗτος μὲν οὖν οὐ πάνυ τῶν εὐγενῶν ἦν, βαθυγνώμων δὲ ἀνὴρ καὶ εὐμήχανος, καὶ δόλους συνθεῖναι δεινός· ἄμφω δ' ἐκεῖνοι κατὰ γένος τῷ βασιλεῖ προσήκοντες· πλὴν ὁ μὲν καντακουζηνὸς καὶ ἡλικιώτης ἦν καὶ ὁμόψυχος καὶ ὁμόπιστος ἐκ νέου τῷ βασιλεῖ ἀνδρονίκῳ, διά τε τὴν τῆς γνώμης ὀρθότητα, καὶ τῆς γλώττης ἀλήθειαν, καὶ τὸ τοῦ ἤθους καίριον· ὁ δὲ συναδηνὸς ὁμοίως τῷ πατρὶ αὐτοῦ τῷ βασιλεῖ μιχαήλ, ἕως ἦν ἐκεῖνος ἐπιζῶν. οὗτοι τοίνυν ὥσπερ ἐκ μιᾶς οἰνοχόης τὸ ἀπόρρητον ἐκεῖνο δεξάμενοι βούλευμα, δαλὸς ἦσαν εἰς πῦρ, καὶ ἵππος εἰς πεδίον. οὕτω φρατρία τις ἀρραγὴς εὐθὺς οἱ ἄνθρωποι ἐγεγόνεσαν, καὶ ὁρκωμοτήρια φρίκης μεστὰ ξυνετίθεσάν τε καὶ ἐδίδοσαν, καὶ ὑποσχέσεις μεγάλων ἀντιδόσεων καὶ γερῶν ἀντελάμβανον. τούτων οὕτω ξυμβάντων, ἔργου εἴχοντο ὅλῃ σπουδῇ καὶ γνώμῃ· καὶ πρῶτα μὲν χρήμασι προσελθόντες τοῖς τῷ βασιλεῖ παραδυναστεύουσιν ὅ, τε συργιάννης καὶ ὁ καντακουζηνός, ὠνίους ἀλήφεσαν τὴν ἐπιτροπὴν τῶν ἐν θρᾴκῃ χωρῶν καὶ πόλεων, ὁ μὲν τάς τε πλείστας τῆς μεσογείου καὶ τῆς παραλίου πάσης ἄχρι τοῦ ἀκροτάτου ῥοδόπης· ὁ δὲ καντακουζηνὸς ὀλίγα τῆς μεσογείου μόνης, ὁπόσα τῆς ὀρεστιάδος ἐστὶ περίοικα. ἐπὶ τούτοις στρατεύματα συνεκρότουν, καὶ ὅπλα παρεσκευάζοντο, καὶ στρατιώτας ἄλλους ξυνέλεγον, ἐπήλυδάς τινας, καὶ ὁπόσοι διὰ πενίαν τῶν στρατειῶν ἀπόμαχοί τε καὶ ἄπρακτοι διῆγον τὸν βίον. καὶ πρός γε ἔτι τοὺς μὲν οἰκειοτάτους καὶ πιστοτάτους αὐτῶν φύλακας ἐποιοῦντο τῶν πόλεων, τοὺς δὲ ὑπόπτους ἔχοντας πρὸς ἀντίστασιν τῶν μελετωμένων, ἄλλας ἄλλως προφάσεις ὑποβάλλοντες ἐξετίθουν τῶν πόλεων. ταῦτα δ' ἐποίουν, κηρύξαντες πρότερον ἔφοδον νῦν μὲν τῶν παριστρίων σκυθῶν, νῦν δὲ ναυτικῆς τινος δυνάμεως τῶν ἐξ ἀσίας τούρκων, ἵν' ὑπὸ παραπετάσματι τῇ τοιαύτῃ καλυπτόμενοι φήμῃ, ἀνύποπτοι διατελοῖεν, καὶ ἅμα ἐπαίνων ἄξιοι παρὰ τῷ βασιλεῖ γίγνοιντο, προμηθείας ἕνεκα καὶ σπουδῆς. ἀλλ' ὁ μὲν συργιάννης τοιαῦτα λανθάνων ἐδραματούργει,

μαστέργει, καὶ συχνὰ τῷ νέῳ ἐμήνυε βασιλεῖ λάθρα τά τε πραττόμενα καὶ πραχθησόμενα. τῷ δὲ βασιλεῖ τὸν ἔγγονον βλέποντι, ἀντιστρόφως τι ἔχοντα, καὶ περιφρονητικῶς τὰς αὐτοῦ διακείμενον παραινέσεις, καὶ ἀεὶ τῇ συνήθει τῶν ἠθῶν αὐτονομίᾳ χρώμενον, ἔδοξεν ἐλέγξαι τε πρότερον αὐτὸν ὑπὸ τῷ πατριάρχῃ καὶ τῇ συγκλήτῳ, ἔπειτα τῇ εἱρκτῇ παραπέμψαι δεσμώτην. ἀλλὰ τότε μὲν τὴν μελέτην ἐπέσχεν ὁ λογοθέτης τοῦ γενικοῦ Θεόδωρος ὁ Μετοχίτης, ἀτελεσφόρητον τὴν πρᾶξιν ἔσεσθαι μαντευόμενος διὰ τὴν τῶν ἡμερῶν ἄνεσιν. ἀπόκρεω γὰρ ἦν καιρός, ὁπότε πρὸς εὐωχίας ἁβροτέρας καὶ ἀκρατοποσίας διδόασιν ἄνθρωποι, καὶ τολμηρότεροι γίνονται διὰ τὴν τοῦ οἴνου παραφορὰν πρὸς στασιώδεις ὁρμάς, καὶ δέος εἶναι οὐ μὴ κατὰ γνώμην εὕρῃ τὴν ἀπόβασιν ἡ μελέτη, τῆς τύχης ὡς τὰ πολλὰ στρατευομένης, καὶ τἀναντία τῶν δοξάντων πολλάκις βλαστανούσης ἐξαίφνης. ὁ μέν τοι λογοθέτης τοῦ γενικοῦ, ἄρτι τοῦ νεουργεῖν ἐπέπαυτο τὴν τῆς Χώρας μονήν, ὁπόσος ὁ ἐνδὸν ἐτύγχανε κόσμος, ὅθεν ἐφιλοτιμεῖτο συνδιανυκτερεύειν ἐν ταῖς παννυχίσιν ἔσθ' ὅτε μετὰ τῶν μοναχῶν. ἐπεὶ οὖν ἧκε τὸ τῆς πρώτης ἑβδομάδος τῆς τεσσαρακοστῆς σάββατον, ὁπότε δὴ καὶ ἔμελλε τῇ ὑστεραίᾳ κηρύττεσθαι δημοσίᾳ τῶν ὀρθοδόξων ἡ μνήμη βασιλέων ὁμοῦ καὶ πατριαρχῶν, ἐληλύθει καὶ οὗτος συνήθως ἐν τῇ ἐξ ἑσπέρας ἐκείνης παννυχίδι. περὶ δὲ μέσας νύκτας ἅμα αὐτῷ συνεστηκότων ἡμῶν, καὶ τῆς δοξολογίας ἀκουόντων, ἧκέ τις ἐκ βασιλέως, καινοτέραν τινὰ κομίζων αὐτῷ ἀγγελίαν, καὶ ζητῶν τὴν τῆς αὐτοῦ γνώμης κρίσιν. ἄρτι γάρ φησι τῶν περὶ τὸν βασιλέα πελεκυφόρων καὶ στρατιωτῶν καὶ ξιφηφόρων καταδαρθάνειν μελλόντων, ἐξενήχθη χρεμετισμὸς πάντα περιηχῶν τὰ βασίλεια, ὡς ἐκπλαγῆναι πάντας τοὺς ἐν τοῖς βασιλείοις. ἀωρίας γὰρ οὔσης πολλῆς, καὶ μὴ παρόντος τῶν ἵππων τινός, οὔτε τῶν βασιλικῶν, οὔτε τῶν συγκλητικῶν, οὔτ' ἐντὸς βασιλείων, οὔτε πρὸ τῶν πυλῶν, θόρυβον τὸ τοῦ πράγματος παράδοξον ἐνεποίησε ταῖς τῶν ἀκουσάντων ψυχαῖς, καὶ ἀλλήλων ἅπαντες ἐπυνθάνοντο. οὔπω δὲ τοῦ θορύβου πεπαυμένου, καὶ δεύτερος ἐξηνέχθη χρεμετισμὸς μείζων τοῦ προτέρου, ὡς καὶ αὐτὸν αὐτήκοον τῆς ἠχοῦς γενέσθαι τὸν βασιλέα, καὶ πέμψαντα ἐρέσθαι, εἴ τις εἰδείη ὅθεν ὁ χρεμετισμὸς οὗτος ἐν ἀωρίᾳ τοσαύτῃ. ἀλλ' ἀκήκοε πλέον οὐδέν, ἢ ὅτι παρὰ τοῦ ἵππου τοῦ γεγραμμένου περὶ ἕνα τῶν βασιλείων τοίχων πρὸ τοῦ εὐκτηρίου τῆς νικοποιοῦ Θεοτόκου, ἵππον δὲ λέγω ἐκεῖνον, ᾧ ἐποχεῖσθαι κάλλιστα Γεώργιον τὸν Χριστοῦ μάρτυρα εἰργάσατο πάλαι Παῦλος ἐκεῖνος ὁ τῶν ζωγράφων ἄριστος. πρὸς ταῦτα ὁ λογοθέτης χαριεντισάμενος, ὡς εἰώθει πρὸς τὰς τοῦ βασιλέως ἐρωτήσεις, συγχαίρω σοι, ἔφησεν, ὦ βασιλεῦ, τῶν μελλόντων ἕνεκα τροπαίων· οὐδὲν γὰρ ἕτερον οἶμαι σημαίνειν φύσει τὸν παράδοξον τοῦτον τοῦ ἵππου χρεμετισμόν, ἢ τὴν βασιλικὴν ἐκστρατείαν, κατὰ τῶν τὴν ἡμετέραν Ἀσίαν ληϊλατούντων Ἀγαρηνῶν. ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἀκηκοώς, μειρακίσκον ἕτερον αὖθις πρὸς αὐτὸν ἐπέμψε· σὺ μέν, λέγων, εἴτ' ἐμοὶ τὰ τῆς θυμηδίας, ὡς ἔθος, λέγων, εἴτ' οὐκ οἶδ' ὅπως τοῦτ' ἀπεκρίνω, ἔοικας ἀγνοοῦντι. ἐγὼ δέ σοι τἀληθῆ μοι δοκοῦντα καταλέξω. ὡς γὰρ ἡμῖν οἱ ἡμέτεροι πατέρες παρέδοσαν, καὶ ἄλλοτέ ποθ' ὁ ἵππος οὗτος, τὸν ὅμοιον ἐχρεμέτισε τρόπον, ὁπότε Βαλδουῖνος ὁ τῶν Λατίνων ἄρχων, ὑπὸ τοῦ ἐμοῦ πατρὸς καὶ βασιλέως ἔμελλεν ἀφαιρεῖσθαι τὴν μεγαλόπολιν ταύτην. πρὸς γὰρ τὸ παράδοξον

bat, & iuniori Imperatori ſubinde, & quid actum, & quid agendum eſſet, nunciabat. Imperator autem cum nepotem cerneret ſua monita negligere & contemnere, & ſolitæ leuitati morum inſiſtere: decreuit eum coram patriarcha & patribus conſcriptis in primis obiurgatum & conuictum, in carcerem conijcere. Cæterùm id eius propoſitum, Logotheta generalis Theodorus Metochita tum inhibuit, ob dierum illorum licentiam irritum fore illud coniectans. Carniſpriuium enim inſtabat, cum lautioribus conuiuijs & poculis dediti mortales, & uini intemperantia facilius ad ſeditiones concitantur. Quare metuendum eſſe, ne inanis labor caperetur, & fortunæ temeritas conſilium in diuerſum mutaret. Ac Logotheta generalis modò ædificationem Choræ monaſterij & exornationem abſoluerat, in quo totas aliquando noctes cum monachis, ſacris operari gaudebat. Primo autem quadrageſimæ ſabbatho, cum poſtridie orthodoxorū Imperatorum & patriarcharū memoria proclamanda eſſet, tum quoque is à ueſpera ad nocturna ſacra illa de more acceſsit. Tum ſub mediam noctem, me aſtante, & doxologiam audiēte, quidam ab Imperatore adeſt, nouum illi nuncium apportans, & eius ſententiam exquirens. Modò enim, inquit, cum Imperatorij bipenniferi & milites & enſiferi cubitum ituri eſſent, tantus ſubitò hinnitus circa palatium exauditus eſt, ut omnes percellerentur. Intempeſta enim nocte, cum neque Imperatorij neque ſenatorij equi, nec in ipſo palatio, nec ante fores eſſent, improuiſa res animos audientium perturbauit, & alij alios quid rei eſſet interrogarunt. Eo tumultu nondum ſedato, alter hinnitus priore maior exauditus eſt, ab ipſo etiam Imperatore: qui miſſo miniſtro, unde is eſſet, quæſiuit: ſed nihil audiuit aliud, niſi ab equo in quodam palatij pariete, ante uictricis Deiparæ ſacellum, quem Paulus olim pręſtantiſsimus pictor effinxiſſet, D. Georgium Chriſti martyrem pulcherrimè ſuſtinentem, eſſe editum. Ad hæc Logotheta iocatus, ut ſolebat ad Imperatoris interrogationes: Gratulor tibi, inquit, Imperator, futuros triumphos. Monſtroſum enim iſtius equi hinnitum nihil aliud indicare reor, niſi tuam aduerſus Agarenos Aſiam noſtram populantes expeditionem. Quibus Imperator auditis, alio adoleſcente ad eum miſſo: Tu quidem, inquit, iſto reſponſo, ſiue, ut ſoles, mei exhilarādi gratia, ſiue alia de cauſa dato, rem ignorare uideris. Ego autem quid uerum eſſe cenſeam, tibi dicam. Nam ut patres noſtri nobis tradiderunt, equus iſte aliàs etiam ad eundem modum hinnijt, cum Balduinus Latinorum princeps à patre noſtro pulſus, urbem amiſſurus eſſet. Quo monſtro cum &

Bachanalium licentia.

Equi picti hinnitus.

ille diu, ut ominoſo, terreretur: tandem, nec multo pòſt, euentum ipſe expertus eſt, cum urbem à Romanis uaſtari cerneret. Logotheta uerò, cum quid reſponderet, non haberet, adoleſcentem abire iuſsit: ſe poſtridie Imperatori reſponſurum.

Columnæ agitatio.

Præterea columna quæ ante Orientalem arcem ſtat, in qua Byzantis conditoris urbis imaginem olim fuiſſe fama eſt, ante multos dies & ipſa commoueri cœpit: quæ agitatio per dies complures durauit, omnibus ad ſpectaculum concurrentibus. Poſtridie, cum Logotheta ad Imperatorem ueniſſet, tum quidem quid collocuti fuerint, nemo omnium ſciuit: pòſt tamen ex indicijs quibuſdam conijcere licuit, eos fatidicos quoſdam libros inſpexiſſe, quibus futura quædam incerto autore obſcurè & per ambages exponerentur.

E' themate aſtrologico coniectura de ſeditione.

Deinde figura aſtrologica delineata, qua poſitus ſiderum & prænotiones futurorum indagātur, hoſtium aduentum & Reipublicæ confuſionem coniecerunt, & qualecunque Imperatorij principatus diſcrimen. Neque enim animaduertebant, iuniorem Imperatorem Andronicum id eſſe facturum (Deo talia modis ineffabilibus occultante:) unde magnopere territi & perturbati ſunt.

Metochitæ mæſticis.

Nam Logotheta è palatio plenus cogitationum domum reuerſus, longo tempore tacitus ſedit, nemini ullum uerbum loquens: ſed futurarum rerum cogitationibus intentus, planè muto & ſurdo ſimilis: idqúe uxore cum filia Panyperſebeſta & filijs de more aſsidentibus, & hilare ac iucundum eius colloquium expectantibus. Tandem coacta uxor, ipſa quidam minimè diſerta, filiæ Panyperſebaſtæ innuit, ut aliquid opportuni loqueretur. nam erat illa quidem ætate adoleſcentula, ſed peringenioſa: & ea lingua prædita, quæ Platonem aut Pythagorā, aut eiuſmodi uiros ſapientes magis quàm ipſam deceret. Tum autem patrem intuens, ſic exorſa eſt.

FILIAE MAGNI LOgothetæ prudens oratio.

AVdaciæ forſan & temeritatis eſſe uideatur, pater, me filiam adoleſcentulam te affari, & impolita lingua excellenti tuæ perfectæ'que ſapientiæ obſtrepere. Sed cum & mater hortetur, & tempus poſtulet, dicam ut potero. Cur tandem ſapientiſsime omnium, tandiu tacitus ſedes, téque ipſum excrucias, & mœrore cōficis: nec quid te angat, nobis exponis, ut dolorem tuum, parte eius in nos recepta, leuemus? Nam & perturbatio uultus tui, & linguæ ſilētium, ſatis declarant, quāto in mœrore ſis, omnem animi

τῆς ἀκοῆς, συχνόν τινα χρόνον ἐκεῖνος ἐθορυβεῖτο, καινὸν οἰωνὸν ἑαυτοῦ λογιζόμενος ὤν. ἔπειτ' ἐν οὐ μακρῷ τῷ χρόνῳ τὸ πέρας εἶδε τὸν οἰωνὸν κατὰ τῆς αὐτοῦ ἐκτοξεύσαντα, ὅτε πορθουμένην τὴν μεγαλόπολιν ἑώρακε ταύτην ὑπὸ Ῥωμαίων. ὁ λογοθέτης δ' οὐδὲν ἔχων πρὸς ταῦτα ἀποκρίνασθαι, ἄπιθι, ἔφη, * τὸν ἄνθρωπον ἐν γε τῷ παρόντι· ἐγὼ δ' οὖν τὴν ὑστεραίαν, τὰς ἐμαυτοῦ κομίσω τῷ βασιλεῖ ἀποκρίσεις. ἀλλὰ καὶ ὁ περὶ τὴν ἑῴαν ἀκρόπολιν ἱστάμενος κίων, ἐν ᾧ λόγος τὸν τοῦ Βύζαντος πάλαι σταθῆναι τοῦ κτίσαντος τὸ Βυζάντιον ἀνδριάντα, πρὸ πολλῶν καὶ αὐτὸς ἤρξατο σείεσθαι ἡμερῶν, καὶ ἐπὶ πολλαῖς δ' ἐμφανῶς ἐσείετο ταῖς ἡμέραις, πάντων συντρεχόντων καὶ θεωμένων. ἐπεὶ δ' οὖν τὴν ὑστεραίαν ὁ μέγας ἀφίκετο λογοθέτης πρὸς τὸν βασιλέα, ἅττα μὲν αὐτοὶ κατὰ μόνας ἐκοινολογήσαντο πρὸς ἀλλήλους, τότε μὲν οὐδεὶς ἔγνω τῶν πάντων, ἐκ σημείων μέντοι τινῶν στοχάζεσθαι ἡμῖν ἐξεγένετο ὕστερον, ὡς βιβλία τινὰ χρησμολογικὰ ἐθεάσαντο, ἐν οἷς τινὰ τῶν μελλόντων ἀσαφῶς τε καὶ αἰνιγματωδῶς παρ' ὅτων δή ποτε ἐξετέθησαν. καὶ ἐπὶ τούτοις θεμάτιον ἐξέθεντο, δι' ὧν ἀστέρων τοὺς δρόμους ἐρευνῶσιν ἄνθρωποι, καὶ μελλόντων ὠδίνουσι πρόγνωσιν. ἐξ ὧν ἐχθρικήν τινα ἔφοδον ἐτεκμήραντο καὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων κυκεῶνα, καὶ ὁποιονδή τινα τῆς βασιλικῆς ἡγεμονίας κίνδυνον. οὐ γὰρ συνῆκαν ὡς ὁ βασιλεὺς ὁ νέος Ἀνδρόνικός ἐστιν ὁ ταῦτα ποιήσων, τοῦ θεοῦ τὰ τοιαῦτα τρόποις ἀρρήτοις συγκρύπτοντος. ὅθεν πολὺν ἐκαρπώσαντο φόβον καὶ θόρυβον λογισμῶν. ὁ γὰρ λογοθέτης μεστὸς ἐννοιῶν ἐκ τῶν βασιλείων οἴκαδε ἐλθὼν, ἐκάθητο ἐπὶ πολὺ σιωπῶν, καὶ μηδ' ὅλως μηδ' ἓν πρὸς οὐδένα φθεγγόμενος, ἀλλὰ στρέφων λογισμοὺς ἀεὶ περὶ τὸν νοῦν συχνοὺς, καὶ τῶν μελλόντων πλήρεις, κωφῷ τε καὶ μηδὲν αἰσθανομένῳ τῶν παρόντων ἀτεχνῶς ἐῴκει· καὶ ταῦτα τῆς συζύγου μετὰ τῆς θυγατρὸς πανυπερσεβάστης καὶ τῶν υἱῶν παρακαθημένων κατὰ τὸ εἰωθὸς, καὶ ἱλαράν τινα καὶ μειδιῶσαν ἐκδεχομένων γλῶσσαν ἀκροᾶσθαι. ὀψὲ δ' ἀναγκασθεῖσα ἡ σύζυγος, αὐτὴ μὲν ἀφελῶς ὑπὸ φύσεως ἔχουσα πρὸς τὸ λέγειν, διένευσε πρὸς τὴν θυγατέρα τὴν πανυπερσέβαστον, φθέγξασθαί τι τῇ χρείᾳ καὶ τῷ καιρῷ πρόσφορον. ἦν γὰρ αὕτη νεάζουσα μὲν τὰ τῆς ἡλικίας, ἀλλ' οὖν ἐπὶ μέγα συνέσεως ἥκουσα, καὶ γλῶτταν παρὰ τῆς φύσεως εὐτυχήσασα, οὐκ αὐτῇ μᾶλλον ἢ Πυθαγόρᾳ καὶ Πλάτωνι καὶ τῶν σοφῶν τοῖς τοιούτοις μάλα προσήκουσαν. ἣ δὴ καὶ διάρασα πρὸς τὸν πατέρα τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἔλεξε τοιάδε.

* πρὸ

*ΠΑΡΑΜΥΘΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ ΠΡΟΣ τὸν μέγαν λογοθέτην παρὰ τῆς αὐτοῦ θυγατρός.

* [illegible]

Τολμηρὸν μὲν ἴσως καὶ περιττὸν δόξειεν ἄν πως μικρὸν, ὦ πάτερ, θυγατέρα νεάζουσαν ἔτι πρὸς πατέρα παρρησιάζεσθαι, καὶ ἀμαθίᾳ συζῶσαν γλῶσσαν ἀντερίζειν πρὸς τὸν τῆς σοφίας ὄλυμπον. ἐπεὶ δ' ἥ τε μήτηρ προτρέπει, καὶ μετὰ τοῦ πράγματος ὁ καιρὸς ἐπιτίθεται, φθέγξομαι τό γε εἰς δύναμιν ἧκον. ἵνα τί γὰρ ἐπὶ τοσοῦτον σιγῶν, σοφώτατε πάντων ἀνθρώπων, αὔχει μὲν γνωσιμαχεῖν ἐπὶ σαυτοῦ, καὶ κατατήκειν σαυτὸν, κοινωνεῖν δ' ἡμῖν οὐκ ἐθέλεις τῆς γνώμης, ἵνα καὶ τῆς λύπης ἡμεῖς σοι γενόμεναι κοινωνοὶ, κουφότερον καταστήσωμεν σοι τὸ πάθος. πολλὴν γὰρ ἡμῖν ἡ τῶν ὄψεων σύγχυσις, καὶ ἡ τῆς γλώττης ἀσφάλεια, μηνύει σαφῶς τὴν ἐν τῇ ψυχῇ σου τῆς λύπης ἀκμὴν, ἣ τῆς καρδίας χειρωσαμένη, τὰ καί-

Digitized by Google

φίαν, καθάπερ ἀκρόπολιν, ἢ ῥίζαν τινὰ καὶ συνδετικὸν τῶν ζωτικῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων, κάθηκεν ἀναπέτασασα ἀθρόως σβεννυμένην τὴν ὥραν τῶν λογισμῶν, καὶ συμβολοῦσα τὰς περιόδους αὐτῶν, καὶ ἐμβεβλῆς ποιοῦσα τὸ ἡγεμονικόν. ὥσπερ δ' ἔλαιον καὶ κηρὸς καὶ καλάμη καὶ χόρτος, πυρὸς ἐπιφύκει τροφή, οὕτω καὶ σιωπὴ περὶ τὴν ψυχὴν ἀθροισμένας εὑρίσκουσα τῆς λύπης τοὺς ἄνθρακας, καθάπερ ὕλην αὐτοῖς καὶ † τροφὴν ἑαυτὴν χορηγεῖ, μηδαμῇ διὰ γλώττης ἐξιοῦσα * περιχωροῦσα τὸν ἐγγινόμενον ἐκεῖθεν καπνὸν τῇ ψυχῇ. σὺ γοῦν ἵνα μὴ τῷ χρόνῳ τὸ πάθος ἰσχὺν εἰληφὸς, βλάβην ἀνέλπιστον ἀναφέρῃ, διανάστηθι πρὸς θεοῦ, καὶ γενοῦ σαυτοῦ. οὐ γὰρ σὸν τὴν εὐγένειαν τῆς φιλοσοφίας εἰς τοιαύτην κατασπᾶν σμικροπρέπειαν, καὶ ἀξίαν τοσαύτην τοῦ ταύτης καταστιγμάζειν σημειώματος. πέφυκε γάρ πως τὸ τῆς λύπης δεινὸν ῥᾷστα τῇ περιστάσει τῆς σιωπῆς πολλαπλασιάζεσθαι. χωρεῖ γὰρ ἀνατρέχον ἐπὶ τὰ ἔνδον ἀεὶ δίκην ἕλκους, καὶ οὐ πρότερον ἀφίσταται τοῦ πάντα νέμεσθαι λάθρα τὰ πρόσω, πρὶν ἂν καὶ αὐτοὺς, ὡς εἰπεῖν, διέλθῃ τοὺς μυελοὺς τῆς ψυχῆς, καὶ αὐτὰ τῆς ζωῆς τὰ καιριώτερα καταπροπίωσιν μόρια. καὶ εἰ μέν τι τῶν ἀρρήτων δεῖν, ἄλλοις χρεὼν εἶναι ἀπόρρητον, ἡμῖν δὲ τοῖς σοῖς, καὶ μάλα ἥκιστα. τούτοις καὶ τοιούτοις πλείοσι, καὶ τοιαύτῃ παλάμῃ τῆς γλώττης ἡ γενναία ἐκείνη θυγάτηρ τὰς τοῦ πατρὸς ἀκοὰς μαλάξασα ἐπὶ τὸ εὐχωροῦν, μετὰ τοσοῦτον τῆς διανοίας ἐκείνου καθήψατο, καὶ ὥσπερ ἐκ βαθέος ἀνηγείρατο ὕπνου, πρόσω ἁλιέων καὶ θαυματοποιῶν παῖδες οἱ μὲν τοῖς πλέγμασιν ἐκ θαλάττης τοὺς ἰχθύας ἀνασπῶντες, οἱ δὲ τοὺς ὄφεις ἐκ τῆς λόχμης. ὡς ἐκεῖνον μικρὸν τῆς λύπης χαλάσαντα, τῇ γλώττῃ δοῦναι τὸν νοῦν, καὶ τὰς ῥήσεις ἐκείνας βραχὺ τοῦ Ἰὼβ ὑπαλλάξαντα, ὡς ἀπόλοιντο φάναι αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, ἐν αἷς γυναικί τε συνήφθην καὶ τέκνων ἐγενόμην πατήρ. ῥᾷστα γὰρ ἂν μὴ, προόντων αὐτῶν, τἀμαυτοῦ διεθέμην· νῦν δὲ τοσούτων διὰ ταῦτα περιρρέοντος ὄχλου φροντίδων, οὐκ οἶδα πῶς ἂν διαφύγοιμι τὴν ὅπως ποτὲ καὶ ὅθεν νῦν ἀπειλουμένην ἐπιρραχθήσεσθαι ὅσον οὐδέπω κακίστην πραγμάτων φοράν. μέλλειν γὰρ ἔφοδόν τινα βαρεῖαν εἴτ' ἐκ θαλάττης, εἴτ' ἐξ ἠπείρου, ἐχθρῶν μὲν οὐκ οἶδα δ' ὧν ἐπαναστήσεσθαι καθ' ἡμῶν, καὶ πάντα κακῶς συνταράξειν τὰ καθ' ἡμᾶς, καθάπερ ὁλκάδα μεγάλην ἐπιζάλαιον ἐπὶ πόντου λαβὼν ἀγκυρῶν ὀρφανὴν ὑβριστὴς ἄνεμος, μαίνεται ἐπὶ τῶν ἱστίων, καὶ καταχορδεύει τοῦ κύματος. ταῦτα εἰπὼν ἐσιώπησεν αὖθις, κλαπεὶς ὥσπερ τὸν νοῦν ὑπὸ τῶν λογισμῶν ἐκείνων. καὶ ἐκλαθόμενος ἑαυτοῦ καὶ τῆς γλώττης, καὶ ἀναστὰς, εἰσάγει μεστὸς ἀθυμίας ἐπὶ τὴν κλίνην, ἐφ' ἧς καὶ κατέδραμεν, καθεύδειν δ' οὐκ εἶχε μέχρι πολλοῦ. ἐγὼ δ' ἐς τὴν ὑστεραίαν πάντα ἐμεμαθήκειν, ἐπὶ τὸ εἰωθὸς ἀφικόμενος. ἀπήειν γὰρ συνεχέστερον ἐπὶ τὴν τοῦ ἀνδρὸς ὁμιλίαν. ἀφ' οὗ γὰρ τῶν πλειόνος πειρασάμενος ἐμὲ κατὰ τὴν αὐτοῦ νεουργηθεῖσαν μονὴν τῆς Χώρας φόρον κατῴκισε, πολλὴν ἔπειτα τὴν στοργὴν ἐδείκνυ πρὸς ἐμὲ, καὶ ἱλαρὰν τὴν διάθεσιν, καὶ μικροῦ τοῖς αὐτοῦ παισὶν ἐπίσης ἐδίδου τὴν σχέσιν κἀμοί. ὥστε καὶ ἀστρονομικὴν ἐπιστήμην μόνος κατὰ τούσδε τοὺς χρόνους εἰδὼς ἐς τὸ ἀκρότατον, οὐκ ἀπηξίωσε μὴ οὐ μεταδοῦναι κἀμοὶ τοῦ τοσούτου πλούτου· ὥστε καὶ πολλάκις ἐνεκαλλωπίσατο ἐπί τε τοῦ βασιλέως, ἐπί τε τῶν ἐλλογίμων ἐμοῦ γε εἵνεκα, ὅτι διάδοχον τῆς αὐτοῦ σοφίας ἐπεπτώκει με. δείκνυσι δὲ τοῦτο σαφέστερον ἔν τε ταῖς πρὸς ἐμὲ τούτου ἐπιστολαῖς, ἔν τε τοῖς ἔπεσιν ἃ πεποίηκεν ὕστερον ἐν τῇ ἐξορίᾳ αὐτοῦ, περὶ ὧν ἀριδηλότερον ἡμῖν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λελέξεται. διὰ ταῦτα τοίνυν ὀφείλων τἀνδρὶ μεγάλας τὰς ἀμοιβὰς, τῶν κατὰ δύναμιν οὐκ ἠμέλουν, ἀλλὰ προσῄειν συχνά οἱ, οὐ μόνον λογικῆς εἵνεκα ὁμιλίας, ἀλλὰ καὶ διακονίαν τινὰ θυμήρη πληρῶν αὐτῷ. ἐδίδασκον γὰρ τόν τε υἱέα, καὶ ἣν ἔφαμεν αὐτοῦ θυγατέρα, τὰ τῶν θύραθεν καὶ ἡμετέρων βιβλίων αἰνιγματώδη καὶ γρῖφα διαλευκαίνων, καὶ τὴν ἐκείνων νύκτα πρὸς ἡμέραν μεθαρμοζόμενος. ἦν γὰρ ἡ γυνὴ μεγαλοφυὴς ὁμοῦ

† τρυφὴν
* συγχωροῦσα

animi hilaritatem & tranquillitatem adimente. Vt autem oleum, cera, & id genus alia flammam alunt, ita ſilentium dolorem auget. Quare tu, ne affectus iſte tempore confirmatus, inexpectatum damnum apportet: per Deum exurge, & animum recipe. Neque enim tuum eſt, philoſophiæ nobilitatem ad tantam humilitatem deijcere, illiúſque maieſtatem intempeſtiuis doloris maculis aſpergere: cuius ea natura eſt, ut continuatione ſilentij multiplicetur. Subinde enim hulceris inſtar interiora inuadens, non prius illa depaſcere deſinit, quàm ad ipſas medullas penetrarit, & principales animi partes abſumpſerit. Quod ſi arcani aliquid eſt, alijs arcanum eſto: nobis uerò tuis haudquaquam. His & pluribus huiuſmodi uerbis generoſa illa filia patris dolorem nonnihil leuauit, ut Iobi uerba parum immutata proferret: Pereant, inquit, dies illi, in quibus uxorem duxi, & liberos ſuſcepi: qui ſi non eſſent, faciliè rebus meis conſuluiſſem. Nunc uerò tanta curarum turba incumbente, ignoro qua ratione inſtantem iam haud ſcio unde malorum molem effugiam. Imminet enim grauis hoſtium impreſsio nobis, hoſtium neſcio quorum, ſiue terra ſiue mari aduentantium, qui grauiſsimas nobis clades importabunt. His dictis rurſus conticuit, cogitationibus illis mente propemodum alienata: & ſui ac linguæ oblitus ſurrexit, ſe'que in lectulum contulit, ac obdormiuit, ſed diu dormire haud potuit. Ego uerò poſtridie de more ad eum ingreſſus, omnia cognoui. Nam poſteaquam in recens ædificato à ſe Choræ monaſterio me collocarat, maximi fecit, & penè germani filij loco dilexit: adeò ut aſtronomicam diſciplinam, quam ſolus eo tempore perfectiſsimè norat, mihi traderet, nec tantas opes inuideret: & ſæpe apud Imperatorem & proceres gloriaretur, me à ſe hæredem doctrinæ ſuæ inſtitutum eſſe. Idque euidentius in ſuis ad me epiſtolis, & uerſibus quos in exilio fecit, declarauit: de quo paulo pòſt dilucidius dicetur. His igitur de cauſis, cum uiro multum deberem, gratiam ei retuli, quam potui. Nam crebrò cum acceſsi, non colloquendi tantum, ſed etiam officioſi miniſterij cauſa. Docebam enim & filium eius, & quam dixi filiam, & profanarum & ſacrarum literarum obſcuris locis declarandis. Erat enim mulier & magno prædita ingenio, & diſcen-

Silentium.

Dolor.

Metochita male ſibi ominatur.

Gregoras Metochitæ charus.

Digitized by Google

& diſcedendi cupida: quorum alterum naturæ, alterum animi donum eſt. Illis uerò auditis, quamuis præ timore penè exanimatus: nõ tamen tacendum eſſe exiſtimaui, ſed in hanc ſententiam illum ſum allocutus.

CONSILIVM AB AVtore Logothetæ datum.

Philoſophica conſtantia. ALios fortaſſe, qui animos philoſophicis rationibus non firmarunt, ſuccumbere aduerſis rebus, non mirum fuerit. Te uerò, cuius tantum animi robur eſſe oportebat, ut alijs exemplo eſſes, eodem modo quo cæteros affici, ſumme uir, laudare haud poſſum. Quòd ſi manifeſtis & præſentibus in rebus forti eſſe animo philoſophum oportet, quid de ijs dicemus quæ nondum adſunt, ſed euentu adhuc incerto deliteſcũt? *Futura incerta.* " Multa perficit Deus inexpectata: quæ expectabantur, fruſtrata ſunt: quæ uerò nemo expectabat, eorum exitum reperit Deus. Nam futurarum rerum prædictiones, ſiue per ſomnia, ſiue alijs ſexcentis, ut ſcimus, rationibus ſignificentur, multa caligine inuolutæ, multos ab officio depulerunt, & in errorem induxerunt, alijs felicem præter ſpem exitum adeptis, alijs diuerſum. Noſti enim cùm alia, tum, ut Alexandrum ad oppugnationem Tyri abeuntem, coruus deiecto in caput oſſe perculerit: quod aruſpices malum omen interpretati, cœptis deſiſtendum eſſe monebant. Ille uerò abijt, & laboribus exantlatis urbem expugnauit. *Græcorum metus.* Græci olim cum à Perſis inuaderentur, in fundum maris ſe cum ipſis nauibus ante Salaminẽ demerſum iri putantes: præter omnẽ ſpem uictores, totos libros ſuis triumphis referſerunt. *Craſi fruſtratio.* Crœſus Lydus ſe Halym fluuiũ transgreſſum, magnum Cyri imperium euerſurum eſſe ſperauit: ſed & ſuũ regnum amiſit. *Romanorũ uictoria.* Romani olim cum Italiam ab Hannibale incendijs uaſtari, & ipſius urbis excidium modò non ante oculos cernerent, maximæ partis orbis terrarum Domini euaſerunt. *Auguſtus.* Auguſtus, alter à Cæſare Romæ rerum potitus, cum ab Antonio & Cleopatra magnis exercitibus terra marique peteretur, deſperata uita, & hoſtes præter ſpem uicit, & illorum principatum etiam occupauit, Libyam inquam & Aſiam. Et quid opus eſt ſacras Prouidentiæ rationes recenſere, quæ res noſtras gubernans, eo fine concludere ſolet, quem ignoramus? nunc ſperato, nunc inſperato: & nunc cum appendice, nunc ſine adiectione: non ſecus ac ſi quis Piræeo egreſſus, Aegæum mare traijcere inſtituat, Septentrionũ uerò ui in Cretam & Sardiniam præter expectationem deferat. *Prouidẽtiæ conſilia hominibus ignota.* Nam tali incõſtantia & terræ & maria perpetuò cõcutiunt. Quamobrẽ tibi forſitan etiã deteriora metuenti, meliora cõtingent: & iſtius triſticiæ ſementis, uberem lætitiæ meſſem pducet.

Futura

καὶ φιλομαθής, τὸ μὲν δῶρον τῆς φύσεως εἰληφυῖα, τὸ δὲ τῆς γνώμης. ἐγὼ δ' ἐκεῖνα ἀκηκοὼς, φόβους μὲν ὑπ' ἐκπλήξεως ἐγεγόνειν, οὐκ ἐκεῖνα δ' ὅμως δεῖν σιωπῇ τὸ πρᾶγμα παραδραμεῖν.

ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ πρὸς τὸν μέγαν λογοθέτην.

ΑΛΛ' ἰδίᾳ περὶ τὰ λυπηρὰ ἐκεῖνον, ἄλλως μὲν ἴσως ἔφην ἐν τοῖς δεινοῖς καταπίπτειν, ὅσοι μὴ φιλοσόφοις λόγοις ἐχάλκευσαν τὴν ψυχὴν, οὐκ ἂν εἴη τῶν οὐκ εἰκότων. σὲ δ' ὃν ἔδει πύργον ἀκλόνητον ἐν τοῖς τοιούτοις καθίστασθαι, καὶ καρτερίας ὑπόδειγμα κράτιστον γίνεσθαι τοῖς πολλοῖς, ὁμοιόν τι πάσχειν τοῖς ἄλλοις, θειότατε ἄνθρωπε, οὐκ ἂν δυναίμην αὐτὸς ἐπαινεῖν. εἰ δ' ἐπὶ τῶν ἐμφανῶν καὶ παρόντων χρεὼν ἅμα μὲν καρτερεῖν τὴν φιλόσοφον διάνοιαν, τί ἄν τις φαίη περὶ τῶν μήπω παρόντων, ἀλλ' ἐν ἀδήλοις ἔτι πυθμέσι κρυπτόντων τὴν ἔκβασιν; πολλὰ γὰρ κραίνει θεὸς, καὶ τὰ δοκηθέντα οὐκ ἐτελέσθη. τῶν δ' ἀδοκήτων πόρον εὗρε θεός. αἱ γὰρ προαναφωνήσεις τῶν μελλόντων ὅσαι διὰ ὀνειράτων, καὶ ὅσαι διὰ μυρίων ἄλλων, ὡς ἴσμεν, γίνονται τρόπων, πολὺν ἐπισυρόμεναι γνόφον, ἐν κύκλῳ αὐτῶν ὥσπερ σκηνὴν τιθέμεναι τὴν ἀκρυφίαν αὐτῶν, πολλοὺς τοῦ καθήκοντος ἐξεμόχλευσαν, καὶ πρὸς τὰς τῆς ἀληθείας ἐναντίας ἐννοίας βαδίζειν παρέπεισαν. ἐν οἱ μὲν τοῦ τέλους εὐτυχοῦς παρ' ἐλπίδα ἐπεπείραντο, οἱ δὲ τοὐναντίον. οἶσθα γὰρ τά τε ἄλλα, καὶ ὡς ἀλεξάνδρου τοῦ μακεδόνος ἐξιόντος ἤδη ἐπὶ τῆς τύρου, κόραξ ἐξ αὐτομάτου πετόμενος, ἄνωθεν ῥίψας ὀστοῦν ἐπάταξε τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν, καὶ ἔδοξε τοῖς ὀρνιθοσκόποις καὶ μάντεσι τοῦτο κακὸς οἰωνός, καὶ ἀπηγόρευον ἤδη τὴν πεῖραν. ὁ δὲ καὶ ἀπῄει, καὶ πόνους ὑπέστη, καὶ πολιορκήσας εἷλεν αὐτήν. ἕλληνες πάλαι περσῶν ἐπιόντων, ἔλπισαν ἐν πυθμέσι θαλάττης αὐταῖς ναυσὶ καταδύσεσθαι πρὸ τῆς σαλαμῖνος ἀπελπίσαντες τέκνα γυναικῶν ἀκηλίσειν· ἀλλὰ παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα τοὺς ἐναντίους κατετροπώσαντο, καὶ ὅλας βίβλους μεστὰς τῶν οἰκείων ἀφῆκαν τροπαίων. κροῖσος ὁ λυδὸς ἤλπισε τὸν ἅλυν διαβὰς, μεγάλην ἀρχὴν καταλύσειν τοῦ κύρου· ὁ δὲ καὶ τὴν οἰκείαν ἀπέβαλε. ῥωμαῖοι πάλαι φλεγομένης τῆς ἰταλίας ὑπ' ἀννίβου τοῦ καρχηδονίου, καὶ μονονοῦ πρὸ ὀφθαλμῶν καὶ αὐτὴν τὴν τῆς ῥώμης ἰδόντες κατασκαφὴν, τοῦ πλείστου παρ' ἐλπίδα τῆς οἰκουμένης κατέστησαν αὐτοκράτορες· αὔγουστος ὁ μετὰ καίσαρα δεύτερος μοναρχήσας ἐν ῥώμῃ, ἀντωνίου καὶ κλεοπάτρας ἐπιόντων κατ' αὐτοῦ μετὰ βαρείας δυνάμεως ναυτικῆς τε καὶ ἠπειρωτικῆς, φόβῳ τὸ ζῆν ἀπειπάμενος, ὁ δὲ καὶ τοὺς ἐχθροὺς παρ' ἐλπίδα νενίκηκε, καὶ ἅμα τὴν ἐκείνων ἀρχὴν περιεσύλησε, λιβύην φημὶ καὶ ἀσίαν. καὶ τί δεῖ τοὺς ἱεροὺς τῆς προνοίας λόγους καταριθμεῖν, ἣ τὰ καθ' ἡμᾶς διοικοῦσα, ὅπερ οὐκ ἴσμεν εἴωθεν ἐπιφέρειν τοῖς ἡμετέροις πράγμασι τέλος, νῦν μὲν ὅπερ ἠλπίκαμεν, νῦν δ' ὃ μὴ, καὶ νῦν μὲν σὺν θατέρῳ θάτερον, νῦν δ' αὐτὸ θατέρου θάτερον. ὥσπερ ἂν εἴ τις ἐκ τοῦ πειραιῶς τὸν ἀπόπλουν ἐν τὸν αἰγαῖον ποιεῖσθαι ἐβούλετο, τὸν δ' ἐπ' ἐκεῖ ἐν κρήτην καὶ σαρδὼ, τῶν ἀρκτικῶν ἀπηνάγκασαν πνευμάτων αἱ πνοαί, ἐν παίντοι προσδοκήσαντι. καὶ γὰρ τοιοῦτος κύκλος πᾶσαν ἐπιπρέπεται γῆν ὁμοίως ἀεὶ καὶ θάλατταν. καὶ σοὶ τοίνυν προσδοκήσαντι λυπηρὰ, ἴσως ἀνατελεῖ τὰ χρηστότερα, καὶ τὸ τῆσδε τοῦ σπέρματος κατήφειας, ὅλας γεωργήσει χοίνικας εὐφροσύνης.

ἀγνίδι τὸ χω.

ἰσομει-

ἰσομοιρείαν γὰρ δεῖ ταῖς τῶν μελλόντων ἐλπίσι χαρίζεσθαι, καὶ μὴ καθάπαξ μόνοις διδόναι τοῖς ἀηδέσιν ἢ τοῖς χρηστοῖς. ἔπειτα καὶ ὡς δοκεῖ τῷ σοφῷ Εὐριπίδῃ, λόγος ὁ αὐτὸς ἔκ τ' ἀδοξούντων κἀκ τῶν δοκούντων ἰὼν, οὐ ταυτὸν σθένει. πάντες μὲν γὰρ πάντα φάσκοντες, ἕνα που μόλις ἢ καὶ δύο ταράξαιεν ἄν. σὺ δ' ἅτε καὶ τῶν ἀρρήτων τῷ βασιλεῖ κοινωνὸς, καὶ ἅμα τῶν ἀστρονόμων κράτιστος, ῥᾶστα τὰς τῶν ὅλων ψυχὰς εἰς βυθοὺς ἀναστρέψαις ἂν ἀπογνώσεως. εἰ γοῦν μὴ διὰ σὲ, ἀλλὰ τῶν ὅλων γε εἵνεκα, πρὸς τὸ χαριέστερον ἄμειβε μετὰ τῆς γλώττης ὅλον σαυτὸν, μίμησαι τῶν κυβερνητῶν τοὺς χαριεστέρους, οἳ καὶ μελλόντων ἔτι καὶ παρόντων αὖθις τῶν δεινῶν, οὐδαμῇ κατηφὲς δεικνύουσι πρόσωπον, ἀλλ' εἰδότες ὡς ἐν τοῖς αὐτῶν ταμιεύονται χείλεσιν αἱ σωστικαὶ τῶν συμπλεόντων ἁπάντων ἐλπίδες, ὥσπερ εὐθυμίας ἀεὶ διὰ γλώττης προτείνουσι τούτοις τράπεζαν, καὶ ἀνακρατοῦσι καὶ παραθαρρύνουσι· καὶ ταῦτα τῆς μὲν θαλάττης πολλάκις κάτωθεν ὑβριζούσης, τῶν κυμάτων δ' ὑπὲρ πάντα κολωνὸν ὑψουμένων, ὑετοῦ δ' ἄνωθεν καταρρηγνυμένου βιαίου, καὶ τοῦ κινδύνου πρὸ ὀφθαλμῶν ἱσταμένου. τοιαῦθ' οὕτω λεχθέντα παρ' ἡμῶν, τὸν ἄνδρα κατεδυσώπησαν, καὶ τῆς λύπης ἐκείνης, ὡς ἐνῆν, καθυφεὶς, χαρίεις αὖθις ἐδόκει τοῖς πᾶσι, καὶ ἱλαρὸς, καὶ εὐπρόσηγορος ὡς τὸ πρότερον. κατὰ δὲ τὴν ἕκτην ἑβδομάδα τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς, προσκαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς τὸν πατριάρχην Γεράσιμον, καὶ τῶν ἀρχιερέων τοὺς παρατυχόντας, ἄγεται τὸν ἔγγονον παρρησίᾳ ἐλέγξων τε καὶ παραινέσων ἀπέχεσθαι τῶν τῆς φυγῆς βουλευμάτων, ἵν' ὑπὸ μάρτυσι τούτοις ἢ συσταλεὶς καὶ αἰσχυνθεὶς ἀπόσχοιτο, ἢ κολασθεὶς ἀνέγκλητον ἀφῇ τοῖς κολάσασι τὴν αἰτίαν. εἴσεισι μὲν οὖν ὁ ἔγγονος Ἀνδρόνικος, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τινὰς ὡπλισμένους, λαθραίαν τινὰ καὶ μὴ φαινομένην ὅπλισιν καὶ παραξιφίδια φέροντας, οὐδ' αὐτὸς ἄοπλος παντελῶς. συνέθεντο γὰρ, ὡς εἰ μὲν πατρικοῖς τισι καὶ πρᾳέσι χρήσεται παραινέσεσιν ὁ πάππος καὶ βασιλεὺς πρὸς αὐτὸν, μηδ' αὐτοὺς τὸ παράπαν ἐνδείξασθαί τι τολμηρὸν καὶ θρασύτερον, ἀλλ' ἠρεμήσειν καθάπαξ. εἰ δὲ πρὸς ὀργὴν καὶ κόλασιν βλέψῃ, εἰσπηδήσαντας εὐθὺς ἐν αὐτοῖς βασιλικοῖς θρόνοις κατασφάξειν αὐτὸν, καὶ τὴν αὐτοκρατορίαν μόνῳ τῷ νέῳ κατασκευάσειν Ἀνδρονίκῳ. εἰσελθὼν οὖν αὐτὸς μὲν παρὰ τὸν πάππον καὶ βασιλέα, ἐκάθητο ἐν ἕδρᾳ τοῦ συνήθους βασιλικοῦ θρόνου, τὴν δὲ φατρίαν ἐκείνην παρὰ τῇ βασιλείῳ εἴασε διατρίβειν αὐλῇ. ἐπεὶ δ' ἡ παραίνεσις μετὰ τῶν ἐλέγχων πατρική τις ἔδοξε καὶ κηδεμονικὴ, οὐδέν τι παράβολον πέπρακται τέως, ἀλλ' ἀπηλλάγη καὶ διελύθη μετ' εἰρήνης ὁ σύλλογος, ὁμωμοκότων ἀλλήλοις ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων, τοῦ μὲν μηδένα τῶν πάντων τῆς αὐτοκρατορίας διάδοχον καταλείψειν πλὴν αὐτοῦ Ἀνδρονίκου τοῦ ἐγγόνου καὶ βασιλέως· τοῦ δ' αὖ ἐγγόνου μηδὲν μήτε κατὰ τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ βασιλέως καὶ πάππου, μήτε κατὰ τῆς αὐτοῦ ζωῆς, μήτε βουλεύσασθαι, μήτε μὴν διαπράξασθαι πώποτε. ἐξιόντα δὲ ἐκεῖθεν τὸν νέον Ἀνδρόνικον περιστάντες ἡ τῶν συνομοσάντων φατρία, ὑβριστικῶς αὐτοῦ κατεβόων, παράβασίν τε καλοῦντες τῶν φρικωδεστάτων ὅρκων ἐκείνων τῶν πρὸς αὐτοὺς, καὶ ἅμα προφανῆ προδοσίαν αὐτοῦ. ποῖ γὰρ οὐκ ἂν ἀδικίας ἐλαύνειν ἔφασκον, εἰ σὺ μὲν δι' ἡμᾶς φοβερὸς ὁμοῦ καὶ δυσμαχος γεγονὼς ἅπαντα, ῥᾳδίως τὰ κατὰ γνώμην σαυτῷ καταπράξασθαι, ἡμᾶς δ' ἐν στόματι μαχαίρας ἐτωσὶ προφανῶς, καὶ πυθμέσιν ᾅδου καταλιπεῖν·

Ἐλέγχει ὁ βασιλεὺς περὶ τῆς βασιλείας τὸν ἔγγονον αὐτοῦ.

Futura enim in æquilibrio quodam collocanda ſunt, nec in iucunda, nec in triſtia nimis inclinante animo. Deinde poeta ſapientiſsimus Euripides pronunciat, eandem orationem ab obſcuro aut nobili habitam, nõ idem autoritatis habere. Omnes enim omnia dicendo, uix unum atque alterum commoueant. Tu uerò, ut arcanorum Imperatoris conſcius, ſimulque doctiſsimus aſtronomus, omnium animos in extremam deſperationẽ demergere queas. Proinde ſi non tua, at aliorũ cauſa, & linguam tuam & te totum ad hilariorem habitum conformato. Imitare ſolertes gubernatores, qui & aduentantibus & iam urgentibus periculis triſticiam diſsimulant. Nam cum ſciant ſpem ſalutis uectorum omnium á ſuis pendere labris, eos in ſpem bonam erigunt & confirmant: quamuis ſæpe & mare fundo exęſtuet imo, & pręruptus aquę mons ſupra caput aſtet, & imber uiolentus è nubibus erumpat, & diſcrimen ante oculos uerſetur. Hæc cum dixiſſemus, uirum mitigauimus, ut mœrore illo, quatenus licebat, remiſſo, rurſus omnibus iucundum & hilarem ſe præberet, atque affabilem. Sexta porrò hebdomade ſanctæ quadrageſimæ, Imperator Geraſimo patriarcha & alijs pontificibus qui in urbe erant accerſitis, nepotẽ adducit, palàm obiurgaturus: & moniturus, ut fugæ conſilia mutaret, quò coram tantis teſtibus pudefactus, aut in officio eſſet, aut non ſine cauſa probabili mulctatus uideretur. Ingreſſus igitur eſt iunior Andronicus, adductis ſecum nonnullis qui occulta arma & pugiones gerebant, nec ipſe planè inermis. Conuenerat enim inter eos, ſi auus paternis & lenibus admonitionibus erga ipſum uteretur, ne ſe quidem aliquid confidentius aut audacius præ ſe laturos, ſed omnino quieturos: ſin uerò iratus ſupplicium minitaretur, impetu facto in ipſo Imperatorio ſolio illum occiſuros, & in ſolum iuniorem Andronicum omnem imperij autoritatem collaturos. Ingreſſus igitur, iuxta auum in conſueto ſolio conſedit, factione illa ad Imperatoriã aulam relicta. Cum autem admonitio & caſtigatio à patria cura & ſolicitudine proficiſci uideretur, nihil tum inſolentius actum eſt, ſed concilium pacatè & tranquillè dimiſſum: iure iurando ultrò citroq́ dato, ab auo, ſe nemini relicturũ Imperium niſi nepoti: à nepote, ſe neque uitæ, neq́ imperio aui ullas inſidias comparaturum. Cæterùm iuniorem Andronicum egreſſum cõiurati circumſtantes, indignabantur, & in eum uociferabantur, ut qui ſanctiſsimũ iuſiurandum uiolaſſet, & fidem fregiſſet. Quid enim, inquiunt, ad iſtius iniuriæ magnitudinem accedere queat, cum tu per nos formidabilis & inuictus, omnia ex animi ſententia facilè confeceris, ſi nos iugulandos in orci faucibus deſerueris?

Triſticiã magno uiro diſsimulanda.

Gubernatorum prudentia.

Andronic' ſenior nepotem monet.

Andronic' iunior armatus in cõcilio.

Andronic' iunior à ſua factione periurare cogitur.

τούτοις

His & huiuſmodi geſtib. & uocibus fractus & pudefactus, magnũ Logothetam ad ſe uenire iuſsit: ab eoq́ petijt, ut apud auum efficeret, ut ſuę factioni impunitatẽ iureiurãdo daret. At ille ne audire quidẽ ſuſtinens: Tu uerò, inquit, non bene tecũ actũ eſſe putas, nec immortales Deo gratias agis, ꝙ præter expectationem ex orci faucibus ereptus, incolumis & ſaluus es? An ignoras te & mihi & liberis meis, quoad uixeris, magnam debere gratiã, ꝙ conſiliũ contra te initum auerti meo interuentu, quodq́ meo beneficio ſolem hunc intueris? Tu uerò his omiſsis, pro perditiſsimis & malè perituris iſtis intercedis? Apage per Deũ, nihil tibi rei ſit cum iſtis. Quomodo enim tibi ſeruabunt fidem, qui fidem auo tuo datam, nulla coacti neceſsitate, fefellerũt, nec Dei metu nec hominũ uerecundia deterriti? His Imperator præter expectationẽ auditis, tacitus diu ſtetit: deinde illo abire iuſſo, ad priſtina conſilia & cogitationes redijt. Cum autem magna & ſancta hebdomas adeſſet, qua ſalutarem Chriſti paſsionẽ celebramus: & Imperator nepotem non è monitis ſuis uiuere cerneret: ſed & inconſtanti motu, & moribus diſſolutis, & aliàs alium eſſe: grauiter & iniquo animo eius intemperias paſſus eſt, adeò ut bis & ter magnitudine doloris uictus, & ueluti numine afflatus, ad eos qui aderant, diceret: Obijt noſtra ætate & Imperij maieſtas, & Eccleſiæ pietas. Nam ille fugam ardẽti ſtudio adornabat: & ſubinde egrediebať, & cum factione illa ſe parabat. Senex uerò conſiliorum ignarus, æger animo tacitè affligebatur: ſed tamen ſignis & coniecturis quibuſdam ea quæ agebantur expendens, haud procul erat, quin quid ſtruerent animaduerteret. Quare patriarchæ Geraſinę arcanũ nepotis comprehendendi conſilium aperuit. At ille ſtatim ad iuniorem Imperatorem Andronicum accurrit, & arcano illi prodito effecit, ut fugam acceleraret. Cum autem illuſtris Reſurrectiõis dies illuxiſſet, ueſperiq́ decreta exequenda eſſent, de more petijt & accepit claues Gyrolimniæ portæ. Hoc enim propter matutinam uenationem facere conſueuerat. Igitur ſub mediam noctem cunctis dormientibus, cum omnibus coniuratis egreſſus, poſtridie in Syrgiannis & Cantacuzeni caſtra peruenit. Hi enim cum illuſtri apparatu, ad Adrianopolim fugam illius præſtolabantur. Erat is dies Aprilis uigeſimus, anni ſexies milleſimi octingenteſimi uigeſiminoni. Eſt autem animaduerſione dignũ, ꝙ nihil humanarum rerum ſine Prouidentia adminiſtreť, ſed omnia arcana ratione agať: licet nos ignari ſedeamus, uerba & Prouidentia & ueritate indigna facientes. Cum enim Deus aliquos ob uetera & recentia delicta mulctare uult, periti medici more incurabilib. morbis uſtiones & ſectiones adhibet.

Logothetæ ad Andronicũ iuniorem oratio

Patriarcha ſenioris Andronici cõſilium nepoti aperit

Andronici iunioris fuga.

Fatales pœnæ.

τούτοις μέν τοι καὶ τοῖς τοιούτοις ἤθεσί τε καὶ ῥήμασι καταπλαγείς τε καὶ αἰσχυνθεὶς ὁ βασιλεύς, διεμηνύσατο πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι τὸν μέγαν λογοθέτην, καὶ ἐλθόντα ἠξίου παρασκευάσαι τὸν πάππον καὶ βασιλέα δι᾽ ὅρκων, καὶ τῇ ῥηθείσῃ φρατρίᾳ χαρίσασθαι τὸ ἀκίνδυνον. ὁ δὲ οὐδ᾽ ἀκοῦσαι ἠνέσχετο, ἀλλά, σὺ δὲ οὐ θαυμάζεις, ἔφη, καὶ θεῷ πολλὰς ἀποδίδως εὐχαριστίας, ἀγαπῶν ὅτι παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα τῶν τοῦ ᾅδου πυλῶν αὐτὸς ἀνέβης, ὡς εἰπεῖν, ἐκ μέσου τῆς συντελείας; ἢ οὐκ οἶδας ὡς χρεὼν σε μεγάλας ὀφείλειν κἀμοὶ καὶ παισὶ τοῖς ἐμοῖς διὰ βίου τὰς χάριτας, ὅτι βουλὴν κατὰ σοῦ μελετηθεῖσαν καὶ ἐξαρτυθεῖσαν εἰς τέλος διέῤῥηξα παρελθὼν αὐτός, καὶ νῦν δι᾽ ἐμοῦ τουτονὶ τὸν ἥλιον καθορᾷς; σὺ δὲ ταῦτα ἀφείς, ἱκέτης ὑπὲρ τῶν κάκιστ᾽ ἀπολουμένων γίνεσθαι βούλει. ἄπαγε πρὸς θεοῦ, μὴ κοινώνει τοιούτοις ἀνδράσι. πῶς γὰρ οὗτοι πρός σε διατηρήσουσιν ὅρκους, οἳ τοὺς πρὸς τὸν βασιλέα καὶ πάππον τὸν σόν, μηδενὸς τῶν δεινῶν ἀναγκάζοντος, ἐξελάβοντο, μήτε θεοῦ κεραυνούς, μήτε ἀνθρώπων αἰδῶ πρὸ ὀφθαλμῶν θέντες. τούτων οὕτω παρὰ προσδοκίαν λεχθέντων ἀκούσας ὁ βασιλεύς, ἔστη σιωπῶν ἐπὶ πλεῖστον. ἔπειτα ἀπιέναι ἐπιτρέψας, εἰς τὰς προτέρας αὖθις ἐπανῆκε βουλὰς καὶ μελέτας. ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ μεγάλη καὶ θεία ἐπεδήμησεν ἑβδομὰς ἐν ᾗ τὰ σωτήρια ἑορτάζομεν πάθη, καὶ τὸν ἔγγονον αὖθις ὁ βασιλεὺς οὐ κατὰ τὰς παραινέσεις ἔβλεπεν ἔχοντα, ἀλλὰ τήν τε τῆς κινήσεως ὁρμὴν ἀστατοῦσαν καὶ τὸν ἠθῶν τὸν ῥυθμὸν οὐ καθεστηκότα, ἀλλ᾽ ὅλως εἰπεῖν ἀλλοπρόσαλλον, ἠνιᾶτο καὶ ἐδυσφόρει, ὥστε καὶ δὶς καὶ τρὶς νικηθεὶς τῇ τῆς λύπης ὑπερβολῇ καὶ οἷον ἔνθους γενόμενος, τετελεύτηκεν, ἔφη πρὸς τοὺς παρόντας, ἥ τε βασιλεία ἐφ᾽ ἡμῶν ἤδη, καὶ ἡ τῆς ἐκκλησίας εὐσέβεια. ὁ μὲν γὰρ ἐξήρτυε τὰ πρὸς φυγὴν μετὰ φλεγούσης τινὸς τῆς ὁρμῆς, καὶ ἐξεπορεύετο συχνὰ καὶ παρεσκευάζετο μετὰ τῆς φρατρίας ἐκείνης. ὁ δὲ μὴ συνιεὶς τὰ βουλεύματα, ἠθύμει καὶ διηπόρει, καθ᾽ ἑαυτὸν γνωσιμαχῶν. στοχασμοῖς δέ τισιν ὅμως καὶ ὑπονοίαις τὰ δρώμενα παραβάλλων, οὐκ ἔξω παντάπασιν ἤδη καὶ αὐτὸς ἔκειτο τοῦ τὰ μελετώμενα ξυμβάλλειν. ὅθεν συλλαβεῖν ἐβουλεύσατο, καὶ τῷ πατριάρχῃ Γερασίμῳ τοῦ τοιούτου βουλεύματος ἐν ἀποῤῥήτοις λαβὼν ἐκεκοινώνηκεν. ὁ δ᾽ εὐθὺς πρὸς τὸν βασιλέα τὸν νέον Ἀνδρόνικον δραμών, τὸ ἀπόῤῥητον ἀνεκάλυψε, καὶ οὕτω λοιπὸν ἐκεῖνος τὴν φυγὴν ἐπετάχυνεν. ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ λαμπρὰ τῆς ἀναστάσεως ἐπεδήμησεν ἡμέρα, καὶ ἔδει πρὸς ἑσπέραν τὰ βουλεύματα πέρας λαβεῖν, ᾔτει τε κατὰ τὸ εἰωθός, καὶ ἔλαβε τὰς κλεῖς τῶν πρὸς τὴν Γυρολίμνην ἀνοιγομένων πυλῶν. εἰώθει γὰρ τοῦτο ποιεῖν διὰ τὰ ἑωθινὰ κυνηγέσια. καὶ δὴ περὶ μέσας νύκτας, πρὸς ὕπνον ἤδη καταδαρθόντων ἁπάντων, ἔξεισι μετὰ πάντων ὅσοι αὐτῷ γε συνομωμόκεσαν· καὶ ἐξιππασάμενοι, φθάνουσι δευτεραῖοι πρὸς τὸ τοῦ Συργιάννη καὶ τὸ τοῦ Καντακουζηνοῦ στρατόπεδον. ἐκάθηντο γὰρ ἐκεῖνοι περὶ τὴν Ἀδριανούπολιν, ξὺν γε λαμπρᾷ τῇ παρασκευῇ τὴν τούτου φυγὴν ἐκδεχόμενοι. ἦν δ᾽ αὕτη ἡ ἡμέρα ἀπριλλίου μὲν εἰκοστή, ἔτος δὲ ἑξακισχιλιοστὸν ὀκτακοσιοστὸν εἰκοστὸν ἔννατον. ἐπιστῆσαι δ᾽ ἄξιον, πῶς τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων οὐδὲν τῆς προνοίας ἐκτὸς διοικεῖται, ἀλλὰ πάντα λόγον ἀπόῤῥητον ἔχει τὸν ἄγοντα, κἂν ἡμεῖς ἀγνοοῦντες καθήμεθα λόγους προφέροντες τῆς τε προνοίας ὁμοῦ καὶ τῆς ἀληθείας οὐ μάλα ἀξίους. ὅταν γὰρ ἐθέλῃ κολάζειν οὓς ἂν ἐθέλοι, παλαιῶν τε καὶ νέων ἁμαρτημάτων ποιούμενος ἔκτισιν, οἷα σοφὸς ἰατρὸς τομὴν καὶ καυτῆρα ταῖς δυσιάτοις ἐπάγει πληγαῖς.

καὶ ἅμα

καὶ ἅμα ἐπὶ γῆς εὐθηνούσης ἀὴρ ἧς πονηρεύεται, καὶ ἀγανακτεῖ κατ' αὐτῆς ὕδωρ θαλάττης, καὶ ὑβρισταὶ ἐπὶ δὲ τὸ τῆς βουλήσεως ἀντιπνέουσιν ἄνεμοι, καὶ λοιμῶν ὅλος διοδεύεται, καὶ κακοδαιμονοῦσι μὲν ὅσοι πρὸς ἀρετὴν καὶ παιδείαν ἐρρύθμισαν ἑαυτούς, καὶ τὸ ἑαυτῶν πρὸς τὴν δώριον, ὡς εἰπεῖν, ἁρμονίαν ἀπήρτισαν ἦθος. καὶ πᾶν ὅτι πράξαιεν, τούτοις εὑρίσκει σφαλερὸν καὶ μάλα πολεμιώτατον τοῖς ἀρχηγοῖς τῶν ἔργων βουλεύμασι, τοῦ θεοῦ τοι αὐτὴν τινὰ τὴν κρείσσω ἄνωθεν ταλαντεύοντος. εὐδαιμονοῦσι δ' ὁπόσοι δυστυχεῖς τινες καὶ ἀφανεῖς καὶ παραπλῆγες, καὶ Ἐριννύων πεφύκασι θρέμματα, καὶ νικῶσιν ἀνὰ κράτος τοὺς ἔμφρονας ἄφρονες, καὶ κνειδίζουσι τὸν κοσμίων ὁ δυσχημόνων ἀνδρῶν ἐμπαῖκται τινες καὶ οἰκότριβες ἄνθρωποι. καὶ ἴδοι τις ἂν τηνικαῦτα τούς τε δημαγωγούς, τούς τε ἀγορανόμους καὶ δικασπόλους, καὶ πρός γε ὁπόσοι τοῦ μοναδικοῦ προεστάναι εἴληχον βίου, πάντας καθάπερ ἐκ συμφωνίας τινὸς τῇ ἀναιδείᾳ καὶ ἀταξίᾳ λατρεύοντας, καὶ οὐδὲν ὑγιὲς πράττειν οὔτε δυναμένους οὔτε ἐθέλοντας. βεβαιώσει δὲ τὰ λεγόμενα, καὶ ἅπερ αὐτίκα λέξοντες ἥκομεν καὶ ἡμεῖς. ἐπεὶ γὰρ εἰς πλῆθος ἡ τῶν Περσῶν ἐπεπόλασεν ἔφοδος, πανταχόθεν ἀεὶ ζημιοῦσα καὶ διατιθεμένη κακῶς τὰ Ῥωμαίων πράγματα, καὶ πᾶσαι μηχαναὶ καὶ παλάμαι γνήσιαί τε καὶ συμμαχικαὶ τῷ βασιλεῖ θεόθεν πανταπάσιν ἠλέγχθησαν οὖσαι μηδέν, ἑτέραν ἐτράπετο, σφαλερὰν μὲν κατά γε τὸν ἀληθῆ καὶ δίκαιον λόγον, πρὸς δὲ τὸν βίαιον καὶ ἀνταγωνιστὴν χρόνον οὐ πάνυ τοι σφόδρα ἀσύνετον. ἔγνω γὰρ οὖν ἐτησίους τῶν ὑπηκόων αὐξῆσαι φόρους, ἀφ' ὧν μερίζομενος χορηγεῖν ἀνὰ πᾶν ἔτος ταῖς τε ἄλλαις χρείαις, καὶ ἅμα τοῖς γείτοσι τῶν ἐχθρῶν, καὶ ὠνίου ὥσπερ τοῖς ἐκεῖθεν λαμβάνειν εἰρήνην· ὅμοιον ποιῶν, ὥσπερ ἂν εἴ τις φιλίαν παρὰ τῶν λύκων ὠνούμενος, ἔπειτα τὰς οἰκείας πολλαχόθεν τέμνων φλέβας, πίνειν ἐκείνοις παρεῖχε, τὸ ἐμφορεῖσθαι τοῦ αἵματος. ὅθεν καιρὸν εἰληφότες οἱ τελῶναι καὶ φορολόγοι, ἕτερος ἕτερον ἔφθανον ὑπισχνούμενοι πλείω πράξειν αὐτούς, ὑπουργεῖν τῆς δὲ τοιαύτης καταστάς διοικήσεως. καὶ οὕτως ἐν ὀλίγῳ τῷ χρόνῳ, καί τοι βραχυτέρας ἀεὶ γιγνομένης τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐπικρατείας, ὅμως εἰς χιλίας ηὔξηται χιλιάδας, τὰ πρὸς τῶν ἀργυρολόγων καὶ φορολόγων κατ' ἔτος εἰς τὸ βασιλικὸν εἰσαγόμενα ταμεῖον νομίσματα. ἐξ ὧν ἦν τῷ γηραιῷ βασιλεῖ πρὸ βουλήσεως κατασκευάσαι, τριήρεις μὲν εἴκοσι διηνεκεῖς, κατὰ τῶν θαλαττίων καὶ παραθαλαττίων ἐχθρῶν· στρατὸν δὲ ἠπειρωτικόν, ἐν μὲν Βιθυνίᾳ χιλίους ἱππέας διηνεκεῖς, ἐν δὲ Θρᾴκῃ καὶ Μακεδονίᾳ δισχιλίους ὁμοίως· τὰ δ' ὑπόλοιπα χρήματα ἀναλίσκεσθαι πρὸς δαπάνας τῶν ὅθεν δήποτε προσιόντων ἄλλοτε ἄλλων πρέσβεων, καὶ χορηγίας ἐνιαυσίους τῶν περικυκλούντων ἐθνῶν, καὶ ὅσαι ἄλλαι μυρίαι δαπάναι τοῖς βασιλείοις καθήκουσι πράγμασιν. ἀλλ' ἐπεὶ καὶ θεῷ γε οὐ μάλα ἐθέλοντι ἦν, δι' ἃς αὐτὸς οἶδεν αἰτίας, ἐξαίφνης ἅπαντα διὰ τῆς κοινῆς ταύτης συγχύσεως ἀνατετράφαται, καθάπερ κύβου μεταπεσόντος. θαυμάζειν δ' οὖν ὅμως χρεών, τῆς ἀρρήτου τοῦ τὰ πάντα ἐφορῶντος ἐνδημονίαν, πῶς πλείστας ὁμοῦ καὶ ἀθρόας ἡμῶν ὀφειλόντων διδόναι τὰς δίκας ὑπὲρ μακρᾶς τῆς κακίας, μετά τινος αὐτὸς φειδοῦς καὶ φιλανθρωπίας λαμβάνειν ἐκεῖνος ταύτας. οὐ γὰρ ἀλλοτρίοις τισίν, οὐδ' ἀλλοφύλοις ἐχθροῖς καὶ ἀγρίοις παρέδωκεν ἡμᾶς, ἀλλ' ὁμοφύλοις ἀνθρώποις καὶ ἰσοψύχοις καὶ γνωστοῖς, καὶ μαλακωτέροις, ἢ παρ' ὧν ἐχρῆν ἡμᾶς τιμωρεῖσθαι, τοὺς πλείους τέως τῶν κύκλῳ καθ' ἡμῶν μαινομένων θανάτῳ προαρπάσας, ἵνα μὴ κατ' ἀλλήλων ἡμῖν ἐκπολεμωθῶσι, καὶ καλάμῳ συντετριμμένῳ ἀτεχνῶς ἐοικόσιν,

ἤδη.

Mox terram fortunatam aer grauis infeſtat, aqua maris illi ſuccēſet, importuni uenti eam perflant, peſtilentia graſſatur: affliguntur uiri boni & eruditi, qui mores ſuos ad Doriam (ut ita dicam) harmoniam compoſuerunt: quicquid inſtituunt labaſcit, conſilijs minimè reſpondet euentus, Deo ſic euentum moderante. cōtrà calamitoſi, obſcuri, uæcordes, & Furiarum alumni, proſperam fortunam experiuntur: ſtulti ſapientes potenter uincunt, ſanniones & mancipia modeſtos & honeſtos ſuperāt. Tum & urbium magiſtratus, & patresfamiliâs, & tribunos plebis, & ędiles & prætores, & monachorum rectores omnes uideas impudentiæ & petulantiæ ſeruire, nec ex officio quicquam facere aut poſſe aut uelle. Hæc ita ſe habere, ex ijs quæ iam dicemus, conſtabit. Nam cum Turcarum pernicioſæ irruptiones increbreſcerent, nec ullis uel domeſticis uel auxiliaribus copijs, aduerſante Deo, repellerentur: alia uia rem Imperator eſt aggreſſus, lubrica illa quidem, ſi uerè conſideres, & æquitatem ſpectes: non tamen prorſus imprudenti, tam aduerſis & iniquis temporibus. Nam annua ſubditorum tributa augere ſtatuit, quibus diuiſis, partem in alios uſus conferret, parte à finitimis hoſtibus pacem redimeret: quod perinde fuit, ac ſi quis amicitiam luporum mercatus, multas ſibi uenas incideret, eorúmque ingluuiem ſuo ſanguine ſaturaret. Vnde publicani & exactores ſumpta occaſione, alij alios anteuertere ſtuduerunt, quiſque plura ſe exacturū pollicens, ſi id munus ſibi mandaretur. Sic exiguo tempore, quamuis Romani fines ſubinde contraherentur, millies millena nomiſmata quotannis in fiſcum referebantur. Vnde ſenior Imperator in animo habebat, perpetuam uiginti triremium claſſem contra marinos & maritimos hoſtes inſtituere: terreſtres uerò copias, in Bithynia mille equites, in Thracia & Macedonia bis totidem, reliquā uerò pecuniam in ſumptus undecunque aduenientium legatorum & annua tributa finitimarum gentium conferre, cæteróſque Imperij ſumptus penè infinitos. Sed quia ne id quidem placebat Deo, propter cauſas quas ipſe nouit, ſubitò omnia confuſione illa ſunt euerſa. Admiratione tamen digna eſt ineffabilis omnium inſpectoris clementia, qui cum nos diuturnæ improbitatis pœnas luere ſimul deberemus, eas tamen parcè & humaniter ſumat. Neque enim alienigenis Barbaris atq; immanibus hoſtibus nos tradidit: ſed popularibus noſtris, notis, & à noſtris moribus non abhorrentibus, & clementioribus ijs per quos puniendi eramus: pleriſque eorum qui circumcirca in nos ſæuiebant, morte præreptis, ne nos inteſtino bello confligantes, & confracto calamo planè ſimiles,

Tributa aucta.

Dei clemēs ultio.

Digitized by Google

etiam illi aggreſsi, funditùs omnes internecione delerent. His enim temporibus obijt Crales Seruiæ regulus, obijt & Sphendoſthlabus Bulgarorum princeps. Eſt & à conſobrino Cephaleniæ comite interfectus Aetolorum & Acarnanum Deſpotes. Theſſalici porrò principatus ultimus heres, ex Angelica familia ortus, pridem deceſſerat. Sed illuc redeo.

Andronico iuniori ſacris interdicitur.

Cum ſenior Imperator ante ſolis ortum nepotis fugam cognouiſſet: eodem die pontificibus qui in urbe erant acceſſitis, (nam patriarcha pridie fugæ obierat) proſcribi iuſsit tum nepotem fœdifragum, tum eius coniuratos, tum eos omnes qui cum eo ſe cõiungerent, ac eius factioni fauerent. Idq́ue facile à cœtu ſacerdotum impetratũ eſt. Ad hæc paſsim ſacroſanctum Euãgelium in palatijs, in uijs, in foris, circumferri cerneres, & populum ſacramento adigi, ut & à iunioris Imperatoris ſocietate, & animo & manu & lingua recederent, & ſeniori arctioribus obedientię uinculis aſtringerentur. Quæ cum ad hunc modum in urbe Imperatrice gererentur, Andronicus iunior libertate & immunitate in Thracijs pagis & urbibus pronunciata, ſtatim omnes ad quiduis paratos habuit.

Thraciæ defectio.

Statim in armis fuerunt Thraces omnes pro iuniore Imperatore Chriſtopolim uſque, ſenem Imperatorem cupidè inuaſuri. Ac primùm paſsim in prouincia uagantibus publicanis & exactoribus inclementer excruciatis, ereptã quam circumferebant pecuniam nulla modeſtia inter ſeſe partiuntur. Priuſquam autem ſeptem dies elaberentur, Oreſtiade digreſsi, multitudo equitum, peditum, ſagittariorum, funditorum penè innumerabilis, Byzantium uerſus proficiſcuntur, primo impetu ſe expugnaturos urbem eſſe rati, ſeditione laborantem, populo inter ſeſe diſcordante, ſpe emolumentorum quę huiuſmodi mutationes iniuſtis manibus ſuppeditant, Syrgianne exagitante omnia. Ac quatuor integris diebus in itinere cõſumptis, ad Selybriam caſtra poſuerunt.

Legatio aui ad nepotem.

Cum autem ulterius progreſſuri eſſent, & ſenior Imperator urbanam turbam, ſi hoſtilẽ exercitum ante portas uidiſſet, non quieturam eſſe ſciret: Legatos ad nepotem mittit, quorũ princeps erat Theoleptus Philadelphienſis, uir non tantum omnis generis uirtutibus ornatus & reuerendus, ſed & prudentia ſingulari præditus. Miſſa eſt & Syrgiannis mater, quæ filiũ potiſsimùm placaret, eiq́ue perſuaderet, ne ad mœnia urbis accederet: periculum enim fore, ne diſsidio inter Byzantinos orto, maximus interitus conſequeretur omnium opum, ædium, uirorum, matronarum, magiſtratuum, ſubditorum: quarum rerum autor, qua ratione tranquillo animo per omnem ætatem unquam eſſe poſſet? ſed ut paulùm regreſſus, ita demum uerba faceret, & quæ uellet poſtularet. Syrgiannes igitur, cùm Philadelphienſis præſentiam reueritus,

ἐπιθέμενοι κἀκεῖνοι, πάντας ἄρδην εἰς ὄλεθρον βυθοὺς παραπέμψωσιν. ἐν γὰρ τούτῳ τῷ χρόνῳ τέθνηκε μὲν ὁ Κράλης Σερβίας, τέθνηκε δ' ὁ τῶν Βουλγάρων ἡγεμὼν ὁ Σφενδοσθλάβος, πεφόνευται δὲ πρὸς τοῦ αὐτανεψιοῦ κόντου Κεφαλληνίας ὁ τῶν Αἰτωλῶν καὶ Ἀκαρνάνων δεσπότης· προτεθνήκει δὲ καὶ ὁ τῆς τῶν Θετταλῶν ἡγεμονίας τελευταῖος διάδοχος, ὁ τῶν Ἀγγελωνύμων ἀπόγονος. ἀλλ' ἐκεῖσε ἐπάνειμι. ἐπεὶ γὰρ ἐγνώσθη τῷ γηραιῷ βασιλεῖ, πρὶν ἀνατεῖλαι τὸν ἥλιον ἡ τοῦ ἐγγόνου φυγή, προσκαλεσάμενος αὐθημερὸν τοὺς ἐν Βυζαντίῳ παρόντας τῶν ἀρχιερέων (ὁ γὰρ πατριάρχης μιᾷ τῆς φυγῆς ἡμέρᾳ προτεθνήκει) ἐγγράφως καθυποβάλλειν ἐπιτιμίοις τούτοις ἐκέλευε τόν τε ἔγγονον ὡς ἀρασσάτην, καὶ ἅμα τούς τε αὐτῷ συνεξεληλυθότας, καὶ εἴ τις ἔτι ἢ φεύγειν ἢ τὰ ἐκείνου φρονεῖν μέλλοι· ὃ δὴ καὶ ῥᾳδίως ἡ τῶν ἀρχιερέων ἐπεπράττετο σύνταξις. ἦν δὲ ἐπὶ τούτοις ἰδεῖν καὶ τὸ θεῖον πανταχῆ περιφερόμενον εὐαγγέλιον ἔν τε βασιλείοις αὐλαῖς, ἔν τε ὁδοῖς, ἔν τε ἀγοραῖς, καὶ τὸν ὀμνύειν τὸν δῆμον κελεύοντας, ἀφίστασθαι μὲν τῆς τοῦ νέου βασιλέως κοινωνίας, καὶ γνώμῃ καὶ χειρὶ καὶ γλώττῃ· συντίθεσθαι δὲ βεβαιότερον τῷ γηραιῷ βασιλεῖ. ταῦτα μὲν οὖν τῆς βασιλευούσης ἐντός, τοῦτον ἐτελεῖτο τὸν τρόπον. οἱ δὲ περὶ τὸν νέον βασιλέα Ἀνδρόνικον, ἐλευθερίαν κηρύξαντες καὶ ἀτέλειαν ταῖς ἐν Θρᾴκῃ κώμαις καὶ πόλεσιν, ἅπαντας εἶχον εὐθὺς εὐπειθεῖς πρὸς ἅπαν διὰ τὸ τῆς γνώμης βουλόμενον· καὶ ἦσαν δὴ πάντες οἱ μέχρι Χριστουπόλεως Θρᾷκες ἐν ὅπλοις εὐθὺς ὑπὲρ τοῦ νέου βασιλέως, κατὰ τοῦ γηραιοῦ προθύμως ὁρμώμενοι. καὶ πρῶτα μὲν τοὺς ἁπανταχῆ περιϊόντας τῆς Θρᾴκης τελώνας καὶ φορολόγους, αὐτοὺς μὲν ἀναιδῶς ᾐκίζοντο, ἃ δ' ἐπεφέροντο βασιλικὰ χρήματα, ξὺν οὐδενὶ κόσμῳ διαλαχόντες ἐνείμαντο. πρὶν δὲ ὅλην ἡμερῶν ἑβδομάδα παραδραμεῖν, ἄραντες ἐξ Ὀρεστιάδος πλῆθος οὐ μάλα ἀριθμητόν, ἱππέων καὶ πεζῶν, τοξοτῶν καὶ σφενδονητῶν, ᾖσαν ἐπὶ τὴν βασιλεύουσαν, ὡς αὐτίκα αἱρήσοντες στασιάζουσάν τε καὶ ἐκπεπολεμωμένην πρὸς ἑαυτὴν ταῖς τοῦ δήμου γνώμαις ἐλπίδι λημμάτων, ὁποῖα ταῖς ἀδίκοις χερσὶν ἐκπορίζουσιν αἱ τοιαῦται τῶν πραγμάτων καινοτομίαι, τοῦ Συργιάννη πάντα κινοῦντος. τέτταρας δὲ ὅλας ὁδεύσαντες ἡμέρας, ἀφίκοντό τε καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο πρὸ τοῦ τῆς Σηλυμβρίας ἄστεος. ἔμελλον δ' ἔτι καὶ προσωτέρω προβαίνειν. ἀλλ' εἰδὼς ὁ γηραιὸς βασιλεὺς οὐκ ἠρεμῆσον τὸ πλῆθος τῆς πόλεως, ἀλλὰ νεωτερίσον, εἰ πρὸ τῶν πυλῶν θεάσαιντο τὸν στρατόν, φθάνει πρεσβείαν ἀποστείλας πρὸς αὐτόν. ἦρχε δὲ τῆς πρεσβείας ὁ Φιλαδελφείας Θεόληπτος, ἀνὴρ οὐ μόνον ἀρεταῖς παντοίαις κοσμούμενος, καὶ πᾶσιν αἰδῶ τοῖς ἐντυγχάνουσι προπέμπων, ἀλλὰ καὶ βαθεῖαν αὔλακα διὰ φρενὸς καρπούμενος. ἀπέστελλε δὲ καὶ ἡ τοῦ Συργιάννη μήτηρ, δυσωπήσουσα τὸν υἱὸν μάλιστα πάντων, καὶ πείσουσα μὴ ὁμόσε χωρεῖν ἐς τὰ τείχη τῆς βασιλευούσης. κινδυνεύειν γὰρ ἂν οὕτω στασιάσαι κατ' ἀλλήλων τοὺς Βυζαντίους, καὶ μεγίστην γενέσθαι φθορὰν πάντων ὁμοῦ χρημάτων, οἰκιῶν, ἀνδρῶν, γυναικῶν, ἀρχόντων, ἀρχομένων· ὧν τὴν αἰτίαν ὁ καρπούμενος, οὐκ οἶδ' ὅπως οὐ δυσαπονίπτως διάξει τὸν ἅπαντα βίον, ἀλλ' ἐπανιόντα μικρὸν οὕτω πόρρωθεν ποιεῖσθαι τοὺς λόγους, καὶ αὐθαιρέτους τῶν ζητημάτων τὰς καταστάσεις. ὅ γε μὴν Συργιάννης αἰδεσθεὶς μὲν καὶ τὴν τοῦ Φιλαδελφείας παρουσίαν, καταπλαγεὶς

Ob proditum arcanũ fortaſſe ueneno ſublatus.

δέ πως

Digitized by Google

δέ πως καὶ ταῖς τῆς μητρὸς ἱκεσίαις, ἐπάνεισι πρὸς τὸν βασιλέα, διατρίβοντα περὶ τὴν ὀρεστιάδα. κἀκεῖσε τοίνυν αἱ πρὸς τοῦ γεραιοῦ βασιλέως ἐπέμποντο πρεσβεῖαι, κἀκεῖθεν τὸ κῦρος αἱ τῶν ζητημάτων ἐδέχοντο λύσεις. τέλος, κυροῦνται παρ᾽ ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων, τὸν μὲν νέον κατέχειν αὐτοκρατορικῶς τῆς θρᾴκης ὅσον τὸ ἐκ χριστουπόλεως ἄχρι τῶν περὶ τὸ ῥήγιον προαυλίων καὶ προαστείων τῆς κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἅμα τὰ παρ᾽ αὐτοῦ τοῖς περὶ αὐτὸν διανεμηθέντα τῆς μακεδονίας χωρία. ἦσαν γὰρ ταῦτα πολλά, καὶ ἂν πολλὰς χιλιάδας ἑκάστου τὴν ἐπέτειον φέροντα πρόσοδον· τὸν δὲ γεραιόν, τήν τε κωνσταντινούπολιν, καὶ τὰς ἐπέκεινα τῆς χριστουπόλεως λοιπὰς μακεδονικὰς χώρας καὶ πόλεις, καὶ πρὸς τούτοις δέχεσθαί τε καὶ διοικονομεῖν καὶ τὰς πρὸς τῶν ἐγκυκλουμένων ἐθνῶν πρεσβείας. μηδὲ γὰρ πρὸς θελήσεως εἶναι τῷ νέῳ τοιαύτας φροντίδας. ἀνδρὶ γὰρ ἐκ φύσεως ὡρμηκότι πρὸς ἄνεσιν καὶ κυνηγέσια καὶ ἀσχολίας τοιαύτας, φόρτον τά γε τοιαῦτα φαίνεσθαι πάνυ βαρύτατον καὶ μάταιον ἄχθος. ἐπὶ τούτοις οὖν αἱ σπονδαὶ γίνονται, ἀσμένῳ μὲν τῷ νέῳ βασιλεῖ, οὐ μάλα δ᾽ ἀσμένῳ τῷ γεραιῷ· ἀλλ᾽ εἰ χρὴ τἀληθῆ φάσκειν, καὶ πάνυ τοι σφόδρα ἄκοντι, καὶ βουλομένῳ μὲν ἀντιπαλαμᾶσθαι πρὸς τοσαύτην ἀνέλπιστον συμφοράν, δι᾽ ἀμηχανίαν ναρκῶντι, καὶ στέργοντι τὰ παρὰ τοῦ ἐγγόνου θεμιστευόμενα καθάπερ ἀπὸ τρίποδος δελφικοῦ. κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον κἀμοὶ τῶν ῥητορικῶν καὶ φιλοσόφων βίβλων ἀπαλλαγέντι, χρήσιμον ἔδοξεν εἶναι προσιέναι τῷ γεραιῷ βασιλεῖ, καὶ συνήθει τῆς ὁμιλίας αὐτοῦ καταστῆναι, συνετῆς τε οὔσης καὶ φιλοτίμου, καὶ ἀκοῆς ἐλλογίμων σφόδρα ἀξίας, καὶ ζητουμένης μὲν πρὸς τῶν λογίων, οὐ ῥᾷστα δ᾽ εὑρισκομένης, οὐδ᾽ ἐκκειμένης τοῖς βουλομένοις. τῆς μὲν γὰρ τοῦ μεγάλου λογοθέτου ὁμιλίας (τετίμητο γὰρ ἤδη καὶ τῷ τοιούτῳ πρὸς τοῦ βασιλέως ἀξιώματι) τούτου τοίνυν τῆς ὁμιλίας, ἐπείπερ ἀκροατὴς ἐγεγόνειν αὐτοῦ κατά γε τὸ τῆς ἀστρονομίας μάθημα, ξυνέβη μοι ἀπειληφέναι κόρον. καίτοι καὶ οὐδ᾽ αὐτὸς ἔξω φειδοῦς ἐν ἀρχαῖς τὴν αὐτοῦ μοι παρεῖχε γλῶτταν, οὐδ᾽ αὐτῆς δὴ τῆς ἀστρονομίας ἀφθόνως μεταδιδόναι ἐβούλετο, εἴτε τὸν ἐμὸν ἀγνοῶν ἔτι τρόπον, εἴθ᾽ ὅπερ καὶ ἀληθὲς ἦν, τὴν αὐτὴν συνεσίῳ τῷ πάνυ καὶ λύσιδι τῷ πυθαγορείῳ τρέφων γνώμην. κελεύουσι γὰρ ἐκεῖνοι, μὴ κοινὰ ποιεῖσθαι τὰ φιλοσοφίας ἀγαθά, τοῖς μηδ᾽ ὄναρ τὴν ψυχὴν κεκαθαρμένοις. οὐ γὰρ θέμις ὀρέγειν τοῖς βουλομένοις τὰ μετὰ πολλῶν ἀγώνων πορισθέντα. καὶ γὰρ καὶ τὸ δημοσίᾳ φιλοσοφεῖν, μεγάλης φασὶν ἐν ἀνθρώποις ἦρξε τῶν θείων καταφρονήσεως. κατ᾽ ἰδίαν οὖν αὐτῷ προσελθών, καὶ ἀκίβδηλον τὸν ἐμὸν ὑποδείξας τρόπον αὐτῷ, μὴ κατὰ τοὺς πολλοὺς ἠξίουν ἡγεῖσθαι κἀμέ. πόρρω γὰρ τὰ φρυγῶν καὶ περσῶν ἔφασκον εἶναι ὁρίσματα. ἔπειτα καὶ γλώττῃ μειλιχίῳ πειθοῦς τινος ἕνεκα χρώμενος, τάδε πρὸς αὐτὸν διεξῆλθον.

Ὅρα τὴν ἐπὶ ταῖς σπονδαῖς συμφωνίαν τῶν βασιλέων.

Ὅρα περὶ τοῦ τὴν ἱστορίαν ταύτην συγγράφοντος.

ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΜΕΤΑ ΠΑΡΑΚΛΗΣΕΩΣ.

Εἰ μὲν ἐπίσης ἅπαντα τὰ βίου τερπνὰ διανέμειν εἶχεν ἡ φύσις, ἀνδράσιν αὖ ἦν δήπου γε καὶ ἀταλαίπωρος ἡ τούτων ζήτησις, καὶ ῥᾷστα δὴ τουντεῦθεν τῆς φιλαλληλίας ὑποτέμνεσθαι ξυνέβαινε τοὺς λόγους. νῦν δ᾽ ἐπειδὴ

ἰδία

ueritus, tum precibus matris ſuæ fractus, ad Imperatorem, qui circa Oreſtiadem tum agebat, reuertitur, eóque ſenioris Imperatoris legationes mittebantur, & ibi poſtulationes confirmabantur. Tandem inter eos conuēnit, ut iunior Imperator Thraciã, quæ à Chriſtopoli uſque ad Rhegium & Conſtantinopolis ſuburbana pertinet, pro autoritate obtineret, ſimúlque ea prædia quæ ſuæ factioni aſsignaſſet in Macedonia, quorum multa erant, quæ ſingulis multa millia quotãnis penderent: ſenior uerò tum Conſtantinopolim, tum urbes & prouincias omnes Macedonicas ultra Chriſtopolim ſitas. adhæc, legationes finitimarum gentium audiret atque dimitteret: quòd eæ occupationes iuniori minimè cordi eſſent, ſed potius natura ad uoluptates & uenationes propẽſo, & rebus eiuſmodi occupato, grauiſsimum & moleſtiſsimum onus uiderentur. His cõditionibus fœdus initur, iuniori Imperatori quàm ſeniori acceptius. Nam cum tam inexpectatam calamitatem propulſare cuperet, ſed omnibus rebus deſtitutus nihil poſſet: ea quæ à nepote proponebantur, tanquam oracula Apollinis accipiebat. Sub hoc tempus & mihi, oratorijs & philoſophicis libris relictis, utile uiſum eſt, ſeniorem Imperatorem adire, & in eius familiaritatem me inſinuare, quæ & prudens eſſet, & liberalis, & eruditorum auſcultatione digniſsima: quæ cum à multis expeteretur, nõ pateret neque contingeret omnibus. Nam Magni Logothetæ conſuetudine (iam tum enim eo honore ornatus erat) & ſermonibus, quod ad aſtronomiam attinebat, ſatiatus eram. Quanquam is quoque initio parcius mecum diſſerebat, nec ipſam aſtronomiam affatim mihi communicabat, ſiue ingenij mei adhuc ignarus: ſiue, id quod uerum erat, eodem animo præditus, quo doctiſsimus Syneſius & Lyſis Pythagoreus. Illi enim uetant, ne arcana philoſophiæ impuris adhuc animis communicentur. Nephas enim eſſe, ut ea quæ magnis laboribus parta ſint, cuiuis offerantur. præterea publicè philoſophandi conſuetudinem magnum apud mortales rerum diuinarum contemptum peperiſſe. Cum autem ſeorſim eum adijſſem, & integritatẽ meã illi demõſtraſſem, rogaui, ne uulgari more de me iudicaret. Multũ eñ inter Phrygũ & Perſarũ (quod aiunt) limites intereſſe. Deinde blanda oratione perſuadendi cauſa apud illum uſus, huiuſmodi orationẽ habui.

Pacta inter auũ & nepotem.

Gregoras aulicus è ſcholaſtico factus.

Logothetæ & Gregoræ neceſsitudo.

Doctrina impuris nõ communicanda.

AVTORIS SVASIO & adhortatio.

SI ea quæ delectationem pariunt, omnia ex æquo diſtribuere Natura potuiſſet: facilis & laboris omnis expers eſſet utique nunc eorũ indignatio, & mutui amoris cauſæ facilimè præciderentur. Nunc uerò

Neceſsitas coniungit homines.

cum

cum iucundis admiſceri moleſta neceſſe fuerit, & Græci tertium dolium in Iouis aula nullis permiſtū malis eſſe negent: ut inopia moleſta eſt, ita copiæ ſpes delectat: hæcq; inter ſeſe pugnant, & efficiunt ut alius petat, alius largiatur, ſintq; hæ uices perpetuæ, ultrò citróque cōmeantes, quæ amicitiæ lex eſt, & uinculum firmiſsimum. Et hoc illud eſſe dicere liceat, quod telluri præſtet ut mare nauigetur, & mari ut in tellure ambuletur: utq; Tanais longinquo curſu in Græciam feratur, & Iſter in Aegyptum perueniat, & Nilus aquas ſuas Mæotidi communicet. Si quis uerò adeò tenax fuerit, ut bona diſtribui nolit: ei cauendum erit, ne legem per orbem terrarum ferat omnis improbitatis autorem, & omnes congreſſus, omnia commercia funditùs tollat: beneficentiæ diuinæ ingratus, à qua illa omnia quæ habet accepit. Neq; enim obſcurum cuiquam eſſe poteſt, ullum à diuina prouidentia bonum cuiquam contingere, ut ſolus eo fruatur: ut nec lucem ſoli, ut ſibi ſoli luceat. Quòd ſi res æternùm uicturæ, eodemq; ſtatu permanſuræ eſſent: poſſet forſitan aliquis qualibuſcunq; de cauſis communicationem uirtutis eludere. Cum autem id nulla ratione fieri queat, nonnulli artificio quodam immortalitatem conſectantes, neq; quicquã unde gloria exiſtat prætermittentes, omnem laborem ultrò cœperunt. Ac ne longius abeam, Pythagoras cum Aegyptiorum ſapiētibus congreſſus, eorumq; ſacris initiatus, in Græcia laudari concupiuit: eaq; cupiditate impulſus, in eam traiecit: uirtuteq; ſua per totam Græciam uulgata, nomen æternum eſt conſecutus. Eſt etiam qui Delphicam laurum, & Olympicum oleaſtrum, ex Aſia profectus petat: non ignarus marceſcenti illi corollæ ineſſe gloriam quæ non marceſcat, & poſterorum memoriam magis excitet, quàm omnia Aſiæ prata & fontes, & fuci tincturarum. Hi igitur & alij plurimi horum ſimiles uarijs rationibus ſui memoriam tradere poſteris potuerunt. Nunc uerò, ne longum faciam, aliorum ingenijs noſtra ætas ſterilibus relictis elabitur, & ſapientia deſtitutis: ac parum abeſt quin belluinis dicam, ut noſtræ res deplorandæ eſſe uideantur. Te uerò ſolū omnium expreſſam naturæ imaginem, & optimè informatam tulit, Lunæ inter ſtellas ſimilem, & igni in hyemis rigore. Neq; nos adeò fana & mœnia & luci & porticus ornare poſſunt, ut tu, & tuæ uirtutis mūdus. Ac plurimum quidem te Reipublicæ prodeſſe fatentur omnes, quippe qui magno Imperatori id præſtes, quod gubernatori ij qui polum & helicen obſeruant. Sed quid dicamus? Fuit & Phidias apud Græcos magnus, ob apis & cicadæ ſculpturam: ſed non tantus, quantus ob Iouem Olympicum. Præterea, quæ inde colligitur gloriola, cum ipſa memoria, & corpore, citius interit quàm agrorū gramina. Sin

Officia in commune conferēda.

Immortalitatis appetitio.

Pythagoras

Pugiles.

Magna opera glorioſa.

theſauros

ἔδει ἀνακεκρᾶσθαι τοῖς λυπηροῖς τὰ ἡδέα, καὶ τρίτον πίθον οὔ φασιν Ἕλληνες παῖδ' ἐν τῷ Διὸς εἶναι κακῶν ἀμιγῆ, λυπεῖ μὲν γὰρ ἡ ἔνδεια, τέρπει δ' αὖ ἐν προθύροις οἰκίζουσα τὴν ἐλπίδα τῆς εὐπορίας, καὶ διδοῦσα παλάμην ἀντίπαλον τῇ πλεονεξίᾳ τοῦ ἐνδεοῦς. καὶ ζητεῖ μὲν οὗτος, δίδωσι δ' ἐκεῖνος, καὶ τοὐναντίον αὖθις, καὶ διὰ παντὸς ἑκάτερον· καὶ νόμος οὗτος γίνεται φιλίας, καὶ δεσμὸς ἀλλήλοις ἄφυκτα ἰσχύων. καὶ τοῦτ' εἶναι γένοιτ' ἂν οἶμαι φάναι παντί, ὃ γῇ μὲν πλωτὴν ἐργάζεται θάλατταν, καὶ ταύτην αὖθις ἐκείνῃ βάσιμον, καὶ Ταναΐς μὲν διὰ αὐτό γέ τοι τὸν δρόμον ποιούμενος ὑπερόριον, εἰσρεῖ τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἴστρος εἰς αἴγυπτον ἔρχεται, καὶ μαιώτιδι νεῖλος κοινοῦται τὸ ῥεῦμα. εἰ δέ τις φειδοῖ χρώμενος, μὴ διαδόσιμα βούλοιτο γίγνεσθαι τὰ καλά, μὴ καὶ λάθῃ νόμον οὗτος διὰ πάσης γράφων γῆς κακίας ἀρχηγέτην, καὶ ἐν νυκτός, ἵν' εἴπω, βαράθρῳ καὶ σκοτεινοῖς ὀλίσθοις ὅλῃ ῥύμῃ ξυνωθῶν τοὺς τῆς ἐπιμιξίας λόγους· καὶ περιφανῶς ἀδικῶν, δι' οὓς ἐκεῖνος τοῦτ' ἐχαρίσατο τἀγαθὸν ὁ τῆς φύσεως δημιουργός. οὐδὲ δῆλον γάρ δήπου τοῖς ὅλοις, μηδὲ ἓν μηδενὶ παρὰ τῆς προνοίας ἀγαθὸν παραγίγνεσθαι, δι' ἓν ἄρα γέ τινα τὸν εἰληφότα, ὡς ἄρα οὐδ' ἡλίῳ τὸ φῶς, ἵν' αὐτὸς ἀπολαύοι μόνος. εἰ δ' ἀθάνατα ἔμελλε βιώσεσθαι τὰ πράγματα, κατὰ τὸ τῆς αὐτῆς ἕξεως κρηπίδος ἀεί, εἶχεν ἄν τις ἴσως οἶμαι δή τισιν αἰτίαις τῆς ἀρετῆς παρακρούεσθαι τὴν διάδοσιν. ἀλλὰ νῦν οὐδὲ τὴν ἀμηχανίαν ταύτην τοῦ τί. ταύτῃ τοι καὶ ἀθανασίαν αὐτοτεχνώμενοί τινες, καὶ κλέος ἀπόβλαυτον σοφίσιν αὐτοῖς προμνώμενοι, πᾶν ὅ, τι κλέους ὁστισοῦν ἀρχὴν εἶδεν ἂν γίγνεσθαι, πρὸς τὸν αὐθαίρετον παρῄεσαν. καὶ πυθαγόρας μὲν αὐτίκα τοῖς ἐν αἰγύπτῳ σοφοῖς ξυμβαλὼν καὶ ξυνοργιάσας, ἑλληνικῶν ἐπεθύμησεν ἐγκωμίων, κἀκεῖσε δὴ κομίζει διαπόντιος δράσας. καὶ τὴν ἀρετὴν διὰ πάσης δημοσιεύσας ἑλλάδος, μισθὸν ἑαυτοῦ τὸν ἐφεξῆς ἔλιπεν αἰῶνα. ἤδη δέ τις καὶ πρὸς τὴν ἐν πυθοῖ δάφνην, καὶ πρὸς τὸν ἐν ὀλυμπίᾳ κότινον, ἐξ ἀσίας ὁρμᾶται. ᾔδει γὰρ ὡς ἔνεστι γὰρ μαραινομένῳ τῷδε θαλλῷ, κλέος ἀμάραντον· καὶ τὸ μᾶλλον ἀναζωπυρεῖ τὴν μετὰ ταῦτα μνήμην, ἢ πάντες οἱ τῆς ἀσίας λειμῶνες, καὶ αἱ κρῆναι, καὶ ἡ παντοδαπὴ τῶν ἐκεῖ φυομένων βαφή. τούτοις δὴ ὧν καὶ πλείστοις ἄλλοις διὰ ποικίλης ἐλθοῦσι παραπλησίαν γὰρ ἐφεξῆς παραδίδοσθαι βίον τῇ μνήμῃ ἐξεγένετο. νῦν δ' ἵνα μὴ διατρίβω, τὴν μὲν ἄλλων τὴν φύσιν καθάπαξ, εἰπεῖν, ὁ τὰ καθ' ἡμᾶς ἐξελίσσων αἰών, ἄκαρπον διαφθείρει διαλιμπάνων, ἐρημοί τε σοφίας, καὶ οὐ πολλῷ δέον λέγειν μηλόβοτον, οἷαν δὴ καὶ τὴν θηβαίων ἀλέξανδρον πάλαι πεποιηκέναι φασίν, ὡς ἐξεῖναι γίγνεσθαι τὰ καθ' ἡμᾶς ὑπόθεσιν θρήνων τοῖς ἐν σκηνῇ τραγῳδοῖσι. μόνον δ' ἐξ ἁπάντων σὲ κρατίστην εἰκόνα φύσεως ἐξαπέφηνε κράτιστα ἡρμοσμένην, οἷα δὴ καὶ σελήνην ἐν ἄστρασι, καὶ ζώπυρον ἐν κρυμῷ καὶ χειμῶνι. καὶ οὐχ οὕτω τὰ καθ' ἡμᾶς ναοὺς καὶ τείχη δύναιντ' ἂν καὶ ἄλση καὶ στοαὶ κοσμεῖν, ἢ σύ, καὶ ὁ τῆς σῆς ἀρετῆς κόσμος. καὶ μέγα μέν τ' ἂν ὄφελος εἶναί σε τοῖς κοινοῖς ὁμολογοίημεν ἅπαντες, ἅ τε γὰρ μεγάλῳ βασιλεῖ συναιρόμενον, ὅσα καὶ κυβερνήταις οἱ τὸν πόλον καὶ τὴν ἑλίκην διασκοπούμενοι. ἀλλὰ τί τις ἂν φαίη; ἦν καὶ φειδίας ἐν ἕλλησι μέγας, ἔκ τε τῆς μελίττης, ἔκ τε τοῦ τέττιγος. ἀλλ' οὐχ οἷος ἐκ τοῦ ὀλυμπιάσι διός. ἔτι τοίνυν καὶ τουντεῦθεν κλέος θᾶττον, ἢ τὰ ἐν ἀγροῖς φυόμενα διαρρεῖ, αὐτῇ μνήμῃ, καὶ αὐτῷ γὰρ σώματι, εἰ δέ γε τὴν ἐν τῇ ψυχῇ τῆς

σοφίας

σοφίας θησαυρῶν μεταδοίης, οὐκέτι σοι μετὰ λήθης τοὔνομα κείσεται, καθάπερ οἱ χωλὴν τοῦ βίου ζωὴν ἐβάδισαν, ὅ φησι Πλάτων, κῆρυξ δ' ὢν παμμέγιστος ἑαυτοῦ χρόνου ἤδη μέσης ἑστήξει τῆς οἰκουμένης, καὶ τῷ μακρῷ χρόνῳ μὲν φαρμακεύσασθαι ἐμπεποδίσεται τῆς ἡδονῆς. καὶ μὴ ὅτι γε μνήμης ἀξιώσεται διὰ γῆς πλανωμένης, καὶ προσκαίροις ἀκοαῖς τὸ ἴχνος βραδυνούσης· ἀλλὰ κἀκεῖνος γέ τοι, ὃ καὶ αὐτὸν ἄνθρωπον παραθεῖ, καὶ τὸ παράπαν ἀκήρατος ἀεὶ διαγίγνεται. ἄγε δὴ οὖν ἄγε τῶν ὑφ' ἡλίῳ σοφώτατε, μετάδος τοῦ σοῦ κόσμου τῇ θρεψαμένῃ, καθάπερ Λυκοῦργοι καὶ Σόλωνες· τίμησον τὸ διαβόητον ἄστυ τουτί, καθάπερ τὴν Ἀθηναίων πάλαι Σωκράτεις καὶ Πλάτωνες. ἄνοιξον ἡμῶν τὸ τοῦ νοῦ βλέφαρον, δεῖξον ἐναργέστερον τίς ὁ τοῦ παντὸς ἁρμοστής, καὶ ποία ποθ' ἡ τούτων παναρμόνιος σύνταξις· δίδαξον ποῦ τὰς αἰτίας θετέον τοῦ τοσούτου δωρητοῦ ἀγαθοῦ· τῇ τῶν ἄστρων ἀνάγκῃ, κατὰ τοὺς θύραθεν λόγους, ἢ τῷ τοῦ παντὸς αἰτίῳ. ἐκ πολλοῦ γὰρ ὡς τὰ πολλὰ διαπορούμενος, οὐδεὶς οὐδέπω μοι νοῦς ἀπηλώτηκε, τῆς ἐμῆς ἀποχειροτονῶν ψυχῆς τὸ ἀμφιβαλλόμενον· ὥστ' εἰ μὴ δι' ἄλλο τι, διά γε οὖν τοῦτό γέ τοι τοῦτο δίδαξον. τί δ' οὖν ἂν ἐλαύνοι σχετλιότητος, οὐρανοὺς μὲν διηγεῖσθαι δόξαν θεοῦ περιηχοῦντας πᾶσαν γῆν, ἡμᾶς δὲ κωφεύειν οὐκ ἐπαΐοντας ἅττα φασίν, ἀλλ' ἄστροις τὸ θρυλλούμενον τεκμαίρεσθαι τὴν τούτων ἐπιστήμην; ἔπειτα καὶ τοῦ παντὸς ἂν παντὸς ἐλλείποι μὴ ἀδικίας ἔσχατα εἶναι τουτί, εἰ μήτε κατὰ Πυθαγόραν ἐν Ἀττικῇ ἀπ' Αἰγύπτου διαβαίνειν δέον, μήθ' ὁμοίως Πλάτωνι πολλάκις διαπλεῖν τὸν Ἰόνιον, κἀκ τῆς Ἀττικῆς ἐν Σικελίαν καὶ τυράννους ἰέναι, κἀκεῖθεν αὖθις ἐς Ἀκαδημίας καὶ περιπάτους ἐπανιέναι, ἵν' οὕτω γ' ἐξείη διαχεῖν ἐν κοινῷ τὴν ἀρετήν· ἀλλ' αὐτοῦ Λυκείου καὶ Στοᾶς τῇ συνήθει χρώμενον ἑστίᾳ, κόσμῳ παντὶ περιπέμπειν τὴν ἀρετήν, ἐφ' ἕν γέ τι τῶν ἀπ' αὐτῶν προτιμώμενος ἕτερον, καὶ ῥᾷστ' ὢν ἐνδόμοις σου τὴν τοῦ παντὸς ἀξίαν γλῶτταν. ὁρᾶν δὲ λοιπὸν χρεών, καὶ ὅση τοῖς πράγμασιν ἀπιστία τε καὶ πλημμέλεια προσκέχυται· καὶ ὅπως αἱ διὰ τύχης ἐπιβουλαὶ, μένειν οὐδὲν τῶν πάντων ἐῶσιν ἐφ' ἑνός. ἀλλ' ἄνθρωποι μέν, οἱ μὲν ἐν μεσημβρίᾳ φωτός, σκότους καὶ λήθης ὑπεισι μυχούς, οἱ δ' ἐξ ὕπνου καὶ νυκτὸς εἰς ὕπνους καὶ νύκτας διηνεκῶς μεταβαίνουσι, πάσας φροντίδας κατόπιν διαλιμπάνοντες. ἡ δὲ σοφία, καὶ αὐτὴ πολλαῖς ταῖς ἀποικίαις ἐχρήσατο. Αἰγύπτιος μὲν γὰρ αὐτῇ, φασίν, ἡ πρὶν ἑστία, εἶτα πρὸς Πέρσας καὶ Χαλδαίους διέβη. εἶτα παρ' Ἀθηναίοις κατέλυσε, κἀκεῖθεν τὸ τελευταῖον ἀπέπτη. καὶ οἱονεί τις ὄρνις διὰ καλιᾶς ὑφ' ὅτου δὴ ἐξωσθεῖσα, περίεισιν ἄρτι διὰ μακροῦ πλανωμένη. ἐνδέχεται δ' οὖν τέως, ἢ παρ' ἡμῖν ἐν ταυτοῖ τοῦ λοιποῦ μεῖναι, στᾶσαν τῆς πλάνης, εἰ σοί γε εἴη δεδογμένον, ἢ τελέως οἴχεσθαι δραμοῦσαν δι' αἰθέρος. καὶ μή μοι ἀχθεσθείης ἤδη τοιαῦτά σε προξενοῦντι. λέγειν γὰρ ἐξάγομαι καὶ τοῦ εἰκότος πόῤῥω, τὴν τοῦ χρόνου δεδιὼς πεττέαν, μὴ ὥσπερ ἐξ ἀφανοῦς τι καὶ λόχου δραμόν, τοσοῦτον καλὸν οἴχηται ἁρπάσας. εἰ γὰρ καὶ τοῦτ' εἰπεῖν χρή, οὐχ ἡμῖν αὐτοῖς ἡμῶν αὐτῶν τοσοῦτον μέλει, ὅσον καὶ τῆς σῆς εἰς τοὔμπροσθεν εὐκλείας· ὥστε καὶ εἴπερ ἐξῆν εὐξαμένοις τυχεῖν, ὂν ἂν ἐθέλοντι, ἥδιστ' ἂν δι' αἰῶνός σε ζῆν ηὐξάμην, ἵν' εἴη ἡμῖν ἐνδιάγειν διὰ παντὸς ἐπὶ σοί, καθάπερ ἐπὶ μάλ' εὐτυχεῖ θησαυρῷ. ἀλλὰ γὰρ σὸν ἂν εἴη τοὐντεῦθεν δεικνύειν, εἰ μὴ παρὰ θύραν ἤκουσεν ἡμῶν αἱ παρακλήσεις. ἀλλὰ τοιούτοις μὲν δὴ τοῖς λόγοις ἐς τὸν μέγαν χρησάμενος λογοθέτην, καὶ οὕτως αὐτῷ τὴν ἐμὴν ἐνδειξά-

theſauros ingenij & eruditionis tuæ aperueris, nomẽ tuũ ab obliuione uindicabitur, qui non claudam (ut Plato ait) uitam exegeris, & tu ipſe potiſsimùm tui pręco in medio terrarũ orbe ſtabis: & nõ modò longi temporis fama celebraberis, ſed immortali etiã memorię cõmendaberis. Age igiť, age uir q̃s ſol intueť omniũ doctiſsime, imperti patriæ ornamenta tua, ſicut Lycurgi & Solones: honorẽ habe celebri huic urbi, quemadmodũ olim Athenis Socrates & Platones. Aperito mentis noſtrę palpebras, euidẽtius demõſtra quis ſit omniũ moderator, & qualis eorũ aptiſsima cõpages. Doce quò cauſę cõferendę ſint nobis tanti boni: nunquid ad neceſsitatem aſtrorũ, ut profani tradũt, aut ad uniuerſitatis autorem. Qua de re cum longo tempore anceps hęſitarim, nemo adhuc mihi cõtigit, qui ſcrupulũ hũc animo meo eximeret. Quare ſi nõ ob aliud, uel ꝓpter hoc unũ doceto. Quid uerò miſerius fieri queat, q̃ cũ cœli Dei gloriam enarrent, omnẽ terrã circũſonantes: nos ſurdaſtros nõ exaudire quid dicant, ſed aſtris (ut uulgò iactatur) illorũ ſcientiã põderare? Illud uerò extremæ iniquitatis fuerit, cũ nec ut Pythagorę ex Aegypto in Atticã nauigandũ, nec ut Platoni mare Ioniũ ſępius traijciendum, & ex Attica in Siciliã ad tyrannos proficiſcendũ, atq; inde in Academias & ambulacra redeundũ tibi ſit, ut publicè uirtutẽ ſpargas: ſed ꝑ Lyceo & Stoa in cõſuetis tuis ædibus, uirtutẽ tuã in totũ terrarũ orbem ꝓpagare queas: aliquid aliud maiori tibi curę eſſe ſinas, & linguã tuã incõparabilem obſoleſcere ſilentio patiaris. Iam illud quoq; uidendũ, q̃ inconſtantia & incerta ſint omnia: ut fortunę inſultus nihil eſſe diuturnũ ſinat: ut alij ſerius, ocyus alij, rebus omnib. relictis, præter expectationẽ, in noctem, in tenebras, in obliuionẽ, in mortem pręcipites ruant. Ipſa porrò ſapientia quoq; migrauit ſæpius, cuius primò domiciliũ Aegyptus fuiſſe perhibeť: inde ad Perſas & Chaldæos tranſijt: pòſt apud Athenienſes diuertit. atq; illinc etiã tandem auolauit: & nunc uelut auicula nido exturbata, longo iam tempore incertis ſedib. uagatur & oberrat. Fieri aũt poteſt, ut aut apud nos, finitis errorib. ſi tibi ita uiſum fuerit, domiciliũ conſtituat, aut ꝓrſus in cœlos abeat. Ne uerò mihi ſuccenſeas oro, te ad talia exhortanti. Id enĩ dicere cogor, quod nullã ueri ſimilitudinẽ habet, incerta momẽta temporũ ueritus: ne uelut ex occulto atq; ex inſidijs erũpentia tantũ nobis bonũ eripiant. Nam, ſi & hoc dicendũ eſt, non tam noſtrã uicẽ ſoliciti ſumus, quàm de tua in poſterũ exiſtimatione. Quod ſi optando tantũ proficereť, q̃ prompta uoluntas eſt, immortalem eſſe te uellemus, ut te gaudere, ut excellenti theſauro, perpetuò liceret. Enimuerò tuũ iam fuerit oſtẽdere, num fruſtra fores pulſauerimus. His uerbis apud magnũ Logothetam uſus, meoq; ingenio ita

Petitio.

Tempus edax rerum

Philoſophiæ migrationes.

demonſtrato, effeci ut libenter omnibus rebus mihi obſequeretur: ac deinceps eius conſuetudine ſum citra ſuſpicionem ad ſatietatē uſus. Tandem & Imperatoris familiaritatē maiorem expertus. nam ſæpenumero & ipſe ſpectaram, & ex omnib. intimis eius audierā, palatiū ab eo non modò honeſtæ diſciplinæ & omnis uirtutis officinā, longo rerū uſu & ingenij magnitudine eſſe effectū, ſed & eloquentię doctrinęq́ optimū eſſe gymnaſium. Quamobrē & ipſe talib. bonis adamatis, eò me cōtuli. Nam ocioſa diſciplinarū tractatio, quā libri ſuppeditāt, ſiue illa tenuior, ſiue copioſior ſit, mea quidē opiniōe organico ſimilis eſt corpori animā deſideranti, quę per ſenſuū experientiā accedat: aut etiā uarijs ciborū generib. in uentrē cōgeſtis cōparari queat, q calorē ad concoquendū poſtulent. Is uerò calor nō alius fuerit, q̃ multus uſus & uariarū rerum experientia. Nam exempla eorū in pmptu ſunt, qui inani trāquillitatis ſtudio in umbra & ocio omnes animi uires eneruarūt, atq; ita effœminarūt, ut nec dicere nec agere quicquā publicè auderēt. Cęterùm cum & ego annū ętatis iam VII & XX agens, ad Imperatorē acceſsiſſem, & ultra ſpē omnē ab eo exceptus eſſem, huiuſmodi corā eo in eius prudentię & eloquētię laudē orationem habui.

Andronici ſenioris palatium.

Doctrina ſine uſu rerū mortua, ut & experientia ſine doctrina uera.

AVTORIS LAVDAtio ſenioris Imperatoris.

SI eos noſtra ętate uiros, potentiſſime Imperator, extitiſſe cernerē, qui Maieſtatē tuā dignis laudib. celebrarēt: equidē nec ad dicendum pdijſſem, neq; ſilentio quicq̃ antiquius habuiſſem: ut ijs eſſet locus, qui tuas laudes ęquare dicēdo poſſent. Sed cum decorū tuorū amplitudo omnē orationis copiā inopię condemnarit, neq; ullus omnino ſit qui ornamenta tua uerbis, nō dico aſſecutus ſit, ſed ppè ad ea acceſſerit: mihi non uitio uertendū eſſe duxi, ſi & ipſe illorū ueſtigia qui infra dignitatē dixerunt, ſubſecutus, meū quoddā debitū perſoluere ſtuderem. Vt enī ineptiſsimū fuiſſet, nos ſolos tanto negócio impares, audere aliquid: ita conſentaneū eſt una cū cęteris fruſtrari. Neq; enī affirmare dubitē, ei qui tua facta ut merent laudare inſtituat, in primis linguā tuā exoptādam eſſe: alioqui uerò neminē id facilè præſtare poſſe. Nā & orationis ornatu longo interuallo omnes à tergo relinquis: nec ullū in te bonū deſiderat, quorū ullū uel noſtra ętate, uel ante noſtrā ætatē, uel à primordio par aut ſimile exēplū reperiri queat. Hoc orationis loco neque omnes tuas laudes recēſere, neq; aliquas præterire audeo, euidentib. grauibusq́ de cauſis. Nam & ingenij imbecillitas, & debiti magnitudo animū meū diuerſè trahunt: ut periculū utrinq; cauenti mihi, & utrunq; ſit conandū,

ἐνδεξάμενος τρόπον, διάγων γέ τι καὶ διαπειθὴς πρὸς ἅπαν ἐμοὶ τὸ βουλόμενον εἰργασάμην, καὶ οὕτως ἐξῆς αὐτόπτης ἄχρι κόρου γέγονα αὐτοῦ γε ἀπλάστου ὁμιλίας. ἀπέλαυσα δὲ ἤδη καὶ τῆς τοῦ βασιλέως τυχεῖν πλειόνως· αὐτός τε γὰρ πολλάκις ἐθεασάμην, καὶ ἐπὶ τῶν ἐσωτάτων ἀκηκόειν, ὁπόσοι πρὸς ἄκραν ἀφίκοντο πεῖραν αὐτοῦ, ὡς οὐ μόνον δικαιοσύνης καὶ ἠθικῆς ἁπάσης ἀρετῆς καὶ ἀσκήσεως ἐργαστήριον τὸν βασιλικὸν καθέστηκεν οἶκον, τῷ τε μακρῷ χρόνῳ καὶ τῷ περιόντι τῆς φύσεως πλείστην ὅσην τοῦτο πεῖραν ξυνηθροικός, ἀλλὰ καὶ λογικῆς φαίης παιδεύσεως κράτιστον γυμνάσιον, καὶ δὴ εἰπεῖν, ἐλλογίμων γλωσσῶν στρατόπεδον. διὰ ταῦτα τοίνυν ἐραστὴς τῶν τοιούτων καλῶν καὶ αὐτὸς καταστάς, προσῆλθον αὐτῷ. ἡ γὰρ καθ' ἡσυχίαν τῶν μαθημάτων ἄσκησις, ὁπόσην αἱ βίβλοι τοῖς μετιοῦσι χαρίζονται, κἂν ἐλάττων ἢ πολλή, κἂν πλεῖστον, ἔοικεν ἂν κατ' ἐμὴν δόξαν, σώματος ὀργανικοῦ διαπλάσει ἐφιεμένῃ ψυχῆς, ἣν δὴ φημὶ διὰ τῆς ἐκ τῆς αἰσθήσεως ἐμπειρίας προσγίγνεσθαι. ἢ μᾶλλον ἔοικεν ἂν συμφορήσει διαφόρων βρωμάτων ἐν κοιλίᾳ συναθροισθέντων, καὶ δεομένων θέρμης πρὸς πέψιν. ταύτην δ' οὐκ ἂν ὁποίαν αἱ παντοῖαι τοῦ χρόνου ὧραι, καὶ ἡ ἐπαγωγικὴ τῶν αἰσθητῶν καὶ μερικῶν πραγμάτων ἐμπειρία παρέχονται. ἴδοι δ' ἄν τις καὶ ὅπως τινὲς διὰ τῆς περὶ ἡσυχίας ἐπιτάσεως, καὶ τὸ ἄμικτον καὶ ἀγύμναστον περὶ ἔξω συνουσίας τήσεως, τὰς ψυχικὰς δυνάμεις ἐμάραναν, καὶ τὴν φύσιν ἐξεθήλυναν, καὶ παντάπασιν ἀπαρρησίαστον ἔθηκαν. ἀλλ' ὅτ' ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς προσῆλθον τούτῳ τῷ βασιλεῖ, ἕβδομον ἤδη καὶ εἰκοστὸν τῆς ἡλικίας ἀμείβων ἔτος, καὶ ὑπὲρ πᾶσαν προσδεχθεὶς ἐλπίδα, εὐθὺς ἔπαινον ἐπ' αὐτοῦ διεξῆλθον τῆς εὐγλωττίας καὶ συνέσεως αὐτοῦ τοιόνδε.

ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ εἰς τὸν γηραιὸν βασιλέα.

Εἰ μὲν ἦν μοι ὁρᾶν, κράτιστε βασιλεῦ, τῇ καθ' ἡμᾶς τοῦ χρόνου φορᾷ ἀξιοχρέως καὶ τοὺς ὑμνητὰς προφυῆκασιν τοῦ σοῦ κράτους, οὔτ' ἂν τὸ λέγειν προῄρημην, καὶ τὴν πεῖραν καὶ λέγειν ὑπὲρ σοῦ σιγῆς σφόδρα προὐτίμων ἄν, αὐτὸς δὲ τούτοις ἄσμενος τῆς παρρησίας παρεχώρουν, οἷς ἐφαμίλλως τοῖς ἐγκωμίοις σου λέγειν ἐξῆν. ἐπεὶ δὲ ταύτην, ὡς ἔπος εἰπεῖν, κατεψηφίσατο ἡ ἔνδεια τῇ τῶν καλῶν σου πλεονεξίᾳ, γέγονε δὲ οὐδεὶς τὸ παράπαν μηδ' ὁ πρὸς ἀξίαν εἰπών, μήτε μὴν τῆς ἀξίας ἐγγύς, οὐ δοκεῖ μοι οὐδ' ἐμοί γε κωλύεσθαι φαύλως τὸ πρᾶγμα, εἴ γε καὶ αὐτός, ὡς ἔξεστι, τοὐμὸν κατατιθείην ὄφλημα. ὥσπερ γὰρ ἂν τῶν ἀτοπωτάτων ἦν, μόνους ἡμᾶς τῆς ἀξίας ἐλλείποντας, εἶτα ἐπιχειρεῖν λέγειν· οὕτω δ' αὖ τῶν εἰκότων ἄν, ὁμοῦ τοῖς ἄλλοις κατόπιν τῆς ἀξίας βαδίζοντας, ταὐτὸ ποιεῖν, ὡς μάλα ὂν οὐδὲν αἰσχρόν. διατεινοίμην δ' ἂν σφόδρα ἔγωγε, ὡς τὴν σὴν πλουτοῦσαν γλῶσσαν δέξασθαι χρὴ πρότερον, ἥτις βέλτιστα πρὸς ἀξίαν διηγήσαιτο τὰ σά. ἄλλως δ' οὐκ ἂν διατειναίμην ἂν ῥᾴδιον οὐδενί. τῷ τε γὰρ δὴ καὶ γλώττης εὐπρεπείᾳ βασιλικῷ τῷ πήχει τοὺς ἄλλους παρελάσας, καὶ πάντα σοὶ πρόσεστι τὰ καλὰ ὧν ἐν οὐδ' ἓν οὐδενὶ τῶν ἁπάντων ὡσαύτως, ὅτι τῶν ἐν οἷς ἡμεῖς, ὅτι μὴν τῶν πρὶν ἢ ἡμᾶς, οὐκοῦν οὐδ' ἂν τοὺς ἐξ ἀρχῆς ἀριθμεῖν τις ἐθέλῃ. ἐνταυθοῖ δὲ τοῦ λόγου γενόμενος, ὅτι διηγήσασθαι τολμῶ, ὅτι πάνθ' ὡς ἔπος εἰπεῖν ὁπόσα σοὶ ἐστὶν ἐγκώμια, ὅτι μὴ παρεῖσθαι· αἴτια δὲ ὡς λαμπρὰ καὶ λαμπρῶς ἐγκείμενα. καὶ γὰρ τὸ μὴ δύνασθαι καὶ ἡ τοῦ χρέους ἔκτισις, δύο δὴ ταῦτα ἐναντίως πως ἔχοντα πρὸς ἄλληλα, τὴν ἐμὴν ἐφ' ἑκάτερα σχίζει διάνοιαν, ὡς ἐμὲ γοῦν τὸν ἑκατέρωθεν φυλαττόμενον κίνδυνον, ἀναγκάζεσθαι καὶ ἀμφοτέρων μεταποιεῖσθαι,

καὶ αὖ μηδετέρων, ἁρμοσαμένων δ' εἰς ἀλλήλων ἑκάτερα. ὁπότε γὰρ ὧν ἤδη σοφίας πάλαι σεμνότης ὀνόματος, οὗτοι πάντες εἰ παρῆσαν, ἠπόρησαν ἂν σου τῶν καλῶν πλεονεξίας, τῶν τε νῦν ὄντων τὸ πρᾶγμα οὐδὲν διαφερόντως ἔχει, τί λοιπὸν ἐμοί, ἢ τῶν γε πλειόνων ἀφεμένῳ μικρά τινα διαλαβεῖν δεῖ, καὶ ὅσα μοι τἀσφαλὲς δεῖ προμνώμενα; μήπου τοι καθάπερ οἱ τῶν ὀλυμπιακῶν ἄθλων ἀτέλεστοι κινδύνῳ χρησάμενος, αἰσχύνης ἀθλητὰς ἐμαυτῷ καταστήσω. καὶ πείθομαί γε μηδὲ γοῦν ἓν τῶν πάντων ἕτερον, ὃ με προσήκει μᾶλλον ποιεῖν, ἢ τὸν τοιοῦτον φυλάττεσθαι κίνδυνον, καὶ μάλα μᾶλλον ἐμέ, ἢ εἴ τι βρέφος ἐβούλετο μάζαν σιτεῖσθαι, πρὶν ἀπότιτθον γενέσθαι. οὐδὲν γὰρ ἄν γέ που πάντως, ἀνιᾶσθαι πλησθέντος. χρὴ μέν τοι οἶμαι, ὡς εἰς ἀνάκτορον εἰσιόντι παμπόλλοις φαιδρυνόμενον καὶ ποικίλοις ἀγάλμασιν, ὡς δὲ καὶ τοῖς τοῦ βασιλέως ἐγκωμίοις γινομένῳ, τοῖς ἄλλοις τῶν ἄλλων παραχωρήσαντι, ἑνός του ἢ καὶ * δυεῖν τὸ πλεῖστον ἐθέλειν μνησθῆναι. πλείονα γὰρ ὡς οὐκ ἀσφαλὲς ἂν εἴη λέγειν, ὅτῳ δὲ μὴ μεταμέλειν μέλλοι, ἔστιν εἰρημένον. εἰ γὰρ τῶν δύο οὐκ εὐχερῶς ἄν τις ἀπαλλάξαιτο, σχολῇ τῶν γε πλειόνων. ἄλλοι μὲν τοίνυν ἄλλα ἄττα λεγόντων, ὥς γε εἴρηται, τοῦ δὲ βασιλέως ἐμοὶ δ' ἐχέτω μνήμην, τό, τε τῆς φρονήσεως αὐτοῦ μέγεθος, καὶ ὁ τῆς γλώττης κρότος. ὧν αὐτός τε πεῖραν ἔχω, τοῖς τε ἄλλοις χρώμενον ἀεὶ διὰ γλώττης ἄγουσι, καὶ οὐδένα μὴ θαυμάζουσιν, οὐκ ἔσθ' ὅτε μέμνημαι καὶ αὐτός, μὴ ἀσχολοῦντος μου τὸν νοῦν τοῦ αὐτοῦ θαύματος, καὶ ἀπορεῖν ποιοῦντος, πότερον πρότερον καὶ μᾶλλον ἐπαινοίην ἑκατέρων· διὸ ἀεὶ περὶ ἀμφοτέρων τοῦ λόγου διελθεῖν εὑρίσκω με ταχυρροῶ πρὸς ἐμαυτὸν διολισθάνων, καθάπερ οἱ σώμασι λείοις τὰς χεῖρας ἐρείδειν ἀναγκάζοντες. ὡς νῦν γε εἴπερ ἐξῆν μοι, οὐδαμῶς ἂν ὤκνησα μὴ καλεῖν σε γῆς ἥλιον, ὦ βασιλεῦ. ὡς γὰρ πάντες φωτὸς θησαυροὶ τῷ ἡλιακῷ ξυνελθόντες δίσκῳ, πᾶσιν ἐκεῖθεν ὥσπερ ἐκ κοινοῦ πρυτανείου τὰς ἀφορμὰς διδόασι τοῦ βλέπειν, οὕτω δὲ κἀν σοὶ πᾶσα φρόνησις συνδραμοῦσα, φέρεται ὥσπερ ἐξ οὐρανοῦ πανταχόσε τῆς γῆς, ἀφορμὰς διδοῦσα πᾶσι τοῦ θαυμάζειν, καὶ ὥσπερ οὐκ ἔστιν οὐδεὶς ὃς τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ἀθέατος ἔμεινεν, οὐδ' οὐ μὴ μείνῃ, πλὴν εἰ ὃν ἥλιος εἶδε, πλὴν τοῦ βλέπειν οὕτως οὐδ' αὖ ἔστιν οὐδείς, ὃς ἀνήκοος τῆς σῆς φρονήσεως διετέλεσεν, οὐδὲ μὴ διατελέσῃ, πλὴν εἰ ὅστις ἐγένετο πλὴν τοῦ ἀκούειν. οὕτω σε γῆς ἥλιον προσειπών, οὐκ εὐήθης τι φανῆναι δοκῶ μοι· εἰ δὲ καὶ πλεῖόν τι λέγοι τις, οὐκ ἔγωγε διοίσομαι. ἐπεὶ μὲν γὰρ οἶμαι τῶν οὐρανίων σωμάτων, τὸ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχειν ἀφαιρεῖται τὴν ὑπεροχὴν τοῦ θαύματος. τοῦ δ' ἄλλοτ' ἄλλως ἔχειν τῶν ἀνθρώπων ὄντων, ὑπερεχόντων ἔσθ' ὅτε καὶ οἷς ἀλλήλους, εἶτα τὸ σὸν πρᾶγμα παντὸς βέλτιστον καθάπαξ καθέστηκε, πῶς οὐκ ἀτεχνῶς ἐοίκοι ἂν ὑπερβολῇ θαύματος; καὶ εἰκότως. ἐχρῆν γὰρ πάντως που τῶν ἄλλων ὅσον ὑπερέχεις ἀξιώματι, τοσοῦτον δή τι καὶ φρονήσει. τοιγαροῦν καὶ ξυμβέβηκε. σοφιστῇ μὲν οὖν ἤδη τινὶ ἤρκεσε τὰ Δημώνακτος εἰπόντι χαρίεντα ἀποφθέγματα, τὴν σοφίαν ὁπόση δηλῶσαι Δημώνακτος, ὡς χρῆμα καὶ αὐτὸ πάνυ πολὺ τίμιον ὂν τοῖς ἀνθρώποις. οὐ μήν, καὶ γλώττῃ ἐχρῆτο εὐροούσῃ, ἀλλ' ἦ λόγων οὐ γὰρ οἶμαι εἶχεν. ἦ γὰρ οἶμαι ἦν, οὐκ ἂν αὐτῷ δ' ἄρρητον, ἐπαινεῖν οὕτω προελομένῳ, σοφίας μεγάλης ἥκοντα ἄνδρα. σοῦ γε μὴν τῆς σοφίας τὰς λαβυρίνθους, κἂν καὶ δηλῶσαί τις πίνακι διὰ τὰ σὰ γνωματεύματα, ὅμως δὲ καὶ τῆς γλώττης τὴν εὔροιαν, οὐκ ἂν δή που, εἰ μὴ ἄλλῳ τῳ χρῷτο τρόπῳ, ἢ ταῖς τοῦ Νείλου παραβάλλων προχώσεσιν, ἃς διασκοποῦντες πήχεσιν Αἰγύπτιοι, ἢ δι' αὖ τὰ κλάδοις ἐξ ἀμπέλου ποικίλοις. καὶ γὰρ καὶ περὶ πήχεις αὐ-

ξειν

* δυοῖν

&neutrum,ambobus inter ſe coniunctis. Si enim ij omnes, quibus illuſtre nomē olim eruditio peperit,adeſſent,nec tamē argumēto ſatisfacere poſſent:& eadē eſt eorū etiam qui nunc uiuūt, cōditio:qd mihi reſtat, niſi ut maxima parte omiſſa, paucula explicē, quæ ſine periculo tractare poſſim: ne fortè,ut Olympicorū certaminū rudes, meapte culpa ſuſcipiā dedecus. Ac omnino perſuaſum habeo, nihil omniū æquè, ac periculū hoc cauēdum eſſe mihi, & nihilo minus ꝙ ſi quis uiminea ſcapha pontum traijcere ſtudeat. Etſi aūt conatus eſt arduus:tamē decere arbitror nō minus, ꝙ ſi in ſacrariū omnis generis imaginibus exornatū ingrederer:ita etiā Imperatoris laudes aggreſſus,cætera alijs concedenda, unius uerò atq; alterius mentionē eſſe faciēdā. Nam plures attingere periculoſum fuerit.

Qui ēm binas abſoluere difficulter queat,qd plurib.accidet occupato? Itaq; alij alia cōmemorēt:à me uerò & ingenij magnitudo,& dicendi uis celebrēt, quas & ipſe experimento cognoui: & neminem audiui hactenus,quin maxima cum admiratione & ſuapte & mea prędicarit:me ſemper ambigente, utrū eorū magis laudare debeā, cum ſubinde plura ꝙ dicta fuerūt,dicēda occurrāt. Ad meipſum ergo redeo,nō ſecus ac ij qui leuibus corporibus inniti ſtudent,labaſcentes. Nam nūc quidē ſi liceret,nō cōmitterem quin terrę ſolem te dicerē Imperator. Vt ēm omnes lucis theſauri unà cū ſolari orbe ꝓdeuntes, omnib. uſurā lucis impertiunt: ita etiā in te omnis ſapiētię cōcurſus,uelut è cœlo in omnes terras fertur, admirādi tui cauſas ſuppeditans.& ut nemo eſt omniū qui ſolis radios aſpexerit,niſi quē ſol luminib.orbatū aſpexerit: ita nemo eſt,nec erit,qui de tua ſapiētia nihil audierit, niſi audiēdi ſenſu deſtitutus. Hac ergo ratione ſi te ſolem terrę appellaro,nō ineptè id facturus mihi uideor: & ſi quis aliquid maius dixerit,me minimè refragāte dicet. Cœleſtiū ēm corporū idem perpetuò ſtatus,admirationē nōnihil imminuit:omniū uerò rerū humanarū, quarū nonnullis alij alijs antecellunt,cū perpetua mutatio ſit:nónne tuę res omnium optimè cōſtitutæ,omnem admirationē excedunt? Omnino certè decuit,ut quantum dignitate alios antecedis, tantū etiā ſapientia illos ſuperares: itaq; factū eſt. Rhetori ſanè cuidā ſatis fuit,recitatis Demonactis ſalibus, illius omnem ſapientiam oſtendere: quaſi ea quoq; res magni ęſtimanda eſſet. nec tamen, * quantūuis diſertus oſtēdit:nullā ēm habuit. Nam ſi quā habuiſſet, nō ab eo tacita fuiſſet, cui tanta uirū ſapiētia celebrare ꝓpoſitū fuit. Tuę uerò ſapientiæ receſſus, tametſi aliquis indicarit, tuaq; conſilia uelut in tabula expoſuerit,orationis tamen copiā nō alia ratione expreſſerit,niſi ut Nili inundationib. eam cōparet, quas cubitis Aegyptij metiūtur,aut uarijs uitis ramis. Nam & menſura cubitorū inter

Prudentia.
Eloquētia.

** Quanta fuerit eius eloquentia oſtendit, quæ nulla in illo fuit. Nā ſi qua fuiſſet, nō, &c.*

ter

Digitized by Google

ter nos mentis fontes auget, & uitis à fœcunda radice orta multos corymbos implicat, & germina germinib. cumulat, perq; ingenioſe. Nec enim ea tibi lingua cōtigit, quæ mentis fontē hebetet, aut immaturos ex inſcitia fœtus edat, & maximi ingenij arcana cōfundat: neq; inexercitata, aut ſacris præſtantis animi nō ſatis initiata: ſed ita inſtructa, ut totis phialis (ut ita dicam) quoties & quando libuerit, inde haurire liceat, certo tamē modo, & exquiſito cū iudicio, quo redundantia coherceant. Non illa ut fons exundat, è quo plus q̃ oportet effluit: ſed id quod excidit, cōfirmat, cum ſtudendi ociū dat: ut tua uerba, cū meditandi ociū deeſt, tam inutilia non ſint, q̃ illaborata ſaxa quæ in ſtructura templorū politis lapibus adiungunt. Tanta porrò ſuauitate oratio condit, ut æſtimari queat deſideriū in tua lingua ſeſsitare, quę & pręſentes exhilarat, & abeūtes aures ueluti ſequit, in ijs reſonans, & memorię inherēs, quemadmodū ſapor guſtati mellis linguę adhereſcit. Verùm enimuerò luci & prata & deſerta ſuauiſsimis tēpore uerno cantillantiū auicularū uocib. reſonant, certa loca certis temporib. Tuæ aūt prudētis facundię, loco ueris, quatuor anni temporū ambitus perpetuus eſt: loco pratorum aūt & ſaltuū, omnis terra cōtinēs, nō quantā Herculanę columnę includūt, ſed quantā terrarū orbis amplectit, quouis Attico peplo euidentius tuas uirtutes depingēs. Credo em̄ nec in extrema Gallia, nec ullis Oceani accolis, famam tuā ignotā eſſe, aut ipſis Indis: ſed inde etiā eam tibi laudē tribui, q omnes mortales prudentia uincas. Sic tua gloria, fama ueluti naui uecta, plena admirationis, omnes terras peruagat. Verba mea illud cōfirmat, q nullę in orbe terrarū gentes ſunt, unde nō aliqui fama tui nominis inducti, ad te uenerint: tanta quidē cū feſtiuitate omnes, ut graue incōmodū interpretent, ſuū ab aſpectu & conſuetudine tua diſceſſum. Quòd em̄ multi ex omnib. terrę partib. aquarū torrentis inſtar ad te cōfluunt, & ſubinde circa te uerſant, ut circa Pythagorā eius diſcipuli, & auidis aurib. tua dicta, tanquam diuina reſponſa uenerabundi cū ſilētio accipiūt: hęc inquiā ſigna eſſe, q cōſuetudinē tuā ardenter expetant, ut admirabiliſsimā, omnes aſſentient. Quòd autē ad tam uarias quæſtiones & propoſitiones, quę & inter ſeſe differūt, & à noſtris morib. abhorrent, omnib. eodem tempore de grauiſsimis & maximi momenti rebus tam aptè prudenterq; reſpondes: dicere nō uerebor, Neſtores & Pericles abs te ſuperari. Nam illorū orationes ſæpe irritæ fuerunt, tuæ uerò nunquam non efficaces. Ac gentilitius linguæ illorū faſtus, uelut improbitatis ꝓpago quædā, illorū orationem deformabat, ut uermis pomi elegantiā: tua uerò labia ab omni faſtu aliena, ſolida & indelibata laude tuā linguā exornant. Græci quidē ad res ſuas amplificandas, cum

quoſ-

ξαμβλύχει τὰς ἔνδοθεν πηγὰς τοῦ νοῦ, καὶ αὖ ὡς ἄμπελος ἀπ' εὐτυχοῦς γέ τοι τῆς ῥίζης ἀνίσχουσα, πολλοὺς ἑλίσσει τοὺς κύκλους, καὶ διὰ παντὸς ἐκ βλάστης βλάστην φύει σφόδρα γέ τοι εὐφυῶς. οὐ γὰρ εἴαν ταύτην ἔλαχεν τὸ γόνιμον τῆς ἔνδοθεν πηγῆς ἐξαμβλοῦν, ἢ τόκου ἐπειγομένην ὠδινικῶς ἀωρίαν ὑπ' ἀμηχανίας, καὶ τὰ τοῦ μεγίστου νοῦ συγχωννύουσαν μυστήρια, οὐδ' ἀγύμναστόν τινα οὖσαν καὶ μὴ σαφῶς τετελεσμένην, τοῖς τοῦ τοσούτου φρονοῦν ὀργίοις· ἀλλ' οὕτω γ' ἀρκοῦσαν, ὡς καὶ φιάλαις ὅλαις εἶεν, ὡς εἰπεῖν, ὁπηνίκα καὶ ὁπόσα ἂν ἐθέλοντι ἐξαντλεῖν, μετὰ σταθμῆς μέν τοι καὶ κρίσεως ἀκριβοῦς, κολαζούσης μὲν τὸ πλεονεκτοῦν, μὴ ὥσπερ πηγή τις ὑπερβλυμάζουσα, πλέον ἀκτρέχει τοῦ δέοντος. ῥωννυούσης δὲ τὸ καταπίπτον, ὁπηνίκ' ἂν ῥᾳστώνη τοῦ σπουδάζειν, ὡς εἶεν καὶ τοὺς μὴ σπουδάζοντας λόγους σου παρὰ τοσοῦτον οὐκ ἀξιωτελεῖς, παρ' ὅσον οὐδ' οἱ τοῖς ἐξεσμένοις ἀλάξευτοι συντεθειμένοι λίθοι τοῖς τῶν ἱερῶν περιβόλοις. τοσοῦτόν γε μὴν τὸ ἡδὺ τοῖς λεγομένοις περιθεῖ, ὡς εἶναι νομίζειν ἵμερόν τι ναὶ ἐσκηνῶσθαι τῇ γλώττῃ σου, ὃς καὶ παρόντας εὐφραίνει. καὶ μεταστάντων οἱονεὶ ταῖς ἀκοαῖς ἕπεται ἐνηχῶν τε, καὶ ἐξαρτᾶται χυμὸς μέλιτος, ἐπειδάν τις ἀπογεύσηται. ἀλλὰ γὰρ ἄλση καὶ λειμῶνες καὶ ἐρημίαι, ταῖς τῶν ᾠδικῶν τῶν ὀρνίθων ᾠδαῖς, ἔαρος ὥρᾳ περιηχοῦνται ὡρισμένοι τόποι, καιροῖς ὡρισμένοις. σοῦ δὲ τῆς σώφρονος εὐγλωττίας, ἀντὶ μὲν ἔαρος, ὁ τῶν τεσσάρων ὡρῶν κύκλος διηνεκής· ἀντὶ δὲ λειμώνων καὶ ἀλσῶν, ἄπειρος ἅπασα οὐχ ἣν Ἡρακλέους ὁρίζουσι στῆλαι, ἀλλὰ σύμπαν φημὶ ὅσον ὅ, τε τῆς οἰκουμένης ἐντὸς, καὶ ὁ κύκλος διάκοσμος ἐξυφαίνει, ἀττικοῦ παντὸς ἐναργέστερον πέπλου τὰς σὰς ἀρετὰς διαγράφων. πείθομαι γὰρ μηδ' ἂν τοῖς ἐπ' ἔσχατα τῆς Κελτικῆς, οὐδ' ἂν οὐδ' ἐστὶν ὅσοι πρὸς τῷ ὠκεανῷ τυγχάνουσιν ὄντες, ἀμέλει τοι οὐδ' αὖ ἐνδεῶν σου τῆς φήμης, οὐδ' αὐτοῖς Ἰνδοῖς, ἀλλὰ κἀκεῖθεν τὸ κῦρός σε δέχεσθαι τοῦ νικᾶν περιουσίᾳ φρονήσεως πάντα ἀνθρώπων γένος. οὕτω τοι τὸ σὸν κλέος, καθάπερ ἐπὶ νηὸς τῆς φήμης ὀχούμενον, πλῆρες θαύματος διὰ πάσης ἔρχεται γῆς. τεκμήρια δ' ἐμοὶ τῶν λόγων. οὐ γὰρ οὐκ εἰσὶν ὁπόσα κατὰ γῆν εἰσὶν ἔθνη, ἐξ ὧν μὴ οὐκ ἦλθον ὡς σε, τῇ φήμῃ δημαγωγούμενοι. οὕτω μέν τοι σὺν ἑορτῇ πάντες, ὡς ἐξεῖναι ζημίαν νομίζειν, εἴ τις ἀπαλλάξει τοῦ ἰδεῖν τε καὶ συγγενέσθαι. τὸ γὰρ πολλοὺς ἑκάστοτε τῆς οἰκουμένης ἑκασταχόθεν συρρεῖν, ἴσως χειμάρρου ῥεύμασι, τὸ δὲ κύκλους ἑλίσσειν ἀεὶ περί σε, ἢ καὶ περὶ Πυθαγόραν οἱ ἐκείνου φοιτηταὶ, τὸ δὲ διψῶσιν ὥσπερ ὠσὶν ἀτρεμίζοντας δέχεσθαι τὰ λεγόμενά σοι, καθάπερ οἱ θεομάντεις ἐπιπνοίας ὁπότε θείας ἐμφοροῖντο. ταυτὶ τοίνυν μὴ σύμβολα εἶναι τοῦ δεινῶς σφόδρα ἐφίεσθαι τῆς σῆς ὁμιλίας, ὡς οὔσης θαυμασιωτάτης, πάντες οἶμαι οὐκ ἐροῦσι. τὸ δ' αὖ σε πρὸς οὕτω παντοδαπὰς πεύσεις τε καὶ προβλήματα διαλλάττοντα μὲν πρὸς ἄλληλα, οὐκ ἐπιχώρια δὲ, οὐδὲ τοῖς καθ' ἡμᾶς ἔθεσιν, ἔπειτα πᾶσιν ἐκείνοις ἐν ταὐτῷ διαλέγεσθαι τὰ πλείστης ἐπάξια σπουδῆς τε καὶ μελέτης, τουτὶ δ' ἔγωγε πολλοῦ δέω μὴ λέγειν ὡς Περικλεῖς ἅμα καὶ Νέστορας ὑπερβέβληκεν. ἐκείνων μὲν γὰρ τοῖς λεγομένοις ἔσθ' ὅτε καὶ σφαλλομένοις τὸ λυσιτελὲς ξυνέβαινε. σοῦ δ' οὐκ ἔσθ' ὁπότε μὴ προσῆκεν, καὶ τὴν μὲν ἐπιχωριάζων ὁ τῦφος τοῖς χείλεσιν ὡς ἂν ἀκρὸς ῥοῦ κακίας, τὸ σεμνὸν τῶν λόγων ἀφῃρεῖτο, καθάπερ μήλων ὥραν ἀφαιρεῖται σκώληξ ἐφεδρεύων. χείλεσι δέ γε τοῖς σοῖς τύφου μηδ' ἑνὸς μηδ' ἀμῶς ἐφεδρεύοντος, ἔστι περιεῖναι καὶ τὸν τῆς γλώττης κρότον παντὶ ἀκίβδηλον. Ἑλλήνων μὲν οὖν παῖδες τὰ ἑαυτῶν σεμνύνειν ἐθέ-

λοντες

λοῦντες, ἐπεὶ καὶ τινὰς οἶμαι ἠλιθίους ἀνθρώπους ἡ τοῦ ὀρφέως ἐκίνει κιθάρα, κἀντεῦθεν ἔφασαν καὶ τὰ ἄψυχα τοῖς ἐκείνου πρὸς λύραν ᾄσμασιν. εἰ δὲ καὶ ἡμῖν ἦν βουλομένοις τὴν ἀλήθειαν εἰς μύθους ἐξαίρειν, ὅν τινα τρόπον ποιῆσαι μείζω ἢ ἔχουσιν ὄντα, ὡς οὐκ ἐνὶ ῥᾴδιον εὑρεῖν, οὐκ ἐνὶ δήπου μὴ φάναι. ὡς τό γε νῦν εἶναι καὶ πεπείσμεθα, μηδ' ἂν ἀπίστως ἔχειν, μηδ' ἀνέφικτ' ἀνθρώποις ἡγεῖσθαι, ὁπηνίκα ὁρῶμεν ἐν μύθοις τοὺς ποιητὰς τὰ πλείω τῶν πραγμάτων ἀπάγοντας, εἴτε μὴ οὐχ* ἱκανούσης τῶν τότε ἀνθρώπων τῆς φύσεως, εἴτε καὶ αὐτοῖς δὴ τοῖς ποιηταῖς δόξαν ἐπιτηδὲς ποιεῖν περιφανείας εἵνεκα πλείονος. ὡς γὰρ ἥκιστα μείζω, ἢ ὡς ἀνθρώπου φύσει χωρητὰ εἶναι, ὁπόσα πρὸς θαῦμα καὶ μύθους ἐκεῖνοι ἀπηνέγκαν, ἔδειξας σὺ διὰ πάντων ἐλάσας. πρότερον δ' ἔγωγ' ἀκούων ἀκαδημίαν, καὶ λύκειον καὶ στοάν, μέγα τι ταῦτ' ᾤόμην εἶναι, καὶ πᾶν ὅτι κάλλιστον καὶ ὑπερήφανον, διὰ πλάτωνα γοῦν καὶ σωκράτην καὶ* σόλωνα, καὶ ὅσοι διάπυροι ἐν διαλέξεσιν ἐπήνθησαν. νῦν δὲ πᾶσαν τὴν περὶ αὐτῶν εὐκλεᾶ δόξαν ἀπεβαλόμην, ὥσπερ οἱ διεγρηγορήσαντες τὰ ἐν τοῖς ὕπνοις ὀνείρατα. καὶ οἶμαί γε ἐκείνων θαῦμα οὐκ ἔθ' ὑπέρτερον, ἢ οὐδ' ὅμοιον εὑρεῖν, ἀλλ' εἶναι μέτριον, καὶ μόγις μέγα, τοσοῦτον ἐκείνους παρελθόντα ὁρῶν σε, ὅσον ἐγὼ τοῦ κατ' ἀξίαν θαυμάζειν σε λείπομαι. καί τοι μέγα ἂν ἦν, εἰ καὶ παραπλησίως τοῖς ᾀδομένοις εἶχε τὰ σά. σὺ δὲ ἀλλὰ καὶ ὑπερέχων φαίνῃ, ὅσον ἐν ῥαψῳδίαις τῶν ἄλλων κηρύκων, ἐδόκει ὑπερφωνεῖν ὁ στέντωρ. ἰδοὺ γὰρ ὑπὲρ πᾶσαν ἀκαδημίαν καὶ λύκειον καὶ στοὰν τοῖς λόγοις ἀποφαίνεις τὰ σὰ βασίλεια, πρυτανεῖον παντοδαπῆς παιδείας φαίη τις ἂν οἰκειότερον. ἐν γὰρ καὶ μηδένα ὅντινα ἢ τῆς σῆς ἀπολελαυκότα φωνῆς, ἢ δ' ἦττα μόνης τῆς θέας, μὴ καὶ ὠφελείας τῆς μεγίστης, ὥστε γε πρὸς ἤθους ῥυθμὸν καὶ γνώσεως αὔξην, ἔτι μὴν πρὸς τὸ εὐσχημονῆσαι λόγους καὶ διαλέξασθαι ἑτοιμότερον. ταυτὶ τοίνυν καὶ ὅσα παραπλήσια, ἐκ μόνης γε σοῦ τῆς ὁμιλίας οὐκ ἔστιν οἵτινες οὐκ ἀπώναντο· οἱ δ' ἀπώναντο, πάντες ἄριστοι εἰσίν· ἴσως δ' εἰσὶ καὶ παρ' οἷς ἀγαθὴν λαχοῦσι τὴν φύσιν, ὡς ἂν ὑπὸ ζεφύρῳ πρωϊνῷ κύκνοι ᾄσειαν ἐμμελές, ὡς δὲ κἀκ τῆς σῆς ἐπιπνοίας ἐμμελὴς ὁ τόκος τῶν καλῶν ἐξωδίνηται. οἷς δὴ πᾶσι καὶ ἱερέων πολλῶν φιλοτιμία τίς ἐστιν, εἴ τις ἀποφθεγμάτων τῶν σῶν ἀπομνημονεύσειεν, ἢ τῶν ὁμηρικῶν ὁμηρίδαι. ἐξαίρετον χρῆμα ἡδονῶν ὁπόσαι δι' ἀκοῆς πρὸς ψυχὴν ἀπαντῶσι, φασὶ τὰς σειρῆνας πάλαι γενέσθαι· οὐ μὴν ἀταλαίπωρόν γε, ὅτι μὴ θανάτου τιμώμενον. ἢ γὰρ τεθνάναι ἀκούσαντα πάνθ' ὅντινοῦν ἔδει, ἢ μὴ κηρῷ τὰ ὦτα φραξάμενον, κἀντεῦθεν κωφὸν τοῖς ἐκείνων μέλεσι μείναντα. σοῦ δὲ δημηγοροῦντος, οὐχ ὅπως οὐ κηρῷ τὰς ἀκοὰς ἀποφράττειν ἐθέλουσιν, ἀλλ' ἀντικειμένως θάνατον ἡγοῦνται, ὅτι μὴ πανηκόους τινάς, ὡς εἰπεῖν, ἀνέδειξεν ἡ φύσις, ὥσπερ οὖν τοὺς πανόπτας οἱ μῦθοι. τίνας γὰρ οὐκ ἂν ὑπερβέβηκας δημοσθένεις, τῇ τῆς δημηγορίας οἰκονομίᾳ τε καὶ δεινότητι; τίνας δ' οὐ πλάτωνας, τῇ τοῦ νοῦ μεγαλοφυΐᾳ τε καὶ σεμνότητι; τίνας δ' οὐκ ἂν ἀνήρτησω ἀνθρώπους, σὲ μᾶλλον θαυμάζειν, ἢ τὸ τῆς ἀττικῆς ἡλικίας ἀκμάζον πάλαι τὸν σωκράτην; ἐφ' ὅλην σε τὴν δημηγορίαν χαίρειν ὁμοῦ καὶ πειθὼ

* ἱκανούσης φύσεως

* ζήνωνα

quoſdam, ſtolidos (ut reor) homines, Orphei cithara demulſiſſet, cantu illius etiam inanima quędam cōmota eſſe fabulati ſunt. Quòd ſi nobis etiam libēret ueritatem fabulis commutare, eoq; modo exaggerare: quin id facilimè fieri poſſet, nemo negabit. Nam nunc quidem perſuaſum habemus, id nec incredibile, nec humanæ naturæ negatum eſſe, cum pleraſq; res à poetis in fabulas redactas eſſe uideamus, ſiue ingenia illorum temporum obtuſiora fuerunt, ſiue alioqui poetæ de induſtria propter maiorem euidentiam illa ſint commenti. Ea enim haudquaquam eſſe maiora ingenij humani captu, quæ illi ad miracula & fabulas detorſerunt, tu demonſtraſti, qui illa omnia confeciſti. Ego uerò cum pridem Academiā, aut Lyceum, aut Stoam nominari audirem, magnum aliquid imaginabar, & pulcherrimum atque excellens, ob Platonem utique & Socratem & * Solonem & cæteros, qui diſſerendo ualuerunt. Nunc uerò omnem de illis præclaram opinionem abieci, quemadmodum experrecti ſomnia: illorumq; miraculum nō maius iudico, quàm cui ſimile reperiri queat: ſed id eſſe tam mediocre & modicum, quàm ego te præſentem intuens pro dignitate admirari nequeo. Quamuis autem magnum eſſet, ſi res tuæ rebus eorum qui celebrantur cōſimiles eſſent: tamen te tantum illos uincere conſtat, quantum Stentor clamando cæteros præcones ſuperauit. Ecce enim palatium tuum eloquentia tua ita inſtruxiſti, ut quamuis Academiā, quoduis Lyceum, quamuis Stoam uincat, quod multo æquius omnis eruditionis domicilium appellaretur. Nemo enim eſt, qui tua ſuauiſsima uoce audita, aut uultu tantum cōſpecto, non maximum inde fructum ad formandos mores, ad incremētum doctrinæ, ad eloquentiæ copiam, & diſſerendi acumē cœperit. Hæc igitur, & id genus alia, è ſolo cōgreſſu tuo emolumenta, nulli ſunt qui non perceperint: qui uerò percœperunt, omnes optimi euaſerunt. Fortaſsis etiam ſunt bonis quidam ingenijs præditi, qui ut cygni matutino Zephiro aſpirāte, præclarè canant, & ſic te aſpirante elegans inſtitutionis egregiæ fœtus appareat. Qui omnes longè magis eo gloriantur, ſi quis ſcitè dicta abs te referat, quàm Homeridæ, ſi Homericas ſententias audierint. Suauitas inſignis Sirenum uocis olim magnopere celebrata eſt, ſed ea non ſine magna calamitate atque interitu audiri potuit: nec ulli manſerunt incolumes, niſi aures cera obturaſſent, ſibique audiendi ſenſum ademiſſent. Te uerò concionante, tantum abeſt aures cera ut obturent, ut mortis inſtar ducant, quòd natura eos non ab omni parte auritos fecerit, ſicut fabulæ quoſdam plenos oculorū fuiſſe tradūt. Quos em̄ Demoſthenes concionū artificio & ui nō ſuperaſti? q̄s nō Platones ingenij magnitudine & grauitate uiciſti? Quos uerò nō ita tibi deuinxiſti, ut magis te mirenť q̄ Attica illa ætas Socratē? quippe qui concionē tuam & perſuadēdi ui & uoluptatū

* Zenonē

illecebris cōditā eſſe perſpiciāt: ſicuti agri uarietate florum exornantur. Vſqueadeò tuæ Calliopes amatores omnes reddis, & mirabiliter incendis. Quare te Solomonis eſſe ſimilem, nemo eſt qui dubitet. ſuperari autē ab illo, nemo contendat. Neq; enim dici poteſt, illic multa ſuppetere teſtimonia, hic uerò pauca: aut totidem quidem, non autem talia. Sed contrà potius. Nam quæ in altero mireris, in altero non mireris: excepto reginę Auſtri teſtimonio, quæ Hieroſolyma profecta eſt. Qui uerò tuarum rerum mentionem faciunt, hi ad mendacij ſuſpicionem abolendam, & Septentrionis & Auſtri, unà cum cęteris terræ finibus teſtimonia proferre mihi poſſe uidentur. Cæterùm, cum Anaxagora autore, mens ſapiens ſit, quę cuncta gubernet, & omnium cauſa rerum exiſtat: & tu excellenti ſapientia res adminiſtras, & imperiū gubernas, ingenij magnitudine omnia in melius conuertens, ut nemo unquam ex æquo id præſtiterit: & rectè is dixiſſe uideatur, qui conſilio, prudentia, uiribus animi pleraſque res, non autem rerum copia ponderari affirmauit. Vt enim optimus Muſicus ſonorum concentum, chordis quæ intendendæ ſunt intendendis, contráque laxandis ubi id expedit, & moderatis interuallis relinquendis, cantum elegantiſsimè permiſcet: ita & tu, qui prudentia ueluti rhythmis muſicis omnia tēperes, abſolutiſsimum concentum efficis, quo res pulcherrimè gubernatæ, & ab omni parte conſentientes efficiant, ut omnes exiſtiment Deum planè eſſe, qui tuo in ijs regendis miniſterio utatur. Ita te omnes homines diuinum quendam hominem & homine ſuperiorem exiſtimant. Nam animi puritate ſubditorum omnium affectiones & uoluntates penetrās, & ad quas uirtutes aut uitia potiſsimùm tendant, acerrimè perſpiciens, ita te componis, ut dictum eſt, quemadmodum omnibus hominibus conuenit: & ut Pindarus ait, uarium cuiuſq; ingenium gubernas, itáque ſingula diſponis, ut optimè collocentur. Neque uerò quiſquam ignorat, Themiſtoclem nunquam ad tantam gloriam fuiſſe peruēturum, niſi Xerxes in Græciam inuaſiſſet. Neque etiam Miltiades ille, ut arbitror, tantum nomē haberet, niſi Perſici Satrapæ & Aſiana arma prius in Atticam & Marathonem penetraſſent: ſed eorum uirtus, ut terra obruti theſauri, in obſcuro latuiſſet. At tuū diuinum ingeniū, cum ex alijs infinitis perſpici queat: tum uerò ex eo, quòd cum tempora aduerſarentur, nec tamen res tuas euerterent, id euidentiſsimum ſignum fuit præſtantis tuæ ſapientiæ. Nam cum Imperiū perturbatione plenum ſuſcepiſſes, nec diſsimile nubibus ab Aquilone agitatis, & penè omnes nationes in noſtrum exitium conſpiraſſent tanta uehementia, quantus in Nili cataractis impetus eſſe fertur: tu ſolus impreſſiones illas conſtanti animo, inſtar immotæ rupis uiolentos fluctus aſpernantis, excepiſti: atq;

συνορῶντας ἐφέλκυσαν, καθάπερ ἐπ᾽ ἄνθη ἀγροῦ τὸ ποικίλον τοῦ χρώματος. οὕτως ἐραστὰς ποιεῖς ἅπαντας τῆς σῆς καλλιόπης, ἐκκάων ὑπερφυῶς. ἔχειν δ᾽ ἂν οὖν τὰ τοῦ Σολομῶντος τοῖς σοῖς ἐφαμίλλως, οὐδεὶς ἂν ἔχοι ἀμφισβητεῖν. ὑπερέχειν γε μὴν, ὥσπερ δὴ οὐδ᾽ εἰς οὐδὲν ὅστις * ἥκιστα. οὐδὲ γὰρ οὐδ᾽ ἐστὶ φάναι, ἐκεῖ μὲν οἷς χρῆσθαί τις πολλοῖς οὖσι μαρτυρίοις· ἐνταυθοῖ δὲ βραχέσιν, ἢ τοσούτοις μὲν, μὴ τοιούτοις δὲ, πολὺ μὲν τ᾽ ἂν τοὐναντίον. οἷς γὰρ τὰ ἐκείνου θαυμάζειν ἔνι, τούτοις οὐκ ἔνι, πλὴν ἢ τῆς τοῦ νότου βασιλίσσης, ἣν δὴ παλαιστίνην ἐκείνῃ πορείαν ἐστείλατο μαρτύριον. ὅσοι δὲ τῶν σῶν μέμνηνται, τούτοις καὶ βορέαν καὶ νότον ὁμοῦ τοῖς λοιποῖς τῆς γῆς πέρασιν, ὅστις μὴ οὐ φάσκει μαρτύρια εἶναι, ὅπως ἀθῷος φανείη τοῦ ἁλῶναι ψευδόμενος, οὐχ οἷός τ᾽ ἂν εἶναί μοι δοκεῖ. ἐπεὶ μέν τοι κατὰ τὸν ἀναξαγόραν, νοῦς ἐστι σοφὸς ὁ τὰ πάντα διακοσμῶν καὶ τῶν πάντων αἴτιος, οὕτω δ᾽ ἄττα τῷ περιόντι σοι τῆς τοῦ νοῦ σοφίας ἐξηγῇ τῶν πραγμάτων, καὶ οὕτω σοι τὴν ἀρχὴν διακοσμεῖς, τῇ φρονήσεως τῷ μεγέθει πάντα περιέπων εἰς τὸ χρήσιμον, ὡς τῶν ἐξ αἰῶνος οὐδεὶς ἄμεινον. ὀρθοῦσθαι δὲ καὶ ὁ λόγος ἐκεῖνος φήσαντι νῦν μοι δοκεῖ, ὡς γνώμῃ καὶ φρονήματι καὶ ἀνδρίᾳ ψυχῆς, τὰ πολλὰ τῶν πραγμάτων, ἀλλ᾽ οὐ τῷ πλήθει τῶν ὑπαρχόντων κρίνεται. ὡς γὰρ εἴ τις ἄριστος μουσικὸς τὴν ἐν τοῖς φθόγγοις ἁρμονίαν, ἐντείνων μὲν τὸ τῶν χορδῶν ὅποι τε τάσεως δεῖ, χαλῶν δ᾽ ὅποι ἀνεῖναι βέλτιον, τά τε διαστήματα μέτρα ποιούμενος, κάλλιστον οἷον τὸ χρῆμα τῆς ᾠδῆς κεραννύσιν· ὡς δὲ καὶ σὺ τῇ φρονήσει ὥσπερ καὶ ῥυθμοῖς τισι μουσικοῖς τὰ πράγματα διεξάγων, τὴν διὰ πασῶν, ὡς εἰπεῖν, ἁρμονίαν ἁρμόζῃ, ὡς εἶναι συνᾴδειν πανταχόθεν ἑαυτῇ κάλλιστά τε ἔχειν, καὶ ὡς ἂν πάντες πεισθεῖεν, θεὸν εἶναι σαφῶς τὸν διὰ σοῦ τὰ τῇδε καθιστάμενον. οὕτω σε θεῖόν τινα, καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον, ἄνθρωπον πάντες νομίζουσιν ἄνθρωποι. φθάνεις γὰρ τῇ τοῦ νοῦ καθαρότητι, τὰς τῶν ὑπηκόων ἁπάντων διερχόμενος διαθέσεις καὶ γνώμας, καὶ ὅποι μάλιστα τείνουσιν ἀρετῆς ἢ κακίας κάλλιστα διαγινώσκων. κἀντεῦθεν ἁρμόζεις, ὡς εἴρηται, σαυτὸν, ὡς δεῖ τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις. καὶ κυβερνᾷς, κατὰ πίνδαρον, τὰν πολύτροπον γνώμαν ἑκάστων, καὶ διατίθης ὅποι ἂν χρείη τὰ πράγματα βέλτιστον. γνώριμον δ᾽ ἂν εἴη παντί που, ὡς οὐκ ἄν ποτε θεμιστοκλῆς πρὸς φήμης ἤλασε τοσοῦτον, εἰ μὴ ξέρξης ἤλασεν ἐφ᾽ ἕλληνας. οὐκ ἂν δὲ μιλτιάδης ἐκεῖνος, οἶμαι, δὴ ὄνομα ἤγετο, εἰ μὴ περσικοὶ σατράπαι, καὶ τὰ τῆς ἀσίας ὅπλα πρὸς ἀττικὴν καὶ μαραθῶνα διέβαινον πρότερον. ἀλλ᾽ εἶχον ἂν τὴν ἀρετὴν θαλαμευομένην, ὡς εἰπεῖν, καὶ ἀτεχνῶς ἐν ἀδήλῳ κειμένην ὥσπερ οἱ θησαυροί. καὶ σοῦ δὲ τὴν οὐρανοῦ ψαύουσαν φρόνησιν, κἂν ἴδοι ἄν τις ἐκ μυρίων μὲν καὶ ἄλλων· ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ καιρὸς ἀντέπνευσε μὲν, οὐκ ἀνέτρεψε δέ σου τὰ πράγματα, πάσης βασάνου στερεώτερον τοῦτ᾽ ἂν εἴη δεῖγμα, ἀκιβδήλῳ φάναι χρυσῷ κατεσκευάσθαί σου τὰ τῆς διανοίας. πολλοῦ γὰρ τὰ πράγματα ἀθρόως διαδεχόντος κυκεῶνος, οἷον ἂν διαδράμοι νεφέλας ὁπηνίκα εἴη στροφῶν ἀπαρκτίας, καὶ μικροῦ πάντων ἐθνῶν ἐφ᾽ ἡμᾶς κινουμένων, οὕτω σφοδρῶς ὥσπερ οὕς φασι καταράκτας νείλου, μόνος αὐτὸς τὰς ἐμβολὰς ἐς σεαυτὸν ἀναδεχόμενος ἑστῶτι φρονήματι παραπλησίως προβλῆτι, πολλῶν προσρηγνυμένων κυμάτων ἀκυμάντῳ μένοντι, οὕτω καὶ

* οἴεται

οὕτω καὶ βουλεύῃ καὶ διατίθης ὡς οὐδ' ἐνὶ οὐδενὶ τῶν ἁπάντων ἐνθυμηθῆναι πρὶν τελεσθῆναι. οὕτω μὲν ῥᾳδίως, ὥστ' ἔργον ἂν μᾶλλον, οἷς ἐνὶ πεπραγμένοις λόγῳ διεξιέναι, ἢ σοὶ ἔργῳ πληροῦντι ὡς δεῖ ἅπαντα, εἴ τις βούλοιτο διαμετρεῖν, ὅσα τε λόγοις, ὅσα δὲ καὶ ἔργοις φρονήσεως γέμουσιν ἑκατέροις ἐντελεῖς τρόπαια, ἡμέρας ἑκάστης ἀριθμοῦντι τὰς ὥρας πάνυ τοι σφόδρα ποιεῖν εἰκός. μηδὲ γὰρ ἂν μηδεμίαν, ἥτις παρέλθοι σοὶ ἢ λόγων ἢ ἔργων καλλίστων ἄμοιρος. σοῦ γὰρ καὶ φθέγγμα ἐν ἐκμελέστατα καὶ πρέπει ἂν τὸ πρᾶον, καὶ τὸν σφόδρα ἀμείλικτον, καὶ ἐκτεθηριωμένον εὖ μάλα ἄνθρωπον, ῥᾷον, ἢ λέγεται τὸ τοῦ Σαοὺλ δαιμόνιον ἡ τοῦ Δαβὶδ κινύρα. ὡς νῦν γε σοῦ χάριν σχολὴν ἄγομεν φόβου παντὸς ἡμεῖς. ἐν γὰρ τῇ πρύμνῃ τῶν καθ' ἡμᾶς, ὡς εἰπεῖν, πραγμάτων καθήμενον ὁρῶντές σε, καὶ διαγρυπνοῦντα ἐπιμελῶς, ἐκ γε τῶν προλαβόντων παρεσκευάσμεθα, καὶ τὰ τέως προσδοκηθέντα δεινὰ, * περὶ τῆς πείρας ἀεὶ παρακρούεσθαι, γινωσκόμενα πάντ' εἰδότες τῆς σῆς διανοίας πρόπιον, καὶ μέχρι τούτου τάχ' ἄν τινες ἀθυμήσαιεν, μέχρις ἂν ποιήσωσι τὴν ἀρίστην σου σύνεσιν ἐνθύμιον. ἔπειτα ἐοίκασιν ὡς ὑφ' ἡλίου καιομένοις ζέφυρος. ἔλαθον δ' ἄρα ἐμαυτὸν ἔγωγε εἰς τὰς ἀβύσσους τῶν σῶν κατὰ βραχὺ καθιεὶς πλεονεκτημάτων. ὅπερ δ' ἦν δήπου, ὅπερ ἀπελεγόμην τοῦ λόγου ἀρχόμενος, σαφέστατα πάντων ἀκροῶντα αἰσθόμενος αὐτὸς ἐμαυτόν. καὶ γὰρ ᾤμην μικρά τινα εἰπόντι, καὶ ὅσα ἀρκεῖν ἂν χρέος ἐκτίσειν, μηκέτ' εἶναι πλημμελὲς τῶν γ' ἑξῆς, εἰ βουληθείην, ἀποστατεῖν. παρῆλθε δή με ὡς πρᾶγμα ποιῶν ἦν, τῆς ἐμῆς τὰ μέγιστα γνώμης καταψευδόμενος. περὶ γάρ τοι τοῦ μεγίστου χρήματος τῆς σῆς φρονήσεως προθέμενος λέγειν, πλὴν τῶν ἔργων δι' ἧς ταῦτα πράττεται, καὶ ἃ ἕπεται ὥσπερ ὁλκάδι ἐφόλκια, προσόμοιον ἔγνων ποιῶν, ὥσπερ ἂν εἴ τις ὁρμαθοῦ τινος ἄκρον λαβὼν τῇ χειρὶ, ἔπειτα νομίσειεν ὑφαιρεῖσθαι τουτί, ἥκιστα τοῦ ἐφεξῆς κινηθησομένου. τόδε δ' ἦν ἂν ἀβουλίας μεστὸν, ὥσπερ δὴ καὶ τοὐμόν τουτί, οὐ μὴν οἷόν τ' οὐκ ἔχειν παραίτησιν, εἰ μή τινες κἀκείνου τὴν συγγνώμην ἀτεχνῶς ἀφαιροῖντο, εἴ τις ἀπειροθάλαττος ὢν, ἔπειτα παραπλέοι μὲν τὰς ἀκτὰς, ἐν δὲ τὰ τοῦ πελάγους ἀμήχανα οὐκ ἐθέλοι οὐδαμῆ οὐδαμῶς ἐφεῖναι. ἀλλὰ γὰρ οὖν τοῦ εὐλόγου ἂν κἀμοὶ δοκεῖ τῶν σῶν ἀγαθῶν, ὡς εἰπεῖν, τὰς ἀκτὰς παραπλεύσαντα ὥσπερ ἐξῆν, εὐχῇ τὸν λόγον ἐνορμίζειν. ὁ τῇδε τῇ ἀρχῇ καὶ τῷ τοιῷδε χρόνῳ μάλα προσφυῆ καὶ προσήκοντα ἀναφήνας σε θεὸς, αἰῶνι παντὶ συνδιαμένοι σοί τε καὶ τῶν ἐκ σοῦ τὸ βασίλειον κράτος, ὡς ἂν καὶ ἡμῖν εὐδαιμονεῖν εἴη μέχρι διαπαντός. ἐμοὶ μὲν οὖν ταῦτα διεξιέναι τῷ τηνικαῦτα ξυμβέβηκε. τοῦ δὲ χρόνου προβαίνοντος ἐν τῷ πρόσω, παρὰ τοσοῦτο πλείονα τὴν αὐτοῦ διάθεσιν ἀεὶ καὶ εὐμένειαν ἐκαρπούμην, παρ' ὅσον καὶ τὸν χρόνον ἐν τῷ πρόσω προβαίνειν ξυνέβαινεν. ὥστε καὶ ἐς τὰς τῶν ἱερατικῶν μετὰ ἐκκλησίας πρώτας τιμὰς ἀνάγειν ἐσκέπτετο. ἤδη δὲ καὶ ὥσπερ ἀρραβῶνά τινα τὴν τοῦ χαρτοφύλακος ἀξίαν ἐν γε τῷ παρόντι ἠνάγκαζε δέξασθαί με, ἵν' εἴη τις τοῦτ' εὐπρόσωπος αὐτῷ ἀφορμὴ πρὸς τοὺς βασκαίνοντας, καὶ ὑπ' ὀδόντα λοιδορουμένους αὐτῷ τῆς ἡμετέρας ἕνεκα τιμῆς, ἧς παρ' αὐτοῦ λαμπρῶς εὐθὺς ἐκαρπούμην, μήτε χρόνου προσεγγίζειν ὡς ἔθος τοῖς πλείοσι, μήτε τινὰ πολιὰν τρίχα, μήτε τινὰ τιμὴν ἱερατικήν.

* πρὸ

atque omnium periculorum tempeſtatibus ſedatis, in tranquillum portum nos perduxiſti. Ita tu quidem & deliberas & diſponis omnia, ut nemo omnium prius illa cogitare poſsit, quàm perfecta fuerint: idq; adeo facile, ut difficilius ſit alijs ea cōmemorare, quàm tibi adminiſtrare. Vnde fit, ut ſi quis enumerare uelit prudentiſsima & dicta & facta tua: non aliud agat, quàm qui cuiuſque diei horas numerare inſtituerit, quarum nulla elabitur pulcherrimarum tuarum uel orationum uel actionum expers. Nam uel tuæ uocis ſonus unus mitigat & manſuefacit hominem etiam immaniſsimum: id' que facilius, quàm cinyra Dauidis, dæmonium Saulis fugabat. Nūc igitur tuo beneficio metu omni uacui ſumus. Nam cum te in puppi (ut ita dicam) rerum noſtrarum ſedentem uideamus, & diligenter excubantem: ex ijs quæ præceſſerunt, parati ſumus: & nuper expectata pericula, priuſquā periculum eorum faciamus, auertimus, tua ſapientia illa omnia propulſatum iri præuidentes. Ac tantiſper forſitan aliqui deſperarint, donec ſummam prudentiam tuam cogitarint: tum uerò ita recreantur, ut afflatu Fauonij æſtuantes. Sed quid ego imprudens in excellentiæ tuæ gurgites me paulatim immittor? Neque uerò aliud ago, quàm quod orationis dicebā initio, me planè dubitare quid ſit agendum, aut dicendum. Putabam enim, ſi pauca dixiſſem, quæ ad æs alienum diſſoluendum ſatis eſſent: licitum fore mihi cæteris ſuperſedere. ſed non animaduerti me id facere, quo mea opinio plurimùm falleret. Nam cum de re maxima, tua nimirum ſapientia, dicere inſtituiſſem, præter opera per quam illa geruntur, & quam ita ſequuntur ut maiora nauigia lembi: perinde me facere animaduerti, ac ſi quis cathena ſumma manu prehenſa, putaret eam ſic ſe ablaturum, ut annuli reliqui non mouerentur. Id quòd incogitantiæ ſummæ fuerit, ſicut & meum factum: quod tamen ueniam meretur, niſi ea illi etiam negetur qui maris ignarus in littoribus obuerſetur, ſed in profundum pelagus ſeſe demittere minimè uelit. Mihi certè quidem non à ratione alienum uidetur, tuorum bonorū quaſi littora ut licuit prætereuecto, in uoti portum appellere. Deus, qui te huic Imperio, & his temporibus aptiſsimum & opportuniſsimū produxit: idem tuam tuorúmque Imperatoriam maieſtatem in omne æuum tueatur, ut & nos perpetua felicitate floreamus. Tum igitur ſic accidit, ut hanc orationem haberem: pòſt autem, ut quantum ætate procederem, tantum illius erga me beneuolentia augeretur: adeò ut primos etiam Eccleſiaſticos honores mihi conferre cogitaret, ac ſtatim Chartophylacis dignitatem accipere me cogeret, ut ſpecioſam cauſam haberet ora obturandi obtrectatorib. qui clàm illi ob talem erga me affectionē conuiciabantur, ꝙ nec ꝓuecta ætate, nec cano capillitio, nec ſacerdotio aliꝗ cōmendatus, ut pleriq; ſolerēt, illa frueret.

Gregoras Chartophylax eſſe noluit.

Inuidiæ obnoxij noui homines.

Iam

Iam uerò, ut re non dubia, etiam dignitati cõſentaneas ueſtes mihi parabat. Ego uerò adoleſcentia mea conſiderata, & tempore huiuſmodi reb. alieno, ad hunc modũ uerba feci.

AVTORIS AD IMperatorem excuſatio.

QVod ad me & immaturã ſacerdotio ætatem attinet, non magna opus eſſe arbitror excuſatione. Nam & anni mei talibus rebus ſunt impares, & ocij ac literarum ſummus amor adhuc apud me feruet: nec me miſſum facturum affirmat, priuſquam ijs ad ſatietatem fruatur. Tum enim & liberum fore meum animum, & ad Dei miniſterium idoneum. Nunc uerò & maiorem eſſe meam audaciam quàm aut ſacra illa patiantur, aut ego facile ſuſtinere queam. Quod ut nemini alij, ſic mihi abunde notum eſt. Nam quãtam res experientiam poſtulant, tantæ mihi ſum imperitiæ conſcius, hoc quidẽ tẽpore. Atqui hominem adeò rudem diuinis & non tangẽdis ſeſe rebus ingerere, nõ aliud fuerit, quàm ſi quis natandi neſcius, in mare deſiliat: neque ſani hominis ego eſſe puto. & ualde mirer, ſi quis animo conſtans uel cogitare tale aliquid ſuſtineat. Quibus enim fulminibus, quibus maris gurgitibus non digna fuerit illa confidentia? Cæterùm tuæ Maieſtatis clementiam erga me, ſolicitudinẽ, & ſummã ad bene merendum propenſionem, ſi quid uſquã aliud, uel in primis magnifacio: & quocunque me uertero, non habeo, quo conſilio adductus, quibúſue rationib. Imperator, te mihi talem præbeas: niſi quòd apparet, te cũ omnium Domino ingenioſè contendentem, non ullas expectare beneficentiæ cauſas: ſed illud tantum ſpectare, qua ratione benemereri poſsis. Quod ſanè omnib. Imperijs digniſsimum eſt, & maximè proprium. Nam beneficentiæ cauſa ſuppeditata benefacere, non tam benefici fuerit, quàm eius qui id meruerit: & nunc diuturna illa cõſuetudo tua in immutabilem naturam eſt mutata. & ita, ut omnes aliæ res ſiue naturæ, munus ultrò faciunt, ut aqua humectat, ut ignis urit, eodemq́ modo cętera per omne æuũ naturas ſuas retinẽt, nec ulla unquã ui ab ijs depellunt: ſic & ipſe ad benefaciendum natus, neq; uerbis neq; factis benemereri deſiſtis. Quare cum gratum animum declarare uerbis in primis cupiam, nec id pro dignitate facere poſsim, non minus & tempori & orationi, quàm ipſi mihi ſuccenſeo, cum utrunque ex æquo reprehenſione dignum exiſtimem. Nam oratio cum materiam ſuperet, & uirtutes propius attingat, diuturnitate temporis nec mutationi, nec exitio fore obnoxia uidebatur: ſed perpetuò ſibi conſtatura, ut uim rerum abundè exprimeret. Verùm enimuerò & ipſam eſſe mutatam, poſt-

ἀντιπέμπει δέ μοι ἤδη ὡς ἐφ' ἑτοίμῳ τῷ πράγματι, καὶ τὰ τῇ ἀξίᾳ προσήκοντα ἤσαν ἐνδύματα. ἐγὼ δὲ τὴν τῆς ἐμαυτοῦ νεότητος ἀπιδὼν, καὶ τὴν τῶν τοιούτων ἀωρίαν πραγμάτων προσελθὼν, ἔλεξα τοιάδε.

ΑΠΟΛΟΓΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑφέως πρὸς τὸν βασιλέα.

Περὶ μὲν ἐμαυτοῦ καὶ ὡς οὔπω μοι ἱκανὰ εἰς τὰ τῆς ἱερατείας, βραχεῖάν τινα ἀρκέσειν μοι δοκῶ τὴν ἀπολογίαν. ὅ,τι γάρ μοι χρόνος οὔπω ὡραῖος πρός γε τὰ τοιαῦτα· καὶ μέν τοι γε καὶ οἱ τῆς ἡσυχίας καὶ τῶν λόγων μανιώδεις καὶ λελυττηκότες ἔρωτες, ἡβῶσιν ἔτι παρ' ἐμοί, καί με μὴ πρὶν εἰς κόρον ἐξάγειν, πράσσειν διισχυρίζονται. τότε γὰρ καὶ τὰ τῆς διανοίας τὸ ἄφετον ἕξειν, καὶ ἀρκοῦν πρὸς θεοῦ λειτουργίαν. τὸ δὲ νῦν ἐμβριθεστέραν εἶναι τὴν τῶν μυστηρίων τόλμαν, ἢ ὡς ἐμέ γε φέρειν ῥᾳδίως ἐνεγκεῖν, ὥσπερ δ' οὖν ἀμάρτημα δὴ τῶν πάντων ἄλλων. ἀλλὰ γὰρ εἴ τι τῶν ἁπάντων ἄλλο, καὶ ὥσπερ δὴ τῶν παντοίων παρ' ἄλλων ἔμοιγε. ὁπόσην γὰρ ἐχρῆν τοῦ πράγματος τὴν πεῖραν, τοσήνδε, ὡς εἰπεῖν, ἀσκῶ τὴν ἀπειρίαν ἐν γε νῦν τῷ παρόντι. τὸ δ' οὕτως ἔχοντ' ἀμαθῶς, κατατολμᾶν τῶν θείων καὶ ἀψαύστων, ὅμοιον ἂν ὥσπερ ἂν εἴ τις ἐπιπηδᾷ θαλάττῃ, πρὶν ἢ μαθεῖν διανήχεσθαι· οὐδ' ὑγιὲς ἡγοῦμαι, καὶ οὐδὲ πλείστου δέω θαυμάζειν, εἴ τις ἀνάσχοιτό ποτε τοσαύτην τόλμαν ἀνασχέσθαι, λογισμῷ καθεστηκότι πλάττων ἑαυτόν. ποίων μὲν γὰρ οὐκ ἂν εἴη κεραυνῶν, ποίων δ' οὐκ ἂν θαλαττίων πνευμάτων τὸ πρᾶγμα ἐπάξιον; ἔστω, τό γε μὴν πρὸς ἐμὲ εὐμενὲς καὶ κηδόμενον τοῦ σοῦ κράτους, καὶ πρὸς εὐποιίας πάνυ τοι σφόδρα ἐπικλινὲς καὶ ὀξύρροπον, εἴπερ δή τι τῶν ἁπάντων ἕτερον, καὶ ὥσπερ δ' ἐν τοῖς μάλιστα ἔγωγε ἄγαμαι καὶ οὐκ ἔχω, παντοδαπὸς γιγνόμενος, τίσι χρησάμενος ἐννοίαις γνοίην ὅπως ποτὲ, καὶ οἷς τισι τοῖς αἰτίοις αὐτὸς χρησάμενος, ὦ βασιλεῦ, τοιοῦτός μοι γέγονε. ἀλλ', ὡς ἔοικε, πρὸς τὸν κοινὸν δεσπότην ὥσπερ πρὸς ἀρχέτυπον εὐφυῶς ἁμιλλώμενος, οὐκ ἀναμένεις αἰτίας ἀεὶ πρὸ τοῦ ἀγαθόν· ἀλλὰ πῆ μὲν, πῆ δ' αὐτὸς αἴτιος γίνῃ, καὶ σφόδρα φιλότιμος εὐεργέτης. ὃ δὴ καὶ μάλιστα πάσαις ἀρχαῖς οἰκειότατόν τε καὶ πρεπωδέστατον. τὸ γὰρ προϋπηργμένης αἰτίας εὐεργετεῖν, οὐ μᾶλλόν γ' ἂν εἴη τοῦ δρῶντος, ἢ τοῦ τὴν αἰτίαν προβεβλημένου. καὶ νῦν γέγονέ σοι τὸ τῆς ἕξεως φύσις ἀμεταβλήτους ἔχουσα, καὶ ὥσπερ ἕκαστα τῶν ὄντων τὸ τῆς φύσεως ἴδιον αὐτομάτως ἀποτελεῖ, καὶ ὑγραίνει μὲν ὕδωρ, καίει δὲ πῦρ, καὶ τἄλλα ὡς ἡ φύσις ἑκάστῳ κεχειροτόνηκεν, οὕτω δίεισι τὸν πάντα αἰῶνα διατελοῦντα οὐδαμῇ οὐδαμῶς, οὐδ' ἐπώποτ' οὐδ' ἡμέρας ἀποχειροτονῆσαι δεδιωγμένης τροπῆς. οὕτω δὴ καὶ αὐτὸς πεφυκὼς πρὸς εὐεργεσίας, ὥσπερ καὶ λόγοις καὶ πράγμασιν, οἱονεί τι φύσεως ἄτρεπτον καὶ ἀκήρατον ἴδιον, οὐδέποτε οὐδαμῇ διαλείπεις διατελῶν. ἐνθένδε τοι καὶ χάριτας ἁπάσας ἐθέλων ὁμολογεῖν, ἔπειτα τὸ πρὸς ἀξίαν οὐκ ἔχων, οὐχ ἧττον ἐμαυτῷ γε ὀργίζομαι τῷ τε λόγῳ καὶ τῷ χρόνῳ τιμωρῶ. δυοῖν γὰρ κατ' οὐδὲν οὐδέτερος ἔοικεν ἀνέγκλητος ἔμοιγε φαίνεται. ὅ,τι γὰρ λόγος κυριώτερος ὢν τῆς ὕλης, καὶ προσήκων μᾶλλον ἀρεταῖς, ἐδόκει δέ μοι καθ' ὅ,τι τοῦ χρόνου μὴ τροπῇ, μηδὲ φθορᾷ τινι λατρεύειν, ἀλλ' ὁμοίως ἔχειν ἐν παντὶ διαπαντὸς τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν ἀποφαίνειν ἀποχρώντως· ὁ δὲ λέληθεν ἤδη μεταβαλὼν καὶ αὐτός.

ἐπειδὰ

ἐπειδὴ σοί γ' ἐντετύχηκε τῷ μακρῷ θησαυρῷ τῶν καλῶν. οὕτω γὰρ ἀσθενῶς ἔσχεν, ὡς οὐδένας τῶν αὐτῇ χρωμένων ὑμνῆσαι πρὸς ἀξίαν τὰ σά, πάλαι πολλοῦ δεῖν χρόνου παρελθόντας τε καὶ παρωχημένους. οὔκουν οὐδ' αὐτὸς θαῤῥήσας ἧκον, ὡς τῆς ἀξίας ἴσως δυνησόμενος ἐφικέσθαι. καί τοι γε ἐβουλόμην γ' ἂν μᾶλλον, ἢ πάντα μοι ἐγγενέσθαι χρήματα. μεγίστην γὰρ ἂν οὕτω τοῖς ἐμοῖς παρεῖχον λόγοις τὴν εὐγένειαν, ὥσπερ ἄρα καὶ ταῖς ἑαυτῶν χερσὶν οἱ τῶν ἱερῶν μυστηρίων ἁπτόμενοι. ἀλλὰ πολλῶν τῶν ἐκ τῆς παροιμίας ἡμῖν ἀδυνάτων ἐν ταῖς βίβλοις κειμένων, ἕν τι τῶν πολλῶν καὶ τοῦτο κινδυνεύει καὶ εἶναι καὶ λέγεσθαι. ἐνταυθοῖ δὲ τοῦ λόγου γενόμενος, ἀνεμνήσθην τοῦ Ἀττικοῦ μύθου, ἐν ᾧ τὸν Μῶμον ἀχθόμενον εἰσάγει τῷ Διῒ, καὶ ἀποσκώπτοντα, ὅτι μὴ συμπαρήγαγε τῷ τοσῷδε καὶ τοιῷδε κάλλει τοῦ παντὸς, καὶ τὸν ἄξιον τοῦ παντὸς ἐπαινέτην. κατὰ ταυτὰ γάρ μοι καὶ αὐτῷ καὶ ἀποσκώπτειν ἔπεισι, καὶ ἄχθεσθαι τῷ χρόνῳ νυνί. εἴπερ καὶ γὰρ ὡς τοσούτων ἀγαθῶν ἔμπλεων προενήνοχεν ἄνθρωπόν σε, καὶ οἷον οὐ μέχρι σοῦ, ὁ δὲ καὶ τοὺς ὑμνήσοντας ἀξίως συμπροενήνοχε, πάνυ γ' ἂν ἐποίει δεδογμένα τῷ προσήκοντι λόγῳ. νῦν δ' ἐξ ἡμισείας φιλοτιμεῖται τὰ κάλλιστα. πάλαι μὲν γὰρ ἐδίδου τὴν σοφῶν τῆς φορὰν, ἐρήμην ἀξίων πραγμάτων. νῦν δὲ τὰ θαύματος ἄξια προενηνοχὼς, ἔλαθε καὶ τοὺς ὑμνήσοντας ἀξίως συμπροενηνοχεῖν, ἄτακτά γε ποιῶν, καὶ ὡς ἀληθῶς ἐπάξια τῆς ἑαυτοῦ φύσεως. ἐπίσης γὰρ ἀτελοῦσι τοῦ ἀτελοῦς καὶ λόγοι, τῶν δεξομένων πραγμάτων οὐκ ὄντων, καὶ θαυμάτων ἐπάξια πράγματα τῶν θαυμασόντων οὐκ ὄντων, οὐδὲ παραπεμψόντων τοῖς ἑξῆς. ὡς νῦν γε μόνοι τῷ χρόνῳ τὴν χάριν ἐχόντων, ὧν οἷον κλέος ἀκούομεν ἐπί τε τῇ φρονήσει, καὶ τοῖς ἄλλοις μέρεσι τῆς ἀρετῆς, εἰωθότι μετά γε τῆς φήμης ἐπὶ μέγα αἴρειν τὰ πράγματα, συναπιόντος μὲν τοῦ παρελθόντος ἐλέγχου τῷ θνήσκοντι. συναπιόντος δὲ καὶ τοῦ ἐκ τῆς συνηθείας ἐγγινομένου κόρου τοῖς πράγμασι. φιλεῖ γάρ πως τὸ μὲν παρὸν ἀεὶ πρὸς κόρον ἀποκλίνειν καὶ μαραίνειν τὸ τερπνὸν, διά τε δὴ τὸ πλείοσιν αἰσθήσεσι, καὶ συνεχῶς εἰς τὸ τοῦ νοῦ συμφέρειν ταμιεῖον, καὶ ἔτι διὰ τὸ τῆς ἐξουσίας τοῦ χρῆσθαι ἀκόλαστον, ὥσπερ αὖ ἐκ τοὐναντίου τὸ παρῳχηκὸς ἀκόρεστον ἀεὶ διατελεῖ, διά γε τὸ σπανίως καί ποτε προσβάλλειν τῶν αἰσθήσεων μιᾷ τινι τῇ ἀκοῇ καὶ μόνῃ. καὶ μέλιτος μὲν γὰρ καὶ κρεῶν καὶ ὅσα πλουσίας τραπέζης εἰσὶν ἀναθήματα, εἰς κόρον ἀπεληλακώς τις, ἐπεθύμησεν ἤδη καὶ τυροῦ καὶ θύμου, οὐχ ὅτι ταῦτα κρείττω ἐκείνων, ἀλλ' ἔδοξαν ἤδη διὰ τὸ σπάνιον τοῦ κεχρῆσθαι. εἰ δ' οὕτω ταῦτα, καὶ κόρος ἀεὶ τοῖς παροῦσιν ἕπεσθαι ὁμολογεῖται, τὰ δὲ σά γε ὄντα διὰ μακροῦ τοῦ χρόνου καὶ βλεπόμενά τε καὶ ἀκουόμενα, κόρον οὐδένα τοῖς κεχρημένοις ἡμῖν οὐδ' ἐπὶ πολὺ ἐμποιοῦσιν, ὅτι μὴ καὶ πόθους ἐξάπτουσι μείζους, ὥσπερ τὰ τῶν ποταμῶν ῥεύματα τοὺς πολλῷ τῷ δίψει καιομένους, ἐπεί γε καὶ τὰ παροιμιώδη τῆς γραφῆς νενίκηκας μετὰ πολλοῦ τοῦ κρείττονος. οὐ γάρ γε γεγηρακότων ἀναλίσκειν ἔχει τις πραγμάτων κύκλους ἐπὶ σοῦ, οἷς ἔξεστι δή που συνείρειν καὶ μυθικά τινα γοητεύματα, τρυφῶντα κατὰ τῆς ἀληθείας, μὴ τοῖς λόγοις ἴσως ἀρκούσης τῆς ἐκ τῶν πραγμάτων ὕλης, καὶ ταυτὰ τοῖς ναυτικοῖς ἐξ ἀπορίας δρᾶν, οἳ μὴ ἐξικνουμένων τῶν φόρτων, ἄμμου θαλαττίου τὰ κενὰ πληροῦσι τῆς ὁλκάδος. ἀλλ' ἐν θεάτρῳ κεῖνται πᾶσιν ὀφθαλμοῖς,

καὶ

poſtquam ad te diuitem bonorum theſaurũ ſe conuertit, animaduerto. Adeò enim debilitata eſt, ut nemo unquam ea uſus, res geſtas tuas ꝑ dignitate celebrare potuerit. Quare nec ego ea ſpe fretus accedere potui, quãuis nihil mihi ſit optatius. his enim uerbis meis dignitatem maximam conciliarem, ſicut ij manibus ſuis qui res ſacras contrectant. Sed cum, ut prouerbio dicitur, multa libris contineantur, quæ nos prȩſtare nequeamus: è multis illis & hoc unum fortaſſe & eſt & dicitur. Hac orationis parte Atticæ fabulæ in mentem uenit, quæ Momum Ioui ſuccenſentem & illudentem facit, quòd cum tanta & tali uniuerſitatis pulchritudine non etiam dignũ uniuerſitatis laudatorem produxiſſet. Eodem enim modo & ipſe tempori nunc & illudere & ſuccenſere queo, quod cum te tantis bonis refertum uirum produxerit, qualem ante te neminem: ſi unà etiam eos qui pro dignitate celebrare te poſſent, genuiſſet, rectè omnino feciſſet, cum nunc pulcherrimarum rerum ſemiſſem tantum oſtentet. Nam olim quidem doctorum hominum prouentum tulit, rebus geſtis deſtitutum: nunc cum res admiratione dignas protulerit, eos etiam qui illas pro dignitate celebrent, gignere eſt oblitum, neglecto utique ordine & planè pro natura ſua. Ex æquo enim imperfectæ orationes ſunt, cum res quibus celebrandis adhibeantur deſunt: & res admiratione dignæ, cum qui eas mirentur, aut ad poſteros celebrent, non reperiunt. Nam nunc quidem ij tempori ſoli debent, quorum ſapientiæ famã aut aliarum uirtutum audimus, quod unà cũ fama res amplificare ſolet. Nam hominis obitum & reprehenſio deſerit, & comitari ſolitum nimiã familiaritatem faſtidium. Nam ea quæ adſunt, plerunque ſatietas comitatur, uoluptatémque imminuit: quòd & plurium ſenſuum adminiculo ſubinde animi receſsibus ingeruntur, & ijs pro libidine & uti & abuti licet. Contrà uerò quæ præterierunt, nihil habent faſtidij, quòd raro, & uni ferè aurium ſenſui offeruntur. Nam melle & carnibus, cæteriſque diuitiis menſæ delicijs ſatiati, caſeum interdum & thymum deſiderant: nõ quod hæc illis præſtent, ſed propter raritatem requiruntur. Quod ſi hæc ita ſunt, ut præſentia faſtidium comitetur: cætera quȩ ex interuallis & uidentur & audiuntur, adeò nos non ſatient, ut uehementius deſiderentur, quemadmodum fluxus animum ab ijs qui magna ſiti afficiuntur: nimirum etiã prouerbia multum uiciſti. Neque enim res uetuſtate obſoletas de te referre quiſquã poteſt, quibus etiam fabuloſa commenta, & ueritati fucum facientia poſſint inſeri, rerum geſtarũ materia forſitã orationem deſtituente: eodẽ planè modo, ꝗ uacuæ naues harena impleri ſolent: ſed in theatro expoſitæ ſunt omniũ oculis, & omniũ linguis & laudib. celebrant.

Momi aſſentatoria reprehẽſio.

Cæterùm

Cæterùm linguam requirunt in Academia & Stoa educatam, & Demoſthenicas lucernas redolentem. Nam bonorum tuorum fontes, omnium huius ætatis eruditorũ linguas iam olim demerſerunt. Quas ob res ne nos quidem inepte facturi ſumus, ſi lingua repreſſa, tuo aſpectu contenti fuerimus. Hac enim de cauſa pluribus ſenſibus ad mentis noſtræ correctionem præditi ſumus, ne quid eorum nos quæ in mundo ſunt lateat: ſed quod in alio deceſſerit, alio pēſetur. Ac ea quidē bona quæ auribus dubijs accipiunt, rectè interpretem poſtulant orationē: quæ uerò in oculos incurrunt, ea ſi quis explicari ſibi iubeat, perinde fecerit, ac ſi quis meridianũ ſolem uertici imminentē exiguo carbunculo demōſtrare inſtituat: preſertim cũ res inuſitatę magnitudinis, quęq; uires orationis ſuperant, tacitè admirari magis cōueniat, ne fortaſſe nō exornemus illas, ſed deformemus. Ecce in cœlis q̃ admirāda res eſt ſol, quòd ita perambulat, ut ineffabilē ſplendorē ſecum trahat. Sed nemo in hunc uſq; diem ſecundũ laudationũ leges palàm eius pulchritudinē & magnitudinem & iucunditatē celebrare auſus eſt. Nam cum nihil ſit in orbe quī cum conferri poſsit, multũ aberit ut quiſquā perſpicuè de eo dicat. Longè uerò minus, uel nullo pacto potius, res tuas quiſquā enarrabit, qui quicq̃d in rebus humanis uel pulchritudine uel magnitudine excellit, es cōplexus. Quòd ſi à te laudationũ leges petitę eſſent, eſſent eæ non modò magis uarię & copioſiores & artificioſiores, ſed & illuſtriores & ſinceriores, neq; à fide ueri abhorrere uiderentur. Nunc uerò ut roſa languida, amiſſa, ubi non oportebat, uenuſtate, alijs fortaſsis uſui eſſe uideantur: tibi uerò uſq; adeò inutiles ſunt, ut aereis uolucribus lineæ ueſtes. Quare mihi dubitanti, & ad quod dignum exemplar orationem referrem neſcienti, eo utendum eſſe uidetur, quod ſit longè inferius.
» Ita enim ſunt res humanæ, ut
» aliàs copia abundent, aliàs penuria laborent,
» & ſubinde aliter atque aliter ſeſe habeant.
» Quare medicina illis non ſimplex, ſed uaria
» eſt adhibenda: & ſi hac minus ſucceſsit, res
» alia uia aggredienda. Eſt enim omnium re-
» rum cognatio quædam & ſimilitudo, pro-
» pterea quod ex ijſdem elementis omnes conſtant.
Ecce enim facibus & rogis utimur, cum ſolis ſplendore deſtituimur, & noctu uelutì alium quendam ſolem machinamur. Atque etiam cum totum mundum exprimere ſtudeamus, ac circulos & motiones cœli, & cum terra configurationes: paruis quibuſdam cum globulis adumbramus. Quòd ſi ad pictorum artes ſermonem tranſtulerimus, ibi uerò imaginum & exemplorum copiam inueniemus, & uerè ſcenam quandam arte hiſtrionica refertam, quæ indicia quædam ueritatis utcunque coloribus nonnullis repręſentet. Nam cùm alia, tum uniuerſitatis

huius

καὶ πάσαις ἐκβοῶνται γλώσσαις, καὶ εἰσὶν οὐδ' ἐν ὧν ἐγκωμίων ἔκδημα. μόνην δ' ἀπαιτοῦσι γλῶτταν τρόφιμον ἀκαδημίας, καὶ στοᾶς, καὶ λύχνων δημοσθενικῶν ἀπόζουσαν· πασῶν γὰρ ὅσαι νῦν εἰσὶν ἐν λόγοις γλῶσσαι, πάλαι πολλήν τινα κατεψηφίσαντο τὴν ἧτταν τῶν σῶν ἀγαθῶν αἱ πηγαί. ὥστ' οὐκ ἄτοποί τινες οὐδ' ἡμεῖς ἂν φανείημεν, εἰ τὴν γλῶτταν χάσαντες τοῦ λέγειν, ὄψει μόνῃ γε τῶν σῶν κατατρυφῷμεν. τούτου γὰρ εἵνεκα καὶ πλείοσι τοῖς αἰσθητηρίοις πρὸς τὴν τοῦ ἡμετέρου νοῦ κεχρήμεθα βελτίωσιν, ἵνα μηδ' ἓν ἡμᾶς διαδιδράσκῃ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἀλλὰ τὴν ἧτταν θατέρου θάτερον ἀνακτᾶται. ἃ μὲν οὖν τῶν καλῶν ἀμφισβητησίμως προσδύεται πρὸς τὴν ἀκοήν, εἰκότως ἂν καὶ ἑρμηνείας ζητήσειε λόγον. εἰ δέ τις ζητοίη, ὅμοιον ἂν ποιοίη, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἐν σταθηρᾷ μεσημβρίᾳ τὸν ὑπὲρ κεφαλῆς ἀξιοῖ δεικνύειν ἥλιον, διὰ σμικροῦ τινος ἄνθρακος. ἄλλως τε καὶ τὰ τῶν πραγμάτων ὑπερφυᾶ καὶ λόγου νικῶντα δύναμιν, σιγῇ μᾶλλον ἁρμόττει θαυμάζειν, εἰ δ' οὖν λήσομεν αὐτ' ἀντ' εὐδοξίας ἀδοξίαν προσάπτοντες αὐτοῖς. ἰδοὺ γὰρ ὑπερφυές τι χρῆμα τῶν οὐρανίων καὶ ἥλιος, καὶ ἀμήχανόν τινα δίεισιν ἐπισυρόμενος τὴν ἑαυτοῦ λαμπρότητα. ἀλλ' οὐδείς πω μέχρι καὶ τήμερον κατὰ τοὺς τῶν ἐγκωμίων ἐθάρρησε νόμους εἰς προὖπτον ὑμνῆσαι κάλλος αὐτοῦ καὶ μέγεθος καὶ τερπνότητα. μηδὲ γὰρ ἔχον ὅτῳ τις παραβάλῃ τῶν ἐν κόσμῳ, πολλοῦ δὲ δήπου πλείονος, ἢ μᾶλλον τοῦ παντός γε δεήσει πᾶς τις ἁρμοττούσῃ γλώττῃ διεξιέναι τὰ σά, ὃς ἅπαντα τῶν ἐν ἀνθρώποις τὰ κάλλιστα καὶ ὑπερφυᾶ, συλλήβδην ἔχεις συλλαβών. καὶ μὴν εἰ μὲν ἀπὸ σοῦ γε ἦσαν ἠργμένοι τῶν ἐγκωμίων οἱ νόμοι, οὐ μόνον ποικιλώτεροι ἂν ἐγίγνοντο, καὶ πλείους τῇ τέχνῃ παρεῖχον τὰς ἀφορμάς, οἱ δ' αὐτοὶ καὶ καθαρώτεροι σοι προσβάλλοντες καὶ ἀκίβδηλοι, οὐ τελέως ἂν ἐνδεεῖν ἐδόκουν τοῦ εἰκότος. νυνὶ δὲ καθάπερ ῥόδον μαλαχθὲν καὶ ἀπολέσαν τὴν ὥραν ἐν οἷς οὐκ ἐχρῆν, ἄλλοις μὲν δή τισι φανεῖεν ἂν ἴσως οὐκ ἀξιωτελεῖς. σοὶ δ' οὕτω καὶ πάνυ τοι σφόδρα ἀξιωτελεῖς, ὥσπερ τοῖς ἀβροβάμοσι πτηνοῖς τὰ ἐκ τῶν λίνων ἐνδύματα. ὅθεν μοι διαποροῦντι καὶ ἥκιστα δυναμένῳ πρὸς ἄξιον ἀναφέρειν τὸν λόγον παράδειγμα, χρῆσθαι ἔπεισι πολλῷ τοῦ δέοντος ἐνδέοντι. τοιαῦτα γὰρ τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα, τῇ μὲν εὐποροῦντα, τῇ δ' ἀποροῦντα, καὶ ἀεὶ ἄλλοτ' ἄλλως ἔχοντα. ὅθεν καὶ οὐχ ἁπλῆ τις ἔστι, μὴ καὶ μάλα γε πολύτροπος ἡ τούτων θεραπεία. ἐντεῦθεν εἰς παροιμίαν, καὶ ὁ δεύτερος πλοῦς ἐξενήνεκται· καὶ τῶν πρώτων ἀποτυγχάνοντες, δευτέρων ἁπτόμεθα, καὶ τρίτων ἴσως. συγγένεια γάρ τις ἥκει διὰ πάντων καὶ ὁμοιότης, ἅτ' ἐκ τῶν στοιχείων, ὥσπερ ἐκ μιᾶς τινος μητρὸς καὶ ῥίζης εἰληφότων τὴν τοῦ εἶναι σύστασιν. ἰδοὺ γὰρ καὶ λαμπάσι καὶ πυρσοῖς κεχρήμεθα, ἕως ἐν μὲν στερήσει τῆς τὰ πάντα βοσκούσης λαμπάδος, οἱονεί τινα δεύτερον ἐκ μηχανῆς ἥλιον πράττοντες τῇ νυκτί. καὶ αὐτὸν δὲ τὸν πάντα κόσμον εἰκονίζειν ἐθέλοντες, καὶ κύκλους καὶ κινήσεις οὐρανοῦ, καὶ ὡς ἔχει σχήματος εἰς τὰ περίγεια, μικροῖς τισι σώμασι σφαιρικοῖς ὑποφαίνομεν. αὖ δὲ καὶ πρὸς ζωγράφων τέχνας ἀπαγάγωμεν τὸν λόγον, ἐνταῦθα δὴ καὶ ἀφθονίαν εἰκόνων καὶ παραδειγμάτων εὑρήσομεν, καὶ σκηνὴν ὡς ἀληθῶς ὑποκρίσεως γέμουσαν, καὶ ἀμυδροῖς τοῖς χρώμασιν ἐπιπλαττομένας ἔχουσαν τἀληθοῦς τὰς ἐμφάσεις. τά τε γὰρ ἄλλα, καὶ τὸν τοῦ παντὸς ὑποκει-

νόμενοι

νόμενοι δημιουργοὶ ἐκεῖνοι. ἐπεὶ γὰρ μήτε πνοὴν ταῖς δημιουργουμέναις σκιαῖς δεδυνημένοι χαρίζεσθαι, μήτε ζωογόνον τοῖς σπέρμασιν ἥλιον, παίζουσιν οἷον ἐν ταῖς ὕλαις καὶ τοῖς χρώμασι. καὶ τῇδε μὲν ἐκ γῆς ἀνάγουσι τὸν σῖτον δεικνύουσιν ἔτι χλοάζοντα καὶ γαλακτοτροφούμενον, τῇδε δ' αὖ τελεσφόρον δεικνύουσι, μήθ' ὑπὸ καλάμῃ καὶ φλοιῷ καὶ ἀνθέρικι ἔτι καλύπτεσθαι θέλοντα, καὶ μονονοῦ τὸ δρέπανον προσκαλούμενον, καὶ ταῦτα ποιοῦσι μήθ' ὥραν περιμένοντες, μήτ' ἄστρων ἐπιτολάς τε καὶ δύσεις, ἀλλὰ μιᾶς ἡμέρας ἐνίοτε βλάστην τε σίτου καὶ ἅλωνος ὥραν δεικνύντες. καὶ ἡμεῖς τοιγαροῦν μὴ δυνάμενοι τἀκριβοῦς ἐν τῷ παρόντι κατατυχεῖν, δεύτερον μετίμεν πλοῦν. καὶ παραδείγμασι κεχρήμεθα πρὸς ἀληθείας ἔνδειξιν, οὐ μάλα μὲν ἀξίοις, μάλα δ' ἐκ γνώμης ἀκιβδήλου. νῦν γὰρ ἔδει κατ' οὐρανὸν τοὺς μεγέθει καὶ κάλλει διαπρεπεῖς τῶν ἀστέρων, ἐφ' ἕνα τινὰ τοῦ οὐρανίου ξυνεληλυθότας σώματος τόπον, διαζωγραφῆσαι καὶ ἀσφαλέστατα ἐγχαράξαι τῶν σῶν γνωρισμάτων τὰ κάλλιστα, ἵν' ὥσπερ τὴν τοῦ θεοῦ διηγοῦνται δόξαν οἱ οὐρανοί, οὕτω καὶ τὸ σὸν διατρανοῦντες ἔχοιεν μνημόσυνον ἐν πᾶσι τοῖς αὐτῶν ἑλιγμοῖς ἀεί, καὶ περιφανέστατον αὐτοκρατορίας ἀρχέτυπον σε τοῖς ἐφεξῆς προβαλλόμενοι. νῦν ἔδει πάντας ἀνθρώπους, ἐφ' ἕνα τινὰ τοῦ ἐπιγείου ξυνεληλυθότας σώματος τόπον, εὐχήν τινα μίαν ταύτην ποιήσασθαι πρὸς τὸν παρασχόμενόν σοι τὸ βασιλεύειν, δι' αἰῶνός σοι καὶ τὸ ζῆν παρασχεῖν, καὶ διαμένειν διδάσκαλον τῶν ἐθελόντων ἄρχειν ἑκασταχοῦ, οἷα γυμναστήν τινα πάσης ἀρετῆς καὶ παγκόσμιον ἑλλανοδίκην. νῦν ἔδει πᾶσαν ἀνθρωπίνην γλῶτταν τὴν ἐμὴν ἀνειληφέναι γνώμην, πρύτανιν τῶν λεγομένων, ἵν' ἦν ἐντεῦθεν καὶ κοινή τις τελετὴ καὶ πανήγυρις, καὶ συμφωνία παγκόσμιος ὑπὲρ σοῦ καὶ τῶν σῶν. οὐ κωλύω ἀλλ' ἐπειδή περ ἐν τῷ παρόντι ἡμῖν ὡμολόγηται, μεῖζον ἢ κατὰ λόγου δύναμιν εἶναι τῶν σῶν ἐγκωμίων τὸ μέγεθος, καὶ οὐδὲ πολλαῖς γλώσσαις ἁλώσιμον, εἰ τὴν ἀξίαν ζητείη τις, λοιπὸν ἂν εἴη καταλύειν ἐντεῦθεν τὸ τῆς γνώμης καὶ ἄκοντας πρόθυμον. μανία γὰρ σαφὴς ἂν εἴη, τὸ τοῖς ἀδυνάτοις ἄντικρυς ἑκόντας ἐγχειρεῖν. ἐμοὶ μὲν οὕτω τὰς διδομένας ἀπαγορεύσαντι τιμάς, βίαν ἐπενεγκεῖν ὁ βασιλεὺς ἐβούλετο μέν, δεῖν δ' ὅμως οὐκ ἔκρινεν· ἀλλ' ἡσύχασε, ταμιευσάμενος εἰς ἕτερον τὸ πρᾶγμα καιρόν.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΠΙΔΗΜΗΣΑΝΤΩΝ τῇ κωνσταντινουπόλει θαυματοποιῶν.

Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον τῇ κωνσταντινουπόλει κατὰ πάροδον ἐπιδεδημηκότας ἐθεασάμεθα, θαυματοποιεῖν τινα τέχνην ἐξησκημένους ἄνδρας, οὐ μείους τῶν εἴκοσιν, οἵους οὐδείς που τῶν ἡλικίᾳ προβεβηκότων οὔτ' ἀκοῇ ἔσχεν, οὔτ' ὄψει τεθέαται. οὓς πρῶτα μὲν ὁρμηθέντας ἐξ αἰγύπτου, καὶ ὥσπερ τινὰ κύκλον ποιησαμένους, διελθεῖν ἐξεγένετο πρὸς ἕω καὶ ἄρκτους τὴν ὁδὸν ποιουμένους, χαλδαϊκήν τε καὶ ἀραβίαν καὶ περσικήν, μηδικήν τε καὶ τὴν τῶν ἀσσυρίων γῆν. πρὸς δ' ἑσπέραν ἀποκλίναντας, τὴν περὶ τὸν καύκασον ἰβηρίαν, κολχικήν τε καὶ ἀρμενίαν, καὶ ὅσα

huius architecturam exprimentes, cum neque ſpiritum ijs quas faciunt umbris impertiri, neque uiuificum ſeminibus ſolem: in materia colores, ludi & ioci quidam ſunt illorũ. Ac inde quidem germinantem ſegetem è terra producunt, & herbeſcentem uiriditatem: illic uerò adultam oſtendunt, quę neque culmo neque ſpicis, neque ariſtis iam ſe contineri uelit, & falcem tantum non flagitet: eáque faciunt, nec tempore expectato, nec aſtrorũ exortu uel occaſu, ſed uno ſæpe die, & ſegetem germinantem & maturum frumentum oſtendunt. Ad eundem modum & nos, qui ueritatẽ aſſequi nequimus, id facimus quod licet, exemplíſque utimur indignis illis quidem, ſed ex animo ſincero depromptis. Nũc enim oportebat ſtellas magnitudine & ſplendore illuſtres in unũ cœli locum coactas depingere atque informare, quibus tua uirtus agnoſceretur, ut quemadmodum Dei gloriã cœli enarrant, ita & tuam memoriam in omnibus ſuis conuerſionibus explicarent, & illuſtriſsimum Imperatoriæ maieſtatis archetypum te poſteritati proponerent. Nunc omnes homines in unum aliquem telluris congreſſos locum, unum hoc uotũ facere oportebat, ad eum qui tibi poteſtatẽ iſtam dedit, ut & immortalem tibi uitã donaret, quo magiſter eorum eſſes qui ubiuis terrarum regnare uellent, uelut omnis uirtutis gymnaſtæ & uniuerſali Hellanodicæ. Nunc omnis humana lingua debebat meum aſſumere animum, eorum quę dicerentur promum, ut inde communis quædam feſtiuitas & ſolennitas, & totius mundi de te & tuis conſenſio exiſteret. Cæterùm, quia iam confeſsi ſumus, ampliorem eſſe laudum tuarũ magnitudinem, quàm quæ oratione comprehẽdi queat, ac ne multis quidem linguis ediſſeri, ſi quis dignitatem ſpectet: id ſcilicet reſtat, uti iam uel inuiti alacritatem animi noſtri omittamus. Manifeſti enim furoris fuerit, ea ſuſcipere ultrò, quæ nullo modo ſuſtineri queant. Cum igitur oblatos honores nos ad hunc modum recuſaſſemus, uim quidẽ afferre nobis uoluit Imperator: ſed cum id non oportere fieri cenſeret, quieuit, re in aliud tempus reiecta.

DE PRAESTIGIATORIBUS quibuſdam, qui Conſtantinopolim uenerunt.

Sub hoc tempus Conſtantinopolim obiter ingreſſos uidimus mirabilium operum arte inſtructos uiros amplius uiginti, quales nemo unquam prouectę ætatis homo uel audierat, uel uiderat: qui primùm ex Aegypto progreſsi, ueluti circulum quendam confecerant, Oriente & Septentrione peragrato, Chaldæa, Arabia, Perſia, Media, Aſſyria: deflexóque itinere in Iberiam Caucaſo finitimam, Colchicam, Armeniam, cæte-

raſq́ gentes peruagati, quæ Byzantium uſq́ habitant, artem ſuam in omnibus prouincijs oſtentarant. Quæ autem ab illis agebantur, erant illa quidem monſtroſa, & ſanè mirabilia, non tamē quicquam cum diabolicis præſtigijs commune habebant: ſed ſtudia quędā dextri ingenij, longo tempore huiuſmodi in rebus uerſati, erant. Vt autē breuiter pauca ex illis narremus: Nauis onerariæ malos binos uel ternos funib. hinc inde in ſolo quopiam firmabant, ne in alteram partem inclinarent. Deinde funem alium ex unius mali cacumine in alterius cacumen extendebant,

Funambuli

prætereaq́ alium funem à ſolo ad cacumen circumplicantes, gradus aliquot quib. aſcenderent, faciebant, per quos unus ex eis cum euaſiſſet, nudo cacumini mali inſiſtebat, nūc alterum pedem, nunc ambos uerſus cœlum extendens, caput uerò deorſum uerſus mali cacumen inclinans: pòſt ſubito ſaltu facto, unaq́ manu fune fortiter comprehenſo, inde pendebat, & ita ſæpe ſeſe rotabat & circumagebat, ſurſum uerſus cœlum, & infrà uerſus terram paulo momento & continenter trochi in morem. Deinde inflexo crure, manus uice fune prehenſo, ſupinus dependebat, atque ita rurſus eodem modo ſe circumagebat & rotabat. Mox rectus in medio fune ſtans, arrepto arcu & ſagittis, ad ſcopum eminus poſitum collimabat, adeò ſolerter, ut qui humi conſiſteret, melius non poſſet. Deinde clauſis oculis accepto in humeros puero in ſublimi fune ambulabat, ab altero fune ad alterū. & hæc unus agebat.

Equites.

Alius uerò equo inſidens, ad curſum illum extimulabat, eoq́ currente nunc erectus in ſella ſtabat, nunc in equi iuba, in fronte, nunc in clunibus, pedibus ſemper dextrè implexis, & uelut auis in morem uolitans. Nunc ex equo currente deſcendens, eiuſq́ cauda prehenſa inſiliens, rurſus in ſella ſedens conſpiciebatur, & inde rurſus ex altera ſellæ parte ſe demittens, & circum equi uentrem ſe circumagens, facile ex altera parte aſcendebat, ac rurſus in eo uehebatur. Quibus rebus cum occuparetur, ne id quidem negligebat, ut equū flagello ad curſum incitaret. Et hæc alter è præſtigiatoribus illis faciebat.

Vaſa in capitibus.

Alius uerò claua cubiti magnitudine capiti impoſita, in eaq́ uaſe humore pleno collocato, ita circuibat, ut uas diu non agitaretur. Alius & ipſe longam haſtam in capite ſuo ſtatuebat, tribus orgyis nō breuiorem, fune infernè uerſus apicem circumplicato graduum inſtar: quos puer, manibus & pedibus aſcendebat paulum alternantibus uſque ad haſtæ cacumen, & rurſus inde deſcendebat: at qui haſtam in capite gerebat, cōtinenter obambulabat. Alius uitreū globum in altū iactabat, & relabentē nūc extremo man' ungue excipiebat, nūc poſteriore cubiti parte, nūc aliter atq; aliter. Omitto

καὶ ὅσα μέχρι Βυζαντίου μεταξὺ κατοικοῦσιν ἔθνη, καὶ πάσαις χώραις καὶ πόλεσι τὴν ἑαυτῶν ἐπιδείξασθαι τέχνην. τὰ μέντοι τελούμενα ὑπ' αὐτῶν, τερατώδη μὲν ἦσαν καὶ θαύματος πλήρη, οὐ μὴν δαιμονικῆς τινος μαγγανείας μέτοχα. ἀλλ' ἐπιτηδεύματα φύσεως δεξιᾶς, ἐγγυμνασθείσης ἐκ πλείονος ἐς ἔργων τοιούτων ἄσκησιν. ἵνα δ' ὡς ἐν κεφαλαίῳ τινὰ τῶν πολλῶν διεξέλθωμεν, ἦσαν τοιάδε. ὁλκάδος ἱστοὺς τινὰς δύο καὶ τρεῖς λαμβάνοντες, καὶ ὀρθίους ἐπὶ δαπέδου τινὸς ἱστῶντες, καλωδίοις ἔνθεν κἀκεῖθεν ἐπήρειδον, ὅσον μὴ ἐπὶ θάτερα περιτρέπεσθαι. ἔπειτα σχοῖνον ἑτέραν ἐκ τῆς τοῦ ἑνὸς ἱστοῦ κορυφῆς ἐς τὴν τοῦ ἑτέρου διέτεινον. καὶ πρὸς τούτοις ἑτέραν σχοῖνον ἀποκρεμαστὸν ἄχρι κορυφῆς περιελίσσοντες, βαθμίδας τινὰς ἐλλιποῦσας ταῖς αὐτῶν ἀναβάσεσιν ἔπραττον, δι' ὧν ἀνιὼν εἷς αὐτῶν, ἵστατο ἐπ' ἀκροτάτῃ καὶ γυμνῇ τῇ κορυφῇ τοῦ ἱστοῦ, νῦν μὲν * θατέρῳ τοῖν ποδοῖν, νῦν δ' ἄνω μὲν ἄμφω τὼ πόδας πρὸς οὐρανὸν ἐξαπλῶν, τὴν δὲ κεφαλὴν κάτω πρὸς τῇ κορυφῇ τοῦ ἱστοῦ προσερείδων. ἔπειτ' ἐκεῖθεν ἅλματι χρώμενος αἰφνιδίῳ, μιᾷ χειρὶ τῆς σχοίνου ἐρρωμένως ἐκρατεῖτο καὶ ἐξήρτητο, καὶ πολλὰς οὕτω τὰς περιστροφὰς καὶ περιδινήσεις ἐποίει, ἄνω τε πρὸς οὐρανὸν καὶ κάτω πρὸς γῆν τοὺς πόδας ἐν βραχεῖ, καὶ συνεχῶς περιστρέφων, δίκην τροχοῦ. ἔπειτ' ἀντὶ χειρὸς κοίλῃ τῇ κνήμῃ τῆς σχοίνου δραττόμενος ἐξήρτητο ὕπτιος. καὶ οὕτως αὖθις ὁμοίως τὰς περιστροφὰς καὶ περιδινήσεις ἐποίει. ἔπειτα ὄρθιος ἐπὶ μέσης τῆς σχοίνου ἱστάμενος, καὶ λαμβάνων τόξον καὶ βέλη κατά τινος μέσου ἐτόξευε πόῤῥω κειμένου· καὶ ἔβαλλεν οὕτω πάνυ τοι εὐστοχώτατα, ὡς οὐδ' ἐπὶ γῆς ἱστάμενος ἕτερος. ἔπειτα μύων τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ λαμβάνων ἐπὶ τῶν ὤμων παιδίον νεαρόν τινα, τὴν πορείαν ἐβάδιζεν ἐπὶ τῆς σχοίνου ἐξ ἑνὸς ἱστοῦ πρὸς τὸν ἕτερον. καὶ ταῦτα μὲν οὗτος ἐποίει. ἕτερος δ' ἐφ' ἵππου καθήμενος, τρέχειν ἐμάστιζε· καὶ τοῦ ἵππου τρέχοντος, ὄρθιος αὐτὸς νῦν μὲν ἐπὶ τῆς ἐφεστρίδος ἵστατο, νῦν δ' ἐμπροσθεν ἐπὶ τῆς τοῦ ἵππου χαίτης, νῦν δ' ὄπισθεν ἐπὶ τῶν τοῦ ἵππου γλουτῶν, εὐφυῶς ἀεὶ παραλλάττων τοὺς πόδας, καὶ ὥσπερ ἱπτάμενος δίκην πτηνοῦ· νῦν δ' αὖθις ἀποβαίνων τοῦ ἵππου τρέχοντος, καὶ τῆς οὐρᾶς δραττόμενος καὶ ἐναλλόμενος, ἐπὶ τῆς ἐφεστρίδος αὖθις ἑωρᾶτο καθήμενος. κἀκεῖθεν αὖθις χαλῶν ἑαυτὸν ἐκ θατέρου τῆς ἐφεστρίδος μέρους, καὶ κάτωθεν διὰ τῆς τοῦ ἵππου κοιλίας περιστρεφόμενος εὐπετῶς, ἐκ θατέρου μέρους ἀνῄει καὶ ἐπωχεῖτο αὖθις. τούτοις δ' ἀσχολῶν ἑαυτὸν, οὐδὲ τοῦ τὸν ἵππον πρὸς δρόμον ἐπάγειν ἠμέλει τῇ μάστιγι. ταῦτα μὲν δὴ καὶ οὗτος τῶν τερατοποιῶν ἐκείνων ἐποίει. ἕτερος δ' ἐπὶ τῇ κορυφῇ ἑαυτοῦ ῥόπαλον πηχυαῖον ἱστῶν, καὶ ἐπὶ τοῦ ῥοπάλου ἄκρου ἀγγεῖον ὑγροῦ μεστὸν, περιῄει διασώζων ἀκλόνητον τὸ ἀγγεῖον ἐπὶ πολύ. ἕτερος δ' ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ κορυφῆς καὶ αὐτὸς ἱστῶν δόρυ μακρὸν οὐ μεῖον τριῶν ὀργυιῶν, περιειλημμένον σχοινίῳ κάτωθεν, ἄνω δίκην βαθμίδων· δι' ὧν χερσί τε καὶ ποσὶ περιδραττόμενος παῖς τις, ὁ μὲν παῖς ἀνῄει βραχὺ παραλλάττων ἀεὶ χεῖρας καὶ πόδας ἄχρι τοῦ ἄκρου τοῦ δόρατος, καὶ αὖθις ἐκεῖθεν κατῄει. ὁ δ' ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἔχων τὸ δόρυ, περιῄει βαδίζων διηνεκῶς. ἕτερος δ' ἐξ ὑέλου σφαῖραν ἔχων ἄνω πρὸς ὕψος ἐῤῥίπτει· καὶ κατιοῦσαν νῦν μὲν ἄκρῳ τῷ τῆς χειρὸς ὄνυχι ἐδέχετο, νῦν δὲ τῷ ὄπισθεν ἄκρῳ τοῦ ἀγκῶνος, νῦν δ' ἄλλως καὶ ἄλλως. ἐῶ λέγειν τὰ τῆς

** θάτερον*

ὀρχήστρας

ὀρχήστρας διάφορα εἴδη, καὶ ὅσα ἐφ' ἡμῶν ἐξετέλεσαν ἕτερα τῶν ἐπιτηδευμάτων. καὶ οὐχ ἕκαστος ἓν μόνον ἀπολαβὼν ἐγίγνωσκεν ἐπιτήδευμα, ἀλλ' ἕκαστος ἅπαντα· οὐδ' ἃ διεξῄειν μόνα ταυτὶ ᾔδεσαν, ἀλλὰ μυρία ἕτερα. οὐκ ἀκινδύνων δὲ ὄντων τῶν τοιούτων ἐπιτηδευμάτων, οὐδ' αὐτοί γε ἀκίνδυνοι διεγένοντο, ἀλλὰ κρημνιζόμενοι πολλάκις τινὲς διεφθείροντο. πλέους γὰρ τῶν τεσσαράκοντα τῆς πατρίδος ἑαυτῶν ἐξεληλυθότες, μείους τῶν εἴκοσι εἰς Βυζάντιον διεσώθησαν. ἐθεασάμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς, ἕνα τοῦ ἴσου πεπτωκότα τε καὶ θανόντα. πολλὰ τοίνυν ἐκ τῶν θεωμένων συνάγοντες χρήματα περιῄεσαν πανταχοῦ τῆς γῆς, ἅμα μὲν κέρδους ἕνεκα, ἅμα δὲ καὶ τὴν ἑαυτῶν ἐπιδεικνύμενοι τέχνην. ἄραντες δὲ ἐκ Βυζαντίου διὰ Θρᾴκης καὶ Μακεδονίας ἀπῄεσαν ἄχρι Γαδείρων, μικροῦ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τῆς ἑαυτῶν τέχνης ποιούμενοι θέατρον. ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις οἱ Τοῦρκοι κατεγνωκότες οὕτω νοσοῦντα καὶ λίαν αἰσχρῶς τὰ Ῥωμαίων διακείμενα πράγματα, ναυπηγεῖν ἤρξαντο καὶ ἐπιβαίνειν θαλάσσης, ἀδεῶς τε καὶ κατὰ πλῆθος. καὶ ναυλοχεῖν μὲν ἀνιούσας καὶ κατιούσας ὁλκάδας, κατατρέχειν δὲ καὶ Μακεδονίαν καὶ Θρᾴκην, κατατρέχειν δὲ νήσους μικράς τε καὶ μείζους, καὶ πάντ' ἐπιφέρειν ἐπὶ χείροσιν ἀεὶ τὰ χείριστα, ὡς τῶν βασιλικῶν σπανιζόντων ἔνδοθεν χρημάτων, τὰ τῶν πάλαι βασιλέων κειμήλια δι' ἀνάγκην ἐνδείας πιπράσκεσθαι.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΣΥΡγιάννου φυγῆς.

Ὅτε μὲν μέγας δοὺξ ὁ Συργιάννης, ὁρῶν οὐ κατὰ γνώμην αὐτοῦ χωροῦντα τὰ πράγματα (ὁ μὲν γὰρ ᾤετο, περιδυναστεύειν καὶ ἄγειν καὶ φέρειν ὡς αὐτὸς ἐθέλοι τὰ πράγματα, καὶ μηδὲν ἢ μικρὸν ἢ μέγα διατελεῖσθαι τῶν πάντων ἀγνοοῦντος αὐτοῦ) ἔπειτα παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν ἑώρα τὴν βασιλέως γνώμην ὁλοσχερῶς Καντακουζηνῷ τῷ μεγάλῳ τοῦ δομεστίκου μόνῳ προστιθεμένην, ἐπίμπρατο τὴν καρδίαν, καὶ διῆγεν ἐσκυθρωπακὼς καὶ ἀνιώμενος, καὶ ἐσκοπεῖτο καθ' ἑαυτὸν πῶς ἂν ἀμύναιτο τὸν βασιλέα· ὃς ἃ ὑπισχνεῖτο πρότερον, νῦν ἐν τοῖς ἔργοις οὐδενὸς ἐμέμνητο, ἀλλὰ πάντ' ἦν δρῶν τἀναντία, παρορῶν τε αὐτὸν ὡς ἕνα τῶν πολλῶν, καὶ μηδενὸς κοινωνοῦν αὐτῷ βουλεύματος. ἔγνω τοίνυν τῷ γηραιῷ προστεθεὶς βασιλεῖ, πάντ' ἐν βραχεῖ τὰ τοῦ νέου ἀνατρέψαι διαβούλιά τε καὶ πράγματα. οὐ γὰρ θεῷ τὰς τῶν πραγμάτων αἰτίας ἀνετίθει, ἀλλ' ὅποι ῥέψειεν αὐτός, ἐκεῖ καὶ τὸ ἰσχυρὸν τῶν πραγμάτων καθάπερ ὑπ' ἀνάγκης φέρεσθαι τινὸς ἐνόμιζε. πέμπει τοίνυν τινὰ τῶν οἰκειοτάτων αὐτοῦ λάθρα, δηλοῦντα τῷ γηραιῷ βασιλεῖ τὰ τῆς γνώμης αὐτοῦ, καὶ ὅπως ἔχει τὰ καθ' αὐτόν. προστεθείκει δὲ διὰ τὸ τῆς πίστεως ἰσχυρόν, καὶ ὡς οὐκ ἀνέχομαι βλέπειν τὸν νέον βασιλέα, πειρῶντα τῆς ἐμῆς γυναικός. τῷ μέν τοι γηραιῷ βασιλεῖ, οὕτως εὐφρόσυνος ἡ τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἔδοξε γνώμης μετάθεσις, ὡς τοῖς ὑφ' ἡλίῳ καιομένοις αὔρα θέρους ζέφυρος, καὶ τοῖς δίψει φλεγμαίνουσι πόμα ψυχροῦ. οὐδὲ γὰρ οὐδ' αὐτὸς ἀνέχεσθαι πλέον ἤδη ἐδύνατο, ἑαυτόν τε περιφρονούμενον καὶ ἐμπαιζόμενον οὕτω βλέπων, καὶ ἅμα σὺν ποδὶ αὐτοῦ μικρούς τε καὶ μείζους ἀφαιρεθέν-

ſaltationum uaria genera, cæteráque quæ nobis ſpectantibus mira fecerunt. Neque uerò ſinguli ea ſingula, ſed omnes uniuerſa tenebant: neque ea quæ expoſui tantum, ſed alia ſexcenta ſciebant. Sed cum ea ſtudia periculoſa ſint, ne ipſi quidem periculorum expertes fuerunt, ſed ſæpe præcipitati aliqui perierunt. Nam cum amplius XL patria exceſsiſſent, pauciores XX Byzantium peruenerunt. Vidimus & nos unum malo delapſum interire. Magnam tamen pecuniam à ſpectatoribus colligendo, quòuis terrarum proficiſcebantur, partim lucri faciendi cauſa, partim artis ſuæ oſtentandæ gratia. Digreſsi autem Byzantio, per Thraciam & Macedoniam, Gades uſque peruenerunt, toto ferè terrarum orbe artis ſuæ theatro conſtituto. His temporibus Turci, animaduerſo afflicto & turpi Romani Imperij ſtatu, ædificare claſſes & ingredi mare cœperunt, id'que impunè, & magno numero, & adeuntes ac abeuntes naues onerarias intercipere, atque etiam Thraciam & Macedoniam incurſare, inſulas item tam magnas quàm paruas, & magnas clades maioribus cumulare non deſtiterunt: unde factum, ut exhauſto fiſco, ueterum Imperatorum ornamenta urgente inopia diuendere neceſſe eſſet.

Artis periculoſæ euētus.

Claſsis Turcica Romanis infeſta.

κειμήλια uendita.

DE SYRGIANnis fuga.

Ceterùm magnus Dux Syrgiannes rebus non ex ſententia ſuccedentibus (putabat enim ſe uelùti conſortem Imperij fore, & ſuo arbitratu moderaturum omnia, neque paruum aut magnum quicquam ſe neſciente actum iri) cum præter omnem expectationem cerneret, Imperatoris animũ Cantacuzeno magno Domeſtico prorſus eſſe deuinctum, dolore atque inuidia æſtuabat: ac mœſtus ſecum meditabatur, quomodo ulciſceretur Imperatorem, qui eorũ quæ uerbis antè promiſiſſet, nunc reipſa nullius meminiſſet, ſed contraria potius omnia faceret: quippe à quo ut unus è multis deſpiceretur, nec ulli conſultationi adhiberetur. Decreuit igitur, ſe ad ueterem Imperatorem cõferre, ac breui tempore omnia conſilia, res omnes nouitij euertere. Neque enim quicquã ad Deum referebat: ſed quò ipſe inclinaſſet, eòdem etiam negocia omnia neceſſariò inclinatura putabat. Itaque per quendam ex intimis ſuis clàm ſuum animum & ſtatum rerum exponit: illo etiam adiecto, quò maior fides haberetur, ſe ne uultum quidem adoleſcentis intueri poſſe, à quo uxoris ſuæ pudicitia tentaretur. Ea Syrgiannis immutatio tam grata Imperatori fuit, quàm ex ſolis ardore æſtuantibus Fauonij flatus, & ſiti confectis frigidæ hauſtus. Nam nec ipſe diutius ferre poterat, ſe ita negligi & deludi: & ab adoleſcente ſummos pariter & infimos ſuos mini-

Syrgiannes à iuniore ad ueterem Imperatorem deficit.

Digitized by Google

ſtros hæreditarijs prædijs eſſe ſpoliatos, & tantum non fame enectos circuire. Quas ob res ſanctiſsimo iureiurando clàm ultrò citróque miſſo, Syrgiannes coactus eſt, rebus ſuis celeriter compoſitis uenire Byzantium: idq; citra moram ignaris omnibus factum. Quod cum fama uulgaſſet, omnium animi ſunt exhilarati, ſummam rerum ſtatim uelut teſſera inuerſa ad ſenem redituram eſſe ſperantium, ueteréſque poſſeſſores Thracica & Macedonica prædia recuperaturos. Sed cum idem Deo uiſum non eſſet, mox inanem eam eſſe ſpem apparuit, ut progreſſu orationis à nobis exponetur.

DE ALTERA IMperatorum diſſenſione.

ENimuerò iunior Imperator, qui longo iam tempore ſciret, Byzantios ſui ſtudioſiſsimos eſſe, quippe à quibus clàm accerſeretur: turbatæ pacis occaſione uſus, omni Thracico exercitu adducto prope Coſmidij monaſterium caſtrametatur: unde palatium conſpiciebat, XXX circiter ſtadijs diſtans. ac ipſe quidem ibi biduum, totidémque noctes ſubſiſtit, frigidiſsimo ſpirante Borea, ipſius brumæ tempore. Excubitores uerò in uijs circumcircà diſtributi, obſeruabāt, ne Syrgiannes, qui tum Perinthi uerſabatur, ipſos deciperet: & circumiacentia caſtella pollicitationibus in fide retinere conabatur. Tertia uerò nocte Syrgiannes trecentis armatis delectis, ante ſolis ortū equo Byzantiū peruenit, omnibus illis Imperatoris uiæ obſeruatoribus, non ſecus ac ſi ſomno oppreſsi fuiſſent, * interceptis: & ni ſenex Imperator uetuiſſet, impetum in eos fabulæ adhuc ignaros facturus fuit. Sed cum diluxiſſet, audito Syrgiannis inexpectato aduentu, cum ne Byzantij quidem iunioris Andronici conatus ulla re iuuarent, nec Imperatorem facti pœnitentes recepturi uiderentur, fugam arripuerunt. Poſtea Deſpota Conſtantinus ſtatim mari Theſſalonicam mittitur, ut Macedoniā gubernaret, & Xenen iunioris Imperatoris matrem Byzantium mitteret: prætereáque militem ibi legeret, ut ipſo inde cum Macedonico exercitu inuadente, hinc uerò Syrgianne cum Turcicis copijs & Bithynis Romanis occurrente, iunior Imperator in medio circumuentus cum ſuis caperetur. Sed cū iam Deſpotes è Byzantino portu ſoluturus eſſet, ſtatim è famuli manib. omnia ea delapſa uidit, quæ ad ornandam herilem menſam aurea & argētea uaſa collegerat, & in fundum maris demerſa. quę res magnum illi dolorem attulit, non tam ob iacturam, quàm ob malum in ipſo (quod aiunt) limine omen, quo animus rei conficiendæ paruam ſpem concipiebat. Cæterùm Theſſalonicā profectus,

** deceptis.*

Conſtantini Deſpotæ malū omen

ἀφαιρεθέντας ὑπὸ * τῶν νεωτέρων τοὺς τῶν οἰκείων χωρίων κλήρους, καὶ τοῦ λοιποῦ περιιόντας οἷά τινας ὑπὸ λιμοῦ ταριχευομένους. ὅρκοι τοίνυν φρικώδεις ἐπ' ἀλλήλων δι' ἀλλήλους κρύφα διαβάντες ἠνάγκασαν τὸν Συργιάννην, σπουδῇ προκατασκευάσαντα ἑαυτόν, οἴχεσθαι πρὸς τὴν βασιλεύουσαν. ὃ δὴ καὶ τὴν ταχίστην, αἰσθομένου μηδενός, ἐγεγόνει. ῥέουσα δ' ἡ φήμη, εὐφροσύνης τῶν πλείστων ἐνέπλησε τὰς καρδίας, ἐλπισάντων αὐτίκα πρὸς τὸν γηραιὸν αὖθις ἐπανήξειν τὰ πράγματα βασιλέα, καθάπερ κύβου μεταπεσόντος, καὶ ἀποδοθήσεσθαι τὰ περὶ Θρᾴκην καὶ Μακεδονίαν χωρία τοῖς προϋπάρξασιν ἐν τῷ κλήρῳ. ἀλλ' ἐπεὶ καὶ τῷ θείῳ σκοπῷ διελογισμένα ταῦτα οὐκ ἦν, μάταιος ἐν βραχεῖ τῶν πεπραγμένων ἔδοξεν ἡ σπουδή, ὡς εἰρήσεται προϊοῦσιν ἡμῖν.

** τῶν νεωτέρων*

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΜΑΧΗΣ τῶν βασιλέων.

Ὁ μέντοι βασιλεὺς ὁ νέος εἰδὼς ἐκ πολλοῦ τοὺς Βυζαντίους ὅλαις γνώμαις προστεθειμένους αὐτῷ, καὶ λάθρα προσκαλουμένους, ἐπειδὴ πρόφασιν ἤδη ἡ τῆς εἰρήνης ἔλαβε σύγχυσιν, αὐθωρὸν πορεύεται μετὰ παντὸς τοῦ Θρᾳκικοῦ στρατεύματος, καὶ ἐλθὼν στρατοπεδεύεται περί που τὰ πεδία τὰ τῆς Κοσμιδίου μονῆς· ἀφ' οὗ καὶ τὰ βασίλεια καθεώρα τριάκοντά που σταδίους τούτων ἀφεστηκώς. αὐτὸς μὲν οὖν αὐτοῦ δύο διέμεινεν ὅλα νυχθήμερα, ψυχροτάτου κατ' αὐτῶν ἀντιπνέοντος τοῦ Βορρᾶ, κατ' αὐτὴν τὴν ἀκμὴν τοῦ χειμῶνος ὄντος τοῦ χρόνου. οἱ δὲ φύλακες πανταχόθεν διανειμάμενοι τὰς ὁδοὺς, ἐτήρουν μὴ λάθῃ καταστρατηγήσας αὐτοὺς ὁ Συργιάννης, ἔξω τηνικαῦτα περὶ τὴν Πέρινθον διατρίβων, καὶ πειρώμενος ὑποσχέσεσι χρηστοτέραις τὰ πέριξ ἐφελκύσασθαι φρούρια. τῇ δὲ τρίτῃ νυκτὶ τριακοσίους ἀπολεξάμενος ὁπλίτας ὁ Συργιάννης, καὶ ἐξ ἑσπέρας ἐξιππασάμενος, ἧκε πρὸς τὸ Βυζάντιον, πρὶν ἀνατεῖλαι τὸν ἥλιον, πάντας ἐκείνους τοὺς βασιλικοὺς ὁδοστάτας καὶ φύλακας, ὥσπερ ὑπνοῦντας, ἄρδην * συνειληφώς. καὶ εἰ μὴ διεκώλυσεν ὁ γηραιὸς βασιλεύς, καὶ ἐπαναστήσειν αὐτοῖς ἐβούλετο ἔτ' ἀγνοοῦσι τὸ δρᾶμα. ἐπεὶ δ' ἡμέρα ἐγένετο, καὶ τὴν τοῦ Συργιάννη παράδοξον καὶ αἰφνίδιον ἠκηκόεσαν ἔφοδον, ἔβλεπον δὲ καὶ ἄλλως οὔτε τοὺς Βυζαντίους ἀνύοντας λάθρα τι ὑπὲρ αὐτοῦ, μήτε τὸν βασιλέα προσδέξασθαι μέλλοντας, ἤδη στρέφοντας πρὸς μετάνοιαν, ᾤχοντο φεύγοντες. πέμπεται μὲν δὴ λοιπὸν εὐθὺς ὁ δεσπότης Κωνσταντῖνος διὰ θαλάττης ἐς Θεσσαλονίκην, ἐπίτροπος καὶ διοικητὴς τῶν τῆς Μακεδονίας πραγμάτων, τήν τε δέσποιναν Ξένην τὴν τοῦ νέου βασιλέως μητέρα πέμψων ἐς Βυζάντιον, καὶ πρός γε στρατολογήσων ἐκεῖθεν, ἵν' ἐκείνου μὲν ἐκεῖθεν ὠθοῦντος μετὰ τοῦ Μακεδονικοῦ στρατεύματος, ἐντεῦθεν δὲ τοῦ Συργιάννη σύν γε Τουρκικῷ στρατῷ, καὶ ὅσοι ἐκ Βιθυνίας Ῥωμαίων ὁπλῖται, μέσος ὁ νέος συγκλεισθεὶς βασιλεύς, τὴν ταχίστην ἁλοίη ξύν γε τοῖς ἀμφ' αὐτόν. μέλλων δ' ἤδη τῶν Βυζαντίων λιμένων ἐκπλεῖν ὁ δεσπότης, εἶδεν εὐθὺς τῶν τοῦ δούλου χειρῶν ὀλισθήσαντα πάντα συνηθροισμένα, ὁπόσα τὴν ἐκείνου τράπεζαν ἐπλήρου χρύσεα καὶ ἀργύρεα σκεύη, καὶ ἄχρι πυθμένων καταδύντα θαλάττης. ὃ καὶ διὰ μεγάλης ἤγαγε λύπης αὐτόν, οὐ τοσοῦτον διὰ τὴν στέρησιν τῶν σκευῶν, ὅσον διὰ τὸ ἐκ πρώτης φανὲν γραμμῆς δυσοιώνιστον συνάντημα, καὶ τὸ τῆς μελλούσης ἐντεῦθεν δυσέλπιστον. ἀλλὰ γὰρ ἀπελθὼν ἐν Θεσσαλονίκῃ,

** ἀπατηθέντων, uel λαθόντων*

πάντας

παύτας εὐθὺς συλλαβόμενος σὺν πάσῃ τὴν διακονοῦσαν ξυνωρίδην ἅμα αὐτῇ, καὶ μάλα ἀκόσμως ἐμβιβάσας ἐς τριήρη, ἐξέπεμψεν ἐς Βυζάντιον· ἣ δὴ καὶ ἄκουσα ἐληλυθυῖα, ἐφρουρεῖτο περὶ τὸ ἑῷον μέρος τῶν βασιλείων. ἓν μὲν δὴ πρῶτον καὶ σπουδαιότατον ἔργον Κωνσταντίνου τοῦ δεσπότου, γενόμενον περὶ Θεσσαλονίκην. δεύτερον δέ, πάντα τὸν ἐκ Μακεδονίας συναγείρας στρατόν, ἔρχεται κατὰ τοῦ ἀνεψιοῦ βασιλέως· ἐλθὼν μὲν δὴ παρὰ τὴν Χριστούπολιν πέμψας ᾔτησε δίοδον παρ' ἑκόντων τῶν φρουρῶν, πρὶν παρ' ἀκόντων λαβεῖν ἀπειλῶν. τῶν δὲ μὴ δεξαμένων, βιασάμενος αὐτὸς διέκοψε μέρος τι τοῦ τὴν δίοδον ἀποτειχίζοντος μακροῦ τείχους, καὶ οὕτω πᾶς ἀκωλύτως διέβαινεν ὁ στρατός.

Xenen cum omnibus miniſtris comprehenſam, nulla modeſtia triremi impoſitam, Byzantium miſit. Quò cum illa inuita perueniſſet, in Orientali palatij parte cuſtodiebatur. Et primum hoc atque grauiſsimum Theſſalonicæ opus, ducis Conſtantini fuit. Alterum, quòd collecto omni Macedonico exercitu, Imperatorē iuniorem inuaſit. Nam Chriſtopolim profectus, á præſidio tranſitum poſtulauit: minitans, ni ultrò darent, coactos facturos. Quod cum illi recuſarent, perrupta longi muri parte, omnem exercitum prohibente nemine traduxit.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΟΙΚΙΛΩΝ ΕΠΙνοιῶν τοῦ νέου βασιλέως.

Στραφεὶς δὲ πρὸς ἑαυτὸν ὁ βασιλεύς, καὶ συνιδὼν ὡς ἐν στενῷ συνελαύνεταί οἱ τὰ πράγματα, τὸν μὲν πρωτοστράτορα τὸν Συναδηνόν, τὰ Θρακικὰ παραδοὺς στρατεύματα, πέμπει φρουρὸν τῶν τε πρὸς Βυζάντιον βλεπόντων ὁρίων τῆς αὐτῷ κληρωθείσης ἀρχῆς, καὶ ταῖς τοῦ Συργιάννη ἐκδρομαῖς ἀντίπαλον. αὐτὸς δ' ἐκεῖθεν δαιμονίαις τισὶ μηχαναῖς καὶ δόλοις ἔγνω πολεμεῖν τὸν θεῖον καὶ δεσπότην. καὶ πρῶτα μὲν διατάγματα πλεῖστα σπουδῇ γραφῆναι παρεκελεύσατο, ἐν οἷς ὑποσχέσεις ἐγράφοντο ἔνορκοι χρημάτων καὶ κτημάτων, καὶ τιμῶν προσηκόντων διανομαὶ τοῖς συλληψομένοις τὸν δεσπότην καὶ θεῖον. ἃ δὴ πάντα βαναύσοις τισὶ παροδίοις ἀνδράσι διδούς, ῥίπτειν ἐκέλευσε καὶ διασπείρειν ἐξεπίτηδες, παρά τε τὸ στρατόπεδον τοῦ δεσπότου καὶ πανταχῇ τῶν ὁδῶν· ἔπειτα πρὸς τούτοις θάνατον κηρύττειν ἐκέλευσε τοῦ βασιλέως καὶ πάππου, στασιαστῶν δῆθεν τῶν Βυζαντίων, καὶ ἀποκτεινάντων αὐτόν. οἱ δὴ καὶ διετράνωσαν περιιόντες ἁπανταχῇ οἱ τὰ τοιαῦτα πλάττειν δεινοί, ὧν οἱ πλείους καὶ ὅρκους προσετίθεσαν, ὡς παρῆσαν, καὶ αὐτόπται τῆς πικρᾶς ἐκείνου τελευτῆς ἐγένοντο· καὶ παράστασιν πεποιῆσθαι τοῦ πράγματος θέλοντες, τρίχας ἐδείκνυσαν λευκάς, αἳ ἦσαν μὲν ἐκ προβάτων λευκῶν, ἐδείκνυντο δ' ὡς ἐκ τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς ὑπήνης τοῦ γηραιοῦ βασιλέως, ἅτε ταῖς τοῦ δήμου διασκεδασθεῖσαι χερσί. ταῦτ' ἀκουόμενα τοῖς ἐν κώμαις καὶ πόλεσι, καὶ μάλιστα τῷ τοῦ δεσπότου στρατῷ, οὐκ εἴα μένειν ἐπὶ βεβαίοις τοῖς λογισμοῖς. ἤδη δὲ καὶ τὰ διασπαρέντα ἐκεῖνα βασιλικὰ διατάγματα εὑρισκόμενα καὶ διδόμενα τῷ δεσπότῃ, ἐς δειλίαν καὶ φόβον ἐνέβαλλον οὐ μάλα ἀγεννῆ, ὥστε καὶ φεύγειν ἀναπεισθεὶς ὑπὸ τῶν οἰκειοτάτων, λεγόντων ὡς οὐκ ἂν φθάνοι προδεδομένος ὑπὸ τοῦ στρατοπέδου, ᾤχετο ἐς Θεσσαλονίκην. καὶ ταῦτα μὲν οὕτω τελευτῶντος χειμῶνος ἐγίγνοντο. ἦρος δ' ἀρχομένου, πέμπεται τριήρης πρὸς τοῦ γηραιοῦ βασιλέως ἐς Θεσσαλονίκην, καὶ λάθραια γράμματα πρὸς τὸν δεσπότην Κωνσταντῖνον, παρακελευόμενα τὴν ταχίστην δεσμώτας ἐς τὸ Βυζάντιον μετὰ τῆς τριήρους ἐξαποστεῖλαι τοὺς τὸν δῆμον τῶν Θεσσαλονικέων νεωτερίζειν πείθοντας πέντε καὶ εἴκοσι στασιώτας. ἀλλὰ πρὶν ἐς ἔργον ταῦτα προβῆναι, διαγνόντες ἐκεῖνοι, κρύφα διερεθίζουσι δραμόντες τὸν δῆμον, καὶ ἀναβάντες σὺν ἱεροῖς

DE VARIIS IVNIORIS Imperatoris conſilijs.

IMperator autē cogitatione his de rebus ſuſcepta, cum ſe in arctum coactum cerneret: Protoſtratorem Synadenū, Thracijs exercitibus datis, ad cuſtodiendos Imperij ſui fines, qui uerſus Byzantium ſpectarent, & ad Syrgiannis incurſiones prohibendas, miſit. Ipſe uerò mirabilibus quibuſdam machinis & dolis inde patruum Deſpotam oppugnare inſtituit. Ac primùm edicta plurima feſtinanter conſcribi iuſsit, quibus iureiurando ſancitæ pollicitationes continebantur pecuniarum, poſſeſsionum, honorum, ſi qui eo Deſpotam captum adduxiſſent. eáque prætereuntibus plebeijs hominibus dedit, ut abijcerent, & de induſtria ſpargerent, cùm iuxta Deſpotæ caſtra, tum paſſim in uijs. Deinde obitum aui Imperatoris ubique proclamari iuſsit, qui à Byzantijs per ſeditionem occiſus eſſet: id'que huiuſmodi commentorum artifices ubique uulgarunt. plerique etiam iureiurando addito, ſe interfuiſſe, & ſuis oculis acerbum illius interitum uidiſſe. Et ut rem confirmarent, albos pilos oſtenderunt, lanæ ouillæ, quaſi eſſent á populo è capillo & barba ſenioris Imperatoris auulſi & diſsipati. Quæ cum in pagis & urbibus, atque in primis in Deſpotæ caſtris audirentur: animos hominum uarijs cogitationibus diſtrahebant. Tum diſsipata illa edicta inuenta, cum Deſpotæ traderentur, terrorem illi haud ſanè reprehendendum incuſſerunt: ut intimorum cohortationibus adductus, proditionem illi exercitus iamiam imminere affirmantium, Theſſalonicam ſe fuga reciperet. His ſub hyemis exitum ita actis, ueris initio á ſeniore Imperatore triremis cū arcanis literis ad Conſtantinum Deſpotam mittitur, quibus iubebat, ut eadem naui uigintiquinque ſeditioſos, qui Theſſalonicenſem populum ad nouas res moliendas incitarent, uinctos mitteret. At illi priuſquam hoc fieret, periculo ſuo cognito, clàm populo concitato & turribus conſcenſis, ſacra tin-

Sparſæ literæ liberales.

Confictus Imperatoris obitus.

Theſſalonicenſis ſeditio.

tinabula pulſant, inchoandę ſeditionis ſignū. Statim igitur concurſu ad ædes Deſpotæ facto, ipſum quidem non repererunt (præmonitus enim in arcem ſe receperat) ſed obuios quoſque partim occiderunt, partim bonis ereptis in carcerem coniecerunt: deiectiſque domibus, & omnibus opibus direptis, arcis portas incenderunt. Quo Deſpotes uiſo, rebus deſperatis, conſcenſo equo in Chartaitæ monaſteriū properabat. Vbi á perſequentibus comprehenſus, monaſticum habitum uel inuitus induit, ad inſtantem interitum declinandum, quem ſubitus ille caſus minabatur. Inde captiuus ad Imperatorem nepotē ducitur, qui ſe longè humaniorem omnibus proceribus & ſatellitibus ſuis illi præbuit.

Conſtantinus Deſpotes in carcerē conijcitur.

Nam hi quidem quaſi carnium eius deuorandarum, & ſanguinis ſorbendi auidi, ſtatim cum laniaturi uidebantur. At Imperator illū amplexus, á uulneribus defendit. Poſtridie uerò ſuis obſecutus, Didymotichi in carcerem ſæuiſsimum & atrociſsimum conijcit. Promontorium enim in quo Didymotichos oppidulum ſitum eſt, una rupes eſt, quæ cum ad excidendos lapides apta ſit, incolæ ſubterraneas in ea cellas & ciſternas ſolerter excauarunt. In talem igitur ciſternam, omnibus aquis exhauſtis, per ſcalas Deſpotam demittunt, unúmque cum eo puerum qui illi miniſtraret: alium præterea neminem prorſus uel proſpicere illuc ſinentes, ſed operculo iniecto illic cuſtodiebant, ob loci anguſtias miſerrimè affectos. & ut omittam cætera mala, tenebras inquam & uapores, quomodo maius illud & horrendum malum declarem? Cum enim peranguſtus eſſet locus, aliter fieri non poterat, quin olla quæ excrementa capiebat, & panis quo famem ſolarētur, in proximo iacerent. Quo animo eos fuiſſe probabile eſt, cum eis ueſcendum eſſet in tanto fœtore? Ad hæc, cum olla ueſperi funiculo attraheretur, ſæpe in Deſpotæ caput effuſa eſt, ſeu cuſtodibus de induſtria illi illudentibus, ſeu inuitis illis olla euerſa. Verùm Imperatore multorum religioſorum precibus exorato, tandem in leuiorem carcerem eſt translatus. Quæ cum ſic accidiſſent, Imperator animi dubius, quid agendum eſſet neſciebar, quodúe malis remediū quæreret. Quicquid enim incipiebat, mirabiliter in ſeipſum conuerti cernebat. Itaque aperto Pſalterio, dubitationum ſuarum explicationem quærenti ſtatim oblatus eſt uerſus primus: DVM COELESTIS DISSOCIAT REGES, NIVE CONSPERGENTVR IN SELMON. Vnde cum intellexiſſet, omnia quę in illa perturbatione fierent, à Deo decreta eſſe, licet homines arcanas Prouidentię rationes ignorarent: ſtatim ad reconciliationem & pacta priora nepotem prouocat, Syrgianis conſilijs neceſſariò aduerſatus. qui iam olim

Andronicus ſenior ſorte Pſalterij adductus, pacem ſpectat.

κρούουσι κώδωνας. τοῦτο δὴ τὸ τῆς στάσεως ἀρχηγὸν σύμβολον. καὶ εὐθὺς θέουσι πανδημεὶ πρὸς τοὺς τοῦ δεσπότου οἴκους, καὶ αὐτὸν μὲν οὐχ εὗρον (προειδόμενος γὰρ, ᾤχετο καταφυγὰν εἰς ἀκρόπολιν) τοὺς δ' ὑπὸ χεῖρα συνειληφότες, τοὺς μὲν ἀπέκτεινον· τοὺς δὲ τῶν ὑπαρχόντων ψιλώσαντες, δεσμωτηρίοις ἐνέβαλον· τοὺς δ' οἴκους κατασπάσαντες, πάντα τὸν ἔνδον διήρπασαν πλοῦτον. αὐτοὶ δὲ δραμόντες εὐθὺς ὑφάπτουσι τὰς τῆς ἀκροπόλεως πύλας. ὅπερ ἰδὼν ὁ δεσπότης, καὶ ἀπογνοὺς, ἵππου τινὸς ἐπιβὰς, ἤλαυνεν ἔξω πρὸς τὴν τοῦ Χαρταίτου μονήν· ἔνθα δὴ τοῖς διώκουσι συλληφθεὶς, τὸ μοναχικὸν καὶ ἄκων ὑπῆλθε σχῆμα, τὸν προφανῆ τοῦ θανάτου κίνδυνον ἐντεῦθεν ἐκκλίνων, ὃν αἰφνιδίως ἡ παροῦσα περίστασις ἐπεκρέμασε. δέσμιος οὖν ἐκεῖθεν ἄγεται πρὸς τὸν ἀνεψιὸν καὶ βασιλέα, ὃς δὴ καὶ πολλῷ τῷ μέτρῳ φιλανθρωπότερος ἔδοξε πάντων ὅσοι παραδυναστεύοντές τε καὶ παρασπίζοντες ἦσαν αὐτῷ· οἱ μὲν γὰρ ἐφιέμενοι τῶν αὐτοῦ σαρκῶν καὶ τοῦ αἵματος, ὡς εἰπεῖν, ἀπογεύσασθαι, ὥρμησαν ἐπ' αὐτὸν ὡς αὐτίκα διαρρήξοντες. ὁ δὲ βασιλεὺς περιχυθεὶς, ἄτρωτον διετήρησε τὸ παράπαν αὐτόν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ πεισθεὶς τοῖς περὶ αὐτὸν, πέμπει πρὸς Διδυμότειχον, καθειρχθησόμενον ἐν εἱρκτῇ δεινοτάτῃ καὶ ἀπαραμυθήτῳ. ἡ γὰρ ἀνέχουσα τὸ Διδυμοτείχου πολίχνιον ἄκρα, μία τις ἐστὶ πέτρα, ἣν οἱ ἐνοικοῦντες εὐφυῶς εἰς τὸ λατομεῖσθαι ἔχουσαν εὑρόντες, ὑπογείους κοιλαίνουσιν ἀποθήκας καὶ φρέατα, ὀμβρίων ὑδάτων δοχεῖα. τῶν δὴ τοιούτων φρεάτων ἑνὸς ἅπαν ἀνιμήσαντες τὸ ὑγρὸν, κατάγουσι διὰ κλίμακος τὸν δεσπότην. ἐν ταὐτῷ καὶ παιδάριον ἓν τῶν ὑπηρετούντων, ἄλλον δὲ τῶν ἁπάντων οὐδένα παρῆκαν ἐκεῖ παρακύψαι. ἀλλ' ἐπιπωματίσαντες ἐτήρουν ἐκεῖ, συμπατουμένους τε ὑπὸ τῆς τοῦ τόπου στενότητος, καὶ δυστυχέστατα πάνυ διακειμένους. ἵνα δὲ τἄλλα παραδραμὼν τὰ δεινὰ, τὸ ζοφῶδες φημὶ καὶ πνιγῶδες, πῶς παραστήσω τὸ μεῖζον ἐκεῖνο δεινὸν καὶ φρικῶδες; στενοῦ γὰρ πάνυ τοῦ τόπου τυγχάνοντος, ἄλλως οὐκ ἀνάγκης ἐχόμενα παρέκειτο, ἥ, τε τὸ διαχώρημα καὶ τὸ οὖρον ἔχουσα χύτρα, καὶ ὁ τὸν λιμὸν παραμυθούμενος ἄρτος. τίνα οἴεσθε, ὦ παρόντες, ἔχειν ψυχὴν, ὁπότ' αὐτοὺς ἐσθίειν ἐχρῆν, δυσωδίας τοσαύτης παραπέζη παρακειμένης; ἀλλὰ καὶ ἡ χύτρα ἀναγομένη καθ' ἑσπέρας ὑπὸ τῶν φυλάκων διὰ μηρίνθου, πολλάκις ἐξεκενώθη περὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ δεσπότου, εἴτε τῶν φυλάκων ἐξεπίτηδες ἐμπαιζόντων αὐτῷ, εἴτε τῆς χύτρας ἀκόντων αὐτῶν περιτρεπομένης. ἀλλὰ πολλῶν παρακλήσεσι χρησαμένων ἐς βασιλέα πνευματικῶν ἀνδρῶν, ἐς ἑτέραν μετὰ ταῦτα κουφοτέραν εἱρκτὴν μετῳκίσθη. τούτων οὕτω συμπεπτωκότων, διαπορεῖ τε καθ' ἑαυτὸν ὁ βασιλεὺς γιγνόμενος, καὶ οὐκ εἶχεν ὅ,τι καὶ διαπράξεται, καὶ ὅθεν εὕρῃ τῶν κακῶν λύσιν. ὅσα γὰρ ἂν ἐπιχειροίη, πάνθ' ἑώρα καθ' ἑαυτοῦ στρεφόμενα παραδόξως. ὅθεν ἀνοίξειν ἔκρινε δεῖν ἐν ψαλτηρίῳ τὸ πρόβλημα τῆς οἰκείας ἀπορίας· καὶ ἀνοίξας, ἐντυγχάνει εὐθὺς τῷ πρώτῳ στίχῳ λέγοντι, ἐν τῷ διαστέλλειν τὸν ἐπουράνιον βασιλεῖς, χιονωθήσονται ἐν Σελμών. γνοὺς οὖν ἐντεῦθεν ὡς πάνθ' ὅσα τελεῖται πρὸς τὰς παρούσας φορὰς τῶν πραγμάτων θεῷ δεδογμένα τυγχάνουσι, κἂν τοῖς ἀνθρώποις ἀγνοῶνται τῆς ἀρρήτου προνοίας οἱ τρόποι, πρὸς διαλλαγὰς αὖθις καὶ σπονδὰς τὰς προτέρας ὁμοίας ἐξεκαλεῖτο τὸν ἔκγονον, ἀντίπαλα δι' ἀνάγκην πραγματευόμενος τοῖς τοῦ Συργιάννου βουλεύμασιν· ὃς δὴ

καὶ

καὶ θέλων ἐκ πολλοῦ τῆς τοιαύτης καταστάσεως, μηκέτι δεῦθις μελλήσας οὐδέν. ἔφαμεν γάρ που καὶ ἀνωτέρω, ὡς τὴν μὲν αὐτονομίαν τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας ἔχειν ἐβούλετο· τὸ δὲ σχῆμα καὶ τὰς φροντίδας, ὅλαις ὁρμαῖς ἑαυτοῦ ἐξωθεῖτο. καὶ εἰ μὴ οἱ περὶ αὐτὸν ἠνώχλουν τε αὐτὸν καὶ ἠρέθιζον πρὸς τὴν τῆς ὅλης ἡγεμονίας ἔφεσιν, ἤρκεσεν ἂν αὐτῷ καθάπαξ ἡ τῶν γενομένων σπονδῶν κατάστασις. ὅμως ἐπειδήπερ ἐν τῷ παρόντι κληθεὶς ἧκε πρῶτον περὶ τὸ Ῥήγιον, κἀκεῖ τῇ μητρὶ καὶ δεσποίνῃ ἐντετυχήκει προαπελυθείσῃ τε τῆς εἱρκτῆς, καὶ πεμφθείσῃ ἐκεῖ τῶν γενησομένων σπονδῶν ἕνεκα, ἐκεῖθεν μετὰ τῆς μητρὸς καὶ διὰ τῆς μητρὸς διῴκει δὴ πάντα τὰ γενησόμενα.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΕΥΤΕΡΩΝ ΣΠΟΝΔῶν τῶν βασιλέων.

Ὀλίγων δὲ ἐν τούτοις ἡμερῶν διελθουσῶν καὶ αὐτὸς, ἑνοῦται τῷ πάππῳ καὶ βασιλεῖ ἔξω πρὸ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, τοῦ μὲν πάππου καὶ βασιλέως οὐκ ἀποβάντος τοῦ ἵππου, ἀποβὰς αὐτὸς τοῦ ἵππου πόῤῥωθεν πρὸ σταδίου ἑνός. καίτοι πολλὰ τοῦ πάππου ἀπαναινομένου καὶ κωλύοντος, ὅμως αὐτὸς πεζῇ προσελθὼν, ἠσπάσατο τήν τε χεῖρα καὶ τὸν πόδα αὐτοῦ ἐφ᾽ ἵππου καθημένου. εἶτα καὶ αὐτὸς ἵππου ἐπιβὰς, περιεπτύξατό τε, καὶ ἀσπασάμενον ἠσπάσατο ἐντελῶς. καὶ εὐθὺς βραχέα ἄττα καὶ ἄλλα λέξαντες πρὸς ἀλλήλους, ἀπηλλάγησαν. καὶ ὁ μὲν εἰσῆλθεν ἐς Κωνσταντινούπολιν, ὁ δὲ νέος ἀπελθὼν ἐστρατοπεδεύετο περὶ τὸν νεὼν τῆς ὑπεράγνου Θεομήτορος τῆς Πηγῆς. ἔνθα συχνὰς διατρίψας ἡμέρας, εἰσῄει καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν μεθημέραν, καὶ αὖθις ἐξῄει. διῆγε γὰρ τηνικαῦτα καὶ ἡ δέσποινα καὶ μήτηρ αὐτοῦ περὶ τὸν νεὼν τῆς ὑπεράγνου Θεομήτορος, τοῦτο μὲν καὶ δι᾽ ἀσθένειαν τινὰ, τοῦτο δὲ καὶ διὰ τὴν τοῦ φιλτάτου συνδιαίτησιν. συνῆν δὲ τῇ δεσποίνῃ ἐκεῖ καὶ ἡ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως Σιμωνὶς ἡ κράλαινα, ἄρτι ἐληλυθυῖα ἐκ Τριβαλλῶν, τελευτήσαντος τοῦ ἀνδρός· ἣ δὴ καὶ τὰ διαψιθυριζόμενα τῇδε κἀκεῖσε, τῷ ἑαυτῆς ἐναργέστερον ἐδήλου πατρὶ καὶ βασιλεῖ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡχου ἡσαΐου.

Ἔτυχε μέντοι ἐπιδεδημηκὼς τηνικαῦτα μοναχός τις ἐξ ὄρους τοῦ Ἄθω ὑπὲρ τὰ ἑβδομήκοντα ἔτη, μήτ᾽ ἀξίωμα ἔχων οὐδὲν ἱερατικόν, μήτε γοῦν τὰ πρῶτα καὶ στοιχειώδη συνάψαι ἀσφαλῶς δυνάμενος γράμματα. τοῦτον διὰ τὴν ἄγαν τῶν τρόπων ἀφέλειαν, εἰς τοὺς πατριαρχικοὺς ἄρτι χηρεύοντας θρόνους ὁ βασιλεὺς ἀνεβίβασε· καίτοι πολλῶν κατ᾽ αὐτοῦ παῤῥησιασθέντων ἐγκλημάτων, καὶ ὑπὸ πολλῶν ὁμολογηθέντων, δι᾽ ἃ καὶ πάλαι πολλάκις κεκώλυται τυχεῖν ἱερατικοῦ βαθμοῦ τινός. ὅθεν ἐπειδὴ τὸ τοῦ θεοῦ καταπεφρόνηται δίκαιον δι᾽ ὄρεξιν ἀνθρωπίνην, συγκεχώρηκεν ὁ θεὸς τῆς οἰκείας καθαιρεθῆναι τούτους ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ ἀφελεστάτου τοῦδε ἀνδρός, ὅσοι τοσαύτην ἀδίκως ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν σπουδὴν εἰσενηνέγκαντο· ὡς αὐτὰ δηλώσει λεγόμενα τὰ πράγματα, προϊούσης τῆς ἱστορίας. ὁ μέντοι πατριάρχης οὗτος ἅμα τῷ πρὸς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἀναβῆναι, ὑπὸ πολλοῦ τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν φίλτρου τεθαῤῥηκὼς, τὴν πάλαι αὐτοῦ γε εὐμένειαν ὁμοίως

lim talis ſtatus cupidus, nulla mora interpoſita ſtatim accurrit. Suprà enim diximus, Imperatoriæ poteſtatis licentiam iuniorem Andronicum ambiuiſſe: habitum uerò & ſolicitudines toto impetu à ſe repuliſſe. Ac niſi à familiaribus ſubinde obturbantibus, ad totius Imperij affectationem impulſus fuiſſet, priori pacificationi acquieuiſſet. Enimuerò cũ in pręſentia accerſitus, Rhegiũ primò ueniſſet, ibiq; matrẽ adijſſet: (iam antè enim è carcere educta, & illuc futurę pacificatiōis ergò præmiſſa fuerat:) ibi cum matre, & per matrem omnia quę fieri oporterent decernit.

DE ALTERA IMperatorum pacificatione.

INtra paucos uerò dies & ipſe cum auo Imperatore ante urbis mœnia congreditur, ſene inſidente equo: cum ipſe amplius uno ſtadio antè ex equo deſcendiſſet. ac quãuis auo multũ refragante & uetante, tamen pedes acceſsit, eiusq; equo inſidentis & manum & pedem oſculatus eſt. Deinde equo rurſus conſcenſo, cum amplexus eſt, & oſculantem parum oſculatus: ſtatimq; pauca atq; obiter collocuti, diſceſſerunt, ſene in urbem reuerſo, adoleſcente uerò iuxta ædem ſacroſanctæ Deigenitricis Pegæ caſtrametato. Vbi dies cōplures commoratus, interdiu etiam Conſtantinopolim ingrediebatur, & rurſus egrediebatur. Tum enim etiam mater eius, partim ob infirmitatem quandã, partim propter chariſsimi filij conſuetudinẽ, ad eandem ædem commorabatur. Ibi cum illa etiam Simonis agebãt Cralæna, Imperatoris filia, modò è Seruia defuncto marito reuerſa, quæ patri ea quæ hinc inde ſuſurrabantur planius exponebat.

DE ESAIA PAtriarcha.

EO tempore monachus quidam ex monte Atho, ſeptuagenario maior, nec ulla ſacerdotali dignitate prędıtus, & coniungendarũ penè literarum imperitus, in urbem uenit, quem ob nimiam morum ſimplicitatem Imperator in recens defuncti patriarchæ locum ſuffecit: quamuis multa crimina liberè illi obiecta teſtatáque fuiſſent, propter quę olim etiam nullum in ſacris gradum conſequi potuerat. Quamobrem diuino iure ob humanam cupiditatem ſpreto, paſſus eſt Deus à ſimplicisſimo illo homine eos principatu deijci: qui tanto ſtudio pro eo contenderant, ut progreſſu hiſtoriæ res ipſa declarabit. Cæterùm is patriarcha cum primùm ſolium conſcendiſſet, Imperatoris ſingulari beneuolentia fretus,

Alexius Philanthropenus Philadelphiam obſidione liberat.

Philanthropenum pincernam in priſtinum gratiæ locum repoſuit, quē ante annos octo & triginta ex inuidia amiſiſſe oculos oſtendimus. qui in negocijs Imperatoris ſtatim, pręſertim uerò in tantis rerum turbis, tantum conſilio excelluit, ut uiri prudentiores ſibi Scipiones & Thebanos Epaminondas cernere uiderentur, non ſine admiratione (cum res humanæ firmi & proprij nihil habeant, ſed Fortuna continenter mutatione & deſtructione illarum triumphet, & crebris uicibus uelut in Tragœdia uitam deludat) quo pacto iudicium illius integrum atque incolume illam ſuperaſſet. Quæ cum inuidiæ repagula iam amouiſſet, cum è condemnationis ſordibus reuocauit. Teſtimonio eſt orationi meæ illud tempus, quo uirtus eius ueluti Lydio lapide explorata enituit. Nam cum finitimi & ſuburbani Turci Philadelphiam obſidione tum cinxiſſent, & continenter oppugnarent, foris ipſi, intus uerò dira fames: indigenæ qui reſtabant, in periculo erant, ne cum ipſa urbe, atque aris & focis, Turcis proderentur. idq́ intra paucos fortaſſe dies accidiſſet, niſi Alexius Philanthropenus illius periculi tempeſtatem propulſaſſet. Nam in anguſtias redactus Imperator, & conſilij planè inops (neque enim arma, neque iuſtus exercitus ad urbem tot ſtadijs à mari diſsitam, & à tot gentibus cinctam, defendendam ſuppetebat) hunc ipſum ablegat, nihil ſecum afferentem, non exercitum, non arma, non pecuniæ copiam: ſed tantum naturalem prudentiam, & uſum rerum. Qui priuſquam ad urbem acceſsiſſet, cum in medio adhuc itinere eſſet, hoſtium ſatrapæ & duces fama audita, ſtatim abiectis armis ab obſidione receſſerunt, uiri uirtutem ueriti: & ſupinis ſimul manibus & pacatis animis eum obuiam progreſsi exceperunt: & beneficiorum quæ olim ab illo accepiſſent memores, gratias ei egerunt, ſe quicquid petijſſet facturos pollicētes. Quidam enim eorum uitam olim eius opera conſeruarant, partim eo magiſtro educati, & ad arma & militiam inſtructi fuerant. Et quid multis opus eſt? Philadelphiæ ſubitò ea felicitas & ubertas extitit, ut maximum frumenti medimnum drachma compararent.

DE SYRGIANNE IN carcerem coniecto.

SYrgiannes uerò Imperatorū concordia minimè lætus, animo æger, & triſti uultu obambulabat: maximè quòd tranquillis rebus, nullus eius uſus in Republica eſſe uidebatur. Quare in conſeſsibus & circulis & uijs libenter cum illis loquebatur, quibus communia negocia incommodarant: & Imperatoribus conuiciabatur, ut à quibus

καὶ τἄμορον τοῦ πιγκέρνη προυξένησε Φιλανθρωπηνῷ, ὃν πρὸ ἐτῶν ὀκτὼ καὶ τριάκοντα ταῖς τοῦ φθόνου παλάμαις τὰς αὐγὰς τῶν ὀμμάτων ἀπολέσαντα δεδηλώκαμεν. ὃς οὕτως ταῖς βουλαῖς ἄριστος εὐθὺς τοῖς βασιλικοῖς ἔδοξε πράγμασι, καὶ μάλιστ' ἐν θορύβῳ τοσούτῳ πραγμάτων καὶ κλύδωνι, ὥστε σκιπίωνας ἐκείνους καὶ θηβαίους ἐπαμεινώνδας ἔδοξαν βλέπειν τῶν τηνικαῦτα παρόντων οἱ συνετώτεροι. καὶ μέντοι καὶ ἐθαύμαζον πῶς τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων οὐδὲν ἐν κεκτημένων ἀκέραιον, οὐδὲ μόνιμον, ἀλλὰ τῆς τύχης διηνεκῶς ἀκμαζούσης ἐν τῇ τούτων μεταβολῇ καὶ φθορᾷ, καὶ παιζούσης τὸν βίον ταῖς ἀμοιβαῖς καθάπερ σκηνὴν τραγικήν, ἀκέρατος ἡ τῆς τούτου γνώσεως ἔμεινεν ἀρετή, καὶ στερροτέρα τῆς τύχης. ἣ δὴ καὶ τοὺς τῆς βασκανίας ἀποσεισαμένη τελχῖνας, τῶν πεπεδημένων τῆς καταδίκης ἀνεκαλέσατο. μαρτύριον τῶν λεγομένων, καὶ ὃ προσήκει πως ὁ χρόνος καθάπερ τινὰ βάσανον τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἀρετῆς. ἐν γὰρ τούτῳ τῷ χρόνῳ περιστρατοπεδευσάντων τὴν Φιλαδέλφειαν τῶν περιοίκων καὶ ἀστυγειτόνων Τούρκων, καὶ κατὰ συνέχειαν πολιορκουμένης τῆς πόλεως σφοδρῶς, ἔξωθεν μὲν ὑπ' αὐτῶν, ἔνδοθεν δ' ὑπὸ σφοδροῦ τοῦ λιμοῦ, εἰς κίνδυνον ἦλθον οἱ περιλειπόμενοι τῶν αὐτοχθόνων πολιτῶν, προδοθῆναι τοῖς Τούρκοις αὐτῇ πόλει, καὶ αὐτοῖς οἴκοις. καὶ τάχ' ἂν ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἐπέπρακτο τοῦτο, εἰ μὴ ὁ Φιλανθρωπηνὸς Ἀλέξιος ὤφθη τοῦ βυθοῦ τῶν τοιούτων ἀπαλλάξας κινδύνων. ἐν στενῷ γὰρ γενόμενος ὁ βασιλεύς, καὶ μὴ ἔχων ὅ,τι δράσειε τὴν ταύτην οὐδὲν (οὔτε γὰρ ὅπλων ἐπισκευή, οὔτε στρατὸς ἀντίπαλος ἦν εἰς πόλιν οὕτω θαλάττης πολλοῖς σταδίοις ἀπῳκισμένην, καὶ πολλοῖς κεκυκλωμένην τοῖς ἔθνεσι) βοηθεῖν, πέμπει τοῦτον αὐτὸν μηδὲν ἐπιφερόμενον οὔτε στρατόν, οὔθ' ὅπλων ἐπισκευήν, οὔτε χρημάτων πλῆθος, ἀλλὰ μόνην τὴν τῆς φύσεως σύνεσιν καὶ ἐμπειρίαν. οὐ δὴ καὶ πρὶν ἐπιστῆναι τῇ πόλει Φιλαδελφείᾳ, ἔτι δ' ἐν μέσῃ πορείᾳ τυγχάνοντος, τὴν φήμην ἀκηκοότες οἱ τῶν πολιορκούντων σατράπαι καὶ ἀρχηγοί, τά,τε ὅπλα εὐθὺς ἔρριψαν, καὶ τῆς πολιορκίας ἀπέπαυντο, αἰδεσθέντες τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἀρετήν, καὶ ὑπτίαις ἅμα χερσὶ καὶ γνώμαις εἰρηνευούσαις ὑπαντῶσι καὶ ὑποδέχονται. καὶ ὧν πάλαι καλῶν ἀπέλαυσαν διὰ αὐτοῦ, νῦν ἐν μνήμῃ γενόμενοι, χάριτας ὁμολογοῦσι, καὶ πᾶν τὸ κατὰ γνώμην τελεῖν ὑπισχνοῦνται. οἱ μὲν γὰρ αὐτοῦ πάλαι τὸ ζῆν ἐπορίσαντο δι' αὐτοῦ, προφανοῦς ἀπαλλαγέντες θανάτου· οἱ δὲ αὐτῶν ὑπ' αὐτῷ παιδευτῇ τεθραμμένοι, πρὸς ὅπλα καὶ πολέμων ἄσκησιν ἦσαν. καὶ τί δεῖ διατρίβειν; εἰς τοσοῦτον εὐπαθείας καὶ εὐτυχίας ἧκεν ἐξαπίνης ἡ Φιλαδέλφεια, ὡς μιᾶς δραχμῆς ὤνιον τὸν μέγιστον λαμβάνειν μέδιμνον τοῦ σίτου.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΘΕΙΡΞΕΩΣ τοῦ συργιάννου.

ΤΩ μέντοι συργιάννῃ τῶν βασιλέων ἡ ἕνωσις, μὴ κατὰ γνώμην συστᾶσα, ἀθυμεῖν ἐποίει, καὶ ἐσκυθρωπακότα περιιέναι, καὶ μάλισθ' ὅτι τῶν πραγμάτων ἠρεμούντων ἀξιωτελὴς αὐτὸς ἐν τοῖς δημοσίοις ἐδόκει, καὶ ἄχρηστος. ὅθεν ἐν καθέδραις καὶ στάσεσι καὶ ὁδοῖς, τοιούτοις τισὶν ἐντυγχάνων καὶ προσιὼν ἀσμένως, ὅσοις λύπην τινὰ τὰ κοινὰ προυξένησαν πράγματα, ἐλοιδορεῖτο τοῖς βασιλεῦσιν, ἅτε ἀδικωτάτοις

πρὸ

Digitized by Google

περὶ αὐτὸν γενομένοις, χρησιμώτατον ἐν τοῖς ἐναντιωτάτοις καιροῖς νῦν μὲν τούτῳ, νῦν δ' ἐκείνῳ γενόμενον. ἰδὼν δὲ καὶ Ἀνδρόνικον τὸν Ἀσὰν λύπης περιιόντα μεστόν, ὅτι τὴν ἐπιτροπὴν καὶ διοίκησιν ἔχων ἐκεῖνος τῶν Πελοποννησίων Ῥωμαίων ἐν τῷ καιρῷ τῆς τῶν βασιλέων διαστάσεως, εἶτα διωχθεὶς ἐκεῖθεν ἀτίμως παρὰ τοῦ νέου βασιλέως, καὶ ἐλθὼν πρὸς τὸν γεραιόν, οὐχ εὗρεν οὐδὲν οὐδ' αὐτοῦ τῆς λύπης ἀντάξιον εἰς θεραπείαν, καίτοι μεγάλων ἄξιος ὑπάρχων ἀξιωμάτων, σεβαστοκρατορικῶν δηλαδὴ καὶ μειζόνων, διά τε τὴν στρατηγικὴν ἐμπειρίαν, ἣν ὑπὲρ τοὺς ἄλλους τέως ἐπλούτει, καὶ ἅμα τὴν τοῦ γένους λαμπρότητα· διὰ ταῦτα τοίνυν ὁ Συργιάννης πρόσεισι καὶ αὐτῷ, καὶ φίλος αὐτῷ γίνεται, τὴν τῆς λύπης ὁμοιότητα γνώμης προβαλλόμενος σύνδεσμον. ὁ μὲν οὖν Συργιάννης ὡς ὁμοψύχῳ θαῤῥήσας ἐκείνῳ, πάντα διῄει λοιπὸν ἀναπεπταμένῃ τῇ γλώττῃ, ὁπόσα τοῖς λυπουμένοις εἰκός. ὁ δὲ Ἀσὰν βαθείᾳ συνέσει προσιὼν αὐτῷ, γλῶσσαν μὲν ὁμοίαν πως ἐκείνῳ προυτείνετο, καὶ συνδιελοιδορεῖτο τοῖς βασιλεῦσι δῆθεν αὐτός. τὰ δὲ παρὰ τοῦ Συργιάννου λεγόμενα πάντα, εἰς τὰ τῆς διανοίας ἔκρυπτε μυστήρια. ἐμίσει γὰρ αὐτοῦ τὸ φίλαρχον καὶ πρίν, καὶ νῦν δ' οὐχ ἧττον ἤχθετο, οἷ' ἐχθρῷ γε ὄντι καὶ Καντακουζηνῷ τῷ ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρῷ, τοῦ μεγάλου φημὶ δομεστίκου· ὃς τὰ μέγιστα παρὰ τῷ νέῳ δυνάμενος βασιλεῖ, ἐλπίδας ἀγαθὰς ἀεὶ γράφων ἐκεῖθεν καὶ αὐτῷ προὔτεινεν. ἐπεὶ δὲ τὰ τοῦ δράματος πάντα συνέῤῥαπται, λάθρα τῷ θείῳ καὶ βασιλεῖ προσελθὼν ὁ Ἀσάν, εἰ μὴ δεσμώτην (ἔφησεν) ὅσον τάχος ποιήσειας τὸν Συργιάννην, βασιλείαν ἑαυτῷ συσκευάζοντα, οὐκ ἂν φθάνοις φονευόμενος ὑπ' αὐτοῦ. εὐθὺς οὖν τὸν μὲν Συργιάννην εἶχε τὸ δεσμωτήριον· τὸν δ' οἶκον αὐτοῦ μετὰ τῶν ἐνόντων ἁπάντων, ἄρδην ἀπώλεσαν καὶ διέλαχον οἱ τοῦ δήμου. οἱ δ' ἀμπελῶνες αὐτοῦ σύν γε τοῖς οἰκοπέδοις, μηλόβοτα πάντ' ἐγεγόνει. καὶ ταῦτα μὲν τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον. οὐκ εὔκαιρον δέ μοι δοκεῖ σιωπῇ παρελθεῖν καὶ ὅσα κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον περὶ τοῦ πάσχα λαληθῆναι ξυνέβη. κατὰ γὰρ τὸ εἰωθὸς ἀνιὼν εἰς τὰ βασίλεια, τοιαύτῃ τινὶ τῇ ὁμιλίᾳ ἐντετυχήκειν. καὶ τὰ μὲν ἄλλα παρείσθω γε τέως πολλά τε ὄντα, καὶ οὐ πάνυ τοι ἀναγκαῖα πάνυ τοι ἐθελούσῃ σχολάζειν ἀκοῇ, καίπερ ὄντα κἀκεῖνα σεμνά, καὶ σοφῶν ἀκοαῖς ἄξια· τὸ δ' οὖν τῆς ἀναγκαιοτέρας ἡμῖν ὁμιλίας, καὶ ἧς ἄν τις ἀκούσας ἡσθείη τὰ μάλιστα.

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ τοῦ πάσχα διορθώσεως.

Λόγον κεκίνηκεν ὁ βασιλεὺς περί γε ἀστρονομίας καὶ σφαιρῶν οὐρανίων, καὶ κινήσεως πλανωμένων καὶ ἀπλανῶν, καὶ τοιαῦτα ἄττα, ἐμοὶ καθυπεβάλλων πρόφασιν τοῦ λέγειν. πολλὴν γὰρ πρὸς ἡμᾶς τὴν εὐμένειαν ἔτρεφεν. ἐγὼ δ' ὑπολαβών, ἔπαινον διεξῄειν πολὺν τοῦ μαθήματος. τοῦτο καὶ γάρ μοι τὸ ὀπτικόν, ὡς εἰπεῖν, τῆς διανοίας ἐκάθηρε, καὶ πρὸς τέλειον οἱονεὶ χρωματισμὸν τἄλλα μοι πάντα μαθήματα ἤγαγε. σκιαγραφίᾳ γὰρ ὡς ἀληθῶς ἐοίκασι τούτου χωρίς, ὅσαι κατ' ἀνθρώπους εἰσὶ τέχναι καὶ αὐτοσχεδιάσματα. μετὰ μέντοι γε τῶν ἄλλων καὶ ὁ τοῦ πάσχα λόγος ἀνέκυψεν, ἐμοῦ τοῦτον μεταξὺ παραῤῥίψαντος, ὡς μέρος ὄντα καὶ τοῦτον τοῦ τοιούτου μαθήματος. καὶ ἄλλως ὅτι καὶ ὠδίνουν ἤδη διὰ μακροῦ, πρὸς βασιλέως τὸ πρᾶγμα ἀνενεγκεῖν ἀκοάς, ἀπόῤῥητον ὄν, ὡς ἀκριβής μοι τὸ πρᾶγμα παρέστησεν ἔρευνα,

πλὴν

ſummis affectus eſſet iniurijs, cum aduerſiſſimis temporibus nunc huic nunc illi maximo uſui fuiſſet. Cum autem Aſanem Andronicum mœrore plenum obambulantem conſpexiſſet, cui tempore diſſenſionis Peloponeſium Romanorum pratura mandata fuerat: deinde uerò per ignominiam à iuniore Imperatore pulſus, & ad ſeniorē profectus, nihil eiuſmodi impetrarat, quo dolor eius leuaretur, quamuis magnis honoribus dignus eſſet, ut Sebaſtocratoris, & maioribus etiam, cum ob rei militaris uſum, quo tum alios ſuperabat, tum ob illuſtre genus. Quibus de cauſis Syrgiannes ad illius amicitiam, quæ ſimili mœrore excitabatur, ſeſe adiungit: quo ut amico fretus, omnia quæ dolor fert, ſine ulla diſſimulatione eloquitur. Aſan uerò ſingulari prudentia tractans uirum, uerbis haud diſſimilibus, & ipſe Imperatorib. maledicebat ſcilicet: omnia uerò quę à Syrgianne dicebanť, animo recondebat. Eius eñ ambitionē prius etiā oderat: tùm uerò moleſtè ferebat, cum genero ſuo Cantacuzeno, magno Domeſtico, qui apud iuniorē Imperatorem potentiſſimus erat, & ſpe ſubinde bona ipſum ſolabatur, eſſe inimicū. Cum autem tota fabula inſtructa eſſet, Aſan imperatorem auunculum clàm adit, &: Niſi Syrgiannem (inquit) Imperium affectātem primo quoq; tempore in uincula conieceris, primo quoq; tempore ab illo occidēris. Statim igitur Syrgiannes in uincula conijcitur, domum eius cum omnibus opibus plebs euertit & diripit: ſolum ædium cum uineis, in ouium paſcua conuertitur. Et hęc quidē ita geſta ſunt. Neq; uerò ea mihi prętereunda ſilentio uidenť, quę hoc tempore de Paſchate diſputata ſunt. Nam cū de more palatium ingrederer, tali colloquio interueni. Ac cætera quidem, quæ quamuis & ipſa honeſta ſint, & digna eruditorum auribus: tamen cum & multa ſint, & occupatis hominibus non admodum ſcitu neceſſaria, prætereantur. Quæ uerò ſcitu digniora & iucundiora, exponantur.

Aſan Andronic' Syrgiānem deſert.

DE PASCHATIS correctione.

MEntionem intulit Imperator de aſtronomia & cœleſtibus orbib. & ſtellarū tam errantium quàm fixarum motibus, ut mihi, p ſua erga me beneuolentia diſſerendi occaſionem ſuppeditaret. Ego uerò eam diſciplinam magnoperè collaudans, quòd & mentis oculos mihi repurgaſſet, & cæteras omnes diſciplinas quaſi uiuis coloribus exornaſſet, quæ ſine his reuera nihil niſi rudia lineamenta eſſent: inter cætera uerò etiam paſchatis incidit mentio, q̃d ego & ipſum illius diſciplinę partē eſſe dixerā: preſertim cū longo tēpore de re, ut me diligēs inquiſitio edocuerat, non niſi ijs nota qui aſtronomiam deguſta-

guſtarunt, ad Imperatorem referre cuperem. Tum igitur, quod parturiebam, data occaſione peperi, non tamen ſine magnis difficultatibus. Erant enim qui ea ratione haud percepta, multum mihi negocij faceſſerent. Ac niſi Imperator, qui ſolus meam orationem intelligebat, arrepta occaſione excellentis ſcientiæ ſuæ theſauros aperuiſſet, & inſigni beneuolentia uiam orationi meæ patefeciſſet, forſitan per iniuriam cõdemnatus, non pulcherrimè ſtetiſſem. Qui cum effeciſſet, ut & ego uerba facerem, & illi tacerent, primùm ueluti fundamenta quædam ieci, deinde reliquum ædificium ex ijs extruxi. Ac primùm neceſſariam eſſe dixi, accuratã uerni æquinoctij inquiſitionem, à quo (ut pòſt dicetur) cętera omnia pendẽt. Deinde proximè ſequentis plenilunij obſeruationem, quod die circiter decimaquarta à coitu ſolis & lunæ in eadem zodiaci parte perpendiculari contingat. Cum autem paſcha noſtrum Moſaico reſpondeat, hoc uerò plenilunium æquinoctio proximum ſpectet: ijs explicatis, ratio noſtra omnibus perſpicua erit. Exquiſitum æquinoctium binis tantum anni diebus naturalibus accidit: unum autumni initio, de quo nobis laborandum non eſt in præſentia: de altero uerò quod uere contingit, accuratè agendum. Fit igitur exquiſitum æquinoctium in uere, cum ſol primam arietis partem ingreditur, in qua etiam æquinoctialis circulus ab aſtrologis deſcribitur. Neque uerò ſingulis annis eodem modo fit: ſed apud Nabonaſarem ſub finem ueſperæ uigeſimiquinti diei Martij, apud Philippum Aridæum ſub meridiem uigeſimiquinti diei eiuſdem menſis. quibus autem diebus Chriſtus pro nobis mortem oppetijt, die uigeſimotertio, multum ante ſolis ortum, ac potius media illa nocte: nunc uerò noſtra ætate, die decimoſeptimo. Horam diei, aut partem horæ curioſè non excutio, quòd huius inſtituti non eſt: & tantum tempus teret. Quare interiecti temporis diſcrimen hinc colligi poteſt, & quando tempus uno die aut biduo aut pluribus etiam differatur. hoc uerò non ratione motus ſolaris accidit, qui æqualis eſt, nec uſquam deflectit: ſed ob enumerationem dierum anni, in qua nos labimur, trecentenis ſexagenis quinis diebus integrum unius diei quadrantem adijciendo, contrà quàm oportebat. Vt enim Ptolemæus autor eſt, nõ quadrans integer, ſed trecenteſima diei parte minus eſt addendũ: ut autẽ ego diligenti inquiſitione cõperi, maiori & minimè trecẽteſima parte. Quam meæ rationis certitudinẽ, nunc explicandi locus non eſt: uiderint hoc, qui ſequent̃, aſtrologi. Sed tamẽ ſit ita, ut ille dicit.

ea enim

Vernũ æquinoctium & plenilunium.

Nabonaſar.

Aridæus.

πλὴν ἢ ὅσοι τῶν τῆς ἀστρονομίας κρατήρων ἐγεύσαντο. τοῦτ' ἄρα καὶ καιροῦ λαβόμενος, ὡς ἔφην, ῥήγνυμι τὴν ὠδῖνα, οὐκ ἀχείμαστος μὲν οὐδὲ τότ' ἀπαλλάξας· ἦσαν γὰρ οἱ τότε πολλά μοι παρέχοντες πράγματα, μὴ ξυνειληχότες ἐκ τοῦ ῥᾴστου τὸν τοῦ λόγου σκοπόν. καὶ εἰ μὴ ὁ βασιλεὺς (ἐκεῖνος γὰρ μόνος ἦν συνιεὶς ἃ διεξῄειν αὐτός· ἀφορμὴν γὰρ εἰληφὼς, εὐθὺς κἀκεῖνος ἐπεδείκνυτο καὶ ἐδημοσίευε τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ συνέσεως τοὺς θησαυρούς) εἰ μὴ οὖν ἐκεῖνος πλεῖστον ἐμοὶ τὸ προσηνὲς χαριζόμενος, δίοδον ἐνεποίει τῷ λόγῳ, τάχ' ἂν τὸ τελευταῖον τοῦτο, πονήρως καὶ ἀγεννῶς ἐκεῖθεν ἀπηλλάγην, ἄδικόν τινα τὴν καταδίκην ὁ δίκαιος ὀφείλων. ἐπεὶ οὖν πᾶσαν, ὡς ἔφην, ἡμῖν ὁ βασιλεὺς τὴν κατάστασιν ἐποιήσατο τοῦ μὲν λέγειν ἐμοί, τοῦ δ' ἀκούειν τοῖς συμπαροῦσι, πρῶτον μὲν ὥσπερ τινὰς ὅρους καὶ κρηπῖδας ὑποθεὶς τὰ καίρια, εἶτα δ' ἐπ' αὐτῶν τὰς ἀποδείξεις ἐποιούμην, καὶ δὴ δέον εἶναι πρῶτον ἔφαμεν, τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν ἐς τἀκριβὲς ἐρευνῆσαι. τοῦτο γὰρ αἴτιον ἁπάσης τῆς ἑξῆς ὑποθέσεως, ὡς προϊόντες ἐροῦμεν, εἶτα τὴν ἐφεξῆς μετ' ἰσημερίαν πανσέληνον. πανσέληνον δὲ φαμὲν, ὁπότε πλησιφαὴς εἴη τὸ πρὸς ἡμᾶς ἡμισφαίριον τῆς σελήνης. τοῦτο δὲ γίγνοιτ' ἂν ὁπότε βραχύ τι πλέον ἢ τεσσαρεσκαιδεκαταίαν ἡ σελήνη τὴν ἡμέραν ἄγοι, ἐξ ὅτου περὶ τὴν αὐτὴν γένοιτο τῷ συνελθεῖν τῷ ἡλίῳ μοῖραν τῆς τῶν ζῳδίων σφαίρας, μιᾶς ἁψαμένης ἀμφοτέρων καθέτου. ἐπεὶ οὖν τῷ νομικῷ μὲν ἕπεται τὸ ἡμέτερον πάσχα, ἐκεῖνο δὲ τῇ μετ' ἰσημερίαν πανσελήνῳ, δέον ἐκεῖνα διευκρινῆσαι πρὶν, εἶτα τοῖς ἅπασιν εὔδηλον ἂν εἴη τὸ καθ' ἡμᾶς. ἀκριβὴς γίνεται ἰσημερία ἐν μόνοις δυσὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ νυχθημέροις, ἑνὶ μὲν ἀρχομένου ἤδη φθινοπώρου, ἑτέρῳ δ' ἀρχομένου ἔαρος εὐθύς. καὶ περὶ μὲν τῆς φθινοπωρινῆς ἰσημερίας, οὐδεὶς ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι λόγος· περί γε μὴν τῆς ἠρινῆς, καὶ μάλα γέ τοι πλεῖστος. γίνεται τοίνυν ἀκριβὴς ἰσημερία ἐν ἔαρος ὥρᾳ, ὁπότε περὶ μοῖραν πρώτην ὁ ἥλιος γένοιτο τοῦ κριοῦ, ὅπη καὶ ὁ ἰσημερινὸς τοῖς ἀστροθεάμοσι διαγράφεται κύκλος. γίνεται δ' οὐχ ὁμοίως ἐν ἅπασιν ἔτεσιν, ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς τοῦ Ναβονασάρου περὶ λῆξιν ἑσπερίαν τῆς τοῦ μαρτίου πέμπτης καὶ εἰκοστῆς, ἐν δὲ τοῖς Φιλίππου τοῦ Ἀριδαίου περὶ μεσημβρίαν τῆς εἰκοστῆς τετάρτης αὐτοῦ. ἐν αἷς δ' ἡμέραις ὁ Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἐθανατοῦτο, τρίτην καὶ εἰκοστὴν διανύοντος αὐτοῦ, πολλῷ πρότερον πρὶν ἢ ἀνατεῖλαι τὸν ἥλιον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν περὶ μέσην ἐκείνην τὴν νύκτα, νῦν δ' ἐφ' ἡμῶν ἑπτακαιδεκάτην ἀνύοντος αὐτοῦ, οὐκ ἀκριβολογοῦμαι δ' οὔτε μὴν τὴν τῆς ἡμέρας ὥραν, οὔτε μὴν οὐδέ γε τὸ τῆς ὥρας μέρος. οὐ γὰρ ἀναγκαῖον νῦν, ὅτι μὴ διατριβὴ μὴ πάνυ τοι προσήκουσα τῇ χρείᾳ, ὡς ἔξεστι συλλογίζεσθαι τὴν τῶν μεταξὺ χρόνων διαφορὰν, κἀντεῦθεν· καὶ δι' ὅσων ἐτῶν ὑποθέοντος ὁ χρόνος ἡμέρᾳ μιᾷ γίγνεται, καὶ δι' ὅσων αὖθις ἑτέρᾳ μιᾷ. καὶ ὁμοίως ἀεί. τοῦτο δ' οὐ παρὰ τὴν τοῦ ἡλίου γίνεται κίνησιν. ὁμαλὴν γὰρ ἐκεῖνος ταύτην ποιεῖται καὶ ἀπαρέγκλιτον, ἀλλὰ παρὰ τὴν τῶν ἐνιαυσίων ἡμερῶν ἀπαρίθμησιν, ἣν σφαλερῶς αὐτοὶ ποιούμεθα. πρὸς γὰρ τοῖς τριακοσίοις ἑξήκοντα πέντε νυχθημέροις τίθεμεν καὶ ὁλόκληρον τέταρτον νυχθημέρου ἑνός, οὐκ ὀφείλοντες οὕτω. ὡς γὰρ ὁ μέγας φησὶ Πτολεμαῖος, τριακοσιοστοῦ δέοντος ἡμέρας μορίου δεῖ τοῦτο προστίθεσθαι, καὶ οὐχ ὁλόκληρον. ὡς δ' ἔγωγε αὐτὸς ἐξακριβώσας εὗρον, μείζονος, καὶ ἥκιστα τριακοσιοστοῦ τελείως, εἰ μὴ ἀσφαλῶς ἠκριβωσάμην· εἰ δὲ μή, σκέμμα τοῦτο τίθημι τοῖς ἔπειτ' ἀστρολόγοις. ἐγὼ γὰρ οὐ σχολάζω τοῦτο νῦν διασαφεῖν· ὅμως ἔστω κατ' ἐκεῖνον.

ἤπερ

ἄδηλον γὰρ λυμαίνεται τῷ λόγῳ πρὸς οὐ πάνυ τοι πολλοὺς τῶν χρόνους διατρίβοντι. παρατηρητέον οὖν ὡς κατ' ἐκεῖνον τὸν μέγιστον δηλαδὴ Πτολεμαῖον, δι' ὅλων τριακοσίων ἐνιαυτῶν, νυχθήμερον ὅλον συνάγεται. τὸ δ' εἰρημένον πολλοστημόριον τῆς ἡμέρας, ἐν μὲν τοσούτοις ἔτεσι καὶ μάλα ἐπίδηλον ἤδη καθίσταται. ἐν δὲ τρισὶ καὶ τέτρασι καὶ πεντεκαίδεκα, καὶ τρὶς τοσούτοις, οὐκ ἂν δήπου διὰ τὸ βραχύτατον τῆς προσθήκης, ὅπερ δὴ καὶ κατ' ἐνιαυτῶν παραδραμεῖν τοσούτων οἱ πρὸ ἡμῶν τὰ μετέωρα φροντισταὶ καὶ ἀστροθεάμονες ὑφαιρούμενοι, ἀσφαλῶς τὸ τῆς ἰσημερίας νυχθήμερον ηὕρισκον. κἀντεῦθέν γε μὴν ἀσφαλῆ καὶ τὴν τοῦ πάσχα διόρθωσιν ἐποιοῦντο, καὶ τὸ τῆς διορθώσεως ταύτης ἐγίνετο, μέχρι τοῦ ἀπ' Ἀδὰμ ἑξακισχιλιοστοῦ τριακοσιοστοῦ ἔτους ἔγγιστα. τὸ δ' ἀπ' ἐκείνου μέχρις ἡμῶν οὐκ οἶδ' ὅπως ἐρραθυμημένον τὸ πρᾶγμα καὶ ἀδιόρθωτον ἔμεινε. καὶ νῦν ὀφείλοντες οἱ τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίας ἄνθρωποι τὴν ἀρχὴν τῆς τοῦ πάσχα παρατηρήσεως ἀπὸ τῆς τοῦ Μαρτίου ἔγγιστα ποιεῖσθαι εἰκοστῆς, οἱ δ' ἐκ τῆς αὐτοῦ δευτέρας καὶ εἰκοστῆς ποιοῦνται, οὐκ ὀρθῶς γε ποιοῦντες τουτί. ἐπεὶ γὰρ οὐκ ἄλλοθέν ποθεν, ἢ τῆς πρὸς κριὸν ἡλιακῆς εἰσόδου τὰ τῆς ἰσημερίας ἀφορμώμεθα, τὴν δέ γε πανσέληνον ὁμοίως οὐκ ἄλλοθέν ποθεν, ἢ τῆς τοῦ ἡλίου διαμετρικῆς ἀποστάσεως, καὶ ἔτι γε τὸ πάσχα τὸ νομικὸν, οὐκ ἄλλοθέν ποθεν ἢ τῆς πανσελήνου· δῆλον ἄρα ὡς τῆς ἰσημερίας μεταπιπτούσης, μετέπεσε καὶ τὰ τῆς πανσελήνου, καὶ ταύτῃ γε ἑπομένως συμπαρήλλαξε καὶ τὸ τῶν ἰουδαίων πάσχα, κἀκείνῳ δ' αὖ δή που συμπαραλλάττειν χρεὼν καὶ τὸ ἡμέτερον. πρὸς γὰρ ἐκεῖνό γε ἀφορᾷ τὸ ἡμέτερον, κἀκείνῳ τέτακται ἐπερείδεσθαι, οἱονεί τινι κρηπῖδι καὶ θεμελίῳ. ῥᾴδιον δ' ἂν εἴη βουλομένοις ἡμῖν ποιήσασθαι τὴν διόρθωσιν, βραχύ τι πλέον ἢ δύο νυχθημέρων ὑφαίρεσιν ποιησαμένοις. τοῦτο γὰρ ἀνάγκην τοῖς μεταξὺ τοσούτοις ἔτεσιν ἡ τῆς ἀστρονομίας ἐπαγγέλλεται μέθοδος. τούτου δὲ μὴ γιγνομένου, τὸ σφαλερὸν οὐ μικρόν. συμπίπτει γὰρ ἔσθ' ὅτε, καθὰ καὶ πολλάκις ἤδη γεγένηται, οἴεσθαι μὲν εἶναι πανσέληνον τῇ κυριακῇ καὶ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῆς μελλούσης ἑβδομάδος, οἴεσθαί γε μὴν ὥσπερ ψευδῶς. γεγενῆσθαι γὰρ ἤδη πρὸ δύο νυχθημέρων κατὰ τὴν ἕκτην δηλαδὴ τῆς παρεληλυθυίας ἑβδομάδος ἡμέραν, κἀντεῦθεν σφαλλομένους ἄλλην ἀντ' ἄλλης περιμένειν κυριακήν. καὶ ποιεῖν τὴν ἀναστάσιμον ἑβδομάδα, ἑβδομάδα τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων, καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ σφάλματος ἐντεῦθεν γνώριμα τοῖς ἅπασιν. ὅτι δ' οὐχ ἁπλῶς, οὐδ' εἰκῇ καὶ μάτην τὰ τοιαῦτα παρὰ τῶν θεμένων ἐτέθησαν, ἀλλ' ἕκαστα λόγον ἔχουσιν εὔλογον, δῆλον ἤδη ποιήσομαι. ἡ μὲν γὰρ μετ' ἰσημερίαν πανσέληνος τοῖς ἑβραίων ζητεῖται παισίν. ἐπειδὴ καὶ ὁ καιρὸς ἐκεῖνος ἦν, καθ' ὃν τόν τε ἀμνὸν ἔθυσαν, καὶ Αἴγυπτον ἔφυγον. ἡ μὲν γὰρ τότε ἰσημερία, τῇ τοῦ Μαρτίου ἐνάτῃ καὶ εἰκοστῇ γεγένηται. ἡ δὲ μετὰ τὴν ἰσημερίαν τότε πανσέληνος, τῇ μετ' αὐτὴν ἑξῆς, ἥτις κατ' ἐκείνους ἦν τεσσαρεσκαιδεκάτη τοῦ νισὰν, ὃς ἀντὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς Μαρτίου πρῶτος αὐτοῖς ἐν τοῖς μησὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἀριθμεῖται. οὐ γὰρ ὁμοίως ἡμῖν, οὐδ' ἀπὸ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας ποιοῦνται τὰς τῶν μηνῶν τε καὶ ἐνιαυτῶν ἀρχὰς Πέρσαι καὶ Ἀλεξανδρεῖς καὶ Αἰγύπτιοι, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἰουδαίων παῖδες, ἀλλ' ὡς ἑτέρως ἕκαστοι. Ἀλεξανδρεῖς μὲν γὰρ πρὸ τριῶν ἡμερῶν τῆς πρώτης τοῦ καθ' ἡμᾶς σεπτεμβρίου, τὴν ἀρχὴν τοῦ σφετέρου τίθενται ἔτους· Αἰγύπτιοι δὲ νῦν μὲν αὐτὴν, νῦν δ' ἑτέραν, καὶ ἄλλοτ' ἄλλην ἀεί, καὶ Πέρσαι δὲ καὶ Μῆδοι καὶ Ἰνδοί, τούτοις τε πᾶσι καὶ σφίσιν αὐτοῖς ἀλλήλοις ἀσύμφωνα. καὶ ἰουδαῖοι δὲ, ποτὲ μὲν τήνδε τοῦ καθ' ἡμᾶς Μαρτίου, ποτὲ δ' ἑτέραν ἡμέραν, καὶ ἄλλοτ' ἄλλην ἀεί, ἀρχὴν τοῦ παρ' αὐτοῖς ποιοῦνται νισάν.

ea enim ratio in annis non plurimis parum noſtram diſputationem impediet. Eo igitur autore, annis totis CCC integer dies naturalis conflatur: & minuta illa diei pars, tot annis euidēter apparet. Ternis uerò, quaternis, quinis & denis, aut ter etiam totidem, exigua illa acceſsio non ſentitur: qua ſiderum periti ante nos poſt tot annos ſubtracta, æquinoctij diem exquiſitè repererunt, & paſcha uerè correxerunt: eáque correctio facta eſt ab Adamo uſque ad annum ſexies milleſimum, & prope treceteſimum. Ex eo uerò tempore ad noſtram uſque ætatem res neglecta, neſcio quomodo incorrecta manſit: & qui noſtro tempore in Eccleſia paſchatis obſeruationem proximè uigeſimum Martij diem auſpicari debebant, eam à uigeſimoſecundo auſpicantur, nō rectè ſanè. Nam cum paſcha ex lege non aliter niſi in oppoſitione & plenilunio celebrari debeat, ſatis conſtat, mutato æquinoctio, plenilunium etiam mutatum eſſe. Vnde ſequitur, Iudæorum etiam paſcha mutatum eſſe: eóque mutato, noſtrū etiam eſſe mutandum, quod ab illo pendet, cui ut fundamento innititur. Facile autem hic error corrigetur, ſi biduum detrahere uoluerimus. Tantum enim ſpacium tot interiectos annos poſtulare, methodus aſtronomię docet. Quod niſi fiet, error haud paruus incidit: & fit interdum, ut ſæpe iam factum eſt, ut opinemur primo & Dominico hebdomadis inſtantis die plenilunium eſſe, cum id in ſextum eius quæ anteceſsit hebdomadis incideri, & nos ob eum errorem aliū atq; aliū Dominicum diem expectemus, & Chriſti paſſionem in hebdomade reſurrectionis celebremus. Vnde quæ errata conſequantur, non eſt obſcurum. Hæc autem non ineptè, neque temerè ab autoribus eſſe poſita, ſed rationem ſingula probabilem habere, iam declarabo. Hebræi plenilunium quod æquinoctium ſequitur obſeruant, quo & agnum immolarunt, & ex Aegypto fugerunt. Nam illius anni æquinoctium die Martij nono & uiceſimo fuit: & quod ſecutum eſt æquinoctium, poſtridie, qui ſecundum illos decimuſquartus menſis Niſſan fuit, quem illi Martij noſtri loco primum anni menſem numerant. Neque enim ut nos, neque ab uno eodemq; die, menſes & annos Perſæ, Alexādrini, Aegyptij, Iudæi auſpicantur: ſed ſinguli aliter. Alexandrini tertio Cal. Septembris annum ſuū auſpicantur: Aegyptij nūc ab eodem, nūc ab alio, & ſubinde aliter. Perſę, Medi, Indi, neq; cum his, neq; inter ſe conſentiūt. Iudęi uerò nunc ab hoc Martij die, more noſtro, nunc ab alio in ſuo Niſſan auſpicantur. Nam

Diuerſa annorum initia.

ἀλλὰ γὰρ

Nam à congreſſu ad congreſſum duorum luminum, menſium circuitus numerant: eum menſem qui uernum æquinoctium cõtinet, quem Niſſan uocant, reliquorum menſium principium conſtituentes: cuius ipſius incertum eſt principium. Dominus quidem Moſi olim dixit: Menſis hic uobis princeps menſium erit inter anni menſes. Decimo huius menſis die domi quiſque ſuæ Iſraelita ſumet agnum, & is aſſeruetur à uobis uſque ad decimumquartum eiuſdem diei: tum eum mactabunt uerſus ueſperam, & comedent. Erit eis hoc inſtitutum æternum in generationes ueſtras. Hac de cauſa, & in memoriam illius diei, quotannis feſtum Paſchatis celebrant. Præterea migratio ex Aegypto, eis typus eſt tranſitus ex hoc ſeculo in futurum. Quod cum ueſperam habiturum non ſit, aliquo modo ſine ueſpera etiam ſolennitatem illam eſſe oportere aiunt: id quod fit, cum luna plena lumine noſtrum hemiſphærium obtinet. Solis enim occaſum ſtatim tunc exortus lunæ ſequitur, nec ullam horam cœlum nobis obſcurum eſſe ſinit. Fuit igitur tum quoque, ut probabile eſt, in noſtro hemiſpherio luna plena luminibus, ſexta ſexti illius diei hora, centum & octoginta partibus à ſole diſtans.

Pleniluniũ æternitatis typus.

Eclipſis ſolis in ☍.

Quamobrem monſtroſa uiſa eſt tum aſtrologis, & ſupra rationem facta ſolis defectio: neque enim cauſam in natura aliquam habebat. Nam cum eandem utrunque lumen partem occupat, naturales ſolis defectiones contingunt, luna ſolem ſubeunte. Eam uerò partibus 150 diſsitam retrò conuerſo curſu ſolem ſubijſſe, id uerò ſupra naturalem rationem factum eſt. Quare id miraculum aſtronomi ante omnes ſunt mirati, & Deum eſſe qui pateretur dixerunt. Nam indoctis minimè quidē id portentoſum, ſed uſitatum ſuperioribus etiam annis uiſum eſt. Eo igitur plenilunio Paſcha Iudæi immolarunt: eo æquinoctium fuit: eo & Seruator noſter mortem pro nobis oppetijt. Omnibus porrò notum eſt, tertium fuiſſe diem poſt Legis illud feſtum, quo Dominus noſter à morte reſurrexit, menſis Martij diem XXV. Quæ duo utique eodem tempore, nimirum & menſis diem, & reſurrectionis myſterium bifariam & trifariã & multifariam diuiſa, piorum cœtus obſeruauit.

Nam alij menſis diem perpetuo inſtituto noſtræ feſtiuitatis miniſtrum exegerunt, alij paſchatis diem ex obſeruatione legis prius indagabant. Deinde tertio ab illo myſterium noſtrum celebrabant: unde infeſta, ut ita dicam, feſtiuitas extitit, & non parua ſeditio & perturbatio in Chriſti Eccleſiam inuaſit. Nã ſi ſemper in tertiũ legalis Paſchatis diem eodem tempore incideret, & quintus ac uigeſimus dies eſſet: melius eſſet, feſtúmque conſentiret. Sed quia perrarò fit ut ſimul incidãt, & uix intra annos plurimos: id uerò perpetuum ferè eſt, atque annuum, ut alterum ab altero

ἀπὸ γὰρ συνόδου πρὸς σύνοδον τῶν δύο φωστήρων τὰς τῶν μηνῶν ἀριθμοῦντες περιόδους, τὸν ἑαυτοῦ μεταξὺ τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίαν περιλαμβάνοντα, πρῶτον καὶ ἀρχὴν τῶν ἄλλων ποιοῦνται μηνῶν, καὶ νισὰν ὀνομάζουσιν, ἀόριστον τὴν οἰκείαν ἔχοντα ἀρχήν. φησὶν οὖν πρὸς μωσέα πάλαι ὁ κύριος, ὁ μὴν οὗτος ὑμῖν ἀρχὴ μηνῶν, πρῶτος ὑμῖν ἐστιν ἐν τοῖς μησὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ· τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τούτου λαβέτω ἕκαστος τῶν υἱῶν ἰσραὴλ πρόβατον κατ' οἰκίαν, καὶ ἔσται ὑμῖν διατετηρημένον ἕως τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης τοῦ μηνὸς τούτου, καὶ σφάξουσι πρὸς ἑσπέραν καὶ φάγονται, καὶ ποιήσετε τὴν ἡμέραν ταύτην νόμιμον αἰώνιον εἰς γενεὰς ὑμῶν. ταῦτ' ἄρα καὶ εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἐτήσιον ἀεὶ ποιοῦνται τὴν τοῦ πάσχα πανήγυριν· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ εἰς τύπον τῆς ἐκ τοῦ παρόντος πρὸς τὸν μέλλοντα αἰῶνα διαβάσεως κατὰ τὴν ἐξ αἰγύπτου διάβασιν. ὅθεν καὶ ἀνεσπέρου τοῦ μέλλοντος ὄντος αἰῶνος, ἀνέσπερον ἕτερον τρόπον τινὰ δεῖν φασί, καὶ τὸ τῇδε τῇ πανηγύρει διακονοῦν νυχθήμερον. τοῦτο δὲ γίνεται πλησιφαοῦς τε καὶ πανσελήνου, τὸ πρὸς ἡμᾶς ἡμισφαίριον τῆς σελήνης ἐχούσης. τὴν γὰρ τοῦ ἡλίου τηνικαῦτα δύσιν, ἡ τῆς σελήνης εὐθὺς ἀνατολὴ διαδέχεται, καὶ οὐδεμίαν ὥραν ἐᾷ σκοτισθῆναι τὸν ὑπὲρ κεφαλῆς ἀέρα. ἦν μὲν τοίνυν καὶ τότε, ὡς εἰκὸς, πλησιφαὲς τὸ πρὸς ἡμᾶς αὐτῆς ἡμισφαίριον ἔχουσα ἡ σελήνη, τῇ ἕκτῃ ἕκτης ἐκείνης ἡμέρας ὥρᾳ, ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν τηνικαῦτα τοῦ ἡλίου ἀφεστηκυῖα μοίρας. διά τοι τοῦτο καὶ τεράστιον ἔδοξε τοῖς ἀστρολόγοις, καὶ ὑπὲρ λόγον ὁ λόγος τῆς τότε γενομένης ἡλιακῆς ἐκλείψεως. οὐ γὰρ φυσικός τις εἴπετο ταύτῃ λόγος. ἐν γὰρ μιᾷ τοῦ ζωδιακοῦ γενομένων μοίρᾳ τῶν δύο φωστήρων, αἱ φυσικαὶ τοῦ ἡλίου τελοῦνται ἐκλείψεις, ὑποτρεχούσης τῆς σελήνης τὸν ἥλιον. ὀγδοήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν διεστηκυῖαν μοίρας τὴν σελήνην ὀπισθοδρομῆσαι καὶ ὑποδραμεῖν τὸν ἥλιον, τοῦτο δ' ὑπὲρ πάντα φυσικὸν ἐτελεσιουργήθη λόγον. ὅθεν καὶ πρό γε πάντων οἱ ἀστρονόμοι τὸ θαῦμα διὰ θαύματος ἦγαγον, καὶ θεὸν εἶναι τὸν πάσχοντα ἔφασαν. τοῖς γὰρ ἀμαθέσιν οὐδὲ τεράστιον ἔδοξεν, ἀλλ' εἰωθὸς τοῖς πλείστοις ἔτεσιν. ἐν ἐκείνῃ τοίνυν τῇ πανσελήνῳ καὶ τὸ πάσχα τοῖς ἰουδαίοις ἐθύετο, ἐν ἐκείνῃ δέ γε καὶ τὰ τῆς ἰσημερίας ἦν· ἐν ἐκείνῃ δὲ καὶ ὁ σωτὴρ, ὡς ἔφημεν, ὑπὲρ ἡμῶν ἐθανατοῦτο. γνώριμον δ' ἤπου τοῖς ἅπασιν, ὡς τρίτη μὲν ἦν μετὰ τὴν νομικὴν ἐκείνην ἑορτὴν, ἐν ᾗ τὸ τῆς θεϊκῆς ἡμῖν ἀναστάσεως μυστήριον ἐγεγόνητο. καὶ ὡς πέμπτην καὶ εἰκοστὴν τηνικαῦτα ὁ μάρτιος ἦγε μὴν, ἃ δὴ δύο ὄντα ἐν ταὐτῷ τήν τε τοῦ μηνὸς ἡμέραν δηλαδὴ, καὶ τὸ τῆς ἀναστάσεως μυστήριον διχῇ καὶ τριχῇ καὶ πολλαχῇ διελόμενοι τὸ τῶν εὐσεβῶν σύστημα, οἱ μὲν τὴν τοῦ μηνὸς ἡμέραν, νόμιμον αἰώνιον ἦγον ἐξῆς ὑπηρέτιν τῆς ἡμῶν πανηγύρεως. οἱ δὲ τὴν τοῦ νομικοῦ πάσχα πανήγυριν πρότερον ἀνιχνεύοντες, εἶτα τὴν ἐξ ἐκείνης τρίτην, ἑορτὴν ἦγον τοῦ καθ' ἡμᾶς μυστηρίου· κἀντεῦθεν ἀνέορτον καὶ τὸ τῆς ἑορτῆς ἐφαίνετο, καὶ οὐ μικρόν τι τὸ στασιάζον καὶ ἀτακτοῦν τῇ τοῦ χριστοῦ ἐκκλησίᾳ ἐπήγετο. εἰ μὲν γὰρ ἀεὶ τὴν ἐκ τοῦ νομικοῦ πάσχα τρίτην, ἐν ταὐτῷ συνέπιπτε καὶ πέμπτην εἶναι τοῦ μηνὸς καὶ εἰκοστὴν, βέλτιον ἂν ἦν, καὶ ὁμόγνωμος ἦν ἡ πανήγυρις. ἐπεὶ δὲ τὸ μὲν συμπίπτειν ἀμφότερα πάνυ τι σπάνιον, καὶ μόγις που διὰ πλείστων ἐτῶν· τὸ δὲ διεστάναι θάτερον θατέρου, τοῦτο δὲ μικροῦ διηνεκὲς καὶ ἐτή-

ἐτήσιον, οἱ μὲν ἔφθανον τὴν μετ' ἰσημερίαν πανσέλινον, οἱ δ' ὑστέριζον· ἄλλοι δὲ χαίρειν φάσκοντες ἰσημερίας καὶ ἀμνὰς καὶ θύματα, καὶ πάντα νόμιμα ἔθιμα, μόνην τὴν τεσσαρακονθήμερον ἐξαριθμοῦντες ἤνυον νηστείαν, ὅποι τε καὶ ὅπως τύχοιεν. ἐντεῦθεν ἡ σύγχυσίς τις καὶ κυκεὼν, καὶ γλωσσῶν, ὡς εἰπεῖν, μερισμὸς, ἐφ' ἑνί τινι πράγματι. ἢ ποῦ γὰρ εἰκὸς, τοὺς μὲν ἀσιτίαν ἀσκεῖν, καὶ συμπαθεῖν τοῖς τοῦ σωτῆρος πάθεσι· τοὺς δὲ τρυφᾶν, καὶ τοῖς ἐκείνου ἐπινικίοις συνήδεσθαι· καὶ τὸ καλὸν οὐ καλῶς ἑκατέρους ἐπιτελεῖν, πολλὰ ποιοῦντας τὸ ἓν, καὶ διασπῶντας τὴν τῆς ἐκκλησίας ὁμόνοιαν, καὶ τὸν καλῶς ἀλληλουχούμενον μερίζομένους σύνδεσμον; τοῦτο τοίνυν οὕτω τεμνόμενον, καὶ οὕτω διασπώμενον, οἱ τῆς εὐσεβείας πρόβολοι καὶ θεῖοι συνιδόντες διδάσκαλοι, θεσπίσμασι κανονικοῖς ὥσπερ εἴ τισι χαρακώμασι περιφράττουσι, μηδένα πιστὸν πρό γε τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας, τελεῖν τὴν τῆς ἀναστάσεως νομοθετήσαντες πανήγυριν, ἀλλ' ἐν κυριακῇ τῇ ἐφεξῆς μετὰ τὸ ἰουδαϊκὸν πάσχα, τῇ μετὰ πανσέληνον, δηλαδὴ τῇ μετ' ἰσημερίαν. ταῦτ' ἄρα, καὶ χρεὼν πάντα πιστὸν σὺν ἀκριβείᾳ ζητεῖν τὴν μετ' ἰσημερίαν πανσέληνον, εἰ βούλοιτο μὴ παραβαίνειν τὰ τῆς ἐκκλησίας θεσμά. ταύτης δὲ λανθανούσης, ἕπεται λανθάνειν καὶ τὴν ἡμῖν ὀφειλομένην ἡμέραν ἑόρτιον, καὶ ὥσπερ ἐν ἀδήλῳ πελάγει ναυαγεῖν ἡμᾶς ἴσα γε πλανωμένῃ νηΐ, ἣν ἐκλαβοῦσαι νύκτες καὶ χειμῶνες, τάς τε ἀγκύρας ἐξέκοψαν, καὶ αὐτὴν τῆς προσηκούσης μάλα ἀπήλλαξαν καταγωγῆς. τούτων οὕτω λεχθέντων καὶ οὕτω διατρανωθέντων, προσήκατο μὲν καὶ ἥδη τῇ ἀποδείξει ὁ βασιλεύς. τάχα δ' ἂν καὶ ἐμέλλησε τὴν διόρθωσιν αὐτίκα ἐπιχειρεῖν· ἀλλ' ἵνα μὴ τὸ σύγχυσις μᾶλλον τοῖς ἀμαθέσι φανῇ, καὶ μερισμὸν ἐπαγάγῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, σεσιγημένον ἀφῆκε τὸ πρᾶγμα, καὶ ὅλως ἀνεπιχείρητον. μηδὲ γὰρ ἂν εἶναι ῥᾴδιον, ἔφησεν, ἅπαντας ἐν ταὐτῷ, τοὺς ἀνὰ πᾶσαν ἤπειρον καὶ νῆσον ὁμοφύλους διαδραμεῖν, καὶ πεῖσαι μεταμαθεῖν τὴν διόρθωσιν· μεῖζον δ' αὖ καὶ ἄλλους ἄλλην πανηγυρίζειν, καὶ ἑτέραν ἑτέρους ἄγειν ἑόρτιον, τοῦτο δ' οὐ σφόδρα χρηστόν. ὥστ' ἐξ ἑκατέρων θάτερον κουφότερον ἐφάνη, κἀνθάδε τὰ τοῦ πράγματος ὡς ἔκειτο, καὶ μένειν ὡς ἔμελλεν μέχρις ἡμῶν. ἐμοὶ δὲ τοὐναντίον μᾶλλον ἐδόκει κουφότερον. τὸ γὰρ τοὺς ὁμοφύλους ἅπαντας καθάπαξ πεῖσαι τῇ διορθώσει συνθέσθαι, εἰ μὴ ῥᾴδιον χρόνῳ ἑνὶ, ἀλλὰ δυσὶ καὶ τρισὶ ῥᾴδιον ἂν ἦν, ὥσπερ κἂν τοῖς πρὸ ἡμῶν, ὡς ἔφημεν, πάλαι πολλάκις γεγένηται. ἀλλὰ δι' ἣν ἔφθημεν εἰρηκότες αἰτίαν, τὸ τοῦ βασιλέως τέως ἐκράτησε δόγμα μᾶλλον, ἢ τὸ ἡμέτερον. ἀλλὰ τούτων μὲν ἅλις.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ τοῦ νέου στεφηφορίας.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐλθὼν ὁ βασιλεὺς εἰς Βυζάντιον, ἐστέφθη φεβρουαρίου ἡμέρᾳ δευτέρᾳ, τῆς ὀγδόης ἰνδικτιῶνος. συνέβη δὲ ἀπερχομένοιν τοῖν δυοῖν βασιλέοιν εἰς τὸ μέγα τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας τέμενος, τῆς στεφηφορίας ἕνεκα, πεσεῖν τὸν γηραιὸν βασιλέα ξύν γε τῷ ἵππῳ ὀλισθήσαντι, εἰς τελματώδη λίμνην τινὰ κατὰ τὴν ὁδὸν ἐξ ὀμβρίων ὑδάτων συστᾶσαν. καὶ ἔδοξε τὸ τοιοῦτον σύμπτωμα τοῖς συνετωτέροις οὐκ ἀγαθὸς ὄρνις εἶναι τῷ πεπτωκότι. ἐν δὲ τῷ ἐπιόντι ἔτει ἀπήει συζυγησομένη τῷ κράλῃ Σερβίας, ἡ θυ-

altero diſtet: alij æquinoctij plenilunium anteuerterunt, alij ſecuti ſunt: alij ſpretis æquinoctijs & agnis, & ſacrificijs & omnibus legitimis ritibus, quadrageſima tantum numerata, ieiunium abſoluerunt, utcunque cecidiſſet. Hinc multa confuſio & perturbatio extitit ex unica re. An non enim probabile eſt, alios cibis abſtinuiſſe, & Seruatoris paſsionē cum dolore eſſe recordatos: alios uerò indulſiſſe genio, & eius triūpho exultaſſe: & quod rectum utrinque fuit, non rectè obijſſe, unū in multa diuidendo, & Eccleſiæ concordia diuellenda, & unionis pulchro uinculo rumpendo? Hac igitur ſectione animaduerſa, religionis proceres diuinique magiſtri, ſanctionibus canonicis uelut aggeribus quibuſdam obiectis, prohibent, ne quis fidelis ante uernū æquinoctium Reſurrectionis feſtum celebret: ſed die Dominico poſt paſcha Iudaicum, nimirum poſt plenilunium, quod æquinoctium ſequitur. Quibus de cauſis cuilibet fideli diligenter eſt id plenilunium quærendum, quod æquinoctium ſequitur: niſi ritus Eccleſiæ uiolare malit. Hoc enim ignorato, ſequitur etiā feſtiuitatis diem ignorari: nosq́ uelut in ignoto pelago perinde ac errantem nauem, facere naufragium, quę nocte & tempeſtatibus exagitata, & ancoris ſpoliata, in portum peruenire nequit. Hæc ad hunc modum explicata & demōſtrata, Imperator cum uoluptate accepit: fortaſsis etiam correctionem aggreſſurus, niſi ueritus eſſet, ne indocti magis perturbarentur, ac diſsideret Eccleſia. Itaque rem ſilentio præterijt, & planè intactam reliquit. Negauit enim eſſe facile, uniuerſos in quauis terra & inſula percurrere, & correctionem hanc edocere. Contrà, diſſenſiones eſſe, & alios alio die feſtum celebrare, ne id quidem ualde bonum eſſe. Quibus incommodis inter ſe collatis, præſtare uiſum, ne quid nouaretur: ſed ita manerēt omnia, ut ad nos perueniſſent. Mihi uerò contrarium magis ꝓbabatur. Nam omnes eiuſdem Imperij ciues, ſi non uno, at altero & tertio anno eò adduci poſſe: id quod & ante nos olim, ut diximus, ſæpe factum eſt. Cæterùm quibus de cauſis antè diximus, Imperatoris ſententia, repudiata noſtra, ualuit. Atque hęc hactenus.

Correctio turbæ maioris occaſione prætermiſſa.

DE IVNIORIS IMperatoris coronatione.

POſt hæc Byzantium profectus Imperator 4. Nonas Februarij, octaua indictione coronatus eſt. Accidit autem, ut utroque Imperatore ea de cauſa in magnum diuini uerbi Sapientiæ templum abeunte, ſenior lapſo equo in cœno ex aqua pluuia collecto concideret in uia: qui caſus ei ominoſus eſſe uidebatur, iudicio prudentiorum. Sequenti anno Panyperſebaſti filia Crali Seruię

Omen amittẽdi Imperij.

Panyperſebaſti ſeditio & obitus.

principi nuptura abibat: paulo pòſt & mater, eius uiſendæ gratia, eòdem ſeſe contulit: quam mox & Panyperſebaſtus eſt ſecutus, nolens Imperatori diutius obnoxius eſſe, ſed ſibi ipſi quærere Imperium, quod hæreditario iure ad ſe pertineret. Relicta igit Theſſalonicæ cura & adminiſtratione, & ipſe ad Cralem generum ſuũ abijt, à quo ad exequẽda deſtinata adiuuaretur. Ab eo igitur ſuſceptus, & unà cum eo egreſſus, omnem regionem uſq; ad Strymonem & Serras populat. Quamobrem ſenior Imperator maiorum malorũ metu, legatos ad eum cum Cæſareis inſignibus miſit. Quæ cũ ille Scopijs oppidulo accepiſſet, geſtauit: ſeq; deinceps quieturum eſſe promiſit, neq; quicquã amplius petiturum. Sed iam Theſſalonicã rediturus, grauiſsimo morbo affectus; intra paucos dies deceſsit. Cęſariſſa uerò uxor eius, cùm deſiderio conſuetudinis filiæ & generi, tum Romanorum uerecundia, propter ea quæ maritus eius fecerat, inde abire noluit. Qua re pater eius coactus, Imperatori autor fuit mittendę ad Cralem legationis, tum de Romani Imperij ordinatione, tum de Cæſariſſa cogenda ut domum rediret. In ea legatione collega ego fui, præter cæteros etiam, fratris mulieris: & in itinere non paucas experti ſumus difficultates, cum Scythicæ incurſionis fama uagaretur, & homines in caſtella ſe reciperent, deſertis ædibus, in quibus ueſperi diuerſandum nobis erat, & corpora feſſa de uia recreanda. Ac ea quæ ad Strymonem uſq; nobis acciderunt, mitto: ibi enim grauius aliquid nobis accidit, maximè dignum auditu, ſi quis ea quæ & dolorem & riſum excitãt deſideret. Temeritate enim noſtra, quæ Democriti ſplenem poſtulet, in id periculũ deuenimus, quo uel Heracliti lachrymæ exhauriantur. Norunt enim omnes, Strymonem fluuium & peditibus & equitib. eſſe imperuium: ꝙ maximus eſt inter Macedonicos & Thracios amnes, qui in Helleſpontum & Aegæum mare exonerant. Oritur enim è maximis mõtibus, qui à ponto Euxino exorſi, continentibus iugis uſq; ad Ionium mare porriguntur: qui uerſus Meridiem & Auſtrum, Thraciã & Macedoniam, uerſus Septentrionem Myſias & Iſtrũ fluuium terminant: qui & ipſe maximus inter eos qui Scythiam perfluũt, quinq; hoſtijs in Euxinum pontum irrumpit. Hunc igitur Strymonem talibus fontibus ortum, & adeò uorticoſum, exigua nauicula traijciendo, nũc ſinguli, nunc terni, interdum cum ipſis iumẽtis, magnam diei partem conſumpſimus. Noſtrûm enim & iumentorum numerus CXL exceſsit: & iam ſol ad occaſum uergebat. Cúmque ibi diuerſari deberemus, malo conſilio progreſsi ſumus, ſperantes nos iuſta diuerſoria inuenturos, priuſquam ſtadia XV conficeremus. Sed ea ſpes fruſtrata nos eſt:

Legatio Gregoræ ad Cæſariſſam.

Strymõ fl.

γάτηρ τοῦ πανυπερσεβάστου. μετὰ βραχὺ δὲ ἀπῄει πρὸς αὐτὴν θεωρίας ἕνεκα καὶ ἡ μήτηρ αὐτῆς. μετὰ μικρὸν δὲ καὶ ὁ πανυπερσέβαστος, οὐκ ἐθέλων ἔτι ὑπὸ βασιλεῖ εἶναι, ἀλλ' ἑαυτῷ περιποιήσασθαι βασιλείαν, ἅτε δὴ κλαδὶ κλῆρον οὖσαν αὐτῷ πατρικόν, ἀφεὶς τὴν τῆς Θεσσαλονίκης ἐπιτροπὴν καὶ διοίκησιν, ᾤχετο καὶ αὐτὸς ἀπιὼν ἐς Κράλην τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ, σύμμαχον αὐτοῦ ληψόμενος τῷ σκοπῷ τοῦ τοιοῦδε βουλεύματος. ὑφ' οὗ προσδεχθεὶς, ἐξῆλθεν ἅμα αὐτῷ, καὶ πᾶσαν τὴν ἄχρι Στρυμόνος τοῦ ποταμοῦ, καὶ Σερρῶν ἐληΐσατο χώραν. εἶτ' οὖν ὁ γηραιὸς βασιλεὺς διὰ δέος μειζόνων κακῶν, ἀπέστειλε πρεσβείαν πρὸς αὐτόν, καὶ ἅμα τῇ πρεσβείᾳ καὶ τὰ τοῦ καισαρικοῦ ἀξιώματος σύμβολα. ἅπερ ἐν τῷ τῶν Σκοπίων πολιχνίῳ δεξάμενος ἐκεῖνος ἐφόρεσε, καὶ εἰρήνην ἄγειν ὑπέσχετο τοῦ λοιποῦ, καὶ μηδὲν ἔτι πλέον ζητεῖν. ἔμελλε δὲ ἤδη καὶ ἐς Θεσσαλονίκην ἐπανελθεῖν, ἀλλὰ νόσῳ δυσχερεῖ ληφθεὶς μετὰ βραχείας ἡμέρας ἐκεῖ τὸ πέρας τοῦ βίου ἐδέξατο. καισάρισσα δὲ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ποθοῦσά τε συνεῖναι τῇ θυγατρὶ καὶ τῷ γαμβρῷ, καὶ πρός γε αἰδουμένη ῥωμαίους διὰ τὰ συμπεσόντα τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, οὐκ ἤθελεν ἐκεῖθεν ἐξελθεῖν. ταῦτ' ἄρα καὶ ἀναγκασθεὶς ὁ πατὴρ αὐτῆς, ἐκίνησε τὸν βασιλέα πρεσβείαν πρὸς τὸν Κράλην ποιήσασθαι περί τε καταστάσεως ἄλλης τῶν ῥωμαϊκῶν πραγμάτων, καὶ περὶ τῆς καισαρίσσης, ὅπως οἴκαδε ἀναγκάσειε ταύτην ἐπανιέναι. τότε τοίνυν ἀπεστάλην κἀγὼ πρέσβυς πρὸς Κράλην σύν τε ἄλλοις καὶ τῷ ἀδελφῷ αὐτῆς, δι' ἃς ἔφθημεν εἰρηκότες αἰτίας. ἐπειράθημεν δὲ οὐκ ὀλίγων ἐν τῇ ὁδῷ τῶν δεινῶν, φήμης τε μελλούσης σκυθικῆς ἐφόδου διατρεχούσης, καὶ θορυβούσης τὴν Θρᾴκην, καὶ διωκούσης ἐκ τῆς χώρας ἐς τὰ φρούρια τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τοὺς οἴκους ἐρήμους ποιούσης, ἐφ' ὧν ἑσπέρας ὅτι εἴη, καταλύειν ἡμᾶς ἐχρῆν, καὶ τὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ μόχθον ἀποτρίβεσθαι. καὶ τὰ μὲν ἄχρι Στρυμόνος συμπεπτωκότα ἡμῖν ἐῶ. ἐκεῖσε μὲν γὰρ γενομένοις, ξυνηνέχθη τι καὶ παθεῖν ἡμᾶς πλέον, ἀκοῆς μάλιστα πάντων ἄξιον, ὁπόσα λύπης καὶ γέλωτος φέρει σπουδὰς ἐν ἀνθρώπου ψυχῇ. ἀβουλίᾳ γάρ τοι τοιᾷδε χρησαμένοις ὁποίᾳ καὶ Δημοκρίτου μάλα τοι γελῶντος δέοιτ' ἄν, ἐς τοιοῦτον συνηλάθη κίνδυνον ἡμῖν τὰ ἡμέτερα, ὁποίου καὶ Ἡρακλείτου μάλα γέ τοι δακρύοντος δέοιτ' ἄν. ἴσασι γὰρ ἅπαντες πεζοῖς καὶ ἱππόταις ἀνδράσιν ἄπορον ὄντα Στρυμόνα τὸν ποταμόν, ὅτι καὶ μέγιστος ἐπιπέφυκεν ὁπόσοι Θρᾴκην καὶ Μακεδονίαν τέμνοντες, ἐς τό τε Ἑλλήσποντον καὶ αἰγαῖον ποιοῦνται τὰς ἐκβολάς. τίκτουσι γὰρ αὐτὸν τὰ ὑπερκείμενα μέγιστα ὄρη, ἃ κατὰ τὸ συνεχὲς παρατείνει μέχρι τοῦ Ἰονίου πελάγους, ἐκ τοῦ Πόντου ἀρξάμενα τοῦ Εὐξείνου. ὁρίζοντα μὲν πρὸς μεσημβρίαν καὶ νότον ἄνεμον, Θρᾴκην καὶ Μακεδονίαν, πρὸς δ' ἄρκτους τάς τε Μυσῶν χώρας καὶ ποταμὸν τὸν Ἴστρον, ὃς καὶ αὐτὸς μέγιστος ὢν ἢ πάντες ὅσοι τὴν σκυθικὴν ἐπίασι, πέντε στόμασιν ἐς τὸν Εὔξεινον ἐκδίδωσι πόντον. τοῦτον οὖν τὸν Στρυμόνα, ἐκ τοιούτων πηγῶν ἀνίσχοντα, καὶ οὕτω βαθυδίνην γιγνόμενον, ἀκατίῳ ἔν τινι πάνυ σμικρῷ διαπεραιούμενοι, καθ' ἕνα ποτὲ ἢ καὶ σὺν τρισὶν ἐνίοτε, ξὺν τοῖς ὑποζυγίοις αὐτοῖς, πολλήν τινα τῆς ἡμέρας κατηναλώκαμεν. ὁ γὰρ τῶν ὑποζυγίων καὶ ἡμῶν αὐτῶν ἀριθμὸς, ἐς τὸ διπλάσιον ἢ καθ' ἑπταπλάσιον δεκάδα ἦν ἀνηγμένος. ὁ δ' ἥλιος τὸ ἡμέτερον παραλλάξας μεσημβρινὸν, ἤ τε δύσιν ὁρίζοντα τὸν ἑσπέριον ἦν. καὶ δέον ὂν σκηνῶν χρήσασθαι, καὶ καταλύειν αὐτοῦ που, ἡμεῖς δ' ἁμαρτόντες, ὁδοῦ ἔτι εἰχόμεθα, ἐλπίσαντες πάντως καταγωγίοις ἀπαντήσειν αὐτίκα ἐντεῦθεν, πρὶν ἢ πεντεκαίδεκα σταδίων ἔχειν ἀνύσαι τὸ πρόσω ὁδόν. ἦν δὲ ἄρα τὰ τῶν ἐλπίδων οὐ μάλα ἐπιτυχῆ.

ἐφόδοι

ἔφοδοι γάρ τινες λῃστρικαὶ συνεχεῖς γενόμεναι πρὸ μακροῦ τάχιστα τὸν τόπον ἐρημὸν ἐκεῖνον καὶ ἀτριβῆ πεποιήκεισαν. καὶ μέν τοι καὶ ἐφερόμεθα καθάπερ τινὲς πλανῆτες, θεῷ τε καὶ ἀδήλοις ἐλπίσι τὰ ἡμέτερα ἀναρτήσαντες. νὺξ δ' ἤδη τούτοις ἐπῄει. δέδυκε μὲν γὰρ ὁ ἥλιος, σκιόωντό τε πᾶσαι ἀγυιαί. ἡ δὲ σελήνη ἀπῆν· ἤδη γὰρ τὸ περίγειον τοῦ ἑαυτῆς τὸ δεύτερον ἄρτι ἐληλυθυῖα ἐκκέντρου, καὶ περὶ τὸ τετράγωνον τῷ ἡλίῳ γινομένη σχηματισμόν, οὐ μάλα ἀκρονύκτους ἡμῖν ἐβούλετο χαρίζεσθαι τὰς αὐγάς. ταύτῃ τοι καὶ ᾔειμεν διὰ παχυτάτου τοῦ σκότους, καθάπερ οὓς διὰ τοῦ Ταινάρου τὰς εἰς ᾅδου καθόδους ποιεῖσθαι φασίν, ἢ τὰ ὑπόγεια Τροφωνίου μαντεύματα. προσετίθετο γὰρ τῇ ἀσεληνίῳ ἐκείνῃ νυκτί, καὶ ἡ τῶν κυκλούντων λόφων σκιά. αἱ γὰρ σφῶν ὑπερβολαί, περὶ τοσοῦτον τὸν οὐρανὸν τὴν θέαν ἡμᾶς ἀφῃροῦντο, παρ' ὅσον οὐδ' ἄστροις τὸ θρυλλούμενον τεκμαίρεσθαι σαφῶς τῆς δυστυχοῦς πορείας εἴχομεν ἐκείνην. αὐτὰρ ἔμοιγε κατεκλάσθη φίλον ἦτορ, οὕνεκά μοι ἰγνύαι ἔπαει, δολιχὴν ὁδὸν ἀργαλέην τε. λόχμαις γὰρ ἐντυγχάνομεν πάνυ δασείαις, καὶ ἀνωμάλως συχνοὺς κατ' ὀλίγον ἐχούσαις λόχους καὶ φάραγγας. ὅτι δὲ καὶ ἐν τοσοῦτον ἀμελῶς εἴχομεν, ἐς τὸ δαψιλὲς διαρρηγνυμένων τῶν ἡμετέρων τῶν τε πεδίλων τῶν τε χλαμύδων ταῖς τῶν ἀκανθῶν ἀνθολκαῖς, ὥστε καὶ τὰ τῶν ὄψεων αὐτῶν ἐδεδίειμεν, συχνοῖς καὶ ἀλληλοπαλλήλοις τοῖς τῶν ἀκροδρύων βοστρύχοις χρώμενοι, πολεμίοις τῶν ἡμετέρων προσώπων. καὶ μέν τοι καὶ ἀμελήσαντες ἡνιῶν τε καὶ ῥυτήρων οἷς τοὺς ἵππους ἰθύνομεν, σκέπην ἐποιούμεθα τὰς χεῖρας τῶν ὄψεων. τῶν γε μὴν ἑπομένων θεραπόντων, οἷς οὐδὲ παντάπασι τῶν ἐπιόντων ἔμελε φόβων, ἦσαν οἳ φωναῖς ἐχρῶντο καὶ μέλεσι τραγικοῖς· ᾖδον δ' ἄρα κλέα ἀνδρῶν, ὧν οἷον κλέος ἀκούομεν, οὐδέ τι ἴδμεν. αἵ τε περὶ ἡμᾶς φάραγγες καὶ ὅσα μεταξὺ κοῖλα τῶν περιξ ὀρῶν, περιλαμβάνουσαι τὴν κραυγήν, καὶ ὥσπερ ἔμψυχοί τινες ἀκήρατον φυλάττουσαι ταύτην καὶ ἀπαθῆ, καὶ τῶν ἄρθρων ὁμοίως ἔχουσαν, κατὰ διαδοχὴν δὴ αὐτὴν ἦχον ἀντεφώνουν, ὥσπερ ἐν ταῖς χορείαις ἑπόμεναι καὶ αὗται, καὶ ἀντᾴδουσαι πρὸς τὸ τοῦ μέλους ἐνδόσιμον. ἐγὼ δ' ἐν τούτοις ἀναφέρειν ἐπειρώμην τὸν λογισμόν, καὶ μὴ συχνοῖς περιαντλεῖσθαι τοῖς φόβοις. ὁ δ' οὐκ ἐπείθετο, ἀλλὰ δῆλος ἦν ὑπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀκαιρίας ἀφιστάμενος λοιδορεῖν, αὐτός τε ἐφ' αὑτοῦ συχνὰ ἀναστρέφων, λόχους καὶ λωποδύτας ἀνεκύκλει, καὶ ἄνδρας αἱμάτων, μή πως ἐξ ἀφανοῦς ἐπιπεσόντες ἔργον ἡμᾶς ἀποφήνωσι ξίφους. οὐκοῦν ἀλλ' ἐν τούτοις ὄντων ἡμῶν, ἐξαίφνης ἀνίστανταί τινες ἄνδρες τῶν ἐκεῖσε πετρῶν καὶ φαράγγων, μελαίνας ἐσθῆτας τινὰς περικείμενοι, αἵ εἰσιν ἐξ ἐρίων καὶ κωδίων ἅττα ποτὲ ζώων ἀπεδύσαντο οἷς δήπου γ' ἐχρῆν, ἄντικρυς δαιμόνια φάσματα, πλὴν οὐ κατάφρακτοί τινες ὁπλῖται, ὅτι μὴ καθάπαξ ψιλοί. καὶ ἀγχέμαχά τινα ὄργανα ταῖν χεροῖν οἱ πλείους ἔχοντες, ὅσα ἐν λόγχαις εἰσὶ καὶ πελέκεσιν. ἦσαν δ' οἳ καὶ ὅσα ἐν πετροβόλοις. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐκπλήξει καὶ δέει καθυπέβαλον τὰ ἡμέτερα. πῶς γὰρ οὔ; ἐν τόποις ἀλλοξίοις ὄντων, καὶ ἀωρίᾳ τοιᾷδε, καὶ γλώσσῃ πρὸς τούτοις οὐχ ἡμετέρᾳ χρωμένων. Μυσῶν γὰρ ἄποικοι τῶν ἐκεῖσε προσοικούντων εἰσὶν ἀρχῆθεν οἱ πλείους, καὶ τοῖς ἡμῖν ὁμοφύλοις ἀναμὶξ τὴν δίαιταν ἔχοντες. ἔπειτα ἀναφερόμεθα, καὶ ἑαυτῶν ἐγιγνόμεθα αὖθις. ἠσπάζοντο γὰρ ἡμᾶς ἐκεῖνοι τῇ σφῶν διαλέκτῳ προσηνῶς τε καὶ ἱλαρῶς, καὶ οὐδὲν οὐδαμῇ λῃστρικὸν ἐπεδείκνυντο· εἴτε πρὸς πολλοὺς ἡμᾶς ὀλίγοι καὶ βραχεῖς τινες ὄντες αὐτοί, οὐκ ἀξιομάχους σφᾶς αὐτοὺς κρίναντες τὴν μοῖραν ἀντίπαλον καταστῆσαι· εἴτε καὶ θεοῦ κωλύσαντος, ὃ καὶ μᾶλλον τίθεμαι, καὶ πολλῷ δὴ θατέρου. οἱ μὲν γὰρ ὄντες ἐγχώριοι, καὶ τοῖς ἐκεῖσε προλοχίζειν ἐνέδραις εἰθάδες, πρὸς ξένους ἡμᾶς ἐν οὕτω ζοφώδει τῇ ὥρᾳ, καὶ ἅμα τὸ τῆς ὕλης συνηρεφὲς σύμμαχον ἄμαχον ἔχον

nam prædonum continentes incurſiones locum illum paulo antè celeriter uaſtum & deſertũ effecerant. Proinde uelut errones quidam, rebus noſtris Deo incertæq; ſpei cõmiſſis, uagabamur. Occubuerat ſol, tenebrę operiũt omnia, luna abeſt. modò enim alterũ ſuũ circa terrã eccentricum prætergreſſa, quadratoq; radio ſolem intuẽs, parum nos ſuo lumine iuuabat. Quare in denſiſsimis tenebris, ut ij qui per Tænarum ad inferos deſcẽdere, aut Trophonij antrum ſubire perhibentur, ambulamus. Nam ad illunem noctẽ etiã tumulorum in circuitu umbræ accedebant, quorum uertices cœli conſpectũ ita nobis eripiebant, ut infelix iter ne ſtellarũ quidem obſeruatione regere poſſemus. Tum uerò animus, q̃d aiunt, in pedes mihi decidit, ob longi itineris difficultatem. In ſaltum enim denſum & inæqualem incidimus, quo cum & ueſtes & calcei noſtri ſentibus & ramis arborum lacerarentur, oculis metuentes, equorũ habenis & flagellis omiſsis, manibus faciẽ conteximus. Noſtri uerò comitatus nonnulli, quid nobis fieret parum curantes, uociferabant, & tragicas cantilenas cantabant, & res geſtas ueterũ heroum (quorũ famam accepimus, ſed certi nihil habemus) celebrabant. At fauces & conualles in quibus hęrebamus, repercuſſa uoce à circumiacentibus montibus, uelut alternis reſpondebant, ut in choreis fieri ſolet. Quãuis autem meipſum confirmare uellem, ac recipere animum ſtuderem: facere tamen non poteram quin uiam execrarer, & ſubinde inſidias, latrones, ſicarios expectarem, qui ex obſcuro nos adorti occiderent. Dum autem in his ſumus, ſubitò uiri quidam ex illis rupibus & cauernis exurgunt, nigris induti ueſtibus è lanis & uelleribus, quæ pecudibus detraxerant, diabolica planè ſpectra: ſed non armati erant, niſi haſtis & bipennibus, plerique ſine thoracibus & galeis. Erãt etiam qui fundas & arcus geſtarent. Ac principiò quidem fieri non poterat, quin noſtris & intempeſta nocte, & ignotis in locis terrorem incuterent, præſertim cum noſtra lingua haud uterentur. Illius enim loci incolæ plerique Myſorum coloni ſunt, & communi cum noſtris popularibus uictu utuntur. Deinde recepimus animos, & ad nos redijmus. Nam ſua lingua nos comiter & hilariter ſalutabant, nec quicquam infeſtum & latrocinij ſimile præ ſe ferebant, ſiue quòd pauci cum multis congredi non audebant: ſiue Deo ita gubernante, quod & probabilius altero mihi uidetur. Cum enim ibi habitarent, & in ijs præcipitijs inſidias collocare conſueſſent, & ſyluæ denſitate plurimùm iuuarentur: obſcura nocte

Periculum latronum.

nocte nobiſcum, qui peregrini eſſemus, ut uidentes cum cæcis pugnaſſent. Sed tamen cum eos reſalutaſſemus (erant enim nonnulli è noſtris, ſermonis eorum non planè rudes) cur ibi degerent, hanc cauſam paucis afferebant: ſe cuſtodes eſſe uiarum, ad propulſandos eos qui finitimos agros clàm infeſtare uellent. Cum iam tertia noctis pars effluxiſſet, ut è quibuſdam ſtellis, quæ ſupra capita erant conijciebamus, latratum canum procul audiebamus, qui nos tantum non inuitabant, & pagum frequentem eſſe oſtendebāt, in quo feſſi de uia ſi non abundè, at quantum ſatis eſſet refici poſſemus. Quò cum properè perueniſſemus, alij alibi diſperſi, diuerſoria intrauimus, ueluti è tempeſtate & naufragio in portum utcunque eluctati. Quod ſi eſurienti quiuis panis ſuauis eſſe dicitur: nobis tum in cineribus uolutari ſuaue & humanum uidebatur. Poſtero die in itinere exacto, op-

Strumitza. pidulum Strumitzam intrauimus, quod penè ſupra nubes eminet, adeò prærupto & excelſo monti impoſitum, ut homines in propugnaculis ſedentes, è ualle ſuſpicientibus auiculæ uideantur. Ibi ſacrum Paſcha, moleſtè id quidem, & præter ueterem noſtram conſuetudinem, ſed tamen celebrauimus. Ibi enim omnis doctrina, rythmi & Muſica ſacræ hymnodiæ pro nugis habetur: quippe cum oppidani barbara ferè lingua utantur, & ijs ſint moribus qui aratrum & ligonem in primis deceant. Canebant illi quidem, ſed ſine ulla arte, ſine ulla concinnitate, ut lupos aut canes ululare diceres. Ibi cum toto die conſiſteremus, partim ſolennitatis, partim acquieſcēdi cauſa, è mœnibus tanquam nubibus in ſubiectam uallem proſpectantes: quùm alia quæ in feſtiuitatibus fieri ſolent, tum choreas uirorum, adoleſcentum, puerorum ſpectamus, ne omnis feſtiuitatis expertes eſſemus: & multo quidem iucundius, quàm Spartani ſua Hyacinthia, aut Athenienſes ſua Iouialia, cum eis illa feſta in agro ſuburbano celebrare uiſum fuerit. Vt enim ijs magis delectaremur, in cauſa erat pietas: & quod peregrè & à noſtris remoti, uelut in uaſto pelago in inſulam perueniremus, ubi omnia iucundiora uidentur quàm reuera ſunt. Tertio inde die

Scopia. Scopia peruenimus, Triballorum oppidulū,

Axius. quod ab Axio flumine alluit̄, quod poſt Strymonem maximū nobis uidebatur, & iiſdem quibus ille montib. erumpens, ab ipſa quidē origine non tantum, ſed in decurſu montium

Bardarius. multis torrentib. auctum, & nomine in Bardarium mutato, aliquando & quibuſdam in locis nauigabile eſt. Vbi regis, cui Triballi omnes ſumma cum obſeruantia parent, ſocrū cōuenimus, generoſam Cæſariſſam, lugubri

Cæſariſſæ luctus. habitu animi dolorē teſtificantem. Erat enim ob recentē adhuc caſum perturbata: auctoque

τες, τοιαύτην ἅπερ ἐβούλοντο τὴν μάχην ἐπιδεῖξαι ἄν, οἵαν καὶ βλέποντες ἂν πρὸς τυφλούς. ὅμως μέντοι τὴν ὁμοίαν δὴ ἡμῶν καὶ αὐτοὶ πρόσρησιν ἀντειληφότες (ἦσαν γάρ, οἳ καὶ τῶν ἡμετέρων τῆς ἐκείνων γλώττης οὐ πάνυ τοι ἀδαεῖς ἦσαν) τὴν αἰτίαν ἐν βραχεῖ διεῖξαν τῆς σφῶν αὐτόθι διαίτης, ὡς φύλακες εἶεν τῶν ὁδῶν, καὶ ὡς ἀκροβολοῖεν πάντα τινὰ τῶν βουλομένων τὰς ἔγγιστα χώρας ἐθέλοντα λάθρα ληΐζεσθαι. ἤδη δὲ καὶ τὸ τρίτον τῆς νυκτὸς παρερρύη, ὡς ἔκ τινων οἳ ὑπὲρ κεφαλῆς ἦσαν ἀστέρες ἐτεκμαιρόμεθα. ἄρτι δὲ καὶ κυνῶν ὑλακὴ προσέβαλεν πόρρωθεν ἡμῖν, μονονουχὶ προσκαλουμένη, καὶ τὴν φθάσασαν κώμην δεικνῦσα ὡς πολυάνθρωπον, καὶ πόνου πολλοῦ βαπτισθέντας ἀρκοῦσαν ξενίσαι ἀνθρώπους, εἰ καὶ ἥκιστα πάνυ τελέως, ἀλλ' οὖν οὐδὲ παντάπασιν ἧττον ἢ τελέως. ἔνθα δὴ καὶ σπουδῇ προσελάσαντες, καταγωγίοις ἄλλος ἄλλοσε διασπαρέντες ἐχρώμεθα, ὥσπερ ἐκ σάλου καὶ ναυαγίου, ὅτῳ δή ποτε προστυχόντες λιμένι. εἰ δὲ τῷ ἐδωδὴν τῷ πεινῶντι πάντα τινὰ ἄρτον εἶναί φασιν, ἀλλὰ καὶ ἡμῖν τὸ ταῖς σποδιαῖς ἐγκαλινδεῖσθαι, τερπνόν ἤδη τι καὶ φιλάνθρωπον ἐνομίζετο. τῇ δ' οὖν ὑστεραίᾳ πανημέριον ἀνύσαντες πορείαν, ἔς τι γινόμεθα πολίχνιον (ὡς εἰπεῖν) ὑπερνέφελον, Στρούμμιτζαν οὕτω πως ἐγχωρίως καλούμενον, ὑψηλῷ τῷ ὄρει ἀπειλημμένον, ὥστε τοὺς ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων καθημένους ἀνθρώπους ὀρνίθων τισὶν ἐοικέναι, εἴ τις κάτωθεν ἐκ τοῦ πεδιάδος ὁρῴη. ἐνταῦθά γε μὴν καὶ τὸ θεῖον ἐπετελέσαμεν πάσχα, ἀνιαρῶς μὲν καὶ παρὰ τὴν ἀρχῆθεν ἡμῖν συνήθειαν, ἐπετελέσαμεν δ' οὖν. λῆρος γὰρ τοῖς ἐκεῖ παιδεύσεις ἅπασαι, καὶ ῥυθμοὶ καὶ μουσικὴ ἐμμελὴς ἱερᾶς ὑμνῳδίας, βάρβαρον ἠσκηκόσι γλῶτταν ὡς τὰ πολλά, καὶ ἤθη μάλα γέ τοι δίφυσι προσήκοντα σκαπάνῃ. οὐ γὰρ μιξοβάρβαρον μέν, εὔρυθμον δὲ τὸν ἦχον προὔφερον, ἵνα τις ἦν καὶ αὐτοὺς ὥσπερ οἱ μιξολύδιοι, ἢ εἰ δεῖ λέγειν οἱ μιξοφρύγιοι, ἀλλ' ὅλον ἐσχηματισμένον ἦν ὄρθιον, καὶ ὁποῖον ἂν οἱ νομάδων ᾄσαιεν παῖδες, ὁπότε πρὸς τὰς ῥαχίας καὶ τὰς νάπας τὸ ποίμνιον ἄγοιεν, ὥρᾳ ἐν εἰαρινῇ, ὅτε πελάγους ἄγγελοι δύοι. ἐπεί γε μὴν κατὰ χώραν αὐθημερὸν ἐμείναμεν τῇ τε ἑορτῇ νέμοντες τὰ καθήκοντα, καὶ ἡμῖν μέρος αὐτοῖς καὶ ῥᾳστώνης ἐκ τῶν τειχῶν προκύπτοντες ἄνωθεν, ὥσπερ ἐκ νεφελῶν πρὸς τὴν πεδιάδα, τά τε ἄλλα ὁπόσα ταῖς πανηγύρεσιν ἐπικρατοῦσι γίνεσθαι ἑωρῶμεν, καὶ δὴ καὶ χορείας παντοδαπὰς ἀνδρῶν ἐφήβων τε καὶ ὅσοι ἥβης ἐλλιπεῖς. καὶ τοῦτο παρέσχεν ἡμῖν ἡ τοιαύτη πανήγυρις, ἀντ' ἄλλης ἀνέσεως καὶ τρυφῆς, πολλῷ γε ἥδιον ἢ Ἀθηναίοις καὶ Σπαρτιάταις, ὁπότε γε ἐν προαστείῳ ἐπινεῖλεν πρὸ τοῦ ἄστεος, τοῖς μὲν τὰ διάσια, τοῖς δὲ τὰ ὑακίνθια. ἦν γὰρ ἡμῖν κομιδῇ συμμαχούμενον τὸ μᾶλλον * ἐκείνων ἥδεσθαι τό τ' εὐσεβές, τό τ' ἐν ὅροις ὑπερορίοις ἀπηρτημένους, καὶ τῶν οἰκείων ὄντας ἐκδήμους, ἐντυχεῖν καθάπερ ἤδη μεγάλου πελάγους οἷα δή τινι νήσῳ. ὁπότε καὶ τὰ τῆς εὐφροσύνης ὁποῖά γε εἴη, πολλῷ πολλαπλάσια φαίνεται, ἢ περ ὄντως ἐστί γε τὸ ὄν. ἐκεῖθεν δὲ τριταῖοι ἐς τὸ τῶν Σκοπίων πολίχνιον καταλύομεν ἐν ὅροις ἤδη τῶν Τριβαλλῶν. οὗ παραψαύοντα καὶ τὸν Ἄξιον τεθεάμεθα ποταμόν, ὃς μετὰ Στρυμόνα μέγιστος ἡμῖν ἔδοξεν, ἐξ ὀρῶν τῶν αὐτῶν ἐκείνῳ ῥηγνύμενος. οὐ τοσοῦτος δ' ὢν ἐκ πηγῶν εὐθύς, ἀλλ' ἐν τῷ κάταντες ἰὼν καὶ ἄλλοις χειμάρροις τὸ ῥεῦμα κοινούμενος, καὶ ἐς Βαρδάριον μετατιθέμενος τοὔνομα, ἤδη καὶ ναυσιπόρος ἐνίοτε καὶ ἐνιαχοῦ καθίσταται. ἐνταῦθα καὶ τῇ τοῦ ῥηγὸς ᾧ Τριβαλλοὶ πάντες ὑπόκεινται καὶ οἱ μάλα ὑπείκουσι, τῇ πενθερᾷ ἐντυγχάνομεν τῇ εὐγενεῖ Καισαρίσσῃ, σύμβολα τῆς ἔνδον ὀδυνωμένης ψυχῆς τοὺς προφανεῖς περικειμένῃ χιτῶνας. ἦν γὰρ ἤδη νεαρῷ καὶ ἀκμάζοντι συγκεχυμένη τῷ πάθει, ᾧ καὶ πάντων πλείστην

* ἐκαίροις

πλείστην ἤδη καὶ τῶν ἡμῶν βίας τῇ ῥοπῇ διδοῦσα, ὅλη τῶν θρήνων καὶ τῶν δακρύων αὖθις ἐγίγνετο, συχνὰ ἐπιβοωμένη τὸν σύζυγον καίσαρα, τὸν πολλῶν βασιλέων συγγενῆ, τὸν καλόν, τὸν χρυσοῦν, τὸν γλυκύν, τὸν πᾶσιν ἀγαθοῖς περιβρίθοντα, θάλασσαν εἶχε συμφορῶν τὴν καρδίαν, καὶ πηγὰς δακρύων τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ὅλην κατεβάπτιζεν ἑαυτὴν τοῖς τῶν θλίψεων κύμασιν ἐν γῇ ἐρήμῳ καὶ ἀλλοτρίᾳ, καὶ ἐπὶ ποταμοὺς (ὡς εἰπεῖν) Βαβυλῶνος, ἔρημος φίλων, γονέων, συγγενῶν, ἔσχατον ὁμοφύλων ἀνθρώπων, πάντων ὁμοῦ τῶν ὅσα δ᾽ ἐξίστησι ψυχήν, κατηγωνισμένην ὑπὸ σφοδρᾶς ἀθυμίας, ἵνα τί (λέγουσα) δίδοται τοῖς ἐν πικρίᾳ φῶς, ζωὴ δὲ ταῖς ἐν ὀδύναις ψυχαῖς; ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ἑπόμενα λέγουσα, ἐσπάραττε τὰς παρειάς, καὶ ῥύακας ἐντεῦθεν αἱμάτων ἐτρύγα ὄνυξι, μονονουχὶ καὶ τὰς ἀψύχους ἐκείνας φύσεις εἰς θρήνους καὶ δάκρυα. ἐντεῦθεν λόγοις ἡμεῖς ἐπερρώμεθα παραμυθητικοῖς, καθάπερ ὕδατι τῶν ὀδυνῶν σβεννύειν τὴν φλόγα, ἔνθεν μὲν ὁ πάντ᾽ ἄριστος αὐτῆς ἀδελφός, ἐκεῖθεν δ᾽ οἱ συμπρέσβεις, καὶ νῦν μὲν ἐγώ, νῦν δ᾽ αὐτῶν ἕκαστος, νῦν δ᾽ ὁμοῦ πάντες· ὥστε καὶ ἀναφθέγξαι ὀψὲ πεπείκαμεν ταύτην, οὐ τελείως μέν, οὐδ᾽ ὡς μάλα ἡμῖν δι᾽ ἐφέσεως ἦν, πεπείκαμεν δ᾽ οὖν. ἦν γάρ πως καὶ ἄλλως ἡ γυνὴ συνέσεως ἥκουσα ἐπὶ μέγιστον, ὁπόσας ὁ καθ᾽ ἡμᾶς βόσκων τεθέαται χρόνος. ἀλλὰ δὴ καὶ ξυνιδεῖν ὀξύτατα καὶ νοῦν ἐνθέσθαι, εἴ τις ἐν καιρῷ συμβουλεύοι τὰ καίρια, δεινὴ πάντων μᾶλλον. καὶ δὴ καὶ τόθ᾽ ἡμῶν χρωμένων ὁπόσα ἐχρῆν εἰς παραμυθίας λόγον, τοῦ μὲν σπαράττεσθαι καὶ δακρύειν ἐπέσχεν, ἡ δὲ ψυχὴ αὐτῆς ἀπηνήνατο διὰ τὸ τῆς συμφορᾶς ὑπερβάλλον παρακληθῆναι· ἀλλ᾽ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ἐρείσασα τὴν κεφαλήν, ὅλας συνεῖχεν ἐντὸς τὰς αἰσθήσεις, ἐν τοῖς τῆς διανοίας μυστηρίοις. καὶ συχνὰ τὸ εἴδωλον ἐφ᾽ ἑαυτῆς ἀνέπλαττε τοῦ συζύγου, καὶ τὰς προτέρας τύχας ἀνεκύκλου, ὅλη τῶν λογισμῶν ἦν, στρέφουσα τά τε ἄλλα καὶ ὅπως (ὡς εἰπεῖν) ὑπὲρ τὰς κέδρους ὑψωθεῖσα τοῦ Λιβάνου, καὶ ὑπὲρ τὰ κρίνα ἀνθήσασα τοῦ ἀγροῦ, καὶ ἐνευτυχήσασα τῷ βίῳ μᾶλλον ἁπασῶν ὅσαι οἱ ὁμοῦ τραφεῖσαι ἤδη ἐγένοντο· εἶτ᾽ ἀπέρρευσε ταχύ, καὶ τὸ ἄνθος ἐλεεινῶς εἶδε κειρόμενον ἑαυτῆς, ὃ κομιδῇ μαραινόμενον· ταῦτ᾽ ἄρα καὶ βύθιον ἐστέναζε, καθάπερ ἐκ μεγάλης καμίνου τῆς ἔνδον πικρίας καπνοὺς ἀναπέμπουσα ζέοντας καὶ φλογώδεις. τότε δ᾽ οὖν τελευταῖον ἐν τούτοις καὶ ὁ ἡμέτερος διελέλυτο σύλλογος, καὶ ἐφ᾽ ὃ κατέλυεν ἕκαστος ἀπηλλάττομεν. ἡμέραι μεταξὺ παρερρύησαν δέκα, καὶ ἐπειδὴ πλησίον ἤγγιστα διέτριβεν ὁ τῶν Τριβαλλῶν ἄρχων, τἄλλα τῆς πρεσβείας τετελεσμένα παραδοὺς τῶν πρέσβεων ἑνί, καὶ ἀπιέναι κελεύσας, ἧκεν ἅμα γυναικὶ παραμυθησόμενος τὴν αὐτὸς ἑαυτοῦ πενθεράν, καὶ τὸ λοιπὸν τῆς πρεσβείας προσαποδώσων. τουτὶ δ᾽ ἦν, περιπέμψαι ξύν γε κόσμῳ καὶ ὅσα ἀνήκουσα ἐμμελῶς, τοῦτο μὲν καὶ ὡς αὐτοῦ κηδεστήν, τοῦτο δὲ καὶ ὡς μεγάλου βασιλέως νύμφην, καὶ τρίτον ὡς περὶ τὰ καίρια δυστυχοῦσαν· ἃ πάντ᾽ ἐν βραχεῖ διεπεπράχει, ὡς μὲν ἐκεῖνος ἐδόκει καλῶς, τῇ δ᾽ ἀληθείᾳ πολλῷ τοῦ δέοντος ἐνδεῶς. ἀλλ᾽ οἱ πίθηκοι, φασί, πιθηκίζοντες, καὶ οἱ μύρμηκες μυρμηκίζοντες, τὰ σφῶν ποιοῦσιν αὐτῶν. εἰ δὲ μὴ καὶ τὰ ἀετῶν, καὶ ὅσα λεόντων ἔθιμα δύνανται, μηδ᾽ οὐ πρὸς αὐτῶν ἂν ὑπάρχει τουτί, φαυλότητι φύσεως ἀρχῆθεν συντεθραμμένων, καὶ ἀπουσίᾳ τοῦ εὖ τε καὶ τεταγμένως ἡνιοχήσοντος λογισμοῦ. ὁ σοφὸς ἦν ἄρ᾽ ἐκεῖνος, ὃς πρῶτον ἐν γνώμῃ* τόδ᾽ ἐβάστασε καὶ γλώσσῃ δημ-

* τόδε βάσεως

cōſpectu noſtro dolore, tota in lachrymas & lamentationes ſoluitur, crebrò maritū Cæſarem, multorum Imperatorum ſtirpe ortum inclamans, formoſum, aureum, dulcem, omnibus bonis undiquaque refertum. Pectus eius mare calamitatum erat, oculi fontes lachrymarum, totaque mœroris fluctibus mergebatur, in terra deſerta & aliena, & (ut ita dicam) ad flumina Babylonis, deſtituta ab amicis, parentibus, cognatis, popularibus, omnibus denique rebus quæ animum graui triſticia oppreſſum conſolantur. Cur, inquit, in acerbitate lumen datur, & afflictis animis uita? Hæc & id genus alia dicens, laniabat genas, & ſanguinis riuos unguibus eliciebat, tantū non robora & ſaxa ad dolorem & lachrymas commouens. Inde nos conſolando & monēdo ſedare dolorem eius conabamur, hinc optimus illius frater, inde legationis collegæ, nunc ego, nunc legatorum quiuis, nunc uniuerſi: donec tandem effecimus ut reſpiraret, non quidem penitùs, & ut nos optabamus, ſed aliquo modo tamen. Erat enim alioqui prudentiſsima noſtræ ætatis matrona: facileque intelligebat, & animo recōdebat, ſi quis in tempore rectè ſuaderet. Tum igitur nobis quoque, quicquid ad conſolandum pertineret afferentibus, planctum quidem & lachrymas compeſcuit: animus uerò eius ob calamitatis magnitudinem, nullam conſolationem admittebat: ſed capite manui impoſito, omnes ſenſus ad animi penetralia reuocabat, ſæpe mariti ſimulacrum animo ſibi repræſentans, fortunasque ſuas ſubinde reputans, tota cogitationibus fluctuabat, tum alia pectore uerſans: tum ut ſupra cedros Libani exaltata, & lilijs agri pridem floridior, & felicitate omnes æquales ſuas prætergreſſa, ſubitò concidiſſet, floremque ſuum mirabiliter carpi & marceſſere uideret. Ob hæc igitur cum profundis ſuſpirijs gemebat, uelut è magno camino acerbitatis internæ fumos euoluens feruentes & flammeos. Tandem & noſtro conuentu diſſoluto, ſuum quiſque diuerſorium petijt. Diebus interim decē elapſis, cum Triballorū princeps in proximo ageret, reſponſo quale petebatur uni è legatis dato, eoque abire iuſſo, una cum uxore ad ſocrum conſolandam aduenit, legationis reliquū abſoluturus. Id uerò erat, ut Cæſariſſam modeſtè debitaque cum reuerentia, partim ut ſocrum ſuam, partim ut Magni Imperatoris uiduam, denique ut inſigni calamitate affectam comitaretur: quæ omnia exiguo tempore confecit, ut ipſe putabat, pulchrè, ſed reuerà multū infra dignitatem. Verùm, ut prouerbio dicitur, ſimij ſimiorum, formicæ formicarū more ſuas res adminiſtrant. quòd ſi aquilarum & leonū ritu haud poſſunt, id in eorum poteſtate ſitū non eſt, ob primi ortus uilitatem, & prudentiæ cuncta regentis penuriam. Quare ſapiēs ille fuit, qui primus animo cōcepit, & linguā expreſsit,

Crales ſocrum conſolatur.

Innata barbaries morbus incurabilis.

Digitized by Google

expreſsit, ſiue id Thales Mileſius fecerit, ſiue Plato, ſeu potius uterque acceptum alter ab altero: Beatum eſſe ſeſe, qui non barbarus, ſed Græcus natus eſſet. Nam & mihi aliquid haud diſsimile, ipſa experientia edocto, in mentem uenit. Sed ne longum faciamus, illuc nobis redeundum eſt. Cum enim in reditu unius diei iter progreſsi eſſemus, diſceſſimus. Cæſariſſam enim urgebat neceſsitas unà cum ceteris eundi Theſſalonicam, ut extrema coniugis mandata exequeretur. In extremo enim ille ſpiritu mandarat, ut ſuum cadauer in eam urbem perferretur. Me uerò cum certis mandatis quamprimùm Byzantium ire iuſsit, Triballo quodam adiuncto, qui nobis per aſperas uias ducendo moleſtum effecit reditum.

DE ALTERO IVNIORIS *Imperatoris coniuge.*

HOc tempore cum Alemanna Irene iunioris Imperatoris uxor abſque liberis deceſsiſſet, alterā è Langobardia accerſit, quā mutato nomine Annam appellauit: ex eaque liberos ſuſcepit, ut orationis progreſſu dicemus. Sed cum aliquando in Cherſoneſo uenationib. uacaret, accidit ut LXX Turci naufragio facto in litus eijcerentur: qui ſatellitibus Imperatorijs longo tempore fortiter reſtiterunt, adeò ut priuſquam ibi occiderentur, non Romanos modò multos, ſed Imperatoris etiam pedem uulnerarent, cuius ictus dolore diu eſt conflictatus. Iiſdem temporibus, cum Orientalia negligerentur, pleræque urbes & prouinciæ Bithyniæ ſunt à Turcis ſubactæ. Eſt & Pruſa fame domita. Hoc etiam tempore Manichæorum doctor, uir prudens, cum prudentioribus factionis ſuæ ad orthodoxam noſtram Eccleſiā ſe contulit: qui ſectę ſuę ritibus ex animo abiuratis, ſacrum baptiſma ſuſceperunt. Vellem equidem & ſectæ illorum dogmata hoc loco referre, ut lectoribus riſus materiam præberē: ſed cum ea ab alijs ante nos expoſita & refutata ſint, nos uerò ad abſoluendam hiſtoriam feſtinemus, his omiſsis illuc redeamus.

Andronicus iunior à Turcis uulneratus.

Bithynia à Turcis occupata.

DE PRODIGIIS QVAE *Imperatricis urbis captiuitatem præceſſerunt.*

OBſeruatu dignæ ſunt impendentium malorum prædictiones. Prodigia enim ſtatim anni initio apparuerunt, quæ ſatis oſtenderent, eo anno inſtare calamitatem. Nam incipiente ſexies milleſimo octingenteſimo & trigeſimonono, Calendis Septembris luna prorſus obſcurata eſt. Cuius initium adhuc noctu cœpit, durauitque donec

Eclipſis lunæ.

διεμυθολόγησεν, εἴτε Θαλῆς ὁ Μιλήσιος ἦν, εἴτε Πλάτων ὁ ἀρίστων, εἴτε καὶ ἄμφω, παρὰ θατέρου θάτερος ἐκδεξάμενος, τὸ γ' ἑαυτὸν μακαρίζειν ἐνθύμιος, ὅτι μὴ βάρβαρος, ἀλλ' Ἕλλην γεγένηται. ἰδοὺ γὰρ κἀκείνοις ὁμόστοιχα λέγειν ἔπεισι κἀμὲ, βέβαιον τὸν νοῦν ἐκ τῆς πείρας ξυνειλοχότα. ἀλλ' ἵνα μὴ διατρίβωμεν, ἐπανιτέον ἡμῖν ἐκεῖσε δεῦρο. ἐπειδὴ γὰρ ἐπανόδου ἤδη ἡμεν ἡμμένοι, ἡμέρας διηνυκότες ὁδὸν, εἶτα ἀπαλλαττόμεθα. τῇ μὲν γὰρ τῇ καισαρείσσῃ σφόδρ' ἀναγκαῖον ἦν τὴν ἐν Θεσσαλονίκῃ ὁμοῦ τοῖς ἄλλοις ἰέναι, ὡς ἂν τὰς τελευταίας ἐπιτελέσειε τοῦ ἀνδρὸς ἐντολάς. φθάνει γὰρ ἐκεῖνος ἐπ' ἐσχάταις τοῦ βίου πνοαῖς ἐπισκήπτων, ἐντός που τῆς εἰρημένης μετακομισθῆναι οἱ πόλεως τὸν νεκρόν. ἐμὲ δ' αὐτὴ τῶν κατὰ βούλησιν ὅσα οἱ πρὸς βουλήσεως ἦν ἀναθεῖσα, ὅσον τάχος τὴν ἐς Βυζάντιον αὐτόθεν ἀφῆκε, δοῦσα καὶ ὅν τινα δὴ Τριβαλλῶν· ὃς διὰ τραχείας τινὸς ἡμᾶς ἀγαγὼν, ἀνιαρὰν ἡμῖν προὐξένησε τὴν ἐπάνοδον.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΓΥΝΑΙκὸς τοῦ νέου βασιλέως.

ΕΝ τούτῳ τῷ χρόνῳ, τελευτησάσης ἄπαιδος τῆς ἐξ Ἀλαμανῶν ἐλθούσης τῷ νέῳ βασιλεῖ γυναικὸς Εἰρήνης, μεταπέμπεται δευτέραν ἐκ Λαμπαρδίας, ἣν καὶ μετωνόμασεν Ἄνναν. μεθ' ἧς καὶ παίδων ἐγεγόνει πατὴρ, ὡς ἐρεῖται προϊοῦσιν ἡμῖν. ἀσχολουμένου δέ ποτε τοῦ βασιλέως περὶ τὰ κυνηγέσια περὶ Χεῤῥόνησον, συνέβη ναυαγίῳ χρησαμένους ἑβδομήκοντα Τούρκους, ἐκριφῆναι περὶ Χεῤῥόνησον καὶ αὐτοῦ. οἳ δὴ καὶ ἀντέστησαν τοῖς περὶ τὸν βασιλέα μάλα τοι ἰσχυρῶς πολεμοῦντες μέχρι πολλοῦ, ὥστε πρὶν ἐκεῖ τελέως ἅπαντας κατακοπῆναι, οὐ μόνον πολλοὺς τῶν Ῥωμαίων τοῖς βέλεσιν ἐτραυμάτισαν, ἀλλὰ καὶ τὸν πόδα τοῦ βασιλέως, ὡς πλείω διαγαγεῖν χρόνον ὀδυνώμενον ἐκ τῆς τοιαύτης πληγῆς. ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις τῶν ἑῴων ἀμεληθέντων, αἱ πλεῖσται πόλεις καὶ χῶραι τῆς Βιθυνίας ὑπὸ τοῖς Τούρκοις ἐγένοντο. ἑάλωκε δὲ καὶ ἡ Προυσαέων τῷ λιμῷ πολιορκηθεῖσα πόλις. προσῆλθε δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ τῇ καθ' ἡμᾶς ὀρθοδόξῳ ἐκκλησίᾳ, καὶ ὁ τῶν Μανιχαίων διδάσκαλος, συνετός ὢν ἀνὴρ, καὶ τοὺς συνέσει διαφέροντας τῆς αἱρέσεως τῶν ἐπαγόμενος. οἳ δὴ καὶ πάσῃ προθέσει ψυχῆς ἐξομοσάμενοι τὰ τῶν ὁμοφύλων ἔθιμα, τὸ θεῖον ἐδέξαντο βάπτισμα. ἐβουλόμην καὶ τὰ τῆς αἱρέσεως αὐτῶν ἐν τῷ παρόντι διεξελθεῖν δόγματα, ἵνα τοῖς ἀκούουσι γέλως εἴη· ἀλλ' ἐπειδήπερ αὐτά τε ταῦτα πολλοὶ πρὸ ἡμῶν βίβλοις ἐντεθείκασι, καὶ ἀντιῤῥητικοῖς ἐχρήσαντο κατ' αὐτῶν λόγοις, ἡμεῖς δ' αὖ σπουδὴν πρὸς τὴν παροῦσαν χρήσασθαι ἱστορίαν προὐθείμεθα, ταῦτα παρέντες, ἐκεῖσε ἐπανερχόμεθα.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΡΟ ΤΗΣ ΑΛΩσεως τῆς βασιλευούσης γεγονότων σημείων.

ΠΑρατηρῆσαι δ' ἄξιον, τὰς τῶν μελλόντων προαναφωνήσεις. σημεῖα γὰρ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ἔτους εὐθὺς φανῆναι συνέβη, ἱκανὰ τὴν ἐν τῷ αὐτῷ ἔτει παραστῆσαι γενησομένην κάκωσιν. ἀρχομένου γὰρ τοῦ ἑξακισχιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ τριακοστοῦ ἐνάτου ἔτους, εὐθὺς τῇ πρώτῃ τοῦ Σεπτεμβρίου ἡμέρᾳ, γέγονε τελεία τῆς σελήνης ἔκλειψις. ἧς ἡ μὲν ἀρχὴ τῆς ἐκλείψεως γέγονεν ἔτι νυκτὸς οὔσης· τὰ δὲ ἑξῆς τοῦ παντὸς ἐκλειπτικοῦ πάθους μέχρι τοῦ τῆς ἀνακαθάρσεως τέλους, γέγονεν ἀνα-

Digitized by Google

τέλλοντος μὲν τοῦ ἡλίου, τῆς δὲ σελήνης ὑπὸ γῆν καλυφθείσης. προανεφαίνετο δὲ τὸ σημεῖον δόλους λαθραίους μὲν, οὐκ ἀνυπόπτους δὲ, ὑπὸ συγχύσει μεγάλῃ τῶν κοινῶν συσκευαζομένους πραγμάτων. περὶ δὲ τετάρτην ὥραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας, τῶν θείων εἰκόνων κατὰ τὸ πάλαι κρατῆσαν ἔθος συναθροισθεισῶν ὁμοῦ τῷ βασιλεῖ καὶ πατριάρχῃ καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσιν ὑπὸ τὸν πορφυροῦν κίονα, ἐφ᾽ οὗπερ ὁ θεῖος ἵδρυται σταυρὸς, καὶ τῆς ἱερᾶς τελουμένης ὑμνῳδίας, χοῖρος ποθὲν ἐκδραμὼν εἰσεπήδησεν ἐξαπίνης ἐν μέσῳ τῷ τῶν ψαλλόντων χορῷ, πολλῷ τῷ τέλματι βεβρεγμένος· καὶ πολλὰς ἔνθεν κἀκεῖθεν ἀτάκτους περιφορὰς ποιησάμενος, μόλις ἐξῆλθε. καὶ ἐδόκει τοῖς συνετωτέροις σύγχυσιν τῆς τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας μερικήν τινα προσημαίνειν. ἐγένετο δὲ καὶ μετὰ μῆνας ἓξ ἔκλειψις αὖθις τοῦ σεληνιακοῦ φωτὸς, καὶ ἦν τὸ χρῶμα τῆς καλυπτούσης τὴν σελήνην σκιᾶς, διὰ νεφῶδες καὶ μέλαν· καὶ ἀρξαμένη ἀπὸ τῶν νοτίων μερῶν αὐτῆς, ἐκάλυψεν αὐτὴν ἄχρι τῶν δέκα δακτύλων. ὃ δὴ καὶ ἐδήλου τὴν ἀπὸ τῶν νοτίων μερῶν τῆς τῶν ῥωμαίων ἡγεμονίας μετ᾽ ὀλίγον ἄρξεσθαι μέλλουσαν κάκωσιν. ἐφάνη δὲ μετὰ βραχὺ καὶ ἕτερον ἐν οὐρανῷ σημεῖον. περὶ γὰρ σταθερὰν μεσημβρίαν τοῦ ἡλίου τυγχάνοντος, ἐφάνη περὶ τὰ ἑσπέρια μέρη τοῦ οὐρανοῦ, νέφος εἰς τύπον σταυροῦ πολὺν ἐπέχοντος τόπον τοῦ οὐρανίου σώματος, ἐκ λευκοῦ καὶ μέλανος ὥσπερ συγκεκραμένον χρώματος· ἀλλ᾽ ἐπαναληπτέον ἐκεῖθεν.

orto ſole ipſa terram ſubijt. Id oſtentum clandeſtinos ſanè dolos ſignificauit, ſed non planè improuiſos, qui ad magnam publici ſtatus perturbationem concinnarent. Sub quartam porrò eiuſdem diei horam, ſacris imaginibus ueteri more, unà cum Imperatore, patriarcha & pontificibus ad porphyreticā columnam congregatis, cui ſacra crux inſiſtit, cum ſacri hymni canerentur, porcus alicunde elapſus, ſubitò in medium pſallentium cœtum inſilijt, multo cœno inquinatus: & uariè huc atq; illuc uagatus, uix tandem exceſsit. Id prudentioribus confuſionem quandā Chriſti Eccleſiæ, & factionem ſignificare uiſum. Poſt ſemeſtre rurſus luna defecit, colore nubilo & nigro umbræ, lumen eius obfuſcantis: quæ à meridionali eius exorſa parte, eam uſque ad decem digitos obtexit: quod utiq; calamitatem à meridiana Romani Imperij parte imminentem portendebat. Paulo pòſt aliud etiam in cœlo ſignum apparuit. Cum enim ſol in ipſo meridie uerſaretur: in occidente per longum cœli ſpacium nubes crucis imagine apparuit, ex albo & nigro colore ueluti contemperata. Sed res altius repetenda eſt.

Sus religioſa.

Altera lunæ eclipſis.

Nubes crucis imagine

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΓΡΗΓΟΡΑ ῬΩΜΑΙΚΗΣ ἱστορίας λόγος ἔνατος.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΒΙΒΛΙΟΥ θ.

Τὰ αἴτια τῶν τελευταίων δεινῶν.

Ἐπιδημία μιχαὴλ τοῦ τῶν βουλγάρων ἡγεμόνος ἐς διδυμότειχον μετὰ τῆς συζύγου.

Πρεσβεία τοῦ βασιλέως πρὸς τὸν βασιλέα τὸν ἔγγονον αὐτοῦ.

Περὶ μαρκισίου τοῦ υἱοῦ τοῦ βασιλέως.

Δημηγορία τοῦ νέου βασιλέως.

Δημηγορία τοῦ γηραιοῦ βασιλέως.

Συνωμοσία τοῦ πατριάρχου καὶ τινῶν ἀρχιερέων κατὰ τοῦ γηραιοῦ βασιλέως.

Πρεσβεία τοῦ μιχαήλου πρὸς τὸν γηραιὸν βασιλέα.

Περὶ δειμάτων ἐν ὀνείροις φανέντων τῷ μεγάλῳ λογοθέτῃ.

Ἅλωσις τῆς θεσσαλονίκης.

Φυγὴ τοῦ δεσπότου δημητρίου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ πρὸς τὸν κράλην σερβίας.

Περὶ τοῦ ἐν μελενίκῳ νικηφόρου τοῦ βασιλικοῦ.

Περὶ τοῦ ἐν τῷ μαύρῳ ποταμῷ ἐμφυλίου πολέμου.

Περὶ τοῦ βενετικοῦ στόλου.

Περὶ τοῦ στρατοπέδου τῶν βουλγάρων.

NICEPHORI GREGORAE ROMANAE HISTORIÆ Liber nonus.

CAPITA LIBRI IX.

Cauſa extremæ calamitatis.

Michael Bulgarorum princeps unà cum uxore Didymotichum uenit.

Senioris Imperatoris ad iuniorem legatio.

De Marchione Imperatoris filio.

Iunioris Imperatoris oratio.

Senioris Imperatoris oratio.

Coniuratio patriarchæ & quorundā pontificum contra ſeniorem Imperatorem.

Legatio Michaelis ad ſeniorem Imperatorem.

De terribili Logothetæ ſomnio.

De captiuitate Theſſalonicæ.

De fuga Deſpotæ Demetrij ad Cralem Seruiæ.

De Baſilico Nicephoro in Melenico.

De inteſtino bello ad Maurum fluuium.

De claſſe Veneta.

De caſtris Bulgaricis.

De duobus uiris qui Conſtantinopolim prodiderunt.

Ingreſſus iunioris Imperatoris in Conſtantinopolim.

Iunioris Andronici moderatio.

De aui ſupplicatione ad nepotem.

De reuocatione Eſaiæ patriarchæ.

De humano iunioris Imperatoris ingenio.

De Michaelis Bulgari incurſione.

De Magni Logothetæ exilio.

De magni Domeſtici Cantacuzeni prudentia & comitate.

De Imperatoris aduerſus Orchanum expeditione.

De conſtitutione iudicum.

De inſulæ Chij, quam Martinus tenebat, occupatione.

De grauiſſimo iunioris Imperatoris morbo.

Principium ſuſpicionis contra Syrgiannem.

Senioris Imperatoris monachatus.

De ſenioris Andronici cum patriarcha collocutione.

De theſauro in Perſide inuento.

De nouis ſcriptis Byzantium allatis.

De bello Bulgarorum & Triballorum.

De eclipſi ſolis.

De captiuitate atq; interitu Michaelis.

De Bulgaricis oppidulis ab Imperatore captis.

De Alexandri Bulgari principatu.

De ſenioris Imperatoris obitu, & oſtentis quæ eum anteceſſerunt.

Περὶ τῶν προδοτῶν τῆς κωνσταντινουπόλεως δύο ἀνδρῶν.

Εἴσοδος τοῦ νέου βασιλέως εἰς κωνσταντινούπολιν.

Περὶ τῆς χρηστότητος καὶ γνώμης τοῦ νέου βασιλέως.

Δέησις οἰκτρὰ τοῦ γηραιοῦ βασιλέως πρὸς τὸν βασιλέα τὸν ἔγγονον αὐτοῦ.

Περὶ τῆς ἀνακλήσεως τοῦ πατριάρχου ἠσαΐου.

Περὶ τῆς φιλανθρώπου γνώμης τοῦ νέου βασιλέως.

Περὶ τῆς τοῦ μιχαήλου καὶ τῶν βουλγάρων καταδρομῆς.

Περὶ τῆς τοῦ μεγάλου λογοθέτου ἐξορίας.

Περὶ τῆς τοῦ μεγάλου δομεστίκου τοῦ καντακουζηνοῦ συνέσεως καὶ ἱλαρότητος.

Περὶ τῆς κατὰ τοῦ ὀρχάνου ἐκστρατείας τοῦ βασιλέως.

Περὶ τῆς τῶν κριτῶν καταστάσεως.

Περὶ τοῦ ἐπὶ χίον τὴν νῆσον ἔκπλου τοῦ βασιλέως.

Περὶ τῆς τοῦ νέου βασιλέως ἀσθενείας.

Ἀρχὴ τῆς κατὰ τοῦ συργιάννου ὑποψίας.

Ἀπόκαρσις τοῦ γηραιοῦ βασιλέως.

Περὶ τῶν τοῦ πατριάρχου πρὸς τὸν γηραιὸν βασιλέα λόγων, κἀκείνου αὖθις πρὸς αὐτόν.

Περὶ τοῦ εὑρεθέντος θησαυροῦ ἐν περσίδι.

Περὶ τῶν ἐλθουσῶν εἰς βυζάντιον καινοτέρων γραφῶν.

Περὶ τοῦ πολέμου τῶν βουλγάρων καὶ τῶν τριβαλλῶν.

Περὶ τῆς τοῦ ἡλίου ἐκλείψεως.

Ἅλωσις καὶ τελευτὴ τοῦ μιχαήλου.

Περὶ τῶν βουλγαρικῶν πολιχνίων ὧν εἷλεν ὁ βασιλεύς.

Ἀρχὴ ἀλεξάνδρου ἐν βουλγάροις.

Περὶ τῆς τοῦ γηραιοῦ βασιλέως τελευτῆς, καὶ τῶν πρὸ ταύτης θεοσημειῶν.

Aui longeuitas nepoti moleſta.

CVM iunior Andronicus uitam ſenioris in longiſsima extendi ſpacia cerneret, & præ animi puſillitate principatus diuiſionẽ ferre non poſſet, ſed omnem poteſtatẽ in ſe quàm primùm translatam uellet: decreuit ei dolis & technis quibuſdam, aut habitum Imperij, aut unà cum eo ipſam etiam uitam auferre. Itaque omnia ordine, ſine ulla cunctatione inſtruxerunt, quæ ad id conſilium ad exitum perducendum pertinerent.

Ὁρῶντες οἱ περὶ τὸν βασιλέα τὸν νέον ἀνδρόνικον, εἰς χρόνου μῆκος ἐκτεινόμενον ἐπὶ τὸν βίον τοῦ γηραιοῦ βασιλέως, καὶ μὴ δυνάμενοι φέρειν ὑπὸ μικροψυχίας τὸν τῆς ἀρχῆς μερισμόν, ἀλλ' ὅλην τὴν ἐξουσίαν εἰς ἑαυτοὺς μετενεγκεῖν σπεύδοντες, ἐβουλεύσαντο δόλοις τε καὶ πανουργίαις τισίν, ἢ τὸ σχῆμα τῆς βασιλείας αὐτοῦ καθάπαξ ἀφελέσθαι, ἢ μετὰ τοῦ σχήματος καὶ αὐτό γε τὸ ζῆν. καὶ δὴ λοιπὸν ἅπαντ' ἐποίουν ἑξῆς, μηδὲν μελλήσαντες, ὅσα πρὸς τὸ βούλευμα συνεργά τε καὶ ἀνύσιμα ἦσαν.

Περὶ τῆς πρὸς τοὺς Βουλγάρους πρεσβείας τοῦ νέου βασιλέως.

Καὶ πρῶτα μὲν διαπρεσβεύονται πρὸς Μιχαὴλ διαδεξάμενον τὴν ἀρχὴν τῶν ἐντὸς Ἴστρου Βουλγάρων μετὰ τὸν Σφενδοσθλάβου θάνατον, περὶ σπονδῶν βεβαίων καὶ μὴ ῥᾳδίως λυομένων. ὁρῶν γὰρ ὁ νέος Ἀνδρόνικος τὸν κράλην Σερβίας τῷ γηραιῷ βασιλεῖ μάλα προσκείμενον, διὰ τὸ νεωστὶ γεγενημένον περὶ τὴν τοῦ καίσαρος θυγατέρα κῆδος, καὶ δείσας μὴ ἐμποδὼν αὐτῷ περὶ τὰ νέα βουλεύματα γένηται, προστίθεται ὅτε τῷ Μιχαήλῳ, ἅτε καὶ ἐπ᾿ ἀδελφῇ πρὸ βραχέος γαμβρῷ γενομένῳ, ταύτην δὴ λέγω τὴν τοῦ Σφενδοσθλάβου γυναῖκα. ἐγκρατὴς γὰρ τῆς ἀρχῆς τῶν Βουλγάρων αὐτὸν καταστάντα, καὶ πρὸς δευτέρους εὐθὺς ἀποβλέψαι γάμους συμπέπτωκεν. ὅθεν καὶ τὴν προτέραν ἀποβαλόμενος σύζυγον, μεθ᾿ ἧς καὶ παίδων ἐγεγόνει πατὴρ (ἀδελφὴ δ᾿ ἦν αὕτη τοῦ τηνικαῦτα κράλη Σερβίας) τὴν τοῦ βασιλέως ἀδελφὴν αὖθ᾿ ἐκείνης, ὡς εἰρήκειμεν, ἐν τῷ Τερνόβῳ χηρεύουσαν εὑρηκὼς, εἰς γάμου κοινωνίαν ἠγάγετο. περὶ γοῦν τοῦτον τὸν χρόνον τῷ Διδυμοτείχῳ ἐπιδημούσης καὶ τῆς δεσποίνης τῆς τοῦ βασιλέως μητρὸς, πέμπονται πρέσβεις πρὸς τὸν Μιχαὴλ, δεόμενοι ἐλθεῖν αὐτὸν ὁμοῦ τῇ συζύγῳ πρός τε τὸν βασιλέα, καὶ τὴν τῆς συζύγου μητέρα τὴν δέσποιναν, πολλῶν ἕνεκα. τήν τε γὰρ δέσποιναν διὰ μεγίστης ἐφέσεως ἔχειν διὰ πλείστων ἤδη τῶν χρόνων τὴν θυγατέρα θεάσασθαι. ἦν γὰρ ὑπὲρ τὰ τρία καὶ εἴκοσιν ἔτη, ἀφ᾿ οὗ πρὸς ὄψιν ἀλλήλαις ἐλθεῖν ἥκιστα ἐξεγένετο· τόν τε αὖ βασιλέα ποθεῖν μὲν καὶ αὐτὸν τὴν ἀδελφὴν θεάσασθαι, μήπω πρότερον θεασάμενον· ποθεῖν δ᾿ οὖν καὶ τὸν αὐτῆς θεάσασθαι σύζυγον, τοῦτο μὲν καὶ ὡς γαμβρὸν, τοῦτο δὲ καὶ ὡς τῶν ἀπορρήτων ἐθέλειν λαβεῖν κοινωνόν. τούτων τοίνυν οὕτως ἐχόντων, ἐπιδημεῖ τῷ Διδυμοτείχῳ μετὰ τῆς συζύγου ὁ Μιχαὴλ, καὶ λαμπρὰς τὰς φιλοφροσύνας καὶ δεξιώσεις ἐντυγχάνει πρός τε τοῦ βασιλέως καὶ τῆς δεσποίνης ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ ἐπὶ συχναῖς ταῖς ἡμέραις. ἐν αἷς δὴ καὶ συνθῆκαι πρὸς ἑκατέρων προῆλθον, τὸν μὲν τῷ βασιλεῖ συμμαχεῖν κατὰ τοῦ βασιλέως καὶ πάππου, τὸν δὲ τῷ Μιχαὴλ κατὰ τοῦ κράλη Σερβίας· καὶ εἰ τῆς ὅλης Ῥωμαίων ἡγεμονίας ἐγκρατὴς κατασταίη, καθελὼν τῆς ἀρχῆς τὸν βασιλέα καὶ πάππον, χρήματά τε παρέξειν πολλὰ, καὶ γῆς κληρουχίας, καὶ πόλεων ἐκ τῆς τῶν Ῥωμαίων ἡγεμονίας. τοῦτο μὲν καὶ ὡς γαμβρῷ προικὸς ἕνεκα, τοῦτο δὲ καὶ ὡς συμμάχῳ τῶν πόνων ἕνεκα. τούτων οὕτω κατασταθέντων ὁ Μιχαὴλ μετὰ τῆς συζύγου εἰς τὴν οἰκείαν αὖθις ἀπῄει ἀρχὴν, συχνῶν πρὸς τῆς δεσποίνης καὶ πενθερᾶς ἀπολελαυκὼς τῶν χαρίτων καὶ δωρεῶν, καὶ χρηστοτέρων ἐπαγγελιῶν εἰς τοὐπιόν. τῷ μέν τοι νέῳ βασιλεῖ ταῖς τοιαύταις ἤδη θαρρήσαντι κατασκευάσεσιν, ὁρῶντι δὲ καὶ τοὺς δήμους τῶν πόλεων, τῶν τε ἄλλων καὶ τῆς βασιλευούσης αὐτῆς αὐτῷ προστιθεμένους, καὶ λάθρα τὴν ἔφοδον αὐτῷ κατεπείγοντας. κόρον γὰρ ἤδη μακρὸν εἰληφέναι τῆς τοῦ πάππου μακροβιότητος καὶ ἀκινησίας, μελέτας ἐπῄει διδόναι καὶ σκέμμασι, τισὶ δόλοις καὶ πανουργίαις χρησόμενος, καὶ κινήσας τὸν πάππον, αὐταρχήσει Ῥωμαίων. ἐπεὶ οὖν χρημάτων αὐτῷ ἔδει πρὸς τοιούτους ἀγῶνας ἰόντι, πέμψας ἀφεῖλε χρήματα, παρ᾿ ἀκόντων τῶν ἐν τῇ Θρᾴκῃ πεμφθέντων πρὸς τοῦ γηραιοῦ βασιλέως ἐξισωτῶν. φήσας δὴ τἀναγκαῖα χρῄζειν αὐτὸν, βασιλέα δ᾿ εἶναι καὶ αὐτόν·

βασιλεῖ

De iunioris Imperatoris ad Bulgaros miſſa legatione.

AC primùm legatos ad Michaelē, qui Bulgariæ intra Iſtrum ſitę principatū poſt Sphēdoſthlabi obitum ſuſceperat, mittunt, de firmo & non facile rumpendo fœdere ineundo. Cum em̄ iunior Andronicus Cralem Seruium ſeniori eſſe addictiſsimum cerneret, ꝑpter recens contractā cum filia Cæſaris affinitatem: ueritusq́ ne ſuis conatibus obſtaret, ipſe ad Michaelem ſe adiungit, quippe cui nuper ſororem ſuam deſpondiſſet, Sphendoſthlabi uxorem inquā. Cum em̄ Bulgarici regni potitus eſſet, ſtatim nobiliores nuptias expetiuit: dimiſſaq́ priore cōiuge ex qua liberos ſuſceperat, (erat autem ea Cralis Seruiæ illius temporis ſoror) illius loco Imperatoris ſororem Ternobi uiduam agentem, matrimonij ſocietate ſibi iunxerat. Sub hoc tempus etiā matre Imperatoris Didymotichum profecta, Legati ad Michaelē mittuntur, qui eum ad Imperatorem & uxoris matrem uocarent, multis de cauſis. Dominam em̄ per multos iam annos uidēdę filię cupidiſsimā eſſe: (eſſe enim ſupra tres & uiginti annos, ex quo mutuo cōſpectu illis frui nō licuerit) Imperatorem etiam tum ſororis nunquam antè uiſæ, tum mariti illius ſpectandi deſiderio teneri, & quia gener eſſet, & ut arcanorum fieret particeps. Quæ cum ita ſe haberent, Michael cum uxore Didymotichum proficiſcitur, ac per multos dies & ab Imperatore & à domina publicè priuatimq́ ſplendidiſsimè & magnificentiſsimè habitus eſt. Tandem ſic inter eos conuenit, ut Michael Imperatori contra auum, Imperator Michaeli contra Seruiæ Cralem, auxilia ferret. quòd ſi totum Romanum Imperium auo deiecto occupaſſet, magnam ei ſe pecuniam daturū, & prouincias & urbes Romanas aſsignaturum, partim ut affini dotis nomine, partim ut ſocio laborum. His ita peractis, Michael cum uxore domum redit, amantiſsimè tractatus à ſocru, multisq́ acceptis muneribus, & promiſsis maioribus in poſterum erectus. Hoc ſtatu rerum fretus Imperator, & præter cæteras urbes Byzantios quoque fauere ſibi cernens, à quibus clàm ad maturandam expeditionem incitaretur, quòd diuturnæ uitæ & torporis aui pertæſum eſſet, rem dolo & calliditate gerendam cenſet, ut auo deuicto ſolus Romanis imperaret. Cum autem pecunia ei eſſet opus ad tales conatus: pecuniam quæſtoribus à ſeniore in Thraciam miſsis, per uim eripuit. Sibi enim opus eſſe pecunia: Imperatorem ſe quoque eſſe:

ſummé

Michael Sphendoſthlabi & regnum & uxorem accipit.

Andronici iunioris & Michaelis Bulgari fœdus.

Nepos auo inſidiatur.

Digitized by Google

ſumminè autem neceſſarium atq; æquiſsimum eſſe, ut communia negocia communib. ſumptibus expediantur. Deinde ſe legatos Alexandriam ad Aegypti principem certis de cauſis miſſurum ſimulans, Byzantium proficiſcitur. inde enim onerariam maximã è portu ſoluturam, quæ in Aegyptum iret. Neque uerò ſimpliciter proficiſcebatur, ſed magna manu collecta prius & Thracijs urbibus conciliatis & firmatis, ſuſpectos omnes exigendo, & familiares ſuos introducendo. Sed dum hæc agitat, quidam ex eius intimis clàm elapſus, in aui eius palatium peruenit, & omnes ſingulatim conſiliorum illorum dolos detegit: cùm cætera elocutus, tum illud etiã, ut nepos ſtatuiſſet ei abrogare Imperiũ, aut etiam uitã eripere, ſi reſiſteretur. aut ſi negocium nihil difficultatis, facilemq; progreſſum haberet: adempturum illi unà cum Imperio etiam poteſtatis inſignia, indutumq; monaſticum cucullum in cuſtodiam daturũ. Quare cauendum, ne illum ſolita uia incedentem, in urbem imprudens admitteret, ſed alacriter illi occurreret: in ſummum enim rem adductam eſſe diſcrimen. His Imperator auditis, & ad ea quæ ex alijs audierat, aures adhuc ueluti perſonantia, collatis & expenſis, cum nihil falſi eſſe comperiſſet: inſurgit & ipſe, atq; ad Dominũ clamitans, Mulctato eos (inqt) Domine, qui iniuria me afficiunt: & qui contra me inſurgunt, erubeſcant: & Imperatoriã mihi poteſtatẽ conſerua, quam abs te donatam, is ereptum uenit manibus meis, quem ego genui & euexi. Deinde ad rem gerendam accedit.

Inſidiæ nepotis auo aperiũtur.

SENIORIS IMPERAtoris ad iuniorem legatio.

AC primùm ad nepotem in medio itinere adhuc agentem mittit, qui ei urbis ingreſſu interdicerent. Nouę, inquit, artis eſſet, ſi tam apertè fœdifragus, eáque quibus reſpublica pereat & agens & moliẽs, latêre conatus ſuos poſtularet. Erat præterea mandatum legatis, ut apud eum, coarguendi eius animi cauſa recenſerent, quot occaſiones rupti fœderis præbuiſſet: quæ ſummatim hæ erant. Vna, quòd Imperatorijs quæſtoribus omnibus pecuniam eripuiſſet, cuius nunquam maior penuria fuiſſet: cum ea eſſent tempora, quæ ob diuiſionem Imperij ſumptus maximos poſtularent. Altera, quòd à ſe miſsis urbium rectoribus eiectis, alios ſuo arbitratu ibi collocaret. Tertia, quòd Cralænam, amitam ſuam, & monaſtico indutam habitu, indignantem & reluctantem, ad incæſtum coitum compuliſſet. Accedebant & aliæ cauſæ, propter quas ei urbis ingreſſu interdiceretur: plurimæ illæ quidem, ſed non ita firmæ.

Vrbis interdictio.

Expoſtulationes.

βασιλεῖ δὲ ἐκ τῶν κοινῶν χρημάτων τὰς ἀναγκαίας ἀποπιμπλάναι χρείας, τὴν σφόδρ' ἀναγκαιοτάτην εἶναι ἔπειτα σκῆψιν προβαλλόμενος, βούλεσθαι πρεσβείαν πέμψαι πρὸς τὸν τῆς Αἰγύπτου δυναστεύοντα περί τινων ζητημάτων καὶ χρειωδῶν, ἐπορεύετο πρὸς τὴν βασιλεύουσαν. μέλλειν γὰρ ἐντεῦθεν ὁλκάδα μεγίστην ἐκπλεῖν, καὶ πρὸς ἀλεξάνδρειαν τὴν πορείαν ποιεῖσθαι. ἐπορεύετο δὲ οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ χεῖρα συχνὴν συλλεξάμενος πρότερον, καὶ τὰς θρακικὰς πόλεις πειρῶν ἁπάσας, καὶ οἰκειούμενος καὶ ἀσφαλιζόμενος, καὶ πάντας μὲν ὑπόπτους ἐξοικίζων ἐκεῖθεν, πάντας δ' οἰκείους καὶ ὁμογνώμονας εἰσοικίζων ἐκεῖσε. ἀλλ' ἐν τούτοις ὄντος αὐτοῦ, λάθρα τις τῶν οἰκειοτάτων αὐτοῦ φυγὼν ἧκε παρὰ τὸν βασιλέα καὶ πάππον, καὶ πάντας καθεκάστην τῶν ἐκεῖ βουλευμάτων τοὺς δόλους ἀνεκαλύπτει, τά τε ἄλλα φήσας τῷ βασιλεῖ, καὶ ὡς ἐβουλεύσαντο οἱ περὶ τὸν σὸν ἔγγονον, καὶ συνέθεντο καθαίρεσιν, ἢ καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς, εἴ τις ἀντίστασις γίνοιτο, ἢ εἰ ῥᾳδίαν καὶ μηδὲν ἐμποδὼν κεκτημένην εὕροι τὸ βούλευμα τὴν ὁδὸν, ἀφελέσθαι μέν σου μετὰ τῆς βασιλείας, καὶ τὰ τῆς ἐξουσίας σύμβολα. σοὶ δὲ σάκκον μοναδικὸν περιθέντες, φρουροῖς παραδοῦναι καὶ φυλακαῖς. σκέψασθαι τοίνυν χρεὼν, μήτ' ἐκεῖνον τῇ συνήθει πορείᾳ χρησάμενον, εἴσω πυλῶν τῆς βασιλευούσης γενέσθαι λαθόντα, μήθ' ὑμᾶς ῥαθύμως διατεθῆναι πρὸς τὴν ἀπάντησιν. περὶ γὰρ τῶν μεγίστων οἱ κίνδυνοι. ταῦτα ἀκηκοὼς ὁ βασιλεὺς, καὶ οἷς ἔναυλον ἤδη τὴν ἀκοὴν ἐξ ἄλλων εἶχε πολλῶν παράλληλα θεὶς, καὶ ἀκριβωσάμενος, καὶ μηδὲν εἶναι ψευδὲς εὑρηκὼς, διανίσταται καὶ αὐτός. καὶ βοήσας πρὸς κύριον, ὡς δίκασον κύριε τοὺς ἀδικοῦντάς με, καὶ οἱ ἐπανιστάμενοί μοι αἰσχυνθήτωσαν, καὶ ἐπανάσωσόν ἐμοὶ τὸ βασίλειον κράτος· ὃ σὺ μὲν ἐχαρίσω μοι, ὃν δ' ἐγὼ γεγέννηκα καὶ ὕψωσα, ἐκ τῶν ἐμῶν ἁρπάζει χειρῶν. εἶτα πρὸς ἔργον ἐχώρει.

ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ πρὸς τὸν βασιλέα τὸν ἔγγονον αὐτοῦ.

ΚΑΙ πρῶτα μὲν πρὸς τὸν ἔγγονον ἔτι περὶ μέσην ὄντα τὴν πορείαν, πέμπει τοὺς ἀπαγορεύσοντας τὴν πρὸς τὸ Βυζάντιον εἴσοδον. καινότερον γὰρ ἂν εἶναι φησὶ, τὸν ἀνακεκαλυμμένως οὑτωσὶ παρασπονδοῦντα, καὶ οἷς ἂν τὰ κοινὰ φθαρείη, ταῦτα πράττοντά τε καὶ κατασκευαζόμενον, λανθάνειν ἀξιοῦν. ἦν δὲ καὶ τοῖς πεμφθεῖσι προστεταγμένον, διεξελθεῖν ἐπ' αὐτοῦ πρὸς ἔλεγχον τῆς γνώμης αὐτοῦ, καὶ ὅσαι προφάσεις ἐγένοντο παρ' αὐτοῦ τοῦ τὴν εἰρήνην αὖθις καὶ τὰς συνθήκας λελύσθαι, καὶ χώραν τὰ σκάνδαλα σχεῖν. ἦσαν δ' ὡς ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν, αἱ δέ· μία μὲν, ὅτι ὅσοι τοὺς βασιλικοὺς φόρους δασμολογοῦντες ἦσαν, ἅπαντας συλλαβὼν ἀφεῖλε τὰ χρήματα, σπανιωτέρων μὲν ἢ πώποτε νῦν τῶν χρημάτων, πολυδαπανωτέρων δὲ τῶν πραγμάτων ὄντων, διὰ τὸν τῆς βασιλείας μερισμόν. δευτέρα δὲ, ὅτι τοὺς πεμπομένους ἐφόρους τῶν πόλεων, καὶ διοικητὰς, ἀτίμως ἐκεῖθεν ἐξέβαλλεν ἐκπέμπων· τίθησι δ' ἀντ' ἐκείνων αὐτὸς ἑτέρους, οὓς ἂν ἐθέλοι. τρίτη δ', ὅτι καὶ τὴν Κράλαιναν πατρός τε ἀδελφὴν οὖσαν, καὶ μοναχικὸν περικειμένην σχῆμα, πρὸς ἄθεσμον ἐβιάζετο μίξιν, δυσαναχετοῦσάν τε καὶ οὐκ ἐθέλουσαν αὐτήν. ἦσαν δὲ πρὸς ταύταις καὶ ἕτεραι προφάσεις, δι' ἃς ἀπηγορεύετο ἡ πρὸς τὸ Βυζάντιον αὐτῷ εἴσοδος, πλεῖσται μὲν, οὐ τοσοῦτον δὲ τὸ ἰσχυρὸν ἔχουσαι.

αἱ δὲ τού-

ἐπὶ τούτοις γραφὰς λαμβανούσας ἐξέπεμψε πρός τε τὸν κράλην Σερβίας, περὶ συμμαχίας· καὶ πρὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν Δημήτριον τὸν δεσπότην, ἐπιτροπεύοντα τηνικαῦτα Θεσσαλονίκης καὶ τῶν πέριξ, παρακελευόμενος, συμπαραλαβόντα μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τοὺς δύο αὐτανεψιοὺς ἐκείνου, τοὺς περὶ τὴν ἐπιτροπὴν τῆς Βελεγράδων, καὶ τῆς ἄλλης Μακεδονίας τηνικαῦτα διατρίβοντας, Ἀνδρόνικόν τε τὸν πρωτοβεστιάριον, καὶ Μιχαὴλ τὸν Ἀσάν, καὶ ἅμα τὰ Μακεδονικὰ στρατόπεδα, ἀσφαλίσασθαι μὲν πρῶτον τὰς Μακεδονικὰς πόλεις ὡς εἰκός, ἐκ μέσου ποιησάμενον, ὅσοι οὐκ ἔξω τῆς ὑποψίας εἶναι πεφύκασιν, ἔπειτ' ἐκεῖθεν ἄραντας ξύν γε τῷ συμμαχικῷ στρατῷ τῷ ἐκ τοῦ κράλη Σερβίας, ἔρχεσθαι τὴν ταχίστην κατὰ τοῦ βασιλέως Ἀνδρονίκου τοῦ νέου. τῶν δὲ πλείστων, ὡς ἔφημεν, γραφῶν πρός τε τὸν κράλην Σερβίας καὶ πρὸς τὸν δεσπότην, καὶ πρὸς ἄλλους ὅσοι βασιλικὰς διῴκουν ἐπιτροπάς, αἱ μὲν ἑάλωσαν παρὰ τῶν τὰς ὁδοὺς φρουρούντων ἀνθρώπων τοῦ νέου βασιλέως, ὅσαι ἐπὶ χάρτου γραφεῖσαι ἐτύγχανον. αἱ δὲ λαθοῦσαι παρῆλθόν τε, καὶ πρὸς οὓς ἐπέμφθησαν ἀφίκοντο, ὅσαι ἐπὶ λίνου λεπτοϋφοῦς καὶ λευκοῦ γραφεῖσαι, τοῖς τῶν γραμματοκομιστῶν ἐνδύμασιν εὐφυῶς συνερράφησαν. περὶ γὰρ τὰς στενὰς τῶν ὁδῶν, καὶ μάλιστα κατὰ τὰς περὶ Χριστούπολιν πύλας φρουροὺς οἱ περὶ τὸν νέον ἔθεσαν βασιλέα, οἳ πάντας τοὺς παριόντας ἐξήταζον, εἰ γραφὰς ἐκ Βυζαντίου κομίζοιεν, καὶ ἦν δυσχερὲς οὑτωσὶ λαθόντα τινὰ παρελθεῖν. κἀκείνους μὲν οὖν οὐδὲν ἐλελήθει τῶν ἐν Βυζαντίῳ κρύφα μελετωμένων τε καὶ δρωμένων, τούτους δὲ πάντα ἐλελήθει ὅσα κατὰ τὸ τῆς ἔξωθεν ἐκεῖνοι ἔδρων τε καὶ ἐμελέτων. πάντες γὰρ σφίσι προσεχώρουν ἐθελονταί, οἱ μὲν καὶ τὸ ἐμφανὲς αὐταῖς γνώμαις καὶ αὐτοῖς σώμασιν, ὅσοι δὲ μὴ ἐδύναντο, οἱ δ' ἄλλα ταῖς γνώμαις σφίσιν ὁλοσχερῶς προσείχοντο· οὐ μόνον μικροῦ πάντες ὅσοι τοῦ δήμου τοῦ Βυζαντίου, ἀλλὰ καὶ ὅσοι τοῦ συγκλητικοῦ καὶ οἰκειακοῦ, καὶ ὅσοι τῶν μάλα καθ' αἷμα τῷ γεραιῷ βασιλεῖ προσηκόντων ἦσαν. οἳ δὴ πάντα καθ' ἓν τὰ ἐντεῦθεν ἀνιχνεύοντες ἐκείνοις ἐμήνυον, ὧν εἷς ἦν ὁ τοῦ βασιλέως υἱὸς Θεόδωρος ὁ μαρκίσιος, ὃς πρὸ ἐτῶν συχνῶν εἰς τὴν τῆς μητρὸς πατρίδα πεμφθεὶς ὑπὸ τῆς μητρός, ὡς εἰρήκαμεν, γάμου ἕνεκα, καὶ δι' ἀβουλίαν καὶ ῥᾳθυμίαν τῷ χρόνῳ κατάχρεως γεγονώς, μετὰ τὸν τῆς μητρὸς θάνατον ἐπανῆκε πρὸς τὸν πατέρα καὶ βασιλέα, παῖδας καὶ γυναῖκα ἐκεῖσε καταλιπών. καὶ ἦν τὸ λοιπὸν διατρίβων ἐν Βυζαντίῳ, ὅτε δὴ καὶ ἄλλης τε πάσης ἀπήλαυε πρὸς τοῦ βασιλέως κηδεμονίας καὶ εὐμενείας καὶ χορηγίας ἐκ τοῦ βασιλικοῦ πρυτανείου, καὶ δὴ καὶ πάντων χρεῶν ἀπήλλακτο διὰ τῶν βασιλικῶν χρημάτων. ὧν ἁπάντων ἐκλαθόμενος ἐκεῖνος διὰ φρενῶν ἔνδειαν, καὶ πᾶσαν αἰδῶ πατρικὴν ὀπίσω λιπών, προδότης εἵλετο γενέσθαι τοῦ βασιλέως καὶ πατρός, τὰ τοῦ Ἰούδα ἐκείνου μιμησάμενος. ὠνειροπόλει γὰρ τὴν Ῥωμαϊκὴν καὶ αὐτὸς ἡγεμονίαν, ἐκ ποδῶν ἱσταμένου τοῦ διαδόχου, τοῦ κατανεῦσαι μὴ βουλομένου τὸν πατέρα, πολλῶν ἕνεκα, ὅτι τῇ γνώμῃ καὶ πίστει καὶ σχήματι καὶ γενείων κουρᾷ Λατῖνος ἦν ἀκραιφνής, ἐνόμιζε λυπήσειν αὐτὸν τῷ νέῳ προστιθεὶς βασιλεῖ. ὅθεν καὶ ὅσῳ πάντων μᾶλλον καθ' αἷμα τῷ βασιλεῖ προσῳκείωτο, τοσούτῳ καὶ θερμότερος πάντων ἐχθρὸς τοῦ βασιλέως καὶ πατρὸς γενέσθαι φιλονεικήσει μᾶλλον αὐτός. τῷ δ' ἐπιγινομένῳ μηνὶ νοεμβρίῳ τὰ βασιλικὰ δεξάμενος γράμματα Δημήτριος ὁ δεσπότης ἐν Θεσσαλονίκῃ, διεμήνυσε τοῦ εὐθὺς τόν τε πρωτοβεστιάριον καὶ τὸν Ἀσάν. καὶ ἐπειδὴ συνῆλθον, στρατεύματά τε συνεκροτεῖτο, καὶ ἅμα αἱ τῶν τῷ νέῳ βασιλεῖ συνόντων οὐσίαι καὶ τὰ κτήματα ὁπόσα περὶ τὰς ἐν Μακεδονίᾳ πόλεις καὶ χώρας ἐτύγχανον ὄντα, πάντα τοῖς στρατιώταις διενείμοντο,

περὶ μαρκισίου τοῦ υἱοῦ βασιλέως.

Deinde clādeſtinis literis auxilia à Crale Seruiæ principe & Demetrio Deſpota filio ſuo petit, qui tum Theſſalonicę & adiacentiū locorū curam agebat: eiq; mandat, ut duos fratris filios q Belligradis & Macedoniæ præerant, Andronicū Protoueſtiariū & Michaelē Aſanem, ſecum, ſimulq; Macedonicas legiones adducat: firmatis tamen prius uti opus ſit Macedonicis urbib. & pulſis ſuſpectis. Dein de cum auxiliarib. Seruiorum copijs, primo quoq; tempore contra iuniorē Imperatorem Andronicū ducat. Cęterùm literę quas ad Cralem Seruię, ad Deſpotam, ad alios præfectos ſcriptas eſſe diximus, partim ab itinerū cuſtodibus exceptæ ſunt, eæ nimirum quæ chartæ inſcriptæ fuerunt: partim ijs deceptis, perlatæ ſunt, tenui linteo & albo inſcriptæ, tabellariorum ueſtibus ſolerter inſutæ fuerant. nam Imperator iunior cùm in alijs anguſtijs, tum circa Chriſtopolim cuſtodes collocarat, qui omnes prętereuntes excutiebant, num literas Byzantio afferrent: quos fallere perdifficile erat. Ac hos quidem eorum quæ Byzantij & agebanť & agitabanť, nihil latebat: illos uerò latebant omnia, quę hi foris & agebant & agitabāt. Nam omnes ſponte ad eos inclinabant, alij apertè & animis & corporib. qui uerò corporib. non poterant, animis certe & toto pectore cum illis cōiuncti erāt, non modò tota ferè Byzantina plebs, ſed & Senatorij & aulici proceres, & conſanguinei Imperatoris: qui ea quæ in urbe gerebanť, omnia indagantes, ſingula illis ſignificabāt. quorum unus fuit etiam Imperatoris filius Theodorus Marchio, qui ante multos annos à matre in patriam illius, uxoris ducendę cauſa, ut dixi, miſſus, & per temeritatē & ſocordiā ęre alieno oppreſſus, poſt matris obitū ad patrē, uxore & liberis illic relictis, reuerſus, iam in urbe degebat: qui præter alia paternæ benignitatis & beneuolentię officia, & uictū Palatinum, omni etiā ære alieno à patre è fiſco exolutus erat. Quę ille omnia per amentiā oblitus, & omni debita patri obſeruantia relicta, Iudā imitari, & patris Imperatoris proditor eſſe uoluit. Nam & hic, ſucceſſore amoto, Romanū Imperiū ſomniabat. & cum pater preter alias multas cauſas, q & animo & religione & habitu & raſa barba germanè Latinus eſſet, poſtulatis eius annuere nollet: ęgrè ſe illi facturū putabat, ſi ad iuniorē Imperatorem defeciſſet. Ita quo Imperatori ſanguine coniunctior erat, eo acerbior patris inimicus extitit. Sequenti menſe Nouembri, Demetrius Deſpota Imperatorijs literis Theſſalonicę acceptis, ſtatim Protoueſtiariū & Aſanē accerſit: qui cū conueniſſent, ſimul & milites cōſcribebanť, & iunioris Imperatoris ſtudioſorū facultates militib. diripiendæ dabantur, quas in Macedonicis agris & urbib. habebāt.

Auus auxilia contrahit.

Literæ chartaceæ & linteæ.

Nepos auo gratioſior.

Theodorus patris proditor.

Demetrij Deſpotæ apparatus.

οἷς τε

Aperiebantur eorum granaria, & cellæ uinariæ, & quibuſuis magna copia patebat: eorũ præterea qui refragabantur, bona publicabantur, & ipſi exilio mulctabantur. Ac ibi quidem hæc fiebant. erant etiam Cralena auxilia iamiam ad eos uentura. Cęterùm nec iunior Andronicus quietus ocium agebat: ſed clàm in omnes terras & inſulas, Byzantium, Theſſalonicam & Macedoniam edicta mittebat, quibus populis immunitatem & libertatem à tributis, militibus uerò reditus & maiora ſtipendia promittebat. Quæ mox ut audita fuêre, omnes commouerũt, eosq; deprauatis animis impulerunt, ut prorſus ad illum tranſirent, & animis & linguis & manibus, & omni ſtudio, & clandeſtinis literis illũ accerſerent, & impreſsionem eius accelerarent. Cum autẽ res ita ſe haberent, ad Rhegium peruenit Imperator, atque inde legatos ad ſeniorem mittit, ut alterutrum ſibi concedatur: aut per inducias ingreſſus in urbem, aut ut aliquibus è Senatu, ex Eccleſiæ principibus, & è populo eruditis ad ſe egredi liceret, qui ſuam orationem Imperatori, & toti Byzantio renunciare poſſent. Senior uerò, cum ea poſtulata plena doli eſſe iudicaret, diu ſiluit, ſecum deliberans utrum præſtaret. Nam nepotis in urbem ingreſſum, pernicioſum, nec incruentum fore: paratos enim Byzantios eſſe, ut ad illum deficiant, ſtatim intra portas conſpectum, & ſe per cruciatum è uita tollant. Et Byzãtiorum ad illum egreſſum non ſine ſeditione fore. Id enim eſſe nepoti ſuo propoſitum, ut palàm illos blandis uerbis, clàm uerò muneribus & magnis pollicitationibus, & per eos omnem Byzantiũ populum ſibi conciliet. Cum autem utrunq; graue eſſet, leuius elegit: & duos ſenatores, duos pontifices, duos ſelectos ſacerdotes, & quatuor ſelectos è plebe ad eum miſit. Qui cum omnes eò ueniſſent, accerſitis eis, indictáque concione, ueteratoriam orationem habuit.

Iunioris Andronici apparatus.

Nepotis ad auum legatio.

Aui deliberatio.

IVNIORIS IMPERATORIS oratio.

Se iactat.

VOs mihi ſubditos, quàm me ipſum, chariores eſſe, meq; nulla ambitione aut meri Imperij affectatione contra uoluntatem aui egreſſum eſſe, nemini eſt obſcurum. Videtis enim ut nec uitæ meæ parcam, non genio indulgeam, non ſatellites, non bipenniferos adducam: ut non regibus modò propter inuidiam Imperij mos eſt, ſed ijs etiam quos fortuna à parentibus & cognatis exterminatos huc atque illuc ferri, & continenter mortem ob oculos habere coegit.

Age dicat mihi quiſpiam, uulnera quę in corpore meo geſto, qua de cauſa acceperim, niſi cum Romanorum hoſtibus pugnando, qui ex Aſia in Thraciam trajiciunt: & cum Barbaris

baris

οἴνου τε καὶ σίτου σφῶν ἠνοίγοντο ἀποθῆκαι, καὶ τοῖς ἁρπάζειν ἐθέλουσιν ἄφθονα προὔκειντο πάντα, ἐξορίαι τε καὶ δημεύσεις τῶν ἥκιστα συμφρονεῖν ἐθελόντων. κἀκεῖ μὲν ταῦτα ἐτελεῖτο, ἔμελλε δ' ὅσον οὐδέπω καὶ τὸ τοῦ Κράλη συμμαχικὸν ὡς αὐτοὺς ἀφικνεῖσθαι. ἀλλ' οὐδ' ὁ βασιλεὺς ὁ νέος Ἀνδρόνικος ἠρέμει καθήμενος, ἀλλ' ἔπεμπε διατάγματα λάθρα πανταχῇ θαλάττης τε καὶ γῆς, ἔν τε Βυζαντίῳ, καὶ Θεσσαλονίκῃ καὶ Μακεδονίᾳ καὶ νήσοις. ἐπαγγελλόμενα τοῖς μὲν δήμοις ἀτέλειαν καὶ φόρων ἐλευθερίαν, τοῖς δὲ στρατευομένοις πόρους προσόδων, καὶ μισθῶν ἐπιδόσεις, ἅπερ ἀκουόμενα, πάντας ἀνέσειε καὶ ῥᾷστα τὰς γνώμας σφῶν διέστρεφε, καὶ ἀνέπειθεν ὁλοσχερῶς αὐτῷ προστίθεσθαι γνώμῃ τε καὶ γλώσσῃ καὶ χερσὶ καὶ πάσῃ προθυμίᾳ, καὶ λαθραίοις γράμμασι προσκαλεῖσθαι αὐτόν, καὶ τὴν αὐτοῦ ἐπιταχύνειν ἔφοδον. οὕτω δὲ τῶν πραγμάτων ἐχόντων, φθάνει περὶ τὸ Ῥήγιον ὁ βασιλεύς, κἀκεῖθεν πρεσβεύεται πρὸς τὸν βασιλέα καὶ πάππον δυοῖν ζητημάτων ὁπότερον συγχωρῆσαί οἱ· ἢ τὴν πρὸς τὸ Βυζάντιον ὑπόσπονδον εἴσοδον, ἢ τῶν ἐκ Βυζαντίου τινῶν εἰς ἐκεῖνον ἄφιξιν, ἔκ τε τῶν τῆς συγκλήτου, ἔκ τε τῶν τῆς ἐκκλησίας ἀρχόντων· καὶ εἴ τινες ἐκ τοῦ δήμου παιδείας εὖ ἔχοντες εἶεν, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται τὰ ὑπ' ἐκείνου λεχθησόμενα ἀπαγγεῖλαι πρός τε βασιλέα καὶ ὅλον τὸ Βυζάντιον. ὁ μέντοι γηραιὸς βασιλεὺς δόλου μεστὰ ἐγνωσμένος τὰ τοιαῦτα προβλήματα, σιωπῆσαι μέχρι πολλοῦ, καὶ διαπορῆσαι περὶ τὴν αἵρεσιν. τήν τε γὰρ εἰς τὸ Βυζάντιον εἴσοδον τοῦ ἐγγόνου, ὀλεθρίαν ὁρᾶν καὶ οὐκ ἄνευ αἱμάτων. ἑτοίμους γὰρ εἶναι τοὺς Βυζαντίους, αὐτίκα ἐκείνῳ τε προστεθήσεσθαι φανέντι πυλῶν εἴσω, καὶ αὐτὸν πικρῶς τοῦ βίου ἀπάξειν. τήν τε αὖ πρὸς ἐκεῖνον τῶν Βυζαντίων ἄφιξιν, οὐδὲ ταύτην ἀστασίαστον βλέπειν. σκοπὸν γὰρ εἶναι τῷ ἐγγόνῳ, λόγους τε δημοχαρεῖς παρρησίᾳ λαλῆσαι, καὶ λάθρα δώροις καὶ ἐπαγγελίαις ὑποποιῆσαι χρησταῖς αὐτούς τε καὶ δι' αὐτῶν ὁπόσοι τὸ Βυζάντιον οἰκοῦσι. χαλεπῶν δ' ὄντων ἀμφοτέρων, ὅμως τὸ κουφότερον εἵλετο· καὶ πέπομφε δύο μὲν ἐκ τῆς συγκλήτου, δύο δ' ἐκ τῶν ἀρχιερέων, δύο δ' ἐκ τῶν τῆς ἐκκλησίας λογάδων, καὶ τέτταρας τῶν τοῦ δήμου προκρίτων. οὓς δὴ πάντας ἀπιόντας ἐκεῖσε, μεταπεμψάμενος ἐκεῖνος, καὶ ἐκκλησίαν πεποιηκώς, δημηγορίαν τινὰ ἐσχηματισμένην ἐπ' αὐτῶν διεξῆλθεν.

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΤΟΥ ΝΕΟΥ βασιλέως.

Ἐγὼ φήσας ὅτι μὲν τοὺς ὑπηκόους ὑμᾶς πλέον ἢ ἐμαυτὸν φιλῶ, καὶ ὅτι οὐκ αὐτοκρατορείαν ἐμαυτῷ περιθεῖναι σπουδάζων ἐξῆλθον, παρὰ τὴν τοῦ βασιλέως καὶ πάππου μου βούλησιν, παντί που δῆλον. ὁρᾶτε γὰρ ὅπως τῆς ἐμαυτοῦ ζωῆς ἀφειδῶ, μήτε γαστριζόμενος καὶ τρυφῶν, μήτε δορυφόρους ἢ πελεκυφόρους ἐπαγόμενος, ὡς εἰώθασι μὴ ὅτι βασιλεῦσι διὰ τὸ ἐπίφθονον τῆς ἀρχῆς, ἀλλὰ καὶ οὓς ἡ τύχη τῶν γονέων καὶ ξυγγενῶν ἐξορίσασα, πλανήτας ἔνθεν κἀκεῖθεν ἠνάγκασε περιφέρεσθαι, καὶ διηνεκῶς τὴν τοῦ αὐτίκα θνήξεσθαι πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχειν ἐλπίδα. εἰ δ' οὖν φρασάτω τις ἐμοὶ παρελθών, ὑπὲρ τίνος ἃ περιφέρω τραύματα ἐπὶ τῆς σαρκὸς ἐδεξάμην, τοῖς τῶν Ῥωμαίων ἐχθροῖς παραβαλλόμενος, ὁπόσοι τε ἐξ Ἀσίας εἰς Θρᾴκην ναυτιλοῦσι, καὶ ὅσοι

τὸν

Digitized by Google

τὸν ἴστρον προσοικοῦντες βάρβαροι, ἔπειτ᾽ ἐκεῖθεν ἐξελαύνοντες, καταθρέχουσιν ὁμοίως καὶ οὗτοι τὴν δυστυχῆ θράκην; ἐγὼ δέ, ἵνα πᾶσαν ἐξείπω τὴν ἀλήθειαν πρὸς ὑμᾶς, ὁρῶν τὸν βασιλέα ἐν πολὺ τὸ νωθρὸν καὶ ἀνάλγητον ἐκ τοῦ γήρως ἀποκλίναντα, καὶ μηδὲν ὅλως διεγειρόμενον, μηδ᾽ ἀλγοῦντα, τῶν χριστιανῶν ἀεὶ νύκτωρ καὶ μεθημέραν, τῶν μὲν κατασφαττομένων ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἱερείων δίκην, τῶν δ᾽ αἰχμαλωτιζομένων καὶ ἀνδραποδιζομένων, τῶν δὲ γυμνῶν ἐλαυνομένων πάσης χώρας καὶ πόλεως, ἵνα μὴ λέγω τὰ μείζω τῆς ἀσίας πάθη καὶ τὰς ἐκεῖσε πόλεων, ὅσαι τοῖς βαρβάροις ἡλώκεισαν, διὰ τὴν τοῦ βασιλέως ἀμέλειαν καὶ νωθρότητα· ὁρῶν οὖν ταῦτα ἔγωγε, καὶ περιαλγὴς λίαν γενόμενος, καὶ τὴν τῶν σπλάγχνων ὀδύνην φέρειν οὐκ ἔχων, ἐξῆλθον, δυοῖν ἕνεκα. ἢ γὰρ θανάτῳ οἵῳ δή τινι περιπεπτωκώς, ἅμα τῷ ζῆν καὶ τὸ τῆς λύπης συναπορρῆξαι φόρτον γνώμην ἔσχον, ἢ τὴν ῥωμαίων τύχην ἐν τὸ βέλτιον, καθ᾽ ὅσον ἐφικτόν, ἀπαλλάξαι. οὐ γὰρ ἔστιν, οὐκ ἔστιν ἐφικτόν, ἄνθρωπον ὄντα τινά, καὶ πλεῖστον ἐνδιατρίψαντα χρόνον τῷ ἄρχειν, μὴ κόρον ἐμποιῆσαι τοῖς ἀρχομένοις, καὶ μῖσος φέρειν * πλεῖον. οὐδὲν γὰρ ἀμετάβλητον οὐδὲ μόνιμον ἐν τῷ βίῳ τὴν φύσιν πεποίηκεν ὁ θεός. διὰ τοῦτο καὶ ἐν τῷ μεταβάλλεσθαι βλέπομεν τὴν ὥραν τῆς εὐφροσύνης καὶ ἡδονῆς ἔχοντα πάντα τὰ ἐπίγεια. εἰ δέ τις βιαίῳ τινὶ καὶ κατηναγκασμένῃ φορᾷ χρώμενος, ὑπὸ μιᾶς ἵστασθαι τύχης ἐθέλοι, οὗτος ἐν τῇ παρὰ φύσιν κίνησιν ἄγει τὰ πράγματα. πᾶν δὲ τὸ παρὰ φύσιν, ὑπερβαῖνον τοὺς ἁρμόττοντας ὅρους, ὑπερβαίνειν παρασκευάζει καὶ τοὺς ὅρους τῆς ἐθελουσίως ἕπεσθαι εὐφροσύνης καὶ ἡδονῆς. ἐς τοῦτο γὰρ τείνει καὶ τὰ σοφὰ τῶν παλαιῶν γνωματεύματα, μηδὲν ἄγαν λεγόντων, καὶ πᾶν μέτρον ἄριστον. ὁρᾶτε γὰρ ὅπως καὶ ὁ ἐμὸς πάππος εἰς βαθὺ γῆρας ἐληλακώς, καὶ τοσαῦτα ἔτη τὸ βασίλειον ἔχων κράτος, ὅσα μικροῦ δέω λέγειν οὐδείς πω τῶν πώποτε βασιλέων, μεμίσηται μὲν παρὰ πάντων τῶν ὑπηκόων, οὐκ ἐπιστρέφεται δ᾽ ὅλως οὔτε πρὸς θεραπείαν τοῦ μίσους, οὔτε πρὸς ὁρμὴν βοηθήσουσαν τοῖς ῥωμαίων πράγμασιν, οὔτε μὴν ἀλγεῖ βλέπων τοὺς διαδόχους τῆς βασιλείας προαποθνήσκοντας. τέθνηκε μὲν γὰρ ὁ βασιλεὺς ὁ ἐμὸς πατὴρ μηδ᾽ ὁπωσοῦν ἀπολελαυκὼς τῶν ὅσα βασιλεῦσιν ἔφειται, πλὴν τοῦ ὀνόματος. τεθνήκασι δ᾽ ἕτεροι τῶν καθ᾽ αἷμα μάλα τοι προσηκόντων, καὶ τὴν ἡλικίαν νεώτεροι. τεθνήξομαι δ᾽ ἴσως κἀγώ, πρίν τι τῆς βασιλείας ὄνασθαι. τί γὰρ τοῦ ἀποθανεῖν ῥᾷον, καὶ ταῦτα ἀνθρώπῳ κινδύνοις ἀεὶ παραβαλλομένῳ, καὶ οὕτως ἀφειδοῦντι τοῦ ζῆν; ἴσως δ᾽ ἄν τινες καὶ φιλαρχίαν νοσεῖν με ὑποτοπάσαιεν, ἀποστατοῦντα βλέποντες τοῦ πάππου καὶ βασιλέως, καὶ οὐχ ὑπείκειν ἐθέλοντα. τοῦτο δ᾽ οὔτε πάνυ τελέως ἀποφήσαιμ᾽ ἂν ἔγωγε, οὔτε πάνυ συνθείην. εἰ μὲν γὰρ ἑώρων αὐξανομένην τὴν τῶν ῥωμαίων ἡγεμονίαν, καὶ πλατυνόμενα τὰ ἡμέτερα ὅρια, ἡδέως ἂν ἐκαθήμην, μακράν τινα τὴν ἡσυχίαν ἀσκῶν, καὶ τοιαύτας τινὰς βόσκων ἐλπίδας, ὁποίας καὶ οἱ τοὺς ἑαυτῶν ὀψονόμους ὁρῶντες, μακροτέραν ὁμοῦ καὶ ποικιλωτέραν τὴν πανδαισίαν παρασκευάζοντας. ἐπεὶ δὲ καθ᾽ ἡμέραν ὁρῶ πρὸς τὸ δυστυχέστερον συνωθούμενα τὰ ῥωμαίων πράγματα, καὶ πρὸ τῶν πυλῶν μονονουχὶ τῆς βασιλευούσης ἁρπαζομένους ταλαιπώρους ῥωμαίους, καὶ σφαττομένους ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀεί, τίνα ἂν οἴεσθέ με καρδίαν ἔχειν; καὶ οἱ μὲν πλείους τῶν ἀνθρώπων τὰς ἐλπίδας ἔχουσι τῆς ἐνεστώσης λύπης φάρμακον, κἂν εἰ ψευδεῖς ὦσιν. ἐμοὶ δὲ οὐδὲ ψευδεῖς ἐλπίδες λείπονται πρὸς ψευδόμενον

barbaris qui Iſtrum accolunt, & inde factis excurſionibus & ipſi miſeram Thraciã uaſtãt? Ego enim ut omnem ueritatem apud uos eloquar, cum Imperatorem præ ſenio ſocordem & ſtupidum eſſe uiderem, & è ueterno non excitari, neque dolere, cum Chriſtiani ſemper noctu atque interdiu partim uelut hoſtiæ à barbaris mactentur, partim in ſeruitutem abducantur, partim nudi ex ędibus atque urbibus expellantur. Vt autem grauiora Aſiæ mala taceam, quàm multæ urbes captæ ſunt Imperatoris negligentia & ſocordia? cum igitur inquam hæc ego uiderem, graui dolore affectus, quem præcordia mea ferre non poſſunt, duabus de cauſis ſum egreſſus: ut aut quouis exitiò unà cum triſticia uitam etiam finirem, aut Romanæ reipublicæ pro uirili ſubuenirem. Nullo enim modo, nullo modo fieri poteſt, quin homo, & is longo tẽpore rerum potitus, faſtidio ſit ijs qui parent, & capitalia eorum odia ſuſcipiat. Nihil enim Deus in uita immutabile & ſtabile fecit. Vnde fit, ut omnia terrena mutationibus gaudere ac delectari uideamus. Si quis uero fortunam in ſua uota cogere, & certa quadam ratione uitæ uti uoluerit: is eò rem deducere conatur, quò natura non ſinit. Quicquid autem cum natura pugnat, & iuſtos limites excedit, nihil hilaritatis & uoluptatis habet. Eòdem pertinent ſapientes ueterum ſententiæ, præcipiẽtes, Ne quid nimis: &, Modum eſſe pulcherrimam uirtutem, pronunciantes. Videtis enim, ut & meus auus ad extremum ſenium progreſſus, & tot annos Imperio potitus, quot (parum abeſt quin dicam) nemo Regum unquam, in totius populi eſt odio: nec ullam curam uel eius à ſe amouendi, uel Romanæ reipub. ſubueniendi ſuſcipit, neque dolet ſucceſſores Imperij ante ſe mori. Obijt enim pater meus ſine ullo Imperij fructu, niſi nomen exceperis. Obierunt & alij ſanguine ei coniunctiſsimi, & minores ætate. Moriar & ipſe fortaſsis, priuſquam ex Imperio fructus aliquid cœpero. Quid enim facilius accidit homini, præſertim nullum periculum deuitanti, & de uita minimè ſolicito? Fortaſsis autem ambitionis me ſuſpectum habebunt, qui ab auo Imperatore deficiam, nec ei parere uelim. Id uerò ego neque planè inficias iuerim, nec conceſſerim. Nam ſi Romanum Imperium creſcere, ac dilatari fines noſtros cernerem, libenter ſederem, & ocio ſecurus indulgerem: & ea ſpe me conſolarer, qua ij qui coquos ſuos ſimul & prolixiores & magis uarias epulas uident inſtruentes. Sed cum rem Romanã indies ruere in deterius, & ante urbis Imperatricis portas miſeros Romanos ſubinde abripi ab hoſtib. atq; interfici uideam: quo me eſſe animo putatis? Nam pleriq; mortaliũ ſpe futurarũ rerum urgentem mœrorẽ leuant, quamuis ea uana ſit. Mihi uerò ne falſa quidẽ ſpes, ad falſam conſolatio-

Auum inſectatur.

Diuturnũ imperium moleſtum.

Auus inuiſus & negligens.

Specioſa defectionis cauſa.

ſolationē relinquitur. Et miramini Alexandri Macedonis animi puſillitatem, grauiter & iniquo animo paſſi, quòd pater uictorias uictorijs cumularet, & omnem filio gloriæ occaſionem præcideret, paucis bellorum occaſionibus relictis: me uerò, cui planè contrarium accidere uidetis, & non tantum Imperij ſpes ob uaſtitatem eius, ſed etiam ſuauis uitæ curſus eripitur, dolere non exiſtimatis? Tamen cum ocium agere non poſſem, ſurrexi, & ab Imperatore auo mille tantum armatos petij: pollicitus, me firma ſpe diuini auxilij fretum, urbes Bithyniæ conſeruaturū, & quàm longiſsimè hoſtes propulſaturum, priuſquā illis captis, fretoq; tranſmiſſo, Byzantium oppugnent. Quibus ille negatis, me hoſtem iudicat. Et tamen ego pleriſque omiſsis, hodie ad aliam poſtulationem hanc adſum, ut octo millia aureorum, quæ militibus meis debeo, mihi ſoluantur, qui longo iam tempore mecum incerta fortuna uagantur. Quo facto, nihil amplius auo Imperatori refragabor. His ibi dictis, è ſolio ſurrexit, & alio in aliam partem ſeducto, blandis uerbis & illos in ſpem maiorem erectos dimiſit. Itaque inde digreſſi, per totam urbem præcones laudum eius fuerunt, & populum maiore eius deſiderio inflammarunt. Senior autem Imperator cum uidiſſet, penè omnes qui in urbe eſſent amicos à ſe defeciſſe, & ueritus ne concurſu facto ab iis ipſis occideretur: prorſus exaſperatus eſt. Viſum tamen ei rectius, prius periclitari eorum animos, & Aſanis ac patriarchę audire conſilium, & unà cum eo aliorū pontificum. Iis ergo per ſenatorem cōuocatis, ad hunc modum uerba fecit.

Poſtulata nepotis.

Legati corrupti.

SENIORIS IMPERATORIS oratio.

Commendatio ſui.

Siquidem uiderem depoſita purpura & me extra periculum futurum, & ſubditos rectè gubernatum iri: à Chriſti cœtu alienus eſſem, niſi quietem & ocium longè ſuauius & præſtantius imperio iudicarem. Si enim delectatio quæritur animi, quid eſt iucundius quàm à curis & periculis eſſe remotiſsimum? Si uerò propter mea & populi peccata, atque etiam maiorum noſtrorum, uindicta Numinis, atrocis tempeſtatis in modum contra nos graſſans, rempublicam euertit, & ego adoleſcens adhuc principatum & Eccleſiaſtico diſsidio & finitimarum gentiū incurſionibus fluctuantem compoſui, adiuuante Deo, & facilimè tranquillum reddidi: nunc uerò longo tempore uſu rerum eruditus, in tanto motu & tempeſtate quò me uertam neſcio: quo pacto nepoti queam tantum mandare Imperium, qui & adoleſcens eſt, & rerum adeò imperitus, ut ne ſuas quidem res probè adminiſtrare ſciat? Nam adoleſcenti-

Perſtringitur nepos.

ψυχούμενον παραμύθιον. ἔπειτα τὸν ἐκ Μακεδονίας ἀλέξανδρον διὰ θαύματος ἄγετε, δυσχεραίνοντα διὰ μικροψυχίαν καὶ ἀχθόμενον τῷ πατρί, ὅτι νίκας ἐπὶ νίκαις προσετίθει διηνεκῶς, καὶ ἀπετέμνετο τοῦ παιδὸς (ὡς ἂν εἴποι τις) τὸ φιλότιμον, μεθ' ὑστέρας καταλιμπάνων αὐτῷ προφάσεις πολεμικῶν τροπαίων· ἐμὲ δὲ τὰ ἐναντιώτατα πάσχοντα βλέποντες, καὶ ζημιούμενον μὴ μόνον τὰς τῆς ἀρχῆς ἐλπίδας διὰ τὴν παντελῆ φθορὰν αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν δὴ τὸν δρόμον τοῦ εὖ ζῆν, οὐ δικαίως νομίζετε δυσχεραίνειν; ὅμως ἐγὼ μὴ δυνάμενος ἡσυχίαν ἄγειν, διανέστην καὶ ἀπῄτησα παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ πάππου δοθῆναί μοι μόνους χιλίους ὁπλίτας, ὑπισχνούμενος διὰ τῆς πρὸς θεὸν ἀρραγοῦς ἐλπίδος προσάρχεσθαι μετ' αὐτῶν καὶ περιφρουρεῖν τὰς ἐν Βιθυνίᾳ πόλεις, καὶ ἀποσοβεῖν ὡς ἐφικτὸν τοὺς ἐχθροὺς πόῤῥω που, πρὶν ἐκείνας χειρωσαμένους καὶ τοὺς πορθμοὺς διαβάντας πολιορκεῖν τὸ Βυζάντιον. ὁ δὲ μὴ δεδωκὼς, καὶ πολέμιον ἡγεῖται. ὅμως ἐγὼ τὰ πλείω παρεὶς, ἐφ' ἑτέραν ταύτην τὴν πρόπεμπα ζήτησιν τήμερον ἧκον· δεῖν ἐκτίσεις χρέους χιλιάδων ὀκτὼ νομισμάτων, ἃς τοῖς ἐμοῖς στρατιώταις ὀφείλω, οἳ πλεῖω ἤδη χρόνον ξύν γε ἐμοὶ τὴν πλανωμένην περιϊάσι βόσκοντες τύχην, οὗ γενομένου πλέον οὐδὲν ἀντικείσομαι τῷ πάππῳ καὶ βασιλεῖ. ταῦτα μὲν οὖν ἐκεῖνος διεξελθὼν, ἐξανίστη τοῦ θρόνου, καὶ ἄλλον πρὸς ἄλλο μέρος ἀπολαμβάνων, μειλιχίοις προύπεμπε λόγοις, καὶ ἐπαγγελιῶν ἀκροτέρων ἴϋγξιν, οἳ δὴ καὶ ἀπαλλάξαντες ἐκεῖθεν, κήρυκές τε τῶν ἐκείνου καλῶν πανταχῇ τῆς βασιλευούσης περιϊόντες γεγόνασι, καὶ ἀνέπεισαν τοὺς ὄχλους ἔτι πλέον ἐξηρτῆσθαι τῶν ἐκείνου πόθων. ἰδὼν δὲ ὁ γηραιὸς βασιλεὺς ὅτι μικροῦ πάντες ἐξέκλιναν, καὶ * οἰκειούμενοι τῶν φίλων, καὶ δείσας μὴ δραμόντες αὐτοχειρίᾳ τοῦτον ἀνέλωσι, διανίσταται πρὸς τὸ τραχύτατον. ἔδοξεν δὲ αὐτῷ πρότερον βέλτιον εἶναι, πεῖραν εἰληφέναι καὶ τῆς Ἀσὰν καὶ τοῦ πατριάρχου γνώμης, καὶ σύν γε αὐτῷ τῆς τῶν ἄλλων ἀρχιερέων. συναθροισθέντων τοίνυν αὐτῶν, πέμψας τινὰ τῶν συγκλητικῶν·

* οἱ λοιποῦντες

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΤΟΥ ΓΗΡΑΙΟΥ βασιλέως.

Εἰ μὲν ἑώρων, φησίν, ἐμοί τε τὴν ἁλουργίδα ταύτην ἀποθεμένῳ προσγινόμενον τὸ ἀκίνδυνον, καὶ ἅμα τῷ ὑπηκόῳ παντὶ τὸ καλῶς ἄρχεσθαι, ἀλλότριος ἂν εἴην τῆς τοῦ Χριστοῦ μερίδος, εἰ μὴ τὸ ἐφ' ἡσυχίας καθῆσθαι, τοῦ βασιλεύειν πολλῷ προτιμότερον καὶ ἡδύτερον ἔμοιγε ὠνόμαζον. τί γὰρ εἰς εὐφροσύνην αἰσιμώτερον, ἢ τὸ φροντίδων καὶ φόβων ὡς πορρωτάτω καθῆσθαι; εἰ δὲ διὰ τὰ ἐμά τε καὶ τοῦ λαοῦ πλημμελήματα, καὶ ἅμα τὰ τῶν ἡμετέρων προγόνων θεομηνία τις ἐπιχωριάζουσα καθ' ἡμῶν δίκην καταιγίδος ἀγρίας ἐλαύνει καὶ φθείρει τὰ πράγματα, καὶ ὁ νέος ἔτι παραλαβὼν ἐγὼ τὴν ἀρχὴν πλημμελοῦσαν, ὁπότε τοῦ τῆς ἐκκλησίας κλύδωνος τηνικαῦτα, καὶ τῶν πέριξ ἐθνῶν, καὶ εἰς γαλήνην τὰ πάντα ξύν γε θεῷ ῥᾶστα μεταβαλών, ἔπειτ' ἐκεῖθεν τοῦ μακροῦ χρόνου μάλα τοι πλείστην πεῖραν ξυνειλοχώς, καὶ προσθεὶς ἐμαυτῷ, νῦν πρὸς τοσοῦτον κυκεῶνα καὶ ζάλην πραγμάτων ἀμηχανῶ· πῶς ἂν δυναίμην τῷ ἐγγόνῳ πιστεῦσαι τοιαύτην ἀρχήν, νέῳ γέ τι ὄντι, καὶ τοσαύτην ἀπειρίαν ἀσκοῦντι, ὡς μηδὲ τὰ κατ' αὐτὸν εἰδέναι διαθέσθαι καλῶς; ἀλλὰ νέοις

πο

Digitized by Google

πισὶ καὶ ἀμαθέσιν ἀνθρώποις ἐκδόντα τὴν ἑαυτοῦ ἐξουσίαν καὶ τὰ βασιλικὰ κτήματα, αὐτόν τε ἐν πενίᾳ διάγειν, καὶ μηδεμίαν ἄλλην ἔχειν φροντίδα βουλόμενον, πλὴν τοῦ κύνας καὶ ὄρνεα τρέφειν, κύνας μὲν οὐχ ἧττον ἢ χιλίους· ὄρνεα δὲ τοσαῦτα, καὶ σὺν αὐτῶν ἐπιμελητὰς ἐγγὺς τοσούτους. πῶς οὖν ὑπὲρ τοιούτῳ πιστεύσαιμι ἢ τὴν ἐμαυτοῦ ζωὴν, ἢ τὴν ἐκ θεοῦ πιστευθεῖσάν μοι λειτουργίαν τῆς βασιλείας; ἀλλ᾽ οὐκ ἄν ποτ᾽ ἔγωγε προδότης ἑκών γε εἶναι γνοίμην, οὔτε τῶν ὑπηκόων, οὔτ᾽ ἐμαυτοῦ. ἐγὼ γὰρ τὸν ἐμὸν ἔγγονον, οὐ μόνον καὶ παίδων καὶ γυναικὸς ἠγάπησα πλέον, ἀλλὰ καὶ ἐμαυτοῦ (καὶ ἴστε πάντες τουτὶ) καὶ ἀνέτρεφον ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ, βουλόμενος κληροῦχόν τε τῆς ἐμῆς εὐλογίας, καὶ διάδοχον τῆς βασιλείας καταλιπεῖν, καὶ θεῷ καὶ ἀνθρώποις ἀρέσκοντα. ὁ δὲ τὰς ἐμὰς νουθεσίας παρ᾽ οὐδὲν θέμενος, κώμοις καὶ ἀταξίαις διενυκτέρευεν, ἐν οἷς καὶ τὸν αὐτοῦ πεφόνευκεν ἀδελφόν. καὶ τέλος ἐπανέστη, καὶ κατ᾽ ἐμοῦ τοῦ εὐεργέτου καὶ πατρὸς πρᾶγμα τετολμηκώς, οἷον οὐδ᾽ αἰὼν οὐδέπω τεθέαται ἄλλος. διὸ χρὴ καὶ ὑμᾶς ζηλῶσαι κατὰ τῆς ἀδικίας, καὶ διαναστῆναι πρὸς συστολὴν τῆς ἀναιδείας αὐτοῦ, καὶ κηρύξαι ἐκκοπὴν τῆς ἐπ᾽ ἐκκλησίας φήμης αὐτοῦ. καὶ ἀπειλῆσαι αὐτῷ τὸν ἀπὸ θεοῦ χωρισμὸν, ἵνα συσταλεὶς καὶ σωφρονισθεὶς, ὑποστρέψῃ καλῶς, ὅθεν ἐξῆλθε κακῶς· καὶ γένηται κληροῦχος αὖθις τῆς τε βασιλείας, καὶ ἅμα τῆς ἐμῆς εὐλογίας. τῶν γὰρ ἁπάντων οὐδεὶς αὐτοῦ κεῖται προτιμότερος ἔμοιγε πρὸς τὴν βασιλείαν, μόνον εἰ βούλοιτο τὴν προσήκουσαν νέμειν αἰδῶ, ταῖς ἐμαῖς ὑποθήκαις καὶ παραινέσεσιν. ὃν γὰρ ἐπέθηκε τῇ αὐτοῦ δημηγορίᾳ ἐπίλογον, πεπλασμένος ἦν, καὶ πολὺ τὸ πανοῦργον ἔχων ὑφέρπον. ἠκούσατε γὰρ ὁπόσας τὰς λοιδορίας, παρ᾽ ὅλην αὐτοῦ τὴν δημηγορίαν ἐπήντλησε κατ᾽ ἐμοῦ, πρὸς ἃς οὐδεμίαν ἔχει τὴν ἁρμονίαν ὁ ἐπίλογος, ἀλλ᾽ ἵνα τοὺς ἀκούοντας ἐξαπατήσας ἐγείρῃ κατ᾽ ἐμοῦ, τοιοῦτον ἐπέθηκε τῇ δημηγορίᾳ τὸ τέλος. ταῦτα ἀκηκοότες, οἱ μὲν συνέσει καὶ λόγῳ κοσμούμενοι τῶν ἀρχιερέων, συνῄνεσαν τοῖς εἰρημένοις, καὶ σιωπὴν παντελῆ τοῦ ὀνόματος τοῦ νέου βασιλέως πανταχοῦ τῶν ἐκκλησιῶν ἐκύρωσαν κηρυχθῆναι, μέχρις ἂν ὑποστρέψῃ. τῷ δὲ πατριάρχῃ καὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν κληρικῶν ἔστιν οἷς οὐκ ἔδοξεν εὔλογα τὰ εἰρημένα. διὸ καὶ ἀναστάντες, ἀπῄεσαν οἴκαδε, μηδὲν πλέον εἰπόντες, εἴτε διὰ τὴν συνήθη ἀλογίαν, εἴτ᾽ οὐκ οἶδ᾽ ὅπως. ἔπειτα διανυκτερεύσαντες, καὶ ἅπαξ καὶ δὶς ἐν τοῖς πατριαρχικοῖς οἴκοις, συνωμοσίας καὶ φατρίας συνεσκευάζοντο κατὰ τοῦ γεραιοῦ βασιλέως, ὃ διαψιθυρισθὲν καὶ διαδοθὲν εἰς τὸν δῆμον, καὶ εἰς τὰ τῶν εὖ γεγονότων συστήματα, πλείστους καὶ τούτων ἠνάγκασε λάθρα ξυνεληλυθέναι τῇ τούτων συνωμοσίᾳ τε καὶ φατρίᾳ, καὶ ὅρκους ἐγγράφους συνεισενεγκεῖν, διατεινομένους μέχρι τελευταίας ἐστάναι πνοῆς, καὶ πᾶσαν (εἰ τούτου δεήσειεν) ὑποστῆναι τὴν κάκωσιν. ὅθεν εἰς τρίτην ἐκεῖθεν ἡμέραν τοὺς ἱεροὺς κρούσας κώδωνας ὁ πατριάρχης, καὶ πλεῖστον ἀθροίσας ὄχλον ἀγοραῖον, ἀφορισμὸν ἀπεφήνατο κατὰ παντὸς τοῦ βουληθησομένου σιωπῆσαι τὸ τοῦ νέου βασιλέως ὄνομα, καὶ μὴ τὰ προσήκοντα πάντα νέμειν αὐτῷ, ὅσα καὶ βασιλεῖ· καὶ ἐπὶ τούτοις ἀφορισμὸν ἕτερον ἐξεφώνησε κατὰ τῶν ἄλλων ἀρχιερέων, ὁπόσοι τὴν ἑτέραν ἐβάδισαν. τοῦτο τὸν γε-

ραιὸν

bus & indoctis hominibus poteſtate ſua tradita, & Imperatorijs poſſeſsionibus donatis, ipſe in egeſtate uiuit: nec quicquã aliud curare uult, niſi ut canes & aues alat, canes mille haud pauciores, & aues totidem, eorumq; curatores haud pauciores. Tali ergo quã ratione uel uitam meã, uel diuinitùs mihi mandatam Imperij adminiſtrationẽ credam? Verùm ego ſciens & uolens quidem, nunquam uel ſubditos meos, uel meipſum prodã. Nam nepotem quidem plus non modò uxore & liberis meis, ſed etiam magis quàm meipſum dilexi: & uos omnes ſcitis quo pacto eum educarim, inſtituerim, monuerim: & prudentiæ meæ hæredẽ, & Imperij ſucceſſorem, qui & Deo & hominibus placeret, relicturus. At ille ſpretis monitis meis, totas noctes in comeſſationibus & proſtibulis exegit, in quib. etiam fratrem ſuum occidit. Denique etiam contra me tam bene meritũ & patrem inſurrexit, facinus auſus quale ab omni æuo nullũ ſol uidit. Quamobrem & uos oditte improbitatem debetis, & ad eius impudentiam cohercendam inſurgere, & eius ex Eccleſiaſtico præconio amotionem proclamare, & alienationem à Deo minitari: ut uerecundatus & emẽdatus, pulchrè eò reuertatur, unde turpiter eſt egreſſus, & rurſus hæres fiat & Imperij & moderationis meæ. Nemo enim omniũ eſt, quem ad Imperiũ euectum malim: modò præcepta mea & monita reuereri, iisq; obtẽperare uellet. Quem enim ſuæ concioni epilogum addidit, is commenticius fuit, & ſubdolus atque malitioſus. Audiſtis enim quot conuicia in tota ſua concione in me dixerit, cum quibus epilogus minimè conſentit. Sed ut auditores contra me concitaret, talem orationi ſuæ finem impoſuit. His auditis, pontifices prudentia & eruditione ornati aſſenſerunt: & nomen eius in omnibus Eccleſijs tacendum eſſe, donec corrigeretur, cenſuerũt. Patriarchæ uerò & pontificibus ac ſacerdotibus nõnullis, ea oratio non probata eſt. Quare nihil amplius locuti, domum abierunt, ſiue ob familiarem illis * imprudentiam, ſiue ob aliud neſcio quid. Deinde nocte in patriarchicis ædibus ſemel atque iterum exacta, in ſeniorem Imperatorem cõiurarunt. Quod cum muſsitaretur, nec populo tantum, ſed nobilibus etiam quibuſdam innoteſceret, pleroſq; horum etiam clàm ad factionem & coniurationem illorum ſe conferre coegit: & ſcriptum iuſiurandum dare, quo affirmarẽt, ſe ad extremum ſpiritum perſeueraturos, & nullũ (ſi opus eſſet) ſupplicium recuſaturos. Vnde triduo pòſt, patriarcha ſacris tintinabulis pulſatis, coactoq; magno circumforaneæ turbæ numero, ſacris interdictum eſſe omnibus ꝓmulgauit, qui iunioris Imperatoris nomen taceret, & omnẽ Imperatori debitũ honorẽ habere illi recuſarẽt. His peractis, aduerſæ etiã partis ſacerdotib. ſacris interdixit.

Eccleſiaſtici interdicti petitio.

Epilogus nepotis.

** infantiã.*

Coniuratio pontificum contra ſeniorem.

Patriarcha ob factionẽ cuſtodiæ mãdatur.

Digitized by Google

Hoc Imperatorem non mediocri moleſtia affecit, & præter omnẽ expectationem auditũ perculit. Quòd ſi pacis, inquit, doctor ita contra nos inſaniit, mercedis à nepote meo promiſſæ ſpe: & omni abiecta uerecundia & grauitate, ſeditionis autor eſſe nõ dubitat: quisnam temerarium uulgi contra nos impetum cohercebit, ſi quis humana præſidia reſpiciat? Itaque patriarcha, quantum in ipſo eſt, planè percuſſor noſter & homicida extitit. Cæterùm pontifices illi, inſigni impudentia & animi & linguæ patriarchæ commoti, & ipſi tam illi quàm eius amentiſsimæ factioni ſacris interdixerunt, ut ſeditionum & factionum autori, & largitionibus ad reipublicæ perturbationem incitato: adductis & canonibus & legibus, quibus grauiſsimè & maniſeſtiſsimè condemnabatur: de quibus nos in hac hiſtoria decimumoctauũ Chalcedonenſis cõcilii Canonem, nihil mutatum, recenſere ad uerbum ſat habebimus. Similia enim & quartus Oecumenici concilii ſexti in Trullo celebrati, ad hęc & quartum caput trigeſimiſexti tituli legum ſancit. Eſt autem huiuſmodi:

» CONIVRATIONIS & factionis crimen, etiam ciuilibus legibus ubique eſt interdictum: quanto magis id in Dei Eccleſia eſt prohibendum? Si qui ergo clerici aut monachi deprehendentur, qui coniurent, aut factionibus ſtudeant * contra epiſcopos aut clericos: omnino gradum ſuum amittunto.

Hinc pontificũ cœtus ratiocinabatur: Si eos qui contra epiſcopos & clericos coniurant, & factiones inſtituũt, clericos & monachos, Canones ita mulctant: quanto magis pontifices & patriarchas talia contra Imperatorem machinantes? qui conſtituti ſunt ut pacis doctores eſſent: & præter alia ad quietem & ocium pertinentia, illud in primis docere debet, quod & uetus lex, & magnus apoſtolus Paulus præcipit, Principi populi tui ne male dicito: &, Imperatorem honorate. Verùm ſenior Imperator cum eò perturbationis rem proceſsiſſe cerneret, patriarcham in Manganio monaſterio ſine uinculis cuſtodiendũ, ne uſquam egrederet̃, curat. Iunior uerò biduo poſt ad mœnia Cõſtantinopolis uenit, ut cognoſceret quo animo auus nũcios illos accepiſſet: uehementer orans, ut ſibi liceret ſoli intrare ad auum adorandũ. Sed neq; ipſe, neq; uerba eius ulla ex parte admittebantur, ſed & lapidib. ſupernè ab iis q̃ ꝓpugnacula mœnium tuebant̃, fugabat̃: qui ne uocẽ quidem eius ferebãt, eumq; cõtumelioſis dictis impunè inceſſebãt, & ignominioſè dimittebãt, dolo plenã eſſe & cogitationẽ & orationẽ eius dictitãtes. Ac ille quidẽ ſic dimiſſus, paululũ à muro declinauit.

Nepos Byzantiũ proditione capere ſtudet

Nox uerò iam aderat, cũ quidã ex urbano populo factioſi, iiq; nõ pauci, clàm cõgreſsi, occultè illi ſignificant, ut ſub mediã noctem, cũ & Byzantii omnes dormiant, & mœniũ uigiles ſecuriores ſint, ꝓximè mœnia

ραιὸν βασιλέα οὐ μετρίως ἠνίασε, καὶ ἐξέπληξεν ἀπροσδοκήτως ἀκουσθέν· καὶ εἰ ὁ τῆς εἰρήνης διδάσκαλος, ἔφασκεν, οὕτω καθ' ἡμῶν ἐμμελεῖ, διὰ λημμάτων προσδοκίαν, ὧν αὐτῷ ἐπαγγέλλεται ὁ ἐμὸς ἔγγονος, καὶ πᾶσαν ὀπίσω ῥίψας αἰδῶ καὶ σεμνότητα, στάσεως ἀρχηγὸς οὐκ ὀκνεῖ γίνεσθαι· τίς ἂν τὴν ἄστατον τοῦ δήμου καθ' ἡμῶν στήσει φοράν, εἴ τις ἐς τὸ ἀνθρώπινον βλέπει; ὥστε φονεὺς ἡμῖν ὁ πατριάρχης τὸ καθ' αὐτὸν ἀπηρτισμένος γεγένηται. οἱ μέν τοι ἀρχιερεῖς ἐκεῖνοι, πολλὴν ἀναίδειαν τῆς τοῦ πατριάρχου διανοίας καὶ γλώττης κατανοήσαντες, ἀφορισμὸν καὶ αὐτοὶ συναθροισθέντες ἐξεφώνησαν κατ' αὐτοῦ, καὶ τῶν αὐτῷ συμφρονούντων τῇ ἀπονοίᾳ, ἅτε νεωτεροποιὸν καὶ συνωμοσίας συσκευαστὴν, καὶ στασιαστὴν διὰ δωροδοκίαν γενόμενον. παρῆγον γὰρ καὶ κανόνας καὶ νόμους, οἱ πολλὴν αὐτῷ τὴν καταδίκην ἐπλήρουν· ὧν ἡμεῖς ἐν τῇ παρούσῃ τῆς ἱστορίας ἐκθέσει, τὸν ὀκτωκαιδέκατον τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου κανόνα ἀπαράτρεπτον, κατὰ λέξιν ἐκθέμενοι, ἀρκεῖν νομίζομεν. τὰ γὰρ ὅμοια καὶ ὁ τῆς ἐν τῷ τρούλλῳ τέταρτος τῆς οἰκουμενικῆς ἕκτης συνόδου, καὶ ἔτι τὸ τέταρτον κεφάλαιον τοῦ τριακοστοῦ ἕκτου τίτλου τῶν νόμων διαγορεύει. ἔχει δὲ οὕτως· τὸ τῆς συνωμοσίας ἢ φατρίας ἔγκλημα καὶ παρὰ τῶν ἔξω νόμων πάντῃ κεκώλυται· πολλῷ δὲ μᾶλλον ἐν τῇ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ τοῦτο ἀπαγορεύειν προσήκει. εἴ τινες τοίνυν κληρικοὶ ἢ μονάζοντες εὑρεθεῖεν, ἢ συνομνύμενοι, ἢ φατριάζοντες, ἢ κατασκευὰς τυρεύοντες * ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν, ἐκπιπτέτωσαν πάντῃ τοῦ οἰκείου βαθμοῦ. συνελογίζοντο τοίνυν ἐντεῦθεν ὁ τῶν ἀρχιερέων ὅμιλος, ὡς εἰ τοὺς κατὰ ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν συνομνυμένους καὶ φατριάζοντας κληρικοὺς καὶ μονάζοντας, οὕτως οἱ κανόνες κολάζουσι, πολλῷ πλέον τοὺς κατὰ βασιλέως ἀρχιερεῖς τε καὶ πατριάρχας τοιαῦτα κατασκευάζοντας, τοὺς τῆς εἰρήνης ταχθέντας εἶναι διδασκάλους, καὶ περὶ καταστάσεώς τε καὶ ὁμονοίας τά τε ἄλλα διδάσκειν, καὶ μάλιστα ὅσα ὁ παλαιὸς νόμος διαγορεύει, καὶ ὁ μέγας ἀπόστολος Παῦλος, ὅτι τε ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς, καὶ ὅτι τὸν βασιλέα τιμᾶτε. ὁ μέν τοι γεραιὸς βασιλεὺς, ἐς τοσοῦτον ἀτοπίας προβάντα βλέπων τὰ πράγματα, καὶ δείσας μὴ καὶ ἐς πλέον προκόψῃ τὸ κακὸν, ἐν ἀδέσμῳ καταγραφῆναι φυλακῇ προσέταττε τὸν πατριάρχην, ἣν εἶχε λοιπὸν ἡ μονὴ τῶν μαγγάνων τόπον ἀπρόσιτον. ὁ δὲ νέος βασιλεὺς, ἧκε μετὰ δύο ἡμέρας περὶ τὸ τεῖχος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, βουλόμενος μαθεῖν ὅπως ὁ πάππος πρὸς τὰς ἐκεῖθεν ἀπαγγελίας διετέθη. ἐδεῖτό τε σφοδρῶς συγχωρηθῆναι εἰσελθεῖν μόνος εἰς προσκύνησιν τοῦ πάππου· ἀλλὰ παραδοχὴν οὐκ εἶχεν ὅλως, οὔτ' αὐτὸς, οὔτε τὰ πρὸς αὐτοῦ λαλούμενα· ἐδιώκετο δὲ μάλα σφοδρῶς, λίθοις βαλλόντων αὐτὸν τῶν ἄνω, παρὰ τὰς ἐπάλξεις τοῦ τείχους καθημένων, οἳ οὐδὲ φωνῆς αὐτοῦ ἀκούειν ἠνείχοντο· ἀλλὰ καὶ ὕβρεσιν ἔπλυνον ἀδεῶς, καὶ ἀτίμως ἀπέπεμπον, δεδολιευμένα φάσκοντες εἶναι τά τε ἤθη καὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ. ἐκεῖνος μὲν οὖν οὕτως ἀποπεμφθεὶς, ἐξέκλινεν ἀπὸ τοῦ τείχους μικρόν· νὺξ δὲ ἤδη παρῆν, καί τινες τῶν τοῦ πολιτικοῦ δήμου στασιωτῶν οὐκ ὀλίγοι, λάθρα συναθροισθέντες εἰς ἓν, λάθρα τούτῳ διεμηνύσαντο, ἐγγίσαι ἐλευθέως τοῦ τείχους περὶ μέσας νύκτας, ὁπότε καὶ οἱ Βυζάντιοι πάντες ἐπικαθεύδουσι, καὶ οἱ ἐπὶ τοῦ τείχους φρουροὶ πρὸς τὸ ῥαθυμότερον αἰπέστερον·

* κατ'

πίπτουσιν· ἑτοίμους γὰρ εἶναι σφᾶς ἀνιμήσασθαι αὐτὸν διὰ μηρίνθου τινὸς ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων. τούτου δ' εἰ γένοιτο, πέρας εἶναι τῆς ὅλης σπουδῆς καὶ τοῦ μακροῦ δρόμου. πεπεισμένους γὰρ εἶναι πάντας Βυζαντίους, εὐθὺς ἀκολουθῆσαι φανέντι περὶ μέσην τὴν Βασιλεύουσαν. μέσης δ' ἤδη νυκτὸς γενομένης, καὶ βλέπων ὁ βασιλεὺς ὡς ἀμοιβαδὸν οἱ φρουροὶ τὴν νύκτα πᾶσαν διαλλάττοντες, οὐ παύονται φωναῖς, ἀλλ' ἐπαλλήλοις ἀλλήλους πρὸς τὸ ἐγρηγορὸς διεγείροντες, ἀκατίῳ τινὶ ἐπιβὰς ἑαυτὸν μετ' ἀνάγκης ξύν γε Καντακουζηνῷ τῷ μεγάλῳ δομεστίκῳ καὶ Συναδηνῷ τῷ πρωτοστράτορι, διὰ τοῦ νότιον μέρους τῆς Κωνσταντινουπόλεως κάμψαντες, ὁμαλῶς διεπεραιοῦντο περιϊόντες ἡσύχως τὸ παράλιον τεῖχος, εἴ που δυνηθεῖεν εἴσοδόν τινα ῥᾳδίαν εὑρεῖν. ἀλλ' οἱ ἐπὶ τὸ τεῖχος φρουροὶ συναισθόμενοι, τραχυτέρᾳ τῇ βοῇ καὶ τῷ θορύβῳ ἐχρήσαντο. καὶ εἰ μὴ ἀποκρινομένων, καὶ λίθους ἤδη κατ' αὐτῶν ἤρξαντο πέμπειν, ὡς ἐκεῖνοι φοβηθέντες, ἀναστρέψαντες ἀπῆσαν. τότε μὲν οὖν ταῦτα ἐπράχθη. τοῦ δ' ἐνιστάντος μηνὸς δεκεμβρίου, γράμματα παρὰ τῶν Θεσσαλονικέων λάθρα τῷ νέῳ κομίζονται βασιλεῖ, προσκαλούμενα τὴν ταχίστην αὐτὸν εἶναι· ξυγκειμένων τοῖς τε δημόταις ἅπασι καὶ τοῖς πλείοσι τῶν προυχόντων, καὶ αὐτῷ γε δὴ τῷ ἀρχιερεῖ, ἅμα τῷ πλησίον φανῆναι τοῦ τείχους αὐτὸν, δραμόντας ἀνοῖξαι οἱ τὰς πύλας. ἐπεὶ τοίνυν ταῦτ' ἐμεμαθήκει ὁ βασιλεὺς, συχνοὺς παραδοὺς τῷ πρωτοστράτορι στρατιώτας, περιϊέναι παρεκελεύσατο· καὶ οἷον περιστρατοπεδεύειν τὴν Βασιλεύουσαν μικρὸν ἄπωθεν, καὶ μὴ ἐᾶν ἄχρι Ῥηγίου τοὺς Βυζαντίους ἐξιόντας διατρίβειν· καὶ πρός γε λαθραίοις γράμμασι καὶ ὑποσχέσεσιν ὑπορχεῖσθαι καὶ ὑποποιεῖσθαι τοὺς Βυζαντίους κατὰ τὸ προσῆκον ἑκάστῳ. ὁ δ' ὀλίγους τινὰς ἀπολεξάμενος, ᾤχετο ἀπιὼν ἐπὶ Θεσσαλονίκην. ἔτυχον δὲ τηνικαῦτα διατρίβοντες ἔξω τειχῶν, διὰ τὰς ὑποψίας τῶν θορύβων, μετὰ τοῦ ἀπὸ τῶν Τριβαλλῶν συμμαχικοῦ στρατοῦ, ὅ, τε δεσπότης Δημήτριος, καὶ ὁ πρωτοβεστιάριος Ἀνδρόνικος, καὶ ὁ Ἀσὰν Μιχαὴλ, ἐπαγόμενοι καὶ τὰ Μακεδονικὰ τῶν Ῥωμαίων στρατεύματα· ὧν δὴ καὶ ἀσχόλων ὄντων περὶ τὰς κατ' αὐτοὺς ἔριδας, ἃς ἀνέφλεξαν κενοδοξίας καὶ φιλαυτίας τελχῖνές τινες, ἢ μᾶλλον θεομηνίαι τινὲς, ἵνα τὰ κατ' αὐτοὺς συγχυθείη πράγματα, καὶ σφῶν αὐτῶν αὐτοὶ πρόξενοι γένοιντο ἀπωλείας. τούτων τοίνυν ἀσχολίαν ἀγόντων τοιαύτην, μεταξύ που Θεσσαλονίκης τε καὶ Σερρῶν, ἔλαθεν ὁ βασιλεὺς εἰσιὼν ἐς Θεσσαλονίκην ἐνδύμασιν ἰδιωτικοῖς πάντα τὰ βασιλικὰ περικαλύπτων γνωρίσματα· ἃ δὴ πάντα πυλῶν εἴσω γενόμενος, εὐθὺς ἀπέρριψε, καὶ κατάδηλος πᾶσιν ἐγεγόνει βασιλεὺς ὤν· καὶ εὐθὺς δραμόντες μικροῦ πᾶσα ἡ πόλις ἐκείνη, προσεκύνουν τε αὐτὸν καὶ ἠσπάζοντο, καὶ εὐφήμοις ἐδεξιοῦντο φωναῖς. ἦσαν δὲ καὶ βραχεῖς τινὲς πάνυ αὐτόν τε μισοῦντες, καὶ τῷ γηραιῷ καθαρῶς προσκείμενοι βασιλεῖ· οἳ καὶ δραμόντες τὴν ἀκρόπολιν ἐχυρώσαντό τε καὶ ἠσφαλίσαντο, κἀκεῖθεν ἐρρωμένως ἠμύνοντο πολιορκοῦντας τόν τε βασιλέα, καὶ ὅσοι περὶ αὐτὸν ἠθροίσθησαν θιασῶται τῆς στάσεως. καὶ πολλοὺς ἐτίτρωσκον, βάλλοντες λίθοις καὶ βέλεσιν· ὥστε καὶ πολλὰ τῶν ἐκεῖθεν βελῶν, καὶ περὶ τὴν τοῦ βασιλέως ἐμπαγῆναι ἀσπίδα. τῇ δ' ὑστεραίᾳ φρυγάνων ἀθροίσαντες πλῆθος οἱ περὶ τὸν βασιλέα, τὰς πύλας ὑφῆψαν τῆς ἀκροπόλεως. καὶ οὕτως αὐτὴν παρεστήσαντο. ἄρας δ' ἐκεῖθεν ὁ βασιλεὺς, προσῄει ἐπὶ τὸ ἄστυ Σερρῶν, ἐν ᾧ τὸ συμμαχικὸν ἦν τῶν Τριβαλλῶν, οἷς δὴ καὶ διὰ σπουδῆς ἦν τὸ πρῶτον ὅπλα κατὰ τοῦ βασιλέως ἆραι. ἐπεὶ δὲ τὸν μὲν δεσπότην Δημήτριον, καὶ τοὺς ἄλλους, τόν τε πρωτοβεστιά-

mœnia ueniat. Se enim paratos eſſe, ad eum fune in propugnacula attrahendum. Quod ſi fieret, totum negocium fore confectum. Se enim perſuaſum habere, ſi in media urbe conſpiceretur, Byzantios omnes ſtatim ad eum defecturos. Media iam nocte cum uideret Imperator excubitores omnes per uices uigilantes, & aſsiduis clamorib. inuicem ad uigilandum exhortari non deſiſtere: neceſſariò cum Cantacuzeno magno Domeſtico & Synadeno Protoſtratore nauicula cōſcenſa, declinataque auſtrali urbis parte, æquabiliter traijcit, maritimum murum tacitè circumiēs, ſicubi facilē ingreſſum reperire poſſet. Quo cuſtodes in mœnibus animaduerſo, aſperius & uociferati & tumultuati ſunt: & cum nihil reſponderent, ſaxa etiam in eos conijcere cœperunt, donec illi territi receſſerunt. Ac tum quidem hæc acta ſunt. Inſtante uerò Decembri, iuniori Imperatori arcanæ literæ à Theſſalonicenſibus afferūtur, quibus quamprimùm accerſebatur. Pepigiſſe enim plebeios omnes, & proceres pleroſque, & ipſum pontificem, cum prope mœnia conſpectus eſſet, ſe properè illi portas aperturos. Quibus cognitis, multis Protoſtratori militibus datis, hortatus eſt, ut circuiret, & urbem eminus uelut caſtris cingeret: nec Byzantios uſque ad Rhegium egredi pateretur, eoſdemque arcanis literis & pollicitationibus ſolicitaret, prout cuique conueniret. Ipſe uerò cum paucis, Theſſalonicam abijt. Tum uerò, propter ſuſpiciones tumultuum, Demetrius Deſpota, & Protoueſtiarius Andronicus, & Aſan Michael, cum auxiliaribus Triballorum copijs extra mœnia diuerſabantur, & Macedonicas etiam Romanorum legiones ſecum habebant. Qui cum rixis & contentionibus, quas ambitio & cæcus amor ſui parit, occupati eſſent, ira numinis agitati, ut rebus ipſorum confuſis, ipſi ſibi perniciem crearent: intra Theſſalonicam & Serras Imperator clàm, Imperatorio habitu plebeia ueſte tecto, eſt urbem ingreſſus: qua, à porta ſtatim abiecta, omnibus eſt agnitus: concurſuque facto, à tota ferè ea ciuitate adoratus & ſalutatus, & fauſtis acclamationibus acceptus. Erant tamen perpauci qui eum odiſſent, & ſeniori Imperatori uerè ſtuderent: qui arcem properè occuparunt, & munierūt, unde Imperatorem & factioſos fortiter propulſabant, & multos ſaxis & telis uulnerabant, quorum multa Imperatoris ſcuto ſunt infixa. Poſtridie uerò magno ſarmentorū cumulo circumpoſito, portis exuſtis, arcem cœperunt. Inde digreſſus Imperator, ad oppidum Serras peruenit, ubi Triballorum auxilia erant, qui primo quoque tempore arma inferre Imperatori cupiebant. Sed cum Demetrium Deſpotam, & reliquos, Protoueſtiarium

Theſſalonicæ ad nepotem defectio.

Ducum ſenioris Imperatoris inſcitia.

Triballi domum redeunt.

ſtiarium & Aſanem, turpiter diſsipatos cernerent: milites uerò qui eos ſequebantur, in Imperatoris caſtra transfugiſſe: certis conditionibus & ipſi oppidum Imperatori dediderunt, domumq́ abierunt. Cum autem eam fortunæ erga ſe benignitatem, obuias ſubinde quaſi manus ſibi porrigentis cerneret, cũ gaudio & lætitia pergebat ulterius, bona ſpe plenus: & (ne longum faciamus) intra paucos dies omnib. Macedoniç oppidulis peragratis, facilimeq́ & ſine labore deditione captis, Deſpotæ uxorem, liberos & pecuniam quoq́ cœpit: Aſanis item & Protoueſtiarij, & ſenatorum omnium qui ibi cum illis erant. At ſenior Imperator, cum illa quoq́ ſpe excidiſſet, iam legatos ad nepotem miſſurus erat de fœdere & pace, priuſquam ille Macedonia excederet. Sed ſtatim alia ſpes, quod utinam non accidiſſet, interpoſita, conſilium illud euertit.

Succeſſus nepotis.

LEGATIO MICHAElis ad ſeniorem Imperatorem.

MIchael enim Bulgarorum princeps, ſpe magnorũ emolumentorum elatus, clàm ſeniori Imperatori nunciauit, ſe, ſi uellet, opẽ ei contra nepotem laturum. At Imperator, uelut è magna tempeſtate & naufragio portum inſperatò adeptus, mordicùs ſpem illam tenuit. Deinde legati ultrò citroq́ commeant, de rei gerendæ modo, & de promiſsionibus & fœdere, omnibus cõſiliorum ignaris, duobus aut tribus intimis & Cralæna exceptis: quæ ſubinde patrem falſa ſpe, quam uani uates & engaſtrimythi ei faciebant, implebat. Magnus autem Logotheta Metochites, cum fortunæ uices incertas ſenioris Imperatoris, & perturbationem rerũ cerneret, omnium maximè ſibi timuit: quippe qui cum ille omnia communicaret, & ſine quo nihil decerneret aut ageret. Quare triſtis & ſolicitus ſemper erat, & futurorũ plenus, nihil boni expectans. Quadam uero nocte terribilem quendam hominem uidere uiſus eſt ſibi iacenti aſtantem, prædoni & agreſti latroni perſimilem, qui manus ſibi inijceret, & de ceruicali, cubiculi claues eripere uellet, in quo ſupellex & gemmę repoſitę erant, & quicquid opum habebat. Somno aũt ui excuſſo perterritus, inclamauit famulos, ut prædonẽ perſequerentur, ne unà cum pecunia effugeret. Ignorabat enim uiſa illa ſomniũ eſſe, non rem uerã. Qui cũ ſtatim ſurrexiſſent, & fores clauſas repperiſſent, & affirmaſſent imaginationem eſſe, è diurnis cogitationibus ortam: uix ad ſeipſum reuerſus, grauiſsimo cũ ſuſpirio, nõ tam diurnarũ curarum imaginem, q̃ præſagium euerſionis familiæ ſuæ iudicauit. Quare cum diluxiſſet, pleraſq́ opes è ſuis ædibus tanquã deſperatis iam translatas, inter amicos fidiſsimos clàm diſtribuit cuſtodiendas,

Logothetæ ſomniũ & irrita prouidentia.

ρίου καὶ τὸν Ἀσὰν ξὺν οὐδενὶ κόσμῳ διασκεδασθέντας ᾔδειν, σὺν δ᾿ ἑπομένους αὐτοῖς στρατιώτας αὐτομολήσαντας εἰς τὸ τοῦ βασιλέως στρατόπεδον, ὑποσπόνδους καὶ αὐτοὶ τῷ βασιλεῖ τὸ ἄστυ παρέδοσαν, ἀπιόντες οἴκαδε. ἐπεί γε μὴν ὁ βασιλεύς, οὕτω τὴν τύχην ἑώρα τὴν δεξιὰν ἄφθονόν τε καὶ μειδιῶσαν αὐτῷ προτείνουσαν, ἤδη μεθ᾿ ὅλης εὐθυμίας καὶ ἡδονῆς, εἰς τὰ πρόσω προὐχώρει μεστὸς ἀγαθῶν ἐλπίδων. καὶ ἵνα μὴ διατρίβωμεν, ὀλίγων ἐντὸς ἡμερῶν ἅπαντα διελθών, τὰ ἐκεῖ περὶ τὴν Μακεδονίαν πολίχνια ῥᾷστά τε καὶ ἀκονιτὶ παρεστήσατο, καὶ σύν γε αὐτοῖς τάς τε γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ χρήματα ξυνείληφε τοῦ τε δεσπότου καὶ τοῦ πρωτοβεστιαρίου, καὶ τοῦ Ἀσάν, καὶ ὅσοι τῶν ἄλλων ἐκ τῶν συγκλητικῶν ἐκείνοις ἐκεῖσε συνδιατρίβοντες ἦσαν. ὁ δὲ γηραιὸς βασιλεύς, ἀπολωλεκὼς καὶ τὰς ἐκεῖθεν ἐλπίδας, καὶ εἰς ἀμηχανίαν ἐσχάτην ἐμπεπτωκώς, ἐβούλετο ἤδη πέμπειν πρεσβείαν πρὸς τὸν ἔγγονον περὶ σπονδῶν καὶ εἰρήνης, πρὶν ἐκ Μακεδονίας αὐτὸν ἀναλῦσαι. ἀλλ᾿ εὐθὺς ἑτέρα τις ἐλπίς, ὡς μὴ ὤφελεν ἐπεισφρήσασα, καὶ ταύτην διέκρουσε τὴν βουλήν.

ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΟΥ ΜΙΧΑΗΛΟΥ ΠΡΟΣ τὸν γηραιὸν βασιλέα.

Μιχαὴλ γὰρ ὁ τῶν Βουλγάρων ἄρχων, λήμμασι τὴν ἐλπίδα μεγάλων ἑαυτὸν ἐπάρας, διεμηνύσατο λάθρα τῷ γηραιῷ βασιλεῖ, εἰ βούλοιτο, συμμαχῆσαι αὐτῷ κατὰ τοῦ ἐγγόνου. ὁ δὲ βασιλεὺς ὥσπερ ἐκ μεγάλου ναυαγίου καὶ κλύδωνος ἀπροσδοκήτως λιμένι περιτυχών, ἀπρὶξ ἀπελάβετο τούτου. καὶ ἑξῆς διεπρεσβεύοντο πρὸς ἀλλήλους περὶ τῶν πρακτέων, καὶ τῶν ἐπαγγελιῶν καὶ συνθηκῶν μηδενὸς ἐπιγινώσκοντος τὰ βουλεύματα, πλὴν δυοῖν ἢ τριῶν τῶν πάνυ πιστοτάτων, καὶ τῆς Κραλαίνης, ἣ διηνεκῶς τὸν πατέρα καὶ βασιλέα ἀγαθῶν ἐνεπίμπλα ἐλπίδων, ὧν αὐτῇ οἱ ψευδομάντεις καὶ ἐγγαστρίμυθοι ἐνεπίμπλασαν. ὁ μέντοι μέγας λογοθέτης ὁ Μετοχίτης ὁρῶν στρεφομένην ἀνωμάλως τὴν τύχην κατὰ τοῦ γηραιοῦ βασιλέως, καὶ κατορχουμένην οὕτω τὰ πράγματα, ἐδεδίει περὶ ἑαυτῷ μάλιστα πάντων αὐτός. ἅτε καὶ μάλιστα πάντων αὐτὸς κοινωνῶν τῷ βασιλεῖ ῥητῶν καὶ ἀρρήτων, καὶ γνώμης καὶ πράξεως πάσης. διὸ καὶ σύννους τις ἦν καὶ ἐμμέριμνος ἀεί, καὶ τῶν μελλόντων πλήρης, οὐ μάλα τοι δεξιὸν τὸ μέλλον σκοπούμενος ἰδεῖν. ἐν μιᾷ γοῦν τῶν νυκτῶν ἔδοξεν ἀλλόκοτόν τινα θεάσασθαι ἄνθρωπον, ἐπιστάντα οἱ κειμένῳ ἀτεχνῶς λῃστεύοντι τινὶ καὶ ἀγρίῳ λῃστῇ ἐοικότα, τὴν χεῖρά τε ἐμβαλόντα, ἀφελέσθαι τοῦ πρὸς κεφαλαίου τὰς τοῦ θαλάμου κλεῖδας, ἐν ᾧ τά τε ἔπιπλα, καὶ οἱ πολυτελεῖς ἔκειντο λίθοι, καὶ ὅσα τῶν χρημάτων αὐτῷ περιῆν. τὸν δὲ βίᾳ τὸν ὕπνον ἀποτινάξασθαι, καὶ θορύβου μεστὸν ἐγερθέντα βοᾶν, καὶ τοῖς θεράπουσιν ἐγκελεύεσθαι διώκειν τὸν λῃστεύοντα, μὴ φθάσῃ διαδρὰς μετὰ τῶν χρημάτων. ἐλελήθει γὰρ αὐτὸν ἐνύπνιον εἶναι τὰ φαντασθέντα, καὶ οὐκ ἀλήθειαν. τῶν δὲ θεραπόντων διαναστάντων εὐθύς, καὶ τὰς θύρας κεκλεισμένας εὑρόντων, καὶ διαβεβαιωσάντων φαντασίαν εἶναι τὸ πρᾶγμα, καὶ μεθημερινῶν φροντίδων βλάστημα, μόλις εἰς ἑαυτὸν ἐλθών, θερμότατόν τινα στεναγμὸν ἐκ βάθους ἀνέπεμψε, καὶ οὐ τοσοῦτον μεθημερινῶν φροντίδων βλάστημα τὸ φανὲν ἐκεῖνο, ὅσον μαντείαν τινὰ καὶ προαναφώνησιν τοῦ μέλλοντος καταλήψεσθαι τὸν οἰκεῖον οἶκον ἀφανισμοῦ. ὅθεν ἡμέρας γενομένης, τὰ πλείω τῶν χρημάτων ἀφελόμενος τῆς οἰκίας, ἅτε ἀπεγνωσμένης ἤδη, διεμέρισέ τε, καὶ τῶν φίλων τοῖς πιστοτάτοις λάθρα ἐδεδώκει φυλάττειν

λάθοιεν αὐτόν. ὁ δὲ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς θεραπαινίδας περὶ τὸν οἶκον ἀφεὶς, αὐτὸς περὶ τὰ βασίλεια ἀπρόϊτον τὸ λοιπὸν τὴν διατριβὴν καὶ καταμονὴν ἐποιεῖτο, δεδιὼς τὴν τοῦ δήμου στάσιν φλεγμαίνουσαν κατ' αὐτοῦ. οἱ μέν τοι παρὰ τοῦ γηραιοῦ βασιλέως ἀποσταλέντες, εἰς τὴν τῶν κατὰ μακεδονίαν χωρῶν καὶ πόλεων διοίκησιν ἑάλωσαν ἅμα γυναιξί τε καὶ τέκνοις, ὡς ἔφθημεν εἰρηκότες, καὶ διαμερισθέντες, ὅσα περὶ θεσσαλονίκην καὶ διδυμότειχον δεσμωτήρια, πάντα μεστὰ ἑαυτῶν πεποιήκεσαν. ὁ δέ γε δεσπότης δημήτριος, φυγὰς ᾤχετο ἀπιὼν παρὰ τὸν κράλην σερβίας, γυναῖκα καὶ παῖδας καταλιπὼν διώκουσιν. ὁ δὲ πρωτοβεστιάριος ἀνδρόνικος μέχρι τινὸς ἑπόμενος καὶ αὐτὸς τῷ δεσπότῃ, οὐκ ἐδυνήθη μέχρι τέλους, καθάπερ τις παράσιτος ἐν ἀλλοτρίαν ἐμβλέπειν τράπεζαν ὥσπερ ἐκεῖνος· ἀλλ' ἀναλογισάμενος ὅσον ἐξαπίνης ἀφῄρηται πλοῦτον καὶ κτήματα, καὶ δόξαν μετὰ πασῶν τῶν ἐλπίδων, ὑποπτεύσας δὲ καὶ περὶ τῆς γυναικὸς ὅσα αἱ παρὰ τῶν ἐχθρῶν ἁλισκόμεναι πάσχουσιν ἄσεμνα, ὑπ' ἀθυμίας καὶ ἀμετρήτου λύπης βυθὸς ἑαυτὸν ἐνεδεδώκει. καὶ οὕτως ἐν βραχεῖ τὸ ζῆν πικρῶς ἐξεμέτρησεν, ἐν τόποις ἀλλοτρίοις καὶ ἐρημίαις πλανώμενος. ὁ δὲ ἀσὰν μιχαὴλ σπεύσας, εἰσῆλθεν ἐν τὸ τοῦ προσιάκου πολίχνιον, καὶ τοὺς οἰκήτορας ἐκεῖθεν ἐκβεβληκὼς, εἰς ἑαυτοῦ ἴσον σωτήριον οἰκητήριον εἶχεν ἀσφαλισάμενος. μετὰ δὲ βραχὺ προδοσίαν αἰσθόμενος ἑαυτοῦ, μεταπέμπεται παρὰ τοῦ κράλη σερβίας φρουράν, ᾗ τὸ πολίχνιον παραδοὺς, ᾤχετο παρὰ τὸν κράλην καὶ αὐτὸς ἀπιών. ἔτυχε δὲ τηνικαῦτα τὸ τοῦ μελενίκου φρούριον, καὶ ὁπόσα τούτῳ περιοικὶς διοικῶν καὶ ἐπιτροπεύων ὁ βασιλικὸς νικηφόρος. οὗτος τῶν εὖ γεγονότων ἦν, * ἐδόκει δὲ τοῖς ἥκιστα κρίνειν εἰδόσιν ὀρθῶς, τόν τε τρόπον εἶναι ἁπλοῦς, καὶ πρακτικοὺς ἐν τὰ μάλιστα ἄπειρος. ἀλλὰ ἴσον ὁ χρόνος ἔδειξε τὸ τότε ὡς ἀληθῶς συνετώτερον. οἱ μὲν γὰρ ἀπογνόντες ἑαυτοὺς, ἀγνοίᾳ τοῦ συμφέροντος πικρῶς τὸν βίον ἀπήλλαξαν· οἱ δὲ ἑάλωσαν ἄκοντες, καὶ μυρία πεπόνθασι τὰ δεινά· οἱ δ' ἑκόντες προὔδοσαν ἑαυτούς. οὗτος δὲ μόνος θεῷ τὰ πείσματα τῶν ἐλπίδων ἀναψάμενος, πρὸς τοσοῦτον πραγμάτων κλύδωνα ἑαυτὸν ἀντέστησε μέχρι τελευταίας ἀναπνοῆς τοῦ γηραιοῦ βασιλέως, τὴν πρὸς αὐτὸν ἀκίβδηλον γνώμην καὶ πίστιν τηρήσας, καὶ μήτε πρὸς τὰς τοῦ νέου βασιλέως λαμπρὰς καὶ μεγάλας ὑποσχέσεις ἐνδοὺς, μήτ' αὖ πρὸς τὰς παλαμναιοτάτας ἀπειλὰς καὶ πολιορκίας δείσας ὅλως, ἀλλὰ τὸ φρούριον ἐκεῖνο σερρῶν ἀσφαλισάμενος ἐκάθητο, λῆρον μακρὸν ἅπαντα τὰ τοιαῦτα ἡγούμενος, ἕως ἠκηκόει τὴν τοῦ γηραιοῦ βασιλέως ἀπαλλαγήν. μέχρι γὰρ τότε δικαίαν ἡγεῖτο τὴν ἔνστασιν, τὸ δ' ἐξῆς ἄδικόν τε, καὶ πρόφασιν οὐδ' ἐν εὔλογον ἔχουσαν. διὸ καὶ σπονδὰς πρὸς τὸν νέον εὐθὺς ποιησάμενος βασιλέα, καὶ λαμπρὰς τὰς ἀμοιβὰς παρ' αὐτοῦ δεξάμενος, ἐνεδεδώκει τὸ φρούριον. καὶ λοιπὸν βουλήσει τοῦ βασιλέως, αὐτὸς αὖθις ἦν ὁ διοικῶν καὶ ἐπιτροπεύων αὐτό, γέρας καὶ ἴσον λαβὼν καὶ ἀντίδοσιν τῆς πρὸς τὸν δεσπότην ἐκεῖνον πίστεως καὶ στοργῆς. ἐπεὶ καὶ συνετοῖς πολεμίοις αἰδέσιμος ἀνδρὸς ἀρετή. καὶ γὰρ δημοσθένην τὸν ἀπηνῆ ἐν τοῖς μάλιστα πολεμίοις ὄντα φίλιππος ἐμακάριζε, λέγων· Εἰ μέν τις ἀθηναῖος ὢν ἐν ἀθήναις φάσκει με τῆς πατρίδος ἐμὲ προτιμᾶν, τοῦτον ἀργυρωνητὸν μὲν πριαίμην ἄν, φιλίας δ' οὐκ ἂν· εἰ δέ τις ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἐμὲ μισεῖ, τοῦτον πολεμῶ μὲν, ὡς ἀκροπόλει καὶ τείχει καὶ νεωρίοις καὶ τάφρῳ· θαυμάζω δὲ τῆς ἀρετῆς, καὶ μακαρίζω τὴν πόλιν τοῦ κτήματος. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον. νῦν δ' ἐπανιτέον ὅθεν ἐνταῦθα ἐξέβημεν.

(Left margin, beside the line beginning "τῶν εὖ γεγονότων": ἤκα)

das. Vxore uerò & ancillis domi relictis, in palatium ſeſe contulit: ex eoq́; non eſt egreſſus, ſeditionem populi contra ſe concitati timens. Cæterum qui ad Macedoniæ adminiſtrationem miſsi erant, unà cum uxoribus & liberis (ut antè diximus) capti ſunt, & in carceres Theſſalonicæ & Didymotichi diſtributi, omnes eos impleuerunt. Demetrius uerò Deſpota, uxore & liberis relictis, qui à perſequentibus capti ſunt, fuga ad Seruiæ Cralem eſt elapſus. Protoueſtiarius autem Andronicus ad tempus & ipſe Deſpotam ſecutus, nõ potuit perpetuò paraſiti more alienæ quadra uiuere, ut ille: ſed quãtas modò opes, iumẽta, poſſeſsiones, gloriam cum omni ſpe ſubitò amiſiſſet, & illa etiam de uxore ſuſpicatus probra, quib. captiuæ mulieres affici ab hoſtib. ſolent, præ deſperatione & immenſo mœrore, in locis alienis & deſertis oberrãs, expirauit. At Michael Aſan Proſiaci oppidulo feſtinanter occupato, eiectisq́; oppidanis firmato, tutũ ibi receptũ habuit. Paulo uerò pòſt ꝓditionem ueritus, à Seruiæ Crale præſidiũ acceſſit: cui oppidulo cõmiſſo, & ipſe ad Cralẽ abijt. Tum aũt Melenici caſtello, & circũiacentib. locis Baſilicus Nicephorus præerat, uir nobilis ille quidẽ: ſed qui nullo iudicio, ſimplici ingenio, & ad res gerẽdas inepto eſſe crederet̃. Is uerò tum omniũ prudentiſsimus extitit, quorũ alij ex deſperatione atq; inopia cõſilij miſerè mortui, alij inuiti capti ſunt, & infinita mala perpeſsi, alij ultrò ſeipſos ꝓdiderunt. Hic uerò ſolus ſpe in Deũ collocata, ad extremũ uſq; ſenioris Imperatoris ſpiritũ, tantæ rerũ perturbationi ſe oppoſuit, ſincerumq́; animũ & fidem illi præſtitit. neq; em̃ iunioris Imperatoris uel magnificis pollicitationib. ceſsit, uel ſæuiſsimas minas & obſidiones pertimuit: ſed caſtellũ Serras ſibi cõmiſſum munijt, in eoq́; contemptis rebus illis omnib. ſedit, donec ſenioris Imperatoris obitũ audiuiſſet. Ad eum em̃ uſq; contentionẽ æquã iudicauit: ultra uerò iniquã, & minimè ꝓbandã. Quapropter ſtatim pactione cũ iuniore Imperatore facta, ab eoq́; magnificè donatus, caſtellũ dedidit: ac deinde uolũtate illius etiã ei præfuit, eam quoq; fidei erga dominũ ſuũ & pietatis remunerationem conſecutus. Nam uir prudens etiã hoſtis uirtutem reueret̃. ut & Demoſthenẽ acerrimũ inimicum Philippus beatum iudicabat, cum diceret: Si quis Athenienſis, Athenis degens, ſe patriæ me præferre dicit, eum ego argento emerim, amicitia uerò mea non dignabor. Si quis uerò propter patriam me odit, eum ego quidem ut arcem & murum & nauale & uallum oppugno: ſed tamen uirtutem eius admiror, & urbem propter eam poſſeſsionem fortunatam iudico. Sed hæc poſtea: nũc eò redeundum eſt, unde digreſsi ſumus.

Macedonici præfecti in carcerẽ conijciuntur.

Protoueſtiarij interitus

Baſilius Nicephorus ſeniori Andronico ſolus fidem ſeruat.

Fides etiam in hoſte probatur.

Aui copiæ ſuccũbunt.

Initio ueris, ſexto die ſanctæ hebdomadis quadrageſimę, prœliũ cõmiſerunt utriuſq; Imperatoris exercitus prope Maurum fluuium, hinc Conſtantino Aſane, inde Protoſtratore duce. Sed aduerſarij uicerunt: è noſtris aũt ceciderunt milites non amplius decem, tribuni pleriq; unà cum duce Aſane capti, cæteri ſpoliati Byzantiũ infeliciter peruenerunt. Iunior igitur Imperator res ex animi ſentẽtia ſibi ſuccedere uidens, omni Macedonia & Thracia ſuo arbitratu ordinata, medio uere Byzantiũ & ipſe ꝓperat, ne Bulgaricus exercitus prior urbem ingreſſus, cum nec iuſto exercitu munitã & fame afflictã reperiret, cuius Veneta claſsis autor fuerat, Imperatorem cum omni ætate mactaret, unumq; Imperiũ ſuo duci à Byzantio uſq; ad Iſtrum efficeret. aut ſi id nõ poſſet: at ſeniori Imperatori copijs ſubitò datis, ſe aditu Byzantij excluderet, ut in ipſo (quod aiunt) portu naufragium faceret, & omni ſpe deſtitueretur. Accidit igitur, ut nõ tam magna quàm miſera illa urbs, eodem tẽpore terna pericula experiretur, quæ ſingulatim exponemus. Quadraginta longæ naues à Venetis ſplendidè armatæ, contra Genuenſes Galatæ degentes miſſæ ſunt: propterea ꝙ pecuniã à Genuenſibus piratis in medio infero mari, oneraria naue ſpoliata, cum bona gratia reſtituere recuſabãt. Ac XXXII in Cerate ante Byzantiũ appulerunt, & frontes obuerterunt, Genuenſibus Galatæ obſidionem minitantes, ſi pecunię reſtitutionem differrent. VIII reliquæ progreſſæ ulterius, fretum quod ante templum eſt, cuſtodiebãt, quas Ponti fauces appellant. ubi quatuor rotundas naues inſtructas ad abitũ cœperunt: caſq; copijs impoſitis, contra Genuenſes onerarias, quæ è Ponto ſoluebant, armarunt. Intra paucos igitur dies, tot Romanas & Latinas onerarias captas uideres, ut totũ penè fretum ijs compleretur. Capiebant enim unà etiam Romanas naues, ne qui Genuenſes in ijs euaderent. Ita factum, ut frumentatione intercluſa, fames Byzantios non parua uexaret. Ea enim obſidio dies XV durauit, quib. prælium factum non eſt. Neq; enim poſtulatam pecuniam reddere Genuenſes recuſabant: ſed quãuis pollicerẽt, differebant. Veneti autem nullo modo uacui abire poterãt. Nemo autem erat, cui non admirationi eſſet Venetorum & diſciplina militaris, & cum ęquitate magnificentia. Nemo enim omnium illorum quicquam cuiquam rapuit, ſed pecunia data emit: idq;, cum tanta & promiſcua turba cum eis eſſet. Parebãt omnes magiſtratib. ſuis, ut paſtorib. oues: & omnes dies illos in nauibus ſtabant, ardori ſolis nõ cedentes. Roma-

Nepotis Byzantium feſtinatio.

Veneta claſſis contra Galatã.

Venetorum diſciplina militaris.

ἔαρος γὰρ ἀρχομένου περὶ τὴν ἕκτην δηλαδὴ τῆς ἁγίας τῆς τεσσαρακοστῆς ἑβδομάδα, συγκρότησι πόλεμον τὰ ἀμφοῖν τοῖν βασιλέοιν στρατεύματα, ἀγχοῦ τοῦ Μαυροποτάμου. ἐστρατήγει δὲ τοῦ τῶν μὲν Κωνσταντῖνος ὁ Ἀσάν, ἐκείνων δ' ὁ πρωτοστράτωρ. ἐνίκησαν τοίνυν καὶ ταῦτα τὸ κράτος οἱ ἐναντίοι· τῶν δ' ἡμετέρων πεπτώκασι μὲν ἐν τῷ πολέμῳ οὐ πλείους τῶν δέκα στρατιωτῶν. ἑάλωσαν δὲ τῶν ταξιάρχων οἱ πλείους μετὰ τοῦ στρατηγοῦ τοῦ Ἀσάν. οἱ δ' ἕτεροι γυμνωθέντες, δυστυχῶς τῇ ὡς τὸ Βυζάντιον ἐπανήεσαν. ἰδὼν δὲ ὁ νέος βασιλεὺς κατὰ ῥοῦν τοῖς αὐτοῦ κινήμασιν ἑπομένην τὴν τύχην, τὰ κατὰ Μακεδονίαν καὶ Θρᾴκην πάντα κατασκευασάμενος ὡς αὐτῷ γε ἦν βουλομένῳ, ὡς τὸ Βυζάντιον μεσοῦντος ἔαρος ἔσπευδε καὶ αὐτός, μὴ φθάσαντες ἐντὸς ὁ τῶν Βουλγάρων στρατὸς εἰσοικήσωσιν, ἔπειτα μήτε στρατοῦ ἀνάλογον ἔχουσαν εὑρηκότες τὴν βασιλεύουσαν, καὶ ἄλλως πεπονηκυῖαν ἰδόντες ἐκ τοῦ λιμοῦ, ὃν ὁ τῶν Βενετικῶν τηνικαῦτα στόλος προὐξένησε, κατασφάξωσι τόν τε βασιλέα, καὶ πᾶσαν εἰπεῖν ἡλικίαν· καὶ μίαν ἀρχὴν κατασκήσωσι τῷ σφῶν αὐτῶν ἀρχηγῷ, τὴν ἀπὸ Βυζαντίου μέχρι τοῦ Ἴστρου, ἢ εἰ μὴ τοῦτό γε δυνηθεῖεν, ἀλλ' οὖν τό γε δεύτερον δύναμιν αἰφνίδιον τῷ γηραιῷ βασιλεῖ παρασχόντες, ἄβατον αὐτῷ δὴ τῷ νέῳ τοῦ λοιποῦ τὴν ὡς τὸ Βυζάντιον κατασκήσωσι, κἀνταῦθα περὶ τὸ τῆς εὐδίας ἁπάσης συμπέρασμα τὸ σκάφος αὐτῷ τῆς τύχης ἀναρραγείη, πάσας τὰς τῶν δρόμων ἐκείνων ἐλπίδας ὑποβρυχίους πεποιηκώς. ἔτυχε τοίνυν τρισὶν ἐν ταὐτῷ κινδύνοις ἡ ταλαίπωρος αὕτη μεγαλόπολις θεασαμένη τότε, οὓς κατὰ μέρος λέξοντες ἥκομεν. νῆες μακραὶ τετταράκοντα παρὰ Βενετικῶν ὁπλισθεῖσαι λαμπρῶς τὸν ἔκπλουν κατὰ τῶν ἐν τοῖς Γαλάτου Γεννουιτῶν ἐποιήσαντο, μὴ βουλομένων μεθ' ἡσυχίας ἀποδιδόναι τὰ χρήματα, ὅσα παρὰ φορτίδος νεὼς αὐτῶν πειραταὶ Γεννουῖται περὶ μέσα που τὰ πελάγη τῆς κάτω θαλάσσης βιαίως ἀφείλοντο. καὶ ἐλθοῦσαι αἱ μὲν δύο καὶ τριάκοντα, ἐσέπλευσάν τε ἐν τῷ πρὸ Βυζαντίου κέρας, καὶ ἔστησαν ἑαυτὰς μετωπηδὸν ἐπ' ἐπαγγελίαν πολιορκίας τῶν ἐν τοῖς Γαλάτου Γεννουιτῶν, εἰ ἀναβάλλοιντο τὴν τῶν χρημάτων ἀπόδοσιν. αἱ δ' ὀκτώ, παρεφύλαττον ἀνιοῦσαι τὸν πρὸ τοῦ ἱεροῦ πορθμόν, ὃν διὰ τοῦ Πόντου καλοῦσιν αὐχένα. ἔνθα στρογγύλας τέτταρας ναῦς εὑρηκότες πρὸς ἔκπλουν ἑτοίμους, ἐκράτησάν τε, καὶ δύναμιν αὐταῖς ἐνεβίβασαν. καὶ κατὰ τῶν ἐκ τοῦ Πόντου καταγομένων Γεννουιτῶν ὁλκάδων, καὶ ταύτας ὁπλίσαντες ἔστησαν. ἦν οὖν ἡμερῶν ὀλίγων ἰδεῖν, τοσαύτας ὁλκάδας ἁλούσας ῥωμαϊκὰς ὁμοῦ καὶ λατινικάς, ὡς πεπληρῶσθαι τούτων πάντα μικροῦ τὸν πορθμόν. ἡλίσκοντο γὰρ σφίσιν ὁμοῦ καὶ ῥωμαίων ὁλκάδες, μὴ λάθωσι δι' αὐτῶν παραφυγόντες καὶ Λατίνων συχνοί. καὶ συνέβαινεν οὕτω, τῆς σιτοπομπίας ἀποκλεισθείσης, λιμὸν τοῖς Βυζαντίοις ἐγγίνεσθαι οὐ μικρόν. διήρκεσε γὰρ τὸ τῆς τοιαύτης πολιορκίας ἄχρι πεντεκαίδεκα ἡμερῶν, ἐν αἷς πόλεμος μὲν οὐκ ἐγίγνετο. οὐ γὰρ ἀπελέγοντο τὴν τῶν ζητουμένων χρημάτων οἱ Γεννουῖται ἀπόδοσιν, ἀλλ' ὑπισχνοῦντο μέν, ὑπερετίθεντο δέ, τοῖς δὲ Βενετικοῖς ἥκιστα τῶν δυνατῶν ἦν ὅλως ἐπανιέναι κενούς. ἦσαν γε μὴν οὐδένες, οὓς οὐ μάλα ἐξέπληξεν ἡ τῶν Βενετικῶν εὐταξία, καὶ ἡ μετὰ δικαιοσύνης μεγαλοπρέπεια. οὐδὲ γὰρ ἠξίωσε τῶν πάντων ἐκείνων οὐδεὶς ἐξελθὼν ἀφελέσθαι τι τῶν ἁπάντων ἄνευ τιμῆς ἀργυρίου, καὶ ταῦτα τοσούτου παμπληθοῦς τε καὶ σύρφακος ὄχλου συνόντος· ἀλλ' ἦσαν ἅπαντες πρὸς τὴν τῶν ἀρχόντων ἐξουσίαν ἑπόμενοι, καθάπερ ποιμέσι τὰ ποίμνια. καὶ ἦσαν ἀνὰ πάσας ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἑστάμενοι ἐπὶ τῶν νεῶν, μηδαμῶς ἐνδιδόντες πρὸς τὴν ἀκμὴν ἐκείνην τῆς τοῦ ἡλίου φλογός.

τὰ δὲ

τὰ δὲ τῶν ῥωμαίων ἀκάτια ὑπὲρ πλῆθος περικυκλοῦν αὐτοὺς παρ' ὅ, τι χρειῶδες ἐτύγχανε σφίσιν ἀφθόνως κομίζοντα, καὶ ἀντιλαμβάνοντα πλείονα ἢ ἐχρῆν τὸν μισθόν. ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἁλισκομένων ἐκείνων νηῶν ἅπασαν τοῦ πληρώματος ἐλυμήναντο τὸ παράπαν οὐδ' ὁτιοῦν. ἦν γὰρ τὸ μὲν πλήρωμα σῖτος καὶ κριθή. τῶν δὲ ὄψον, ταρίχη, ὁπόσα γεωργοῦσι λίμναι κωπαΐδες τε καὶ μαιώτιδες, καὶ ποταμοὶ ταναΐδες. ἀλλὰ διετήρησαν ταῦτα τἀκριβὲς ἀλώβητα, ἕως ἀπολαβόντες τὸ χρέος, ἀπέδοσαν ἅπαντα. ἓν μὲν δὴ τοῦτο δεινὸν ἐπέστη τότε τῇ πόλει. δεινότερον δ' ἂν ἦν, εἰ καὶ εἰς πέρας προὔβαινον τὰ λαθραῖα βουλεύματα. ὁ γὰρ βασιλεὺς ἔξωθεν πρεσβείαν πρὸς αὐτοὺς κρύφα ἀπέστελλε, χρήματα ὑπισχνούμενος, εἰ συνεργοὶ συνεσκιασμένοι γένοιντο οἱ πρὸς τὴν τῆς πόλεως ἅλωσιν. τοῦτο μὲν οὖν οὐκ ἐγεγόνει, εἴτε μὴ δεξαμένων τῶν βενετικῶν τὴν τοιαύτην πρεσβείαν, εἴτε οὐ ῥᾴδιον ὂν τοῦτο συνεγνωκότων, διὰ τὸ συνεχέσι φρουροῖς πεπυργωμένον εἶναι τὸ τεῖχος ἅπαν, ὁμοῦ καὶ τὰς πύλας τοῦ Βυζαντίου. δεύτερον δὲ τῶν περιστάντων τότε τῇ πόλει δεινῶν, τρισχιλίους ἱππέας ὑπὲρ τὰ ξυγκείμενα ὁ τῶν βουλγάρων ἀπολεξάμενος ἀρχηγός, συμμαχήσοντας ἀπέστελλε τῷ βασιλεῖ ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ βασιλέως. οἷς δὴ προστεταγμένον ἦν, ὡς ἐθρυλλεῖτο παρ' ὡντινωνοῦν, εἰ ἀδείας ἐπιτύχοιεν προσηκούσης, νεωτερισμόν τινα διαπράξασθαι περὶ τὸ Βυζάντιον. ἀλλ' ἐληλυθόσιν οὐ συγκεχώρηται σφίσιν ἐντὸς γενέσθαι πυλῶν, πλὴν ἢ μόνον τῷ σφῶν στρατηγῷ. διὸ καὶ παρεκκλίναντες, ἐστρατοπεδεύκασι περὶ τόπον σταδίους ἀπέχοντα τῆς βασιλευούσης πέντε καὶ ἐνενήκοντα. ἀλλὰ μιᾷ ἡμέρᾳ πρότερον ἐξιππασάμενος ὁ νέος βασιλεὺς μετ' ὀλίγων πάνυ τινῶν, ἤθελεν ἀφανοὺς ἀθρόως εἰσπηδήσειν εἰς τὸ Βυζάντιον. αἰσθομένων δὲ τῶν πυλωρῶν ἀπεκλείσθη· ὡς ἐντεῦθεν ἀναγκασθέντα δεηθῆναι τοῦ βασιλέως καὶ πάππα θερμῶς, καὶ ὑποσχέσθαι πρὸς ἅπαν ὑπείξειν τὸ προστεταγμένον ὡς εἰς τὸ ἀργυρωνήτων, πρίν τι γενέσθαι τῶν ἀποδεικτῶν θατέρῳ δεινῶν, οὕτω κορυφωθείσης τῆς μεταξὺ μάχης. ἀλλ' αἱ τῶν βουλγάρων ἐλπίδες κουφίζουσαι τὴν τοῦ γηραιοῦ βασιλέως ἔτι ψυχήν, οὐκ εἴων συνεθίσθαι ταῖς ἐκείνου δεήσεσιν. ἔπειτα οὐδὲ πιστεύειν εἶχεν αὐτῷ καθαρῶς ἐκ πολλῶν τῶν προειληφότων. τούτων μὲν δὴ τριῶν περιστάντων τότε κινδύνων τῇ πόλει, οὐδεὶς τοῦ σκοπουμένου τετύχηκε τέλους. ὅγε μὴν βασιλεὺς ὁ νέος ἄρας ἐντεῦθεν ἀπάγει, σφοδρῶς ἀνιώμενος πρὸς τὴν ἀπορίαν τῶν βουλευμάτων· καὶ τὴν οὕτω συμβᾶσαν τῶν πραγμάτων ἐμέμφετο περιπέτειαν· καὶ δὴ εἰπεῖν, ἀπεγνωκότι ἐῴκει. καὶ προελθὼν κατέλυσε παρὰ χωρίῳ τινὶ Λόγους ἐπικεκλημένῳ. ἐκεῖθεν διαπρεσβεύεται πρὸς τὸν στρατηγὸν τῶν βουλγάρων ἀγχοῦ που στρατοπεδεύοντα· καὶ δῶρα τὰ μὲν ἤδη πέπομφε, τὰ δὲ ὑπισχνεῖται, εἰ λαβὼν τὸν οἰκεῖον στρατὸν ἐπὶ τὰ οἴκοι ἀναχωροίη. καὶ συνθεμένου, πρὸς εὐωχίαν καλεῖ μετὰ τῶν αὐτοῦ ταξιάρχων· καὶ τῇ ὑστεραίᾳ ψυχαῖς ἡδομέναις οἴκαδε προὔπεμψε.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΡΟΔΟΤΩΝ ΤΗΣ κωνσταντινουπόλεως δύο ἀνδρῶν.

ΤΟΥΤΩΝ οὕτως ἐχόντων, αὐτομολοῦσι πρὸς βασιλέα τὸν νέον περὶ τὸ δηλωθὲν χωρίον στρατοπεδεύοντα, δύο τινὲς τῶν τοῦ τείχους τῆς βασιλευούσης φρουρῶν, ὄνομα κάμαρίς τε καὶ καστελλαῖος, τεκτονικήν τινα μετιόντες τὴν τέχνην· οἱ καὶ

Romanarum uerò nauicularum magna multitudo eos circundabat, quæ eis abundè quicquid erat opus afferebant, & plus quàm merebantur accipiebant. Imò ne raptarum quidem nauiũ merces ulla ex parte læſerunt. Vehebant aũt frumentum & hordeum, & ſalſamenta, è lacu Copaide, & Mæotide & Tanai fluuio. ſed prorſus illæſas conſeruarunt, donec recepto eo quod debebatur, omnia reſtituerunt. Hæc una eſt calamitas, quæ tum urbem preſsit. Illud uerò grauius fuiſſet, ſi arcana conſilia ſucceſſum habuiſſent. Imperator enim per occultos legatos pecuniam eis promiſerat, ſi occulti ſibi ad urbem capiendã adiutores eſſent. Id uerò factum non eſt, ſiue repudiata à Venetis legatione tali: ſiue quòd eam rem haud eſſe facilẽ cernerent, cum continentibus præſidijs mœnia & portæ munitæ eſſent. Alterum infortunium urbis fuit, cũ Bulgarorum princeps ſeniori contra iuniorem tria millia equitum ſubſidio ex pacto miſiſſet: quibus mandatum eſſe, neſcio quibus autoribus, ferebatur, ut data opportunitate, res nouas in urbe molirentur. Sed cum ueniſſent, urbem ingreſsi non ſunt, duce eorum tantum excepto. Quare in latus declinarunt, caſtris ad ſtadia ab urbe V & XC poſitis. Pridie uerò iunior Imperator cum paucis equis ex occulto in urbem inſilire conatus: ſed animaduerſo eius conatu, à cuſtodibus excluſus fuerat. Poſt igitur coactus, uehementer auum Imperatorem orauit, ſe dicto eius pro mancipio potius audientem fore pollicitus, quàm ut alterutri aliquid grauius accideret, cum eò diſcriminis uentum eſſet. Sed Bulgarica ſpes, ſenioris animum adhuc erigens, precibus eius nullum relinquebat locũ. Deinde planè illi fidem habere, toties deceptus, non poterat. Tres igitur hæ calamitates urbi minitatæ ſunt, nec ulla tamẽ ad exitũ eſt perducta. Enimuerò iunior Imperator irrita cõſilia ſua grauiſsimè dolens, & fortunæ inconſtantiam incuſans, ac propè deſperatis rebus ad locum quendam Logos abit: & inde ad Bulgarorum ducem, qui caſtra in propinquo habebat, Legatos cum muneribus mittit, & plura ei pollicetur, ſi copias ſuas domum reduceret. Aſſenſum ad epulas inuitat, cum tribunis: eoſq; poſtridie lætos domum uerſus abeuntes proſequitur.

Veneti nepotem iuuare nolunt.

A' Bulgaricis auxilijs periculum.

Nepotis conatus occupãdæ urbis

Bulgari domum redeunt.

DE DUOBUS UIRIS *qui Conſtantinopolim prodiderunt.*

QVæ cum ita ſe haberent, duo cuſtodes mœnium urbis, ad iuniorem Imperatorem, in eo quem diximus loco caſtra habentem, trãsfugiunt, nomine alter Camaris, alter Caſtellanus, fabrilẽ artem exercẽtes: qui

qui ſeducto Imperatore, omnibus arbitris remotis, Cantacuzeno Magno Domeſtico excepto, de proditione uerba faciũt, & ſcriptas pollicitationes pecuniarum & poſſeſsionũ diuitum poſtulantes. Quibus facilè impetratis, & hora & ratione rei gerendæ indicatâ, ipſi quidem ueriti ne uicinis ſuſpecti eſſent, poſtridie redeunt. Imperator uerò quatuor dies cunctatus ibi, ſcalas è funibus confecit, qualibus in maximis onerarijs utuntur. Cùm deſtinata nox adeſſet, proditores ueſperi multo uino empto, uicinis excubitoribus merum ad bibendum dederunt, ut ſomno grauiſsimo oppreſsi, reſpiratione excepta, nihil differrent à mortuis. Media nocte adſunt, qui ſcalas ad mœnia apportent: quas mox fune demiſſo attraxerunt proditores, per eáſque octodecim armatos: qui cum deſcendiſſent, Romanam portam facile demoliti ſunt, ut Imperator cum exercitu, prohibente nemine, ingrederetur. Sed illud penè me præterijſſet. Poſt ſolis occaſum Byzantijs portis clauſis, quidam è proximis uillis anhelans accurrit, & Gyrolimnę porta uehementius pulſata, aliquem intus euocabat: qui cum ueniſſet, paulo antè ſe uidiſſe dicebat, multos è iunioris Imperatoris exercitu feſtinãter ad Romanam portam accurrere. Quod Imperatori maximũ terrorem incuſſit. Varijs igitur cogitationibus perturbato uiſum, complures milites cuſtodes emittere, qui terreſtria mœnia à mari uſque ad mare circuirẽt. Sed Magnus Logotheta impedijt, indignum eſſe magno animo inquiens, tam leui rumore commoueri. aut enim falſum eſſe nuncium, aut ſtultum eſſe conatũ tam paucorum, cum & mœnia & portæ tot armis ſeptæ ſint. Idem enim hoſtibus nunc ingredi parantibus uſuuenturum, quod contra ſtimulum calcitrantibus. Hęc uerò dicebat, uel ut rei militaris ignar', uel animo à numine quopiam labefactato, ut ſententia contra ſeniorẽ Imperatorem diuinitùs lata tandem rata eſſet. Nondum tertia parte noctis elapſa, denuò complures ruſtici è ſuburbijs Byzantij ad Gyrolimnæ portam adſunt, & cuſtodibus indicant, magnã hominũ multitudinem foris ad Romanã portam cõuenire. Quod rurſus Imperatorẽ magis etiam terruit & perturbauit. Itaq; aſperiore uoce Logothetam increpans: Videris (inqt) homo ferreus eſſe factus, qui adeò ſecurus ſis, nec pericula quę nos circundant ſentias. Nonne uides rem nõ pati ut ſedeamus, & dormitemus? Nepotis enim tumultus aures meas tanq; crepitaculũ magnũ perſonat, meumq; perturbat animũ: calamitatum mare contra me erupit, q̃d pectus & cor meũ cõcutit & demergit. Verùm ille Machabeus erat, inq; priore ſentẽtia permanẽs, nuncios illos uti rupes marina contemnebat.

Byzantium proditione capitur.

Logothetæ ſecuritas cauſa interitus.

οἱ καὶ ἀπολαβόντες τὸν βασιλέα, μηδενὸς ἄλλου συνόντος πλὴν τοῦ μεγάλου δομεστίκου τοῦ Καντακουζηνοῦ, διαλέγονται περὶ προδοσίας. καὶ ἀπαιτοῦσιν ἐγγράφους ὑποσχέσεις χρημάτων ὁμοῦ καὶ κτημάτων ἀφθόνων. ἃ δὴ πάντα λαβόντες ῥᾳδίως, καὶ διδάξαντες τὴν ὥραν καὶ τὸν τρόπον, αὐτοὶ μὲν ἐπανῆκον ἐν τῇ ὑστεραίᾳ, δέει τοῦ μὴ ἐν ὑποψίαις ἐμπεπτωκέναι τοῖς ἐκ γειτόνων. ὁ δὲ βασιλεὺς τέτταρας περιμείνας ἡμέρας ἐκεῖ, κλίμακας διὰ σχοινίων κατεσκεύακεν, ὁποίας καὶ περὶ τὸν ἱστὸν αἱ μέγισται αἰωροῦσιν ὁλκάδες. τῆς δὲ κυρίας ἐληλυθυίας νυκτός, οἱ μὲν προδόται ὤνιον εἰληφότες ἑσπέρας οἶνον πολὺν ἄκρατον, πίνειν παρεῖχον τοῖς γείτοσι τῶν φρουρῶν, ὡς ἐντεῦθεν εἰς ὕπνον τραπέσθαι πάντας βαθύτατον, καὶ μηδὲν πλὴν τοῦ ἀναπνεῖν ἀπεοικέναι νεκρῶν. περὶ δὲ μέσας νύκτας, ἥκουσιν οἱ τὰς κλίμακας φέροντες παρὰ τὸ τεῖχος· ἣν εὐθὺς ἀνιμήσαντο σχοῖνον χαλάσαντες ἄνωθεν οἱ προδόται, δι' ἧς καὶ ἀνήγαγον τῶν ἔξωθεν ὁπλιτῶν ὀκτωκαίδεκα. οἷς καταβεβηκόσιν, ἐκμοχλεῦσαι ῥᾳδίως τὴν τοῦ Ῥωμανοῦ καλουμένην ξυμβέβηκε πύλην· καὶ λοιπὸν ἀκωλύτως στρατὸς εἰσεχώρει ξύν γε τῷ βασιλεῖ. ἀλλ' ἐκεῖνο μικροῦ με παραδέδραμε. δύντος γὰρ ἤδη τοῦ ἡλίου, καὶ τῶν Βυζαντίων πυλῶν κλεισθεισῶν, ἧκέ τις ἐκ τῶν ἔγγιστα χωρίων, ὑπὸ δρόμου ἀσθμαίνων. καὶ κρούσας τὰς παρὰ τῇ Γυρολίμνῃ πύλας ἐκπληκτικώτερον, ἐκάλει τινὰ τῶν ἔνδον. καὶ ἐλθόντι, ἑωρακέναι ἔφασκε πρὸ βραχέος πολλούς τινας τῶν τοῦ νέου βασιλέως σπουδῇ προσελαύνοντας, πρὸς τὰ περὶ τὸν Ῥωμανὸν τείχη τῆς πόλεως. ὅπερ ἀκουσθὲν τῷ βασιλεῖ, φόβον ἐνέβαλε πλεῖστον, καὶ θόρυβον ἐνεποίησε λογισμῶν. καὶ ἔδοξεν ἀνοίξαντι συχνοὺς τῶν στρατιωτῶν ἐξαποστεῖλαι φύλακας περιπόλους τοῦ χερσαίου γινομένους τείχους, ἐκ θαλάττης ἄχρι θαλάττης. ἀλλ' ὁ μέγας ἐμποδὼν γεγένηται λογοθέτης, ἀνάξιον εἶναι φήσας μεγαλοπρεπέσι φρονήμασιν, ἐνδιδόναι πρὸς οὕτω μικροπρεπεῖς ἀκοὰς καὶ φήμας ἀγεννεῖς. ἢ γὰρ μὴ εἶναι τὸ λαληθὲν ἀληθές, ἢ μωρὰν εἶναι τὴν ἐπιχείρησιν, τοσούτοις ὅπλοις τῶν τε πυλῶν ὁμοῦ καὶ τῶν τειχῶν πεφραγμένων. ταὐτὸν γὰρ πείσονται εἰ τὴν εἴσοδον ἐπιχειρεῖν ἐθελήσαιεν οἱ πολέμιοι, ὅπερ καὶ οἱ πρὸς κέντρα λακτίζοντες. ταῦτα δ' ἔφασκεν οὗτος, εἴτε διὰ τὸ ἀδαὲς στρατιωτικῶν εἶναι πραγμάτων, εἴτε τοῦ θεοῦ σφήλαντος τὴν τούτου διάνοιαν, ἵνα καὶ πέρας ἡ κυρωθεῖσα ἄνωθεν ψῆφος σχοίη κατὰ τοῦ γηραιοῦ βασιλέως, καὶ τῶν τούτου πραγμάτων. οὔπω τὸ τρίτον τῆς νυκτὸς παρεῤῥύη, καὶ συχνοὶ παρὰ τὰς πύλας αὖθις τῆς Γυρολίμνης ἧκον ἀγροῖκοί τινες ἐκ τῶν προαστείων τῆς Βυζαντίδος, καὶ πολὺν ἐδήλουν τοῖς φύλαξιν ἀθροίζεσθαι ὅμιλον ἔξωθεν παρὰ τὰς πύλας τοῦ Ῥωμανοῦ. ὅπερ αὖθις εἰς τὰς βασιλικὰς ἀκοὰς ἀγγελλόμενον, εἰς φόβον καὶ θόρυβον ἤγαγε πλείονα, καὶ τραχυτέρᾳ χρησάμενος τῇ φωνῇ, πρὸς τὸν μέγαν ἔφασκε λογοθέτην, ἔοικας ἄνθρωπε σιδηρᾶν φύσιν εἰληφέναι. διὰ τοῦτο καὶ ἀδεῶς ἔχεις τῶν λογισμῶν, καὶ οὐκ ἐπαισθάνῃ τῶν περιστοιχιζόντων ἡμᾶς ἄρτι κινδύνων. ἢ οὐχ ὁρᾷς ὡς οὐκ ἐᾷ με τὸ πρᾶγμα καθεύδειν, μηδὲ καταδαρθάνειν, ἀλλ' ὥσπερ τις ἰσχυρὸς πάταγος ὁ τοῦ ἐγγόνου μου θόρυβος κροτεῖ μου τὰς ἀκοάς, καὶ συγχεῖ μου τὴν διάνοιαν, καὶ δεινῶν μοι πέλαγος ἔῤῥωγε, τάς τε φρένας τινάττων συχνά, καὶ κυκῶν καὶ βυθίζων μου τὴν καρδίαν; ὁ δ' ἄντικρυς Μακκαβαῖος ἦν, τοῖς προτέροις ἐμμένων δόγμασι, καὶ περιφρονῶν τὰ λεγόμενα, καθάπερ τις προβλὴς θαλάττιος.

Digitized by Google

ὅτι καὶ ἀνάστας ἀπῄει καθευδήσων, ὀργῇ δ' ἐξιοὺς ὡς μάταιος ὄχλος, καὶ οὐδὲν ἰσχυρὸν τὰ πρὸς πολεμίων ἔξωθεν δρώμενα. ὁ δὲ βασιλεὺς μόνος ἀπολειφθεὶς, καὶ οὐκ ἔχων, πλὴν τῶν οἰκειακῶν μειρακίσκων, ἕτερον ᾧ κοινωνήσει τοῦ πάθους, ἐπὶ τῆς βασιλικῆς καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν κατέκλινε κλίνης, μηδὲν τῶν ἱματίων ἐκδύς, ἀλλ' ἅμα τούτοις καὶ ὅλην ἐνδεδυμένος σαφῆ τὴν ἀπόγνωσιν, ἔκειτο μεμερισμένος πικροῖς καὶ ἀλληπαλλήλοις λογισμοῖς τὴν ψυχὴν, καὶ ὅλον τὸ σῶμα περιστρεφόμενος τῇδε κἀκεῖσε συχνὰ, ὥσπερ ἂν εἰ κρατῆρας εἶχε πυρὸς ὑφάπτοντας κάτωθεν τὴν κλίνην. τούτων οὕτως ἐχόντων πολὺς ἠκούετο θόρυβος ἔξω περὶ τὰ βασίλεια, καὶ τὰς βασιλείους πύλας, τὴν τοῦ νέου βασιλέως περιηχῶν εἴσοδον, καὶ κρότος ὅπλων μάλα πολύς. ἦσαν γὰρ οἱ συνεισελθόντες τῷ βασιλεῖ στρατιῶται πλείους ὀκτακοσίων, καὶ ἅμα πανταχόθεν εὐφημίαι καὶ γλῶσσαι τὸν νέον ἀνακηρύττουσαι βασιλέα. αἰσθόμενος δ' ὁ γηραιὸς βασιλεὺς τοῦ θορύβου καὶ τῆς βοῆς, ἐξανίστη τῆς κλίνης, ἐκπλήξει πολλῇ συνεχόμενος, καὶ μὴ ἔχων οὐδένα τὸν βοηθήσοντα μήτε στρατιωτῶν, μήτε στρατηγῶν (πλὴν γὰρ τῶν θαλαμηπόλων μειρακίσκων, ἐρημίαν πολλὴν τὰ βασίλεια εἶχε) καταφεύγει πρὸς τὴν θείαν εἰκόνα τῆς ὑπεραγνοῦ θεομήτορος τῆς ὁδηγητρίας. συχνῶν γὰρ ἡμερῶν ἐκομίσθη πρὸς τὰ βασίλεια πρότερον, καὶ ἦν αὐτῷ παραμύθιον ἀσφαλές. πρὸς ταύτην τοίνυν καταφυγὼν, καὶ περιχυθεὶς τῷ ἐδάφει μάλα περιαλγής τε καὶ ἔνδακρυς, ἐδεῖτο θερμῶς μὴ περιιδεῖν κινδυνεύοντα μιαιφονίας ξίφεσι τὴν ψυχὴν παραπέμψαι. καὶ μὴν καὶ ἐπήκοος ἐγένετο τῆς δεήσεως αὐτοῦ, καὶ ταχίστην ἐχαρίσατο τὴν ἀντίληψιν ἡ πάνθ' ὅσα βούλεται δυναμένη πάναγνος θεοτόκος. τοιαύτας γὰρ ἔνδον τῶν βασιλείων αὐτοῦ τὰς δεήσεις τῇ θεοτόκῳ προσφέροντος, ὁ νέος ἔξωθεν βασιλεὺς συγκαλέσας πάντας τοὺς περὶ αὐτὸν στρατηγοὺς καὶ ταξιάρχους, παρεκελεύετο μάλα σφοδρῶς, μήτε χεῖρα φονεύτριαν, μήτε γλῶσσαν ὑβρίστριαν ἐπενεγκεῖν μήτε τῷ πάππῳ καὶ βασιλεῖ, μήτε μηδενὶ τῶν ἁπάντων ἑτέρῳ. οὐ γὰρ ἡμεῖς, φησὶν, ἀλλ' ὁ θεὸς ἡμῖν τὰ τοιαῦτα παρέσχετο τρόπαια. καὶ θεοῦ μὲν βούλησις πάντα κινεῖ, ὑπουργεῖ δὲ πάντα, ἀστέρες, ἀὴρ, θάλασσα, γῆ, ἄνθρωποι, κεραυνοὶ, πρηστῆρες, λοιμοὶ, σεισμοὶ, ὑετοὶ ῥαγδαῖοι, καρπῶν ἀφορίαι, καὶ ὅσα τούτοις ἑπόμενα· τὰ μὲν πρὸς εὐδαιμονίαν, ἢ μᾶλλον πρὸς παίδευσιν καὶ σωφρονισμόν. ὑπουργοῖς δὴ οὖν ἡμῖν καὶ κολασταῖς τῆς παιδεύσεως χρώμενος παιδευτικῶς, δίδωσι νίκας καὶ τρόπαια ταῖς ἡμῶν δεξιαῖς. χρήσεται δ' ἴσως ἄλλοις αὔριον καθ' ἡμῶν, καὶ ὁποῖοι καὶ ἡμεῖς ἐσόμεθα τοῖς ὑπὸ τὰς ἡμῶν χεῖρας παραδοθεῖσιν εἰς παίδευσιν, τοιοῦτοι πάντως ἔσονται καὶ ἡμῖν, οἷς ἡμεῖς παραδοθησόμεθα. ὥστε εἰ μηδ' ἔλεον ἢ οἶκτον συγγενικῶν τε καὶ ὁμοφύλων αἱμάτων, ἀλλὰ γοῦν πρόνοιαν ἡμῶν αὐτῶν, φιλανθρωπίᾳ νυνὶ χρήσασθαι βέλτιον, μὴ βαρυτέρας αὐτοὶ πειραθῶμεν θεομηνίας. ἐν τούτοις ἐλθών τις ἐκ τῶν βασιλείων, ἀνοίγει τὰς πύλας τῷ νέῳ βασιλεῖ, καὶ ἀγγελίας αὐτῷ ταύτας κομίζει παρὰ τοῦ πάππου· ἐπειδὴ τήμερον ὁ θεὸς ἀφελὼν ἐμοῦ τὸ βασίλειον, ὦ τέκνον, σκῆπτρον, σοὶ τοῦτ' ἐχαρίσατο, μίαν ταύτην αἰτῶ παρὰ σοῦ χάριν, ἀντὶ πολλῶν ἂν ἐξ αὐτῆς σοι γενέσεως ἐδεδώκειν αὐτός (ἐῶ γὰρ λέγειν ἐν ταῖς παρούσαις τύχαις ὄν, ὅτι καὶ τῆς γενέσεως αὐτῆς, καὶ τῆς εἰς βίον προόδου, μετά γε θεὸν, αὐτός σοι κατέστην αἴτιος) χάρισαί μοι τὴν ἐμαυτοῦ ζωὴν, φεῖσαι πατρικῆς κεφαλῆς· μὴ βίαιον ἐπενέγκῃς αἵματι σίδηρον, ἀφ' οὗ σὺ τὰς πηγὰς ἐδέξω τοῦ ζῆν. ἄνθρωπος μὲν ἐπόπτης ἐστὶν οὐρανοῦ τε καὶ γῆς·

Proinde ſurrexit, cubitum iturus: reipſa ut oſtẽderet, inanem eſſe tumultũ ea quę foris ab hoſtibus agerent. At Imperator ſolus relictus, nec quenquã habens qui cum dolorem ſuum cõmunicaret, in ſuum lectulũ & ipſe incubuit, nulla ueſte exuta: ſed unà cum ijs extrema deſperatione induta, animo crebris & diuerſis cogitationib. æſtuante iacebat, corpus huc atq; illuc ſubinde reuoluẽs, nõ aliter q̃ ſi prunæ lecto ſubiectæ eſſent. Interim magnus ad palatij fores tumultus audit̃, iunioris Imperatoris ingreſſum nuncians, & plauſus armorũ magnus. Erant enim milites amplius DCCC cum Imperatore ingreſſi, ſimul etiã undiq; fauſtis acclamationib. iunior Imperator ſalutabatur. Senior uerò tumultu & clamore audito, de lecto ſurrexit perturbatiſsimus, & omni ope deſtitutus ducum atq; militũ (palatiũ enim, cubiculi miniſtris adoleſcentib. exceptis, deſertum prorſus erat) ad ſacrã imaginem Deigenitricis Hodegetriæ confugit, ante multos dies in palatiũ translatam, quæ ei firmo ſolatio erat. Hac igitur fretus, & humi proſtratus, ardenter cum lachrymis obteſtatur, ne periclitantem deſerat, & ſicariorum enſibus obijciat. Exaudiuit preces eius, & feſtinum tulit auxilium, quæ quiduis poteſt, caſtiſsima Deigenitrix. Nam dum ille in palatio Deiparam ad hunc modum deprecatur: iunior Imperator foris, omnibus ducibus & tribunis ſuis conuocatis, grauiter edicit, ne auum Imperatorem uel manu uel ullo contumelioſo dicto uiolarent, nec quenq; prorſus omniũ. Hanc enim, inquit, uictoriam Deus nobis dedit, non ipſi parauimus. Dei uoluntas mouet omnia, cui parent omnia: ſtellæ, aer, mare, terra, homines, fulmina, fulgura, peſtilentiæ, terræmotus, imbres, ſterilitates, & alia conſimilia, partim ad felicitatem, partim ad infelicitatem, ac potius caſtigationem. Nobis igitur inſtrumentis caſtigationis uſus, uictorias & trophæa largitur. Fortaſsis autem cras alijs contra nos utetur: & quales nos in uictos erimus, tales utiquę & illi ſe nobis præbebunt. Quare ſi nos neq; cognatio, neq; eiuſdem gentis neceſsitudo mouet: noſtri ipſorum ſaltem reſpectu humanitate utendũ, ne grauiorem Dei indignationẽ experiamur. Interea quidã è palatio iuniori Imperatori portam aperit, & ab auo hũc nunciũ affert: Quoniã hodie Deus, mi fili, ſceptrũ Imperatoriũ mihi ademptũ, tibi donauit, unũ hoc beneficiũ à te peto, pro multis quæ ab ipſo ortu tuo in te contuli (omitto enim hoc rerum mearũ ſtatu, me tibi ipſius natiuitatis & progreſsionis in uitam, poſt Deũ, autorem fuiſſe) dona mihi uitam meã, parce paterno capiti: nec uiolento ferro eum ſanguinem hauri, à quo tu uitę fontem accepiſti. Homo quidem cœlum & terram intuetur:

Seniori: Andronici trepidatio.

Auus Deiparæ imaginem amplexus à nepote conſeruatur.

Iunioris Andronici moderatio.

Aui ſupplicatio.

humanas uerò actiones cœlum & terra intuentur. Ne uelis igitur nefandi facinoris, quale ab omni æuo nemo unquam auſus eſt, inſpectores habere cœlos & terram. Quòd ſi fraternus ſanguis olim ad Dominum contra Cainum clamabat: quanto magis paternus ſanguis ad Dominum clamabit, & terræ & ſoli & aſtris tantũ facinus annunciabit, & apud omnes gentium reges deteſtabitur? Reuerere ſenium miſerabile, quod mihi paulo pòſt obitum, tibi uerò longarum curarum requiẽ pollicetur. Reuerere manus, quæ te ſæpe in cunis adhuc uagientem ſunt amplexæ. Reuerere labia, quæ te ſæpe ſumma charitate deoſculata ſunt, & alteram animam appellarunt. Calami à fortuna pręfracti miſerere, nec tu eum denuò conterere uelis. Ne tu cum homo ſis, præſenti fortuna efferaris: ſed rerum inconſtantiam & uarietatem, à me ſumpto initio, conſiderato. Reſpice longæ uitæ finem. Admirare, ut una nox, quæ me multorum annorum Imperatorem accepit, alieno Imperio ſubiectum relinquit.

Nepotis humanitas.

His uerbis iunior Andronicus delinitus, auiq; ſalutis diligenti cura ſuſcepta, uix etiam à lachrymis temperans, palatium ingreditur: ac primùm uenerabili Dei genitricis imagine, ut decet, adorata: deinde auum illi inhærentem abductum, ſalutauit, amplexus eſt, & blandis uerbis recreauit.

DE REVOCATIONE *Eſaiæ patriarchæ.*

INde in Manganium monaſterium abit, ubi patriarcham Eſaiã in libera cuſtodia ſedere diximus: quem inde abductum, & in unum Imperatorium currũ ſublatum, ita ut purpura ornatus erat, in patriarchicum ſolium reſtituit, nullis epiſcopis aut presbyteris ſequẽtib. aut antecedẽtibus: ſed tibicinibus & tibicinis, ſaltatoribus & ſaltatricib. cum lætis canticis comitantibus. quarum tibicinarum una probatiſsima, equo uirili habitu conſcenſo, & prius milites ſequebatur: & tum etiam patriarcham antecedens, ſolitis & meretricijs nugis ipſum patriarchã & cæteros, ad obſcurum riſum facilè commouebat.

Direptio ædium Logothetæ.

Eo die à mane ad ueſperam, omnes opes è ſplendidiſsimis ædibus ablatas, & ipſas dirutas cerneres, uulgiq; ludibrium: Magni Logothetæ in primis & omnes opes tam quæ in ijs relictæ, quàm quæ apud amicos depoſitæ fuerant, rapiuntur. Literis enim repertis, quibus perſcriptum erat quid quiſque accepiſſet, omnia direpta ſunt: nec omnium rerum quicquam ei eſt relictum, ſed alia in fiſcum relata, alia populo in prædam ceſſerũt. Ita ſubitò unà cum liberis ad egeſtatem redactus eſt, qui poſt Imperatorem omnium feliciſsimus habebatur. Nam per multos annos ſummis ſucceſsibus uſus, uno die in extremã

incidit

τῶν δὲ ἀνθρωπίνων πράξεων ἐπόπται γῆ τε καὶ οὐρανός. μὴ δ᾽ ἂν οὖν ἐθελήσῃς ἀθεμίτων ἔργων, καὶ οἵων οὐδείς πω τετόλμηκεν ἐξ αἰῶνος, ἐπόπτας λαβεῖν γῆν τε καὶ οὐρανόν. εἰ δ᾽ ἀδελφικὸν αἷμα κατὰ τοῦ κάϊν ἐβόα πάλαι πρὸς κύριον, πῶς οὐ πατρικὸν αἷμα βοήσει πρὸς κύριον, καὶ γῇ τε καὶ ἡλίῳ καὶ ἀστράσι τὸ τοσοῦτον ἀναγγελεῖ τόλμημα, καὶ διατραγῳδήσει πρὸς ἅπαντας βασιλέας ἐθνῶν; αἰδέσθητι γῆρας ἐλεεινόν, ἐμοὶ μὲν βίου τελευτὴν οὐκ εἰς μακρὰν ὑπισχνούμενον, σοὶ δὲ φροντίδων μακρῶν ἀνάπαυσιν. αἰδέσθητι χεῖρας, αἵ σε πολλάκις ἐν σπαργάνοις ὄντα καὶ γάλα ξέειν ἐναγκαλίσαντο. αἰδέσθητι χείλη, πολλάκις μετὰ θερμοῦ σε τοῦ φίλτρου φιλήσαντα, καὶ δευτέραν προσειπόντα ψυχήν. κάλαμον ἐῤῥιμμένον ὑπὸ τῆς τύχης οἰκτείρον, καὶ μὴ καὶ αὐτὸς ἐθελήσῃς δευτέραν ἐπενεγκεῖν συντριβήν. μὴ ταῖς παρούσαις ἄνθρωπος ὢν πίστευε τύχαις· ἀλλ᾽ ὅρα τὸ τῶν πραγμάτων ἀβέβαιον καὶ ἀστάθμητον, ἀρξάμενος ἐξ ἐμοῦ, ὅρα μακροῦ βίου τέλος. θαύμασον, πῶς μία δὲ νὺξ αὕτη με βασιλέα παρειληφυῖα πολυετῆ βασιλευόμενον, οἴχεται καταλιμπάνουσα. τούτοις τοῖς λόγοις μαλακισθεὶς ὁ νέος ἀνδρόνικος, μικροῦ καὶ δακρύων ἐντὸς γενόμενος, εἴσεισι τὰ βασίλεια, πολλὴν ὑπὲρ σωτηρίας τοῦ πάππου ποιούμενος πρόνοιαν. καὶ πρῶτα μὲν τῇ σεβασμίᾳ τῆς θεομήτορος εἰκόνι τὴν προσήκουσαν ἀποδοὺς προσκύνησιν, ἔπειτα τὸν πάππον ταύτης ἐχόμενον ἀφελκύσας, ἠσπάσατό τε καὶ περιεπτύξατο, καὶ λόγοις ἀνεκτήσατο μειλιχίοις.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΝΑΚΛΗΣΕΩΣ τοῦ πατριάρχου ἡσαΐου.

Ἐκεῖθεν ἄπεισιν εἰς τὴν τῶν μαγγάνων μονήν, ἔνθα φθάσας ὁ λόγος ἐδήλωσεν ἐν ἀδεσμῳ φυλακῇ τὸν πατριάρχην ἡσαΐαν καθῆσθαι. ἐκεῖθεν οὖν ἄρας ἐκεῖθεν, καὶ ἐφ᾽ ἓν τῶν βασιλικῶν ὀχημάτων ἀναβιβάσας, ὡς εἶχε τῶν ἁλουργοβαφῶν κοσμημάτων περὶ πατριαρχικὸν φόρων, ἀποδίδωσι θρόνον, οὐκ ἐπισκόπων τινῶν ἢ πρεσβυτέρων προσδιδόντων καὶ ἑπομένων, ἀλλ᾽ αὐλητῶν καὶ αὐλητρίδων, καὶ ὀρχηστῶν καὶ ὀρχηστρίδων, σὺν ᾠδαῖς χαρμοσύνοις τὴν πομπὴν ποιουμένων ἐκείνην· ὧν μία τις ἡ μάλιστα τῶν ἄλλων αὐλητρίδων δοκιμωτάτη, ἵππῳ ἐν ἀνδρικῷ τῷ σχήματι ἐπιβαίνουσα, τοῖς στρατευομένοις εἵπετο μὲν καὶ πρότερον, εἵπετο δὲ καὶ νῦν προπομπεύουσά τε τοῦ πατριάρχου, καὶ ταῖς συνήθεσι καὶ πορνικαῖς φλυαρίαις τόν τε πατριάρχην καὶ ὅσοι τότε παρῆσαν, εἰς γέλωτας ἀσήμους ῥᾷστα παρασύρουσα. ἦν δ᾽ ἰδεῖν ἐς ἑσπέραν ἐκ πρωΐας τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐκφορηθέντα τὸν ὄλβον ἅπαντα τῶν οἴκων τῶν λαμπροτάτων, καὶ λείψανα τὴν ταχίστην κατασκαφέντας αὐτοὺς ἐρειπίων, καὶ δημοτικὸν ἄθυρμα, καὶ μάλιστα πάντων τὴν τοῦ μεγάλου λογοθέτου λαμπροτάτην οἰκίαν, καὶ ὅσα τῶν χρημάτων ἔν τε τῇ οἰκίᾳ ἐταμιεύοντο, καὶ ὅσα φθάσας παρὰ τῶν φίλων παρέθετο. γραμματείων γὰρ εὑρεθέντων ἃ τοὺς εἰληφότας φίλους ἐδήλου, λαφύρων μὲν ἐγεγόνει ταῦτα, καὶ οὐδ᾽ ἓν τῶν ἁπάντων αὐτῷ παρελείφθη. ἀλλὰ τὰ μὲν εἰς τὸ βασιλικὸν εἰσενήνεγκται πρυτανεῖον, τὰ δὲ δημόται διενείμαντο χερσί. καὶ γέγονε πένης εὐθὺς ὁμοῦ τοῖς παισίν, ὁ πάντων μετὰ βασιλέα εὐδαιμονέστατος πᾶσι δοκῶν. ἀκρατῷ γὰρ τῆς εὐδαιμονίας ἐν πολλοῖς ἀπολελαυκὼς τοῖς ἔτεσιν, ὅλον ἐκπέπωκεν ἄκρατον ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ τὸν τῆς

λύπης

λύπης κρατῆσαι. καὶ ἦν ἀκούειν τῶν μεμψιμοιρούντων λεγόντων τά τε ἄλλα, καὶ ὡς πενήτων ἦν αἵματά τε καὶ δάκρυα τὰ τοιαῦτα χρήματα, συνεισφερόμενά τε καὶ χορηγούμενα παρ' οἷς ἐπετέτραπτο πόλεών τε καὶ χωρῶν διοικήσεις ῥωμαϊκῶν, ἵν' ἐκείνων μὲν ἁπλῶς χρωμένων τοῖς ταλαιπώροις ῥωμαίοις οἷα τισὶν ὠνητοῖς ἀνδραπόδοις, αὐτὸς ἀποτειχίζῃ τούτοις τὴν πρὸς βασιλέα καταφυγήν, καὶ μένῃ τὸ μέγα τοῦτο δεινὸν ἀνεκδίκητον πανταχόθεν· ὅθεν ὁ τῆς δίκης ὀφθαλμός, οὐκ εἰς τέλος κεκοίμηται, ἀλλὰ διανίστω, καὶ τὴν προσήκουσαν ὀψὲ καὶ μόλις ἐπήνεγκε κόλασιν. ταῦτα παρὰ πολλῶν ᾀδόμενα, πικροτέραν ἐποίουν τὴν τοῦ ἀνδρὸς συμφοράν. πῶς δ' ἄν τις ἐξαριθμοίη τήν τε πρὸς ἀλλήλους ἐπανάστασιν πάντων ῥωμαίων, καὶ μάλιστά γε τῶν Βυζαντίων; ἡ γὰρ τῶν δυοῖν βασιλέων διαφορά, διαφόρους ὡς τὸ εἰκὸς καὶ τοὺς ὑπηκόους ποιήσασα, κατ' ἀλλήλων ἐξήγειρε· τέκνα κατὰ γονέων φημί, καὶ γονέας κατὰ τέκνων, ἀδελφοὺς κατ' ἀδελφῶν, καὶ κατὰ γειτόνων γείτονας· τὸ δὲ μεῖζον, ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους κατ' ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων, καὶ μοναχοὺς κατὰ μοναχῶν. καὶ εἰ μὴ βασιλεὺς φιλανθρώπου γνώμης τυχὼν ὑπερβολήν, τήν τε στρατιωτῶν καὶ τοῦ δήμου τὴν φορὰν ἀνεχαίτισε, τάχ' ἂν μυσῶν λείαν εἰργάζοντο τά τε ἱερὰ καὶ τῶν Βυζαντίων τοὺς οἴκους. τάχα δ' ἂν καὶ φόνος ἐγένετο πλεῖστος, δίκην βουλομένων παρ' ἀλλήλων τῶν πλείστων λαμβάνειν, εἴ τις τινὶ κατὰ τὰς μάχας ἐκείνας ἐμπεπαρῴνηκεν. εἰ γὰρ ἐγώ (φησὶν ὁ βασιλεὺς) τοῖς γλῶσσαν τε βακχεύουσαν καὶ ξίφος ἐπίβουλον ἄρασι κατ' ἐμοῦ, πᾶσαν αἰτίαν ἀφῆκα, πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς τοῦτο ποιεῖν χρὴ πρὸς τοὺς συνδούλους· τοῦτο μέν, καὶ ὡς τὴν μίμησιν ἀναφέρειν ὀφείλοντας εἰς ἐμέ· τοῦτο δέ, καὶ ὡς εἰδότας, οὐχ ὅμοιον ὂν τὸ τῆς ἐκβάσεως τέλος, ὑπηκόου τε φονευθέντος καὶ βασιλέως. εἰ δέ γε καὶ ἡμεῖς τῷ γηραιῷ κατὰ τὸ εἰκὸς προσκείμενοι βασιλεῖ, ῥοθίοις τισὶν ἐνετύχομεν τοῦ χειμῶνος ἐκείνου, καινὸν οὐδέν. οὔτε γὰρ δίκαιον ἦν ἡμᾶς μηδεμιᾷ προσκεῖσθαι μερίδι, τοῦ Σόλωνος τοῦτο προτρέποντος· καὶ πρός γε τῶν εἰκότων αὖ, τοῦ ποιμένος παταχθέντος, δεινὰ παθεῖν κατὰ τὸ ἀνάλογον ἅπαν τὸ ποίμνιον. ἦν μέν τοι τετάρτη καὶ εἰκοστὴ τοῦ μαΐου μηνὸς ἡ ἡμέρα ἐκείνη, τῆς ἑνδεκάτης ἰνδικτιῶνος, ἐν ᾗ ταῦτα πάντα τετέλεσται. περὶ οὖν δείλην ὀψίαν τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐπανιόντι τῷ βασιλεῖ πρὸς τὰ βασίλεια, ὑπαντήσας ὁ χρηματίσας πατριάρχης νίφων, ἤρετο ὅ, τι βούλοιτο πράττειν ἐπὶ τῷ πάππῳ· τοῦ δὲ φιλανθρώπως φήσαντος καὶ βασιλικῶς, ἐδυσχέρανέ τε τὰ μέγιστα καὶ ἐμέμφετο. ἦν γὰρ οὗτος καὶ πρὸς ἅπαντας μὲν τοὺς εὖ πράττοντας, τὴν γνώμην διάστροφος καὶ φθόνου μεστός· ἰδίᾳ δ' αὖ τὰ μάλιστα ἦν μῖσος ὑποκαθήμενον τρέφων ἐκ πολλοῦ περὶ τοῦ γηραιοῦ βασιλέως, ὅτι μὴ ἐπικούρησε τούτῳ, ὅτε τὰς δίκας τῆς τε ἱεροσυλίας καὶ τῶν ἄλλων ἀτοπημάτων ἐπ' αὐτοφόρῳ ἑαλωκώς, τῶν πατριαρχικῶν ἐκπέπτωκε θρόνων. ὅθεν πρῶτον διὰ μὲν δὴ τοῦτο· καὶ δεύτερον, ὅτι καὶ τοὺς πατριαρχικοὺς αὖθις ὀνειροπόλει θρόνους, ἐβούλετο τοῦτον ἐκ μέσου πεποιηκώς, ἀκώλυτον εὑρεῖν τὴν τῆς δόξης ἀνάβασιν, φησὶ πρὸς τὸν βασιλέα· εἰ βούλει, φησί, βασιλεύειν ἀφόβως, μὴ δῷς ἑτέρῳ τὴν δόξαν σου· ἀλλὰ πάντα τοῦ πάππου τὰ τῆς βασιλείας ἀφελόμενος σύμβολα, τρίχινον ῥάκος ἀναγκάσον ὑπελθεῖν· κἄπειτα ἢ πρὸς εἱρκτήν, ἢ πρὸς ὑπερορίαν παράπεμψον.

ἔφησις

incidit calamitatem. Ibi homines querulos dicere audires cùm alia, tum, Opes illas pauperum eſſe ſanguinem & lachrymas, ſuppeditatas ei ab eis, quibus Romanarum prouinciarum & urbium adminiſtratio commiſſa fuiſſet, ut cum illi Romanos crudeliter pro ære emptis mancipijs tractarent, ipſe miſeris confugiũ ad Imperatorem obſtrueret, ut magna illa facinora omnem uindictam euitarẽt. Sed Vindictę oculum non perpetuò dormitaſſe: ac tandem experrectum, uix iuſtas illi pœnas irrogaſſe. Quæ cum uulgò cantarentur, calamitatem eius acerbiorem faciebant. Quis uerò omnium Romanorum, in primis uerò Byzantiorum, motus & ſeditiones enumeret? Nam duorũ Imperatorũ diſſenſio, etiam ſubditos, ut fit, inter ſe concitarat: ut furore quodam liberi contra parentes, parentes contra liberos, fratres contra fratres & uicinos, & quod maius eſt, epiſcopi contra epiſcopos, presbyteri contra presbyteros, monachi contra monachos ſæuirent. Quod ni Imperator humaniſsimo ingenio præditus, & militum & plebis impetum repreſsiſſet, fortaſsis & ſacra & profana omnia direpta eſſent: fortaſsis etiã cædes plurimæ patratę eſſent, cum plurimi alios ulciſci uellẽt, ſi quis alteri in diſſidio illo iniuriam feciſſet. Nam ſi ego, inquit Imperator, ijs qui uel petulanti lingua, uel enſe inſidioſo contra me uſi ſunt, crimen omne remiſi: multo magis uobis id erga conſeruos ueſtros eſt faciendum, partim ut me imitemini: partim, quòd nõ ignoratis, haud eundem eſſe exitum Imperatore & homine priuato interfecto. Quòd ſi & nos ſeniori Imperatori addicti, tempeſtatis illius fluctus aliquot ſuſtinuimus, nihil eſt noui. Neque enim ęquum erat, nos neutri parti ſtudere: id quod Solon uetuit. Præterea æquum eſt, ipſo paſtore percuſſo, uniuerſum gregem pro rata parte mala perpeti. Fuit enim ille dies quartus & uigeſimus menſis Maij, undecimę indictionis, quo hæc omnia geſta ſunt. Crepuſculò Imperatori in palatium redeunti obuiã factus Niphon, qui patriarcha fuerat, rogat quo pacto tractaturus eſſet auũ? Illo reſpondente, Humaniter & regaliter: grauiſsimè tulit, eumq́ reprehendit. Erat enim hic cùm erga omnes eos quibus fortuna fauebat peruerſo animo & inuidentia plenus, tum uerò clandeſtino & acerbo odio ſeniorem Imperatorem proſequebatur: quòd, cum ſacrilegij cæterorumq́ criminum damnatus, patriarchico ſolio excidiſſet, nullam ipſi opem tuliſſet. Erat igitur una hæc odij cauſa. Altera, q̃ etiam patriarchatum ſomnians, hoc è medio ſublato, ſe abſque impedimento ad eam dignitatem aſcenſurum putabat. Ait igitur Imperatori: Si citra metum imperare ſtudes, ne dato gloriam tuam alteri: ſed omnibus Imperij inſignibus ſeni ablatis, cilicium inijcito, & uel in carcerem conijcito, uel relegato.

Seditio urbis compoſita à nepote.

Autor malè tractatus, mutata fortuna Imperij.

Niphõ malè tractandi aui autor.

r Id enim

Id enim nefarius ille Nipho quærebat, ut non ipſe ſolùm pridem patriarcha, ſed & Andronicus pridem Imperator diceret. Hoc enim inuidentiæ ſuæ remedium arbitrabatur homo uanus: haud reputãs, ſe obſcurum adhuc ab illo ſuſceptum, & honoribus ſubinde augendis ad ſummum euectum ſplendoris, opum & dignitatis gradum. His autem eius uerbis, alijs quoque nonnullis proceribus ſuffragatis, Imperator ſuam erga auum pietatẽ, ſi non prorſus immutauit, nonnihil tamẽ imminuit. Nam hi impedimento fuerunt, quo minus eum Imperij ſocium admitteret. Vnde

Decreta de auo. poſt plurimas deliberationes decretum, ut auus Imperij quidem inſignia geſtaret, ſed in palatij thalamis ſederet ocioſus, nec in publicum prodiret: & ad ſuum & adoleſcentũ uictum qui cum eo remanſerant, haberet annuum reditum piſcationis, quæ ante Byzantium penditur, tum decies mille aureis haud multo inferiorem: magnus uerò Logotheta, Didymotichũ relegaretur. Eſaias autem pa-

Patriarchæ uecordia. triarcha tot annorum Imperatorem deiectũ, & uelut in carcerem coniectum uidens, non indoluit, ſed exultauit, & uocem emiſit duritiæ ſuæ & amentiæ ac potius inſaniæ teſtem: Lætabitur, inquit, iuſtus, cum uiderit ultionem. ſe iuſtum appellans: Imperatoris uerò deiectionem, ultionem. Deinde ad ultionẽ & perſecutionem epiſcoporum & presbyterorum ſe conuertit, eorumque alijs ſacerdotio ad certos annos interdixit, alijs uſque ad obitum: ſunt etiam quos lenius mulctarit. ſed, ut paucis abſoluam, nemini ueteris Imperatoris ſtudioſo pepercit. Interea Ioãnes, meus

Heraclea epiſcopus. poſt Deum curator ab infantia, auunculus meus, prouecta ętate in ſua metropoli uitam cum morte commutat: quem neque ſenium, neque pedum plaga adducere potuit, ut de iuuenili & uehementi exercitatione pietatis quicquam remitteret. Erat autem eius metropolis Ponti Heraclea: quem primùm populus Heracleoticus patrem bonum & Deo plenum uidit, non agreſtem uirum & temerarium doctorem, & linguam è ſuggeſto inſanam & importunam exertantem, quæ & auditorum aures ſauciaret, & magnum ineptumque tumultum excitaret, nunquam uerò ad utilia declinaret: ſed ab adoleſcentia, & lingua & auribus & animo probè inſtitutũ omni doctrina, tum ſacra, tum profana, ut & uita & eloquentia ſatis ad auditores ſuos regendos inſtructus eſſet, & ad eas regulas præſcribendas, quæ morum elegantiam forment, & manus cohibeant, & animorum impetus moderentur, & omnem immodeſtũ motum coherceant. Quantus autem & qualis fuerit hic uir in omni genere uirtutum, ex uita eius à nobis conſcripta cuiuis cognoſcere licet.

ἔφεσις γὰρ τοῦ μοχθηροῦ τούτου Νίφωνι ζέουσα, μὴ αὐτὸν μόνον χρηματίσαντα λέγεσθαι πατριάρχην, ἀλλὰ κἀκεῖνον χρηματίσαντα βασιλέα. φάρμακον γάρ τι τοῦτο τῆς αὐτοῦ βασκανίας ἐνόμιζεν, οὐκ ἐνθυμούμενος ὅλως ὁ μάταιος, ὅτι φαῦλον καὶ ἀφανῆ τυγχάνοντα ἄνθρωπον ἀναλαβὼν ἐκεῖνος, καὶ τιμὰς ἐκ τιμῶν ἀεὶ χαριζόμενος, ἐπὶ μέγιστον ὕψωσε δόξης τε καὶ πλούτου καὶ περιφανείας. ἀλλὰ τούτοις αὐτοῦ γε τοῖς λόγοις καὶ τῶν περὶ τὸν βασιλέα τινὲς συμβησάντων, ἔπεισαν ἀποθεῖναι τὴν περὶ τὸν πάππον φιλάνθρωπον γνώμην, καὶ εἰ μὴ τελέως, ἀλλ' οὖν ἀμφορρεπῆ γε πεποιήκασι· καὶ βουλόμενον συμμέτοχον ἑαυτοῦ τῆς βασιλείας καταστῆσαι τὸν πάππον, ἐμπόδιον οὗτοι κατέστησαν. ὅθεν μετὰ πλεῖστα σκέμματα ἐκυρώθη τοῦτο, περικεῖσθαι μὲν τὸν πάππον τὰ βασιλικὰ σύμβολα, καθῆσθαι δ' ἐν τοῖς τῶν βασιλείων θαλάμοις, ἀπρόϊτόν τε καὶ ἄπρακτον, ἔχοντα πρὸς διατροφὴν ἑαυτοῦ τε καὶ ὅσοι ἐναπελείφθησαν αὐτοῦ μειρακίσκοι, τὴν ἐπέτειον πρόσοδον τῆς ἁλιευτικῆς, ἣ περὶ τὸ Βυζάντιον τελεῖται, δέκα χιλιάδων τέως ἐγγίστα οὖσαν. τὸν δὲ μέγαν λογοθέτην τὸν μετοχίτην, ὑπερόριον πέμψαι ἐς Διδυμότειχον. ἠσαΐας δὲ ὁ πατριάρχης καταβληθέντα θεασάμενος τοσούτων ἐτῶν βασιλέα, καὶ δὴ εἰπεῖν κατειρχθέντα, οὐκ ἐκάμφθη τὰ σπλάγχνα· ἀλλ' ὑπερήσθη, καὶ φωνὴν ἀφῆκεν ἐλέγχουσαν τήν τε σκληρότητα καὶ τὴν ἄνοιαν, ἢ μᾶλλον ἀπόνοιαν αὐτοῦ. εὐφρανθήσεται γάρ, φησι, δίκαιος ὅταν ἴδῃ ἐκδίκησιν· δίκαιον μὲν ἑαυτὸν ὀνομάζων, ἐκδίκησιν δὲ τοῦ βασιλέως καθαίρεσιν. ἔπειτα πρὸς ἄμυναν ἔβλεψε καὶ καταδρομὴν τῶν ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων, καὶ τοὺς μὲν ἀργεῖν τῆς ἱερωσύνης ἐκέλευσεν ἐπὶ ῥητοῖς ἔτεσι, τοὺς δὲ μέχρι τελευτῆς. εἰσὶ δ' οἷς καὶ μετριώτερον ἐπήνεγκε τὸ ἐπιτίμιον· ἁπλῶς δ' εἰπεῖν οὐδένα τῶν τῷ γηραιῷ βασιλεῖ συμφρονούντων εἴασεν ἀτιμώρητον. ἐν τούτοις καὶ ἰωάννης ὁ ἐμὸς μετά γε θεὸν κηδεμὼν ἐκ βρέφους φανείς, ὁ πρὸς μητρὸς θεῖος ἐμοί, εἰς βαθὺ γῆρας ἐληλακώς, καταλύει τὸν βίον ἐν τῇ λαχούσῃ μητροπόλει, μηδὲν μήθ' ὑπὸ γήρως, μήθ' ὑπὸ τῆς πληγῆς τῶν ποδῶν τυραννηθεὶς καθυφεῖναι βραχὺ τῆς ἡλικιώτιδος καὶ μεγάλης ἀσκήσεως μέχρι τελευτῆς αὐτῆς. ἦν δ' ἡ λαχοῦσα τοῦτον μητρόπολις ἡ κατὰ πόντον ἡράκλεια. ὃν δὴ καὶ πρῶτον εἶδεν ὁ δῆμος ἡρακλεώτης πατέρα χρηστόν, καὶ θεοῦ μεστόν, οὐκ ἀγροῖκον ἄνδρα καὶ διδάσκαλον αὐτοσχέδιον, καὶ γλῶτταν ἐν οὐ καιρῷ προτείνοντα βακχεύουσαν ἐκ δίφρου, καὶ κόπτουσαν μὲν τὰς ἐπὶ τοῦ βήματος ἀκοάς, καὶ πολὺν ἐπαντλοῦσαν τὸν ἄλογον θόρυβον, πρὸς δέ τι χρήσιμον οὐδαμῇ ἀπαντῶσαν, ἀλλ' ἐξ ἔτι νέου γλῶτταν καὶ ἀκοὴν καὶ διάνοιαν παιδευθέντα καλῶς πάσῃ παιδείᾳ τῇ τε τοῦ πνεύματος λόγων, καὶ ὅσοι τῶν θύραθεν, ὡς ἔχειν ἀρκούντως ἤδη καὶ βίῳ καὶ λόγῳ τοῖς ὑπηκόοις διδόναι θεσμοὺς καὶ κανόνας, ὁπόσοι κοσμοῦσιν εὐτραπελίαν ἠθῶν, καὶ ῥυθμίζουσι παλάμης κράτος, καὶ θυμὸν μετριάζειν παρασκευάζουσι, καὶ ἀκόλαστον ἅπαν ταλαντεύουσι κίνημα. ἔξεστι δὲ τοῖς βουλομένοις ἀκούειν, ὁποῖος καὶ ὅσος τὴν ἅπασαν ἀρετὴν ὁ ἀνήρ, ἐξ οὗ ὑπὲρ ἡμᾶς αὐτοῦ συγγεγράφαμεν βίου.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΜΙΧΑΗΛΟΥ ΚΑΙ τῶν βουλγάρων καταδρομῆς.

Ἀλλὰ γὰρ οὔπω τριάκοντα παρῆλθον ἡμέραι, καὶ ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, ὡς ὁ τῶν βουλγάρων ἄρχων μιχάηλος ἐξιὼν κατατρέχει τὰς ἀστυγείτονας πόλεις καὶ χώρας ῥωμαίων, μέλλει δ' αὐτίκα προχωρήσειν ἄχρι διδυμοτείχου καὶ ἀδριανουπόλεως, μισθοφορικὸν ἐπαγόμενος οὐκ ὀλίγον ἐκ τῶν παρὰ τὸν ἴστρον οἰκούντων σκυθῶν, ἔξεισι τὴν ταχίστην, καὶ φθάνει πρὸς ἀδριανούπολιν· κἀκεῖθεν πέμψας πρέσβεις, ἐζήτει μαθεῖν τὴν τοῦ παρασπονδῆσαι αἰτίαν. καὶ ἤκουσεν ἐκεῖθεν, ὡς ἥκιστα ἦν σοι τὸ δυνατὸν εἰσελθεῖν ἐς βυζάντιον, καὶ τὴν αὐτοκρατορικὴν ἀρχὴν περιζώσασθαι, εἰ σύμμαχος αὐτὸς ἐβουλόμην τῷ πάππῳ γίνεσθαι τῷ σῷ, χρήματά τε καὶ χώραν ὅμορον ἐπαγγελλομένῳ μοι δώσειν. ἃ πάντα νῦν ἐζημίωμαι σου γε εἵνεκα, καὶ τῶν σῶν ἐπαγγελιῶν. οἶδα γὰρ, ὡς πολλῶν με τῶν ἐπαγγελιῶν ἐμπέπληκας, καὶ πολλῷ μειζόνων ἢ ὁ πάππος ὁ σός, οὐ μόνον τοῦ μὴ συμμαχεῖν ἐκείνῳ γε εἵνεκα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἐπὶ τῇ σῇ ἀδελφῇ κῆδος. ὁ δὲ βασιλεὺς δειλίας αἰτίαν ἐκφυγεῖν ἐθέλων, καίτοι μὴ ἀντίπαλα κεκτημένος στρατεύματα, μηδὲ ἀξιόμαχα πρὸς τὴν τῶν ἐχθρῶν δύναμιν, ὅμως πολέμῳ τὴν τῶν πραγμάτων κρίσιν ἐπιτρέπειν ἔγνωκε δεῖν. τολμηρᾷ γὰρ φυσικῇ μᾶλλον, ἢ λογισμοῖς τε καὶ σκέμμασιν ἐκέχρητο, πρὸς ἅπαντα τὰ συμπίπτοντα. ὅθεν πολλή τις ἐγίγνετο σπουδὴ καὶ παρασκευὴ τῶν ἑκατέρωθεν στρατοπέδων. καὶ ἦν ἐν κινδύνοις καὶ φόβοις πολλοῖς τὰ ῥωμαίων πράγματα. δείσασα δ' ἡ μήτηρ καὶ δέσποινα περὶ τῶν υἱῶν, διαπρεσβεύεται πρὸς ἀμφοτέρους περὶ τῶν ἐν ἀλλήλοις σπονδῶν. καὶ γίνεται διαλλακτὴς ἀμφοτέρων, ἅτε μήτηρ ἀμφοτέρων τυγχάνουσα, καὶ τὸ θαρρεῖν ἐντεῦθεν μακρὸν κεκτημένη, τὴν ἐπιτίμησιν ὁποίαν ἐθέλοι καθ' ἑκατέρων ἐπενεγκεῖν. οὕτω μὲν οὖν τῶν σπονδῶν γενομένων, χρήματα πλεῖστα δεξάμενος ὁ μιχάηλος, ἀνεχώρησεν οἴκαδε.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ λογοθέτου ἐξορίας.

Ὁ μέντοι μέγας λογοθέτης ὢν τῇ ἐξορίᾳ ξὺν οὐδενὶ κόσμῳ ἀπαγόμενος, ὑπὸ τῷ τῆς στραγγουρίας νοσήματι κάτοχος ἐγεγόνει· ὃ καὶ μᾶλλον ἐπίεζεν αὐτὸν, ἢ πάνθ' ὅσα ἐπεπόνθει, εἱρκτὴν λέγω, καὶ δόξης ἔκπτωσιν, καὶ χρημάτων ἀφαίρεσιν, καὶ φαύλων ἀνθρώπων ἐλέγχους καὶ λοιδορίας. ὁ δὲ τοῦ βασιλέως πάππος, δριμυτέραν τὴν ἕξιν τοῦ σώματος ἐκ τῆς λύπης κτησάμενος, τέως μὲν τοῖν ὀφθαλμοῖν τὸν ἕτερον ἐζημίωται, τῆς ὀπτικῆς αὐγῆς μαρανθείσης. οὐ πολλῷ δ' ὕστερον καὶ τὴν ἑτέραν τῶν ὄψεων προσεζημίωται, καὶ διέμεινεν οὕτως ἑξῆς νυκτί τε δουλεύων διηνεκεῖ, καὶ τὸ τῆς θείας φάναι γραφῆς, τὸ πόμα ἑαυτοῦ μετὰ κλαυθμοῦ κιρνῶν, καὶ ἄρτον ὀδύνης ἐσθίων. ἐῶ γὰρ λέγειν τοὺς ἐμπαιγμοὺς καὶ τὰς ἀσήμους λοιδορίας τῶν φυλάκων ὁμοῦ καὶ τῶν οἰκετῶν, ὁποίας καὶ ὅσας αὐτοῦ κατεχέοντες ἦσαν. ἐῶ δ' αὖ, καὶ ὅπως ἄδεια δέδοται πάσαις ταῖς πλυνούσαις εἰσιέναι ὁπότε βούλοιντο, πλύνειν ὧν τινων βούλονται τὰ ἱμάτια παρὰ τὸ ῥεῖον ὕδωρ διὰ τῆς τοῦ παλατίου αὐλῆς, καὶ ὅπως τοῖς ἐκ γειτόνων ἀλόγοις ζώοις καταπάτημα γέγονε τὰ βασίλεια, καὶ νομὴ, ὄνοις λέγω καὶ ἵπποις καὶ βουσὶ καὶ ὄρνισιν κατοικιδίοις, καὶ εἴ τι

DE MICHAELIS Bulgari incurſione.

Sed priuſquam triginta dies elaberentur, cum audiſſet Imperator Michaelem Bulgarorũ principem finitimas Romanorũ urbes & prouincias incurſare, ſtatímq; ad Didymotichum & Adrianopolim cum magnis Scytharũ ad Iſtrum habitantiũ auxilijs progreſſurũ eſſe: Adrianopolim profectus, legatos ad illum mittit, & rupti fœderis cauſam quærit. cui ad hunc modum ille reſpondit: Tu nullo pacto Byzantium ingredi & rerũ potiri potuiſſes, ſi ego auo tuo opem ferre uoluiſſem, & pecuniam & finitimã prouinciam mihi pollicito, quibus nunc tua & tuarum promiſsionum cauſa fraudatus ſum. Quantis enim promiſsis me onerariſ, ipſe noſti, ijsq; longè maioribus quàm auus tuus, nõ tantum ut ne eum adiuuarem, ſed & propter ſororis tuæ matrimonium. At Imperator ad cauendam ignauiæ ſuſpicionem, quanquam non paribus copijs, & ad propulſandũ tantum hoſtem idoneis inſtructus: tamen Martis aleam experiendam eſſe duxit. Naturalem enim audaciam magis quàm rationem aut conſilium ſequebatur, quicquid accidiſſet. Quare magno ſtudio exercitus utrinq; ſe parabant, Romana uerò reſpublica in magno periculo & metu uerſabatur. Mater uerò & domina filio timens, ad utrunque de pacificatione legatos mittit, eosq; reconciliat: quippe amborum mater. Vnde etiam utriuſque obiurgandi autoritatem uſurpare nõ dubitabat. Sic pace facta, Michael maxima pecunia accepta domum redijt. *Socrus Bulgarum placat.*

DE MAGNI LOgothetæ exilio.

Caeterùm magnus Logotheta, cum ſine ulla modeſtia in exilium abduceretur, in ſtranguriam incidit: quæ moleſtior ei fuit, quàm cætera omnia quæ perpeſſus fuerat, carcere inquam, iactura dignitatis, opum ereptione, uilium hominum obtrectatione & conuicio. Imperator uerò auus corrupto ex acerbitate doloris corporis habitu, alterius oculi uſum amiſit: nec multo pòſt alterum etiam, & deinceps in perpetua nocte uixit: ac, ut ſacræ literæ loquuntur, potum ſuum fletu miſcuit, & panem doloris comedit. Omitto enim illuſiones & fœda conuicia, quibus & cuſtodes eum & famuli laceſſebant. Mitto etiam omnibus lotricibus datam licentiam ingrediendi palatium, ad lauandas quorumlibet ueſtes, in aqua quæ per palatij aulã fluebat: & ut à uicinorum iumentis palatium conculcatum & depaſtum ſit, aſinis inquam, equis & bobus, & domeſticis uolucribus: & ſi quid

Senioris Andronici cæcitas & miſeriæ.

Synadeni intēperia.

ſi quid aliud huiuſmodi erat, quod ad illum illudendum pertineret. Quorum omnium inſtructor & machinator erat Protoſtrator, Byzantij adminiſtrationi præpoſitus: ſolus Cantacuzenus magnus Domeſticus, conuicio & animum & linguam & mores incontaminatos, tum erga Imperatorē, tum erga alios qui dignitatibus exciderant, conſeruauit. Cæteri uerò illa mutatione uelut multo mero ebrij, inſolenter fortuna ſunt abuſi. Ille cōtrà naturali prudentia, & magno ingenio ornatus, ſe ad ueterum præſtantium uirorum mores conformabat, & magnificentia morū, & animi liberalitate. Et cū tunc res ei feliciter ſucceſsiſſent, fortunā non laceſsiuit, neq; immodicè ſupercilīū arrexit: ſed retenta animi grauitate intra modeſtiæ limites immotus manſit.

Cantacuzeni modeſtia

» Nunc uerò, inquit, me ſobrium eſſe oportet, cum alij non ebrij eſſe non poſſunt. Proſperi enī ſucceſſus humana ingenia cum primis explorāt, & uæcordes tam inſolentes reddunt, quàm cordatos conſtantiæ, moderationis & grauitatis laudibus cumulant. His temporibus Syrgiannes carcere educitur, ſcripto prius iureiurando dato, & atrociſsima quæq; ſibi imprecatus, ſi quid contra Imperatorem moliretur. Sin quouis modo apud integros iudices mendacij conuinceretur, prēter diras illas, ut etiam capite plecteretur.

Syrgiannes carcere educitur.

Cæterùm hoc & ſequēti anno, ſeditione Romanorum ſedata, & continuis bellis atque excurſionibus intermiſsis: tantam frumenti copiam Byzantij uiderunt, quantam nec maiores illorum longo tempore meminerant.

Copia annonæ.

DE IMPERATORIS ADuerſus Orchanum expeditione.

SEd cum id modò tempus ueniſſet, quo ueris manus arbores comis ornātes, & uarijs herbarum & florum coloribus humum depingentes, amœniſsimum oculis hominum ſpectaculum præbent: Imperator copias Romanorū præſtò eſſe iuſsit, uelle ſe traijcere in Aſiam, & Orchani Bithyniæ principi bellum inferre cùm alijs de cauſis, tū quòd Nicæam primariam urbem obſideret. Vere igitur iam exeunte, exercitus unà cum Imperatore, traiecto Byzātio freto, in Aſiam tranſijt, duobus millibus ſelectorum militum adductis. maximam autem partem cæteri erant homines circumforanei atque opifices, quos facile cerneres pugnam uelut adulteraturos eſſe. Aduehebant enim ſecum ignauiæ argumenta, lembos & nauiculas plurimas, & ferè tot, quot erant homines: ut ad fugam, ſi opus foret, parati eſſent, de perſequendo & ſuperando hoſte nihil cogitantes. Bithyniæ uerò princeps Turcos rei militaris peritiſsimos, ad cuſtodiendas uiarum anguſtias miſerat: ipſe uerò octo millibus armatorum acceptis, Imperatori occurſurus exit.

Oppidana turba inepta militia

Orchanis copiæ.

qui

καὶ εἴ τι δὲ τοιοῦτον ἕτερον, εἰς ἐμπαιγμὸν καὶ περιφρόνησιν τοῦ γηραιοῦ βασιλέως ἦν. πάντων δ' ἐξῆρχε πράττων καὶ συμφρονῶν ὁ πρωτοστράτωρ, τῶν ἐν Βυζαντίῳ πραγμάτων ἐπίτροπος ὤν, καὶ διοικητὴς τηνικαῦτα. μόνος ὁ μέγας δομέστικος ὁ Καντακουζηνὸς ἄχραντον διετήρησε λοιδορίας καὶ γνώμην καὶ γλῶτταν καὶ ἦθος πρός τε τὸν βασιλέα, καὶ ὅσοι τῆς πεσούσης ἐξέπεσον δόξης. οἱ δ' ἄλλοι καθάπερ ἄκρατον πεπωκότες τὴν τοῦ καιροῦ περιπέτειαν, μεθυούσῃ γνώμῃ πρὸς τὰς ἐνεστώσας τύχας ἐχρήσαντο. συνέσει γὰρ οὗτος αὐτοφυεῖ καὶ βαθείᾳ φρενῶν αὔλακι κοσμούμενος ὁ ἀνήρ, διὰ τοὺς τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν ἀγαθοὺς χαρακτῆρας ἐκείνους ἀνῆγεν ἑαυτόν, κατά τε μεγαλοπρέπειαν τρόπων, καὶ δεξιᾶς ἀφθονίαν. καὶ νῦν γὰρ εὐτυχῶς τῶν πραγμάτων ἐλθόντων αὐτῷ, ὁ δ' οὐκ ἐνετρύφησε τῇ τύχῃ, οὐδ' ὑπὲρ τὸ μέτρον ἦρε τὴν ὀφρύν, ἀφελήσας ἴσως ἂν τὸ φιλότιμον τοῦ φρονήματος, ἀλλ' ἔμεινε τῆς σωφροσύνης τῶν ὅρων ἐντὸς ἀκλινής. καὶ νῦν ἐμοὶ νήφειν ἔλεγε χρεὼν, ὅτε τοὺς ἄλλους μεθύειν ἀνάγκη. στάδιον γὰρ, ὡς εἰπεῖν, καθορᾶται καὶ βάσανος ἀκριβὴς ταῖς ἀνθρωπίναις ψυχαῖς, ὁπόσα κατὰ χρόνον εὐτυχήματα φύεται, παρὰ τοσοῦτον δὲ ὕβρεως ὄγκον ὑψοῦντα τοὺς ἄφρονας, παρ' ὅσον τοῖς εὖ φρονοῦσι βεβηκυίας γνώμης βεβηκότα φόρια τρυγῶντα πολλαχόθεν τὸν ἔπαινον. ἐν τούτοις ἐξάγεται καὶ ὁ Συργιάννης τῆς εἱρκτῆς, ὅρκους ἐγγράφους πρότερον δούς, καὶ ἐπαρασάμενος ἑαυτῷ τὰ φρικωδέστατα, εἰ μελετήσειέ τι κατὰ τοῦ βασιλέως. εἰ δ' ὅπως ποθ' ἁλοίη ψευδόμενος ὑπὸ κριταῖς ἀπροσωπολήπτοις, μετὰ τοῦ κληρονόμον εἶναι τῶν φρικωδεστάτων ἐκείνων ἀρῶν, καὶ κεφαλικὴν ὑφίστασθαι τιμωρίαν. ἀλλὰ γὰρ ἐν τούτῳ τῷ ἔτει καὶ ἅμα τῷ ἐφεξῆς, ἠρεμησάσης τῆς τῶν Ῥωμαίων στάσεως, καὶ τῶν ἐπ' ἀλλήλους πολέμων καὶ ἐκδρομῶν πεπαυμένων, τοσαύτην εὐθηνίαν ἐθεάσαντο σίτου Βυζάντιοι, ὁπόσην οὐδὲ τούτων οἱ πρόγονοι πάλαι πολλοῦ ἤδη τὸν χρόνον.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΟΡΧΑΝΟΥ ἐκστρατείας τοῦ βασιλέως.

ΑΡΤΙ δὲ τῆς ὥρας ὑπεστώσης, ἐν ᾗ φυτηκομοῦσαι καὶ ζωγραφοῦσαι τὴν γῆν αἱ τοῦ ἦρος χεῖρες τῇ ποικίλῃ τῆς χλόης βαφῇ, πλείστην ταῖς τῶν ἀνθρώπων ὄψεσι τὴν τέρψιν χαρίζονται, ἑτοίμους ὁ βασιλεὺς τὰς τῶν Ῥωμαίων δυνάμεις εἶναι προσεκελεύσατο. βούλεσθαι γὰρ αὐτὸν διαβῆναι πρὸς τὴν Ἀσίαν, καὶ πόλεμον ἄρασθαι κατὰ Ὀρχάνου τοῦ τῆς Βιθυνίας ἡγεμονεύοντος, τά τε ἄλλα, καὶ ὅτι Νίκαιαν τὴν προκαθεζομένην Βιθυνίας πόλιν κινδυνεύει χειρώσασθαι διπλῷ πολέμῳ πολιορκῶν, λιμῷ καὶ στρατῷ. λήγοντος μὲν οὖν ἤδη τοῦ ἦρος ὁ στρατὸς διαπορθμευόμενος τὸν πρὸς τοῦ Βυζαντίου πορθμόν, διαβαίνει πρὸς τὴν Ἀσίαν ἅμα τῷ βασιλεῖ, δισχίλιοι μὲν τοῦ στρατοῦ τὸ ἀπόλεκτον ὄντες. τὸ δὲ πλεῖστον ἀγοραῖοί τινες καὶ βάναυσοι, καὶ δῆλοι ὄντες κιβδηλεύσειν τὴν μάχην. ἐπεφέροντο γὰρ καὶ τὰ τῆς δειλίας τεκμήρια, ἀκάτια φημὶ καὶ ἐφόλκια πλεῖστά τε, καὶ οἷον εἰπεῖν, ἰσάριθμα τοῖς ἑαυτῶν σώμασιν, ἵνα φυγῆς γενομένης, ἑτοίμως ἔχωσι πρὸς αὐτήν. περὶ γὰρ διώξεως καὶ νίκης, οὐδὲν αὐτοῖς οὐδαμῇ μεμέληται. ὁ δὲ τῆς Βιθυνίας ἀρχηγός, τῶν Τούρκων τοὺς τὰ πολέμια ἐμπειροτέρους ἐκλέξας, τὰ στενὰ τῶν ὁδῶν ἐπιπέμψει φυλάττειν. αὐτὸς δ' ὀκτακισχιλίους ὁπλίτας λαβὼν ἔξεισι, τὸν βασιλέα ἐκδεξόμενος.

ὅθεν

Digitized by Google

ὅθεν βασιλεὺς τριταῖος μετὰ τὴν εἰς Ἀσίαν διάβασιν, περί τι πολίχνιον γενόμενος παράλιον Φιλοκρήνην, οὕτω σί πως ὀνομασμένον, ἐπεὶ ἐμεμαθήκει τὰς περὶ ἐκεῖνο δυσχωρίας διειληφότα παρακαθῆσθαι μετὰ τοῦ βαρβαρικοῦ στρατοπέδου τὸν Ὀρχάνον, ἐνταῦθα καὶ αὐτῷ πήξασθαι τὸ στρατόπεδον καὶ διανυκτερεῦσαι ξυνεβεβήκει. ἐπεὶ δ' ἅμα ἡλίῳ τῶν βαρβάρων τινὰς ἑώρα τῶν περιξ ὀρῶν παρακατιόντας, πρῶτα μὲν ψιλούς, ἔπειτα δ' ὁπλίτας, καὶ μάλιστα * ἄλλους ἱππέας, ὁπλισάμενος καὶ αὐτός, ἤλαυνεν ἐπ' αὐτούς. πρῶτα μὲν οὖν ἀκροβολισμοὶ παρὰ τῶν βαρβαρικῶν ἐγίγνοντο τοξοτῶν, πόρρωθεν ἱσταμένων, καὶ οὐ μάλα ἐθελόντων τέως προσμιγνύναι. ὅπερ οὐ νόμιμον ὁ βασιλεὺς εἶναι λογισάμενος τοῖς βαρβάροις, ἀλλὰ δειλίαν, θάρσος τι ἀνελάμβανε, καὶ παρεξιέναι κατ' ὀλίγους καὶ ἐξιππάζεσθαι τὰς τάξεις ἐκέλευεν. ὅπερ οὐκ εἰς καλὸν ἀποβήσεσθαι πορίας, ἔνιοι τῶν περὶ αὐτὸν ἐμπειροτέρων φάσκοντες, οὐκ ἠδυνήθησαν ἐπισχεῖν. ἐπεὶ δ' οὕτω ἐρρεμβατούσης τῆς μάχης παρῄει τὸ μεσημβρινὸν ὁ ἥλιος, ὁπότε δὴ μάλιστα τῆς γῆς αὐτὸς ἀκμαιοτέραν καταπέμπει τὴν φλόγα, θεασάμενος ἄνωθεν ἐκ τῆς ἀκρωρείας ἀπαγορεύοντας ἤδη Ῥωμαίους ἔκ τε τοῦ καύματος, ἔκ τε τῶν συνεχῶν δρόμων καὶ περιδρομῶν, ὁ Ὀρχάνος κάτεισι καὶ αὐτός, οὐκ εὐαρίθμητον ἐπαγόμενος στράτευμα. καὶ περιστάντες σὺν ἀσήμῳ τῇ κραυγῇ, οἱ μὲν συχνοῖς τοῖς βέλεσιν ἔβαλλον, οἱ δὲ τοῖς ξίφεσι κατὰ στόμα προσυπαντῶντες ἔπαιον. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τὴν πρώτην ἐκείνων ἔφοδον γενναίως ὑπομείναντες, εὐρώστως ἠμύνοντο μέχρι πολλοῦ, καὶ πλείστους ἐπιτρώσκοντές τε καὶ ἔσφαττον· ἔπειτα τὴν νύκτα βλέποντες οὐκ εἰς μακρὰν ἥξουσαν, καὶ δεινὸν ἡγησάμενοι τὸ ἐν πολεμίᾳ νυκτομαχεῖν, ἐπὶ πολλὰ ἀνεχώρουν, ἐπειγόμενοι παρὰ τὸ οἰκεῖον στρατόπεδον. ὅτε δὴ μάλιστα σφοδρότερον ἐπιτιθέντες οἱ βάρβαροι, οὐκ ὀλίγον εἰργάζοντο φόνον τῶν τε ἵππων καὶ αὐτῶν, ἕως ἡ νὺξ ἐπελθοῦσα τὴν μάχην διέλυσε. τιτρώσκεται δὲ ἐν τούτοις καὶ ὁ βασιλεὺς θάτερον τοῖν ποδοῖν, ἐλαφρῷ τινι βέλει καὶ οὐ μάλα καιρίῳ. ἐν ταύτῃ δὲ τῇ νυκτί, γίνεταί τι θέαμα ἐλεεινόν, καὶ περιφανής τις θεομηνία. ἐπεὶ γὰρ ὁ βάρβαρος ἐπιθαυμάσας θεασάμενος τῶν Ῥωμαίων τήν τε ὅπλισιν καὶ τὴν ἀνδρικὴν ἔνστασιν, ἐνόμισεν οὐ μέχρι τούτου στῆναι θελήσειν αὐτούς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ πρόσω χωρεῖν εἰς τὴν ὑστεραίαν. ὅθεν τριακοσίους ἐκεῖ καταλελοιπὼς ἱππέας, θεωρίας ἕνεκα, αὐτὸς τὴν ὅλην ἀναλαβὼν στρατιάν, ἤλαυνεν εἰς τὰ πρόσω, σπεύδων προκαταλαβεῖν τὰ τῶν ὁδῶν καιριώτερα. ἐκεῖνος μὲν οὖν οὕτως ᾤχετο ἀπιών. ὁ δὲ βασιλεὺς εἰς τὸ τῆς Φιλοκρήνης εἰσῄει πολίχνιον, θεραπείας ἕνεκα τοῦ ποδός. ὅπερ ὁ στρατὸς θεασάμενος τῶν Ῥωμαίων, καὶ ἥκιστα καθαρῶς τὴν αἰτίαν μεμαθηκότες, φυγὴν ἐνόμισαν ὑπὸ δειλίας αὐτόν. μέλλειν γὰρ ἐπικείσεσθαι τούτοις νυκτὸς τὸν Ὀρχάνον μετὰ μάλα πολλοῦ τοῦ στρατοῦ, καὶ μόλις ἕνα ζῶντα Ῥωμαίων καταλιπεῖν, τὸν εἰς τὴν ὑστεραίαν θεάσασθαι ἥλιον. ὅθεν ὅσοι μὲν ἀκάτια ἐπεφέροντο, ᾤχοντο φεύγοντες γυμνοὶ δι' αὐτῶν. οἱ δὲ σπεύδοντες πρὸς τῶν πυλῶν τοῦ πολιχνίου, κατεπατήθησαν ὑπ' ἀλλήλων οἱ πλείους, καὶ ἀπεπνίγησαν· ἄλλοι δ' ἀλλήλων ἐξαρτώμενοι δίκην σειρᾶς, οἱ μὲν διὰ τῶν ἐπάλξεων εἰσεπήδων· οἱ δὲ ἀπαρτώμενοι πρὸς τῶν ὄπισθεν ἐφελκομένων, ἀνετρέποντό τε καὶ ἔθνησκον πίπτοντες. ἦσαν δ' οἳ καὶ ὑπὸ μόνης δειλίας ἀπέψυξαν ἑστάμενοι. ἄρτι δὲ καὶ ὁ ἥλιος ὑπερβὰς τὸν ὁρίζοντα, ἐμήνυσεν τοῖς τριακοσίοις ἐκείνοις βαρβάροις τὴν ἄπιστον ἐκείνην συμφορὰν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατοῦ, καὶ προσπελάσαντες καὶ θεασάμενοι προκείμενα παρὰ τὸ στρατόπεδον ἵππους καὶ ὅπλα, καὶ σκηνὰς ἀνδρῶν κενάς, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τοὺς βασι-

τοὺς

qui cum tertio die ex quo Aſiam ingreſſus fuerat, ad oppidulũ Philocrenẽ perueniſſet, ac didiciſſet Orchanem anguſtijs occupatis cum Barbarico exercitu ibi conſediſſe, accidit ut & ipſe caſtris ibi poſitis pernoctaret. Orto aũt ſole cum Barbaros nonnullos è circumiacentib. montibus deſcendere uideret: & ipſe primùm nudos, deinde armatos, equites uerò in primis, in armis eſſe iuſſit, & cõtra illos duxit. ac primùm ſagittarij Barbarorũ eminus tela in noſtros coniecerunt, nec propius accedere uoluerunt: id quod Imperator inſolitũ Barbaris eſſe ratus, & timoris argumentũ: fiducia ſumpta, paucos initiò euagari extra ordines iuſſit. quod non feliciter caſurũ eſſe cum peritiores ei dicerent, impetũ tamẽ eius reprimere non potuerunt. Dum autẽ hæc tumultuaria pugna ultra meridiem producitur, quo tempore grauiſsimus ſolis æſtus eſt: Orchanes è uertice montis Romanos & æſtu & continuis curſibus, & circumcurſationib. iam defatigatos eſſe conſpicatus, deſcendit & ipſe cum exercitu penè innumerabili: qui confuſo clamore edito, undiq; irruentes, partim ſagittis crebris noſtros petũt, partim cominus gladijs rem gerunt. Romani uerò primo illorum impetu fortiter excepto, longo tempore ſtrenuè ſe defenderunt, plurimis hoſtium & uulneratis & occiſis. Deinde cũ noctem inſtare uiderent, & in ignota terra in tenebris pugnare durum iudicarent, paulatim receſſerunt, in caſtra ſua properantes. Quamobrem Turci uehementius inſtantes, multos & equites & pedites occiderunt, donec noctis interuentu prælium eſt diremptũ. Inter cæteros autem ipſe etiam Imperator leui quadam ſagitta, & minimè letali, altero pede uulneratus eſt. Ea nocte ſpectaculũ miſerabile, & euidens iræ diuinæ ſignum accidit. Nam Barbarus Romanorũ armatura & fortitudine ſpectata, eos non quieturos, ſed poſtridie longius progreſſuros ratus: CCC equitibus ſpeculandi gratia ibi relictis, ipſe cum omni exercitu perrexit ulterius, ad opportunas uias occupandas. Imperatore uerò oppidulũ Philocrenẽ ingreſſo, curãdi uulneris gratia: Romani cauſæ nõ ſatis gnari, cũ præ metu fugere putarunt. noctu enim Orchanem cum magno exercitu affore, neque quenquam poſtridie Romanorum ſolem aſpecturum. Itaq; qui nauiculas ſecum attulerant, nudi in ipſis fugiebãt: alij ante portas oppiduli feſtinantes, ſeſe inuicem conculcabãt, & ſuffocabant: alij cathenæ inſtar cohærẽtes, partim in propugnacula euadebant, partim à ſequentibus detracti & euerſi caſu moriebantur. Erant etiam qui præ timore ſtantes expirarent. Manè uerò ſole orto, CCC illi Barbari incredibilẽ eam Romanorũ cladem conſpicati, cum in caſtris equos, arma, uacua tentoria, Imperatorios item equos cum ru-

Philocrenē

Orchanis & Andronici pugna.

Romanus exercitus à ccc equitibus profligatus.

bris ſellis, & Imperatoriũ tabernaculum uiderent, ducenti ex iis, his omnibus abreptis abeunt. Reliqui centum propius acceſſerunt, & frequentibus telis eos qui neq; in oppidulũ neq; in nauiculas confugerant confixerunt. Imperator uerò his uiſis, cum nihil agere poſſet, nec ullam tempus opportunitatem præberet, conſcenſa & ipſe naui Byzantiũ rediit. Secum aũt cauſam tanti & tam ſubiti mali reputans, poſt multas dubitationes tandẽ, præter alia plurima cæteris eſſe grauius animaduertit, publicæ diſciplinę perturbationem, & forenſium negociorũ multiplicem, & ob uetuſtatem pene immedicabilem morbum, ac reipublicæ pernicioſum. Vt eñ morbi qui è malo corporis habitu oriuntur, paucos inuadunt, nec publicè uagãtur: aere uerò infecto, omnes qui eodem in loco degunt, cœli grauitatem ſentire neceſſe eſt: eadem quoq; ratio ſingulorum delictorum eſt, ſi cum publicis iudiciis cõferant. Proinde nõ multis dieb. pòſt, Eſaiã patriarcham conuenit: ac primùm ei ſuadet, ut iram aduerſus epiſcopos deponat, & populũ interdicto ſoluat. Neq; eñ par eſſe, cum ipſe omnibus omnia cõdonaret, ad quem publica delicta ſpectarẽt: illum patriarchã, & pacis doctorem, alere ſimultates, nec eius iram occidere tot ſolibus occidentibus, cum ne unus quidem durante illius ira occidere deberet. Patriarcha igitur Imperatori obſecutus, ſacerdotali ſtola induta, diuinæ myſtagogiæ hora, populo & uiuenti & mortuo ſcriptam condonationem pro ſuggeſto recitat. Epiſcopis autem & presbyteris pleriſque minimè ignouit. Deinde patriarcha cũ multis epiſcopis & presbyteris myſtagogiam celebrante, quatuor uiros delegit Imperator, ſibi ad ciuilia iudicia exercenda probatos: quorũ unus ex epiſcopis erat. His in medio templi iuris dicũdi poteſtatem dedit, tradito etiam ſacroſancto Euangelio, & Imperatorio gladio: ſanctiſsimumq; iuſiurãdum ab eis exegit, ut ſine reſpectu perſonarum & munerum ſe pronunciaturos affirmarent. quòd ſi his criminibus conuicti eſſent, nullam eis excuſationem reliquit: prædiis aſsignatis, è quorum annuis reditibus ſplendidè poſſent uiuere. Atque hæc hactenus.

Peccata cauſæ cladium.

Emendatio iudiciorum

Patriarcha non omnibus ignoſcit.

DE INSULAE CHII, quam Martinus tenebat, occupatione.

SVb autumnũ, omnibus triremibus Romanorum, quę Byzãtii, Lesbi atque in cæteris inſulis & maritimis urbibus erant, nec nõ uniremibus, & quatuor auxiliaribus triremib. à Cycladũ inſularum principe acceſſitis, è portu ſoluit: uerbo cõtra Barbaricas naues, reipſa uerò cõtrà Martinum Chii præfectũ. qui cũ Latinus eſſet, ac diuitiis & autoritate pollẽs, paterna hæreditate, pcurationem

tionem

λικὸς ἵππους μετὰ τῶν ἐρυθρῶν ἐφεστρίδων, καὶ τὴν βασιλικὴν σκηνήν, ἅπαντα λαβόντες οἱ διακόσιοι ἀπῄεσαν. οἱ δ' ἑκατὸν ἐγγὺς γενόμενοι, πολλοῖς κατέπεμπον βέλεσιν, ὅσοι μὴ ἔφθησαν μήτ' ἐς ἀκάτια, μήτ' ἐς τὸ πολίχνιον ἑαυτοὺς ἐμβαλόντες. ταῦτα θεασάμενος καὶ ὁ βασιλεύς, καὶ μὴ ἔχων ὅ,τι καὶ δράσειε, τῆς περιστάσεως οὐδὲ γὰρ οὐδαμῆ χορηγούσης εὐμήχανον, ἐς πλοῖον ἐμβὰς καὶ αὐτός, ἐπανήει πρὸς τὸ Βυζάντιον. διηπόρει δ' οὖν ὅμως καθ' ἑαυτὸν γνωσιμαχῶν περὶ ζητῶν τὴν τῆς θεομηνίας αἰτίαν, δι' ἣν τὸ τῶν Ῥωμαίων στρατόπεδον οὕτως ἐν ἀκαρεῖ διέφθαρται, μηδενὸς τῶν πολεμίων διώκοντος. συνῆκε δ' ὅτι καὶ πλεῖστα μὲν ἕτερα, καιριώτερον δ' εἶναι τὸ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων ἀστάθμητον, καὶ τὸ περὶ τὰς δίκας νόσημα πολύχουν ὂν καὶ δυσίατον, διὰ τὴν ἐκ τοῦ χρόνου προσγενομένην ἕξιν αὐτῷ, καὶ πολλὴν ἐπάγον τῷ κοινῷ τῶν πραγμάτων τὴν σύγχυσιν καὶ ζημίαν. ὥσπερ γὰρ τὰ ἔκ τινος καχεξίας σωματικῆς ἐπισυμβαίνοντα νοσήματα τοῖς ἀνθρώποις, σπανίοις ἐπισυμβαίνειν, καὶ οὐκ ἐς τὸ κοινὸν τὴν διάβασιν ἔχειν, τοῦ δ' ἀέρος νοσήσαντος, ἀνάγκη κοινωνεῖν τοῦ νοσήματος ἅπαντας ὅσοι τοῦ αὐτοῦ κοινῇ μετειλήφασιν ἀέρος· οὕτως ἔχειν ἔφασκε τὰ μερικὰ παντ' ἀδικήματα, πρὸς τὰ περὶ τὰς κρίσεις γινόμενα. ὅθεν μετ' οὐ πολλὰς τὰς ἡμέρας ἄπεισιν ἐς τὴν πατριαρχικὴν ἑστίαν, καὶ πρῶτα μὲν πείθειν σπουδὴν ἀφεῖναι ἐπιχειρεῖ τὴν πρὸς τοὺς ἐπισκόπους κότον, καὶ λῦσαι τὸν ἀφορισμὸν τοῦ λαοῦ· μηδὲ γὰρ εἶναι, φησί, τοῦ εἰκότος αὐτοῦ συγχωροῦντος ἅπασιν ἅπαντα, πρὸς ὃν καὶ τὰ κοινὰ φανερῶς ἀφορῶσι πταίσματα, ἐκεῖνον πατριάρχην ὄντα, καὶ τῆς εἰρήνης ἅμα διδάσκαλον εἶναι ὀφείλοντα, ἔπειτα ἀποκαθημένην τρέφειν ὀργὴν κατ' ἀνθρώπων, ἐν πολλοῖς δυομένοις ἡλίοις, μηδ' ἐφ' ἑνὸς συγχωρούμενον. τῷ μὲν οὖν λαῷ τῷ τε ζῶντι καὶ τῷ τεθνεῶτι, συγχώρησιν ἔγγραφον ἐπ' ἄμβωνος ἀνέγνωκε τὴν ἱερατικὴν περιβαλόμενος στολὴν ἐν ὥρᾳ τῆς θείας μυσταγωγίας ὁ πατριάρχης, τῷ βασιλεῖ πειθόμενος. τοῖς δ' ἐπισκόποις καὶ τῶν πρεσβυτέρων τοῖς πλείοσιν, ἥκιστα συγκεχώρηκεν. ἔπειτα τὴν θείαν ἐπιτελοῦντος μυσταγωγίαν σὺν πολλοῖς ἐπισκόποις καὶ πρεσβυτέροις τοῦ πατριάρχου, τέτταρας ἐκλεξάμενος ἄνδρας οὓς αὐτὸς ἀξίους ὑπηρετήσειν ἔκρινε ταῖς πολιτικαῖς δίκαις, ὧν εἷς ἐκ τῶν ἐπισκόπων ἦν· τούτοις ἐν μέσῳ τοῦ θείου νεώ, τὴν τοῦ δικάζειν ἐνεχείρισεν ἐξουσίαν ὁ βασιλεύς, παραδοὺς αὐτοῖς καὶ τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν εὐαγγέλιον, καὶ πρός γε τὴν βασιλικὴν σπάθην, καὶ ἅμα ἀπαιτήσας καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτῶν ὅρκους φρικωδεστάτους, ἀπροσωπολήπτως τε καὶ ἀδωροδοκήτως ποιεῖσθαι τὰς κρίσεις. πεποίηκε γὰρ αὐτοὺς καὶ ἀναμφίλεκτον ἔχειν τὴν καταδίκην, εἰ τούτοις ἁλίσκοιντο, χωρία δοὺς ἀρκοῦντα καλῶς πρὸς ἐπέτειον πρόσοδον. καὶ ταῦτα μὲν τῇδε περιεῖχε.

περὶ τῆς τῶν κριτῶν καταστάσεως.

ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΣΧΕΣΙΟΣ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ Χίου, ἧς ἦρχε Μαρτῖνος.

Φθινοπώρου δ' ἱσταμένου συλλεξάμενος ὅσαι τριήρεις ἦσαν Ῥωμαίοις ἔν τε Βυζαντίῳ καὶ Λέσβῳ καὶ ἄλλαις νήσοις καὶ παραλίοις πόλεσι, καὶ πρός γε ἔτι ὅσαι μονήρεις, καὶ ἐπὶ ταύταις τέτταρας ἄλλας συμμαχίδας τριήρεις ἐκ τοῦ τῶν Κυκλάδων ἡγεμονεύοντος νήσων προσκαλεσάμενος, ἀπέπλευσε, τῇ μὲν φήμῃ κατὰ τῶν βαρβαρικῶν νεῶν, τῇ δ' ἀληθείᾳ κατὰ Μαρτίνου τοῦ τῆς Χίου ἐπιτροπεύοντος· ὃς δὴ Λατῖνος ὤν, τῷ πλούτῳ καὶ δόξῃ διαφέρων τὸν κλῆρον εἰλήφει παρὰ πατρός, ἐπιτροπεύειν μὲν τὴν νῆσον, καὶ τὴν

ταύτης

ταύτης ἐκπορίζεσθαι πρόσοδον. ὑπείκειν δὲ τοῖς βασιλεῦσι ῥωμαίων ὅσα καὶ δοῦλος, καὶ πᾶν τὸ προσταττόμενον σπουδῆς ὅλης ποιεῖν προθυμίᾳ. ῥωμαίων γὰρ εἶναι τὴν νῆσον, δοθῆναι δ' αὐτῷ πρὸς τοῦ βασιλέως τοῦ πάππου τοῦ βασιλέως ἐπιτροπῆς τε εἵνεκα καὶ πορισμοῦ χρημάτων, παλαιάν τινα χάριν ὀφείλοντος αὐτῷ. ὃς δὴ οὕτω πρὸς τοῦ πατρὸς διαδεξάμενος ἅμα τῷ ἀδελφῷ, τὸν μὲν ἀδελφὸν δόλοις τισὶ περιεκρούσατο. αὐτὸς δὲ δραστήριος ὢν, ἀνὴρ καὶ συνέσει βαθείᾳ κοσμούμενος, τριήρεις τε ἐναυπηγήσατο, καὶ ἐλῄζετο τοὺς βαρβάρους, ὅσοι τε τὰ ἐκεῖ τῆς ἀσίας ᾤκουν παράλια, καὶ ὅσοι λῃστρικῶς ἐς τὰς ναῦς ἐμβιβάζοντες ἑαυτοὺς, τὰς νήσους περιέπλεον. καὶ οὕτω τούτους ἐφόβησεν ἐν βραχεῖ, ὡς καὶ φόρους ἐτησίους λαμβάνειν ἐκ τούτων, ὡς μὴ τὰ μέγιστα βλάπτῃ μαχόμενος. ὅθεν ἤδη μέγα πλούτου καὶ δόξης τὴν ταχίστην προβαίνων, ὑποπτεύεσθαι ἐδόκει ῥωμαίοις, οὐκ εἰς μακρὰν οὐδ' ἤδη πολὺ διατηρήσοντα ἔσεσθαι τὴν ἐς βασιλέας ὑποταγήν. καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἀπὸ παρακαλύμματος τὸν ἔκπλουν ὁ βασιλεὺς κατ' αὐτοῦ νῦν ποιησάμενος, τήν τε νῆσον κατέσχε ξὺν οὐδενὶ πόνῳ· καὶ αὐτὸν χειρωσάμενος, δεσμώτην τοῖς βυζαντίοις περιέπεμψεν.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΕΙΝΟΤΑΤΗΣ νόσου τοῦ βασιλέως.

Ὀλίγων μὲν τοι διελθουσῶν ἡμερῶν νόσον ἐνσκῆψαι συνέβη τῷ βασιλεῖ μάλα βαρεῖαν ἐν διδυμοτείχῳ διάγοντι. λουτρῷ γὰρ χρησάμενον, ἔπειτα τὴν δέουσαν μετὰ τὸ λουτρὸν ἑαυτῷ ἐπιμέλειαν ἥκιστα παρασχόντα, καὶ ταῦτ' ἐν ἀκμῇ τοῦ χειμῶνος ὄντος τοῦ κρύους, πύκνωσίν τε ὁλοσώματον ἔσχεν. καὶ μάλιστα ἐς τὴν κεφαλὴν ἀθροισθέντος τοῦ πλείονος πάθους, οὐ μόνον σφοδροτέρας ὑπομένειν ἐντεῦθεν τὰς ἀλγηδόνας, ἀλλὰ καὶ εἰς ἔκστασιν ἀπενεχθῆναι τάχιστα τῶν φρενῶν. ἐπεὶ οὖν πάσης ἰατρικῆς ἐμπειρίας ἰσχυρότερον ἐγεγόνει τὸ πάθος, καὶ ἀπηγόρευτο τῷ βασιλεῖ ὁ ἐς τὴν ὑστεραίαν ἥλιος, ἐξώρκισε μὲν τοὺς περὶ αὐτὸν, μοναχικὸν αὐτὸν ἐνδῦσαι τριβώνιον πρὶν ἀποθεῖναι τὸ ζῆν. ἐξώρκισε δ' αὖθις αὐτοὺς, ἀπολῦσαι πάντας δεσμώτας, κωνσταντῖνόν τε τὸν δεσπότην, καὶ τὸν μέγαν λογοθέτην τὸν μετοχίτην, καὶ ὅσοι ἑξῆς τῆς ὁμοίας ἔτυχον καταδίκης. διετίθετο δ' ἀπὸ στόματος ὀμόσαι πάντας ῥωμαίους, σέβας ἀποδιδόναι τῇ συζύγῳ δεσποίνῃ. πλὴν γὰρ καὶ αὐτὴ ἔγκυος οὖσα, καὶ ἠκούει τῶν λεγομένων, καὶ ἅμα τῷ τεχθησομένῳ παιδίῳ ὅσα καὶ βασιλεῖ εἰ ἄρρεν ἔσται. ἐπίτροπον δ' εἶναι τὸν καντακουζηνὸν τὸν μέγαν δομέστικον. ἃ δὴ μόνα γραφῇ παραδοθέντα, ὡς διαθήκη νενόμισται. μνεία δ' οὐδεμία τούτῳ γεγένηται τέως οὔτε μὴν τοῦ βασιλέως καὶ πάππου, οὔτε τῆς μητρὸς καὶ δεσποίνης ἐν θεσσαλονίκῃ τῷ τηνικαῦτα τὴν δίαιταν ποιουμένης. ἡ δὴ ἐς μακρὰν ἐντεῦθεν τὴν λύπην, καὶ λογισμοὺς ἔθρεψεν ὑποψίας μεστούς. ἀπηγόρευε γὰρ ἤδη τὴν ἑαυτῆς ζωὴν, εἰ τεθναίη ὁ παῖς καὶ βασιλεὺς, ἄλλων μὲν ἐς τὴν ἐπιτροπὴν τῆς βασιλείας εἰσαγομένων, αὐτῆς δ' ἥκιστα. μηδὲ γὰρ εἶναι τῶν δυνατῶν ἔφασκε, δέσποιναν οὖσαν αὐτὴν, συγκεχωρῆσθαι ζῆν παρὰ τοῦ μεγάλου δομεστίκου καντακουζηνοῦ καὶ τῆς τούτου μητρὸς, οὕτως εἰς τὴν ἐπιτροπὴν καὶ διοίκησιν τῶν τῆς βασιλείας πραγμάτων ἀπροσδοκήτως εἰσαγομένων, καὶ ταῦτα δι' ἔχθρας ὄντων πολὺν ἤδη τὸν χρόνον. ταῦτ' ἄρα καὶ ἐν στενῷ κατασᾶσα τῆς ὥρας, καὶ οὐκ ἔχουσα χρόνον ἄλλως σχεδιάζειν τὰ κατ' αὐτὴν, προσκαλεῖται καὶ εἰσποιεῖται τὸν συργιάννην εὐθὺς,

tionem inſulæ & annuos reditus accepiſſet: Romanorũ Imperatorib. pro ſeruo parere, & quicquid iuſsiſſent ſummo ſtudio facere deberet. Romanorũ enim eſſe inſulã, cuius procuratio & fructus ob ueteris cuiuſdam beneficij memoriã, ab auo Imperatoris aſsignata illis eſſent. His ita à patre acceptis, fratrẽ uerbis eluſerat. ipſe uerò uir ſtrenuus & prudẽs, triremib. ędificatis Aſianos Barbaros orę maritimæ accolas infeſtauit, piratis etiam circũ inſulas uagantibus infeſtus: quos breui tempore adeò perterrefecit, ut metu belli cladiũ, annua illi tributa penderent. Ad magnas igitur opes & gloriam breui euectus, Romanis ſuſpectus fuit, ne paulo pòſt iugum Imperatoris excuteret: eáque de cauſa non palam eum Imperator aggreſſus, nullo negocio inſulam cœpit, & uinctum illum Byzantium miſit.

Martini res geſtæ.

Iniuria metu iniuriæ.

DE GRAVISSIMO *Imperatoris morbo.*

VErùm paucis diebus elapſis, Imperator Didymotichi agens, in morbum grauiſsimum incidit. Nam cum lauiſſet, & in ſummo rigore hyemis frigus à balneo non cauiſſet, cùm reliquum corpus eſt denſatum: tum uerò caput ita afflictũ, maxima parte mali eò inclinante, ut non modò grauiſsimis doloribus cruciaretur, ſed & mente alienaretur. Cum autem id malum omnem medicorum artem ſuperare, & de uita illius poſtridie actum fore uideretur: iureiurando aſtantes adegit, primùm ut ſibi monaſticum cucullum inducerent, priuſquam uita exceſsiſſet: deinde, ut omnes captiuos carcere educerẽt, ut Conſtantinum Deſpotam, & magnũ Logothetam Metochiten, omnes denique eodem crimine damnatos. Ore porrò mandauit, ut omnes Romani iurarent, ſe coniugem ipſius ut Dominam ueneraturos eſſe, & (ipſa enim aderat grauida, eáque uerba audiebat) puerum, ſi filius naſceretur, ut Imperatorem, cuius tutor eſſet Cantacuzenus Magnus Domeſticus: quæ ſola in literas relata, uim teſtamenti habuerunt. Nulla uerò facta tum eſt mentio nec aui Imperatoris, nec Dominæ matris, quæ Theſſalonicę tum agebat, graui affecta dolore, & ſolicita, ac deſperata etiam uita ſua, ſi defuncto filio ſe præterita, Imperij cura alijs mandaretur. Negabat enim poſſe fieri, ut ſibi, quæ Domina eſſet, uita concederetur à Magno Domeſtico Cantacuzeno, & matre illius, præter omnem expectationem ſummæ rerum præfectis, & longo iam tempore ſibi inimicis. Redacta igitur in anguſtias, ademptoque rebus ſuis aliter conſulendi ſpacio, ſtatim accerſit atque adoptat Syrgiannem, tum

Andronici iunioris teſtamentum

Syrgiannes ab Imperatoris matre adoptatur.

tum Theſſalonicæ præfectum, ibique agentem, eiq; uitam & animam ſuam committit: ſimulq; Theſſalonicenſes, eo res adminiſtrante, iurare iubet, ac polliceri, ſe herã & dominam eodem modo ſemper ipſam agnituros, & ad extremum ſpiritum pro ea dimicaturos. Quod ſi filius ſuus Imperator moreretur, filio qui naſceretur Imperij ſucceſsionem citra ſeditiones atq; incolumem conſeruaturos. Hæc ita tum acta, magnũ malorum pelagus in poſterum cõflarunt, ut deinceps dicemus. Nunc illuc nobis eſt redeũdum. Conſtantinus Deſpota cum cæteris, ut diximus, uinculis ſolutus, cùm paulum ſe oſtendiſſet, rurſus in obſcuras latebras noctu à proceribus aulicis eſt abditus.

C litera Cantacuzeno deſtinare imperiũ uidetur.

Veriti enim ne Imperatore defuncto, turba in populo oriretur, quùm ob alia, tum propter C literam, & olim temerè de illa iactatum rumorem, ſic eum tractarunt. Vulgaris enim fama erat, Imperium, uetere Imperatore defuncto, ei eſſe deſtinatũ, cuius nomen C litera inchoaret. Vnde cum & ipſe Conſtãtinus diceretur, ſuſpectus erat.

Andronicꝰ ſenior monachus fieri cogitur.

In ſeniorem uerò Imperatorem plures malorum uias excogitarunt, quæ omnes eòdem ducerent. Optionem enim ei dederunt, malletne monaſticum habitum induere, an aliud malum ſubire? Id uerò eſſe aut cædem, aut acerbiſsimum exilium, aut uiolentam in obliuionis caſtellum abductionem: quorum omnium uehementiſsimus miniſter eſſet Theodorus Synadenus. Imperator uerò tanta periculorũ tempeſtate ſubitò oppreſſus, diu ſine uoce in lecto iacuit. quid enim faceret aliud, niſi ferreus eſſet? aut corde adamãtino? multis Barbaris & efferatis militibus circumfuſis, domeſticis uerò omnibus extruſis: cùm nemo eſſet qui hominem luminib. orbatum duceret, ubi uel ſtaret, uel tranſiret? Sed ne longum faciamus, uolentem nolentem tondent, & cucullo induunt, atq; Antonium nominant.

Andronicꝰ iunior conualeſcit.

His ita geſtis, Imperator Didymotychi, nullo alio uitæ ſigno apparente, præter exiguam & tenuiſsimam reſpirationem, uitalibus inſtrumentis immotis, & extremitatibus corporis emortuis, planè mortuus totũ biduum iacebat. Tertio uerò die uelut è profundo ſomno nõnihil experrectus, diuinum laticem caſtiſsimæ Deigenitricis Pegæ poſtulauit: quo ſtatim allato, & capiti aſſuſo, recreatus eſt, & cibum cœpit, & priſtinam ualetudinem recuperauit.

Patriarcha ueteri Imperatori inſultat.

Eſaiæ uerò patriarchę ueteris Imperatoris caſus iucundiſsimus fuit, quòd nec illi ulla Imperij ſpes, nec ſibi metus ullus relinqueretur. Deliberandum tamen eſſe uiſum, quo pacto eius in Eccleſia mentio facienda eſſet, ſi qua tamen facienda eſſet. Miſsis igitur duobus ad eum epiſcopis, per deriſum opinor, triſticiam & ignorationem rei geſtæ ſimulans, ab illo, & non aliunde, ſuffragiũ ſuę deliberationis requirit. Ille uerò grauiſsimis animi dolorib. oppreſſus,

cum

τὴν ἐπιτροπὴν τῶν Θεσσαλονίκης τηνικαῦτα διεζωσμένον, κἀκεῖ διατρίβοντα, καὶ τὴν ἑαυτῆς ἀνατίθησι τούτῳ ζωὴν καὶ ψυχήν. καὶ ἅμα ὀμνύειν κελεύει τοὺς Θεσσαλονικέας ὑπὸ τούτῳ διοικητῇ, καὶ ὑπισχνεῖσθαι κυρίαν τε ἔχειν αὐτὴν καὶ δέσποιναν ὁμοίως ἀεὶ, καὶ ὑπὲρ αὐτῆς ἀνθίστασθαι μέχρι θανάτου. εἰ δὲ καὶ τὸν υἱὸν βασιλέα τεθνάναι συμβαίη, περιποιεῖσθαι καὶ φυλάττειν τῷ τεχθησομένῳ παιδὶ τὴν τῆς βασιλείας διαδοχὴν, ἀστασίαστόν τε καὶ ἀκήρατον. ταῦθ᾽ οὕτω πραχθέντα, πολὺν αὖθις σκανδάλων πυρσὸν ἐν τοῖς ἔπειτα, ὡς εἰρήσεται προϊοῦσιν ἡμῖν. νῦν δ᾽ ἡμῖν ἐπανιτέον ὅθεν αὖθις ἐκεῖσε. κωνσταντῖνος μὲν γὰρ ὁ δεσπότης ξὺν γε τοῖς ἄλλοις δεσμώταις ἀπολυθεὶς καὶ αὐτὸς, ὡς εἴρηται μὲν, βραχὺ φανεὶς, ὡς εἰπεῖν, ἀπεκρύψατο. διὰ γὰρ νυκτὸς ἐπιούσης, εἰς ἀδήλους μυχοὺς οἱ περὶ τὸν βασιλέα κατήνεγκαν. δείσαντες γὰρ μὴ τοῦ βασιλέως ἐκπνεύσαντος, θόρυβος κατάσχοιη τοῦ δήμου, τά τε ἄλλα καὶ διὰ τὸ κ στοιχεῖον, καὶ τὰ μάτην πάλαι θρυλλούμενα δι᾽ αὐτὸ, τούτῳ μὲν οὕτως ἐχρήσαντο. ἐθρυλλεῖτο γὰρ, ὡς ὁ τὴν βασιλείαν διαδεξόμενος τοῦ γηραιοῦ βασιλέως, τὸ κ στοιχεῖον ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ὀνόματος ἔχει κεκληρωμένον. κωνσταντῖνος δὲ καὶ οὗτος καλούμενος ὑπωπτεύετο. κατὰ δὲ τοῦ γηραιοῦ βασιλέως, πλείους μὲν τὰς ὁδοὺς ἐμελέτησαν τῶν δεινῶν, εἰς ταυτὸ δὲ καὶ ταύτας ἁπάσας φερούσας. αἵρεσιν γὰρ ἔδοσαν τούτῳ ἑλέσθαι ὁπότερον βούλοιτο, ἢ τὸ μοναχικὸν ἐνδύσασθαι σχῆμα, ἢ τῶν ἄλλων δεινῶν ὁποῖον ἐθέλοι. ταῦτα δ᾽ εἶεν, ἢ σφαγὴν, ἢ τινὰ ἐξορίαν ἀπαραμύθητον, ἢ βιαίαν ἀπαγωγὴν ἐπὶ τὸ τῆς λήθης φρούριον. τούτων δ᾽ εἶεν διάπυρον ὑπηρέτην τὸν πρωτοστράτορα Θεόδωρον τὸν συναδηνόν. ὁ μέντοι βασιλεὺς τοσοῦτον χειμῶνος δεινῶν περιστάντος ἐξαίφνης αὐτῷ, ἄφωνος ἐπὶ πολὺ τῆς ὥρας ἔκειτο ἐπὶ κλίνης. καὶ τί γὰρ ἄλλο εἰκὸς, εἰ μὴ σιδηροῦς ἦν, εἰ μὴ ἐξ ἀδάμαντος ἔλαχε τὴν καρδίαν ἐσκευασμένος, πολλῶν μὲν ὁπλιτῶν ἀλλογλώσσων τε καὶ ἀγρίων περιχυθέντων αὐτῷ, τῶν δ᾽ οἰκιακῶν ἐξωσθέντων ἁπάντων, καὶ μηδενὸς ὄντος τοῦ ὁδηγήσοντος ἄνθρωπον ἐστερημένον τοῦ βλέπειν, πῇ μὲν στήσεται, πῇ δὲ διαβήσεται; ἀλλ᾽ ἵνα μὴ διατρίβωμεν, ἄκοντος ἑκόντος (εἰπεῖν) τήν τε κόμην κείρουσι τούτου, καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα περιτιθέασι, καὶ ἐς ἀντώνιον τοὔνομα μεταφέρουσι. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἔσχεν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐν διδυμοτείχῳ οὐδὲν πλέον ἔχων ἤδη σημεῖον τοῦ ζῆν, πλὴν βραχείας καὶ λεπτοτάτης ἀναπνοῆς, τῶν ζωτικῶν ὀργάνων ἀκινήτων μενόντων, καὶ τῶν τοῦ σώματος νεκρωθέντων ἀκρωτηρίων, ἔκειτο νεκρὸς ἄντικρυς ἐπὶ δυσὶν ὅλαις ἡμέραις. τῇ δὲ τρίτῃ καθάπερ ἐκ βαθέος ὕπνου μικρὸν ἀνεγηγερκὼς, θεῖον ἐζητήκει νᾶμα τῆς ὑπεράγνου θεομήτορος τῆς πηγῆς. οὗ κομισθέντος εὐθὺς, καὶ ἐπιχυθέντος τῇ κεφαλῇ, ἐρρᾴισέ τε καὶ τροφῆς μετέσχε, καὶ μετὰ βραχείας ἡμέρας ἀνερρώσθη τε, καὶ ἐς τὴν προτέραν ἀπεκατέστη ὑγίειαν. τῷ γε μὴν πατριάρχῃ ἠσαΐᾳ μεγίστην περιεξένησεν ἡδονὴν τὸ περὶ τὸν γηραιὸν βασιλέα συμβάν. μηδὲ γὰρ ἔτι λείπεσθαι μήτ᾽ ἐκείνῳ βασιλείας ἐλπίδα, μήτε τούτῳ φόβου λείψανον οὐδέν. σκέψιν μέν τοι ποιήσασθαι ἔδοξεν ὅπως χρὴ τὴν ἐπ᾽ ἐκκλησίας ἔχειν μνήμην, εἰ ἄρα φησὶ καὶ χρή. πέμψας οὖν δύο τῶν ἐπισκόπων, οἶμαι εἰρωνευόμενος καὶ πλαττόμενος λύπην καὶ ἄγνοιαν τῶν ἐπ᾽ αὐτῷ πεπραγμένων, ἐξ αὐτοῦ καὶ οὐκ ἄλλοθεν ἐζήτει τὴν τῆς σκέψεως ψῆφον καὶ ἐπίκρισιν. ὁ δὲ, βαρείαις ταῖς ἀλγηδόσι κάτοχος ὢν τὴν ψυχὴν,

βυθι-

βύθιόν τινα καὶ πολὺ τὸ τῆς καρδίας πυρὸς γέμοντα στεναγμὸν ἀνέπεμψε. καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα, ταῦτα διεξῄει πρὸς αὐτούς. ὥσπερ, φησὶν, ἐπὶ τοῦ Λαζάρου διπλοῦν ἐγεγόνει τὸ θαῦμα, ὅτι τε νεκρὸς ὢν ἀνέστη, καὶ ὅτι δεδεμένος ἐβάδιζεν· οὕτω καὶ νῦν ἔχειν ἐπ' ἐμοῦ. ἰδοὺ γὰρ καὶ νεκρὸς ἄντικρυς εἰμὶ, πολλοῖς καταρραγεὶς κύμασι τῶν δεινῶν, καὶ πρός γε ἔτι δεδεμένος οὐ μόνον χεῖρας καὶ πόδας, ἀλλὰ καὶ γλῶτταν αὐτὴν, δι' ἧς εἰ μή τι πλέον, τά γε οὖν ἐμὰ πάθη καὶ ἀδικήματα ἀπαγγέλλειν εἶχον πρός τε ἀέρι καὶ τοῖς ἀκούουσι τῶν ἀνθρώπων, καὶ ᾧ νῦν συνοικῶ σκότει πικρῷ. ἀλλ' ἐκάλυψεν ἐντροπὴ τὸ πρόσωπόν μου. ἀλλοτριούμενος ἐγενήθην τοῖς ἀδελφοῖς μου, καὶ ξένος τοῖς υἱοῖς τῆς μητρός μου, καὶ τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου καὶ αὐτὸ οὐκ ἔστι μετ' ἐμοῦ. οἱ φίλοι μου καὶ οἱ πλησίον μου ἐξ ἐναντίον μου ἔστησαν, καὶ πάντες οἱ θεωροῦντές με ἐξεμυκτήρισάν με. ἐμοῦ δὲ παρὰ μικρὸν ἐσαλεύθησαν οἱ πόδες, παρ' ὀλίγον ἐξεχύθη τὰ διαβήματά μου, ὅτι ἐζήλωσα ἐπὶ τοῖς ἀνόμοις, εἰρήνην ἁμαρτωλῶν θεωρῶν. * δεδωκυίας μέν τοι τὴν βασιλείαν πάλαι ξυνεπεπτώκει τῇ ἐκκλησίᾳ προνόμια, ταῦτα δὴ τὰ μέχρι νῦν θεωρούμενα· δεδωκυίας δ' αὖ καὶ τὴν ἐκκλησίαν τῇ βασιλείᾳ, τὸ πατριάρχην, ὃν ἂν ἐθέλοι τῶν ψηφισθέντων προβάλλεσθαι. αὐτὸν δὲ οὐ μόνον ἐγὼ προυβαλόμην αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐξελεξάμην, καὶ τῶν πολλῶν τε περιβλέπτων καὶ ἐλλογίμων ἀνδρῶν προὔκρινα, ἄνθρωπον ἐν ἰδιωτείᾳ καταγηράσαντα, καὶ μηθ' ἱερωσύνης τυχόντα, μήτ' ἐμφανείας τινός. ἐῶ λέγειν ὅσας ἐξῆς ὑπὲρ αὐτοῦ προὔτεινα βοηθείας καὶ χάριτας. καὶ νῦν ὀφείλων μοι βοηθεῖν, καὶ αὐτὸς πράττοντι δυστυχῶς. ὁ δὲ συνεργεῖ τοῖς κολάζουσι, βιαιότερος αὐτὸς ἐμοὶ καθιστάμενος δήμιος· εἶτά με ἐρωτᾷ, ὅπως αὐτὸς ἐπ' ἐκκλησίας ἄρτι μνημονεύεσθαι βούλομαι, καὶ πλάττεται λύπην καὶ ἄγνοιαν τῶν κατ' ἐμοῦ τελεσθέντων· ὅμοιον ποιῶν τῷ αἰγυπτίῳ κροκοδείλῳ, ὃν βόσκει τὰ Νείλου νάματα τοῦ τὴν Αἴγυπτον ἄρδοντος. ὁπόταν γὰρ κἀκεῖνος ἀποπνίξῃ τῶν ἅμα αὐτῷ τὴν δίαιταν ἐκεῖ ποιουμένων ζώων ἕν, ἔπειτα καθίσας ἐπὶ τὸν ἐκείνου νεκρὸν, θερμὰ καταχεῖ τῆς αὐτοῦ κεφαλῆς δάκρυα. ἐγὼ δὲ οὐκ ἔχω ὅ, τι ἂν ἀποκριναίμην πρὸς τὰ οὕτωσι πεπλασμένως μοι προτεινόμενα. εἰ μὲν γὰρ ὡς βασιλέα φαίην, οὐκ ἂν φθάνοιμι φονευόμενος ὑπὸ τῶν διὰ τοῦτό με δέσμιον ἐχόντων. εἰ δὲ μοναχὸν Ἀντώνιον, ὁμολογία τις τ' ἂν νομισθείη τοῖς τὰ ἡμέτερα κακουργοῦσιν, ὅτι μὴ βιαίως, ἀλλ' ἑκὼν προελόμενος τὸ μοναχικὸν περιεθέμην σχῆμα αὐτός. ταῦτα καὶ πλείω τούτων διεξελθὼν ἐπ' αὐτῶν, μηδὲν δ' ὧν ἐζήτουν ἐκεῖνοι μαθεῖν ἀποκρινάμενος, ἐξέπεμψεν. αὐτὸς δὲ ἐπὶ τῆς κλίνης καθεσθεὶς, ἐπίστρεψον (φησί) ψυχή μου εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, ὅτι κύριος εὐηργέτησέ σε· μηδὲν ἐν τοῦ λοιποῦ λύπης ἄξιον ἐξειπὼν τῶν ἁπάντων, εἴτε περιουσίᾳ συνέσεως χαλινώσας τὴν γλῶτταν, εἴτε διὰ τὸ ὑπερβάλλον τῆς λύπης οὐ μάλα ἑκὼν ἀδακρυτὶ παραδραμὼν τὴν συμφοράν. ὥσπερ ἀμηχανίᾳ καὶ νάρκῃ τῆς ψυχῆς πεδηθείσης, πρὶν τὸ περὶ τὸν ἐγκέφαλον ἀθροισθὲν ὑγρὸν εἰς δακρύων φορὰν ἐκτακῆναι. ἰδοὺ γὰρ καὶ ἥλιος, ὅτε μετρίας ἀφίησι τὰς ἀκτῖνας, πολλὰ τὰ πνεύματα καὶ τὰς ὑγρότητας ἐκεῖθεν ἀνέλκει. ὅτε δ' ὑπερβαλλούσας, ὁ δὲ φθάνει καταναλωκὼς σφᾶς, πρίν τι ἐκεῖθεν ἀνιμᾶσθαι. παραπλησίως δ' ἂν καὶ ὅσα τῶν ἐν ψυχῇ γινομένων παθῶν μετριώτερά πως ἡμῖν ξυνέναι ἐθέλοι,

ταῦτα

cum profundo ſuſpirio ex imo pectore deprompto, os aperuit, & hæc coram illis dixit: Vt, inquit, duplex in Lazaro miraculũ contigit, ꝙ & mortuus reſurrexit, & uinctus ambulauit: ita & in me fieri oportebat. Ecce enĩ & plane mortuus ſum, multis calamitatũ fluctibus demerſus: nec manus & pedes tantũ uinctus, ſed linguam etiam, qua, ut nihil aliud, ſaltem mala mea atq; iniurias aeri, & hominib. (ſi qui forte audirent) & acerbis tenebris, in quibus nunc uerſor, conquererer. Cæterum pudor oppleuit faciem meam, fratres mei me auerſantur, & filij matris meæ pro peregrino me ducunt, ac nec ipſum oculorum meorum lumen adhuc mecum eſt. amici & propinqui mei ex aduerſo mihi conſtiterunt: & omnes qui me uiderunt, ſubſannarunt. Mei uero pedes propemodum lapſi eſſent, & pene effuſi eſſent greſſus mei. Indignatus enim ſum aduerſus iniquos, cum pacem peccatorum uiderem. * Sic autẽ acciderat, ut Imperium olim Eccleſiæ priuilegia dediſſet, ea quæ etiã nunc cernuntur: ac uiciſſim Eccleſia id Imperio conceſsiſſet, ut quem uellet e deſignatis patriarcham declararet. Ipſum uero ego non ſolum deſignaui, ſed & ipſe elegi, & multis claris atque illuſtribus uiris prætuli: hominem, qui in uita priuata conſenuit, nec ſacerdotio nec ulla re alia inſignẽ. Mitto, quoties ei opem tulerim, & benefecerim. Nunc autẽ, cum & ipſe in calamitate ſubleuare me deberet: inimicis meis operam nauat, quouis alio carnifice mihi infeſtior. Nec me rogare ueretur, quomodo in Eccleſia mentionem mei fieri uelim, dolorem & ignorantiam rerum mearum ſimulans. in quo non aliter facit, quam Aegyptius crocodilus, Nili incola: qui cum aliquod ſecum uiuentiũ animaliũ interfecerit, cadaueri illius inſidet, & caput eius calidis lachrymis imbuit. Ego uero quid ad huiuſmodi cõmenticiam quæſtionem reſpondeã, non reperio. Nam ſi me Imperatorem dixero, ſtatim occidar ab ijs qui ea de cauſa me in uinculis tenent. Sin monachum Antonium, confeſsio illa exiſtimabitur ab ijs qui res noſtras fraude peruertunt, quaſi non coactus, ſed ultro monaſticũ habitũ induerim. Hæc aliaq; plura locutus, eos dimiſit, nullo ad ea quæ rogabant reſponſo dato, & in lecto cõſidens: Reuertere, inquit, anima mea in requiẽ tuam, quia Dominus benefecit tibi. nec ullum poſtea prorſus uerbum, quo dolorem teſtaretur, elocutus eſt, ſiue lingua ſingulari prudentia formata, ſiue ob magnitudinem doloris: uel inuitus calamitatem ſuam preter uectus, inopia conſilij, & torpore quodam animo uincto, priuſquam collecti in cerebro humores in lachrymas reſoluerentur. Nam & ſol cum moderatos radios emittit, multos uentos & humores attrahit: ſin immodicos, conſumit illos priuſquam attrahantur. Eodem modo & modici animorum affectus,

dolorem,

Locus hic uidetur mutilus.

Senioris Andronici cum patriarcha expoſtulatio.

Senior Andronicus animum recipit.

Curæ leues loquuntur, ingentes ſtupent.

dolorem ſuũ uerbis teſtari & lachrymis non recuſant. Qui uerò modum excedunt, ac animũ quaſi de gradu tumultuantẽ deijciũt, efficere ſolent, ut aut nihil dicas, aut quiduis potius ꝙ quod oportet, aut nihil potius quàm quod oportet. Ad hanc ſententiã confirmandam (ut aliquid è memoria uetuſtatis repetam) cum Cambyſes Suſis Aegyptũ bello peteret, & rex unà cum regno captos filios ſuos ſine ulla clementia ad necem trahi uideret, nullũ uerbũ locutus, humi caput tacitus inclinauit. Sed cum unũ ex familiaribus ſuis, qui Aegypto incolumi opibus & autoritate floruerat, pannis obſitũ, panẽ emendicãtem uidiſſet: percuſſo capite ſuo, cũ alto ſuſpirio ſodalẽ illum inclamauit, uerba tantũ non lachrymis rigãs. Deinde rogatus à Cambyſe, cur ꝓpter filios neq; illachrymaſſet, neq; dixiſſet quicꝙ, amicum autem allocutus eſſet & deploraſſet: reſpondiſſe fertur, Dolorem filiorũ longè maiorẽ fuiſſe, ꝙ qui lachrymas admitteret: amici uerò calamitatem, quæ tanta nõ eſſet, deplorandã eſſe, qui ex alto dignitatis gradu deiectus, in limine ſenectutis in tantã cladẽ incidiſſet. Cęterùm patriarcha decreuit, cũ ante nepotẽ Imperatorẽ, religioſiſſimũ & philochriſtũ Antoniũ monachum eſſe memorandũ. Sed priuſquã inde quatuor dies elaberẽt, cum Protoſtrator populum in ędib. in circulis, in portis, ubiq; deniq; ſuſurrantẽ audiret, cum ſeniore Imperatore iniquè agi, qui & fuiſſet Imperator, & defuncto nepote futurus eſſet: (neque enim legem eſſe monaſticã, inuitos & ui coactos cucullũ induere:) atrocia conſilia animo agitauit. ad eumq; miſit, qui ſcriptum iuſiurandum ab eo poſtularent, quo promitteret, ſe Imperatoriã poteſtatem nunquam quæſiturum, & oblatam repudiaturum, neq; alium ullum ſubornaturũ. Quod ſi recuſaſſet, eo die de ipſius capite actũ fore: ſimulq; rurſus Barbaros illos ſatellites ei adiungit. Ille uerò rurſus perterritus, & uitæ timens, inuitus illud etiã eſt aſſenſus: & quia cæcus erat, alio manu ducente, ſupernè rubrã crucẽ, infernè nigrã geſtãs, uiuere ſitus eſt. Hoc tẽpore in terra Perſarũ occulta turris reperta eſt, nummis auri puriſſimi plena, eo numero, cuius uix numerus iniri queat: quorũ nõ paucos Latini mercatores quouis terrarũ exportarunt, quos ob auri puritatẽ magno eſſe uſui ſcirent. Horũ multi Byzantij ſingulos ternis uſitatis aureis redemerũt. Eodẽ quoq; tẽpore literæ à Latinis & Colchidis habitatorib. qui ortum à Perſis ducũt, Byzantiũ afferunt, ſupercilio & muco plenę, & prędictionib. inſolentibus atq; ineptis, quales tibicinæ & ſaltatriculæ in proſtibulis ſuis amatoribus propinant. Nam ſi quid aliarum rerum, inſcitia utique omnium efficaciſsima eſt, ad quiduis perſuadendum hominibus leuibus & ſuperciliosis, quæ ad inconſultam eos temeritatem impellit, & ad

Exemplum Aegyptij regis.

Senioris Andronici memoria.

Synadeni acerbitas.

Crux rubra, & nigra.

Perſica turris auro lectiſsimo plena.

Prognoſtici cuiuſdam exagitatio.

ταῦτα καὶ λόγον ἔχειν ἑρμηνεία δὲ ἐν καρδίᾳ φλογὸς οὐ μάλα τοι ἀπαναίνεται. ὅσα δὲ ἀφειδεῖν τοῦ πλεονεκτοῦσαις χρῆσθαι ταῖς ἕξεσι, ταῦτ᾽ ἴδοι τις ἂν ἐξιστῶντα μέν πως καὶ τὴν ψυχήν. δυοῖν δὲ πείθοντα θάτερον, εἰ καὶ μηδέτερον ὡς εἰκός· ἢ γὰρ πάντα λέγειν μᾶλλον ἢ ἃ δεῖ, ἢ μηδὲν μᾶλλον ἢ ἃ δεῖ. ἵνα δὲ πρὸς τὴν τοῦ παρόντος λόγου βεβαίωσιν καὶ παλαιοτέρῳ τινὶ διηγήματι χρήσομαι· ὁπότε γὰρ Καμβύσου τοῦ περσῶν στρατεύσαντος ἐκ σούσων ἐπ᾽ αἴγυπτον, ἐπεὶ μετὰ δὲ ἀρχῆς καὶ ὁ τῶν αἰγυπτίων ἑάλω βασιλεύς, ἀγομένων ἐπὶ θάνατον ξὺν οὐδενὶ κόσμῳ τῶν υἱῶν, οὐδὲ βραχύ τι αὐτὸς βλέπων ἐφθέγξατο, ἀλλὰ σιωπῇ κύψας, ἔπειτα μόνον ἑώρα τοὔδαφος. τῶν δὲ γνωρίμων ἕνα ἰδών, ὃς πρότερον μὲν πλούτῳ πολλῷ καὶ δόξῃ χρησάμενος ἐπὶ ἱσταμένης αἰγύπτου, νῦν δὲ πάνυ διερρωγυῖαν ἐσθῆτα περικείμενος, προσαιτῶν περιῄει εἴ τις ἄρτον ὀλίγον παράσχοι· ὁ δὲ τὴν αὐτὸς ἑαυτοῦ κεφαλὴν ἤδη πατάξας, καὶ βύθιόν τι στενάξας, ὀνομαστὶ τὸν ἑταῖρον ἐκάλει μονονοὺ τοῖς δάκρυσι βρέχων τοὺς λόγους. ἐπεὶ δὲ καὶ τὴν αἰτίαν ὁ Καμβύσης ἤρετο, ὅπως ἐπὶ μὲν τοῖς υἱοῖς μὴ δακρύσας, μηδὲ φθεγξάμενος μηδὲν, ὁ δὲ τὸν ἑταῖρον ἐδάκρυσε καὶ προσείρηκε, φάναι λέγεται καὶ σφόδρα μεῖζον εἶναι, ἢ ὥστε καὶ δακρῦσαι τὸ τῶν υἱῶν πάθος, τὸ δὲ τοῦ ἑταίρου μὴ τοσοῦτον, ὃ δακρύειν λοιπὸν δίκαιον, ὃς μεγάλης ἐκπεπτωκὼς δόξης, ἐς τοσαύτην δυστυχίαν ἐπὶ γήρως ἀφίκετο οὐδῷ. τοῖς μέντοι τὸν πατριάρχην κεκύρωται, μνημονεύεσθαι πρὸ τοῦ ἐγγόνου καὶ βασιλέως αὐτοῦ, εὐσεβέστατον καὶ φιλόχριστον ἀντώνιον μοναχόν. οὔπω τέτταρες ἐκεῖθεν ἡμέραι παρῆλθον, καὶ ἀκούων τὸν δῆμον ὁ πρωτοστράτωρ διαψιθυρίζοντα ἐν οἴκοις, ἐν ἀγοραῖς, ἐν πύλαις, καὶ πανταχῆ περὶ τοῦ γηραιοῦ βασιλέως, ὡς ἄδικα πεπόνθοι, καὶ βασιλεὺς ἦν, καὶ ἔσται τελευτήσαντος τοῦ ἐγγόνου, καὶ οὐχ ἕτερος τῶν ἁπάντων· οὐ γὰρ ἂν τοῦτον νόμος εἴη μοναδικὸς, ἄκοντας καὶ τυραννουμένους ὑποδύεσθαι τὸ μοναδικὸν σχῆμα· δεινὰ ἐπὶ δεινοῖς ἐμελέτησεν αὖθις. καὶ πέμψας ὅρκον ἀπῄτησεν ἔγγραφον ἐξ αὐτοῦ διαβεβαιούμενον, μηδέποτε ζητῆσαι βασίλειον κράτος, μήτε μὴν διδόμενον δέξασθαι, μήτ᾽ ἄλλον τινὰ προβαλέσθαι. εἰ δ᾽ οὖν, ἐπὶ ξυροῦ σοί φησι τὸ αἷμα τήμερον ἔσται. καὶ ἅμα τοὺς ἀλλοφύλους ἐκείνους ὁπλίτας αὐτῷ περιέστησεν αὖθις. ὁ δ᾽ αὖθις δείσας περὶ τῇ ζωῇ, ἄκων καὶ τοῦτ᾽ ἐπεπράχει. καὶ ἐπεὶ τυφλὸν εἶναι τοῦτον εἰρήκειμεν, ὑφ᾽ ἑτέρου λοιπὸν* τὴν χεῖρα χειραγωγούμενος, ἄνω μὲν ἐρυθρὸν περιέθηκε τὸν τοῦ θείου σταυροῦ τύπον, κάτω δὲ μέλανα. καὶ οὕτω συνεχωρήθη τὸ ζῆν. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ εὑρέθη περί τι τὴν τῶν περσῶν γῆν, πύργος τις ἐγκεκαλυμμένος νομισμάτων μεστὸς, καθαρωτάτου χρυσίου, μυριάδες οὐ ῥᾳδίως ἀριθμηταί. ὧν οὐκ ὀλίγα διαδεξάμενοι οἱ τῶν λατίνων ἔμποροι, διέσπειραν πανταχῆ γῆς καὶ θαλάττης, εἰδότες χρειώδη τυγχάνοντα διὰ τὴν τοῦ χρυσοῦ καθαρότητα· ὧν ἕκαστον πολλοῖς τῶν βυζαντίων ἐγεγόνει τριῶν νομισμάτων πολιτικῶν. Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ γραφαὶ παρά τε ἰταλῶν, καὶ ἔτι ὁπόσοι κολχίδα περσῶν ἀπάδες οἰκοῦσιν, ἧκουσιν εἰς βυζάντιον, ὀφρύος τε καὶ κορύζης μακρᾶς οὖσαι μεσταὶ, καὶ προῤῥήσεων ὅσαι μειρακιώδεις καὶ ἀγεννεῖς, καὶ οἵας αὐλητρίδες καὶ ὀρχηστρίδες ἐς χαμαιτυπεῖα προπίνουσι χαριζόμεναι τοῖς ἐκεῖσε κωμάζουσιν. εἴπερ γάρ τι τῶν ἁπάντων ἕτερον, καὶ τὸ δὲ ἀμαθίας δ᾽ ἔμοιγε εἰς τὸ πείθειν τοὺς κουφοτέρους καὶ καταφρυωμένους δραστικώτατον ἔδοξε, καὶ ἀνυσιμώτατον, προπετῆ τε ἀπερίσκεπτον ὑφηγούμενον, καὶ πρόχει-

*ἐν χειραγωγούμενος.

καὶ πρόχειρον ἦν ἅπαν καθ' ἅπαντα χρόνον, εἴ τι που τοῖς κούφοις αὐτῶν λογισμοῖς ὑπεισφύηται. πρὸς δὲ δὴ ταύτας ἀντιλέγειν καὶ ἀπελέγχειν οἱ πλεῖστοι τῶν φίλων προὐτρέποντό με, οὐκ οἶδ' εἴτ' ἐμὲ βασανίζειν ἐθέλοντες, ὥσπερ τοὺς ἁμιλλητηρίους τῶν ἵππων ἐν διαφόροις πεδίοις ἐλαύνοντες οἱ δρόμων ὀλυμπικῶν ἀθληταί, εἴθ' ἑαυτοῖς μέρος ἐντεῦθεν ἡδονῆς ἐκποριζόντες. οὐδὲν γὰρ ἕτερον τῶν πάντων οὕτως ἔπεισιν ἡδονὴν τὴν ψυχὴν, ὡς ὅσα καὶ οἷα τῶν κατ' ἔφεσιν δεῖν ὁρᾶν καὶ ἀκούειν. παραπλήσιον γὰρ δὴν, ὥσπερ ἂν εἴ τις διψῶσι μὲν τῶν ἡδίστων πιεῖν ἐκδοίη καὶ ὑδάτων, φλεγομένοις δὲ ὥρᾳ θέρους ζέφυρον ἐμηχανήσατο ἀναψύξεως. ἐφίεται δὲ πάντως ἄλλος ἄλλου κατὰ τὴν τῆς ἐν αὐτῷ κριτικῆς τῆς ψυχῆς ἕκαστος δύναμιν, καθάπερ αἰτίας τινὸς καὶ ῥίζης ὑποκειμένης τῆς ἐκεῖθεν κινουμένης ὁρμῆς, καὶ ἀναλόγως χαρακτηριζούσης ἐν τὰς προθέσεις τάσδε ἢ τάσδε τοῦ βίου, ὁποίας πολλὰς καὶ ποικίλας γῆ τε αὐτὴ καὶ οὐρανὸς ἐκεῖνος προτείνεται. τὴν μὲν οὖν αἵρεσιν τῆς τούτων ἐφέσεως τοιαυτησί, εἰ μὴ καθάπαξ ἅπαντες, ἀλλ' οὖν οἱ πλείους δέξαιντ' ἂν οἶμαι, τήν γε μὴν ἀκαιρίαν αὐτῆς καὶ τὸ λίχνον, ταύτην δ' οὐ πάνυ τοι ἔγωγε. πάντα μὲν γὰρ ἐρευνᾶν, ἕν τι τῶν ἁρμοζόντων εἶναι, οὐκ ἄν ποτ' αὐτὸς ἑκών γε εἶναι ἀπαγορεύσαιμι· ἐν δὲ ἅπαντι καιρῷ καὶ χρόνῳ καὶ παντὶ τῷ βουλομένῳ, τοῦτο δὲ καὶ μάλα τοι σφόδρα αὐτός. οὔτε γὰρ παντὶ καιρῷ τὸ καίριον ἔνεστιν, οὔτ' αὖ παντὶ τῷ βουλομένῳ πρόσεστι πανταχοῦ τὸ βούλεσθαι· ἀλλ' ἔστι καὶ καιρὸς ἀκαιρίας γέμων, καὶ βούλησις ἀβουλίας πολλάκις μεστή. ἀλλ' οὖν ἐπειδὴ ταῦτα συγχωρητέα ὅπως ποτὲ ἔδοξεν εἶναι ἡμῖν, ἅπαξ τὰ βάρη τῶν τοιούτων, ὁποῖά γε εἴη προσίεσθαι προθεμένοις, καὶ χαρίζεσθαι σφίσιν ὁπόσον τὸ ἐφικτὸν ἐπιπεφύκειν, οὔτ' ἀκοὴν αὐτοῖς, οὔτε γλῶτταν ἀπεκλείσαμεν, ἀλλὰ μετρίοις ἐλέγχοις ἔστιν ἃ τῶν γραφομένων ἠμειψάμεθα. καὶ ὁπόσους τό, τε καίριον ἐς τὸ τῆς ἀσφαλείας μουσεῖον ἐπαιδαγώγησε, καὶ πᾶς τις οἶμαι ἀκηκοώς, οὐκ ἂν ἡμῖν μέμψαιτο. καὶ τὰ μὲν ἄλλα τῶν γραφομένων, ἀπόρρητα κεῖσθαι παρήκαμεν τέως, ἀκαιρίας ὡς τὰ πολλὰ κατορχουμένης αὐτῶν πάνυ τοι φορτικῆς καὶ ματαίας· ἃ δ' ὡς ἐν ἐπιστολῆς σχήματι πρὸς ἕνα τῶν φίλων εἰρήκαμεν, ἵνα μὴ τὸ τῆς εὐσχήμονος ἡμῶν σιωπῆς ὑπόληψιν ἀπορίας ὑπόθοιτο τοῖς ἀφειδεστέροις τῶν ὑβριστῶν, ταῦτα καὶ νῦν τοῖς ἐντυγχάνειν ἐθέλουσιν ἱστορίας ἕνεκα παραθήσομεν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ πρός τινα τῶν φίλων.

ΟΠΟΣΑ γὰρ ἐφ' ἣν τῶν λεγομένων νοῦν ἡγεμόνα προβάλλεται, καὶ τούτῳ τὴν πρέπουσαν αὐτονομίαν σαφῶς ἐπιτρέπει· ταῦτα καὶ νοῦν πάντως ἐπόπτην ἐφέλκεται, καὶ γλῶσσαν ἀναμένει σὺν ἐπιστήμῃ δικάζουσαν. ὅσα δὲ ἁρμονίας ἁπάσης παραιτησάμενα νόμους ὅρων ἐπιστημονικῶν ὑπερόριον καὶ φυγάδα τείνουσι πόδα, ταῦτ' οὔτε νοῦν ἐπόπτην οἶδεν ἐφέλκεσθαι, καὶ πάντα λόγον ἑρμηνείας μάλα σφοδρῶς ἀποσείεται, φύσεως ὄντα σαφῶς ἀρρωστήματα, καὶ λύρας ὥσπερ ῥαγείσης πλημμελῆ τινα κρούσματα. ὅθεν ἔπεισί μοι σφόδρα θαυμάζειν, ὦ φίλων ἄριστε, πῶς οὕτω κἀμὲ ξυνηθὲς καλινδεῖσθαι τὸν φίλον πρὸς τὰ φαῦλα, καὶ γλῶτταν παρέχεσθαι τουτουσὶ τοὺς σαφῶς ἐξελέγχουσαν λήρους, ὁπόσοι τῶν ἐπιζεφυρίων βαράθρων συχνὸν ἀναρρήγνυνται, καθάπερ τινὲς τῶν ἡφαίστου κρατήρων αὐτόματοι ῥύακες. καὶ ἔτι

& ad quiduis ſine conſilio ſuſcipiendum incitat, ſi quid fortè leuibus eorum cogitationibus inſedit. Ad quas coarguendas & refutandas, plurimi ex amicis me hortati ſunt: haud ſcio num me, ut curſores equi uarijs in locis tentari ſolent, exploraturi, an uoluptatis aliquid inde ipſi percepturi. Nihil enim eſt animo iucundius, quàm id uidere & audire quod deſideres. Perinde eſt enim, ac ſi quis ſitientibus ſuauiſsimam aquam offerat, & æſtuantibus frigidum Zephyrum immittat. Deſiderat autē alius aliud, pro ſuo quiſq; iudicio: unde appetitio illa commouetur, & ad aliud atq; aliud uitæ inſtitutū impellitur, quæ multa uariaq; & cœlum & terra proponunt. Etſi autem idem quod illi amici mei, ſi non omnes, at pleriq; opinor deſiderabunt: ego tamen non is ſum, qui id præſtare conari uelim. Nam omnia quidem inquiri decere, nūquam inficias iuerim. Quouis autem tempore, & in cuiuſuis gratiam id facere, ualde equidem recuſarim. Neq; enim quoduis tempus opportunitatem habet, neq; quemlibet quiduis uelle decet. Eſt enim tempus minimè tempeſtiuum, & ſæpe uoluntas importunitate plena. Sed tamen cum hoc utcunq; concedendum illis, & onus hoc in humeros ſuſcipiendum, & pro uirili gratificandum uideretur, neq; aures illis neq; linguam occluſimus, ſed ſcripta illa ex parte modicis rationibus refutauimus. In quo, eorū quos prudentia in opportunitatis Muſeo erudijt, nemo opinor nos reprehendet. Ac cætera quidem arcana eſſe paſsi ſumus, propter ſummam importunitatem ſcriptorum. Quæ uerò epiſtolæ uice cuidam amico diximus, ne honeſti noſtri ſilentij cauſa eſſe ignorantia uideretur importunioribus obtrectatoribus: ea nunc hiſtoriæ cauſa, ſi qui fortè cognita ſibi uelint, inſeremus.

ἄλλου ἄλλος τυχεῖν, ὅτι ἕκαστος ἐφῇ.

AUTORIS AD AMIcum quendam epiſtola.

QVæ uerba inquam mentem ducem ſequuntur, eiq; ius ſuum relinquunt: eadem etiam mens inſpectrix comitatur, & lingua iuſtè pronuncians expectat. Quæ uerò concentus omnis leges recuſant, & omnes ſcientiæ limites temerè tranſiliunt: ea nec mentis cōſideratione digna ſunt, nec linguæ explicatione, cū non aliud ſint niſi quidā naturæ morbi, & ueluti ruptæ lyræ abſoni ſtrepitus. Quamobrē amicorū optime, uehementer mirari mihi ſubit, ꝙ pacto me amicū ad futilia iſta cōpellas, & linguā ad nugas iſtas refutandas accommodare cogas, quæ ex Epizephyrijs barathris frequenter erumpunt, ueluti Vulcaniorum craterum flammantes riui, & in

Nō omnia refutatione digna.

& in populum ueluti niues hybernæ è ſuperiore continente deſcendunt. Profectò enim & ſcientiæ regulis & nobis ipſis faceremus iniuriã, ſi eas regulas illis adhiberemus. Nam ſemetipſum ultrò corruptis tradere moribus & ſermonibus, à malicia nõ eſt alienum: nec reprehenſione uacat, ſed ueluti cognatã maculam inuidioſam reprehenſionẽ ſecum trahit. Quem enim inſcitiæ Caucaſum non ſuperant inſolentiæ uerborum, quas inferiores à ueritate remotiſsimas fabricare conſueuerunt, ſuperiores uerò ſordidis & puerilib. applauſibus excipiunt? idq́, cum Perſarum & Chaldæorum ſcientiam profiteantur. Nam ſi Chaldæorum & Perſarum omnis methodus eò redit, & cœlũ propter hoc in ætheris ſphęram bono ordine ſtellarum curſus circũfert, ut lucri acceſsionem ueris initio ſcribis apportent, ſenibus uerò ſub exitum æſtatis morbos: perfacetum hoc eis uidebitur, qui utilitatem artis deridere, & uelut è plauſtro contumelioſè ſubſannare, & ſcenicis dicterijs inceſſere uolunt. Ego uerò ſuauiter illud etiam derideo, quòd non prædixerunt quercus multas glandes laturas, & ſentes contrectantium manus puncturos eſſe: & muſtelã, ſi pepererit, matrem fore ſui fœtus: æſtate æſtum, hyeme frigus fore, cæteraq́ perſpicua omnibus, ſi non bobus, at hominibus certè quidem. Ne uerò & tu triſtis ſis, & diſciplinæ grauitas in tales ſordes demerſa proſcindatur: age media incedẽtes uia, pauca ex meridianis iſtis nugis, ac potius terreſtribus planetis, qui ætheriam prouinciã plurimis mendacijs infamant, coarguamus, ut à fimbria totum contextum ſoluatur, & ut illa Penelopes tela retexatur. Ventos aiunt commotum iri, unde humana corpora corrumpenda ſint. Ego uerò corruptionis eius cauſas ſcire uelim. Nam ſi quid aliud quàm impetus aeris ac diuiſio uentus eſſet, rationis fortaſsis aliquid ea haberet oratio. Nam quæ aliquid aliud ſunt quàm aer, cumq́ permeant: ea uel corporeo tranſitu illum ſecant & permeant, ut lapis & ferrum, & aliæ res aere duriores, uel qualitatis ſuæ diſtributione: id quod faciunt ea quæ fluxa & aeris naturæ planè cognata ſunt, ut odores, colores, fulmina, incenſi turbines. Atque etiam uentus, ſi ullo horum modorum aerem uel diuidendo, & eius locum occupando tranſiret, uel eidem diſtributione qualitatis lubricæ commiſceretur: ſtatim orta omnia interirent. Nunc contrà omni nos temperie cõpleri uidemus ab eo ſemper. Neque enim aliud eſt uentus, quàm fortior impetus & quaſi diffuſio aeris, qui nos ſemper copioſè circumfundit: eoq́ nos fruimur, quatenus eſt unicuiq́ cõceſſum, quamuis copioſiſsimè nos ſequatur. Illud uerò fortaſsis etiam uaticinationem deſiderat, egoq́ non habeo quid dicam. Dicunt urbes & arbores, & montes, uentis ſimul omnibus concita-

Prognoſtica deridet, quaſi cœlũ nihil ſignificet.

Refutatio prognoſtici de uentis

Pugna contrariorum uentorũ nihil euertit.

καὶ ἔτι ὁπόσοι τῷ πλήθει νιφάδεσι χειμερίοις ἐοικότες, τῆς ἀνωτέρας ἠπείρου κατίασιν. ἀδικοίημεν γὰρ ἄν, νὴ τὸν Φίλιον, τούς τε τῆς ἐπιστήμης κανόνας τούτοις προσάγοντες, καὶ ἡμᾶς αὐτούς. τὸ γὰρ ὁπωσοῦν ἑαυτὸν ἑκών γε εἶναι διεφθορόσι διδόναι τρόποις καὶ λόγοις, οὐκ ἀποχωρεῖ κακίας, οὐδ᾽ ἀνασοβεῖ τὰ ἴχνια τοῦ ψόγου. ἀλλὰ καθάπερ συγγενῆ κηλῖδα χλεύην ἐπίφθονον ἐπισύρεται. τίνα γὰρ ἀμαθίας καύκασον οὐχ ὑπερβαίνουσιν, ὁπόσους οἱ μὲν κάτωθεν ὡς ποῤῥωτάτω τῆς ἀληθείας χαλκεύειν εἰώθασιν ὄγκους ῥημάτων, οἱ δ᾽ ἄνωθεν ἀγεννεῖς τινας καὶ μειρακιώδεις κρότοισι θορύβους, καὶ ταῦτα τὴν περσῶν καὶ χαλδαίων μετιέναι φάσκοντες ἐπιστήμην; εἰ γὰρ ἐνταῦθα χαλδαίοις καὶ πέρσαις ἡ πᾶσα περιΐσταται μέθοδος, καὶ οὐρανὸς διὰ τοῦτ᾽ ἐν τὴν αἰθέρος σφαῖραν εὖ καὶ τεταγμένως περιφέρει τοὺς ἀστέρων δρόμους, ὡς λήμματα τὴν μὲν φορὰν ἦρος ἀρχομένου γραμματεῦσι προφαίνειν, νοσήματα δ᾽ αὖ γέρουσι φθίνοντος ἤδη τοῦ θέρους, χαρίεν ἄν, νὴ τοὺς λόγους, δόξειε, τοῖς διασύρειν ποθοῦσι τὸ τῆς ἐπιστήμης χρηστόν, καὶ τοῖς τε ἐξ ἁμάξης λοιδορεῖν ἀρχοῦσα πρόφασις ἐς ὕβρεις, καὶ ὁπόσοι πρὸς ταῖς σκηναῖς ἄφθονα δραματουργοῦσι τὰ σκώμματα. ἐγὼ δὲ λίαν ἡδέως κἀκεῖνο θαυμάσαιμι ἄν, ὅτι μὴ καὶ τῶν δρυῶν προτεθέασιν τοῖς ἀνθρώποις, ὡς πολλὰς ἐξανθήσει τὸ γένος βαλάνους, καὶ ὡς ἄκανθα τὴν ἐφαπτομένην ἀμύξει παλάμην, καὶ εἰ τίκτοι γαλῆ, μήτηρ ἔσται τοῦ τεχθησομένου, καὶ θέρους μὲν ἔσται καῦμα, χειμῶνος δὲ ψύχος, καὶ ὅσα τῶν πάνυ προδήλων, εἰ μή γε δὴ βουσίν, ἀλλ᾽ οὖν ἀνθρώποις ἅπασιν ἐστίν. ἵνα δὲ μήτε σὺ τῶν λυπουμένων εἴης, μήτε τὸ σεμνὸν τῆς ἐπιστήμης ἐν τοιαύταις ἐσχατιαῖς κατεληλυγμένον ὑβρίζοιτο, φέρε μέσην βαδίσαντες, βραχέα ἄττα τῶν μεσημβρινῶν τουτωνὶ λήρων ἐξελέγξωμεν, ἢ μᾶλλον, εἰπεῖν, τῶν γηΐνων πλανητῶν, καὶ τὰ πλεῖστα τῆς ἄνω λήξεως καταψευδομένων, ὡς ἂν ἀρχὴν ἐκ τοῦ κρασπέδου τὸ ὕφασμα λύοιτο πᾶν, καθάπερ ὁ τῆς Πηνελόπης ἐκεῖνος ἱστός. ἀνέμων ἐκεῖνοι προλέγουσιν ἔσεσθαι κίνησιν, ὑφ᾽ ὧν ἐν φθορᾷ τὰ τῶν ἀνθρώπων λυθήσονται σώματα. ἡδέως ἂν οὖν ἔγωγε τὰς αἰτίας ἐροίμην τῆς τῶν ἀνθρώπων λύσεως. εἰ μὲν γὰρ ἄλλο τι καὶ φορά τις ἀέρος ἢ διαίρεσις ἄλλως ὁ ἄνεμος ἦν, εἶχεν ἂν τινα λόγον ἴσως ὁ λόγος. ὅσα μὲν γὰρ ἄλλο τι παρὰ τὸν ἀέρα τυγχάνοντα δίεισιν αὐτόν, ἢ διόδῳ σωματικῇ τέμνοντα φέρεται διὰ αὐτοῦ, καθάπερ λίθος καὶ σίδηρος, καὶ ὅσα σκληρότερα, ἢ κατὰ τὸν ἀέρα φύσεως ἔλαχεν, ἢ διαδόσει ποιότητος ὅσα δηλαδὴ χεομένην, καὶ τῷ ἀέρι πάντη προσφυῶς ἀνακεκραμένην ἔχει αὐτήν, ὥσπερ ὀσμαὶ καὶ χρώματα καὶ σκηπτοί, καὶ πρηστῆρες. καὶ μέντοι καὶ ἄνεμος, εἰ καθ᾽ ὁντιναοῦν τουτωνὶ τρόπον, ἢ διαιρῶν δηλαδὴ τὸν ἀέρα καὶ τὸν ἐκείνου τόπον μεταλαμβάνων διῄει, ἢ τῇ τῆς διαδόσει ποιότητος σφαλερᾶς ἀνεκιρνᾶτο, πᾶσαν γένεσιν ἐκ τοῦ παραχρῆμα φθορὰ προφανὴς διεδέχετο ἄν. νῦν δὲ τοὐναντίον εὐκρασίας ἡμᾶς ἁπάσης ἐμπιπλῶντα βλέπομεν τοῦτον αἰεί. οὐδὲν γὰρ ἕτερον ἄνεμος, ἢ ἐῤῥωτέρα φορὰ καὶ χύσις ἀέρος. ὃς ἀεὶ πλούσιος μὲν ἡμῖν περικέχυται, αὐτοῦ δ᾽ ἀπολαύομεν καθόσον ἐφικτὸν ἑκάστῳ, κἂν πάντοι πλεῖστος ἕπηται. ἐκεῖνό γε μὴν καὶ μαντείας ἴσως δεῖται, καὶ οὐκ ἔχω ὅ, τι φῶ. πόλεων γάρ, καὶ δένδρων, καὶ ὀρῶν φασιν ἐξ ἀνέμων πάντων ὁμοῦ κινηθέντων καταστροφὰς

Digitized by Google

καταστροφὰς καὶ μεταβάσεις. πῶς γὰρ καὶ ποῖ περιχωρήσει καὶ μεταστήσεταί τι τούτων, περικυκλούντων, ὥς φασιν, οὑτωσὶ τῶν ἀνέμων ἐκ διαμέτρου; ἑνὸς μὲν γὰρ ξυνωθήσαντος ἀνέμου, καὶ ξὺν βίᾳ κλονήσαντος, ἀνατετράφθαι οἰκίαν ἔσθ' ὅτε ἢ δένδρον ὑπὲρ βάθρα μέρ', καινὸν οὐκ ἂν εἴη, ἀλλ' ὡς τὰ πολλὰ τῶν ὅρων τῆς συνηθείας ἐντός. πολλῶν δ' ἀντιπνεόντων ὁμοῦ, σχολῇ γ' ἂν καταστραφείη τι τῶν ἁπάντων· τὴν γὰρ τοῦ ἑνὸς αὐτώθησιν ἡ θατέρου ἐξ ἐναντίας ἀντίστασις θραύουσα καὶ ἀναχαιτίζουσα, ἀκλόνητον τὸ παράπαν ἐξ ἀντιπεριστάσεως ἵστασθαι παρασκευάσει τὸ βιαζόμενον. ἄλλως τε καὶ ὁμοῦ τοὺς κατὰ διάμετρον ἀνέμους κινεῖσθαι, οὔτ' Ἀριστοτέλης φύσιν ἔχειν δίδωσιν, οὔθ' ὁ πολὺς ἔφηνε χρόνος. ἀλλ' ἐκεῖνο μικροῦ με παρέδραμε. τὴν γὰρ τοῦ Κρόνου καὶ Ἄρεως ὑφ' ἑνὶ ζωδίῳ συνέλευσιν, αἰτίαν δὴ τῶν ἀνέμων τίθενται μάχης, καὶ πρό γε τούτων ἡλιακήν τινα ἔκλειψιν. εἰ οὖν ταῦτα φανείη ψευδῶς περιφανῶς, ἡγούμενα ὄντα τῶν ἐφεξῆς, ψευδῆ πάντως μετὰ τῆς μείζονος προσθήκης φανεῖεν ἂν καὶ τὰ τούτοις ἑπόμενα· ὥσπερ ἂν εἴ τις τὴν ῥίζαν τοῦ δένδρου τεμὼν, συναφέλοι εὐθὺς καὶ τὴν τῶν ἀκροδρύων ψυχήν. οὐ γὰρ μόνον ἐν τοῖς παροῦσι καιροῖς οὐκ εἰσὶν ὑπὸ ζώδιον ἓν Κρόνος καὶ Ἄρης, ἀλλ' οὐδὲ δυοῖν συνεχῶς ἐξελιττομένων ἐνιαυτῶν, οὐκ ἄν που συνέλθοιεν ἄν. Ἄρης γὰρ ἐκ πολλοῦ περὶ τὴν τοῦ Λέοντος πεντεκαιδεκάτην μοῖραν τὸν Κρόνον καταλελοιπὼς, ἤδη καὶ ἐν τὰς τοῦ Σκορπίου χηλὰς διαβαίνει. ἡλιακήν γε μὴν ἔκλειψιν οὔτε τὸ παρὸν ἅπαν θέρος, οὔτε τὸ ἐφεξῆς μετὰ τοῦτο φθινόπωρον ὄψεται, κἂν πάντες ἄνθρωποι, κἂν πάντες φάσκωσιν ὄρνιθες. ἔσται δ' ἐν σοὶ τούτων διδάσκαλος, ὅ, τε χρόνος καὶ ἡ αἴσθησις πρὸς ἀκριβῆ τὴν ἀλήθειαν. οὐδὲν γὰρ οὕτως εἰς ἐπιστήμης ἀπόδειξιν ἀναντίρρητον ἕτερον, ὡς ἐμπειρία καὶ αἴσθησις. αἴσθησις μὲν γὰρ, φησὶν, ἐμπειρίαν ποιεῖ, ἡ δὲ ἐμπειρία τὰς ἀρχὰς δίδωσι τῇ ἐπιστήμῃ. ὥσπερ οὖν σίτου σπαρέντος εἰς γῆν, ἐνδέχεται στάχυν ἔσεσθαι· σπόρου δ' οὐκ ὄντος, οὐδὲ βλάστην ἐνδέχεσθαι χρή· οὕτω κἂν τούτοις. εἰ ἔσται ἔκλειψις ἡλίου καὶ συνδρομὴ Κρόνου καὶ Ἄρεως, φαῖεν ἂν ἴσως καὶ ἀνέμων ἔσεσθαι κυκεῶνας, καὶ πόλεων καταστροφὰς, καὶ ἀναμοχλεύσεις ὀρῶν. εἰ δ' ἐκεῖνα οὐκ ἔσται, ἐξ ἀνάγκης ἕπεται καὶ κατὰ χώραν ἑστάναι πᾶν ὄρος καὶ πόλιν ἅπασαν. ἴσμεν γὰρ ὡς τούτων ἀναιρουμένων ὅσα γε ἕνεκά του γίνεται καὶ αἴτια νομίζεται τῶν ἑξῆς, συναναιρεῖται πάντως ὁμοῦ τά τε αἰτιατὰ, καὶ ὧν ἕνεκα ἐκεῖνα γίγνεσθαι ἔμελλεν. ἐγκεκύλισται δὲ τούτοις ὁ λόγος ἐν τῷδε τῆς ἀτοπίας, παρὰ τὸ νομίζειν τό τε αἴτιον ὡς μὴ αἴτιον, καὶ αὖ τὸ μὴ αἴτιον ὡς αἴτιον. τὰ γὰρ τῶν ἀστέρων ἄλλοτ' ἄλλως ἔχοντα σχήματα, καὶ ἄλλοτ' ἄλλως ἐχούσας τὰς ἐκβάσεις προφαίνει, τὰς μὲν γὰρ ἐκ τῶν συνεγγὺς, τὰς δὲ μεθ' ἱκανὸν τὸν χρόνον. οἱ δ' οὔτε τοῦθ' ἱκανοὶ ξυνεῖναι ἐγένοντο, καὶ ἄλλα ἀντ' ἄλλων ἐπιάσαντο, ὁδὸν τοῦ προσήκοντος πόῤῥω βαδίσαντες, ὥσπερ ἂν εἴ τις ὅτι Θεμιστοκλέους ἐκ Μεγάρων Ἀθήναζε κατιόντος, ὑετὸς κατεῤῥάγη, αἴτιον εὐθὺς τοῦ συμπτώματος ἡγοῖτο Θεμιστοκλέα· ἢ πάλιν Κροῖσον, ὅτ' αὐτοῦ διαπεραιουμένου τὸν Ἅλυν, ἥλιος ὑπερέβαλε τὸν ὁρίζοντα. καὶ γὰρ Θεμιστοκλέους ἀπόντος, φύσις ὑετὸν καταῤῥήγνυσθαι· καὶ ἀπαλλάξαντος τοῦ Λυδοῦ, διηνεκῶς τὸν ὁρίζοντα μετὰ πᾶσαν ἥλιος ὑπερβάλλει τὴν νύκτα. ἦν ἕτερα μυρία πρὸς ἔλεγχον, ἀλλὰ μήκους ἕνεκα καὶ κόρου σιωπῶμεν.

τὸ μὲν

concitatis, euerſum atq; translatum iri. Qui enim & quò tranſibunt & transferentur, cum ita ut dicunt, uenti omnes ex oppoſito ea circundabũt? Nam uenti quidem unius impulſu & uiolento impetu euerti domum, aut arborem ruere, noui nihil fuerit, nec à conſuetudine abhorreat. Sed ubi omnes ſimul ex aduerſo ſpirarint, non utique quicquam omniũ proſternent. Nam cum id quod unus impellit, alter repellat, ex iſta pari utrinque uiolentia in medio inconuulſum & ſtabile permanebit: præſertim cum ſimul ex aduerſo uentos moueri, nec Ariſtoteles ſecundum naturam eſſe concedat, nec temporis diuturnitas oſtenderit. Cæterùm illud penè me præteriſſet, quòd Martis & Saturni in uno ſigno congreſſum pugnæ uentorum cauſam ſtatuunt, & ante has defectionem quãdam ſolis. Quæ, ut principia eorum quæ ſequuntur, ſi apertè falſa eſſe oſtenderimus, falſa utiq; erũt ea omnia quæ inde colliguntur: ſicut ſucciſa radice arboris, ſummi etiam cacuminis anima interit. Nec enim hoc tempore tantum in uno ſigno non ſunt Saturnus & Mars, ſed nec integro biennio pòſt futuri ſunt. Mars enim Saturno iampridem in decimaquinta Leonis parte relicto, iam in Scorpij chelas tranſit. Solis uerò defectionem nec tota hæc æſtas, nec ſecuturus autumnus ſentiet: etſi omnes homines, omnes aues id affirmarint. Cuius tibi rei magiſter & tempus & ſenſus erit, ad ueritatem exquiſitè intelligendam. Nihil enim eſt cui ad ſcientiæ demonſtrationem minus refragari liceat, quàm ſenſui & experientiæ. Senſus enim, autore philoſopho, experientiam gignit: experientia uerò principia ſuppeditat ſcientiæ. Sicut igitur frumento in terram ſato, ſpica naſci poteſt, ſine ſemente uerò ſeges exiſtere nulla poteſt: ita & in his, ſi erit defectus ſolis, & congreſſus Saturni & Martis, dicere fortè queant, fore turbines & euerſiones urbiũ, & montiũ à radicib. euulſiones. Sin illa non erunt, neceſſariò ſequit, omnem montẽ, omnem urbem ſuo loco mãſura eſſe. Neq; enĩ ignoramus, ſublato eo unde aliquid fit, quodq; alterius cauſa eſt, unà utique effectus etiã cauſam cõſecuturos tolli. In hãc aũt abſurditatẽ iſti deuoluti ſunt, ꝙ eam quæ cauſa eſt, cauſam nõ putarũt: & quę cauſa nõ eſt, cauſam putarũt. Sidera enĩ aliàs aliter inuicẽ intuentia, diuerſos etiã euentus denunciant, partim breui, partim lõgiore pòſt interuallo. Iſti uerò ne hoc quidẽ intelligere potuerunt, & alienas cauſas attulerũt, multum à uia aberrantes: non ſecus ac ſi quis, ꝙ Themiſtocle Megaris Athenas eũte pluit, caſum eum Themiſtocli imputet: aut Crœſo, cũ Halym tranſiret, ꝙ ſol ortus fuit. Solet enim etiam abſente Themiſtocle pluere, & ſol etiã poſt Lydi diſceſſum elapſa nocte ſupra horizontẽ aſcendere. Erant alia ſexcẽta, quib. illos cõuincere mus, quę ob prolixitatis faſtidiũ omittimus.

Saturni & Martis coniunctio, & eclipſis ſolis commenticia.

Cauſarum atque effectuum connexio atq; ignoratio.

s Nam

» Nam bonũ argumentũ bene tractare, quantumuis ꝓlixè id fiat, gloriam parit, nec laude
» ſua caret. In nugis uerò & reb. abſurdis idem
» facere, nec laudis quicquam habet, & haud
» iniuria deridetur. Fertur etiam Philippus Alexandrum filium deriſiſſe, quòd cithara bellè caneret: ꝙ turpe eſſet, generoſum hominẽ
» ingenium uilibus in rebus oſtentare.

DE BELLO BULGArorum & Triballorum.

Iniquum repudiũ cauſa belli.

Sequente uere, cum Seruiæ Cralem appareret non quieturum, niſi Michaelem ob iniuriã & cõtumeliam ſorori factam ultus eſſet, ꝙ ea legitima coniuge poſt uſceptos ex ea liberos regni hæredes, nulla de cauſa repudiata, Imperatoris ſororem duxiſſet: Michael legatos ad Imperatorem mittit, ab eo poſtulans, ut per Romanas prouincias tranſiens, in Triballorum terrã impreſſionem faceret: nam & ſe illi arma infeſta illaturũ, ut duobus bellis impar, fieret imbecillior, multis utrinꝙ agris amiſſis. Proinde ad expeditionem uſꝙ ad ueris exitũ ſeſe parant.

Imperator euentum expectat.

Cæterùm æſtate incipiente, Imperator cum non iuſtas aduerſus Cralis uires copias haberet, in planicie quadã regionis Pelagonũ caſtrametaſ, cui finitima erãt oppidula quę Romanis parebant: ut ibi prius audiret, quomodo ab altera parte Michaelis firmiores copię rem gererent, & ex euentu conſiliũ caperet.

Eclipſis ſolis.

Tum circa horam duodecimã, die Iulij decimaſexta, ad undecim puncta in Byzantino climate ſol obſcuratus eſt, partem Cancri uigeſimamquartã tum permeans. Cuius obſeruationis initiũ à medio Iapyge & Thraſcia, finis ab initio ferè Subſolani fuit. Michael uerò ingenti coacto exercitu XII. M. è ſuo regno, & tribus Scytharum millibus cõductis, per Septentrionalem montis Aemi partem, in Triballorum ditionem impetum facit, ibi ferè, ubi Strymonis fluuij fontes ſunt. Quatuor igitur continuos dies hoſtilem agrum impunè ferro & flamma uaſtat, nemine repugnante. Quinto aũt, unà cum ſolis ortu Seruiæ Crales ſe oſtendit, cũ magnis copijs, quæ ſplendore armorum intuentium oculos perſtringebant. Cum autem utraque acies in procinctu ſtaret, Crales ſuos ad fortiter pugnandum cohortatus, ipſe ad Michaelis uexillum, cum M. Gallis equitibus, magnitudine corporum & robore inſignibus, & in re bellica exercitatiſsimis excurrit: eóque non magno cum labore reuulſo, ad Michaelis aciem properat: & magna eius copiarum parte proſtrata & conculcata, uiuum & ſaucium Michaelem capit. Reliquus Bulgarorum exercitus maiori ex parte ibi cæſus eſt, reliquiæ nudis corporibus domum redierunt:

M. Galli equites.

τὸ μὲν γὰρ καλῶς ἐν καλαῖς ὑποθέσεσι λέγοντας διὰ μήκους, «
κἂν εἰς μῆκος ὁ λόγος ὁδεύῃ, ἀλλ' οὖν ἐπαίνων οὐκ ἐκπέπτωκε. τὸ δ' ἐν ἀτόποις καὶ κιβδήλοις, «
τοῦτο δὲ καὶ τῶν ἐπαίνων πάμπαν ἐξεκεχώρηκε, καὶ μυκτῆρος καταπρίχοντος οὐ σφόδρα ἀπαλλάττει. λέγεται γὰρ καὶ Φίλιππος ἀποσκῶψαι πρὸς τὸν παῖδα Ἀλέξανδρον, ὅτι δεξιῶς τε καὶ ἐμμελῶς ἐκιθάρισεν, αἰσχρὸν εἶναι φήσας ἐν τοῖς φαύλοις ἐπιδείκνυσθαι φιλοτίμως τὴν φύσιν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΤΩΝ βουλγάρων καὶ τῶν τριβαλλῶν.

Τοῦ δ' ἐπιγενομένου ἦρος, ἐπειδὴ ἀπὸ ὁ κράλης σερβίας δῆλος ἦν οὐκ ἠρεμήσων, εἰ μὴ ἐπεξέλθοι μιχαὴλον τῆς εἰς τὴν ἀδελφὴν ὕβρεως καὶ ἀδικίας, ὅτι γυναῖκα νόμιμον οὖσαν αὐτῷ, καὶ παῖδας τεκοῦσαν αὐτῷ τῆς ἀρχῆς διαδόχους, διωσάμενος αὐτὴν ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει, τὴν τοῦ βασιλέως ἠγάγετο ἀδελφήν· διαπρεσβεύεται πρὸς τὸν βασιλέα μιχαῆλος, ξυνεισβαλεῖν αὐτὸν, διὰ τῆς τῶν ῥωμαίων ἰόντα χώρας, εἰσβαλεῖν εἰς τὴν τῶν τριβαλλῶν γῆν. μέλλειν γὰρ καὶ αὐτὸς ἐκστρατεύειν κατ' ἐκείνου μετὰ βαρείας δυνάμεως, ὡς ἂν μὴ ἔχων ὅπως ἀρκέσει πρὸς τὰς ἑκατέρωθεν μάχας, ἀσθενέστερος γένηται, πολλὴν ἀποβεβληκὼς ἑκατέρωθεν χώραν αὐτοῦ. καὶ δὴ παρεσκευάζοντο πρὸς ἐκστρατείαν ἄχρι φθίνοντος ἔαρος. θέρους δ' ἤδη ἱσταμένου, ὁ μὲν βασιλεὺς ἐπειδὴ μὴ ἀξιόλογον εἶχε στρατὸν πρὸς τὴν τοῦ κράλη δύναμιν, ἐστρατοπεδεύσατο παρελθὼν παρά τι πεδίον τι τῶν πελαγόνων χώρας, ὅπη καὶ ὅμορα ἦσαν ῥωμαίοις ὑπακούοντα πολίχνια. καραδοκῶν ἐκεῖθεν τῆς ἑτέρωθεν τοῦ μιχαήλου στερροτέραν ἐπὶ τῶν τριβαλλῶν ἔφοδον, ὅπη χωρήσειεν ἀκοῦσαι πρότερον· κἄπειθ' ὅ, τι γνοίη καὶ αὐτὸς διαπράξεσθαι. ὅτε δὴ καὶ ἡλίου γεγονὸς ἐπισκότησιν ξυνέβη περὶ τὴν δωδεκάτην ὥραν τῆς ἑκκαιδεκάτης τοῦ ἰουλίου ἡμέρας, ὁ μεῖον τῶν ια δακτύλων, ὅσης παρὰ τὸν διὰ βυζαντίου παράλληλον ποιοῖτο τὴν οἴκησιν, τετάρτην καὶ εἰκοστὴν τοῦ καρκίνου τηνικαῦτα μοῖραν ἀμείβοντος τοῦ ἡλίου. καὶ τὴν μὲν ἀρχὴν τῆς ἐπισκοτήσεως ἀπὸ μέσου δεικνύντος ἰάπυγος καὶ θρασκίου, τὸ δὲ τέλος ἀπ' ἀρχομένου ἔγγιστα ἀπηλιώτου. ὁ μέντοι μιχαῆλος πλεῖστον ἀγείρας στρατὸν, δώδεκα μὲν χιλιάδας ἐκ τῆς οἰκείας χώρας, τρεῖς δ' ἑτέρας σκυθῶν μισθοφόρων, ἐσβάλλει διὰ τῶν ἀρκτικωτάτων τοῦ αἵμου τοῦ ὄρους, εἰς τὴν τῶν τριβαλλῶν χώραν, ἔνθα δὴ μάλιστα καὶ ποταμοῦ τοῦ στρυμόνος εἰσὶν αἱ πηγαί. τέτταρας μὲν οὖν ἡμέρας διηνεκῶς ἐπὶ τῆς πολεμίας, ἐδῄου καὶ ἔκειρε τὴν γῆν ἀδεῶς, καὶ ἐδενδροτόμει τοὺς ἀγροὺς, καὶ κακῶς ἐποίει τὴν χώραν, οὔπω μηδενὸς ἐκεῖθεν ὅπλα αὐτοῖς αἴροντος. τῇ πέμπτῃ δ' ἅμα ἡλίῳ ἐπιφαίνεται καὶ ὁ κράλης σερβίας, χεῖρα βαρεῖαν ἐπαγόμενος, καὶ ὅπλα τῇ λαμπρότητι τὰς τῶν ὁρώντων ἀποκρύπτοντα ὄψεις. ἐπεὶ δ' ἑκάτερα τὰ στρατεύματα παρετάξαντο, καὶ τὰ σημεῖα ἤρθη, ὁ κράλης τὰς ἑαυτοῦ τάξεις ἐῤῥωμένως παρακελευσάμενος μάχεσθαι, ὁ δ' ἐπὶ τὴν τοῦ μιχαήλου σημαίαν ἐπέτρεχεν, ἔχων περὶ αὐτὸν χιλίους ἱππέας κελτούς, μεγέθει τε σώματος καὶ ῥώμῃ περιουσίᾳ καὶ ὁπλομελέτῃ πολεμικῶν, κράτιστα ἠσκημένους τε καὶ ἐσκευασμένους. καὶ ταύτην ξὺν οὐ πολλῷ πόνῳ καθῃρηκὼς, ἐφέρετο ἐπὶ τὴν τοῦ μιχαήλου παράταξιν, ἣ συμπατήσας τὸ πολὺ τῶν αὐτοῦ στρατεύματος, καὶ καταβαλὼν, ζῶντα χειροῦται καὶ τετραυματισμένον καὶ τὸν μιχαῆλον. τὸ δὲ βουλγαρικὸν ἄλλο στράτευμα τὸ μὲν πλεῖον ἐκεῖ κατεκόπη, τὸ δὲ περιλειφθὲν γεγυμνωμέναις σαρξὶν ἐς τὰ οἴκοι ἐχώρησεν.

ὁ μέντοι

ὁ μέν τοι Μιχαήλος τρεῖς ἡλίους τὸ ἐξ ἐκείνου τεβιάσται ζῶν, καὶ μάλα μόλις τῆς συμφορᾶς ὑπογινώσκειν δυνάμενος. τῷ δὲ τετάρτῳ μετήλλαξε, μὴ δυνηθεὶς τοῦ σώματος πλέον ἐξαρκέσαι πρὸς τὸ καίριον τῶν τραυμάτων. ὁ δὲ βασιλεὺς μαθὼν τὸ πραχθὲν, τὴν ταχίστην εἰς Βυζάντιον ἐπανήει, μηδὲν μήτε δεδρακὼς, μήτε πεπονθώς. ἐπεὶ δ᾽ ὡς πολλάκις εἰρήκαμεν οὐδὲν τῶν ἐν βίῳ εὐτυχημάτων ἀκήρατον ἐς τέλος διαπορᾷ τὸν αἰῶνα, οὐδὲ βασκανίας ἐκτὸς, οὐδ᾽ ἐνταῦθα ἐπέλιπε τὸ χρεὼν, ἀλλ᾽ ἀντέπνευσεν τοῖς τοῦ κράλη λαμπροῖς εὐτυχήμασι, χειμὼν χαλεπός τε καὶ φρικώδης ἐσχάτως, ὡς πάντα ἐπέκλυσε καὶ κατέχωσεν αὐτῷ τὰ τοῦ βίου τερπνὰ, καὶ αὐτό γε τὸ ζῆν προσαφήρηκεν. εἶχε δὲ οὕτως.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΠΙΒΟΥΛΙΑΣ ΤΟΥ ΚΡΑΛΗ παρὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.

ΗΝ αὐτῷ παῖς δεύτερον τηνικαῦτα καὶ εἰκοστὸν παραλλάττων ἔτος, ὃν ἐξ ἑτέρας γεγεννήκει γυναικὸς, ὡς ἂν διαδοχὴν αὐτὴν τῆς ἀρχῆς μάλα ἐπιμελῶς. ἐπεὶ δὲ αὐτὸς μετὰ τῇ τοῦ καίσαρος θυγατρὶ συνεζύγη, πεντηκοντούτης ἀνὴρ κόρῃ δωδέκατον ἀγούσῃ τὸν χρόνον, καὶ πρὶν τῷ παιδὶ γυναῖκα ἀγαγέσθαι παιδοποιεῖν ἤρξατο μετὰ τῆς τοῦ καίσαρος θυγατρὸς· ἐν ὑποψίαις καὶ φόβοις ὁ παῖς ἐγεγόνει, ὁποίους ὑποσπείρειν εἰκὸς τοὺς ἡλικιώτας ἐν τῇ σφριγώσῃ τούτου ψυχῇ, καὶ ἀποστασίαν λοιπὸν ἐμελέτα, καὶ ἐπανάστασιν κατὰ τοῦ πατρὸς· ὃν οὕτως ἔχοντα βλέποντες οἱ ἐκεῖ μεγιστᾶνες καὶ στρατηγοὶ καὶ ταξίαρχοι, καὶ ὅσοι κόρον εἰλήφεσαν τῆς ἀρχῆς τοῦ πατρὸς διὰ τὸν χρόνον, λάθρα τούτῳ προσῄεσαν ἕκαστοι, καὶ τοὺς τῆς ἀποστασίας ἐξεπύρσευον αὐτῷ λογισμούς· καὶ μετ᾽ οὐ πολλὰς τὰς ἡμέρας ἀπολαβόντες αὐτὸν, ἐξεπολέμωσάν τε κατὰ τοῦ πατρὸς, καὶ κράλην Σερβίας αὐτοκράτορα ἀνηγόρευσαν. ἐπεὶ δὲ συχνῶν ἡμερῶν κατ᾽ ὀλίγους ἅπαντες αὐτῷ προσερρύησαν τοῦ στρατοῦ τὸ ἀπόλεκτον, προσελάσαντες δέσμιον ἀκονιτὶ καὶ τὸν πατέρα προσήνεγκαν τῷ υἱῷ. κἀκεῖθεν εἰς εἱρκτὴν ἀπήνεγκαν, ἄκοντος μὲν ἴσως καὶ ἀγανακτοῦντος τοῦ υἱέως, σιωπῶντος δ᾽ οὖν ὅμως καὶ ἀντιλέγειν οὐ δυναμένου τῇ τοῦ πλήθους ὁρμῇ· ἐδεδίει γὰρ μή πού τι καὶ αὐτὸς πάθῃ τῶν ἀδοκήτων. οὐ πολλαὶ παρῆλθον ἡμέραι, κἀκεῖνον μὲν ἐν δεσμοῖς ἀπέπνιξαν, πικρὸν αὐτῷ τοῦ βίου τὸ πέρας ἐπιγεγονότες ἀντὶ τῶν ἡδίων ἐκείνων εὐτυχημάτων. τῷ δὲ υἱῷ τὴν ἀρχὴν ἤδη βεβαιοτέραν καὶ ἀσφαλῆ κατεστήσαντο, καὶ ἅμα αὐτῷ ἐξελάσαντες εὐθὺς ἐκακώσαντο τὴν Ῥωμαίων χώραν ἄχρι Στρυμόνος καὶ Ἀμφιπόλεως, ὅτε δὴ καὶ Στρουμμίτζαν εἷλον ξύν γε ἄλλοις πολιχνίοις.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΩΝ ΠΟΛΙΧνίων ὧν εἷλεν ὁ βασιλεύς.

ΕΣ δὲ τοὐπιὸν ἔτος ἀκούων ὁ βασιλεὺς διασπωμένην τὴν τῶν Βουλγάρων ἀρχὴν ὑπό τε τῆς προτέρας τοῦ Μιχαὴλ γυναικὸς, ὑπό τε τῶν τοῦ Μιχαὴλ συγγενῶν, (ἡ γὰρ τοῦ βασιλέως ἀδελφὴ μόλις ἐκεῖθεν φυγοῦσα τὸ ζῆν ἐπορίσατο) πολλῶν οὖν ἐκεῖ μαχομένων, καὶ ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς ἀντιποιουμένων, στρατὸν ἀπολέξας ὁ βασιλεὺς ἱκανὸν, ἐπέθετο τοῖς περὶ τὸν Αἷμον πολιχνίοις, καὶ εἷλε μικροῦ πάντα ἀπονητὶ, τῶν οἰκητόρων προσερρυηκότων ἑκόντων. μεθ᾽ ὧν προσερρύη καὶ παραθαλασσία πόλις ὀχυρά τε καὶ πολυάνθρωπος, ἡ καλουμένη Μεσημβρεία. ἐν ᾗ διατρίβων ὁ βασιλεὺς ὡς τὰ πολ-

Michael autem, cum letalibus uulneribus acceptis triduum uixiſſet, ſic affectus, ut uix cladem ſuam intelligeret: quarto die expirauit. At Imperator cognita re Byzantium rediјt, nulla neq; re geſta, neque clade accepta. Sed cum, ut ſæpe diximus, nulla ſit perpetua ullius mortalium felicitas, & inuidiæ expers: eadem & hic fortunæ ratio fuit. Nam illuſtribus Cralis ſucceſſibus tempeſtas grauis & ſupra modum horrenda reflauit, quæ quicquid in uita iucundum habebat, inundauit & demerſit, & ipſam ei uitam eripuit: hoc modo.

Michaelis interitus.

DE INSIDIIS QUAS *Crales filijs ſuis fecit.*

ERat ei filius annum tum alterum & uigeſimum agens, ex alia uxore natus, quem ad principatus ſucceſsionem diligenter educabat. Sed cum Cæſaris filiam annos natam duodecim, ipſe quinquagenarius duxiſſet, & priuſquam filio uxorem deſpondiſſet, liberos ex illa ſuſcepiſſet: in ſuſpicionẽ & metum filius eius impulſus eſt, cuiuſmodi probabile eſt ab æqualibus luxurianti adoleſcentis animo ingeri. Itaq; defectionem & ſeditionem contra patrem molitur. Quem cũ proceres, duces & tribuni, patris imperium ob diuturnitatem temporis faſtidientes, ſic affectum uiderent: ſinguli priuatim eum adeuntes, eius cogitationes defectionis inflammant: ac poſt dies non multos ſeductum, hoſtem patris & Seruię Cralem cum ſumma poteſtate declarant. Cum autem complurib. diebus paulatim uniuerſi milites ad eum confluxiſſent, patrem etiam uinctum ſine ullo negocio ad eum perduxerunt, ac mox in carcerẽ coniecerunt, inuito fortaſsis & grauiter ferente filio: ſed tamẽ tacẽte, & furori populi aduerſari non audente. Verebatur enim, ne in ſe quoq; grauius aliquid conſuleret. Poſt paucos dies illum in uinculis ſuffocarunt, ſuauibus illis ſucceſsibus in acerbum interitum uerſis: filio autem principatum confirmarũt. & ſtatim unà cũ eo egreſsi, Romanã prouinciã uſq; ad Strymonẽ & Amphipolim, capta etiã Strumitza & alijs oppidulis, ſubegerũt.

Crales à ſuis in carcere occiditur.

Triballi Thraciam uaſtant.

DE BULGARICIS OPpidulis *ab Imperatore captis.*

PRoximo anno cum audiſſet Imperator Bulgaricum principatũ & à priore uxore, & à cognatis Michaelis diuelli (nam Imperatoris ſoror ægrè fuga ſalutẽ quæſierat) in ea multorũ contentione de regno, iuſtis copijs delectis, oppidula Aemo uicina inuaſit, & ferè omnia citra negocium cœpit, habitatoribus ultrò ſeſe ad eum conferentibus. Inter cætera uerò etiam urbem munitam & frequentem Meſembriam, ad mare ſitam: in qua cum Imperator ferè cum militibus uer

Digitized by Google

ſaretur, ſtatim grauis eſſe cœpit, tum ob annonę ꝑpter eos difficultatē, tum ꝑpter uectigalium * penſionē. Sed cum poſt multas de regno cōcertationes ad Alexandrū Michaelis conſobrinū ſumma rerū delata eſſet, is firmato principatu, coacto'q́ Bulgarico exercitu, & Scytharū magnis auxilijs accitis, in finitimā Romanorū ꝓuinciā facta impreſsione, & ad Oreſtiadē uſq; ꝓgreſſus, maxima'q́ prędą parta, & pleriſq; ad Aemum oppidulis deditione captis, & ad inſtituta Bulgarorū reductis, lætus cum magnis ſpolijs domum redijt.

* interitū.

Alexander Bulgarus Romanas prouincias uexat.

DE NICAEA BIthynia capta.

Turci in Bithynia graſſantur.

SVb hoc tempus etiam Nicæam, magnā illam & celebrem urbē, diuturna fame & obſidione oppreſſam Barbari cœperunt: ac multas ſacras imagines ac codices, unà cum duarū ſanctarum mulierum reliquijs Byzantij uendiderunt. Iam uerò impunè in maritima Bithyniæ ora ſedib. delectis, grauia tributa reliquis oppidulis impoſuerūt. ob quę, cū facile, idq́ breui tempore poſſent, nō prorſus unà cum habitatorib. illa deleuerunt: nec tamen crebris incurſionib. uexare, & mari terraq; noſtros capere deſtiterunt. Magnus aūt Logotheta ab exilio reuerſus, nō domi ſuę diuertit, quę (ut iam diximus) Imperatore urbē ingreſſo pridem erat diruta, & uaſtata ꝑſus à populo: ſed in eius uicinia, in Chorę monaſterio, quod ipſe magnis antè ſumptib. uetuſtate ruinoſum inſtaurarat. Extructum enim initio fuerat à Iuſtiniano Imperatore forma oblonga: deinde cum uetuſtate uſq; ad fundamenta concidiſſet, aliud templum, ea qua nunc forma cernitur, Alexij Imperatoris ſocrus condidit. Sed cum rurſus ruinam minitaret, hic medio templo excepto, omnia liberali manu probè inſtaurauit. Itaq; cum reliquarum rerum omnium naufragiū feciſſet, ſalutaris hoc in neceſsitate portus ei & corporis & animi extitit. Cum igitur ſacrum monaſterium intueretur, tacita uoluptate animus eius deliniebat: cum uerò domus euerſionē, oculi ei dolebāt, & animus ingenti triſticia afficiebat, qualē huiuſmodi caſus gignere ſolent. Et cum ſecum reputaret, ut nulla pœna Fortuna ſatiaretur, obſtupeſcebat, ne ſolum quidē ſplendidarū ędium inuolatū permanſiſſe: ſed, quod ab omni ęuo nemini unquā in mentem uenit, id tum in ijs accidit. Euulſum enim pauimentum omne, Occidentaliū Scytharum principi, pauimentum ſuo ſplēdidius requirenti, dono miſſum eſt. Ad hæc, ab ijs qui principatum adminiſtrabant, prohibebatur, nullo modo uel coràm uel per internuncium quicquam cum uetere Imperatore agere. quod & ipſum uiro non paruum moleſtiæ additamentum fuit.

Metochites fit monachus.

Chorę monaſterium.

DE

τὰ πολλὰ μετὰ τοῦ στρατοῦ, φορτικὸς ἔδοξε τῆς ταχίστης, διά τε τῆς γενομένης δι᾽ αὐτοὺς ἐπίληψιν τῶν χρημάτων, καὶ διὰ τὴν τῶν προσόδων * φθοράν. ἐπεί γε μὴν μετὰ πολλοὺς οὓς περὶ τῆς ἀρχῆς ἀγῶνας τὴν νικῶσαν ἀλέξανδρος εἰλήφει ὁ τοῦ μιχαὴλ ἀδελφιδοῦς, καὶ τῆς ἡγεμονίας τὸ κράτος βεβαίως περιεζώσατο, τὸν βουλγαρικὸν συλλέξας στρατὸν, προσεταιρισάμενος δὲ καὶ μισθοφορικὸν ἐκ σκυθῶν οὐκ ὀλίγον, διὰ τὴν ὅμορον ἐσέβαλε χώραν ῥωμαίων, καὶ ἤλασεν ἄχρις ὀρεστιάδος, καὶ πλείστην μὲν λείαν ξυνηθροικὼς, πολλὰ δὲ καὶ τῶν περὶ τὸν αἷμον πολιχνίων καθ᾽ ὁμολογίαν παραστησάμενος, καὶ ἐς τὰ τῶν βουλγάρων ἤθη πάλιν ἐπανεστράφθαι πεποιηκὼς, ἐπανῄει χαίρων οἴκαδε μετὰ πολλῶν τῶν λαφύρων.

* φορά.

ἀρχὴ ἀλεξάνδρου ἐν βουλγάροις.

ΑΛΩΣΙΣ ΤΗΣ ΕΝ ΒΙΘΥνίᾳ νικαίας.

ΕΝ τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ καὶ νίκαιαν εἷλον οἱ βάρβαροι, τὸ μέγα καὶ περιβόητον ἄστυ, λιμῷ καὶ στρατῷ πολιορκηθεῖσαν μακρῷ. ὧν πολλὰς τῶν ἐκεῖσε θείων εἰκόνων καὶ βίβλων εἰς βυζάντιον κομίσαντες, καὶ ἁγίων γυναικῶν λείψανα δύο, χρήμασιν ἤλλαξαν. τὰς δ᾽ ἤδη τὰς οἰκήσεις ἐν τοῖς παραλίοις τῆς βιθυνίας οἱ βάρβαροι ποιήσαντες, βαρυτάτους ἐπέθηκαν φόρους τοῖς ἐναπολειφθεῖσι βραχέσι πολιχνίοις, δι᾽ οὓς τέως οὐκ αὐτανδρα πρὸς ὄλεθρον ἤλασαν παντελῆ, μάλα ῥᾳδίως δυνάμενοι καὶ ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ τοῦτο τελεῖν. οὐκ ἐπέλιπον δ᾽ ὅμως συχνὰς ποιούμενοι τὰς ἐφόδους, καὶ ζωγροῦντες τῶν ταλαιπώρων τοὺς πλείους ἔκ τε γῆς καὶ θαλάσσης ἀεί. ὁ μέντοι μέγας λογοθέτης ὁ μετοχίτης ἐλθὼν ἐκ τῆς ὑπερορίας, οὐ παρὰ τῇ οἰκίᾳ κατέλυσε· πάλαι γὰρ, ὡς εἰρήκαμεν, εἰσελθόντος τοῦ βασιλέως ἐν βυζαντίῳ αὕτη διέφθαρται, καὶ τελέως ἠρήμωται πρὸς τοῦ δήμου. κατέλυσε δ᾽ ἀπογνούς τε καὶ πλησίον παρὰ τῇ ἱερᾷ δηλαδὴ μονῇ τῆς χώρας, ἣν πολλοῖς αὐτὸς ἀναλώμασιν ἀνεκαίνισε πρότερον, τοῖς ὀδοῦσι τοῦ χρόνου δεινῶς κοπτομένην ἰδών. ἐδομήθη γὰρ αὕτη τὸ ἀρχαῖον πρὸς τοῦ βασιλέως ἰουστινιανοῦ ἐπιμήκης τὸ σχῆμα. εἶτα τοῦ χρόνου ταύτην μέχρι κρηπίδων συντρίψαντος, ἄλλον ἐκ βάθρων ἀνήγειρε νεὼν, εἰς ὃ καὶ νῦν ὁρᾶται σχήματος, ἡ τοῦ βασιλέως ἀλεξίου τοῦ κομνηνοῦ πενθερά. τοῦ δὲ χρόνου πάλιν φθορὰν ἀπειλοῦντος, οὗτος ἁβροτέρᾳ δεξάμενος δεξιᾷ, πλὴν τοῦ μεσαιτάτου ναοῦ πάντα καλῶς ἐπεσκεύασεν. ὅθεν καὶ πάντων εἰς τέλος ἀπολωλότων ἤδη τἀνδρὶ τῶν ἔξω πραγμάτων, σωτήριος αὕτη λιμὴν ἐν καιρῷ περιστάσεως ὤφθη ψυχῆς ὁμοῦ καὶ σώματος. πρὸς μὲν οὖν τὴν ἱερὰν ἀποβλέπων μονὴν τὸ λοιπὸν, ἡδονὴν ἀπόρρητον παρείχετο τῇ ψυχῇ. πρὸς δ᾽ αὖ τὴν ἐρήμωσιν τῆς οἰκίας κατήφειαν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐτρύγα μακράν, καὶ πλήθουσαν εἶχεν αὖθις τὴν ψυχὴν πυρὸς καὶ φλογὸς, ἣν ἐκπυρσεύουσι τοιαῦται βαρυθυμίαι καὶ συμφοραί. καὶ μέντοι καὶ τὸ τῆς τύχης πρὸς τιμωρίας ἀκόρεστον ἀναλογιζόμενος ἐξεπλήττετο, πῶς οὐδὲ τοὔδαφος τῆς λαμπρᾶς ἐκείνης οἰκίας διὰ τὸν ἐνόντα κόσμον ἀφείθη· ἀλλ᾽ ὃ μήπω πρότερον ἐξ αἰῶνος ἐφ᾽ ἑτέρου ἐγένετο, νῦν ἐπὶ τοῦδε καὶ πέπρακται. ἐκκαθαρθὲν γὰρ ἅπαν, ἐπέμφθη δῶρον τῷ τῶν δυτικῶν σκυθῶν ἄρχοντι, λαμπρότητός τινος ἕνεκα τῶν τῆς οἰκείας ἐδάφους ἐκεῖνο ζητήσαντι. ἐκωλύετο δὲ πρὸς τῶν τῆς ἡγεμονίας διοικούντων, μηδ᾽ ὅλως μήτε δι᾽ ὄψεως, μήτε διὰ γλώττης ἐκδόμου τῷ γεραιῷ προσομιλεῖν βασιλεῖ. καὶ ἦν οὐ μικρὰ τοῦτο λύπης προσθήκη τἀνδρί.

ΠΕΡΙ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΓΗΡΑΙΟΥ ΒΑΣΙλέως τελευτῆς καὶ τῶν πρὸ ταύτης θεοσημειῶν.

Καιρὸς δὲ ἤδη καὶ περὶ τῆς τοῦ γηραιοῦ βασιλέως διεξελθεῖν τελευτῆς, ἣν θεοσημεῖαι πολλαὶ προεμήνυσαν, αἳ ἦσαν τοιαίδε. ἐπισκότησις πρῶτον ἡλιακή, τοσαύτας ἡμέρας προειληφυῖα τῆς αὐτοῦ τελευτῆς, ὅσα καὶ αὐτὸς ἦν ἔτη τὰ πάντα βεβιωκώς. ταύτην τὴν ἡλιακὴν ἐπισκότησιν, ἔκλειψις διεδέξατο σεληνιακή, καὶ ταύτην αὖθις σεισμὸς γῆς, ἐν ἑσπέρᾳ ᾗ τὴν μνήμην ἐτέλουν ἐκ χρονικῆς περιόδου χριστιανοὶ τοῦ ὁμωνύμου αὐτῷ Ἀντωνίου, κατ' αὐτὴν μέν γε τὴν τοῦ Φεβρουαρίου δωδεκάτην ἡμέραν, ἣν ἡ τῆς ἀπροσδοκήτου τελευτῆς ἐκείνου διαδέχεσθαι ἔμελλεν ἑσπέρα, βιαίου τινὸς πνεύσαντος ἐκ τῶν βαράθρων τῆς μεσημβρίας ἀνέμου. ἠγριώθη μὲν τὰ τῆς θαλάττης κύματα τοσοῦτον, ὥστε τοὺς ὅρους ὑπερβάντα, πολλὰ μέρη τῶν ἑῴων καὶ παραλίων τοῦ Βυζαντίου τειχῶν καθῃρηκέναι, πολλὰς δὲ καὶ τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς μέρεσι πυλῶν ἐκμοχλεῦσαι· καὶ εἰσδραμόντα δίκην τινῶν πολεμίων, πολλὰ τῶν ἔνδον οἰκημάτων κατακλύσαι. τηνικαῦτα μέντοι πεπτώκασι καὶ πολλοὶ τῶν ἐπὶ τοὺς ναοὺς ἱδρυμένων ἐκ σιδήρου σταυρῶν, ὑπενεγκεῖν οὐ δυνάμενοι τὴν τοῦ πνεύματος βίαν. πέπτωκε δὲ καὶ ὁ πρὸ τοῦ νεὼ τῶν τεσσαράκοντα μαρτύρων ἱστάμενος πάλαι κίων, ὃς ὑπό τινος μὲν καυστείας τεθραυσμένον εἶχε τὸ πρὸς τῇ βάσει μέρος· ὃ καὶ τοῖς παριοῦσιν ὑπόνοιαν εἶχεν αὐτίκα ἀνατραπήσεσθαι, καὶ φόβον ἐντεῦθεν οὐ μάλα παράλογον. ὥστε παριόντα ποτὲ καὶ τὸν βασιλέα τοῦτον ἐκώλυον τινὲς τῶν περὶ αὐτὸν πλησίον ἰέναι, δεδιότες ἴσως τὸν κίνδυνον. ὁ δὲ πρὸς τὴν σφῶν εἰρωνευσάμενος δειλίαν, καὶ τοιόνδε τινὰ λόγον οὑτωσί πως ἐπελθόντα τῇ γλώττῃ, τότε προειρηκὼς· εἴθε συμπαρατείνοιτό μοι τὸ ζῆν τῇ τοῦδε τοῦ κίονος στάσει. ὃ δὴ καὶ κατὰ τὴν πρόρρησιν νῦν ἐξέβη, θαυμάζειν ἐπῄει τοῖς μεμνημένοις. τοῦ δ' ἡλίου πρὸς ἑσπέραν ἤδη ἐπειγομένου, ἀπῄειν κἀγὼ πρὸς τὸν βασιλέα κατὰ τὸ εἰωθός· εἰώθει γάρ μοι πορεύεσθαι πρὸς αὐτὸν παραμυθίας ἕνεκα, κατὰ περίοδον τριῶν ἢ τεττάρων ἡμερῶν. ἀπιὼν μὲν οὖν καὶ νῦν αὖθις κατὰ τὸ εἰωθὸς πρὸς αὐτόν, καὶ παρακαθίσας, τῆς συνήθους ἀπήλαυον ὁμιλίας. συνήθεια δ' ἦν αὐτῷ, ἐλλογίμῳ τινὶ πρὸς ἡμᾶς καὶ σπουδαιοτέρᾳ χρῆσθαι τῇ ὁμιλίᾳ, μετά τινος ἀστειότητος καὶ χάριτος. παρῆν δὲ καὶ ἡ αὐτοῦ θυγάτηρ Σιμωνὶς ἡ κράλαινα, καί τινες ἕτεροι τῶν ὁμοίων ἐμοὶ φρονούντων γνώμην καὶ τρόπον διάθεσιν πρός τε τὸν βασιλέα καὶ τὴν αὐτοῦ θυγατέρα τὴν κράλαιναν, καὶ τὴν ἴσην ἐχόντων ἐμοὶ πρὸς αὐτοὺς οἰκειότητα. παρετάθη δὲ τὰ τῆς ὁμιλίας ἐκείνης ἡμῖν ἄχρι μέσων νυκτῶν, καὶ πρός γε ἔτι μέχρι πρώτης ἀλεκτοροφωνίας, μηδενὸς ἐκφανέντος συμβόλου νοσήματος ὑπονοστεῖν. ἔπειτα ἡμῖν μέν, ἄπιτε χαίροντες (ἔφησε) τὰ δὲ νῦν τῆς ὁμιλίας λείψανα ἐς τὴν ὑστεραίαν πάντα λελέξεται. ὁ δὲ τροφῆς αὐτῷ κομισθείσης ἐδεδειπνήκει· ἦν δὲ τὰ τῆς τροφῆς ὀστρακόδερμα πάντα, διὰ τὰ τῶν νηστίμων ἐκείνων ἡμερῶν νόμιμα· ἐφ' οἷς δέον ἀκρατοποσίᾳ χρήσασθαι, δυναμένῃ γεραιὸν τονῶσαι στόμαχον πρὸς κατεργασίαν τῆς σκληροτέρας ἐκείνης τροφῆς· ὁ δὲ ψυχροποσίᾳ ἐχρήσατο. ἔθος γὰρ αὐτῷ ἦν, ὁπότε αἴσθοιτο θερμοτέρας τῆς ἕξεως τῶν οἰκείων φλεβῶν γινομένης, ἀμέτρῳ χρῆσθαι ψυχροποσίᾳ, ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀναγκάζεσθαί ποτε τῶν φλεβῶν μηδεμίαν τεμεῖν. τοιαύτῃ τοίνυν διαίτῃ καὶ νῦν χρησάμενος, δυσφορεῖν εὐθὺς ἤρξατο καὶ πάνυ πονήρως ἔχειν τοῦ στομάχου καὶ τῆς καρδίας.

DE SENIORIS IMPERATORIS OBITU, & oſtentis quæ eum anteceſſerunt.

IAm tempus poſtulat, ut etiam ſenioris Imperatoris obitum exponamus, quem multa oſtenta prænunciarunt. Fuerunt autem huiuſmodi. Primùm, eclipſis ſolis tot antè diebus, quot annos ille uixerat. *Duæ eclipſes.* Hanc ſecutus eſt lunæ defectus, cumq́ terræ motus, ea ueſpera qua D. Antonij memoria, *Terræmotus.* cuius illi nomen inditum erat, ueteri more à Chriſtianis celebrabať die Februarij duodecimo, quem inexpectati eius obitus conſecutura erat ueſpera. Cum autē è meridiei barathris uehemens uentus erupiſſet, marini fluctus ita efferati ſunt, ut ſuos egreſsi limites multas muri maritimi & Orientalis partes ꝓſtrauerint, & multas illius portas effregerint: *Tempeſtas.* & hoſtium inſtar irrumpentes, multa ædificia quoq; urbana inundarint. Tum quoque multæ ferreæ cruces templis impoſitæ, impetu uentorū non tolerato, deciderunt. Columna quoq; olim ante ædem quadraginta martyrum poſita, concidit. quę iuxta baſim uſtulata & confracta, prætereuntib. non ſine cauſa ruinæ metum incutiebat: ut aliquando proceres quidam hunc Imperatorem prætereuntem, metu fortaſſe periculi, monerent, ne propius accederet. *Columnæ ruina.* Quibus ille, deriſa eorum timiditate, fortuitò reſpondit: Vtinam tam diu ego uiuerem, quàm diu hæc columna ſtabit. Quod cum nunc, quemadmodū ille effatus erat, accidiſſet, admirationi eis erat, qui dicti illius recordabantur. Sole autem iam ad occaſum uergente, ego quoq; de more ad Imperatorem abibam. Solebam enim ſolatij cauſa ad eum accedere, tridui aut quatridui interuallo. Quod cum & tunc facerem, & aſſediſſem, illius familiari colloquio fruebar. Solebat aūt eruditos & graues mecū ſermones habere, cum quādā urbanitate & gratia. Aderat & eius filia Simonis Cralęna, & alij quidā, ijſdē quib. ego animis præditi, itaq; affecti erga Imperatorē & Cralęnā, eademq; cum illis familiaritate coniuncti. Is uerò ſermo noſter ad mediā noctem eſt ꝓductus, & paulò amplius ad primum uſq; Galli cantum, nullo ullius morbi ſigno in eo apparente. Deinde: Vos, inquit, ualete atq; abite: ea uerò quę reſtant, cras omnia dicentur: ipſe allato cibo edit. Erant aūt illa omnia teſtacea, ꝓpter ieiunium illorū dierū: poſt quę cum merū bibendū fuiſſet, quo uetulus ſtomachus ad duriorē illum cibū conficiendū firmareť, ille frigida uſus eſt. *Frigidæ potus & teſtaceorum uſus, ſeni letalis.* Solebat eñ, cum feruorē aliquē uenarū ſentiebat, immoderatè frigidam bibere, ne ulla uenæ ſectione eſſet opus. Tali ergo diæta tū quoq; uſus, ſtatim faſtidio affici, & è ſtomacho & corde grauiter laborare cœpit.

Cum autem iam ſpiritus etiam meatus obturari & coarctari, ac mortē iam ſibi inſtare cerneret, & propter intempeſtam noctem neminem reperiret qui ſibi diuina myſteria impertiretur, omnib. circa palatium portis clauſis: ſurrexit, & gratias egit Deo, & pro ſalute animi ſui cum multis lachrymis & genu flexionibus deprecatus eſt. Deinde ſacram Dei genitricis imaginem quam in ſinu geſtabat, loco diuinorum myſteriorum in os inſeruit: cumq; in lecto conſediſſet, ſtatim priuſquam diluxiſſet, eſt defunctus. Lectus aūt intelligatur, non conſuetus ille, ſed omnium intimus, & ad latrinæ latus ſitus. Ex quo enim malē habere cœpit, & difficilius ſpirare, ſæpius uno horæ quadrante ad requiſita naturę eō ſe cōferebat. Poſtremō autem, cum in ſolitum & apertū lectū peruenire non poſſet, compagibus corporis obtorpeſcentibus: in eo quem diximus deceſsit.

Pius obitus

Ex eo nos quoq; oraculū prius omnib. obſcurū facilē intelleximus. Multō enim antea repererat Imperator librū, qui & perplexis literis & obſcuris imaginibus indicia continebat eorum omniū qui unquam Imperio potituri eſſent. In quo animi & prudentiæ huius Imperatoris ſignum pręter cætera erat uulpes: obitus autem, tali in loco poſita ſella, & duo nigro ueſtitu aſtantes adoleſcentuli, apertis omnino capitibus. Niger autem ueſtitus, & aperta capita, & duo tantum adoleſcentuli, Imperatori monaſticū cucullum ſignificarunt, & Imperatoriæ calyptræ amiſsionem, & biennium poſt illam. In eo enim habitu annos duos exegit: & in hac oraculi explicatione me non falli arbitror. Sole orto, cadauer eius in Libis monaſteriū eſt perlatū, quod mater eius Domina Theodora renouarat. Vbi de more, quotannis inferiæ eius nouenis diebus celebratæ ſunt.

Oraculum de Andronico.

ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων ἐμφραττομένων ἤδη καὶ στενοχωρουμένων ᾐσθάνετο, καὶ ὅσον αὐτίκα τεθνηξόμενον ἔβλεπεν ἑαυτόν, καὶ διὰ τὴν ἀωρίαν οὐχ εὕρισκεν οὐδένα ὃς αὐτῷ μεταδοίη τῶν θείων μυστηρίων, κεκλεισμένων ἁπασῶν τῶν περὶ τὰ βασίλεια πυλῶν, ἀναστὰς ηὐχαρίστησέ τε τῷ θεῷ, καὶ ὑπὲρ σωτηρίας τῆς αὐτοῦ ψυχῆς ηὔξατο σὺν πλείοσι τοῖς δάκρυσι καὶ γονυκλισίαις πολλαῖς. εἶτα ἐγκόλπιον φορῶν τὴν τῆς θεομήτορος θείαν εἰκόνα, ἐς τὸ στόμα ἐνέβαλεν ἀντὶ τῶν θείων μυστηρίων, καὶ καθίσας ἐπὶ τῆς κλίνης εὐθὺς ἀπήλλαξεν, ὅπω τῆς νυκτὸς ἐκείνης ληξάσης. κλίνην δ' ἐνταῦθα νοητέον, οὐ τὴν συνήθη καὶ ἐν τῷ φανερῷ κειμένην, ἀλλὰ τὴν πάντοι ἐνδοτάτην, καὶ παρὰ πλευρὰν τοῦ ἀφεδρῶνος κειμένην οἰκίσκου. ἀφ' οὗ γὰρ ἤρξατο δυσφορεῖν, καὶ στενοχωρεῖσθαι τὰ ἔνδον, συχνάκις καὶ παρὰ μόριον ὥρας ἐς τὸν τοιοῦτον εἰσῄει οἰκίσκον, χρείας ἀναγκαίας εἵνεκα τῆς γαστρός. τέλος δ' οὖν τελευταῖον μὴ δυνηθεὶς ἐς τὴν συνήθη καὶ φανερὰν ἑαυτὸν ἀνασώσασθαι κλίνην, ναρκησάντων ἤδη τῶν ἁρμονιῶν ἤδη τοῦ σώματος, ἐς τὴν εἰρημένην καθίσας ἀπήλλαξεν. ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἡμῖν ἐξεγένετο ῥᾴδιον ἤδη ξυνιδεῖν τὴν τοῦ χρησμοῦ λύσιν, ἄδηλον οὖσαν τὸ πρότερον ἅπασιν. εὕρηται γὰρ ἐκ πολλοῦ βίβλος τῷ βασιλεῖ, γράμματά τε αἰνιγματώδη καὶ ἀμυδρά τινα δι' εἰκόνων γνωρίσματα φέρουσα, τῶν μελλόντων ἀεὶ βασιλεύειν· ἐν ᾗ τὰ μὲν τῆς γνώμης καὶ περινοίας τοῦ τοιούτου βασιλέως γνωρίσματα, ξύν τε ἄλλοις ἦν ἡ τῆς ἀλώπεκος ἐδείκνυ εἰκών. τὴν δὲ τελευτὴν ἐν τοιούτῳ κειμένη τόπῳ καθέδρα, καὶ δύο παρεστάμενα μελανειμονοῦντα μειράκια ἀπερικαλύπτους ἔχοντα πάντη τὰς σφῶν αὐτῶν κεφαλάς. τὸ μὲν οὖν μελανειμονεῖν, καὶ τὸ ἀσκεπεῖς εἶναι, καὶ τὸ δύο τὰ μειράκια φαίνεσθαι, ἐδήλου τῷ βασιλεῖ τὸ τοῦ μέλανος ῥάκους ἔνδυμα, καὶ τὴν στέρησιν τῆς βασιλικῆς καλύπτρας, καὶ τὴν ἐπὶ τούτοις διετίαν. δύο γὰρ ἔτη συνέζησε τοῖς τοιούτοις ῥάκεσιν. καὶ οἶμαί γε μὴ διαμαρτάνειν ἐμὲ τῆς προσηκούσης λύσεως, τοιαῦτα περὶ τοῦ χρησμοῦ διεξιόντα. ἅμα δ' ἡλίῳ τὸ ἐκείνου νεκρὸν ἐς τὴν μονὴν τοῦ λιβὸς ἐπικεκλημένην ἀπενήνοχαν, ἣν ἡ μήτηρ αὐτοῦ θεοδώρα ἡ δέσποινα ἀνεκαίνισεν· ἔνθα δὴ καὶ τὸ πένθος κατ' ἔθος ἐπ' ἐννέα ἡμέρας τετέλεσται.

NICEPHORI GREGORAE ROMANAE HISTORIæ Liber decimus.

CAPITA LIBRI X.

Nænia in obitum ſenis Imperatoris.

Magni Logothetæ obitus, & nænia in illum.

Natiuitas Ioannis Imperatoris.

Imperatoris contra Bulgaros expeditio.

Pugna Imperatoris cum Alexandro.

De Syrgiannis exilio.

Conſolatio ad Imperatorē, ob matris ſuæ, dominæ Xenæ obitum.

De Syrgiannis & Cralis expeditione contra Romanos.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΓΡΗΓΟΡΑ ῬΩΜΑΙΚΗΣ ἱστορίας λόγος δέκατος.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΒΙΒΛΙΟΥ ι.

Μονῳδία ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ γηραιοῦ βασιλέως.

Θάνατος τοῦ μεγάλου λογοθέτου, καὶ μονῳδία ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ.

Γέννησις τοῦ βασιλέως ἰωάννου.

Περὶ τῆς κατὰ βουλγάρων ἐκστρατείας τοῦ βασιλέως.

Πόλεμος τοῦ βασιλέως μετὰ τοῦ ἀλεξάνδρου.

Περὶ τῆς τοῦ συργιάννου φυγῆς.

Παραμυθητικὸς εἰς τὸν βασιλέα, ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς μητρὸς αὐτοῦ ξένης τῆς δεσποίνης.

Περὶ τῆς κατὰ ῥωμαίων ἐκστρατείας τοῦ συργιάννου καὶ τοῦ κράλη.

De

Περὶ

Περὶ τῶν κατὰ τοῦ Συργιάννου λαθραίας ἐπιβουλῆς, καὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ.

Περὶ τῶν ἐκ τοῦ πάππα ἐπιδημησάντων τῇ βασιλευούσῃ ἐπισκόπων διαλέξεως ἕνεκα.

Συμβουλευτικὸς τοῦ τὴν ἱστορίαν συγγράφοντος Γρηγορᾶ.

Τῇ μέν τοι δευτέρᾳ τοῦ πένθους ἡμέρᾳ, προτραπεὶς ἐγὼ ὑπὸ τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως τῆς Κραλαίνης, ἅτε τοῦ πένθους προεξαρχούσης, ᾆσαί τινα θρῆνον ἐκ γλώττης αὐτοσχεδίως προσήκοντα τῷ καιρῷ ἐπὶ τῇ τοῦ πλήθους ἀθροίσει, παρελθὼν ἔλεξα τοιάδε.

ΜΟΝΩΔΙΑ ΕΠΙ ΤΩΙ ΘΑΝΑΤῼ ΤΟΥ ΓΗΡΑΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ.

Τὸ μὲν τῆς συμφορᾶς μέγεθος, ὦ παρόντες, σιωπᾶν ἡμᾶς ἀναγκάζει, καὶ ὥσπερ νενεκρωμένα φέρειν καὶ γλῶτταν καὶ ἀκοὴν καὶ διάνοιαν, τῆς ζωτικῆς τοῦ ἡμετέρου ἡλίου ἀκτῖνος σβεσθείσης, καὶ ὑπὸ γῆν καταδύσης. ἀλλ' ἡ θορυβοῦσα καὶ καταπλήττουσα τὴν οἰκουμένην μεγάλη τῆς λύπης βροντή, μάλα ἄτοπον αὖθις ἐνταῦθα τὴν σιωπὴν ἀπελέγχει. πῶς γὰρ εἰκὸς οὐρανοὺς μὲν βοᾶν ἄνωθεν τῶν θρήνων τὸ μέγεθος, ὅτι ἀφ' ἑαυτῶν ἔσβεσαν ὀφθαλμοὺς ἥλιον καὶ σελήνην, γῆν δὲ κάτωθεν ὡς ὁρᾶτε σειομένην καὶ θάλασσαν καταιγίζουσαν, ἐναργῶς ἀπαγγέλλειν παγκόσμιον εἶναι τὴν τῆς συμφορᾶς αἴσθησιν, ἡμᾶς δὲ σιωπῇ τὴν τοσαύτην ἀνέχεσθαι φέρειν ζημίαν; ἀλλ' ὦ γῆς ἥλιε, ποῦ γῆς ἔδυς, καταλιπὼν ἡμᾶς τῷ πάγει τῷ νεκροῦσθαι τῶν συμφορῶν; ὦ κοινὴ τῶν ῥωμαίων ψυχή, ποῖ ποτε ᾤχου; φεῦ τῆς δρεπάνης τοῦ χρόνου, οἵαν τῆς οἰκουμένης ἀπηνῶς ἐξεθέρισε κεφαλήν, οἷον τῶν πόλεων ἐξώρυξεν ὀφθαλμόν; ὢ τίς τῶν κοινῶν πραγμάτων ἔσβεσε τὴν μεγάλην λαμπάδα; ὢ τίς τὸν τοῦ καλοῦ παντὸς εὐεργέτην ἐξαίφνης ἡμᾶς ἀπεστέρησεν; ἐκεῖνος ἦν ὁ τῆς βασιλικῆς εὐταξίας θεμέλιος· ἀλλὰ νῦν κεῖται βραχεῖ καλυπτόμενος λίθῳ. ὢ οἵαν πικρίας ἀνέφλεξε κάμινον ταῖς ἁπάντων καρδίαις. ἐκεῖνος ἦν ὁ νύκτας ὅλας ἐγρηγορώς τε καὶ ἄγρυπνος διαμένων, ὡς μὴ τῶν ῥωμαϊκῶν πραγμάτων κλαπείη τὸ συμφέρον· ἀλλὰ νῦν ἐν τάφῳ τὸν μακρὸν ὕπνον ὑπνώττει. ἐκεῖνος ἦν ἡ εὔστροφος καὶ μέλιτος γέμουσα γλῶσσα, τὸ πάσης καὶ παντοίας φρονήσεως ὄργανον· ἀλλὰ κεῖται νῦν τὴν μακρὰν σιωπὴν σιωπῶν. ὢ δεινῆς ἀγγελίας, ἣ ταχέως διερχομένη γῆν ὁμοίως καὶ θάλασσαν, τὰς ἁπάντων πλήττει ψυχάς, ξίφους παντὸς χαλεπώτερον. ἐκεῖνος ἦν τὸ μέγα τῆς οἰκουμένης κλέος, καὶ τὸ τῆς παιδεύσεως κράτιστον ἀρχέτυπον. ἀλλὰ νῦν βραχεῖα κόνις τοῦ ἐκείνου καταχορεύει σώματος. ἐκεῖνος ἦν τὸ γλυκὺ τῶν ἐν γῇ γλωσσῶν διήγημά τε καὶ περιλάλημα· ἀλλὰ νῦν ὁ πικρὸς ἐκείνου κατετυράννησε θάνατος. ἀλλ' ὢ πόθεν ἐξαίφνης ἡμῖν τὸ τοσοῦτον ἀνερράγη τῶν συμφορῶν πέλαγος, θαλάσσης ἁπάσης ὑπάρχον πικρότερον; πόθεν ἡμῖν ἐπιόντες οἱ τοσοῦτοι τῶν δεινῶν χειμῶνες καὶ κλύδωνες, οὕτως ἡμῶν ἐτάραξαν λογισμούς, καὶ πρὸς τὴν τῶν ἀναισθήτων φύσιν ἐπείγεσθαι συνωθοῦσι; τίς ὁ τοσοῦτος κλόνος καὶ βρασμὸς τῶν ἀνθρώπων;

μὴ

De inſidijs Syrgianni comparatis, & eius interitu.

De epiſcopis Papæ nomine Byzantium profectis, diſputationis ergò.

Suaſio autoris Gregoræ.

ALTERO die luctus, ego hortatu Cralænæ, filię Imperatoris, ut ad quam luctus in primis pertineret, næniam in frequentia populi ex tempore cecini, qualem tempus poſtulabat. ea fuit huiuſmodi.

NAENIA IN OBITUM ueteris Imperatoris.

MAgnitudo quidem caſus huius tacere nos cogit, & quaſi emortua circumferre, linguam, aures, cogitationem, uitali ſolis noſtri radio extincto & terra oppreſſo. Magnum aũt illud perturbans & percellens orbem terrarũ mœroris tonitru, ſilentiũ hoc loco magnæ abſurditatis arguit. Qui ẽm cõuenit, cũ ſupernè cœli magnitudinẽ luctus, pclamẽt, cũ ſua lumina ſol & luna extinxerint, terra uerò infernè (ut uidetis) quatiatũ, & mare fluctib. inhorruerit, ac euidẽter hæc omnia nunciarint, huius calamitatis ſenſum ad uniuerſum mundũ pertinere: nos tantã iacturã ſilentio diſſimulare? At tu ô terræ ſol, in qua terra occidiſti, relictis nobis ut glacie calamitatũ examinemur? O communis Romanorũ anima, quo tandẽ ablata es? Heu falcẽ temporis, quale orbis terrarum caput crudeliter demeſſuit? qualem urbiũ oculũ effodit? O quis reipublicę magnã facẽ extinxit? O quis bonorũ omniũ largitore ſubitò nos ſpoliauit? Ille Imperatorię diſciplinę fundamentum fuit: nunc uerò exiguo ſaxo contectus iacet. Heu qualẽ cordib. omniũ acerbitatis caminũ incendit? Ille fuit, qui totas noctes peruigil excubaret, ne quid reſpublica Romana caperet detrimẽti: nũc uerò in ſepulchro longũ illum ſomnũ dormit. Ille fuit arguta & plena mellis lingua, illud omnis prudẽtię inſtrumentũ: nũc aũt iacet diuturno illo ſilentio oppreſſus. Heu dirũ nunciũ, qui celeriter terras ſimul & maria perambulãs, omniũ animos quouis enſe grauius ſauciat. Ille fuit magna illa orbis terrarũ gloria, & eruditionis præſtantiſsimũ exẽplar: nunc aũt puluis exiguis illius corpori inſultat. Ille fuit ſuauis illa omniũ linguarũ narratio & cõmemoratio: nunc autem acerba illum mors uiolenter oppreſsit. At ô, unde ſubitò nobis tantum erupit calamitatũ pelagus, mari quouis amarius? unde tantę malorum tempeſtates & fluctus excitati, animos noſtros perturbarũt, ac ſtupore perculerunt? Quis tãtus tumultus & fremitus hominum?

Nunquid

Nunquid horribilium fulminum è cœlo multorum ſimul erumpentium ictus aliquis percuſsit homines intolerabilis, atq; alios humi proſtrauit, alios ſemianimes oberrantes reliquit? Fuit, proh dolor, & contra nos miſeros plaga in hoc tempus reſeruata, multis fulminibus ætherijs grauior: Imperatoris inquam obitus. Nunc oportebat omnes homines magni tonitrus exaudito fragore, ſymphoniam quandam toto orbe reſonantem & publicũ luctum maximum inſtituere, ut calamitas ita uti decet declaretur. Nunc oportebat magnitudine & pulchritudine præſtantes ſtellas uno in loco congreſſas depingere, & firmiſsimè exculpere Imperatoris noſtri pulcherrima inſignia: ut quemadmodum Dei gloriam enarrant cœli, ita & huius decora explicãtes, in omnibus ſuis reuolutionibus poſteris ſemper illuſtriſsimæ Imperatoriæ maieſtatis exẽplar ꝓponerent. Ille enim fuit regni perpẽdiculũ & amuſsis. Ille fuit ſacerdotij reuerentia & dignitas, & ſplendidiſsima Eccleſiæ lucerna: nunc uerò ſub modio tegitur. Ille fuit, qui Eccleſiã uelut in magna tempeſtate fluctuantem firmaret, & tempeſtatẽ ſerenitate cõmutaret, & uelut immota turris dogmatum eius conſiſteret: ſed nunc, heu dolor, humi concidit. Ille fuit regula morũ, & humanæ formæ ornatus: cuius etiã ſilentiũ plus habebat grauitatis, ꝙ aliorũ uerboſæ pręceptiones. Natura em̃ à primo ortu regia & plena dignitatis eũ forma ornarat, grauitate & pulchritudine tẽperata, & ueluti ſtatua ꝓpoſita, pudoris & maieſtatis: q̃ omnia hilaritas & placabilitas gratiarũ plena & uenuſtatis adornabat. nunc aũt hęc omnia telluris receſſus ſibi uẽdicarũt. O' iniquã calamitatũ tyrannidẽ: O' ꝓfundã noctẽ, quæ noſtros obtexit oculos, nec quò eamus uidere ſinit. O' quæ uentorũ procellę uelut ex uno antro erũpẽtes, animos noſtros hoſtiliter perturbant, & radicitùs euellere conantur? O' quis tot bonorum paradiſum noctu uaſtauit? quis omnis naufragi animi portum obſtruxit? O' quot lamentationes, ſuſpiria, eiulatus è terris in cœlos, ueluti fumus è magno cordis incendio tendunt? O' quot Nili fontes ad fundendas lachrymas exoptant, ut fletum magnitudini caſus, quo terrarum orbis oppreſſus eſt, æquare poſſent. O' qui uarios omnium titulos ſolus meruiſti Imperator. Nam alij communem te parentem uocant: alij curatorem & patronum, & orbitatis adiutorem: alij portum ſalutarem, & acutum ſpeculatorẽ: alij præceptorem & magiſtrum omnis boni, & toti mundo communẽ omnis generis negociorũ arbitrũ & iudicẽ. Vermis ſæpe lignorũ naturam erodit: noſtra uerò corda nũc acerbius lædit perpetua Imperatoris cogitatio. Vitibus & ſegetib. ſæpe nocuerũt grãdines, & cœleſtis ignis ardores: nobis Imperator adẽptus plus nocuit. Hortus ille fuit omnis generis fructibus refertus, & per-

μὴ κεραυνῶν ἐξαισίων οὐρανόθεν πολλῶν ὁμοῦ συῤῥαγέντων, πληγή τις ἐνέσκηψε τοῖς ἀνθρώποις ἀφόρητος· καὶ τοὺς μὲν εἰς γῆν κατέῤῥαγε, τοὺς δ' ἡμιθνῆτας κατέλιπε φέρεσθαι. ἦν ἄρα ἦν καθ' ἡμῶν ὡς ἔοικε τῶν δυστήνων πληγὴ ταμιευομένη τῷ χρόνῳ, πολλῶν κεραυνῶν αἰθερίων ἀντάξιος, τὴν τοῦ βασιλέως φημὶ συμφοράν. νῦν ἔδει πάντας ἀνθρώπους, βροντῆς μεγάλης ἀντιληφθέντας ἐνταῦθα φωνῆς, συμφωνίαν τινὰ περιηχοῦσαν παγκόσμιον, καὶ κοινὸν ἀναστῆσαι μέγιστον θρῆνον, ἵν' ἐκκῶσαν τὴν ἔνδειξιν οὕτω τὸ πάθος ἴσως προσλάβοι. νῦν ἔδει τοὺς μεγέθει καὶ κάλλει διαπρεπεῖς τῶν ἀστέρων ἐφ' ἓν συνδραμόντας, διαγράψαι καὶ ἀσφαλέστατα ἐγχαράξαι τὰ τοῦ βασιλέως ἡμῶν γνωρίσματα τὰ κάλλιστα, ἵν' ὥσπερ τὴν τοῦ θεοῦ διηγοῦνται δόξαν οἱ οὐρανοί, οὕτω καὶ τὸ τούτου διαγράφοντες ἔχοιεν μνημόσυνον, ἐν πᾶσι τοῖς αὐτῶν ἐξελιγμοῖς ἀεί, καὶ περιφανέστατον αὐτοκρατορίας ἀρχέτυπον τοῦτον προβάλλοιντο τοῖς ἑξῆς. ἐκεῖνος γὰρ ἦν ἡ τῆς βασιλείας εὐθύτης καὶ στάθμη. ἐκεῖνος ἦν ἡ τῆς ἱερωσύνης αἰδὼς καὶ σεμνότης, καὶ ὁ τῆς ἐκκλησίας φαιδρότατος λύχνος· ἀλλὰ νῦν τῷ τοῦ τάφου μοδίῳ συγκρύπτεται. ἐκεῖνος ἦν ὁ καθάπερ ὁλκάδα μεγάλην σαλευομένην τὴν ἐκκλησίαν στηρίξας, καὶ τοὺς ταύτης εἰς γαλήνην τρέψας χειμῶνας, καὶ ἀεὶ τῶν ταύτης δογμάτων ἱστάμενος πύργος ἀκλόνητος· ἀλλὰ νῦν ἐς ἔδαφος πυθμένας φεῦ κατερήριπται. ἐκεῖνος ἦν ὁ τοῦ ἤθους κανών, ἡ τοῦ ἀνθρωπίνου εἴδους εὐκοσμία, οὗ καὶ ἡ σιωπὴ πολλῷ βελτίων ὑπῆρχε τῶν ἄλλων λαλουμένων παραινέσεων. ἡ γάρ τοι φύσις εὐθὺς βασιλικόν τι καὶ μεγαλοπρεπείας μεστὸν τὸ εἶδος ἀρχῆθεν ἐνήρμοσε, κάλλει τε καὶ ἐμβριθείᾳ τῇ προσηκούσῃ ταύτην κεράσασα, καὶ οἱονεί τινα στήλην κατασκευάσασα αἰδοῦς καὶ σεμνότητος, οἷς ἅπασιν ἐπιπρεπεῖ τε καὶ ἐπεκόσμει τό, τε ἱλαρὸν καὶ τὸ εὐμενὲς ὅλον χαρίτων γέμον, καὶ ἵν' εἴπω, ὅλον μεστὸν ἀνθέων ἐρινῶν· ἀλλὰ νῦν κόλποι γῆς σὺν ἀκοσμίᾳ πικρῶς ἐμερίσαντο. ἀλλ' ὢ τῆς ἀδίκου ταύτης τῶν συμφορῶν τυραννίδος, ὢ βαθείας νυκτός, ἡ τοὺς ἡμῶν ὀφθαλμοὺς συσκιάζουσα, ὅπη πλανώμεθα βλέπειν οὐ συγχωρεῖ. ὢ πόθεν οἱ τοσοῦτοι καταῤῥαγέντες τῶν δεινῶν ἀπαρκτίαι καὶ νότοι, καθάπερ ἐξ ὁρμητηρίου κοινοῦ, τὰς ἡμῶν δυσμενῶς συγκυκῶσι ψυχάς, καὶ ῥιζόθεν ἐπείγονται ἀνασπᾶν. ὢ τίς τὸν τοσούτων καλῶν τὸν λειμῶνα τὸν εὐανθῆ λάθρα καὶ νυκτὸς ἐπελθὼν ἐξέτεμε; τίς τὸν πάσης ψυχῆς ναυαγούσης λιμένα κατέχωσεν; ὢ πόσοι κλαυθμοὶ καὶ στεναγμοί, καὶ κραυγαὶ πρὸς αἰθέρα σύμμετρον ἐκ τῆς γῆς ἀνατρέχουσι, καθάπερ καπνὸς ἐκ μεγάλου πυρὸς τῆς καρδίας ἑκάστων ἀναῤῥηγνύμενοι; ὢ πόσοι τὰς τοῦ Νείλου πηγὰς προθυμοῦνται ζητεῖν εἰς δακρύων φοράν, ὡς ἂν οὕτωσί πως δυνηθεῖεν ἐξισῶσαι τοὺς θρήνους τῷ κατασχόντι τὴν οἰκουμένην πάθει. ὢ τὰ πολυειδῆ τῶν ἁπάντων ὀνόματα κτησάμενος μόνος αὐτὸς βασιλεῦ. οἱ μὲν γάρ σε πατέρα καλοῦσι κοινόν, οἱ δὲ κηδεμόνα τε καὶ προστάτην καὶ ὀρφανίας ἐπίκουρον, οἱ δὲ λιμένα σωτήριον καὶ στεῤῥὸν προμηθέα, οἱ δὲ γυμναστήν τινα καὶ διδάσκαλον πάσης ἰδέας καλοῦ, καὶ παγκόσμιον δικαστὴν τῶν ἐν κόσμῳ παντοίων πραγμάτων. σκώληξ τὴν φύσιν τῶν ξύλων πολλάκις διέφθειρεν· ἡμῶν δὲ φθείρει νῦν τὰς καρδίας πικρότερον, ὁ τοῦ βασιλέως ἔμμονος λογισμός. τὰς ἀμπέλους καὶ τὰ λήϊα πολλάκις ἐλυμήναντο χάλαζαι, καὶ ἄνθρακες οὐρανίου πυρός· ἡμᾶς δὲ πλέον ἡ τοῦ βασιλέως ἐλυμήνατο στέρησις. κῆπος ἐκεῖνος ἦν παντοίοις βρίθων καρποῖς, καὶ

ὥσπερ

Digitized by Google

ὥσπερ ἔαρος ὥραν ἄγων ἀεί. ἀλλὰ νῦν αὐτὸ ἐμαράνθη, φεῦ τοῦ πάθους, αἱ τοῦ θανάτου φλόγες. ὦ πολλῶν πόλεων οἰκιστὰ κατά τε τὴν ἀσίαν φημὶ καὶ εὐρώπην· οὐκ ὀκνήσω δ' εἰπεῖν καὶ ταυτησὶ τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων, ἣν πάλαι μὲν κωνσταντῖνος ὁ μέγας ἐκεῖνος καὶ σοί γε ὁμότροπος ἔκτισε, σὺ δ' ἤδη γόνυ κλιθεῖσαν ἀνώρθωσας. πᾶσα μὲν γὰρ ἡ τῆς προτέρας ἐκείνης οἰκοδομῆς καλλονὴ καὶ τερπνότης, δουλείας ἀλλαξαμένη ζυγόν, ἐτεθνήκει καὶ ἀπερρύη. καὶ γέγονε τὸν βασιλικὸν ἐξηγημένη θρόνον, λατίνων λῃστῶν καταγώγιον καὶ βεβήλων ἑστίαν. ἀλλὰ δεύτερος αὐτὸς καταστὰς οἰκιστὴς βασιλεῦ, ἐκ μέσου πεποίηκας τά τε τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν δογμάτων ἐγκλήματα, καὶ φθειρομένην ἐστήριξας ταύτην εἰς ἅπαν τὸ κράτιστον. τείχεσι δὲ καὶ ναοῖς καὶ οἰκίαις, εἰς τὸ πρὶν ἀνενήνοχας κάλλος αὐτήν. ὦ πῶς ἤδη σοὶ καὶ τὰ στοιχεῖα θρηνοῦσι, καὶ δέος μὴ ἡμᾶς κατακλύσωσιν; ὦ πῶς ἤδη τῷ σῷ πάθει, καὶ τείχη πίπτουσι πόλεων, καὶ κίονες ἐκριζοῦνται, πάλαι πολὺν ἄδην τὸν χρόνον βεβαίως ἑστάμενοι; ἀλλὰ δότε μοι τὴν τὸν μέγαν ἡμῶν θησαυρὸν κατέχουσαν κιβωτόν, ἵνα θεάσωμαι πῶς ὑπερπλέειν τὰ πολλὰ τῶν δακρύων δύναται ῥεύματα. ἀρκέσουσι γὰρ οἶμαι ταύτην αἴρειν, ἃ πάντες ἄνθρωποι νῦν ἐρχόμενοι προχέουσι δάκρυα, καθάπερ τὴν τοῦ νῶε κιβωτὸν τὰ ὕδατα τῶν ἐκεῖνα τὰ πλούσια ῥεύματα. ἀλλ' ἐκείνη μὲν ἐκ τῶν κατακλυσμῶν οὓς ἔφερεν ἔσωζεν· αὕτη δὲ τοὐναντίον, εἰς μυρίων κατακλυσμῶν ἡμᾶς συνήλασε κλύδωνας. ὦ φρικτοῦ συναντήματος, ὦ ξένης ἑσπέρας ἐκείνης, ἣ τἀναντία μοι τῆς δαβιδικῆς ἔδειξεν ᾠδῆς. τὸ ἑσπέρας γάρ μοι ηὐλίσθη τὸ ἀγαλλίασις, καὶ εἰς τὸ πρωῒ κλαυθμός. βαβαὶ τῆς ἐναλλαγῆς ταυτησὶ τῆς ἀτόπου, ἥ μοι παντὸς ἀψινθίου πικρότερον ἐκέρασε τὸν κρατῆρα. ὦ νυκτὸς ἐκείνης ἀσυμπαθοῦς, πῶς ἐς τὸν σφόδρα συμπαθῆ καὶ φιλάνθρωπον ἐκεῖνον ἄνθρωπον, δυσμενὴς καὶ ἀφιλάνθρωπος ἔδοξε, πᾶσαν εὔνοιαν καὶ αἰδῶ κατόπιν ὥσπερ εἰς ἀβύσσους καὶ ῥεύματα ποταμῶν ἀπορρίψασα. ὦ μέγιστε θησαυρὲ τῶν καλῶν βασιλεῦ, ἵνα τί σοῦ ποθοῦντας ὡς μισοῦντας κατέλιπες; πάντες γὰρ ὡς ἐκ κοινοῦ πρυτανείου τῶν σῶν ἀπολελαύκασιν ἀγαθῶν. διὰ σοῦ γὰρ καὶ οἱ εὐγενεῖς εὐγενέστεροι καθεστήκασι, καὶ ὁ τῶν ἱερέων δῆμος σεμνότερος, καὶ ὁ τῶν σοφῶν κατάλογος σοφώτερος, καὶ τὰ τείχη τῶν πόλεων ἰσχυρότερα, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν ἅπαντες διὰ σοῦ βελτίους γεγόναμεν ἑαυτῶν. ἀλλ' ὦ τῆς ἀμετρήτου καὶ ἀνεκφράστου πλοκῆς τῶν δεινῶν. οἴχεται ἡ τοῦ κόσμου πολιτεία· οἴχεται ὁ τῶν πόλεων κόσμος· οἴχεται τὸ τῶν ῥητόρων καὶ φιλοσόφων γυμνάσιον, τὸ πᾶσαν ὑπερβαῖνον ἀκαδημίαν καὶ λύκειον καὶ στοὰν ἀττικήν. ὦ τίς δώσει ταῖς ἡμῶν κεφαλαῖς ὕδωρ, καὶ πηγὰς δακρύων τοῖς ἡμῶν ὀφθαλμοῖς, ἵνα τὰ μείζω τῶν τῆς ἱερουσαλήμ, νέα θρηνήσωμεν πάθη. δότε μοι τὴν ὀρφέως ἐν τραγῳδίαις δύναμιν, ἵνα καὶ τὰς ἀψύχους φύσεις κινήσω πρὸς οἶκτον τοῦ πάθους. δότε μοι τοὺς ἐν ποταμοῖς βαβυλῶνος ἐκ βάθους καρδίας πάλαι θρηνήσαντας τὴν σιών, ἵνα καὶ τὰς ἡμετέρας ὀδύνας ἀξίως ἐκεῖνοι θρηνήσωσιν, ἃς ὁ τοῦ βασιλέως ἡμῖν ἐπήνεγκε θάνατος. ὦ πῶς περιέβλεψεν ἡμᾶς ὁ ἡμέτερος ἥλιος, καὶ παρὰ πᾶν τὸ εἰκὸς ἀπεπλάνησε, καὶ ἀντὶ τῆς ἑῴας ἀνατολῆς ἑῴαν τὴν δύσιν πεποίηται. ὦ ἵνα τί δίδοται τοῖς ἐν πικρίᾳ φῶς, ζωὴ δὲ ταῖς ἐν ὀδύναις ψυχαῖς; θανεῖν αἱρετώτερον, ἢ διηνεκῶς ἄρτον ὀδύνης ἐσθίειν, καὶ πόμα

& perpetuò uernans: ſed nunc æſtu mortis emarcuit. O' multarũ urbium in Europa & Aſia cõditor: non aũt dubitabo dicere, etiam huius Imperatricis urbis, quam olim Cõſtantinus Magnus, & morib. tibi ſimilis cõdidit, tu uerò in genua plapſam erexiſti. omnis eñi priſtinæ illius ſtructuræ elegãtia & ornatus in ſeruitutis iugum cõmutatus, obierat atq; cõciderat: eoq; res redierat, ut regiũ tuũ ſolium Latinorũ prædonũ eſſet diuerſoriũ, & pſanorum hominũ domiciliũ. ſed tu alter illius conditor extitiſti. Eccleſiæ & dogmatũ crimina ſuſtuliſti: eamq; ruinã minitantẽ, probè cõſtabiliſti: mœnib. templis, ædib. priſtinã eius pulchritudinẽ renouaſti. Heu quomodo, cui par nihil dici poteſt, ut flos agri præteriſti? En ipſa elementa te lugent, ac periculũ eſt ne nos obruant. En ob tuum obitũ, etiã urbium mœnia cõcidunt, & colũnæ euertunt, quæ multis ſeculis firmæ ſteterunt. Sed date mihi magnũ noſtrũ theſaurũ cõtinentẽ ciſtam, ut uideam quomodo lachrymarũ riuis innatare queat. Quas enim mortales omnes ubertim profundũt lachrymas, facilè illã, ut arcã Noæ aquarũ illa abundantia, ſuſtinebũt. Enimuerò illa eos q̃s uehebat, è diluuio eripiebat: hæc cõtrà nos in mille diluuiorũ tẽpeſtates cõiecit. O' horrendũ caſum, ô inſolitã ueſperã illam, quæ contrarium mihi Dauidici illius carminis oſtendit: Noctu, inquit ille, cecinit exultatio, & mane lamẽtatio. Papæ, qualis hæc eſt, & quàm abſurda inuerſio, quæ mihi quouis abſinthio amariorem craterem temperauit? O' noctẽ illam inclementem, ut in clementiſsimum & humaniſsimum infeſta & inhumana fuit, omni beneuolentia & uerecundia repudiata? O' maxime bonorum theſaure Imperator, cur nos te deſiderantes, ut aſpernãtes deſeruiſti? Omnib. enim tua bona, ut horrea publica patuerunt. Per te eñi & nobiles nobiliores facti ſunt, & cœtus ſacerdotum uenerabilior, & collegium ſapientum ſapientius, & urbium mœnia firmiora. Denique omnes te moderatore ipſi nos ſuperauimus. At ô immẽſam & inexplicabilem malorum implexionem. Interit mundi reſpublica, interit urbium ornatus, interit rhetorũ & philoſophorũ gymnaſium: quod omnem Academiam, omne Lyceum uincit, omnem Stoam Atticam. O' quis dabit capitibus noſtris aquam, & fontes lachrymarũ oculis noſtris, ut noua mala Hieroſolymitanis grauiora deploremus? Date mihi Orphei in tragœdijs facultatẽ, ut inanimes etiã naturas ad mali cõmiſeratione mouea. Date mihi eos q ad flumina Babylonis olim Sionẽ ex animo deplorarunt, ut noſtros etiam dolores illi pro dignitate lugeãt, quos nobis Imperatoris obitus attulit. Heu ut noſter ſol nos deſpexit, & præter omnẽ expectationem decepit, & pro matutino ortu matutinũ occaſum ſubijt. O' cur ijs qui in acerbitate ſunt, dat lumen: & ijs uita, qui dolorib. conflictantur? Mori optabilius eſt, q̃ continenter panẽ

doloris

doloris edere, & calicem luctus potare. Nam illum quidem diuinū & immortale regnum iuſta remuneratione excepit: nos uerò pupilli relicti, ſuſpirare miſerabiliter & lachrymare nunquā deſinemus, dum illius adempti memoriā in animis noſtris circumferemus. Neceſſe aūt eſt orationis finem facere: omnem enim orationem luctus Imperatoris excellit. Hæc cum ego recitaſſem, fletus ſimul omniū & lamētatio maxima & uaria eſt exorta, quæ penè dixerim ad cœlos penetrare potuiſſet. Omnes eñ eum ut patrem & requirebant, & lugebant. Temporis eñ diuturnitas rei fortaſſe faſtidium parit: magnā tamen familiariū animis affectionem imprimit, quę illo abeunte manet, & recens animis pacatis obuerſat̄ ueterum inimicitiarū abſterſa macula. Annum ætatis moriens egit quartum & ſeptuageſimum: ex quo uerò Imperium ſuſceperat, quinquageſimū. Procera ſtatura fuit, decora facie, & perquam uenerabili, ab ipſo ortu principale aliquid & formidabile præ ſe ferens: non tamen hoc immodicè. ſed ut aeri miſtum ſolaris radij lumen fit color, & ut mellis etiam inſita qualitas eſt dulcedo: ita etiam clementia non ficta, cum blanda quadam gratia moribus eius contemperata, color eius & inaffectata qualitas uidebatur. Multum enim hilaritatis natura uultui eius indiderat, multū oculis placabilitatis: & claram ac ſplendidā uocē. Omnes uerò geſtus eius multa hilaritate & grauitate tēperarat, quæ omnia tacitos eius mores atq; animū nunciabant. Vt eñ ingenium eius etiam declarem, unius atq; alterius eius facti mentionem faciam. Paulo antè obitū, cum paupertate & rerum neceſſariarum inopia urgeretur, & hyemis rigorem ferre non poſſet, uulpinam ſibi nocturnā ueſtem fieri iuſſit. Omni autem eius opulentia perquiſita, tribus aureis non plus eſt repertū. Itaq; tanti pellis emenda fuit. Id uerò conſilium cum adhuc agitaretur, quidam è ueteribus eius familiaribus, paupertatis ſuæ ærumnas atq; periculū capitis exaggerabat. Ei, adductus miſericordia, tres illos aureos dedit: mori prǫptans, quod in ſe eſſet, q̄ alienarū calamitatū ſpectator eſſe. Vnum igitur hoc eius benignitatis ſignum eſt: alterum illud. Cum medici multorū dierū frigidæ potu interdicerent, atq; ipſe uini potationem repudiaſſet: mediam ingreſſus uiam, uix uno aureo, eoq; mutuaticio, partem aliquam dulciū liquorū emit, qui ex Aegypto & Arabia aduehuntur, ut his frigidæ potum temperaret atque leuaret. Sed priuſquam eos guſtaret, rurſus alius ueterum domeſticorum cum accedit, longi morbi breue quærens ſolatium. At ille cum nihil haberet quo hominem conſolaretur, & huic dari iuſſit ſuæ infirmitatis cauſa paratū remediū. Tanta eius erat humanitas, & cōmiſeratio eorū qui malè habebāt.

Virtutē incolumē odimus, ſublatam ex oculis quærimus inuidi.

Elogia ſenioris Andronici.

καὶ πόμα πίνειν κλαυθμοῦ. ἀλλ' ἐκεῖνον μὲν, οἷα παρόντας ἀμειβομένη δικαίως ἡ θεία καὶ ἀκήρατος ὑπεδέξατο βασιλεία. ἡμεῖς δ' ὀρφανοὶ καταλελειμμένοι, τὸ μὲν στένειν ἐλεεινῶς καὶ δακρύειν, οὐδέποτ' ἂν οἶμαι παυσαίμεθα, ἕως ἂν ἐν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὴν τῆς ἐκείνου στερήσεως περιφέρωμεν μνήμην. παύεσθαι δὲ ἀνάγκη τοῦ λέγειν. πάντα γὰρ λόγον οἱ τοῦ βασιλέως ὑπερβαίνουσι θρῆνοι. ταῦτα διεξιόντος μου, θρῆνος ὁμοῦ παρὰ πάντων καὶ ὀλοφυρμὸς ἠγείρετο μέγιστος καὶ πολυειδής, καὶ οἷον εἰπεῖν ἄχρις αἰθερίων ἁψίδων φθάνειν δυνάμενος. πάντες γὰρ ὡς πατέρα τοῦτον ἐπόθουν τε καὶ ἐπένθουν. ὁ γὰρ μακρὸς χρόνος κόρον μὲν ἴσως, ὡς ἄν τις φαίη, ποιεῖ παρόντος τοῦ πράγματος. πολλὴν δ' ὅμως ἐντίθησι καὶ τὴν σχέσιν ταῖς τῶν χρωμένων ψυχαῖς, ὡς καὶ ἀπιόντος τοῦ πράγματος μὴ συναπαίρειν τὴν μνήμην, ἀλλὰ παραμένειν ἐπὶ πολὺ ταῖς τῶν λειπομένων αὐθοῦσαν ψυχαῖς, ὥσπερ ἐν εἰρηνικῇ καταστάσει, τῆς τέως δυσμενοῦς κηλῖδος φύσιν ἐχούσης διαδιδράσκειν ὡς τὰ πολλά. τέταρτον μὲν δὴ καὶ ἑβδομηκοστὸν ἔτος ἀπὸ γενέσεως αὐτῷ τελευτῶντι ἠνύετο, πεντηκοστὸν δ' ἀφ' οὗ τὰ σκῆπτρα τῆς αὐτοκρατορίας ἐδέξατο. ἦν δὲ τὴν ἡλικίαν εὐμήκης, τὸ εἶδος εὐπρεπής, καὶ λίαν αἰδέσιμος, καὶ ὥσπερ ἐκ φύσεως ἔχων τὸ ἡγεμονικόν τε καὶ φοβερὸν οὐκ ἄκρατόν γε μήν, ἀλλ' ὥσπερ τῷ ἀέρι κιρνάμενον τὸ τῆς ἡλιακῆς ἀκτῖνος φῶς, χρῶμα γίνεται *τοῦτο, καὶ ὥσπερ μέλιτι γλυκύτης, αὐτοφυὴς γίνεται ποιότης· οὕτω δὴ καὶ πρᾳότης ἀπροσποίητος μετά τινος θελγούσης χάριτος τοῖς ἤθεσιν αὐτοῦ κιρνωμένη, χρῶμά τε ἅμα καὶ αὐτοχάλκευτος αὐτῷ ποιότης ἐφαίνετο. πολλὴν μὲν γὰρ ἐπὶ τοῦ προσώπου τὴν εὐφροσύνην ἡ φύσις ἐκέχυσε, πολλὴν δ' ἐπὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς τὴν γαλήνην, λαμπρὰν δὲ ἐπὶ τῇ γλώττῃ τὴν τοῦ ἤχους ἁρμονίαν. τῷ δὲ ἤθει παντὶ τὸ ἱλαρὸν καὶ σεμνὸν ἐφαπλώσασα, τερπνόν τι καὶ ἔνθεον παρεσκεύαζεν ἐπιπρέπειν· ἃ πάντα μάλα σαφεῖς τῶν σιωπώντων ἠθῶν τῆς ἐκείνου ψυχῆς ἐγένοντο ἄγγελοι. ἵνα γὰρ τοὺς τρόπους τῆς γνώμης, ὁποῖος ἐκεῖνος, παραστήσω, ἑνὸς ἢ καὶ δυοῖν τῶν ἐκείνου μνησθήσομαι. μικρὸν πρὸ τῆς τελευτῆς ἐν πενίᾳ καὶ τῇ τῶν ἀναγκαίων ἐνδείᾳ διάγων, ἐπεὶ μὴ ἐδύνατο καθάπαξ τὴν τοῦ ψύχους φέρειν ἀκμὴν (χειμῶνος γὰρ τηνικαῦτα τὸ ἀκμαιότατον ἦν) σκέπην ἐπέταξεν αὐτῷ γενέσθαι νυκτερινὴν ἐξ ἀλωπεκῆς. πάσης οὖν τῆς αὐτοῦ περιουσίας ἀριθμηθείσης, τριῶν νομισμάτων οὐχ εὑρέθη πλέον οὐδέν. ὅθεν τούτων μόνων ἐξ ἀνάγκης ὤνιον γενέσθαι ἔδει τὸ τῆς ψυχρότητος μεμελετημένον παραμύθιον. μεταξὺ δὲ ἤδη τῆς μελέτης οὔσης, προσελθών τις τῶν πάλαι οἰκειακῶν τὸν τῆς ἐνούσης πενίας ἐξετραγῴδει κίνδυνον βιαίως ἐπικείμενον, καὶ πρὸς θάνατον ὁλοσχερῶς συνωθοῦντα. τούτῳ καμφθείς, ἐδεδώκει τὰ τρία ἐκεῖνα νομίσματα, συμφορῶν ἀλλοτρίων τὸν ἑαυτοῦ προελόμενος θάνατον, ὅσον τὸ ἐπ' αὐτόν. ἓν μὲν δὴ τοῦτο τῆς αὐτοῦ συμπαθοῦς γνώμης τεκμήριον, δεύτερον δέ. ἐπεὶ γὰρ ἰατρῶν μὲν παῖδες αὐτῷ τὴν πολυήμερον ψυχροποσίαν ἀπηγόρευον, ὁ δ' οὐ προσίετο τὴν οἰνοποσίαν, μέσην βαδίσας νομίσματος ἑνὸς μόλις ἐκ δανείου κἀκείνου προσευρεθέντος, ὤνιον ἔσχε μέρος τι τῶν ἐξ αἰγύπτου καὶ ἀραβίας κομιζομένων γλυκειῶν ὑγρῶν, ἵνα γε τούτῳ κολάζοιτο τῆς ψυχροποσίας ἄκρατον. ἀλλὰ πρὶν γεύσασθαι τούτου, προσεισιν αὖθις ἕτερός τις τῶν πάλαι οἰκειακῶν, μακροῦ νοσήματος βραχύ τι ζητῶν παραμύθιον. ὁ δὲ μὴ ἔχων οὐδὲν ὅτῳ τὸν ἄνθρωπον παραμυθήσαιτο, δοθῆναι προσέταξε καὶ τοῦτο τὸ τῆς ἑαυτοῦ ἀσθενείας ἕνεκα παρασκευασθὲν ἐκεῖνο φάρμακον. τοσοῦτον αὐτῷ τῆς συμπαθείας περιῆν, καὶ ῥᾷστα πρὸς τοὺς κακῶς ἔχοντας κάμπτεσθαι.

*τούτῳ

ἀλλὰ

ἀλλὰ καὶ τελευτήσαντι χρέος μὲν εὕρηται, νόμισμα δ' οὐδ' ὁδαμῆ. ἀλλ' οὗτος μὲν τοιούτου ἔλαχε τέλους. ἔτος δὲ τότ' ἐνειστήκει τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως ἑξακισχιλιοστὸν ὀκτακοσιοστὸν τεσσαρακοστόν. ἡνίκα αὐτὰ δὴ καὶ τῷ νέῳ βασιλεῖ Ἀνδρονίκῳ ἕκτον καὶ τριακοστὸν ἠνύετο ἔτος ἀπὸ γενέσεως. ἐκεῖθεν ἡμέραι τριάκοντα μεταξὺ παρερρύησαν, καὶ ὁ μέγας τετελεύτηκε λογοθέτης ὁ Μετοχίτης, τρισὶ μεγίστοις δεινοῖς κυκλωθεὶς τό, τε σῶμα καὶ τὴν ψυχήν. ἐπιέζετο μὲν γὰρ ἐκ πολλοῦ τῷ τῆς στραγγουρίας νοσήματι· κρατηθέντων δ' ἤδη καὶ τῶν υἱῶν εἰς δεσμωτήριον, κραταιότερον εἰργάσατο καὶ γ' ἐντεῦθεν λύπη τὸ τοῦ πάθους δριμύ. ἐκ τοῦ συνεγγὺς δὲ καὶ ὁ τοῦ βασιλέως ἐπελθὼν θάνατος, καὶ βεβαίαν ἤδη κομίσας αὐτῷ τὴν τῶν ὅλων ἀπόγνωσιν, ἀνίσχυρον δὴ τέλος τὴν φύσιν πεποίηκε χαλάσας τοὺς τόνους τῶν κυριωτέρων ὀργάνων, καὶ τὰς ζωτικὰς παραλύσας δυνάμεις. ὅθεν τὸ μοναδικὸν ὑπελθὼν σχῆμα, μετήλλαξεν. ἐπεὶ δὲ μέρος κἀγὼ τῶν ἐκεῖνον θρηνούντων θερμῶς, ὡς εἰκός, ἐγεγόνειν, προελθὼν μονῳδίαν διῆλθον τοιάνδε.

θάνατος τοῦ μετοχίτου.

ΜΟΝΩΔΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΕγαν λογοθέτην.

Ἐμοὶ δέ, ὦ παρόντες, τοιοῦτόν τι συμβέβηκε παθεῖν, ὥσπερ ἂν εἴ τις ναῦς ἐξαίφνης ἐναντίοις ἐντετυχηκυῖα τοῖς πνεύμασιν, ὑπὸ πρύμναν ἐκινδύνευσε καταδῦναι, ἔπειτα πρὶν ἢ δυνηθῆναι στῆναι καλῶς, ἕτερον ὑποδραμὸν ἐκ πλευρᾶς κλυδώνιον, ὑποβρύχιον ἠνάγκασε ταύτην γενέσθαι. πρὶν γὰρ τὴν προτέραν καὶ μεγίστην ἐκείνην τοῦ βασιλέως ἀποτινάξασθαι συμφοράν, ἑτέρα μοι σήμερον αὕτη, ὑποδραμοῦσα καθάπερ ὑπὸ κλύδωνι κλύδων, κἀπὶ χειμῶνι χειμών, δεινῶς κατεβάπτισε, καὶ πρὸς ἀβύσσους πυθμένας φεῦ κατήνεγκε συμφορῶν. ὦ πῶς οὐκ εὐθὺς ἀπέπτης ψυχή, ἀλλ' ἔτι τῷ δυστήνῳ τούτῳ παραμένεις σώματι; ὦ πῶς οὐχ ὑπὸ τῶν ἀλγεινῶν διερράγη μοι τὸ σῶμα, ἀλλ' ἀντέχειν ἔτι δύναται πρὸς τοσαύτας κυμάτων ἐπαγωγάς; ὦ δυστυχής μοι γλῶττα, οἵας σοι τὰς μονῳδίας ὁ χρόνος ἐταμιεύσατο; φεῦ τῆς τῶν δεινῶν συνεχείας· βαβαὶ τῆς ἐναλλαγῆς τῶν πραγμάτων. οὓς γὰρ ἀεὶ πρὸς τὰς τῶν συμφορῶν προσβολὰς εἴχομεν ἀρραγεῖς καὶ λαμπροὺς προπύργους, οὗτοι στρατεύματα συμφορῶν ἐφ' ἡμᾶς ὁπλίζουσι σήμερον. ἡμεῖς δὲ καρτεροῦμεν ἔτι, καὶ μονῳδεῖν ἀνεχόμεθα. ποῦ σοφῶν συναυλίαι καὶ λογίων ἅμιλλαι, καὶ σεμνὰ παλαίσματα; ποῦ ῥητόρων πανηγύρεις καὶ κρότοι καὶ θέατρα, πολλῷ τῶν Παναθηναίων ἐκείνων λαμπρότερα; φροῦδα τὰ πάντα, κόνις ἅπαντα. ὦ ἀδικώτατε χρόνε, πῶς ἐκ μέσης ἠνέσχου τῆς οἰκουμένης τὴν τῆς σοφίας μητρόπολιν ἐξελεῖν ἀπηνῶς; πῶς τὴν τῶν λόγων καθελεῖν ἐπιβουλεύσας μητρόπολιν; πῶς οὕτω νεανιεύῃ καθ' ἡμῶν συνεχῶς, μήτε τινὰ οἶκτον λαμβάνων, μήτε κορεννύμενος ὑπὸ τῆς τρυφῆς τῶν δεινῶν; χθὲς ἀφεῖλες ἡμῶν τὸν μέγιστον βασιλέα· σήμερον τὸν δεξιὸν ὑπηρέτην, τὸν Νέστορα τὸν βουληφόρον, τὸν μόνον τοσούτῳ βασιλεῖ δυνάμενον ἐξαρκεῖν. χθὲς τὸν τῶν Χαρίτων θάλαμον, σήμερον τὰ τῶν Χαρίτων προπύλαια· χθὲς τὸ ἔαρ τῶν ἀγαθῶν, σήμερον τὴν τὸ τοιοῦτον ἀγγέλλουσαν χελιδόνα· χθὲς τὸν μέγαν καὶ ἀπαράμιλλον νοῦν, σήμερον τὸν τοῦ τοιούτου νοῦ τὸν ἐναρμόνιον κήρυκα· χθὲς τῆς χρυσῆς καὶ μεγάλης γλώττης τοὺς λόγους, σήμερον τὴν Ἀκαδημίαν καὶ τὸν περίπατον, καὶ τὴν στοὰν ἐκείνης τῆς γλώττης·

Cum autem obijſſet, æs quidem alienum eſt relictum, auri uerò nihil. Et hic quidem talem exitũ eſt ſortitus, anno ab orbe cõdito 6840. quo tempore annum ętatis trigeſimumſextũ agebat Imperator Andronicus. Triginta diebus poſt, & magnus Logotheta Metochites deceſsit, trib. maximis malis uictus, & corporis & animi. Nam ſtrangurię morbo longo iam tempore laborabat. Iam aũt filijs quoque eius comprehenſis, & in carcerem coniectis: id quoq; malum animi dolor auxit. Paulo pòſt Imperatoris etiã mors conſecuta, quę illi deſperationẽ de ſumma rerum attulit, naturam eius omnem debilitauit, laxatis neruis præcipuorum inſtrumentorũ, uitalibusq; uirib. reſolutis. Quare monaſtico habitu induto deceſsit. Sed quia & ego, uti par erat, ex eorum numero fui, qui illum grauiſsimè lugerent, huiuſmodi de eo orationem habui.

Metochitæ obitus.

FUNEBRIS ORATIO

in magnum Logothetam.

Mihi quidem, auditores, idem uſu uenit, quòd naui ſubitò aduerſis uentis circumuentæ, cuius puppis cum demergenda ſit, priuſquam conſiſtere poſsit, ab alio fluctu à latere obruatur. Priuſquam enim priorem illam & maximam obitus Imperatoris calamitatem excuſsiſſem, altera hęc hodie me aggreſſa, ueluti fluctus poſt fluctum, tempeſtas poſt tempeſtatem, grauiter demerſit, & in abyſſos & fundum calamitatum heu deiecit. O' anima, cur non ſtatim euolaſti? cur adhuc in miſero iſto corpore permanes? Heu cur non præ doloribus ruptum eſt corpus meum, ſed adhuc tot fluctuum uiolentiæ reſiſtere poteſt? O' infelicem linguam meam, ad huiuſmodi lamentationes reſeruatã. Heu malorum cumulum: heu mutationẽ rerum. Quos enim firmos quaſi obices contra malorum inſultus habebamus, & illuſtria ſolatia: ij hodie cõtra nos calamitatum cohortes educunt. Nos uerò adhuc ſubſiſtimus, & lamentari non deſiſtimus? Vbi eſt familiaritas ſapientum? ubi doctorũ certamina, & honeſtæ uelitationes? ubi oratorum cœtus, applauſus, theatra, multo Panathenęis illis ſplẽdidiora? Euanuerunt omnia, in puluerẽ abierunt omnia. O' tempus iniquiſsimum: itáne è medio terrarũ orbe, ſapientiæ metropolim tollere crudeliter haud dubitaſti? itáne per inſidias eloquentiæ arcem euertiſti? Cur tam cõtinenter inſultas nobis, ſine ulla miſericordia & ſatietate malorũ? Heri maximũ nobis Imperatorẽ abſtuliſti: hodie ſolertiſsimũ illius miniſtrũ, Neſtorem cõſiliariũ, cum qui ſolus Imperatori ſatis fuit. heri Gratiarũ thalamum: hodie Gratiarũ ueſtibulũ. heri uer bonorum: hodie nunciã eius hirundinem. heri magnam & incõmunicabilem mentem: hodie mentis illius argutum præconem. heri aureæ & magnæ illius linguæ ſermones: hodie Academiam & Peripatum & Stoam illius linguę. heri

Digitized by Google

heri ſermonum illorum Muſas: hodie uiuum & motu prædítum Muſeum. heri pietatis & dogmatum firmiſsimum munimentum: hodie dogmaticam panopliam. heri ſacerdotij regulam & amuſsim: hodie ſacrum armamētarium. Sed quæ tandem lamenta, quæ ſuſpiria in unum coniuncta, malis noſtris æquari queant? Arbitror, arbitror enim, ſi mare totum in lachrymarum naturam conuerſum, & omnes fluuij qui terram irrigant, in lachrymarū decurſum mutentur: ne ſic quidem magnitudinem calamitatum, quibus nunc oppreſsi ſumus, ſatis oſtendi poſſe. Ille principalis Romanorum nauigij optimus fuit gubernator: hic helices & poli diligentiſsimus inſpector. Ille ſerenitates & nubila urbium in imminentes inde tempeſtates proſpexit: hic uela, funes, rudentes probè direxit. Ille prudentiæ penu: hic dexter illius promus cōdus fuit. Sed utrunque nunc mors celeriter arreptum, infeſtus ille miles (proh dolor) in terram & puluerem depreſsit. O' quomodo nō terrā tantum, ſed iam ipſos etiā cœlos & ſtellas celeriter hæc mala percurrerunt, & ſuperiorem prouinciam etiam inuaſerunt? Age uerò prodi mihi huc omnis reliquus doctorum cœtus, ſi qui ſuperſunt. Deplorate fontem eloquentiæ obturatum: lugete Atticam illam linguam, non ita pridem ſuauiſsimè locutam, & dulce illud nectar prorſus humi effuſum. Lugete os illud, quod paulo antè mellis uobis imago fuit, nunc uero à mortis fucis eſt perditum. Lugete eum qui Romanorum gloriam ſua ſapientia magis auxit, quàm olim Athenienſium Socrates & Platones. Lugete uniuerſæ crateres ſapientiæ, paulo momento in terram effuſos. At ô quis è medio terrarum orbe Muſarum abripuit Heliconē? Quis ſapientiæ deſtruxit Olympum? Quis lucernam extinxit mentis noſtræ oculos illuſtrantem, & cilia noſtri animi pulchrè aperientem? Quis artem artium, ſcientiam ſcientiarum perdidit? Quis cœleſtem hominem in fundum inferorum deiecit? Olim quidem Græcia eloquentiæ domicilium deplorauit Athenas, cum eas per inſidias celeres deſtruxiſſet Lyſander Lacedæmonius. Nos uerò hodie non ſatis deplorare poſſumus totam Græciam cum ipſis Athenis demerſam? Vnus enim hic uir fuit omnia. O' Muſæ, ô facundia, ô uirtutes, ô omnes diſciplinæ, quomodo agreſtia lilia adeò celeriter eſtis imitatæ? citò quidem in altum decus arrectæ, ſed citius areſactæ & deiectæ. Diuina enim ueſtra cella, magnum illud & celebre ueſtrum diuerſoriū, nunc terra & interitu oppreſſum, unà ueſtram quoque gloriā depreſsit. Hic fuit, qui omnes ingenio philoſophos ſuperaret, & oratores, quos omnia ſecula celebrāt: ſed heu, iacet iam in puluere & tumulo mutus. Hic fuit qui mēte & lingua cœlos & terras dimetiretur, quouis perpēdiculo, quauis amuſsi rectius: nunc uerò lapis exiguus eum dimetitur. Hic fuit magnorum cœli & terrę horizontum

ἐκείνων τῶν λόγων χθὲς τὰς μούσας, σήμερον τὸ ζῶν καὶ κινούμενον μουσεῖον· χθὲς τῆς εὐσεβείας καὶ τῶν δογμάτων τὸν κράτιστον πρόβολον, σήμερον τὴν δογματικὴν πανοπλίαν· χθὲς τὸν τῆς ἱερωσύνης κανόνα τε καὶ τὴν στάθμην, σήμερον τὴν ἱερὰν ὁπλοθήκην. ἀλλ' ὢ πόσοι κλαυθμοὶ καὶ στεναγμοὶ συνεληλυθότες εἰς ἕν, ἐξισωθῆναι δυνηθεῖεν ἂν τοῖς νῦν κατασχοῦσιν ἡμᾶς πάθεσιν; οἶμαι γάρ, οἶμαι, ἂν θάλασσα μὲν ἅπασα μεταβάλῃ πρὸς φύσιν δακρύων, ποταμοὶ δ' αὖ ὁπόσοι τὴν γῆν περικλύζουσι πρὸς δακρύων τραπῶσι φοράν, οὐδ' οὕτως ἂν ἱκανῶς δειχθείη τὸ μέγεθος ὅσον τῶν νῦν συμφορῶν. ἐκεῖνος ἦν ὁ τῆς ἡγεμονικῆς τῶν ῥωμαίων ὁλκάδος ἄριστος κυβερνήτης· οὗτος ὁ τὴν ἑλίκην καὶ τὸν πόλον διασκοπούμενος ἄριστα. ἐκεῖνος ὁ τὰς αἰθρίας καὶ τὰ νέφη τῶν πόλεων καὶ τοὺς ἐκεῖθεν χειμῶνας προβλέπων· οὗτος ὁ τὰ ἱστία καὶ τοὺς κάλως καὶ τὰ πρυμνήσια διατιθέμενος εὖ. ἐκεῖνος τῆς φρονήσεως πρύτανις, οὗτος ὁ τῆς φρονήσεως ἐκείνου διανομεὺς δεξιός. ἀλλ' ἄμφω νῦν ὁ θάνατος ὀξέως ὑποδραμών, ὁ δυσμενὴς ὁπλίτης, φεῦ τοῦ πάθους, εἰς γῆν καὶ κόνιν κατέχωσεν. ὢ πῶς, οὐ γῆν μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ αὐτοὺς οὐρανοὺς καὶ ἀστέρας ὀξέως τὰ νῦν ταῦτα ἐπιδραμεῖ πάθη καὶ αὐτῆς τῆς ἀνωτέρας ἥψατο λήξεως. ἀλλὰ δεῦρο δή μοι πᾶς ὁ τῶν λειπομένων σοφῶν χορός, εἴπερ τινὲς λείπονται, θρηνήσατε τὴν πηγὴν τοῦ λόγου φραγεῖσαν· θρηνήσατε σιγῶσαν, τὴν πάντοθεν ἐμμελῶς ἀττικίζουσαν πρότερον γλῶσσαν, καὶ τὸ γλυκὺ νέκταρ ἐκεῖνο ἀθρόως εἰς γῆν καταρρεῦσαν. θρηνήσατε στόμα ἐκεῖνο, ὃ χθὲς μὲν καὶ πρότερον οἱονεί τι σύμβολον κατεφαίνετο μέλιτος, νῦν δὲ θανάτου κηφῆνες διέφθειραν. θρηνήσατε τὸν τὸ ῥωμαίων κλέος τῇ σοφίᾳ σεμνύνοντα πλέον, ἢ τὸ τῶν ἀθηναίων πάλαι σωκράτεις καὶ πλάτωνες. θρηνήσατε τοὺς τῆς σοφίας κρατῆρας ἅπαντας, ἐν βραχεῖ κενωθέντας εἰς γῆν. ἀλλ' ὢ τίς ἐκ μέσης τῆς οἰκουμένης τὸν τῶν μουσῶν ἀφήρπασεν ἑλικῶνα; τίς τὸν τῆς σοφίας κατέχωσεν ὄλυμπον; τίς τὸν λύχνον ἔσβεσε τὸν φωτίζοντα τοὺς ἡμῶν τῆς ψυχῆς ὀφθαλμούς; καὶ καλῶς ἡμῶν τὸ τοῦ νοῦ διανοίγοντα βλέφαρον; τίς τὴν τέχνην τῶν τεχνῶν, καὶ τὴν τῶν ἐπιστημῶν ἐπιστήμην διέφθειρε; τίς τὸν οὐράνιον ἄνθρωπον εἰς ᾅδου πυθμένας κατήνεγκε; πάλαι γε μὴν ἡ ἑλλὰς τὴν τῶν λόγων ἑστίαν ἐθρήνησε τὰς ἀθήνας, ὁπότ' ἐπιβούλως δραμὼν, καθεῖλεν αὐτὰς ὁ λακεδαιμόνιος λύσανδρος. ἡμεῖς δ' οὐδ' ἀξίως θρηνεῖν ἔχομεν σήμερον ὅλας ἑλλάδας αὐταῖς ἀθήναις συγκαταδύσας. πάντα γὰρ εἷς ἀνὴρ οὗτος ἦν. ὢ μοῦσαι καὶ λόγοι καὶ ἀρεταί, καὶ πᾶσα παιδεία, πῶς τὰ κρίνα ταχέως οὑτωσί πως ἐμιμήσασθε τοῦ ἀγροῦ, ὀξέως μὲν πρὸς ὕψος καὶ κάλλος ἀρθέντα, ὀξύτερον δ' αὖ καταδύντα πρὸς μαρασμὸν καὶ φθοράν; τὸ γὰρ θεῖον ὑμῶν ἀνάκτορον, τὸ μέγα καὶ περιβόητον ὑμῶν ἐνδιαίτημα, ὑπὸ γῆν καὶ φθορὰν νῦν κατελθὸν, καὶ τὸ ὑμέτερον συγκατέχωσε κάλλος. οὗτος ἦν ὁ πάντας ὑπερφωνήσας φιλοσόφους καὶ ῥήτορας, ὁπόσους ὁ μακρὸς ὑμνήσει χρόνος. ἀλλ' οἴμοι κεῖται νῦν ἐν κόνει καὶ χώμασιν ἄφωνος. οὗτος ἦν ὁ τῷ νῷ καὶ τῇ γλώττῃ διαμετρῶν οὐρανὸν καὶ ἀστέρας, βέλτιον ἢ κατὰ πάντα κανόνα καὶ στάθμην ἀνθρώπων· ἀλλὰ νῦν βραχὺς αὐτὸν διαμετρεῖ λίθος. οὗτος ἦν ὁ τῶν μεγάλων οὐρανοῦ καὶ γῆς ὁρι-

ζόντων καὶ παραλλήλων ἀρίστη διόπτρα. οὗτος ὁ ἱερά τις καὶ αὐτοφυὴς ὡροσκόπος· ἀλλὰ νῦν αὐτὸν καὶ πρὸ τῆς ὥρας, φεῦ τοῦ δεινοῦ, βραχὺς ὁρίζων τῆς γῆς περιείληφεν. οὗτος ἦν ὁ πολλὴν ἐνδειξάμενος πρόνοιαν τῶν ἑξῆς ἐλλογίμων Ἑλλήνων, ὡς μὴ διακινδυνεύοιεν περὶ τὰς κρίσεις τῶν πάλαι σοφῶν· οὗτος ὁ ῥᾳδίαν τὴν τῆς ἀστροθεάμονος ἐπιστήμης σοφίαν πεποιηκώς. οὗτος ὁ τῆς ἀριστοτελικῆς γλώττης τὰς λαβυρίνθους ἁπλώσας· ἀλλὰ νῦν αἱ ζοφώδεις τοῦ τάφου λαβύρινθοι, πικρῶς περὶ αὐτόν, φεῦ, ἐξελίσσονται. οὗτος ὁ τῆς ἀρίστης αἰδοῦς καὶ τῆς σωφροσύνης κανών· ἀλλὰ νῦν αὐτὸν ὁ θάνατος ἀναιδῶς ἐξέτεμε δραμών. ὢ πῶς ὁ παρὼν οὗτος χρόνος ἐν βραχεῖ πάντας ἀθρόον τοὺς πάλαι χρόνους τοῖς θρήνοις νενίκηκε. πολλοὺς γὰρ ἀμείψας ἡλίους, τοσαύτην ζημίαν καθ' ὅλης τῆς ἀνθρωπίνης ἐπενεγκεῖν φύσεως, μέχρι νῦν οὐ δεδύνηται, νῦν δ' ἐφ' ἡμῶν ῥᾷστα δεδύνηται. χθὲς μὲν γὰρ τὰ πρῶτα καὶ μέγιστα τῶν καλῶν ἐλθὼν ἀφείλετο, τὰ δὲ λειπόμενα σήμερον ἐπανελθὼν προσαφείλετο· χθὲς τὸν τῆς γῆς ἥλιον γῆς πυθμέσιν ἀπέκρυψε, νῦν δὲ καὶ τὸν ἑωσφόρον ὁμοῦ συναπέκρυψε· χθὲς τὴν μουσικὴν ἀνεῖλεν ἁρμονίαν, σήμερον τὴν μαγάδα καὶ τὰς νευράς. ὢ πῶς ὁ σιγῶντας τοὺς οὐρανοὺς εὑρηκὼς ἐκ πολλοῦ, ἔπειτα τὴν τοῦ θεοῦ διηγεῖσθαι δόξαν αὐτὸς παρεσκευακώς, νῦν ἐν τάφῳ σιγᾷ. ὢ πῶς νεκρὸς ὢν αὐτὸς (φεῦ τῆς ἐμῆς συμφορᾶς) κινούμενόν τι καὶ ζῶν ἐμοὶ παραπέμπει τὸ πάθος, ὅλην τὴν ἡμέραν τὴν ἐμὴν κατατέμνον καρδίαν, ξίφους παντὸς χαλεπώτερον· μᾶλλον δὲ καὶ νύκτας ὅλας, εἰ χρὴ τὸ μεῖζον εἰπεῖν. ἡμέρας μὲν γὰρ τῶν ἐντυγχανόντων ὁμιλίαι συχναί, καὶ κάλλος οὐρανοῦ καὶ γῆς, καὶ τῶν ἐν τούτοις κτισμάτων, ἴσως ἀφέλκουσί τι τοῦ πάθους, καὶ ἀποσπῶσιν ἐπὶ βραχὺ τὸν ἡμέτερον νοῦν. νυκτὸς δὲ σχολῆς γινομένης ἤδη καὶ πολλὴν τοῦ κωλύσοντος ἐρημίαν, αἱ πᾶσαι τῶν συμφορῶν ἀλγηδόνες ἀθρόαι δραμοῦσαι, καὶ τὴν ἐμὴν μετὰ τῆς μνήμης καρδίαν συνειληφυῖαι, καθάπερ τινὲς κύνες ἄγριοι σῶμα πεπτωκός, ἔνθεν κἀκεῖθεν πικρῶς περιέλκουσι, φεῦ, καὶ συμπνίγουσιν. ὢ πῶς πολλάκις ἂν αὐτὸν ἔγωγε ἀπιδών, σοφίας ἁπάσης ἰδέαν ἡμῖν δ' ἂν ἀνθρώποις αὐτὸν εἶναι ἐνόμισα, ψυχὴν καὶ σῶμα προσειληφυίας καὶ συνδιαιτωμένης ἀνθρώποις, ἵνα σοφοὺς ἀκροατὰς συνιστῇ, καὶ τὰ τῆς ἐπιστήμης καταστορέσῃ ναυάγια. ὢ πῶς μετεμψύχωσίν τινα δοξάζειν καὶ αὐτὸς κεκινδύνευσα ἐπ' ἐκείνῳ γενέσθαι, καὶ πάντων ὁμοῦ τὰς ψυχὰς Ὁμήρου καὶ Πλάτωνος καὶ Πτολεμαίου, καὶ ὅσοι ῥητορεύουσαν πεπλουτήκασι γλῶσσαν, ἐν ἑνὶ τῷ τούτου σώματι συνδραμεῖν, καὶ διατρίβειν αὖθις ἐν βίῳ, καθάπερ ὁλκάδι μυριοφόρῳ χρωμένους αὐτῷ. ἀλλὰ νῦν ὁ τοσοῦτος καὶ τηλικοῦτος, φεῦ τῆς συμφορᾶς, ᾤχετο ἀπιὼν εἰς τάφον καὶ κόνιν, πολὺν τὸν τῆς λύπης ἀνάψας πυρσὸν κατὰ τῆς ἐμῆς καρδίας. οὐ γὰρ ἠδύνατο ζῆν ἄνευ ψυχῆς καὶ πνοῆς. ψυχὴ δὲ πάντως αὐτοῦ καὶ πνοή, καὶ πᾶν εἴ τι ζωογονεῖν ἐπιπέφυκε, οὐχ ἕτερον ἦν τῶν ἁπάντων αὐτοῦ, ἢ βασιλεὺς ὁ θεῖος ἐκεῖνος, καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον ἄνθρωπος. ὃς καὶ ζῶν ἔτι ἐξαίρειν ἠπείγετο πολλῷ τῶν ἄλλων αὐτόν, δεικνὺς ἐναργῶς, ὡς τοσούτῳ βασιλεῖ, τοσοῦτον εἶναι καὶ τὸν ὑπηρέτην χρεών· τῷ φρονιμωτάτῳ δηλαδὴ τῶν ὅσοι τὴν γῆν διενείμαντο ἄνθρωποι, τὸν πάσῃ σοφίᾳ

πάντων

zontum & parallelorum optima dioptra: hic optimus & ſpōte natus horoſcopus: ſed nũc eum ante tempus, ô miſeriam, breuis horizõ terræ cõplectitur. Hic fuit, qui magnũ impēdit ſtudium, ne Græci in poſterũ eruditi, in iudicio ueterũ ſapientũ hallucinarent̃. hic fuit, qui contemplatricis ſiderũ ſapientiæ ſcientiã facilē reddiderit. hic fuit, qui Ariſtotelicæ linguæ labyrinthos extricarit: at nunc obſcuri ſepulchri labyrinthi, acerbè circa eũ intricantur. Hic optima uerecundiæ & modeſtiæ regula: ſed nunc eum mors impudenter amputauit. Heu quo pacto tempus hoc paulo momento uetuſtatem omnem lamentationibus uicit: quæ poſt multa ſolis curricula tantum detrimenti uniuerſæ naturæ humanæ in hũc uſq; diem inferre non potuit, noſtra uerò ætate facilimè potuit. Heri enim maxima & pulcherrima bona abripuit: ea uerò quæ reſtabant, hodie reuerſum etiã ademit. heri terræ ſolem terræ uiſcerib. occultauit, nunc etiam Luciferum ſimul occultauit. Heri Muſicam harmoniam abſtulit, hodie magadem & neruos. O' quomodo is qui effecit, ut cœli, qui longo iam tempore tacuerant, Dei gloriã enarrarent, nunc ipſe in ſepulchro tacet? Heu quomodo ipſe mortuus atq; immotus, uiuētem & mobilem miſero mihi dolorem facit? qui toto die cor meũ quouis enſe acutius penetrat, ac potius totas noctes, ſi quod maius eſt dici debet? Interdiu enim & familiarium congreſſus crebri, & cœli ac terræ, eorumq́; quæ his continentur, pulchritudo, forſitan à dolore nonnihil auertunt, atq; paulíſper abſtrahunt animũ noſtrum: noctu uerò, cum datur ociũ, nec eſt quod ꝓhibeat, omnes calamitatũ dolores ſimul irruunt: & pectore ac memoria mea occupata, ut feri canes cadauer, huc atq; illuc diſtrahunt ac diſcerpunt. Quoties ego illũ intuitus, uniuerſam ſapientiam mortales inuiſiſſe cogitaui, & animo corporeq́; aſſumptis hominũ conſuetudine eſſe uſam, ut ſapientes auditores ſapiētia augeret, & ſcientiæ naufragia ſedaret. Parùm certè abfuit, quin & ipſe animos in alia migrare corpora ſtatuerem: & omniũ ſimul animos Homeri, Platonis & Ptolemæi, ac præſtantiũ oratorum, in unius huius concurriſſe corpore, atque in uita uerſatos eſſe, eoq́; tanquam maximo nauigio ingeniorũ ſuorum uſos. At nunc tantus & tam præſtans ille uir, heu calamitatem, ſepulchrum & puluerem ſubijt, magna doloris pyra incenſa in meo pectore. Viuere etenim ſine anima & ſpiritu utique non potuit. Animus uerò eius & ſpiritus, & ſi qđ eſt quod uitam conferre queat, nihil omniũ fuit aliud quàm Imperator diuinus ille, & homine ſuperior homo, qui & uiuens illum longè ſuper alios omnes euehere conatus, euidenter oſtendit, tanto Imperatori tanto etiã miniſtro eſſe utendum: prudētiſsimo nimirũ terram incolētium omniũ hominum, eo qui

t omni

omni ſapientia omnes ſuperaret. Nunc uerò ille rebus humanis relictis, non diu à ſe remotum eſſe hunc oportere cenſuit: ſed celeriter accerſitum, ſecum coniunxit. Quod ſi ergo illo digreſſo, uiuere hic non potuit, ueluti corpus ab animo diuulſum: papæ, qualis illa fuit conſpiratio atque coniunctio, quam indiſſolubili uinculo diuturnus uſus conglutinauit? Quòd ſi ab illo accerſitus, ſtatim abiecto corpore accurrit: ô amorem & charitatem ſingularem, qua, ut decuit, dominũ eſt proſecutus. Hercules ille quidem, ſiquidem hoc uerè dixerunt fabularum patres, terrarũ orbem peragrauit, ut is ſuorum certaminum teſtis eſſet. Hi uerò cum intra limites manerẽt, ſola optima fama etiam Herculanas columnas ſuperarunt: & quicquid ſol intuetur, in ſe conuerterunt. Nunc uerò è rebus humanis diſceſſerũt, cum ſe prius immortalitati cõſecraſſent, ſuiq́; memoriam perpetuò in poſterorum animis uicturam reliquiſſent. Nobis uerò talibus & tantis præſidijs ac munitionibus deſtitutis, quę ullius boni ſpes relinquitur? Idem em̃ & nobis uereri nũc ſubit, quod uitib. & plantis nouellis, ſi quis antibus & ſæpibus fraude remotis, eas pecudibus patere ſinat. Quę cum ad hunc modum dicerentur, magnus cognatorũ eius luctus eſt exortus. Fuit ille uir animo optimo & modeſtiſsimo præditus: corpore uerò robuſto & aptiſsima compage membrorum, uelut ad amuſsim à natura directa, à capite ad calcem uſq;. Ornabatur prętereа hilari uultu, & ſuauitate grauitate temperata: moribus placidis & humanis. Honorem uerò ex eloquentia, magis quàm ulla re alia expetebat. Quam ad rem ingenij celeritate ac fœcunditate incitabatur: ardẽtiſsimo autem religionis ſtudio & pietate planè ſimilis erat defuncto Imperatori.

Elogia Metochitæ.

IOANNIS NOVI IMperatoris natiuitas.

SEquente æſtate Imperatoris cõiunx Anna domina, quæ Didymotichi prægnans agebat, decimooctauo die Iunij filium Ioannem Imperatorem peperit. Quo Imperator audito, celerrimè Didymotichum redijt: & lęticia exultans, lugubri ueſte quam propter aui mortem gerebat depoſita, ſplendidiorem ſumpſit. Deinde duo etiam certamina celebrauit, Olympicorum ludorũ imitatione: quæ cum antea quoq; ſæpius edidiſſet, nunc tamen maiore apparatu exornauit. Hi à Latinis olim ſunt excogitati exercendi corporis gratia, cũ à re bellica uacabant: quorum unus duelli ſpeciẽ præ ſe ferens, Cintzuſtra dicitur. Diuiduntur ſecundũ tribus, municipia, curias. Deinde utraque pars armat̃, ſinguli contra ſingulos, qui uolunt, & ab omni parte armis teguntur. Deinde utriq; haſtis ueruto præfixo acceptis, impetu concurrũt: & alij

Equeſtres concurſiones.

Cintzuſtra

πάντων ἐπέκεινα γενόμενον. καὶ νῦν δ' αὖ τῶν ἐντεῦθεν ἀπαλλαγείς, οὐκ ἐκεῖνον δεῖν ἀπηρτῆσθαι ἐπὶ πολὺ ᾠήθη τοσοῦτον αὐτοῦ. καὶ μέν τοι ταχέως προσκαλεσάμενος, ταχέως καὶ προσειλήφει. εἰ μὲν δὴ οὖν ἀπελθόντος ἐκείνου ζῆν οὗτος οὐκ ἠδύνατο, καθάπερ σῶμα ψυχῆς ἀπερρωγός, βαβαὶ τῆς συμπνοίας τε καὶ τῆς μίξεως, ἣν εἰς ἄρρηκτόν τινα τὸν δεσμὸν ἡ μακρὰ συνήρμοσε χρῆσις. εἰ δὲ καλέσαντος ἐκείνου ἔδραμε, παραχρῆμα ῥίψας τὸ σῶμα, βαβαὶ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς στοργῆς, ἣν προσηκόντως εἶχε πρὸς τὸν δεσπότην. ἡρακλῆς μέν τοι ἐκεῖνος, εἰ δὴ τὰ ὄντα εἰρήκασιν οἱ τῶν μύθων ἐνταῦθα πατέρες, πᾶσαν διέδραμε τὴν ὑφ' ἥλιον, ὡς ἂν μάρτυρα τῶν οἰκείων ἅπασαν κτήσηται ἄθλων. οὗτοι δ' ἐντὸς ὁρμώμενοι τῶν μόνῃ τῇ βελτίστῃ φήμῃ, καὶ τὰς ἡρακλέους διέβησαν στήλας, καὶ ῥᾶστα πᾶσαν ἀνηρτήσαντο τὴν ὑφ' ἥλιον. ἀλλὰ νῦν δὴ ἐξ ἀνθρώπων ἀπῆλθον ἀθανατίσαντες πρότερον ἑαυτούς, καὶ μνήμην καταλιπόντες ζῶσαν διηνεκῶς ἐν ταῖς τῶν ἐπιγινομένων ἀνθρώπων ψυχαῖς. ἡμῖν δὲ τοιούτων καὶ τοσούτων προβόλων καὶ στηριγμάτων ὑστερηθεῖσι, τίς ἐλπὶς λέλειπται τἀγαθοῦ; ταυτὸν γάρ τι καὶ ἡμῖν νῦν ἔπεισι δεδιέναι, ὅπερ ἄμπελοι καὶ φυτὰ νεογνά, ἐπειδάν τις ἐπιβούλως τοὺς κύκλῳ περιβόλους τε καὶ φραγμοὺς καθελὼν, μηλόβοτον καταστήσῃ τὸν χῶρον. τούτων οὕτω λεγομένων πολὺς πρὸς τῶν συγγενῶν ἐγίνετο θρῆνος. εἶναι δὲ τὸν ἄνδρα συνέβαινε τὰ μὲν ψυχὴν, ἀγαθὸν μὲν καὶ σώφρονα ἐν τοῖς μάλιστα, ἐρρωμένον δὲ τὸ σῶμα, καὶ πάντα σύμμετρα κεκτημένον, ὥσπερ ὑπὸ κανόνι καὶ στάθμῃ τῆς φύσεως τελεσιουργησάσης αὐτοῦ τήν τε ἡλικίαν ὁμοῦ πᾶσαν, καὶ αὖ καθ' ἕκαστα τῶν μελῶν καὶ μερῶν. ἐπιτρέπειν δ' αὐτῷ καὶ ἱλαρότητα ὄψεως μετά τινος σεμνοῦ μειδιάματος, καὶ ἦθος γαληνὸν καὶ εὐπρόσιτον, φιλότιμον δ' εἶναι τὰ ἐς λόγους μᾶλλον ἢ πάντα χρήματα. ἐχορήγει γὰρ αὐτῷ πολλὴν τὴν ὁρμὴν καὶ ἡ τῆς διανοίας ὀξύτης, καὶ τὸ τῶν νοημάτων γόνιμον. τὴν δὲ πρὸς τὰ θεῖα διάπυρον εὐλάβειαν καὶ εὐσέβειαν, ὁμότροπον εἶναι καθάπαξ τῷ τελευτήσαντι βασιλεῖ.

ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ἰωάννου τοῦ νέου.

Θέρους δὲ ἐπιγινομένου ἔγκυος ἐν διδυμοτείχῳ διάγουσα ἡ τοῦ βασιλέως σύζυγος ἄννα ἡ δέσποινα, υἱὸν κατὰ τὴν ιη' ἰουνίου γεγέννηκεν, ἰωάννην τὸν βασιλέα. ὁ δὲ πυθόμενος ὁ βασιλεὺς, τὴν ταχίστην αὖθις ἐπανήκεν ἐς διδυμότειχον· καὶ περιχαρὴς γενόμενος, ἤμειψεν ἐς τὸ λαμπρότερον τὰ ἐνδύματα, ἃ διὰ τὴν τοῦ πάππου τελευτὴν πένθους ἐνεδέδυτο. εἶτα καὶ ἀγῶνας ἐξετέλεσε δύο, μίμησίν τινα τῶν ὀλυμπιακῶν ἀποσῴζοντας· οὓς καὶ πρότερον μὲν πολλάκις ἐτέλει, νῦν δὲ φιλοτιμότερον. οἳ δὴ τοῖς λατίνοις πάλαι ἐπινενόηνται γυμνασίας ἕνεκα σώματος, ὁπότε σχολὴν ἄγοιεν τῶν πολεμικῶν. τούτων ὁ μὲν εἰς μονομαχίας ἔνδειξιν ἔχει, κιντζοῦστρα παρὰ λατίνοις καλεῖται. μερίζονται γὰρ κατὰ φυλὰς καὶ δήμους καὶ φρατρίας, ἔπειτα ὁπλίζονται ἀφ' ἑκατέρου μέρους ἕνα καὶ ἕνα τῶν βουλομένων τινάς. καὶ παντὶ καταφράκτους καθιστῶσιν. ἔπειτα δόρυ λαβόντες ἑκάτερος ἐν τρισὶν ὀβελίσκοις * ἐσκευασμένα τὸ ἄκρον, ἐπιπηδῶσιν ἀλλήλοις καὶ ἀπαντῶσιν εὐρώστως. καὶ ἀθό-

* ἐσκευασμένον

Digitized by Google

καὶ ὠθοῦσιν ἀλλήλους τοῖς δόρασι μετὰ πάνυ γενναίας τῆς ὁρμῆς. καὶ ὁ τοῦ ἵππου καταβαλὼν τὸν ἀντίπαλον, στεφανίτης ἀναγορεύεται. κλήρῳ γοῦν καὶ ὁ βασιλεὺς τὴν τοιαύτην λαγχάνει μονομαχίαν, ὥστε καὶ παρὰ μικρὸν ἦλθε πολλάκις πληγῆναι καιρίαν. διὸ καὶ παραινούμενος ὑπὸ τῶν γεραιοτέρων ἀπέχεσθαι τῶν τοιούτων ἔργων, ἀνοίκειον γὰρ εἶναι παντὶ βασιλεῖ πρὸς τῶν δούλων παίεσθαι, καὶ ταῦθ᾽ οὕτως ἀνυποστόλως, ᾧ καὶ κίνδυνος ἕπεται, οὐκ ἐπείθετο· ἀλλὰ τοῖς ἡλικιώταις τῶν στρατιωτῶν μᾶλλον βραβεύων τὴν τῆς βουλήσεως ψῆφον, τούτους ἀπήλαυνε, δειλίαν ἀγεννῆ τοῖς αὐτῶν καταψηφιζόμενος παραινέσεσιν. ὁ δὲ ἕτερος τῶν ἀγώνων τόρνε μὲν προσαγορεύεται, ἔχει δὲ οὕτως· μερίζονται κἀνταῦθα κατὰ φυλὰς καὶ δήμους καὶ φρατρίας, καὶ ὁπλίζονται πάντες ὁμοῦ. καὶ ἀρχαιρεσιῶν γιγνομένων, κλήρῳ λαγχάνουσι τὴν ἡγεμονίαν δύω τινὲς ἐξ αὐτῶν, ἑκατέρου μέρους ἑκάτερος. τούτου τοίνυν τὸ μὲν πρότερον, νῦν δὲ συνεχῶς τελουμένου, συναρίθμιος γίνεται καὶ ὁ βασιλεὺς τοῖς ὑφ᾽ ἡγεμόνι τεταγμένοις, οἷα δή τινι στρατιώτῃ· καὶ συρρηγνυμένων καθ᾽ ὅσον ἀριθμὸν ἀμφοτέρων τῶν τάξεων μετὰ ῥοπάλων στερρῶν, παίει τε καὶ ὁ βασιλεύς, καὶ παίεται ἀφειδῶς. ἐπεὶ καὶ τὸν τρώσαντα, ἢ καὶ ἀποκτείναντα, συμβὰν οὑτωσί πως, κἀν τοῖς ἀγῶσιν ἀμφοτέροις, ἀνέγκλητον εἶναι, σφίσι νόμιμον ἦν. μετὰ δὲ τὴν τοῦ ἀγῶνος τούτου διάλυσιν, ἀπολαμβάνοντες ἑκάτερα τὰ μέρη τὸν σφῶν αὐτῶν ἡγεμόνα, μεθ᾽ ὧν καὶ ὁ βασιλεὺς τὴν τῶν ὑποτεταγμένων τάξιν οὐκ ἀπολιμπάνων τυγχάνει, ἄγουσι προπεμπόντων δορυφόρων εὐρύθμως καὶ κατὰ συζυγίαν ἐκ διαστήματος, ἄχρις οὗ συμπεπτώκει καταλύειν ἑκάτερον. ἔνθα προπίνων ἐκεῖνος ἅπασιν οἴνου κρατῆρα, καὶ δεξιὰν ἑκάστῳ προτείνων, οἴκαδε ἀπαλλάττεσθαι πάντας κελεύει.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΒΟΥΛγάρων ἐκστρατείας τοῦ βασιλέως.

ΤΟΥΤΩΝ τοίνυν ἐν Διδυμοτείχῳ καὶ νῦν τελεσθέντων, ἀναλαβὼν ὁ βασιλεὺς ἱκανὴν στρατιάν, ἀκήρυκτόν τινα καὶ αἰφνίδιον ἐξάγει πόλεμον κατὰ Βουλγάρων, πρὶν ἐκείνους αἰσθέσθαι, βουλόμενος αὖθις σφετερίσασθαι τὰ περὶ τὸν αἷμον φρούρια, ὅσα πρὸ βραχέος Ἀλεξάνδρῳ προσκεχωρήκει. ἐμβαλὼν οὖν εἰς τὴν πολεμίαν, ἐδῄου καὶ ἔκαε τὴν χώραν, μηδὲ τῶν ἀσταχύων φειδόμενος ἐν ἅλωνι τυγχανόντων· ἐπιπορευόμενος δὲ καὶ τὰ φρούρια, καὶ ἀπειλῶν περὶ στρατοπεδεύσεις καὶ πολιορκίας, παρεστήσατο καθ᾽ ὁμολογίαν, καὶ τούτων ἔστιν ἃ ὑποσπόνδων ἀπιόντων τῶν ἐν φρουρᾷ τεταγμένων παρ᾽ Ἀλεξάνδρου. ταῦτα πυθόμενος Ἀλέξανδρος, καὶ περιαλγὴς γενόμενος, διαπρεσβεύεται πρὸς τὸν βασιλέα περὶ εἰρήνης, οὐκ ἄξιον εἶναι λέγων χριστιανοὺς ἀπηνῶς οὑτωσὶ κατ᾽ ἀλλήλων ὠθεῖσθαι, ἐνὸν ὁμοδοξεῖν ἀλλήλοις τὰ πρὸς εἰρήνην, καὶ ὁμοῦ κατὰ τῶν ἀσεβῶν ἀντιπαρατάττεσθαι, πολεμίων ὄντων ἀμφοῖν. ὁ δὲ βασιλεὺς δίκαιον εἶναι φήσας ὑπείκειν ῥωμαίοις τὰ πάλαι παρὰ ῥωμαίων ἀνοικοδομηθέντα φρούρια, τοὺς πρέσβεις ἀπράκτους ἀπέπεμψε.

& alij alios fortiter urgent: qui equo alium deiecerit, corolla ornatur. Tale duellum etiam Imperatori ſorte obtigit: & parum abfuit, quin ſæpe lethalem ictum acciperet. Vnde quum à ſenioribus moneretur, ut huiuſmodi rebus abſtineret (nec enim decere Imperatorem à ſeruis, præſertim adeò impunè, & cum periculo cædi) non paruit: ſed illis repudiatis, ut qui degeneris ſibi metus autores eſſent, æqualibus ſuis militib. magis eſt obſecutus. Alterum certamen Torne appellatum, ſic ſe habet. Diuiduntur & hîc ſecundum tribus, municipia & curias, & ſimul omnes armantur. Deinde duobus principibus ſorte delectis, inter ſeſe concurrunt. Quod prius etiam uſurpatum, tum autem frequentatum, etiam Imperatorem habuit, duci cuidam nempe militi obtemperantem: & cum utrinque acies pari numero congrederetur, Imperator robuſtis clauis & ferit, & ſine reuerentia feritur. Ea enim certaminis lex eſt, ut qui alterum uulnerarit aut occiderit, indemnis ſit. Poſt certaminis huius finem, utraque pars ducem ſuum ſecuta, atque inter cæteros Imperator etiam ſubditi ordinem non deferens, cum honorifica pompa & ordine in ſuum diuerſorium deducunt. Vbi ille cuique uini craterem propinans, & dexteram porrigens, omnes domum redire iubet.

Torne.

DE IMPERATORIS expeditione contra Bulgaros.

His nunc quoque Didymotichi peractis, Imperator cum iuſtis copijs ſubitò Bulgaris ex improuiſo bellum prius infert, quàm indicit, ut caſtella iuxta Aemum recuperaret, quæ paulo antè ad Alexandrum ſe contulerant. Igitur impreſsione in hoſtilem terram facta, ferro & igni agros uaſtat, ne defectæ quidem ſegeti, & in horrea comportatæ parcens: caſtella item paſſim uagando, & obſidiones ac oppugnationes minitando, in deditionem accepit: & ex his nonnulla, ex quibus præſidia Alexandri, pace data, diſceſſerunt. Quibus Alexander auditis, ac dolore affectus, per legatos pacem ab Imperatore petit. Indignum enim eſſe Chriſtianis, adeò crudeliter contra ſeſe graſſari: cum pax & concordia inter ipſos conſtitui poſsit, & belli acies in impios utriuſque inimicos conuerti. Ad hæc Imperator reſpondit, æquum eſſe, ut Romanis, olim à Romanis extructa caſtella pareant. ac legatos re infecta dimiſit. Amplius

Bulgari negata pace, Imperatorē ad ſummā deſperationē adigunt.

Amplius enim quindecim caſtella auus eius Imperator Andronicus in cacuminibus & præruptis Aemi locis partim à fundamentis extruxerat, partim inſtaurarat, cum Glaba Protoſtrator Thraciæ præeſſet, ut crebræ Scytharum incurſiones ueluti perpetuo muro interiecto prohiberentur. Quæ cum Alexander æquo animo ferre minimè poſſet, copias ſuas ſtatim contrahit ad octo millium numerum, & duo millia Scytharum accerſit: Ternobóque profectus, quinto die ad Ruſocaſtra caſtellum peruenit, ibique caſtrametatur: ibi enim etiam Imperatorem eſſe audierat. Qui quamuis inopinato hoſtium aduentu perculſus, tamen in media hoſtili terra, cum aliud conſilium rerum difficultates non paterentur, Romanas & ipſe copias, ut licet, educit, hoſtibus minimè pares, ut quæ uix trium millium numerum explerent: iiſq; in tres acies diſtributis, non procul à caſtello eſt progreſſus, quod ſubſidio ſibi & receptui eſſe uolebat. Cum uerò hoſtes accedentes uideret, dextro & ſiniſtro cornu in longiſsimam ſeriem utrinque porrecto, & graui armatura in medium collocata, ac ſimul profunditate extremi agminis ueluti firmis fundamentis innixa: ueritus ne circumueniretur, ſtatim conſilio mutato, Romanas copias in unam ancipitem aciem contrahit, lunæ corniculantis ſpeciem imitatus: ipſe'que in medium progreſſus, ſuos inclamat & confirmat. Intelligitis (inquit) uiri, nos in peregrina & hoſtili pugnare terra, & longè à patria excluſos, nec ſocias habere ciuitates, quæ nobis ad improuiſum hoc prælium opem ferant, neque unde auxilia accerſamus. Quare ſic pugnemus hodie, ut ſtatim morituri, & unà cum hoc ſole occubituri. Fortium noſtrorum & generoſorum laborum teſtes relinquamus hoſtilem hanc terram, in qua hodie de uita dimicamus: & hoſtium qui ſupererunt oculos, quorum uos multitudo ne perturbet: ſcimus enim multos magnos exercitus à paruis facilimè eſſe cæſos. Eadem & ipſi ſpe nitamur, arcanam Dei clementiam intuentes: qua factum, ut præter alia, Themiſtocles Athenienſis cum paruis copijs in anguſtijs ad Salaminem, omnes ferè Perſarum uires demerſerit. Poſt hunc rurſus Thebanus Epaminondas bis maximas Lacædemoniorum uires deuicit, cum longè paucioribus ad Aliartum & ad Leuctra: quo tempore Lyſandrum etiam Sparta amiſit, & cum maximo probro magnum illum Ageſilaum fugientem recepit: ac tandem, quod multis ſeculis factum non erat, hoſtilem fumum ad Eurotam uidit.
Hac oratione confirmati, omnes ſtrenuè ac fortiter hoſtes inuaſerunt: in primis uerò ma-

πλεῖστα γὰρ ἦν πεντεκαίδεκα φρούρια παρὰ τὰς ἀκρότητας καὶ ἀποτομὰς τοῦ Αἵμου ὁ πάππος αὐτοῦ καὶ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος, τὰ μὲν ἐκ βάθρων ἀνήγειρε, τὰ δ' ἐπῳκοδόμησε διὰ τοῦ τότε ἐπιτροπεύοντος Θρᾴκην Γλαβᾶ τοῦ πρωτοστράτορος, ἵν' ὦσιν κώλυμα καὶ διάφραγμα τῆς συνεχοῦς τῶν Σκυθῶν διαβάσεως. ταῦθ' οὕτω λεχθέντα, καθ' ἡσυχίαν Ἀλέξανδρος ἥκιστα φέρειν δυνάμενος, τὰς αὐτοῦ συναθροίζει δυνάμεις εὐθύς, ἐς ὀκτακισχιλίους τὸν ἀριθμόν. μεταπέμπεται δὲ καὶ δισχιλίους ἐκ Σκυθῶν μισθοφόρους. ἄρας οὖν ἐκ Τερνόβου, πεμπταῖος ἀφίκετο καὶ κατεστρατοπέδευσεν ἀγχοῦ τοῦ φρουρίου τοῦ ὧδε λεγομένου Ῥουσοκάστρου· ἐκεῖ γὰρ εἶναι καὶ τὸν βασιλέα ἐπύθετο. ὁ δὲ βασιλεὺς καταπλαγὴς μὲν ἐγεγόνει πρὸς τὴν αἰφνίδιον ἔφοδον τῶν πολεμίων, τῆς δὲ περιστάσεως ἥκιστα συγχωρούσης ἐν μέσῃ τῇ πολεμίᾳ βουλεύσασθαί τι βέλτιον, ἐξῆγε καὶ αὐτὸς ὡς ἐξῆν, τὴν Ῥωμαϊκὴν δύναμιν, οὐκ ἀξιόμαχον οὖσαν τοῖς ἀντιπάλοις, ἀλλὰ μόλις ἐς τρισχιλίους τὸν ἀριθμὸν ἀνιοῦσαν, καὶ ἐς τρεῖς αὐτὴν διανείμας τάξεις, οὐ πάνυ πόρρω τοῦ φρουρίου προῆγεν. ἔχειν γὰρ αὐτὸ μεμελέτηκε καταφυγήν τινα πρὸς τὴν ὀπισθίαν ἀναχώρησιν. ἐπεὶ δὲ τοὺς πολεμίους ἐπιόντας ἑώρα, τότε δεξιὸν καὶ λαιὸν κέρας ἐς ὡς μακρὰν στίχον ἑκατέρωθεν ἐκτείναντας, τὰ δὲ βαρύτερα τῶν ὅπλων ἐς μέσον ἔχοντας, καὶ ἅμα τὸ βάθος τῆς στρατιᾶς ὥσπερ τινὰ στερρὸν θεμέλιον, φοβηθεὶς τὴν κύκλωσιν, μεταβουλεύεται τάχιστα, καὶ πρὸς μίαν τὰς Ῥωμαίων δυνάμεις ἤθροισε τάξιν ἀμφίστομον, ὥσπερ σεληνοειδὲς σχῆμα πεποιηκώς, ὁπότε μηνοειδὴς εἴη. αὐτὸς δ' ἐν μέσους περιερχόμενος, ἐπεφώνει τε καὶ παρεθάρρυνε· συνίετε δή, λέγων, ὦ ἄνδρες, ὡς ἐν ἀλλοτρίᾳ καὶ πολεμίᾳ μαχόμεθα γῇ, καὶ πόρρω που τῆς πατρίδος ἀποκεκλείσμεθα· καὶ οὔτε συμμαχίδας ἔχομεν πόλεις, αἳ παραβοηθήσουσι τήμερον ἡμῖν ἐς τὸν αἰφνιδίως συμπεσόντα τουτονὶ πόλεμον, οὔθ' ὁπόθεν ἂν μισθοφορικὸν μεταπεμψόμεθα στράτευμα. μαχόμεθα τοίνυν ὡς τεθνηξόμενοι τήμερον· καὶ συγκαταδύειν μέλλοντες τῷ τήμερον τούτῳ ἡλίῳ, κτησώμεθα μάρτυρας τῶν ἡμετέρων ἀνδρικῶν καὶ γενναίων ἀγώνων, τήν τε πολεμίαν ταυτηνὶ γῆν, ἐφ' ἣν τὸν περὶ ψυχῆς σήμερον προέχομεν ἆθλον, καὶ τὰς τῶν ὑπολειφθησομένων πολεμίων ὄψεις. μὴ θορυβείτω τὰς ὑμετέρας καρδίας τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων· πολλὰς γὰρ ἴσμεν δυνάμεις μεγάλας ὑπὸ βραχέων ῥᾷστα κατακοπείσας. ἔστω καὶ ἡμῖν ἐλπὶς ὁμοία πρὸς τὴν ἀπόρρητον ἀφορῶσι φιλανθρωπίαν θεοῦ, δι' ἣν τά τε ἄλλα, καὶ Θεμιστοκλῆς ὁ ἐξ Ἀθηνῶν μετ' ὀλίγου στρατεύματος, μικροῦ πᾶσαν ἐν τοῖς περὶ Σαλαμῖνα στενοῖς τὴν τῶν Περσῶν κατεβάπτισε δύναμιν. καὶ μετὰ τοῦτον ὁ Θηβαῖος αὖθις Ἐπαμεινώνδας δὶς τὴν μεγίστην ἐκείνην Σπάρτης ἐνίκησε δύναμιν μετὰ βραχυτέρας πολλῷ περί τε Ἀλίαρτον καὶ τόπους τοὺς Λευκτρικούς. ὅτε δὴ καὶ Λύσανδρον ἀπώλεσεν ἡ Σπάρτη, καὶ ξὺν ἀκοσμίᾳ φεύγοντα τὸν πολὺν ἐδέξατο Ἀγησίλαον, καὶ καπνὸν ἤδη διὰ μακροῦ τεθέαται παρὰ τὸν Εὐρώταν πολέμιον. πάντες μὲν οὖν γενναίως καὶ εὐρώστως, ὅσον ἐξῆν, καὶ παραβόλους ἀγῶνας ἀγωνιζόμενοι, βαρείας καὶ ἀφειδεῖς φονευτηρίας τοῖς πολεμίοις ἐπήνεγκαν χεῖρας. μά-

λιστα

λευε δὲ παρ' αὐτῶν ὁ μέγας δομέστικος ὁ Καντακουζηνός· ὃς πολλὰ μὲν δεξάμενος πολέμια ξίφη, πολλὰς δὲ δοράτων βολὰς καὶ ὠθήσεις, αὐτὸς μὲν πλείστους τῶν πολεμίων κατήνεγκεν. ὁ δὲ μήτ' ἀσπίδα μήτε ξίφος ἐκβαλὼν, ἀπαθὴς τὸν ἀγῶνα διήνυσεν, ὥσπερ ἐγκεκολλημένος καὶ ἀκλόνητα ἡδρασμένος τῇ ἐπιβάσει τοῦ ἵππου. καὶ δεύτερος μετ' αὐτὸν λαμπρῶς ἠγωνίσατο ὁ τοῦ καίσαρος μὲν υἱός, ἔγγονος δὲ τοῦ πορφυρογεννήτου. οὗτος δὲ γὰρ πολλοῖς περιπαρεὶς βέλεσι, καὶ τὸν ἵππον ὁρῶν πανταχόθεν τοῖς πολεμίοις κατακοπτόμενον ξίφεσιν, ὡς καὶ τὸν τῆς κεφαλῆς μυελὸν (ὡς εἰπεῖν) τοῖς ἔξωθεν βλέπουσι φαίνεσθαι ἤδη, νῶτα τοῖς ἐχθροῖς οὐκ ἠνέσχετο δοῦναι. καὶ ὁ ἵππος δὲ αὖ ὥσπερ ἀντιφιλοτιμούμενος τῷ δεσπότῃ, οὐδ' αὐτὸς πεσεῖν ἠνέσχετο πρότερον, πρὶν αὐτὸν ἐκβαλεῖν τοῦ πολέμου, καὶ οἴκαδε διασῶσαι, κἀκεῖ παρὰ τὰς τοῦ δεσπότου θύρας ἐκμετρῆσαι τὸ ζῆν. ἐπεί γε μὴν τέως τοὺς πολεμίους ἐθεάσαντο βιαζομένους προκαταλαμβάνειν τὸν λόφον, ὥστε καὶ κατὰ νώτου μάχεσθαι, κυκλώσαντας αὐτοὺς, ἀναστρέψαντες ἔφευγον προτροπάδην εἰς τὸ φρούριον. οἱ δ' ἔνδον οἰκοῦντες, τήν τε ἧτταν θεασάμενοι τούτων, καὶ ἅμα δεδιότες Ἀλέξανδρον, ἀπέκλεισαν σφίσι τὰς πύλας. βίᾳ οὖν αὐτὰς ῥήξαντες εἰσεχέοντο. καὶ τοὺς μὲν τῶν ἐνοικούντων ἐκβάλλοντες, τοὺς δὲ κατασφάξαντες δίκην πολεμίων, ἠσφαλίσαντο τὸ φρούριον. καὶ ἦσαν ἀσχάλλοντες καὶ πλεῖστα ἀνιώμενοι, διὰ τὸ προφανῆ τὸν κίνδυνον ἔχειν ἐν ὀφθαλμοῖς. οὔτε γὰρ τοῖς ὑποζυγίοις χιλὸς ἦν ἐντὸς τοῦ φρουρίου, οὔτε φρέαρ, οὔτ' ἄλλη τις ὕδατος εὐπορία. οἵ τε τραυματίαι τῶν στρατιωτῶν, καὶ τῶν ἵππων ἀπημελημένοι λειπόμενοι, οἱ μὲν ἔθνησκον, οἱ δ' ἐγγὺς τοῦ τεθνάναι ἐγίνοντο. τάς τε πύλας ἀνοίγειν οὐ μάλα ἐξῆν, περιστρατοπεδευόντων κατὰ πλῆθος τῶν πολεμίων· τά τε ῥωμαίων ἀπῴκιστο ὅρια. διακυβεύσαντας τε τὸν κίνδυνον οἴχεσθαι λάθρα πρὸς συμμαχίδα πόλιν ἐγγίζουσαν καὶ παράλιον, ἀπέγνωστο σφίσι καὶ τοῦτο. ἡ γὰρ πόλις Ἀγχίαλος, πολεμία ἦν· ἥ τε Μεσημβρεία καλουμένη, τὴν ἧτταν εὐθὺς ἀκηκοῦα ῥωμαίων, μετέθετο· καὶ τὴν ἐκεῖσε ῥωμαίων φρουρὰν ἀποσφάξασα, ἔρριψεν ἐκ τοῦ τείχους ὁπόση μὴ ἔφθη φυγοῦσα. ὃ δὴ πεποιήκασι καὶ ὁπόσα περὶ τὸν αἷμον φρούρια πάντα. θαῤῥεῖν τε οὐκ εἶχον διαπρεσβεύεσθαι περὶ ἐλευθερίας καὶ λύτρων πρὸς Ἀλέξανδρον. οὐ γὰρ ὑπελείποντό τινα συγγνώμης ἀφορμὴν ἐκ τῶν φθασάντων. τήν τε γὰρ ἐκείνου περὶ εἰρήνης πρεσβείαν θρασέως τε καὶ ἀκόσμως ἀπέπεμψαν, τούς τε τῶν Βουλγάρων ἀγροὺς μετὰ τῶν ἀσταχύων πυρὶ παρέδοσαν. καὶ πρός γε τοῖς τὰ φρούρια οἰκοῦσιν, οὐ καλῶς ἐχρήσαντο λαβόντες. διὸ πανταχόθεν στενόν τε καὶ ἄπορον τῷ βασιλεῖ τὸ πρᾶγμα ἐγίγνετο, τό γε μὴν ἐς θεὸν ἀῤῥαγεστάτην εἶχεν ἐλπίδα, τοῦτο δ' οὐκ ἀπέγνωστο οἱ, οὔτ' ἐν ταῖς πρότερον περιστάσεσιν, οὔτε μὴν ἐν τῇ παρούσῃ. καίτοι τὸ συνειδὸς οὐκ ἀνέλεγκτον ἔχων, διά τε τὴν παραλύπησιν ἣν τῷ βασιλεῖ καὶ πάππῳ ἐν τῷ γήρᾳ ἐπήνεγκε, καὶ αὖ δι' ὅσα νεότης μετ' ἐξουσίας, ὡς τὰ πολλὰ φιλεῖ, διαπεπρᾶχθαι. ὅμως ἰχθύδιά τινα βραχέα τὰ τοιαῦτα ἐνόμιζεν ἁμαρτήματα, εἰς τὸ μέγα πέλαγος βυθιζόμενα τῆς τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίας. διὸ καὶ ὁμοίως ταῖς ἄλλαις περι-

gnus Domeſticus Cantacuzenus: qui multis enſibus, multis telis hoſtium petitus atque impulſus, ipſe quidem plurimos hoſtes proſtrauit: ſed neque clypeo, neque gladio amiſſo, incolumis è prælio euaſit, uelut agglutinatus atque infixus equo. *Cantacuzeni uirtus.* Secundus illi ſtrenuè dimicauit Cæſaris filius, Porphyrogeniti nepos. *Cæſaris filius.* nam & hic multis confixus telis, equo etiam undique hoſtilibus enſibus uulnerato, ut & cerebrum eius pateret: hoſtibus tergum dare noluit. equus item eius ueluti cum seſſore certans, non prius cecidit, quàm cum è pugna extuliſſet, & domum incolumem reportaſſet. Ibi demum ante domini fores expirauit. Sed cum hoſtes tumulum occupaturos cerneret, ut à tergo etiam inſtarent, effuſa fuga in caſtellum ſe receperunt. Qui uerò in eo habitabant, cum & hos uictos eſſe cernerent, & ſimul Alexandrum timerent, portas illis occluſerunt. Iis igitur ui perruptis irrumpentes, & habitatoribus partim pulſis, partim hoſtium loco occiſis, caſtellum munierunt: in eóque maxima cum moleſtia ob præſentaneum periculum ſe continuerunt. Neque enim pabulum ibi iumentis erat, neque puteus, nec aquæ ulla copia: & uulnerati milites atque equi neglecti, partim obicrunt, partim exitio proximi fuerunt. *Romanorũ anguſtiæ.* neque admodum portas aperire licebat, multitudine hoſtium circundatas, & procul Romanorum fines aberant: ac ne ſpes quidem erat, tentata fortuna, clàm ad finitimã urbem ſociam, eamq́ maritimam euadendi. Nam Anchialus hoſtilis erat, & Meſembria Romanorum clade audita ſtatim defecerat: & præſidijs Romanis ceſis, omnes eos qui fuga ſalutem non quæſicrant, è mœnibus deiecerat. Idem cætera ad Aemum caſtella fecerunt omnia. Nec de libertate & redimendis captiuis legatos ad Alexandrum mittere audebant, cum ita ſe geſsiſſent, ut nulla ueniæ ſpes relinqueretur. Nam & eius legatos confidenter deriſerant, & per ignominiam dimiſerant, & Bulgarorum agros cum ſegetibus incenderant, & habitatores caſtellorum malè tractarant. Itaque ab omni parte inops conſilij æſtuabat Imperator. Tamen firma in Deum fiducia, nec in prioribus periculis, nec in præſenti diſcrimine eum deſtituit: quamuis conſcientia eius non omnis expers eſſet maculæ, tum ob iuuenilem licentiam cum Imperio coniunctam, tum propter auum Imperatorem extrema ætate malè tractatum. Tamen huiuſmodi peccata, minutos piſciculos magnum Diuinæ miſericordiæ pelagus ſubeuntes iudicabat. Proinde & hoc ingens diſcrimen,

men, non minus quàm cæterá, mirabiliter euaſit, arcana Dei cuncta clementer gubernantis prouidentia. Nam Alexander poſtridie ultró illius miſertus, pacem illi obtulit: & cum exercitu domum redire paſſus eſt, hortatus ut moderatior eſſet in poſterum.

Alexandri Bulgari humanitas.

» Vnius enim anni quatuor eſſe tempora, &
» paulo momento maximas incidere rerum mutationes. Interea illa quoque æſtate exacta, Syrgiannes prius etiam ob exactum á Theſſalonicenſibus iuſiurandum, magiſtratui ſuſpectus: & quia á matre Imperatoris adoptatus fuerat, cum Imperator Didymotichi capitali morbo laboraret: tum á Zumplacone læſæ maieſtatis reus actus, ſui defendendi cauſa Byzantium ad Imperatorem uenit. & ſemel atque iterum & tertió cauſa apud omnes iudices dicta, planè reus peragi non potuit, adeó ut iam á pleriſque iudicibus abſolueretur. Lite autem adhuc pendente, uades Imperator ab eo petijt, ne clam profugeret, priuſquam omnes iudices ſuffragia de eo tuliſſent. Quæ res eius animum ualde turbauit, & in carceris metum coniecit: grauiſsima illa & intolerabilia quæ prius perpeſſus erat recordantem, quorum ueſtigia recentia adhuc & euidentia in animo circumferebat. Cum autem uades minus alacres uideret, grauiore metu urgebatur. Quas ob res fuga clàm arrepta, cum ſtatim ſolicité quæreretur, nuſquam eſt inuentus. Poſt annum autem ſupplices ex Eubœa literas ad Imperatorem miſit, quibus ueniam petebat, & locum aliquem in extremis Macedoniæ finibus, in quo cum uxore & liberis conſideret. Nam cum aulicorum inuidiæ, ut diximus, obnoxius eſſet, procul ab illis eſſe uoluit, ne per inſidias ab eis occideretur. Addebat & iuſiurandum, quo ſe Imperatori perpetuó fidelem fore teſtabatur. Sed cum nihil impetraſſet, Eubœa digreſſus, ad Seruiæ Cralem proficiſcitur: ab eó que cupidiſsimè ſuſceptus, ſumma & gratia & autoritate floruit, aſſeſſor concors, amicus conſentiens, conſiliarius acceptus, intimorum fideliſsimus, exterorum occupatiſsimus: alter Themiſtocles Artaxerxi Perſæ. Nam cum fama eum iampridem cognouiſſet: tum aduentum eius in luculento lucro deputabat. & quia pollicebatur, ſi illius opibus ad Romanum Imperium occupandum adiuuaretur, ſe Macedoniam Triballis ſubiecturum, omni ſtudio eum fouebat. Interea mater Imperatoris diſceſsit, ac Theſſalonicæ ſepulta eſt. Nos uerò Imperatorem ad hunc ferè modum conſolati ſumus.

Syrgiannes accuſatus ad Triballos tranſfugit.

CON-

σέσωσται, καὶ τὴν ἀπαράμιλλον ταύτην παραδόξως ἀπεκρούσατο, ἀρρήτῳ προμηθείᾳ τοῦ τὰ πάντα φιλανθρώπως οἰκονομοῦντος θεοῦ. οἴκοθεν γὰρ καὶ ἀλέξανδρος εἰς τὴν ὑστεραίαν εἰς οἰκτιρμὸν καὶ συμπάθειαν, πέμψας τῷ βασιλεῖ δεξιὰν, ἀφῆκεν ὑπόσπονδον οἴκαδε πορεύεσθαι ξύν γε τῷ στρατοπέδῳ, παραγγείλας μετριώτερον εἶναι τοῦ λοιποῦ. εἷς γὰρ, φησὶν, ἐνιαυτὸς τέσσαρας ὥρας φέρει, καὶ μία καιροῦ ῥοπὴ πολλὰς πραγμάτων μεταβολάς. ἐν δὲ τούτοις καὶ τὸ παρὸν ἐτελεύτα θέρος. ὁ δέ γε συργιάννης ὕποπτος ὢν, καὶ πρότερον τοῖς ἄρχουσι διὰ τοὺς ὅρκους οὓς ἀπῄτησε παρὰ τῶν θεσσαλονικέων, εἰσποιηθεὶς τῇ μητρὶ τοῦ βασιλέως δεσποίνῃ, ὁπότε τὰς τοῦ βασιλέως ἐπεβόσκετο φρένας ἡ ἀπηγορευμένη νόσος ἐκείνη περὶ τὸ διδυμότειχον, νῦν ἤδη καὶ πρὸς τὰ παρὰ τοῦ τζαμπλάκωνος προτεινόμενα καθοσιώσεως ἐγκλήματα, εἰς βυζάντιον ἀπολογησόμενος ἧκε μετάπεμπτος τῷ βασιλεῖ. καὶ κριθεὶς ὑπὸ πᾶσι κριταῖς δὶς καὶ τρὶς, οὐ καθαρῶς ἁλῶναι τοῖς ἐλέγχοις ἐδύνατο. ὥστ' ἤδη καὶ πρὸς τῶν πλειόνων ἠθῳοῦτο κριτῶν. μετεώρου δ' ἔτι τῆς δίκης οὔσης, ἐζήτησεν ὁ βασιλεὺς ἐγγυητὰς ὑπὲρ τοῦ μὴ φυγὴν αὐτὸν λαβόντα, πρὶν ἂν τελεία γένηται ἡ περὶ αὐτοῦ τοῖς ὅλοις κριταῖς ἀπόφανσις. ὃ δὴ πολλὴν ἐνέσπειρε τὸν φόβον καὶ τὴν διὰ εἱρκτῆς ὑποψίαν ἐν τὴν τούτου ψυχήν. καὶ ἐν ἀνάμνησιν ἤρχετο αὖθις τῶν προτέρων ἐκείνων καὶ ἀπαραμυθήτων δεσμῶν, ὧν τὰ ἴχνη περὶ τὴν καρδίαν ἔτι κείμενα ἦσαν ἐναργῶς. ἐπεὶ δὲ καὶ ὀκνηροτέρους ἔβλεπε τοὺς ἐγγυησομένους, συχνοτέροις καὶ δριμυτέροις ἐπολιορκεῖτο μᾶλλον τοῖς φόβοις. διὸ καὶ ἀναγκασθεὶς ᾤχετο λάθρα φυγών· καὶ πλεῖστα ζητούμενος εὐθὺς, οὐχ εὑρέθη. μετὰ δ' ἐνιαυτὸν, ἔστειλεν ἐξ εὐβοίας γράμματα τῷ βασιλεῖ, δεόμενος δοθῆναί οἱ συμπάθειαν, καὶ χῶρόν τινα πρὸς οἴκησιν ἅμα γυναικί τε καὶ τέκνοις περί που τὰς ἐσχατιὰς τῶν κατὰ μακεδονίαν ῥωμαϊκῶν ὁρίων. βασκαίνειν γὰρ ἔφασκεν αὐτῷ τοὺς περὶ τὸν βασιλέα. καὶ διὰ τοῦτο πόρρω που τῶν τοιούτων διατρίβειν ἐθέλειν, διὰ τὸ δόλῳ διαφθαρῆναι. καὶ ὅρκους ἐπὶ τούτοις ἦν ὑποφέρων τοῦ μὴ κακὸς φανῆναι πώποτε τῷ βασιλεῖ. ἐπεὶ δ' αἱ παρακλήσεις παρὰ θύραν ἦσαν, καὶ ἤνυσαν οὐδὲν, ἄρας ἐξ εὐβοίας ἀφίκετο πρὸς τὸν κράλην σερβίας, ὑφ' οὗ καὶ προσδεχθεὶς ἀσμενέστατα, πάντ' ἦν αὐτὸς, πάρεδρος ὁμόπνους, φίλος ὁμογνώμων, σύμβουλος δεκτὸς, τῶν ἔνδον ὁ πιστότατος, τῶν ἐκτὸς ὁ πρακτικώτατος, ἄλλος θεμιστοκλῆς ἀρταξέρξῃ τῷ πέρσῃ. ᾔδει γὰρ τὴν περὶ αὐτοῦ φήμην ἐκ πολλοῦ, νῦν ἕρμαιον ἡγεῖσθαι ἐπῄει λαμπρὸν τὴν ἐπιδημίαν αὐτοῦ. καὶ ὑπισχνούμενον ποιήσειν ὑπήκοον τριβαλλοῖς τὴν ἐν μακεδονίᾳ χώραν ῥωμαίων, εἰ καὶ αὐτὸς αὐτῷ συναίροιτο ἄρξαι ῥωμαίων, ἐπίστευέ τε, καὶ συναίρεσθαι ὑπέσχετο ἀσμένως. τούτων οὕτως ἐχόντων, πέρας τοῦ βίου ἐδέξατο καὶ ἡ μήτηρ τοῦ βασιλέως ἡ δέσποινα, καὶ τέθαπται ἐν θεσσαλονίκῃ· ὅτε δὴ καὶ παραμυθητικόν τι προσφώνημα ἐγὼ πρὸς τὸν βασιλέα διεξῆλθον, οὑτωσί πως ξυγκείμενον.

περὶ τῆς τοῦ συργιάννου φυγῆς.

ΠΑΡΑ-

Digitized by Google

ΠΑΡΑΜΥΘΗΤΙΚΟΣ ΕΙΣ ΤΟΝ βασιλέα ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς μητρὸς αὐτοῦ.

Σὲ δή, ὦ μέγιστε καὶ θειότατε βασιλεῦ, πολλάκις ἡμεῖς θαυμάσαντες ἐν τοῖς ὅπλοις, καὶ πρό γε τούτων ἐν τε φιλανθρωπίᾳ καὶ ἱλαρότητι, καιρὸν ἔχομεν ἤδη λοιπόν, ἵνα σε καὶ τῇ καρτερίᾳ θαυμάσωμεν τῆς μεγίστης ταυτησὶ συμφορᾶς, ἣν ὁ τὰ πάντα σαλεύων αἰὼν καθάπερ τι γυμνάσιον ἄλλο προὔβαλε νῦν καὶ θέατρον ἀγώνων τῇ γενναίᾳ καὶ ἀνδρικῇ σου ψυχῇ. ἔνθα δὴ καὶ μάλα μᾶλλόν σε δεῖ τὸ κράτος λαμπρῶς ἀναδείξασθαι, ἢ πρότερον ἐν τοῖς ὅπλοις. ἐκεῖ μὲν γὰρ καὶ ὁ τῆς τύχης κύβος, τῇ χειρὶ πολλάκις μείζονα προσνέμει τὴν δόξαν ἢ τῇ ψυχῇ· καὶ τὸ τῆς γνώμης ἀξίωμά τε καὶ μέγεθος, ἔλαθε παρὰ τὸ εἰκὸς κιβδηλεύσας καὶ δεύτερον τῆς χειρὸς ἀποφήνας. ἐνταῦθα δὲ καθαρῶς γνώμη καὶ σύνεσις ὁπλίζεται πρὸς μεγάλους χειμῶνας καὶ κλύδωνας, οὓς ἡ τοιαύτη μάλα σφοδρῶς ἀνεστόμωσε συμφορά. ἴσασι γὰρ ἅπαντες, ὡς ὅσον τιμιώτερον καὶ βέλτιον ψυχὴ σώματος, τοσούτῳ καὶ μείζους οἱ ταύτης ἀγῶνες καὶ κλύδωνες, πρὸς ἅπερ ἂν ὁ συμπίπτων ἐπάγοι χρόνος ἀντίπαλα στρατόπεδα θλίψεων. ἐπειδήπερ ἐκεῖ μὲν καὶ πολλὴ πολλαχόθεν ἡ συμμαχία ἐπιτηδεύεται, ἀσπὶς γὰρ καὶ δόρυ καὶ κράνος τὴν τῶν ἀγωνοθετούντων πολλάκις ἁρπάσαντα κρίσιν, καὶ συγκυκήσαντα τοὺς ἐλέγχους, ἐν ἀλλήλοις ἔσθ᾽ ὅτε βυθοῖς τῆς παλάμης τἀγκλήματα συνεκάλυψαν. ἐνταῦθα δ᾽ ἡ τῆς ψυχῆς ἀνδρεία καθαρῶς ἀποδυομένη πρὸς τοὺς ἀγῶνας, ἔχει καθάπερ ἐπὶ στερρᾶς κρηπῖδος, τῆς γνώμης τε καὶ συνέσεως γυμνοὺς καὶ ἀόπλους τοὺς πόδας ἐρείσασα, μάλα γενναίως ἀνθίστασθαι καὶ ἀντέχειν πρὸς ἅπαν λύπης κῦμα καὶ ῥόθιον, καθάπερ προβλὴς ἀτίνακτος ἑστῶσα πρὸς ὑβρίζουσαν θάλασσαν. σφοδρὸς μὲν οὖν ἦν ὁ χειμὼν ἐκείνης τῆς τραγῳδίας, ἣν ὁ τοῦ βασιλέως καὶ πατρὸς ἐπήνεγκέ σοι θάνατος. σφοδρὸς δ᾽ αὖ καὶ ὁ τοῦ βασιλέως καὶ πάππου, εἰ μὴ καὶ μείζονα φαίη τις ἄν, ὅτι ζῶν καὶ κινούμενον *αὐτὸς ἐλελοίπει φάρμακον, ἣ δὴ τὴν ὁμαλῶς οὑτωσί πως ἀντιτεχνώμενον τῆς σφόδρα ζεούσης ἐκείνης καὶ φλεγμαινούσης πληγῆς· ἀλλ᾽ ἡ νῦν ἐπελθοῦσά σοι τῆς μητρὸς καὶ δεσποίνης συμφορά, πολλῷ στρατηγουμένη τῷ ὑπερβάλλοντι, πᾶσαν ὑπερπέπαικε λύπης ὑπερβολήν, διά τε τὸ τῆς φύσεως συγγενέστερον, καὶ πολλῷ μᾶλλον διὰ τὸ μόνην ταύτην τοῦ γένους καταλελεῖφθαι τελευταίαν ἄγκυραν, καὶ θυμηδίας ἀκρόπολιν. ἅπτεται γὰρ καὶ αὐτῶν (ὡς εἰπεῖν) μυελῶν τῆς ψυχῆς, καὶ τῶν ὀστέων καθικνεῖταί σου τοῦ πάντα γενναίου. καὶ πῶς γὰρ οὔ; μήτηρ τε οὖσα, καὶ μήτηρ βασιλικωτάτη τε καὶ γλυκυτάτη, καὶ στερροῖς καὶ ἀρρήκτοις τῆς φύσεώς σοι συνδεδεμένη τοῖς σπλάγχνοις· καὶ τό γε μεῖζον, πλείστους ὑπὲρ σοῦ τοὺς πόνους ἀνατλᾶσα. οὐ σὲ δὲ μόνον εἰς τοσαύτην λύπης ἐκείνη θανοῦσα ξυνώθησεν, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ὑπηκόους ἡμᾶς, καὶ διπλῇ γε μᾶλλον. ζημία μὲν γὰρ καὶ ἡμῖν γεγόνει μεγίστη, καὶ τοσοῦτο μεγίστη, ὅσον σε

προδιοῦσα

* αὐτῆ

CONSOLATIO AD *Imperatorem, de obitu matris eius.*

TE quidem, Imperator maxime & diuiniſsime, ſæpe in armis mirati, & magis etiam ob humanitatem & hilaritatem: nunc tolerantiæ tuæ in hoc grauiſsimo caſu admirandæ occaſionem habemus, quam tempus omnia quatiens, ueluti gymnaſium aliquod & theatrum certaminum generoſæ ac forti naturæ tuæ offert. In quo magnitudo animi tui magis elucere debet, quam prius in armis: ubi fortunæ leuitas, manui ſæpe maiorem gloriam porrigit, quàm animo: & ingenij maieſtatem, contra quàm æquum eſt, adulterat, & manui poſtponit. hic uerò conſilium & prudentia planè ſeſe contra magnos tempeſtatum fluctus armat, quos caſus hic concitauit. Norunt enim omnes, quantum animus corpori præſtat, tanto maiores etiam conflictus & fluctus illius eſſe, quos tempus ueluti hoſtilem aciem inſtruit atque adducit. Nam illic quidem multa undecunque auxilia præſto ſunt, clypeus ac galea, & haſta, ſæpe iudicum certaminis ſententiam occupantia, interdum crimina contegunt. hic uerò animi fortitudo ſola in certamen deſcendens, & ueluti firmæ crepidini conſilij & prudentiæ inſiſtens, & nudos atque inermes pedes obfirmans, fortiſsimè reſiſtere atque obniti cuiuis doloris fluctui poteſt, uelut inconcuſſum promontorium inſanienti pelago.

Ac uehemens quidem illius tragœdiæ tempeſtas fuit, quam tibi patris Imperatoris obitus commouit: uehemens item aui Imperatoris interitus. Sed tamen matre ſuperſtite, ſolatij multum ſuperfuit, quo luctus ille leuaretur, & efficaci hilaritatis remedio ueluti condiretur. At qui te nunc dominæ matris caſus oppreſsit grauiſsimus, omnem doloris acerbitatem ſuperat, quùm ob maiorem ſanguinis affinitatem, tum quòd ea ſola extrema familiæ ancora & ſumma oblectatio reliqua fuit. Nam ad ipſas uſque medullas penetrat, & ipſa oſſa tua, fortiſsime Imperator, arrodit. Quid ni uerò? quæ & mater fuit, & præſtantiſsima ac iucundiſsima mater, & firmis ac indiſſolubilibus naturæ uinculis tibi aſtricta: & quod maius eſt, plurimis tua cauſa laboribus fatigata. Neque uerò te ſolum ſua morte in tantam triſticiam coniecit, ſed etiam nos omnes qui uobis paremus: eámque duplicem. Nam & nos grauem iacturam fecimus: eo'que maiorem, quòd & il-

la uiuens, ſalutaris portus omnium fuit, & ampliſsimum ſolatium: & nunc tuam excellentiſsimam & communium rerum inſpectricem & curatricem mentem à neceſſarijs curis auocat, ſi non prorſus atque omnino, tamen in tanto curarum æſtu etiam paruum impedimentum, maximum nauigium Reipublicæ lædit: non ſecus ac ſi gubernator in medio pelago tempeſtate conflictans, infernè fluctibus inſurgentibus, ſupernè uerò uentis uela turbantibus, interim & ipſe ſui muneris oblitus dormitet, ut nihil iam ſit reliquum quod prohibeat, quò minus nauis in fundum maris demergatur. Quamobrem ut nihil aliud te moueat, ſaltem propter ſubiectas tibi urbes, mœrore alijs mandato, ſolitam tibi & Imperatoriam magnificentiam retineto. Imitare defunctæ illius generoſi animi conſtantiam, quæ propter ardentem Dei amorem, quem clàm animo ſuo longo iam tempore, ex quo parentum opinionem depoſuerat, fouit, & ornatui Imperatorio & rebus omnibus antepoſuit: tui chariſsimi, quem que toti terrarum orbi præponebat, oblita, ad Deum accurrit, ad Imperatorem & maritum accurrit: non quia maritus fuit, ſed quia per illum ad ueram religionem perducta fuerat. Quod ſi nulla ueritati fraus facienda eſt, ad patrem Imperatorem accurrit, qui ei ueræ doctor religionis fuit: qui primus illam inde, ut nitentem roſam ex aſperis ſentibus, elegit, & ut aurum purum ex adulterinis metallis effodit, omni lithargyro & cholobaphino relicto. Quòd ſi illius conſtantiam imitari non potes: at uerum Imperatorum pleroſque imitare, quos cum longo interuallo humanitate & clementia erga delinquentes uincas, etiam Imperatoria conſtantia uincito, duabus de cauſis: ut ex pulcherrimo & maximè uario inſignium bonorum tuorum peplo, etiam hæc emineat, uelut inter eximios flores, flos inſignis, & inter precioſas gemmas gemma precioſiſsima: ut perfectè bonis omnibus cumulatus in eorum qui ante te regnarunt ſerie tantum excellas, quantum inter colores purpura, & ſol inter ſidera. Age uerò reſtitue tuorum auribus ſermonis tui diem: oculorum ſerenitatem, uultuum noſtrorum caligini. Diſcute animorum noſtrorum tempeſtatem, hilaritatis tuæ radijs. Accommoda feſtiuitati ſolitum & tranquillum riſum. Omnibus exemplar eſto, ut aliorum bonorum omnium, ita etiam tolerantiæ malorum. Nos uerò cum Græcos nonnullos ea ualde gloriatos audiamus, erubeſcemus, alijs omnibus uirtutibus longè præſtantiorem Imperatorem nacti, una hac re illum ſuperari. Quapropter Achillis

προϊοῦσα λιμὴν τις ὑπῆρχε τοῖς ὅλοις ἐκείνη σωτήριος καὶ πανήγυρις εὐθυμίας. τὸ δὲ μεῖζον, ὅτι καὶ σοῦ τὸν βασιλικώτατον, καὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων ἡγεμόνα τε καὶ ἐπίτροπον νοῦν, τῶν δεουσῶν ἀπασχολεῖ φροντίδων. εἰ δὲ μὴ καθάπαξ καὶ ὡς εἰπεῖν ἀπηρτισμένος, ἀλλ' οὖν ἐν τοσούτῳ τῷ φροντίδων κλύδωνι, καὶ τὸ σμικρὸν ἐμπόδιον, μέγιστον τῇ τῶν πραγμάτων ὁλκάδι γίνεται βλάβος, καὶ παραπλήσιον, ὥσπερ ἂν εἴ τις κυβερνήτης, χειμῶνος ἐν μέσῳ πελάγει τυχὼν, κάτωθεν μὲν τῶν κυμάτων κατὰ τῆς νηὸς ἐπανισταμένων, μεταξὺ καὶ αὐτὸς τῆς πηδαλιουχίας ἐκλαθόμενος ἐπινυστάξειεν, ὡς μηδὲν εἶναι λοιπὸν τὸ κωλῦον, αὔτανδρον τὴν ναῦν αὐτίκα μάλα βυθοδρομήσασαν, ἐν πυθμένας θαλάσσης καταδῦναι. ὅθεν εἰ μή τι ἄλλο, ἀλλ' οὖν διά γε τὰς ὑπηκόους τῶν πόλεων, ἃ τῆς λύπης ἔργα πεφύκασιν ἄλλοις παραχωρήσας, σαυτοῦ τὸ συνήθως καὶ βασίλειον μεγαλοπρεπὲς διατήρησον. μίμησαι τῆς ἀπελθούσης ἐκείνης γενναίας ψυχῆς τὴν εὐρρωστίαν, ἣ διὰ τοὺς πρὸς τὸν θεὸν ἀκμάζοντας ἔρωτας, οὓς ἀπορρήτως ἔβοσκεν ἐν καρδίᾳ πάλαι πολὺν ἤδη τὸν χρόνον ἀφ' οὗ τῆς τῶν φυσάντων * διέζωσε δόξης αὐτὴν, ὑπεριδομένη μὲν σώματος, ὑπεριδομένη δὲ δόξης καὶ κόσμου βασιλικοῦ, καὶ τὸ πάντων ὑπέρτερον ὑπεριδομένη σοῦ τοῦ φιλτάτου, ᾧ κόσμος ἐκείνη πᾶς οὐχ ὑπῆρχεν ἀντάξιος, ἔδραμε μὲν πρὸς θεόν. ἔδραμε δὲ πρὸς τὸν βασιλέα σύζυγον, οὐχ ὅτι σύζυγος, ἀλλ' ὅτι δι' ἐκεῖνον τὰ τῆς ὀρθοδοξίας ἀκίβδηλα μετακεχώρηκε νάματα. καὶ εἰ χρὴ μὴ λυμαίνεσθαι τὴν ἀλήθειαν, ἔδραμε πρὸς τὸν πατέρα καὶ βασιλέα τὸν τῆς ὀρθοδοξίας αὐτῇ καταστάντα διδάσκαλον. ὃς πρῶτος ἐκείνην ἐκεῖθεν ὡς ῥόδον λαμπρὸν ἐκ πικρῶν ἀκανθῶν ἐξελέξατο, καὶ ὡς χρυσὸν καθαρὸν ἐκ μετάλλων κιβδήλων ἀνώρυξε, πᾶν εἴ τι λιθαργύρινόν τε καὶ χολοβάφινον ἦν ἐκεῖ καταλελοιπυῖαν. εἰ δὲ τὴν ἐκείνης οὐκ ἔχεις μιμήσασθαι καρτερίαν, ἀλλ' οὖν τῶν πάλαι βασιλέων τοὺς πλείους μετὰ πολλοῦ τοῦ βελτίονος νικῶν φιλανθρωπίᾳ καὶ ἱλαρότητι πρὸς τοὺς πταίοντας, νίκησον καὶ τῇ πρὸς τὰς λύπας βασιλικῇ καρτερίᾳ, δυοῖν ἕνεκα· ἵνα τε τοῦ καλλίστου καὶ ποικίλου σου πέπλου τῶν μακρῶν ἀγαθῶν, καὶ τοῦτο καλῶς ὑπερπρέπῃ καθάπερ ἐν ἄνθεσιν ἄνθος ὡραῖον, κἀν λίθοις πολυτελέσι λίθος ὑπέρτιμος· καὶ ἵνα τελείως τοῖς ἅπασι βρίθων καλοῖς ἐν τῇ σειρᾷ τῶν πρὸ σοῦ βεβασιλευκότων αὐτὸς ὑπερπρέπῃς, ὡς ἐν τοῖς χρώμασι πορφύρα, κἀν τοῖς ἄστρασιν ἥλιος. φέρε τοίνυν ἀπόδος τὴν τῆς γλώττης ἡμέραν ταῖς τῶν ὑπηκόων ἀκοαῖς, τὴν τῶν ὀφθαλμῶν εὐδίαν τῇ τῶν ἡμετέρων ὄψεων ὁμίχλῃ. διασκέδασον ἡμῶν τῆς ψυχῆς τὸν χειμῶνα ταῖς ἀκτῖσι τῆς σῆς ἱλαρότητος. χρῆσαι τῇ ἑορτῇ τοῦ συνήθους, καὶ γαληνοῦ μειδιάματος. γενοῦ πᾶσιν ἀρχέτυπον, ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις καλοῖς, οὕτω κἀν τῇ τῶν δεινῶν καρτερίᾳ. ἡμεῖς δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων ἔστιν οὓς ἀκούοντες ἐν ταύτῃ μάλιστα φιλοτιμησαμένους, αἰσχυνοίμεθ' ἄν, εἰ τοῖς μὲν ἄλλοις ἅπασιν ἀριστεύμασι πλεῖστον ἐκείνων διενεγκόντα πλουτήσαντες βασιλέα, ἐν τούτῳ μόνῳ τὰ δεύτερα φέροντα βλέπομεν.

* διέζωσε δόξης ἑαυτήν

πέπηγεν. ταῦτ' ἄρα καὶ τὸ τοῦ Ἀχιλλέως ἐκείνου περὶ τὰς λύπας ἡττώμενον ἦθος ἀποτρεψάμενος, καὶ πρός γε δὴ τοῦ Μακεδόνος Ἀλεξάνδρου, μίμησαι τούτων τὸ στεῤῥόν. μίμησαι δὲ Περσικοὺς βασιλέας τε καὶ σατράπας, ὁπόσοι πρὸς τὰς ἀντιπάλους τύχας οὐδὲν ἀγεννὲς ἐπεπράχεισαν. μίμησαι δὲ παλαιῶν Ῥωμαίων ὑπάτους καὶ Καίσαρας, οἳ καὶ αὐτοὶ τῶν τοῦ χρόνου δεινῶν ἀπολελαυκότες, ὅμως τοῦ συνήθους φρονήματος ἐκαρτέρησαν. καὶ τί δεῖ παραδειγμάτων ἀλλοτρίων; μίμησαι σαυτόν, ὁποῖος πολλάκις ἐφάνης ἐν τοῖς ἄλλοτε ἄλλοις ἐπισυμπεσοῦσί σοι λυπηροῖς. πῶς πολλοῦ πολλαχόθεν πολλάκις ἀναζέσαντος κλύδωνος, ἀκλόνητον καὶ ἀπτόητον διετήρησας τὴν ψυχήν, ὥσπερ οἱ βαθεῖαν ἄγοντες ἡσυχίαν; πῶς πολλάκις τῶν τῶν ὑπηκόων ἁμαρτημάτων, δίκην ἀπαρκτίου τὴν τοῦ θυμοῦ ῥύμην εἰς ὄγκον κυμάτων ἐγείρειν ἐθελόντων, οὐχ ἡττήθης πώποτε· ἀλλὰ γενναιότητι χρώμενος, καὶ συνέσει ψυχῆς, ἀντὶ τοῦ κολάζειν δὲ ἁμαρτάνοντας, ἐκόλασας μὲν τὸν θυμόν; τοῖς δ' ἁμαρτήσασι τὸ σύνηθες παρέσχες φιλανθρώπευμα; ταῦτα νῦν καιροῦ νῦν ἀναμιμνησκόμενος, μίμησαι σὺ σαυτόν, ἵνα καὶ ἡμεῖς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὅλην τῇ γλώττῃ παρεχόντες ἐλευθερίαν, δύναιτο τῶς παρὰ τὰς σὰς τῶν ἐγκωμίων θαλάσσας πελαγίζειν ἀφῶμεν αὐτήν. κἀκ πάντων ἀνθολογοῦντες τῶν σῶν ἐγκωμίων τὰ κράτιστα, στέφανόν σοι δημιουργῶμεν ἀκήρατον, καὶ οἷον οἱ τῆς σοφίας κρατῆρες ἀναχωροῦντες εἰς μακροὺς αἰῶνας ἀθανατίζουσιν. ἐγὼ δ' ὑπὸ μάλα σφοδροῦ τε καὶ φλέγοντος πόθου νικώμενος, τολμηρότερον ἐχρησάμην τοῖς λόγοις. σὺ δέ μοι σύγγνωθι θειότατε αὐτοκράτορ, τῇ συνήθει κἀνταῦθα φιλανθρωπίᾳ συγχρώμενος.

Achillis & Alexandri Magni mollicie in dolore ferendo repudiata, conſtantiam eorum imitare. Perſicos Reges & ſatrapas imitare, qui aduerſæ fortunæ non ceſſerunt, ſed fortiter reſtiterunt. Imitare ueteres Romanorum Conſules & Cæſares, qui & ipſi temporum uices experti, ueterem animi conſtantiam tenuerunt. Et quid alienis exemplis eſt opus? Teipſum imitare, ac talem te prębeto, qualis antehac in uarijs caſib. extitiſti. Quoties in maximis tempeſtatibus incõcuſſum animum conſeruaſti, non aliter quàm qui ſumma tranquillitate uiuunt? Quoties ſubditorum tuorum peccatis uehementer irritatus, iram uiciſti: nec unquam affectui ceſſiſti, ſed animum tuum quàm illos fortiter ac prudenter caſtigare maluiſti, & ſolita clementia pœnam meritis ignouiſti? Hæc nunc per occaſionem recordatus, ipſe te imitare, ut & nos (ne longum faciam) omni libertate linguæ permiſſa, laudum tuarum pelagus facilè tranſmittamus: & ex omnibus bonis tuis, præſtantiſsimis quibuſque delectis, coronam tibi concinnemus immortalem, qualem ſapientiæ crateres in omne æuum conflant. Ego uerò uehementi & ardenti deſiderio uictus, liberius uerba feci. Tu ergo mihi ueniam dato, diuiniſsime Imperator, ſolita etiam hic humanitate tua uſus.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΡΩΜΑΙΩΝ ἐκστρατείας τοῦ Συργιάννου καὶ τοῦ Κράλη.

ΗΡΟΣ δ' ἐπιστάντος, ὁ μὲν Κράλης συνήθροιζε τὰς δυνάμεις. ὁ δὲ Συργιάννης λαθραῖα διέπεμπε γράμματα πανταχοῦ τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας, ἀρξάμενος ἐκ τῆς ὁμόρου χώρας τῶν Τριβαλλῶν, καὶ διαλαβὼν πᾶσαν παράλιον καὶ μεσόγειον πόλιν καὶ χώραν ἄχρι Βυζαντίου, ἐν οἷς γῆς τε ὑπισχνεῖτο κληροδοσίας, καὶ χρημάτων χύσεις, καὶ ἀξιωμάτων ἐπιδόσεις, καὶ ὅσα ἐπὶ τούτοις ὅμοια. ταῦτ' ἄρα καὶ μικροῦ πάντες ἐκεχήνεσαν πρὸς αὐτόν, καὶ ταῖς γνώμαις ὁλοσχερῶς αὐτῷ προσετίθεντο, καὶ χρήμασι καὶ γράμμασι τὴν ἐκείνου κατήπειγον ἔφοδον. ὅ γε μὴν βασιλεὺς πάλαι εἰδὼς τὴν τοῦ ἀνδρὸς περίνοιαν, καὶ τὴν περὶ τὰ τοιαῦτα ὀξυτάτην ἀγχίνοιαν, σφόδρα ἐδεδίει περί τε ἑαυτοῦ καὶ τοῖς ὅλοις, καὶ δραστικωτέραν τὴν αὐτοῦ ἐνόμιζεν ἔφοδον, ἢ Σκυθῶν καὶ πάντων φάναι ἐθνῶν. πρὸς μὲν γὰρ τὰς τῶν ἀλλοφύλων ἐχθρῶν φάλαγγας ἀντιτάττειν εἶχεν ἂν τὰς ὁμοφύλους πόλεις, φυσικὴν ἐχούσας καθάπαξ πρὸς ἐκείνους ἀπέχθειαν ἐκ τῆς διαφορᾶς τοῦ σεβάσματος. ἡ δὲ τοῦ ὁμοφύλου συνήθους μάχη, καὶ ταύτην ἐκ βάθρων ἀνέτρεπε τὴν ἐλπίδα, καὶ συνέτριβε μάλα σφοδρῶς πᾶσαν

τούτου

DE SYRGIANNIS ET Cralis aduerſus Romanos expeditione.

VEris initio Crales ſuas copias coegit: Syrgiannes uerò clandeſtinas literas per omne Romanum Imperium dimiſit, à prouincia finitima Triballis auſpicatus, & per omnem oram maritimam & mediterraneas urbes ac prouincias Byzantium uſque progreſſus, quibus & agrorum aſsignationes, & pecuniæ largitiones, & honorum faſtigia, & id genus alia pollicebatur. *Syrgiannes Romanos ad defectionẽ ſolicitat.* Quibus de cauſis ferè omnes illi inhiarunt, & animis prorſus ad illum inclinarunt, impreſsionem eius & literis & pecunijs accelerantes. At Imperator iam olim gnarus ſolertiæ illius, & in huiuſmodi rerum articulis ſummæ celeritatis & dexteritatis, & ſibi & ſummæ rerum uehementer timuit, grauiorem eius impreſsionem quàm Scytharum & omnium ferè gentium ratus. *Imperatoris ſolicitudo.* Nam externis hoſtibus ſuas urbes opponere potuiſſet, naturali odio ab illis ob religionis controuerſiam abhorrentes. Sed hominis popularis & noti bellum, illam etiam ſpem funditùs euertebat, & omnes eius cogitatio-

nes

nes perturbabat, adeò ut hoſtiles flammas tantum non terra mari'que in ipſius palatij fores graſſantes cerneret. Quare animum deſpondebat: & tamen ea curabat, quæ poterat, omni ſua ſpe in Deum collocata: quod ei ſemper in more poſitum ac familiare fuit, in maioribus præſertim calamitatibus. Ac primùm turribus maximis palatinas aulas & portas munijt, & magnam frumenti copiam inuexit, qua cum præſidijs longo tempore, ſi eſſet opus, ſuſtentari poſſet. hoſtilem enim fumum ad ipſum uſque palatium penetraturum putabat. Deinde in Macedoniam abiturus, ut ſua præſentia eos qui defectionem ſpectabant, in urbibus terreret: patriarchici ſolij poſt Eſaiæ obitum Ioannem Apris oriundum, Imperatorij collegij tum ſacerdotem, ſucceſſorem deligit: cuius fidei, Deum teſtatus, in maximo diuini uerbi Sapientiæ templo, coniugem & liberos ſuos mandauit, ut eorum curator & cuſtos poſt Deum eſſet, ſi quid fortè reſpublica detrimenti cœpiſſet. His actis, properè in Macedoniam contendit, nullo ſecum adducto exercitu. Iam enim omnes ſuſpectos habebat, præter fideliſsimos domeſticos ſuos, & magnum Domeſticum Cantacuzenum, quem eius ſtudioſiſsimum & amantiſsimum, cæteris uerò omnibus comem & hilarem, tempus declarauit.

Imperator inſidias Syrgianni comparat.

Sed cum neceſsitas, ut aiunt, ingenium excitet: poſt multas cogitationum ambages, tandem etiam Imperatori in mentem uenit, aſtum & dolum hic quoque, ut plerunque ſoleat, aperta ui longè efficaciorem fore, in bellicis præſertim tumultibus: ſimúlque ad ueterum res geſtas animum retulit, quemadmodum Darius per Zopyrum inuictam Babylonem facilè cæpiſſet: & Antigonus Alexandri ſucceſſor potentiſsimus, ſæpe artibus Eumenis uictus, qui & ipſe ex Alexandri diſciplina prodierat, ingenio, uſu rerum & celeritate illuſtris: ab eóque forſitan non modò regno, ſed uita etiam ſpoliatus eſſet, niſi eminus fraude ac dolo uirum ſuſtuliſſet. & ut ante hos Athenienſis Themiſtocles magnam illam Medorum claſſem, alioqui inſuperabilem, callidis uerbis & dolis profligaſſet.

Sphrantzæ ſiue Franciſci Palæologi inſignis perfidia.

Imperatorem autem in hanc curam intentum, ſenator quidā Sphanzes Palæologus adit, & ſine arbitris alloquitur. illóque opes & honores pollicente, uiciſſim cædem Syrgiannis pollicetur, fuga ſimulata. Non multis diebus pòſt, fama circa Theſſalonicam ſpargitur, ubi tum agebat Imperator, Sphanzen Palæologum omnib. iumentis ſuis uenditis, ad Syrgiannem plenis manib. transfugere. Quo Imperator audito, ignoratiōe ſimulata, & ędes eius publicauit, & uxorem ignominioſè per forum traduci

τοῦτον διακόνιαν, καὶ μόνον οὐκ ἤδη τῶν βασιλείων πυλῶν τὸ πολέμιον ἔβλεπε πῦρ, σφοδρῶς ἤδη πανταχόθεν ἔκ τε γῆς καὶ θαλάττης. ὅθεν καὶ ἀπεγίνωσκε μὲν· ἐπεμελεῖτο δ᾽ οὖν ὅμως, ὅσον ἦν ἐφικτὸν, ὅλας ἀναρτήσας ἐν θεὸν τὰς ἐλπίδας. ὃ δὴ συνήθεν ἦν αὐτῷ ποιεῖν ἀεὶ, καὶ ὡς εἰπεῖν συνοίκον καὶ συνήθειον, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς μείζοσι συμφοραῖς. τὰ μὲν οὖν πρῶτα πύργοις μεγίστοις ὀχύρωσε τὰς βασιλείους αὐλὰς καὶ πύλας, καὶ σίτου πλῆθος ἐντέθεικε διαρκέσον ἐν πλεῖστον τοῖς τε φρουροῖς, καὶ αὐτῷ εἰ δεήσειεν. ἀφίξεσθαι γὰρ ἄχρι καὶ ἐν τὰ βασίλεια προσεδόκα τὸν πολέμιον καπνόν. ἔπειτα μέλλων ἀπαίρειν ἐς μακεδονίαν, ἵνα τῇ παρουσίᾳ φοβήσῃ τοὺς λάθρα τἀναντία βουλευομένους ἐν ταῖς πόλεσι, διάδοχον τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου μετὰ τὴν τοῦ ἡσαΐου τελευτὴν, ἰωάννην τὸν ἐκ τῆς πόλεως ἄπρω κατέστησεν, ἐν ἱερεῦσι τηνικαῦτα τοῦ βασιλικοῦ κλήρου τυγχάνοντα. ᾧ δὴ καὶ ὑπὸ θεῷ μάρτυρι παραδίδωσι φθάσας ἤδη μέσου τοῦ μεγίστου ναοῦ τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας τήν τε σύζυγον δέσποιναν καὶ τὰ τέκνα, ἐπίτροπον ἅμα καὶ φύλακα τοῦτον εἶναι μετά γε θεὸν παρακελευσάμενος ἐπ᾽ αὐτοῖς, εἴ τι που τῶν ἀδοκήτων τοῖς κοινοῖς ἐπισυμβαίη πράγμασι. ταῦτα διαπραξάμενος, ὅλῃ σπουδῇ τὴν ἐς μακεδονίαν ἤλαυνε, μηδένα στρατὸν ἐπαγόμενος. ὕποπτοι γὰρ αὐτῷ πάντες ἤδη καθίσταντο, πλὴν μόνων τῶν πιστοτάτων οἰκιακῶν, καὶ τοῦ μεγάλου δομεστικοῦ τοῦ καντακουζηνοῦ, ὃν ἐν τοῖς μάλιστα σύμπνουν τε καὶ ὁμόφρονα αὐτῷ τε ἔφηνεν ὁ χρόνος, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἱλαρὸν καὶ χαρίεντα. ἐπεί γε μὴν ἐφευρετικὸν ἡ ἀνάγκη δοκεῖ πολλαχῇ, εἰσῄει ἐς γνώμην ὀψὲ καὶ τῷ βασιλεῖ διὰ πολλῶν δραμόντι τῶν λογισμῶν, ὡς οἰκονομίας τρόποι, καὶ δόλον ἐγκυμονοῦσαι μέθοδοι, πολλῷ γε τῆς τῶν ὅπλων βίας αἰτιμάτεροι καθεστήκασιν ἐς τὰ πλεῖστα τῶν ἔργων, καὶ μάλιστα ἐς ὁπόσα θορύβους πλουτοῦσι πολέμων. καὶ ἅμα ἐς τὰς τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν πράξεις ἀνῆγε τὸν λογισμὸν, ὅπως τε δαρεῖος ὁ μῆδος διὰ ζωπύρου ῥᾷστα τὴν ἄμαχον εἷλε βαβυλῶνα, καὶ ἀντίγονος τῶν ἀλεξάνδρου διαδόχων ὁ κράτιστος πολλάκις καταστρατηγηθεὶς ὑπ᾽ εὐμένους, ὃς τῆς ἀλεξάνδρου παλαίστρας ἦν καὶ αὐτὸς, καὶ γέμων ὁρμῆς ἐκ γυμνασίου περιφανοῦς, τάχ᾽ ἂν αὐταῖς δυνάμεσι καὶ τὸ ζῆν ἀπελίμπανεν, εἰ μὴ δόλοις πόρρωθεν καὶ λαθραίαις ἐπιβουλαῖς τὸν ἄνδρα διεχειρίζετο. καὶ πρό γε τούτων ὁ ἀθηναῖος θεμιστοκλῆς τὸν πολὺν ἐκεῖνον στόλον τῶν μήδων λόγοις οἰκονομικοῖς καὶ δόλοις κατετροπώσατο, μὴ δυνάμενος ἄλλως. **τῷ μὲν δὴ βασιλεῖ σκεπτομένῳ τοιαῦτα, πρόσεισί τις τῶν ἐκ συγκλήτου *σφραντζῆς ὁ παλαιολόγος, καὶ ἐκλαβὼν, λάθρα κοινολογεῖται περὶ τῶν προκειμένων φροντίδων.** καὶ ὑπισχνουμένῳ τῷ βασιλεῖ πλοῦτον καὶ δόξαν, ἀντυπισχνεῖται, φυγὴν ὑποκριθεὶς, φονεύσειν τὸν συργιάννην. οὐ πολλαὶ παρῆλθον ἐκεῖθεν ἡμέραι, καὶ φήμη διασκίδναται περὶ θεσσαλονίκην, ἔνθα διατρίβων ἦν τηνικαῦτα ὁ βασιλεὺς, ὡς σφραντζῆς ὁ παλαιολόγος ἐξαργυρισάμενος πάνθ᾽ ὅσα ὑπῆρχεν αὐτῷ βοσκήματα, βεβυσμέναις χερσὶν αὐτόμολος οἴχεται ἀποδρὰς ἐς τὸν συργιάννην. ὅπερ ἀκηκοὼς ὁ βασιλεὺς, καὶ τὸν ἀγνοοῦντα ὑποκριθεὶς, πέμψας τόν τε οἶκον ἐδημοσίευσε, καὶ τὴν σύζυγον περιαγαγὼν ἀτίμως διὰ τῆς

* σφραντζῆς

ἀγορᾶς

ἀγορᾶς ἐκινδύνευσεν. ὃ δὴ τὰ μάλιστα ἔπεισε συργιάννην ἀνύποπτον διατεθῆναι πρὸς τὸν σφραντζῆν, καὶ σύμβουλον ἄριστον ἂν νομίζειν αὐτόν· ὡς ἔγραφον καὶ τῶν συνήθων λάθρα πολλάκις αὐτῷ ἔκ τε θεσσαλονίκης, ἔκ τε βεῤῥοίας, ὡς οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ σοί ἐστιν ἡ τοῦ σφραντζῆ ἐπιδημία· φονεύσων γὰρ ἥκει σε. ὁ δὲ οὐκ ἐπείθετο, ἀλλ' ὅρκους ἐγγράφους ὑπ' αὐτοῦ καὶ πάνυ φρικώδεις δεξάμενος ἔμπροσθεν τῆς θείας καὶ ἱερᾶς τραπέζης, ἱερέων τὴν θείαν τελούντων μυσταγωγίαν, συμπορευόμενος ἦν αὐτῷ τὸ λοιπὸν, καὶ συνδιαιτώμενος ἀνυπόπτως καὶ ἀδεῶς. ἐχρῆν γὰρ ὧν πάλαι ἐκεῖ δράσαντα, τὰ ὅμοια καὶ αὐτὸν ἀντιπεπονθέναι, καὶ διὰ ὅρκων ἀπατηθέντα δίκας δοῦναι ὧν ἠδίκηκε τόν τε τοῦ βασιλέως πάππον ἀνδρόνικον τὸν βασιλέα, καὶ εἰ χρὴ φάναι, τὸν θεὸν αὐτόν· εἴπερ εἰς θεὸν ἡ ἐπιορκία τὸ τῆς καταφρονήσεως ἀνατίθησιν ἔγκλημα. ἔφθημεν γὰρ ἄνω που εἰρηκότες, ὡς αὐτὸς ὁ τῆς τῶν δυοῖν βασιλέων διαστάσεώς τε καὶ μάχης αἰτιώτατος ἦν, καὶ ἡ ἀρχέγονος ῥίζα πάντων τῶν ἐφεξῆς θορύβων. θέρους δ' ἤδη μεσοῦντος ἀναλαβὼν τὰς δυνάμεις ὁ κράλης, εἵπετο τῷ συργιάννῃ εὐθὺ θεσσαλονίκης ἐλαύνοντι, καὶ σφίσι προσεχώρουν αἱ μεταξὺ πόλεις καὶ χῶραι ῥαδίως· τοῦτο μὲν διὰ τὴν τοῦ συργιάννου ποθοῦσαι πάλαι ἐπιστασίαν, τοῦτο δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν ἀσταχύων δεδιυῖαι· ὥρα γὰρ ἦν τηνικάδε ἀλώνης. ὁ μέντοι σφραντζῆς μηνύειν τε ἐθέλων τῷ βασιλεῖ τὰ δρώμενα, καὶ ἅμα ἀνύποπτος τῷ συργιάννῃ δοκεῖν, πρόφασίν τινα δαιμονίαν ἐπλάσατο, καὶ πάνυ βαθεῖαν. προσιὼν γὰρ ἔφασκεν αὐτῷ συνθήκας ἔχειν δύο τινῶν, οἳ περὶ τὸν τοῦ βασιλέως κοιτῶνα μάλιστα τὴν προεδρείαν ποιοῦνται, βεβαιοῦσαν, εἰ προσηκούσης ἀδείας τύχοιεν, διαχειρίσασθαι τὸν βασιλέα. δέον οὖν εἶναι πέμπειν πρὸς αὐτοὺς, καὶ ἀναμιμνήσκειν τῶν συνθηκῶν. καὶ οὕτω λαβὼν τὸ ἐνδόσιμον ἔπεμπε, καὶ ἐμήνυε τῷ βασιλεῖ τὰ δρώμενα. ἦσαν δὲ ταῦτα, ὡς ἀπορεῖν διαπράξασθαί τι τῆς μελέτης, καὶ ἅμα ἑαυτῷ διατηρήσειν τὸ πόῤῥω γενέσθαι κινδύνων. πολὺν γὰρ αὐτῷ περικεχύσθαι νύκτωρ καὶ μεθημέραν τὸν ὄχλον, καὶ μόνον οὐδέποτε καταλελεῖφθαι. δεῖν οὖν ἡμεροσκόπους τετάχθαι στρατιώτας τινὰς ἐν τοῖς προαστείοις τῆς θεσσαλονίκης, ἵν' ὅταν αἴσθωνται προσιούσας τὰς δυνάμεις μετὰ τοῦ συργιάννου, ἐκδέξωνταί με φεύγοντα πρὸς τὴν πόλιν ἐκ τοῦ στρατοπέδου, πρὶν γνωσθεὶς ἀπόλωμαι μηδὲν πεπραχώς. αἰσχρὸν μὲν ἴσως δηρόν τε μένειν, κενεόν τε νέεσθαι. αἰσχρότερον δ' ἔτι δηρὸν μένοντα, πρὸς τῷ μηδὲν πεπραχέναι, καὶ τὸ ζῆν αὐτοῦ που πρὸς ταῖς τῶν ἐχθρῶν πύλαις ἀπολιπεῖν. ἐπεί γε μὴν ἰὼν ὁ συργιάννης μετά γε τοῦ κράλη καὶ τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων, ῥᾷστα καὶ ἀπὸ μόνης τῆς φήμης κατεδουλοῦτο πάντα, καὶ προσδόκιμος ἦν καὶ αὐτῇ ἤδη προσβαλεῖν τῇ θεσσαλονίκῃ· ὁ μὲν τῶν θεσσαλονικέων δῆμος μετέωρος ἦν ὅλος ταῖς γνώμαις πρὸς τὴν ἐκείνου ἔφοδον· καὶ μελέτην ἐποιοῦντο τὰς πύλας ἀναπετάσαντες, ἀκονιτὶ τοῦτον εἰσδέξασθαι προσιόντα. ὁ δὲ βασιλεὺς βαρείαις ἀλγηδόσιν ἐπιέζετο τὴν ψυχὴν, καὶ τοῖς ἐξ ἀπογνώσεως συνωθοῦσι λογισμοῖς ἀντεμετρεῖ συχνὰ, καὶ ἀπὸ μέσης ψυχῆς καὶ ζεούσης καρδίας τὴν θείαν ἐπεβοᾶτο βοήθειαν. καὶ νῦν μὲν ἐλπίδας εἶχε χρηστὰς τὴν συνήθη πρὸς αὐτὸν τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίαν μεμνημένος· νῦν δ' ἀπογνώσεως λογισμοὶ τὴν αὐτοῦ ψυχὴν πικρῶς ἐπεβόσκοντο. ὅθεν ἔξω μὲν πρὸ τῶν τειχῶν ἡμεροσκόπους ἔπεμψε στρατιώτας τριάκοντα κατὰ τὴν τοῦ σφραντζῆ προσφώνησιν. πρὸ δὲ τοῦ λιμένος εἶχε τριήρη μίαν ταχυναυτοῦσαν, εἰς ἣν ἔμελλεν ἐλθόντος ἀπράκτου τοῦ σφραντζῆ, εἰσπηδήσειν τε εὐθὺς ἅμα τοῖς ἀμφ' αὐτὸν, καὶ ἀποπλεύσειν τὴν ταχίστην ἐς τὰ τῶν βυζαντίων βασίλεια.

ὡς δ'

iuſsit. quę res potiſsimùm effecit, ut Sphanzi Syrgiannes crederet, & fideliſsimũ conſiliarium iudicaret: adeò ut cum familiares ſæpe Theſſalonica & Berrhœa ad eum ſcriberent, caueret Sphanzem, qui malo animo & eius occidendi cauſa adeſſet, nihil eorũ literis moueretur, ſed ſanctiſsimo iureiurãdo, eoq́ ſcripto, ab illo ante ſacrã menſam accepto, cum ſacerdotes diuinã myſtagogiã celebrarẽt, deinceps eius cõſuetudine & familiaritate ſine ulla ſuſpiciõe & metu uteret̃. Oportebat em̃ eum tandem aliquando ſimiles facinoribus ſuis pœnas luere, & iureiurando captũ & ipſum, quemadmodũ ſeniorem Andronicũ, ac potius ipſum Deũ (ſiquidẽ periuriũ ad Dei contemptũ refertur) fefellerat, interire. Suprà em̃ diximus, cum diſsidij & pugnę duorum Imperatorũ autorem uel in primis extitiſſe, & primum ortum eorũ tumultuũ omniũ q̃ poſt ſecuti ſunt. Aeſtate uerò iam media, Crales cum ſuis copijs Syrgiannẽ ſequit̃, rectà Theſſalonicã petentẽ, leui opera interiectis urbib. & ꝓuincijs in deditionẽ acceptis, partim deſiderio ueteris adminiſtratiõis Syrgiãnis, partim uaſtationis ſegetũ metu. Tempus em̃ meſsis erat. Cęterùm Sphanzes Imperatori quid ageret̃ nũciaturus, ſimulq́ Syrgianni nõ ſuſpectus eſſe uolens, callidiſsimo & mirifico cõmento illum aggreſſus, ſe cum duob. cubiculariorũ principib. pepigiſſe ait, qui affirmaſſent, ſe data opportunitate Imperatorẽ occiſuros. Eos igit̃ cõmonefaciendos eſſe conuentorũ. Sic poteſtate data, Imperatori quid ageret̃ ſignificat: quę erãt huiuſmodi. Deeſſe ſibi facultatẽ, ſimul & facinoris patrãdi, & uitę cõſeruandę. Magnã em̃ Syrgianni turbã noctu atq; interdiu circũfuſam eſſe, neq; unquã relinqui ſolum. Eſſe igit̃ milites aliquot ſpeculatores in ſuburbijs Theſſalonicę collocãdos, qui ſe è caſtris in urbẽ fugientem exciperẽt, priuſquã cognitus re infecta periret. Cum em̃ turpe ſit, manſiſſe diu, uacuumq́ reuerti: multo eſſe turpius, manſiſſe diu, ac nõ modò nihil geſsiſſe, ſed etiã ad inimicorũ portas interfici. Cęterùm cũ Syrgiannes cũ Cralis exercitu ꝓgrediens, ſolo nomine ſuo facilè omnia ſubigeret, & iam Theſſalonicam aggreſſurus putaret̃: populus animo fluctuans, cum apertis portis ſine ullo labore accipere cogitabat. At Imperator uehemẽter anxius, & deſperatione plenus, ex animo & feruẽti corde diuinã opẽ implorabat: ac modò ſpẽ bonã, diuinę erga ſe liberalitatis memor, cõcipiebat, modò deſperatione uehementer angebat̃. Miſit tamen triginta ſpeculatores extra mœnia, ut à Sphantze denũciatum illi fuerat. Ante portam uerò unam triremẽ celerem habebat, in quam, ſi Sphantzes re infecta rediſſet, ſe coniecturus ſtatim cum ſuis erat, & Byzantium rediturus.

Sed cum hoſtiles copię propius acceſsiſſent, & ad ſexaginta ſtadia caſtris ab urbe poſitis, poſtridie oppugnaturæ mœnia uiderentur: Sphantzes conatu ſuo deſperato, fugam omnino cogitat. & tali cauſa quæſita, Syrgiannē de more conuenit: ſe paulum extra caſtra proditurum, ad ſpectanda mœnia, numquid armatis ſint completa. At ille nihil ſuſpicatus mali: Abi, inquit, ſequar & ipſe. Præcedit igitur Sphantzes, cum duobus famulis funeſti conſilij conſcijs: Syrgiannes uerò ſolus ſequitur, Deo nimirum ſanam illi mentem tum adimente, cum ſe rerum potiturum ſomniaret. Vt autem circiter duodecim ſtadia à caſtris diſceſſerant, illi cōuerſi, cum id quod uehementer exoptarant, à fortuna ultrò ſuppeditatum eſſet, gladijs illum conciderunt: & priuſquam quiſquam reſciret, properè in urbem contenderunt. Poſtridie uerò Crales re deſperata, Imperatori petenti pacem dedit: cum eoq; egreſſo collocutus, muneribus quibuſdam acceptis, domum ſe recepit.

DE EPISCOPIS QVI Papæ nomine in urbem Imperatricem diſputandi cauſa uenerunt.

ALtero anno duo epiſcopi, ueteri Roma à Papa miſsi, uenerūt, ut de pace & concordia Eccleſiarum diſputarent. Ac ſtatim uidere erat multos è populo ſtudium prę ſe ferre, ſed non ſecundum ſcientiā, ac temere & inconſultò loqui, atque ipſum patriarcham ad diſputandum urgere. Is uerò cum nec linguam dicendi exercitatione inſtructam haberet, & ſuos epiſcopos maximam partem indoctiſsimos eſſe cerneret: tergiuerſabatur ille quidem, ſed quomodo populi tumultum ſedaret neſciebat. Quare & nos in id certamen mittendos putabat, qui linguam exercitatam haberemus, quamuis in ſacrum Catalogum non inſcripti eſſemus. Ego uerò primùm uehementer urgebam, ac monebam ut taceret, & magnam grauitatem atque animi altitudinem præ ſe ferret, Latinorúmque poſtulationem contemneret. neque enim diſputatione eſſe opus. Sed cum rurſus cogitarem, ſilentium non ferè ſuſpicione carere, ſed in exterorum animis uarias & multiplices cogitationes excitare, eorum præſertim qui linguæ imperare neſcirent: patriarcha & quibuſdam primarijs epiſcopis ſeductis, meam ſententiam ad hunc ferè modum expoſui.

CON-

ὡς δὲ ἐγγύς τε αἱ δυνάμεις ἐγένοντο, καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο σταδίων οὐ πόῤῥω τοῦ ἄστεος ἑξήκοντα, ἐπίδοξοι ὄντες δὲ καὶ τὴν τειχομαχίαν τῇ ὑστεραίᾳ καταστῆναι, ἀπεγνωκὼς ὁ Σφαντζῆς, τὴν ὁρμὴν ἤδη τελέως τὴν τοῦ ἀποδρᾶναι μελετῶν ἠκόνησε· καὶ τοιαύτην τινὰ πλασάμενος πρόφασιν, πρόσεισιν ὡς εἰώθει τῷ Συργιάννῃ· καὶ βούλεσθαί φησι παρεξιὼν τοῦ στρατοπέδου μικρὸν κατασκοπεῦσαι τὰ τείχη τοῦ ἄστεος, εἰ ὡπλισμένοις ἀνδράσιν εἴη πεπυργωμένα. ὁ δὲ μηδέν τι τὸν λόγον ἔχειν ὑποπτεύσας πανοῦργον, ἄπιθι, ἔφη, ἕψομαι δὲ καὶ αὐτός. καὶ προῄει μὲν ὁ Σφαντζῆς ἅμα τοῖς δυσὶ θεράπουσιν, οἳ τὸ φονικὸν καὶ αὐτοὶ συνῄδεσαν σκέμμα αὐτῷ. εἵπετο δὲ μόνος ὁ Συργιάννης, τοῦ θεοῦ σφήλαντος οἶμαι τὴν τούτου σύνεσιν, ὅτι μάλιστα τὸ πᾶν ἤλπισεν ἔχειν. καὶ ὡς δώδεκά που σταδίους τοῦ στρατοπέδου ἀπέσχον, στραφέντες ἐκεῖνοι, καὶ ἰδόντες παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα ῥᾴδιον ὑπὸ τῆς τύχης τὸ σφόδρα ζητούμενον κατασταν, κατέκοψαν περιστάντες τοῖς ξίφεσι· καὶ εὐθὺς πρὶν αἰσθέσθαι τινὰ τῶν τοῦ στρατοπέδου, ᾤχοντο σπουδῇ προσελάσαντες ἐς τὸ ἄστυ. ὁ δὲ Κράλης ἀπεγνωκὼς, τῇ ὑστεραίᾳ σπονδὰς πρὸς τὸν βασιλέα αἰτήσαντα πεποίηκε· καὶ ὁμιλήσας ἐξιόντι, καὶ δῶρά τινα παρ᾽ αὐτοῦ λαβὼν, οἴκαδε ἀνεχώρησε· καὶ ταῦτα μὲν διὰ τὸ ἔτος ἐν τούτοις ἐτελεύτα.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΠΠΑ ἐπιδημησάντων τῇ βασιλευούσῃ ἐπισκόπων διαλέξεως ἕνεκα.

Τῷ δ᾽ ἐφεξῆς ἔτει, ἧκον ἐκ τῆς παλαιᾶς Ῥώμης ἐπίσκοποι δύο, ἀπεσταλμένοι παρὰ τοῦ πάππα, διαλεξόμενοι περὶ τῆς εἰρήνης καὶ ὁμονοίας τῶν ἐκκλησιῶν. καὶ ἦν εὐθὺς ἰδεῖν πολλοὺς τῶν τοῦ δήμου ζῆλον μὲν λαμβάνοντας, οὐ κατ᾽ ἐπίγνωσιν δὲ, καὶ πρόχειρόν τινα καὶ ἀταμίευτον προτείνοντας γλῶσσαν, καὶ πρός γε ἐπισυνωθοῦντας καὶ αὐτόν γε τὸν πατριάρχην ἐς διαλέξεις. ὁ δ᾽ ὅτι τὴν γλῶσσαν εἶχεν ἀνηκόνητον ἐκ τῆς τῶν λόγων ἀσκήσεως, καὶ ἅμα τοὺς πλείστους τῶν περὶ αὐτὸν ἐπισκόπων ἀμαθίᾳ συζῶντας πλείστῃ κατανοῶν, ὑπεστέλλετο μὲν, οὐκ εἶχε δ᾽ ὅπως ἀναχαιτίσῃ τοῦ δήμου τὸν θόρυβον. διὸ παρακαλεῖν ἔγνωκε δεῖν ἐς τὴν τοιαύτην παράταξιν, καὶ ἡμᾶς τοὺς ὡπλισμένην μὲν ἔχοντας γλῶτταν ἐκ τῆς τῶν λόγων ἀσκήσεως, ἔξω δὲ τοῦ ἱεροῦ καταλόγου τυγχάνοντας. ἐγὼ δὲ τὰ μὲν πρῶτα πολὺς ἦν ἐγκείμενος, καὶ παραινῶν σιωπᾶν, καὶ σχήματι χρῆσθαι μεγαλοπρεπεῖ τινι, καὶ νοῦν ἐπαγγελλομένῳ μηδ᾽ ὅλως ἀξίαν λόγου τὴν τῶν Λατίνων νομίζοντα πρόκλησιν, λόγους τῆς χρείας οὐκ ἀναγκαίως ἀπαιτούσης ἐνταῦθα. ἀλλ᾽ ἐπεὶ δὲ ὕστερον οὐκ ἀνύποπτον αὖθις ἑώρων, ὡς τὰ πολλὰ διατελοῦν τὸ τῆς σιωπῆς, ἀλλὰ πολλαπλοῦς καὶ πολυσχιδεῖς βλαστάνον καὶ διανέμον τοῖς ἔξω τοὺς λογισμοὺς, καὶ μάλιστα τοῖς τοιούτοις οἳ γνώμην καὶ γλῶσσαν ἠσκήκασιν ἀταμίευτον, ἀπολαβὼν ἰδίᾳ τόν τε πατριάρχην καὶ τινὰς τῶν ἐλλογίμων ἐπισκόπων, τὴν ἐμαυτοῦ γνώμην ἐπεδειξάμην, τοιαῦτά τινα διεξελθὼν ἐπ᾽ αὐτῶν.

ΣΥΜΒΟΥ-

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΤΗΝ ἱστορίαν συγγράφοντος γρηγορᾶ.

Ἐμοὶ μὲν οὕτως ἔχειν πρὸς τὴν παροῦσαν ἅμιλλαν, καὶ οὕτω προθυμίας οὐδὲν οὐδαμῇ γε ἐλλείπειν ἔπεισιν, ὥστ' οὐ γλῶτταν μόνον ὁπλίζειν πρόρρησιν, ἀλλὰ πρό γε ταύτης καὶ γνώμην αὐτήν, ῥίζαν ταύτην οὖσαν καὶ πηγὴν τῆς γλώττης, καὶ ἅμα χορηγὸν καὶ πρύτανιν τῶν λεγομένων. ὁρῶντι δὲ τοὺς πολλοὺς πρὸ τοῦ καιροῦ καὶ τῆς χρείας μεγάλην τινὰ καὶ θρασεῖαν περιιεμένους τὴν γλῶτταν, καὶ ὑπὲρ σφᾶς αὐτῶν βουλομένους, ἅμα καὶ τοὺς καιροὺς εὐθὺς καὶ τὰ πράγματα σύνδρομά τε καὶ πρόδρομα γίνεσθαι οἰομένους, δεδοικέναι μοι ἔπεισι μὴ τῆς χρείας καὶ τοῦ καιροῦ παραστάντος λειποταξίου δίκην ὀφλήσωσι, τὰ ὅπλα ἑκόντες τοῖς ἐναντίοις παραχωρήσαντες. ἔνθα γὰρ φιλοτιμία τρόφιμος ἀπειρίας ὅλην ἐνδυσαμένη τὴν ἀκαιρίαν, τὸν ὅρον καταχορεύει τῆς εὐταξίας, ἐκεῖ καὶ τὸ πέρας ἀκολουθεῖν τοῖς προοιμίοις ἐναντίως ἀντιστρατευόμενον, οὐδὲν ἀπεικός. οὐδὲ γὰρ ὡς ἔοικεν εὔδηλα ἔπεισι τοῖς τοιούτοις, μὴ τὴν γλῶτταν δύνασθαι καθιστᾶν τοὺς καιροὺς ἀνυσίμους, τοὺς δὲ καιροὺς τὴν γλῶτταν, οὐδ' ὅτι τυρσηνικῆς σάλπιγγος οὐδεὶς ἂν δρῶν μεγαλοφωνότερος· ὁμοῦ δ' ὅμως ὑπὸ πληγῇ τῇ ἀέρι καὶ αὕτη δαπανᾷ καὶ λύει τὸ κράτος τῆς τέρψεως, οὐδένα καρπὸν τοῖς ἔπειτα καταλείπουσα τοῦ ἤχους μονιμώτερον. ὅτι δ' οὐ χρεὼν ὁμοῦ καὶ τοὺς ὅσοι γε βαθεῖαν αὔλακα διὰ φρενὸς καρποῦνται παραλόγοις ἑπομένους ὁρμαῖς, ὧν αὐθαιρέτους ἐγείρει κινδύνους, δῆλον οἶμαι τοῖς ἅπασιν ἄν, δηλώσομεν δὲ καὶ αὐτοὶ προϊόντες. ὥσπερ γὰρ δυοῖν στρατοπέδοιν ἐς μάχην ἐσκευασθέντων, ἡ τοῦ ἑνὸς εὐβουλία φθοροποιόν τινα θατέρου χορηγεῖ τὴν δύναμιν βουλευομένου κακῶς καὶ τοὐναντίον αὖθις, οὕτω κἀνταῦθα εἰ πρὶν καλῶς ὁμοῦ καὶ συνετῶς ἐσκέφθαι πρὸς διαλέξεις καὶ ἡμεῖς ἀπαντήσομεν τῶν ἐναντίων, ἕψεται πρὸς αἰσχύνην ὁρᾶσι χρῆσθαι τοῖς τῶν κακῶς διειλεγμένων πέρασι. καὶ μή μοι λεγέτω τις ὡς πολλοὶ πολλάκις ὁρμαῖς ὀξυτέραις τοῦ δέοντος τὴν ἡγεμονίαν τῆς γλώττης ἐγκεχειρικότες, νίκης καὶ τροπαίων κληρονόμοι γεγένηνται. πρῶτον μὲν γὰρ οὐ κανόνα καὶ στάθμην εὐνομίας ἡγεῖσθαι χρεὼν ἀστάθμητον πρᾶγμα· ἔπειτα οὐδὲ τὴν ἀπερίσκεπτον ἴσμεν ὁρμὴν οἴκοθεν φέρουσαν ποτὲ τὰ τῆς νίκης ἐφόδια, ἀλλὰ τῆς τῶν ἀντιπαραταξαμένων μείζονος κακοβουλίας, ὕλην παράδοξον χορηγησάσης πολλάκις εἰς τὸ κατορθοῦν τῇ ἀντιστρατήγῳ θρασύτητι, εἰς τὴν τοῦ βελτίονος μοῖραν ἀπενηνέχθαι ἔδοξε καὶ φαῦλα, ὥσπερ αὖ πολλάκις τὸ τῶν ἀντιπάλων συνετώτερον βούλευμα παρήλασε καὶ τοὺς ὀρθῶς βεβουλεῦσθαι δόξαντας. ἀδήλου γὰρ ὄντος τοῦ μέλλοντος, ἐγχωρεῖ καὶ τοιαῦτα συμβαίνειν ἐνίοτε. ἀλλ' ἡμῖν γε οὐ νόμον ποιεῖσθαι δήπου χρεὼν τὸν παραλόγων κατορθωμάτων κατάλογον· καὶ μάλιστα νῦν, ὁπότε περὶ τοῦ τῆς εὐσεβείας κράτους τὰ παλαίσματα διακινδυνεύεται. τούτων γὰρ ἕνεκα παρελήλυθα συμβουλεύσων ἃ συμφέρειν ἐνόμισα, καὶ τῇ παρούσῃ χρείᾳ ὅσον ἔξεστι καὶ αὐτὸς συνεισενεγκεῖν. εἰ δ' ὀρθῶς ἢ μή, σκοπεῖν λείπεται. οὐδὲ γὰρ νομοθετήσοντες ἥκομεν, οὐδ' ἀσφαλιστικῶς τὰ ἡμέτερα λέξειν δόγματα. ἀλλ' ὥσπερ πάλαι ταῖς ἀριστοκρατουμέναις ἐγίγνετο πόλεσιν, οὕτω καὶ ἡμῖν ἔρανον δίκην τὰ τῇ διανοίᾳ πρὸς τὸ παρὸν ἐπιτρέχοντα συνεισφέρειν ἔδοξε δίκαιον.

ἃ τοίνυν

CONSILIVM AUTORIS.

EQuidem ad hoc certamẽ ea ſum alacritate, itáque paratus, ut nõ modò linguam, ſed animum etiam, radicem & fontem huius, ſimúlque largítorem & moderatorem orationis, exacuerim. Cum autem pleroſque, priuſquam res poſtulet, audacter & magnificè loqui, & in ea eſſe opinione uideam, ut & tempora & res ipſas ad ipſorum arbitrium accommodare ſe oportere opinentur: uereri mihi ſubit, ne, ubi res & tempus poſtularit, deſertorum ordinum rei, arma ultrò aduerſarijs tradant. *θρασύδειλοι.* Nam ubi ambitio imperitiæ alumna, omni importunitate abuſa, modeſtiæ limites inuadit: ibi etiã eum ſequi exitum qui proœmijs repugnet, non eſt mirandum. Neque enim illi cogitant, non linguam temporibus, ſed tempora linguæ moderari: *Tẽpora linguæ moderantur.* neque quenquam tuba Tyrrhena uocaliorẽ eſſe: tamen illam quoque unà cum aeris ictu conſumere & amittere ſuam oblectationem, nec ullum relinquere ſui poſt ſonitum fructum. Non autem committendum eſſe prudentibus, ut ſubito motu ac temerario incitati, ultrò ſibi periculum accerſant, inter omnes conſtare arbitror: & nos orationis progreſſu declarabimus. Sicut enim duobus exercitibus ad pugnã inſtructis, alterius cõſiliũ alterius temeritatem deſtruit, & contrà: ita etiam hic fit. Si prius quàm probè ac diligenter diſputationes meditati fuerimus, aduerſarijs occurremus: cum ignominia diſcedemus.

Neque uerò mihi quiſquam dicat, multos ſæpe repentino impetu elatos, & quæ in mentem ueniſſent effatos, uictoriam obtinuiſſe. Primùm enim ea res quæ neque modum neque rationem in ſe ullam habet, modus & ratio æquitatis ducenda non eſt. Deinde ſatis ſcitur, inconſideratum impetum non ſuapte natura párere uictoriam: ſed aduerſariorum maiore ſtulticia occaſionem mirabiliter præbente, malas quoque res bonarum rerum locum occupare, duce audacia: ſicut uiciſsim maior ſæpe aduerſariorum prudentia, eos etiam qui bene ſuis rebus conſuluiſſe uidentur, ſuperat. *Temeritati fortunæ nõ fidendum.* Nam cum res futuræ incertæ ſint, nihil obſtat quo minus interdum etiam tale aliquid uſuueniat. Sed fortuitorum ſucceſſuum euentus, non apud omnes legis tenere locum debet, nunc præſertim, cum de religionis uictoria ſit certandum. Hac enim de cauſa prodij, ut conſilium darem, quid utile mihi factu uideretur: & ut ipſe etiam pro mea uirili, hoc rerum articulo aliquid opis afferrem. Id uerò rectè ne an ſecus, conſideretur. Neque enim legum ferendarum gratia adſumus, aut ut noſtra decreta firma & incõcuſſa haberi uelimus: ſed ut olim in liberis ciuitatibus fiebat, ita & nobis quæ in mentem ueniſſent, uice ſtipis conferre uiſum eſt.

u Is autem

Is autem huius noſtræ rationis ſcopus eſt, ut dehortemur, ne quiuis pro ſuo libito cum ijs qui ex Italia uenerunt, temerè congrediatur & diſputet, cum id ne ſummis quidem & hac autoritate præditis uiris concedendum eſſe uideatur, priuſquam inter ſeſe diſputationis ſcopum & finem conſiderarint, ad quem & in agendo & in dicendo eſt collimandum. Quod niſi fiat, periculum eſt, ne omne ſtudium, omnis labor inanis & irritus eſſe uideatur. Veluti is q̃ nauigat, non hoc uult, nec hũc ſcopum propoſitum habet, in quo elaborat: ſed illud potius cuius cauſa id agit, lucri nimirum: non autem ut uentorum & fluctuum arbitrio de uita dimicet, è portu ſoluit. Eodem modo ſagittarius, non ideo ſagittas emittit, ut uentum uerberet: ſed ut hoſtem ſternat, id facit. Hic uerò cuius emolumenti ſpe, quo fine propoſito, quiſquam diſputare cum Latinis uelit, equidem non uideo, ſi nec ipſi noſtris, nec nos illorum decretis aſſentiri unquã decreuimus: quamuis omnes hoc lapides, omnes ſtipites hoc clamitent. Deinde abſurdiſsimum & ab omni ratione alieniſsimum fuerit, ijs qui in Olympijs certant, & in ſtadio decurrunt, & qui furti rei fiunt, ad Hellanodicas & incorruptos iudices eſſe prouocationem, ne iuſticiæ regula uioletur, aut inanis ſit contentionis quaſi decurſio, nulla regula, nulla meta propoſita, ad quam diſceptantium orationes relatę litem finiant: eos uerò qui de rebus diuinis diſputaturi, & in lõgiſsimo illo ſtadio decurſuri ſunt, & maximam cladem animis & corporibus minitante, nullum habere iudicem, qui utriuſque partis oratione expenſa, alteros uictores p̃nunciet, alteros uanitatis & falſitatis condemnet: ſed non aliter facere, ac ſi qui de limitibus agrorum diſceptantes, primùm cõuicijs de uictoria certẽt, deinde ad manus & arma ueniant, & quouis modo uterque alterum è medio tollere conetur. Quod ſi duæ partes ſumus qui contendimus, nec tertium ueritatis arbitrum & iudicem habere poſſumus, eaq́ de cauſa alterutris de controuerſia pronunciandum eſt: nos illorum eſſe iudices, non illos noſtri oportet. Noſtrum enim dogma illi non minus quàm nos rectum eſſe concedunt. additamentum autem ab illis excogitatum, & à uera uia deflexionem: ſolis illis reprehenſione uacare uidetur, nobis autem minimè. Si ergo pendente lite noua illorum opinio admittenda eſt: iudicare & pronunciare noſtrum fuerit, non illorum qui rei ſunt. Quòd ſi illi ſe diui Petri ſedis ſucceſſores & hæredes eſſe dicunt, idque telum in nos uibrant, ut nubes fulmina, eáque ratione nos opinionum ſuarum miniſtros & exequutores eſſe oportere opinantur: id minimè curandum eſt. Ob hoc enim maiore odio & auerſatione digni ſunt,

Inanis diſputatio ſine cedendi uolũtate, et iudice controuerſiæ ſumma poteſtate prædito.

Diuus Petrus non iactãdus, ſed imitandus.

ἃ τοίνυν λέγειν προήγμεθα τήμερον, ἀπαγορεύουσίς ἐστι μὴ πάντας αὐτονομίᾳ βουλήσεως ῥέοντας ὁμόσε χωρεῖν ταῖς διαλέξεσι καὶ ἀπαντήσεσι τῶν ἐξ Ἰταλίας ἰόντων· ὅπουγε μηδὲ τοῖς προεδρεύουσι καὶ τιμῆς τοιαύτης ἀξιωμένοις, πρὶν μετ' ἀλλήλων τὸν τῆς διαλέξεως ἐσκέφθαι σκοπόν, χρεὼν ἀπαντᾶν, εἰδότας ὅτι πρᾶξις πᾶσα καὶ λόγος ἅπας ἔχει σκοπὸν καὶ τέλος, πρὸς ὃ βλέποντας τόν τε πράττοντα καὶ λέγοντα, τήν τε πρᾶξιν ὁμοῦ καὶ τὸν λόγον εὐθύνειν προσήκει. τούτου δ' ἀπόντος, κίνδυνον ἐστὶν ματαίαν σπουδήν τε πᾶσαν καὶ πόνον ἅπαντα νομίζεσθαι. οἷον ὁ πλέων οὐ τοῦτο βούλεται καὶ τοῦτ' ἔχει σκοπόν, ὅπερ ἐργάζεται, ἀλλ' ἐκεῖνο μᾶλλον οὗ ἕνεκεν ἐργάζεται ὅπερ ἐργάζεται. κέρδους γὰρ ἕνεκα, καὶ οὐ τοῖς κύμασι καὶ πνευμάτων βίαις διακυβεύειν τὸ ζῆν, ἀνάγει τὴν ναῦν. καὶ ὁ τοξότης δὲ ὁμοίως, οὐκ αὐτὸ καθ' αὑτὸ τὸ τοξεύειν, ἀλλὰ τοῦ βαλεῖν τὸν πολέμιον εἵνεκα τοῦτο προῄρηται. ἐνταυθοῖ δ' οὐχ ὁρῶ τίνος εἵνεκα κέρδους, καὶ πρός τινα βλέπων σκοπόν, διαλέγεσθαι ἄν τις ἕλοιτο, εἰ μήτ' αὐτοὶ τοῖς ἡμῶν, μήθ' ἡμεῖς τοῖς αὐτῶν συνθέσθαι βουλήμασιν ἐγνώκαμεν πώποτε, κἂν πάντες φῶσι λίθοι, κἂν πάντα φυτά. ἔτι μὴν καὶ τῶν ἀτοπωτάτων ἂν εἴη καὶ πόρρω που τοῦ προσήκοντος περαινομένου λόγου, τοὺς μὲν Ὀλυμπίασιν ἀγωνιστάς, καὶ ὅσοι γῆς ἕνεκα σταδιαίας ἀμφισβητοῦσι, κἂν εἴ τις λωποδυσίαις ἁλίσκοιτο, τούτοις ἐξεῖναι πᾶσιν ἑλλανοδίκας τινὰς καὶ κριτὰς ἀρρεπεῖς προκαθίζειν, ὡς μὴ λάθῃ παραρρυεὶς ὁ τοῦ δικαίου κανών, μᾶλλον δ' ἵνα μὴ ἀνήνυτον ἔχῃ τὸν δρόμον ἡ τῆς ἀμφισβητήσεως ἕξις, μηδενὸς προκειμένου κανόνος καὶ στάθμης πρὸς ἃ παραμετρηθέντες οἱ τῶν ἀνταγωνιζομένων λόγοι τῆς ἔριδος ἀπαλλάξωνται. τοὺς δὲ τῶν περὶ θεοῦ λεγομένων κοινολογεῖσθαι βουλομένους, καὶ οὕτω μέγιστον διανύειν τὸν δίαυλον καὶ μεγίστην ὑποίσοντα βλάβην ψυχαῖς ὁμοῦ τε καὶ σώμασι, τούτοις δὲ μηδένα προκαθίζειν κριτήν, ὃς ἂν τὰ παρ' ἑκατέρων βασανίζων λεγόμενα, τοῖς μὲν τὴν νικῶσαν χαριεῖται ψῆφον, τοὺς δ' ὡς ἀνιμιαῖα καὶ ἐκφλυώδη προσκρούσηταί τε καὶ τοῦ χοροῦ διαγράψῃ τῆς ἀληθείας· ἀλλ' ὅμοια ποιεῖν ἐκείνοις, οἳ περὶ γῆς ὅρων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πρὸς ἀλλήλους μαχόμενοι, πρῶτα μὲν ταῖς ἀπὸ γλώττης λοιδορίαις περὶ τῆς νίκης διαγωνίζονται, εἶτα βραχίονι καὶ παλάμῃ τὴν ἀπαλλαγὴν ἐπιτρέπουσιν, ὃς ἂν ἐπικρατέστερος καταστάς, ἢ λίθῳ θατέρου πατάξῃ τὴν κεφαλήν, ἢ κονδύλῳ πρὸς τὴν καιρίαν, ἢ τυχὸν ὁπωσοῦν ξίφος παρὰ πλευρὰν ἐλάσας ἐναρίθμιον τοῖς ἐν ᾅδου καθεύδουσι τάχιστα τὸν ἀνταγωνιστὴν ἀποδείξῃ. εἰ δὲ δυοῖν ὄντων ἡμῶν τῶν ἀμφισβητούντων μερῶν, τρίτον οὐκ ἔστιν εὑρόντας προσηγκεῖν ἐπιστάτην καὶ πρύτανιν τἀληθοῦς, καὶ δεῖ διὰ ταῦτα θάτερον τῶν μερῶν ἐπικρίνειν τοῖς λεγομένοις, ἡμᾶς δεῖ κριτὰς αὐτῶν εἶναι, καὶ οὐκ αὐτοὺς ἡμῶν. τὸ μὲν γὰρ ἡμέτερον δόγμα παρ' ἀμφοτέρων ἡμῶν τε καὶ αὐτῶν ὁμοίως εὖ ἔχον ὁμολογεῖται. τὴν δὲ παρ' αὐτῶν καινοτομηθεῖσαν προσθήκην καὶ τῆς εὐθείας παρεκτροπὴν μόνοις αὐτοῖς ἀκατηγόρητον εἶναι δοκεῖ, ἡμῖν δὲ καὶ μάλα ἥκιστα. μετεώρου τοίνυν τῆς ζητήσεως οὔσης, εἰ χρὴ κοινωνεῖν αὐτοῖς τοῦ καινοτομήματος, ἐς ἡμᾶς τὸ κρίνειν καὶ ἀποφαίνεσθαι προσήκει, καὶ οὐκ εἰς αὐτοὺς ὑπευθύνους γε ὄντας. εἰ δὲ τοῦ τοῦ μεγάλου Πέτρου καθέδρας αὐτοὶ διάδοχοι καὶ κληρονόμοι γενέσθαι φασί, καὶ τοῦτ' ὑποσείουσι καθ' ἡμῶν καθάπερ τὰ νέφη τοὺς κεραυνούς, κατὰ ταῦτα δεῖν τοῖς σφίσι δόξασιν αὐτῶν αὐτουργοὺς ἡμᾶς εἶναι τῶν ἀκολούθων νόμον ἀξιοῦσι γενέσθαι, φροντίζειν οὐ χρή. διὰ γὰρ τοῦτο μᾶλλον μισεῖσθαι καὶ ἀποστρέφεσθαι δίκαιοι,

ὅτι

ὅτι τῆς τοῦ θρόνου τιμῆς ἀναξίως ἐπεπράγεσαν. οὐ γὰρ ὅσα βούλονται, ταῦτα καὶ δογματίζειν ἐκέλευσε Κλήμεντι καὶ τοῖς ἐφεξῆς διαδόχοις ὁ Πέτρος, ἀλλ' ὅσα δεῖ φησι δεσμεῖν, καὶ λύειν αὖθις ὅσα δεῖ. οὗτοι δὲ τὰ πάσαις ταῖς ἁγίαις βεβαιωθέντα καὶ κυρωθέντα συνόδοις παραδραμόντες, εἰς ἔργον ἐξενηνόχασιν, ἃ μόνοις αὐτοῖς βουλομένοις ἦν. ἔπειτα οὐδὲ τὸ πάλαι καλῶς κρατῆσαν ἔθος, καὶ παρά τε τῶν βασιλέων παρά τε τῶν διδασκάλων τῆς ἐκκλησίας ἄνωθεν κυρωθέν, παρορᾶσθαι δίκαιον. ἔθος γὰρ ὁπότε περὶ δόγματα τῶν ἀγώνων τῇ ἐκκλησίᾳ καθίστασθαι μέλλοιεν, πάντας διὰ κοινοῦ θεσπίσματος καὶ ψηφίσματος τοὺς τῆς ἐκκλησίας προμάχους καλεῖν, οὐ μόνον ὁπόσοι τὰς πολλαχῆ τῆς γῆς διειλαχον μητροπόλεις εὐαγγελικοῦ κηρύγματος ἕνεκα, ἀλλὰ καὶ ὅσοι πατριαρχικὴν ἀξίαν περίκεινται· τόν τε Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων φημί, καὶ τὸν τὴν Ἀντιόχου διέποντα, οἳ χώραν ἕξουσι μὴ κληθέντες, σάλους καὶ κλύδωνας κατὰ τῆς ἡμῶν ὁμονοίας ἐγεῖραι, καὶ εἰς χειμῶνα τὸ τῆς ἐκκλησίας ἔαρ μεταβαλεῖν. εἰ γὰρ πάλαι Θεοδώρητος ὁ τῆς Κύρου ἐπίσκοπος εἷς ὤν, καὶ οὐδὲ πατριαρχικὴν ἀξίαν περικείμενος, οὐδ' ἄλλως ἐπίσημον ἔχων θρόνον, τοσαύτην φιλονεικίας ἀνῆψε κάμινον, ὥστε πλείστους ὄντας τοὺς ἐξ Ἀσίας τε καὶ Εὐρώπης ἐν τῇ κατ' Ἔφεσον ἀθροισθέντας συνόδῳ, μακροῦ μεταξὺ τοῦ καπνοῦ· πολλῷ ἂν ῥᾷον, ὀλίγους ὄντας ἡμᾶς πλείους ὄντες οἱ μὴ παρόντες ἐπίσκοποί τε καὶ πατριάρχαι, ταῖς τε ἀπὸ γλώττης καταδράμοιεν λοιδορίαις, καὶ πολὺν καθ' ἡμῶν ἀναφλέξαιεν τὸν τῆς φιλονεικίας πυρσόν. ἄλλως τε καὶ τοῖς διαλεγομένοις ὄργανον εἶναι νομίζεται τὸν συλλογισμόν, εἰς τὴν τοῦ προκειμένου κατασκευήν, καθάπερ τὴν σκαπάνην τῷ σκαπανεῖ, καὶ τὴν κώπην τῷ πλέοντι. ὃ καὶ παρ' αὐτοῖς δὴ τοῖς Ἰταλοῖς, εἴπερ ἄλλο τι, σπουδαζόμενον ἴσμεν. ἐνταυθοῖ δὲ χώραν οὐκ ἔχειν εὑρίσκομεν τὸν συλλογισμόν, οὔτε τὸν κατ' ἐπιστήμην τὴν ἀποδεικτικήν, οὔτε μὴν τὸν κατὰ τὴν διαλεκτικὴν τέχνην, περί τε θεοῦ καὶ τῆς τῆς θείας καὶ ζωαρχικῆς τριάδος τῆς ζητήσεως οὔσης. εἰ γὰρ τὴν ἐπιστημονικὴν ἀπόδειξιν ὁμολογουμένων τε καὶ ἀναποδείκτων δεῖσθαι προτάσεων καὶ γνωριμωτέρων τοῦ συμπεράσματος ἕπεται, αὗται δ' ἢ ἐπαγωγῇ, ἢ αἰσθήσει, ἢ ἐμπειρίᾳ γίνονται φανεραί· οὐκ ἔστιν ἄρα συλλογίζεσθαι κατ' ἐπιστήμην τὴν ἀποδεικτικὴν ἐνταυθοῖ. δυσθεωρήτους γὰρ τοὺς περὶ τῶν θείων εἶναι λόγους, καὶ μάλα ἀκαταλήπτους. καὶ τοῦτο δείκνυται μὲν ὥσπερ τοῖς ἡμετέροις, οὕτω δὴ καὶ τοῖς θύραθεν θεολόγοις, τοῖς τε ἄλλοις, καὶ οὐχ ἧττον Πλάτωνι τῷ Ἀρίστωνος. θεὸν γάρ, φησι, νοῆσαι μὲν χαλεπόν, φράσαι δ' ἀδύνατον. ὃ δὴ μικρὸν ὁ μέγας ἐν θεολογίᾳ Γρηγόριος ἠγνοσάμενος, ἐν τοῖς περὶ θεολογίας λόγοις, οὑτωσί πως ἐπιδιορθοῦται λέγων· θεὸν φράσαι μὲν ἀδύνατον, ὡς ὁ ἐμὸς λόγος· νοῆσαι δέ, ἀδυνατώτερον. τὸ γὰρ νοηθὲν τάχα ἂν λόγος δηλώσειεν, εἰ καὶ μὴ μετρίως, ἀλλ' ἀμυδρῶς γε τῷ μὴ πάντῃ τὰ ὦτα διεφθαρμένῳ, καὶ νωθρῷ τὴν διάνοιαν. τὸ δὲ τοσοῦτον πρᾶγμα τῇ διανοίᾳ περιλαβεῖν, πάντως ἀμήχανον καὶ ἀδύνατον, μὴ ὅτι τοῖς καταβεβλακευμένοις, καὶ κάτω νεύουσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς λίαν ὑψηλοῖς τε καὶ φιλοθέοις, καὶ ὁμοίως πάσῃ γεννητῇ φύσει, καὶ οἷς ὁ ζόφος οὗτος ἐπιπροσθεῖ, καὶ τὸ παχὺ τοῦτο σαρκίον πρὸς τὴν τοῦ ἀληθοῦς κατανόησιν, οὐκ οἶδα δὲ εἰ μὴ καὶ ταῖς ἀνωτέραις καὶ νοεραῖς φύσεσι. τούτου δ' οὕτως ἔχοντος, οὐδ' ὁ συλλογίζεσθαι

θέλων

quòd aliter quàm ſancta ſede dignum ſit egerunt. Neque enim quæ uellent dogmata ſtatuere Clemētem & cæteros iuſsit Petrus: ſed ea ligare quę liganda eſſent, & ea ſoluere quę ſoluenda eſſent. At iſti, ijs quæ omnibus ſacris cōcilijs ſtatuta & decreta ſunt neglectis, ea fecerunt quæ ipſis ſolis placuerunt. Deinde nec ueterem morem ab antiquis & Imperatoribus & doctoribus ſancitum, uiolari decet. eſt enim in more poſitū, cum in Eccleſia certamina de dogmatibus mouentur, omnes cōmuni edicto & decreto Eccleſiæ propugnatores citare, nec eos tantum qui Euangelici præconij cauſa metropoles ubiq; gentium ſortiti ſunt, ſed patriarchica etiam autoritate præditos: ut ſunt Alexandrinus, Hieroſolymitanus & Antiochenus antiſtes. quibus cauſa dabitur, non accerſitis, turbandæ concordiæ noſtræ, & Eccleſiæ uer in hyemē commutandi. Nam ſi olim unus uir Theodoretus Cyri epiſcopus, & à patriarchica dignitate alienus, nec alioqui ſedem illuſtrem obtinēs, tantum cōtentionis incendium excitauit, ut cū plurimi epiſcopi ex Europa & Aſia Epheſi cōueniſſent, illius fumi moleſtias longo tēpore ſentirent: quanto magis tanta epiſcoporum & patriarcharum multitudo, cōtra nos paucos infeſtam linguā exacuet, & diſsidijs turbabit omnia? Præſertim cum diſputantiū inſtrumentū ſit ad ꝓpoſiti confirmationem, ratiocinatio, ut ligo foſſorū & remus nauigātiū: quā nos Italis, ut quicq; aliud, ſtudio eſſe nouimus. eam uerò nos locum hic non habere ſcimus, ſiue ea ſcientiam per demonſtrationem polliceať, ſiue à probabili diſſerendi ratione ꝓficiſcať: cum hic de Deo & ſancta uitæq; principe Trinitate agatur. Nam ſi ſcientifica, quam uocant, demonſtratio ꝓpoſitiones certas & per ſe claras requirit, & cōcluſiones notiores: hę uerò aut inductione, aut ſenſu, aut experiētia declaranť: hîc utiq; demonſtratiōe ſciētifica ratiocinari nō licet. cognitu eñ difficiles perceptuq; arduæ ſunt rationes diuinarū rerū: idq; cùm à noſtris, tum ab externis theologis demōſtrať, ac à Platone Ariſtonis filio in primis. Deū eñ, inquit, intelligere difficile eſt, & in uulgus efferre nefas. quam ſentētiā magnus doctor Gregorius in diſputationib. de Theologia hoc modo correxit: Deus mea quidē ſentētia explicari nullo modo poteſt, intelligi uerò multo minus. Quod eñ mens intellexerit, lingua forſitā explicabit, ut nō planè, at obſcurè: niſi quis ſurdaſter ſit, & animo hebeti. At tantā rē animo cōplecti, nullo ingenio, nulla ratione queāt, nō modò ſtupidi & hebetes, humiq; defixi, ſed ne acutiſsimi & ingenioſiſsimi quidē, & in cœlū animis intenti. Hęrebit ex ęquo omnis genita natura, quā caligo circūdat, cui craſſa hæc caro ad rei perſpicientiam obſtat. Atq; haud ſcio an etiā ſupernis & intelligentib. naturis id ſit negatū. Quod cum ita ſit, nec is qui ratiocina-

Controuerſiæ cōcilijs dirimendæ

Theodoretus Cyri epiſcopus.

Raticinatiōnē in ſacris locum non habere.

Plato de Deo.

Gregorius.

tiocinari uult in his, quid ratiocinetur nouit: nec qui percontatur, ſciet quid audierit. Minime igitur eſſe utilem ratiocinationẽ, quam demonſtrandi ſcientia parit, perſpicuum eſt: æquè autem inutilem eſſe Dialecticam, cuius propoſitiones opinionibus ambiguis nituntur, ex ijs quæ ſubijciemus conſtabit. Sic autem ait Gregorius Nyſſenus: Noſtrorũ dogmatum per artem dialecticam & ſyllogiſticam atque analyticam doctrinam confirmatio, infirma & ſuſpecta cum ſit, id orationis genus relinquemus. Omnibus enim perſpicuum eſt, dialecticas argutias pares in utranque partem uires habere, tam ad euerſionem ueritatis, quàm ad mendacij accuſationem. Vnde fit, ut ipſam ueritatem, quando tali arte profertur, ſuſpectam ſæpe habeamus, quaſi iſtius ſolertia mentis noſtræ oculos perſtringat, & à ueritate auertat. Si quis autem ſimplicem expoſitionem, & omni quaſi amictu nudam admittit orationẽ: ſerie doctrinæ ſacrarum literarum obſeruata pro uirili uerba faciemus, atque iſta explicabimus. Quòd ſi & nobis ſanctorum patrum ſcriptis niti, & illis repugnare neceſſarium eſſet: ſimplici ratione & ipſi dilucidioribus uteremur, quæ euidentem & irrefragabilem ſenſum lectoribus oſtenderent, præteritis obſcuris & propter multiplicem uocũ ſignificationem, uerborumq; tenebras ambiguis. Sæpe enim in ſacra Scriptura uerbis nonnulla inuoluũtur, uti conſentaneum eſt. Vt enim regum thalami, aliaque quę ſancta & magno in precio habentur, alijs atque alijs uelis occultantur, ne à rudi uulgo profanentur, aut quia omnibus abſque labore pateant contemnantur: ſic etiam plurimi ſacræ Scripturæ loci, ij præſertim in quibus arcana quæpiam doctrina continetur, tanquam uelis quibuſdam, ita uerbis talibus abſconduntur, quæ multam caliginẽ ſecum trahunt, & tenebras lectorum oculis offundunt. Monent & ſancti patres, Baſilius, Chryſoſtomus, Maximus & Cyrillus, nõ ea omnia uerba quæ in omni materia eundem ſonum edunt, ſtatim eodem modo accipienda eſſe: neque mentem in uerbis prorſus defigendam, ſed propoſiti argumenti ſententias intuendas, & ſcopum atque propoſitum Scripturæ exquirendum, uti deceat, & perſonis atque temporibus aptè conuenienterque accommodandum & applicandum. Eſt & Gregorius theologus autor, quoſdã res cum uocabulis craſſa Minerua cõſentire ratos, opiniones diuinis indignas literis concepiſſe. Cum igitur tot coniecturæ in rebus uerſentur propter uocabulorũ multiplicẽ uim, quæ aliter in Deo intelligẽda ſunt, aliter in hac orta & peritura natura: quis hæc pro dignitate explicabit? Nam ſi ſanctos illos patres, Spiritus ſancti inſtrumenta, quorũ omnẽ humanã ſapientiam Sapientia ſuperauit, ſi ergo illos

Nyſſenus de Dialectica.

Sacrarum literarũ obſcuritas.

Eadem uerba aliàs aliud ſignificant.

Patrum diſſenſiones.

θέλων ἐν τούτοις οἶδεν ἃ συλλογίσεται, οὔθ' ὁ ἐρωτῶν εἴσεται ἅπερ ἀκούσεται. ὅτι μὲν οὖν ἥκιστα χρήσιμος ὁ κατ' ἐπιστήμην ἀποδεικτικὴν ἐνταῦθα συλλογισμός, * ὅτι δ' ὁμοίως καὶ ὁ κατὰ τὴν διαλεκτικὴν τέχνην ἀχρεῖος, ἐνδόξους καὶ ἀμφιβόλους ἔχων τὰς προτάσεις, ἐκ τῶν ἐφεξῆς ἔσται δῆλον. φησὶ γὰρ ὁ Νύσσης Γρηγόριος, ὅτι τὸ κατὰ τὴν διαλεκτικὴν τέχνην διὰ συλλογιστικῆς τε καὶ ἀναλυτικῆς ἐπιστήμης βεβαιοῦσθαι, καὶ τὰ ἡμέτερα δόγματα, ὡς σαθρόν τε καὶ ὕποπτον εἰς ἀπόδειξιν ἀληθείας τὸ τοιοῦτον εἶδος τοῦ λόγου παραιτησόμεθα. πᾶσι γὰρ ἐστὶ πρόδηλον, τὸ τὴν διαλεκτικὴν περιεργίαν ἴσην ἐφ' ἑκάτερα τὴν ἰσχὺν ἔχειν, πρός τε τὴν τῆς ἀληθείας ἀνατροπὴν, καὶ πρὸς τὴν κατηγορίαν τοῦ ψεύδους. ὅθεν καὶ αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν, ὅταν μετά τινος τοιαύτης τέχνης προσάγηται, δι' ὑποψίας πολλάκις ποιούμεθα, ὡς τῆς περὶ τὰ τοιαῦτα δεινότητος παρακρουομένης ἡμῶν τὴν διάνοιαν, καὶ τῆς ἀληθείας ἀποσφαλλούσης. εἰ δέ τις τὸν ἀκατάσκευόν τε καὶ γυμνὸν πάσης περιβολῆς προσίεται λόγον, ἐροῦμεν, ὅπως ἂν οἷόν τε ᾖ, κατὰ τὸν εἱρμὸν τῆς γραφικῆς ὑφηγήσεως, τὴν περὶ τούτων θεωρίαν προσάγοντες. εἰ δὴ οὖν καὶ ἡμῖν θείων πατέρων γραφαῖς ὁπλίζεσθαι καὶ ἀντιστρατεύεσθαι κατ' αὐτῶν ἀναγκαῖον ἐτύγχανεν, ἀκατασκεύῳ τῷ τρόπῳ καὶ αὐτοὶ ταῖς σαφεστέραις ἂν ἐχρησάμεθα. καὶ ὁπόσαι τὸ φανὲν καὶ ἀνανταγώνιστον τὸν ἐγκείμενον τοῖς μετιοῦσι παρέχουσι νοῦν, τῶν οὐ μάλα δὲ ταῖς αἰνιγματώδεσι καὶ δυναμένοις, διά τε τὰς τῶν ὑποκειμένων ὁμωνυμίας, καὶ διὰ τὸ τῆς λέξεως καὶ τῶν ὀνομάτων ὁμιχλῶδές τε καὶ ἀμφιρρεπὲς πολλαχῶς ἑρμηνεύεσθαι. εὑρίσκομεν γὰρ πολλαχοῦ τῆς θείας γραφῆς ἐπικρυπτόμενα τινὰ τοῖς ὀνόμασιν ὑποκαθημένην ὡς τὸ εἰκός. ὥσπερ γὰρ οἱ τῶν βασιλέων θάλαμοι, καὶ ὁπόσα ἀνθρώποις ἱερά τε καὶ τίμια, ὑπὸ παραπετάσμασιν ἄλλα ἄλλοις καλύπτονται, ἵνα μήτε δήμοις ἀνοσίοις προκείμενα κιβδηλεύηται, μήτε περιφρονῆται διὰ τὸ τῆς καταλήψεως πρόχειρόν τε καὶ ἄπονον, οὕτω δὴ καὶ τὰ πλεῖστα τῆς θείας γραφῆς, καὶ μάλιστα οἷς μυστικοί τινες ὑφεδρεύουσι λόγοι, καθάπερ ὑπὸ παραπετάσμασι καλύπτονται τοῖς τοιούτοις ὀνόμασιν, ὅσα πολὺν τὸν γνόφον ἐπισύρονται, καὶ σκότος ἀποκρυφὴν ἑαυτῶν τίθενται, καὶ κύκλῳ αὐτῶν τὴν σκηνὴν αὐτῶν. εὑρίσκομεν δὲ καὶ τοὺς θείους πατέρας, Βασίλειόν φημι καὶ Χρυσόστομον, Μάξιμόν τε καὶ Κύριλλον παραγγέλλοντας, μὴ ὅσα τῶν ὀνομάτων, μηδ' ἐν ὅσοις ὑποκειμένοις ἦχον ἔχουσι ταὐτὸν, καὶ κατὰ τρόπον εὐθὺς ἐκλαμβάνειν ὁμοῦ τὸν αὐτὸν, μηδὲ ταῖς λέξεσι προσέχειν παντάπασι τὸν νοῦν, ἀλλὰ ταῖς τῆς ὑποκειμένης ὑποθέσεως ἐννοίαις καὶ τὸν σκοπὸν ὁμοῦ καὶ τὴν πρόθεσιν τῆς μελετωμένης γραφῆς ἐξετάζειν, ὡς τὸ εἰκὸς, καὶ τοῖς προσώποις καὶ τοῖς καιροῖς ἀναλόγως καὶ καταλλήλως ἐφαρμόζειν καὶ συμβιβάζειν. φησὶ δὲ καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος, ὅτι ταῖς προσηγορίαις τινὲς ὁμοῦ καὶ τὴν οὐσίαν παχυμερῶς συνδιαιρεῖσθαι δοξάζοντες, ἀνάξια παντάπασι τῶν θείων ταῖς ἑαυτῶν ἐννοίαις δοξάζουσι. τοσαύτης τοίνυν δυσχερείας ἐπιχωριαζούσης περὶ τὰς λέξεις, καὶ τὰ ὀνόματα διὰ τὰς ὁμωνυμίας τῶν ὑποκειμένων πραγμάτων, καὶ ἄλλως μὲν ἐπὶ θεοῦ λαμβάνεσθαι ὀφειλόντων αὐτῶν, ἄλλως δ' ἐπὶ τῆς γεννητῆς ταύτης καὶ ῥευστῆς φύσεως, τίς ἱκανὸς ἐφικέσθαι διὰ τῆς ἀξίας; εἰ γὰρ τοὺς θείους πατέρας ἐκείνους, τὰ τοῦ πνεύματος ὄργανα, τοὺς πᾶσαν ὑπὲρ ἅπαντας ἀνθρωπίνην σοφίαν διεξελθόντες, εἰ οὖν ἐκείνους ἐν ταῖς

** φανερὸν ἤδη γίγνεται*

ἐν ταῖς τῶν θείων γραφῶν ἐξηγήσεσι διαφωνοῦντας εὑρίσκομεν πολλαχῇ, καὶ μικροῦ τἀναντία πολλάκις διεξιόντας, διὰ τὸ γνόφον πολὺν, καὶ οἷον εἰπεῖν προπυλαίοις στερροῖς καὶ ἀδαμαντίνοις δορυφορεῖσθαι τὰς θείας ταύτας καὶ ὑψηλοτέρας ἐννοίας· τί ἂν ἔχοι τις ἕτερος λέγειν, μήτε τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας ἐγγύς που τυγχάνων ἐκείνων, καὶ ἅμα πολλῆς ἀπόζων τῆς μοχθηρᾶς ταύτης καὶ ὑλικῆς προσπαθείας; ἰδοὺ γὰρ ἵνα σιωπῇ παραδράμω τὰ πλεῖστα, τὸ, κύριος ἔκτισέ με, ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ, ὁ μὲν θεῖος καὶ μέγας Βασίλειος, περὶ τῆς ἐμφαινομένης τῷ κόσμῳ σοφίας εἰρῆσθαί φησι, μονονουχὶ φωνὴν ἀφιείσης διὰ τῶν ὁρωμένων, ὅτι παρὰ θεοῦ γέγονε, καὶ οὐκ αὐτομάτως ἡ τοσαύτη σοφία τοῖς ἀποτελεσθεῖσιν ἐμπρέπει. καθὰ καὶ τοὺς οὐρανοὺς διηγεῖσθαί φησι τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ φωναῖς ἀλαλήτοις. ὁ δὲ μέγας ἐν θεολογίᾳ Γρηγόριος, τοῦ σωτῆρος εἶναί φησι τὸν λόγον, καὶ ἑξῆς ἑρμηνεύων, ὅσα μὲν μετὰ τῆς αἰτίας εὑρίσκει, τῇ ἀνθρωπότητι ταῦτα προστίθησιν· ὅσα δ' ἁπλᾶ καὶ ἀναίτια, ταῦτα δηλαδὴ, λογίζεται τῇ θεότητι. ἀλλ' οὗτοι μὲν σκεύη τοῦ πνεύματος ὄντες, καὶ πρὸς ἕνα βλέποντες σκοπὸν, καὶ τὴν τοιαύτην διαφωνίαν ὥσπερ ἐκ διαφόρων ὁδῶν πρὸς ἓν προάγουσι τέλος, εὐσεβὲς δηλαδὴ καὶ σωτήριον. οἱ δὲ τῶν ἀλλοτρίων αἱρέσεων ἡγεμόνες, πρόφασιν λαμβάνοντες τὸ τῆς διανοίας δυσέφικτον τῶν γραφῶν, δίκην ἱεροσύλων καταξαίνουσι ταύτας, καὶ πρὸς ἀβύσσους πυθμένας καθέλκουσι τῶν βλασφημιῶν. εἰ γοῦν ἀναγκαῖον ἐτύγχανε καὶ ἡμῖν ἐνθάδε τοῦ παρόντος ὁπλίζειν τὴν γλῶτταν κατὰ τῶν ἐναντίων, ὡς ἔφαμεν, οὐ τούτοις ἂν ἐχρησάμεθα τοῖς ὀνόμασιν, οἷς τὸ πολύτροπον καὶ πολυσχιδὲς ἐμφωλεύει τοῦ νοῦ, ἀλλὰ τοῖς ἀναμφισβητήτως ὁμολογουμένοις καὶ συμπεφωνημένοις ἐξ ἀμφοῖν, καὶ ὅσα εἰς ἐπίνοιαν ἄγουσιν ἡμᾶς ἐξ ἀνάγκης τῶν νοητῶν περὶ τὸ ἁπλούστερον, ἐπεὶ πάμπολλα σφόδρα καὶ ταῦτα ἐπανθεῖ τῇ θείᾳ γραφῇ. ἐπεὶ δ' οὐκ ἀναγκαῖον τόθ' ἡμῖν ἐστὶν ἐν τῷ παρόντι, ἐρηρεισμένοις καὶ ἡδρασμένοις ἐνθάδε ταῖς κρείττοσι ῥήσεσι καὶ ἀσφαλεστέραις ταῖς τε εὐαγγελικαῖς δηλαδὴ, καὶ ὡς ἄνωθεν τοῖς ὁσίοις πατράσι τὸ θεῖον τῆς πίστεως κεκύρωται σύμβολον (ταῦτα γὰρ ὅροι καὶ θέσεις ὡς ἀληθῶς γνωριμώτεραί τε καὶ ἀναπόδεικτοι) σιωπῇ τὰς αὐτῶν φιλονείκους ἐνστάσεις καὶ ἀντιθέσεις ἀνατρέπειν μᾶλλον, ἢ λόγοις, ἐμοὶ δικαιότερον. εἰ δέ τις ἐνίσταιτο τοὺς θείους πατέρας συλλογισμοῖς πολλάκις χρωμένους παράγων ἐν τοῖς τοιούτοις· οὐκ ἂν ἔγωγε καίρια φάσκειν φήσαιμι τοῦτον. οὐ γὰρ ἵνα δείξωσιν, οὔθ' ὅ, τί ἐστι τὴν φύσιν ὁ θεὸς, οὔθ' ὅ, τί ἐστιν υἱοῦ γέννησις, οὔθ' ὅ, τί ἐστιν πνεύματος ἁγίου ἐκπόρευσις, ἀλλ' ἵνα μᾶλλον ἄλλως ἐπίσχωσι τοὺς ἀτάκτως τῇ θεολογίᾳ ἐπιπηδῶντας· εἰ δ' οὖν, λεγέτω μοι τίς παρελθὼν, τί βουλόμενος ὁ μέγας ἐν θεολογίᾳ Γρηγόριος, οὑτωσὶ σχηματίζει τὸν λόγον πρὸς τοὺς ἐριστικῶς ἐρωτῶντας περί τε τῆς τοῦ υἱοῦ γεννήσεως, καὶ τῆς τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκπορεύσεως· εἰπέ μοι, φάσκων, σὺ τὴν ἀγεννησίαν τοῦ πατρὸς, κἀγὼ τὴν γέννησιν τοῦ υἱοῦ φυσιολογήσω, καὶ τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ πνεύματος, καὶ παραπληκτίσομεν ἄμφω, εἰς θεοῦ μυστήρια παρακύπτοντες· καὶ ταῦτα τίνες, οἳ μηδὲ τὰ ἐν ποσὶν εἰδέναι δυνάμενοι, μηδὲ ψάμμον θαλασσῶν καὶ σταγόνας ὑετοῦ καὶ ἡμέρας αἰῶνος ἐξαριθμεῖσθαι, μή ὅτι γε θεοῦ βάθεσιν ἐμβατεύειν,

in ſacrarum Scripturarum enarrationibus ſæpenumero diſſentire uidemus, & ferè contraria afferre, propter obſcuritatem ingentem, qua diuinæ ſententiæ & altiores ſenſus uelut firmis atque adamantinis ueſtibulis muniuntur: quid alius aliquis dicat nec humana ſapientia cum illis conferendus, & impuris adhuc affectibus obnoxius? Ecce enim (ut pleraque ſilentio diſsimulem) illud (Dominus creauit me, principium uiarum ſuarum) Magnus Baſilius de ea ſapientia quæ in mundo apparet, dictum eſſe ait, tantum non uoce edita, per ea quæ ſub aſpectum oculorum cadunt teſtante, ſe à Deo eſſe conditam, & non caſu extitiſſe. Tantam in operibus ſapientiā eminere: quemadmodū cœli etiam Dei gloriam enarrent, uocib. ineffabilibus. At Gregorius Magnus Seruatoris hanc orationem eſſe ait, eamq; ordine interpretans, quæ cum cauſa inuenit, ea humanitati accōmodat: quę uerò ſimplicia & ſine cauſa, diſtinguit, ac diuinitati attribuit. Enimuerò hi qui ſpiritus uaſa ſunt, & ad eundem ſcopū collimant, tale diſsidium uelut diuerſis uijs ad unū finem, eumq; pium ac ſalutarē dirigunt. Alienarū uerò ſectarum autores, arrepta obſcuritatis Scripturarum occaſione, ſacrilegorū inſtar eas dilacerant, & in extremā blaſphemiarū abyſſum detrudunt. Quòd ſi nobis etiam in præſentia eſſet opus linguam contra aduerſarios acuere, ut diximus: non ijs uocabulis uteremur, in quibus ſentētia multiplex & uaria lateret: ſed ijs quæ extra omnē controuerſiā conſentientibus animis utrique confiterent̄, quæq; neceſſariò nos ad cogitationem eorum quę ſimpliciter intelliguntur, deducerent. Nam & huiuſmodi permulta è ſacris literis uelut efflore ſcunt. Sed quia nobis id in hoc tempore non eſt neceſſariū, qui melioribus & tutiorib. dictis Euāgelij & ſacri Symboli fidei, à ſanctis patribus olim ſanciti nitimur, & ueluti fundamentis inſiſtimus (hi enim limites & pronunciata reuera ſunt notiora, nullamq; demonſtrationem requirentia) ſilentio rixoſas illorum aduerſationes, quàm diſputationib. euertere, mihi uidetur eſſe æquius. Quod ſi nobis occurrit̄ ab aliquo, ſanctos patres ſæpe ratiocinationib. eſſe uſos: eū ego haud opportuna dicere affirmarim. Neq; eīn eò id faciūt, ut oſtendant quæ Dei natura ſit, aut quæ ſit filij generatio, aut quæ ſit Spiritus ſancti proceſsio: ſed potius, ut eos coherceant, qui ſine ulla modeſtia theologiā inuadunt. Alioqui dicat mihi aliquis, quo conſilio Magnus Gregorius aduerſus contentioſè de generatione filij & Spiritusſancti proceſsione querentes, ita conformet orationem? Dic mihi, inquit, quo pacto pater natus non ſit, & ego naturā generationis filij explicabo, & ſpiritus proceſsionē: & ambo inſaniemus, in arcana Dei curioſos oculos inſerentes: ij præſertim qui nec ea quę ante pedes ſunt, cernere poſſumus, nō arenā maris, nō guttas pluuiarū, nec dies æternitatis enumerare: tantum abeſt ut in Dei pfunditates

Aliter pij, aliter importuni ſcripturas interpretantur.

Ambigua & obſcurà nihil probant.

Theologi ueteres ratiocinationibus quomodo uſi?

Diuus Gregorius contra curioſos

ditates deſcendere, & adeò ineffabilis naturę, & omnem rationem ſuperantis, rationem reddere queamus. Ac paulo poſt iterum, aduerſario quærente ſpecimen & ſimilitudinem, ac dari ſibi poſtulante ex eodem partim
* filium, partim non filiū, deinde homouſia & accipere ſe Deum & Deū, reſpondet: Dato & tu mihi Deum alium, & naturā Dei: & ego tibi eandem trinitatē dabo, cum iiſdem & nominibus & rebus. Si uerò unus eſt Deus, ſuprema natura: unde tibi afferā ſimilitudinē? Eſt enim nō modò turpe, ſed & perabſurdū, ex inferioribus ſuperiorum petere imaginē, & perpetuorum è fluxis & caducis: & quod Eſaias ait, ea quæ uiuunt inter mortua quæritare. Quapropter etiam alibi ait: Intra limites noſtros conſiſtentes, id quod ortu caret, & quod ortum habet, introducimus: & id quod è patre, ꝓcedit, ut ipſe Deus & ſermo ait: hæc igitur eius ſunt, non qui aſtruere uelit hęc ita eſſe, ſed eius qui repellat & deterreat eos qui temerè in huiuſmodi confirmationes irruūt. Id enim qui fiat, cum ne uocabula quidē Dei naturæ congruentia reperire homines poſſint? Res diuinas enim noſtris nominibus, ut licet, exprimimus. Nam ſi eorum, inquit, quę intelliguntur, extrema, anima & ſermo proprijs nominibus carent: (anima enim fœmineo nomine appellatur, cum ea natura non ſit, & ſermo maſcula natura) ea intellectilia quæ omnem intellectum ſuperant, proprijs appellari nominib. quomodo affirmabimus? Cum igitur tantæ & cogitationum & appellationū tenebræ, noſtræ menti occurrāt: quis inde ratiocinari queat? Quod qui conatur, bifariam peccat. Neque enim horum quicꝗ nouit, ſimulcꝗ ea ſe ignorare ignorat. Qui autem ignorat quid concludendū & quomodo concludendum ſit, ne tum quidem cum concludendum fuerit, id quod debet, eo modo quo debet, concludet. Quod ut præſtet auditoribus, tamen ſuſpecta erit oratio, eumcꝗ ſemel ut ſimplicem & amentem cauebunt. Fortaſsis etiam ſancti illi patres iſtiuſmodi abſurdas cōtentiones ſilentio prorſus repuliſſent, niſi inuiti eas refutare coacti eſſent, cum populum aliàs alijs ſectis ſuborientibus, propter fidei infirmitatē & dubitationes facilè adhærere uidiſſent. Nunc autem, cum multitudo ita confirmata & in fide defixa ſit, ut ferri naturam facilius mutes, quàm eos paululum à patrijs dogmatibus abducas: quid opus eſt diſputationibus nihil profuturis? Vt enim & ipſe Apoſtoli uerbis per tempus utar, perſuaſum habeo, neque mortem, neque uitam, neque angelos, neque principatus, neque poteſtates, neque præſentia, necꝗ futura, necꝗ altitudinem, necꝗ ꝓfunditatem, necꝗ ullam aliā creaturā poſſe populum à patrijs inſtitutis & decretis abducere. Deinde ſi nunc primùm & primis nobis moleſti eſſent, iſtacꝗ proponerent: fortaſsis & ipſi ad certamen diſputationis, Deo propitio, hodie accingeremur. Sed quum olim hæc tractata ſint, & eo quo decebat ordine

βατεύειν, καὶ λόγον ἀπαιτεῖν τῆς οὕτως ἀῤῥήτου καὶ ὑπὲρ λόγον φύσεως. καὶ μετ' ὀλίγα πάλιν, τοῦ ἐναντίου ζητοῦντος ὑπόδειγμα καὶ ὁμοίωσιν· καὶ δός μοι λέγοντος ἐκ τοῦ αὐτοῦ τὸ μὲν υἱὸν, τὸ δὲ οὐχ υἱὸν, εἶτα ὁμοούσια, καὶ δέχομαι τὸν θεὸν καὶ θεὸν, ἀποκρίνεται λέγων· δός μοι καὶ σὺ θεὸν ἄλλον καὶ φύσιν θεοῦ, καὶ δώσω σοι τὴν αὐτὴν τριάδα μετὰ τῶν αὐτῶν ὀνομάτων τε καὶ πραγμάτων. εἰ δὲ εἷς θεὸς μία φύσις ἡ ἀνωτάτω, πόθεν παραστήσω σοι τὴν ὁμοίωσιν; λίαν γὰρ αἰσχρὸν, καὶ οὐκ αἰσχρὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ μάταιον ἀτεχνῶς, ἐκ τῶν κάτω τῶν ἄνω τὴν εἰκασίαν λαμβάνειν, καὶ τῶν ἀκινήτων ἐκ τῆς ῥεούσης φύσεως· καὶ ὅ φησιν Ἡσαΐας, ἐκζητεῖσθαι τὰ ζῶντα ἐν τοῖς νεκροῖς. διὰ τοῦτο καὶ ἀλλαχοῦ φησὶν, ἐντὸς τῶν ἡμετέρων ὅρων ἱστάμενοι, τὸ ἀγέννητον εἰσάγομεν καὶ τὸ γεννητόν· καὶ τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, ὥς φησιν αὐτὸς ὁ θεὸς καὶ λόγος. ταῦτα τοίνυν οὐ θέλοντός ἐστι κατασκευάζειν, ὅτι δεῖ ταῦτα, ἀλλ' ἀνασοβοῦντος καὶ ἀποτρέποντος τοὺς ἀλόγως εἰς τοιαύτας κατασκευὰς καταφεύγοντας. πῶς γάρ; ὅς οὐδ' ὀνόματα φησὶ προσήκοντα φύσει θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις ἐστὶν εὑρεῖν. ὀνομάζομεν γὰρ, ὡς ἡμῖν ἐφικτὸν, ἐκ τῶν ἡμετέρων τὰ τοῦ θεοῦ. εἰ γὰρ τῶν νοητῶν φησιν ἔσχατα ψυχὴ καὶ λόγος, κύριον οὐ κέκτηνται τοὔνομα· ψυχὴ μὲν γὰρ ὀνόματι θηλυκῷ προσαγορεύεται, τοιαύτην οὐκ ἔχουσα φύσιν· καὶ ὁ λόγος δὲ ἄῤῥενος φύσεως ἥκιστα ὢν, ἀῤῥενικὸν καὶ αὐτὸς ἐκτήσατο τοὔνομα. εἰ οὖν ταῦτα κύριον οὐ κέκτηνται τοὔνομα, πῶς ἂν τὰ πρῶτα καὶ πάντων ἐπέκεινα τῶν νοητῶν, νοητὰ κυρίοις ὀνόμασιν ἐπικεκλῆσθαι φήσαιμεν; τοσαύτης τοίνυν νυκτὸς ἐπιπροσθούσης τῇ ἡμετέρᾳ διανοίᾳ τῶν τε νοημάτων καὶ ὀνομάτων, τίς ἂν ἐν τούτοις συλλογίζεσθαι δυνηθείη; εἰ δέ τις ἐπιχειροίη, διπλῶς ἁμαρτάνει. ὅτι γὰρ οἶδεν ἐν τούτοις οὐδὲν, καὶ ἅμα λέληθεν ἑαυτὸν οὐκ εἰδώς. ὁ δ' οὐκ εἰδὼς ὅτι δεῖ καὶ ὅπῃ δεῖ συλλογίζεσθαι, οὐδ' ὅτε δεῖ συλλογιζόμενος, συλλογίσεται οἷα δεῖ, καὶ ὅπως δεῖ. εἰ δ' αὐτὸς ἴσως, ἀλλ' οἵ γε ἀκούοντες δι' ὑποψίας ποιήσονται τὰ λεγόμενα καὶ φυλάξονται, ἀφελῆ τε καὶ ἄνοιαν ἅπαξ αὐτοῦ καταγνόντες. τάχα δ' ἂν καὶ σιωπῇ παντελεῖ τὰς τῶν ἀτόπων ἐκείνων ἔριδας καὶ οἱ θεῖοι ἐκεῖνοι πατέρες ἀπεκρούσαντο, εἰ μὴ ὑπ' ἀνάγκης καὶ ἄκοντες ἀντιλέγειν ἤγοντο, ῥᾷστα τὸν ὄχλον ὁρῶντες ταῖς ἄλλοτε ἄλλως ἐπιφυομέναις αἱρέσεσι προσιόντα, διὰ τὸ ἀνέδραστον ἔτι περὶ τὴν πίστιν, καὶ οὐ σφόδρα τοι ἀναμφίβολον. νῦν δ' οὕτω βεβαιωθέντων καὶ στηριχθέντων εἰς τὴν πίστιν τοῦ πλήθους, ὥστε θᾶττον ἂν ἴδοι τις τὸν σίδηρον μεταθέντα τὴν φύσιν, ἢ τούτους βραχὺ τῶν πατρίων μετατεθειμένους δογμάτων, τίς χρεία λόγων ὠφελησόντων οὐδέν; καὶ γὰρ ἵνα κἀγὼ τὰ τοῦ ἀποστόλου κατὰ καιρὸν φθέγξωμαι, πέπεισμαι ὅτι οὔτε θάνατος, οὔτε ζωὴ, οὔτε ἄγγελοι, οὔτε ἀρχαὶ, οὔτε δυνάμεις, οὔτε ἐνεστῶτα, οὔτε μέλλοντα, οὔτε ὕψωμα, οὔτε βάθος, οὔτε κτίσις ἑτέρα, δυνήσεται τούτους τῶν πατρίων ἀποστῆσαι θεσμῶν καὶ δογμάτων. ἔπειτα, εἰ μὲν πρώτως ἤδη ταῦτ' ἐνοχλοῦντες ἦσαν, καὶ πρώτοις ἡμῖν τὰ τοιαῦτα προὐτίθεσαν, ἴσως ἂν καὶ αὐτοὶ πρὸς λόγων ἀγῶνας παρεσκευαζόμεθα τήμερον ξύν γε θεῷ. ἐπεὶ δὲ πάλαι ταῦτ' ἐξήτασται καὶ τάξιν εἰλήφασιν ἣν προσήκουσαν, καὶ τὸ κῦρος λαμπρὸν

λαμπρῶν παρεμπιμφθὲν τῷ χρόνῳ, κἀνταῦθα πολλάκις γυμνάσαντες οὗτοι, πολλάκις καὶ ἀπεκρούσθησαν. ποῦ δίκαιον τοῖς πάλαι καλῶς διεδογμένοις τὰ μάτην ἡμᾶς ἐνοχλεῖν, καὶ ἀνήνυτα μοχθεῖν, ἀνακυκλοῦντας ἀεὶ τὰ αὐτά; καὶ τούτοις μὲν αὐτοπαχθὲς ἴσως, ὃ σφόδρα τοι περισπούδαστον. λογισμοὺς γὰρ ἐκ λογισμῶν ἀμείβοντες, ὑποσαίνοντές τε καὶ ὑπισχνουμένους ἀεὶ τὰ βελτίονα, ἢ περιτρέψειν ἐλπίζουσι τὴν ἧτταν ὀψὲ τοῖς αὐτῶν ἐναντίοις ἡμῖν, καὶ τὸ φθάσαν αἶσχος ἀποτρίψεσθαι, ἢ πολλὴν τῶν συνόδων καταχεαμένους τὴν γλωσσαλγίαν μετὰ τῆς συνήθους ὀφρύος, ἔπειτα ἐξελεύσεσθαι, διασπείροντας πανταχῆ φήμην ἀναιδείας μεστήν, καὶ κλέπτουσαν τὴν ἀλήθειαν, ὡς ἐστήσαντο τρόπαιον, οἷα τὰ σφῶν αὐτῶν σμικρολογήματα. ἀλλ' ἡμῖν γε οὐ προδιδόναι τὸ μεγαλοπρεπὲς ἡμῶν δεῖ, οὐδ' ἃ συμφέρει τοῖς ἐναντίοις, ταῦθ' ἡμᾶς πράττειν χρεών· ἀλλὰ ταῦθ' ἡμᾶς μᾶλλον, ἃ πρὸ ἡμῶν. ποῦ δ' οὐκ ἂν ἀγνωμοσύνης εἴη ἔλαττον, Ἑλλήνων μὲν ὁπόσοι Πυθαγόρειοί τε καὶ Ἐπικούρειοι, τούτους οὕτω τοι θεῖα καὶ ἀναντίρρητα τὰ τῶν διδασκάλων οἴεσθαι δόγματα καὶ θεσπίσματα, ὡς σιωπῇ τὰ σφίσι λεγόμενα δέχεσθαι, μήτ' ἀμφιβάλλουσαν ἀκοήν, μήτε γλῶτταν προϊεμένους ἀντίφωνον, ἡμᾶς δὲ τοῖς θείοις νόμοις καὶ δόγμασι τῶν τῆς ἡμῶν ἀρχηγῶν εὐσεβείας καὶ πίστεως, οὐ μάλα ἐθέλειν ἀναποδείκτως ὡς οἷά τισιν ὅροις κεχρῆσθαι, ἀλλ' ἀμφιβαλλόντων καὶ πολυπραγμονούντων ἄλλων ἀνέχεσθαι, καὶ κατακερματιζόντων τὸν νοῦν, καθάπερ ποιοῦσι καὶ οἱ πολέμιοι τὰ λάφυρα ξύν γε πολλῇ περιέλκοντες ἀκοσμίᾳ. εἰδέναι μέντοι καὶ τοῦτο χρεών, ὡς οὐχ ἁπλῶς οὐδὲ καθ' ἕνα γε τὸν τρόπον τὰς τῶν θείων πατέρων γραφὰς ἐκλαμβάνειν δέον. τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν διδασκαλικώτερόν τε καὶ οἰκονομικώτερον ἐκδέδοται τὸν τρόπον, καταλλήλως μὲν τοῖς προσώποις καὶ τοῖς ἄλλοτε ἄλλως αὐτῶν καιροῖς· εὐσεβῶς δ' ἅπαντα. αἱ μὲν γὰρ τῶν γραφῶν οὕτως ἐκδέδονται, αἱ δὲ δογματικῶς, αἱ δὲ ἐγκωμιαστικῶς, αἱ δὲ ἀγωνιστικῶς. οὔτ' οὖν τὰς ἄλλοθεν ἀγωνιστικὰς, ἄλλοσε μεταφέρειν χρεών, ἐπεὶ οὐδ' εἴ τις πολεμίοις μαχόμενος καὶ ὅλην ἀπ' ἀγκαλῶν τὴν διάνοιαν εἰς τὸ ξίφος καὶ τὴν ἀσπίδα, τῶν ποδῶν ἱσταμένων τὸν συστρατιώτην ἐξώθησεν, οὔτε νόμον ἡγεῖσθαι τὸ πεπραγμένον, οὔτε τὸν πεπραχότα δίκαιον ἐγκαλεῖν, τῆς ἀνάγκης ἄλλοσε τὸν νικώσης περισπώσης τὸν λογισμόν, καὶ ἥκιστα συγχωρούσης ἄλλως πεπρᾶχθαι τὸ πεπραγμένον. οὔτ' οὖν τοῦθ' οὕτω χρὴ ποιεῖν, οὔτε μὴν τοῖς ἐγκωμιαστικοῖς ὡς νόμοις κεχρῆσθαι. αὐτονομία γὰρ ἐκ τῆς τέχνης καὶ τοῖς ἐγκωμιάζουσι δίδοται λέγειν, ὅσα βουλομένοις εἴη ἄν. ὅσας γε μὴν δογματικῶς τε καὶ ἀποφαντικῶς ἐκεῖνοι ἐξενηνόχασι, τούτοις δ' ἄρα ἀνέγκλητόν τε καὶ ἀσφαλὲς οἷά τισι κανόσι καὶ σταθμαῖς πρὸς τὴν πίστιν κεχρῆσθαι. ἐγὼ τοίνυν ὥσπερ οὖν Ἰταλοὺς διασύρω καὶ μέμφομαι, ἰταμῶς οὑτωσὶ καὶ μετὰ πολλῆς τῆς ὀφρύος τῇ θεολογίᾳ ἐπιπηδῶντας, τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον αἰσχρὸν καὶ παλίμβολον ἡγοῦμαι, ὧν μὲν ἐπαινοῦμεν τἀναντία ποιεῖν ἡμᾶς, οἷς δὲ ψέγομεν τὰ παραπλήσια. οὐ γὰρ ὅτι ἐκεῖνοι τολμηροὶ καὶ θρασεῖς περὶ τὰ τοιαῦτα, διὰ τοῦτο καὶ ἡμᾶς ἕπεσθαι δεῖ. οὐδ' ὅτι τῆς εὐθείας ἐκεῖνοί γε ἐξετράποντο, καὶ ἡμᾶς τοῦ καθεστῶτος χρεὼν ἀμελεῖν. ἀλλ' ἀκλινεῖς τῶν προσηκόντων ὅρων ἱσταμένους ἐντός, τοὺς τοιούτους ἀποκρούεσθαι κρότους, καθάπερ προβλῆτες ἀτίνακτοι τὰ προσπίπτοντα κύματα. δέδοικα γάρ, μὴ καπνὸν φεύγοντες, εἰς πῦρ βλασφημίας ἐμπίπτωμεν.

ὁ γὰρ

ordine tranſacta, & diuturnitate temporis cō firmata: atq; iſti ſæpius huc profecti, ſubinde repudiati fuerint: quo iure ea quę olim rectè decreta ſunt, hodie turbabimus, & inani labore eadē ſubinde repetemus? Quod iſtis quidem nec graue eſt, & ſummo ſtudio quærit. Nam alijs atq; alijs rationib. cōminiſcendis, & ſubinde melioribus ꝓmittendis, aut uictoriam ſibi de nobis olim uictorib. abolito uetere probro pollicent: aut cum mala mūlta in cōuentū noſtrū uſitato cum ſupercilio dixerint, famā per ſummā impudentiā ſpargēt, neglectaq; ueritate, ut ſunt puſillis ac ieiunis ingenijs, de ſua uictoria gloriabunt. Verùm nobis amplitudo noſtra non deſerenda eſt, neq; ea agenda quæ è re aduerſariorum ſunt, ſed ea potius quæ nobis expediunt. Quantæ porrò uęcordiæ eſſet, cum Græci qui Pythagorā aut Epicurū autorē ſequūtur, adeò diuina & certa putēt decreta magiſtrorū, ut quicquid illis dixeris, taciti ferant, immotis & animis & linguis: nos uerò legibus & decretis procerum religionis & fidei noſtræ nolle citra demonſtrationem, ac uelut certis limitibus inſiſtere, ſed alios diſceptantes & curioſè rixantes & mentem dilacerantes ferre, non aliter quàm hoſtes ſpolia tractare ſolent, quę ignominioſè diſtrahunt? Cæterùm illud quoque ſcire eſt operæprecium, non ſimpliciter, nec uno modo ſanctorum patrum ſcripturas intelligendas eſſe. Quarum aliæ ad docendum & monendum accommodatę ſunt, perſonarum & temporum habita ratione, ſed religioſè omnia. Nam aliæ decreta continent, aliæ laudationes, aliæ diſceptationes. Neque uerò diſceptationes ueterum aliò transferendæ ſunt. Neque enim ſi quis pugnans cum hoſtibus, & toto animo in gladium & clypeum intentus, commilitonem ante pedes ſtantem proſtrauerit, uel lex ea putanda eſt: uel is accuſandus qui id fecit, cogitationem aliò trahente neceſſitate, & minimè ſinente ut id quod factum eſt, aliter fieret. Ergo neque hoc ſic agendum eſt, neque laudationibus uice legum utendum. Ars enim, laudantibus quiduis dicendi licentiam dedit. Quæ uerò dogmata ſanxerunt & promulgarunt, ijs demum rectum & tutum eſt ueluti regulis & amuſsi religionis uti. Ego uerò ſicut Italos improbo & reprehendo, adeò temerè & ſuperbè in Theologiam irruentes: ita etiam turpe & leuitatis eſſe duco, eorum quæ probamus facere contraria, eorum uerò quæ improbamus ſimilia. Non enim ſi confidentes illi & audaces huiuſmodi in rebus ſunt, imitari eos conuenit: neque ſi à recta uia deflexerunt, & nobis ab inſtituto recedendum eſt. Quin potius immoti intra legitimos terminos conſiſtamus, iſtiuſmodi tumultib. repudiatis, ſicut rupes irruētes fluctus aſpernať. Vereor enim, uereor, ne fumū fugientes, in blaſphemię flammā incidamus.

S. Patrum ſcripta diſtinguenda

 Quod

Quod enī à ueterib. Græcis iactatū eſt, cum Plato ad Dionyſium tyrannū in Siciliam ueniſſet, regiam puluere impletā fuiſſe, cum plerique demonſtrationib. linearū ſtuderent: id & apud nos hodie alio modo accidit. Apud eos enim etiam opificibus effuſa ſunt arcana Theologiæ, & adeò omnes ratiocinatiūculis inhiant, ut herbis & gramini pecudes, & qui de recta ſide dubitāt, & quomodo ſit credendum ignorant, & quid ſit illud quod credunt neſciunt: ij & fora & porticus & theatra omnia, Theologia compleuerunt, neque ſolem hunc impudentiæ ſuæ facere teſtem uerentur. Et quid abſurdius cogitari queat, quàm cum olim Græcorum dogmata florerent, ordinem fuiſſe ſeruatum: & arcana, Delphorū theologis commiſſa, nulli alij uel uulgare uel indagare licuiſſe, ſiue is Plato, ſiue Socrates eſſet, aut quiuis alius ſapiētiæ laude celebris: apud nos uerò, qui ſyncerum pietatis myſterium profitemur, ita res diuinas profanari, & quibuslibet de ijs diſſerendi poteſtatem dari, uel potius à quolibet uſurpari? Gregorius uerò diuinarum rerum peritiſsimus, non minus linguam ab iſtiuſmodi diſputationib. retrahit, quàm manus à flamma ignis. Proinde multis uerbis ſe excuſat, inuitum facere ut de Deo diſſerat, & eos qui id temerè audeāt improbat. Neque enim, inquit, laudabile eſt deſiderium, ſed conatus ipſe formidabilis. Et Ozanis exemplum adducit, qui nutantem arcam attingere auſus, perijt, Deo arcę reuerētiam uindicante. Quòd ſi rex eum quamprimùm è medio tolleret, qui regiam coronā impudenter ſuo capiti imponere auderet: quot fulmina, quot turbines is meretur, qui temerario auſu irrumpere in Theologiā non dubitat? Breuem autem narratiunculam ueteris memoriæ, huic negocio ualde conſentaneā, ſubiungam. Alexandrum aiunt, Macedonem illum, poſt longum illum uictoriarum curſum & magnos triumphos cum animum relaxare & recreare uellet, triremi conſcenſa in Euphrate nauigaſſe, ac in medio flumine diadema illi delapſum eſſe. quod cum nauta quidem adnatans excepiſſet, & quia aliter ad nauem redire non poterat, capiti ſuo impoſitum, illi retuliſſet: homini pro ea recuperata talentum donaſſe. ſed quia eam indignè capiti ſuo impoſuiſſet, caput abſtuliſſe. Quòd ſi homo hominem eodem ſecū pileolo uſum, uiuere, & ſolem intueri, ferre nō potuit: quid de ijs dicemus, qui adeò petulanter in Theologiam irrumpunt? idq́ꝫ, cum neque dæmones eijcere, neque mare ambulare, nec aquarum amnes è rupibus elicere poſsint, ut uel iſtis uulgo aliud perſuadeant, & ad ſeſe homines alliciant. Ego uerò quę utilia eſſe iudicaui, ea in medium proferenda eſſe cenſui: quæ ſi auditu digna fuerunt, Deo accepta refero: ſin minus, quærenda ſunt meliora.

Profanatio theologiæ in uulgus effuſæ.

Corona eſt impoſita, morte uindicata.

Noui doctores ſine miraculis.

ὃ γὰρ παρ' ἕλλησι πάλαι τεθρύλληται περὶ πλάτωνος, ὡς ἐκείνου γε παρὰ διονύσιον τὸν τῆς σικελίας ἐπιδημήσαντος τύραννον, κονιορτοῦ τὰ βασίλεια ἐνεπίμπλαντο περὶ τὰς γραμμικὰς ἀσχολίας τηνικαῦτα τῶν πλείστων ὁρμώντων, τοῦτο δὴ καὶ παρ' ἡμῖν τρόπον ἕτερον γίνεται σήμερον. ἔστι γὰρ καὶ παρ' αὐτοῖς εἰπεῖν τοῖς βαναύσοις ἐκκέχυται τὰ θεολογίας μυστήρια, καὶ οὕτω κεχήνασιν ἅπαντες ἐπὶ τῷ συλλογιστικῶς ἐμβατεύειν τοῖς λόγοις αὐτῶν, ὥσπερ ἐπὶ τῇ χλόῃ καὶ ταῖς νομαῖς τὰ βοσκήματα. καὶ οἱ τὸ πιστεύειν ὀρθῶς ἀμφίβολον ἔχοντες, καὶ οἱ μηδ' ὅπως δεῖ πιστεύειν εἰδότες, μηδ' ὅ,τι δεῖν ὃ πιστεύειν φασίν, ἀγορὰς καὶ περιπάτους καὶ θέατρα πάντ' ἐμπεπλήκασι τῆς θεολογίας, καὶ οὐδὲ τουτονὶ τὸν ἥλιον αἰσχύνονται μάρτυρα τῆς ἀναιδείας ποιούμενοι. πῶς δ' οὐκ ἂν εἴη τῶν σφόδρα ἀτοπωτάτων, πάλαι μὲν ὁπότε τὰ ἑλλήνων ἤκμαζε δόγματα, τάξιν ἐπιπολάζειν, καὶ ἃ τοῖς δελφῶν θεολόγοις ἐφεῖται μυστήρια, μηδενὶ τῶν ἄλλων ἐξεῖναι μήτε λέγειν μήτε ἐπινοεῖν, κἂν σωκράτης ᾖ, κἂν πλάτων, κἂν εἴ τις ἐπὶ σοφίᾳ περιφανής τε καὶ διαβόητος· παρ' ἡμῖν δὲ οἷς ἀκίβδηλον τὸ τῆς εὐσεβείας ὁμολογεῖται μυστήριον, οὑτωσὶ βεβηλοῦσθαι τὰ θεῖα, καὶ πᾶσι τοῖς θεολογεῖν βουλομένοις εἶναι τὸ τ' ἐφειμένον καὶ αὐτοχειροτόνητον. ἀλλ' ὁ πολὺς ἐν θεολογίᾳ γρηγόριος, τοσοῦτον ἀποδειλιᾷ πρὸς θεολογίαν τὴν γλῶτταν κινεῖν, ὥσπερ τὴν χεῖρα πρὸς φλόγα πυρός. ὥστε καὶ πολλοὺς πρὸς παραίτησιν προβάλλεται λόγους, ἐν οἷς οὐδ' ἑαυτὸν ἐγχειρεῖν προθυμούμενον τοῖς περὶ θεοῦ δείκνυσι λόγοις, οὔτε τὸν ἐγχειροῦντα θράσεως ἀποδέχεται. οὔτε γὰρ ἐπαινετός, φησιν, ὁ πόθος, ἀλλὰ ὁ φοβερὸν τὸ ἐγχείρημα. παράγει δὲ ὀζὰν ἐκεῖνον, ὃς τῆς κιβωτοῦ πάλαι ψαῦσαι τολμήσας μόνον, ἀπώλετο, φυλάσσοντος φησὶ τοῦ θεοῦ τῇ κιβωτῷ τὸ σεβάσμιον. εἰ δὲ ὁ βασιλεὺς τάχιστ' ἂν ἐξ ἀνθρώπων ποιήσειεν, εἴ τις τῶν ὑπηκόων ἀναιδῶς ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς τὸ βασιλικὸν ἐπιθεῖναι τολμήσειε στέφος, πόσων ἂν οὐκ κεραυνῶν καὶ πρηστήρων ἄξιος, εἴ τις αὐτονομίᾳ θρασύτητος, οὑτωσὶ τῆς θεολογίας κατατολμᾷ; ἐθέλω γὰρ καὶ μικρὸν ἐκ τῶν πάλαι προσθεῖναι τῷ λόγῳ διήγημα, τῇ ὑποθέσει πάνυ τοι σφόδρα προσῆκον. ἀλέξανδρον φασίν, ἐκεῖνον τὸν μακεδόνα, μετὰ τὸν πολὺν ἐκεῖνον δρόμον καὶ τὰ μεγάλα τρόπαια, ἐπειδή ποτε ῥᾳστώνης ἕνεκα τινὸς καὶ θυμηδίας ἐπιβὰς τριήρους ἔπλει περισκοπῶν καὶ ποταμὸν τὸν εὐφράτην, ἐκπίπτει τῆς αὐτοῦ κεφαλῆς, συμβὰν οὑτωσί πως, ἡ βασιλικὴ καλύπτρα περὶ μέσον τοῦ ποταμοῦ, ἣν τάχιστά τις τῶν ναυτῶν εἰλήφει διανηξάμενος. καὶ αὐτὴν μὲν τῇ χειρὶ βαστάζειν ἅμα καὶ νήχεσθαι μὴ ἔχων, τῇ ἑαυτοῦ κεφαλῇ περιθείς, διενήξατο κομίζων ταύτην τῷ βασιλεῖ. ὅ γε μὴν βασιλεύς, ὅτι μὲν τὴν βασίλειον καλύπτραν αὐτῷ διεσώσατο, τάλαντον ἐδωρήσατο· ὅτι δὲ αὐτὴν ἀναξίως τῇ ἑαυτοῦ κεφαλῇ περιέθηκεν, ἀφαιρεῖται τῆς κεφαλῆς τὸν ἄνθρωπον. εἰ δ' ἄνθρωπος ἄνθρωπον οὐκ ἠνέσχετο τὴν αὐτὴν ἑαυτῷ περιθέντα καλύπτραν, ζῶντα βλέπειν ἐᾶσαι τοῦ λοιποῦ τὴν τὰ πάντα βόσκουσαν αἰθερίαν λαμπάδα· τί φήσομεν περὶ τῶν ἀδεῶς οὑτωσὶ τῇ θεολογίᾳ ἐπιπηδώντων, οἳ ταῦτα μήτε δαίμονας δυναμένων ἐκβάλλειν, μήτε θάλασσαν τέμνειν, μήτε ποταμοὺς ὑδάτων παρασκευάζειν ἐκβλύζειν ἐκ πέτρας, ἵνα τούτοις γοῦν μεταπείσωσι τοὺς πολλούς, καὶ πρὸς ἑαυτοὺς ὡς εἰκὸς ἀνθελκύσωσιν; ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἃ συμφέρειν ἐνόμισα, ταῦτα καὶ λέγειν προῆγμαι. εἰ δὲ καὶ τοῖς ἀκούουσιν ἀκοῆς ἄξια ταῦτα φανείη, τῷ θεῷ χάρις τῷ πάντων καλῶν χορηγῷ. εἰ δ' οὖν, σκεπτέον τὸ βέλτιον.

ταῦτα

Digitized by Google

ταῦτα διεξελθών, ὁμόστοιχα λέγειν ἔδοξα τοῖς ἐλλογιμωτέροις τῶν ἐπισκόπων, τοῖς τε ἄλλοις καὶ μάλιστα Δυῤῥαχίου τῷ πάνυ, ὃς πολιᾷ βίου καὶ συνέσεως ὀξύτητι, καὶ μεγαλοφυΐᾳ γνώμης διέπρεπεν ἐν τοῖς ἐπισκόποις, λόγῳ τε τὴν ἀρετὴν κοσμῶν, καὶ ἀρετῇ τὸν λόγον. οἷς ἀκολουθεῖν πεπείκασιν ἑαυτούς, καὶ ὅσοι μὴ λόγοις τὴν γλῶσσαν ὁπλίζειν ἐδύναντο, πᾶσαν ἐριστικὴν δὲ ἀνάγκης ἐκβεβλημένοι γνώμην. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ καὶ ὁ δεσπότης τετελεύτηκε Κωνσταντῖνος, ἑαυτῷ γε συνθάψας ὁμοῦ καὶ τὰς ἀκαίρους τῶν πολλῶν προσδοκίας.

Hæc cum dixiſſem, aſſenſi mihi ſunt prudentiores epiſcopi, cùm alij, tum uerò Dyrrachinus, uir & grauitate uitæ, & ingenij acumine ac magnitudine excellens: qui & eruditionē uirtute, & uirtutem eruditione ornabat. Hos ij ſibi ſequendos putauerunt, qui eloquentia non ualebant, omni ſtudio contentionis neceſſariò repudiato. Hoc tempore etiam Deſpota Conſtantinus deceſsit, unaq́ ſecum irritam uulgi expectationem ſepeliuit.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΓΡΗΓΟΡΑ ῬΩΜΑΙΚΗΣ ἱστορίας λόγος ἑνδέκατος.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΒΙΒΛΙΟΥ ια.

Περὶ τῆς νήσου Μιτυλήνης.

Περὶ τῆς Φωκαίας.

Περὶ τῆς ἐν Βυζαντίῳ στάσεως, καὶ ὅπως συνέστειλε ταύτην ὁ Καντακουζηνός.

Περὶ τῆς κρίσεως τῶν στασιαστῶν, ἐν ᾗ καὶ δημηγορία τοῦ βασιλέως.

Περὶ τῆς ἐφόδου τῶν Σκυθῶν.

Περὶ τῶν ἡγεμόνων Τραπεζοῦντος καὶ Αἰτωλίας.

Περὶ τῆς τῶν κριτῶν καταλύσεως.

Περὶ τῶν κατὰ τῶν Τούρκων τροπαίων τοῦ βασιλέως.

Περὶ τοῦ φανέντος κομήτου.

Περὶ τῆς Σκυθίδος γυναικός.

Ἐκστρατεία τοῦ βασιλέως κατὰ Αἰτωλῶν καὶ Ἀκαρνάνων καὶ Ἰλλυριῶν, καὶ δούλωσις αὐτῶν.

Περὶ τῆς τῶν Μυσῶν καὶ τοῦ βασιλέως συγγενείας.

Περὶ τῆς τῶν Γεννουιτῶν καινοτομίας πολιτείας.

Τελευτὴ Κομνηνοῦ Βασιλείου, τοῦ ἐσχάτου ἡγεμόνος τῶν Τραπεζουντίων.

Περὶ τῆς στάσεως τῶν Τραπεζουντίων.

Ἔπαινος τοῦ μεγάλου δομεστίκου τοῦ Καντακουζηνοῦ.

Ἅλωσις δευτέρα τῆς Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας ὅλης.

Ἐπάνοδος τοῦ βασιλέως ἐξ Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας, καὶ περὶ τοῦ σπληνικοῦ νοσήματος αὐτοῦ.

Περὶ τοῦ μοναχοῦ Βαρλαὰμ τοῦ ἐκ Καλαβρίας εἰς Βυζάντιον ἐληλυθότος.

Κρίσις τῆς τοῦ Βαρλαὰμ καὶ τοῦ Παλαμᾶ ὑποθέσεως, ἐν τῷ μεγίστῳ ναῷ τῆς ἁγίας τοῦ θεοῦ σοφίας.

Ὅτι

NICEPHORI GREGORAE ROMANAE HISTORIÆ Liber undecimus.

CAPITA LIBRI XI.

De inſula Mitylene.

De Phocæa.

De Byzantina ſeditione, & ut eam Cantacuzena ſedarit.

De ſeditioſis in iudicium adductis, & Imperatoris concio.

De incurſione Scytharum.

De Trapezuntis & Aetoliæ principibus.

De iudicibus loto motis. Caput hoc deeſt.

De Imperatoris uictoria contra Turcos.

De uiſo cometa.

De Scythica muliere.

Expeditio Imperatoris contrà Aetolos, Acarnanes & Illyrios, eorumq́ oppreſsione.

De Myſorum & Imperatoris affinitate.

De nouato Genuenſis Reipublicæ ſtatu.

Baſilij Commeni obitus, extremi Trapezuntiorum regis.

De Trapezuntiorum ſeditione.

Laus Magni Domeſtici Cantacuzeni. Et hoc caput mutilū uidetur.

Altera captiuitas Acarnaniæ, & totius Aetoliæ.

Reditus Imperatoris ex Acarnania & Aetolia, & eius morbus ſplenis.

De Barlaamo monacho, & è Calabria Byzantium profecto.

Iudicium de Barlaami & Palamæ controuerſijs, in maximo ſacræ Dei Sapientiæ templo factum.

Maledicta

Digitized by Google

Maledicta Palamæ quæ contra ſacroſanctæ Eccleſiæ decreta ſcripſit, tum certo conſilio diſsimulata eſſe.

Imperatoris obitus in caſtiſsimæ Deigenitricis hodegiæ monaſterio.

Nænia Gregoræ autoris, in Imperatoris obitum.

Latini à Romanis flagitãt, ut communib. opibus Turcos oppugnent.

ANNO ſequente, Turci plurimis nauibus ædificatis, nõ inſulas tantum uexarunt in Aegæo & ultra Aegæum mare ſitas, ſed mercatorias etiam naues ſpoliarunt: & crebros excenſus in mediterranea fecerunt, non ſecus ac ſi in ſua terra uerſarent, obſiſtẽte nemine. Quæ res Latinis æquè ac Romanis exitio erãt, & grauiora etiam in poſterũ minabantur. Latinorum itaque principes congreſsi, ea de re inter ſeſe, & cum Carolo Italiæ rege communicant: ſeq́ue ad propulſandos Barbaros, paratos fore pollicentur. Miſsis etiam ad Imperatorem legatis, conſenſum ſuum exponunt, hortantes ne communibus periculis deeſſet, ſed ſummo ſtudio in rem gerendam incumberet. Intolerabilia enim eſſe quæ Turci Latinis & Romanis detrimenta indies inferant, & in poſterum illaturi ſint. Ad hæc abſurdum & ignauiſsimi eſſe ingenij, cum liceret ea iactura & ereptione opum noſtrarum, quibus inuiti à Barbaris ſpoliemur, ad naualium copiarum apparatum & ultionem hoſtium uti: ultrò cedere illis, & in euidens atque indubitatum diſcrimen nos ipſos unà cum facultatibus noſtris ultrò præcipitare. Legationi illud etiam appendicis uice adiecerunt: ni expergiſceretur, & unà ſecum communes hoſtes oppugnaret, & ipſum hoſtis loco futurum. Ita Imperator communis illius belli ſocius eſſe coactus, exhauſto fiſco celerrimè tributorum exactores in Thraciam & Macedoniam miſit, quamuis iam crebris exactionibus exhauſtas, ob frequentes Turcorum & Bulgarorum impreſsiones. Interea & ueteres naues reficiuntur, & aliæ nouæ per totam hyemem à fundamentis extruuntur. Sub ueris exitum, Imperator uiginti nauibus completis, è portu ſoluit: & ipſe ultrò claſsis præfectum agit, quãuis & uxore & cæteris omnibus prohibentib. quòd iſtiuſmodi res ab Imperatoria maieſtate alienæ eſſent. At ille ut cætera, ita hanc quoque rem ſua præſentia & opera confici uolebat, alacritate & bellico impetu plenus: Latinarum tamẽ copiarum aduentum expectabat. Verùm illi nuper inter ipſos ortis tumultibus oc

Ὅτι κατ᾽ οἰκονομίαν ἐσιωπήθησαν τότε αἱ τοῦ παλαμᾶ βλασφημίαι, ἃς κατὰ τῶν θείων δογμάτων τῆς ἐκκλησίας ἔγραψε.

Θάνατος τοῦ βασιλέως ἐν τῇ μονῇ τῆς ὑπεράγνου θεομήτορος τῇ ἐπικεκλημένῃ τῶν ὁδηγῶν.

Μονῳδία τοῦ συγγραφέως γρηγορᾶ, ἐπὶ τῇ τελευτῇ τοῦ βασιλέως.

ΤΟΥ δ᾽ ἐπιόντος ἔτους οἱ τοῦρκοι πλεῖστα ναυπηγησάμενοι πλοῖα, οὐ μόνον τὰς νήσους κακῶς διετίθεσαν, τάς τε ἐντὸς τοῦ αἰγαίου καὶ μετὰ τὸ αἰγαῖον, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐπ᾽ ἐμπορείᾳ ὀξυούσας ὁλκάδας αἱροῦντες ἐληΐζοντο. συχνὰς δὲ καὶ τὰς ἐκβάσεις εἰς τὴν μεσόγειον ἐποιοῦντο, καθάπερ ἐν οἰκείᾳ γῇ, μηδένα τὸν ἀνθιστάμενον ἔχοντες. ἃ δὴ κοινήν τε ἐπῆγε φθορὰν λατίνοις ὁμοῦ καὶ ῥωμαίοις, καὶ ἔτι μείζονα ἠπείλει τὸν φόβον ἐν τοῖς ἑξῆς. κοινολογοῦνται τοίνυν συνελθόντες οἱ τῶν λατίνων ἄρχοντες, περὶ τοῦ πράγματος πρός τε ἀλλήλους καὶ πρὸς κάρουλον τὸν τῆς ἰταλίας ῥῆγα, καὶ πρὸς ἄμυναν τῶν πολεμίων παρασκευάζεσθαι ἐπαγγέλλονται. πέμπουσι δὲ καὶ πρὸς βασιλέα πρεσβείαν, διασαφοῦντές τε τὴν κοινὴν τῶν λατίνων ὁρμὴν, καὶ ἅμα ἀξιοῦντες διαναστῆναι καὶ αὐτὸν εἰς τὴν κοινὴν χρείαν, καὶ μὴ ἐν παρέργῳ θεῖναι τὰ τῆς σπουδῆς. οὐ γὰρ ἀνεκτὰ ἔφασκον εἶναι, ὅσα ῥωμαίοις ἐπάγουσι καὶ λατίνοις οἱ βάρβαροι καθημέραν δεινὰ, καὶ ὅσα ἐπάξειν ἔτι ἐπαγγέλλονται. ἄτοπον δὲ καὶ ἄλλως, καὶ νωθροτάτης πάνυ διανοίας καὶ γνώμης, παρὸν τῇ καθ᾽ ἕκαστον ἔτος γινομένῃ ζημίᾳ καὶ ἀποπομπῇ τῶν ἡμετέρων χρημάτων πρὸς τοὺς βαρβάρους ἀκόντων ἡμῶν, εἰς παρασκευὴν ναυτικῆς δυνάμεως καὶ ἄμυναν κατ᾽ αὐτῶν χρήσασθαι, ἔπειτα ἑκόντας ἐνδιδόναι καὶ ἐς περιφανῆ καὶ ἀναμφισβήτητον κίνδυνον, ὥσπερ συνωθεῖν μετὰ τῶν ἡμετέρων καὶ ἡμᾶς αὐτούς. ἐπήνεγκαν δὲ τῇ πρεσβείᾳ, καὶ ὥσπερ τινὰ ἐπῳδὸν, ὡς εἰ μὴ διαναστάιης καὶ σὺ μεθ᾽ ἡμῶν ἐς ἄμυναν τῶν κοινῶν πολεμίων, οὐκ ἂν φθάνοις καὶ αὐτὸς ὑφ᾽ ἡμῶν ἴσα τοῖς ἐχθροῖς πολεμούμενος. ταῦτα τὸν βασιλέα ἠνάγκασεν, εἰς τὴν κοινὴν καὶ αὐτὸν ταύτην χρείαν διαναστῆναι. καὶ ἐπεὶ χρημάτων ἐσπάνιζε τὰ βασιλικὰ ταμιεῖα, πέμπει τὴν ταχίστην τοὺς τὰς ἐπὶ θρᾴκης καὶ μακεδονίας χώρας καὶ πόλεις ἀργυρολογήσοντας, καίτοι πολλὰ πεπονηκυίας ὑπό τε τῶν ἄλλοτε ἄλλως ἐπιόντων φόρων, καὶ ὑπὸ τῶν συχνῶν ἐφόδων, ἔνθεν μὲν τῶν τούρκων, ἔνθεν δὲ τῶν βουλγάρων. τούτων οὕτως ἐχόντων, τάς τε παλαιὰς ἐπεσκεύαζον ναῦς, καὶ ἑτέρας δὲ αὖ τῶν ἐκ κρηπίδων ἐναυπηγοῦντο παρ᾽ ὅλον τουτονὶ τὸν χειμῶνα. ἔαρος δὲ ἤδη λήγοντος, ὁ μὲν βασιλεὺς εἴκοσι ναῦς πεπληρωκὼς, πρὸς ἔκπλουν παρεσκευάζετο, ναύαρχος ἐθελοντὴς αὐτὸς τοῦ στόλου γιγνόμενος· καὶ ταῦτα πρὸς τῆς συζύγου διαπαντὸς, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων κωλυόμενος, διὰ τὸ μὴ ἐς ἀξίαν βασιλικῆς περιωπῆς τὰ τοιαῦτα τῶν ἔργων ἀνήκειν. ὁ δ᾽ ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις αὐτουργὸς, αὐτὸς τῶν γιγνομένων ἐφιλοτιμεῖτο γίγνεσθαι, οὕτω κἀνταῦθα πολὺ τὸ φιλότιμον εἶχε, καὶ πλήρης ἦν πολεμικῆς ὁρμῆς. ἐκάθητο δ᾽ ὅμως ἐς τὴν τῶν λατινικῶν δυνάμεων ἄφιξιν περιμένων. ἀλλὰ περὶ τοὺς νεωστὶ φυέντας ἐν σφίσιν αὐτοῖς

θορύβους

θορύβους καὶ ταραχὰς οἱ Λατῖνοι ἀσχοληθέντων, ἄπρακτοι καὶ ψευδεῖς περὶ τὰς ἐπαγγελίας ἐφάνησαν. οἱ δὲ Ῥόδιοι καὶ οἱ τὴν παράλιον Φωκαίαν οἰκοῦντες, ἣ πλησίον κεῖται τῆς Σμύρνης, καὶ πρὸς τούτοις ὁ τῶν Κυκλάδων νήσων ἡγεμονεύων, δόλῳ μεταθέμενος τὸν σκοπὸν, συνθήματ᾽ εἶχον λάθρα ἐπιθέσθαι ταῖς τε Ῥωμαϊκαῖς νήσοις, καὶ αὐταῖς ταῖς τοῦ βασιλέως ναυτικαῖς δυνάμεσι, δείσαντες ἴσως, μὴ ὁ βασιλεὺς τῶν ἄλλων ἀφέμενος, ἐπ᾽ αὐτοὺς τρέψηται. ὅθεν ἐπὶ Λέσβον ὁρμήσαντες ἅμα ναυσὶ πεντεκαίδεκα, τῆς μὲν ἄλλης νήσου κύριοι γενέσθαι τέως οὐκ ἠδυνήθησαν. αὐτοὶ δὲ περὶ λιμένι τῆς Μιτυλήνης ἐξαίφνης προσχόντες, προδοσίᾳ τὴν πόλιν εἷλον εὐθύς. βουλομένων δὲ τῶν τε Ῥοδίων, καὶ τοῦ τῶν Κυκλάδων νήσων ἡγεμόνος τά τε χρήματα διαρπάσαι, καὶ τὴν ἄλλην ἐπίσης ἐπικράτειαν διανέμασθαι τῶν Λεσβίων, δόλῳ τινὶ καὶ ἀπάτῃ χρησάμενος ὁ τῶν Φωκαίων ἀρχηγὸς Κατάνης, οἰκείαν τε φρουρὰν εἰσήγαγεν εἰς τὴν Μιτυλήνην, καὶ ταύτην ἐσφετερίσατο, τούτους παρακρουσάμενος. ἐνόμισε γὰρ ῥᾳδίως ἐκεῖθεν καὶ ὅλης ἄνευ συμμάχων τῆς νήσου κρατήσειν, ἅτε πλείονα συναμφοτέρων ἐκείνων μόνος αὐτὸς κεκτημένος δύναμιν. ὀκτὼ μὲν γὰρ ἦλθεν ἔχων τριήρεις μόνος αὐτὸς, ἃς ἐκ Γεννούας ἔφθη πεπληρωκώς. οἱ δὲ Ῥόδιοι τέτταρας, τὰς δ᾽ ἑτέρας τρεῖς ὁ τῶν Κυκλάδων νήσων ἀρχηγός. αὐτὸς μὲν οὖν τοὺς μὲν τῆς Μιτυλήνης οἰκήτορας εὐθὺς ἐξῴκισε τῆς πατρίδος. ὁ δὲ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα μεταπεμψάμενος ἐκ Φωκαίας, ἐκεῖ τὴν οἴκησιν ἔχειν εἵλετο, φρουρὰν ἱκανὴν ἐγκαταλιπὼν τῇ Φωκαίᾳ. κλῆρος δ᾽ αὖ περιῆλθεν ἄνωθεν ἐκ προγόνων ἡ Φωκαία, πρὸς τοῦ βασιλέως, καὶ πάππου τοῦ βασιλέως, σφίσι δοθεῖσα ἐπιτροπῆς εἵνεκα, καὶ χρημάτων τινὸς πορισμοῦ. διὸ καὶ κατὰ χρόνους τακτοὺς οἱ ταύτης ἐφορείαν διαδεχόμενοι, γράμμασι βασιλικοῖς ἀνανεοῦντες ἀεὶ διετέλουν τὴν δόσιν τοῦ κλήρου, μὴ λάθῃ παρακρουσαμένη τὴν βασιλικὴν δεσποτείαν, ἡ μεταξὺ τοῦ χρόνου μακρὰ περίοδος. ὁ δὲ Κατάνης οὗτος νοσοῦντα ἑωρακὼς ἤδη τὰ Ῥωμαίων πράγματα, θρασύτερον διετέθη πρὸς βασιλέα. καὶ ἠμέλει τῶν καθηκόντων δικαίων. ὅθεν καὶ τὴν τοῦ βασιλέως ὑφορώμενος αἰφνίδιον ἔφοδον, ἑαυτόν τε κατὰ πᾶν τὸ δυνατὸν ἠσφαλίζετο, καὶ τὴν τῆς Μιτυλήνης ἐμελέτα ἐπιβουλήν. καιροῦ δὲ ἤδη λαβόμενος, εἰς πέρας καὶ τὴν ἐπιβουλὴν ἐξήνεγκεν. οἱ μέν τοι συνδεδραμηκότες ἐπὶ τὴν τῆς Μιτυλήνης ἅλωσιν μετὰ τῶν ἑτέρων, τὴν τοῦ Φωκαίως Κατάνη μοχθηρίαν τῆς γνώμης κατεγνωκότες, ἐπ᾽ οἴκοι ἀνεχώρησαν. τούτων οὕτως ἐχόντων, τοῦ προτέρου πλεῖον ἀναλαβόντες θράσος οἱ ἐν τοῖς Γαλάτα οἰκοῦντες Γεννουῖται διὰ τὸ τοῦ Κατάνη προτέρημα, (Γεννουΐτης γὰρ κἀκεῖνος ἐτύγχανε) πλείονα τῶν προτέρων ἐπῆγον, καὶ προσετίθεσαν τοῖς Ῥωμαίοις τὰ ἀδικήματα καὶ τὰς ὕβρεις. διὰ γὰρ τὴν ἀτέλειαν, ἣν παρὰ πρώτου Παλαιολόγου Μιχαὴλ τοῦ βασιλέως εἰλήφεσαν, ὡς ἀνωτέρω εἰρήκαμεν, τὸ πλεῖον τοῦ τῶν Ῥωμαίων ναυτικοῦ προστιθέμενον ἐκείνοις, καὶ μετασχηματιζόμενον, ἐν μέγα μὲν τὸν ναυτικὸν ηὔξησε πλοῦτον, μέγα δ᾽ ἠλάττωσε τὸν Ῥωμαϊκόν. ὃ δὴ καὶ σκληροτέρους κατὰ Ῥωμαίων αὐτοὺς ὑπερφρονάς τε καὶ αὐθάδεις ἐπεποιήκει. ὅθεν τήν τε περὶ αὐτοὺς τάφρον βαθυτέραν ἐποίουν, καὶ πύργους ὀχυροὺς κατὰ τὸ λεληθὸς ἐν σχήμασιν οἰκιῶν ἀνίστων· καὶ ἐπὶ τούτοις, χρήμασιν ὑποφθείροντες τοὺς τῶν βασιλικῶν προεστηκότας πραγμάτων, ἄδειαν πᾶσαν εἰλήφεσαν, ἀμπελῶνάς τε ὠνεῖσθαι, καὶ οἰκίας ἀνιστᾶν ἐπὶ τοῦ πλησιάζοντος λόφου λαμπρὰς πεπυργωμένας τοῖς τείχεσιν.

ὡς καὶ

cupati, ea quæ promiſerant, feſellerũt. Rhodij uerò, & maritimæ Phoceæ, non procul à Smyrna accolæ, & Cycladum inſularũ princeps, cõſilio fraude mutato pepigerãt, ſe Romanas inſulas clam oppreſſuros, & ipſas Imperatoris copias: ueriti fortaſſe, ne is alijs rebus omiſsis, ſe inuaderet. Itaq; cum nauibus quindecim Lesbum profecti, tota inſula ſtatim potiri non potuerunt: ſed ſubitò Mitylenes portum ingreſsi, urbem proditione cœperunt. Cum autem Rhodij & Cycladum princeps, & opes diripere, & inſulæ ditionẽ partiri uellent: Phocæenſium princeps Catanes per aſtum & dolum, ſuum præſidium in urbem introduxit: illiſq; deceptis, eam ſibi uendicauit. Inde enim totius inſulæ uel ſine ſocijs ſe facile potiturum eſſe putabat, quippe qui ſolus illos ambos copijs uinceret. Is enim ſolus octo triremes adduxerat, quas Genuæ compleuerat: Rhodij uerò, quatuor: reliquas tres, Cycladum princeps. Ac Mitylenę habitatores ſtatim urbe exegit: & uxore ac liberis Phocæa accerſitis, ibi conſidere decreuit, iuſto præſidio Phocææ relicto, quam hæreditario iure à maioribus acceperat ab auo Imperatoris eis datam, procurationis & reditus cuiuſdam ergò. Quamobrem certis temporibus qui procurationem eius accipiebant, perpetuò Imperatoris literis confirmabantur, ne qui temporis diuturnitate Imperatorium dominatum detrectarent. Catanes autem iſte cum iam Romanam rem afflictam cerneret, inſolentius erga Imperatorem ſe geſsit, officiumq; neglexit. Vnde Imperatoris ſubitam impreſsionem ueritus, opes ſuas pro uirili firmauit, & Mitylenẽ per inſidias occupare inſtituit: idq; data occaſione perfecit. Enimuerò ij qui ad Mitylenes occupationem cum cæteris concurrerant, improbitatem Catanis exoſi, domum receſſerunt. Hoc rerum ſtatu Genuenſes qui Galatam tenebant, ob Catanis ſucceſſus audaciores etiam facti (nam & is Genuenſis erat) pluribus & maioribus iniurijs Romanos & contumelijs onerabant. Nam propter immunitatem, quam primùm à Michaele Palæologo impetrarunt, ut ſuprà diximus, maxima pars Romanæ claſsis ad illos ſe conferebat, eorumq; habitum aſſumebat. Vnde illorum opes auctæ, Romanorum uerò imminutæ ſunt. Quæ ſanè res eos aſperiores contra Romanos, atque ſuperbos & contumaces effecit. Proinde & foſſam ſuã profundiorẽ fecerũt, & firmas turres paulatim per ſpeciẽ ędiũ extruxerũt: & pręter cętera, Imperij ꝓcuratorib. largitione corruptis, omnẽ licentiã nacti ſunt, & uineas emẽdi, & ędes in uicino tumulo ſplendidis mœnibus ornatas ædificandi:

Mitylene à Catane Phocææ principe occupata.

Genuenſes Galatæ incolæ inſolentiores facti reprimuntur.

adeò

adeò ut ſi bellum cum Byzantijs gerendum eſſet, nihil eſſet quod eos aut terreret, aut impediret. Imperator autem cum primùm Mitylenen eſſe captam audiſſet, & hos in uicinia plus ſatis inſoleſcere cerneret, & pacta conuenta pleraque uiolare: ſubita irruptione magnas illas & munitas circa tumulum ędes, in quibus multi arcus, tela & arma reperta ſunt, eáque diuerſi generis, incendit. Quæ cum Latini præter expectationem uiderent: trepidare, & extrema timere cœperunt. Putabant enim, Imperatorem eodem die cum magnis naualibus copijs, in ſe quoque impetum eſſe facturũ. Quare clàm armis ſeſe muniebant. Sed cum ne poſtridie quidem Imperatorem quicquam contra ſeſe moliri cernerēt, ſed totum Mitylenæa nauigatione occupari: aperto bello denunciato, liberrimè & ipſis Byzantijs & Imperatori illuſerunt, & ligneis turribus ſua mœnia circumdederunt, & magnas onerarias partim in fundum maris demerſerunt: partim ante portum armatas, munitionum & aggerum uice oppoſuerunt. Imperator uero cum tales copias ibi diuellere nollet, magno animo eum caſum tulit, illis prorſus neglectis: & omni ſtudio ad nauigationem ſe parauit, pluribus etiam militibus delectis. Sed cum Latini ad ſeptem integros dies Galatæ incluſi, à plebe dilacerandi eſſent, quòd urgentia mala diutius tolerare non poſſent (nam & aqua & omni herbarum pomorúmque ſolatio carebant) & circumforanei ac pauperes homines, & ij qui è quotidiano uenditionis lucello ſuſtentantur, ij demum maxima iactura facta, magis etiam contra magiſtratus Latinos inſanirent: ob hæc igitur facti modeſtiores, Imperatori ſeſe ſubmiſerunt, & intempeſtiuæ ſuperbiæ ueniam impetrarunt.

DE NAVALI EXpeditione Imperatoris contra Phocaam & Mitylenen.

POſt caniculæ exortum, cum ſeptentriones in mari inferiori uehementius ſpirant, Imperator cũ omnibus naualibus copijs Mitylenen tendit. Septem uerò Catanis triremium Mitylenen circumeuntium, cum plures expectatione ſua naues conſpexiſſent, duæ in portum euaſerunt, quinque uerò per deſperationem in terram appulerunt. qui autem in eis fuerunt, omnes abiectis armis fugerunt: quorum alij curſu Mitylenē peruenerunt, alij uiꝗ ignari à Lesbijs interfecti ſunt. Imperatoris uerò quinque naues armis & commeatu plenas, cum Imperatore Chium perduxerunt, ut ibi eas remigibus & militibus è tabulatis pugnaturis complerēt. Quæ mora ad Chium Imperatoris feſtinationi & ſtudio ualde aduerſa accidit. Catanes enim

ὡς καὶ δυνῆσαι πολεμεῖν Βυζαντίοις, μηδὲν εἶναι τὸ φόβον ἐπάγον καὶ κώλυμα τούτοις. ἐπεὶ δὲ ἀρτίως ὁ βασιλεὺς τήν τε τῆς Μιτυλήνης ἐπύθετο ἅλωσιν, καὶ τούτους αὖ ἐγγύθεν πέρα τοῦ δέοντος ἤδη θρασυνομένους, καὶ ὡς τὰ πλεῖστα παρασπονδοῦντας, περιελθὼν ἀφνιδίως, ἐνέπρησε τὰς περὶ τὸν λόφον μεγάλας καὶ ὀχυρὰς ἐκείνας οἰκίας αὐτῶν. ἐν αἷς πολλά τε εὕρηται ὅπλα καὶ τόξα καὶ βέλη καὶ διάφορα. ταῦτα παρὰ προσδοκίαν ἰδοῦσι τοῖς Λατίνοις καταπεπλῆχθαί τε καὶ ἐκπεπλῆχθαι ἐπῄει, καὶ δεδιέναι τὰ ἔσχατα. ἤλπισαν γὰρ αὐθημερὸν ἐπιστήσεσθαι καὶ σφίσι τὸν βασιλέα ὁλοσχερῶς πολλῆς περιεστηκυίας ἐπ᾽ ὀρ᾽ ποτε ναυτικῆς δυνάμεως. διὸ καὶ λάθρα ὡπλίζοντο καθ᾽ αὑτούς. ἐπεὶ δ᾽ ἄχρι τῆς ὑστεραίας περιμείναντες, οὐδὲν πλέον δραττόμενον τὸν βασιλέα ἑώρων ἐπ᾽ αὐτούς, ἀλλ᾽ ὅλον ἠσχολημένον περὶ τὸν εἰς Μιτυλήνην ἀπόπλουν, ἀναθαρρήσαντες, μάχην ἐκήρυξαν φανεράν, καὶ ἀδεῶς ἔς τε Βυζαντίους καὶ εἰς αὐτὸν βασιλέα ἐνύβριζον. ξυλίνους τε περιήλασαν πύργους τοῖς ἑαυτῶν τείχεσι. καὶ τῶν μεγάλων ὁλκάδων τὰς μὲν εἰς πυθμένας θαλάσσης κατέδυσαν, τὰς δὲ ὁπλίσαντες πρὸ τοῦ λιμένος ἀντ᾽ ἄλλων περιβόλων καὶ χαρακωμάτων ἔστησαν. ὁ δὲ βασιλεὺς μὴ βουλόμενος τὴν τοσαύτην παρασκευὴν ἐν τούτοις διασπᾶν, μεγαλοψύχως τε ἐχρήσατο τοῖς παροῦσιν, ἠμεληκὼς τὸ παράπαν αὐτῶν, καὶ πρὸς ἔκπλευν παρεσκευάζετο πάσῃ σπουδῇ, πλείονας ἔτι δυνάμεις ἀθροίζων. ἐπεὶ δὲ μέχρις ὅλων ἑπτὰ ἡμερῶν ἐντὸς τείχους οἱ ἐν τῷ Γαλατᾷ Λατῖνοι συγκλεισθέντες, ἔμελλον ὑπὸ τοῦ οἰκείου δήμου * διασπαραχθήσεσθαι, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι φέρειν πλέον τὰ συμπεσόντα σφίσι δεινά (ὕδατός τε γὰρ ἐσπάνιζον, καὶ ὅση ἐκ τῶν λαχάνων καὶ ὀπωρῶν ἦν ψυχαγωγία) οἵ τ᾽ αὖ ἀγοραῖοι καὶ πένητες ἄνθρωποι, καὶ ὅσοι ἐκ τῶν ὠνίων τὸ ἐφήμερον ταλαντεύουσι κέρδος, οὗτοι δὲ πλείστην ὑπομένοντες ζημίαν, πολλῷ πλέον κατὰ τῶν προεστώτων Λατίνων ἐμαίνοντο· διὰ δὴ ταῦτα πρὸς τὸ ταπεινότερον ἀπαλλάξαντες, ὑπέκυψαν τε τῷ βασιλεῖ, καὶ συγγνώμην ἔσχον τῆς ἀκαίρου ὀφρύος.

* διασπαραχθῆναι

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΛΑΤΙνων ἔκπλου τοῦ βασιλέως ἐς Φωκαίαν καὶ Μιτυλήνην.

ΤΟΥ γε μὴν ἔτους ἤδη μετὰ τὰς τοῦ κυνὸς ὄντος ἐπιτολάς, ὅτε δὴ καὶ ἀφθονώτερα τὰ ἐτήσια πνεύματα τὴν κάτω χέονται θάλατταν, ἄρας ὁ βασιλεὺς μετὰ πάσης τῆς ναυτικῆς δυνάμεως ἔπλει ἐς Μιτυλήνην. αἱ δὲ ἑπτὰ τοῦ Καταὴν τριήρεις τὴν Μιτυλήνην περιπλέουσαι, πλείους ἢ κατὰ προσδοκίαν ὠθούσας τὰς τοῦ βασιλέως ἑωρακυῖαι, αἱ μὲν δύο φθάσασαι, προσωρμίσθησαν ὑπὸ τῆς Μιτυλήνης λιμένι. αἱ δὲ πέντε ἀπεγνωκυῖαι ἐς τὴν χέρσον ἐξώκειλαν, καὶ πάντες οἱ ἐν αὐταῖς ἀποθέμενοι τὰ ὅπλα ἔφευγον. ὧν οἱ μὲν ἔδραμον εἰς τὴν Μιτυλήνην, οἱ δὲ ἀνοδίᾳ χρησάμενοι διεφθάρησαν ὑπὸ τῶν Λεσβίων. τὰς δὲ πέντε ναῦς πλήρεις ὅπλων καὶ ὀψωνίων ναυτικῶν οἱ τοῦ βασιλέως λαβόντες, ἀπέπλευσαν ἐς Χίον τὴν νῆσον ἅμα τῷ βασιλεῖ, πληρώσοντες τὰς ἤδη ληφθείσας πέντε τριήρεις ἱκανὰς ἐρετῶν τε, καὶ ὁπόσοι ἐκ τῶν καταστρωμάτων μάχεσθαι ἔμελλον. μέγα δ᾽ ἐγένετο ἐναντίωμα τῇ τοῦ βασιλέως σπουδῇ καὶ βουλήσει, ἡ πρὸς τὴν Χίον αὕτη διατριβή. ἀδείας γὰρ ὁ Καταίνης

ταύτης λαβόμενος, τήν τε Μιτυλήνην ὠχυρώσατο, καὶ πολλὴν εἰσήνεγκε δύναμιν στρατιωτικὴν, καὶ χορηγίαν ἀφθονωτέραν τῶν χρειωδῶν, καὶ ἔτι δὴ Φωκαίαν πέμψας ἃς εἶχε δύο ταχυπλοούσας τριήρεις τὰ ὅμοια ἐπιπράχει πολλῇ χρησάμενος τῇ σπουδῇ. μετὰ δὲ ταῦτα καταπλεύσας ὁ βασιλεὺς μετὰ τῆς δυνάμεως δὴ Φωκαίαν, προσκαλεσάμενος δὲ καὶ τὸν τῆς περὶξ ἐπαρχίαν ἔχοντα Πέρσην, ἅ τε ἀδίως κἀκεῖνον ἀχθόμενον ἐκ πολλοῦ τοῖς Φωκαεῦσι Λατίνοις διὰ τὰς ὑπὸ σφῶν ἐπαγομένας αὐτῷ συχνοτέρας ζημίας, περιεστρατοπέδευσεν οὕτω τὸ φρούριον ἔκ τε γῆς καὶ θαλάττης πολιορκῶν, πολλῆς γε χορηγίας τῶν χρειωδῶν παραγινομένης δὴ τὰς τριήρεις παρὰ τῶν Περσῶν. τοῦ μέντοι βασιλέως μετὰ τῶν ναυτικῶν δυνάμεων ἀποδημοῦντος, καὶ ἀδείας μακρᾶς ἐπιχωριαζούσης δὴ τὰ βασίλεια, στάσιν τῶν νεωτέρων τινὲς μεμελετήκεσαν, συνεργοὺς ἕξειν ἐλπικότες καὶ τοὺς ἐν τῷ Γαλάτου Λατίνους διὰ τὰ φθάσαντα σκάνδαλα. ἦν δὲ γε τῆς στάσεως ὁ σκοπὸς, ὡς ἐγγένοιτο * τὸ βασίλειον κράτος, εἰ δυνηθεῖεν ἀποκτεῖναι πρῶτον τὴν δέσποιναν, καὶ τὸν ταύτης υἱὸν Ἰωάννην τὸν βασιλέα, καὶ ἐφεξῆς ὁπόσοι ἐναντιοῦσθαι μέλλοιεν. ἀλλ' ἐν ὠδῖσιν ἔτι μενούσης τῆς μελέτης, καὶ τῶν στασιαστῶν λάθρα τὸ πρᾶγμα διὰ μεγάλης ποιουμένων σπουδῆς, οὐκ ἔλαθε τὰ δρώμενα Καντακουζηνὴν τὴν τοῦ μεγάλου δομεστίκου μητέρα, ἣν πάρεδρον τῇ δεσποίνῃ μέλλων ὁ βασιλεὺς ἀποπλεῖν καταλελοίπει, ἅτε βουλευτικὴν γυναῖκα καὶ σεμνότητος ἤθεσι κοσμουμένην, καὶ βεβαίαν πλουτοῦσαν τὴν σύνεσιν, καὶ πάνυ τοι σφόδρα ἐν τοῖς ἀπόροις εὐμήχανον. ἡ δὴ καὶ ὁμοῦ τῇ δεσποίνῃ πρὶν εὐθὺ μέγα ῥαγῆναι τὸ πρᾶγμα κακίας συνέστειλε συντόνως τε· οὐκ ἄνευ μέν τοι δυσχερείας ἀποκρουομένης τὸ ῥᾷστον, συνέστειλε δ' οὖν. τοῦ δὲ χρόνου περὶ τροπὰς ὄντος ἤδη χειμερινὰς, ὁρῶντες οἱ τό γε Φωκαίας ἔχοντες φρούριον Λατῖνοι, ὅτι μήτε χειμῶνος ἀκμὴ θραῦσαι δύναται τὸ τοῦ βασιλέως ἐπίμονον, καὶ ταῦτα γε ναυτικῆς ὅλης δυνάμεως ἐν ὑπαίθρῳ τὴν πολιορκίαν ἀνυτούσης νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν κατὰ τὸ συνεχὲς, μήθ' ἡ μακρὰ τῶν οἰκείων ἀποδημία, μήτ' ἄλλο τι τῶν ὅσα ῥᾳστώνην ἄφθονον παρέχει τῶν χρειωδῶν, δὴ ἀπογνώσεις ἐχώρουν, καὶ μάλισθ' ὅτι καὶ τὰ σιτία σπανίζοντα ἐν σφίσιν ἑώρων αὐτοί. ὅθεν καὶ διαπρεσβεύονται πρὸς Ῥοδίους, καὶ δέονται μὴ περιιδεῖν κινδυνεύοντας. οἳ καὶ διαλλακταὶ πρὸς βασιλέα ἐλθόντες, λύουσι τὴν πολιορκίαν. ἀποδώκασι γὰρ εὐθὺς οἱ Φωκαεῖς τοὺς υἱέας τοῦ συμμαχοῦντος Ῥωμαίοις * λύρκα τῷ πατρὶ αὐτῶν, οὓς ἐκ πολλοῦ κλέψαντες εἶχον δεσμίους. δεδώκασι δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ πίστεις ἀσφαλεῖς ὑπὸ μάρτυσι τοῖς Ῥοδίοις, τήν τε Μιτυλήνην ὅσον αὐτίκα ἀποδώσειν, καὶ ὑπηκόους αὐτοὺς εἶναι τοῦ βασιλέως κατὰ τὸ πρότερον αὖθις ἔθος, καὶ τὴν πατρῴαν συμφωνίαν. καὶ οὕτως ἐκεῖθεν τὴν ναυτικὴν ὁ βασιλεὺς ἀναλαβὼν δύναμιν, ἐβούλετο μὲν ποιήσασθαι τὸν κατάπλουν δὴ Μιτυλήνην, διὰ δὲ τοὺς ἐν Βυζαντίῳ θορύβους τῶν στασιαστῶν, καὶ διὰ τὸ καταπεπονῆσθαι τὸν στρατὸν ὑπὸ τοῦ ψύχους, ἐπανῆκεν δὴ τὸ Βυζάντιον μετὰ πάσης ναυτικῆς δυνάμεως· καὶ μετὰ βραχὺ συλλαβὼν τοὺς τὴν βασιλείαν λάθρα σφετεριζομένους, καὶ διαστήσας ἰδίᾳ τοὺς στασιώτας αὐτῶν, διήταζε καὶ συνῆγε τἀληθὲς ἀφ' ἑκάστων. μετὰ δὲ ταῦτα συναθροικὼς πᾶσάν τε τὴν σύγκλητον καὶ τοὺς ἐν Βυζαντίῳ τηνικαῦτα ἐπιδημοῦντας ἐπισκόπους σύν γε τῷ πατριάρχῃ, καὶ ὅσοι τοῦ δήμου τῶν Βυζαντίων ἐτύγχανον ἔκκριτοι, εἰς μέσον ἤνεγκε τούς τε στασιαστὰς, τούς τε στασιώτας, καὶ

* μετέπειτα ἄλλον

* τέρκα

enim iam ſecurus, Mitylenen per ocium muniuit, magnum præſidium & uberem commeatum introduxit: & duabus illis expeditis triremibus Phocæam miſsis, ibi quoque celeriter idem fecit. Poſt hęc Imperator cum copijs Phocæam profectus, & Turco quoque finitimorum locorum domino accerſito, quippe qui ſciret, illum quoque iam diu Phocæenſib. Latinis iratum, ob illata ſibi ab eis crebra detrimenta: caſtellum terra mariq; obſidet, Turcis commeatum affatim ſubuehentibus. Cæterùm cum Imperator cum claſſe diutius abeſſet, & in palatio magna impunitas & licentia uigeret: adoleſcentes aliquot ſeditionem mouerunt, ſe Latinos quoque, ob intercedentes ſimultates, ſocios eſſe habituros rati. Scopus autem ſeditionis fuit, ut poſtea cognitũ eſt, Imperatoria poteſtas, ſi Dominam in primis, & eius filium Ioannẽ Imperatorem, & eos denique omnes qui aduerſari poſſent, occidiſſent. Sed dum id facinus adhuc parturiunt, & ſeditioſi rem clanculum uehementer urgent: Cantacuzena, Magni Domeſtici mater, quid ageretur animaduertit: quam Imperator aſſeſſtricem coniugi ſuæ diſceſſurus reliquerat, quippe Senatoriã matronam, & grauitate morum cõſpicuam, & ſingulari prudentia ornatam, & in rebus dubijs præſenti conſilio inſtructam. Ea ergò unà cum Domina, priuſquam ſcelus auctum erumperet, motum illum prudentiſsimè compeſcuit. Sub brumam autem, cum Phocæenſes Latini perſeuerantiam Imperatoris neque hyemis rigore frangi, prȩſertim cum omnes nauales copię oppugnationem noctu atque interdiu ſub dio continenter urgerent: nec longa abſentia à ſuis, nec ulla penuria urgeri cernerent, præſertim cum ipſos iam cõmeatus deficere inciperet: deſperatis rebus, legatos Rhodum mittunt, petentes ut in tanto diſcrimine ſibi ſubuenirent. Rhodij ergo apud Imperatorem pro eis intercedẽtes, obſidionem ſoluunt. Phocæenſes enim Turco Romanos adiuuanti filios ſtatim reſtituerunt, quos multo antè furati in uinculis habebant. Fidem præterea Imperatori firmarũt, Rhodijs teſtibus, ſe & Mitylenen ſtatim reſtituturos, & Imperatori dicto audientes fore, ut prius moris fuiſſet, atque à patribus acceptum eſſet. Sic Imperator naualibus copijs inde reductis, ire quidem Mitylenen uoluit: ſed propter tumultum Byzantium, & defatigationem exercitus ex frigore malè affecti, Byzantiũ cum tota claſſe redijt, ac paulo pòſt comprehẽſis inſidiatoribus, ſingulis ſeorſim interrogatis, uerum ab omnibus perquiſiuit. Mox toto ſenatu cõuocato, & epiſcopis qui tum in urbe agebant, unà cum patriarcha accerſitis, populique Byzantini proceribus: & ſeditionis autores, & eorum coniuratos, &

Byzantia ſeditio.

Phocæẽſes pacem impetrant.

Quæſtiones de coniuratis.

teſtes in medium produxit. Hi uerò inter ſeſe iurgantes, & alij alios arguentes, & certiſsimis argumentis coniurationem & immania ac pernicioſa conſilia demonſtrabant, ut & ipſi abſque ulla tergiuerſatione parricidium ſuum fateri cogerentur. Ac diſcerpti fortaſſe ſtatim eſſent à populo, niſi excellens Imperatoris humanitas & clementia impetum illum repreſsiſſet. Solitam enim tum quoq; clementiam oſtendit, & innatam hilaritatem, æquè in proœmio concionis, atq; in peroratione, cuius orationis hæc ſumma fuit.

IMPERATORIS concio.

Qui opilionem habet, & canem iuxta gregem, quò eos alacrius noctu contra lupos excubare uidet, eo magis eos & diligit, & lautius interdiu paſcit. Mei uerò coniunctiſsimi, me pro Romana republica, ipſis domi delicatè uiuentibus, procul à patria errante, & terra mariq; pericula ſuſtinente, idq; media hyeme, & in tanto rigore, nec miſerti mei ſunt, nec ullam eorum rationem habuerunt quæ animum afflictum conſolantur: ſed omni æquitate contempta, & animos & dexteras in caput meum armarunt: & nũc, quantum in ipſis eſt, humi effuſus manat ſanguis noſter, liberûm item & coniugis noſtræ: euerſa ſunt ſancta Eccleſiæ inſtituta, euerſa eſt Romana reſpublica. Quod uerò ferrum, quem adamantem duricie non uincunt? Hoc proœmio uberes auditorum lachrymas elicuit Imperator: ſed intermiſtam æquanimitatem hilaritate temperatam quis non, qui quidem uiderit, uehementer eſt admiratus? Ac concione & quæſtione ingenioſè ac facetè peracta, cum re ipſa intellexiſſet, Alexium Philanthropenum auunculum ſuum, cuius ſuprà ſæpe facta eſt mentio, prudẽtia uulgus multum anteire: pœnituit ei Lesbi & inſularum Aegæi maris, quæ Romanis parerent, adminiſtrationem non diutius reliquiſſe. Eo enim præſente, nec Mitylenen quenquam hoſtium occupaturum, nec ea Romanorum rei marinæ naufragia futura fuiſſe. Itaque illum quamprimùm ad idem munus ablegat. qui cum traiecíſſet, ſedatis tempeſtatibus priſtinæ tranquillitati omnia reſtituit: uix ille quidem magna cum ſolertia, propter factam Lesbi & Mitylenæ mutationem, ſed tamen reſtituit. Nam mercenarios qui in urbe Mitylene erant, milites Latinorum præſidiarios quingentos, clàm binos & ternos accerſendo, & plenis manibus demum remittendo, callidè atque occultè urbem præſidio deſtitutam Romanis recuperauit. Erat enim ille uir non modò propter longinquitatem ætatis multo rerum uſu ornatus: ſed multus rerum uſus

Alexius Philanthropenus Leſbo præponitur.

Mitylene recepta.

ὅσοι ἐτύγχανον μάρτυρες. οἳ καὶ ἀλλήλους ἐλέγχειν διαπληκτιζόμενοι καὶ παρεισιόντες δι' ἀκριβῶν ἐλέγχων ἀναμφιβόλων κατ' ἀλλήλων τὰς ἀλλήλων συνωμοσίας, καὶ τὰ ἔκτοπα καὶ κάκιστ' ἀπολούμενα ἐκεῖνα βουλεύματα, ὡς κἀκείνους παρὰ ἀφύκτων τῶν ἀποδείξεων ἀναγκασθέντας ὁμολογεῖν τὴν ἀπόνοιαν. καὶ τάχ' ἂν διεσπάσθησαν αὐτοῦ πρὸς τοῦ δήμου παντὸς, εἰ μὴ τὸ πολὺ τῆς τοῦ βασιλέως μακροθυμίας καὶ φιλανθρωπίας ἀνέστειλε τὴν ζέουσαν ἐκείνην ὁρμήν. ἔδειξε γὰρ τὴν συνήθη καὶ νῦν ἡμερότητα, καὶ τὴν σύμφυτον καὶ ἡλικιῶτιν αὐτοῦ ἱλαρότητα, ὁμοίως ἔν τε τῷ προοιμίῳ τῆς δημηγορίας, ἔν τε τοῖς ἐπιλόγοις, ὡς δ' ἐν κεφαλαίῳ φάναι τὰ τῆς δημηγορίας τοιάδε τινὰ ἦσαν.

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ.

Εἶτα ποιμένα τις ἔχων καὶ κύνα περὶ τὸ ποίμνιον, ὦ παρόντες, ὅσῳ προθυμότερον διανυκτερεύοντας βλέπει κατὰ τῶν λύκων, τοσούτῳ καὶ αὐτὸς τόν τε πόθον περὶ αὐτοὺς, καὶ τὸν ἡμερήσιον αὔξει δασμὸν τῆς τροφῆς. * ἐμοὶ δ' οἱ τὰ μάλιστά μοι καθ' αἷμα προσήκοντες, ὁρῶντες ὑπέρ τε τοῦ κοινοῦ γένους τῶν Ῥωμαίων, ὑπὲρ αὐτῶν οἴκοι τρυφώντων, πόῤῥω που τῆς πατρίδος πλανώμενον, καὶ κινδύνοις ἠπειρωτικοῖς τε καὶ θαλαττίοις παραβαλλόμενον, καὶ ταῦτ' ἐν μέσῳ τε χειμῶνι καὶ τοσούτῳ παγετῷ, οὔτ' ἠλέησαν, οὔτέ τι τῶν ὅσα παραμυθεῖται ψυχὴν οὑτωσὶ προνοοῦσαν * τὸ πάσχουσαν. ἀλλ' ἐῤῥύη δίκαιος ἅπας λόγος ὑπὸ κρημνῶν καὶ φαράγγων· καὶ ὥπλισαν μὲν γνώμην, ὥπλισαν δὲ δεξιὰν ὑπὲρ τῆς ἐμῆς κεφαλῆς. ὅσον τὸ καθ' αὐτοὺς ἐν κόνει ἐστὶ τοὐμὸν αἷμα, ἐν κόνει δὲ τῶν τέκνων ὁμοῦ τῇ συζύγῳ, καὶ ἀνατέτραπται μὲν τὰ τῆς τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας νόμιμα, ἀνατέτραπται δὲ τὰ Ῥωμαίων πράγματα. πρὸς οὖν ταῦτα ποῖος σίδηρος, ποῖος δ' ἀδάμας οὐ παραλύσει τὴν φύσιν; ἀλλὰ τὸ μὲν τῆς τοῦ βασιλέως δημηγορίας προοίμιον οὕτως ἱκανῶς ἐκκαλέσασθαι δάκρυα εἶχε· τὰ δὲ μετὰ ξὺν μακροθυμίας ἱλαρότητι συγκεκραμένης ἤδη, τίς οὐκ ἂν ἰδὼν ἐτεθαυμάκει μακρόν; καὶ τὰ μὲν τῆς δημηγορίας ἐκείνης, καὶ ἐξετάσεως, οὕτως εὐφυῶς πως καὶ ἱλαρῶς διήνυσε τέλος. ἐπεὶ δὲ κἀκ τῶν πραγμάτων συνῆκε πολὺ τῶν πολλῶν διαφέρειν τὴν τοῦ θείου αὐτοῦ σύνεσιν Ἀλεξίου Φιλανθρωπηνοῦ, οὗ δὴ πολλαχοῦ πολλάκις ἐμνήσθημεν ἔμπροσθεν, μεταμελόμενος ἔγνω ἤδη καθ' ἑαυτὸν οὐ μάλα μικρὸν, ὅτι μὴ κἀπὶ μᾶλλόν τι πλείονα συγκεχώρηκε χρόνον αὐτῷ τὴν τῆς Λέσβου διοίκησιν, καὶ ὅσαι ὑπὸ τὸν Αἰγαῖον νῆσοι Ῥωμαίων ὑπήκοοι. οὔτε γὰρ τῶν ἐχθρῶν οὐδεὶς ἂν Μιτυλήνην ἐξηνδραποδίζετο, οὔτ' ἐς τοσοῦτο ναυαγίων τὰ θαλάττης ἤλαυνε Ῥωμαίοις πράγματα. ὅθεν αὐτὸν τὴν ταχίστην ἐς τὴν ἐκείνου αὖθις ἐπιτροπὴν ἀφῖχθαι προσεπέταχε. καὶ διαβὰς ἐς τὴν προτέραν εὐθὺς τὰ πράγματα ἤγαγεν οὗτος κατάστασιν, καὶ τοὺς μεταξὺ γενομένους διέλυσε κλύδωνας, μόλις μὲν καὶ ξὺν πολλῇ προνοίᾳ διὰ τὴν μεταξὺ γενομένην καινοτομίαν Μιτυλήνης, καὶ τῶν ἐν Λέσβῳ πραγμάτων, ἐπανήγαγε δ' οὖν. τοὺς γὰρ ἐν Μιτυλήνῃ τῇ πόλει μισθοφόρους πεντακοσίους, καὶ φύλακας τῶν Λατίνων λάθρα σὺν δύο καὶ σὺν τρεῖς μεταπεμπόμενος, καὶ βεβύσας δεξιὰς ἐς τὰς πατρίδας προπέμπων, ἔλαθεν οὕτω φρονίμως κενώσας τὴν πόλιν, καὶ Ῥωμαίοις πεποιηκὼς ὑποχείριον. οὐ μόνον γὰρ ἐκ τοῦ γήρως εἶχε λαμπρὰν ὁ ἀνὴρ τὴν πολυπειρίαν, ἀλλ' * ὅτι καὶ τὰ τῆς πολυπειρίας

* ἐμοὶ

* ἔτι

είας ἐπ' αὐτῷ μέγαν εὗρε τὴν φύσιν συνεργὸν καὶ θεμέλιον. καὶ γέγονεν αὐτῷ διπλοῦς ὁ τῆς ἀρετῆς καρπός, πῶς μὲν αὐτοφυής τις καὶ ἀγεώργητος, πῶς δὲ γεωργηθεὶς χρόνων πλειόνων τύχαις καὶ γυμνασίοις.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΦΟΔΟΥ τῶν σκυθῶν.

Ἀρχομένου γε μὴν ἦρος ἤδη, πλῆθος σκυθῶν διαβάντες τὸν ἴστρον, κατέδραμον τὴν ῥωμαϊκὴν θράκην ἄχρι θαλάττης ἑλλησποντίας. ἔνθα δὴ, καὶ συμβὰν οὑτωσί πως, τέρκων τισὶν ἐντυχόντες ὁπόσοι λῃστρικόν τινα τρόπον ἤδη τὸ συνεχὲς περαιούμενοι τὸν ἑλλήσποντον, τὴν παράλιον πᾶσαν ληΐζονται θράκην, τοὺς μὲν δήσαντες ἀπενήνοχαν, τοὺς δ' ἀντιστάντας κατέκοψαν πολέμιοι πολεμίους, ὥσπερ κύνες τεθνηκότι σώματι, πολλάκις ἄρδην ἐπεισπίπτοντες. ὃ γε μὴν ἀσυνήθη ἔδοξεν ἔχειν ἤδη πρὸς τὰς ἄλλας ἐπιδρομὰς τῶν σκυθῶν, τοῦτ' ἦν. πρότερον γὰρ ἐπιόντες καθάπερ ἐξ ὄρους χειμάρρους ἐξαίφνης καταρραγείς, τὰ προστυχόντα τε ἐλάμβανον, καὶ εἰς τὴν ὑστεραίαν αὖθις ἀπηλλάττοντο. νῦν δ' οὐ τοσοῦτον παρέμειναν, ὡς ἐπὶ δ' ἐλλείπον οὐ ἡμέρας ὅλας πεντήκοντα φέροντές τε καὶ ἄγοντες, καὶ ἐν κακῶν ἐσχατιαῖς συνωθοῦντες τὴν χώραν· εἶτα ἀπήεσαν, πλῆθος ἄγοντες αἰχμαλώτων ὑπὲρ τὰς τριακοσίας ὡς ἔφασαν οἱ πολλοὶ χιλιάδας. καὶ τὸ αἴτιον τῆς τοιαύτης ἔφασκον εἶναι καταδρομῆς, ὅτι ῥωμαῖοι πέμπειν ἠμέλησαν τὰ εἰθισμένα δῶρα, τῷ τε τῶν σκυθῶν ἡγεμόνι, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν εὐγενέσιν. ἐδήλωσε δὲ τὴν βαρεῖαν ταύτην αὐτῶν ἔφοδον ἔκλειψις σελήνης ὁμοῦ καὶ ἡλίου δεκαὲξ ἡμερῶν μεταξὺ γενόμεναι ἀμφοῖν· ἡ μὲν σεληνιακὴ περὶ τὴν α τῶν ἰχθύων μοῖραν ὄντος τοῦ ἡλίου, ἡ δὲ περὶ τὴν ιε τῶν αὐτῶν.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΗΓΕΜΟΝΩΝ ΤΡΑπεζοῦντος καὶ αἰτωλίας.

Ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις ἦρχε μὲν τραπεζοῦντος βασίλειος ὁ υἱὸς ἀλεξίου τοῦ κομνηνοῦ, διάδοχος αὐτὸς ἤδη βέβαιος μετὰ πολλοὺς τοὺς ἄθλους τῆς πατρικῆς ἀρχῆς καταστάς. ἐπειλήφει δ' αὐτῷ καὶ σύζυγος εὐδοκία, ἡ νόθη τοῦ βασιλέως θυγάτηρ. ὁ δὲ τῶν αἰτωλῶν τε καὶ τῶν ἀκαρνάνων ἀρχηγὸς ἰωάννης ὁ κόντος, θανάτῳ βιαίῳ τοῦ ζῆν ἀπήλλαξε, τῆς δίκης, ὡς τὸ εἰκός, περιλαβούσης καὶ αὐτὸν τελευταῖον, καθάπερ δὴ καὶ τοὺς πρὸ αὐτοῦ. οὗτος γὰρ τὸν ἑαυτοῦ διαχειρισάμενος ἀδελφόν, ὥσπερ κἀκεῖνος τὸν τῆς μητρὸς ἀδελφόν, οὕτω τὴν διαδοχὴν ἐνομίσατο τῆς ἀρχῆς. τῆς δὲ δίκης οὐ σιωπᾶν εἰθισμένης,

* * *

κατὰ φωκαίαν γενομένας πρὸς βασιλέα σπονδάς, ὡς εἰρήκειμεν, ἡσυχίαν ἦγον οὖν γε τῷ παρόντι. οἱ δὲ τὰ περὶ τροίαν καὶ ὅσα τοῦ ἑλλησπόντου παράλια κατοικοῦντες, πλείσταις ναυσὶν αὐτοί τε καὶ ἵπποι αὐτῶν, τὸν ἑλλησπόντιον διαπεραιοῦνται πορθμόν, καὶ κακῶς διαθέντες χερρόνησον, ἐκεῖθεν εἰσβάλλουσι καὶ ἐς τὴν τῆς θράκης μεσόγειον, ὅτε δὴ καὶ ὁ βασιλεὺς περὶ διδυμότειχον ἔτυχε διατρίβων. ὃς ἐπεὶ μὴ ἀξιόμαχον εἶχε στρατόν, ἤδη πρόσωπον τοῖς ἐχθροῖς ἀπαντᾶν οὐκ ἐθάρρει. ἐνέδρας δὲ ποιῶν οὐκ ἠμέλει, αἴθριος διανυκτερεύων, καὶ πείνῃ καὶ δίψει καρτερῶν ἑαυτόν. ὀψὲ δὲ μοῖρά τινι

uſus magno etiam & illuſtri ingenio nitebatur. Vnde duplicem uirtutis fructũ tulit, partim à natura inſitum & ſponte enatum, partim longi temporis caſibus & exercitationibus excultum.

DE SCYTHARUM incurſione.

Caeterùm ueris initio multitudo Scytharũ Iſtro traiecto, Romanorum Thraciam uſq; ad Helleſpontum incurſarũt. Vbi caſu accidit, ut Turcos aliquot, qui more latrocinij traiecto Helleſponto continenter maritimam oram populabãtur, nacti, partim uinctos abducerent, partim reſiſtentes occiderẽt, hoſtes in hoſtes ueluti canes in cadauer ſubinde irruentes. Verùm in ea incurſione nouum illud habebant Scythæ, quòd prius ueluti torrens è monte ſubitò decurrẽs, obuijs quibuſque raptis, poſtridie recedebant. Tum uerò dies quinquaginta perpetuos omnia rapiendo & uaſtando, prouinciã in extrema mala coniecerunt, captiuorumq; ultra triginta millia, ut uulgatior fama eſt, ſecum abduxerunt. Eius incurſionis cauſam afferebant, quòd Romani Scytharum duci & eius nobilitati ſolita munera nõ miſiſſent. Eam cladem ſolis & lunæ defectus, intra dies ſedecim ſeſe conſecuti, portenderunt. Lunaris portò in prima, ſolaris in decimaquinta parte piſcium contigit.

Non ſoluta ſtipẽdia cau incurſionis.

Eclipſes.

DE TRAPEZUNTIS & Aetoliæ principibus.

His temporibus Trapezunte regnabat Baſilius Alexij Comneni filius, paterna ſucceſsiõe multis certaminibus cõfirmata, uxoreq; ducta Eudocia, notha Imperatoris filia. Aetolorum uerò & Acarnanũ princeps Ioannes Contus, uiolenta morte interijt: à Vindicta tandem, uti par erat, & ipſe inuentus, ſicut & eius anteceſſor. Is enim fratre ſuo perempto, ſicut & ille auunculo, principatum occuparat. Cum autem tacere Vindicta non ſoleat,

Complura deeſſe uidentur.

* * *

ut in icto Phocææ fœdere cum Imperatore couenerat, ut diximus: in præſentia quieuerunt. Qui uerò Troiam & Helleſponti oram incolebant, cum plurimis nauibus & equis freto traiecto, & Cherſoneſum populati, inde etiam in Thraciæ mediterranea irruunt, Imperatore Didymotichi tum agente: qui ſuſtis copijs non munitus, nec aperto Marte cũ illis congredi auſus, inſidias non ſegniter collocat, noctu ſub dio agens, & famem ac ſitim tolerans. Tandem cohortem prædatricem a-

Turci ab Imperatore profligati.

dortus, erepta prçda, C L. delectos uiros ſine labore cædit. Quo cæteri cognito, pace per legatos ab eo impetrata, ſtatim domũ redierunt. Imperator uerò tertio die poſt, Conſtãtinopolim peruenit. nam in Aetoliam, cuius afflictus erat poſt Conti principis obitũ ſtatus, properabat: quo à uidua illius ad occupandum principatum accerſebatur. Enimuerò æſtatis eiuſdem initio, Imperatore abitum parante, aliud ex Aſia malum nunciatur: Bithyniæ principem Orchanum Athumanem, qui longo iam tempore clàm militem collegiſſet, iuſtas iam paraſſe copias, & eius inſtituto ſufficientes. quæ iam paratæ, poſtridie abituræ eſſent bifariam: alteræ à templo, alteræ à Propontide ad ſuburbia Conſtantinopolis, quæ pars ad id uſque tempus ab omni hoſtili incurſu defenſa fuerat. Propoſitũ aũt illis erat, omnem urbanam multitudinem percipiendis condendiſq; frugibus occupatam, cæteroſq; ruri habitantes abripere, ac poſtea duo caſtella quædam urbi proxima occupare, & inde Byzãtios bello petere. Neque enim pares Romanis copias ſupereſſe, qui & crebris hoſtium incurſionibus afflicti, & ſumptibus exhauſti eſſent. Deinde cum Galatæ incolę Latini ſecum facerent, maiorẽ ſpem urbis Imperatricis occupandæ conceperant. Cęterùm Imperator ſubita illorum irruptione audita, cum anguſtijs temporis iuſto apparatu excluderetur: ſibi etiam imparato ad prælium exeundum eſſe iudicauit, loco omnis armorũ apparatus atq; exercitus, indubitataq; & firma ſpe atq; fiducia in Deũ fretus. Delectis igitur uiginti nobilibus iuuenibus, & X L uulgaribus militibus, adiunctoq; Cantacuzeno Magno Domeſtico duce, hos terra mittit. Ipſe cum tribus inermib. triremibus contra Barbarorum claſſem abit: qui cum uigintiquatuor nauibus ex Aſiatico Propontidis ſinu prope Rhegiũ appulerũt, in loco non minus ſtadijs centum & decem ab urbe diſſito, ſub horam noctis tertiam. ac ſtatim excenſu facto, prædatum alij aliò excurrerunt, priuſquã id agreſtes reſciſcerent. Tum uerò & horrea ardere cerneres, & mulierum atq; infantium qui ui abſtrahebantur eiulatum audires. Sub horam uerò noctis nonam, diluculo iam ferè, Magnus Domeſticus cum equitibus ſeptuaginta aduenit, & Barbaros diſſipatos cædit, non ſecus ac meſſores frumentum. Simul etiã Imperator quatuordecim naues hoſtiles cœpit, cuſtodibus earum cæſis. nam reliquæ decem, cum Barbari nonnulli eius aduentum præſenſiſſent, & in eas inſiliſſent, aufugerant. Sub auroram uerò, cum & Imperator in terram egreſſus eſſet, maximũ opus quæ fando audita ſunt, eſſe-
» ctum eſt ac declaratũ: Non eſſe uolẽtis, neq;
» currentis, ſed à propitia Dei uoluntate pen-
» dere omnia. Priuſquã ẽm ſol meridianũ circulum prçteriſſet, mille propemodũ Barbari ſunt

Orchanus Athumanes ſingulari imperatoris fælicitate profligatus

Parua manu multi cæſi.

τῶν ὑπὲρ λείαν ἐξιόντων ἐντυχὼν, τήν τε λείαν ἀφείλετο, καὶ αὐτοὺς ἀκονιτὶ διαφθείρει, πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὑπολέκτους ἅπαντας ὄντας. ὃ δὴ μαθόντες οἱ λοιποὶ, διαπρεσβεύονται πρὸς βασιλέα. καὶ οὕτως οἱ μὲν ἔνσπονδοι εὐθὺς ἀνεχώρησαν οἴκαδε, ὁ δὲ βασιλεὺς τριταῖος εἰς Βυζάντιον ἀφικνεῖται. ἔσπευδε γὰρ διαβῆναι πρὸς αἰτωλίαν, πονήρως ἐκεῖ τῶν πραγμάτων ἐχόντων, μετὰ θάνατον τοῦ τὴν αὐθεντίαν ἔχοντος κόντου, καὶ τῆς γυναικὸς ἐκείνου καλούσης ἐκεῖθεν ὑπὲρ καταλήψει τῆς ἀρχῆς. ἀλλὰ τοῦ αὐτοῦ θέρους ἱσταμένου, τοῦ βασιλέως παρασκευαζομένου πρὸς ἔξοδον, ἀγγέλλεταί τι δεινὸν ἐξ ἀσίας ἕτερον. τὸ δὲ ἦν, ὡς ὁ τῶν Βιθυνῶν ἀρχηγὸς ὀρχάνος ὁ ἀτουμὰν, λάθρα στρατολογῶν, ἐκ πολλοῦ παρεσκεύασεν ἤδη δύναμιν ἱκανὴν, καὶ μάλα τῷ σφετέρῳ βουλήματι ἀρκοῦσαν ἣν δὴ καὶ ἑτοίμην οὖσαν, μέλλειν εἰς τὴν ὑστεραίαν διαβαίνειν ἐξ ἀσίας διχόθεν, τὴν μὲν ἐξ ἱεροῦ, τὴν δὲ ἐκ προποντίδος, εἰς τὰ τοῦ Βυζαντίου προάστεια. ἄχρι γὰρ ἕως νῦν διετηρήθη τὸ μέρος, πολεμίας χειρὸς μάλα ἀνώτερον. καὶ ἦν σκοπὸς μετὰ τὸ διαρπάσαι πᾶν ὅσον ἦν ἐκ τῆς πόλεως πλῆθος εἰς ἅλωνας καὶ σίτου κομιδὴν παρεσκευασμένον, καὶ ὅσον ἦν ἐν τοῖς ἔξω χωρίοις τὴν οἴκησιν ἔχον. εἶτα καὶ δύο τινὰ τῶν τῆς πόλεως ἔγγιστα φρούρια εἰληφότας, ἐκεῖθεν ὡς ἐξ ὁρμητηρίου ἐς μάχην παρατάττεσθαι τῶν Βυζαντίων. μηδὲ γὰρ ἔχειν ἔτι ῥωμαίους ἀντίπαλον σφίσι δύναμιν, διὰ τὸ καταπεπονῆσθαι καὶ ἐφθάρθαι τῇ τε τῶν χρημάτων ἐνδείᾳ, καὶ ταῖς πυκναῖς τῶν πολεμίων ἐφόδοις. ἔχοντας δὲ μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὴν γνώμην τῶν ἐν τοῖς γαλάτου λατίνων, κουφοτέρας σφίσιν εἶναι τὰς ἐλπίδας καὶ εἰς ἅλωσιν τῆς βασιλευούσης. ὁ μέν τοι βασιλεὺς πυθόμενος τὸν ἔκπλουν ἐκείνων ἐξαίφνης, ἐπεὶ μὴ ἐδίδου καιρὸν ἡ περίστασις εἰς ἀνάλογον παρασκευὴν ἑτοιμάζεσθαι, δεῖν ἐκεῖνον οὕτως ἀπαρασκεύως ἐξιέναι πρὸς μάχην, ἔχων ἀντὶ πάσης ὅπλων παρασκευῆς καὶ στρατεύματος, τὴν εἰς θεὸν ἀρραγῆ καὶ βεβαίαν ἐλπίδα καὶ πίστιν. εἴκοσι μὲν οὖν τῶν ἐν ἡλικίᾳ εὐγενῶν ἀπολέξας, καὶ τεσσαράκοντα τῶν παρατυχόντων στρατιωτῶν, ἐκπέμπει διὰ τῆς ἠπείρου, δοὺς ἡγεμόνα σφίσι καντακουζηνὸν τὸν μέγαν δομέστικον· αὐτὸς δ' ἅμα τριήρεσιν ἀόπλοις τρισὶν, ὑπὲρ τὰς τῶν βαρβάρων ναῦς ἐποιεῖτο τὸν πλοῦν. οἱ μὲν οὖν βάρβαροι τέτταρας καὶ εἴκοσιν ἔχοντες ναῦς, ἐκ τῶν ἀσιατικῶν τῆς προποντίδος κόλπων κατέπλευσαν, καὶ ὡρμήσαντο ῥηγίου ἐγγὺς, περὶ χωρίον ἀπέχον τῆς βασιλευούσης οὐ μεῖον σταδίων ἑκατὸν πρὸς τοῖς δέκα, περὶ ὥραν ἤδη τρίτην τῆς νυκτός. καὶ εὐθὺς ἀποβάντες, ὥρμησαν ὑπὲρ λείαν ἄλλοι ἄλλοθί που διασκεδασθέντες, πρὶν αἰσθέσθαι τοὺς ἐν ταῖς χώραις οἰκοῦντας. καὶ ἦν ὁρᾶν μὲν ἅλωνας καομένας, ἀκούειν δὲ κλαυθμοὺς γυναικῶν καὶ νηπίων ἀπηνῶς ἑλκομένων. περὶ δὲ ὥραν ἐνάτην τῆς νυκτὸς, ἤδη τοῦ λυκαυγοῦς ὑποφαίνοντος, ἧκεν ὁ μέγας δομέστικος ἱππέας ἄγων ἑβδομήκοντα καὶ διεσκεδασμένοις ἐντυγχάνων τοῖς βαρβάροις, ἔκοπτεν αὐτοὺς καθάπερ οἱ θερισταὶ τὸ λήιον. ἅμα δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς καταπλεύσας, εἷλε τέτταρας καὶ δέκα ναῦς βαρβαρικὰς, ἀνελὼν τοὺς ἔνδον φρουρούς. αἱ δ' ἄλλαι δέκα ἔφυγον εὐθὺς προαισθομένων ἐνίων βαρβάρων, καὶ εἰσδραμόντων εἰς αὐτάς. ἅμα δὲ ἕῳ καὶ τοῦ βασιλέως ἀποβαίνοντος εἰς ἤπειρον, μέγιστον καὶ τῶν πώποτε μνημονευομένων ἔργον τετέλεσται. ἐφάνη γὰρ, ὡς οὐ τοῦ θέλοντος, «
οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ εὐδοκοῦντος ἐστὶ «
τὰ πάντα θεοῦ. μήπω γὰρ τοῦ ἡλίου τὸν μεσημβρινὸν «
παραλλάξαντος, χίλιοι μὲν ἔγγιστα κατέπεσον τῶν βαρβάρων.

Digitized by Google

βαρβάρων. τριακόσιοι δὲ ἑάλωσαν ζῶντες, τῶν δὲ ῥωμαίων πέπτωκε μὲν οὐδὲ εἷς. ἵπποι δὲ οὐκ ὀλίγοι τούτων κατεκόπησαν. πεζοὶ γὰρ ὄντες οἱ βάρβαροι, πρᾶξιν οὐκ εἶχον γενναῖον οὐδὲν, πρὸς ὡπλισμένους ἱππέας. ἀπογνόντες δὲ, τολμηρότερον κατὰ τῶν ἵππων ἐχώρησαν. οἱ μέν τοι ῥωμαῖοι πρὸς ἀπογνώσεως καὶ δειλίας βυθοὺς ἐκ πολλοῦ καταδεδυκότες, ἤδη περιχαρεῖ σφᾶς τε αὐτοὺς ἀνεκτήσαντο, καὶ δὴ τὸν ἔπειτα χρόνον βεβαιοτέρας πρὸς κύριον ἐκτήσαντο τὰς ἐλπίδας. ἔγνωσαν γὰρ ἅπαντες ἐναργῶς, ὡς οὐκ ἀνθρώπινον τὸ πραχθέν. πῶς γὰρ ἐν τοιαύτῃ χρόνων περιφορᾷ, ὅτε τὰ μὲν ῥωμαίων ἀπέγνωσται πανταχόθεν, τὰ δὲ βαρβάρων ηὔξηται πολλῷ πρὸς θαῤῥαλεώτερον, διὰ τὴν μακρὰν τοῦ νικᾶν συνήθειαν; ἀλλὰ δεξιὰ κυρίου ἐποίησε ταῦτα, καὶ ὁ βραχίων ἐκείνου, τὴν τῶν ἐναντίων ἄμαχον ἀπονητὶ συνέτριψε δύναμιν. πολέμων γὰρ οὓς ἐν ταῖς ἱστορίαις ἀκούοντες θαυμάζομεν, διὰ τὸ ἑκατέρωθεν οὐκ εὐαρίθμητον πλῆθος τῶν στρατευμάτων, ἐν ὀλίγοις εὕροι τις ἂν τοσοῦτον μὲν πλῆθος κατακοπὲν, τοσοῦτον δὲ ζωγρηθὲν ὅσον νῦν ὑπ' ἀνδρῶν ἑβδομήκοντα μόνων. τὴν δὲ ἐπιοῦσαν αὖθις ὁ βασιλεὺς ἔκ τε ἠπείρου καὶ θαλάττης λαμπρῶς ὁπλισάμενος, ἀφίκετο εἰς τὸν τοῦ ἱεροῦ πορθμὸν, ἐλπίσας εὑρήσειν καταπλέοντας ἤδη τοὺς βαρβάρους κἀκεῖθεν, κατὰ τὴν φήμην. ἀλλ' ἔμεινε τὰ τῶν ἐλπίδων ἀτέλεστα. πυθόμενοι γὰρ οἱ βάρβαροι τὴν τῶν ὁμοφύλων συμφορὰν, ἀνεχώρησαν. ὁ μέν τοι βασιλεὺς ἀναζεύξας ἐκεῖθεν, ἀφίκετο νυκτὸς ἐκ τῶν βασιλείων πεζῇ τεσσαράκοντα καὶ πέντε σταδίων ὁδὸν εἰς τὸν θεῖον νεὼν τῆς ὑπεράγνου θεομήτορος τῆς ὁδηγητρίας, σὺν εὐχαριστηρίοις ἐκ μέσης ἀποδώσων ψυχῆς. ἀλλ' ἐκεῖνο μικροῦ με παρέδραμεν, ὅπερ ἐπανελθὼν ἀναλήψομαι.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΦΑΝΕΝΤΟΣ κομήτου.

Ἐν τούτῳ περὶ θέρα, τοῦ ἡλίου τῶν θερινῶν ἤδη τροπῶν ἁψαμένου, ἤρξατο φαίνεσθαι κομήτης ἐκ τῶν ἀρκτικῶν μερῶν τοῦ ὁρίζοντος ἀφ' ἑσπέρας ἑκάστης, εὐθὺς μετὰ δύσιν ἡλίου. μᾶλλον δὲ οὐ κομήτης ἦν, εἴ τις ἀκριβολογεῖν ἐθέλοι, ἀλλὰ πωγωνίας, ῥομφαίᾳ τινὶ ἐοικώς. ἐδόκει μὲν οὖν ἐσχηκέναι τὴν ἀρχὴν ἐκ τῶν τοῦ περσέως μάλιστα ποδῶν, οἳ τῇ ῥάχει τοῦ ταύρου πλησίον εἶναι δοκοῦσιν. ὤθει δὲ τὰ πρὸς ἕω μέρη τοῦ κόσμου πέμπειν τὴν κόμην, ὡς ἐπὶ πολὺ παρατείνουσαν. εἶτα ἐκεῖθεν ἀρξάμενος, ἀνέβαινε εὐθὺ τοῦ ἀρκτικοῦ πόλου κινούμενος ἑκάστης ἡμέρας, τρεῖς ἔγγιστα μοίρας. ἐπεὶ δὲ παρήλλαξε τὸν ἀρκτικὸν πόλον, καὶ μετ' ἐκεῖνον τήν τε μικρὰν ἄρκτον, καὶ τὰς καμπὰς τοῦ δράκοντος, ἔψαυσε καὶ τοῦ δεξιοῦ ποδὸς τοῦ ἡρακλέους, καὶ μετ' αὐτὸν τοῦ τῆς ἀριάδνης στεφάνου. ἐκεῖθεν διέδραμε τὴν ἀριστερὰν χεῖρα τοῦ ὀφιούχου. καὶ ἐπειδὴ πλάτος ἐνταῦθα ζῳδιακοῦ καὶ ἰσημερινὸς, καὶ * πόθος θερμότητα ἔχων, αὐτέχειν ὁ κομήτης οὐκ ἠδυνήθη διὰ τὸ ἐξ ὑγρᾶς ἀναθυμιάσεως τὴν ἀρχὴν τῆς συμπήξεως εἰληφέναι. διὸ τήν τε κόμην διέλυσε, καὶ αὐτὸς ἠφανίσθη τελείως. φαντασίας γὰρ ἦν ἀστέρος, καὶ οὐκ ἀστήρ. προσθήσω τοῖς εἰρημένοις καὶ ἀκοῆς ἄξιον ἄλλο διήγημα.

* τόπος

ΠΕΡΙ

ſunt interfecti, treceti uerò capti: Romanorũ autẽ nemo cecidit, equi uerò complures eorum occubuerunt. Nam cum pedites eſſent Barbari, nullum egregium facinus contra armatos equites edere potuerunt, ſed ex deſperatione audacius equos inuaſerunt. Proinde Romani ab extrema deſperatione & diuturno metu recreati, ea uictoria animos receperunt, & in poſterum etiam ſpem erga Dominum ſuum confirmarunt. Omnes enim euidenter compererunt, non humanitùs id accidiſſe, (qui enim potuiſſet, eo rerum articulo, re Romana undecunq; deplorata, Barbarorũ uerò ex uincẽdi conſuetudine audacia in immenſum aucta?) ſed dexterã Domini id feciſſe, & brachiũ illius inuictas hoſtiũ uires cõtriuiſſe. Quas enim pugnas in hiſtorijs miramur propter innumerũ penè utrinq; militum numerum, in earũ perpaucis inuenias tot cæſos, tot captos, quot nunc à uiris tantũ ſeptuaginta. Poſtridie uerò rurſus Imperator copijs terra mariq; ſplendidè armatis, in templi portũ peruenit, ſe ibi quoq; Barbaros, ut rumor nunciarat, appellentes inuenturũ ratus. Sed ſpe ſua fruſtratus eſt. Barbari enim popularium ſuorum audita clade, receſſerant. Inde digreſſus, noctu è palatio quadraginta quinque ſtadiorum uiam in caſtiſsimæ Deigenitricis Hodegetriæ templum peruênit, toto illi pectore gratias acturus. Verùm illud me penè præterierat, quod nunc repetendum & explicandum eſt.

DE COMETAE APparitione.

HAc æſtate, cum ſol propemodũ ad æſtiuum ſolſtitium perueniſſet, à Septentrionalib. horizontis partibus, ueſperi ſtatim poſt ſolis occaſum, cometa, atq; adeò (ſi quis accuratius conſideret) nõ crinita, ſed barbata ſtella gladio ſimilis, apparere cœpit. Ortum autem à Perſei pedibus ducebat, qui à ſpina Tauri parum abſunt: coma uerò eius uerſus Orientem latè extendebatur. indeq; ſumpto exordio, rectà quotidie uerſus Septentrionem aſcendebat, tribus circiter partibus. Cum autem polum arcticũ præteriſſet, ac poſt eum Vrſam minorẽ & ſpiras Draconis, dextrum etiam Herculis pedem attigit: indeq; coronam Ariadnes, poſtea ſiniſtram Ophiuchi manum percurrit. & quia ibi latus eſt ſignifer circulus & æquinoctialis, & locus calidus: durare cometa non potuit, cùm eius origo humida exhalatione conſtet. Quare coma diſsipata, & ipſe penitùs euanuit: quippe qui ſtellæ ſpeciem quidem haberet, ſtella uerò non eſſet. His aliam narrationem auditu dignam attexam.

πωγωνίας ξιφίας

DE SCYTHICA muliere.

His temporibus Scythica quædã mulier, ultra Iſtrum nata, quę neque uirum neque liberos habebat, quendam è Thracijs captiuis, quem ante ſuas fores traduci uidebat (longo autem iam tempore ad Romanos ſe conferre, & ſacrum baptiſma ſuſcipere cupiebat) emit, eiq; nupſit: exacto prius ab eo iureiurãdo, ne ſe desereret, etiamſi aliò cõmigraſſet. Dum uerò migrationis opportunitatẽ quærunt, annus integer teritur: quo tempore binos liberos, alterum peperit, alterum in utero geſtauit. Vnde magis etiã à marito diligebatur. Hoc rerum ſtatu, altero anno etiam prior mariti uxor captiua abducebatur: qua ille cõſpecta, illachrymauit. Verùm Scythiſſa illa, mœroris & lachrymarum cauſa intellecta, neq; ſuccẽſuit marito, neq; odio ꝓſecuta eſt mulierẽ: ſed & ipſam emit, ut & domeſtica miniſteria obiret, ſimulq; marito dolorẽ cõſpectu ſui leuaret. Sed cũ opportunitatẽ nacta, & ſacro baptiſmate initiata, & in urbẽ Imperatricẽ ꝓfecta eſſet, prior uxor ad patriarcham accurrit, uociferãs, & pectus plangens, ſibiq; iniuriã à Scythiſſa fieri quiritans, quæ ſibi maritũ per iniuriam rapuiſſet. *Aequitas Scythiſſæ.* Ceterùm cum & illa ꝓdijſſet, ac rem geſtam ordine explicaſſet, nemo iure illam reprehẽdere potuit, ut quæ amborũ domina eſſet, ſuaq; pecunia ex immanib. (ut ita dicam) beſtijs ambos redemiſſet. Tamẽ tacentib. uniuerſis, nec in ulla re eam accuſantib. tandem hanc ipſa ſententiã tulit: Marito propter conſuetudinem & ſuſceptos ex eo liberos redẽptionis precium cõdonauit. Erga mulierem uerò cupere ſe quidẽ eadem uti liberalitate: ſed poſſe negauit ꝓpter inopiam, q; cũ duob. infantib. in terra peregrina uiueret. Quamobrem ipſa, inquit, ſui precio allato, cum marito abeat: ego uerò poſthac cum infantibus, benigni Dei manus intuens manebo. Hoc iudicium animiq; magnitudinẽ in muliebri ingenio, omnes cum patriarcha mirati, ſummis laudib. extulerũt. Ceterùm haud multo pòſt is iudicij fuit exitus, qui debuit, clemẽti Deo ęquiſsimè iudicãte. Nam cũ mulier, quo in loco habitarat, uicinas circuiret, & preciũ corrogaret, ſubita incurſione Scytharũ denuò captiua eſt abducta: uir uerò eius poſthac bonę illius Scythicę matronæ coniugio acquieuit.

EXPEDITIO ET VICtoria Imperatoris contra Aetolos & Acarnanes.

IAm uerò Imperatorẽ Aetolorũ & Acarnanum res malè affectæ, & propter domini eorum obitum laborantes, uocabant. Principatus enim, qui à uidua muliere & immaturæ ætatis pueris gubernari non poſſet, temerè ferebatur,

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΚΥΘΙΔΟΣ γυναικός.

Ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις, μία τῶν σκυθῶν γυναικῶν ἐκ τῶν ἐπέκεινα τοῦ ἴστρου τὴν οἴκησιν ποιουμένων, μήτε σύζυγον μήτε παῖδας ἔχουσα, ἐπειδὴ τῶν ἐκ θράκης ἀπαγομένους αἰχμαλώτους πρὸ τῶν ταύτης ἑώρα θυρῶν (ἐπόθει δ᾽ ἐκ πολλοῦ προσχωρῆσαι ῥωμαίοις, καὶ τὸ θεῖον δέξασθαι βάπτισμα) ὠνίον διαναστᾶσα σύζυγον ἔλαβεν ἕνα τῶν αἰχμαλώτων χριστιανῶν, ὅρκοις αὐτὸν ἐμπεδώσασα πρότερον, μὴ λιπεῖν τὴν ταύτης συνοίκησιν, μηδ᾽ εἰ ἄλλοθί που τὴν ἀποικίαν ποιήσαιτο. ἐπεὶ δ᾽ εὐκαιρίας πρὸς μετοικίαν ζητουμένης ἐνιαυτὸς ὅλος ἐτρίβετο, ἐν ᾧ δὴ καὶ τέκνα δύο, τὸ μὲν γεγέννηκεν, τὸ δ᾽ ἐν γαστρὶ φέρουσα ἦν, ἔτι πλείονα τὴν στοργὴν καὶ στερροτέραν πρὸς τὴν σύζυγον εἶχε. τούτου δ᾽ οὕτως ἔχοντος, ἐτύγχανεν τῷ ἐπιόντι ἔτος αἰχμάλωτος ἀπαγομένη καὶ ἡ προτέρα τοῦ ῥηθέντος ἀνδρὸς σύζυγος. ἣν ἐκεῖνος ἐδάκρυσε βιασάμενος. ἡ μέντοι σκυθὶς ἐκείνη γυνή, τὴν αἰτίαν τῆς λύπης καὶ τῶν δακρύων μαθοῦσα, οὔτ᾽ ἤχθετο τἀνδρί, οὔτε ζηλοτύπως εἶχε πρὸς τὴν γυναῖκα, ἀλλ᾽ ὠνίον εἰλήφει καὶ ταύτην, ἵνα καὶ ταῖς χρείαις ὑπηρετῇ τῆς οἰκίας, καὶ ἅμα παραμύθιον εἴη τῇ θέᾳ τἀνδρός, ἐκ τοῦ ἔγγιστα. ἐπεὶ δ᾽ εὐκαιρίας γενομένης, τῷ θείῳ τε ἐτελέσθη βαπτίσματι, καὶ τῇ βασιλευούσῃ τῶν πόλεων ἐπεδήμησε, δραμοῦσα πρὸς τὸν πατριάρχην ἡ προτέρα σύζυγος, ἐβόα καὶ ἐστερνοτυπεῖτο, καὶ ἀδικεῖσθαι ἔφασκε παρὰ τῆς σκυθίδος, ἀφελομένης τὸν ἄνδρα αὐτῆς. παρελθούσης μέντοι κἀκείνης, καὶ τὰ τοῦ πράγματος, ὡς εἶχεν, ἀκριβῶς διεξελθούσης, οὐκ εἶχεν οὐδεὶς οὐδ᾽ ἓν ἐκ δικαίου προφέρειν ἔγκλημα κατ᾽ αὐτῆς. κυρία γὰρ ἦν ἀμφοτέρων, ἅτε χρημάτων οἰκείων ὠνίους ἐξ ἀγρίων φάναι θηρῶν εἰληφυῖα. ὅμως σιωπώντων ἁπάντων, καὶ μηδὲν ἐχόντων προφέρειν ἔγκλημα κατ᾽ αὐτῆς, κρίσιν ἐπέθηκεν αὐτὴ τοιαύτην τῷ πράγματι. τῷ μὲν ἀνδρὶ προῖκα τὴν λύσιν παρέσχε διὰ τὴν συνουσίαν, καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς τῶν παίδων γέννησιν. τῇ δὲ γυναικί, βούλεσθαι μέν, μὴ δύνασθαι δὲ διά τε τὴν τῶν χρημάτων ἔνδειαν, καὶ τὸ ἐπ᾽ ἀλλοδαπῆς εἶναι σὺν δυσὶ βρέφεσι· διὸ τὸ δοθὲν ὑπὲρ αὐτῆς κομίσασα ἔφησε τίμημα, αὐτὴ μὲν ἀποιχέσθω μετὰ τοῦ ἀνδρός, ἐγὼ δ᾽ ἔσομαι τὸ λοιπὸν μετὰ τῶν βρεφῶν, εἰς τὰς χεῖρας ἀποβλέπουσα τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ. ταύτην τὴν κρίσιν πάντες ὕμνησαν ἅμα τῷ πατριάρχῃ, καὶ τὸ μεγαλοφυὲς τῆς γυναικείας ἐκείνης γνώμης ἐθαύμασαν. ἀλλ᾽ οὐκ εἰς μακρὰν ἡ δίκη τὸ προσῆκον εἴληφε πέρας, πρὸς τοῦ δικάζοντος ἄνωθεν ἀρρεπῶς φιλανθρώπου θεοῦ. ἐξελθοῦσα γὰρ ἡ γυνὴ πρὸς τὴν τῶν λύτρων συναγωγήν, καὶ περιιοῦσα τὰς γείτονας περὶ τὴν θρᾴκην, ὅποι τὴν οἴκησιν ἐπεποίητο πρότερον, εἰς τὰς χεῖρας αὖθις ἐμπεπτώκει τῶν σκυθῶν, ἐξαίφνης ἐπιδραμόντων κατὰ τῆς θρᾴκης. κἀκείνη μὲν αἰχμάλωτος ᾤχετο ἀπιοῦσα, ὁ δ᾽ ἀνὴρ ἔμεινε τὸ λοιπὸν συνοικῶν τῇ ἐκ σκυθῶν ἐκείνῃ χρηστῇ γυναικί.

ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ κατὰ αἰτωλῶν καὶ ἀκαρνάνων, καὶ ἅλωσις αὐτῶν.

Ἐκάλει δὲ ἤδη τὸν βασιλέα τὰ αἰτωλῶν καὶ ἀκαρνάνων πράγματα, πλημμελῶς διακείμενα καὶ νοσοῦντα διὰ τὴν τοῦ δεσπότου αὐτῶν τελευτήν. ἡ γὰρ ἀρχὴ διοικεῖσθαι μὴ δυναμένη, παρὰ γυναικὸς χηρευούσης καὶ τέκνων ἀτελῶν ἔτι, πλημμελῶς ἐφέρετο,

Digitized by Google

ρετο, καθάπερ ναῦς ἀγκυρῶν ὀρφανὴ κύμασι χειμῶνος συμπεπληγμένη. ἐπεὶ δὲ ᾔδει τοὺς Ἰλλυριοὺς ὁ βασιλεὺς πάλαι εἰθισμένους, τό γε ἐπιορκοῦντας καὶ παρασπονδοῦντας ληΐζεσθαι τὴν Ῥωμαίων χώραν, καὶ λωποδυτοῦντας τοὺς παριόντας, καὶ πονηρίᾳ καὶ δόλοις συζῶντας, καὶ συνῆκεν, ὡς καὶ νῦν ἐμπόδιον ἔσονται λάθρᾳ τῇ πρὸς Ἀκαρνᾶνας καὶ Αἰτωλοὺς ἐκστρατείᾳ αὐτοῦ, μεταπέμπεται μισθοφόρους δισχιλίους τῶν περὶ Σμύρναν καὶ Ἰωνίαν κατοικούντων Τούρκων, μεθ' ὧν δὴ καὶ ἀρχομένου ἔαρος, ἐσβαλὼν εἰς τὴν Ἰλλυριῶν χώραν, ἐδῄωσε ταύτην, καὶ λείαν ἐκεῖθεν ἤλασε παμπληθῆ, ὡς πλουσίους ἐκ πενήτων ἐν βραχεῖ γενομένους τοὺς Τούρκους, βελτίους δεξιᾶς ταχέως ἐπανελθεῖν οἴκαδε. ὁ δὲ βασιλεὺς τοῦτον τὸν τρόπον τοὺς Ἰλλυριοὺς ποιήσας ἀσθενεῖς, ἀδεῶς διαβαίνει πρὸς Ἀκαρνᾶνας καὶ Αἰτωλούς, μετὰ τοῦ οἰκείου στρατεύματος, καὶ πᾶσαν ἐκείνην τὴν χώραν μετὰ τῶν πόλεων ἀκονιτὶ παρεστήσατο, προσδραμόντων ἑκόντων αὐτῷ τῶν ἐκεῖ δυνατῶν, μετὰ τῆς δεσποίνης αὐτῶν Ἄννης, τῆς τοῦ πρωτοβεστιαρίου θυγατρός. ἐν δὲ τούτοις ἀσχολουμένου τοῦ βασιλέως, ἑάλω καὶ ἡ τῶν Βιθυνῶν μητρόπολις Νικομήδεια ὑπὸ πολλοῦ καταπονηθεῖσα λιμοῦ, διὰ τὴν ἐπίμονον τῶν ἐχθρῶν πολιορκίαν. τῷ μέντοι κατὰ ταῦτα ἐνιαυτῷ, οὐδὲν ἱστορίας ἄξιον πέπρακται, πλὴν ὅτι συνεχῶς τε καὶ ἀδεῶς καὶ σὺν πλήθει κατάδρομόν τε καὶ κατατρέχουσι Θρᾴκην οἱ Τοῦρκοι. τοῦτο γὰρ ὡς ἐγνωσμένον ἤδη καὶ σύνηθες, ὀκνῶ διηνεκῶς διηγεῖσθαι. τῷ δ' ἐξῆς ἔτει, ὁ μὲν παῖς τοῦ τῆς Ἠπείρου κρατοῦντος πρότερον Κόντου Κεφαληνίας, τεσσαρεσκαιδέκατον τῆς ἡλικίας ἄγων ἔτος τηνικαῦτα, καὶ σύνεσιν τῆς ἡλικίας ἔχων μείζονα, ἐπειδὴ τὸν μὲν πατρῷον κλῆρον ὑπὸ τῷ βασιλεῖ γενόμενον εἶδε, τὴν δὲ μητέρα συνθεμένην ἀκολουθῆσαι τῷ βασιλεῖ μέχρι Θεσσαλονίκης, κελεύσασαν δ' ἕπεσθαι καὶ αὐτὸν δίχα τῶν πατρικῶν ἐπισήμων συμβόλων, ἀποστασίαν ὠδίνει· καὶ συμβούλῳ χρησάμενος ἑνὶ τῶν εὐγενῶν τῆς Ἠπείρου, ἅμα αὐτῷ φεύγων ᾤχετο ἐς Πάτρας τὰς παλαιάς, παρὰ τὴν σύζυγον τοῦ τελευτήσαντος πρίγκιπος Πελοποννήσου καὶ Ἀχαΐας. ἡ δὲ μήτηρ εὐθὺς ἅμα τῷ βασιλεῖ διασώζεται μέχρι Θεσσαλονίκης, κἀκεῖ πρὸς τοῦ βασιλέως ἱκανὰ χωρία λαβοῦσα πρόσοδον ἐτησίαν φέροντα, αὐτόθι κατοικεῖν ἔγνωκε τοῦ λοιποῦ. ἐπίτροπος γε μὴν τῆς Ἠπείρου ἐγκαταλέλειπται πρὸς τοῦ βασιλέως, ὁ πρωτοστράτωρ Θεόδωρος ὁ Συναδηνός, ὃς καὶ πρὶν ὅλον διήκειν ἐνιαυτόν, αἰφνιδίως ἁλίσκεται πρὸς τῶν τῆς χώρας οἰκητόρων, καὶ δέσμιος τῷ τοῦ Κόντου δίδοται παιδί, πρὸς τὴν Ἤπειρον αὖθις ἐπανελθόντι, καὶ ἀναδεξαμένῳ τὴν πατρικὴν ἀρχὴν παρ' ἑκόντων τῶν ὑπηκόων. ὁ δὲ βασιλεύς, ἐνδημήσας ἐς Ἀδριανούπολιν ἅμα τῇ συζύγῳ δεσποίνῃ, τὰς ἐκ πολλοῦ συμφωνίας ἤδη πρὸς πέρας ἤγαγε, δοὺς εἰς γυναῖκα τὴν θυγατέρα αὐτοῦ τῷ Ἀλεξάνδρου παιδί, τοῦ τῶν Μυσῶν ἄρχοντος, πεντεκαιδέκατον ἄγοντι τῆς ἡλικίας ἔτος, ἐτῶν οὖσαν αὐτὴν ἐννέα. καὶ ἦν τὸ λοιπὸν εἰρήνη βαθεῖα μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ Μυσῶν. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ γεννᾶται παιδίον ἐν Βυζαντίῳ, συμφυὲς μὲν ἀπὸ ποδῶν ἄχρις ἐς ὀμφαλόν· τὸ δ' ἐξῆς διαιρούμενον ὤμους καὶ στέρνα καὶ ῥάχιν, καὶ δύο μὲν ἔχον κεφαλάς, χεῖρας δὲ τέτταρας, ὃ καὶ μετὰ μίαν ἡμέραν ἐξεπεπνεύκει. ἐφάνη δὲ καὶ πολλῷ τούτου πρότερον παιδίον ἕτερον περὶ Τραϊανούπολιν, ὃ δὴ τρίτον γενόμενον ἔτους ἐψέλλιζε μὲν κατὰ νήπιον· ῥώμην δ' εἶχεν,

batur, ueluti nauigium ancoris deſtitutum, quod hyberno tempore à fluctibus exagitať. Sed cum ueterem Illyriorũ morem ſciret, qui fracto fœdere uiolatoq́ iureiurando Romanas prouincias incurſare & uiatores ſpoliare ſolerent, homines fallaciſsimi atq; improbiſſimi: atq; etiã intelligeret, eoſdem tum quoq; ſuæ contra Aetolos & Acarnanas expeditioni impedimento fore: duo millia Turcorum Smyrnã & Ioniam accolentium accerſit, cum quibus impreſsione facta, Illyriorũ agros uaſtauit. & copioſa præda parta, Turcos ante pauperes plenis manibus quamprimùm dimiſit: itaq; opibus Illyriorum imminutis, ſecurus ad Acarnanes & Aetolos tranſit cum ſuo exercitu, & omni illa regione unà cum urbibus citra laborem potitur, proceribus ultrò ſeſe ad illum cõferentibus, unà cum domina ſua Anna, Protoueſtiarij filia.

Illyrij uexati.

His rebus Imperatore occupato, etiã Bithyniæ metropolis Nicomedia capta eſt, multa fame domita; propter pertinacem hoſtium obſidionem.

Nicomedia capitur.

Sequenti anno nihil memorabile geſtum eſt, niſi quòd Turci continenter & impunè magno numero Thraciam incurſarunt. Hoc eñ ut iam cognitũ & uſitatum, toties referre uereor.

Turcorum incurſiones

Tertio uerò anno filius Epiri principis, Conti Cephaleniç annũ ætatis XIIII agens, ſed prudẽtia maiore q̃ pro ętate preditus, cum paternã ditionẽ Imperatori parere, matrem uerò illum Theſſalonicam uſq; ſequi uelle promiſiſſe cerneret, à qua iuſſus eſſet & ipſe ſine patrię nobilitatis inſignib. ſequi: defectionem cogitat. req; cum nobili quodam Epirota communicatã, unà cum illo ueteres Patras, ad defuncti Achaiæ & Peloponeſi principis coniugẽ ꝑfugit. Mater uerò ſtatim cum Imperatore Theſſalonicã uſq; peruenit: atq; ibi ſatis multis pręedijs acceptis, unde reditus annui ſuppetebãt, deinceps ibi ętatem exigere decreuit.

Princeps Epiri patrimonium recuperat.

Prefectus tamen Epiri ab Imperatore relictus eſt Protoſtrator Theodorus Synadenus: qui priuſq; annus exiret, ſubitò à prouincialib. captus, in uinculis Conti filio in patriã reuerſo, & hæreditarium principatum uolentibus ſubditis adepto, tradiť.

Synadenus capitur.

Imperator uerò cũ uxore Adrianopolim ꝑfectus, matrimonium iampridem promiſſum perficit, filia ſua, quę annos nouẽ expleuerat, Alexandri Myſorum principis filio data, annum ætatis XV agenti. Vnde firma pax inter Myſos & Romanos conſtituta eſt.

Nuptiæ Bulgaricæ.

Hoc tempore puer Byzantij naſcitur, à pedibus uſque ad umbilicum continuus, inde uerò diuiſus, humeris, pectore, ſpina dorſi, biceps, quadrimanus, qui poſt unum diem expirauit.

Mõſtroſus partus.

Multò autem ante illum, alius puer circa Traianopolim uiſus eſt, qui anno tertio balbutiebat ut infans: ſed ijs erat præditus uiribus, quibus uir uiginti annorum,

Puer uirili robore.

& uiro non minus comedebat, & circa pubẽ pilos habebat uiri ætate integra. Sed priuſquam annum quintum expleſſet, febri correptus expirauit. Nam penuria humoris infantili ætati debiti, tantam ariditatem in eius corpore excitauit, quãta uel in uicenario fit. Vnde etiam par robur partibus & membris eius acceſsit, ut inde cuilibet ætati conueniens incrementum & nutrimentum cohiberetur: natura uerò ſeſe, ut ab autore condita eſt, regere non poſſet. Sic enim animantis formam artifex Deus contemperauit, ut nulla illi amplius acceſsione uel deceſsione ſit opus: ſed ut in concentu muſico alia chorda laxata, alia intenta ultra quàm par eſt, carminis abſurditas deprehenditur: ita hic etiam, cum animantis compages ab aliqua materia uel penuria deſtituitur, uel redundantia opprimitur, & tempus legitimum præterierit, generationis progreſsio & incrementi interrũpitur: idemque ferè euenit quod in nouellis floribus uidemus, qui ante tempus exorti, & quaſi nouarum rerum & temeritatis rei, fulminis & grandinis impetu marceſcũt, ſuumq́ue uigorẽ rigore frigoris amittunt. Iam intempeſtiua pruina plantę luxuriẽ euidenter coarguit.

DE GENVENSIS REIpublicæ mutato ſtatu.

SVb autumni autem initium, Genuẽſis reſpublica perturbata eſt. Nam qui genere & opibus præſtabant, faſtu & ſuperbia elati, democratiæ æquabilitatem in tyrannidem mutarunt: à quibus cum plebs immodicè premeret, per ſeditionem urbe eos exigit, & unum è populo principem conſtituit, ad imitationem Conſularis apud Romanos olim dignitatis, aut potius exẽplo à Venetis petito. Hyeme uerò elapſa, & ſole iam arietem peragrante, cometa enſis ſpecie in cœlo apparuit, ei quidem qui ante triennium apparuerat non abſimilis, ſed non eodem in loco, nec motu eodem. Nam à fine Libræ auſpicatus, ubi tum ſpica Virginis erat, ſingulis uigenis quaternis horis, quinis partibus progrediebatur, donec ad Leonem perueniſſet, ubi prorſus euanuit. Cæterùm Turcorum octo millia Helleſponto cum iumentis plerique traiecto, omnem Thraciam ad Myſiam uſque diripuerunt. quam cum Romanis uaſtam atque inacceſſam feciſſent omnem, ipſi noctu atque interdiu impunè populabantur. ac prædam quidem omnem in Aſiam tranſportabant: ipſi uerò longo tempore domum reuerti nolebant, quippe cum nemo eſſet à quo pellerentur.

Ξιφίας.

Turcorum incurſio.

ἐσθίων ἂν καὶ εἰκοσιέτης ἀνὴρ καὶ βάδιζεν ὁμοίως κατ' ἄνδρα, καὶ τῇ ἥβῃ τρίχας εἶχεν ἀνδρὸς τελείου. ἀλλὰ πρὶν ἢ τὸν πέμπτον ἔτος ἐληλυθέναι, πυρετῷ συσχεθεὶς ἐτελεύτησεν. ἡ γὰρ ἔνδεια τῆς τῇ βρεφικῇ ἡλικίᾳ προσηκούσης ὑγρότητος, ξηρότητα ἐνεποίησε τῷ σώματι τοιαύτην, οἵαν καὶ εἰκοσαέτης ἔχοι ἄν. κἀντεῦθεν καὶ τὴν ὁμοίαν ἰσχὺν τοῖς μέλεσι καὶ μορίοις αὐτοῦ γε ἐντέθεικεν, ὡς συγχεθῆναι μὲν διὰ ταῦτα τὴν ἁρμόττουσαν ἑκάστῃ τῶν ἡλικιῶν αὔξησιν καὶ τροφήν· μὴ ἔχειν δ' αὐτὴν ἑαυτὴν διοικεῖν τὴν φύσιν, ὡς ἐτάχθη πρὸς τοῦ ποιήσαντος καὶ συνδήσαντος. οὕτω γὰρ τὴν τοῦ ζώου πλάσιν ὁ τεχνίτης θεὸς συνεκέρασεν, ὡς μὴ δεῖσθαι μηδεμιᾶς ἔτι προσθήκης ἢ ἐλλείψεως, ἀλλὰ καθάπερ ἐν ἁρμονίᾳ μουσικῇ, τῇ μὲν λυθείσης τῶν χορδῶν, τῇ δὲ ταθείσης ὑπὲρ τὸ εἰκός, ἡ τοῦ μέλους φαυλότης ἐλέγχεται, οὕτω κἀνταῦθα τῆς τοῦ ζώου συμπήξεως παρασυρείσης ὑπό τινος ἡλικῆς ἐνδείας ἢ πλεονασμοῦ, καὶ τὸν προσήκοντα παραμειψάσης χρόνον, ἡ εἰς τὰ πρόσω πορεία τῆς γενέσεως καὶ αὐξήσεως διακόπτεται καὶ γίνεται παραπλήσιον τὸ πάθος, ὁποῖον κἀν τοῖς νεοβλαστοῖς ὁρῶμεν γινόμενον ἄνθεσιν, ἃ τὴν ὥραν προαρπάσαντα, κἀντεῦθεν νεωτερισμοῦ τινος καὶ προπετείας ὀφλόντα δίκην, σκηπτοῦ καὶ χαλάζης μαραίνουσιν ἐμβολαί, καὶ ψύχος ἀπαμβλύνον ἀφαιρεῖ τὴν ἀκμήν, καὶ πάχνη τις ἔξωρος, ἔλεγχος σαφὴς τῆς λιχνείας καθίσταται τοῦ φυτοῦ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΓΕΝΝΟΥΙτῶν νεωτέρας πολιτείας.

ΦΘινοπώρου δ' ἀρχομένου, σύγχυσις γίνεται πολιτείας ἐν τῇ Γεννούᾳ. τῶν γὰρ γένει καὶ πλούτῳ προὐχόντων τῆς πόλεως ἐκείνης, πρὸς τὸ γαῦρον καὶ ὑπεροπτικώτερον ἀποκλινάντων, εἰς τυραννίδα τὴν τῆς δημοκρατίας ὁμοφροσύνην μεταβάλλεσθαι ξυνέβαινε. καὶ διὰ τοῦτο ταλαιπωρούμενοι δεινῶς οἱ δημόται, κατεξανίστανται τούτων, καὶ ἐξωθοῦσι τῆς πόλεως, καὶ καθιστῶσιν ἡγεμόνα τῆς πολιτείας ἕνα τοῦ δήμου κατὰ τὸ ἀρχαῖον τῆς ὑπατείας τῶν Ῥωμαίων ἀξίωμα, ἢ μᾶλλον κατὰ τὴν τῶν Βενετικῶν πολιτείαν. τοῦ δὲ χειμῶνος παρεῤῥυηκότος, καὶ τοῦ ἡλίου τὸν κριὸν παραλλάττοντος, ἐφάνη ξιφίας ἐν οὐρανῷ, ὅμοιος μὲν τῷ πρὸ τριῶν ἤδη φανέντι τῶν ἐνιαυτῶν, οὐ μὴν τὸν αὐτὸν δὲ τόπον, οὐδὲ τὴν ὁμοίαν ποιούμενος κίνησιν· ἀλλ' ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς τῶν χηλῶν τελευτῆς, ἔνθα τὸν στάχυν τῆς παρθένου τηνικαῦτα παρεῖναι συνέβαινεν, ἐκινεῖτο κατὰ νυχθήμερον ἕκαστον περί που τὰς πέντε μοίρας, ἕως κατήντησεν εἰς τὸν λέοντα, κἀκεῖ διελύθη τελείως. τῶν δὲ Τούρκων ὀκτὼ χιλιάδες διαπεραιωσάμενοι τὸν Ἑλλησπόντιον πορθμὸν, μετὰ τῶν ὑποζυγίων οἱ πλείους, ἐληΐσαντο πᾶσαν τὴν ἄχρι Μυσῶν Θρᾴκην· ἣν δὴ καὶ Ῥωμαίοις μὲν, ἔρημόν τε καὶ ἄτριβον πεποιήκασι πᾶσαν. αὐτοὶ δ' ἄγοντές τε καὶ φέροντες οὐκ ὀκνοῦσι νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, καὶ τὴν μὲν λείαν πᾶσαν διαβιβάζοντες ἐς Ἀσίαν, αὐτοὶ δ' ἀπαλλάττεσθαι τῆς Θρᾴκης οὐδ' ὀψὲ τοῦ χρόνου βουλόμενοι, ἅτε μηδένα τὸν ἐναντιούμενον ἔχοντες.

Digitized by Google

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΕΛΕΥΤΗΣ ΤΟΥ κομνηνοῦ τοῦ νέου ἡγεμόνος τῶν τραπεζουντίων.

Ἐν τούτῳ δὲ ἐκεῖ, καὶ Βασίλειος ὁ τῶν τραπεζουντίων τὴν ἐξουσίαν διεζωσμένος, νόσῳ* βραχείᾳ τὸν βίον ἀπέλιπεν. οἶμαι δὲ τις θεομηνία, τοῦ βίου τοῦτον ἐξαίφνης ἐξήγαγεν. εἰρήνῃ γὰρ τῇ τοῦ βασιλέως θυγατρὶ συνοικήσας ἐπὶ σμικρόν, νομίμως ὁμοῦ καὶ δικαίως μετά γε τῆς προσηκούσης ὁμοφροσύνης καὶ σωφροσύνης, εἶτα τὸν γαμικὸν μετενήνοχεν ἔρωτας εἰς ἑταιρίδα τινά, καλουμένην καὶ ταύτην εἰρήνην. καὶ ταύτῃ λοιπὸν ἀθέσμως μιγνύμενος, ὡς μισθὸς ἐτράπετο τῆς νομίμης. τοῦ δὲ χρόνου προβαίνοντος, ὁρῶν οὐκ ἀνεχομένην τὴν βασιλίδα τὸ τοῦ πράγματος ἄτοπον, ἀλλ' ἐπιβοωμένην οὐρανόν τε καὶ γῆν, καὶ πᾶσιν ἐξαγγέλλουσαν τὸ τῆς καρδίας πῦρ, ἐξήλασε καὶ τῆς αὐθεντικῆς οἰκίας αὐτήν. τάχα δ' ἂν καὶ θάνατον ἐπήνεγκεν αὐτῇ βίαιον, εἰ μὴ ἐδεδίει τὸν δῆμον, σφοδρῶς κατ' αὐτοῦ δι' αὐτό γε τοῦτο θορυβούμενόν τε καὶ στασιάζοντα. ἐν μέν τοι ταῖς ἱεραῖς ὑμνῳδίαις, καὶ τοῖς πομπικοῖς θεάτροις τῶν πανηγυρικῶν ἑορτῶν βασιλέως τε καὶ εἰρήνης ἡ μνήμη τὴν εὐφημίαν ἐκρότει. κἀντεῦθεν ἐπλήρου τήν τε ἐρωτικὴν ἔφεσιν ὁ Βασίλειος ἑαυτοῦ, καὶ ἅμα τὴν τοῦ δήμου ζήτησιν, παραπεισάμενος τὸ λανθάνειν διὰ τῆς ὁμωνυμίας· ὡς καὶ ὑποψίαν διὰ ταῦτα γενέσθαι, λαθραίαις ἐπιβουλαῖς τῆς βασιλίδος εἰρήνης συμβῆναι τῷ βασιλεῖ τὸν θάνατον. τελευτήσαντος δ' ὅμως εἴθ' οὕτως εἴτ' ἐκείνως αὐτοῦ, εἰσῆλθε μὲν ἡ νόμιμος ἐκείνου σύζυγος εἰρήνη μετὰ πάσης τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας εἰς τὰ βασίλεια, ἐξήλασε δ' ἐκεῖθεν εὐθὺς τὴν ὁμώνυμον μὲν, ἀλλοτριότροπον δὲ καὶ παράνομον βασιλέως σύζυγον, καὶ μέν τοι καὶ κοινῇ ψήφῳ τῶν τραπεζουντίων ἐξόριστον πέμπει πρὸς τὸ Βυζάντιον ἅμα τοῖς τέκνοις. συνεκπέμπει δὲ καὶ πρέσβεις ἐς βασιλέα τὸν πατέρα αὐτῆς, κομιοῦντας τὸν αὐτῇ μὲν νομίμως συζευχθησόμενον, διαδεξόμενον δὲ καὶ τὴν τῆς βασιλείας ἐκείνης ἀρχήν. οἳ δὴ καὶ ἐς Βυζάντιον ἐνδημήσαντες, ἐπεὶ τὸν βασιλέα περὶ θεσσαλονίκην ἤκουον διατρίβειν, ἐκεῖσε καὶ αὐτοὶ ποιεῖσθαι ἐγνώκεισαν τὴν πορείαν. ἐνιαυτῷ γὰρ ἤδη πρότερον ἐκ θρᾴκης ἐς μακεδονίαν ὁ βασιλεὺς μεταβάς, ἔμελλεν εὐθὺς καὶ εἰς ἤπειρον διαβαίνειν, ἐπὶ τοὺς παρασπονδήσαντας ἀκαρνᾶνας καὶ αἰτωλούς. ἀλλ' ἐπεῖχεν ἐν πόλει θεσσαλονίκῃ μικρόν, ἡ συνήθης ἐπήρεια τοῦ σπληνός, ὃς ἐκ πολλῶν ἤδη τῶν χρόνων τροπήν τινα πεπονθὼς καὶ παραφορὰν τοῦ καθήκοντος, σφόδρα ἐξῴδηκε νῦν, καὶ τὴν ἔνδον γειτονοῦσαν τῶν σπλάγχνων οἰκονομίαν διέφθαρκεν, ὡς κακοσιτίαν ἐντεῦθεν συμβαίνειν λοιπὸν, καὶ μελῶν ἀτονίαν, καὶ θανάτου ἀπειλὰς λειποψυχίας. ῥαΐσας μέν τοι μικρόν, ἐς ἀκαρνανίαν ἀπῄει. ἔνθα δὴ τηνικαῦτα καὶ οἱ τῶν τραπεζουντίων πρέσβεις ἐντετυχηκότες αὐτῷ, τὰ τῆς πρεσβείας ἐξήγγειλαν. διατριβῆς δὲ μεταξὺ γινομένης, καὶ τῆς τῶν τραπεζουντίων ἡγεμονίας ὑπὸ γυναικὶ διοικεῖσθαι καλῶς καὶ βεβαίως οὐ δυναμένης, στασιάζειν τινὲς ἐπεχείρουν, καὶ ἀνασείειν τὸν δῆμον. ὅθεν ἀναγκασθεῖσα εἰρήνη ἡ βασιλὶς τῶν τραπεζουντίων, ἐξέπεμψε ταχυναυτοῦσαν τριήρη μετὰ πρέσβεων ἄλλων, καὶ σύν γε αὐτοῖς τὸν τραπεζοῦντος ἀρχιθύτην, κατεπείξοντας τὴν προτέραν ζήτησιν αὐτῆς πρὸς τὸν βασιλέως ῥωμαίων. οἳ δὴ καταπλεύσαντες ἐς Βυζάντιον, καὶ τὸν βασιλέα οὐχ εὑρηκότες, ἀποστέλλουσιν ἐς βασιλέα ἱππέας ὀλίγους, οἳ καὶ γένει καὶ ἀξιώματι προεῖχον τῶν ἄλλων ἐδόκουν.

* λαγαρᾷ

DE IVNIORIS COMneni obitu, ducis Trapezuntiorum.

HOcuere Baſilius etiã Trapezuntis princeps * leui morbo eſt extinctus, ac potius ira Numinis. Nam cum Irenen imperatoris filiam duxiſſet, & breui tempore legitimè & iuſtè, & ea qua decet cõcordia & modeſtia cum ea uixiſſet: legitimos amores in meretriculã quandam, quæ & ipſa Irene dicebatur, transtulit: cuius nefaria cõſuetudine in uxoris odiũ eſt impulſus. Progreſſu temporis aũt, cum reginã rei dignitatẽ non ferre, ſed cœlũ & terrã inclamare, & apud omnes ingentẽ animi dolorem uulgare cerneret, etiam palatio illam exegit: fortaſsis interfecturus, niſi populum timuiſſet, ob iſthuc ipſum grauiter cõmotum & tumultuantẽ. Veruntamen in ſacris canticis & ſpectaculorũ pompis, ac feſtis ſolennibus, Baſilij & Irenes memoria celebrabat̃: eaq; ratione Baſilius & cupiditati ſuæ & populi uotis ſatisfaciebat, quẽ ſimilitudo nominis decipere poterat. Vnde orta eſt ſuſpicio, clãdeſtinis Irenes inſidijs Baſilium eſſe ſublatum. Cæterùm illo ſiue ſic, ſiue aliter defuncto, legitima eius coniunx Irene, cum omni regia autoritate palatium ingreſſa, cognominem ſibi, ſed alijs moribus præditam & illegitimã Baſilij coniugem, palatio exigit: & cõmuni Trapezuntiorũ ſuffragio, Byzantium unà cum liberis relegat: legatosq; ſimul ad patrem Imperatorem mittit, qui adducerent cui legitimè nuberet, quique unà cum ipſa in regno ſuccederet. Qui cum Byzantij Imperatorem non reperiſſent, Theſſalonicam, ubi eum agere audierãt, ſunt profecti. Anno enim prius è Thracia in Macedoniam tranſgreſſus Imperator, ſtatim etiã in Epirum aduerſus fœdifragos Acarnanas & Aetolos iturus erat: ſed aliquãtulum eum familiaris ſplenis moleſtia Theſſalonicę detinebat, qui à multis annis diuerſus & loco ſuo emotus, tum ualde tumefactus, uicina etiam uiſcera infeſtabat, ut & cibus minus rectè cõcoqueretur, & membra uiribus deſtituerentur, & animi deliquia mortem minitarentur. Vbi cum eum Trapezuntiorum legati inueniſſent, ea quæ in mandatis habebant expoſuerunt. Sed cum res extraheretur, & Trapezuntius principatus à muliere pro autoritate & ſatis rectè adminiſtrari haud poſſet: tumultuari quidam, & concitare populum cœperunt. Qua re Irene coacta, celeri triremi alios legatos miſit, & unà cum ijs Trapezuntis archiepiſcopum, qui priorem petitionem ipſius apud Romanorum Imperatorem urgerent. Quem cum Byzantij non reperiſſent, paucos equites genere & dignitate præſtantes mittunt,

Victus meretricis amore.

εἰς ἐνδη-

quí nec Theſſalonicę illum repererunt. Nam paulo antè ex morbo recreatus, ad oppugnãdam Acarnanum metropolim abierat. Quare uiſum eis eſt, ibi conſiſtentibus, aduentus ſui cauſam per literas aperire.

DE SEDITIONE TRApezuntiorum.

Irenes libido.

Sed cũ poteſtate cupiditati blandiente, muliebris appetitus omnia uincula abrumpat, clandeſtina conſuetudine reginam Irenẽ Magni Trapezuntiorum Domeſtici uti ſuſurrabatur. Quod cum ad uulgi aures perueniſſet, plebem ad ſeditionem impulit: ac potiſsimùm

* * *

& Phocaica urbs. quam magnis naualibus copijs ante annos iam quatuor Imperator adortus, tum non cœpit: ſed nunc Romani illius incolæ, captato tempore, quo urbis princeps de more uenatum exibat, occuparunt, ſubactis Latinis paucis qui in ea erãt: ſimulq́ Imperatoris nomen promulgarunt, mœniũ propugnaculis conſcenſis.

ALTERA EXPUGNAtio Arcananum.

Quæ cum ita ſe haberent, deſperata ob diuturnitatem obſidionis ſalute, etiã Acarnanes deditionẽ fecerunt: itaq; factũ, ut tota ea prouincia, quæ uetus Epirus appellat̃, Romanę ditionis fieret, neque inde quicquam obſtaret. Imperatorem autem Theſſalonicã redeuntem, etiam Cephaleniæ Conti defuncti filius comitatus eſt, non ſanè uolens, quòd nullam redeundi domũ ſpem haberet. * Adeò magnorum operum ingenioſa effectrix magni Domeſtici taciturnitas extitit. Nam aliorum quidem uerba umbræ tantum ſunt operum, ſimulatque lingua prodierint emorientes. Viri autem huius etiam ſilentium magnas res gerit. nam ingenij magnitudine & ſolertia uir ille excellit, re uera profundo ſulco mentis fruens. Verè autem ineunte, Imperator Theſſalonica cum uxore & liberis digreſſus, duodecimo die Didymotichũ peruenit. ibiq; dies cõplures cõmoratus, Byzantiũ uere iam deſinente ingreditur, graui morbo ſplenis preſſus: cuius uehementiore impetu ad mortem urgebatur. Nam ab omnibus & Romanis & accitis è Perſia medicis, curatio eius deſperata erat. Quamobrem cum tres eſſent, qui tenuiore uti uictu, & ſummo ſtudio rebus noxijs eum abſtinere iuberent, ille prorſus eos negligebat: ſuoq;

Cantacuzeni laus.

Andronic' neglectum medicorum morte luit.

οἷς ἐνδημήσασι τῇ τῶν Θεσσαλονικέων μητροπόλει οὐκ ἐγένετο ἐντυχεῖν, παρόντι τῷ βασιλεῖ. ῥαΐσας γὰρ πρὸ βραχέος ἐκεῖνος, ὡς ἄρτι του, ἀπῄει πολιορκήσων τὴν τῶν ἀκαρνάνων μητρόπολιν. ὅθεν ἔδοξε κατὰ χώραν μένουσι, γράμμασι μηνύειν τῷ βασιλεῖ, τὴν τῆς ἀφίξεως αἰτίαν αὐτῶν.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΤΑΣΕΩΣ ΤΩΝ τραπεζουντίων.

Ἐπεὶ δ' ἐξουσίας κολακευούσης, τὸ ἐπιθυμητικὸν τῆς γυναικείας ὀρέξεως, πάντα χαλινὰ διαῤῥήγνυσι, λανθανούσαις μίξεσι χρῆσθαι τὴν βασίλισσαν εἰρήνην ἐψιθυρίζετο πρὸς τὸν μέγαν δομέστικον τῶν τραπεζουντίων. τοῦτο δὲ διατρέχον τὰς τῶν πολλῶν ἀκοὰς, καταστασιάζει τόν τε δῆμον, καὶ μάλιστα σὺν

* * *

τε καὶ ἡ φωκαέων πόλις, ἣν μετὰ πολλῆς τῆς ναυτικῆς δυνάμεως πρὸ τεσσάρων ἤδη τῶν χρόνων ὁ βασιλεὺς καταπλεύσας, τότε μὲν οὐχ εἷλε. νῦν δὲ καιρὸν ἐπιτηρήσαντες οἱ ταύτης οἰκήτορες ῥωμαῖοι, καθ' ὃν δὴ τὰ εἰθισμένα ἐξῄει κυνηγέσια ὁ τῆς πόλεως ἀρχηγός, κατέσχον τε αὐτὴν, βιασάμενοι τοὺς ἔνδον λατίνους, ὀλίγους ὄντας, καὶ ἅμα τὸ τοῦ βασιλέως ἐπευφήμησαν ὄνομα, ἐπὶ τῶν τοῦ τείχους ἐπάλξεων ἀναβάντες.

ΑΛΩΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ ΤΗΣ ἀκαρνανίας.

Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων, ἀπαγορεύοντες πρὸς τὸ τῆς πολιορκίας ἐκτεταμένον, ἐνέδοσαν καὶ οἱ ἀκαρνᾶνες, καὶ οὕτως ὑποχείριος ἐγεγόνει τῇ ῥωμαίων ἡγεμονίᾳ, πᾶσα ἡ τῆς παλαιᾶς ὀνομαζομένης ἠπείρου ἐπαρχία, καὶ οὐδὲν ἦν ἔτι τὸ ἀντιπράττον ἐκεῖθεν. ἀλλ' ἐπανιόντι τῷ βασιλεῖ πρὸς Θεσσαλονίκην συνεπανῄει καὶ ὁ τοῦ τελευτήσαντος κόντου κεφαλληνίας υἱός, οὐ μάλα ἑκὼν, μηδεμίαν ἔχων ἔτι πρὸς οἰκίαν ἐπανελθεῖν, ἐς τὴν πατρῴαν τοῦ κλήρου διαδοχήν. * οὕτω μεγίστων ἔργων δημιουργὸς εὐφυὴς ἡ τοῦ μεγάλου δομεστίκου καθέστηκε σιωπή. τῶν μὲν γὰρ ἄλλων οἱ λόγοι, σκιαὶ μόνον ὑπάρχουσιν ἔργων, τῇ ἐλάσει δ' εὐθὺς καὶ τῇ γλώττῃ συναποθνήσκοντες. τοῦ δ' ἀνδρὸς τουτουῒ καὶ ἡ σιωπὴ ἔργων μεγάλων ἐστὶν αὐτουργός. πολλὴν γὰρ ὁ ἀνὴρ πλουτεῖ τὴν μεγαλοφυΐαν, καὶ τὴν ἀγχίνοιαν, βαθεῖαν αὔλακα διὰ φρενὸς ὡς ἀληθῶς καρπούμενος. ἔαρος δ' ἐπιόντος ἀπάρας ὁ βασιλεὺς ἐκ Θεσσαλονίκης, ἅμα γυναικὶ καὶ παισί, δωδεκαταῖος κατέλυσε παρὰ πόλει τῇ ἐπικεκλημένῃ διδυμοτείχῳ. κἀκεῖ διατρίψας ἡμέρας συχνάς, ἧκεν εἰς τὸ Βυζάντιον, λήγοντος ἤδη τοῦ ἔαρος, βαρείᾳ τῇ ἀπὸ τοῦ σπληνὸς πιεζόμενος νόσῳ, καὶ ὀξυτέρᾳ τῇ ῥύμῃ πρὸς θάνατον ἤδη συνελαυνόμενος. ἀπέγνωστο γὰρ καὶ πρὸς τῶν ἰατρῶν, ὅσοι τε τῶν ῥωμαίων, καὶ οἱ τῶν περσῶν προσεκλήθησαν, τούτου γε ἕνεκα, τρεῖς ὄντες αὐτοί. ὧν ἁπάντων λεπτοτέρᾳ ἐπιταττόντων χρῆσθαι διαίτῃ, καὶ ὅλῃ προθέσει ψυχῆς τῶν βλαπτόντων ἀπέχεσθαι, ὁ δὲ ὠλιγώρει τελέως αὐτῶν, καὶ μόνῃ

καὶ μόνῃ τῇ ἰδίᾳ βουλήσει χρώμενος ἡγεμόνι τῆς ἑαυτοῦ τραπέζης, ἐναντιωτάτῃ τὸ παράπαν ταῖς τῶν ἰατρῶν οὔσῃ παραγγελίαις. διὰ δὴ τοῦτο καὶ αὔξην ταχεῖαν ὁ σπλὴν εἰληφὼς, ἔδραμεν ἄχρι καὶ ἐς τὸ ἧπαρ, καὶ ἥκιστα ζῆν αὐτὸν ἀδεῶς τοῦ λοιποῦ ξυνεχώρει. ἡμέρας οὖν εἴκοσιν ἐν τοῖς βασιλείοις διατελοῦντι, καὶ πᾶσαν ἀνθρώπων ὁμιλίαν ἀποσεισαμένῳ, ἔδοξε πρὸς τὸ θεῖον ἰέναι τῆς θεομήτορος τέμενος, τῆς τῶν ὁδηγῶν καλουμένης μονῆς. μεγάλας γὰρ εἶχε καὶ ἀρραγεῖς πρὸς αὐτὴν ἀεὶ τὰς εὐφραινούσας ἐλπίδας, ἐν ἁπάσαις ταῖς πράξεσιν. ἧκεν οὖν συνήθως καὶ νῦν, αἰτήσων δυοῖν θάτερον, ἢ τοῦ νοσήματος, ἢ τοῦ βίου ἀπαλλαγήν. ἀλλ᾽ ἐκεῖνο μικροῦ με παρέδραμε, τῶν ἀναγκαιοτάτων ὑπάρχον λεχθῆναι. πορρωτέρω γὰρ ἰέναι τούτου χωρὶς οὐκ ἂν δυναίμην, διὰ βραχέων τοίνυν ἐπαναλήψομαι.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ Βαρλαάμ.

Τῆς τῶν ῥωμαίων ἡγεμονίας ἐξ ἀνδρονίκου τοῦ πάππου πρὸς τὸν νέον μετατεθείσης ἀνδρόνικον, ἧκεν ἐξ ἰταλίας ἀνὴρ ἐς βυζάντιον, ῥάκος ῥωμαϊκὸν ὑποδὺς, καὶ βαρλαὰμ ἑαυτὸν ὀνομάσας. οὗτος ἤσκητο μὲν καὶ τὴν λατίνων δογματικὴν σοφίαν, ἐγεύσατο δ᾽ οὖν καὶ τῆς θύραθεν τῶν ἑλλήνων, εἰ καὶ μὴ ὡς ἐκεῖνος ᾤετο, ἀλλ᾽ οὖν μετρίως καὶ ἄκρῳ (τὸ τοῦ λόγου) δακτύλῳ. τυχὼν γε μὴν εὐμενείας βασιλικῆς, καὶ πλουσίᾳ τῇ γλώττῃ σεμνύνων τὰ ἑαυτοῦ, ἐλοιδόρει καὶ κατεμέμφετο τὴν τῶν βυζαντίων πολιτείαν, ἄμοιρον εἶναι σοφίας αὐτὸς καταψηφιζόμενος, ἐπιβούλως οὕτω καὶ κακοήθως διὰ τῆς τῶν ἄλλων λοιδορίας ἑαυτῷ πραγματευόμενος εὔκλειαν δημοτικὴν, ὡς καὶ πλείω ἐντεῦθεν τὸν ἔπαινον πρὸς τῶν φαυλοτέρων καὶ ἀμαθῶν ἐπισπάσασθαι. ἀλλ᾽ οὐκ εἰς μακρὰν ἠλέγχθη πίθηκος ὢν, καὶ πρὸς τῶν βυζαντίων, ὀλίγου δέω λέγειν ἁπάντων κατέγνωσται καὶ διακεκωμῴδηται πάνυ τοι σφόδρα περιφανῶς. τὸ δ᾽ ὅπως, ἔξεστιν ἀκούειν τοῖς βουλομένοις ἐντυγχάνειν τῷ διαλόγῳ, ὃν ἐγὼ ταῖς τῶν πλείστων καὶ σοφωτέρων δεήσεσιν εἴξας ξυγγέγραφα, πλατύτερον πάντα διεξελθὼν ἐν αὐτῷ. τούτου δ᾽ ἡ μὲν ἐπιγραφὴ, φλωρέντιος ἢ περὶ σοφίας. ἡ δ᾽ ἀρχὴ, πόθεν ἡμῖν ὁ καλὸς φλωρέντιος διὰ χρόνου καταίρει ἐς τὸ τῶν κορκυραίων ἐπίνειον; τύχῃ ἀγαθῇ, ὦ φίλε κριτόβουλε, σαλαμινία καὶ πάραλος αἱ μάλιστα ἀθηναίων ταχυναυτοῦσαι τριήρεις δεκαταίους ἡμᾶς, ἀθήνηθεν ἀκούσιν, ἄγουσαι πρέσβεις ἐς τὴν τῶν κορκυραίων βουλὴν, ἀγγελοῦντας ἅττα ἀκηκοὼς καὶ αὐτὸς, οὐκ ἂν οἶμαι ἔχοις ὅπως οὐχὶ θαυμάσαις. πέπλασται γὰρ ἐν τῷ διαλόγῳ καὶ ἠλλοίωται ἡμῖν, τά τε τῶν προσώπων καὶ τῶν πραγμάτων ὀνόματα· καὶ ἀντὶ μὲν βυζαντίων, ἡ τῶν ἀθηναίων εἰσάγεται πόλις· ἀντὶ δὲ τῶν ῥωμαϊκῶν ἡγεμόνων, ἡρακλεῖδαι καὶ κεκροπίδαι· ἀντὶ δὲ νικηφόρου, νικαγόρας. καὶ τὰ ἑξῆς δῆλα τοῖς συνετῶς ὁρῶσιν. ἀλλὰ γὰρ οὗτος ὁ βαρλαὰμ τὴν πρώτην ἀτυχηκὼς, καὶ τῶν μεγίστων ἐλπίδων ἐκπεπτωκὼς, ἑτέραν ἑξῆς ἐβάδισε, βουλόμενος ἐντεῦθεν γοῦν, ἣν ἐκεῖθεν οὐ δεδύνηται, δόξαν θηράσασθαι. καὶ εὐθὺς ὥρμητο, εἴ τι σαθρὸν δοκεῖ εἰρημένον ἐνίοις, ἐς προὖπτον ἐλέγχειν, ἵν᾽ ἐκεῖθεν ὡς ἐξ ἀσφαλοῦς ἄνωθεν ὁρμητηρίου φερόμενος, ὕβριν τινὰ καὶ ζάλην τῇ ἐκκλησίᾳ περιάψῃ·

ἐγηγέρει

ſuoq́; arbitratu inſtructa menſa, ijs rebus utebatur, quæ cum illorum præceptis maximè pugnarent. Vnde ſplen celeriter auctus, uſq; ad iecur excurrit, neq; eum deinceps ſecurè uiuere paſſus eſt. Cum igitur dies uiginti in palatio commoratus, omnes à ſuo congreſſu excluſiſſet, fanum Deigenitricis Hodegetrij monaſterij inuiſere decreuit, in qua magnam & firmam ſpem in omnibus actionib. ſuis collocabat. Eandem igitur etiam nunc acceſsit, alterutrum petiturus: uel morbi, uel uitæ finem. Sed illud penè me præterijſſet, quod eſt dictu maximè neceſſarium, ſine quo longius progredi haud poſsim. Id ergo repetendum eſt.

D Virginis fiducia.

DE MONACHO Barlaam.

ROmano principatu ab auo Andronico ad Andronicum iuniorem translato, ex Italia Byzantium uenit uir Romano habitu, qui ſe Barlaamũ diceret. Is cùm Latinorum dogmatibus eruditus erat, tum Græcorum etiam literas deguſtarat, quamuis non ita ut ipſe putabat: tamẽ mediocriter, & extremo (quod aiunt) digito. Sed tamen propitium Imperatorem nactus, ſuas res copioſis uerbis ornans, reprehendebat & exagitabat Byzantinam Rempublicam, ut omnis eruditionis expertem, inſidioſè & malitioſè alijs deprimendis aurã popularẽ captans: unde à uilib. atq; indoctis hominib. magnopere laudabatᷣ. Sed nõ multo pòſt, eum eſſe ſimium, eſt cognitũ: ut à Byzantijs propè dixerim omnib. condemnaretᷣ, & apertiſsimè derideretᷣ. Quo pacto aũt id acciderit, cuiuis ex eo Dialogo cognoſcere licet, quẽ ego plurimorũ doctorũ rogatu cõſcripſi, in eoq́; cuncta copioſius expoſui: inſcribitᷣ aũt Florentius, ſiue de Sapiẽtia: & hoc habet initiũ, Vnde nobis Florentius ad Corcyræũ nauale appellit inſolẽs? Quod felix & fauſtũ ſit, Critobule, Salaminia & Paralus celerrimæ Atheniẽſiũ triremes, decimo pòſt die quàm è portu ſoluimus, nos huc legatos aduexerũt Athenis, ea Corcyræorũ Senatui nũciaturos, quæ & ipſe ubi audieris, nõ admirari nõ poteris. Conficta ſunt eñ à nobis in Dialogo, & immutata & rerum & perſonarũ nomina, ac loco Byzantiorũ poſita eſt Athenarũ urbs, pro Romanis principibus Herculidæ & Cecropidæ, pro Nicephoro Nicagoras, & ſic reliqua nõ obſcura erunt animum aduertentibus. Ceterùm hic Barlaamus primo conatu fruſtratus, & maxima ſpe delapſus, alia uia rem eſt aggreſſus, ut quam antè non potuerat, nunc ſaltem gloriolã uenaretur: ſtatimq́; cœpit, ſi quid minus cõmodè ab aliquibus dictum eſſet, publicè id exagitare: ut inde uelut è tuto caſtello erũpens, ignominiæ maculã aliquam Eccleſiæ imprimeret, tumultumq́; cõcitaret.

Florentius Gregoræ dialogus.

Barlaamus monachos inuadit.

idq́;

Digitized by Google

idq́ perfecit, ac monachorum omnes rationes palàm exagitauit, ut quos à precibus Euchitas & omphalopſychos, quaſi umbilicanimos dicas, & alijs id genus nominibus appellaret: eaq́ ratione ſectæ Maſſalianorum condemnaret, quaſi eos & lingua & ſcriptis gloriantes audiret, ut profitebatur, ſe corporeis oculis Dei naturam uidere. Quæ illi ęquis auribus audire haud poterant: ſed Palamam quendam inter ipſos excellentem eloquentia deligũt, qui cum illo decertaret, per eúmque & lingua & calamo, & quouis modo illius theſes euertere conantur. Quæ res cum alterum & tertium iam annum utrinque agitarentur, malum ſubinde creſcebat. Quare ueritus Barlaam, ne monachorum manibus diſcerperetur, pluribus iam & è monte Atho & Theſſalonicæ ac Byzantij accolis confluentibus: (putabant enim, ignominiam illam æquè ad omnes pertinere) Conſtantinopolitanum patriarcham & cœtum epiſcoporum adit, nec Omphalopſychiæ modò & adulterinarum precum, ſed etiam blaſphemæ Theologiæ Palamam accuſat. nam eum & nouis uocibus in myſtica Eccleſiæ Theologia uti: & neſcio quę monſtra cernere ſe profiteri, iactantiæ & arrogantiæ plena. Quare decretum eſt iudicium in maximo diuinæ Sapientiæ templo, etiam Imperatore cum principibus Senatus & doctiſsimis quibuſque uiris præſente. Adeſt ſtatus dies: præſtò ſunt omnes, non ij modò quibus adeſſe neceſſe erat, ſed etiã popularis turbæ innumera ferè multitudo: atque ipſe Imperator, cum meliuſculus eſſet, ac firmior ſolito ob ardens religiõis ſtudium euaſiſſet, & ipſe ad ſuggeſtũ uenit, & ad ſacerdotes. Ac ea quæ ad Theologię reprehenſionem pertinerent, ſilentio tegenda eſſe cenſuit, tum quòd ſacra Theologiæ myſteria profanis uulgi auribus non ingerenda cenſeret: tum ne Barlaamo inepti oris & animi rationes reddente, Palamas etiã blaſphemæ & importunæ Theologiæ reus eſſe uideretur: atque inde loco pacis, quam res flagitarent, atque boni ordinis, tumultus & ingens confuſio oriretur. Primùm itaque crimina precationis proponebantur. Quæ uerò ad Maſſalianam hæreſin, & quæ alia contra Palamam afferebantur, pertinebant, in paucos dies dilata ſunt: et niſi mox Imperatoris mors conſecuta eſſet, celeriter uehementes in Palamicam hæreſim uelitationes abſolutę eſſent: hoc eſt, ea quæ futurum erat ut augeretur, extirpata tum fuiſſet. Et, ut ea quæ interceſſerunt omittam, cum Barlaamo non concederetur, quas ob cauſas diximus, Theologica crimina ex alijs eius ſcriptis ut demonſtraret, ſuccubuit: compertumq́ eſt, eum maleuolentia & pertinacia, & in primis popularis gloriæ cupiditate æſtuare. Tum etiam Imperator, quaſi numine afflatus, prudentem admodum & omnibus admirabilem habuit concionẽ, & tempori & rei peraccõmodatam. Vnde cum & ob alia lætari uellet, moleſtia quapiam eſt affectus,

Palamas Barlaamo opponitur.

Non cõceſſa omnium criminum accuſatio.

Barlaamus uictus diſceſſit.

ἐγκυγέρει τοίνυν, καὶ τὴν τῶν ἀσκητῶν ἀνεῖλεν διέβαλε πολιτείαν, εὐχίτας τε ὀνομάζων αὐτοὺς καὶ ὀμφαλοψύχους, καὶ ὅσα τούτοις ἑπόμενα, καὶ ἐπὶ τούτοις τῇ τῶν μασσαλιανῶν αἱρέσει καθυποβάλλων· ἅτε ἐγκαυχωμένων ἀκούων αὐτῶν καὶ γλώττῃ καὶ γραφαῖς, ὡς ἔλεγε, σωματικοῖς ὁρᾶν ὀφθαλμοῖς, τὴν τοῦ θεοῦ φύσιν. ταῦτ' ἐκείνοις ἀκούουσι, φέρειν οὐκ ἦν. ἀλλὰ παλαμᾶν τινα τὸν αὐτῶν προφορικώτερον ἐν τοῖς λόγοις χειροτονήσαντες πρόβολον ἐς τὴν ἐκείνου μάχην, γλώττῃ καὶ γράμμασιν, ὡς ἐνῆν, δι' αὐτοῦ τὰς ἐκείνου θέσεις ἀνατρέπειν ἠπείγοντο. ἐπεὶ δὲ πρὸς δύο που καὶ τρεῖς ἐνιαυτοὺς ἑκατέρωθεν ἀναπυρσευόμενα, πλείω τὴν αὔξην ἀεὶ τῆς κακίας ἐλάμβανεν. ὅθεν καὶ δείσας ὁ βαρλαάμ, μὴ χερσὶν ἀσκητῶν διασπαραχθῇ, πλειόνων ἤδη συνηθροισμένων ἔκ τε τοῦ ἄθωνος, καὶ ὅσοι περὶ θεσσαλονίκην καὶ βυζάντιον ἦσαν ἐνδιαιτώμενοι, (ᾤοντο γὰρ κατὰ πάντων διαβαίνειν ἐπίσης τὸν ὄνειδον) ἧκει πρὸς τὸν κωνσταντινουπόλεως ἀρχιθύτην, καὶ τὴν ἐκεῖσε τῶν ἐπισκόπων ὁμήγυριν, οὐ μόνον ὀμφαλοψυχίας καὶ σφαλλομένης εὐχῆς τοῦ παλαμᾶ ἐγκαλῶν, ἀλλ' ἤδη καὶ βλασφήμους θεολογίας, ὅτι καινοτέρας τέ τισιν εἰσάγει φωνὰς ἐν τῇ μυστικῇ τῆς ἐκκλησίας θεολογίᾳ, καὶ θεωρίας τερατεύεται βλέπειν, κόμπου καὶ οἰήσεως μάλα μεστάς. ὅθεν ἐκυροῦτο συγκροτηθῆναι δικαστήριον ἐν τῷ μεγίστῳ νεῷ τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας, παρόντος καὶ βασιλέως αὐτοῦ μετὰ τῶν τῆς συγκλήτου λογάδων, καὶ ὅσοι τῶν σοφωτέρων ἀνδρῶν. ἧκεν ἡ προθεσμία, καὶ παρῆσαν ἅπαντες, οὐ μόνον ὅσοι τῇ τῆς χρείας ἀνάγκῃ δεδουλωμένοι ἦσαν, ἀλλ' ἤδη καὶ δημώδης ὄχλος οὐ ῥᾳδίως ἀριθμητός. ῥαΐσας δὲ τηνικαῦτα βραχὺ καὶ ὁ βασιλεύς, καὶ ἰσχυρότερος δι' εὐσεβείας * φιλοτιμίαν γενόμενος ἑαυτοῦ, ἧκε καὶ αὐτὸς ἐπὶ τὸ βῆμα, καὶ σὺν ἱεροφάντορας. τὰ μὲν οὖν τῆς ἐγκαλουμένης θεολογίας σιωπῇ κρύπτεσθαι δεῖν ἐνομίσθη, τοῦτο μὲν καὶ διὰ τὸ μὴ δεῖν τὰ ἱερὰ τῆς θεολογίας μυστήρια βεβήλοις τοῦ δήμου προτίθεσθαι ἀκοαῖς· τοῦτο δέ, καὶ ἵνα μὴ δίκας ἀτόπου γλώττης καὶ γνώμης διδόντος τοῦ βαρλαάμ, δίκας βλασφήμου τε καὶ ἀκαίρου θεολογίας ὀφλεῖν φανῇ καὶ ὁ παλαμᾶς, κἀντεῦθεν ἀντὶ τῆς ἁρμοζούσης τοῖς πράγμασιν εἰρήνης καὶ εὐταξίας, θόρυβος γίνηται καὶ ἀτέκμαρτος σύγχυσις, ὅθεν τὰ τῆς ψυχῆς ἐς μέσον ἐτίθετο. τὰ δὲ τῆς τῶν μασσαλιανῶν αἱρέσεως ἐπὶ τούτοις ἐγκλήματα, ὅσα κατὰ τοῦ παλαμᾶ προὐτείνετο, ὑπερθέσιν εἰς βραχείας ἔσχον ἡμέρας· καὶ εἰ μὴ ὁ τοῦ βασιλέως ἐπέπεσε κατόπιν αἰφνίδιος θάνατος, ταχὺ τὸ πέρας ἐλάμβανον ἂν αἱ αὐτοῦ σφοδραὶ κατὰ τῆς αἱρέσεως τῆς παλαμικῆς ἐπαγγελίαι. λέγω δὲ τὴν ἐκτομὴν αὐτῆς, μελλούσης ἔτι φύεσθαι. καὶ ἵνα τἀν μέσῳ συντέμω, μὴ συγχωρηθεὶς ὁ βαρλαάμ ἀποδεῖξαι τὰ προτεινόμενά οἱ τῶν θεολογικῶν ἐγκλημάτων, δι' ἃς προέφθημεν εἰρηκότες αἰτίας, ἐξ ἑτέρων αὐτοῦ συγγραμμάτων ἡττήθη καὶ ἀπηλέγχθη κακογνωμοσύνῃ καὶ αὐθαδείᾳ σύνοικος ὤν, καὶ δόξης δημώδους ἐς τὰ μάλιστα ὀρεκτής. τότε δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς ὥσπερ βακχείᾳ τινὶ φιλοτιμίας γενόμενος κάτοχος, πάνυ τοι συνετὴν καὶ πρὸς πάντων θαυμασθεῖσαν δημηγορίαν, λίαν τῷ καιρῷ καὶ τῇ χρείᾳ κατάλληλον. ὅθεν καὶ ἄλλα θέλων εὐφραίνεσθαι, καὶ λύπην ἐκτᾶτο διὰ φιλοτιμίαν,

* ἰσχυροτέραν

λοτιμίαν, ὅτι μὴ κἀμὲ σὺν τοῖς ἄλλοις ἔσχον ἀκροατήν. αἱ γὰρ συνήθεις ἡμῖν ἀλγηδόνες τῆς ἐμῆς τηνικαῦτα δεινῶς κατορχούμεναι κεφαλῆς, οὐκ εἴασαν ἐκείνῃ κἀμὲ τῇ συνόδῳ παρεῖναι. καὶ ταῦτα διὰ πολλῶν προκληθέντα τῇ προτεραίᾳ πρός τε τοῦ βασιλέως πρός τε τοῦ πατριάρχου, καὶ τῆς ὅλης συνόδου τῶν κρινόντων καὶ κρινομένων. ἑσπέρας γε μὴν ἴσως, τὸ θέατρον διελύετο. καὶ ὁ μὲν Βαρλαὰμ βαρέως τῇ ἐκ τῆς αἰσχύνης λύπῃ κάτοχος γεγονώς, πλήρεσιν ἱστίοις ᾤχετο ἀπιὼν ἐς Ἰταλίαν, καὶ τὰ Λατίνων ἤθη καὶ δόγματα, οἷς καὶ συντέθραπται. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐν τῇ τῶν ὁδηγῶν αὖθις ἀπιὼν μονῇ, πάνυ τοι σφόδρα κατάκοπον ἔχων τὸ σῶμα ἔκ τε τῆς διαλέξεως ἐκείνης, ἔκ τε τοῦ σπληνικοῦ νοσήματος. ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ μέσας που νύκτας καθίσας, πλέον ἢ ἐχρῆν ἐδεδειπνήκει, ἔλαθε τῇ ὑστεραίᾳ κατενεχθεὶς εἰς ὕπνον καὶ κάρον ἀναισθησίας ὁμότροπον. τῇ δὲ τρίτῃ βραχὺ διάρας τοὺς ὀφθαλμούς, τήν τε βασίλισσαν παρῄνει μὴ κλαίειν, καὶ ἅμα βοήθειάν τινα παρὰ τῶν ἰατρῶν ἐζήτει. καὶ πέμψας πρὸς ἐμὲ τὴν ταχίστην, ἠρώτα εἰ συνεργεῖ τηνικαῦτα, καὶ οὐκ ἀντιπράττει τὰ τῶν οὐρανίων φωστήρων ταῖς ἰατρικαῖς πείραις καὶ τέχναις. ἀλλὰ πρὶν τοὺς πεμφθέντας ἐπανιέναι τὰς ἡμετέρας κομίζοντας ἀποκρίσεις, πρὸς μείζω πάλιν ἀναισθησίαν ἐτράπη, καὶ ἔκειτο πνέων τὰ λοίσθια, ἤδη τρίτην ἐγγύς που ἡμέραν. καὶ πρὶν τὸν τοῦ Ἰουνίου μηνὸς ἐκείνου πεντεκαιδέκατον ἥλιον ἀνατεῖλαι, ἐτεθνήκει περὶ τὸ ͵ςωμθ ἔτος. ὅ γε μὴν ἅπας τῆς αὐτοῦ ζωῆς χρόνος περί που τὰ πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἔτη ἐτύγχανεν ὤν. ἐξ ὧν εἴκοσιν, ἐξ ὅτου περ εἷλε δηλαδὴ πολέμου νόμῳ τὴν τῶν πόλεων βασιλεύουσαν. τῇ δὲ τρίτῃ τοῦ πένθους ἡμέρᾳ, τῆς βασιλίδος Ἄννης ἐκεῖθεν ἐπανιούσης ἐς τὰ βασίλεια, μέρος ὅλη τῶν ἐκεῖ συνειλεγμένων ἐγγενόμην κἀγώ, μόλις τῆς κατεχούσης με νόσου ῥαΐσας. καὶ εὐθὺς προτραπεὶς ὑπό τε τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν καθ' αἷμα τῷ βασιλεῖ προσηκόντων ἁπάντων, τοὺς τῷ καιρῷ προσήκοντας θρήνους τῇ γλώττῃ διεξελθεῖν, παρελθὼν ἔλεξα τοιάδε.

affectus, quòd non me quoque cum cæteris auditorem habuiſſet. Nam familiares dolores caput meum uehementer tum excrucian tes, illi concilio me intereſſe non patiebãtur: quamuis pridie multis eſſem inuitatus & ab Imperatore & à patriarcha, & toto concilio & iudicum & reorum. Cæterùm ſub ueſperam ſpectaculo illo abſoluto, Barlaamus ignominiam illam grauiſsimè ferens, plenis uelis in Italiam abijt: & ad Latinorum inſtituta & decreta, in quibus erat educatus, redijt. At Imperator in Hodegium monaſteriũ corpore admodum malè affecto tum è concione illa, tum è morbo ſplenis, reuerſus, cũ ſub noctem ferè mediam accubuiſſet, & largius ꝗ̃ decebat cœnatus eſſet, poſtridie in ſomnum & carum ſtupori atque exanimationi penè ſimilem incidit. Tertio demum die paulùm apertis oculis, Imperatricem hortatur, ne ploret: ſimulq́; opem medicorum requirit. Et ad me mittit, quærens nunquid cœleſtia lumina iuuarent, & non impedirent medicæ artis conatus & experimenta? Sed priuſquam ij qui miſsi erant, meũ reſponſum referrent, in maiorẽ ſtuporem eſt relapſus: & extremum ſpiritum agens, in tertium ferè diem iacuit: ac Iunij die decimoquinto, ante ſolis ortum defunctus eſt, anno ſexies milleſimo octingenteſimo quadrageſimonono. Omne uerò tẽpus ætatis eius ad annos circiter quadragintaquinque fuit, cum ante uiginti urbem Imperatricem belli iure occupaſſet. Tertio uerò luctus die, Imperatrice Anna inde in palatiũ redeunte, pars & ego frequentis illius comitatus fui, uix à morbo, quo urgebar, nonnihil recreatus: & ſtatim hortatu patriarchæ & Imperatoris cognatorum omnium, funebrem orationem habui, hoc modo.

Imperatoris obitus.

ΜΟΝΩΔΙΑ ΕΠΙ ΤΗ͂Ι ΤΕΛΕΥΤῌ͂ τοῦ βασιλέως.

Ἡμεῖς δέ, ὦ παρόντες, ἐπινικίους ᾄδειν καὶ θέατρα συγκροτεῖν ἐγκωμίων τοῦ θειοτάτου βασιλέως ἠλπίζομεν, καὶ λογικοὺς στεφάνους ἀναπιθῆναι τῇ ἐκείνου βασιλικῇ κορυφῇ, μικράς τινας ἀμοιβὰς μεγάλων ἱδρώτων καὶ μακρῶν, καὶ ὑπερορίων καμάτων καὶ μόχθων βραχεῖαν τῆς ἡμετέρας εὐνοίας ἀντίδοσιν. ἀλλά, φεῦ τοῦ πάθους, ἑτέραν ὁ χρόνος ἡμῖν ἐσχεδίασε σήμερον συμφοράν, καὶ θρήνους λοιπὸν ἀντ' ἐγκωμίων ἀναγκαζόμεθα πλέκειν, καὶ ἀντὶ τῶν ἐκείνου τροπαίων τοὺς ἡμῶν ἀριθμεῖν ὀδυρμούς, καὶ ἀντὶ τῶν χρηστῶν ἐλπίδων ὅλα τὰ χείρω μαντεύεσθαι. ἀλλ' οἴμοι τῆς συμφορᾶς· τίς Ὀρφεύς, τίς Ὅμηρος ἀξίας ᾠδὰς καὶ θρήνους τῷ μεγάλῳ τούτῳ, καὶ οἷον εἰπεῖν παγκοσμίῳ πάθει συμπλέξει; πηγαὶ ποταμῶν λίμναι πᾶσαι καὶ θάλασσαι ὅλαι, ἵνα ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστρασι τροφὴ γένηται δάκρυα. ὢ τίς ἐκ μέσης τῆς οἰκουμένης τὸν ἡρωϊκὸν ἐκεῖνον ὁπλίτην ἐξήρπασε; τίς τάφος, τίς γῆ, τίς πέτρα τὸν ἡμῶν κατέχωσε θησαυρόν;

NAENIA IN OBItum *Imperatoris.*

NOs uerò uictorias cãtaturos, & laudum ſpectacula ſacratiſsimi Imperatoris indicturos ſperabamus, & orationis corollas illius uertici impoſituros, parua quędam præmia magnorum & diuturnorum ſudorum, & quos peregrè tolerauit laborũ & ærumnarum exiguam noſtræ beneuolentiæ remunerationem. Sed aliam, proh dolor, tempus nobis hodie ſubitò calamitatem obiecit, ut nænias laudationũ uice canere cogamur, & pro illius triumphis noſtras enumerare lamentationes: & pro ſpe bona, difficilima quęque cogitare. Hei miſero mihi, quis Orpheus, quis Homerus, dignum dolorem & luctum, magnæ huic & ingẽti calamitati accommodabit? Fluminum fontes, lacus omnes, & tota maria cõuertimini in lachrymas, ut ſolem & lunam & aſtra lachrymis alatis. Heu quis è medio terrarum orbe heroicum illum militem eripuit? quod ſepulchrum, quæ terra, quæ rupes noſtrum obruit theſaurum?

idq́ perfecit, ac monachorum omnes rationes palàm exagitauit, ut quos à precibus Euchitas & omphalopſychos, quaſi umbilicanimos dicas, & alijs id genus nominibus appellaret: eaq́ ratione ſectæ Maſſalianorum condemnaret, quaſi eos & lingua & ſcriptis gloriantes audiret, ut profitebatur, ſe corporeis oculis Dei naturam uidere. Quæ illi ęquis auribus audire haud poterant: ſed Palamam quendam inter ipſos excellentem eloquentia deligũt, qui cum illo decertaret, per eúmque & lingua & calamo, & quouis modo illius theſes euertere conantur.

Palamas Barlaamo opponitur.

Quæ res cum alterum & tertium iam annum utrinque agitarentur, malum ſubinde creſcebat. Quare ueritus Barlaam, ne monachorum manibus diſcerperetur, pluribus iam & è monte Atho & Theſſalonicæ ac Byzantij accolis confluentibus: (putabant enim, ignominiam illam æquè ad omnes pertinere) Conſtantinopolitanum patriarcham & cœtum epiſcoporum adit, nec Omphalopſychiæ modò & adulterinarum precum, ſed etiam blaſphemæ Theologiæ Palamam accuſat. nam eum & nouis uocibus in myſtica Eccleſiæ Theologia uti: & neſcio quę monſtra cernere ſe profiteri, iactantiæ & arrogantiæ plena. Quare decretum eſt iudicium in maximo diuinæ Sapientiæ templo, etiam Imperatore cum principibus Senatus & doctiſsimis quibuſque uiris præſente. Adeſt ſtatus dies: præſtò ſunt omnes, non ij modò quibus adeſſe neceſſe erat, ſed etiã popularis turbæ innumera ferè multitudo: atque ipſe Imperator, cum meliuſculus eſſet, ac firmior ſolito ob ardens religiõis ſtudium euaſiſſet, & ipſe ad ſuggeſtũ uenit, & ad ſacerdotes. Ac ea quæ ad Theologię reprehenſionem pertinerent, ſilentio tegenda eſſe cenſuit, tum quòd ſacra Theologiæ myſteria profanis uulgi auribus non ingerenda cenſeret: tum ne Barlaamo inepti oris & animi rationes reddente, Palamas etiã blaſphemæ & importunæ Theologiæ reus eſſe uideretur: atque inde loco pacis, quam res flagitarent, atque boni ordinis, tumultus & ingens confuſio oriretur.

Non cõceſſa omnium criminum accuſatio.

Primùm itaque crimina precationis proponebantur. Quæ uerò ad Maſſalianam hæreſin, & quæ alia contra Palamam afferebantur, pertinebant, in paucos dies dilata ſunt: et niſi mox Imperatoris mors conſecuta eſſet, celeriter uehementes in Palamicam hæreſim uelitationes abſolutę eſſent: hoc eſt, ea quæ futurum erat ut augeretur, extirpata tum fuiſſet. Et, ut ea quæ interceſſerunt omittam, cum Barlaamo non concederetur, quas ob cauſas diximus, Theologica crimina ex alijs eius ſcriptis ut demonſtraret, ſuccubuit: compertumq́ eſt, cum maleuolentia & pertinacia, & in primis popularis gloriæ cupiditate æſtuare.

Barlaamus uictus diſceſſit.

Tum etiam Imperator, quaſi numine afflatus, prudentem admodum & omnibus admirabilem habuit concionẽ, & tempori & rei peraccõmodatam. Vnde cum & ob alia lætari uellet, moleſtia quapiam eſt affectus,

ἐγρηγόρει τοίνυν, καὶ τὴν τῶν ἀσκητῶν αὐτίκα διέβαλλε πολιτείαν, εὐχίτας τε ὀνομάζων αὐτοὺς καὶ ὀμφαλοψύχους, καὶ ὅσα τούτοις ἑπόμενα, καὶ ἤδη τούτοις τῇ τῶν μασσαλιανῶν αἱρέσει καθυπέβαλλεν· ἅ τε ἐγκαυχωμένων ἀκούειν αὐτῶν καὶ γλώττῃ καὶ γραφαῖς, ὡς ἔλεγε, σωματικοῖς ὁρᾶν ὀφθαλμοῖς, τὴν τοῦ θεοῦ φύσιν. ταῦτ' ἐκείνοις ἀκούουσι, φέρειν οὐκ ἦν. ἀλλὰ παλαμᾶν τινα τὸν αὐτῶν προφερέστερον ἐν τοῖς λόγοις χειροτονήσαντες πρόβολον ἐπὶ τὴν ἐκείνου μάχην, γλώττῃ καὶ γράμμασιν, ὡς ἐνῆν, δι' αὐτοῦ τὰς ἐκείνου θέσεις ἀνατρέπειν ἐπεχείρουν. ἐπεὶ δὲ πρὸς δύο που καὶ τρεῖς ἐνιαυτοὺς ἑκατέρωθεν ἀναπυρσευόμενον, πλείω τὴν αὔξην ἀεὶ τῆς κακίας ἐλάμβανεν. ὅθεν καὶ δείσας ὁ Βαρλαάμ, μὴ χερσὶν ἀσκητῶν διασπαραχθῇ, πλειόνων ἤδη συνηθροισμένων ἔκ τε τοῦ ἄθω, καὶ ὅσοι περὶ θεσσαλονίκην καὶ βυζάντιον ἦσαν ἐνδιαιτώμενοι, (ᾤοντο γὰρ κατὰ πάντων διαβαίνειν ἐπίσης τὸν ὄνειδον) ἧκε πρὸς τὸν κωνσταντινουπόλεως ἀρχιθύτην, καὶ τὴν ἐκεῖσε τῶν ἐπισκόπων ὁμήγυριν, οὐ μόνον ὀμφαλοψυχίας καὶ σφαλλομένης εὐχῆς τὸν παλαμᾶν ἐγκαλῶν, ἀλλ' ἤδη καὶ βλασφήμους θεολογίας, ὅτι καινοτέρας σφίσιν εἰσάγει φωνὰς ἐν τῇ μυστικῇ τῆς ἐκκλησίας θεολογίᾳ, καὶ θεωρίας τερατώδεις τινὰς βλέπειν, κόμπου καὶ οἰήσεως μάλα μεστάς. ὅθεν ἐκυροῦτο συγκροτηθῆναι δικαστήριον ἐν τῷ μεγίστῳ ναῷ τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας, παρόντος καὶ βασιλέως αὐτοῦ μετὰ τῶν τῆς συγκλήτου λογάδων, καὶ ὅσοι τῶν σοφωτέρων ἀνδρῶν. ἧκεν ἡ προθεσμία, καὶ παρῆσαν ἅπαντες, οὐ μόνον ὅσοι τῇ τῆς χρείας ἀνάγκῃ δουλεύοντες ἦσαν, ἀλλ' ἤδη καὶ δημώδης ὄχλος οὐ ῥᾷστα ἀριθμητός. ῥαΐσας δὲ τηνικαῦτα βραχὺ καὶ ὁ βασιλεύς, καὶ ἰσχυρότερος δι' εὐσεβείας *φιλοτιμίαν γενόμενος ἑαυτοῦ, ἧκε καὶ αὐτὸς ἤδη τὸ βῆμα, καὶ τοὺς ἱεροφάντορας. τὰ μὲν οὖν τῆς ἐγκαλουμένης θεολογίας σιωπῇ κρύπτεσθαι δεῖν ἐνομίσθη, τοῦτο μὲν καὶ διὰ τὸ μὴ δεῖν τὰ ἱερὰ τῆς θεολογίας μυστήρια βεβήλοις τοῦ δήμου προτίθεσθαι ἀκοαῖς· τοῦτο δέ, καὶ ἵνα μὴ δίκας ἀτόπου γλώττης καὶ γνώμης διδόντος τοῦ Βαρλαάμ, δίκας βλασφήμου τε καὶ ἀκαίρου θεολογίας ὀφλεῖν φανῇ καὶ ὁ παλαμᾶς, κἀντεῦθεν ἀντὶ τῆς ἁρμοζούσης τοῖς πράγμασιν εἰρήνης καὶ εὐταξίας, θόρυβος γένηται καὶ ἀτέκμαρτος σύγχυσις, ὅθεν τὰ τῆς ψυχῆς εἰς μέσον ἐτίθετο. τὰ δὲ τῆς τῶν μασσαλιανῶν αἱρέσεως ἤδη τούτοις ἐγκλήματα, ὅσα κατὰ τοῦ παλαμᾶ προὐτείνετο, ὑπερθέσιν εἰς βραχείας ἔσχον ἡμέρας· καὶ εἰ μὴ ὁ τοῦ βασιλέως εἵπετο κατόπιν αἰφνίδιος θάνατος, ταχὺ τὸ πέρας ἐλάμβανον ἂν αἱ αὐτοῦ σφοδραὶ κατὰ τῆς αἱρέσεως τῆς παλαμικῆς ἐπαγγελίαι. λέγω δὲ τὴν ἐκτομὴν αὐτῆς, μελλούσης ἔτι φύεσθαι. καὶ ἵνα τἀν μέσῳ συντέμω, μὴ συγχωρηθεὶς ὁ Βαρλαὰμ ἀποδεῖξαι τὰ προτεινόμενά οἱ τῶν θεολογικῶν ἐγκλημάτων, δι' ἃς προειρήκαμεν αἰτίας, ἐξ ἑτέρων αὐτοῦ συγγραμμάτων ἡττήθη καὶ ἀπηλέγχθη κακογνωμοσύνης καὶ αὐθαδείας συνίστωρ ὤν, καὶ δόξης δημώδους ἐπὶ τὰ μάλιστα ἐραστής. τότε δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς ὥσπερ βακχείᾳ τινὶ φιλοτιμίας γενόμενος κάτοχος, πάνυ τοι συνετὴν καὶ πρὸς πάντων θαυμασθεῖσαν δεινῶς δημηγορίαν, λίαν τοῦ καιροῦ καὶ τῇ χρείᾳ κατάλληλον. ὅθεν καὶ ἄλλα θέλων εὐφραίνεσθαι, καὶ λύπην ἐκτᾶτο διὰ φιλοτιμίαν,

* ἰσχυρότερον

λοτιμίαν, ὅτι μὴ κἀμὲ σὺν τοῖς ἄλλοις εἶχεν ἀκροατήν. αἱ γὰρ συνήθεις ἡμῖν ἀλγηδόνες τῆς ἐμῆς τηνικαῦτα δεινῶς κατορχούμεναι κεφαλῆς, οὐκ εἴασαν ἐκείνῃ κἀμὲ τῇ συνόδῳ παρεῖναι. καὶ ταῦτα διὰ πολλῶν παρακληθέντα τῇ προτεραίᾳ πρός τε τοῦ βασιλέως πρός τε τοῦ πατριάρχου, καὶ τῆς ὅλης συνόδου τῶν κρινόντων καὶ κρινομένων. ἑσπέρας γε μὴν ἱσταμένης, τὸ θέατρον διελύετο. καὶ ὁ μὲν Βαρλαὰμ βαρέως τῇ ἐκ τῆς αἰσχύνης λύπῃ κάτοχος γεγονώς, πλησίστιος ᾤχετο ἀπιὼν εἰς Ἰταλίαν, καὶ τὰ Λατίνων ἤθη καὶ δόγματα, οἷς καὶ συνετέθραπτο. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐν τῇ τῶν ὁδηγῶν αὖθις ἀπῄει μονῇ, πάνυ τοι σφόδρα κατάκοπον ἔχων τὸ σῶμα ἔκ τε τῆς διαλέξεως ἐκείνης, ἔκ τε τοῦ σπληνικοῦ νοσήματος. ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ μέσας που νύκτας καθίσας, πλέον ἢ ἐχρῆν ἐδεδειπνήκει, ἔλαθε τῇ ὑστεραίᾳ κατενεχθεὶς εἰς ὕπνον καὶ κάρον ἀναισθησίας ὁμότροπον. τῇ δὲ τρίτῃ βραχὺ διάρας τοὺς ὀφθαλμούς, τήν τε βασιλίδα παρῄνει μὴ κλαίειν, καὶ ἅμα βοήθειάν τινα παρὰ τῶν ἰατρῶν ἐζήτει. καὶ πέμψας πρὸς ἐμὲ τὴν ταχίστην, ἠρώτα εἰ συνεργεῖ τηνικαῦτα, καὶ οὐκ ἀντιπράττει τὰ τῶν οὐρανίων φωστήρων ταῖς ἰατρικαῖς πείραις καὶ τέχναις. ἀλλὰ πρὶν τοὺς πεμφθέντας ἐπανήκειν τὰς ἡμετέρας κομίζοντας ἀποκρίσεις, πρὸς μείζω πάλιν ἀναισθησίαν ἐτράπη, καὶ ἔκειτο πνέων τὰ λοίσθια, μέχρι τρίτης ἐγγύς που ἡμέρας. καὶ πρὶν τὸν τοῦ Ἰουνίου μηνὸς ἐκείνου πεντεκαιδέκατον ἥλιον ἀνατεῖλαι, ἐτεθνήκει περὶ τὸ ςωμθ ἔτος. ὅ γε μὴν ἅπας τῆς αὐτοῦ ζωῆς χρόνος περί που τὰ πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἔτη ἐτύγχανεν ὤν. ἐξ ὧν εἴκοσιν, ἐξ ὅτουπερ εἷλε διαλαδὴν πολέμου νόμῳ τὴν τῶν πόλεων βασιλεύουσαν. τῇ δὲ τρίτῃ τοῦ πένθους ἡμέρᾳ, τῆς βασιλίδος Ἄννης ἐκεῖθεν ἐπανιούσης εἰς τὰ βασίλεια, μέρος ἤδη τῶν ἐκεῖ συνειλεγμένων ἐγιγνόμην κἀγώ, μόλις τῆς κατεχούσης με νόσου ῥαΐσας. καὶ εὐθὺς προτραπεὶς ὑπό τε τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν καθ' αἷμα τῷ βασιλεῖ προσηκόντων ἁπάντων, τοὺς τοῦ καιροῦ προσήκοντας θρήνους τῇ γλώττῃ διεξελθεῖν, παρελθὼν ἔλεξα τοιάδε.

ΜΟΝΩΔΙΑ ΕΠΙ ΤΗι ΤΕΛΕΥΤῇ τοῦ βασιλέως.

Ἡμεῖς δέ, ὦ παρόντες, ἐπινικίους ᾄδειν καὶ θέατρα συγκροτεῖν ἐγκωμίων τοῦ θειοτάτου βασιλέως ἐλπιζόμενοι, καὶ λογικοὺς στεφάνους ἀναπεθῆναι τῇ ἐκείνου βασιλικῇ κορυφῇ, μικράς τινας ἀμοιβὰς μεγάλων ἱδρώτων καὶ μακρῶν, καὶ ὑπερορίων καμάτων καὶ μόχθων βραχεῖαν τῆς ἡμετέρας εὐνοίας ἀντίδοσιν. ἀλλά, φεῦ τοῦ πάθους, ἑτέραν ὁ χρόνος ἡμῖν ἐχαρίσατο σήμερον συμφοράν, καὶ θρήνους λοιπὸν ἀντ' ἐγκωμίων ἀναγκαζόμεθα πλέκειν, καὶ ἀντὶ τῶν ἐκείνου τροπαίων τοὺς ἡμῶν ἀριθμεῖν ὀδυρμούς, καὶ ἀντὶ τῶν χρηστῶν ἐλπίδων ὅλα τὰ χείρω μαντεύεσθαι. ἀλλ' οἴμοι τῆς συμφορᾶς· τίς Ὀρφεύς, τίς Ὅμηρος ἀξίας ᾠδὰς καὶ θρήνους τῷ μεγάλῳ τούτῳ, καὶ οἷον εἰπεῖν παγκοσμίῳ πάθει συμπλέξει; πηγαὶ ποταμῶν λίμνας πάσας καὶ θαλάσσας ὅλας, ἵνα ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστρασι τροφὴ γένηται δάκρυα. ὦ τίς ἐκ μέσης τῆς οἰκουμένης τὸν ἡρωϊκὸν ἐκεῖνον ὁπλίτην ἐξήρπασε; τίς τάφος, τίς γῆ, τίς πέτρα τὸν ἡμῶν κατέχουσι θησαυρόν;

affectus, quòd non me quoque cum cæteris auditorem habuiſſet. Nam familiares dolores caput meum uehementer tum excrucian tes, illi concilio me intereſſe non patiebãtur: quamuis pridie multis eſſem inuitatus & ab Imperatore & à patriarcha, & toto concilio & iudicum & reorum. Cæterùm ſub ueſperam ſpectaculo illo abſoluto, Barlaamus ignominiam illam grauiſsimè ferens, plenis uelis in Italiam abijt: & ad Latinorum inſtituta & decreta, in quibus erat educatus, redijt. At Imperator in Hodegium monaſteriũ corpore admodum malè affecto tum è concione illa, tum è morbo ſplenis, reuerſus, cũ ſub noctem ferè mediam accubuiſſet, & largius quàm decebat cœnatus eſſet, poſtridie in ſomnum & carum ſtupori atque exanimationi penè ſimilem incidit. Tertio demum die paulùm apertis oculis, Imperatricem hortatur, ne ploret: ſimulque opem medicorum requirit. Et ad me mittit, quærens nunquid cœleſtia lumina iuuarent, & non impedirent medicæ artis conatus & experimenta? Sed priuſquam ij qui miſsi erant, meũ reſponſum referrent, in maiorẽ ſtuporem eſt relapſus: & extremum ſpiritum agens, in tertium ferè diem iacuit: ac Iunij die decimoquinto, ante ſolis ortum defunctus eſt, anno ſexies milleſimo octingenteſimo quadrageſimonono. Omne uerò tẽpus ætatis eius ad annos circiter quadragintaquinque fuit, cum ante uiginti urbem Imperatricem belli iure occupaſſet. Tertio uerò luctus die, Imperatrice Anna inde in palatiũ redeunte, pars & ego frequentis illius comitatus fui, uix à morbo, quo urgebar, nonnihil recreatus: & ſtatim hortatu patriarchæ & Imperatoris cognatorum omnium, funebrem orationem habui, hoc modo.

Imperatoris obitus.

NAENIA IN OBITUM *Imperatoris.*

Nos uerò uictorias cãtaturos, & laudum ſpectacula ſacratiſsimi Imperatoris indicturos ſperabamus, & orationis corollas illius uertici impoſituros, parua quędam præmia magnorum & diuturnorum ſudorum, & quos peregrè tolerauit laborũ & ærumnarum exiguam noſtræ beneuolentiæ remunerationem. Sed aliam, proh dolor, tempus nobis hodie ſubitò calamitatem obiecit, ut nænias laudationũ uice canere cogamur, & pro illius triumphis noſtras enumerare lamentationes: & pro ſpe bona, difficilima quęque cogitare. Hei miſero mihi, quis Orpheus, quis Homerus, dignum dolorem & luctum, magnæ huic & ingẽti calamitati accommodabit? Fluminum fontes, lacus omnes, & tota maria cõuertimini in lachrymas, ut ſolem & lunam & aſtra lachrymis alatis. Heu quis è medio terrarum orbe heroicum illum militem eripuit? quod ſepulchrum, quæ terra, quæ rupes noſtrum obruit theſau-

rum? O'magna aeris amplitudo, nunc tuas ulnas aperito, & hæc ſuſpiria ſuſcipe, & iuſtos lachrymarum imbres deſuper infunde. Ille fuit, qui nec autumnum nec æſtatem ad uſum armorum expectaret, ſed naturas temporum & elementorum innouaret: qui brumæ gelu æſtatem, inediam delicias, & uigilias ſomnum duceret: Imperatorias uerò oblectationes, labores laboribus, certaminibus alia certamina per uices cumulata iudicaret, ut prælia marina terreſtribus, terreſtria marinis ſuccederēt. Nunc uerò illum, proh dolor, exiguus puluis tegit. O'quæ iuſta uox telluri & cœlo & ſtellis luctum hunc annūciabit, & ad locum hunc lamentationum plenum, ad doloris ſocietatem accerſet? Ille fuit, qui præter cætera, magnum illum triumphū, in terram & mare diſtributum, quiq; utrunq; elemētum miraculo impleuit, pepererit: Perſicas illas & inuictas copias, quæ ex Aſia traiecerunt, quæ eodem die potentiſsimè profligauit. Nunc uerò ipſum, hei, mors repentina oppreſſum proſtrauit. Commouere terra propter hūc caſum, ut omne genus, omnis ætas hominum tantam cladem ſentiat, & plures nobis ſocij & adiutores uehementiū ſint ſuſpiriorum. Hic fuit qui celeritate curſus, aduentus ſui famam anteuerteret: & priuſquam cōſpiceretur, terrore ſui nominis fugaret hoſtes. Sed, hei mihi, nunc mors longe illo celerior extitit, & iſtiuſmodi curſus anteuertit & abrupit. Adeſto fons ignis ætherei, atque alterutrum perficito: aut uitales in terra ſpargere deſinito radios, aut totius ignis tui carceres in eam omnes effundito, ut comas omnis arbor amittat, & lilia agri marceſcant, & herbarum omne genus tantam cladem ſentiat atque intelligat. Ille fuit, qui Triballorum & Myſorū duces perterrefaceret, quos ſæpe uelut dormientes ſubitò inſtar ætherei fulminis oppreſsit. At, hei mihi, nunc illum ignauum & iacentem prorſus oſtendit tumulus. O'cœlum, portis tuis apertis tonitru tanta calamitate dignum erumpe, & totam rerum naturam perterrefac, ut & inanimatorum natura ſentiat, & res omnis generis à Deo conditæ luctum noſtrum adiuuent. Heu, cur tua celerrima, & ueluti uolucris natura, nunc immota quieſcit? Heu cur tu, qui toties nobis ad bellicos triumphos lætitiam attuliſti, hodie in contrarium uertiſti omnia, uere in hyemem commutato, pulchritudine ſolis in obſcuras tenebras, pullata omni ætate, & ſplendorem ætheriæ facis ſolis uelut occultante? Heu quomodo is qui propter ſubditos ſuos, ſomnū oculis ſæpe negauit, nunc in ſepulchro longū illū ſomnū dormit? Heu quò ille ſaxea tunica induta, breui effecit, ut nos miſerè exueremur? Heu quomodo q antea hoſtium corpora cædebat & ſternebat, nunc è ſepulchro ſubditorum animos ſagittis pertinaciter impetit? Tu uerò, ô diuina Imperatrix, heri plenæ lunæ inſtar egreſſa palatio, hodie quo pacto dimidiata reuerteris? Quomodo, cū inſtar frondib. obſitę arboris floreres, hodie

ρόν; ὦ μέγα πλάτος ἀέρος, νῦν τὰς σὰς ἀγκάλας ἄνοιξον, καὶ τοὺς παρόντας δέξαι στεναγμούς, καὶ ῥῆξον ἄνωθεν ἀξίους ὑετοὺς δακρύων. ἐκεῖνος ἦν, ὁ μήτε φθινόπωρον, μήτε θέρος εἰς ὅπλων περιμένων χρείαν· ἀλλὰ φύσεις ὡρῶν καὶ στοιχείων καινοτομῶν, καὶ θέρος μὲν ἡγούμενος τὴν τῶν χειμώνων δριμύτητα, τρυφὴν δὲ τὴν ἀσιτίαν, καὶ ὕπνον μὲν τὴν ἀγρυπνίαν, ἀναπαύσεις δὲ βασιλικὰς τὸ πόνοις πόνους ἐπιφέρειν, καὶ διαδόχους ἄλλους ἄλλων ἀγῶνας ἀγώνων ποιεῖσθαι, θαλασσίων μὲν ἠπειρωτικούς, θαλασσίους δ' αὖ ἠπειρωτικῶν. ἀλλὰ νῦν αὐτόν, βαβαὶ τοῦ πάθους, βραχεῖα συνέκρυψε κόνις. ὦ τίς ἀξία φωνὴ γῇ τε καὶ οὐρανῷ καὶ ἄστρασι τὸ πάθος ἀπαγγεῖλαι, καὶ οἴκτου ταῦτα δεῖξαι μεστά, συγκαλέσαι πάντα πρὸς συμμαχίαν ἐνταῦθα τῶν θρήνων; ἐκεῖνος ἦν, ὁ πρός γε τοῖς ἄλλοις, κἀκεῖνο τὸ μέγα καὶ περιβόητον ἐργασάμενος τρόπαιον, τὸ γῇ τε καὶ θαλάσσῃ μερισθέν, καὶ ἄμφω τὰ στοιχεῖα ἐμπλῆσαν τοῦ θαύματος. λέγω δὲ τὴν διαβᾶσαν ἐξ ἀσίας περσικὴν ἐκείνην καὶ δυσμαχον δύναμιν, ἣ αὐθημερὸν κατηγωνίσατο κράτιστα· ἀλλὰ νῦν αὐτόν, φεῦ, ὀξύτερον ἐπιπεσὼν ὁ θάνατος κατηγωνίσατο. σείσθητι γῆ πρὸς τὸ νῦν πάθος, ἵνα γένος ἅπαν καὶ ἡλικία πᾶσα τῶν ἀνθρώπων αἴσθησιν τοῦ τοσούτου λαβόντες πάθους, πλείους κοινωνοὶ καὶ συλλήπτορες τῶν θερμῶν ἡμῖν γένοιντο στεναγμῶν. οὗτος ἦν ὁ πρὶν ἀκουσθῆναι φαινόμενος τῷ τοῦ δρόμου τάχει, καὶ πρὶν φανῆναι διώκων τοὺς πολεμίους, τῷ δέει τῆς φήμης· ἀλλ' οἴμοι νῦν αὐτοῦ πολλῷ φανεὶς ὠκύτερος ὁ θάνατος, τοὺς τοιούτους φθάσας διέκοψε δρόμους. πηγὴ ἡ πυρὸς αἰθερίου δυοῖν θάτερον, καινοτόμησον, ἢ παῦσαι τὰς ζωογόνους σπείρων ἐπὶ γῆς ἀκτῖνας· ἢ τοὺς κρατῆρας ὅλους τοῦ σοῦ πυρὸς ἀθροίσας, ῥῖψον κατ' αὐτῆς, ἵνα δὴ τὰς κόμας ῥίψῃ δένδρον ἅπαν, καὶ μαρανθῇ τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ, καὶ λάβῃ γένος χλόης ἅπαν αἴσθησιν καὶ γνῶσιν τοῦ τοσούτου πάθους. ἐκεῖνος ἦν ὁ τοὺς τριβαλλῶν καὶ μυσῶν ἡγεμόνας ἐκπλήξας, οἷα καθεύδουσιν ἐπιστὰς πολλάκις αἰφνίδιον, καθάπερ τις αἰθέριος κεραυνός· ἀλλ', οἴμοι, νῦν αὐτὸν ἀργὸν καὶ κείμενον καθάπαξ ἔδειξεν ὁ τάφος. οὐρανὲ τὰς σὰς πύλας ἀναπετάσας πρόπεμψον βροντὴν ἀξίαν τοῦ μεγάλου τούτου πάθους, καὶ θορύβησον τὴν κτίσιν πᾶσαν, ἵνα καὶ τῶν ἀψύχων ἡ φύσις αἴσθησιν λάβῃ, καὶ συλλάβοιτο τοῦ θρήνου ἅπασα φύσις κτισμάτων ἡμῖν. ὦ πῶς ἡ ταχυτάτη καὶ ὠκύπτερος φύσις νῦν ἠρεμεῖ μὴ* κινουμένη; ὦ πῶς πολλάκις ἡμῖν κομίσας χαρὰν ἐκ τῶν πολεμικῶν τροπαίων, εἰς τοὐναντίον ἀνέτρεψεν ἅπαντα σήμερον, καὶ χειμῶνα μὲν τὸ ἔαρ πεποίηκε, σκότος δὲ βαθὺ τὸ τοῦ ἡλίου κάλλος, μελανειμονούσης ἡλικίας ἁπάσης, καὶ δὴ ἀποκρυπτούσης τὴν αὐγὴν τῆς αἰθερίας τοῦ ἡλίου λαμπάδος; ὦ πῶς ὁ πολλάκις ἐκ τῶν βλεφάρων ἀπερυσάμενος ὕπνους ὑπὲρ τῶν ὑπηκόων, νῦν ἐν τάφῳ τὸν μακρὸν ὕπνον καθεύδει; ὦ πῶς τὸν λίθινον αὐτὸς ὑποδὺς χιτῶνα, ἐν βραχεῖ δυστυχῶν ἡμᾶς ἀπεδύσατο* πέπραχεν. ὦ πῶς πρότερον μὲν τὰ τῶν πολεμίων κόπτων καὶ καταβάλλων σώματα, νῦν ἐκ τάφου τὰς τῶν ὑπηκόων τοξεύει ψυχὰς ἀφειδῶς; σὺ δ' ὦ θεία βασιλίς, πῶς τὸ σὸν καταλέλοιπας κλέος; πῶς καθάπερ διχόμηνος σελήνη τῶν βασιλείων χθὲς ἐξεληλυθυῖα, σήμερον ἐπανῆλθες ἡμίκυκλος; πῶς καθάπερ δένδρον δασκιόφυλλον ἀνθοῦσα,

*κινουμένη

σήμερον ἐξαίφνης ἀπηνθήσας ὡς χόρτος ἐν ἀγρῷ, καὶ ῥόδον ἐν λειμῶνι; πῶς ἐκ τῶν βασιλικῶν θαλάμων χθὲς οἷα λαμπρὰ καὶ πλησιφαὴς πανσέληνος ἀνατείλασα, νῦν ἐν πολλοῖς καὶ βαθέσιν ἐκρύβης τοῖς νέφεσι; τίς ἐν βραχεῖ τὸ σὸν ἀπημαύρωσε κάλλος; ποῦ τὴν συγκαταρρεύσασαν ἀφῆκας χλόην; τίς τὸν σὸν εὐανθέστατον κῆπον ἐξώρυξε; τίς κλέπτης, τίς λῃστὴς, τίς πρηστὴρ καὶ κεραυνὸς ἐξ οὐρανοῦ; πῶς χθὲς ὡς ἐκ λιμένος τὸν ἔκπλουν ποιησαμένη λαμπρὸν, σήμερον ἐπανῆκες, ὡς ἐκ ναυαγίου καὶ κλύδωνος, ὅλον ζημιωθεῖσα τὸν πολυτίμητον φόρτον; τίς σου τὸν χρυσοῦν ἀπέκειρε βόστρυχον; τίς ἀφεῖλέ σου τὸ τῆς πορφύρας κράτιστον; τίς τὸν σὸν ἥρπασε λύχνον; τίς τὸν σὸν ἔσβεσεν ἥλιον; τίς σοι τὴν καινοτέραν ταύτην ἡλιακὴν ἔκλειψιν εἰργάσατο; τίς σου τὴν λαμπρὰν συζυγίαν διέλυσε; τίς ἄγριος χειμὼν τὴν σὴν ἐαρινὴν ἁρμονίαν διέρρηξεν; ἀλλὰ συναράσθε μοι τοῦ πένθους ἅπας ὁ τῶν Ῥωμαίων δῆμος, καὶ δεῦρο κοινῇ τὸν θρῆνον ἐγείρωμεν, κλαίοντες οὐκ ἐκεῖνον, ἀλλ' ἡμᾶς αὐτοὺς, ἐν ὀρφανίᾳ καταστάντας ἐκείνου. οἱ τὰς τοῦ γένους φλέβας ἕλκοντες ἐκ τῶν βασιλικῶν πηγῶν δακρύσατε, καὶ ὡς συγγενῆ τὸν βασιλέα, καὶ ὡς τοῦ γένους καύχημα. οἱ τὰς βασιλείους πατοῦντες αὐλὰς, ζητήσατε τὴν τῶν βασιλείων λαμπρότητα. οἱ στρατιῶται πενθήσατε τὸν δεξιὸν στρατηγόν. οἱ δοῦλοι κλαύσατε τὸν φιλάνθρωπον δεσπότην· οἱ καθεύδειν καὶ ἠρεμεῖν εἰωθότες, τὸν ἄγρυπνον φύλακα. οἱ δικασταὶ θρηνήσατε τὸν χορηγὸν τῆς τῶν νόμων ἰσχύος. οἱ τῆς ἐκκλησίας ἱεροὶ προστάται, ζητήσατε τὸν διάπυρον ἐραστὴν καὶ συλλήπτορα τῶν δογμάτων. οἱ ἐν ὄρεσι καὶ σπηλαίοις, τὸν πρόβολον καὶ προασπιστὴν τῆς ὑμετέρας εὐκλείας καὶ δόξης. οἱ τῶν θείων ἀσκητηρίων κοσμήτορες, τὴν τῆς ὑμετέρας ἰσχύος ἀκρόπολιν. λογίσασθε τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν τελευταίους ἀγῶνας αὐτοῦ, πῶς πεπονηκότος ἤδη καθάπαξ τοῦ σώματος, ἔκ τε τῶν πολεμικῶν τραυμάτων, ἔκ τε τῶν ἰατρικῶν καυτήρων· καὶ πρὸς θάνατον ἐντεῦθεν ἐλαυνόμενος, καταφρονήσας τε τοῦ σώματος, καὶ τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς ἀφειδήσας, προθύμως ᾔει ἐπὶ τὸ βῆμα καὶ τοὺς ἱεροφάντορας ἧκε, καὶ οὐ πρότερον ἐκεῖθεν ἀπήλλαξε, πρὶν ἐλπίδας δοῦναι, ὡς τοὺς ὑμῶν ὑβριστὰς καὶ τὰ ἐκείνων διεφθορότα δόγματα, τό γε εἰς ἐκεῖνον ἧκον, συντρίψαι τε, καὶ ὅλοις δοῦσι φθορᾶς καὶ ἀπωλείας βυθοῖς τε καὶ κύμασιν. ἀναμνήσθητε οἵους καὶ ὅσου τοῦ ζήλου μεστοὺς τῶν ἱερῶν ἐκείνων χειλέων τοὺς λόγους προὐνήνεγκεν, ὑπέρ τε τῶν θείων θεσμῶν, καὶ τῆς ἀληθείας αὐτῆς. ἀναμνήσθητε ἃ ἐφθέγξατο πρὶν ἥκειν ἐπὶ τὸ βῆμα, καὶ τὸν ἱερὸν σύλλογον. ἅ τε αὖθις ἐλθὼν διεξῄει πάνυ τοι μεγαλοφυῶς, ὥσπερ οἱ πάλαι τῶν θεολόγων, ὁπότε θείας ἐπιπνοίας ἐμφορηθέντες, τὴν γλῶτταν ἐδίδουν τῷ ἐνηχοῦντι καὶ φέροντι πνεύματι· καὶ ὅπως τοῦ νοσήματος ὑπὲρ κεφαλῆς αἰωρουμένου τοῦ βίου τὸ πέρας, ὁ δὲ οὐκ ἐνέδωκεν, ἀλλ' ἐπέρανε τὰ βελτίω μάλα προθύμως, οἶμαι τοῦ θεοῦ μεγάλην ταύτην τὴν ζέσιν τῇ τούτου χαρισαμένου ψυχῇ, ἵνα κορωνίδα τινὰ τοῖς ἄλλοις ἐκείνου χρηστοῖς ἀγῶσι, καὶ οἷον ἐπισφράγισμα κράτιστον ἐπιθείη, τὸ τοιούτοις λόγοις ἁγνισθεῖσαν τὴν γλῶτταν, καὶ τοιούτοις νόμοις καὶ δόγμασι συναπελθεῖν αὐτὸν ἐκ τοῦ βίου. ἦν γε μὴν ὁ βασιλεὺς ἡδὺς

hodie ut fœnũ agri defloruiſti, & roſa in prato? Quo pacto heri ex Imperatoris thalamis ſplendentis & illuſtris plenilunij inſtar exorta, nunc multis & denſis nubibus occultaris? quis tam breui momento tuam pulchritudinem obſcurauit? Vbi florem tuum deciduũ reliquiſti? quis uernãtem tuum hortum perfodit? qui fur? qui latro? quæ fulgetra? quod cœleſte fulmen? Quo pacto quæ heri ueluti è portu ſplendidè ſoluiſti, hodie tanquã è naufragio & fluctu es reuerſa, omnibus ijs quas uehebas precioſiſsimis mercibus ſpoliata? Quis tuam auream comam detondit? Quis tibi purpuræ ſplendorem ademit? quis tuam lucernam abripuit? quis tuũ ſolem extinxit? quis tibi nouam iſtam eclipſin inuexit? quis illuſtre tuum coniugium diremit? Quæ fera tempeſtas, uernam tuam temperiem corrupit? Agite uerò omnis Romane popule, adiuua luctum meum, communiter eiulemus, non illum deploraturi, ſed noſmetipſos, qui ab illo deſtituti ſumus. Qui ſtemmate Imperatorio eſtis orti, deplorate Imperatorem, ut & cognatum & familiç ueſtrç ornamentum. Qui palatij limina frequentatis, quærite palatij ſplendorem. Vos milites lugete ſolertem ducem: uos famuli humanum dominum deplorate: qui dormire & quieſcere ſolebatis, peruigilem excubitorem. Vos iudices lamentamini eum, à quo legum uis pendebat. Vos Eccleſiæ ſacri proceres, deſiderate acerrimũ amatorem & adiutorem decretorum. Qui in montibus & ſpeluncis degitis, promontoriũ & propugnaculum exiſtimationis & gloriæ ueſtræ. Vos ſacrorum monaſteriorum rectores, ueſtræ potentiæ arcem. Reputate extrema illius certamina pro uobis ſuſcepta: cogitate ut corpore tum hoſtilib. uulneribus, tum medicis uſtionibus prorſus exhauſto, & ad mortem properante, & corpus ſuum cõtempſerit, & uitæ ſuæ non pepercerit, ſed alacriter ad ſuggeſtum & ſacrorum antiſtes uenerit: nec prius inde diſceſſerit, quàm ſpem feciſſet, inſectatores ueſtros corruptaq; illorũ dogmata, quod in ſe quidem eſſet, conterendi, ac prius abolendi. Recordamini, quæ & quanto cum affectu ſacris illis labijs uerba protulerit pro defenſione ſacrarum ſanctionum, & ipſius ueritatis. Recordamini quæ dixerit, priuſquam ad ſuggeſtum perueniſſet, & ad ſacrum concilium: quæ item cum ueniſſet recitarit, maximo cum ingenio & ueterũ Theologorum imitatione, cum diuino afflatu pleni, linguas reſonanti in ipſis & impellenti ſpiritui accommodabant: & quamuis mors capiti immineret, tamen non ceſſerit, ſed alacriter admodum ea quæ requirebãtur peregerit: Deo, uti conſentaneum eſt, magnum hunc feruorem animo eius largito, ut coronidem quandam cæteris eius præclaris certaminibus, & ueluti ſigillum præſtantiſsimum imprimeret, linguam eius huiuſmodi ſermonibus perpurgando, ut talibus legibus & decretis è uita diſcederet. Fuit hic Imperator

Elogiũ Imperatoris. iucunda & amabili ſpecie, hilaris & acceſſu facilis, humanus & clemẽtiſsimus. Cæterùm neminis ullum conſiliũ admittebat, ſui unius ſententiæ & ſcientiæ inſiſtens. Itaque pleraq; diſsimulabat, cõſilio plenus ille quidem, ſed à colloquijs & cœtu hominum alienior, adeò ut & Imperatorias curas & occupationes auerſaretur, *Neglecta Imperij inſtituta.* nec in maximis feſtiuitatibus Imperij ſolennia obiret, illa nimirum quę ad ſpectacula & publicas pompas & ſalutationes, & munificentiam Imperatoriam, & diſtributionem pecuniarum & honorum pertinerẽt. Vt periculum ſit, ne Imperatoriæ diſciplinæ inſtituta, quorum memoriam & ſucceſsionẽ Imperatores ad poſteros propagabant, obliuione prorſus obruantur. Nam cum multum temporis interfluxerit, & qui illa tenebant deceſſerint: poſteris, quid officij ſit, ſcire difficile erit. *Venator et auceps.* Sed ita fit, minutarum rerum occupatio ad exequendum officium ſegniores facit. Canes enim & aues uenaticas magno alebat numero: quibus ita erat deditus, ut ſi quis eum aditurus, canem aut auem offerret, facillimè compos uoti redderetur. Quæ omnia Cantacuzenus poſt eius obitum, ijs qui petebãt, diſtribuit, cum magnitudinem ſumptuũ reputaret, & rem ipſam imperio non modò inutilem, ſed etiam periculoſam iudicaret. Nam quindecim aureorum millia Imperatorij fiſci procuratores ultra ueterem morem in eas res expenſa retulerunt. *Deo fretus* Vſque adeò autem Deo fretus erat, & fiducia plenus, ut maxima ex parte ſine cuſtodia ageret, & ſine Imperatorijs ſatellitibus. Sæpe etiam eos quos retia & laqueos contra ſe inſtruere ſciret, in eaſdem ædes admitteret, & menſæ adhiberet. » Dicebat enim, uitam hominis in » manu Dei eſſe poſitam: à quo ubi eius deſtru» ctio permittatur, tunc omnibus periculis patere fores. Erat præterea ſingularis quædã in eo natura, ne uſquam Imperatoriæ maie- *ἀφιλοτιμία* ſtatis magnificentię & amplitudini ſtuderet: ſed ſæpe ſubditis humilius ſe gereret. Idq; ex uno è multis facilè apparebit. Notum eſt omnibus, Imperatoriorum tricliniorum pauimenti ſummitates ambas inter ſeſe oppoſitas eminere ſupra interiectum ſolum uſque ad ſpithamæ trientem, ubi etiam Imperatorium ſolium eſt conſtitutum, nimirum ut & in eo Imperator aliquid prę cęteris eximium habeat, ſiue in ſacris hymnodijs ſtans, ſiue nũc ſubditis, nunc exterarũ nationũ legatis reſpondens. Nec in illo loco cuiquam mortalium licere illi aſtare, præter uxorem, liberos & fratres, & patruos fortaſſe. Verùm illo ibi ſtante & diſſerente, non modò omnis nobilitatis adoleſcentia illi aſtabat, ſed & plebeiorum miniſtrorum quilibet. Vnde ſæpe turba hominum ita premebatur & urgebatur, ut ipſe deflecteret, ac loco cederet: alijsq; ſuperiore ſtatione conceſſa, paulatim ad inferius pauimentum deſcenderet, nemini omnium

nium

ἡδὺς καὶ χαρίεις τὸ εἶδος, τὸ ἦθος ἱλαρὸς καὶ εὐπρόσιτος, τὴν γνώμην φιλάνθρωπος καὶ πάντοι συμπαθής, συμβουλὴν γε μὴν τὴν παρὰ τῶν ἑτέρων οὐδ' ὁπωστιοῦν προσδεχόμενος οὐδεμίαν, μόνῃ τῇ ἑαυτοῦ διετέλει πειθόμενος γνώμῃ καὶ γνώσει. διὸ καὶ κρυψίνους ἦν ὡς τὰ πολλά, καὶ βαθεῖαν μὲν διὰ φρενὸς καρπούμενος αὔλακα. ἀνόμιλος δὲ ὤν, καὶ μισῶν περὶ ἑαυτὸν πλῆθος ἀνθρώπων ὁρᾶν. ὅθεν καὶ οὔτε βασιλικαῖς ἐνέχεσθαι φροντίσι καὶ ἀσχολίαις ἠνείχετο, οὔτε μὴν ἐν ταῖς μεγίσταις τῶν ἑορτῶν τὰ τῆς βασιλείας ἐτέλει νόμιμα, τὰς θεατρικάς φημι καὶ δημοτελεῖς πομπὰς καὶ φιλοφροσύνας, καὶ τὰς μεγαλοψύχους εὐεργεσίας τε καὶ διανομὰς τῶν τε χρημάτων ὁμοῦ καὶ ἀξιωμάτων. ὡς κινδυνεύειν ἐντεῦθεν λήθης καταδῦναι βυθοῖς, τὰ τῆς βασιλικῆς εὐταξίας ἔθιμα, ὧν τὴν μνήμην * διαδοχὴν οἱ βασιλεῖς τοῖς ἐπιγόνοις παρέπεμπον. *καὶ πολλοῦ γὰρ παραρρυέντος χρόνου, καὶ τῶν εἰδότων θανόντων, δυσχερὲς ἂν γένοιτο γνῶναι τοὺς ἐθέλοντας τὰ δέοντα. ἀλλ' ὡς ἔοικεν πρὸς τὰ φαῦλα σπουδὴ ῥαθυμοτέραν ποιεῖ τὴν εἰς τὰ δέοντα φιλοτιμίαν. ἔτρεφε γὰρ κύνας καὶ ὄρνεα κυνηγετικὰ παμπληθῆ, καὶ τοσοῦτον ἐς ταῦτα ἥττητο, ὥστε καὶ εἴ τις αὐτῷ ἐντυχεῖν ἐβούλετο, ὄρνεον ἢ κύνα κομίζων, ἐτύγχανε ῥᾷστα τοῦ ποθουμένου. ἃ πάντα μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν, ὁ Καντακουζηνὸς τοῖς χρῄζουσι διεμέριζεν, ἀναλογισάμενος τό, τε παμπληθὲς τῆς δαπάνης, καὶ τὸ τοῦτον εἰς τὰ τῆς βασιλείας πράγματα πάντη μὲν ἀνόνητον, πάντη δ' ἐπισφαλές. πέντε γὰρ καὶ δέκα χιλιάδας φασὶν οἱ τοῦ βασιλικοῦ πρυτανείου διοικηταὶ περὶ τὴν σφῶν δαπάνην καινοτομεῖσθαι. οὕτω γε μὴν πολλὴν καὶ βεβαίαν πρὸς θεὸν ἐκέκτητο πίστιν, ὥστε καὶ ἀφύλακτος εἶναι γε τὸ πλεῖστον, καὶ αὐτῶν ἄνευ τῶν βασιλικῶν πελεκυφόρων. πολλάκις δὲ καὶ οὓς ᾔδει κατ' αὐτοῦ δίκτυα καὶ ἀγχόνας ἀρτύοντας, ὁμοσίτους τε ἐποιεῖτο, καὶ τούτοις συνδιαιτώμενος ἦν. ἔλεγε γάρ, ὡς ἀνθρώπου ζωὴ τῇ χειρὶ τοῦ θεοῦ συνέχεται, καὶ ὁπόταν ἐκεῖθεν συγχωρηθείη τὰ τῆς λύσεως, τότε καὶ πᾶσι κινδύνοις ἀνοίγεται θύρα. « « « οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ φύσεώς τις ἰδιοτροπία συνῆν γε αὐτῷ, μὴ φιλοτιμεῖσθαι μηδαμῇ περὶ τὸν τοῦ βασιλικοῦ μεγέθους ὄγκον· ἀλλὰ ταπεινότερον καὶ αὐτῶν τῶν ὑπηκόων ὁρᾶσθαι πολλάκις. τουτὶ δὲ ἐξ ἑνὸς τῶν πολλῶν παραστῆσαι τις ἂν ἐν βραχεῖ. δῆλον γὰρ ἐστὶ τοῖς ἅπασιν, ὡς αἱ τοῦ ἐδαπέδου ἐκ διαμέτρου ἀκρότητες τῶν βασιλικῶν τρικλίνων ἀμφότεραι ὑπέρκεινταί που τοῦ μεταξὺ ἐδαπέδου, ἄχρι καὶ εἰς τρίτον σπιθαμῆς, καὶ μάλιστα ὅπη καὶ ὁ βασιλικὸς ἕστηκε θρόνος, ἵν' ἴσως ἔχῃ τι καὶ τούτῳ πλέον τῶν ἄλλων ὁ βασιλεὺς ἱστάμενος ἔν τε ταῖς ἱεραῖς ὑμνῳδίαις, καὶ ὅτε διαλέγοιτο νῦν μὲν τοῖς ὑπηκόοις, νῦν δὲ τοῖς ἐξ ἐθνῶν πρέσβεσιν. ἐξεῖναί γε μὴν ἐπ' ἐκείνης τῆς στάσεως οὐδενὶ τῶν ἁπάντων τῷ βασιλεῖ συνίστασθαι, πλὴν τῆς συζύγου καὶ τῶν υἱέων καὶ ἀδελφῶν, προσθείην δ' ἂν καὶ τῶν πατραδέλφων. ἀλλὰ τούτου γε ἱσταμένου καὶ ὁμιλοῦντος ἐκεῖθεν οἷς ἐχρῆν, ἀνῄεσαν καὶ συνίσταντο οἱ οὐχ ὅπως ἅπασα ἡ τῶν εὐγενῶν νεότης, ἀλλὰ καὶ τῶν χυδαίων καὶ ὑπηρετῶν τάξιν ἐχόντων, οἷς προσβουλητέος ἦν. ὡς καὶ τοσούτους ἐντεῦθεν γίνεσθαι τοὺς συνωθισμοὺς περὶ αὐτὸν πολλάκις, ὡς ὑπείκειν αὐτὸν καὶ ἐνδιδόναι, καὶ ἄλλοις μὲν τῆς ὑπερτέρας παραχωρεῖν στάσεως, αὐτὸν δ' ἠρέμα κατιέναι πρὸς τὸ τοῦ ἐδάφους χαμαιζηλότερον, μηδενὶ τῶν ἁπάντων ἀχθόμενον, περί γε μὴν τῆς ὑπὸ

κεφα-

κεφαλῆς καλύπτρας ἐπὶ τῶν πρότερον βασιλέων ἔθος, τοὺς μὲν χρόνῳ προβεβηκότας ἐν τοῖς βασιλείοις χρῆσθαι καλύπτραις πυραμοειδὲς μὲν ἐχούσαις σχῆμα, σηρικοῖς δ' ἐνδύμασι περὶ τὸ ἀνάλογον ἑκάστῳ ἀξίωμα καλυπτομένας. ὅσοι δ' ἐν ἡλικίᾳ, τούτους δὲ πάντας καθάπαξ ἀκάλυπτον ἔχειν τὴν κεφαλήν. ἐπὶ δὲ τῆς αὐτοῦ βασιλείας, ἐς τοσοῦτον ἐῤῥει τὸ ἔθος τοῦτο, ὡς καλύπτρας μὲν κεχρῆσθαι πάντας ὁμοῦ καὶ νέους καὶ ἀφήλικας ὁμοίως, ὥσπερ ἐν ἀγροῖς, οὕτω καὶ βασιλείων ἐντὸς, πολυειδέσι δ' οὖν καὶ ταύταις καὶ ἀλλοκότοις, καὶ οἵαις ἑκάστῳ πρὸς βουλήσεως ἦν. οἱ μὲν γὰρ λατινικαῖς ἐκέχρηντο ταύταις, οἱ δὲ ταῖς ἐκ μυσῶν καὶ τριβαλλῶν ὁμοίαις, οἱ δὲ ταῖς ἐκ συρίας καὶ φοινίκης ἴσαις, καὶ ἄλλαις ὡς ἑκάστῳ διεβεβαιωμένον ἦν. τὸ δ' αὐτὸ κἀπὶ τῶν ἐνδυμάτων κατεχρήσαντο ἔθος, ὡς ἐντεῦθεν τοὺς συνετωτέρους καινοτομίαν τινὰ καὶ κατάλυσιν ὑποπτεύειν τῆς βασιλείας, καὶ φθορὰς τῶν ταύτης ἐθῶν καὶ πραγμάτων. ἤδη δ' ἐπῄει τοῦτο συνάγειν τελεωτέρᾳ τῇ γνώσει κἀκ τῶν βασιλείων καὶ περιλαμπρῶν οἴκων ἐκείνων, καθῃρημένων μικροῦ τῶν ὅλων, καὶ ἐς ἀποπάτους καὶ κοπρῶνας καθισταμένων, οἷς περιγίνεσθαι ξυμβαίνει. παραπλησίως δ' αὖ κἀκ τῶν πατριαρχῶν ἐθῶν καὶ πραγμάτων, καὶ αὐτῶν γε τῶν μεγίστων καὶ περιφανῶν οἰκιῶν. ἃ δὴ κράτιστος κόσμος ὁμοῦ καὶ ὀχύρωμα τοῦ μεγίστου ναοῦ τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας ὑπῆρχον τοῖς τε πρώτοις συστᾶσαι δημιουργοῖς, καὶ τοῖς ἔπειτα προσθῆκαι γινόμεναι κάλλισται, καὶ μάλα τοῖς πρώτοις ἔργοις προσήκουσαι· πάντων γὰρ ἐπ' ἴσης φθορὰ καὶ κατάλυσις κατωρχήσατο.

ΤΕΛΟΣ, ΚΑΙ ΘΕΩι ΔΟΞΑ.

nium ſuccenſens. De capitis porrò tegumento, apud ſuperiores Imperatores moris erat, ut ętate prouectiores aulici proceres pileis turbinatis uterentur, ſerico tectis, pro dignitate cuiuſque: adoleſcentes uerò omnes prorſus nudis eſſent capitibus. Illo uerò Imperatore, is mos uſqueadeò obſoleuit, ut omnes ſimul & adoleſcētes & ſenes pileis uterētur, non minus in palatio quàm in agris: ijſq; multiformibus & peregrinis, & quales cuiq; probabantur: alij Latinis, alij Myſijs & Triballicis, alij Syrijs & Phœnicijs, ſuo quiſque arbitratu. Eodem more in ueſtibus etiam uſi ſunt, ut prudentiores nouitatem aliquam & deſtructionem Imperij, & finem inſtitutorum ac morum illius diuinarent. Idem certius etiam ex eo colligebatur, quòd Imperatoriæ & illuſtriſsimæ quæque ædes ferè omnes deſtructę, & in cloacas & fimeta redactę erant. Eodémque modo de moribus & rebus patriarcharum, eorúmque maximis & illuſtriſsimis ædibus iudicabant, quæ firmiſſimum ornamentum ſimul & munimentum maximi templi Diuinæ ſapientiæ fuerunt, tum à primis architectis confectæ, tum ab ijs qui ſecuti ſunt pulcherrimè adiectæ, & primis operibus admodum conuenientes: quæ æquè omnes corruptæ & deſtructæ ſunt.

Pilei & ueſtes.

Imperij interituri ſigna.

FINIS, ET DEO GLORIA.

ANNOTATIO LOCORVM QVORVNDAM E' GEORGII PACHYMERII HISTORIA, QVAM

à tyrannide Michaelis Palæologi auſpicatus, uſque ad Catelanorum ab Andronico defectionem perducit.

REM gratam Lectori, atque utilem me facturum eſſe arbitror, ſi Georgij Pachymerij locos nonnullos, qui à Michaelis Palæologi tyrannide hiſtoriam ſuam exorſus eſt, appoſuero. Codex alicubi carie confectus, & aliquot folijs paſsim exectis mutilus, è Bibliotheca inclytæ Auguſtanæ reipublicæ utendus mihi datus eſt. Qui ſi integer eſſet, nec tot in locis laboraret propter mediocrē ſtyli elegantiam, quam tamen barbara uocabula ſæpe quaſi pólluunt, & grauitatem ſententiarum, conuerſione non indignus uideretur. Nunc lectorem contentum fore arbitror capitum cuiuſque libri, & rerum quolibet libro memorabilium Annotatione: quæ libro primo eſt huiuſmodi. Sed prius ipſius autoris uerba de ſe audiantur. Sum, inquit, à primo ortu Conſtantinopolitanus, Nicææ uerò & natus & educatus: in ſacerdotum autem collegium cooptato, Protecdici & Dicæophylacis honos eſt delatus. Scripta eius recenſent à Geſnero: imago eius ſic depicta eſt in Auguſtano codice, ut & Theodori Laſcaris iunioris, ac Michaelis & Andronici ſenioris Palæologorum, quas ad Gregorę hiſtoriam primo loco ponendas curauimus.

CAPITA PRIMI LIBRI HI*ſtoriæ Georgij Pachymerij.*

PRoœmium autoris, & de ueritate narrationis.

Cur res ante ſuam ætatem geſtas non expoſuerit.

Quo pacto ueteres caſtella & arces munierint.

Quomodo eos qui arces tuebant tractarint.

Vt olim urbe ab Italis capta, infirmæ res Orientis fuerint, & de Chadeno.

Vt Perſæ Romanæ ditionis montes occuparint.

Vt Ioanne imperante, Michael Palæologus fidem Imperatoribus firmarit.

Quemadmodum Laſcaris iunior multis honoratis uiris deſpectis, alios in eorum locum ſurrogarit.

Vt Cotys, unus è proceribus aulicis, Palæologo pro amicicia, confugiendi ad Perſas autor fuerit.

Vt Palæologus reuerſus & ſuſceptus (τῶν μεσάτας τῆς ἰκονίας) dux exercitus in Occidentem, unà cū Dyrrhachino Chalcuze miſſus fuerit.

Vt Chadenus miſſus fuerit, ut Palæologum ferreis catenis uinctum reduceret: & ut reductus, in carcerem ſit coniectus.

Vt Imperator ægrotans magiæ quoſdam ſuſpectos habuerit. & de Maria ſiue Martha Domeſticiſſa.

Mors Imperatoris Theodori, & res eo uiuente geſtæ.

Vt Laſcaris Theodorus à patre Ioāne ad imperij ſucceſsionem inſtitutus fuerit.

Vt Protoueſtiarius Georgius Mutzalo Atramyttenus tutelam Ioannis pueri geſſerit.

Protoueſtiarij Mutzalonis concio.

Palęologi ad cōcionē Protoueſtiarij reſponſio.

Odiū exercitus cōtra Mutzalones, & ut exercitus Mutzalones occidere nō dubitarit.

Vt ea de cauſa procerū nonnulli diſceſſerint, nonnulli cuſtoditi ſint.

Vt proceres de tutela immaturi Imperatoris ſoliciti fuerint.

Vt etiam patriarcha conſentiente, Palæologus prælatus fuerit cæteris.

Vt Palæolog⁹ magnus Dux deſignat⁹ fuerit.

Vt Ioannes Imperator ægrotans multa pauperibus largitus ſit.

Vt magnus Dux Imperatoria pecunia ſibi uoluntates hominum conciliarit.

Vt erga patriarcham ſubmiſſe ſe geſſerit.

Vt ſtudioſi magni Ducis effecerint, ut Palęologus Deſpotes deſignaretur.

Vt patriarcha etiam ſit aſſenſus.

Vt Palæologus populi ſtudijs maxima quæque impetrarit.

Vt Deſpota Michael in Occidente pacē turbarit.

Vt Achaiæ princeps à Rom. captus fuerit.

Vt Michael Deſpotes uictis Romanis Cæſarem cæperit.

Hæc capita ſunt primi libri: in quo nihil ferè eſt, quod non & Gregoras tractarit. Hæc tamen ſparſim annotare uiſum eſt.

¶ Veritas, hiſtorię anima rectè dici queat, & ſacrariū: cui qui mendacium præfert, planè ſacrilegus eſt.

Byzantini, hoſtes in Oriente habuerunt Perſas, in Occidente Latinos. Aduerſus Perſas, Italicis auxilijs ſunt uſi: aduerſus Italos, Scythicis. Firmis arcibus confinia munierunt. Cum hoſtiū alteris pacē fecerūt, eiſq; tributa pependerunt, donec alteros debellaſſent. Tum uerò etiā alteros ſunt aggreſsi. Populos hoſtibus finitimos immunitatibus, & horū fortiſsimū quemq; ſtipendijs donarunt, ut quotidianis excurſionibus & dimicationibus hoſtem uexarent. Adhæc Imperatores crebris largitionibus caſtellorum præſidia firmabant.

Vetuſti moris fuit apud Imperatores, ut qui dubij criminis rei eſſent, duello decertarēt.

Qui fidē Imperatori frāgit, nunqd diris ſacerdotū deuotus, diuinā ultionē formidabit?

ὁ λεγχνό-

εἰ κεχρεώστηταί τῳ πρὸς θεοῦ τὸ ἄρξαι, ἀνυπαίτιος ὁ καλούμενος. Si cui diuinitùs decretum eſt Imperium, is qui ad Imperium uocatur, cri mine uacat.

Theſſalonicēſis epiſcopus uocem μάρπου ter audiuiſſe fertur. quam ſiue ita ſit, ſiue cōficta, ſiue è libris Imperatorijs excerpta fuerit, interpretati ſunt: μιχαὴλ ἄναξ ῥωμαίων παλαιολόγος ὀξέως ὑμνηθήσεται, Michael Palęologus Imperator Romanorum citò celebrabitur.

Teſtatur autor, ſe adoleſcente nōnullos maſſam ferream candentem manibus citra noxam ſuſtuliſſe, itaq; innocentiam ſuam per miraculū teſtatam reddidiſſe: cum alioqui teſtes produci, iuſiurandum deferri, & anteacta uita reorum conſiderari ſoleat.

Sub obitum Theodori Laſcaris, ſexto die ſol per horā obſcuratus eſt, tenebręq; operuerunt omnia, adeò ut ſtellæ in cœlo apparerent.

Imperatorū diuitię, populi diuitiæ iudicant̄.

Non licuit nobis amplecti aliud, niſi ut ei qui rerum potiebatur, citra fraudem inſeruiremus: id quod etiam nulla propoſita gloria fecimus, haud ignari, fidem cum alacritate coniunctam, tametſi inuidiam uincere nequeas, laudari.

Perturbatione temporū, eos etiā qui uero iudicio nullius criminis cōuinci queāt, maximis inuolui criminibus haud eſt ueri diſsimile.

Diuinus oculus iudex eſt omnium.

Ego uel poſtremo loco contentus ero.

Quæ eſt iſta ſeruitutis neceſsitas, quo minus quod uelis, dicere liceat?

Mori neceſſe eſt, ſiue morbus ingruat, ſiue non.

Homines ſubinde nouis rebus gaudent, proinde facilius inuenias qui afflictis inſultet, quàm qui fortunatis gratuletur.

Vt ſecundarum rerum cognatorū particeps fuerat, ſic etiam aduerſarum ſocius futurus erat.

Ioannes Romanorum pater, Theodorus uerò Dominus cognominabatur.

Michael Palæologus regno potitus, tres tantum aureos domi habuit.

Propter unum infantem, tantum imperium, tantæq; res nō ſunt in periculū adducendę.

Papa cum Achaiæ principem iureiurando, quòd Palæologo dederat, ſoluiſſet, continentium bellorum cauſam præbuit.

Atq; hæc è primo Pachimerij libro.

CAPITA SECVNDI LIBRI.

VT patriarcha Arſenius de imperio ſolicitus fuerit.

Vt diris ſolutus ſit Palæologus, quibus obſtrictus fuerat, arrepto imperio.

Vt Romani utriſque & Palæologo & puero Ioanni iurarint, & quibus conditionibus.

Vt Palæologus puero iurarit, & proceres utrique, & ut clypeo inſidens Imperator declaratus fuerit.

Vt Palæologus rerum potitus, ſumma liberalitate uſus fuerit erga & proceres & milites, & reliquos.

Vt Palæologus etiam ante coronationem arces munierit.

Vt pactū coronationis Palæologus uiolarit.

Vt Palæologus à patriarcha coronatus ſit, neglecto puero.

Vt Palæologus coronatus, populum ſibi & dictis & factis conciliarit.

Vt Palæologus Nymphæum reuerſus cum puero, undecunq; legatos exceperit.

Vt magnus Domeſticus Imperatoris frater Ioannes occidenti præfectus, re bene geſta, Sebaſtocratoris inſignibus acceptis, cum rediſſet, Deſpota ſit creatus ab Imperatore: & ut eorum frater Conſtantinus, Sebaſtocrator ſit appellatus.

Vt Michael Deſpotes in anguſtias redactus, coniugem & filium Ioannem ad Imperatorem miſerit, illam legationis ergò, hunc pro obſide.

Vt Imperator procerum dignitatem auxerit.

Vt Imperator urbi capiendæ intentus, Selybriam cœperit.

Vt patriarcha Arſenius ſede ſua ceſſerit.

Vt Nicephor⁹ Epheſius patriarcha factus ſit.

Vt Sardianus & Theſſalonicenſis cæteris non aſſenſi ſint in deſignatione Epheſij.

Vt Sardianus Selybriæ monaſticum habitum induerit.

Vt multi Eccleſiaſtici proceres exiguo tempore mortui ſint.

Vt Imperator Galatę caſtellum ſit adortus.

De cadauere Imperatoris Baſilij Bulgaroctoni.

Vt patriarcha Nicephor⁹ unà cū Imperatore Nymphæum ſit profectus: quidq; ibi egerit, & de illius obitu.

Vt Imperator amoto adoleſcente Ioanne, ſecurus fuerit.

Vt Chalyphas & Perſę à Tocharis, hoc eſt Scythis, ſubacti ſint: utq; Sultanus Azatines ad Imperatorem confugerit.

Vt ſuperiores Imperatores ad Tocharorum famam affecti fuerint?

De rebus in Occidente geſtis, & ut Cæſar obiter Conſtantinopolim inuaſerit.

Vt urbs capta fuerit.

Quid improbus Protoſecretarius Senacherib egerit, cum urbem à Romanis recuperatam eſſe audiuiſſet.

Vt Imperator urbis recuperationē audierit.

Concio Imperatoris de recuperata urbe.

Vt Imperator cum tota ſua familia & proceribus urbem ſit ingreſſus.

Vt urbem ingreſſus Imperator, Latinorum tribus tractarit.

Vt res Romanas ordinarit.

Deliberationes pōtificum de patriarcha Arſenio.

Vt Imperator adoleſcentẽ Ioannẽ amouerit, & ut populos Italicos extra urbem habitare iuſſerit.

Legatio Imperatoris ad Papam & Latinos.

Nunc quædã ſparſim excerpta ſubijciemus.

De eligendo Imperatore.

Paucis exceptis, & fruſtra ob aliorũ multitudinẽ & potentiã aduerſantib. cæteri omnes uno cõſenſu Michaelem Palęologũ Imperatorem exoptabant. Optimum enĩ eſſe regnũ, nõ hęreditarię ſucceſsionis, non ſortis temeritate, ſæpe etiã indignis obijci ſolitũ, ac peſsimis hominib. quos bonus princeps uel ſeruorũ habere loco dedigneť. Eum uerò principatũ rectiſsimè cõmendari, ad quẽ ſpectata & ꝓbata uirtute euehatis: ꝙ is demum populo proſit, qui id exequendũ ſibi putet, cuius gratia ſit cõſtitutus. Medicum accerſi nõ fortuitò, nõ propter cognationẽ, cum ualetudo agitur. Quòd ſi gubernator naui ꝓpter neceſsitudinem pręponať, non eum gubernatorẽ, ſed euerſorẽ fore nauis. Hinc fieri poſſe, ut quẽ rectiſsimè inſtitutũ eſſe oportebat, is omniũ ſit deprauatiſsim⁹: quippe q ſimulac in lucẽ editus ſuſceptusq; fuerit, regio luxu ac delicijs corrumpať, adulatione perpetuò urgente, ueritate uerò fugiente: cũ turpiſsima quęq; pulcherrimis nominib. orneneť. Adeò ut uetere ꝓuerbio etiã certus tuſsiendi modus adulatorũ materia fuerit apud eos principes, qui ſimul & imperãt & ſeruiũt. Vbi qui minimũ monuerit, ut maleuolus & ſceleratus exagitetur ab ijs, qui admonitionẽ edictũ cenſent: præterea eos etiã, ꝗs ille rerum ſtatus nõ delectet, nihilominus & ipſos principe ſupra modũ efferendo aſſentari, ac faſtũ eius augere. Alios quaſi in ſcena uarias perſonas inducere, genus ad bene imperandũ ſatis eſſe putare: uaſi in primo ſemine regię quędã uires ad optimè gubernandum ineſſent.

Duorũ principũ electio, ciuiliũ bellorũ cauſa.

Imperatorio clypeo inſidet is, q Imperio deſtinatur: ac pedibus primùm Imperatorijs inſignibus ornatis, & manib. hinc pontificũ, inde procerũ elatus, Imperatorijs hymnis & plauſibus ab omnibus celebratur.

Animaduertit ille quidem ſe deceptum eſſe: ſed neceſsitate circumuẽtus, quid ageret, non habebat.

Ioãnes Theodori Laſcaris iunioris filius balbutiente uoce patriarchæ dixit, ſe uita cõtentum fore, modò ne quid grauius in ſe conſuleretur.

Suis quiſq; rebus intẽtus, Rempub. minimè curabat: ſuo tandẽ tempore pœnas daturi.

Quod in fatis eſt, oppugnat ſapientiam. τὸ μέλλον γενέσθαι, ἀντιπεράττει καὶ τῷ φρονεῖν.

Bene ſperabant, etiã cum formidabilia nunciarentur.

Secum ipſe tantum & cum Deo colloquens.

Non animaduerſis, occultis eius conſilijs.

Propè decem eccleſiaſtici principes, nouem menſibus mortui.

Ioannis Beci ſomniũ de tranſitu patriarcharum per terribilem fluuium, quos ipſe aliquãdo ſecuturus eſſet, interitus & calamitatis prænuncium.

Prouidentiæ uis ineuitabilis.

Nefas eſſe, uiros Deo cõſecratos mundano tribunali ſiſti.

Fatum ut animantibus, ita etiam ciuitatibus ineuitabile.

Eorum quæ in medio ſunt, maxima eſt ſecuritas, ſi ea quæ circũcirca ſunt, nõ laborẽt.

Latini Byzantium annos quinquaginta & menſes octo tenuerunt.

E' TERTIO GEORGII PACHYmerij hiſtoriarum libro.

Vt imperator de Arſenio patriarcha deliberarit.

Vt accerſitus patriarcha Arſenius, in urbem introductus fuerit: & de altera Imperatoris coronatione.

Vt Imperator legatis ad Tocharos & Aethiopes miſsis, affinitates iunxerit.

Qualis ſit camelopardalis.

Vt Aethiopes auctis uiribus Syriam uaſtarint: & de Noga.

Vt tres Imperatorię uirgines maritis ſint deſponſæ, & qualibus.

De domina Anna Alemanna.

De dominæ Annæ fratre Manfredo & Carolo.

Vt tabulis maritima mœnia exaggerarint, & cur: & de apparatu Imperatoris.

Vt Imperator Ioannem loco motum cęcarit.

De Holobolo Manuele, cæterorumq; ſuſpicione ob Ioannem.

De Zygenis, ut ob Ioannem ab Imperatore defecerint.

Zygenorum defenſio inter ſeſe, cur quendã pro Ioanne ſuſceperint.

Vt affectus fuerit patriarcha, audito caſu Ioannis: & ut Imperatori ſacris interdixerit.

Vt Romani claſsiarij rem bene geſſerint.

Vt fratribus Imperatoris Occidentis adminiſtratio mandata fuerit.

De cubiculario Ioanne Macreno.

Quomodo Imperator res Aemi edictis per legatos adminiſtrarit domi ſedens.

Vt Imperator patriarcha callidè tractando egerit, ut in integrum reſtitueretur.

Vt ex compoſito Deſpotæ Occidentis Ioannes & Michael conuenerint.

Vt Deſpota Ioannes Occidente omiſſo, Orientales hoſtes inuaſerit: & ſingularis eius laus.

De afflicto ſtatu Maryandenorum, Bucellariorum & Paphlagoniæ.

De cometa qui æſtiuis menſibus in Septentrione uiſus eſt, & Imperatoris expeditione in Occidentem: & de Arſenio patriarcha.

De

DeBeco & Xiphilino eccleſiæ principibus.

De Sultano Azatine & Tocharis.

Quanta grauitate & ſeueritate Imperatorem patriarcha exceperit.

Affinitas Eulogiæ filiæ Annæ, & Nicephori filij Deſpotæ Michaelis.

De mendacio uulgato ob Tocharorum incurſionem iuxta Nicæam.

Sparſim excerpta.

Michael Palęologus ea cõiungere ſtuduit, q̃ natura diſsidebant: patriarchæ reſtitutionem & Imperatoris legitimi remotionẽ.

Si hæc dediſſet, ſperabat etiam cętera his cõſentanea.

Oppoſita inter ſe terrę climata Septentrionale & Auſtrale, inſitis quibuſdã uirib. tam corporũ quã animorũ inter ſeſe aduerſantur, cum ſint eiuſdẽ generis animantiũ & hominum euidentia temperamentorũ diſcrimina. Septẽtrionales ſunt albiores, ſtupidi, inculti, feroces, bellicoſi: Auſtrales nigriores, ingenioſi, ciuiles, imbelles.

Aethiopũ Sultanus Michaeli Palæologo inter cętera munera camelopardalim miſit, animal aſinorũ quos cãthones appellamus, magnitudine. pellis alba eſt ut pardalis, rubris diſtincta maculis: corporis habitudo qualis camelorũ, retrò à pudendis gibboſa uerſus humeros, anteriorib. pedib. longè altiorib. q̃ ſunt poſteriores. collũ inſtar gruũ longiſsimũ, & caput in altũ erectũ, paruũ, cameli ſimilitudine animal ſuperbũ efficit, uẽtre albo. à collo aũt per totam ſpinã uſq; ad modicã caudã, rectiſsima nigra linea diſtinguit: pedes tenues & bifidi, ut ceruorum: adeò cicur, ut à pueris etiã per ludũ tractet̃, & naſo trahat̃, & quocunq; uolueris ſequatur: herbiuorũ, pane & hordeo ut ouis paſcitur, manſuetũ. Si laceſſatur, ſe non ut equus ungulis defẽdit: nõ cornib. ut bos, neq; eñ cornua habet: nõ dentib. ut apri: nõ unguibus, ut feles: ſed innoxio morſu, tantiſper dum laceſſentẽ repellat, ulciſcitur. Nullum enim uenenum ineſt dentibus, &c.

Chriſtiani nefas ducunt, cum Aethiopibus, crucis Chriſti hoſtibus, pacem facere.

Michael Palęologus de repudiãda Theodora uxore cogitans, fruſtra Annę Ioãnis Ducæ uiduæ pudiciciam tentat.

Timere homines, Dei uerò metũ abijcere, illius eſt, qui quid ſit metuendũ ignorat. Sed diuinas leges timere, maxima eſt ſecuritas, quicunq; terror obijciatur.

Fridericus & Manfredus Siculi, Papæ parêre per omnia recuſarunt, ſuaq; frui libertatę uoluerunt.

Comes Carolus regis Gallorum frater (hunc Italiæ regem uocat Gregoras) iuſſu Papæ Fridericum & Manfredũ oppugnat, eaq; de cauſa à Papa Rex ſalutatur.

Azatines Sultanus magno luxu in Byzantij cõpitis totos dies potãdo & comeſſando exegit.

Septentrionales ſtupidiores, quòd ſol & paruo tempore apud eos commoratur, & cerebrum modicè tepefacit.

Animos temperamentis corporum affici ac mutari, naturæ doctrina monſtrat.

Michael Palæologus ea quæ tangi nefas eſt, petulanter contrectat, receptasq; leges conculcat.

Gaſmulicum Latinè dicuntur permiſti, è Romanis mulieribus & uiris Latinis nati.

Ne ſol quidẽ deſideratur, niſi radios ſuos & terrę & hominibus, & omnibus animantibus impertiat: neq; rex uerè imperabit, niſi ciuibus ſuis benefecerit. Qui uerò rex tenax eſt, & aſtrictus ad largiendum: ſimulachrum regni, non regnum tractat.

Cur honorem haberi ſibi poſtulant, ſi nõ uerè imperant?

Beneficẽtia cũ imperio naturà eſt cõiuncta.

Vno diademate duo capita tegere, & imperium pluribus partiri, graue eſt, & perturbatione plenum.

Cupiditatis intemperijs actus, euaneſcentẽ gloriã pluris fecit Palæolog⁹, q̃ Dei metũ.

Palæologus Ioanni Laſcari ignito crepitaculo (ἠχείῳ τινὶ πυρωθέντι) uibrato, aduſsit oculos, ut paulatim uiſus extingueretur.

Holobolo Manueli, quòd excæcati Imperatoris fortunas miſeratus eſſet, naſus & labra præciſa.

Trinaciotæ & Zygitæ mõtana Nicææ incolentes, cæcũ quendã erronẽ pro Ioãne excæcato Imperatorẽ ſalutant: & Palæologo diu fortiter aduerſati, tandem ab armis diſcedunt, cæco illo in Perſiam ablegato.

Ioãnes Laſcaris Nicęatico caſtello incluſus, ſatis commodè tractatus.

Ne mẽdaciũ de ueritate triũphet, uindictaq; conniuente emolumento ſit improbitas.

Gladius Spiritus, quod eſt Verbum Dei.

Spherus Empedoclis diſcipulus, omnia confuſa eſſe affirmauit.

Parua domus haud temerè magnam, nec magna paruam calamitatem capit.

Conſcientiæ teredo.

Cantacuzeni & Tarchaniotæ, uiri illuſtres ſub Michaele Palæologo.

Alexius Philanthropenus Protoſtrator, uir grauis & fortis.

Nihil cuiuſquã eſt, niſi eius qui rei bellicæ ſtudet.

Probabilia pro ueris admittere.

Macrenus cubicularius rebus optimè geſtis, propter mulierculæ calumniam à Michaele Palæologo excæcatur.

Gaſmulicum ad bella erat animoſum, Pyſylontes uerò agendis remis ſtrenui.

οὐκ ἐνδίκως ὦ δίκη, Iniuſtè ô iuſticia.

Occaſio anima actionum eſt.

Conſcientia Palæologũ quietũ eſſe nullo ſinebat modo.

Colũba in ſinũ accepta, in uiperã mutata, letaliter mordet.

Arſenius patriarcha ſumma ſeueritate Palęo

logum

logum auerſatur, quamuis facinus agnoſcētem, & ſummiſsè genibus aduolutum, & ueniam orantem.

Magnorum delictorum magnas oportet eſſe pœnas.

Adeò & ſcelus formidoloſum eſt, & uirtus honorabilis.

Nilus Siculus incōſideratam erga pauperes benignitatem uituperauit.

Palæologus cum ſubditos ob facinus ſuum ſuſpectos haberet, è re ſua fore cenſuit, detrimenta inferre populo, ne rebus ſecūdis elati, ſeditionem mouerent.

Populus rebus ad uictum neceſſarijs abundabat, ſed pecunia egebat.

Bucellarij, Maryandeni, & Paphlagones, ob tributorū exactiones paulatim ad Turcos deficiunt.

Ita fit, ut quod ad manum eſt, propter conſuetudinem faſtidiatur: id uerò quo careas, deſideretur, ut iucundius futurum, quòd præter conſuetudinem euenit.

οὐδ' εἷς κομήτης, ὅστις οὐ φύσει κακός.

Non eſt cometa, quin natura ſit malus.

Scythæ Romanis inexpugnabiles.

Montium uertices hoſtium ſpeciem præbebant, animo ſemel timore oppreſſo.

Malè obiti muneris pœna, flagellari, & muliebriter ueſtiri.

Arſenius patriarcha grauiter obiurgat Palęologum, quòd in tanta copia infidelium hoſtium, bella Chriſtianis inferret.

Fruſtra pœnitebat eius, quod iam mutari nō poterat.

Epimethei pediſſequa pœnitentia.

Nimirum fati magna uis eſt, quicquid contrà machineris.

E' QVARTO PACHYMERII *libro Capita.*

IMperatoris cōcio ad pōtifices de ſuis reb.

Vt Ioſephum Galeſinum Imperator ad patriarcham miſerit, reſtitutionem in integrū poſtulans.

Vt libellus accuſatorius Imperatori cōtra patriarcham ſit oblatus.

Quomodo, & ubi patriarchæ Arſenij negocium actum ſit.

Vt patriarcha ad Imperatorem uenerit, ac propemodum deceptus fuerit.

Vt in concilio pontificum accuſatio peracta, ſententiaq; lata ſit.

Vt tres pontifices miſsi à cæteris, patriarchæ renunciarint, eum loco motum eſſe.

Vt Imperator miſsis miniſtris patriarchā eduxerit, & quid actum ſit.

Quid oriētales patriarchę Alexādrinus & Antiochenus de abrogatiōe Arſenij ſenſerint.

Vt patriarcha, incolumi adhuc autoritate, Sardianū Andronicū deſignare inſtituerit.

Patriarchæ concio de diſsidijs.

Vt Germanus Adrianopolitanus, patriarcha ſit deſignatus, & qualis fuerit.

Vt Germanus, patriarchica ſede cōſcenſa, ſe geſſerit.

Vt patriarcha Holobolū in Dei eccleſiā traductum, officio oratoris donarit, & magiſtrum deſignarit.

Vt quidā aulici proceres, læſæ maieſtatis rei, Arſenium patriarcham detulerint.

Vt autor huius hiſtoriæ unà cum pontificib. ad illū miſſus fuerit, & quid illis acciderit.

Vt Imperator de reſtitutione illius deliberarit, & quamobrem.

Vt Ioſephus autor fuerit Germano, patriarchatu abeundi.

Quis & unde fuerit Hyacinthus.

Vt Imperator per Chalazam Sardianum, patriarcham Germanum inuaſerit.

Vt Germanus patriarchatu ceſſerit.

De Adrianopolitano Baſilio ſiue Barlaamo.

Vt Ioſephus à pontificibus patriarcha deſignatus fuerit.

Vt improbato Heraclienſi Pinaca, ut qui à Germano deſignatus eſſet, Gregorius Mitylenęus Ioſephum deſignarit.

Vt Ioſephus Imperatorē in integrū reſtituerit.

De affinitate Tarchaniotæ Andronici, & Imperatoris è ſorore Martha nepote, & de filia Ioannis Occidentalis.

Vt Deſpota in Occidente magnis copijs res gerente, ac frequenter ibi cōmorante, res Orientales peſſum ierint.

De diſſidio eccleſiaſtico, & de Pantepoptæ monaſterio.

Vt patriarcha Germanus poſt abrogatam dignitatē, cum Magno duce Laſcare in Pannoniā miſſus fuerit, atq; inde ſpōſam Imperatoris filio adduxerit: utq; coronati ſint.

Vt Magnus Conoſtaulus Tarchaniotes ad ſocerum ſuum Ioannem transfugerit.

Expeditio Deſpotæ Ioannis cum magnis copijs aduerſus Ioannē, & res fortiter geſtæ.

Vt Protoſtrator Philanthropenus cōtra Italos mari bene rem geſſerit, etiam Deſpota Ioanne operam nauante.

Sparſim excerpta è quarto libro.

Præſtat non pœnitere, quàm pœnitentē deſperare. nam illud ſtuporis eſt, hoc æternæ condemnationis.

Palæologus cū nihil non tentaſſet, ut patriarcha placato, noxa ſolueretur: deſperata uenia, totus in eo fuit ut illū loco moueret.

Non ſatis eſt dicere, ſanandum eſſe uulnus, niſi oſtendatur quo modo.

Ad agendum hortari eum, qui quid ſit agendum neſciat, ludibrij ſuſpitione nō caret.

Qui ſemel regnauit, mutationeq; expertus eſt, ad aliud ſe conferre nequit: aut ſi cōtulerit, moriatur neceſſe eſt. Nam quot inſidiæ tenduntur regno? quàm in paucis fides eſt, regno etiam incolumi?

Dei conſilium euertere uelle, quantæ eſt audaciæ? quantæ cōtumaciæ? quanto cum periculo coniunctum?

Deum

Deum aũt ſi ulli maximę rei, regni certè cõſtitutioni intereſſe perſuaſum habemus.

Notarius quidã patriarchę, cum ſuis primiceriis, quem uulgo Meſiten honoris cauſa dicunt, Hepſetopulus cognomento, libellũ accuſatoriũ offert Imperatori, in quo Arſenium patriarchã criminabat̃. Primò, cum initio matutinæ hymnodiæ, pſalmũ qui ꝓ Imperatore canat̃, reſecuiſſe, & à ſolo Tet ſancto & memoria eius iuſsiſſe exordiri. Secundò, cum Sultano eſſe addictũ, eiq́ꝫ cum ſuis ſæpe permiſiſſe lauacro Eccleſiæ ablui: cũ uenerãdi crucis characteres marmoribus illis inſculpti, illi uerò Agareni & profani ſint. Tertiò, iuſsiſſe ſuũ monachũ, ut filijs illius ſancta impertiret̃: cum nõ cõſtaret, an ſacro baptiſmate initiati eſſent. & ꝙ Sultanus ipſe cũ ſatrapis ſuis mane illuſtris et magnę Dominicę patriarchã ſupplicantẽ conuenerit, unaq́ꝫ cũ eo ſupplicarit.

Arſenius patriarcha ultro ſe defẽdit ante coactum iudicium: poſtea iudiciũ pręſcriptione remouet. ac per iniuriam pulſus, habita ad clerum de ſua innocentia oratione, atq́ꝫ inuocato & laudato Deo, ſerenitate ſubitò in tempeſtatem conuerſa, æquiſsimo animo abit in exilium.

Nos ea quæ tulit animus diximus: uobis uerò quid fieri conueniat, eſt deliberandum.

Arſenius patriarcha, quid Imperator contra ſe moliretur, etſi non ignorabat, tamen tota re Deo permiſſa quieſcebat.

Rem ſuo conſilio opportunam, licet in ea ſatis uirium non eſſet, differre non poterat.

Arſenius patriarcha nõ iudiciũ, ſed locum & modũ iudicij, ac perſonã (Imperatoris) recuſat.

Cauendum, ne malũ malo cures.

Quid? tu homo fucum facere Deo inſtituis?

Canon Apoſtolicus in eos qui ſe iudicio nõ ſiſtunt.

Vt mecum actum ſit, filij, Deo conniuente ſcitis: cuius uoluntati, utut illi uiſum fuerit, eſt obtemperandum. Arſenij uerba.

Michael Palæologus mentis eum cõpotem eſſe negat, qui non ſuo, ſed alieno conſilio ſuis in rebus utatur.

Fieri non poteſt ut cœptus amor augeat̃, niſi redameris.

Fabulatorem fortaſſe me dicetis. Sed fabulæ quæ ad ueritatem alludunt, laudantur.

Contumacia ſolitudinis eſt uicina.

Ludere ijs in rebus in quibus non eſt ludendũ, & in ijs elaborare in quibus haud quicquam proficere poſsis.

Delicta ſingulorũ totã ciuitatẽ turbis implẽt.

Monachi ῥακενδύται ϗ σακκοφόροι, hoc eſt, pãnoſi & ſacci geri.

Hoc nec tolerabile mihi, nec uobis tutum eſt.

Minæ ſupplicium antecedunt.

Aegrotis ij qui rectè ualent, adiumento ſunt. Qui uerò ipſi ægrotis ſunt animis, quid alijs conſulent boni?

Cauſam illorũ tempus fortaſſe demõſtrabit.

Germanus patriarcha ipſe quidem eruditus non erat, ſed eruditos amabat, colebat, attentiſsimè audiebat.

Germani ſimplicitas & liberalitas ac benemerendi ſtudiũ, ſtulticiæ uanitatis crimen incurrit.

Michael Palæologus ſacros cantores & ludi magiſtros publicis ſtipendijs conducit.

Carolus Frãcopulus Muzalonis interfector, læſæ maieſtatis reus factus, in quęſtionib. etiam Arſeniũ patriarchatu functũ & relegatum falſò detulit. Qui cum ſe legatis ea de re ad ſe miſsis grauiſsimè, nec ſine indignatione & cõqueſtione iniuriarum purgaſſet: hi re ipſa Imperatori expoſita, ſed omni uerborum acerbitate prætermiſſa, effecerunt, ut afflicto ſeni trecenteni aurei aſsignarentur.

Inſultare iacenti.

Non eſſe illi cum Imperatore litigandum.

Palæologus Germanũ patriarchã, à quo nouus Conſtantinus appellatus fuerat, per ſpeciẽ ſummi honoris, amoris, obſeruantiæ, malis & nefarijs artibus clàm oppugnat, atq́ꝫ per fraudem euertit, homo uerſipellis & perfidus.

Deus proſpiciet uobis de idoneo paſtore.

Adrianopolitanus Germani patriarchæ nepos, bellator potius ꝙ̃ epiſcopus, ob intemperias accuſatus, infamiã ſimulat: ſed abrogato ſacerdotio, cum ſe belli ducẽ Imperatori offerret, perfidiæ ac defectionis metu excæcatus, in carcerem conijcitur.

In patriarcha deſignando, in conſilium adhibenda uoluntas Imperatoris: & is unus huic muneri obeundo idoneus cẽſendus, qui illi acceptus fuerit.

Germanus patriarcha, uir nõ tantũ ſanctus, ſed etiam humanus, prior ſalutare atq́ꝫ amplecti obuios, blandè colloqui, arridere: exhilarari, ſi quid iucundè ac feſtiuè fieret aut diceretur, &c.

Michael Palęologus urbem Cõſtantinopolim tutò teneri, niſi totius maris imperium teneret, non cenſuit.

Monachi terreſtres, cœli ciues.

Dum Michael Palæologus metu ſeditionis ob religionis diſsidium in urbe ſedet, pręfecti prouincias expilant, & aures eius calumnijs prouincialiũ præoccupant. Quas res magna Imperij labes conſecuta eſt.

Monachi quidam inſtabiles & uagi, huc atq́ꝫ illuc circumcurſantes, & ędibus ciuiũ ſeſe inſinuantes, ſaccos ſuos infarciunt, & animos hominum exulcerant.

Inexhauſta opulentia eſt beneficentia.

Res non literis, ſed lachrymis deſcribenda.

Ea ſoluere, quę ſoluenda non ſunt.

Actuoſi hominis ociũ multo eſt hominis inertis atq́ꝫ ignaui occupatione efficacius.

Pauliſper ſe defendere, ut domino fides ſeruata eſſe uideatur.

In tur-

In turba promiſcua non deſunt, qui etiã nulla de cauſa expaueſcant.

Antiſthenes inimicis optauit omnia præter ſanam mentem: quam ſi haberent, cõſectu ri eſſent quæ uellent omnia.

Princeps cur dicitur, ſi his quorum curam ge rere debet, non conſulit ac proſpicit?

Deſpotes inſignia dignitatis ſuæ abiecit, ex mœrore ne acceptæ cladis, an placandi Im peratoris cauſa, incertum.

QVINTI LIBRI CAPITA.

VT Imperator ob ea quæ in Occidente geſta erant, partim doluerit, partim lætatus ſit.

Vt patriarcha ad Orientalia diſsidia religio- nis componenda peregrè abierit.

Vt Eulogia Mariæ filia Conſtantino Bulga- rorum Regi nupſerit.

De Noga & Tocharis ſiue Scythis, quæ o- lim eorum ratio, quis primus eorum rex & legislator fuerit.

De Mytze, & ut Imperatori Meſembriã tra- diderit.

De Imperatoris affinitate cum Seruijs, & pa- triarchæ Ioſephi ea de cauſa profectione illuc ſuſcepta.

De Dyrrhachio & terræmotu.

De rege Carolo, & ut claſſem contra urbem adornarit.

Vt Imperator ea de cauſa legatos ad Francię regem miſerit.

Vt Imperator ea expeditione audita, urbem munierit.

Vt Gregorij papæ legatis ad ſe miſsis, Impe- rator circumuento patriarcha & Eccleſia- ſticis, pacem accelerarit.

Vt Imperator cum Eccleſiaſticis pugnarit, ꝓ pace illa, eorumq́ non multos adiutores habuerit: utq́ Becus confeſſus ſit.

Vt Imperator Ioanne Chumno ſubornato, Becum reum fecerit, utq́ cum eo actũ ſit.

De libro quem Imperator ad Eccleſiam mi- ſit, & reſponſo Eccleſiæ.

Vt Becus in carcerem coniectus, eruditis Im peratoris ſcripturis adductus pacem pro- barit.

Vt patriarcha ſcripto ſit teſtatus, ſe pacem re pudiare.

De legatis Imperatoris, & patriarchæ in Pe- ribleptæ monaſterium ſeceſsio.

Reliqua huius libri, ut & eorum qui ſequun- tur omnium Capita, mutilo codice deſide rantur.

Sparſim excerpta.

Deſpota Ioannes Imperatoris frater, interro gatus cur inſignia Deſpotica abieciſſet: Ad gratiam Imperatoris, reſpõdit. cum is iam adultos filios haberet, non eſſe iuſtum, ut alij Deſpotæ nomen uſurpent.

Monachi in Oriente complures uirtutis ſtu- dioſiſsimi, & ſoli Deo uiuentes.

Ea mens erat Nicephori Blemmydæ, quaſi corpore non contineretur.

Heraclitus negauit, bis eãdem aqua tingi poſ ſe quenquam.

Vera & ſola pietas eſt neceſſaria: qua conſer uata ijs qui rectè uiuere inſtituerunt, cæte ra deſpicienda ſunt.

Philoſophũ agere ut philoſophia dignũ eſt: cum ſit homo, & fatis obnoxius.

Scythæ in mediterraneis habitantes, Alani, Zinchi, Gotthi, Roſsi.

Tzinciſcanis legislator Scytharum, homo ui lis & faber ærarius, autor ſuis fuit, ut deli- cias fugerent, obuijs contenti eſſent, inter ſe diligerent, priuata emolumenta ſperne rent, reipublicæ conſulerent, nihil in uita feſtinanter agerent, omnibus cibis uteren tur, plurimas uxores ducerent, nullos fun dos poſsiderent, migrarent quò cõmodi- tas inuitaret. pannos quoslibet tollerent, ac ueſtibus etiam integris aſſuerent: quod cum nulla neceſsitate coacti facerent, ſine uerecundia facturos. cũ eſſet opus, aliena occuparent. ueritatem in uerbis colerent, iuſticiam in factis: quorum alterum inge- nui animi, alterum rectæ uoluntatis eſſet. ut nemo alterius oratione falleretur, nec in agendo ullis inſidijs circumueniretur.

Nogas Scytha ornamenta miſſa à Michaele Palæologo aſpernatus, rogauit, nunquid calamitates, morbos aut mortem depel- lere poſſent? Neque enim margaritis, ſed utilitate mouebatur.

Hominibus perfrictæ frontis, infamiam ne- gligentibus, non eſt habenda fides.

Humana quidẽ forma, ſed beluinis animis.

Totum Dyrrhachiũ terræmotu collapſum, ciuibus omnibus oppreſsis: direptæq́ o- pes à finitimis, aureã meſſem metentibus.

Communicatio diuini panis, quam remune rationem uocant.

μεταλήψεις θείου ἄρτου, ὃν ἀντίδωρον λέγουσι.

Quod rectum eſt, nunquam corrigitur adhi bitum prauo: aut ſi adhibetur, non tamen deprauatur, ſed prauũ confertur ad rectũ.

Carthaginem nunc Thuniſim uocant.

Interius mare argento uiuo infuſo profundi- us factum.

Vir uirtute celeberrimus Gregorius Syrus, ad Papalem dignitatem accerſitus.

Iniuſtum atq́ abſurdum eſt, tot ac tantos po pulos ob res minutas diſsidere.

Cum hoſtibus crucis geratur bellum: ubi & uictoria laudabilis eſt, & uinci ſalutare.

Controuerſia.

Latini dicunt, Spiritum ſanctum è Patre Fi- lioq́ procedere.

Græci, è Patre per Filium, Spiritum ſanctum procedere.

Iudicium.

Attonitos eſſe utroſq́, arcana Dei rimando.

Magnum periculum eſt, quocunq́ modo à uera ſententia aberrare.

Spiri-

Digitized by Google

Spiritus corpori præferatur.

Quædam de aliquo dicuntur, & ſunt: quædã nec ſunt, nec dicuntur: quædam dicuntur, ſed non ſunt: quædam contrà ſunt, ſed non dicuntur.

Iuſiurandum magnã prohibendi uim habet.

Cyrillus ait, Latinorum & Græcorum controuerſiam pendere in duabus prępoſitionibus: quorum illi ſpiritum ſanctum eſſentialiter eſſe è filio, hi per filium affirment, ἐκ, καὶ διὰ.

Capita pacis Latinorum & Græcorum.

Pontificis Romani ſit τὸ πρωτεῖον, τὸ ἔκκλητον, τὸ μνημόσυνον: hoc eſt, principatus ſit Romanæ ſedis, ad eum appellare liceat Græcis, & memoria Romani pontificis unà cũ patriarchis celebretur.

Si Eccleſiaſticus eſt, Eccleſiaſtico more dicat.

Suum cuique iudicium eſt liberum.

Homo inconſtans, & quauis de cauſa mutabilis.

Rationibus ſeruiendum.

Non re ipſa, ſed ſolo nomine in rerum natura eſſe.

Cardinales à cardine appellantur, ut quorũ ianua ſit Papa.

Gręcos à Latinis albos Agarenos haberi.

Ioannes Paraſtro frater, legatus papæ ad Byzantios, pacis ita ſtudioſus, ut eueſtigiò mortem ſe cupidè obiturum diceret, conciliata inter Græcos & Latinos concordia.

Prudenti conſilio cedendo, & tempori ſeruiendo, impendens periculum uitare.

Si quid periculi impendeat, id eatenus tantũ eſſe curandum, ut uota faciamus.

Periculum citra periculum effugere.

Dum externum bellũ propulſare ſtudet, domeſticum inter nos excitauit.

Malea ligniuora, μαλίας ξυλοφάγος.

Oratorum calliditas, auditorumq́ imperitia & ruſticitas, fidem conciliat uerbis.

Prudentiæ eſt, ruſticos non curioſis intricare quæſtionibus, ſed ſinere ut ſimpliciter beati fiant. Nam quantæ uæcordiæ eſt eos cõmouere & excitare, ut de fide religionis certi eſſe uelint? Quid autem dicas, ut ille his in rebus moderationem conſeruet, qui præter ligonem & ſtiuam & inertem uitã nihil nouit?

Ipſe etiam Deus de iure ſuo conceſsit, cum homo factus ſupplicium ſubijt. οἰκονομίᾳ τὸν θεὸν σταυρὸν ὑπομεῖναι, &c.

Non omnes hæc perſtringit oratio.

Res pari & prouidentia & moderatione adminiſtrare.

Belli dona ſunt, urbes & pecunię.

Pharſalus olim Phthia.

Fatũ ille quicquid ageret, euitare nõ poterat.

Res periculoſa, & cum Dei uoluntate minimè congruens.

Pax colenda eſt, ubi Dei iacturam non facimus: rurſus bellum gerendum, ubi religio periclitatur.

Nouarum rerum eſſe reum.

Laura locus uerno tempori aptiſsimus, ſed ad hybernandum incommodiſsimus.

Genuenſes Venetis & opibus & copijs ſuperiores.

Conſilium ſimul & promulgatum, & ad rem collatum.

Romanus quidam cum Latino inſolẽtius ſe gerenti colapho infracto excuſsiſſet oculos, occiſus, in cauſa fuit, ut Galatæ incolæ malè tractarentur.

E' LIBRO VI.

MAria Bulgari Conſtantini uxor, Michaeli Palæologo propter dotem nõ datam, & ob turbas religionis irata, & maritum & Aelię patriarchã Gregoriũ, atq; Sultanum Aegypti contra Byzantios cõcitat.

Imperatorem uiolata religione inuiſum eſſe Deo: qui nulla alia re contra homines conciretur, quàm ab initio recepti cultus mutatione.

Antiochenus patriarcha in rupem mari circumfluam ab Armenio relegatus, Nicolai uerò Thaumaturgi cura liberatus, Byzantium confugit. Alexãdrinus item, ut à Paganorum iniurijs eſſet tutior.

Maria Bulgara Sphentiſlabum unà cum filio Michaele in templo adoptatum, & pallio ſuo complexa, paulo poſt per inſidias interficit.

Vindicta ferè facinora negligit.

Is quem Gregoras Lachanã appellat ab holeribus, Pachymerius Bulgaricè Corducubam nominat, hominem ruſticum & mercenarium ſubulcum: qui cum pane & agreſtibus herbis uictitans, principatum ſibi diuinitùs deſtinari, ſuis gregalibus ſubinde narraret. tandem manu facta, cum Cõſtantinus ob fractum crus negligeret, Scytharum incurſiones ſæpe ultus eſt.

Lachanas Mariã reginam uxorẽ, ob delicias male tractat: regnoq́ pulſus, à Noga Scytha, ad quem cõfugerat, in cõuiuio occidit.

Andronicum patri Michaeli annos uigintiquatuor natũ ſucceſsiſſe ait Pachymerius, & Theodori Muzalonis magni Logothetæ conſilijs in primis uſum.

Lapſu cõſilij incidere in foueam calamitatis.

Meliteniotes & Metochites loco mouentur, quòd papæ ſacris interfuiſſent.

Mens quæ delectatur honeſto, & fine tãtùm nititur.

Extremis ſupplicijs afficiantur, qui extrema ſcelera admiſerunt.

Theoctiſtus Adrianopolitanus aduerſarijs ſuis: Nunc (inquit) iudicib. tanq; ligneis uerub. ad me aſſandũ utimini, quę paulo poſt & ipſa coniecta in ignem conflagrabunt.

Vulgus de religione rixatur, ignarum quid ſit hæreſis.

Ea eſt diuinarum rerum ratio, ut tacitis animis magis uenerandę ſint, quàm uerbis approbandæ & demonſtrandæ.

Patres ſcribunt ſpiritum ſanctum è patre per filium procedere.

Proceſsio ſancti ſpiritus animo comprehendi nequit. ἀνέννοητος ἡ ἐκπόρευσις.

Qui humanis rationibus ea inueſtigat quę captum ingenij humani ſuperant, inexpiabili crimine ſeipſum imprudens obſtringit.

Ea eſſe audacia, ut immenſum Theologiæ pelagus exigua ſcapha humanæ mentis tráſmittere conari non dubites.

Poſteritatis iudicijs fretus, quamuis ſui conatus nunc improbarentur.

τὸ ἐκ πατρὸς δι᾽ υἱοῦ προχεῖσθαι, ἐκλάμπειν, χορηγεῖσθαι, προϊέναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, πλεῖστοι καὶ πολλάκις ἔλεγον. E' patre per filiũ profundi, ſuppeditari, eluceſcere, prodire ſpiritum ſanctum, multi & ſæpenumero dixerunt.

τὸ ἐκπορεύεσθαι proficiſci ſpiritum ſanctum è patre per filium, primus dixit magnus Maximus, deinde Damaſcenus, tertio loco S. Taraſius cum ſeptima Synodo.

D. Baſilius: Secundum locum filius à patre tenet ratione cauſæ, eodemq́ modo ſpiritus ſanctus à filio: δευτερεύει μὲν ὁ υἱὸς τοῦ πατρὸς τῷ αἰτίῳ, δευτερεύει δὲ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ κατὰ τὸν τῆς αἰτίας λόγον.

Cyrillus: Spiritus ex utroq; eſſentialiter eſt. τὸ δὲ ἀμφοῖν οὐσιωδῶς ὑπάρχειν.

Damaſcenus: ὁ πατὴρ διὰ λόγου προβολεὺς ἐκφαντορικοῦ πνεύματος.

Cum multa de Deo dicantur, quæ etiam uicij ſignificationem habeant: dicta quidem illa ut ſanctorum uerba admittimus, ſignificationem uerò repudiamus.

Eiuſmodi res, quam uel confidentiſsimus horreat.

Vulgi prauis ſuſpicionibus occurrendum.

Religione longe lateq; propagata, miracula deſinere neceſſe eſt, & ſcripturas patrum teneri, quibus quaſi manu ducti ea præſtemus quæ Deo grata ſint.

Ea etiam quæ intolerabilia uidentur, tamen ſpe finis non quidem ſine moleſtia & dolore, ſed ęquioribus animis perferuntur. Expectatio autem futuri mali, grauiter & cõtinenter angit animum.

Frigida Saturni ſtella menſe Aprili in medio cœli culmine ſcintillare conſpecta (quamuis errones ob propinquitatem ſcintillare negentur) ſignificabat fore, ut magni uiri gelu calamitatum rigeſcerent: idq; eueſtigiò conſecutum.

Quidam profeſſus eſt, ſe à prouidentia deſtinatum eſſe ad ulciſcẽdas numinis iniurias, & profanos homines mulctandos.

Vitare retia, & effugere difficultates tẽporũ.

Guttæ ſanguinis cœlitùs delapſæ.

Terteres Bulgarus repudiata Aſanis ſorore, quòd illegitimum matrimonium haberetur, uxorem priorem, quam ex ambitione tantum dimiſerat, recipit.

Ignis uires ſuas non ignorat.

κτῆμα γνώμης εἰρήνη, ἀλλ᾽ οὐ τύχης. Pax non fortuitò, ſed ratione & oratione conciliatur.

Vindicta, ut ferè ſolet, ceſſabat, & diutiſsimè dormitabat.

Non donum, ſed præmium petere.

Inſularum imperium ſine claſſe teneri non poteſt.

Quoties fugam molitus eſt, toties eius conatibus fortuna obſtitit.

Vindicta conuerſo itinere illum circũſtetit, uentis etiam facinoroſo homini aduerſantibus.

Vmbris tutius quàm rebus humanis creditur.

Rei certitudo intrepidum reddit animum.

Portentum diuinæ prouidentię ſignum: quo uerò pertineat, ad eá ne quę prętererint, an uerò quæ inſtent, utiq; ignoratur.

Vmbertopulus Meſembriæ præfectus, Andronici pietate fretus, parua manu 10000. Scytharum Iſtri ripas accolentium delet: eóſque docet, temerariam multitudinem conſilio magis uinci quàm uiribus.

Sacer panis Latinum typum præ ſe tulit, niger & teter, theriacæ colore.

Deiparæ imago per dies complures lachrymauit.

E' Georgij martyris imagine ſanguis ebul(lijt.

Andronicus prodigijs territus, uerebatur nè Deo aliud poſtulante, ipſe in aliud intentus eſſet.

Antiochia, Tripolis, Ptolemais, tota deniq; Syria à Babylonio Sultano euerſa, cęſis & deletis habitatoribus Italis.

Solemus quidem terrores prodigiorum, ſpe & mora nobis ipſi blandientes, ad alios transferre. Verùm apud quos malorum ſignum apparuerit, apud eos etiam euentũ ratum fore conſtat.

Andronicus uiduus non auſus regias ambire nuptias, quòd è ſecunda uxore Imperij ſucceſſores nõ procreaturus eſſet, Irenen Marchioniſſam, regis Hiſpaniæ neptem, bonus bonam non genere minus quàm moribus, uxorem ducit.

Quid aliud argutiæ iſtæ ſibi uolunt, niſi ut uerba ad ſenſum à communi patrum conſenſu alienum detorqueantur?

Imago earum rerum nulla poteſt afferri, quarum nulla eſt imago. εἰκονίζειν τὸ ἀνεικόνιστον, φόβος μέγας.

Etiam atq; etiã uereor ne à recta uia aberrẽ.

Qui ſuam iuſticiam quærunt, ad Dei iuſticiã non perueniunt.

Blachorum genus montium receſsibus gaudet, & rei pecuariæ ſtudet, atque etiam pugnis delectatur.

E' LIBRO VIII.

DAmaſcenus negat dici ἐκ τοῦ υἱοῦ, è filio procedere ſpiritum ſanctum.

Imperator cinnabari ſubſcripſit.

προβολεὺς aliàs ſignificat ἄσπιον, aliàs ὀδόντων καὶ χερακγόμ, ἢ πτεροχία.

Theologis inter ſe rixantibus, in periculo eſt populus.

Quod ex inuidia fugere uidebantur, id ueritate uicti confitentur.

Pertinacia ſua & temeritate ſubinde turbant Eccleſiam, & nondum planè ſedatas tempeſtates denuò concitant.

Ea erat inter diuerſa ſentientes animorum alienatio, ut etiam à congreſsibus & colloquijs abhorrerent.

Qui ad honeſtatem deducunt, eadem opera à turpitudinis amore abducunt.

Athanaſij patriarchæ, dum monachum ageret, ea fuiſſe ferebatur auſteritas, ut aſinũ, qui monachorum olera læſiſſet, mutilaret auribus. Idem lupum miniſtrum habuiſſe dicebatur: ſed is lupus bipes erat, nõ quadrupes.

Homines inuidia impellente, ultrò mendacijs famam aliorum contaminant.

Andronicus prudenter iudicabat, ſi uera eſſent bona, ijs utiq; mala aboleri.

Fortunæ temeritas à rerum diuinarum cultu eſt remotiſsima.

Arſenio patriarcha deſignato quidam diuinitùs dixit: ἀργύριος ἀρχὴ σκανδάλων.

Monachi freti patriarcha Arſenio, ſacerdotũ luxum & intemperias acerrimè exagitant, ſcorpionis inſtar è foramine prorepentis: qui ignarus cui infixurus ſit aculeum, ſtatim cuiuis obuio ſiue homini ſiue pecudi, ſiue cuiuis rei infigit.

Quis enumeret ea incommoda, quæ uelut in ſcena uitæ miſerorum mortalium ærumnoſa natura non ſecus ac nauigium lembos ſecum trahit?

Monachorũ ea erat curioſitas, & importuna diligentia, ut omnia confunderent ac perturbarent.

Inſueta omnia grauia ſunt.

Prudentiores ſacerdotes Arſenij importunitatem uindictam eſſe diuinã agnoſcebãt: nec alios iudicabant, ſed toto animo in ſemetipſos conuerſo, qui & quales ipſi eſſent, accuratè conſiderabant.

Conſtantinus Porphyrogenitus ultra 60000. aureorum reditum habuit: & uxoris impulſu Conſtantinum Maurozomen per ſummam contumeliam uerberibus affecit, quòd amaſia eius, uxorem ipſius non ſatis honorificè tractaſſe uideret. Nec multo pòſt, ob affectati regni ſuſpicionem, publicatis omnib. bonis, à fratre Andronico Imperatore captus, in cauea circũducitur.

Quicquid ad curationem nephritidis adhibebatur, morbum adeò nõ leuabat, ut etiam exaſperaret.

Omnis ſplendor, unius horæ momento in ludibrium conuerſus.

Vt medici non eſt pœnam irrogare, ſed ſanã nare: ita pontificem non punire, ſed curare delinquentes decet.

Patriarchæ titulus.

Ἀθανάσιος ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος κωνσταντινουπόλεως, νέας ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Verecundia & religio non ſinunt.

Brumam uer ſequitur, & tempeſtatem exoptata nautis tranquillitas.

Lazarus quidam monachus prædicit fore, ut Coſmę nomen mutaretur: itaq; factũ eſt, ne is in patriarchatu decederet.

Barbarus quidam ſe Lachanam pridem à Noga interfectum profeſſus, maxima ſtudia agreſtis turbæ habuit: adeò ut Andronicus ueritus ne Imperiũ inuaderet, eum reuocare, & in cuſtodiam dare cogeretur.

Fit aliquando, ut ea quæ medici ægrotantib. pernicioſa iudicant, ex uehementi deſiderio & appetitu ſalutaria ſint, natura contra morbum confirmata.

Andronici Imperatoris ſumma temperantia, ſumma laborum, inediæ, uigiliæ tolerantia. Nam cum optima corporis habitudo & firmitas cum animi conſtantia coniungeretur, atque altera alteri quaſi mutuas operas traderet: perfectio quædam uirtutis inde conſecuta eſt.

E' LIBRO IX.

MIchael Palæologus Andronici filius, die Conſtantini Magni coronatur.

ῥιπτοῦνται οἱ σωνάθες ἀπόδοσμοι, faſciculos odoratorum florum ſpargi ſolitos conijcio.

Patriarcha & pontifices noluerunt diris obſtringere eos qui Imperatori bellum aut ſeditionem cõcitaturi eſſent. ſatis enim eſſe graues legum humanarum pœnas, etiã ſine Eccleſiaſtica cenſura.

Imperator iurat, ſe ſua uoluntate neminem extremo ſupplicio affecturũ, nec grauiores delicto pœnas exacturum.

Lucri cupiditate cæci, tutis rationibus neglectis, in pericula ruunt.

Muliebris natura minimè apta bello.

Parère neceſsitati, magna præſertim cum utilitate.

Milites ſe in perpetuis ærumnis & periculis uerſari, aulicos uerò proceres in ocio delicijs & uoluptatibus circumfluere ægrè ferentes, Alexio Philanthropeno autores ſunt regni affectandi, cuius liberalitate iuſta ſibi præmia ſolutum iri ſperarent.

Deo aduerſante, is qui tardus habetur, uel celerrimum anteuertit: irritæq; ſunt uires omnes, ſine prudentia.

Chortatzes Cretenſium dux, Philanthropeni proditor, à Libadario edoctus, apud Andronicum defectionem ſuam ſic excuſat: ſe & ſuos ui coactos ceſsiſſe temporibus,

bus, cum aduerſari non poſſent, nec tantam multitudinem ad res nouandas incitatam ab inſtituto reuocare.

Philanthropeni magni ſpiritus, cum in Libadarij manus ueniſſet, quem ſummè deſpexerat, prorſus euaneſcunt.

Singulari iuuandę reipublicę ſtudio ipſa fundamenta ſeditionum reuellere, & impendente metu ciues liberare inſtituit.

Philāthropenus reipſa expertus, munera uirtutis fortunæ ludibrium eſſe facta, Iudæis excæcandus traditur.

Nuncius ira metu miſta acceptus.

Mala tum demum nunciata, cum iam propulſata eſſent.

Andronicus Deigenitrici, poſt Deum, & regnum & Eccleſiam commendat.

Genuenſes & Veneti, ſiue mari ſiue terra alteri alteris occurrerent, inuicem ſeſe mactabant.

Philanthropeni excæcationem maximus terræmotus eſt conſecutus. Andronicus uerò decretis ſupplicationib. nec ulla rē prętermiſſa, qua placari poſſe numen uideretur, populum prolixa oratione ad mores emēdandos, & deteſtanda prioris uitæ facinora cohortatus, de emendādis iudicijs magna ſeueritate, aurea etiam bulla edita, egit. Sed ut Muſicorum chordæ paulatim laxantur: ita nec hæc ſeueritas, paris & æquabilis iuris, ſine potentiæ & inopię reſpectu, diuturna fuit.

Poſt longam defenſionem nihil aliud conſecuti ſunt, niſi ut malè, ac præter æquum & bonum egiſſe uiderentur.

Creta ſub Andronico Palæologo ſeniore Venetæ ditionis fuit.

Maximus Planudes monachus, Andronici nomine legatus Aquileiam iuit, ob Venetos à Galatæ incolis Byzātij uiolenter oppreſſos & mactatos.

Beneuolentia præſtat uiolentiæ: πολὺ κρέττον βίας.

Prudentis medici eſt, morbum qui ſectionem poſtulet, ſecare: tumore autem ſedato, lenientia medicamenta adhibere, nec ullo modo committere ut latius ſerpat malum.

Conſcientiæ curatio uel in primis neceſſaria.

Inſignis eſt prudentiæ, quod non facere non poſsis, id facere ut libenter feciſſe uidearis.

Quidā cum inter alia imprudens effutijſſet, dæmones etiam Chriſtianorum eſſe fratres, id' que neſcio quo Scripturæ dicto probare conatus eſſet: ab alijs pro blaſphemo exagitatus, ab alijs pro nugatore deriſus eſt.

Rationi potius quàm iracundiæ parendum.

Ioannes Tarchaniotes cum imperio in Orientem miſſus, quamuis bene rem gereret, Ioannis patriarchæ ob religionem, & procerum aulicorum propter affectati regni ſuſpicionem calumnijs eſt exagitatus.

Nogas Scytha à Cazane Orientaliū Scytharum duce, qui à Chalco & Agapa oriundus fuit, cum maximis copijs aduerſus Septentrionales Perſas miſſus, re bene geſta, regnū ſibi uēdicat: ſenex tandem à Ctai Scytharū principe in acie cędit. Eius uerò filius Tzacas, dum Bulgariæ regnū ſibi uendicare ſtudet, inſidijs Sphentiſlabi, cuius ſororem in matrimonio habebat, in carcerē coniectus, Iudæorum miniſterio ſtrangulatur.

Terteres Bulgarus Nogę metu Adrianopolim relicto regno profugit.

Sphentiſthlabus Bulgarus Ioachimum patriarcham proditionis ſuſpectū præcipitat.

Ctais Scytha Mariam Andronici notham filiam ſocero remittit, ne Venere, bello gerendo occupatus, eneruaretur: eandemq;, deletis Nogæ reliquijs, repetit.

Tantus imber, ut terra excauata ſementes, uites & arbores extirparentur, & glaucus natura maris color turbaretur, & uarius pro terrarum per quas torrentes decurrebant uarietate redderetur.

Becus peregrè in carcere mortuus, nulla pōpa ſepelitur.

Cottanitzes latro captus, ſupplicij metu fit monachus: ſimulataq; ad tempus religione, per occaſionem ad Seruiæ Cralem elapſus, fit dux copiarum: ab eoq; tandē Andronico propter Simonidis coniugium captiuus redditur.

Eudocia Lazorum ſiue Colchorū regina, marito etiam defuncto coniugij fidem ut ſeruaret, omnes nuptias repudiauit.

Simonis Andronici belliſsima filiola, immatura ętate Seruię Crali deſponſa, neceſſariò magis ꝙ bona cum gratia. Eſt aūt appellata Simonis, q cum plures puellæ Andronico morerent, à muliere quadā edoctus, 12 Apoſtolorū 12 imagines cęreas uiri magnitudine ſtatuit, atq; ordine accēdit ſub tēpus partus: q cū in tēpus ꝙ ſtatua Simonis ardebat incidiſſet, puella Simonis eſt appellata.

Hyems tam ſęua, ut humiliorū ędiū fores niuibus obſtruerent, & ad uernum uſq; propè tempus ſuperindurata niue pedibus tutò, equis uerò non item, ambularetur.

E' LIBRO X.

CVm multa ſint quę cōiugio Cralis & Simonidis obſtēt, res diligentius expendenda eſt: & quod, reuerētia legum incolumi, tutiſsimum uidebitur, agendum.

Rem ſuo more extrahendo, à uulpina calliditate non recedebant.

Obſides in medio flumine Bardario permutantur.

Non literis aut uerbis, ſed ipſo uultu perſuadere.

Ioānes patriarcha (pridē Coſmas) reprehēdit Cralis & Simonidis cōiugium, reprehendit Andronici exactiones, ſeq; contēni querit.

Andronic' reſpōdet: Regias affinitates ſępe

ſeruire

ſeruire temporibus: exactiones autem, tot bellis undique ingruentibus, omnino reipublicæ eſſe neceſſarias.

Neque uerò confundenda eſſe ea quæ patriarcha ex officio à ſe poſtulet, cum iis quæ in ſuam gratiam fieri uellet, &c.

De oſtentis alij aliter, pro ſua quiſque intelligentia iudicant.

Alani 16000 ſe ad Andronicum contulerunt, quorum ſemiſsis fortiſsimos Nogæ milites continebat.

Sed hi pro hoſtibus eos tractabant, quibus auxilio eſſe debebant.

Alani e ueſtigiò cum hoſte congrediuntur: pugnaq; defuncti & rebus cõſtitutis, quieti & ocio ſeſe dant, ac genio indulgent.

Alexius Raul magnus Domeſticus, ab Alanis in ludicro certamine ex inſidijs ſagitta ictus, occiditur.

Melecus Azatinis filius, Amurium & Aſtratium ſupplices crudeliter interficit: (ſignũ autem cædis dedit ſuis, uibrato calice) & ab Hali Amurij filio necem patris ulciſcente, in prælio occiditur, fatis feroci a ſua iritatis.

Is rerum erat ſtatus, ut facilè intelligeretur, quemadmodum clades diuinitùs immitterentur: ita etiam eaſdem non niſi placato numine propulſari poſſe.

Imperatorem mendacij arguere, & inſidioſę ac ſycophanticæ adminiſtrationis rerum illarum accuſare, utique non licebat.

Initium reſignationis patriarchæ.

Δέσποτά μου ἅγιε βασιλεῦ, καὶ ὑμεῖς δέσποταί μου ἅγιοι ἀρχιερεῖς.

Inexhauſto diuinæ miſericordiæ pelago fretus, ſuauiter ætatem omnem dego.

Andronicus fruſtra cum Solymampaxe affinitatem contrahit, propter Perſarum πολυαρχίαν, qui ſibi duces eligebant, quorum ductu & auſpicijs diuite præda locupletarentur: ſtatimq; illos, adempta lucri ſpe, quæ non niſi è bellis perpetuis erat, deſerebant.

Eccleſiaſticæ diſſenſiones, quin Romanum imperium perturbent, non poſſe fieri.

Iuſiurandum neceſsitatem ineuitabilem affert.

Ea erat Ioannis patriarchæ pietas & ſimplicitas, ut non dubitaretur, eum de controuerſia id dicturum eſſe teſtimoniũ, quod omnibus probationibus eſſet prędferendũ.

Athanaſius patriarcha monuit Andronicũ, ut ſupplicationes indiceret pro deprecanda peſtilentia, fame, terræmotu, mundatione.

Ita ſentiebant, ſi numen ullum uinculis carnis adhuc conſtrictum ſua gratia dignaretur, monachum ea uel in primis dignaturum eſſe.

Athanaſij prædictionem alij uel maligni ſpiritus inſpirationi, Dei gloriam ſibi uendicantis, uel mathematicis diſciplinis tribuebant.

In perſonam ignotam omnes ſuſpiciones conuenire poſſunt.

E' LIBRO XI.

POtentiores ad iniuriam propenſi, populo ſuperbè inſultabant.

Qui calamitoſorum uicem ex animo doleret: eundem etiam illis, quoad poſſet, ex animo laturum eſſe opem.

Melites diaconus ex ambitione & ſui oſtentandi ſtudio, contracto ære alieno, cum ſoluendo non eſſet, nec ullum receptum haberet, abijt ac ſuſpendit ſe.

Continentes calamitatum nuncij ne deliberandi quidem ſpacium Andromico præbuerunt.

Niphon, uir ſtrenuus & prudens, non tam diuinis quàm humanis in rebus uerſatus.

Michael Andronici filius è deſperato morbo, ſancto oleo ἐκ τοῦ φωταγωγοῦ recreatur.

Rhodus, Alexandria, Peloponeſi & Cretæ loca pleraque terræmotu conciderunt.

Ronzerius & Pharenza Tzymes, 8000 Catelanorum & Amagabarorum, qui ab Auarum ſtirpe orti putantur, ſecum adduxerunt.

Ronzerius uir ætate iuuenis, toruo uultu, in exequendo deſtinata uelox, in agendo uehemens, euerſa Ptolemaide, monaſterio relicto, piraticam exercuit.

Diuinorum conſiliorum arcana uis eſt, captumq; ſuperat humani ingenij.

Philanthropenus dapifer, uir nobilis, ætate, prudentia, rei militaris uſu ornatiſsimus, cum Magneſiæ excubias ageret, ſæpe intempeſta nocte facem ardentem caſtellũ circuire ſe uidiſſe teſtatus eſt. At præfecti caſtelli filius ab incunabilis mutus, ſubitò loqui cœpit: ſeq; non facem, ſed uirum regio habitu inſignem uidiſſe affirmauit, qui illas excubias floccifaceret, ſeq; excubiarum præfectum eſſe affirmaret: iuberetq;, ut uigiles attentiſsimi eſſent, & ſaluti caſtelli conſulerent. Is, clemens Imperator Ioannes Ducas eſt habitus.

Contumacia Barbarica cum rebus ad uoluntatem fluentibus coniuncta

Andronicus omnes calamitates ſoli iræ diuinæ acceptas tulit.

Catelani binas & ternas uncias auri menſe ꝗlibet accipiebãt: Alani uix ſingulas. unde pugna inter eos orta, & complures occiſi.

Cõſtantinus Porphyrogenitus poſt diuturnum carcerem è Cynanche moritur.

Tripolis caſtellum prope Philadelphiam ad Mæandrum ſitum, à Perſis per ſpeciem frumenti emendi occupatur.

Ioannes Chœroboſcus Mazucatus Bulgarus, facta manu Perſas infeſtat: ſed tandem circumuentus occiditur. (incipit.

S. Theodoſiæ miraculo quidam mutus loqui

E' XII LIBRO.

CAtzane Orientalium Scytharum duce mortuo, unà ſpes omnis Byzantini imperij mortua eſt.

Crux Chriſtianorum trophæum, multa contra Sultanum Arabum potuit.

Catzanes bonum & ſanctũ principem, Dei ſimulachrum iudicabat.

Solius Dei eſt ueſtras illuſtrare conſcientias, quum homines ſitis diuinæ quidem uitæ inſtituto, ſed in magno periculo conſtituti, ne à Deo remotiſsimi ſitis.

Nulla, in re diuina, uel neceſsitudinis uel accepti beneficij ratio habebitur.

Alius terrarum orbis quærendus, è quo ſanctos pontifices petamus.

Vnum quærimus rectum eccleſiæ ſtatum.

Cuboclaſio monacho cadauer poſt aliquot à morte annos integrum, ſanctitatis opinionem peperit.

Cum magna ſpe ad magnum Imperatorem profectum, non eſſe par, expectatione minora conſequi.

Ipſe deliberabo his de rebus: & quod ex uſu eſſe uidebitur, agam.

Andronicus nullos ex Oriente reditus habuit, ſed magnos potius in eas prouincias ſumptus fecit.

Sub Ioanne Duca, nummi bes auro puro puto conſtabat: ſub Andronico ſemiſsis, ueteribus ſignis mutatis.

Argenteus baculus deauratus dignitatis inſigne.

Auxiliorum iuſiurandum.

Imperatoris amicos in amicis, hoſtes hoſtiũ loco habebimus.

In ſolius Ronzerij copias millies mille aurei inſumpti, χίλιαι χιλιάσιν νομισμάτων.

Grauitatem & faſtũ præ ſe ferebat: & ſi quid grauius commiſſum afferebatur, ſpecioſis excuſationibus crimen eludebat.

Iniuria neceſſariò propulſanda, & ſalutis noſtræ defenſio ſuſcipienda.

Eccleſia malè habebat, cũ eius proceres pauperes, & nullo in honore eſſent.

Athanaſius erat inexorabilis, immiſericors, ad mẽſam ſuam admittebat neminem, ad diuina inſtituta referebat omnia, quibus ne exercitatiſsimi quidem in rebus diuinis utebantur.

Ronzerius ab Alano Georgio, cuius filium occiderat, per inſidias interficitũ. cuius cæde comperta, Catelani Calliupoli nulli ætati, nulli ſexui parcunt, infantes palis ſuffigunt.

Regnum animæ inſtar eſt.

Diuina indignatio peccata noſtra ulciſcitur.

Seditio ciuium maximum eſt bellum.

Peſsima impoſtura eſt, qua quis ipſe ſeſe decipit.

Mala res eſt uitæ cupiditas, cum non omnia diuinæ prouidentiæ mandantur, ſed terrenis rebus quaſi firmi aliquid habeāt, inhiatur. unde peccatorum examina ſcatent.

Ciuitatis aut prouinciæ totius cum mos geri poteſt, preces non ſunt negligendæ.

E' LIBRI XIII FRAgmento.

ANno imperij Andronici uigeſimo tertio, Michaelis duodecimo, Romani Orientem pro derelicto habuerunt.

Drimys quidam ſe pro Laſcaride uenditando, ſeditionem concitat.

ΤΕΛΟΣ, ΚΑΙ ΘΕΩι ΔΟΞΑ.

Pag.1. uerſ.40. ἡ δὲ γῆ ἀτρεπτον ταύτην ὁμοίως ἀρχῆθεν τετηρημένην προτείνει.) Vel τὴν ἀκινησίαν intelligit. Terra enim centrũ immobile uniuerſitatis rerum à pleriſq; ſtatuitur: uel uices temporum, quibus nunc ſterilis ſqualet, nunc fœcũda floret, ſicut Fortuna & Luna cõſtantes in leuitate ſua dicũtur.

2.53. καὶ ἵνα μιᾶς τῶν.) ἀνανταποδότου, *niſi fortè ab illo pendeat,* ὡς καὶ πρόφασιν εὔλογον διδωκυίας, *&c. quod tamen ualde durum fuerit.*

*Ead.*52. ὧν τούτων τῶν ἀνδρῶν ἔτι παρόντων.) *Fortaſſe* περιόντων, *illis adhuc ſuperſtitibus.*

54. ἐπ᾽ ἐμοῦ.) *mea ætate. Sed quia ſe familiariſſimum Andronico fuiſſe teſtatur Gregoras, cõuerti, ſententiam ſecutus, Me audiente.*

4.30. ἀλλὰ λόγοις καὶ τούτοις πλημμελῶς ὅτι ἔτι νέον δεδωκότων.) *Verterã, Sed illa immatura ætate perperàm deſcripſerunt. Sed uidetur legendum,* ἐμαυτοῦ δεδωκότος: *eumq; ſenſum expreſſi.*

*Ead.*35. εἰ δὲ μηδὲ τούτοις οὕτωσί πως ἐδίδου, οὐδὲν μέγα τὸ ἐκείνων ὑπερέχειν αὐτάλλαγμα.) *Dauus ſum, inquit ille in comœdia, non Oedipus. Me uerò, cum in Sphingem incidiſſem, Oedipũ eſſe oportuit, quocunq; euentu. Gratũ mihi facient, qui ænigma hoc dexterius explicarint.*

5.25. ἄλλως τε οὐδὲ παῖδ᾽ ὄντα.) *Videtur addendũ,* ἐπειδὴ οὐδέ.

*Ead.*40. ἔστι δ᾽ ἦλος ἐν τοῖς ἑξῆς.) *Quæ ab aliјs deprauata eſſe aſſerit, nuſquam conuellit in hoc Opere: ueriore fortaſsis expoſitione citra cuiuſquã reprehenſionem contentus.*

6.23. ὀδολδίκος.) *Poſtea* λοδοΐκος: *eadem* μεταθέσει *qua* νικόλαος *&* λαόνικος, *& apud noſtrates Bolgangus & Gangolfus.*

9.24. μόλις κατεκόψαν.) *Deeſſe uidetur,* τοὺς λατίνους.

11.2. ἀλλ᾽ ἐπιβολὴ λαθραίων αὐτὴν, ἀωρία πολλάκις ὂν τὰ πράγματα χρώμενος.) αὐτὴν, *ſcilicet* τὴν ἑαυτοῦ ὁρμὴν, *nimia feſtinatione laudatum illum impetum corrumpebat. Quo minus de Latinorum impetu hebetato intelligam, faciunt uerba,* ἀλλ᾽ ἐπιβολὴ λαθραίων αὐτὴν. *Quæ ſententia ſi cui placet, ſic uertat: Nam ſubitis & inexpectatis impreſſionibus impetum illorum retardabat, &c.*

14.53. ἀλλ᾽ εἰρήσθω πᾶσα τὸ ἀπὸ τούτων.) *Perinde accipio, ac ſi eſſet,* τούτων γε ἕνεκα: *quod ad hæc quidem attinet. Sic enim malo, quàm, His de cauſis.*

20.41. τούτων γὰρ ἀναγκαίων.) *Videntur in utroque codice uerſus aliquot deeſſe, atque hæc ex abrupto ſuperioribus attexi.*

25.61. ἀνὴρ περιφανὴς μὲν τὴν κατ᾽ αὐτὸν ἀρετήν.) *Intelligo* τὴν μετὰ τὸν ἀσκητικὸν βίον ἀρετήν. *niſi fortè legendũ,* αὐτῶν τῶν κατ᾽ αὐτὸν ἀρετῇ: *ſed minus placet.*

29.1. τί δὲ εἰς τὴν δευτέραν σοφιστὴς τί ἔτι.) *Quid* τὸ τί ἔτι *ſibi uellet, cum neſcirẽ (nam* τὸ *Quid reliquũ eſt, aut Quid reſtat? haud ſcio quàm bellè cõueniat) conuerti quaſi ſcriptum fuiſſet,* τί δὲ τὸ εἰς τὴν δευτέραν σοφιστὴς ἔτι. *quod ſenſus poſtulare uidetur.*

30.4. ἀχθόμενοι τῇ ὥρᾳ τούτου τιμῆς.) *Verba ſuſpecta, ſed clara ſententia.*

37.37. τὸ μετὰ τὴν περαίαν τῆς γαλάτου ὠθηκλημένον φρούριον.) περαία, παρὰ τὸ περᾶν, *quòd mare interiaceret. Vocatur etiam hodie Pera, ut* IOANNES DERNSCHVVAM, *uir ornatiſſimus, mihi retulit: qui diu & Byzantij uixit, & Amaſiã uſque progreſſus eſt: & hos Byzantinæ hiſtoriæ libros omnes cum alijs multis, ſingulari induſtria & ſtudio iuuãdæ reipublicæ literariæ comparauit: & ut à me conuerterentur, atq; in publicum ederẽtur, primus autor fuit.*

38.37. ἦγε καὶ ἔφερεν ἐλπίδων ὥσπερ παράσιτον.) *Sentẽtia eſt, ut paraſiti menſis diuitum alantur, ita illum ſpe bona lactatum eſſe.*

41.24. ὅτι μὴ κατάλυσιν παντοίαν ἐφ᾽ ἡμέρᾳ καὶ νυκτί.) κατάλυσιν *hic non diuerſorium, ſed deſtructionem ſignificare, ſententia oſtendit.*

43.36. κατά τινα χρείαν ὡδὶ ἐπιδεδημηκότι ἐκ τοῦ παρήκοντος.) *Niſi pro* ἐκ τοῦ παρατυχόντος, *uel* κατὰ τύχην *intelligatur, non uideo quid ſibi uelit, & ſic uſus eſt hac forma loquendi Pachymerius.*

*Ead.*59. χερσὶ μὲν τὰ ξίφη.) *Non neceſſe habui enſiferas cogitationes, fumos gemitũ & ligna doloris inſerere.*

61.29. συλλελειτουργήκασι μὲν ἐν τῷ παντὶ οὐδαμῶς τοῖς τοῦ πάπα.) *Fateor me non ſatis aſſequi quid ſibi uelit.* φρέριοι *fortaſsis ſunt fratres, hoc eſt monachi, qui Latinam miſſam permiſſu Imperatoris celebrarunt. Sed hæc ex ijs quæ è Pachymerio de Metochite annotata ſunt, intelligentur.*

85.31. παθεῖν τι, ὃ μὴ πρὸς βουλήσεως ἦν, τοὺς δ᾽ ἀναγκασθέντας.) *Videtur locus mutilus, mẽbro uno atq; altero omiſſo.*

88.53. ὑπὲρ τὸν κιλίκιον αὐλῶνα.) *Aulon ſit'ne proprium nomen, an anguſtas Ciliciæ fauces ſic appellet, dubito. Pachymerius* αὐλῶνα *locum quẽdam inter Dyrrhachium & Brunduſium ſic appellare uidetur.*

89.52. καὶ τρίτον πίθον ἥκιστά φασιν ἐκ μακάρων παῖδες ἐν διὸς εἶναι.) *Alter codex perperam habebat,* πόθον ἐκ διός. *Figmentum extat in Homeri Iliade.*

91.33. ὡς περὶ δέκα δὲ ἤδη ἡμέρας.) *Videtur deeſſe* τὸν βασιλέα, *Imperatorem in Lydia caſtrametaturum.*

*Ead.*60. ἀφαιρεῖται τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ τὰς αὐγάς.) *Fortaſſe non eruit illi oculos, ſed candente lamina propius admota uiſum ademit: ut Manuel Comnenus Dandulo Veneto feciſſe fertur.*

92.41. σφενδοθλάβου.) *Sic eum appellaſſe Græcos exiſtimo, quem nunc Vuenceslaum dicunt.*

111.5. ἀλλὰ γὰρ ὅτι πλωιμένης εἰς θάλασσαν κόλποις οὐ μικροῖς ἐκατέρωθεν περιειλημμένην, δι᾽ ὧν ἐν ταῖς χειμεριναῖς ὥραις τὸ τῆς χιόνος ἀκροθίνιον ὑπερβάλλον.) *Non ſatis aſſequor, an niuem ab hominibus è monte in mare deyci, an montem niuiũ procellis obrui, an uerò niues in mare delabi dicat.*

118.54. ἀνὴρ πάντη μὲν ἀδαὴς τῆς ἔξω παιδείας, οὐχ ὡς τὰ πολλὰ δὲ καὶ τῆς θεοσοφίας, ὡς μηδὲ οἰκείᾳ χειρὶ τὰ τῶν γραμμάτων στοιχεῖα γράφειν εἰδέναι.) *Ambigo quid ue lit: utrum, eum adeo ſacrarum literarũ fuiſſe rudem, ut nec profanas ſcribere ſcierit: an uerò, nõ æquè fuiſſe rudem ſacrarum, quod ferè fiat, ac profanarum.*

καὶ ἐμέ-

Digitized by Google

121.18. καὶ ὁμόπνυς.) *Alter codex habebat ὁμόπους. qua lectione deceptus, uerteram, pari gradu ingreſſus eſt.*

149.45. τόδ' ἄλλοτ' ἄλλως ἔχειν ἀνθρώπων ὄν.) *Sententia eſſe uidetur, conſtantiam Andronici in tanta rerum inconſtantia eſſe mirandam, cum rerū cœleſtium conſtantia faſtidium pariat.*

Ead. 54. ὁ μὲν εἰ καὶ γλώττῃ ἐχρῆτο εὐροούσῃ, δεδιάλωκεν.) *Intelligo, Lucianum rotundè dictis in medium allatis oſtendiſſe Demonactis acumen: ſed an aliqua fuerit eius eloquentia, dicendiq́; copia, è ſcitè dictis nō perſpici poteſt. Si quis τὸ ἐχρῆτο mauult ad Lucianum quàm ad Demonactem referre, uidebitur etiam ſapiētia Demonacti adimi. Eſt hoc declamatorium & ſophiſticū dicendi genus ſanè ſpinoſum, & ob affectatas argutias ſubobſcurum.*

151.4. τὴν ἀλήθειαν εἰς μύθους ἐξαίρειν, ὅν τινα τρόπον ποιῆσαι μείζω.) ὅντινα, *pro* καὶ τουτονὶ τρόπον, *eoq́; modo, accipio.*

160.38. ὥσπερ ἰδόντες, ἄρδην συνειληφώς.) *Aut uerbū* συλλαμβάνω *aliud Gregoræ ſignificat, aut legendum* λελῃθὼς, *uel* διαλεληθὼς, *uel aliquid ſimile. Neq; enim comprehenderat eos, in quos impetum facturus erat.*

Ead. 44. μήτε τὸν βασιλέα προσδέξασθαι μέλλοντα ἐπιστρέφοντας πρὸς μετάνοιαν.) *Dubius locus, utrū Byzantij, repudiata perfidia, iuniorem Andronicū recipere noluerint: an iunioris milites, deſperata ſenioris clementia, fugam cæperint. Sed prior ſententia magis placet.*

161.8. ἔρχεται μετὰ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως.) *Andronici filius fuit hic Conſtantinus, ex Irene ſecunda uxore. Andronicus Imperator iunior, eiuſdem nepos, è Michaele filio.*

172.11. καὶ τὴν φθάσαι κώμην.) *ſcilicet* τοὺς κύνας: *eum pagum in quo latrarent canes.*

191.26. καὶ προσχυθεὶς τοὔδαφος.) *Nō ſatis ſcio, an eum humi proſtratum adoraſſe imaginem dicat, an puluere cōſperſiſſe caput: an imam imaginis partem humi iacentem eſſe amplexum.*

197.5. τὸν ὄρχανον.) *Chalcocondyles habet* ὀρχάνην, *prima declinatione.*

206.35. τῇ ἑκκαιδεκάτῃ τοῦ ἰουλίου ἡμέρας τὴν κδ' τοῦ ♋ μοίραν ἀμείβοντος τοῦ ἡλίου.) *Noſtra ætate, 16 Iulij ſol tertium ♌ gradum, nō autem 24 ♋ tenet. Quare uideant* οἱ ἀστρολόγοι καὶ χρονολόγοι, *an intra 200 annos, 9 graduum diſcrimen conflari potuerit: atque, ipſi ne errent, an errarint Byzantini?*

215.32. πρὸς ἀβύσσους ἐνθυμήσεις.) τὸ ἀβύσσους *adiectiuè uſurpatum uidetur.*

250.45. ἡ τοῦ μεγάλου δομεστίκου καθεστηκυῖα σιωπή.) *Vel natura taciturnum fuiſſe ſignificat Cantacuzenum, cui ut ſucceſſori aut raptori Imperij paſſim adulari uidetur: aut, ſi hoc nō uult, ex ijs quæ deſunt in codice, rectius intelligeretur hic locus.*

254.53. ἡμᾶς ἐκδύσασθαι.) *Haud ſcio an deſit aliquid, de ſplendore ueſtium. Sed ſi nihil deeſt, mutationē certè ueſtitus ſignificat* τὸ ἐκδύσασθαι, *quaſi eſſet* μετενδύσασθαι.

Plura annotare non uiſum eſt operæprecium, & hæc ipſa uideri ſuperuacanea poſſunt.

Loca mutila, ut & uita autoris, ex ipſa lectione facilè animaduertentur. Mihi ſcribendi commentarij ocium non fuit.

ANNOTATIONVM FINIS.

Digitized by Google

AMPLISS. AC GENEROSIS VIRIS, MARCO ET IOANNI FVGGERIS, GERMANIS fratribus, Kirchpergæ & Vueiſſenhorni Dominis, &c. præcipuis bonarum literarum patronis, Ioan. Oporinus S.

EN remitto uobis, Ampliſſ. Heroes MARCE & IOANNES, FVGGERI, Nicephorũ Gregoram ueſtrum, ante paucos quidem annos Illuſtris uiri D. ANTONII FVGGERI, P. M. parentis ueſtri munificentia atque benignitate pub. utilitati conſecratum: Hieronymi uerò Vuolfij opera, poſt Zonaram atque Nicetam, Latio donatum: & nunc demum ſingulari liberalitate ueſtra, ac de Repub. literaria benemerẽdi ſtudio, typis quoq; noſtris tam Græcis quàm Latinis, quanta certè in præſentia licuit fide atque induſtria deſcriptum, inq; lucem editum. Cæterùm quia animaduertimus, cum hoc Gregora (ſicut in prioribus, Zonara uidelicet ac Niceta uidere eſt) ob rerum ac temporum ſeriem atque continuationem, Laonici etiam Chalcocondylæ Athenienſis de Origine ac rebus geſtis Turcorum hiſtoriam conuenire: quippe qua Turcicarum rerum ſeries ab Oguziorum (qui Othomanides poſtea dicti ſunt) origine, circa annum Domini M. CC. LXXXXIIII. ac XII regum geſta uſque ad Mechmetis primi Conſtantinopolitani annum XIII, (qui eſt à Chriſto MCCCCLXII) hoc eſt, retrò ad annũ ab hoc præſenti in quo nunc agimus, centeſimum uſque, recenſeantur: ac interim Græcorum etiam Imperij totius inclinatio atque interitus ab Andronico iuniore (in cuius Imperij initijs Gregoras ſcribere deſijt) uſque ad Conſtantinum ultimum, eiuſq; filios, breuiter quidem, ſed exactè ac miro ordine exponatur: Idcirco inquam, quod unum hoc quidem tempore potuimus, eandem denuò partim ab ipſo eius interprete Con. Clauſero, & alio quodam in hoc ſcripti genere exercitatiſsimo uiro emendatam: partim cum doctiſs. I. C. Philippi Gundelij etiam uerſione collatam, neque pœnitendis Annotationibus ac temporum notatione illuſtratam, hoc loco annectendã cenſuimus. Atque utinam Græcum quoque eiuſdem exemplar nobis ſimul communicatum eſſet, ut quemadmodum in Zonara & Niceta prius, nunc uerò Gregora etiam factũ eſt, ita & Laonici hiſtoria non Latina tantum, ſed Græcolatina potius in publicũ iam prodire potuiſſet. Non parum enim, locis etiã plurimis melius intelligendis, nec non ad narrationis fidem alicubi tutius ac certius aſtruendam, præſertim quod ad propria nomina, alioqui uel rarò uel nunquam alijs uſurpata attinet, conducturum id fuiſſe, planè perſuaſum habemus. Et uerò digniſsimus erat hic autor, qui ſua quoque lingua publicè loqueretur, etiam hoc nomine, quòd omnium aliorum qui de rebus Turcicis & Conſtantinopolitanis Imperatoribus Palæologis ſcripſerunt, monumenta, ex ipſo non parum illuſtrari, emendari atque exornari poſſent: & quia præter miram & continuam iucundamq; adeò rerum expoſitarũ denſitatem, tum elegantes ac uarias digreſsiones, quibus totius fermè orbis regionum ac gentium origines, ſitus, mores deſcribit, plurimis etiam uirtutum ac uitiorum exemplis ſcatet: nõ paucis etiam, breuibus quidem illis plerunque, ſed argutis orationibus ſubinde inſertis nitet: miramq; in rebus quas tractat omnib. experientiam oſtendit: quibus ſanè uniuerſis uirum ſe cum primis & eruditum, & peregrinationibus illuſtrem, & rerum memoratu digniſsimarum obſeruantiſsimum, ſummiſq; uiris perquàm familiarem fuiſſe ſatis declarat. Vt ne commemorem, quòd attenta eius lectio, dum ſui temporis contentiones, & Chriſtianorum etiam Principum quorundã inter ſe diſcordias,

Digitized by Google

LAONICI CHALCOCONDYLAE ATHENIENSIS HISTORIARVM DE ORIGINE ac rebus Geſtis Turcorum, Liber primus.

Autoris intentio & fides.

LAONICVS Athenienſis, quę uiſu, quęq́ auditu percepit, cum adhuc in uiuis foret, literarum monumentis mandare ſtatuit: partim quidem ut naturæ gratiā debitam referret, partim uerò quòd putaret nihil non illorum memorabile uiſum iri poſteris. Complectitur enim hoc opus (ut mea fert opinio) res geſtas fama nequaquā minores illis, quæ unquam in uniuerſo iſto terrarum orbe contigiſſe memorantur. Duo autem continet: Græcorum regni interitum, & quæ mala in ipſum redundarunt: nec non Turcos, qui breui in tantas creuerunt opes, ut opibus & potentia mortales omnes qui unquam fuere, longo interuallo infra ſe relinquant. Qui, quamuis nunc rerum potiantur, & præſentis uitæ felicitatem conturbent, & in diuerſum abripiant: tamen cenſeo fore (ut & meum calculū adijciam) tempus, quo res ipſorum in contrarium uergant. De utriſque tamen, Græcis pariter & Turcis, hiſtoriam contexere, nō arbitror iniucundum fore. Hiſtoriam autem iſtam conſcribentes, faciemus mentionem & aliorum quæ in orbe acciderunt: nec tamen meo tempore, ut quibus interfuerim oculatus teſtis. Cætera uerò, nō ſequutus ueriſimiles coniecturas, nec ut acceperim ab his qui magis ſapere uidebantur, tradam: uerùm, ut hiſtorię ſeries tutò feratur, ea adducam, quæ quàm proximè ad ueritatē acceſſerint. Nec nobis uitio uertatur, quòd Græca lingua operi iſti adhibetur. Siquidem ea hodie per totum quaſi orbem eſt diſperſa, & nationibus omnibus ferè immixta conſpicitur: cuius gloria cum ſit excellens, excellentior tamen accedet, quando regno alicubi haud contemnendo pręfuerit rex Gręcus, & qui ex eo naſcentur, reges: aut quando Græcorum filij in unum collecti, patrio more reſpublicas ſibi quàm iucundiſsimè adminiſtrauerint, reliquis uerò quàm potentiſsimè imperauerint. Græci quidem præclaris facinoribus editis, quo pacto ingentem ſibi pepererint gloriam, & quemadmodum inter cætera etiam in Europam, Libyamq́ uenerint, Gangen Oceanum'que adierint, cum ad iſta loca proceſſerint alij plurimi, quos inter Hercules, & ante hunc Bacchus Semeles filius, præterea Lacedæmonij & Athenienſes, poſtea

Hiſtoriæ huius ſtatus.

Græcæ linguæ celebritas.

Græcorum res.

Macedonum rex, eiusq́ ſucceſſores, &c. quo ordine ſingula hæc geſta ſunt, plurimi annalibus condiderunt. Græci autem præcipuè hunc laborem ſibi delegerunt, quia præ cæteris tempore longiore durarunt, fortunamq́ uirtute uacuam, nunquam tamen moderatā, plurimis generationibus obtinuerunt. His præterea per totum orbem proſpero rerum ſucceſſu utentibus, comperio Aſſyrios, gentem antiquiſsimam, memoriam ſui facientes longiſsimam, Aſiæ imperiū occupaſſe. Dein Medos ad Aſiæ imperium ſubuectos, duce Barbare (quem Iuſtinus Arbactum & Arbacen uocat) Sardanapalum Aſſyriorum regē regno deturbantes. ſed Aſiæ monarchiā tandem amiſerunt, uicti à Cyro Perſarum rege. At hinc Perſarum reges adeò in immenſum aucti ſunt, ut etiam in Europam traiecerint. Deinde haud multis ſeculis pòſt Alexander Macedonum rex, erepta Perſis Aſiæ monarchia, Indis deuictis, Europæ Aſiæ'que parte haud pœnitenda debellata, ſuis reliquit imperium. Exinde Romani, cum eſſent nacti imperium in orbe longè lateq́ maximū, tenentes fortunam uirtuti æquilibrem, commiſerunt Romam Pontifici maximo. Ipſi uerò ductu Cæſaris tranſierunt in Thraciam: & in ea regione, ubi Aſiæ proxima eſt, Byzantium urbem Græcam, (quæ nunc Conſtantinopolis eſt) Thraciæ metropolim conſtituentes, cum Perſis, à quibus grauiſsimè adfligebantur, plurima prælia fecerunt. Græci aūt ex eo tempore Romanis cōmixti, cùm his aliquanto plures numero eſſent, linguam ſuam patriosq́ mores ad finem uſque conſtanter retinuerunt. nec tamen patrium nomē ipſis remanſit, uerùm mutatum eſt. Nam Byzantij reges non amplius iſtud nomen geſtauerūt, ſed magna cum ueneratione ſe ipſos Romanos Imperatores, & Cæſares, nec Grçcorum reges, nuncupauerunt. Romanos quidem acceptmus, & ipſorum Pontificem maximum, cum longo tempore concertaſſent cum Grçcis, in Chriſtianæ religionis quibuſdam articulis, tandem à Græcis defeciſſe. Romanum autem Cæſarem nunc è Gallis, nunc è Germanis eligentes, legatos, nullam prorſus occaſionem omittentes, miſerunt ad Græcos: ut conuenientes in unum, conciliumq́ concelebrantes, concordiam, quantum ad Chriſtianam religionem attinet, inter ſeſe conglutinarent. At Græci noluerunt, cum plurimis annis aduerſus Romanos contentiones mouiſſent, patrium religionis ſuę cultum perturbari. Hac diſsidij cauſa permoti Occidentalium plurimi, adiunctis etiam Venetis, Pontifice

Aſſyriorum imperium.

Medorum.

Perſarum.

Macedonū.

Romanorū.

Conſtātinus imperiū ad Græcos trāſfert. An. 335.

Schiſma Latinorum & Græcorum 870.

Digitized by Google

ximam uitæ partem in eo conſumit. Genus hoc Turcorum cum eſſet magnum, & in immenſum auctum, compertum habeo in partes ſiue tribus quaſdã eſſe diuiſum: inter quas fuiſſe tribum †Oguziorum, hominum genus nec malum, nec imbelle. Ex his natus eſt † Duzalpes, uir æqui iuſtiq́ ſtudioſiſſimus, Oguziorũ dux. Hunc accipio ob fortitudinem ſuam plurimum eſſe laudatũ: tantæq́ fuiſſe iuſticiæ (Oguzijs namq́ ius dicebat) ut litigantes ipſum eligerent arbitrum in re qualibet: ſententiamq́, quam ferebat, utraque pars lęta accipiebat. Hanc uiri æquitatem deprehendentes Oguzij, impetrarũt, precibus fatigantes regionis iſtius regẽ, (qui tum erat Aladines nomine) ut eum acciperent ſibi iudicem. quod ubi contigit, ſemetipſos tradiderũt Duzalpi, ut ſecum ageret, ſecundum quod exiſtimaret res Oguziorum optimè habituras. Deinde cum filius huius nomine Oguzalpes, (qui & Aguzalpes) imperium Oguziorum tribus ſibi uendicaſſet, ad tyrannidem adſpirauit: armáque infeſta Græcis inferendo, breui in Aſia ad maximã claritatem acceſſit. Præterea † Orthogules Oguzalpis filius, cum manu eſſet promptiſſimus, armis multos populos laceſſens, gloriã magnam ubique adeptus eſt. Claſſem quoq́ parauit: qua fretus, hoſtili animo nauigauit ad inſulas in Aegęo e regione Aſię Europęq́ ſitas. Etiam Europam populatus eſt. hinc nauibus in flumen Tænarum iuxta Aenum urbem deductis, ad multam fluminis partem proceſſit. Ferunt hunc & in alijs locis irrupiſſe in Europam. Tandem ingreſſus Peloponneſum, Eubœam, & Atticam, fecit cladem maximam, regionibus deuaſtatis: reuerſusq́ domum, præda, mancipijs' que oneratus, maximas hinc ſibi conflauit opes. Aiunt, Orthugulem hunc in Aſia morantem, prædas ex finitimis gentibus egiſſe: rebúſque pulchrè ſuccedentibus, exercitum conſcripſiſſe. Exercitu igitur ſatis ualido munitus, finitimos Græcos domuit: reliquos deprædatus eſt. & cum alij metu perculſi imperium acciperent, breui ſuis maximarum opum auctor fuit.

Al. Agutiorum.

Al. Iudizalpes.

Al. Orthogrules, qui apud Iouium Zich uocatur.

1298.

Deinde cum quotidie Nomades plurimi ad ipſum confluerent, & in belli ſocietatem aduerſus finitimos admitterentur, tandem mirum in modum imperij ſui pomœria promouerutn. Propter res fortiter geſtas etiam Aladinæ charus acceptúſque erat. Sunt qui literarum monumentis ſcriptum reliquere, Oguziorum tribum auſpicijs ductúque Orthogulis loca iuxta Taurum munita occupaſſe: & hinc armis inſtructos procurrentes, finitimam regionem ſubiugaſſe: Gręcos eius regionis accolas deuiciſſe, ſuóque imperio maxima adieciſſe incrementa. Quæ autem horum ab initio fuerit conditio, adhæc, uerǽne ſint an falſa quæ de ipſis modò expoſuimus, non facilè affirmare auſim: quamuis plurimi ſcriptores ea commemorarint. Proinde cum ea hactenus ab origine repetierim, nũc amplius de his uerba facere ſuperſedeo.

Saladinus Syriæ rex.

Otomanidũ familia.

Quantum uerò attinet ad Otomanidas, ex familia Oguziorum ortos, ut ad clariſsimum hoc imperium euaſerint, nunc explanare inſtituo. Vicus eſt iuxta Myſiam, quem Sogutam incolę uocant, ubi eſt & fluuius eiuſdem nominis. Vicus ille rerum omnium adfluentia pollet, remotus à mari Euxino ducentis quinquaginta ſtadijs. poteſt idem locus Itæę uicus nominari. In hanc regionem cum Oguzij penetraſſent, ibi aliquanto tempore habitarunt. Otomanus autem, Orthogulis filius, initiò non admodum ſecundis agebatur fortunæ flatibus. Proinde cum eſſet animo liberali & forti præditus, animos eorum qui in uico agebant, opibus ſibi conciliat, breuique ſibi deuotiſsimos habuit. Hinc cum odijs certarent continuis aduerſus Græcos, omnium aſſenſu Imperator declaratus eſt. Bello itaque adortus Græcos, qui in ea regione habitabant, non prius prælio exceſsit, quàm cum omnes aut cęcidiſſet, aut fugaſſet. Hinc proſperè ſuccedentibus rebus, uictorias plurimas Græcis extorſit. Cum autem fama nominis ſui regiones plurimas impleuiſſet, etiã apud Aladinam maxima gloria uiguit, creatus ab ipſo dux, cum undique præclaris editis facinoribus res fortiter geſsiſſet. Defuncto rege Aladina, diſcordia inter regni optimates exorta eſt. Orthogules adhibitus in colloquium, cum multum temporis deliberando eſſet abſumptum, tandem icto fœdere ꝓmiſit, ſe ipſis & ſociũ auxiliarem fore, quócunq́ in militiã proficiſcantur: hac tamẽ conditione, ut quaſcunq́ regiones, cõiunctis copijs, ſuo imperio adiunxerint, eas inter ſeſe partiri uelint. Cum igitur, ut fœdere tenebatur, cõmuni conſenſu uiribuſq́ cõmunibus bella aggrederẽtur, tanta ipſius inter omnes uirtus emicuit, ut breui plurimas opes acquireret, regnumq́ ſibi pararet haud aſpernandum. Hi autem cum forent duces numero ſeptem, initiò regionem, quam tum armis ſubiecerant, inter ſeſe diuiſerunt: poſtea partitionem ſorti committentes, Caramano obtigiſſe mediterraneam Phrygiæ, Ciliciam uſq́, & Philadelphiam. Sarchani ſors addixit maritimam Ioniæ regionem, quà Smyrnam uſque patet. Lydia uſque ad Myſiam obuenit Calami, & filio ſuo Caraſi. Bithyniam autem cum his regionibus quæ Olympum reſpiciunt, nactus eſt Otomanus cum Tecie. Paphlagoniã cum his regionibus quæ uergunt ad Euxinũ pontum, acceperunt Amurę filij, ſic ſorte partitionem regente. Cermianũ dicunt non fuiſſe de numero ſeptem illorum ducum, uerùm imperaſſe Conio † Cariæ urbi, in qua regia erat: tandem ſuo deturbatum regno, abijſſe in Ioniam: ſectatusq́ ibi uitam priuatam, quietem amplexus eſt. An ſeptẽ illi duces adiun-

OTOMANVS Rex I. circiter Ann. 1300.

Turcorum duces VII.

† Iconium olim, nunc Congium.

Digitized by Google

tes tragulas & ſagittas,torquentesq; miſsilia, plurimos Bœotorum eo loci neci dederunt: hinc aduerſus urbem profecti,captam depręedati ſunt. qui tandem redeuntes in Italiam, domos remearunt. Græci cum rege ſuo Andronico,cum parum dextrè Turcos transfugàs, nec non eos qui ab Italia ferendi auxilij gratia aduenerant,fouiſſent, præter opinionem etiam hos ſibi inimicos ex amicis & auxiliaribus fecere. Gręcorum autem nobiles cum profuſioribus largitionibus in ſe cõuerterent reguli,regni reditus uniuerſos exhauſerũt,nullo interim exercitu comparato, nec peregrinis militibus conductis, cum etiam negligerent hoſtes ſuis finibus arcere. Nunc unde digreſſus ſum, reuertor.

Otomani mors. 1330.

Otomanus, Orthogulis filius,ſubacta Græcorũ Aſiam incolentium regione penè uniuerſa,irruit in Niceam & Philadelphiam, quam haud tamen ſuæ ditioni admouit. Turcos quoque qui Homuren ſequebant,inimicitijs permotus, bello petijt. Regnans autem Pruſæ,quæ regni ſedes erat,expirauit,relictis liberis, & regione ampliſsima.

ORCHANES rex II

Defuncto Otomano, filius eius natu minimus ex tribus, Orchanes nomine, pręoccupatis animis eorũ qui in arctiſsimam patris admittebãtur amicitiam,eos ſibi familiares & quàm maximè opportunos tenuit. Ex quibus quamprimùm accepit,Otomanũ iam (ut ferunt) in ſenectutis limine conſtitutum,obijſſe mortẽ,fratres illicò fugiens,proripuit ſe ad Olympum Myſiæ montem. Cum iter faceret, incidit in multa equorum armenta,quæ partitur in uiros,qui ad ſe in montem concurrerant. Deſcendentes autem de monte in loca ſubiecta, poteſtatem ipſis rapiendi dedit quæcunque nacti fuiſſent. Etiam urbẽ, cum adhuc uerſaretur in Olympo, expugnatam diripuit.

Fratrũ Turcorum diſcordia.

Fratribus autem ſuis inteſtino bello ardentibus, & utrumque maxima parte hominum frequentante, cum accepiſſet eos longo interuallo à ſe diuiſos caſtra poſuiſſe, cum ſuis de monte diſcedens, ſingulos ſeorſim aggreditur. Interemptisq; uictisq; ambobus fratribus ſuis, ipſus ad regiam dignitatẽ emerſit. Ego autem experimentis cognoui, Turcos non in hunc modum ſentire de fratribus iſtis: uerùm iſta eueniſſe ferunt ſub Oguziorum ducibus. Orchanes ubi regni adminiſtrationem ſuſcepit, uniuerſam Lydiam imperio ſuo addidit, Græcisq; in Aſia morantibus bellum indixit. Plurimaq; Græcorum oppida in ditionem accepit eo tempore, quo Byzantij reges & Tryballi in Thracia, & Myſij maximo flagrabant inter ſeſe bello. Poſt hæc in Cappadociam bellum trãſtulit: ſubactisq; oppidulis quibuſdam, exercitus ad Nicæam Bithyniæ urbem mouit, eamq; oppugnare cepit.

Nicea oppugnata.

Vt uerò nunciatũ eſt Gręcorũ regi, Niceam obſideri, & oppidanos, niſi properè auxilium mittatur, ad barbarum defecturos: conſcribit exercitum, & regni curæ ſe immiſcens, uidebatur non neglecturus Niceam, uerùm fortiter defenſurus, non tam barbari odio ſtimulatus, quàm ſolicitus ne tantam urbem amitteret. Hic igitur, quemadmodum & alij multi fecerunt, regiam dignitatem aſpernatus eſt, quamuis Niceam de manu hoſtium ſeſe uindicaturum adfirmaret: uerùm Græcos aduerſus auum incitans, rerum nouarum auidus, Michaelem Myſiorum ducem in belli ſocietatem recipiens, cum ipſo affinitatem iunxit, in matrimonium ei collocans ſuam ſororem, cum iam antè duxiſſet ſororem Tryballorum regis. Hinc ira percitus Tryballus, arma arripit, habens ſecum Michaelis † patruelem Alexandrum. Victo igitur Michaele, ne ſineret contumeliam ſibi à Michaele factam abire inultam, Alexandrum Michaelis † patruelem regno præficit. Cum autem & in Græcos eius contumeliæ culpam transferret, etiam hos bello uexauit: oppidulis'que aliquot captis, exercitum domum abduxit. Tandem fœdera pepigerunt, quibus tenebatur, ut inter ſe & amici & hoſpites in poſterum eſſent. Poſt hæc ad regem Græcorum fama perlatum eſt ſatis conſtanti, Orchanem incurſionem feciſſe in Bithyniæ regionem: captiſque mancipijs plurimis, obſidione Niceam cinxiſſe, murũmque eius hoſtili animo quatere. Rex itaq; Græcorũ cõparato exercitu in Aſiam transuectus, obſidione circumuẽtis auxiliares porrigere nitebatur manus. Quod ut primùm rumore ad Orchanem perlatum eſt, inſtructo agmine Græcis obuiam procedit. Cum autem ueniſſet Philocrinam, offendit regem Græcorum ibi caſtris fixis morantem. Nec mora, prælium committitur: in quo rex accepto in pedem uulnere, reliquique Græci non pauci uulneribus confecti, ſtatuerunt intrare Philocrinam, ut uulnerati laſsi'que paululum reficerentur. Nec tamen citra pugnam eò uenire quiuerunt. Barbari enim eos circumuentos à tergo adorti, acerrimè inſtantes magna clade affecerunt: reliquos in urbẽ fugatos, obſidione premebãt. Vrbs ergo illa cum foret maritima, & obſidione non poſſet in poteſtatem hoſtium redigi, Orchanes ab ea diſcedens, copias ſuas Niceam reduxit, quam cũ obſidione aliquãdiu adflixiſſet, tandem pactionib. in deditionẽ accipit. In hunc modũ Orchanes Nicea potit' eſt. Bellũ dein de Philadelphiã uertit, quã acerrimè ab auxiliarib. defenſam ſui iuris facere nequiuit. Sub idẽ tẽpus cũ iratus eſſet quibuſdã in Aſia degẽtib. ſatrapis, quoſdã eorũ ſibi aſſocians, reliquos debellauit. Tẽpore deinde multo interiecto, Cantacuzeni Gręcorũ regis filiã uxorẽ ducit. Quę affinitas ubi interceſsit, pax inter Gręcos & Turcos facta eſt: belloq; Phrygiæ ſatrapas, cũ diſcordia interueniſſet, perſequebat. Andronicus Gręcorũ rex cũ moreretur, reliquit filiũ natũ annos duodecim: tutoremq; ei aſſi-

† conſobrinum.

† conſobrinum.

Philocrina opp.

Nicea dedita.

Græcorum Imp. affinitas cum Turco.

Digitized by Google

flumen, Pogdano tribuit, uiro bono, & rei militaris peritiſsimo. Regionem quæ à Pherris excurrit ad Iſtrũ, † Chrati & Vngleſi fratribus cõceſsit, quorũ alter regius pocillator, alter equorũ regiorũ curator erat. Regionem Iſtro adiacentem nactus eſt, contribuente rege, Bulcus Eleazarus, Pranci filius. Trica & Caſtoria obuenere Nicolao Zupano. Aetolia decreta eſt Prialupi. Ochridem & regionem Prilis bæam dictam, Pladicę uiro haud ignobili regendam dedit. Commemoratos modò uiros accepimus Europæ regionibus præfectos eſſe à rege Stepano: qui ubi exhalauit animam, ſinguli ſuas regiones, quàs à uiuo gubernandas acceperant, retinuere: fœderibusq; inter ſeſe ictis, à ſe mutuò bello abſtinuerunt. Græcis uerò, ut cuique opportunũ erat, admodum bellicis armis moleſti erant. Michaelem Myſiorum ducem, qui imperauit locis Iſtro ſubiectis, & regni ſui ſedẽ Trinabi conſtituit, Stepano antiquiorem extitiſſe audiui: præterea Bulgaros, quos Myſios uocamus, ibi ſedes tenuiſſe accepi: Seruios autẽ ſiue Sorabros & Tryballos à ſe diſcretos, tandem ad iſtud nomen emerſiſſe. Vtraq; iſta genera hominum cum diuerſa ſint, non ad unum referenda ſunt. Vt autem ſinguli iſti populi regno ſuo à barbaris ſint exacti, ipſiq; prorſus interciderint, in ſequentib. exponet. Sulaimanes cum Cherſoneſi urbes, præter Callipolim, ſubegiſſet omnes, profectus eſt cum exercitu aduerſus Thraciam, ut & hanc ſuam faceret. Cum autem pacem feciſſet cum Græcis, expeditionẽ ſuſcepit contra † Chratem & Vngleſem Tryballorum duces, qui Gręcis admodum intolerandi erant, feroces & bellicoſi. Qui ubi reſciuerunt Sulaimanem proceſsiſſe in Europam, regionem ipſorum in Græcia ſitam uaſtare, prędasq; nemini parcentem confertim agere, copias & ipſi ſuas aduerſus Turcos duxerunt: conſertisq; manibus, uictores prælio abierunt, plurimis prima coitione interfectis. Deinde certiores redditi, Turcorum res uſque augeri, ſibique tandem intolerabiles fore, cum plurimi Turci uſque ex Aſia ad Sulaimanem concurrãt, Europæasq; urbes obſidione urgeãt, his exciti, uterque in mediterranea Thraciæ pergit, & copias parat. Vngleſes à Pherris, ubi regia erat, in Turcos progreditur. Chrates aũt, prędicti frater, copijs plurimis cõtractis, ad fratrẽ per mediterranea Thraciæ cõmeat, cõmuni conſilio iunctisq; uiribus bellũ Turcis illaturi. Sub idem tempus Sulaimanes oppidulum oppugnabat ad Tęnarum fluuiũ ſitum, diſtãs à † Callipoli ſtadijs circiter ſeptuaginta, plurimis tentorijs, quę eò aduexerat, per circuitum fixis, in quib. Scythæ Turciq;, quotquot paſtoralem uitam ſequũtur, q; ſuauiſsimè degũt: aſsidensq; urbi, intẽtus oppugnationi inſiſtebat: & ſtudio expugnandę urbis adſtrictus, accipit hoſtiũ aduentũ. Deligit igitur ex ſuis octingentos uiros, nocturnisq; itinerib. prima aurora ad hoſtium caſtra peruenit. Eos deprehẽdit nec ſolitas uigilias obeuntes, laxatisq; cuſtodijs affuſos Tęnaro fluuio prębenti aquam potu quidẽ † peſsimam, eandem uerò & ſaluberrimam. Aeſtatis tempus erat, quo nec arma, nec equos perinde curabãt, putantes ſe planiſsime ab hoſtiũ incurſionib. ſecuros & tutos. Hos nec opinantes, & in Cermiani regione in luxuriam effuſos, altaq; quiete ſopitos, Sulaimanes ſtipatꝰ octingentis militib. delectis adorit: cędemq; maximam, impigrè obuios mactãdo, hoſtiũ fecit. Multi in flumen fuga prępropera delati, dubij quònam ſe uerterent, ibi inter cunctandi moras occubuerũt. In hoc prelio deſideratus eſt Vngleſes: etiam Chrates occiſus eſt. Vt aũt hic interierit, ignoratur. Hunc eius propinqui qui eum ſanguine contingebant, aliquãdiu poſt præliũ iſtud uixiſſe credidere. Sulaimanes uictoria illa inſigni & illuſtri clarus, facilè tandẽ etiam oppidulũ, quod obſederat, ſuo imperio adijcit. Exercitus quoque Oreſtiadi, quam Hadrianopolim appellant, admouit. Circumſedit & Peridmetum infeſtis exercitibus: aggreſſusq; murum, cœptis non ſuccedebat. Cum aũt ibi hæreret intentus obſidioni urbis Sulaimanes, ferunt adoleſcentem quendam clàm ſolitum egredi urbe per rimam quandã muri, ad demetendum frumentum. Deinde frumento onuſtus, per eundem locum in urbem remeabat. Cumq; hoc frequenter faceret, tandem uiſus eſt à milite quodam Turco, ibi ſtipendia facientę.

Turcus autem animaduertens, qua muri parte intrare adoleſcens ſolitus erat, à tergo eum ſequutus eſt, tentaturus ſi per eam rimam in urbem ſibi patêret aditus. Vrbem itaque ingreſſus eſt. quo facto, redijt in caſtra ad Sulaimanem, actaque edocet. Sulaimanes igitur eductis in aciem copijs, ad urbem acceſsit. in quam cum irrepſiſſet, duce Turco, qui rimã inuenerat muri, illicò eius dominium nactus eſt. Poſtea promotis caſtris † Philopolim obſidet: quæ tandem pactionibus in eius fidem traditur. Ferunt, hunc regem habuiſſe uirum rei militaris perquàm gnarum, quo nullus fuerit ſuperior incurſionibus faciendis, belliſq; gerundis. Præterea aiunt, ad tantam potentiam eum hac ex cauſa ueniſſe, quòd ſumma celeritate in rebus gerendis uteretur. Sulaimanes morbo implicatus eſt. hinc feſtinabat in Aſiam. morbo tandem ingraueſcente, moritur. Moriens præcepit ſuis, ut corpus ſepelirent in Cherſoneſi Iſthmo, ubi antea contigerat filiũ ſuũ fato fungi: & magnificę ſepulturę tradi ordinauit, & reditus ſacerdotibus ꝗ eò loci erãt, ut celebrarẽt nocturnos ludos ad ſepulchrũ, ſeq; filij ſepulturæ iungi noluit. Cum iam animã exhalaſſet, Orchanis filius Amurata, Sulaimanis frater, re cognita, peregrinos & reliquos Ianuarũ milites aſſumens, in Euro-

Al. Chrali.

Ternobum.

Bulgari. Myſij.

Al. Chralẽ, & ſic deinceps.

Bulgari Turces uincunt.

Al. Hadrianopoli.

Al. optimã.

Bulgarorũ clades.

Oreſtias, quæ & Adrianopolis, obſeſſa & capta.

Al. Philippopolim.

AMVRATES prior IIII. rex. anno 1350.

Digitized by Google

dronici filium in Macedoniam abductũ communi aſſenſu applauſuq; regem deſignãt. Inito regno, Cantacuzenum in Nazaræorum ſiue monachorum ordinem tranſtulit, quem mutato nomine Matthæũ appellauit. Huius ſenior filius, quẽ pater Græcis regem deſtinarat, in Rhodum nauigat, petiturus à ſacerdote ſummo, quem Magnum magiſtrum uocant, qui inſulam regebat, auxilium, quo adiutus recuperaret amiſſum regnum. Multis autem nequicquam pertentatis, quibus in ſuas partes ſacerdotem pelliceret, ut ſpem auxilij affulgere uidit nullam, ad fratrem ſuum iuniorem Emanuelẽ in Peloponneſum Spartæ ducem iter flectit: apud quem uitæ conſuetudinem & neceſſaria habuit. Ioannes autem cum Amurate in Europam tranſgreſſo ſocietatem contraxit, filioq; ſuo Andronico Myſiorum regis filiam uxorem dat: ex qua duos ſuſtulit filios. Andronicus quidem natu maximus, Demetrius uerò & Emanuel natu minores erant. Theodorus autem ſequebatur Amuratem, quocunq; bellum auertiſſet. Reliqui, quos modò diximus, uectigales & ſtipendiarij erant Amuratis, ipſumq; comitari cogebantur, contra quoſcunq; expeditionẽ ſuſcepiſſet. His ita cõpoſitis, exercitum contra Dragaſem Zarci ducẽ mouit, regionẽmque iuxta flumen Axium domuit, ſibiq; tributariam belliq; ſociam effecit. Ducem quoque in poteſtatem accepit, quem ſub ſe ſtipendia facere iuſsit, equitum impetrata manu non modica. His præclarè geſtis, etiã Pogdanum eò loci regnantem debellauit: quem ſub ſe merere cum exercitu, quem habuerat, uoluit. Amurates autem per omnia imitatus æquitatem Cyri Cambyſis filij, maxima modeſtia & liberalitate tractabat duces Tryballorum, & Myſiorum, Græcorumq;, qui in ſuam poteſtatem conceſſerant. Cum moratus eſſet longo tempore in Europa bello adſtrictus, nunciat̃, ſuos in Aſia præfectos coniuratione facta Aſianos ſolicitare ad defectionem, plurimamq; regionem iam ab Amurate auertiſſe: conſcriptiſq; exercitibus, Aſiæ ſtatum quàm maximè conturbare, oppida quædam capientes, quædam uerò oppugnantes non ceſſare. Quamprimùm hæc certò accepit, tranſitum in Aſiam parat: ſuoſque ita inſtruit, ut hoſtes quàm potentiſsimè contundere & profligare poſſet. Cum hos deprehendiſſet in Myſia caſtra collocaſſe, copijs in aciem eductis, tale excogitauit, ut qui eſſet ſumma rei militaris ſcientia præditus, ſtratagema. Dicitur enim, cum æſtatis eſſet tempus feruidiſsimum, Eteſias uentos ab occidente ſpirare. Ibi autem ſuorum ordines ita diſpoſuit, ut uentum à tergo haberent præliantes. Hinc princeps prælium inibat, ubi hoſtium acies erat confertiſsima, irruens, & quàm fortiſsimè pugnans. Cum autem prælium utrinque æquo Marte ferueret, ipſe in editiorem tumulum conſcendens, uoce quàm potuit maxima ſuos in hunc modum allocutus eſt: O commilitones mei, filij dilectiſsimi, non ſubit animos, quanta pericula in Europa multorum annorum duriſsima militia perpeſsi ſitis? Quid ceditis? an neſcitis omnia in ueſtra fore poteſtate, illis ſuperatis? Agite igitur, promptis animis me ſequamini. Quòd ſi cunctati fueritis, hoſtes nos uincent. Hæc loquutus, admiſit equum in hoſtem, & in confertiſsimos hoſtium cuneos ſe coniecit, acerrimè prælians: confeſtim'que, ut prædixerat, uentus exortus eſt, & in hoſtium faciem ſe fudit. Hinc cum mutua hortatione aduerſum hoſtes procederent, maximoq; impetu eos adorirentur, primùm eos in fugam coniecerunt, & inſequentes plurimos trucidarunt. Fertur, maximam exercitus ſui partem ibi intercidiſſe. Hoſtes autem fuga ſibi conſulentes, ſinguli ad ſua diſperſi ſunt. Hinc cum legatos miſiſſent ad Amuratem, petitum pacem, haud paſsi ſunt repulſam. Hac tamen conditione pax data eſt, ut ſe, quòcunque exercitus mouiſſet, impigrè ſequerentur. Vt autem pax cum Turcis in Aſia facta eſt, etiam res in Europa interturbatæ ſunt. Sauzes natu maximus filiorũ Amuratis in Europa relictus eſt, ut eam defenderet: & ſi qua ſeditio coorta eſſet, aut periculi quid ingrueret, curaret ut Europæ res in tuto collocarentur. Hic ſeditionem excitauit, concilians Græcorum nobilium in Europa animos. Cum ueniſſet colloquendi gratia ad Græcorum regis filium ſeniorem Andronicum, cui Byzantium regnique curam mandarat pater, cum proficiſceretur cum Amurate in Aſiam aduerſus duces iſthic ſeditioſos, tandem eò deducti ſunt, ut uterque à patre deficeret ſuo, paternùmque regnum teneret, eundémque & hoſtem & amicum ducerent, quem alter iuſsiſſet: præterea ſi quid ingrueret, alter alteri auxilio eſſe ne cunctaretur. Hæc cum ipſis uiſa eſſent, quo maioribus animis obſeruarentur, maioreq; fide colerent, iuriſiurãdi religio utrinque interpoſita eſt. quibus expeditis, quàm commodiſsimè ex aperto præparabantur obſiſtere Amurati, ſi in Europam tranſire conaretur. Vbi de iſtis certior factus eſt Amurates, aduocato Ioanne rege Byzantij, huiuſcemodi exorſus eſt orationem: Rex Græcorum, mihi nuper à fide digniſsimis in Europa nunciatũ eſt, Sauzẽ filiũ meũ à filio tuo coactum inſtituere, ad extremã me deuoluere miſeriã. qua ratione igit̃ fieri poſſet, ut incõſcijs uobis ad tantã deuenerint dementiã, ut non ſolũ meus filius tam impia aggrediat̃, uerùm tuus accedat auxiliator & adiutor? Abſq; tuo conſilio hæc parari, quo pacto cogitare poſſim? Verùm ſi pœnas exegeris de filio tuo, quas ego dictauero, certò ſciam, te inſcio & inuito iſta cõtigiſſe. Sin aũt alia

Rhodus.

Ioãnes Imp. Conſtant.

Græci Turcis militant.

Stratagema.

Turcorũ inteſtinum bellum.

Turcorum clades.

Coniuratio filiorum in parentes.

Amuratis ad Græc. Imp. oratio.

Digitized by Google

tumelioſius illum tractabant, quàm fieri par erat, uiro maximè infenſi) quapropter animo agitabat quàm ocyſſimè mari contendere ad patrem. Pater autem miſſo nuncio cum edixiſſet, ut aliò quàm ad ſe diuerteret, quaſi eum non amplius excipere auderet Amuratis metu: ſtatuit ire ad Amuratē, huncq; ſupplicijs fatigare, ut ſibi admiſſorum impunitatem concedat. Amurates cognito filium regis ad ſe uenire, eius admodũ gauiſus eſt generoſa indole. Cui cum proceſsiſſet, ut antea conſueuerat, obiam, primò eum alloquutus eſt. Deinde paulisper ſilentiũ tenentem, cum eum reprehendiſſet, renidenti ore ſic loquutum eſſe accepimus: O fili regis, iure quidē conuinceris, quòd regioni noſtræ, antea ueſtræ, inſidiatus ſis: & quæcunque feceris, iuſtè te feciſſe compertum habeo. Nunc autem cum tibi præteritorum ueniam impertiar, caue deinceps talia aduerſus me meumque regnum coneris. Mihi enim, & huius rei curatori DEO ſatis declaraſti, te peſsimum eſſe factum. Itaque ubi melior nunc factus fueris, etiã res Europę ſub uobis melius ſunt habituræ. At ego, inquit ille, ſciens DEVM omnia quàm optimè agere, ad te ueni tot criminibus irretitus, rogaturus ueniam eorũ quæ in te regnumq; impiè cõmiſi. His dictis, ueniam dedit Amurates: & ad patrē ſuum eum remittens, iuſsit ut filiũ cum bona gratia ſuſciperet. Qui imperata faciēs, filiũ illico admittebat Byzantium. *Therma occupata.* Charatines occupata Therma, & defectorib. in ſeruitutem redactis, plurimũ gloriæ inuenit apud Amuratem: cum anteà multum, nunc plurimum apud eum polleret. Extant enim huius Charatinis plurima memoratu digna, ut qui Amurati optima ſuggeſſerit conſilia: & pleraque egregia opera in Aſia Europaq; facta, huius ex induſtria prouenēre. Extant uiri huius ſermones quidam memoratu dignisſimi, quos cum rege habuiſſe fertur, contendens cum eo ſuper illis quæ ad prudentiam reiq; militaris ſcientiam attinent. *Charatinis cum Amurate colloquiũ.* Nam cum interrogationem inſtituentem, dixiſſe memorant: Rex Amurates, quo pacto res bellicæ adminiſtrandæ ſunt, ut eo, quod deſideras tuis copijs effici, potiare? Regem aiunt reſpondiſſe: Si ſingulis occaſionibus, ne aufugiant, diligenter fuero intentus: præterea, ſi plurimis beneficijs militum animos mihi deuinxero. Charatinē ſubieciſſe audio: At qua ratione occaſiones non omiſeris, præterea ſcopum tuæ militiæ attigeris? Regem intuliſſe: Si animo diligenter uerisimilia quę ad ſcopum ſpectant, penſitauerim: & in iſtis quæ ad ſcopum faciunt, non aberrauero. Hinc tradunt, Charatinem in maximũ effuſum cachinnum, dixiſſe: Rex Amurates, plurima ſapientia te inſtructum eſſe cerno. At quo pacto uerisimilia diligenter animo expendas, niſi pręſens utraque experimentis cognoueris, quæ fieri, quæque non fieri oporteat? hæc in conſultatione ut reſpuas, illa ut maxima cura deligas. Iſta ubi præceſſerint, ſignificat etiam requiri celeritatem, quæ plurimum momenti ad res præclarè gerendas habet, ut nihil magis ducem quàm celeritatem & indefeſſam curam in agendo & conſultando ſectari oporteat. Præſens eſſe ne negligat, ubicunque ſua præſentia opus fuerit. Talia cum inter ſe conferrent ſermocinantes, pronunciarunt ſententias, quantum pertinere uidetur ad res gerendas, nequaquam inutiles. Amurates quocunq; mouiſſet exercitus, ſtatim metus aduerſarijs oboriebatur. Hinc que accuratè loca ſua muniebant. Vſus eſt opera Charatinis, uiri optimi, qui in omnibus quæcunque rex facere aggrediebatur, operam ſuam locauit indefeſſam, regiq; maxima neceſsitudine deuinctus fuit. Adiutus ab iſto uiro, non modica fecit, quæ tendebāt ad ſubiugandum ſibi Europæ imperium. Tot ſibi ſubegit gentes, tot in Europa duces ſtipendium pendentes: præterea Græcorum gentes, quæ cogebantur, quocunque terrarum duxiſſet, Amuratem militantem ſubſequi. *Principes Amuratis ditio addicti.* Emanuele præ omnibus Græcis plurimùm delectabatur. In Amuratis poteſtatem deuenit rex Myſiorum Drageſes, Zarci filius: nec non Pogdanus, qui Rhodopen imperio tenebat. Acceſſere etiam in ditionem & alij Europæi duces, Tryballorum uidelicet, Græcorum, & Albanorum. His omnibus imperio ſuo admotis, etiam Aſianis ducibus ſtipatus, deinceps quoslibet bello laceſſere ſtatuit. Græci quo pacto ex regno in ſeruitutem ceciderint, iam antè explanauimus. Prædicta nunc breuiter in memoriam reuocare iuuat. Ioannes ad regni gubernacula euectus, Cantacuzenum, anteceſſorem ſuum, Nazaræum ſiue monachum fieri compulit. Deinde cum animaduerteret res Turcorum incredibili augeri ſucceſſu, nauigauit in Italiam. *Caloiannes Italiã adit.* Primò adijt Venetos, oraturus auxilium. Vbi cum parum auxilij eſſet conſequutus, accepta à fœneratoribus magna pecuniæ ui, decreuit ad Galliæ abire regem. Nec omiſit reliquos occidentis Principes, quos omnes quam maximè ſollicitabat ad auxilium ferendum. Cum ueniſſet ad Gallorum † regem, etiam huius res bello & ſeditione agitari cernit, & admodum aduerſa uti fortuna. *† Is erat Carolus VI. Anno Chriſti 1411.* Nec interim quicquam auxilij in Italia tulit. Reditum maturans, cum ueniſſet Venetias, non potuit uſuras eius ſortis exoluere, quam à fœneratoribus mutuò acceperat. Profecturus inde in Galatiam, retentus eſt à Venetis, non ſinentibus eum pedem uſquam ferre, donec ſatis feciſſet creditoribus. *Venetorum inſolentia in Ioannem.* His rebus anxius, miſit Byzantium ad Andronicum filium, cui regnum commiſerat, rogans ut pecuniam compararet, tam ex eccleſiaſticis quàm ex reliquis regni theſauris: quam deinde ad

Digitized by Google

autem regio more ſepeliuerunt in Coſobo campo. Mortuus eſt, cum regno præfuiſſet annis quinquagintaſeptem. Vitæq; exitum habuit, interfectus à Tryballo: non qui regē decebat talem, qui tot annis bella geſsiſſet, multaq; & præclara opera feciſſet: præterea qui magna bella in Europa Aſiaq; numero trigintaſeptem confeciſſet, tali uſus & uirtute fortunaq;, ut in nullo uictus ſuccubuiſſet. Adhęc magnam potentiam, regionemq; plurimam in utraq; continente ſibi parauit, cum ad multam iam proceſsiſſet ætatem. *Amuratis mores.* Nunquā cupidine rerum, ſed rabie trahebatur ad prælium, nec unquam cruore ſaturari potuit. Quando ocium ab hoſte erat, uenationi indulgebat. Studijs & tranquillitati ſe nunquā dabat: uerùm cum nullus foret hoſtis, uenationi incumbebat, cuius peritia anteceſſores ſuos longè excellebat. Diligentiam & celeritatem in rebus gerendis nō minorem ſenex, quàm iuuenis, oſtendebat. Promptitudine & alacritate indefeſſa plurimos illuſtres duces & reges in rebus gerendis anteibat. Omnia ſic aggrediebatur, ut nihil eorum quæ neceſſaria forent, negligentius omitteret. Maiorem hominum cædem fecit, quàm omnes ſui anteſſores. Subditos maxima regebat ſermonum æquitate, & comitate. Ducum filijs conuerſabatur quàm moderatiſsimè. Expeditiſsimus fuit ad honorandum & compellandum uirum quemlibet. Maxima ui præditus fuit ad cohortandos militum animos, ſi prælium ineundum fuerat. maxima erat eius in rebus gerendis uehementia, adeò ut ſemper, quando manus confererentur, ubiq; præſtò eſſet. Aſpectu non toruus, uerùm mitis erat, ſermo neq; blandidiſsimus. Peccanti nullam delictorum concedebat impunitatē: uerùm eum meritis ſubijciebat pœnis. Sermonis erat parciſsimus. Confirmaſſe fertur præ reliquis generis ſui regibus iuſiurandum. Hinc cum plurimi contra ipſum audaciſsimè inſurgerent, exiſtimabant ſe nihil periculi accepturos: quod tamen, cognita eius potentia, ſecus accidit. Eum qui ſe magnificè efferebat, & ob id contumacius reſiſteret, præterea eum qui aliquid in ipſum deliquiſſet, nequaquam lætitia ebrium dimiſit. Cum foret ſuis uel maximè metuendus, attamen certum eſt eum plus fauoris, quàm reliquos duces omnes, apud ſuos obtinuiſſe. Ne quis igitur ſibi perſuadeat, quod hic uir, ſi armis appetitus fuiſſet à *Al. Tamerlane.* † Temire, peſsimè iſtud bellum adminiſtraſſet. Pugnaſſet etenim fortiter. Et ſi nō uictor, nec tamen uictus iſto ex prælio exceſsiſſet. Pugnæ enim locum elegiſſet opportunum, in quo non facilè uinci potuiſſet. Temiris autem exercitum hoſtiliter accedentem, ut ferro, ubicunque occaſio ſe dediſſet, decerneret, grauiſsima clade affeciſſet. Defuncto Amurate, Orchanis filio, regij ſatrapæ, qui Ianuis præerant, Paiaziten, Amuratis filium, in imperio magno conſenſu collocant.

LIBER SECVNDVS.

POSTQVAM mortem obijt Amurates Orchanis filius, peremptus à uiro Tryballo, ſtatim ſatrapæ, qui regebant Ianuas regis, Paiazitem Amuratis filium iuniorem, pronunciant regem. *PAIAZITES prior V. rex. Anno 1373.* Hic ubi primùm in regno eſt poſitus, accerſiuit Iagupen (noſtri Soleimannum uocant) fratrem, quaſi uocaretur à patre Amurate: ad quem, quocunque tempore uocabat, promptiſsimè ad Ianuas (ſic Aulam Turci uocant) accedere conſueuerat. Rerum itaque omnium quæ parabantur ignarus, in Ianuas uocatus uenire haud ſuperſedit. Venienti Paiazites manus uiolentas inijci, atque necari iubet fratrem. *Iagupes à fratre cæſus.* At interfectus eſt ſecundum eum morem, quem Turcorum reges in trucidandis fratribus obſeruare ſolent. Haud enim ferro obtruncatus, uerùm laqueo præfocatus eſt, quemadmodum tenet regum illorum conſuetudo. Rex cum in hunc modum fratrem perdidiſſet, regnumq; ſibi ſtabiliuiſſet, illicò copias in aciem eduxit: commiſſoq; prælio, Tryballos in fugam coniecit. *Bulgari uicti.* Iſto in prælio quàm longiſsimè ab exercitu in hoſtes euectus eſt. Turci enim fugatis hoſtibus, inſequuti ſunt fortiſsimè: Tryballosq;, quos equitandi peritia antecedebant, neci dederunt. Nam equi Turcorum multo præſtantiores erant equis Tryballorum: proinde fugientes facilè indipiſcebantur. Si Græcis fides habenda eſt, dicemus ea quæ modò tradidimus, iſto pacto contigiſſe. Turcorum autem alia ſuper his eſt ſententia. Nam perhibent, iſtam uictoriam non adſcribendā eſſe Paiaziti, uerùm Amurati, cuius ductu prœliū iſtud ſit factum: eademq; uictoria euenerit, cum ipſe Eleazarum Tryballorum ducem in ea pugna trucidauerit. *Anno 1374.* Turci in hunc modum, quantum ad iſtud prælium attinet, ſentiūt. At ego coniecturam facere nequeo, quomodo in acie, breui admodum tempore interiecto, fratrē necauerit, & deinde in prælium illicò redierit. Pręterea dubito, quomodo Tryballus arripuerit haſtam, regemq; niſus ſit perdere, nullo prohibēte. Verùm cuilibet ſuum ſit hac de re liberum iudicium.

Poſtquam Paiazites regni gubernacula ſuſcepit, uictoriamq; illuſtrem deuictis hoſtibus eſt adeptus, nec paucis interim ſuorum amiſsis, inſuper Tryballorum ducem in acie peremit, non ſocordiæ ſe corrumpendum dedit, uerùm prædabundus uniuerſam peragrauit Tryballorum regionem. Captiſq; mancipijs plurimis, regnō ſuo eam formam induxit, quæ ſibi optima & commodiſsima uidebatur. Græcos ſibi fœdere iunxit. Pace cum

Digitized by Google

Scopios deducta colonia.

Macedoniæ ducibus inita, in Scopiorum urbem coloniam duxit, deductis eò plurimis ab Europa Aſiáque Turcis, cum uxoribus & liberis. Hoc autem ideo facere aggreſſus eſt, ut hinc profectus, res Illyricorum agere & ferre tutò poſſet. Incurſionem fecit in Illyriorum regionem: captáque oppidula penitùs diripuit.

Albania.

Exercitum miſit in Albanorum regionem maritimam, uerſus Ionium, & Epidamno finitimam, prædáſque ex ea egit. Græci ſequebantur armati, quocunque exercitum ipſe mouiſſet: excepto Emanuele, Ioannis Græcorum regis filio, necnon Ioanne ſenioris Andronici filio. His enim cum feruenti aceto eorum oculos eruiſſet, domi uictum præbuit Byzantius rex. Qui, cum cognouiſſent tandem oculos melius habere, colloquentes inter ſeſe & cum uxore, adiutantibus & alijs gnauiter, aufugerunt in Galatiæ urbem quæ Pera dicitur, e regione Byzantij ſitam. Hinc perrexerunt ad regem Paiazitem, orantes auxilium, quo muniti in ſuam poſſent redire urbem, auitúmque recuperare regnum. At cum in conſpectum regis ueniſſet, ferunt eum talem exorſum eſſe orationem:

Ioānis excæcati oratiō ad Paiaz.

Me quidem, ô rex, tam graui calamitate perculſum cum meliori fortunæ Deóque, qui omnia uidet, commendarim, melius nunc, quàm fortunæ meę patiantur, habeo. Præterea Deus gratiam mihi retulit haud iniucundam. Nam cum uiſum mihi totum penè ademerit, reliquit tamen ut parum cernam: pollicetúrque regnum. fas'que eſt, ut regnum quod iure ad me pertinet, mihi reſtituatur.

Græci Imperium à Turcis precariò obtinent.

Hoc autem regnum noſtrum, ſi me audieris, in poſterum experiere ad omnia tibi obſequentiſſimum, ſi tua ope adiutus id recepero. Id eueniet, ſi mihi dederis equites quater mille, eóſque me ſequi iuſſeris menſibus duobus. Stant autem à partibus noſtris ij qui in urbe genere & diuitijs præſtant. Horum non pauci me comitarentur, niſi ſcirem eos in urbe mea negocia procurare, méque tandem adiuturos, in quacunque re ipſorum auxilio opus habuero. Promitto etiam me tibi quotannis daturum tributum maximum: habebo præterea in urbe iudicem ſiue præfectum Turcum.

Paiazitis reſponſum.

Rex his auditis, reſpondit: Mihi quidem, ut accepi tibi adhuc uim uiſiuam ſupereſſe, ſermo tuus fuit multo gratiſsimus. Gratias'que ago mortalium & immortalium cōditori, qui iſtud tibi beneficium præſtitit. Veniſti autem ad uiros tibi amicos & auxiliares, qui ſe tibi dabunt promptiſſimè, quodcunque occeperis bellum. Vlciſcar tamen regem patrem tuum, ut deinceps nunquam contra me res nouas moliatur. Tu igitur his, quos petijſti, aſſumptis, flecte iter ad urbem: eáque agito, quæ iudicaueris tibi uel in primis utilia fore, ut in patriam reducaris. Rex his dictis confeſtim, quos flagitauerat, equites inſtructos dedit: quibus acceptis, Andronicus ſe contulit Byzantium.

Andronici reſtitutio, & precarium imperium.

Ioannes & filius Emanuel, cum eſſet nunciatum, Andronicum cum filio ſuo magna manu aduentare, ingreſsi ſunt Aureæ (ſic appellatam) arcem, ibiq; obſidionem tolerare parabant. Andronicus aduenie[n]s, urbem obſidione circundat. Poſtea arcem pactionibus in deditionem accepit: amboſq; incluſit in carcere ligneo & anguſto, quem intra turrim ædificarat: regnúmque occupauit, habens patrem & fratrem in carcere. Cum autem adminiſtraret regnum, filium ſuum Ioannem Græcis regem deſtinauit. Illos uerò annis tribus in carcere tenuit, nec tamen obtruncare uoluit, quamuis ad id incitaretur à Paiazite. Anno autem quarto perſuaſerunt carceris præfecto, qui alimenta ipſis miniſtrabat, ut ſubijceret ferrum. Quo facto, diſſoluerunt carcerem, & aufugientes feſtinarunt ad regem Paiazitem, promittentes ſe tributum maximum penſuros, daturóſque milites quotquot imperaſſet. Miſſo nuncio Byzantium, explorabat Byzantiorum animos, quem'nam ſibi regem dari, Emanuelem an Paiazitem, uellent. Hac ratione pulchrè expiſcabatur, ut Byzantij etiam erga ſe animati forent. At Byzantij elegerunt Emanuelem, iam faſtidientes Andronici imperium.

Emanuel Imp. Ann. 1388.

Exorta eſt igitur contentio inter ambos reges ſuper Byzantij regno. Emanuel promittebat ſe tributum, quod contineret tres myriades aureorum, numeraturum quotannis: addebátque, ſe profecturum cum illo in militiam quocunque exercitus duxiſſet. His conditionibus, quas modò commemorauimus, Byzantij regnum à Paiazite accepit, uidelicet ut in Ianuas profectus, tributum, quod imperaſſet, ſolueret: militéſque ſemper quot iuſsiſſet, uere appetente, adduceret. Andronicus, & filius eius Ioannes, morantes in Ianuis, uictum apud regem habuêre. Emanuel regno præfuit. Paiazites Amuratis filius habens ſecum Græcorum reges, qui ad id eum uſque incitabant, arma contra Philadelphiam urbem Græcam uibrauit. Contendentibus namque inter ſe Byzantij regibus, petebat rex Paiazites ſibi dari Philadelphiam.

Philadelphia capta.

Qui ſe id facturos promiſerunt. Cum autem Emanuel miſiſſet præconem, qui nunciaret Philadelphiæ ciuibus, ut ſe urbémque dederent Paiaziti, acciperéntque quùm iudicem, tum præfectum Turcum: reſponderunt, ſe neutiquam paratos eſſe, ut ſemetipſos proderent barbaro. Quo reſponſo irritatus Paiazites, urbem exercitibus circumſedit, ducens ſecum ad id bellum Græcorum reges, qui ibidem uirtutis præmia ſunt conſequuti. Primi etenim conſcendentes murum, urbem cæpêre. Et in hunc modum capta eſt Philadelphia, urbs Lydiæ Græca, legibus

Digitized by Google

legibus optimis quæ fuit fundata. Poſtea bellum intulit Paiazites Scenderi Armeniorum regi. Præterea Ertzicam Armeniorum regni ſedem, & Lamacham, ſic appellatum oppidulum, bello petijt. Scenderem hunc tradunt barbarorum Aſiam incolentium fuiſſe multo fortiſsimum, nec ullo mortalium extitiſſe rei militaris ſcientia corporiſque robore & audacia inferiorem. Itaque cum quondam ab Aſſyrijs bello laceſſeretur, plerunque præclara militaris uirtutis facinora perpetrauit, hoſtéſque ſemper pauca manu fudit. Hunc Scenderem cum filio uxor, quam odio proſequebatur, cōprehendens, interemit, ipſa'que ad regni gubernacula euaſit. Contra Scenderem igitur Paiazites arma mouens, Ertzicam expugnauit, filiúmque Scenderis uinctum in cuſtodiam dedit. Poſtea cum Tzapnidas domuiſſet, qui Colchidis loca uſque ad Amaſtrum urbem tenent, bellum contra Carailucem & Leucamnam, Samachiæ ducem, uertit: quem obuiam procedentem cum exercitu, prælio uicit, Samachiámque urbem oppugnare cœpit. Vrbis autem iſtius oppugnatio cum parum ſuccederet, abductis copijs, domum reuerſus eſt. Hinc bellum indixit reliquis qui in Aſia erant ducibus, Aedini, Sarchani, Mendeſiæ, Tecoi, & Metini: imperióque eos expulit, expulſorúmque regnum occupauit. Hi, cum forent ſuis ſedibus pulſi, iter inſtituerunt Suſam, ad regem † Temirem. Vt autem, præter Caramanum, cognomine Aloſurium, & Turgetum Phrygiæ ducem, uenerint in conſpectum regis, infrà dicetur. Hi namque affinitatem iungentes cum Paiazite, pacem conſequuti ſunt. Reliqui, exceptis iſtis duobus, duces regnis ſuis exacti aſcenderunt Samarchandam, quæ Temiris regia extitit. Sarchanem, qui tutabatur maritimam Ioniæ regionem & Mendeſiam, Calamis nepotes, Tecoénque, qui regebat Madian, affirmamus fuiſſe nepotes & poſteros ſeptem illorum ducum Otomani, qui coniunctis uiribus communibúſque conſilijs Aſiæ imperium acquiſiuerunt: quos Aladinæ regis miniſtros quoque fuiſſe conſtat. Metines autem & Aedines unde regnum nacti ſint, explorare nequeo. Aedinem attamen ſolum memorant à Colophone uſque ad Cariam regioni ſe extendenti imperitaſſe. Turcos quidem genere & eſſe & dici, certò ſcio, quotquot ſub Turgaturijs, ſub Caramano, ſub Matine, & Aedine degunt. Subacta ea Cappadociæ regione, quæ eſt ſub Caraiſuphe, nec non illa quam Homuris filij regebant, præterea in ditionem accepta maxima Phrygiæ parte, bellum promouit contra Ertzicam, Armeniorum regiam: & contra Scenderem, qui ea loca longè latéque uſque ad Euphratem tenebat: addita non modica Colchidis parte, quam bello in ditionem redegerat. Hæc quidem effecit, cum foret in Aſia, magnáque uirtutis in conſpectum daret opera. Poſtea tranſiens in Europam, exercitibus immiſsis in Macedoniam & quæ ſpectat Ionium, Albanorum accolarum regionem populabatur. Captis quibuſdam Albanorum oppidulis, contra Illyrios arma tulit: uaſtatáque Illyriorum regione, opes eorum diripuit, & in ſuum emolumentum conuertit. His peractis, expeditionem ſuſcipit contra Peloponneſum, rumore prius ſparſo, quaſi bello eſſet petiturus Phocidem, & Theſſaliam ſubacturus, ut ſibi ad res gerendas foret idonea. Epiſcopus autem Phocenſium inuitabat eum, oſtentans regionem uenationibus commodiſsimam, habentem prata quæ præberent infinitam gruum multitudinem: præterea campos ad equitatum natura quàm pulcherrimè inſtructos. Iſta quidem expeditio uerbis in hunc modum parabatur, reuera tamen bellum indicebatur Theſſaliæ: ducibúſque, qui ibi agebant, nomine * Cernæis, & uxori Deluis, Delphorum ducis, † Trudeludæ. Poſt hæc quaſi in Peloponneſum irrupturus, cum elegiſſet belli ducem Theodorum, Ioannis filium, bellum ſtrenuè gerebat. Profectus in Theſſaliam, ſui iuris fecit Domaciam, cum eam deſeruiſſet, qui in ea erat, dux * Cernæus. Hinc Pharſalicorum urbem in ditionem accepit, quæ & ipſa à † Cernæis regebatur. Deinde, cum longius proceſsiſſet, Zetunim urbem Thermopylarum, & Patras ſitas in planicie, quæ eſt in radicibus montis Locrenſium, in poteſtatem redegit. Præterea alia oppidula non pauca iſtius regionis, pactionibus in fidem recepit. † Deluis Delphorum ducis uxor, habens filiam iam nubilem, uiróque deſponſatam, ut intellexit aduerſum ſeſe cum exercitu pergere regem, cum filia, muneribúſque quàm potuit acceptis maximis, regi obuiam proceſsit. qui filiam lubens aſſumpſit, eámque ſimul cum matre ſuis moribus ritibúſque uiuere permiſit: regioni autem, quæ in ditionem conceſſerat, ducem præfecit. Fama eſt, iſtam mulierem amauiſſe ſacerdotem quendam nomine Stratem: & ad maiorem impudentiam progreſſam, imperium ſacerdoti commiſiſſe, plurimóſque Delphorum incolas obtruncaſſe. Hinc delata eſt Epiſcopo Delphorum apud regem, quaſi ipſa ſola regat tantam regionem, intolerandiſque iniurijs afficiat ciues, interim adulterio à ſacerdote polluta. His excitatus rex, bellum ijs intulit. Feruntur & alia quædam de iſto ſacerdote, qui ſtupri conſuetudinem cum illa muliere habuit, uidelicet quòd etiam cum alijs de-

Scenderis Armen. rex, qui & Alexander.

Tzapnidæ à Turc. ſubacti.

Al. Tamerlanem.

Epiſcopi proditio.

Al. Epicerucis. al. Ceruelijs, & uxori, Don Alous de Daulos, Delphorū Ducis, Trudeludæ.

† Turditani.

* Ceruelius

† Ceruelio.

† Daulos.

Trudeludis Hiſpani uidua uictorē placat.

liquerit nō paucis mulieribus, dum eas ad concubitum dæmoniacis quibuſdam incantationibus pelliceret. Mulieris autem maritus antea morbo implicitus expirauerat.

Delues Hiſpanus.

Hic ortus erat de genere Taraconenſium regum. Qui cum ueniſſet ex Italia in Peloponneſum, obtinuit Atticam, & Bœotiam ſimul cum Peloponneſo. Nactus eſt & Phocidem, Patraſq; urbem extra Thermopylas ſitam. Reges iſti, interiecto tandem tempore nō paruo, principatum amiſerunt. Quidam eorum reuerſi ſunt in Italiam: nonnulliq; ibi manſerunt, donec mortui ſunt.

* Don Alous de Daulos.

Ex horum genere natus eſt *Delues ille Delphorum princeps, cui uxorem & filiam auferens Paiazites Amuratis filius, domum reuerſus eſt. Tandem & in Peloponneſum irruit. Verùm Spartanorum regionis dux, ut in Theſſaliam irrupit, urbéſque communiuit, qua ſibi uidebantur tutiſsimæ fore, noctu fugiens profectus eſt in Peloponneſum, fortiter propulſaturus hoſtem, ſi accederet. Proinde non parum ei curæ fuit, exercitus Peloponneſo admouere.

Sigiſmundus Imp. Rom.

Interim autem nunciatum eſt Paiaziti, Pannones, duce Sigiſmundo Romanorum Cæſare & Imperatore, & Gallos, Germanóſque non paucos in unum collectos, bellum ipſi inferre decreuiſſe: iam'que Iſtrum tranſire parare, allectis & Dacis, hominum genere non ignobili, qui uiæ ſint duces, exercitumq; ducant in hoſtilem regionem. Sigiſmundus ille, qui copias aduerſus Paiazitem ductauit, primò Germanorum fuit Imperator, & plerunque moratus eſt

† forte Budæ. Znoymæ.

† Viennæ, imperitans ibi Germanorum regioni haudquaquam malæ. Poſtea allectis Pannonibus, horum rex, Germanorúmque regionis dux creatus eſt.

* forſ. ab Alpibus.
† fort. Rhenus.
Germaniæ deſcriptio.

Germania incipit à * monte Pyrenæo, inde † Karteſus fluuius fluit in Oceanum, uerſus Occidentem. Et Germaniæ pars, qua itur uerſus Coloniam, & Argentinam, urbes ſic dictas, ſuperior Germania nuncupatur. Hinc pertingit ad Oceanum Gallicum, uerſus dextram: at uerſus ſiniſtram, patet † Pyridaſtiam uſque ad Britannicas inſulas.

† Phryſiam

Dicitur quoque Germania ea regio, quæ ab Iſtro procurrit, procedens à Vienna uſque ad Karteſum flumen, & ad Pragam Boemorum. Longitudo à Vienna Oceanum uſq;, tantum ſpacij complectitur, quantum uir agilis itinere uigintiquinque dierum conficere poteſt. Latitudo eſt maior, etiam ſi quis ingrediatur iter breuiſsimum à Gallia Celtica uerſus Daſtiam regionem. Iſta natio gubernatur melioribus legibus, quàm nulla earum uel regionum uel gentium, quæ reſpiciunt uel Septentrionem, uel Occidentem. Diſcreta eſt in urbes præclaras, & florentes, quæ proprijs legibus & quàm proximè ad æquitatem accedentib. reguntur. Diuiditur & in principatus, ſubiecta'que eſt ſacerdotibus & epiſcopis adhęrentibus Romano Pontifici. Vrbes quàm maximè ad æquitatem conſtitutæ in ſuperiore & inferiore Germania, ſunt Noreberga, urbs opulenta: Argentina & † Ampergū, quæ reguntur ab Epiſcopis: Coloniáque, à Vienna in inferiorem Germaniam recedens.

forte Háſburgū, uel Bamberga.

Sunt & aliæ urbes non paucę, propemodum ducentæ, quæ in paucis quibuſdam à prædictis differunt. In tres principatus quis diuidere poſſet uniuerſos totius Germaniæ ducatus, uidelicet * Atziliæ urbes, & Auſtriæ, & † Blenæ, quæ in ſuperiore Germania ſita eſt.

* Auguſtæ Acilæ, id eſt Straubinge, pro Auguſta Vindelica: quam tamē autor uidetur pro Sueuia poſuiſſe. Alij Aquileiam ponūt: ſed quomodo, non uideo.
† al. Bauariæ.
Germania laus.

Genus hoc hominum magnum eſt, longè latéque per uniuerſum orbem imperat, magnitudinéque, ſecundum poſt Scythas Nomades habetur. Itaque ſi concordiæ ſtudioſi eſſent, & ſub uno degerent Principe, planè eſſent inuicti, mortaliúmque fortiſsimi. Sunt, quantum ad corpora attinet, perquàm ſani, ut qui ſub Septentrionali ætatem agant plaga, & circa mediterraneum iſthic mare, nullius rei indigentes. Nec eſt gens, quod ſciam, quæ melioribus regatur legibus. Nec ibi ſæuit peſtis, quæ ex corrupto naſcitur aere, maximéque infeſtat Orientales, plurimóſque ibi habitantes perdit. Neque alij morbi, qui æſtiuo Autumnali'que tempore reliquis mortalibus graues ſunt, Germaniæ incolas lædunt. Terræmotus rari memoratu digni eam regionem quatiunt. Pluuia præ cæteris regionibus æſtiuo tempore in iſta regione uberrima conſpicitur. Victu moribuſq; Romanos imitantur: nec cætera quicquam ab his differunt. Nec eſt ulla gens, quæ ſuperſtitioſius Romanorum religionem colat, maximè quà Occidenti propinqua eſt. Monomachia apud eos uel maximè celebris eſt. Congrediuntur autem non equis inſidentes, uerùm terræ inſiſtentes. Nec facilè inuenias gentem ad machinas reliqua'que opera bellica magis idoneam. In artibus omnibus prærogatiua maxima gaudent. Quidam credunt, tormenta bellica, & bombardarios ab iſta gente initiò demonſtratos, & hinc totum peruaſiſſe orbem, ut paucæ gentes bombardis nunc careant. Reliquorum fructuum, præterquàm olei, & ficuum, regio iſta feraciſsima perhibetur.

De Vngaria non ſatis cōperta.

Pannonia (quæ & Vngaria) incipit à Vienna Germanorum oppido, & uerſus Orientem, ſecundum Iſtrum procedens, attingit Dacos & Tryballos. Verſus Septentrionem excurrit ad Boemos, quos * Cephios nuncupant. Habet Pannonia & Principes: uerùm ſinguli patrias regunt regiones, ſubiecti tamen regi ſuo certis quibuſdam legibus & conditionibus.

* Tzechios

Regem de ſuo corpore admodum raro conſtituunt: uerùm plerunque accerſitur ex Boemorum regia familia, aut petitur à Ger-

Germanis, aut Polonis, aut ab alijs gentibus finitimis. Romanos moribus armorúmque cultu referunt: cæterùm ſequuntur uictus rationem intemperantiorem, quemadmodum Germani & Galli. Religionem ſectantur Romanorum.

Pannonum mores.

Hoc hominum genus eximiæ fortitudinis eſt: mirúmque dictu, quanta audacia & animoſitate bella gerant. Creant de ſua gente quendam de numero principum, qui reliquorum primus in regiam aſcẽderit: eúmque † œconomum ſiue procuratorem, aut adminiſtratorem, nec principem, nominant.

† gubernatorem.

Lingua utuntur quaſi peculiari, quæ nihil commercij cum lingua Germanorum & Boemorum * Romanorúmque habere deprehenditur.

** fortè Polonorum.*

Quidam tradunt, eos antiquitùs Getas extitiſſe: ſedéſque habuiſſe, quas inſederint, ſub monte Hæmo. Tandémque pulſos à Scythis, conceſsiſſe in eam regionem quam nunc tenent. Quidam putant eos quondam Dacos fuiſſe. Ego autem, quænam ipſorum origo ſit, dicere non poſſum. Præterea cum ſibi dederint iſtud nomen, ut Pannones uocentur, ſic'que appellentur ab Italis, non decorum fore ratus ſum, ſi aliud ijs impoſuero nomẽ. Regia eorũ eſt Buda, urbs florentiſsima, Iſtro adiacens. Sigiſmundum autem Germanorum Imperatorem agentem † Viennæ uocantes Pannones, declarauerunt regem: eíque tradiderunt regnum uniuerſum, & quæ ad regni curam pertinent, ut omnia ſic ordinaret, quemadmodum putaret ea fore commodiſsima.

Buda. De Sigiſmũdo Imp. non ſatis rectè. † Znoymę.

Hic, ut primùm regium honorem inijt, legatos miſit ad Romanum pontificem, iam antè ſibi familiarem, & neceſsitudine deuinctum, rogans ut ſuum conſenſum præſtaret, quo Romanorum declararetur Imperator. Imperatoriam dignitatem Romani pontifices primò contribuêre Galliarum regibus, propter hoſtes ex Libya in Iberiam tranſuectos fortiter cæſos, & ob Iberiam à barbaricis incurſionibus liberatam. Poſtmodum eligendi Romanum Imperatorem poteſtas tranſlata eſt à pontifice ad Germanos.

Imp. eligẽdi ius ad Germanos tranſlatum.

Sigiſmundus, cum eam dignitatem ſe daturum reſpondiſſet Pontifex, accerſitus & uocatus eſt à Pontifice, ut imperatoriam dignitatem acciperet. Sigiſmundus Romam proficiſcens, iter faciebat per Venetorum regionem. Hi, ut primùm nunciatum eſt Sigiſmundum per ipſorum regionem tranſitum facere, miſerunt nuncium, qui moneret ut ipſorum regione excederet. Hic nuncio Venetorum parẽre neglexit, niſi cerneret eos reipſa tranſitum prohibituros. Veneti igitur congregato exercitu, uim facere parabant Sigiſmundo, niſi confeſtim ſua diſceſsiſſet regione. Vt cognouit Venetos id moliri, copias in aciem eduxit, & cum Venetorum exercitu prælium commiſit. Amiſit autem in eo prælio non modicam exercitus partem: ipſe'que in fugam compulſus, ægrè, quo minus caperetur, fuga euaſit. Cum iam planiſsimè deſperaret ſe poſſe per Venetorum regionem adire Romam, iter flectit in ſuperiorem Germaniam, peruenit'que ad Liguriæ ſiue Mediolani principem. Hinc iter Romam inſtituit: quò quum ueniſſet, Imperator à Pontifice maximo conſalutatus eſt.

Sigiſmundi coronatio.

Poſtea rogauit Pontificem maximum auxilium, quo adiutus, expeditionem contra barbaros ſuſceptam conficere poſſet. Flagitabat autem pecuniam, uiróſque. Pontifex legatione miſſa ad Gallorum regem, Burgundiæque Ducem, effecit ut ſibi darentur octo millia militum: belli autem ducem, accepit Burgundiæ Ducis fratrem.

Burgundiæ dux Sacri belli Imp.

Sigiſmundus quoque ſe ad bellum parabat, conſcribens exercitum ex Germanis, quoſcunque potuit mercede conducens. Cum iam ad bellum ſatis foret inſtructus, aſſumptisq; Pannonibus & Dacis, (qui & Valachi) qui itinera monſtrarent, rectáque per Iſtrum contra Paiazitem copias duxit. Legatos quoque miſit, conſulente id Pontifice maximo, ad Hiſpanorum Italorúmque Principes, petens ad iſtam expeditionem milites, & pecuniam. Pontifex quoque milites miſit, & pecuniam ſuppeditauit. Paiazites, quamprimùm didicit Sigiſmundum Romanorum Imperatorem magnis copijs ſtipatum, aduerſum ſe pergere, accepto Europæ Aſiæ'que exercitu, ſumma celeritate obuiam profectus eſt hoſti uſque ad Iſtrum: caſtráque communiuit ab Iſtro ſtadijs quaſi quadraginta. Galli autem, ut ſunt audaces, plerunque uerò imprudentes, cum cuperent uictoriam ſuam facere, arma capiunt, barbaróſque aggrediuntur, quaſi eos primo impetu domituri.

Burgundionum temeritas.

Tandem cum prælium utrinque maxima uirtute ferueret, Galli fugam ineunt: incitatiſsimóque curſu cum agerentur ad ſuos, inſequentibus Turcis, & Sigiſmundi militibus admixtis, atrox prelium coortum eſt. Cum acriter inſtarent Turci, etiam Pannones & Germani fugæ Gallorum ſe ſociant. Feſtinantibus autem ijs Iſtrum tranſire, maxima pars exercitus flumine abſumpta eſt.

Chriſtianorum clades. 1395.

Facta eſt cædes magna Gallorum & Pannonum pereuntium. Dux Burgundionum, qui totius belli Imperator electus erat, ab hoſtibus captus eſt: capti ſunt & alij Pannones, Gallique plurimi. At Sigiſmundus in maximum uitæ diſcrimen adductus, uix'que hoſtis manus, quo minus caperetur, effugiens, triremem, quę in flumine erat, conſcendit, Byzantiumq; ad Grecorum regem nauigauit. Cum plurima cum iſto rege diſſeruiſſet, & quæ uolebat expediuiſſet, domum reuerſus eſt. Paiazites, Amuratis filius, Gallis Pannonibuſq; fuſis atque fugatis, regionem eorum

iam maiore ſecuritate populabatur. Quinetiam contra hos exercitus ductabat, mancipiaq́ plurima capiebat. Proficiſcens autem hoſtili animo contra Budam, Pannonum regni ſedem, podagra laborauit: nec tamen admodum eo morbo afflictus eſt. Haud tamen aſſequi queo, quid ei impedimento fore potuiſſet, cum feſtinaret aduerſus Budam, quo minus eam urbem ſuæ ditionis faceret, regionemq́ uniuerſam ſubijceret. Verùm peropportunè podagra tum laborans, reuerſus eſt domum: etiam copias in ſuam regionem abduxit. Poſtea miſsis exercitibus, Pannoniam & Pannodaciam uaſtabat. Tempore autem aliquantulo interpoſito, bellum Myrxæ (noſtri Marcum uocant) Daciæ duci intulit: crimini ei dans, quòd prior adiungens ſe Pannonibus, cōtra ſe bellum geſſerit. Dacorum (ſiue Valachorum, in quibus & Moldaui) gens bello præſtantiſsima eſt, nec tamen admodum bonis gubernatur legibus. Vicos plerunque incolunt, ſequentes paſcua. Extenditur horum regio † ab Pannonum Ardelio, à Pannonū Dacia (quę & Tranſſyluania) initium ſumēs, uſque ad Pontum Euxinum. A' dextra, quà uergit ad mare, Iſtro fluuio alluitur: à ſiniſtra regionem Bogdaniam appellatam habet. Diſtinguit ipſorum regionem mons longè ſe porrigens, cui Praſobo (qui olim Hęmus) nomen incolæ dixerunt. Huic regioni adiacent quidam, de Scytharum genere non pauci, qui opibus plurimum poſſunt, ſubiecti Cazemiro Polonorum regi. Iſtum regē comitantur Scythæ Nomades, quocunq́ bellum uerterit. Virtus autem eius in omni bello præclarą habita eſt. Iis finitimi ſunt, qua ſe in Septentrionem pandunt, Poloni: qua uerò reſpicit Orientem, Sarmatæ. Dacorum lingua ſimilis eſt Italorum linguæ: adeò tamen corrupta & differens, ut difficulter Itali queant intelligere, quæ iſtorum uerbis pronunciantur. Vnde autem lingua moribus'que Romanis uſi, in iſtam regionem acceſſerint, ibi'que ſedes fixerint, à nullo mortalium accepi: nec aliquem audiui, qui iſta liquidò commemoraret. Dicuntur tamen homines undique confluentes in iſtam regionem penetraſſe: haud interim extāte aliquo memorabili iſtius gentis exemplo, quod operæprecium ſit ut præſenti hiſtorię intexatur. Nihil differunt ab Italis cætera etiam uictus ratione, armorúmque & ſupellectilis apparatu etiamnum eodem utentes. Quamuis ea gens in duos diſcreta ſit principatus, in Bogdianam uidelicet (quæ & Moldauia) & Iſtriam regionem: haud tamen æquo inter ſe iure uiuunt. Conſueuerunt non ſemper eoſdem habere duces: uerùm prout ipſis uidetur commodum, principes mutant, nunc hunc nūc illum ſibi principem ordinantes. Myrxam iſtum, qui auito iſtorum ducum genere erat ortus, accitum ſibi ducē conſtituerunt, occiſo † Dano, qui antea rerū potiebatur. Myrxas hic concumbens ſæpius cum pellice, filios ſpurios ex ea tulit non paucos in Dacia. Hinc mortuo Myrxa, naſcebantur frequenter alij Dacorum duces, qui uſque ad hoc tempus in regno durarunt. Cōtra iſtum Myrxam Paiazites, crimini dans quòd prior incipiens bellum, ſocia arma iūxiſſet Sigiſmundo Romanorum Imperatori, cum exercitu profectus eſt. Traiecto Iſtro porrò progreſſus, prædam mancipiorū multam ex iſta regione rapiebat. Myrxas collecta manu non modica ſuorum, quomodo obuiam procedere hoſti, prælijq́ poteſtatem facere poſſet, nullo modo conſultabat. Vxores & liberos deponens in montem Praſobum, ſequebatur Paiazitis exercitum, per glandiferas iſtius regionis ſyluas: quæ cum plurimæ ibi ſint, regionem ambiunt, adeò ut eam difficilem acceſſu hoſtibus præſtent, captuq́ haud facilem. Myrxas ſequens Paiazitis exercitum, inſignia uirtutis opera faciebat, impigrè cum hoſtibus manus conferens, ſicubi auulſi erant ab reliquo exercitu, aut ſicubi frumentatum aut ad prædas pecoris agendas ſe conuertiſſent. Et in hunc modum ſequēs hoſtilem exercitum, magna audacia fretus, ex aperto cum hoſte conflixit. Aiunt, Myrxam tranſeunti exercitui grauiter inſtitiſſe: cumq́ foret in loco admodum difficili, hoſtilis exercitus eum adortus eſt: nec ceſſauit hoſtem fortiter mactare. Ibi Brenezes regius miniſter, cum bonum dediſſet conſilium, uidelicet ut caſtra eo loci communirent, mali liberationem inuenerunt. Ex hoc tempore longè gratiſsimus fuit regi Brenezes: electusq́ ab eo dux, tandem maximam nactus eſt potentiam. Paiazites, ſicuti conſuluerat Brenezes, eo loci caſtra metatus eſt, & quiete per eum diem exercitum recreauit. Poſtero autem die exercitum quàm potuit tutiſsimè tranſmiſſo Iſtro, in ſuam regionem reduxit. In hunc modum exercitus, quem contra Dacos duxerat, domum reuerſus eſt. His peractis, bellum mouit contra Byzantium, urbemq́ tali de cauſſa obſidione cinxit. Græcorum reges conceſſerant in poteſtatem Paiazitis: proinde in Ianuis degebant quotannis militantes ſub Paiazite, quocunque uim belli uertiſſet. Paiazites, cum quondam foret Pherris Macedoniæ, ibique moras traheret, Græcorum rex, Spartæ dux, Conſtantinus † Nazarci filius, Stephanúſque Eleazari filius, profecti ſunt in Ianuas. Ibi tum ad regem Paiazitem uenit Mamonas ab Peloponneſo, qui quondam imperio rexerat † Epidamnum: accuſabátque Græcorum regis fratrem, ut qui ſibi Epidamnum eripuiſſet,

Myrxa, ſiue Marcus, ſeu Merchē Valachorū dux

† à monte Orbalo ac Peucinis initium ſumens.

Poloni. Caſimirus rex.

Sarmatæ.

Valachi Roman. coloni.

Bogdiana.

† Daas Boſinio.

Myrxæ contra Turc. uictoria.

Græci Imp. Turcis militant.

† Zarci.

† Epidaurū

eripuiſſet, & iniurijs plurimis ſe obruiſſet. Paiazites indignatione inflammabatur contra Græcorum regem. Indignationem hanc regis augebat inſtigando Ioannes Andronici regis filius, qui præſtò erat, & uictum apud Paiazitem habebat. Ferunt, quòd rex conatus ſit eum interficere, cum colloqueretur ſecum. Verùm cunctatus eſt. Nec tamen multo pòſt illum interemit Halies Charatinis filius, qui ei admodum familiaris erat, multisque opibus ab eo donatus. Conuenientes igitur in unum duces illi, cum ea tempeſtate in Ianuis agerent, conſilium inibant non amplius redeundi in Ianuas. Conſtantinus Zarci filius, Dragaſis'que frater, ſcientia militari facilè omnes excellebat, nec ulli prudentia credebatur tum temporis ſecundus. Is bello adortus Albanos & Tryballos hoſtes, in ditionem accepit regionem haud pœnitendam. Quo mortuo, Conſtantinus frater regionem obtinuit, Ianuasq; frequentare coactus eſt. Hic promittit Græcorum regi filiam ſe deſpōſurum, ſi rata manſerint ea quæ ſuper defectione conuenerint. Duxerat iſte Emanuel iam antè regis Colchorum (qui & Trapezuntis Imperator) filiam uiduam, quæ fuerat Zetinis Turcorum cuiuſdam ducis uxor, forma ſupra modũ uenuſta. Quam cum Byzantiũ à Colchide adduxiſſet, uidens eam pater forma præditam excellenti, necnon alijs excellere quę in muliere dicuntur bona, nõ dubitauit eam auferre filio, ſibiq; connubio iungere. Erat autem is adeò adflictus podagra, ut ne quidem erectus ſtare potuerit. Ferunt hunc inſanientem amore muliebri, plurima indecora commiſiſſe: delectatumq; pſalterijs, harumq; conſuetudine delinitum, curam decenter adminiſtrandi regni negligenter omiſiſſe. Poſtquam nuptiæ, ut conuenerat, interceſsiſſent, duces ad defectionem adſpirant, cum ſinguli, quantum poſſent, ad ſuam regionem dilaberentur. Rex Græcorum fugiens Turcorum regem, quarto die à Pherris Byzantium (ut perhibent) peruenit. Theodorus huius frater uenit in Peloponneſum. Reliqui quoque, impetrato à rege cõmeatu, ad ſua redierunt. Appetente deinde æſtate, Byzantij rex cũ ſe nõ conferret in Ianuas, nũciareturq; Paiaziti, ipſum nunquã deinceps in Ianuas affuturum, decreuit mittere Byzantium Haliem Charatinis filium, cui plurimũ fidebat. Huic præcepit, ut iuberet Græcorum regem uenire in Ianuas: ſi renueret, renuenti illicò bellũ indiceret. Halies autem, cum appuliſſet Byzantium, publicè quæ habebat mandata, regi exponit: priuatim uerò regi conſuluit in colloquium admiſſus, ne Ianuas adiret. Emanuel reſpondit, ſe imperata promptiſsimè facturum. ſibi uitam non amplius ſuauem fore, dicere, ſi offendiſſet regem: ſe breui in Ianuas, iuxta præceptum regis, aduenturum.

Fœdus contra Turc.

Pater Græcus Imp. filio uxorem eripit.

Hali legatus ad Imp.

Deinde abeunte Halie, cum iam conſtaret, eum nequaquam reuerſurum in Ianuas, arma aduerſus eum arripuit, Byzantiumq; oppugnauit. Cum eò cum exercitu pergeret, terram eorum ſingulasq; regiones grauiſsima uaſtitate afflixit: ſuburbanaq; omnia diripuit. Vrbis oppugnatio cum parum ſuccederet, reuerſus eſt domum: ſingulisq; annis mittebat exercitus, peragebatq; longam illam obſidionẽ, quæ decennio durauit. Hæc obſidio plurimum damni Byzantijs inuexit. plurimi namque fame necati ſunt, plurimi quoque deſciuerunt ad barbarum. Syllebria in poteſtatem Paiazitis uenit. Huius moderator erat Ioannes Andronici filius, qui fugiens Byzantio, ne incideret in patrui iras Byzantium regentis, cum fuga neutiquam ſibi conſulere poſſet, ſemetipſum patruo tradidit, ut eo ad ſuum uteretur arbitrium. Patruus eum miſit in Italiam: ubi cum imperata exequutus eſſet, legatus ire iuſſus eſt ad † Ianuenſes, auxilium oraturus: quibus tamẽ occultè nuncium miſerat, ut Ioannem aduenientem in uincula conijcerent, nec quóquam eum abire paterentur. Hic tandem interiecto tempore, cum diu in carcere latuiſſet, erupit: carcereque liberatus, relicta Italia, contendit ad regem Paiazitem, ea tempeſtate Byzantium oppugnantem: à quo amicè ſuſceptus eſt, & exercitu armato, Sylebriam pactionibus in ditionem accepit, Ioannem'que eidem rectorem dedit. Reuerſus Byzantium, cum eam urbem ui expugnare non poſſet, fame eos debellandos eſſe ſtatuit. Vrbem eam certè cœpiſſet, niſi † Temires nunciatus eſſet magna manu aduerſus ipſum aduentare. Quod quidem eo tempore accidit, quando à Temire Paiazites captus, pleraque Aſiani imperij amiſit. Paiazites cum nihilominus à Byzantij oppugnatione ceſſaret, ſciretq; Græcorum rex ſuas copias in arctum coactas, nec poſſet inuenire huic urgenti malo remedium, Byzantium patrueli ſuo Andronici filio Ioanni commiſit. Nam Ioanni huic grauiter iratus erat Paiazites, quaſi ipſe in cauſſa eſſet, quo minus Byzantium in ditionem ueniret. laborans igitur ſiniſtra apud regem Paiazitem ſuſpicione, ne eius iram experiretur, fuga ſe Byzantium recepit. Huius aduentus patruo Byzantij regi perquàm gratus extitit, qui urbem patruelis fidei commendans, nauigauit in Italiam, petiturus auxilium contra longam illam obſidionem, ne uidelicet urbem iſtam inſignem pereuntem negligeret. Cum ueniſſet in Peloponneſum, uxorem ſuam depoſuit apud fratrem: ipſe'que conſcenſa naui iter in Italiã maturauit. Cũ adijſſet Venetos, iisq; quę uellet explanaſſet, iter ad Ligurię principẽ Mediolaniq; ducẽ inſtituit: à quo comiter exceptus, pecunia, equis, uiæq; ductoribus oblatis, miſſus eſt ad Galliarum

Conſtantinopolis à Turc. obſeſſa.

Selymbria.

† Genuenſes.

† Tamerlanes.

Imp. in Italiam profectio.

Digitized by Google

liarum regẽ. Cum proceſsiſſet in cõſpectum Gallorum regis, rogauit, ne Byzantium urbem, Græcorum regiam, genere Galliarum regibus iunctam, in ſummum diſcrimen deductam, deſpiceret. Regem autem Gallorũ inuenit furioſum, & diligenti cuſtodia ab optimatibus aſſeruatum, donec morbus curaretur, rexq́ ſanitatem reciperet: longo igitur tempore ibi hæſit. Gens Gallorum eſt admodum antiqua, opulentaq́. Proinde cum nimium ſibi tribuat, eo quòd ſuperet reliquas Occidentis gentes, etiam Romani Imperij moderamen ſibi uendicant. Horum regionis terminus Orientalis, eſt Ligurum regio: meridionalis, Hiſpania: ſepentrionalis, Germania: uerſus Occidentem, Oceano Britannicisq́ clauditur inſulis. Longitudo eius colligitur ab Alpibus quæ ſunt extra Italiam, uſq́ ad Oceanum & Germanos, itinere maximè decem & ſeptem dierum, ab Italia uſq́ ad Oceanum: ab Hiſpania uſq́ in Germaniã ſe extendit itinere maximè decem & nouem dierum. Lutetia, ubi regni ſedes, diuitijs opibusq́, & reliqua felicitate excellit. Sunt quoque in iſta regione urbes nõ paucæ regi ſubiectæ, quæ ꝓprijs regũtur legib. Ducatus & duces iſtius regionis ſunt ditiſsimi & opulentiſsimi, qui regi parent ſemper in Aulam eius accedentes. Horum de grege eſt & Burgundiæ Dux, imperitans regioni magnæ, nec nõ urbibus plurimis: inter quas etiam recẽſetur Brugenſium urbs, & † Cloziorum maritimorum: nec non * Gantyna, urbs magna, & florens opibus. Eſt autem Brugenſium urbs maritima, Oceano adiacens eregione Angliæ, inſulæ ſic appellatæ: ad quam & naues à noſtro mari, & ab urbibus in Oceanum uergentibus, ab Germania, Hiſpania, Anglia, Daciaq́, & à reliquis regionibus appellunt. Flãdria iſti regioni nomen eſt. Extant autẽ Burgundiæ Ducum egregia facinora, edita aduerſus Galliam, Galliæq́ regem, præterea aduerſus Anglos. Poſtea Dux continentis Britannicæ finitimus eſt, prodiens ex ea terra quæ pertinet ad regionẽ regis. Vltra hos cõterminus eſt Dux (*Deeſt aliquid*) His regionibus adnexa eſt Sabaudia, regio ampliſsima, & pulcherrima, ad Liguriam uſq́ excurrens. Quantum autem ſpectat ad maritimam Galliæ regionem, in hunc modum mihi ad præſentem hiſtoriam adhibita ſit. At Ianua, quæ eſt quaſi porta Galliæ, amplectitur regionem quæ uerſus prouinciam uergit, quã imperij habenis temperat Rogerius rex, ortus ex inclyta Galliæ regum proſapia. Nicia metropolis eſt prouinciæ. Hinc ſequuntur & aliæ urbes, inter quas cõmemoratur † Tabiniorum urbs, quæ pontem habet maximũ eorũ qui in orbe ſunt, qua patet aditus ad Barcenonem regionem. In hunc modum, quantum breuiter potui, deſcripta ſit Gallia. Vetuſtate dicunt gentem hanc plurimùm excellere, præterea ſæpius magna cum gloria fudiſſe barbaros ex Libya profectos, præſertim eo tempore quo Gallorum reges & Cęſares imperijq́ Romani reges eligebantur. Carolum autem ferunt prę reliquis regibus ſtrenuè rem geſſiſſe aduerſus Pœnos (qui & Saraceni:) cui auxilio uenere, Orlandus, uir eximia fortitudine, ſciẽtiaq́ militari illuſtris: & Rhinaldus, Oliberiusq́, nec non alij Duces Palatini nuncupati. Qui ubiq́, cùm in Gallia, tum in Hiberia fugantes hoſtes, plurimas inſignes nacti ſunt uictorias. Eorum gloria adhuc hodie laudib. apud Italos, Gallos, Hiſpanosq́ celebratur. Pœni enim eà traijcientes, ubi Herculis columnę uiſuntur, incurſionem fecerunt in Iberiã, quam ſumma celeritate occuparunt. Hinc Nauarrã capientes, Portugalliæq́ regionem, quà patet uſq́ ad Taraconem, & quæ ad hanc pertinent ſubigentes, deuenerunt & in Galliam. Carolus cum ſuis obuiam his egreſſus, egregia facinora patrauit. Nam Carolus, principesq́ quos ſuprà nominauimus, expulerunt eos Celtiberorum & Gallorum regione. Qui fugientes, receperunt ſe in Granatam urbem munitiſsimam, ſitam in monte qui in Oceanum ſe proijcit. Ab iſto portu paululum progreſsi, Hiſpaniam bello adorti ſunt: multamq́ nacti regionem, ibi habitarunt. At Carolus principesq́ ſui hoſtiliter eos perſequuti ſunt. Regionem autem bello partam genere propinquis dederunt, Iberiam uidelicet, Nauarram, & Taraconẽ. Propinquos à barbaris obſeſſos obſidione liberarunt. Tandem regionem inter ſeſe diſtribuentes, ſinguli partem ad ſe pertinentem acceperunt. Qui cum in hunc modum bellum confeciſſent, ab omnibus etiam hodie canũtur, ut qui fuerint uiri ſpectatæ uirtutis. † Hormindus dux ſiti debellatus occubuit. * Rhimæus ſuccedens in bellum cœptum, tandem id Hiſpaniæ regibus reliquit. Qui ſuſcepto bello, etiamnum res Pœnorum agere & ferre putantur. Gens iſta Libyca linguam Arabicã in uſu habet: moribus & religione imitantur Mechmetem. ueſtitu utuntur partim barbarico, partim Hiſpanico. Galli rebus præclarè longè lateq́ geſtis ſuperbientes, ſe nobilitate & claritate reliquas Occidentis gentes longè antecedere putant. Victus horum paulo quàm Italorum delicatior, in ſupellectili nullam inuenias differentiam. Lingua Gallorum differt à lingua Italorum: nec tamen adeò ab ea recedit, ut eam aliam ab Italorum lingua dixeris. Primas ſemper ferre uolunt, quaſcunq́ Occidentis acceſſerint gentes. Verùm aliquantulum de iſta inſcitia remiſerunt, poſtquam Angli, genus hominum Britanniam incolens, illam gentem debellauerunt, regionẽq́ & ipſos ſuæ ditioni iunxerunt. Cum eos regno ſpoliaſſent, exercitum Lutetiã adduxerunt, eamq́ urbem obſidione circumdedere.

Diſcordia

Marginal notes:

Galliæ deſcriptio.

Lutetia.

Burgundiæ dux, Comes Flandriæ.

† Seluſorũ.

* Gaudauum.

Flandria.

Sabaudia.

Genua.

Nicea.

† Aueniorum.

Carolus M. contra Saracenos.

Orlandus ſiue Rolandus & Renaldus, Oliuerius, Palatini.

Saraceni in Hiſpaniam.

† Orlãdus.

* Rinaldus.

Digitized by Google

† Intelligit Cales, ſiue Calletum.

Cales occaſio belli inter Anglos & Gallos.

Diſcordia aũt inter Gallos Angloſq; exorta, huiuſmodi principiũ habuit. Vrbs eſt, † Calẽdam nomine uocãt, ſita in maritima Celticæ Galliæ regione, iuxta Oceanũ. Claritate non admodũ celebris habet: uerùm locus ubi ędificata eſt, natura cenſet munitiſsimus. Cõmodiſſimè hinc ex Gallia in Britanniã nauigat. Tanta quoq; portus cõmoditas eſt, ut præbeat uiã facilẽ irruendi in Galliã. Rex Britannorum proditionem paciſcens cum oppidanis, iſtam urbem per inſidias in poteſtatem accepit: captam ſuo imperio rexit. Gallorũ regi oranti ut ſibi reſtituatur ea urbs, reſpondit: Nunc nõ eſſe ſibi in animo ut reddat urbem. Præſidio quoq; eam firmarunt Angli, traijcientes eò ab inſula. At ubi Gallus copias urbi admouit, eam longo tempore obſidione preſsit. Poſtea cum oppugnatio parum procederet, exercitum reduxit domum. Tranſeuntes itaque Britanni cum ſuo rege, denuò Gallorum regionem populabantur: & adcurrentes cum Gallorũ manu non modica, præliũ commiſere ac maximam horum partem penitùs deleuerunt. In hunc modum iſta clades accepta eſt. Angli cum ad regiõis prædam eſſent cõuerſi, quicquid rapuiſſent, portabant retrò, ut in ſua ea deportarẽt. Galli, ubi deprehendiſſent eos in hunc modum agere, inſequi ſtatuère. Priuſquam tamen in conſpectum hoſtium ueniſſent, Angli Calẽdam in locum munitiſsimum ſeſe receperunt. Verùm Galli deinceps cinxerunt eos ſuis copijs, conſtitutos in colle quodam. Angli in ancipiti uerſantes diſcrimine, & quò ſe uerterent neſcij, dicere ſub- -t Celtis, ſe prædam reddituros, armaq; trac- -tros, ſi incolumes in ſuam regionem redire permittantur. Galli reſponderunt, ſe non prius eos dimiſſuros, quàm pœnas iniuriarum uaſtatæq; regionis dederint. Hinc ſentientes Britanni in extremo ſe uerſari periculo, manus conſerentes cum Gallis, pauci cum multis, uiros fortiſsimos ſe exhibuère. Hoſtes fugam inire compellunt: fugientes perſequuntur, plurimóſque eò loci trucidant. Verùm quidam docent, nequaquam fas eſſe Gallis fugere: proinde nec fuga ſibi conſuluiſſe, ſed fortiter prælìantes ibi occubuiſſe. Hinc exiſtimãt Galli, ſe fortitudine gloriæq; ſplendore anteire reliquas gentes. At Britanni cum uictoria eſſent potiti, minore iam cum metu arma mouere contra Gallorum urbes, quas obſederunt: paulatimq; progreſsi, tandem prælium fecerũt in campo Lypæ (mœroris) ſic dicto. Verùm cum eo die uictoriã non eſſent aſſequuti, caſtris poſitis quieuerunt. At die poſtero præliũ redintegrãtes, Gallos cõſtipatos & cõfertos, ſeparatos quoq;, ut quẽque nacti erãt, neci dãt. Hinc regionẽ Galliæ propemodũ uniuerſam ſubijcientes Britãni, ꝓfecti ſunt contra Lutetiã regni ſedẽ. Iam periculũ grauiſsimũ Gallis impendebat: ꝓinde

Bellum Anglogallicanum.

Cales captũ ab Anglis. 1347.

ad ſuperſtitiones, ut in huiuſcemodi fortunis fieri ſolet, cõuertunt. Erat mulier forma haud illiberali, quę dicebat ſibi cũ Deo eſſe colloquiũ. Hæc regebat Gallos, qui ipſam ſequebant. Mulier aũt cum foret militię dux, indicabat numinis indicio ſe ſcire, Britãnos cũ exercitu accedere. Cõmiſſa tandẽ pugna, cum uictoriã Angli nõ eſſent adepti, in caſtra ſe receperunt. Poſtero die freti uirtute mulieris, q̃ exercitũ ductabat, prælij poteſtatẽ faciũt. Eo in prælio hoſtes fugarũt, fugiẽtes perſequuti ſunt. Mulier illa in eo prelio deſiderata eſt. At Galli cũ recepiſſent animos, famãq; fortitudinis collegiſſent famã, fortiter cõtra Britãnos dimicãtes, urbes ſuas recuperarũt, regnumq; tutati ſunt. q̃uis plurimi & maximi exercitus à Britãnia in Galliã tranſirẽt, tamẽ Galli ſemper uictoriã pugnãtes inuenere. Hoſtes fugere coegerũt Caledã, tandemq; penitùs eos è Gallia pepulerũt. Britãnia & inſulæ tres ſunt e regione Flandrię, lõgè lateq; Oceanũ occupantes. Vna ſita eſt eò loci, ubi maris inundatio ſiue ęſtuariũ conſpicit. Reliquę tres ſunt, ubi aquę in gurgitẽ conuerſę reuertunt. Rectius qs dixerit, iſtas inſulas unã eſſe: qm̃ una exiſtẽs, & ad eandẽ ſeſe extendẽs, iiſdẽ legib. & morib. iiſdẽ gubernat: & uni ſubiecta magiſtratui, q̃ ſibi utilia ſunt, ꝓſpicit. Inſulę huius ambitus cõtinet quinq; maximè millia ſtadiorũ. Eam tenet gens populoſa & fortis. Habet urbes magnas, & opib. florẽtes, necnõ uicos q̃ plurimos. Rex eam gentẽ imperio tẽperat. Londras regni metropolis & ſedes habetur. Sunt in iſta regione principatus non pauci, q obtẽperant regi, nõ ſecus ac in Gallia fieri ſuprà memorauim'. Nec quiſquã rex facilè his principatũ eripuerit: nec etiã preter ſuas conſuetudines ſtatutaq; regi obſequi tenent. Ea inſula plurimas calamitates experta eſt, gerẽs inimicitias cũ multis principib. cũ rege quoque inimicitias ſuſcipiẽs, & inteſtinis ſeditionib. interdũ laborãs. Profert regio iſta uinum nullibi: nec etiã reliquorũ fructuũ admodum fertilis eſt. Frumẽti aũt & hordei & mellis, lanæq; plurima eſt affluẽtia, adeò ut his lõgè reliquis regionib. uberior ſit: plurimas itaq; ueſtes cõtexunt. Lingua utunt ꝑpemodũ peculiari, qua nec Germanos, nec Gallos, nec alios finitimos populos referũt. Quotidiano uitæ uſu, morib. quoq; & uictu nihil à Gallis differe pãt. parua ipſis uxorũ liberorũq; cura eſt. Itaque per uniuerſam inſulã hic mos ſeruat, quãdo qs amici domũ uocatus ingredit, ut primùm cũ amici uxore concũbat, ut deinde benignè hoſpitio excipiat. In peregrinationib. quoq; mutuis utunt uxorib. amici. Eadẽ cõſuetudo obſeruat in † Phrantalorũ regiõe ibi maritima, uſq; ad Germaniã. Nec ꝓbroſum ducunt, uxores & filias in hũc modũ impregnari. Metropolis eius inſulæ, uiris, opibus, potẽtia reliquas urbes antecedit: diuitijs quoque & reliqua felicitate oẽs urbes Occidentẽ ſpectan-

Anna, ſiue Ioãna Franca puella, quam uiuã eſſe combuſtam tradũt. 1431.

Britanniæ deſcriptio, mores, cœlũ.

Lundra, Lõdinum hodie.

Platonica reſpub.

Al. Vandalorum.

Digitized by Google

ſpectantes facilè ſuperat. Fortitudine & uirtute bellica ea gens melior finitimis, & alijs plurimis Occidentis populis cenſetur. Quantum ad armorum habitum attinet, ſcuta Italica, & gladios Græcos geſtant. Miſsilibus utuntur oblongis, adeò ut plerunque ea ſtantes in terram defigant. Flumen Themeſis nomine, iſtam urbem alluit, magnum & rapidū, quod in Gallicum mare effunditur ab urbe ſtadijs decem & ducentis: ibique reſtagnat adeò, ut facilè nauibus hinc ad urbem accedere liceat. Et ſanè aqua refluit ægrè in fluuium aſcendēs propter urbis obiectum, fluens per gurgitē, qui eſt in regione maritima Gegeutiæ. Vbi autem aqua in inſula ſe receperit in gurgitem, naues in ſicco deſtitui conſtat, expectantes donec inundatio aquarum ſolita redeat. Inundatio aquæ excreſcit, ubi plurimum, ad cubitos regios quindecim: ubi uerò minimum, ad undecim cubitorum menſurā augeſcit. Nocte igitur & die recedentes, poſteà remeāt aquæ, idq; bis in ſpacio XXIIII horarū. Luna cum fuerit in medio cœlo horizontis noſtri, & eius qui ſubter terram eſt, in contrarium motum aquæ diſcedunt. Verùm ut cauſſas huius reciprocationis inueſtigemus, in hunc modum nos inquiſitionem facere oportet. Lunæ ſidus à Deo ordinatum eſt, ut aquarum naturam adminiſtret. Hinc credimus, Lunæ naturam & temperaturam, quā initio à Deo magno rege accepit, non abhorrere ab aquarum natura. Nam cum ſuo motu ſe in altum recipiat, attrahit aquas ſub ſe exiſtentes, donec ad maximum ſui motus aſcenſum peruenerit. Deinde ipſa deſcendente, aquæ refluunt, non amplius quàm donec fuerit in deſcenſu, ipſam ſequentes. Vbi autē ad ima ſui curſus deſcenderit, & in altum iterum aſſurgere incœperit, aquæ redeuntes inundant. Verùm ſi acceſſerint uenti, accidit ut aquæ magis moueantur. Vndecunque tamen motus principium aquæ ſuſceperint, conſtat eas duplici motu moueri, imitantes huius uniuerſi cœli motum, qui partim naturalis, partim uiolentus cenſetur. Itaq; niſi in harmoniam anni à parte ſibi conſona motus iſte receſſerit, plurimæ & uariæ motus ſpecies exoriuntur. Et ſanè in primis ſuaue ſpeculationi, iucundumq; uiſui & auditui ſpectaculum fuerit, ſi in debitam menſuram quandam huius uniuerſi anima contracta fuerit, quaſi ſentiat ſuos motus, & inter ſe commiſceat, debitamq; harmoniam, quæ plurimum delectationis contineat, pulchrè conſtituat. Ab hoc motu duplici etiā anima noſtra motum duplicem accipit, & dupliciter corpora mouet, partim quidem ut creſcant, partim uerò ut decreſcāt. nam dum huius uniuerſi motum anima noſtra comitatur, neceſsitas exigit ut motus naturalis generationē & augmētum, uiolentus uerò corruptionem & interitum naturalium corporum gignat. Hæc

Acceſſus marini cauſa.

quidem, quantum attinet ad Oceanum, & ad duplicem eorum quæ animam habent, motum, quocunque tandem motu impellatur, dixiſſe ſufficiat. At humorē qui in noſtro eſt mari, nō neceſſe eſt iſto agitari motu: uerùm pro natura uentorum, & locorum, quibus opportunus eſt, motus ciere ſolet humor. Illa commemorauimus hactenus, quia ſpectare uiſa ſunt præcipuè ad Oceani reliquorumq; marium plerunq; motum. Nunc unde digreſſi ſumus, redeundum eſt. Rex Græcorū cum in Galliam ueniſſet, regem Gallorum phreneſi laborantem offendit: nec potuit à quoquam Galliæ ducum impetrare ea, propter quæ iter in Galliam intenderat. Quapropter conſulentibus id optimatibus, qui ibi erant, moras trahere ſtatuit, donec rex curaretur. Cum autem morbus in longum protraheretur, manere diutius nō fuit auſus: proinde tranſita Germania & Pannonia, domū rediJt. Paiazites ea tempeſtate oppugnationi urbis Byzantiæ intentus erat. Miſit quoq; in Peloponneſum exercitum, qui complectebatur quinq; myriades hominum. His præfecit Iagupem, eo tempore Europæ ducem. Ipſe autem incumbebat Byzantij oppugnationi, ut & id regnum ſibi ſubijceret. Iagupes, & Brenezes, qui tum clareſcere incipiebat, rebus fortiter geſtis, incurſionem fecere in Peloponneſum. Et quidē Brenezes, cum ſæpius Peloponneſum tentaſſet, tandem ad populationes animum conuertit, deuaſtans Peloponneſum, & alia Coronæ Methonæq; finitima loca. Iagupes Europæ dux cum exercitu accedens, Argos urbem oppugnare aggreſſus eſt: eamq; eo tempore obtinuit. At Theodorus Spartæ dux hanc urbem uendiderat, cum Græci iam deſperarent de Byzantij Peloponneſiq; ſalute, ipſorumq; res in grauiſsima pericula adductæ eſſent. Tunc igitur, cum Græcorum res in ancipiti hærerēt periculo, Argos urbem Nauplio Græcorum oppido finitimam uēdidit, haud magno precio. Spartam tamen, cum in colloquium ueniſſet cum Rhodi Nazarçis, ijs magna pecuniæ ui uendidit. Spartani cognito ſe traditos eſſe à ſuo duce, qui eo tempore aberat. Rhodi, admoniti à ſuo epiſcopo, qui id indicium fecerat, in comitium euocantur. Ibi multis ultrò citróque iactatis, coniurationē faciunt, & unanimiter conſpirant, ſe nulli Nazaræorum aditum ad ſe conceſſuros: immò quiduis potius mali ſubituros, quàm Latinorum Nazaræis parēre uelint. Quo res iſta maiore auctoritate gereretur, epiſcopum ducē creant. Venientib. Nazarçis edicunt, ut continuò ſuis finibus diſcederent: ſin minus, ſe eos pro hoſtibus habituros. Hi igitur, cum conatus omnes caderent irriti, abiere, quaſi profecturi ad ducem Theodorum. Theodorus ubi reſciuit rē longè aliter quàm agitaſſet animo, eueniſſe, legatos ad Spartanos miſit, tenta-

Conſtantinopolis obſeſſa.

Argos Venetis uendita.

Rhodij Nazarei dicti.

tentaturus eorum animos, ſi redeuntem denuò ſuſcipere uellent. Vt autem tentantis admiſerunt orationes, regreſſus eſt in urbem, fidem dans, interpoſita iuriſiurandi religione, ſe nihil huiuſmodi amplius in animũ inducturum. Ea tempeſtate Veneti præſidio arcem firmarunt, eamq́ obtinuere. Contra Argos urbem, ut eam oppugnaret, ſumma ui lagupes copias duxit: aggreſſusq́ murum ſæpius, nihil proficiebat. Nec multo pòſt cũ urbem duobus in locis ſimul adortus eſſet, eam capere ſumma ope nitebaẗ. Oppidanis autem, qui in ſiniſtra urbis parte reſiſtebant, panicus terror, ſpectro uiſo, inijcitur. Putabant enim ſe uidiſſe uirum quendam indigenam dicentem, urbem in dextra parte qua oppugnabatur, captam eſſe. Relicto itaq; loco iſto, citato agmine contenderunt ad dextrã urbis partem. Hinc hoſtes ſumptis animis muros ſuperarunt, urbemq́ illam gloria & uetuſtate præſtantem ui occupauere, penituſq́ diripuere. Inde collegerunt Turci mancipiorum tres myriades: quæ omnia in Aſiã deportarunt, ibiq́ habitare iuſſerunt. nec tamen potui inuenire, ut credam id uerum eſſe: nec præterea cognoſcere potui, quis locus, ut eum incolerent, ipſis in Aſia à rege Paiazite aſcriptus ſit. Iagupes direpta Argo urbe antiquiſsima, exercitum abduxit inde. Poſtea etiam Brenezes breui magnam potentiam nactus eſt, cum intraſſet infeſto agmine Peloponneſum, & maritimam Macedoniã, contra Albanos fortiter dimicans, nec amplius electus eſt dux regiæ domus: uerùm Turci eum ſequebantur promptiſsimè, quocunq; exercitum duxiſſet. quia ubique felici rerum utebatur ſucceſſu, exercituſq́ ditabat, quocunque militatum abijſſet. Equites enim Turcorum quidam, qui proprio nomine notantur, nec mercedem, nec quoque magiſtratus honorẽ à rege accipiunt: ſemper ſequuntur, quocunque quis eos eduxerit, conuerſi ad prædam & ſpolia diripienda. Horum ſinguli binos equos habent: uni inſident, alterũ deſultorium abducunt ſecum, cuius opera in prædis agendis utuntur. Quando autem uenerint in terram hoſtilem, accepto ſigno à duce, conſcendunt equos, quos ad id expeditos circumducunt: currunt citiſsimè, nihil morantes: & diſperſi rapiunt mancipia, & quæcunque caſus obtulerit. Eo modo noui illos, qui cum Orchanis filio Amurate, & cum Paiazite ea tempeſtate in Europã tranſierant, ad prædas ſe conuertiſſe, & id uiuendi genus ſibi elegiſſe: incredibilique incremento breui ſumpto, maximas acquiſiuiſſe opes, habitantes undique per Europam, ab Scopiorum urbe uſque ad Tryballorum Myſiorumque regionem, etiam per Macedoniã diſperſos. Deinde circa Theſſaliam plurimos quoque ætatem egiſſe conſtat. Imperante Paiazite, fama eſt non modicã † Scytharũ

Argos capta

Turcorum equitum deprædationes

† Tartarorũ

manum ueniſſe in Daciam, & hinc legatos miſiſſe ad Paiazitem, qui peterent pecuniam & regionem: quibus freti, tranſituri eſſent Iſtrũ cũ Paiazite, & bella Europæ geſtum. Paiazites plurimũ delectatus illorũ ſermone, munera magna ꝓmiſit, ſi traijcerẽt, quẽadmodũ eſſent polliciti, Iſtrũ: dicẽs, ſe ipſis aſsignaturũ Europæ agros, ut ſinguli ibi uiuẽtes ſuos duces ſectarentur. Qui in hunc modum per Europam diſperſi, equites facti ſunt optimi, reique militaris peritiſsimi. Deinceps Paiazites timens ut duces illi Scytharum Europæ ſtatui aliquam innouationem inducerent, omnes comprehenſos, cum in unum conueniſſent, obtruncauit. Etiam hodie Scytharum magnam copiam undique per Europam morantium uidere eſt, quos ſedes capere in Macedonia Thermæ & Axio flumini finitima, Amurates iuſsit. Qui quoque plurimos Turcos in iſtam regionem induxit, ut eam incolerent. Campus Zagoræ nuncupatus, iubente Amurate, habitari cœptus eſt. † Etiam Philippopolis regio, ab Amurate colonos accepit. At Cherſoneſus Helleſponti iam antè ab Sulaimano fratre colonos ſortita eſt. Theſſalia & Scopiorum, necnon Tryballorũ regio quà à Philippopoli uſque in Hęmum, & Sophiam iſthoc nomine uicum patet, ab Amuratis filio Paiazite colonos nacta eſt: qui deinde Illyriorum & Tryballorum regionem uaſtabat. Hæc loca omnia admodum opportuna fuêre ad domandos hoſtes. Poſtea & alij plurimi in hanc regionem confluxerunt, cum accepiſſent eam admodum eſſe idoneã recipiendis mancipijs, & alijs quæ hoſti extorſiſſent, ſeq́ ibi tutiſsimos fore certò ſcientes. Paiazites in Aſiam tranſuectus, Ertzicã urbem oppugnauit, & oppugnatam ſuæ ditionis fecit. Hinc progreſſus, Melitinen urbẽ Euphrati impoſitam omni machinarum genere arietare aggreſſus eſt: at machinis aliquãtulum fortiter reſtitit. Cum aũt oppugnatione uti nullo modo intermitteret Paiazites, pactionibus in fidem recepta eſt. Eo tempore quo arietes Melitinæ admouebantur, nunciatum eſt Paiaziti, eam in deditionem acceptam eſſe. Tunc accedentes Aſianorum Turcorum duces, precibus fatigarunt regem Temirem, ut ſinguli ab ipſo in ſuam reducerentur regionẽ. Quoq́ magis mouerent, religionem communem, & generis propinquitatẽ, qua ipſum contingerent, prætendebant: addentes ſe, ipſum ſuę regionis & patrem & patronum elegiſſe. His adijciebant, ut cogitaret ſe propterea Aſiæ eſſe regem, ut nullo modo ſineret ſui generis homines, cum nullas facerent iniurias, à quoquam contumelijs & iniurijs affici. Arbitrio autem eius permittebant, pœnas daturi quaſcunque iuſsiſſet, ſi contra fœdera quid in Paiazitem commiſiſſe deprehenderentur. Temires Paiaziti non indignabatur, quia hactenus ſtrenuè res geſsiſſet con

Scytharũ in Daciam irruptio.

Zagorenſis ager ſub Theophilo & Theodora imp. poſt quam ad fidem Chriſti conuerſi fuiſſent, Bulgari acceperunt, circa annum domini 308.

† Coloniæ Turc. in Europa.

Belli Tamerlanici occaſio.

C tra ho-

tra hoſtes Turcicæ religionis. Vniuerſi enim orbis nobis noti religio potiſsimùm in duas diuiditur partes. Partim enim Machmetanæ, partim uerò Chriſtianæ religioni adhærent. Reliquæ autem religiones, ut inutiles, nec in regnum admittuntur, nec etiam aliquam dignitatem merentur. Paiaziti autem nihil ſuccenſebat Temires, propterea quòd fortiter pugnaret pro herois Mechmetis religione: imò cenſebat ab omnib. ei plurimas gratias habendas. Hæc eius ab initio erat ſententia. Vbi autem à plurimis ad ſe uenientibus cognouit, eum neutiquã ęquitatis eſſe ſtudioſum, nec contentum Aſiæ regno fore: uerùm cum eſſet uehementioris ingenij, ut facilè turbini aſsimilaretur, expeditionem contra Syriam, & Aegyptum, & cõtra Memphiticum regem, eum moliri. His perſuaſus, legatos ad Paiazitem miſit, ut eum, ſi aliquo modo poſſet, reconciliaret ducibus. Miſit per manus legatorum etiam ueſtem, ut moris eſt regum Aſiæ imperium tenentium, munus Paiaziti. Legati ubi ad Paiazitem uenerunt, huiuſcemodi orationem habuerunt: Nobis Temires legationis onus impoſuit, mittens tibi ueſtem hanc, munus: dicens, ſe tibi gratias agere ingentes, quòd herois noſtri hoſtes magno animo debellas, & amicos ſemper acriter dimicando ad maiorem felicitatem producis, religionisque noſtræ negocium auguſtius conſtituis. Decet te profectò hoſtes noſtros ſeueriter uindicare, at amicos & ſocios nobis cõiunctiſsimos nequaquam inimicos & hoſtes facere: nec etiam iniurijs obruere, uerùm beneficijs eos tibi obnoxios reddere annitaris. Si enim parum dextrè erga tuos affectus fueris, quomodo hoſtes cum gloria domabis? Quapropter edicit rex Temires, Aſiæ imperium ducib. ademptum reſtituas, cum nihil ſecundum ea quæ pactis conuenerant, in regnum tuum deliquerint. Si obtemperaueris, feceris mihi rem gratiſsimam, nec non Aſiam Europámque incolentibus, qui tibi gratias agẽt immortales. Sin autem quid contra fœdera eos feciſſe putas, regi Temiræ eius rei iudicium mandarunt, ſubituri pœnas iniuriarum, ſi quæ illorum in te extant, quaſcunq; imperauerit. Paiazitẽ memorant cætera non iniquo animo, quę ab legatis afferebantur, auſcultaſſe: uerùm grauiter offenſum eſſe munere ueſtis, quam Temires miſerat. Hinc irritatus, in hunc modũ reſpondiſſe fertur: Renunciate regi ueſtro, quòd mihi Temires, nec non reliqui qui in Aſia degunt, gratias agunt, dum me incunctanter, ut religonem noſtram tuear, hoſtibus impigrè opponam, me admodum mirari. In primis autem admirationem mihi infert, dum pecuniam & milites, reliquaq; ad iſta certamina neceſſaria offert: nec tamen in huiuſcemodi negocio à partibus noſtris ſtare deprehenditur. Verùm in me hoſtilia meditatur, adimendo regionem, quam meo marte, deuictis aduerſarijs & inſidiatoribus meis, in poteſtatem meam redegi, & poſsideo. Quomodo igitur mihi gratias habes atque agis, quemadmodũ modo uerbis declaraſti? Porrò quòd ad ueſtem attinet, regi ueſtro nunciate, ne poſthac & genere opibus'que præſtantiori, huiuſmodi munera mittere in animum inducat. Hæc ut relata ſunt ad regem Temirem Semarchandam, ira grauiter accenſum ferũt ueſtitus cõtumelia, & ſtatim miſit præconem qui imperaret, ne quamprimùm ducibus imperium reſtituere dubitet: ſe enim ſic decreuiſſe. Sin parêre recuſarit, ſe ipſum pro hoſte habiturum. Cauſam illam diſceptauit rex Temires, atque talem ſententiam dedit: Turcorum duces iniurijs à Paiazite eſſe affectos. Proinde ſe ipſos, dum uita fruatur, haud neglecturum uagos oberrare per Aſiam, exutos regno ſuo. Paiazites nuncium cum huiuſmodi reſponſo dimiſit: Niſi cum exercitu aduerſum nos procedat, precor ut uxorem ſuam ter repudiatam tandem iterum aſſumat. Hoc quidem uergit in contumeliam Turcorum, uidelicet ter uxorem ſuam recipere, niſi perſuadeatur. *Diuortij ac repudij mos apud Turcos.* Quia legem habent Turci, qua cauetur, ut is qui uxorem dimittit, edicat ſe non amplius ipſam in ſua adniſſurum. Quaſi id factitare haud fas ſit, poſtquam ſibi ad tres ſplenes matrimonium diſſediſſe dixerit maritus, recuſans ad idem matrimonium redire: niſi quis ter ſplene in medium procedente, denuò ducat ab alio adulterio pollutam. Hæc ubi nuncius accepit, iter ad regem Temirem maturauit. Aiunt, Temiris uxorem admodum in rebus maximis ſuperſtitioſam extitiſſe: nec permiſiſſe Temiri, ut infeſta arma inferret Paiaziti, uiro laude digno, qui magna cum gloria pro Mechmetis religione contra Chriſti fidem dimicarit. Verùm monuiſſe regem, ut uirum tantum quieſcere patiatur, nec ei negocia faceſſat, qui non commeruerit ut aliquid mali ab eiuſdem religionis conſortibus accipiat. Vt nuncius Temiri mandata explanauit, uxorem ſuam uocauit, nunciúmque eadem, ipſa audiente, recenſere iuſsit. Qui cum dicto paruiſſet, & Paiazitis mandata expoſuiſſet, aiunt Temirem interrogaſſe uxorem ſuam, an adhuc iuſtum eſſe cenſeat Paiazitẽ iniurijs certantem miſſum facere, & ſinere tales impunè ferre? Et ſanè manifeſtus erat, etiamſi ad priorem inclinaſſet uxor ſententiam, bellum inferre Paiaziti. *Temerlanis uxor.* Sic enim ſe legibus uxori coniunctum eſſe dicebat, ut teſtaretur ſe illius iniurias uindicaturũ, quicquid tamen patiendum foret. Vxor autem eo tempore tale reſponſum dediſſe dicitur: Verùm ô rex, quòd ille uir furit, talique morbo implicitus, non amplius ratione rectè fruitur, notum eſt cùm alijs tum mihi, quę modò eius audiui reſponſum. profectò ſi iſtum uirũ

iure

Digitized by Google

iure ultus fueris,prudenter feciſſe uideberis: eiq; hoc modo oſtendes,qualis ipſe exiſtens, quali uiro adeò fœda nunciet. hoc quidem tibi perſpectum eſſe uolo,quòd contra eum uirum, qui pro noſtro heroe bella gerit contra Græcos,& contra alias Epiri gentes,bellum ſuſcipere haudquaquam fas eſſe duxero. ſin autem mihi ſtultè illudit,non arbitror iuſtum eſſe, ut eas cõtumelias inultas abire ſinamus. Proinde bellum uiro illi indicito, nec tamen ipſe pugnaturus: uerùm ſi eius urbem Sebaſtiam dirueris, ſatis eum ultus fueris propter urbem Melitinem Euphrati impoſitã:& propter duces, qui apud nos ætatem agunt. His in iſtum modum peractis,arma cępit bellum geſturus cum Paiazite, quem ſua ſponte ad bellum prouocabat.Quidam perhibent Temirem tranſita Melitine, ueniſſe Sebaſtiam: & poſtquam eam urbem ſubegiſſet, legatos miſiſſe ad Paiazitem, petitum ut ducibus regionem reſtitueret. Iiſdem quoque mandauit,ut butyrum & tentoria flagitarent. Poſtulabatur butyri tantum, quantum duo millia camelorum ferre poſſent.Præterea petebantur tentoriorum pileatorum,cuiuſmodi utũtur paſtores, duo millia. Ad hæc uolebat, ut per omnia templa,quæ eſſent in regione Paiazitis,rex publicè pronunciaretur. Filiũ Paiazitis in ſuis Ianuis morari cupiebat.His addebat, ut in regionem ſuam Temiris numiſma admitteret, eoq; ſolo uteretur. Septem iſtas petitiões,Sebaſtia capta, Paiaziti obtulit. Paiazites his grauiter accenſus, iuſsit Temiri quę antea de uxore eius receſuimus,explicari.Temires itaque arreptis armis contra Paiazitem,animo agitabat eius regionem in Aſia ſui iuris facere, & exinde in Europã trãſgredi. Nec prius redeũdi erat animus,quàm limites eius attigiſſet, progrediendo uſq; ad Oceanum,qui eſt prope Herculis colũnas.Ibi enim eſſe traiectum maris anguſtiſsimum acceperat,diſtinguentem Europam à Libya. Hinc igitur in Aphricam tranſmittere decreuerat. qua in ditionem recepta, domum tum demum remeare ſtatuerat. Hæc quidem Temires animo uoluebat: uerùm poſtulabant maiorem fortunam,quàm Temiri à Deo cõceſſa foret. Paiazites uerò in ſpem erectus erat, ſe facilè uicturum Temirem, hoſtili animo accedentem.Spem iſtam faciebat coniectura, quam ab antiquis ducebat temporibus, quæ confirmabat, Aſianos reges nunquam quiuiſſe deuincere Europam: uerùm Europæ homines in Aſiam progreſſos, regẽ ſuis principatibus ſpoliaſſe. Hæc animo ſecum uerſans, ingentes concipiebat ſpiritus, tanquam breuiſsimo bello etiam Temiris regnum diſiecturus. Cum huc uſque ſermonis ſerie ſim tractus,cogitemq; primam & ſecundam Temiris regis expeditionem, nec non mala quæ iſtis temporibus contigere, cogitatio ſubit, Turcorum res incredibile incrementum aſſumere potuiſſe, ſi uerſus Occidẽtem ire cupientes,non inhibiti fuiſſent à rege Temire. Nec enim,ſi ſeditione regnum Otomanidarum arſiſſet,& mutuis diſcordijs ipſi inter ſe concertaſſent, in adeò graue exitium res uergere potuiſſent,ut contigiſſe cõſtat defuncto Paiazite,cum eius filij fœdè inter ſe contenderent, regionémque inuicem uaſtarent: unde maximam & grauiſsimam Turcorum genti calamitatem inuexêre. Nunc autem cum ad anguſtiſsimam dignitatem à Deo Paiazites fuerit euectus, contigit ut aliquantulum moleſtiarum experiretur, quo magis tandem modeſtiæ memor eſſet. Propterea enim ad Aſiæ regnum emerſit rex Temires, & Semarchandæ regno potitus eſt.quæ ſingula ut euenerunt,me commemorante accipietis.Fama eſt,hunc uirum ab minimis & perobſcuris principijs profectum, magnam ſibi potentiam in Aſia peperiſſe.

Sebaſtia capta.

Temerlanis VII. poſtulata.

Europa Aſianis inuicta.

LIBER TERTIVS.

TEMIRIS expeditio prima, aduerſus Sebaſtiam Cappadocię urbem opulentam ſuſcepta eſt. Nam cum accepiſſet Paiazitẽ parũ pacato eſſe animo erga duces Aſiæ, Turcorum genere natos: nec uoluiſſe cũ his in gratiam redire, poſtquam eos omnes ſuis fortunis expuliſſet: præterea cũ ſępius legatis miſſis,nihil ęqui impetrare poſſet, uerùm audiret iſtũ uſq; cõtumelias ſonare: haud cunctandum ratus,bello Sebaſtiã adortus eſt.Primordia aũt regni hęc erant, uidelicet ut bellũ gerens Paiazitẽ domaret, reliquos uerò metu perculſos in ditionẽ redigeret:nec prius bello abſtineret,q̃ totius Aſiæ dominium acquiſiuiſſet:quæ quidem omnia accidiſſe cognouimus. Hic Temires fuit filius Sangalis uiri priuatã uitam agentis:cui,ubi duxit uxorem, tale quid accidiſſe cõperimus. Temires cum eſſet adultus, iamq; per ętatẽ iſti officio idoneus foret,deferentib.oppidanis,oppidanorũ equorũ curam nactus eſt. Tandem in colloquiũ ueniens cum reliquis iſtius regionis paſtorib.effecit ut inter ſe cõiurarent, ſe uelle furtis colligere opes, & deinde ad aliã confugere regionẽ. Temires cum furandi foret peritiſsimus, plurimos equos, & iumentorũ ouiumq; multitudinẽ immenſam nactus eſt: neq; quicq̃ integri aut ſatis ſani in iſto homine erat.Ferũt,eum quondã,ut pecoris ſtabulum intrare poſſet,cõſcendiſſe murũ:animaduertentemq; ſe eſſe uiſum à patrefamiliàs,deſilijſſe in terrã(ſolent enim homines in iſta regione iumenta & pecora muris circũdare altiſsimis, quæ difficulter aſcendi poſsint)quo caſu fregiſſe crus,& hinc claudicationẽ contraxiſſe. Nec deſunt qui perhibent, eum fortiter pugnã cientẽ,uulnere in pedem accepto, claudi-

Temerlanis origo.

claudicare cœpiſſe. Pręlio aũt facto cum finitimis, profecti ſunt paſtores, qui ab initio cõuenerant, duce Temire, cõtra hoſtes, rapientes quęcunq; caſus obtuliſſet. Conſiliũ dedit, ut caperent locum latrocinijs & furtis cõmodum, in quem quaſi in munimentũ tutiſsimũ ſeſe receptarẽt. Hinc profectus, latrocinãdo crudeliter graſſatus eſt in p̄tereũtes, nulli parcere ſtatuẽs. Corradens aũt magnã pecuniæ uim ex iſtiuſmodi latrocinijs, alios uiros duos in ſocietatẽ pellexit, Chaidarem & Myrxẽ, quos Maſſagetas fuiſſe accepimus. Quibus Temires adiutus, irruit in hoſtes regionẽ deprędãtes, eos fugauit, hoſtiũ equitatũ uniuerſum perimens. Fama huius ut in urbẽ delata eſt, ciues nõ modicã manũ ei tradiderunt, addentes etiã pecuniã, qua militum animos conciliare poſſet. Deinde in hunc modum inſtructus, ſuos cõfirmans & incitans, in hoſtium regione uerſatus eſt, mãcipia & iumenta plurima mittens in urbem, quę hoſti extorſerat. Rex Maſſagetarũ explorata uiri uirtute, eũ in maximo honore habuit. Nam imperatorẽ declarauit, uniuerſosq; ſuos exercitus ei cõmiſit, qui acceptis copijs regis, mirabili celeritate uſus eſt in deuincendis hoſtibus, ſubitò in eos incidẽs, atq; tẽporis momẽto oẽs perdẽs. Temires, ubi ad manus uentũ erat, hoſtes terga uertere coegit: ipſeq; fugientes inſequutus, cõpulit in Babylonem Pogdatim nuncupatã: quã obſidione cingens, dominũ ſuũ regem accerſiuit. Dehinc tẽpore modico interiecto, rex mortuus eſt: eiuſq; uxorem uiduam connubio ſibi iunxit Temires, regniq; regimen ſortitus eſt. Cum aũt iam pro rege ſe gereret, Pogdatim & Semarchandam oppugnauit. Nec multo pòſt cum oppidani in militum ſtationes excurrerent, nec uincerent, uerùm uincerẽtur, reuerſi in urbem grauiſsima obſidione affligebantur. Quam cum tolerare amplius nõ poſſent, pactionibus intercedentib. ſe Temiri dediderunt. Cũ in poteſtatem ueniſſet Semarchanda, proditionis conſilia inijt cum ijs qui erant in Babylone, uſus ad eam rem miniſtro Chaidare. Myrxes uir extitit æqui ſtudioſiſsimus: adhortabaturq; Temirem, ut iram ſupprimeret, nec ad rem conferre pararet quæ ipſa dictaret. Non ipſi conuenire imperium Babylonis. Hinc etiam Temirem edocuit Syſsitiorum rationẽ. Nam uniuerſum ſuum exercitum ſecernens Temires in decumas & manipulos & cohortes, iubebat decurionem præbentem ſuis alimenta, cõtinuò, quandocunq; uſus poſtularet, præſtò eſſe cum ſuis militibus, eoſq; manipulorum duci tradere. Hos pręterea uolebat, ubi additi fuiſſent manipulorũ duci, ſuo parêre ſingulos ductori. Cum ueniſſent in Syſsitia, nullus erat cui non eſſet locus deſignatus. Cibum mercari iuſsit in reliquũ exercitum, iuxta ea quæ communi conſenſu decreta fuerãt. Imperauit, ut ſinguli duces minores frequẽter, ſicut pręciperẽt maiores duces, ſuos monerent, ne eos ocio torpeſcere ſinerent. Hinc contigit ut nullus explorator, uel peregrinus aliquis, clàm in Temiris caſtra penetrare, & in ijſdem morari poſſet. Ordinauit uirum, cui hoc negocij impoſuit, ut peregrinos, ſi qua re indigerent, aduenientes hoſpitio exciperet. Quapropter hęc diligens diſciplina effecit, ut uniuerſus iſte exercitus ad nutum & arbitrium regis, quócunq; uellet, facilè moueretur: eoq; ducẽte exciti, uno ſigno confeſtim aduolarent, parati ſe regi utendos dare quacunq; in re uoluiſſet. Veſpera appetente, accipientes ſignum à duce ſuo magno, ſinguli maturant iter ad tentoria, & ad contubernales ſuos. Vbi autem milites in tentoria ſua ſe receperunt, uigiles ad hoc creati in caſtris oberrant, ſi quem inueniant extra tentoria morari. Si talis occurrerit, eum capientes, ſupplicio capitali ſubdunt. Si autem quis explorator acceſſerit in caſtra, is, ut cui nullus ſit aſcriptus locus, extra tentoria cubare cogitur. proinde rerum omniũ ignarus, dubiuſq; quò ſe uertat, continuò à uigilibus in uincula ducitur. Hic modus & hęc eſt forma Syſsitiorum regis. Chaidares regis amicus, laborũq; ſocius, ei admodũ diligenter in neceſſarijs miniſtrare nouit. Regem quoq; incitare nunq̃ deſtitit, ut bella aggrederetur plurima, ne ocio & quiete corrumpereť. Aiunt Myrxiem, antequam Temires ad Semarchandæ regnũ euaſiſſet, tale quippiam feciſſe. Cum Temires cum ſuis oberraret, latrocinijs gaudẽs, accidit ut familiares Myrxijs de felice rerum Temiris ſucceſſu diſſererent, eoq; tandem uenirent, ut dicerent, eum breui etiã Semarchandę regnũ conſequuturũ. At Myrxies reſpondit: Regnum Semarchandę firmius eſt quàm ut occupari poſsit à latrone, & priuato homine. Sin autem aliquãdo contigerit, ut Semarchandæ regno iſte potiatur, precor non amplius ſuperſtes maneã, ſed confeſtim ut mendax obtruncer. Hæc quidẽ ſeriò, non ioco loquutus eſt. Nec tamen ſatis proſperũ ſermo ille habuit euentũ. Deinde tempore interpoſito, cũ urbis regimẽ Temires eſſet adeptus, honores maiores Myrxies q̃ Chaidares apud regem inuenit. Hinc commotus Chaidares, dixiſſe fertur: Tempus iam eſſe, ut ſermo ille quẽ loquutus fuerat Myrxies, ad rem conferať. extare eñ eius ſermonis teſtes plurimos. Vt igiť ſermo ille effectũ ſortireť, Myrxiẽ capitali ſupplicio ſubdi iuſsit Temires, in memoriã redigẽs ſe nactũ eſſe Semarchandę regnum, ipſumq; falſum eſſe animo, proinde mortis reũ teneri. Dubitabat aũt quo pacto eum mori cogeret, qui olim regi priuato adhuc dextram ſocietatis dediſſet, ne pactis contrauenire uideretur. Orationem igitur huiuſmodi cum Myrxie habuit. Haud arbitror latere eos, ô Myrxies, uoſq; duo, & reliqui omnes, quib, artibus imperiũ auxerimus.

Duo

Chaidares & Myrxies Temiris ſocij

Pogdates, Baldas, quæ & Babylõ, obſidetur, expugnatur. Tamerlanes uxorẽ ducit.

Semarchandæ deditio.

Diſciplina militaris Temerlani. Syſsitia.

Proditio cauenda in exercitu.

Machiaueli de re militari inſtitutio.

Myrxie uox temerè emiſſa exitialis.

Digitized by Google

Fidei & pactorum ſanctitas.

Duo illa ſemper ſumma diligentia ſectati ſumus, dum nobis regnum ampliſsimũ pararemus, nempe ſtudiũ uehemens in rebus gerendis, & ut bona fide coleremus pacta, quæ cũ amicis hoſtibusq́ feciſſemus. Nec ſolum iuramẽto, uerùm & ſermone declarauim᷑, nos concordiã cum ijs agitare, quaſi nihil ubique terrarũ & tutius armisq́ omnib. firmius in uita humana inueniri poſsit, q̃ concordiã amplecti, nec ab amicis diſſentire, nunc hoc, nũc aliud ſequi conſiliũ ꝓponentes: ſiquidẽ ſæpe cõmemorauimus, nos illo ſolo Dei imaginẽ repræſentare. Si aũt quis mortalium nihil ſanè unq́ dixerit, quomodo ſi quid facere aggrediatur, ei bona obuenient? Meminiſtine, meã cum prehenderes manũ, te dicere: Si Semarchandæ nanciſcerer regnum, paratum te eſſe oppetere mortem? Hæc igitur, cum ſub multis teſtibus ea pronunciaris, tempus eſt ut cõficias, noſtramq́ dextram iſto pacto liberes.

Princeps quatenus Dei imago.

Fides data, uel morte redimenda.

Myrxies, ut dicendi finẽ fecit rex, talem exorſus eſt orationẽ: Verùm enimuero, ô rex, ad hoc imperiũ ut deueneris, & tu noſti, & omnes quotquot præſtò ſunt. Nec etiam horrui ſumma uitæ adire diſcrimina, ut iſtam tibi parares felicitatẽ. Vulnera uidere eſt, quę accepi dum tibi inſeruire & gratificari cupio. At enĩ ſi quid temerè diximus, an nõ id ęquũ eſt mihi aduerſa fortuna utenti, & amicis, à quibus beneficijs affectus fueris, condonare? Illud aũt, ô rex, priuato homini non admodum impedimento fuerit. Vbi aũt alia regni affulſerit forma, tum non fas eſt, ſi quid pactus fueris, irritũ facere & tranſgredi. Etiã Deus plurima nobis bona largitur, ſi in nos delinquentibus ueniã dederimus. Si igitur mihi peccati impunitatẽ cõceſſeris, maiora à Deo tibi obuenient tandẽ bona. His dictis, non perſuaſit Temeri, qui reſpondebat: Venia danda eſt erroribus eorũ, qui quid præter uoluntatẽ admiſerint. Quo pacto aũt fortunã retinere potero propitiam, ſi hoſtem meũ nõ necauero? Hæc ubi loquutus eſt, Myrxiẽ peremit. Peremptum regaliter ſepeliuit, longoq́ tempore luxit. Poſthęc bellũ ſumpſit aduerſus Hyrcanos, & contra gentes quę mare Hyrcanum accolunt: quas omnes perdomuit. Idem mare & Caſpiũ dicitur, uerſus meridiẽ Saccas habens accolas, & Caddușios: triginta millibus ſtadiorũ uerſus Orientem & Septentrionem accolas habens Maſſagetas, genus hominũ bellicoſum. Longum eſt uiginti millibus ſtadiorũ. Maſſagetæ dicunt᷑ profecti eſſe in Perſiam, ibiq́ multas occupaſſe urbes. Ferunt etiam, Temirem ex iſto hominũ genere ortũ, cum Maſſagetis feſtinaſſe contra Semarchandæ regnũ: & debellata Aſſyriorũ monarchia, id obtinuiſſe. Mare aũt iſtud cum ſit receptaculum multorum & magnorum fluminum, maximũ Cyrum nomine eſſe cognouimus: & ad plurima ſtadia excurrit, nullibi in exterius mare, quemadmodũ dicitur, ſe fundens.

Errores uenia digni qui.

Caſpium mare, nũc Zabacca.

Saccæ, Caddușij, Maſſagetæ.

Attamen ego foſſam audiui ex iſto mari progredi, quà in Indicum mare effundit᷑. Accolunt mare iſtud gentes plurimæ, & bellicoſæ. Etiam piſces ſuppeditat plurimos, & bonos. Largit᷑ & oſtreas, quæ margaritas habẽt. Supra hoc mare, Indicum mare uiſitur. Naues onerarię plurimę nauigãt uiciſsim nunc hoc, nunc illud mare. Mare iſtud uerſus Orientẽ, maximè ea parte qua Aſia eſt, uergit. In hoc ſe effundũt, Araxes fluuius maximus, & Choaſpes uerſus Orientẽ fluens, & alij fluuij plurimi. Gentes quidẽ illas quæ mari huic adiacent, à Caddușijs regnari, & tributa quotãnis in Caddușiorũ urbem inferre aiũt. Hos bello appetere inſtituit Temires, ubi deuicerat Hyrcanos, horumq́ regem è mortalium numero ſubtraxerat. At Caddușij contrahebãt copias quàm potuêre maximas, fortiter repugnaturi accedenti Temiri. Temires, ut didicit Caddușios in armis eſſe, quamprimùm Chaidar ẽ mittit oppugnatũ ipſorum urbem, & ut eam ſubitò caperet. Ipſe aũt expectabat rei euentum, q́ proxime Caddușijs caſtra ſua locans. Caddușij ut intellexêre hoſtem in ipſorum urbem cõtendere, palantes nullo ornatu & ipſi in ſuã urbem iter inſtituêre. Temires uenientes ex inſidijs adoritur: acieq́ inſtructa eos aggreſſus fudit, fuſosq́ inſequens ad urbem usq́ tractus, eam, cum aliquanto tempore oppugnaſſet, tandem cæpit. His ita peractis, Arabiam bello petere ſtatuit. Arabes genus hominum opulentum, magnum, & antiquum, nulli quantum ad felicitatem attinet, cedens, eſſe certò conſtat: multamq́ Aſiæ partem occupat, utens mari quod Rubrũ nominamus. Eſt autem Arabum regio latiſsima, & ad habitandum omniũ Aſiæ regionum pulcherrima. Viri iuſtiſsimi, &, quantum ad religionẽ pertinet, ſapientiſsimi eam tenent. Creantes regem, non tyrannum, ſed uirum æquitatis amantiſsimum, & maximè æqualitatem reſpicientem, eligunt. Arabici regni ſedes eſt urbs iuxta mare ſita, quam * uocãt, magna, opibusq́ uigens. Finitima eſt ea gens Aegypto, & Perſarum Aſſyriorumq́ regionem attingit. Nam à Colchide, & Pharus regione ad mare quod porrigitur in Cœleſyriam, uſque ad urbem Laodiceam dictam, fuerit iter dierum † uiro expedito pedeſtri itinere regionem tranſeunti. Hinc inferioris Aſiæ iſtam partem ſcimus in Cherſoneſi formam redigi, Arabiamq́ extra Aſiam relinqui. Eſt autem Arabia plurimis arboribus, palmisq́ conſita, & in medio duorum fluminum ſita, ab utroq́ undique alluitur. Fructus profert ſuprà modum tum magnos, tum multiplices. Hinc ueteres occaſionem ſumentes, eam Felicem appellauêre. Hanc regionem armis infeſtis aggreſſus eſt Temires, incolis crimini dans operam ſtrenuè nauatam Caddușijs, cum eos bello ſtatuiſſet domare. Bis conflixit cum Arabum exercitu. Cumq́ eos uictos dare non

Ita Pomp. Mela.

Temerlanes in Caddușios.

Arabes.

* fortè Adem, uel Zaden.

† quindecim.

Arabiæ ſitus

Arabia Felix.

poſſet, legatos mittens, militibus tributoque, quod quotannis penderent, imperatis, pacem cum eis fecit. Ea tempeſtate, priuſquam in fœdus coiretur, Arabum legati ad Temirem acceſſere, poſcentes ne regionem Herois, qui & ipſi de genere legiſlatoris eſſent, uaſtare pergerent. Huic orationi adijciebant, ut uelint eſſe patres eorum, qui Herois religionem ſectentur. Gens illa non profana, uerùm ſacra ſanctáque creditur, quia edidit Mechmetem legiſlatorem, qui illis ſtipatus, ut qui eius ſuſcepiſſent leges, progreſſus ſit ad Aſiæ imperium, quum Arabes ubique plerunque uirtutis oſtenderent facinora. Aiunt, legiſlatorem Mechmetem fuiſſe filium Halijs, Arabiam Felicem incolentis. Initio legiſlationis ſuæ nihil ui egit, ſed perſuaſione primùm Arabes, deinde Syros cępit. Poſtea in ſuam ſententiam traduxit Haliem regionis adminiſtratorem. qui, cum ipſi foret intima familiaritate coniunctus, facilè omnes terræ ſuæ incolas Mechmetis leges ſuſcipere coegit. Leges enim iſtæ nihil aliud quàm quietem, & numinis quendam furorem, perpetuamq́ meditationem continebant. Nam inter cætera lex eſt, ut quater diurno tempore Deum adorent: nec ſinant, quæcunque tamen inciderint, ab iſta lege ſe auocari. Veneris die omnes uno conſenſu frequentes in templa commeant, orationibus operam dantes. Legem habent, quæ edicit, ut nullam imaginem, neque aliam picturam in templa admittant, precationem ad Deum tranſmittentes. Eligunt ſacerdotes, de quorum grege unus extra templum in turris pinnaculum ad id comparatum aſcendit, magnáque uoce Deum adorat. Preces ſolennes ſemper maiore uoce peragere ſolent.

Mahometis origo circiter annum Christi 630.

Hali gener Muhamedis, cuius ſectam Perſæ et maior pars Africæ amplectũtur, aliquantum à Turcica diuerſam.

Turcorum mores, religio, leges, &c.

Hoc modo Turci preces ſuas concelebrant: atque tanta utuntur diligentia in ijs perficiendis, ut interim nihil uel laboris, uel alterius rei ſuſcipiant, quo minus ipſæ interrumpantur. Quantum ad cætera, uidelicet ad uictus rationem, & ad reliquum uitæ modum attinet, conſtat eos nullis inhiberi pœnis: adeò feruntur, quo minus uoluptariam ſectentur uitam, affectibus nunquam non obtemperantes. Vxores enim ducunt, pellicéſque ex mancipiorum grege numero tot deligunt, quotquot quilibet alere poteſt: uxores autem uirgines accipiunt nemine prohibente, donec quinque ſibi copulauerint. Liberos ex mulieribus captiuis natos, non ſpuriorum numero habent. Sin autem ex pellicibus liberos ferant, eos ſpurios cenſent, nec paternæ hæreditatis participes fiunt. Mercantur uirgines, quando quis ſuam uult elocare filiam. Faces ipſis præferuntur, quando nuptiale feſtum celebrant.

Repudij ritus.

Maritus ſi parum dextrè erga uxorem fuerit affectus, ei edicit, ſe à tribus ſplenibus ab ipſa auellendum. Si ad iſtum modum uxor repudiata fuerit à uiro, turpiſſimum eſſe creditur, eam, quam quis repudiauerit, recipere. Nec etiam recipere eandem niſi ab alio adulterio inquinatam, licet. Vino uti nefas ducunt Turci. Nec audet aliquis de iſto genere, niſi lotus, frequentare orationes. Etiam decimas quaſdam quotannis ſeponunt Deo. Ieiunium Mechmetes imperauit iſti hominum generi, quod durat triginta diebus, aut etiam amplius. Diebus iſtis omnibus nihil uel eſculenti, uel poculenti admittunt. Veſpere demum, ubi iam coruſcarint aſtra, ad cibum capiendum congregantur. Nulli autem licet, uel in primis iſto tempore, uinum guſtare prorſus. Mentulam totam circumcidere ſolent. Confitentur Turci, Ieſum Dei eſſe Apoſtolum. Deum etenim ex angelo Gabriele & Maria uirgine, quæ nullum cognouerat uirum, IESVM genuiſſe, heroa quendam homine maiorem ſiue auguſtiorem. In nouiſſimo die, quando uniuerſale iudicium peragetur, aiunt Ieſum mundi iudicem ſiue arbitrum fore. Suem attingere Turci haud fas arbitrantur. Reliqua animalia edunt, ſi mactata fuerint. Deum uniuerſi eſſe moderatorem haud ambigunt, dicentes eum uti miniſtris mentibus (ut uocant) ignitis. Exiſtimant autem Mechmetem ueniſſe miſſum à Deo, ut ea replerentur, in quibus defectum patiebantur priſci à Deo prodeuntes legiſlatores. Circumciſionem iudicant eſſe purgationem omnium præcipuam: proinde circumciſionis tempore nuptias contrahunt. Solet iſtud hominum genus ſepulchra iuxta uias collocare, nec in ullo alio loco ſepelire licet. Sepulturę autem mandãt cadauera lota, & omni à parte raſa. Eſt & alia lex, quæ iubet parêre legiſlatori: non obtemperantẽ, gladio ultore ferit. Ex Armenijs ſolis, quamuis ab ipſis in religionis negocio diſſentiant, mancipia nõ rapiunt. Quia Armenus quidam uaticinatus eſt, gloriam Mechmetis per uniuerſum orbẽ propagandã. Eſtq́ hæc unica cauſa: uiri honori id tribuẽtes, ꝙ nulla ab Armenis mancipia abducãt. Hęc quidẽ ubi Mechmetes legib. ſanxiſſet, plurimã orbis partẽ occupauit. In Aſia, Libya, & Europę regiõe nõ modica, que ſe extendit ad Scythas, & ad eos qui hodie ſunt Turcos, uſq; ad Iberiã, nõ parua Mechmetis extitit auctoritas. Mortuus eſſe traditur filio ſuo † Aliæ Arabiam regente. Hunc enim legiſlatorem ubi promptis animis aſſumpſiſſet, ei obedierunt in omnib. quócunq; tamen ipſos eduxiſſet. Etiam rerũ ſuarum ſummam iſti commiſerunt, ut ipſis pro ſuo arbitrio uteretur. Hinc copias contraxit plurimas, quas contra Aegyptum duxit, & reliquæ Arabiæ quædam ſubegit. Tranſiens autem loca arenoſa Arabiæ, gentes ibi morantes ſuo imperio adiunxit. Cum regnaſſet annis * defunctus eſt, in loco quodam cui nomen eſt Mecha. Milites regio-

Ieiunia.

De Christo quid ſentiãt Turcæ.

Circũciſio.

Armeniorũ priuilegium apud Turcos.

Mechmetis mors. † Hali.

Mecha.

Digitized by Google

regionisq; incolæ magnificè exequias duxerunt, & grauiter eum luxêre. Quotannis in eius honorem ſacra faciunt Arabes. Heroa etenim quēdam eum eſſe putant, eundemq; ut uirum ſanctum à Deo ordinatum, ut ipſis leges ferret, quem in dandis legibus non tyrannum, at uirum quendam æquitatis uel in primis amantem iudicarunt. Mortuo Mechmete,

Homures.

Homures diſcipulorū ſpectatiſsimus, à filio eius regni moderāmen accepit: aſſumptoq; exercitu, contra Syriam profectus eſt: regionemq; plurimam partim ui, partim perſuaſione fœderibusq; in ditionē acquiſiuit. Hinc in ditionem uenêre Cilices, Phryges, Medi, & Iones. Ad hæc ſuo imperio admouit quaſdam ſuperioris Aſiæ regiones. In religione ſua gentes Aſię barbaras confirmauit, & quoſdam diſcipulorum ſuorum in alias regiones dimiſit, cupiens eaſdem in ſuam religionem recipere ſuadela.

Mechmetis ſepulchrum.

Sepulchrum quoque precioſum in honorem Mechmetis adornans, ibi manebat. Sacra quoque magna quotannis in honorem Mechmetis fieri procurauit. perſuaſit alijs plurimis, ut Mechmetem adorarent. Eos quoque iuſtos fieri aſſeuerabat, qui ipſius ſepulchrum inuiſerent. Etiam hodie non pauci ab Aſia & Libya, Europaq;, Mechmetis ſepulchrum adeunt, putātes ſe hinc maximā colligere religionem, & probiores fieri. Quidā ex ipſis iſtam peregrinationem ingrediuntur: quidam argentū numerant ijs qui pro ipſis peregrinationem ſuſcipiunt. Via autem quæ ad ſepulchrum ducit, eſt aſperrima & difficillima. Eundum enim eſt per arenam, non citra camelorum alimenta portantium opem. Nec etiam aqua, qua utantur, ad manum prompta, eſt ſufficiens omnino. In hunc igitur modum neceſſaria præparantes, camelos conſcendunt, utentes ſignis quæ uiam commonſtrent, magnetis demonſtrationibus. Colligentes igitur ab Septentrionali plaga, qua orbis parte eundum ſit, eò uiam coniectantes pergunt. Vbi autem acceſſerint loca in quibus aquarum fuerint ſcaturigines, aquantes inde abeunt: tranſitáque arena, intra quadraginta dies ad Mechmetis corpus perueniunt. Sepulchrum eius compertum habeo extructum eſſe ex lapidibus precioſiſsimis, & ſublimè pendêre in medio templo. Interuallum autem eius loci ubi ſepulchrum conſpicitur, uſq; ad hunc locum* ſtadia continet circiter nonaginta. Inde egreſsi, ad eum locum contendunt.

** fortè Aleppum*

Alcoranū.

Ibi ſiquidem leges & Alcoræ explicantur. Animę quoq; immortalitatem aſtruunt. Nec numini ignorantiam adſcribunt. Hæc quidem hactenus, quantum ad Mechmetis religionem attinet, annotauimus. Temires aūt cum regionem populationibus afflixiſſet, urbesq; aliquot occupaſſet, Semarchandam ſe contulit. Scythas acceperat, profectos à Tanai, in regionem ſuam impetū feciſſe, prædasq; egiſſe non modicas: quam quidem rem grauiſsimè tulit. Hinc rectà iter inſtituit contra Chataidas, ijs peſtem minitans. Hi antiquitùs Maſſagetæ extitiſſe creduntur: & traijcientes Araxem, regionis partem flumini adiacentem non modicam occuparunt: in qua & ſedes ſuas fixerunt. Hos domare parabat Temires. Proinde comparans exercitum, qui complectebatur octuaginta myriades hominum, bello eos aggrediebatur. Collatis tandem ſignis, prælio uicit Chataidas. Dehinc arma cōtra † Agoram, regniq; eorum ſedem ferens, pactionibus eam in deditionē accepit.

† Emporiū.

Conductis quoque inde mercede plurimis & optimis militibus uictor diſcedebat. Etiam obſidibus acceptis, imperatoq; tributo annuo, domum reuerſus eſt.

Cataia.

Chataia urbs eſt Hyrcaniæ, uerſus Orientem, magna & opulenta. multitudine hominum, & diuitiarum copia, reliquaq; felicitate ſuperat reliquas, præter Semarchandam & † Memphim, Aſiæ urbes.

† Alcairum

Optimis legibus eam fundauêre iam olim Maſſagetæ. Mercede itaq; ſibi parauit Temires Perſarum plurimos, ut qui eſſent gnari rerum Scytharum, quia plerunq; cum his conuerſarentur, nec amplius forent in uictus ratione delicatuli. His munitus, animo agitabat uim belli uertere omnem in † Agoram eorum, quam * Vrdam nominant.

† emporiū.

** Hordam.*

Audiens autem, eam gentem omnium quas orbis habet, eſſe antiquiſsimam, nec ullum qui præceſſerant regum domare eam quiuiſſe, quāuis magna damna dediſſent Europæ Aſiæq; ſuis incurſionibus, & hinc plurimas corraſuſſent opes, eo magis ad eam expeditiōem accendebatur. Præterea animo uerſans, etiam Darium Hyſtaſpis filium regem electum, & arma iſti genti inferentem, nihil effeciſſe: ipſe ſibi hoc decus eximium petere ſtatuit.

Darius.

Vt iſtā uerò rem ad optatū duceret finem, optimum eſſe ratus, ut quàm proximè ad ipſos accederet, in Cheriam urbem coloniam ducere decreuit, transferens eò milites, alioſq; hōmines plurimos ex Semarchanda. Huc, ut regis ſententiā intellexêre, conueuerūt & alij plurimi proceres regni. Cum autem ipſe in eadem urbe uerſaretur, optimates, Aſiæq; milites optimi ad ipſum quotidie confluebant. Hinc urbs illa breui incredibiliter aucta eſt. Etiam bonis & ſaluberrimis legibus gubernabatur, ſuperſtite adhuc Temire.

In qua autem Aſiæ parte urbs ea ſita ſit, an in Syriorum, an in Medorum regione, aſſequi nequeo. Sunt quidam qui tradūt, Ninum antiquitùs Cheriam extitiſſe, & in Aſſyriorum regione locatam eſſe: coniecturam facientes à Pagdatina Babylone.

Cheria.

Temires ut urbem Cheriam habitatoribus repleuit, & in ea regni ſui ſedem parauit, in animum induxit bellum inferre Aegypto, Scythis, & horum Agoræ, quam † Vrdam nuncupant.

† Hordam.

Conſcripto igitur exercitu maximo, &

aſſumptis Chataidis, rectà ad Tanaim contendit. Scythæ, ut acceperunt Temirem cũ copijs accedere, ut montium anguſtias, quà Temires exercitũ traducere cogitabat, præoccuparent, miſerunt & ipſi exercitum hoſti obuiam. Scythæ quidem iam olim in tribus quaſdam diſcreti, tenebãt regionem ab Iſtro excurrentẽ uſque ad Caucaſi accolas. Nunc autem genus quoddam illorum hominũ in Aſiam aduenit, & ibi ea loca quæ Orientem ſpectant inhabitauit, & hinc ad reliquam Aſiæ penetrauit regionem. Iſtud hominum genus Sachatæos uocant. Supra Perſarum regionem uſque ad Saccas & † Caddæos domicilia habent. Quidam ex his originem ducere Temirem aſſerunt. Gens iſta fortitudine & bellicarum rerum gloria uincit reliquas omnes Aſię gentes. His auxiliaribus Scythis Temires, ut quidam docent, ad Aſiæ imperium euaſit, deuictis omnibus præterquàm Indis. Reliqui Scythæ à prædictis nihil differunt. Regem unum habent. Regni ſedem Vrdam cõſtituere: creaueruntq́ regem, qui ex uetuſtiſsima deſcenderet proſapia. Extat & alia pars eorum non exigua per Europam uſq; ad Boſphorum Thracium habitans, per eam regionẽ diſperſa: quibus & ipſis rex eſt, qui ex antiquiſsima regum gente proceſsit. Atziceries ei nomen eſt. Hi itaq; ut ſe commiſerunt regi, in hanc uenere regionem, progreſsi uſque ad Iſtrum. Hinc manus quædam horum non modica Iſtrum tranſuecta, Thraciã uaſtauit, plurimas incurſiones faciendo. Relicta Sarmatia, Tanaim uerſus iter ingreſſi ſunt, & pleraq; gentis huius pars in regione Iſtro adiacente manſit. Eorum quoq; non pauci tranſuecti Iſtrum, ſub rege Paiazite ętatem egerũt. Scytharum genera ſingula habitant ſeparata ab reliquis. Pars quædam eius gentis relicta cis Iſtrũ, ſub Cazimiro Lituanorum rege degit. Eandem regionem etiam num tenẽt, ſtrenuè operã nauantes ſuo regi in bellis quæ cum finitimis gerit. Genus enĩ iſtud hominum quócunq; acceſſerit, primas in rebus bellicis tenent, fortitudiniſq; gloria emicat. Qui autem Boſphorũ & Tauricam inſulam, quæ dirimit Mæotim paludẽ & Euxinum pontum, accolunt, imperio Atzicerijs reguntur.

Scythæ, qui nũc Tatari.

† Caddaſios.

Sarmatia, quæ Ruſsia.

Tatari Precop. in Taurica Cherſoneſo.

Subegerunt Gothos & Ianuenſes urbem Capham inhabitantes, ut cogerentur tributũ pendere. Etiam Sarmatiæ quędam pars huic regi tributaria eſt. Sarmatę, qui incolũt regionem uerſus Euxinum pontum & Oceanum, magno Scytharum regi, qui in Agora regni ſedem habet, tributum pendunt, iam inde ex illo tempore quo in Sarmatiam populabundi curſitantes, partim hominum, partimq; aliarũ rerum pręda egerunt: eamq; diu obtinuére, impoſito tributo quod ſingulis annis magno Scytharum regi tribuerent. Sarmati à Scythis paſtoribus uſq; ad Dacos & Lituanos ſe fundit. Sarmatæ Illyriorum linguam in uſu habent plerunque. Victu moribuſq; & Chriſtiana religione magis Græcos ſequuntur: nec perinde ipſis cum pontifice Romano conuenit. Habent Græcum epiſcopum, cui in religionis ritibus auſcultant. Viuendi rationem moréſque Græcorum imitantur. Supellectilis apparatu repræſentant Scythas. Sarmatæ, qui loca uerſus Euxinum pontum ab † Leucopolichna urbe tenent, plerunque non regibus, uerùm ducibus utuntur. Moſcouiorum Kionenſium, Toſarienſium & Chorobiorum urbes à tyrannis teguntur, tributúmque ſoluere coguntur Nigræ, ſic appellatæ, Sarmatiæ. Ea autẽ Sarmatia, quæ ſub Septentrione colitur, alba Sarmatia appellatur. Verſus Oceanum urbs eſt † Veratis nomine: hanc optimates adminiſtrant, diuitiáſque plurimas ſuppeditat. Opibus facilè uincit omnes tum nigræ tum albæ Sarmatiæ urbes. Ea regio extenditur uſque ad Oceanum, Euphraſte ſiue Inflaſte nuncupata. Huc appellunt à † Dacia & Germania naues, merces Gallicas & Anglicas in eam regionem aduehentes. Ab Tanai uſque ad Oceanum Britannicum fuerit iter, ubi longiſsimum, per eam regionem, quæ habitatur ſecundum longitudinem, dierum trigintaquinque. Latitudo ſupra Tanaim amplectitur regionem maximam à Sarmatia uſque ad Aſſyrios, quam Scythæ colunt. Eſt quidem, ut mihi uidetur, ea regio, quæ ultra Tanaim habitatur, longè latéque ampliſsima. Permij uerſus Boream ſupra Sarmatas morantur. Sarmatis finitimi ſunt eius linguæ commercio utentes. Permios ferunt gentem eſſe antiquiſsimam: uenationibuſque uiuunt, & plurimam uitæ partem eo in ſtudio conſumunt, &

Moſcouia, Ruſsia, Lituania.

Sarmatia nigra et alba.

† Leopolis.

† fortè Nouigradum, uel Vuigradium.

† Dania.

Permij.

Deſunt quædam in Græco.

Sarmatia uerſus Oceanum excurrens, ad regionem Pruſsiam dictam ſe extendit. Finitima eſt Nazarei, qui ibi ſunt candido amictu gaudentes, & eorum monaſterio quod in ea regione ſitum eſt. Iſti homines Germani eſſe creduntur, quia eorum uictum moréſque, necnon & linguam ſectantur. Incolunt urbes pulcherrimas, & legibus optimis inſtructas. Eſt his monaſterium, quemadmodum Iberis ſiue Hiſpanis & Rhodijs, quod Nazarei inhabitant. Nam tria iſta monaſteria Ieſu religionem amplecti uel in primis per totum orbem, & contra barbaros ordinata eſſe, omnibus manifeſtum eſſe reor. Monaſterium namque quod Iberia habet, arbitror Afris ea traijcientibus oppoſitum eſſe. Idem Pruthenum monaſterium opponitur Samogetis, necnõ Scythis paſtoribus, qui & Tatari, ibi in propinquo iam ab antiquo ſedes habentibus. Rhodios conſtat ibi morari, ut reſiſtant Aegyptijs & Palæſtinis, propter Ieſu ſepulchrum: etiam, ut obſiſtant Aſiæ barbaris, Rhodi

Pruſsia, Teutonicorum ordo.

Calatrauenſes Rhodij.

Digitized by Google

Samogetia.

Rhodi ætatem agunt. Pruſsios attingunt Samogetæ, gens robuſta, uictus ratione & lingua nulli finitimarum ſimilis. Deos ueneran tur, Apollinem & Dianam. Victus rationem ſequuntur, quam Græci ueteres tenuêre: eoſdem & moribus repræſentant. Supellectilis apparatu imitantur Pruſsios. Iis confines ſunt Boemi, ſequentes ſuperſtitionem Samogetarum, necnon Germanorum, qui ibi colunt. Supellectilis apparatu nihil differunt à Pannonijs. Metropolim ea gens habet opulentam & populoſam, quam Pragam appellant. Nec multum temporis interceſsit, ex quo ea urbs ceſſauit colere ignem & ſolem. Sola hæc gens earum quæ intra extráque Europam ſunt, quas nouimus, adhæreſcit Ieſu, Moſis, Mechmetis'que religioni.

Bohemi.

Prage.

* Nam omnes has religiones, quamuis nos in ignorantiæ tenebris plerunque uerſemur, gentem iſtam tenere compertum eſt. Eſt quidem, quemadmodum audio, ultra Caſpium mare & Maſſagetas, gens quædam Indica, dedita Apollinis cultui. †† Colit & alios deos gens eadem, uidelicet Iouem & Iunonem, ut infrà fuſius dicetur. Hęc quidem hactenus. Poloni contermini ſunt Sarmatis, quorum & linguam in uſu habent. Victus ratione moribus'que nihil diſcrepant ab Romanis. Polonis annexi ſunt Lituani, qui & ipſi uſque ad Euxinum pontum Sarmatiam'que pertingunt. Et quidem * Pogdania nigra, quæ regni ſedem habet † Leucopolichnam, à Dacis Iſtrum incolentibus, ad Lituanos & Sarmatas ſe proijcit.

** Ieſu religioni pro Pontificis ritib. ponit: Moſis uerò, q. multi Iudæi apud eos habitāt: quod cũ hæreſeos inſimulātur propter Huſſitas, Machumetis etiã religioni deditos inquit.*

†† Pilappiorũ Lituanorum ſuperſtitio.

** Podolia.*

† Leopolim.

Gentem autem iſtam ſatis eſſe probatam, uel hinc quis conijciat, quòd linguam ſuam retinuere. Iam olim ea gens in duas partes diuiſa, partim quidem à principibus, partim uerò à ducibus regitur. Lituanis, quantum ad linguam attinet, nihil conuenit cum Sarmatis, cum Pannonijs, cum Germanis, nec etiam cum Dacis. Nam quaſi peculiarem linguæ uſum tenent. Vrbs quam regni ſedem conſtituerũt, magna & opulẽta, populoſaq́ eſt. Apparet facilè, iſtã gentẽ eſſe maximam omniũ quæ in hac regione uerſantur. Fortitudine nulli poſtponenda creditur, ſtrenuè prælians aduerſus Pruſsios, Germanos & Polonos, gentes finitimas, ut ſuos tuetur fines. Sequitur mores & uictus rationem Romanorum: ſupellectilis apparatu nihil à Sarmatis differunt. Quùm autem ferè undique Nigram † Pogdaniam attingant, plerunque aduerſus eius regionis incolas pugnas ciere ſolent. Sarmatarum lingua ſimilis eſt Illyriorum, Ionium ad Venetos uſque accolentium. Vtri autem horum uetuſtatis prærogatiua gaudeant, & utri alterorum regionem teneant, an uidelicet Illyrij in iſtam Europæ partem recedentes, Poloniam & Sarmatiam incoluerint: aut an Sarmatæ ad hæc Iſtri loca adeuntes, Myſiam & Tryballorum Illyriorumq́

† Podoliam

† Illyrij, qui Sclaui, & Vuandi.

regionem, qua uerſus Ionium patet uſque ad Venetos, inhabitarint, neque quenquam audiui ueterum commemorantem, nec ipſe poſſum ea quàm uериſsimè explicare. Redeo nunc ad Scythas Nomades: quæ gens numero, fortitudine, nec non generoſitate, ſi comparationem facere libuerit, facilè omnibus per orbem gentibus ſuperior eſt: niſi quòd per Aſiam & Europam diſperſa, & nunc in hac, nunc in alia regione à regno remota habitet, ut quæ incurſionibus faciendis ſemper inuigilet, & in ea regione morari, quæ fortè arriſerit, in animum inducat. Si ea gens concordiam inter ſe celebraret, unámque regionem regémque amplecterentur, non arbitror aliquam gentem in toto orbe adeò ferocem eſſe uiribus, quæ Scythis bellum indicere auderet. Nunc autem cum undique per Aſiam & Europam, nec non per Thraciam uſque ad Boſphorum diſsipati habitent, quàm longiſsimè à ſua regia ſubmoti cernuntur. Qui regionem, quæ ſe ad Boſphorum pandit, tenent finitimis † Tzarcaſis, & Migcrelijs, Sarmatiſque multa negocia faceſſunt prædis agendis. Abducentes igitur inde mancipia plurima, pergunt ad Boſphorum, & ad urbem † Caream. Poſtea agentes mancipia ad Mæotim paludem, ea paruo ære uendũt Venetorum & Ianuenſium mercatoribus. Hunc uitæ modum tenent. At Scythæ, qui morantur in Agora, plauſtris & iumentis uehuntur. Lacte plerunque, etiam equina carne uictitant. Nec frumenti, nec hordei uſus apud hos, quod ſciam; frequentatur: uerùm utuntur panico, & ficis. *

De Tataris.

† Circaſsis Mégrelijs, Ruſsisq́.

† Capham.

Chlænis ſiue lineis ueſtib. ueſtiuntur. Quãtum ad margaritas lapideſq́ precioſos pertinet, feliciſsimi & ditiſsimi cenſentur. Sagittæ eorum, necnon gladij barbariem redolent. Scuta habent qualia geſtant Daci. Pileis aũt plerunque utuntur, neque * quà attingunt Sarmatiam: neque ueſtitus ipſis eſt ex filis contextus, uerùm ouium uellera induunt. Agora Scytharum, magniq́ eorum regis, patet itinere quindecim dierum. Itaque regione fruuntur, quà ipſis commodiſsimum uiſum fuerit. Quidam numero pauci, diſperſi ab utroque latere, unum habentes ducem, Agoramq́ faciunt longiſsimam, & regionem depaſcunt, iumentis larga præbentes pabula. Reliqui in eum ordinem rediguntur, qui penes ipſos optimus eſſe creditur. Nam, regem ſolum, regniq́ proceres circulo circundant: munimentaq́ facientes, regiam ſedem regi præbent ex ligneis compagibus præparatam. Deinde partientes Agoram hãc uniuerſam in quaſdã partes, ſingulis magiſtratus ſeu duces prę́ficiũt: & quãdo imperauerit rex, cõfeſtim omnes aduolãt imperata facturi. Ea igitur tempeſtate cum Temires ductaret Aſiæ exercitum, Scythęq́ intelli-

Temirb in Tataros expeditio.

Digitized by Google

intelligerent eum aduerſum ſe hoſtiliter proficiſci : rex uniuerſa Agora in exercitum allecta, imponens onera plauſtris, proprijs uiribus hoſti obuiam procedebat. Exercitus partem præmiſit ad præoccupandas anguſtias montium, quà traducturus exercitũ Temires erat. Hos iuſsit fortiter reſiſtere hoſtib. eos aditu prohibentes. Qui dicto audientes fuêre. Temires accedẽs, exercitum rectà uerſus † Tanaim mouebat, à dextra habens montem Caucaſum. Vbi autem irruit in Scythiam, deprehendit Scythas caſtrametatos eſſe. Qui ut acceperunt aduentum Temiris, aciem inſtruunt, prælij copiam facturi. Ipſe quoque Temires ſuos in aciem educebat. Tandem in anguſtijs commiſere prælium: non tamen uicit Scythas Temires, uerùm propemodum æquo Marte eſt pugnatum. Dehinc cum receptui cecinißent, die poſtero iterũ ad prælium accingebãtur. Adeò aũt fortiter dimicarunt Scythæ, ut pellerent Temirem, planéque ut deſperaret ſe in ipſorum regionem intrare poſſe. Clades maxima ibi Temiris exercitui illata eſt à Scythis. Deinde cum non poſſet ſuperare anguſtias, exercitum abduxit, & domum reuerſus eſt. Aeſtate autem inſequenti conſcribens exercitum quàm potuit maximum, bello petere Aegyptum ſtatuit. Poſtea inito conſilio, transuerſis itineribus peragens curſus quàm maximos, omnem belli tempeſtatem in Scythas denuò uertit. Et quidem ſua celeritate Scythas præueniens, Scythiam ingreſſus eſt: & dimicans cum ijs qui ad anguſtias tutandas properabant, eos uertere terga coegit: neque id flagitium militię ducitur. Ita habent mores. Scythæ namque maximam iſtam commoditatem habent, ut in fuga ſe conuertere poſsint, prælíumque cum hoſte redintegrare, nihil interim periculi in fuga ſuſtinentes. Deinde cum Scytharum regem infeſto animo peteret, longius progreſſus eſt, & ad prælium ſuos inſtruebat. Scythæ eludentes Temiris conſilium, nocturno itinere profecti ſunt à caſtris eius ſtadijs circiter centum & uiginti. Horum ueſtigia toto die ſequutus Temires, tandem eos aſſequutus eſt. Quemadmodũ igiť antea, ſic & nũc noctu diſcedunt Scythæ. Itaque inſequendi ſtudio grauiter affligebatur Temiris exercitus. Hinc motus Temires, Scytharum regem ad prælium prouocat. Scythæ caſtra locantes eo die qui ſequebatur, ordines explicant, aciemq; contra Temirem dirigunt, in turmas collecti. Temires & ipſe ſuos in aciem educit: aciem mediam occupat ipſe. In dextro cornu Chaidarem cum Maſſagetis ponit. In ſiniſtro cornu filium ſuum Saruchum curare iubet. Hinc additi ſunt Perſæ, Aſſyrij & Chatagij, quotquot militantem Temirem ſequebantur. Cum iam utrinque ſatis inſtructi exercitus concurriſſent, tandem uehementi

† qui & Don.

Temerlanis celeritas.

Tartaricæ fugæ inſidioſæ.

prælio commiſſo, Scythæ nequaquam uictoria potiti ſunt. Proinde quaſi ui propulſaturi hoſtem, cooriuntur in Temiris exercitum. Cum autem nec ſic quidem cœpta ſuccederent, fugam ineunt, plurimis in eo prælio deſideratis. Ceciderunt quoque non pauci Perſæ. Poſtea cum prœliando nihil efficerent contra Temiris exercitum, circumducere parant hoſtes, ut eos intra regionem concludant. Verùm Temires cognitis Scytharum inſidijs, ſententiam mutauit, atque ex infeſta regione copias ducere inſtituit, priórque ad Tanaim peruenit. Poſtea in Iberiam Aſiæ delatus, iter per Colchiden intendit, tranſito fluuio Phaſide: qui ex Caucaſo monte fluẽs, uadit in Euxinum pontum. Tandem cum attigiſſet Armeniam, maturato itinere Cheriã uenit. Exercitus uerò quem armatũ in Scythas mouerat, grauiter afflictus eſt. Anno ab hinc tertio Scythæ ad arma conuolant, & ulturi temeritatem Temiris, impetum dederunt in regionem quæ ſupra Aſſyrios colitur. Temires rei acerbitate coactus, legatos miſit qui peterent pacem. Promittebat rex Temires, ſi pax daretur, & in fœdus reciperetur, ſe affinitatem iuncturum cum rege Odieo, & cũ uniuerſa Scytharũ Agora. Fœdus ergo ictum eſt, quo iubebãtur eſſe amici hoſpitesq; inter ſe. Compoſitis rebus in hunc modum Scythicis, Cœloſyriam ſubigere aggreſſus eſt. Adortus eſt Damaſcũ, eamq; urbem obſidione arctauit. Admouens deinde muro machinas bellicas, captam ui fœdè diripuit, cum fuiſſet urbs maxima, & felicisſima opibus. Hinc abduxit octo millia camelorũ. Raptis opib. plurimis ex ea urbe, præda multa & diuiti oneratus, domum remeauit. legatos quoq; dimiſit ad Soldanum regem Memphis, cum huiuſmodi mandatis: Regem Temirem poſtulare ut ſibi tradat Cœleſyriam. Quod ſi fecerit, bellum pace ſe mutaturum. Vt iſta legatio irrita fuit, armata manu cæpit & diripuit Damaſcum, urbem opibus uigentem. Tandem diſceſsit ea de cauſa quam infrà trademus. Rex Memphiticus regiõi imperat ampliſsimę: ab Arabib. incipiens, Cœleſyriã, Paleſtinã, nec tamen uniuerſam, & Aegyptũ ſuo imperio moderatur. Aſcendit aũt ad hoc inſigne decus Memphitici regni, tali ex cauſa. Quotuſquiſque de mancipiorum grege in iſta regione uirtuti adhæret, à rege in militum ordinem transfertur. Hi deinde regis ſatellites habentur, numero bis mille: & Mamalukides nominantur. Ex illorum numero quot quot peregrini ſunt, ad regis officia perficienda ordinantur. Hi paulatim etiam ad magiſtratus dignitatem aſcendentes, meliorem tandem aſſequuntur fortunã: & à rege in maximo honore habiti, præficiuntur ijs qui Melicamaridæ nuncupantur. ex quorũ regione illicò perueniunt ad regionem regis, & ad Memphiticum regnum, & ad imperium Aegypti

Temires cedit.

Phaſis fl.

Damaſcus obſeſſa.

Temiris legatio ad Soldanum.

Mamaluchi, qui utplurimũ Cercaſsi

gypti Aſiæq́ꝫ, necnon ad alios magiſtratus, qui ſub iſto rege ſunt. Melicamaridæ ſunt principes uiri, qui à rege creati præficiuntur inſignioribus oppidis. Vrbs Memphis (quæ & Alcairum) magnitudine hominũq́ꝫ multitudine totius orbis urbes facilè exuperat. Vrbis huius ambitus amplectitur ſeptingenta ſtadia. Nec noui urbem quæ melioribus gubernetur legibus. Quinquaginta myriades pulcherrimarum domorum habet. Vrbem mediam interſecat Nilus fluuius, aquã optimam & ſaluberrimã miniſtrans, ex monte Argyro ſcaturiens. Vniuerſam Aegypti regionem pulcherrimè rigat, foſsis, quę ſingulis locis fiunt, admiſſis. Hinc terra ea ubique commodiſsimè humectari poteſt. Religionem iſtam tenent Monothelitæ & Iacobitæ, gentes haud exiguæ. Religionem quidem Ieſu filij Dei ſe tenere dicunt: at plurimũ ipſi inter ſeſe diſſentiunt. Nec conſenſum pręſtant in religionis negocio uel Gręcis, uel Romanis. Plurimi Armeni in regione iſta etiã Monothelitæ & Iacobitæ, necnon plurimi Manichæi habitant. Extenditur autem Memphitici regis regio à Libya uſque ad † Chalepiã urbem Aſię. Plurimæ in Aſia & Aphrica Europaq́ꝫ gentes uenerantur iſtum regem ut ſacerdotem, in ijs quæ ad religionem & Mechmetis legem ſpectant. plurimi namque iſthic hærent qui operam dant Mechmetis legib. diſcẽdis. Etiam ab antiquis ſacerdos habitus eſt, ut qui eius gẽtis literis Mechmetis leges acutiſsimè explanare poſſet. Sepulchrũ Ieſu ſub poteſtate iſtius regis in Palęſtina ſitũ eſt, unde plurimum lucri ei accedit. Cuſtodię huius ſepulchri, uiri de familia regis illuſtriſsimi deſtinãtur. Extendit ſe Aegyptus ab Alexandria & Tyro uſque in Ituream regionem ſtadijs maximè 88. Nilus autẽ fluuius Aegypti exhauritur in mare uerſus Boream uentum, iuxta Alexãdriam Aegypti. Hinc incipit Palęſtina, tendens uſque ad Cœleſyriam. In hac regione Ieſu celebratur ſepulchrum, ſitum in urbe Hieruſalem, quę deuaſtata eſt cum maritimis regionibus. Cœleſyria panditur in Arabiam uſq́ꝫ ad mare rubrum, uerſus Orientẽ iter facienti. Tranſeuntem id mare excipit arenæ uaſtitas, quæ ſuperanda eſt petentibus ſepulchrum Mechmetis. Hæc eſt regio Memphitici regis, cui additur & Phœnicia. Eſt huic regi quoque in mari maxima potentia. Samus ei ſuppeditat naues & triremes. Cyprum ſubegit. Naues mittens cum militibus aduerſus Rhodum & Cyprum, urbem obſidione afflixit. Actis autem prædis ex inſula plurimis, aliquot diebus oppugnationi intentus fuit: quæ cum parum ſuccederet, abducto exercitu domum reuerſus eſt. Cyprum quidem ſuo imperio adiunxit, capto eius rege: & ex eo tẽpore Cyprus Memphitico regi tributũ ſoluit. Quin iam olim quoq́ꝫ iſtã inſulã huic regi paruiſſe arbitror. Verùm

Alcairum Memphis.

Nilus.

† Alepium, olim Epiphaniam.

Aegyptus.

Palæſtina.

Cœleſyria.

Galli ut acceſſerunt ad Ieſu Dei ſepulchrum, inſulam eam in ſeruitutem redactam cępêre, claſſem parantes magnam, uireſq́ꝫ haud contemnendas. Eo modo & Veneti † Amariam urbem opulentam occupantes, diu eam tenuêre, ut portum ad Aegyptiacas merces cõmodiſsimum. Hinc ſucceſsione longa reges Gallorum iſti inſulæ præfuêre. Etiam Arabes huius inſulæ partem tenent, nec non Phamaguſtam urbem opibus florentẽ. Et ſanè Memphitico & Aegyptiaco regi bellum eſt aduerſus Arabes, & Afros, ꝓpter regionis limites uſq́ꝫ diſsidentes, & inter cætera etiam manus conſerentes. Et quidem * Chalepia urbs eius in Aſia magna, & diues opum, merces præbens Aſiæ & Arabiæ. Equos iſta regio producit perquàm generoſos. Etiam Aegyptus, necnon ea regio quæ uerſus Libyam excurrit, gignit equos generoſos, & camelos. Chalepiam urbem ſuo dominio adiecit Temires, cum arma inferret Damaſco: & ſubacta Cœleſyriæ non modica regione, diſceſsit huiuſmodi cauſa motus. Nam Chatagiæ rex, unus de numero nouem ducum, etiam Indię imperitabat. Hic Araxem traiecit, Temiriſq́ꝫ regionem uaſtans, mancipijs captis plurimis, domum redijt. Fama eſt, cum in armis habuiſſe circiter quadraginta & centum myriades hominum. Temires autem regione excedens, & muro loca Chatagiorum regioni finitima firmans, quàm celerrimè hoſtem inſequutus eſt: nec eum uel in Perſarum, uel in Candiorum regno indipiſci ualuit. Hinc legatione miſſa, bellum pace mutatum eſt, cum in animo agitaret, Paiaziti Amuratis filio arma inferre hoſtilia. Pax autem hac conditione cõpoſita eſt, ut tributum magnũ quotannis pẽderet, ꝓ Maſſagetarũ regione, quã armis ſubegerat. Bellũ hoc ut intercedente fœdere fuit ſopitum, accidit ut cauſam ducum inferioris Aſiæ ſuſciperet. Venerant enim numero circiter centũ, & Melitinem urbẽ auſpicijs Paiazitis obſidione circundederant. Comparato itaq́ꝫ quàm potuit exercitu maximo, hoſtili animo profectus eſt contra Sebaſtiam, Cappadocię urbem opibus uigentem: quę quondã, ut apparet, regis Turcorũ ſedes regia extitit. Ex hac eñ antea prodeũtes Turci, ſubegêre regionem Aſiæ non modicam uſq; ad Helleſpontum: & iam magna manu aduenientes, incurſionem fecêre in regionem quæ exaduerſo Byzantij ſita conſpicitur. Temires itaque ut aduenit, urbem exercitibus circumſedit. Paiazites fortè tum aberat, quia expeditionem ſuſceperat cõtra Lebadiam Bœotiæ, & contra Peloponneſum, Theſſaliamq́ꝫ. Reliquit tamen Sebaſtiæ Orthobulem filium cum exercitu. Quæ omnia cum in eum modum diſpoſuiſſet, ipſe contra Peloponneſum copias duxit. At ut accepit, Sebaſtiam à Temire oppugnari, mutato conſilio reuerſus eſt: nec potuit irrumpere in Peloponneſum.

† Amathũta, quæ nũc Limiſſo.

Alepum occupat Temires.

Sebaſtia obſeſſa & expugnata.

Orthobules Paiazitæ F.

Cum

Digitized by Google

Cum maturaret iter in Aſiam, audiuit Sebaſtiam eſſe captam. Temiremq́ mancipijs collectis plurimis abijſſe Cheriam. Vt enim Temires impetum in murum dedit diebus aliquot, oppidani uim hoſtilem fortiter propulſarunt. Cum autem haberet octo millia foſſorum in caſtris, ijs negocium dedit, ut cuniculos agerent ſubterraneos, per quos ubiq; poſſent emergere in urbem. Et quidem oppidani ſenſerant id parari. Proinde & ipſi fodiendo hoſtibus occurrebant: uerùm pellebantur. Amplius enim efficiebat Temires, ut qui foſſorum numero excelleret. Muri cum iam undiq; eſſent ſuffoſsi, hoſteſq; ſtarent in aggere excelſo & ligneo, ignem iniecerunt, muriq; ſua ſponte corruerunt. Deinde per loca ruinis patentia irruentes Temiris milites in urbem, eam in hunc modum occuparunt. Oppidanos, ſic imperante Temire, capta iam urbe, illicò occiderunt. Liberos & mulieres eius urbis, in unum locum agẽs, immiſſo equitatu omnes trucidauit. Vrbis iſtius adeò miſerabilis clades fuit, ut nec uir, nec mulier, neq; etiam puer aliquis potuerit exitium ſubterfugere. Homines in iſta urbe fuerunt plurimi, adeò ut penè ſuperarent numero duodecim myriades hominum. Præterea reperta magna leproſorum multitudine, omnes interfici curauit. Hos enim ubicunq; adeptus foret, incolumes abire haud ſinebat: nequaquam fas eſſe dicens, ut hi ſuperſtites ſint, reliquoſq; homines inficiant, ipſi plerunque miſerrimè uiuentes. Fama exijt, excidiũ urbis iſtius miſerrimum, ſuperaſſe calamitates omnes, quæ in ullas unquam redundarũt urbes. Orthobulem Paiazitis filium, cum uiuus in manus ueniſſet, aliquot diebus ſecũ circunduxit: poſtea cuidam negocium dedit, ut eum interficeret. Paiazitem, ut urbis excidium miſerabile, filijq; interitum accepit, calamitas luctuſq; apprehẽdit maximus. Tranſiens enim in Aſiam, ut uidit paſtorem quendam tibia canentem, fertur dixiſſe, mœrorẽ ſuum indicans quàm acerbus eſſet: Cane cantilenam, cuius argumentum ſit: Neq; Sebaſtiam amittas, nec etiam filium Orthobulem. Erat enim Orthobules æqualium ſuorum optimus, etiam belli dux haud contemnẽdus. Quapropter non ab re relictus eſt à patre in Aſia, ut regnum adminiſtraret eo modo, quo ſibi putaret commodiſsimè habere. Expeditio Temiris contra Sebaſtiam hunc finẽ ſortita eſt. Nec multo pòſt legatio miſſa eſt ad Paiazitem † Lælapa, quæ iuſsit ut ducibus reſtitueret regionem. Daret tantum butyri, quantum ferunt duo millia camelorum. His adderet duo millia tẽtoriorũ, cuiuſmodi in uſu habẽt paſtores per Aſiam. Poſtulabatur quoq;, ut per uniuerſum Paiazitis regnum Temires pronunciaretur rex. Volebat quoq;, ut Paiazites in ſuam regionẽ Temiris numiſma reciperet, & ſuum irritum faceret. Poſtremò imperabatur, ut unus de numero filiorum Paiazitis militaret in Ianuis Temiris. Quod ſi Paiazites hæc faceret, fore eum amicum & neceſſarium regis Temiris: ſin autẽ has petitiones auerſaretur, ſciret Temirẽ ipſum pro hoſte habiturum. His auditis, ferunt Paiazitẽ ira cõmotum, illud reſponſum dediſſe, quod ſuprà declarauimus, uidelicet: Si non ueniat, quẽadmodum minitatur, precor uxorẽ ſuam ter repudiatam recipiat. Quod quidẽ dictũ magnam infamiam importat ei, in quem dicitur. Cum igitur cum tali reſponſo legatos dimiſiſſet, Temires expeditionem ſuam, quam animo uerſabat, non amplius differt contra Paiazitem. Sed confeſtim contractis copijs quàm potuit plurimis, Scytharum & Tzachaidarum, qui præſtò erant, delectu habito, conſcripſit exercitum qui complectebatur octuaginta myriades hominũ: & profectus eſt cõtra Paiazitẽ, per Phrygiã Lydiamq; iter faciens. Paiazites ut hoſti obuiam procederet inſtructus, cõparauit & ipſe quàm potuit exercitum maximũ, aſſumptis etiam Tryballis ſatellitibus ſuis, qui numero erant quaſi † decem mille. In his ſpem maximã habebat Paiazites, ut qui fortitudinis eſſent ſemper memores quocunque ueniſſent. Quos cohortabatur, dicens: Alexander Philippi Macedones * habens, tranſgreſſus eſt in Aſiam, crimini dans Dario Xerxis in Græcos expeditionem, pauca ſuorum manu pergens in hoſtẽ, Darium deuicit, & Aſiam ſubegit, peruenitq; uſq; ad † Phain Aſiæ. In ſpem erigor & ipſe, me facilè noſtro exercitu deſtructurum Temiris regnum, & deinde acceſſurum ad Indos uſq;. Aſſumens itaq; Europæũ Aſianumq; exercitum, qui complectebatur quaſi duodecim myriades hominũ, rectà iter inſtituit aduerſus Temirẽ, cupiens eum præuertere, & in ipſius regione caſtra locare iuxta Euphratem, animo agitans ibi dimicare cum Temire. Temires quidẽ exercitum per Phrygiam ductabat: at Paiazites citato agmine ferebatur per Cappadociam, præoccupare uolens Euphratem per Armeniam. Vt autem, cum foret in Armenia, accepit Temirẽ iam in ſuam acceſsiſſe regionẽ, iter per Phrygiam facientẽ, mutato conſilio rectà in Phrygiam contendit: ubi obuiam progredi Temirem intellexerat. Cum autem acceleraret iter, accidit ut exercitus longo itinere grauiter uexatus, Paiaziti indignaretur, quòd ipſorum opera, etiam ſua audacia, cum nulla neceſsitas moneret, abuteretur. Præterea contigit, ut exercitus affligeretur maxima frumẽti & hordei inopia, propter Pruſam. Hinc equitatus grauiter periclitabatur. Exercitus rem iſtam iniquo animo ferebat, & iam detrectabat militiam. Seueriter enim interdictum erat, ne quis manus admoliretur frumẽto: addens, ſe acerbius uindicaturum eum, qui fraudem huic ſuo edicto feciſſet. Fama eſt, cum caſtra-

Temiris in Sebaſtenos crudelitas.

Orthobulis cædes.

† Lælaps uulgo dicebatur, id eſt procella ſiue turbo, Turcica lingua Hyldrin.

Paiazæ copiæ.

Al. mille.

* Numerum non habet exemplar Græcum.

† Al. Euphain. al. Hyphaſin.

caſtrametatus eſſet in Cappadocia, uenti turbinem uiolentiſsimum incubuiſſe exercitui, adeò ut tentoria diſiecta, & in ſublime tracta deſtrueret planiſsimè. quod quidem exercitus pro omine parum fauſto accepit. Poſtea cum in Phrygiam mouens caſtra communiuiſſet, tentorium ſuum in tres pueros, qui ibi aderāt, ſua ſponte ceciderat: ſiue quòd terra nequiuerit ſuſtinere retinacula, ſiue alia eſt cauſſa in quam caſus ille reduci poterit. Quidam Græci & Tryballi qui præſtò erant, omen id eſſe dicebant, ne aſcenderet in Phrygiam.

Paiazites ſana conſilia contemnit.

Ferunt tamē, priuſquam tranſiret in Aſiam, Aliem Charatinis filium, uirum eorum qui cum Paiazite erant prudentia primariū, conſuluiſſe, ne exercitū contra Temirem duceret: uerùm anniteretur ut iſta controuerſia quàm tutiſsimis rationib. diſſolueretur & cōponeretur. Se legatū fore in hac re promittebat, & iuxta animi ipſius ſententiam Temirē reconciliaturum. Paiazites reſpondit: Nunquam tantum felicitatis conſcendiſſem faſtigiū, nec etiā tot duces imperiū accipere coegiſſem, ſi tuæ prudentiæ me cōmiſiſſem. Impetu uehementi, meaq́ generoſitate ductus, tanta opera deſignaui. Præterea quidā reges fortunam & audaciam ſequuti, neglecta prudentia, eximia fecēre opera: cum reliqui interim, qui in omnibus prætulerūt prudentiam, turpiſsimè perierint. Cum in Armenia foret, animus erat uniuerſis copijs in aciē eductis, ſumma ui certare cū hoſte. Adhibitis igitur in conſiliū optimatib. ut prælium faciendū eſſet, deliberabat. Cum eſſent quorū ſententiæ in utramq́ partem inclinarēt, fama eſt * Praimen † Alcis filium, qui plurimum pollebat apud Paiazitem, ſic loquutū eſſe:

* Charambeus Halies F.
† al. Hali.
De bello conſultatio.

O rex, contra uiros adornas prælium, qui peritia rerum bellicarum feruntur eſſe primi ab ijs qui eorum animos & uirtutem ſunt experti. Cum his ego quoq́ ſæpius in colloquiū ueni, audiuiq́ uirtutem eorum miris modis celebrari. Præterea annunciatur, Temiris copias multis modis numero ſuperare noſtras. Itaque ut modò utrorumque intellexi ſententias, ſi & meū dandum eſt conſilium, conſuluero, noſtro exercitui fidēs, irruere in caſtra Temiris.

Praimi Halis ſententia.

Veruntamen & ſi prælij aleā iecerimus, pręliiq́ nos uictores declarauerit, neſcio ſi quæ inde nobis ſit futura utilitas. Sed ſi hoſtiū regionem fuerimus ingreſsi, ibiq́ prælij fortunam fuerimus experti, cōmoda plurima feremus, pugnaturi uidelicet pro regno & potentia Temiris acquirendis. Nunc aūt ſi ſummā rei certamini cōmiſerimus, ea nequaquā euenient. Sin autem, abſit omen, in contrariū res ceciderit, uide quæ damna paſſurus ſis, amittens potentiā tantam, regnumq́ tantum? Apparet igitur, quòd tu & ille non ex æquo pugnetis. Arbitror autem nec Temirem, ſi modò ſapit, cum uniuerſo exercitu prælium initurum: uerùm copias ſuas diſtribuet in turmas magnas & multas, & in hunc modum nos tentabit. Et ſi reſiſtentes fortiter turmam unam uicerimus, alteram & recentem nobis opponet tamdiu, donec laborantes deficiamus, illis ſtrenuè pugnantibus. Haud enim ſic Temiris copiæ ſunt comparatæ, ut, ubi ad prælium uentum fuerit, ſtatim in fugam abeant: uerùm etiā in fuga nobis meliores ſunt, & facilius in unum colliguntur diſperſi, magna uirtutis edentes opera. Cenſeo itaque non obuiam eundum eſſe Temiris exercitui: uerùm melius & utilius mihi uidetur, ut eum ſubſequamur, per montes quàm proximè ſemper inſtantes, eiusq́ exercitum lædentes, ubicunque occaſio ſe dederit. Hinc apparebit à populationibus eum cohibitum iri, dum nos ei uſque incubuerimus, nullibi ſubmoti longius. Nec etiam ſatis frumenti acquirere poterit: proinde commeatus ſufficiens deerit. Vbi autem in hoſtilem uenerimus regionem, ſequuti Temiris exercitum, ibi demum manus cōſeremus cum hoſte, cupiente redire domum. Hæc cum peregiſſet Praimes, reliqui duces pedibus in hanc ſententiam ibant. At Paiazites talem exorſus eſt orationem:

Paiazitis oratio.

Multitudo hoſtilis exercitus, quantum intelligo, uobis terrorem infert. Verùm & uos noſtis, multitudinem inconditam nihil ſani uel momenti habere, ſi uirtus ei opponatur. Scitis Xerxem Darij filium, regem Perſarum, copias quantas in Europam tranſiens ſecum adduxerit, & propemodum peremptus abierit, niſi Mardonius periculum ſubſtitiſſet, & indicaſſet ei mortem imminere, niſi confeſtim rediret Suſa. Etiam haud uos fugit, ut Alexāder deuicto regi Dario regnū ademerit, ipſumq́ interfecerit. Plurimos audiuiſſe reor, paucā Turcorū manum ſæpe ſtrenuè rem geſsiſſe, magnaq́ fortitudinis opera patraſſe. Et nos frequenter in Europa præliantes, Gallos & Pannones, gentes earū quas orbis habet generoſiſsimas, in fugam coniecimus. Quapropter ne nos contēpſeris, & ne peiores contemptioresq́, quantum ad fortitudinem attinet, nos Scythis & Tzachateis oſtenderis: qui nunquam gladijs rem gerunt, ſed ſagittas & iacula emittentes, nunq́ libenti animo ad pugnam accedūt. Vt dicendi finem fecit rex, unus de numero nouem ducum huiuſmodi ſermonem habuit:

In auarum principem ſcomma.

Quoniam igitur, ô rex, certum eſt, & animo tuo iam fixum, ut in hoſtem pergamus, agè theſauros tuos reclude, & diſpartire eos per exercitum laborantem. Vtcunque inde belli ceciderit alea, ſi in eum modum theſauros militibus diſtribueris, nobis hi lucro erunt. Si uictoriæ caſum inuenerimus, immenſa bonorū aderit copia. Si Perſa uicerit, non pœnitebit, quemadmodū conſulo, cum theſauris egiſſe. Paiaziti tamen perſuadere nequiuit. Hinc fertur dux dixiſſe: Ergo Temiris ſignum Paiazitis numiſma tenet. Quare permotus, non audet

Digitized by Google

au.let id diſtribuere per milites. Hæc quidẽ hactenus deliberabat Paiazites. Poſtea proficiſcens, cum nihil perficeret, peruenit † Vncram Phrygiæ urbem. Ibi cum exercitu erat, & Temires bellum promouens contra Myſiam, animo agitans bello petere Pruſam, regiam Paiazitis ſedem. Cum autem appropinquaſſet Temiris exercitui, etiam ipſe caſtra poſuit, ſpacio inter utrorumq; caſtra relicto ſtadiorum quindecim. Fama eſt, Temirem, ut accepit in propinquo eſſe cum exercitu Paiazitem, uiri audaciam admodum eſſe miratum, uidelicet quòd tanta celeritate ex Armenia ueniſſet, & iam ex aperto ſecum bellum gereret. Conſcenſo igitur equo, profectus eſt, & quàm proximè potuit ad Paiazitis caſtra acceſsit. Vt autem cuſtodias & uigilias, necnõ ſitum caſtrorum eſt ſpeculatus, cum riſu fertur dixiſſe: Dignus profectò uir ille eſt, ut † turbini conferatur, non propter ſuam uirtutem, uerùm magis propter inſignẽ audaciam. Attamen præclarè ſecum actum eſſe putabit, ſi poterit incolumis effugere. Genio ſuo parum dextro inſtigatur, adeò planiſsimè inſanit uir ille, nec rationis amplius compos eſt infelix. His dictis ut finem ſtatuit, celeriter in caſtra ſua reuerſus eſt. Poſterò die cum delecta manu militũ numero circiter * miſit Sachruchum filium contra Paiazitem. Qui, ut accepit aduerſum ſe properare hoſtem, aciem inſtruit in colle quodam, quaſi pugnæ copiam facturus. Siniſtrum cornu tenebat dux ab Oriente, dextrum regebat dux Europæ: in medio autẽ curabat Paiazites cum peregrinis & ſatellitibus ſuis. Sachruchus habens Tzachataidas & Perſarum optimates, pergebat agmine cõpoſito contra Paiazitem: nec tamen eos circumuenire ſtatuebat, concedens ipſis abeundi, ſi uellent, locum: ne ſcilicet circumuẽti ab omni parte ex deſperatione, quaſi incluſi, animos ſumerent, & acrius pro ſalute deinde certantes uictoriam inuenirent, primò agreſſus eſt Europæ exercitum. Vt autem pugna ad multum diei eſt extracta, neq; quietem à pugnando Paiazitis milites haberent, ibi Tryballi priſtinæ ſuæ uirtutis memores, prælium ciebant magna cum fortitudine & gloria: impetumq; dantes in Tzachataidas, haſtas infregerunt, magna cum uehemẽtia prælio incumbentes. Paiazites ut conſpicatus eſt Europæum exercitum longius à ſe euectum cupidine pugnæ, illicò ducem Europęi exercitus'reuocat, timens, ne ſi eius exercitus eſſet longius à monte ſubmotus, ipſe ab hoſtibus circumduceretur, & in periculum uitæ ueniret. Iubebat igitur eum regredi in eum locũ, ubi ab initio collocatus erat. At dux primò nequaquam dicto audiens fuit, ueritus rem quæ parabatur. Deinde cum rex uiolentius ſæuiret, nec conuicijs abſtineret, paruit, aciésque reuocata eſt. Ibi tum Tzachataides acriter inſtantes, occidebant Turcos plurimos, donec terga darent. Qui cum fugerent perſequentibus hoſtibus, etiam exercitus Aſianus haud ſtetit, uerùm continuò fugam arripuit. Paiazites, uidens in quo ſtatu res ſuæ eſſent, conſcendit equam, totis'que uiribus fugit. Temires, cum prius præconium dimiſiſſet per caſtra, ne quem de Paiazitis exercitu caperent, & ad mancipiorum conditionem miſeram deducerent, curauit ut ſpoliatis abire liceret. Non enim fas eſſe ducebat, ut gentiles ſuos ad manicipiorum formam redigerent. At Paiazites contrarium, antequam prælium iniretur, per caſtra uoce præconis nunciari iuſſerat, nempe ut quemcunque de Temiris militibus fuerint nacti, eum illicò obtruncarent. Sachruchus igitur ut in fugam uerterat hoſtem, iam Temiris copiæ, quæ in caſtris expectarant, iunctæ pugnantibus impetu ferebantur, uolentes præuertere Paiazitis exercitum. Conuerſi itaque ad populationes, maximam uaſtitatem'fecere in Ionia & Helleſponto. Vici occupati ſunt plurimi: oppidula in deſolationem migrarunt plurima, ubique equitibus Temiris in Paiazitis regione graſſantibus. Interim autem hæc accidere Paiaziti fugiẽti. Cum fugeret perniciſſimo curſu, fugientem inſequebantur Tzachataides, affectantes eum capere. Iam multum itineris fugiendo confecerat, ut qui uelocisſima ueheretur equa. Poſtea quum fortè ueniſſet ad flumen, equa intoleranda ſiti ſtimulata, bibere cupiebat. Paiazites autem chiragra & podagra grauiſsimè laborabat. Proinde equam'a potandi cupidine inhibere haud poterat. Equa igitur ut bibit, parum diſſoluta, nonnihil de curſus pernicitate remiſit, adeò ut milites Temiris Paiazite potirentur, captum'que ad ſuum regem traherẽt. In hoc prælio captus eſt Moſes: capti ſunt reliqui penè omnes Paiazitis duces. Nec tamẽ quicquam periculi paſsi ſunt, niſi quòd ueſtibus ſunt ſpoliati. Etenim Moſes uidebatur reliquis præſtantior robore: proinde eum circumductum ſecum in caſtris habuit, uictum miniſtrans. Paiazitis uxor in hoſtium manus uenit Pruſæ. Nam incurſionem etiam in Pruſam fecerunt, & gynæceum inde rapuerunt. Eleazari filiam, Paiazitis uxorem, rapientes abduxerunt ad regem. Mulſumanes, † Ieſus, Mechmetes, & reliqui Paiaztitis filij, in hoſtium poteſtatem uenere. Qui in Europa & Aſia erant, ut poterant, ſaluabantur. Paiazitem, cum adductus eſſet in conſpectum regis, ſic Temires alloquutus eſt: O' infelix, q̃d adeò malum tuum coegiſti genium, ut nos bello laceſſeres? An'nõ audiuiſti, quòd meo exercitui miſerorum filij reſiſtunt? Paiazites reſpondens, inquit: Nequaquam ad tantam felicitatem ueniſſem, ni tu mihi negocia feciſſes, cæterà quoque prouocatus à gentibus

† olim Ancyra, nũc Angori.

† Dictus enim eſt Paiazites Læ-laps.

* Numerus non eſt in exemplari Græco. Sed Schiltperger, qui interfuit, ponit ſedecies centũ millia uirorum, & mille camelos. Paiazitæ uerò attribuit quaterdecies centũ millia uirorum.

Tamerlanis uictoria circa ann. Chriſti 1397.

Paiazitæ fuga.

Paiazites captus.

Pruſa regia capta.

† Ioſue.

Digitized by Google

tibus Heroi noſtro infeſtis. Verùm, ait Temires, ſi nō adeò ſublati tibi eſſent animi, nunq̃ ad iſtam præcipitatus eſſes miſeriam. Sic namque ſolet numen plerunque faſtuoſos deprimere, & ad humilem fortunam deijcere. Deinde miſit Temires Paiaziti accipitres & canes, & reliquum huiuſmodi apparatū, ut qui uenatori potius, q̃ Imperatori in hoſtes ducenti comparandus eſſet. Aiunt Paiazitem habuiſſe ſeptem millia uirorū, qui accipitres curarent: præterea aluiſſe canes ſexies mille. Reſpondens itaque Temiri Paiazites, inquit: Verùm, ô Temires, qui es Scytha & latro, latrocinandi'que artem uſque exerces, ſatis ſcio parum tibi conuenire cum canum accipitrum'que ſtudio. Mihi uerò, qui ſum natus & educatus ab Amurate Orchanis filio, qui ambo reges extitère, congruit canum & accipitrum ſtudium. Rex Temires hoc reſponſo grauiter offenſus, impoſitum mulo per caſtra agi iubet, propinans eum militibus deridendum. Vt autem iam omnibus ſatis ridiculo fuit, reductum ad ſe interrogauit, an etiam ſui generis & iſta ſtudia ſint, quemadmodum accipitrum & canum? Deinde Paiazitem in uincula coniecit. Motis poſtea caſtris, iter in Ioniam & finitimam eius regionem intendit, in animo habens ibi hybernare. Vere appetente, in Europam profectionem parabat, quemadmodum ſuprà docui: ut in eam tranſuectus, uniuerſam in ditionem acciperet, uſque ad Herculis columnas progrediens. Inde in Libyam iter auertere, & ex Libya in ſuam regionem redire in animum inducebat, uniuerſa iſta orbis continente imperio ſuo iuncta. Miſit legatos ad Byzantij regem, petens liberū tranſitum, & naues triremesq́, quibus copias ſuas tranſmittere poſſet. Etiam iſtam iniuriam Temires Paiaziti fecit. Vt enim Eleazari filia, Paiazitis uxor, quam prę cæteris ardentiſsimo amore complectebatur, & ſecum in caſtris ſemper habebat, captiua abducta eſt ad Temirem, iuſſa eſt in conſpectu mariti ſui uinum infundere. Hinc Paiazites ira accenſus, in hæc uerba prorupit: Neque paterno, neque materno tuo genere digna facis. Cum enim natus ſis ex parentibus idiotis, & inglorijs pauperibusq́, haud tibi decorum eſt adeò turpiter inſultare regum liberis & uxoribus. Hoc modo etiam eos qui tibi natura ſunt domini, probris oneras. Hæc dicens, ingentem riſum mouebat Temiri, qui hominem pro ludibrio habebat, ut qui nihil ſani nec diceret, nec ſaperet. Paiazitis duces cum in colloquium ueniſſent cum Temiris foſſoribus, eos promiſsis accendebant, daturi immenſam argenti uim, ſi cuniculo acto in eam caſtrorum partem, ubi uinctus aſſeruabatur Paiazites, emerſiſſent, eúmque inde eripuiſſent. Fodientes itaque uerſus caſtra & tentorium, ubi in uinculis erat Paiazites, tandémque prorepentes, uiſi ſunt à cuſtodibus, & capti. Non enim intra tentorium, ubi Paiazites erat, ſed extra ex cuniculo prodierunt, ubi uiri erant quibus Paiazitis cuſtodia à Temire erat mandata. Ea igitur parte ex cuniculo foſſores egreſſos & captos, rex iuſsit obtruncari. Veniens autem Smyrnam, eam urbem rotis cæpit. Præterea arcem in litore ſitam, in qua erat Romanorum præſidium, ſuffodiēs, penitùs ſubuertit. Hanc ubi occupauit, etiam à reliquis ius belli non abſtinuit: uerùm accedens oppida, quà ſibi uidebatur aptiſsimum, aggrediebatur. Vt autem uer iam appetierat, * Rotis urbes capiebat Temires. Hæ erant circuli, & intrà ſcalas habebant quibus aſcendebatur in muros. Et quando in foſſam dirigebantur, recipiebant uiros ducentos ſeparatim poſitos, donec ſinguli rotas intrarent. Poſtea ueniebant in alteram, quæ ex aduerſo erat, foſſę partem, ſatis muniti & tecti à rotis. Quò cum ueniſſent, ſcalas conſcendebant, & eo modo capiebant urbes. Deinde reliqui, qui erant in caſtris, urbem uallo cingebant, aggereſque fundebant, qui facilè murum ſuperarent: ex quibus deinde muro facilè potiebatur. Præterea foſſores habuit Temires circiter decem mille, qui ſuffoſſum murum ſuſtentabant excelſis lignis, quæ deinde accendebant: quibus concrematis, muri nemine impellente procidebant: per nudata inde muro loca milites ruebant in urbem. His tribus modis Temires in oppugnatione urbium utebatur. Ver ut iam illuxit, legati ueniunt, qui referebant Indorum regem cum magna manu adueniſſe, urbémque Cheriam intolerandis malis affeciſſe. etiam ad theſauros regios procedentem, tributo anni adempto, domum abijſſe. Minæ quoque ferebantur, Indorum regem nolle amplius fœderatum eſſe Temiri. Hæc ut Temires intellexit, terror ingens iniectus eſt, ne, ſi redijſſet legatio ad regem Indorum, ipſe exercitum armaret, regionémque hoſtiliter accedens occuparet, ſe interim externis occupato bellis. Simul etiam rerum humanarum conditio mentem tangebat, quæ nullo in loco ſatis firmas tutas'que res conſiſtere patitur. Deinde grauiter ferens, Indorum legatos adeò impudenter ſibi contumeliam feciſſe, citato agmine Cheriam properauit, Paiazitem & filium eius ſecum uehens, cuius parum reſpectum egit. Proinde in patriam fuga euaſit regionem. Paiazitē aūt tradunt præ nimia ægritudine ęgrotantē, fato functū eſſe. Hunc uitę exitum habuit Paiazites, mirabilē tum impetum audaciamq́ oſtendens, quócunque perueniſſet. Annis regnauit uigintiquinque, res præclarè in Aſia Europa'que gerens. Adeò autem præfractus & temerarius erat, ut neminem monentem ſequeretur, ſed ſibi ſoli confideret, quando eundum erat in hoſtes.

Temiris arrogantia.

Seruilia ingenia liberis inſultant.

Turcorum in dominum pietas.

Smyrna capta.

Ratio expugnandarum urbium triplex.

Foſſores.

Paiazitis mors.

Expirauit in Ionia, cum eò in hyberna mouiſſet Temires. At Indorum rex, de quo nunc uerba facimus, unus eſt de numero nouem regum, & Tzachataæ rex appellatur. Conſtat eum fuiſſe de grege nouem illorum regum, qui per Maſſagetas exercitum magnũ contra Temirem miſit. Qui tranſito Araxe, & pleraque regionis parte quæ ſubiecta eſt Temiri, ſubacta, domum reuerſus eſt. Suo imperio parent Syena, India, & † Chypriſa. Huius regio patet ultra Taprobanen inſulam, uſque in Indicum mare, in quod deferuntur Ganges, Indus, Anythines, Hydraſpes, Hydraotes, Hyphaſis, fluuij regionis iſtius maximi. Indiæ autem regio multa ſuppeditat bona, magnam'que fundit felicitatem: ſed totius Indiæ imperium penes hunc regem eſt, qui profectus ab ea regione quæ ſupra Gangem eſt, & à maritima Indiæ regione, necnõ à Taprobane inſula, uenit ad regem Achatagiæ, quæ intra Gangem & Indum eſt ſita.

Indorum imperium, regio, ſitus, mores.

† Xypriſa.

Qua deinde ſuæ ditioni adiecta, urbem eius regionis regni ſui ſedem declarauit. Exinde unius imperio uniuerſa gubernatur India. Rex iſte, & qui Chatagiam regionem incolunt, Deos eſſe cenſent, quos colunt, Apollinem, Dianam, Iunonem'que. Diuerſa inter ſe utuntur lingua: haud enim omnibus eadem eſt. Siquidem in plurimas diſcreti gentes reguntur, abundante hominum numero tam in uicis, quàm in urbibus. Victimas immolant equos Apollini, boues Iunoni, Dianæ pueros iam pubeſcentes. Hæc ſacrificia frequentantur quotannis. Regio iſta producit, ut fama eſt, frumentum, cuius altitudo excedit quindecim cubitos regios. eadem etiam hordeo altitudo eſt, ſimiliter & panico. Arundineis autem nauibus utentes, flumen traijciunt. Fert regio illa, ſic enim fama habet, arundinem tantæ magnitudinis, ut ex ea ædificentur naues, quæ capiunt medimnos Grecos quadraginta. At genus iſtud hominum, cum nobis parum ſit cognitum, fit ut plurima quæ de illis feruntur, nullam apud nos fidem inueniant. Nam cum India à nobis quàm longiſsimè ſubmota habitetur, ignoratur quibus moribus, & qua uictus ratione Indi utantur. Hoc hominum genus cum robore plurimum præſtaret antiquitùs, Perſarum & Aſſyriorum reges, qui Aſiam imperio temperabant, coluiſſe fama tenet. Semiramis & Cyrus Cambyſis filius Araxem tranſeuntes, quondam magnam belli molem eò uerterunt. Nam Semiramis Aſſyriorum regina, arma contra Indorum regem maximo apparatu mouens, ubi flumen ſuperauit, clade ſuorum maxima accepta, occubuit. Præterea Cyrus filius Cambyſis Perſarum rex, traiecto fluuio cum Maſſagetis cõgreſſus, in grauiſsimũ præcipitatus eſt periculum, ibi peremptus à muliere † Mæra Maſſagetarum regina. Temires, ut allatum

Arundo Indica.

† Thomyri.

eſt quæ feciſſet Regis Indorum legatio, maxima celeritate Cheriam ſe recepit. Paiazites, ut ſuprà diximus, in itinere præ ægritudine naturæ debitum ſoluit. Moſes, Paiazitis filius, dimiſſus à Temire, in patriam profectus eſt regionem. Rex Temires ut peruenit in ſuam regiam, quæ ad regni curam attinebant, ſumma diligentia exequutus eſt. Deinde hoſtili animo ſumpto, bellum cum Indorum rege ex profeſſo gerebat. Haud multo pòſt pax inter utrumque conuenit. Temiri nati ſunt filij, Sachruchus, Paiangures, & Abdulatriphes. Sachruchum filium natu maximum regno præfecit. Ipſe autem amori operam dans, totúmque huic rei curioſius ſe mancipans, mortem tandem obijt. Aiunt, Temirem libidine reliquos mortales longè ſuperaſſe. Nam adoleſcentes in conſpectu ſuo mulieres conſtuprare iubebat, ſic prouocans naturam, ut & ipſe deinde coire poſſet. Quando autem relictis amoribus ad bellum protrudebatur, bello confecto ad ſolitam redibat libidinem, nullo modo quietiorem uitam ſectatus. Etiam naturæ ſuæ uim facere non erubuit, luxurioſiorem ſequutus uictus rationem, quo magis rei uenereæ indulgere poſſet. Temire defuncto, Sachruchus uir cętera æquitatis ſtudioſus, & plerunque cum finitimis fœdera iungens, tranquillitatis'que amator, regni gubernacula tenuit. Haud tamẽ multo pòſt, excedente è uiuis Sachrucho, Paiangures Temiris filius natu minimus, regno potitus eſt. Vnde ei non admodum bene cum fratribus conuenit: uerùm inimicitiæ inter ipſos exarſerunt. Vlies enim Caddufiorum regionem & Hyrcaniam retinens, inimicitias ſuſcipiens aduerſus fratrem Abdulatriphem, cum eo bellum gerebat. Paiangures aduenìens, regionem ei adimebat, & ipſum captum in carcerem miſit. Mortuo deinde Paiangure, ad regni moderamen euaſit Tzokies. Cum hoc affinitatem iungens Pæampures, unus de numero nouem regum, & conuerſus regnum occupauit. Oppreſsis enim & occupatis Semarchandę rebus, contractis etiã Indorum auxilijs, bello petijt Tzokiem Paianguris filium. Tzokies adducens Scythas, Aſſyriorumque regioni imperans, contra fratrem Paiangurem bellum mouit. In hoc bello uictor exiit, & Semarchandam in ditionem accepit. Nec multo pòſt, in belli ſocietatem adhibito uno de numero nouem regum, & regia ſede in Tabreze Aſſyriorum urbe opulenta conſtituta, bello laceſſebat Leucariæ ducem: etiam Samachiam urbem, Caraïucis regiam, oppugnabat. Tabreze autem fertur urbs eſſe magna, & opibus florentiſsima: etiam omnes Aſiæ urbes, extra Semarchandam, opum acceſſu, & reliqua felicitate antecedere noſcitur. Vermiculos alit ea regio ex quibus ſericum producitur pulcherrimũ, quod longè

Temiris mors & mores.

Pæampures.

longè præſtat ei ſerico quod Samachia ſuppeditat. Fert quoque † Crinizin iſto nomine uermiculum, qui purpureum colorem admiratione dignum tribuit ueſtibus ex filis è ſerico contextis. Abundat autem regio Perſis, quos Atzamios uocant. Quotquot enim Atzamiorum Perſarum lingua utuntur, omnes hi Perſæ ſunt, & Perſarum linguam in uſu habent. Incolunt Tabrezen, Cagrinum, & Nigetiam, urbes opulentas, in Aſſyriorum & Medorum regione ſitas. Samachia autem, cuius ſitus eſt uerſus Armeniam, urbs perhibetur opulẽta & populoſa. Ex filia Tzokijs, quæ matrimonio iuncta fuit Charaiſuphi, natus eſt Tzaniſas Tzokijs nepos, & Caraiſuphis filius. Is Pagdatiam Babylonem rexit, & Aſſyriorum regionem iure belli poſsidens, Trabezen ſuo imperio addidit. Arma idem Paimpuris filio intulit, profectus cõtra Artzinganim urbem, eam oppugnatione cæpit. Armeniam, quæ iacet intra Euphratem, in ſuam ditionem redegit. Hinc Tzokijs filio profecto à Semarchanda, Babylonẽ oppugnabat. Ipſum adeuntem prælio uicit. Exinde Babylonem capiens, & contra Tabrezen exercitum ducens, cum illo bellum geſsit.

† noſtri Chermeſinũ ſiue coccũ uocant.

Paampuris.

† Chaſanes quidem Longus Scenderis, qui Artzinganim tenebat, nepos exiſtens, & ex familia Carailucis, regnum Armeniæ adeptus erat, adiutus ab Carailucis filijs, qui unà cum illo eò profecti erant. Hi cum à rege Tzaniſa Caraiſuphis filio, Samachiæ grauiſsima obſidione premerentur, resq; eorum admodum lubricæ eſſent, precibus aggreſsi ſunt Paimpurem, ut irrueret in Mediæ regionem. Qui facilè, quod petiuere, impetrarunt. nam in Mediam irrupit. Qui rumor ut perlatus eſt ad Tzaniſam, obſidione urbem abſcedens ſoluit, iterq; flexit aduerſus Paimpurem, partim quidem regionem eius in ditionem accipiens, partim uerò uaſtans. Mendeſis, Aedines, Sarchanes, & Allontes, Paiazitis regionem occuparunt, iuſſu Temiris, & in ſuam ſinguli redibant regionem. Chaſanes cernens ſibi potentiam eſſe maximam, Armeniam & Tzapnidas ſubegit, & pacem intercedente affinitate cum Colchidis rege fecit.

† Al. Vſſancaſſanum, Naſſũcaſſinum & Aſſembegum uocant.

LIBER QVARTVS.

IOSVE VI. Turcorum rex. 1398. al. 1409.

POST Temiris in Cheriam profectionem, Ieſus (qui & Ioſua) filiorũ Paiazitis natu maximus, cõciliatis ſibi proceribus regni, qui in patris Ianuis meruerant, accitis etiam quotquot potuit peregrinis, regnum occupauit. Nam Paiazitti nati ſunt filij, Ieſus, Mulſumanes (qui & Muſulmanes) Moſes, Mechmetes, Ieſus minor, & Muſtaphas. Ieſus igitur ubi primùm in Aſiam uenerat, poſt Temiris diſceſſum in Cheriam ducens ſecum peregrinorum cohortes, & optimos quoſque, qui Temiris euaſerant manus, Pruſam regni ſedem inuaſit, & eam obtinuit. Aſiam uniuerſam, quæ in poteſtatem uenerat, magiſtratus munijs firmauit: & in Europam tranſgreſſus, breui cum Græcorum regno, etiam Europæ imperium nactus eſt. Europę uerò ducem dedit, qui ſibi ad eam rem uidebatur aptiſsimus. Mulſumanes cum exercitu egreſſus Byzantio, bellum indicit Ieſu, ſiue Ioſuæ. Cum autem Mulſumanes bellicarum rerum peritiſsimus longè haberetur, & ad ipſum aduolarent ex Europa optimi quique & peregrini qui ibi ſedes habebant, proficiſcebatur per Europam uniuerſam peragrans, & in ditionem accipiens, Ieſu abſente, & moras in Aſia nectente. His ita geſtis, tranſuectus in Aſiam, munitus exercitu quem in Europa conſcripſerat, hoſtili animo pergit contra fratrem ſuum Ieſum, ſub idem tempus in Cappadocia agentem. Quia Sinopenſes principes auxiliabantur ei, & reliqui principum ſocij ſubſidio ueniebant. Collatis autem eò loci ſignis, pugnans cum fratre, & eum in fugã conijciens, maximã exercitus partem in pręlio ſtrauit. Ieſus uerò uiuus in manus uenit. Quem, cum regno præfuiſſet annis quatuor, trucidauit. Is igitur à Mulſumane peremptus, in hunc modum mortem obijt. Vt primùm Mulſumanes regnare cœpit, Moſes qui dimiſſus erat à rege Temire, mari aduehebatur ad patriam regionem. Adueniens autem ad Homiris filios, Mulſumanis hoſtes, quia ſocia arma contulerãt cum Ieſu, accedens quoque Sinopen & Caſtamonem, & hinc in Daciam tranſmiſſo Euxino ponto perueniens, ad colloquium cum Myrxa Daciæ (quæ & Seruia) pręfecto uenit. Inter cętera uerò talis erat Moſis petitio: Si eius auxilio adiutꝰ rex crearetur, ſe daturum ei redditus magnos in Europa, & aſsignaturum regionem non modicam. erat enim Græcorum hoſtis. Præterea Byzantij filium Myrxæ ſuſceperunt, promiſeruntq; ſe huic & Mulſumani regnum tradituros. Myrxas quidem Moſen benignè lubentiq; animo excipiebat, eiq; uictum & neceſſaria promptiſsimè ſuppeditabat: eidem quoque exercitum dedit. Cum autem undiq; ad hunc confluerent ex Europa quotquot infenſi erant Mulſumani (aberat enim in Aſia agens) quia non ſatis dignè ab ipſo tractarentur, expeditionem ſumpſit contra fratrem, aſſumptis quotquot conuenerant. Habuit & Dacorum exercitum magnum, cum prius † Tainum eorum ducem ſibi conciliaſſet. His copijs inſtructus, Europam ſubegit: & Adrianopolim, quæ regni ſedes eſt, profectus, ibi rex declaratus eſt. Huic animus erat etiam contra fratrem in Aſiam exercitus mouere. Mulſumanes haud interim ſocordiæ obnoxius erat, uerùm feſtinabat & ipſe, ut fratrem præue-

Fraternum bellum.

Ioſue mors. 1402.

MVSVLMANES VII. Turcorum rex.

Myrxias ſiue Marcus Seruiæ Deſpotes, Dacorum dux.

† alij etiam Danum uocãt, & Dañ, Valachi principem.

Al. Europã.

præueniret, traijciendo copias in † Aſiam. Hoc unum uidebatur utrique conſultiſsimum, quaſi alterius eſſet uictor, qui prior in alterius regionem ueniſſet, & prælium commiſiſſet, nec expectaret donec frater accederet. Traijciens itaque Byzantium uenit. Cum autem ei familiaritas interceſsiſſet cum rege qui ea tempeſtate Byzantium tenebat, uxorem ducit regis neptem † Iannij Tuntoriæ filiam, cum antea matrimonium contraxiſſet cum nepte regis Græcorum * Mulſumanes Paiazitis filius. Tranſgreſſus autem Byzantium, bellum fratri inferebat. At Moſes ubi accepit à rege Græcorum, Mulſumanem Byzãtium aduenisse, continuò acceſsit: quem ut ibi deprehendit, exire Byzantio, & in Europa uerſari non permiſit. Mulſumanes itaq; copias quàm potuit maximas traduxit ex Aſia in Byzantiorum regionem: caſtriſq; poſitis, fratrem accedentem expectauit. Deinde cum acies utrinq; inſtructę ſtetiſſent, prælium atrox exoritur. Moſes habebat Dacos, Tryballos, & Stepanum Eleazari filium. His in acie iungebantur Turci, qui ex Europa uenerant. Legationem miſit ad Stepanũ Byzantius rex, ſuadens ut inſtructa acie eat ad regem meliorem & æquiorem Moſe. Moſes enim cætera moleſtus & intolerandus ſocijs, & in iram præceps erat. Stepanus exercitu in ordines explicato, ut pactus erat cum Grecorum rege & Mulſumane, turpiter transfugit Byzantium. Moſes cum occiperet prælium aduerſus fratrem, Aſianum exercitum in fugam compulit, fugientemq; perſequutus eſt. Mulſumanes ſe uictum ſimulans, retrò ferebat gradum, Byzantium feſtinans. Cum autem ueniſſet ad urbem, conſilium cæpit multo generoſiſsimum. Nam habens ſecũ uiros circiter quingentos, concurrentib. etiam alijs quibuſdam, urbis foſſam ingreſſus eſt. Fratre autẽ occupato perſecutione & cęde hoſtiũ, in eius caſtra irruere ſtatuit. Quod & fecit: caſtriſq; potitus eſt. Eos qui prælio non interfuerant, aut fuga in caſtra ſe receperãt, occidit omnes. Deinde cum à perſequutione hoſtiumq; cæde reuerſus Moſes procederet ad caſtra, cognouit ea capta eſſe. Illicò igitur fuga ſibi conſuluit, exercitumq; deſeruit. Alius aũt aliò, ubi ſe tutiſsimum fore iudicabat, ſedulò diffugiebat. Quidã cõtinuò ad ipſum properabant Mulſumanem, eumq; ut regem adorabant: & quocunq; pergeret, ſequebantur. In hunc modum ſe res Mulſumanis habebant in continente, cum fortiſsimè omnium, quos ſciam, aduerſus fratrem ſuum dimicaſſet. Profectus hinc Adrianopolim regni ſedem, regnum, imperiumq; ordinauit, quã tutiſsimum & firmiſsimum ſibi fore confidebat. Moſes uenit in regionem Iſtro adiacentem, & conuerſatus cum † Myrdano Daciæ rectore, cum quo antea interuenerat familiaritas, moratus eſt iuxta Hæmum, a-

† Iohannis, Theodori filiam.

** Mulſumani pater Paiazites rex.*

Stepani proditio.

Mulſumani ſtrategema & uictoria.

† Dano, uel Diano, Taino, Myrxis filio.

lium ex alio ſubinde locum mutans. Mulſumanes ſe ignauiæ & ebrietati corrumpendum dabat. Proinde res fortiter geſtæ uſque minuebantur. Duces quoque ei indignabantur, ut qui nihil ſani nec ſibi nec alijs conſuleret. Nec admodum ei curæ erat, quò Turcorum exercitus paulatim ad fratrem dilaberetur. Vbi primùm regni gubernacula accepit, Græcis Thermam, Zetunim, & uniuerſam Aſiæ maritimam regionem reſtituit. Spem de ſe prębebat, ut qui paratus eſſet ijs donare quęcunque uoluiſſent, quaſi id præſtare iam poſſet. Legati Græcorum ad eum mittebantur, conſulentes, ne ſe totum luxurię & uoluptati dedat, quaſi iam ſit planè ſecurus, & in portu nauiget: quaſi nihil periculi amplius, quantum ad regnum attinet, à fratre ſit metuendum. At ſurdo narrabant fabulam. Matutinum & ueſpertinum tempus iungebat potando, prębibens optimatibus ſuis. Reuolutus in ſomnũ, ubi primùm erat experrectus, ſolitã potandi cõſuetudinem iterabat. Fertur quodã tẽpore cum phialam manib. teneret, & ceruus in caſtra penetraſſet, in ijsq; obambularet, tumultuantib. militib. propter cerui in caſtra aduentum, interrogationem feciſſe, Num phialam in cornibus geſtet: quod ſi eſt, hac redimam. Quando ebrietati & crapulæ non operam dabat Mulſumanes, erat quidẽ benignus & æquus, corpore firmus, pugnandique in hoſtes impetu nulli poſtponendus. Moſes uice uerſa iræ imperare nequibat: uerùm præceps in eam agebatur: quicquid ea dictaſſet, facere non cunctans. Qui igitur cũ paraſſet copias haud contẽnendas, deſcẽdit in campũ, pręlio aggreſſurus Mulſumanem. Chaſanes peregrinorũ dux, & Brenezes qui præerat Europæis equitibus, continuò deſciuerunt ad Moſen transfugientes. Mulſumanes ut cognouit peregrinos defeciſſe, & confugiſſe ad hoſtilem exercitum, rectà Byzantium fugiens contendit: animo agitans, Grecis Byzantij regnum tradere, ut hinc in Aſiã tranſgreſſus, Aſiæ res cõmodius adoriretur. Cum autem huiuſmodi animo uolueret ſententiam, cognitus eſt à Turcis in uia quæ Byzantium fert. Turci itaque, qui ibi habitabant, collecti in unum, cæperunt Mulſumanem uiuũ, captumq; abduxère ad Moſen, iſto munere eum honorare affectantes. Moſes uerò fratrem illicò necauit. Turcos autem qui fratrem comprehenderant, comprehenſumq; ad ſe adduxerant, omnes cum liberis & uxoribus, adeò que cum uniuerſa familia igne cremauit, dicens eos impia commiſiſſe. Meritò igitur, quum regi ſuo uiolentas intulerint manus, has pœnas ſceleris luiſſe commiſsi. Ipſe ergo recepit regnum, & in Aſiam tranſiens, eam formam Aſiæ rebus induxit, quæ uidebatur Aſiæ regnum firmiſsimum & tutiſsimum effectura. Deinde abijt, Aſia relicta, ſtatuens obſidione cinge-

Therme, quæ & Theſſalonica.

Ducum defectio ad Moſen.

MOSES Turc. rex VIII. Anno 1412. circiter hæc geſta.

cingere Byzantium. Thermæ hoſtiles exercitus admouit. Tryballorum duci bellum intulit, ex regione eius frequenter prædas agens, & † Spenderobẽ metropolim obſidione premens.

† al. Senderouiam.

Is erat Stepanus, Eleazari Pladicis uxoris frater, cui Bulco nomen erat. Vt Eleazarus uitam finijt, principatũ ipſe arripuit, & pro principe ſe geſsit, Paiaziti ſtrenuè operã nauans, quandocunq; eius auxilium implorasſet.

Byzantium obſeſſum.

Stepanus cum foret in eo prælio quod propter Byzantium committebatur, defecit à Moſe, & ad fratrem eius transfugit. Hac rei indignitate irritatus Moſes, urbem Stepani exercitu circumſedit, regionemq; grauiter populationibus uaſtauit. Vt autem oppugnatũ iuit Byzantium, multum iuuabatur agens ferensq; quæcunque ex regione potuiſſet. Fabricans naues & triremes, terra mariq; iter faciebat. Græci implentes naues & triremes, quæ in promptu erant, naualibus copijs prælium nauale commiſerunt, duce Emanuele, notho regis Ioannis filio, cum hoſtibus: & ex eo prælio Græci exceſſere uictores.

Emanuelis nothi uirtus.

Hic Emanuel regis filius cum prudentia & militari ſcientia facilè omnes anteiret, tum temporis Græcos iſta uictoria cõtentos eſſe iubet: ipſeq; plurima præfulgebat gloria. Hanc eius gloriam cum haud æquo animo ferret regis frater, Emanuelem in carcerem duci iuſſit: qui annis adhuc uixit ſeptem & decem cum liberis ſuis. Moſes, cum parum proſperè ſucceſsiſſet nauale prælium, accedens per continentem, Byzantij regioni populando moleſtus erat: grauiter quoque Thermam, quam obſidione cinxerat, affligebat: etiam cum Tryballis bellum gerens. Pax autem interceſſerat cum Turcorum in Aſia ducibus: proinde non hoſtilia patiebantur à Moſe. plerunque in Europa ætatem agebat. Græci, cum fato functus eſſet Muſſumanes, filium eius Orchanẽ accerſentes, oppoſuerũt Moſi hoſtem. Poſtea miſerunt Thermam ad Pogdanum & alios Turcos, qui ibi ſtipendia faciebant, rogantes ut auxilio eſſent Orchani procedenti in Europam, ut eam occuparet. Puer quidem Orchanis uiro Turco ex Aſia oriundo committebatur, cæterà non ignobili, parum tamen fido, † Palapanum cum nominant.

† al. Salapanum.

Orchanes uenit Thermam: inde trãſita Macedonia, Berrhoen uenit, & in regionem finitimam. Cum autem ad ipſum accurrerent Turci, qui ea loca tenebant, profectus eſt in Theſſaliam. Moſes ut accepit, Muſulmanis filium Orchanem regnum ſibi parare, & in Theſſaliam pergere, proditionem puero per Palapanum ſubornat.

Salapani proditio.

Palapanum enim iubebat Moſes, ut ſibi ſignificaret ubi puer cum ſuis uerſaretur, & deinde accedenti eum traderet. Palapanus quidem Orchanis itinera & loca in quibus morabatur, ſemper indicabat. Monebat quã adire deberet, ut puerũ per proditionem caperet. Orchanes uerò cum ſuis manebat in monte, qui Theſſaliæ imminet. Eò cum acceſsiſſet Moſes, ut indicatum erat à Palapano, puerum uiuum capit, exercitumq; trucidauit. poſtea in Pogdã regionem profectus, eam ſuæ ditionis fecit; & cum Græcis intẽtus in omnes occaſiones, ſumma ui bellũ gerebat. At Græci bello abſtinebãt prorſus. Ieſus aũt ſiue Ioſue, qui natu minimus erat filiorum Paiazitis, ad Græcos ſe recipiẽs, Chriſtianam religionem aſſumpſit, nec multo pòſt ad ſuperos migrauit.

Ieſus Paiazitis F. Chriſtianiſmo initiatus, mox moritur.

Mechmetes Moſis frater, quem quoque genuerat Paiazites, ubi primum eam ætatem attigit quæ rebus gerendis idonea fuit, cum exercitu ex Caramania profectus, Turcos ſollicitabat, ut ſibi ſubſidio ueniret in acquirendo regno. Cum igitur ultrò citróque legati ablegarentur, necnon Græci auxilium pollicerẽtur ad regnum capiendum, Aſiæ imperium nactus eſt, cũ optimus quiſq; indignaret. ꝑpter Moſis uiolentiam & tyrannidem, & adiungerentur Mechmeti aduenienti. Atque in hunc modum Aſiæ imperio potitus, etiam in Europam expeditionem parabat. Hunc quidem, regnante Muſſumane, Moſes & Ieſus, quibus educandi pueri negocium datum erat, ne reſciſcerent fratres ubi nam puer aleretur, anxij ut caperetur & necaretur, artifici cuidam chordarum faciendarum tradiderũt Pruſæ, ut artificium id addiſceret.

Mechmetis educatio.

Poſtmodum cum iam per ætatem res ipſas tractare poſſet, abijt ad Caramanum Alurim. Hinc profectus, ut antea ſignificauimus, Aſiæ imperio facilè potitus eſt, adiutantibus Caramano, & alijs Aſiæ quibuſdam ducibus. Tranſgreſſus Byzantium, in colloquium cum Græcorum rege uenit. Deinde cum utrinque ſe iuramenti religione, quantum ſatis erat, deuinxiſſent, profectionem inſtituit ad Tryballorum Thraciæque principem: ut ad hunc in colloquium adhibitus, copias ab eo acciperet: quibus ſubnixus, fratri bellum inferret. Vt rumore allatum eſt ad Moſen, fratrem quàm ocyſsimè in † Aſiam traieciſſe, obuiam ꝓceſsit, magno inſtructus exercitu.

† Europã.

Et cum alicubi regionem quandam tranſirent, iuxta eius regionis oppidum in fratrem incidit. Accingebatur itaque ad pugnam, ordinéſque explicabat, & inſtructo agmine Mechmetes contra fratrem ibat. Cum autem in conſpectum ueniſſet uterque exercitus, hic quidem per Aſiam iter metiens, alter ex Europa adueniens, collatis ſignis prælium inibant.

Fratrum congreſſus.

Exercitus Aſianus haud diu ſtetit: uerùm terga dans, fugiebat. unde & Mechmet palam ſe proripit. Fidium uerò opifex, inſtructor & magiſter eius, Halim Paiazitis quoque filium Byzantium incolumem deduxerat: ad quem Mechmet fugiens, ibi quoque cum exercitu ab cæde ſeruatus eſt. Hinc receptis animis, denuò in † Aſiam traijcere decernunt, pugnaturi

† ex Aſia.

 cum

cum Moſe propter alias res. Nec multo tempore interiecto, conſcriptum Aſianum exercitum Græci in Europam tranſportabant. Moſen in Aſiam tranſgredi haud ſinebāt Græci, qui occupauerant traiectum. Præſidio etiam tenebant Helleſpōtum, & † templum in Propontide ſitum. Mechmetes, ut copias ſuas traduxit † in Aſiam, rectà ad Tryballos iter maturauit, ut inde exercitum cōpararet, quē præſenti negocio in primis commodum iudicabat, & cum fratre prælij aleam experiretur. Moſes prælij cupidus, uenit in regionē quæ ſupra Hæmum eſt, Panium dictam: in qua, quia præceſſerat mōtem, inuenit fratrem. Vt ſenſit fratrem accedere, & iam in proximo eſſe, aciem inſtruit, & præliū capeſsit: moxq; in fugam agitur, qui fugiens properabat ad Tryballorum ducem. Cum autem ibi uerſaretur, miſit legationem ad optimates Turcorū, & ad Chaſanē, † Brenezē, Amuratemq;, ut ſolicitaret eorū animos ad defectionem. At hi defectionis ſermonem primò abnuebant: uerùm tandem ipſi inter ſeſe defectionis conſilia capiunt. Hinc Brenezes ſua ſponte transfugiebat ad Mechmetem, trahens ſecum Turcorum proceres, & filios, necnon Chaſanem cum optimis quibuſq; de peregrinorum cohorte. Cum iam acceſsiſſent copiæ Mechmeti haud pœnitendæ, quibus fretus prælij fortunam cum fratre facile tentare poſſet, aſſumpto Tryballorum principe, contra fratrem pergere, & prælij poteſtatem facere inſtituit. Moſes igitur, ut Mechmetis cōſiliū impediret, ne facilè in Europā trāſire, eamq; ſui iuris facere poſſet, ducens ſecum uniuerſum Europæ exercitum, & Ianuæ milites, exceptis his qui ad Mechmetem conceſſerant, in † Eryſorum regione cōſedit. Ibi Mechmetes in expeditionem egreſſus, caſtra locauit. Vt autem appropinquauit Moſis caſtris, copias in aciem eduxit. Siniſtrum cornu tenebat Tryballorum dux. Dextro præerat Brenezes, cum filijs ſuis. Secū enim in caſtris habebat filios, qui ipſi nati erant: Agathen, Baramum, Haliem, Beicem, & Ieſum. Poſtquā autem & Moſes aciem ſuam inſtruxit, accedēs omnia explorabat: & ubi ſibi opportuniſſimum uidebatur, ſtetit: & ubique ſuis præſens erat. Ibi tum Chaſanes peregrinorum dux, qui deſciuerat à Moſe, equo uectus ad Moſis exercitū, uoce quàm potuit maxima exclamauit, peregrinos appellās: O filij, q̄d cunctamini, aut quid differtis cōtinuò abire ad regem ueſtrum, uirum ex genere Otomanidarum ortum, & iuſtiſsimum & æquiſsimum, quiq; omnes ſui generis principes uirtute antecedit? Verùm miſeri manetis, contumelijs affecti à uiro qui nec ſibi nec amicis quicquam ſalutare proſpicere poteſt? Hæc quidem clamantem, & ad aciem feſtinantem audiuit Rex. Quidam autem reſpondens, inquit: O rex, non aſpicis Chaſanem peregrinorum ducem, quem in maximo penes te honore habuiſti, incitare peregrinos ad defectionem? Quæ ubi aduertit Moſes parari, non amplius ſuos continuit: uerùm immittens eos, ipſeq; equo calcaria ſubdens, ferebatur in Chaſanem, ut eum occideret, currebatq; plenis & effuſis habenis. Chaſanes ut accepit, Moſem contra ſe ſumma celeritate niti, & ipſe adhibita feſtinatione ſumma aufugit. Moſes acerrimè inſequutus, ut fugientem eſt indeptus, gladio eum peremit, è ſupernis ictum inferens. Miniſter autem Chaſanis, ut dominum ſuū uidit necatum, iamq; Mechmetem iterum librare ictum in Chaſanem, Chaſane ſubtracto, librantis ictum manum abſcidit gladio. Qui, ut cognouit manū ſibi præciſam, properè in caſtra redijt. Vt milites uiderunt eum eſſe mutilatum, ibant ad Mechmetem. Moſes autem copijs iam omnibus nudatus, cum nihil efficere poſſet, celeri fuga in Daciæ regionem abire feſtinabat. Mechmetes aūt ubi primùm ad ipſum exercitus conuolarant, rebusq; iam potitus eſſet, ſtatuit cōtinuò fratrem fuga ſibi conſulentē perſequi. Eum itaq; ægrū una manu fugientem, & in paluſtri loco ſe condentem deprehenderunt. Deprehenſum adduxerunt ad fratrē: qui illicò eum necauit, guttur eius laqueo frangens. Mechmetes igitur cum iam regnū eſſet nactus, & ad id parandum ſibi in primis utilem fuiſſe Græcorum operam cognouiſſet, regionem amplam ſuæ finitimam Tryballorum duci donauit. Poſtea exercitibus miſſis, Daciam euaſtabat. ad quem pacem petitū legatos miſit Daciæ princeps, promittens ſe tributum regi penſurum, quātumcunq; imperaſſet. Pax ea conditione data eſt. Cum Græcis Mechmeti perpetua amicitia fuit. quapropter Emanuel Byzantij rex cum in Peloponneſum ueniſſet, Iſthmum muro cinxit: & Peloponneſios, ubi Iſthmū muro circūdediſſet, accerſiuit. Iſthmus uniuerſam Peloponneſum, ut in inſulæ formam redigatur, concludit, extendens ſe à mari in mare, quo ſpacio colligit quadragintaduo ſtadia. Eò loci Iſthmia celebrare Græci conſueuerunt. Extendit ſe ab urbe Corintho ad ſtadia uigintiquinque. Iſthmum autem accedente cum hoſtilibus copijs Xerxe Darij filio contra Athenienſes, muro complexi ſunt Peloponneſij, arcere uolentes barbarum Peloponneſi acceſſu. Poſtea etiam Iuſtinianus Romanorum Imperator muro Pelopōneſum incluſit. Emanuel igit̄ cum pax interceſsiſſet cū Mechmete, Paiazitis filio, in Peloponneſum ueniens, fratrē Peloponneſo præfecit: Iſthmumq; muro firmauit undiquaque: & tributum imperauit Peloponneſijs, quo Iſthmum defendere poſſet. Edixitq; ut omnes in Iſthmo cōuenirent: qui edicto parentes, cōuenēre, congregatiq; murū extruxēre, cum quilibet pro ſe ſedulò ſuum opus exequeretur. Vbi autem ad finem

Marginalia: † Hieron. — † ex Aſia. — † Breuezē. — *Ducum ad Mechmetem defectio.* — † Myſorū. — *Chaſanis defectio.* — *Chaſanis interitus.* — *Moſis interitus.* — MECHMETES IX. *Turc. rex.* — *Iſthmus.* — *Iuſtinianus Rom. Imp.*

Digitized by Google

ad finem deductum eſt ædificium illud, Peloponneſi duces capit: qui longo tempore regionem tenentes, parere recuſabãt Græcorũ ducibus, niſi quando & ipſorum ibi quoque uerteretur utilitas. Captos ſecum Byzantium ducebat, interim diligenti cuſtodia Peloponneſios circundans. Captos quidem duces ſecum trahens, abibat Peloponneſo. Mechmetes ubi ad regnum promotus eſt, ſuccedente tempore expeditionem ſumpſit contra Iſmaelem Sinopæ principem. Amicus enim & ſocius fuit Moſis, cuius opere enixè Moſes adiutus eſt in bello, quod geſsit cum fratre Mechmete. Mittens itaque Iſmael legatos, quibus mandarat, ut dicerent, ſe paratum eſſe æris redditus omnes Mechmeti, nomine tributi aſsignare, ſi ſecum pacem feciſſet. Hæc enim regio Aſiæ ſola, quod ſciam, æs profert. Cum igitur æris redditus tradidiſſet Mechmeti, bellum pace cõmutatum eſt. Tandem diſcordia inter ipſum & Venetos exarſit, qua impulſus, Venetis bellum indicit, propter regionem quæ Ionium ſpectat: cui miſsis exercitibus uaſtitatem maximam inducebat. Veneti legatis miſsis, ut nihil æqui impetrare potuerunt, animos quoque in id bellum ſumma ui intenderunt. Apparet gentem iſtam admodum eſſe uetuſtam, & nobiles Iones fortitudine & generoſo ſpiritu longo interuallo poſt ſe reliquiſſe. Habitauerunt antiquitùs regionem uergentem ad ſinum Ionicum, & ab Illyrico in Italiam excurrentem. Antiqui eos *Enetos nuncupabant: poſtmodum Veneti dicti ſunt. Profecti autem ex †Epiro, partim uolũtate, partim neceſsitate ſubacti, ut quorum regio uaſtata eſſet ab Attila rege, ut in maiore ſecuritate eſſent in poſterũ, inſulam quandam paruam & paluſtrem, diſtantem ab continente quindecim ſtadijs, ædificijs occupare ſtatuerunt. Initium ædificandi factum eſt à paucis Venetis in unum collectis. Deinde acceſſere quoque finitimi †Epiro, bellis grauiter diuexati. Vrbs autem illa uſque incrementum ſumebat ædificijs & legibus, cum †Epirotæ plurimi non ceſſarent eò cõfluere. Creſcebat quidem ea ciuitas mirum in modum diſciplinæ ſanctitate, cum eò accurrerent plurimi bonis legibus enutriti, & plurimi uirorum † Epirotarũ illuſtres eò aduolarent. Præterea ſi quis patria fortuniſq; omnibus pulſus ui hoſtili erat, huc greſſus dirigebat. Vrbs illa, incredibile dictu eſt, quàm breui opibus creuerit, & diſciplina. Multi Greci & Romani, nec nõ alij uiri clariſsimo genere exorti, in patria uſi haud ſatis proſpera fortuna, aut ab ciuibus pulſi, aut ab hoſtibus exacti, in hanc urbem congregabantur, filij exiſtentes uirorum illuſtriũ, qui regebant regionem haud infrugiferam. Hi quidem partim in Ioniam & Græciam, partim uerò in Italiã pulſi, in iſtam ciuitatem ſe recipientes, ſecurius habitabant. Cum autem ea ſit urbs emporiũ celebre, animũ adiecêre ad mercaturã neceſſariò. Quia continentẽ non attingunt, nec eorum fructuũ, quos continens profert, ipſis copia futura erat. Proinde meritò mercaturæ operam dederunt, ut neceſſaria mari ſubueherentur. Cumq; quilibet ſedulò mercibus permutandis incumberet, breui incredibilem potentiam ſibi peperere. Vrbem baſilicarum & domorũ, necnon templorum magnificentia condecorarunt. Triremes extruxêre non modicas, & munimentis ſe communiere firmiſsimis. Deinde ambitione moti, naualia prælia committebant cum ijs qui longè lateq; nauali gloria coruſcare uidebanbantur. Etiam hi quorum potentia mari maxima erat, metuebant Venetorum laceſſere arma: adeò magna his acceſſerat potentia. Regionem autem haud infrugiferam, quæ nauiganti à ſinu uerſus Ionium à ſiniſtra eſt, & urbes opulentas ſubegerunt uſque ad mare Aegæum. Huius portus omnes in poteſtatem redigentes, †Corcyram uniuerſam in ditionem acceperunt. Ceperunt Eubœam, & Cretam, Peloponneſi'que urbes. Cum claſſe uenerunt in Syriam: ſubigentes'que Cyrenen urbem, magna militaris uirtutis facta deſignabant, ubique cum barbaris prælia naualia facientes, & mare uniuerſum, quod eſt intra Herculis columnas, perdomantes. Etiam pugnabant fortiter contra eos qui erant in Europa, & ſibi admodum potentes uidebantur. nec oratione dignum puto, quòd non adnauigarunt Italiæ, nec ſibi ſubiecerunt Rauennam, urbem opulentam, principe huius defuncto. Quia nempe nõ ſolebant contra eiuſdem gentis & corporis homines bellum mouere, ſed contra alienigenas arma ferebant. Arma etiam arripuerunt contra Græcos, quos nauali prælio uicerunt, eorum'que † metropolim ſubegerunt, cum plurimi Occidentales ipſis adiungerentur. Copias tamẽ cum ducerent aduerſus Græcos, continente non abſtinuere, uerùm regionem eius non modicam & optimam ſuæ ditioni iunxere. Vrbem quoque ſuam munitiſsimam pręſtitere, cum eam & nauali pedeſtrique potentia auxiſſent. Diſcordiæ ipſis interceſſerant cum Epiri ducibus. Proinde id bellum longius durauit. Opibus excellentes, ciuitatem ſuam magnam reddiderunt opum acceſſu. Præterea Pontificem maximum Romanum, Italia Romáque pulſum ab rege Barbaro, ad pontificatum & imperium reduxerunt, uicto Barbaro nauali prælio. Etiam aduerſus Ianuẽſes, qui regiones quaſdam iſthic & maritimã Italiæ oram tenere uidebantur, bello petentes, plurima militaris uirtutis facta edebant, plerunq; pugnis naualibus uictoriam obtinentes. At Ianuenſes bellum aduerſus Venetos ſumen-

Venetorum et Turcorũ bellũ 1402.

* Henetos.

† cõtinenti

† cõtinenti

† accolæ. Epirotas Venetorum urbẽ ampliaſſe. Vocat autem hic Foroiulienſes Epirotas.

† cõtinentis

† Corſun hodie, Venetis ſubiecta.

† Conſtantinopolim.

Alexandri pontif. cum Friderico Barbaroſſa diſsidium: Ann. 1180. Sabell. Enn. 9. lib. 9.

Digitized by Google

ſumentes, propemodum horũ urbem in deditionem acceperunt, nauibus & triremibus adnauigantes, & eorum portum occupãtes, ingreſsi eò loci ubi † Clizoe ſiue Clodia foſſa eſt.

† nunc Chioza.

Vrbs Venetorum ſita eò loci, ubi lacus ſiue portus magnus uiſitur, qui longus ſtadijs quingentis regionem Eridano finitimam attingit. Eridanus enim (qui & Padus) Italię fluuius magnus eſt, & naues ibi in mare exponit. Hac igitur Ianuenſium naues ingreſſæ in portum, Clizoen occuparunt, & diripuerũt. Quo facto, legatos in urbem ire iuſſerunt. Ciues aũt cum in ancipiti hærerent diſcrimine, nec ſatis quid facerent ſcirent, reſponderunt ſe paratos eſſe facere quæ imperaſſent Ianuenſes: & eam reipublicæ formam amplexuros, quam ipſi præſcripſiſſent. Iuſſerunt quoque Ianuenſes petere quæ uellent, quaſi ea promptiſsimè daturi. Ianuenſes ut intellexerunt Venetorum reſponſum, magis in ſpem potiundæ urbis erigebãtur. Proinde immoderatè, nulla urbis uerecundia inhibiti, reſpõdent, ſe petere, ut liceat urbem tres dies continuos diripere.

Genuenſiũ in ſucceſſu immodeſtia.

Legati in urbem reuerſi, petitionem Ianuenſium exponunt. Senatus populuſq; ira percitus propter tam inſolentem & immoderatam petitionem, naues, quotquot potuerunt, continuò militibus implẽt: nauesq; ſoluentes, in lacum feruntur. His obuiam pergunt Ianuenſes, confeſtim' que in lacu nauale prælium commiſerunt, in quo penes Venetos uictoria fuit. Hinc cum hoſtes terga darent, celeriq; fuga feſtinarent in Clizoen, continuò Veneti adducẽtes unam de numero ſuarum nauium maximam, eam demerſerunt, ubi portus anguſtiſsimus erat: & ſuos portus obſtruentes, fame Ianuenſes in Clizoe conſtitutos expugnare nitebantur. Tentabant obſeſsi foſſam † qua ex Eridano in portum uenitur, conantes perfodere eum locum, ſi quo modo poſſent naues in Eridanum impellere. ſed opus iſtud haud abſoluere potuerunt.

† Brundulum uocãt.

Patauij dux Carrarius Venetis infeſtus, Ianuenſes in iſto prælio adiuuit. Fame igitur domiti, dedidere ſe Ianuenſes Venetis, ut ſecum pro arbitrio ſuo agerent.

Genuenſes uicti & dediti.

Et quidem hîc turpiſsimè perierũt, nec nunc ſatis dignè tractati, ut in poſterum modeſtiæ memores eſſent. His in hunc modum peractis, uim belli contra Ianuenſium urbem uertere. Cum autem ubique uictorijs naualibus clareſcerent, & mirabilem ſibi ubique potentiam pararent, & etiam alios mari, quod eam regionem alluit, prohiberent, accidit ut Ianuenſium urbs in maximam deuolueretur calamitatem, ut quæ naualibus prælijs nihil amplius efficere poſſet: poſtea etiam Patauij principem ulti ſunt, urbem eius obſidione prementes. Deinde adducti in continentem, eam conſtantius ſibi ſubijcere moliebãtur, ut ſibi confirmarent continentis imperium. Et cum antea imperium quoddam in regione † continentis eſſent nacti, & Teruiſium urbem opibus florentem ſuo dominio adijcientes, regionem prætergreſsi ſunt, cum odio incolæ urbis incitarentur aduerſus ſuos principes.

† Foroiulium.

Cum Patauium in poteſtatem ueniſſet, etiam Carrariorum è familia Dux contra eos inſurrexit: contra quem hoſtili animo procedentes, urbes non paucas Italiæ & Liguriæ ſubegère.

Carrarienſiũ familia.

Veronam quoque in ditionem redegerunt, urbem opulentam, expulſa † Scalariorum principum familia. Captæ ſunt Vincentia, Brixia, urbes opibus & clarite reliquis Italiæ oppidis haud inferiores.

† Scaligerorum.

Poſt hæc bellũ ipſis fuit cum † Liguriæ principe, quod quidem ad multos extractum eſt annos. Is autem princeps originem trahit ex familia Mariangelorum, & Mediolano præfuit.

† Inſubriæ.

Vrbs hæc ſtudijs belli, & reliqua felicitate Italiæ urbes longè exuperabat: & cum ſit populoſa, antiquiſsima eſſe creditur, nec unquam aduerſa fortuna eſſe uſam, ex quo condita eſt, uerùm ſemper ſtudijs belli & armorum præparatione excelluiſſe conſtat.

Mediolanũ.

Cum autem ſit mediterranea, diſtat à mari Ianuenſium ſtadijs ſexcẽtis. Sita eſt prope Galliam, quæ Sabaudia nominatur. Fluuius urbem dirimit, qui in Teſinem ſiue Ticinum effunditur iuxta Papiam urbem. Teſines redit in Eridanum prope Placentiam, urbem magnam. Quò autem Eridanus fluat, iam antè indicauimus. Familiæ Mariangelorum proceres tali ex cauſſa in principatum Mediolanenſem, & in reliquam Liguriam allecti ſunt. Draco ex monte in urbem uadens, magnam ſtragẽ hominum, qui ad operas & ad agros pergebant, facere non ceſſabat: mulierem tamen nullam, ut aiunt, lædebat. Viris tamen longo tempore infeſtus erat uaſtando.

Mediolanenſium inſigne anguis unde.

Plurimi quoque beſtiam illã ut interficerent, contra eam ibant: uerùm nihil proficientes, extrema quęque patiebantur. Tandem Mariangelus, Mariangelorum familiæ princeps, natione Britannus ſiue Anglus, miniſtrũ ſuum & ſemetipſum armatura, quæ totum corpus tegeret, armans, obuiam beluæ proceſsit. Miniſtrum igitur cum belua uoraret, & medium in rictu portaret, nec eum in ilia demittere, uel euomere poſſet, ſecuri beluæ caput amputauit. Draco in hunc modum perijt: ciuitaſq; liberata ab iſta beſtia, à qua ſubinde oppugnabatur, Mariangelũ ducem elegit, & contra hoſtes ire iuſsit, ut qui uirum bonum & fortem ſe exhibuiſſet. Nec multo pòſt, ut ſibi Mediolanenſem principatum conſtabiliret, & ciues obedirent, ſatellites, quos corporis ſui cuſtodes eſſe uoluit, delegit. Quo regnante, generatiõe demum quarta pòſt principatus in Philippum deuenit, cum quo Veneti bellum gerebant, creantes ad id duces uiros bonos, & magnam regionem gubernantes.

Hic Othoni cecomes fuit ex comitib. Angleriæ, qui barbarũ quẽdam, uiperam in armis geſtantem, ſtrauiſſe dicitur, 1096. Ioannis autẽ poſtea Galeacij Vicecomitis F. Philippus Maria, Angleriæ comitatu donatus, ſuis Mariangelorum nomen reliquit, circa annum 1400.

Primò quidem Carminiolam ducem fecerunt, quẽ oppoſueruut principi Mediolanenſi. Vbi autem

Carminiolæ Venetorum tribunus.

tem intellexerunt, eum regionem prodere, & colludere cum Mediolani duce, captũ interfecerunt. Et uocantes Franciſcum cognomine Sphortiam, Ducem in locũ occiſi ſubrogarunt. Magnis quoq; honoribus eum affecerunt, cùm etiam antea gloria multa præfulgeret, & non modicas Liguriæ urbes ſubijceret. Imperium continentis ad magnam potentiam produxit. Vt autem Italia in partes abierit, quidam Venetos, quidam Ligures ſequuti, in ſequentib. ut omnia contigerint, enarrabo.

Veneti.

Redeo nunc ad Venetorũ urbẽ, quæ utramq; fortunam experta eſt. Veneti igitur elegerunt ad id bellum gerendũ duces rei militaris peritia inſignes, ut ſuprà docui, inter quos Carminiolam impenſius fauentẽ rebus ducis Mediolani, captũ necarunt, quia cum ſibi inſidias ſtruere cognitum habebãt. Sphortiam accitum in locum interfecti ducem ſubſtituere. Manifeſtũ arbitror eſſe omnibus, Venetos præclaris facinoribus ubiq; editis, mille annis uſos proſpero rerum ſucceſſu, plurimum gloriæ per uniuerſam Italiã apud omnes tenuiſſe.

Venetorum reſpub.

Quòd autem ciuitatẽ ſuam ita regnauerint, ut inuiolata & intacta à ſeditionib. fuerit ſemper, decens totius urbis adminiſtratio, quam breuibus nunc deſcribam, in cauſſa fuit. Olim democratia iſtã ciuitatem gubernabat, populusq; ſimul cum his qui in magiſtratu poſiti erant, quã ſibi cõſultiſsimũ uidebatur, ciuitatem moderabantur. Poſtea cum ad opera populares ſinguli auocarentur, nec ocium amplius, quando ita res monuiſſet, in unum conueniendi & conſultandi ſupereſſet, optimos quoſq; iſti curæ præfecerunt, uel ſorti uel ſuffragio electionẽ cõmittentes. In hunc modum reipublicæ forma ex democratia in ariſtocratiam mutata eſt. Ex eo inde tẽpore ciuitas illa pulchrè adminiſtrata, maximam ſibi potentiã peperit.

Pregalia.

Habent ſenatum, quem magnum uocant, in quo ſingulis octo diebus conſultant. Hic ſenatus oppidis ſuffragio intercedente principes ſtatuit. Etiam urbis magiſtratus idem ſenatus decernit. Lege autem ſancitur, in hunc ſenatum licere ei ingredi qui natus ſit annos uigintiquatuor, & ſenator is ſiue patricius ſit, nec aliqua cauſſa extet, quæ ab ſenatu eum excludat. Sunt autem uiri bis mille, qui calculos ferunt, & uniuerſi imperij magiſtratus eligunt.

Dux Venetorum.

Ducem ſiue principem ſibi eum conſtituũt, qui apud eos ex omni numero optimus habeť. Hic duos ponit calculos, quos cuicunque uoluerit parti addere poteſt. Princeps ille manet in primis à ſenatorib. honoratus. Is in regali aula habitans, uictũ habet: ſumptus, quos facit, ab his qui uniuerſæ ciuitati præſident, capit.

Sexteria.

Adſunt ei uiri conſiliarij ſex, ſocij eius exiſtentes, & in partem curarũ principatus adhibenť: q menſib. ſenis euolutis, dignitatẽ deponunt.

Auogatori.

Poſt ſenatũ magnũ alius ſenatus eſt, qui Euocatorũ dicitur, qui uiris conſtat trecẽtis. Hunc ſenatũ creant in magno ſenatu, allegẽtes qui prudẽtia pręſtare uidenť. Senatus aũt uocatorũ de bello & pace legationibusq; conſultat. Et ei, quodcunq; uiſum fuerit iſti ſenatui, ciuitas tota paret: & in ſententiã, quam dederit, manib. pedibusq; uniuerſa ciuitas uadit.

Capo di Dieci.

Criminibus capitalib. uiros pręfecere decẽ, qui accuſent, & puniant. His licet manus principi inijcere, & ad necẽ trahere: nec eſt qui auſit eius cauſam inquirere. ſic eñ ordinatũ eſt: & creanť ut delinquentes feriãt. Siue in ciuitatẽ, ſiue in priuatũ quis quid cõmiſerit, decẽ uiri ſi cognouerint, de eo ſuppliciũ ſumũt. Sunt & alij iudices, qui in reliquis ius dicunt, quidã urbani, quidã peregrini.

Quarantia.

His prępoſuerũt magiſtratũ quadraginta uirorũ, ad quos ſentẽtias ſuper puniendis ſontib. tranſmittant, ut dijudicẽt, num & ipſis ſentẽtię optimè habere uideanť. Si ſententiæ diſplicuerint, & ipſi inter ſe diſſenſerint, negociũ totũ ad Euocatorũ ſenatũ referť. Hic ſentẽtię multa diligẽtia excutiunť, & tandem ad finem ducunť. Sunt & alij magiſtratus plurimi in cuſtodiam urbis cõparati, ſunt quib. negociũ ciuitatis cõmiſſum eſt in eos, qui defectionẽ aliquam ſiue tumultũ noctu cõcitant. Sunt & rerũ uenaliũ, atq; adeò totius fori pręſides. Alij pręſidẽt uectigalib. rerum, alij ſunt tributorũ & ciuitatis redditùum exactores. Quidam præpoſiti ſunt uectigalib. & redditibus, ad quos uniuerſæ ciuitatis opes adhibitis obſeruatorib. deferuntur. Magiſtratus hic cõſtat uiris ętate & honorib. grauiſsimis, qui per uniuerſam uitã iſtum magiſtratũ retinẽt. Quia difficile uidetur accepta & expenſa ciuitatis, quid expendať & quid ſuperſit, quotannis cõputare, & ſingula in rationes referre. Ex his ſibi ducem capiũt, quando is qui rerum potitur, mortuus fuerit.

Procuratores S. Marci.

Qui ad primum dignitatis locum euecti fuerint, ad iſtum tandem honorem promouentur. Theſauros atque totius urbis opes & redditus inſpiciunt, & tutantur. Eorum officium eſt, ubi magiſtratum hunc inierint, cõſultationibus cum principe uacare, & cũ eodẽ legationes principũ regumq; relationes audire. Poteſtas totius ciuitatis penes hos eſt: & reuera principatũ gubernant. Ciuitas iſta duobus omnes Italiæ urbes antecedit: uidelicet domorũ magnificentia, & ædificiorũ quæ in mari ædificata ſunt apparatu. Excellit & opulentia, quæ penes ciues eſt. nam cũ ſit mercaturæ & negociationib. idonea, fit ut incolę plurimas hinc colligant opes.

Arſenale.

Exornata eſt eadem urbs pulchra nauium ſtatione, quę intra urbem ſita eſt, pulcherrima & amœniſsima uſu, inſtructa triremibus, nauibusq; alijs plurimis. Copioſus ibi eſt apparatus in promptu armamentorũ, & aliorum quæ naues poſtulant. Spaciũ occupat quinque ſtadiorum. Viri complures quotidie huc cõmeant, operantes ſedulò, ut quę ad naues pertinent, nõ deſint. Quotãnis uiros

Digitized by Google

uiros duos eligunt primarios,qui ſtationi illi pręficiunt, ut ea quę ad ipſam ſpectant,ſedulò procurent.Equorum nullus in iſta urbe uſus.Pedeſtri itinere utuntur in congreſsibus mutuis. Nauigiorum uſus apud eos frequẽs eſt, cum mare tranſeat per domos. Præterea urbs tota tegulis integitur,nec ullis mœnibus cingitur. Magiſtratus, quos urbibus in Italię continente & in maritima ipſorum regione ſitis decernunt,plerunque ex ijs qui in magiſtratu ſunt conſtituunt. Vbi hi reuerſi fuerint,pœnas dant eorũ quę iniquè in magiſtratu collocati egerunt.Ducem, quem exercitibus continentis proponunt,non indigenam aut ciuem creant,ueriti ut conciliatis militum animis,innouationem aliquam moliretur contra principatum, rerumq́ſumma in periculum ueniret.Naualibus copijs cum nõ poſsint dare Imperatorẽ peregrinum, unum de ſuo corpore deligunt, qui naualia prælia capeſſat, cum ad belligerandum prodeunt. Separatim quotannis decẽ triremes mittunt in Ionium & Aegeum mare, propter naues quæ in Aegyptum & in Libyam merciũ gratia proficiſcuntur per Oceanũ & Euxinum mare.Mare hoc repurgant à piratis,quos arcentes ubicunque in eos inciderint,foris morantur per integrum annum, expectantes donec decem aliæ ſubmittantur. Quæ ſi uenerint,liberatæ priores maris cuſtodia,domum remeant.Ciuitas iſta mittit triremes, quas ciues emunt,petitum merces, in Alexãdriam, Syriam, Tanaim, Britannicas inſulas, & in Aphricam.Hæ ſunt numero uigintiduæ,quę magnitudine differunt à reliquis, ut quæ ad merces capiendas extructæ ſint.Solent autẽ, ita enim conſuetudo tenet,cũ ſingulis nauibus patriciorum filij ad merces conparandas proficiſci mercede conducti.Magnam pecuniæ uim Veneti confecerunt,cum bellum gererent aduerſus Mediolani ducem, bonorũ, quę ciues poſſidebãt,introducta decimatione. propter hãc ciuibus annuum, quaſi debiti perſolutionem,ordinarunt redditum:promittẽtes quęcunq; cõtuliſſent ciues in uſum belli, eorum tertiã partẽ ſingulis annis ciues ſingulos recepturos. Hic redditus ad liberos & nepotes redit. Quidam hos redditus paruo precio redimunt,ab ijs qui pauperem apud ipſos uitam agunt. Ciuitas iſta planè felix eſt. Hęc cum iam à primordio bonis legibus eſſet fundata, euenit ut nullus repertus ſit, qui ſeditionem aliquam, nouarum rerum cupidus, in ea excitare conatus ſit, præter † Baimundum adoleſcentem opulentiſsimum, qui precio alliciens multitudinem,reipublicæ ſtatum innouare parabat. In quem prodeuntem ad regiam,ſtipatum turba hominum maxima, qui eum dominum ſuũ & urbis declarabãt,mulier de tecto quodam lapidem iaciens,eum trucidauit, atq; eò loci ſeditioſus uitam finijt, Deinceps nullus alius, qui idem moliretur, inuentus eſt: cum ciuitas ſumma ope,ne id mali contingat,pręcauere ſoleat. Mechmetes igitur Paiazitis filius,cum bellum Venetis indiceret,triremes, quæ ſemper binæ in propugnaculis erant,impleuerunt,& rectà nauigarunt in Helleſpontum,duce † Petro familiæ Lauredanorũ, qui in expeditione contra Ianuenſes admirabilẽ claritatem rebus fortiter geſtis ſibi parauerat.Hic ubi cum nauibus in Helleſpontũ aduenilſet, eregione Callipolis uela expandẽs, prelium haud uolẽti animo inire in animum induxerat. Pax enim adhuc uigorem ſuũ obtinere,nec dum fœdera uiolata eſſe uidebantur.Erat præterea à ſenatu illi imperatum, ut defenderet potius, nec prior prælium exordiretur. Viſum enim eſt Venetis non hoſtilia facere,ne urbes ipſorum in Mechmetis regione quas habebant,aliquid mali à Turcis paterentur. Hæ autem ſitæ erant in regione quæ Ionium ſpectat,& in Aegæo mari.Senatus igitur Venetorum mandatum huiuſmodi ſuo Duci dederat,ut non prior arma inferret:nec laceſſens, uerùm laceſsitus prælium occiperet. Vt uenit in Helleſpontum, nec multum ab Aſia naues ſtarent,Callipolis dux non amplius ferendos eſſe dicebat qui ex aperto contumelijs & iniurijs certarẽt.Quòd filius Ducis è familia Phoſcarorum ab Decemuiris captus in grauiſsimã neceſsitatem ueniſſet,qua ſi ſeditionis auctor, & nouarum rerum appetens:uerùm quæſtione habita,nullum inueniri crimen potuiſſe. Adoleſcentem quidem euaſiſſe illatum crimen. Ex qua re non mediocris lætitia oborta eſt: ipſeq́; domum redijt. Deinde iterum captus eſt,cum interfeciſſet uirum, qui crimen proditionis ei impegerat.Vnde in Creta morari coactus eſt.Tandem cum denuò proditionis reus fieret, Decemuiri ciuitatis eum accerſentes, cũ omnia tentarent,nec ullo modo crimen paterẽt, remiſſus eſt in Cretam: nec multo pòſt ibidem uita deceſsit.Dux igitur Calliopolis ueniens in regis regionem,& in nauale eius,naues militibus impleuit: & ducens triremes uigintiquinque,aliaſq; naues circiter octuaginta,regia claſſe Venetis, quos contra procedebat, terrorem inijcere nitebatur. Hi quidem ſublatis nauium armamentis, progreſsi ſunt Periconeſum,nihil metuẽtes hoſtem.Nauis Peloponneſiaca relinquebatur à tergo, quia poſtremò adducenda erat:quæ, cum regia triremis appropinquaſſet,accerſebatur. Dux autem Venetorũ ſublato ſigno eam ſequi, nec priorem in hoſtem incurſionem facere iubebat.Peloponneſiacæ triremis dux, cum putaret ſe iuſtum irruere in hoſtẽ, & propter eandem rem ſignum eſſe datum, impetum in regis nauem fecit, eamq́; demergit. Reliquæ barbarorum naues cum aduerterent, à parte aduerſa occœptum prælium, & ipſæ ad prælium ſe conuertebãt: feſtinantq́; impetum in Pelo-

Syndicatio.

Cotimm.

† Boemundum. Baimundi Teupuli coniuratio, circa annum 1297.

† al. Aloiſio. Petrus Lauredanus.

Bellum nauale inter Venetos & Turcos.

Digitized by Google

Peloponneſiacā nauē dantes, reſiſtere fortiter. Veneti uiderunt quod parabat̃, uidelicet claſſem hoſtilē incurſare in Peloponneſiacā triremē, ipſi q̃ꝫ ad nauale certamen accingebant̃. Interim dum ferueret preliū, nauigabāt per omnes hoſtiū naues, quaſdā demergētes ꝓfundo, quaſdā remis ad litus agētes. Veneti in hunc modū uictoria potiti ſunt, capientes naues barbaricas tredecim, pleraſq̃ tamē uacuas. Nam Turci, ubi ſenſerant naues, in quibus erāt, iam capiēdas, in mare ſe abijciebāt, & in terrā enatabant. Eodem tēpore cum armis urgerēt Veneti Mechmetē, Lampſacum obſidendo in ditionē acceperunt: ibiq̃ præſidio relicto, domū reuerſi ſunt. Veneti ducē illum qui prelia ſecunda cōtra barbaros fecerat, reuerſum capitis accuſabāt. Crimini dabatur, ꝙ prior preter ius & æquū, & præter magiſtratus imperiū, preliū iniſſet, fœderaq̃ fregiſſet. Cum in hunc modum capitis anquireret̃, crimine abſolutus eſt, ut qui preliū haud prior incepiſſet. Nec tempore multo interpoſito, legationes ultrò citroq̃ miſſę, inter utroſque pacē icto fœdere ſanxerunt. Mechmetes quidē, quemadmodū accepimus modò, erga Venetos affectus erat. Gręcis uerò erat perq̃ familiaris, eoſq̃ colere cupiebat in omnibus, quæcunq̃ petijſſent haud grauatim largiendo. Familiaritatis aūt eius cauſa, quam nūc dabimus, erat.

Muſtaphas Paiazitæ F.

Muſtaphas unus è numero filiorū Paiazitis, imitatus Moſen fratrē, ad Sinopiū ducem, qui hoſtis erat Mechmetis, perueniēs, iuramēti religione interpoſita ſe inuicē amicos & hoſpites in poſterū fore confirmabant. Deinde cū legatos miſiſſet ad Dacię ducem, & amicè ab eo foret acceptus, pollicereturq̃ ſe ipſi ſuppetias laturū in regno q̃d aueret acquirēdo, in † Aſiā abire decreuit.

† Al. Europam. al. Daciam.

Cū in Aſia lōgo tēpore moratus eſſet, habēs ſecū uiros trecētos, haud ceſſabat ambire Turcorū optimū quenq̃, & ad defectionem pellicere. Cum res parū ſuccederet, angebat̃ maximè. Nam Mechmetes ęquitatis amantiſsimus erat, & egregiè optimates Turcorū colere norat, moribuſq̃ erat trāquillus et placidus. Hic dicebat, Muſtaphā haud legitimū, uerùm ſuppoſitū eſſe Paiazitis filiū, ut qui nullo, uel paruo indicio patrē et fratres repreſentaret. Filiū Paiazitis Muſtapham exceſsiſſe è uiuis, ſeq̃ Muſtaphę ueri filij Paiazitis mortē accepiſſe à uiro integerrimo & iuſtiſsimo, qui ſibi eam ꝓ certo nūciarit. Muſtaphas, cū cœptis parū ſuccederet, abijt ex Dacia: & res ſuas meliore ſtatu fore credebat, ſi ſe cōtuliſſet ad Gręcos, ſic in medio Mechmetis regno cōſtitutus. Iracūdo itaq̃ animo, relicta Dacia, per Thraciā cōtendebat Thermā, quæ urbs eſt Græcorū. Ibi ueniēs in colloquiū cū Græcorū duce, & urbē ingreſſus, captus eſt.

Muſtaphas capitur.

Mechmetes ubi reſciuit fratrē ſuū perueniſſe Thermā, cōfeſtim omni mora poſita, Thermā ſumma celeritate adhibita, ꝓfectus eſt: aſſumptoq̃ exercitu, fratrē quęrebat apud Gręcos. Dux Gręcorum, qui Thermā regebat, nunciū ad Byzantij regē ire iubet, ut dicat quid egerit cum Muſtapha: narraret quoq̃, aduenīſſe Mechmetē, & poſtulare ſibi dedi Muſtaphā, ut fratrē ſuppoſiticiū, & ſui generis maculā. Rex miſſo legato, pactū init cum Mechmete, q̃ iubebat̃ Muſtaphā in uincula dare, nec quoq̃ inde abire ipſum pateret̃: pactū hoc iuriſiurandi religione firmarūt. Muſtaphā igit̃ unà cum Smyrnę duce Zunaite, qui cū eo Thermā aduenerat, acceſſeratq̃ belli cōtra Mechmetē adiutor, in arce Epidauri in carcerē dedere uinctos.

Zunates Smyrnæ dux.

Gręci tēpore longo eos in uinculis aſſeruarūt. Poſtea ducti ſunt in Imbrū & Lemnū, ubi quoq̃ in carcere captiui delituere uſq̃ ad Mechmetis obitum. Cum igit̃ Græci hac in re morem geſsiſſent Mechmeti, & quaſi gratiam retuliſſent, in carcere condentes Muſtaphā, accidit ut in poſterū quęcunq̃ uellent, facilè apud regē Mechmetē impetrarent. Tunc quidē cum experirent̃ regis fauorē Gręci, longo tēpore admodū feliciter reb. ſunt uſi. Peloponeſo eā induxere formā, quā cōmodiſsimā fore iudicabāt. Emanuel habuit filios, Ioannē ſeniorē, quē Gręcis regē dedit: Andronicū & Theodorū: preterea Conſtantinum, Demetriū, & Thomā.

Emanuelis Græc. Imp. filij.

Ioāni ſeniori, qui reliquis uir melior eſſe apparebat, regnū cōmiſit. Eidem uxorē dedit ex Italia Montferarię principis filiā, morib. quidē præditā optimis, cæterū forma illiberali. Diademate igit̃ caput filij cingens, eum regē & pontificē Gręcorū eſſe iuſsit. Vxorē, quā ex Italia petierat, nō perinde ob formę turpitudinē amabat. Proinde nec cohabitabat, nec etiā Veneris fœdus cum ea inibat: tātū mulieris obrepſerat faſtidiū. Mulier aduertens ſe marito eſſe inuiſam admodū, nauē cōſcendit, & ad genere ꝓpinquos ſe recepit. Ipſe interim matrimonio ſibi iunxit Sarmatię (quę & Ruſsia) principis filiā. Hic quidem in iſtū modū affectus regno præfuit. Andronico aūt imperio regendā cōceſsit Thermam, qui uirtute poſt Ioannē ſecundus inter filios regios erat. Cū aliquanto tēpore ſuperuixiſſet, in elephantiaſim incidit. Thermā quoq̃, ut q̃ nō amplius retineri poſſet, ꝓpter res ciuitatis admodū acciſas, Venetis uendidit. Cum igit̃ iudicaret eam uenditionē tum ſibi tum urbi expedire, paruo precio accepto, eam Venetis tradidit.

Theſſalonica Venetis ultro data.

Andronicus aūt, ꝓfectus ad fratrē in Peloponneſum, uictū in Mātinea Laconię habuit. Morbus cū indies inualeſceret, tandē uita functus eſt. Theodorū, qui defuncti q̃ꝫ filius erat, miſit ad fratrē Theodorum Porphyrogenitū, ut eum Peloponneſi ſucceſſorē relinqueret. Quē ſuſcepit, & ut fratris & neceſſarij filium apud ſe detinuit. q̃ mortuo, quemadmodū conuenerat, ſucceſsit in Peloponeſi adminiſtrationē. Hic ubi imperio potitus eſt, uxorē accepit ex Italia, filiā Malateſtę ducis Marchię, q̃ formę uenuſtate, & reli-

quis mulierum dotibus admodum præſtabat. Poſtea cum odium, dehinc diſcordiæ id matrimonium inuaſiſſent, odio, quo uxorem proſequebatur, permotus, ad Nazaræorum Schema migrare ſtatuit. Cum autem iam animo fixum eſſet, Nazaræorum ſuſcipere habitum, accerſiuit fratrem, ut ei regnum tribueret, opesq;. Verùm haud multo pòſt uoluntatem mutauit, cum eum optimi quiq; ab iſto inſtituto dehortarentur, nec eum ad hanc uitæ formam tranſire ſinerent. Senior Theodorus nō tulerat filios ex Rhainerij filia: uerùm nati ſunt ei filij nothi. nam duxit uxorem Athenarum principis filiam, quæ omnes ſui ſeculi formoſas anteire dicebatur. † Rhainerius hic Corinthi & Athenarum princeps extitit: Bœotiæ quoq; imperauit, & uſq; in Theſſaliam proceſsit. Imperium hoc modo nactus eſt. Cum contra Græcos, ſic inſtigante Rom. Pontifice, expeditionem ſumerent Galli & Veneti, tum etiam Neapolitanus rex, necnō Tyrrhenorū & Ianuenſium uiri potentiſsimi profecti ſunt, ut Peloponneſum & reliquam Græciā ſubigerent. Et Peloponneſum quidē cæteri in ditionē redegere. At Ianuenſes qui erāt de familia † Zachariarū, cœperūt Achaiā & Elidis partem maximā. occuparunt & Pylum, necnō Meſſanę regionē haud paruam, ut etiam in Laconiam irrumperent. Mediterraneam regionē Pelopōneſi obtinuere Græci Peloponneſiaci. Vniuerſam maritimā Peloponneſi oram capientes tenuerūt Celtiberi occidētales, necnō Ianuenſes & Tyrrheni. Rhainerius cum ab Florentia ueniret in expeditionem hanc (erat enim ortus ex familia Azeolorū ſiue Acciaiolorū) Atticam & Bœotiam, ut antè dixi, in ditionē accepit. Nactus eſt & Phocenſium regionis pleraq;. Ligures Euboiā longis temporib. retrò cœperant: qui permiſerunt Venetis, certis conditionib. & pactis in inſulam aſcendere. Poſthæc paulatim progreſsi, Euboiā uniuerſam occuparūt, cum interceſsiſſent diſcordiæ inter Venetos & Ligures. Regionē iſtam & redditus, quia placebāt, Veneti adhuc habent conditionib. & pactis iiſdē, quib. in eam inſulam peruenerūt: quæ quidē bona fide coluerunt. Rhainerius, Celtiberi, Galliq;, quotquot bello Græcos laceſſebant, longo tēpore demū poſt Venetos & Ligures in iſtam regionem appuliſſe uidenť. Rhainerius q̄q; aduena exiſtens, affinitate iuncta cū Ligurib. qui Euboiā tenebant, † Prothymi cuiuſdā filiā uxorē ſibi aſſociauit. Hinc regionē eam occupans, etiā Corinthū ſubegit. Peloponneſum quoq; ſubiicere animo agitabat. Poſtea cum ad ipſum ueniret frater Græcorū regis Theodorus, inter ſe affinitatem fecerunt. nam uxorē dedit Theodoro duci filiam ſuā, quæ formæ elegātia omnes antecedebat: Corinthumq;, ubi mortuus eſſet, ei conceſsit. Promiſerat eñ Rhainerius, ut dotis nomine, ubi primùm ipſe defunctus fuerit, Corinthū accipiat. Filiam ſuam alterā

† Gregoras & Facellus hunc Rogeriū de Empurijs faciunt.

† Giachariorum.

Ann. 1301.

† Philippi de Orſaiſi.

deſpondit Carolo † Acarnaniæ & Aetoliæ principi. Duces regionis illius priores pertinebant ad regē Parthenopes, quæ nunc Neapolis uocatur. Cum à finitimis & uicinis gentibus expellerenť ſuis ſedibus, duce deſtitutæ, Cephallenia, Zacynthus, & Echinades inſulæ, ad iſtum regem conuerſæ, præfectum & principem ab eo acceperunt. Venerant iam olim & alij præfecti & principes in inſulas iſtas. Ibi tum Carolus ille de familia Tocorum habuit ſecum uiros ſpectatæ uirtutis, † Rhoſum, Gyidum ſiue Guidonem, Myleiareſem. Et cum Cephalleniæ moras traherent, animum in Epirum intenderunt: adiunctisq; Epirotis, regionem quam habebāt ſubiectam, in ditionem acceperunt: paulatimq; etiā Acarnania in ditionem uenit. Albani ruentes ab Epidamno, & ad Orientem properantes, Theſſaliā, & mediterraneę Macedonię pleraque, Argyropolichnā & Caſtoriā dominio ſuo addiderūt. Aduenientes deinde in Theſſaliā, urbes inter ſe ſunt partiti, regionemq;, ut q paſtores eſſent, nec ullo in loco fixas ſedes haberent, depaſcebanť. Poſtq̄ aūt in Acarnaniā peruenere, Acarnaniæ principe id permittente, etiam eam regionē pecorib. depaſcendam obiecere. Poſtea conuenit inter ipſos, ut inſidias tenderent Græcis, utcunq; tamē res cecidiſſet. Et ſanè Duci † Iſaaco, qui uenatum p̄fectus erat, Albani uenientes inſidias ſtruunt duce † Spata. Qui cum foret uir impiger, & ad omnia audax, plurimū ſuis eo tempore audacia & fortitudine profuit. Ducē Iſaacium eò loci cōfecerūt. Hinc continuò incurſionē in regionē eius faciētes, eam ſubegere, uirosq; quoſcunq; in agris deprehenderūt, cæpere uiuos. Poſtea obſidentes Arten (quæ olim Ambracia) Acarnanię urbē, haud ceſſarūt priuſq; eam occupaſſent. Hāc regionē ſubigētes, haud abſtinebāt ab occidētaliū regiōe, quā miris modis euaſtabāt, nunq̄ qeti ſe tradētes. His moti principes Neapolitani, ab Corcyra inſula pergētes (inſulā eñ iſtā ea tēpeſtate Parthenopes reges tenebant) & copias cōtrahentes, p̄ficiſcebanť cōtra Acarnaniā, ut Albanos ex ſua regione deturbarēt, & Arten Acarnanię urbē captā recuperarēt. Qui aduenietes, Arten obſederūt, bellicasq; machinas muro admouerūt, ut urbē ui caperēt. Spatas Albanorū dux haud intra mœnia ſe cōtinebat, ſed extra urbē obambulās cōſulebat Albanis, q̄s in unū collegerat, ut ſe prōptè ſequerenť ad pręſens periculū. Quo impigrè facto, opprimūt ſubitò Italorū exercitum oppugnationi intentum. q̄s in fugam cōpellunt, plurimis partim necatis, partim captis. Socius & auxiliaris aderat in eo prælio Prialupas Aetoliæ princeps Tryballus, affinis Spatæ duci Artæ. In hunc modum Spatæi Acarnaniam occuparunt. Poſtea Carolus cū proficiſceretur ab inſulis cum ſuis ſocijs, nec non alijs quibuſdam qui in ſocietatem belli uenerāt, offenſi Albanorū tyrānide, regionē Acar-

† è familia Tochiorū ſiue Topiorum Beneuentano.

† Iacobus de Rozza. Dominicus Gilius. Gotfridus Mili.

† qui & Muſachius

† Spataforti

Corcyra à Rogerio capta, circa an. 1150.

† Inico de Daulos. al. Iſaulo.

Acarnanię ſubegerũt. Pręterea eripuerũt Aetoliam † Izaulo regenti Dromænorũ urbẽ & Aetoliã. Imperium Aetolię antea penes Thomã Prialupæ Tryballi filiũ fuit, & hoc pacto in Izaulũ peruenit. Cum adiuuaret Prialupas Spatã, & Albanos in bello ꝙd geſtũ eſt cum Italis, Arten metropolim Acarnanię obſidẽtib. euenit ut in eo ꝑlio captiui cõplures, ꝗ generis claritate excellebãt admodũ, in manus uenirẽt. inter captiuos hos extitit & Izaulus ė grege optimatũ: qui adoleſcẽs regis Parthenopes (ꝗ & Neapolis) nũcupabat̃. forma erat liberali, & quantũ ad mores attinet, ęquus & placidus. Hũc cũ plurimis alijs captiuũ trahẽs Prialupas domũ, ut mancipiũ tractauit: eosq́ in cuſtodia aſſeruauit, moratus in regia, uolẽs eos propinquis reſtituere, accepta pecunia, ſi uenirẽt ſuos redẽptũ. Vxor Prialupę adoleſcentẽ uiſum amare cœpit. Erat em̃ iſtius mulieris ingeniũ, ut priuſquã peteret̃, peteret uiros. præ intẽperãtia cui obnoxia erat. Cũ igit̃ ſtupri cõſuetudinẽ cum adoleſcente habuiſſet, amore ardẽs & furens, cum adoleſcẽte inſidias marito ſubornat. Mulier adoleſcẽtẽ ducit in cubiculũ, in ꝗ quieſcere ſolitus erat Prialupas dux: ibiq́, adiuuãs adoleſcentẽ mulier, Prialupas occiſus eſt, & ipſe ad imperij gubernacula aſcẽdit. Cum aũt ſibi tyrannidẽ ad eum modũ paraſſet, nemini niſi mulieri ſoli placebat. At ultio haud multo pòſt ſecuta eſt. Prialupas em̃, ꝗ filius eius erat, patris nomen gerẽs, nat⁹ ex iſta uxore, cũ ꝓperaret ad regẽ Moſem, petẽs auxiliũ & p̃ſidiũ cõtra † Carolũ Acarnaniæ principẽ, ut eam regionẽ in poteſtatẽ redigeret, captus eſt, oculiq́ eius eruti ſunt. Regionẽ urbis Ioãniorũ nemo ſubegit. Petijt em̃ Carolum ſibi ducẽ: cui ubi primum urbis adminiſtratio eſt cõmiſſa, bellũ fortiter admodũ ſuſtinuit. Regnũ hoc, cũ prius Tryballorũ foret, ad Izaulũ & Carolũ ducem in hunc modũ deſcendit. Cum utraq́ teneret finitimã Archeloi regionẽ, quæ ea tempeſtate Aetus uocabatur, & Argyropolichnam uſq́ Naupactũ, quę eſt e regionė Achaię, ſuo imperio admouit. Qui principatum adminiſtrauit cũ uſq́ res ſuę incrementa ſumerent, pace belloq́ nulli ducũ cederet: tandẽ cum bellis, quę aduerſus finitimos geſsit, plurimũ glorię ſibi peperiſſet, duxit, ut ſuprà docuimus, Rainerij Athenarũ & Corinthi principis filiam. Huic duci natus eſt filius nothus. nam ex Euboide uxore ſtirps uirilis haud nata eſt. Nomen filij nothi erat Antonius. Huic teſtamento reliquit Bœotiã, & Thebas urbẽ. nam Corinthus ceſſerat genero Theodoro, regis fratri. Vrbẽ Athenas, quæ prius Celtiberorum erat (nam & hãc tenuere Iberi) ſibi ſubijciẽs, tandẽ Venetis reliquit. Filius Antonius à patre accepit Bœotię regnũ. nã reliqua Phocẽſiũ regio & Lebadia uenerãt in poteſtatẽ Paiazitis, quas ſuo dominio adiunxit, ut ſuprà memorauimus. Antonius cõtra Venetos bellũ mouit, & Athenas ſumma diligẽtia exercitib. circumſedit. Veneti ęgrė ferebant urbem ſuã obſidione premi. parant igit̃ eam obſidione ſoluere. Et cum ſtatuiſſent hoſtili animo ꝓficiſci cõtra Thebas, exercitũ ex Euboia quãtũ potuere cõpararũt, nec nõ reliqua quæ ad inſtruendũ exercitũ attinẽt, collegerũt. Et ab Euboia rectà mouẽt in Bœotiã, & contra urbẽ. Antonius ut accepit Venetos cõtra ſe cũ exercitu pergere, ſuos in duas turmas partit̃, quas locat in uia per quã Venetos & Euboiẽſes iter facturos compertũ habebat. Vnã poſuit in fronte, alterã ut à tergo eſſet iter ingreſſis. Deinde expectauit donec hoſtes ex impuiſo in mediũ uenirẽt. Veneti ꝓgrediebant̃ ad urbẽ Thebas, ꝗ aberat ab Euboia ſtadijs 100. & 50. Numerus aũt eorum qui arma Thebis inferre parabãt, cõplectebat̃ ſex millia militũ. Antonius, cum in inſidias hoſtes pręcipitati eſſent, in hos undiq́ coortus, habẽs in ſingulis turmis nõ ultra ter cẽtenos, ſimul utriſq́ apparens, hoſtes fugã arripere coegit, plurimis cęſis & captis. Etiã principes qui eorũ regionẽ gubernabãt, cępit uiuos. Hinc cedens reuerſus eſt, unde digreſſus erat, ad obſidionẽ Athenarũ. Ad hãc urbẽ copias habuit, donec quidã Atheniẽſes pacto intercedẽte per ꝓditionẽ urbem hoſti traderent. Deinde paucis dieb. pòſt & arcẽ, quã obſidione urgebat, occupauit, princepsq́ Atticę & Bœotię declaratus eſt. Cũ aũt ueniſſet iã antė in Ianuas Paiazitis, ſuperſtite adhuc patre, deinde ꝙq́ acceſsit Ianuas Moſis, Mulſumanis, & Mechmetis: Ianuę milites munerib. ſibi cõciliauit, & in regione ſua admodũ ſuauiter & trãquillė in reliquũ regnauit. Dicunt hũc uirũ cęterà illuſtrẽ extitiſſe. Deinde cum in ditionẽ redegiſſet Athenas, ferũt eũ tum demũ abijſſe ad Ianuas regis, ꝗs ſibi familiaritate et arctiſsima neceſsitudine deuinxit. Tyrãnidem aũt exercuit, ducta priuati cuiuſdam Thebani uxore. Cum em̃ nuptiale ſacrũ peragẽtes in nuptijs cuiuſdã Thebani choreas ducerent, aderat & ſacerdotis cuiuſdã filia, maritũ habens forma quidẽ luculẽta, moribuſq́ uenuſtis & modeſtis p̃ditũ. Hãc in ipſa chorea adamauit. Amore aũt amens, haud multo tempore pòſt eam ſibi matrimonio iunxit. Feliciterq́ uitã egit, cum principatũ ad eum modũ inſtituiſſet, ꝗ ſibi ſuiſq́ & alijs maximė opportunė habere uidebat̃. † Aleoti filiũ Aeginę principẽ, ꝗ corporis fortitudine p̃ſtabat, generũ aſciuit, data ei quã adoptauerat, in uxorẽ, filia. Habuit & aliã filiã adoptiuã, qua ſibi generũ parauit iuuenẽ quendã ab Euboia oriundũ, claro loco natum. Poſtremò cum bellum inter ipſum & Venetos pace diremptum foret, pacatã amplexus eſt uitã. Aleoti filiũ Aeginę ducẽ, uirũ maximė ſibi cõmodum, quãdo ad ſe ueniſſet, magnificė uenerabat̃. Vitã uerò ſuam cũ tẽperanter inſtituiſſet, ad multã ſenectam peruenit, fœliciter uiuens. & quia imperiũ pulchrė & decẽter ordinarat, multas cõportauit inde diuitias. Vrbẽ quoq́, ꝗ potuit maximė, ędifi-

† Daulum.

Ioanniorum principatus in Aetolia, ubi olim Caſsiope.

Thebarum obſidio.

Antonius Athenarum dux.

† Galeoti.

Galeotus Malateſta.

cijs & reliquo apparatu exornauit. Horū cū hucuſq; mentionē fecerim, tēpus eſt ut redeā ad Theodorū regis F. Spartę & reliquæ Pelopōneſi principē, q educatus & diſciplinis inſtitutus à Theodoro patruo, poſtea ab eodē mortuo principatū accepit. Ad hūc cū ueniſſet pater eius Emanuel Byzātij rex, principatū firmiorē & ſtabiliorē Theodoro fecit. Sermonē quoq; funebrē habuit, & maximo mœrore affectus uolutabať ſuper † fratris ſepulchro. Poſtea aduocās Pelopōneſios in Iſthmū, muro eum includere aggreſſus eſt. Cui cum impoſuiſſet p̄ſidiū, Byzātiū repetijt, habēs ſecū in uinculis Pelopōneſiorū duces. Hæc quidē ſunt q̃ ea tēpeſtate regib. Gręcorū euenerūt. Imperāte Mechmete, bene ſe res Gręcorū habebāt, tū quātū ad regnū, tū quātū ad reliquū uiuēdi ꝑtinet modū. Poſtq̃ in fœdus & pacē coierāt cū Mechmete, nihil antiquius Mechmetes ducebat, quā ſumma ope niti ut Gręci q̃plurimi iſtā pacē facerent. Proinde quiuis potius malebat q̃ ut peregrini cū his in colloquiū cōgrederent. Nec ceſſabat in eos dona cōferre, quęcunq; ijs grata fore arbitrabať. Reliqua etiā faciebat ꝓpter filiū ſuū Amuratē. Erant eñ ei duo filij, Amurates, q natu erat maximus, & Muſtaphas annis iunior, & adhuc puerilē agens ętatē. Europę imperiū illi, huic Aſiæ teſtamēto relinquere parabat. Cumq; ita filijs q̃ ad regnū attinere uiſa ſunt diſpoſuiſſet, iuſsit ut extremā ſuā uolūtatē ſeruarēt: Byzantioq; regi ſubſidio uenirēt, quādocunq; ab hoſtib. uim patereť, & fortiter uirū defenderēt ab his q ei iniuriā facerēt. Cū copias miſiſſet in Daciā, eam diripiebat, nec à Pannodacia manus abſtinuit, Chotza Therozis miniſtro exercitū ductāte contra Pānones & Pānodaciā, Illyricoſq;. Brenezis, q arma inferebat Illyricis & Pānonib. & Pelopōneſo, extāt in Europa deſignata opa plurima memoratu digna: plurima quoq; egregia facta Turcorū, cum Europę equitib. adiūcti ſtipēdia facerēt, maximè celebranť. Cum enim expediti ſequerenť quocunq; dux duxiſſet, cōmoda plurima reportabāt. Et cùm eodē duce incurſionē feciſſent in Venetorū regionē Turci, magna p̄da hominū aliarūq; rerū abacta, admodū opulenti facti ſunt. Itaq; haud modica ædificia à Breneze in Europa ſunt excitata, ut poſteris monumētū forēt. Poſtea aūt cū relicto Moſe ad fratrē eius trāſijſſet, imperatoriā dignitatē filijs cōceſsit. Hinc cū Brenezis filij † Ieſus, Barācus & Halies, ꝓuincia ducēdi in hoſtes fungerēť, breui ad maximā claritatē ꝑuenere. Brenezes inhabitauit Ianitzā urbē, quā à rege, ut ibi domiciliū haberet, dono acceperat. Filijs aūt p̄ceptū erat, ut quādocūq; neceſſitas poſtularet, haud cūctarenť miniſtrare & inſeruire regi. Ianiza urbs ſita eſt ꝓpe flumē Axiū: nec pauci iuxta eā coluntť Brenezis uici. Sub Mechmete poſt Brenezē Turachanes (quē hodie Vardari uocāt) eximius dux erat, qui p̄erat equitib. q undiq; ad ipſum cōcurrebāt. Vſuſq; ꝓſpero rerū ſucceſſu, p̄das agebat plurimas ex hoſtili regiōe. Imperauit Bidinę, cū huic à rege Mechmete eſſet p̄fectus: tranſiēſq; in Pānoniā, multum gloriæ per uniuerſam Europā obtinuit.

† filij.

Brenezis geſta.

† Ioſue.

LIBER QVINTVS.

AMVRATES II. Turc. X. Imp. 1412. uel 1419.

MOrtuo Mechmete, qui Paiazitis fuit filius, regni ſui anno 12. imperij moderamen Mechmetis filius Amurates, q cęteros ętate anteibat, nactus eſt. Ea tēpeſtate uerſabať Pruſæ, quæ Aſię urbs eſt, queq; ad regni curā attinere uiſa ſunt cōſtituebať. Gręci Mechmetis morte & Amuratis in regnū ſucceſsiōe accepta, accerſebant è Lemno Muſtaphā, qui Paiazitis ferebať eſſe filius, & tum temporis in Lemno agebat mediocri cuſtodia à Græcis aſſeruatus. Cū aūt hi qui Muſtaphā uocatū ierant, ꝓhiberenť uētis aduerſis, q trāſitū à Lemno in Helleſpontū uiolēter eo tēpore auferebāt, regēq; in Europa cōſtitui oporteret, triremib. intercipiebāt Amuratis in Europā traiectū, Propōtidē & Helleſpontū intercludētes, ne poſſet traijcere. Ipſi uerò nauigauerūt Callipolim, q̃ eſt urbs Cherſoneſi, rerū omniū abūdātia affluētē, ut ibi in colloquiū cū adueniente Muſtapha uenirēt. Quē ubi impoſuerūt regē Europę, petētes ut ſibi reſtitueret Callipolim, facilè impetrarūt. Hìc quidē Gręci ſemetipſos reſq; ſuas planiſsimè perditū iuere, prę nimia imprudētia: urbſq; eorū parū abfuit quin capta & direpta ab Amurate fuiſſet. nā duces Amuratis relicti in Europa ab Mechmete patre, ut filio in regnū ſuccedēti obtēperarēt, acceſſere ad Byzātiū regē, petētes ne in p̄ſentiarū Gręci diſſentire uelint: néue ipſe quid cōtra ea q̃ ꝓmiſiſſet regi Mechmeti, nouarū rerū cupidine molireť. Paiazites, unus de numero optimatū regis, declaratus iudex & dux Europę, legatus ibat ad regē Byzātiū, adhortās eū ad fœdus faciēdū, quod iubereť ipſi auxiliaris eſſe, ſi quā uſus poſtularet. Et quo magis regis animū cōmoueret, offerebat obſides XII nobilium filios. His addebat, aureorum myriades XX. necnō regionē plurimā Callipoli adiacētē, quācunq; eo loci Gręci petijſſent. Hęc quidē pollicebať & dabat, ut Muſtaphā rex Byzantius miſsū faceret, neutriſq; ſuppetias ferret: ſed ipſos potius ſineret cōcurrere infeſtis armis: cūq; quē belli euētus regē declaraſſet, regno pręeſſe patereť. Hęc pręconis uoce ad Ioannē tū Gręcorū regē iuuenē, nec quicq̃ moderati, ut ſibi pararet regnū, cogitantē, referebanť. Arbitrabať nāq; res ſuas melius habituras, ſi illi inimicitias inter ſe gererent hoſtiles: ſeq; feliciore rerū ſucceſſu uſurū q̃ hacten⁹, ſi inter ſe diſcordias fouiſſent. Etiā hinc magnā ſibi pollicebať felicitatē fore, ſi ambo ſua opa indiguiſſēt. Pręterea hęc cogitatio eius ſubibat animū: Quòd ſi inter ſe diuiſerint regnū, & id ſuꝑ utroq; recubuerit, fore ut facile ſuperare poſsit utrūq;: cū neutri, quantū ad regni magnitudinē ſpectat, tū ſit cōferēdus. Id aūt cōmodiſsimè euenire putabat, ſi regnū inter ſe diſtribuerent, & ambo regnarēt. pòſt lōgē aliā tenebat ſententiā. Totus nāq; ſtetit à partibus

Conſtantinopolitani imperij declinatio.

Ioānis Imp. inconſtātia.

tibus Muſtaphæ. Pater autem Ioannis, qui regnum adminiſtrabat, diuerſum à filio ſentiebat. Nam cenſebat fœderum religionem nec temerandam, nec uiolandam eſſe: & qui id feciſſet, nihil boni ei unquam euenturum: nec quicquam prohibere, quo minus cum errato ſuo pereat penitùs. Verùm hæc in deliberationem proponenda eſſe ei, qui deliberet utri parti ſit adhærendum: ab hac parte locentur opes regni, & peregrinorum militum robur: ab altera, quæ modò diximus, ponantur. Illa quidem dubiam faciunt electionem. Hæc etiam ambiguitatem inferunt, dum cogitaret quà & quomodo regnum ſibi ſubijceret, & interim Græcorum res in ſummum adduceret diſcrimen. In hunc modũ ad utramque partem Græcorum animi propendebant. Vicit tamen ſententia, quę iubebat regem iuuenem, qui rerum tum potiebatur, ſequi quocunque duxiſſet. Proinde adiungebantur Muſtaphæ, eumque regem pronunciarunt: hac tamẽ cõditione ut Callipolim amiſſam reciperent. His ita decretis, copijs naualibus implevere naues, quibus inſtructus rex uenit Callipolim. Cum autem nondum eò aduenisset Muſtaphas è Lemno, uolens ipſe interim aliquid agere quod pertineret ad regnum Europæ, Callipolim obſidere ſtatuit. Aderat & Zunaites Smyrnę princeps, Muſtaphæ familiaritate iunctus. Porrò dicebant Turcis, qui conuenerant, Muſtapham breui affuturum. Oppugnabant arcem Callipolis: nec multo pòſt dedidit ſe aduenienti Muſtaphę Cherſoneſus: & illicò eum regẽ conſalutauit, & quocunque duxiſſet, promptiſsimè ſequebantur. Callipolim ſibi tradi poſtulabat Græcorum rex. Muſtaphas paratus erat eã dare, nec abnuere. Turci rẽ iſtã iniquis patiebant animis, cum parum honeſtum ſibi fore arbitrarentur, regno nondum ſatis firmato, urbem talem Græcis donare. Præterea in dubio adhuc eſſe, cum regnum nondum ſatis ſit munitum, quònam res erupturæ ſint. pollicebatur itaque Græcis rex, cum in regnum uenisſet, ſe ipſis traditurum Callipolim: præterea ſi aliquid aliud, quod ſibi utile fore putarent, poſtulauerint, eos porrò haud repulſam paſſuros. Græcis in hunc modum perſuaſis, rectà in Europam contendit. quem aduenientem omnes ut regem & Paiazitis filium excipiebant, eiusque imperio ſe ſubmittebãt. Cum Paiazites compertum haberet Muſtapham Adrianopolim pergere (urbem enim iſtam regebat iuſſu Mechmetis, qui moriens id ei mandarat) exercitu ex Europa congregato, obuiam proceſsit Muſtaphæ quàm proximè Adrianopolim, quaſi pugnaturus: nec permiſſurus, ſi tantæ uires fuiſſent, eum in regni ſedem procedere. Cum Muſtaphas agmine compoſito accederet, Turci cõfeſtim omnes ad Muſtapham tranſitionem faciunt, eumque ut regem adorant. Prĕterea Paiazites prouolutus ad genua Muſtaphę, eum ut regem adorauit: resque eidem tradidit, ut pro ſuo arbitrio ageret. Hunc continuò necari iuſsit: ducẽsque exercitus Adrianopolim, eam urbem cæpit, & in regni ſedem progreſſus eſt. His peractis conuerſus, proficiſcebatur contra Aſiam, uolens & Aſiæ regnum ſubigere. Traiecit autẽ in Aſiam, habens ſecum Europæ exercitum, & Turcorum pedites, quos Azapidas uocant. Adhibuit & Smyrnæ principem Zunaitem. His copijs in Aſiã tranſportatis, aggreſſus eſt Amuratem Mechmetis filium. Legatos miſit ad regem Græcorum, qui orarent, ne quid, quia peregrè abeſſet, innouarent: ſe, ubi primùm Aſiam ſubegerit, & Amuratem deuicerit, ipſis redditurũ Callipolim. Adueniebant quoque ad regem Byzãtium legati ab Amurate, dicentes, ſi arma Amuratis ſequantur, fore ut quicquid peterent ab Amurate, conſequerentur. Gręci legationes differebãt aliquandiu: poſtremò Amuratis legatos dimiſerunt. Græci autẽ ſequuti ſunt partes Muſtaphæ: cui perſuaſerunt, ut ſecum fœdus faceret cõditionibus quas ipſi præſcripſiſſent. Legati Amuratis cum rediſſent in caſtra, rumorem ſparſerunt, ſe Græcos ſibi auxiliares paraſſe. Eo tempore caſtrametati ſunt prope Lopadium lacum, & regionẽ Michalicij eò loci euaſtauerunt, ubi lacus multis ambagibus per anguſtias in mare effunditur, & pons eſt. Muſtaphas igitur accedens, caſtra locauit iuxta fluuij oſtium, qui ex lacu promanat. eò cum aduenisſent Amuratis legati, commodũ ſanè uulgarunt rumorem, quaſi ſua legatione effeciſſent ut Gręci ſibi auxilio uenirent. Minitantes igitur uociferabantur contra Muſtaphæ exercitum, quaſi periturus ſit in Aſia interclusus. Hæc fama cũ uolaret in caſtris Muſtaphæ, & necdum legati præſtò eſſent, quos ipſe miſerat, ueriti ne Græci occupantes Helleſpontum, nec tranſitum in Europam darẽt, & milites Muſtaphæ in Aſia interciderent, inter ſe colloquuti ſunt uaria. Poſtea, ea nocte quæ inſequuta eſt, Zunaites Smyrnæ princeps, Muſtapha relicto, ad paternum profugit principatum. Aufugerunt & reliqui duces, parum fidentes Muſtaphę fortunę. Vt animaduertit Muſtaphas ſuos exercitus dilabi, ſibi quoque tandem timens, fuga prępropera ad mare ſe proripuit. Gręci qui elegerant Muſtapham, eumque ſibi ſocium parauerant, nauibus impoſuêre milites, & nauigarunt in Helleſpontum. Rex autem Byzantij cum foret in Periconeſo, amori importuno mulieris, quam amabat, operam dabat. Hęc autem ſacerdotis cuiuſdã filia erat. Nec ſanè admodũ opportunè ibi uiuebat: tranſitu enim in Europam Amurates arcendus erat. Amurates, ut primùm dies illuxit, caſtra hoſtium uacua & deſerta deprehendit. Azapides autem manus ſupplices tendebant, rogãtes ne in ſe à ſuis equitib. fœdè deſertos & proditos ſæuire

Græcorum diſcordia.

MVSTAPHÆ adiunguntur Græci, fitque rex XI.

Azapidæ.

Lopadium lacus.

Zunaites transfuga.

uireſtatueret. Ponte igitur Amurates lacum eum iungens, quàm celerrimè ad hoſtium caſtra trãſijt, & Azapides omnes occidit. Hinc perſequi ſtatuit Muſtapham per omnes urbes, quaſcunque adijſſet. Muſtaphas autem præuerterat Amuratem, transfretãdo Callipolim. Amurates uerò nactus nauim Ianuenſium maximã, quæ fortè appulerat, paciſcitur cum gubernatore, ut ſe cum peregrinis & Ianuę militibus, nec non cum reliquis copijs in Europã traduceret. Mercedem gubernatori ſoluit maximã pecuniam, quantam petijſſet, impigrè numerando. Et in hũc modum cum copijs ſuis uniuerſis in Europam tranſuectus eſt. Muſtaphas ubi cõperit Amuratis in Europam tranſitũ, iamq; minus minusq; tutus foret, ubique fratre imminẽte, circũſpiciens locum ubi exitiũ euitaret, fuga ſe contulit in *Toganus mons.* montẽ, quem incolæ Toganũ nominãt. Eò ſequutus eſt Amurates, nec deſinebat omnia indagare ut potiretur Muſtapha. Cum autẽ quaſi uerriculo luſtraſſet, & indagine circundediſſet locũ in quo eum ſe occultare ſuſpicabatur, ſub arbuſto latitantẽ offendit. Cuius, ubi uiuus in manus uenerat, guttur laqueo fregit. Interfectus eſt itaque Muſtaphas, cum regnaſſet in Europa annis tribus. Amurates, ubi utranq; continentẽ in poteſtatem redegit, rex creatus eſt. Nec multo pòſt expeditionem ſumpſit aduerſus Byzantiũ & Græcos. Pręmiſit ducem Michaloglen, qui iudicis & ducis partes in Europa gerebat. Hic aſſumptis Europæ exercitibus, incurſionẽ fecit in Byzãtij regionẽ, & poſtea ibi caſtrametatus eſt. Hunc illicò ſequutus eſt Amurates Mechmetis filius, ducens ſecum peregrinos & Ianuæ milites, necnõ reliquos omnes qui belli tempore regem comitari aſſolent. Adduxit ſecum & Aſianum exercitũ, caſtraq; poſuit, quę ab una parte maris initium ſumentia, excurrebant uſq; in alterã partẽ maris. *Ianizarorũ educatio.* Ianuæ autem ſic ſe habent. pedites adſunt apud regem ſemper ſex mille, interdum decem mille. Ex his præſidiarios milites eligit, quos arcibus defenſandis imponit, & in eorum locũ ſubrogat alios. Ad hunc autem modũ Ianuæ milites ad regem conueniũt. Pueros quoſcũque poteſt acquirere, ubicunque terrarum captiuos abductos, Turcis in Aſia in diſciplinã tradit, ut Turcicam linguam addiſcãt: penes quos ſi manſerint duobus aut trib. annis, linguam apprehendunt Turcicam. Vbi linguã didicerunt quantũ ſatis eſt, ex eorũ numero quos in diſciplinã dedit, bis mille, aut ter mille eligit, quos Callipolim perducit, nauibusque præficit, ut artem nauticam diſcant, tranſuehentes homines qui in Aſiam ex Europa iter inſtituunt. Quotannis ſinguli tunicam & gladium inſtar ueru accipiunt. Haud multo tempore pòſt, citantur in regis Ianuas, quibus rex ſuppeditat mercedem ſufficientem, ut hinc uiuere poſſint: alijsq; ampliorem tribuit mercedem. Qui ſub decurionibus & quinquagenarijs conſtituti, & in cohortes cuneosq; diſcreti, ſtipendia faciunt, manentque menſibus duobus in tentorio Decurionis. Hi tentoria ſua figunt, ut ſe mutuò contingant quàm proximè apud regem. Intra hos nulli tendere tentorium licet, præterquam filijs regis. Inter hos ſunt theſauri regij, cubiculum'que regium. Tentorium rubrum, quandoque duo, & aliquando tria regi ponuntur, quæ fiunt ex argilla rubea, & inaurantur. Sunt & alia tentoria regis intra peregrinos numero fermè quindecim. Extrà tendunt reliqui Ianuæ milites, Amurachorij & pocillatores, quos Saraptarios uocant: ſigniferi, quos Emuralamios nominant: Ianuarum iudices, quos Bixorides appellant, & regis tabellarij. *Turcorum militia, nomina & ordo.* Hi omnes cũ numero ſint plurimi, numerus tñ eorũ augetur, cum accedunt miniſtri & famuli, quos habẽt cõplures. Illos quos modò diximus, ordine ſequuntur in Ianuis regis, Sylictorides circiter trecenti, qui ſunt equites ex peregrinis in iſtum ordinem allecti. Hos attingunt Caripedes peregrini, iſto nomine notati, quòd ab Aſia, Aegypto & Aphrica in Ianuas ueniant: & exercentes fortitudinem mirabilem, mercede à rege conducuntur, alius quidem maiore, alius uerò minore. His ordine proximi ſunt Alophatzides, qui mercenarij dicũtur, qui numero ſunt octingenti. Ab his tendunt Spachides, quorum cohors ducentos complectitur. Hi ſunt ducum & principum filij, quos de ſuo cubiculo rex ejciens, in iſtũ militiæ ordinem mittit, & alios in eiectorum locum ſubſtituit. In hoc grege eos retinet, qui uirorũ bonorum & illuſtrium filij cenſentur. Hic eſt, ut paucis dicam, Ianuarum ordo. Vniuerſę ſuæ monarchiæ rex duos præponit imperatores: unus Europæ, quem Baſſam Romani appellant: alter Aſię (Baſſa Anatolię ſiue Natolię dictus) *Baſſa Romaniæ.* Imperator nuncupatur. Hos ſequũtur copiæ uniuerſæ & duces reliqui, quocunq; molem auerterunt, iuſſu regis. Comites ſe ijs iungũt & præſides, quos ſigniferos nominant. Vbi enim in iſtum ordinem fuerint allecti à rege, donantur ſignis, ut qui duces & pręſides ſint multarum urbiũ. Hunc præſidem comitãtur urbium principes & magiſtratus, quocunq; cum exercitu pficiſcit̃, cum uniuerſi ſequantur ſuos magiſtratus & duces. Vbi uentũ fuerit in caſtra regis, hic fermè ordo ſeruatur. Equites ſecernuntur in ſuos tribunos. Azapides ſub uno duce collecti ſtipendia faciunt. Amurates cum ueniſſet Byzantiũ, urbemq; eam obſediſſet, mœnia tormentis quatiebat. Tentabat quidẽ murũ ſternere, at cœpta parũ ſuccedebãt. *Byzantij obſidio.* Globi, quos bõbardæ torquebant, ponderis erãt maximi. Murus aũt cũ foret firmus & admodum munitus, tormẽtis nihil ceſsit. Bõbardã ego arbitror nõ eſſe inuentũ antiquũ, ut quis credat à ueterib. eſſe repertam,

Digitized by Google

tam. Vnde aũt originem ſumpſerint, aut qui mortales primi bombardas in uſu habuerint, haud certò tradere poſſum. Quidam Germanos putant bõbardis eſſe uſos: ijſdemq́ bombardarum inuentum acceptum ferunt. Reliqui autem bombardarij ex Germania progreſsi, in uniuerſum paulatim peruenere orbem.

Bombarda Germanorũ inuentum.

Vnde autem originem cœperint bombardæ, certò aſsignare non poſſum. Impetus uerò bombardarum & mirabilis uis cognoſcitur inde, quòd corporibus, uel ijs quæ reſiſtendi uim habent, damnum infert maximum. Puluis autem impetum illum uiolentum, quo fertur, miniſtrat. Nitrum enim, ex quo puluis conficitur, addito carbone & ſulphure, uim iſtam tenet. Orbis iudicat bombardas, arma & munimẽta eſſe optima. Quapropter etiam minus uirtutis bombardæ habent, quamuis earum impetus penè ſit diuinus. Primam bombardam exiſtimo fuiſſe ferream. Poſtea demum opinor fuſionem æris & ſtanni eſſe excogitatam, quæ per conflationem fit. Quæ quidem materia iuxta cenſetur eſſe firmiſsima, & optima: eóque conferre plurimùm, ut globus in mirandam emittatur longitudinem. Formam autem bombardarum deſcribere, cum ubique hominum oculis obiectæ ſint, ſuperuacaneum fore iudicaui. Bombarda oblonga eſt: & quanto longior eſt, tanto longius eiaculatur globũ. accepimus enim bombardã fuiſſe, cuius globus impetu emiſſus, ſuperauerit ſeptuaginta ſtadia, cum finitima terra quæ interiacebat, utrobique moueretur. Potentia autem ignis, ut apparet, tonitru procurat, nec nõ uiolentã lationem lapidis. Nam ſi ignis incluſus cogatur, magna quædam, & quæ noſtrum planè captum excedunt, efficere nouit. Etiam fulmen naſcitur, ſi uentus in ignem mutatur.

Hinc igitur & tonitru & latio fit: ſiue quòd concedatur non eſſe uacuum in rerum natura, ſiue quòd ignis efficacia accedat: quæ ſi uiolenter urgeatur, & materiam apprehẽdat ſibi accommodam, utraque iſta præſtare poſſit. Omnis autem iſta potentia in ignem, ut cauſam, referenda eſt. Huc additur & puluis, qui natus eſt ignis potentiam, intercedente igne, mouere. Quibus omnibus coniunctis, fit ut lapis, ſiue globus, in tantam longitudinem iaciat̃.

Conſtantinopolis fruſtra obſeſſa.

Amurates igitur Mechmetis filius, aggreſſus murum, ubique admotis bombardis & alijs machinis, eum capere nitebatur. At Græci mœnia fortiter defendebant, de ſcalis deturbantes peregrinos regis. Quidam amputatis capitibus deuoluebantur ad ſuos. Amurates cum nihil efficeret, licet omnia tentaret quæ ad urbem capiendam pertinerent, triſticia affectus eſt: & animi anxius, uſque putabat ſe urbem occupaturum. Moras igitur cum necteret, nec ab urbis obſidione diſcederet, Græcorum legati ueniunt, pacem & fœdus petentes. At ipſe Græcos in fœdus ſuſcipere aſpernabatur: nec multis diebus pòſt re infecta domum reuerſus eſt. Copiæ uerò eius omnes dilabebãtur ad ſua. Græci legatos ire iuſſerũt ad Amuratem, oratum pacem: quos dimiſit Amurates, ipſorum petitionem auerſatus. Cum igitur Græci affectarent ſummis uotis pacem, nec tamen eam impetrarent, ad Muſtapham conuertuntur, Mechmetis filium. Ea tempeſtate is apud Caramanum agebat, uictum & neceſſaria ab eo capiens. Miſsis igitur legatis, Grçci Muſtapham Mechmetis filium, cum natus eſſet annos tredecim, accerſunt. Puer ubi Byzantium uenit, ſermones ſparſit per Turcos, magnis promiſsis eos accendens, prehenſabat ſingulos, quibus promittebat duplum eorum quæ ſub Amurate habuiſſent accepturos. Et quidam Turci, at pauci, ad puerum iſtum transfugiunt. Puer autem tranſgreſſus in Aſiam, auxilio Græcorum regis inſtructus, locum qui † Templum nominatur, expugnauit.

† Hieron.

Iter facienti per Aſiam, Turci qui ibi erant adiungebantur, ut qui eſſet regis filius. Ibi tum Aliazes cognomento Saraptares, ſiue pocillator, cui ab Mechmete puer ille commiſſus erat, per proditionem Amurati puerum tradere paciſcitur. Pactis aũt ſatis firmatis, cõcluſum eſt, ut puer Amurati proderet̃. Miſſo itaq; nuncio ſignificauit Amurati, ubi nam terrarum puer ageret. Cum puer Nicæam ueniſſet, urbem eam cæpit: & cum ibi moraretur, optimates Turcorum conciliabat. Hyems erat, qua prohibebat̃ puer longius procedere. Amurates cũ intellexiſſet puerũ Nicęę uerſari, nũciante id Aliaze Saraptare, aſſumptis ſexies mille Ianuarũ militib. uenit q̃ ocyſsimè in Helleſpontũ: & tranſiẽs, rectà abijt in Bithyniã. Et cum inopinatus & improuiſus irruiſſet in urbem, puerũ ab Aliaze ꝓditũ cõprehendit. puer eñ excitus tumultu, cõfugerat ad Aliazẽ, cui obediebat, ut ſe defenderet ab imminẽti periculo. Aliazes puerũ metũ omittere, & bono animo eſſe iubet, & ſic eius fratrem expectat. Cui ubi in regiã urbis ſedẽ ꝓceſſerat, puerũ in manus tradidit: quẽ accepũ laqueo, ut moris eſt regũ illorum, p̃focauit.

Muſtaphæ interitus.

Aiunt Tezetinẽ, uirũ regio ſanguine ortũ Erziganis regis, auxilio ueniſſe puero, ut audiuerat hoſtes in urbẽ penetraſſe: & cõieciſſe ſe in medios hoſtes: ubi & Michalinẽ Europę & ducẽ & iudicem hoſtẽ ſuũ cõfecit. Tandem cũ plurimos alios neci dediſſet, et ipſe occubuit. Grecorũ res tũ ſic habuerũt, cum ſecuti eſſent partẽ Mechmeti aduerſam. Thermã Macedonię Venetis uendidêre: impoſsibile exiſtimantes, ut ſperarẽt ſibi urbẽ hãc ab Amurate dari in poſterũ. His peractis, bellum conuertit Amurates contra Thermam: quam, ad omnia intentus, ſumma ope oppugnabat. Machinas etiam mœnibus admouit: nec tamen cœptis reſpondebat euẽtus. Tandem proditionem

Theſſalonica Græcis ultro data, & à Turc. expugnata.

paciſcitur cum oppidanis, quibus imperatū erat, ut ab domibus ſuis cuniculos ſubterraneos agerent, qui extrà ferrent. At foſſores comprehenſi à Venetis, quidam fugerunt in Amuratis caſtra, deſcendētes de muro. Poſtmodum ab arce, quam aggreſsi erant, expugnarūt urbem, expugnatamq́ diripuēre. Accepi peregrinos impigrè ſcandentes & ſuperantes mœnia, urbem cæpiſſe, reliquis deinde accedentibus: quam poſtmodum diripuēre. Nec quiſquam eorum qui in oppido erāt, euadere potuit manus hoſtium. Hinc reor Amuratem urbem iſtam per proditionē ſuo dominio iunxiſſe. Vrbs autem hæc erat maxima, nec ulla, quæ modò Græcis parêrent, inferior. Ciues eius urbis paſsim per Europā Aſiamq́ captiui trahebantur. Præſidium Venetorum, quod in urbe erat, ut rumore allatū eſt, urbem in poteſtatem ueniſſe hoſtium, citato agmine ad mare & naues contendunt: & conſcenſis nauibus quæ fortè ibi aderant, inde citi ſoluebāt. Vrbs iſta magna, opibusq́ florens, ab Amurate occupata eſt. Cum autem eam habitādam aſsignaſſet finitimis, qui circà colebant, domum profectus eſt. Caratziam Europæ ducem arma contra Ioanninam urbem Aetoliæ ferre iuſſit, dato ad eam expeditionem Europæ exercitu. Hic adueniens, incurſionem fecit in Aetoliæ regionē: & quæcunque occurrebant, diripiebat, & ſpoliabat. Poſtea exercitus ad urbem duxit obſidendam. Carolus urbis princeps iam antè obierat mortem. Et cum haud tuliſſet liberos ex uxore ſua Rhainerij filia, ſupereſſent uerò filij nothi, Memnon, Turnus, & Herculius, natu maiores, his diſtribuit Acarnaniā, quæ ſita eſt inter Acheloi regionem. Fratris autem ſui Leonardi filium reliquit totius regni ſucceſſorem. Carolo uerò fratris ſui filio, Arten Ampraciæ metropolim, & Aetoliam, urbemq́ conceſsit. Nothi filij haud diu pugnantes, relati ſunt in numerum Ianuarum regis. Memnon autem, qui uidebatur reliquis prudentia & auctoritate prior, acceſsit ad regem, quem rogabat ut ſe ad patriam reduceret regionem. Quapropter cū Europæ exercitu hoſtiliter eam regionem ingreſſus eſt. Europæ exercitus Ioanniorum urbem obſidione circumuenit: & incūbens aliquanto tempore obſidioni, cum nihil proficeret, tandem oppidani & regionis princeps, qui obſeſſus tenebatur, hoſtiū imperatorem ſiue baſſam ad colloquium euocarunt: in quo princeps ſibi dari poſtulabat à rege reliquam Acarnaniæ regionem, & Epiri, quæ ſibi fœdere interpoſito confirmari uolebat. Quod ſi impetraſſet, ſe regi urbem traditurum. Fœdere icto, urbem accepit regius exercitus: & Acarnania reliquaq́ Epirus ceſsit principi, ut quotānis tributum ferret: & in Ianuas regis, quandocunque moneretur, aduentaret. Poſtea uenientes Caroli ducis filij, Herculius & Memnon, nec modicam regionis partem occupantes, congregatis finitimis, qui confluebāt, moleſti erant admodum patrueli ſuo, cuius regionem agebant & ferebant, bellum gerentes. Contra quos Carolus exercitum, quem ex Ianuis regis contraxerat, necnon alterum quem ab Italia exciuerat, ducens, cum nihil promoueret, pacem cum ijs compoſuit: qua tenebatur, ut ipſe cederet ea regione, cui illi præfuiſſent: hi uerò deinceps nullas moleſtias Carolo facerent. Hoc modo Aetolia in Amuratis ditionem deuenit. Græci poſtea in Ianuas regis proficiſcuntur, petitum pacem. quibus ea data eſt his conditionibus, ut Iſthmum deſtruerent: & nihil in poſterum, quem admodum hactenus, rerum nouarum molirentur. Turachanem miſit in Pelopōneſum, qui Venetorum regionem populabatur, & Iſthmum diruit: Venetorū aūt oppidula, quę ſubegerat, diripuit. Cum autem egrederetur Peloponneſo, Albani in Peloponneſo habitantes, colligebant in mediterranea regione, quæ Dabia nuncupatur: eligentesq́ ducem, defectionem à Græcis parabant, & Turachanis exercitum penitùs delere uolebant. Turachanes ut accepit cōtra ſe Albanos prælij cupidos pergere, cum non poſſet effugere ipſorum impetum, in aciem copias eduxit. Etiam Albani in aciem deſcenderunt, & hoſtes aggreſsi ſunt. Cum autem Turcorum impetū ſuſtinere non poſſent, in fugam uertuntur. quorum cędem maximam, Turachanes inſecutus, in fuga fecit. Capti ſunt octingenti, quos omnes eò loci obtruncauit: ex quorum capitib. cum turriculas extruxiſſet, abſceſsit. Vir ille & alia memoratu digna facta deſignauit: propter quæ cum in maximo honore penes regem foret, etiam in regionē Brenezis & in Daciam iter intendit. Nec multo pòſt iuſſus ire ab rege cum exercitib. regionem euaſtauit, & conſcriptum ibi exercitum haud paruum in fugam compulit: ex quo prælio redibat uictoria memorabili illuſtris, plurimam tum mancipiorum, tum aliarum rerum uehens prædam. Cum Græcis igitur Amurates, cum frequenter uenirent in Ianuas, mittentes uiros primarios, opibus reliquaq́ felicitate claros, inter quos & Notaram, & Carolucam, tandem pacem compoſuit. Græcorum rex, ubi primùm pax conueniſſet, nauigauit in Peloponneſum, accerſito fratre Theodoro, qui Spartam regebat. Rex propter odium, ut antea ſignificauimus, quo proſequebatur uxorem, quam ab Italia duxerat, ſtatuerat Nazaræorum aſſumere habitū. Cum autem in Peloponneſum ueniſſet Byzantij rex, adducens ſecum fratrem Conſtantinum, ut in eum transferret regnum, confeſtim eum cœpti pœnituit, nec amplius ſe regno ceſſurum dicebat. regni enim proceres ab iſto uitę propoſito regem dehortabantur. Dehinc etiā uxori, cui implacabilis erat, pro-

Ioānina Aetoliæ urbs, quæ Caſſiope olim.

Ioanninæ deditio.

Aetolia Turcis cedit.

Albani domiti.

In Valachos bellum.

pter

pter formæ turpitudinem, reconciliatus, ſuauiter in poſterum cum illa uitam exegit. Rex Græcorum bellum intulit Carolo Epiri principi, & exercitibus Clarentiam Elidis metropolim circumſedit. Nec multo pòſt cum urbis oppugnatio irrita caderet, Caroli conſobrinam, Leonardi ducis filiam, fratri Conſtantino uxorem dedit: hac tamen conditione, ut dotis nomine Conſtantino urbs iſta traderetur. Poſtea duxit exercitus contra Patras Achaiæ urbem, quam obſidione circumdedit. Deinde relicto fratre Conſtantino, cui urbis oppugnationē mandarat, nauem conſcendit, & Byzantiū proficiſcitur. Cum multum iam temporis mœnibus urbis aſſediſſet, nec tamen urbs in manus ueniſſet, proditionis conſilia oppidani cum Conſtantino agitant. Aberat enim urbis epiſcopus, profectus in Italiam, auxilij petendi gratia: & longas ibi agebat moras, ut à Pontifice id acciperet. Hanc Achaiæ urbem Italici principes, qui Peloponneſum regebant, ex familia Malateſtarum orti, occupantes, unum quidem dederunt urbi principem: alterum elegerūt, qui eam adminiſtraret, & ſemper apud Roman. Pontificē moraretur. Vrbs iſta ubi conceſſerat in ius & poteſtatem Romani Pontificis, accepit epiſcopum, quem miſiſſet Pontifex, ut urbem eam gubernaret. Eo tempore epiſcopus, qui remp. eius urbis curabat, miſſus à Rom. Pōtifice, natus erat ex familia Malateſtarū. Hanc urbem ubi dominio ſuo iunxit Conſtantinus, etiam arcem expugnare aggreſſus eſt: cui expugnationi integrum annum inſumpſit, & tandem uoti compos factus eſt. Elidis metropolim ſubegere Romani Pontificis triremes. Poſtquam enim fama allatum erat, Achaiæ urbem à Græcis eſſe occupatam, miſit Pontifex triremes decem, quibus annitebatur, ſi poſſet amiſſam recuperare urbem. Hæ quidem haud uenere in Achaiam. Venientes autem Clarentiam, abſente urbis duce, nec præſidio in ea exiſtente, clàm ingreſsi milites urbem cæpere, & diripuerūt. Deinde eam uendentes regis fratri quinquies mille aureis, in Italiam nauigarunt. Aliæ quoque fortunæ miſerabiles urbi iſti acciderunt. Oliberius enim ab Italia progreſſus, tenente Clarentiam Achaiæ principe, inopinatò adueniens eam oppreſsit, & diripuit, ducta in uxorem principis filia. Tandem precio accepto, Epiri duci eam uendens, in Italiam reuerſus eſt. Etenim captam à Pontificis triremibus, denuò emptam recepit. Græci longo tempore bellum geſſere cum Centerione, qui Achaiæ imperabat, generis Italici. Poſtmodum affinitatem iungentes, filia huius ducis in matrimonium data regis filio iuniori Thomæ, concluſum eſt, ut in dotem acciperet Meſſenę & Ithamę regionem, pręter maritimam Arcadiæ. Fœdus quoque ictum, bellum diremit. Hanc quidem, ubi mortuus eſt princeps, accepit Thomas regis frater: & Cēterionis uxorē, donec mortua eſt, in carcere cōdidit. Hoc modo Pelopōneſus ab Italis ad Gręcos trāslata eſt. Gręcorū res, cū ſubigerēt Pelopōneſum, hoc modo ſe habuere. Amurates bellum indicit Tryballis. Primò itaq; miſſis exercitib. Tryballorū regionē populabat. Vt nunciatū eſt Tryballorū principi, regem hoſtiliter accedere, legatos ire iubet ad Amuratem, oratū pacem. paratū ſe eſſe, ſi pax coiret, tributū, quātumcunq; imperaſſet, péndere: nec recuſaturū facere, quæcunq; iuſsiſſet. Amurates huius principis filiā ſibi in uxorē aſſociauit, quā petijt ſibi uxorē dari, miſſo Sarazie Ianuarū Imperatore. quā poſtmodū in regiā adduxit Chaliles, qui plurimū apud regē pollebat. His ita peractis, petijt bello Caramanū Alideriū, Carię ducem, crimini ei inter cętera uertēs, q fratrē ſuū iuniorē, cui alimenta prębuerat, ad Gręcos miſiſſet. Veniēs itaq; cum magno exercitu, regionē grauiter affligebat populationibus quā Caramanus deſeruerat, cum ſe recepiſſet in mōtiū cacumina. Regio iſta urbes habet duas: una Laranda uocat, alteri nomē eſt † Toconeiū. Toconeium urbs magnitudine & opib. præſtat, in qua antiquitùs reginæ morabant. Cū mōtes regionis illius eſſent firmiſsimi, et admodū muniti, nec facilè ſcandi poſſent, omnē belli molem uerterunt in finitimā regionē: quā agentes & ferentes, paulatim progreſsi ſubigebāt. Vrbs iſta optimis legib. fundata eſt iam inde ab antiquo. Larāda ſita eſt in radicib. montiū, qui in iſta regione uiſunt, nec aliquib. munimentis aduerſus uim hoſtiū firmata eſt. Incolæ regionis Amuratis aduentū expectarunt, nec ſibi fuga conſuluerūt. Putabant eñ, cum & ipſi Turci forent, & iiſdē morib. reliquaq; uitę conſuetudine uterent, ſe nihil hoſtile paſſuros. Caramanus ille finitimus eſt Piſidarū regioni & Turgutæ. Piſidæ, qui etiam Barſacides uocant, paſtores ſunt, & Turcorum linguam in uſu habent. Latrocinijs magis intēti uiuunt, prædasq; ex Syria & ex finitima regione agunt. Nec abſtinent à regione Caramani, cum quo ipſis continuū bellū eſt. Duces eligunt, quorū ductu prędatū pficiſcunt. Duces prædam ſuperfluā capiūt, & inde partem haud contēnendā ijs largiunt qui domi apud uxores remanſerint. Turgutes Phrygię imperat: & Armeniā Cappadociamq; regio eius attingit. Genus Turgutæ uidet recenter admodum fuiſſe ſub Amythaone: & cum in Phrygiā inde deſcendiſſet, regionē iſtam ex eo tempore obtinuiſſe. Quod cū duraſſet ad hæc tēpora, contra filios & Caramanū arma tulit. Bellū etiam geſsit iam olim genus iſtud aduerſus Leucarnas, Carelucis filios. Candilorum urbs Cariæ in poteſtate uiri, qui nunpatur * Regionē itaq; populationib. diuexans Amurates Mechmetis filius, Ducis filiam in gynæceum ſuum tranſtulit: filium

regionis

Clarentia, olim Cyllene, obſeſſa, & capta.

Patræ deditæ

Pelopōneſus Italis erepta

† Coneium Carię, olim Iconium, uulgo Congium.

Piſidæ latrones.

regionis principem reliquit. Cermianum & Cedinem, Sarchanemq; principes, cum proficiſceretur contra Caramanum, regionibus ipſorum expulit: accedensq;, regias eorum ſpoliauit. Aedines exceſsit è uiuis, carēs liberis. Sarchanes & Mendeſias in regiones finitimas fugientes, ſeruati ſunt, ne quid mali ab Amurate paterentur. Mendeſias Rhodū contēdit, ibiq; moratus eſt. Poſtea præconio excitus, acceſsit ad regē, flagitās ut aliquid boni ab eo impetraret. Qui etiamnū apud regē ætatē agit, uictū & neceſſaria à Ianuis accipiens. Caramanus cupidus recipiendi Toconeium & regionem ſuam, legatos ad Amuratē mittit, promittens ſe ſuam filiam ei daturum uxorem, & filium quem haberet, miſſurū ut in Ianuis mereret. Amurates in fœdus, iuramēti religione interueniente, Caramanū ſuſcepit, & in Europā iter intendit. Poſtea cum aliquantulum temporis interceſsiſſet, arma contra Iſmaelem Sinopes & Caſtamomæ principem arripuit, neſcio ob quam offenſam. Qui ut accepit, Amuratem contra ſe ut hoſtem properare, legatos obuiam regi mittit, qui dicerent, ſi pacem petenti daret, ſe quotannis æris redditū quantuſcunq; eſſet, regi penſurum. Præterea pollicebatur, ſe filium ſuum in regis Ianuas miſſurum. Filiū autem Turgutis, quē iam antè in regis Iaunas abijſſe cōſtabat, regioni priſtinæ reſtituit: eiq; cum eo agere pro ſuo arbitrio permiſit. Hęc quidem fortiter ab Amurate facta, incredibile dictu eſt quanta gloria Aſiæ regnum illuſtrarint. Bellum quoque tempore longo inter ipſum & Leucanas arſit. Expeditionem

1340.

ſuſcepit Amurates contra Tryballorum principem, & huius affinem Georgium. Expeditionis huius iſtam cauſam tradūt. Stepanum enim iuniorem filium habebat ſecum morantem, cum proficiſceretur Spenderouiam, ubi ipſorū regia erat. Princeps, relicto filio Gurguro (qui & Georgius & Gregorius,) ut tueretur urbem, & defenderet mœnia, ſi aduētaret hoſtis, ipſe abibat in Pannoniam, auxilium oraturus. Erat enim huic etiam in Pannonia regio haud contemnenda: præterea urbes multæ & opulentæ, quas permutatione facta cum Sigiſmundo, pro Belgrado, Eleazarus acceperat.

De Seruios bellum.

Hæc enim urbs mirè placebat regi, quaſi regio admodum eſſet opportuna propter portus commoditatem. Filius quidem prædicti principis relictus erat ut tueretur urbem, & ſe parabat, nihil ceſſurus hoſti urbem obſidere inſtituēti. Tandem accedēs Amurates, incurſionem in agros fecit, & poſtea urbem obſidione cingit, machinas uarias mœnibus admouens, ſi quo modo urbe potiri poſſet. Cum nihil proficeret, bombardas, quæ ea tempeſtate habebantur maximæ, produci iubet, ijs'que mœnia pulſare haud ceſſabat. Nec ſic aliqua capiendæ urbis ſpes affulſit. Veritus autē Gurgurus, ut urbs tandem ueniret in manus hoſtium, cum bombardarum impetum amplius ſuſtinere non poſſent, admittebat uerba regis, quibus pax offerebatur. Fœdus ictum eſt, quo tenebaſ, ut urbs regi traderetur: ipſi autem cum eo in Ianuas proficiſcerentur, conſecuturi ea quæ rex ſtatuiſſet. Gurgurus regi urbem tradidit: & in caſtra egreſſus, conuerſatus eſt apud regem unà cum fratre ſuo Stepano. Nec multo pòſt ut nunciatum eſt Amurati, patrem horū contra ſe hoſtili animo pergere, filiosq; patrē clàm adiutare, & ad defectionem inclinare, ambos adductos filios oculis orbauit. Senderouia, Tryballorumq; regione occupata, oppido præſidium ualidum impoſuit, & continuò copias contra Belgradum Pannoniæ urbem mouit.

Griechisch Weyssenburg.

Vrbs iſta duobus circumfluitur fluuijs: ab uno Iſter, ab altero latere Sauus fluit, qui in Iſtrum eò loci iuxta urbem eam effunditur. Spenderobus & hæc *

Belgradi obsidio.

Vt acceſsit Mechmetis filius Amurates, urbem obſedit. Bombardasq; expediens, urbis partem haud paruam ſtrauit. At exercitus Amuratis interim intoleranda patiebaſ ab oppidanis, qui bombardis, baliſtis, alijsq; machinis bellicis grauiſsimè affligebant hoſtes urbi aſsidentes. Sagittis alijsq; iaculis penè obruebātur tum uiri, cùm caſtra. Ibi tum Halies Brenezis filius, cuius fama per caſtra erat celebris, primus cum ſuis ſuccedit muro oppugnando: qui foſſa iuxta urbem facta, & communita, ibi tentoria ſua tetendit. Vbi murus deiectus eſt, per loca patentia ruinis peregrini irruunt, & urbis partem maximam capiūt. Colliguntur in unum oppidani, & manus cū peregrinis fortiter conſerunt. quos impulſos magna ui in fugam uertunt, & de mœnibus deturbant exactos urbe. Hac igitur ſpe capiendæ urbis fruſtrati, quia peregrini fortiter expulſi erant, Amurates cum exercitibus abſceſsit, & domū ire contendit. Scopiorū uerò & Illyricorum regioni præfectum dedit uirū primarium, ſuumq; ſororum: cui tradidit pedeſtres & equeſtres copias, ut incurſionē in Illyricum facere poſſet. Illyricorum rex *

Bossena.

Boſsina regionis illius nomen eſt: quæ cum ſit aſpera & montana, porrigitur uſque ad Illyricos, qui incolunt maritimam Ionij regionē. Eſt & urbs regniq; ſedes Gaitia ſiue Iaitza, & fluuius qui eam alluit (quem Vukrinā uocant, is in Sauum exit) qui deinde in Iſtrū exhauritur. Hic Illyricorum rex ſua regione ab Iſamo uaſtata, exercitum comparauit. Veritus autem cum Amuratis confligere exercitu, legatos miſit, qui dicerent, ſe paratū eſſe, ſi pacem impetraret, quotannis uigintiquinque millia aureorum tributi nomine conferre. Rex Amurates hac conditione pacem dedit.

Sandalis regio.

Huic regioni adiacet Stephani Sandalis filij regio, quam gens Illyrica tenet: & ſe extendit ad Ionium * Hæc natio cùm Illyrica ſit, iam olim ab reliquis ſeparata eſt Illy-

Digitized by Google

eſt Illyricis. Incolæ autem moribus & uictus ratione nihil diſcrepant ab Illyricis, uerùm alias ſequuntur leges. Cuduergi nuncupantur omnes qui degunt in Sandalis regione. Inter hanc & Epirum ſitæ ſunt quædam Venetorũ urbes, ubi & Ibanis regio habitat̃ Caſtriotis. Huic annexa eſt Comneni regio, pleraq́; maritima exiſtens, uerſus mediterraneam regionem breui interuallo extenditur ad loca Argyropoli finitima: ubi præfectus Amuratis caſtra habens, Ibanis & Comnenorum regionem euaſtabat. Interea Ibanes uictus, ibat in Ianuas regis, eumq́; ſequebatur, quocunq́; cum copijs militatum abijſſet. Poſtea Arianites priuatus paterno principatu, in regis Ianuas abijt, à rege uictũ & neceſſaria capiens. Deinde mortuo Caſtriote Ibane, filium eius accipiẽs in patrium principatum ſubrogauit Amurates. Arianites, qui & ipſe ſuo principatu deiectus erat à rege, ſupplicabat Ianuis, ut boni aliquid à rege conſequeretur. Deinde miſsis quibuſdam ad eos qui in ſua adhuc, unde pulſus erat ui hoſtili, regione uerſabantur, dicebat ſe eò cum copijs uenturum. Qui cum promitterent, ſi armatus aduenifſet, ſe à rege defecturos, fuga relictis Ianuis, in ſuã regionẽ ſe recepit. Reuerſus igitur ad paternã regionem, cum optimatibus coniurationem facit. Qui eum lubenti animo ſuſcipientes, ab rege defecerũt: interfectisq́; Turcis, incurſionem fecerunt in Amuratis regionem, quam egerunt & tulerunt. Et quidẽ res pulchrè ſuccedebat, cum ipſi regionem aſperam & montanam, in quam ſe recipiebãt, incolerẽt. Vt rumor ad regem iſta pertulit, Aliem ducẽ conſtituens, cui exercitus, quos habuit iuxta Axiũ flumen & Argyropolim, tradidit, addito equitatu uniuerſo, qui in ea regione morabatur, iuſsitq́; ut Albanorũ regionẽ ſubigeret: & mancipiorum præda onuſtus, captũ adducẽs etiã Arianitem Comneni filium, rediret. Hic accepto exercitu uniuerſo, impetũ dedit in hoſtilem regionẽ, cum ibidẽ inueniſſet copias pedeſtres haud aſpernãdas. Regionem populabant̃, uicos uillasq́; incedebant, nemini parcebant. Arianites, congregatis ſuæ regionis equitib. & peditibus, adueniens occupabat montium cacumina & anguſtias: quà reditũ maturans, tranſiturus erat cum copijs. Alij milites cum conarentur tranſire, nõ potuerunt, cũ fortiter ab Arianite tranſitu ꝓhiberentur. Turci reliqui, cum ab Alie eſſent in ea regione relicti, fuga ſibi cõſulere parabãt: eò feſtinantes, ubi incolumes uitæ diſcrimen imminens euitare poſſent. Horum plerique ab Albanis interempti, partim capti ſunt. Reliqui, qui ſe fugę Alijs comites iunxerãt, profectionem campeſtrẽ, at longiorem, ingreſsi ſunt. Et egredientes in continentẽ quæ iuxta Corcyrã habitatur, ex multis pauci fuga ſibi conſulentes, domos ire pergunt. Ea in expeditione magnam gloriam inuenit Arianites Comneni filius, operibusq́; memorabilibus geſtis admodũ celebratus eſt. In hunc modũ Alijs exercitus, cum in regionẽ quæ Ionium ſpectat irruiſſet, afflictus eſt. Cæteri Albani, qui incolunt urbẽ quæ Argos reſpicit, ut cognouerunt Arianitẽ res nouas inſtituiſſe aduerſus Amuratẽ, quæ felicem ſortitæ ſint euẽtum, etiam ipſi defectionis ab rege conſilia agitarunt: & deficientes, Depan euocatum ſibi ducem & principem elegerunt. Huius enĩ patrem cum eieciſſet è ſua regione Paiazites Amuratis filius, exactis quoq́; Myrxa & Caninorum principe, necnon alijs ducib. plurimis, iſta regione potitus eſt. Depan igitur illum incertis uagãtem ſedibus per Italiam, & plerunq́; morantem in Corcyra Venetorum inſula, Albani, qui iuxta Argyropolim uerſabantur, accerſentes, regem ſibi crearunt. Contractisq́; copijs, Argyropolim, quæ tum temporis regis erat, bello petierunt. Vrbem oppugnabant uarijs admotis machinis. In urbe erat præſidium regis peregrinorum: aderant & Turci plurimi, qui confugerãt eò, urbemq́; fortiter & ſtrenuè ab hoſtibus defenſabant. Albani cum iſta inciperent, urbémque ſumma ui obſiderent, admodum oppugnationi intenti, regioni regis, qui tum aberat in Aſia bellum gerens cum Caramano Ciliciæ & Cariæ principe, incurſionibus & populationibus uaſtitatem induxere maximam. Turachanes Tryballorum & Theſſaliæ præfectus, accepta Albanorum defectione, & metropolis adeò claræ obſidione, conſcribens exercitum quàm potuit maximum, aſſumens etiam Turcos quotquot in Theſſalia inuenire potuit, citato itinere properans per niuem, (hyems enim tum erat) ſecundo die poſtquam iter ingreſſus erat, prope urbem Albanos deprehendit: in quos præter expectatum irruens, plurimos occidit: Depan ducem uiuum cæpit, urbem'que obſidione ſoluit. Aiunt Turachanem ex improuiſo accedentem, plures quàm mille interfeciſſe. & in hunc modum ſeruitutis iugum recipere denuò coacti ſunt Albani. Nobiles eius regionis, quotquot non euaſerunt Turachanis manus, ab regijs præfectis crudeliſsimè occiſi ſunt, cum alius iſto, alius alio mortis genere miſerabiliter interiret. Amurates reuerſus ab expeditione, quam contra Caramanum ſumpſerat, è regia ſua Mezetem, quem Europæ ducem declararat, accipere iuſsit copias equitum & peditum quantas uellet, & proficiſci contra Pannodaciam, ut eam ſuo imperio iungeret. Qui accipiens Europæum exercitum, & Europæ Azapides, equitatúmque regis omnem, qui in Europa agebat, peruenit ad Iſtrum. quo traiecto, ingreſſus eſt Pannodacię regionem quę * Ardelium nominatur. Ardelium à Praſobo monte in Pannoniã uſque excurrit. Regio iſta cingitur quercetis glandiferis, urbésque habet non paucas. Metro-

Ioannes Caſtriota, qui alijs Ebanes.

Comnenus Arianites.

Hali bella in Illyricum.

Corcyra ſiue Curzola hodie.

Depas Albanorum dux.

Argyropolis oppugnata.

1432.

** Erdelia alijs Tranſyluania, ſiue Septemcaſtrenſis regio*

** Cibinium, nunc Hermenſtatt.* *† Germanorum.* *† Cibinio.*

Metropolis, * Toſibiniũ uocatur. Lingua utuntur partim † Dacorum, & partim Pannonũ. Victu & moribus Pannones imitantur. Hæc regio ſubiecta eſt Pannonũ regi, à quo ducem accipit de Pannonum genere. Vrbes habet liberas, quæ proprio iure proprijsq; legibus ab metropoli † Toſibinio reguntͣ. Iuſsi proficiſci in militiam, regi parent, tributum ferentes quandocunque is imperauerit: ſolũ modò petentes, ut ſibi proprio iure ſuisq; legibus rempublicã adminiſtrare liceat. Contra hãc igitur metropolim ubi Iſtrum tranſierat, Mezetes uniuerſam belli molẽ uertit. Et cum quàm proximè ad eam acceſsiſſet, ibi caſtra communiuit. Hic cũ urbis oppugnationi ſumma ope incumberet, ictus bombarda occubuit. Poſtea cum exercitus hoſtilis maturaret abitum, & feſtinaret ad Iſtrum trajiciendum, cõgregati regionis uiri, cum præuenire hoſtes in ſua regione poſſent, plurimos eorum clade maxima ſtrauerunt. Reliquos in fugam effuſos uſque ad Iſtrũ inſecuti ſunt.

† Erdelij.

Mezetes profectus in † Ardelij regionem, amiſsis nõ paucis de ſuo exercitu, huiuſmodi uitę exitum habuit. Rex maximam ſuam eſſe calamitatem duxit, mortẽ Mezetis. Parabat igitur ipſe expeditionẽ ſuſcipere contra Pannodacos: miſsisq; per ſuum regnum præconibus, edicebat ut primo uere adeſſent omnes. Poſtea mutata uoluntate, Sabatini eunucho, uiro rei militaris peritiſsimo, belli iſtius curam omnem mandauit, cum Eunuchus id conſilium regi & optimum & tutiſsimum fore cenſeret. Iuſsit quoque rex, ut non prius bello deſiſteret, quàm deuiciſſet Pannodacos ſiue Tranſiluanos. Hic igitur accipiens regis exercitum, & peregrinorum de Ianuis regis quaſi quatuor millia, Iſtrum tranſiuit, & copias omnes in Ardelij regionẽ induxit. Dehinc aliquot diebus iter fecit per Pannoniæ regionem.

Ioannes Huniades.

Iangus autem Choniates, quem Ioannem Huniadem uocãt, uir ea tempeſtate inter Pannones excellens, cui Ardelij regio commiſſa erat ab Pannonum concilio, exercitũ quàm potuit maximũ comparauit ab Ardelio, & Pannonia. Hoc inſtructus, ſequebatur per montium ſaltus Sabatinem. Sabatines cum iam in hoſtili regione foret, putabat res ſuas præclarè habituras, ſi hoſtiũ agros euaſtaret. Emittens itaque equitatum oẽm, & maximã exercitus partem in hoſtiũ regionem, prædas agere uolebat, quaſi hinc plurimum ſuis opib. accedere poſſet. pauciſsimi uerò manebãt cum Sabatine in caſtris. Iangus ut comperit caſtra hoſtium penè eſſe deſerta, præclarum facinus putabat, ſi accedens inopinatus caſtra opprimeret. Deſcendens itaque cum ſuis ex monte, impetu inuadit Sabatinis caſtra defenſoribus uacua. Sabatines exire caſtris, ut prælij poteſtatem faceret, non poterat. Proinde ad caſtra defendenda conuertitur: quæ tamen retinere nequiuit, cum uiolẽter Iangus cum Pannonib. irrumperet. Ad fugam itaque inclinat animo toto, feſtinabat que, maxima uſus celeritate, tranſire Iſtrum, antequam tranſitu ab hoſtib. intercluderetur. Iangus captis caſtris quoſdã in inſidas locat, quibus exciperet hoſtes aduenientes mancipiorũ aliarumq; rerum præda onuſtos, omnesq; conficeret. Et in hunc modum maxima hoſtilis exercitus pars miſerabiliter interijt: Iangusq; uictoriã ſibi peperit celebriorem, quàm ullam unquam eius anteceſſores inuenerint. Iangus genere natus erat non admodum obſcuro. Patria fuit Choniatæ ſiue Huniadi Ardelij oppidum, unde profectus uenit ad Tryballorũ ducem.

Huniadis origo, & mores.

Mercede autem conductus, longo admodũ tempore apud hũc ducem uerſatus eſt, ubiq;, quocunq; mitteretur, fortitudinẽ & diligentiam memorabilem oſtendens. Quõdam cũ uenatum abijſſet Tryballorum dux, eiq; appareret lupus, confeſtim Iangum uocat, ut lupum caperet. Qui ut acceſsit, ducisq; uoluntatem intellexit, continuò lupum inſectatus eſt perniciſsimè. Lupus ingreditur flumen quod obuiam erat, & natare incipiebat, ſi pręſens periculum ſubterfugere poſſet. Nec tamen Iangus à perſecutione ceſſauit, uerùm inſidens equo, flumen tranauit. Vbi natando flumen ſuperatum eſt, lupi ueſtigijs haud abſceſsit. Poſtremò lupum aſſecutus eſt, & confecit, pellemq; diripuit: tranatoq; fluuio, iterum ad ducem reuerſus eſt: prætendensq; manib. lupi pellem, exclamat: O' domine, factũ eſt ut imperaſti. Lupũ peremi, pellem cape: ea, ut uoles, utere. Hoc facinore dux admodum delectatus, in hęc uerba linguam ſoluit: Certè non poteſt fieri, quin non aliquando uir ille ad maximam promoueatur potentiam. Hæc tum temporis locutus, uirum deinceps pecunia opibusq; coluit. Cum tempore multo apud ducem iſtum moras traxiſſet, tandem ad Pannones redijt. Sunt qui tradunt, Iangum antequam peruenerit ad Tryballorũ ducem, fuiſſe famulũ Alijs Brenezis filij, eiq; mercede ſeruijſſe, cum fungeretur equorum curatoris partibus. Neſcio autem unde coniecturam facere poſsim, ut id uerum eſſe credam. nam linguam Turcicam eo modo didiciſſet. Reuerſus autem ad Pannones, aſſumptis aliquot alijs, procedebat in regiam, dicens: ſe aduenire, ut ſibi ſuisq; mercedem accipiat. nec repulſam paſſus eſt. Cum autem bellũ arderet inter Germanos & Pannones, magna militaria edebat opera, præſens ſemper exiſtens. ubicunq; eius opera deſiderabatur, ſtatim approperans, fortiſsimè præliabatur. Poſtea cõgregatis ad eum alijs plurimis, ubiq; illuſtris apparebat. Quapropter Ardelij regionis principatus concilio Pannonum ei decretus eſt. cui regioni cum imperaret, Sabatinem interfecit, eiusq; exercitum in fugã coniecit, uictoriam ſuis nuncians longè pulcherrimam.

Sciabadinus ad Vaſcupĩ uictus.

Digitized by Google

cherrimam. Hæc uictoria Pannonum res erexit in priſtinū ſtatum. Ex quo enim tempore Paiazitis auſpicijs ductuq; Turci regem Sigiſmundum in fugam uerterunt, haud ceſſarunt Turci in Pannoniam incurſiones facere, plurimaq; inde abduxerunt mancipia, quibus Aſiam & Europam repleuere. Vbi autem Iangus aduenit in Ardelij regionē, princeps declaratus communi Pannonum concilio, Sabatinem & Turcos terga dare coegit. Hinc animis reſumptis, Pannones præclaris operibus editis, Turcos ubique uincebant. Nam Iſtrum ſæpius tranſgreſsi, interfecerunt pauci plurimos Turcos: qui antequā ad manus uentum foret, non ſuſtinentes impetum Pannonum, fugam præcipites inibant. Ea tempeſtate ad maximam potentiam promotus eſt Iangus. Deinde creatus dux conſenſu unanimi totius Pannonum concilij, bellum contra Turcos & Germanos ſuſcepit, fortiſſimè ſemper rem gerens. Pannones gerebant bellum cum Germanis, cuius hæc cauſa perhibetur. * Poſtea bellum indixere Tzechis, qui Boemi dicūtur. Id bellū diu durauit, plurimis ultro citroq; cladib. illatis. Pannones iſto bello permoti accedunt Polonos: & inde adducentes regis patruelē, eum ſibi ducem crearunt. Cum igitur Poloni ſocia Pannonibus iungerent arma, cōtigit ut Pannones, Germanos & Boemos grauiter affligerent: agros enim horum euaſtarunt, urbeſq; non paucas incenderunt. Præterea interdum ex acie dimicarunt collatis ſignis. Verùm incerto marte nunc uictores, nunc uicti, prælijs excedebant. Deinde ubi palulū reſpiraſſent, & collegiſſent uires, bellum inſtaurabant. nā populi iſti ui omnia agunt, & in prælijs nemini parcunt. Haſtis impetunt hoſtes, bombardis utunt: ferreas habent equites baliſtas, nec non alijs telis rem gerunt inter ſe pugnantes. Quando autem fuga initur, in fugientes nec cæde, nec perſecutione admodū ſæuitur. uerùm ſi quis ſeipſum dedat, & uictū ſemet confiteatur, abit intactus & inuiolatus: hac tamē conditione, ne ſe poſtmodū prælio committat, contra uictores præliaturus. Hunc morē belli tēpore ſeruant: proinde in fuga non multi cadunt. Pannones duce Choniate profecti ſunt in Daciā, & ducem Danum nomine regioni pręfecerunt, Dacoſq; ei obtemperare iuſſerunt. Danus igitur expulſo duce Dracule, qui ad Ianuas regis confugerat, Daciā obtinuit, omneſq; Draculis propinquos & neceſſarios, ubicunque aliquem ſuperſtitem accipiebat, peremit. Hi duces traduntur fuiſſe filij nothi, qui Myrxæ nati ſunt. & quoſdam horum, cum putarentur eſſe Myrxæ filij, ab regionis incolis genere opibuſq; plurimū pollentib. in Daciæ ducatū ſubuectos eſſe: quaſi Dacis plurimùm cōduceret, ſi iſti in ea regione præeſſent, rerūq; ſumma potirent. Quorum unum atque alterum percunctando, cognoui genus & parentes: uerùm nomina eorum non omnib. ſignificabo.

Vuladiſlaus ex Polonia ad regnum Vngariæ acceſſitus.

Danus, qui & Dan Vaiuoda.

Danus ea tempeſtate à Pannonib. in Dacorum principatū collocatus, Daciam tenuit, & deinceps Pannones arctiſsimè coluit. Cum autem inquietaretur ſubinde ab regis ducib. prope Iſtrum collocatis, qui clàm ipſius regionem populationib. diuexabant, miſsis legatis ad regem, pacem orauit, quam haud grauatim conſecutus eſt: hac tamen conditione, ut quotannis regi tributi nomine daret tria millia ſagittarum, & clypeorum quatuor millia. Daciæ res ita ordinans quemadmodum ſibi cōmodiſsimè fore rebatur, eam pulchrè imperio rexit. Legatum ire iuſsit ad † Pogdaniæ Nigrę principem, cum quo pacem fecit: cui etiam affinitas iuncta eſt, qua excitus eum enixè adiuuit in bello quod cum Dracule geſsit. Dacię principatus in hunc modum ab nouo principe reformatus & inſtructus eſt. Amurates poſtea in Colchida imperiumq; Trapezuntinum triremes miſit, regionemq; Colchidis uaſtans, etiam urbem diripere, & inde plurima mancipia auferre annitebatur. Triremes illæ etiam in Gothiam curſum flexerunt, eamq; regionem populati ſunt. Triremes igit iſtæ in Colchida properarunt: & ad Gothos appellētes, regionem haud modicam uaſtabāt, plurimis inde mancipijs abductis. Reditū autem cum maturaret claſsis, tempeſtas ſæua exorta eſt. Nam uentus qui Aparctias dicitur, exurgēs, claſſem diſiecit, & in Aſiam iuxta Heracleam Ponti detulit. Interim naues quędam tempeſtate quaſſatæ interciderūt, in huiuſmodi calamitatem præcipitatæ. Cum Ianuenſib. ei interceſsit amicitia diutina, & quaſi pax perpetua. Ianuenſes aūt eo tempore ſeditione agitati, res ſuas penè cōtudere, cum ſeditioſi admitterent Philippum Ligurum ducem, eiq; urbē cōmitterent, prōptiſsimè ſequentes quocunque eos eduxiſſet. Hoc eis accidit, cum etiam populus eligeret iſtum ducem propter odiū implacabile, quo ferebātur in Venetos. Norant enim, Mediolani ducē Venetis admodū eſſe infeſtum, & acerrimè cum his bellum gerere. Ianua urbs ſita eſt in extrema Italia, quà Galliā reſpicit: Tyrrhenos attingit uerſus Orientem. Mare Tyrrhenum ſpectat, qua urbis ſitus Orientem uerſus excurrit. Verſus Occidentem egreſſos Ianuēſium regione excipit Prouincia, quæ Gallia eſt: & eius incolæ degunt ſub rege Gallorum. Quapropter porta ſiue ianua Italiæ uocatur, quaſi hinc in Italiam procedatur. Ianuæ reſpublica ita adminiſtrat, ut neq; omnino in democratiam, neq; in ariſtocratiam propēdeat. Verùm ex utriſq; ea reſpublica iuxtà partim in democratiam, & partim in ariſtocratiam inclinat, maximè in ijs quæ ad principis electionem pertinere uidentur. Sunt eīm in urbe iſta familiæ duæ, quę ab antiquo eam gubernarunt, & principatū in ea obtinēt, adeò ut populi ſtudia in utraſq;

† Podolia.

Philippus Mediol. dux Genuæ Dominus.

Doria fam. *Spinula.*

quaſi æqua lance conferantur. una, de Auria ſiue Doria nominatur: & altera, Spinula. In has familias ſtudia populi diuiſa cũ ſint, accidit plerunq; ut pars Doriam, pars Spinulam eligant. Hi igitur regentes populũ, de ſuo corpore duces conſtituere non audẽt, nec etiam populus permittit. Sed extant aliæ familiæ duę, quæ de populi corpore habent. una ad optimates, altera ad populum ſtudijs inclinat. Vni nomen Adorni eſt, alteri Phregoſij appellantur. *Phregoſi.* Ex his familijs dux ciuitati, ab ea parte optimatũ quæ uincit, datur. Adorni familiaritate iũcti ſunt Spinulis. at familia Phregoſiorũ neceſsitudinis iure deuincta eſt Dorijs, & ab his in principatum prouehitur. Duci, ubi primùm creatus eſt, permittitur, in cõſilium adhibitis optimatib. quibuſdam, agere ſecundũ leges, quæ maximè reipub. cõducere cenſuerit. Vectigalia & urbis redditus ordinat ad eum modũ, quo iudicauerit plurimũ opib. urbis acceſſurũ. De bello & pace populus in mediũ procedens conſultat, & ex ſua ſentẽtia iſta ꝓcurat. Si aũt bellũ aduerſus aliquẽ hoſtem decreuerint ſuſcipiendũ, duci belli adminiſtrationẽ cõcedunt, ut ſedulò caueat ne quam calamitatẽ ſiue damnũ reſpublica capiat. Quantũ attinet ad urbanã iuriſdictionẽ, iudices conſtituunt, qui petuntur à prædominante familia, & per ſe iudicant. Si aũt non ſecundũ leges, iudicarint, prouocatio ad populũ eſt. Cum aũt inteſtinis diſcordijs duæ illæ familiæ, Spinula & Doria, arderent, urbem in maxima præcipitarunt pericula: tyrannos cũ introduxerunt in rempub. & alia nefanda in eam cõmiſerunt. Familia quæ Ligures & Italos ſtudijs ꝓſequebatur, eligebat Italos, eosq; in belli ſocietatẽ adducebat. Altera familia Gallorũ regis auxilium implorabat, quem ſibi ſociũ faciebant. Contigit ergo, ut ciuitas illa in grauiſsima deuolueretur pericula, dũ utraq; factio adduceret in urbẽ eos qui ſummo urbis odio laborabant. Poſtmodum reſpublica in acerbam neceſsitatem redacta eſt, quia legib. patrijs amplius non regebatur. Tandem igit̃ malis uicti animi, cum iterum coaleſcerent mutua concordia, eos iudices ſiue principes qui minus idonei uidebantur, ui ejiciunt. Præterea cum ſępius Gallorum regem aduocaſſent, eiq; urbis regimẽ commiſiſſent, tandẽ coniuratione facta, eum ſæpius ui expulerunt, haud æquis animis tyrãnidem tolerantes. Populus enim libertatis cupidus, nouis rebus inhiabat: eiectisq; tyrãnis, duces de corpore ſuo creabant, & patrio more legibusq; rempublicam porrò gubernabant.

Genuenſes Tarraconenſib. infeſti.

Sunt autem Ianuenſes iam ab antiquo Tarraconnenſibus admodum infeſti, bellúmque multis generationibus cõtra eos geſſere. Publicè priuatim'que diſcordias & inimicitias hoſtiles exercuere, adeò ut ſi alicubi alius alij occurreret, in mutuas cædes ruerent. Inimicitiæ cum Tarraconnenſibus implacabiles perpetuæ fuerunt Ianuenſibus. Etiam Venetos iam olim odio proſequebantur, propter Lesbum & Chium inſulas in Aegæo mari ſitas: necnon propter Ligurum ducem, quem ſibi principem præfecerant. Cum autem inteſtina ſeditione laborarent, alijs quibuſdam urbis gubernacula mandarunt: ipſi uerò bellum cum Venetis & Tarraconnenſium rege gerere auſpicabantur. Naues militibus, contra Venetos quas ducant, complent. Vrbes uerſus Ionium adnauigantes, grauiter affligebant: nec abſtinebant ab ijs quæ in Aegæo mari habitantur. Hæc autem magno animo peragebant, ut Venetos ulciſcerentur propter Ligurum tyrannum nomine Philippum. Præterea ignem inijcientes in Corcyram, ſuburbana incenderunt, quæ concremata ſunt. & latius ſæuijſſet incendium, ſi res, ut animo agitarunt, eueniſſet. Poſtea prælium commiſere, cum inimicitiæ hoſtiles interueniſſent cum Alphonſo Tarraconnenſium rege, ad Gaeten ſiue Caietam Italiæ urbem. huc enim regis Alphonſi naues appulerant maximæ. Quod ubi cognorunt Ianuenſes, uidelicet regis claſſem eò collectam ſtare comparatam aduerſum ſeſe, ciues armatos naues maximas, quas huc mercium gratia ueniſſe comperimus, conſcendere iubent: ſoluentesq; ab urbe, curſum contra Tarraconnenſes dirigebant. Cum autem Tarraconnenſium regem aſſequuti eſſent in portu † Gaetes, tempore longo certarunt. *† Caietæ* Rex eo tempore intra mœnia exiſtens, prælium ſpectabat: & admodum dolebat, quòd ſui, qui plures numero erant, hoſtes ſuperare nõ poſſent. Ingreſſus igitur ipſe naues, ſuos cohortando ad prælium accendere nitebatur. Cõmiſſo itaque prælio magno, capta nauis eſt, quæ uehebat regem Tarraconnenſium. Rex ſimul quoq; in poteſtatem uenit. † Scriba autem Doriæ nauem cæpit, qui in prælio iſto nauali Ianuenſium dux erat. *† Blaſius autem Axaretus ſcriba prætoriam nauem, &c.* Qui cum uictores prælio exceſsiſſent, regem captiuum uehentes, domum reuerſi ſunt. Naues igit̃ cum appropinquaſſent Ianuæ, priuſquam urbem iniret dux, nauigauit ad Ligurũ ducis regionem, ut ei captiuũ Alphonſum traderet, ſperans ſe inde haud parum cõmodi accepturũ. Ingreſſus itaq; Ligurũ ducis regionẽ, regem captiuũ ad eum perduxit. Dux Mediolani honorificè & magnificè regẽ excepit, & tandem incolumem ſuo regno reſtituit. At Ianuenſes rei indignitate permoti, ab illo defecerunt, & ducem expulerunt. Deinde pergentes contra arcem, eam pactionibus in poteſtatem acceperunt: & deinceps ritu patrio urbem adminiſtrarunt, promouentes ad principatus honorem iuxta antiquas ſuas leges aliquem de ciuium numero. Alfonſus dimiſſus ad ſuos à Mediolani duce, beneficij memor hunc ſemper coluit: nec ei gratificari quibuſcunque in rebus potuit, cun-

Alphonſus Mediolanenſiũ duci traditus.

ctatus

ctatus eſt, quandiu dux ſuperſtes manſit. Hic Tarraconneſium rex imperio temperans Valentiam, Tarraconem, Sardiniam inſulam, Cyrnum & Barcenona Iberiæ urbem opulentam, primùm in Siciliam appulit, poſtea uenit in Italiam & Parthenopen, quæ & Neapolis. Regnumq́ in hunc modum occupauit. Neapolis quondam Italiæ ſubiecta, translata eſt ad Gallorum regem, qui de ſua familia ſemper regem & principem huic præficiebat. Regnum autem hoc incipit ab Iapygia ſumma, & Meſapia: & in longum progrediens uerſus Ionicum ſinum, dextra ambit regionem Vares ſiue Barum dictam. Regio iſta planè regaliſsima, & regio nomine digna eſt. Poſt Gepanum (ſiue Brutios, Terram laboris) ſic nominatim extendit ſe uſq; † Gaeten & Diam urbem Romanorum regioni finitimam. Et hic quidem terminus eſt occidentalis. Verſus Orientem attingit Gonium. Qua autem ſpectat Siciliam, regionem habet antiquitùs Græciam, nunc uerò Calabriam nuncupatam. Vbi primùm in ditionem regis Gallorum iſtud regnum cõceſsit, accepit regem propinquum genere regi Gallorum. Qui ut peruenit in regnum, (nomen eius erat † Lantilaus) regioni iſti uniuerſæ imperauit. Cum iam opibus reliquáque potentia plurimùm polleret, arma cæpit aduerſus Tyrrhenorum regnum, atque adeò contra reliquam Italiam, ubique præclara facinora deſignans. Et quidem mouens exercitum contra Tyrrhenorum urbem Florentiam, eámque obſidens expugnare nitebatur. Cum autem in longum urbis obſidio extraheretur tempus, & obſeſsi iam ad extremam ueniſſent neceſsitatem, ferũt eos in colloquium ueniſſe cum rege, petentes pacem: promittentes interim ſe promptos & paratos eſſe facere quęcunq; imperaſſet, ſaltẽ pacẽ daret petentibus. Quorũ precibus uictus, poſtulauit ciuis cuiuſdam filiam forma excellentem omnes quæ tum in ea urbe formoſæ habebantur. Hanc cum accepiſſet formæ elegantia omnes ſuperare, (fert enim urbs iſta mulieres in primis forma præſtantes, uirgineſq; uenuſtiſsimas) eam petijt ſibi uxorem dari, cum in colloquium cum Tyrrhenis ſuper pace iungenda ueniſſet. Erat eñ rex ille cæterà intemperans & libidinoſiſsimus, & tantum non inſaniebat amore mulierum. Iuſſerunt itaque Tyrrheni, ut pater uirginis eam quàm pulcherrimè exornatam regi traderet. Aiunt, puellæ patrem fuiſſe medicum inſignem, adeò ut facilè omnes ea facultate ſuperaret. Cum igitur multa tentaret, nec tamen poſſet ulla ratione ſibi conſulere, quin filiam regi daret, commiſcuit cicutam quàm potuit efficaciſsimam. In iſta namque Italiæ urbe cicutam cõmiſcere ſolent efficaciorem, quàm in reliquis urbibus. Accepit & pannum, quẽ cicutę immerſit, ut uenenũ imbiberet. Quo facto, pannũ ueneno imbutũ filiæ dedit: monẽs, ut ubi rex cum ea concubuiſſet, ipſa panno iſto mentulã eius quàm decentiſsimè abſtergeret. Hunc igitur cum accepiſſet pannũ auro exornatum, ſpectaculoq́ dignum, eum diligenter cuſtodiuit, ut regi, ſicuti pater præceperat, poſt concubitũ inſeruire poſſet. Ducẽtes igitur uirginem iſtam, obtulerunt eam regi. qui ea uiſa, formæ pulchritudine captus, obſtupuit: amoreq́ ardens, cum ea Veneris fœdus inijt. Puella autem iuſſa patris faciens, multis blandimentis adhibitis, panno regis mẽtulam abſterſit. Quo cum eſſet tactus rex, in humorẽ nonnihil reſolutus, in febrim incidit acutiſsimã, & cõtinuò expirauit. Etiã puellã eſſe mortuã tradunt, cum etiã ipſam cicuta per humorem diffuſa contagio infeciſſet. Regis exercitus, ubi primùm ipſe mortẽ obijt, dilapſus domũ redijt: & Florentia obſidione liberata eſt. Quidam Itali perhibent, non patrem pannũ infectum ueneno puellę tribuiſſe, uerùm ſenatũ urbis eam exornaſſe quàm pulcherrimo ornatu, ut formoſiſsima regi appareret: eundem etiam ſenatum pannum dediſſe. Hinc ad coitum mirè alliciebaẽ rex. Sed hæc hactenus, quia turpia ſunt, dixiſſe ſufficiat. Poſt obitum regis Lantilai, cum uxor eius admodum inquietaretur propter regnũ ab Italis, necnon regionis duces ipſi plurima negocia faceſſerent, nupſit † Rhainerio Prouinciæ regi, Gallorum regis patrueli, eiq; regnum Neapolitanum tradidit. Accepimus autem hanc fuiſſe filiam Tarenti & Iapygiæ ducis, qui ortus ex familia Vrſinorũ, ſiue (ut Græcè dicam) Arctiorum, quiq; plurimùm pollebat opibus & potentia in regione Parthenopes. Rhainerius annis regnauit duodecim. Interea Alphonſus natus de familia Medinorum, rex Tarraconnenſium, Sardinię & Valẽtiæ, claſſem adornabat maximam. Qua inſtructus, cum Sicelio tæ remiges ſtrenuam operam locarent, in Siciliam delatus eſt: quã ſubegit, & poſtmodum imperio rexit. Hinc deinde profectus, Parthenopes arcem mediterraneam occupauit. Parthenope arces habet maritimas duas, & unam mediterraneã. Adducens igitur Alphonſus copias, urbem eam oppugnabat: & admouens machinas muro omnigenas, eam ſui iuris facere conabatur. Ibi tum Alphonſi frater bombardę globo ictus occubuit. Nec multo pòſt urbs in manus uenit. Hinc copias ad maritimã & mediterraneam mouit. Mediterraneam fame expugnauit. maritimã cæpit, cum eam dederẽt milites qui in ea erant: cui & præſidium impoſuit. Vxor autem regis obſidione urgebaẽ in arce, quæ ſita eſt in portu prope urbẽ. Maritus uerò clàm egreſſus, nauigabat in Prouinciam, inde adducturus exercitum, quo munitus uxori obſeſſæ ſuppetias ferret. Interea regina, cum obſidione premeretur, accerſens Sphortiam Marchiæ principem, qui ea tempe-

Neapolitanum regnũ.

† Caietam & Agnaniã

Siue Rhegiũ, uel Daunã.

† Ladislaus Neapolitanus rex ex Vngaris.

Idem Bonf. lib. 2. dec. 3.

Ladislaus iſte Caroli F. nõ è Gallis, ſed ex Vngariæ regibus originem habuit. Bonf. dec. 3. lib. 2. Bob. hiſt. lib. 25. Sab. En. 9. lib. 9. Idq; actum 1417.

Venenum in coitu oblatũ

† Renato Andegauẽſi Prouinciæ regi.

Hic error eſt ex nomine Ioãnæ. nam prima eius nominis fuit Roberti Calabriæ ducis filia. Secunda uerò, quæ Renato nupſit, & Alphonſum adoptauit, fuit filia Caroli, Ludouici Panoniæ regis F.

Sphortia Marchiæ princeps.

Digitized by Google

tempeſtate dux belli peritiſsimus habebatur, Alphonſum expulit, urbem'que adiuta ab Sphortia recuperauit. Cum autem regina iam rerum ſumma potiretur, arcem mediterraneam in monte ſitam obſidione circundat: quam cum ui capere non poſſet, fame expugnauit. Poſtea non longo tempore interiecto, cum Sphortia domeſticis diſtineretur bellis, Alphonſus Tarraconnenſium rex ex † Cilicia p̃fectus, Calabriam primò ſubegit: poſtmodum comparato exercitu, iterũ Parthenopen acceſsit, eamq; occupauit. Regina autem † Rhainerij ex arce clàm effugiens, cõtendit ad filium ſuũ, Tarenti & Iapygię principem. Nam nupſerat poſt* Lantilai mortem Iapygiæ principi: ex qua filium hunc Iapygię principem tulit. Alphonſus, urbe capta, & regione quæ Gepanum nominatur ſubacta, bello perſequi aggreſſus eſt Iapygiæ principem, Mariæ reginę filium. Accedens igitur copijs quàm plurimis inſtructus, regionem ſubijciebat. Princeps igitur Iapygiæ neceſsitate motus, legatos miſit qui pacem orarent: quam cõſequutus eſt. Paci aſit iunxerunt affinitatem. nam rex filio ſuo notho, cuius nomẽ erat † Imphernandus, in matrimonium collocauit conſobrinam principis Iapygię, filiam uerò principis qui* Venozam rexerat. Peracto fœdere, in quo tenebatur, ut in poſterum & hoſpites regiq; obedientes eſſent, Iapygię princeps Parthenopen uocabatur. Eò cum ueniſſent, admodum metuebat ut caperetur ab rege. Propter hunc metum, qui adeò magnus erat, phreneſi laborare creditus eſt. Hoc modo in Italiam ab Tarracone profectus Alphonſus, Sicilia & Neapolitano regno potitus eſt. Cum ueniſſet in Italiam, ibi moratus eſt, nunc cum Venetis, nunc cum Tyrrhenis bella gerens, & fœdera pangens. Rex † Rhainerius Ianuenſium claſſe magna ad urbem acceſsit. Cum autem conarentur milites exponere nauibus in urbem, nec cœpta ſuccederent, re infecta domos rediere. Alphonſus Ligurum & Tarraconnis regionem fratri ſuo regi † Nabaris cõmiſit. Hunc enim Nabaris regionis incolæ petentes, ab Tarracone, q; regis filiam uxorem duxiſſet, ſibi regẽ, iuxta patriã conſuetudinẽ, ordinarunt. Nam maxima pars occidentaliũ tributa quidẽ pendunt, nec tamen licet cuiq̃ urbibus eorũ principes dare, & præſidiũ imponere: uerùm indigenæ magiſtratus creant, & ſuis pręſidijs, non externis, regionẽ defendunt. Nec etiam regi licet eos cogere, ut præter patrię ſuæ morem reſpublicas adminiſtrent. Ea quidẽ tempeſtate, cum ciues earum urbium quas Nabares regio cõplectitur, ſibi conſtituiſſent regem, fratrem Alphonſi, contigit ut ei naſceretur filius ex uxore. Qui educatus, attigit annum duodecimum. Hunc igitur aſſumentes regionis incolæ, regem dimiſerunt, dicentes: Non amplius ei concedi, cum filium habeat,

† Al. Sicilia Neapolis iterum occupata.
† Renati.
* Ladiſlai.
† Al. Ferdinãdus, Dõ Fernandus
* Venuſiam
† Ludouicus Andegauenſis.
† Nauarræ.
Regnũ Nauarræ, & eius inſtituta.

regnum tractare: ſed filio regni adminiſtrationem nunc competere. Hæc quidem haud multo pòſt acciderunt. Alphonſus cum in Italiam perueniſſet, fratri regionem ſuam mandauit. Hæc autem initium ſumit ab Valentiæ regione. Valentia urbs magna eſt, & opulenta: Valentiæq; rex eam regni ſui ſedem tenet. Sita eſt ea urbs ex aduerſo Sardiniæ, recedẽs ab Herculis columnarum traiectu ſeptingentis ſtadijs. Huic ſuccedit regio, quam † Tarraconnenſem appellant, quæ porrigitur uſque Barcenonem. Huic contermina eſt Tarraconis regio, & patet uſque ad Barcenonem uerſus Prouinciam Galliæ. Verùm dicere nos oportet regionis limites. Verſus Orientẽ, Prouincia Galliæ: uerſus Occidentem, terminatur Iberia ſiue Hiſpania. Septẽtrionalis limes eſt, Nauarrę regio. Barcenone urbs Occidentem ſpectãs, diuitijs potentiaq; excellit. Adminiſtratur plerunque in ariſtocratiam conuerſa. Permittitur ei ab Tarraconnenſium rege, ſuo iure uiuere. E regionẽ huius urbis ſita eſt Cyrnus (quæ & Corſica) inſula opulenta & populoſa: cuius ambitus complectitur duo millia ſtadiorum. Nec procul abeſt alia inſula quæ Maiorica, (ſeu Minorica potius) dicitur, quę & ipſa ſubiecta eſt Tarraconnenſium regi, & ab eodẽ principem accipit. Sardinia, quæ inſula maxima exiſtit, cuius ambitus continet quinq; millia ſtadiorum, Tarracõnenſiũ quoq; regi obtemperat, & ſub eius ditione agit. Sunt in hac inſula urbes duę opibus florentes † Oreſtilia & Sagera: quarũ una uerſus Orientem, altera uerſus Meridiem inſulæ ſita eſt. Piſcatores huius inſulæ plurimũ lucri ex eo mari ferunt. Hinc in alium orbem peruenitur. Iberia, quà initium ſumit ab Gallia, habet finitimos Celtiberos. quibus annexa eſt † Gaſconia regio, ſub Gallorum rege degens. Poſtea ſuccedit * Peſcainorum regio, uerſus Orientem in Iberiam tendens. Iberia, quæ poſt Galliam maxima regio inter Occidentales eſt, uerſus Occidentem in Oceanum excurrit. Ab Oriente Nauarram & Galliam habet. Verſus Meridiem panditur † in Turtugannam, quæ maritima regio eſt, & ad Oceanum ſe extendit: etiam regione Granata, quæ ſub Pœnorum ſiue Maurorum imperio eſt, terminatur. Intra hanc Iacobi ſepulchrum uiſitur. Hinc Portugalia regio Hiſpaniæ ſubit, quæ ſe extendit ad mare, quod intra traiectum eſt, quo uenitur ad Granatam regionem. Iberia cum regio ſit maxima & ditiſsima, urbes habet regias, Dibitinam urbem magnam & populoſam, Cordubam, Morſicam, necnon Ludum, & Salamancam. Etiam ſepulchrum Iacobi in ea regione, iuxta Oceanum & mare externum, celebre eſt. Ad mare uerò internum Iberorum quoq; regis terra porrigitur. Portugalia ſita eſt iuxta traiectum, à Granata incipiens, uſq; ad traiectum & internum mare excur-

Valentiæ regnum.
† Arragonii
Corſica.
Sardinia.
† Oreſtangi & Calleris.
Hiſpania.
† Vaſconia, quæ Aquitania.
* Biſcaiorũ
Granata.
† Al. Turritania. al. Portugaliã ſiue Mauritaniam ac fretum Gaditanum.
Portugalia.

Digitized by Google

excurrens, uergit in Iberiam. Granata, quę regio mediterranea eſt, in Iberiam & Galliam procurrit, nec multum uel interno, uel externo Oceano utitur. Iberorum rex in iſtis duabus regionibus plurimùm poteſt: qui cum ſit ortus de familia † Almenij Galliæ, Granatę regionem, quæ Pœnorum eſt, ferens atq; agẽs, haud ceſſat bellum gerere. Rex Pœnorum, Granatam qui regit, ubi pax compoſita fuerit, Iberorũ regi tributum pendit, qui interdũ accurrens urbem obſidet, & regionẽ populatur. Ea aũt regio montana eſt, & à monte qui à mari interno initium ſumit, panditur in Oceanũ, & ad Portugaliæ regionẽ. Hi reges ſępius inter ſe diſsidentes, bella geſſerunt. Interdũ copijs coniunctis, molem belli omnem in barbarũ auerterunt. Inter cætera etiam bello laceſsiuit Alphonſus Tarraconẽſium rex regem Iberorũ, priuſq; in Italiam ueniſſet. Belli autem eius hæc aſsignatur cauſa. Ipſe quidẽ captus eſt ab Iberorum regis duce, quem † Albarum appellabant. Vterque tamen uulnera accepit. Itaque contractis copijs, & aſſumpto fratre Nabaris rege, bellum mouit contra Iberorum regem, cum adiuuaretur opera quorundam Iberorum nobilium, qui Albarum incitatiſsimo odio proſequebantur.

† Aleucorij

Alphonſi cõtra Iohannẽ Caſtellæ regem bellum.

† Aluarum à luna, Caſtiliæ præfectum.

Hunc enim, cum humili genere in Tarraconenſium regione foret natus, & priuatam ſequeretur uitam, tandem uirtute nobilitatũ, & ab omnibus plurimùm honoratum declarauit regionis ſuæ Imperatorem. Qui Imperator creatus, quocunque bellum uertiſſet, ſemper gloria coruſcans, & re bene geſta redibat. Itaque cum ab Iberorum rege contra Alphonſum eſſet miſſus, haud ſocordiæ locum fore ratus Alphonſus, cum exercitu Albaro in regione occurrit, quaſi prælij poteſtatem facturus. Poſtea Alphonſus adhibito in auxilium fratre, in Iberiam ingreſſus eſt, ut contra regem decertaret. Obuiam autem procedens Albarus, miſſo præcone iuſsit eum excedere, ſi ſapiat, quàm celerrimè ex ſua regione. Cum autem Alphonſus reſpõderet, ſe nõ accedere ut patris eius aſinos in paſcua duceret, ſed ſe adeſſe ut acie dimicet, copias in aciẽ deduxit: & cum utroque fratre confligens, uictoria potitus eſt. Cum autem prælium committeretur atrox, Albarus Tarracõnenſes terga uertere coegit: & fugientes perſequutus, fratres ambos comprehendit, magnaq; Tarraconneſium ſtrages facta eſt. Vt reges ambo ad Iberorum regem ſunt adducti, nihil mali ſunt paſsi. Verùm iuramenti religione fides accepta eſt, ne quid poſtea noui in ſua regione molirentur: & impunè dimiſsi ſunt ad ſua. Poſtea Alphonſus, ut ſuprà dedimus, in Italiam & in Siciliã uenit: qui ab iiſdem captus, ad Mediolani ducem, ut antea docuimus, ductus, ab eodẽ inuiolatus & incolumis ad ſua remiſſus eſt. Vxorem ſuam Alphonſus in Tarracõne reliquit, nec multis annis interiectis, eò reuerſus eſt, ut eam uiſeret. Nam in Italia & Sicilia uerſabatur, plerunque aut amori, aut rei militari operam dans. Quomodo ei in Italia res ſucceſſerint, deinceps dicetur.

Caſtellanorum & Arragonenſiũ bellum.

Alphonſus bis captus.

Regi Iberorum, de quo ſuprà uerba feci, bellum fuit cum Granatæ rege Pœno. Pœni iam olim traijcientes, † Mareliam Europæ urbem, quæ diſtabat à Libya ſtadijs ducentis quinquaginta, occuparunt. Hinc progreſsi, Iberiã ſuo imperio iunxerunt. poſtea, cum memorabilia ubique facta ederent, etiam contra Galliam bellum promouerunt, mirum in modũ res ſuas augentes. Nec etiam ab Tarraconne & Valentia abſtinuere. Galli igitur adiuncti Iberiæ regibus, contra Pœnos bellum ſuſceperunt, eoſq; in urbem munitam ſe recipere compulerunt: urbem uerò poſtea expugnarunt. Adhuc hodie ad urbem hanc accedunt, hoſtiliter incurſionem facientes, & exercitũ interdum adducentes. Et ſanè Iberorum rex Dominus Ioannes, ut antea ſignificauimus, contra eos profectus eſt, præmiſſo Albaro duce, qui regem ad delendos Pœnos inflammabat, & copias urbi admouit. Cum autem grauiſsima obſidione premerentur Pœni, fameſq; intolerãda foret, dubij quid agerent, huiuſmodi quid excogitarunt. Mulis duodecim ficorum onera imponunt. Ficis onuſti, ad hoſtium caſtra feruntur. Ficos autem diuidentes, ſingulis aureum nummum iniecerunt, diuiſoſq; deinde iterum coiunxerunt. Nummus uerò aureus Hiſpanorũ, duobus aureis Venetorum ualet. Hos igitur ficos cum impoſuiſſent mulis, profecti ſunt ad Albari tentorium. Qui uiſo auro, quod ficis conditum erat, agaſonem interrogauit: Quid ſibi uult aurum ficis incluſum? Agaſo reſpondit: Rex aurum quod in urbe eſt collegit omne, dicens, ſiue ceperis, ſiue non ceperis urbem, plus auri quàm allatũ eſt, haud inuenies. Et ſi urbem captam deſtruxeris, multum auri, quod ex Libya tibi & nobis afferretur, amittes: ſin autem urbem non dirueris, poteris in poſterum quæcunq; ex Libya ad nos deuenerunt, quaſi theſaurũ huc collecta acquirere. Hæc cum accepiſſet Albarus, acceptos ficos detulit in conſpectum regis, quos diducẽs & aperiens, inquit: Arborem iſtam, quæ hunc producit fructum, non cenſeo excindendam eſſe. Nam deinceps nõ amplius fructu iſto poſſemus frui: & nunc ſaturati, in poſterum non amplius iſta felicitate uti poſſemus. Nam cernis uinitores uineas putare, amputantes tantum inutilia & ſuperflua, ut fructum tandem uberiorem reddant. Quòd ſi eas penitùs eruerint, nequeunt earum fructu, cum neceſſe fuerit, amplius recreari. His auditis rex, quia probabilia dicere uidebatur Albarus, iuſsit eum abducere exercitum. Huic, cum duxiſſet regis Portugalię filiam in uxorem, natus eſt filius nomine † Ciricus, uir rei militaris peritiſsimus. Qui matrimo-

† Gibelterram.

Sarracenorum in Europam irruptio 712.

Stratagema.

Aureus Hiſpanicus.

Simile.

† Chericus, Henricus.

nium contraxit cũ Granatæ regis filia: quam, quia nõ poterat cum ea concũbere, repudiatã dimiſit. Vxorẽ alterã aſſumpſit cõſobrinã regis Portugaliæ, quæ formæ uenuſtate oẽs, quotquot in iſtis regionib. agebant, anteibat. Hanc ſibi aſſociauit cõſilio optimatũ, qui cõſulebant fore, ſi aliã uxorem duxiſſet, ꝙ poſſet cum ea concũbere ſicuti matrimoniũ poſtulat. Filiam regis Nauarræ coegit habitum Nazaræarum ſiue monacharũ aſſumere, eiq; opes ad iſtud uitæ inſtitutum aſsignauit. Rex Portugaliæ ortus eſt ex familia Galliæ † regum. Arbitror autem Gallorum reges belligerantes aduerſus Pœnos, quondam regionem iſtã ſubegiſſe, & ad poſteros ſuos tranſmiſiſſe. Itaque Nauarræ regnum putatur pertinere ad familiam regum Galliæ, nec niſi ex iſtã familia nato licere regnum iſtud ſuſcipere. Nam Carolus Imperator, & qui ſucceſſerunt reges, exiſtimantur regionem illam ſubieciſſe, & nepotibus ſuis reliquiſſe. Alphonſi autem fratrem tali conditione in regnum admiſerunt. Si ei natus eſſet filius ex uxore, quam duxerat propinquam genere Galliæ regibus, ipſe deberet regno excedere, & filiũ ſibi relinquere regem. Quòd ſi nullum filium ex uxore ſua tuliſſet, regnum pateretur recidere poſt obitum ſuum ad Galliarum regem. Qui hac conditione Nauarræ regnum accepit: & cum nactus eſſet ex uxore filium, patrem dimiſerunt, filiumq; † regem communi conſenſu declararunt, quia deſcendebat ex familia, quantum ad maternum genus attinet, regum Galliæ. Hæc quidem annotata ſint mihi, ſequenti totius hiſtoriæ propoſitũ. Nunc unde digreſſus huc uſq; ſermonem traxi, reuertor.

† Lutzelburgica.

Nauarræ regnum.

† Carolum

LIBER SEXTVS.

Amurathis expeditio in Aſiam.

† Draculę

AMVRATES Mechmetis filius poſt expeditionem quam contra Caramanum ſumpſerat, bellum Dacis intulit, uolens † Draculis filium ſuo reſtituere principatui. Egreſſus autem regia copijs inſtructus, accepit Caramanũ nouarũ rerum cupidũ defectionem animo agitare: ad idq; negocium adhibere ducẽ † Candylori, & alios Aſiæ principes. cũq; ſperaret Pannones breui magna manu ſubſidio uẽturos, ſpe externi auxilij illectus, reliquos Aſiæ principes ad defectionem ſolicitabat. Amurates igiť Mechmetis filius, ubi id parari animaduertit, mutato conſilio cœptam expeditionem omiſit, & bellum omne in Caramanum auertit. Turachanem Theſſaliæ præfectum iuſsit exercitum contra Peloponneſi Iſthmum ducere, eumq; in poteſtatem redigere: deinde regionẽ Pelopõneſi, q̃ ſub Grǽcis eſt, incurſionibus uexare. Quibus peractis, cum inde abire iuſſerat, Turachanes quoq; ac cepto Theſſaliç & † Pereſbię, quę ſtagno adiacet, exercitu, ad Iſthmum perrexit. quem deſertum ab hoſtibus inueniens, occupauit: & hinc incurſionem faciens in Pelopõneſi regionem, uaſtitatem maximam reddidit. Etiã Spartam adijt, Laconiæq; regionem populatus eſt. Quibus omnibus, quemadmodum præceperat rex, expeditis, abijt. Rex Amurates in Aſiam tranſuectus, cõtra Caramanum exercitum ductabat, & ſecundò eius regionem euaſtatã ſubigebat. Ea tempeſtate, qua hæc agebãtur, Georgius Tryballorum princeps in colloquium uenit cum † Iango & cũ Pannonum rege: prehenſanſq; ſingulos Pannoniæ proceres, perſuaſit ut contra Amuratẽ arma caperent. Opes aũt plurimas immenſamq; pecuniæ uim Pannonibus ad eam expeditionem pollicebatur. Nec ſolùm promiſit, uerùm pecuniam Pannonibus, ut eos experiretur auxiliares, tradidit. Vſus eſt plurimum opera ad eam rem Iangi, qui Græcis familiariter iunctus erat. Ioanni Byzantij regi bellum cum Ianuenſibus erat propter commercia Galli cuiuſdam. Ianuenſes implebant naues quas habebant maximas, nec non triremes tredecim. Quibus impoſuerunt ſuorum octo millia armatorum, & properabant contra Byzantium, uolentes urbem eam capere. Eodem tempore etiam Scythis (qui & Tatari) bellum inferebant Ianuenſes. Scythę namq; qui circa Boſphorum colunt, inimicitijs moti, quas cum Caphenſibus gerebant, † Capham urbem egerunt & tulerũt. Propter quę miſerãt legatos ad regem Scytharũ Atzika rem, petitũ pacem: hac tñ cõditione, ut ſua reciperent. Cũ nihil eorũ quę petijſſent, impetrare potuiſſent Caphenſes, urbẽ ad Italiã reduxere, cũ Ianuenſes iniquis animis paterenť urbẽ ſuã ab Scythis adeò grauiter diuexari. Eodem tẽpore ijs diſcordia cum Grǽcis fuit. Parabãt itaq; contra utroſq; ſimul rem gerere, & utroſq; armis domare. Appulerũt itaq; Byzantiũ, indicentes Byzantijs bellũ: & inde legentes Euxinũ pontum, uenere Capham. ibi igiť egreſsi nauib. in Cherſoneſum, rectã pergebant contra Scythas, non multum in urbe morati. Scythæ audientes hoſtes accedere ſine ordine palantes, plenos cõtemptu, & ipſi arma arripiunt. Nam præterita die affuſi fluuio cuidam, in ea regione caſtra poſuerant, nec ſolitas ordinarant uigilias. Putabant enim Scythas nunquam eò audaciæ progreſſuros, ut ſecum ex acie dimicare ſuſtinerent. Ibi igitur cum primi non expectaſſent eos, qui agminis poſtremi erant, ut in unum & in iuſtam aciem collecti, prælium inirent, uerùm pedetentim & palantes incedentes pergebant contra hoſtes, extenuato maximẽ agmine. Scythæ igitur, ubi compererunt hoſtes appropinquare, cõfeſtim eis obuiam progrediuntur, agminis'que incompoſiti primos aggreſsi fuderunt, & in fugam coniece-

† Cãdelori.

† Perrœbię

Georgius Seruiæ Deſpota.

† Ioanne Huniade, qui & Coruinus, & Chonistes, & Cãdidus

Tatari Præcopienſes.

† Cembalũ habet Iuſtinianus.

Capha Genuenſium colonia expugnata à Tataris. 1434.

Genuenſiũ infelix pugna.

coniecerunt. Fugientes acerrimè perſequuti ſunt. Ianuenſes fuga ad ſuos delati, etiã eos fugæ ſocios traxerunt. Tandem prælium ad extremos uenit, quos terga dare cogentes, cęciderunt impigre, nulli quemcunque nacti erant parcentes. Pauci quidam fuga euaſere incolumens in urbem. Liberati igitur bello ꝗd geſſere parũ feliciter cum Scythis in Boſphoro habitantibus, nauigarũt uerſus Byzantiũ, ueneruntq; Galatiam (quæ & Pera) urbem, quæ ſita eſt eregionè Byzantij in Europa. Ibi conſultarunt communiter, quomodo Byzantium occupare poſſent.

Conſtantinopolis à Genuenſibus obſeſſa.

Militibus naues complent, & reliqua armamenta expediunt: nauesq; ad murum iuxta portum appellũt, quaſi nauibus urbem expugnaturi. At Byzantij reſiſtebant fortiter, & ex muro in hoſtem pugnabant magna gloria. Ianuenſes cum conarentur ex nauibus aſcendere in mœnia, nihil efficiebant: Byzantij enim hoſtes magna fortitudine repellebant. Cum igitur cœpta parum ſuccederẽt, omnesq; conatus irriti caderẽt, in diſſenſionem adducti, rediere in Italiam. uerùm Galatia Ianuenſium urbs longo tempore bellũ geſsit cum Byzantijs, cum utrinq; tam Byzantij quàm Galatæ bombardis rem gererẽt.

Ioan. Leontares.

At Leontares Ioãnes magno impetu in Galatiæ mœnia irruẽs, eam undiq; quaſi indagine cinctam omni commeatu reliquisq; neceſſarijs interclusit: plurimos quoq; Ianuenſes cæpit, cum feliciter & fortiter in eorum naues irrumperet. Hos uinctos adduxit ad regem Ioannem, qui ea tempeſtate agebat in Xyllæ † domicilio.

† palatio.

Fuerunt autem captiui numero trecenti, quos omnes in Galatię uallo nactus erat. Poſtea legatos ultrò citroq; mittentes ſuper cõmercijs & uineis, quæ extra Galatiã erant, Ianuenſes grato animo excipiebant quæcunq; ſtatuiſſet de illis rex. Cogebantur quoq; numerare regi aureos mille propter turrim regiam, quã tempore obſidionis bombardis diſiecerant: nec non propter officinas quæ in medio poſitæ erant, deſtructas, ut potiri poſſent imagine ſiue ſigno regis Græcorum. Bellum inter Byzantios & Ianuenſes huiuſmodi exitum habuit.

Ioannis Paleologi ad Eugenium IIII. legatio.

Bello iſto finito, Ioãnes Græcorum rex, legatos ire iubet ad Romanum Pontificem Eugenium nomine, petentes ut conciliũ celebraretur, quo inter utroſq; religionis contentionem decenter componerent. Tentabat eo modo Occidentalium animos, num plurimi facerent concordiam conſtabiliri cum Græcis in religionis controuerſia. Legati in Germaniam uenere. Ea tempeſtate Germani Baſileæ erant congregati, diſsidentes ſententijs contra Eugeniũ Pontificem: quem reprobantes, crearunt Pontificem nomine Felicem, uirum inter ipſos in primis ſpectatę probitatis. Hunc concilij conſenſu Pontificẽ declararũt.

Concilium Baſilienſe.

Felix Papa.

Ambo igitur Pontifices triremes inſtruunt, & Ioannem Byzantij regem accerſebant. Vterq; enim ſub ſe concilium agitari, & religionis controuerſiam, quæ cum Græcis interceſſerat, finiri uolebat. Cum ab utroque ueniſſent triremes, rex quidem benignis uerbis & placidè concilij Baſilienſis legationem dimittebat: dicens, ſe cum Romanis & Venetis, & cum reliqua Italia iam ante colloquutum, qui omnes ſe Romam proficiſci iubeant. Aſſumens itaque Byzantij ſacerdotes, & Græcorum ſapientiſsimos & doctiſsimos, nauigabat in Italiam.

Ioãnes Imp. in Italiam.

Cum ueniſſet ad Venetos, inde ſoluens ferebatur Ferrariam, ubi morari Põtificem Eugenium acceperat. Hæc urbs diſtat ab Venetijs ſtadijs ferè trecentis. Duces & principes habet qui ſunt de familia Eſtenſium. opibus hominumq; multitudine excellit. Pado fluuio alluitur. Subiecta eſt Romano pontifici. Duces ſeu principes, quos modò diximus, accipit.

Ferraria.

Eſtenſes duces.

Vir ille † qui tum temporis in urbe rerum ſumma potiebatur, æquitatis ſtudioſus, nec cæterà imprudens erat. Huiuſmodi autem ei accidit calamitas. Vxorem habebat filiam ducis † Monferrariæ, pulchritudine formęq; elegãtia prętantem. Mores mulieris, antequam id contigiſſet, modeſtia inſigni coruſcabant.

† Borſius.

† Montisferrati.

Hæc inſaniebat amore priuigni, qui filius ducis erat nothus. Qui cũ ſerius ad eam ueniret, quàm moris eſt eorum qui in Italia lautius uiuunt, iuuenem inter ludẽdum ad amorem prouocat. Hic intelligens ſe à muliere amari, & ipſe mulieris amore exarſit, & aliquanto tempore ſtupri conſuetudinem cum nouerca ſua habuit. Ancilla autem quædam ut cognouit amorem illorum, amatori ſuo rem omnem enarrat.

Priuigni & nouercæ amor. Accidit factum hoc circa annũ 1400. ſub Nicolao pontif. uxor ea fuit Zibela, Fran. Carrarienſis filia.

Is uerò duci admodum charus erat, & ab eo honorificè admodum tractabatur. Is igitur ubi rem cognouit indicio ancillæ, nec non ipſe eandem exploraſſet, accedit dominum, inquiens: O' domine, mihi contingat magis terræ hiatu contegi, quàm ut diutius cernam in ædibus tuis adeò nefanda ſcelera committi. Nam uxorem tuam rem habere cũ filio tuo notho, impijſsima perpetrantes, uidi. Proinde da operã ab iſta muliere libereris, nec amplius cũ ipſa conuerſeris. Filiũ ꝗq; fac aliquò ab leges. His auditis, dux obſtupuit. Deinde percunctatus eſt, quomodo rem iſtã cognouiſſet. Dixit quoq;, ſe uelle eam rem explorare, & præſentẽ rei illius fore ſpectatorẽ. Faciẽs itaq; ſupra lectum foramẽ haud perinde magnum, ne deprehenderet̃ ab amantibus, per id ſpectabat filium ſuũ nothum concumbere cum uxore in lecto. Deſcendens igitur, ambos opprimit inopinatò, & uxorem in hũc modũ alloquit̃: O' mulier, quis dæmõ eò demẽtię te adegit, ut cõmiſcereris turpiter filio meo, impijſsima omniũ quas nouimus? Qua ratione id noſtro matrimonio honeſtum fore arbitrata es? Quæ reſpondens ait: Quòd talia fecerim matrimonij fidem uiolans, non eo inficias: uerùm culpam agnoſco.

Eiusque rei impiæ ego ſola caput & origo ſum. Ego ſcelerata opera animo concipiens, ui maiore coacta, neſcio quo modo ad iſtam impietatem conceſſerim, & adoleſcentē inuitum in iſtud nefarium opus traxerim. Meritò igitur ego pœnas pendo. Rogo tamē, in adoleſcentem, cuius nulla culpa eſt, ne ſæuire uelis. Deinde filium uocauit, interrogans: An iuſta hæc ſint, quæ fecerit in ipſo opere deprehenſus? Adoleſcens attonitus cum negare non poſſet, ad petendam ueniam conuertebatur. Sequutus eſt uir amoris iſtius nefandi conſcius, qui utriſq; operam, ut cupitis potirentur, locauerat indefeſſam. Erat autem † mimus, qui ab initio adoleſcentem in iſtum amorem impulerat. Et hunc acerſens interrogabat dominus: Quid cauſſæ fuit, quare adeò impium in me patraris facinus? Hic reſpondit: Quia tu rapuiſti amicam filij tui, & cum ea concubuiſti. quapropter meritò iſta contigere tuo. Nam ducis filius amabat mulierem eius urbis, necdum tamen cū ea coierat. Pater igitur cum intellexiſſet, eam eſſe forma præditam ſupra modum uenuſta, ui eam opprimens, Veneris gaudiū ei abſtulit. Mimus igitur huius amoris cauſſam omnem in iſtud facinus reijciebat. Hæc ſigillatim cum audiſſet, adoleſcentem, deinde mulierem, poſtremò mimum capite truncari iuſsit. Hæc eſt calamitas, quæ Ferrariæ principem ea tempeſtate oppreſſerat. Nec multo pòſt † Ligurum principis filiam uxorem duxit: & miſsis ſerijs, plerunque iocis ſe tradens, fortunam aduerſam leuabat. Rex Græcorum cum ueniſſet Ferrariam ad Romanum Pontificem Eugenium IIII, qui ibi uerſabatur, cum eò ab urbe Roma eſſet profectus (erat enim Venetus) precibus fatigabatur à Pontifice, ut ſe iuuaret in contentione, quæ interueniſſet ſibi cum Germanis. Et cum in colloquium ueniſſent, plurima de contentione illa differuerunt, rationem ineuntes qua utrique res pulchrius & felicius ſuccederent. Hinc profecti, uenere Florentiam Tyrrhenorum (ſiue Hetruriæ) metropolim, urbem magnam & opulentam, quæ pulchritudine omnes Italiæ urbes exuperat. Tyrrhenia (quæ & Hetruria) incipit ab urbe Peruſio, & dextra tenens Bononiam urbem opulentam, pertingit uſque Lucam. Luca autem & Peruſium ſunt ciuitates liberę, & in democratiam uerſę reguntur. Florentia, extra Venetorū urbem, Italiæ urbs opulentiſsima eſt, ciueſq; ad agriculturam & mercaturam extrudit. Hi intelligentia reliquos excellere uidentur: optimeq; efficitur quicquid uiri iſti fuerint aggreſsi. Reſpub. hoc modo adminiſtratur. Eſt in ea conſilium quingentorum uirorum, qui de ciuitatis rebus conſultant, de bello, de pace, de legatis ſententiam ferentes. Habent uiros duos † peregrinos, quos acerſentes plurimum uenerantur. Vnum criminum capitalium iudicem conſtituunt, alterum reliquas urbis controuerſias iudicare iubent. Ciues autem reliqua reipublicæ munia obeunt. Peregrinos autem propterea adſciſcunt, ne ciues fauore aut odio adducti, in alterutram partem ius dicentes abducerentur. Ducem ſeu principem reipub. creant, quem ſigniferum nuncupant: qui trimeſtre tempus magiſtratum gerit, ad quem uniuerſæ ciuitatis redditus & tributa referuntur. Si qui hunc adeūt, pacem aut bellum afferentes, ſtatim deducuntur ad quingentorum conſilium. Magiſtratus legunt de populo populares, & quorundam artificiorum præſides. Licet cuilibet eius urbis fieri ciui, ſi ſtatutum precium intulerit. conſilium illud ſi quid decreuerit, id ut executionem ſortiatur, ducibus mandant. Hæc reipub. forma penè omnium Tyrrheniæ urbium eſt. Nam iuxta hanc gubernantur Peruſium, Luca, Aretium, & Senæ. Huc cum perueniſſent Græci, multa diu egere cum pontifice in religionis negocio, uolentes id ad optimum deducere finem. Poſtremò eò uentum eſt, ut inter ſe conſentirent, & concordiam inter ſe conglutinarent. Itaque in hanc ſententiam euntes, decreuerunt in poſterum nihil in religionis negocio innouare. Et ut iſta rata manerēt, ſcriptis & ſanctorum obteſtatione ſanxerūt, ſe deinceps unanimes in religionis negocio fore. Hinc Rom. pontifex allegit in Cardinalium ordinem (qui primus apud Pontificem eſt) uiros duos Græcorū nobiliſsimos, eoſq; ſibi familiaritate iunxit. Vocantur enim Cardinales, quaſi religionis duces & antiſtites. Hos enim honore ſibi proximos triginta eligit Pontifex, iiſq; ſocijs & conſiliarijs utitur. Suppeditat his redditus ſufficiētes, aſsignās iiſdem regiones, unde opes ſufficientes accipiāt. Hic quidem minores, alius maiores acquirit opes, ſecundum regiones quas ſinguli ſortiuntur. In horum igitur album retulit Pōtifex uiros duos Græcorum, Beſſarionē Trapezuntium Nicææ epiſcopum, & Iſidorum Sarmatiæ (quæ & Ruſsia) epiſcopum. Nam horum opera plurimùm adiutus eſt in concordia cum Græcis ineunda. De Beſſarione quæ accepi, diligenter annotabo. Beſſarion tanto erat inſtructus à natura intellectu, ut præſtantiſsimos Græcorum non dico æquaret, uerùm ſuperaret. Iudicio in re qualibet plurimùm pollebat. Græcarum Latinarumq; literarum tanta peritia huic uiro inerat, ut facilè eruditiōis palmam inter omnes caperet. Nicolaus, qui Eugenio ſucceſsit, uirum hunc coluit plurimùm. Quapropter Bononię urbi opulentę eum pręfecit, ut eam tutaretur. Cum autem ea urbs uſq; ſeditionum procellis iactaretur, & ſeditioſi uſq; inter ſe contendere non ceſſarent, planè inter iſtos tumultus uir ille diuinus apparuit. Vrbs iſta opibus & reliqua felicitate nihil cedit uel præcipuis Italię oppidis: literarum ſtudio pręſtātiſsimis

Italiæ

† paraſitus.

† Rizardā, Marchioñis Saluciarum F.

Peruſium, Luca, Florētia. Florentię reſpub. qualis.

† eos prętores ſiue poteſtates uocant.

Florentina Synodus.

Beſſarion Card. Trapezuntius. Iſidorus Ruthenus.

Bononia.

Digitized by Google

Italię urbibus connumeratur. Iſidorum uirũ prudentem, patriæq; amantem, cum Byzãtij pro patria pugnaret, à barbaris captum eſſe conſtat. Pontifex Eugenius hunc uirum, cum eius auctoritas maxima apud Græcos haberetur, elegit, putans eum rebus ſuis plurimũ momenti allaturum in concordia cum Grę-cis iungẽda: quod & euenit.

Græcorũ et Latinorum concordia.

Rex Græcorum cum pręſidium ad retinendum Byzantiũ peteret, Pontifex reſpondit promittens, ſibi in poſterum & regnum illud Græcosq; curę fore: pręterea ſe non ceſſaturum Pannones & Germanos incitare, ut arma contra Turcos capiant, quatenus Græcis & alijs bonum uideatur. His ita compoſitis, rex Byzantiũ proficiſcitur.

Græci à pacto recedũt.

Græci domum reuerſi, nõ amplius his quæ conuenerãt in Italia, ſtare uoluerunt: uerùm apprehendentes ſententiam diuerſam, noluerunt amplius in religionis negocio adhærere Romanis. Hinc motus Pontifex Romanus, uiros quoſdam doctos Byzãtium ad Græcos miſit, ut cum his in colloquium uenirent: qui quidem ſynodum & concordiam in Italia factã non admittebãt. Nam Marcus Epheſi epiſcopus, & Scholarius Græcorum doctiſsimus, ne quidem ab initio Latinorum dogmati cõſenſum præſtare uoluerunt. Vbi ad colloquium & ad diſputationem uentum eſt, Romani nihil efficere potuerunt: uerùm re infecta domũ reuerſi ſunt. Eugenius haud multò pòſt Romam rediјt, adiutus à Venetis, qui ea tempeſtate admodum feliciter bellum gerebant cum Ligurũ tyranno. Nam Veneti belli ducem crearunt uirum patria Ligurem, qui antea fuerat amicus & affinis Ligurum tyranni.

Franciſcus Carminiola.

Nomen ducis Carminiola fuit: eiq; exercitum commiſerunt. Qui ut exercitum accepit, & naues tot quot militibus implere Venetos iuſſerat, itinere pedeſtri et per Eridanum proficiſcebatur, habens naues ligneis propugnaculis & turribus pulchrè inſtructas, quæ numero erant ſeptuaginta. His copijs munitus pergebat contra Mediolani tyrannum nomine Philippum. Carmaniolæ legatus erat Nicolaus cognomento † Brachius, uir militaris rei peritiſsimus, qui ad ſummam bellicarum rerum gloriam euaſerat.

†Picininus

Veneti in eo bello uictores tempore longo fuere. Pręliabantur diu, cum præſidio ad lacus cuſtodiam poſito. Nicolaus † Brachius Brixiam cum exercitu uenit, eamq; capere nitebatur.

†Picininus

Brixia obſeſſa.

uerùm oppidani obſidionem longo tolerarunt tempore: eoq; neceſsitatis uentũ eſt, ut mures feles'que ederent, & duriſsima quęq; ſuſtinerent potius, quàm ut hoſti cederent. Factio Guelphorũ, quæ in urbe erat, adeò fortiter repugnauit.

Guelphorũ & Gibellinorum factiones.

Vniuerſa Italia in duas factiones diuiſa eſt, in Guelphorum ſcilicet, & Gibellinorum. Quomodo autem urbes totius Italiæ in has factiones abierint, & inter ſe ſemper diſsidentes animis pugnent, & unde diſsidendi initium exortum ſit, ex nemine unquam audiui quicquam, ut ueri aliquid de ijs determinare poſsim: nec ipſe coniecturam faciens, poſsim quid certi de ijs tradere. Ligurũ & Ianuenſiũ regio Gibellinorũ factionem ſectatur. Veneti & Romani, nec non Marchia, Guelphis adhærent. Tyrrhenę & Reginę regio quę ad Iapygiã in longitudinem patet, utriſq; fauet. Quidam enĩ horũ in Guelphorũ, quidã in Gibellinorũ factionem diſcreti ſunt. Etiã in una eadẽq; urbe utraſq; iſtas factiones inter ſe diſsidentes & pugnantes cernere eſt. Hinc plerunq; ſeditiones Italiam colentib. accidere puto.

Marſilius Carrarienſis dux Patauinus.

Patauium.

Accidit interea ut etiã Patauini adducerẽt ſuos duces, inter quos erat & Marſilius, natus ex familia Carariorũ, qui parabat Carminiolę ꝓdere urbem. Eſt aũt ea urbs magna & opulenta, in ambitu cõtinens ſtadia ſeptuaginta. fluuius nomine Brenta eam ſecat: quo cũ undiq; alluatur, munitiſsima redditur. Hunc igitur Marſiliũ cum adduxiſſent, conſtituerunt diem, ad quẽ proditio perageretur. Verùm eo die maxima ingruit tempeſtas, qua inhibitus nequiuit ad præſtitutum cõparere diem. Quidam proditionis conſcius, anxius admodum ne aliquis præueniret, & proditionem patefaceret, adueniens ipſe proditionis conſilia aperit. Qui ut rem cognouere, urbem firmauerunt cuſtodijs: ſubornarunt quoque inſidias Marſilio, quà uolebat exire ad hoſtes. Accedentem igitur cæperunt unà cum centũ ciuibus, quos unà cum uxoribus necarunt, trucidato etiam Marſilio.

Carminiola proditor cæſus.

Hæc cum ſub idem bellum acciderent Venetis, effectum eſt ut duci Carminiolæ imperium prorogaretur. At poſtmodum cum proditionis argueretur Carminiola, & in ipſo opere eſſet deprehenſus, inſidias urbi ſtruens, interfectus eſt. Dicitur autem, cum duceretur ad ſupplicium, in eum locum ubi capite truncandus erat, uelato & obſtructo ore inceſsiſſe, ne poſſet compellare & obteſtari eos qui ad ſpectandum ſupplicium conuenerant.

Fran. Sphortia.

Poſt huius uiri obitum uocauerunt Franciſcum Sphortiã cognomine, quẽ ducem pronunciantes ei cõmiſerunt bellum quod gereret cũ Ligurię principe. Tandem eò res uenit, cum impigrè adiuuaret ab Venetis, ut nõ multo tẽpore interiecto, dux Mediolani eligeretur. Cum autem Venetorum eſſet Imperator, plurimùmque ob eam rem commendaretur, † Lodiam uſque, quæ Mediolano proxima eſt, acceſsit, Pergami regionem, & alia quædam oppidula Liguriæ ultra † Adam flumen ſubigens.

† Laudem.

Bergomum.

† Abduam.

Blanca Philippi F. Sfortiæ nupta.

Deinde cum bellum inter Venetos & Ligures eſſet compoſitum, paceq; ſopitum, filiam Ducis illegitimam uxorem duxit: & cum quaſi medius eſſet inter utroſque, ceſſauit Nicolaum bello perſequi. Is, cum pax conueniſſet, uenit Parthenopen ſiue Neapolim ad Tarraconenſiũ regẽ, uolens eum adiuuare, ſi opera ſua indigeret, in bello q̃d parabat inferre Tyrrhenis.

Cum

Digitized by Google

Cum autem nihil iſthic inueniſſet ſuis rebus accommodum, ad Mediolani ducem reuerſus eſt. Nec multo pòſt expirauit Nicolaus, cum fuiſſet belli dux optimus, ducendi exercitus pugnandíq; peritiſsimus. Cum autem longo tempore renum dolore fuiſſet excruciatus, tandem mortuus eſt: relinquens ſui per uniuerſam Italiam memoriam honeſtiſsimam. Fuit enim genere Peruſinus Frãciſcus non multo pòſt, cum defunctus eſſet Mediolani dux, cum Venetis inimicitias ſuſcepit, animum in Mediolani tyrannidem intendẽs. Nam Veneti Philippo mortuo, adiungebãtur Mediolanenſibus, hortantes & adiuuantes eos, ut ariſtocratiam reciperent. Equidẽ urbs illa aliquandiu ariſtocratiam ſectabaẽ, magiſtratus creans ex optimatibus urbis. Verùm cum ad æqualitatem reſpiceret, admodum tenuiter res gerebat, ſi quando exercitus aliquò miſiſſet. Quapropter ad tyrannidem ciuitas inclinauit. Vocant igitur ciues ducem Franciſcum. Quidam reluctabantur. Franciſcus igitur conſcripto exercitu, quàm celerrimè profectus eſt cõtra Venetos, in eũ locum in quem caſtra ſua ponere iam antea animis deſtinarunt. Accedens igitur, caſtra ponit ſtadijs ab urbe centum, eamq; obſidet. Cum itaque inhiaret tyrannidi, ut eam ſibi pararet, uiros elegit idoneos. Etiam neceſſarijs ſuis permittebat ingredi in urbem, ut oppidanos obſidione preſſos ad pacẽ & ad fœdera incitarent. Nolebat tamen quàm proximè ad urbem copias ducere, timens urbis populum, qui maximus eſt omniũ Italiæ urbiũ: etiam numero ſuum exercitum ſuperabat. Potuiſſet quoque exercitum ualidiſsimum ſternere. Expectabatur quoque Venetorum exercitus, qui urbi auxilio ueniret. Verùm Franciſcus in ijs caſtris, quæ ab initio cõmunierat, manſit: ſedulò ea agens, ne inde poſſet depelli. Vbi allatum eſt, exercitum Venetorum appropinquare, ut urbi ſuppetias ferret, prior exoriens, occurrit Venetis quàm celerrimè, & caſtra locauit ſtadijs ab Mediolano quinquaginta. Ex aduerſo caſtra metatus erat Venetorũ dux nomine † Cudunidas, qui caſtra admodũ diligenter emuniebat, uolens expectare ibi exercitum Mediolanenſem, ut coniunctis copijs præliũ inirent. Franciſcus ut ex ſpeculatoribus cognouit, Mediolanenſes urbe egreſſos, pergere ad Venetos, nocte ignes plurimos in caſtris faciebat, ut nihil eorum quæ inſtituebat, hoſtis ſuſpicaretur: armanſq; ſuos, citato agmine contendit obuiã Medolanenſibus. Quos aggreſſus, prelio grauiter afflixit, interfectis plurimis, ut pauci ex Mediolanẽſium exercitu ſupereſſent. Victoria igitur illuſtri potitus, in caſtra reuerſus eſt. nec mora, manus conſerit cũ Venetis. Quos prælio atroci commiſſo in fugam egit, captis ſexies mille equitibus, uictoriamq; conſequutus eſt inſignem. Tandem redijt in caſtra, quę non multum ab urbe locauerat. Nec multo pòſt ingreſſus urbem, pacem pangit, quam ſuadebat quidam Nazaręus ſiue monachus. Deinde filium ſuum mittens ad Venetos, ijs deinceps placidum ſe exhibuit. At hæc haud multo pòſt contigere. Quum Græci domos ſuas eſſent reuerſi, Pontifex Eugenius nihil auxilij ſatis digni, quemadmodũ promiſerat, Gręcis miſit. Proinde à Pontifice auertebantur, eosq; pœnitebat concordiæ quam cum Pontifice feciſſent. Verùm Pontifex nihil auxilij Græcis tali de cauſſa miſit. Nam erat ei bellum in Italia contra Tyrrhenos propter regionis diſſenſionem. Habens autem exercitum & ſumptus ad id bellum, nec non genere ſibi propinquũ ducem, qui patriarchę partes agebat, uirum prudentem, non ceſſabat rem gerere nunc quidem cum Tyrrhenis, nũc uerò cum Vrbini duce. Ea enim tempeſtate Tyrrhenorum metropolis uidebatur ſtare à partibus Philippi Ligurum principis, ꝓ quo fortiter pugnabant. Quapropter reſiſtebant etiam pontifici, qui Venetus erat, exortus ex familia Condelmariorũ, quã petente Pontifice ſenatoria dignitate honorarunt, uidelicet ut ea familia quoque in ſenatum allegeretur. Cum autem bellum inter Venetos Mediolaniq; ducem Philippum arderet, quædam Italiæ pars huic, quædam Venetis adhæſit. Hi autem principatus ſiue tyrannides per Italiã diſperſæ ſunt. Tyrannis Ferrariæ, quæ eſt de familia Eſtenſium, Arimino Marchiæq; pręſunt Malateſtę. Huc adde tyrannos Vrbini, Mantuæ, Mediolani, Romæ, Neapolis, Iapygiæ. Vt autem Ferrarię, Medolani & Iapygię principes ſe gerant, necnon de Mantua dictũ eſt ſatis, quantum facit ad pręſentem hiſtoriã. De Vrbini tyrannis hæc ſcio. Tyranni ſiue principes Vrbini ex antiquiſsimo genere deſcendere uidentur, & Malateſtę dicuntur. Multis annis Marchię imperarunt regentes Ariminũ, & alias iſthic urbes inſignes. Hinc progreſsi, duces eorum facti ſunt, qui in Italia rem iudiciariam tractabant. Etiam Veneti hos ſibi duces conſtituerunt. Poſtea Tyrrheni eos quoq; ſibi duces petierunt, & inde ad Mantuæ ducatum emerſere. Nunc reuertar unde digreſſus ſum, ut ſcribam de Romano Pontifice. Vbi pimùm pontifex aliquis mortuus fuerit, in domum quandam congregantur Cardinales, ac calculos ferentes eligunt de familia † Coloniorum & Vrſinorum, quos huic muneri idoneos putarint. Sunt autem hæ familiæ longè reliquarum familiarũ Romæ & maximæ, & potẽtiſsimæ. Nunc quidem fauor ad hos, nunc ad illos inclinat. Plerunque autem cum ſententiæ haud congruunt, peregrinos neutrò propendentes fauore Pontifices deſignant. Vbi autem ſuffragia collegerũt, & Pontifex fuerit declaratus, domi eum continent, explorantes num & reliquis placeat electio. Pontificem pronunciatum

Fr. Sfortiæ incrementa.

Philippi morte omnia Mediolani confuſa, donec ſucceſſit Sfortia.

†al. Coleo. Sigiſmundus Malateſta. Barptol. Coleo Bergomas. Sabell. En. 1. lib. 5.

Sfortiæ uictoria.

Græci non ſtant pactis.

Italiæ principatus.

Vrbinatium tyranni.

Papæ electio & ſtatus.

† Columnenſium.

Digitized by Google

tum inſidere iubent ſedili foramen habenti, ut teſtes ex eo propendentes, aliquis, cui hoc muneris iniunctum eſt, tangat, qui appareat Pontificem uirum eſſe.

Ioannes VIII. Papa femina.

Nam conſtat mulierem quondam in pōtificatum eſſe ſubuectā: quia ſexus ignorabatur. nam Italię Occidentales penè omnes barbas radunt. Cum autē illa mulier grauida eſſet facta, & ad feſtum, ſiue ſacrificium prodijſſet, peperit infantem inter ſacrificium in conſpectu uniuerſi populi. Quapropter ne decipiantur iterum, ſed rem cognoſcant, neq; ambigant, Pontificis creati uirilia tangūt.

Virilia Papæ eligendo cur tangi ſoleãt.

Et is qui tangit, acclamat: Mas nobis dominus eſt. Nomina autem poſt electionem illicò commutant, quaſi iam diuinioris quàm antea ſint naturæ, & planiſsimè mutati. Calculi autem, quos ponunt, nomina pontificum inſcripta tenent. Pontificem plurimùm honorant Italiæ principes, & reliqui occidentales populi.

Cardinales.

Cardinales ſunt, numero circiter quinquaginta. Nam Italiæ principes plerunq; diuidentes principatus ſuos in partes duas, ſi habuerint filios, partem unam filio uni, alteram uerò filio alteri attribuūt ad ſacerdotium, ne diſcordiæ & controuerſię inter ipſos ſuper hæreditate exoriantur. Hinc plurimùm honoris conſequuntur apud Romanū Pontificem: etiam Pontificem omnes charum habent, plurimumq; uenerantur.

Ioachimi Abbatis Calabri prophetia.

De Pontificib. quidem Ioachim Abbas, uir uaticinandi peritus, inter doctos Italiæ cōnumeratus, prædixit multa, quomodo ſinguli ad Pontificatū eſſent peruenturi, & in eo uicturi. Et quemadmodū uaticinatus eſt, ita accidit. Etiam alia miraculo digna de hoc uiro cō memorantur. Nam cum eſſet idiota, nec uel modicum eruditionis haberet, ianitor in quodam Italiæ monaſterio † Nazaræorū ſiue monachorū fuit, & quondā in hortū egreſſo apparuit uir forma pulcherrimus.

† Floriaci.

Qui aſsiſtens ad Ioachim, manuq; amphorā tenens, inquit: Ioachim, cape, bibe uinū hoc: eſt em̃ optimū. Qui dicto audiens, bibit ad ſatietatē uſq;, amphorāq; reddidit, inquiens ſe ſatis bibiſſe. cui uir reſpondit: O Ioachim, ſi totum hauſiſſes uinū, nulla te ſcientia fugiſſet. Deinde in colloquiū & diſputationē ueniens cum uiris ea tempeſtate doctiſsimis, planè diuinus quātū ad ſciētiā attinet, apparuit. Hinc factus abbas etiā de pontificatus dignitate magna quædā uaticinatus eſt futura: quę omnia tandē euentus confirmauit. Nam quæcunq; prædixit, eueniſſe conſtat, licet ubiq; miracula eius per Italiā obuia ſint. De Italię principibus nō admodum magnis exiſtentib. & Pontifici ſubiectis, ſimul cum Mediolani duce, necnon de reliquis Siciliæ, Calabriæ, Iapygiæ, & cæteræ regionis principibus, qui ſubditi ſunt Parthenopes regi, diſſerere, quoniā non eſt operæprecium, omittam.

Reſpublicæ liberæ in Italia quæ.

Politiæ autem quæ ad Italiam ſpectant, ſunt: Venetorum urbs, Bononia, & omnes Tarracōnenſes urbes, quæ Florentiam ſequuntur, & eandem cum ipſa reipublicę formam tenent. Huc adde & Ianuenſium urbem. Sed de his ſuprà commemorauimus. Hi ſunt totius Italiæ, quos habet, principatus, interdum Venetis, interdum uerò Mediolani principi auxilium ferentes. Reuertor nunc eò, unde digreſſus ſum. Græci in patriā ſuam reuerſi, mittentes legatos ad regem Amuratem, orabant pacem, uolentes cum ipſo fœdus pangere.

Conſtātinus VIII. Græcorum Imp.

Nec multo pòſt Conſtantinus, pficiſcitur in Peloponneſum, fratremq; ad regni ſucceſsionē hortat̃: atq; inde nauigare inſtituit Byzātium. Cum aūt appuliſſet in Lemnum, Lesbi ducis filiam uxorem duxit. Eo tempore Mechmetis claſsis aduenit, Conſtātinumq; † Gotzini, quę Lemni urbs eſt, obſedit.

† Gortynę. Lemnos obſeſſa.

Mechmetes aūt exponens copias nauales in terram, inſulam magna populatione ingreſſus eſt, regiſq; fratrem obſidione uigintiſeptem dierū preſsit. Sternēs aūt murū bombardis, nō potuit ſuos impellere, ut in urbem uellent irrumpere. Cum ea urbe potiri non poſſet, claſſem abducens, domū reuerſus eſt. Cōſtantinus cum ueniſſet Byzantium, & rex ſententiam ſuā declararet, iuſſus eſt redire in Peloponneſum. Ipſum aūt & fratrem Theodorum oportebat relinquentes Peloponneſum, abire Byzantium. De his quidem hactenus.

Fraterna diſcordia.

Frater horū iunior, nomine Demetrius, inimicitias ſuſcepit cū fratre Imperatore Græcorū, à quo maxima regiōis ſpoliabatur parte. Cum multis ultro citroq; actis nihil æqui impetrare poſſet, legatos, odio fraterno impulſus, ad Amuratem miſit: à quo accipiens exercitum, profectus eſt Byzantiū, urbemq; obſidione circūdedit. Nec multo pòſt ſibi cōciliauit Aſanem generum ſuum, cuius auctoritas & potentia Byzantij maxima erat. Is Demetrium adiuuare uidebatur, ſi quo modo regnum acquirere poſſet. Tandem cum obſidendo nihil efficeret, exercitū dimiſit. Deinde haud multo tempore interiecto, cum legationem ire iuſsiſſet ad fratrem regem, Byzantium uenit: nec admodum multo pòſt captus eſt à rege Ioanne, unà cum uxoris ſuæ fratre. Cum autem ſeparatus ab uxoris fratre in carcere aſſeruaretur, ſuadente Aſane noctu è carcere profugit Galatiam, urbem è regione Byzantij ſitam. Poſtea legatis miſsis pacem aſſequutus eſt, & redijt ad Euxini maris principatum.

Belli Vngarici cū Turcis occaſio.

Etiam uxoris frater uinculis à rege exemptus eſt. Rex fœdere inito cum Amurate Mechmetis filio, haud ceſſabat conſilia agere cum Eugenio Romano Pontifice, mittens ad hunc legationem: nec non ad Pannonum regem Vladiſlaum, qui nuper admodum ad regni gubernacula acceſſerat. Incitabat eum uel in primis ad iſta conſilia Georgius Bucus, qui regno ſiue principatu ſuo deturbatus, magnam pecuniæ uim in eam expeditionem conferebat.

Georgius Bulcus Raſciæ Deſpotes.

Videtur etiam Ioannes Choniates ſiue

Ioan. Huniades.

ſiue Huniades ea tempeſtate plurimùm potentia pollens, & militari gloria excellens, quia fœliciter aduerſus Turcos præliari cõſueuerat, inſtigaſſe Pannonum regem, ut arma contra Amuratem Mechmetis filium caperet. Comparauit itaque quàm potuit exercitum maximum: & in belli ſocietatem adhibuit Draculem Dacorum principem, & Tryballorum principem Georgium, qui itineris dux erat. Poſtquam autem traiecto Iſtro, in regis regionem uentum eſt, quocunq; ſe uertiſſent, omnia in ditionem acceperunt, uicos incendebant, etiam Sophiæ † urbi ignem inijcientes, omnia fœdè diripiebant. Amurates ut accepit Pannones magna manu accedere populabundos, uniuerſos Aſię & Europę exercitus contrahens, obuiam, ut qui ex acie eſſet dimicaturus, hoſti procedebat. Amurates ut uenit in regionem quæ Baſilitza uocatur, Pannones in ea caſtra poſuiſſe, † deprehendit. Præmiſit quoque ſuorum manum haud exiguam, quos iuſſit obſeruare Pannonum exercitum, & explorare ubi ſe teneat, & deinde explorata ad ſe referre. Iiſdem præcepit ut montis anguſtias, quæ in regis regione ſunt, præoccuparent: & arboribus cæſis eas obſtruerent, quo minus hoſtes eas ſuperare poſſent. Qui iuſſa facientes, ſtrenuè hoſtem aditu prohibebant. Et ſanè Pannones conabantur irrumpere per Thraciam. Verùm Amurates caſtra locauerat in montem qui pertingit uſque ad prædictas anguſtias, & congregauit optimates ſuos, quorum gloria in re militari erat maxima, † Theſeten Brenezis filium, Turachanem Theſſalię præfectũ, Cumulien, Chaſanem Europæ ducem (qui & Baſſa Europæus, & Romaniæ Baſſa) & Scopiorum principem Iſaac. Hos, cum exciti uoce præconis ueniſſent, & conſediſſent, in hũc modum alloquutus eſt: Viri Muſulmani, uidetis in quam neceſsitatem res noſtræ deuenerint. Pannones enim hi, adhibitis Dacis & Tryballis, contra nos bellum mouent. Nunc tempus eſt, ſi quis quid nouit quod belli uictoriam largiatur, expromere, nec id nos in præſentiarum celare. Mihi enim, ut ſententiã meam proferam, pugnandum eſſe uidetur: & omni mora poſita, quàm celerrimè prælium inire. Nam facilè nos uictoria potituros arbitror, cũ hoſtes nobis numero ſint pauciores. Sic igitur agendum cenſeo: uidelicet ut continuo arma arripiamus, manusq; cum hoſte conſerere nihil cunctemur. Cum rex dicendi in hunc modum finem feciſſet, Chaſanes Europæ dux, quo magis regem ad capeſſendũ prælium accenderet, huiuſcemodi orationẽ habuit: O rex, non eſt qui non laudibus uehat orationem tuam, quam modò in mediũ adduxiſti. Eſt enim rege magno & Otomani de digna, qui hoſtibus uiliſsimis nihil ſit ceſſurus, uerùm regionem ſuam ſeruare ſumma ope conetur. Niſi enim pugnare inſtituerimus, fortitudo noſtra peribit, impedita timore regis: hoſtibus uerò fortitudo creſcet, eorumq; res uſquè incrementa ſument. Ex mora uereor ut nihil utilitatis, uerùm plurimùm periculi capiamus. Etiam proxima pugnæ mora, quæ mihi admodũ diſplicuit, cum decerneretur ut montis anguſtiæ arboribus cæſis clauderentur, nonnihil incommodi nobis attulit, dum nos timore perculſos, prælio abſtinere hoſtes crederent. Talis fama nequaquam per noſtrum exercitum eſt ſpargenda: nec uolo ut timiditatis ullo modo ab hoſte argui poſsimus: uerùm cenſeo confeſtim prælium eſſe occipiendum, & præliando regionem defendendam. hoſti ne cedamus queſo. Etiam ipſe præliũ capeſſe, ſi hoſtium populationes ulciſci uelis. Sin autem ipſe diſcrimen ſubire nolueris, tu hîc ſede: ego eos uictos dabo, & ſic adfligam, ut nec Pannones, nec Occidentales alij in poſterum te bello laceſſere auſint. Hæc dixit Chaſanes Mazalis filius. Tacentibus autem reliquis, ut qui non auderent contrariam regi ſententiam proferre, metu ſubacti, Turachanes Theſſaliæ dux in hũc modum loquutus eſt: Oportet quidẽ, ô rex, ſingulos quid ſentiant, nihil tuam ſententiam reueritos, dicere: & tanto magis, quanto maiora pericula oſtentare res uidentur. Multo igitur magis æquum eſt, ut nos quę ſapimus, in præſenti exponamus domino noſtro, in primis, cum etiam nos idem periculum attingat. Ego ſanè tua uolucri ſimilia eſſe aſſeuero. Si uolucri alam unam ademeris, haud poteris ea ad quancunque aliam rem commodè uti, ſi quando neceſsitas poſtularet. Sin & alteram abſtuleris, corpus ſolum relinquis, nec amplius uolare, uerùm tantum incedere nouerit. Quid igitur faciet auis, ſi ad uictum quærendum, aut ad aliud quippiam conuertitur? Huic ſimilitudini res tuas confero. Ianuas corpus eſſe autumo, & in his refugium & receptaculum relinqui nobis tutiſsimum. Aſiæ exercitum alæ aſsimilo, ſimiliter & Europæ exercitum. Si prælium auſpicati fuerimus, neuter exercitus ad prælij finem ſtabit. Aſianus enim exercitus refugiet dimicare cũ armatis & haſtatis. Europę exercitus qdem prælium non detrectabit: uerùm ſi uiderit abire Aſianum exercitum, nec ipſe ad prælij finem manebit, ſed ſibi fuga conſulet. Reliqui igitur tibi ſoli erunt Ianuæ milites, & peregrini. Nequeo itaque conijcere, quo pacto prę ſentibus commodè utaris, cum præliando nihil efficere poſsis. Sed enim meum conſilium depromam. Cenſeo pugnandum eſſe: uerùm ut paulatim retro cedamus, domantes omne quicquid obſtiterit. Nec uolo, ut deſinamus retrocedere tam diu, donec & ipſi fame preſſi, perſequi deſierint: & retrò unde uenerunt, ire perrexerint. Cedentes deinde perſequemur, & in anguſtijs conſtitutos adoriemur totis uiribus. In hunc modum cum hoſtibus iuxta

Margin notes:

† quę nunc Scopia. Vide Bonfin. Dec. 3.

Vladislai infelix in Turcicam expeditio.

† ad fl. Slatitzã, Bonfin.

† al. Ieſſen.

Amuratis oratio.

Chaſanis Baſſæ ſententia.

Turachanis conſilium.

iuxta animi ſententiam agere poterimus. Huic ſententiæ, quia prædicta melior & tutior erat, etiam reliqui qui præſtò erant, calculum addidere. Ieſſe autem Brenezis filius huiuſcemodi orationem exorſus eſt: Ego quidem, ô rex, exiſtimo parum utilitatis nos capturos, imò nihil, etiam ſi deuicerimus hoſtes. Nam nullum emolumentum inde affulgere uideo. Etenim Paiazites † Lælaps, auus tuus, quōdam Gallos Burgundiones & Pannones fudit, uerùm nihil commodi inde percepit. Nam in ſuam regionem contendentes, ſemetipſos & regionem ſeruarunt. Verùm ſi contrarium, abſit omen, accidat, & uincamur, quibus pericula immineant, omnibus perſpectum eſſe arbitror. Satius autem eſſe reor, ſemper eligere tutiora conſilia, ne in terrorem aliquē incidamus, & uincamur: uerùm ut uictoriam hoſtib. extorqueamus, niſi res non ex animi ſentētia ſuccedet. Cum igitur duplex electio ſit propoſita, una periculoſa, & altera magis tuta, arripiendam tutiorem quis ambigit? Quis ſanæ mentis compos non tutiora magis ſequeretur conſilia? Proinde retrò pergere, & cedere hoſti, nec te decet, rex, nec etiam ſuaſerim. Fugere enim uideremur, animiq́ hoſtibus creſcerent, nobis uerò minuerentur: nec etiam amplius Aſianos & pedeſtrem exercitum retinere poſſemus. Sed nec pugnæ ſummam rerum committēdam conſulo. Verùm conſultius exiſtimo, ut anguſtias diligenter præcludamus: & tam diu ſedeamus, hic tempus terentes, donec hoſti retrocedendi neceſsitas inijciatur. Deinde cedentibus inſtandum eſſe iudico, uniuerſum equitatum in eos immittentes, eosq́ quàm maximè poſſumus affligentes. Huic ſententiæ, quia præcedente tutior & melior erat, etiam reliqui qui aderant, conſenſum præſtare haud ſunt cunctati. Decretum igitur eſt, neq́ pugnare, neq́ cedere uelle: magis placebat, tempus cunctando trahere, deinde hoſtibus abeuntib. inhærere. Europæ itaq́ exercitū miſerūt, ut aditu hoſtes ꝗ acerrimè prohiberet. Hæc ubi uiſa ſunt, ſumma ui anguſtias defenderunt, ne hoſtis intrare poſſet. Conabantur ſæpius Pannones irrumpere, & Turcos ex cuſtodia deturbare: uerùm nihil promouebant. nam eò loci ubi perrumpere nitebantur, fortiter reſiſtebant Turci, & utrinque pellebantur: uerùm Turci pulſis Pannonibus, quàm fortiſsimè obſiſtebant. Cum multum temporis tandem interceſsiſſet, nec quicquam Pannones efficerent, fame coacti, neceſſariò retrò quà uenerant, pedem ferre compellebantur. Nocte igitur, collectis impedimentis, ex caſtris proficiſcuntur. Vt aurora illuxit, hoſtes abſceſsiſſe noctu cognoſcentes Turci, pauliſper ſubſtiterunt. Rex deinde eligens de ſuo exercitu omnes quotquot manſerant, & ad prælīū inſtructi erāt, eos Europę duci tradidit, ut perſequeretur hoſtes. Turachanē uerò ſubſequi iuſsit cum Theſſalię exercitu. Ille igit̃ aſſumptis ijs quos rex dederat, citatiſsimo curſu hoſtes inſequitur. Ioannes autem Huniades cum prænouiſſet Turcos cedentibus inhæſuros, delegit & ipſe Pannonum robuſtiſsimos, quos in inſidias locauit, quaſi repugnaturus fortiſsimè uenientibus Turcis. Europæ dux cum per patentes campos iter acceleraret, inſequēs hoſtes, Turachanes eius frater occurrens, fratrem ſic compellat: Tu'ne per patentes campos proficiſceris, ducens tantum exercitum? ſcito tuam profectionē haud ſatis tutam eſſe. Nam Pannones non ferent ſuos à noſtris perſequutionem pati. Nec ſanè à prælio abſtinebunt, fuga ſibi conſulentes, cum tanto tempore nos prouocauerint, ut cum ipſis pręlium iniremus. Et quidem, ut apparet, pugnæ ſunt cupidiſsimi. Etiam dudum, ut opinor, frendebant, quòd nolebamus in planiciem deſcendere, & decernere ferro. Suadeo igitur, ut per radices montis huius hoſtes, quantum ſatis eſt, perſequamur: & ſic, quæ opportuna uiſa fuerint, ijs dare poterimus. Hęc dicens, Chaſani non perſuaſit. Ipſe autem cum Theſſaliæ exercitu auertebat̃, inſtructoq́ agmine per montis radicem profectionem faciebat. Chaſanes cum exercitu Europæ per campum feſtinabat, & Pannones qui fugam ſimulabant perſequebatur. Cum autem tractus eſſet ad locum inſidiarum, & Choniates tempus eſſe ratus incurrere in hoſtem, ex inſidijs Turcos inuadit cū ſuis: Barbaros multos necarunt, & multos uiuos cæperunt. Plurimi Turci in hoc pręlio deſiderati ſunt, † Chatitis frater Carambes Priami filius à Pannonibus captus eſt. Reliqui Turci in fuga capiebantur, Chaſanes confugit in regis caſtra, paucos de ſuo exercitu ſecum habens. Veniens autem in conſpectum regis, talia dixiſſe fertur: O'rex, qualia perpeſsi ſumus à uiro quem nouimus eſſe ſceleratiſsimum, qui tuos hoſti prodidit planiſsimè. nam uerè proditor eſt. Hoſti noſtra conſilia enunciauit, & acie inſtructus ire mecum noluit. Georgio autem Buco amico ſuo ſingula indicauit, quomodo eſſemus ipſos oppreſſuri. In hūc ſanè modū res tuæ periere, & pauci incolumes fuga euaſimus. Ibi tum † Chatites filius Priami infeſtus uiro propter fratrem, regem exaſperauit contra Turachanem. Rex cum graue eſſe iudicaret, Turachanem non eſſe profectum cum Europæ duce: uerùm auerſum aliud iter ingreſſum, prodentem Europæ exercitum, eum cæpit, & uinctum in Aſiam, ut aſſeruaretur in uinculis in urbe Tochata, miſit. Chatites non ceſſabat iram regis augere, in memoriam redigens, Turachanem, cum ageret in magna Bidina, princeps exiſtens regionis finitimę Iſtro, uſum eſſe Buco Tryballorum duce, & amico & familiari. Hac amicicia motū aiebat Turachanem,

Ioſuæ conſiliarij ſententia.

† turbo.

Pannones Turcis formidabiles.

Vngarorum diſceſſus.

Ioannis Huniadis Strategema.

Pannonum & Turcorum pugna.

† Chalilęs frater, Carambi, qui & Carambeius, filius, à Pan.

† Chaliles F. Imbraimi Vide Bonfin. dec. 3. lib. 6. qui Chaliten etiā Halibegum uocat, aliàs etiam Halibeſſa.

uoluiſſe illum, quacunque in re poſſet, iuuare. Nam acceptis à Buco muneribus, promiſerat ſe ei operam ſuam locaturum indefeſſam, quacunque in re uoluiſſet. His fidem dans dictis rex, Turachani uincula iniecit, & in Aſiam uinctum deduci iuſsit, ut ibi in carcerem conijceretur. Theſſaliam alij adminiſtrandam commiſit. Hoc modo carcere conditus eſt Turachanes. Georgius Tryballorum dux, cum parum auxilij ſentiret ab Pannonibus in recuperando principatu, legatum miſit in Ianuas regis, ut eius animum exploraret, num ſibi reſtituere uellet principatum. Quod ſi faceret, promittebat ſe ipſi tributarium fore: & dimidium tributi, quod regio penderet, ipſi quotannis numeraturum. His conditionib. ſe fœdus accipere uelle memorabat. Quin & Pannonibus ſe perſuaſurum pollicebatur, ut cum ipſo fœdus, ſi modò uellet, ferirent. Hæc cum legatus audiente rege recenſuiſſet, promiſit ſe ei & filio redditurum principatum: uerùm ut deinceps in fide maneant, amicitiamq́ ſuã bona fide colant. Ibi tum † Bulcus Pannonũ animos ſibi concilians, etiã regẽ Vladislaũ eò adduxit, ut fœdus cũ Amurate faceret. At Vladislaũ in hũc modum alloquutus eſt: O rex, rex Amurates te ad fœdus hortatur: nec hoc ſolùm, uerùm regionem reſtituere pollicetur. Si igitur me audias, fœdus pãges. Nam hoc pacto res tuæ ad bellũ melius erunt inſtructæ: & ſi deinde ſecundò acceſſeris hoſtiliter, facile uinces. Hæc ubi eſſet elocutus, ſtatim in ſententiam ſuã perduxit regem. Qui deinde ex ſententia Bulci, aut quemadmodũ Bulco promiſerat, nuncium miſit in Ianuas regis, aduocãs regios legatos, quaſi his præſentibus fœdus percuſſurus, & regionẽ recepturus. Amurates igitur legatos ire iubet, quorũ auctoritate fœdera fiebant, quib. cauebatur, ut Georgius regionem ſuam teneret, & eius regionis tributi partem dimidiam regi quotannis ſolueret. Iuſiurandum quoq; exigebatur, ne Pannones deinceps popularentur regis regionem, néue Turci tranſirent Iſtrum ad uaſtandam Pannonũ regionem: uerùm fides iureiurando utrinq; accepta eſt, ut ex eo tempore ſint inter ſe hoſpites & amici: quod tamẽ abſque dolo fraudeq́; utrorumq; fiat. Dacis imperatur, ut ſint regis tributarij, quemadmodũ regio fœdere, quod iam antè interceſſerat, cõtinebatur. Præterea ut pertinerent, quemadmodum hactenus, ad Pannones. His ita compoſitis, Amurates continuò expeditionem contra Caramanum ſumpſit. Nam hic, ubi primùm cognouerat Pannones bellum inferre Amurati, traiectóque Iſtro regis regionem euaſtare, haud incommodum ſibi fore ſuis'que rebus ratus, ſi regis in Aſia regionem ſubigeret, cum impetu in eam irruebat, omnia ſubijciens, & in ſeruitutem redigens, quócunque ſe uertiſſet. Caramanus namque cum audiſſet Pannones petere bello Amuratem, & ipſe hoſtili animo contra ipſum profectus eſt. Itaque cum ab utraque regione hoſtis accederet, Amuratis exercitus diſtrahebatur, & infirmior reddebatur. Quum igitur maximum impenderet Amurati bellum, ſibi utile fore ratus, fœdus cum Pannonibus pepigit: omnem'que belli tempeſtatem in Caramanum auertit. Caramanus ne uim regis experiretur, miſit legatos petitum pacem: quibus mandarat ut dicerent, ſe paratum eſſe ſeruire Amurati, quandocunque ſua opera indiguiſſet. Sin promiſſis parum fidei haberet, ſe obſidibus & cæteris, ne quid dubitaret, cauturum. Hæc quidem Amurati in Aſia acciderunt. In Europa uerò à Peloponneſiacis principibus quid in regione eius geſtum ſit, nunc dicetur. Vt enim Theodorus, qui poſtea rex electus eſt, uenit Byzantium in regnum ſuum, Conſtantinus cognomento † Dragoſis in Peloponneſum adueniens: & aſſumens fratris regionem, inter cætera & Spartam quæ uergit ad montem Taygetum, & propemodum uniuerſam Peloponneſum, preter Thomæ, qui frater erat regis, regionem obtinuit. Etiam Iſthmum muro includere parabat: nec ceſſabat regis regionem, quæ extra Peloponneſum eſt, ad defectionem ſollicitare: Bœotiam & Thebanorum urbem, uniuerſamq́; Bœotiam in ditionem redegit. Atticæ tyrannus ſiue princeps † nolebat cum eo pugnare: uerùm tributum ſe quotannis ipſi penſurum promittebat. Hinc fœdere icto, in amicitiam receptus eſt. Pindum quoque (quem hodie Mezzono appellãt) occupauit. Hunc montem † Blaci incolunt, quibus eadem cum Dacis eſt lingua: nec quicquam ab Dacis, qui Iſtrum accolunt, differre cognoſcuntur. Aduenientes igitur ad iſtum ducem, ſemetipſos ei dediderunt, & deinceps bellum gerebant cum Turcis in Theſſalia habitantibus, accipientes ducem ab Peloponneſiaco principe. Leodoricium oppidulum in Locrenſium regione ſitum, & Pindo adhærens uerſus Phandrium urbem, principem à rege accipit. Hunc montem, qua ſe in Achaiam porrigit, inhabitant Arabæi uiri Albani, quibus permiſſum eſt ab rege patriam ſuam regere regionem. Hi quoque ad Græcos deficiebant. Contrahens igitur uniuerſam Peloponneſum in Iſthmum, muro eum cingere inſtituit. Opus autem iſtud maturauit accerſito fratre, qui & ipſe regionem ſub ſe habebat. Vniuerſos igitur huc congregans, murum diuiſit, & ſingulis tantam, quantam breui extruere poſſent, partem aſsignauit. Murus Iſthmi quum iam eſſet abſolutus, exercitum miſit, qui regis regionem popularetur, & ex profeſſò quum rege bellum gerebat. Nec multo pòſt † Amures Turachanis filius aſſumpto Theſſa-

Georg. Deſpotes.

Pannonum fœdus cum Turca.

† Bucus.

Amuratis noua expeditio in Caramanum.

Peloponneſi res.

† Dragaſis.

† Neriusi

† Valachi.

Iſthmi murus refectus.

† Homures

Theſſaliæ exercitu,impetũ in Thebas & Atticam dedit. Quibus uaſtatis,reuerſus eſt magna præda onuſtus. Nerius Athenienſium princeps,ut uidit Turcorum res denuò exoriri, & priſtinam felicitatis formam recipere, legatos miſit in Ianuas, petitum pacem, ut qui uelit cum eo fœdus inire, & tributum, quemadmodum antea, quotannis ſoluere. Rex Amurates legationem benignè audiuit,fœdusq́ & pacem dedit,hac conditione, ut quotannis,quemadmodum antea,ſibi tributũ ferret.

Nerius Acciolus.

Nerius iſte à Florentia, quę Tyrrhenorum eſt metropolis, ad Atticæ principatum hoc modo proceſsit. Antonius namque Rainerij filius, hunc ſimul & fratrem accerſens à Florentia, propinquos & cognatos ſuos, ſecum eos habuit, uictum eis & neceſſaria miniſtrans. Poſtquam autem Antonius apoplexia in ſomno ictus expirauit, uxor eius miſit legationem ad regem Amuratem,ut ſibi & ei qui in ea ciuitate erat optimus, principatum committeret.

LAONICI Chalcocondylæ patria & genus.

Is erat mulieri propinquus genere, & meus pater: quem miſit ad regem cum immenſa pecunię ui,ut ſibi principatũ Atticę regionis & Bœotiæ traderet. Vt autẽ egreſſus urbe iter ad regem ingrediebatur,qui in urbe erant potentiſsimi,odio Chalcocondylis moti, uxorem Antonij dolo deduxerunt ex arce: & Antonij propinquos in principatum promouerunt: uxoriſq́ genus urbe expellentes, ipſi ciuitatem tenuere. Affinitatem uerò iungentes cum uxore Antonij in filio adoptiuo, uiro haud improbo,in arcem redierunt. Nec tamen multo pòſt expellentes mulierem, Acropolim occuparunt, & rempublicam obtinuere, expulſa noſtra familia. Chalcocondyles ut uenit ad regem,captus & in carcerem coniectus eſt, iuſſus reddere regionem. Cum autem polliceretur triginta millia aureorum, nec ſic quidẽ efficere quicquã potuit. Acceperat interea,regem exercitum miſiſſe contra Bœotiam,ut Thebas urbem occuparet. Ipſe interim haud ceſſabat ſedulò agere, ſicubi fugæ daretur occaſio, ut aufugeret Byzantium. Quæ ubi primùm oblata eſt, relicto tabernaculo & iumentis, profugit Byzantium: ibique conſcendens nauim, ſoluit in Peloponneſum. Naues igitur Atticæ regionis principum per mare oberrantes, nauem fugientis capiunt, & ipſum Chalcocondylen uinctum perduxerunt ad regem. Rex ei delictorum ueniam dedit, nihil eum propter delicta culpans. Cum autem ipſi poſcerentur triginta mille aureos, reſponderunt ſe eos nequaquam poſſe ſoluere. Hinc regio eorum populationibus grauiter diuexata eſt ab Turcis, qui in Theſſalia morabantur. Nerius autem princeps cum iam ab initio foret imbellis & effœminatior, per inſidias à fratre Antonio principatu deturbatus eſt. Mortuo tandem Antonio,Nerius Florentiam ueniens, in principatum reſtitutus eſt. Ea tempeſtate, quia ſocia arma iunxerat Nerius Græcis, ipſius regio ab Theſſaliæ duce euaſtabatur. Cum autem grauiſsimè populationibus urgeretur, tandem neceſsitate ſubigente pacem cum rege fecit.

Græcorum inter ſe diſcordia.

Græci audientes pacem inter Atticę principem & regem conueniſſe,continuò arma contra Athenienſes capiunt. Princeps nuncio miſſo indicauit regi in quanto periculo hæreret, uidelicet Græcos urbem obſidere,eamq́ ſumma ui,ut capiant,niti. Turachanes igitur Theſſaliæ præfectus mittens nuncios ad regem,eum hortabatur ut bello Peloponneſum laceſſeret.Sed hæc longo tempore demum contigere. Verùm ea tempeſtate ab duce Peloponneſi regis fratre, quemadmodum diximus,in ſeruitutem redactus eſt. Inter Græcos & in Peloponneſo hæc acta ſunt.

Legati Græcor. Imp. ad Papam.

Quid uerò egerit rex Conſtantinopolitanus,in ſequentibus declarabitur. Nam hic ut accepit Pannones abijſſe, & fœdera, impulſu Georgij, cum Amurate ſanxiſſe,legatos miſit ad Romanum pontificem, conſulentes, quòd ſi triremes & naues aduentarent in Helleſpontum,quibus pręcluderetur Amurati in Europam tranſitus, Amuratem facilè debellari poſſe. Si enim Europæ exercitus ſolus apud Amuratem relictus fuerit, haud pugnare aduerſus Pannones uolet.Legati ire iuſſi ſunt ad Gallos & Burgundiæ ducem,in memoriam reuocãtes cladem, quam perpeſſi ſunt ſub Paiazite imprudẽtia Sigiſmũdi.eam cladẽ, ſi modò uelint, Turcis reddi poſſe.

Claſsis Chriſtiana in Helleſpontum.

Adiuerunt itaq́ Romanũ pontificẽ, & triremes impleuerunt decem, quas in Helleſpontum miſere. Etiam Pontifex decem triremes inſtruxit, & militibus compleuit, & ad regem Ioannem miſit,quaſi facturus quę rex imperaſſet. Venientes igitur in Helleſpontum, prohibuerunt Europæ acceſſu Amuratem.Hęc autem acciderunt iuxta maritimam Macedoniæ regionem,uerſus Ionium.

Pannonum apparatus Turcis formidabilis.

Cum fama uolaret,Pannones in armis eſſe, & aduenire in Europam,ut inde eijcerent Turcos & Amuratem, iamq́ omnes bellum expectarent haud dubiè imminens,quia longe lateq́ rumor increbeſcebat, Pannones exercitum conſcribere, & Helleſpontum iam ab Occidentalibus eſſe occupatum: ſinguli animum intendebant ad recuperandam patriam regionem,quaſi eam nacturi, utcunque tamen alea belli cecidiſſet.

Zenempiſas à Turcis deficit.

Zenempiſas igit̃ ab Macedonia proficiſcens, aſſumptis qui iſthic habitabant Albanis, pergebat per Argyropolichnen, & planiciem eam Caſtoriam uſque ſubegit. Therizes Berrhœæ princeps colligens Azatinis Scythas, nec non Turcos regis,attractis etiam plurimis ex Therma & Limna † Perræorum: quibus fretus,Zenempiſæ obuiam progreſſus eſt. Feſtinãs autem,imparatos hoſtes,cum adhuc in Caſtoriæ regi-

† Perrhœborum.

ne uerſarentur, oppreſsit. Albanorum plurimos necauit: Zenempiſam ducem peremit, & alios complures. Hæc quidem in Europa euenerunt. Et ubiq; tumultus erat, cum ſinguli ad ſua recipienda properarent. Turcos magna inceſſerat formido, putantes ſe perituros Pannonum & finitimarum gentium Marte. Vbicunq; igitur poterant, mœnia & muros firmabant, expectantes quem' nam præſens tumultus exitum eſſet habiturus. Legatus, qui uenerat à Pontifice Romano, Iulianus nomine, cæterùm Cardinalis & uir bonus, & Romanæ eruditionis admodum peritus, Pannones ad bellum ſuſcipiendum aduerſus Turcos cohortabatur: & iuſiurãdum, quod maximum erat in fœdere, ex Pontificis mandato ſoluebat, quod & coram omnibus legebatur. Deinde impetu quodam ferebantur aduerſus Europam, putantes ſe ipſam deſtitutam auxilio, Amurate abſente, & in Aſia moras nectente, occupaturos. Pontificis namq; triremes in Helleſponto erant, nec ſinebant Amuratem in Europam tranſire. Præterea Græcorum rex nunciabat, Amuratem non poſſe traijcere in Europam, etiamſi omnia conaret, omnemq; lapidẽ moueret. Pannones etiam pacem fecere cum Boemis, propter eam diſſenſionem qua moti fœdus cum Amurate inierant. Boemi igitur & ipſi accingebantur ad præſens bellum. Nam propterea pax conuenerat, quia pulchrum uidebatur, ut in præſentiarum diſcordias ponerent, & ſimul iunctis copijs bellum Europæ inferrent. Adhibuerunt in belli ſocietatem Dacos & Draculem, Myrxis ſiue Marci filium, qui ipſe aderat promptus & auxiliaris ad id bellum, offerens decem millia equitum. Georgium Tryballorum ducem ad belli ſocietatem incitabant: uerùm monitionib. non acquieuit, dicens eos impia & nefanda patrare, fœderum religionem uiolantes, & priores iniuriari incipientes. Sperabat ſe ſatiſfacturum regi Pannonum, quòd non in belli ſocietatem ueniſſet, pecuniaria mulcta. Indicauit tamen regi, eumq; diligenter monuit, ne bellum moueret contra Turcos, quorum magna potentia eſſet: eos haud facilè à Pannonibus ſubigi poſſe. Cernebat namq; Georgius, non eum eſſe belli apparatum, ut Europam obtinere poſſent. Plurimi namq; in ea agebant Turci, in caſtris tantum non educati, quiq; plerunq; non aliunde quàm ex bellis uictum pararent. Genus autem hoc hominũ, cum ad deſperationem adactum fuerit, uirtutem memorabilem ubiq; oſtendere ſolet. Præterea oſtendit Vladiſlao, Turcos plurimùm rebus bellicis reliquas gentes excellere. Vladiſlaus his nihil perſuaſus, ab † Ardelio ſiue Tranſylurania profectus, Iſtrum traiecit, & copias omnes tranſportauit in regis regionem, & ibi caſtra metatus eſt iuxta Euxini maritimã Dobrodiciam, Bulgarorum regionem. Hinc caſtra mouẽtes, Calliacren & Barnem ſiue Varnam urbes obſidere & oppugnare aggreſsi ſunt. Barne pactionibus in ditionem accepta eſt. Calliacre uerò ui capta eſt, Pannonibus aſcendẽtibus impigrè murum, & impetu in eam irruentibus. Hanc ubi occupaſſent, & diruiſſent, nec non fœdè diripuiſſent, plurimis abductis mancipijs, profecti ſunt rectà ad Byzantij & Oreſtiadis regionem. Hæc quidem egerunt Pannones. Amurates Mechmetis filius bello petens Caramanum, eius regionem populatus eſt: & iumentorum pecoriſq; prædas agens, Conij arcem obſidione preſsit. Caramanus ad montes regionis confugiens, ibi morabatur, uolens, ſi hoſtis accederet, eum fortiter repellere. Tandem legationem miſit ad Amuratem, promittens obſides, nec nõ filium ſuum, quem in Ianuas regis mittere uellet. Addebat, ſe duplo maius, quàm hactenus, regi tributum quotannis perſoluturum. Caramanus cum his conditionibus pacem peteret, fortè aduenit ad regem nuncius ab Tryballorum duce miſſus, referens Pannones tranſgreſſos eſſe Iſtrũ. Hoc igitur nuncio nonnihil territus, petitionem Caramani admiſit, & cũ eo fœdus inijt: acceptiſq; obſidibus & filio, exercitum abduxit. Cum intelligeret Helleſpontum teneri ab nauibus Italorum & Occidentalium, anxius animi erat, cum haud ſatis conſtaret quo pacto in præſentiarum in Europã tranſuehi poſſet. Nec tamen exercitum, ſumma celeritate adhibita, ad Helleſpontum ducere omiſit, ut naues hoſtium, ſi adnauigarẽt, bombardis & reliquis tormentis abigeret. Eſt autem iſte locus Propontidis anguſtiſsimus: & turris ibi eſt in Aſiam recedens, quæ Sacra nominatur: ut neutrò ſic coeat, ut ab continente ſubmoueatur. Cum igitur huc ueniſſet, in animo agitans Europæ & Aſiæ exercitum in Europam tranſmittere, triremes non amplius inuenit. Nam uentus, qui coortus erat admodum ualidus, haud ſinebat naues in Propontida nauigare. Is uentus multis regnauit diebus, nec naues ullo modo contra ipſum niti poterant. Amurates igitur cum hoſtium triremes non amplius adeſſent, per ocium ipſe ſimul cum uniuerſis copijs in Europam tranſportatus eſt. Cum tranſuectus eſſet cum copijs ſuis, ad Byzantij regem nuncium miſit, qui diceret ſe ſaluum & incolumem cum uniuerſo exercitu tranſuectum eſſe in Europam, & pergere contra hoſtes. Proinde ne cunctetur quàm celerrimè conſcripto exercitu ſubſidio uenire.

Iulianus Cæſarinus Card.

Vngaricum bellum rege Vladislao duce.

Dracula.

Bonfin. 4000. dicit.

Hoſtis in deſperatione fortior.

† Erdelio

Dobroitis. Calliacre. Varna, olim Dionyſiopolis.

Turcorum res in Aſia.

Turris ſacra in Propontide.

Amurates in Europam.

Digitized by Google

LIBER SEPTIMVS.

GRAECORVM rex, ut audiuit quæ adferebat nũcius Amuratis, dolebat animo, quemadmodum uerisimile eſt, quòd eum tranſitu prohibere nequiuiſſet, uerùm abſq; prælio tranſijſſet, & per ocium copias traduxiſſet omnes. Hæc quidem moleſto ferebat animo.

Græcorum deliberatio.

Deliberabat, quid in præſenti rerum ſtatu potiſsimùm ageret, bellum'ne ſiue pacem Amurati nunciaret. Nam ſi pacẽ cum Amurate retinere inſtituiſſet, fore ut ei per Ponti regionem exercitus ductãti, cogeretur commeatum & neceſſaria præſtare. quare ſe maximè offenſurum Pannones iudicabat: & hinc maximum ſibi imminere periculum à Pannonibus, ſi Amuratem deuiciſſent. Videbatur igitur eo tempore conſultiſsimũ fore, ſequi Pannonum partes, & bellũ Amurati inferre.

† Chaliles Imbraimi F. al. Carambi.

† Chatites Priami filius Amuratẽ non omnium, quemadmodum eius literę indicant, certiorem reddidiſſe uidetur. Amicus etiamnum ea tempeſtate erat Græcis, & uolebat hos quàm minimè ex aperto bellum gerere cum rege, priuſquam ſatis exploraſſent, quónam bellum eſſet erupturum.

Caſtrametatio et pugna ad Varnam 10. Nouemb. 1444.

Amurates igitur, cum contra ipſum rectà pergerent hoſtes, arma bene inſtructus capiebat: & exercitum Europæ uniuerſum congregatum accipiens, ſingulos ad bellum fortiter ſuſcipiendum cohortabatur. Sequutus igitur Pannonum exercitum, noctu eò loci caſtra muniebat, ubi hoſtes pręterita die caſtra poſuerant. Similiter cum dies illuxiſſet, haud longè ab Pannonum caſtris & ſua locabat. Hoc faciebat per dies quatuor, ut poſſet contemplari hoſtium multitudinem, necnon quis eorum eſſet ad id bellum animorum habitus: An eſſent formidoloſi, & proinde citò omiſſuri eam expeditionem: an audacia freti, nihil metuentes, profectionem facerent: præterea an omnia in caſtris eorum ordine gererentur: abundarent'ne commeatuum copia, uel ſecus. Hæc omnia quis facilè explorare poteſt, ſi ſubinde hoſtilem ſequatur exercitum. Exactiſsimè etiam cognoſcat hoc modo, audaces'ne an timidi ſint: præterea an inter ſe cõſentiant, ſi agmen ſit iter ingreſſurum, aut ingrediatur. Hæc quidem per quatriduũ explorare haud ceſſabat Amurates. Quinto autem die Ioannes Choniates ut ſenſit ſubſequi regis exercitum, deliberat, adhibito in conſiliũ & Pannonum rege, num ibi uelint prælij aleam experiri, & ſic ulterius pficiſci: aut prælium detrectantes, ulterius progredi, hoſtilẽ regionem occupantes. Decreto igitur facto, pugnandum eſſe, hoſtium aduentum expectarunt. Amurates igitur adueniens, caſtra in eodem cõmunit campo. Peregrinos primò locauit, qui per circuitum ferramenta magna defigebant: & in hunc modum ab Ianuis quaſi circulo ambiebatur rex. Ferramenta illa, quocunque cum exercitu proficiſcitur rex, portant cameli, necnon peregrinorum arma. Si prælium occipiendum eſt, arma inter milites diſtribuit. Poſt hos ſcuta collocauit, & ante ſcuta camelos ſuos conſtituit. Hic ordo Ianuarum eſt. In medio autem conſiſtunt ipſe rex, & Aulæ eius duces, nec non quotquot ſibi de Ianuis in exercitu præſtò ſunt.

Turcorum acies.

In proximo ſtatuitur Europæ exercitus: cui præeſt dux inſignis nomine Carazies. Is autem exercitus diſtribuebatur per manipulos, qui paruis interſtitijs dirimebantur. Aſiæ quoque exercitus in aciem educebatur, & à fronte locabatur in manipulos ſegregatus, ut ſe mutuò adiuuare poſsint, ſi quid periculi ab hoſte ingruiſſet. Nam equeſtres copiæ non niſi in turmas ſeparatæ, hoſti opponi poſſunt, cum interim pedeſtres pulchrè in cornua aptari poſsint, equites uerò minimè. Pannones interim haud ocio torpebant: uerùm & ipſi aciem exornabant per turmas, & trib. ſuas. Pannones in dextro, Daci in ſiniſtro curabant cornu. Ioannes Choniates habens Phazen, id eſt eos qui Bitaxides uocantur, proficiſcebatur contra Aſiæ ducem. Plurimi Aſiani haud ſuſtinentes Pannonum impetũ, antequã ad manus uentum eſſet, fugam arripiebant.

Fuga Turcorum inſidioſa.

Fugientes perſequebantur Pannones: tandémque diſperſi fugientibus inhærentes, Aſiæ exercitum terga dare coegerunt. Regi relinquebatur Europæus exercitus, q adhuc ſtabat, nec quóquã fugerat, expectans hoſtem. Manifeſtum enim eſſe reor, quantiſper manſerit rex, tantiſper etiam Europæ exercitum conſiſtere. Qui etſi hoſtibus non reſtiterit, uerùm in fugam abierit, attamen in regia caſtra reuertitur. Nam iſtud hominum genus nouimus poſt Scythas paſtores maximè fugere, ſeq; in fuga facillimè colligere, & prælium redintegrare. In fugã uerò uerſi facilè ſeruantur.

Valachi Turcorum res diripiunt extra ordines.

Daci inter pugnæ tumultum cum cernerent Albanos in fugam effuſos, nec ſibi temperarunt: uerùm in regios theſauros conuerſi, eos & regni opes diripuerunt, necnon regium cubiculum, interfectis camelis, cum ſeſe mutuò ad iſtam rem uſque cohortarentur. Occupati iſto opere cum forent, prædandiq; iam obrepſiſſet ſatietas, haud in prælium redibãt, nec ulli parẽre uolebant, ſed in caſtra ſua reuertebantur.

Huniadæ in pugna ſolertia & conſilium.

Ioannes cum fugaſſet Aſianum exercitum, accedebat ad regem Vladiſlaum, eumq; diligenter monebat, ut eo loci cum ſuis militibus ſubſiſteret, nec eos quoquam abire pateretur, ut ſibi redeunti in pugnam contra Amuratem, ſi quid periculoſius ingruiſſet, refugium tutiſsimum, quò ſe reciperet, eſſet. Præcepit quoque Vladiſlao, ut obteſtaretur milites qui ſecum erant, ne ſe loco mòuerent: uerùm in iiſdem ueſtigijs hærentes expecta-

Digitized by Google

rent, donec fuſo, fugato, uictóque Europæ exercitu, uictor reuerteretur: & donec prælium, quod nunc ſolum cum Ianuis reliquum ſit, conficiat. Hæc cum dixiſſet, confeſtim accingebatur, ut pręliū committeret cum Europæ exercitu, qui ad ſiniſtram regis inſtructus ſtabat: & manus conferens, aliquandiu pugnabat. Pugnæ autem hæc facies erat. Cum uentum eſſet ad manus, Pannones Turcos fugabant, eosq́ uſque ad caſtra perſequebantur. Turci conuerſi, deinde Pannones inſequebantur: nec à perſequutione ceſſarunt prius, quàm & eoſdem ad caſtra compuliſſent. Si quando Pannones uictoria fruebantur, Turcos perſequebantur acerrimè, plurimi'que cadebant, obtriti à Pannonibus. Etiam Pannones aliquando, quamuis plurimi forent, cum rubore retrò gradum ferebant. Cecidit ibidem Carazies Europæ dux, Pannonico gladio transfixus. Solent enim Pannonici gladij uulnera dare, quæ nihil differunt ab iſtis quę facere conſueuerunt haſtæ. Gladij namq́ Pannonum & Germanorum longi ſunt, & acuti, nec librato ictu feriunt, quemadmodum barbarici & Italici. Barbarici gladij (& eiuſmodi utuntur Turci) ponderoſi ſunt admodum, unáque tantum parte ſcindunt. Nec ſcio gladios quorum acies altius in corpora penetret. His comparantur gladij Italici, qui quondam Græcis in uſu fuere. Germanici & Pannonici gladij longi & rotundi, necnon interdum quadrati ſunt: aciem habent acutam, & in mucronem oblongum deſinunt. Vulnera infligunt, ſi quis ijs utatur inſidens equo, talia, qualia haſta dari ſolet. Pannonico gladio transfoſſus expirauit Carazies. Nunc quid penes Vladiſlaum regem Pannonum acciderit, dicetur. Erant apud hunc regem uiri complures, qui inuidebant Ioanni Huniadi, eiúsque uirtutem ęgris ferebant animis. Videntes igitur eum pulchrè & decenter bellum adminiſtrare, & in fugam egiſſe Aſiæ exercitum uniuerſum, nec non generoſiſsimè dimicare contra Europæ exercitum, cuius ducem Carazíem nomine peremerat, ſic alloquuti ſunt regem: O' rex, quid hic conſiſtimus, & expectamus Ioannem, eique quaſi ſolus uir ſit, permittimus hoſtes uincere, & reliqua omnia perficere? Infamiam maximam nobis importat, dum hic ocio ſi tempus terimus: ſeruū uerò tuum ſinimus feſtinare & pugnare contra hoſtes. Oportebat ſanè regem nobis adiunctum militaria facta edere, quæ plurimùm laudis merentur apud uxores noſtras, & apud eos qui urbes noſtras inhabitant, nec non apud Turcos. Verùm ille in fugam uertens tantam hominum multitudinem, gloria potitur immortali: tibi autem hic ſtanti, & ſingula ſpectanti, ignominia relinquitur: quam etiam ad poſteros tranſmittes. Nec enim eſt ut uereare, Ianitarum milites nos accedentes fortiter ſuſcepturos, cum ab Ioanne adeò facilè Aſianus exercitus fugatus ſit: uerùm fugam, ne dubites, inibunt. Agè igitur contra Ianuas regis pergamus. Cum enim ſis rex, ut cum rege cōgrediaris honeſtum eſt. Hæc cum audiuiſſet rex adoleſcens, (magna enim iſta oratio polli-cebatur) quàm citatiſsimo agmine contendit ad Ianuas, ubi Amurates ſtabat paratus ad prælium: & foſſa munitus expectabat, quis prælij euentus eſſet futurus. Pannones adorti ſunt peregrinorum coronam, qui & ipſi fortiter inter caſtra prælium pro Amurate ciebant. Ibi equus, quo uehebatur Pannonum rex, ſecuri feritur, & pedes uulneratus corruit unà cum ſeſſore. At qui proximè ſteterant (tantus prælij tumultus erat) non ſenſerunt caſum regis. Peregrini uictoria potiuntur, caputq́ Pannonum regis retulerunt ad Amuratem. Nomen autem peregrini, qui id facinus memorabile ediderat, erat Therizes, qui inſigne uirtutis præmium apud regem conſequutus eſt, eumq́ in maximo honore habuit. Ferunt, Amuratem, cum Pannones irruerent, & fortiter dimicarent, fugā inire ſtatuiſſe. Antequā fugā arriperet, uiſum eſſe à uiro id moliri regē: qui regē cōuicijs lacerans, ut qui nequaquam honeſtè ageret, ſi fuga ſibi conſuleret, eum retinuit. Nec multo poſt caput regis Pannonum abſciſſum, allatum eſt in caſtra ad regem Muſulmanorum. Pannones cum cederent, regem ſuum quæritabant. quum autem comperiſſent eum in acie cecidiſſe, & obtruncatum eſſe, in prælium redeunt, uolentes mortui corpus tollere: nec tamen Turcos uincere quiuerunt. Hic rumor ut deuenit ad Choniatem, & ad reliquos qui hunc comitabantur, exceſſerunt prælio. Cum autem retro cederent, & palantes nullo ornatu iter facerent, omnia exactè expiſcabantur. Rebus omnibus cognitis, non ad caſtra properabant, uerùm rectà ad Iſtrum contendebant Choniates & Daci. Etiam Pannones qui regem ſequuti fuerāt, fugam arripuere, cedentes nullo ordine. In hoc diſceſſu interfectus eſt ab Turcis Iulianus Cardinalis, uir optimus. Ceciderunt ibidem & alij boni uiri complures. Daci etiā aliquot deſiderati ſunt. Ioannes Huniades cum ad Iſtrum ueniſſet, exercitusq́ traduxiſſet, diſperſi ſunt milites. Cum ipſe ſtipatus paucis incederet, captus eſt ab ſuo hoſte Dracule Dacorum principe. Nam Choniates antea huic inter Pannones aduerſatus erat, in conſpectu regis Vladiſlai: & iter faciens ex Dacia, & Iſtrum tranſiens cum copijs, urbes eius diripiebat. Præterea detulit eum apud regem Vladiſlaum, quaſi faueret Turcis, & res Amuratis ſedulò adiuuaret, ſubinde Pānonū conſilia ijs ſignificando. Verùm Dracules in eum irruit ira percitus, quaſi eum interfecturus. Sed pecunia tantum effecit ut incolumis dimitteretur, & inuiolatus. Quum autem iret

Gladij Turcorum, Vngarorum, et aliarum nationum, quales.

Inuidia calamitatis cauſa.

Vngarorum audacia intempeſtiua.

Vladiſlaus temerè Ianizaros aggreſſus, cadit.

Amurates à gregario correptus.

Pannonum fugam.

Iuliani cædes.

Huniades à Dracula captus.

iret per Daciam, captus eſt ab Dracule, à quo in carcerem coniectus eſt, eum ulciſci in animum cum induxiſſet. Pannones in patriam reuerſi, cum accepiſſent Ioannem eſſe captum, id graue & intolerandum iudicabant. Haud enim ferendum cenſebatur, ut uir Pannonius & in dignitate collocatus, ab Dracule caperetur. Quapropter miſerunt legatos, qui iuberent, ut dimitteret Ioannem. Sin minus, ſciat nos eum pro hoſte habituros, & cum uniuerſis copijs noſtris contra ipſum profecturos. Hæc cum nunciarentur à Pannonibus, ſibi ſuiſq; metuens Dracules, ne quid furioſius conſultarent, & hoſtiliter accedentes uirum ui eriperent, Choniatem dimittere decreuit. Benigneq; eum tractans, haud ceſſauit eum comitari per Praſobum, Ardelium uſque ad Panniones. Draculem autem haud multo pòſt Choniates, cum expeditionem pro Dano Daciæ principe ſuſcepit, unà cum filio peremit. Nam conſcripto exercitu, Danum † Maſarempis filium in Daciam reducere parabat. At Dracules unà cum filio repugnare hoſtibus ſtatuebat, & præparabantur ambo ad prælium. Et iam ille deſcenderat in aciem. Cumq; acies utrinque inſtructæ conſtitiſſent & poſcerent prælium, Daci relicto Myrxæ filio, ad Danum ex acie transfugerant. Qui ubi uidit, ſe relicto, Dacos tranſire ad Danum, fugam inibat: quem fuga ſibi conſulentem Danus quàm fortiſsimè perſequutus eſt, comprehendenſq; Draculem unà cum filio utrunque trucidauit. In hunc modum rebus geſtis, redibat domum. Nec multo pòſt eum ducem & rerum gubernatorē crearunt, cum bello peterentur à Germanis & Boemis, eiq; res adminiſtrare pro ſuo arbitrio permiſere. Comparans igitur exercitum, profectus eſt contra Boemos, & longo tempore cum his bellum geſsit. Tandem collatis ſignis pugnans cum † Iſcra, uiro in re militari cōſpicuo, uictus eſt. Verùm cum denuò cum iſto congrederetur, uictoriam recepit. Amurates caput regis Vladiſlai haſtæ præfixum cum hinc inde miſiſſet, & exercitibus ſuis oſtentaſſet, collectis omnibus domum reuerſus eſt. In eo prælio Turcorum, quemadmodum ab his accepimus, ceciderūt ſex millia. Verùm Pānones aliquāto cęſi ſunt plures. In diſceſſu etiam plurimi Daci amiſsi ſunt. Hunc finem Turcica expeditio ſortita eſt. Rerum ſumma redijt ad Amuratem, cum eos qui in Europa erant, cœptorum admodum puderet. Therizen, qui Vladiſlaum obtruncauerat, eiuſq; caput in caſtra attulerat, Amurates regionibus & opibus plurimis donauit, eumq; præfectum conſtituit. Corpus Caraizis ferens Adrianopolim, magnificè ſepeliri curauit, ipſeq; exequias honorificè duxit. In huius locum ſubſtituit Scuram uirum Albanum, ut Aſiæ dux eſſet, quem captum abduxit ex Albanorum regione, eum'que in ſua domo educauit. Primùm declarauit eum prefectū, poſtea eum Aſiæ ducē deſignauit. Phatumā uerò honore ſiue dignitate ſua priuans (erat enim regiæ domus iudex) Saraxiē uirum Græcum genere, in eius locum ſubrogauit. Potentiam autem maximam tenebat † Chatites Priami filius, quo in Ianuis regis uir prudentior non erat. Nec multo pòſt Amurates Phatumam comprehendi iuſsit, opeſq; omnes ei ademit, quarum numerus cōplectebatur circiter quinquaginta centum myriades auri: argenti autem circiter quadraginta millia librarum. Græcorum rex in fœdus redijt cum Amurate, idq; nec amplius uiolatum eſt. Nam quietem amplexus eſt, regemq; Amuratem muneribus coluit, ut nihil mali contra ipſum amplius moliri institueret. Fœda autem contentio erat inter regem Græcorum & fratrem Theodorum coorta, qui Byzantiū uenerat, ut regnū à fratre ſuſciperet. Is ſe pro rege gerebat, fratriq; reſiſtebat. Poſtremò ex aperto inter ſe hoſtiles inimicitias geſſere. Nam expeditionem ſumpſit aduerſus Byzantij regem Theodorus frater, cui Selybria & regio finitima cōmiſſa erat. Cum enim peteret redditus ſufficientes, quibus uitam ſuam commodè ſuſtinere poſſet, repulſam paſſus eſt. Hinc bellum inter ipſum & fratrem eſt exortū. Prius tamen quàm quicquam bellando profeciſſet, uitā ſuam ærumnoſam relinquens mortuus eſt. Duce autem Peloponneſi incurſionem faciente in regionem regis, ſuæq; ditioni Pindum, Bœotiam, Locros qui Ozolæ dicuntur iungente, neq; ab Attica etiam abſtinente: ea ubi accepit Amurates, haud diutius cunctandum ſibi ratus, pręcepit ut Aſianus & Europęus exercitus ad ſe Pherras, relicta Adrianopoli, uenirent. Incitauit autem eum Nerius Athenarum princeps, necnon Turachanes Theſſaliæ præfectus, ut exercitum rectà ad Peloponneſum ductaret. Conſtantinus Iſthmum muro includens, eundem etiam præſidijs emuniens, plerunque ibi uerſabatur. Vbi intellexit Amuratem hoſtiliter cum exercitu accedere, omnes quotquot in Peloponneſo erant, accerſiuit, nec non fratrem ſuum, qui eo tempore nuptias filiæ ſuæ concelebrabat. Nam eam elocauerat Tryballorum principis filio Eleazari. Hi igitur accerſiti in Iſthmum adueniunt, murùmque firmant, ut eſſet propugnaculum munitiſsimum ad propulſandos hoſtes. Amurates accedebat, & non ceſſabat copias ſuas augere, aſſumens ex omnibus regionibus, quas permeabat, milites. Venit igitur Thebas, quò uenerat cum exercitu Nerius Athenienſis, ut iuuaret eum aduerſus Pelopōneſiacos. Cum itaque perueniſſet Mingias, caſtrametatus eſt: ibique aliquot diebus moratus eſt, ut bombardas & funes ad præſens bellum pararet. Deinde mouit in

Huniades liberatus.

Danum in Moldauiam reſtitutum, exacto Dracula.

† Mazalempei.

Huniades gubernator Vngariæ.

† Giſcra Bohemus, qui aliàs Ioannes de Braudis. Bonfin. 3. dec. lib. 5.

Scuras Albanus.

Hali Baſſa.

† Chalil et Imbraimi ſiue Carambei F.

Græcorum Impp. diſſenſio.

Amurates in Peloponneſum.

Iſthmus à Turcis obſidetur.

Iſthmum, ubi & caſtra communiuit, quæ utrinque mare, tanta eorum magnitudo erat, attingebant. Speculator Peloponneſiacus cum rediſſet ad ſuos, regis copias, iumenta & camelos annũciauit. Nec ſilentium tenere potuit, uerùm ſic alloquutus eſt principem:

Oratio exploratoris Peloponeſij.

O domine, quantum periculi conciuiſti Peloponneſo bellum ſuſcipiens cum tanto rege, qui Aſiam, uniuerſamq; Europam cõtra nos ducens, nõ ſatis ſpacij ad exercitus locandos inuenire poteſt? Neque hoſtem ſuſtinere poteris, etiam ſi duplici muro Iſthmum amplexus eſſes. Sed quæſo te per Deum immortalem, legatos mitte quamprimùm: & ad pacē pangendam regem hortare, ne infeſtus accedens, nos malos prorſus malè comminuat. His auditis, princeps ira exarſit: iráque incenſus ſpeculatorem in carcerem duci iubet, ut tandem quid euenturum eſſet, audiret. Miſit quoq; legatum ad regem, qui nequaquã nomine principis ſatis moderata petebat. Volebat namque princeps ſibi tradi Iſthmum, & regis regionem quę extra Iſthmum erat, quã armis ſubegerat, uniuerſam habere auebat. Verùm propterea pœnas regi dedit: legatumq; capiens Pherris in uinculis habuit: ipſeq;, cum medium hyemis foret, contra Peloponneſum copias duxit. Legatus ille Chalcocondyles Athenienſis fuit: quem cũ in uincula unà cum miniſtris dediſſet, Pherris contra Peloponneſum perrexit. Amurates cum in Mingijs caſtra poſuiſſet, optimates exercitus, qui numero erant ſex mille, aſſumpſit: & Iſthmum circuiuit, ut uideret murum, numquid pręſidij in eo ſitum eſſet ad reſiſtendũ. Et quidem grauiter ſuccenſebat Turachani, quia cum ipſe cenſuiſſet æſtate bellum inferendum eſſe, is hyeme rem incipiẽdam ſuaſiſſet: quaſi Peloponneſiaci nõ eſſent uim hoſtilem expectaturi, uerùm continuò fugam ingreſſuri, ubi primùm accepiſſent Amuratē hoſtiliter accedere. Diebus etiam aliquot ea gratia cunctatus eſt Amurates, quaſi princeps Peloponneſi illico deditionem eſſet facturus. Verùm cum hæc ſpes fefelliſſet, deſcendens, caſtra ad murum tranſtulit. Die deinde poſtero princeps exercitum bombardis longis petiuit. Sequenti die eos qui murum defenſabant, tentarunt machinas muro admouentes. Quarto die tempore ueſpertino ſinguli iuxta tabernacula ſua ignes fecerunt quã potuere maximos. Nam Turcorum eſt conſuetudo, ut ignes plurimos parent, biduo antè eius diei in quem pugna collata eſt. Hymnum quendam canunt in honorē Dei & Herois, ſignificãtes quòd tertio abhinc die prælium committere uelint. Tunc igitur ignes excitantes quàm potuere plurimos, accingebantur ad oppugnationem muri. Quarto autem die † Sarrachorides, qui inter cęteros inutilis ſunt turba, funib. machinas ad murum traxerunt. Nam præter exercitum qui regem ſequuntur, adſunt & alij complures, qui frumentum à finitimis in caſtra ſubuehunt. Sunt in caſtris & alij ex Aſia oriundi pedites, qui Agiades nominantur, quorum opera rex utitur ad itinera purganda, & ad caſtra communienda, necnon ad alia quibus in caſtris opus eſt. Arbitror autem caſtra huius regis pulcherrimè omnium, quæ nos uidimus & audiuimus, inſtrui, quantum attinet ad copiam frumenti, nec non ad ſitum tabernaculorum. Nam primùm omnium mercatores plurimi comitantur regem iſtum, qui frumentum, equos, mancipiaq; emunt, nec non reliqua quibus indiget exercitus. Hinc rerum omniũ exercitui diues copia eſt. Pręterea magnates qui comitantur regem, ſinguli plurima in expeditionem adducunt iumenta. Quidam adducunt camelos, qui arma, frumentũ & hordeum, ut pabulum ſit iumentis ſufficiens, portant. Quidam equos, quidam mulos, quidam tam equos quàm mulos in expeditionem agunt. Horum autem tantus eſt numerus, ut duplo iumentorum numerus hominum numerum exuperet. Comitantur regem alij plurimi ab ſua regione, quorum uſus in frumentationem maximus eſt. Si neceſsitas aliqua ingruerit exercitui, alimenta in optimates diſtribuit, & ſic proficiſcitur. Tentoriorũ quis cernat in caſtris regis plerunq; decem millia, plus minus ue reſpectu expeditionis. Eo quidem tempore Sarachorides oppoſiti Gręcis eos pugnando tentabant * totamq; noctem ducebant inſomnem, ut ad prælium Græcos incitarent. Vt aurora illuxit, ſigna canere iubet rex: cymbala, cornua, tubæq;, pugnam iam fore, maximo ſono ſignificabant. Turci inſtructi occipiebant murum oppugnare quàm fortiſsimè. Rex & peregrini armati in acie inſtructa ſtabant in medio Iſthmi, ubi caſtra poſuerant. Scalas expediebant, murum ſuffodiebant, fortiterq; prælia bãtur, ut murum occuparent. Huc etiam bombardarios conſiſtere iuſſerat, qui bombardis proſpectum Peloponneſiacis adimebant. Bombarda namq; res eſt admodum uiolenta, nec arma reſiſtere bombardæ impetui poſſunt: uerùm omnia penetrat. tum etiam magis permeat, quando corpus aliquod reſiſtens fuerit nacta. ſiquidem crocum lanamq; non peruadit. Cum peregrini iam tuti ab periculo ſtarent, ſcalaſq; muro addidiſſent, murum ſcandebant eo loci ubi ſpectator oppugnatiõis aderat rex. Primus itaq; in murũ euaſit, eumq; cæpit peregrinorũ de numero † Chiteres, Tryballus genere: eoſq; qui reſiſtebãt, in fugam coniecit. Hi autem ordine relicto abibant, cum metus maximus ab Deo & imperitia ipſis incuteretur. Nam formidine agitati, in fugam effundebantur. Præterea illi qui his proximè ſteterant, neſcij quid mali ſuis accidiſſet, fugientes abibant. Tandem omnes deſerentes murum, ſine ordine fugerũt. Turci irru-

Margin notes (left): *Conſtantini legatio ad Amuratē.* — *Laonici pater captus.* — *Iſthmi oppugnatio.* — *Turcorũ pugnas ineundi mos.* — *† Zarachorida lixa.*

Margin notes (right): *Agiades, Guaſtader, Schaufelpauren.* — *Caſtrorum Turcicorũ inſtructio.* — *Deeſt aliquid.* — *Bombarda duriora penetrat, mollioribus ſuccumbit.* — *† Georgius.* — *Græcorum clades Iſthmo expugnato.*

ci irruentes, quà murus ab Chitere ſuperatus erat, & alij quà murũ ſuffodientes ſtrauerant, necnon per portas irrumpebant. Quidam ad caſtra Græcorũ ferebant, Græcorumq́ ſupellectilem, & reliquam felicitatẽ diripiebant. Quidã uerſi in hoſtes, quoſdã necarũt, quoſdam uiuos cęperũt, & ad mancipiorũ conditionem redegere. Cædes fugientiũ edebatur maxima. Verùm quid Græcorũ ducib. contigerit, audiamus. Hi ubi conſpicati ſunt Græcos fugam arripere, primò eos retinere conabant. Cum aũt in fugam effuſos inhibere nõ poſſent, aufugerunt & ipſi, non tamen Corinthum. Certi enim erant, ſi obſiderent Corinthi, ſe facile expugnatũ iri, cum haud ſufficiẽs eò comportatus eſſet cõmeatus, nec alius etiam belli apparatus. Celeri autem fuga contenderunt ad mediterraneã regionem: iamq́ præuenerãt hoſtes, & in ſumma Laconia Pelopõneſi expectabant quònam profecturus eſſet rex. Decreuerant namq́ in mare profugere, & regione cedere, ſi Amurates cũ exercitu aduentaret. Nouerant namq́, Peloponneſiacorũ res ab rege planiſsimè cõtuſas eſſe. Nec arma, nec uiri, nec quicquã amplius memoratu dignum uel in urbibus, uel in arcibus reliqui erat. Nec ſperabant in poſterum Pelopõneſi principatum ſub ſe futurum, ſed augurabant ſe Peloponneſi res omnes amiſſuros. Amurates ut Iſthmum occupauit, & in Peloponneſum uenit, primùm quidem circiter trecentos captiuos, qui nocturna fuga, in montem ſuprà Cenchreas ſitum, quem Oxi uocant, euaſerant, quaſi indagine circundari iuſsit. Omnes capti ſunt: doloq́ in unum locum abducti, crudeliter occiſi ſunt. Poſtea Amurates emit mancipia numero ſexcenta, quæ ad ſacrificium duxit in honorem patris ſui, uolens eum expiare cædem uirorum occiſorum. His ita peractis, exercitum diuiſit.

Amuratis crudelitas.

Partem exercitus Turachani Theſſaliæ præfecto tradidit, qui rei militaris habebatur peritiſsimus, & plurimùm cõuerſatus erat cum Turcis Peloponneſi. Dedit eidem de numero peregrinorum mille milites, ut his inſtructus, profectionem per mediterraneam regionem faceret. Ipſe quidem rex per Sicyonem iter faciens, rectà in Achaiam contendit. Vrbem eo die, quo Iſthmus in poteſtatẽ uenit, regius exercitus aggreſſus eſt: captãq́ diripuit uniuerſam. Aberant enim oppidani, profecti in Iſthmũ. Nec admodũ in munito loco urbs ſita erat. Quapropter eam cõtinuò diripuere: & maximã Pelopõneſi partẽ peragrantes, perſequuti ſunt bello duces, & reliquos Græcos. Cum autem hoſtium alius aliò, ubi ſe tutum putabat, palantes dilaberentur, urbem defenſoribus uacuam in poteſtatem redigit, obſidioneq́ arcem premere ſtatuit. Erant in ea arce † Mulgerius Græcus, & alij quidam Græci non multi cum liberis & uxoribus. Turci igitur ſuffodiẽtes arcem,

Sicyon, nunc Baſilica, direpta.

† Calagerius.

cum Mulgerius nullam ſalutis ſpem affulgere cerneret, ſemetipſum & arcem Amurati tradidit. Hos quidem cum liberis & uxorib. miſit Angium, urbem opulentam. Ipſe uerò ædificia urbis captæ incendit. Quo facto, ulterius proficiſcens, uenit Patras Achaiæ urbem opibus florentem. Oppidani urbem iſtam deſeruerant, abeuntes in continentem Venetorum, quæ ex oppoſito erat. Remanſere tamen quidam in arce & in regia: ſtulti quidem, cum reliqui ſibi fuga conſulerent, ipſi ſemetipſos in graue diſcrimen præcipitarunt. Erant autem numero quater mille. Viros igitur & mulieres quę in regia erant, pactionibus Amurates in fidem accepit, omneſq́ in mancipiorum album retulit. Hinc arcis oppugnationem auſpicatus eſt. Peregrinoſq́ miſit, ut eã ſubitò caperent. Hi ſumma ui impetum in murum dantes, eumq́ ſuffodientes, in arcem irrupere. Græci reſinam & picem incenſam per foramina iaculantes, peregrinos expulerunt acerrimè repugnantes, arcemq́ & murum reficientes, & optimè munientes: Amurates, ubi aduenit Turachanes, uehens maximam hominum aliarumq́ rerum prædam, cum exercitu diſceſsit: nec multo pòſt pacem cum Græcis fecit. Ex eo inde tempore Peloponneſus, quę prius libera erat, regi tributaria facta eſt. Thebas Thebani, cum hoſtiliter accederet rex, deſeruere: & in Iſthmum ſe contulere, quaſi ibi habitaturi, qui tamen ab Turcis capti ſunt. Exterior autem regio, Pindus uidelicet, & reliqua regio, quamprimùm Iſthmus captus eſt, in regis poteſtatem deuenit. Appetẽte iam ęſtate, Amurates bellum mouit contra Scenderen Ibanis filium (Alexãdrum ſiue Scanderbegum appellatum) qui puer uenit in Ianuas regis, eiuſq́ concubinus factus eſt: tandem effugit in patriam ſuam regionem. Ducta deinde uxore † Arianetis filia, ex profeſſo bellum cum rege gerebat. Nam tributum haud amplius regi pendebãt, nec in Ianuas ibant, parère quoq́ regi detrectabant. Quapropter Amurates conuocans Aſiæ Europæq́ exercitus uniuerſos, Ibanis regionem bello petere ſtatuebat. Veniens igitur in regionẽ, uaſtabat uniuerſam, uicos agroſq́ incẽdebat. Frumentum, omnemq́ cõmeatum comburebat. Omnia quę in ea regione erant, populationibus diſsipabantur. Scenderes igitur ipſe, nec non Albani omnes, in maritimam uerſus Ionium Venetorum regionem, uxores & liberos, quo ab impendenti periculo tuti forent, expoſuerunt. ipſi autem undiq́ per regionẽ obambulantes, ſedulò diſpiciebant, ſicubi urbes ipſorũ auxilio indigerent. Caſtra habuerunt in mõte qui regioni eorũ impẽdet, & in Ioniũ uſq́ porrigitur: & ibi expectarunt belli euentum. Amurates † Sphetiam urbem exercitibus circumſedit: oppidanis que nunciare iuſsit, ſi deditionem facerent, ſe ſingulos ad ſua

Patræ à Turcis occupatæ.

Georgius Caſtriotus, qui & Scanderbegus.

† Donica.

† Sphetiſgradum.

Digitized by Google

ad ſua abire permiſſurum. At hi cõditionem iſtam non admiſerunt. Quapropter cum peregrinorũ cohorte murum ſubit: & cum impetu in † urbem irrumpens, ea potitur, prædãq; totam exponit. Viros omnes trucidari iuſsit. Deinde copias duxit cõtra Getiam, quam pactionibus in ditionem accepit. Captis autem oppidanis, exercitum † Cruam urbem Albanorum primariam mouit. Vrbs hæc ſita eſt in loco munitiſsimo. Hanc obſidione cinxit, murumq; bombardis concuſſit, eiusq; non modicam partem ſtrauit. Deinde per loca ruinis patentia cum peregrinis irrumpere quærebat, quaſi ui eam capturus. Cœpta autem omnia cum irrita caderent, exercitũ abduxit omnem, quia æſtatis iam extremum erat, & frigus hybernum grauiter exercitum adfligebat. Filium ſuum Mechmetem iam pubeſcentem per caſtra circumduxit, regnoq; præfecit. Sic autem iſta euenere. Cum pugnaret aduerſus Pannones Varnæ, & exercitus ſuos ad fugam inclinare cerneret, ualde timuit, putans ſe mox cum ſuis periturum. In hac grauiſsima neceſsitate conſtitutus, uouit, ſi incolumis euaderet præſens periculum, & uictoria potiretur, ſe ceſſurum regno, & id commiſſurum filio, & abiturum in Aſiam, ut ibi uitam traducat, admixtus ſacerdotibus & Nazaręis: & culturum frequẽter Heroem, eiq; immolaturum. Cum igitur Pannonibus uictoriam extorſiſſet, rege eorũ perempto, domum redijt, filiumq; iuniorem accerſiuit ad regni gubernacula. Nam filius eius Aladines natu maximus haud amplius ſuperſtes erat, ſed naturę debitũ exoluerat, pręcipitatus ex equo in uenatione, cum perſequeretur ceruum. Is quidem in hunc modum occubuit. Mechmetem autem iuniorẽ ad regni moderamen uocauit. Cum autem ueniſſet uocatus, regnum & Ianuas, necnon peregrinos pater eius fidei committens, ipſe ꝓfectus eſt Pruſam, ubi Aſiæ ſedes regia eſt. Abdicato igitur regno, cũ Zichidis, qui Turcorum Nazaræi ſiue monachi ſunt, & cum Seitidis, necnon cum reliquis doctis conuerſatus eſt. Nec multo pòſt pœnituit uirum, quòd regno relicto, nunc priuatam ſequeretur uitam. Cum autem præſentem uitæ conditionem haud ferre poſſet, conſilia agitauit, qua ratione citra tumultum regiam dignitatem reciperet. Sedulò enim præcauebat, ne ſi filius ſentiret quid ipſe moliretur, bellũ exoriretur, cuius ipſe auctor ab Turcis haberetur. Quæ quidem facere inſtituit, ad finem deduxit, uidelicet ut rediret ad regnum opera & induſtria † Chatitis filij Priami, quo familiariter utebatur, & cum quo ei arctiſsima interceſſerat neceſsitudo. Chatites ergo ubi ſententiam Amuratis ſatis intellexit, puerum Mechmetem uenatum ire iubet, ut ſe quàm pulcherrimè ex equo exerceret. Qui dicto audiens, uenatum abijt. Interea Chatites

† Dibram.

† Croiam.

Amuratis uotum.

Amuratis ſeceſſus.

† Chalilis F. Caribi.

nuncium mittit ad patrem, quem ſubitò dicta die nihil ueritum in urbis regiam uenire, & ius dicere ut regem ciuibus iubet. Amurates quemadmodum iuſſus erat, filio uenatione occupato, ad præſtitutam diem aduenit. Adueniens regnum inuaſit: ciuib. Ianuisq;, ut regem decet, ius dixit. Filius, ut accepit patrem mutata uoluntate regnum recepiſſe, neſciens quid ageret in præſenti negocio, tamen acceſsit, patrẽmque regem adorauit: eumq; ſequutus eſt, quocunq; militatum abijſſet. Nec latuit Mechmetem, opera Chatitis patrem quàm maximè adiutum iſta egiſſe. & quamuis Chatiti meritò iraſceretur, iram tamen oſtendere noluit, ueritus uiri potẽtiam, qua plurimùm pollebat apud patrem Amuratem. In hunc modum eo tempore, ꝓpter patris in regnum reditum, filius affectus erat. Poſtquam autem exercitum abduxit ab Macedonia, quæ uerſus Ionium patet, quæ Albanorum regio eſt, per eum annũ in Europæ regia quietẽ agens manſit. Ineunte deinde anno iterum expeditionem ſumpſit contra Scenderem Ibanis filium, & contra eam quæ iſthic ſita eſt Albanorum regionem, cum iuſsiſſet uniuerſos exercitus inſtructos & paratos præſtò eſſe. Plenus igitur irarum proficiſcebatur uerſus † Cruam, quaſi eam ui expugnaturus. Præterea in animo habebat expoſtulare cum Venetis, ut Scenderem traderent. Quod ſi facere omitterent, ſe obſeſſurum urbem quamcunque Scenderes fugiens intraſſet. Vt regionem hoſtilem eſt ingreſſus, rectà contra Cruam properabat, & in eam regionis partem, quam antea intactam & inuiolatam ab populationibus reliquerat, ſuos milites incurſionem facere iubet. Qui dicto audientes, incendijs omnia, ignem inijcientes, miſcuere. Et hanc regionẽ miſerè uaſtarunt uſq; ad flumen * Verùm regionem ultra flumen ſitam populari nequiuere, quia regijs equitibus haud erat peruia. Albani autem uxores & liberos in munita Venetorum loca ablegantes, colligebantur in montem, qui Cruæ urbi imminet. Hinc Scenderes educens uxores & liberos, deponebat eos in urbes Venetorum. Viri uerò relinquebantur in urbe, ut reſiſterent hoſti, mœniaq; defenſarẽt. & hi potiſsimùm huic negocio deſtinabantur, qui uolentes, non coacti, prelium ſubire cupiebant. Amurates bombardas expediebat, aſsidens ut murum diijceret: & deinde cum peregrinis irrumpens, urbem ſui iuris faceret. Omnibus autem, quemadmodum oppugnatio requirebat, comparatis, murum bombardis feriebat, eiusq; partem deſtruxit maximam. Scenderes ignes in monte fecit, eosq; ſuis, qui intra urbem erant, oſtendit, ut ſcirent, quandocunq; neceſsitas poſtularet, ſe affuturum auxiliarem. Cum regij quidã aſcenderent montem, Scenderes eos aggreſſus eſt, prȩliabaturq;,

Hal. Baſſæ conſilio Amurates imperium recuperat.

Amurates contra Scanderbegum.

† Croiam.

* *Deeſt aliquid.*

Scanderbegi apparatus.

Digitized by Google

turcꝗ,opera memorabilia edens.Cum autem regi uideretur murum ſatis eſſe ſtratum, uniuerſis copijs oppugnationem occipit. Peregrini eò loci urbem capere parabant, ubi murus diſiectus erat.Nec tamen ſuperare potuerunt oppidanos, qui præter ſpem fortiſsimè pugnabant,cum deſperatio animos feciſſet. Deinde cum fame urbem perdomare ſtatuiſſet,denuò copias uniuerſas contra urbem in aciem eduxit.

Hu..iades Amuratem terret.

Interea nuncius uenit ab Georgio Tryballorũ duce, qui nunciabat Ioannẽ Choniatem,cõgregatis Pannonib.plurimis, traijcere Iſtrũ, & contra ipſum hoſtili animo pergere.His auditis,Amurates cõtinuò omnib. impedimentis & ſarcinis collectis, urbe quã obſidebat digreſſus eſt, obuiamꝗ hoſti ꝓceſsit,quã eum uenturũ cognouerat. Miſit quoꝗ Amurates prçconẽ in Europã, qui ediceret, ut Turci omnes ad regẽ cõuenirent. Qui ubi primùm regis uolũtatẽ intellexere, citiſsimè aduenerũt,cum ſinguli conarenẽ in tempore adeſſe,ut pro rege certarent. Hinc cum uniuerſo exercitu profectus eſt in quandam Myſiæ regionem,per regionem Tryballorum.Ea autem regio eſt, quam alluit † Morabas fluuius,& in Iſtrum effunditur. Hinc ſe fundit regis regio ad octingenta ſtadia, uſꝗ ad † Neſium urbem regis: ad dexteram procedenti Nobopyrum ſiue Bopyrum uſꝗ, ad montem magnum Tryballorũ principis colitur.

† Morauus, qui & Schitniza.

† Nyſſum.

Huc cum ueniſſet Amurates,inuenit Ioannem Choniatem cum Pannonum exercitu hoſtili animo aduerſum ſe pergere. In caſtris Choniatis erant quadraginta millia peditum,tam ab Pannonibus quàm ab Dacis allecti. Septem millia equitum erant, & curribus uehebantur alij, quorum numerus erat bis mille. In his arma & neceſſaria ad expeditionem ſubuehebantur. In ſingulis duo uiri ſtabant, ſcutifer & bombardarius. In ijſdem uehebantur bombardæ plurimæ, quas Zarobotanas nominant. In hunc modum armati & inſtructi, Iſtrum tranſgreſsi ſunt.

Huniadis exercitus,consilia,conatus.

At Tryballorum dux cernens Pannonum exercitum non adeò eſſe ualidum, ut copias regis uincere poſſet, magiſque metuens Amuratẽ,quàm Pannones alienigenas,à quib. multa mala eſſet perpeſſus: & quamuis eſſet admodum cupidus ulciſcendi Amuratem, qui filios eius oculis priuarat: attamen haud uolenti animo iſtam expeditionem adiunctus Pannonibus ſubibat, immò eam prorſus recuſabat. Haud enim Pannones ſatis firmi uidebantur ad debellandas copias regis. Hæc cum Pannonibus reſpondiſſet,Ioannes eo reſponſo irritatus, graues minas in Tryballorum ducem iactauit.

Georgij Deſpotæ perfidia.

Nec tamen omittens cœptam expeditionem, copias in regis regionem infeſtas induxit: progreſſusque Priſtinum uſque, caſtra in † Coſobo campo communiuit, ubi olim Amurates Orchanis filius, cum Eleazaro Seruiæ Deſpota manus conſerens, eum'que interficiens, ipſe quoque occubuit, interfectus à uiro Tryballo.

† Ambsfeld

Cauſſa quæ Ioannem ad iſtud bellum traxerat,hæc erat. Quum uidiſſet in eo certamine, quod Varnæ commiſſum erat, Turcos, ubi primùm ad manus ueniſſent, ceſsiſſe,& fugam arripuiſſe: putauit Turcos facilè uinci potuiſſe,ni obſtitiſſet Vladislai regis imprudentia.Nec nunc quidem difficile & laborioſum dicebat Turcos bello domare.Animo igitur agitabat,maiorem cõparare exercitum,ut Amuratem copijs perterritum uinceret.Hæc adeò procliuia & facilia factu putabat, ut ne quidem dubitaret, quin, quemadmodum animo concepiſſet, omnia eſſent euentura.Miſsis legatis ad Scenderem & Arianitem,utrumꝗ in Europam progredi,& ſibi coniungi iubebat. His ſic præceptum eſt.

Huniadis audacia.

Amurates ut in campum Coſobum uenit, ibi caſtrametatos eſſe cognoſcit Pannones. Proinde & ipſe caſtra munit. Amurates autem in armis dicitur habuiſſe quindecim mille myriades hominum. Poſtero die confeſtim accingebatur ad prælium.Iuxta eum inſtruebatur acies. In dextrum cornu aptabatur exercitus Aſianus, cui præerat dux nomine Scuras. Siniſtrum cornu tenebat exercitus ab Europa conſcriptus, quem regebat dux Carazies. Iuxta utroſque ponebantur equites cum ſuis ducibus. Mediam aciem occupabat rex.Quando autem Amurates caſtrametatur,primò caſtra uallo firmat. Deinde camelos locat: dein ſcuta defigit, deinceps peregrinos cum bombardarijs,necnon reliquis collocat.

Amuratiſ acies.

Rex ubi aciem exornauerat, etiam Choniates ſuos in aciem educit, eámque hoc pacto inſtruit. Dextrum cornu tenuere Pannonum præfecti, necnon patrueles Choniatis,† Secules, & Eiloces, Megaluſes'que. Mediam aciem curabat Choniates cum Bitezidis militibus, & Ardelij exercitu. Siniſtro cornu præfuit Danus Choniatis amicus,quem in Daciæ principatũ produxit odio Draculis:quem Dacię principatu deturbauit, & in eius locũ ſubſtituit Danum, cui Dacos parère iuſsit. Hunc in id bellum ſequuta erant octo millia Dacorum.

† Zecules.

Ardelij, Trãſſyluani, Sibenbürger.

Quum autem utrinꝗ acies inſtructę ſtetiſſent,iamꝗ prælium poſcere uiderẽtur, ibi Bitezes, unus è numero Choniatis militum, in medium procurſans,& equo inſidens,prouocabat ad ſingulare certamen unum è Turcis, antequam acies concurrerent. Turci ubi explorarunt uirum iſtum proceſsiſſe, ut certamen ſingulare committeretur, conſtitere & ipſi.

Bitezidæ, quos Huſſarones appellamus.

Hinc continuò ab Turcorum exercitu proficiſcebatur Eliezes filius † Barizæ, de numero præfectorum Aſiæ uiri illuſtris, & in re militari excellentis, qui quondam dux extiterat peregrinorum in Ianuis regis. Hic, ubi in medium proceſsit, obuiam pergebat Pannoni.

† al. Bariſatagæ.

Duellum ex prouocatione.

Et cum

Digitized by Google

Et cum haſtis infeſtis concurrerent,haſtæ fractæ ſunt. Et Bitezes unà cum equo in terram corruit. Eliezes conſciſſo pectorali, & zona cum ephippio ſoluta, poſtremæ æqui parti inſidens uehebatur. Huius enim equus longè melior erat altero,nec tamen lapſum Pannonem perimere quiuit:quia ipſe quoque ægrè & difficulter equo portabatur. Pannone in terram ex equo effuſo, clamorem maximũ ſuſtulit Amuratis exercitus, cum bonum id quaſi omen rei gerendę ducerent.Cum uterque ad ſuum exercitũ eſſet digreſſus, ibi tum Amurates Eliezem ad ſe uocatũ in hunc modum alloquutus eſt:

Imp. colloquium cum Elieze.

O puer, ex quibus initijs tantam rei militaris nactus es ſcientiam, cum certò conſtet te antehac nulla feciſſe ſtipendia? Nunc autem rerum bellicarum imperitus cum huc acceſſeris, ita pugnaſti in hoſtẽ, quaſi faſtigium rei militaris attigeris. Ibi tum adoleſcens reſpondit: O rex,lepus me hanc docuit fortitudinem. Rex rei nouitate ictus, interrogauit:Et quo tandem,quęſo,pacto,ô adoleſcens, quis ab lepore fortitudinem diſcat? Adoleſcens reſpondit: Ego quidem in Aſia eram, & in ea regione morabar, cui patrem meum præfectum prępoſueras,ibamq́ uenatum. Fortè in nido ſuo leporem reperi. Putabã igitur ſatis eſſe,ne lepus manus meas euaderet, cum ſagitta traiectum interficere. Lepores eñ Attalia habet curſu celerrimos: uerùm Europa optimos. Hęc mihi cogitãti, in promptu erat pharetra quadraginta ſagittis onuſta.Primam itaque ſagittam mittens, aberraui.Secundam uerò ſagittam expediui, quam ſimiliter in leporem iaculatus ſum. Et hæc errore abducta, leporem nihil læſit: uerùm adhuc maximè ſtertebat. Iniquo igitur ferens animo,quòd leporẽ non uulneraſſem, illico ſagittas omnes in leporem torqueo. Cum autẽ nulla amplius ſupereſſet, lepus ex ſomno experrectus,ut primùm ſenſit tumultum,aufugit.Canes modicùm fugiẽtem perſecuti,eum aſſequi non potuere.Experientia igiť didici, cum tot ſagittæ irritæ cecidiſſent, quòd fatum uitam lepori prorogaſſet. Et exinde ea ſententia in animo fixa manſit,ô rex, ut cenſerem neq́ gladium,neq́ haſtam, neq́ ſagittas amplius mihi formidandas eſſe,quaſi ſi fato ſit ordinatum ut diutius uiuam, haſta mihi uitam eripere non poſsit. Quapropter pectore forti,nihil trepidans, contra Pannonem iſtum proceſsi, ſciens, ſi fato ſit decretum ut diutius uiuam,nihil periculi poſſe mihi ab eo ingruere. Hæc audiens, mirum in modum rex delectatus eſt, & adoleſcentem propter ratiocinationem iſtam plurimùm dilexit, eumq́ donauit ueſte Syrio opere auro illito contexta. pręterea patriæ regionis eum principẽ declarauit. Pater namq́ adoleſcentis mortuus erat, aliusq́ regionẽ eam adminiſtrabat ex imperio Regis. Turci quidẽ & omnes quotquot Turcicę ſuperſtitiõi inhęrẽt, plurimùm admodum fato tribuunt.Atq́ hęc in ea monarchia contigere.

Amuratis pugna cum Huniade.

Cum uerò regij exercitus in campo collocati,ſignis collatis præliarentur, Aſianus exercitus quietem duxit.Rex enim uerebatur,ſi Aſiani primam coitionem feciſſent,ut in fugam uerterentur, eorumq́ fuga etiam cæteros traheret. Quapropter maluit exercitum Aſianum ocioſum, & ſpectatorem potius prælij aſsiſtere.

Turcorum uictoria, 1448.

Exercitum Europæum in cohortes diſtribuit: & cum Pannones prælij cupidos accedere conſpicaretur,nec ipſe prælium recuſauit.In hũc modum congreſsi,Europæ exercitus in cohortes ſecretus,præter ſpem, egregiè & memorabiliter pugnabat.Proinde cum Pannones Turcis appropinquare nõ auderent,ſumma ui fugiebant.

Hungarorũ fuga.

Turci Pannonũ equos perſequebantur,& grauiter admodum ea in perſecutione laborabant. Laſsi igitur tandem & fatigati inſequendo,hoſtium equos ſagittis feriunt: Pannonesq́ à tergo adorientes grauiter urgebant. nam Turci numero & equorum generoſitate ſuperabant. Præterea plerunq́ non impetu,uerùm arte in pręlijs utuntur. Quapropter ea tempeſtate Turcorũ res meliore ſtatu,quàm Pannonum,erant.Et quidem primo die multi Pannones in pugna cadebant,necnon plurimi Turci trucidabanť à Pannonibus.Per totum iſtum diem æquo utrinq́ Marte pugnatum eſt. Veſpera autem appetente, relinquentes præliũ, uterq́ exercitus in ſua caſtra colligebatur,quietiq́ ſe dabant.Pannones putabant Turcos noctu abituros, nec amplius in caſtris manſuros. Et equites quidem non pauci iam diſceſſerant. Vbi autem Tryballos inuenere expectantes in anguſtijs hoſtem abeuntem, in caſtra redierunt. Pannones quidem arbitrabantur ſe die craſtino cum parua hoſtilis exercitus manu congreſſuros,quaſi cęteri diffugiſſent,nõ expectantes hoſtem:& ſic uictoria facilè potituros,regisq́ Ianuas debellaturos. Rex uerò Amurates & Turci ſeipſos confirmantes, haud amplius metuebant Pannones.Animis igitur receptis,& plurimùm exhilarati, accingebantur ad prælium,quaſi eo die qui ſequeretur, præliaturi cum hoſtibus,eoſq́ in fugã cõiecturi.Eo die quæ modò memorauimus, contigere.

Pannonum conſultatio.

Iſtam noctem Pannones deliberando conſumpſere:& cum conſultarent, ſinguli ſuam ſententiam, quemadmodum ſibi conſultum uideretur auſpicari prælium, in medium adducebant. Varij multiq́ habebantur ſermones.

Tautis Turci oratio.

Ibi tum conſultantibus Pannonibus, Tautes Sauzis filius, natus ex genere Otomanidarum,qui tum caſtra Vngarorum ſequebatur, Amuratis primi ex Sauze filio nepos,progreſſus in medium, huiuſmodi orationẽ exorſus eſt: Nobis iam ſatis ſuperq́ in Aſia & Europa pugnatum eſt. Necdum etiam animum aduertimus, ut pugnandum ſit contra Amuratem, ut res eius contundamus.

Digitized by Google

mus. Niſi enim peremerimus uiros iſtos, nõ facilè poterimus Amuratem uincere. At mihi uidetur, ſi quis certamẽ ſubeat cum hoſte, eiq́ inſligat letalem ictum, hoſtem deiecit, & reliquo exercitu pro arbitrio uti poterit. Vbi autẽ magis quis letale inſligat uulnus, quàm ſi caput feriat? Tum enim corpus totum dolet. In capite enim quaſi urbs & regimen totius humani corporis ſitum eſt. Sin autem haud dederis letale uulnus, difficile admodũ & laborioſum erit ſuperare hoſtẽ. Et ut meã ſententiam capiatis, ſic audite. Vidiſtis ut Ianuæ regis ſteterint neutrò inclinatæ ad pugnam. Nec etiam periclitari uolunt, quaſi ſalus regis atq; adeò totius exercitus in ipſis ſita ſit: nec prius quàm neceſsitas poſtularit, pugnam capeſſunt. Agite igitur, hunc regis exercitum inuadamus: qui ſi in fugam abierit, nullus nos expectare ſuſtinebit. Cenſeo autem, ut regem aggrediamur cum uniuerſo exercitu, cum curribus quoq;, in quib. bombardæ & bombardarij ſunt: & ut pergamus adhuc hac noctu confeſtim contra Ianuas, nec cunctemur. Et accedentes, bombardarũ globis ſagittisq; petamus Ianuæ milites, ijsq; terrorem maximum inferamus. Satis certò ſcio, eos non manſuros uſque dum illuceſcat dies: ſed hac adhuc nocte lubenti & cupido animo fugam arripient. Quod ſi fuerit factũ, facilè nos rerum potiemur. His dictis, omnes conſenſum præſtitere, & uno ore ſic faciendum eſſe pronunciarunt. Continuò igitur curribus in regis exercitum inuecti ſunt, ſub prima adhuc noctis uigilia.

Hungarorũ pugna noua.

Cum appropinquaſſent Ianuæ militibus, terrorem fecere maximum, bombardarum globis & iaculis ferientes peregrinos. Et quidem uim faciebant caſtris Amuratis. Verùm peregrini ubi rem cognorunt, magno animo Pannonibus reſtitere. Nam bombardas expediebant, bombardariosq; euocabant, & non ceſſabant iaculari Pannones: plurimi in ea nocte utrinq; cadebant, icti bombardarum globis. Poſtquam dies aduenit, & Pannones uidebant regis caſtra in ea regione locata fortiter pugnare, cõſilium cæpere redeundi, unde egreſsi erant, in caſtra: nec expectandum eſſe, donec circũducerentur ab regis militibus ſtantes prope Ianuas. Hæc ſententia ubi placuiſſet, cedebant feſtinantes in eum locum ubi caſtrametati erant. Die exorto iterum ad prælium pręparabatur Choniates, periculum facturus, ſi felicem rerum ſortirentur euẽtum. Pugnans itaq; impetum dabat in Aſianum exercitum, & fortiter congrediebatur cum hoſtibus. Europę dux cum accepiſſet Pannones congreſſos eſſe cum Aſiano exercitu, Turachanem Theſſalię præfectum mittit cum ſuo exercitu, ut à tergo adoriretur Pannones, & q̃ fortiſsimè contra eos præliaretur. Turachanes imperata impigrè faciens, Pannonum plurimos, cum in terga eorũ irruiſſet, in eo prælio ſtrauit. Quidam enim perſequebantur Albanos, à quorum ueſtigijs, quãuis celerrimè fugerant, nuſquã abſtitere. Miniſtri tamen pręfectorum qui ex Europa uenerant, haud fugam inierant.

Valachorũ fuga.

Cum aũt à ſuis eſſent deſtituti, qui fuga ſibi conſulebant, pugnabãt haud ſecus ac Turci, contra Pannones. Præterea contra eos acerrimè præliũ inibant, qui erant ex Europa, & à tergo uim faciebãt. Nam cõuerſi collato pede nũc hîc, nunc alibi, ubi alteri alteros indipiſcebant̃, in eo campo manus conſerebant. Daci cum uidiſſent Turcos impigrè pręter ſpẽ rem gerere, & ſibi hinc plurimũ periculi imminere, huiuſmodi conſiliũ cæperũt. Nã nullã mali liberationẽ cernebãt, etiã ſi incolumes ex eo prælio euaſiſſent. Nec etiã in iuriſiurãdi religione ſpẽ aliquã ponebãt, quo minus regi pœnas luerent, iniuriarũ quib. ipſum affeciſſent, q; in ea expeditione ſocia arma iunxiſſent Pãnonibus. Videbat̃ igitur in præſenti tumultu conſultiſsimũ fore, nũcium mittere ad regẽ Amuratem, & cum eo in gratiam redire. Traditis namq; armis, teſtabant̃ ſe in poſterum regi hoſpites & amicos fore. In hanc ſententiam cũ omnes conceſsiſſent, nuncius ad regẽ miſſus eſt. Hic cum ueniſſet ad Ianuas, huiuſcemodi orationẽ habuit:

Valachorũ caduceatoris oratio.

O' rex, Daci miſerũt me in conſpectũ tuũ, ut pacẽ ueniamq; delictorũ, quæ in te & in regnũ tuũ cõmiſere, orem. Teſtantur quoq; ſe nunq̃ quid nouatũ rerũ ſua ſponte molitos fuiſſe in te & regnũ tuum, niſi Pannones eam neceſsitatem inieciſſent, iubentes, imò cogentes, ut coniunctis copijs expeditionem iſtam ſuſciperent. Nunc igit̃ ſupplices petunt, uelis eos exaudire, & pacem dare. ꝓmittunt ſe tibi bellum pręſens ex animi tui ſententia confecturos: & ꝓfecturos tecum in militiã deinceps, ubicunq; tibi uſui eſſe poterũt. Hæc cum expoſuiſſet nuncius, † Chatites regiæ domus princeps in hunc modum reſpõdit:

† Chaliles. Hali Baſſæ reſponſum.

Sed uos, ô Daci, ſcitis profectò quanta ſit, fueritq; iam ab initio, potentia regis. Et quoniam nunc in neceſsitatis articulo adeſtis, fœduſq; nobiſcum initis citra dolum & fraudẽ, amici eritis in poſterum. Si quid eorum quæ promittitis, feceritis, gratiã referentes regi, ſcitote quòd eum beneficijs nunquã uincere poteritis. Arma aũt, ite, & confeſtim huc tradite. Chatites hæc loquutus eſt, dicẽs ſe ea dicere ex ſententia regis, eumq; dimiſit. Daci, cum reuerſus eſſet nuncius, & quæ mandata accepiſſet à Chatite ex mãdato regis, enarraſſet: cõtinuò defecerũt à Pannonibus, & ab ijs ſeparati uenerunt quàm proximè ad Ianuas regis. Hic cum ocioſi ſtarent, putabant ſe gratiam hanc referre regi, quòd eum in præſenti neceſsitate adiuuarent. Sperabant quoque ſe munera & ueſtes ab rege accepturos propter id beneficium. Rex autem, cum in proximo conſiſterent Daci, putans ne id facerent ex compoſito, pacti prius cum Pãnonibus ut ſibi aliquid

Digitized by Google

mali inferrent, acceſsit Europæ ducem (quẽ Baſſam Romaniæ uocant) habentem milites circiter uiginti mille. Qui ut aduenit quemadmodũ præceptũ erat, iuſſus eſt circundare corona Dacos, omnesq; trucidare, nulli parcẽs. Daci quoq; arma tenentes ad reſiſtendum ac cingebant. Nolebat em̃ rex ut traditis armis inermes interficerentur: uerùm armatos pœnas delictorum dare eos uolebat. In hunc modum miſerabiliter, ut quorũ nulla ratio haberetur, peribant. Pannones cum conſpicati eſſent Dacorum tranſitionem, primò mirabantur quid hæc ſibi uellent. Vt cõpererunt Dacos in hunc modum reconciliatos eſſe regi, grauiter ſuccenſuere, quòd turpiter admodũ deſtituiſſent amicos ſuos. Verùm haud multo pòſt, ubi animaduerterunt uniuerſos, nullo eorum reſpectu habito, crudeliter interire, admiratione figebantur, cogitantes regis ſententiã, uidelicet quòd non deſideraret huiuſmodi ſocios & auxiliares. Proinde plurimi faciebãt, ſi quamprimùm abſcedere poſſent.

Valachi trãſfugæ omnes cæſi.

Ioãnes igiť excedens prælio, pergebat ad currus, & colloquebatur cum ducibus, qui ibi erant, dicens: Se uenire cũ ſuis ab ea hoſtiũ turma in qua ſteterit rex. Itaq; ubi in Ianuas irruperit, & id per nunciũ ſignificarit, ut uno impetu omnes adueniant, atq; in Ianuas irruãt. Hæc [cum] dixiſſet Choniates, circa extremã noctis uigiliam elegit eos qui optimè ad bellũ erant inſtructi, & quos ſibi familiariſsimos ducebat: & illis qui curribus uehebantur, imperat, ut ubi primùm ſignũ dederit, ſumma ui in Ianuas ferantur. Ipſe uerò mutata uoluntate, ad Iſtrũ inſtructo agmine q̃ celerrimè properabat. Cum autem dies illuxiſſet, non amplius apparebat ijs Pannonibus, qui relicti erant cum curribus, non procul ab rege ſubmoti. Turci uidentes caſtra hoſtium eſſe uacua, & paucos admodum cum curribus eſſe relictos, admirabantur quid hoc ſibi uellet. Deinde quidam occurrebat, nunciãs Pannones circa decimã noctis uigiliam fugiſſe trãs Iſtrum. His auditis, peregrini arma capiũt, & curſu ferebantur contra Pannones ad currus relictos. Hi, cum cernerent ſe à ſuis deſertos & proditos, fortiter præliabantur, cum deſperatio uirtutem accenderet aduerſus peregrinos. Nec multo pòſt peregrini currus conſcendunt, & per Pannones uecti omnes trucidarunt. At Pannones per totum diem in conferta hoſtium turba pugnantes, cum forent uiri optimi & fortiſsimi, tandem occubuere. Regem quidem ad perſequẽdos Pannones adhortabantur duces: uerùm is eorum conſilia repulit, cum animo ſecum reputans, quæ'nam paſſus eſſet à Choniate Chaſines filius † Mazaracis, cum perſequeretur Pannones. Volebat itaq; præſenti fortuna melius uti. Cæſi ſunt in iſto prælio, ut accepi (utrinq; em̃ occiſi à Tryballorũ duce, poſtea dinumerati ſunt) Pannonũ & Dacorũ † decem & ſeptem millia, Turcorũ quatuor millia. * Nam facilè dignoſcunť à reliquis Turci, cum omnes ſint circumciſi. Præterea Pãnones admodum decenter capillos nutriunt: Turci uerò radunť, relictis quibuſdam circa tempora capillis. Rex cum exceſsiſſet prælio, tollere iuſſit cadauera occiſorũ. Turcos ſepulturæ mandari curauit, iuxta flumẽ Morabam prope ripam. Ioannes aũt fugiens feſtinabat ad Iſtrũ. Veſperi aduenit † Sbetzaniũ urbem regis. In ambiguo aũt erat quomodo tutius profectionem facere poſſet, ne cognoſcereť à Myſijs, & in periculũ deinde ueniret, ut caperetur à Tryballorũ duce. Haud enim Choniatem fugiebat, Georgium, cum quo ſibi inimiciciæ erant grauiſsimæ, id parare, ut ipſum caperet. Secum autem omnia diligẽtius reputanti & expendẽti uiſum eſt, ut ſegregatus ab reliquo exercitu cũ paucis rectà pergeret Belgradũ. Hoc cum ſtatuiſſet Choniates, ſecunda noctis uigilia amiciſsimos ſuos & familiariſsimos aſſumens, alia gradiebatur uia. Cum in hunc modũ profectionem facerent, putabat ſe magis cognoſci poſſe. Antequam igiť dies adueniret, omnia ſecum in animo uoluẽs deliberabat. Tandem decreuit conſultiſsimum eſſe, ſi incolumis præſens diſcrimen euitare uelit, ut ſolus à ſuis ſeparatus iter ingrederetur. Exorto iam die cum ſolus iter faceret, ex equo deſcendens, pedes peruenit ad collem quendam. Videns autem Turcum hoſtiliter oberrantem, confugit in paludem aqua plenam, quę in longum extendebatur. Deinde cum ex palude proceſsiſſet, peruenit in Georgij regionem. Incidens autem in Tryballos quoſdam, eos ſibi itineris duces parare uolebat, promittens ſe ipſis mercedem daturum. Illi autem, quemadmodum promiſerat Choniates, itineris duces facti, eum in itinere per inſidias truncare nitebantur. Eum igitur quaſi interfecturi, comprehendunt. Qui, ut rem ſenſit, ſtringẽs gladium, Tryballum illicò ſtrauit, cum eum in humerum uulneraſſet. Alter autem fuga ſibi conſulens euaſit. Interea Tryballorum princeps, cum comperiſſet Choniatem ab Amurate uictũ fugã arripuiſſe, miſit præconem, qui ſuis nunciaret, ut nulli Pannoni regionẽ tranſire concederent prius, quàm interrogaſſent quis'nam eſſet, & quò abiret. Reliquos quidem paterentur incolumes & inuiolatos abire. Verùm ſi inueniſſent Choniatẽ, eum capere, & ad ſe adducere iubebantur. Principes itaq; regionis ſuis edicũt, quęcunq; Pannonem nacti fuerint, ad magiſtratus perducant, ut uideãt quisnam ſit. Qui aliter fecerit, & huic edicto non paruerit, eum ignominioſiſsima morte periturum. Choniates igitur fame deficiens, quónam ſe uerteret neſciebat. Venit igitur in quendam Triballorum locum. Ibi cum uideret quoſdam Tryballos terram colere, ad eos iter flectebat, petens ſibi panem dari. Vt conſpicati ſunt

Huniadis ſimulatio & fuga.

Hæc ſub annum 1448. feſto die Lucæ acta feruntur, ut refert Bonfin. ſed aliquantum ab hoc diuerſus.

† Mazaalis

† 100.

* Alij quadraginta millia Turcorum cecidiſſe tradunt: al. 34000.

† Sphetzanium.

Huniadis ſollicita fuga.

Georgij inſidiæ in Huniadem.

agricolæ

agricolæ uirum Pannonem adeſſe, & panem quærere, dixerunt: At, ô hoſpes, panis quidem tibi in promptu eſt: uerùm neceſsitas poſtulat, ut te perducamus ad magiſtratum urbis, qui quis ſis excutiat. Magiſtratus ubi te uiderit, continuò ad regionem tuam te abire ſinet: nec quicquam mali ab eo patieris. Nam (opinor) Choniatem quęrunt. Reliquos Pannones qui huc pergunt, dimittunt, nullum eorum reſpectum agentes. Agricolæ cum hæc dicerent, eum haud dimittebant. Verùm cum fortius comprehendentes, efficiunt ut confiteretur ſeniori, neceſsitate ſubactus, ſe eſſe Ioannem Choniatem. Pollicebaturq́ magna hoſpitalitatis munera, opesq́ & agros ſe daturum dicebat, ſi ductus fuiſſet inuiolatus, & ab nullo Tryballo uiſus, Belgradum. Senior quidem uirum agnouit, eumq́ ſuſcepit traducendum in regionem ſuam illæſum. Fratribus autem ſuis, quis'nam eſſet uir ille indicauit, præcipiens ne quóquã abirent, & quis uir ille eſſet enunciarent. Veſpere facto uirum deduxerunt in eam domum, in qua paleas & iumenta aſſeruabant, & diem craſtinum expectabant, ut Choniatem omnibus apparatis abducerent Belgradum. Eo autem die diſſenſio exorta eſt inter fratres. Hinc unus de numero fratrum commotus, indicauit urbis magiſtratui, ubi'nam eſſet Choniates. Aſſumptis itaque miniſtris, pergebant ad domum, in qua erat Choniates latitans in palearum receptaculis, eumq́ capientes abduxerunt ad urbis magiſtratum. Magiſtratus autem eum uinctum deduci curauit ad pręſidem, ſignificauitq́ eum eſſe deprehenſum latitantem in fœno. Præſes, cum adductus eſſet Choniates, eum in carcerem coniectum, ad tempus aliquod in arce detinuit. At Choniates perſuaſit principi arcis & cuſtodibus, ut ſimul cum ipſo inſurgant hoſtiliter contra præſidem, & urbem occupent. Cum quidam rei, quæ parabatur, conſcius inſidias patefeciſſet, etiam quid cuſtodes ſiue pręſidiarij milites molirentur, cognitum eſt. Verùm hi occiſi ſunt omnes. Ioannes autem affinitatem iungens cum † illo, filiam ſuam filio eius* in matrimonium collocando, remiſſus eſt Budam in regnum ſuum. Et quidem hæc contigere in expeditione quam Pannones ſumpſerunt aduerſus Turcos, duce Choniate: eaq́ expeditio quem diximus finem conſequuta eſt. Amurates reuerſus in regni ſui ſedem, non multo pòſt bellum Byzantio inferebat. Græcorum rege Ioanne defuncto, in Conſtantinum, defuncti fratrem, regni ſucceſsio deuenit. Nã Ioãne mortuo, frater eius Demetrius in regni ſucceſsionem feſtinabat. Verùm prohibitus eſt ab oppidanis, matre, arbitris, & ab Cantacuzeno, † Nataraq́, qui arbitrorum partibus fungebantur. Timebant enim, ſi is aſſequeretur regnum, fore ut Conſtantinus exercitum peregrinum adducat, & ſic regnum regniq́ res interituras. Expectarunt itaq́ Conſtantini aduentum, nec per miſerunt Demetrio ut regnum ſuſciperet. Ea tempeſtate Byzantiũ uenerat & Thomas frater iunior, putans ſe regem adhuc ſuperſtitem inuenturum. Volebat enim quædam cũ eo, in quibus eius opera indigebat, colloqui. Verùm rex mortuus erat, nec eum adhuc uiuentem inuenire potuit. Reperit tamen maximam diſcordiam, quæ exorta erat propter Demetrium, regnum Byzantium affectantem. Conſtantino haud multo pòſt Byzantium aduenіente, Peloponneſum inter ſe diuiſerunt, & iuriſiurandi religio interpoſita eſt ne poſtmodum diuiſionem illam uiolarent. Verùm frater iunior prior naui in Peloponneſum uectus, urbes Peloponneſiacas contra diuiſionis iuſiurandum ad defectionem ſolicitabat: & adhibitis Peloponneſiacis, qui ad ipſum confluxerant, bellum gerebat cum fratre ſuo Demetrio. Qui adducens exercitum regis Turcorum, cum ad eam rem operam ſuam locaret uxoris frater Aſanes, fratrẽ coegit ſecum pacem pangere: cum utrinque rẽ totã permitterẽt arbitrio fratris regis Conſtantinopolitani tranſigendam, obſides fidemq́ inuicem propter regionẽ dantes. Sub idem tempus quo hæc geſta ſunt, Amurates Mechmetis filius mortem obijt, in conuiuio ictus apoplexia, quam nimia uini conciuerat copia. Regnauit autẽ annis trigintaduobus. Regni ſucceſſorem reliquit Mechmetem filium ſuum. Habuit & alterum filium, *quẽ tulit ex uxore ſua † Spenderæ filia Amurates, uir iuſti æquiq́ eximius cultor. Vſus eſt fortunæ aura non admodũ aduerſa. Prouocatus, ut ſe defenderet, bella occipiebat. Laceſsitus, confeſtim in armis erat: non autẽ iniurijs iritatus, bellum ægrè ſuſcipiebat. Nec id ignauiæ adſcripſeris. nam ſi uis hoſtilis propulſanda erat, nec etiam hyeme cũctabatur per loca aſperrima incedere, nec penſi quicquã facere uel labores uel pericula. Hoc autem defuncto, regni moderamen nactus eſt Mechmetes. At quamprimùm mortem Amuratis acceperunt peregrini* qui Adrianopoli erant, inter ſe coniurarunt, ut urbem eam caperent. In unum autem locum extra urbem collecti deliberabant, ubi uel quo modo urbem aggrederentur, ut hinc opes plurimas colligerent. Verùm Chatites † Priamiſi filius, reliquos Ianuarum milites arma capere iubet: & illis minatur, ni continuò arma ponerent, exitium. Quum autem arma depoſuiſſent, concionem dimiſit, dicens eos nequaquam ex bona cauſſa iſtud moliri. Nec multo pòſt ex Aſia aduenіens Mechmetes Amuratis filius ad regni gubernacula, rebus eam formam induxit, quam in præſentiarum utiliſsimam fore rebatur. Cum Gręcis fœdera ſanxit, ijsq́ maritimam Aſiæ regionem cõceſsit. Etiam cum Tryballorum principe pacem

Margin notes:

Huniadis pericula.

Huniades à Seruiæ Deſpota captus.

Huniades dimittitur. 1448.

† Deſpota.
* Mathiæ.

Cõſtantinus VIII. Græcorum Imp.

† Notaraq́

Palæologorum diſcordia.

Amuratis mors. 1450.

* Calapinum, qui Chriſto initiatus Calixtus Othomanus dictus eſt.
† al. Sponderbei, uel Sphenderbei filia.

MECHMET XII. Turc. rex. 1440.
* nempe Ianizari.

† Carambi.

Mechmetis cum Græcis fœdus.

cem fecit, cui filiam, Amuratis uxorem, ipſius uerò nouercam remiſit, putans ſe ei rem gratam facere. Regionem eidem, quantam antea contribuit. Fratrem ſuum, cum regni moderamen ſuſcepiſſet, peremit, cum aqua infuſa ſpiritum eius intercluſiſſet. Hunc autem interfecit regis pincerna nomine Saraptares, qui haud multo pòſt fato functus eſt. Fratrem ſuum in hunc modum è medio ſuſtulit. Amuratis alteram uxorem Spenderæ filiam in matrimonium collocauit uiro in Ianuis potentiſsimo, quem Iſaacum nominabant. Hunc plurimùm diligebat, eúmque Aſiæ ducem declarauit. Fœdus percuſsit quoque cum legatis, qui ab Peloponneſo aduenerant. Mortuo Amurate, Caramanus Haliſurius, qui iam antea non ceſſabat Aſianos incitare ut deficerent ab Turcis, & contra Otomanidas quoq; bellum ſuſciperent, ſperans eo modo ſe maximam potentiam nacturum, etiam eo tempore Aſianos plurimùm ad defectionem accendebat. Ingreſſus itaque cum exercitu regis, regionem eam populabatur, & iumentorum prædas agebat. Mechmetes ut audiuit Caramanum ſuam uaſtare regionem, rei indignitatem non ferens, illicò arma cæpit. Et relinquens Saraziem Ianuarum principem, cum quo ſibi arctiſsima interuenerat familiaritas, tranſgreſſus eſt in Aſiam, bellúmque Caramano indixit, eiúſque regionem euaſtauit. Caramanus regionem deſerens, in montium cacumina, quemadmodum antea conſueuerat, ſe recepit. Verùm poſtea legatos miſit ad regem, ſuadente Chatite filio † Priami, dicens: Si pacem daret, ſe, ubicunque uſui eſſe poſsit, ipſi miniſtraturum. Præterea ſe paratum eſſe confitebatur, reſtituere Candelorum. Quæ ubi intellexit rex, eum in fœdus admiſit. Reuerſus deinde, æquum ueniſſet Calliopolim, peregrinorum numerum, qui non in eam expeditionem uenerant, inquirebat. Ducem autem eorum, cui nomen erat Hagiapaſes, flagellis cæſum, dignitate iſta ſpoliauit. Hagiapaſes pœnas iſtas propterea dederat, quòd regi contra Caramanum pergenti non indicaſſet, qui nam adeſſent, qui ue abeſſent. Septem millia uirorum erant, qui curabant accipitres regios, quos iſto ex ordine deturbauit, & milites eſſe iuſsit. Etiam canum curatores ab iſto officio mouit: inquiens ſibi ſufficere centum uiros, qui canes: & quingentos, qui accipitres curent. Nec ſe eò ſtulticiæ proceſſurum, ut uelit alere hominum tantam multitudinem, propter rem quandam uanam & nouam. Adiuuit Demetrium Peloponneſiacum principem in eo bello quod cum fratre geſsit, cui regione c edere recuſabat. Miſit ei auxilio Turacha nem, ut Iſthmum penitùs deſtrueret, Thomas quidem in gratiam rediјt cum fratre, ut in poſterum inter ſe amici & hoſpites forent. Vrbem Calamatam ei dedit pro Scortorum regione, quam fratri ademptam poſsidebat. Hęc quidem hactenus. Tzaniſes Cariaſuphis filius, legationem miſit ad regem, petens ne regionem Sebaſtiæ finitimam popularetur. * butyri, & mille camelos. Cæterùm omiſit bello eum petere, quamuis prior bellum indixiſſet hoſtis. Tzaniſes autem ille pertinet, ut ſuprà memorauimus, ad nigros Mauroprobatantes dictos, qui Cariaſuphis filios priuans † Dabriza, compulit eos in Samatiam urbem: quos profectus à Pagdacia Babylone, obſidione premebat. Deinde ſubiugans Armeniam, exercitum mouit contra † Erzeganam Armenorum regiam ſedem, eámque occupauit, habens in ſuo exercitu circiter octo myriades hominum. Hinc mouens, ingreſſus eſt in Aſiam, & Mechmetis regionem uaſtare aggreſſus eſt. Qui circa Sebaſtiam colebant, ne ipſorum regio uaſtaretur, butyri magna onera portabant, & ſuam regionem à populationibus illæſam retinebant. Tzokies unus de numero Temiris nepotum, profectus ad Semarchanda, eam Cariaſuphis filiј regionem ſubegit. Præterea Pagdaciam Babylonis urbem, ut ſuprà edocuimus, obſidione cinxit. Chaſanem cognomento Longum in inferiorem Aſiam & Armeniam mittens, omnia quæ ad iſtam regionem pertinebant, in poteſtatem accepit. Hæc quidem hactenus.

Saraxies. — † *Carambei* — * *Deeſt aliquid.* — † *Brizia.* — † *Erzingà.*

LIBER OCTAVVS.

APPETENTE iam æſtate, Mechmetes Amuratis filius præparans in Aſia plurimùm calcis, condere inſtituebat in Europa, iuxta Propontidem in Boſphoro, quà uia ad transfretandum ex Aſia arctiſsima eſt, urbem Læmocopiam nuncupatam. Vniuerſos qui in Europa & Aſia erant, ad id opus perficiendum euocabat. Qui quum impigrè aduenissent, ædificare auſpicati ſunt, cum prius in ſingulos duces & præfectos opus uniuerſum fuiſſet diſtributum. Cauſſa, quæ regem ad eam urbem extruendam impulerat, hæc erat: uidelicet ut tranſitus in Aſiam ſibi facilis eſſet, & ne Occidentales uenirent, nauibus' que traiectum impedirēt, nouaſq; res in Aſia molirentur. Eam urbem plurimùm quoque conferre iudicabat ad Byzantiј oppugnationem. Turres etiam tres, quas maximas nouimus, poſuit. Duas extruxit iuxta continentem, ut ab his

Læmocepia arx iuxta Seſtum, nunc Bogazaſar, quaſi inguli inciſurā ſiue puncturā dicas, der todo ſtieb, oder kragab, uocatur.

Mechmetis ædificia.

his progreſsi, irruere poſſent in naues quæ mare legerent. Harum alteram fecit maximam. Turres præterea plumbo intexit. Latitudo muri erat pedum uiginti duorum: at turrium latitudo erat maior, continens triginta pedes. Cum muri iam ſtarent, quos operæ intra tres menſes abſoluerant, impetum dedit in Byzantij regionem, ex profeſſo cum Byzantijs bellum gerens. Hyeme iam inſtante Turachanem in Peloponneſum miſit, ut ibi bello laceſſeret Græcorũ regis fratres. Hic aſſumpto Theſſaliæ & Europæ exercitu quãtus Pherris erat, & Europęo duci parebat, ꝑfectus eſt contra Peloponneſum, adhibitis etiam ſuis filijs. Additi ſunt huic & Theſſaliæ Macedoniæq́ urbium principes. Omnibus igitur paratis, per mediterraneã, quam olim Arcadiam dixere, & per Tegeam Mantineamq́ exercitum ducens, uenit in Ithomæ & Meſenę regionem. Cum autem diebus multis iumentorum prædas ex ea egiſſet, tandem etiam Neopolichnem cępit. Obſidione deinde Sideropolichnen circumuenit: quam cum ſuæ ditionis facere non poſſet, exercitũ abduxit. Cum autẽ cum exercitu proficiſceretur, Achmates iunior Turachanis F. captus eſt ab Aſane, qui erat frater uxoris quam duxerat Peloponneſi princeps. Hic enim ei inſidias ſtruxit circa Mycenarũ regionem, quà erat iter facturus hoſtis. Achmatem captum deduxerũt in Spartam ad principem, eumq́, donec ſuis reſtitueretur, in uinculis habuere. Aeſtate deinde ſequente, ubi primò uer apparuit, Mechmetes Amuratis filius expeditionem contra Byzantium ſumebat. Iam antea iſtam expeditionem mente conceperat, uerùm prius in Propontide urbem Læmocopiam ædificare uolebat. Cum autem hyems adhuc ſæuiret, edicit ut omnes qui in Aſia, quiq́ in Europa agerẽt, ad maritima loca cõuenirent, ad claſſem fabricandã. Naues & triremes fabricabantur. Bombardas fieri curauit maximas, quantas nouimus ea tempeſtate nunquã extitiſſe. Cum iam tempus poſtulare uideret, ut ipſe bello ſe immiſceret, Europæ ducem Saratziam iubet cum exercitu Europę præcedere: bõbardas & reliquas belli machinas, necnon bombardã maximã Byzantium ſubuehere. Tanta huius bombardæ magnitudo extitit, ut à ſeptuaginta iugis boum & à uiris bis mille trahenda fuerit. Saratzias ubi aduenit Byzantiũ, turres, in quas agricolæ ſe recipiebant fugientes hoſtẽ, quaſdam fame expugnauit, quaſdã ui cæpit: uiros inde abductos necauit. Etiã Byzantij regionem grauiſsimè populationib. accedens afflixit. Nec multo pòſt ſequutus eſt rex ipſe, & caſtra poſuit, quę ab una maris parte in alterã porrigebañ. In eo loco qui à dextris regi erat, uſq́ ad eum locum qui Aureę portę dicitur, caſtrametatus eſt Aſianus exercitus. In ſiniſtra parte iuxta locum qui Lignea porta ap

Peloponneſi oppugnatio.

Bellum Conſtantinopolim translatum.

Conſtantinopol. obſeſſa.

pellatur, Europæ exercitus tendebat. In medio regia caſtra ſita erant cum peregrinis & Ianuæ militibus, qui caſtra circa regem ponere conſueuere. Zoganus regis affinis è regionè ſupra Galatiam urbem caſtra cõmunierat. Quadraginta myriades hominũ dicuñ tum temporis in exercitu regis fuiſſe. Numerum aũt iumentorum apud omnes conſtat duplo maiorem fieri, ut ſatis alimẽti pabuliq́ equis hominibusq́ ſit. Soli etenim Turci, q̃d ſciam, ſibi neceſſaria ſemper apportant, quócunq́ tãdem bellandi gratia proficiſcantur. Præterea ut cõmeatuum copia abundent, camelos & mulos q̃ plurimos, ut in neceſſarijs ſeruiãt, ſecum ducunt. Mulos quidem habent ꝓpter aliam ipſorũ felicitatem. Singuli uerò equos, camelos, mulosq́ pulchriores oſtentãdi gratia adducunt. Rex cum ueniſſet Byzantium, haud multo pòſt ſequuta eſt claſsis regia, in qua erãt triremes triginta, naues minores ducentæ. Gręci ubi intellexere aduerſum ſe aduentare claſſem regiam, cathenas ferreas ab urbe quæ ex aduerſo erat, extenderunt in Byzantij murum prope arcem. Naues præterea quotquot aderant, quarum quædam auxilij ferendi gratia, quædam mercium appulerant, intra cathenas ſiſtunt, ut aditu regiam claſſem excluderent, ne intra portum ueniret. Is enim ad urbem patet ſtadijs octuaginta, & in continentem ſe porrigit ſtadijs centum & quinquaginta. Vrbis quidem illius mœnia haud admodum firma ſunt, nec admodum magna flumina habet, ut naues aduenientes periclitentur. Quà uerò urbs ſpectat continentem, muros habet duos firmiſſimos. Vnus magnus & memorabilis eſt: alter extrà ſitus eſt, uerùm præcedenti minor, foſſam ſubiectam habens latitudine iugeri, lapidibus extructam. Rex cum Græcis deliberabat, ubĩ nam reſiſtendum eſſet hoſti. Tandem uiſum eſt, ut irent in exteriorem murum, qui foſſa munitus erat, & repugnarent hoſti, quemadmodum fecerant, cum Amurates Byzantium oppugnauerat. Rex Mechmetes continuò machinas plurimas urbi admouit. Bombardas duas expediebat, quibus mœnia ſterneret. Vnam oppoſuerat regali Græcorum palatio: alteram direxerat in Romani nominatam portam, ad quam regis caſtra erant. Erant autem bombardæ per caſtra undique diſperſæ, quæ globulos in Græcos iactabant. Bombardæ quas rex habebat, duæ maximæ, emittebant lapidem qui appendebat † talenta duo, aut amplius. Lapides hi nigri erant, & apportabantur ab Euxino ponto per eos quibus rex id negocij dederat. Bombardarius regis nomine Orbanus genere Dacus erat, & antea conuerſatus erat cum Græcis. Deinde relinquens Græcos inopia rei familiaris, acceſſerat Ianuas regis. Hic ab rege conductus, magno precio bombardas parabat. Ea autem tempeſtate,

Annonæ ratio apud Turcos.

Cathenæ ferreæ apud Byzantium, & portus Conſtantinopolitani deſcriptio.

De obſidione deliberatio.

† ultra centũ libras.

Vrbanus magiſter bombardarum Valachus.

qua Byzantium oppugnabatur, bombardæ duæ, quæ ſtabant ab utroq; latere maioris bõbardæ, incendebantur. Hę emittebant lapidẽ cuius pondus erat dimidium talentum †. Hæ itaque cum globos ſuos torquerent, muri lapides perfringebant. Eos deinde ſequebatur bombarda maxima, quæ torquebat globum cuius pondus continebat tria circiter talenta, & magnam muri partem ſternebat. Nam is globus mirum in modum magno impetu latus, grauiter omnia diſsipabat. Bombardæ huius tonitru tantum eſſe traditum eſt, ut finitima regio uſque ad quadraginta ſtadia concuteretur. Murus externus, nec non turres bombardis diſijciebantur. Etiam internus murus bombardis arietabatur. Bombarda maxima interdiu ſeptẽ eiaculabatur globos, noctu unum, qui diei ſignum erat: & indicabat ubi'nam eo die globos torqueri oporteret. Et quidem primò terror inijciebatur Gręcis maximus. At peregrini & reliquus exercitus parantes tegmenta & pluteos ex luto rubro & albo pro caſtris, ſubibant murum, & ingrediebantur foſſam urbis, ſatis muniti & tecti ijs tegmentis. Præterea perfodientes eum locum qui extra foſſam erat, faciebant foramina, ex quibus bombardarum globulis & ſagittis grauiter afflixere Græcos, cum interim ipſi nihil mali ab his paterentur, nec quoq; uideri poſſent. Nam ne nocere quidẽ Turcis Græci, & ſi maximè noluiſſent, poterant. Rex quoq; curauit effodi cuniculos, qui in urbem ferrent. Foſſores, qui cuniculos agebant, excitarunt turres quatuor excelſas, quæ inſiſtebant machinis ligneis, & alia propugnacula, ex quibus illicò ignem iacularentur in hoſtem. Cuniculi tamen haud proſperum inuenere euentum. Nam Græci, ut ſenſere hoſtem cuniculos agere, fodiendo Turcis occurrerunt: eosq; iniecto igne expulere cuniculis, cuniculosq; obtinuere. Turci parabãt turrim ligneam excelſam admodũ. In ſuprema eius parte ponebant ſcalę plurimæ, quaſi iſto propugnaculo freti, murũ tẽtare & ſuperare uellent. Hæc quidẽ in continenti fiebãt, ſi quo modo tandem urbis oppugnatio procederet. Quo pacto autem urbs illa mari oppugnari cœpta ſit, nũc exponã. Cũ nõ poſſet naues à mari appellere intra portũ, ut urbs ſimul terra mariq; oppugnationem ſuſtineret, ſtatuit ſuprà, iuxta Zogani caſtra, nauigia reflectere, ibiq; ea quaſi munimentũ cõtra portum collocare. Et hic quidẽ in ſuperiore parte per montem nauigia trãſportauit, quę uelis remisq; inſtructa, in litus portus egit. In hũc modũ naues tranſmiſit ſeptuaginta, nec non alias naues, quę tribus & quæ quinq; impellunt remis. Omnia ſic erant ordinata, quaſi in craſtinum intra portum nauigare uellẽt. In litore ſtabant milites parati propulſare hoſtes bombardis, ſi accederent, prohibituri deducere naues. Græci ubi animaduerterunt naues hoſtiles in litore portus ſtare, naues quotquot ad manus erant, militibus impleuerunt, conantes accedere, & regis naues incendere. Græci, ubi primùm hæc ſententia recepta eſt, id facere aggreſsi ſunt. Implentes itaque nauigia armatis, profecti ſunt, ut comburerent naues regis in portu ſtantes. Turci ut intellexerunt Græcos accedere, bombardas arripientes, naues Græcorum duas corruperunt, quæ continuò mergebantur. Viri qui natare neſciebant, à Turcis capti ſunt. Turci ubi primùm dies apparuit, captiuos ad urbis portas adductos, in Græcorum conſpectu mactarunt. Erant & apud Græcos quidam Turci, qui in uinculis aſſeruabantur. Græci igitur hos in pinnas muri rapientes, eregione hoſtilium caſtrorum interemerunt. Et in hunc modum captiuorũ cędes cõpenſata eſt. Naues regiæ, cum nemo eſſet qui eas prohiberet, nauigarũt ad urbem. Quò cum appuliſſent, rex illicò pontem fecit eregione continentis, quæ Ceramariorũ appellatur. Is in urbẽ ferebat, & extructus erat ex dolijs, quorũ ſemper duo coniungebant, & fortiter connectebant. Per eum ex Zogani caſtris ad urbem iter erat. Et quidẽ in hunc modum contigit, ut urbs omni à parte obſidione arctaretur. Copiæ quoque Gręcorum ſubinde infirmiores reddebantur, cuius cauſa erat urbis amplitudo. Ambitus enim huius urbis maximus eſt earum quæ apud nos ſunt urbium. Continet enim in circuitu centum & undecim ſtadia. Quum autem milites undique per urbem diſtribuerentur, accidit ut minus munita foret, cum exercitus in hunc modum diſtraheretur. Iam quadraginta dieb. murus bombardis fortiter quaſſatus erat. Ceciderant turres quatuor, nec non alia propugnacula, muriq; pars magna. Corruerant præterea turres maioris muri bõbardis ictę. Gręci quidem primò & ipſi bombardas ſuas expediebant, easq; in hoſtem dirigebant. Græcorum bombardæ emittebant globum, cuius pondus erat talentum cum dimidio. Harum unam opponebant Mechmetis bõbardæ maximæ. Verùm quando globum eiaculabatur, tantus edebatur ſonus, ut mœnia mouerent, Græcisq; plus detrimenti quàm Turcis inferret. Quapropter parum efficiebant. Bombarda eñ, quam habebant, maxima, ubi primùm incenſa eſt, diſſiluit. Hinc irati contra bombardarium inſurrexerunt, quaſi muneribus ab Mechmete corruptum, eumq; capitis anquirebãt. Cum autem nullum ſatis manifeſtum ſignum, quo crimen comprobaretur, inuenirent, crimine eum abſoluerunt, atque impunitum dimiſere. Mœnia, quæ Turci bombardis ſtrauerant, noctu ſcalis quibuſdam & dolijs obſtructes, reficiebant ſumma celeritate. Interea cum hæc fierent, nunciatur Mechmeti, duas naues onerarias ex Aegeo nauigare Byzantiũ.

una

† quinquaginta libræ.

Conſtantinopolis oppugnatio.

Cuniculis urbem ſuffodere conati fruſtrãtur.

Oppugnatio maritima.

Conſtant. urbis amplitudo.

Naues ſubſidiariæ.

una quidem, & quæ magnitudine præſtabat, Ianuenſium erat: altera uerò erat regis Græcorum, commeatum adportans. Hæc ubi accepit rex, cõtinuò triremes & alias naues militibus compleri iubet, quas miſit contra hoſtiles naues, in propinquo exiſtentes: quia ſatis ſecundo uento ferebantur in urbem. Regiæ naues & triremes pergunt quò iuſſæ erant. Primoq́ Græcam adoriuntur nauem, quæ propemodum capta fuiſſet, ni Ianuenſium nauis reuerſa laboranti naui ſubſidio ueniſſet. nam maximo impetu ruebat in regias triremes. Rex ex littore inclamabat ſuos, eosq́ iubendo & adhortando quo magis accenderet, interdum equo ingrediebatur mare. Verùm Græcorum naues inuiolatæ optatum contigere portum. At in eo certamine uulneratur oculus regij nauarchi, cui nomen erat Pantogles, à ſuis, ut ipſe teſtatus eſt coram rege: & manifeſtò aſſeuerabat, ni uulnere fuiſſet impeditus, ſe facilè naues in ditionẽ potuiſſe accipere. Cum ſic factum excuſaret, ſuppliciũ quod minitabatur rex, euaſit. Eos autem quos ſuſpectos habebat rex, capi & in uincula duci iubet, quaſi expetiturus pœnas. Murus cum iam ſatis eſſet diſiectus, peregriniq́ facilè penetrarent in urbẽ, iuſsit ignes ſolitos undiq́ per caſtra fieri. Cætera quoq́ ita inſtruebat, quaſi q tertio ab eo die ui irrupturus eſſet in urbem. Miſſo itaq́ pręcone in caſtris, pnunciat ſe urbis prędam & mancipia militib. cõceſſurum. Interea quũ hæc parabãtur, & murus bombardarũ impetu iam dirutus eſſet, Scenderis, qui Sinopem regebat, filius, nomine Iſmael, ad Græcos abijt, & cum eis in hunc modum orationem habuit. conabatur enim Græcos ad fœdera ſancienda cũ rege perpellere: Res ueſtrę, uiri Gręci, in ſummo diſcrimine nunc uerſanť. Quare non mittitis legatum ad regem, petitum pacem? Si mihi uultis negocium iſtud cõmittere, facilè eò inclinabo regis animum ut uobiſcum fœdus feriat. Nam nõ dubito, quin gratiam maximam ſitis relaturi ei qui illud uobis effecerit. Et ni quamprimùm fœdus interuenerit, urbs ueſtra fœdiſsimè diripietur, & uos ad internicionem omnes miſerabilem in modum peribitis. Vxores & liberi ueſtri in mancipiorum numerũ referẽtur, & in calamitatem deuoluemini intolerandã. Mittite igitur, mora omnis abſit, legatum ad regem, & pacem uobis conficiam. Hæc loquutus eſt Iſmael Gręcis. Deinde conſilia in unum conferentibus, uiſum eſt ut legatus abiret ad Mechmetem, tentaturus ſententiã regis, quam ſuper Græcis iam mente concepiſſet. Is autem qui ad regem legatus ire iuſſus erat, haud erat uir admodũ illuſtris, & claro genere natus. Quem, cum ueniſſet ad ianuas regis, opera Iſmaelis, rex iuſsit renunciare Gręcis, ut tributi nomine quotannis decem myriades aureorum numerent, Sin aũt conditio hæc ipſis impoſsibilis uiſa fuerit, abeant relinquentes urbem ſinguli cum bonis ſuis quòcunq́ uoluerint. Sententia Mechmetis ut propoſita eſt Gręcis, ad conſultationem uertunť. Tandem multis ultrò citroq́ dictis, ea ſententia uicit, cuius tenor erat: magis repugnandũ eſſe hoſti, quamuis ingens diſcrimen ſe oſtentet, quàm ignauiã imbellẽ ſequi: & nullo cõmiſſo prælio abnauigare, deſerentes urbem. Ego exiſtimo legatum Gręcorũ cum huiuſmodi reſponſo ab Mechmete ad Græcos dimiſſum, ut eorũ animos tentaret. Nam cum foſſas eorum cerneret uſq́ fieri ad repugnandũ inhabiles, conabatur explorare, quę nam Græcorum in præſenti diſcrimine eſſet ſentẽtia: præterea num res eorũ adhuc aliquid roboris ſiue firmitatis haberẽt. At Gręci in hunc modum quem diximus, ſe gerebant. Rex, cum omnia ad oppugnationem ſatis inſtructa & parata forent, cõuocans peregrinos, eos ſic alloquutus eſt: Viri peregrini, meiq́ filij, qui ſemper rem pręclarè geritis, quocunq́ belli tempeſtatẽ uertero, in uobis certò ſitum eſt, ut urbs illa occupeť. Scitis, cum ſententiã uos interrogarẽ, ꝙ reſpondiſtis urbẽ captu eſſe facilem, ſi ſaltem muri ſternerenť. Circunductos igitur uos interrogaui, ſi ſatis iam muri diſsipati uideantur. Tantum igitur muri, quantum ſatis apparebat uobis, bombardarũ impetu corruerat. Nunc itaq́ cum tẽpus poſtulet ut oppugnationem urbis occipiamus, hæc uobis proponere uolui. Vos qui ubiq́ cùm apud me, tum apud maiores noſtros ſemper plurimum laudis & gloriæ rebus fortiter geſtis inueniſtis, rogo Græcorũ regnum parare uelitis. Haud uos præterit, quot nobis in Europa Aſiáque præfecturæ ſint. Harum & pulcherrimam & optimã ei dabo, qui primus in ſupremũ murũ euaſerit. Eundemq́ pro dignitate honorare nõ ceſſabo. Hanc aũt ei gratiã referã, ut à me accipiat principatum opulentũ: & ſedulò annitar, ut plurimũ ab noſtri generis hominib. honoretur, & celebretur. Porrò ſi reſciuero, dum oppugnatio feruet, aliquem in tẽtorijs manere, & muri oppugnationẽ refugere, is pfectò, etſi inſtar uolucris alas haberet, nunquam noſtras, quo minus ſupplicũ det, effugiet manus. Ite igitur, pugnã iſtam & pulcherrimam & opulentiſsimã capeſsite. Nam manẽt uos, quorũ potiemini, in urbe iſta mancipia plurima & precioſa, mulieres & liberi, diuitiæq́ plurimæ. Hæc dicentẽ decuriones & manipulorum ductores, qui aſcenſum muri, qua parte irrupturi erant, deijci bombardis iuſſerant, regem bono animo eſſe iubent, ut qui in urbem citra omnem tergiuerſationem ſint procurſuri. Petebant autem ut rex ipſis hanc gratiam rependeret. In uincula duci pręceperat rex uiros, quos ſuſpicabatur uictorię naualis impediendæ gratia gubernatoris oculum uulneraſſe. Hos uinculis eximi, & impunitos dimitti flagitabant. Rex peregrino-

Pantogles.

Orator Turcorum ad deditionẽ hortatur.

Legatio Græc. ad Turcam.

Mechmetis aſtus.

Mechmetis ad ſuos oratio.

rum preces haud eſt auerſatus: uerùm ut ijs rem gratam faceret, captiuos carcere emiſit. Interea cum iam tempus, quo oppugnationem auſpicaturus erat, inſtaret, per caſtra edici iubet, ſe in craſtinum matutino tempore oppugnaturum urbem. Pronunciat munera & dona ei qui in iſta oppugnatione ſe optimè geſſerit: illi autem qui ſe prælio ſubtraxerit, capitale ſupplicium præmium fore edicit.

Zychides, Turcorum ſacrificuli.

Zychides in caſtra progreſsi, in memoriam redigebant Turcis gloriam, qua hactenus claruiſſent. Præterea dicebant, Heroa ijs qui in prælijs occumberent, ſempiternam polliceri beatitudinem. Commemorabãt & alia, ut gens illa aſſolet.

Ioannes Iuſtinianus Longus.

Græci uirum Ianuenſem, qui auxilio uenerat cum naue maxima & trecentis armatis, eo loci cum ſuis conſiſtere iubent, ubi rex & peregrini irruptionẽ facturi erant. Ibi ſtantẽ cum ſuis armatis uim hoſtilem amoliri uolebãt. Haud procul aberat rex Græcorum cum ſuis, ut quàm fortiſsimè hoſtes propulſaret. Etiam Cardinalis Iſidorus Sarmatarũ antiſtes, cuius antè meminimus, Græcis, penes quos ea tempeſtate erat, auxilio fuit. Aderat enim ut ſynodum congregaret, & Romano pontifici Gręcos reconciliaret. Hæc quidem paulo antè confecerat. At Græcis illa cum Romanis recõciliatio nimis ſera extitit.

4. Calend. Iulij 1453. die Martis, capta Conſtantinopolis, 54. die obſidionis. Aliter Sabell. lib. 6. Enn. 10. qui factũ ait 1452.

Rex Mechmetes cum tẽpus iam adueniſſet (erat autem Martis dies) ut oppugnationem uniuerſis copijs aggrederetur, cymbala, cornua, tubaſq; canere iubet. Signumq; occipiendę oppugnationis dedit: & urbem ſummo mane fortiter oppugnabant: irruenteſq; in urbem præliabant magna uirtute. In eo muro qui portum ſpectat, Græci fortiſsimè reſiſtebant, Turcoſq; magnanimiter expellebant. Etiam capita quorundam, qui ſcalis admotis murum ſuperare conabantur, amputata de muro deuoluebantur, cum Græci ſumma ui mœnia defenſarent. Ea parte qua rex cum peregrinorũ manu irruptionem fecit, Ianuenſes armati ui ſubmoti ſunt. Longus horum dux uulneratus eſt manum, ictus bõbardæ globulo. Reliqui armati haud manſere à uulneribus intacti. Deſerentes igitur locum quem occupauerant, Ianuenſes in fugam uertuntur, quos fugientes cædebant Turci. Longus dux cedebat: cum ſequebantur armati, quos hoſtili animo inſequebantur Turci. Rex Græcorum ut accepit Ianuenſes ceſsiſſe loco, quem defendendũ ſuſceperant, & fugam inire, accurrens citato gradu, Longum percunctatur, quònam abiret? Cui Longus reſpondit, eà quà Turcis Deus ipſe iter aperit. Verùm rex Græcorum ad Cantacuzenum & alios paucos conuerſus, dixit: Eamus ô uiri forti animo contra barbaros iſtos.

Cantacuzeni Imp. mors

Cantacuzenus, cum fuiſſet uir optimus, in eo prę lio mortem oppetijt. At rex Gręcorum Conſtantinus in fugam cõiectus eſt, hoſteſq; continuò inſequentes eius humerũ uulnerarunt: atq; mortuus eſt. Reliqui Gręci ubi conſpicati ſunt peregrinos ad magnum murum curſitare, miſsilia & ſagittas & lapides de ſupernis torquere: præterea Longum cum ſuis armatis in fugam effundi, & inſequi fortiter peregrinos: nec ipſi dubitarunt fugam arripere, cum ſinguli extra murum ſe iactare cuperẽt, ut euaderent hoſtium manus. Cum fuga celeri eſſent delati ad Romani nuncupatã portam, impediti affluenti undiq; hominum turba, humi cadebant. Deinde alij accedentes per iacentes incedebant. In hunc modũ aſcendentes in eos qui ceciderãt, ſtudio tranſeundi magnum fecerunt aceruum hominum, adeò ut nullus eà elabi poſſet. At ſic nullo reſpectu habito, periere plurimi, cum alius aliũ fuga præuenire feſtinaret, & in miſerabile hoc ueniebant ſpectaculum. Portæ quoque claudebantur oppletæ corporibus Gręcorũ, cum per ea exitum quærerent uadentes. Peregrini muro magno ſuperato (nam & huius partem bombarda maxima diruerat) eà ruebant in urbem, quam diripiebant, euntes quà cuiq; liberum erat, nemine prohibente.

Expugnatur Conſtantinopolis.

Græci quidam, ubi primùm fama captam eſſe urbem uolabat, fuga ferebantur in portũ ad Venetorum & Ianuenſium naues. Plurimi naues cum ſumma celeritate ingreſsi intercidebant, nauibus alto merſis. Eaq; contingere uidebantur quæ contingere ſolent in eiuſmodi turbis, cum omnes nullo ornatu nullóque ordine ſuſque deque currerent, ut ſemetipſos ſeruarẽt tutos ab imminẽti periculo. Et hi quidem Turcorum manus euitarunt. At urbis ianitores ignorantia & inſcitia infelice uſi, cum cernerent Græcos conuerſos in fugam, ad naues properare, & impetu in eos qui ſalutem conſequerentur ruere, putabant, ſi eos clauderẽt intra urbem, fore ut cogerentur redire & redintegrare præliũ cum hoſte: id conſilij ſuggerebat oraculum quoddam in urbe decantatum, fore uidelicet ut cum hoſtes ueniſſent uſque ad ciuitatis locum Tauri dictum, & oppidanos perſequerentur, oppidanos tum cõuerſos, neceſsitate ſic urgente, hoſtem expulſuros, urbemq; fortiter retenturos. Huic oraculo arbitror fidem accommodãtes ianitores, claues de muro extra urbem iactaſſe. Cum aũt turba magna uirorũ & mulierum huc conflueret, tandẽ contendebant ad maximum urbis templum ſanctæ Sophiæ dictum. Huc congregabantur uiri pariter & mulieres, liberiq;. Nec multo pòſt capti ſunt à Turcis citra pręliũ, plurimiq; uiri intra templum à Turcis trucidati ſunt. Reliqui Græci per urbem fuga diſsipati, quò ſe uerterent, ut effugerent præſens diſcrimen, neſciebant. Haud multo pòſt quidam eorum pecorum mora trucidati, quidam capti ſunt. Plurimi Græci cum forent uiri boni, fortiter ciebant prælium, eligentes potius pro patria mori q̃ uidere uxores & liberos prædam fore hoſtiũ.

Theo-

Digitized by Google

Theophilus exortus Palæologorum genere fortiter dimicans, in ea pugna occubuit. Palæologorũ ſocij pater & filij eius, manus conferentes magno animo, cęſi ſunt in eo pręlio. Complures Græci alij, qui latera regis ſtipabant, occiſi ſunt, nequaquã ſuſtinentes uidere patriam in ſeruitutem hoſtium redactam: per uniuerſam urbem plena omnia erant cædentib. & cęſis, fugientibus & perſequentib. Notaræ regis pręfecto & Orchani Mulſumanis nepoti, ut ipſi Gręci indicarunt, hęc acciderũt. Cum audiuiſſent captã eſſe urbem, accurrerunt ad turrim quandã urbis, quaſi hic deliberaturi, an omnes fuga ſibi conſulere deberẽt. Cum in hãc turrim adueniſſent,

† monachi

Orchanis Muſulmani mors.

Orchanes obſitus pãnis cuiuſdã † Nazaræi, ſeipſum præcipitem ex turri dedit, eoq; caſu mortuus eſt.

Leontares, qui & Chir Lucas, captus.

† Notares obſidione circundatus, tãdem in conferta hominũ turba ſimul cum liberis in hoſtium poteſtatem uenit. Peregrini continuò regis caſtra mulieribus & pueris, qui erant Gręcorũ illuſtriũ liberi, repleuerunt: magnasq; inde opes ferẽtes, admodum opulenti facti ſunt. Videre erat regia caſtra plena uiris & mulierib. ſe inuicem uocantib. nec non liberis iſta calamitate admodum attonitis & perculſis. Multum auri argentiq; ex urbe in caſtra portabatur: lapidum precioſorũ copia erat maxima.

Præda ex urbe capta, quibuſdam quater millies millib. ducatis æſtimata. Veneti damnũ paſſi ſunt 50000. Genuenſes 20000. Florent. 20000 Anconitani 15000. ducatorum.

Locus caſtrorũ omnigenis ueſtibus repletus erat, adeò ut uno die ditarentur iſta caſtra admodum inſignium uirorũ diuitiarum & cæteræ felicitatis abundantia, ut dubitarent Turci quo pacto ea rerum omniũ copia frui poſſent. Vendebantur lapides precioſiſsimi paruo precio: quia peregrini eorũ precium ignorabãt. Interdum aurum pro aurichalco peregrini uendebant. In hac rerum turba miſerabili captus eſt Cardinalis Iſidorus † Sarmartarum antiſtes: qui ductus in Galatiam urbem, uenditus eſt, & conſcenſa naui profugit in Peloponneſum.

† Ruſsiæ.

Si rex Turcorum uirum hunc nouiſſet, uidelicet quòd Cardinalis eſſet, certè eum interfeciſſet, nec eum fuga elabi permiſiſſet. Verùm cum eum quoq; inter cæteros occiſum eſſe putaret, nullã eius rationem habebat.

Caput Imp. Mechmeti oblatum.

Poſt hæc quidã caput regis Græcorũ ad regem attulit, & ab eo munera magna, necnõ principatum accepit. Quomodo autem Græcorum rex interierit, peregrinorum nullus explicare potuit. Creditur tamẽ in porta, ſicut & reliqui, expiraſſe: cum regnaſſet annis tribus, & menſibus tribus.

Venere in hoſtium manus uiri Veneti illuſtres, qui mercium gratia Byzantium appulerant: necnon alij plurimi, quos eadem neceſsitas cum triremibus eò pertraxerat. Gręci igitur eos haud abire ſinebant: uerùm in præſenti rerum diſcrimine eos auxiliares adeſſe uolebant.

† Baiulus.

Venetorũ † iudex, qui preſtare uidebatur, ad regem deductus cum eſſet, interfectus eſt. Reliqui deinde dimittebantur. Omnes hinc, etiam qui erant de claſſe regis, accingebantur ad prædam. Venetorum triremes ſolutę ferebantur, hominib. uacuæ, per Helleſpontum: & die tertio † Euiam appellunt.

† Aeginam

Nam plurimos eorum Græci ex nauibus deducentes, diſpoſuerant ad cuſtodiã urbis, per muri pinnas eos collocantes. Verùm capti ſunt: quidam eorum interempti ſunt. Triremes aduenitẽtes, Byzantinam calamitatem nunciant. Omnes quò abirent, parùm ſciebant. Exiſtimabant enim eandem calamitatem quamprimùm ad ipſos peruenturã. Penè omnes quotquot Aegæi maris inſulas incolebant, fugam arripiebant. Græcorũ duces, & omnes qui in Peloponneſo erant, iſta calamitate territi, feſtinabant ad mare.

Quapropter poſtea accidit, ut Albani, qui in ea erant, ad defectionem properarent. Rex quidem occupato Byzantio, Zoganum affinem ſuum naues adaptare iuſsit, & pergere in urbem Galatiam e regionè ſitam: & imperare, ne ad naues pergant. præterea edici iubet ijs qui intra urbem erant, ut ſinguli in ſuo loco quieti manerent, nec paterent quenquã conſcendere naues. princeps enim huius ciuitis ubi cõperit Byzantium in poteſtatem ueniſſe hoſtium, timẽs ne ſimile exitium ſe ſuósque raperet, accipiẽs urbis claues, ueniensq; ad regem, ſeq; urbemq; & ciues eius fidei cõmiſit: promiſitq; in poſterũ ſe ſuosq; fideliter & obedienter ſub ipſo fore.

Pera capta.

Quapropter rex miſit Zoganum, ut urbem in fidem acciperet, & nulli concederet intrare naues. Verùm eius urbis ciues, ubi uidiſſent triremes regias accedere, omnes uno impetu & confertim cœperunt irruere in naues. At Turci retinebant eos, & ut cæteris metum inijcerent, quoſdã trucidarunt. Zoganus cum aduenisſet, urbem ingreſſus eſt: & rempublicam ordinans, regium præfectum urbi præfecit.

Mœnia Peræ deiecta.

Vno itaque die duarum urbium potitus eſt. alteram fœdè diripuit, alteram in fidem ſuſcepit: eius' que incolas, muros qui continentem ſpectant, diruere iuſsit. Id autem ea gratia imperabatur, ne ſi naues ab Italia aduenirent, ad defectionem propenderent: quam muri deſtructi uetabant. præterea ut ea urbs, ſi denuò ingrueret bellũ, regi aduenienti patêret. Græci, quotquot exitium euaſerant, abducebãt Galatiam, & libertatem recipiebãt. Hi erant uiri præ cęteris maximè illuſtres.

Leontares redemptus.

Notaram regis Græcorum primarium iudicem cum uxore & liberis redemit Turcorũ rex: & cum eo colloquutus, permiſit ei ut ubi uellet, cum ſuis habitaret. Hic autem expectabat auxiliũ ab Italia, quod breui affuturum arbitrabat̃. interim tamẽ Byzantij cum rege manſit.

Libertate donati rurſum cæſi, & cur.

Quidam Græci qui erant libertatem conſecuti, & præſenti exitio ſubtracti, iterum colligebantur Byzantium, propinquos & amicos eorum in libertatem antiquam aſſerentes. Verùm haud multo pòſt regis iuſſu omnes interiere.

quod

quod quidem ſic eueniſſe compertũ eſt. Vbi eſt rumore allatum ad regem, Notaræ eſſe filium natum annos circiter duodecim, unum de ſuis pincernis miſit petitum puerum. Notaras poſtquàm accepit ex pincerna regis uoluntatem, grauiter ira ſucceſſus eſt, ſibiq́ eam petitionẽ admodũ periculoſam & intolerandam fore iudicabat. & ſic cõpellauit pincernam regium: O' pincerna, haud ferẽdum eſt, regem mihi liberos uelle eripere, cum nihil ſit quod crimini det, cum ſemel errorẽ remiſerit. Sin autem id fixum ratumq́ ſedet in animo regis, quare non imperat, ut nos turpiſsimæ morti liberos noſtros tradamus? Hæc loquutus, addidit, Se nequaquam filium regi petenti daturum, cum nullam in ipſum commiſerit culpam. Pincernæ autem adhortanti & monenti, ne talia & diceret, & faceret in regem, quaſi illicò periturus: non obtemperauit. Pincerna igitur reuerſus ad regem, reſponſum quod ab Notara acceperat, exprõpſit. Rex iratus, præcepit ut Notaram cum liberis, quos ſecum haberet, continuò abducerent, & neci darent. Hos, quib. id negocij iniunctum erat, cum aduenilſent, rogauit Notaras, ut primò liberos in conſpectu ſuo occiderent, & poſtremò in ſe hoſtili ferro ruerẽt. At filij timentes mortem, precibus fatigabãt patrem, ut interfectoribus opes uniuerſas quas in Italia haberet, pernumeraret, ne ipſi perimerentur. Verùm pater liberorum preces auerſatus, iuſsit ut forti animo ad imminentem mortem irent. Hi quidem primò interfecti ſunt. Poſteà ſe necandum & ipſe interfectoribus præbuit. His ita peractis, nec reliquis Græcis pepercit rex: uerùm omnes quotquot liberati aderant Byzantij, ad ſupplicium extremum rapi iuſsit. Hi quidem pecorum modo percuſsi, nulla eorum ratione habita, periere. Regem autem in Græcorum cædem concitauit aduena quidam, cuius filiam ardentiſsimo amore proſequebatur rex: & congreſſus cum ea, amore amens propinquis mulieris, quæcunque petijſſent, gratificabatur. Huius itaque patri obtẽperans rex, Græcos mactari iuſsit. Apparet Byzantij exitium miſerabile ſuperaſſe omnia, quæ per uniuerſum orbem contigiſſe ſcimus excidia. Nec diſsimile eſt Ilij excidio. Vltionem Ilij, diruti Byzantij calamitatem quidam credunt, Græcis barbarorum ui pereuntibus. Romani quidem conſtanter aſſeuerant ultionẽ apprehendiſſe Græcos, propter ea quæ barbaris fecerunt in Ilij deſtructione. Hæc quidem hactenus. Rex Chatitem † Priami filiũ comprehendi iubet, cum iam antea eum interficere animo deſtinaſſet. Verùm cum res ſuæ nec dum ſatis firmæ forent, metu inhibitus, eum non cæpit. Cum eum comprehendiſſet, uinctum currui impoſuit, & Adrianopolim uehi iuſsit, ut ibi in uinculis aſſeruaretur. Nec multo pòſt bonis omnibus, auro & argento,

Leontaris cædes.

Græcorum miſera cædes.

† Carambei

Hali Baſſa, captus expiatur.

quantum poſsidebat, eum exuit. Nam uir ille opibus cumulandis admodum inhiauerat: diuitijsq́ omnes, quotquot in regia erant, lõgè antecedebat. Hæc contigere, cum plurimùm polleret apud regem Zoganus regius affinis: cuius filiam deſponſam Machumeti Michaelis filio, cũ iret unà cum rege uiſum, amore perculſus, ut eam uidit, uxorem duxit. Alteram uerò Mechmeti deſpondit Zoganus. Et quidem tum ſtatim Chatitem necauit, miniſtróſque eius captos Iagupem & Mechmetem ſpoliauit opibus. aureorum aũt erãt duodecim myriades. Miniſtri Chatitis, quorũ cõplures erãt, pullati obambulare uolebãt, ut lugerẽt eũ, quaſi uir bonus fuiſſet. Verùm ubi rex id cõperit, cõtinuò per præconem edici iubet: Si quis in craſtinum diem atro amictu uſus fuerit, is continuò in Ianuas regis accedat. Cęterùm nullus, contra edictũ regis, pullatus apparuit. Rex iam antea indicia haud obſcura præbuerat, ſe uirum iſtum odiſſe. Idem loquebatur fama, quæ plerunq; diuinatio eſſe conſueuit. Cum quondam uulpes ligata eſſet in Ianuis, rex dixiſſe fertur: O' miſera, quare non opibus Chatitem noſtrum præfectum corrupiſti, ut effugeres, uerùm adeò miſerabiliter hîc agis? Fama nõnihil & Chatitẽ perterruit. Profectus eſt ergo peregrè, ut Mechmetis ſepulchrũ uiſeret, ſperans fore ut interim regis furor frangeret. Rex aũt aſtu uirũ circũuenit, haud ceſſans eum opib. colere. Quondam cum rex cerneret Chatitẽ fama uulgi perturbatum, pecuniam ei miſit multam, dicens: Bono ſis animo, nec facilè audias illos qui neſcio quæ horrenda tibi augurantur. Fac bono animo ſis. Chatites in hunc modum deceptus, nuncium ad regem miſit, dicens: O' rex, in te ſitum eſt ut & doleamus, & gaudeamus. Si igitur dolere iubes, neceſſitas urget ut id faciamus: ſin autem gaudiũ imperaueris, gaudio maximè indulgendum eſt, ac læto nos animo eſſe oportet. Verùm Chatites, quemadmodum expoſuimus, mortuus eſt. Rex capto Byzantio, gloria inſoleſcens & ſuperbiens, ubique magna efficiebat, & regnum ſuum uſque promouebat, plurimis regionib. in ditionem acceptis. Miror autem ſi qui fuerint, qui Sibyllinis oraculis fidem non habuerint, cum Byzancenæ regionis regum catalogus ab Leone (ut aiunt) ſapiente rege conſcriptus, in hunc regem, & in patriarcham Florentiæ Tyrrhenorum mortuum, exeat. Nam nec Cõſtantinum regem, ut qui à barbaris eſſet perẽptus, nec in regia defunctus, nec Gregorium in Italiam abeuntem, tabula illa accipiebat. Loca autem regũ in iſta tabula, qui ſuo tempore fuerunt, nec non partriarcharum, ſiue paucorum, ſiue cõplurium, qui ad urbis eius patriarchatũ peruenere, interciſa ſunt uſque ad iſtum regem, & ad iſtum patriarcham. Extant & alia regis huius opera memorabilia, ut qui phyſices & aſtrono-

Hali Baſſæ cædes.

Hali Baſſæ interitus prodigia.

Sibyllina oracula.

Is in Actis cõcilij Florentini Ioſephus uocatur.

Digitized by Google

aſtronomiæ fuerit peritiſsimus, earumq́ potentias exactè tenuerit. Sunt autem duo aut tria, quorum ut recordemur, operæprecium eſt. Verùm in ſequentibus memorabuntur. Cum Peloponneſiaci duces pararent fugere in Italiam, adhibitis & Grecorum clariſsimis, rex Mechmetes cum ijs fœdera ſanxit. Quo facto, cœptam fugam omiſere. Manentes itaque, in grandem prouoluti ſunt calamitatem. Nam Albani cum cernerent eos paratos ad fugam, naues abs terra moliri & ſoluere, dicto amplius audientes eſſe recuſabant: & inter ſeſe conſpirant, quaſi Peloponneſum ſuæ ditionis facturi. Eius conſilij autor & inſtigator erat Petrus Claudus, uir improbus, & parum dextris moribus præditus. Is non intermittebat ad defectionem impellere Albanos. Inſtabat uſque, ut à Græcis deſciſcerent, ſibiq́ quem elegiſſent, principem crearent. Primò quidem Albani rem audiebant, quaſi qui uellent ſuis principibus obtemperare: poſtea uerò animos mutarũt, cum etiam alij quidam Græci ad eandem rem capeſſendam Albanos incitarent, ducemq́ creari uellent. Tandem Emanuelem natum ex genere Cantacuzenorum, ducem conſtituunt, resq́ Græcorum agunt feruntq́: & bellum occipiẽtes, iumenta pecoraq́ quæ Græci habebant, diripere haud abſtiterunt. Albani autem omnes paſtores ſunt, & nullibi certis ſedibus morantur. Hinc itaq́ profecti, urbium domos occupabant: & accurrentes, quaſdam obſidebant, quaſdam expugnantes diripiebant. Cum Græcos mancipiorum loco ducerent, & planiſsimè contemnerent, ſcripſerunt ad Ianuas regis, promittentes, urbes & exercitus Peloponneſiacos in regis poteſtate fore, ſi ipſi Peloponeſum tradidiſſet. Pollicebantur ſe quotannis tributum magnum regi penſuros. Albanos adiutabant Centerion Zacharias, frater mulieris eius quam duxerat regis frater: & Lucanes. Hos adductos in urbem Chlumetiam, in carcerem, qui in arce erat, uinctos coniecit. Albani ciuitatis prefectum promiſsis accendentes, perſuaſerunt ut in ipſorum partes abiret, & deficeret, Centerionisq́ filiã duceret, uirosq́ captos uinculis eximeret. & propalàm bellum cum Græcis gerebant.

Albanorum defectio.

Emanuel Cantacuzenus Alban. dux

Zacharias Centerio.

Centerionem quidem regis frater Thomas ideo in uincula duci iuſſerat, quòd cum Amurates Mechmetis Iſthmum deſtrueret, ipſe rectà ex Peloponneſo in Achaiam ſe recepiſſet. Ad defectionem inclinabat ipſe, necnon Bochales Leontares princeps. Et quidem Bochales apertè defecit, & propalàm bellum gerebat: & conſerens manus cum Raule principis duce, captus eſt: captóque oculi eruti ſunt. Hos quidem in hunc modum accuſans, in carcerem coniecit: Centerionem uidelicet, quòd deſeruiſſet Peloponneſum, Amurate Iſthmum diruente: Lucanem autem, quòd res nouas moliretur, & conſpiratione faceret cum his Græcis qui Peloponneſi ſtatum, nouarum rerum cupidi, conturbarent. Concitauerat uir iſte iam antea ad cõiurationem faciendam Græcos inſigniores, necnon Albanos potentiſsimos, adeò ut iam uires coniurationis eſſent haud pœnitendæ. Hunc cum eſſet ortus genere non malo, ſed maximè obſcuro, cum uideretur optima eſſe indole præditus, & cætera non imprudens, Theodorus iunior Spartæ princeps in eorum album retulit, qui primi apud ipſum habebantur: opibusq́ eum colere haud ceſſauit. Ab hac igitur principis munificentia progreſſus, Græcos illuſtres in ſeditionem præcipitauit, & Peloponneſi res in ipſum, captando auram popularem, conuertit. Simulabat autem ſe diſsidere à ſententia Græcorum Byzantiorum, & timere plurimùm ipſis, regioni'que. Dicebat ſe & † leges timere. Nam ſi obtinuiſſent Peloponneſi res, fore ut deijcerentur ex præſenti rerum felicitate, plurimùm momẽti in eo ſitum putabat, ut cum aliquo, quocunq́ tãdem, conſpiraſſet princ:pe. Res autem Peloponneſiacæ nihil ſani præ ſe ferebant. Exercitum itaq́ ducentes contra Clinam, recedebãt uicti admodum turpiter. Deinde expeditionem ſumebant aduerſus Patras Achaiæ, & ducem iuniorem. Necnon in hac expeditione aduerſis fortunæ procellis iactati ſunt, plurimis de ſuis amiſsis. Et profectò parum abfuerat, quin res Peloponneſi translatæ eſſent ad Albanos, ni Aſanes profectus in Ianuas regis ab eo exercitum impetraſſet. Aduenit autem regius exercitus, cui præerat Turachanes. Hic ut uenit cum exercitu in Peloponneſum, colloquutus eſt cum principibus, ut conſultarent, quomodo bellum adminiſtrandum eſſet, & huiuſcemodi orationem exorſus eſt: O Græcorum regis filij, oportet quidem ueſtrûm quoſdam hîc adeſſe in bello. Nam ubi uos uiderint hoſtes, citius ad uos pergent, ſcientes ſe nihil mali à uobis paſſuros. Nos enim, qui hoſtes eorũ ſumus, ubi cõſpicati fuerint, accedere ad nos recuſabunt formidine occupati. Huic meo conſilio ſi parueritis, rebus in præſentia ex animi ſententia utemini. Hoc autem diligẽter moneo, & hortor etiam, ne deinceps ueſtros ſubditos, quemadmodum hactenus, tractare uelitis. Verùm bonis benefacere ne ceſſaueritis, malos uerò pœnis ſubdere ne omiſeritis, & utrinque maxima cura & indefeſſo ſtudio hoc agite. Nam ſi boni uos adiuuerint (iuuabũt autem, ſi beneficia ueſtra ſenſerint) haud difficile erit punire malos. Si igitur malis haud permiſeritis quicquam impunè facere, quid inopinati uobis poterit cõtingere? Manifeſtum eñ eſt, ſi improbi in bonorum ordinem redacti fuerint, facilè omnes eò conuertent qui improbi in uos fuerint. Et in hunc modũ oppreſsi & imminuti peſsimè peribitis. Oportet aũt ab preteritis cõiecturam facere,

† Turcos

Turachanis ad Pelopon. principes oratio.

Subditi quomodo tractandi.

facere,ut id quod in præſentia utile ſit, ſtatuatur. Verùm ueſtri erga uos ſic ſunt adfecti, ut amore complectantur eos qui uos oderunt, & contrarium ſemper ſequantur.Et ni rex ueſtram uicem dolens, uobis ſubſidio ueniret, & regionem propemodum amiſſam redderet,bene ſcio de uobis rebusq́ ueſtris actum eſſet. Cùm igitur rerum experientia doceat, uos haud rectè hactenus rempublicã & principatum adminiſtraſſe,uidetur neceſsitas monere,imò poſtulare, ut porrò aliter ſubditos imperio temperare in animum inducatis. Et illud iterum ſedulus moneo,ne ſinere uelitis, dum domi agitis, res ueſtras ſeditione diſsipari:ſed infeſtis animis ite contra eos, qui ſeditiones excitare nituntur,neque quicquam his ita delinquentibus mollius remiſeritis.

Duo enim illa Turcos ad maximam euexere potentiam, uidelicet diligenter malos conquirere ubicunq; neceſsitas exegiſſet, & meritis ſubdere pœnis:deinde in bonos non ceſſare conferre beneficia. Et ſi quando inſtantia prohibuiſſent, ſontes pœnis ferire, dare ueniam peccantibus haud cunctabantur. Verùm ubi iam omnia eſſent in tuto, nec quicquam periculi immineret, pœnas ijs qui ſic commeruerant, infligebant, nec eos iniurijs certare ſinebant, uerùm iniuriarum ultionem conſtanter expetebant. His dictis, poſtremò eos hortabatur, ut ſe ſequerẽtur in Albanos.

Demetrius Albanos inuadit.

Et primò quidem Demetrius adiunctis Turcis proficiſcebatur contra Borbotanem regionem munitam, in quam Albani cuſtodiæ cauſſa liberos & uxores depoſuerant, in aditu murum & turrim exædificantes.

Borbotane regio.

Eò cum ueniſſent ambo duces, locum obſidione premere occipiunt. Græci Turciq; pariter murũ ſubruentes, ui in eam regionem irruebant, ſi quo modo eam occupare poſſent. At nox ſuperueniens impedimento fuit, quo minus is locus in ditionem hoſtium ueniret. Inſtante autem nocte, per uallem, in quam mons deſinit, fuga dilabuntur Albani. Verùm Turci ubi allatum eſt, hoſtes fugam capeſſere, continuò ſigna inferentes, cæpere uiros & mulieres circiter decem mille. His ita geſtis, exercitum mouerunt Ithomam, Thoma fratre iuniore exercitum uſque mutatis uicibus ſubſequente.

Thomas Demetrij frater.

Hinc exercitus ducitur contra urbem Aetum ſiue Aquilam dictam, quæ non multo antè Centerionis partes ſequuta fuerat: quam in fidem hac conditione receperũt, ſcilicet ut exercitui mille mancipia, arma & iumenta traderent. Poſtea & cæteri Albani in ditionem uenire haud abnuebãt, cum mitterent legatos ad duces, qui dicerent, Albanos paratos eſſe imperata facere, ſi paterentur ipſos habere loca quæ ſubegiſſent: nec cogerentur equos & iumenta, quæ prædando acquiſiuiſſent, reſtituere. Conditiones hæ, quemadmodum duces ſinguli id ſignificarunt, ſunt acceptæ, & ex eo ſinguli ſuis ducibus reconciliati ſunt. Turachanes autem id quærebat,ut res Albanorum infirmiores efficeret,ut in poſterum principes ijs uterentur commodioribus.

Vide aſtum Turcicum.

Hic uir,cum iam adornaret abitum, denuò cum Græcis in colloquium uenit, & in hunc modum diſſeruit: O reges Græcorum,cum nuper apud uos ſermonem haberem,ſatis opinor declaraui, quid, quantum attinet ad res ueſtras,fieri uelim. hoc autem nunc adijcere placuit: ſi concordes fueritis, res ueſtræ in tranquillo & felice quieſcent ſtatu:at ſi diſcordes fueritis,& diſſenſiones moueritis,contrarium eorum quæ in medium adduxi, eueniet. In primis operam date,ne ſubditi ueſtro imperio cõuicijs uos ꝑſcindant,dum alta fruimini pace: uerùm impenſius contumeliarum & iniuriarum auctores punire ne ceſſaueritis. Mali enim principium,quamuis peſsimum ſit,attamen continuò ad magnas procedit contumelias: quæ ubi auctæ fuerint,ſeipſas haud amplius ſuſtinere poſſunt. Itaq; ne quis id bonum cenſuerit. Solet enim id cuius quis amore rapitur, uſque creſcere, & incrementa ſumere, quicquid tamen ingruat. Hęc loquutus, Peloponneſi ducibus dexteram porrigit: quo facto, abijt.

Turachanis ad Græcos oratio.

Stratagema principes ſubditis infeſtos faciendi

Cæterùm longè alia quàm hic præceperat, ſecuti ſunt ſtudia. Nam dum uterque ad ſuos colendos & beneficijs deuinciendos eſſet pronior, uſque diſcordias inter ſeſe fouerunt, dum uterq; ſuos maiore indulgentia habere niteretur, quo eos ſibi magis fidos pararet. Itaque toti ad gratificandum propendebant duces. Quidam apud hos uiri primarij, reliquos ad ſeditionem & coniurationem inſtigabant: quod quidem ideò fiebat, ut diſcordia exoriretur, & illorum concordiam inhiberent. Interim duces his, quaſi malo dæmone incitati, res ſuas miſeri corrumpendas cõmiſere. Lucanes Peloponneſiacus adducens quoſdam Byzantios, Albanos & Peloponſios ad conſpirationem impulit, ut pro ſuo arbitrio, non ducum, reſpub. ſuas adminiſtrarent. Hac coniuratione freti, pergebãt ad Aſanem, cuius auctoritas in Pelopõneſo erat maxima, ut qui Corinthum, necnon modicam Peloponneſi partem regebat. Hic eos nequaquam admittebat, neque quicquam ijs concedebat.

Paleologorũ principũ diſcordia.

Exinde cum Albani & Peloponneſiaci tributum, quod imperatum erat, pernumerare abnuerent: nec Aſanes id ad regem perferre potuit. Tributum autem annuum pendebant duodecim millia aureorum ſtaterum. Quapropter in hunc modum mutuis diſcordijs attriti Græci, paulatim peribãt. Nam propalàm iactabant Albani & Pelopõneſij, ſe tributum non exoluturos, niſi inter ipſos regio uniuerſa æqualiter diuiſa fuiſſet. Oportebat ſanè hæc, cum parum propitia fierent fortuna, ipſis exitium adferre, & planiſsimè ad nihilum redigere. Rex quidem Mechmetes ſecũdam capto Byzantio expeditionem

Græci tributũ recuſant.

contra

†Nouobar cũ, qui & nouus mõs † Morauũ.

contra Tryballos & † Nouopyrgum urbem ſumpſit. Hæc intra regis regionem ſita eſt prope flumen † Morabam, qui fluens à Priſtino regis regione, & huc ueniens in Iſtrum exhauritur. Exercitus regius uniuerſus graſſabatur per Tryballorum regionẽ uniuerſam: equitatus quoqꝫ in hanc emiſſus, prædas rerum omnium confertim agebat. Ipſe autem circumſederat parte copiarum urbem, & ſupino bombardarum iactu grauiſsime, quæ intra eam erãt, adfligebat. Bombardas autem erectas, ſupino iactu lapides in altum torquẽtes, primus rex ille inuenit. Nam bombardæ illæ erectæ, ſiue mortaria, in aerem globum ſublimem iaculantur. Qui deinde delapſus, id penitùs ad quod à bombardario fuerit directus, ſternit & cõminuit. Tanta autem globi certitudo eſt, ut nullo modo aberret à ſcopo, quem bombardarius animo deſtinarit, ꝗuis globus in altum eiectus fuerit. Diebus igitur plurimis Mechmetes oppidanos in hunc modum lædens, tandem eos deditionẽ facere coegit. Vbi ſemetipſos ſuaqꝫ fidei regis tradidere, ipſe ſupellectilem & precioſiſſima quæque accipiens, & partem quandam hominum in mancipiorum conditionẽ transferens, reliquos ibi habitare paſſus eſt: maximè propter metalli opus, cuius in primis iſtius regionis incolæ periti cenſentur. Nec contemnendus regi redditus eſt ex metallis quæ ſunt iuxta iſtam urbem. Tryballorum princeps Georgius cognito contra ſe Mechmetem hoſtili animo pergere, abijt tranſiens in Pannoniam ad Choniatem: ueritus ſi Sendrouiam ueniſſet, ut obſideretur à rege. Rogabat itaque Choniatem, ne ſe amicum & propinquũ desereret, uerùm acerrimè à ui Turcorum aſſereret. Vbi autem Georgius tantũ effecit apud regem ut pax fieret, non multo pòſt expirauit. Succeſsio principatus deuoluebatur ad Eleazarum filium iuniorem. At cæci Stephanus & Georgius continuò ſurripientes pecunias quotquot poterant, uenere ad regem: qui cum his regionem aſsignaret, factum eſt ut uictum nanciſcerentur ſufficientem. pax autem cum eo conuenerat, ut quotannis tributum maximum ferret, uidelicet uiginti millia ſtaterum auri. Eo anno qui ſequebatur, expeditionem contra Belgradum urbem Pannoniæ ſuſcepit. Vrbs hæc, quemadmodum docuimus cum ſcriberemus de Amurate, ab uno latere iuxta Iſtrũ ſita eſt, ab latere altero alluitur Sauo, qui ſe in Iſtrum effundit: ab utroque circumfluitur ea urbs, ſiquidem ambo præter eam labuntur. Contra hanc exercitum duxit Mechmetes Amuratis filius: prius tamen cum parte copiarum contra Illyrios ire iuſsit † Therizem, & Haliem Michaelis filium. Præterea eodem tempore bellum ei erat cum Colchidis rege, qui præerat Trapezunti. Mittens igitur triremes, quarum dux erat Chetyres Amaſiæ præfectus, Colchidem, & maritimam Colchidis regionem euaſtabat. Vbi igitur uoce prꝍconis, quem per uniuerſum regnum miſerat, exercitus ſuos Adrianopolim exciuit, in militiam profectus eſt ipſe, ducens ianuæ milites & peregrinos: & nauibus ſubuehebat, camelisqꝫ portabat æris plurimùm ad bombardas fundendas, iterqꝫ fecit per Tryballorum regionem. Tryballorum dux hoſpitaliter & benignè regem & duces tractauit, mittendo ijs munera maxima. Nam ducem Tryballorum haud fallebat, ſe continuò armis Mechmetis debellandum, ubi primùm in Turcorum ditionem Belgradum conceſsiſſet. Rex igitur hoſtilia ſpirans, exercitibus eam urbem circumſedit. Eſt autem in medio utrorumqꝫ fluminum Iſthmus, latitudine maximè ſeptem ſtadiorum. Eum locum caſtris permuniendis delegit, idem'que urbem oppugnabat, haud ceſſans murum bombardarum globis quaſſare. præterea peregrini cum pluteis præparatis muniti, quum proximè ad murum ſubijſſent, ſagittis Pannones petere haud intermittebant. Caſtra regis maxima erant. Rex autem cogitabat, ſi flumen ſolus obtineret, & Pannones prohiberet, ne ex altera fluminis ripa ipſis aditus in urbem patêret, ſe facilius reſiſtere hoſtibus, & tandem urbe potiri poſſe: proinde copijs naualibus, quæ erant per regionem Iſtro affuſam diſperſæ, naues quæ præſtò erant, impleuit. Naues autem numero erant ducentæ. His fretus, enitebatur obtinere flumẽ, & inhibere Pannones, ne poſſent in urbem tranſgredi. Præterea cum in hũc modum à reliquis intercepiſſet, & quaſi incluſiſſet oppidanos, ad urbis oppugnationẽ, quã facilem ſic fore putabat, totis uiribus accingebatur. Naues in flumen deducebantur ab urbe Bidina, & aliquot diebus flumen, quod eam regionem præterlabitur, fortiter obtinebant. At Pãnonum rex, qui cum magnis copijs caſtra poſuerat in regione quæ ex oppoſito erat, milite complet naues optimas quas Budæ habebat. Et ſecundo flumine pergit contra Turcum, ut qui cum eo nauale prælium eſſet commiſſurus. Regiæ naues contra flumen enifæa: ſcenderant ad maximam Pannoniæ partem uaſtando, urendo, & prædando, quæcunque caſus obtuliſſet. Verùm haud multo pòſt obuiam procedit Pannonum claſsis hoſti: & impetu inuadentes regias naues, quaſdam demerſere, & cꝍpere naues circiter uiginti. Pannones interfectis uiris qui in nauibus fuerant, ædiculas in naues uiris uacuas ponunt: & claſſem uniuerſam in ordines explicantes, ſecundo flumine ad hoſtilia caſtra contendebant. Turci quidem in hunc modum necati interierant. Cꝍterùm naues reliquꝍ, quꝍ nõ uenerant in Pannonũ manus, celeri fuga ad regia caſtra ꝓperant, & naues in portũ ubi regia caſtra erãt, impingentes, & nauibus egredientes, intra caſtra ſe re-

Mortarij inuentio.

Metallorũ artifices retenti.

Spenderbegus legatus.

Belgradum. Griechiſch-Vueyſſeburg, Taurinum ueteribus.

† Tortorẽ.

Colchidẽ inuadit Mechmed.

Belgradum à Turcis obſeſſum 1456. 14.b. Iunij.

cepere. Has quidẽ naues illicò rex incẽdi curauit, ne in Pannonũ poteſtatẽ redigerentur. Pãnones ex eo tempore flumine potiebant̃, & ex cõtinente, quę e regione erat, ferebãtur in urbẽ, ut eam defenderẽt ab hoſtib. In hanc ingrediebat̃ ſtipatus ſuis Choniates: præterea Capiſtranus Nazaræus ſiue monachus, cuius auctoritas in religionis negocio maxima habetur apud Occidẽtales. Nam quia inſignis pietate uir erat, miſſus eſt auctoritate põtificis ad Boemos Pragã urbẽ magnã inhabitantes, qui colebant Apollinẽ, ut eos abnegata iſta impietate in religionẽ Ieſu transferret. Hanc em̃ mira perſuaſione docere nouerat, ut qui eſſet dicẽdi peritiſsimus. Quapropter plurimos Boemos docẽdo cõpulit Chriſti religionẽ aſſumere. Preterea plurimos Germanos, Pãnones & Boemos ad inferenda arma barbaris Chriſti hoſtib. permouit. Et in hunc modũ plurimos ſecũ in hãc expeditionẽ quaſi uelites, ut eorũ opera in uelitarib. prælijs uſui eſſet, duxit. Nam hi, ubi cõpertũ erat urbis murũ bõbardis eſſe ſtratũ, & in periculo eſſe ut ab hoſte impio caperet̃, cum obtinuiſſent fluminis traiectũ, per ociũ colligebant̃ in urbem: quorũ uires neutiq̃ cõtemnendæ erant hoſtili exercitui. Rex Turcorũ, cum iam murus diſsipatus bõbardis aditũ præſtaret, parabat ſe quaſi incurſionẽ facturus ad mancipiorũ prędã agendã: & ignes, queadmodũ mos gentis eſt, faciẽtes, pręparabãt ſe ut in diẽ poſterũ urbem adorirent̃. Machinas & uineas, quib. tuti ad murũ ſuccederent, expediebant. Europę dux Carazies, q̃ gloria & uirtute excellebat omnes qui in Ianuis regis ſtipendia faciebãt, ab oppidanis bõbardę globo ictus occubuit. Rex quidẽ mortem huius uiri, maximã calamitatem ſuis rebus inuecturã augurabat̃, & multùm eum lugebat. Cum autem uiſum eſſet manè urbem aggredi, tubas, cymbala & cornua canere iubet, & peregrinos in murum ductabat. Hi murum continuò ſcandendo ſuperarunt: & quà cuiq; liberum erat, in urbem infundebantur: qui cum in urbem intraſſent, ſe eam cæpiſſe exiſtimabant. At Choniates cum ſuis inſtructi & armati, expectabant occultè, donec peregrini omnes in urbem intraſſent. Nam qui in arce conſiſtebant, teſſerã acceperunt, ut ubi primùm tuba ſonum dediſſet, peregrinos confeſtim adorirentur. Præterea qui antea per murum erant diſpoſiti, iuſſu Choniatis ab muro deceſſerunt. Nam his id ideo pręceptum erat, ut peregrini maiore ſecuritate in urbem penetrarent. Iuſsi tamen ſunt, ut ubi primùm tuba cecinerit, ad murum ſinguli, & ad ea loca quæ defendenda ſuſcepiſſent, curſu ſe proriperent, ut peregrinis, quos ab reliquis intercepiſſent, pro arbitrio uti poſſent. Verùm peregrini ubi primùm oppugnationẽ ſunt auſpicati, urbem, nemine reſiſtente & prohibente, ingreſsi ſunt. Pannones enim, quemadmodũ moniti erant, retrò ceſſerunt, & ſe occultabant. Peregrini autem, cum crederent Pannones fuga eſſe dilapſos, raptim in urbem procurſantes: alius aliò ad prædam conuertebãtur. Cum autem, quemadmodum conuenerat, tuba ſonuiſſet, qui prius murum defenſarant, celeri curſu ſe ſinguli ad ſua loca contulere, & peregrinos incluſerunt intra urbẽ. Choniates inſtructa acie contra peregrinos ibat. Hi uidentes Pannones ex arce prodeuntes aduerſum ſe pergere, ad murum retrò ire inſtituunt. Cedentibus peregrinis, acriter inſtitere Pannones, & plurimos leto dederunt. Cæteri, qui ad murum properabant, cum uiderent Pannones per murum in ſolitis ſtationib. armatos diſpoſitos, ui eos aggrediebantur: & contra ipſos curſu lati ferebantur in foſſam. In hunc modum eo tempore Pannones eiecere peregrinos, & barbaros uincebant. Poſtea cõiunctis copijs Capiſtranus & Pannones egreſsi ſunt, ut prælium committerẽt cum eis qui regias bombardas curabant. Inito itaq; prælio, bombardarios in fugam coniecere, & bombardas obtinuere. Rex cernẽs ſuas bombardas à Pannonibus captas, multùm animo diſcruciabatur: proinde & ipſe ibi conſiſtens, fortiter præliũ capeſſere haud neglexit. Cum autem Pannones non poſſet à bombardis ſubmouere, tandem & ipſe fugam arripit. Pannones eo loci continuò receptui canebant: & dirigentes bombardas in caſtra regis, ea grauiter adflixere. Cum iam meridies adeſſet, & fuga, reliquaq; quæ euenerant, nunciata eſſent Pannonibus qui e regione morabantur, aduehuntur non pauci, nec tamen in urbem, uerùm in caſtra iter maturant. hi qui in urbe relicti erant, in caſtra egrediuntur, & undique regia caſtra ſumma ui oppugnant. Tentoria in regis caſtris diſiecerunt plurima. Azapides (quos Huſſarones noſtri uocant) diripuerunt forum. Rex clamabat, † ut eximerent eorũ puellas. Ipſe quoque prælium cum ſuis occipiens, Pannones in fugam uertebat. Eò loci peremit uirũ Pannonium rex, uerùm uulneratur femur: nec tamen uulneratus in fugam effunditur. Deinde cum ad bombardas recipiendas egrederetur, Pannones conuerſi Barbaris acriter inſtabant, & eos ſimul cum rege uſque ad caſtra perſequuntur. Et cum tertiò hoc eſſet factum, rex grauiter animo dolebat, non adeſſe peregrinos, & ſuppetias ferre in eo pręlio: uerùm eſſe profectos ad colligendum pabulum, & neceſſaria. Vocans autem in iſto tumultu Chaſanem peregrinorum ducem, huiuſmodi orationem habuit: O' peſsime hominum, quò nobis peregrini abeũt? Quo modo te duce ingreſsi ſunt prælium? Neſcis ex humili fortuna quàm ad magnam dignitatem te prouexerim, ut ſis uidelicet dux? Sed ſcito, niſi pręlium me abſumpſerit, pœnas mihi dabis, quas omnes iuſtiſsimas eſſe pronuncia-

Ioannes Huniades, & Ioan. Capiſtranus Frãciſcanus, contra Huſſitas miſſi à Põt.

Charazie Baſſæ interitus.

Belgradi oppugnatio.

Huniadis ſtratagema.

Bombardæ Turcis ereptæ.

† ut hoſtiũ oculos exſculperent.

Chaſanes obiurgatus.

Digitized by Google

Chaſanis fortis interitus.

nunciarint. Chaſanes reſpondens, inquit: O rex, peregrinorum plurimi ſaucij ſunt. Reliqui qui integri ſunt, dicto nolunt eſſe audientes. Ego aũt, ut opera mea utaris fideli & forti, quamuis mihi indigneris, in medios me cõferam Pannones: ibiq; fortiter dimicans, pro rebus tuis occumbam. His dictis, in medios ſe confert hoſtes, & in conſpectu regis à Pannonibus trucidatur. Fuit autem uir optimus. Etiam miniſtri quidam eius ibidem interfecti ſunt. Cum Pannones in caſtris fortiter inhærerent Turcis, eosq; fugam capere cõpellerent, ex improuiſo aduenerũt ſex millia equitũ regis, quos miſerat iam antè ad cuſtodiendam & defendendam regionẽ ſuam Iſtro adiacentem: præterea ut obſiſterent Pannonũ nauibus aduenientib. ne in terram exire poſſent. Equites hi aduenientes, cum iam ferueret præliũ, Pannones in mediũ agunt, & plurimos ibidem interimunt. Deinde cum uerterent Pannones in fugã, eos ex caſtris pepulerunt, & ad bõbardas ſe recipere coegerũt. Et in hũc modũ finis præliandi, cum iam inſtaret ueſper, factus eſt.

Mechmet uictus, obſidione ſoluta diſcedit 8 idus Auguſti, 1456. 46. die à cœpta obſidione.

Rex cum cerneret res ſuas ꝓpemodum acciſas eſſe, fuga unà cum exercitu ſuo euadere enititur. Nam peregrini plerique ſaucij & timidi erant. Adueniente igitur nocte, iubet ut impedimenta omnia colligãt, ſeq; ad profectionem præparent, quo parati & inſtructi ſequantur quocunq; eos ducere inſtituerit. Et tandem noctu fuga ſibi conſulens abibat, cũ interim malè metueret ne Pannones cum reliquo exercitu trãſgreſsi, ipſum perſequi ſtatuerent: atq; in hunc modum diſceſſus, & in patriam reditus ſibi ſuisq; difficilis redderetur. Et ſanè Pannones perſequendi fugientem hoſtem admodum cupidi erãt: & id feciſſent, ni Choniates eos à perſequutione inhibuiſſet, ſciens Turcos, quãdo diſcrimẽ anceps impenderit, duplo q̃ ſint aliàs, fieri fortiores, & omnia perpeti.

Vngari peſte infeſtati.

Huc accedebat & peſtis, quæ ſæuiſsima Pannonum inuaſerat caſtra, ut nequiuerint lõgo tempore pòſt uix ab illo contagio reſpirare. Ioannes quidẽ eo in prœlio uulnus accepit, ex quo haud multo pòſt mortuus eſt. Hæc quidem mihi præcipua cauſa extitiſſe uidetur, quòd Pannones à perſequutione hoſtium abſtinuerint. Ioãnes non diu poſt fugam regis uiuens, defunctus eſt, cum extitiſſet uir optimus, qui ex humili loco ad maximam conſcendit potẽtiam, memorabilia deſignans facinora contra Germanos & Boemos: & in regnum Pannonũ ſuccedens, maxima florebat gloria.

Huniadis mors 4. id. Septembris 1456.

Preterea prçclarè rem geſsit aduerſus Turcos, quos putabat, niſi copijs maximis ſuorũ & uirtute, ſuperari haud poſſe. Pannonum regnũ, necnon exercitus eorum ipſe quoq; ſuſcepit. Cum aũt ei inuiderẽt reliqui Pannoniæ principes, nec eius imperia capeſſerent: tamẽ breui effectũ eſt, ut regnũ retineret, cum etiam illi inuidi confiterent̃, regnũ eſſe iſti uiro cõmittendũ, q; non ceſſaret & firmiſsimũ & tutiſsimum præſtare. Apparet autem, uirum hunc, quæcunq; aggreſſus eſt, effeciſſe, uſum & diligentia ſingulari & celeritate præterea, q; ubicunque occaſio affulſiſſet, continuò præſtò fuerit. Sunt qui tradunt, hunc uirum peſte infectum mortem obijſſe.

Bernardinus Canilius.

De Capiſtrano nunc quãtum ſcimus, referemus. Capiſtranus ſectator fuit Bernardini Canilij, qui plurima & magna, quæ pertinent ad religionẽ Ieſu, docẽs, magnam ad gloriam & claritatem emerſit. Nam facilè princeps, quantum ad eruditionem & contemplationem attinet, per uniuerſum Occidentem apparuit. Itali in honorem Bernardini demortui feſta celebrant, & templa exædificant, ceu heroi. Nec paucæ ſtatuæ per Italiam uiſuntur, quæ conſecratę in honorem huius uiri poſitæ ſunt, quaſi extiterit uir quidam ſanctus & diuinus. Commemorantur & miracula, quæ uir ille fecerit. Huius ſectator cum foret Capiſtranus, quemadmodũ antea explanauimus, & ad plurimas regiões accedens, publicè doceret, etiam deuenit ad Boemos, qui ea ſecta uidebantur infecti, ut ignem colerent: nec uellent inde recedere, & ueram religionem apprehendere. Qui pertinaces cum nollent conſentire cũ reliquis per uniuerſam Boemiam, adueniente Capiſtrano, continuò cum alijs in eandem religionẽ commigrarunt. Cum aũt ſapientia & intellectu plurimùm ualeret, regi Pannonum familiariter iunctus eſt. Familiaritate iſta permotus, regem, ut ſuprà meminimus, in Turcica expeditione enixè iuuit.

Ladislaus Vngariæ rex Auſtriacus.

Regem tunc ab Germania acceſſiuerunt Pannones, Ladislaũ nomine: erat eñ nepos regis Sigiſmũdi ex filia. Nam eũ petiuerũt, cũ adhuc foret puer, poſt obitũ Vladislai in Varnẽſi prœlio, miſsis legatis ad Albertũ Sigiſmundi † fratrem, qui tutor erat pueri, & in Italiam abductum ſecum habuit.

† generum

Siquidẽ & Albertus iſte, cum eſſet Germanorum rex, & ueniſſet ad Romanum pontificem, Imperator ab Nicolao pontifice declaratus eſt. Suſcepta Imperatoria dignitate, in animo habebat bellum inferre Turcis: hũc igitur opibus præpotentem (erat enim Imperator) Itali ſuſcepere, eiq; honores maximos habuere. Puerũ, qui Viennæ apud eum morabat̃, petiere Pannones. Verùm Imperator Pannonibus puerum tradere cunctatus eſt (erat eñ adhuc puellus) quòd ne quid diſcriminis ei ingrueret, anxius metuebat. Pannones itaque unanimi conſenſu bellum longo tempore cum Alberto geſſere. Præterea legatos ire iuſſerunt ad Romanum pontificem, petentes ſibi regem reſtitui. Quod ſi facere abnueret, profitebantur ſe non prius poſituros bellum, quàm regionem eius omnem miſerè peruaſtatam uniuerſam in ditionem accepiſſent. Verùm Imperator poſtea Pannonibus cedebat, & puerum ad regnum capiendum miſit. Qui ubi uenit Budam, &

Digitized by Google

Ladiſlaus Vngariæ rex ueneno ſublatus, 1458. Pragæ mortuus, 10. cal. Decemb. ſedhic fil. fuit poſthumus Alberti, & tutor eius Fridericus Imp.

copias Turcorũ regis Belgrado, ductu Choniatis, ſubmouit, haud diu ſuperuixit. perhibent enim eum ueneno ſublatum eſſe à quodam Laurentio Chedrachabare. Et cum duxiſſet uxorem regis Gallorum filiam, ueneno interemptus eſt, priuſquam nuptias celebrare quiuiſſet. nam mortuus eſt antequam uxor in regnum eius ueniret. Hoc è numero uiuentium ſubtracto, diſſenſio inter Pannoniæ proceres exorta eſt. At in ea diſcordia uictores euaſere filij Choniatis. Orlichus enim princeps regionis in Pannonia haud pœnitendæ, cui interceſſerant inimicitię cum Choniate adhuc ſuperſtite, cenſebat filios Choniatis non in ſenatoriam dignitatem collocandos: ut quorum pater maximarum ipſis contra Turcos dimicantibus auctor calamitatum extiterit. Pannones contrà impium ducebant, Choniatis filios regno & magiſtratu expelli. Filij igitur Choniatis inſurgentes contra † Orlichum, in curia caput eius amputarunt, & abierunt. Factum hoc Pannones indigniſsimè ferebant, & Choniatis filium in uincula * coniecerunt: & quo maiore cuſtodia aſſeruaretur, uinctum † Belgradum deportarunt. Verùm is haud multo pòſt effecit, ut uinculis exemptus, in regiam dignitatem ſubueheretur. Nam rex creatus eſt, adiutus fideli opera paternorum amicorum. Etiam plurimùm ad regnum parandum contulit, quòd opibus exercitum ſibi conciliauit, eúmque in Pannonum regione aluit. Et in hunc modum inſigne regiæ dignitatis decus acquiſiuit. † Iloces cum iam antea diſcordiã fouiſſet aduerſus Choniatem, & deinde inimicitias ſuſcepiſſet cum filio eius qui regno potitus erat, recuſabat nouo regi obedire. Verùm non multo pòſt cum interceſsiſſet pactum, regis imperium admittebat. In hunc modum regnum delatum eſt ad Choniatis filium iuniorem: hic bellum gerebat cum † Alberto Romanorum Imperatore, magna edens ubique militaris uirtutis opera. Pragam & Boemiam ſubegit, ut iam utraque regna ei parērent. Albertus Romanorum Imperator in animo habebat, armis petere Mechmetē Turcorum regem. contractis igitur copijs, legationem mittebat ad Pannones, petens ut ſe ſinerent ſuas copias per ipſorum regionē ducere, & commeatum præberent. Pannones autem comitijs habitis inter ſe collocuti erant, ſi domuiſſet Thraciam, & magnam potentiam ſibi peperiſſet, fore ut reuerſus etiam Pãnoniam ſubigere conaretur. Quapropter reſponderunt, ſe nequaquam uoluntarios tranſitũ per ſuã regionem præſtare. Quidam perhibent, Pannones ſic decreuiſſe. Verùm ſunt qui tradunt, Pannones benignè reſponſiſſe legatis. Cæterùm legatis reuertentib. ad regē, à quo miſsi erant, ſubornarũt uiros qui eos in uia quã ꝓfecti erant, ex inſidijs adorirentur, & necarent. Quod quidē contigit. Imperator cum ad inquiſitionē legatorum conuerteret, effecit ut iterum bellum inter ipſos exoriretur, & grauiter ſe mutuò affligerēt. at hęc quidē à Pannonib. contra Germanos & † Albertum Imperatorem facta eſſe tradunt: quæ profectò paucis annis intercedentib. cõtigere. Propter iſtam diſcordiã ferunt Romanum pontif. Pium II. Mantuæ egiſſe, uocantem Iberorũ & Gallorũ reges & duces magiſtratuſq; per Italiam, præterea duces Germanorũ & Pannonum. Egreſſus Roma Mantuam, quò concilium indixerat, id ibidem cõcelebrabat. Huc conueniebant Occidentaliũ regum & principum legati, & cõſultabatur quomodo Turcorum rex Mechmetes foret debellãdus. Singulos legatos regum & principum, quorum auctoritate miſsi erant, ſententiam expromere iubebat. Quidam pecuniam, quidã milites ſe in eam expeditionem collaturos pollicebãtur. Decretũ eſt, ut decimę redditũ omniũ, & quinquageſima pars eorũ quæ ad clerũ redirent, in iſtã expeditionem contribuerent. Ordinatum eſt, ut pecunia quę hinc colligeret, reconderet. necnon uiri huic negocio deſtinati ſunt. Secundum hæc cõcluſum eſt, ut Germani cum Pannonibus in gratiã redirent. Miſerunt ad cõcordiã iſtam cõſtabiliendam Beſſarionem Cardinalem Trapezuntiũ, qui princeps eius legationis facilè omnes excellebat. Miſsi ſunt utrinque legati, quorũ opera cõcordia inter ipſos cõponeret, & diſcordia pelleret. Legati quidem alij aliò ite iuſsi ſunt, ut reliquos cohortarent ad capeſſendum bellũ contra Turcos. Hæc quidē ſub Pio põtifice cõtigerunt, cum eniteret nequaquã anteceſſorib. ſuis eſſe inferior. Etenim capta Cõſtantinopoli, cõciliũ agitabat Nicolaus V. & lõga oratione habita Occidētales principes hortabat, ut bellũ barbaro inferrēt. Verùm haud multo pòſt obijt mortē, cũ ea adhortatio hauddũ ad rem eſſet collata. Euſebius aũt ſiue Pius ubi pontificatum ſuſcepit, ſemetipſum grauiſsimo iureiurando illigauit, & literis ſignificauit, ut claſsis Neapoli pararet ad Turcicã expeditionem. nam Alphonſus creatus erat dux contra barbaros. Literas has ubi accepit Parthenopes rex, triremes decē in barbarorũ regionem miſit, initiũ faciens Turcici belli. Hę quidē ſolę, nec plures, appulere Rhodum. Vnde ſoluentes, ferebant contra regionem regis Aſiæ maritimam. Aliquantulũ damni inuexere barbari regioni. nam accedentes ſubiecerũt Lemnum, quã ea tempeſtate rex tenebat. Poſtea in ditionem acceperunt Imbrum, & reliquas Aegei maris inſulas. Scyrum enim & Scopelum, nec nõ reliquas inſulas, Byzantio capto ad Venetos tranſijſſe cõſtat, qui eas tenuere. Cũ aũt per integrũ annũ triremes illæ hinc inde oberraſſent, nihil ſanè memorabile fecerunt. Præterea cum triremes aliæ nullæ ab Italia ſubmitterentur, & ipſæ in Italiam redire:

Margin notes:

† Vdalrichum.

* Mathiam

† Viennam adduxerũt.

† Iloes, qui & Nicolaus Vilachius.

Mathias ex captiuo Vngariæ rex.

† al. Friderico.

† Fridericum.

Synodus Mantuana.

Beſſarion Cardinalis.

Nicolaus V. Pont.

Alphonſus Neapol. rex contra Barbaros dux creatus.

Digitized by Google

diere: & nauales milites, qui in illis erant, per Italiæ urbes diſperſi ſunt. Hunc finem habuit Euſebij ſiue Pij apparatus bellicus. Deinde etiam Pius pontifex, ubi primùm pontificatum ſuſcepit, concilium Mantuæ celebrauit: in quo nihil aliud actum, ꝙ quomodo Mechmetes Turcorum Imperator eſſet domādus. Beſſarion cum ad Pānones & Germanos ueniſſet, mandata quæ acceperat, ijs enarrauit.

Germani & Pannones reconciliati à Beſſarione.

Cum inſtitueret diſcordiā, qua inter ſe laborabant, diſſoluere, & concordiam inducere, nihil efficere quiuit, quamuis in unum locū eos contraxiſſet. Verùm re infecta diſcedebat. Tandem uiſum eſt, ut ex Italia profecti, Turcum terrâ aggrederentur. Hæc quidem hactenus Mantuæ in concilio geſta ſunt. Nunc tempus eſt ut redeam ad illum ſermonem, unde ad hunc digreſſus ſum. Ea æſtate quæ inſequebat̃, præclarè ſecū actum putabat Mechmetes, qui inauſpicatò rem geſſerat cum Pannonibus, quòd quietem agere poſſet.

Mechmetes in Scanderbegum.

Miſit igit̃ partem exercitus cōtra Scenderem Ibanis filiū, quem pater, ꝙuis ſæpius eum debellare occœpiſſet, uincere nequiuit. † Ioſuen filium * Brenezis conſtituit ad id bellum ducem, cui tradidit exercitum, qui Pherris erat, & eum qui erat apud Actium flumen, necnō Theſſaliæ exercitum.

† Synam alij uocant, alij Aeneā.
** Breuecis.*

Duce autem Ioſue incurſionem faciebat uerſus Ionium Macedoniæ, & pleraꝗ iſtius depopulatus eſt. Scenderes legationem miſit ad Rom. Pontificem, & ad regem Parthenopes Alphonſum. nam regi huic admodum charus & familiaris erat: quia propter bellum Turcorum imminens iſti regi Croiam aſsignarat, eamꝗ huic ſubditam eſſe uolebat. Tranſportauit igitur ibi rex Parthenopes Alphōſus ab Iapygia pedeſtrē exercitum magnum in Epidamnum, cui præfecit ducem de ſuis uirum prudentem: & regis regionem euaſtabant. Poſtea coniunctis copijs obſidebant urbem † Sphetoam nominatam, uolentes eam expugnare. Ioſue Brenezis filius cum intellexiſſet in quam neceſsitatem ueniſſent † Sphetoenſes, accipiens equites qui erant in Axio, & Peresbiorum exercitum, citato agmine ꝓficiſcens (reliquā regionem cuſtodiebant Itali) & ſubitò adueniens, Italos omnes ad internecionē occidit.

† Sphetgradum.
† Sphetgradenies.

Scēderes uerò, ut qui abfuiſſet, mali nihil paſſus eſt. Nec multo pòſt Scenderes iſte uenit in Italiā ad Parthenopes regem Alphonſum. Qui excepit eum honorificè, & benignè tractauit: eumꝗ ad Romanū pontificem miſit, ut & ab ipſo aliquid honoris conſequeretur. Poſtea cū ei opes dediſſet maximas, eum ad principatū ſuum remiſit. Hic igitur reuerſus ad principatū ſuum, expectabat regis exercitum hoſtiliter adeuntem. Verùm ſe in loco tenebat munitiſsimo. Habens aūt ſecum exercitū, quem de ſua regione cōſcripſerat, iter per mōtes faciebat. Vxores & liberos in loca munitiſsima deponens, ipſe hinc inde cum exercitu uagabatur, ut defenderet regionem: ſemperꝗ pręſens erat, ubicunꝗ eius opera deſiderabatur.

Scanderbegi uirtus.

Et quidē copiæ pedeſtres & equeſtres in Scenderis regionem incurſionem faciebant, prædas pecorum & aliarum rerum agere haud ceſſabant. Et diu in ea morantes, omnia corrumpebant, cum non cunctarentur ædificia & uillas incendere. Tandem cum ſatis euaſtata eſſet regio, exercitum abduxit, cum nihil ſanè memorabile deſignaſſet. Scenderes quidem arcē iuxta Epidamnū, quæ ſpectat Ioniū, exędificauit. Eſt aūt eò loci Cherſoneſus & Iſthmus breuis, cōplectens tria ſtadia: hunc muro cum undiquaꝗ eſſet amplexus, non paucos Albanos in eam regionem tranſtulit, ut ibi habitarent. Præterea urbem admodū cōmuniuit, ut ſi quid noui ingrueret ab regis exercitib. ibi potius quàm alibi obſideret. Nam ſi nō poſſet reſiſtere, aut par eſſe copijs regis, ſupereſſe tutiſsimū effugiū, uidelicet ut inde ſe proriperet in mare, & quò uellet abnauigaret. Exercitus igitur regis cū acceſsiſſet ad iſtā regionem, nec urbem quā oppugnabat, capere poſſet, domū reuerſus eſt. Iſto anno quo in militiam profectus erat contra Scenderem Mechmetes, nihil aliud actum eſt.

Circumciſionis ritus apud Turcos.

Appetente aūt æſtate, uiros de lanuis ſuis primarios miſit ad principes & reges tributarios, quos euocabat ad liberûm ſuorum circumciſionem, quam purgationem uocant. Accerſiuit & regni ſui principes, urbium præfectos, ſatrapas, ducesꝗ, & milites quotquot mercede conducti penes hunc regem ſtipendia faciebant. Cum ad eum conueniſſent exercitus Adrianopolim, circunciſionem, quam ipſi purgationem putant, liberorum ſuorum peragebat. Munera capiebat magnifica ab magiſtratibus & ſatrapis. Conuentus ille frequentabat̃ extra urbem in campo iuxta inſulam. omnes ſub diuo agebant, præter regem & principes. Nuptiæ hæ (ſic enim appellant quoꝗ circumciſionē) creduntur ipſis optimæ eorum omnium quæ ad uitam pertinent. Quilibet contendit in ijs nuptijs aliquod ꝓponere ludicrū. nec pauca ludicra in circūciſione regiorum liberorū exhibent̃: uiri erecti, inſiſtentes equis, nulla externa ope ſe tenētes, manēt immoti, equis in curſum effuſis. Omitto cōmemorare funambulos.

Turcorum ludi.

nam in iſta arte Turci reliquos mortales longè ſuperant. Saltantes etenim incedunt per funes ſuſpēſos, et per eos currere poſſunt quàm citiſsimè. Innumera quædā alia admiratione digna faciunt, euntes ſuper his per gladio ſtrictos, & redeuntes. Hæc quis quotidie cernat in foro quod Tactalem nominant, ubi & funambuli ludicra ſua faciunt. Hoc hominū genus penes ipſos Tampezim appellant, ꝓpter eos qui artem hāc addiſcunt. His ſimilia alia plura qs uideat in iſto fieri foro. Gymnica certamina in iſta urbe quoꝗ frequentantur. Pręterea quis non ceu miraculum quod-

dam admiretur, puerum ſub terram defodi, & eum audire reſpondentem ad ea quę inter rogatus fuerit? Verùm alia quæ maiore quadam uirtute & potētia fiunt, minora ſunt his quæ per funambulos fiunt. Etiam alia ludicra in iſta circumciſione propoſita ſunt. Mechumetes regij palatij præfectus, & Europæ ſimul dux muneribus quæ in regem contulit, omnes uiciſſe uidetur, reges uidelicet & Ianuarū duces. Hic Mechumetes filius fuit Michaelis: materno genere Triballus, paterno Græcus erat. Hunc puerū adhuc exiſtentem, & euntē unà cum matre à † Neboprido Senderouiam, equites regij cōprehenſum in itinere, adduxerūt cū uniuerſa familia ad regē. Rex autem accipiens puerum in ſuum cubiculum, magnum eum breui declarauit uirū. Primò equorum regiorum curatorē eum deſignauit: poſtea ducem conſtituit Ianuæ militum. Nam Zoganum affinem ſuum ex iſto dignitatis gradu detraxerat. Is tādem ſummus erat. Breui autem eò potentię progreſſus eſt, ut facilè omnes qui unquā inter Ianuarū duces pręclari extitere, anteceſſerit. Ferunt Charaitinem & Halien filium maxima auctoritate polluiſſe inter Ianuę milites tempore Amuratis & Paiazitis: neuter tamen tantam & potentiam & regionem nactus eſt, quantam is acquiſiuit. Nam hic cum primas inter omnes duces Ianuarum ferret, exercitum proprium alere potuit. Habuit & miniſtros plurimos, q & ipſi ad magnam potentiam peruenerunt. Nam Græci pueri qui Byzantio abducti erant, & cum rege morabantur, magnam ſibi peperere potentiam, opesq́ magnas. Inter hos erat Murates, ortus genere Palęologorū, apud Gręcos perquàm celebri. Poſt hunc Mechmetes † Mandromæi filius, plurimùm dignitate & opibus uigebat: qui primò præfectus Ancyræ Piſidiæ declaratus eſt. Si quis autem uelit nomina iſta in Græcam uertere linguam, ſignificabit quidem Murates cupiditatem, Halies Heliam, Eſes Ieſum, Empreimes Abrahamum, Sulaimanes Solomonem, Iagupus Ioſephum, Scenderes Alexandrum. Et quidem hæc Græcè. Pari ratione Eleezen Demetrium, Chetirem Georgium uocant. Quatuor autem iſta nomina reliqua, Paiazites, Orchanes, Orthogules, Tzymiſſes, & his ſimilia, originem trahunt ab auib. & Scythis. Etiam hoc in nominibus obſeruant, ut quandoq; diminutiuis, quandoq; uerò auguſtioribus utātur nominibus, ut Muſtapham Muſplachaſitem: Cheterem, Charaitinen. Eadem & in reliquis obſeruatur ratio. Europa habet, quos à rege accipit, pręfectos, numero triginta ſex. Horum qui præcipui fuerunt, capiunt ſtipendij nomine à rege duas myriades aureorum ſtaterum. Præfecti autem minores, accipiunt myriadem aureorum ſtaterum, plus minus'ue. Aſiam autem diſtribuit in Semeas, ſiue ſigna. Singulæ Semeæ ſiue ſigna

Aureorum 50000. ut libertatē emeret: ſed plagas eum recepiſſe aiunt.

†Nouobardo.

† eius qui in tyrannū coniurauerat filius, ſed in ipſo ictu corpore proprio obiecto illū ſeruarat.

Turcorum præfectura.

Semea.

continent præfectos quadragenos. Præter hos etiam urbes magnæ, ut Therma Scopiorum urbs, Philippopolis, & aliæ, principes habent qui connumerantur ſignis. Hi principes ad Semeas ſiue ſigna pertinent, & obediunt Europæ duci ſummo: quemadmodum Aſiani principes Aſiæ duci ſummo parent. Præfecti & duces, quócunque duxerint, eò ſequuntur Europæ & Aſiæ principes. Quando autem ſatrapes ad bellum aliquod proficiſcitur, urbium principes ex pręſcripto ſatrapæ ſequuntur auxiliares. Summa poteſtas penes regios duces ſummos eſt, quibus etiam ab rege ſtipendium numeratur maximum. Et in hunc modum breui plurimas opes congregant, quas ab ſatrapis & urbium principibus accipiunt. Inter Ianuæ milites maximam poteſtatem duces obtinent, qui legati ſunt, & plerunque aſſeſſores ſunt regis, & conſiliarij earum rerum quæ ad regni curam ſpectant. Ad hos enim pertinet reddituum & tributorum adminiſtratio. Rationes & theſauros regios proprio ſigillo ſignant, & confirmant. His ordine & dignitate proximus eſt ſcriba, ad quem rationes referunt reddituum, uectigalium, & aliarum rerum, quibus id negocij iniunctum eſt. Hic rationes omnium diligenter conficit, quas deinde regi & ducibus proponit. Reliqui ſcribæ expediunt ea quæ ad ſcripturas cæteras, & regia programmata pertinent. Tributum, quod rex ex Europa capit, complectitur nonaginta myriades ſtaterum aureorum. Tributum hoc non ab Turcis, uerùm ab alienigenis exigitur. Nec enim fas ducūt, ut Turci tributum inferant: uerùm horum officium eſt, ut equis armisq́ inſtructi, unà cum rege in militiam proficiſcantur. Nec etiam operum decimas anteceſſores regis huius ab Turcis exegerunt: uerùm hoc exactionis onere uſi ſunt erga alienigenas. Cæterùm hic rex decimas expoſcit, & ſubditos, quò uult, educit in expeditionem. Decimas quoque præter tributum, quod † Boſcinam uocant, ſoluunt urbium principes, præfecti, militesq́. Is autem redditus Ianuæ militibus aſſignatur. Etiam ouium greges, qui tributi nomine dantur, in Ianuas abduci oportet. Hæc quidem in hunc modum, quantum attinet ad principum regis'que redditus. Præter tributum, etiam uectigalia non modica per Aſiam & Europam habet rex, quæ capit ab equis, camelis, mulis, & bobus. Hic redditus continet circiter triginta myriades aureorū. Huc accedit redditus, quem inquilini ſoluunt, qui admodum magnus eſt, & uigintiquinque myriades complectitur. Ab armentis equarum, camelorum, & mulorum, quæ regis ſunt, & undique per regionem paſcuntur, redditus accedit, cuius ſumma eſt circiter quinque myriades. A' reliquis accipit redditibus circiter uiginti myriades.

Scribæ Turcorum, quē Cancellariū & Quæſtorē uocamus.

Tributa & r-ditus Turcorum.

† Boſima.

riades. Quin etiam maximus redditus uenit ab emporijs, traiectu, metallis, oriza, ære, alumine, & quinta parte mancipiorum. Non dubium eſt quin is maximus ſit, ſi quis eum ad calculos reuocet. Traiectum & Pharum circiter uiginti myriades ſuppeditare comperi. Redditus metallorum, qui nec ipſe modicus eſt, attingit decem myriades. Ab oriza & reliquis uectigalibus, quæ Ianuæ milites exigunt, & in Chaſia ſecernunt, redditus colligitur, ſi quis rationem ineat, qui tenet uiginti myriades. plurima enim Chaſia & optima per Europam & Aſiam habentur. Huc accedit tributum principũ & regum, quod pendunt tam indigenæ quàm alienigenæ. id habet circiter decem myriades. Summa itaque uniuerſorum redditũum, quos modò memorauimus, & ad regẽ & ad Ianuæ milites referuntur, & ad eius Chaſnam ſic dictam, complectitur circiter quadringentas myriades aureorum ſtaterum. Eſt præter enarratos redditus & alius, quem ferunt tempore ueris, quãdo in militiam proficiſcitur rex, præſides, duces, præfecti, ſolennia munera pro ſingularũ facultatum modo afferentes. is redditus expeditioni inſeruit. Nec tamẽ hic redditus in certum numerum redigitur: uerùm ſi quis rem ſedulò excutiat, inueniet iſtum redditum cõtinere circiter uiginti myriades. Hæ quidem regis pecuniæ comportãtur ad Chaſnam, ex quibus deinde ſtipendium accipiunt peregrini & Ianuæ milites, Caripides, Silictorides, Allophatzides, Spachides, & reliqui qui ad Ianuas pertinent, & trimeſtre ſtipendium accipiunt. Supereſt & alius redditus, quem uberrimum capiunt per uniuerſum regnum principes, & duces, & hi qui Timarati uocantur. Is redit ex regione regis, nec facilè à quouis (ſic enim accepi) quàm à regijs ſcribis cõputari poteſt. Summa autem reddituũ quos uiri accipiunt, quibus merces ordinata eſt ab regis regione, excurrit uſque ad noningentas myriades auri. Hic redditus ſi addatur illi qui ad Ianuæ milites defertur, uniuerſorum redditũum qui ad Ianuæ milites & ad principes redeunt, ſumma excreſcit uſque ad myriades mille, & quadringentas aureorum ſtaterum Venetorum. Tantus quidem redditus ad regem & ſubditos eius refunditur.

Chaſna, ſiue Chaſia. nam in Græco uariat.

Timarati.

LIBER NONVS.

Peloponneſi turbatio.

MECHMETES, Amuratis filius, miſit uiros quoſdam de Ianuis in Peloponeſum, petitum tributum. Verùm regij, ubi in Peloponneſum uenerũt, nihil ſani inter Græcos reperiunt. Proinde nec Albanis, nec Peloponneſiacis imperant, ut tributum ſoluãt. Quum autem cerneret rex duces Peloponneſi priuatis certare odijs, malo genio impulſos, ut tandem ſe resq́; perditum irent, tertiũ remiſit tributum: ſaltem id quærens, ut in præſentia pacem, quæ conueniſſet, bona fide ſeruarent. Vt uerò id facere neglexere, neſcio qua imprudentia & iniquitate uſi, Peloponneſo arma inferre decreuit. † Machmutẽ Michaelis filium, quem Ianuarum principem & Europæ ducem deſignarat, ad Iſtrum præmiſit, ut ſi quid rerum nouarum molirentur Pannones, eos criminando à cœptis deterreret. Sin in hunc modum parum proficeret, accendentes non ſineret euaſtare regionem eius. Is aſſumpto Europæ exercitu, qui complectebatur circiter octo myriades militum, profectus eſt contra † Tryballos, qui habitãt iuxta regionem Iſtro affuſam. Cum autem deprehenderet Pãnones nihil innouare, uerùm quietem amplecti, Illyrium ſubigere aggreſſus eſt: & oppidula, quæ ui cæperat, diripuit. Poſtquam in Illyrium copias duxit, ibi caſtra prope Iſtrum communiuit, ut urbes regis ibi ſitas cuſtodiret, & ab hoſtili incurſione defenderet. Hic quidem, quemadmodum indicaui, hoc negocij ſibi deſumpſit. Rex accepto Aſiano & Orientis exercitu, necnon Europæo, quem ab Theſſalia & Macedonia conſcripſerat, & Ianuarum robore, contra Peloponneſum profectus eſt. Vt in Peloponneſum & intra Iſthmum peruenit, cõtinuò obſidione circumdedit Corinthũ. Circumiens autem ſpectabat, qua parte murum bombardis prorueret: ut eo diſiecto, ſimul cum ſuis in urbem irrumperet per loca ruinis patẽtia. Et quidem eó loci bombardas fundere omiſit. Verùm iuſsit, ut exercitus Orientalis omni à parte urbem circumſederet, eamq́; tandem fama expugnaret. Nam urbe ea occupata, ſperabat ſe maximum bellicarum machinarum ſeu bombardarum apparatum acquiſiturum. Ipſe cum intra Peloponneſum acceſſiſſet, rectà per Phliuntem iter faciebat. Græci autem ne uel tantillum frumenti Corinthum congeſſerant. Nam Lucanes, præfectus Spartanus, abſente Aſane eam regebat. Præterea nec urbem ſatis præſidijs & propugnaculis munierant, ut uel breui tempore reſiſtere poſſent regio exercitui. Aſanes quidẽ haud multo pòſt cum accepiſſet urbem obſidione premi ab Aſiano exercitu, ducens ſecum uiros plurimos, profectus Nauplio Venetorum urbe, & mari in Cenchreenſem portum aduectus, noctu ingreſſus eſt urbem, apportato commeatu ſanè exiguo, inſcio exercitu regis. Rex cum ueniſſet Phliuntem, Tarſum urbem oppugnabat. † Doxies autem, qui iuſſu Albanorum Phliuntis erat præfectus, eos q́s imperio regebat, necnõ Phliũtis ciues, in locum quẽdam munitiſsimũ contraxit, & ſtatuebat regi reſiſtere. Tarſum rex in ditionem acceperat: & ſumens inde pueros circiter trecentos, & ciuibus præfectum

† Machumetem.

† Seruios.

Corinthi obſidio.

Aſanes.

† Tochij, ſiue Thopiæ, ut Barletius.

Tarſus occupata.

conſtituens, rectà per mediterraneam regionem incedebat. Incedens autem cum agmine, belli molem auertit in urbem, quæ ſita eſt in monte excelſo & munito, in quam Græci pariter & Albani plurimi conuenerant, obſidionẽ regis ibi toleraturi. Maxima urbis huius erat aquæ penuria. Nam extra urbẽ fons erat, quò aquatum ire ſolebant. Ne aquandi facultatẽ adimeret hoſtis, eum locum admodum communierant. Rex accedens ad hanc urbem cum peregrinis militibus, aqua potitur, & urbem obſidione cingit. Ferunt oppidanos, cum aqua deficeret, interfeciſſe iumẽta, & iumentorum ſanguine ſubegiſſe farinã, & hinc coxiſſe panes. Cum autem ſæuiſsima premerentur ſiti, dubij quid agerent, ad deditionem cœperunt animi inclinare. Miſerunt itaque legatos ad regem, qui orarent ut in deditionem acciperentur. Hic, cum negligentius oppidani propter miſſos legatos ſtationes ſolitas obirent, peregrini aduenientes irruerũt in urbem, eamq́ obtinuere, & diripuerunt. Poſtea uenientes ad urbem Acribã, cũ oppidani eam fortiter tutarẽtur, nec eam deſerere uellent, peregrini conſcenderunt murum, eumq́ occuparunt: quæ militum prædę ceſsit. Hinc ducens exercitũ, uenit Rupelam Phliaſiæ urbem. in hac ſeruabantur Albani, & Græci qui eò confugerant cum uxoribus. Hanc rex biduò oppugnauit: & cum ea potiri non poſſet, quamuis pauci de ſuo exercitu cecidiſſent, cęterùm plurimi uulnerati eſſent, abduxit exercitũ quaſi abiturus. Cum iam accinctus eſſet ad iter, ſuperueniũt legati petẽtes pacẽ, dicẽtes ſe paratos eſſe ipſi tradere urbẽ. Rex urbẽ in deditionẽ, quẽadmodũ petebat, ſuſcepit: nec eam diripuit, uel quicq́ dãni ei inflixit. Cæterùm eos cum uxoribus & liberis Byzantium, ut ibi habitarẽt, tranſmiſit. Albani uerò qui ſemetipſos Tarſi dediderãt, & denuò aufugerant, uſi ſunt fortuna nõ admodum ſecunda. Nam rex eos cæpit, manus pedesq́ eorum crudeliter fregit. Huic turpiſſimæ & crudeliſsimæ morti Albanos circiter uiginti adiudicauit. Hinc profectus, per Mantineæ regionem uenit ad urbem Pazenicam. In hanc miſit Cantacuzenum: quẽ quondam ducem creantes Albani, bello laceſsiuerunt Græcos. Is ea tempeſtate aderat in caſtris, accerſitus ab rege, ut eius opera uteretur aduerſus Albanos qui in Peloponneſo erant. Volebat enim ut eos adiret, & ad proditionẽ quoſdam clandeſtinis ſermonibus permoueret. Hic cum miſſus foret ad eos qui urbem iſtam tenebant, iuſſus eſt dicere ut ſe urbemq́ regi dederent. Apud hunc aderant etiam quidam regij, qui criminabantur eum apud regẽ, quaſi illi conſilio & nutu Cantacuzeni urbem nõ tradidiſſent. Hinc ira percitus rex, eum continuò ex caſtris excedere iuſsit: & ipſe contra urbem perrexit. Cum autem fruſtrà aggrederetur uallum (nam reliquentes urbem, uallũ occuparant munitiſsimum, urbiq́ proximũ, & eo ſe tenebant ſatis tuti) impedimentis omnibus collectis diſcedebat: & ſecundo ab eo die Tegeatam regionem ingreſſus eſt, ibidemq́ caſtra firmauit. Maxima propoſita erat cõſultatio ducẽdi in Laconiã, & in Epidaurũ. magna enim cupido eum inceſſerat uidendę Epidauri, & capiendæ urbis, quam ſcimus eſſe munitiſsimam omnium quas nouimus urbium. In hanc confugerat alter è ducibus, & alter ſe cum uxore receperat in Mantineam Laconiæ, mari finitimam. Rex cum intelligeret eam regionẽ eſſe aſperam, & tranſitu difficilem, abſtinuit latius progredi. Verùm reuerſus, exercitũ mouebat cõtra Muchlam Tegeę urbem. Huic pręerat Aſanes Demetrius. Caſtra igitur hîc poſuit in loco aſpero & inuio. Vrbs autem prominet, ſita in mõte firmo & munito. Nec mora, expediunt ſcalas & machinas bellicas, urbemq́ oppugnãt. etiam aquam, quæ erat extra urbem in loco munito, obtinuit, ut oppidani nõ poſſent amplius eò aquatũ accedere. Cum autem aduenisset rex ad urbem, & caſtrametatus eſſet, cõfeſtim legationem ad Aſanem miſit. Nam ire iuſsit ad Aſanem, Ioſuam Brenezis filium, uirum prudentem, ex omni ſuorũ numero, cum interprete: eiq́ præcepit, ut ageret cum Aſane, qui urbem traderet. Ioſue igitur ubi uenit ad Aſanem, huiuſcemodi orationem exorſus eſt: Aſanes, & Græci omnes, quotquot præſtò eſtis, rex miſſo legato hæc uobis expromi iubet: Tu, qui prudentiſsimus es Grecorum, etiã in ijs quæ ad Græcos pertinent, expertus Ianuæ milites, ſcis, & magis quàm reliqui, qualis quantusq́ ſit rex ille Otomanidarũ. Quòcunq́ tempeſtatem belli uerterit, haud prius bellũ ponit, quàm urbes expugnarit, & uictoria potitus fuerit. Cuiuſmodi aũt conditionem uobis proponat, audite. Si pacem feceritis cum rege, eidemq́ urbẽ ueſtrã permiſeritis, regionem aliam, quamcunq́ elegeritis, à rege accipietis. Si in hoc morem geſſeris regi, amico & hoſpite te admodum familiariter utetur, gratiamq́ tibi & uobis omnibus referet cumulatiſsimam. Si autem parẽre regi recuſaris, nec urbem tradideris, ſcito, animã regis tibi iuro, eam breui & capiet, & fœdè diripiet: eos qui hîc aſsiſtunt, crudeliſsimę morti ſubijciet. Hæc quidẽ loquutus eſt per interpretem. Aſanes autem reſpondens, in hunc modum uerba fecit: O' fili Brenezis, renuncia regi, haud nobis occultum eſſe, animum eius generoſitate excellere omnes reges, quotquot ab Otomanidis originem traxere. Potentiam eius eſſe in orbe maximam, norunt omnes, quotquot rerum eius periti ſunt: etiam nos & agnoſcimus & confitemur potentiam eius eſſe maximam. Verùm enimuerò cernitis urbis huius ſitum, quàm natura & arte ſit munitus, ut nõ facilè inuenire ſit urbem æquè munitam. Reges Otomanidę, nec etiam

Acribe capta.

Rupela dedita.

Emanuel Ioannis F. Cantacuzenus Albanorũ præfectus, proditionum miniſter.

Epidaurum, nunc Raguſium, ſiue etiam Maluaſia.

Muchle.

Ioſuæ ad deditionem exhortatio.

Aſanis reſponſum.

Digitized by Google

etiam ipſe rex, ex quo in regnum hoc proceſſit, talem urbem neq; oppugnarunt, neq; ceperunt, nec bello petiuerunt. Videtis enim urbem undiq; quàm maximè munitam. Aditum hic unum habet: cæterùm cinctum muris tribus firmiſsimis, tribusq; portis. Si igitur unam dirueritis bombardis, alteram quomodo ſuperabitis? & ſi alteram occupaueritis, relinquetur tertia cæteris multo ualidior. Quapropter hæc cogitantes, & ſcientes nos ſic inſtructos, fortiter bellum quod ab rege infertur ſuſtinebimus, etiamſi moriendũ ſit. Nunciate itaq; regi ueſtro, fruſtra ad urbem hanc defendendam acceſsiſſemus, ſi pericula reueriti, urbem tradere uoluiſſemus. Aſanes hæc loquutus eſt. Ioſue reuerſus ad regem, quid reſponſi acceperit, exponit. Rex igitur bombardas continuò portis oppoſuit: & quà aditus urbis erat anguſtiſsimus, ingredi parabat. In eo urbis aditu muri ſunt tres, non longo à ſe inuicem interuallo diſsiti. Murũ primum, qui erat infirmus, nec admodum communitus, occupauit Aſanes, quaſi bellum mora extracturus, & bombardarum ictus eluſurus. Haud enim ignorabat, muros non poſſe ſuſtinere bombardarum impetum: uerùm ſciebat eos tandem collapſuros. At id faciebat hac ſpe, quaſi ſic poſſet oppugnationem ad tempus aliquod tolerare.

Corinthi obſidio.

Bombardæ ubi ferire cœperunt, intra paucos dies exterior murus prorutus eſt. Græci interea egredientes, pugnabant cum Turcis, & aliquot etiam confecerunt. Relinquentes igitur murum primum, abiere ad ſecundum, qui firmus erat, & ſaxis magnis communitus. Hunc ubi inſedere, regis impetum diebus aliquot fortiter propulſarunt. Murum iſtum arietabant bombardæ regiæ diebus plurimis, partemq; eius diruerunt non modicam.

Bombardæ globi ui.

Interea cum bombardis murus quaſſaretur, globus unus aberrauit, & in piſtrinum delatus eſt: quod & comminuit penitùs. Hinc in altum ſublatus, cecidit forte in hominem quendam, cuius carnes & oſſa in mille particulas minutiſsimas contriuit adeò, ut alis auiculæ cõpararetur. Tantus ſcilicet eſt globi impetus, ubi ſemel emiſſus fuerit, & mirabilia multa operari conſueuit. Nam cum non attigiſſet murum, in altum euectus, urbemq; tranſuolans, cecidit in naualem Corinthiorum, cum peregiſſet curſum quatuordecim ſtadiorum. Globi pondus erat ſeptem talentorum.

Talentum apud Suidã 125 librarũ pondus.

In hunc modum feriebat urbem diebus plurimis. Oppidani deficientibus alimentis indignabantur, & inter ſe colloquia ferebant, euntes ad urbis Epiſcopum. Aſanes quidem plebẽ ſuſtinuit, ut præſentia fortiter tolerarent.

Epiſcopus proditor.

Epiſcopus autem urbis ciuem ad regem miſit, qui alimẽtorum inopiam, quæ grauiſsima erat, indicaret: eũmque hortaretur, ne cœptam oppugnationem omitteret, uerùm fortiter pergeret. Hæc ubi comperit rex, miſit ad oppidanos qui ſic loquerentur: Nunciatum eſt mihi ab amicis & beneuolis, quos in urbe habeo, paucorũ dierum admodum uobis ſupereſſe alimenta. Quid igitur inſani & miſeri urbem non traditis? Cum nuncij regis quæ mandata eſſent coram Aſane exponerent, publicè deliberabãt, dederent'ne urbem, an extrema potius perpetientes reſiſterent regi? Cum autem cernerent oppidanos grauiter præſentem neceſsitatem ferre, & mali quærere liberationem, fide publica interpoſita, egreſsi ſunt ad regem Aſanes & Spartanus Lucanes. Venientes autem ſuper fœdere pangendo in colloquiũ cum rege, ſic alloquutus eſt: Veſtro principi dicite, me paratum eſſe fœdus percutere, & pacem dare: ſed hac conditione, ut ea regio quam exercitus meus peragrauit, mea ſit. Ab reliqua regione tributi nomine peto quingentos ſtateres. Duci autem, qui adhuc tenet Aegeum, Patras, & finitimam regionem, dicite, ut ea nobis tradat: ſin minus, confeſtim accedam, & armis ſubijciam. Hęc ubi cognouiſſent, ut pręceptum erat, proficiſcũtur ad principes, qui ea tempeſtate circa Taygetam Laconiæ ſe tenebant, ijsq; quę data erant ab rege mandata explicant. Quibus auditis, uiſum eſt ne & uniuerſa ſpoliarentur regione, legatos ad regẽ mittere, & fœdus conglutinare his conditionib. quas rex præſcripſiſſet. Mittentes itaq;, quemadmodum decretum erat, legatos, pax compoſita eſt. Regio, quã poſtulauerat rex, reſtituta eſt regio præfecto. Omares Theſſaliæ præfectus Aegeum, Calabrites, Patras, & finitimam regionem Achaiæ recepit. Rex ubi urbes ſuſcepit, præſidijs peregrinorum eos firmauit, & peregrinos ijs præfecit. In hunc modum cõfecto bello, copias omnes domos dimiſit. Ipſe autem conuerſus eſt contra Atticam, & urbem Athenas. Obambulabat cõtemplãs Pyræeũ, & portuum commoditatem. Omaris uirtute ciuitatem iſtam unà cum arce in ditionem accepit. Fuit autem hæc urbs ſemper regi, ut audio, beneuola, & munificẽtiam eius antiquã & apparatum urbiũ ſemper plurimùm amplexus eſt. Dixit igitur: Quanta gratia debetur lege noſtra Omari Turachanis filio?

Quo pacto Omares urbẽ iſtam unà cum arce occuparit, iam dicetur. Mortuo Nerio, uxor eius Athenarũ tyrannidem obtinuit, habens ex marito filium ſuperſtitẽ adhuc puerulum. Mittens igitur legatos ad Ianuarum milites, quos largitionibus ſibi conciliarat, facilè principatum retinuit Athenarum.

Athenæ quo pacto à Turcis ſubactæ.

Nec tamẽ multo pòſt amore exarſit in adoleſcentem Venetum ſenatoris filium, qui mercium gratia Athenas appulerat. Amore itaque amens in colloquium cum adoleſcẽte uenit. Cum plerunq; aũt plurimis blanditijs animũ adoleſcentis pelliceret, & magna cũ uoluptate cum illo conuerſaretur, promiſit ſe uelle ipſi nubere, & Athenarum principatum ſimul

ſimul tradere.Hęc aũt tum fore,ſi prius ſuam uxorem quocunq; modo repudiaſſet: & ea repudiata,deinde rediret Athenas. Adoleſcẽs ille filius erat † Priami, cui à Venetis Nauplium urbs commiſſa erat.Adoleſcens igitur reuerſus Venetias,& amore ardẽs, ſperansq; ſe Athenarum principatum occupaturũ,uxorem ſuam necauit, quę & ipſa Senatoris & patricij erat filia. Hac,quemadmodum dixi,è numero mortalium ſublata, Athenas redijt, Nerijq; uxorem duxit. Cum autem euaſiſſet ad urbis regimen, delatus eſt ab Athenienſibus apud Ianuas regis.Tandem cum inuidia Athenięſium premeretur,ut eam aliquo modo leniret,dicebat ſe pueri tutorem eſſe. Nec multo pòſt aſſumens puerum,unà cum eo ad regem uenit. Nam Francus Nerij patruelis, conſobrinus uerò pueri, morabatur in Ianuis regis, ſperans tempus fore quo ipſe Athenienſium principatu potiretur.Rex autem ubi comperit amentiam mulieris, Franco Antonij filio urbem commiſit, eiq; parère & benignè eum ſuſcipere iuſsit Athenienſes. Hi quidem benignis animis,quemadmodum imperatum erat,uirũ excepere.Qui ubi urbis præfecturam nactus eſt,mulierem illam cæpit,& Megaris in carcerẽ condidit: nec multo pòſt eandem interfecit, propter ſceleſtas illas nuptias, quas cum iuuene Veneto contraxerat. Quomodo autem iſtam mulierẽ necauerit, non conſtat. Quapropter cum poſtea iuuenis Francum eius iniuriæ in Ianuis regis accuſaret,rex rei indignitate commotus, miſit Omarem Turachanis filium cum Theſſaliæ exercitu,quem iuſsit * Omares Turachanis filius,accepto Theſſalię exercitu, & ad urbem accedẽs,eam continuò ſubegit. Arcem tamen tempore longo obſedit, ſperans ſe eam capturum opera uirorum qui in arce erant,quibus utebatur familiariter. Cum aũt nihil eorum quæ animo conceperat,ſuccederet,Francum in hunc modum alloquutus eſt: O fili Antonij, hauddubiè noſti familiam regis,qui urbem hanc tempore longo tibi regẽdam conceſsit.Quoniam autem rex nunc imperat ut eam reſtituas, neſcio quo iure eam inuito rege teneas.ne dubites,haud diu, ſi ſic facere perrexeris, principatus iſtius urbis penes te manebit.Nunc tibi,ſi uis cum eo in gratiam redire, Bœotiam & Thebas pollicetur, ut hinc decedas ferens diuitias arcis, tuasq;. Saltem arcẽ regi relinque. Hæc cum audiſſet iuuenis,petebat ſibi fidem dari: qua data, crederet Bœotiam ſibi à rege tradi.Omares rem ad Ianuas retulit: & ut fidem facerent iuueni promiſſa rata fore,facilè impetrauit.Fide igitur accepta,egreſſus eſt iuuenis arce libenter, cum ab rege acciperet Thebas cum reliqua Bœotia. In hunc modum Athenæ ductu & auſpicijs Omaris in poteſtatem regis conceſſere. Tunc quidem rex Athenas peragrans, & arcẽ contemplans,mirabatur urbis arcisq; magnificentiam. Hinc obambulans per Atticam,ſpectabat portus,ſicuti ſuprà annotauimus. Miſit deinde rex uirum de ſuis Ianuis, qui iuſiurandũ exigeret ab Peloponneſi principibus.Eundẽ etiam petere iuſsit ſibi in uxorem principis Spartani filiam.Principes,quẽadmodum præceperat rex, in regis uerba iurarunt,atq; iureiurando fides accepta eſt. Verùm haud multo pòſt iuriſiurandi dati pœnituit Thomam fratrem iuniorem,& conſilia, quomodo deficeret à rege,tractare haud ceſſabat.præterea legatum ire iuſsit in Ianuas regis,petens * Et hunc quidẽ capi contigit Patris,& duci in arcem, quam tenebant peregrini regis, & alij Turci inſignes, qui & ipſi tandem obſidebantur ab Thomæ militibus. Defectionis autem conſilia agitabat magis impulſu Lucanis Lacedæmonij, qui dicebat ſe proditionem ſubornaſſe cum his qui ſunt Corinthi:in maxima ſe eſſe ſpe capiundæ urbis. Quod ſi eueniat,& reliquam regionẽ ſe exinde optimè diſpoſituros. Iam apertè deſciuerat ab rege, & arces regias oppugnabat,easq; ui capere nitebatur: nihil tamen eorum quæ mente agitabat, pſperè ſuccedebat.Ad defectionem igitur ſolicitat reliquos Peloponneſi, Albanos pariter & Gręcos.Etiam cum fratre bellum gerebat, armis eum laceſſens. præterea oppidula quædam fratris oppugnabat. Defectionem huius quidam Omarem auctorem fuiſſe perhibent. Quod ubi comperit rex,miſit ad Peloponneſi principẽ præfectum illicò, qui cogeret Omarẽ ſe abdicare principatu: ipſe uerò in eius dignitatem ſuccederet.Hanc eandem ob cauſam etiam Theſſaliæ principatum Omari ademit.Rex profectus eſt in Scopiorum urbem, & ibi moratus eſt, ut audiret, ſi quid nouarũ rerum inſtituerent Pannones. Nam Pannones,ubi accepere Mechumetem paratum eſſe,ut regis regionem defenderet,ne quid mali ab ipſis acciperet, in unum collecti, transmiſſo Iſtro contendere ad eum locũ ubi Mechumetes cũ regio præſidio manebat.Commiſſo autem prælio,in fugam uerſi ſunt,paucis eo prælio amiſsis. Quidam capti ad regẽ abducti ſunt. Rex,ubi allatum eſt Thomam fratrem iuniorem abrupta iuriſiurãdi religione defeciſſe, & obſidere ſuos peregrinos, quos ueluti præſidium arcibus impoſuerat, exercitũ Theſſaliæ & Aetoliæ contra Peloponneſum ire iubet. Ducem belli declarat Chamuzam cognomine † Hieracophorum. Hic,captis Achmate Peloponneſi præfecto, & Omare Turachanis filio, quem generum aſciuerat,ingreſſus eſt Peloponneſum:& Patras Achaiæ ueniens,arcem obſidione ſoluit. Græci enim cum cognouiſſent regis exercitum accedere,omittentes obſidionem,Leontarium in magnam urbem ad principem colligebantur,quaſi congreſſuri acie cum regis exercitu.Exercitus quidem iter faciebat per regionem

† Petri Palmerij.

Francus Acciaiolus.

* Omiſſum aliquid.

Omaris ad Francum oratio.

Athenæ Turcis deditæ.

Thomæ Palæologi conſilia, & temeritas.

* Deeſt aliquid.

Scopij.

† accipitriferum

† Megalopolim.

regionem Elidis maritimam: & Ithomam per ueniens, aſcendebat † Leontariū. Ibi congregans Thomas Albanos & Græcos qui ſimul defecerant, aciem inſtruebat, quaſi aleam prælij experturus. Turci cū huc ueniſſent, uidentes Græcorum aciem exornatam cōſiſtere in urbis collibus, deliberabant, caſtra'ne cōmunirent, an rectà, quemadmodū inſtituiſſent, contenderent Muchlam Tegeæ. Ionuzes equitum dux conſpicans aciem Græcorum in longitudinem ſe extendere, exclamauit: O' chari Turci, Græci uicti ſunt. Haud enim poſſibile eſt pugnare eos poſſe, cum in hunc modū acies in ordinē explicata ſit. Nam omnes illicò cedent, ubi poſtremi in fugam uerſi fuerint. Non enim in aciem diſpoſiti erant ut ſe mutuò adiuuare poſſent. Verùm acie quàm maximè extenuata dimicare cum hoſte parabant. Ionuzes exclamans, quemadmodum dixi, cum turma equitum irruebat in hoſtem, poſtremi excipiebant primos: & cum plures uſq; ſuperuenirent Turci, in fugam effundebantur. poſtremi Græcorum fugientes incidebant in ſuos: quos deinde fugæ ſocios trahebant. In hunc modum acies Græcorū uniuerſa in fugam abibat, poſtremis loco pulſis. Græci totis uiribus fugiebant in urbem. Turci inſtantes clamore & mutua cohortatione, occiderunt circiter ducentos: & accedentes urbem, etiam principem obſidione circundedere. Exercitus fame & peſte premebaſ propter mancipia quæ aduexerat ex Achaia, & deinde Muchlam abduxerat. Ionuzem reliquerunt cum Demetrio principe. Thomas iterū cum deceſsiſſet exercitus regius, regis peregrinos qui arces tuebantur, obſidione circumuenit.

Thomæ pugna cū Turcis infelix.

Raſſiatica.

Rex ea tempeſtate bellum mouit contra Senderouiam, & Tryballorum regionem. Huius belli iſta cauſſa traditur. Mortuo Eleazaro Bulci filio, relicta eſt uxor eius unà cum filia in principatu, arcemq; Senderouiæ tenebat. Elocans autem filiam Illyriorum regis filio (is erat Stephanus Boſniæ rex) principatum retinere cogitabat urbis. Verùm Tryballi confluebant ad Machmetis fratrem Michaelem, qui apud Tryballorum principem egerat: eumq; ducem creātes, iuſſerunt urbis negocia curare. Mulier hunc aduenientem in arcem quaſi hoſpitem inuitauit, continuoq; ei uincula inijcit, uictumq; ad Pannones mittit. Quem Panones accipientes, in carcerem cōiecere. Tryballi igitur (qui & Seruij) iterum recidebant ad regem Pannonum: & acceſsiti unà cum principis defuncti uxore, deditionem urbis fecere. At rex cognito quònam res ſuæ redactæ forent, arma capit, & copias contra Senderouiam ducit, quaſi ui eam recuperaturus. Oppidani cum audirent aduerſum ſe hoſtiliter pergere regem, obuiā ex urbe procedunt, regiq; in itinere claues tradunt. At rex munera magna in hos Tryballos contulit, quoſdā opibus, quoſdam uerò regionibus donans. Vxorem Eleazari in fœdus receptam paſſus eſt abire, auferentem opes ſuas impunè. Præſidium aūt unà cum urbe cępit. Occupata iſta urbe, animo uoluebat exercitum contra Peloponneſum ducere. Veniens autem Byzantium, & hinc ſoluens in Aſiam, exercitibus circumſedit Amaſtrum urbem Ianuenſium, ſitam in mari Euxino. Nam Ianuenſes miſerant legatos ad regem, petitum urbem Galatiam, (quæ et Pera) quę ipſorum eſſet, quā poſſideret, quãuis fœdera interueniſſent, nec aliqua iniuria eum affeciſſent, fœderum religionem abrumpentes. Quamuis autem eius partes Byzātio capto ſit ſequuta, tamen eam ſibi reſtitui orabant. Rex legatis reſpondit, ſe nullam fraudem Galatiæ feciſſe, nec exercitus contra eam mouiſſe, nec etiam eam ui expugnaſſe: uerùm urbis præfecti aduenientes, ſemetipſos & urbem mihi tradidere, ut quid boni potius, quàm mali, à me paterentur. In hunc modum urbe iſta potitus ſum, nec cuiquam iniuriam intuli.

Viduæ Lazari calliditas.

Amaſtris.

Genuenſium legatio apud Turcam.

Ianuenſes autem cum regi propter iſtam urbem bellum indicerent, ipſe profectus eſt contra urbem Amaſtrum, ad mare Euxinum ſitam. In hanc expeditionem plurimum æris uehebat camelis & iumentis. Contra iſtam urbem etiam Aſianum exercitum ductauit. Vbi ad urbem aduenit, eam'que expugnare inſtitit, confeſtim deditionem fecit conditionibus quibuſdam. Rex urbem iſtam in deditionem ſuſcipiens, partem hominum tertiam in ea reliquit. Reliquas duas partes Byzantium, ut ibi habitarent, tranſportauit. Deinde eligens quoſdam ciuitatis huius pueros, cum ijs domum profectus eſt. Interea nunciatur * Chaſanis res maxima ſumere incrementa, cum'que pergere † Erziganam, Armenorum regni ſedem. Verùm hæc quidem ſequenti anno contigere. Cum rex ab Peloponneſo in illam expeditionem iret, ad Ianuas uenit regis frater Trapezuntis Dauid, tributum ferens, & fœdera faciens.

Amaſtris deditio.

* quem Vſancaſſan uocant.
† al. Alſūgam.

Nam Colchidis reges, feruntur reges olim Byzantij fuiſſe, nati è familia Comnenorum. Hi autem cum exciderunt regno Conſtantinopolitano, Iſaacium regis filium fugientem, patre interempto à populo, propter odium quo in ipſum ferebantur, abijſſe in Colchida & Trapezuntem. Hunc aduenientem Colchidis incolæ ducem pronunciarunt, & exinde regnum Colchidis Trapezuntem contraxit. Ex eo inde tempore hic regnantes, ad noſtra uſque tempora durarunt, exiſtentes Græci, mores linguam'que Græcorum retinentes. Affinitatem iunxerunt cum barbaris finitimis, quos Albos Probatantes nominant. Etiam cum Temiris nepotibus, qui nati erant ab Tzokijs & Caraiſuphis liberis,

Imperatores Trapezuntij.

liberis, affinitas interceſsit, ne regio illorum ab his euaſtaretur. Fecere & affinitatem cum Græcis, qui Byzantij morabantur: inter cætera cum etiam filiam ſuam elocaſſet Alexius rex Comnenus Ioanni Byzantio regi. Huiuſmodi autem quid poſtea accidit. Suſpectus factus eſt regi Ioanni propter matrem, quæ Cantacuzena erat, quaſi † Protobeſtiarius cum ea concumberet. Ira igitur acceſus, Protobeſtiarium necauit: patrē matremq́ in cubiculo concluſit, ut eos interficeret. Verùm ciues ſupplices fiebant Ioanni, ne hoc faceret: & eum compeſcentes, dimiſerunt in partes Iberiæ. Verùm propter iniuſticiam Ioannis rex Alexius filium ſuum nomine † Scantarium regem iterum declarauit. Eidem uxorem dedit filiam * Galiuzis, qui Mitylenis erat, eò miſſus ab rege. Ioannes abiens in Iberiam, uxorem habuit regis Alexandri filiam. Poſtea hinc profectus, abijt Capham, quærens aliquem, cui eſſet nauis, qua ueheretur Trapezuntem, geſturus bellum cum patre ſuo Alexio. Inuenit autem iſthic uirum Ianuenſem, cui nauicula ſatis magna erat, quæ arma omnis generis ferebat. Hunc primum belli ducem conſtituit. Apparantes igitur nauē, quemadmodum neceſsitas monere uidebatur, profecti ſunt Trapezuntem, bellumq́ ipſe patri ſuo intulit. Egreſſos in terram templum ſancti Phocę excepit, & in eius ſacello tētoria fixerūt, cum iam antè occultè ſibi paraſſent auxiliatores Cabazitanas, qui regem prodiderunt. Hi enim agentes cuſtodiam regis in Achantæ ſuburbio, quò ipſe tentoria ſua contulerat, cum curribus & belli machinis oppoſiti erāt Ioāni: qui cōcedentes hoſti tutum ad Alexiū iter, effecere ut Ioānis principes eum circa noctis medium, nihil tale ſuſpicantem, ui interficerent. Cæterùm Ioannes ſuis mandarat, ne patrem necarent: uerùm operam darent, ut captum ad ſe adducerent uiuum. Hi regis mandata parum curantes, exiſtimabant ſe rem multo gratiorem ipſi facturos, ſi patrem interimerēt: proinde eum peremerunt. Verùm deinceps Ioannes quoſdam ex illorum numero oculis priuauit: quorundam etiam manus præcidit, ut teſtaretur ſe nolle patrem eſſe interfectum: uerùm magis affectaſſe ut uiuus in ſuam poteſtatem ueniſſet. Ioannes cum in hunc modum paternū adeptus eſſet regnum, patri magnificè iuſta fecit, ſepeliens eum in uenerabili templo: quamuis eum poſtea in metropolim tranſtulerit. Nec multo tempore interpoſito, Zyches nomine † Artabiles bellum contra Trapezuntem mouit, conſcribens undique exercitus ab Oriente, ab Meridie, & à Samo, nec non ab alijs quibuſdam oppidis. His copijs inſtructus, acceſsit Trapezuntem, uolēs eam urbem capere, & deſtruere. Etiam rex Ioannes comparans exercitum, terra mariq́ uenit uſque ad ſancti Phocæ templum, quod Cordyla nuncupatur, unà cum Imperatore Græco, & ſuis. Congregās igitur Imperator Græcus ſuos & regis milites, pergebat ſimul cum exercitu ſuo per mare, copiam prælij facturus, ubicunque Zychen indeptus foret. Nam Zyches Artabiles inſederat locum, qui Meliare dicitur, præoccupatus Meliaris faucib. quæ Capanium nominātur. Venientes itaq́ Imperatoris Græci milites, & ipſe, inuenerunt Zychem præoccupaſſe anguſtias ſiue fauces Capanij. Properanter igitur contra illum profecti, ſperabant naualis prelij hoſtem copiam facturum: ſiquidem claſsis ibi parata erat, ut impetum daret in Zychis exercitū. Verùm tempus haud ſatis prælio opportunum, pugnam inhibuit. Nam cum uenti procella pertinacius mari incumberet, nauales copiæ non egreſſæ ſunt, ut ſubſidium ferrent claſsi. Verùm cum hîc & alibi hinc inde ancoris firmatæ hærerent, impeditæ ſunt naues, quo minus cum naualibus copijs pergerent in hoſtem, ad quem uſum comparatæ erant. Zychis milites hanc occaſionem non omittentes, irruerūt in Imperatorem, & eius exercitum, confeceruntq́ & ipſum & filium eius, & alios quoque circiter triginta. Cæteri in fugam effuſi, uenerunt ad regem Ioannem, qui & ipſe naui fugit, & unà cum alijs Trapezuntem peruenit: quorum alij mari, alij uerò terra fugientes, exitium euaſere. Zyches caſtra ſua locauit in monaſterio Phocæ, ubi ſua caſtra antea Ioannes habuerat. Plurimos quoque cepit uiuos, quorum de numero aliquos occidit. Nactus eſt uirum eum cui nomen erat Maurocoſtas, qui equorum regiorum curator, ſeu domitor, & ueredarius regis erat. Hunc in urbis conſpectu leto dedit Zyches. Poſtea, cum triduum ibi manſiſſet, abijt, quaſi dimicaturus in Meſochaldio, ceu id teneret Græcus Imperator. Accidit autem Zychi hoc ea nocte, qua primùm in monaſterium Cordyla uenerat. Mulier quædam Armena, timens ne fortè Zyches exterius caſtrum caperet, cum lanificio ſuo, ex quo ſe alebat, profecta eſt in magnum caſtrum Trapezuntis, quaſi ibi tutius actura. Hæc accipiens ea quibus quotidianum uictum ſuum tolerabat, noctu portauit in caſtrum magnum. Et fortè, quia nox erat, incendit fila & lanificium ſuum. Ipſa uerò manebat in magno caſtro, ignara quid'nam accidiſſet. Factum igitur eſt incendium magnum in eius domo: & non ea domo ſe tenuit incendium, ſed in uicina omnia euagatum eſt. Noctis autem erat medium, cum incendium illud ſæuiret. Qui erant in urbe, putabant proditionem eſſe, quam ſubornaſſent illi qui gratificandum cenſebant Zychi. Proinde omnes magiſtratus, necnon ſubditi, continuò fugam ingreſsi ſunt, relicto Ioanne ſolo, cum quibuſdam circiter quinquaginta. Rex igit̄ tota ea nocte obibat diligenter uigilias, & cōſiderabat portas.

Marginalia: † Protoueſtiarius. — † Alexandrum, qui & Scenderis. — * Cateluſij. — *Ioānes Imp. Alexio patri bellum infert.* — *Alexij cædes* — † Orthobubis F. Paiacitis nepos. — *Alexandri Panſebaſti clades.* — *Ioannis fuga.* — *Panicus terror è flamma mulierculæ.*

tas.Manèuenit Zyches ut urbem illicò in ſuã ditionem redigeret. Verùm re infecta abijt, pergens in Meſochaldium. Fuga igitur ſibi conſuluerũt omnes magiſtratus urbis, quidã mari, quidã uerò terra, ut uenirẽt in Iberiã ad Caſpios montes ſitã. Qui cum reuerterentur tandem Trapezuntem, abeunte Zyche, opprobrijs replebantur ab rege, qui eos identidem uocabat muliebres, molles, imbelles, & patriæ ſuæ proditores. Hæc quidẽ facta ſunt Trapezunte.

Trapezus occupata, & tributaria facta.

At Amaſiæ præfectus, Chiteres nomine, expeditionem ingreſſus, ſubitò Trapezũtem oppreſsit: & eos qui in foro & urbis uicis erant, circiter bis mille cõprehendit. Cum autem urbs iam eſſet propemodũ deſerta, cuius cauſſa erat ſæuiſsima peſtilentia, iamq; expectarent, ſi modò hoſtis accederet, ſe captum iri: rex urbis Ioannes opibus effecit, ut rex Mechmetes urbem eam tributariam acciperet, & captiuos, quos † Chiterempes abduxerat, redderet.

† Chiterbegus.

Ioannes uerò promittebat ſe deinceps nullum initurum bellũ, uerùm bona fide quotannis duo millia aureorum tributi nomine penſurum. Ioannes rex fratrem ſuum Dauidem Deſpotam ad regẽ miſit, ut fœdus prædictis conditionibus pangerẽt. quod & factum eſt, uerùm ut Ioannes annuatim tributi nomine ſolueret tria millia aureorum.

Iberos, eorumq; reges, regio, ſitus, mores, &c.

Iberia finitima eſt Colchidis regioni, eiuſq; reges haud ſunt inſtrenui & ingeneroſi. Porrigitur autẽ ab eo loco qui Bathy dicitur, & ab Phaſide fluuio uſq; Chaltlichi, quæ pertinet ad ditionem Gurguri, Corij, Cachetij, & Typhliſij. Vrbes hæ propinquæ ſunt Samachio, quam urbem tenent & incolunt Turci. ſub quorum poteſtate degunt ſeparatim infra Cachetum urbem in regione maritima, Sebaſtopolis † Minceliorum & Dadianni metropolis, Mamia, Samantaula, Gurij, & aliæ urbes maritimæ. Nam urbibus ſuperioris Iberiæ cõtermini ſunt Alani, Hunni, & Embi.

† Mengreliorum.

Alani, qui et Albani, & Georgiani, Iberis proximi.

Verùm Alani ad Caucaſum uſque ſe extendunt, qui præ reliquis habentur uiri fortiſsimi, & bellicarum rerum peritiſsimi. Hi conficiunt loricas optimas. Sequũtur religionem Domini noſtri Ieſu Chriſti. Lingua utuntur peculiari. Arma habent quæ ex ære parant, & Alanica nominantur. Quin & ipſi Iberi ſunt. Vnde autem in iſtam regionem profecti uenerint, an ab Iberis Occidentalibus, aut aliunde, coniectando aſſequi nõ poſſum. Magnam breui ſibi pararunt potentiam: etiam opes plurimas nacti ſunt. Fidem uerò Chriſtianam ex Conſtantinopoli hauſerunt. Nam mulier quæ eò proficiſci conſuerat, ut ueram fidem & ſacroſanctam addiſceret, etiam Iberos, abnegata ſua ſuperſtitione, ad ſanctiſsimam & miraculorum effectricem fidem adduxit: eoſq; Chriſtianos declarauit, cum ſe Chriſtianos eſſe confiterentnr.

Iberes quomodo Chriſtiani facti. Vide Philipp. Bergomenſ. lib. 9. Suplemẽt. Chron. et Nicepb. lib. 8. cap. 34.

Temporibus multis pòſt Scythæ finitimi his bellum intulere: & ingreſsi regionem Iberiæ, eam planiſsimè corrumpebant, & euaſtabant. Viros qui præſtò erant, captos in mancipiorum numerum retulerunt. Iberorum uerò reges confugerant in montes, ut in ijs ſeruarentur. Poſtea cum Scythæ ex regione exceſsiſſent, reuerſi ad ſua, etiam Iberi ex montibus ad ſua deſcenderunt, & regi deinceps Scytharum quotannis tributum ferentes, in regno ſuo manſerunt. Breui autem tempore interiecto, poſtquam pugnauit Scytharum rex contra Alanos, etiam Hunnos & Saſos bello petijt: de quibus quatenus comperi, eatenus memorabo. Aſanes ubi ad regem acceſsit, quid in Peloponneſo eueniſſet, enarrauit. Percunctabatur quoque de Achmata Peloponneſi principe, quia eius frater decreuerat manere in ea regione, quamuis hoſtilibus armis à fratre peteretur. Continuò eum donauit inſulis in Aegeo mari ſitis, Lemno, Imbro, Thaſſo, & Samothrace. Has quidem donauit ante captum Byzantium. Capto autem Byzantio, Lesbi principatum, Lemnum & Aenum, defuncto Palamede, filius eius Dorius urbem occupauit.

Dorias.

Rex autem accedens hoſtili animo, Aenum cõtinuò in deditionem accepit, dedentibus ſe illicò ijs qui in urbe erant. Miſſus eſt & Ionuzes Callipolis præfectus, ut inſulas reciperet. Imbrus & Lemnus continuò deditionẽ fecerunt. Qua facta, continuò regis præſidia inſulis imponebantur. Poſtea cum audirent Turci claſſem, cuius dux foret † Cardinalis, ab Italia aduenire, & etiam alia ab Italia expectaretur claſsis, præſidia ex inſulis decedebant.

† Ludouicus patriarcha Aquileienſis.

Turci uerò eas tutabantur. Lemnus, quamprimùm claſsis ad eam appuliſſet, in ditionem uenit. Similiter Imbrus, Thaſſus, & Samothrace in ditionem acceptæ ſunt. Nec multo pòſt cum ea claſsis attigiſſet Rhodũ, Iſmael præfectus regius adnauigans, Imbrũ & Lemnum recuperauit. Viros Italos qui in hac erant, captos ad regem tranſmiſit: quos omnes, cum in conſpectum regis adducti eſſent, interfecit. Ea tempeſtate rex Philippopoli uerſabatur. Nam regni ſedem reliquerat propter peſtem, quæ in ea crudeliter graſſabatur. Thaſſus autem & Samothrace ſeipſas dedidere imprudenter. Nam cum haud multo pòſt Zoganus abegiſſet Iſmaelem, & declaratus eſſet præfectus Callipolis, nauibus aduenions, Samothracen & Thaſſum in ditionem redegit, eaſq; penitùs diripuit. Incolas eorum Byzantium, ut ibi habitarent, traduxit. Inſulas uerò & quotquot confugerant in montes, ne captiui abducerentur *

Deeſt aliquid.

Aſanes cum copijs ingreſſus eſt Peloponneſum, & Thomam iuxta Leontarium in fugã egit. Ipſe uerò fugiẽtem inſequutus, parumper eum obſedit. Cum autem premeretur ab aduerſarijs, diſceſsit, & ad regem reuerſus eſt, petiturus auxilium. Fuit huic acris contentio cum Omare Theſſaliæ præfecto. Cum autem

K ſtudijs

Digitized by Google

ſtudijs inter ſe grauiter diſſentirent, ipſe ea diſſenſione motus, ad regem profectus eſt. Nec multo pôſt rex Omarem ſe principatu abdicare coegit. Eum autem principatũ commiſit Zogano, qui eo tempore Gallipolis erat præfectus. Zoganus iſte breui ad maximam claritatem euaſit inter cætera, quòd etiam † Morezniam, qui potentiſsimus in mari noſtro erat pirata, cępit. Hinc non modica uiro illi acceſsit gloria. Hic igitur Theſſaliæ principatu inito, & Peloponneſo ab rege accepta, cum exercitu Achaiã hoſtiliter ingreſſus eſt. Græcorum autem exercitus, accedente Zogano, & arcem oppugnante, diffugit. Itali, quos accerſiri iuſſerat Thomas, iam aderant eò loci, ut ſuppetias ferrent Gręcis, profecti Mediolano ut ſubſidio uenirẽt Græcis. Græci parauerant bombardam, qua urbem feriebant. uerùm parum proficiebant: haud enim peritum habebant bombardariũ. Nec etiam alius machinarum apparatus ſufficiebat ad iſtam expugnationem. Græci igitur mouentes ab iſta urbe, profecti ſunt Naupactum, atq; hîc ſe tenuere. Thomas cum exercitu ſuperueniens, Laconiam ſubigebat, & Calamatam Meſſenæ urbem. Mantineam quoque obſidione circumuenit. Nec tamen quicquam ea obſidio ſuccedebat, ut urbe potiretur. Interea miſit Thomas legationem ad regem, ut eius animum tentaret, an uellet ſecum pacem componere. Rex, cum eo tempore nunciatum eſſet quid in Aſia moliretur Chaſanes Longus, pacem dare haud abnuit, ut poſſet liberius arma inferre Chaſani, & Iſmaeli Sinopes principi, cui familiaritas cum Chaſane interceſſerat. Cæterùm rex his conditionibus pacem cõuenire poſſe reſpondit, ſi exercitus abduceret ab regis arcibus, ſi reſtitueret oppida quæ ademiſſet, ſi illicò tributi nomine numeraret tria millia ſtaterum aureorum. Adeſſe autem deberet intra dies uiginti Corinthi, donec eò ueniret regius legatus. Hęc ubi nunciata ſunt principi, pacis cõditiones oblatas haud aſpernatus eſt. Cum autem admodum imprudenter in tranſuerſum agerentur principis ſubditi, factum eſt, ut non poſſet regi pendere quemadmodum imperauerat tributum. Hinc ira exardẽs rex, expeditionem aduerſus Thomam ſumpſit, & bellum contra Chaſanem reiecit in futurã eſtatẽ, & contra Peloponneſum accingebat. Cũ ueniſſet Corinthũ, aderat Aſanes ab Demetrio principe, ducturus contra hoſtes regis exercitum. Vbi peruenit Tegeam, Aſanẽ in carcerem cõiecit: etiam fautores qui eum ſequuti fuerant, uinctos detinens, profectus eſt contra Spartam. Primò quidem Machumetes habens equites, & Europæum exercitum, ſummis uiribus contra Spartam contendit. Huc cum iam acceſsiſſet, & urbem oppugnare occœpiſſet, ſenſit principem in ea eſſe. Princeps autem ſpe, quam ſibi in rege ſitam

† Moreſinũ ſiue Morezinum. *Morezines pirata.*

Thomas iterũ fœdus cũ Turco.

Vſuncaſſanus bellum parat.

Aſanes captus.

Demetrius Spartæ obſeſſus.

putabat, deiectus, obſidebatur, & conabatur per urbis arcem aſcendens euadere. Vbi uerò intellexit in carcere teneri uxoris ſuę fratrem Aſanem, & in eam neceſsitatem ab rege eſſe detruſum, exceſsit urbe: & ueniens in caſtra, prodijt in regis conſpectum. Rex aduenientem magnificè tractauit, & plurimùm honorauit. Præterea eum conſolatus eſt, ut bonum animum gereret: ſe nolle delictorum pœnas exigere. Promittebat ſe ei daturum opulentam regionem aliam, nullius rei egentem, pro Sparta. Attamen eum in cuſtodia aſſeruans, detinuit. Supra Spartam in radice Taygeti ſita eſt urbs Græca, opibus florens. Diſtat à Palæopoli & ab Eurota, ſtadijs fermè decem & octo. Hanc rex in ditionem accepit, & præſidium metropoli impoſuit: eique principem dedit Chazanem Zenebiſam Machumetis miniſtrum. Hinc profectus eſt Caſtriam urbem, quæ remota eſt à prædicta urbe ſtadijs octoginta, eamq; oppugnabat. Nam uiri pariter & mulieres cum eſſent incluſi in loco munitiſsimo, confidentes locorum difficultati, parabant ſeſe, ut reſiſterent exercitui regis adeunti. At peregrini ubi ſignum irruptioni datum eſt, confeſtim aggreſsi ſunt urbem: & ſuperãtes murum exteriorem, uiros pariter & mulieres cæperunt: locum'que in quo fuerant, deſtruxerũt. Vrbe capta, perrexerunt contra arcem, quæ admodum excelſa erat. Nam altitudo eius complectebatur circiter quatuor ſtadia. Aſcenſus autem erat arduus, & ſuperatu difficilis. Ad loci difficultatẽ accedebat accliuitas & inæqualitas. Præterea in arcem aſcendere difficile erat, propter eos qui aditu aduenientes prohibebant. Verùm regij milites uiolenter aggrediebantur iter, cum alius alium pręuenire cuperet. Plurimi in iſto aſcenſu, cum alij in alios inciderent, per pręceps uoluebantur, & peregrini complures ibi cadebant. Reliqui tamen uicta itineris difficultate, ſubierant ad arcem, & in eam impetum dedere.

Sparta, Lacedæmon, Mizithra hodie, à Machumete occupata.

Caſtria capta.

Græci, quòd tempore longo pugnaſſent, non amplius regijs militibus, cum noui & recentes uſque ſuccederent, reſiſtere potuerũt. Fatigati igitur, dedidere ſe regi. Hos omnes, ubi primùm arcem occupauit, in unum locum contractos occidit. Numero autem erant trecenti. Ducem horum die poſtero in duas ſecuit partes. Hinc profectionem inſtituit per Leontarium: & caſtris poſitis, cum accepiſſet quòd uxores & liberos collocaſſent in urbem quandam munitam nomine Cardiceam, confeſtim eò pergens, ibi caſtra metatus eſt. Die poſtero urbem oppugnare ſtatuebat ab arce, murumq; unà cum peregrinis proruere uolebat. Azapides iuſsit irruptionẽ facere eò loci ubi palatiũ regium eſt, & inde in hoſtem deſcendere. Azapides confeſtim, ut imperatum erat, irrumpentes, Græcos uicerunt, & in fugam abire compulerũt.

Leontariũ, olim Megalopolis.

Cardicea capta.

Interim

Interim reliqui unà cum prædictis ingrediebantur in urbem: & trucidabant, nemini parcentes, uiros, mulieres, iumenta, & pecora. Etiam hi qui arcem tenebant, continuò deditionem fecerunt. Bochales autem cum ſuis propinquis urbem iſtam regebat. Rex illicò per præconem in caſtris edici iubet, ſi quis mancipium abduxerit, ſi non illicò accedat, id ſecum adducens, mancipium dominus interficiat: poſtea interficiatur & mancipium. Hoc edicto promulgato, nihil rarius erat in caſtris, quàm mancipia urbis iſtius. Abducta erant inde mancipia mille & † trecenta. Hæc iuſsit in unum locum congregari, & omnia necari. Atque adeò in mancipia ſæuitum eſt, ut nullus Leontarij ciuis relictus ſit, neque uir, neque mulier. Audiui poſtmodum ex finitimis, cadauera hominum fuiſſe circiter ſex mille, & iumenta plurima. Cum cæteræ Peloponneſi urbes hoc crudele regis factum accepiſſent, confeſtim metu in poteſtatem regis conceſſere, mittentes legatos ad regem. Inter cætera Saluarium Arcadię, nauale eius regionis, ex aduerſo Pyli ſitum, urbs munitiſsima, regi ſe tradidit. Vrbē hanc ubi ſuſcepit rex, uiros & mulieres ciuitatis in carcerem miſit. Hi congregati, ſeu in unam ſummam collecti, erant decem mille, quos ſe interfecturum rex ſimulabat. Tandem eos tranſportauit in Byzantij regionem, ut in Byzantij ſuburbanis degerent. Ducem ſiue principem Demetrium circumduxit uinctum, donec eum iterum ad colloquium admitteret. Eodem principe monente, miſit rex Ioſuen Iſaaci filium, ut reciperet Epidaurum, & principis uxorē & filiam, quam rex ſe uxorem ducturum dicebat, ſecum inde adduceret. Gręcorum princeps de ſuis ducem miſit, qui perſuaderent Epidauri incolis, ut urbem traderent regi, & paterentur principis tum uxorem, tum filiam inde abduci. Ioſue cum Græcorum robore profectus eſt Epidaurum. Cum ueniſſet ad urbem ciuitatis iudex, ſuadentibus id & alijs ciuibus, deficit à principe: nec in ſe eſſe ſitum reſpōdit, ut urbem regi traderet. Verùm Græcorum principis cùm uxorem, tum filiam paſſus eſt exire urbe. Has, ubi egreſſæ erant, accipientes, rediere in caſtra. Rex ubi intellexit ut ſingula circa Epidaurum accidiſſent, principis uxorem & filiam ex Peloponneſo rectà in Bœotiam ſubduci iuſsit, addito in cuſtodiam uirginis eunucho. Nec multo pòſt etiam principem ab Peloponneſo ad uxorem pergere iubet. Rex illicò capta Cardicea, profectus eſt contra Venetorum urbes. Venitq; uiſurus Coronā. Zoganus Peloponneſi præfectus, cui mandatum erat, ut in deditionem regis redigeret Achaiam & Elidis regionem plurimam, nec non mediterranea Elidis, accipiens Theſſaliæ exercitum, & regium equitatum, ſubiugauit Calauritam urbem, quam tradebat † Doxas, qui inter Albanos facilè primas ferebat. Ipſe cum neceſſarijs ſuis continuò in ditionem regis conceſsit, Zogano urbem dedens. Omnes tamen hos deinceps, cum ſic imperaret rex, trucidauit. Poſtea profectus eſt contra Grebenum urbem munitiſsimam, & hāc oppugnare inſtituit: uerùm loci difficultate impeditus, eam expugnare nequiuit. Tentabat deinde & reliquas Albanorum urbes, inter quas & Santamariam: in quam urbem plurimi regionis eius opulenti diuitias & opes contulerant, & ibi ſeruabantur. Euocantes autem Zoganum ad colloquium, fœdus pepigerunt, & eidem arcem dediderunt. Hac accepta, dolo circumuenit omnes. Nam immiſſo exercitu, omnes cæpit, & in mancipiorum conditionem traduxit: plurimos eorum etiam occidit. Hæc ubi fama pertulit ad cæteras Albanorum urbes, nullā amplius ſpem ſalutis ſibi in rege cernebant. Quapropter ſinguli in ſuis urbibus hoſti reſiſtere parabant, nec ullum amplius oppidulum deditionem facere uolebat. Et Zoganus quidem cum talia faceret, maximam calamitatem † Santamariæ inuexit. Cæterùm non multo pòſt, & ipſe ſuo officio excidit. Rex interea Corona relicta, profectus eſt Pylum, & ibi caſtra ponebat. Aderat ibidem & Thomas cum naui: quam conſcendens, ſoluebat, expectaturus quònam res Peloponneſi eſſent euaſuræ. Huc cum appuliſſent naues Venetorum, edixerunt ut hinc decederet, nec in ipſorum portu reſiſtere regi inſtitueret. Ille quidem, ubi caſtra metatum eſſe audierat regem, abibat, committens pelago nauem. Venetorum autem legati accedentes huc ad regem, fœdera inita confirmarunt, & hoſpitalitatem, beneuolentiámque maximam regi exhibebant. Nihilominus tamen regij equites incurſionem in Pylum facientes, haud paucos Albanos, qui in ea regione agebant, cæperunt, & finitimos necauerunt. Equitatus regis deinde pergebat Methonam, ut uideret, qui nam urbe eſſent egreſſi, ut ſemetipſos dederent regi. Verùm quidam ab equitibus peremptì ſunt. Rex collectis omnibus, Pylo decedens, Græcorum principem Demetrium rectà in Bœotiam procedere iuſsit, ut in ditionem redigeret mediterraneā, quę ibi eſt, regionem, ſicuti ſuprà docuimus. Ipſe uerò cum hæreret in Achaiæ regione, & loca quæ ibi erant, in ditionem accipiens, dedentibus ſeſe principibus, uenit in Achaiam, uehens ſecum Aſanem, uxoris quam princeps habebat, fratrem. Huc ueniens, accepit miſerabilem calamitatem, quæ contigiſſet Santamariæ. Grauiter, ea audita, ſuccenſuit Zogano. nam meritò indignabatur. Si quidem propter errorem ſiue crudelitatem Zogani in Græcos, reliquæ urbes cunctabantur ad deditionem ſpectare. Iuſsit igitur rex per

Mancipia cæſa.

† Al. ducenta.

Saluarium.

Zogani res in Peloponneſo.

† Tochius, ſiue Topi?.

Calaurite dedita.

Santamaria, fortè quæ Sancta Maura hodie dicitur: quidā Leucada, alij Nerytum inſulam eſſe putant.

† S. Mauræ.

Turcæ in Sanctamaurenſes perfidia.

Venetorum fœdus cum Turca.

Achaia occupata.

per præconem in caſtris edici, ut mancipia Santamariæ conquirerentur. omnia quæ in caſtris reperiebantur, libertatem priſtinam recipiebant. Plurima, antequam id fieret, tranſcenderant ab Achaia in Aetoliam. Zoganus quoque plurimos captiuos in mancipiorum numerum relatos, domum tranſmiſerat. Vrbem dehinc Grebenum, miſſo Ioſue Scopiorum præſide, cæpit: & tertiam hominum, qui in ea urbe erant, partem ad mancipiorum miſerabilem fortunam deduxit. Hinc ipſe eligens pulcherrimum quodque mancipium, ea auferebat. Etiam antequam hæc euenirent, Patrarum præfectus nomine Iſocales oppidula quædam finitima ſubegerat. Nam Græci ubi intellexerunt regem populari mediterraneam regionem, & necare plurimos, ibi tum ſingulæ ciuitates contendebant ſummis ſtudijs, ut ſe traderent regi, priuſquam ipſe adueniens urbes dirueret: quaſdam in mancipiorum numerum redigeret, & alios leto daret. Turci igitur urbes ſuſceperunt, & eligentes pulcherrima mancipia, quæ in ijs erant, & uocantur Aprici, ſibi conſeruabant. Vrbes quidem minores fœdè diripiebant, at maiores in ditionem accipiebant, eligentes ſibi ea quæ in urbibus erant pulcherrima. Quemadmodum in oues à paſtoribus deſertas irruunt lupi, nec cæde unquam ſatiantur, uerùm miſerè luporum ſæuitia oues pereunt: ſic ea tempeſtate Peloponneſus crudeliſsimè interibat, uaſtata & corrupta ab regijs militibus, cum alij hîc, alij alibi miſerandum in modum occumberent. Rex quum aduenisſet Patras Achaiæ, caſtra communiuit, & Caſtrimenum urbem in deditionem accepit. Miſit quoque præconem ad Salmenicam, qui iuberet eos urbem dedere. Verùm hi reſponderunt, ſe nondum ſatis paratos eſſe ut deditionem facerent. Scire enim ſe, ſi deditionem facerent, ſe idem quod accidiſſet reliquis Græcis, paſſuros. Hæc ut relata ſunt ad regem, poſtero die omnibus collectis uenit Salmenicam. Vrbs hęc ſita eſt in cacumine montium excelſorum: loci' que natura eſt munitiſsima. Arx præterea urbis exædificata eſt in præcipitio montis, erigens ſe ſupra urbem. In hac ſeruabantur, putantes ſe tutos fore ab imminenti diſcrimine finitimorum Græcorum & Albanorum plurimi cum uxoribus & liberis. Rex ubi ad eam urbem acceſsit, bombardas expediri iuſsit, quibus murum, qui firmiſsimus erat, nec bombardis cedebat, quaſſauit. Tandem in alijs locis periculum fecit, ſi quid promouere poſſet. Quamuis tamen omnia tentaret, urbem capere nequibat, nec quicquam tanto apparatu dignum efficiebat. Bombardarij interim haud paucos oppidanos uulnerabant globulis. Quum autem urbem diebus ſeptem obſidione urgeret, & peregrini milites aquam fluminis, unde obſeſsi aquam hauriebant, obtinuiſſent, nec multo poſt ſiti expugnati oppidani, ſemetipſos regi dediderunt. Hos igitur ad miſerandam mancipiorum fortunam redactos, rex in omnes exercitus ſui proceres partitur. Inde quoque elegit pueros circiter nongentos, quos in peregrinorum ordinem tranſtulit. Reliquum uulgus uænijt in publico foro. Is autem qui arci præerat, erat dux Græcorum, nomine Palæologus. Indicabat regi ſe arcem traditurum, ſi ipſe hinc profectus miliare unum caſtra poſuiſſet. Rex conditionem hanc haud abnuit: ac ceptis' que in rei fidem obſidibus, inde digreſſus eſt: & ueniens Aegium caſtra locauit, relicto illic Chamuze Peloponneſi & Theſſaliæ præfecto. Hunc Peloponneſo & Theſſaliæ præfecerat rex, cum ex ea dignitate expuliſſet Zoganum propter Santamariæ calamitatem. Ille autem iuſſus manere, ut arcem in deditionem caperet, poſtero die moratus eſt, nihil faciens. Græci autem periculum facturi, num ſatis omnia tuta ſint, quoſdam eorum qui in arce fuerant, dimiſerunt, ut abirent portantes ſuam ſupellectilem in continentem, quæ ex aduerſo Peloponneſi erat. Nam inde cogitabant tranſire ad Venetos. hac enim conditione fœdus ictum erat. Hos igitur egreſſos urbe, & ad abitum inſtructos comprehendit Chamuzes, & ad mancipiorum conditionem eos trahens, auctor fuit ijs qui in arce erant, non tradendæ arcis. Literis enim miſsis ſignificarunt regi ducis imprudentiam & inſcitiam, quòd illicò fœdera regis uiolauerit. Rex quid actum eſſet, ubi reſciuit, Chamuzam officio ſuo eiecit: Zoganum uerò iterum præfectum Peloponneſi, & ducem Theſſaliæ conſtituit. Cum huic regiones iſtas commiſiſſet, iter fecit per Phæanum. Huc cum ueniſſet, pręconem dimiſit per oppidula finitima, qui diceret: Regem præteritorum ueniam dare, & iubere, ut deſcendentes in caſtra, ſuis militibus commeatum uendant. Quidam igitur dicto audientes fuere, & uenientes in caſtra, admiſcebantur Turcis. Rex cōgregans Ianuarum milites, quotquot præſtò erant, & equites, eos emiſit in Albanos, quaſi omnes rapturus. Quotquot præconis uoci paruerant, in hunc modum occumbebant: & iumenta pecoráque, hac occaſione uſi, abigentes, aduenere Corinthum. Pari fraude uſus, etiam in Phliuntis regionem incurſionem fecit. Nam Albani incolētes loca iſta munitiſsima, Græcorum res agebant & ferebant. Reliqui Albani, qui habitabant in inferiore Peloponneſi regione, accedebant prædictis Albanis auxiliares, & ſequebantur quócunque bellum auertiſſent. Itaque rex decreuit loca iſta reddere infirma, Albanos præterea hinc digreſſos noluit amplius

Grebenum receptum.

Græcorum metus & ad Turcos defectio. 1458.

Aprici.

Caſtrimenum occupatum.

Salmenica obſeſſa.

Siti expugnata Salmenica.

Palæologus arcis præfectus.

Chamuzæ deiectio, Zoganus ſuffectus

Phæanenſes fraude capti

Phliuntis regio occupata.

Digitized by Google

amplius quid in ſua regione rex innouare. Nam plerunque Albanos, quemadmodum modò diximus, defectionem feciſſe aiunt, & reliquos defectionis ſocios traxiſſe. In hunc modum in ditionem regis rediſt Peloponneſus.

Mech. Athenas petit.

Rex autem ueniens Athenas, obambulans hinc inde, ueterem illam urbem & portus ſpectabat. Interea quidam peregrini, qui in arce erant, exponunt regi, quoſdam Athenienſes coniurationem feciſſe, ut proderent urbem Franco Bœotiæ principi, qui antea princeps Athenienſium extiterat. Sic urbs & Athenienſes in magnum diſcrimen uenere. Nam rex huic indicio fidem dans, capit ciues decem opulentiſsimos: eoſq; inde abducẽs, deportauit Byzantium, ut ibi habitarent. Rediens autem domum, præcones miſit, iubens Demetrium ducem præcedere cum uxore: Ipſe uerò per ocium ſequebatur.

Demetrius Aeno præfectus.

Duci quidẽ tradidit urbem Aenum, & uectigal quod ab ſalinis iſtius urbis ſoluebatur. Præterea à Ianuis regis accipiebat circiter ſexaginta myriades librarũ argenti.

Franci Acciuoli interitum.

Francũ Antonij filiũ, quo per amorẽ abuſus fuerat (ut fertur) eiq; crediderat Athenienſiũ arcem, eum inquam miſit ad Zoganum Peloponneſi præfectum, quẽ occidi iuſsit. Zoganus inuitans iſtum in tentorium ſuum, cum eo colloquutus eſt uſque ad noctem. Poſtea autem cum abiret Frãcus, pergens ad ſuum tentoriũ, ibi interfectus eſt à Zogano, cum ut ibi necaretur, precibus impetraſſet. Franci mors talis fuit. Rex aũt per ocium reuertebatur domum. Cum adueniſſet Pherras, diem ibi moratus eſt. Nam fama erat, Pannones cum exercitu accedere ad Iſtrum. Vbi aũt cognitum eſt, famam hãc eſſe falſam, non multo pòſt Adrianopolim peruenit, ducens ſecum Græcorum regis fratrem Demetrium cum uxore. Vbi proceſsit in regiam ſedem, miſſo nuncio eunuchum abduxit à cuſtodia filiæ ducis. Zoganus, qui relictus fuerat in Pelopõneſo, habẽs ſub ſe Theſſaliæ exercitum, equitibus exceptis, res Peloponneſi circumiens cõponebat. Plurimùm lucri tum huic, necnon Peloponneſi ducibus accedebat ab mancipijs, quæ clàm ferentes tranſmiſerant in Theſſaliam. Peloponneſiaci quoq; plurima munera in iſtum uirum congerebant.

Salmenica arx rurſum obſeſſa.

Salmenicam quoque exercitu circumſedit: & æquas conditiones, quibus oppidani urbem dederent, obtulit. Cęterùm oppidani eas conditiones reſpuere, nec ijs obtemperare uoluerunt. Contigit autem poſtmodum, ut impunè & illæſus exiret ab arce iſta Græcorum dux, qui per annum ibi manſerat, quàm fortiſsime & generoſiſsimè ſuſtinens bellum quod ab rege inferebatur. Nam Machmetes regiæ domus princeps de iſto uiro talẽ ſententiã protulit: Veni in Peloponneſum, quæ admodum magna regio eſt, & mancipia reperi plurima: nullum uerò uirum præter iſtum. Rex ea tempeſtate in regia ſede uerſabatur.

Thomas in Italiam.

Thomas ab Pelopõneſo profectus, & Epidaurũ aſſumens, acceſsit ad Corcyrã: & eiectis inde mulierib. & liberis, nauigabat in Italiam ad Romanũ pontif. Miſit quoq; legatum ad regẽ, periculũ facturus num reddere ſibi uellet pro Epidauro, quam tradere uolebat, regionem omnem Europę maritimã. Rex legatũ iſtum cõprehendi, & in uincula duci iubet. Nec tamen multo pòſt eum inuiolatũ & illęſum dimiſit. Thomas ueniẽs ad Romanum pont. apud eum uictũ habuit, & quotannis ſex mille ſtateres † argenti.

† Al. auri.

Inſequenti æſtate, ubi apparuit uer, expeditionem ſumpſit Mechmetes cõtra Caſtmonę & Sinopæ principẽ. Huic dabat crimini amicitiam, quã fecerat cum Chaſane Longo. Præterea quod parabat, Chaſani adiunctus, incurſionẽ facere in ſuã regionẽ, unà cum eo hoſtiliter accedẽs. Ferunt & alia: uidelicet Amarles frater agẽs in Ianuis regis, regi nõ ceſſauit ſuadere, ut fratri ſuo bellũ indiceret. Implens igit̃ rex naues & triremes circiter quinquaginta & centum, eam claſſem mari profectionem facere iuſsit. Ipſe uerò tranſiens in Aſiam itinere pedeſtri, per cõtinentẽ incedebat. Claſsis regia Aſiæ oram tenebat, donec ueniret Sinopam.

Sinope.

At rex iter faciens per Caſtmonam urbem cum exercitu, tandem peruenit Sinopam.

Vrbs hæc præiacet Euxino Ponto. extendit ſe, cum ſit Cherſoneſus, in mare ſtadijs uigintiſeptem: & in Iſthmo ſita eſt. Hortis & arboribus abundat. Plantas & arbores producit omnigenas tam manſuetas quàm ſylueſtres.

Podarpas.

Nomen eius eſt Pordapas. Sunt ibi damularum & leporum uiuaria. Nec deſunt aliæ feræ, quas uenari ſolemus. Vrbs admodum munita eſt. nam utrinq; mari cingitur, cũ ſit ſpecioſa & pulchra. Ab continente uergit urbs ea in locum arenoſum. Ea uerò regio quæ in Cherſoneſum panditur, cãpeſtris eſt: & hinc facilè urbis mœnia aggredi licet. Machmetes profectus ad urbem iſtam, ante aduentum regis in Turcorum caſtra, huiuſmodi orationẽ cum Iſmaele habuiſſe fertur:

Mahmutis ad Iſmaelem oratio.

† Turcorũ.

O`fili Scenderis, tu quidem ex illuſtri † Tyriorum genere natus es. Præterea nec te fugit, etiam regem ex iſto genere prodijſſe, & contra Mechmetæ hoſtes haud ceſſare bellum gerere. Quid igitur non pacem & tranquillitatem amplecteris, & fratri tuo dimidium principatum concedens, alteri dimidio principatui imperare non uis? Sed ſpolias fratrẽ dimidia principatus parte, & totum gubernas, nec interim abſtinens iniurijs aduerſum te prouocare regem. Nunc igitur, ut res tuæ meliore ſint loco, conſulo ut egreſſus ad regem, teipſum & principatum ei tradas. Nec ingratum experiere regẽ. Proinde ne cuncteris huiuſmodi beneficio tibi regem deuincire. Nam ſatis ſcio, aliã accipies ab rege regionẽ, tua nequaquam minorem, & beatè ſecureq; uiues: nec ulla tibi interueniet triſticia. Nec negocia tibi erunt

Digitized by Google

manidarum, filî Amuratis, me quidem miſit Chaſanes filius meus, qui admodum rebus tuis fauet, nec inuidet felicitati tuæ, nec recuſat tibi gratificari in omnibus quæcunque imperaueris. Quæ autem nūc ſequuntur, ex me metipſa profero, uir diuine. Quid nos, qui eiuſdem tecum gentis ſumus, idem'que populus, bello perſequeris? Aut ignoras Paiazitē Lælapa, Amuratis filium, qui cum circa hæc eadem erraret, & plurimùm delinqueret in gentis ſuæ homines, tandē ſenſit ultionem? Nam iuſticia accedens, eíq; manus iniiciens, effecit ut trucidaretur ab Temire rege. Tibi quidem hactenus, quia manſuetè & clementer tractaſti tuæ gentis homines, nec cuiquā intoleranda feciſti, Deus maximam & copioſam largitus eſt felicitatem, auctore Heroe. Præterea præbet amplam & opulentam regionem, urbes & reges, qui omnes tuum imperium agnoſcunt, & contremiſcunt. Certè haud te clam eſt, fore, ſi contumelijs & iniurijs laceſsiueris homines qui Heroa colunt, ut nequeas amplius hoſtes tuos uincere: quamuis quidam natura & animo malè feriati homines, & impudentiſsimi, cenſeant iuſticiam nullibi terrarum homines punire, uerùm caſu quodam ſiue fortuitò res humanas gubernari. Nec ad quodcunque ſe contulerit quilibet ſiue rex, ſiue tyrannus, fas iuſtúmque eſt: ſed ſi iuſticia acceſſerit. Verùm enimuero cernimus Parcas utramque ſortem, bonam & malā, diſtribuere: & in utramque hanc ſecernunt homines, qui in terram aduenerint. Quibus melior ſors in hoc ſeculo à Parcis fuerit attributa, hi poſt mortem uincti pœnis ſubijciuntur. Solet autem aliàs numen ſedulò id procurare, ut quod quis intercedente iureiurādo pactus fuerit, præſtet. Sin preuaricatur, præuaricantem illico comminuit. Tu quidem maximam conſequutus es felicitatem, adeò ut nullus omnium qui in orbe ſunt, regum tibi ſit conferendus. Cauſſa uerò in promptu eſt. Nam paruiſti Heroi, & ſolennia quæ ſemel uiſa ſunt, non es tranſgreſſus: & in poſterum imperabis, ſi ſic perrexeris agere. Pactis autē omnibus quæ quis fecerit, ſiue cum Herore, ſiue cū Deo, donec moriaris, ſtandum eſt. Verùm non honeſtè nobiſcum agis, qui ſumus de tua natione, & ſerui Herois. Nam etiam Parca tecum pacta eſt. Satis ſcio, hęc nos non deſpiciet, nec nos contumelijs & iniurijs abs te affectos aberrare uagos ſinet. Hæc loquuta eſt. Rex autem in hunc modum reſpondit: O' mulier, nō eo inficias quin iuſta ſint quæ commemoraſti omnia: uerum haud te clàm eſt, pactum conuentū amplius quidpiam quàm priuato gratificari regi, & tyranno. Id autem rerum experientia demonſtrare conſueuit. Nam ſi quis in eiuſdem nationis homines peccare apparet, eius rei teſtimonijs fides accipienda eſt. Deinde accedētem oportet ultionem exigere. Hoc à nobis factum eſt. Siquidem prædiximus filio tuo, nos nolle amplius ei noſtram præbere regionem. At non acquieuit noſtro imperio, nec regione noſtra abſtinuit: uerùm noſtra interturbare accedens nō ceſſauit. Cęterùm, utut hæc facta ſunt, tamē filio tuo hæc nunciamus: quæ ſi fecerit, ab eius regione exercitum abducemus. Det operam, ne in noſtrā regionem incurſiones faciat, nec auxilio ueniat regi Trapezuntis, ut ſimul cum ipſo capeſſat bellum. Hæc ubi enarrauit rex, mulier paciſcebatur, & pacem componebat. Qua conuenta, rex duxit rectà Trapezuntem contra regem Dauidem: qui defuncto rege Ioanne fratre ſuo, & relicto nepote uno, congregans Cabazitianos, qui imperant Meſochaldijs circa Trapezuntem regnum inuaſit, eo'que potitus eſt regnās, cum iniuria affeciſſet fratris filium, tunc demum quatuor annos natum. Claſsis autem ſoluens à Synopa, poſtquam eam ſubegerant, tendebat Trapezuntem: dextra Cappadociam tenens, & ueniens Trapezuntem, ſuburbana incendit, & diebus trigintaduobus urbem obſedit. Poſtea etiam rex cum exercitu acceſsit. Machumetes autem dux prçceſſerat regem, & ante hunc uenerat Trapezuntem. Caſtris poſitis ibi in eo loco, qui Scylolimne dicitur, in colloquium ueniens cum Georgio Protobeſtiario patruele eius, iuſsit ut ſic alloquatur regem Trapezuntis Dauidem: Regij Græcorum generis rex magnus hæc dicit. Cernis, quàm longum iter, & quàm longam regionem emenſus ſit rex, poſtquam expeditionem ſumpſit contra te ut huc ueniret? Si igitur illicò urbem regis permiſeris arbitrio, ne dubites, prębebit aliā: ut Demetrio Græcorum principi, qui Peloponneſum rexerat. Donauit uerò hunc opibus plurimis, inſulis'que. Eidem & urbem opibus florentem Aenum tradidit. Is igitur nunc omni metu uacuus, ſecurus uiuit, maxima felicitate fruens. Si autem non obtemperaueris, uerùm regis uires experiri uolueris, ſcito urbem tuam breui direptioni obnoxiam fore. Nec enim prius ab oppugnatione deſiſtet, quàm urbem cæperit, & uos omnes ignominioſiſsimæ morti ſubiecerit. His dictis ab Mechumete, reſpondit rex Colchidis, in hunc modum: Verumenimuerò nos, cum hauddum fœderū fidem uiolaſſemus, fratrem regis mittentes, prompti & parati eramus, quocunque iuſsiſſet rex, obedientes ire. Etiam regiæ claſsis duci loquuti ſumus, rogantes ne regionem noſtram populationibus affligeret. Paratos enim nos eſſe, ubi primùm aduenerit rex, deditionem facere. Hæc dicens, rogabat ut pax inter ſe & regem conueniret. Hac tamen conditione, ut rex ipſius filiam uxorem duceret, & regionem redderet, ex qua æqualem redditum huic, qui ex Colchide ueniret,

Eiuſdem religionis homines ſe inuicem perturbare nefas.

Dei iuſticiā, non caſum, omnia gubernare.

Parcæ.

Legem diuinam cuſtodientes feliciter uiuere.

Mechmetis reſponſum.

In Trapezunta expeditio.

Scylolymne.

Legatio ad Imp. Trapezuntis.

Imp. Trapezuntij reſpōſum.

Digitized by Google

quotannis acciperet. His expoſitis, pacẽ orabat. Machumetes reuerſus in caſtra, occurrit regi: & quæ ex urbe cognita haberet, enarrat. Cęterùm rex elatus his ſermonibus, urbẽ ui capere & diripere nitebatur. Aegrè enim ferebat, uxorem regis Dauidis, priuſquã appuliſſet claſsis, ueniſſe ad ſuum generum Mamiam, & urbe egreſſam eſſe. Poſtea cum conſultatio proponeretur quid agendum foret, uiſum eſt ut congreſſus fieret utrorumque: & iuramento interpoſito, in deditionem ſuſciperentur. Iuſiurandum itaque regis interuenit. Quo facto, peregrini milites regis urbẽ, ſicuti imperauerat rex, ſuſceperunt. Regem Trapezuntis nauẽ cõſcendere, cum ſuis liberis, & filia & cognatis, qui præſtò erãt, iuſsit: & ſoluentes, iuſsi ſunt nauigare Byzantium, quaſi & ipſe breui affuturus ſit, iter facturus per continentem. Vrbem autem eam commiſit regiæ claſsis imperatori, qui Callipolis præfectus erat. Peregrinorũ præſidio arcem muniuit. Vrbi uerò præſidium Azapidum impoſuit. Poſtea miſit Chetirem Amaſię pręfectum, qui regis iuſſu, loca urbi & Meſochaldio finitima occupauit. Hæc autem fuerant in ditione Cabæzitęorum, qui erant pręfecti Græcorum Imperatoris, & filij eius. Singula iſta loca in regis ditionem, deditione facta, conceſſere. Rex autem relicto præſidio peregrinorum & Azapidum, iter fecit per continentem. Proficiſcebatur per Tzanorum regionem: quam, quia admodum munita erat, haud facilè tranſire poterat. Veniens deinde Byzantium, curauit ut rex Trapezuntius Adrianopolim ſubueheretur. Nec multo pòſt & ipſe eòdem peruenit. In hunc modum capta eſt Trapezus urbs, & uniuerſa Colchidis regio, deuenitq́ in poteſtatem regis. Antea fuerat principatus, quẽ regebant Græci, moresq́ & uictus rationem Græcorum maximè imitabatur. Verùm Græci & Græcorũ principes, breui admodum tempore bello domiti ſunt. primò quidẽ rex potitus eſt Byzantio: poſtea arma tulit in Peloponneſum: dehinc Trapezuntis regem unà cum regione nactus eſt. Hæc quidem hactenus contigere. Trapezuntios in partes diſtribuit: partem unam retinuit ipſe, ex qua fecit Silictarios, & Spathoglanos. hos in Ianuis tenebat, eorumq́ miniſterio utebatur, necnon ipſis nefario amore raptus abutebatur. Partem autem aliam Byzantium tranſmiſit. Porrò ex alia Ianitzaros elegit. Quoſdam conſtituit ſeruos, qui in tabernaculis ſeruirent. pueros ex omnibus elegit octingentos, eosq́ in peregrinorũ cohortem ſubmiſit. Filiam regis Dauidis nõ, quem admodũ rex hîc petierat, uxorẽ duxit: haud tamen multo pòſt eam in ſuum cubiculũ accerſiuit, perempto rege Dauide. Nepotem aũt huius, qui fuerat filius adhuc infans prioris regis, apud ſe habuit Crato. Regis autem Dauidis filius iunior, nomine Georgius, cum Adrianopolim ueniſſet, ad Mechmetæ religionẽ cõuerſus eſt. Aſſumptis Turcorũ moribus nõ multo pòſt captus eſt ab rege, unà cũ patre & fratrib. Nam miſsis literis, cõſobrina Dauidis regis, uxor Chaſanis uocabat aut regis filiũ, aut patruelem eius, Alexiũ Comnenum ex Mitylenis. Et literas quidem, quib. ſignificabatur ut unus ex filijs regis Dauidis, aut patruelis eius (ut dictum eſt) ueniret, ad dominam, quæ uxor erat Chaſanis Longi, tradiderant regi. nam literas iſtas dedit Protoueſtiarius Georgius curatori, moribus cæterà non improbo, ut appareret regi talis, quali fidendum eſſet in quibuſuis. Pręterea ne innoteſceret quomodo Protoueſtiarius rem hanc celaſſet, timens Authentẽ ſiue Imperatorem magnum, & Baſſam Mechmetem, ne re cognita pœnas daret Authenti magno Protoueſtiarus. Quapropter literas magno Authẽti obtulit. Rex, literis acceptis & lectis, nihil boni ſuſpicabatur. Comprehendi itaque iuſſit Dauidem regem, & filios eius, unà cum patruele, quos omnes in cuſtodiam dedit. Cæterùm filiam in ſuum cubiculum accerſibat. Cum autem eos aliquanto tempore in cuſtodia aſſeruaſſet, tandem abductos Byzantium necauit. Pueros quidem ex urbe, & ab locis urbi finitimis allectos, in peregrinorũ album conſcribens, ad ſuum cubiculum ordinabat. Quoſdam præterea tradidit in diſciplinam, ut Turcorum ſtudijs imbuerẽtur. Reliquis filijs ſuis & ſatrapis dono dedit uirgines: quaſdam quoque per ſua cubicula diſpoſuit, quaſdam amicis donauit, quaſdam uerò filijs ſuis miſit, necnon quaſdam breui tempore maritis coniunxit. Ea autem quę ſequebatur hyeme, in regni ſede manens: uocabat Bladum, Draculis filiũ, ducem Daciæ. Nam huius fratrem iuniorẽ apud ſe habebat, eoq́ per amorem turpiter abutebatur, & in ſuum conuictum adhibebat. Diſcordia aũt uehemens inter regem & puerum iſtum exorta eſt, cum primò eum ſibi turpi amore flagranti obnoxium eſſe uellet. Nam cum primùm ueniſſet in regiam, ablegatus eſt ad Caramanũ, quia regem propemodum interfecerat. Cum enim amore ardens puerum uocaret ad coitũ, eumq́ illecebris & præbibendo delinire ſatageret, poſtremò in cubiculum accerſitus eſt. Puer cum putaret ſe nihil huiuſcemodi ab rege paſſurum, pręter ſpem cernit regem in turpe hoc facinus uelle prorumpere. Verùm puer reluctabatur, nec regem admittebat. Rex uerò oſcula figebat repugnãti & inuito puero. Puer igitur uagina gladium extrahit: regis femur grauiter uulnerat: & celeri fuga continuò ſibi conſuluit. Chirurgi autem uulnus regis curabant. Puer uerò conſcenſa arbore, ibidem occultabatur. Vt autem rex collectis omnibus diſceſſerat, etiam puer deſcendens ex arbore, & iter faciens, nõ multo pòſt redijt in Ianuas regis, eiusq́ concubinus factus

ctus

Turc. Trapezunte potitus.

Trapezuntis regio ut diſtributa.

Georgius Comnenus fit Turca.

Dauidis Imp. Trapezuntij cum tota ipſius familia interitus.

Bladus Dracula Moldauiæ, quæ & Tranſalpina, princeps: qui & Vuladus.

Dracula iunior Mechmetis Ganymedes.

factus eſt. Rex nec etiam iis abſtinet qui ſuã religionem ſequuntur. nam cum his ſemper diu noctuq́; conuerſat. Cæterùm alienigenis non multum utitur rex. Verùm haud multo pòſt pueri huius fratri, quem Bladum nominant, Daciæ principatum rex permiſit. Opera igitur regis adiutus, accedens Bladus, Draculis filius, principatũ Daciæ occupauit. Vbi primùm in principatum promotus eſt, haſtatos delegit: quos in conuictum adhibens, corporis ſui cuſtodes deſignauit. Deinde uocãs ſingulos qui in ea regione dignitate excellere uidebantur, quoſq́; putabat, ſi dux mutandus eſſet, proditionis conſilia agitaturos: hos inquam omnes cum tota familia letho dedit, & palis affixit, nec liberis, uxorib. famuliſq́; eorum parcens. Adeò uir ille maximam omnium quos nouimus, cędẽ & ſtragem hominum fecit. Nam ut ſibi conſtabiliret Daciæ principatum, fertur occidiſſe breui tempore circiter uiginti millia uirorum & mulierum, puerorumq́;. Cum autem pulchros & egregios quoſdam delegiſſet milites & ſatellites, eos donabat opib. & diuitiis, necnon reliqua felicitate quã ex cęde illorũ acquiſiuiſſet. Itaque breui tẽpore uir ille innouationẽ et mutationẽ Dacię rebus induxit maximam. Præterea Pannones non paucos, quorum intereſſe putabat ut res Dacię quoquo modo bene haberent, nulli parcens, tributo maximo onerabat. Cum crederet Daciæ principatum iam ſatis firmum & tutum eſſe, conſilium capiebat, quomodo ab rege deſciſceret. Sententia autem Dacorum grauiter Bladum angebat. Timebat enim, ſi ipſe confirmato nunc Daciæ principatu quid contra regem molitus fuiſſet, ut negocia ſibi faceſſerent Daci, adducentes Pannones ſocios & auxiliares. Hęc quidem in hunc modum acta ſunt. Ea autem hyeme ut nunciatum eſt regi, Bladum nouarum rerum eſſe cupidum, & deliberare qua ratione à ſe deficeret, & conuerſum ad Pannones, cum iis fœdere interpoſito ſocietatem coiuiſſe: hæc inquam accipiens, ualde uiro indignatus eſt. Miſit itaque uirum ſatis ſpectatum Ianuarum ſcribam, uirum Græcum, ad Bladum, qui hunc moneret, ut ad Ianuas accederet. Quod ſi ueniret, fore ut maximam gratiam iniret apud regem. Præterea bona plurima ferens, nunquam beneficiis regẽ ſuperare poſſet, ſi rebus regis fauere pergeret. Cum huiuſmodi mandatis Catabolinum ſcribam Ianuarum ad Bladum proficiſci iubet. Chamuzæ uerò, quem Hieracophorum nominabant, qui apud Iſtrum latuit, ut adminiſtraret ſuo imperio regionem nõ modicam, & Bidinæ præeſſet, præcepit ut clàm, ſi dolo poſſet, Bladũ ad ſe perduceret. Addebat, ſe ei gratificaturum uel maximè, ſeu dolo ſeu alio quouis modo iſtum uirum cæpiſſet. Chamuzes igitur unà cum ſcriba conſilia tractabat, qua ratione imperata opportunè ad

Dracula Bladi crudelitas.

Catabolinus Mechmetis ſcriba & nuncius.

rem conferrent. Viſum igitur eſt hoc eſſe conſultiſsimum, ut comitanti Blado ſcribam in ſua regione inſidias ponerent, eúmque hoc modo per inſidias exciperent. Sed conuenit, ut ſcriba, quando uellet redire ad regẽ, digreſſus à Blado, ſignificaret. Scriba quemadmodum decretum erat, fecit: & horam, qua abiturus eſſet ad regem, comitante Blado, indicauit. Quapropter inſidias, eò loci quò profecturus erat, Blado ſtruxit Chamuzes. Bladus itaque armatus cum ſuis proſequens ſcribam & Ianuarum ducem, in inſidias præcipitatus eſt. Quas ubi cognouit, ſuos illicò exhortatione firmauit, & miniſtros capit. Chamuzes autem accedens, pugnauit perquàm fortiter. Tandem Chamuzem in fugam uerſum capit: & reliquis fugientibus, euenit ut non multi perirent. Hos igitur omnes, quos uiuos comprehenderat, abduxit, & palis adfixit. cęterùm antequam capitali ſupplicio ſubderentur, mutilati ſunt, extremis corporis partibus præciſis. Chamuzem altiori quàm reliquos cruci affixit. Hoc autem ideo factum eſt à Blado, ut ſuis exemplum proponeret, ne quando ſimilia tentarent, quaſi ſimilia paſſuri. His ita geſtis, exercitum conſcripſit quàm potuit maximum, & illicò ad Iſtrum raptim agmen duxit: quem traiiciens, uenit in loca Iſtro finitima, & in regionem regis: quam uno impetu, cæſis liberis & mulieribus, miſerè euaſtauit. Domos uillaſq́; incendit, ubicunque potuit ignem iniiciens. Cum autem cædem feciſſet maximam, tandem reuerſus eſt in Daciam. Hæc ut allata ſunt ad regem Mechmetem, nempe legatos ſuos fœdè à Blado Daciæ duce peremptos, & Chamuzem, uirum inter Ianuas primarium, adeò contemptim & ignominioſè periiſſe, dolorem & mœrorem regi mouerunt, quemadmodum ueriſimile eſt. Illud autem longè grauiſsimum ducebat, ſi deſpiceret uiros tantos taleſque quos amiſiſſet, nec ultionem exigeret, præſertim cum eò iniuriarum & contumelię proceſsiſſet Bladus, ut nec ab legatis uiolandis abſtinuerit. Dolebat præterea regi, Bladum Iſtro tranſmiſſo, magna manu ſuam regionem incendiſſe: & magna ſuorum cæde edita, in Daciam rediiſſe. Verùm quòd tanta crudelitate legatos ſuos tractaſſet, reliquis maius & atrocius iudicabat. Itaq; edixit, annuncians optimatib. ſuis, & aliis, ut quàm pulcherrime armis inſtructi, cum exercitibus aduentent, atque unà ſecum in militiam proficiſcantur. Et quidem hoc pacto expeditionem contra Dacos ſuſcepit rex. Ferũt præterea † Mechmetẽ ducem, antequã cædes legatorum & Chamuzis præfecti, & regionis incendiũ nũciaretur, indicaſſe regi quæ feciſſent Daci uiris regiis. Quibus auditis, grauiter indignatus eſt: etiã uiro qui hęc expoſuerat, uerbera inflixit. Nec enim turpe habetur in Ianuis regis, flagris cædere eos quos ex mancipiorum numero, nec

Inſidiæ Blado à Turcis ſtructæ.

Chamuzes à Blado uictus.

† Machmutem.

Nuncij Turcorum Vlacides.

nec de Turcorum filijs in regnum ſuum tranſtulerit. Rex igitur per uniuerſum regnum dimittēs præcones, edixit, ut exercitus bene inſtructi & armati ad ſe aduenīāt: equites præterea omnes ad hāc expeditionē cōciuit. Prꝗcones regij, qui regis uolūtatem per uniuerſam regionē nunciant, & nuncij, ſi quid nouarū rerū inciderit, ad Ianuas regis feſtinant, & citiſsimo gradu intra paucos dies maximos curſus peragunt. Si quis ex eorū numero in itinere equū cernit, equitē cōfeſtim ex eo deponit: cōſcendensꝗ ipſe equū, iter maturat, impellens equum quantum poteſt. Deinde ſi alium inuenerit, eundem ſimiliter cōſcendit, & equum fatigatum iſti homini tradit. Et in hunc modum equos quieti tradentes, maximos conficiunt curſus. Corpus totū cingunt, ne doleat uel ęgrotet corpus quando currūt. Ex Peloponneſo Adrianopolim ſcimus regios præcones ueniſſe intra quinque dies.

Equorum diſpoſitorum uſus.

Mechmetis in Moldauiā expeditio.

Hoc iter intra decem & quinque dies eques ægrè peragere poteſt, etſi maximè feſtinet: hi præcones nominantur Vlacides. Copiæ uniuerſæ regis cū inſtructæ conueniſſent, primo uere profectus eſt contra Daciam. Tradunt hunc exercitum regis fuiſſe maximum, & ſecundum magnitudine ei quem cōtra Byzantium ductarat iſte rex. Verùm conſtat illum exercitum fuiſſe reliquis pulchriorem, & plurimū momenti tum in armis, tum in reliquo belli apparatu habuiſſe. Eo autem tempore in armis habuit rex circiter uigintiquinque myriades hominum. Huius numeri facilè iniri poteſt ratio ex Iſtri traiectu. nam publicani Iſtri traiectum emerant ab rege, numerantes triginta myriades aureorum ſtaterum: interim tamen conſtat, eos opes maximas eſſe lucratos. Per continentē deinde exercitus profectus eſt, ab Philippopoli. Implens uerò triremes circiter uigintiquinque, & naues circiter centum & quinquaginta, mari rectà ſubuectus eſt ad Iſtrū, quaſi iter facturus per Bidenam. Iuſsit tamen ut iſtæ naues per Euxinum pontum ad Iſtrum contenderent. Et quidem claſsis, quemadmodum præceperat rex, per Pontum ferebatur in Iſtri oſtium. ubi Iſtri oram attigit, aduerſo flumine nauigauit Bidenam: ubicunꝗ egrediebantur nauibus, incendebant ædificia, & comburebant. Prailabum urbem Dacorum, quæ totius Daciæ forum erat celeberimum, iniecto igne concremarunt. Pleraque autem iſtius regionis ædificia lignea ſunt, hinc fit ut facilè ignem admittant. Daci ubi acceperunt regem cum copijs aduerſum ſe pergere, liberos & uxores collocarunt quaſdam in montem Proſabum, quaſdam in oppidulum nomine *

Prailabum Valachiæ emporiū.

Praſobus mons.

quod circulo ueluti circumiens muniebat & cuſtodiebat. Etiam palus ſiue lacus paluſtris id oppidulum uel in primis & tutiſsimum & munitiſsimum præſtabat. Quaſdam præterea abdidere in querceta regionis, quæ tranſire difficile eſt uiro peregrino, qui non ſit indigena. Denſiſsima enim ſunt: & arboribus conſita denſis, plerunque inacceſſa & inuia ſunt. Mulieres quidem & liberos, quemadmodum dixi, in loca tuta contraxere. Viri uerò in unum collecti, ſequebantur Bladū ducem: qui ſecernens uniuerſum exercitum in duas partes, alteram quidem ipſe detinuit, alterā uerò ire iuſsit contra Nigræ † Pogdaniæ principē: ut ſi is conaret̃ in Daciā irruere, fortiter reſiſterēt, nec omitterēt in eius regionē hoſtilē incurſionē facere. Nam inimicitiæ intercesſerāt inter Nigræ Pogdaniæ principē, Bladum. Quapropter bellum inter ipſos ardebat. Cuius hæc cauſa perhibetur. Princeps Nigræ Pogdaniæ miſsis legatis, hortabatur regem Mechmetem ad bellum inferendum Blado: quem quo magis moueret, pollicebatur ſe ſuas copias eius copijs iuncturum. Regi grata erant quæ princeps iſte afferebat.

† Pogdoliæ

Podoliæ princeps Vulado infeſtus.

Proinde iuſsit ut promiſſa ad rem cōferrēt, & exercitū ſuum adderet Nauarcho prope flumen, & iuncto Marte obſiderent Celium urbem Bladi ſic dictam, & in ora fluminis ſitā. At princeps ille, ubi animum regis intellexit, conſcripto exercitu de regione ſua, pergebat ad claſſem regis, ut prope Celium urbem adiungeretur regio Nauarcho. Quo facto, uterꝗ urbē eam oppugnabant. Cumꝗ eam capere anniſi eſſent diebus ſanè plurimis, tandē repulſi ſunt inde amiſsis paucis. Cumꝗ urbis oppugnatio parum procederet, uterque abijt. Niger Pogdanus proficiſcebatur quaſi populaturus Dacorum regionem. Verùm inhibitus eſt ab ea exercitus parte, quæ oppoſita ei fuerat, ut defenderet regionem, ne hoſtilia ab Pogdano pateretur. Bladus cum maiore exercitus parte iter faciebat per ſyluas glandiferas, exploraturus quānā cōtenderet regis exercitus. Rex cum traieciſſet copias Iſtrum, Dacorum regionē ingreſſus eſt: nec tamen eam populationibus urebat. nam ne id fieret, prohibuerat. Cæterùm inſtructo & compoſito agmine ibat ad eā urbem, in quā Daci exponētes liberos et uxores, ſequebant̃ regem per querceta. Si qui longius ab agmine regis fuerant progreſsi, ab Dacis excipiebātur, & extemplò peribant. Rex cum nūciaretur neminē accedere qui prælij poteſtatē faceret, præterea nec à Pannonibus Blado auxilij quicquam eſſe, hoſtem contemnebat, & uallo communire caſtra negligebat, quamuis ea in patente campo locaſſet. Bladus, ubi accepit ex nuncijs, hoſtes accedere infeſto agmine, nuncium miſit ad Pannones, talia dicentem: O' uiri Pannones, uos non dubito ſcitis, regionē noſtrā ueſtræ eſſe finitimam, & utrique habitamus affuſi Iſtro. Nunc aūt, ni fallor, accepiſtis Turcorum regem magna manu accedere, ut arma nobis inferat. Si nūc Daciā uaſtarit, ſibiꝗ ſubegerit, ſcitote, haud ceſsabit tanto cardine rerū: uerùm continuò arma

Celium Valachiæ Lycoſtomos olim, hodie Kilia.

Securitas Turci.

Vuladi ad Vngaros legatio.

arma hoſtilia ad nos circumferet. Nec dubito, quin maxima hinc pericula ueſtram regionem incolentibus immineant. Tempus igitur nunc poſtulat, ut nobis auxilio ſitis, ut exercitum hoſtilem quàm primùm e regionē propulſemus. Nec expectandum cenſeo, donec regionem noſtram cōtuderit, & penitùs euaſtarit, & gentem noſtram ſibi ſubiugarit. Etiam ducis noſtri fratrem maiorem rex habet: hunc principem Valachiæ conſtituit. At opera danda eſt, ne ei ſingula ex ſententia ſuccedant. Nam Bladi fratrem iuniorem, cum arma contra Daciam uibraret, rex maximis ſtudijs coluit, magnisq́ honoribus affecit. Opibus & ueſtitu precioſo multo eum uirum donauit, hunc iuſsit ſermones ſerere cum Dacorum proceribus, ut ipſe tandem potiretur rerum ſumma. Quapropter cum breui in magnam felicitatem ſit promotus, ut pareret regi, imperata fecit, & Daciæ proceres tentauit. Nec tamen quicquam adhuc efficere potuit: uerùm repulſus eſt. Pannones cum hæc audirent ex nuncio, dictis obtemperarunt, & prompti erant omnes, ut Dacias ſuppetias ferrent, & hoſti quàm fortiſsimè reſiſterent. Delectu igitur habito, conſcripſerunt exercitum. His quidem Pannones erant occupati. Rex autem hoſtili animo cum exercitu procedens, quacunq; proficiſcebatur, uicos incendebat, pecora diripiebat, quæcunque caſus obtuliſſet. Equites regij mancipia pauca in caſtra ducebant: uerùm magis ipſi interibant, ſi quādo ab agmine incautius auulſi fuerant.

Bladi diligentia & audacia.

Ferunt, Bladum ipſum in regis caſtra ſpeculatorem ueniſſe, & ſingula præſentem conſideraſſe. Non tamen mihi uerisimile uidetur, Bladum uoluiſſe tanto ſe committere periculo, cum plurimis potuerit, qui præſtò erant, uti ſpeculatoribus. Sed forſitan id confictum eſt, ut uiri audacia inſignior oſtentaretur. Veruntamen Bladus interdiu accedebat quàm proximè ad hoſtilia caſtra: & tentoria militum, regisq́, nec non forum contemplabatur. Bladus habebat equites pauciores quàm decem mille. Sunt tamen qui tradunt, eum non plures quàm ſeptem mille equites ductaſſe. His confiſus, ſub primam noctis uigiliam aduenit, & in regia caſtra impetum dedit. Primò terror ingēs in caſtris obortus eſt. Nam regij milites putabant exercitum magnum & alienigenam peregrinumq́ ſibi incumbere. Idem credebat & rex. Proinde pręſentem intentabant uiris omnia mortem: adeò magnum inopina illa & improuiſa oppreſsio incuſſerat terrorem. Lampades enim & cornua irruptionem ſignificabant. Verùm regia caſtra non aliò tranſlata ſunt, ſed in eo loco quem occuparant primò, immota manſere.

Turcorum quies nocturna.

Turcis enim conſuetudo eſt, ut nocturno tempore caſtra nequaquam moueant: uerùm in eo loco, quem caſtris muniendis cæperunt, perſiſtant, ſiue fur ingreſſus ſit in caſtra, ſiue aliquid aliud noui ingruerit. Eo tempore Turci in maximum terrorem coniecti, in ſuis tentorijs quieti manſerunt. Regij præcones per uniuerſa caſtra incedentes, clamabant, ne quis loco quem tenuiſſet, moueretur. Bladum mox, qui irruptionem fecerit in caſtra, regis marte caſurum.

Turci edictum.

Præcones quidem ut territis animum adderent, iuſſerunt ſingulos in eo loco manere, in quem collocati fuiſſent, dicentes: Viri † Mulſumani, durate breue tempus. cernetis enim hoſtem regis admodum citò in caſtris obiturum mortem, dantem pœnas ſcelerum, quæ in regem perpetrare auſus fuit.

† Muſulmani.

Alia plura his ſimilia expromebant, etiam hoc addentes: Quòd ſi exercitus immobilis ſteterit, prælium citò deſinet: ſin loco motus fuerit, omnes peribitis: rex enim uos omnes necabit, priuſquam ille fugere poſsit. Blado irruenti in regia caſtra, primò occurrit exercitus Aſiaticus, & prælium non admodum longum ibi commiſſum eſt. Nam Aſiani in fugam coniecti, paulatim in cohortes conglobati, recedebant, ut ſeruarentur. Bladus autem habens lampades ardentes & ignes, agmine ſtipato pergens contra regis copias, primò Ianuas regis affectabat.

Valachorū, qui & Moldaui, audacia.

Cæterùm Bladi milites aberrarunt à prætorio regis, & inciderunt in tentoria regiorum ducum, Machumetis uidelicet & Iſaaci: & ibi fortiter pugnabant, trucidantes camelos, mulos, & alia iumenta. Quum autem pugnam facerent, in ordines collecti & conſtipati, nihil ſanè memoratu dignum paſsi ſunt. Verùm ſi qui paulò longius ab ordinibus erant euecti, extemplò Turcorum manibus cadebant. Pedites qui apud Mechumetem erant, quum eſſent uiri fortes, præliabantur admodum memorabiliter. Tandem omnes quotquot erant de exercitu regio, præter Ianuæ milites, aſcenderunt in equos. prælium eò loci diu feruebat. Hinc conuerſi Daci, maturabant iter ad regis Ianitarum milites. Quum autem inſtructos & armatos inuenirent, breui tempore pugnarunt.

Caſtra direpta.

Deinde omiſſo prelio, uertuntur in forum caſtrorum: quod diripientes, & ſi quem fortè ibi inuenerant occidentes, tandem quum aurora appropinquaret & luceſceret, egreſsi ſunt caſtris, amiſsis paucis admodum ea nocte. Etiam pauci, ut fertur, de regio exercitu deſiderati ſunt. Vbi primùm dies illuxit, rex eligens optimos quoſq;, qui ſub tribunis degebant, & Haliem Michaelis filium ducem iſtis præponens, iuſsit ut citato agmine Dacos cedentes inſequerentur.

Halibeg.

Halies aſſumpto exercitu, profectus eſt ſumma celeritate adhibita, contra Bladum: & ſummis uiribus abeuntis ueſtigia ſequutus, Bladi exercitum aſſequutus eſt. Subitò autem in hoſtilem exercitum irruens, interfecit plurimos: captos'que Dacos circiter mille, in regia caſtra abduxit. Quos

Bladus uincit.

interfici

interſici omnes rex curauit. Etiã noctu quendam cõprehenderũt de Bladi militib. Turci hunc deduxerunt ad Mechumetẽ. qui eum interogauit, quisnã & cuiâs ſit, & unde ueniat? Qui ubi ad ſingula, quemadmodum interrogatus erat, reſpondit, tandem iuſſus eſt dicere, ſi ſciret ubi'nam Bladus Daciæ princeps nunc moraretur? is reſpondit, ſe quidẽ quæ ſcire expetant, exactè noſſe: uerùm ſe nunquam enunciaturum horum quicquam, adeò metuere ſe dicebat uirum illum. Illi autem minantes dixerunt, niſi quæ ſciſcitarentur continuò exprimeret, periturum. Qui reſpõdit, ſe quidem mortem perpeti paratũ eſſe, ſe uerò non audere quicquam eorum quæ ſcire cuperent, profari. Machumetes admiratus uiri reſponſum, eum continuò necauit, dicens: quòd ſi uir ille exercitum haberet memorabilem, non dubito quin breui ad magnã claritatem euaderet.

Moldaui militis conſtantia.

Hæc quidem hactenus facta ſunt. Rex hinc decedens, rectà contendebat ad urbem in qua regiam ſedem Bladus habebat *. Singulis noctibus, ubicunq; manebat, per circuitum caſtra uallo circũdabat, & munitionibus, admodum diligenter caſtra emuniebat. Vigilias præterea ſolito maiores deducebat: exercitumq; diu noctuq; in armis tenebat. Agmine autem compoſito proficiſcens, in Daciam peruenit: & acceſsit ad eam urbem, in qua Blado regia ſedes erat. Daci quidem ſe non parabant, quaſi ab rege obſidendi. Portas itaq; aperuerunt, & parati erãt ſuſcipere regem cum exercitu aduenientem. Rex præter urbem uectus, cum uirũ nullum in muris conſpicaretur, nec etiam bombardarios qui in exercitum eiacularentur, nec caſtra metatus, nec urbem obſiderę aggreſſus eſt. Progreſsi igitur, ut ſuos patibulis & palis affixos uiderunt, iter promouerunt ad ſtadia circiter uigintiſeptem. Exercitus quidem regis incidit in patibula & palos, occupantes locum: eius longitudo extendit ſe ad ſtadia decem & ſeptem. Latitudo uerò continet ſtadia ſeptem. Patibula & pali apparebant maximi, quibus affixi conſpiciebantur uiri, mulieres, & pueri. Horum miſerè peremptorũ numerus complectebatur uiginti millia hominum. Profectò horrendum & miſerabile ſpectaculum cùm Turcis, tum regi. Rex admiratione defixus, dicebat: Haud poſsibile eſt eum uirum qui adeò magna fecerit, regione ſua ſpoliari poſſe, præſertim cum adeò mirabiliter tum principatu, tum ſubditis uti norit. Veruntamen addebat, eum uirum qui tanta patrauerit, haud multi faciendum eſſe. Reliqui Turci aſpicientes multitudinem hominũ in patibulis & palis hærentiũ, ſtupebant. Erant namq; patibulis & palis affixi infantes è matrum gremio rapti. Volucres nidos fecerant in inferioribus eorum.

Prayl abũ fortè.

Valadi carnificina.

Cum autem rex proficiſceretur, Bladus agmen regiũ uſq; carpebat, interficiens equites, & Azapides, ſi quando imprudentius ab exercitu regio fuerant euagati. Bladus animum intendebat in Nigræ * Pogdaniæ principem, qui quemadmodum nũciatum erat, obſidione circumuenerat † Cellium urbem Bladi. Relinquẽs autem exercitum, qui continebat circiter ſex millia hominũ, eos iuſsit per querceta ſequi regẽ: & ſi quis paululum modò digreſſus fuerit ab regio agmine, eum truncare iuſsit continuò accurrentes. Ipſe uerò rectà ducebat cõtra Nigræ Pogdaniæ principem.

Bladus Turcum ſequitur.

** Podoliæ.*

† Kilim.

Exercitus autem Bladi, cum ipſe abijſſet, abitu principis admodum gaudebat: & rectà pergens in hoſtem, putabant ſe magnam gloriam inuenturos, ſi hoſtem ſubitò oppreſsiſſent. Cum nuncius ueniſſet ad uigilum ſtationem quæ ibi erat, indicabat hoſtes aduentare. ſinguli igitur, præter regis Ianuas, ad arma proſiliebant. Mechumetes præcepit Ioſepho, ut præcedens hoſtem ad prælium eliciat. Mechumetes quidem cum uniuerſo exercitu in armis erat. Ioſephus ubi uenit ad hoſtem, continuò uictus eſt: & fugiens, feſtinabat in caſtra regis. Omares, Turachanis filius, qui & ipſe ordinatus erat ab Mechumete, ut cominus pugnaretur cum hoſte, ad pugnam proficiſcẽs, occurrit Ioſepho fugiẽti, eumq; blaſphemando & maledicendo ſic alloquitur: O' miſer quò abis? an ignoras regem, quomodo te fugientem ſit excepturus? An'non crudelius ab rege quàm ab hoſtib. tractaberis? An'non ignominiſsimæ morti te tradet, ubi te fugã iniſſe ſenſerit? His dictis hominem commouit, ut conuerſus unà cum Omare Turachanis filio rediret in prælium, & pugnaret fortiſsimè. Nec multo pòſt Dacos in fugam effuſos perſequentes, occiderunt plurimos, nulli parcentes. Cæſi ſunt circiter bis mille. Præfigentes autem Turci haſtis capita Dacorum, reuerſi ſunt ad regem in caſtra. Omarem rex donauit Theſſaliæ principatu.

Ioſephus à Valachus fugatus.

Mazales autem adhuc ſupererat, & ſequebatur regẽ, ducens uiros fortiſsimos. Dacorum audacia, qui ſecundam in regia caſtra irruptionẽ fecere, hunc euentum ſortita eſt. Rex ex Dacorum regione mancipiorum prædas agebat non modicas. Nam immiſſo equitatu, regionis partem percurrebat non modicam. Equites capientes mancipia plurima, maximas ſibi peperere opes. Etiam iumenta plurima nacti ſunt. Exercitus regis agens ultra uiginti myriades equorum & boum, uenit ad Iſtrum. Caſtra regia terrebant Dacos, quamuis magnã audaciam oſtentantes. Turci autẽ ſumma celeritate adhibita, tranſgreſsi ſunt Iſtrum. Rex Haliem † Michaelis filium à tergo ſubſequi iuſsit, cum caſtra ad Iſtrũ poſuiſſet. Draculem, fratrẽ Bladi principis, ibidem in regione reliquit, præcipiens ut colloqueretur cum Dacis, & regionem eam ſubigeret: præterea ſtrenuè adiuuaret iſtorum locorum præfectum. His ita geſtis, ipſe rectà in regni

Præda ex Moldauis.

† Mazalis.

ſedem

Digitized by Google

Dracule iunioris ambitio.

ſedem abijt. Dracules quidam, quemadmodum præceperat rex, unumquenq; uocabat, dicens: Viri Daci, quid putatis deinceps de uobis futurum? neſcitis quantas copias rex habet? præterea ignoratis, quòd regiæ copiæ expectantur? quæ ubi primùm acceſſerint, regionem ueſtram populabuntur: & ſi quid reſidui fuerit, auferent. quî fit, ꝙ recuſatis regis amicitiam? Efficiamini amici regis, & finis erit malorum, quantum ad regionem & ad ędificia attinet. Scitis enim, uobis in præſentiarum neque pecus, neque iumentum ullum relictũ eſſe: Hæc omnia grauiſsima paſſi eſtis, auctore fratre meo, cui morem geſsiſtis, uiro impijſsimo, qui Daciam affecit clade maxima. Huiuſcemodi cladẽ nec per uniuerſum terrarum orbem factam eſſe audiuimus. Hęc cum nũciaret Dacis, per eos qui ad mancipia redimenda conuenerant, eos facilè in ſuam ſententiam pertraxit. Reliquis dici iuſsit, ut confidentes, nec quicquam mali metuentes, ad ſe tranſirent. Hi igitur in unum congregati, decreuerunt utilius eſſe & cõſultius, obtemperare Draculi potius, quàm Blado principi. Euntes igitur paulatim ad Draculem iuniorem Bladi fratrem colligebãtur. Quod ubi acceperunt reliqui, & ipſi ad fratrem eius Draculem tranſitionem fecere. Exinde cõtracto exercitu haud contemnendo, & adducto ſimul regio exercitu, ducatum & regionem in ditionẽ regis redigebat. Bladus cognito Dacos ad fratrem confugiſſe, cũ ſciret omnia fruſtra tentari, quòd tantam antea ſuorum feciſſet cædem, in Pannonam abijt.

Bladi fuga in Vngariã.

LIBER DECIMVS.

Bladus Belgradi captus

EXPEDITIO regis in Dacos hunc finem habuit. Bladus, fratre Dracule accedente, & Daciam ſubigente, ad Pannones ſe recepit. Pannones, quorum propinquos & conſanguineos in Dacia crudeliter peremerat, capitis eum coram ſuo rege Mathia Choniatis filio anquiſiuerunt. Cum ſententiam contra ipſum protuliſſent grauiſsimã, ut qui præter ius & fas homines occidiſſet, Belgradum ductus, ibi in carcerem impactus eſt. Rex eadem adhuc æſtate, cum autumnus adueniſſet, nuncium miſit in Lesbum, qui imperabat ut pararent claſſem, & conuenirent in loca maritima. Ipſe quidem ducens Ianuæ milites, cum pauca Europæorum militum manu expeditionem ſuſcipiebat, tranſiens in Aſiam. Rex terra, claſsis uerò mari proficiſcebantur. Expeditionis regiæ contra Lesbum hanc cauſam aſsignant. Lesbi princeps beneficio regis tenebat iſtam regionem tributariam, numerans quotannis circiter bis mille ſtateres aureos, iam inde ex eo tempore quo Paitogles Callipolis præfectus, imperante Amurate iuniore, claſſe aduenieus, in Lesbum incurſionem hoſtilem fecerat, abductis inde mancipijs plurimis: nec non capta Callona, Lesbi urbe opulentiſsima, quam deuaſtans domum reuerſus eſt. Etiam antea reges inſulam hanc tributariam habuere, necnon Chium, tempore Amuratis quem genuit Orchanes. Sub eo rege inter cæteros & Ionuzes electus ab Ianuarum militibus, profectus eſt in Lesbum: & obſidione circumueniens Molibum, nihil efficere potuit ſanè eorum quorum gratia aduenerat.

Lesbum expeditio.

Expeditio in Lesbum.

Cauſſa autem quare rex Lesbo arma inferebat, talis erat. Rex Lesbio crimini dabat, quòd Tarraconnẽſes piratas portu excepiſſet, & mancipia plurima ab ijs emiſſet, quæ uenerant ab regione regis, ex quibus non parum lucri Lesbius princeps acceperat. Nam Tarraconenſes ab Lesbo procurſantes ad maritima latrocinia, nec nõ hi qui degebant in inſulis Cycladibus idem uiuendi inſtitutum occipientes, regis regionem diripiebant. Deinde reuertentes onuſti mancipiorum præda in Lesbum, ea inter ſeſe partiebantur, aſsignantes Lesbio duci partem magnam, & neutiquam cõtemnendam.

Hiſpani piratæ.

Lesbo donatur Franciſcus Catelufius 1355. ſororemq; ducit Caloioãnis Imp. Dominicus Lesbi princeps.

Hæc cum nunciarẽtur regi, motus eſt ad bellum inferendum Lesbio principi. At Lesbi princeps Dominicus, quẽ Græci Cyriacum uocant, frater iunior exiſtens, ſeniorem qui à patre Lesbi principatum acceperat, eumq; tempore longo adminiſtrarat, inſidijs circũuentum cæpit: & Baptiſtæ uiro Ianuẽſi, quo uſus fuerat auxiliatore in inſidijs, tradidit. Nec ſanè longo interiecto tempore fratrem obtruncat, atque ſolus principatu potitur, pendens regi tributũ quotannis circiter duo millia ſtaterum aureorũ. Genus principũ illorum, Lesbum q regebant, & Catelufij nuncupabantur, apparet ab Ianuenſibus deduci. Nam uenientes auxilio Græcorum regi, qui Byzantium tenebat, & eam inſulam imperio temperabat, ſtrenuè eum adiutarunt, atque magna effecerunt. Rex igitur Byzantius, ut uirorum illorum uirtutem aliquo modo ueneraretur, ijs conceſsit inſulæ huius principatum. Qui tenentes eam inſulam, tandem inde progreſsi ſunt, ut occuparent Aenum urbem Thraciæ, iuxta flumen Hebrum. Nam ciues eius urbis aduerſabantur † Harmoſtæ: & ut ſibi uires pararent, uocabant ab Lesbo Cateluſiorum genus. Catelufij urbem eam occuparunt, & fortiter retinuere, cum plerunque inteſtinis ſeditionibus & odijs exagitarẽtur Græcorum reges. Videtur autem iſta inſula iam olim ſub Catelufijs Ianuenſibus extitiſſe, & paruiſſe † Phociæ in Aſia adminiſtratori, cui nomen fuit * Catanes. Verùm ex inſidijs inſulam hanc occupauit Catanes.

Lesbi Catelufij tyrãni.

† præfecto.

** Foglia uecchia nunc.*

L Cui

Cui bellum inferens Græcorum rex, etiam Mitylenas ſuo imperio iunxit, nec bellum gerere contra Phocæam abſtinuit. Exinde quum Catelusij impigrè ſubſidio ueniſſent Byzantio regi, beneficio eius inſulæ dominium conſequuti ſunt. Hanc tempore longo tenuere: eius principes etiam noſtra attigere tempora. Iungentes autem connubia cũ Trapezuntijs regibus, & Græcorum ducibus, necnõ cum ijs qui apud Græcos præſtare uidebantur, inſulam eam rexerunt ſaluberrimis legibus fundatam. Ab ea continente, quæ Aſiam ſpectat, excurrit ad ſtadia circiter octoginta. Cæterùm & iam olim in poteſtate Ianuenſium fuit Chius, nec tamen armis capta.

Chius uendita Ioannitis.

Verùm cum Græcorum reges pecuniæ inopia laborarent, propter bellũ quod ea tempeſtate gerebant cum † Medis & Tryballis, magnam pecuniæ uim mutuò acceperunt à Martino eius inſulæ rectore. Græci tandem eam inſulam receperunt, cum æs alienum, quo erant obligati Martino, perſoluiſſent. Deinde uenit inſula hæc in Ianuenſium ditionem: qui, cum non multum temporis interueniſſet, aduenerunt cum triremibus, ut urbem eam caperent. Hi nec populi, nec magiſtratus conſenſu & uoluntate miſſi erant, ut inſulã eam in ditionem reciperẽt, uerùm ſua ſponte, cum eſſent † nouem familiarum uiri principes, ab domo profecti, inſulam eam ſubegere. Ex eo tempore cõmuni conſilio magna cõcordia urbẽ gubernarunt, cum ubique ipſorum in rebus gerendis modeſtia eluceret. Tandem urbis & inſulæ partes emerunt uiri Ianuenſes, qui plurimũ pollebant opibus, propter maſticis redditum & prouentum. Inſula namque iſta in mari Aegeo ſita, maſticis fructum reddit uberrimũ: & qui huic operi ſunt intenti, lucra multa ferunt. Hæc autem minus remota ab Aſia eſt, quàm prædicta. Siquidem ſtadijs maximè quinquaginta ſeptem ab ea diſsita eſt.

† Perſis.

Martinus Chij rector Boccaugra 1261.

† Al. decẽ, quos Maoneſos uocant. Vide Iuſtinianũ, An. 1261. & 1346.

Gubernatur à principibus illis nouem, qui primò eam inſulam ſui iuris fecerunt: nec non ab alijs, qui poſtmodum patrias urbes in ea inſula ab Græcorum regibus redemerunt. Metropolis Chij optimis regitur legibus, nec ulli omnium urbium, quæ in iſtis inſulis frequentantur, diſciplinæ ſanctitate inferior eſt. Redditus habet largiſsimos, qui incredibile eſt dictu, quantas opes ſuppeditent ijs qui eam regunt.

Chius metropolis, et Reſpub. eiuſdẽ.

At Mechmetes Amuratis filius hoſtilia arma intulit Lesbo, his de cauſsis quas ſuprà memorauimus. Accedebat præter ſocietatem, quam cum piratis inierat Lesbi princeps, etiam fratris mors: cuius culpam in eum principem rex transferebat, & ulciſci fratris manes in animum induxerat. Rex quidem itinere pedeſtri in Aſiam tranſiens ferebatur: at claſſem, quæ complectebatur triremes uigintiquinque, & naues minores centum, per mare ſequi iubet. Bombardàs per mare in inſulam eam tranſportauit: necnon lapides, quibus onerarentur, circiter bis mille. Belli quidem inſtrumenta & machinas mari ad eam inſulam ſubuehi curauit. Ipſe uerò ueniens Poſsidium, pedeſtri itinere ad inſulam accedebat, ducens Ianuarum milites, & quoſdam Europæos circiter bis mille. Nam quum dimiſiſſet exercitus, rediens ab Dacia, continuò bellum mouebat contra iſtam inſulam. Copiæ ubi in continentem ſunt expoſitæ, illicò incurſionem fecerunt in inſulam, eam'que populati ſunt. Verùm pauca inde abſtulerunt mancipia.

In Lesbum expeditio.

Mox legatum ad Lesbi ducem miſit, qui iuſſu regis diceret principi ſeu duci, ut urbem dederet. Quod ſi faceret, fore ut ab rege acciperet aliam, & admodum magnam regionem. Princeps Lesbi neſcio quo genio malo in tranſuerſum abſtractus, pacem regis aſpernatus eſt. Rex itaque bombardas ſiſtens, & contra urbem dirigens, in continentem pergebat conſilio Machumetis, qui eũ adhortabat, ne in inſula moraretur. Machumetes accepto exercitu, urbem oppugnabat, diſtribuens copias uniuerſas in turmas, & manipulos. Murum bombardis arietabat diebus uigintiſeptem, urbis'que partem non modicam ſtrauit. Habuit bombardas quæ in ſublime globum torquent, quas mortaria nominant, quibus urbem grauiſsimè afflixit. Oppidanorum copiæ in arctum cogebantur. Oppidani tamen, cum fortè etiam quidam de piratarum numero præſtò eſſent, egreſsi urbe, manus cum hoſte conſerebant. Res uerò eorum nequaquam proſperè ſuccedebat. nam Turci laceſsiti ab oppidanis, accurrebant ad murum: & magna audacia freti, eum ſuperare nitebantur. Oppidanis in grauiſsimo periculo uerſantibus, ſiquidem hoſtis multitudine ſuperior erat, princeps inſulę legatos miſit, qui nunciarent regi, ſe paratum eſſe dedere urbem, & reliqua urbis oppidula. Se tamen petere, ut ſibi à rege aſsignetur regio alia, æquales huic redditus habens. Pollicebatur quoque ſe ſtrenuè imperata facturum, quócunque tamen in militiam eductus fuerit regio iuſſu.

Poſtulata Turci à Lesbi principe Nicola Catelusio. 1459.

Mortaria.

Machumetes, cum intellexiſſet principis & oppidanorum ſententiam, reſpondit, ſe nuncios miſſurum in continentem ad regem, qui haſce principis conditiones ei exponant.

Vrbs et dux deditur.

Vbi hæc ad regem relata ſunt, uidelicet quæ promittebat inſulæ Princeps, cõtinuò in gaudium effunditur, & in inſulam traiecit, lubentiq; animo admitit principis, quas pręſcribebat, cõditiones: aitq; ſe hiſce conditonib. inſulæ principi fœdus & pacẽ daturũ. Cũ iam res utrinq; deciſa, & fides fœderis, iureiurando utrinque interpoſito, accepta eſſet, urbe egrediebatur inſulæ princeps: & ueniens ad regẽ, eũ adorat, & huiuſcemodi orationẽ exordit.

Noſti,

Digitized by Google

Lesbi ducis ad Turc. oratio.

Noſti, ô rex, ex quo inſulam iſtam regere occœpi, me iuriſiurandi religionem temeraſſe nunquam. Quòd autem mácipia ex regione tua ui prędonum abſtracta nõ receptauerim, ſciri poterit ab ijs qui Aſiæ loca incolunt. Nam mancipia, quamprimùm capiebantur è tua regione, continuò à me dominis ſuis reddebãtur. Prętereа maximum mihi fuit ſtudiũ, ut ſicubi ueſtra mancipia quis eſſet nactus, ea ſtatim dominis ſuis reſtituerentur. Quòd piratas ſuſcepi, ea gratia factum eſt, ne prædas ex mea regione agerent, eámque uaſtando corrumperent. Ne ulli horum unquam uel occaſionem præbui, uel conſilium dedi, ut adnauigantes quicquam damni regioni tuæ importarent. Nunc autem ad te uenio, urbem atque adeò uniuerſam inſulam tibi tradens. Supplex uerò te oro, ut quemadmodum hactenus rebus tuis plurimum beneuolentiæ præſtiti, ita nobis gratias referat rex. Hęc quidem fatus eſt, & lachrymę cadebant obortæ, dicenti, inſcitia oppidanorum factũ eſſe, quòd non ſtatim ab initio, cum bona ab rege nunciarentur, uenerit. Rex exprobrans ei ſuam inſcitiam & imprudentiam, poſtremò conſolationem adhibuit, iubens eum eſſe bono animo, nihil eũ mali propter id quòd primò non paruerit edicto regis, paſſurum.

Lesbos Mechmeti dedita.

His ultrò citroq́; dictis, urbẽ rex in ditionem accepit: principemq́; etiam in reliquas inſulę urbes ire iubet, ut earum arces ſe dederent. Qui impigrè iuſſa regis capeſſens, unà cum regijs præfectis urbes adijt, easq́; regi tradidit. Rex continuò, ne qua innouatio exoriretur, urbes in ditionem acceptas preſidijs firmat. Mitylenarum ciues in tres diſtribuit partes. Vulgi inutilem partem ibi reliquit: alteram peregrinis conceſsit: tertiam, quæ genere & opibus principatum facilè obtinebat, Byzantium deportauit. Piratas trecentos in unum locum extra urbem contractos occidit. Et quo crudelius perirent, corpora eorum media diſſecuit.

Turcica crudelitas.

Nam placuit regi Turcorum hoc mortis genere in hoſtes uti, ut maiore crudelitate interirent, diſſectis corporibus medijs, gladio diaphragmati adacto. Nam qui in hunc modum cęditur, diu mortis dolores amariſsimos experitur. Huic autem urbi, ne quam defectionem molirentur incolę, ducẽtos de peregrinorum corpore, & trecẽtos Azapides impoſuit. His ducem conſtituit

Samaliates quàm iuſti & æqui obſeruans.

Samblatis filium, uirum illuſtrem, cuius pater in regis Ianuis iudicis officio functus eſt, & litigantes ſumma diligentia & attentione audiuit, & ſententiam ſumma æquitate adhibita dixit, adeò ut facilè primas inter omnes Ianuarum iudices ferret. Ius enim iuſtiſsimè dixit: & facilis clemensq́; omnino fuit in inueniendo pœnas, quibus damnati ſubdendi eſſent. Lesbi ducem eam urbem relinquere, & omnia ſua Byzantium transferre iubet. Ipſe uerò reuerſus eſt domum, eligens ſibi optimatum Lesbi pueros, filios & filias circiter octingentas. Triremes quoque abduxit, relictis tamen nauigijs minoribus in inſula. Sororem ducis, quam etiam antea rex ceperat in Colchidis regione, uxorem Alexandri Comneni, qui rex erat Trapezuntis, induxit in gynæceum: ſiquidem forma antecedere credebaẽ eo tempore omnes, quotquot ob formæ elegantiam commendabantur. Maritus eius præmortuus erat Trapezunte: ipſáq; uidua erat, relicto filiolo unico. Rex capta Trapezunte, puerum hunc abduxit: & præ cæteris poſt puerum Byzantium, Amuratis fratrem, in Ianuis benigniſsimè tractauit. Filiam Trapezuntij regis Annam nomine, & Chriſtianam cuſtoditam pro arbitrio uictoris connubio iunxit Zogano, inferioris Macedoniæ præfecto. Ex quo autem eum Peloponneſi imperio expulit, eam Albanis filio, cui Iyon nomen erat, tradidit: quamuis eam deinceps acceperit uincens, coegeritq́; ſuam religionem aſſumere. Haud multum interceſsit temporis, & Lesbio duci neſcio quod crimen impegit, captũq́; in uincula dedit.

Lesbi dux mira occaſione pueri captus.

Ego quidem audiui, eum in carcerem eſſe raptum, quòd diſpliceret regi, & iam olim ipſi fuerit inuiſus propter multa & intoleranda mala, quibus regiam familiam affeciſſet. Verùm, ut alij perhibent, hanc, quòd in carcerem coniectus ſit, accipio eſſe cauſam. Ferunt, puerum quendam fugientem Ianuas regis, ueniſſe ad hunc Lesbi ducem. Quem ubi Chriſtianæ religionis fide imbuit, non dubitauit turpiſsimo amore polluere. Occupata autem Lesbo, cum princeps Byzantium abijſſet, pueri oblitus eſt.

Catelusij ſpurcicia.

Eum inter munera quædam miſſum ad regem, regij pueri agnouerunt, rem'que regi ſignificarunt. Rex puerum quidem retinuit: ducem cæpit, & in carcerem duxit, unà cum conſobrino eius Lucio, Aeni principe: qui cum fuiſſet puer, Lesbi principem in necando fratre & parando principatu ſtrenuè adiutarat. Nec multo poſt Lesbum captam, in hanc miſeram prouoluti ſunt neceſsitatem. Cum in ſummo uitæ eſſent ambo diſcrimine, dubij quò ſe uerterẽt, pronunciarunt ſe Turcorum religionem aſſumpturos. Rex quidem donans eos ueſtitu, & tiara, eos quoque circuncidit, & impunitos è carcere dimiſit.

Vide ut nihil ſatis fidũ apud Turcos.

Nec tamen diu hoc gaudio illibato uſi ſunt. Nam breui tẽpore poſt, eos iterum in carcerem condi iuſsit: & diligenti cuſtodia tamdiu aſſeruauit, donec inde abductos capitali ſupplicio afficeret. Iſto anno rex bis in militiam profectus eſt: ſemel contra Dacos, iterum contra Lesbum. & utraque bella confecit eodem anno: hyemsq́; aduenerat, antequam domum redire poſſet. Ea igitur hyeme uerſatus Byzantij, claſſem adornabat.

Mechmetis opera in pace.

Extruebat templa, ædificabat regalia palatia, urbemq́; eam ſibi accõmodam ad naualia prælia reddere in animo conſtituerat,

tuerat: ut poſſet, ſi quando uſus poſtularet, memorabilẽ claſſem inde in mare deducere. His cogitationibus intentus, inuenit ſe facilè poſſe ſuperiorem eſſe hoſtibus, ſi mare ſolus obtineat. Animo conceperat extruere & aliã memorabilẽ, poſt Propontidis Lęmocopiã, arcẽ Byzantij mirabilẽ: quã exędificauit iuxta portas quas aureas nũcupabãt. Excitauit & turres maximas, & ſpectaculo dignas, nec non interiora regiæ, & turrim quæ uergit ad Scopiorũ pontẽ, quo iũgitur Axius fluuius. Etiam regiam ſedem Adrianopoli ultra Tænarum, quã Hebrum illabitur, emuniuit. Vrbem quoque in Aſia iuxta Maditum, ubi Helleſpontum anguſtiſsimum cernimus, cõdidit: necnon aliam in Europa eregionẽ eius urbis quæ in Aſia conſpicitur, ædificauit. Hæ urbes conditæ ſunt ad defenſionem Byzantij, & Euxini maris. Præterea non mediocriter tutabantur urbes in Helleſponto ſitas, præbentes claſſem haud aſpernandam. In hunc modum terrorem Aſianis & Europæis incutiens, qui eum augeret, in utramque urbem bombardas inuexit circiter triginta maximas, & alias non paucas. Ad hæc cum portum ibi paraſſent Turci, nulli intrare Helleſpontum concedebant, niſi prius deſcendiſſent nauibus, & ſe loci prefecto exhibuiſſent uiſendum. Opera hæc haud dubiè fecit propter bellũ quod geſturus erat cum Venetis, ad quod ſe præparabat: ut ſi ingrueret, quàm tutiſsimè iſti ſe committeret. At quæ commemorauimus opera omnia iam erant abſoluta, & ad finem perducta, cum bellum aduerſus Venetos ſuſciperet. Aeſtate autem ea quæ ſequebatur, bello laceſſebat Illyricos, & Illyricorum regem. Genus hoc hominum antiquum eſt, & regionẽ uerſus Ionium ſpectantem incolens, plerunq; ad magnam claritatẽ acceſsiſſe perhibetur. Vulgo nunc Boſni uocantur. Verùm Dalmatę, Myſij, Tryballi, etiã Sarmatæ, eadem ferè utuntur lingua, aut non multum diſsimili, ut non difficulter ſe mutuò intelligant. Veriſimile tamen eſt, illos profectos ab regione quæ uerſus Ionium patet, cũ pauci numero exiſterent, & ubiq; rebus fortiter geſtis inclareſcerent, Thraciam perdomuiſſe: & Iſtro tranſmiſſo, Sarmatiæ regionẽ inhabitaſſe. Sunt uerò qui tradunt, eos à †Scythis pulſos, tranſiiſſe in regionem quę ultra Iſtrum colitur: & ſubacta Thracia, ad ſinum eum ueniſſe, ibiq; ſedes fixiſſe. Miror autem, quòd quidam ſint qui cenſent Illyricos, Albanos eſſe: quaſi Illyrij, qui tenent ſinum Ionij, proceſſerint in hanc continentem, & Aetoliam, & Theſſaliæ regionem. Cæterùm uniuerſa illa regio ab Epidamno uſq; ad †Carnerium ſinum, complectitur ſpacium ter mille ſtadiorum. Hanc regionem tenet hominum genus unum eadem lingua utens. Porrigitur ad mediterranea ſe extendens uſq; ad Iſtrum, attingens Sandalis regionem finitimis undique Tryballis & Myſijs. Hæc autem dico, maximè hanc coniecturam ſequutus, quòd conſtet Illyrios ad magnam potentiam deueniſſe, & in multa loca per Thraciam eſſe diſperſos. Proinde magis credo, eos potius Illyrios quàm Albanos dicendos eſſe. Aſſentior præterea & illis, qui Illyrios nomen ab regione traxiſſe aſſeuerant. Nam inter ſe diuiſi, alij aliam in uſu linguam habent. Itaque cum plurima hominum genera ibi habitent linguę uſu inter ſe diuerſa, reor iſtos id nominis eſſe ſortitos, ut dicantur Illyrici. Sed hæc hactenus annotata de iſta gente ſufficiant: etſi quidam putent nominis rationem haud rectam me aſsignaſſe. Verùm propter regionem quam colunt, meritò, ut mihi uidetur, Illyrici appellantur. Nec tamen inuidia me comitetur, in hunc modum de his ſentientem. Nam Albanos potius Macedonibus adnumerari exiſtimo, quàm alij in terrarũ orbe genti. At de his ſatis. Illyricos igitur eam gentem nomino, quæ iuxta Ionium habitat uſq; ad ſummã Iſtriam, ſic dictam regionem quæ ad ſinum excurrit in pelagus. Aduerſus horum regem †arma capiebat Mechmetes, quia tributum amplius ferre recuſabat. Nam regius præco ad hunc acceſſerat, iubens ut quamprimùm mora omni poſita, tributũ in Ianuas inferret. Illyricorum rex colligens tributum, quod continebat quinque myriades ſtaterum aureorum, idq; pręconi oſtendens, dicebat: Tributum quidem collectum & paratũ in promptu eſt. Nec tamen mihi cordi eſt mittere regi tantas opes, & me planſsimè his priuare. Verùm ſi bellum ab rege impenderit, bello me committam felicius, ſi tanta pecuniæ affuerit uis. Præterea ſi ea neceſsitas me apprehenderit, ut mihi in aliam ſit migrandum regionem, fretus iſtis opibus, uitam commodius exigere potero. Regius audiens iſtos ſermones, reſpondiſſe fertur in hunc modum: Et quidem pulchrum & honeſtum erat opes iſtas in tuo dominio permanere, ſi nõ interim fœderum religionem impiè tranſgrediendo temerares: ſin cupidine horũ opum ductus, fœdera uiolare inſtitueris, & inde tibi neſcio quam felicitatẽ pollicitus fueris, uereor profectò ut contrarium eueniat. Nam auctore Deo poſsidere iſtas opes, neutiquam malum duxero. Præterea iiſdem opibus auctore Deo exui, lõgè optimũ iudico, potius quàm cõtumelijs & iniurijs afficere eum cuius pręſidio eas acquiſieris. His dictis, præco ad regem reuertitur: exponẽsq; quæ acceperit ab Illyricorum rege, regem commouit, ut contra ambos bellum ſuſciperet. Nam eodem tempore etiã ei bellum fuit cum Daciæ principe, qui iniuriam maximam regiæ familiæ fecerat, legatis eius uiolatis & interfectis. Cęterùm ſub idem tempus quo Dacos bello laceſſebat, Illyrici regem ulciſci nequiuit. Verùm iſto demum anno tum exercitus ab

Europa

Lemocopia

Boſinæ illatum bellum.

Illyrij, qui et Voſſenſes, eorumq; regio.

† Tartaris.

† qui & Carnicus dicitur.

Albani.

† Stephanũ, illegitimum, qui patrẽ de regno eiecerat. Vide Bonfin. & Iouium.

Occaſio belli Boſinẽſis.

Digitized by Google

Europa & Aſia Adrianopolim forent collecti,primo uere in Illyricos mouit,in animo agitans & in Sandalis regionē irruere. Hic rex fuerat filius illegitimus eius regis qui prius imperio temperauerat Illyricos: Et cum diſcordię atroces inter ipſum & fratres eius qui ad ducatum aſpirabant exarſiſſent, miſerunt legatos ad regem, eiusq́ arbitrio rem totam tranſigendam permiſerunt, qui hūc regionis regem declarauit. Iſaaco Scopiorū prefecto, qui finitimus erat Illyricis, iſtum adiutare iubet in acquirendo principatu. hic exercitum præbens contra fratres, eorum regionem euaſtabat, plurimis inde abſtractis mācipijs. Illo igitur rege pronūciato, bellum gerebat cum fratrib. & cū Illyriorū rege. Turci qui finitimā circā tenebant regionē, plurima nanciſcebantur mancipia. Cum aūt prædas agerent mancipiorum ex omnibus quas ſcimus urbibus, ea continuò in Europam & Aſiam tranſmittebant. Et ex quo rex coloniā in Scopiorum urbē deduxit, & Ioſue Iſaaci filius regis nomine eā adminiſtrauit, plurima ab Illyrico mancipia ſunt abducta, & in Europam Aſiamq́ translata, quorū numerus maior erat, quàm quis ſperare potuiſſet ab ea regione. Audio eam regionem, ſi quis longitudinem conſideret, ab Tryballorū regione & Dorobiza fluuio ſe extendere uſq́ ad Sandalis regionem, & ad Ionium ſinum ſtadijs octingentis. Latitudo uerò regionis, qua excurrit ad Pannones & Tryballos, complectitur duo millia ſtadiorum. A Tryballis incipit regio Iſaaci. hanc excipit deinde Pauli regio, cuius urbes ſe porrigunt uſq́ in hanc regis Illyriorum regionē. Hi quidem iam antè bellum geſſerant cum rege, nunc quidē Tryballis, nunc uerò Pannonibus adhæreſcentes: & cū adducerent Turcos, regionem Illyrico affuſam populabantur, bellumq́ in Tryballos auertebant. Cæterùm Tryballorū princeps bellum contra hos ſuſcipiens, urbes eorum obſidebat: & fœdera cum ijs pangens, tandem ſe pacatum exhibebat. Etiam Sandales hos antea bello appetiuerat, & accito regis exercitu ipſorum agros euaſtabat. Cum autem hi ſoli perpetuis inter ſe diſsiderent odijs, & regis peregrinos accerſerent, ꝑpriæ regioni plurimum calamitatis inuexerunt. Nam mancipia plurima belli iure ſubinde à militibus capiebantur, & deportabantur. Præterea & ea regio uel maximam experiebatur uaſtationem. Eadem tempeſtate Iſaacus & Paulus ſocietatem faciētes, auxilium pollicebantur Illyriorum regi. Nam conſtituerant & ipſi bellum indicere regi, ſi Pannones aliquid noui contra Turcos molirentur. Rex in militiam profectus, traiecit Dorobizam fluuium, qui Tryballos & Illyrios dirimit. Progreſſus deinde, uenit ad Illyriſſum fluuium nauigabilem, quem ſuperauit pedeſtri exercitu tranſuecto nauibus quas ibidem fabricari iuſſerat. Equos autem in flumine reliquit, donec copias tranſportaret. Tum temporis in armis habuiſſe creditur rex quindecim myriades equitum, præter peregrinos & Azapides pedeſtre robur, qui eum in id bellum ſequebantur. Aderat & alia hominū multitudo inutilis ad arma: quæ propterea comitabantur regia caſtra, ut ſi quid opus eſſet, militibus inſeruiret. Reliquis interim exercitus equitibus conſtat. Nec tamen gens eſt, ut ſuprà edocuimus, quæ plura iumenta in expeditiones ducat. Tranſito Illyriſſo, impetum in regionem hoſtilem dedit: & aggreſſus Dorobizam urbem, eam omni machinarū genere oppugnabat. Vrbs hæc eſt ſita in excelſo monte. Quapropter natura loci munitiſsima perhibetur. At rex expediens bombardas & mortaria, non ceſſabat terrorem inijcere oppidanis: & tandem urbe potitus eſt. Partem hominum, quos ibidem indeptus erat, in ea urbe reliquit: parte donauit Turcorum optimates: tertiam partem Byzantium tranſtulit. Mechumetem iuſsit deligere Europæ exercitus robur, atq́ feſtinare citato agmine in eū locum in quo acceperat regem Illyriorū morari, antequam regiam ſibi ſubijceret, qui impigrè iuſſa capeſſens, ſumma celeritate adhibita, flumen tranſgreſſus eſt. Veniens Gaitiā, accepit regem proficiſci traiecto flumine in Clitiam urbem. Is igitur nihil remittens de curſu, tranſiuit fluuium quā eum in tres alueos diuiſum cognouit. hoc ſuperato, † Clitiam uenit, die ſecundo. Rex ſublatis ſignis Iaitiam contendit, regni ſedem Illyrici. Quò ubi peruenit, urbs illicò conditionibus ſeu pactionibus in ditionem regis uenit. Nam ubi fama increbuit, Dobobicam eſſe captam à rege, quæ urbium totius regni longè erat munitiſsima, reliquæ urbes illicò territæ in diuerſum abripiebantur, & quilibet pro ſe ſedulò contendebat ut prior deditionem faceret, ſperans ſe in hunc modum non paruam gratiam apud regem initurum. Iaitiæ ciues, cum appropinquaſſet rex, continuò primores ciuitatis obuiam miſerunt, dedentes ſeſe & ſua regi. Orabāt autem regem, ut ipſis permitteret patrio & ſolito more rempublicā adminiſtrare. Rex preces eorum non auerſatus eſt. Verùm continuò, quod petiuerant, prēſtitit. Deinde etiā arcem in deditionem accepit, quam prēſidio impoſito ſuorum firmauit. Elegit ſibi optimatum filios: dehinc quoſdam delegit, quos donauit ijs qui ſecum erant. Vbi primùm ea urbs in dominium cōceſsit regis, negocium datum eſt Machumeti Ianuarum duci, ut accepto Europæo exercitu, ſumma celeritate pergeret aduerſus Illyriorum regem. Nam audierat eum morari in ea urbe quæ diſtabat ab Iaitia itinere maximè quinq́ dierū, expectantem quo nam res Illyriorum eſſent euaſurę. Eius autem urbis quæ regem Illyriorum tenebat, nomen erat † Clitia. Etiam fratris eius filium agētem annum decimumtertium, ibidem

Sandalis regio iuxta Ragusium.

Boſinenſis præda.

Dorobitza fl.

Sandalis regio.

Illyriſſus fl.

Dorobriza capta.

† Clyſſans.

Iaitza Turco dedita.

† Clitzia & Clyſſa.

ibidem cum rege conuerſari nunciatum erat Machumeti. Hic aſſumens, ut iuſſus erat, exercitum, ſecũdo die attigit flumen cui nomen eſt * Is fluuius nauium erat patiens, & ſpem omnẽ in eo ſitam habebat rex Illyriorum. Nam cum nullæ naues magnæ preſtò eſſent, putabat regem nunquam eò audaciæ progreſſurum, ut id tranſiret, quo ſecũ bellum gereret. Vt autem cum copijs ad flumen Machumetes acceſsit, mirè feſtinando, cohortari nõ abſtitit exercitum, & exercitus duces, ut tranſgrederentur flumen, regiꝙ opus pulcherrimum efficerent, capientes uidelicet Illyriorum regem. Sic autem loquutus fertur: Viri Turci, nunc quilibet ueſtrũm fac uir fortis appareat, atque pedes flumen hoc tranſeat. Neutiquam enim mihi dubium eſt, quin maxima & ſplendida munera maneant eum, quæ ab rege accipiet, qui primus flumẽ ſuperarit. His dictis, regij milites maximo ſtudio conabantur tranſgredi flumen. Ibi tum primus, ut traditur, Omares Turachanis filius, Theſſaliæ præfectus, cum ſuis irruit in flumen: qui paululum modò natãtes, flumen ſuperarũt. Hos ſequutus eſt, pari ſucceſſu uſus, & reliquus exercitus. Egreſsi flumine, illicò inuaſere agros. Hinc rex Illyricorum timens, ne ſi in fugam uerteretur, equitum aduentu oppreſſus, in maximum periculum ueniret, ſe recepit, ut incolumis præſens diſcrimen euaderet, in urbem quandam eo loci ſitam nomine Clitiam. Verùm Machumetes cum exercitu ſuperueniens, eam urbem obſidione circundedit. Vrbis eius ſitus eſt in loco paluſtri, & in circuitu paludes uiſuntur longè lateꝙ, quę urbem munitam & aditu difficilem præbent. Eo tempore locus ille uniuerſus ſolaribus radijs exuſtus exaruerat. Cæterùm, his nihil moti milites Machumetis, accedũt, eámque obſidione circumueniunt. Arundinem, quæ plurima ibi enata erat, excindentes, comportabant in foſſam, ut igne deinde iniecto, uel ui tandem etiam inuitos oppidanos in ditionem redigerent. Hæc parari cernentes ciues urbis, & Illyrij milites, credentesꝙ ſe non diu poſſe reſiſtere uiribus Turcorum, legatos ad Machumetem mittere decernunt, orantes, ut in deditionem acciperentur: petentes præterea, ut regi ueniam daret. qui quoꝙ ſemetipſum dediturus ſit, ſi iuriſiurandi religio interueniat: qua intercedente, in ſpem erigatur, ſe nihil mali ab Turcis paſſurum. Machumetes Illyrici preces haud abnuit. Fœdus eſt ictum. iuſiurandum eſt datum, quemadmodum orauerant Illyrij. Tandem cum urbe egreſſus eſſet rex, urbem occupauit. Homines qui in urbe erant, in tres partes ſecreuit. unam ibidem morari iuſsit: alteram inter optimates ſuos diſtribuit: tertiam adduxit ad regem, & eidem dono dedit. In hunc modum Illyrici rex captus eſt Clitiæ unà cum fratris filio, qui haud dum impleuerat ætatis annum decimumtertium. Vxor regis † iam antè ſe contulerat Raguſium, quæ eſt urbs iuxta Ionium, ut præſenti diſcrimini ſubtraheretur. Plurimas eò conuexerat opes conſilio uiri *. Eam urbem incolunt Illyrici uiri admodum illuſtres, qui eò conuenere. Et cum diſciplinæ ſanctitate animi ipſorum facilè coaleſcerent, & diſcordia omnis ſubmota foret, eam admodum emuniérunt ualidiſsimis undique obiectis muris. Et proficiſcentes in continentem & Ionium, mercium gratia, breui urbem opibus haud contemnendis auxere. Habet, à quibus regitur, leges optimas & ſaluberrimas, & in ariſtocratiam uerſa adminiſtratur. Ciues magnificis ædificijs urbem hanc exornarunt, quę quidem quamuis obſcura fama feratur, tamẽ celebris habetur, producendo uiros prudentia inſignes. Ea urbs finitima eſt Sandalis regioni. Cum hoc bellum urbi fuit, Verùm, ut mihi uidetur, diſcordiarum cauſſam parum iuſtè Sandales ſeminauit, eóſque inuitos arma capere coegit. Nam uxor Sandalis unà cum filio adoleſcente, propter mariti improbitatem Rhaguſium confugerat. Sandales Rhaguſios miſsis legatis rogarat, ut redderent uxorem, & filium: quibus non admittentibus preces, bellum indixit. Rhaguſij filium Sandalis communi ſententia ad id bellum Imperatorem eligunt: ſuggerentes que magnam pecuniæ uim, fortiter bellum ab Sandale illatum propulſare ſategerunt. Cauſſam, quæ impulit matrem & filium, ut Rhaguſium ſe reciperent, hanc tradunt. Mulier quædam excellenti forma, cæterùm laſciuior quàm par erat, in Sandalis regionem ab Florentia Italiæ uenerat. Quum autem audiuiſſet Sandales, mulieres Florentinas tum formæ uenuſtate, tum prudentia facilè inter omnes primas eſſe, eius mulieris uiſendæ cupidus, eam ad ſe uocari iubet. Quæ ubi in conſpectum uenit, eo quòd pulcherrima eſſet, Sandales uxoris amore ſatiatus, eam ſpreuit. Nec multo pòſt amore peregrinæ amens & ardens, cum ea concubuit, plurimùm amore æſtuans. Adhæreſcens autem peregrinæ mulieri, uxori admodum moleſtus erat: quam deſpiciebat, & prorſus negligebat. Mulier autem illa erat mercatorum Florentinorum, & in hanc regionem appulerat. Conuerſans itaque plurimùm cum hac muliere, infenſus & moleſtus erat ſuæ uxori. Vxor non ferens amplius haſce indignitates, maximè propter filium ſuum adoleſcentem, unà cum eo clàm Rhaguſium profugit. Sandales miſsis legatis uxorem rogabat, ut reuerteretur in ſuam regionem, nec in aliena degeret, uulgans opprobrium ſuum in homines. At uxor non obtemperabat uerbis mariti, ſed in hunc modũ reſpondit: Se nõ redituram, niſi dimittat mulierẽ illã Florentinã, Quod facere omiſerit, fruatur peregri-

Machmetis ad ſuos oratio.

Clitzia obſeſſa

Clyſſa capta

† *Eleazari Deſpotis filia.*

Raguſium.

* *Hæc ad Sixtum IIII. pont. M. Romam profugit, & ad mortẽ uſꝙ honorificè eſt habita.*

Clyſſæ reſp. qualis.

Raguſinorũ bellum cum Sandale.

Sandalis adulterium.

Pellex Florentina.

Digitized by Google

Filius patrē fugat.

peregrina muliere ad libitum. Hæc quidem ad eum modum contigiſſe memorantur. Filius inimicitias gerēs cum patre, & belli dux à Rhaguſijs pronunciatus, bello adortus eſt patrem, prælioq́ꝫ inito patrem fugam arripere compulit, plurimis de exercitu in fuga cæſis: certè in patrē impia & nefaria auſus. Mittebat is frequenter legatos ad regem, conſulens ut iunctis copijs Illyriorum regem debellarent. Tandem monendo & conſulendo tantum profecit, ut Turcorum exercitus adueniret, & regionem regis grauiter populando corrumperet. Sub idem tempus cum fama uolaret, regis copias accedere contra Illyriorum regem, nec ipſe ſe parare intermiſit, ut regium exercitum, ſi in ſuam regionem populabundus ingrederetur, ſi quid poſſet armis, à populationibus prohiberet, eum'que propulſaret. Nunc eò redire libet, unde in hunc ſermonem digreſſus ſum. Poſtquam regem Illyriorum Machumetes Michaelis filius in ditionem accepit, cum eò circumiens etiam cæteras urbes regi Turcorum ſubijciebat. Et quidem circa hæc uerſabatur Machumetes.

Boſſina à Turcis ſubacta 1463.

Omarem autem Turachanis filium iubebat cum exercitu pergere contra cæteras Illyriorum urbes, cæterùm ipſe in regia contendebat caſtra. Rex Turcorum diſcruciabatur animi, propter iuramentum Illyriorum regi præſtitum ab Machumete. Grauiter quoque Machumeti indignabatur, ut qui parum opportunè huic regi ſalutis ſpem, interpoſita iuriſiurandi religione obtuliſſet, Regem quidem Illyrium uinculis illigatum circumduxit, peragrans Sandalis regionem. Nam Illyrios partim quidem ipſe, partim uerò Machumetis & Omaris marte perdomuit. Omares ſummo ſtudio annitebatur, ut eam regionem quæ nondum ſubiecta erat, cogeret regis ſuſcipere imperium.

Omaris uirtus.

Hic, cum fortitudine facilè ſuperaret omnes, quotquot in Ianuis fortitudinis prærogatiua gauderent, præclara militaris uirtutis edebat opera, cum cæterà quoque ſatis ſpectatus regi exiſteret. Hæc hactenus ab rege Illyricas urbes ſubiugante, geſta ſunt. quibus peractis, legatos ire iubet Rhaguſium urbem, quæſitum regis uxorem. Hæc regem anteuertens, exceſſerat urbem, & in Italiam abierat. Nam cum fama captæ regionis ad ipſam allata eſſet, omni mora poſita, relinquebat urbem, & in Italiam properabat. Legati cum eam haud repériſſent in iſta urbe, abierunt re infecta. Rex omnibus in unum contractis copijs, inuaſit Sandalis regionem, quam miſerè euaſtauit. Nam equites per uniuerſam regionem graſſantes, eam grauiter afflixere. Inde nec oppidis abſtinuit: quæ accedens, obſidere haud omiſit. Sandalis milites, qui in montium iugis ſe tenebant, montibus digreſſi, inſidiabantur cubiculo ſiue tentorio regis. Et cum quædam inde diripuiſſent, illicò retrò in montes, unde uenerant, ſe receperunt. Regio hæc non ſecus ac Illyriorum deſerta & uaſta eſt. Rex caſtra mouens ad Sandalis urbem, eam diebus aliquot obſidebat. Quum uerò urbis oppugnatio non ſuccederet ex animi ſententia, abijt, ducens exercitum per † Stantis, Craici, & Pauli, qui principes erant, regiones.

Illyricorum principum deditio.

† Conſtantini, Caraguſij, qui Reposſius, filiorū Ibanis Caſtriotæ, & Pauli Ducchaini.

Ad hos præcones dimiſit, qui iuberent, ut ſuam ſinguli regionem regi traderent. quod ſi facerent, fore ut ſinguli aliam regionem in Europa ab rege acciperent. Principes illi perſuaſi præconum uerbis, ſemetipſos & regionem regi mancipaunt. Cogitabant enim impoſsibile fore, ut in poſterum regionem ſuam defendere & tutari poſſent, cum undique cingerentur regis regione, quaſi in medio habitantes. Verùm profecti in Ianuas regis, hac conditione adducti, deditionem faciunt, ut alia regione pro ſua ab rege donarentur. Nec multo pòſt hos compedibus compeditos abduxit domum, ſimul etiam exercitum dimiſit. Regem Illyricorum manè cum in caſtris quieſceret, & abitum moliretur, accerſiuit in conſpectum ſuum.

Fides Turcica. Gleyde imm büſen, Reche imm ſchwerde.

Qui cum intelligeret, ſe parum fauore regis uocari, tenens manu literas, quibus continèbatur iuſiurandum ab Machumete datum, prodibat in conſpectum regis. Vt in conſpectum regis uenit, rege imperante caput eius præciſum eſt. * Tradunt regem propinaſſe interficiendum Illyriorum regem, Perſæ præceptori ſuo.

** Alij excoriatum ſcribunt. 1463.*

Sunt qui referunt, coquum regium iſtum uirum, neſcio quod crimen in eum intendentem, confeciſſe. Nam is, cum plurimùm diſsideret à ſententia Mechumetis filij Michaelis, regis iuſſu Illyriorum regem leto dedit. In hunc modum memoriæ proditum eſt, occidiſſe Illyriorum regem, occupato regno eius ab rege Turcorum.

Venetorum & Vngarorum contra Turc. conſultationes.

Veneti & Pannones cognito regionem Illyriorum in ditionem ueniſſe regis, regem'que Illyrium captum ab Turco occubuiſſe, præterea reliquos regionis principes miſerandam in uinculis agere uitā, hæc neutiquam diutius ferenda eſſe cenſuerūt: ac formidine magna tentabantur, quum animis reputarent, breui fore ut idem exitium parum feliciter experirentur. Veneti grauiter ferebant, præfectos regios contra ipſos inſurgere, & ſubditis eorum moleſtos & intolerandos eſſe. Interim tamen fœderum ſanctitatem bona fide coluerunt, ſuſpenſi expectatione euentus rerum. Ioſue Albanis filius regis præfectus, Argos in Peloponneſo per proditionem ſacerdotis, qui ea in urbe morabatur, nactus eſt, & ex aperto iam bellum gerebat.

Sacerdos proditor.

Omares Turachanis filius, incurſionem in Naupactum fecit, nec etiam ab regione in Peloponneſo Venetorum circa Methonam, regij ius belli abſtinuerunt. His accenſi Veneti, haud amplius cunctandum & feren-

Digitized by Google

& ferendum rati, ad conſultandum quid agerent potiſsimùm, conueniebant, ſententijs in utramq; partem probè penſiculatis, cum iam ſæpius conſultaſſent ſenatores qui Euocati dicuntur. Victor de familia †Capellarũ, uir diuitijs & dignitate præcellens, quiq; urbem regere optimus cenſebatur, adductis in ſuã ſententiam propinquis & cognatis, conſcendens tribunal, talem orationem habuiſſe fertur:

†de Caſellijs.

Victoris Capelli patricij Veneti oratio, de bello Turcis inferendo.

Viri Veneti, ſæpius aliàs cognoui certis experimentis, huius ciuitatis incolas nequaquam cedere animis, ſi quando inſtituant rerum neceſſariarũ, quæ ad rempublicam pertinent, conſultationem. Quapropter paucis uos cõpellandos exiſtimaui, cum uideam etiam inuitis & arma detrectantibus belli neceſsitatem imponi. Nam uidemini mihi rempublicã planiſsimè prodere, dum cunctamini arma in præſentiarũ aduerſus barbarum capere. Siquidẽ hi qui apud uos non pauci primas tenent, monent, ne temerè & odioſe de rebus adeò arduis conſultetis: uerùm cẽſent legatos mittendos ad barbarum ſuper fœdere expoſtulantes, ut qui iniuſtè agat, fœderũ & iuriſiurandi religionem abrumpens: monendum quoq; eſſe, ut pacem, quemadmodũ cõuenerit, obſeruet, ſi uerbis potius quàm armis à cœptis eum deterrere poſsimus. Quòd ſi his nihil apud barbarum effectum fuerit, tum demum neceſſaria erit oratio quæ ad bellum barbaro inferendum nos in ſuffragia mittet. Oportet ſanè eos qui pericula reputãt, ea inter ſe cõparare: & quæ minora apparuerint, eligere. Eum qui ſuffragium fert, circa ſingula hanc ſententiam tenere conuenit.

Pericula minora eligenda.

Nam aduerſarij noſtri aiunt, ſi bellum mouerimus, urbes noſtræ in continente, quæ ſpectat Ioniũ & Peloponneſum, necnon reliquæ continentis urbes, haud habebunt quib. ſe ſuſtentent ad breue admodum tempus. Verùm neceſſaria eos deſtituent: & peribunt, ſi periculũ aliquod ingruerit. Præterea ſi prædicta regio mercibus fuerit exhauſta, & deſpoliata, etiã deinceps & in nos damna maxima redundabunt. Quapropter bellum prolatandum eſt: & legatio mittenda, quæ iſta efficiet. De legatione primò uerba faciã. Nam cum legati noſtri, uiri prudentes & intelligentes ad eum cõ ueniſſent, eorum nullã rationem habuit: uerùm fraudulẽtis & doloſis ſermonibus uſus, cõtraria, quàm nos exiſtimauimus, feciſſe apparuit. Non itaq; ſatis apud me conſtat, quidnam principaliſsimũ eorum ſuper quibus ad eum uenerant, coram eo expromere debeãt, ſi denuò legationem ſuſceperint, quàm illud: nos, cum non ſuppetant uires ad bellum, uelle legationibus rem gerere, & ad hunc modũ iniurias propulſare, & crimina diſſoluere: adeò nos eſſe promptos & paratos pro ipſius arbitrio cum ipſo agere. Hæc quidem honeſta ratio eſt, dici poſſet: ſi non occupato Argo, iam ex aperto nobis bellũ intentaret. Animos profectò noſtros in hunc modum pertentat, quamdiu tandẽ iſta perpeti uelimus. Si patimur, etiam ad reliqua confidẽter & audacter procedet. Sin reſtiterimus fortiter, recedet quò per nos ei licuerit: & in triuio (q̃d aiunt) conſtitutus, bellũ poſthac omittet. Si ſecus fecerimus, uereor ſeram aliquando pœnitentiam uenturã.

Legationes quando mittenda, aut non.

Diuinatio Capelli.

Ferunt barbarum, ubi primùm in Peloponneſum perueniſſet, etiã Euboiam acceſsiſſe, uiſurum Euripi urbem. Egreſſus iterum Pelopõneſo, profectus eſt, ut tentaret tranſitum: uenitq; in conſpectum urbis eo animo, ut eam hoſtiliter aggrederet. Et quidem ipſe equo tranſuectus Euripum, ſpeculabatur quã cõmodè cum copijs tranſire, & urbem oppugnare poſſet. Hæc profectò manifeſta belli ſunt ſigna, ex quibus ſatis quis ꝓbare poteſt, eum iamdudũ decreuiſſe ſatis præparatum aduerſus adeò decenter deliberantes pugnare. Eo in bello, quod nunciatur iamdudum aduerſus nos ſumpſiſſe, ſtrenuè perget, quædã ſibi ſubigens, nobiſq; auferens: quædam, præfectos culpãs, ſubijciet, & cõmodiſsima quæq; ſectabitur. Mox iſti nemo ſe oppoſuerit, magna potentia ſuccinctus, ſubitò, ſi poterit, imparatos opprimet. Nam magnas ſibi conflare poterit copias, cũ nõ ceſſet plurimos ſuo dominio uſq; adiungere. Dicam igitur, nobis non fore bellum cũ rege? Quidam, quod ſcio, uana ſpe ſemetipſos & alios lactant, dicentes eum nunquã in nos auerſurum belli tempeſtatẽ, neq; nos noſtro deturbaturũ principatu, quamuis id ex facili poſſet. Quapropter à bello nobis tẽperemus, pacemq; & tranquillitatẽ apprehendamus, nihil interim rei neceſſariæ oſcitanter omittentes. Verumenimuerò ſi ex prædictis iam planè apud omnes in confeſſo eſt, eum iamdudum nobis bellum indixiſſe, utrum nobis conducibilius & eligibilius fore iudicatis, quietem'ne amplecti, & regionem noſtrã nobis pati eripi: an ex aperto bellum inferentes, oſtendere barbaro, quanta etiã noſtra ſit potentia, quantæq; uires? Nam in manifeſtũ ſi deſcenderimus bellum, eum eiuſq; inſidias cauere poterimus armati, & ſatis inſtructi in omnem euentum, ſedulò obſeruãtes quémnam caſtris locum capiat. An non is pro hoſte tandem habendus eſt, qui inſidijs regionem noſtrã præripere tentat, & duobus his excellit? Si felice & proſpero rex utatur rerũ ſucceſſu, barbaris homines credunt ſe, ut amicos nonnihil lucri inde percepturos: ſin autẽ mali nihil inde redundarit in barbarum

Hoſtis quis.

* Si itaq; hæc reliquis præſtãtiora ſunt, quis adeò eſt cæcus, ut non cernat ea eſſe eligenda? ſin ſecus, meliora habentes, quietem amplecti oportet. Illa namq; nobis eligibiliora iudico. Cunctationem aio multum multis per orbem damnoſam eſſe: & nobis plurimũ damni dedit, prodẽtibus Imperium, Græcos & Græcorum regem, quando barbarus infeſtos

Cunctatio damnoſa.

ſtos arietes Conſtantinopoli admouebat. Nam merces noſtræ plurimùm ab Græcis iuuabantur & augebantur. Deinde contempſimus & auerſati ſumus preces ducũ Peloponeſiacorum, qui impenſiſsimis precibus auxilium noſtrum implorabant. Etiam per noſtram ſocordiam uidimus & Peloponneſum ab iſto rege deuictam. Nuper admodum, cũ Illyriorum rex noſtrum auxilium ſupplex oraret, & lati auxilij non mediocrem gratiam ſe relaturum promitteret, eum ab Turcis crudeliter necari paſsi ſumus. His ſigillatim in hunc modum à nobis proditis, nõ poſſumus infamiam apud reliquas per Europam gentes effugere, quin dicant, nos mercaturæ & turpis lucri auidos neglexiſſe gentes eorundem nobiſcũ morum, eiuſdemq́ religionis: & quaſi ſpectaſſe, ut caderent Turcorũ marte. Proinde, ut ad pauca redeam, ſi adiuncti Pannonijs arma arripuerimus, noſtris nobis frui licebit. Quod ſi cunctati & quietẽ ſequuti fuerimus, breui uidebimus eum imparatos oppreſſurum, & extorturum nobis regionẽ noſtrã, quà ei finitima eſt. Conſulo igitur, ut legatos cũ magna pecuniæ ui ire iubeamus ad Pannones. Præterea, ut præter naues quæ nobis præſtò ſunt, etiam alias quotquot poſſumus, impleamus militibus. Nec etiam prætereundus eſt Pontif. maximus, qui quoquo modo fieri poteſt, in belli ſocietatem adhibẽdus, & totius belli dux declarandus eſt. Ad hęc, opera danda eſt, ut Peloponneſus ad defectionem ſolicitetur. Et id quidem in procliui eſt. ſi enim alterum de ducum numero, qui deſciuit ab rege, tenuem agentem uitam Peloponneſiaci ſequuti ſunt, cum quidam deſererent urbes, alij uerò in ſumma uenirent pericula, quid futurum creditis, ſi uiderint tantas copias terra marique aduerſus barbarum aduentare? Cenſeo inſuper equites & armatos Italicos bis mille mittendos in Peloponneſum. Cretenſibus quoque uenia & criminum abolitio danda eſt. Hæc ubi nos agere uiderint, continuò ad nos tranſitionem facient, & Peloponneſum ſubijcient, unde licebit negocia regi faceſſere. Nam ab Peloponneſo commodius in eius regionem dabitur acceſſus. Si igitur ſocietatem coiuerimus cũ Pannonibus, Pannones ab Iſtro, nos ab Peloponneſo Barbari regionem populabimur. Nec preſsis, quod aiunt, ſedentes manibus, negligemus regionẽ noſtram uaſtari, & ſubditos noſtros Turcorum mancipia fieri. Verùm his tandem auctores erimus, ut aliquando aliud conſilium captent, & armis barbaro fortiter reſiſtere inſtituant. Victor huiuſcemodi oratione habita, plurimos in ſuam ſententiam traxit. Calculi autem cum propemodum utrinque eſſent æquales numero, uicere tamen, quia aliquanto plures erant, qui bellum nunciabant. Secundum hæc decretum factum eſt, ut legati abirent ad Pontificem

Vngari contra Turcos inſtigandi.

Papa ad bellũ Turcicũ uocandus.

Prouerb. preſſis manibus ſedere.

magnum, & alij porrò ad Pannones ablegarentur cum magna pecuniæ ui. Legati uenientes ad Pontificem maximum, dixerũt quæ Venetos dicere æquum erat, uidelicet tempus nunc inſtare, & monere, ut unà cum ipſis bellum aduerſus barbaros capeſſeret, quemadmodum Mantuæ conueniſſet. Pontifex reſpondens, inquit: Neceſſe eſt ut prius impiũ & conſceleratum minorémque barbarum è medio tollam. Deinde dijs bene monentibus proficiſcar contra magnum barbarum. At intelligebat Arimini ducem, cum quo bellum ea tempeſtate gerebat. Verùm cauſſam eius belli nunc omiſiſſe ſatius eſt. Legati, qui ad Pannonum animos conciliandos, ut prompti ſequerentur in Turcicam expeditionem, miſsi erant, prodeuntes in conſpectum regis Mathiæ, in frequenti ſenatu huiuſcemodi orationem exorſi ſunt: Viri Pannones, utique cernitis Turcorum regis potentiam quò euaſerit. Eos qui in orbe Chriſtiano eiuſdem nobiſcum & fidei & gentis ſunt, ſuum imperium ſuſcipere coegit. Ex regionibus noſtris prædas agens, Aſiam & Europam mancipijs noſtris repleuit. Iſtrum præterea frequenter tranſgrediens, regionem populatur, agroſq́ urit. Itaque ſi nos audieritis, barbarus non amplius traijciet Iſtrum, ut ueſtram regionem impugnet. Nam manifeſtum eſſe reor omnibus, ſi modò uires intellectus ſeu mentis intenderint, fore, ſi uos Iſtrum tranſmiſeritis, & in eius regionem hoſtili animo fueritis ingreſsi, ut maximum tumultum in eius regione conciteti s, res' que eius planiſsime conturbetis. Turcus, ut liquidò conſtat, Græcos debellauit, & eorum regionem ſuo dominio adiecit. Tryballorum regionem, & uniuerſam Peloponneſum ſui iuris fecit. Trapezuntium regem domuit, eius' que regione potitus eſt. Daciæ ducem dedit. Illyricorum regionem miſerè euaſtauit: eorúmque regem, uirum æquum & modeſtum cæpit, & occidit. Eum igitur, qui breui admodum tempore tot principatus & potentatus demolitus eſt, quid porrò facturum creditis? Haud quieti & ignauiæ ſe corrumpendum tradet, uerùm finitimos armis appetet, eorum' que regiones ſuæ adiunget. Nec moras nectendo ſedebit: uerùm illicò in finitimos arma uibrabit. Nunc igitur nec uobis bellum parcet. nam conabitur, uniuerſis ſuis copijs fretus, in regionem ueſtram impetum facere, & ex ea hominum aliarumq́ rerum prædas agere, principes ueſtros turpiſsimæ neci tradere haud cunctabitur. Nam animus eius ſemper eſt implacabilis erga noſtros, & erga omnes eos qui Chriſtianæ religioni acquieſcunt. Præterea parum pacatum animum gerit erga eum qui ſe beneuolum & benignũ offert. Haud enim uos præterit, quid fecerit Vladiſlao principi ueſtro.

Papa priuatum odiũ publico cõmodo antepo-nit: & Turcam minorẽ appellat Sigiſmundum Malateſtam

Oratores Veneti in Vngariã: eorumq́ oratio.

Verùm

Verumenimuerò ueniam hic meretur Turcus: ſiquidem Vladiſlaus in prælio captus interijt. Sed quid mali paſſus eſt, aut quam nam iniuriam accepit ab Dauide Trapezuntis rege, & ab Illyriorum & Lesbi duce, necnō ab reliquis quos omnes crudeliter necauit? ſi itaque contractis copijs in eius regionē irrueritis, certè breui ſpiritus eius generoſos, quos contra Pannoniam cōcepit, cōtuderitis. Sin aūt patienter quæ ab rege inferunt̄, ſuſtinueritis, tranſgredieт̄ is uniuerſi exercitus robore ad uos. Vereor quòd ſi deinde ſemel aberraueritis, & parū feliciter contra eum pugnaueritis, ut uniuerſa Pannonia in eius ditionē cedat, & uos crudeliſsimè perdat. Venetis, cū dicendi finem feciſſent, in hunc modum reſpondit Pānonum rex:

Vngarorum reſponſum.

Viri Veneti, certè (ut dicitur) uidemini in plurimis eſſe uiri non admodum imprudētes, nec ſolum in ijs quæ ad quotidianæ uitæ uſum ſpectant: uerùm & in ijs quæ publicā aliquando de rebus neceſſarijs conſultationem poſtulant. Parum autem recordamini, ut uidere uideor, ꝙ ſæpius uos cohortati ſumus, ut unà nobiſcum expeditionem ſumeretis contra Turcos: uerùm cohortationē noſtrā admittere recuſaſtis, quamuis ad eandem rem etiam pont. Maximus uos cohortaret̄. Fœdus pepegiſtis cum barbaro, noſtriꝗ nullum reſpectū egiſtis. Ad hæc ueſtra oratio erat, nos parum honeſtè agere, iubentes uos arma contra barbarum arripere, cum nullæ tamen eius in uos extent iniuriæ. Nos igitur ſæpius traiecimus Iſtrum, & maximas clades accepimus. Primò quidem Vladiſlaus rex noſter in expeditione Turcica occubuit, cum fuiſſet uir optimus. Deinde iterum multi & boni uiri in Coſobo regionis Tryballorum, partim cęſi, partim capti ſunt ab Turcis. Hæc quidem hactenus uobis exprobrare libuit. Cæterùm parati & prompti ſumus unà uobiſcū ſuſcipere bellū, continuò tranſeūtes Iſtrum: & quantū poſſumus, euaſtantes regionem barbari. Appetente uere bellum indicemus regi: quod quantum Deus nobis opis dederit, ſumma fortitudine geremus. Cæterùm & uos ſimul irrūpere in Peloponneſum, & moleſtos eſſe, quantum licuerit, regi oportet, ut in hunc modum ab utraꝗ regione negocia ei faceſſamus, & pari animo utriꝗ bellum aggrediamur.

Veneti Vngaris pecuniam numerant.

His dictis, accipiebat uigintiquinque millia aureorū. Quibus acceptis, accingebatur ad bellum, cōparans exercitum qui cōplectebatur uigintiquinꝗ millia uirorum. Tranſgreſſusꝗ Iſtrum, regis regionem populabatur. † Sabatines murū Belgrado obiecerat, quo tutior eſſet cum ex Pānonia prædas ageret: in quo relinquens pręſidium uirorū de Ianuis, abijt.

† Sciabatines.

Hunc igitur murum q̃ proximè ad urbem accedens oppugnauit & diruit. Dehinc incurſionem faciens in regis regionem uſꝗ ad Sauum, & mancipiorū prædas agens, pulſis Tryballis & Turcis, domum reuerſus eſt, uehēs circiter uiginti millia mancipiorū. In hoc ſtatu res Pannonum erant.

Venetorum claſsis in Turcos.

Veneti, cùm Pannones in belli ſocietatem ueniſſent, impleuerunt triremes trigintaquinque, & naues alias duodecim: quibus confiſi, cōtenderunt in Peloponneſum. Italos armatos & equites bis mille impoſuere in naues altas, & transfretarunt in Pelopōneſum. Ad id bellum crearunt ducem uirum illuſtrem Iacobum de familia Lauredanorū, cui etiam imperium in maritimas regiones dederunt, uidelicet in eas quæ Ionium & Aegeum reſpiciunt. Huic plenam rerum gerendarū poteſtatē permittunt, nempe ut ad eum modum bello utatur, quo ſibi res Venetorū optimè habere uiderentur.

Exules armantur in Candia.

Edictum miſſum eſt in Cretam, ad eos qui capitalib. criminib. irretiti, ad ea loca cōfugerant, ut audacter, nihil metuentes, in hanc expeditionem uenirent. Hi erant numero in unum collecti quater mille: & in Peloponneſum traiecerunt, ut Peloponneſiacos ad defectionē ab rege impellerent.

Peloponneſiacorum conatus & defectio.

Verùm Peloponneſiaci magna in formidine conſtituti, inter ſe uaria colloquuti, ſtatuerunt Iſthmum muro circumuenire, ut eo modo peregrinos regis, qui in urbibus erant, interciperēt. Peregrini namꝗ iam deſperarant (ut qui ſemetipſos proditos crederent) ſe poſſe illæſos & ſaluos præſentem neceſsitatem effugere. Laconia, quiꝗ Tænarū & † Epidamnū tenebant, necnon finitimi illicò accedentib. Venetis ab rege deſciuerunt.

† Al. Epidaurum.

Hos ſequuti ſunt Arcades & Pellenenſes. Peloponneſi præfectus in † Leontia Megalopolis moratus, expectabat rei euentum.

† Leōtorio

Nuncium ad regē dimiſit, qui nunciaret Venetos in armis eſſe, & regionem ad defectionē ſollicitare.

Veneti Argos occupāt.

Veneti terra mariꝗ ab Nauplio properabant Argos: quam urbem aggreſsi, oppugnabāt. oppidani conabant̄ tranſitionem facere. Erant in ea urbe peregrini milites regis quinquaginta, unà cum duce ſuo: qui conditionibus quibuſdā intercedentibus, ſe Venetis dedidere, quos paſsi ſunt abire inuiolatos & incolumes. Hoc modo iſti exitium imminens euaſerunt. Veneti Argo urbi, quæ in ditionem uenerat, præſidium impoſuerunt, relicto ibidem & duce. Vbi huiuſmodi caſus Venetis accidit.

Hieronymus Bernardinus

Vt enim potiti ſunt Argo, ſubmiſerunt auxilium duce Hieronymo de familia Bernardorū: cui præceptum erat, ut per littus auxiliares ducens, pergeret Argos. Is contempto imperio magiſtratus, auxilare agmen ducit per mediterraneam regionem, iter faciens per radicem montis. Ibi tum Turci locum inſidijs præoccupantes in itinere quod fert Argos, ſubmittentesꝗ uiros centum, expectarunt, ſi qua occaſio daretur ulciſcendi Argiuos. Vt conſpicati ſunt Hieronymum iter metiri per mediterraneam regionem, præuenerunt montis radicem: & occupātes littus, Venetorum auxiliares in medio con-

con-

Digitized by Google

concluſere. Hinc ex inſidijs exurgentes, Venetos continuò in fugam coniecere, cęſis ducentis, totidemq; captis. Hieronymus fuga euaſit impendens diſcrimen. Ingreſſus autē nauem, quæ forte eò appulerat, dicebat ſe ab duce Veneto aduenisſe, ut ꝓficiſceret in Aeginam. Vt in Aeginam uenit, nautam nauē ſoluere, & curſum in Euboiam dirigere iubat. Dehinc egreſſus eſt in Atticam, & inde ad regem iter flexit. Is haud multo pōſt reuerſus ad Venetos, graues pœnas ſpreti & contempti imperij dedit. Græci, qui erant in Peloponneſo, & Albani, necnon Rhaſicus, &

Nicolaus Ragius.

Petrus Claudus, haud ceſſabant cōſulere Venetis, ut Iſthmū muro includerent. Hoc enim facto, aiebant Pelopōneſiacos illicò defecturos ab rege, & ad Venetos tranſitionē facturos. Nam plurimum momēti ad defectionē, rem eam habere. Viſum eſt igitur, ut cum uniuerſis copijs opus aggrederetur, Iſthmumq; obſtruerent, an uel iſto modo ad defectionē inclinaturi eſſent Pelopōneſiacorum animi.

Veneti Iſthmum muro includere conati.

Aduenientes ad opus ꝑdictū, lapides et ſaxa congerebant, opusq; incredibilem in morē breui creſcebat. Et tentantes animos Pelopōneſiacorum, periculum faciebant, ſi & Corinthum ad defectionē accēdere poſſent. Quod ſi cōtingeret, reliquas Peloponneſi urbes ſtatim tranſitionem facturas. Iſthmi muro exædificato, arreptis armis pergebant contra Corinthum. Præeuntibus quibuſdā Corinthijs, oſtendentibus ubi nam urbem aggredi deberent, bombardas ponebant ex aduerſo arcis, urbiſq; oppugnationem aggrediebātur, certantes magna cum gloria.

Corinthus à Venetis oppugnata.

Verùm hyems frigoribus intoleranda, eos ab obſidenda urbe abduxit. Quapropter diſcedētes, nihil tanto apparatu dignum effecere. Itaq; Veneti hyemis iniquitate preſſi, animo iniquo moram in Iſthmo ferebant. Nec Corinthus tranſitionem fecit, neq; Achaia deſciuit, quamuis ad eos miſſus foret uir Gręcus nomine Raches: qui ab Turcis egredientibus & reſiſtentibus interfectus eſt.

Michael Rallus.

Nec reliquę urbes, præter eos qui Spartam incolebant, deditionem faciebant. nam Spartanis impoſitum erat ab iuuene Græco nomine Gritza. Venetis iam omnis mora in Iſthmo intolerāda erat, cum uiderent ſe nequicquā laborare, ut Peloponneſus ſubijceretur.

Mizithra à Turca deficiunt.

Nunciabatur interea Machumetes regius præfectus magnis copijs inſtructus, in Iſthmum contendere, ſpirans cædes Venetorū. Etiam fama ferebatur, regem cum exercitu Machumetem, ut ei ſubſidio uenire poſſet, ſi res poſtularet, ſubſequi. Decreuerunt itaq; magno conſenſu Iſthmum deſerere, ut cuius paruus in pręſentiarum eſſet uſus. Digreſsi Iſthmo cōtendebant in urbes, quas præſidijs munimentiſq; alijs firmabāt, ut regis & Machumetis uim, ſi accederet, ꝓpulſare poſſent.

Veneti Iſthmum deſerunt.

Rex ubi cognouit Venetos muro circūueniſſe Iſthmū, & impleſſe triremes quadraginta, & naues altas duodecim, præterea armatos Italos adduxiſſe, & ab Creta aliū exercitū, quib. omnib. freti, id unicū ſpectarēt ut Peloponneſum ſubigerēt: haud amplius cunctandū ratus, Machumetem iuſsit accipere Europæ exercitū, præter eum qui Pannonib. oppoſitus erat, & rectà proficiſci in Peloponneſum.

Mach. meth in Venetos conatus.

Præterea imperat, ſi quid poſſet efficere in bello contra Venetos, eniteret deſtruere Iſthmū, & deinde irruptionē in Peloponneſum facere. Quod ſi hæc parum procederent, ſe ſuccenturiatū fore: & ſi quid renunciaret, cōtinuò in ijſdem ueſtigijs ſubſequuturum. Machumetes Ianuarij dux cum Europę exercitu profectus eſt in Theſſaliam uſq; ad † Peineū, & caſtra prope Lariſſam urbem poſuit.

† Pindum.

Eo in bello conſiliario utebatur Omare Theſſalię præfecto, qui Machumeti conſulebat ut ſubſiſteret, nec ulterius moueret: ſed regi ſignificaret, belli molem maiorē impendere, q̄ cui regius dux ſufficere uel par eſſe poſsit. Nam cum paulo antè q̄ proximè ad Iſthmū ſpeculator acceſsiſſet, bombardas cōſpicatus eſt plures quàm bis mille, præterea bombardarios quadringentos: necnon ſagittarios & ſcutigeros uidit, qui haud facile cuiquam conceſſuri ſint caſtra in Iſthmo locare. Hæc cum accepiſſet regis dux, uiſum eſt regi indicare, ut Peloponneſum opprimeret: ſe uerò profectionem ulterius facturos Lebadiā uſq;. Nuncius igitur ad regem uenit, qui nunciabat apparatum belli eſſe magnum & memorabilem. Literæ etiam ab Peloponneſo allatæ ſunt, quib. incitabatur, ut cum copijs accedere maturaret: Venetos enim eius aduentum nequaq; expectaturos. Literas has ad eū pertulit uir quidā Albanus, qui ab Corintho noctu ſoluēs, ſcapha traiecit mare, obſeruans maris trāquillitatē, & uentos ſecundos, & in Bœotiā appulit. Hinc egreſſus naui uenit ad Machumetem in Theſſaliā. Machumetes cū literas legiſſet, & denuò clauſiſſet, in Pelopōneſum abire ſtatuit. Vbi uenit in loca Bœotiæ propinqua, acceſsit nūcius qui referebat, Venetos relicto Iſthmo, fuga dilabi.

Venetorum fuga.

Collectis itaq; omnib. ab Platæarū regione Cithęronē ueniens, quē noctu ſuperauit, prima luce in Iſthmo erat: & Venetorū naues in mare deductas contemplabat̄. Inueniens aūt Iſthmum ab Venetis deſertum, ingreſſus ibidem caſtrametatus eſt. Deinde per Corinthū profectus eſt Argos. Eam urbem defenſabant & tenebant Venetorū præſidiarij milites, quos omnes oppugnans cæpit: & uinctos, cum numero forent ſeptuaginta, ad regem miſit.

Argos à Turcis recuperatum.

Cæterùm rex conſilium abeundi in Peloponneſum abiecerat. Nolebat enim, cum accepiſſet Iſthmum occupatum eſſe, in Peloponneſum contendere, parcens exercitui, ne nimium & fruſtra defatigaretur: ſed retro in regiā abijt. Machumetes regius dux per Tegææ regionem iter faciens, Leontarium uenit: ubi

& caſtra

Digitized by Google

& caſtra cōmuniuit. Inde mittit Zoganum, quem principem Peloponneſo conſtituit, eiecto ex eo magiſtratu Ioſue Albanis filio, Patras Achaiæ, & in alias finitimas urbes, ut arces frumēto & munitionib. bellicis firmaret. Omarē iubet aſſumere exercitū qui continebat uiginti millia militū, & incurſiones facere in Venetorū regionē. Is imperata impigrè faciens, cum exercitu uenit in loca Methonæ finitima: captoq́; ibidē oppidulo, oppidanos omnes ad ducē Machumetē abduxit, eiq́; tradidit. Hi omnes, cum numero forent quingēti, exinde ad regē perducti, crudeliter in duas partes diſſecti occubuere. Fama conſtans habet, cū cadauera peremptorū Byzantij eo loci eſſent proiecta, quo rex iuſſerat in duas partes cōſciſſa exponi, bouē quendā in eum locum egreſſum, & uiſis cadauerib. flebilem in modū uocē mugiendo exaltaſſe, poſtea medietatem unam cadaueris ſuſtuliſſe. Deinde rurſum, etiā alteram cadaueris medietatem abſtuliſſe, & ambas medietates deinceps cōpoſuiſſe. Stupentibus aūt & mirantibus bouis factum, qui in eo loco erāt, euenit ut eius rei rumor etiā ad regem uolaret Mechmetē. Qui ubi rei ueritatē ex ijs qui præſtò fuerant cōperit, cadaueris medietates ad eum locum ex quo eas tulerat bos reportauit, & à ſe inuicem diſsitas collocauit, periculū facturus, an bos rediturus ſit. At bos iterū in eum locū ueniens, ubi abeſſe medietates cadaueris & remotas ſenſit, magno clamore redit ad cadauera: fragmenta cadaueris diligenter cōquirit, & ab reliquis ſeparatim ponit. Rex rei miraculo obſtupefactus, cadaueris medietates ſepulturæ tradi mandauit. Bos in regiā ductus, optimè habitus eſt. Quidam tradunt cadauer illud fuiſſe Veneti cuiuſdā, quidam Illyrij fuiſſe docēt. Cæterùm apparet id quaſi eſſe omē maximę felicitatis, quę apprehenſura ſit eam gentem, ex quo illud cadauer deſcendit. Hoc quidē Byzantij contigiſſe audiuimus. Ianuarum dux ubi animaduertit parum opportunum eſſe urbes oppugnare, in Sparta reliquit Omarem & Aſanem, ut colloquiū haberent cum Spartanis. Hi ēm, ubi intellexerant Venetos Iſthmo deceſsiſſe, ab Tænaro & Epidauro & ab alijs locis ad ſua reuerſi, conabantur ſua defendere. At illi uenientes in Spartā, ſermonē cum Spartanis habuere. quibuſdam etiam, qui in locis munitiſsimis ſe tenebant, perſuaſere ut redirent in urbem. Cæterùm mittens Aſanes ad eos qui uerſabanī in Tænaro & Laconia, ſic eos adhortatus eſt: Viri Spartani, uidetis nimirū, niſi cæci eſtis, quò loci Venetorū res redactæ ſunt, ex quò bellū regi indixerunt, & maximā potentię ſuæ partem in Peloponneſo oſtentarunt. Præterea haud uos fugit, quid in Iſthmo, & in reliqua Peloponneſi regione ijs acciderit, quamuis regis copiæ q́; longiſsimè fuerint remotæ, & ipſi quammaximè in unū collecti. Si regium ſeruum hoſtiliter adeuntē ſuſtinere nequiuerūt, quid futurū erat, ſi rex ipſe unà cū Ianuis in Peloponneſum impetū dediſſet: profectò nullus locus in Pelopōneſo fuiſſet relictus, qui ab belli iure māſiſſet intactus, uerùm belli tēpeſtas omnia fœdiſsimè diſsipaſſet. Rex, ut Thermopylas attigit, audiuit Venetos, relicto Iſthmo, abijſſe, ut appetente uere redirēt in Euboiā, & iſta loca omnia in ditionē acciperēt. Nunc ſi ueniam (ad quam uobis tutus receptus eſt, eorū quæ cōmiſiſtis turpiter, decepti à peſsimis Peloponneſiacis, qui nihil ſani regioni iſti cōſuluere) amplexi fueritis, ſcio (ſic ēm præcepit rex) uos nihil mali paſſuros: nec ad mancipiorū miſerandā conditionem deducemini, nec aliud quicq̄ mali experiemini. Proinde ſi placet ueniā oblatā admittere, ſinguli ad ſua reuertanī. Quod ſi oblatam ueniam reſpueritis, profectò rex uos, quemadmodū & Venetos, hoſtiū loco habebit. His cognitis, quidā eorū qui in regē deliquerāt, ueniā nō ſunt aſpernati: & clàm deficientes à Venetis, ad ſua ſunt dilapſi. Quidā uerò qui grauiter obſidebanī in Tænaro, miſerūt nuncios, ut quid pararent Pannones audirēt. Nā Veneti cōſolari haud ceſſabant Peloponneſiacos, & alios, dicentes ubi primùm Pannones ab Iſtro fuerint progreſsi, nos cum claſſe in Helleſpontum reuertemur. Regius dux Machumetes cum abijſſet, Venetorum triremes appulerunt in Lemnum, impulſu † Comneni uiri optimi, qui ibidem in Lemno arcē tenebat. Venientes aūt Lemni primores urbis, colloquuti ſunt inter ſe, ut locū eum Venetis uenderent. Cæterùm Veneti præuenerunt eos, occupantes arcem, & uirū hunc optimum miſerunt in Iſthmum: quo conſulente, nauigarunt denuò in Lemnum. Et cum ipſe ab cōtinente cum copijs proficiſceretur, ſinguli deſerentes oppida, in quibus manſerant, unà inde ſoluerunt nauibus impoſiti. Occuparunt & urbem Cercedam: & dimiſſo inde magiſtratu, quem † Zamplacones nominabant, eam præſidio impoſito muniuere. Conuehentesq́; frumentū, & neceſſaria tum ſibi, tum Peloponneſiacis oppidis, ibant pergentes in Peloponneſum. Hæc quidem ea hyeme in Peloponneſo ſunt geſta.

Veneti ab Omare impetiti.

Bouis, cadauer diſſectū componētis, prodigium.

Aſanes Spartanos perſuadet, ut ad Turc. deficiant.

† Comini Thopiæ.

Lemnos à Venetis occupata.

† Zamoplacon.

1462.

FINIS DECIMI ET VLTIMI LIBRI HISTOriarum Turcicarum, *quas conſcripſit Laonicus Athenienſis, interprete Conrado Clauſero Tigurino.*

Digitized by Google

ERRATA INTER EXCVDENDVM COMMIſſa in Gregora, ſic emenda.

Pag.2.uerſ.48 probabilem dederunt tam 21.24.ſolitudinis 49.12.à quo per legatos & forũ, &c. alterũ enim (à quo) abundat 61.36.Nicephoro 62.28.ſuſcipiendum 63.24. celeritatis 65.47.Romanorum 77.28.Imperatore & 36.uoluerit 79.6.Michaele 83.13.Georgio. & in marg.Georgius 84.13.Georgius 85.25.Georgium.quanquam deinceps ubiq; Gregorius dicitur pro Georgio 90.40.quicquam aliud eſt 95.25.tributa reddenda 118.11.ſalſis dicterys & 29.quos Athanaſius 119.31.multa arena 121.52.ire uident, 140.1.diſcendi 142.38.Geraſimi 145.56.delectationem & 61.indagatio 150.1.internos 155.53.amnium 174.19.De altera 186.13.cœpit 198. 22.conuenit 206.17.ſuſceptos 208.52.inuiolatum 211.54.exiguus 212.12.declararetur 230.32.diuinis 234. 41.præſtet, auditoribus tamen 235.8.melioribus 243.23.in marg.cauſa & 52.cõuenerat 245.35. in marg. ωυγωνίας 249.14. indignitatem 259. 34.fortè, is ſi ad. uel, quum ad 267. 57.poſt, ob 269. 55. inundatione & 16. Andronico & 55.fortè, è ſynanche.

RERVM ET VERBORVM IN GREGORAE HISTORIA MEMORABIlium INDEX.

Primus numerus paginam, ſecundus uerſum denotat.

A

ABaſgi 17.6
ab ipſo limine, prouerb. 85.30
abſentia præſentibus pluris fieri. 262.19
abſolutionis ſyngrapha Imperatori à patriarcha data 51.23
τὸ ἄβυσσον adiectiuè uſurpatum. 272.17
Academiæ nomen 151.17
Acarnanes fœdifragi 249.40
Acarnanum expugnatio 256.31
Achillis in dolore ferendo mollicies 225.1 conſtantia 2
Achridas caſtellum 34.40
aciei inſtructio 220.20
actionis honeſtatẽ uacillare, ubi uanitas & ſuperbia regnant. 125.12
actionum anima, occaſio 261.58
actionum exitus & ſucceſſus ad Deum referendus 110.45
actuoſi hominis ociũ, hominis ignaui occupatione efficacius 263.59
adamantinis uinculis, prouerb. 86.50
adoleſcentia ſuapte natura mobilis & contumax 25.11
uoluptatum ſtudio obnoxia. 129.29
adoleſcentiæ leuitatis cohibendæ exemplum 25.25
adoleſcentiam ęqualium ſtudijs facilè ſeduci, exemplũ 129.33
Adrianopolitanus Germani patriarchæ nepos 263.28
uide Baſilius.
adulatorũ materia certus etiam tuſsiendi modus, prouerbiũ. 260.30
adulterij comes conſcientiæ ſtimulus 21.44
Aegæ 88.49
Aegæi maris inſulæ à Ioanne Aſane Imp.captæ 13.28
Palæologo receptę 46.30
ægrotis qui rectè ualẽt adiumento ſunt, contrà non itẽ 263.59
Aegyptij regis exemplũ 202.10
Aegyptij effœminati & imbelles 48.30 Scytharum ope propagant imperium. ibid. inde. 50.40
Aegyptiorũ anni initium 167.53
Aegyptijs mercatoribus annuus traiectus Byzantium impetratus 48.14
Aegyptus ſapiẽtiæ domicilium. 147.42
Aegypti Sultanus Romanorum amicitiam per legatos ambit. 48.10
ex Aegypto migratio Iudæorũ cuius typus 168.16
Aemi caſtella ab Andronico extructa 220.3
æmulatio inter eiuſdẽ artis profeſſores 79.27
Aenenſes Azatinem Scythis tradunt 47.54
Aenũ maritimũ opp. 47.20.50
æquinoctialis circulus 166.31
æquinoctium duplex, & quãdo fiat 166.24.30
cum Aethiopibus crucis Chriſti hoſtibus pacem facere Chriſtiani nefas ducunt 261.45
Aetoli fœdifragi 249.41
Aetolorum & Acarnanũ Deſpotes à Cephaleniæ comite cæſus 144.5
Aetolia ab Andronico occupata mortuo Conto 244.5
affect⁹ animi modicos dolorem uerbis aut lachrymis teſtari, immodicos non item: & cur. 201.62.inde
affinitas è bello 100.5
afflictis qui inſultet facilius inueniri, quàm qui fortunatis gratuletur 259.39
Africa à Scythis etiam peruagata 16.9 Aegyptijs domita 48.40
Africę ſerpens miro ingenio. 119.30
Africanæ gentes Aegyptijs domitæ 50.43
Ageſilai fuga 220.55
Agapas 268.4
Agareni albi, Græci Latinis habiti 265.28
ad Agendum hortari eum, qui quid ſit agendum neſciat, ludibrij ſuſpicione non caret. 262.53
Alani 264.9 qui & Maſſagetæ 93.12
Alani Chriſtiani, à Scythis ſubacti. ibid.17
Alani magno numero ſe ad Andronicum conferunt 269.9
Alanorum ſtipendia, & cum Catelanis pugna. ibid. 52
Alemania 126.47
Allage 71.12
Alexander Bulgarus Romanas prouincias uexat 208.6
eiuſdem humanitas 222.3
Alexãdri Bulgari, negata ſibi pace, contra Andronicum expeditio 220. 10.inde
Alexãder Magnus à Philippo patre deriſus, quòd cithara bellè caneret 206.5
Alexander corui omen contemnit 140.30
Alexander Tyrum oppugnaturus, quali prodigio admonitus. ibidem
Alexandri M. in dolore ferendo mollicies 225.1 cõſtantia.2
puſillitas animi 182.2

Alexandri M. in eũ qui coronã ipſius capiti ſuo impoſuiſſet crudelis uindicta 236.40. inde

Alexãdro Myſorum principi nupta Andronici iunioris filia. 247.50

Alexandria terræmoru concuſſa. 209.22

Alexandrini patriarchæ in Athaſium ſcomma 48 49

Alexandrinorum anni initium. 167.52

Alexius Apocaucus 136.25

Alexius Cæſar captus 42.36 iterum liberatus 43.10 eiuſdem expeditio contra Michaelem Theſſalum 42.28 triumphus 41.48

Alexius Comnenus Colchidis regulus 6.9 Gallorum ope urbes Orientales recuperat 49.11 eiuſdem cũ Celtogalatis ſocietas quib. conditionibus inita 49.28

Alexius Cõnenus iunior 70.35

Alexius Iatharinis Turcæ opem contra Laſcarim generum implorat 7 59 ab eodem captus, liberaliter habetur 9 57

Alexius Lazus 92.23

Alexius Palæologus, & deſpõta eidẽ Irene Alexij Imp. F. 32.41

Alexius Philãthropenus Lesbo præponitur ab Andronico. 142.40 inuidia excæcatur 164.3 eiuſdem encomion 142.58

Alexius Philanthropenus Philadelphiam obſidione liberat. 164.19 inde

Alexius Philãthropenus pincerna 89 20 inde. uide Pincerna

Alexius Philanthropenus Protoſtrator, uir grauis & fortis 261. 48 eidem affectandi regni autores milites cur 267.53

Alexius Raul magnus Domeſticus per ludũ ſagitta ictus moritur 269 17

Alexius Strategopulus magnus Domeſticus 34. 29

Alexius Imp. bis capt⁹, priuatus degit 7.32

Alexius cum Iſaacio uictus, à Iohanne Duca Imp. Roberti regis ope fruſtra implorata 11.23

Alexij in generum Laſcarim inuidia 7.55 item in Ioannem Ducam 11.24

Alpes, unde Rheni fl. ortus 48. 53 & Danubij 49.2

Amagabari 100.21 ex Auarum ſtirpe 269 25 ijdem Facello Almagabari, à Gallico uocabulo Auenturier.

amatoris animus in alieno corpore 134 8

Amazones, Scythæ 15.55

ambigua nihil probant 233.31

ambitio imperitiæ alũna 229 15 proxima uanitati & ſuperbiæ 125.12

ambitionis moderatæ exemplũ. 41 42

amici calamitas cur citius quàm filiorum interitus, lachrymas excutiat 202.18

ab Amicis oppugnari grauiſsimum 83 55

amicitiæ lex 146.7

amœnitas locorum uoti immemores facit 50.25

amor cæcus 73.17

amorem cœptum nõ augeri, niſi redameris 263. 47

Amurius Meleco patrium principatum repetenti occurrit. 64.50

Amurij cædes 269.20

Amuriadæ Turci 97.57

anarchia latrociniorum occaſio. 65.1

Anchialus urbs 221 35

S. Andreæ monaſterium 78.55 & 84.22

Andronicus Michaelis Palæologi Imp F. 40 55 patri quãdo ſucceſſerit 265.48

Andronicus Muzalonis frater cæſus 31.5

Andronicus cur ſecũdas nuptias non auſus fuerit regias ambire 266.45

Andronicus emendandũ eccleſiæ ſtatum ſuſcipit 75.18

Andronicus fratrem Conſtantinum ſuſpectum habet 86.13

Andronicus Irenes uxoris importunitate offenſus, eam à ſe ablegat 107.14 inde

Andronicus nullos ex Oriẽte reditus habuit, ſed magnos potius in eas ꝓuincias ſumptus fecit 270.27

Andronicus paterni ſceleris uindictam timens 81.37 Ioannem Laſcarim à patre excæcatũ humaniter tractat 82.1

Andronicus ſimulare ac diſsimulate peritus 86.41

Andronicus ſol terræ. 139 30.40

Andronicus ſuos omnes ſuſpectos habet 93. 29

Andronici cũ Solymanpaxe affinitas 269.38

Andronici in ſummis anguſtijs firma in Deum fiducia 221.49 & 226. 5. & 227.52 ex ijſdẽ liberatio 222.2

Andronici lenitas erga Irenem. 108.10

Andronici principia imperij periculoſa 74.42

Andronici ſeueritas non diuturna 268 30

Andronici ſtudium in templorũ ruinis inſtaurandis 125 15 & quæ Cõſtantinopoli ab eo extructa. ibid. 31

Andronicus Imp. cur patrẽ mortuum ſine honore ſepeliri uoluerit 72.42. & 73.8

Andronici Imp. acumen & celeritas 68.19

Andronici Imperatoris concio. 2. 60

Andronici Imp. progenies 106. 54 eiuſdem temperantia, tolerantia laborum, inediæ, uigiliarum, &c. 267.25

Andronicus iunior Michaelis imperatoris F. 129.14 ſenioris Andronici nepos 272.1 auo charus. ibid.16 ſenioris lõgæuitatem exoſus, inſidias ei ſtruit 176.54 & 177.49 inde æs alienũ luxu contrahit 129.39 fugam parat 47

Andronicus iunior à mœnibus Conſtantinopolis repulſus. 184.50 inde & 189 30

Andronicus iun. à ſeniore uocatus, armatus accedit 141.35 à ſua factiõe peierare cogitur. ibid.54

Andronicus iunior à Syrgianne inſtigatur aduerſus patrẽ. 135. 34 inde

Andronicus iunior à Turcis uulneratus 174.33 Byzantium proditiõe capere ſtudet. 184 58 inde nauicula clàm Byzantium ingredi fruſtra conatus 185.11 capit 190 3.17

Andronicus iunior Genuẽſium ædificia circa Galatam incendit 240.9

Andronicus iunior in adoleſcentia uoluptatib. deditus. 129.30

Andronicus iunior in Phocæenſibus debellandis Turcorum ope uſus 241.6

Andronicus iunior in pugna cũ Orchano uulneratus 197.38

Andronicus iunior ipſe claſsis contra Turcos mittendæ præfectus præſens 238.53

Andronicus iunior medicorum neglectum morte luit 450.62

Andronicus iunior naturalẽ audaciam magis quàm rationẽ aut conſilium ſequi ſolitus. 195. 27

Andronicus iunior Serras deditione occupat 186.4

Andronicus iunior ſplenis morbo uexari ſolitus 249.42 & 250 56

Andronicus iunior Theſſalonicam plebeio habitu ingreſſus clàm, & ab omnibus ſtatim receptus 185.42

Digitized by Google

Andronicus iunior Thraciam occupat 136.44
Andronicus iunior Turcorũ ope in expeditione Aetolica uſus. 247.9
Andronic⁹ iunior uenator & auceps 256.21
Andronici iunioris apparatus. 180.7 inde ad auum legatio. ibidem 18 concio 242.13 clementia,humanitas,hilaritas. ibidem 8 ad milites oratio 220.32
Andronici iunioris Imperatoris coniunx 126.44 contra Bulgaros expeditio. 219.38
Andronici iunioris Imp.coronatio 169.54 de ſeniore Imp.decreta 194.14
Andronici iunioris de Syrgiannis expeditione aduerſum ſe ſollicitudo 225.51 inde
Andronici iun.encomia 254.5 & 256.1
Andronici iunioris exercitus à trecentis equitibus Orchanis profligatus 197.50
Andronici iunioris expeditio cõtra Phocæam & Mitylenem. 240.48
Andronici iunioris & Michaelis Bulgari fœdus 177.38
Andronici iunioris filia nouẽ annorum, nupta 247.49
Andronici iunioris fortuna mutata 189.30.42
Andronici iunioris fuga 142.42 inde
Andronici iunioris humaniſſ. ingenium 193.23 humilitas & ἀφιλοτιμία.256.41
Andronici iunioris in Aetolos et Acarnanas expeditio 246.57 inde item in Cralem 206.27
Andronici iunioris in Deum fiducia 244.34 & 256.32
Andronici iunioris in oppugnãda Phocæa perſeuerãtia, & frigoris tolerantia 241.34 & famis ac ſitis 143.60
Andronici iunioris in Orchanũ expeditio 196.45 cum eodem pugna 197.20
Andronici iunioris in ſeniorem iniuriæ ei obiectæ 178.49 in ſeniorem calumniæ 181.5 inde
Andronici iunioris in uictoria moderatio 191.33 humanitas erga auum 192.25
Andronici iunioris inſidiæ auo detectæ 178.12
Andronici iunioris mater mortua 222.55 de eius obitu conſolatio Gregoræ ad Imperatorem 223.1 inde
Andronici iunioris morbus.199.25 morituri teſtamentũ. ibid.35 præter ſpem conualeſcit 200.50
Andronici iunioris obitus 253.25 & quot annis uixerit. ibidem 30 in eundem nænia. ibid.40
Andronici iunioris oratio ueteratoria 180.47 inde eiuſdẽ epilogus qualis 183.33
Andronici iunioris poſt cladem ab Orchano acceptam reditus Byzantium 198.6
Andronici iun.ſucceſſus 186.5 inde. uitia à ſeniore expoſita 183.1.inde
Andronico iuniori pleriq; cõtra ſeniorem fauent 179.27
Andronico iuniori ſacris interdictum 144.10 inde idem proſcribitur à ſeniore.13
Andronico iuniori urbis Cõſtantinop. à ſeniore interdictum. 178.41
Andronico iun. abſente ſeditio Byzantij excitata 241.13
Andronicus Palæologus magn⁹ Domeſticus à Theodoro Imperatore factus 32.47
Andronicus Palęologus prudentiſsimus Imp. 2.49 Michaeli patri in imperio ſuccedit 74.40
Andronici Palęologi cum Anna Pannonica nuptiæ 52.1 ad imperium à patre deſtinatio. ibidem
Andronici Pal.imperatoris iusiurandum patri datum. ibid.8
Andronic⁹ Protoueſtiarius 179.6 eius interitus 187.2
Andronicus Sardianus 262.59
Andronicus ſenior cęcus 200.38
Andronicus ſenior Deiparæ imaginem amplexus, à nepote cõſeruatur 191.21
Andronicus ſenior monachus fieri cogitur 200.26 Antonius uocatur 41 & 201.44 item religioſiſsimus & Philochriſtus Antonius à patriarcha appellatus 202.27
Andronicus ſenior nepotem officij ſui admonet 141.29
Andronicus ſenior omnibus inuiſus & negligens 181.36
Andronicus ſen.quo anno mortuus 214.18 & 215.3
Andronicus ſenior ſeipſum ſpoliat,ut familiari ſuo ſuccurrat. 214.43
Andronicus ſenior ſorte Pſalterij adductus, pacem ſpectat. 162.51
Andronicus ſenior uana ſpe lactatus rei bene gerendæ occaſiones negligit 186.18 inde
Andronici ſenioris ad Deum precatio 178.29
Andronici ſenioris ad iuniorem legatio 144.47 & 178.39 item ſupplicatio 191.5
Andronici ſenioris cęcitas & miſeriæ 195.49 palatij eius conſpiratio. ibid.58
Andronici ſenioris cum iuniore pacta conuenta 145.5 expoſtulationes 178.49 item cum patriarcha Eſaia expoſtulatio 201.27
Andronici ſenioris de perturbato ſui temporis rerũ ſtatu uox 142.30
Andronici ſenioris encomia 145.30 inde & 148.30 inde prudentia,eloquentia 149.21.60 inde
Andronici ſenioris exercitus à iuniore uictus 188.2
Andronici ſenioris forma, ſtatura,&c. 214.20 ingenium 34 paupertas 40 benignitas 48 & 59 in calamitate æquanimitas. 201.18.50
Andronici ſenioris laudes. 211.41 inde & 212.20.50 inde & 214.20
Andronici ſenioris legati à iuniore corrupti 182.24
Andronici ſenioris lõgæuitas iuniori moleſta 176.47 inde
Andronici ſenioris monachi facti habitus 202.45 querela 201.3
Andronici ſenioris ominoſus cũ equo caſus 169.59 obitus,& oſtenta quæ eũ præceſſerunt 209.1.inde & 210.6
de Andronici ſenioris obitu oraculum 210.20
in Andronici ſenioris obitũ nænia 211.20 inde
Andronici ſenioris oratio 182.40
Andronici ſenioris palatiũ, omnis uirtutis officina 148.7 eruditionis omnis domicilium 151.32
Andronici ſenioris trepidatio. 191.3
Andronici ſenioris uotũ, ut tam diu uiueret,quàm diu columna quædam ſtaret,impletum. 209.32
in Andronicum ſeniorem coniuratio Pontificum 183.48
Andronicus Tarchaniotes 262.25
Angelus Theodorus.uide Theodorus
anguſtiæ Turcico exercitui incommodæ 9.3
anima altera, prouerb. 192.15

animantis formæ contemperatio quanta prouidentia à Deo inſtituta 248.11
animus in pedes decidit, prouerbium 171.17
animus linguæ radix 229.4
orationis largitor & moderator 229.7
animi affectus tanto maiores, quanto ipſe corpore præſtantior 223.24
animi cura omnibus, ſed præcipuè morbidis habenda 132.22
animum, cum ſit immortalis, immortalem etiam curã deſiderare. ibidem 23
animo iam pacato ſæuire, improbitatis argumentum 92.5
animorum in alia corpora migratio 217.45
animos hominũ, rerum ſucceſſibus certiſſ. explorari 90.12
animos temperamentis corporũ affici 261.4
Anna Alemanna 260.30
Ioanni Ducæ Imperatori nupta 21.25
Anna Eulogię F. Nicephoro Aetoliæ principi deſpõſata 61.36
Anna Longobardica Andronico iuniori nupta 174.25
Anna Michaelis Palæologi filia. 129.9
Anna Pannonica Andronico Palæologo nupta 52.1
Anna Protoueſtiarij filia, Aetolorum principiſſa uidua, Andronico unà cum ſua regione parta 247.19
anni diuerſum apud diuerſas gẽtes initium 167.50 inde
anni unius quatuor tẽpora, prouerb. 222.7
annonæ copia Byzantij 196.32
Antigonus Alexãdri in Aſia ſucceſſor 55.30
Antigonus Eumenis artibus uictus 226.40
ἀντίδωρον 264.41
Antiocheni patriarchæ relegatio, & Byzantium fuga 265.26
Antiochia ad Mæandrum 8.17
Antiochia à Sultano euerſa. 266.37
Antipodes. Antœci 5.30
Antiſthenes cur inimicis optarit ſanam mentem 264.3
Antonij nomen Andronico ſeniori monacho facto impoſitum 200.41
M. Antonio faſtus ſuus exitialis. 87.20
ἀποδύεσθαι 272.16
Apoſtolorum duodecim templũ Andronici opus 125.34
appetitus uehementia reddi interdum ſalutaria, quæ alioqui perniciosa ægris forent 267.21
Apri oppidum 104.32
aqua eãdem bis quenquam tingi non poſſe, Heracliti dictũ. 264.2
aquæ frigidæ potua & teſtaceorum uſus ſeni letalis 209.53
aquilæ aureę in cæruleis calceis. 37.7
Arabes à Scythis infeſtati 17.62
Arabes Aegyptij Scytharum ope propagant imperium 48.37 inde & 50.40
Arabes Syria & Phœnicia Gallos prohibere fruſtra conati. 50.4 inde
Arabum ſedes 19.12
Arabia felix Aegyptijs occupata. 50.45
Arabia à Scythis ſubacta 37.59
Arabiæ Sultanus Romanorum amicitiam per legatos petit. 48.10
Arachoſia à Scythis ſubacta 17.60
arcæ teſtimonij reuerentiã quomodo Deus uindicarit. 236.32
arcanũ pluribus quàm uni commiſſum, facilè proditur 53.59
arcana tacenda 54.1
archetypi uitia quatenus pictoribus non exprimenda 4.54
argento uiuo infuſo interius mare profundius factum 264.46
Argonautarum templi promontorium 63.33
argumentum bonum bene tractare, quantumuis prolixè id fiat, laude dignum 206.1
Arſenius monachus patriarcha factus 25.56
in Arſenium patriarchã deſignatum ſcomma 267.31
Arſenius patriarcha Byzantium uocatur 41.35
Arſenius patriarcha de imperio ſollicitus 259.55
Arſenius patriarcha Palæologũ auerſatur, licet ſupplicem. 261.61
Arſenius patriarchatu decedit. 259.27
Arſenij patriarchę accuſatio. 263.6 inde. exilium 27
Arſenij patriarchæ perturbatio, cæſo Muzalone 31.18
Arſenij patriarchæ ſimplicitas. ibid. 57
Arſenio patriarchæ quæ crimina obiecta 44.23
Arſenij patriarchæ reliquiarum translatio petitur 119.51
Arſenius Imperatori ſacris interdicit 43.53 & 44.2
hic illum contrà loco pellendum curat 44.7
Arſenius monaſterium ingreditur 37.21
Arſenij, Dei ſe uoluntati totum committentis, æquanimitas. 263.31.42
Arſenij exilium 44.43.51
Arſenij importunitas, diuina uindicta à prudentioribus habita 267.47
Arſenij perturbatio & inconſtantia 36.35
Arſenij cadauer in urbem tranſlatum, & Sophiæ templo conditum 78.40.50 inde. in D. Andreæ monaſterio repoſitum. ibid.55
Arſenij ſecta 60.26 & 76.13 & 78.43
Arſeniatarum reſtitutio 119.37
poſtulationes eorundem. ibidem 50
Artaxerxis ſtratagema 58.52
artis omnis fundamentum ingenium 4.41
Aſan. uide Conſtant.
Aſan Andronicus Syrgiannẽ defert 165.3.30
Aſanes Iohannes Bulgarorum princeps 6.46 & 62.33 inde. regno pulſus à Tartare 48 abſque liberis mortuus 28.16
Aſanis filiæ nuptiæ Theodoro Laſcari iun. ultrò oblatę 13.54 inde
Aſia à Scythia occupata 17.34 & 38.5 & 18.5
Aſia Romanis Gallorum ope reſtituta 49.48
Aſiæ inferioris limites 66.27
Aſiam Turci quomodo inter ſe partiti 97.45
Aſianæ prouinciæ à Turcis occupatæ 66.38 inde
Aſiani Scythæ 15.52
aſinus, qui olera monachorum læſiſſet, mutilatus auribus. 267.21
aſini canthones 261.25
Aſopus fl. 114.36
aſſentatores oleum igni addere ſoliti 22.15
Aſſyrij à Scythis infeſtati 18.1
Aſſyriorum exculti mores. ibidem 53
Aſſyriorum luxus materia. ibidem 43
ex Aſtrologico themate coniectura de ſeditione ſumpta. 138.19
Aſtatij cædes 269.20
aſtrorum uires in terra exerceri. 51.46 inde
aſtris futura prædici 71.56
aſtronomiæ encomia 165.54
aſtus ui aperta efficacior 226.33

Atha-

Digitized by Google

Athanaſius monachus indoctus, ſed religioſus, patriarcha fit. 85.11
Athanaſius patriarcha ſupplicationes indicendas Andronico ſuadet 269.53
Athanaſius patriarchatum reſignat 87.57 in monaſterium ſuum reducitur 88.7
Athanaſius ob prædictionem in patriarchatū reſtituitur 98.3
Athanaſij patriarchæ auſteritas. 267.19 ingenium 270.9
Athanaſij cella ad Xerolophum. 98.27
Athanaſij è patriarchico ſolio deſcenſus 118.14 inde
Athanaſij patriarchę miniſter, lupus bipes 267.22
Athanaſium Imperator D. Chryſoſtomo comparare auſus. 98.46
Athenæ, eloquentiæ & ſapiētiæ domicilium 216.46 à Lyſandro deſtructum. ibid. & 147.44
Athenæ à Catelanis captę 115.46
Athenarum magnus Dux 109.5 magnus Primicerius 114.43 eius ſuperbia. ibid.
Athenis è iudicū albo delere ſoliti qui 3.40
Athenienſis ducis clades 115.36
Athenienſium dux Irenes imperatricis petitionem repudiat. 108.22
Athenienſium Iouialia 172.42
Atho montis monachus patriarcha factus 163.44
Athumanes. uide Orchanus
Atman Turca 97.54
Atramytium uocata ab Imp. Andronico ſynodus de Eccleſiæ firmanda concordia 76.42 diaboli machinationibus perturbatur. ibid.13. & 78.20 & 80.40
Attalus Trallium conditor, unde Attali urbs dicta 67.44 & 68.7
Atticum peplum 150.30
auaricia febri comparata 14.55 inde
auaricia inſatiabilis 37.61
auditorum imperitia, & oratorū calliditas, fidem conciliat uerbis 265.42
auerſio tacita Imperatoris grauior quàm ira aperta 84.56
Auguſti monarchia 58.16
Auguſti pręter ſpem de Antonio & Cleopatra uictoria 140.45
aui longæuitas nepoti moleſta. 176.47
aulici adulatoris & calumniatoris epiſcopi exemplum 119.22
Aulis, ibique Græcorum ſtatio. 114.39
Aulon 271.32
Aulonis planicies 34.42
Aurea Byzantij porta 41.9
Auſtralis climatis à Septentrionali diſcrimen 261.15
Auſtrales homines quales. ibidem 21
auxiliorū iuſiurandum 270.34
Axius fl. 172.50
Azatines 251.2 Sultanus Chriſtianus 44.28
Azatines à Scythis abreptus. 47.20.53
Azatinis ad Scythas fuga 113.8 item ad Imperatorem 38.13 & 259.44
Azatinis Sultani ex Aeno fuga & mors 64.38
Azatinæ Sultani in Byzātij compitis comeſſationes 261.61

B

Babylon Aegyptia 48.26 Dario per Zopyrū capta. 226.37
ad Babylōis flumina ſedere, prouerb. 173.9
Babylonij à Scythis infeſtati. 18.1
Babyloniorum luxus materia. ibid. 43
bacchanalium licentia 137.10
baculus argenteus deauratus, dignitatis inſigne 270.32
Balduinus Balduini primi nepos, poſtremus Byzantij rex. 40.12 eius fuga. ibid.26
Balduinus Byzantij Imperator creatus 6.27 captus 7.14
Balduinus Flandriæ comes. 6.23
Balduinus ſecundus recuperandi Byzantij ſpe cū Carolo Italiæ rege affinitatē iungit 46.15. & 58.10
barba raſa Latinorum inſigne. 179.49
barbaries innata morbus incurabilis 173.57
Bardarius fl. 172.54 & Bardarium flumen 268.56
Barlaamus 262.18
Barlaam monachus ex Italia Byzantium profectus 451.20 ſimius eſſe deprehenſus 34 monachos inceſſat 252.1
Barlaamus maleuolentia & pertinacia, popularisq; gloriæ æſtu agitari deprehenſus, ac uictus in Italiam redit 252.58 & 253.10
Baſilius Adrianopolitanus. 262.18 excæcatus 263.33
Baſilius Alexij Comneni F. Trapezuntis rex 243.38
Baſilius Imp. Bulgaroctonus cognominatus 12.37 eiuſdem cadauer 259.36
Baſilij Comneni mors 249.3
Baſilius Nicephorus ſeniori Andronico ſolus fidem ſeruat. 187.26 eiuſdem conſtantia, fides, & prudentia. ibidem 33
D. Baſilij de Trinitatis ratiōe ſententia 266.27
Becus magnæ eccleſiæ Conſtantinop. chartophylax 60.39 Imperatorio decreto obluctatus carceri mandatur 61.2 Nicephori Blemmydæ ſcriptis ſententiam mutat. ibid. 22 patriarcha fit 23 & 261.1
Becus à G Cyprio ex inuidia relegatus 79.30 eiuſdem querelæ. ibid. 38 uindicta 83.15 inde
Becus denuò in exilium relegatus 80.36
Becus accuſatus 264.41 in carcerem coniectus 44 peregrè in carcere mortuus, nulla pompa ſepelitur 268.26
Beci cauſæ diſceptatio ab Imperatore curata 79.51 inde
Beci eloquentia 80.8 ſeceſſus & occultatio 75.25
Beleſum caſtellū Imperatori reſtitutum 23.11
Belicurto Theodora Th. Laſcaris F. nupta 43.38
Bellogradum caſtellum 69.16 eiuſdem obſidio. ibid.58 oppugnatio 34.46
bellum gerendū, ubi religio periclitatur 265.2
belli dona. ibidem 58 euentus incertus 114.6
belli uiciſsitudines 42.35
bella diuturnos & magnos ſumptus citra ullam detrectationē poſtulare 73.1
bellorum intermiſsione agriculturæ & pecuarię rei melius uacare licere 19.39
beneficentia, inexhauſta opulentia 263.56 naturā cū Imperio coniuncta 261.19
beneficentiæ cauſas nō expectari à Deo 154.38
beneficētię cauſa ſuppeditata benefacere, non eſſe benefici. ibidem 42
beneuolentia melior uiolentia. 268.42
benignitas erga pauperes inconſiderata, reprehenſa 262.8
bes nummi auro puroputo conſtitiſſe ſub Ioanne Duca 270.29
Bithynia à Turcis uaſtata. 208.23 ſubacta 174.36
Bizyæ finitimi agri à Chalele uaſtati 121.28
Blachernium templum 61.32 & 80.

Digitized by Google

& 80.59 uaſtatum 41.14
Blachorum gena qualis 266.60
Blemmydes. uide Nicephorus
Bœotia amœna & frugifera prouincia 114.1
Bœotiæ magnus Primicerius. 109.6
Bolgangus, qui & Gangolfus. 271.33
bonum argumentum bene tractare, quantumuis prolixè id fiat, laude dignum 206.1
bonum nullum uni tantum diuinitùs conceſſum 146.20
bonorum cõmunicatio diuinitùs inſtituta. ibid.5 inde
Boryſthenitæ 17.8
brumam uer ſequitur, prouerb. 267.11
Brutus Iulij Cæſaris interfector. 84.8
Bucellarij paulatim ad Turcos deficiunt 262.16
Bucellariorum ſtatus 260.57
Bulga fl. Bulgarorum nomen unde 12.21
Bulgaria, eiusque metropolis. 12.35
Bulgaria intra Iſtrum ſita 177.7
Bulgariæ archiepiſcopus regem Rom. inungit 12.2
Bulgarica confuſio 61.41 inde
Bulgaricæ oppidula ab Andronico iuniore capta 207.50 inde
Bulgaroſteni cognomentũ 12.37
Bulgari è Scythia oriundi, ibidem 23 in Myſiam inferiorem tranſlati 12.40
Latinos ab Oriente abſtrahũt. 6.38
Bulgari, negata pace, Imperatorem ad ſummam deſperationem adigunt 219.56 & 220.10 inde
Bulgari Thraciam & Macedoniam uaſtant 7.20
Bulgarorum clades 206.58
de Latinis uictoria 7.5
Bulgarorum equitatus Andronico ſeniori contra iuniorẽ miſſus 189.20 iunioris aſtu remiſſus. ibid.46
Bulagrorum in Macedoniam & Illyriam migratio 12.29
Bulgarorum principis perfidia. 20.13 ueniam impetrat 50
in Bulgaros expeditio Andronici iunioris 219.38
item Theodori ſecundi imperatoris 26.10 inde
bulla aurea ab Andronico edita. 268.18
Byzantis columnę agitatio prodigioſa 138.7
Byzantium à colonis ſuis proditum 39.28 à Palæologo infeſtatum 37.33 inde.
Palæologo patuis copijs captum 39.24
incenditur 40.7
Byzantium captũ, ac mœnibus nudatum, Heracleotis pro pago tractandum donaſſe Conſtantium Magnum 77.42
Byzantiũ proditione ab Andronico iuniore captum 190.3.17
quo tempore 193.42
Byzantiũ quot annis Latini tenuerint 260.14
Byzantij mõſtroſus partus. 247.53
Byzantia uaſtitas ex incuria Latinorum 41.16
Byzantio uaſtato, Nicæa Romanorum regia conſtituta. 37.52
Byzãtinę hiſtorię libri IOANNIS DERNSVVAMI opera editi. 271.5
Byzantinum imperium tripartitò à Latinis inter ſe diuiſum. 6.21
Byzantini imperij ruinæ 5.57
Byzantini Romanæ concordiæ aduerſari 59.26
Byzantinorum hoſtes 258.41
Byzia 111.34

C

C litera imperatoris Andronico ſucceſſuri nota 200.20
cæcus quidam erro pro Iohanne Laſcari excęcato Imperator ſalutatus 261.32
Cæſaris filij uirtus bellica 221.7
Cæſariſſæ luctus 172.58 inde
Calames Turca 97.54
calamus à fortuna proiectus, nõ conterendus 192.16
calami maledici 3.12
calamitas coacta Dei arcano iudicio imputanda 95.10
calamitas ſucceſſuum comes. 42.1.9
calamitates impendentes præcauere, prudentiæ eſſe 59.47
calamitatum expectatio quibuſdam ſupplicij loco 72.17
calceum ab Iſtiæo conſui, ab Ariſtagora uerò indui oportet. p. uerb. 73.43
calceorum cæruleorum aureę aquilæ 37.7
calix uibratus, cędis faciendæ ſignum 269.22
Calliupolis 101.59
capta 13.42
calumniæ immodicam benignitatem conſequi ſolitæ 87.29
calyptra imperatoria Turcis capta 118.8
calyptræ honor 80.23
alius Muzaloni datus, qualis Imperatorum liberis dari ſolitus. ibidem 27
Camaris Cõſtantinopoleos proditor 189.61
Cambyſis de Ægypto, eiusq; rege uictoria 202.10
camelopardalis deſcriptio 260.25 & 261.24
canibus & auibus alendis quantũ ſub Andronico iuniore expenſum 256.29
Cantacuzenus. uide Iohannes. eius encomia 136.32 & 450.48
Cantacuzenus magnus Domeſticus 190.2
Cantacuzenus naturà taciturn⁹. 272.20
Cantacuzenus tutor ab Andronico morituro conſtitutus filij ſibi naſcituri 199.45
Cantacuzeni caſtra 142.49
Cantacuzeni ergà Andronicum iuniorẽ Imp. fides, & in alios humanitas 226.16
Cantacuzeni, illuſtres uiri ſub Palæologo 261.46
Cantacuzeni mater ſeditionem parari Byzantij prima animaduertit 241.23
eius uirtutes. ibid.27
modeſtia 196.5
magnificentia, prudentia, animi liberalitas. ibidem 11
Cantacuzeni taciturnitas magnorum operũ effectrix 250.44
Cantacuzeni uirtus bellica. 221.1 & 244.49
de Cantacuzeno poſt Andronicum imperaturo, omen 200.20
canthones aſini 261.25
captiuorũ liberationem Andronicus moriturus teſtamento decernit 199.37
carbones pro theſauro 54.4
Cardia capta 13.42
Cardinales à cardine dicti, quorũ ianua ſit papa 265.26
Carmania à Scythis occupata. 17.60
Carmanus Aliſurius 97.45
carniſpriuij & Bacchanalium licentia 137.10
carnium eſus monachis interdictus 123.44
Carolus comes Gallorum regis frater, cur Italiæ rex à papa ſalutatus 261.59
Carolus Francopulus Muzalonis interfector, læſæ maieſtat. reus 263.10
Carolus Italię rex quali ingenio. 58.18 & 68.15. & 238.24
perpetuus Romanorũ & Imperatoris

peratoris hoſtis 69.3
Caroli Ital. regis ægritudo. 70. 20 apparatus aduerſus Conſtantinopolim 58.14 cum Balduino ſecundo affinitas 46.15 & 58.10 cum Theoderico Siciliæ rege bellum 99.6 ex affinitate pax 100 5
Caroli Italiæ regis mors 82.28
Carthago, nunc Thuniſis. 264. 45
Caſpia. Caſpium mare. 16.45. 49
Caſſandria 111.47
ad Caſſandriam naualis Romanorum & Eubœorum pugna. 55.34
Caſtellanus Conſtantinopoleos proditor 189.62
Caſtellorum arces 13.40
Caſteria Imperatori recuperata. 23.7
κατὰ τῶν χεῖρα 271.16
καὶ ἀλλαχοῦ 271.14
Catanes, Franciſcus Cattagatus, deinde Catâluſius Genuenſis. 230
Catanes Genuenſis 239.43. Mitylenem occupat. ibid. 9. 13
Catelani à Theſſalis in Bœotiam traducti 113.59 ab Andronico conducuntur contra Turcos 100 16 è Thracia in Macedoniã tranſeunt 111.28. inde. excluduntur 112 3. inde
Catelani ex Auarum ſtirpe. 269. 25
Catelani ſtipendijs non ſolutis, pro hoſtibus ſe gerunt. 101.25. inde
Catelani Thebis & Athenis potiti 115.46
Catelani Theſſaliam petunt. 112. 46 uaſtant. 113.32. Turcos profligant 100 51
Catelanorum Calliupoli ſæuitia Ronzerij cæde audita. 270. 16
Catelanorum defectio 103.50. Turcarum opem implorant. 104.16
Catelanorum ducum inteſtinũ bellum 106.2. inde
Catelanorum & Turcorum diuiſio 113.1. inde
Catelanorum inſolentia. 100. 34
Catelanorum ſtipendia, & cum Alanis pugna 269.51
Catelanorum ſtrategema. 115.12 inde
Catelanis tranſitus ab Athenarum duce negatus 114.46
Cathara, Catharus Michael. 133. 36 & 134. 14. auo Andronico charus. ibid.
Catzanis de bono principe dictum 270.7
Catzane Scytharum duce mortuo, ſimul omnis Byzantini Imp. ſpes mortua 270.1
Caucaſus mons 17.42. inde
cauſarum atque effectuum connexio atq; ignoratio. 205.38. inde
Cayſter fl. 8.38
Cazanes orientalium Scytharũ dux 268.3
celeritatis Imperatoriæ ſpecimẽ. 63 24 & 64.26
celeritatis momentum in bello. 8 28.56
Celtæ è Scythis oriundi 16.1 ex Oriente ab Ægyptijs pulſi. 48.44
Celtæ fortiſsimi uiri 48.57
Celtogalatæ ex Syria & Phœnicia rurſum ab Ægyptijs pulſi. 50.48
Celtogalatarum ad S. Sepulchrũ expeditio 48.60. inde
κοινωνίας ... 131. 55
Cephiſus fl. 114.30
Ceras 95.29
Ceraſus Turca 97.54
Chadenus 258 40.55
Chalaus Scytharum dux. 16. 47
Chalaza Sardianus 262.15
Chalcedonenſis concilij Canon XVIII. contra factiones. 184. 19
Chalcus 268.4
Chalcuzes 258.53
Chaldæa ſapientiæ domicilium. 147.43
Chaldæi à Scythis infeſtati. 17. 62
Chaldæorum exculti mores. 18. 54
Chaldæorum in prognoſticando methodus 204.14
Chalel, Imperatoria calyptra potitus, Imperatori inſultat. 118. 8
Chalel Turcorum rex 113.18. reditum in Aſiam ab Imperatore impetrat 116.21
Chaleles dux 105.53
Chalyphas à Tocharis ſubactus. 259.43
Chartatræ monaſterium 162 9
Chartophylacis dignitas. 153. 59
Cherſoneſus ab Ioanne Aſane occupata 13.38
Chilas Epheſinus. 83.56. & 84. 29
χιλιαστής 270.1
Chios inſ. capta 13.28.
Latinis erepta 46.31
Choræ monaſterium à Iuſtiniano primùm extructum, mox ab Alexij Imp. ſocru, poſtremò à Metochita inſtauratum. 208 33 35. inde à Logotheta extructum 137.18
in Chorę monaſterio collocatus Gregoras à Metochita. 139. 36
Chortatzes Cretenſiũ dux, Philanthropeni proditor. 267.59 defectionem ſuam apud Andronicum excuſat. ibid. 61.
Chriſti comitas 31.47 manſuetudo 81.24 & quàm eã epiſcopi & ſacerdotes quidã imitari parum curent. ibid. 10. inde
Chriſti paſsionis dies. 166 37
à Chriſti potentia pendere omnia 91.2
Chriſtiani à Scythis & Latinis æquè crudeliter oppreſsi. 12. 53
Chriſtianis bella inferre in tanta infidelium hoſtium copia, impium 262.31
Chriſtianis indignum contrà ſe mutuò graſſari 219 52
Chriſtopolis 179.20
Chriſtopolitanus longus murus ad excludendos Macedonia Turcos & Catelanos ab Imp. extructus 112 3.32
Cilices Gallis tranſitum ultro dant 49 56
Cimbri Scythæ 15.13 & 16.2
Cimbrorum in Italia clades 16.6
Cimmerij Scythæ 15.11
cinnabari ſubſcripſit Imperator. 267.4
cintzuſtra, equeſtres ludi. 218.57
cithara belle canere, non cuiuis laudabile 206 3
ciuitatis Rom. ius & nomẽ quãtũ olim ambierint multi principes uiri 108 51
clades, ut diuinitùs immittũtur, ita nõ niſi placato numine propulſari poſſe 269.27
cladium cauſæ, peccata 198.12
Claſsis deſtructio Romani exitij cauſa 95 11
claſsis per auariciam quorũdam deſtructa, Romanis calamitatum initium 82 36
Claudij prænomen Ptolemæo aſtronomo Romæ inditum. 108 59
claues fiſci Palæologo creditæ. 32.61
in Clypeo ſedendi mos. Imperatoribus creandis 25.38 & 36. 31 & 260.43
clypeo inſidens Palęologus Imperator declaratus 259.62

Cœleſyria Aegyptijs occupata. 50.47
cœlũ & terra diuini opificij amplitudinis præcones 1.21
in Cœlũ iaculari. prouerb. 55.51
cœlorum & terræ gloriã hiſtoria quomodo illuſtret 1.34
Colchi, qui & Lazi 268.33
columba in ſinum recepta, in uiperam mutata, letaliter mordet 261.61
colũnæ agitatio prodigioſa. 138.6 ruina, Andronici obitus pręnuncia 209.24
Comani 17.9
Comanorum militum impietas. 53.31 & 54.58
cometa omnis naturã malus. 262.24
cometa uiſus 260.59 & 46.40
cometa ξιφίας enſis ſpecie uiſus 248.42
cometæ apparitio 245.33. inde. barbatæ, & gladio ſimilis. ib.
comitas in Principe amabilis 86.48
communicatio bonorum diuinitùs inſtituta 146.5 25. inde
communicatio diuini panis, remuneratio dicta 264.41
Comnenus Lazus 70.24
Comnenus Michael 23.21. uide Palæologus
condonatio ſcripta à patriarcha publicè recitata pro ſuggeſto. 198.33
coniurati Byzantij per quæſtiones deprehenſi 241.55
in Coniuratores lex 184.25
coniuratio pontificum contra ſeniorem Andronicum. 183.48
Conoſtablus magnus 75.3. eius dignitas 28.10
Conoſtaulus magnus Tarchaniotes 262.37
conſcientia accuſatrix in anguſtijs 221.51
conſcientię curatio uel in primis neceſſaria 268.49
conſcientiæ intemperies. 261.59
conſcientiæ ſtimulus adulterij comes 21.44
conſcientiæ teredo 261.45
conſilio prudenti cedendo, & tẽpori ſeruiendo, uitandum impendens periculum 265.34
conſiliorum exitus & ſucceſſus ad Deum referendus 110.45
Conſtantinopolis, uide Byzantium.
Conſtantinopolis, orbis miraculum 40.44. à Conſtantino M. condita, ab Andronico inſtaurata 213.4 à Palæologo infeſtata 37.33. inde
Cõſtãtinopolis à Cęſ. capta. 259.48 item à Latinis 5.57 paruis copijs capta ab Imp. Palæologo 39.24
Conſtantinopolis regina urbiũ. 40.56 miſerè uaſtata, Latinorum incuria & incendijs. 41.16
Cõſtantinopolis tribus uno tempore periculis uexata 188.23. inde
Conſtantinopoleos captiuitatẽ quæ prodigia præceſſerint. 174.54. inde
Conſtantinopolis inſtauratio. 41.30
Conſtantinopolim à papa Rom. miſsi epiſcopi diſputandi cauſa 228.30
Conſtantinus Andronici ex Itere ſecunda uxore F. 272.31
Conſtantinus Aſan captus. 188.4
Conſtantini Bulgarorum principis in Romanos fines cum Scythis incurſio. 47.30. Eidẽ nupta Laſcaris Imp. filia. 47.10
Conſtantinus Cæſar Palæologi frater 34.28 Sebaſtocrator factus 37.5. Peloponneſi urbib. præfectus. ibid.16
Conſtantinus Deſpota Andronici F. 106.54. Cralęnam ſororem inuitam ad maritum mittit 131.26 idem Theſſalonicam, Macedonia gubernatum miſſus 160.45 res ibidem ab eo geſtæ 161.5
Conſt. Deſpota in carcerem coniectus 162. indigniſsimè tractatus. ibid.29 Andronici teſtamẽto liberatus, mox à procerib. aulicis rurſum abditus 200.15
Conſtantini Deſpotæ coniugia & amores 133.30 in Eudociam Palæologinam amor. 134.3. inde
Conſt. Deſpotæ malum omen. 160.53 mors 237.9 uide Deſpotes
Conſtantinum Deſpotam captiuum liberare iubet Andronicus moriturus 199.38
Conſtantinus Maurozomes. 267.53
Conſtantini Palæologi uxor. 133.48 eius encomium. ibid.
Cõſtantinus Porphyrogenitus, eius reditus, & aliæ res geſtæ. 267.51 captus à fratre Andronico, in cauea circumductus. ibid.59 poſt diuturnũ carcerem è ſynanche moritur 269.55
Conſtantinus Porphyrogenitus regni affectati inſimulatus. 86.4. inde uide Porphyrogenitus
Conſtãtinus Sebaſtocrator. 259.18
Conſtantini Tœchi regnum in Bulgaria 28.14. inde Eius cædes 61.60
Conſtantinus Tornicius, magnus primicerius 34.31
Conſtantinus Zagoræ regulus. 61.37
conſuetudo in naturam mutata. 154.44
Conſul Piſanorum magiſtratus. 46.11
Contentionis pomum 76.6
contra ſtimulũ calcitrare. 190.39
contraria extremè uno fine concluſa 68.32
contumacia ſolitudinis uicina. 263.50
contumacium pœnæ 60.8
Contus. uide Ioannes
conuicia in immeritos 79.56
conuicia literis mandata, ijs quę ore tantum proferuntur, grauiora 3.13
Copais lacus 189.7
Corducuba Pachymerio dictus, quem Gregoras Lachanã uocat, & cur 265.36
corona ouata, ex ouis uenditis Imperatrici parata 20.27
corona regia capiti impoſita, morte uindicata 236.40. inde
coronam regis temerè uſurpare piaculum. ibid.34
correctio turbæ maioris euitandæ cauſa prætermiſſa 169.30
Cos inſ. capta 13.29
Coſmæ nomen in patriarchatu Ioannis nomine mutatũ 268.59. & 267.14
Coſmidij monaſterium. 160.24
Cortanizes latro captus, monachus fit: rurſumq; copiarum dux factus, rurſum capitur. 268.27
Cotys 258.48
Cralæna ab Andronico nepote ad inceſtum coacta 178.56
Cralæna inuita ad maritum Cralem redit 130.60
monaſticum habitum induit. 131.10.
Crales Seruiæ regulus. 92.25 eiuſdem quartæ nuptiæ. ibid. 35
Crales Seruius Andronico ſeniori addictiſsimus 177.11
Crales Simonidem quinquennẽ ſibi quadragenario deſponſatam abducit 93.5
Crales ſocrum comitatur. 173.46
Crales Turcorum copias ſibi adiungit 116.14

Crales

Crales à ſuis in carcere occiſus. 207.6.36
Cralis cum Syrgianne aduerſus Romanos expeditio 225.30. inde. cum Andronico pax inita 228.20
Cralis de Michaele Bulgaro uictoria 206.51.inde
Cralis filius à patre deficit. 207.26 eidem mortuo ſuccedit. ibid.33.inde
Cralis inſidiæ in filios ſuos. 207.13.inde
Cralis intemperantia 110 52
Cralis ſuppetiæ ab Andronico ſeniore contra iuniorem implo ratæ 179.1
Cralis Seruiæ reguli mors.144.3
in Cralem Seruiæ conſpiratio & fœdus Andronici iunioris & Michaelis Bulgari 177.40
à Crale accerſita Romanis auxilia 120.25
Cratææ Veſtalium ædes 119.18
crepida um rubrarum ſignum. 32.39
Creta Venetæ ditionis ſub Andronico ſeniore 268.36
Cretæ loca pleraq; terræmotu concuſſa 269.23
Cretenſium perfidia Pincerna Libadario proditus 91.44.49
Crœſi fruſtratio 140.38
crocodili Ægyptij natura. 201.37
crudelitas punita 81.37. & 83.13. inde
crux Chriſtianorum trophęum, multa contra Sultanum Arabum potuit 270.6
crux rubra & nigra, Andronici ſenioris cucullæ inſigne. 202.45
cum Crucis hoſtibus gerendum bellum: ubi & uictoria laudabilis eſt,& uinci ſalutare.264.52
crucis imago in nubibus uiſa. 175.23
cruces ferreæ templorum à uento decuſſæ, Andronici obitus prænunciæ 209.23
Ctaes Scytharum princeps. 268.7 Mariam Andronici notham ſocero remittit, ne gerendo bello occupatus, uenere eneruaretur 268.17
Cuboclaſio monacho cadauer poſt aliquot à morte annos integrum, ſanctitatis opinionē peperit 270.18
cucullum monaſticum inuitis non inducendum 202.34
curæ leues loquuntur, ingentes ſtupent 201.54
Cyaneæ petræ 63.34
cygnorum cantus 151.45
G. Cyprius à ſuis ſacerdotibus oppugnatur 83.39. patriarchatu relicto fit monachus 84.20
G.Cyprius Becum ex inuidia relegat 79.30 eius immiſericordiæ pœnas luit 83.15
Cypſella 104.32
Cyrilli de Græcorum & Latinorum cōtrouerſia dictum. 265.7 item de Spiritu S. 266.32
Cyriotiſſę monaſterium 131.48
Cyrus, fortunæ inconſtantis exemplum 42.46
Cyri maior quàm pro ſatrapia ſua faſtus eum apud Artaxerxem ſuſpectum reddit 87.16
Czinzuſtra, à uocabulo Italico. nam hos equitū luſus, quos Troianos uocāt, Gioſtram appellant. Rennen. 218

D

Dæmones etiam Chriſtianorū eſſe fratres: abſurdum cuiuſdā dictum 268.54
Daniel Cycicenus 83.57 & 84.30
Damaſceni de Spiritus S.proceſſione aſſertio 266.25. 34 & 267.2
Dandulus Venetus quomodo à Manuele Comneno excæcatus 271.46
Danubius fl. 49.1 eius ortus & exitus. ibid.
Daphnuſia opp.39.44. obſeſſa. ibid.& 40.28
dapiferi dignitas 109.3
Dario capta Babylō per Zopyrū. 226.37
Dauidis cinyra 153.14
Deabolis caſtellum 34.40
Debrenus epiſcopus 77.19
declamatoriū dicendi genus ſpinoſum 272.15
defunctorum caſibus ſuperſtites erudiri Deum uelle 84.28
Demetrias, Syrion prius dicta. 55.27.43
Demetrius Deſpota. 179 2 eius apparatus. ibid.55. fuga 187.9
Demetrius Palæologus 111.1
Demetrius Poliorcetes 55.27
Democriti ſplen,ſiue riſus. 170.37
Demonactis acumen 272.10 ſales & ſapientia 149.51
demonſtratio ſcientifica 231.38
de Demoſthene Philippi Maced. regis dictum 187.50
Demoſthenicæ lucernæ 156.2
Deipara ὁδηγήτρια 41.8
Deiparæ imago per dies complures lachrymat 266.31
delicta ſingulorum totam ciuitatem turbis implent. 263.54
Deſpotæ fuga Theſſalonicam. 161.51
Deſpotæ honor regiæ dignitati proximus 33.43
Deſpotæ titulus 29.50
Deſpotæ Aetoliæ & Epiri,fœderati & generi 34.3
Deſpotarū honor Theſſalis principibus collatus 23.14
Deſpotica inſignia abiecta. 56.59 & 57.16 & 264.8 & cur.56
Deſpotica poteſtas Sebaſtocratori collata 37.3
Deus faſtui omni infenſus. 110.43 modeſtis adeſt. 39.6
Deus iuſticiæ præſes 4.6
Deus quomodo uetera & recentia delicto punire ſoleat. 142.59
Deus rerum omnium uires humanas ſuperantium moderator 9.46
Deus ſolus admirabilium & magnorum ſucceſſum autor. 43.8
Dei arcana non rimanda. 264.60
Dei clemens ultio 143.50. inde
Dei conſilium euertere uelle, periculoſum 262.60
Dei genitricis imaginem Andronicus moriturus ſacramenti loco in os inſeruit 210.8
Dei glorię prædicandę,hiſtorias non minus quam cœlū & terram conducere 1.19
Dei imaginem ex inferiorib. petere abſurdum 234.11
Dei legem timere, maxima ſecuritas,quicunq; terror obijciatur 261.52
Dei metus hominū timori præferendus. ibid.50
Dei miſericordia.221.57 prouidentia 222.3
ad Dei naturam exprimendam ne uocabula quidem ſufficientia reperiri 234.22
Dei oculus omnium iudex. 259.32
Dei ope deſtitutum exercitum quamlibet inſtructum,à formicarum agmine nihil differre 34.57
in Dei profunditates inueſtigare,temerarium 234.1
à Dei propitia uoluntate pendere omnia 244.60
Dei prouidentia gubernari omnia 91.3
Dei ſapientia imperueſtigabilis. 68 31 inſcrutabilis, admiranda 56.49
Dei uoluntati, ut illi uiſum fuerit,obtemperandum 263.42
Dei uoluntate omnia moueri. 191.36
Deo conſecratos tribunali mundano ſiſti,nefas 260.8
Deum ad utilitatem omnia dirigere 83.50

Deum

Digitized by Google

Deum etiam de ſuo iure conceſſiſſe, cum homo factus ſupplicium ſubijt 265.52
Deum facta cuiuſq; remunerari. 84.28
Deum intelligere difficile, in uulgus efferre nefas 231.47
Platonis dictum, quomodo à Gregorio correctum. ibid.51
Deum iuſtum non tibijs uiri, ſed afflicto & humili corde oblectari 120.56
Deum omnia in melius referre. 120.33
apud Deum pluris fieri honeſtã & inculpatam uitam, quàm uires armorum 121.3
Deum ſæpe etiam in hac uita ſcelera, iuſta menſura punire. 81.47
Deum ſi ulli magnę rei, regni certè cõſtitutioni intereſſe. 263.1
Deum ſolum res impeditas expedire 56.44
Deum ut benefaciat tantum ſpectare, cauſas beneficentiæ non expectare 154.38
de Deo diſſerere, conatus formidabilis 236.30
dextra Domini 245.15
diabolus mundi huius princeps. 75.32 eius potentia. ibid. 42
diabolum è diſcipulis Domini unum ſibi tributi nomine eripuiſſe 75.49
diabolum res quæ geruntur in terris perſequi, & ex optimia portionẽ ſemper decidere. 75.38
diademate uno duo capita tegere, perturbatione plenum. 261.21
Dialectica ad Eccleſiaſticas controuerſias componendas inutilis 232.5
de Dialectica Greg. Nyſſeni ſententia 232.8
dialecticas argutias, pares in utranque partem uires habere. 232.13
Didymotichos opp. 105.40
eius ſitus 162.23. carcer 162.21
dignitatum & titulorum mutatio apud Romanos 108.44. inde
Dionyſij Sicil. tyranni regia puluere impleta Platoni reperta. 236.2
diſcendi cupîdo, animi donum. 140.1
diſciplina militaris neglecta. 117.30.48
diſciplina militaris hoſtium obſeruari à Turcis ſolita 93.52
diſciplinæ publicæ perturbatio. 198.12
diſciplinarũ tractatio quatenus ocioſa 148.12
diſputantium inſtrumentum ratiocinatio 231.30
diſputatio omnis ſine cedendi uoluntate, & iudice controuerſiæ ſumma autoritate prędito, inanis 230.20
diſputationis ſcopus & finis præcipuè conſiderandus. 230.7
diſputationes prius quàm aggrediantur, diligenter meditandæ 229.33 & 230.6
diſputationes ſuperfluę in Theologia repudiandæ 234.52
à Diſputationibus theologicis quatenus abſtinendũ. 236.25
in Diuina re, nulla uel neceſsitudinis, uel beneficij accepti ratio habenda 270.14
diuinarum rerum ea ratio, ut tacitis animis adorandæ ſint potius, quàm uerbis approbandæ ac demonſtrandæ 266.3
diuinorum conſiliorum arcana uis 269.32
diuturnitas temporis rei faſtidiũ parit 214.13
doctores Theologici noui ſine miraculis 236.55
doctrina impuris non communicanda 145.33
doctrina ſine uſu rerum mortua. 148.12
doctrinæ fundamentum, ingenium 4.41
doctrinæ genus opt. & homine digniſsimum quod nam. 2.23
dolium tertium malis impermiſtum in Iouis aula non eſſe relictum 79.49 & 146.2
Doloicus Pleç. Comes 6.24
eius interitus 7.14
δολώνιος, qui & λοδώνιος 271.31
doloris maculis non aſpergenda philoſophiæ nobilitas. 139.9
dolorem ſilentio augeri. 139.3.10
dolus aperta ui efficacior. 226.33
Domeſticus menſę Imperatorię. 136.24
Domeſticus occidentalium prouinciarum 136.26
Dominus creauit, principiũ uiarum ſuarum, &c. non eodem modo à S. patribus explicatũ. 233.10. inde
domo domum ferri 20.47
domum paruã haud temerè magnam calamitatem ferre, nec contrà 261.43
Doria harmonia 142.4
doxologiæ ſacræ intereſſe ſolitus Azatines Turca 44.24
Drama opp. 124.47
Drimys quidam ſe pro Laſcaride uenditando, ſeditionẽ concitat 270.35
dubij criminis rei duello decertare ſoliti 258.54
ducis liberalis & pij exemplum. 121.12
ducis magni nomen & dignitas. 109.5 & 21
duce præcipuè dignæ uirtutes. 89.37
duello decertare ſoliti, qui dubij criminis rei eſſent 258.54
Dyrrhachinus epiſcopus 237.2
Dyrrhachium terræmotu dilapſum 264.36

E

Ebrij quomodo hallucinari ſoliti 94.13
Eccleſia malè habebat, cum eius proceres pauperes & nullo in honore eſſent 270.7
Eccleſiæ priuilegia ab Imperio data 201.22
eccleſiæ ſtatum in primis emendandum ſuſcipit Andronicus Imperator factus. 75.18. ſed diaboli machinis perturbatur. 76.13
eccleſiaſticæ contentiones quomodo decidendæ 231.10
eccleſiaſticę factiones propter patriarchas, diaboli machinatio. 76.13.24. & 77.50.60
eccleſiaſtici principes ferè decẽ, nouem menſibus mortui. 260.1
eccleſiaſticum fulmen in Theſſalos uibratum 127.36
eccleſiaſtici interdicti petitio. 183.22
eclipſis ſolaris Chriſto in cruce moriente monſtroſa. 168.28
eclipſes duæ Andronici ſenioris obitus prænunciæ 209.10
eclipſea ſolis & lunæ, cladiũ prænunciæ 243.29
ἠχεῖον πυρωθὲν 262.26
effectuum atque cauſarum connexio & ignoratio. 205.38. inde
εἰκονίζειν τὸ ἀθεώρητον 266.55
ex Elementis ijſdem omnia conſtare 156.49
elephantum è muſca facere. prouerb. 90.17
ad Eloquentiæ exercitationem qui ſe nullo ingenio, nulla dexteritate conferunt, quales euadant 4.22.39
engaſtrimythi 186.36
Epaminondæ de Spartania uictoria ad Aliartũ & Leuctra. 220.50
ἐπ' ἐμοῦ 271.12
epilepſia 23.47
Epimethei pediſſequa pœnitentia 262.35

Epitus

Digitized by Google

Epirus uetus 6.12 quæ cõtineat. 52.40 eius fines. ibid. Romanæ ditionis facta 250.39
Epizephyria barathra 203.57
epiſcopus quæſtor & amator, literarum planè rudis 118.45. inde. adulator,calumniator aulicus 119.22
epiſcopum quenq; ſuam eccleſiã paſcere,eiq; adeſſe debere. 85. 45.55
epiſcopi & ſacerdotes ab aduerſarijs indignè tractati 81.16
equeſtres cõcurſiones nato Ioanne Andronici F.celebratę.218. 52
equi de ſeſſore ſuo optimè meriti deſcriptio 221.12
equi lapſus prodigium 169.59
equi picti hinnitus auditus.137. 43.58
equites præſtigiatores 158.34
Eridis pomum 76.6
errata etiam uera interdum ſilentio diſsimulanda hiſtorico. 5.2
Eſaias monachus imperitus patriarcha factus 163.44 in Andronicum ſeniorem conſpirat 183.47 cuſtodiæ mandatur 184.44 à iuniore Andronico liberatur 192.38
Eſaias patriarcha ſen. Andronico monacho facto inſultat. 200.52
Eſaiæ patriarchæ uæcordia. 194. 22
Eſaiæ patriarchæ mortuo Ioannes ſuffectus 226.16
Eſaiam patriarchã officij admonet iunior Andronicus. 198. 22
eſurienti quiuis panis ſuauis. prouerb. 172.18
Euangelij pronunciata certa, neque demonſtrationem requirentia 233.43
Eubœa Venetorum prouincia. 45.13 Romanis recuperata. 45.31.inde
Eudocia Imp.notha F. Baſilio Trapezuntis regi nupta. 243. 40
Eudocia Imp. ſororis in urbem aduentus 92.20
Eudocia Ioanni Comneno Lazo nupta 70.31
Eudociæ Palæologinæ encomion 133 48. inde. ea Conſtantino Deſpotæ nubit 134. 10
Eudocia Trapezuntia Cralis nuptias aſpernara 92 25
Eudocia Lazorum ſiue Colchorum regina marito etiam mortuo cõiugij fidem ſeruat. 268. 33
D.Eugenij templum ab Andronico extructum 125.33
Eulogia Andronici Imp. ſoror. 61.34
Eulogia Mariæ F. Conſtantino Bulgaro nupta 264.17
Euripidis locus 140.20
Europa à Scythis infeſtata.16.54. inde
Europæi Scythæ 15. 58. & 17.4
Eurymedon fl. 66.41
exactio propter receptos Maſſagetas 93.43
exactiones,luxus ſtudio. 18.49
exactiones principum bellis urgentibus neceſſariæ 269.1
exactorum improbitas 143.33
excubitores uino oppreſsi,urbis capiendæ anſam hoſti prębēt. 190 14
exempla ſcelerum quatenus literis non mandanda 3.32
exercitus ex ruſticana & circumforanea turba collectus qualis 117.10.20.50
exercitus impius qualis 94.15 ipſimet ſibi hoſtes. ibid.
exercitum quamliber populoſum & inſtructum, abſq; Dei ope nihil à formicarum agmine differre 34.57
exercitibus duobus ad pugnam inſtructis,alterius conſiliũ alterius temeritatem deſtruere, & contrà 229.30
exitum cuiuſq; rei ab antegreſſis pendere cauſis 102.28
experientia rerum ſegnes naturas excitari 4.25
experientia ſine uera doctrina, mortua 148.12
experientiam ſenſu gigni.205.35 principia ſuppeditare ſciētiæ. ibid.
exta quatenus futura prędicant. 71.58
extremo digito.prouerb. 451.27
Euchiræ monachi 252.2
Eulogiæ F. Annæ affinitas cum Mich.Deſpota 261.5
Eumenis artibus ſæpe uictus Antigonus 226.40

F

Fabulę ad ueritatem alludentes, non improbandæ 263.48
fabularum tantum lectioni uacantes improbantur 2.15
in Fabulas cur pleraq; à Poetis redacta 151 9
factiones eccleſiaſticę propter patriarchas,diaboli opus 76.13. 24 & 77 50
factionum libri in ignem poſiti ambo combuſti 78.30
in Factioſos,Canon 184.25
fames obſeſsis grauior hoſte. 112. 17
familiaritatis nimiæ comes faſtidium 155.38
Farenza Zymes corruptum nomen Friderici de Inciſa militis Apuli. 106
faſtidium ex diuturnitate temporis 214.13
faſtidium nimiæ familiaritatis comes 155.38.50
faſtus maior quàm pro conditione,ſuſpectus & exitioſus. 86. 47. & 87.11.inde
fatalis incuria 100.8
fatali etiam ſapientiã oppugnari. 260.57
fatum adiutandũ potius quàm impediendum 102.42
fatum ut animantibus,ita etiam ciuitatibus ineuitabile. 260. 10
Fati magna uis,quicquid contrà machineris 262.36
fato quietum obſequi melius, quàm fruſtra nitendo ei uelut materiam præbere 102.46
fax ardens Magneſiæ caſtellum circuire uiſa, nocte intempeſta 269.37
febrium ortus & curatio 14.55
feles monacha,deq; ea apologus 98.49
felicitas nulla perpetua,aut inuidiæ expers 207.6
ferrea maſſa candente,innocentia reſtata 259.12
fides cum alacritate cõiuncta laudabilis 259.26
fides etiam in hoſte probanda. 187.49
filius patris proditor 179 34. inde
filij defectio & ſeditio contra parentem 207.26
firmis ſpe,etiam ea quæ intolerabilia uidentur, æquis animis perferri 266.47
Flauij prænomen Ioſepho Hebræo Romæ inditum. 108. 58
fœdera externa non ſemper tuta 93.31
Fortunæ Deiparæ templũ Conſtantinopoli . 39 52
forenſium negociorum morbus multiplex & immedicabilis, reipub.pernicioſus 198.13
formicæ formicarum , ſimij ſimiorum more ſuas res adminiſtrant prouerb. 173 57
fortuitorum ſucceſſuum euentũ non ubiq; legis eſſe loco debere 229 52
fortuna immoderatos facit. 91. 53
fortunæ aduerſæ aut proſperæ, præter ſpem oblatæ exempla. 140.20.inde
fortunæ incerta momenta prudentia moderanda 91.59

Digitized by Google

fortunæ inconſtantia 52.45.57 & 136.9. & 147.36. & 189.42
fortunæ incōſtantiā non conſideratā, homines humanitatis obliuiſci 91.58
fortunæ inconſtantis exempla. 42.39
fortunæ indulgentia nimia corrumpi animos 90 9
fortunæ leuitas 223.17
fortunæ ludibrium in rebus humanis 164.10
fortunæ temeritas à rerum diuinarum cultu remotiſsima. 267.29
fortunæ temeritati non fidendū 229.41
fortunā in ſua uota cogere uelle, ridiculum 181.25
fortunā nulla pœna ſatiari. 208.50
Frerij, equites Hieroſolymitani, qui Rhodij & Malēſes. Sic etiam Laonicus eos Nazarços uocat 61.31
Fridericus Siciliæ rex contra Carolum ab Imperatore concitatus 69.28 Papæ parêre recuſat 261.54
frigidæ aquæ potus ſeni letalia 209.53
frontis perfrictæ hominibus nō habenda fides 264 33
fuga paucorū totum perturbat exercitum 54.36
fugientes hoſtes tantum ſpoliari, non etiā occidi, aut capi, inter Chriſtianos ſoliti 55.11
fumum fugiens in ignem incidit. prouerb. 44.6 & 123.10 & 235.61
funambuli præſtigiatores 158.10. inde
futura è præteritis colligi 2.15
futura in æquilibrio collocanda. 141.1
futura incerta, eoq́; propter illa non dolendum philoſopho. 140.17 & 229.48
futurarum rerum prædictiones incertæ 140.23
futurorum ſignificatio uaria unde 71.54

G

Galata Venetorum claſſe impetita 188 26
Galata Venetis, Piſanis & Genuenſibus aſsignata 46.3
Galatæ caſtellum 37.38 & 259.35
Galatæ incolæ Genuenſes. 239.41. malè tractati cur 265.11
Galatę, Galli, qui & Scythę pri°. 16.1
Galatæ, Latini 122.30
Galatæ ex Oriente ab Ægyptijs pulſi 48.44
Galleſius mons 51.14
Gallia etiā à Scythis peruagata. 15.60
Gallis occidentalis 126.47
Galli amœnitate locorum Syriæ & Phœniciæ detenti, expeditionem ad S. Sepulchrum intermittunt 50.25. inde ab Ægyptijs pulſi 40
Galli fortiſsimi uiri 48.57 in Aſia confident 50.20. amœnitate locorum inſtituti obliuionem ipſis incutiente. ibid. inde rurſum ab Ægyptijs pelluntur 50.48
Gallorum equitum robur. 206.52
Gallorum expeditio ad S Sepulchrum 48.60. inde
Gallorum ope Aſia Romanis reſtituta 49.48
Gallis Cilices tranſitum ultro dant 49.56
Gallos Syria & Phœnicia prohibere fruſtra conati Arabes 50.4 inde
Gangolfus idem, qui & Bolgangus 271.33
Gani montis monaſteria 85.12
Ganorum montes 47 42
Gaſmulica gens 46.21 Gaſmulicum 261.9 ad bella animoſum 361.55
Gaſmulicum omne diſsipatum. 82.54
gaudium nullum perpetuum ac ſolidum 41.60 & 42.3
gaudijs magnis plerunq; dolores adhæreſcere 62.43
generoſum hominem in rebus uilibus oſtentare ingeniū, turpe 206.6
Genua, eiusq́; ſitus 130.45
Genuę habitatorum ſeditio. 130.42.57
Genuenſes reip. ſtatus mutatus. 248.31
Genuenſis e regione Cōſtantinopolis habitare 63.6. & 94.40
Genuenſes Galatæ incolæ inſolentiores facti reprimuntur. 239.41
Genuenſes Venetis & opibus & copijs ſuperiores 265 7
Genuenſium ædificia circa Galatam ab Andronico Imp. incenſa 240.9
Genuenſium duæ piraticæ triremes 63.27
Genuenſium & Venetorum bellum 94.36 ſimultas 268 18
Genuenſium immunitas à Michaele Palæologo impetrata. 239.46 eorundem in Romanoa ſuperbia & contumacia. ibid. 52
Genuenſium magiſtratus Poteſtas 46.12
Genuenſium priatæ 188.27
Genuenſium ſuperbia repreſſa. 63.6
Genuenſibus Galata aſsignata. 46.3
Georgius Alanus 270.14
Georgius Cyprius 61.28 patriarcha 76.58 Atticæ linguæ inſtaurator. ibid. inde. ab Imperatore primùm electus. 77.5 pòſt à Germano Heracleæ epiſcopo demum confirmatus 46
D. Georgij equus pictus hinnitum edit 137 43
Georgij martyris imago ſanguinem emittit 266.33
Georg. Mutzalo 258.8. uide Muzalo.
Georg. Pachymerij hiſtoriæ exordiū unde, & ex ea excerpti aliquot loci 258.5 uide Pachymerius
Geraſimus monachus patriarcha fit 133.17 & 141.27 eius futilitas 142.40
Germanus monachus Heracleæ metropolitanus deſignatus. 77.30
Germanus Adrianopolitanus epiſcopus Arſenij in patriarchatum ſucceſſor 44.52 patriarcha deſignatus 262.61
Germanus patriarcha 25.41 ipſe quidem non eruditus, ſed eruditorum amator 263.1. ultro patriarchatum deſerit 51.12 & 262.17
Germani patriarchę ſimplicitas, liberalitas, & bene merēdi ſtudium, ſtulticię & uanitatis crimen incurrit 263.5 eiuſdem humanitas. ibid. 38
Germani, Scythæ 15.59
Gibellini 130.47
Glaba Protoſtrator Thraciæ. 220.4
gladius ſpiritus, uerbum Dei. 261.40
gloria ex magnis etiā operibus, unà cum eorūdem memoria, fluxa 146.62
gloriæ ſtudium 146.29. inde
Glycys Ioannes legatus ad Italię regem 88.36
Glycys liber de legatione ſua. 88.55
Glycys patriarchę reſignatio. 131.33 inde. eius teſtamentum 132
Gotthi 17.7 & 264.10
Græcū ſe, non barbarum eſſe natum, Plato gloriatus 174.3
Græcorum amplificationes. 150.62
Græcorum cum Latinis de Spiritus S. proceſsione controuerſia 264.55
Græcorum & Latinorum controuer-

trouerſiam ex duabus præpoſitionibus pendêre, Ex & Per. 265.7
Græcorum & Latinorum pacis capita. ibid.12 inde
Græcorum inanis metus.140.34
Græcos à Latinis albos Agarenos haberi 265.28
Gregoras aulicus è ſcholaſtico factus 145.26 Andronico familiariſsimus 271.12
Gregoras ad Andronicum ſeniorem ſolatij gratia accedere ſolitus 209.38.
Gregoras cur ad Andronici ſenioris aulam ſe contulerit. 148.7 inde
Gregoras Chartophylacis' munus recuſat 153.59
Gregoras eloquentiæ ſtudioſiſsimus, adhuc iuuenis 123.50
Gregoras etiam, mutata imperij Cōſtantinopolitani fortuna, malè tractatus 193.36
Gregoras Glycis diſcipulus. 123.46 Metochitæ charus. 139.35 eidem familiaris. 145.33 eiuſdem liberorũ præceptor 139.50 ab eodem doctrinæ ſuæ hęres inſtitutus. ibidem 42
Gregoræ conſilium de miſsis à papa epiſcopis Conſtantinopolim diſputandi gratia. 229.1 inde
Gregoræ conſilium Metochitæ datum 140.9 inde
Gregoræ conſolatio ad Imperatoré, de matris eius obitu. 123.1 inde
Gregoræ dialogus Florentinus inſcriptus, de Barlaamo monacho 451.40
Gregorę eloquentia 228.43
Gregoræ hiſtoriæ initiũ à capta Latinis urbe Cōſtantinopoli. 5.43
Gregoræ legatio ad Cæſariſſam 170.26 Latinorum periculum eidem oblatum 171.36
Gregorę nænia in Andronici ſenioris obitum 211.20 inde. in Metochitæ obitum 215.23 item in Andronici iunioris obitum 253.40
Gregorę oratio ad Imperatorem Chartophylacis dignitaté deprecantis 154.8 inde. item alia ad Metochitá. 145.51 item in laudem Andronici Imperatoris 148.30 inde
Gregorius Aeliæ patriarchá. 265.19
D. Gregorij contra curioſos pręclara ſententia 233.57 inde
Gregorius Mitylenæus 262.22
Gregorij Nyſſeni de Dialectica ſententia 232.8
Gregorius Syrus ad papalem dignitatem acceſſitus 264.49
Gregorii theologi, Platonis de Deo ſentétiæ correctio. 231.51
Gratiarum ueſtibulũ, thalamus. 215.59
Guelphi 130.47
gubernatorum prudétia 141.14
Gyrolimnia, ſiue Gyrolimniæ porta Cōſtantinopoli. 142.45 & 190.24.46

H

Hæmus, limes Romani & Bulgarici imperij 106.22
Hali Amurij F. patris cædem ulciſcitur 269.23
Hamaxobij 17.7
Hannibal fortunæ inconſtantis exemplum 42.51
harmoniam muſicam ex inęqualibus conſtare 31.34
Harmoſtę Laconum 95.26
Hebræorum anni initium 167.48.56 inde
Helenæ Aſanis F. cum Theodoro Laſcari iuniore nuptiæ 13.54 inde
Hellanodicæ 230.26
Henrici Danduli Venetorum ducis interitus 7.16
Hepſetopulus 263.5
Heraclea Pōti metropolis. 64.52 & 194.42
Heracleá metropolitanum ius habuiſſe eligendi patriarchæ Conſtantinopolitani 77.31
Heracliti dictum 264.2
Heracliti lachrymæ 170.39
Herculeum fretum 16.9
Herculis peragrationes. Herculanæ columnę 218.12
Herodoti Perſica hiſtoria 15.12
Henricus Balduini primi frater, & eiuſdem in regno Byzantino ſucceſſor 40.14
Henricus Byzantij rex 11.22.37
Hiobi uerba à Logotheta Theodoro uſurpata 139.20
Hiſpani Scythis etiam ſubacti. 16.30
hiſtoria animatũ gloriæ Dei pręconium 1.24
hiſtoria, cœli & terræ defectum quomodo ſarciat 2.7
hiſtoria Dei opus 1.15 uniuerſitatis tabula. ibidem 26
hiſtoriæ anima, ueritas 258.38
hiſtoriæ commendatio 1.1.23 cum cœlo & terra collatio. ibidem 17
hiſtorię idem eſſe ueritatem, qđ animantibus oculum 2.35
hiſtoriam lectores ſuos quodam modo uates reddere 2.14 orbem terrarum & omnia ſecula peragrare. ibid.16
hiſtoriarum cognitio, optimum eruditionis genus 2.28
hiſtorijs etiam cœlorum & terrę gloriam illuſtrari 1.34
hiſtorico excellés pictor imitandus 4.53
hiſtorici diuinitùs ad ſcribendũ res geſtas impulſi 1.8
hiſtorici rerum ignari quales 2.44
in Hiſtoricorum quorundã maledicentiam Andronici cōcio. 2.60 inde
hiſtoricorum quorundam uanitas, ex rumoribus tantum ſcribentium 4.8 & 5.6
Hodegetria Deipara 41.8 & 135.17 & 191.21
Hodegetriæ Deigenitricis templum 245.29 & monaſterium 451.7 & 84.20
Hodegium monaſterium 253.12
Holobolos Manuel 260.36 officio oratoris à patriarcha donatus 262.3
Holobolo Manueli cur naſus & labra præciſa 261.25
Homeri de Scythis teſtimoniũ. 14.40
homo cœlum & terrã intuetur, ſed humanas actiones cœlum & terra intuentur 192.1
hominibus perfrictæ frontis nō habenda fides 264.33
hoſtis etiam uirtus reuerenda. 187.49
hoſtium multitudo non horrenda 220.43
humanæ res ludibrium Dei. 117.34
humani nihil firmum ac certũ. 42.39
humanarum rerum inconſtantia 84.33 & 89.51 & 156.42
Hunni 17.9
Hiacynthia Spartanorum 172.42
Hyacinthus 262.14
hyemis ſæuitia 268.45
Hypatia 134.1
Hyperborei terrores Scythæ. 15.26

I

Iathatines Turcarum princeps. 7.58 Alexij precibus contra Laſcarim arma ſumit 8.16 cæditur 9.16
Iaxartes fl. 16.49
Icaria inſ. capta 13.29
Icariũs, aliàs Rabanus de Carterijs 45
Icarius Euboicus 45.10 inde
iconomachiæ morbus 12.25
ideæ Platonis 4.15
Illyria à Bulgaris occupata 12.29
Illyriorum agri uaſtati 247.11
Illyriorum ingeniũm. ibid.3

Imaginem earum rerum nullam afferri poſſe, quarum nulla eſt imago 266.54
imber tantus, ut maris color turbaretur, &c. 268.21
immortalitatis apperitio 146.23
Imperator à patriarcha coronari ſolitus 25.40
& ungi 26.11
imperator moriturus monaſticum habitum induit 29.12
imperatoris cum Turcis fœdus. 19.36 & 26.23
imperatoris deligendi ceremoniæ 260.43
imperatoris liberalitas in quales potiſsimũ homines declaranda 19.44
imperatoris officium 20.60
imperatoris ſenioris obitus conſictus 161.34
imperatori ſacris interdictum à patriarcha 44.2
imperatorem non decere ludos equeſtres 219.6
imperatore digniſsimum, benefacere, non beneficentiæ cauſas expectare 154.40
imperatore, & homine priuato interfecto, non idem exitus. 193.34
imperatorum diuitiæ, populi diuitiæ 259.22
imperatorum iunioris & ſenioris altera diſſenſio 160.17 inde. pacificatio altera 163.15
imperatorum ornamenta diuini quiddam habere, & uulgi captum ſuperare 72.4
imperatorum ſtudium in templia extruendis, ex ambitione 125.10
Imperatorum ueterum καμήλια uendita 159.27
imperatores Romanos inungendi moa 12.7
imperatorib. quales patriarchæ & epiſcopi grati 133.21
imperatoriæ prouidentiæ ſpecimen 20.31
imperatoria inſtituta ab Andronico iuniore neglecta 256.8
imperium diuturnum moleſtũ. 181.19
imperij interituri ſigna 275.15 inde
imperij præſagia 32.22
imperij ſumptus infiniti 143.46
imperium in plures partitum, perturbatione plenum 261.20
impetus inconſideratus 229.41
impoſtura peſsima, qua quis ipſe ſeſe decipit 270.22
in limine, prouerbium 160.59
in portu naufragium, prouerbiũ 188.20
in puppi ſedere, prouerbium. 153.17
incuria fatalis 100.8
Indus fl. India à Scythis occupata 17.56
Indorum anni initium 167.55
Indorum ſapientum præceptũ. 86.56
indulgentia fortunæ nimia animos corrumpi 90.9
infamiam negligentibus non habenda fides 264.33
infantes palis ſuffixi 270.17
ingenium doctrinæ fundamentum 4.41
ingenij bonitas naturæ donum. 140.1
ingenij dotibus ſolis immortalitaté nominis conſtare. 147.2
ingenij ſolertia milite numeroſo potentior 69.25
ingeniũ neceſsitate excitari. 226.30
ingenium oſtentare in rebus uilibus, generoſo homine indignum 206.6
ingenia hominum proſperis ſucceſsibus explorari 196.20
ingenia ſegnia rerũ uſu & experientia excitari 4.25
ingenia ſplendida æmulationis & inuidiæ ſtimulis ferè agitari 79.27
inimicis cur Antiſthenes ſanam mentem optarit 264.3
iniuria ob iniuriæ metum illata. 199.15
iniurias quàm rectè facta uulgò libentius legi 3.56
innocentia per ferream maſſam candentem teſtata 259.12
innocentia uitæ Deo gratiſsima 121.3
inſectatione aliorum uulgus magis quàm collaudatione oblectari 3.53
inſcitia ad perſuadendum efficaciſsima 202.60
inſomnijs futura prædici 71.56
inſomnijs non temerè uulgꝰ interdum commoueri 32.25
inſueta omnia grauia 267.45
inſularum imperium ſine claſſe teneri non poſſe 266.11
intercalandi ratio 166.49
inuidiæ authoris ſathanæ mos. 41.61
inuidiæ obnoxij noui homines. 153.61 inde
Ioachimus patriarcha proditionis ſuſpectus à Sphendoſthlabo præcipitatus 268.16
Iohannis, Andronici iunioris imperatoris filij natiuitas. 218.42
Iohannes Apris oriundus patriarcha poſt Eſaiæ obitum. 226.16
Iohannes Aſanes Conſtantino Tœcho patri ſuffectus 62.24
Iohãnes Aſanis primi filius, Bulgarorum princeps 13.5.22
Iohannes Becus patriarcha 60.38 inde. uide Becus
Iohannis Beci ſomnium 260.3
Iohannes Cantacuzenus, Magni Papiæ cognomento illuſtris 136.22. uide Cantacuzenus
Iohannes Chæroboſcus cæſus. 269.59
Iohannes Chumnus 264.40
Iohannes Contus Aetolorum & Acarnaniæ princeps cæſus. 43.42 eiuſdem F. ab Andronico deficit. 247.28 inde. Epirum recuperat. ibid. 46
IOHANNES DERNSCHVVAM 271.3
Iohãnes Deſpota Andronici imperatoris frater contra Iohannem Theſſalum Deſpotã miſſus 53.1 eius fuga 54.50
Iohannes Deſpotes claſsi Romanæ ſuccurrit 56.52 præclarum eius dictum. ibidem 60
Iohannis Deſpotæ res geſtæ & laua 260.54
Iohãnes Ducas imperator 269.46 culpam ſuã deplorat. 22.16 cur filium Theodorum ipſe adhuc uiuens deſignare Imperatorem non uoluerit 25.7 inde
Iohannes Ducas imperator Marceſinæ amore captus 21.30 inde
Iohannes Ducas Laſcaris gener, ac in imperio ſucceſſor 10.42
Iohannis Ducæ imperatoris adminiſtrandi imperij ſtudium, ac opera 20.60 eiuſdem elogia 11.3 liberalitas, & in quales potiſſimum 19.44 prudentia in regendo filio 24.60 inde
Iohannis Ducæ expeditio cõtra Michaelem Theſſalum 22.30 inde
Iohannis Ducæ ſecundæ nuptię poſt Irenes obitum 21.25
Iohãnis Ducæ imperatoris morbus & obitus 23.42 inde & 24.11 & 127.25
ſub Iohanne Duca bes nummi auro puro puto cõſtabat 270.29
Iohannes Glycys patriarcha factus 123.30 prius Logotheta Dromi. ibid. uide Glycys.

Iohannes

Digitized by Google

Iohannes Heracleæ epiſcopus, Gregoræ curator & auunculus 194.35 eius uita ab eodem conſcripta. ibidem 58
Iohannes Laſcaris Theodori Imperatoris filius 29.41 Romanorum pater, ut Theodorus Dominus appellatus. 259.44
Iohannes Laſcaris Imperij ſucceſſor à Palæologo excęcatus 43.45 & 81.39 & 261.25 ab Andronico humaniter tractatur 82.1 eius excæcationem ſoror ulciſcitur. 47.13 inde
Iohannes Laſcaris à Palæologo Nicæatico caſtello incluſus. 261.36
Iohannis Laſcaris ad patriarchā uox 260.51
Iohannes Lazu : 92.22
Iohannes Macrenus 260. 47
Iohannes nothus Sebaſtocrator Athenarum ducis auxilijs Romanos profligat 54.21 eius ditio & perfidia 52.50 57 quomodo per hoſtium caſtra euaſerit 53.55 & 54.9
Iohanni Palæologo Nicephori cuiuſdam filia nupta 109.55 eius mors 110.5
Iohannes patriarcha, Coſmas antea 268.59 eiuſdem pietas & ſimplicitas. 269. 49
Iohannes Paraſtro legatus papæ ad Byzantios quam cupidus pacis fuerit 265.29
Iohanni Porphyrogeniti F. Metochitæ filia nupta 123.59
Iohannes Sebaſtocrator Palæologi frater 34.23 eiuſdem Theſſaliæ principis perfidia 70.42
Iohannes Sozopolitanus patriarcha fit 88.20 patriarchatu diſcedit 96.10
Iohannes Tarchaniotes patriarchæ & aulicorum calumnijs exagitatus 268.60
Iolenta Balduini primi ſoror. 40.14
Ioſephus Galeſinus 262.41
Ioſephus Hebræus hiſtoricus Flauij nomen Romæ conſecutus 108.58
Ioſephus patriarcha deſignatus. 262.19 in Beci locū ſuffectus 75.29
Ioſephus patriarcha Germani ſucceſſor 51.13 patriarchatu cedere coactus. 76. 21
Ioſephus patriarcha ſe in Archiſtrategi monaſterium confert 59.23
Ioſephi patriarchæ mors 76.53 ſecta 60.26 & 76.13 & 78.44
Iouialia Spartanorum 172.42
Iouis Olympici ſtatua 146.60
Irene Alemana Andronico iuniori imperatori nupta 126.47 eius obitus 174.21
Irene Alexij Imp. F. primogenita 32.37
Irene Andronici iunioris F. Baſilio Comneno nupta, & eidē Irene alia meretrix ab eodem prælata 249.7 eiuſdem libido 250.10 eadem Iohanni Aſani nupta. 62.26
Irene notha Andronici Imp. F. 113 48 Iohanni Ducæ nupta 127.29 Nogæ Scythæ ducta 70.53
Irene Andronici Imp. uxor altera 79.1 inde eius commendatio 21
Irenes Andronici Imperatoris uxoris ambitio 106.35 odium in Michaelem priuignum. ibidem 51 in euehendis filijs ſuis ſtudiū. ibidem 46.58 inde & 109.29. 42 inde & 110.60
Irene Theſſalonicam abit, & maritum traducit 107.27
Irene imperatrix ex equo præcipitata 20.57 mortua 21.22
Irene imperatrix filio ſuo uxorē ambit 108.22
Irenes profuſio in generum Cralem 110.11
Irenes imperatricis pecunię quò collatæ 124.56
Irenæ Marchioniſſa quur regijs nuptijs prælata ab Andronico 266.48
Irenes imperatricis obitus 124. 45 reliquiæ eius Conſtantinopolim relatæ 54
Irene Theodori Laſcaris F. Ioanni Ducæ nupta 10.43
Iſmenus fl. 114 37
Iſter flu. 170.45 eiuſdem in Aegyptum influxus 146.12
Italia à Cimbris & Teutonibus peruagata 16.2
Italici populi extra Byzantium habitare iuſsi 260.2
Italorum diſciplina militaris. 69.46
Italos temerè & ſuperbè in theologiam irruere 235.51
iucundis moleſta admiſceri neceſſe 146.1
iucundiſsimum animo quid. 203.8
Iudæi ſors diaboli 75.47
Iudæorum anni initium 167.56 inde
Iudæorū ex Ægypto migratio, cuius typus 168.16
iudicium cuique ſuum liberum. 265.20
iudiciorum public. emendatio. 198.22
è Iudicum albo Athenis qui deleri ſoliti 3.40
Iulius Cęſar à quib. minimè putabat cęſus 84.6
Iulij. Cæſ monarchia 58.16
iuris dicēdi poteſtas quatuor uiris ab Andronico in templo data, myſtagogiæ tempore. 198.40
iuſiurandum à nobilibus uiolatum 30.48
iuſiurandum etiam coniuratis ſacroſanctum 141.56
iuſiurandum magnā prohibendi uim habet 265 6
iuriſiurandi formula Andronici Imperatoris, & quomodo ſubſcriptum 52 9 inde
iuriſiurandi neceſsitas ineuitabilis 269 47
iuſticiam ſuam qui quęrunt, ad Dei iuſticiam peruenire non poſſe 266.58
Iuſtiniana prima Bulgarię metropolis 12.35
Iuſtiniana prima archiepiſcopatus honore à Iuſtiniano imperatore ornata 12.32 à Bulgaris pro regia ſede occupata. ibid.
Iuſtinianę primę appellatio unde. ibidem 4.33
Iuſtinianus imperator quib' beneficijs prouinciam natalem affecerit. ibid. 3

L

Lachanes Bulgarorum tyrannidem occupat 61.48 inde. eius mors 62 30
Lachanē Gregoræ dictū, Pachymerio Corducubā dici, & cur. 265.37
Lachanes regno pulſus, & occiſus. ibid. 46
Lachanem ſimulans quidam, cuſtodię mandatur 267.16
Lacones, corruptè Tzacones dici 46.25
Laconum Harmoſtę 95.26
lamina candēte excęcandi mos. 261.44 271.44
λαχώνικοι idem qui & νεκόλακοι 271. 32
largitiones ſuſpectę 86.46 & 87.7 inde
Laſcaris. uide Theodorus
Theod. Laſcaris, Alexij imperatoris gener 7.40 ab eodem bello impetitus 8. 20 inde

Digitized by Google

Theod. Laſcaris Turcas paruis copiis uincit 8.22 inde à Iathatine Turca fermè cæſus 9.30 mox eundem obtruncat. ibidem 42

Laſcaris à patre Iohanne ad Imperij ſucceſsionem inſtitutus. 258.6

Theod. Laſcaris aduentus, Iathatini inexpectatus 8.38

Theod. Laſcaris elogia 10.49 filiæ 29.48 in Alexium ſocerum ſuum à ſe captum benignitas 9.59

Th. Laſcaris uxores, eiuſdemq; mors 10.1.38

Laſcarini imperij fines 7.40

Latini à Bulgaris profligati 6.56 inde

Latini à Romanis flagitant, ut communi ope Turcos oppugnent 238.23 mox inſtituto deſunt 60

Latini Byzantinorũ hoſtes 258.42

Latini, capta Conſtantinopoli, ut diuiſerint imperium 6.21

Latini claſſem Romanam ex improuiſo adorti 55.45

Latini Galatæ 122.30 Galatæ incluſi, Andronico ſe ſubmittunt 240.28

Latini in Orientem traiecturi à Bulgaris abſtrahuntur 6.38

Latini iracundia inflammati uincuntur 69.43 & 70.9

Latini Scythis immaniores 12.55

Latini ſtipendijs nõ ſolutis, pro hoſtibus ſe gerunt 101.25 inde

Latinorum aduerſus Romanos expeditio 69.2 inde audacia & faſtus 64.29 & 69.51 clades naualis 64.14

Latinorum cum Græcis de Spiritus ſancti proceſsione controuerſia 264.55

Latinorum diſsidium 130.40 inde

Latinorum equitum octingentorum infelix uirtus 9.10

Latinorum & Græcorum controuerſiam ex duabus præpoſitionibus, Ex & Per, pendere 265.7

Latinorum & Græcorum pacis capita. ibid.12 inde

Latinorum incuria Conſtantinopolis uaſtata 41.16

Latinorum regia Conſtantinopoli ubi 40.10

Latinos nobiles non ſolere cum Romanis affinitates iungere. 108.33

Latinos proceres affinitates cũ Romanis iungere, Papa incõſulto, non ſolere 79.14

latronũ periculum Gregoræ oblatum 171.36

laudationes eorum qui nihil dignum laude geſſerint 79.56

laudationibus non legum uice utendum 235.45

Laura locus uerno tẽpori aptiſsimus, ad hybernandũ incommodiſsimus 265.6

in Lazaro per Chriſtum excitato duplex miraculum 201.3

Lazi, qui & Colchi 268.33

Lazus Comnenus 70.24

legati corrupti 182.24

legatos eloquentes & prudẽtes eſſe, opus 88.40

Lemnia mala, prouerbium. 12.61

Lemnos Latinis erepta 46.31

Lesbus inſula capta 13.28 à Rhodijs incurſione uexata. 239.8

Lesbo præfectus Philanthropenus ab Andronico 142.40

Libadarius Protoueſtiarites. 89.30 pincernã à ſuis proditum excæcat 91.21.56

Libadarij obtrectationes 89.53

Libis monaſterium 210.36 à Theodora Andronici matre renouatum 210.37

libri rixoſi factionũ duo in ignẽ poſiti, ambo combuſti 78.30 & 80.40

libris multa contineri quæ præſtare nemo poſsit, prouerbiũ. 155.9

liberalitate præfectorum maximè conciliari ſubditorum animos 134.37

liberorum amor immodicus. 73.26

liberis quatenus proſpiciendũ. ibid.14

propter Liberos nõ uiolanda religio. ibid.7

Libya Aegyptijs domita 48.41

Libyci ſerpentis ingeniũ 119.28

lignorum penuria laboratũ Conſtantinopoli 37.49

linguæ maledicæ reprehenſio. 3.3

linguæ radix animus 229.4

linguæ tantum excolendæ ſtudio uacantes improbantur 2.25

linguæ tempora moderari, non contrà 229.20

literæ chartaceæ interceptæ, literæ uerò prolatæ 179.16

literæ liberales ſparſæ 161.27

liturgia Cõſtantinopoli non ad papæ rationem celebrata, niſi ſemel per licentiam 61.30

Locrus 114.29

Lodoicus. uide Doloicus.

Logi 189.44

Logotheta. uide Metochites.

Logothetæ ad Andronicum iuniorem oratio 142.6

Longobardiæ prouinciç limites olim 109.25

Lucianum rotundè dictis oſtendiſſe Demonactis acumen. 272.10

Luctatij Catuli de Cimbris & Teutonibus uictoria 16.6

ludi equeſtres in natali Ioannis Imp. celebrati 218.52

luna plena, æternitatis typus. 168.20

lunæ eclipſis prodigioſa 174.59 & 175.15

lup' bipes, Athanaſij patriarchæ miniſter 267.22

luporum amicitiam ſuo ſanguine mercari 143.29

luxus quomodo neceſsitatẽ ſequatur 18.30

Lycei nomen 151.17

Lyſandri interitus 220.53

Lyſidis Pythagorei de arcanis philoſophiæ non temerè uulgandis ſententia 145.42

M

Macedonia à Bulgaris occupata. 7.25 & 12.29 à Turcis & Catelanis infeſtata 111.32 inde excluduntur 112.2 inde

Macedonia Andronico iuniori occupata 186.10

Macedoniæ urbium uaſtationes 12.48 urbes captæ. 14.9

Macedonici præfecti in carcerẽ coniecti 187.4

Machabæus 190.59

Macrenus 260.47 à Palæologo excæcatus 261.52

Magneſia caſtellum 94.26

Magneſiæ Deiparç uirginis templum 21.4

Magni domini appellatio 114.44

magni ducis nomen & dignitas. 109.5 & 100.24.27

magni Maximi de Spiritus ſancti proceſsione aſſertio 266.24

Magni Papiæ cognomentum. 136.24

Magnus primicerius 114.43 eiuſdem nomen & dignitas. 109.5

magnorum delictorum magnas eſſe pœnas oportere 262.4

Maine Romanis reddita 37.11 Tænarium promontorium olim. ibid.

Malea ligniuora 265.41

maledicæ linguæ. maledici calami 3.3.12

maledictorum cauſæ futiles 3.20

maledi-

Digitized by Google

maledictis uulgus oblectari. 3.53
malum exiguum neglectum, ingentis ſæpe periculi occaſio. 8.54
malum malo non curandum. 263.27
mali futuri expectatio grauis. 266.50
mala inopinata, grauiora 90.21
mala, malè ſibi conſcijs accidentia, leuiora. ibid.25
mala prædicta quomodo leuiora fiant 72.12 interdum etiam auertantur. ibidem 14
malorum cauſis coactis dolendum, ſed moderatè 95.7
malis imminentibus occurrendum 62.16
Manfredus Siciliæ rex 21.27 & 34.8 fugit 35.40 Papæ parère recuſat 261.54
Manganium monaſteriũ 133.17 & 184.44 & 192.33
Manichæorum doctor cum ſuis aliquot orthodoxus factus. 174.38
manſiſſe diu, uacuumq; reuerti, turpe 70.2 & 227.42
Manuel Deſpota Michaelis imperatoris F. 129.15 eiuſdem fortuita cędes 130.16
Manuel Holobolos. uide Holobolus.
Marceſinæ amore captus Ioannes Ducas imperator 21.30 inde. eadem templo excluſa. ibid.50
Marchionum dignitas 108.38 & 109.23
mare interius argento uiuo infuſo profundius factum 264.46
margaritarum uſus 264.36
Maria Andronici nota Crai Scythæ nupta 268.17
Maria Armeniæ regis ſoror Michaeli imperatori nupta 89.6 eiuſdem liberi 129.8
Maria Bulgara Sphendoſthlabũ cũ filio adoptat, mox per inſidias necat 265.31
Maria Conſtantini Bulgari uxor bellum Palæologo excitat, & cur 265.16
Maria Eulogiæ F. Conſtantino Zagoræ regulo deſponſata. 61.37
Maria ſiue Martha Domeſticiſſa. 258.2
Maria Theodori Laſcaris F. Nicephoro & M. Theſſali F. nupta 26.57 & 29.49
C. Marij de Cimbris & Teuthonibus uictoria 16.6
Maronea 111.33
μαχηνα uox Theſſalonicēſi epiſcopo ter audita, quid ſignificarit 259.5
Martinus Chij præfectus 198.60 eius res geſtæ. 199.1 inde. ab Andronico captus Byzantium mittitur. ibid 18
Martis alea incerta 42.35 & 114.6
Maryandeni paulatim ad Turcos deficiunt 262.16 eorundem afflictus ſtatus 260.57
Maſſagetæ, Scythæ 15.54 qui & Alani 93.12
Maſſagetæ ab Andronico recepti. ibid. 12 37
Maſſagetæ Turcis quaſi uiam ad mare noſtrum monſtrant. 94.30 à Turcopulis cæſi. 106.20
Maſſagetæ contra Turcos miſſi ab Imp. Andronico 93.50 fugantur 60. inde pro hoſtibus ſe gerunt 27
Maſſagetæ inſtante pugna deficiunt 105.1 inde
Maſſalianorum ſecta 252.5.48
matris obitus quanti momenti. 223.47 inde
Mauritani Aegyptijs domiti. 50.43
Maurus fl. 188.3
Maximus Planudes monachus, Andronici nomine legatus Aquileiam 268.38
Mazucatus Bulgarus cęſus. 269.59
Medi Scythis ſubacti 18.14
Medorum anni initium 167.54
Medorum claſsis Themiſtoclis artibus profligata 226.46
medici prudentis munus 268.44
medici officium ſanare, non pœnam irrogare 267.3
medicorum neglectũ morte luit Andronicus 450.62
in Medio ſita, quatenus maximè tuta 260.12
megas Kyrios, dignitatis nomē. 109.18
Melanchlæni 15.54
Melecus Azatinis Sultani filius. 64.39 repetito paterno principatu cęſus. ibid. 58
Melecus Turcorum dux 113.18 eius perfidia 116.7 inde
Melecus cũ fratre Azatine à Scythis pulſus 38.13 cum ſuis Turcis ad Cralem abit 116.3
Meleci Azatinis filij crudelitas. 269.20 eiuſdem cædes. ibid.24
Melenici caſtellum 187.25
Meliteniotes 61.27 loco motus, quòd papæ ſacris interfuiſſet 265.53 in exilium cum Beco miſſus. 80.37
Melites diaconus ære alieno oppreſſus, ſeipſum ſuſpendit. 269.14
memoriæ ſuæ ad poſteros propagandæ ſtudium 146.28.40 inde
mendacium ueritati præferenti, ſacrilegus 258.39
mens ſapiens cunctorum gubernatrix 152.17
menſium diuerſa apud diuerſas gentes initia 167.50 inde
Meſembria caſtellum 28.37 ab Andronico captum. 207.61 Imperatori traditum 264.22
Meſembriæ ad Bulgaros defectio 221.35
Meſites 263.4
Meſopotamia à Scythis occupata 18.2
Metochites Theodorus 61.27 aſtronomiæ diſciplina ſuo tēpore ſolus excelluit 139.18 & 141.9 uiua bibliotheca 88.35 & 124.20
Metochites ingenio contentus, ueterum imitationem neglexit 124.24 inde
Metochita Logotheta Dromi, legatus ad Italiæ regem 88.35
Metochites magnus Logotheta 186.37 Logotheta generalis 123.53 & 137.9 eius gratia apud Imperatorē. ibidem
Metochita malè ſibi ominatur. 139.23
Metochites loco motus, qđ papæ ſacris interfuiſſet 265.53
Metochites in exilium cum Beco miſſus 80.37
Metochitæ exilium, ſtranguria, carcer, &c. 195.42 inde
Metochites ab exilio redux, fit monachus 208.29
Metochitæ domus diruta à populo. ibidem 31 domus & opes omnes direptæ 192.52 ipſe unà cum liberis ad egeſtatem redactus. ibid.59 inde
Metochitæ domus pauimentũ, Scytharũ principi dono miſſum 208.54
Metochitę dotes ſingulares. 124.11 inde
Metochitę encomia 146.48 & 147.8 inde & 215.51 inde. cum Andronico ſeniore collatio. ibid.55 & 216.13.28 inde & 218.29
Metochitæ filia, Imperatoris nepoti Ioanni Porphyrogenito nupta 123.59 inde
Metochitę & Gregorę neceſsitudo 145.33
Metochitę in tradenda Gregorę

aſtronomia tarditas 145.38
Metochitę mœſticia ex imminentis periculi cōiectura. 138. 27
Metochitę ſecuritas, interitus Cōſtantinopoleos cauſa. 190. 33 inde
Metochitę ſomniū & irrita prouidentia 186.45 metus 187.3
Metochitæ obitus 215.6 tribus maximis malis uictus deceſsit. ibid. 8 funebris in eundem oratio. ibidem 23
Metochitæ interdictū, quidquā cum Andronico ſeniore agere 208.58
Metochiten captiuū liberare iubet Andronicus moriturus. 199.39
de Metochite Logotheta Didymotichum relegando decretum 194.21
metropolitani ſuam quiq; metropolim incolere iuſsi: aliunde uerò aduētantes, urbis ingreſſu prohibiti 85.46
Michael Aetoliæ & Epiri Deſpotes 33.52 ad Imperium occupandū aſpirat 34.2 inde. eius fuga 35.24 eiuſdem in Palæologum perfidia 38.52 & 46.33
Michael Andronici Imp. F. 106. 54 è deſperato morbo ſancto oleo recreatur 269 20 Imperatorio diademate à patriarcha ornatus 88.24 nuptiæ diuerſæ eidē ultrò oblatæ. ibid. 29 inde
Michaelis Andronici F. obitus. 126.52 oraculo prædictus. ibid. & 127.1
Michael Angelus 11.50
Michaelis archiſtrategi ſtatua terræmotu collapſa 92.15
Michael Aſanes 179.6 Proſiacum occupat 187.20
Michael Bulgarorum princeps Sphendoſthlabi & regnum & uxorem ſortitus 177.5 inde
Michaelis Bulgari cum Andronico iuniore fœdus. ibid. 38 legatio ad Andronicum ſeniorem 186.22
Michaelis Bulgari incurſio, & ad Andronicum iuniorem Imperio iam potitū excuſatio 195. 8.14 in Cralem expeditio 206.14.31 inde
Michael Bulgarus à Crale uictus & captus 106.55 eiuſdem interitus 207.1
Michael Catherus 133.37 Macedoniæ præfectus ab Imperatore 134.35 eius uirtutes. ibid. inde
Michael Comnenus Palęologus 23.21 eiuſdem ad Turcos fuga 27.4 inde uide Palæologus.
Michael Comnenus duplex Palæologus 32.49 Theſſaliæ & Epiri regulus. 6.11
Michael Cotrules 93.2
Michael Deſpota pacem in Occidente perturbat 258.31 Cæſarem capit 33 eiuſdem cum Anna Imperatoris filia nuptiæ 43.21 mors 52.30 eius filij. ibidem
Michael Glaba 75.3
Michael imperator temerè in hoſtes inuectus, uix euadit 105. 29
Michael Palæologus Annæ Ioannis Ducæ uiduæ pudicitiam tentat 261.48 Idem Imperator electus 260.9 Imperator appellatus 36.33 ab Arſenio coronatus 47 & 267.33
Michael Palæologus natura diſſidentia coniungere conatus. 261.10
Mich. Palæologus ſacros cantores & ludimagiſtros publicis ſtipendijs conducit 263.8
Michael Palæologus uerſipellis & perfidus ibid. 21
Michael Palæologus regno potius tres tantum aureos domi habuit 259.46
Michaelis Palæologi Imperatoris cum Turcis pugna in Cherſoneſo 117.20 inde
Michaelis Palæologi elogiū. 72. 53 liberi 129.8 obitus 130.33
Michaelis Palæologi Imperatoris pietas, innocentia, & in Chriſto ſpes 90.55 animi contritio 91.5
Michaeli Palæologo quali uoce prædictum imperium 259 10
Michael Strategopulus in carcerem coniectus 87.51
Michael Theſſalus Michaelis Angeli primi nothus F. 22.35 Theſſaliæ & Aetoliæ princeps. ibid. 32 eiuſdem quatuor filij. ibid. 38
Michaelis Theſſali filiæ, Anna & Helena, quibus nuptæ 34.6
Michaelis Theſſali perfidia in imperatorem 22.53 fœdus ruptum renouat 23 10 & 26.19.45 ueniam impetrat 56
militiæ inepta turba oppidana. 196.52
Miltiadis gloriæ cauſa quæ 152. 48
minæ ſupplicium antecedunt. 263.57
miſericordiæ diuinæ pelagus. 221.57
Mitylene à Cathane Phoceæ principe occupata 239.2. 38 inde. Philanthropeni induſtria Romanis recuperata 142.53
modeſtis Deus adeſt 39.6
modus pulcherrima uirtus 181. 31
modo & ratione carens res, pro modo & ratione non habenda 229.38
mœrorem pręſentem futurarum rerum ſpe leuari 181.60
Momi aſſentatoria reprehenſio. 155.13
Monomachus myſticus 135.5
monachi à Barlaamo Euchitæ & Omphalopſychi dicti. 252.3
monachi in Oriente complures uirtutis ſtudioſiſsimi 264.60
monachi pannoſi & ſaccigeri. 263.55 terreſtres cœli ciues 263.46
monachorum curioſitas & importuna diligentia 267. 43 quorundam improbitas 263.52
monachis carnium eſus interdictus 123.44
monaſticæ legi non conuenire, ut inuiti & coacti cucullū induant 202.34
monaſticū cucullum ſibi induere iubet Andronicus, priuſquam moreretur 199.35
monaſticum habitum induit Imperator moriturus 29.12
monaſtico habitu periculū euitatum 162.11
Monembaſia Romanis reddita. 37.10
monſtroſus partus 247.53
Montisferrati marchio Theſſalonicę rex declaratus 6.25 Theſſalonica potitus. ibidem 30
morbi nullo remedio deſinentis argumentum quale 132. 56
morbidis quę potiſsimum conſideranda. ibidem 17
mori omnibus neceſſe 259. 36
morum dexteritas in principe amabilis 86.51
morum ſimplicitas à reipublicę adminiſtratione & rerum uſu aliena 51.16
mors duplex, corporum & animorum 132.25
mors, infeſtus miles 216.21
mortis meminiſſe homines debere 132.3

Digitized by Google

Mozylenus epiſcopus 77.17
Mpaiulus Venetorum magiſtratus, Baiulus. ſolent enim peregrinos prætores ita uocare Veneti 46.11
mulieris ambitioſæ, audacis, impudentis, & marito infenſæ exemplum, Irene Andronici Imp. uxor 107.17. inde
mulieris ſingulare encomion. 133.49
muliebris appetitus uehemētia. 250.10
muliebria natura bello minimè apta 267.47
muliebri ingenio nihil concitatius, nihil inſolentius, &c. 107.53
multitudinē temerariam conſilio magis uinci quàm uiribus. 266.27
mundus humani corporis ſimilis 51.55. unum corpus cohærens. ibid.
mundi opificium abſq; hiſtoria, ad prædicandam Dei gloriam quaſi mancum 2.7
murus longus Chriſtopoli ab Imp. extructus 112.3.32
muſicæ diſcors concordia. 31.34
Muſicorum chordas paulatim laxari, prouerb. 268.29
mutationes rerum paruo momento maximas incidere. 222. 7
mutationib9 gaudere omnia terrena 181.22
mutus ſubitò loqui incipit. 269. 39 alius. ibid. 62
Muzalo Georgius 29.18
Muzalo & Arſenius patriarcha Laſcaris pueri tutores 29.39
Muzalo Protoueſtiarius. 133. 33
Muzalo honoris onus excutere ſtudet 30.25
Muzalonis autoritas 80.15. nouitas inuiſa nobilitati 30.1 cædes 31.3
Myſia à Bulgaris occupata. 12.27 item à Scythis 17.8
inter Myſos & Romanos pax cōſtituta 247.52
myſtagogiæ hora condonatio à patriarcha recitata pro ſuggeſto 198.33
Mytzes 28.21 Imperatori Meſembriam tradit 264. 22
Mytzis mors 62.22

N

Nabonaſar 166.33
nęnia in Andronici ſen. obitum. 211.20 in Metochitæ obitum 215.23. in obitum Andronici iun. 253.40. inde
naturæ prouidentia 18.32. delectus in neceſſarijs. ibid.
naturæ rerum indagatio, opt. doctrinæ genus 2.27
naturæ uitia quatenus pictorib. non exprimenda 4.54
naualis pugna 63.56. Romanorum & Eubæorum. 55. 32 & 56.16
Naupactius metropolitanus. 77. 24
Ne quid nimis 181.31
neceſſaria docere naturā in primis 18.30. inq; ijſdem delectus. ibid.
neceſſariarum rerum uſus immutabilis 20.41
neceſsitas coniungit homines. 145.60. inde. ingenium excitat 226.30
neceſsitatē luxus ſequitur. 18.30
nepos Imperator auo inſidiatus. 176.47 & 177.49
nepotis inſidiæ auo detectæ. 178. 12
Neſtoris oratio 150.54. inde
Nicæa Bithyniæ ab Orchano obſeſſa 196.47 à Turcis capta 208.15 & 49.21
Nicæa, Byzantio uaſtato, Romanorum regia conſtituta. 37.52
Nicæaticum caſtellum 261.36
Nicephoro Ætoliæ principi Anna Eulogiæ F. deſponſata. 61. 36
Nicephorus Baſilius. uide Baſil.
Nicephorus Blemmydes, monaſterio à ſe extructo affixus, patriarchatum recuſat 25.46. templo à ſe conſtructo, Marceſimam excludit 21.50. inde
Nicephori Blemmydę mens qualis 264.62
Nicephori Blemmydæ ſcriptis mutatur Becus 61.6
Nicephorus Caniclij præfectus. 109.56
Nicephorus Deſpota fratrum curator à patre relictus 52.37. eius ditio 52.42
Nicephorus Epheſi metropolitanus Arſenij patriarchæ ſucceſſor 37.30
Nicephorus Epheſius patriarcha factus 259.28
Nicephorus Gregoras. uide Gregoras.
Nicephori, Michelis Theſſali F. cum Maria Theod. Laſcaris F. nuptiæ 22.43 & 26.57
Nicolaus Thaumaturgus 265. 27
Nicomedia Andronico iun. capta 247.21
Nilus Siculus 262.8
Nili cataractæ 152.61 fontes 51.30. inundationes 149.60
Nilum aquas ſuas Mæotidi cōmunicare 146.12
Nipho Cyzici metropolitanus ad patriarchatum accerſitus. 118.45 Andronici ſenioris male tractandi, iuniori Imperatori autor 193. 45
Niphon in humanis reb. magis quàm diuinis uerſatus. 269. 8
Niphon ob quæ uitia patriarchatu motus 123.22 & 193. 52
Niphonis inuidia & in ſeniorem Imperatorem odium. 193. 50
Niſan Hebræorum menſis. 167. 47 & 168.4.
niuis copia 268.45
nobilitatem & potentiam potiſſ. cognoſcendæ ueritati obſtare 108.4
noctu dolores omnes magis inualeſcere, cur 217. 37
Noga Scytha 70.51 & 260.27 & 264.19 & 265. 46. eiusq; præclarum apophthegma. 264. 28
Nogas Scytha regnum affectans cæditur 268.3. inde
Nogæ reliquiæ à Ctai Scytha deletæ 268.20 ad Andronicum ſe conferunt. 269.10
nominis ſimilitudinem etiam aliquid ad conciliandam beneuolentiam facere 129. 24
non eſſe uolentis, neq; currentis 244.59
noſocomiorum extructio 21. 14
noui homines inuidiæ obnoxij. 153.61
nouis ſubinde gaudere homines 259.38
nubes crucis imagine uiſæ. 175. 23
Nymphæum 24.12 Lydiæ. 87.42

O

Obliuionis caſtellum 200. 29
obſcura nihil probant 233. 31
obſides in medio flumine Bardario permutati 268.56
obtrectatores ſibi ipſis magis quàm ijs quos uituperant obeſſe 4.2
obtrectatores uulgo grati 3.53
occaſio, actionum anima. 261. 58
occupatio minutarum rerum, ad officium exequendū ſegniores reddit 256.19
officij malè curati pœna, flagellari, &c

ri, & muliebriter ueſtiri 262.28
officia in commune conferenda. 146.11
oleum camino addere. prouerb. 136.38
oleo ſancto ex deſperato morbo recreatus Michael Palæologus 269.20
Olympicorum ludorum imitatio 218.52
Olympus mons 8.32 & 112.52
omina quantũ apud uulgus ualeant 32.25
omnibus expoſita negligi atque contemni 72.7
Omphalopſychi monachi. 252.3
opera magna paruisglorioſiora. 146.59
opifices ad militiam inepti 196.52
Oraculum de Andronici ſenioris obitu 210.20 item de Michaelis Palæologi obitu. 127.1.inde
oraculum euentu declaratum. 67.61
oraculum malè ab Imp. intellectum, Pachonio pernicioſum. 71.27
oraculum Trallibus de Andronico repertum 67.30 eius explicatio 68.3
oracula commenticia 72.32
oracula pleraq; obſcura, ambigua, intricata 67.57.cur. 71.38
oracula ſi quando hominum expectationẽ fallant, cuius culpa id fiat 72.25
oraculorum autores ſpiritus administri 71.50
oraculorum ex libidine interpretatio 72.21
oraculorum obſcuritas 72.3 ortus incertus 71.37.41
oratio perſpicua minus moleſta. 129.6
oratio quibus rebus explicandis potiſsimùm conueniat. 156.13 quomodo perpetuò durare poſsit 154.57
orationis largitor & moderator animus 229.7
orationem eandẽ à nobili & obſcuro habitam, non eiuſdem eſſe autoritatis 141.5
orationes quomodo imperfectæ exiſtimandæ 155.29
oratorum calliditas & auditorũ imperitia, fidem conciliat uerbis 265.42
Orchanus Athumanes Bithyniæ princeps 196.45 profligatus ab Andronico 244.11. inde
in Orchanum Andronici iunioris expeditio 196.45 inter ſe pugna 197.20
Orchanis copiæ 196.60 de Andronico uictoria. ibid. 40.inde
Oreſtiadis planicies 6.57
Orientẽ quo anno Romani pro derelicto habuerint 270.33
Orontes fl. 50.48
Orphei citharà etiam inanimata quædam commota 151.1
Orphei facultas 213.53
Oſſa mons 55.41 & 112.52
oſtenta, quæ ſenioris Andronici mortem præceſſerunt. 209.9. inde
ouata corona, ex ouis ueditis Imperatrici parata 20.27
Oxus Sogdus fl. 17.38
Ozanis, arcam nutantem attingere auſi, exemplum 236.31

P

Pachomium 71.12
Pachomius à Palæologo excæcatus 71.27
Pachymerius Conſtantinopolitanus ſacerdos, Protecdici & Dicæophylacis honore inſignitus 258.21. uide Georgius
Pachymerij librorũ capita. 258.30.inde
Palamas à monachis Barlaamo oppoſitus 252.9 Palamica hæreſis 52
Palæologus. uide Michael Comnenus
Palæologus Michel Deſpotes deſignatus 33.46 & 34.21 conditionaliter tantum coronatus Imperator 36.50
Palæologus Byzantium tentat. 37.32 regnum ſibi firmare conatur 43.25 Arſenium loco pellendum curat. 44.7.inde
Palæologus Arſenio ſupplex. 262.2
Palæologus, à Scythis fermè captus, uix euadit 47.39. inde
Palæologus domeſtica bella Carolo Italiæ regi machinatur. 58.44.51 cum Pontifice concordiam init. 59.3
Palæologus uulpinam pellem leonina mutat 59.42. Genuenſium ſuperbiam reprimit 63.6
Palæologus Siculos contra Carolum concitat 69.27
Palæologus Theſſalis infeſtus. 70.41 Theſſalonicenſe regnum inſtituere conatur. 86.30
Palæologus magnus Dux deſignatus 258.20 etiam ante coronationem arces munit 259.5 coronationis pactum uiolat. ibid.7.
quomodo coronatus. ibid.8
Palæologus in carcerem coniectus 258.57
Palæologus arrepto Imperio, diris ſolutus 259.57. cupiditatis intemperijs actus. 261.23
Palæologus uerſipellis & perfidus in Germanum patriarchã. 263.21
Palæologus peccatorum ſuorũ confeſsione facta, à Patriarcha ſyngrapham abſolutionis accipit 51.23
Palæologus ſine honore ſepultus 72.41
Palæologi ad Turcos fuga 27.9 reditus 56
Palæologi conſcientia mala. 261.59 & 262.10
Palæologi dogmata ab Eccleſiaſticis aliena 72.49 & 73.5.40
Palæologi elogium 72.53. gratia 32.53
Palæologi imperij occaſiones & cauſæ 32.10 inde
Palæologi ingreſſus in urbem Conſtantinopolim recens captam 41.3.inde
Palæologo irrita expeditio contra Michaelem Deſpotam. 46.35
Palæologi iuſiurandum. 27.59
Palæologi lætitia de recuperata urbe Conſtantinopoli 40.37
Palæologi mores 32.15.inde. mors 71.4.inde & 72.37
Palæologi rerum potiti ſumma liberalitas 259.2
Palæologo Arſenius propter Ioãnem Imperij ſucceſſorem excæcatum ſacris interdicit. 43.53 & 44.2
Palæologo claues fiſci creditæ 32.61 imperij adminiſtratio commiſſa 33.20
Palæſtina à Scythis uaſtata. 37.59
Panachrantis monaſterium. 75.26
Panathenæa 215.48
panis ſacer Latinus typus. 266.29
panis diuini communicatio, αὐτίδωρον 264.39
pacis tempora quomodo agriculturæ & pecuariæ rei promouendis inſeruiant 19.39. inde
Pantepoptæ monaſterium. 262.31
Pantocratoris monaſteriũ. 124.55 regia Latinorum Conſtantinopoli 40.10

Digitized by Google

Panyperſebaſta Metochitæ F. 138.32 eius eloquentia. 38. item eiuſdem prudẽs oratio. ibid 44
Panyperſebaſti dignitas 124.3
Papa iureiurando Achaiæ principem ſoluens, continentium bellorum cauſam prębet. 259. 50
Papæ nomine Conſtantinopolim quidam diſputandi cauſa miſsi 228.30
Papa Latinorum pronubus. 79. 14
Papa conditiones, quib. cum Imperatore Palęologo ueteris & nouæ Romæ concordiam ſtabilire conatur 59.10
Paphlagones paulatim ad Turcos deficiunt 262.16
partus monſtroſus 247.53
parua manu multi cæſi. 244.35. 62. inde. & 245.20
paruæ copiæ magnis interdum exercitibus ſuperiores 8.55. exempla 220.44. inde
paruo momento maximas incidere rerum mutationes. 222.7
paſcha Iudaicum quando celebratum 167.41 cur in plenilunio 168.20. inde
ad Paſchatis correctionem uerni æquinoctij & plenilunij cognitio neceſſaria 166.16
paſchatis in Eccleſia obſeruatio deprauata 167.15
paſcha noſtrum Moſaico reſpondere 166.21 & 167.23
Paſchatis correctio 165.45 aſtronomiæ pars aliqua 60
Paſchatis diuerſo tempore obſeruatio, eccleſiæ concordiæ diuellendæ occaſio 169.12
Paſchaſij monaſterium 37.22
paſtore percuſſo, gregem uniuerſum quoq; affligi 193.40
Patræ ueteres 247.36
Patrarum nouarum obſidio. 53. 47
in Patriam fides, etiam hoſti probata 187.55
patriarcha arcanum Imp. nepoti aperit 142.40
patriarcha diuinæ myſtagogiæ tempore condamnationẽ ſcriptam pro ſuggeſto recitat. 198. 33
patriarcha factus indoctus monachus 163.44
patriarcha fit monachus 84.20
patriarcha Imperatoris uoluntate deſignandus 263.34
patriarcha Imperatori ut equo inſidere pictus per calumniã. 118.27
patriarcha in Andronicum ſeniorem conſpirat 183.47 cuſtodiæ mandatur 184.44
à iuniore liberatur 192.38
patriarcha literarũ planè rudis, quæſtor, & amator, &c. 118.45 inde. idem adulator, & calumniator aulicus 119.22
Patriarcha, pacis doctor 184.3. 37 & 198.27
patriarchæ Conſtantinopolitani eligendi ius penes Heracleę metropolitanum 77.32
patriarchæ facti uxor monacha fit 123.38
patriarchæ functionem magnas corporis uires poſtulare 131. 39
patriarchæ reſignationis initiũ. 269.34
patriarchæ teſtamentum. 132.1. inde
patriarchæ titulus 267.6
patriarchæ recens deſignato paſtorale pedum ab Imperatore porrigi ſolitum 77.11
patriarcham non decere, ſimultates alere 198.27
patriarchæ ſimplices Imperatoribus grati 133.18.22
patriarchica iura cum ſacerdotio nihil coniunctum habuiſſe. 77.14
patris potius quàm matris uoluntas de filio, rata habenda. 109.50
Patrum diſſenſiones 232.60. inde
S. Patrum ſcripta diſtinguenda, nec uno modo intelligenda. 235.30
D. Pauli apoſtoli templũ ab Andronico extructum 125.34
pauimentum etiam Metochitæ domus ſublatum 208.54
pax colenda, ubi Dei iacturam non facimus 265.1
pax coniugio firmata 43.24
pacem non fortuitò, ſed ratione & oratione reconciliari 266.6
peccata cladium cauſæ 198.12
peccata uetera & recentia quomodo Deus rerum omnium perturbatione punire ſoleat. 142.59 & 143.1. inde
pecunia ſacra 33.9
pecunia eam habentibus exitioſa 123.13
Pegæ Deigenitricis ædes. 163.29. eiuſdem fonte Andronicus iunior priſtinæ ualetudini reſtitutus 200.50
Pelagonum regio 206.28
Pelaſgicus ſinus 55.40
Pelaſgorũ principatus poſt Ioannis Ducæ obitum diſsipatus. 127.24
Pelion mons 55.41 item Pelius mons 112.52
pelles palea plenæ pro ratibus. 17.17
Peloponneſi princeps 109.3. captus 35.38 & 36.59 ſe redimit 37.8
Peloponenſium cædes 35.30
Peloponneſi loca pleraq; terræmotu concuſſa 269.22
Penelopes tela, prouerb. 60.57 & 204.36
περαία. Pera. 271.1
Peræ Galatæ caſtellum oppugnatum 37.36
peregrè omnia iucundiora uideri quàm reuerà ſint 172.45
Periblepti ſiue Periblepræ monaſterium 123.27 & 264.50
Periclis oratio 150.54. inde
periculum impendens eatenus curandum, ut uota faciamus. 265.36 eiuſdem uitandi ratio optima quæ ibid.35
Petingerius Tentza, Petengariꝰ de Intentijs 107.106
Perſæ à Scythis ſubacti 18.13. item à Tocharis ſubacti. 259. 43
Perſę Byzantinorum hoſtes. 258. 41
Perſarum anni initium 167.54
Perſarum exculti mores 18.54 in prognoſticando methodus 204.14
Perſei pedes prope Tauri ſpinam 245.43
Perſia ſapiẽtiæ domiciliũ. 147.43
Perſicæ inſidiæ ac doli 93.60
Perſicorum regum & ſatraparũ fortitudo 225.3
in Perſonam ignotam omnes ſuſpiciones conuenire poſſe. 269.3
Perzenæ Veſtalium ædes 119.18
S. Petrus non iactandus, ſed imitandus 230.55
Pharenzazymes 106.4 Magnus dux creatur. ibid.14. eius copiæ 269.24
Pharſalus, olim Phthia 265.59
Phidię celebritas ex magnis operibus 146.58
Philadelphia ad Mæandrũ. 269. 57 à Turcis obſeſſa. 164. 19 Philanthropeni prudentia liberata. ibid.33
Philadelphiæ obſidio & fames. 100.41 & 164.21 & liberatę rurſum ubertas annonæ & uilitas 47
Philanthropenus claſsis præfectus 56.29 Iudæis excæcandus traditur. 268.10 eius excæcationem max. terræmotus ſecutus 268.21
Philanthropenꝰ pincerna in priſtinum gratiæ locum repoſitus 164.1
Philanthropeni protoſtratoris res geſtæ 262.41 elogia 269.34 prudentia 164.33.

Philan-

Digitized by Google

Philanthropeni ſpiritus in Libadarij manus delati, deficiunt. 268 4
Philanthropeni tumultu, Andronico omnes Romani ſuſpecti habiti 93.28
Philes Palæologus, Vilhelmus Monteferratéſis princeps. 120. 36 Turcicum ſibi bellum depoſcit. ibid.46
Philis induſtria Romanorum acies inclinata reſtituitur. 121. 54. inde
Philippus Aridæus 166.35
Philippi Maced. regis de Demoſthene pręclarum dictum. 187. 51 uotum 42.4
Philocrene oppid. 197.2
philoſophandi publicè conſuetudinem, magnum apud mortales rerum diuinarũ contemptum peperiſſe 145.45
philoſophię arcana impuris animis non communicanda. 145. 42
philoſophiæ nobilitas doloris maculis non aſpergenda. 139. 9
philoſophię migrationes. 147.41
philoſophica conſtantia. 140.10
philoſophus etiam homo, & fatis obnoxius 264.8
philoſophum agere ut philoſophia dignum eſt 264.7
Phocæa maritima 239.2 præſidio munita 14
Phocaica urbs Andronico iun. capta 250.21
Phocæenſes pacem ab Andronico impetrant 241.32
Phœnicia Ægyptijs domita. 48. 41 & 50.47
Phthia, olim Pharſalus 265.59
phrenitis 23.47
φρέαρ 271.25
inter Phrygum & Perſarum limites multũ intereſſe. prouerb. 145.51
pictores boni Scriptoribus imitandi 4.53
pictorum artes ad ſermonem collatæ 156.57. inde
pietas propter liberos non uiolanda 73.7
pietas uera & ſola neceſſaria. 264.4
pileorum diuerſorum uſus ſub Andronico iun. 257.1
Pinacas Heraclienſis à Germano deſignatus patriarcha, improbatur 262.21
Pincerna à Libadario excęcatus. 91.21.56 Libadarij obtrectationibus exagitatus, regnũ affectat 89.53 & 90.34
Pincerna Theodorum Andronici fratrem capit 91.7
Pincernæ dignitas 134.59
Pincernæ contra Turcos uirtus. 89.35. inde. uide Alexius Philanthropenus.
Pirinzerius Tenza Catelanus. 100.25 Magnus dux factus 27. uide Peringer.
Piringerius Tenza nauarchus Latinorum 103.37 à Genuenſibus capitur 103.43 uenditur 49
Piringerij Tenzæ cum cæteris ducibus contentio 106.4 cædes. ibid.11
Piſanis Galata aſsignata 46.3
Piſanorum magiſtratus Conſul. 46.12
Planctæ 63.35
Planetas ob propinquitatem nõ ſcintillare 226.54
Plato Ariſtonis F. 231.45. eius de Deo ſententia à Gregorio correcta. ibid.48
Platonis dictum, ſibi gratulantis quòd Græcus, non barbarus eſſet natus 174.3
Platonis ideæ 4.15 peregrinationes 147.27
Pleæ Comes 6.24 cæſus. 7.14.
plenilunium æternitatis typus. 168.20
plenilunij obſeruatio in Paſchæ celebratione Iudæis cuiuſmodi 168.20. inde
plenis uelis. prouerb. 33.31
poculum miſcere, exhaurire. prouerb. 84.53
pœnitentia eius quod mutari nequeat, inanis 262.33
pœnitentia Epimethei pediſſequa 262.35
non Pœnitere, quàm pœnitentẽ deſperare, præſtat. ibid.45
poetæ fabularũ parentes. 76.10
cur Poetæ res pleraſq; in fabulas redegerint 151.9
poetarum tantũ lectioni uacantes improbantur 2.25
πωγωνίας 245.36
Pompeius magnus fortunæ inconſtantis exemplum. 42.59
Ponti fauces 188.35 Pontios 63.34
pontifici Rom. principat⁹ à Græcis permiſſus 265.14
pontificem non punire, ſed curare delinquentes decet 267.4
pontifices pacis doctores eſſe debere 180.37
pontificum contra ſeniorem Andronicum coniuratio 183.48
populi ingenium 25.30
Porphyrogenitus patri Imp. ſemper, quàm frater Andronicus, charior 86.16 in carcerem à fratre coniectus 87.48
Porphyrogenito Raulis filia nupta 87.33
Porphyrogenitum Andronicus uinctum ſecum circumducit, 92.56
Portentum, diuinæ prouidentię ſignum 266.21
potentiam & nobilitatem potiſſimùm ueritati cognoſcendæ obſtare 108.4
potentiores ad iniuriam propenſi 269.6
poteſtas Genuenſium magiſtratus 46.12 item Latinorũ, ſiue Galatarum 122.30
præfectorum liberalitate potiſſ. cõciliari ſubditorum animos. 134.37
præſentia negligi 262.19
præſentium plerunq; comes ſatietas 155.39.50
præſidia deſerta, latrociniorum occaſio 65.12
præſidia urbibus impoſita 112.10
præſtigiatores admirandi Conſtantinopolim profecti. 157.53 eorundem deſcriptio. 158.9. inde
præſtigiatorum ars periculoſa. 159.6
præterita cur præſentibus minus faſtidio obnoxia 155.43
prætoris Eubœæ capti ſubita mors 45.45. inde. 56
Preſpa Imperatori recuperata. 23. 8
Prillapum Imperatori reſtitutũ. 23.11
primicerius magnus 114.43 eiuſdem nomen & dignitas. 109.6
princeps bonus & ſanctus, Dei ſimulacrum 270.8
princeps exul non temerè in partem regni recipiendus 38.29
princeps non dicendus, qui ijs quorum curam gerere debet, non conſulit ac proſpicit. 264.7
principis nomen & dignitas. 109.4
in Principe comitas & morum dexteritas, pręcipuè amabilis. 86.48. inde
principum duorum electio, ciuilium bellorum cauſa 260.42
principum diuerſarum nationũ dignitates ac nomina à Romanis impoſita cuiuſmodi. 109.1. inde
principum ſtudia plerunq; ſubditos ſequi 20.42 & 82.21
principatui adminiſtrando idoneus qualis 31.44
Principatum à muliere uidua & pueris immaturę ætatis, malè adminiſtrari. 246.60. item 249.51
ad Principatum adſpirantem, & religionis & reipub. ſtudio cõtemperatum eſſe debere 31.33

priui-

Digitized by Google

priuilegia ueterum Imperatorũ confirmandi quantũ ſtudium fuerit Cõſtãtino magno 77.33
προβολαῖς 267.5
prodigia quæ Conſtantinopoleos captiuitatẽ præceſſerint. 174.54. inde
prodigiorum euẽtus ijs, quibus illa apparuerint, expectãdus. 266.43
prodigiorum terrores nos ad alios transferre ſolere 266.41
proditores pecunia quidẽ emi, amicicia tamen indignos haberi 187.53 (inde
prognoſtica deridentur. 204.16.
prognoſtici eiuſdem exagitatio. 202.54
prognoſtici de uentis refutatio. 204.37
Proſiaci oppidũ occupatũ. 187.20
proſperi ſucceſſus humana ingenia explorant 196.20
Protoſtratoricus baculus. 120.37
Protoueſtiarius. uide Andronic⁹
Protoueſtiarij dignitas 29.37
prouidentia diuina in ordinandis regibus 68.31
prouidẽtia D. etiã quę impoſsibilia alioqui, facilia factu 40.49
prouidentia D. humanis conſilijs & actionib. nõ ſuffragante, infelici exitu eas terminari. 103.20
prouidentiæ ea quæ gerũtur curæ eſſe 102.17
prouidentiæ D. rationes arcanę. 101.13
prouidentiæ conſilia hominib. ignota 140.51
prouidentiæ uis ineuitabilis. 260.7
prouidentiem D. exiguis copijs magis quàm ingentibus fauere 39.4
in Prouidentiã diuinam omnis de ſe & liberis cura reijcienda. 73.28
ſine Prouidentia nihil rerum humanarum adminiſtrari. 142.55
prudentia armis potẽtior. 69.25
prudentiæ eſſe, quod omnino faciendũ eſt, ita facere, ut libenter feciſſe uideare 268.50
prudentiæ munus 59.47. & 60.3
Pruſa metropolis ad Olympum, ibiq; templũ D. Ioanni baptiſtæ extructum. 21.7
Pruſa fame domita 174.37
Pſalterio aperto ſortitio facta. 162.51
ptochotrophiorũ extructio 21.14
Ptolemais à Sultano euerſa. 266.37
Ptolemæus aſtronom⁹ Claudij prænomẽ Romæ conſecutus. 108.59
Ptolemæi de intercalandi ratione ſententia 166.52
publicanorũ improbitas. 143.31
puer monſtroſus 247.53 uirili robore 247.58
in Pugna quicquid egeris, excuſationem mereri: extrà non item 92.1
Pydnus mons 52.46
Pyſylontes agendis remis ſtrenui 261.55
Pythagoræ ex Ægypto in Africã nauigatio 147.26 gloriæ ſtudium 146.31

Q

Quæ diuinitùs nõ proſperẽtur, ijs omnia aduerſari 102.35
Quæ nocent, docent 43.3
quęſtiones curioſas de religione nõ conuenire ruſticis. 265.44
quæſtiones de coniuratis habitæ 241.55
quæſtores Andronici ſenioris à iuniore ſpoliati 177.57 & 78.49

R

Rariora frequentioribus gratiora 155.49
rationibus humanis ea inueſtigare quæ captũ ingenij humani ſuperant, inexpiabile crimen. 266.10
rationibus ſeruiendum 265.23
ratiocinatio diſputantiũ inſtrumentum 231.30
ratiocinatio ex demõſtrandi ſciẽtia nata, ad religionis controuerſias diſceptandas inutilis. 232.3. inde
ratiocinationi potiſſ. ſtudere Italos 231.32
ratiocinationem in ſacris locum non habere. ibid.33
ratiocinationib. quoq; uſos ueteres Theologos, & quatenus. 233.48
Raulis filia Porphyrogenito nupta 87.33
Recafortas dux 106.5 Refortiatus, prouincialis miles. ibid.
rectum quod eſt nunquam corrigi adhibitum prauo 264.42
refutatione non omnia digna. 203.43. inde
regnum animæ inſtar 270.19
regnum optimum quale 260.10
regni cõſtitutioni Deum intereſſe 263.1
regni inſidiæ 262.57
regias affinitates ſæpe ſeruire tẽporibus 268.62
religionis controuerſiæ quomodo decidendæ 231.10
in Religionis controuerſijs ratiocinationem dialecticam non habere locum 231.33 & 232.10
religionis curioſę quęſtiones nõ intricandæ ruſticis 265.44
religionis prætextu mendici impoſtores 60.18
religionis ſimulatores fortuna male uſi 80.46
religionis ſtudiũ à ſuperna potẽtia pendere & gubernari 76.32
religionis tãtum ſpeculationi intentum ſolitarium agere debere 31.40
religionis titulo calumniæ & oſtentationi ſuæ quoſdam ſtudere, quales 76.30
religionem & rempub. unà tueri, difficile 31.27
religione longè lateq; propagata, miracula deſinere neceſſe. 266.43
reliquiæ Sanctorũ à Turcis uenditæ 208.21
repudium iniquum belli cauſa. 206.12
reipub. adminiſtrandæ idoneus qualis 31.44
Rempub. & religionẽ unà tueri, difficile 31.27
rempub. leui etiam impedimento principis ſui, maximum in commodum capere 224.7
res admiratione dignæ quomodo imperfectæ exiſtimandæ. 155.30
res humanæ incertę ac inſtabiles 117.33 & 84.33 & 140.52. inde & 147.36 & 156.42 & 164. uarietas 192.19
rerũ humanarũ nihil ſine Prouidentia adminiſtrari 142.55
rerum humanarũ umbra ſedulò intuenda 132.5
rerũ omniũ cognatio quædam & ſimilitudo 156.47
rerũ omniũ perturbatione Deũ in multandis hominũ delictis uti. 143.1. inde
rerum uſu & experientia excitari ſegnia ingenia 4.25
res pleraſq; cõſilio, prudẽtia, uiribus animi, non copia ponderari 152.23
res ſecundas moderatè ferre, difficilius, quàm aduerſas 63.4
rebus aduerſis ſuccumbere philoſopho indignum 140.10
de Reb. futuris, quia incertæ, nõ dolendum philoſopho 140.19
reſurrectionis Chriſti dies 168.45
reſurrectionis feſtũ non ante uernũ æquinoctium celebrandũ. 169.18 & quo die potiſſ. ib.19
rex tenax 261.14
regem non rectè imperare, niſi ciuib. ſuis ſatisfecerit 261.13
reges diuina prouidentia ordinari 68.32
reges natos à teneris ſtatim corrumpi, & quib. 260.23
ῥακενδύται 263.55
Rheni fl. ortus, tract⁹, exit⁹ 48.54
Rhodi princeps, Humbertus Delphinus 230

Rho-

Rhodope 111.33
Rhodos inſ. capta 13.30. Latinis erepta. 46.31 terræmotu concuſſa 269.22
Rhodij pro Phocæenſibus apud Imp. intercedentes, obſidione eos liberant 241.43
Rhodiorũ in Lesbon irruptio. 239.8
Robertus Byzantij rex 10.1 & 11.22 & 40.15
Roma noua & maxima è Byzantio à Conſtantino M. facta. 77.34
Romæ ueteris & nouæ concordiam inire cum pontifice ſtudet Palæologus 59.4. eius capita. ibid.11
Romana cõcordia à Byzantinis repudiata 59.26
Romanæ ciuitatis ius & nomen quantũ olim ambierint multi principes uiri 108.51
Romanæ opes in Romanorum hoſtes erogatæ 110.49
Romana legio Turcorum. 27.38
Romanorum in Aſia prouinciarum amiſsio 97.40 uexationis initium. 66.9. inde
Romanum Imp. fatali decreto calamitatibus affligendum. 101.11
Romani aduerſationes fortunæ maximas experti 103.2
Romani Andronico ſuſpecti omnes 93.28
Romani excidij initium 66.3
Romani Turcis fidem frangunt. 116.35
Romanorum acies inclinata, Philis induſtria reſtituitur. 121.54. inde
Romanorum anguſtiæ 221.26. clades 42.35 cladis in mari cauſa 82.13. inde
Romanorum Coſſ. & Cæſarum conſtantia 225.6
Romanorum de Chalele & Turcis uictoria 122.14
Romanorum de Hannibale præter ſpem uictoria 140.41
Romanorum de Latinis uictoria 70.10
Romani epiſcopi ſe D. Petri ſucceſſores & hęredes eſſe fruſtra iactant, cum non etiam ipſum imitentur 230.55. inde
Rom. epiſcoporum quiduis pro arbitrio ſtatuendi libido. 231.6
Romanorum & Turcorũ in Paphlagonia conflictus 65.30. inde
Romanorũ fuga & cædes. 105.17. inde. & 117.51. duces cum pecunia Imp. capti 118.5
Romanorũ principum mos, res feſtinationem poſtulantes, ſegniter adminiſtrandi 116.55
Romanis Andronico improbatis, Romana res laborare cœpit 93.34
Ronzerius Cęſar appellatus. 100.27 eius cædes. 102.14. & 103.14 & 270.14
Ronzerius pirata 99.28. Carolum Sicilia exigit. ibid. 48. aliàs uocatur Rogerius de Empurijs, Templari' miles, euerſa Ptolemaide, monaſterio relicto, piraticam exercet. 269.31
Ronzerij copiæ 269.24. earundem ſtipendia 270.37
Ronzerij elogia 269.28
Roſoſules ſiue Roſſus de Saulis Genuenſis dux. 69.14
Roſoſule capto Latini uincũtur. 70.5
Roſsicus dapifer 109.2
Roſsi 264.10
Ruſocaſtra caſtellum 220.11
ruſtici curioſis quæſtionibus nõ intricandi, ſed ſimpliciter beati fieri ſinendi 265.44

S

σακκοφόροι 263.55
Sacerdotum contra patriarcham temeritas 44.17
ſacerdotũ inuidia atq; acerbitate concordia perturbata 81.10
ſacerdotũ luxus & intemperiæ. 267.33
ſacerdotio ſeſe ingerere hominem rudem & non idoneum, quàm ſit abſurdum 154.24
ſacrilegio, militiæ ſucceſſus perturbatus 53.32 & 54.58
ſacris interdicendi mos 183.58
ſacrorũ uiolatio militiæ ſucceſſum inuertit 53.32. inde
Samus inſ. capta 13.29
ſanandum eſſe uulnus, non ſatis eſt dicere, niſi oſtendatur quo modo 262.51
Sangarius fl. Turcorum limes. 66.20
ſanguinis guttę cœlitùs delapſę. 266.62
ſanguinem fraternũ & paternũ ad Deum clamare 192.5
ſanitatis ſpes inanis cuiuſmodi ſuggerere ægrotantib. ſoleat. 132.47
Sapientia mundana etiam à Deo creata 133.11
Sapientiæ migrationes 147.41. domicilia 42
Sapientiæ templum Conſtantinopoli 125.38 ex Irenes pecunijs inſtauratum. 124.59
Sarchanes Turca 97.50
Sardianus Andronicus 262.59
Sardianus Chalaza. ibid.15
Sardianus Selybrię monaſticum habitum indutus 259.31
Sarmatæ Aſiani à Scythis euerſi. 15.52
Sarmatæ Europæi 15.59
Sarmatæ, Scythæ. ibid.53
Saſan Turca 97.52
ſatietas, præſentium comes. 155.39
Saturni & Martis coniunctio, & eclipſis ſolis commenticia. 205.16
Saturni frigida ſtella in Aprili medio cœli ſcintillans quid portenderit 266.52
Saulis dæmonium Dauidis cynira fugatum 153.14
ſcelus formidoloſum 262.6
ſcelera etiam in hac uita ſæpe iuſta menſura Deum punire. 81.47
ſcelera extrema extremis ſupplicijs afficienda 265.57
ſcelerum exempla ſcriptis proponere poſteritati, quatenus improbandum 3.32
ſcientiæ omnis perfectionem, ingenio tanquam fundamento niti 4.41
Scopia opp. 170.14 & 172.49
ſcopus & finis ut rei cuiuſq;, ita & diſputationis præcipuè cõſiderandus 230.8 etiam in Sacris literis 232.48
ſcorpionis ingenium 267.35
ſcripta oracula interdum reperiri in ſaxis aut parietibus. 72.1
in Scriptores hebetes & imperitos 4.20
Scripturæ S. diuerſa interpretatio, pro interpretum diuerſitate ingeniorum 233.26
Scripturæ ſacræ nõ tam uerbis, quàm ſcopo & propoſito intendendum 232.48
Scripturæ ſacræ obſcuritas. 232.30
Scythæ Africam etiam peruagati 169 item Aſiã & Europam 14.18 & 15.29. inde
Scythæ Boreales 6.49
Scythæ contra Triballos mittuntur 74.51 & 75.6
Scythę γαλακτοφάγοι, ἄβιοι, & mortalium iuſtiſsimi Homero appelati 14.39 & 15.8
Scythæ, gens ſanguinaria 12.53
Scythæ in Aegyptum per ſpeciẽ negociationis traducti 48.10. inde
Scythæ in duas partes diuiſi. 15.51 Aſiani & Europæi. ibid. 58 & 48.22
Scythæ in mediterraneis habitantes 264.9 in Meſopotamia conſident 18.2
Scythæ in Romanas legiones relati 17.24

Scythæ

Digitized by Google

Scythæ populoſiſsima gens, eorumq; origo & natio 14.30 uictus ratio 41.& 16.14 quomodo etiam ad luxū paulatim, & morum mutationē inclinarint 18.42.53 inde quomodo peregrinos mores adſciuerint 15.35
Scythæ Romanis inexpugnabiles 262.25
Scythæ Septentrionalis terror. 15.26
Scythæ ueteres, & Scythia uet*. ibid.42
Scytharum de Turcis uictoria. 27 44
Scytharum impietas 53.27
Scytharum incurſio Turcis non tam calamitatis cauſa, quàm felicitatis occaſio 65.21
Scytharum in Europam & Aſiā incurſio 16.40 & 17.30 inde
Scytharū in expeditionibus uelocitas 16.27 multitudo, agilitas, &c. ibidem, inde & 47.3
Scytharum in Romanos fines irruptio 46.54 in Syriam & Arabiam 37.56 item in Aſiam 38.5 in Thraciam 47.10 inde & 143.10 propter non ſoluta ſtipendia 27
Scytharum Iſtri accolarum clades 266.6
Scytharum, iumenta & habitatores abigendi mos 47.57
Scytharum rudis ueſtitus. 18.60 arma 19.1
Scytharum uariæ appellationes 15.9.53
Scythia cur nemini unquam domita 16.12
.Scythica auxilia contra Theſſalum principem ab Imp. accerſita 70.51
Scythicæ legiōes ex emptis trāſfugis 48.24
Scythicæ mulieris elegans hiſtoria 246.3 inde eiuſdem ęquitas. ibid.30 inde
Scythas manibus non plenis dimittere, difficile 74.60
Sebaſtocratoris inſignia Ioanni Laſcari delata 259.16
Sebaſtocratori Deſpotica poteſtas collata 37.3
Sebaſtocratorum principatus in Theſſalia ceſſatio 113.45
ſedere in clypeo 25.38 uide Clypeus.
ſeditio Byzantij orta Imperatore abſente 741.13
ſeditio ciuilis maximū bellum. 270.21
ſeditio Cōſtantinopolitana à iuniore Andronico compoſita 193.24
ſeditionis ſignum tintinabulorum pulſu datum 162.1
in Seditione neutri parti ſtudere, Solonis lege interdictum. 193.38
Selybria capta 259.25
ſementis malæ mala meſsis, prouerbium 22.25
ſementem ut quiſq; fecerit, ita & ſuo tempore metet, prouerbium 102.33
Sennacherib magnus Stratopedarcha 116.33
Sennacheribi protoſecretarij impietas 259.51
ſenſus experientiæ parēs 205.35
ſenſibus cur pluribus præditi ſimus 156.8
ſententiæ diuinitùs latæ non refragandum 102.39
à Sententia uera quocūq; modo aberrare, magnum periculum 264.61
ſepta tranſilire, prouerb. 68.40
Septentrionalis climatis cū Auſtrali diſsidentia 261.15
Septentrionalis terror, Scythæ. 15.26
Septentrionales homines quales 261.20 cur ſtupidiores. ibid.1
ſeptuaginta tantum uirorū uirtute mille hoſtes cæſi, trecenti capti 245.1
ad S. ſepulchrum Domini, expeditio à Galloceltis ſuſcepta. 48.60
ſermonis ad pictorū artes tranſlatio 156.57
ſerpentis Libyci ingeniū 119.28
Serræ oppidulum 131.15 Andronico iuniori deditæ. 186.4
Serræ caſtellum à Baſilio Nicephoro munitum 187.39
Seruiæ principatus aſperitas. 111.9.14 eum filijs ſuis Irene imperatrix ambit 110.60 & 111.14
Seſtos capta 13.42
Sicilia, eiusq; ſitus 99.7
Sicilia à Carolo Italiæ rege occupata, Theoderico reſtituitur. ibid.47
Siciliæ rex 109.7
Siculi contra Carolum concitati 69.28
Siculorum cædes 35.30
Sicyon, quæ pòſt Demetrias dicta, & à quo 55.27
ſilentium ſuſpectum 228.50
ſilentio dolorem augeri 139.3
ſimij ſimiorum, formicæ formicarum more ſuas res adminiſtrant, prouerbium 173.57
Simonis Andronici Imperatoris filia quinquennis Crali deſpōſata 92.50
Simonis Cralæna Andronici Imperatoris ſenioris F. 163.36 & 209.44 immatura ætate Crali Seruiæ deſponſa. 106.57 & 268.37 cur Simonis appellata. ibid.39
Simonidis & Cralis nuptiæ à Ioanne patriarcha reprehenſæ 268.60
Simonidis octo annos natæ uterus à marito corruptus 110.53
Sirenum uox 151.51
Sitziſchanes Scytharum dux. 16.46
Sogdus fl. Sogdiana 17.38
ſol quatenus deſideretur, aut nō 261.11
ſolis amplitudo à nemine hactenus ritè celebrata 156.21
ſolis defectio mōſtroſa, Chriſto in cruce moriente 168.28
ſolis defectiones naturales quæ. 168.31
ſolis eclipſis 51.32 & 206.35 ſub Theod. Laſcaris obitum 259.18
Solomonis ſapientia 152.4
Solonis lege uetitū, in ſeditione neutri parti ſtudere 193.38
ſophiſticum dicendi genus ſpinoſum 272.15
ſorores duæ in mutuo complexu expirant 67.10
Soſandra templum 21.5
Soſandrium monaſterium 30.52 à Ioāne Duca Imperatore extructum 24 13
Sozopolis oppidum 88.19 & 96.13
Sparta Romanis reddita 37.13
Spartanorum Hyacinthia 172.41
Sphęrus Empedoclis diſcipulus 261.41
Sphanzes, Bonifacius Palæologus Mōtferrarenſis. Solemus enim decurtare nomina: ut pro Bonifacius, Facius, unde Sphanzes detortum fuit 226
Sphanzes Syrgianni fideliſs. conſiliarius habitus 227.2
Sphanzis ad Syrgiannem fuga. 226.57. eidem inſidias ſtruit, & tandem obtruncat. 228.18
Sphanzis ſiue Sphrátzę uel Frāciſci Palæologi inſignis perfidia 226.49. inde
Sphanzis uerſutia 227.29
Sphanzis uxor ignominioſe per forum traduci ab Andronico iuſſa 226.60
Sphendoſthlauus Bulgariæ princeps 92.43 & 129.12 Idem qui & Vuenceslaus hodie. 271.48
Sphantislabus cum filio, Mariæ Bulgaræ adoptat*, & utriuſq;

Digitized by Google

interitus 265.31
Sphendoſthlabi & regno & uxore potitus Michael 177.5
Sphendoſthlabi Bulgarorũ principis mors 144.3
ſpica Virginis 248.46
Spinula ſocer Theodori Palęologi 108 32
Spiritus corpori præferendus. 265 1
Spiritus S. proceſsionem animo comprehendi non poſſe. 266. 8
de Spiritus S. proceſsione, controuerſia Græcorum & Latinorum 264.55 & 265.7
ſpiritum S. à patre per uerbum procedere 266.6.18.& 24
ſpiritus adminiſtri oraculorum autores 71 50
ſtatuæ equeſtris in Sophiæ templo ab Andronico inſtauratæ deſcriptio 125.45 & 126.6. inde
ſtellarum affectionibus terrena mala ſignificari 51 46
Stentoris clamor 151.31
ſtipendia nõ ſoluta Scythis, cauſa incurſionis eorum in Thraciam 143.27
Stoæ nomen 151.17
Stratopedarchæ dignitas 116.33
Studij templum ſplendido tecto à Porphyrogenito ornatũ. 87.36
ſtultis & pertinacibus etiam certiſsima perſuaderi non poſſe. 51.46
Strumirza oppid. 172.21 à Triballis captum. 207.48
Strymon fl. 170.40. eius fontes 206.43
ſubditos principum ſtudia ſequi 20.42 & 82.21
ſucceſſus fortunæ immoderatos facit 91.53
ſucceſſuũ comes calamitas. 42. 1.9.
ſucceſſuũ magnorum & admirabilium cauſę uni Deo acceptę ferendæ 43.8
ſucceſsibus amentes inſoleſcere 90.12
ſucceſsibus hominum animos præcipuè explorari 90.12
Sultanus Azatines 251.2 à Scythis pulſus 38.13 ad Imp. confugit 259.44
Sultanus Iathatines. uide Iathatines.
Sultani cognatus ad Scythas deficiens, magnæ cladis cauſa Turcis 27.49
ſuo capiti nocere, prouerb. 3.23
ſupra cedros Libani exaltari, prouerb. 173.36
ſus in medium pſallentium cœtum illapſa 175.10 ominoſum habitum. ibid.13
ſuſcipere ea ultrò, quæ nullo modo ſuſtineri queant, manifeſti furoris eſſe 157.41
Symboli fidei pronunciata certa eſſe, nec ullam demonſtrationem requirere 233.43
Synadenus. uide Theodorus.
Synadenus Protoſtrator 161.19 & 185.11. captus, & Conti filio traditus 247.43
Synadenus ſeniori Andronico executor malorum ipſi à proceribus propoſitorum conſtitutus 200.31
Synadeni in ſeniorem Andronicum acerbitas 202 30
intemperiæ in ſenioris Andronici palatio 195.60 & 196.3
Syneſij de tradendis philoſophię arcanis ſententia 145.41
Syrgiannes à iuniore Imp. ad ueterem deficit 159 43 à matre Imperatoris adoptatur. 119. 60 & 222.10 accuſatus ad Triballos transfugit. ibid. 30 à Crale Seruiæ ſuſcipitur ibid.43
Syrgiannes ad Imp. reuertitur, matris precibus fractus. 145.1
Syrgiannes carcere eductus. 196. 24 eiuſdem iuſiurandum. ibid.26
Syrgiannes diſsidij duorum Imperatorum autor 227.18 & 135.11. inde & 137.1
Syrgiannes periurus tandem dignas facinoribus ſuis pœnas luit. 227.12. inde. obtruncatur 228.17
Syrgiannes reipub. perturbationis amans. 164.55. apud Imp. delatus, in carcerẽ conijcitur 165.30
Syrgiannis caſtra 142.49. cum Crale aduerſus Romanos expeditio 225.30. inde
Syrgiannis mater ad placandum filium in legatione miſſa. 144. 52
Syrgianni inſidiæ ab Andronico iuniore ſtructæ 226.30. 50. inde
Syria à Scythis uaſtata 37.59 Ægyptijs domita 48.42. ab Æthiopibus uaſtata. 260. 26 à Sultano euerſa. 266.38

T

per Tænarum ad inferos deſcenſus 171.10
Tanais in Græciam influxus. 146.10
Tantalium ſaxum 135.54. exiguo filo ſupra caput ſuſpenſum 95.23
S. Taraſij de Spiritus ſancti proceſsione aſſertio 266.25
Tarchaniotes Andronic⁹. 262.25
Tarchaniotes magnus Conoſtaulus. ibid.37
Tarchaniotę illuſtres uiri ſub Palæologo 261.46
tardus uel celerrimũ anteuertit aduerſante Deo 267.56
Taurus mons 17.46. eius partes 38.10
Tauroſcythæ 17.7
Telchines inuidiæ mancipia. 42. 17
Telepugas Scytharum dux. 16. 48.55
temeritati fortunę non fidendũ. 229.41
Tempe 113.36
tempeſtas maris Andronici obitus prænuncia 209.16
Templi portus 244.15 & 245.22
templorum extructiones. 21.2. ex ambitione 125.10
tempus edax rerum 147.38
tempus multa nouare. 25.8 non omne opportunitatem habere 203.23
tempus omnia quatiens 223.12
temporis falx 211.36
tempori ſeruiendo, & prudenti conſilio cedendo, periculum impendens uitandum. 265.34
tempora moderari linguæ, non contra 229.20
temporum incerta momenta. 147.52
Ternobum 220.11
Ternobus Bulgarorũ regia obſeſſa 28.34
Ternobi epiſcopus, eiq; perpetua libertas impetrata 14.4
Ternobi uidua Michaeli Bulgaro nupta 177.21
terra centrũ uniuerſitatis immobile 271.3
terræ illuſtrandæ quomodo etiã hiſtoria conducat 1.40. inde
terræmotus magnus. 92.11 Andronici ſenioris obitus prænũcius 209.11
terręmotus Cõſtantinopoli poſt cladem à Turcis acceptam. 98.4
terrores à Deo excitari ſoliti quales 15 21
Terteres Bulgarus Nogæ metu Adianopolim fugit 268.13 eiuſdem geminũ repudium. 266.1
teſtaceorum uſus ieiunij tempore 209 53
Teuthones Scythæ 15 13 & 16.2
Teuthonũ in Italia clades. 16.6
Thaletis Mileſij uox 174.1
Theano Pythagorica 134.1
Thebæ à Catelanis captæ. 115. 46
Themiſtoclis ad Salaminem de Perſis uictoria 220. 47

Themiſtoclis gloriæ cauſa Xerxis in Græciam aduentus 152.45.

Theoctiſti Adrianopolitani dictum 265.59

Theodora Laſcaris F. Conſtantino Tœcho nupta 28.45.60. & 29.51 item Bel[illegible]to 41.58

Theodora Michaelis Pal. Imp. filia 129.12

Theodora Michaelis Theſſali uxor 21.47 & 26.56 ueniam marito apud Imperatorem impetrat. ibidem

Theodora Muzalonis & Raulis uxor 78.53 eius precibus translatum Arſenij corpus. ibidem

Theodorus Angelus Theſſaliæ princeps 11.50 regiũ nomen ſibi adſciſcit ibid.[illegible] Byzantium uſq; graſſ[illegible] 47 eidem oculi eruti 13.11

Theodorus imperator. unde Laſcaris.

Theodorus Imperatoris frater à Pincerna captus 91.7

Theodori [illegible], mores, & res eo uiuente geſtæ 2,8.4

Theodorus Laſcaris Ioannis Ducæ Imp. F. & ſucceſſor 2[illegible].51 & 24.55 [illegible] patre uiuente deſtin[illegible] 2[illegible].7 inde Imp. deſignatus. 6.1 Romanorum Dominus appellatus [illegible].44

Theodori Laſcaris Imp. [illegible] 2[illegible].7 ſub eius ob[illegible] ſolis eclipſis 2[illegible].15

Theodora Laſcari iuniori [illegible]nis filiæ nuptiæ ultro oblatæ 11.54

Theodorũ Laſcarim Imperatorem deſignatum qui re[illegible] deſpexerint 6.10 inde

Theodorus Marchio, patris Andronici proditor 179.15

Theodorꝰ Metochites. uide Metochites.

Theodorus Muzalo magnus Logotheta 265.50

Theodorꝰ Palæologus Marchio 111.1

Theodoro Palæologo Spinulæ filia nupta 108.32 & 109.20 inde

Theodori ſecũdi expeditio contra Bulgaros & Theſſalos. 26.10 inde

Theodorus Synadenus 136.24 uide Synadenus.

Theodorus Synadenus protoſtrator Epiri præfectus ab Imperatore relictus 147.41

Theodoreti Cyri epiſcopi contentio 231.21

Theodoricus Siculus Magni Ducis dignitate ab Imperatore auctus, Mariã etiam Alanis Ferdem deſponſa [illegible]

Theodorici Siciliæ regis cũ Carolo Italiæ rege bellum [illegible] ex affinitate pax [illegible]

S. Theodoſiæ miraculo mutus quidam loquitur 26[illegible]

Theoleptus Philadelphiæ epiſc. 100.48 & 144.48

Theologiæ immenſum pelagus exigua metis humanæ [illegible] animittere conari 16[illegible]

theologiæ in uulgus effuſæ profanatio 23[illegible].6

theologiæ myſteria prof[illegible] uulgi auribus non [illegible] 252.19

Theologiæ temerarij [illegible] notati [illegible].51

Theologis inter ſe rixantibus, in periculo eſt populus 267.7

Theologos ueteres quoq; ratiocinationibus eſſe uſos, & quomodo 2[illegible].43

Thermopylæ 114.18

Theſſali Catelanos in Bœotiam ducunt 111.59

Theſſalia à Catelanis infeſtata. 111.46 & 113.12

Theſſalia montibus & caſtellis munita 114.11

Theſſalia poſt Ioannis Ducæ obitum diſtracta 117.23

Theſſaliæ fertilitas 113.17

Theſſaliæ poſtremus princeps. ibid.41

Theſſalici motus 33.52 inde & 70.40

Theſſalonica Theodoro Angelo ſubacta 11.59 à marchione montisferrati capta.6.30

Theſſalonicæ ad iuniorem Andronicum defectio 185.21

Theſſalonicæ arx ab Andronico iuniore capta 135.55

Theſſalonica, regia ſedes, à Turcis & Catelanis infeſtata. 11.56 relicta 111.50

Theſſalonicenſis ſeditio 161

Theſſalonicenſiũ iuramentũ ab Imperatoris matre exactum. 100.4

Thomas Contus 129.11

Epiri & Aetoliæ princeps 129.18

Thracia ab Andronico iuniore occupata 136.44 item à Bulgaris 7.22 à Scythis 17.19 & 47.56 à Triballis 107.46 à Turcis 110,13 inde & 247.24 & 248.50

Thraciæ ab Andronico ſeniore ad iuniorem defectio 144.27

Thraciæ fines Andronico iuniori pactis circumſcripti 145.6

Thraciæ [illegible] capta [illegible] à Triballis 6.18

Thraciæ [illegible] excidia 11.49

Thraciæ [illegible] 4.46

tintinabulum ſecrorum [illegible] ſignum 1[illegible]

titulorum mutatio apud Romanos 108.44 inde

Tochari, qui & Scythæ [illegible].43

Tœchus uide Conſtantinus.

Tornecertamen quale [illegible]9.11

tragelaphi figmentum 4.[illegible]

Trallium inſtauratio, & [illegible] 67.18

Trallibus repertum oraculum de Andronico 67.[illegible]

transfugæ hoſtium conſilia perturbant [illegible]5

Trapezus Comneni Lazi regia ſedes 7.34

Trapezuntis principatus à matre male adminiſtratus 249.51

Trapezuntiorum ſeditio [illegible].9

Triballi Thraciam [illegible] [illegible]7.40

Triballorum principatus hæreditatem filijs ſuis an[illegible] 110.60

in Triballos miſſa Scythica auxilia 74.4[illegible]

tributa Syriæ Arabiæ & Phœniciæ à Scythis impoſita 33.3

tributorum auctio 143.27

tributorum impoſito ex luxus ſtudio 1[illegible].43

Trinaciotæ 261.11

Tripolis à Sultano euerſa 260.37

Tripolis caſtellum prope Philadelphiam, per fraudem à Perſis occupatum 169.55

tripus Delphicus 71.57

triſtia lætis admiſcenda 19.45

magno uiro diſsimulanda 141.3

Troianæ næniæ, prouerbium. 12.61

Trophonij antrum [illegible]

Trulliani concilij quartus Canon, in factioſos 184.22

tuba Tyrrhena uocalior, prouerbium [illegible]

Turcica claſsis Romanis infeſta. 159.18

Turcicæ uaſtationis prodigia. 51.43

Turcopuli 53.5 & 1[illegible]4.17 ad Catelanos deficiunt 105.51 & 111.29

Turco reſtituti filij quos Phocæenſes ei furati captiuos tenebant 241.45

Turci à Catelanis profligati [illegible] 51 à Scythis capti & cæſi 141.17 & 37.44 ab Andronico iuniore profligati. 241.55 inde

Turci Aſiaticas prouincias occupant 60.15 inde

Turci

Turcæ fugã ſimulare ſoliti 61.50
Turci hoſtis diſciplinam militarem obſeruant 91.52
Turci Maſſagetas fugant. ibid. 60 inde
Turcæ Romanorũ pecunia, tentorio & calyptra Imperatoris potiti 118.6
Turci Romanos in inſidias pellectos cædunt 63.41
Turlæ Thraciam populati 120. 13 inde uſque ad Sangarium graſſati 66.10
Turcorum ad pugnam præparatio 121.48
Turcorum anarchia latrociniorum occaſio 65.1
Turcorum caſtelli oppug natio. 122.40 eruptiones. ibidem 48
Turcorum clades 123.10
Turcorum ditionis magna pars Scythis adiecta 27.55
Turcorum & Catelanorum diuiſio 111.1 inde
Turcorum & Romanorũ in Paphlagonia conflictus 65.10 inde
Turcorum fames quantũ augendis Romanorum fortunis conduxerit 20.10
Turcorum fuga 9.48
Turcorum impetus 94.6 inde
Turcorum in Ægeo mari & mediterraneis graſſationes 238.15
Turcorum in duas factiones diuiſio 116.1 inde. in Romanorum fines incurſio 89.11 & 97,40 eaſdem inter ſe diſtribuunt. ibid.45
Turcorum in Thraciam incurſiones 247.24 & 248.50
ſub Turcarũ irruptionem quanta fuerit rerum omnium perturbatio 145.18
Turcorum legatio ad Imperatorem 19.40 cum eodem fœdus. ibid.36 renouatum 26.21
Turcorum legio Romana 27.18
Turcorum mille & centum ſacro baptiſmate initiati, & in Romanas legiones relati 111.10 eorundem ad Catelanos defectio 11
Turcorum ope Andronicus iunior in expeditione Aeolica uſus 247.9
Turcorum princeps Chriſtianus 44.28
Turcorum regia potiri Scythæ. 38.12
Turcorum ſatrapæ 97.45 inde ſedes 19.11
Turcis pax data 1.51
Turcis Scytharum incurſio non tam calamitatis cauſa, quam felicitatis occaſio 65.21
Turcos cõmuni ope oppugnandos, Latini à Romanis perũt. 238.24 inde ſed mox inſtitutum deſerunt 60
turpiſsima quæq; pulcherrimis nominibus ornari 160.28
turris auro plena in Perſia reperta 202.46
tyronnum populo appellari, qui ipſo inuito rerum potiatur. 25. 31
Tyrus Alexandro expugnata. 14[illegible] eam oppugnaturus Alexander quaſi prodigio admonitus. ibid.
Tzacas Bulgariæ regno affectato a Iudæis ſtrãgulatus. 268.8
Tzacones, Lacones 46.25
Tzamciſcanis legislator Scytharum 264.11 eiuſdem leges. ibid. inde
Tzymes Pharenza 269.24

V

Vaſa in capitibus geſtantes præſtigiatores 158.50
uenam feruori frigidæ potu ſuccurri 209.57
uenationis & miniſtri ad militiam aſſumpti 26.29
Veneta claſsis cõtra Galatam & Genuenſes 188.25
Veneti à Galatæ incolis Byzantij uiolenter oppreſsi 208. 40
Veneti Andronico iuniori opem contra ſeniorem negant. 189. 13
Veneti Cõſtantinopoli habitantes miſerè tractati 94.51
Venetorũ cum Andronico Imp. expoſtulatio. ibid.55
Venetorum diſciplina militaris & magnificentia 188.51
Venetorum & Genuenſium bellum 94.36 & 268.18
Venetorũ in Romanos ludibria 95.46 inde
Venetorum magiſtratus Mapiulus 46.11
Venetis Galata aſsignata 46.3
uenetus quid 204.40.55
uenetorum contrariorum pugna nihil euerti 204.61 inde
de Ventis prognoſtici refutatio. ibid. 17
uentos ſimul ex aduerſo moueri, contra naturam 205.12
uerbum Dei gladius ſpiritus 161. 40.
uerba eadem aliàs alia ſignificare in ſacris literis 232.44
ueris periphraſis poetica 196. 39
ueritas, hiſtoriæ anima 258.18 idem hiſtoriæ, quod animantibus oculus 2.35
ueritatis cognitioni potiſ[illegible] ſtare nobilitatem & po[illegible] 108.4
ueritati mendacium [illegible] ſacrilegus [illegible]
ueritatem dialec[illegible] ſpec[illegible]am reddi [illegible]
ueris æquinoctij & pleniluni[illegible] cognitio ad P[illegible] correctionem neceſſ[illegible] [illegible]5
ueſtiaria lex 2[illegible].16
ueſtium crebra mutatio [illegible] deſtructionis, inſti[illegible] & m[illegible]um mutation[illegible]s omen. 257.14
ueſtium uſus ſub Andronico. ibidem 11
uexillifer Imperatoris, marchionum dignitas 103.41 [illegible] 28.
ui aperta efficacior dolus [illegible]
uictis parcendum 191.5 [illegible]
uictoriæ incertus euentus, & ſoli Deo cognitus 114.10
uictoribus ducib. noui tituli collati 37.2
Vigintimilio comes 43.42
uindicta ferè facinora negligit. 265.55
uindictæ oculum non perpetuò dormitare 153.10
uindictam non tacere 145.47
uindictam numinis omnia perſpicere 81.49
uires noſtræ, quum à deterioribus ſuperamur, agnoſcendæ 43.7
uiribus ſuis fretos Deo minus eſſe curæ, & contrà 39.5
uirium ſuorum fiducia 115. 28.
uirtus etiam in hoſte reuerenda 187.49
uirtutis munera fortunæ ludibrium facta 268.11
uirtutem incolumen odimus, ſublatam ex oculis quærimus inuidi 214.10
uita hominis in Dei manu poſita 256.18
uitæ cupiditas quatenus res mala 2[illegible].24
uitæ fragilitas conſideranda. 112.5
uitæ longæ finis reſpiciend[illegible] 192.20
uitam claudam tranſigere 147.1
in Vita nihil ſtabile aut perpetuum 181.12
Vmbertopulus Meſembriæ præfectus 266.24
umbrá omiſſo corpore captare, prouerb. 91.2
umbris tutius quàm rebus humanis credi 266.8
uocibus diuinis futura prædici. 71.50

urbana turba militię inepta. 196.52
urbis interdictio 178.41
uterus octo annis natæ puellæ corruptus 110.53
Vulcanij craterea 203.59
Vuenceslaus, qui & Sphendoſthlabus 271.48
uulgus de religione rixari, ignarum quid ſit hæreſis 266.1
uulgus etiam rumoribus nõ temerè ſemper cõmoueri 32.27
uulgi aures inſectatiõe aliorum magis quàm collaudatiõe delectari 3.53
uulgi prauis ſuſpicionibus occurrendum 266.42

X

Xene imperatrix 160.46
cuſtodiæ tradita 161.4.
Xerogypſus fl. 121.32
Xerolophum monaſteriũ 88.8
Xerolophus 118.18
ad Xerolophum pedes Imperator profectus, Arſenium ad patriarchatum recipiendũ perſuadet 98.27
Xerxis in Gręciã aduentus, Themiſtoclis gloriæ cauſa 152.45
ξιφίας 245.36
Xiphilinus patriarcha 261.1

Z

Zelotæ patriarchę Cyprio obtrectant 77.50
zelotarum ambitio & auaricia. 78.5 inde
zelus in ſcelus conuerſus 76.32
Zinchi 17.6 & 264.10
per Zopyrum capta Dario Babylon 226.37
Zumplacon Syrgiannia accuſator 222.15
Zygeni, eorumq; ab Imp. defectio 260.38
Zygitæ 261.31

FINIS.

ERRATA IN LAONICO.

Pag. 275. uerſ.32. pro nec tamen, uidetur legendũ, atq; hæc tantum. Ita P. Gundelius: Memorabimus autem in hac hiſtoria, alia quoq; quæ per orbem terrarũ paſſim euenerũt, circiter hoc tempus ætatis meæ, quibus partim ipſe ſpectator interfui, partim quæ è reipſa coniectaui, aut à prudentioribus & ſenioribus (ut mihi uidebantur) accepi. Quod dum facio, uel in primis dabo operam, uti omnia quo pacto ſe habeant, quàm uerißimè referam, &c. 279.50. *promouerunt* 295.12. *obuiam* 315.45. *trucidant.*

RERVM ET VERBORVM IN *LAONICI HISTORIA MEMORABILIUM* INDEX.

A

Abdulacriphes 350.13
Achanta ſuburbiũ 485.34
Achaia occupata 492.52
Achmates Peloponeſi præfectus 482.54
Achmates iunior Turachanis F. capitur 447.26
Acriba urbs capta & direpta. 77.23
Actium fl. 471.27
Adorni familia 393.10
Ædines 313.49
Aegium 494.16
Aenus urbs 279.32 & 512.51
æſtus marini cauſa 317.28
Aetolia Turcis cedit 382.11
Aetus Archeloi regio 371.42
Aetus urbs 461.50
Agiades 430.4
Agutiorum tribus. uide Ogutiorum
Aguzalpes. uide Oguzalpes
Aladines natu maximus Amuratis F. 433.34
Oguziorum rex 279.16
Alani 487.41
Albani 286.13 domiti 382.29
Albani quales 459.29
eorum defectio 388.4 & 459.10 aduerſa fortuna 477.40
Albertus Romanorum Imperator 469.41 Sigiſmundi frater 468.39
eiuſdẽ legatio ad Pannones. 469
Albi Probatantes 484.60
Alophatzides 378.29
Alexander 344.36 Alexander. uide Sanderis, qui & Scanderbegus 432.37
Alexander conſobrinus Michaelis 284.15
Alexandri Magni monarchia. 276.20
Alexius Comnenus rex 485.4
eius cædes 39
honorifica ſepultura 50
Aliæ urbis fortunæ 383.46
Aliazis Saraptaris proditio. 350.24
Alies Charatinis F. 343.14
eiuſdem bellum in Illyricum. 387.30
Alphonſus Tarraconenſiũ rex. 394.21 bis captus 399.48
claſſem adornat maximam. 396.38
Alphõſus Parthenopes rex, contra Barbaros dux electus 470.46
Alphonſi frater bombardæ ictu moritur 396.50
Alphonſi gratitudo 394.59
Alphonſi nauis 491.3
Amarles 496.19
Amaſtrum urbs 484.8
eius deditio 30
Ampergum 206.5
Amurata Sulaimanis frater quartus Turcorum rex 288.60
eius res geſtæ. ibid. inde
Amurates Mechmeris F. Turcorum Imp. decimus 374.5
Amurates à gregario correptus. 426.23 bellum Byzantio infert 443.52
item Triballis 384.5
Amurates fœdus init cum Caramano, acceptis obſidibus & filio 422.27
Amurates Charitis conſilio imperium recuperat 433.55
Amurates in Europam 422.48
in Peloponeſum 428.31
pacem componit cum Græcis 382.45
Amurates petit à rege Byzantij auxilium 422.52
Amurates Thermam per proditionem occupat 381.12
Amuratis acies 436.24
Amuratis ad Græcorum Imperatorem oratio 292.52
item ad ſuos 293.49
Amuratis bellum in Caramanũ. 401.53 cum eodem fœdus 385.17 caſtrametatio 423.28
Amuratis colloquium cum Elieze 437.13

Digitized by Google

Amuratis crudelitas 431.37
interitus 298.30 mors 444.27 ſepultura 298.59
mores 299.12
Amuratis noua expeditio in Caramanum 417.54 in Europam tranſitus 377.7
pugna cum Choniate 438.2
Amuratis ſeceſſus 433.43
uotum 433.4
Amures Turachanis F. 418.62
eiuſdem filiorum portio. 280.56
Ancyra.uide Vncra.
Andronicus ſenior Imp. 281.56
Andronicus nepos Michaelis F. 281.59 eius res geſtæ. ibid.inde
Andronicus Emanuelis F. 368.26
Andronici erga patrē impietas. 297.3
Andronici reſtitutio, & precariū imperium 302.2
Andronici iunioris mors. 284.61
Angium urbs 432.4
Angli 314.58
Angori.uide Vncra.
Animæ motus duplex 317.55
Anna Trapezuntij regis F. 516.15 (10
Annonę ratio apud Turcos. 448
Antonius nothus 371.53
princeps Atticæ & Bœotię declaratur 372.27 eius res geſtæ contra Venetos 371.61
Antonij Athenarū ducis uita. 372.59 tyrannis, ducta priuati cuiuſdam Thebani uxore ibid.39
Antonius Rainerij F. 419.14
apoplexia in ſomno ictus 19
Anythines 349.13
Aparctias uentus 392.31
Aprici 493.25
Apricidium 293.26
Aquila urbs.uide Aetus
Arabæi 418.48
Arbaces, ſiue Arbactus Medorū dux 276.13
Ardelium Pannodaciæ regio. 388.58 & 421.58
Argos urbs uendita 318.42 capta 524.55 à Turcis recuperata 532.52
Argyropolis oppugnata. 388.18
Arianites Comneni F. 387.62
Armena mulier 486.42
Armenia urbs capta 351.21
Artes urbs Acarnaniæ 370.37
Artzinganis urbs oppugnatione capta 351.19
arundo Indica 349.39
Aſanes 447.27 Spartanis perſuader ut ad Turcos deficiant. 533.42.53
Aſanes Demetrius 478.16
eiuſdem conſultatio de urbis deditione 480.5 item cōtentione cum Omare. 488.61
Aſanes in carcere tenetur. 490.3
Aſanis reſponſum 478.51
Aſia à Scythis ſepties infeſtata. 278.6
Aſiæ imperium ab Aſſyrijs, Medis Perſis, &c. adminiſtratum. 276.11
Aſſyriorum imperium. ibid.9
Athenæ obſeſſæ 371.61 Turcis deditæ 481.59 quo pacto à Turco ſubactæ. 480.49
Atzamij 351.6
Atzikares Scytharū rex. 402.34
Aurea arx obſeſſa 302.6
Authentes ſiue Imperator magnus 502.16
Axius fl. 517.11
Azapida 376.9 manus ſupplices tendunt 60
Azatinas 282.39

B

Bachi, qui & Valachi 289.55
Baimundus 365.55
propter ſeditionem à muliere trucidatur 60
Barbares Medorum dux. 276.13
Barbarorum erga Græcos crudelitas 284.42 Barcenone,
Barcenona 395.4 & 398.18
Barancus Breneſis F. 373.52
Barne urbs 422.3
Barſacides.uide Piſidæ
Baſilienſe concilium 403.55
Baſſa 378.40
Baſſa Romaniæ 441.2
Bathy 487.31
Belgradum 385.49 & 386.6 & 463.49 eius obſidio. 386.21 & 464.14 oppugnatio 465.42
Bellum Anglogallicanum. 315.20
Bellum nauale inter Venetos & Turcos 366.56
belli cauſa inter Alphonſum & regem Iberorum 399.20
belli inter Gallos & Anglos occaſio 315.1
Bernardinus Canilius 468.9
Beſſarion Cardinalis 406.42. eius laus & commendatio. 406.47
Bitaxides 424.28
Bitezes miles 436.50
unà cum equo in terram corruit 437.2
Bixorides 378.17
Bladus dux 502.37 Draculis F. principatum Daciæ occupat 503.6
defectionē ab Imperatore cogitat 503.31 ex improuiſo regis caſtra inuadit. 597.47. ſecernit exercitum 506.5.
Turcum ſequitur 509.60
uincitur 508.60
Belgradi capitur 511.50
Bladi carnificina 509.37
crudelitas 503.11 diligentia & audacia 507.34 fuga in Pannoniam 511.31
legatio ad Vngaros 506.56
Bochales princeps 459.54 & 491.5
Boemorum inſignis notatio. 468.24
Boemundus. uide Baimundus.
bombarda duriora penetrat, mollioribus ſucumbit 430.44
bombarda Germanorum inuentum 379.3
bombardæ cuiuſdam magnitudo notabilis 447.49
bombardæ globi uis 479.39
bombardarum forma 379.26. impetus. ibid.8
bombardarum lapides apud Mechmetem quales 448.52
Bombardarius Græcorum capitaliter accuſatus, abſoluitur. 450.52
Bononia urbs 405.48.
eius ſtatus 406.60
Borbotanæ regio 461.32
Boſcina 474.44 Boſſina regio 386.46
Boſsinenſis præda 519.18
Boſni 517.40
Bouis, cadauer diſſectum componentis, prodigium 533.14
Brenezes 310.35
Breneſis geſta 373.38
Britanniæ deſcriptio 316.20
mos 52
Brixia 362.12 obſeſſa. 407.50
Brizia.uide Dabriza.
Brugenſium urbs 313.34
Bucus Tryballorum dux. 416.61
Buda 307.26
Bulcus Brancus 298.15
Bulcus Eleazarus 287.7
Bulgari ibid.22 & 290.20
Burgundiæ dux 313.29
captus 308.50
Bydena urbs 290.22
Byzantium, non Conſtantinopolis, Thraciæ metropolis cōſtituta 276.28
uide Conſtantinopolis
Byzantium obſeſſum 312.2 & 355.10 & 378.55 & 447.57 & 403.11 à Latinis captum. 277.3 à Græcis recuperatū. 9 rurſus expugnatur 454.21 & 448.62 & 449.47

Digitized by Google

Byzantij amplitudo 450.30
miſerabilis facies 455.8
Byzantij reges, licet Græci, tamē Romanos ſe Imperatores & Cæſares appellarunt, & cur. 276.40
Byzãtini portus deſcriptio 448.29 regni limites 277.46

C

Cabazitæi 501.26
Cabazitanæ proditores 485.32
Cabazitiani 500.16
Cachetium 487.34
Cæſarum appellatio etiam Græcorum regibus Byzantinis uſurpata 276.40
Cagrinum 351.9
Caieta urbs. uide Gaetes
Calabria 395.22
Calamata urbs 446.2 & 489.26
Calanus Turc. dux 280.51
Calaurita urbs 491.62
Cales 315.2
Calletum obſeſſum 315.17
Calliacre urbs 422.3
ui capitur 6
Calliopolis præſidiũ in Cherſoneſo 282.29
urbs 374.22
Calona urbs 512.7
Cantacuzenus 90.48 & 385.1
in Nazaræorũ ſiue monachorum ordinem trãsfertur. 291.3
Cantacuzeni mors 453.58
Capanium 486.8
Capelli diuinatio 526.4
Capha urbs 402.33 & 485.20
Capiſtranus Nazaræus ſiue monachus 466.7
eius audacia 468.15
Caraicis corpus magnificè ſepelitur 427.57
Carmanus Aliderius 384.8
Haliſurius 445.17
Turcorum dux 280.47
Caramanus miſsis legatis pacē petit 419.8 & 445.34
Carambes Chatitis frater à Pannonibus capitur 416.36
Caraſis Turcorum dux 280.52
Caratzias dux 381.25
ſiue Carazies 424.12
eius interitus 425.19
Cardicea urbs 490.55
capta. ibid.60
Cardinalis dux 488.32
Cardinales qui 411.20
& unde dicti 406.34
Caripedes 378.24
Cariæ regio 384.24
Carminiola dux 407.36
Venetorum tribunus 362.61
propter proditionem interficitur 363.1 & 408.36
Carolus Acarnaniæ & Aetoliæ princeps 370.1
Epiri princeps 383.3
Carolus Magnus contra Saracenos 314.4
Carrarius Patauij dux 361.43
Caſſandria 282.37
Caſsiope. Caſsiopes urbs. uide Ioannia & Ioannina urbs.
Caſtrimenum occupatũ 493.37
Caſtmona urbs 497.44
Caſtra direpta 508.45
Caſtria urbs 490.20
capta 25
eiuſdem arx 490.31
Catanes præfectus 512.61
Catabolinus Mechmetis ſcriba & nuncius 503.51
Cateluſij 512.42
catenæ ferreæ apud Byzantium. 448.21
Codines 385.2
celeritas plurimum momẽti ad res præclarè gerendas habet. 296.4
Celium urbs 506.23
Cellium urbs 510.5
Centerion Zacharias 459.40
Cephalenia inſula 370.6
Cerceda urbs 534.48
Cermianus Turcorum dux. 280.57 & 385.1
Cernæus 304.32
Chalcocondyles 419.37
Chalela. uide Chatites 282.12
Chaliles. ibidem 11 uide Chatites.
Chaltlichi 487.32
Chamiſe deiecto, Zoganus ſuffectus 494.37
Chamuſa dux 482.53
Chamuzes a Blado uictus 504.16 cruci affigitur. 504.22
Chamuzes unà cum ſcriba conſilia tractat 503.61
Chamuzis ſæuitia 504.25
Charatines 294.54
eiuſdem cum Amurate colloquium 295.45
Charazis interitus 466.34
Chaſanes 351.27
Chaſines Mazaracis F. 441.57
Chaſanes defert Turachanem apud regem 416.41
Chaſanes obiurgatus 466.56
Chaſanis Baſſæ ſentẽtia de committendo prælio 413.57
eiuſdem defectio 357.49
interitus 358.10 & 467.1
Chaſanis legatorum ſuperba petitio 498.36
Chaſanis matris ad Turcum oratio 498.62
Chaſanis ſtudium in quærenda pace 351.44
Chaſia, Chaſna 475.19
Chatites 282.12
captus expilatur 457.55
Chatites Priami F. regem exaſperat contra Turachanem 416.50
Chatitis cædes 458.10
interitus prodigia 20
Chazanes Zenebiſas Machumetis miniſter 490.18
Cherſoneſus Muſtaphã regem conſalutat 375.33
Chetyres Amaſiæ præfectus. 463.62
Chetitis etymon 473.47
Chiterbegus 487.20
qui & Chiterempes dux. ibidem
Chiteres peregrinus 430.54
Amaſiæ præfectus 487.11
Chius inſula 394.3 & 512.11 & 513.15 eiuſdem ſitus & reſpub. 513.40
Chius urbs oppugnatur 514.21
unà cum duce deditur 40
Chlumetia urbs 459.42
Choniates dux 391.48
fame uexatur 442.57
periclitatur 62
latitans in palearum receptaculis capitur 443.30
dimittitur 45
Choniatis audacia 436.3
dexteritas in rebus agendis. 468.2 ſimulatio & fuga 441.23 mors ex uulnere 467.48
Choniatis filij 469.20
Choniatis ſtratagema 465.46
Chrales, qui & Chrates 287.3.35
cæſus 288.17
Cibinium. uide Tolbinium.
circumciſionis ritus apud Turcos 472.27
Ciricus 400.61
Clarentia obſeſſa & capta 382.3
Clina urbs 460.26
Clitia urbs 520.29
obſeſſa 521.32
Clyſſa capta. ibidem 55
eius reſpub. 522.13
cœli uniuerſi motus 317.44
Colchidis reges 484.46
Colonia 306.6
Coloniorum & Vrſinorum familię 410.52
Comnenus 534.38
Comneni regio 387.7
Congium, ſiue Conium urbs. 280.59
coniuratio filiorum in parentes. 292.33
Conſtantinopolis, Byzantium prius, Thraciæ metropolis cõſtituta 276.28
Conſtantinopolis obſeſſa 318.21 & 379.50
Conſtantinopolis. uide Byzantium.
Conſtantinus 311.15 & 368.27
Conſtantinus cognomento Dragoſis. 418.21 eius res geſtæ. ibid. inde

Digitized by Google

Conſtantinus octauus Græcorum Imp. 443.54
Conſtantini Imperatoris interitus 453.60
Corcyra inſ. 300 23
Corduba urbs 398.55
Cordyla 485.62
Corinthi obſidio 476.30 & 531.30
Corinthiorum pax cum Mechmere 480.30
Corium urbs 487.33
Corona urbs 491.56
Corſica. uide Cyrnus.
Corſus. uide Corcyra.
Coſobus campus 298.25 & 435.60
Craicus princeps 524.7
Cretenſibus uenia danda 527.42
crinizis uermiculus 351.2
Croia, ſiue Crua urbs 433.8
Crurij 487.40
Cuduergi 387.3
Cudumdas Venetorũ dux 409.46
cunctatio damnoſa 526.59
Cyllene. uide Clarentia.
Cyrnus 395.4 & 298.22
Cyrus Cambyſis F. Perſarũ rex. 349.58
Cyrus Perſarum rex Aſię monarchiam occupat 276.16

D

Daas Vaiuoda. uide Danus.
Dabriza 446.13
Daci à Pannonibus deficiunt. 440 51
Daci fugari 510.36
transfugæ omnes cæſi 441.4
Daci Turcorum res diripiũt extra ordines 424 43
Dacorum audacia 508 24
Dacorum caduceatoris oratio. 440.27
Dacorum conſilium. ibidem 12
Dacorum deſcriptio 309.19
lingua. ibid. 40
regio. ibidem 23
Danus Daciæ dux 391.49
Malarempis F. 427.21
Dani militis conſtantia 509.8
Dauid Deſpotas 487.25
rex 498.30
Dauidis Imp. Trapezuntij cum tota ipſius familia interitus. 502.21
Delues, Deluis Hiſpanus 305.6 & 304.40
Demetrius 368.27 & 443.57
Æno præfectus 495.19
Albanos inuadit 461.31
Demetrius Spartę obſeſſus 489.60 à regni Byzantij gubernatione excluditur 443.58
Depas Albanorum dux 388.9
uiuus capitur 40
deſertorum pœna 294.30
deſperatio animos facit 435.7
Dei iuſticiam, nõ caſum, omnia gubernare 499.26
Dia urbs 395.18
Dibitina urbs 398.54
Didymorichi obſidio 294.22
Dionyſiopolis. uide Varna.
Dobrodicia 422.2
Dominicus 512.32
Doria familia 393.2
Dorius 488.24
Doxas 491.62
Doxies Phliuntis pręfectus 476.56
Dracules dux 391 51
unà cũ filio trucidatur. 427.18
Dracules iunior Mechmetis Ganymedes 502.59
eiuſdem ambitio 511.1
Dragaſes Zarci dux 291.28
Dragaſis 311.15
Ducis officium 296.5
Ducũ defectio ad Moſen 354.37
ad Mechmetem 357.23
Duces indignantur Mulſumani propter luxuriam & uoluptatem 354.4
duellum ex prouocatiõe 436.61
Duzalpes Oguziorũ dux 279.8

E

Echinades inſulæ 370.6
Eiloces 436 39
Eleazarus 483.40
Triballorum dux 298 5
Eliezes Barizæ F. 436.57
magnis donis adficitur ab Amurate 437.55
Eliezis etymon 413.46
Emanuel Byzantij rex 358.39
Emanuel Imp. 302.29
Emanuel in carcerem ducitur. 355.29
Emanuel Spartæ dux 291.14 459.25
Emanuelis in patrẽ pietas 297.11
Emanuelis nothi uirtus 355.21
Embi 487.42
Empreimes 473.43
Emuralamij 378 16
Eneti 357.33
Epidamnus 472.11
Epidamnũ, quod & Dyrrhachiũ 285.57 & 530.31
Epidaurus urbs 478.6
epiſcopus proditor 304.16 & 479.57
equi Turcorum 300.34
equorũ diſpoſitorũ uſus 505.10
Eridanus fl. 361.8
Erzegana ſiue Erzinga Armenorum regia ſedes 446.17
Ertzicas 303.3
Eſes 473 43
Eteſiæ 291.56
Euſa urbs 456.3
Euocarorum ſenatus deliberatio 525.4
Euſebius ſiue Pius 470.42
explorator in carcerem ductus. 429 17
exploratoria Peloponeſiaci oratio 429.7
exules in Creta contra Turcum armantur 530.16

F

Felix pontifex 403.59
Ferraria urbs 404.14
fides Turcica 524.21
filius patrem fugat 523.2
Florẽtia urbs 395.33 & 405.44
eiuſdem reſpub. qualis 52
Florentina ſynodus 406.20
fœderum religio nec temerãda, nec uiolanda 375.3
foſſores cuniculorũ obtruncantur 348.5
Franciſcus Sphorcia dux 363.3
Francus Nerei patruelis 481.17
fraterna diſcordia 283.39 & 412.29 & 352.49 congreſſus 356.50
Francus Antonij F. 481.21
eius interitus 495.23
fuga Turcorũ inſidioſa 424.27

G

Gaetes urbs 349.22
Gaitia ſiue Iaitza urbs 386.49 & 520.27
Galaria urbs 403.10 & 448.5
capta 456.17
Galliæ deſcriptio 313.9
Gallię rex phreneſi laborat 318.12
Gallorum lingua 314.52
notatio 308 35
Ganges fl. 349.13
Gaſconia regio 398.39
Genua. uide Ianua
Georgius Bucus 412.59
Georgius Comnenus fit Turca. 501.62
Georgij Deſpotæ pfidia 435.42
Georgius Protoueſtiari' 500.30
Georgius Triballorũ dux 417.9
Vladislao diſſuadet bellũ Turcicum 421.44 ſtruit inſidias Choniati 442 44
eiuſdem mors 463.38
Germaniæ deſcriptio 305.38
Germanorum laua 306.14
Geria urbs 433.6
Gortyna 313.33
Gotzinum urbs 412.16
Græca urbs 490.13
Græcæ linguæ celebritas 275.39
Græci à pactis recedũt 407.16
æs alienũ perſoluunt 513.20
non ſtant pactis 410.6
Græci imperium à Turcis precariò obtinent 301.38
Græci libertate donati, rurſum cæſi, & cur 456.57
Græci Romanis mixti, linguam & mores retinent, nomen Imperij mutant 276.22
Græci tributũ recuſant 462 62
Turcis militant 291.23

Græco-

Digitized by Google

Græcorum acies uniuerſa in fugam abit 483.25 captiui mactantur 450.12
Græcorum clades Iſthmo expugnato 430.56 miſera cædes 457.40
Græcorum cum Romanis in religione ſchiſma 276.43 pertinacia 52 & 277 32
Græcorum diſcordia Imperij interitus 281.48 & 375.1 & 420.7
Græcorũ Imperatoris caput Mechmeti oblatum 455 46
Græcorum Imperatorum affinitas cum Turco 284.57
Græcorum imperatorum diſſenſio 428.18
Græcorum Imperij inclinatio. 277.46.inde
Græcorũ inhumanitas erga trãſfugas 282.23 legatio ad Mechmetem 451.56 metus, & ad Turcos defectio. 16. 493 16
Græcorum nobilium profuſæ largitiones 283.10
Græcorum res 275.49
Græcorum rex in pedem uulneratur 284.38
Granata urbs 314.25 regio 399.1 rex 400.6
Grebenum urbs 492.6 recepta 493.8
Gritza 531.47
Guelphorum & Gibellinorum factiones 407.57
Gurgurum urbs 487.33
Gurgurus Amurati urbem tradit 386.7
Gurgurus Tryballorum principis F. 385.41 Vocatur idem & Georgius, & Gregorius. ibid.

H

Hadrianopolis. uide Oreſtias. 288.24
Hæmus. uide Pracobus.
Hagiapates dux, flagellis cæſus. 445 44
Hales mittitur Byzantium ad Turcorum regem 311 51
Halies 311.8 & 373.52 & 463.58 quid ſignificet 473.43
Halies Bladum inuadit Imperatoris iuſſu 508 52
Hebrus fl. 512 52
Heneti. uide Eneti.
Heraclea Byzautini regni limes. 277.47
Herculius nothus Caroli 381.35
Hermenſtat. uide Toſibinium.
Homar Turcorum legiſlator. 278.45
Hormindi ducis interitus. 314. 39
hoſtis in deſperatione fortior. 412.33
hoſtis quis habendus 526.48
Humanarũ rerum conditio mentem tangit 348.46
Hungari peſte infeſtati 467.41
Hungarorum fuga 438.15 pugna noua 439.32
Hunni 487.41
Huſſarones 466.40
Hydraotes 349.13
Hydraſpes 349.13
Hyphaſis fl. 349.14

I

Iacobus Venetorum dux. 530.10
S. Iacobi ſepulchrum 398.57
Iagupes 318.25 à fratre cæſus 300.20
Iagupus 473.45
Iaitia urbs 520.32
Iaitza Turco dedita 520.42
Ianiza urbs 373.58
Iaſhitzari 501.52 eorundem educatio 377.41
Ianua Regis, corporis cuſtodes. 281.20
Ianuæ urbis deſcriptio 392.46. eius reſpub. Ibid.inde Vide Genua.
Ianuenſes Tarraconenſibus ab antiquo infeſti 393.56
Ianuenſes uicti & dediti. 361.45
Ianuenſium infelix pugna. 402. 59 in ſucceſſu immodeſtia 361.19 legatio apud Turcum 484.9 temeritas in occupanda Chio inſ. 513 24
Ibanis regio 387.6
Iberes quomodo Chriſtiani facti 487.55
Iberia 398.37 eius deſcriptio 42
Iberia urbs 487.5
Iberiæ æs optimum 497.55
Iberiæ reges, regio, ſitus, & mores 487.29
Iconium, quod & Conium. 280. 59
Ieſſæ Brenezis filij ſententia. 415. 5
Ieſus 346.51
Ieſus Breneſis F. 373.52
Ieſus minor 351.61
Ieſus Paiazitis filius. Chriſtianiſmo initiatus, mox moritur 356 8
Iloces ſiue Iloes 469.34
Illyrij 286.1
Illyrici belli occaſio 518.26
Illyricorum genus 517.37
Illyriorum rex capite truncatur. 524.29 de eiuſdem interitu uariæ ſententiæ 524.31
Illyriſus fl. 519.59
Imbrus inſ. 277.52 & 470.55
Imperatoris eligendi ius ad Germanos translatum 307.43
Imperatorũ amborũ filijs ademptus patrum decreto uiſus. 293.18
Imphetnãdus nothus regis Alphonſi 397.26
Indizalpes. uide Duzalpes
Indorum imperium, regio, ſitus, mores 349.10
Infantes è matrum gremio rapti & palis affixi 509.58
de Indorum regis iniurijs regis rumor 348.34
Inuidia calamitatis cauſa. 425.38
Ioachim Abbas 411.30 eius prophetia. ibid. inde
Ioannes Andronici F. 290.54
Ioannes cõmuni Pannonũ concilio princeps declaratus 391.7
Ioannis res geſtæ 296.37
Ioannes Choniates gubernator Vngariæ 427 35 Amuratem terret 435.10 à Dracule hoſte capitur 426 48. liberatur 427.3
Ioannis Choniatis exercitus, cõſilia, conatus 435.33 in pugna ſolertia & conſilium. 424.52 ſollicita fuga 442.9
Iohannes & filius Emanuel includuntur in carcere ligneo. 302.10
Ioannes Huniades 389. 41 eius origo & mores 390.13 ſtratagema 416.4 in fugam compellit Sabatinem. 389. 55
Ioannes Imp. Alexio patri bellũ infert 485.20
Ioan. Palæologus Græcorũ rex. 277.13 cum Eugenio pont. Rom. religionis diſsidium cõponit. ibid.25
Ioannes ſenior 368 25
Ioannes ſuſpectus Paiaziti. 312. 45
Ioannis excæcati oratio ad regẽ Paiazitem 301.26
Ioannina 286 57 Ætoliæ urbs. 381.26 eius deditio. ibid.57
Ionuzes equitum dux 483.9
Ioſephus à Dacis fugitus 510.22
Ioſua Brenezis F. 478.26 eius magnanimitas 471.42
Ioſue. uide Ieſus. præfectus. 524. 54
Ioſue VI Turcorum rex 351.50. eius res geſtæ. ibid inde. eiuſdẽ ad deditionẽ exhortatio 478.31 mors 352.28
Iſaacus dux 370 33 & 445.12
Iſaaci & Pauli propoſitum. 519.52
Iſidorus 406.43 Cardinalis 453.22 a Barbaris capitur 407.1
Iſmael 451.34 Sinopæ princeps 359.11 & 385.21 eius regio 497 48
Iſocales præfectus 493.15
Iſtmus fl. 358.41 à Turcis obtidetur 429.31
Iſthmi murus refectus 418.51 eiuſdem oppugnatio. 429.42
Itææ uicus 280.11

eiuſdem cædes 426.44
Iuſtinianus Rom. imperator. 358.52
Izaulus dux 371.2 amatur ab uxore Prialupe 361.18 eiuſdem commendatio. 371.10.
Iyon Albani F. 516.19

K

Kilim urbs. uide Cellium.

L

Laconia 478.6 & 530.30
Ladislaus regis Sigiſmundi ex filia nepos 468.35
Ladislaus Vngariæ rex ueneno ſublatus 469.2
Ladislaus. uide Lantislaus
Lænocopia urbs. 446.48. & arx. 517.6
Lamacha oppid. 303.4
Lantislaus rex 395.27 intemperans, & libidinoſiſsimus. 42 eiuſdem mors immatura 396.13
Lantislao uenenum offertur in coitu 396.1
Laonicus cur Græcè hiſtoriam ſuam ſcribat 275.38
Laonici hiſtoriæ ſtatus. 275.14. inde
Laonici in ſcribenda hiſtoria intentio ac fides 275.10
Laranda urbs 384.24 eius ſitus 33
Lariſſa 532.16
Latinorum & Græcorum in religione ſchiſma 276.46
Latinis occupatum Byzantij imperium 277.3
Laurentius Chedrachabaris. 469.4
Lazarus. uide Eleazarus
Lazari uiduæ calliditas 483.48
Legationes quando mittendæ aut non 525.46
Legatorum cædes 469.59
Legem diuinam cuſtodientes feliciter uiuere 499.43
Lemnus inſula 470.53. à Venetis occupata 534.40
Leodoricium oppidulum. 418.44
Leontares Ioannes 403.27
Leontarium urbs 482.59
lepores Attaliæ regionis. 437.30
Lesbus inſ. 394.3
Lesbi dux mira occaſione pueri captus 516.30 incarceratus. 516.38 eiuſdem ad Turcum oratio 515.1 ſpurcitia 516.36
Lesbi princeps 512.21.32 pacem Mechmetis aſpernatur. 514.19
Lesbo quamobrem arma illata. 512.16
Libyca gens 314.43
lignea porta 447.62
Ligures 369.38 Liguriæ princeps 362.16
Limna Perræorum 420.59
Londinum, Londras 316.33
Longus dux 453.44
Lopadius lacus 376.28
Luca ciuitas 405.50
Lucanus 459.42 præfectus Spartanus 476.44 eiuſdem coniuratio 460.3
Ludouicus Andegauenſis. uide Rhainerius
ludus 398.56
Lunæ ſidus 317.28
Lutecia 313.23
Lycoſtomos 506. uide Celium

M

Macedonia 434.20
Macedonum imperium. 276.20
Machmutes Michaelis filius. 476.7
Machumetes dux 500.26 contra Illyriorum regem miſſus. 520.54
Machmetis ad Iſmaelem oratio. 496.41 eiuſdem crudelitas in captiuos 533.12
Magnus magiſter 291.8
Maiorica inſula 398.26
Malareſtæ 410.40
Maluaſia. uide Epidaurus.
Mamia 487.39 Mamias. 501.7
Mamomas accuſat Græcorum regis fratrem 310.60
mancipia cæſa 491.11
Mantinea Laconiæ 478.11
Mantuani concilij Acta 471.4
Marcus epiſcopus 407.24
Mardonius 344.33
Marelia urbs 400.7
Mariangelus, Marangelorũ familiæ princeps 362.41
Marſilius dux 408.15 eius interitus 30
Martinus Chij rector 513.20
Mathias ex captiuo Vngarię rex. 469.37 Turcorum regionem populatur 529.54
Maurocoſtas 486.35 eius cædes 37
Mazaalis. uide Chaſines
Mechmetes 346.52 Mechmetes ix Turcorum rex. 358.29 eius res geſtæ. ibid. inde
Mechmetes æquitatis amantiſſimus 367.43 Mechmetes grauiter redarguit Muſtaphã. ibid. 46 Mechmetes ſollicitat Turcos de acquirendo regno 356.11
Mechmetes Amuratis filius. 433.18 Caramanũ in fœdus admittit 445.39 arma capit contra eundem 445.25
Mechmetes xii Turcorum rex. 444.44
Mechmetes contra Scenderem Ibanis filium 471.22 cum Byzãtijs bellum gerit. 447.6
Mechmetes Athenas petit. 495.6. & Lesbũ 513.52 & Colchidem 464.2
Mechmetes fratrem interficit. 445.4
Mechmetes iram diſsimulat. 434.12
Mechmetes iuſiurãdum exigit, ac filiam principis Spartani in uxorem petit 482.3
Mechmetes legatorũ Chaſanis petitiones minitando reijcit. 498.39
Mechmetes Mandromęi F. 473.38
Mechumetes regij palatij præfectus 473.6
Mechmetes uiros, quos ſuſpicabatur uulneraſſe oculũ ſui nauarchi, dimittit, ac uinculis eximit 452.62
Mechmetis ad ſuos oratio. 452.21 & 521.15
Mechmetis ædificia 446.60
Mechmetis aſtus 452.10 clementia 490.6 conſultatio. 478.5 deteſtanda libido 502.41 dolor & luctus propter legatos uiolatos 504.31
Mechmetis edictum 491.6 educatio 356.4
Mechmetis expeditio in Armeniam cõtra regem Trapezuntis 498.23 contra Atticam, & urbem Athenas 480.39 contra Belgradum 463.55 contra Caſtmonæ & Sinopæ principem 496.12 contra Dacos 504.54 contra Tryballos & Nouopyrgũ. 462.61
Mechmetis fœdus cum principe Daciæ 358.34 fœdus cum ducibus Peloponeſiacis 459.5 cũ Græcis ac Tryballorũ principe 44.60 in Venetos conatus 532.4
Mechmetis uigiliæ, & caſtrorũ munitiones 509.23
Mediolani ducis clementia erga captiuum 394.50
Mediolani urbis deſcriptio. 362.18
Medorum imperium 276.12
Megaluſes 436.40
Meliare 486.6
Meloes 298.39
Memnon Caroli nothus 381.35
Mendeſias 313.42 & 385.8
Meſochaldium 486.39
Metallorũ artifices recẽti. 463.23
Methona urbs 492.44
Metines 303.48
Mezetes Europæ dux 388.51 ictus bombarda occũbit. 389.15
Michael Andronici F. 281.57
Michalogles dux 377.31
Miloes 298.39

Mingiæ 428.59
Mœta Maſſagetarũ regina. 349.61
Morabas fl. 435.25 qui & Morauus.
Morſica urbs 398.56
Mortarij inuentio 463.11 mortaria 614.30
Moſes dux 346.41 à miniſtro Chaſanis mutilatur. 358.11
Moſes VIII Turcorum rex. 354.58 eius res geſtæ. ibid. inde
Moſes Paiazitis F. dimittitur à Temire 350.4
Moſis petitio ad Mycam ducé. 352.40
Moſis interitus 358.23 uitia. 353.28
Mugla Tegeæ urbs 478.15
Mulgerius Græcus 431.60
Mulier militiæ dux 316.2
mulier in pontificatum ſubuecta 411.4
mulier propter ſceleſtas nuptias interficitur 481.26
mulieris uehemens amor erga adoleſcentem 480.57
Mulſumanes 346.51 bellum indicit ſoluræ 352.10 capitur 354.48
Mulſumanes ſpernit utiles ſuorum admonitiones, nihil remittens de crapula & ebrietate 354.18
Mulſumanis calliditas in rebus bellicis 353.35 eiuſdem ſtratagema & uictoria. ibid. inde
Mulſumanis ignauia & ebrietas. 354.1 uigilantia 352.61
Mulſumanis cõprehenſores cũ uniuerſa familia igne cremantur 354.51
Mulſumanis interitus 354.51
Murates 473.36.42
Muſtaphas 351.61 Mechmetis filius 380.8 à Græcorum duce capitur. 367.58 laqueo præfocatur. 377.25 & 380.45
Muſtaphæ adiunguntur Græci, fitq; rex XI. 375.20 eius res geſtæ. ibid. inde
Muſulmanes VII Turcorũ rex. 352.30
Myrdanus Daciæ rector 353.60
Myrxa, Myrxas Daciç prçfectus. 309.15 & 352.39 eiuſdem contra Turcum uirtus. 310.14 hoſpitalitas 352.46 uagi concubitus 310.4

N

Nataras 443.59 uide Notaras.
regnum Nauarræ, & eius inſtituta 397.48 & 401.16
Naues ſubſidiariæ 450.60
Nauplium urbs 476.51
Neapolis occupata 397.11
Neapolitanum regnum. 395.8
Nerius Athenienſium princeps 419.3 ad Atticæ principatum quomodo peruenerit. ibid.12 per inſidias à fratre Antonio principatu deturbatus 59 in principatum reſtituitur. 420.1
Neſium urbs 435.28
Nicea Bithyniæ urbs 285.57 & 313.55 Græcorum regni ſedes conſtituta, poſt occupatum à Latinis Byzantium. 277.7
Nicæa oppugnata 283.59 dedita 284.50
Nicolaus Brachius 407.45 moritur 409.3
Nicolaus V Pontifex 470.38 & 468.43
Nicolaus Vilachius. uide Iloces.
Nicolaus Zupanus 287.8
Nigetia 351.10
Nomades Scythæ 278.16.30
Noreberga 306.4
Notaras præfectus regis. 455.10 qui & Nataras.
Notaræ, & eiuſdem liberorum cædes 457.22
Nouopyrgum urbs 463.1
numen cœleſte 499.36 faſtuoſos deprimit 347.4
nummus aureus Hiſpanorum. 400.32
Nyſſum. uide Neſium.

O

Oguzalpes 279.21
Oguziorum tribus apud Turcos 279.55
oraculum decantatur 454.41
Orbanus Bombardarius regis. 448.57
Orchanes 455.10 Mulſumanis F. 355.40 Turcorum rex 282.27
Orchanes II Turcorum rex. 283.25 eius res geſtæ ibid. inde
Orchanes capitur 356.3
Orchanis etymon 473.49 mors 385.20 & 455.15
Oreſtias urbs 288.24
Oreſtilia urbs 398.33
Orlandus 314.7
Orlichus princeps 469.11 eiuſdem interitus 469.20
Orthogleus 279.25 qui & Orthogrules. ibid. eius cognomentum relictum poſteris 281.30
Orthogulis etymon 473.49
Oliberius 314.9 & 383.48
Olympus Myſiæ mons 283.32
Omar. uide Homar.
Omares Theſſaliæ præfectus. 480.33
Omaris ad Francum oratio. 481.43
Otomanidarum familia. 280.4. inde
Otomanus I. Turcorũ rex 280.14 eius res geſtæ. ibid. inde. mors 283.23
Oxi mons 431.32

P

Pagdacia urbs 446.28
Paiangures 350.12
Paiazites Amurati F. iunior V. Turcorum rex 300.10 eius res geſtæ. ibid. inde
Paiazites captus uenationis ſtudio incumbit 347.9
Paiazites Lælaps dictus 345.20
Paiazites ſana conſilia contemnit 343 podagra laborat 309.5 necatur. 376.3
Paiazitis etymon 473.48 fuga 346.28 mors 348.54
Paiazitis oratio 344.25 uxor 346.47
Paitogles præfectus 512.4
Palæologus arcis prçfectus. 494.11
Palæologorum principũ diſcordia 462.28 & 444.9
Palæologorum ſocij cæſi. 455.2
Palapanus Turcus 355.8
Panicus terror è flamma muliercula 486.42
Panoniæ deſcriptio 306.50
Pãnones capillos nutriũt. 442.3
Pannones retrocedunt 439.43
Pannonum acies 424.21 apparatus Turcis formidabilis. 420.43 audacia intempeſtiua 425.46 bellum cum Alberto 468.52
Pannonum cædes 441.51 cum Turcis conflictus 464.49
Pannonum conſultatio. 438.49
Pannonum fœdus cum Amurate 417.20
Pannonum fortitudo 466.48. fuga 426.31 inſolentia. 469.50 mos belli tempore 391.37
Pannonum mores 307.6
Pannoniæ procerum diſſenſio. 469.8
Pannonum & Germanorum clades 308.44 cum Turcis pugna 416.31
Pantogles regius nauarchus. 451.19
Papæ electio & ſtatus 410.49
Papæ eligendo uirilia cur tangi ſolita 415.11
Parcæ 499.31
Parthenope, quæ & Neapolis. 395.6
Parthenopes arces 396.45
Parthorum monarchia 278.8
Patauium urbs 408.17
Pater Græcus imperator filio uxorem eripit 311.30
Patræ 304.36 & 432.6

Paulus

Paulus princeps 534.7 eius regio 519.34
Pazenica urbs 477.46
Pellex Florentina 522.53
Peloponneſus ad defectionem ſolicitata 527.31. Italis erepta 383.54
Peloponneſi calamitas 493.28 oppugnatio 447.10 turbatio 475.59
Peloponneſiacorum conatus de ſectio 530.23
Pera urbs. uide Galatia.
Peregrinorum uictoria 426.17
Pericula minora eligenda. 525.32
Peridmetum obſeſſum & captũ. 288.43
Perſia 524.32
Perſarum monarchia 276.17
Peruſium ciuitas 405.50
Petrus Claudus 459.15.& 531.14
Petrus Lauredanus 366.7
Phæanenſes fraude capti 494.41
Phandrium urbs 418.46
Phatumas regiæ domus iudex. 428.3 comprehenſus ab Amurate 8 eius opes 16
Phaſis fl. 487.32
Pherræ captæ 290.31
Philadelphia 284.52 & 302.47. capta 302.61
Philippus Ligurum dux 392.39
Philippi morte omnia Mediolani confuſa, donec ſucceſsit Sportia 409.13
Philocrina opp. 284.35
S. Phocæ templum 485.30
Philũtis regio occupata. 494.54
Phantalorum mos 316.57
Phregoſij familia 393.10
Pindus mons 289.53 & 418.35
Piſidæ latrones 384.41
Pius II Pontifex 470.8
Pladicas 287.10
Pæampures 350.43
Pœnorum ſiue Saracenorum incurſio 314.14
Pœnorum ſtratagema 400.27
Pogdaniæ princeps Blado infeſtus 506.12
Pogdanus 287.1 & 291.33
Pontifex Max. ad bellum Turcicum uocandus 527.28
Pordapas 496.34
Portugalia Hiſpaniæ regio. 398.50 eius ſitus 60
Poſsidium 514.6
Pracobus mons 309.30
Pręſidiarij milites occiſi. 443.44
Praga 465.11
Prailabum Daciæ emporium iniecto igne concrematum. 595.50
Praimes Alcis F. 343.7.37
Preſsis ſedere manibus, prouerb. 527.51
Prialupes 287.9
Prialupas occiſus ab Izaulo, adiuuante muliere 371.24
Priuigni & nouercæ amor. 404.26 interitus 405.28
Proſabus mons 505.56
Protobeſtiarius 485.8
Pruſa Turcorum regia ſedes. 281.11 capta 282.9 & 346.48
Puer uulnerat Mechmetis fœmur 502.55

R

Raches Græcus 531.42 eius interitus. ibid.
Rauenna urbs 300.36
Raguſinorum bellum cum Sandale 522.25
Raguſium. ibid. 2 uide Epidaurus.
Raules dux 459.56
religionis eiuſdem homines ſe inuicẽ perturbare nefas. 499.12
religionis Græcorum cum Latinis diſsidium, eorundem Imperij interitus cauſa 276.50. & 277.34 inde
Reſpublicæ liberæ in Italia quę. 411.60
Rhainerius princeps 369.15 Prouinciæ rex 396.30 & 397.40. eiuſdem res geſtæ, quibus tandẽ imperiũ nactus eſt. 369.34
Rhaſicus 531.13
Rhimæus 314.40
Rhinaldus 314.9
Rhodij Nazaræi dicti 518.45
Rogerius rex 313.54
Roma, ab Imperatorib. Byzãtio regni ſede conſtituta, pontifici relicta 276.26
Romanorum cum Græcis de religione certamen, & ab ijſdem defectio 476.41
Romanorum monarchia. 276.23
Rupela Phliaſiæ urbs 477.27

S

Sabatinea eunuchus 389.30 à Ioanne Huniade cæſus. 390.60
Sabaudia 313.47
ſacerdos proditor 524.56
Sachruchus 345.29 & 350.12
Sagera urbs 398.33
Sainus 290.35
Saladinus Syriæ rex 279.50
Salamanca urbs 398.56
Salapanus. uide Palapanus
Salapani proditio 355.59
Salmenica arx obſeſſa 493.45 ſiti expugnata 494.3 & 495.49
Saluarium urbs 491.23
Samachia oppugnata 303.24 & 350.56
Samachium 487.35
Samantaula 487.39
Samarchanda 303.39
Samatia urbs 446.14
Samblatis & iuſticiæ & æquitatis obſeruantia 515.53
Samblatis filius. ibid.52
Sancta Maura. uide Santamaria.
Sandalis regio 519.30 miſerè uaſtata 523.53
Sandalis adulterium 522.35
Santamaria urbs 492.10
Saraceni in Hiſpaniam 314.27
Saraptares pincerna 445.7
Saraptarij 378.15
Saraxies uir Græcus 428.4
Sarazies Ianuarum imperator. 384.14 & 445.28
Saratzias dux. 447.46
Sarchanes 303.40 & 385.2. Turc. dux 280.49
Sardanapalus Aſſyriorum rex, à Medis regno depulſus. 276.14
Sardinia inſ. 395.3 & 398.28
Sarrachorides 429.60
Saſi 488.12
Sauus fl. 286.42
Sauzes 292.27 oculis priuatur 294.28
Sbetzanium urbs 442.10
Scandalis regio iuxta Raguſium. 519.3
Scantarius 485.15
Scanderbegi uirtus 471.60
Scenderes quid 473.45
Scenderes Ibanis F. 432.36
Scenderis Armeniorũ rex. 303.2
Scenderis apparatus 434.46 robur & audacia 303.5. legatio ad Rom. Pontificem. 471.30
Schitniza. uide Morabas.
Scholarius 407.25
Scomma in auarum principem. 344.51
Scopelus inſ. 470.56
Scriba Turcorũ, quem Cancellarium & quæſtorem uocamus. 474.25
Scuras Albanus 427.60 dux. 436.27
Scylolimne 500.29
Scyrus inſ. 470.56
Scythæ Nomades 278.16 qui & Tartari 2. & Tatari 402.30
Scytharum cum Turcis cõmercia 278.54 cum Turcis prælium 281.41
Sebaſtopolis 487.38
Senderouia occupatur 484.3
Seruij 483.53
Secules 436.39
Semarchanda capta 350.51
Semeæ 473.61
Semiramis Aſſyriorum regina. 349.54
Senderouia. Vide Spenderobes.
Seruilia ingenia liberis inſultãt. 347.48.
Sibyllina oracula. 458.48.
Sicyon diripitur. 431.49.

Sidro-

Digitized by Google

Sigiſmundus Germanorum imperator 105.12 in fugam compulſus à Venetis 108.2 domum redit 57
Sigiſmundi coronatio .8
Siliſtarij 5.48
Sinopa urbs 496.29 Mechmeti tradita 497.14
Smyrna capta 148.7
Soguta uicus 2.0.7 & fl. ibid. 281.5
Sophiæ ſanctæ templum 454.5
Spachides 1.8.31
Spata dux .31
Spathoglani 1.48
Spenderobes metropolis obſeſſa 1.5.4
Speria urbs 432.60 Sphetoa 4.41
Sphetzanium uide Spetzanium
Sportia Marchiæ princeps. .02
Sportiæ uictoria 9.49
Spinula familia 1.2
Stantes princeps 5.4.6
Stephanus Boſniæ rex 48.43 Tryballorum rex 285.53 eius res geſtæ ibid. inde
Stephanus ditionem omnem in ducatus diſtribuit 2.6.60
Stephani Sandalis filij regio. 356 59
Stratagema 291.55
Stratagema princeps ſubditis infeſtos faciendi 462.14
Serates ſacerdos 104.51 eius ſtupra 104.59
Subditi quomodo tractandi. 460 47
Sulaimanes III Turcorum rex. 285.22 eius res geſtæ. ibid inde
Sulaimanis etymon 473.44 mors 288.54
Suſmanus Myſiæ rex 290.36 Odryſiorum ſiue Moldauorũ rex 298.13 fœdus icit cum Amurate 290.40
Suſmanus uictus 30
Sylictorides 178.22
Synodus Mantuana 470.11

T

Tabiniorum urbs 313.57
Tabreze urbs 350.57 Tabrezes 351.9
Tabrezis regionis uermiculi. 350.61
Tactales forum 471.56
Tænarum fl. 285.36 & 530.30 item Tænarus 279.32
Tampezim 471.48
Taprobanes inſula 149.11
Tarraconis regio 398.12 Tarracones 395.3
Tarraconenſium incurſio. 312.13 ſtrages 399.49
Tarſus urbs oppugnata 476.55
Tartari, qui Scythæ 278.2
Tarteſus fl. 305.39
Tautes Sauzis F. 41
Teygeta Laconiæ 4.14
Tecies Turc. dux 2.3.54
Tecoes 331.43
Temires 262.53 rex 101.34 Paiazitem captiuum ad ſe adductum alloquitur 340.56
Temiris arrogantia 347.19 copiæ fortiſsimæ 344.6 cum riſu dictum de Paiazite. 34.19 libido, mors & mores 3.14
Terunium urbs 361.1
Teſines, ſiue Ticinus. ibid.28
Tezetines 3.0.47
Thebæ direptæ 2.1.50
Themeſis fl. 317.7
Theodorus 308.26 & 418.19 iunior 460.9
Theodorus Spartæ dux 318.17
theodori interitus 428.29
Theophilus 41.1
Therizes peregrinus 426.21 Berrhœæ princeps 410.57. regionibus & opibus plurimis ab Amurate donatur. 427. 54 & 403.58
Therma Scopiorum urbs. 4.4. 2 & 367.57 oppugnata. 380.50 occupata. 295.53 Venetis uendita 308.46
Thomas 348.28 Demetrij frater 461.47 fœdus iungit cum Turco 489. 29
Thomæ Palæologi conſilia & temeritas 482.8 pugna cũ Turcis infelix 483.2
Timarati 475.37
Toconeium 348.35
Toganus mons 377.19
Tortor. uide Therizes.
Toſibinium Ardelij metropolis. 389.1
Tranſyluania. uide Ardelium.
Trapezus occupata, & tributaria facta 11
Trapezuntis Dauid 484.44
Trapezuntis regio ut diuributa. 501.46
in Trapezunta expeditio. 500.18
Trapezuntij Imp. reſponſum. 500.49
Tributa Turcorum 474.31
Tryballi 281.39 uicti. 200.29
Turcos uincunt 287.40
Tryballorum ducis hoſpitalitas. 464.9
Tribatlorum gens antiquiſsima maxima 289.27
Tryballorum inſidiæ in Choniatem 442.15
Trycallorum origo. 286.37. & 277.61 uirtus 345.64
Turachanes dux 373.60 Tryballorum & Theſſaliæ præfectus 388.30 & eiuſdem res geſtæ 382.17 à rege in carcerem conijcitur 417.4
Turachanis ducis conſilium. 414 5 ad Græcos oratio. 462 6 item ad Peloponneſios principes 460.39
Turna Perſarum urbs 278.38
Turca Cappadociam intrat. 498. 42 Trapezunte potitur. 501.13
Turci edictum 508.10 etymon. 278.60 ſecuritas 506.43
Turci aduntur 441.4
Turcæ Scytharũ progenies 8. 20 Parthorum 8
Turci tranſgrediuntur Iſbum. 51 4
Turcorum acies 424.2
Turcorum cæſorum numerus. 441.1
Turcorum captiui e regione hoſtium caſtrorum interempti. 458.14
Turcorum clades 291.19
Turcorum duces ſeptem principio 23.44
Turcorum fortitudo 508.36 fuga inſidioſa 414.27
Turcorum imperij incrementa. 295.20 aliquando ruitura ſtructum 26
Turcorum in diſcrimine ancipiti fortitudo 467.9
Turcorum in dominum pietas. 347.55
Turcorum in Europam tranſitus. 281.21 & 282.20 & 295.26
Turcorum in nominibus ſuperſtitioſa obſeruatio 473.11
Turcorum inſidiæ 530.55
Turcorum inteſtinum bellum. 292.59
Turcorum ludi in circumciſione 472.44
Turcorum nucij 505.8
Turcorum orator ad deditionẽ hortatur 411.38
turcorum perfidia 116.51 præfecti 471.55 pugnas ineundi mos 429.52
turcorum quies nocturna. 507.59
turcorum redditus 474.11. & 475.16
Turcorum res in Aſia 411.12
Turcorum uictoria 418.10
turcis bombardæ ereptæ. 406. 22
turcia crudelitas 515.40
Turciæ expeditionis finis. 427. 44
Turcicus aſtus 462.1
Turcicorum caſtrorum inſtructio 416.7
turgetæ genus 384.57
turgetes. uide Turiures 498.47
turnus Carol. nothus 381.35
typhlinum 487.34
tyrthenia quæ & Hetruria. 405. 47

Tzaniſes Cariaſuphis F. 446.4
[illegible] regio 301.36
Tzapnidæ [illegible] co ſubacti 305.19
Tznaniſas Tzokijs nepos, & Catia ſuphis F. 351.15
Tzokies 350.42 & 440.25
Tzyniſsis etymon 473.49

V

Vacra urbs Phrygiæ 345.3
Valachi. uide Bachi
Valentia 395.2 Velentiæ regnum 398.5
Varna. uide Barnes
Veneti 359.14 ab Omare impetiti 533.8 Argos occupant 530.38
Veneti conſolantur peloponneſiacos 514.12
Veneti Iſthmum muro includere conati 531.19 Iſthmũ deſerunt 531.55
Veneti mercaturæ operam dant. 300.5 Pannonibus pecuniam numerant 529.50
Venetorum accuſatio contra ipſorum ducem 367.15
Venetorũ claſsis in Turcos 530.3
Venetorum dux 363.51
Venetorum & Pannonum contra Turcum conſultationes. 524.40 cum Turcis bellum 159.21 fœdus cum Turco 492.36
Venetorum fuga 532.44
Venetorum gens uetuſta & nobilis 3[illegible].38 inſolentia. 296.55 & 307.10
Venetorum index 455.59
Venetorum oratores in Pannoniam, eorumq; oratio. 528.19
Venetorum reſpub. 563.28
Venetorum de turcis uictoria. 367.7
Venetorum urbs 159.44
Verona urbs 362.9
Victoris Capelli patricij Veneti oratio de bello turcis inferendo 525.10
Vincentia 362.12
Vladiſlaus temerè Ianizaros aggreſſus cadit 426.13
Vladiſlai infelix in turciam expeditio 415.47
Vladiſlai caput ad Amuratem refertur 426.18
Vlacides 505.23
Vngaricum bellum rege Vladiſlao duce 421.19
Vngleſes 297.3 eius interitus [illegible].17
Vrbinatium tyranni [illegible]
Vrbium expugnandarum ratio triplex [illegible].14
Vukrina fl. [illegible]

X

Xerxes Darij F. 344.36

Z

Zacynthus inſ. 270.6
Zamplacones 534.40
Zarcus 380.60
Zaroboranæ 435.41
Zenempiſas à turcis deficit. 420.13 eius interitus 421.2
Zetunis urbs 304.35
Zich, qui & Orthogules. 279.25
Zic[illegible]idæ 433.43
Zoganus 448.4 inferioris Macedoniæ præfectus. 316.17
Zoganites in Pelopóneſo. 491.36
Zuraites Smyrnæ dux 368.10 transfuga 376.43
Zyches Artabiles 485.55
Zychidos 453.10

FINIS.

COLONIAE PLANCIANAE

M D C X V I.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google